22

36

Bibbia

(12)

Exceedingly fine example of early Paduan school.

Perhaps from same source as Nos. 37 and 38, because of similarity in style.

FROM THE LIBRARY
OF WILLIAM MORRIS
KELMSCOTT HOUSE
HAMMERSMITH

Italian Bible

c 1300

Cul

Incipit prologus ieronimi presbiteri super pentateucum.

Frater ambrosius tua michi munuscula perferens.
detulit simul et suavissimas litteras que a princi
pio amicitiarum fidem probate iam fidei et veteris a
micitie nova preferebant. Vera enim illa necessitudo
est et christi glutino copulata. quam non utilitas rei familiaris.
non presentia tantum corporum. non subdola et palpans adula
tio. sed dei timor. et divinarum scripturarum studia conciliant.
Legimus in veteribus hystoriis quosdam lustrasse provincias
novos adisse populos. maria transisse. ut eos quos ex li
bris noverant. coram quoque viderent. Sic pytagoras
memphiticos vates. sic plato egyptum et archytam tarenti
num eamdemque oram ytalie que quondam magna grecia
dicebatur laboriosissime peragravit. ut qui athenis ma
gister erat et potens. cuiusque doctrinam achademie gymna
sia personabant. fieret peregrinus atque discipulus. malens
aliena verecunde discere. quam sua impudenter ingerere.
Denique cum litteras quasi toto orbe fugientes persequitur.
captus a piratis et venundatus. tyranno crudelissimo pa
ruit. captivus vinctus et servus. tamen quia philosophus
maior emente se fuit. Ad titum livium lacteo eloquen
tie fonte manantem. de ultimis hyspanie gallia
rumque finibus quosdam venisse nobiles legimus. et quos
ad contemplationem sui roma non traxerat. unius hominis fa
ma perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis ce
lebrandumque miraculum. ut urbem tantam ingressi a
liud extra urbem quererent. Appollonius sive ille magus ut
vulgus loquitur. sive philosophus ut pytagorici tradunt. in
travit persas. pertransivit caucasum albanos. scithas.
massagetas. opulentissima indie regna penetravit.
et ad extremum latissimo physon amne transmisso
pervenit ad bragmanas. ut hyarcam in throno sede
ntem aureo. et de tantali fonte potantem inter pau
cos discipulos de natura de moribus ac de cursu dierum et syde
rum audiret docentem. Inde per elamitas babilonios.
chaldeos. medos. assyrios. parthos. syros. pheni
ces. arabes. palestinos. reversus ad alexandriam
perrexit ethiopiam. ut gymnosophistas et famosissimam
solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir u
bique quod disceret. et semper proficiens. semper se melior
fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus
philostratus. Quid loquar de seculi hominibus. cum apostolus paulus
vas electionis et magister gentium. qui de conscientia tanti in se ho
spitis loquebatur dicens. an experimentum queritis eius qui in
me loquitur christus. Post damascum arabiamque lustratam
ascendit ierosolimam ut videret petrum et mansit apud eum
diebus xv. Hoc enim misterio ebdomadis et ogdoadis futurus
gentium predicator instruendus erat. Rursumque post annos
quattuordecim assumpto barnaba et tyto exposuit cum apostolis
evangelium. ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset.
Habet nescio quid latentis energie vive vocis actus. et in
aures discipuli de auctoris ore transfusa fortius so
nat. Unde et eschines cum rhodi exularet. et legeretur de
mostenis oratio quam adversus eum habuerat. mirantibus cu

eschines.

nctis atque laudantibus suspirans ait. quid si ipsam audis
setis bestiam sua verba resonantem. Nec hec dico quasi sit
aliquid in te tale. quod vel possis a me audire vel
velis discere. sed quia ardor tuus et discendi studium etiam
absque nobis per se probari debeat. Ingenium docile et
sine doctore laudabile est. Non quid invenias. sed
quid queras consideramus. Mollis cera et ad formandum facilis
etiam si artificis et plastes cessent manus. tamen virtute est
totum quicquid esse potest. Paulus apostolus ad pedes gama
lielis legem moysi et prophetas didicisse se gloriatur. ut
armatus spiritualibus telis postea doceret confidenter. Ar
ma enim milicie nostre non carnalia sunt. sed potentia deo ad
destructionem munitionum. et cogitationes destruentes.
et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei.
et captivantes omnem intellectum ad obediendum christo.
et parati ulcisci omnem inobedientiam. Timotheum
scribit ab infantia sacras litteras edoctum. et hortatur ad
studium lectionis ne negligat gratiam que data sit ei per
impositionem manuum presbiterii. Tito precepit ut inter ceteras
virtutes episcopi quem brevi sermone depinxit scientiam quoque eius
eligat scripturarum. obtinentem eum qui secundum doctrinam
est fidelem sermonem. ut potens sit exhortari in doctrina sa
na et contradicentes revincere. Sancta quippe rusticitas
solum sibi prodest. et quantum edificat ex vite merito eccle
siam. tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias
propheta immo per malachiam propheta dominus. Interrogate ait sacer
dotes legem. In tantum sacerdotis officium est interrogatum respon
dere de lege. Et in deuteronomio legimus. Interroga patrem tu
um et annunciabit tibi. seniores tuos et dicent tibi. In
psalmo quoque .c.xviii. Cantabiles mihi erant iustificati
ones tue in loco peregrinationis mee. Et in descriptione iusti vi
ri cum eum arborem vite que est in paradiso compararet.
ceteris virtutibus etiam hoc intulit. In lege domini voluntas eius et
in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine
sacratissime visionis iustos fulgere sicut stellas. et intelligen
tes id est doctos quasi firmamentum ait. Videtis quantum inter se
distant iusta rusticitas et docta iusticia. Alii stellis.
alii celo comparantur. Quamquam iuxta hebraicam veritatem
utrumque de eruditis possit intelligi. Ita enim apud eos le
gimus. Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor
firmamenti. et qui ad iusticiam erudiunt multos quasi stelle
in perpetuas eternitates. Cur dicitur paulus apostolus vas elec
tionis. nempe quia legis et scripturarum erat ar
marium. Pharisei stupent in doctrina domini. et mirantur
in petro et iohanne quomodo legem sciant cum litteras non didicerint.
Quicquid enim aliis exercitatio et cotidiana in lege medita
tio tribuere solet. illis hoc spiritus sanctus suggerebat. Et
erant iuxta quod scriptum est docibiles dei. Salvator duodecim an
nos celebratur in templo senes de questionibus
legis interrogans. magis docet dum prudenter interrogat.
Nisi forte rusticum petrum rusticum dicimus iohannem. quorum
uterque dicere poterat. et si imperitus sermone non tamen scientia. Iohan
nes rusticus. piscator indoctus. Et unde illa vox obsecro. In

principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum.
Audio. grece multa significat. Nam et verbum est et ratio et sup
putatio et causa uniuscuiusque rei per quam sunt singula que subsi
stunt que universa recte intelliguntur in christo. Hoc doctus
platon nesciuit. hoc demostenes eloquens ignorauit.
Perdam igitur sapientiam sapientium et prudentiam prudentium
reprobabo. Vera sapientia perdet falsam sapientiam. et quamquam
stultitia predicationis in cruce sit. tamen paulus
sapientiam loquitur inter perfectos. Sapientiam autem non seculi istius
que destruitur. nec principum. sed loquitur dei sapientiam in
misterio absconditam. quam predestinauit deus ante
secula. Dei sapientia christus est. Christus enim dei virtus et dei sapientia.
Hec sapientia in misterio abscondita est. de qua et noni psalmi
titulus prenotatur. pro occultis filii. in quo
sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi. Et qui in
misterio absconditus erat predestinatus est ante secula. Pre
destinatus autem et prefiguratus in lege et prophetis. Unde et prophete
appellabantur videntes. quia videbant eum quem ceteri
non videbant. Abraham vidit diem eius et letatus est. Aperiebantur
celi ezechieli qui populo peccatori clausi erant. Revela
inquit david oculos meos et considerabo mirabilia de
lege tua. Lex enim spiritualis est et revelatione opus est ut intel
ligatur ac revelata facie dei gloriam contemplemur. Liber
apocalipsis. vii. sigillis signatus ostenditur. quem si de
deris homini scienti litteras ut legat. respondebit tibi non
possum. Signatus est enim. Quanti hodie putant se nosse
litteras. tenent signatum librum nec aperire possunt nisi
ille reseraverit qui habet clavem david. qui aperit et ne
mo claudit. claudit et nemo aperit. In actibus apostolorum
sanctus eunuchus immo vir sic enim eum scriptura cog
nominat cum legeret ysaiam prophetam interrogatur a philip
po. putasne intelligis que legis? Respondit. Quomodo
possum nisi aliquis me docuerit. Ego ut de me loquar. interim
nec sanctior sum hoc eunucho nec studiosior qui de
ethiopia. id est extremis finibus mundi. venit ad
templum. reliquit aulam regiam et tantus amator legis
fuit divine scientie. ut etiam in vehiculo legeret litteras sa
cras. et tamen cum librum teneret et verba domini cogitatione
conciperet. lingua volueret labiis personaret. Igno
rabat eum quem in libro nesciens venerabatur. Venit philip
pus ostendit ei ihesum qui clausus latebat in littera.
O mira doctoris virtus. Eadem hora credit eunuchus
baptizatur fidelis et sanctus ac magister de discipulo plus
in deserto fonte ecclesie quam in aurato synagoge tem
plo reperit. Hec a me perstricta sunt breviter. Neque enim
epistolaris angustia evagari longius patiebatur.
ut intelligeres te in scripturis sanctis sine previo et
monstrante semitam non posse ingredi. Taceo
de gramaticis. rethoricis. geometris. dialeticis.
musicis. astronomicis. astrologis. medicis.
quorum mortalibus scientia vel utilissima est. et in tres partes
scinditur. In doctrinam logicam sive metho
dicen et usum. ut ad minores artes veniam
et que non tam lingua quam manu administrantur. Agri

cole cementarii. fabri metallorum lignorumque cesores.
lanarii quoque et fullones. et ceteri qui variam sup
pellectilem et vilia opuscula fabricant absque doctore
non possunt esse quod cupiunt. Quod medicorum est promit
tunt medici. tractant fabrilia fabri. Sola scriptu
rarum est ars. quam sibi omnes passim vindicant. Scribimus indocti
doctique poemata passim. Hanc garrula anus. hanc
delirus senex. hanc sophista verbosus. hanc universi
presumunt. lacerant docent antequam discant. Alii ad
ducto supercilio grandia verba trutinantes inter mu
lierculas de sacris litteris philosophantur. Alii di
scunt pro pudor a feminis quod viros doceant. Et ne
parum hoc sit quadam facilitate verborum immo audacia
edisserunt aliis quod ipsi non intelligunt. Taceo de me
is similibus. qui si forte ad scripturas sanctas post seculares
litteras venerint et sermone composito aurem populi mul
serint quicquid dixerint hoc legem dei putant. nec scire
dignantur quid prophete quid apostoli senserint. sed ad sen
sum suum incongrua aptant testimonia. quasi grande
sit et non vitiosissimum dicendi genus depravare sententias
et ad voluntatem suam scripturam trahere repugnantem.
Quasi non legerimus homerocentonas. et virgiliocentonas.
ac si non sic etiam maronem sine christo possimus dicere christianum
quia scripserit. Jam redit et virgo redeunt saturnia re
gna. Jam nova progenies celo demittitur alto. et patrem
loquentem ad filium. Nate mee vires mea magna
potentia solus. Et post verba salvatoris in cruce talia perstabat
memorans fixusque manebat. Puerilia sunt hec et circu
latorum ludo similia docere quod ignores. Immo ut cum stomacho
loquar. ne hoc quidem scire quid nescias. Videlicet manife
sta est genesis in qua de creatione mundi. et de exordio ge
neris humani. et de divisione terre. de confusione linguarum.
et de descensione usque ad egyptum scribitur hebreorum. Patet
exodus. cum x. plagis. cum decalogo. cum misticis divinisque pre
ceptis. In promptu est leviticus liber in quo singula sa
crificia immo singule pene sillabe et vestes aaron
et totus ordo leviticus spirant celestia sacramenta. Nu
meri vero nonne totius arismetice et prophetie bala
am. et xl. duarum mansionum per heremum mystica continen
tur. Deuteronomium vero secunda lex et evangelice
legis prefiguratio nonne sic ea habet que priora sunt ut tamen
nova sint omnia. Dicentibus hucusque moyses huc
usque id est pentateuchus. quibus v. verbis loqui se velle
apostolus in ecclesia se gloriatur. Job exemplar patientie. que non
misteria suo sermone complectitur. Prosa incipit. versu la
bitur. pedestri sermone finitur. omnesque leges dialec
tice propositione. assumptione. confirmatione. conclusione determi
nat. Singula in eo verba plena sunt sensibus. et ut de ceteris si
leam resurrectionem corporum sic prophetat. ut nullus de ea vel
manifestius vel cautius scripserit. Scio enim inquit quod redemptor
meus vivit. et in novissimo die de terra surrecturus sum.
et rursum circumdabor pelle mea. et in carne mea videbo deum
salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse et oculi
mei conspecturi sunt et non alius. Reposita est hec spes mea

ipsius nomine. Veniam ad ihesum naue qui typus domini non solum in gestis uerum et in nomine fuit. Transit iordanem, hostium regna subuertit, diuidit terram uictori populo, et per singulas urbes uiculos montes flumina torrentes atque confinia ecclesie celestisque ierusalem spiritualia regna describit. In iudicum libro quot principes populi tot figure sunt. Ruth moabitis ysaie explet uaticinium dicentis: Emitte agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad montem filie syon. Samuel in hely mortuo et occiso saul ueterem legem abolitam monstrat. Porro in sadoch atque dauid noui sacerdotii nouique imperii sacramenta testatur. Malachim id est regum tertius et quartus liber a salomone usque ad ieconiam et a ieroboam filio nabath usque ad osee qui ductus est in assyrios regnum iuda et regnum describit israel. Si hystoriam respicias uerba simplicia sunt; si in litteris sensum latentem inspexeris, ecclesie paucitas et hereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophete in unius uoluminis angustias coartati multo aliud quam sonant in littera prefigurant. Osee crebro nominat effraim samariam ioseph et iezrahel et uxorem fornicariam et fornicationis filios, et adulteram cubiculo clausam mariti multo tempore sedere uiduam et sub ueste lugubri uiri ad se reditum prestolari. Iohel filius fatuhel describit terram duodecim tribuum eruca bruco locusta rubigine uastante corruptam et post euersionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum super seruos dei et ancillas, id est super centum uiginti credentium nomina, et effusum in cenaculo syon. Qui centum uiginti ab uno usque ad quindecim paulatim et per incrementa surgentes quindenarii numeri efficiunt gradus qui in psalterio mistice continentur. Amos pastor et rusticus et ruborum mora distringens paucis uerbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria et quatuor scelera damasci gaze tyri ydumee filiorum amon et moab et in septimo octauoque gradu iude et israel. Hic loquitur ad uaccas pingues que sunt in monte samarie et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locuste et stantem dominum super murum litum uel adamantinum et uncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus et famem in terram non famem panis neque sitim aque sed audiendi uerbum dei. Abdias qui interpretatur seruus domini personat contra edom sanguineum terrenumque hominem, fratris quoque iacob semper emulum hasta percutit spirituali. Ionas pulcherrima columba naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam reuocat et sub nomine niniue salutem gentibus nuntiat. Micheas de morasthi coheres christi uastationem annuntiat filie latronis et obsidionem ponit contra eam quia maxillam percusserit iudicis israel. Naum consolator orbis increpat ciuitatem sanguinum et post euersionem illius loquitur: Ecce super montes pedes euangelizantis et annuntiantis pacem. Abacuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super munitionem ut christum in cruce contempletur et dicat: Operuit celos

gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit, cornua in manibus eius, ibi abscondita est fortitudo eius. Sophonias autem speculator et archanorum dei cognitor audit clamorem a porta piscium et eiulatum a secunda et contritionem a collibus. Indicit et ululatum habitatoribus pile, quia conticuit omnis populus chanaan, dispierunt uniuersi qui inuoluti erant argento. Aggeus festiuus et letus qui seminauit in lacrimis ut in gaudio meteret, destructum templum hedificat, dominumque patrem inducit loquentem: Adhuc unum modicum et ego commouebo celum et terram et mare et aridam, et mouebo omnes gentes et ueniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia, ihesum uestibus sordidis indutum et lapidem oculorum septem candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis, duas quoque oliuas a sinistris lampadis et a dextris uidet, ut post equos nigros rufos albos et uarios et dissipatas quadrigas ex effraim et equum de ierusalem pauperem regem uaticinetur et predicet sedentem super pullum filium asine subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione israel et uocatione gentium: Non est mihi uoluntas in uobis dicit dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu uestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam, Ieremiam, Ezechiel, Danielem quis potest uel intelligere uel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi uidetur texere sed euangelium. Secundus uirgam nuceam et ollam succensam a facie aquilonis et pardum spoliatum suis coloribus et quadruplex diuersis metris nectit alphabetum. Tertius principia et finem tantis habet obscuritatibus inuoluta ut apud hebreos iste partes cum exordio genesis ante annos triginta non legantur. Quartus uero qui et extremus inter quatuor prophetas temporum conscius et totius mundi philosophus lapidem precisum de monte sine manibus regna omnia subuertentem claro sermone pronuntiat. Dauid symonides noster, pindarus et alcheus, flaccus quoque, catullus atque serenus, christum lyra personat et in decacordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon pacificus et amabilis domini mores corrigit, naturam docet, ecclesiam iungit et christi sacras nuptias dulce canit epithalamium. Hester ecclesie typo populum liberat de periculo et interfecto aman, qui interpretatur iniquitas, partes conuiuii et diem celebrem mittit in posterum. Paralipomenon liber id est instrumenti ueteris epitome tantus et talis est ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi uoluerit arrogare seipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturasque uerborum et pretermisse in regum libris tanguntur hystorie et innumerabiles explicantur euangelii questiones. Esdras et neemias adiutor uidelicet et consolator a domino in unum uolumen artantur, instaurant templum, muros extruunt ciuitatis. Omnisque illa turba populi redeuntis in patriam

iam de septuaginta sacerdotum levitarum israhel proselitorum ac per singulas familias murorum turrium opera divisa aliud in cortice preferunt aliud in medulla retinent. Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistole, et tamen non implesse quod volui. Audivimus tantum quid nosse quid cupere debeamus, ut et nos quoque possimus dicere: Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum illud socraticum impletur in nobis: Hoc tantum scio quod nescio. Tangam et novum breviter testamentum. Matheus, Marcus, Lucas et Iohannes quadriga domini et verum cherubin, quod interpretatur scientie multitudo, per totum corpus oculati sunt, scintille emicant, discurrunt fulgura, pedes habent rectos et in sublime tendentes, terga pennata et ubique volitantia. Tenent se mutuo sibique perplexi sunt, et quasi rota in rota volvuntur, et pergunt quocumque eos flatus spiritus sancti duxerit. Paulus apostolus ad septem scribit ecclesias. Octava enim ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur. Timotheum instruit ac Tytum, Phylemonem pro fugitivo famulo deprecatur. Super quo melius tacere puto quam pauca scribere. Actus apostolorum nudam quidem videntur sonare hystoriam et nascentis ecclesie infantiam texere. Sed si noverimus scriptorem eorum Lucam esse medicum, cuius laus est in evangelio, animadvertimus pariter omnia verba illius anime languentis esse medicinam. Iacobus, Petrus, Iohannes, Iudas septem epistolas ediderunt tam misticas quam succinctas, et breves pariter et longas: breves in verbis, longas in sententiis, ut rarus sit qui non in earum lectione cecutiat. Apocalipsis Iohannis tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi pro merito voluminis. Laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentie. Oro te, frater karissime, inter hec vivere, ista meditari, nichil aliud nosse, nichil querere. Nonne tibi videtur iam hic in terris regni celestis habitaculum? Nolo offendaris in scripturis sanctis simplicitate et quasi vilitate verborum, que vel vitio interpretum vel de industria sic prolate sunt ut rusticam contionem facilius instruerent, et in una eademque sententia aliter doctus aliter audiret indoctus. Non sum tam petulans et hebes ut hec me nosse pollicear, et eorum fructus carpere in terris quorum radices in celo fixe sunt. Sed velle fateor. Sedentem me prefero, comitem spondeo. Petenti dabitur, pulsanti aperietur, qui querit inveniet. Discamus in terris quorum nobis scientia perseveret in celo. Obviis te manibus excipiam, et ut aliquid ineptiarum et de Hermagore tumore effutiam, quicquid queris tecum scire conabor. Habes hic amantissimum fratrem Eusebium, qui litterarum mihi gratiam duplicavit, referens honestatem morum tuorum, contemptum seculi, fidem amicitie, amorem Christi. Nam prudentiam et eloquii venustatem etiam absque illo ipsa epistola preferebat. Festina, queso te, et herentis in salo navicule funem magis precide quam solve. Nemo renuntiaturus seculo bene potest vendere que contempsit ut venderet. Quicquid in sumptus de tuo tuleris pro lucro computa. Antiquum dictum est: avaro deest tam quod habet quam quod non habet. Credenti totus mundus divitiarum est. Infidelis autem et obolo indiget. Sic vivamus quasi nichil habentes et omnia possidentes. Victus atque vestitus divitie christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam, vende; si non habes, proice. Tollenti tunicam et pallium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper retractans et diem de die trahens caute et pedetemptim tuas possessiunculas vendideris, non habet Christus unde alat pauperes suos. Totum deo dedit qui seipsum obtulit. Apostoli tantum navem et retia reliquerunt. Vidua duo era mittit in gazophylacium et prefertur Cresi divitiis. Facile contempnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum.

Explicit prologus Ieronimi.

Desiderii mei desideratas accepi epistolas, qui quodam presagio futurorum cum Daniele sortitus es nomen, obsecrantis ut translatum in latinam linguam de hebreo sermone pentatheucum nostrorum auribus traderem. Periculosum opus certe, obtrectatorum meorum latratibus patens, qui me asserunt in septuaginta interpretum sugillationem nova pro veteribus cudere, ita ingenium quasi vinum probantes. Cum ego sepissime testatus sim me pro parte mea in tabernaculum dei offerre que possim, nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Quod ut auderem Origenis me studium provocavit, qui editioni antique translationem Theodotionis miscuit, asterisco et obelo, id est stella et veru, opus omne distinguens, dum aut illucescere facit que minus ante fuerant, aut superflua queque iugulat et confodit; et maxime evangelistarum et apostolorum auctoritas promulgavit, in quibus multa de veteri testamento legimus que in nostris codicibus non habentur, ut est illud: Ex Egypto vocavi filium meum; et: Quoniam Nazareus vocabitur; et: Videbunt in quem compunxerunt; et: Flumina de ventre eius fluent aque vive; et: Que nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascenderunt, que preparavit deus diligentibus se; et multa alia que proprium CYNTAΓMA desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hec scripta sint, et cum dicere non potuerint, de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in Osee, secundum in Ysaia, tertium in Zacharia, quartum in Proverbiis, quintum eque in Ysaia. Quod multi ignorantes apocriforum deliramenta sectantur, et hyberas nenias libris autenticis preferunt. Causas erroris non est meum exponere. Iudei prudenti factum dicunt consilio, ne Ptholomeus unius dei cultor etiam apud hebreos duplicem divinitatem deprehenderet, quos maxime idcirco faciebant, quia in Platonis dogma cadere videbatur. Denique ubicumque sacratum aliquid scriptura testatur de patre et filio et spiritu sancto, aut aliter interpretati sunt aut omnino tacuerunt, ut et regi satisfacerent et archanum fidei non vulgarent. Et nescio quis primus auctor septuaginta cellulas Alexandrie mendacio suo extruxerit, quibus divisi eadem scriptitarent, cum Aristeus eiusdem Ptholomei yperaspistes et multo post tempore Iosephus nichil tale retulerint, sed in una basilica congregatos contulisse scribant, non prophetasse. Aliud est enim esse vatem, aliud esse interpretem. Ibi spiritus ventura predicit, hic eruditio et verborum copia ea que intelligit transfert. Nisi forte putandus est Tullius Economicum Xenofontis et

platonis pythagoram et demostenis pro ctesifonte afflatus rethorico spiritu transtulisse. aut aliter de eisdem libris per septuaginta interpretes, aliter per apostolos spiritum sanctum testimonia texuisse, ut quod illi tacuerunt hi scriptum esse mentiti sint. Quid igitur? dampnamus veteres? minime. Sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum christi, et quod nesciebant dubiis protulere sententiis. nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetiam quam hystoriam scribimus. Aliter enim audita, aliter visa narrantur. Quod melius intelligimus, melius et proferimus. Audi igitur emule, obtrectator ausculta. non dampno, non reprehendo septuaginta, sed confidenter cunctis illis apostolos prefero. per istorum os michi christus sonat, quos ante prophetas inter spiritualia carismata positos lego, in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quid livore torqueris? quid imperitorum animos contra me concitas? Sicubi tibi in translatione videor errare, interroga hebreos, diversarum urbium magistros consule. quod illi habent de christo, tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab apostolis usurpata testimonia probaverunt, et emendatiora sunt exemplaria latina quam greca, greca quam hebrea. Verum hec contra invidos. Nunc te precor desideri carissime, ut quia me tantum opus subire fecisti et a genesi exordium capere, orationibus iuves, quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinum eos transferre sermonem.

Incipit liber bresith quem nos genesim

IN PRINCIPIO creavit deus celum et terram. Terra autem erat inanis et vacua, et tenebre erant super faciem abyssi, et spiritus domini ferebatur super aquas. Dixitque deus: Fiat lux. Et facta est lux. Et vidit deus lucem quod esset bona, et divisit lucem ac tenebras. appellavitque lucem diem, et tenebras noctem. Factumque est vespere et mane dies unus. Dixit quoque deus: Fiat firmamentum in medio aquarum, et dividat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum, divisitque aquas que erant sub firmamento ab hiis que erant super firmamentum. Et factum est ita. Vocavitque deus firmamentum celum. Et factum est vespere et mane dies secundus. Dixit vero deus: Congregentur aque que sub celo sunt in locum unum, et appareat arida. Factumque est ita. Et vocavit deus aridam terram, congregationesque aquarum appellavit maria. Et vidit deus quod esset bonum, et ait: Germinet terra herbam virentem et facientem semen, et lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit super terram. Et factum est ita. Et protulit terra herbam virentem et afferentem semen iuxta genus suum, lignumque faciens fructum et habens unumquodque sementem secundum speciem suam. Et vidit deus quod esset bonum. Factumque est vespere et mane dies tercius. Dixit autem deus: Fiant luminaria in firmamento celi, et dividant diem ac noctem, et sint in signa et tempora et dies et annos, ut luceant in firmamento celi et illuminent terram. Et factum est ita. Fecitque deus duo magna luminaria: luminare maius ut preesset diei, et luminare minus ut preesset nocti, et stellas. Et posuit eas in firmamento celi ut lucerent super terram, et preessent diei ac nocti, et dividerent lucem ac tenebras. Et vidit deus quod esset bonum. Et factum est vespere et mane dies quartus. Dixit etiam deus: Producant aque reptile anime viventis et volatile super terram sub firmamento celi. Creavitque deus cete grandia, et omnem animam viventem atque motabilem quam produxerant aque in species suas, et omne volatile secundum genus suum. Et vidit deus quod esset bonum, benedixitque eis dicens: Crescite et multiplicamini et replete aquas maris, avesque multiplicentur super terram. Et factum est vespere et mane dies quintus. Dixit quoque deus: Producat terra animam viventem in genere suo, iumenta et reptilia et bestias terre secundum species suas. Factumque est ita. Et fecit deus bestias terre iuxta species suas, et iumenta et omne reptile terre in genere suo. Et vidit deus quod esset bonum, et ait: Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram, et presit piscibus maris et volatilibus celi et bestiis universeque terre omnique reptili quod movetur in terra. Et creavit deus hominem ad ymaginem suam, ad ymaginem dei creavit illum, masculum et feminam creavit eos. Benedixitque illis deus et ait: Crescite et multiplicamini et replete terram et subicite eam, et dominamini piscibus maris et volatilibus celi et universis animantibus que moventur super terram. Dixitque deus: Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, et universa ligna que habent in semetipsis sementem generis sui, ut sint vobis in escam, et cunctis animantibus terre, omnique volucri celi, et universis que moventur in terra, et in quibus est anima vivens, ut habeant ad vescendum. Et factum est ita. Viditque deus cuncta que fecerat, et erant valde bona. Et factum est vespere et mane dies sextus.

II Igitur perfecti sunt celi et terra et omnis ornatus eorum. Complevitque deus die septimo opus suum quod fecerat, et requievit die septimo ab universo opere quod patrarat. Et benedixit diei septimo et sanctificavit illum, quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creavit deus ut faceret. Iste sunt generationes celi et terre quando create sunt, in die quo fecit dominus deus celum et terram, et omne virgultum agri antequam oriretur in terra, omnemque herbam regionis priusquam germinaret. Non enim pluerat dominus deus super terram, et homo non erat qui operaretur terram. Sed fons ascendebat e terra irrigans universam superficiem terre. Formavit igitur dominus deus hominem de limo terre, et inspiravit in faciem eius spiraculum vite, et factus est homo in animam viventem. Plantaverat autem dominus deus paradisum voluptatis a principio, in quo posuit hominem quem formaverat. Produxitque dominus deus de humo omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave, lignum etiam vite in medio paradisi, lignumque scientie boni et mali. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum, qui inde dividitur in quattuor capita. Nomen uni phison, ipse est qui circuit omnem terram evilath, ubi nascitur aurum, et aurum terre illius optimum est. Ibique invenitur bdellium et lapis onichinus. Et nomen fluvii secundi geon, ipse est qui circuit omnem terram ethiopie. Nomen vero fluminis tercii tygris, ipse vadit contra assirios. Fluvius autem quartus ipse est eufrates. Tulit ergo dominus deus hominem et posuit eum in paradiso voluptatis ut operaretur et custodiret illum. Precepitque ei dicens: Ex omni ligno paradisi comede, de ligno autem scientie boni et mali ne comedas. In quocumque

[illegible] nos [illegible]
[illegible] facit nova.
[illegible]

in die comedes ex eo. morte morieris. Dixit quoque
dominus deus. Non est bonum esse hominem solum. faciamus ei adiu
torium simile sibi. Formatis igitur dominus deus de humo cunctis a
nimantibus terre. et universis volatilibus celi. adduxit
ea ad adam. ut videret quid vocaret ea. Omne enim quod
vocavit adam anime viventis. ipsum est nomen eius. Appel
lavitque adam nominibus suis cuncta animantia. et universa
volatilia celi. et omnes bestias terre. Adam vero non inveni
ebatur adiutor similis eius. Inmisit ergo dominus deus soporem in a
dam. Cumque obdormisset. tulit unam de costis eius. et re
plevit carnem pro ea. Et edificavit dominus deus costam
quam tulerat de adam in mulierem. et adduxit eam ad adam.
Dixitque adam. Hoc nunc os ex ossibus meis. et caro
de carne mea. Hec vocabitur virago. quoniam de viro
suo sumpta est. Quam ob rem relinquet homo patrem suum
et matrem. et adherebit uxori sue. et erunt duo in
carne una. Erant autem uterque nudi. adam scilicet
et uxor eius. et non erubescebant. III

Sed et serpens erat callidior cunctis animantibus terre
que fecerat dominus deus. Qui dixit ad mulierem. Cur pre
cepit vobis deus ut non comederetis de omni ligno pa
radisi? Cui respondit mulier. De fructu lignorum
que sunt in paradiso vescimur. De fructu vero ligni quod
est in medio paradisi. precepit nobis deus ne comederemus
et ne tangeremus illud. ne forte moriamur.
Dixit autem serpens ad mulierem. Nequaquam morte
moriemini. Scit enim deus quod in quocumque die comederi
tis ex eo. aperientur oculi vestri. et eritis sicut dii sci
entes bonum et malum. Vidit igitur mulier quod
bonum esset lignum ad vescendum. et pulchrum oculis
aspectuque delectabile. et tulit de fructu illius et
comedit. Deditque viro suo. qui comedit. Deditque
viro suo. qui comedit. et aperti sunt oculi amborum. Cumque
cognovissent esse se nudos. consuerunt folia ficus. et
fecerunt sibi perizomata. Et cum audissent vocem domini dei deam
bulantis in paradiso ad auram post meridiem. abscon
dit se adam et uxor eius a facie domini dei in medio
ligni paradisi. Vocavitque dominus deus adam. et dixit ei. Adam
ubi es? Qui ait. Vocem tuam audivi in paradiso. et ti
mui eo quod nudus essem. et abscondi me. Cui dixit.
Quis enim indicavit tibi quod nudus esses. nisi quod ex ligno
de quo tibi preceperam ne comederes. comedisti? Dixitque
adam. Mulier quam dedisti sociam michi. dedit michi de ligno
et comedi. Et dixit dominus deus ad mulierem. Quare hoc fe
cisti? Que respondit. Serpens decepit me. et comedi.
Et ait dominus deus ad serpentem. Quia fecisti hoc. maledictus eris
inter omnia animantia et bestias terre. Super pectus tuum gradie
ris. et terram comedes cunctis diebus vite tue. Ini
micitias ponam inter te et mulierem. et semen tuum et
semen illius. Ipsa conteret caput tuum. et tu insidiaberis cal
caneo eius. Mulieri quoque dixit. Multiplicabo e
rumpnas tuas et conceptus tuos. In dolore paries filios.
et sub viri potestate eris. et ipse dominabitur tui. Ad
adam vero dixit. Quia audisti vocem uxoris tue. et comedi
stis de ligno. ex quo preceperam tibi ne comederes. maledic
ta terra in opere tuo. In laboribus comedes ex ea. cunc
tis diebus vite tue. Spinas et tribulos germinabit
tibi. et comedes herbas terre. In sudore vultus tui vesceris
pane. donec revertaris in terram. de qua sumptus es. quia pulvis
es. et in pulverem reverteris. Et vocavit adam nomen uxoris
sue eva. eo quod mater esset cunctorum viventium. Fecit quoque dominus deus
ade et uxori eius tunicas pelliceas. et induit eos. et ait.
Ecce adam factus est quasi unus ex nobis. sciens bonum et malum. Nunc
ergo ne forte mittat manum suam et sumat etiam de ligno
vite et comedat. et vivat in eternum. Emisit eum dominus deus
de paradiso voluptatis. ut operaretur terram de qua sumptus est. E
iecitque adam. et collocavit ante paradisum voluptatis che
rubin et flammeum gladium. atque versatilem. ad custodi
endam viam ligni vite. IIII

Adam vero cognovit evam uxorem suam. que concepit et peperit
cayn dicens. Possedi hominem per deum. Rursumque pe
perit fratrem eius abel. Fuit autem abel pastor ovium. et cayn
agricola. Factum est autem post multos dies. ut offerret ca
yn de fructibus terre munera domino. Abel quoque obtulit
de primogenitis gregis sui. et de adipibus eorum. Et re
spexit dominus ad abel et ad munera eius. Ad cayn vero
et ad munera eius non respexit. Iratusque est cayn vehementer.
et concidit vultus eius. Dixitque dominus ad eum. Quare iratus
es. et cur concidit facies tua? Nonne si bene egeris re
cipies. sin autem male. statim in foribus peccatum aderit?
Sed sub te erit appetitus eius. et tu dominaberis eius. Dixitque ca
yn ad abel fratrem suum. Egrediamur foras. Cumque essent in
agro. consurrexit cayn adversum abel fratrem suum. et inter
fecit eum. Et ait dominus ad cayn. Ubi est abel frater tuus? Qui re
spondit. Nescio. Numquid custos fratris mei sum ego? Dixitque
ad eum. Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui cla
mat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram
que aperuit os suum et suscepit sanguinem fratris tui de
manu tua. Cum operatus fueris eam. non dabit tibi fruc
tus suos. Vagus et profugus eris super terram. Dixitque cayn
ad dominum. Maior est iniquitas mea. quam ut veniam merear.
Ecce eicis me hodie a facie terre. et a facie tua ab
scondar. et ero vagus et profugus in terra. Omnis igitur qui inve
nerit me. occidet me. Dixitque ei dominus. Nequaquam ita
fiet. sed omnis qui occiderit cayn. septuplum punietur. Po
suitque dominus in cayn signum ut non eum interficeret omnis qui in
venisset eum. Egressusque cayn a facie domini. habitavit
in terra profugus ad orientalem plagam eden. Cognovit
autem cayn uxorem suam. que concepit et peperit enoch. Et edi
ficavit civitatem. vocavitque nomen eius ex nomine filii
sui enoch. Porro enoch genuit irad. et irad ge
nuit maviahel. Et maviahel genuit matusa
hel. et matusahel genuit lamech. Qui accepit uxores
duas. nomen uni ada. et nomen alteri sella. Genuitque
ada iabel. qui fuit pater habitantium in tentoriis atque pa
storum. Et nomen fratris eius iubal. ipse fuit pater cane
ntium cythara et organo. Sella quoque genuit tubal
cayn qui fuit malleator et faber. in cuncta opera eris

ferri. Soror vero thubal cayn noema. Dixitque lamech
uxoribus suis ade et selle. Audite vocem meam uxores
lamech. auscultate sermonem meum. quoniam occidi virum
in vulnus meum. et adolescentulum in livorem meum. Septuplum
ultio dabitur de cayn. de lamech vero septuagies sep-
ties. Cognovit quoque adhuc adam uxorem suam et peperit
filium. vocavitque nomen eius seth dicens. Posuit michi deus
semen aliud pro abel quem occidit cayn. Sed et seth natus est fi-
lius. quem vocavit enos. Iste cepit invocare nomen domini.

V

Hic est liber generationis adam.
in die qua creavit deus hominem ad similitudinem dei
fecit illum. masculum et feminam creavit eos. et benedixit
illis. et vocavit nomen eorum adam in die qua creati sunt.
Vixit autem adam centum triginta annis. et genuit
filium ad similitudinem et ymaginem suam. vocavitque
nomen eius seth. Et facti sunt dies adam postquam genuit seth
octingenti anni. genuitque filios et filias. Et factum est
omne tempus quo vixit adam anni nongenti triginta. et
mortuus est. Vixit quoque seth centum quinque annis. et genu-
it enos. Vixitque seth postquam genuit enos octingentis septem annis.
genuitque filios et filias. et facti sunt omnes dies seth nongentorum
duodecim annorum et mortuus est. Vixit vero enos nonaginta
annis et genuit caynan. Post cuius ortum vixit
octingentis quindecim annis. et genuit filios et fili-
as. factique sunt omnes dies enos nongentorum quinque an-
norum et mortuus est. Vixit quoque caynan septua-
ginta annis. et genuit malalehel. Et vixit cay-
nan postquam genuit malalehel octingentis quadra-
ginta annos. genuitque filios et filias. Et facti sunt
omnes dies caynan nongenti decem anni et mortuus est. Vi-
xit autem malalehel sexaginta quinque annos. et genuit
iared. Et vixit malalehel postquam genuit iared oc-
tingentis triginta annis. et genuit filios et filias.
Et facti sunt omnes dies malalehel octingenti nonagin-
ta quinque anni et mortuus est. Vixitque iared centum sexa-
ginta duobus annis. et genuit enoch. Et vixit ia-
red postquam genuit enoch octingentos annos. et ge-
nuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies iared nongenti
sexaginta duo anni et mortuus est. Porro enoch
vixit sexaginta quinque annis et genuit mathusa-
la. et ambulavit enoch cum deo. Et vixit enoch postquam genuit ma-
thusalam trecentis annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies
enoch trecenti sexaginta quinque anni. ambulavitque cum deo et non
apparuit. quia tulit eum deus. Vixit quoque mathusala centum oc-
toginta septem annos et genuit lamech. Et vixit mathusala postquam
genuit lamech septingentis octoginta duobus annis.
et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies mathu-
sale nongenti sexaginta novem anni et mortuus est.
Vixit autem lamech centum octoginta duobus annis et ge-
nuit filium. vocavitque nomen eius noe dicens. Iste consolabi-
tur nos ab operibus et laboribus manuum nostrarum in terra cui
maledixit deus. Vixitque lamech postquam genuit noe
quingentos nonaginta quinque annos. et genuit
filios et filias. Et facti sunt omnes dies lamech septin-
genti septuaginta septem anni. et mortuus est. Noe
vero cum quingentorum esset annorum. genuit sem et cham
et iapheth.

VI

Cumque cepissent homines multiplicari super terram et fi-
lias procreassent. videntes filii dei filias hominum
quod essent pulchre. acceperunt uxores sibi ex omni-
bus quas elegerant. Dixitque deus. Non permanebit spiritus
meus in homine in eternum. quia caro est. Eruntque dies illius centum
viginti annorum. Gigantes autem erant super terram in
diebus illis. Postquam enim ingressi sunt filii dei ad fili-
as hominum illeque genuerunt. isti sunt potentes a seculo vi-
ri famosi. Videns autem deus quod multa malitia hominum esset
in terra. et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad ma-
lum omni tempore. penituit eum quod hominem fecisset in terra.
Et tactus dolore cordis intrinsecus. et precavens in futurum.
Delebo inquit hominem quem creavi a facie terre. ab homine
usque ad animantia. a reptili usque ad volucres ce-
li. penitet enim me fecisse eos. Noe vero invenit gratiam
coram domino. He sunt generationes noe. Noe vir iustus at-
que perfectus fuit in generationibus suis. cum deo ambulavit.
et genuit tres filios sem. et cham. et iapheth.
Corrupta est autem terra coram deo. et repleta est iniqui-
tate. Cumque vidisset deus terram esse corruptam. omnis quippe
caro corruperat viam suam super terram. dixit ad noe. Fi-
nis universe carnis venit coram me. Reple-
ta est terra iniquitate a facie eorum. et ego disperdam eos cum
terra. Fac tibi archam de lignis levigatis. mansiunculas
in archa facies. et bitumine linies intrinsecus et ex-
trinsecus. et sic facies eam. Trecentorum cubitorum erit
longitudo arche. quinquaginta cubitorum latitudo.
et triginta cubitorum altitudo illius. Fenestram in archa
facies. et in cubito consummabis summitatem eius. Hostium
autem arche pones ex latere deorsum. Cenacula et triste-
ga facies in ea. Ecce ego adducam diluvii aquas super
terram. ut interficiam omnem carnem in qua spiritus vite est
subter celum. universa que in terra sunt consumentur. Ponamque
fedus meum tecum. et ingredieris archam tu et filii tui et u-
xor tua et uxores filiorum tuorum tecum. Et ex cunctis
animantibus universe carnis bina induces in archam. ut
vivant tecum masculini sexus et feminini. De volu-
cribus iuxta genus suum. et de iumentis in genere suo. et
ex omni reptili terre secundum genus suum. bina de omnibus
ingredientur tecum ut possint vivere. Tolles igitur tecum ex
omnibus escis que mandi possunt. et comportabis apud te.
et erunt tam tibi quam illis in cibum. Fecit igitur noe omnia que pre-
ceperat illi deus.

VII

Dixitque dominus ad eum. Ingredere tu et omnis domus tua in ar-
cham. te enim vidi iustum coram me in generatione hac.
Ex omnibus animantibus mundis tolle septena et sep-
tena masculum et feminam. De animantibus vero immun-
dis duo et duo. masculum et feminam. Sed et de volati-
libus celi septena et septena. masculum et feminam.
ut salvetur semen super faciem universe terre. Adhuc
enim et post dies septem ego pluam super terram quadra-

ta dieb; ʒ q̄dgīta noctib; ʒ delebo omē̄m subā; q̄ fe
ci d̄ sup̄fitie t̄re. fec̄ ḡ noe oīa q̄ē; mandau̇at ei d̄s.
Eratq; sexcentoꝝ annoꝝ qñ diluuiū aq̄ inundau
it sup terrā. Et ingressus ē noe ʒ filii ei. uxor ei. ʒ u
xores filioꝝ illi' c̄ eo ī arcā ꝑpt aq̄s diluuii. D' aiān
tib; q̄q; mūdis ʒ imūdis. ʒ d' uolucrib; ʒ ex omī
q̄ mouet' sup t̄ram duo ʒ duo ingressa s̄ ad noe ī
arcā. masculus ʒ femīa. sic̄ p̄cepit d̄s noe. Cūmq;
transiss; septē dies. aq̄ diluuii inundauer' sup
t̄rā. Anno sexcentesimo uite noe. m̄se scd̄o. se
ptimodecīo die m̄sis. rupti s̄ oēs fontes habyssi
magne. ʒ cataracte celi apte s̄. ʒ f̄c̄a ē pluuia sup
t̄ram q̄dragīta dieb; ʒ quadraginta noctib;.
In articulo diei ill' ingressus ē noe. ʒ sem. ʒ cham.
ʒ iaphet. filii ei'. uxor illi'. ʒ tres uxores filioꝝ ei'.
c̄ eis ī arcā. Ipi ʒ oē aīal s̄cdm gen' suū. uniu'sa;
iumēta ī gn̄e suo. ʒ oē q̄ mouet' sup t̄rā ī gn̄e
suo. cūctū; uolatile s̄cdm gen' suū. Vniuerse
aues omnesq; uolucres ingresse s̄ ad noe ī arcā. bina
ʒ bina ex omī cārne. in qua erat sp̄s uite. ʒ q̄ ingressa
sūt. masculus ʒ femina ex omī cārne intrōier'.
sic̄ p̄cepat ei d̄s. ʒ inclusit eū d̄s d̄foris. f̄c̄mq; ē
diluuiū quadraginta dieb; sup t̄ram. ʒ multi
plicate s̄ aq̄. ʒ eleuauīt arcā ī sublime a t̄ra. Ve
hem̄t' inundauer't. ʒ oīa repleuīt ī sup fatie t̄re.
Porro arca ferebatur sup aquas. ʒ aq̄ p̄ualu
erūt nimis sup t̄rā. Opertiq; s̄ oēs montes ex
celsi. sub uniuerso celo. quīdecim cubitis alti
or fuit aq̄. sup montes quos operuerat. Cōsum
ptaq; ē oīs caro q̄ mouebatur sup t̄rā. uolucrū.
aiāntiū. bestiaꝝ. oīūq; reptiliū q̄ reptāt sup t̄rā;.
uniu'si hōies. ʒ cūcta ī quib; spiraculū uite ē ī t̄
ra mortua s̄. Et d̄leuit oē; subām q̄ erat super
t̄ram. ab hōie usq; ad pecus. tam reptile q̄ uo
lucres celi. d̄leta s̄ de t̄rā. Remansit aūt solus
noe ʒ q̄ c̄ eo erant in arca. Optinueruntq; aq̄ t̄
ras. centū q̄nq̄gīta dieb;.

VIII

Recordatus ē aūt deus noe. cūctoꝝ;
q; aiāntiū. ʒ oīū iumītoꝝ q̄ erant c̄ eo ī arca. ad
duxit sp̄m sup t̄ram. ʒ imminute s̄ aq̄. ʒ clausi sūt
fontes habyssi. ʒ cataracte celi. ʒ p̄hibite s̄ pluuie
e d̄ celo. Reu'seq; s̄ aq̄ d̄ t̄ra euntes ʒ redeuntes. ʒ
ceperūt minui post centū q̄nq̄gīta dies. Requieuit;
arca m̄se septimo uicesima septima die m̄sis
sup montes armenie. At uō aq̄ ibāt ʒ d̄crescebāt
us; ad decimū m̄sē. decimo ē m̄se p̄a die m̄sis apparuer'
cacumina mōtiū. Cūq; t̄nsissent q̄draginta
dies. ap'iens noe fenestram arce q̄ fecerat dimisit
coruū. Qui egrediebat' ʒ n̄ reu'tebat'. donec siccarent'
aq̄ sup terram. Emisit q̄q; columbā p' eū ut uider'
si iā cessassent aq̄ sup fatiē t̄re. Que c̄ n̄ inuenisset ubi
requiesceret pes ei'. reu'sa ē ad eū in arcā. Aq̄ ei e
rāt sup uniu'sā t̄rā. Extenditq; manū. ʒ app̄hē
sā intulit ī arcā. Expectatis aūt ult' septē dieb; a

lius. rursum dimisit colūbā ex arca. At illa uenit
ad eū ad uesp'am. portans ramū oliue uirentib;
foliis ī ore suo. Intellexit g̃ noe q̄d cessassent aq̄
sup t̄ram. Expectauitq; nichilominꝰ alios sep
tē dies. ʒ emisit colūbā. que n̄ ē reu'sa ult' ad eum.
Igitur sexcentesimo p̄mo anno. p̄mo m̄se. p̄ma
die m̄sis. imminute s̄ aq̄ sup t̄ram. ʒ ap'iens noe tec
tū arce. aspex' uiditq; q' exsiccata esset aq̄ d̄ sup
fatie t̄re. m̄se scd̄o septima ʒ uicesima die m̄sis.
arefacta ē t̄ra. Locutus ē aū d̄s ad noe dic̄s. Egredere
d̄ arca tu ʒ uxor tua. filii tui. ʒ uxores filioꝝ tuoꝝ
tecū. Cuncta aīantia q̄ s̄ ap' te ex omī cārne tam
ī uolatilib; q̄ ī bestiis ʒ uniu'sis reptilib; q̄ rep
tant sup t̄ram educ tec̄. ʒ ingredimini sup terram.
c̄scite ʒ multiplicamini sup eā. Egressus ē g̃ noe
ʒ filii ei'. uxor illi' ʒ uxores filioꝝ ei' cū eo. s; ʒ omīa
aīantia. iumēta ʒ reptilia q̄ repūt sup t̄rā. s̄cdm
gen' suū d̄ arca egressa s̄. Edificauīt aū noe altare dn̄o.
ʒ tollēs d̄ cūctis pecorib; ʒ uolucrib; mūdis optulit
holocausta sup altare. Odoratusq; ē d̄s odorē suaui
tatis ʒ ait ad eum. Nequaq̄ ult' maledicā t̄re ꝑp
hōies. Sensus ei ʒ cogitatio hūani cordis ī malum
p̄na s̄ ab adholescentia sua. Nō g̃ ult' p̄cutiā oē
aīante sic̄ feci. Cunctis dieb; terre. sementis ʒ mes
sis. frig' ʒ estus. estas ʒ hyemps. nox ʒ dies n̄ re
quiescēt.

IX

Benedixitq; d̄s noe ʒ filiis ei'. ʒ dix' ad eos. Cresci
te ʒ multiplicamini ʒ implete t̄ram. ʒ t̄ror ur' ac
tremor sit sup cūcta aīantia t̄re. ʒ sup oēs uolucres
celi. c̄ uniu'sis q̄ mouent' ī t̄ra. Omēs pisces ma
ris manui u̇re t̄radit̄ s̄. ʒ omē q̄d mouet' ʒ ui
uit. erit uob' ī cibū. Q̄si holā uirentia t̄radidi uob'
oīa. excepto q' cārne c̄ sanguine n̄ comedetis.
Sanguinē eni aīaꝝ u̇raꝝ requiram d̄ manu cūc
taꝝ bestiaꝝ ʒ d̄ manu hōis. De manu uiri ʒ f̄ris
ei'. requirā aīam hōis. Q̄cumq; effuderit humanū
sanguinē. fundetur sanguis illi'. Ad ymaginē
q̄ppe d̄i f̄c̄s ē hō. Vos aūt crescite ʒ multiplicamini
ʒ ingredimini sup t̄ram. ʒ īplete eā. Hec quoq; dix' d̄s
ad noe. ʒ ad filios ei' c̄ eo. Ecce ego statuā pactū me
ū uob'. ʒ c̄ semie u̇ro p' uos. ʒ ad oē; aīa; uiuētē
q̄ ē uob' tam ī uolucrib; q̄ ī iumētis ʒ pecudib; t̄re.
cūctis q̄ egressa s̄ d̄ arca. ʒ uniu'sis bestiis t̄re. Statuā
pactū meū uob'. ʒ nequaq̄ ult' interficiet' oīs caro aq̄s
diluuii. n̄; erit deinceps diluuiū dissipās t̄rā. Di
x'; d̄s. Hoc signū federis q' do int' me ʒ uos. ʒ ad omē;
aīa; uiuentē; q̄ ē uob' in generationes sempit'nas. Arcū
meū ponā ī nubib;. ʒ erit signū federis int' me ʒ int'
t̄ra;. Cumq; obduxero nubib; celū. apparebit arc'
m's ī nubib;. ʒ recordabor federis mei uobiscū. ʒ c̄ omī aīa
uiuēte q̄ cārne uegetat'. ʒ n̄ erūt ult' aq̄ diluuii. ad
delendā uniu'sam cārnē. Eritq; arcus m's ī nubib;
ʒ uidebo illū. Et recordabor federis sempit'ni. q' pac
tū ē int' d̄m. ʒ int' oē; aīā uiuentē uniuerse carnis

que est super terram. Dixitque deus ad noe. Hoc erit signum federis quod constitui inter me et omnem carnem super terram. Erant igitur filii noe qui egressi sunt de archa. sem. cham. et iapheth. Porro cham ipse est pater chanaan. Tres isti filii noe: et ab his disseminatum est omne hominum genus super universam terram. Cepitque noe vir agricola exercere terram. et plantavit vineam. bibensque vinum inebriatus est. et nudatus in tabernaculo suo. Quod cum vidisset cham pater chanaan, verenda scilicet patris sui esse nudata. nuntiavit duobus fratribus suis foris. At vero sem et iapheth pallium imposuerunt humeris suis. et incedentes retrorsum. operuerunt verenda patris sui. Faciesque eorum averse erant. et patris virilia non viderunt. Evigilans autem noe ex vino. cum didicisset que fecerat ei filius suus minor. ait. Maledictus chanaan. servus servorum erit fratribus suis. Dixitque. Benedictus dominus deus sem. sit chanaan servus eius. Dilatet deus iapheth. et habitet in tabernaculis sem. sitque chanaan servus eius. Vixit autem noe post diluvium trecentis quinquaginta annis. et impleti sunt omnes dies eius nongentorum quinquaginta annorum. et mortuus est.

X

Hee generationes filiorum noe. sem. cham. iapheth. Natique sunt eis filii post diluvium. Filii iapheth. gomer. et magog. et madai. et iavan. et thubal. et mosoch. et thiras. Porro filii gomer. ascenez. et riphath. et thogorma. Filii autem iavan. elisa. et tharsis. cethim. et dodanim. Ab his divise sunt insule gentium in regionibus suis. unusquisque secundum linguam suam et familias in nationibus suis. Filii autem cham. chus. et mesraim. et phuth. et chanaan. Filii chus. saba. et evila. et sabatha. et regma. et sabatacha. Filii regma. saba. et dadan. Porro chus genuit nemrod. ipse cepit esse potens in terra. et erat robustus venator coram domino. Ab hoc exivit proverbium. quasi nemrod robustus venator coram domino. Fuit autem principium regni eius babylon. et arach. et achad. et chalanne in terra sennaar. De terra illa egressus est assur. et edificavit niniven. et plateas civitatis. et chale. Resen quoque inter niniven et chale. Hec est civitas magna. At vero mesraim genuit ludim et anamim et laabim. et nephtuim. et phetrusim. et cesluim. De quibus egressi sunt philistiim et capthurim. Chanaan autem genuit sydonem primogenitum suum. etheum. et iebuseum. et amorreum. et gergeseum. eveum. et aracheum. sineum. et aradium. samariten. et amatheum. Et post hec disseminati sunt populi chananeorum. Factique sunt termini chanaan venientibus a sydone gerara usque gazam. donec ingrediaris sodomam et gomorram. et adamam. et seboim usque lesa. Hii sunt filii cham in cognationibus et linguis et generationibus terrisque et gentibus suis. De sem quoque nati sunt patre omnium filiorum heber. fratre iapheth maiore. Filii sem. elam. et assur. et arphaxad. et luder. et aram. Filii aram. us. et hul. et gether. et mes. At vero arphaxad genuit sale. de quo ortus est heber. Natique sunt heber filii duo. nomen uni phaleg. eo quod in diebus eius divisa sit terra. et nomen fratris eius iectham. Qui iectham genuit helmodad. et saleph. et asarmoth. iare. et aduram. et uzal. et decla. et ebal. et abimahel. saba. et ophyr. et evila. et iobab. Omnes isti filii iectham. Et facta est habitatio eorum de messa pergentibus usque sephar montem orientalem. Isti filii sem secundum cognationes et linguas et regiones in gentibus suis. Hee familie noe iuxta populos et nationes suas. Ab his divise sunt gentes in terra post diluvium.

XI

Erat autem terra labii unius et sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur de oriente. invenerunt campum in terra sennaar. et habitaverunt in eo. Dixitque alter ad proximum suum. Venite faciamus lateres. et coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis. et bitumen pro cemento. Et dixerunt. Venite faciamus nobis civitatem et turrim. cuius culmen pertingat ad celum. et celebremus nomen nostrum. antequam dividamur in universas terras. Descendit autem dominus ut videret civitatem et turrim quam edificabant filii ade. et dixit. Ecce unus est populus et unum labium omnibus. ceperuntque hoc facere. nec desistent a cogitationibus suis. donec eas opere compleant. Venite igitur descendamus et confundamus ibi linguam eorum. ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos dominus ex illo loco in universas terras. et cessaverunt edificare civitatem. Et idcirco vocatum est nomen eius babel. quia ibi confusum est labium universe terre. et inde dispersit eos dominus super faciem cunctarum regionum. Hee generationes sem. Sem centum erat annorum quando genuit arphaxad. biennio post diluvium. Vixitque sem postquam genuit arphaxad quingentis annis. et genuit filios et filias. Porro arphaxad vixit triginta quinque annis. et genuit sale. Vixitque arphaxad postquam genuit sale trecentis tribus annis. et genuit filios et filias. Sale quoque vixit triginta annis. et genuit heber. Vixitque sale postquam genuit heber quadringentis tribus annis. et genuit filios et filias. Vixit autem heber triginta quatuor annis. et genuit phaleg. Et vixit heber postquam genuit phaleg quadringentis triginta annis. et genuit filios et filias. Vixit quoque phaleg triginta annis. et genuit reu. Vixitque phaleg postquam genuit reu ducentis novem annis. et genuit filios et filias. Vixit autem reu triginta duobus annis. et genuit sarug. Vixitque reu postquam genuit sarug ducentis septem annis. et genuit filios et filias. Vixit vero sarug triginta annis. et genuit nachor. Vixitque sarug postquam genuit nachor ducentos annos. et genuit filios et filias. Vixit autem nachor viginti novem annis. et genuit thare. Vixitque nachor postquam genuit thare centum decem et novem annis. et genuit filios et filias. Vixitque thare septuaginta annis. et genuit abram. et nachor. et aran. Hee sunt generationes thare. Thare genuit abram. et nachor. et aran. Porro aran genuit loth. Mortuusque est aran ante thare patrem suum in terra nativitatis sue in ur chaldeorum. Duxerunt autem

abram ⁊ nachor uxores. Nomē uxoris abram sa
ray. ⁊ nomē uxoris nachor melcha. filia aran
patris melche ⁊ patris iesche. Erat autē sarray
sterilis. nec habebat liberos. Tulit itaq; thare abram
filiū suū. ⁊ loth filiū aran filiū filii sui. ⁊ sa
ray nurū suā uxorē abram filii sui. ⁊ eduxit
eos de ur chaldeorū ut irent in terrā chanaan. uene
runtq; usq; aram. ⁊ habitauerūt ibi. Et facti sunt dies
thare ducentorū quinq; annorū. ⁊ mortuus
est in aram.

XII

Dixit autē dominus ad abram. Egredere de terra tua ⁊ de
cognatione tua. ⁊ de domo patris tui. ⁊ ueni in terrā
quā monstrauero tibi. faciamq; te in gentē magnā.
⁊ benedicam tibi ⁊ magnificabo nomē tuū. erisq;
benedictus. Benedicam benedicentibus tibi. ⁊ maledi
cā maledicentibus tibi. atq; in te benedicentur uniuerse
cognationes terre. Egressus est itaq; abram sicut preceperat
ei dominus. ⁊ iuit cū eo loth. Septuaginta quinq; an
norū erat abram cū egrederetur de aran. Tulitq;
sarray uxorē suā. ⁊ loth filiū fratris sui. uniuer
samq; substantiā quā possederant. ⁊ animas quas fece
rant in aran. ⁊ egressi sunt ut irent in terrā chanaan.
Cumq; uenissent in eam. pertransiuit abram terrā usq;
ad locū sychem. ⁊ usq; ad conuallē illustrem.
Chananeus autē tunc erat in terra. Apparuitq; dominus
abram ⁊ dixit ei. Semini tuo dabo terrā hanc. qui
hedificauit ibi altare domino qui apparuerat ei.
⁊ inuocauit nomē eius. Et inde transgrediens ad mon
tē qui erat contra orientē bethel. tetendit ibi ta
bernaculū suū. ab occidente habens bethel. ⁊ ab
oriente ai. Edificauit quoque ibi altare domino. ⁊ in
uocauit nomē eius. Perrexitq; abram uadens ⁊ ultra
progrediens ad meridiem. Facta est autē fames in terra. de
scenditq; abram in egyptū ut peregrinaretur ibi.
preualuerat enim fames in terra. Cumq; prope esset ut
ingrederetur egyptū. dixit sarray uxori sue. Noui
quod pulchra sis mulier. ⁊ quod cum uiderint te egyp
tii dicturi sunt. Uxor ipsius est. ⁊ interficient me. ⁊ te
reseruabunt. Dic ergo obsecro te quod soror mea sis.
ut bene sit michi propter te. ⁊ uiuat anima mea ob gra
tiā tui. Cum itaq; ingressus esset abram egyptū.
uiderunt egyptii mulierē quod esset pulchra
nimis. ⁊ nuntiauerunt principes pharaoni. ⁊ lau
dauerunt eam apud illū. ⁊ sublata est mulier in do
mū pharaonis. Abram uero bene usi sunt propter
illā. fueruntq; ei oues ⁊ boues. ⁊ asini. ⁊ serui.
⁊ famule. ⁊ asine. ⁊ cameli. Flagellauit autē
dominus pharaonē plagis maximis ⁊ domū eius.
propter sarray uxorem abram. Uocauitq; pharao
abram. ⁊ dixit ei. Quidnā est hoc quod fecisti michi. quare
non indicasti quod uxor tua esset? Quā ob causā dixi
sti esse sororē tuā ut tollerem eam michi in uxorem?
Nunc igitur ecce coniux tua. accipe eam ⁊ uade. Precepitq;
pharao super abram uiris. ⁊ deduxerunt eum ⁊ uxo
rē illius. ⁊ omnia que habebat.

XIII

Ascendit ergo abram de egypto. ipse ⁊ uxor eius. ⁊ omnia
que habebat. ⁊ loth cum eo ad australem plagā. Erat autē
diues ualde in possessione argenti ⁊ auri. Reuersusq; est per
iter quo uenerat a meridie in bethel usq; ad locum
ubi prius fixerat tabernaculū inter bethel ⁊ ai. in loco al
taris quod fecerat prius. ⁊ inuocauit ibi nomē domini. Sed ⁊ loth
qui erat cum abram fuerunt greges ouiū. ⁊ armenta ⁊ ta
bernacula. nec poterat eos capere terra ut habitarent si
mul. Erat quippe substantia eorū multa. ⁊ nequibant habita
re communiter. Unde ⁊ facta est rixa inter pastores gregū
abram ⁊ loth. Eo autē tempore chananeus ⁊ phereseus ha
bitabant in illa terra. Dixit autē abram ad loth. Ne quæso
sit iurgiū inter me ⁊ te. ⁊ inter pastores meos ⁊ pastores
tuos. fratres enim sumus. Ecce uniuersa terra coram te est. Recede
a me obsecro. Si tu ad sinistrā ieris. ego ad dexterā
tenebo. Si tu dexterā elegeris. ego ad sinistram
pergam. Eleuatis itaq; loth oculis uidit omnē circa re
gionē iordanis. que uniuersa irrigabatur antequā
subuerteret dominus sodomā ⁊ gomorrā. sicut paradisus
domini. ⁊ sicut egyptus uenientibus in segor. Elegitq; sibi
loth regionē circa iordanē. ⁊ recessit ab oriente.
diuisiq; sunt alterutrum a fratre suo. Abram habitauit
in terra chanaan. loth uero moratus est in oppidis que
erant circa iordanem ⁊ habitauit in sodomis. Homines
autē sodomite pessimi erant ⁊ peccatores coram domino
nimis. Dixitq; dominus ad abram postquā diuisus
est loth ab eo. Leua oculos tuos ⁊ uide a loco in quo
nunc es ad aquilonē ⁊ ad meridiem. ad orientē ⁊ ad oc
cidentē. Omnē terrā quam conspicis tibi dabo ⁊ semini tuo
usq; in sempiternū. faciamq; semen tuū sicut puluerem
terre. Si quis potest hominū numerare puluerem. semen quoq;
tuū numerare poterit. Surge ⁊ perambula terram
in longitudine ⁊ in latitudine sua. quia tibi daturus
sum eam. Mouens igitur abram tabernaculū suū. uenit
⁊ habitauit iuxta conuallē mambre que est in hebron.
Hedificauitq; quoq; ibi altare domino.

XIIII

Factum est autem in illo tempore ut amraphel
rex sennaar. ⁊ arioch rex ponti. ⁊ chodorla
homor rex elamitarum. ⁊ thadal rex gentiū inirent
bellū contra bara regem sodomorū. ⁊ contra bersa re
gem gomorre et contra sennaab regem adame. ⁊
contra semeber regem seboim. contra regem bale. ipsa est
segor. Omnes hii conuenerunt in uallem siluestrem que nunc est
mare salis. Duodecim enim annis seruierant chodor
lahomor. ⁊ tertiodecimo anno recesserunt ab eo. Igitur
anno quartodecimo uenit chodorlahomor. ⁊ reges
qui erant cum eo. percusseruntq; raphaim in astaroth car
naim ⁊ zuzim cum eis. Et emim in saue cariathaim. ⁊
horreos in montibus seyr. usq; ad campestria pha
ran que est in solitudine. Reuersiq; sunt ⁊ uenerunt
ad fontem mesphat. ipsa est cades. ⁊ percusserunt omnē
regionē amalechitarum. ⁊ amorreum qui habitabat
in asasonthamar. Et egressi sunt rex sodomorū. et

rex Gomorrae, rexque Adamae, et rex Seboim, necnon et rex Balae, quae est Segor: et direxerunt aciem contra eos in valle Silvestri: scilicet adversus Chodorlahomor regem Elamitarum, et Thadal regem Gentium, et Amraphel regem Sennaar, et Arioch regem Ponti: quatuor reges adversus quinque. Vallis autem Silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex Sodomorum, et Gomorrhae terga verterunt, cecideruntque ibi: et qui remanserant, fugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem substantiam Sodomorum et Gomorrhae, et universa quae ad cibum pertinent, et abierunt: necnon et Loth, et substantiam eius, filium fratris Abram, qui habitabat in Sodomis. Et ecce unus qui evaserat, nuntiavit Abram Hebraeo, qui habitabat in convalle Mambre Amorrhei fratris Eschol, et fratris Aner: hi enim pepigerant foedus cum Abram. Quod cum audisset Abram, captum videlicet Loth fratrem suum, numeravit expeditos vernaculos suos trecentos decem et octo: et persecutus est eos usque Dan. Et divisis sociis, irruit super eos nocte: percussitque eos, et persecutus est eos usque Hoba, quae est ad laevam Damasci. Reduxitque omnem substantiam, et Loth fratrem suum cum substantia illius, mulieres quoque et populum. Egressus est autem rex Sodomorum in occursum eius, postquam reversus est a caede Chodorlahomor, et regum qui cum eo erant in valle Save, quae est vallis regis. At vero Melchisedech rex Salem, proferens panem et vinum, erat enim sacerdos Dei altissimi, benedixit ei, et ait: Benedictus Abram Deo excelso, qui creavit caelum et terram: et benedictus Deus excelsus, quo protegente, hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex Sodomorum ad Abram: Da mihi animas, cetera tolle tibi. Qui respondit ei: Levo manum meam ad Dominum Deum excelsum possessorem caeli et terrae, quod a filo subtegminis usque ad corrigiam caligae, non accipiam ex omnibus quae tua sunt, ne dicas: Ego ditavi Abram: exceptis his quae comederunt iuvenes, et partibus virorum qui venerunt mecum, Aner, Eschol, et Mambre: isti accipient partes suas.

XV

His itaque transactis, factus est sermo Domini ad Abram per visionem, dicens: Noli timere Abram, ego protector tuus sum, et merces tua magna nimis. Dixitque Abram: Domine Deus, quid dabis mihi? ego vadam absque liberis: et filius procuratoris domus meae iste Damascus Eliezer. Addiditque Abram: Mihi autem non dedisti semen: et ecce vernaculus meus heres meus erit. Statimque sermo Domini factus est ad eum, dicens: Non erit hic heres tuus: sed qui egredietur de utero tuo, ipsum habebis heredem. Eduxitque eum foras, et ait illi: Suspice caelum, et numera stellas, si potes. Et dixit ei: Sic erit semen tuum. Credidit Abram Deo, et reputatum est illi ad iustitiam. Dixitque ad eum: Ego Dominus qui eduxi te de Ur Chaldeorum, ut darem tibi terram istam, et possideres eam. At ille ait: Domine Deus, unde scire possum quod possessurus sim eam? Respondens Dominus: Sume mihi

quid in [illegible] arietem trium annorum, turturem quoque et columbam. Qui tollens universa haec, divisit ea per medium: et utrasque partes contra se altrinsecus posuit: aves autem non divisit. Descenderuntque volucres super cadavera, et abigebat eas Abram. Cumque sol occumberet, sopor irruit super Abram, et horror magnus et tenebrosus invasit eum. Dictumque est ad eum: Scito praenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, et subicient eos servituti, et affligent quadringentis annis. Verumtamen gentem cui servituri sunt ego iudicabo: et post haec egredientur cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. Generatione autem quarta revertentur huc: necdum enim completae sunt iniquitates Amorreorum usque ad praesens tempus. Cum ergo occubuisset sol, facta est caligo tenebrosa, et apparuit clibanus fumans, et lampas ignis transiens inter divisiones illas. In illo die pepigit Dominus cum Abram foedus, dicens: Semini tuo dabo terram hanc a fluvio Aegypti usque ad fluvium magnum Eufraten. Cineos et Cenezeos, et Cedmoneos, et Etheos, et Ferezeos, Raphaim quoque, et Amorreos, et Chananeos, et Gergezeos, et Iebuseos.

XVI

Igitur Sarai uxor Abram non genuerat liberos: sed habens ancillam aegyptiam nomine Agar, dixit marito suo: Ecce conclusit me Dominus ne parerem: ingredere ad ancillam meam, si forte saltem ex illa suscipiam filios. Cumque ille acquiesceret deprecanti, tulit Agar aegyptiam ancillam suam post annos decem quam habitare coeperant in terra Chanaan: et dedit eam viro suo uxorem. Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns, despexit dominam suam. Dixitque Sarai ad Abram: Inique agis contra me: ego dedi ancillam meam in sinum tuum, quae quia vidit quod conceperit, despectui me habet: iudicet Dominus inter me et te. Cui respondens Abram: Ecce, ait, ancilla tua in manu tua est, utere ea ut libet. Affligente igitur eam Sarai, fugam iniit. Cumque invenisset illam angelus Domini iuxta fontem aquae in solitudine, qui est in via Sur in deserto, dixit ad eam: Agar ancilla Sarai, unde venis? et quo vadis? Quae respondit: A facie Sarai dominae meae ego fugio. Dixitque ei angelus Domini: Revertere ad dominam tuam, et humiliare sub manibus illius. Et rursum: Multiplicans, inquit, multiplicabo semen tuum, et non numerabitur prae multitudine. Ac deinceps: Ecce, ait, concepisti, et paries filium: vocabisque nomen eius Ismahel, eo quod audierit Dominus afflictionem tuam. Hic erit ferus homo: manus eius contra omnes, et manus omnium contra eum: et e regione universorum fratrum suorum figet tabernacula. Vocavit autem nomen Domini qui loquebatur ad eam: Tu Deus qui vidisti me. Dixit enim: Profecto hic vidi posteriora videntis me. Propterea appellavit puteum illum, puteum viventis et videntis me. Ipsa appellavit puteum illum viventis

…um viventis et videntis me. ipse est inter Cades et Barad. Peperitque agar abrae filium: qui vocavit nomen ei ismahel. Octoginta et sex annorum erat quando peperit ei agar ismahelem.

XVII

Postquam vero nonaginta et novem annorum esse coeperat, apparuit ei dominus. Dixitque ad eum: Ego deus omnipotens. ambula coram me et esto perfectus. Ponamque foedus meum inter me et te, et multiplicabo te vehementer nimis. Cecidit abram pronus in faciem. Dixitque ei deus: Ego sum, et pactum meum tecum, erisque pater multarum gentium. Nec ultra vocabitur nomen tuum abram, sed appellaberis abraham, quia patrem multarum gentium constitui te. Faciamque te crescere vehementissime, et ponam te in gentibus, regesque ex te egredientur. Et statuam pactum meum inter me et te, et inter semen tuum post te in generationibus suis foedere sempiterno: ut sim deus tuus, et seminis tui post te. Daboque tibi et semini tuo terram peregrinationis tuae, omnem terram Chanaan in possessionem aeternam, eroque deus eorum. Dixit iterum deus ad abraham: Et tu ergo custodies pactum meum, et semen tuum post te in generationibus suis. Hoc est pactum quod observabitis inter me et vos, et semen tuum post te: circumcidetur ex vobis omne masculinum: et circumcidetis carnem praeputii vestri, ut sit in signum foederis inter me et vos. Infans octo dierum circumcidetur in vobis, omne masculinum in generationibus vestris: tam vernaculus, quam emptitius circumcidetur, et quicumque non fuerit de stirpe vestra: eritque pactum meum in carne vestra in foedus aeternum. Masculus, cuius praeputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo: quia pactum meum irritum fecit. Dixit quoque deus ad abraham: Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram. Et benedicam ei, et ex illa dabo tibi filium cui benedicturus sum, eritque in nationes, et reges populorum orientur ex eo. Cecidit abraham in faciem suam, et risit, dicens in corde suo: Putasne centenario nascetur filius? et Sara nonagenaria pariet? Dixitque ad deum: Utinam ismahel vivat coram te. Et ait deus ad abraham: Sara uxor tua pariet tibi filium, vocabisque nomen eius isaac, et constituam pactum meum illi in foedus sempiternum, et semini eius post eum. Super ismahel quoque exaudivi te. Ecce benedicam ei, et augebo, et multiplicabo eum valde: duodecim duces generabit, et faciam illum in gentem magnam. Pactum vero meum statuam ad isaac, quem pariet tibi Sara tempore isto in anno altero. Cumque finitus esset sermo loquentis cum eo, ascendit deus ab abraham. Tulit autem abraham ismahel filium suum, et omnes vernaculos domus suae, universosque quos emerat, cunctos mares ex omnibus viris domus suae: et circumcidit carnem praeputii eorum statim in ipsa die, sicut praeceperat ei deus. Abraham nonaginta novem erat annorum quando circumcidit carnem praeputii sui. Et ismahel filius eius tredecim annos impleverat tempore circumcisionis suae. Eadem die circumcisus est abraham et ismahel filius eius. Et omnes viri domus illius, tam vernaculi, quam emptitii et alienigenae, pariter circumcisi sunt.

XVIII

Apparuit autem ei dominus in convalle Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui, in ipso fervore diei. Cumque elevasset oculos, apparuerunt ei tres viri stantes prope eum: quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi sui, et adoravit in terram. Et dixit: Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum: sed afferam pauxillum aquae, et lavate pedes vestros, et requiescite sub arbore. Ponamque buccellam panis, et confortate cor vestrum, postea transibitis: idcirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt: Fac ut locutus es. Festinavit abraham in tabernaculum ad saram, dixitque ei: Accelera, tria sata similae commisce, et fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit, et tulit inde vitulum tenerrimum et optimum, deditque puero: qui festinavit et coxit illum. Tulit quoque butyrum et lac, et vitulum quem coxerat, et posuit coram eis: ipse vero stabat iuxta eos sub arbore. Cumque comedissent, dixerunt ad eum: Ubi est Sara uxor tua? Ille respondit: Ecce in tabernaculo est. Cui dixit: Revertens veniam ad te tempore isto, vita comite, et habebit filium Sara uxor tua. Quo audito, Sara risit post ostium tabernaculi. Erant autem ambo senes, provectaeque aetatis, et desierant Sarae fieri muliebria. Quae risit occulte, dicens: Postquam consenui, et dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo? Dixit autem dominus ad abraham: Quare risit Sara, dicens: Num vere paritura sum anus? Numquid deo est quicquam difficile? iuxta condictum revertar ad te hoc eodem tempore, vita comite, et habebit Sara filium. Negavit Sara, dicens: Non risi: timore perterrita. Dominus autem: Non est, inquit, ita: sed risisti. Cum ergo surrexissent inde viri, direxerunt oculos suos contra Sodomam: et abraham simul gradiebatur, deducens eos. Dixitque dominus: Num celare potero abraham quae gesturus sum: cum futurus sit in gentem magnam, ac robustissimam, et benedicendae sint in illo omnes nationes terrae? Scio enim quod praecepturus sit filiis suis, et domui suae post se ut custodiant viam domini, et faciant iudicium et iustitiam: ut adducat dominus propter abraham omnia quae locutus est ad eum. Dixit itaque dominus: Clamor Sodomorum et Gomorrhae multiplicatus est, et peccatum earum aggravatum est nimis. Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint: an non est ita, ut sciam. Converteruntque se inde, et abierunt Sodomam: abraham vero adhuc stabat coram domino. Et appropinquans ait: Numquid perdes iustum cum impio? Si fuerint quinquaginta iusti in civitate, peribunt simul? et non parces loco illi propter quinquaginta iustos, si fuerint in eo? Absit a te, ut rem hanc facias, et occidas iustum cum impio, fiatque iustus sicut impius, non est hoc tuum: qui iudicas omnem terram, nequaquam facies iudicium hoc. Dixitque dominus ad eum: Si invenero Sodomis quinquaginta iustos in medio civitatis, dimittam omni loco propter eos. Respondensque abraham, ait: Quia semel coepi, loquar ad dominum meum, cum sim pulvis et cinis. Si minus

quinquaginta iustis quinque minus sunt. delebis pro quadraginta quinque universam urbem? Et ait. Non delebo si invenero ibi quadraginta quinque. Rursumque locutus est ad eum. Sin autem quadraginta ibi inventi fuerint. quid facies? Ait. Non percutiam propter quadraginta. Ait rursum. Ne quaeso inquit indigneris domine si loquar. Quid si inventi fuerint ibi triginta? Respondit. Non faciam si invenero ibi triginta. Quia semel ait coepi. loquar ad dominum meum. Quid si inventi fuerint ibi viginti? Dixit. Non interficiam propter viginti. Obsecro inquit ne irascaris domine. si loquar adhuc semel. Quid si inventi fuerint ibi decem? Dixit. Et non delebo propter decem. Abiitque dominus postquam cessavit loqui ad Abraham. et ille reversus est in locum suum.

XVIIII

Veneruntque duo angeli Sodomam vespere sedente Loth in foribus civitatis. Qui cum vidisset eos. surrexit et ivit obviam eis. adoravitque pronus in terram. et dixit. Obsecro domini declinate in domum pueri vestri et manete ibi. Lavate pedes vestros. et mane proficiscemini in viam vestram. Qui dixerunt. Minime. sed in platea manebimus. Compulit illos oppido. ut diverterent ad eum. Ingressisque domum illius. fecit convivium. et coxit azima. et comederunt. Prius autem quam irent cubitum. viri civitatis vallaverunt domum illius a puero usque ad senem omnis populus simul. Vocaveruntque Loth et dixerunt ei. Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte? Educ illos huc ut cognoscamus eos. Egressus ad eos Loth post tergum accludens ostium ait. Nolite quaeso fratres mei nolite malum hoc facere. Habeo duas filias quae needum cognoverunt virum. educam eas ad vos. et abutimini eis sicut placuerit vobis. dummodo viris istis nihil mali faciatis. quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. At illi dixerunt. Recede illuc. Et rursus. Ingressus es inquiunt ut advena. numquid ut iudices? Te ergo ipsum magis quam hos affligemus. Vimque faciebant Loth vehementissime. iamque prope erat ut effringerent fores. Et ecce miserunt manum viri. et introduxerunt ad se Loth. clauseruntque ostium. et eos qui foris erant percusserunt caecitate a minimo usque ad maximum. ita ut ostium invenire non possent. Dixerunt autem ad Loth. Habes hic quempiam tuorum? Generum aut filios aut filias. omnes qui tui sunt educ de urbe hac. Delebimus enim locum istum. eo quod increverit clamor eorum coram domino. qui misit nos ut perdamus illos. Egressus itaque Loth. locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias eius. et dixit. Surgite egredimini de loco isto. quia delebit dominus civitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui. Cumque esset mane. cogebant eum angeli dicentes. Surge tolle uxorem tuam et duas filias quas habes. ne et tu pariter pereas in scelere civitatis. Dissimulante illo. apprehenderunt manum eius et manum uxoris ac duarum filiarum eius. eo quod parceret dominus illi. Eduxeruntque eum. et posuerunt extra civitatem. Ibique locuti sunt ad eum dicentes. Salva animam tuam. noli respicere post tergum. nec stes in omni circa regione. sed in monte te salvum fac. ne et tu simul pereas. Dixitque Loth ad eos. Quaeso domine mi. quia invenit servus tuus gratiam coram te. et magnificasti misericordiam tuam quam fecisti mecum ut salvares animam meam. nec possum in monte salvari. ne forte apprehendat me malum et moriar. Est civitas haec iuxta. ad quam possum fugere parva. et salvabor in ea. Numquid non modica est. et vivet anima mea? Dixitque ad eum. Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas. ut non subvertam urbem pro qua locutus es. Festina et salvare ibi. quia non potero facere quicquam donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatum est nomen urbis illius Segor. Sol egressus est super terram. et Loth ingressus est in Segor. Igitur dominus pluit super Sodomam et Gomorram sulphur et ignem a domino de caelo. et subvertit civitates has. et omnem circa regionem. universos habitatores urbium. et cuncta terrae virentia. Respiciensque uxor eius post se. versa est in statuam salis. Abraham autem consurgens mane. ubi steterat prius cum domino. intuitus est Sodomam et Gomorram. et universam terram regionis illius. viditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis fumum. Cum enim subverteret deus civitates regionis illius. recordatus Abrahae liberavit Loth de subversione urbium in quibus habitaverat. Ascenditque Loth de Segor. et mansit in monte. duae quoque filiae eius cum eo. Timuerat enim manere in Segor. et mansit in spelunca ipse et duae filiae eius. Dixitque maior ad minorem. Pater noster senex est. et nullus virorum remansit in terra. qui possit ingredi ad nos iuxta morem universae terrae. Veni inebriemus eum vino. dormiamusque cum eo. ut servare possimus ex patre nostro semen. Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte illa. et ingressa est maior dormivitque cum patre. At ille non sensit nec quando accubuit filia. nec quando surrexit. Altera quoque die dixit maior ad minorem. Ecce dormivi heri cum patre meo. Demus ei bibere vinum etiam hac nocte. et dormies cum eo. ut salvemus semen de patre nostro. Dederunt et illa nocte patri suo bibere vinum. ingressaque minor filia dormivit cum eo. et nec tunc quidem sensit quando concubuerit. vel quando illa surrexerit. Conceperunt ergo duae filiae Loth de patre suo. Peperitque maior filium. et vocavit nomen eius Moab. Ipse est pater Moabitarum usque in praesentem diem. Minor quoque peperit filium. et vocavit nomen eius Ammon. id est filius populi mei. Ipse est pater Ammonitarum usque in hodiernum diem.

XX

Profectus inde Abraham in terram australem. habitavit inter Cades et Sur. et peregrinatus est in Geraris. Dixitque de Sara uxore sua. Soror mea est. Misit ergo Abimelech rex Gerarae et tulit eam. Venit autem deus ad Abimelech per somnium nocte. et ait illi. En morieris propter mulierem quam tulisti. habet enim virum. Abimelech vero non tetigerat eam. et ait. Domine num gentem ignorantem et iustam interficies? Nonne ipse dixit mihi. Soror mea est. et ipsa ait. Frater meus est. In simplicitate cordis mei et munditia manuum mearum

feci hoc. Dixitque ad eum deus: Et ego scio quod simplici corde feceris: et ideo custodivi te ne peccares in me, et non dimisi ut tangeres eam. Nunc ergo redde viro suo uxorem, quia propheta est: et orabit pro te, et vives. Si autem nolueris reddere, scito quod morte morieris tu, et omnia que tua sunt. Statimque de nocte consurgens Abimelech, vocavit omnes servos suos: et locutus est universa verba hec in auribus eorum. Timueruntque omnes viri valde. Vocavit autem Abimelech etiam Abraham, et dixit ei: Quid fecisti nobis? Quid peccavimus in te, quia induxisti super me et super regnum meum peccatum grande? Que non debuisti facere, fecisti nobis. Rursumque expostulans, ait: Quid vidisti, ut hoc faceres? Respondit Abraham: Cogitavi mecum dicens: Forsitan non est timor dei in loco isto: et interficient me propter uxorem meam. Alias autem et vere soror mea est, filia patris mei, et non filia matris mee, et duxi eam uxorem. Postquam autem eduxit me deus de domo patris mei, dixi ad eam: Hanc misericordiam facies mecum: in omni loco ad quem ingrediemur, dices quod frater tuus sim. Tulit igitur Abimelech oves et boves, et servos et ancillas, et dedit Abraham: reddiditque illi Saram uxorem suam, et ait: Terra coram vobis est, ubicumque tibi placuerit habita. Sare autem dixit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo: hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt, et quocumque perrexeris: mementoque te deprehensam. Orante autem Abraham, sanavit deus Abimelech et uxorem, ancillasque eius, et pepererunt. Concluserat enim dominus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abrahe.

XXI

Visitavit autem dominus Saram sicut promiserat: et implevit que locutus est. Concepitque et peperit filium in senectute sua, tempore quo predixerat ei deus. Vocavitque Abraham nomen filii sui quem genuit ei Sara, ysaac: et circumcidit eum octavo die, sicut preceperat ei deus, cum centum esset annorum: hac quippe etate patris natus est ysaac. Dixitque Sara: Risum fecit mihi deus: quicumque audierit, corridebit mihi. Rursumque ait: Quis auditurum crederet Abraham quod Sara lactaret filium, quem peperit ei iam seni? Crevit igitur puer et ablactatus est: fecitque Abraham grande convivium in die ablactationis eius. Cumque vidisset Sara filium Agar egyptie ludentem cum ysaac, dixit ad Abraham: Eice ancillam hanc et filium eius: non enim erit heres filius ancille cum filio meo ysaac. Dure accepit hoc Abraham pro filio suo. Cui dixit deus: Non tibi videatur asperum super puero, et super ancilla tua: omnia que dixerit tibi Sara, audi vocem eius: quia in ysaac vocabitur tibi semen. Sed et filium ancille faciam in gentem magnam, quia semen tuum est. Surrexit itaque Abraham mane, et tollens panem et utrem aque, imposuit scapule eius, tradiditque puerum, et dimisit eam. Que cum abisset, errabat in solitudine Bersabee. Cumque consumpta esset aqua in utre, abiecit puerum subter unam arborum que ibi erant. Et abiit, seditque e regione procul quantum potest arcus iacere. Dixit enim: Non videbo morientem puerum. Et sedens contra levavit vocem suam et flevit. Exaudivit autem deus vocem pueri: vocavitque angelus dei Agar de celo, dicens: Quid agis Agar? Noli timere: exaudivit enim deus vocem pueri de loco in quo est. Surge, tolle puerum, et tene manum illius: quia in gentem magnam faciam eum. Aperuitque oculos eius deus: que videns puteum aque, abiit et implevit utrem, deditque puero bibere. Et fuit cum eo: qui crevit, et moratus est in solitudine, factusque est iuvenis sagittarius. Habitavitque in deserto Pharan, et accepit illi mater sua uxorem de terra Egypti. Eodem tempore dixit Abimelech et Phicol princeps exercitus eius ad Abraham: Deus tecum est in universis que agis. Iura ergo per deum ne noceas mihi, et posteris meis, stirpique mee: sed iuxta misericordiam quam feci tibi, facies mihi, et terre in qua versatus es advena. Dixitque Abraham: Ego iurabo. Et increpavit Abimelech propter puteum aque quem vi abstulerant servi illius. Responditque Abimelech: Nescivi quis fecerit hanc rem: sed et tu non indicasti mihi, et ego non audivi preter hodie. Tulit itaque Abraham oves et boves, et dedit Abimelech: percusseruntque ambo fedus. Et statuit Abraham septem agnas gregis seorsum. Cui dixit Abimelech: Quid sibi volunt septem agne iste, quas stare fecisti seorsum? At ille: Septem, inquit, agnas accipies de manu mea: ut sint mihi in testimonium, quoniam ego fodi puteum istum. Idcirco vocatus est locus ille Bersabee: quia ibi uterque iuravit. Et inierunt fedus pro puteo iuramenti. Surrexit autem Abimelech et Phicol princeps militie eius, reversique sunt in terram Philistinorum. Abraham vero plantavit nemus in Bersabee, et invocavit ibi nomen domini dei eterni. Et fuit colonus terre Philistinorum diebus multis.

XXII

Que postquam gesta sunt, temptavit deus Abraham, et dixit ad eum: Abraham. At ille respondit: Adsum. Ait illi: Tolle filium tuum unigenitum quem diligis ysaac, et vade in terram visionis, atque offer eum ibi in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. Igitur Abraham de nocte consurgens, stravit asinum suum, ducens secum duos iuvenes, et ysaac filium suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum, abiit ad locum quem preceperat ei deus. Die autem tertio, elevatis oculis, vidit locum procul: dixitque ad pueros suos: Expectate hic cum asino: ego et puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocausti, et imposuit super ysaac filium suum: ipse vero portabat in manibus ignem et gladium. Cumque duo pergerent simul, dixit ysaac patri suo: Pater mi. At ille respondit: Quid vis fili? Ecce, inquit, ignis et ligna: ubi est victima holocausti? Dixit Abraham: Deus providebit sibi victimam holocausti, fili mi. Pergebant ergo pariter. Et venerunt ad locum quem ostenderat ei deus. I

quo hedificavit altare et desuper ligna composuit; cumque alligasset ysaac filium suum, posuit eum in altare super struem lignorum. Extenditque manum et arripuit gladium ut immolaret filium suum. Et ecce angelus domini de celo clamavit dicens: Abraham, Abraham. Qui respondit: Adsum. Dixitque ei: Non extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quicquam. Nunc cognovi quod times deum, et non pepercisti filio tuo unigenito propter me. Levavit abraham oculos suos, viditque post tergum arietem inter vepres herentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio. Appellavitque nomen loci illius, Dominus videt. Unde usque hodie dicitur: In monte dominus videbit. Vocavit autem angelus domini abraham secundo de celo dicens: Per memetipsum iuravi, dicit dominus, quia fecisti hanc rem et non pepercisti filio tuo unigenito propter me, benedicam tibi et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi, et velut arenam que est in litore maris. Possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre, quia obedisti voci mee. Reversus est abraham ad pueros suos, abieruntque bersabee simul, et habitavit ibi. His ita gestis, nuntiatum est abrahe quod melcha quoque genuisset filios nachor fratri suo: Hus primogenitum, et buz fratrem eius, et camuhel patrem syrorum, et cased et azau, pheldas quoque et iedlaph, ac bathuhel, de quo nata est rebecca. Octo istos genuit melcha nachor fratri abrahe. Concubina vero illius nomine roma peperit thabee et gaham et thaas et maacha.

XXIII

Vixit autem sara centum viginti septem annis, et mortua est in civitate arbee que est hebron in terra chanaan. Venitque abraham ut plangeret et fleret eam. Cumque surrexisset ab officio funeris, locutus est ad filios heth dicens: Advena sum et peregrinus apud vos. Date mihi ius sepulchri vobiscum, ut sepeliam mortuum meum. Responderunt filii heth dicentes: Audi nos, domine, princeps dei es apud nos. In electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum, nullusque te prohibere poterit quin in monumento eius sepelias mortuum tuum. Surrexit abraham et adoravit populum terre, filios videlicet heth. Dixitque ad eos: Si placet anime vestre ut sepeliam mortuum meum, audite me et intercedite pro me apud ephron filium seor, ut det mihi speluncam duplicem quam habet in extrema parte agri sui. Pecunia digna tradat eam mihi coram vobis in possessionem sepulchri. Habitabat autem ephron in medio filiorum heth. Responditque ephron ad abraham cunctis audientibus qui ingrediebantur portam civitatis illius dicens: Nequaquam ita fiat, domine mi, sed tu magis ausculta quod loquor. Agrum trado tibi et speluncam que in eo est, presentibus filiis populi mei; sepeli mortuum tuum. Adoravit abraham coram populo terre, et locutus est ad ephron circumstante plebe: Queso ut audias me. Dabo pecuniam pro agro; suscipe eam, et sic sepeliam mortuum meum in eo. Responditque ephron: Domine mi, audi me. Terra quam postulas quadringentis siclis argenti valet. Istud est pretium inter me et te, sed quantum est hoc? Sepeli mortuum tuum. Quod cum audisset abraham, appendit pecuniam quam ephron postulaverat, audientibus filiis heth, quadringentos siclos argenti probate monete publice. Confirmatusque est ager quondam ephronis, in quo erat spelunca duplex respiciens mambre, tam ipse quam spelunca et omnes arbores eius in cunctis terminis eius per circuitum, abrahe in possessionem, videntibus filiis heth et cunctis qui intrabant portam civitatis illius. Atque ita sepelivit abraham saram uxorem suam in spelunca agri duplici que respiciebat mambre. Hec est hebron in terra chanaan. Et confirmatus est ager et antrum quod erat in eo abrahe in possessionem monumenti a filiis heth.

XXIIII

Erat autem abraham senex dierumque multorum, et dominus in cunctis benedixerat ei. Dixitque ad servum seniorem domus sue qui preerat omnibus que habebat: Pone manum tuam subter femur meum, ut adiurem te per dominum deum celi et terre, ut non accipias uxorem filio meo de filiabus chananeorum inter quos habito, sed ad terram et cognationem meam proficiscaris, et inde accipias uxorem filio meo ysaac. Respondit servus: Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc, numquid reducere debeo filium tuum ad locum de quo tu egressus es? Dixitque abraham: Cave ne quando reducas filium meum illuc. Dominus deus celi, qui tulit me de domo patris mei et de terra nativitatis mee, qui locutus est mihi et iuravit mihi dicens: Semini tuo dabo terram hanc; ipse mittet angelum suum coram te, et accipies inde uxorem filio meo. Sin autem mulier noluerit sequi te, non teneberis iuramento; filium tantum meum ne reducas illuc. Posuit ergo servus manum sub femore abraham domini sui, et iuravit illi super sermone hoc. Tulitque decem camelos de grege domini sui et abiit, ex omnibus bonis eius portans secum. Profectusque perrexit in mesopotamiam ad urbem nachor. Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum iuxta puteum aque vespere, tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam, dixit: Domine deus domini mei abraham, occurre obsecro mihi hodie, et fac misericordiam cum domino meo abraham. Ecce ego sto prope fontem aque, et filie habitatorum huius civitatis egredientur ad hauriendam aquam. Igitur puella cui ego dixero: Inclina ydriam tuam ut bibam, et illa responderit: Bibe, quin et camelis tuis dabo potum, ipsa est quam preparasti servo tuo ysaac, et per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino meo. Necdum intra se verba compleverat, et ecce rebecca egrediebatur, filia bathuhel filii melche uxoris nachor fratris abraham, habens ydriam in scapula, puella decora nimis virgoque pulcherrima et incognita viro. Descenderat autem ad fontem et impleverat ydriam ac revertebatur. Occurritque ei servus et ait: Pa-

pauxillum mihi ad sorbendum praebe aquae de hydria tua. Quae respondit:
Bibe domine mi. Celeriterque deposuit hydriam super ulnam
suam, et dedit ei potum. Cumque ille bibisset, adiecit:
Quin et camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant.
Effundensque hydriam in canalibus, recurrit ad pu-
teum ut hauriret aquam: et haustam omnibus camelis de-
dit. Ille autem contemplabatur eam tacitus, scire volens
utrum prosperum fecisset iter suum Dominus an non. Postquam ergo bi-
berunt cameli, protulit vir inaures aureas, ap-
pendentes siclos duos, et armillas totidem pondo
siclorum decem. Dixitque ad eam: Cuius es filia? indica mihi:
est in domo patris tui locus ad manendum? Quae respon-
dit: Filia Bathuelis sum, filii Melchae, quem peperit Na-
chor. Et addidit, dicens: Palearum quoque et foeni plurimum
est apud nos, et locus spatiosus ad manendum. Inclinavit
se homo, et adoravit Dominum, dicens: Benedictus Dominus Deus do-
mini mei Abraham, qui non abstulit misericordiam et veritatem suam a domi-
no meo, et recto itinere me perduxit in domum fratris domini mei.
Cucurrit itaque puella, et nuntiavit in domum matris suae
omnia quae audierat. Habebat autem Rebecca fratrem nomine
Laban, qui festinus egressus est ad hominem, ubi erat
fons. Cumque vidisset inaures et armillas in manibus
sororis suae, et audisset cuncta verba referentis: Haec locu-
tus est mihi homo: venit ad virum qui stabat iuxta came-
los, et prope fontem aquae, dixitque ad eum: Ingredere, benedic-
te Domini: cur foris stas? praeparavi domum, et
locum camelis. Et introduxit eum in hospitium: ac de-
stravit camelos, deditque paleas et foenum, et aquam
ad lavandos pedes eius, et virorum qui venerant
cum eo. Et appositus est in conspectu eius panis. Qui ait: Non
comedam, donec loquar sermones meos. Respondit ei:
Loquere. At ille: Servus, inquit, Abraham sum: et Dominus bene-
dixit domino meo valde, magnificatusque est: et dedit
ei oves et boves, argentum et aurum, servos et ancillas,
camelos et asinos. Et peperit Sara uxor domini mei filium
domino meo in senectute sua, deditque illi omnia quae habuerat.
Et adiuravit me dominus meus, dicens: Non accipies filio meo
uxorem de filiabus Chananaeorum, in quorum terra habito: sed
ad domum patris mei perges, et de cognatione mea accipies
uxorem filio meo. Ego vero respondi domino meo: Quid
si venire noluerit mulier mecum? Dominus, ait, in cuius
conspectu ambulo, mittet angelum suum tecum, et diriget
viam tuam: accipiesque uxorem filio meo de cogna-
tione mea, et de domo patris mei. Innocens eris a male-
dictione mea, cum veneris ad propinquos meos, et non de-
derint tibi. Veni ergo hodie ad fontem aquae, et dixi: Domine Deus
domini mei Abraham, si direxisti viam meam, in qua nunc
ambulo, ecce sto iuxta fontem aquae, et virgo, quae egredietur
ad hauriendam aquam, audierit a me: Da mihi
pauxillum aquae ad bibendum ex hydria tua: et dixerit mihi:
Et tu bibe, et camelis tuis hauriam: ipsa est mulier quam
praeparavit Dominus filio domini mei. Dum haec mecum tacitus volu-
erem, apparuit Rebecca veniens cum hydria, quam portabat
in scapula: descenditque ad fontem, et hau-
sit aquam. Et aio ad eam: Da mihi paululum bibere. Quae
festinans deposuit hydriam de humero, et dixit mihi: Et tu
bibe, et camelis tuis potum tribuam. Bibi, et adaquavit
camelos. Interrogavique eam, et dixi: Cuius es filia? Quae
respondit: Filia Bathuelis sum filii Nachor, quem peperit
ei Melcha. Suspendi itaque inaures ad ornandam
faciem eius, et armillas posui in manibus eius. Pronusque adora-
vi Dominum, benedicens Domino Deo domini mei Abraham, qui perdu-
xit me recto itinere, ut sumerem filiam fratris domini mei
filio eius. Quam ob rem si facitis misericordiam et veritatem cum domino
meo, indicate mihi: sin autem aliud placet, et hoc dicite mihi, ut
vadam ad dexteram, sive ad sinistram. Responderuntque Laban
et Bathuel: A Domino egressus est sermo: non possumus extra placi-
tum eius quidquam aliud tecum loqui. En Rebecca coram te est, tol-
le eam, et proficiscere, et sit uxor filii domini tui, sicut locutus
est Dominus. Quod cum audisset puer Abraham, adoravit in terra
Dominum. Prolatisque vasis argenteis et aureis, ac ve-
stibus, dedit ea Rebeccae pro munere: fratribus quoque eius
et matri dona obtulit. Inito convivio, vescentes pariter
et bibentes, manserunt ibi. Surgens autem mane, lo-
cutus est puer: Dimittite me, ut vadam ad dominum
meum. Responderunt fratres eius et mater: Maneat puella sal-
tem decem dies apud nos, et postea proficiscetur. Nolite,
ait, me retinere, quia Dominus direxit viam meam: dimittite
me ut pergam ad dominum meum. Dixerunt: Vocemus pu-
ellam, et quaeramus ipsius voluntatem. Cumque vocata venisset,
sciscitati sunt: Vis ire cum homine isto? Quae ait: Vadam.
Dimiserunt ergo eam, et nutricem illius, servumque Abraham, et co-
mites eius, imprecantes prospera sorori suae, atque dicen-
tes: Soror nostra es, crescas in mille millia, et posside-
at semen tuum portas inimicorum suorum. Igitur Re-
becca et puellae illius, ascensis camelis, secutae
sunt virum: qui festinus revertebatur ad dominum suum. Eo tempore Isa-
ac deambulabat per viam quae ducit ad puteum, cuius nomen
est Viventis et videntis: habitabat enim in terra austra-
li. Et egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinata
iam die: cumque levasset oculos, vidit camelos ve-
nientes procul. Rebecca quoque, conspecto Isaac, de-
scendit de camelo, et ait ad puerum: Quis est ille homo
qui venit per agrum in occursum nobis? Dixitque ei: Ipse
est dominus meus. At illa tollens cito pallium, operuit
se. Servus autem cuncta quae gesserat narravit Isaac.
Qui introduxit eam in tabernaculum Sarae matris suae, et
accepit eam uxorem: et in tantum dilexit eam, ut dolorem
quem ex morte matris acciderat, temperaret.

Abraham vero aliam duxit uxorem nomine XXV
Ceturam: quae peperit ei Zamran et Iecsan, et Ma-
dan, et Madian, et Iesboc, et Sue. Iecsan quoque genuit
Saba et Dadan. Filii Dadan fuerunt Assurim, et Lath-
usim, et Loomim. At vero ex Madian ortus est Epha,
et Opher, et Henoch, et Abida, et Eldaa: omnes hi filii Ce-
turae. Deditque Abraham cuncta quae possederat Isaac: fi-
liis autem concubinarum largitus est munera, et sepa-
ravit eos ab Isaac filio suo, dum adhuc ipse viveret,

ad plagam orientalem. Fuerunt autem dies vite eius centum
septuaginta quinque anni. et deficiens mortuus est in se-
nectute bona, provecteque etatis et plenus dierum. Cong-
regatusque est ad populum suum. et sepelierunt eum ysaac et
ismahel filii sui in spelunca duplici que sita est in ag-
ro ephron filii seor ethei e regione mambre quam eme-
rat a filiis eth. ibi sepultus est ipse et sara uxor eius.
Et post obitum illius benedixit deus ysaac filio eius qui ha-
bitabat iuxta puteum nomine viventis et videntis.
Hee sunt generationes hismahel filii abraham quem peperit ei
agar egyptia famula sare. et hec nomina filiorum
eius in vocabulis et generationibus suis. Primogenitus
hysmahel nabaioth. deinde cedar et adbeel et
mapsam. masma quoque et duma et massa. adad.
et thema. itur. et naphis. et cedma. Isti sunt filii ysma-
hel. et hec nomina per castella et oppida eorum. duodecim
principes tribuum suarum. Anni vite hismahel centum
triginta septem. deficiensque mortuus est et appositus
ad populum suum. Habitavit autem ab evila usque sur que
respicit egyptum. introeuntibus assyrios. coram cunctis
fratribus suis obiit. Hee quoque sunt generationes ysaac filii a-
braham. Abraham genuit ysaac. Qui cum quadragin-
ta esset annorum. duxit uxorem rebeccam filiam bathuhel
syri de mesopotamia sororem laban. Deprecatusque
est ysaac dominum pro uxore sua. eo quod esset sterilis. Qui
exaudivit eum et dedit conceptum rebecce. Sed collide-
bantur in utero eius parvuli. Que ait. Si sic mihi futurum erat.
quid necesse fuit concipere. Perrexitque rebecca ut con-
suleret dominum. Qui respondens ait. Due gentes in utero tuo
sunt. et duo populi ex ventre tuo dividentur. populusque populum
superabit. et maior serviet minori. Iam tempus pariendi
advenerat. et ecce gemini in utero eius reperti sunt. Qui
primus egressus est rufus erat. et totus in morem pellis
hyspidus. vocatumque est nomen eius esau. Protinus alter egre-
diens plantam fratris tenebat manu. et idcirco appella-
vit eum iacob. Sexagenarius erat ysaac quando nati sunt
parvuli. quibus adultis. factus est esau vir gnarus ve-
nandi. et homo agricola. Iacob autem vir simplex ha-
bitabat in tabernaculis. Ysaac amabat esau. eo quod
de venationibus illius vesceretur. et rebecca diligebat
iacob. Coxit autem iacob pulmentum. ad quem cum venisset esau
de agro lassus ait. Da mihi de coctione hac rufa. quia
oppido lassus sum. Quam ob causam vocatum est nomen eius
edom. Cui dixit iacob. Vende mihi primogenita tua. Et
ille respondit. En morior. quid mihi proderunt primogenita.
Ait iacob. Iura ergo mihi. Iuravit ei esau et vendidit primo-
genita. et sic accepto pane et lentis edulio. come-
dit et bibit. et abiit. parvipendens quod primogenita
vendidisset.

XXVI

Orta autem fame super terram post eam sterilitatem que acci-
derat in diebus abraham. abiit ysaac ad abimelech re-
gem palestinorum in geraram. Apparuitque ei dominus et ait.
Ne descendas in egyptum. sed quiesce in terra quam dixero tibi.
et peregrinare in ea. eroque tecum et benedicam tibi. Tibi
enim et semini tuo dabo universas regiones has. et comple-
bo iuramentum quod spopondi abraham patri tuo. et multipli-
cabo semen tuum sicut stellas celi. daboque posteris
tuis universas regiones has. et benedicentur in semi-
ne tuo omnes gentes terre. eo quod obedierit abraham
voci mee. et custodierit precepta et mandata mea.
et ceremonias legesque servaverit. Mansit itaque ysaac
in geraris. Qui cum interrogaretur a viris loci illius super
uxore sua. respondit. Soror mea est. Timuerat enim con-
fiteri quod esset sibi sociata coniugio. reputans ne for-
te interficerent eum propter illius pulchritudinem. Cumque
pertransissent dies plurimi. et ibidem moraretur. prospi-
ciens abimelech palestinorum rex per fenestram. vi-
dit eum iocantem cum rebecca uxore sua. et accersito
ait. Perspicuum est quod uxor tua sit. Cur mentitus es
eam sororem tuam esse. Respondit. Timui ne morerer
propter eam. Dixitque abimelech. Quid imposuisti nobis.
Potuit coire quispiam de populo cum uxore tua. et induxeras
super nos grande peccatum. Precepitque omni populo dicens.
Qui tetigerit hominis huius uxorem. morte morietur. Se-
vit autem ysaac in terra illa. et invenit in ipso anno centu-
plum. Benedixitque ei dominus et locupletatus est homo. et ibat
proficiens atque succrescens donec magnus vehementer
effectus est. Habuit quoque possessiones ovium et armento-
rum et familie plurimum. Ob hec invidentes ei palesti-
ni omnes puteos quos foderant servi patris illius abraham
illo tempore obstruxerunt implentes humo. in tantum ut
abimelech diceret ad ysaac. Recede a nobis. quoniam po-
tentior nobis factus es valde. Et ille discedens ut
veniret ad torrentem gerare habitaretque ibi. rursum fo-
dit alios puteos quos foderant servi patris sui abraham et
quos illo mortuo olim obstruxerant philistiim. Appellavit-
que eos hisdem nominibus quibus ante pater vocaverat. Foderunt-
que in torrente et reppererunt aquam vivam. Sed et ibi iurgium
fuit pastorum gerare adversus pastores ysaac dicen-
tium. nostra est aqua. Quam ob rem nomen putei ex eo quod ac-
ciderat vocavit calumniam. Foderunt et alium et pro
illo quoque rixati sunt. appellavitque eum inimicitias.
Profectus inde fodit alium puteum pro quo non contenderunt.
Itaque vocavit nomen illius latitudo. dicens. Nunc dila-
tavit nos dominus et fecit crescere super terram. Ascendit autem
ex illo loco in bersabee. ubi apparuit ei dominus in ipsa
nocte dicens. Ego sum deus abraham patris tui. noli ti-
mere. quia tecum sum. benedicam tibi et multiplicabo
semen tuum propter servum meum abraham.
Itaque edificavit ibi altare. et invocato nomine domini
extendit tabernaculum. precepitque servis suis ut
foderent puteum. Ad quem locum cum venissent de geraris
abimelech et ochozath amicus illius. et phicol
dux militum. locutus est eis ysaac. Quid venistis
ad me hominem quem odistis et expulistis a vobis. Qui respon-
derunt. Vidimus tecum esse dominum. et idcirco nunc diximus.
Sit iuramentum inter nos et ineamus fedus. ut non facias
nobis quicquam mali. sicut et nos nichil tuorum attigimus.

nec fecimus quod te lederet, sed cum pace dimisimus aucte
benedictione domini. Fecit ergo eis convivium,
et post cibum et potum, surgentes mane iura-
verunt sibi mutuo. Dimisitque eos Ysaac pacifi-
ce in locum suum. Ecce autem venerunt in ipso die servi
Ysaac annunciantes ei de puteo quem foderant,
atque dicentes: Invenimus aquam. Unde appellavit
eum Habundantiam. Et nomen urbi impositum est Bersabee
usque in presentem diem. Esau vero quadragenarius
duxit uxores Iudith filiam Beeri Ethei, et Ba-
semath filiam Helon eiusdem loci. Que ambe offen-
derant animum Ysaac et Rebecce.

Senuit autem Ysaac et caligaverunt XXVII
oculi eius, et videre non poterat. Vocavitque Esau fi-
lium suum maiorem et dixit ei: Fili mi. Qui respondit:
Adsum. Cui pater: Vides, inquit, quod senuerim,
et ignorem diem mortis mee. Sume arma tua, fa-
retram et arcum, et egredere foras. Cumque venatu ali-
quid apprehenderis, fac mihi inde pulmentum sicut
velle me nosti, et affer ut comedam, et benedicat
tibi anima mea antequam moriar. Quod cum audisset
Rebecca, et ille abisset in agrum ut iussionem patris
expleret, dixit filio suo Iacob: Audivi patrem
tuum loquentem cum Esau fratre tuo, et dicentem ei: Affer
mihi de venatione tua, et fac cibos ut comedam, et bene-
dicam tibi coram domino antequam moriar. Nunc ergo fili
mi, acquiesce consiliis meis, et pergens ad gre-
gem, affer mihi duos hedos optimos, ut faciam
ex eis escas patri tuo quibus libenter vescitur. Quas
cum intuleris, et comederit, benedicat tibi priusquam mo-
riatur. Cui ille respondit: Nosti quod Esau frater
meus homo pilosus sit, et ego lenis. Si attrectaverit me
pater meus et senserit, timeo ne putet sibi
voluisse illudere, et inducam super me maledictio-
nem pro benedictione. Ad quem mater: In me sit, ait,
ista maledictio, fili mi. Tantum audi vocem meam, et va-
dens affer que dixi. Abiit et attulit, deditque ma-
tri. Paravit illa cibos sicut noverat velle patrem
illius. Et vestibus Esau valde bonis quas apud se habe-
bat domi, induit eum. Pelliculasque hedorum circumde-
dit manibus, et colli nuda protexit. Deditque pulmentum
et panes quos coxerat tradidit. Quibus illatis, di-
xit: Pater mi. At ille respondit: Audio. Quis es tu,
fili mi? Dixitque Iacob: Ego sum Esau primogenitus
tuus. Feci sicut precepisti mihi. Surge, sede et comede
de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. Rur-
sumque Ysaac ad filium suum: Quomodo, inquit, tam cito inve-
nire potuisti, fili mi? Qui respondit: Voluntatis dei
fuit ut cito occurreret mihi quod volebam. Dixitque Ysa-
ac: Accede huc ut tangam te, fili mi, et pro-
bem utrum tu sis filius meus Esau an non. Acces-
sit ille ad patrem, et palpato eo dixit Ysaac:
Vox quidem vox Iacob est, sed manus manus sunt Esau.
Et non cognovit eum, quia pilose manus similitudi-
nem maioris expresserant. Benedicens ergo illi ait: Tu
es filius meus Esau? Respondit: Ego sum. At ille: Of-
fer, inquit, mihi cibos de venatione tua, fili mi, ut benedi-
cat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset, ob-
tulit ei etiam vinum. Quo hausto, dixit ad eum: Acce-
de ad me, et da mihi osculum, fili mi. Accessit et oscu-
latus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum illius
fragranciam, benedicens ait illi: Ecce odor filii mei
sicut odor agri pleni, cui benedixit dominus. Det tibi deus
de rore celi et de pinguedine terre abundantiam frumen-
ti et vini. Et serviant tibi populi, et adorent te tribus.
Esto dominus fratrum tuorum, et incurventur ante te filii matris
tue. Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus, et qui benedi-
xerit tibi benedictionibus repleatur. Vix Ysaac sermo-
nem impleverat, et egresso Iacob foras, venit Esau, coc-
tosque de venatione cibos intulit patri dicens: Surge,
pater mi, et comede de venatione filii tui, ut benedicat
mihi anima tua. Dixitque illi Ysaac: Quis enim es tu? Qui
respondit: Ego sum filius tuus primogenitus
Esau. Expavit Ysaac stupore vehementi, et ultra quam
credi potest admirans, ait: Quis igitur ille est qui dudum cap-
tam venationem attulit mihi, et comedi ex omnibus priusquam tu
venires? Benedixique ei, et erit benedictus. Auditis Esau
sermonibus patris, irrugiit clamore magno,
et consternatus ait: Benedic etiam et mihi, pater mi. Qui ait: Ve-
nit germanus tuus fraudulenter et accepit benedic-
tionem tuam. At ille subiunxit: Iuste vocatum est
nomen eius Iacob. Supplantavit enim me en altera vice.
Primogenita mea ante tulit, et nunc secundo subripuit
benedictionem meam. Rursumque ad patrem: Numquid non re-
servasti, ait, et mihi benedictionem? Respondit Ysaac: Dominum tuum
illum constitui, et omnes fratres eius servituti illius subiugavi.
Frumento et vino stabilivi eum. Et tibi post hec, fili mi, ultra
quid faciam? Cui Esau: Num unam, inquit, tantum benedic-
tionem habes, pater? Mihi quoque obsecro ut benedicas.
Cumque heiulatu magno fleret, motus Ysaac dixit
ad eum: In pinguedine terre et in rore celi desuper erit
benedictio tua. Vives in gladio et fratri tuo servies. Tem-
pusque veniet cum excutias et solvas iugum eius de cervicibus tuis.
Oderat ergo semper Esau Iacob pro benedictione qua bene-
dixerat ei pater. Dixitque in corde suo: Venient dies luctus
patris mei, ut occidam Iacob fratrem meum. Nunciata sunt
hec Rebecce. Que mittens et vocans Iacob filium suum, dixit
ad eum: Ecce Esau frater tuus minatur ut occidat te.
Nunc ergo, fili, audi vocem meam, et consurgens fuge ad La-
ban fratrem meum in Aran. Habitabisque cum eo dies pau-
cos, donec requiescat furor fratris tui, et cesset indig-
natio eius, obliviscaturque eorum que fecisti in eum. Postea
mittam, et adducam te inde huc. Cur utroque orba-
bor filio in uno die? Dixitque Rebecca ad Ysa-
ac: Tedet me vite mee propter filias Heth. Si ac-
ceperit Iacob uxorem de stirpe huius terre, nolo vivere.

Vocavit itaque Ysaac Iacob XXVIII
et benedixit eum, precepitque ei dicens: Noli accipere

coniugem de genere chanaan. sed vade et proficiscere in meso
potamiam syrie ad domum bathuhel patris matris
tue. et accipe inde uxorem tibi de filiabus laban avunculi
tui. Deus autem omnipotens benedicat tibi. et crescere te faciat
atque multiplicet ut sis in turbas populorum. et det
tibi benedictiones abraham et semini tuo post te. ut possi
deas terram peregrinationis tue quam pollicitus est avo tuo.
Cumque dimisisset eum ysaac. profectus venit in meso
potamiam syrie ad laban filium bathuhel syri fratrem
rebecce matris sue. Videns autem esau quod benedixisset
pater suus iacob. et misisset eum in mesopotamiam sy
rie. ut inde uxorem duceret. et quod post benedictionem
precepisset ei dicens. non accipies coniugem de filiabus chana
an quodque obediens iacob parentibus isset in syriam. probans
quoque quod non libenter aspiceret filias chanaan pater suus.
ivit ad ismahelem. et duxit uxorem absque his quas prius
habebat melech filiam ismahel filii abraham sororem
nabaioth. Igitur egressus iacob de bersabee. pergebat
aran. Cumque venisset ad quendam locum. et vellet in eo requiescere
post solis occubitum. tulit de lapidibus qui iacebant. et sup
ponens capiti suo. dormivit in eodem loco. Viditque in
sompnis scalam stantem super terram. et cacumen illius tangens
celum. angelos quoque dei ascendentes et descendentes per
eam. et dominum innixum scale dicentem sibi. Ego sum dominus deus
abraham patris tui et deus ysaac. terram in qua dormis tibi
dabo et semini tuo. eritque germen tuum quasi pulvis terre. Di
lataberis ad orientem et occidentem. septentrionem et meri
diem. et benedicentur in te et in semine tuo cuncte tribus terre.
et ero custos tuus quocumque perrexeris. et reducam te in terram
hanc. nec dimittam nisi complevero universa que dixi.
Cumque evigilasset iacob de sompno ait. Vere dominus est in loco
isto. et ego nesciebam. pavensque quam terribilis est inquit
locus iste. Non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Sur
gens ergo mane tulit lapidem quem supposuerat capiti
suo. et erexit in titulum fundens oleum desuper. appella
vitque nomen urbis bethel. que prius luza vocabatur.
Vovit etiam votum dicens. Si fuerit deus mecum. et custodierit
me in via per quam ambulo. et dederit michi panem ad vescen
dum. et vestimentum ad induendum. reversusque fuero prospere ad domum
patris mei. erit michi dominus in deum. et lapis iste quem erexi in titulum vo
cabitur domus dei. Cunctorumque que dederis michi decimas offeram.

XXVIIII

Profectus ergo iacob. venit in terram
orientalem. et vidit puteum in agro. tres quoque gre
ges ovium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquabantur
pecora. et os eius grandi lapide claudebatur. Morisque erat
ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem.
et refectis gregibus. rursum super os putei ponerent. Di
xitque ad pastores. Fratres unde estis. Qui responderunt.
De aran. Quos interrogans. numquid ait. nostis laban
filium nachor. Dixerunt. Novimus. Sanusne est inquit.
Valet inquiunt. et ecce rachel filia eius venit cum grege.
Dixitque iacob. Adhuc multum diei superest. nec est
tempus ut reducantur ad caulas greges. date ante potum
ovibus. et sic ad pastum eas reducite. Qui responderunt.
Non possumus donec omnia pecora congregentur et amove
amus lapidem de ore putei. ut adaquemus greges. Ad
huc loquebantur et ecce rachel veniebat cum ovibus
patris sui. Nam gregem ipsa pascebat. Quam cum vi
disset iacob et sciret consobrinam suam. ovesque laban
avunculi sui. amovit lapidem quo puteus clau
debatur. et adaquato grege osculatus est eam. Elevataque
voce flevit. et indicavit ei quod frater esset patris eius. et filius
rebecce. At illa festinans nuntiavit patri suo. Qui
cum audisset venisse iacob filium sororis sue. cucur
rit obviam ei. complexusque eum. et in oscula ruens.
duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris. respondit.
Os meum es et caro mea. Et postquam expleti sunt dies
mensis unius. dixit ei. Num quia frater meus es. gratis
servies michi. Dic quid mercedis accipias. Habebat
vero filias duas. nomen maioris lia. minor appella
batur rachel. Sed lia lippis erat oculis. rachel decora
facie. et venusto aspectu. quam diligens iacob ait. Ser
viam tibi pro rachel filia tua minore septem annis.
Respondit laban. Melius est ut tibi eam dem. quam viro al
teri. mane apud me. Servivit ergo iacob pro rachel
septem annis. et videbantur illi pauci dies pre amoris
magnitudine. Dixitque ad laban. Da michi uxorem meam.
quia iam tempus expletum est ut ingrediar ad eam. Qui voca
tis multis amicorum turbis ad convivium. fecit nup
tias. et vespere filiam suam liam introduxit ad eum. dans
ancillam filie zelpham nomine. Ad quam cum ex more
iacob fuisset ingressus. facto mane vidit lyam. et
dixit ad socerum suum. Quid est quod facere voluisti. Non
ne pro rachel servivi tibi. quare imposuisti michi. Respondit
laban. Non est in loco nostro consuetudinis. ut minores
ante tradamus ad nuptias. Imple ebdomadam dierum
huius copule. et hanc quoque dabo tibi pro opere quo serviturus
es michi septem annis aliis. Adquievit placito. et eb
domada transacta. rachel duxit uxorem. Cui pater
servam balam dederat. tandemque potitus optatis
nuptiis. amorem sequentis priori pretulit. serviens apud
eum septem annis aliis. Videns autem dominus quod despiceret
lyam. aperuit vulvam eius. sorore sterili permanente.
Que conceptum genuit filium. vocavitque nomen eius
ruben dicens. Vidit dominus humilitatem meam. nunc ama
bit me vir meus. Rursumque concepit et peperit filium. et
ait. Quoniam audivit dominus haberi me contemptui. dedit
etiam istum michi. vocavitque nomen illius symeon. Concepit
tercio. et genuit alium. dixitque. Nunc quoque copula
bitur michi maritus meus. eo quod pepererim illi tres filios. et id
circo appellavit nomen eius levi. Quarto concepit
et peperit filium. et ait. Modo confitebor domino. Et ob hoc
vocavit eum iudam. cessavitque parere.

XXX

Cernens autem rachel quod infecunda esset.
invidit sorori. et ait marito suo. Da michi liberos.
alioquin moriar. Cui iratus respondit iacob. Num pro
deo ego sum qui privavit te fructu ventris tui. At illa.
Habeo inquit famulam balam. ingredere ad eam

ut pariat super genua mea, et habeam ex ea filios. Deditque illi Balam in coniugium: quae ingresso ad se viro, concepit et peperit filium. Dixitque Rachel: Iudicavit mihi Dominus, et exaudivit vocem meam, dans mihi filium; et idcirco appellavit nomen illius Dan. Rursumque Bala concipiens, peperit alterum, pro quo ait Rachel: Comparavit me Deus cum sorore mea, et invalui: vocavitque eum Nephthali. Sentiens Lia quod parere desiisset, Zelpham ancillam suam marito tradidit. Qua post conceptum edente filium, dixit: Feliciter: et idcirco vocavit nomen eius Gad. Peperit quoque Zelpha alterum. Dixitque Lia: Hoc pro beatitudine mea: beatam quippe me dicent mulieres. Propterea appellavit eum Aser. Egressus autem Ruben tempore messis triticeae in agrum, reperit mandragoras: quas Liae matri suae detulit. Dixitque Rachel: Da mihi partem de mandragoris filii tui. Illa respondit: Parumne tibi videtur quod praeripueris maritum mihi, nisi etiam mandragoras filii mei tuleris? Ait Rachel: Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filii tui. Redeuntique ad vesperam Iacob de agro, egressa est in occursum eius Lia, et: Ad me, inquit, intrabis: quia mercede conduxi te pro mandragoris filii mei. Dormivit cum ea nocte illa. Et exaudivit Deus preces eius: concepitque et peperit filium quintum, et ait: Dedit Deus mercedem mihi, quia dedi ancillam meam viro meo. Appellavitque nomen eius Issachar. Rursum Lia concipiens, peperit sextum filium, et ait: Dotavit me Deus dote bona: etiam hac vice mecum erit maritus meus, eo quod genuerim ei sex filios: et idcirco appellavit nomen eius Zabulon. Post quem peperit filiam, nomine Dinam. Recordatus quoque Dominus Rachelis, exaudivit eam, et aperuit vulvam eius. Quae concepit et peperit filium, dicens: Abstulit Deus opprobrium meum. Et vocavit nomen eius Ioseph, dicens: Addat mihi Dominus filium alterum. Nato autem Ioseph, dixit Iacob socero suo: Dimitte me ut revertar in patriam, et ad terram meam. Da mihi uxores et liberos meos, pro quibus servivi tibi, ut abeam: tu nosti servitutem qua servivi tibi. Ait illi Laban: Inveniam gratiam in conspectu tuo: experimento didici, quia benedixerit mihi Deus propter te. Constitue mercedem tuam quam dem tibi. At ille respondit: Tu nosti quomodo servierim tibi, et quanta in manibus meis fuerit possessio tua. Modicum habuisti antequam venirem ad te, et nunc dives effectus es: benedixitque tibi Dominus ad introitum meum. Iustum est igitur ut aliquando provideam etiam domui meae. Dixitque Laban: Quid dabo tibi? At ille ait: Nihil volo: si feceris quod postulo, iterum pascam et custodiam pecora tua. Gyra omnes greges tuos, et separa cunctas oves varias, et sparso vellere: et quodcumque furvum et maculosum variumque fuerit, tam in ovibus quam in capris, erit merces mea. Respondebitque mihi cras iustitia mea, quando placiti tempus advenerit coram te: et omnia quae non fuerint varia, et maculosa, et furva, tam in ovibus quam in capris, furti me arguent. Dixitque Laban: Gratum habeo quod petis. Et separavit in die illo capras, et oves, et hircos, et arietes varios, atque maculosos: cunctum autem gregem unicolorem, id est albi et nigri velleris, tradidit in manu filiorum suorum. Et posuit spatium itineris trium dierum inter se et generum, qui pascebat reliquos greges eius. Tollens ergo Iacob virgas populeas virides, et amygdalinas, et ex platanis, ex parte decorticavit eas: detractisque corticibus, in his quae spoliata fuerant, candor apparuit: illa vero quae integra fuerant, viridia permanserunt: atque in hunc modum color effectus est varius. Posuitque eas in canalibus, ubi effundebatur aqua: ut cum venissent greges ad bibendum, ante oculos haberent virgas, et in aspectu earum conciperent. Factumque est ut in ipso calore coitus, oves intuerentur virgas, et parerent maculosa, et varia, et diverso colore respersa. Divisitque gregem Iacob, et posuit virgas in canalibus ante oculos arietum: erant autem alba quaeque et nigra, Laban: cetera vero, Iacob, separatis inter se gregibus. Igitur quando primo tempore ascendebantur oves, ponebat Iacob virgas in canalibus aquarum ante oculos arietum et ovium, ut in earum contemplatione conciperent: quando vero serotina admissura erat et conceptus extremus, non ponebat eas. Factaque sunt ea quae erant serotina, Laban: et quae primi temporis, Iacob. Ditatusque est homo ultra modum, et habuit greges multos, ancillas et servos, camelos et asinos.

XXXI

Postquam autem audivit verba filiorum Laban dicentium: Tulit Iacob omnia quae fuerunt patris nostri, et de illius facultate ditatus factus est inclitus: animadvertit quoque faciem Laban, quod non esset erga se sicut heri et nudiustertius, maxime dicente sibi Domino: Revertere in terram patrum tuorum, et ad generationem tuam, eroque tecum. Misit, et vocavit Rachel et Liam in agrum, ubi pascebat greges, dixitque eis: Video faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri et nudiustertius: Deus autem patris mei fuit mecum. Et ipsae nostis quod totis viribus meis servierim patri vestro. Sed et pater vester circumvenit me, et mutavit mercedem meam decem vicibus: et tamen non dimisit eum Deus ut noceret mihi. Si quando dixit: Variae erunt mercedes tuae: pariebant omnes oves varios fetus: quando vero e contrario ait: Alba quaeque accipies pro mercede: omnes greges alba pepererunt. Tulitque Deus substantiam patris vestri, et dedit mihi. Postquam enim conceptus ovium tempus advenerat, levavi oculos meos, et vidi in somnis ascendentes mares super feminas, varios et maculosos, et diversorum colorum. Dixitque angelus Dei ad me in somnis: Iacob. Et ego respondi: Adsum. Qui ait: Leva oculos tuos, et vide universos masculos ascendentes super feminas, varios, respersos, atque maculosos. Vidi enim omnia quae fecit tibi Laban. Ego sum Deus Bethel, ubi unxisti lapidem, et votum vovisti mihi. Nunc ergo surge, et egredere de terra hac, revertens in terram nativitatis tuae. Responderuntque Rachel et Lia: Numquid habemus residui quidquam in facultatibus et hereditate domus patris nostri? Nonne quasi alienas reputavit nos, et vendidit, comeditque pretium nostrum? Sed Deus tulit opes patris nostri, et nobis eas tradidit, ac filiis nostris: unde omnia quae praecepit tibi Deus, fac. Surrexit itaque Iacob, et impositis liberis ac coniugibus suis super camelos, abiit. Tulitque omnem substantiam suam, et greges, et quidquid in Mesopotamia acquisierat, pergens ad Isaac patrem suum in terram Chanaan. Eo tempore Laban ierat ad tondendas oves, et Rachel furata est idola patris sui. Noluitque Iacob confiteri socero suo quod fugeret.

Cumque abisset tam ipse quam omnia que iuris eius erant, et amne transmisso pergeret contra montem Galaad, nuntiatum est Laban die tercio quod fugeret Iacob. Qui assumptis fratribus suis persecutus est eum diebus septem, et comprehendit eum in monte Galaad. Viditque in somnis dicentem sibi Dominum: Cave ne quicquam aspere loquaris contra Iacob. Iamque Iacob extenderat in monte tabernaculum suum; cumque ille consecutus fuisset eum cum fratribus suis, in eodem monte Galaad fixit tentorium. Et dixit ad Iacob: Quare ita egisti ut clam me abigeres filias meas quasi captivas gladio? Cur ignorante me fugere voluisti, nec indicare mihi ut prosequerer te cum gaudio et canticis et tympanis et citharis? Non es passus ut oscularer filios meos et filias; stulte operatus es. Et nunc valet quidem manus mea reddere tibi malum; sed pater vester heri dixit mihi: Cave ne loquaris contra Iacob quicquam durius. Esto, ad tuos ire cupiebas, et desiderio tibi erat domus patris tui; cur furatus es deos meos? Respondit Iacob: Quod inscio te profectus sum, timui ne violenter auferres filias tuas. Quod autem furti me arguis, apud quemcumque inveneris deos tuos, necetur coram fratribus nostris; scrutare, quicquid tuorum apud me inveneris, et aufer. Hec dicens ignorabat quod Rachel furata esset ydola. Ingressus itaque Laban tabernaculum Iacob et Lie et utriusque famule, non invenit. Cumque intrasset tentorium Rachel, illa festinans abscondit ydola subter stramen cameli et sedit desuper. Scrutantique omne tentorium et nichil invenienti ait: Ne irascatur dominus meus quod coram te assurgere nequeo, quia iuxta consuetudinem feminarum nunc accidit michi. Sic delusa sollicitudo querentis est. Tumensque Iacob cum iurgio ait: Quam ob culpam meam et ob quod peccatum meum sic exarsisti post me, et scrutatus es omnem supellectilem meam? Quid invenisti de cuncta substantia domus tue? Pone hic coram fratribus meis et fratribus tuis, et iudicent inter me et te. Idcirco viginti annos fui tecum? Oves tue et capre steriles non fuerunt; arietes gregis tui non comedi, nec captum a bestia ostendi tibi; ego omne damnum reddebam; quicquid furto peribat a me exigebas. Die noctuque estu urebar et gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. Sic per viginti annos in domo tua servivi tibi, quatuordecim pro filiabus et sex pro gregibus tuis; immutasti quoque mercedem meam decem vicibus. Nisi Deus patris mei Abraham et timor Ysaac affuisset michi, forsitan modo nudum me dimisisses. Afflictionem meam et laborem manuum mearum respexit Deus et arguit te heri. Respondit ei Laban: Filie et filii et greges tui et omnia que cernis mea sunt. Quid possum facere filiis et nepotibus meis? Veni ergo, ineamus fedus, ut sit in testimonium inter me et te. Tulit itaque Iacob lapidem et erexit illum in titulum. Dixitque fratribus suis: Afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum, comederuntque super eum. Quem vocavit Laban tumulum testis, et Iacob acervum testimonii, uterque iuxta proprietatem lingue sue. Dixitque Laban: Tumulus iste testis erit inter me et te hodie; et idcirco appellatum est nomen eius Galaad, id est tumulus testis. Intueatur Dominus et iudicet inter nos, quando recesserimus a nobis. Si afflixeris filias meas et si introduxeris uxores alias super eas, nullus sermonis nostri testis est absque Deo, qui presens respicit. Dixitque rursum ad Iacob: En tumulus hic et lapis quem erexi inter me et te testis erit. Tumulus, inquam, iste et lapis sint in testimonium, si aut ego transiero illum pergens ad te, aut tu preterieris malum michi cogitans. Deus Abraham et Deus Nachor iudicet inter nos, Deus patris eorum. Iuravit ergo Iacob per timorem patris sui Ysaac; immolatisque victimis in monte, vocavit fratres suos ut ederent panem. Qui cum comedissent, manserunt ibi. Laban vero de nocte consurgens osculatus est filios et filias suas et benedixit illis, reversusque est in locum suum.

Iacob quoque abiit itinere quo ceperat. XXXII

fueruntque ei obviam angeli Dei. Quos cum vidisset, ait: Castra Dei sunt hec. Et appellavit nomen loci illius Manaim, id est castra. Misit autem et nuntios ante se ad Esau fratrem suum in terram Seyr, regionem Edom, precepitque eis dicens: Sic loquimini domino meo Esau: Hec dicit frater tuus Iacob: Apud Laban peregrinatus sum, et fui usque in presentem diem. Habeo boves et asinos, oves et servos atque ancillas; mittoque nunc legationem ad dominum meum, ut inveniam gratiam in conspectu tuo. Reversi sunt nuntii ad Iacob dicentes: Venimus ad Esau fratrem tuum, et ecce properat in occursum tibi cum quadringentis viris. Timuit Iacob valde, et perterritus divisit populum qui secum erat, greges quoque et oves et boves et camelos in duas turmas, dicens: Si venerit Esau ad unam turmam et percusserit eam, alia turma que reliqua est salvabitur. Dixitque Iacob: Deus patris mei Abraham et Deus patris mei Ysaac, Domine qui dixisti michi: Revertere in terram tuam et in locum nativitatis tue, et benefaciam tibi, minor sum cunctis miserationibus tuis et veritate tua quam explesti servo tuo. In baculo meo transivi Iordanem istum, et nunc cum duabus turmis regredior. Erue me de manu fratris mei Esau, quia valde eum timeo, ne forte veniens percutiat matrem cum filiis. Tu locutus es quod bene michi faceres et dilatares semen meum sicut harenam maris, que pre multitudine numerari non potest. Cumque dormisset ibi nocte illa, separavit de his que habebat munera Esau fratri suo: capras ducentas, hircos viginti, oves ducentas et arietes viginti, camelos fetas cum pullis suis triginta, vaccas quadraginta et tauros viginti, asinas viginti et pullos earum decem. Et misit per manus servorum suorum singulos seorsum greges, dixitque pueris suis: Antecedite me, et sit spatium inter gregem et gregem. Et precepit priori dicens: Si obvium habueris Esau fratrem meum et interrogaverit te: Cuius es, aut quo vadis, et cuius sunt ista que sequeris? respondebis: Servi tui Iacob; munera misit domino meo Esau; ipse quoque post nos venit. Similiter mandata dedit secundo ac tertio et cunctis qui sequebantur greges, dicens: Iisdem verbis loquimini ad Esau cum inveneritis eum, et addetis: Ipse quoque famulus tuus Iacob iter

dimisit

minus insequitur. Dixit enim: Placabo illum muneribus
que precedunt, et postea videbo; forsitan propitiabitur
michi. Precesserunt itaque munera ante eum, ipse vero
mansit nocte illa in castris. Cumque mature sur
rexisset, iacob tulit duas uxores suas et totidem
famulas cum undecim filiis, et transivit vadum
iaboch. Transductisque omnibus que ad se pertinebant,
remansit solus. Et ecce vir luctabatur cum eo
usque mane. Qui cum videret quod eum superare non pos
set, tetigit nervum femoris eius, et statim emarcu
it. Dixitque ad eum: Dimitte me, iam enim ascendit
aurora. Respondit: Non dimittam te nisi benedixe
ris michi. Ait ergo: Quod nomen est tibi? Respondit: Iacob.
At ille: Nequaquam inquit iacob appellabitur no
men tuum, sed israel. Quoniam si contra deum fortis fuisti,
quanto magis contra homines prevalebis? Interrogavit
eum iacob: Dic michi quo appellaris nomine? Re
spondit: Cur queris nomen meum? Et benedixit
ei in eodem loco. Vocavitque iacob nomen loci illius fa
nuhel dicens: Vidi deum facie ad faciem, et salva
facta est anima mea. Ortusque est ei statim sol postquam
transgressus est phanuhel; ipse vero claudicabat
pede. Quam ob causam non comedunt filii israel nervum,
qui emarcuit in femore iacob, usque in presentem
diem, eo quod tetigerit nervum femoris eius et obstupuerit.

XXXIII

Elevans autem iacob oculos suos, vidit ve
nientem esau et cum eo quadringentos viros. Divisit
que filios lie et rachel ambarumque famularum, et po
suit utramque ancillam et liberos earum in principio, liam
vero et filios eius in secundo loco, rachel autem et ioseph
novissimos. Et ipse progrediens adoravit pronus in
terram septies, donec appropinquaret frater eius. Curre
ns esau obviam fratri suo amplexatus est eum, strin
gensque collum eius et osculans flevit. Levatisque oculis
vidit mulieres et parvulos earum et ait: Quid sibi
volunt isti? et si ad te pertinent? Respondit: Parvuli
sunt quos donavit michi deus servo tuo. Et appropinquantes
ancille et filii earum incurvati sunt. Accessit quoque lia
cum liberis suis, et cum similiter adorassent, extremi ioseph
et rachel adoraverunt. Et ait esau: Que nam sunt iste
turme quas obvias habui? Respondit: Ut invenirem
gratiam coram domino meo. Et ille: Habeo inquit plurima
frater mi; sint tua tibi. Dixit iacob: Noli ita ob
secro, sed si inveni gratiam in oculis tuis, accipe munuscu
lum de manibus meis. Sic enim vidi faciem tuam, quasi
viderim vultum dei. Esto michi propitius, et suscipe benedic
tionem quam attuli tibi, et quam donavit michi deus tribuens omnia.
Vix fratre compellente suscipiens ait: Gradiamur
simul, eroque socius itineris tui. Dixit iacob: No
sti domine mi quod parvulos habeam teneros, et oves ac
boves fetas mecum; quas si plus in ambulando
fecero laborare, morientur una die cuncti greges.
Precedat dominus meus ante servum suum, et ego sequar paula
tim vestigia eius, sicut videro posse parvulos
meos, donec veniam ad dominum meum in seir. Respondit
esau: Oro te ut de populo qui mecum est saltem socii rema
neant vie tue. Non est inquit necesse. Hoc uno
indigeo, ut inveniam gratiam in conspectu domini mei. Rever
sus est itaque illo die esau itinere quo venerat in seir.
Et iacob venit in socoth, ubi edificata domo et
fixis tentoriis, appellavit nomen loci illius socoth,
id est tabernacula. Transivitque in salem urbem sychimo
rum, que est in terra chanaan, postquam reversus est de mesopo
tamia syrie, et habitavit iuxta oppidum. Emitque
partem agri in qua fixerat tabernaculum, a filiis emor
patris sychem centum agnis, et erecto ibi altari in
vocavit super illud fortissimum deum israel.

XXXIIII

Egressa est autem dina filia lie
ut videret mulieres regionis illius. Quam cum vidisset
sychem filius emor evei princeps terre illius, ada
mavit et rapuit et dormivit cum illa, vi opprimens
virginem. Et conglutinata est anima eius cum ea, tristemque blan
ditiis delinivit. Et pergens ad emor patrem suum: Ac
cipe michi inquit puellam hanc coniugem. Quod cum audisset ia
cob, absentibus filiis et in pastu occupatis pecorum, sile
it donec redirent. Egresso autem emor patre sychem ut
loqueretur ad iacob, ecce filii eius veniebant de agro. Au
ditoque quod acciderat, irati sunt valde, eo quod rem fedam esset
operatus in israel, et violata filia iacob rem illicitam perpe
trasset. Locutus est itaque emor ad eos, et dixit: Sychem fi
lii mei adhesit anima filie vestre. Date eam illi uxorem, et
iungamus vicissim conubia. Filias vestras tradite
nobis, et filias nostras accipite, et habitate nobiscum. Terra
in potestate vestra est, exercete, negotiamini, et possidete
eam. Sed et sychem ad patrem et ad fratres eius ait: Inveniam
gratiam coram vobis, et quecumque statueritis dabo. Augete dotem,
munera postulate, libens tribuam quod petieritis, tantum da
te michi puellam hanc uxorem. Responderunt filii iacob sy
chem et patri eius in dolo, sevientes ob stuprum sororis: Non
possumus facere quod petitis, nec dare sororem nostram homi
ni incircumciso, quod illicitum et nefarium est apud nos. Sed in hoc va
lebimus federari, si nostri volueritis esse similes, et circumcidatur
in vobis omne masculini sexus. Tunc dabimus et accipiemus
mutuo filias nostras ac vestras, et habitabimus vobiscum, erimusque
unus populus. Si autem circumcidi nolueritis, tollemus filiam
nostram et recedemus. Placuit oblatio eorum emor et sychem
filio eius, nec distulit adolescens quin statim quod pe
tebatur expleret. Amabat enim puellam valde, et ipse erat
inclitus in omni domo patris sui. Ingressique portam urbis,
locuti sunt populo: Viri isti pacifici sunt et volunt habitare no
biscum. Negotientur in terra et exerceant eam, que spatiosa et
lata cultoribus indiget. Filias eorum accipiemus uxores,
et nostras illis dabimus. Unum est quod differtur tantum bonum:
Si circumcidamus masculos nostros ritum gentis imitantes.
Et substantia eorum et pecora et cuncta que possident nostra erunt;
tantum in hoc adquiescamus, ut habitantes simul unum effi
ciamus populum. Assensi sunt omnes, circumcisis cunctis maribus. Et
ecce die tercio quando gravissimus vulnerum dolor est, arreptis

duo iacob filii symeon et levi fratres dine gladiis ingressi
sunt urbem confidenter. Interfectisque omnibus masculis. et
emor et sychem pariter necaverunt. tollentes dinam
de domo sychem sororem suam. Quibus egressis. irruerunt
super occisos ceteri filii iacob. et depopulati sunt urbem in ul
tionem stupri. Oves eorum et armenta et asinos. cunctaque
vastantes que in domibus et in agris erant. parvulos quoque
et uxores eorum duxere captivas. Quibus patratis audac
ter. iacob dixit ad symeon et levi. Turbastis me et
odiosum fecistis chananeis et ferezeis. habitatoribus ter
re huius. Nos pauci sumus. illi congregati percutient me. et de
lebor ego et domus mea. Responderunt. Numquid ut scorto
abuti debuere sorore nostra? Interea locutus est deus ad

XXXV

Interea locutus est deus ad iacob. Sur
ge et ascende bethel et habita ibi. facque altare deo qui
apparuit tibi quando fugiebas esau fratrem tuum. Iacob vero con
vocata omni domo sua ait. Abicite deos alienos qui in
medio vestri sunt. et mundamini. ac mutate vestimen
ta vestra. Surgite et ascendamus in bethel. et faciamus
ibi altare deo qui exaudivit me in die tribulationis mee. et
fuit socius itineris mei. Dederunt ergo ei omnes deos alienos
quos habebant. et inaures que erant in auribus eorum. At ille
infodit eas subter terebinthum que est post urbem sychem.
Cumque profecti essent. terror dei invasit omnes per circuitum civita
tes. et non sunt ausi persequi recedentes. Venit igitur iacob lu
zam que est in terra chanaan cognomento bethel. ipse
et omnis populus cum eo. Edificavitque ibi altare et appellavit
nomen loci domus dei. Ibi enim apparuit ei deus cum fugeret
fratrem suum. Eodem tempore mortua est debbora nutrix rebec
ce. et sepulta est ad radices bethel subter quercum. Vocatumque
est nomen loci illius. quercus fletus. Apparuit autem iterum deus
iacob postquam reversus est de mesopotamia syrie. bene
dixitque ei dicens. Non vocaberis ultra iacob. sed israel erit
nomen tuum. et appellavit eum israel. Dixitque ei. Ego deus
omnipotens. cresce et multiplicare. gentes et populi nationum
erunt ex te. Reges de lumbis tuis egredientur. terramque quam
dedi abraham et ysaac. dabo tibi et semini tuo post te. Et
recessit ab eo. Ille vero erexit titulum lapideum in loco
quo locutus fuerat ei deus. libans super eum libamina et effundens
oleum. vocansque loci nomen bethel. Egressus autem inde venit
verno tempore ad terram que ducit ephratam. In qua cum parturi
ret rachel. ob difficultatem partus periclitari cepit. Di
xitque ei obstetrix. Noli timere. quia et hunc habebis filium. E
grediente autem anima pre dolore. et imminente iam morte. vocavit
nomen filii sui benoni. id est filius doloris mei. Pater
vero appellavit eum beniamin. id est filium dextre. Mortu
a est ergo rachel et sepulta est in via que ducit ephratam.
hec est bethleem. Erexitque iacob titulum super sepulchrum
eius. Hic est titulus monumenti rachelis. usque in presentem
diem. Egressus inde. fixit tabernaculum trans turrem gregis. Cumque
habitaret in illa regione. abiit ruben et dormivit cum
bala concubina patris sui. quod illum minime latuit. E
rant autem filii iacob duodecim. Filii lie primogenitus ruben
et symeon et levi et iudas et ysachar et zabulon. Fi
lii rachel ioseph et beniamin. Filii bale ancille
rachelis. dan et neptalim. Filii zelphe ancille
lie. gad et aser. Hii filii iacob qui nati sunt ei in mesopo
tamia syrie. Venit etiam ad ysaac patrem suum in mam
bre civitatem arbee. hec est ebron in qua peregrinatus
est abraham et ysaac. Et completi sunt dies ysaac centum
octoginta annorum. Consumptusque etate mortuus est.
et appositus populo suo senex et plenus dierum. et sepelli
erunt eum esau et iacob filii sui.

XXXVI

Hee sunt generationes esau. ipse est edom.
Esau accepit uxores de filiabus chanaan. Ada filiam
elon hethei. et oolibama filiam ane filie sebeon
evei. Basemath quoque filiam ismahel sororem
nabaioth. Peperit autem ada eliphaz. Basemath ge
nuit rahuhel. Oolibama edidit hieus. et hie
lom. et chore. Hii filii esau qui nati sunt ei in terra cha
naan. Tulit autem esau uxores suas. et filios et filias.
et omnem animam domus sue. et substantiam et pecora. et cuncta que habe
re poterat in terra chanaan. et abiit in alteram regionem.
recessitque a fratre suo iacob. Divites enim erant valde.
et simul habitare non poterant. nec sustinebat eos
terra peregrinationis eorum. pre multitudine gregum. Ha
bitavitque esau in monte seyr. ipse est edom. Hee sunt
autem generationes esau patris edom in monte seyr. et hec
nomina filiorum eius. Eliphaz filius ada uxoris
esau. Rauhel quoque filius basemath uxoris eius.
fueruntque filii eliphaz theman. omar. sephu. et ga
tham et cenez. et core. Erat autem thamna concubina eli
phaz filii esau. que peperit ei amalech. Hii sunt filii
ade uxoris esau. Filii autem rauhel naath et zara. se
mma et miza. Hii filii basemath uxoris esau. Isti quoque
erant filii oolibama filie ane. filie sebeon uxo
ris esau quos genuit ei hieus et hielam et core.
Hii duces filiorum esau. filii eliphaz primogeniti
esau. Dux theman. dux omar. dux sephu. dux
cenez. dux core. dux gatham. dux amalech. Hii
duces eliphaz in terra edom. et hii filii ade. Hii quoque
filii rauhel. filii esau. Dux naath. dux zara. dux
semma. dux meza. Hii duces rauhel in terra edom.
Isti filii basemath uxoris esau. Hii autem filii ooliba
ma uxoris esau. Dux hieus. dux hielom. dux
core. Hii duces oolibama filie ane uxoris esau.
Isti filii esau. et hii duces eorum. ipse est edom. Isti filii
seir horrei habitatores terre. lotam et sobal et sebeon.
et anan. dison. et aser. et disan. Hii duces horrei.
filii seir in terra edom. Facti sunt autem filii lotam horrei
et heman. Erat autem soror lotam horrei thamna. et isti
filii sobal. Alvam et manaath et hebal sephi et onam. Et hii
filii sebeon ahaia et anam. Iste est anam qui invenit
aquas calidas in solitudine. cum pasceret asinos sebeon
patris sui. Habuitque filium disan. et filiam oolibama. Et
isti filii disan. Amadam. et esban. et iethram. et cha
ram. Hii quoque filii heser. balaan et zevan. et achan.
Habuit autem filios disan. hus et aram. Isti duces horreo

rum. dux lotan. dux sobal. dux sebeon. dux ana.
dux dison. dux eser. dux disan. Isti duces horreorum
qui imperaverunt in terra seir. Reges autem qui regnaverunt in terra edom
antequam haberent regem filii israel fuerunt hi. Balach
filius beor. nomenque urbis eius denaba. Mortuus
est autem balac et regnavit pro eo iobab filius zare de bosra.
Cumque mortuus esset iobab. regnavit pro eo husam de terra the
manorum. Hoc quoque mortuo. regnavit pro eo adad filius ba
dad. qui percussit madian in regione moab. et nomen
urbis eius avith. Cumque mortuus esset adad. regnavit
pro eo semla de masereca. Hoc quoque mortuo regnavit
pro eo saul de fluvio rooboth. Cumque et hic obisset. succes
sit in regnum balanam filius achobor. Isto quoque mor
tuo. regnavit pro eo adad. nomenque urbis eius phau. et
appellabatur uxor illius meetabel filia matred.
filie mezaab. Hec ergo nomina ducum esau in cognationibus
et locis et vocabulis suis. Dux thamna. dux ala.
dux alva. dux cetheth. dux olibama. dux e
la. dux phynon. dux cenez. dux theman. dux
mabsar. dux madihel. dux hiram. Hi duces
edom habitantes in terra imperii sui. ipse est esau pa
ter ydumeorum. Habitavit autem iacob in terra chana
an. in qua peregrinatus est pater suus. et he sunt generationes
eius.

XXXVII

Ioseph cum sedecim esset annorum pascebat gregem cum fratribus
suis adhuc puer. et erat cum filiis bale et zelphe
uxorum patris sui. Accusavitque fratres suos apud patrem
crimine pessimo. Israel autem diligebat ioseph super
omnes filios suos. eo quod in senectute genuisset eum. fecit
que ei pater suus tunicam polimitam. Videntes autem
fratres eius quod a patre plus cunctis filiis amaretur.
oderant eum. nec poterant ei quicquam pacificum loqui.
Accidit quoque ut visum sompnium referret fratribus suis.
que causa maioris odii seminarium fuit. Dixitque ad eos.
Audite sompnium meum quod vidi. Putabam ligare
nos manipulos in agro. et quasi consurgere manipu
lum meum et stare. vestrosque manipulos circumstantes
adorare manipulum meum. Responderunt fratres eius. Num
quid rex noster eris. aut subiciemur dicioni tue? Hec
ergo causa sompniorum atque sermonum. invidie et odii
fomitem ministravit. Aliud quoque vidit sompni
um. quod narrans fratribus suis ait. Vidi per sompnium
quasi solem et lunam et stellas undecim adorare me. Quod
cum patri suo et fratribus retulisset. increpavit eum pater et dixit.
Quid sibi vult hoc sompnium quod vidisti? Num ego et
mater tua et fratres tui adorabimus te super terram? Invide
bant ei igitur fratres sui. pater vero rem tacitus considera
bat. Cumque fratres illius in pascendis gregibus patris mora
rentur in sychem. dixit ad eum israel. Fratres tui pascunt
oves in sychimis. veni mittam te ad eos. Quo
respondente presto sum ait. Dixitque ei. Vade et vide
si cuncta prospera sint erga fratres tuos et pecora. et re
nuntia michi quid agatur. Missus de valle ebron.
venit in sychem. Invenitque eum vir errantem
in agro. et interrogavit quid quereret. At ille respondit.
Fratres meos quero. indica michi ubi pascant greges. Dixitque
ei vir. Recesserunt de loco isto. Audivi autem eos dicen
tes. eamus in dothaim. Perrexit ergo ioseph post fratres
suos. et invenit eos in dothaim. Qui cum vidissent eum
procul. antequam accederet ad eos cogitaverunt illum oc
cidere. et mutuo loquebantur. Ecce sompniator venit.
venite occidamus eum et mittamus in cisternam veterem.
dicemusque. fera pessima devoravit eum. et tunc apparebit
quid illi prosint sompnia sua. Audiens hoc ruben.
nitebatur liberare eum de manibus eorum et dicebat.
Non interficiamus animam eius. nec effundamus sanguinem.
sed proicite eum in cisternam hanc que est in solitudine. ma
nusque vestras servate innoxias. Hoc autem dicebat volens
eripere eum de manibus eorum. et reddere patri suo. Confestim
igitur ut pervenit ad fratres. nudaverunt eum tunica ta
lari et polimita. miseruntque in cisternam que non habebat aquam.
Et sedentes ut comederent panem. viderunt via
tores ismahelitas venire de galaad. et camelos
eorum portantes aromata et resinam et stacten in e
gyptum. Dixit ergo iudas fratribus suis. Quid nobis pro
dest si occiderimus fratrem nostrum. et celaverimus sangui
nem ipsius? Melius est ut venundetur ismahelitis. et ma
nus nostre non polluantur. frater enim et caro nostra est. Adquieverunt fratres
sermonibus eius. et pretereuntibus madianitis negotiato
ribus. extrahentes eum de cisterna vendiderunt isma
helitis viginti argenteis. Qui duxerunt eum in egyp
tum. Reversusque ruben ad cisternam non invenit puerum. et
scissis vestibus pergens ad fratres suos ait. Puer non com
paret. et ego quo ibo? Tulerunt autem tunicam eius. et in
sanguine hedi quem occiderant tinxerunt. mittentes
qui ferrent ad patrem et dicerent. Hanc invenimus. vide
utrum tunica filii tui sit an non. Quam cum agnovisset
pater ait. Tunica filii mei est. fera pessima comedit
eum. bestia devoravit ioseph. Scissisque vestibus indu
tus est cilicio. lugens filium multo tempore. Congregatis autem
cunctis liberis eius. ut lenirent dolorem patris. no
luit consolationem recipere et ait. Descendam ad filium
meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu.
madianite vendiderunt ioseph in egypto. phuti
phar eunucho pharaonis magistro militie.

XXXVIII

Eo tempore descendens iudas
a fratribus suis. divertit ad virum odollamitem nomine
hiram. viditque ibi filiam hominis chananei vocabulo
sue. et uxore accepta ingressus est ad eam. Que concepit et pe
perit filium. vocavitque nomen eius her. Rursum concepto fe
tu. natum filium nominavit onam. Tertium quoque
peperit. quem appellavit sela. Quo nato. parere ultra
cessavit. Dedit autem iudas uxorem primogenito suo
her. nomine thamar. Fuitque her primogenitus iude
nequam in conspectu domini. et ab eo occisus est. Dixit ergo iudas
ad onam filium suum. Ingredere ad uxorem fratris tui et so
ciare illi. ut suscites semen fratri tuo. Ille autem sciens non sibi
nasci filios. introiens ad uxorem fratris sui. semen fund

bat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur. Et idcirco
percussit eum Dominus, quod rem detestabilem faceret. Quam
ob rem dixit Iudas Thamar nurui suae: Esto vi-
dua in domo patris tui, donec crescat Sela filius
meus. Timebat enim ne et ipse moreretur, sicut fratres
eius. Quae abiit, et habitavit in domo patris sui. Evo-
lutis autem multis diebus, mortua est filia Sue uxor Iudae: qui
post luctum consolatione suscepta, ascendebat ad ton-
sores ovium suarum, ipse et Hiras opilio gregis Odollami-
tes, in Thamnas. Nuntiatumque est Thamar quod socer illius
ascenderet in Thamnas ad tondendas oves. Quae de-
positis viduitatis vestibus, assumpsit theristrum: et
mutato habitu, sedit in bivio itineris, quod ducit Tham-
nam: eo quod crevisset Sela, et non eum accepisset maritum.
Quam cum vidisset Iudas, suspicatus est esse meretricem. Operu-
erat enim vultum suum ne agnosceretur. Ingrediensque ad eam,
ait: Dimitte me ut coeam tecum. Nesciebat enim quod nu-
rus sua esset. Qua respondente: Quid mihi dabis ut fru-
aris concubitu meo? Dixit: Mittam tibi hedum de gregibus.
Rursumque illa dicente: Patiar quod vis, si dederis mi-
hi arrabonem, donec mittas quod polliceris. Ait Iudas: Quid
vis tibi pro arrabone dari? Respondit: Anulum tuum, et ar-
millam, et baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coi-
tum concepit mulier, et surgens abiit. Depositoque habitu quem
assumpserat, induta est viduitatis vestibus. Misit
autem Iudas hedum per pastorem suum Odollamitem, ut re-
ciperet pignus quod dederat mulieri. Qui cum non invenisset
eam, interrogavit homines loci illius: Ubi est mulier quae
sedebat in bivio? Respondentibus cunctis: Non fuit in loco i-
sto meretrix. Reversus est ad Iudam, et dixit ei: Non inveni eam:
sed et homines loci illius dixerunt mihi, numquam ibi sedisse scortum.
Ait Iudas: Habeat sibi. Certe mendacii nos arguere non po-
terit. Ego misi hedum quem promiseram, et tu non invenisti eam.
Ecce autem post tres menses nuntiaverunt Iudae dicentes: Fornicata est
Thamar nurus tua, et videtur uterus illius intumescere.
Dixitque Iudas: Producite eam ut comburatur. Quae cum duceretur
ad poenam, misit ad socerum suum, dicens: De viro
cuius haec sunt, concepi: cognosce cuius sit anulus, et armil-
la, et baculus. Qui agnitis muneribus, ait: Iustior me est:
quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen ultra non cognovit
illam. Instante autem partu, apparuerunt gemini in utero:
atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum, in qua
obstetrix ligavit coccinum, dicens: Iste egredietur prior. Il-
lo vero retrahente manum, egressus est alter. Dixitque mulier:
Quare divisa est propter te maceria? et ob hanc causam
vocavit nomen eius Phares. Postea egressus est frater eius, in cuius ma-
nu erat coccinum: quem appellavit Zara.

Igitur Ioseph ductus est in Aegyptum. XXXVIIII
Emitque eum Putiphar eunuchus Pharaonis princeps
exercitus, vir Aegyptius, de manu Ismaelitarum, a qui-
bus perductus erat. Fuitque Dominus cum eo, et erat vir in cunctis prospere
agens. Habitavitque in domo domini sui, qui optime noverat
esse Dominum cum eo, et omnia quae gereret ab eo dirigi in ma-
nu eius. Invenitque Ioseph gratiam coram domino suo, et ministra-
bat ei. A quo praepositus omnibus, gubernabat creditam sibi
domum, et universa quae ei tradita fuerant. Benedixitque Dominus
domui Aegyptii propter Ioseph, et multiplicavit
tam in aedibus quam in agris cunctam eius substantiam: nec quic-
quam aliud noverat nisi panem quo vescebatur. Erat autem Ioseph
pulchra facie, et decorus aspectu. Post multos itaque
dies iniecit domina oculos suos in Ioseph, et ait: Dormi
mecum. Qui nequaquam acquiescens operi nefario, dixit ad eam:
Ecce dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo
sua: nec quicquam est quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit
mihi, praeter te, quae uxor eius es: quomodo ergo possum malum hoc
facere, et peccare in Deum meum? Huiuscemodi verbis
per singulos dies, et mulier molesta erat adole-
scenti, et ille recusabat stuprum. Accidit autem quadam
die ut intraret Ioseph domum, et operis quippiam absque arbi-
tris faceret: et illa apprehensa lacinia vestimenti eius di-
ceret: Dormi mecum. Qui relicto in manu illius pallio fu-
git, et egressus est foras. Cumque vidisset mulier vestem
in manibus suis, et se esse contemptam, vocavit homines
domus suae, et ait ad eos: En introduxit virum Hebraeum
ut illuderet nobis: ingressus est ad me, ut coiret mecum: cumque
ego succlamassem, et audisset vocem meam, reliquit pal-
lium quod tenebam, et fugit foras. In argumentum ergo
fidei retentum pallium ostendit marito revertenti do-
mum, et ait: Ingressus est ad me servus Hebraeus, quem ad-
duxisti, ut illuderet mihi: cumque vidisset me clamare,
reliquit pallium, et fugit foras. His auditis dominus, et nimium
credulus verbis coniugis, iratus est valde, tradiditque Io-
seph in carcerem, ubi vincti regis custodiebantur, et erat
ibi clausus. Fuit autem Dominus cum Ioseph, et misertus est illius, et dedit
ei gratiam in conspectu principis carceris: qui tradidit in manu
illius universos vinctos qui in custodia tenebantur: et quic-
quid fiebat, sub ipso erat. Nec noverat aliquid cunctis
ei creditis: Dominus enim erat cum illo, et omnia opera eius dirigebat.

His ita gestis, accidit ut XL
peccarent duo eunuchi, pincerna regis Aegyp-
ti, et pistor, domino suo. Iratusque Pharao contra eos (nam alter
pincernis praeerat, alter pistoribus) misit eos in carcerem
principis militum, in quo erat vinctus et Ioseph.
At custos carceris tradidit eos Ioseph, qui et ministra-
bat eis. Aliquantulum temporis fluxerat, et illi in custodia te-
nebantur. Videruntque ambo somnium nocte una iux-
ta interpretationem congruam sibi. Ad quos cum introisset Ioseph
mane, et vidisset eos tristes, sciscitatus est dicens: Cur
tristior est hodie solito facies vestra? Qui responderunt: Som-
nium vidimus, et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos
Ioseph: Numquid non Dei est interpretatio? Referte mihi
quid videritis. Narravit prior praepositus pincernarum
somnium suum: Videbam coram me vitem, in qua erant
tres propagines, crescere paulatim in gemmas, et post flores
uvas maturescere: calicemque Pharaonis in manu mea.
Tuli ergo uvas, et expressi in calicem quem tenebam, et tradidi po-
culum Pharaoni. Respondit Ioseph: Haec est interpretatio som-
nii: Tres propagines, tres adhuc dies sunt, post quos re-

recordabitur pharao magisterii tui. et restituet te in gradum
pristinum. Dabisque ei calicem iuxta officium tuum. sicut
facere ante consueveras. Tantum memento mei cum bene fuerit
tibi. et facias mecum misericordiam. ut suggeras pharaoni.
et educat me de isto carcere. quia furto sublatus sum
de terra hebreorum. et hic innocens in lacum missus sum.
Videns pistorum magister quod prudenter somnium dis-
solvisset. ait. Et ego vidi somnium quod haberem tria ca-
nistra super caput meum. et in uno canistro quod erat
excelsius portare me omnes cibos qui fiunt arte pi-
storia. avesque comedere ex eo. Respondit ioseph. Hec
est interpretatio somnii. Tria canistra tres adhuc
dies sunt. post quos auferet pharao caput tuum.
ac suspendet te in cruce. et lacerabunt volucres
carnes tuas. Exinde dies tertius natalicius pharaonis erat.
qui faciens grande convivium pueris suis. recordatus
est inter epulas magistri pincernarum. et pistorum prin-
cipis. restituitque alterum in locum suum ut porrigeret
regi poculum. alterum suspendit in patibulo. ut con-
iectoris veritas probaretur. Et tamen succedentibus pro-
speris. prepositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

XLI

Post duos annos vidit pha-
rao somnium. Putabat se stare super fluvium.
de quo ascendebant septem boves pulchre et cras-
se nimis. et pascebantur in locis palustribus. Ali-
e quoque septem emergebant de flumine fede confecte-
que macie. et pascebantur in ipsa amnis ripa in locis
virentibus. devoraveruntque eas quarum mira species et
habitudo corporum erat. Expergefactus pharao. rursus
dormivit. et vidit alterum somnium. Septem spice
pullulabant in culmo uno. plene atque formose.
Alie quoque totidem spice tenues et percusse uredine
oriebantur. devorantes omnem priorum pulchritu-
dinem. Evigilans pharao post quietem. et facto mane pa-
vore perterritus. misit ad coniectores egypti cun-
ctosque sapientes. et accersitis narravit somnium.
nec erat qui interpretaretur. Tunc demum reminiscens pin-
cernarum magister ait. Confiteor peccatum meum.
Iratus rex servis suis. me et magistrum pistorum re-
trudi iussit in carcerem principis militum. ubi una
nocte uterque vidimus somnium presagum futurorum. Erat
ibi puer hebreus eiusdem ducis militum famulus.
cui narrantes somnia audivimus quicquid postea
rei probavit eventus. Ego enim redditus sum officio
meo. et ille suspensus est in cruce. Protinus ad regis
imperium eductum de carcere totonderunt ioseph. ac
veste mutata obtulerunt ei. Cui ille ait. Vidi
somnia nec est qui edisserat que audivi te pru-
dentissime conicere. Respondit ioseph. Absque me
deus respondebit prospera pharaoni. Narravit ergo ille quod
viderat. Putabam me stare super ripam fluminis.
et septem boves de amne conscendere pulchras ni-
mis et obesis carnibus. que in pastu paludis virecta car-
pebant. Et ecce has sequebantur alie septem boves
in tantum deformes et macilente. ut numquam tales in terra
egypti viderim. Que devoratis et consumptis prioribus. nul-
lum saturitatis dedere vestigium. sed simili ma-
cie et squalore torpebant. Evigilans. rursus sopore
depressus vidi somnium. Septem spice pullulabant
in culmo uno plene atque pulcherrime. Alie
quoque septem tenues et percusse uredine oriebantur
que priorum pulchritudinem devoraverunt. Narravi coniec-
toribus somnium. et nemo est qui edisserat. Respondit io-
seph. Somnium regis unum est. Que facturus est deus o-
stendit pharaoni. Septem boves pulchre et sep-
tem spice plene. septem ubertatis anni sunt. Eandemque
vim somnii comprehendunt. Septem quoque boves tenu-
es atque macilente que ascenderunt post eas. et septem
spice tenues. et vento urente percusse. septem an-
ni sunt venture famis. Qui hoc ordine complebuntur.
Ecce septem anni venient fertilitatis magne in
universa terra egypti. quos sequentur septem anni ali-
tante sterilitatis. ut oblivioni tradatur cuncta retro
habundantia. Consumptura est enim fames universam ter-
ram. et ubertatis magnitudinem perditura inopie magni-
tudo. Quod autem vidisti secundo ad eandem rem pertinens som-
nium. firmitatis indicium est. eo quod fiat sermo dei. et
velocius impleatur. Nunc ergo provideat rex virum
sapientem et industrium. et preficiat eum terre egypti. qui
constituat prepositos per singulas regiones. Et quintam
partem fructuum per septem annos fertilitatis qui iam
nunc futuri sunt congreget in horrea. et omne frumen-
tum sub pharaonis potestate condatur. Serveturque
in urbibus. et preparetur future septem annorum fami.
que pressura est egyptum. et non consumetur terra inopia. Pla-
cuit pharaoni consilium et cunctis ministris eius. Lo-
cutusque est ad eos. Num invenire poterimus talem virum
qui spiritu dei plenus sit. Dixit ergo ad ioseph. Quia ostendit
tibi deus omnia que locutus es. numquid sapientiorem
et similem tui invenire potero. Tu eris super domum
meam. et ad tui oris imperium cunctus populus obediet.
uno tantum regni solio te precedam. Dixitque rursum
pharao ad ioseph. Ecce constitui te super universam
terram egypti. Tulitque anulum de manu sua. et dedit
in manu eius. vestivitque eum stola byssina. et
collo torquem auream circumposuit. Fecitque ascendere
super currum suum secundum clamante precone. ut omnes
coram eo genu flecterent. et prepositum esse scirent
universe terre egypti. Dixit quoque rex ad ioseph.
Ego sum pharao. absque tuo imperio non movebit
quisquam manum aut pedem in omni terra egypti. Vertitque no-
men illius. et vocavit eum lingua egyptiaca. sal-
vatorem mundi. Deditque illi uxorem aseneth
filiam putiphare sacerdotis heliopoleos. Egres-
sus itaque ioseph ad terram egypti. triginta autem erat
annorum quando stetit in conspectu regis pharaonis. et cir-
cuivit omnes regiones egypti. Venitque fertilitas
septem annorum. et in manipulos redacte segetes

gregate ſunt in horrea egypti. Omnis etiam frugum habundantia
in ſingulis urbibus condita eſt. Tantaque fuit multitudo
tritici ut arene maris coequaretur. et copia menſuram exce
deret. Nati ſunt autem ioſeph filii duo antequam ueniret fa
mes. quos ei peperit aſeneth filia phutiphare ſa
cerdotis heliopoleos. Vocauitque nomen primogeniti
manaſſes dicens. Obliuiſci me fecit deus omnium labo
rum meorum. et domum patris mei. Nomen quoque ſecundi appel
lauit ephraim dicens. Creſcere me fecit deus in terra
paupertatis mee. Igitur tranſactis ſeptem annis uberta
tis que fuerant in egypto. ceperunt uenire ſeptem anni i
nopie quos predixerat ioſeph. et in uniuerſo orbe fames
preualuit. In cuncta autem terra egypti erat panis. Qua eſuri
ente clamauit populus ad pharaonem. alimenta petens.
Quibus ille reſpondit. Ite ad ioſeph. et quicquid ipſe uobis dixe
rit facite. Creſcebat autem fames cotidie in uniuerſa
terra. Aperuit itaque ioſeph uniuerſa horrea. et uendebat
egyptiis. nam et illos oppreſſerat fames. Omneſque pro
uincie ueniebant in egyptum ut emerent eſcas. et ma
XLII lum inopie temperarent. Audiens autem iacob quod alimenta ue
nderentur in egypto. dixit filiis ſuis. Quare negle
gitis? Audiui quod triticum uenundetur in egypto. de
ſcendite et emite nobis neceſſaria ut poſſimus ui
uere. et non conſumamur inopia. Deſcendentes ergo fratres io
ſeph decem ut emerent frumenta in egypto. benia
min domi retento a iacob. qui dixerat fratribus
eius. ne forte in itinere quicquam patiatur mali. In
greſſi ſunt autem terram egypti cum aliis qui pergebant ad e
mendum. Erat autem fames in terra chanaan. et ioſeph
princeps egypti. atque ad illius nutum frumenta populis
uendebantur. Cumque adoraſſent eum fratres ſui. et agnouiſſet
eos. quaſi ad alienos durius loquebatur. Interrogans eos.
unde uenistis? Qui reſponderunt. De terra chanaan. ut ema
mus uictui neceſſaria. Et tamen fratres ipſe cognoſcens. non eſt a
gnitus ab eis. Recordatuſque ſompniorum que aliquando ui
derat. ait ad eos. Exploratores eſtis. ut uideatis in
firmiora terre uenistis. Qui dixerunt. Non eſt ita domine.
ſed ſerui tui uenerunt. ut emerent cibos. Omnes filii
unius uiri ſumus. pacifici uenimus. nec quicquam
famuli tui machinantur mali. Quibus ille reſpondit.
Aliter eſt. Inmunita terre huius conſiderare uenistis.
At illi. Duodecim inquiunt ſerui tui fratres ſumus. filii uiri u
nius in terra chanaan. Minimus cum patre noſtro eſt. a
lius non eſt ſuper. Hoc eſt ait quod locutus ſum. explorato
res eſtis. Iam nunc experimentum ueſtri capiam. Per ſalutem
pharaonis non egrediemini hinc. donec ueniat frater
ueſter minimus. Mittite ex uobis unum et adducat eum.
uos autem eritis in uinculis. donec probentur que dixistis
utrum falſa an uera ſint. alioquin per ſalutem pharaonis
exploratores eſtis. Tradidit ergo eos cuſtodie tribus
diebus. Die autem tertio eductis e carcere ait. Facite quod
dixi et uiuetis. deum enim timeo. Si pacifici eſtis fra
ter ueſter unus ligetur in carcere. uos autem abite et ferte fru
menta que emistis in domos ueſtras. et fratrem ueſtrum minimum

ad me adducite. ut poſſim ueſtros probare ſermones.
et non moriamini. Fecerunt ut dixerat. et locuti ſunt ad in
uicem. Merito hec patimur. quia peccauimus in fratrem
noſtrum. uidentes anguſtiam anime illius. dum deprecaretur
nos et non audiuimus. Idcirco uenit ſuper nos iſta tri
bulatio. E quibus unus ruben ait. Numquid non dixi uobis.
nolite peccare in puerum. et non audistis me. En ſan
guis eius exquiritur. Neſciebant autem quod intelligeret
ioſeph. eo quod per interpretem loqueretur ad eos. Auertitque
ſe parumper. et fleuit. Et reuerſus locutus eſt ad eos. Tol
lenſque ſymeon et ligans illis preſentibus. Iuſſit
que miniſtris ut implerent ſaccos eorum tritico. et
reponerent pecunias ſingulorum in ſacculis
ſuis. datis ſuper cibariis in uia. Qui fecerunt ita. At
illi portantes frumenta in aſinis profecti ſunt. Apertoque
unus ſacco ut daret iumento pabulum in diuerſo
rio. contemplatus pecuniam in ore ſacculi. dixit
fratribus ſuis. Reddita eſt mihi pecunia mea. en habetur
in ſacco. Et obſtupefacti turbatique dixerunt mutu
o. Quidnam eſt hoc quod fecit nobis deus? Veneruntque ad ia
cob patrem ſuum in terram chanaan. et narrauerunt ei omnia
que accidiſſent ſibi dicentes. Locutus eſt nobis dominus terre dure.
et putauit nos exploratores prouincie. Cui reſpon
dimus. Pacifici ſumus. nec ullas molimur inſidias.
Duodecim fratres uno patre geniti ſumus. unus non eſt
ſuper. minimus cum patre uerſatur in terra chanaan. Qui
ait nobis. Sic probabo quod pacifici ſitis. fratrem ueſtrum u
num dimittite apud me. et cibaria domibus ueſtris neceſ
ſaria ſumite et abite. fratremque ueſtrum minimum ad
ducite ad me. ut ſciam quod non ſitis exploratores. et iſtum
qui tenetur in uinculis recipere poſſitis. ac deinceps
emendi que uultis habeatis licentiam. His dictis cum fru
menta effunderent ſinguli repperierunt in ore ſacci
colligatas pecunias. Exterritiſque ſimul omnibus dixit
pater iacob. Abſque liberis me eſſe feciſtis. Ioſeph non
eſt ſuper. ſymeon tenetur in uinculis. beniamin aufe
retis. In me hec mala omnia reciderunt. Cui reſpondit ruben.
Duos filios meos interfice. ſi non reduxero eum tibi. Trade
illum in manu mea. et ego eum reſtituam. At ille. Non
deſcendet inquit filius meus uobiſcum. frater eius mortuus eſt.
et ipſe ſolus remanſit. Si quid ei aduerſi acciderit
in terra ad quam pergitis. deducetis canos meos cum dolo
re ad inferos.

XLIII

Interim fames omnem terram uehementer premebat. Con
ſumptiſque cibis quos ex egypto detulerant. dixit ia
cob ad filios ſuos. Reuertimini et emite nobis pau
xillum eſcarum. Reſpondit iudas. Denuntiauit nobis uir
ille ſub teſtificatione iuriſiurandi dicens. Non uidebitis
faciem meam. niſi fratrem ueſtrum minimum adduxeritis
uobiſcum. Si ergo uis mittere eum nobiſcum. pergemus pariter.
et ememus tibi neceſſaria. Sin autem non uis non ibimus.
Vir enim ut ſepe diximus denuntiauit nobis dicens. Non ui
debitis faciem meam. abſque fratre ueſtro minimo. Dixit
eis iſrael. In meam hoc feciſtis miſeriam. ut indicaretis

et alium haberemus fratrem. At illi responderunt: Interrogavit nos homo per ordinem nostram progeniem: si pater viveret, si haberemus fratrem. Et nos respondimus ei consequenter iuxta id quod fuerat sciscitatus. Numquid scire poteramus quod dicturus esset: Adducite fratrem vestrum vobiscum? Iudas quoque dixit patri suo: Mitte puerum mecum, ut proficiscamur, et possimus vivere, ne moriamur nos et parvuli nostri. Ego suscipio puerum: de manu mea require illum. Nisi reduxero et tradidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore. Si non intercessisset dilatio, iam vice altera venissemus. Igitur Israel pater eorum dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod vultis. Sumite de optimis terre fructibus in vasis vestris, et deferte viro munera, modicum resine, et mellis, et storacis, et stactes, et terebinthi, et amigdalarum. Pecuniamque duplicem ferte vobiscum: et illam quam invenistis in sacculis, reportate, ne forte errore factum sit. Sed et fratrem vestrum tollite, et ite ad virum. Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: et remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet, et hunc Beniamin. Ego autem quasi orbatus absque liberis ero. Tulerunt ergo viri munera, et pecuniam duplicem, et Beniamin: descenderuntque in Egyptum, et steterunt coram Ioseph. Quos cum ille vidisset, et Beniamin simul, precepit dispensatori domus sue, dicens: Introduc viros domum, et occide victimas, et instrue convivium: quoniam mecum sunt comesturi meridie. Fecit ille quod sibi fuerat imperatum, et introduxit viros domum. Ibique exterriti, dixerunt mutuo: Propter pecuniam, quam retulimus prius in saccis nostris, introducti sumus: ut devolvat in nos calumpniam, et violenter subiciat servituti et nos, et asinos nostros. Quam ob rem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem domus, locuti sunt: Oramus, domine, ut audias. Iam ante descendimus ut emeremus escas: quibus emptis, cum venissemus ad diversorium, aperuimus sacculos nostros, et invenimus pecuniam in ore saccorum: quam nunc eodem pondere reportavimus. Sed et aliud attulimus argentum, ut emamus que necessaria sunt: non est in nostra conscientia quis posuerit eam in marsupiis nostris. At ille respondit: Pax vobiscum, nolite timere. Deus vester, et Deus patris vestri dedit vobis thesauros in sacculis vestris: nam pecuniam quam dedistis mihi, probatam ego habeo. Eduxitque ad eos Symeonem. Et introductis domum, attulit aquam, et laverunt pedes suos, deditque pabulum asinis eorum. Illi vero parabant munera, donec ingrederetur Ioseph meridie: audierant enim quod ibi comesturi essent panem. Igitur ingressus est Ioseph domum suam, obtuleruntque ei munera, tenentes in manibus suis: et adoraverunt proni in terram. At ille clementer resalutatis eis, interrogavit eos, dicens: Salvusne est pater vester senex, de quo dixeratis mihi? adhuc vivit? Qui responderunt: Sospes est servus tuus pater noster, adhuc vivit. Et incurvati adoraverunt eum. Attollens autem oculos Ioseph, vidit Beniamin fratrem suum uterinum, et ait: Iste est frater vester parvulus, de quo dixeratis mihi? Et rursum: Deus, inquit, misereatur tui, fili mi. Festinavitque, quia commota fuerant viscera eius super fratre suo, et erumpebant lacrime: et introiens cubiculum flevit. Rursumque lota facie egressus, continuit se, et ait: Ponite panes. Quibus appositis, seorsum Ioseph, et seorsum fratribus, Egyptiis quoque qui simul vescebantur seorsum (illicitum est enim Egyptiis comedere cum Hebreis, et prophanum putant huiuscemodi convivium), sederunt coram eo, primogenitus iuxta primogenita sua, et minimus iuxta etatem suam. Et mirabantur nimis, sumptis partibus quas ab eo acceperant: maiorque pars venit Beniamin, ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt cum eo.

XLII

Precepit autem Ioseph dispensatori domus sue, dicens: Imple saccos eorum frumento, quantum possunt capere: et pone pecuniam singulorum in summitate sacci. Scyphum autem meum argenteum, et pretium quod dedit tritici, pone in ore sacci iunioris. Factumque est ita. Et orto mane dimissi sunt cum asinis suis. Iamque urbem exierant, et processerant paululum: tunc Ioseph accersito dispensatore domus: Surge, inquit, et persequere viros: et apprehensis dicito: Quare reddidistis malum pro bono? Scyphus quem furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus, et in quo augurari solet: pessimam rem fecistis. Fecit ille ut iusserat. Et apprehensis per ordinem locutus est. Qui responderunt: Quare sic loquitur dominus noster, ut servi tui tantum flagitii commiserint? Pecuniam quam invenimus in summitate saccorum, reportavimus ad te de terra Chanaan: et quomodo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum vel argentum? Apud quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod queris, moriatur, et nos erimus servi domini nostri. Qui dixit eis: Fiat iuxta vestram sententiam: apud quemcumque fuerit inventum, ipse sit servus meus, vos autem eritis innoxii. Itaque festinato deponentes in terram saccos, aperuerunt singuli. Quos scrutatus, incipiens a maiore usque ad minimum, invenit scyphum in sacco Beniamin. At illi scissis vestibus, oneratisque rursum asinis, reversi sunt in oppidum. Primusque Iudas cum fratribus suis ingressus est ad Ioseph (necdum enim de loco abierat) omnesque ante eum pariter in terram corruerunt. Quibus ille ait: Cur sic agere voluistis? an ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia? Cui Iudas: Quid respondebimus, inquit, domino meo? vel quid loquemur, aut iuste poterimus obtendere? Deus invenit iniquitatem servorum tuorum: en omnes servi sumus domini mei, et nos, et apud quem inventus est scyphus. Respondit Ioseph: Absit a me ut sic agam: qui furatus est scyphum, ipse sit servus meus: vos autem abite liberi ad patrem vestrum. Accedens autem propius Iudas, confidenter ait: Oro, domine mi, loquatur servus tuus verbum in auribus tuis, et ne irascaris famulo tuo: tu es enim post Pharaonem dominus meus. Interrogasti prius servos tuos: Habetis patrem aut fratrem? Et nos respondimus tibi domino meo: Est nobis pater senex, et puer parvulus qui in senectute illi natus est: cuius uterinus frater mortuus est: et ipsum solum habet mater sua: pater vero

tenere diligit eum. Dixistique servis tuis: adducite eum ad me, et ponam oculos meos super illum. Suggessimus domino meo: Non potest puer relinquere patrem suum: si enim dimiserit, morietur. Et dixisti servis tuis: Nisi venerit frater vester minimus vobiscum, non videbitis amplius faciem meam. Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum, narravimus ei omnia quae locutus est dominus noster. Et dixit pater noster: Revertimini et emite nobis parum tritici. Cui diximus: Ire non possumus: si frater noster minimus descenderit nobiscum proficiscemur simul: alioquin illo absente non audemus videre faciem viri. Ad quae ille respondit: Vos scitis quod duos genuerit mihi uxor mea. Egressus est unus, et dixistis: Bestia devoravit eum: et huc usque non comparet. Si tulitis et istum, et aliquid ei in via contigerit, deducetis canos meos cum merore ad inferos. Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum, et puer defuerit, cum anima illius ex huius pendeat, videritque eum non esse nobiscum, morietur, et deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. Ego proprie servus tuus sim, qui in meam hunc recepi fidem, et spopondi dicens: Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni tempore. Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerio domini mei, et puer ascendat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad patrem absente puero, ne calamitatis quae oppressura est patrem meum testis assistam.

XLV

Non se poterat ultra cohibere Ioseph multis coram astantibus: unde praecepit ut egrederentur cuncti foras: et nullus interesset alienus agnitioni mutuae. Elevavitque vocem cum fletu, quam audierunt Egyptii, omnisque domus pharaonis. Et dixit fratribus suis: Ego sum Ioseph: adhuc pater noster vivit? Nec poterant respondere fratres nimio timore perterriti. Ad quos ille clementer: Accedite, inquit, ad me. Et cum accessissent prope: Ego sum, ait, Ioseph frater vester quem vendidistis in Egyptum. Nolite pavere, neque vobis durum esse videatur quod vendidistis me in his regionibus: pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Egyptum. Biennium est quod fames esse coepit in terra: et adhuc quinque anni restant, quibus nec arari poterit nec meti. Praemisitque me Deus ut reservemini super terram, et escas ad vivendum habere possitis. Non vestro consilio, sed Dei huc voluntate missus sum: qui fecit me quasi patrem pharaonis, et dominum universe domus eius, ac principem in omni terra Egypti. Festinate, et ascendite ad patrem meum, et dicetis ei: Haec mandat filius tuus Ioseph: Deus me fecit dominum universe terrae Egypti: descende ad me, ne moreris, et habita in terra Gessen: eritque iuxta me tu et filii tui, et filii filiorum tuorum, oves tuae et armenta tua, et universa quae possides. Ibique te pascam (adhuc enim quinque anni residui sunt famis) ne et tu pereas, et domus tua, et omnia quae possides. En oculi vestri et oculi fratris mei Beniamin vident quod os meum loquatur ad vos. Nuntiate patri meo universam gloriam meam, et cuncta quae vidistis in Egypto: festinate et adducite eum ad me. Cumque amplexatus recidisset in collum Beniamin fratris sui, flevit: illo quoque flente similiter super collum eius. Osculatusque est Ioseph omnes fratres suos, et ploravit super singulos: post quae ausi sunt loqui ad eum. Auditumque est, et celebri sermone vulgatum in aula regis: Venerunt fratres Ioseph. Et gavisus est pharao atque omnis familia eius. Dixitque ad Ioseph ut imperaret fratribus suis, dicens: Onerantes iumenta, ite in terram Chanaan, et tollite inde patrem vestrum et cognationem vestram, et venite ad me: et ego dabo vobis omnia bona Egypti, ut comedatis medullam terrae. Praecipe etiam ut tollant plaustra de terra Egypti ad subvectionem parvulorum suorum ac coniugum, et dicito: Tollite patrem vestrum, et properate quantocius venientes. Nec dimittatis quicquam de supellectili vestra, quia omnes opes Egypti vestrae erunt. Feceruntque filii Israel ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Ioseph plaustra secundum pharaonis imperium, et cibaria in itinere. Singulis quoque proferri iussit binas stolas: Beniamin vero dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis: tantumdem pecuniae et vestium mittens patri suo, addens et asinos decem qui subveherent ex omnibus divitiis Egypti, et totidem asinas triticum in itinere panesque portantes. Dimisit ergo fratres suos, et proficiscentibus ait: Ne irascamini in via. Qui ascendentes ex Egypto venerunt in terram Chanaan ad patrem suum Iacob. Et nuntiaverunt ei, dicentes: Ioseph vivit, et ipse dominatur in omni terra Egypti. Quo audito Iacob, quasi de gravi somno evigilans, tamen non credebat eis. Illi econtra referebant omnem ordinem rei. Cumque vidisset plaustra, et universa quae miserat, revixit spiritus eius, et ait: Sufficit mihi si adhuc Ioseph filius meus vivit: vadam et videbo eum antequam moriar.

XLVI

Profectusque Israel cum omnibus quae habebat, venit ad puteum iuramenti: et mactatis ibi victimis Deo patris sui Isaac, audivit eum per visionem noctis vocantem se, et dicentem sibi: Iacob, Iacob. Cui respondit: Ecce adsum. Ait illi Deus: Ego sum fortissimus Deus patris tui: noli timere, descende in Egyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi. Ego descendam tecum illuc, et ego inde adducam te revertentem: Ioseph quoque ponet manus suas super oculos tuos. Surrexit Iacob a puteo iuramenti: tuleruntque eum filii sui cum parvulis et uxoribus suis in plaustris quae miserat pharao ad portandum senem, et omnia quae possederat in terra Chanaan: venitque in Egyptum cum omni semine suo, filii eius et nepotes, filiae et cunctae simul progenies. Haec sunt autem nomina filiorum Israel qui ingressi sunt in Egyptum, ipse cum liberis suis. Primogenitus Ruben. Filii Ruben: Enoch et Phallu et Hesron et Charmi. Filii Symeon: Iemuhel et Iamin et Ahod et Iachin et Saher, et Saul filius Chananitidis. Filii Levi: Gerson, Caath et Merari. Filii Iuda: Her et Onan, et Sela, et Phares et Zare. Mortui sunt autem Her

Onan in terra Chanaan. Natique sunt filii Phares
Esrom et Hamul. Filii Ysachar: Thola et Phua et
Iob et Semron. Filii Zabulon: Sared et Helon
et Iahelel. Hii filii Lie quos genuit in Meso-
potamia Syrie cum Dina filia sua. Omnes anime filiorum
eius et filiarum triginta tres. Filii Gad: Sephion
et Aggi, Suni et Esebon, Heri et Arodi et Areli. Fi-
lii Aser: Iamne et Iesua et Iessui et Beria, Sara quoque
soror eorum. Filii Beria: Heber et Melchiel. Hii
filii Zelphe quam dedit Laban Lie filie sue. Et
hos genuit Iacob sedecim animas. Filii Rachel u-
xoris Iacob: Ioseph et Beniamin. Natique sunt
Ioseph filii in terra Egypti, quos genuit ei Ase-
neth filia Phutiphare sacerdotis Heliopo-
leos: Manasses et Effraym. Filii Beniamin:
Bela et Becher et Asbel, Gera et Naaman et Ehi
et Ros et Mophim et Ophim et Ared. Hii filii Ra-
chel quos genuit Iacob. Omnes anime quatuordecim.
Filii Dan: Usim. Filii Neptalim: Iasihel
et Guni et Ieser et Sallem. Hii filii Bale quam
dedit Laban Racheli filie sue. Et hos genu-
it Iacob. Omnes anime septem. Cuncteque anime que ingresse
sunt cum Iacob in Egyptum et egresse sunt de femore illius, absque
uxoribus filiorum, sexaginta sex. Filii autem Io-
seph qui nati sunt ei in terra Egypti anime due. Omnes
anime domus Iacob que ingresse sunt in Egyptum fuerunt sep-
tuaginta. Misit autem Iudam ante se ad Ioseph
ut nuntiaret ei, et ille occurreret in Gesen. Quo
cum pervenisset, iuncto Ioseph curru suo, ascendit
obviam patri suo ad eundem locum. Vidensque eum
irruit super collum eius et inter amplexus flevit. Di-
xitque pater ad Ioseph: Iam letus moriar quia
vidi faciem tuam et superstitem te relinquo. At ille
locutus est ad fratres et ad omnem domum patris sui:
Ascendam et nuntiabo Pharaoni dicamque ei: Fra-
tres mei et domus patris mei qui erant in terra Chanaan
venerunt ad me, et sunt viri pastores ovium et cu-
ramque habent alendorum gregum; pecora sua et ar-
menta et omnia que habere potuerunt adduxerunt secum.
Cumque vocaverit vos et dixerit: Quod est opus vestrum? re-
spondebitis: Viri pastores sumus servi tui ab in-
fantia usque in presens, et nos et patres nostri. Hec
autem dicetis ut habitare possitis in terra Gesen,
quia detestantur Egyptii omnes pastores ovium.

Ingressus ergo Ioseph nuntiavit **XLVII**
Pharaoni dicens: Pater meus et fratres, oves eo-
rum et armenta et cuncta que possident, venerunt de terra
Chanaan, et ecce consistunt in terra Gesen. Extremos
quoque fratrum suorum quinque viros statuit coram
rege. Quos ille interrogavit: Quid habetis operis?
Responderunt: Pastores ovium sumus servi tui, et nos
et patres nostri. Ad peregrinandum in terra tua venimus,
quoniam non est herba gregibus servorum tuorum, ingrave-
scente fame in terra Chanaan. Petimusque ut
esse nos iubeas servos tuos in terra Gesen. Dixit itaque
rex ad Ioseph: Pater tuus et fratres tui venerunt ad
te. Terra Egypti in conspectu tuo est. In optimo loco
fac habitare eos, et trade eis terram Gesen. Quod si no-
sti esse in eis viros industrios, constitue illos magi-
stros pecorum meorum. Post hec introduxit Io-
seph patrem suum ad regem et statuit eum coram
eo. Qui benedicens illi et interrogatus ab eo: Quot
sunt dies annorum vite tue? Respondit: Dies pere-
grinationis vite mee centum triginta annorum sunt,
parvi et mali, et non pervenerunt usque ad dies pa-
trum meorum quibus peregrinati sunt. Et benedicto re-
ge, egressus est foras. Ioseph vero patri et fratribus
suis dedit possessionem in Egypto in optimo ter-
re solo Ramesses, ut preceperat Pharao. Et alebat
eos omnemque domum patris sui prebens cibaria si-
gulis. In toto enim orbe panis deerat et oppresserat
terram fames, maxime Egypti et Chanaan. E
quibus omnem pecuniam congregavit pro vendito fru-
mento, et intulit eam in erarium regis. Cumque defe-
cisset emptoribus pretium, venit cuncta Egyptus ad Iosep
dicens: Da nobis panes. Quare morimur coram
te deficiente pecunia? Quibus ille respondit:
Adducite pecora vestra, et dabo vobis pro eis alimenta
si pretium non habetis. Que cum adduxissent, dedit
eis alimenta pro equis et ovibus et bobus et asinis.
Sustentavitque eos illo anno pro commutatione
pecorum. Veneruntque anno secundo et dixerunt ei:
Non celamus dominum nostrum quod deficiente pecunia et pec-
ora simul defecerunt, nec clam te est quod absque
corporibus et terra nichil habeamus. Cur ergo moriemur te
vidente? Et nos et terra nostra tui erimus. Eme nos in ser-
vitutem regiam, et prebe semina, ne pereunte cul-
tore redigatur terra in solitudinem. Emit igitur Iosep
omnem terram Egypti, vendentibus singulis posses-
siones suas pre magnitudine famis. Subiecitque
eam Pharaoni et cunctos populos eius a novissimis
terminis Egypti usque ad extremos fines eius, pre-
ter terram sacerdotum que a rege tradita fuerat eis, quibus
et statuta cibaria ex horreis publicis prebebantur, et ide-
o non sunt compulsi vendere possessiones suas. Dixit
ergo Ioseph ad populos: En ut cernitis, et vos et ter-
ram vestram Pharao possidet. Accipite semina et se-
rite agros ut fruges habere possitis. Quintam par-
tem regi dabitis; quatuor reliquas permitto vobis
in sementem et in cibos familiis et liberis vestris. Qui respon-
derunt: Salus nostra in manu tua est; respiciat nos
tantum dominus noster, et leti serviemus regi. Ex eo tempore usque
in presentem diem in universa terra Egypti regibus quinta
pars solvitur, et factum est quasi in legem, absque terra sacerdo-
tali, que libera ab hac conditione fuit. Habitavit ergo
Israel in Egypto, id est in terra Gesen, et possedit eam,
auctusque est et multiplicatus nimis. Et vixit in ea
decem et septem annis, factique sunt omnes dies vite illius

centum quadraginta et septem annorum. Cumque appropinquare cer-
neret mortis diem, vocavit filium suum Ioseph et di-
xit ad eum. Si inveni gratiam in conspectu tuo, pone ma-
num tuam sub femore meo, et facies michi misericordiam et veritatem,
ut non sepelias me in Egypto, sed dormiam cum patribus
meis, et auferas me de terra hac, condasque in sepul-
chro maiorum. Cui respondit Ioseph. Ego faciam quod
iussisti. Et ille. Iura ergo inquit michi. Quo iuran-
te, adoravit Israel Deum, conversus ad lectuli caput.

XLVIII

His ita transactis, nuntiatum est Io-
seph quod egrotaret pater eius. Qui assumptis duobus fi-
liis Manasse et Ephraim, ire perrexit. Dictumque est
seni. Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. Qui confortatus
sedit in lectulo. Et ingresso ad se ait. Deus omnipotens apparu-
it michi in Luza que est in terra Chanaan, benedixitque michi et
ait. Ego te augebo et multiplicabo et faciam in turbas
populorum. daboque terram hanc tibi puei. Vis inquit vadat
sessionem sempiternam. Duo liberi qui nutire possie ita
tibi in terra Egypti antequam huc venire puella. et vocatum ma
Ephraim et Manasses. sicut i Pharaonis. accipe ait pu-
tabunt mi. Reliquos autem e dabo in cede tua. Susce-
et nomine fratrum suorum vocabuntur. adultumque tedio
onichi eum quando veniebam de ..la. adoptavit in locum fi-
michel mater tua in mundi Moysen dicens. que de aqua
qui unum tempus. et ingrediebar quaqua cuat Moyses egi
eam iuxta viam Ephrate. que altero nomine eorum. et vivit Egyptium
em. Videns autem filios eius, dixit fratribus suis. Cumque eum
dit. Filii mei sunt quos dedit michi Deus in hoc loco. Adduc in-
quit eos ad me ut benedicam illis. Oculi enim Israel caligabant
prae nimia senectute, et clare videre non poterat.
Applicatosque ad se deosculatus et circumplexus, dixit
ad filium. Non sum fraudatus aspectu tuo. insuper
ostendit michi Deus semen tuum. Cumque tulisset eos Io-
seph de gremio patris, adoravit pronus in terram. Et posuit
Ephraim ad dexteram suam, id est ad sinistram Israel.
Manassen vero in sinistra sua, ad dexteram scilicet
patris. applicavitque ambos ad eum. Qui extendens manum
dexteram posuit super caput Ephraim iunioris fratris.
sinistram autem super caput Manasse qui maior natu
erat. commutans manus. Benedixitque Ioseph filio suo
et ait. Deus in cuius conspectu ambulaverunt patres mei
Abraham et Ysaac, Deus qui pascit me ab adolescentia mea
usque in presentem diem. angelus qui eruit me de cunctis malis,
benedicat pueris istis. et invocetur super eos nomen meum,
nomina quoque patrum meorum Abraham et Ysaac, et crescant
in multitudinem super terram. Videns autem Ioseph quod posuisset
pater suus dexteram manum super caput Ephraim, graviter
accepit. et apprehensam manum patris levare conatus est de
capite Ephraim, et transferre super caput Manasse.
Dixitque ad patrem. Non ita convenit pater, quia hic est primo-
genitus. pone dexteram tuam super caput eius. Qui renu-
ens ait. Scio fili mi, scio. Et iste quidem erit in po-
pulos, et multiplicabitur. sed frater eius iunior maior illo
erit, et semen illius crescet in gentes. Benedixitque eis in
ipso tempore dicens. In te benedicetur Israel atque dicetur. Fa-
ciat tibi Deus sicut Ephraim et sicut Manasse. Con-
stituitque Ephraim ante Manassen. et ait ad Ioseph
filium suum. En ego morior, et erit Deus vobiscum, et redu-
cet vos ad terram patrum vestrorum. Do tibi partem unam
extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrei in gladio
et arcu meo.

XLIX

Vocavit autem Iacob filios suos, et ait eis. Congrega-
mini ut annuntiem que ventura sunt vobis diebus
novissimis. Congregamini et audite filii Iacob,
audite Israel patrem vestrum. Ruben primogenitus
meus, tu fortitudo mea, et principium doloris mi-
prior in donis, maior imperio. effusus es sicut aqua,
non crescas. quia ascendisti cubile patris tui, et macu-
lasti stratum eius. Symeon et Levi fratres vasa ini-
quitatis bellantia. in consilio eorum ne veniat a-
nima mea, et in cetu illorum non sit gloria mea. quia in furore
suo occiderunt virum, et in voluntate sua suffoderunt
murum. Maledictus furor eorum quia pertinax, et indig-
natio illorum quia dura. Dividam eos in Iacob, et disper-
gam illos in Israel. Iuda te laudabunt fratres tui. Ma-
nus tua in cervicibus inimicorum tuorum. adorabunt
te filii patris tui. Catulus leonis Iuda. ad predam
fili mi ascendisti. Requiescens accubuisti ut
leo et quasi leena. Quis suscitabit eum? Non auferetur
sceptrum de Iuda, et dux de femoribus eius, donec veni-
at qui mittendus est, et ipse erit expectatio gentium.
Ligans ad vineam pullum suum, et ad vitem o fili mi a-
sinam suam. Lavabit vino stolam suam, et in sangui-
ne uve pallium suum. Pulchriores sunt oculi eius
vino, et dentes lacte candidiores. Zabulon in
litore maris habitabit, et in statione navium, pertin-
gens usque ad Sydonem. Ysachar asinus fortis,
accubans inter terminos. Vidit requiem quod esset bo-
na, et terram quod optima, et supposuit humerum suum ad
portandum, factusque est tributis serviens. Dan iudica-
bit populum suum sicut et alia tribus in Israel. Fiat
Dan coluber in via, cerastes in semita, mordens un-
gulas equi, ut cadat ascensor eius retro. Salu-
tare tuum expectabo Domine. Gad accinctus preliabitur
ante eum, et ipse accingetur retrorsum. Aser pinguis
panis eius, et prebebit delitias regibus. Neptalim
cervus emissus, et dans eloquia pulchritudinis. Filius
accrescens Ioseph, filius accrescens et decorus as-
pectu. filie discurrerunt super murum. Sed exaspe-
raverunt eum, et iurgati sunt, invideruntque illi habentes
iacula. Sedit in forti arcus eius, et dissoluta sunt vin-
cula brachiorum et manuum illius per manus poten-
tis Iacob. inde pastor egressus est lapis Israel. Deus
patris tui erit adiutor tuus, et omnipotens benedicet tibi. Be-
nedictionibus celi desuper, benedictionibus abyssi
iacentis deorsum, benedictionibus uberum et vulve. Be-
nedictiones patris tui confortate sunt benedictionibus
patrum eius, donec veniret desiderium collium eternorum.

fiant in capite ioseph. et in uertice nazarei inter fratres suos.
Beniamin lupus rapax. mane comedet predam. et ue
spere diuidet spolia. Omnes hi in tribubus israel duo
decim. Hec locutus est eis pater suus. benedixitque singulis
duodecim benedictionibus propriis. et precepit eis dicens. E
go congregor ad populum meum. sepelite me cum patribus meis
in spelunca duplici que est in agro ephron hethei
contra mambre in terra chanaan quam emit abraham cum agro ab
ephron etheo in possessionem sepulchri. ibi sepe
lierunt eum et sarram uxorem eius. Ibi sepultus est
ysaac cum rebecca coniuge. ibi et lia condita iacet. fi
nitisque mandatis quibus filios instruebat. collegit
pedes suos super lectulum suum et obiit. appositusque
est ad populum suum. Quod cernens ioseph. ruit super faciem
patris. flens et deosculans eum.

L

Precepitque seruis suis medicis ut
aromatibus condirent patrem. Quibus iussa explen
tibus. transierunt quadraginta dies. Iste quippe mos
erat cadauerum conditorum. fleuitque eum egyptus
septuaginta diebus. Et expleto planctus tempore
locutus est ioseph ad familiam pharaonis. Si inueni
gratiam in conspectu uestro. loquimini in auribus phara
onis. eo quod pater meus adiurauerit me dicens. En mo
rior. in sepulchro meo quod fodi mihi in terra chanaan
sepelies me. Ascendam igitur et sepeliam patrem meum
ac reuertar. Dixitque ei pharao. Ascende et sepeli
patrem tuum. sicut adiuratus es. Quo ascendente
ierunt cum eo omnes senes domus pharaonis. cunctique
maiores natu terre egypti. domus ioseph cum fratribus
suis. absque paruulis et gregibus atque armentis que
dereliquerunt in terra gessen. habuit quoque in comita
tu currus et equites. et facta est turba non modica. Ve
neruntque ad aream athad. que sita est trans iordanem.
Vbi celebrantes exequias planctu magno atque
uehementi. impleuerunt dies septem. Quod cum uidis
sent habitatores terre chanaan. dixerunt. Planctus
magnus est iste egyptiis. Et idcirco appellauerunt
nomen loci illius. planctus egypti. Fecerunt ergo filii
iacob sicut preceperat. et portantes eum in terram
chanaan. sepelierunt in spelunca duplici quam
emerat abraham cum agro in possessionem sepulchri
ab ephron etheo. contra faciem mambre. Reuersusque
est ioseph in egyptum cum fratribus suis et omni comitatu
sepulto patre. Quo mortuo. timentes fratres eius et
mutuo colloquentes. ne forte memor sit iniurie
quam passus est. et reddat nobis malum omne quod fe
cimus. mandauerunt ei dicentes. Pater tuus pre
cepit nobis antequam moreretur. ut hec tibi uerbis dicere
mus. Obsecro ut obliuiscaris sceleris fratrum tuo
rum. et peccati atque malitie quam exercuerunt in te.
Nos quoque oramus ut seruis dei patris tui dimit
tas iniquitatem hanc. Quibus auditis. fleuit ioseph.
Veneruntque ad eum fratres sui. et proni in terram adorantes
dixerunt. Serui tui sumus. Quibus ille respondit.
Nolite metuere. Num dei possumus resistere uo
luntati? Vos cogitastis de me malum. et deus uertit illud
in bonum. ut exaltaret me. sicut impresentiarum cernitis.
et saluos faceret multos populos. Nolite metuere.
ego pascam uos et paruulos uestros. Consolatusque est eos
et blande ac leniter est locutus. Et habitauit in egypto cum
omni domo patris sui. Vixitque centum decem annis. et
uidit ephraim filios usque ad tertiam generationem. Filii
quoque machir filii manasse. nati sunt in genibus ioseph.
Quibus transactis locutus est fratribus suis. Post mortem
meam deus uisitabit uos. et ascendere faciet de terra ista
ad terram quam iurauit abraham ysaac et iacob. Cumque adiu
rasset eos atque dixisset. Deus uisitabit uos. asportate
uobiscum ossa mea de loco isto. mortuus est expletis cen
tum decem uite sue annis. Et conditus aromatibus re
positus est in loculo in egypto.

I

[illegible]
terre fames. maxime [illegible]
quibus cernens pecunias [illegible]
menti. [illegible]
eas; emptoribus [illegible]
dixere. Da nobis panes [illegible]
re? defecit pecunia [illegible]
adducite pecora uestra [illegible]
si pretium non habetis. Que [illegible]
eis alimenta. pro equis [illegible]
Sustentauitque eos illo [illegible]
pecora [illegible]
[illegible]

Explicit genesis.
Incipit liber exodi.

Hec sunt nomina filiorum israel. qui
ingressi sunt in egyptum cum iacob.
singuli cum domibus suis in
troierunt. Ruben. Syme
on. Leui. Iuda. ysachar.
zabulon. et beniamin. dan
et neptalim. gad et aser.
Erant igitur omnes anime eorum qui egres
si sunt de femore iacob sep
tuaginta. Ioseph autem in egyp
to erat. Quo mortuo et
uniuersis fratribus eius. omnique cognatione illa. filii israel cre
uerunt et quasi germinantes multiplicati sunt. ac roborati
nimis impleuerunt terram. Surrexit interea rex nouus
super egyptum qui ignorabat ioseph. et ait ad populum suum.
Ecce populus filiorum israel multus et fortior nobis est. Venite sa
pienter opprimamus eum ne forte multiplicetur. et si ingru
erit contra nos bellum. addatur inimicis nostris. expugna
tisque nobis egrediatur de terra. Preposuit itaque eis magistros
operum. ut affligerent eos oneribus. Edificaueruntque
urbes tabernaculorum pharaoni. phiton et ramesses.
Quantoque opprimebant eos. tanto magis multipli
cabantur et crescebant. Oderantque filios israel egyp
tii. et affligebant illudentes eis et insultantes atque ad
amaritudinem perducebant uitam eorum operibus duris lu
ti et lateris omnique famulatu quo in terre operibus premeban
tur. Dixit autem rex egypti obstetricibus hebreorum. quarum u
na uocabatur sephora. altera phua. precipiens eis. quando
obstetricabitis hebreas et partus tempus aduenerit. si mas
culus fuerit interficite eum. si femina reseruate. Time
erunt autem obstetrices deum. et non fecerunt iuxta preceptum
regis egypti. sed conseruabant mares. Quibus ad se accer
sitis rex ait. Quidnam est hoc quod facere uoluistis. ut pue
ros reseruaretis. Que responderunt. Non sunt hebree si
cut egyptie mulieres. Ipse enim obstetricandi habent
scientiam. et prius quam ueniamus ad eas pariunt. Bene ergo fecit

deus obstetricibus. et crevit populus, confortatusque est nimis. Et
quia timuerant obstetrices deum, edificavit illis do-
mos. Precepit autem pharao omni populo suo dicens: Quicquid
masculini sexus natum fuerit, in flumine proicite.
quicquid feminei, reservate.

II

Egressus est post hec vir de domo levi accepta uxore stir-
pis sue. que concepit et peperit filium. et videns eum ele-
gantem infantem abscondit tribus mensibus. Cumque iam
celare non posset, sumpsit fiscellam scirpeam et linivit
eam bitumine ac pice. posuitque intus infantulum et expo-
suit eum in carecto ripe fluminis, stante procul sorore ei-
us et considerante eventum rei. Ecce autem descendebat filia pharao-
nis ut lavaretur in flumine. et puelle eius gradiebantur per cre-
pidinem alvei. Que cum vidisset fiscellam in papirione, mi-
sit unam e famulis suis. et allatam aperiens cernensque
in ea parvulum vagientem, miserta eius ait: De infantibus
hebreorum est hic. Cui soror pueri: Vis, inquit, vadam
ut vocem tibi hebream mulierem, que nutrire possit infan-
tulum? Respondit ei: Vade. Perrexit puella et vocavit ma-
trem eius. Ad quam locuta filia pharaonis: Accipe, ait, pu-
erum istum et nutri michi. ego tibi dabo mercedem tuam. Susce-
pit mulier et nutrivit puerum, adultumque tradidit
filie pharaonis. Quem illa adoptavit in locum fi-
lii. vocavitque nomen eius moysen dicens: Quia de aqua
tuli eum. In diebus illis postquam creverat moyses, egressus
ad fratres suos vidit afflictionem eorum, et virum egyptium
percutientem quendam de hebreis fratribus suis. Cumque circum-
spexisset huc atque illuc, et nullum adesse vidisset, percus-
sum egyptium abscondit sabulo. Et egressus die al-
tero conspexit duos hebreos rixantes. Dixitque ei
qui faciebat iniuriam: Quare percutis proximum tuum? Qui
respondit: Quis te constituit principem aut iudicem super
nos? Num occidere me tu vis, sicut occidisti heri egyp-
tium? Timuit moyses et ait: Quomodo palam factum
est verbum istud? Audivitque pharao sermonem hunc, et
querebat occidere moysen. Qui fugiens de conspectu eius
moratus est in terra madian, et sedit iuxta puteum. Erant
autem sacerdoti madian septem filie. que venerunt
ad hauriendam aquam. et impletis canalibus adaquare cupi-
ebant greges patris sui. Supervenere pastores et eiecerunt
eas. Surrexitque moyses et defensis puellis adaqua-
vit oves earum. Que cum revertissent ad raguelem patrem
suum, dixit ad eas: Cur velocius venistis solito?
Responderunt: Vir egyptius liberavit nos de manu pa-
storum. insuper et hausit aquam nobiscum, potumque dedit ovibus.
At ille: Ubi est, inquit? Quare dimisistis hominem? Vocate
eum ut comedat panem. Iuravit autem moyses quod habitaret
cum eo. accepitque sephoram filiam eius uxorem. Que peperit
ei filium quem vocavit gersam dicens: Advena fui in terra
aliena. Alium vero vocavit eliezer dicens: Deus enim patris
mei adiutor meus eripuit me de manu pharaonis.
Post multum temporis mortuus est rex egypti. et ingemi-
scentes filii israel propter opera vociferati sunt. Ascenditque
clamor eorum ad deum ab operibus. et audivit gemitum
eorum, ac recordatus federis quod pepigerat cum abraham
et ysaac et iacob. respexit filios israel et cognovit eos.

III

Moyses autem pascebat oves iethro cognati sui sacer-
dotis madian. Cumque minasset gregem ad interiora de-
serti. venit ad montem dei horeb. Apparuitque ei
dominus in flamma ignis de medio rubi. et videbat quod rubus
arderet et non combureretur. Dixit ergo moyses: Vadam
et videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus.
Cernens autem dominus quod pergeret ad videndum, vocavit eum de me-
dio rubi et ait: Moyses, moyses. Qui respondit: Ad-
sum. At ille: Ne appropies, inquit, huc. Solve calci-
amentum de pedibus tuis. locus enim in quo stas terra sancta
est. Et ait: Ego sum deus patris tui, deus abraham et deus y-
saac et deus iacob. Abscondit moyses faciem suam.
non enim audebat respicere contra deum. Cui ait dominus: Vidi af-
flictionem populi mei. vidi afflictionem populi mei in egypto.
et clamorem eius audivi propter duritiam eorum qui prefunt
operibus. et sciens dolorem eius, descendi ut liberem
eum de manibus egyptiorum, et educerem de terra illa in
terram bonam et spatiosam, in terram que fluit lacte et mel-
le. ad loca chananei et hethei et amorrei, pherezei
et evei et iebusei. Clamor ergo filiorum israel venit
ad me. vidique afflictionem eorum, qua ab egyptiis
opprimuntur. Sed veni, mittam te ad pharaonem, ut e-
ducas populum meum filios israel de egypto. Dixit ergo
moyses ad deum: Quis ego sum ut vadam ad pharaonem,
et educam filios israel de egypto? Qui dixit ei: Ego ero
tecum. et hoc habebis signum quod miserim te. Cum eduxeris
populum meum de egypto, immolabis deo super montem istum.
Ait moyses ad deum: Ecce ego vadam ad filios israel.
et dicam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si
dixerint michi: Quod est nomen eius? quid dicam eis? Dixit deus ad
moysen: Ego sum qui sum. Ait: Sic dices filiis israel:
Qui est misit me ad vos. Dixitque iterum deus ad moysen:
Hec dices filiis israel: Dominus deus patrum vestrorum, deus abraham
et deus ysaac, deus iacob misit me ad vos. Hoc nomen
michi est in eternum, et hoc memoriale meum in generationem et gen-
erationem. Vade et congrega seniores israel, et dices ad eos: Dominus
deus patrum vestrorum apparuit michi, deus abraham et deus ysa-
ac et deus iacob dicens: Visitans visitavi vos, et vidi
omnia que acciderunt vobis in egypto. et dixi ut educam vos
de afflictione egypti in terram chananei et hethei et
amorrei, pherezei et evei et iebusei, ad terram flu-
entem lacte et melle. et audient vocem tuam. Ingredi-
erisque tu et seniores israel ad regem egypti, et dices
ad eum: Dominus deus hebreorum vocavit nos. ibimus viam
trium dierum in solitudinem, ut immolemus domino deo
nostro. Sed ego scio quod non dimittet vos rex egypti
ut eatis, nisi per manum validam. Extendam enim manum
meam et percutiam egyptum in cunctis mirabilibus meis,
que facturus sum in medio eorum. post hec dimittet vos. Da-
boque gratiam populo huic coram egyptiis. et cum egrediemini non
exibitis vacui. Sed postulabit mulier a vici-
na sua et ab hospita sua vasa argentea et aurea

ac vestes. ponetisque eas super filios et filias vestras et
IIII spoliabitis egyptum. Respondit moyses et ait. Non
credent mihi, neque audient vocem meam, sed dicent.
Non apparuit tibi dominus. Dixit ergo ad eum. Quid est hoc quod
tenes in manu tua? Respondit. Virga. Dixitque domi-
nus. Proice eam in terram. Proiecit, et versa est in colubrum,
ita ut fugeret moyses. Dixitque dominus. Extende
manum tuam, et apprehende caudam eius. Extendit et
tenuit, versaque est in virgam. Ut credant inquit quod
apparuerit tibi dominus deus patrum tuorum deus abraham deus y-
saac et deus iacob. Dixitque dominus rursum. Mitte manum
tuam in sinum tuum. Quam cum misisset in sinum, protulit
leprosam instar nivis. Retrahe ait manum in
sinum tuum. Retraxit, et protulit iterum, et erat similis
carni reliquae. Si non crediderint inquit tibi, neque audierint
sermonem signi prioris, credent verbo signi sequentis. Quod si
nec duobus quidem his signis crediderint neque
audierint vocem tuam, sume aquam fluminis et effun-
de eam super aridam, et quicquid hauseris de fluvio
vertetur in sanguinem. Ait moyses. Obsecro
domine non sum eloquens ab heri et nudiustertius, et ex quo
locutus es ad servum tuum, impeditioris et tardio-
ris linguae sum. Dixit dominus ad eum. Quis fecit os hominis?
aut quis fabricatus est mutum et surdum, videntem et
caecum? nonne ego? Perge igitur, et ego ero in ore tuo,
doceboque te quid loquaris. At ille. Obsecro in-
quit domine, mitte quem missurus es. Iratus dominus in
moysen ait. Aaron frater tuus levites, scio quod
eloquens sit. Ecce ipse egreditur in occursum tuum,
vidensque te laetabitur corde. Loquere ad eum, et pone
verba mea in ore eius. Et ego ero in ore tuo, et in ore
illius, et ostendam vobis quid agere debeatis. Ipse
loquetur pro te ad populum, et erit os tuum. Tu autem eris
ei in his quae ad deum pertinent. Virgam quoque hanc
sume in manu tua, in qua facturus es signa.
Abiit moyses, et reversus est ad iethro cognatum
suum. Dixitque ei. Vadam et revertar ad fratres meos in
egyptum, ut videam si adhuc vivant. Cui ait
iethro. Vade in pace. Dixit ergo dominus ad moysen in
madian. Vade et revertere in egyptum. Mortui enim
sunt omnes qui quaerebant animam tuam. Tulit moyses uxo-
rem et filios suos, et imposuit eos super asinum, reversusque
est in egyptum, portans virgam dei in manu sua.
Dixitque ei dominus revertenti in egyptum. Vide ut omnia
ostenta quae posui in manu tua, facias coram pha-
raone. Ego indurabo cor eius, et non dimittet populum
meum. Dicesque ad eum. Haec dicit dominus. Filius meus primo-
genitus meus israel. Dixi tibi. Dimitte filium meum
ut serviat mihi, et noluisti dimittere eum. Ecce
ego interficiam filium tuum primogenitum. Cumque esset in
itinere in diversorio, occurrit ei dominus, et volebat occi-
dere eum. Tulit ilico sephora acutissimam petram,
et circumcidit praeputium filii sui, tetigitque pedes
eius et ait. Sponsus sanguinum tu mihi es. Et
dimisit eum postquam dixerat sponsus sanguinum tu mihi
es ob circumcisionem. Dixit autem dominus ad aaron. Vade in occur-
sum moysi in desertum. Qui perrexit ei obviam in monte
dei, et osculatus est eum. Narravitque moyses aaro-
ni omnia verba domini quibus miserat eum, et signa quae man-
daverat. Veneruntque simul, et congregaverunt cunctos
seniores filiorum israel. Locutusque est aaron omnia
verba quae dixerat dominus ad moysen, et fecit signa coram popu-
lo, et credidit populus. Audieruntque quod visitasset dominus filios
israel, et quod respexisset afflictionem eorum, et proni ad-
oraverunt. V
Post haec ingressi sunt moyses et aaron, et dixerunt
pharaoni. Haec dicit dominus deus israel. Dimitte popu-
lum meum ut sacrificet mihi in deserto. At ille respondit. Quis
est dominus ut audiam vocem eius, et dimittam israel? Nescio
dominum, et israel non dimittam. Dixeruntque. Deus hebraeorum vo-
cavit nos ut eamus viam trium dierum in solitudinem,
et sacrificemus domino deo nostro, ne forte accidat nobis pestis
aut gladius. Ait ad eos rex egypti. Quare mo-
yses et aaron sollicitatis populum ab operibus suis?
Ite ad onera vestra. Dixitque pharao. Multus est popu-
lus terrae, videtis quod turba succreverit, quanto magis si de-
deritis eis requiem ab operibus. Praecepit ergo in die illo praefec-
tis operum et exactoribus populi dicens. Nequaquam ultra dabi-
tis paleas populo ad conficiendos lateres sicut prius.
Sed ipsi vadant et colligant stipulam. Et mensuram latero-
rum quam prius faciebant imponetis super eos, nec minuetis
quicquam. Vacant enim, et idcirco vociferantur dicentes.
Eamus et sacrificemus deo nostro. Opprimantur operibus et ex-
pleant ea, ut non acquiescant verbis mendacibus. Igitur
egressi praefecti operum et exactores ad populum dixerunt.
Sic dicit pharao. Non do vobis paleas. Ite et collig-
ite sicubi invenire poteritis, nec minuetur quicquam
de opere vestro. Dispersusque est populus per omnem terram egypti ad
colligendas paleas. Praefecti quoque operum instabant
dicentes. Complete opus vestrum cotidie, ut prius facere
solebatis quando dabantur vobis paleae. Flagellatique sunt
qui praeerant operibus filiorum israel ab exactoribus pharao-
nis dicentibus. Quare non impletis mensuram laterum sicut
prius, nec heri nec hodie? Veneruntque praepositi filiorum
israel, et vociferati sunt ad pharaonem dicentes. Cur
ita agis contra servos tuos? Paleae non dantur nobis, et lateres
similiter imperantur. En famuli tui flagellis caedimur,
et iniuste agitur contra populum tuum. Qui ait. Vacatis otio,
et idcirco dicitis. Eamus et sacrificemus domino. Ite ergo et
operamini. Paleae non dabuntur vobis, et reddetis consue-
tum numerum laterum. Videbantque se praepositi filiorum
israel in malo, eo quod diceretur eis. Non minuetur quicquam
de lateribus per singulos dies. Occurreruntque moysi
et aaron, qui stabant ex adverso egredientes a pharaone. Et
dixerunt ad eos. Videat dominus et iudicet, quoniam fetere fe-
cistis odorem nostrum coram pharaone et servis eius, et praebu-
istis ei gladium ut occideret nos. Reversusque moy-
ses ad dominum et ait. Domine cur afflixisti populum istum?

quem misisti me. Ex eo enim quo ingressus sum ad pharaonem ut loquerer in nomine tuo, afflixit populum tuum, et non liberasti eos. Dixitque dominus ad moysen: Nunc videbis que facturus sim pharaoni. Per manum enim fortem dimittet eos, et in manu robusta eiciet illos de terra sua.

VI Locutusque est dominus ad moysen dicens: Ego dominus qui apparui abraham ysaac et iacob in deo omnipotente; et nomen meum adonay non indicavi eis. Pepigique fedus cum eis, ut darem illis terram chanaan, terram peregrinationis eorum in qua fuerunt advene. Ego audivi gemitum filiorum israel quo egyptii oppresserunt eos, et recordatus sum pacti mei. Ideo dic filiis israel: Ego dominus qui educam vos de ergastulo egyptiorum, et eruam de servitute, ac redimam in brachio excelso et iudiciis magnis. Et assumam vos mihi in populum, et ero vester deus; et scietis quod ego sum dominus deus vester qui eduxerim vos de ergastulo egyptiorum, et induxerim in terram super quam levavi manum meam ut darem eam abraham ysaac et iacob; daboque illam vobis possidendam ego dominus. Narravit ergo moyses omnia filiis israel, qui non adquieverunt ei propter angustiam spiritus et opus durissimum. Locutusque est dominus ad moysen dicens: Ingredere et loquere ad pharaonem regem egypti, ut dimittat filios israel de terra sua. Respondit moyses coram domino: Ecce filii israel non me audiunt, et quomodo me audiet pharao, presertim cum sim incircumcisus labiis? Locutusque est dominus ad moysen et aaron, et dedit mandatum ad filios israel et ad pharaonem regem egypti ut educerent filios israel de terra egypti. Isti sunt principes domorum per familias suas. Filii ruben primogeniti israelis: enoch et phallu, esrom et charmi. Hee cognationes ruben. Filii symeon: iamuhel et iamin et aod et iachin et soar, et saul filius chananitidis. Hee progenies symeon. Et hec nomina filiorum levi per cognationes suas: gerson et caath et merari. Anni autem vite levi fuerunt centum triginta septem. Filii gerson: lobeni et semei per cognationes suas. Filii caath: amram et isuar et hebron et ozihel. Anni quoque vite caath centum triginta tres. Filii merari: moholi et musi. Hee cognationes levi per familias suas. Accepit autem amram uxorem iocabed patruelem suam, que peperit ei aaron et moysen. Fueruntque anni vite amram centum triginta septem. Filii quoque ysaar: chore et napheg et zechri. Filii quoque ozihel: misahel et elisaphan et sethri. Accepit autem aaron uxorem elisabeth filiam aminadab sororem naason, que peperit ei nadab et abiu et eleazar et ithamar. Filii quoque chore: asir et helcana et abiasaph. Hee sunt cognationes chareorum. At vero eleazar filius aaron sacerdotis accepit uxorem de filiabus phutihel, que peperit ei phinees. Hii sunt principes familiarum leviticarum per cognationes suas. Iste est aaron et moyses quibus precepit dominus ut educerent filios israel de terra egypti per turmas suas. Hii sunt qui loquuntur ad pharaonem regem egypti ut educerent filios israel de egypto. Iste est moyses et aaron in die qua locutus est dominus ad moysen in terra egypti. Et locutus est dominus ad moysen dicens: Ego dominus; loquere ad pharaonem regem egypti omnia que ego loquor tibi. Et ait moyses coram domino: En incircumcisus labiis sum, quomodo audiet me pharao?

VII Dixitque dominus ad moysen: Ecce constitui te deum pharaonis; aaron frater tuus erit propheta tuus. Tu loqueris omnia que mando tibi; ille loquetur ad pharaonem ut dimittat filios israel de terra sua. Sed ego indurabo cor eius, et multiplicabo signa et ostenta mea in terra egypti, et non audiet vos; immittamque manum meam super egyptum, et educam exercitum et populum meum filios israel de terra egypti per iudicia maxima. Et scient egyptii quod ego sim dominus qui extenderim manum meam super egyptum, et eduxerim filios israel de medio eorum. Fecit itaque moyses et aaron sicut preceperat dominus, ita egerunt. Erat autem moyses octoginta annorum et aaron octoginta trium quando locuti sunt ad pharaonem. Dixitque dominus ad moysen et aaron: Cum dixerit vobis pharao, ostendite signa, dices ad aaron: Tolle virgam tuam et proice eam coram pharaone, et vertetur in colubrum. Ingressi itaque moyses et aaron ad pharaonem fecerunt sicut preceperat dominus. Tulitque aaron virgam coram pharaone et servis eius, que versa est in colubrum. Vocavit autem pharao sapientes et maleficos; et fecerunt etiam ipsi per incantationes egyptiacas et archana quedam similiter. Proieceruntque singuli virgas suas, que verse sunt in dracones. Sed devoravit virga aaron virgas eorum. Induratumque est cor pharaonis, et non audivit eos sicut preceperat dominus. Dixit autem dominus ad moysen: Ingravatum est cor pharaonis, non vult dimittere populum. Vade ad eum mane. Ecce egredietur ad aquas, et stabis in occursum eius super ripam fluminis; et virgam que versa est in draconem tolles in manu tua. Dicesque ad eum: Dominus deus hebreorum misit me ad te dicens: Dimitte populum meum ut michi sacrificet in deserto; et usque ad presens audire noluisti. Hec igitur dicit dominus: In hoc scies quod dominus sim. Ecce percutiam virga que in manu mea est aquam fluminis, et vertetur in sanguinem. Pisces quoque qui sunt in fluvio morientur, et computrescent aque, et affligentur egyptii bibentes aquam fluminis. Dixit quoque dominus ad moysen: Dic ad aaron: Tolle virgam tuam et extende manum tuam super aquas egypti, et super fluvios eorum et rivos ac paludes, et omnes lacus aquarum, ut vertantur in sanguinem; et sit cruor in omni terra egypti, tam in ligneis vasis quam in saxeis. Feceruntque ita moyses et aaron sicut preceperat dominus. Et elevans virgam percussit aquam fluminis coram pharaone et servis eius, que versa est in sanguinem. Et pisces qui erant in flumine mortui sunt. Et computruit

Adnotatio.

itaque fluvius. et non poterant egyptii bibere aquam fluminis.
et fuit sanguis in tota terra egypti. Feceruntque
similiter malefici egyptiorum incantationibus
suis. et induratum est cor pharaonis. nec audivit
eos sicut preceperat dominus. Avertitque se et ingressus est domum
suam. nec apposuit cor etiam hac vice. Foderunt autem omnes
egyptii per circuitum fluminis aquam ut biberent. Non enim
poterant bibere de aqua fluminis. Impletique sunt septem
VIII dies postquam percussit dominus flumen. Dixit quoque dominus ad
moysen. Ingredere ad pharaonem et dices ad eum.
Hec dicit dominus. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Si
autem nolueris dimittere. ecce ego percutiam omnes terminos tu-
os ranis. et ebulliet fluvius ranas. que ascendent
et ingredientur domum tuam. et cubiculum lecti tui.
et super stratum tuum. et in domos servorum tuorum. et in populum
tuum. et in furnos tuos. et in reliquias ciborum tuorum. et ad
te et ad populum tuum. et ad omnes servos tuos intrabunt
rane. Dixitque dominus ad moysen. Dic ad aaron. Ex-
tende manum tuam super fluvios et super rivos ac pa-
ludes. et educ ranas super terram egypti. Extendit
aaron manum super aquas egypti. et ascenderunt rane.
operueruntque terram egypti. Fecerunt autem et malefici
per incantationes suas similiter. eduxeruntque ranas
super terram egypti. Vocavit autem pharao moysen et a-
aron. et dixit ad eos. Orate dominum ut auferat
ranas a me et a populo meo. et dimittam populum ut sacrifi-
cet domino. Dixitque moyses pharaoni. Constitue
mihi quando deprecer pro te et pro servis tuis et pro populo tuo. ut
abigantur rane a te et a domo tua. et tantum in flumi-
ne remaneant. Qui respondit. Cras. At ille. Iuxta
verbum inquit tuum faciam. ut scias quoniam non est sicut dominus
deus noster. Et recedent rane a te et a domo tua. et a ser-
vis tuis. et a populo tuo. tantum in flumine remanebunt.
Egressique sunt moyses et aaron a pharaone. et clamavit
moyses ad dominum pro sponsione ranarum quam condi-
xerat pharaoni. Fecitque dominus iuxta verbum moysi. et mor-
tue sunt rane de domibus et de villis et de agris. Con-
gregaveruntque eas in immensos aggeres. et computruit
terra. Videns autem pharao quod data esset requies. in-
gravavit cor suum et non audivit eos. sicut preceperat
dominus. Dixitque dominus ad moysen. Loquere ad aaron. Ex-
tende virgam tuam et percute pulverem terre. et sint scini-
phes in universa terra egypti. Feceruntque ita. Et exten-
dit aaron manum virgam tenens. percussitque pul-
verem terre. et facti sunt sciniphes in hominibus et in iumentis.
Omnis pulvis terre versus est in sciniphes per totam terram
egypti. Feceruntque similiter malefici incantationibus
suis. ut educerent sciniphes et non potuerunt. Erant-
que sciniphes tam in hominibus quam in iumentis. Et dixerunt
malefici ad pharaonem. Digitus dei est hic. Induratum-
que est cor pharaonis. et non audivit eos sicut preceperat
ei dominus. Dixit quoque dominus ad moysen. Consurge di-
luculo et sta coram pharaone. Egredietur enim ad aquas. et di-
ces ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum meum. ut

sacrificet mihi. Quod si non dimiseris eum. ecce ego immittam
in te et in servos tuos. in populum tuum et in domos tuas omne
genus muscarum. et implebuntur domus egyptiorum mu-
scis diversi generis. et universa terra in qua fuerint.
Faciamque mirabilem in die illa terram gessen in qua
populus meus est. ut non sint ibi musce. et scias quia ego dominus
in medio terre. Ponamque divisionem inter populum meum
et populum tuum. Cras erit signum istud. Fecitque dominus ita. Et
venit musca gravissima in domo pharaonis et servorum
eius. et in omnem terram egypti. Corruptaque est terra ab hu-
iuscemodi muscis. Vocavitque pharao moysen et a-
aron. et ait eis. Ite sacrificate domino deo vestro in terra hac.
Et ait moyses. Non potest ita fieri. Abhominationes
enim egyptiorum immolabimus domino deo nostro. Quod si mac-
taverimus ea que colunt egyptii coram eis. lapidibus
nos obruent. Viam trium dierum pergemus in solitudinem.
et sacrificabimus domino deo nostro sicut precepit nobis. Dixit-
que pharao. Ego dimittam vos ut sacrificetis domino deo
vestro in deserto. verumptamen longius ne abeatis. Roga-
te pro me. Et ait moyses. Egressus a te orabo dominum. et
recedet musca a pharaone et a servis et a populo eius
cras. Verumptamen noli ultra fallere. ut non dimittas
populum sacrificare domino. Egressusque moyses a phara-
one. oravit dominum. Qui fecit iuxta verbum illius. et ab-
stulit muscas a pharaone et a servis et a populo eius. non
superfuit ne una quidem. Et ingravatum est cor pharao-
nis. ita ut nec hac quidem vice dimitteret populum.
Dixit autem dominus ad moysen. In- IX
gredere ad pharaonem et loquere ad eum. Hec dicit dominus
deus hebreorum. Dimitte populum meum ut sacrificet
mihi. Quod si adhuc renuis. et retines eos. ecce
manus mea erit super agros tuos. et super equos et asi-
nos. et camelos. et boves et oves pestis valde gravis.
Et faciet dominus mirabile inter possessiones israel et posses-
siones egyptiorum. ut nichil omnino pereat ex his que per-
tinent ad filios israel. Constituitque dominus tempus dicens.
Cras faciet dominus verbum istud in terra. Fecit ergo dominus verbum
hoc altero die. Mortuaque sunt omnia animantia egyptiorum. De
animalibus vero filiorum israel nichil omnino periit. Et misit
pharao ad videndum. nec erat quicquam mortuum de his
que possidebat israel. Ingravatumque est cor pharaonis.
et non dimisit populum. Et dixit dominus ad moysen et aaron.
Tollite plenas manus cineris de camino. et spargat
illum moyses in celum coram pharaone. Sitque pulvis
super omnem terram egypti. Erunt enim in hominibus et iumentis
vulnera. et vesice turgentes in universa terra egyp-
ti. Tuleruntque cinerem de camino. et steterunt coram pha-
raone. et sparsit illum moyses in celum. factaque sunt vul-
nera vesicarum turgentium in hominibus et iumentis. nec po-
terant malefici stare coram moyse propter vulnera que in
illis erant. et in omni terra egypti. Induravitque dominus cor pha-
raonis. et non audivit eos sicut locutus est dominus ad moysen. Di-
xit quoque dominus ad moysen. Mane consurge. et sta co-
ram pharaone et dices ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum

dimitte p̄plm meū ut sacrificet m̄. q̄r ī hac uice mit
tā oēs plagas meas sup̄ cor tuū. sup̄ s̄uos tuos. ⁊ sup̄
p̄plm tuū. ut scias q̄r nō sit similis mī ī oī t̄ra. Nūc
enī extendēs manū meā p̄cutiā te ⁊ p̄plm tuū peste.
peribisq̄ de t̄ra. Idcirco aūt posui te ut ostendā ī te ī forti
tudinē meā. ⁊ narret̄ nomē meū ī omnī t̄ra. Adhuc
retines p̄plm meū. ⁊ nō uis eū dimittē. En pluā hac
ip̄a hora cras grandinē multā nimis. q̄lis nō fuit ī e
gypto a die qua fundata ē usq̄ ī p̄sens t̄ps. Mitte
ergo iā nūc. ⁊ congrega iumēta tua. ⁊ omnia q̄ habes ī
agro. Hoīes enī ⁊ iumēta ⁊ uniusa q̄ inuenta fuīt
foris. nec congregata de agris. cecideritq̄ sup̄ ea grā
do ⁊ morientur. Qui timuit ūbū dñi de s̄uis pha
raonis. fec̄ confugē s̄uos suos ⁊ iumēta ī domos. Qui aūt
neglex̄ s̄monē dñi. dimisit s̄uos suos ⁊ iumēta
ī agris. ⁊ dix̄ dn̄s ad moysen. Extende manū tuā
ī celū. ut fiat grando ī uniusa t̄ra egypti. sup̄ hoīes
⁊ sup̄ iumēta. ⁊ sup̄ oēm herbā agri ī t̄ra egypti. Ex
tenditq̄ moyses uirgā ī celū. ⁊ dn̄s dedit tonitrua ⁊
grandinē. ac discurrentia fulgura sup̄ t̄rā. Pluitq̄
dn̄s grandinē sup̄ oēm t̄rā egypti. ⁊ grando ⁊ ignis imixta
p̄ariter ferebant̄. Tanteq̄ fuit magnitudinis. q̄nta
an̄ nūq̄ apparuit ī uniusa t̄ra egypti. ex quo gēs
illa condita ē. ⁊ p̄cussit grando ī omni t̄ra egyp
ti cūcta q̄ fuerūt ī agris. ab hoīe usq̄ ad iumētū.
Cunctā herbā agri p̄cussit grando. ⁊ omnē lignū regi
onis confregit. tantū ī t̄ra gessen ubi erant filii
isrl̄ grando nō cecidit. Misitq̄ pharao ⁊ uocauit
moysen ⁊ aaron dicēs ad eos. Peccaui ⁊ nūc. Dn̄s
iustus. ego ⁊ p̄pl̄s meus impii. Orate dñm ut desi
nant tonitrua dī ⁊ grando ut dimittā uos. ⁊ neq̄q̄
hic ult̄ maneatis. Ait moyses. Cū egressus fuero
de urbe extendā palmas meas ad dñm. ⁊ cessabūt
tonitrua ⁊ grando nō erit. ut scias q̄r dñi ē t̄ra. Noui
aūt q̄r tu ⁊ s̄ui tui necdū timeatis dñm deū. Li
nū ergo ⁊ hordeū lesū ē. eo q̄ hordeū eēt uirens. et li
nū iam folliculos germinaret. Triticū aūt ⁊ far nō
sūt lesa. q̄r serotina erāt. Egressusq̄ moyses a pha
raone ex urbe. tetendit man̄ ad dñm. ⁊ cessauer̄
tonitrua ⁊ grando. nec ultra stillauit pluuia sup̄
t̄rā. Videns aūt pharao q̄ cessasset pluuia ⁊ tonitrua
⁊ grando. aux̄ peccatū. ⁊ ingrauatū ē cor ei ⁊ s̄uorū illius.
⁊ induratū nimis. nec dimisit filios isrl̄. sic̄ p̄ce
perat dn̄s p manū moysi.

X

ET dixit dn̄s ad moysen. Ingredere ad pharaonē. Ego
enī indurauī cor eius ⁊ s̄uorū illius. ut faciā sig
na hec ī eo. ⁊ narres ī auribz filii tui ⁊ nepotū tuo
rū. quotiens contriuerim egyptios. ⁊ signa mea fecerim
ī eis. ⁊ sciatis q̄r ego dn̄s. Introierūt ḡ moyses ⁊
aaron ad pharaonē. ⁊ dixerūt ad eū. Hec dicit dn̄s
deus hebreorū. Vsq̄ quo nō uis subici m̄. Dimitte p̄plm
meū. ut sacrificet m̄. Sin aūt resistis ⁊ nō uis di
mittē eū. ecce ego inducā cras locustā ī fines tu
os. q̄ operiat sup̄ficiē t̄re. nec quicq̄ eius appareat. s;
comedat̄ q̄d residuū fuit grandini. Corrodet enī
omnia ligna que germināt ī agris. ⁊ replebūt domos
tuas ⁊ s̄uorū tuorū. ⁊ omniū egyptiorū. q̄ntā nō uide
rūt patres tui ⁊ aui ex quo orti s̄ sup̄ t̄rā usq̄
ī p̄sentē diē. Auertitq̄ se. ⁊ egressus ē a pharaone.
Dixerūt aūt s̄ui pharaonis ad eū. Vsq̄ quo patie
mur hoc scandalū. Dimitte hoīes. ut sacrificent
dño deo suo. Nōne uides q̄r perierit egyptus. Re
uocaueruntq̄ moysen ⁊ aaron ad pharaonē. qui
dix̄ eis. Ite sacrificate dño deo uestro. Quinā sūt q
ituri s̄. Ait moyses. Cū paruulis nr̄is ⁊ senioribz
p̄gemus. cū filiis ⁊ filiabz. cū ouibz ⁊ armētis. Est
enī sollempnitas dī nr̄i. Et r̄ndit pharao. Sic
dn̄s sit uobiscū. quō ego dimittā uos ⁊ paruulos
uestros. Cui dubiū ē q̄d pessime cogitetis. Nō
fiet ita. Sed ite tm̄ uiri. ⁊ sacrificate dño. Hoc
enī ⁊ ip̄i petistis. Statimq̄ eiecti s̄ de conspectu
pharaonis. Dix̄ aūt dn̄s ad moysen. Extende manū
tuā sup̄ t̄rā egypti ad locustā. ut ascendat sr̄
eā. ⁊ deuoret oēm herbā q̄ residua fuit grandini. Et
extendit moyses uirgā sup̄ t̄rā egypti. ⁊ dn̄s īdux̄
uentū urentē tota illa die ac nocte. et
mane facto uentꝰ urens leuauit locustas. Que
ascenderūt sup̄ uniusā t̄rā egypti. ⁊ sederūt
ī cunctis finibz egyptiorū. innumerabiles q̄les
an̄ illud t̄ps nō fuerant. nec postea futurę s̄.
Operueruntq̄ uniusā sup̄ficiē t̄re. uastantes
omnia. Deuorata ē igitur herba t̄re. ⁊ q̄cq̄d ī ar
boribz pomorū fuit que grando dimiserat. nichil
oīo uirens relictū ē ī lignis ⁊ herbis t̄re ī cuncta
egypto. Quamobrē festinꝰ pharao uocauit mo
ysen ⁊ aaron. ⁊ dix̄ eis. Peccaui ī dñm deū ues
trū ⁊ ī uos. Sed nūc dimittite peccatū m̄ ⁊ hac ui
ce. ⁊ rogate dñm deū uestrū ut auferat a me mor
tē istā. Egressusq̄ ē moyses de conspectu phara
onis. ⁊ orauit dñm. Qui flare fec̄ uentū ab occidē
te uehementissimū. ⁊ arreptā locustā piecit in
mare rubrū. nō remansit ne una quidē ī cunctis
finibz egypti. Et īdurauit dn̄s cor pharaonis. nec di
misit filios isrl̄. Dix̄ aūt dn̄s ad moysen. Extende
manū tuā ī celū. ⁊ sint tenebre sup̄ t̄rā egyp
ti tam dense ut palpari q̄ant. Extendit moyses
manū ī celū. ⁊ facte s̄ tenebre horribiles ī uni
usa t̄ra egypti. Tribz diebz nemo uidit frēm suū.
nec mouit se aliq̄s de loco ī quo erat. Vbicūq;
aūt habitabāt filii isrl̄. lux erat. Vocauitq̄ pha
rao moysen ⁊ aaron ⁊ dix̄ eis. Ite sacrificate dño.
Oues tm̄ uestre ⁊ armēta remaneāt. Paruuli uestri
eant uobiscū. Ait moyses. Hostias quoq; ⁊ holo
causta dabis nobis. q̄ offeram̄ dño deo nr̄o. Cuncti g
greges p̄gent nobiscū. nō remanebit ex eis ungula.
q̄ necessaria s̄ ī cultū dñi dī nr̄i. p̄sertim cū igno
remꝰ quid debeat immolari. donec ad ip̄m locū p
ueniamꝰ. Indurauit aūt dn̄s cor pharaonis. ⁊ nolu

ut dimitteret eos. Dixitque Pharao ad eum: Recede
a me. Cave ne ultra videas faciem meam. Quo-
cumque die apparueris mihi, morieris. Respondit Mo-
yses: Ita fiat ut locutus es. Non videbo ultra fa-
ciem tuam.

XI

Et dixit Dominus ad Moysen: Adhuc una plaga tan-
gam Pharaonem et Egyptum, et post hec dimittet vos,
et exire compellet. Dices ergo omni plebi ut po-
stulet vir ab amico suo, et mulier a vicina
sua vasa argentea et aurea. Dabit autem Dominus gratiam
populo suo coram Egyptiis. Fuitque Moyses vir
magnus valde in terra Egypti, coram servis Pharaonis
et omni populo. Et ait: Hec dicit Dominus: Media nocte ingredi-
ar in Egyptum, et morietur omne primogenitum
in terra Egyptiorum, a primogenito Pharaonis
qui sedet in solio eius, usque ad primogenitum an-
cille que est ad molam, et omnia primogenita iumen-
torum. Eritque clamor magnus in universa terra Egyp-
ti, qualis nec ante fuit, nec postea futurus est.
Apud omnes autem filios Israel non muttiet canis, ab ho-
mine usque ad pecus, ut sciatis quanto miraculo
Dominus dividat Egyptios et Israel. Descendentque omnes ser-
vi tui isti ad me, et adorabunt me dicentes: E-
gredere tu et omnis populus qui subiectus est tibi. Post hec egredi-
emur. Et exivit a Pharaone iratus nimis. Dixit
autem Dominus ad Moysen: Non audiet vos Pharao, ut
multa signa fiant in terra Egypti. Moyses autem
et Aaron fecerunt omnia signa [que scripta sunt coram]
Pharaone. Et induravit Dominus cor Pharaonis, nec di-
misit filios Israel de terra sua.

XII

Dixit quoque Dominus ad Moysen et Aaron in terra E-
gypti: Mensis iste vobis principium mensium, pri-
mus erit in mensibus anni. Loquimini ad universum cetum
filiorum Israel, et dicite eis: Decima die mensis huius tol-
lat unusquisque agnum ab ovibus et hedis per fami-
lias et domos suas. Sin autem minor est numerus
ut sufficere possit ad vescendum agnum, assumet
vicinum suum qui iunctus est domui sue, iuxta numerum
animarum que sufficere possunt ad esum agni. Erit autem agnus
absque macula, masculus, anniculus. Iuxta quem
ritum tolletis et hedum. Et servabitis eum usque ad quartam
decimam diem mensis huius. Immolabitque eum univer-
sa multitudo filiorum Israel ad vesperam. Et sument
de sanguine ac ponent super utrumque postem, et in super-
liminaribus domorum in quibus comedent illum. Et e-
dent carnes nocte illa assas igni, et azimos pa-
nes cum lactucis agrestibus. Non comedetis ex eo
crudum quid, nec coctum aqua, sed assum tantum igni. Ca-
put cum pedibus eius et intestinis vorabitis. Nec rema-
nebit ex eo quicquam usque mane. Si quid residu-
i fuerit, igne comburetis. Sic autem comedetis illum.
Renes vestros accingetis, calciamenta habebitis in
pedibus, tenentes baculos in manibus, et comedetis
festinantes. Est enim phase, id est transitus Domini. Et
transibo per terram Egypti nocte illa, percutiamque omne
primogenitum in terra Egypti ab homine usque ad pecus,
et in cunctis diis Egypti faciam iudicia, ego Dominus. Erit autem
sanguis vobis in signum in edibus in quibus eritis. Et vide-
bo sanguinem, et transibo vos, nec erit in vobis plaga
disperdens, quando percussero terram Egypti. Habebitis autem hunc
diem in monumentum, et celebrabitis eam sollempnem
Domino in generationibus vestris cultu sempiterno. Septem
diebus azima comedetis. In die primo non erit fer-
mentum in domibus vestris. Quicumque comederit fermen-
tatum, peribit anima illa de Israel, a primo die usque ad
septimum diem. Dies prima erit sancta atque sollempnis,
et dies septima eadem festivitate venerabilis. Nichil
operis facietis in eis, exceptis his que ad vescendum
pertinent. Et observabitis azima. In eadem enim ipsa die
educam exercitum vestrum de terra Egypti. Et custodietis di-
em istum in generationes vestras ritu perpetuo. Primo men-
se quartadecima die mensis ad vesperam comedetis azi-
ma, usque ad diem vicesimam primam eiusdem mensis ad ve-
speram. Septem diebus fermentum non invenietur in do-
mibus vestris. Qui comederit fermentatum, peribit anima
eius de cetu Israel, tam de advenis quam de indigenis terre. Omne
fermentatum non comedetis. In cunctis habitaculis vestris
edetis azima. Vocavit autem Moyses omnes seniores fi-
liorum Israel, et dixit ad eos: Ite tollentes animal per fami-
lias vestras, immolate phase Domino. Fasciculumque hy-
sopi tingite sanguine qui est in limine, et aspergite
ex eo superliminare et utrumque postem. Nullus vestrum
egrediatur hostium domus sue usque mane. Transibit
enim Dominus percutiens Egyptios. Cumque viderit sanguinem
in superliminari et in utroque poste, transcendet
ostium, et non sinet percussorem ingredi domos vestras et
ledere. Custodi verbum istud legitimum tibi et filiis
tuis usque in eternum. Cumque introieritis terram quam Dominus da-
turus est vobis ut pollicitus est, observabitis cerimonias
istas. Et cum dixerint vobis filii vestri: Que est ista religio?
dicetis eis: Victima transitus Domini est, quando transivit su-
per domos filiorum Israel in Egypto, percutiens Egypti-
os, et domos nostras liberans. Incurvatusque populus ador-
avit. Et egressi filii Israel fecerunt sicut preceperat Dominus Moysi
et Aaron. Factumque est autem in noctis medio, percussit Dominus omne
primogenitum in terra Egypti, a primogenito Pharaonis
qui sedebat in solio eius, usque ad primogenitum captive
que erat in carcere, et omne primogenitum iumentorum. Surrexitque
Pharao nocte, et omnes servi eius cunctaque Egyptus, et ortus
est clamor magnus in Egypto. Neque enim erat domus
in qua non iaceret mortuus. Vocatisque Moyse et Aa-
ron nocte, ait: Surgite, egredimini a populo meo
et vos et filii Israel. Ite, immolate Domino sicut dicitis. O-
ves vestras et armenta assumite ut petieratis, et ab-
euntes benedicite mihi. Urguebantque Egyptii populum
Israel de terra exire velociter, dicentes: Omnes morie-
mur. Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fermentaretur. Et
ligans in palliis, posuit super humeros suos. Fece-

runtque filii israel sicut preceperat dominus moysi et petierunt ab
egyptiis vasa argentea et aurea vestemque plurimam.
dedit autem dominus gratiam populo coram egyptiis ut commodarent
eis. et spoliaverunt egyptios. Profectique sunt filii israel de
ramesse in socoth. sexcenta fere milia peditum
virorum. absque parvulis. Sed et vulgus promiscuum in
numerabile ascendit cum eis. Oves et armenta et animan
tia diversi generis multa nimis. Coxeruntque farinam quam
dudum conspersam de egypto tulerant. et fecerunt subcinericios
panes azimos. neque enim poterant fermentari. cogenti
bus exire egyptiis. et nullam facere sinentibus moram. nec
pulmenti quicquam occurrerant preparare. Habitatio autem
filiorum israel qua manserant in egypto. fuit quadringen
torum triginta annorum. Quibus expletis eadem die e
gressus est omnis exercitus domini de terra egypti. Nox ista
observabilis domini. quando eduxit eos de terra egypti. Hanc
observare debent omnes filii israel in generationibus suis. Di
xitque dominus ad moysen et aaron. Hec est religio phase.
Omnis alienigena non comedet ex eo. Omnis autem servus emp
titius circumcidetur et sic comedet. Advena et mercenarius
non edent ex eo. In una domo comedetur. nec effe
retis de carnibus eius foras. nec os illius confringetis. Omnis
cetus filiorum israel faciet illud. Quod si quis peregrino
rum in vestram voluerit transire coloniam. et facere phase
domini. circumcidetur prius omne masculinum eius. et tunc rite ce
lebrabit. eritque sicut indigena terre. Si quis autem circum
cisus non fuerit. non vescetur ex eo. Eadem lex erit indige
ne et colono qui peregrinatur apud vos. Feceruntque omnes filii israel
sicut preceperat dominus moysi et aaron. Et eadem die e
duxit dominus filios israel de terra egypti per turmas suas.

XIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vulvam in filiis
israel. tam de hominibus quam de iumentis. mea sunt enim omnia. Et ait
moyses ad populum. Mementote diei huius in qua egressi e
stis de egypto et de domo servitutis. quoniam in manu for
ti eduxit vos dominus de loco isto. ut non comedatis fer
mentatum panem. Hodie egredimini mense novarum
frugum. Cumque te introduxerit dominus in terram chananei et
hethei et amorrei et evei et iebusei. quam
iuravit patribus tuis ut daret tibi terram fluentem lacte
et melle. celebrabis hunc morem sacrorum mense isto. Sep
tem diebus vesceris azimis. et in die septimo erit sol
lempnitas domini. Azima comedetis septem diebus. non
apparebit apud te aliquid fermentatum. nec in cunctis
finibus tuis. Narrabisque filio tuo in die illo dicens.
Hoc est quod fecit mihi dominus quando egressus sum de egypto. Et erit
quasi signum in manu tua. et quasi monimentum ante oculos
tuos. et ut lex domini semper in ore tuo. In manu
enim forti eduxit te dominus de egypto. Custodies huiuscemodi
cultum statuto tempore a diebus in dies. Cumque in
troduxerit te dominus in terram chananei sicut iuravit tibi et
patribus tuis. et dederit eam tibi. separabis omne quod aperit
vulvam domino. et quod primitivum est in pecoribus tuis. quic
quid habueris masculini sexus consecrabis domino. Pri
mogenitum asini mutabis ove. quod si non redemeris
interficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis
tuis pretio redimes. Cumque interrogaverit te fi
lius tuus cras dicens. quid est hoc? respondebis ei. In
manu forti eduxit nos dominus de egypto de domo ser
vitutis. Nam cum induratus esset pharao et nollet nos
dimittere. occidit dominus omne primogenitum in terra egyp
ti. a primogenito hominis usque ad primogenitum iumentorum. Id
circo immolo domino omne quod aperit vulvam mascu
lini sexus. et omnia primogenita filiorum meorum redi
mo. Erit igitur quasi signum in manu tua. et quasi appensum
quid ob recordationem ante oculos tuos. eo quod in ma
nu forti eduxerit nos dominus de egypto. Igitur cum emi
sisset pharao populum. non eos duxit deus per viam terre phi
listiim que vicina est. reputans ne forte peniteret
eum si vidisset adversum se bella consurgere. et reverteretur
in egyptum. Sed circumduxit per viam deserti que est iuxta ma
re rubrum. et armati ascenderunt filii israel de terra
egypti. Tulit quoque moyses ossa ioseph secum.
eo quod adiurasset filios israel dicens. Visitans visita
bit vos deus. efferte ossa mea hinc vobiscum. Profectique de
socoth castrametati sunt in etham in extremis
finibus solitudinis. Dominus autem precedebat eos ad osten
dendam viam per diem in columpna nubis. et per noctem
in columpna ignis. ut dux esset itineris utroque tempore.
Numquam defuit columpna nubis per diem nec co
lumpna ignis per noctem coram populo.

XIIII

Locutus est autem dominus ad moysen dicens.
Loquere filiis israel. Reversi castrametentur e re
gione phiahiroth que est inter magdolum et ma
re. contra beelsephon. in conspectu eius castra
ponetis super mare. Dicturusque est pharao su
per filiis israel. Coartati sunt in terra. conclusit eos deser
tum. Et indurabo cor eius. ac persequetur vos. et glori
ficabor in pharaone et in omni exercitu eius. scientque
egyptii quia ego sum dominus. Feceruntque ita. Et nuntiatum
est regi egyptiorum quod fugisset populus. immutatumque
est cor pharaonis et servorum eius super populo. et dixerunt.
Quid voluimus facere ut dimitteremus israel. ne ser
viret nobis? Iunxit ergo currum et omnem populum suum as
sumpsit secum. Tulitque sexcentos currus electos. quic
quid in egypto curruum fuit. et duces totius exer
citus. Induravitque dominus cor pharaonis regis egypti.
et persecutus est filios israel. At illi egressi erant in
manu excelsa. Cumque persequerentur egyptii vesti
gia precedentium. reppererunt eos in castris super ma
re. Omnis equitatus et currus pharaonis et universus ex
ercitus erant in phiahiroth contra beelsephon. Cumque
appropinquasset pharao. levantes filii israel oculos vi
derunt egyptios post se. timueruntque valde. Clama
veruntque ad dominum. et dixerunt ad moysen. Forsitan
non erant sepulchra in egypto. ideo tulisti nos
ut moreremur in solitudine. Quid hoc facere volu
isti. ut educeres nos ex egypto? Nonne iste est

s̄mo q̄ loq̄bam᷑ ad te in egypto dicentes: Re
cede a nobis. ut seruiam᷑ egyptiis. multo eni̅ meli᷑
ē s̄uire eis. quā mori in solitudiē. Et ait moy
ses ad ppl̄m. Nolite timē. state et uidete ma
gnalia dn̄i. q̄ facturus ē hodie. Egyptios
eni̅ quos nc̄ uidetis. nequaq̄ ultra uidebitis us
q̄ in sempit̄nū. Dn̄s pugnabit p uob. et uos ta
cebitis. Dixitq; dn̄s ad moysen. Quid clamas
ad me? loq̄re filiis isrl̄. et dices eis. ut ꝓfici
scant. Tu aūt eleua uirgā tuā. et extende ma
nū sup mare et diuide illud. ut ingrediantur
filii isrl̄ in medio mari p siccū. Ego aūt indurabo
cor egyptiorū ut ꝑsequant᷑ uos. et glorificabor
in pharaone et in omi exercitu ei᷒. in curribus et in equi
tibus illius. et scient egyptii q2 ego dn̄s. cū glorifi
catus fuero in pharaone. in curribus atq; in eq
tibus ei᷒. Tollensq; se angl̄s dei q̄ p̄cedebat castra
isrl̄. abiit post eos. et cū eo pariter columpna nubis.
priora dimittens post tergum stetit int̄ castra egip
tiorū et castra isrl̄. Et erat nubes tenebrosa et
illuminans noctē. ita ut ad se inuicē toto noctis
tp̄e accedē n̄ ualerent. Cūq; extendisset moyses
manū sup mare. abstulit illud dn̄s flante uen
to uehementi et urente tota nocte. et u̇tit in siccū.
diuisaq; ē aq̄. et ingressi s̄ filii isrl̄ p mediū maris
sicci. Erat eni̅ aqua quasi murus a dextra eorū
et leua. Persequentesq; egyptii. ingressi s̄ post eos omis
equitatus pharaonis. currus ei᷒ et equites p
mediū maris. Iamq; aduenerat uigilia ma
tutina. et ecce respiciens dn̄s sup castra egypti
orū p columpnā ignis et nubis. interfecit exerci
tū eorū. et subuertit rotas curruū. ferebanturq;
in ꝓfundū. Dixerunt ergo egyptii. fugiamus
israhelē. dn̄s eni̅ pugnat p eis contra nos. Et ait dn̄s
ad moysen. Extende manū tuā sup mare ut
reuertant᷑ aq̄ ad egyptios. sup currus et equites eorū.
Cūq; extendisset moyses manū contra mare.
reuersū ē primo diluculo ad priorē locū. fugi
entibusq; egyptiis occurrerunt aq̄ et inuoluit
eos dn̄s in mediis fluctibus. Reuerseq; s̄ aq̄ et op
eruerunt currus et equites cuncti exercitus pharaonis.
q̄ sequentes ingressi fuerant mare. nec un᷒ quidē
sup̄fuit ex eis. Filii aūt isrl̄ perrexerunt p medi
ū sicci maris. et aq̄ eis erant quasi p muro a
dextris et a sinistris. Liberauitq; dn̄s in die illo
isrl̄ de manu egyptiorū. et uiderunt egyptios mor
tuos sup litus maris. et manū magnā q̄ exer
cuerat dn̄s contra eos. Timuitq; ppl̄s dn̄m. et cre
diderunt dn̄o et moysi seruo ei᷒. Tunc cecinit
moyses et filii isrl̄ carmen hoc dn̄o. et dixerunt.

XV

Cantem᷒ dn̄o. gloriose eni̅
magnificatus est. equū et ascensorē deiecit in
mare. fortitudo mea et laus mea dn̄s. et fact᷒ ē m̄
in salutē. Iste d̄s meus et glorificabo eū. d̄s patris
mei et exaltabo eū. Dn̄s q̄si uir pugnator omps nomē
ei᷒. currus pharaonis et exercitum ei᷒ p̄iecit in mare.
Electi principes ei᷒ submersi s̄ in mari rubro. abys
si operuerunt eos. descenderunt in ꝓfundū q̄si lapis.
Dextera tua dn̄e magnificata ē in fortitudine. dex
tera tua dn̄e pcussit inimicū. et in multitudine
glorie tue dep̄suisti aduersarios meos. Misisti irā
tuā q̄ deuorauit eos sicut stipulā. et in sp̄u furoris tui
congregate s̄ aq̄. Stetit unda fluens. congregate sunt
abyssi in medio mari. Dixit inimicus ꝑsequar et cō
p̄hendā. diuidā spolia. implebitur aīa mea. E
uaginabo gladiū meū. interficiet eos manus mea.
Flauit sp̄s tuus et operuit eos mare. submersi s̄ q̄si plū
bū in aquis uehementibus. Quis similis tui in for
tibus dn̄e. quis similis tui. magnificus in sc̄itate. t
ribilis atq; laudabilis. et faciens mirabilia. Exten
disti manū tuā et deuorauit eos terra. Dux fuisti in mīa
tua. ppl̄o quē redemisti. et portasti eū in fortitudie
tua. ad habitaculū scm̄ tuū. Ascenderunt ppli et irati
s̄. dolores obtinuerunt habitatores philistiim. Tūc
conturbati s̄ principes edom. robustos moab obti
nuit tremor. obriguerunt oēs habitatores chanaan.
Irruat sup eos formido et pauor in magnitudine brachi
i tui. fiant inmobiles q̄si lapis. donec ptranseat
ppl̄s tuus dn̄e. donec ptranseat ppl̄s tuus iste q̄
possedisti. Introduces eos et plantabis eos in mon
te hereditatis tue. firmissimo habitaculo tuo qd̄
operatus es dn̄e. Sanctuariū tuū dn̄e q̄ firmauerunt
manus tue. dn̄s regnabit in eternū et ultra. Ingressus ē
eni̅ eques pharao cū curribus et equitibus ei᷒ in mare.
et reduxit sup eos dn̄s aq̄s maris. Filii aūt isrl̄ ambula
uerunt p siccū in medio ei᷒. Sumpsit ergo maria pphe
tissa soror aaron tympanū in manu sua. egresseq;
s̄ oēs mulieres post eā cū tympanis et choris. quib᷒
precinebat dicens. Cantem᷒ dn̄o. gloriose eni̅ magni
ficatus ē. equū et ascensorē ei᷒ deiecit in mare. Tu
lit aūt moyses isrl̄ de mari rubro. et egressi s̄ in desertū
sur. Ambulauerūtq; trib᷒ dieb᷒ p solitudinē. et n̄
inueniebant aq̄. et uenerunt in marath. Nec poterant bibe
aq̄s de marath eo q̄d essent amare. unde et congruū loco
nomē imposuit. uocans illud marath. id est amaritudi
nē. Et murmurauit ppl̄s contra moysen dicens. Quid
bibem᷒. At ille clamauit ad dn̄m. Qui ostendit
ei lignū. quod cū misisset in aquas. in dulcedinē u̇se
s̄. Ibi constituit ei p̄cepta atq; iudicia. et ibi temp
tauit eū dicens. Si audieris uocē dn̄i dei tui. et qd̄
rectū ē corā eo feceris. et obedieris mandatis ei᷒. et cu
stodieris oīa p̄cepta illius. cunctū languorē quē
posui in egypto nō inducā sup te. ego eni̅ dn̄s sana
tor tuus. Venerunt aūt in helim filii isrl̄. ubi erant du
odecim fontes aq̄rū et septuaginta palme. et castra
metati s̄ iuxta aquas. Profectiq; s̄ de helim. et uenit
oīs multitudo filiorū isrl̄ in desertū sin. q̄d ē int̄ he
lym et synai. quintodecimo die mensis sc̄di. postq̄

egressi est de terra egypti. XVI
Et murmurauit omnis congregatio filiorum isrl' contra moysen
et aaron in solitudine. Dixeruntque ad eos filii isrl'.
Utinam mortui essemus per manum domini in terra egypti. quando
sedebamus super ollas carnium. et comedebamus panem
in saturitate. Cur induxistis nos in desertum istud. ut oc
cideretis omnem multitudinem fame? Dixit autem dominus ad moy
sen. Ecce ego pluam uobis panes de celo. Egrediatur populus
et colligat que sufficiunt per singulos dies. ut temptem
eum utrum ambulet in lege mea an non. Die autem sexta
parent quod inferant. et sit duplum quam colligere solebant per
singulos dies. Dixeruntque moyses et aaron ad omnes fi
lios isrl'. Vespere scietis quod dominus eduxerit uos de terra egyp
ti. et mane uidebitis gloriam domini. Audiuit enim mur
mur uestrum contra dominum. Nos uero quid sumus quia mussi
tatis contra nos? Et ait moyses. Dabit dominus uobis ue
spere carnes edere. et mane panes in saturitate. eo
quod audierit murmurationes uestras. quibus murmura
tis estis contra eum. Nos enim quid sumus. Nec contra nos est mur
mur uestrum. sed contra dominum. Dixit quoque moyses ad aa
ron. Dic uniuerse congregationi filiorum isrl'. Accedi
te coram domino. audiuit enim murmur uestrum. Cumque loque
retur aaron ad omnem cetum filiorum isrl'. respexerunt ad
solitudinem. et ecce gloria domini apparuit in nube. Lo
cutus est autem dominus ad moysen dicens. Audiui murmura
tiones filiorum isrl'. Loquere ad eos. Vespere comedetis car
nes. et mane saturabimini panibus. scietisque quod sim dominus
deus uester. Factum est ergo uespere. et ascendens coturnix operuit ca
stra. Mane quoque ros iacuit per circuitum castrorum. Cum
que operuisset superficiem terre. apparuit in solitudine
minutum. et quasi pilo tunsum in similitudinem pruine
super terram. Quod cum uidissent filii isrl'. dixerunt ad
inuicem. Man hu. quod significat. quid est hoc? Ignorabant
enim quid esset. Quibus ait moyses. Iste est panis. quem
dedit dominus uobis ad uescendum. Hic est sermo quem precepit dominus.
Colligat ex eo unusquisque quantum sufficiat ad uescendum.
gomor per singula capita. Iuxta numerum animarum uestrarum
que habitant in tabernaculo. sic tolletis. Feceruntque ita
filii isrl'. et collegerunt alius plus. alius minus.
et mensi sunt ad mensuram gomor. Nec qui plus collegerat
habuit amplius. nec qui minus parauerat. repperit minus.
sed singuli iuxta id quod edere poterant congregauerunt. Dixitque
moyses ad eos. Nullus relinquat ex eo usque mane.
Qui non audierunt eum. sed dimiserunt quidam ex eis usque
mane. et scatere cepit uermibus atque computruit. Et i
ratus est contra eos moyses. Colligebant autem mane
singuli quantum sufficere poterat ad uescendum. Cumque incale
scere sol. liquefiebat. In die autem sexta collegerunt
cibos duplices. id est duo gomor per singulos homines.
Venerunt autem omnes principes multitudinis. et narrauerunt
moysi. Qui ait eis. Hoc est quod locutus est dominus. Requies sab
bati sanctificata est domino. Quodcumque operandum est faci
te. et que coquenda sunt coquite. Quicquid autem reliquum fuerit.
reponite usque mane. Feceruntque ita ut preceperat mo
yses. et non computruit. neque uermis inuentus est in eo. Di
xitque moyses. Comedite illud hodie quia sabbatum
est domini. [illegible] non inuenietur hodie in agro. Sex
diebus colligite. in die autem septimo sabbatum domini est.
idcirco non inuenietur. Venit septima dies. et egressi de populo
ut colligerent non inuenerunt. Dixit autem dominus ad moysen.
Usquequo non uultis custodire mandata mea et legem meam?
Videte quod dominus dederit uobis sabbatum. et propter hoc tribuit
uobis die sexto cibos duplices. Maneat unusquisque
apud semetipsum. nullus egrediatur de loco suo di
e septimo. Et sabbatizauit populus die septimo.
Appellauitque domus isrl' nomen eius man. quod
erat quasi semen coriandri album. gustusque eius quasi simile
cum melle. Dixit autem moyses. Iste est sermo quem
precepit dominus. Imple gomor ex eo. et custodiatur in futu
ras retro generationes. ut nouerint panem quo alui
uos in solitudine quando educti estis de terra egypti. Di
xitque moyses ad aaron. Sume uas unum et
mitte ibi man. et repone coram domino. quantum potest
capere gomor ad seruandum in generationes uestras. sicut
precepit dominus moysi. Posuitque illud aaron in tab
naculo reseruandum. Filii autem isrl' comederunt
manna quadraginta annis. donec uenirent
in terram habitabilem. Hoc cibo aliti sunt. usque quo tangerent
fines terre chanaan. Gomor autem decima pars est
ephi. XVII
Igitur profecta omnis multitudo filiorum isrl' de de
serto sin. per mansiones suas iuxta sermonem domini
castrametati sunt in raphydim. ubi non erat aqua
ad bibendum populo. Qui iurgatus contra moysen ait.
Da nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit moyses.
Quid iurgamini contra me? Cur temptatis dominum?
Sitiuit ergo populus ibi pre aque penuria. et murmura
uit contra moysen dicens. Cur nos exire fecisti
de egypto ut occideres. et nos et liberos nostros. ac iumen
ta siti? Clamauit autem moyses ad dominum dicens.
Quid faciam populo huic? Adhuc paululum. et
lapidabit me. Ait dominus ad moysen. Antecede
populum. et sume tecum de senioribus isrl'. et uirgam qua
percussisti fluuium tolle in manu tua. et uade. En
ego stabo ibi coram te supra petram oreb. percuti
esque petram. et exibit ex ea aqua ut bibat populus. Fe
citque moyses ita coram senioribus isrl'. et uocauit
nomen loci illius temptatio. propter iurgium filiorum
isrl'. et quia temptauerunt dominum dicentes. Est ne dominus
in nobis an non? Venit autem amalech et pugnabat contra
isrl' in raphydim. Dixitque moyses ad iosue. E
lige uiros. et egressus pugna contra amalech. Cras ego
stabo in uertice collis. habens uirgam dei in manu mea.
Fecit ergo iosue ut locutus ei erat moyses. et pugna
uit contra amalech. Moyses autem et aaron et hur
ascenderunt super uerticem collis. Cumque leuaret mo
yses manus uincebat isrl'. sin autem paululum re
misisset. superabat amalech. Manus autem moy

si erant graves. Sumentes igitur lapidem posuerunt subter eum, in quo sedit. Aaron autem et Hur sustentabant manus eius ex utraque parte. Et factum est ut manus ipsius non lassarentur usque ad occasum solis. Fugavitque Iosue Amalech et populum eius in ore gladii. Dixit autem Dominus ad Moysen: Scribe hoc ob monimentum in libro, et trade auribus Iosue. Delebo enim memoriam Amalech sub caelo. Aedificavitque Moyses altare Domino, et vocavit nomen eius Dominus exaltatio mea, dicens: Quia manus super solium Domini, et bellum Domini erit contra Amalech a generatione in generationem.

XVIII

Cumque audisset Iethro sacerdos Madian cognatus Moysi omnia quae fecerat Deus Moysi et Israheli populo suo, eo quod eduxisset Dominus Israhel de Aegypto, tulit Sefforam uxorem Moysi quam remiserat, et duos filios eius, quorum unus vocabatur Gersam, dicente patre: Advena fui in terra aliena. Alter vero Eliezer: Deus enim ait patris mei adiutor meus, et eruit me de gladio Pharaonis. Venit ergo Iethro cognatus Moysi et filii eius et uxor eius ad Moysen in desertum, ubi erat castrametatus iuxta montem Dei. Et mandavit Moysi dicens: Ego cognatus tuus Iethro venio ad te, et uxor tua, et duo filii tui cum ea. Qui egressus in occursum cognati sui adoravit et osculatus est eum. Salutaveruntque se mutuo verbis pacificis. Cumque intrasset tabernaculum, narravit Moyses cognato suo cuncta quae fecerat Dominus Pharaoni et Aegyptiis propter Israhel, universumque laborem qui accidisset eis in itinere, quo liberavit eos Dominus. Laetatusque est Iethro super omnibus bonis quae fecerat Dominus Israheli, eo quod eruisset eum de manu Aegyptiorum, et ait: Benedictus Dominus, qui liberavit vos de manu Aegyptiorum et de manu Pharaonis, qui eruit populum suum de manu Aegypti. Nunc cognovi quia magnus est Dominus super omnes deos, eo quod superbe egerint contra illos. Obtulit ergo Iethro cognatus Moysi holocausta et hostias Deo. Veneruntque Aaron et omnes seniores filiorum Israhel ut comederent panem cum eo coram Deo. Altero autem die sedit Moyses ut iudicaret populum, qui adsistebat Moysi de mane usque ad vesperam. Quod cum vidisset cognatus eius, omnia scilicet quae agebat in populo, ait: Quid est hoc quod facis in plebe? Cur solus sedes, et omnis populus praestolatur de mane usque ad vesperam? Cui respondit Moyses: Venit ad me populus quaerens sententiam Dei. Cumque acciderit eis aliqua disceptatio, veniunt ad me ut iudicem inter eos, et ostendam praecepta Dei et leges eius. At ille: Non bonam inquit rem facis. Stulto labore consumeris et tu et populus iste qui tecum est. Ultra vires tuas est negotium; solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atque consilia, et erit Deus tecum. Esto tu populo in his quae ad Deum pertinent, ut referas quae dicuntur ad eum, ostendasque populo caerimonias et ritum colendi, viamque per quam ingredi debeant, et opus quod facere debeant. Provide autem de omni plebe viros potentes et timentes Deum, in quibus sit veritas, et qui oderint avaritiam, et constitue ex eis tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos, qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit, referant ad te, et ipsi minora tantummodo iudicent. Leviusque tibi sit partito in alios onere. Si hoc feceris, implebis imperium Dei, et praecepta eius poteris sustentare, et omnis hic populus revertetur cum pace ad loca sua. Quibus auditis Moyses fecit omnia quae ille suggesserat. Et electis viris strenuis de cuncto Israhel, constituit eos principes populi, tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos, qui iudicabant plebem omni tempore. Quicquid autem gravius erat referebant ad eum, faciliora tantummodo iudicantes. Dimisitque cognatum suum, qui reversus abiit in terram suam.

XIX

Mense tertio egressionis filiorum Israhel de terra Aegypti, in die hac venerunt in solitudinem Sinai. Nam profecti de Raphidim et pervenientes usque in desertum Sinai, castrametati sunt in eodem loco, ibique Israhel fixit tentoria e regione montis. Moyses autem ascendit ad Deum, vocavitque eum Dominus de monte et ait: Haec dices domui Iacob et adnuntiabis filiis Israhel: Vos ipsi vidistis quae fecerim Aegyptiis, quomodo portaverim vos super alas aquilarum et adsumpserim mihi. Si ergo audieritis vocem meam et custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis. Mea est enim omnis terra. Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale et gens sancta. Haec sunt verba quae loqueris ad filios Israhel. Venit Moyses, et convocatis maioribus natu populi, exposuit omnes sermones quos mandaverat Dominus. Responditque universus populus simul: Cuncta quae locutus est Dominus faciemus. Cumque rettulisset Moyses verba populi ad Dominum, ait ei Dominus: Iam nunc veniam ad te in caligine nubis, ut audiat me populus loquentem ad te, et credat tibi in perpetuum. Nuntiavit ergo Moyses verba populi ad Dominum, qui dixit ei: Vade ad populum et sanctifica illos hodie et cras, laventque vestimenta sua, et sint parati in diem tertium. In die enim tertia descendet Dominus coram omni plebe super montem Sinai. Constituesque terminos populo per circuitum, et dices: Cavete ne ascendatis in montem, nec tangatis fines illius. Omnis qui tetigerit montem morte morietur. Manus non tanget eum, sed lapidibus opprimetur aut confodietur iaculis; sive iumentum fuerit sive homo, non vivet. Cum coeperit clangere bucina, tunc ascendant in montem. Descenditque Moyses de monte ad populum et sanctificavit eum. Cumque lavissent vestimenta sua, ait ad eos: Estote parati in diem tertium, et ne appropinquetis uxoribus vestris. Iam advenerat tertius dies, et mane inclaruerat, et ecce coeperunt audiri tonitrua ac micare fulgura, et nubes densissima operire montem, clangorque bucinae vehementius perstrepebat; et timuit omnis populus qui erat in castris. Cumque eduxisset eos Moyses in occursum Dei de loco castrorum, steterunt ad radices montis. Totus autem mons Sinai fumabat

eo quod descendisset Dominus super eum in igne, et ascenderet fumus ex eo quasi de fornace. Eratque mons omnis terribilis. Et sonitus buccine paulatim crescebat in maius, et prolixius tendebatur. Moyses loquebatur, et Deus respondebat ei. Descenditque Dominus super montem Synai in ipso montis vertice, et vocavit Moysen in cacumen eius. Quo cum ascendisset, dixit ad eum: Descende et contestare populum, ne forte velint transcendere terminos ad videndum Dominum, et pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum sanctificentur, ne percutiat eos. Dixitque Moyses ad Dominum: Non poterit vulgus ascendere in montem Synai. Tu enim testificatus es et iussisti dicens: Pone terminos circa montem, et sanctifica illum. Cui ait Dominus: Vade, descende; ascendesque tu et Aaron tecum. Sacerdotes autem et populus ne transeant terminos, nec ascendant ad Dominum, ne forte interficiat illos. Descenditque Moyses ad populum et omnia narravit eis.

XX

Locutusque est Dominus cunctos sermones hos: Ego sum Dominus Deus tuus qui eduxi te de terra Egypti, de domo servitutis. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem que est in celo desuper, et que in terra deorsum, nec eorum que sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea neque coles. Ego sum Dominus Deus tuus fortis zelotes, visitans iniquitatem patrum in filiis, in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in milia his qui diligunt me et custodiunt precepta mea. Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum. Nec enim habebit insontem Dominus eum qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra. Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operabis, et facies omnia opera tua. Septimo autem die sabbati Domini Dei tui non facies omne opus tu et filius tuus et filia tua, servus tuus et ancilla tua, iumentum tuum et advena qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit Dominus celum et terram et mare, et omnia que in eis sunt, et requievit in die septimo. Idcirco benedixit Dominus diei sabbati, et sanctificavit eum. Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longevus super terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi. Non occides. Non mechaberis. Non furtum facies. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem eius, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia que illius sunt. Cunctus autem populus videbat voces et lampadas, et sonitum buccine, montemque fumantem; et perterriti ac pavore concussi steterunt procul, dicentes Moysi: Loquere tu nobis, et audiemus. Non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Et ait Moyses ad populum: Nolite timere. Ut enim probaret vos venit Deus, et ut terror illius esset in vobis, et non peccaretis. Stetitque populus de longe. Moyses autem accessit ad caliginem in qua erat Deus. Dixit preterea Dominus ad Moysen: Hec dices filiis Israel: Vos vidistis quod de celo locutus sim vobis. Non facietis mecum deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis. Altare de terra facietis mihi, et offeretis super eo holocausta et pacifica vestra, oves vestras et boves in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei. Veniam ad te, et benedicam tibi. Quod si altare lapideum feceris mihi, non edificabis illud de sectis lapidibus. Si enim levaveris cultrum tuum super eo, polluetur. Non ascendes per gradus ad altare meum, ne reveletur turpitudo tua.

XXI

Hec sunt iudicia que propones eis. Si emeris servum Hebreum, sex annis serviet tibi; in septimo egredietur liber gratis. Cum quali veste intraverit, cum tali exeat. Si habens uxorem, et uxor egredietur simul. Sin autem dominus dederit illi uxorem, et pepererit filios et filias, mulier et liberi eius erunt domini sui; ipse vero exibit cum vestitu suo. Quod si dixerit servus: Diligo dominum meum et uxorem ac liberos, non egrediar liber: offeret eum dominus diis, et applicabitur ad hostium et postes, perforabitque aurem eius subula, et erit ei servus in seculum. Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non egredietur sicut ancille exire consueverunt. Si displicuerit oculis domini sui cui tradita fuerit, dimittet eam; populo autem alieno vendendi non habebit potestatem, si spreverit eam. Sin autem filio suo desponderit eam, iuxta morem filiarum faciet illi. Quod si alteram ei acceperit, providebit puelle nuptias et vestimenta, et pretium pudicitie non negabit. Si tria ista non fecerit, egredietur gratis absque pecunia. Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur. Qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus eius, constituam tibi locum quo fugere debeat. Si quis de industria occiderit proximum suum et per insidias, ab altari meo avelles eum ut moriatur. Qui percusserit patrem suum et matrem, morte moriatur. Qui furatus fuerit hominem et vendiderit eum, convictus noxe, morte moriatur. Qui maledixerit patri suo et matri, morte moriatur. Si rixati fuerint viri, et percusserit alter proximum suum lapide vel pugno, et ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lectulo: si surrexerit et ambulaverit foris super baculum suum, innocens erit qui percusserit, ita tamen ut operas eius et impensas in medicos restituat. Qui percusserit servum suum vel ancillam virga, et mortui fuerint in manibus eius, criminis reus erit. Sin autem uno die supervixerit vel duobus, non subiacebit pene, quia pecunia illius est. Si rixati fuerint viri, et percusserit quis mulierem pregnantem, et abortivum quidem fecerit, sed ipsa vixerit, subiacebit dampno quantum expetierit maritus mulieris, et arbitri iudicaverint. Sin autem mors eius fuerit subsecuta, reddet animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, adustionem pro adustione, vulnus pro vulnere, livorem pro livore. Si percusserit quispiam oculum servi sui aut ancille, et luscos eos fecerit, dimittet eos liberos pro oculo quem eruit. Dentem quoque si excusserit servo vel ancille sue, similiter dimittet eos liberos. Si

bos cornu petierit virum aut mulierem et mortui fuerint:
lapidibus obruetur: et non comedentur carnes eius. dominus
quoque bovis innocens erit. Quod si bos cornupeta fuerit ab
heri et nudius tertius, et contestati sunt dominum eius, nec re
cluserit eum, occideritque virum aut mulierem: bos lapidi
bus obruetur, et dominum illius occident. Quod si pretium ei
fuerit impositum, dabit pro anima sua quicquid fuerit po
stulatus. filium quoque et filiam si cornu percusserit, simili
sententie subiacebit. Si servum ancillamque invaserit, tri
ginta siclos argenti dabit domino, bos vero
lapidibus opprimetur. Si quis aperuerit cister
nam, et foderit, et non operuerit eam, cecideritque bos vel
asinus in eam, dominus cisterne reddet pretium iumentorum. quod
autem mortuum est, ipsius erit. Si bos alienus bovem al
terius vulneraverit, et ille mortuus fuerit: vendent
bovem vivum, et divident pretium, cadaver autem mortui
inter se dispertient. Sin autem sciebat quod bos cornu
peta esset ab heri et nudius tertius, et non custodivit
eum dominus suus: reddet bovem pro bove, et cadaver inte
XXII grum accipiet. Si quis furatus fuerit bovem aut
ovem, et occiderit vel vendiderit: quinque boves pro u
no bove restituet, et quattuor oves pro una ove.
Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit in
ventus, et accepto vulnere mortuus fuerit: per
cussor non erit reus sanguinis. Quod si orto sole hoc
fecerit, homicidium perpetravit, et ipse morietur.
Si non habuerit quod pro furto reddat, ipse venundabitur.
Si inventum fuerit apud eum quod furatus est vivens: si
ve bos sive asinus sive ovis: duplum restitu
et. Si leserit quispiam agrum vel vineam, et dimiserit
iumentum suum ut depascatur aliena: quicquid opti
mum habuerit in agro suo vel in vinea, pro damni e
stimatione restituat. Si egressus ignis invenerit
spinas, et comprehenderit acervos frugum, sive stantes
segetes in agris, reddet damnum qui ignem succen
derit. Si quis commendaverit amico pecuniam
aut vas in custodiam, et ab eo qui susceperat furto a
blata fuerint: si invenitur fur, duplum red
dat. Si latet, dominus domus applicabitur ad deos, et
iurabit quod non extenderit manum in rem proximi
sui ad perpetrandam fraudem, tam in bove quam in asino
et ove ac vestimento, et quicquid damnum infer
re potest. ad deos utriusque causa perveniet: et si il
li iudicaverint, duplum restituet proximo su
o. Si quis commendaverit proximo suo asinum, bovem, o
vem, et omne iumentum ad custodiam, et mortuum fuerit
aut debilitatum, vel captum ab hostibus, nullusque hoc
viderit: iusiurandum erit in medio, quod non extende
rit manum ad rem proximi sui. Suscipietque dominus
iuramentum, et ille reddere non cogetur. Quod si furto a
blatum fuerit, reddet damnum domino. Si comestum
a bestia, deferet ad eum quod occisum est, et non restituet.
Qui a proximo suo quicquam horum mutuum postu
laverit, et fuerit debilitatum aut mortuum, domino non

presente, reddere compelletur. Quod si in presentiarum fuerit dominus,
non restituet, maxime si conductum venerat pro mercede
operis sui. Si seduxerit quis virginem necdum desponsa
tam, et dormierit cum ea: dotabit eam, et habebit uxorem.
Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam
iuxta modum dotis, quam virgines accipere consueverunt.
Maleficos non patieris vivere. Qui coierit cum iumento, mor
te moriatur. Qui immolat diis occidetur, preter domino so
li. Advenam non contristabis, neque affliges eum: advene
enim et ipsi fuistis in terra Egypti. Vidue et pupillo
non nocebitis. Si leseritis eos, vociferabuntur ad me,
et ego audiam clamorem eorum: et indignabitur furor meus,
percutiamque vos in ore gladii: et erunt uxores vestre vi
due, et filii vestri pupilli. Si pecuniam mutuam de
deris populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum
quasi exactor, nec usuris opprimes. Si pignus a pro
ximo tuo acceperis vestimentum, ante solis occasum reddes
ei. Ipsum enim est solum quo operitur indumentum carnis eius,
nec habet aliud in quo dormiat. Si clamaverit ad
me, exaudiam eum, quia misericors sum. Diis non detrahes,
et principi populi tui non maledices. Decimas tuas et
primitias non tardabis offerre. Primogenitum filiorum
tuorum dabis mihi. De bubus quoque et ovibus similiter fa
cies. Septem diebus sit cum matre sua, die octavo
reddes illum michi. Viri sancti eritis mihi. Carnem que a be
stiis fuerit pregustata non comedetis, sed proicietis ca
nibus.

XXIII

Non suscipies vocem mendacii, nec iunges manum
tuam ut pro impio dicas falsum testimonium. Non
sequeris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio
plurimorum acquiesces sententie ut a vero devies.
Pauperis quoque non misereberis in negotio. Si occurreris
bovi inimici tui aut asino erranti, reduc ad eum.
Si videris asinum odientis te iacere sub onere, non pertran
sibis, sed sublevabis cum eo. Non declinabis in iudicium pa
uperis. Mendacium fugies. Insontem et iustum non occides,
quia adversor impium. Nec accipias munera, que excecant
etiam prudentes, et subvertunt verba iustorum. Peregrino mo
lestus non eris: scitis enim advenarum animas, quia et ipsi pe
regrini fuistis in terra Egypti. Sex annis seminabis
terram tuam, et congregabis fruges eius. anno autem septi
mo dimittes eam, et requiescere facies, ut comedant pa
uperes populi tui: et quicquid reliquum fuerit, edant be
stie agri. Ita facies in vinea et in oliveto tuo. Sex di
ebus operaberis, septima die cessabis, ut requiescat bos et
asinus tuus, et refrigeretur filius ancille tue
et advena. Omnia que dixi vobis custodite. Et per nomen exter
norum deorum non iurabitis, neque audietur ex ore vestro. Tri
bus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabitis. Sol
lempnitatem azimorum custodies. Septem diebus comedes
azima, sicut precepi tibi, tempore mensis novorum quando egressus
es de Egypto. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Et sol
lempnitatem messis primitivorum operis tui quecumque severis
in agro. Sollempnitatem quoque in exitu anni quando congregaveris

gaveris omnes fruges tuas de agro celebrabis. Ter in anno
apparebit omne masculinum tuum coram domino deo tuo. Non
immolabis super fermento sanguinem victime mee. nec
remanebit adeps sollempnitatis mee usque mane.
Primitias frugum terre tue deferes in domum domini dei tui. Non
coques hedum in lacte matris sue. Ecce ego mitto angelum
meum qui precedat te. et custodiat in via. et introducat ad
locum quem paravi. Observa eum et audi vocem eius. nec con-
temnendum putes quia non dimittet cum peccaveritis. et est no-
men meum in illo. Quod si audieris vocem eius et feceris omnia
que loquor. inimicus ero inimicis tuis. et affligam af-
fligentes te. precedetque te angelus meus. et introducet ad
amorreum et etheum. et phereseum. chananeumque et e-
veum. et iebuseum. quos ego conteram. Non adorabis deos
eorum. nec coles eos. non facies opera eorum. Sed destrues eos
et confringes statuas eorum. Servietisque domino deo vestro.
ut benedicam panibus tuis et aquis. et auferam infirmitatem
de medio tui. Non erit infecunda nec sterilis in terra tua.
numerum dierum tuorum implebo. Terrorem meum mittam
in precursum tuum. et occidam omnem populum ad quem ingredieris.
Cunctorumque inimicorum tuorum coram te terga vertam. emit-
tens scrabrones prius qui fugabunt eveum. et chananeum.
et etheum. antequam introeas. Non eiciam eos a facie tua an-
no uno. ne terra in solitudinem redigatur. et crescant contra
te bestie. Paulatim expellam eos de conspectu tuo.
donec augearis et possideas terram. Ponam autem terminos tuos
a mari rubro usque ad mare palestinorum. et a deserto us-
que ad fluvium. tradam in manibus vestris habitatores terre. et ei-
ciam eos de conspectu vestro. Non inibis cum eis fedus. nec cum
diis eorum. Non habitent in terra tua ne forte peccare te
faciant in me. Si servieris diis eorum quod tibi certo erit

XXIIII

in scandalum. Moysi quoque dixit. Ascende ad domi-
num tu et aaron nadab et abiu. et septuaginta senes ex
israel. et adorabitis procul. Solusque moyses ascendet
ad dominum. et illi non appropinquabunt ad dominum nec populus
ascendet cum eo. Venit ergo moyses et narravit plebi
omnia verba domini atque iudicia. Responditque cunctus populus
una voce. Omnia verba domini que locutus est faciemus.
Scripsit autem moyses universos sermones domini. et mane
consurgens hedificavit altare ad radices montis.
et duodecim titulos per duodecim tribus israel. Misitque iuve-
nes de filiis israel. et obtulerunt holocausta. immolave-
runtque victimas pacificas domino vitulos duodecim. Tulit
itaque moyses dimidiam partem sanguinis et misit in cra-
teras. partem autem residuam fudit super altare. As-
sumensque volumen federis legit audiente populo. Qui
dixerunt. Omnia que locutus est dominus faciemus. et erimus
obedientes. Ille vero sumptum sanguinem respersit in popu-
lum. et ait. Hic est sanguis federis quod pepigit dominus vobiscum super
cunctis sermonibus his. Ascenderuntque moyses et aaron.
nadab et abiu et septuaginta de senioribus israel. et vi-
derunt deum israel. et sub pedibus eius quasi opus lapidis sa-
phyri. et quasi celum cum serenum est. nec super eos qui procul
recesserant de filiis israel misit manum suam. Videruntque
deum et comederunt ac biberunt. Dixit autem dominus ad mo-
ysen. Ascende ad me in montem et esto ibi. daboque
tibi duas tabulas lapideas et legem ac mandata
que scripsi ut doceas eos. Surrexerunt moyses et io-
sue minister eius. Ascendensque moyses in montem dei
senioribus ait. Expectate hic donec revertamur ad vos.
Habetis aaron et hur vobiscum. Siquid natum fuerit questi-
onis. referetis ad eos. Cumque ascendisset moyses.
operuit nubes montem. et habitavit gloria domini super sy-
nay. tegens illum nube sex diebus. Septimo autem
die vocavit eum de medio caliginis. Erat autem spe-
cies glorie domini quasi ignis ardens. super verticem montis
in conspectu filiorum israel. Ingressusque moyses me-
dium nebule ascendit in montem. et fuit ibi qua-
draginta diebus. et quadraginta noctibus.

XXV

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere
filiis israel et dicens ut tollant michi primitias. ab omni
homine qui offert ultroneus accipietis eas. Hec autem
sunt que accipere debetis. aurum. et argentum. et es. iacinctum. et
purpuram. coccumque bis tinctum. et byssum. pilos ca-
prarum et pelles arietum rubricatas. pellesque iacintinas
et ligna sethim. Oleum ad luminaria concinnanda.
aromata in unguentum. et thymiama boni odoris.
lapides onichinos. et gemmas ad ornandum ephod ac
rationale. Facientque michi sanctuarium et habitabo in me-
dio eorum. Iuxta omnem similitudinem tabernaculi quod
ostendam tibi. et omnium vasorum in cultum eius. sicque faci-
etis illud. Archam de lignis sethim compingite.
cuius longitudo habeat duos semis cubitos. latitu-
do cubitum et dimidium. altitudo cubitum. similiter et se-
missem. Et deaurabis eam auro mundissimo intus et foris. fa-
ciesque supra coronam auream per circuitum. et quattuor circulos aureos
quos pones per quattuor arche angulos. Duo circuli sint in latere
uno. et duo in altero. Facies quoque vectes de lignis
sethim. et operies eos auro. Inducesque per circulos
qui sunt in arche lateribus ut portetur in eis. qui semper erunt
in circulis. nec umquam extrahentur ab eis. Ponesque in
archa testificationem quam dabo tibi. Facies et propitiatorium
de auro mundissimo. Duos cubitos et dimidium
tenebit longitudo eius. semissem et cubitum latitudo.
Duos quoque cherubin aureos et productiles facies ex
utraque parte oraculi. Cherubin unus sit in latere
uno. et alter in altero. Utrumque latus propitiatorii tegant.
expandentes alas et operientes oraculum. Respi-
ciantque se mutuo versis vultibus in propitiatorium.
quo operienda est archa in qua pones testimonium quod dabo
tibi. Inde precipiam et loquar ad te. Super propitiatorium
scilicet ac medio duorum cherubin qui erunt super
archam testimonii cuncta que mandabo per te filiis israel.
Facies et mensam de lignis sethim habentem duos cubitos
longitudinis. et in latitudine cubitum ac semissem. et in-
aurabis eam auro mundissimo. Faciesque illi in
labium aureum per circuitum. et ipsi labio coronam inter-
rasilem altam quattuor digitis. et super illam alteram co-

tensam aureolam. Quattuor quoque circulos aureos preparabis et pones eos in quattuor angulis eiusdem mense per singulos pedes. Subter coronam erunt circuli aurei ut mittantur vectes per eos et possit mensa portari. Ipsos quoque vectes facies de lignis setim et circumdabis auro ad subvehendam mensam. Parabis et acetabula ac fialas, turribula et ciatos in quibus offerenda sunt libamina ex auro purissimo. Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper. Facies et candelabrum ductile de auro mundissimo, hastile eius et calamos, sciphos et spherulas ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egredientur de lateribus, tres ex uno latere et tres ex altero. Tres sciphi quasi in nucis modum per calamos singulos, spherulaque simul et lilium, et tres similiter sciphy in modum nucis in calamo altero spherulaque simul et lilium. Hoc erit opus sex calamorum qui producendi sunt de hastili. In ipso autem candelabro erunt quattuor sciphi in nucis modum, spherule per singulos et lilia. Spherule sub duobus calamis per tria loca, qui simul sex fiunt procedentes de hastili uno. Et spherule igitur et calami ex ipso erunt, universa ductilia de auro purissimo. Facies et lucernas septem et pones eas super candelabrum ut luceant ex adverso. Emunctoria quoque et ubi que emuncta sunt extinguantur fient de auro purissimo. Omne pondus candelabri cum universis vasis suis habebit talentum auri purissimi. Inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.

XXVI

Tabernaculum vero ita facies. Decem cortinas de bysso retorta et iacincto ac purpura coccoque bis tincto, variatas opere plumario facies. Longitudo cortine unius habebit viginti octo cubitos, latitudo quattuor cubitorum erit. Unius mensure fient universa tentoria. Quinque cortine sibi iungentur mutuo, et alie quinque nexu simili coherebunt. Ansulas quoque iacinctinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum ut possint invicem copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte ita insertas ut ansa contra ansam veniat et altera alteri possit aptari. Facies et quinquaginta circulos aureos quibus cortinarum vela iungenda sunt, et unum tabernaculum fiat. Facies et saga cilicina undecim ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo sagi unius habebit triginta cubitos, et latitudo quattuor. Equa erit mensura sagorum omnium. E quibus quinque iunges seorsum et sex sibi mutuo copulabis, ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices. Facies et quinquaginta ansas in ora sagi unius ut coniungi cum altero queat, et quinquaginta ansas in ora sagi alterius ut cum altero copuletur. Quinquaginta fibulas eneas facies quibus iungantur anse, et unum ex omnibus operimentum fiat. Quod autem superfuerit in sagis que parantur tecto, id est unum sagum quod amplius est, ex medietate eius operies posteriora tabernaculi, et cubitus ex una parte pendebit et alter ex altera, qui plus est in sagorum longitudine, utrumque latus tabernaculi protegens. Facies et operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis, et super hoc rursum aliud operimentum de iacinctinis pellibus. Facies et tabulas stantes tabernaculi de lignis setim, que singule denos cubitos in longitudine habeant et in latitudine singulos ac semissem. In lateribus tabule due incastrature fient quibus tabula alteri tabule connectetur, atque in hunc modum cuncte tabule parabuntur. Quarum viginti erunt in latere meridiano quod vergit ad austrum, quibus quadraginta bases argenteas fundes ut bine bases singulis tabulis per duos angulos subiciantur. In latere quoque secundo tabernaculi quod vergit ad aquilonem viginti tabule erunt, quadraginta habentes bases argenteas. Bine bases singulis tabulis supponentur. Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies sex tabulas, et rursum alias duas que in angulis erigantur post tergum tabernaculi. Eruntque coniuncte a deorsum usque sursum, et una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis que in angulis ponende sunt similis iunctura servabitur. Et erunt simul tabule octo, bases earum argentee sedecim, duabus basibus per unam tabulam supputatis. Facies et vectes de lignis setim quinque ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi, et quinque alios in altero, et eiusdem numeri ad occidentalem plagam, qui mittuntur per medias tabulas a summo usque ad summum. Ipsas quoque tabulas deaurabis, et fundes in eis anulos aureos per quos vectes tabulata contineant, quos operies laminis aureis. Et eriges tabernaculum iuxta exemplum quod tibi in monte monstratum est. Facies et velum de iacincto et purpura, coccoque bis tincto et bysso retorta, opere plumario et pulchra varietate contextum, quod appendes ante quattuor columpnas de lignis setim, que ipse quidem deaurate erunt et habebunt capita aurea, sed bases argenteas. Inseretur autem velum per circulos, intra quod pones archam testimonii, quo sanctuarium et sancta sanctorum dividentur. Pones et propitiatorium super archam testimonii in sancta sanctorum, mensamque extra velum, et contra mensam candelabrum in latere tabernaculi meridiano; mensa enim stabit in parte aquilonis. Facies et tentorium in introitu tabernaculi de iacincto et purpura, coccoque bis tincto et bysso retorta opere plumario. Et quinque columpnas deaurabis lignorum setim, ante quas ducetur tentorium, quarum erunt capita aurea et bases enee.

XXVII

Facies et altare de lignis setim, quod habebit quinque cubitos in longitudine et totidem in latitudine, id est quadrum, et tres cubitos in altitudine. Cornua autem per quattuor angulos ex ipso erunt, et operies illud ere. Facies que in usus eius lebetes ad suscipiendos cineres et forcipes atque fuscinulas et ignium receptacula. Omnia vasa ex ere fabricabis. Craticulam

quasi in modum retis eneam, per cuius quattuor angulos erunt
quattuor anuli enei, quos pones subter arulam altaris, eritque cra-
ticula usque ad altaris medium. Facies et vectes altaris de lignis
setthim duos, quos operies laminis eneis, et induces per
circulos. Eruntque ex utroque latere altaris ad portandum.
Non solidum sed inane et cavum intrinsecus facies
illud, sicut tibi in monte monstratum est. Facies et atrium
tabernaculi, in cuius plaga australi contra meridiem
erunt tentoria de bysso retorta. Centum cubitos
unum latus tenebit in longitudine, et columnas
viginti cum basibus totidem eneis, que capita cum ce-
laturis suis habebunt argentea. Similiter in latere
aquilonis per longum erunt tentoria cubitorum centum. Co-
lumne viginti et bases enee eiusdem numeri, et capita
earum cum celaturis suis argentea. In latitudine vero
atrii quod respicit ad occidentem erunt tentoria per quin-
quaginta cubitos, et columne decem, basesque totidem.
In ea quoque atrii latitudine que respicit ad orien-
tem quinquaginta cubiti erunt, in quibus quindecim cubi-
torum tentoria lateri uno deputabuntur. Colum-
neque tres et bases totidem. Et in latere altero erunt ten-
toria cubitos obtinentia quindecim, columnas tres et
bases totidem. In introitu vero atrii fiet tentorium
cubitorum viginti ex iacintho et purpura coccoque
bis tincto et bysso retorta opere plumario. Colum-
nas habebit quattuor cum basibus totidem. Omnes columne
atrii per circuitum vestite erunt argenteis laminis,
capitibus argenteis et basibus eneis. In longitu-
dine occupabit atrium cubitos centum, in latitudi-
ne quinquaginta, altitudo quinque cubitorum erit, fiet-
que de bysso retorta, et habebit bases eneas. Cuncta
vasa tabernaculi in omnes usus et cerimonias tam paxil-
los eius quam atrii ex ere facies. Precipe filiis Israel
ut afferant tibi oleum de arboribus olivarum puris-
simum, piloque contusum, ut ardeat lucerna semper in
tabernaculo testimonii extra velum quod oppansum est
testimonio. Et collocabit eam Aaron et filii eius, ut usque
mane luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per
successiones eorum a filiis Israel.

Applica quoque ad te Aaron fratrem XXVIII
tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel, ut sac-
erdotio fungantur mihi, Aaron, Nadab et Abiu, Elea-
zar et Ithamar. Faciesque vestem sanctam Aaron fratri
tuo in gloriam et decorem. Et loqueris cunctis sapientibus
corde quos replevi spiritu prudentie, ut faciant ve-
stes Aaron, in quibus sanctificatus ministret mihi. Hec
autem erunt vestimenta que facient: rationale et superhu-
merale, tunicam et lineam strictam, cidarim et balteum.
Facient vestimenta sancta Aaron fratri tuo et filiis eius,
ut sacerdotio fungantur mihi. Accipientque aurum et ia-
cinthum et purpuram coccumque bis tinctum et byssum. Fa-
cient autem superhumerale de auro et iacintho ac pur-
pura coccoque bis tincto et bysso retorta opere polimi-
to. Duas oras iunctas habebit in utroque latere sum-
mitatum, ut in unum redeant. Ipsaque textura et cunc-
ta operis varietas erit ex auro et iacintho et pur-
pura coccoque bis tincto et bysso retorta. Sumesque
duos lapides onichinos, et sculpes in eis nomina
filiorum Israel. Sex nomina in lapide uno, et sex reliqua
in altero, iuxta ordinem nativitatis eorum. Opere
sculptoris et celatura gemmarii sculpes eos nomi-
nibus filiorum Israel, inclusos auro atque circumdatos. Et pones
in utroque latere superhumeralis memoriale filiorum
Israel. Portabitque Aaron nomina filiorum Israel coram Domino super
utrumque humerum ob recordationem. Facies et uncinos ex auro.
Et duas catenulas auri purissimi sibi invicem coheren-
tes, quas inseres uncinis. Rationale quoque iudicii facies opere po-
limito, iuxta texturam superhumeralis, ex auro
iacincto et purpura coccoque bis tincto et bysso
retorta. Quadrangulum erit et duplex; mensu-
ram palmi habebit tam in longitudine quam in lati-
tudine. Ponesque in eo quattuor ordines lapidum.
In primo versu erit lapis sardius et topazius et
smaragdus. In secundo carbunculus, saphyrus et
iaspis. In tertio ligurius, achates et amethi-
stus. In quarto chrisolitus, onichinus et berillus.
Inclusi auro erunt per ordines suos. Habebuntque no-
mina filiorum Israel. Duodecim nominibus celabuntur singuli
lapides nominibus singulorum per duodecim tribus. Facies
in rationali catenas sibi invicem coherentes ex auro
purissimo, et duos anulos aureos quos pones in u-
traque rationalis summitate. Catenasque aureas
iunges anulis qui sunt in marginibus eius, et ipsarum cate-
narum extrema duobus copulabis uncinis, in utroque
latere superhumeralis quod rationale respicit. Fa-
cies et duos anulos aureos quos pones in summitatibus ratio-
nalis in oris que e regione sunt superhumeralis et poste-
riora eius aspiciunt. Nec non et alios duos anulos au-
reos qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis
deorsum, quod respicit contra faciem iuncture inferioris,
ut aptari possit cum superhumerali. Et stringatur rationa-
le anulis suis cum anulis superhumeralis vitta
iacinthina, ut maneat iunctura fabrefacta, et a se
invicem rationale et superhumerale nequeant se-
parari. Portabitque Aaron nomina filiorum Israel in
rationali iudicii super pectus suum, quando ingredietur
sanctuarium, memoriale coram Domino in eternum. Pones
autem in rationali iudicii doctrinam et veritatem, que erunt in pec-
tore Aaron quando ingredietur coram Domino. Et gestabit
iudicium filiorum Israel in pectore suo in conspectu Domini
semper. Facies et tunicam superhumeralis totam iacin-
thinam, in cuius medio supra erit capitium, et ora per gyrum
eius textilis, sicut fieri solet in extremis vestium parti-
bus, ne facile rumpatur. Deorsum vero ad pedes eius-
dem tunice per circuitum, quasi mala punica facies ex ia-
cintho et purpura coccoque bis tincto, mixtis in me-
dio tintinabulis, ita ut tintinabulum sit aure-
um et malum punicum, rursumque tintinabulum aliud

aureum et malum punicum. Et vestietur ea Aaron in officio ministerii, ut audiatur sonitus quando ingreditur et egreditur sanctuarium in conspectu Domini, et non moriatur. Facies et laminam de auro purissimo, in qua sculpes opere celatoris: Sanctum Domino. Ligabisque eam vitta iacinthina, et erit super tyaram inminens fronti pontificis. Portabitque eam Aaron iniquitates eorum quae obtulerint et sanctificaverint filii Israel in cunctis muneribus et donariis suis. Erit autem lamina semper in fronte eius, ut placatus ei sit Dominus. Stringesque tunicam bysso, et tyaram byssinam facies, et balteum opere plumarii. Porro filiis Aaron tunicas lineas parabis et balteos ac tyaras in gloriam et decorem. Vestiesque his omnibus Aaron fratrem tuum et filios eius cum eo. Et cunctorum consecrabis manus. Sanctificabisque illos, ut sacerdotio fungantur mihi. Facies et feminalia linea, ut operiant carnem turpitudinis suae, a renibus usque ad feminalia. Et utentur eis Aaron et filii eius quando ingredientur tabernaculum testimonii, vel quando appropinquant ad altare ut ministrent in sanctuario, ne iniquitatis rei moriantur. Legitimum sempiternum erit Aaron et semini eius post eum.

XXVIIII

Sed et hoc facies ut mihi in sacerdotio consecrentur. Tolle vitulum de armento et arietes duos inmaculatos, panesque azimos et crustulam absque fermento, quae conspersa sit oleo, lagana quoque azima oleo lita; de simila triticea cuncta facies. Et posita in canistro offeres. Vitulum autem et duos arietes. Et Aaron ac filios eius applicabis ad hostium tabernaculi testimonii. Cumque laveris patrem cum filiis aqua, indues Aaron vestimentis suis, id est linea et tunica, et superhumerali et rationali, quod constringes balteo. Et pones tyaram in capite eius, et laminam sanctam super tyaram, et oleum unctionis fundes super caput eius, atque hoc ritu consecrabitur. Filios quoque illius applicabis, et indues tunicis lineis. Cingesque balteo Aaron scilicet et liberos eius, et inpones eis mitras. Eruntque sacerdotes mihi in religione perpetua. Postquam initiaveris manus eorum, applicabis et vitulum coram tabernaculo testimonii. Inponentque Aaron et filii eius manus super caput eius, et mactabis eum in conspectu Domini, iuxta ostium tabernaculi testimonii. Sumptumque de sanguine vituli, pones super cornua altaris digito tuo. Reliquum autem sanguinem fundes iuxta basim eius. Sumes et adipem totum qui operit intestina, et reticulum iecoris, ac duos renes, et adipem qui super eos est, et offeres incensum super altare. Carnes vero vituli et corium et fimum conbures foris extra castra, eo quod pro peccato sit. Unum quoque arietem sumes, super cuius caput ponent Aaron et filii eius manus. Quem cum mactaveris, tolles de sanguine eius et fundes circa altare. Ipsum autem arietem secabis in frusta, lotaque intestina eius ac pedes pones super concisas carnes et super caput illius. Et offeres totum arietem in incensum super altare. Oblatio est Domino, odor suavissimus victimae Domini. Tolles quoque arietem alterum, super cuius caput Aaron et filii eius ponent manus. Quem cum immolaveris, sumes de sanguine eius, et pones super extremum dexterae auriculae Aaron et filiorum eius, et super pollices manus eorum ac pedis dextri, fundesque sanguinem super altare per circuitum. Cumque tuleris de sanguine qui est super altare, et de oleo unctionis, asperges Aaron et vestes eius, filios et vestimenta eorum. Consecratisque ipsis et vestibus, tolles adipem de ariete et caudam et arvinam quae operit vitalia, ac reticulum iecoris. Et duos renes atque adipem qui super eos est, armumque dextrum, eo quod sit aries consecrationum. Tortam panis unius, crustulam conspersam oleo, laganum de canistro azimorum quod positum est in conspectu Domini. Ponesque omnia super manus Aaron et filiorum eius, et sanctificabis eos elevans coram Domino. Suscipiesque universa de manibus eorum, et incendes super altare in holocaustum, odorem suavissimum in conspectu Domini, quia oblatio eius est. Sumes quoque pectusculum de ariete quo initiatus est Aaron, sanctificabisque illud elevatum coram Domino, et cedet in partem tuam. Sanctificabis et pectusculum consecratum et armum quem de ariete separasti, quo initiatus est Aaron et filii eius. Cedentque in partem Aaron et filiorum eius iure perpetuo a filiis Israel, quia primitiva sunt et initia de victimis eorum pacificis quae offerunt Domino. Vestem autem sanctam qua utetur Aaron habebunt filii eius post eum, ut unguantur in ea et consecrentur manus eorum. Septem diebus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit constitutus de filiis eius, et qui ingredietur tabernaculum testimonii ut ministret in sanctuario. Arietem autem consecrationum tolles, et coques carnes eius in loco sancto, quibus vescetur Aaron et filii eius. Panes quoque qui sunt in canistro in vestibulo tabernaculi testimonii comedent, ut sit placabile sacrificium, et sanctificentur offerentium manus. Alienigena non vescetur ex eis, quia sancta sunt. Quod si remanserit de carnibus consecrationis sive de panibus usque mane, conbures reliquias igni; non comedentur, quia sanctificata sunt. Omnia quae praecepi tibi facies super Aaron et filiis eius. Septem diebus consecrabis manus eorum, et vitulum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum. Mundabisque altare cum immolaveris expiationis hostiam, et ungues illud in sanctificationem. Septem diebus expiabis altare et sanctificabis, et erit sanctum sanctorum. Omnis qui tetigerit illud sanctificabitur. Hoc est quod facies in altari: agnos anniculos duos per singulos dies iugiter, unum agnum mane et alterum vespere, decimam partem similae conspersae oleo tunso, quod habeat mensuram quartam partem hin, et vinum ad libandum eiusdem mensurae in agno uno. Alterum vero agnum offeres ad vesperum iuxta ritum matutinae oblationis, et iuxta ea quae diximus, in odorem suavitatis. Sacrificium Domino, oblatione perpetua in generationes vestras, ad ostium tabernaculi testimonii coram Domino, ubi constituam ut loquar ad te. Ibique praecipiam filiis Israel, et sanctificabitur altare in gloria mea. Sanctificabo et tabernaculum testimonii ibi cum altari et Aaron cum filiis eius,

ut sacerdotio fungantur mihi. Et habitabo in medio filiorum Israel. Eroque eis Deus, et scient quia ego Dominus Deus eorum qui eduxi eos de terra Aegypti, ut manerem inter illos ego Dominus Deus ipsorum. XXX

Facies quoque altare ad adolendum thymiama de lignis Sethim, habens cubitum longitudinis et alterum latitudinis, id est quadrangulum, et duos cubitos altitudinis. Cornua ex ipso procedent. Vestiesque illud auro purissimo, tam craticulam eius quam parietes per circuitum, et cornua. Faciesque ei coronam aureolam per gyrum, et duos anulos aureos sub corona per singula latera, ut mittantur in eos vectes et altare portetur. Ipsos quoque vectes facies de lignis Sethim, et inaurabis. Ponesque altare contra velum quod ante arcam pendet testimonii coram propitiatorio quo tegitur testimonium ubi loquar tibi. Et adolebit incensum super eo Aaron suave fragrans mane. Quando componet lucernas incendet illud, et quando collocabit eas ad vesperum, uret thymiama sempiternum coram Domino in generationes vestras. Non offeretis super eo thymiama compositionis alterius, nec oblationem et victimam, nec liba libabitis. Et deprecabitur Aaron super cornua eius semel per annum in sanguine quod oblatum est pro peccato, et placabit super eo in generationibus vestris. Sanctum sanctorum erit Domino. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Quando tuleris summam filiorum Israel iuxta numerum, dabunt singuli pretium pro animabus suis Domino, et non erit plaga in eis cum fuerint recensiti. Hoc autem dabit omnis qui transit ad nomen, dimidium sicli iuxta mensuram templi. Siclus viginti obolos habet. Media pars sicli offeretur Domino. Qui habetur in numero a viginti annis et supra dabit pretium. Dives non addet ad medium sicli, et pauper nihil minuet. Susceptamque pecuniam quae collata est a filiis Israel trades in usus tabernaculi testimonii, ut sit monimentum eorum coram Domino, et propitietur animabus illorum. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Facies et labium aeneum cum basi sua ad lavandum. Ponesque illud inter tabernaculum testimonii et altare. Et missa aqua lavabunt in eo Aaron et filii eius manus suas ac pedes, quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii, et quando accessuri sunt ad altare, ut offerant in eo thymiama Domino, ne forte moriantur. Legitimum sempiternum erit ipsi et semini eius per successiones. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Sume tibi aromata, primae myrrae et electae quingentos siclos, et cinnamomi medium, id est ducentos quinquaginta siclos, calami similiter ducentos quinquaginta, casiae autem quingentos siclos in pondere sanctuarii, olei de olivetis mensuram hin. Faciesque unctionis oleum sanctum, unguentum compositum opere unguentarii, et unges ex eo tabernaculum testimonii, et arcam testamenti, mensamque cum vasis suis, candelabrum et utensilia eius, altaria thymiamatis et holocausti, et universam supellectilem quae ad cultum eorum pertinet. Sanctificabisque omnia, et erunt sancta sanctorum. Qui tetigerit ea sanctificabitur. Aaron et filios eius unges, sanctificabisque eos ut sacerdotio fungantur mihi. Filiis quoque Israel dices: Hoc oleum unctionis sanctum erit mihi in generationes vestras. Caro hominis non ungetur ex eo, et iuxta compositionem eius non facietis aliud, quia sanctificatum est et sanctum erit vobis. Homo quicumque tale composuerit et dederit ex eo alieno, exterminabitur de populo suo. Dixitque Dominus ad Moysen: Sume tibi aromata, stacten et onycha, galbanum boni odoris et thus lucidissimum. Equalis ponderis erunt omnia. Faciesque thymiama compositum opere unguentarii, mixtum diligenter et purum et sanctificatione dignissimum. Cumque in tenuissimum pulverem universa contuderis, pones ex eo coram testimonio tabernaculi, in quo loco apparebo tibi. Sanctum sanctorum erit vobis thymiama. Talem compositionem non facietis in usus vestros, quia sanctum est Domino. Homo quicumque fecerit simile ut odore illius perfruatur, peribit de populis suis. XXXI

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Ecce vocavi ex nomine Beselehel filium Uri filii Hur de tribu Iuda, et implevi eum spiritu Dei, sapientia, intelligentia, et scientia in omni opere, ad excogitandum fabre quicquid fieri potest ex auro et argento et aere, marmore et gemmis et diversitate lignorum. Dedique ei socium Ooliab filium Achisamech de tribu Dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam, ut faciant cuncta quae precepi tibi: tabernaculum foederis, et arcam testimonii, et propitiatorium quod super eam est, et cuncta vasa tabernaculi, mensamque et vasa eius, candelabrum purissimum cum vasis suis, et altaria thymiamatis et holocausti, et omnia vasa eorum, labium cum basi sua, vestes sanctas in ministerio Aaron sacerdoti et filiis eius, ut fungantur officio suo in sacris, oleum unctionis et thymiama aromatum in sanctuario; omnia quae praecepi tibi facient. Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel et dices ad eos: Videte ut sabbatum meum custodiatis, quia signum est inter me et vos in generationibus vestris, ut sciatis quia ego Dominus qui sanctifico vos. Custodite sabbatum meum, sanctum est enim vobis. Qui polluerit illud morte morietur. Qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de medio populi sui. Sex diebus facietis opus; in die septimo sabbatum est, requies sancta Domino. Omnis qui fecerit opus in hac die morietur. Custodiant filii Israel sabbatum, et celebrent illud in generationibus suis. Pactum est sempiternum inter me et filios Israel, signumque perpetuum. Sex enim diebus fecit Dominus caelum et terram, et in septimo ab opere cessavit. Deditque Dominus Moysi, completis huiuscemodi sermonibus in monte Sinai, duas tabulas testimonii lapideas scriptas digito Dei. XXXII

Videns autem populus quod moram faceret descendendi de monte Moyses, congregatus adversus Aaron ait: Surge, fac nobis deos qui nos praecedant. Moysi enim huic viro qui nos eduxit de terra Aegypti, ignoramus quid acciderit. Dixitque ad eos Aaron: Tollite inaures aureas de uxorum filiorumque et filiarum vestrarum auribus, et afferte ad me.

fecit ppl's q̄ iusserat . deferens inaures ad aaron . q̄s c̄
ille accepisset; formauit ope fusorio . 7 fecit ex
eis uitulū conflatilē . dixeruntq; . Hii s̄ dii tui
isrl' q̄ te eduxerūt de t'ra egypti . Q̄d c̄ uidisset
aaron . edificauit altare corā eo . 7 p̄conis
uoce clamauit dicēs . Cras sollēpnitas dn̄i ē .
Surgentesq; mane obtulerūt holocausta 7 hosti
as pacificas . 7 sedit ppl's manducare 7 bibere .
7 surrexerūt ludere . Locutus ē aūt dn̄s ad moysen
dicēs . Uade descende . peccauit ppl's tuus q̄ eduxi
sti de t'ra egypti . Recesserūt cito de uia q̄ ostendisti
eis . feceruntq; sibi uitulū conflatilē . 7 adorauerunt
atq; imolantes ei hostias dixerūt . Isti s̄ dii tui
isrl' q̄ te eduxerūt de t'ra egypti . Rursumq; ait dn̄s
ad moysen . Cerno q̄ ppl's iste dure ceruicis sit .
Dimitte me ut irascatur furor meus cont' eos . 7 de
leam eos . faciamq; te in gentē magnā . Moyses
aūt orabat dn̄m deū suū dicēs . Cur dn̄e irasci
tur furor tuus cont' ppl'm tuū; q̄ eduxisti de t'ra
egypti in fortitudine magna 7 in manu robusta? Ne
queso dicant egyptii . Callide eduxit eos ut interfi
ceret in montib; 7 deleret de t'ra . Quiescat ira tu
a 7 esto placabilis sup nequitiā ppl'i tui . Recor
dare abraham . ysaac . 7 iacob seruorū tuorū q̄b; iura
sti p temetipm dicēs . Multiplicabo semē u'rm
sicut stellas celi 7 uniu'sā t'rā hanc de q̄ locutus sū
dabo semini u'ro 7 possidebitis eā semp . Placatusq; ē dn̄s
ne faceret malū q̄ locutus fuerat aduersus ppl'm su
ū . 7 reu'sus ē moyses de monte portans duas ta
bulas testimonii in manu scriptas ex utraq; par
te 7 factas ope dei . Scriptura quoq; dei erat sculpta
in tabulis . Audiens aūt iosue tumultū ppl'i uoci
ferantis . dixit ad moysen . Ululat' pugne auditur
in castris . Q' respondit . Nō ē clamor adhortan
tiū ad pugnā . nec uociferatio cōpellentiū ad fugā .
s; uocē cantantiū ego audio . Cūq; appropinquasset
ad castra . uidit uitulū 7 choros . iratusq; ual
de p̄iecit de manu tabulas . 7 confregit eas ad ra
dicem montis . Arripiensq; uitulū q̄ fecerant . cō
bussit 7 contriuit usq; ad puluerē . Quē sparsit in
aquā 7 dedit ex eo potū filiis isrl' . Dixitq; ad aarō .
Quid tibi fecit hic ppl's ut induceres sup eū peccatū
maximū? Cui ille respondit . Ne indignetur dn̄s
meus . Tu ēni nosti ppl'm istū q̄ pronus sit ad malū .
Dixerūt m̄ . fac nob' deos q̄ p̄cedant nos . Huic ēni
moysi q̄ nos eduxit de t'ra egypti . nescim' quid
acciderit . Quib; ego dixi . Quis ūr̄m habet
aurū? Tulerūt 7 dederūt michi . 7 p̄ieci illud in
ignē . egressusq; ē hic uitulus . Uidens ḡ moy
ses ppl'm q̄ eēt nudatus . spoliauerat ēni eū aa
ron p̄pt' ignominiā sordis 7 int' hostes nudū
constituerat . 7 stans in porta castrorū ait . Siq's ē
dn̄i iungatur m̄ . Congregatiq; s̄ ad eū oēs filii le
ui . quib; ait . Hec dicit dn̄s d's isrl' . Ponat uir

gladiū sup femur suū . Ite 7 redite de porta usq; ad
portā p mediū castrorū . 7 occidat unusq'sq; fr̄em
7 amicū . 7 p'ximū suū . Feceruntq; filii leui iuxta ser
monē moysi . ceciderūtq; in illo die q̄si uiginti tria
milia hominū . 7 ait moyses . Consecrastis manus
u'ras hodie dn̄o unusq'sq; in filio 7 fr̄e suo . ut detur
uob' benedictio . Facto aūt die altero locut' ē moyses ad po
pulū . Peccastis peccatū maximū . ascendā ad dn̄m
si quomodo eū quiuero dep̄cari p scelere u'ro . Reuersusq;
moyses ad dn̄m ait . Obsecro dn̄e peccauit ppl's
iste peccatū maximū . feceruntq; sibi deos aureos .
aut dimitte eis hanc noxā . aut si nō facis dele me
de libro tuo q̄ scripsisti . Cui respondit dn̄s . Qui peccā
uit m̄ . delebo eū de libro meo . Tu aūt uade 7 duc
ppl'm istū quo locutus sū t' . Angelus meus p̄cedet te . Ego
aūt in die ultionis uisitabo 7 hoc peccatū eorū . Percussit ḡ
dn̄s ppl'm p reatu uituli q̄ fecerat aaron .

XXXIII

Locutusq; ē dn̄s ad moysen dicēs . Uade
ascende de loco isto tu 7 ppl's tuus q̄ eduxisti de
t'ra egypti . in t'rā q̄ iuraui abrahā . ysaac . 7
iacob dicēs . Semini tuo dabo eā . Et mittā p̄cursorē
tui angl'm ut eiciā chananeū . 7 amorreū . 7 ethe
ū . 7 phereseū . 7 eueū . 7 iebuseū . 7 intres in t'rā fluē
tē lacte 7 melle . Nō ēni ascendā tecū . q' ppl's iste
dure ceruicis ē . ne forte disp'dā te in uia . Audiens
aūt ppl's sermonē hunc pessimū luxit . 7 nullus ex more in
dutus ē cultu suo . Dixitq; dn̄s ad moysen . Loq're fi
liis isrl' . ppl's dure ceruicis es . semel ascendā in medio
tui . 7 delebo te . Iam nunc depone ornatū tuū . ut sciā
quid faciā t' . Deposuerūt ḡ filii isrl' ornatū suū
a monte horeb . Moyses quoq; tollens tabnaculū . te
tendit ext' castra p'cul . uocauitq; nomē ei' tabnacu
lū federis . 7 oīs ppl's q̄ habebat aliq̄ q̄stionē . egredieba
tur ad tabnaculū federis ext' castra . Cūq; egrederetur
moyses ad tabnaculū . surgebat uniu'sa plebs . 7
stabat unusq'sq; in ostio papilionis sui . Aspiciebantq;
t'gū moysi donec ingrederet' tentoriū . Ingresso aūt illo ta
bernaculū federis . descendebat columpna nubis 7 sta
bat ad hostiū tabnaculi . Loquebaturq; cū moyse c
nentib; uniu'sis q̄ columpna nubis staret ad hosti
ū tabnaculi . Stabantq; ipi 7 adorabant p fores ta
bnaculorū suorū . Loq'bat' aūt dn̄s ad moysen facie
ad faciē . sicut solet loq' hō ad amicū suū . Cūq; ille
reuerteretur in castra . minister ei' iosue filius nun
puer nō recedebat de tabnaculo . Dixit aūt moyses
ad dn̄m . P̄cipis ut educā ppl'm istū . 7 nō indicas m̄
quē missurus sis mecū? p'sertim cū dixeris . Noui
te ex noīe . 7 inuenisti gr̄am corā me . Si ḡ inueni
gr̄am in conspectu tuo . ostende m̄ faciē tuā . ut sciā
te . 7 inueniā gr̄am an' oculos tuos . Respice ppl'm tu
ū gentē hanc . Dixitq; dn̄s . facies mea p̄cedet te . 7 re
quiem dabo t' . 7 ait moyses . Si nō tu ip̄e p̄cedis . ne
educas nos de loco isto . In quo ēni scire poterim' ego
7 ppl's tuus inuenisse nos gr̄am in cōspectu tuo . nisi

ambulaveris nobiscum ut glorificemur ab omnibus populis
qui habitant super terram. Dixit autem dominus ad moysen. Et ver-
bum istud quod locutus es faciam. Invenisti enim gratiam coram
me. et te ipsum novi ex nomine. Qui ait. Ostende michi
gloriam tuam. Respondit dominus. Ego ostendam omne bonum tibi. et vo-
cabo in nomine domini coram te. Et miserebor cui vo-
luero. et clemens ero in quem michi placuerit. Rursumque ait.
Non poteris videre faciem meam. Non enim videbit me
homo et vivet. Et rursum. Ecce inquit est locus apud me
stabis supra petram. Cumque transibit gloria mea. ponam te in fora-
mine petre et protegam dextera mea donec transeam. Tol-
lamque manum meam. et videbis posteriora mea. faciem autem
meam videre non poteris.

XXXIIII

Ac deinceps. Precide ait tibi duas tabulas lapideas
instar priorum. et scribam super eas verba que habuerunt
tabule quas fregisti. Esto paratus mane ut ascen-
das statim in montem synai. Stabisque mecum super
verticem montis. Nullus ascendat tecum. nec videa-
tur quispiam per totum montem. Oves quoque et boves non
pascantur e contra. Excidit ergo duas tabulas lapideas
quales antea fuerant. et de nocte consurgens ascendit
montem synai. sicut ei preceperat dominus. portans secum duas
tabulas. Cumque descendisset dominus per nubem. stetit
moyses cum eo invocans nomen domini. Quo transe-
unte coram eo ait. Dominator domine deus misericors
et clemens. paciens. et multe miserationis ac verax.
qui custodis misericordiam in milia. qui aufers iniquitatem et scelera
atque peccata. nullusque apud te per se innocens est.
qui reddes iniquitatem patrum in filiis. ac nepotibus
in terciam et quartam progeniem. Festinusque moyses cur-
vatus est pronus in terram. et adorans ait. Si inveni gratiam in con-
spectu tuo domine obsecro ut gradiaris nobiscum. populus enim
dure cervicis est. et auferas iniquitates nostras atque pec-
cata. nosque possideas. Respondit dominus. Ego inibo pac-
tum videntibus cunctis signa faciam que nunquam sunt visa
super terram. nec in ullis gentibus. ut cernat populus iste in
cuius es medio. opus domini terribile quod facturus sum. Ob-
serva cuncta que hodie mando tibi. Ego ipse eiciam
ante faciem tuam amorreum. et chananeum. et etheum.
phereseum quoque et eveum et iebuseum. Cave ne umquam
cum habitatoribus terre illius iungas amicitias. que tibi sint
in ruinam. Sed aras eorum destrue confringe statuas.
lucosque succide. Noli adorare deum alienum. Dominus ze-
lotes nomen eius. deus est emulator. Ne ineas pactum cum
hominibus illarum regionum. ne cum fornicati fuerint cum
diis suis. et adoraverint simulacra eorum. vocet te
quispiam ut comedas de immolatis. Nec uxorem
de filiabus eorum accipies filiis tuis. ne postquam
ipse fuerint fornicate. fornicari faciant et filios
tuos in deos suos. Deos conflatiles non facies tibi. Sollem-
pnitatem azimorum custodies. Septem diebus vesce-
ris azimis sicut precepi tibi tempore mensis novorum. Mense
enim verni temporis. egressus es de egypto. Omne quod aperit
vulvam generis masculini meum erit. de cunctis animanti-

bus. tam de bubus quam de ovibus meum erit. Primogenitum
asini redimes ove. Sin autem nec precium pro eo dede-
ris occidetur. Primogenitum filiorum tuorum redimes. nec
apparebis in conspectu meo vacuus. Sex diebus operabe-
ris. die septimo cessabis arare. et metere. Sollem-
pnitatem ebdomadarum facies tibi. in primitiis frugum
messis tue tritici. et sollempnitatem quando redeunte
anni tempore cuncta conduntur. Tribus temporibus anni ap-
parebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis
domini dei israel. Cum enim tulero gentes a facie tua. et dila-
tavero terminos tuos. nullus insidiabitur terre tue.
ascendente te et apparente in conspectu domini dei tui
ter in anno. Non immolabis super fermento sanguinem
hostie mee. neque residebit mane de victima sol-
lempnitatis phase. Primitias frugum terre tue
offeres in domo domini dei tui. Non coques hedum in
lacte matris sue. Dixitque dominus ad moysen. Scribe
tibi verba hec. quibus et tecum et cum israel pepigi fedus.
Fuit ergo ibi moyses cum domino. quadraginta dies et
quadraginta noctes. Panem non comedit. et aquam non bi-
bit. et scripsit in tabulis verba federis decem. Cumque
descenderet moyses de monte synai tenebat
duas tabulas testimonii. et ignorabat quod cornu-
ta esset facies sua ex consortio sermonis dei. Viden-
tes autem aaron et filii israel cornutam moysi faciem.
timuerunt prope accedere. Vocatique ab eo reversi
sunt tam aaron quam principes synagoge. Et postquam lo-
cutus est. venerunt ad eum et omnes filii israel quibus precepit
cuncta que audierat a domino in monte synai. Imple-
tisque sermonibus posuit velamen super faciem suam.
Quod ingressus ad dominum et loquens cum eo auferebat
donec exiret. et tunc loquebatur ad filios israel omnia
que sibi fuerant imperata. Qui videbant faciem egredientis
moysi esse cornutam. sed operiebat rursus ille fa-
ciem suam si quando loquebatur ad eos.

XXXV

Igitur congregata omni turba filiorum israel. dixit
ad eos. Hec sunt que iussit dominus fieri. Sex diebus fa-
cietis opus. septimus dies erit vobis sanctus. sabbatum et
requies domini. Qui fecerit in eo opus occidetur. Non succen-
detis ignem in omnibus habitaculis vestris per diem sab-
bati. Et ait moyses ad omnem catervam filiorum israel. Is-
te est sermo quem precepit dominus dicens. Separate apud vos pri-
micias domino. Omnis voluntarius et prono animo of-
ferat eas domino. aurum et argentum. et es. iacinctum.
purpuram. coccumque bis tinctum. et byssum. pilos caprarum
et pelles arietum rubricatas. et iacinctinas. ligna
sethim. et oleum ad luminaria concinnanda. et ut
conficiatur unguentum. et thimiama odoris suavissi-
mum. Lapides onichinos et gemmas ad ornatum
superhumeralis et rationalis. Quisquis vestrum est
sapiens. veniat ad me et faciat quod dominus imperavit. ta-
bernaculum scilicet et tectum eius. atque operimentum. a-
nulos et tabulata. cum vectibus. paxillos et bases.
archam et vectes. propiciatorium et velum. quod ante eam op-

panditur, mensam cum vectibus et vasis et propositionis panibus, candelabrum ad luminaria sustentanda, vasa illius et lucernas et oleum ad nutrimenta ignium, altare thymiamatis et vectes, oleum unctionis et thymiama ex aromatibus, tentorium ad hostium tabernaculi, altare holocausti et craticulam eius eneam cum vectibus et vasis suis, labrum et basim eius, cortinas atrii cum columpnis et basibus, tentorium in foribus vestibuli, paxillos tabernaculi et atrii cum funiculis suis. Vestimenta quorum usus est in ministerio sanctuarii, vestes Aaron pontificis ac filiorum eius ut sacerdotio fungantur michi. Egressaque omnis multitudo filiorum Israel de conspectu Moysi obtulerunt mente promptissima atque devota primitias Domino ad faciendum opus tabernaculi testimonii. Quicquid ad cultum et ad vestes sanctas necessarium erat, viri cum mulieribus prebuerunt armillas et inaures, anulos et dextralia. Omne vas aureum in donaria Domini separatum est. Si quis habuit hyacinthum, purpuram, coccumque bis tinctum, byssum et pilos caprarum, pelles arietum rubricatas et hyacinthinas, argenti et auri et eris metalla, obtulerunt Domino, lignaque sethim in varios usus. Sed et mulieres docte que neverant dederunt hyacinthum, purpuram et vermiculum ac byssum et pilos caprarum, sponte propria cuncta tribuentes. Principes vero obtulerunt lapides onichinos et gemmas ad superhumerale et rationale, aromataque et oleum ad luminaria concinnanda, et ad preparandum unguentum ac thimiama odoris suavissimi componendum. Omnes viri et mulieres mente devota obtulerunt donaria ut fierent opera que iusserat Dominus per manum Moysi. Cuncti filii Israel voluntaria Domino dedicaverunt. Dixitque Moyses ad filios Israel: Ecce vocavit Dominus ex nomine Beseleel filium Uri filii Hur de tribu Iuda, implevitque eum spiritu Dei, sapientia et intelligentia et scientia et omni doctrina ad excogitandum et faciendum opus in auro et argento et ere, sculpendisque lapidibus et opere carpentario. Quicquid fabre adinveniri potest dedit in corde eius, Ooliab quoque filium Achisamach de tribu Dan. Ambos erudivit sapientia ut faciant opera abietarii, polimitarii ac plumarii de iacintho et purpura, coccoque bis tincto et bysso, et texant omnia ac nova queque repperiant.

XXXVI

Fecit ergo Beseleel et Ooliab et omnis vir sapiens quibus dedit Dominus sapientiam et intellectum ut scirent fabre operari que in usus sanctuarii necessaria sunt, et que precepit Dominus fieri. Cumque vocasset eos Moyses et omnem eruditum virum cui dederat Dominus sapientiam, et qui sponte sua obtulerunt se ad faciendum opus, tradidit eis universa donaria filiorum Israel. Qui cum instarent operi, cotidie mane populus vota offerebat. Unde artifices compulsi venire dixerunt Moysi: Plus offert populus quam necessarium est. Iussit ergo Moyses preconis voce cantari: Nec vir nec mulier quicquam ultra offerat in opere sanctuarii. Sicque cessatum est a muneribus offerendis, eo quod oblata sufficerent et superhabundarent. Feceruntque omnes corde sapientes ad explendum opus tabernaculi cortinas decem de bysso retorta et hyacintho et purpura coccoque bis tincto, opere vario et arte polimita, quarum una habebat in longitudine viginti octo cubitos, et in latitudine quatuor. Una mensura erat omnium cortinarum. Coniunxitque cortinas quinque alteram alteri, et alias quinque sibi invicem copulavit. Fecit et ansas hyacinthinas in ora cortine unius ex utroque latere, et in ora cortine alterius similiter, ut contra se invicem venirent anse et mutuo iungerentur. Unde et quinquaginta fudit circulos aureos qui morderent cortinarum ansas, et fieret unum tabernaculum. Fecit et saga undecim de pilis caprarum ad operiendum tectum tabernaculi. Unum sagum habebat in longitudine cubitos triginta, et in latitudine cubitos quatuor. Unius mensure erant omnia saga, quorum quinque iunxit seorsum et sex alia separatim. Fecitque ansas quinquaginta in ora sagi unius, et quinquaginta in ora sagi alterius, ut sibi invicem iungerentur, et fibulas eneas quinquaginta quibus necteretur tectum, et unum pallium ex omnibus sagis fieret. Fecit et opertorium tabernaculi de pellibus arietum rubricatis, aliudque desuper velamentum de pellibus hyacinthinis. Fecit et tabulas tabernaculi de lignis sethim stantes. Decem cubitorum erat longitudo tabule unius, et unum ac semis cubitum latitudo retinebat. Bine incastrature erant per singulas tabulas ut altera alteri iungeretur. Sic fecit in omnibus tabulis tabernaculi. E quibus viginti ad plagam meridianam erant contra austrum cum quadraginta basibus argenteis. Due bases sub una tabula ponebantur ex utraque angulorum parte, ubi incastrature laterum in angulis terminantur. Ad plagam quoque tabernaculi que respicit ad aquilonem fecit viginti tabulas cum quadraginta argenteis basibus, duas bases per singulas tabulas. Contra occidentem vero, id est ad eam partem tabernaculi que mare respicit, fecit sex tabulas, et duas alias per singulos angulos tabernaculi retro, que iuncte erant a deorsum usque sursum, et in unam compaginem pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque parte per angulos, ut octo essent simul tabule, et haberent bases argenteas sedecim, binas scilicet bases sub singulis tabulis. Fecit et vectes de lignis sethim quinque ad continendas tabulas unius lateris tabernaculi, et quinque alios ad alterius lateris tabulas coaptandas, et extra hos quinque alios vectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare. Fecit quoque vectem alium qui per medias tabulas ab angulo usque ad angulum perveniret. Ipsa autem tabulata deauravit fusis basibus earum argenteis, et circulos eorum fecit aureos per quos vectes induci possent, quos et ipsos laminis aureis operuit. Fecit et velum de iacintho, purpura, vermiculo ac bysso retorta, opere polimitario, varium atque distinctum, et quatuor columpnas de lignis sethim, quas cum capitibus deauravit, fusis basibus earum argenteis. Fecit et tentorium in introitu tabernaculi ex iacintho, purpura, vermiculo, byssoque retorta, opere plumarii, et columpnas quinque cum capitibus suis

[ba]sas ope-
[r]uit auro.

quas operuit auro · basesque earum fudit eneas ·

XXXVII

Fecit autem beselehel et archam de lignis sethim
habentem duos semis cubitos in longitudine · et cubitum
ac semissem in latitudine · altitudo quoque unius cubi-
ti fuit ac dimidii · vestivitque eam auro purissimo in-
tus ac foris · et fecit illi coronam auream per gyrum conflans quattuor
anulos aureos per quattuor angulos eius · Duos anulos
in latere uno · et duos in altero · vectes quoque fecit de lignis se-
thim · quos vestivit auro · et quos misit in anulos qui e-
rant in lateribus arche · ad portandam eam · Fecit et propitiatori-
um · id est oraculum de auro mundissimo · duorum cubitorum
et dimidii in longitudine · et cubito ac semisse in latitu-
dine · Duos etiam cherubin ex auro ductili · quos posu-
it ex utraque parte propitiatorii · cherubin unum in sum-
mitate unius partis · et cherubin alterum in summitate
partis alterius · duos cherubin in singulis summitatibus
propitiatorii extendentes alas · et tegentes propitiatorium ·
seque mutuo et illud respicientes · Fecit et mensam de lignis sethim ·
in longitudine duorum cubitorum · et in latitudine unius
cubiti · que habebat in altitudine cubitum ac semissem · Cir-
cumdeditque eam auro mundissimo · et fecit illi labium aureum
per gyrum · Ipsique labio coronam auream interrasilem quattu-
or digitorum · et super eandem alteram coronam auream · Fu-
dit et quattuor circulos aureos · quos posuit in quattuor
angulis per singulos pedes mense contra coronam · mittitque
in eos vectes ut possit mensa portari · Ipsos quoque vectes fe-
cit de lignis sethim · et circumdedit eos auro · et vasa ad diver-
sos usus mense · acetabula · phialas · et cyatos · et thuribu-
la ex auro puro · in quibus offerenda sunt libamina · Fecit
et candelabrum ductile de auro mundissimo · De cuius vecte
calami · scyphi · sphere · et lilia procedebant · Sex in utroque
latere · tres calami ex parte una · et tres ex altera · tres scy-
phi in nucis modum per calamos singulos · sphereque
simul et lilia · Et tres scyphi instar nucis in calamo
altero · sphereque simul et lilia · Equum erat opus sex cala-
morum qui procedebant de stipite candelabri · In ipso autem
vecte erant quattuor scyphi in nucis modum · sphereque per
singulos et lilia · et sphere sub duobus calamis per lo-
ca tria · qui simul sex fiunt calami procedentes de vec-
te uno · et sphere igitur et calami ex ipso erant · universa
ductilia de auro purissimo · Fecit et lucernas septem
cum emunctoriis suis · et vasa ubi ea que emuncta sunt ex-
tinguantur de auro mundissimo · Talentum auri appen-
debat candelabrum cum omnibus vasis suis · Fecit et altare
thymiamatis de lignis sethim habens per quadrum singulos
cubitos · et in altitudine duos · e cuius angulis procedebant
cornua · Vestivitque illud auro purissimo cum craticula
ac parietibus et cornibus · Fecitque ei coronam aureolam per gyrum ·
et duos anulos aureos sub corona per singula latera ·
ut mittantur in eos vectes · et possit altare portari ·
Ipsos autem vectes fecit de lignis sethim · et operuit laminis a-
ureis · Composuit et oleum ad sanctificationis unguentum · et
thymiama de aromatibus mundissimis opere pigmen-
tarii ·

XXXVIII

Fecit et altare holocausti de lignis sethim quinque cu-
bitorum per quadrum · et trium in altitudine · Cuius cornua
de angulis procedebant · operuitque illud eneis lami-
nis · et in usus eius paravit ex ere vasa diversa · lebetes ·
forcipes · fuscinulas · uncinos · et ignium receptacula ·
Craticulamque eius in modum retis fecit eneam · et subter eam
in altaris medio arulam · fusis quattuor anulis per totidem
retiaculi summitates ad immittendos vectes ad portan-
dum · Quos et ipsos fecit de lignis sethim · et operuit il-
los laminis eneis · induxitque in circulos qui in altaris la-
teribus eminebant · Ipsum autem altare non erat solidum sed
cavum ex tabulatis · et intus vacuum · Fecit et labrum
eneum cum basi sua de speculis mulierum que excuba-
bant in hostio tabernaculi · et atrium in cuius australi
plaga erant tentoria de bysso retorta cubitorum
centum · Columpne enee viginti cum basibus suis · ca-
pita columpnarum et tota operis celatura argentea · Et
que ad septentrionalem plagam tentoria · columpne ·
basesque et capita columpnarum eiusdem mensure et operis
ac metalli erant · In ea vero plaga que occidentem
respicit · fuere tentoria cubitorum quinquaginta ·
Columpne decem cum basibus suis enee · et capita colump-
narum celata argentea · Porro contra orientem quin-
quaginta cubitorum paravit tentoria · e quibus quinde-
cim cubitos columpnarum trium cum basibus suis unum
tenebat latus · et in parte altera · quia inter utrumque introitum
tabernaculi fecit · quindecim eque cubitorum erant ten-
toria · columpneque tres et bases totidem · Cuncta atrii ten-
toria byssus retorta texuerat · Bases columpnarum
fuere enee · capita autem earum cum celaturis suis ar-
gentea · Sed et ipsas columpnas atrii vestivit ar-
gento · et in introitu eius opere plumario fecit tentorium
ex iacincto · purpura · vermiculo · ac bysso re-
torta · quod habebat viginti cubitos in longitudine ·
Altitudo vero quinque cubitorum erat iuxta mensuram
quam cuncta atrii habebant tentoria · Columpne autem
in ingressu fuere quattuor cum basibus eneis · capita-
que earum et celature argentee · Paxillos quoque
tabernaculi et atrii per gyrum fecit eneos · Hec sunt instrumen-
ta tabernaculi testimonii et atrii per gyrum · que numera-
ta sunt iuxta preceptum moysi in ceremoniis levita-
rum per manum ythamar filii aaron sacerdotis · quas
beseleel filius uri filii hur de tribu iuda domino
per moysen iubente compleverat · iuncto sibi socio hooli-
ab filio achisamech de tribu dan · qui et ipse arti-
fex lignorum egregius fuit · et polymitarius atque
plumarius ex iacincto · purpura · vermiculo ·
et bysso · Omne aurum quod expensum est in opere sanctuarii
et quod oblatum est in donariis · viginti novem talen-
torum fuit · et septingentorum triginta siclorum ad men-
suram sanctuarii · nummus autem argenti donarius populi cen-
tum talentorum · et mille septingentorum septuaginta
quinque siclorum · ad mensuram sanctuarii · medium siclum
per capita singulorum · Oblatum est autem ab his qui tran-

fuerunt ad numerum viginti annis et supra de sexcentis
tribus millibus et quingentis quinquaginta armatorum.
Fuerunt praeterea centum talenta argenti e quibus
conflatae sunt bases sanctuarii et introitus ubi velum
pendet. Centum bases factae sunt de talentis centum, sin-
gulis talentis per bases singulas supputatis.
De mille autem septingentis et septuaginta quinque
fecit capita columnarum, quas et ipsas vestivit ar-
gento. Aeris quoque oblata sunt talenta septua-
ginta duo milia et quadringenti supra sicli.
ex quibus fusae sunt bases in introitu tabernaculi
testimonii et altare aereum cum craticula sua. Omni-
aque vasa quae ad usum eius pertinent, et bases atrii tam in
circuitu quam in ingressu eius, et paxillos tabernaculi atque
atrii per gyrum.

XXXIX

De hyacintho vero et purpura, vermiculo ac bys-
so fecit vestes quibus indueretur Aaron quando mi-
nistrabat in sanctis, sicut praecepit Dominus Moysi. Fecit
igitur superhumerale de auro, hyacintho et pur-
pura, coccoque bis tincto et bysso retorta opere po-
lymitario. Inciditque bracteas aureas et exte-
nuavit in fila, ut possint torqueri cum priorum colorum
subtegmine. Duasque oras sibi invicem copulatas
in utroque latere summitatum, et balteum ex eisdem colori-
bus, sicut praeceperat Dominus Moysi. Paravit et duos la-
pides onychinos, astrictos et inclusos auro, et
sculptos arte gemmaria nominibus filiorum Israel.
Posuitque eos in lateribus superhumeralis in monu-
mentum filiorum Israel, sicut praeceperat Dominus Moysi. Fecit
et rationale opere polymito iuxta opus super-
humeralis, ex auro, hyacintho, purpura, coccoque
bis tincto et bysso retorta, quadrangulum duplex
mensurae palmi. Et posuit in eo gemmarum ordines
quattuor. In primo versu erat sardius, topazius,
smaragdus. In secundo carbunculus, sapphirus, ia-
spis. In tertio ligurius, achates, amethystus. In
quarto chrysolithus, onychinus et berillus, circum-
datae et inclusae auro per ordines suos. Ipsique lapi-
des duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribu-
um Israel, singuli per nomina singulorum. Fecerunt et
in rationali catenulas sibi invicem cohaerentes de
auro purissimo, et duos uncinos totidemque anu-
los aureos. Porro anulos posuerunt in utroque
latere rationalis, e quibus penderent duae catenae
aureae, quas inseruerunt uncinis qui in superhumera-
lis angulis eminebant. Haec et ante et retro ita conveni-
ebant sibi, ut superhumerale et rationale mutu-
o necterentur. Stricta ad balteum et anulis fortius
copulata, quos iungebat vitta hyacinthina
ne laxe fluerent et a se invicem moverentur, sicut prae-
cepit Dominus Moysi. Fecerunt quoque tunicam superhume-
ralis totam hyacinthinam, et capitium in superiori parte
contra medium, oramque per gyrum capitii textilem. Deor-
sum autem ad pedes mala punica ex hyacintho, purpura,

vermiculo ac bysso retorta, et tintinnabula de auro
mundissimo, quae posuerunt inter mala granata in extre-
ma parte tunicae per gyrum: tintinnabulum aureum
et malum punicum, quibus ornatus incedebat pontifex
quando ministerio fungebatur, sicut praeceperat Dominus Moysi. Fe-
cerunt et tunicas byssinas opere textili Aaron et fi-
liis eius, et mitras cum coronulis suis ex bysso, femina-
lia quoque linea ac byssina. Cingulum vero de bysso
retorta, hyacintho, purpura ac vermiculo distinctum
arte plumaria, sicut praeceperat Dominus Moysi. Fecerunt
et laminam sacrae venerationis de auro mundissimo.
Scripseruntque in ea opere gemmario Sanctum Domini, et strinxerunt
eam cum mitra vitta hyacinthina, sicut praeceperat Dominus Moysi.
Perfectum est igitur omne opus tabernaculi et tecti testimonii,
feceruntque filii Israel cuncta quae praeceperat Dominus Moysi. Et
obtulerunt tabernaculum et tectum et universam supel-
lectilem, anulos, tabulas, vectes, columnas ac
bases, operimentum de pellibus arietum rubricatis, et aliud op-
erimentum de hyacinthinis pellibus, velum, arcam, vec-
tes, propitiatorium, mensam cum vasis suis et propositionis pani-
bus, candelabrum, lucernas, utensilia earum cum oleo, al-
tare aureum et unguentum et thymiama ex aromatibus,
et tentorium in introitu tabernaculi, altare aeneum, re-
ticulum, vectes et vasa eius omnia, labrum cum basi sua, ten-
toria atrii et columnas cum basibus suis, tentorium in intro-
itu atrii, funiculosque illius et paxillos. Nihil ex
vasis defuit quae in ministerium tabernaculi et in tectum foederis
iussa sunt fieri. Vestes quoque quibus sacerdotes utuntur in sanctu-
ario, Aaron scilicet et filii eius, obtulerunt filii Israel si-
cut praeceperat Dominus Moysi. Quae postquam Moyses cuncta vidit
expleta, benedixit eis.

XL

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Mense primo, prima
die mensis eriges tabernaculum testimonii, et pones
in eo arcam, dimittesque ante illam velum, et illatam mensam
pones super eam quae rite praecepta sunt. Candelabrum stabit
cum lucernis suis, et altare aureum in quo adoletur
incensum coram arca testimonii. Tentorium in introi-
tu tabernaculi pones, et ante illud altare holocausti,
labrum inter altare et tabernaculum, quod implebis aqua. Cir-
cumdabisque atrium tentoriis et ingressum eius. Et assumpto
unctionis oleo unges tabernaculum cum vasis suis
ut sanctificentur, altare holocausti et omnia vasa eius,
labrum cum basi sua. Omnia unctionis oleo consecrabis ut sint
sancta sanctorum. Applicabisque Aaron et filios eius ad fores
tabernaculi testimonii, et lotos aqua indues sanctis ve-
stibus, ut ministrent mihi, et unctio eorum in sacerdotium pro-
ficiat sempiternum. Fecitque Moyses omnia quae praeceperat Dominus.
Igitur mense primo anni secundi, prima die mensis, col-
locatum est tabernaculum. Erexitque illud Moyses et
posuit tabulas ac bases et vectes. Statuitque co-
lumnas, et expandit tectum super tabernaculum, imposito
desuper operimento, sicut Dominus imperarat. Posuit et testimo-
nium in arca, subditis infra vectibus, et oraculum desu-
per. Cumque intulisset arcam in tabernaculum, appendit ante eam

velum, ut expleret Domini jussionem. Posuit et mensam in taberna-
culo testimonii ad plagam septentrionalem extra velum,
ordinatis coram propositionis panibus, sicut praeceperat Dominus Mo-
ysi. Posuit et candelabrum in tabernaculo testimonii
e regione mensae in parte australi, locatis per ordinem
lucernis, juxta praeceptum Domini. Posuit et altare aureum
sub tecto testimonii contra velum, et adolevit super eo incen-
sum aromatum, sicut jusserat Dominus. Posuit et tentorium in in-
troitu tabernaculi, et altare holocausti in vestibulo
testimonii, offerens in eo holocaustum et sacrificia, ut Dominus
imperaverat. Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimonii
et altare, implens illud aqua. Laveruntque Moyses et Aaron
ac filii eius manus suas ac pedes, cum ingrederentur tectum
foederis et accederent ad altare, sicut praeceperat Dominus. Erexit
et atrium per gyrum tabernaculi et altaris, ducto in introitu
eius tentorio. Postquam cuncta perfecta sunt, operuit nubes taberna-
culum testimonii, et gloria Domini implevit illud. Nec
poterat Moyses ingredi tectum foederis, nube operiente
omnia, et maiestate Domini coruscante, quia cuncta nubes
operuerat. Si quando nubes tabernaculum deserebat, profi-
ciscebantur filii Israel per turmas suas. Si pendebat
desuper, manebant in eodem loco. Nubes quippe Domini in-
cubabat per diem tabernaculo, et ignis in nocte, viden-
tibus cunctis populis Israel per cunctas mansiones suas. Explicit liber
Elesmoth, id est Exodus, liber secundus.

Vocavit autem Moysen et locu-
tus est ei Dominus de tabernaculo te-
stimonii, dicens: Loquere filiis
Israel, et dices ad eos: Homo qui
obtulerit ex vobis hostiam Do-
mino de pecoribus, id est, de
bubus et de ovibus offerens
victimas, si holocaustum
fuerit eius oblatio ac de armento,
masculum immaculatum of-
feret ad ostium tabernaculi
testimonii, ad placandum sibi Dominum. Ponetque manum super ca-
put hostiae, et acceptabilis erit, atque in expiationem eius profi-
ciens. Immolabitque vitulum coram Domino, et offerent filii Aaron
sacerdotes sanguinem eius, fundentes per altaris circuitum,
quod est ante ostium tabernaculi. Detractaque pelle hostiae,
artus in frusta concident. Et subicient in altari ignem,
strue lignorum ante composita. Et membra quae caesa sunt desuper ordi-
nantes, caput videlicet et cuncta quae adhaerent iecori, in-
testinis et pedibus lotis aqua. Adolebitque ea sacerdos super
altare in holocaustum et suavem odorem Domino. Quod si
de pecoribus oblatio est, de ovibus sive de capris holocaustum,
masculum absque macula offeret. Immolabitque
ad latus altaris quod respicit ad aquilonem, coram Domino. San-
guinem vero illius fundent super altare filii Aaron per
circuitum. Dividentque membra, caput, et omnia quae adhaerent
iecori, et ponent super ligna quibus subiciendus est ignis.
Intestina vero et pedes lavabunt aqua. Et oblata omnia adho-
lebit sacerdos super altare in holocaustum et odorem suavis-
simum Domino. Sin autem de avibus holocausti oblatio fuerit
Domino, de turturibus et pullis columbae, offeret eam sacer-
dos ad altare, et retorto ad collum capite ac rupto
vulneris loco, decurrere faciet sanguinem super crepi-
dinem altaris. Vesiculam vero gutturis et plumas pro-
iciet prope altare ad orientalem plagam, in loco in quo cineres
effundi solent. Confringetque ascellas eius, et non seca-
bit neque ferro dividet eam, et adolebit super altare,
lignis igne supposito. Holocaustum est et oblatio suavis-
simi odoris Domino. II

Anima cum obtulerit oblationem sacrificii Domino, simila
erit eius oblatio. Fundetque super eam oleum, et ponet
thus, ac deferet ad filios Aaron sacerdotes, quorum
unus tollet pugillum plenum similae et olei, ac to-
tum thus, et ponet memoriale super altare in odo-
rem suavissimum Domino. Quod autem reliquum fuerit de sa-
crificio, erit Aaron et filiorum eius, sanctum sanctorum de oblationi-
bus Domini. Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano, de simi-
la panes scilicet absque fermento conspersos oleo, et la-
gana azyma oleo lita. Si oblatio tua fuerit de sar-
tagine, similae conspersae oleo et absque fermento, divi-
des eam minutatim, et fundes super oleum. Sin autem de
craticula sacrificium, aeque simila oleo conspergetur. Quam offerens
Domino, trades manibus sacerdotis. Qui cum obtulerit eam,
tollet memoriale de sacrificio, et adolebit super
altare in odorem suavitatis Domino. Quidquid autem re-
liquum est, erit Aaron et filiorum eius, sanctum sanctorum de oblati-
onibus Domini. Omnis oblatio quae offertur Domino absque fermento
fiet, nec quidquam fermenti ac mellis adolebitur in sa-
crificio Domini. Primitias tantum eorum offeretis, et munera.
Super altare vero non imponentur in odorem suavitatis Domino.
Quidquid obtuleris sacrificii, sale condies, nec
auferes sal foederis Dei tui de sacrificio tuo. In omni
oblatione offeres sal. Sin autem obtuleris munus primi-
tiarum frugum tuarum Domino, de spicis adhuc virenti-
bus torrebis eas igni, et confringes in morem farris,
et sic offeres primitias tuas Domino, fundens supra oleum,
et thus imponens, quia oblatio Domini est. De qua adolebit
sacerdos in memoriam muneris partem farris fracti et
olei, ac totum thus. III

Quod si hostia pacificorum fuerit eius oblatio, et de
bubus voluerit offerre marem sive feminam, imma-
culatam offeret coram Domino. Ponetque manum super
caput victimae suae, quae immolabitur in introitu
tabernaculi. Fundentque filii Aaron sacerdotes san-
guinem per circuitum altaris, et offerent de hostia paci-
ficorum in oblationem Domino, adipem qui operit vitalia,
et quidquid pinguedinis intrinsecus est. Duos re-
nes cum adipe quo teguntur ilia, et reticulum ieco-
ris cum renunculis suis, adolebuntque ea super al-
tare in holocaustum, lignis igne supposito, in oblati-
onem suavissimi odoris Domino. Si vero de ovibus fu-
erit eius oblatio et pacificorum hostia, sive masculum
sive feminam obtulerit, immaculata erunt. Si agnum

obtulerit coram domino, ponet manum super caput victi-
me sue, que immolabitur in vestibulo tabernaculi
testimonii. Fundentque filii aaron sanguinem
eius per altaris circuitum. Et offerent de pacificorum hostia
sacrificium domino, adipem et caudam totam cum renibus,
et pinguedinem que operit ventrem, atque universa vi-
talia, et utrumque renunculum cum adipe qui est iuxta ilia,
reticulumque iecoris cum renunculis. Et adolebit ea sa-
cerdos super altare in pabulum ignis et oblationis domini.
Si capra fuerit eius oblatio, et obtulerit eam domino, po-
net manum suam super caput eius, immolabitque eam in in-
troitu tabernaculi testimonii. Et fundent filii aa-
ron sanguinem eius per altaris circuitum. Tollentque ex
ea in pastum ignis dominici adipem qui operit ventrem,
et qui tegit universa vitalia. Duos renunculos
cum reticulo quod est super eos iuxta ylia, et arvinam iecoris
cum renunculis. Adolebitque ea sacerdos super
altare in alimonia ignis et suavissimi odoris.
Omnis adeps domini erit iure perpetuo in generationibus
vestris et cunctis habitaculis vestris, nec adipem nec
sanguinem omnino comedetis. IIII

Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis
israel. Anima cum peccaverit per ignorantiam, et de uni-
versis mandatis domini que precepit ut non fierent quip-
piam fecerit, si sacerdos qui est unctus peccaverit deli-
nquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum
immaculatum domino, et adducet illud ad ostium tab-
ernaculi testimonii coram domino. Ponetque manum
super caput eius et immolabit eum domino. Hauriet quoque de
sanguine vituli, inferens illum in tabernaculum
testimonii. Cumque intinxerit digitum in sanguine,
asperget eo septies coram domino contra velum sancta-
rii. Ponetque de eodem sanguine super cornua al-
taris thymiamatis gratissimi domino, quod est in tab-
ernaculo testimonii. Cum intinxerit digitum in san-
guine, asperget eo septies coram domino contra velum
sanctuarii. Ponetque de eodem sanguine super cornua
altaris thymiamatis gratissimi domino quod est in tab-
ernaculo testimonii. Omnem autem reliquum sangui-
nem fundet in basim altaris holocausti in introitu
tabernaculi. Et adipem vituli offeret pro peccato,
tam eum qui operit vitalia quam omnia que intrinsecus sunt, duos
renunculos et reticulum iecoris quod est super eos iuxta
ylia, et adipem iecoris cum renunculis, sicut aufere-
tur de vitulo hostie pacificorum, et adolebit ea
super altare holocausti. Pellem vero et omnes carnes cum
capite et pedibus et intestinis et fimo, et reliquo cor-
pore efferet extra castra in locum mundum ubi cineres
effundi solent, incendetque ea super lignorum struem,
que in loco effusorum cinerum cremabuntur. Quod si omnis
2 turba israel ignoraverit, et per imperitiam fecerit quod contra man-
datum domini est, et postea intellexerit peccatum suum, of-
feret vitulum pro peccato, adducetque eum ad ostium
tabernaculi, et ponent seniores populi manus super

caput eius coram domino. Immolatoque vitulo in conspectu domini,
inferet sacerdos qui unctus est de sanguine eius in tabernacu-
lum testimonii. Tincto digito aspergens septies contra ve-
lum. Ponetque de eodem sanguine in cornibus altaris quod est co-
ram domino in tabernaculo testimonii. Reliquum autem
sanguinem fundet iuxta basim altaris holocausti
quod est in hostio tabernaculi testimonii coram domino. Omnem-
que eius adipem tollet et adolebit super altare. Sic
faciens et de hoc vitulo quomodo fecit et prius. Et rogante
pro eis sacerdote propitius erit dominus. Ipsum autem vitulum
efferet extra castra atque comburet sicut et priorem vitulum,
3 quia pro peccato est multitudinis. Si peccaverit princeps
et fecerit unum e pluribus per ignorantiam quod domini lege prohibe-
tur, et postea intellexerit peccatum suum, offeret ho-
stiam domino hyrcum de capris immaculatum. Ponetque ma-
num suam super caput eius. Cumque immolaverit eum in loco u-
bi solet mactari holocaustum coram domino quia pro peccato
est, tinget sacerdos digitum in sanguine hostie pro pec-
cato tangens cornua altaris holocausti, et reliquum
fundens ad basim eius. Adipem vero eius adolebit super,
sicut in victimis pacificorum fieri solet. Rogabitque pro eo
4 sacerdos et pro peccato eius ac dimittetur ei. Quod si peccaverit
anima per ignorantiam de populo terre ut faciat quicquam ex his
que domini lege prohibentur, atque delinquat et cogno-
verit peccatum suum, offeret capram immaculatam. Ponet-
que manum super caput eius que pro peccato est et immolabit eam
in loco holocausti. Tolletque sacerdos de sanguine in digi-
to suo et tangens cornua altaris holocausti, reliquum
fundet ad basim eius. Omnem autem auferens adipem
sicut auferri solet de victimis pacificorum, adole-
bit super altare in odorem suavitatis domino. Ro-
gabitque pro eo et dimittetur ei. Si autem de pecoribus
obtulerit victimam pro peccato, ovem scilicet immacu-
latam, ponet manum super caput eius et immolabit eam in
loco ubi solent holocaustorum cedi hostie. Sumetque
sacerdos de sanguine eius digito suo et tangens cor-
nua altaris holocausti, reliquum fundet ad ba-
sim eius. Omnem quoque auferens adipem sicut aufer-
ri solet adeps arietis qui immolatur pro pacificis, cre-
mabit super altare in incensum domini. Rogabitque
pro eo et pro peccato eius, et dimittetur illi. V

Si peccaverit anima et audierit vocem
iurantis, testisque fuerit quod aut ipse vidit aut
conscius est, nisi indicaverit, portabit iniquitatem suam. Anima
que tetigerit aliquid immundum, sive quod occisum a bestia
est, aut per se mortuum, vel quodlibet aliud rep-
tile, et oblita fuerit immunditie sue, rea est et deliquit.
Et si tetigerit quicquam de immunditia hominis iuxta
omnem impuritatem qua pollui solet, oblitaque cognoverit
postea, subiacebit delicto. Anima que iuraverit
et protulerit labiis suis ut vel male quid faceret vel
bene, et idipsum iuramento et sermone firmaverit, obli-
taque postea intellexerit delictum suum, agat penitentiam
pro peccato et offerat agnam de gregibus sive capram. O

rogabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius. Si autem non potuerit offerre pecus, offeret duos turtures vel duos pullos columbarum coram domino, unum pro peccato et alterum in holocaustum. dabitque eos sacerdoti, qui primum offerens pro peccato retorquebit caput eius ad pennulas, ita ut collo hereat et non penitus abrumpatur. Et asperget de sanguine eius parietem altaris. Quicquid autem reliquum fuerit, faciet destillare ad fundamentum eius, quia pro peccato est. Alterum vero adolebit in holocaustum ut fieri solet. Rogabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius, et dimittetur ei. Quod si non quiverit manus eius offerre duos turtures vel duos pullos columbe, offeret pro peccato similaginis partem ephi decimam. Non mittet in eam oleum, nec thuris aliquid imponet, quia pro peccato est. Tradetque eam sacerdoti, qui plenum ex ea pugillum hauriens cremabit super altare in monimentum eius qui obtulerit. Rogans pro illo et expians, reliquam vero partem rogans pro illo ipse habebit in munere.

Locutus est dominus ad moysen dicens. VI

Anima si prevaricans cerimonias per errorem in his que domino sunt sanctificata peccaverit, offeret pro delicto suo arietem immaculatum de gregibus, qui emi potest duobus siclis iuxta pondus sanctuarii. Ipsumque quod intulit damni restituet, et quintam partem ponet supra, tradens sacerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem, et dimittetur ei. Anima si peccaverit per ignorantiam, feceritque unum ex his que domini lege prohibentur, et peccati rea intellexerit iniquitatem suam, offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti iuxta mensuram estimationemque peccati, qui orabit pro eo quia nesciens fecerit, et dimittetur ei, quia per errorem deliquit in dominum.

I Locutusque est dominus ad moysen dicens. Anima que peccaverit et contempto domino negaverit depositum proximo suo quod fidei eius creditum fuerat, vel vi aliquid extorserit, aut calumpniam fecerit, sive rem perditam invenerit, et inficians insuper peieraverit, et quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus peccare solent homines, convicta delicti reddet omnia que per fraudem voluit obtinere integra, et quintam insuper partem addet domino cui damnum intulerat. Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege, et dabit eum sacerdoti iuxta estimationem mensuramque delicti. Qui rogabit pro eo coram domino, et dimittetur ei pro singulis que faciendo peccavit. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Precipe aaron et filiis eius.

Hec est lex holocausti. Cremabitur in altari tota nocte usque mane. Ignis ex eodem altari erit. Vestietur sacerdos tunica et feminalibus lineis, tolletque cineres quos vorans ignis exussit, et ponens iuxta altare, spoliabitur prioribus vestimentis, indutusque aliis efferet eos extra castra, et in loco mundissimo usque ad favillam consumi faciet. Ignis autem in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subiciens ligna mane per singulos dies. Et imposito holocausto desuper adolebit adipes pacificorum. Ignis est iste perpetuus qui numquam deficiet in altari. Hec est lex sacrificii et libaminum que offerent filii aaron coram domino et coram altari. Tollet sacerdos pugillum simile que conspersa est oleo, et totum thus quod super similam positum est, adolebitque illud in altari in monumentum odoris suavissimi domino. Reliquam autem partem simile comedet aaron et filius sui absque fermento, et comedet in loco sancto atrii tabernaculi. Ideo autem non fermentabitur, quia pars eius in domini offertur incensum. Sanctum sanctorum erit sicut pro peccato atque delicto. Mares tantum stirpis aaron comedent illud. Legitimum ac sempiternum est in generationibus vestris de sacrificiis domini. Omnis qui tetigerit illa sanctificabitur. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Hec est oblatio aaron et filiorum eius quam offerre debent domino in die unctionis sue. Decimam partem ephi offerent simile in sacrificio sempiterno, medium eius mane et medium vespere, que in sartagine oleo conspersa frigetur. Offeret autem eam calidam in odorem suavissimum domino sacerdos qui patri iure successerit, et tota oblatio cremabitur in altari. Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur, nec quisquam comedet ex eo.

Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere ad aaron et filios eius. Ista est lex hostie pro peccato. In loco ubi offertur holocaustum immolabitur coram domino. Sanctum sanctorum est. Sacerdos qui offert comedet eam in loco sancto in atrio tabernaculi. Quicquid tetigerit carnes eius sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa, lavabitur in loco sancto. Vas autem fictile in quo cocta est confringetur. Quod si vas eneum fuerit, defricabitur et lavabitur aqua. Omnis masculus de genere sacerdotali vescetur carnibus eius, quia sanctum sanctorum est. Hostia enim que ceditur pro peccato, cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonii ad expiandum in sanctuario, non comedetur sed comburetur igne. Hec quoque lex hostie pro delicto. VII Sancta sanctorum est. Idcirco ubi immolabitur holocaustum mactabitur et victima pro delicto. Sanguis eius per gyrum fundetur altaris. Offerent ex ea caudam et adipem qui operit vitalia, duos renunculos et pinguedinem que iuxta ylia est, reticulumque iecoris cum renunculis. Et adolebit ea sacerdos super altare; incensum est domini pro delicto. Omnis masculus de sacerdotali genere in loco sancto vescetur his carnibus, quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia ita et pro delicto. Utriusque hostie lex una erit; ad sacerdotem qui eam obtulerit pertinebit. Sacerdos qui offert holocausti victimam habebit pellem eius. Et omne sacrificium simile quod coquitur in clibano, et quicquid in craticula vel in sartagine preparatur, eius erit sacerdotis a quo offertur. Sive oleo conspersa sive arida fuerint, cunctis filiis aaron equa mensura per singulos dividentur.

Hec est lex hostie pacificorum que offertur domino. Si pro gratiarum actione fuerit oblatio, offerent pa-

nec absque fermento conspersos oleo, et lagana azima oleo lita, coctamque similam, et collyridas olei admixtione conspersas: panes quoque fermentatos cum hostia gratiarum, que immolatur pro pacificis: ex quibus unus pro primitiis offeretur Domino, et erit sacerdotis qui fundet hostie sanguinem. Cuius carnes eadem comedentur die, nec remanebit ex eis quicquam usque mane. Si voto vel sponte quisquam obtulerit hostiam, eadem similiter edetur die: sed et si quid in crastinum remanserit, vesci licitum est: quicquid autem tercius invenerit dies, ignis absumet. Si quis de carnibus victime pacificorum die tercio comederit, irrita fiet oblatio, nec proderit offerenti: quin potius quecumque anima tali se edulio contaminaverit, prevaricationis rea erit. Caro que aliquid tetigerit inmundum, non comedetur, sed comburetur igni: qui fuerit mundus, vescetur ex ea. Anima polluta que ederit de carnibus hostie pacificorum que oblata est Domino, peribit de populis suis. Et que tetigerit inmunditiam hominis, vel iumenti, sive omnis rei que polluere potest, et comederit de huiuscemodi carnibus, interibit de populis suis. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel: Adipem ovis, et bovis, et capre non comedetis. Adipem cadaveris morticini, et eius animalis quod a bestia captum est, habebitis in varios usus. Si quis adipem qui offerri debet in incensum Domini comederit, peribit de populo suo. Sanguinem quoque omnis animalis non sumetis in cibo, tam de avibus quam de pecoribus. Omnis anima que ederit sanguinem, peribit de populis suis. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel: Qui offert victimam pacificorum Domino, offerat simul et sacrificium, id est libamenta eius. Tenebit manibus adipem hostie, et pectusculum: cumque ambo oblata Domino consecraverit, tradet sacerdoti, qui adolebit adipem super altare, pectusculum autem erit Aaron et filiorum eius. Armus quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in primitias sacerdotis. Qui obtulerit sanguinem et adipem filiorum Aaron, ipse habebit et armum dextrum in portione sua. Pectusculum enim elevationis, et armum separationis tuli a filiis Israel de hostiis eorum pacificis, et dedi Aaron sacerdoti ac filiis eius lege perpetua, ab omni populo Israel. Hec est unctio Aaron et filiorum eius in ceremoniis Domini, die qua obtulit eos Moyses ut sacerdotio fungerentur, et que precepit dari eis Dominus a filiis Israel religione perpetua in generationibus suis. Ista est lex holocausti, et sacrificii pro peccato atque delicto, et pro consecratione et pacificorum victimis: quam constituit Dominus Moysi in monte Synai, quando mandavit filiis Israel ut offerrent oblationes suas Domino in deserto Synai.

VIII

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Tolle Aaron cum filiis suis, vestes eorum, et unctionis oleum, vitulum pro peccato, duos arietes, canistrum cum azimis, et congregabis omnem cetum ad ostium tabernaculi. Fecit Moyses ut Dominus imperaverat. Congregataque omni turba ante fores tabernaculi, ait: Iste est sermo quem iussit Dominus fieri. Statimque obtulit Aaron et filios eius. Cumque lavisset eos, vestivit pontificem subucula linea, accingens eum balteo, et induens tunica iacinthina, et desuper humerale imposuit, quod astringens cingulo aptavit rationali, in quo erat doctrina et veritas. Cydari quoque texit caput, et super eam contra frontem posuit laminam auream consecratam in sanctificatione, sicut preceperat ei Dominus. Tulit et unctionis oleum, quo linivit tabernaculum cum omni supellectile sua. Cumque sanctificans aspersisset altare septem vicibus, unxit illud, et omnia vasa eius, labrumque cum basi sua sanctificavit oleo. Quod fundens super caput Aaron, unxit eum et consecravit: filios quoque eius oblatos vestivit tunicis lineis, et cinxit balteo, imposuitque mitras ut iusserat Dominus. Obtulit et vitulum pro peccato: cumque super caput eius posuisset Aaron et filii eius manus suas, immolavit eum: hauriens sanguinem, et tincto digito tetigit cornua altaris per gyrum. Quo expiato et sanctificato, fudit reliquum sanguinem ad fundamenta eius. Adipem vero qui erat super vitalia, et reticulum iecoris, duosque renunculos cum arvinulis suis, adolevit super altare: vitulum cum pelle et carnibus et fimo cremans extra castra, sicut preceperat Dominus. Obtulit et arietem in holocaustum: super cuius caput cum imposuissent Aaron et filii eius manus suas, immolavit eum, et fudit sanguinem eius per altaris circuitum. Ipsumque arietem in frusta concidens, caput eius et artus et adipem adolevit igni, lotis prius intestinis et pedibus. Totumque simul arietem incendit super altare, eo quod esset holocaustum suavissimi odoris Domino, sicut preceperat ei. Obtulit et arietem secundum in consecratione sacerdotum: posueruntque super caput eius Aaron et filii eius manus suas. Quem cum immolasset Moyses, sumens de sanguine eius, tetigit extremum auricule dextre Aaron, et pollicem manus eius dextre, similiter et pedis. Obtulit et filios Aaron. Cumque de sanguine arietis immolati tetigisset extremum auricule singulorum dextre, et pollices manus ac pedis dextri, reliquum fudit super altare per circuitum. Adipem vero et caudam, omnemque pinguedinem que operit intestina, reticulumque iecoris, et duos renes cum adipibus suis, et armo dextro separavit. Tollens autem de canistro azimorum, quod erat coram Domino, panem absque fermento, et collyridam conspersam oleo, laganumque, posuit super adipes, et armum dextrum, tradens simul omnia Aaron et filiis eius. Qui postquam levaverunt ea coram Domino, rursum suscepta de manibus eorum adolevit super altare holocausti, eo quod consecrationis esset oblatio in odorem suavitatis sacrificii Domini. Tulit et pectusculum elevans illud coram Domino de ariete consecrationis in partem suam, sicut preceperat ei Dominus. Assumensque unguentum, et sanguinem qui erat in altari, aspersit super Aaron et vestimenta eius, et super filios illius ac vestes eorum. Cumque sanctificasset eos in vestitu suo, precepit eis dicens: Coquite carnes ante fores tabernaculi, et ibi comedite eas. Panes quoque consecrationis edite, qui positi sunt in canistro

suo. Sicut precepit mihi dominus dicens. Aaron et filii eius comedent
eos. Quicquid autem reliquum fuerit de carne et panibus: ignis
absumet. De hostio quoque tabernaculi non exibitis
septem diebus: usque ad diem quo complebitur tempus consecrationis
vestre. Septem enim diebus finitur consecratio. sicut et inpre-
sentiarum factum est. ut ritus sacrificii compleretur. Die ac noc-
te manebitis in tabernaculo observantes custodias
domini ne moriamini. sic enim michi preceptum est. Feceruntque
aaron et filii eius cuncta que locutus est dominus per manum moy-
si.

IX

Facto autem octavo die: vocavit moyses aaron et fi-
lios eius ac maiores natu israel. dixitque ad aaron.
Tolle de armento vitulum pro peccato. et arietem in holocau-
stum utrumque immaculatum. et offer illos coram domino. Et
ad filios israel loqueris. Tollite hircum pro peccato. et vitu-
lum. atque agnum anniculum et sine macula in holocau-
stum. bovem et arietem pro pacificis. et immolate eos coram
domino in sacrificio singulorum similam oleo conspersam offe-
rentes. Hodie enim dominus apparebit vobis. Tulerunt ergo cunc-
ta que iusserat moyses ad hostium tabernaculi. ubi cum
omnis staret multitudo. ait moyses. Iste est sermo quem
precepit dominus facite. et apparebit vobis gloria eius. Et dixit ad
aaron. Accede ad altare. et immola pro peccato tuo. Of-
fer holocaustum. et deprecare pro te et pro populo. Cumque mac-
taveris hostiam populi. ora pro eo sicut precepit dominus. Statimque
aaron accedens ad altare immolavit vitulum pro peccato
suo. Cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui. In quo tin-
gens digitum tetigit cornua altaris. et fudit residuum
ad basim eius. adipemque et renunculos ac reticulum ie-
coris que sunt pro peccato adolevit super altare. sicut preceperat
dominus moysi. Carnes vero et pellem eius extra castra combussit
igni. Immolavit et holocausti victimam. obtuleruntque
ei filii sui sanguinem eius. quem fudit per altaris circuitum.
Ipsam etiam hostiam in frusta concisam. cum capite et membris sin-
gulis obtulerunt. Que omnia super altare cremavit igne. lo-
tis prius aqua intestinis et pedibus. Et pro peccato populi
offerens mactavit hircum. Expiatoque altari fecit
holocaustum. addens in sacrificio libamenta. que pariter
offeruntur. et adolevit ea super altare absque ceremo-
niis holocausti matutini. Immolavit et bovem atque
arietem hostias pacificas populi. Obtuleruntque ei filii
sui sanguinem. quem fudit super altare in circuitu. Ad-
ipes autem bovis et caudam arietis. renunculosque cum ad-
ipibus suis. et reticulum iecoris. posuerunt super pecto-
ra. Cumque cremati essent adipes super altare. pectora eo-
rum et armos dextros separavit aaron. elevans coram domino.
sicut preceperat moyses. Et extendens manum contra populum
benedixit eis. Sicque completis hostiis pro peccato et
holocaustis et pacificis descendit. Ingressi autem mo-
yses et aaron tabernaculum testimonii. et deinceps e-
gressi benedixerunt populo. Apparuitque gloria domini omni multi-
tudini. et ecce egressus ignis a domino devoravit holocau-
stum. et adipes qui erant super altare. Quod cum vidissent turbe
laudaverunt dominum. ruentes in facies suas.

X

Arreptisque nadab et abiu filii aaron
turibulis suis posuerunt ignem et incensum
desuper. offerentes coram domino ignem alienum. quod eis
preceptum non erat. Egressusque ignis a domino devoravit eos.
et mortui sunt coram domino. Dixitque moyses ad aaron.
Hoc est quod locutus est dominus. Sanctificabor in his qui appro-
pinquant michi. et in conspectu omnis populi glorificabor. Quod
audiens tacuit aaron. Vocatis autem moyses mi-
sahel et elsaphan. filios oziel patrui aaron
ait ad eos. Ite et tollite fratres vestros de conspectu sanctua-
rii. et asportate extra castra. Confestimque pergentes
tulerunt eos sicut iacebant vestitos lineis tunicis.
et eiecerunt foras. ut sibi fuerat imperatum. Locutusque est mo-
yses ad aaron et ad eleazar atque ythamar filios
eius. Capita vestra nolite nudare. et vestimenta
vestra nolite scindere. ne forte moriamini. et super
omnem cetum oriatur indignatio. Fratres vestri et omnis domus
israel plangant incendium quod dominus suscitavit. Vos autem
non egrediemini fores tabernaculi. alioquin peribitis.
Oleum quippe sancte unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia
iuxta preceptum moysi. Dixit quoque dominus ad aaron. Vi-
num et omne quod inebriare potest non bibetis tu et filii tui quan-
do intratis tabernaculum testimonii. ne moriamini.
Quia preceptum est sempiternum in generationes vestras. Et ut
habeatis scientiam discernendi inter sanctum et prophanum. inter
pollutum et mundum. Doceatisque filios israel omnia le-
gitima mea que locutus est dominus per manum moysi.
Locutusque est moyses ad aaron et ad eleazar atque y-
thamar filios eius qui residui erant. Tollite sacri-
ficium quod remansit de oblatione domini. et comedite
illud absque fermento iuxta altare. quia sanctum sanctorum
est. Comedetis autem illud in loco sancto. quod datum est tibi et filiis tu-
is de oblationibus domini. sicut preceptum est michi. Pectu-
sculum quoque quod oblatum est et armum qui separatus est
edetis in loco mundissimo. tu et filii tui et filie tu-
e tecum. Tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hos-
tiis salutaribus filiorum israel. eo quod armum et pec-
tus et adipes qui cremantur in altari elevaverunt coram domino.
et pertineant ad te et ad filios tuos lege perpetua
sicut precepit dominus. Inter hec hircum qui oblatus fuerat pro
peccato cum quereret moyses exustum repperit. Iratusque
contra eleazar et ythamar filios aaron qui remanse-
rant ait. Cur non comedistis hostiam pro peccato in lo-
co sancto. que sancta sanctorum est. et data vobis ut portetis iniquitatem
multitudinis. et rogetis pro ea in conspectu domini. presertim
cum de sanguine illius non sit illatum intra sancta. et
comedere eam debueritis in sanctuario. sicut preceptum est
michi. Respondit aaron. Oblata est hodie victima pro
peccato et holocaustum coram domino. Michi autem accidit
quod vides. Quomodo potui comedere eam aut placere
domino in ceremoniis mente lugubri. Quod cum audisset
moyses. recepit satisfactionem.

XI

Locutusque est dominus ad moysen et aaron
dicens. Dicite filiis israel. Custodite omnia que scripsi ub

ut sim uir deus. Hec sunt animalia que comedere debetis
de cunctis animantibus terre. Omne quod habet diuisam ungulam
et ruminat in pecoribus comedetis. Quicquid autem ruminat quidem et
habet ungulam sed non diuidit eam sicut camelus et cetera non co
medetis illud et inter inmunda reputabitis. Cyrogrillus qui ru
minat ungulamque non diuidit inmundus est. Lepus quoque
nam et ipse ruminat sed ungulam non diuidit. Et sus
que cum ungulam diuidat non ruminat. Horum carnibus
non uescemini nec cadauera contingetis quia inmun
da sunt uobis. Hec sunt que gignuntur in aquis et uesci licitum est.
Omne quod habet pennulas et squamas tam in mari quam
in fluminibus et stagnis comedetis. Quicquid autem pen
nulas et squamas non habet eorum que in aquis mouentur
et uiuunt abhominabile uobis et execrandum erit.
carnes eorum non comedetis et morticina uitabitis.
Cuncta que non habent pennulas et squamas in aquis
polluta erunt. Hec sunt que de auibus comedere non debe
tis et uitanda sunt uobis. Aquilam et griphem et alietum
miluum ac uulturem iuxta genus suum et omne
coruini generis in similitudinem suam. Struthionem
et noctuam et larum et accipitrem iuxta genus suum.
bubonem et mergulum et ibin. Cygnum et onocro
talum et porphirionem. Erodionem et charadrion
iuxta genus suum. Upupam quoque et uesperti
lionem. Omne de uolucribus quod graditur super quat
tuor pedes abhominabile erit uobis. Quicquid
autem ambulat quidem super quattuor pedes sed habet lon
giora retro crura per que salit super terram comede
re debetis ut est bruchus in genere suo et attaca
cus atque ophiomachus ac locusta singula iuxta
genus suum. Quicquid autem ex uolucribus quattuor tantum
habet pedes execrabile erit uobis. Et quicumque morti
cina eorum tetigerit polluetur et erit inmundus
usque ad uesperum. Et si necesse fuerit ut portet
quippiam horum mortuum lauabit uestimenta sua
et inmundus erit usque ad uesperum. Omne animal quod habet
quidem ungulam sed non diuidit eam nec ruminat in
mundum erit. Et quisquis tetigerit illud contami
nabitur. Quod ambulat super manus ex cunctis animan
tibus que incedunt quadrupedia inmundum erit. Qui te
tigerit morticina eorum polluetur usque ad uesperum.
et qui portauerit huiuscemodi cadauera lauabit
uestimenta sua et inmundus erit usque ad uesperum quia
omnia hec inmunda sunt uobis. Hec quoque inter polluta reputa
bitis de his que mouentur in terra. Mustella et mus
et corcodrillus singula iuxta genus suum. Migale
et camelion et stilio ac lacerta et talpa. Omnia
hec inmunda sunt. Qui tetigerit morticina eorum inmun
dus erit usque ad uesperum. Et super quod ceciderit quicquam
de morticiniis eorum polluetur tam uas ligneum et
uestimentum quam pelles et cilicia et in quocumque fit o
pus tingentur aqua et polluta erunt usque ad
uesperum et sic postea mundabuntur. Vas autem ficti
le in quod horum quicquam intro ceciderit polluetur et id

circo frangendum est. Omnis cibus quem comedetis si fusa fuerit
super eum aqua inmundus erit. Et omne liquens quod bibitur
de uniuerso uase inmundum erit. Et quicquid de morticii
nis istiusmodi ceciderit super illud inmundum erit.
siue clibani siue cythropodes destruentur et inmun
di erunt. Fontes uero et cisterne et omnis aquarum congregatio
munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit polluetur.
Si ceciderint super sementem non polluet eam. Si autem
quispiam aqua sementem perfuderit et postea morticinis
tacta fuerit illico polluetur. Si mortuum fuerit animal
quod licet uobis comedere qui cadauer eius tetigerit inmun
dus erit usque ad uesperum. Et qui comederit ex eo quip
piam siue portauerit lauabit uestimenta sua et inmun
dus erit usque ad uesperum. Omne quod reptat super terram
abhominabile erit uobis nec assumetur in cibum. Quic
quid super pectus quadrupes graditur et multos habet pedes
siue per humum trahitur non comedetis quia abhomi
nabile est. Nolite contaminare animas uestras nec
tangatis quicquam eorum ne inmundi sitis. Ego enim sum dominus
deus uester. Sancti estote quia et ego sanctus sum. Ne polluatis
animas uestras nec tangatis quicquam eorum ne inmundi
sitis. Ego enim sum dominus deus uester. Sancti estote quia et ego sanctus
sum. Ne polluatis animas uestras in omni reptili quod mouetur
super terram. Ego enim sum dominus qui eduxi uos de terra egypti
ut essem uobis in deum. Sancti eritis quia et ego sanctus sum. Ista
est lex animantium et uolucrum et omnis anime uiuentis que
mouetur in aqua et reptat in terra ut differentias no
ueritis mundi et inmundi et sciatis quid comedere et quid
respuere debeatis. XII
Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel
et dices ad eos. Mulier si suscepto semine pe
perit masculum inmunda erit septem diebus iuxta
dies separationis menstrue et die octauo circumcidetur in
fantulus. Ipsa uero triginta tribus diebus manebit
in sanguine purificationis sue. Omne sanctum non tanget
nec ingredietur sanctuarium donec impleantur dies purifi
cationis eius. Sin autem feminam pepererit inmunda e
rit duabus ebdomadibus iuxta ritum fluxus menstru
i et sexaginta ac sex diebus manebit in sanguine
purificationis sue. Cumque expleti fuerint dies pur
gationis eius pro filio siue pro filia deferet agnum anniculum
in holocaustum et pullum columbe siue turturem pro peccato ad
ostium tabernaculi testimonii et tradet sacerdoti. Qui offeret
illa coram domino et rogabit pro ea et sic mundabitur a
profluuio sanguinis sui. Ista est lex parientis mas
culum ac feminam. Quod si non inuenerit manus eius
nec potuerit offerre agnum sumet duos turtures
uel duos pullos columbe unum in holocaustum et alterum
pro peccato. Orabitque pro ea sacerdos et sic mundabitur.
Locutus est dominus ad moysen et aaron dicens. Homo in cuius car XIII
ne et cute ortus fuerit diuersus color siue pustula
aut quasi lucens quippiam id est plaga lepre adducetur
ad aaron sacerdotem uel ad unum quemlibet filiorum eius.
Qui cum uiderit lepram in cute et pilos in album mutatos

colorē. ipāmq; spēm lepre humiliōz cute ⁊ cāne
reliq̄. plaga lepre ē. ⁊ ad arbitriū eī seꝑabit̄. Sin
aūt lucēs candor fuit̄ in cute. nec humilior
cāne reliqua. ⁊ pilo coloīs p̄stini. recludet eū sa
cerdos septē dieb;. ⁊ considerabit die septimo.
⁊ siquidē lepͣ ult̄ n̄ c̄uit. nec c̄nsiciēt̄ i cute po
ros cinnios. rursū icludet eū septē dieb; alios. et
die septimo c̄teplabitur. Si obscurior fuit̄ lepͣ.
⁊ n̄ c̄uit in cute. mundabit eū q: scabies ē. laua
bitq; hō uestimēta sua. ⁊ mundus erit. Qđ si p̄q̄m
a sacerdote uisus ē ⁊ redditus mundicie. iterū lepͣ
c̄ueit̄. adducetur ad eū ⁊ imunditie c̄demnabit̄.
Plaga lepre si fuit̄ ī hoīe. adducet̄ ad sacerdotē
⁊ uidebit eū. Cūq; color albꝰ ī cute fuit̄. ⁊ capil
loꝝ mutauit aspectū. ipā quoq; caro uiua ap
paruerit. uetustissima lepra iudicabit̄. atq; ī
olita cuti. Contaminabit itaq; eū sacerdos. ⁊ n̄ re
cludet. q: ꝑspicua imunditia ē. Sin aūt efflorū
erit discurrens lepͣ in cute. ⁊ operuerit omē cutē a ca
pite usq; ad pedes quicqđ sub aspectu oculoꝝ ca
dit. considerabit eū sacerdos ⁊ tenēi lepͣ mundissi
ma iudicabit. eo q̄ oīs ī candorē u'sa sit. ⁊ iđco
hō mundꝰ erit. Qn̄ aūt caro uiuēs ī eo apparuerit.
tc̄ sacerdotis iudicio polluet̄. ⁊ int̄ īmundos repu
tabit̄. Caro eī uiua si lepͣ aspgatur. imūda ē. Qđ
si rursū u'sa fuit̄ ī albore. ⁊ totū hoīez opuerit. c̄
siderabit eū sacerdos. ⁊ mundū ee decernet. Caro ⁊ cutis
in q̄ ulcus natū ē ⁊ sanatū. ⁊ in loco ulceris cicatrix
apparuerit alba siue subrufa. adducetur hō ad
sacerdotē. Qui cū uiderit locū lepre humiliōz carne
reliqua. ⁊ pilos u'sos ī candorē. contaminabit eum.
plaga eī lepre orta ē ī ulcere. Qđ si pilus coloīs ē p̄
stini. ⁊ cicatrix subobscura ⁊ uicina carne n̄ ē hu
milior. recludet eū septē diebꝫ. ⁊ siquidē creuerit. adiu
dicabit eū lepre. Sin aūt steterit in loco suo. ul
ceris ē cicatrix. ⁊ hō mundus erit. Caro ⁊ cutis q̄ ignis
exussit. ⁊ sanata albā siue rufam hūit cicatricē.
considerabit eū sacerdos. ⁊ ecce u'sa ē in alborē ⁊ locus
eī reliq̄ cute humilior. contaminabit eū q: pla
ga lepre in cicatrice orta ē. Qđ si piloꝝ color n̄
fuit̄ imutatus. nec humilior plaga cāne reliq̄.
⁊ ipā lepre species fuit̄ subobscura. recludet
eū septē diebꝫ. ⁊ die septimo c̄teplabit̄. Si cre
uerit ī cute lepra. contaminabit eū. Sin aūt ī lo
co suo candor steterit n̄ satis clarus. plaga c̄
bustionis ē. ⁊ iđco mundabit̄. q: cicatrix ē c̄bu
stiue. Vir siue mulier ī cuius capite ul' barba germi
nauerit lepra. uidebit eos sacerdos. Et siquidē humi
lior fuerit locus cāne reliq̄. ⁊ capillus flauus so
litoq; subtilior. contaminabit eos. q: lepͣ capitis ac
barbe ē. Sin aūt uiderit ⁊ locū macule equalē uicine
carni. ⁊ capillū nigrū. recludet eū septē diebꝫ. ⁊
die septio intuebit̄. Si n̄ creuit macula. ⁊ capillꝰ sui
coloīs ē. ⁊ locꝰ plage carni reliq̄ equal'. radet̄ hō absq;

loco macule. ⁊ includet̄ septē dieb; alius. Si die sep
timo uisa fuit̄ stetisse plaga ī loco suo. n̄ humilior
cāne reliq̄. mundabit eū. lotisq; uestibꝫ mundꝰ erit.
Sin aūt p̄ emundationē rursū c̄uerit macula ī cu
te. n̄ q̄ret amplius utrū capillus in flauū colorē sit c̄
mutatus. q: apte imundus ē. Porro si steterit
macula. ⁊ capilli nigri fuerint. nouerit hoīez ee sa
natū. ⁊ confidenter eū p̄nuntiet ee sanū. Vir siue
mulier ī cuius cute candor apparuerit. intuebit̄ eos
sacerdos. si dep̄henderit subobscurꝫ alborē lucere
ī cute. sciat non ee lepram s; maculā coloris can
didi. ⁊ hoīem mundū. Vir de cuius capite capilli flu
unt. caluus ac mundus ē. Et si a fronte ceciderit
pili. recaluaster ⁊ mundus ē. Sin aūt ī caluitio
siue in recaluatione albꝰ ul' rufus color fuit̄ ex
ortus. ⁊ hoc sacerdos uiderit. c̄demnabit eū haud
dubie lepre q̄ orta ē in caluitio. Quicumq; g̃ con
taminatus fuit̄ lepra. ⁊ seꝑatus ad arbitriū sacerdo
tis. habebit uestimenta dissuta. ⁊ caput nudū. os ue
ste contectū. contaminatū ac sordidū se clama
bit omi tp̄r. quo lepͣ sus ē ⁊ imundus. Solus
habitabit extra castra. Vestis lanea siue linea
q̄ lepram hūit in stamine. atq; subtegmine.
aūt certe pellis ul' quicqđ ex pelle confectū est.
si alba aut rufa macula fuit̄ infecta. lepͣ repu
tabit̄. ostendeturq; sacerdoti. q̄ considerata reclu
det septē diebꝫ. ⁊ die septimo rursus aspitiēs.
si c̄uisse dep̄henderit. lepra ꝑseuerans erit. pollutū
iudicabit uestimentū ⁊ oē in quo fuit̄ inuenta.
⁊ iđco c̄buret̄ flāmis. Qđ si eā uiderit n̄ c̄uisse.
p̄cipiet ⁊ lauabit̄ id ī q̄ lepͣ ē. recludetq; illud sep
tē diebꝫ alius. Et cū uiderit faciē quidē p̄stinā nō
reu'sā. nec tamen c̄uisse lepram. imundū iudicabit.
⁊ igne c̄buret. eo q; ī fusa sit ī supficie uestimen
ti. ul' ꝑ totū lepͣ. Sin aūt obscurior fuit̄ locꝰ le
pre postquā uestis ē lota. abrūpet eā ⁊ a solido
diuidet. Qđ si ultra apparuerit in his locis q̄
p̄ imaculata erant lepra uolatilis ⁊ uaga. de
bꝫ igni c̄buri. Si cessauit. lauabit ea que pura
s̄ sc̄do. ⁊ munda erit. Ista ē lex lepre uestimenti la
nei ⁊ linei. staminis. atq; subtegminis. oīs
q; supellectilis pellicie quo mundari debeat
ul' contaminari.

XIIII

Locutusq; ē dn̄s ad moysen dicens. Hic ē ritus
leprosi qn̄ mundandus ē. Adducetur ad
sacerdotē. q̄ egressus de castris cū inuenerit le
prā ee mundatā. p̄cipiet ei qui purificatur.
ut offerat p̄ se duos passeres uiuos quos uesci
licitū ē. ⁊ lignū cedrinū. uermiculūq;. ⁊ hysopū.
⁊ unū e passeribꝫ imolari iubebit in uase fictili
super aquas uiuentes. Alium aūt uiuum
cum ligno cedrino et cocco et hysopo tinget
in sanguine passeris immolati. Quo asp
get illum qui mundus est septies. ut iure

pũgeẽ. Et dimittet passerẽ uiuũ ut in agrum
auolet. Cumq; lauerit homo uestimenta
sua. radet omnes pilos corporis. et lauabitur
aq̃. purificatusq; ingredietur castra. Ita dũ ta
xat. ut maneat ex͠ tabnaculum suum septẽ
dieb;. 7 die septimo radet pilos capitis. barbã;.
7 supcilia. ac totius cõpois pilos. 7 lotis rursũ
uestib; 7 cõpe. Die octauo assumet duos agnos
īmaculatos. 7 ouẽ anniculã absq; macula. 7 tres
decimas simile ī sacrificiũ q̃ cõspsa sit oleo. 7 seor
sũ olei sextariũ. Cũq; sacerdos purificans hoīe;
statuerit eũ 7 hec omnia corã dño in hostio tabnacu
li testimonii. tollet agnũ 7 offeret eũ p delicto.
oleiq; sextariũ. 7 oblatis an dnm omnib;. imolab;
agnũ ubi imolari solet hostia p peccõ 7 holocaustũ.
id est in loco scõ. Sic enĩ p peccato ita 7 p delicto ad
sacdotẽ ptinet. hostia scã scõr ẽ. Assumẽsq;
sacdos de sanguine hostie q̃ imolata ẽ p de
licto. ponet sup extremũ auricule dextre ei9
q mundatur. 7 sup polices manus dextre 7 pedis.
7 de olei sextario mittet ī manũ suã sinistrã. tin
getq; digitũ dextrũ in eo. 7 aspget septies corã
dnm. Qd aũ reliquũ ẽ olei in leua manu. fun
det sup extremũ auricule dextre ei9 q mũdat̃.
7 sup polices man9 ac pedis dext. 7 sup sanguinẽ
qui fusus ẽ p delicto. 7 sup cap eius. Rogabit
q; pro eo sacerdos corã domino. 7 faciet sacfi
ciũ p peccõ. Tunc imolabit holocaustũ. 7 ponet
illud in altari cũ libaminis suis. 7 hõ rite mũda
bit̃. Qd si paup ẽ. 7 nõ pot man9 ei9 iuenire q̃
dicta sunt. sumet agnũ p delicto ad oblacionẽ.
ut roget p eo sacdos. decimãq; parte simile con
spse oleo in sacrificiũ 7 olei sextariũ. duosq; tur
tures. siũ duos pullos colũbe. quorũ sit unus
p peccõ 7 alẽ in holocaustũ. Offeretq; ea die oc
tauo purificationis sue sacdoti ad hostiũ tab
naculi testimonii corã dño. Qui suscipiens
agnũ p delicto. 7 sextariũ olei leuabit simul.
imolatoq; agno. de sanguine ei9 ponet sup dex
trum auricule illius q mũdat̃. 7 sup polices
man9 ei9 ac pedis dextri. olei uõ parte mittet
ī manũ suã sinistrã. in quo tinget digitũ
dextre man9. aspget septies corã dño. Tan
getq; extremũ dextẽ auricule illi9 q mũda
tur. 7 polices manus ac pedis dextri. in loco
sanguinis qui effusus ẽ p delicto. Reliquã
aũ partẽ olei q̃ ẽ in sinistra manu. mittet sup
caput purificati. ut placet p eo dnm. Et turtu
rem siue pullum columbe offeret. unũ pro
delicto 7 alterũ in holocaustum cum libamen
tis suis. Hoc est sacrificium leprosi qui habe
re non potest omnia in emundationem
sui.

XV

Locutusq; est dominus
ad moysen et aaron dicens. Cum ingressi
fueritis terram chanaan quam ego dabo uo
bis in possessionem. si fuerit plaga lepre ī
edib;. ibit cuius est domus nuntians sacerdo
ti 7 dicet. q̃si plaga lepre michi uidetur ẽẽ in
domo mea. At ille precipiet ut efferant uniusa d̃
domo. priusq̃ ingrediatur eã. ut uideat utrũ lep̃
sit. ne immũda fiant oĩa q̃ ī domo s̃. Intrabitq;
postea ut consideret domus lepram. ut cũ uiderit ī
parietib; illi9 q̃si uallicula pallore siue rubore de
formes. 7 humiliores supficie reliq. egredietur
hostiũ dom9. 7 statim claudet eã septem dieb;.
Reuersusq; die septimo considerabit eã. Si inue
nerit creuisse lepram. iubebit erui lapides ī quib;
lep̃ ẽ. 7 pici eos extra ciuitatẽ in loco inmũdo. Domũ
aũ ipsã radi intrinsecus p circuitũ. 7 spargi pului
em rasure extra urbẽ in loco inmũdo. lapidesq; alios
reponi p his qui ablati fuerint. 7 luto alio liniri
domũ. Sin aũ postquã eruti s̃ lapides. 7 pul
uis erasus. 7 alia tra lita. ingressus sacdos uiderit
reũsã lepram. 7 parietes aspsos maculis. lepra ẽ
pseuerãs 7 inmũda dom9. Quã statim destruent.
7 lapides ei9 ac ligna atq; uniusũ puluerẽ pici
ent extra oppidũ in loco inmũdo. Qui intrauit ī dom
quã clausa ẽ. inmundus erit usq; ad uespũ. Et qui
dormierit in ea. 7 comederit quippiã. lauabit
uestimenta sua. Qd si introierit sacdos uiderit;
lepram nõ creuisse in domo pquã denuo lita ẽ. pu
rificabit eã reddita sanitate. 7 in purificatione
ei9 sumet duos passeres lignũq; cedrinũ 7 uermiculũ atq; hy
sopũ. Et imolato uno passere ī uase fictili sup
aquas uiuas. tollet lignũ cedrinũ. 7 hysopũ. 7 coc
cum. 7 passerem uiuũ. 7 tinget oĩa ī sanguine pas
seris imolati. atq; ī aquis uiuentib;. 7 aspget
domũ septies. purificabitq; eã tam ī sanguine
passeris q̃ ī aquis uiuentib;. 7 in passere uiuo. ligno
q; cedrino. 7 hysopo. atq; uermiculo. Cumq; di
miserit passerẽ auolare in agrũ libe. orabit p
domo. 7 iure mũdabit̃. Ista est lex omnis le
pre. 7 pcussure lep̃. uestiũ 7 domorũ. cicatricis. 7
erũpentiũ papularũ. lucentis macule 7 in uari
as species colorib; inmutatis. ut possit sciri q̃
tpr. quid mũdũ ut inmũdũ sit. Locutus ẽ dñs
ad moysẽ 7 aarõ dicẽs. Loquimini filiis isrl 7 dicite eis. Vir q̃
patit̃ fluxũ seminis inmũd9 erit. 7 tũc iudicabitur huic uitio
subiacẽ. cũ p momenta singla adheserit carni illi9. atq; concreuerit
fedus humor. Oẽ stratũ ī q̃ dormierit inmũdũ erit. 7 ubicũq; se
derit. 7 siq̃s hoĩu tetigerit lectulũ ei9. lauab; uestimenta sua. 7 ip̃
lotus aq̃. inmũd9 erit usq; ad uespũ. si sederit ubi ille sederit 7 ip̃ la
uab; uestimenta sua 7 lot9 aq̃ inmũd9 erit usq; ad uespũ. q tetigit
carnẽ ei9. lauabit uestimenta sua. 7 ip̃ lot9 aq̃ inmũd9
erit usq; ad uespũ. si saliuã huiuscemodi homo iecerit sup eũ q mũd9 ẽ. la
uabit uestimenta sua. 7 lotus aq̃ inmũd9 erit usq; ad ue
spũ. Sagma sup q̃ sederit inmũdũ erit. 7 quicquid sub eo fu

In vulg[ata]
editio[ne]
hic XIIII
finit et
incipit [XV]

erit. Qui fluxum seminis patitur pollutus erit usque ad vesperum. Quem tetigerit hoc aliquid, lavabit vestem suam, et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Omnis quem tetigerit qui talis est, non lotis ante manibus, lavabit vestimenta sua, et lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Vas fictile quod tetigerit, confringetur: vas autem ligneum lavabitur aqua. Si sanatus fuerit qui huiuscemodi sustinet passionem, numerabit septem dies post emundationem sui, et lotis vestibus ac toto corpore in aquis viventibus, erit mundus. Die autem octavo sumet duos turtures, aut duos pullos columbae, et veniet in conspectu domini ad ostium tabernaculi testimonii, dabitque eos sacerdoti. Qui faciet unum pro peccato, et alterum in holocaustum: rogabitque pro eo coram domino, ut emundetur a fluxu seminis sui. Vir de quo egreditur semen coitus, lavabit aqua omne corpus suum: et immundus erit usque ad vesperum. Vestem et pellem quam habuerit, lavabit aqua, et immunda erit usque ad vesperum. Mulier cum qua coierit, lavabitur aqua, et immunda erit usque ad vesperum. Mulier quae redeunte mense patitur fluxum sanguinis, septem diebus separabitur. Omnis qui tetigerit eam, immundus erit usque ad vesperum. Et in quo dormierit vel sederit diebus separationis suae, polluetur. Qui tetigerit lectum eius, lavabit vestimenta sua: et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Omne vas super quod illa sederit, quisquis tetigerit, lavabit vestimenta sua: et lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Si coierit cum ea vir tempore menstruali sanguinis, immundus erit septem diebus: et omne stratum in quo dormierit, polluetur. Mulier quae patitur multis diebus fluxum sanguinis non in tempore menstruali, vel quae post menstruum sanguinem fluere non cessat, quamdiu huic subiacet passioni, immunda erit, quasi sit in tempore menstruo. Omne stratum in quo dormierit, et vas in quo sederit, pollutum erit. Quicumque tetigerit ea, lavabit vestimenta sua, et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Si steterit sanguis, et fluere cessaverit, numerabit septem dies purificationis suae, et octavo die offeret pro se sacerdoti duos turtures vel duos pullos columbae ad ostium tabernaculi testimonii. Qui unum faciet pro peccato, et alterum in holocaustum, rogabitque pro ea coram domino, et pro fluxu immunditiae eius. Docebitis ergo filios Israel ut caveant immunditiam, et non moriantur in sordibus suis, cum polluerint tabernaculum meum quod est inter eos. Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis, et qui polluitur coitu, et quae menstruis temporibus separatur, vel quae iugi fluit sanguine, et hominis qui dormierit cum ea.

XVI

Locutusque est dominus ad Moysen post mortem duorum filiorum Aaron, quando offerentes ignem alienum interfecti sunt, et praecepit ei dicens: Loquere ad Aaron fratrem tuum, et dic ei, ne omni tempore ingrediatur sanctuarium quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur arca, ut non moriatur, quia in nube apparebo super oraculum, nisi haec ante fecerit. Vitulum offeret pro peccato, et arietem in holocaustum. Tunica linea vestietur, feminalibus lineis verecunda celabit, accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti. Haec enim vestimenta sunt sancta: quibus cunctis, cum lotus fuerit, induetur. Suscipietque ab universa multitudine filiorum Israel duos hircos pro peccato, et unum arietem in holocaustum. Cumque obtulerit vitulum et oraverit pro se et pro domo sua, duos hircos stare faciet coram domino in ostio tabernaculi testimonii, mittens super utrumque sortem, unam domino, et alteram capro emissario. Cuius sors exierit domino, offeret illum pro peccato. Cuius autem in caprum emissarium, statuet eum vivum coram domino, ut fundat preces super eo, et dimittat illum in solitudinem. His rite celebratis, offeret vitulum, et rogans pro se et pro domo sua, immolabit eum: assumptoque thuribulo, quod de prunis altaris impleverit, et hauriens manu compositum thymiama in incensum, ultra velum intrabit in sancta: ut positis super ignem aromatibus, nebula eorum et vapor operiat oraculum quod est super testimonium, et non moriatur. Tollet quoque de sanguine vituli, et asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem. Cumque mactaverit hircum pro peccato populi, inferet sanguinem eius intra velum, sicut praeceptum est de sanguine vituli, ut aspergat e regione oraculi, et expiet sanctuarium ab immunditiis filiorum Israel, et a praevaricationibus eorum, cunctisque peccatis. Iuxta hunc ritum faciet tabernaculo testimonii, quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum. Nullus hominum sit in tabernaculo quando pontifex ingreditur sanctuarium, ut roget pro se et pro domo sua, et pro universo coetu Israel, donec egrediatur. Cum autem exierit ad altare quod coram domino est, oret pro se, et sumptum sanguinem vituli atque hirci fundat super cornua eius per gyrum: aspergensque digito septies, expiet et sanctificet illud ab immunditiis filiorum Israel. Postquam emundavit sanctuarium, et tabernaculum, et altare, tunc offerat hircum viventem: et posita utraque manu super caput eius, confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel, et universa delicta atque peccata eorum: quae imprecans capiti eius, emittet illum per hominem paratum in desertum. Cumque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam, et dimissus fuerit in deserto, revertetur Aaron in tabernaculum testimonii, et depositis vestibus quibus prius indutus erat cum intraret sanctuarium, relictisque ibi, lavabit carnem suam in loco sancto, induetque vestimentis suis. Et postquam egressus fuerit et obtulerit holocaustum suum ac plebis, rogabit tam pro se quam pro populo: et adipem qui oblatus est pro peccatis, adolebit super altare. Ille vero qui dimiserit caprum emissarium, lavabit vestimenta sua et corpus aqua, et sic ingredietur in castra. Vitulum autem et hircum, qui pro peccato fuerant immolati, et quorum sanguis illatus est ut in sanctuario expiatio compleretur, asportabunt foras castra, et comburent igni tam pelles quam carnes eorum et fimum: et quicumque combusserit ea, lavabit vestimenta sua et carnem aqua, et sic ingredietur in castra. Eritque

hoc vobis legitimum sempiternum. Mense septimo, decima die mensis affligetis animas vestras, nullumque facietis opus, sive indigena, sive advena qui peregrinatur inter vos. In hac die expiatio erit vestri atque mundatio ab omnibus peccatis vestris. Coram Domino mundabimini. Sabbatum enim requietionis est, et affligetis animas vestras religione perpetua. Expiabit autem sacerdos qui unctus fuerit, et cuius initiatae manus ut sacerdotio fungatur pro patre suo. Indueturque stola linea et vestibus sanctis, et expiabit sanctuarium et tabernaculum testimonii atque altare. Sacerdotes quoque et universum populum. Eritque hoc vobis legitimum sempiternum, ut oretis pro filiis Israel, et pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur sicut praeceperat Dominus Moysi.

XVII

Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: Loquere Aaron et filiis eius et cunctis filiis Israel, et dices ad eos: Iste est sermo quem mandavit Dominus dicens: Homo quilibet de domo Israel, si occiderit bovem aut ovem sive capram in castris, vel extra castra, et non obtulerit ad ostium tabernaculi oblationem Domino, sanguinis reus erit; quasi si sanguinem fuderit, sic peribit de medio populi sui. Ideo offerre debent sacerdoti filii Israel hostias suas quas occidunt in agro, ut sanctificentur Domino ante ostium tabernaculi testimonii, et immolent eas hostias pacificas Domino. Fundetque sacerdos sanguinem super altare Domini ad ostium tabernaculi testimonii, et adolebit adipem in odorem suavitatis Domino. Et nequaquam ultra immolabunt hostias suas daemonibus, cum quibus fornicati sunt. Legitimum sempiternum erit illis et posteris eorum. Et ad ipsos dices: Homo de domo Israel, et de advenis qui peregrinantur apud vos, qui obtulerit holocaustum sive victimam, et ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit eam ut offeratur Domino, interibit de populo suo. Homo quilibet de domo Israel, et de advenis qui peregrinantur inter eos, si comederit sanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius, et disperdam eam de populo suo, quia anima carnis in sanguine est: et ego dedi illum vobis, ut super altare meo expietis pro animabus vestris, et sanguis pro animae piaculo sit. Idcirco dixi filiis Israel: Omnis anima ex vobis non comedet sanguinem, nec ex advenis qui peregrinantur inter vos. Homo quicumque de filiis Israel, et de advenis qui peregrinantur inter vos, si venatione atque aucupio ceperit feram vel avem quibus vesci licitum est, fundat sanguinem eius, et operiat illum terra. Anima enim omnis carnis in sanguine est: unde dixi filiis Israel: Sanguinem universae carnis non comedetis, quia anima carnis in sanguine est: et quicumque comederit illum, interibit. Anima quae comederit morticinum vel captum a bestia, tam de indigenis quam de advenis, lavabit vestes suas et semetipsum aqua, et contaminatus erit usque ad vesperum: et hoc ordine mundus fiet. Quod si non laverit vestimenta sua, nec corpus, portabit iniquitatem suam.

XVIII

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel, et dices ad eos: Ego Dominus Deus vester. Iuxta consuetudinem terrae Aegypti, in qua habitastis, non facietis: et iuxta morem regionis Chanaan, ad quam ego introducturus sum vos, non agetis, nec in legitimis eorum ambulabitis. Facietis iudicia mea, et praecepta mea servabitis, et ambulabitis in eis. Ego Dominus Deus vester. Custodite leges meas atque iudicia, quae faciens homo vivet in eis. Ego Dominus. Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedet, ut revelet turpitudinem eius. Ego Dominus. Turpitudinem patris tui, et turpitudinem matris tuae non discooperies: mater tua est, non revelabis turpitudinem eius. Turpitudinem uxoris patris tui non discooperies: turpitudo enim patris tui est. Turpitudinem sororis tuae ex patre sive ex matre, quae domi vel foris genita est, non revelabis. Turpitudinem filiae filii tui vel neptis ex filia non revelabis: quia turpitudo tua est. Turpitudinem filiae uxoris patris tui, quam peperit patri tuo, et est soror tua, non revelabis. Turpitudinem sororis patris tui non discooperies: quia caro est patris tui. Turpitudinem sororis matris tuae non revelabis, eo quod caro sit matris tuae. Turpitudinem patrui tui non revelabis, nec accedes ad uxorem eius, quae tibi affinitate coniungitur. Turpitudinem nurus tuae non revelabis, quia uxor filii tui est, nec discooperies ignominiam eius. Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis: quia turpitudo fratris tui est. Turpitudinem uxoris tuae et filiae eius non revelabis. Filiam filii eius, et filiam filiae illius non sumes, ut reveles ignominiam eius: quia caro illius sunt, et talis coitus incestus est. Sororem uxoris tuae in pellicatum illius non accipies, nec revelabis turpitudinem eius adhuc illa vivente. Ad mulierem quae patitur menstrua non accedes, nec revelabis foeditatem eius. Cum uxore proximi tui non coibis, nec seminis commixtione maculaberis. De semine tuo non dabis ut consecretur idolo Moloch, nec pollues nomen Dei tui. Ego Dominus. Cum masculo non commisceberis coitu femineo, quia abominatio est. Cum omni pecore non coibis, nec maculaberis cum eo. Mulier non succumbet iumento, nec miscebitur ei: quia scelus est. Ne polluamini in omnibus his quibus contaminatae sunt universae gentes, quas ego eiciam ante conspectum vestrum, et quibus polluta est terra: cuius ego scelera visitabo, ut evomat habitatores suos. Custodite legitima mea atque iudicia, et non faciatis ex omnibus abominationibus istis, tam indigena quam colonus qui peregrinatur apud vos. Omnes enim execrationes istas fecerunt accolae terrae qui fuerunt ante vos, et polluerunt eam. Cavete ergo ne et vos similiter evomat, cum paria feceritis, sicut evomuit gentem quae fuit ante vos. Omnis anima quae fecerit de abominationibus his quippiam, peribit de medio

omni populo suo. Custodite mandata mea. Nolite facere que fe
cerunt hii qui fuerunt ante uos, et ne polluamini in eis. E
go dominus deus uester.

XIX

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad omnem cetum
filiorum israel et dices ad eos. Sancti estote quia et ego sanctus
sum dominus deus uester. Unusquisque patrem suum et matrem suam timeat.
Sabbata mea custodite. ego dominus deus uester. Nolite conuerti
ad ydola. nec deos conflatiles faciatis uobis. ego dominus deus
uester. Si immolaueritis hostiam pacificorum domino ut sit pla
cabilis. eo die quo fuerit immolata comedetis eam et die
altero. Quicquid autem residuum fuerit in diem tercium. igne com
buretis. Si quis post biduum comederit ex ea. profanus
erit et impietatis reus. portabit iniquitatem suam. quia sanctum
domini polluit. et peribit anima illa de populo suo. Cum messu
eris segetes terre tue non tondebis usque ad solum superficiem
terre. nec remanentes spicas colliges. neque in uinea tua
racemos et grana decidentia congregabis. sed pauperibus et per
egrinis carpenda dimittes. Ego dominus deus uester. Non faci
etis furtum. non mentiemini. nec decipiat unusquisque proximum
suum. Non periurabis in nomine meo. nec pollues nomen
dei tui. ego dominus. Non facias calumpniam proximo tuo.
nec ui opprimes eum. Non morabitur opus mercenarii
tui apud te usque mane. Non maledices surdo. nec co
ram ceco pones offendiculum. Sed timebis dominum deum
tuum quia ego sum dominus. Non facies quod iniquum est. nec in
iuste iudicabis. Nec consideres personam pauperis.
nec honores uultum potentis. Iuste iudica proximo
tuo. Non eris criminator et susurro in populis. Non sta
bis contra sanguinem proximi tui. ego dominus. Ne oderis
fratrem tuum in corde tuo. sed publice argue eum. nec
habeas super illo peccatum. Non queras ultionem. nec memor
eris iniurie ciuium tuorum. Diliges amicum tuum sicut
te ipsum. Ego dominus. leges meas custodite. Iumenta
tua non facies coire cum alterius generis animantibus.
Agrum non seres diuerso semine. Veste que ex duobus tex
ta est non indueris. Homo si dormierit cum muliere coitu
seminis que sit ancilla et nobilis. et tamen precio non re
dempta nec libertate donata uapulabit ambo et non
morientur. quia non fuit libera. Pro delicto autem suo offer
et domino ad hostium tabernaculi testimonii arietem.
Orabitque pro eo sacerdos et pro delicto eius coram domino. et re
propitiabitur. et dimittetur ei peccatum. Quando ingressi
fueritis terram. et plantaueritis in ea ligna pomifera. au
feretis preputia eorum. Poma que germinant inmun
da erunt uobis. nec edetis ex eis. Quarto autem anno
omnis fructus eorum. sanctificabitur laudabilis domino. Quin
to autem anno comedetis fructus. congregantes poma que
profert. Ego dominus deus uester. Non comedetis carnem cum sanguine.
Non augurabimini. nec obseruabitis sompnia. Neque
in rotundum attondebitis comam. nec radetis barbam.
Et super mortuo non incidetis carnem uestram. Neque figu
ras aliquas et stigmata facietis uobis. ego dominus. Non pro
stituas filiam tuam ne contaminetur terra. et reple
atur piaculo. Sabbata mea custodite. et sanctuarium
meum metuite. Ego dominus deus uester. Ne declinetis ad ma
gos. nec ab ariolis aliquid sciscitemini ut polluamini
per eos. Ego dominus deus uester. Coram cano capite consurge et
honora personam senis. et time dominum deum tuum. E
go sum dominus. Si habitauerit aduena in terra uestra. et moratus
fuerit inter uos. ne exprobretis ei. sed sit inter uos
quasi indigena. et diligetis eum quasi uosmet ipsos. fu
istis enim et uos aduene in terra egypti. Ego dominus deus
uester. Nolite facere iniquum aliquid in iudicio. in re
gula. in pondere. in mensura. Statera iusta. et equa
sint pondera. Iustus modius. equusque sextarius.
Ego dominus deus uester qui eduxi uos de terra egypti. Custo
dite omnia precepta mea. et uniuersa iudicia et facite
ea. ego dominus.

XX

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hec loquere fi
liis israel. Homo de filiis israel et de aduenis qui ha
bitant in israel. si quis dederit de semine suo ydolo mo
loch. morte moriatur. populus terre lapidabit eum. et
ego ponam faciem meam contra illum. succidamque illum de medio
populi sui. eo quod dederit de semine suo ydolo mol
och. et contaminauerit sanctuarium meum. ac polluerit
nomen sanctum meum. Quod si negligens populus terre et qua
si paruipendens imperium meum dimiserit hominem qui dederit
de semine suo moloch. nec uoluerit eum occidere.
ponam faciem meam super hominem illum et super cognationem
eius. succidamque et ipsum et omnes qui consenserunt ei ut forni
carentur cum moloch de medio populi sui. Anima que declina
uerit ad magos et ariolos. et fornicata fuerit cum eis.
ponam faciem meam contra eam. et interficiam illam de medio
populi sui. Sanctificamini et estote sancti quia ego sanctus sum
dominus deus uester. Custodite precepta mea. et facite ea. ego
dominus qui sanctifico uos. Qui maledixerit patri suo et matri
morte moriatur. quia patri matrique maledixit san
guis eius sit super eum. Si mechatus quis fuerit cum u
xore alterius. et adulterium perpetrauerit cum coniuge proxi
mi sui. morte moriatur et mechus et adultera. Qui dor
mierit cum nouerca sua et reuelauerit ignominiam pa
tris sui. morte moriantur ambo. Sanguis eorum sit
super eos. Si quis dormierit cum nuru sua. uterque mori
antur. quia scelus operati sunt. sanguis eorum sit super
eos. Qui dormierit cum masculo coitu femineo. u
terque operati sunt nefas. morte moriantur. sanguis eorum
sit super eos. Qui super uxorem filiam duxerit matrem
eius. scelus operatus est. uiuus ardebit cum eis. nec per
manebit tantum nefas in medio uestri. Qui cum iumento
et pecore coierit morte moriatur. pecus quoque occidi
te. Mulier que subcubuerit cuilibet iumento. simul in
terficietur cum eo. sanguis eorum sit super eos. Qui acceperit
sororem suam filiam patris sui. uel filiam matris sue. et
uiderit turpitudinem eius. illaque conspexerit fratris igno
miniam. nefariam rem operati sunt. ambo occidentur in con
spectu populi sui. eo quod turpitudinem suam mutuo
reuelauerint. et portabunt iniquitatem suam. Qui coi
erit cum muliere in fluxu menstruo. et reuelauerit

turpitudinem eius, ipsaque aperuerit fontem sanguinis sui, interficientur ambo de medio populi sui. Turpitudinem materterae et amitae tuae non discooperies. Qui hoc fecerit ignominiam carnis suae nudabit, portabunt ambo iniquitatem suam. Qui coierit cum uxore patrui sui vel avunculi sui, et revelaverit ignominiam cognationis suae, portabunt ambo peccatum suum, absque liberis morientur. Qui duxerit uxorem fratris sui rem facit illicitam, turpitudinem fratris sui revelavit, absque liberis erunt. Custodite leges meas atque iudicia, et facite ea, ne et vos evomat terra in quam intraturi estis et habitaturi. Nolite ambulare in legitimis nationum, quas ego expulsurus sum ante vos. Omnia enim haec fecerunt et abhominatus sum eos. Vobis autem loquor: possidete terram eorum quam dabo vobis in hereditatem, terram fluentem lacte et melle. Ego dominus deus vester, qui separavi vos a ceteris populis. Separate ergo et vos iumentum mundum ab inmundo, et avem mundam ab inmunda, ne polluatis animas vestras in pecore et avibus et in cunctis quae moventur in terra, et quae vobis ostendi esse polluta. Eritis sancti mihi quia sanctus ego sum dominus, et separavi vos a ceteris populis ut essetis mei. Vir sive mulier in quibus phitonicus vel divinationis fuerit spiritus morte moriantur. Lapidibus obruent eos. Sanguis eorum sit super illos.

XXI

Dixit quoque dominus ad moysen: Loquere ad sacerdotes filios aaron, et dices eis: Ne contaminetur sacerdos in mortibus civium suorum, nisi tantum in consanguineis ac propinquis, id est super matre et super patre et filio ac filia, fratre quoque et sorore virgine quae non est nupta viro. Sed nec in principe populi sui contaminabitur. Non radent caput nec barbam, neque in carnibus suis facient incisuras. Sancti erunt deo suo et non polluent nomen eius. Incensum enim domini et panes dei sui offerunt, et ideo sancti erunt. Scortum et vile prostibulum non ducent uxorem, nec eam quae repudiata est a marito, quia consecratus est deo suo et panes propositionis offert. Sit ergo sanctus, quia et ego sanctus sum dominus qui sanctifico vos. Sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro et violaverit nomen patris sui, flammis exuretur. Pontifex id est sacerdos maximus inter fratres suos, super cuius caput fusum est unctionis oleum, et cuius manus in sacerdotio consecratae sunt, vestitusque est sanctis vestibus, caput suum non discooperiet, vestimenta non scindet, et ad omnem mortuum non ingredietur omnino. Super patre quoque suo et matre non contaminabitur, nec egredietur de sanctis, ne polluat sanctuarium domini, quoniam sanctae unctionis oleum dei sui super eum est. Ego dominus. Virginem ducet uxorem. Viduam et repudiatam et sordidam atque meretricem non accipiet, sed puellam de populo suo. Ne commisceat stirpem generis sui vulgo gentis suae, quia ego dominus qui sanctifico eum. Locutusque est dominus ad moysen: Loquere ad aaron. Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, non offeret panes deo suo, nec accedet ad ministerium eius. Si caecus fuerit, si claudus, si vel parvo vel grandi et torto naso, si fracto pede, si manu, si gybbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel herniosus. Omnis qui habuerit maculam de semine aaron sacerdotis non accedet offerre hostias domino, nec panes deo suo. Vescetur tamen panibus qui offeruntur in sanctuario, ita dumtaxat ut intra velum non ingrediatur, nec accedat ad altare, quia maculam habet et contaminare non debet sanctuarium meum. Ego dominus qui sanctifico eos. Locutus est ergo moyses ad aaron et filios eius et ad omnem israhel cuncta quae sibi fuerant imperata. Locutusque est dominus ad moysen dicens: Loquere ad aaron et filios eius, ut caveant ab his quae consecrata sunt filiorum israhel, et non contaminent nomen sanctificatorum quae ipsi offerunt. Ego dominus. Dic ad eos et ad posteros eorum: Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea quae consecrata sunt, et quae obtulerint filii israhel domino, in quo est inmunditia, peribit coram domino. Ego sum dominus. Homo de semine aaron qui fuerit leprosus aut patiens fluxum seminis, non vescetur de his quae sanctificata sunt michi donec sanetur. Qui tetigerit inmundum super mortuo, et ex quo egreditur semen quasi coitus, et qui tangit reptile et quodlibet inmundum cuius tactus est sordidus, inmundus erit usque ad vesperum, et non vescetur his quae sanctificata sunt. Sed cum laverit carnem suam aqua et occubuerit sol, tunc mundatus vescetur de sanctificatis, quia cibus illius est. Morticinum et captum a bestia non comedent, nec polluentur in eis. Ego sum dominus. Custodient praecepta mea ut non subiaceant peccato, et moriantur in sanctuario cum polluerint illud. Ego dominus qui sanctifico eos. Omnis alienigena non comedet de sanctificatis. Inquilinus sacerdotis et mercennarius non vescentur ex eis. Quem autem sacerdos emerit, et qui vernaculus domus eius fuerit, hii comedent ex eis. Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit, de his quae sanctificata sunt et de primitiis non vescetur. Sin autem vidua vel repudiata et absque liberis reversa fuerit ad domum patris sui, sicut puella consueverat, alet cibis patris sui. Omnis alienigena comedendi ex eis non habet potestatem. Qui comederit de sanctificatis per ignorantiam, addet quintam partem cum eo quod comedit, et dabit sacerdoti in sanctuarium. Nec contaminabunt sanctificata filiorum israhel quae offerunt domino, ne forte sustineant iniquitatem delicti sui, cum sanctificata comederint. Ego dominus qui sanctifico eos.

In vulg. Edi… hic XXI. de… et XXII. inc… Caput hin…

XXII

Locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere ad aaron et filios eius et ad omnes filios israhel, dicesque ad eos: Homo de domo israhel et de advenis qui habitant apud vos, qui obtulerit oblationem suam vel vota solvens vel sponte offerens, quicquid illud obtulerit in holocaustum domini, ut offeratur per vos, masculus inmaculatus erit ex bubus et ex ovibus et ex capris. Si maculam habuerit non offeretis, neque erit acceptabile. Homo qui obtulerit victimam pacificorum domino, vel vota solvens vel sponte offerens, tam de bubus quam de ovibus, inmaculatum offeret ut acceptabile sit. Omnis macula non erit in eo. Si caecum fuerit, si fractum, si cicatricem habens, si papulas aut scabiem vel inpetiginem, non offeretis ea domino, neque adolebitis ex eis super altare

dn̄i. Boue ⁊ oue aure ⁊ cauda amputatis uolunta
rie offerre pōt. votū aū ex hiſ ſolui non poteſt. Oē
aīal quod contritiſ. ul' tunſiſ. uel ſectiſ ablatiſq;
teſticulis eſt. non offeretiſ domino. et in terra
ur̄a hoc omnino non facietiſ. De manu alie
nigene nō offeretiſ paneſ deō ur̄o. ⁊ quicqd aliud
dare uoluerīt. q: corrupta ⁊ īmaculata ſūt oīa. nō
ſuſcipietiſ ea. Locutuſq; ē dn̄s ad moyſen dicēſ. Bos.
ouiſ. ⁊ cap̄. cū genita fuerīt. ſeptē dieb; erīt ſub
ubere matriſ ſue. Die aū octauo ⁊ deinceps. offē
ri poterīt dn̄o. ſiū ille bos. ſiū illa ouiſ. īmolabū
tur una die cū fetib; ſuiſ. Si īmolaueritiſ hoſtiā p̄
gr̄aꝝ actiōe dn̄o ut poſſit eē placabilis. eodē die
comedetiſ eā. Nō remanebit quicq̄ in mane al
teriuſ diei ego dn̄s. Cuſtodite mandata mea ⁊ facite
ea ego dn̄s. Ne polluatiſ nomē meū ſcm̄. ut ſc̄ificer
ī medio filioꝝ iſrl'. Ego dn̄s qui ſc̄ifico uos. ⁊ eduxi
de t̄ra egypti. ut eēm uob' in dm̄ ego dn̄s. Locutuſ ē
dn̄s ad moyſen dicēſ. Loq̄re filiiſ iſrl' ⁊ dices ad eos.
Hee ſ̄ ferie dn̄i quas uocabitis ſc̄as. Sex dieb; fa
cietiſ op'. Dies ſeptimꝰ quia ſabbati requies ē
uocabitur ſcā. Omē opus nō facietiſ in eo. Sab
batū dn̄i ē in cūctis habitacōib; ur̄is. Hee ſ̄ ḡ ferie
dn̄i ſce. q̄s celebrare debetis t̄pib; ſuis. Menſe
p̄mo quartadecima die mēſis ad ueſp̄m phase dn̄i
ē. ⁊ quintadecima die mēſis huiꝰ. ſollēpnitas a
zimoꝝ ē dn̄i. Septē dieb; azima comedetis. Di
es p̄mus erit uob' celeberrimus ſcūq;. omē opus
ſuile n̄ facietis ī eo. Sz offeretis ſacrificiū ī igne
dn̄o ſeptē dieb;. Dies aū ſeptimꝰ erit celebrior et
ſcīor. nullūq; ſuile op' facietis ī eo. Locutuſq; est
dn̄s ad moyſen dicēſ. Loq̄re filiis iſrl' ⁊ dices ad eos.
Cū ingreſſi fueritis t̄ram quā ego dabo uob'. ⁊ meſſueritis
ſegetem. feretis manipulos ſpicaꝝ p̄micias meſ
ſis ur̄e ad ſacerdotem. Qui leuabit faſciculū corā dn̄o
ut acceptabilis ſit p̄ uob' altero die ſabbi ⁊ ſc̄ificabit il
lū. atq; ī eo die quo manipulus cōſecratur. cedetur
agnꝰ īmaculatꝰ anniculus ī holocauſtū dn̄i. ⁊ liba
mīta offerentur cū eo. Due decime ſimile cōſp̄ſe oleo
ī incēſū dn̄i. odoreq; ſuauiſſimū. liba q̄; uini quar
ta pars. hīn. Panē ⁊ polētā ⁊ pultes n̄ comedetis
ex ſegete uſq; ad diē q̄ offeretis ex ea deō ur̄o. Precep
tū ē ſēpitnū in gn̄atōib; ur̄is. cūctiſq; habitac'. Nu
merabitiſ ḡ ab altero die ſabbi. ī quo obtuliſtis mani
pulū p̄miciaꝝ. ſeptē ebdomadas plenas uſq; ad al
terū diē explete ebdomadis ſeptime. id eſt qnqua
ginta dies. ⁊ ſic offeretis ſacrificiū nouū dn̄o ex oīb;
habitac' ur̄is. panes p̄miciaꝝ duos de duab; decimis
ſimile fermentate. quos coquetis ī p̄micias dn̄i. Offere
tiſq; cū panib; ſeptē agnos īmaculatos anniculos ⁊
uitulū de armento unū. ⁊ arietes duos. ⁊ erūt ī holocau
ſto cū libaminis ſuis ī odorē ſuauiſſimū dn̄o. facietis ⁊
hyrcū p̄ peccato. Duosq; agnos anniclos hoſtias pacificoꝝ. Cūq;
eleuauerit eos ſacerdos cū panib' p̄miciaꝝ corā dn̄o. cedent ī uſū

XXII. Caput hic desinit et incipit hic XXIII. in uulg. Edit.

ē. ⁊ uocabitis hūc diē celeberrimū atq; ſc̄iſſimū. Omē op'
ſuile n̄ facietis ī eo. Legitimū ſēpitnū erit ī cūctis
habitac' ⁊ gn̄atōib; ur̄is. Poſtq̄ā meſſueritis ſegetē t̄re
ur̄e. n̄ ſecabitis eā uſq; ad ſolū. n̄ remanētes ſpicas
colligetis. S; paupib; ⁊ peregrinis capiēdas dimitte
tis. Ego dn̄s dr̄s ur̄. XXIII
Locutuſq; ē dn̄s ad moyſen dicēs. Loq̄re filiis iſrl'.
Menſe ſeptimo p̄ma die mēſis. erit uob' ſabbatū me
moriale. clangentib; tubis ⁊ uocabit' ſcm̄. Omē op'
ſuile n̄ facietis ī eo. ⁊ offeretis holocauſtū dn̄o. Lo
cutuſq; ē dn̄s ad moyſen dicēs. Decimo die mēſis huiꝰ ſep
timi. dies expiationū erit celeberrimus. ⁊ uocabit' ſcā.
affligetiſq; aīas ur̄as ī eo. ⁊ offeretis holocauſtū
dn̄o. Omē op' n̄ facietis ī t̄pe diei huiꝰ. q; dies
p̄piciationis eſt ut p̄picietur uob' dn̄s dr̄s ur̄. Oīs aīa q̄
afflicta n̄ fuerit die h'. peribit de p̄plis ſuis. ⁊ q̄ opis
q̄ppiā fecerit. delebo eam de p̄p̄lo ſuo. Nichil ḡ operis
facietis ī eo. Legitimū ſempitnū erit uob' ī cūctis
gn̄atōib; ⁊ habitacōib' ur̄is. Sabbatū requietionis ē. af
fligetiſq; aīas ur̄as. ī die nono mēſis. A ueſpera
uſq; ad ueſp̄am celebrabitis ſabbata ur̄a. Et lo
cutuſ ē dn̄s ad moyſen dicēs. Loq̄re filiis iſrl'. A
q̄ntodecimo die mēſis huiꝰ ſeptimi. erūt ferie tab'
naculoꝝ ſeptē dieb; dn̄o. Dies p̄mus uocabit'
celeberrimus ac ſc̄iſſimꝰ. Omē op' ſuile n̄ facie
tis ī eo. ⁊ ſeptē dieb; offeretis holocauſta dn̄o.
Dies quoq; octauus erit celeberrimꝰ atq; ſc̄iſſimus
⁊ offeretis holocauſtū dn̄o. Eſt eī cetus atq; col
lecte. omē op' ſuile n̄ facietis ī eo. Hee ſ̄ ferie
dn̄i q̄s uocabitis celeberrimas ⁊ ſc̄iſſimas. offere
tiſq; ī eis oblatōes dn̄o. holocauſta ⁊ libamīta
iuxta ritū uniuſcuiuſq; diei. exceptiſq; ſabbīs dn̄i.
doniſq; ur̄is. ⁊ q̄ offeretis ex uoto. ul' q̄ ſponte tribu
itis dn̄o. A q̄ntodecimo ḡ die mēſis ſeptimi qn̄
congregaueritis oēs fructꝰ t̄re ur̄e celebrabitis ferias
dn̄i ſeptē dieb;. Die p̄mo ⁊ die octauo erit ſab
batū. id ē requies. Sumetiſq; uob' die p̄mo fruc
tus arboris pulcherrime. ſpatulaſq; palmaꝝ. ⁊ ra
mos ligni denſaꝝ frondiū. ⁊ ſalices de torrente. ⁊
letabimini corā dn̄o deo ur̄o. celebrabitiſq; ſollēpnita
tē eius ſeptē dieb; p̄ annū. Legitimū ſēpitnū
erit ī gn̄atōib; ur̄is. Menſe ſeptimo feſta celebrabitis.
⁊ habitabitis ī umbraculis ſeptē dieb;. Oīs q̄ de genere ē iſrl'
manebit ī tabnaculis. ut diſcant poſteri ur̄i q̄ ī tabna
culis habitare fecerī filios iſrl' cū educerē eos de t̄ra e
gypti. ego dn̄s dr̄s ur̄. Locutuſ ē moyſes ſup ſollēp
nitatib; dn̄i ad filios iſrl'. XXIIII
Et locutus ē dn̄s ad moyſē dicēs. Precipe filiis iſrl' ut
afferant t' oleū de oliuis puriſſimū ac lucidū ad
concinnandas lucernas iugit' extra uelū teſtimonii
ī tabnaclo federis. Ponetq; eas aarō a ueſpe uſq;
ad ueſp̄m ī mane corā dn̄o. cultu rituq; p̄petuo ī
gn̄atōib; ur̄is. Sr̄ candelab' mūdiſſimo ponent' ſep
ī cōſp̄tu dn̄i. Accipies quoq; ſimilā. ⁊ coques ex ea

duodecim panes, qui singuli habebunt duas decimas,
quorum senos altrinsecus super mensam purissimam coram domino
statues. Et pones super eos thus lucidissimum, ut sit
panis in monumentum oblationis domini. Per singula sab-
bata mutabuntur coram domino, suscepti a filiis israel
federe sempiterno. Eruntque aaron et filiorum eius, ut co-
medant eos in loco sancto: quia sanctum sanctorum est de sacrificiis
domini iure perpetuo. Ecce autem egressus filius mulieris
israhelitis, quem pepererat de viro egyptio inter
filios israel, iurgatus est in castris cum viro israheli-
te. Cumque blasphemasset nomen domini et maledixisset
ei, adductus est ad moysen. Vocabatur autem nomen ma-
tris eius salumith, filia dabri de tribu dan. Miseruntque
eum in carcerem, donec nossent quid iuberet dominus. Qui lo-
cutus est ad moysen dicens: Educ blasphemum extra
castra, et ponant omnes qui audierunt manus suas super caput
eius, et lapidet eum populus universus. Et ad filios israel loqueris.
Homo qui maledixerit deo suo, portabit peccatum suum. Et qui
blasphemaverit nomen domini, morte moriatur. Lapi-
dibus opprimet eum omnis multitudo populi, sive ille civis sive per-
egrinus fuerit. Qui blasphemaverit nomen domini,
morte moriatur. Qui percusserit et occiderit hominem, mor-
te moriatur. Qui percusserit animal, reddat vicarium,
id est animam pro anima. Qui irrogaverit maculam cuilibet
civium suorum, sicut fecit, sic fiet ei: fracturam pro
fractura, oculum pro oculo, dentem pro dente resti-
tuet. Qualem inflixerit maculam, talem sustinere
cogetur. Qui percusserit iumentum, reddet aliud. Qui per-
cusserit hominem, punietur. Equum iudicium sit inter
vos, sive peregrinus sive civis peccaverit: quia ego sum dominus deus
vester. Locutusque est moyses ad filios israel. Et edu-
xerunt eum qui blasphemaverat extra castra, ac la-
pidibus oppresserunt. Feceruntque filii israel sicut preceperat
dominus moysi.

XXV

Locutusque est dominus ad moysen in monte synai dicens: Lo-
quere filiis israel, et dices ad eos: Quando ingressi fueritis
terram quam ego dabo vobis, sabbatizet sabbatum domino.
Sex annis seres agrum tuum, et sex annis putabis vi-
neam tuam, colligesque fructus eius. Septimo autem anno sab-
batum erit terre requietionis domini. Agrum non seres, et vineam
non putabis. Que sponte gignit humus, non metes: et uvas
primitiarum tuarum non colliges quasi vindemiam. Annus enim re-
quietionis terre est. Sed erunt vobis in cibum, tibi et servo tuo, ancil-
le et mercenario tuo, et advene qui peregrinatur apud te.
iumentis tuis et pecoribus omnia que nascuntur prebebunt ci-
bum. Numerabis quoque tibi septem ebdomadas annorum, id est septem
septies, que simul faciunt annos quadraginta novem. Et clanges
buccina mense septimo, decima die mensis, propitiationis
tempore, in universa terra vestra. Sanctificabisque annum quinquagesi-
mum, et vocabis remissionem cunctis habitatoribus terre tue.
Ipse est enim iubeleus. Revertetur homo ad possessionem suam, et unus-
quisque redibit ad familiam pristinam, quia iubeleus est et quin-
quagesimus annus. Non seretis, neque metetis sponte in agro
nascentia, et primitias vindemie non colligetis, ob sanctifi-
cationem iubelei. Sed statim ablata comedetis. Anno iu-
belei redient omnes ad possessiones suas. Quando vendes quippi-
am civi tuo vel emes ab eo, ne contristes fratrem tuum: sed iuxta nume-
rum annorum iubelei emes ab eo, et iuxta supputationem frugum
vendet tibi. Quanto plures anni remanserint post iubeleum, tanto crescet
et pretium. Et quanto minus temporis numeraveris, tanto minoris et emptio
constabit. Tempus enim frugum vendet tibi. Nolite affligere contribules vestros,
sed timeat unusquisque deum suum: quia ego dominus deus vester. Facite precepta
mea et iudicia custodite, et implete ea, ut habitare possitis in
terra absque ullo pavore, et gignat vobis humus fructus suos,
quibus vescamini usque ad saturitatem, nullius impetum formidan-
tes. Quod si dixeritis quid comedemus anno septimo, si non seruimus
neque collegerimus fruges nostras? dabo benedictionem meam vobis anno
sexto, et faciet fructus trium annorum. Seretisque anno octavo, et
comedetis veteres fruges usque ad nonum annum, donec nova na-
scantur, edetis vetera. Terra quoque non veniet in perpetuum, quia mea
est, et vos advene et coloni mei estis. Unde cuncta regio pos-
sessionis vestre sub redemptionis conditione vendetur. Si attenuatus
frater tuus vendiderit possessiunculam suam, et voluerit propinquus eius, potest
redimere quod ille vendiderat. Sin autem non habuerit proximum, et ipse
pretium ad redimendum potuerit invenire, computabuntur fructus
ex eo tempore quo vendidit, et quod reliquum est reddet emptori, sic-
que recipiet possessionem suam. Quod si non invenerit manus eius ut
reddat pretium, habebit emptor quod emerat usque ad annum iu-
beleum. In ipso enim omnis venditio redit ad dominum et ad posses-
sorem pristinum. Qui vendiderit domum intra urbis muros,
habebit licentiam redimendi, donec unus impleatur annus. Si non redi-
merit, et anni circulus fuerit evolutus, emptor possidebit eam, et posteri
eius in perpetuum, et redimi non poterit etiam in iubeleo. Sin autem in villa
fuerit domus, que muros non habet, agrorum iure vendetur. Si ante re-
dempta non fuerit, in iubeleo revertetur ad dominum suum. Edes le-
vitarum que in urbibus sunt, semper possunt redimi. Si redempte non
fuerint, in iubeleo revertentur ad dominos, quia domus urbium levita-
rum pro possessionibus sunt inter filios israel. Suburbana autem eorum non veniet,
quia possessio sempiterna est. Si attenuatus fuerit frater tuus, et infirmus
manu, et susceperis eum quasi advenam et peregrinum, et vixerit tecum, ne
accipias usuras ab eo, nec amplius quam dedisti. Time deum tuum, ut
vivere possit frater tuus apud te. Pecuniam tuam non dabis ei ad usu-
ram, et frugum superhabundantiam non exiges.

Ego dominus deus vester, qui eduxi vos de terra egypti, ut darem vobis terram cha-
naan, et essem vester deus. Si paupertate compulsus vendiderit se tibi fra-
ter tuus, non eum opprimes servitute famulorum, sed quasi mercenarius et colonus e-
rit usque ad annum iubeleum operabitur apud te. Et postea egredietur cum liberis suis, et rever-
tetur ad cognationem et ad possessionem patrum suorum. Mei enim servi sunt, et ego eduxi
eos de terra egypti. Non veneant conditione servorum. Ne affligas eum per
potentiam, sed metuito deum tuum. Servus et ancilla sint vobis de nationibus
que in circuitu vestro sunt, et de advenis qui peregrinantur apud vos, vel qui ex his na-
ti fuerint in terra vestra. Hos habebitis famulos, et hereditario iure transmit-
tetis ad posteros, ac possidebitis in eternum. Fratres autem vestros filios israel
ne opprimatis per potentiam. Si invaluerit apud vos manus advene
atque peregrini, et attenuatus frater tuus vendiderit se ei, aut cuiquam de stir-
pe eius, post venditionem potest redimi. Qui voluerit ex fratribus suis

onum suarum per nomina singulorum a vicesimo anno et su-
pra. omnes qui poterant ad bella procedere. recensiti sunt septua-
ginta quattuor milia sexcenti. De filiis ysachar
per generationes et familias ac domos cognationum suarum per
nomina singulorum a vicesimo anno et supra omnes qui
ad bella procederent. recensiti sunt quinquaginta quattuor mi-
lia quadringenti. De filiis zabulon per generationes et fa-
milias et domos cognationum suarum. recensiti sunt per nomina
singulorum a vicesimo anno et supra omnes qui poterant ad bel-
la procedere. quinquaginta septem milia quadringenti.
De filiis ioseph filiorum ephraim per generationes et
familias ac domos cognationum suarum. recensiti sunt per
nomina singulorum a vicesimo anno et supra omnes qui poterant
ad bella procedere. quadraginta milia quingenti. Por-
ro filiorum manasse per generationes et familias ac domos
cognationum suarum. recensiti sunt per nomina singulorum a vi-
ginti annis et supra omnes qui poterant ad bella procedere. tri-
ginta duo milia ducenti. De filiis beniamin per
generationes et familias ac domos cognationum suarum. re-
censiti sunt nominibus singulorum a vicesimo anno et supra.
omnes qui poterant ad bella procedere. triginta quinque milia qua-
dringenti. De filiis dan per generationes et familias ac do-
mos cognationum suarum. recensiti sunt nominibus singulorum
a vicesimo anno et supra. omnes qui poterant ad bella procedere.
sexaginta duo milia septingenti. De filiis aser per
generationes et familias ac domos suas et cognationum sua-
rum. recensiti sunt per nomina singulorum a vicesimo anno et
supra. omnes qui poterant ad bella procedere. quadraginta milia
et mille quingenti. De filiis neptalim per generationes et fa-
milias ac domos cognationum suarum. recensiti sunt nominibus
singulorum a vicesimo anno et supra qui poterant ad bel-
la procedere. quinquaginta tria milia quadringenti. Hii sunt
quos numeraverunt moyses et aaron et duodecim principes
israel. singulos per domos cognationum suarum. fueruntque
omnes numero filiorum israel per domos et familias suas a
vicesimo anno et supra qui poterant ad bella procedere.
sexcenta tria milia virorum quingenti quinquaginta. Le-
vite autem in tribu familiarum suarum non sunt numerati cum eis.

II

Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Tribum levi noli numerare. neque ponas summam
eorum cum filiis israel. Sed constitue eos super tabernaculum
testimonii et cuncta vasa eius. et quicquid ad cerimonias
pertinet. Ipsi portabunt tabernaculum et omnia utensilia eius.
et erunt in ministerio. ac per gyrum tabernaculi metabuntur.
Cum proficiscendum fuerit. deponent levite tabernaculum.
Cum castra metanda. erigent. Quisquis exter-
norum accesserit occidetur. Castrametabuntur autem filii
israel unusquisque per turmas et cuneos. atque exercitum suum.
Porro levite per gyrum tabernaculi figent tentoria. ne
fiat indignatio super multitudinem filiorum israel. et excu-
babunt in custodiis tabernaculi testimonii. Feceruntque
I filii israel iuxta omnia que preceperat dominus moysi.]
Locutusque est dominus ad moysen et aaron
dicens. Singuli per turmas signa atque vexilla
et domos cognationum suarum castrametabuntur filiorum
israel per gyrum tabernaculi testimonii. Ad orientem iu-
das figet tentoria per turmas exercitus sui. Eritque
princeps filiorum eius naason filius aminadab.
et omnis de stirpe eius summa pugnantium septuaginta
quattuor milia sexcentorum. Iuxta eum castrame-
tati sunt de tribu ysachar. quorum princeps fuit na-
thanahel filius suar. et omnis numerus pugnatorum eius quin-
quaginta quattuor milia quadringenti. In tribu zabu-
lon princeps fuit heliab filius helom. et omnis de
stirpe eius exercitus pugnatorum quinquaginta septem mi-
lia quadringenti. Universi qui in castris iude ad nu-
merati sunt fuerunt centum octoginta sex milia qua-
dringenti. et per turmas suas primi egredientur. In
castris filiorum ruben ad meridianam plagam erit
princeps elisur filius sedeur. et cunctus exercitus pu-
gnatorum eius qui numerati sunt quadraginta sex milia quin-
genti. Iuxta eum castrametati sunt de tribu symeon. quorum prin-
ceps fuit salamihel filius surisaddai. et cunctus exerci-
tus pugnatorum eius qui numerati sunt quinquaginta novem mili-
a trecenti. In tribu gad. princeps fuit heliasaph
filius duhel. et cunctus exercitus pugnatorum eius qui nu-
merati sunt quadraginta quinque milia sexcenti quinqua-
ginta. Omnes qui recensiti sunt in castris ruben centum
quinquaginta milia et mille quadringenti quinquagin-
ta per turmas suas in secundo loco proficiscentur. Leva-
bitur autem tabernaculum testimonii per officia levitarum
et turmas eorum. quomodo erigetur ita et deponetur. Singuli
per loca et ordines suos proficiscentur. Ad occidentalem
plagam erunt castra filiorum ephraim. quorum princeps
fuit helisama filius ammiud. cunctus exercitus pugnatorum
eius qui numerati sunt quadraginta milia quingenti. Et
cum eis tribus filiorum manasse. quorum princeps fuit ga-
malihel filius phadassur. cunctusque exercitus pug-
natorum eius qui numerati sunt triginta duo milia ducenti.
In tribu filiorum beniamin princeps fuit abidan
filius gedeonis. et cunctus exercitus pugnatorum eius qui recen-
siti sunt triginta quinque milia quadringenti. Omnes qui
numerati sunt in castris ephraim centum octo milia cen-
tum. per turmas suas tertii proficiscentur. Ad aquilonis
partem castrametati sunt filii dan. quorum princeps fuit
ahiezer filius amisaddai. cunctus exercitus pug-
natorum eius qui numerati sunt sexaginta duo milia septin-
genti. Iuxta eum fixere tentoria de tribu aser. quorum
princeps fuit phegihel filius ochran. cunctus exercitus
pugnatorum eius qui numerati sunt quadraginta milia et mil-
le quingenti. De tribu filiorum neptalim princeps fuit
ahira filius henan. cunctus exercitus pugnatorum eius
quinquaginta tria milia quadringenti. Omnes qui numerati
sunt in castris dan. fuerunt centum quinquaginta sep-
tem milia sexcenti. et novissimi proficiscentur. Hic
numerus filiorum israel per domos cognationum suarum et tur-
mas divisi exercitus sexcenta tria milia quingenti
quinquaginta. Levite autem non sunt numerati inter filios

israhel. Sicut preceperat dominus moysi. Feceruntque filii israhel iux-
ta omnia que mandaverat dominus. Castrametati sunt per turmas
suas et profecti per familias ac domos patrum suorum.
Hee sunt generationes aaron III
et moysi in die qua locutus est dominus ad moysen in
monte synai. et hec nomina filiorum aaron. primo-
genitus eius nadab deinde abiu. et eleazar. et ithamar.
Hec nomina filiorum aaron sacerdotum qui uncti sunt et quorum
replete et consecrate manus ut sacerdotio fungerentur.
Mortui sunt nadab et abiu. cum offerrent ignem alie-
num in conspectu domini in deserto synai absque liberis.
functique sunt sacerdotio eleazar et ythamar cum a-
aron patre suo. Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Applica tribum levi et fac stare in conspec-
tu aaron sacerdotis. ut ministrent ei et excubent
et observent quicquid ad cultum pertinet multitudinis
coram tabernaculo testimonii. et custodiant va-
sa tabernaculi servientes in ministerio eius. Dabis-
que dono levitas aaron et filiis eius quibus traditi sunt
a filiis israhel. aaron autem et filios eius constitues
super cultum sacerdotii. Externus qui ad ministrandum
accesserit morietur. Locutusque est dominus ad moysen di-
cens. Ego tuli levitas a filiis israhel. pro omni primo-
genito qui aperit vulvam in filiis israhel. Eruntque le-
vite mei. meum est enim omne primogenitum. Ex quo
percussi primogenitos in terra egypti. sanctificavi
michi quicquid primum nascitur in israhel ab homine
usque ad pecus mei sunt. ego dominus. Locutus est dominus ad mo-
ysen in deserto synai dicens. Numera filios le-
vi per domos patrum suorum et familias omne mascu-
lum ab uno mense et supra. Numeravit moyses ut preceperat
dominus. Et inventi sunt filii levi per nomina sua gerson. et
caath. et merari. Filii gerson lebni. et semei.
Filii caath amram. et ysaar. hebron. et ozihel.
Filii merari mooli. et musi. De gerson fuere
familie due. lebnitica et semeitica. quarum nu-
meratus est populus sexus masculini ab uno mense et su-
pra septem milia quingentorum. Hii post tabernaculum
metabuntur ad occidentem sub principe heliasaph
filio lahel. et habebunt excubias in tabernaculo
federis ipsum tabernaculum et operimentum eius. tentorium
quod trahitur ante fores tecti federis et cortinas atrii.
Tentorium quoque quod appenditur in introitu atrii
tabernaculi. et quicquid ad ritum altaris pertinet. fu-
nes tabernaculi et omnia utensilia eius. Cognatio caat
hi habebit populos amramitas et ysaaritas et hebro-
nitas et ozihelitas. Hee sunt familie caathitarum
recensite per nomina sua omnes generis masculini ab
uno mense et supra octo milia sexcenti. habebunt
excubias sanctuarii. et castrametabuntur ad meridia-
nam plagam. Princepsque eorum erit heliasap-
phan filius ozihel. et custodiet archam. mensamque
et candelabrum. altaria et vasa sanctuarii. in quibus mi-
nistratur. et velum. cunctamque huiuscemodi supellec-
tilem. Princeps autem principum levitarum eleazar filius
aaron sacerdotis erit super excubitores custodie sanctu-
arii. At vero de merari erunt populi moolite. et musi-
te. recensiti per nomina sua omnes generis masculini ab
uno mense et supra sex milia ducenti. Princeps
eorum suriel filius abiahiel. in plaga septentrionali
castrametabuntur. Erunt sub eorum custodia tabule taberna-
culi. et vectes et columpne ac bases earum et omnia que ad
cultum pertinent huiuscemodi. Columpneque atrii per
circuitum cum basibus suis et paxilli cum funibus. Castra-
metabuntur ante tabernaculum federis. id est ad orien-
talem plagam moyses et aaron cum filiis suis habentes
custodiam sanctuarii. in medio filiorum israhel. Quisquis
alienus accesserit. morietur. Omnes levite quos numeravit
moyses et aaron. iuxta preceptum domini per familias
suas in genere masculino a mense uno et supra. fuerunt
viginti duo milia. Et ait dominus ad moysen. Numera
primogenitos sexus masculini de filiis israhel a
mense uno et supra. et habebis summam eorum. Tollesque
levitas michi pro omni primogenito filiorum israhel ego sum
dominus. et pecora eorum pro universis primogenitis pec-
corum filiorum israhel. Recensuit moyses sicut preceperat
dominus primogenitos filiorum israhel. et fuerunt masculi
per nomina sua a mense uno et supra. viginti duo milia
ducenti septuaginta tres. Locutusque est dominus ad mo-
ysen dicens. Tolle levitas pro primogenitis filiorum
israhel. et pecora levitarum pro pecoribus eorum. Eruntque
levite mei. ego sum dominus. in preceptis meis ambulent.
In precio autem ducentorum septuaginta trium qui exce-
dunt numerum levitarum de primogenitis filiorum israhel
accipies quinque siclos per singula capita ad mensu-
ram sanctuarii. Siclus habet obolos viginti. Dabisque pe-
cuniam aaron et filiis eius precium eorum qui supra sunt. Tulit
igitur moyses pecuniam eorum qui fuerant amplius et
quos redemerant a levitis pro primogenitis filiorum
israhel mille trecentorum sexaginta quinque siclorum
iuxta pondus sanctuarii. et dedit eam aaron et filiis eius
iuxta verbum quod preceperat sibi dominus. IIII
Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Tollite
summam filiorum caath de medio levitarum per domos
et familias suas a tricesimo anno et superius
usque ad quinquagesimum annum omnium qui ingrediuntur
ut stent et ministrent in tabernaculo federis. Hic est
cultus filiorum caath. tabernaculum federis et sanctum sanctorum.
Ingredientur aaron et filii eius quando movenda sunt castra. et de-
ponent velum quod pendet ante fores. involventque eo archam testi-
monii. et operient rursum velamine yacinthinarum pel-
lium. extendentque desuper pallium totum yacinthinum. et inducent
vectes. Super mensam quoque propositionis involvent yacinthio
pallio. et ponent cum ea turibula et mortariola.
cyathos et crateras. ad libamina fundenda. pa-
nes semper in ea erunt. Extendentque desuper pallium coc-
cineum. quod rursum operient velamento yacinthinarum
pellium et inducent vectes. Sument et pallium ya-

anthinū quo opient candlabr̄ cū lucnis ⁊ for
cipib; suis ⁊ emunctoriis ⁊ cūctis uasis olei q̄
ad concinnandas lucnas necessaria s̄ ⁊ sup omnia
ponēt opimītū yacinthinar pelliū ⁊ inducēt
uectes. nec n̄ ⁊ altare aureū īuoluēt yacinthino
uestimto ⁊ extendēt d̄sup opimītū yacinthi
nar pelliū inducēt q; uectes. Omīa uasa qb; mi
nistrat̄ ī sctuario īuoluēt iacinthino pallio ⁊ ex
tendēt d̄sup opimītū yacinthinar pelliū ⁊ indu
cēt uectes. S; ⁊ altare mundabt̄ cine ⁊ īuoluēt illd̄ pur
pureo uestimto. ponēt q; cū eo oīa uasa q̄b; ī ministerio e
utunt̄. id est ignium receptacla. fuscinulas ac tridētes
uncinos ⁊ batilla. Cuncta uasa altaris opiēt simul
uelamine yacinthinar pelliū ⁊ inducēt uectes. Cūq; in
uoluerit aarō ⁊ filii ei' sctuariū ⁊ oīa uasa ei' ī cōmotiōe
castror. tc̄ ītrabūt filii caath ut portēt īuoluta. ⁊ n̄ tā
gēt uasa sctuarii ne moriant̄. Ista s̄ onera filior ca
ath ī tabnaclo federis. sr q̄s erit eleazar filii aaron
sacerdotis ad cui' ptinet cura olei ad cōcinnandas lucnas.
⁊ cōpositionis incensi. ⁊ sacrificiū q̄d sp offert. ⁊ oleū unc
tionis ⁊ q̄cq̄d ad cultū tabnacli ptinet ⁊ oīum uasor q̄ ī
sctuario s̄. Locut' q; ē d̄s ad moysē ⁊ aarō dicēs. Nolite
pdē ppl̄m caath d̄ medio leuitar. S; hoc facite ei' ut
uiuāt ⁊ n̄ moriant̄ si tetigerit scā scor. Aarō ⁊ filii
ei' intrabt̄. ipi q; disponēt opa sigulor. ⁊ diuident q̄d por
tare q̄s debeat. Alii nulla curiositate uideāt q̄ ī
sctuario st̄ p'q̄ īuoluant̄. alioq̄n morient̄. Locut' ē d̄s ad mo
ysē dicēs. Tolle summā ⁊ filior gersō. p domos ac fami
lias ⁊ cognatōes suas. a triginta annis ⁊ sup' usq; ad annos qnq̄ginta.
Numera oēs q̄ īgrediunt̄ ⁊ ministrāt ī tabnaclo federis. Hoc ē
officiū familie gersonitar ut portēt cortinas tabnacli
⁊ tectū federis opimitū aliud ⁊ sup' ea uelamī yacinthini
tentoriū q; qd' pendet ī introitu tabnacli federis. Cortinas atrii
⁊ uelum in introitu qd̄ e an tabnaclū. Oīa q̄ ad altare p
tinēt funiculos ⁊ uasa ministerii. iubente aa
ron ⁊ filiis ei' portabt̄ filii gerson ⁊ sciet̄ sigu
li cui debeant oneri mancipari. Hic ē cult' familie
gersonitar in tabnaclo federis. eruntq; sub manu
ythamar filii aaron sacerdotis. Filios quoq; me
rari p familias ⁊ domos patrū suor recensebis
a triginta annis ⁊ sup' usq; ad annos quinquaginta.
oēs qui īgrediunt̄ ad officiū ministerii sui ⁊ cul
tū federis testimonii. Hec s̄ onera eor. portabūt
tabulas tabnacli ⁊ uectes ei'. columpnas ⁊ ba
ses ear. Columpnas quoq; atrii p circuitū c̄ basib'
⁊ paxillis ⁊ funib; suis. Oīa uasa ⁊ suppellecti
lē ad numer accipiet. sicq; portabūt. Hoc est
officiū familie merarītar ⁊ ministeriū in tab
naclo federis. Eruntq; sub manu ythamar filii
aaron sacerdotis. Recensuer' g' moyses ⁊ aarō
⁊ principes synagoge filios caath p cognatōes ⁊
domos patrū suor a triginta annis ⁊ sup' usq;
ad quinquagesimū annū. oēs q̄ īgrediunt̄ ad ministeriū
tabernacli federis. ⁊ inuenti s̄ duo milia sep
tingenti quinquaginta. Hic ē nūs ppli caath q̄ ī
trant tabnaculū federis. Hos numerauit mo
yses ⁊ aaron iuxta s'monē dn̄i p manū mo
ysi. Numerati s̄ ⁊ filii gerson p cognatōes ⁊ do
mos patr suor a triginta annis ⁊ sup' usq; ad
annū quinquagesimū oēs q̄ ingrediunt̄ ut mi
nistrent in tabnaculo federis. Et inuenti sūt
duo milia sexcenti triginta. Hic ē ppls gerso
nitar quos numerauit moyses ⁊ aaron iuxta u
bū dn̄i. Numerati s̄ ⁊ filii merari p cognatōes ⁊ do
mos patr suor a triginta annis ⁊ sup' usq; ad
annū quinquagesimū. oēs q̄ ingrediunt̄ ad explē
dos ritus tabnacli federis. ⁊ inuenti s̄ tria mi
lia ducenti. Hic ē nūs filior merari. quos recē
suerūt moyses ⁊ aaron iuxta ipiū dn̄i p ma
nū moysi. Oēs q̄ recensiti s̄ d̄ leuitis ⁊ quos
fecit ad numerare moyses ⁊ aaron ⁊ principes
isrl̄ p cognatōes ⁊ domos patr suor a triginta
annis ⁊ sup'. usq; ad annū quinquagesimū. ingre
dientes ad ministeriū tabnacli ⁊ onera por
tanda. fuer' simul octo milia quingenti octogin
ta. Iuxta u'bū dn̄i recensuit eos moyses un
umquemq; iuxta officiū ⁊ onera sua. sic pceperat ei d̄s.

V

Locutusq; ē d̄s ad moysen
dicēs. Precipe filiis isrl̄. ut eiciant de castris
omnē leprosū ⁊ q̄ semine fluit. pollutusq; est
sup mortuo. tam masculū q̄ feminā eicite
de castris. ne contaminēt ea cū habitauerint uo
biscū. feceruntq; ita filii isrl̄ ⁊ eiecerunt eos ex
tra castra. sic locut' erat d̄s moysi. Locut' ē d̄s ad
moysen dicēs. Loquere ad filios isrl̄. Vir siue
mulier cū fecerint ex omnib; peccatis q̄ solent hoīb;
accidere. ⁊ p negligentiā trāsgressi fuerint ma
datū dn̄i atq; deliquerint. confitebunt peccatū
suū. ⁊ reddet ipm caput quintāq; parte d̄sup ei
q̄ peccauerit. Sin aūt nō fuerit q̄ recipiat. dabit
dn̄o ⁊ erit sacerdotis. excepto ariete q̄ offert̄
p expiatione ut sit placabilis hostia. Oēs
quoq; primitie q̄s offerent filii isrl̄ ad sacerdo
tē ptinēt. ⁊ q̄cq̄d ī sctuariū offertur a singulis ⁊
traditur manib; sacerdotis. ipius erit. Locut' ē d̄s
ad moysen dicēs. Loquere ad filios isrl̄ ⁊ dices
ad eos. Vir cui' uxor errauerit. maritūq; cō
temnens dormierit cū altero uiro. ⁊ h' maritus de
phendere n̄ quiuerit. s; latet adulteriū. ⁊ testib;
argui n̄ potest. q̄r n̄ ē inuenta ī stupro. si
spc zelotipie concitauerit uirū contra uxorē
suā. que ul' polluta ē ul' falsa suspicione appe
titur. adducet eā ad sacerdotē. ⁊ offeret obla
tionē p illa. decimā partē sati farine ordacie.
n̄ fundet sup eā oleū. nec īponet thus. q̄r
sacrificiū zelotipie ē. ⁊ oblatio inuestigans ad
ulteriū. Offeret g' eam sacerdos ⁊ statuet corā dn̄o.
Assumetq; aquā scām ī uase fictili. ⁊ pauxil

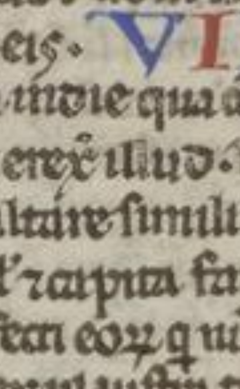
lum erit de pavimento tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit mulier in conspectu Domini, discooperiet sacerdos caput eius, et ponet super manus eius sacrificium recordationis et oblationem zelotypiae; ipse autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum execratione maledicta congessit. Adiurabitque eam et dicet: Si non dormivit alienus tecum, et si non polluta es deserto mariti toro, non te nocebunt aquae istae amarissimae, in quas maledicta congessi. Sin autem declinasti a viro tuo atque polluta es, et concubuisti cum altero viro, his maledictionibus subiacebis: Det te Dominus in maledictionem exemplumque cunctorum in populo suo; putrescere faciat femur tuum, et tumens uterus tuus disrumpatur. Ingrediantur aquae maledictae in ventrem tuum, et utero tumescente putrescat femur. Et respondebit mulier: Amen, amen. Scribetque sacerdos in libello ista maledicta, et delebit ea aquis amarissimis, in quas maledicta congessit, et dabit ei bibere. Quas cum hauserit, tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypiae, et elevabit illud coram Domino, imponetque super altare, ita dumtaxat ut prius pugillum sacrificii tollat de eo quod offertur, et incendat super altare; et sic potum det mulieri aquas amarissimas. Quas cum biberit, si polluta est et contempto viro adulterii rea, pertransibunt eam aquae maledictionis, et inflato ventre computrescet femur; eritque mulier in maledictionem et in exemplum omni populo. Quod si polluta non fuerit, erit innoxia, et faciet liberos. Ista est lex zelotypiae. Si declinaverit mulier a viro suo, et si polluta fuerit, maritusque zelotypiae spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu Domini, et fecerit ei sacerdos iuxta omnia quae scripta sunt, maritus absque culpa erit, et illa recipiet iniquitatem suam.

VI

Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: Loquere ad filios Israel, et dices ad eos: Vir sive mulier cum fecerint votum ut sanctificentur, et se voluerint Domino consecrare, vino et omni quod inebriare potest abstinebunt. Acetum ex vino, et ex qualibet alia potione, et quidquid de uva exprimitur, non bibent; uvas recentes siccasque non comedent cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrantur. Quidquid ex vinea esse potest, ab uva passa usque ad acinum non comedent. Omni tempore separationis suae novacula non transibit super caput eius usque ad completum diem quo Domino consecratur. Sanctus erit, crescente caesarie capitis eius. Omni tempore consecrationis suae super mortuum non ingredietur, nec super patris quidem et matris et fratris sororisque funere contaminabitur, quia consecratio Dei sui super caput eius est. Omnes dies separationis suae sanctus erit Domino. Sin autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo, polluetur caput consecrationis eius; quod radet illico in eadem die purgationis suae, et rursum in septima. In octavo autem die offeret duos turtures vel duos pullos columbae sacerdoti in introitu foederis testimonii. Facietque sacerdos unum pro peccato et alterum in holocaustum, et deprecabitur pro eo, quia peccavit super mortuo, sanctificabitque caput eius in die illa; et consecrabit Domino dies separationis suae, offerens agnum anniculum pro peccato; ita tamen ut dies priores irriti fiant, quia polluta est sanctificatio eius. Ista est lex consecrationis. Cum dies quos ex voto decreverat complebuntur, adducet eum ad ostium tabernaculi foederis, et offeret oblationem eius Domino, agnum anniculum immaculatum in holocaustum, et ovem anniculam immaculatam pro peccato, et arietem immaculatum hostiam pacificam, canistrum quoque panum azymorum qui conspersi sunt oleo, et lagana absque fermento uncta oleo, ac libamina singulorum; quae offeret sacerdos coram Domino, et faciet tam pro peccato quam in holocaustum. Arietem vero immolabit hostiam pacificam Domino, offerens simul canistrum azymorum et libamenta quae ex more debentur. Tunc radetur nazaraeus ante ostium tabernaculi foederis caesarie consecrationis suae; tolletque capillos eius, et ponet super ignem, qui est suppositus sacrificio pacificorum. Et armum coctum arietis, tortamque absque fermento unam de canistro, et laganum azymum unum, et tradet in manibus nazaraei postquam rasum fuerit caput eius. Susceptaque rursum ab eo, elevabit in conspectu Domini; et sanctificata sacerdotis erunt, sicut pectusculum quod separari iussum est, et femur. Post haec potest bibere nazaraeus vinum. Ista est lex nazaraei, cum voverit oblationem suam Domino tempore consecrationis suae, exceptis his quae invenerit manus eius. Iuxta quod mente devoverat, ita faciet ad perfectionem sanctificationis suae. Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Loquere Aaron et filiis eius: Sic benedicetis filiis Israel, et dicetis eis: Benedicat tibi Dominus, et custodiat te. Ostendat Dominus faciem suam tibi, et misereatur tui. Convertat Dominus vultum suum ad te, et det tibi pacem. Invocabuntque nomen meum super filios Israel, et ego benedicam eis.

VII

Factum est autem in die qua complevit Moyses tabernaculum, et erexit illud, unxitque et sanctificavit cum omnibus vasis suis, altare similiter et vasa eius. Obtulerunt principes Israel et capita familiarum, qui erant per singulas tribus, praefectique eorum qui numerati fuerant, munera coram Domino, sex plaustra tecta cum duodecim bubus. Unum plaustrum obtulere duo duces, et unum bovem singuli. Obtuleruntque ea in conspectu Domini tabernaculi. Ait autem Dominus ad Moysen: Suscipe ab eis ut serviant in ministerio tabernaculi, et trades ea levitis iuxta ordinem ministerii sui. Itaque cum suscepisset Moyses plaustra et boves, tradidit eos levitis. Duo plaustra et quattuor boves dedit filiis Gerson, iuxta id quod habebant necessarium. Quattuor alia plaustra et octo boves dedit filiis Merari secundum officia et cultum suum, sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. Filiis autem Caath non dedit plaustra et boves, quia in sanctuario serviunt, et onera propriis portant humeris. Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris die qua unctum est oblationem suam ante altare. Dixitque Dominus ad Moysen: Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem al-

tuis. Primo die obtulit oblationem suam naason
filius aminadab de tribu iuda. fueruntque in ea aceta
bulum argenteum pondo centum triginta siclorum. p
hiala argentea habens septuaginta siclorum. phi
ala argentea habens septuaginta syclos iuxta
pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo
in sacrificium. mortariolum ex decem syclis aureis ple
num incenso. Bouem de armento et arietem et agnum anni
culum in holocaustum. hyrcumque pro peccato. et in sacrificio
pacificorum boues duos. arietes quinque. hyrcos quin
que agnos anniculos quinque. Hec est oblatio naa
son filii aminadab. Secundo die obtulit nathana ·2·
hel filius suar dux de tribu ysachar. acetabulum ar
genteum. appendentem centum triginta syclos. phya
lam argenteam habentem septuaginta syclos iuxta pon
dus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in
sacrificium. mortariolum aureum habens decem syclos ple
num incenso. Bouem de armento. et arietem et agnum an
niculum in holocaustum. hyrcumque pro peccato. in sacrifi
tio pacificorum boues duos. arietes quinque. hyr
cos quinque agnos anniculos quinque. Hec fuit o
blatio nathanahel filii suar. Tertio die prin ·3·
ceps filiorum zabulon heliab filius helon ob
tulit acetabulum argenteum appendentem centum
triginta syclos. fialam argenteam habentem septua
ginta syclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum
simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum au
reum appendens decem syclos plenum incenso. Bo
uem de armento. et arietem. et agnum anniculum in holocau
stum. hyrcumque pro peccato. et in sacrificio pacificorum. bo
ues duos. arietes quinque. hyrcos quinque. agnos annu
culos quinque. Hec est oblatio heliab filii helon. Die ·4·
quarto princeps filiorum ruben helysur filius se
deur obtulit acetabulum argenteum appendentem cen
tum triginta siclos. phyalam argenteam habentem septu
aginta syclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum
simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum au
reum appendens decem syclos plenum incenso. Bouem
de armento. et arietem. et agnum anniculum in holocaustum
hyrcumque pro peccato. et in hostias pacificorum. boues
duos. arietes quinque. hyrcos quinque. agnos anniculos quinque. Hec
fuit oblatio helysur filii sedeur. Die quinto prin ·5·
ceps filiorum symeon. salamihel filius surisad
dai obtulit acetabulum argenteum appendentem centum
triginta syclos. phyalam argenteam habentem sep
tuaginta syclos ad pondus sanctuarii. utrumque ple
num simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum au
reum appendentem decem syclos. plenum incenso. Bo
uem de armento. et arietem et agnum anniculum in holoca
ustum. hyrcumque pro peccato. et in hostias pacificorum. bo
ues duos. arietes quinque. hyrcos quinque. agnos
anniculos quinque. Hec fuit oblatio salamihel
filii surisaddai. Die sexto princeps filiorum gad ·6·
heliasaph filius duhel obtulit acetabulum

argenteum appendentem centum triginta syclos. phia
lam argenteam habentem septuaginta syclos ad pon
dus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendentem
syclos decem plenum incenso. Bouem de armento
et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hyrcum
que pro peccato. et in hostias pacificorum boues duos.
arietes quinque. hyrcos quinque. agnos anniculos
quinque. Hec fuit oblatio helyasaph filii duhel.
Die septimo princeps filiorum ephraim heli ·7·
sama filius amiud. obtulit acetabulum argen
teum appendentem centum triginta syclos. phyalam
argenteam habentem septuaginta syclos ad pondus
sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo
in sacrificium. mortariolum aureum appendentem decem
syclos plenum incenso. Bouem de armento. et arietem.
et agnum anniculum in holocaustum. hyrcumque pro
peccato. et in hostias pacificas. boues duos. arie
tes quinque. hyrcos quinque. agnos anniculos quinque. Hec fuit o
blatio helysama filii amiud. Die octauo prin ·8·
ceps filiorum manasse gamalihel filius pha
dassur obtulit acetabulum argenteum appendentem
centum triginta syclos. phyalam argenteam haben
tem septuaginta syclos ad pondus sanctuarii. u
trumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium.
mortariolum aureum appendens decem syclos plenum
incenso. Bouem de armento. et arietem. et agnum anni
culum in holocaustum. hyrcumque pro peccato et in hostias
pacificorum. boues duos. arietes quinque. hyrcos
quinque. agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio
gamalihel filii phadassur. Die nono princeps ·9·
filiorum beniamin. abidam filius gedeonis obtu
lit acetabulum argenteum appendentem centum trigin
ta syclos. phyalam argenteam habentem septuagin
ta syclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum si
mila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum au
reum appendentem decem syclos plenum incenso. Bouem
de armento. et arietem et agnum anniculum in holocaustum.
hyrcumque pro peccato. et in hostias pacificorum. boues
duos. arietes quinque. hyrcos quinque. agnos anni
culos quinque. Hec fuit oblatio abidam filii ge
deonis. Die decimo princeps filiorum dan ahie ·10·
zer filius amisaddai obtulit acetabulum ar
genteum appendentem centum triginta syclos. phy
alam argenteam habentem septuaginta syclos ad
pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendentem de
cem syclos plenum incenso. Bouem de armento et ari
etem. et agnum anniculum in holocaustum. hyrcumque
pro peccato. et in hostias pacificorum. boues duos.
arietes quinque. hyrcos quinque. agnos annicu
los quinque. Hec fuit oblatio ahiezer filii a
misaddai. Die undecimo princeps filiorum a ·11·
ser. phagaihel filius ochran obtulit ac

acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos
phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad
pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo
in sacrificium. mortariolum aureum appendens decem
siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro pec
cato. et in hostias pacificorum. boves duos arietes
quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque.
Hec fuit oblatio phagaihel filii ochran. Die
12 duodecimo princeps filiorum neptalim achira fi
lius henan obtulit acetabulum argenteum appen
dens centum triginta siclos. Phialam argenteam haben
tem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque
plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortario
lum aureum appendens decem siclos plenum incenso.
Bovem de armento. et arietem. et agnum anniculum in ho
locaustum. hircumque pro peccato. et in hostias pacifico
rum. boves duos. arietes quinque hircos quinque. agnos
anniculos quinque. Hec fuit oblatio achira filii he
nan. Hec in dedicatione altaris oblata sunt a principi
bus israel in die qua consecratum est. acetabula argen
tea duodecim. phiale argentee duodecim. mortario
la aurea duodecim. Ita ut centum triginta siclos
argenti haberet unum acetabulum. et septuaginta
siclos una phiala. id est in commune vasorum omnium
ex argento. sicli duo milia quadringenti pondere
sanctuarii. mortariola aurea duodecim plena in
censo. denos siclos appendentia pondere sanctu
arii. id est simul auri sicli centum viginti. Bo
ves de armento in holocaustum duodecim. arietes
duodecim. agni anniculi duodecim. et libamenta eorum.
hirci duodecim pro peccato. hostie pacificorum. boves
viginti quattuor. arietes sexaginta. hirci se
xaginta. agni anniculi sexaginta. Hec obla
ta sunt in dedicatione altaris quando unctum est. Cumque in
grederetur moyses tabernaculum federis ut consuleret
oraculum. audiebat vocem loquentis ad se de propitia
torio quod erat super archam testimonii inter duos cheru
bim. unde et loquebatur ei.

VIII

Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et
dices ad eum. Cum posueris septem lucernas. can
delabrum in australi parte erigatur. Hoc igitur precipe
ut lucerne contra boream e regione respiciant ad mensam
panum propositionis contra israel. Cum posueris septem lucer
nas. contra eam partem quam candelabrum respicit lucere
debebunt. Fecitque aaron et imposuit lucernas super
candelabrum ut preceperat dominus moysi. Hec autem erat
factura candelabri. ex auro ductili tam medius
stipes quam cuncti ex utroque calamorum latere nasce
bantur. iuxta exemplum quod ostendit dominus moysi.
ita operatus est candelabrum. Et locutus est dominus ad mo
ysen dicens. tolle levitas de medio filiorum israel.
et purificabis eos iuxta hunc ritum. aspergantur aqua
lustrationis. et radant omnes pilos carnis sue. cumque la
verint vestimenta sua et mundati fuerint tollent bovem
de armentis. et libamentum eius similam oleo conspersam. Bovem autem
alterum de armento tu accipies pro peccato. et applicabis le
vitas coram tabernaculo federis. convocata omni multitu
dine filiorum israel. Cumque levite fuerint coram domino. po
nent filii israel manus suas super eos et offeret aaron le
vitas munus in conspectu domini a filiis israel ut serviant in
ministerio eius. Levite quoque ponent manus suas super
capita boum. e quibus unum facies pro peccato. et alterum in ho
locaustum domini ut depreceris pro eis. Statuesque levitas
in conspectu aaron et filiorum eius. et consecrabis oblatos
domino ac separabis de medio filiorum israel ut sint mei. Et
postea ingredientur tabernaculum federis ut serviant mihi.
Sicque purificabis et consecrabis eos in oblationem domini. quoniam
dono donati sunt mihi a filiis israel. pro primogenitis que aperiunt
omnem vulvam in israel accepi eos. Mea sunt enim omnia pri
mogenita filiorum israel. tam ex hominibus quam ex iumentis.
ex die qua percussi omne primogenitum in terra egypti sanctifica
vi eos mihi. et tuli levitas pro cunctis primogenitis
filiorum israel. tradidique eos dono aaron et filiis eius de
medio populi. ut serviant mihi pro israel in tabernaculo fede
ris. et orent pro eis ne sit in populo plaga. si ausi fu
erint accedere ad sanctuarium. Feceruntque moyses
et aaron et omnis multitudo filiorum israel super le
vitas que preceperat dominus moysi. purificatique sunt.
et laverunt vestimenta sua. elevavitque eos aaron
in conspectu domini. et oravit pro eis ut purificati ingre
derentur ad officia sua. in tabernaculum federis coram
aaron et filiis eius. Sicut preceperat dominus moysi de levitis
ita factum est. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hec est
lex levitarum. a viginti quinque annis et supra ingredi
entur ut ministrent in tabernaculo federis. Cumque
quinquagesimum annum etatis impleverint. servire
cessabunt. eruntque ministri fratrum suorum in tabernacu
lo federis. ut custodiant que sibi fuerint commendata.
Opera autem ipsa non faciant. Sic dispones levitas
in custodiis suis.

IX

Locutus est dominus ad moysen in deserto synai anno secundo
postquam egressi sunt de terra egypti mense primo dicens.
Faciant filii israel phase in tempore suo quartadecima
die mensis huius ad vesperam. iuxta omnes cerimonias et
iustificationes eius. Precepitque moyses filiis israel.
ut facerent phase. Qui fecerunt tempore suo quartadecima
die mensis ad vesperam in monte synai. iuxta omnia
que mandaverat dominus moysi. fecerunt filii israel. Ecce
autem quidam inmundi super anima hominis qui non poterant facere
pascha in die illo. accedentes ad moysen et aa
ron dixerunt ei. Inmundi sumus super anima hominis.
quare fraudamur ut non valeamus offerre obla
tionem domino in tempore suo inter filios israel. Quibus respon
dit moyses. State ut consulam quid precipiat dominus
de vobis. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis
israel. Homo qui fuerit inmundus super anima. sive in
via procul in gente vestra. faciat phase domino mense se

cundo. quartadecima die ad vesperum cum azimis et lactucis agrestibus comedent illud. Non relinquent ex eo quippiam usque mane, et os eius non confringent. Omnem ritum phase observabunt. Si quis autem et mundus est, et in itinere non fuit, et tamen non fecit phase, exterminabitur anima illa de populis suis, quia sacrificium Domino non obtulit tempore suo: peccatum suum ipse portabit. Peregrinus quoque et advena si fuerint apud vos, facient phase Domini iuxta ceremonias et iustificationes eius. Preceptum idem erit apud vos tam advene quam indigene. Igitur die qua erectum est tabernaculum, operuit illud nubes. A vespere autem super tentorium erat quasi species ignis usque mane. Sic fiebat iugiter: per diem operiebat illud nubes, et per noctem quasi species ignis. Cumque ablata fuisset nubes que tabernaculum protegebat, tunc proficiscebantur filii Israel: et in loco ubi stetisset nubes, ibi castrametabantur. Ad imperium Domini proficiscebantur, et ad imperium illius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum, manebant in eodem loco: et si evenisset ut multo tempore maneret super illud, erant filii Israel in excubiis Domini, et non proficiscebantur quotquot diebus fuisset nubes super tabernaculum. Ad imperium Domini erigebant tentoria, et ad imperium illius deponebant. Si fuisset nubes a vespere usque ad mane, et statim diluculo tabernaculum reliquisset, proficiscebantur: et si post diem et noctem recessisset, dissipabant tentoria. Si vero biduo aut uno mense vel longiori tempore fuisset super tabernaculum, manebant filii Israel in eodem loco, et non proficiscebantur: statim autem ut recessisset, movebant castra. Per verbum Domini figebant tentoria, et per verbum illius proficiscebantur: erantque in excubiis Domini iuxta imperium eius per manum Moysi.

X

Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus convocare possis multitudinem quando movenda sunt castra. Cumque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad ostium tabernaculi federis. Si semel clangueris, venient ad te principes et capita multitudinis Israel. Sin autem prolixior atque concisus clangor increpuerit, movebunt castra primi qui sunt ad orientalem plagam. In secundo autem sonitu et pari ululatu tube, levabunt tentoria qui habitant ad meridiem: et iuxta hunc modum reliqui facient, ululantibus tubis in profectione. Quando autem congregandus est populus, simplex tubarum clangor erit, et non concise ululabunt. Filii autem Aaron sacerdotis clangent tubis: eritque hoc legitimum sempiternum in generationibus vestris. Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimicant adversum vos, clangetis ululantibus tubis, et erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum. Si quando habebitis epulum, et dies festos, et kalendas, canetis tubis super holocaustis et pacificis victimis, ut sint vobis in recordationem Dei vestri. Ego Dominus Deus vester. Anno secundo, mense secundo, vicesima die mensis, elevata est nubes de tabernaculo federis. Profectique sunt filii Israel per turmas suas de deserto Synai, et recubuit nubes in solitudine Pharan. Moveruntque castra primi iuxta imperium Domini in manu Moysi. Filii Iuda per turmas suas, quorum princeps erat Naasson filius Aminadab. In tribu filiorum Ysachar fuit princeps Nathanael filius Suar. In tribu Zabulon erat princeps Heliab filius Helon. Depositumque est tabernaculum, quod portantes egressi sunt filii Gerson et Merari. Profectique sunt et filii Ruben per turmas et ordinem suum, quorum princeps erat Helysur filius Sedeur. In tribu autem filiorum Symeon, princeps fuit Salamihel filius Surisaddai. Porro in tribu Gad erat princeps Helyasaph filius Duhel. Profectique sunt et Caathite portantes sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur, donec venirent ad erectionis locum. Moverunt castra et filii Ephraim per turmas suas, in quorum exercitu princeps erat Helysama filius Ammiud. In tribu autem filiorum Manasse princeps fuit Gamalihel filius Phadassur. Et in tribu Beniamin dux erat Abidan filius Gedeonis. Novissimi castrorum omnium profecti sunt filii Dan per turmas suas, in quorum exercitu princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai. In tribu autem filiorum Aser erat princeps Phegiel filius Ochran. Et in tribu filiorum Neptalim princeps fuit Ahira filius Henan. Hec sunt castra, et profectiones filiorum Israel per turmas suas, quando egrediebantur. Dixitque Moyses Hobab filio Raguel Madianite cognato suo: Proficiscimur ad locum quem Dominus daturus est nobis: veni nobiscum ut benefaciamus tibi: quia Dominus bona promisit Israeli. Cui ille respondit: Non vadam tecum, sed revertar in terram meam, in qua natus sum. Et ille: Noli, inquit, nos relinquere: tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus, et eris ductor noster. Cumque nobiscum veneris, quicquid optimum fuerit ex opibus que nobis traditurus est Dominus, dabimus tibi. Profecti sunt ergo de monte Domini viam trium dierum, arcaque federis Domini precedebat eos, per dies tres providens castrorum locum. Nubes quoque Domini super eos erat per diem cum incederent. Cumque elevaretur arca, dicebat Moyses: Surge Domine, et dissipentur inimici tui, et fugiant qui oderunt te, a facie tua. Cum autem deponeretur, aiebat: Revertere Domine ad multitudinem exercitus Israel.

XI

Interea ortum est murmur populi quasi dolentium pro labore contra Dominum. Quod cum audisset Dominus, iratus est. Et accensus in eos ignis Domini, devoravit extremam castrorum partem. Cumque clamasset populus ad Moysen, oravit Moyses Dominum, et absorptus est ignis. Vocavitque nomen loci illius, Incensio: eo quod incensus fuisset contra eos ignis Domini. Vulgus quippe promiscuum, quod ascenderat cum eis, flagravit desiderio, sedens et flens, iunctis sibi pariter filiis Israel, et ait: Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Recor

tamur piscium quos comedebamus in egypto gratis. In mentem nobis veniunt cucumeres et pepones porrique et cepe et allia. Anima nostra arida est nichil aliud respiciunt oculi nostri nisi man. Erat autem man quasi semen coriandri coloris bdellii. Circuibatque populus et colligens illud frangebat mola sive terebat in mortario coquens in olla et faciens ex eo tortulas saporis quasi panis oleati. Cumque descenderet nocte super castra ros descendebat pariter et man. Audivit ergo moyses flentem populum per familias singulos per ostia tentorii sui. Iratusque est furor domini valde. Sed et moysi intolerabilis res visa est. Et ait ad dominum. Cur afflixisti servum tuum? Quare non invenio gratiam coram te? Et cur posuisti pondus universi populi huius super me? Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem vel genui eam, ut dicas michi porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum, et defer in terram pro qua iurasti patribus eorum? Unde michi carnes ut dem tante multitudini? Flent contra me dicentes: da nobis carnes ut comedamus. Non possum solus sustinere omnem hunc populum quia gravis est michi. Sin aliter tibi videtur, obsecro ut interficias me et inveniam gratiam in oculis tuis ne tantis afficiar malis. Et dixit dominus ad moysen. Congrega michi septuaginta viros de senioribus israel quos tu nosti quod senes populi sint ac magistri, et duces eos ad ostium tabernaculi federis faciesque ibi stare tecum ut descendam et loquar tibi, et auferam de spiritu tuo tradamque eis ut sustentent tecum onus populi et non tu solus graveris. Populo quoque dices: Sanctificamini, cras comedetis carnes. Ego enim audivi vos dicere: quis dabit nobis escas carnium? Bene nobis erat in egypto. Ut det vobis dominus carnes et comedatis, non uno die nec duobus vel quinque aut decem nec viginti quidem, sed usque ad mensem dierum, donec exeat per nares vestras et vertatur in nauseam, eo quod repulistis dominum qui in medio vestri est et flevistis coram eo dicentes: quare egressi sumus ex egypto? Et ait moyses ad dominum. Sexcenta milia peditum huius populi sunt et tu dicis dabo eis esum carnium mense integro? Numquid ovium et boum multitudo cedetur ut possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces maris in unum congregabuntur ut eos satient? Cui respondit dominus. Numquid manus domini invalida est? Iam nunc videbis utrum meus sermo opere compleatur. Venit igitur moyses et narravit populo verba domini, congregans septuaginta viros de senibus israel quos stare fecit circa tabernaculum. Descenditque dominus per nubem et locutus est ad eum auferens de spiritu qui erat in moyse et dans septuaginta viris. Cumque requievisset in eis spiritus, prophetaverunt nec ultra cessaverunt. Remanserant autem in castris duo viri quorum unus vocabatur heldad et alter medad super quos requievit spiritus. Nam et ipsi descripti fuerant et non exierant ad tabernaculum. Cumque prophetarent in castris, cucurrit puer nuntiavitque moysi dicens. Heldad et medad prophetant in castris. Statim iosue filius nun minister moysi et electus e pluribus ait. Domine mi moyses prohibe eos. At ille. Quid inquit emularis pro me? Quis tribuat ut omnis populus prophetet et det eis dominus spiritum suum? Reversusque est moyses et maiores natu israel in castra. Ventus autem egrediens a domino arreptas trans mare coturnices detulit et dimisit in castra itinere quantum uno die confici potest, ex omni parte castrorum per circuitum volabantque in aere duobus cubitis altitudine super terram. Surgens ergo populus toto die illo et nocte ac die altero congregavit coturnicum qui parum, decem choros, et siccaverunt eas per gyrum castrorum. Adhuc carnes erant in dentibus eorum nec defecerat huiuscemodi cibus, et ecce furor domini concitatus in populum percussit eum plaga magna nimis. Vocatusque est ille locus sepulchra concupiscentie. Ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat carnes. Egressi autem de sepulchris concupiscentie venerunt in aseroth et manserunt ibi.

XII

Locutaque est maria et aaron contra moysen propter uxorem eius ethiopissam et dixerunt. Num per solum moysen locutus est dominus? Nonne et nobis similiter est locutus? Quod cum audisset dominus, valde iratus est. Erat enim moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra. Statim locutus est ad eum et ad aaron et mariam. Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum federis. Cumque fuissent egressi, descendit dominus in columpna nubis et stetit in introitu tabernaculi vocans aaron et mariam. Qui cum issent, dixit ad eos. Audite sermones meos. Si quis fuerit inter vos propheta domini, in visione apparebo ei vel per sompnium loquar ad illum. At non talis servus meus moyses qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquor ei et palam, non per enigmata et figuras dominum videt. Quare igitur non timuistis detrahere servo meo moysi? Iratusque contra eos abiit. Nubes quoque recessit que erat super tabernaculum. Et ecce maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset eam aaron et vidisset perfusam lepra, ait ad moysen. Obsecro domine mi ne imponas nobis hoc peccatum quod stulte commisimus ne fiat hec quasi mortua et ut abortivum quod proicitur de vulva matris sue. En iam medium carnis eius devoratum est lepra. Clamavitque moyses ad dominum dicens. Deus obsecro sana eam. Cui respondit dominus. Si pater eius spuisset in faciem illius, nonne debuerat saltem septem diebus rubore suffundi? Separetur septem diebus extra castra et postea revocabitur. Exclusa est itaque maria extra castra septem diebus, et populus non est motus de loco illo donec revocata est maria.

XIII

Profectusque est de aseroth fixis tentoriis in deserto pharan. Ibi locutus est dominus ad moysen dicens. Mitte viros qui considerent terram chanaan quam daturus sum filiis israel, singulos de singulis tribubus ex principibus. Fecit moyses quod dominus imperaverat de deserto pharan mittens principes viros quorum ista sunt nomina.

De tribu ruben semmua filium zecchur. De tribu symeon saphat filium huri. De tribu iuda chaleph filium iephone. De tribu ysachar ygal filium ioseph. De tribu ephraim osee filium nun qui et iosue. De tribu beniamin phalthi filium raphi. De tribu zabulon gaddihel filium sodi. De tribu ioseph sceptri manasse gaddi filium susi. De tribu dan amihel filium gemalli. De tribu asser sthur filium michahel. De tribu neptalim naabbi filium vaphsi. De tribu gad guhel filium machi. Hec sunt nomina virorum quos misit moyses ad considerandam terram. Vocavitque osee filium nun iosue. Misit ergo eos moyses ad considerandam terram chanaan et dixit ad eos. Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis ad montes considerate terram qualis sit et populum qui habitator est eius, utrum fortis sit an infirmus, pauci numero an plures, ipsa terra bona an mala, urbes quales, murate an absque muris, humus pinguis an sterilis, nemorosa an absque arboribus. Confortamini et afferte nobis de fructibus terre illius. Erat autem tempus quando iam precoque uve vesci possunt. Cumque ascendissent, exploraverunt terram a deserto syn usque rohob intrantibus emath. Ascenderuntque ad meridiem et venerunt in hebron, ubi erant ahiman et sisai et tholmai filii enach. Nam hebron septem annis ante thanim urbem egypti condita est. Pergentesque usque ad torrentem botri absciderunt palmitem cum uva sua, quem portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis et de ficis loci illius tulerunt, qui appellatus est nehelescol, id est torrens botri, eo quod botrum inde portassent filii israel. Reversique exploratores terre post quadraginta dies omni regione circuita venerunt ad moysen et aaron et ad omnem cetum filiorum israel in desertum pharan quod est in cades. Locutique eis et omni multitudini ostenderunt fructus terre et narraverunt dicentes. Venimus ad terram ad quam misisti nos, que revera fluit lacte et melle, ut ex his fructibus cognosci potest. Sed cultores fortissimos habet et urbes grandes atque muratas. Stirpem enach vidimus ibi. Amalech habitat in meridie. Etheus et iebuseus et amorreus in montanis. Chananeus vero moratur iuxta mare et circa fluenta iordanis. Inter hec chaleb compescens murmur populi qui oriebatur contra moysen ait. Ascendamus et possideamus terram, quoniam poterimus optinere eam. Alii vero qui fuerant cum eo dicebant. Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere, quia fortior nobis est. Detraxeruntque terre quam inspexerant apud filios israel dicentes. Terra quam lustravimus devorat habitatores suos. Populus quem aspeximus procere stature est. Ibi vidimus monstra quedam filiorum enach de genere giganteo, quibus comparati quasi locuste videbamur.

XIII

Igitur vociferans omnis turba flevit nocte illa. Et murmurati sunt contra moysen et aaron cuncti filii israel dicentes. Utinam mortui essemus in egypto, et non in hac vasta solitudine. Utinam pereamus et non inducat nos dominus in terram istam, ne cadamus gladio et uxores et liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in egyptum? Dixeruntque alter ad alterum. Constituamus nobis ducem et revertamur in egyptum. Quo audito moyses et aaron ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum israel. At vero iosue filius nun et chaleb filius iephone qui et ipsi lustraverant terram sciderunt vestimenta sua et ad omnem multitudinem filiorum israel locuti sunt. Terra quam circuivimus valde bona est. Si propitius fuerit dominus, inducet nos in eam et tradet humum lacte et melle manantem. Nolite rebelles esse contra dominum, neque timeatis populum terre huius, quia sicut panem ita eos possumus devorare. Recessit ab illis omne presidium. Dominus nobiscum est, nolite metuere. Cumque clamaret omnis multitudo et lapidibus eos vellent opprimere, apparuit gloria domini super tectum federis cunctis videntibus filiis israel. Et dixit dominus ad moysen. Usquequo detrahet mihi populus iste? Quousque non credet mihi in omnibus signis que feci coram eis? Feriam igitur eos pestilentia atque consumam. Te autem faciam principem super gentem magnam et fortiorem quam hec est. Et ait moyses ad dominum. Ut audiant egyptii de quorum medio eduxisti populum istum, et habitatores terre huius, qui audierunt quod tu domine in populo isto sis et facie videaris ad faciem, et nubes tua protegat illos, et in columpna nubis precedas eos per diem et in columpna ignis per noctem; quod occideris tantam multitudinem quasi unum hominem, et dicant: Non poterat introducere populum in terram pro qua iuraverat, ideo occidit eos in solitudine. Magnificetur ergo fortitudo domini, sicut iurasti dicens. Dominus patiens et multe misericordie, auferens iniquitatem et scelera, nullumque innoxium derelinquens, qui visitas peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem. Dimitte obsecro peccatum populi huius secundum magnitudinem misericordie tue, sicut propitius fuisti egredientibus de egypto usque ad locum istum. Dixitque dominus. Dimisi iuxta verbum tuum. Vivo ego, et implebitur gloria domini universa terra. Attamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam et signa que feci in egypto et in solitudine et temptaverunt me iam per decem vices nec obedierunt voci mee, non videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum, nec quisquam ex illis qui detraxerunt mihi intuebitur eam. Servum meum chaleb, qui plenus alio spiritu secutus est me, inducam in terram hanc quam circuivit, et semen eius possidebit eam. Quoniam amalechites et chananeus habitant in vallibus. Cras movete castra et revertimini in solitudinem per viam maris rubri. Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Usquequo multitudo hec pessima murmurat contra me? Querelas filiorum israel audivi. Dic ergo eis. Vivo ego ait dominus. Sicut locuti estis audiente me, sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati estis a viginti annis et supra et murmurastis contra me non intrabitis terram super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem, preter chaleb filium iephone et iosue filium nun. Parvulos

los autem uestros de quibus dixistis quod prede hostibus forent,
introducam ut uideant terram que uobis displicuit.
Vestra cadauera iacebunt in solitudine. Filii uestri erunt
uagi in deserto annis quadraginta et portabunt forni
cationem uestram donec consumantur cadauera patrum in deser
to. Iuxta numerum quadraginta dierum quibus considera
stis terram, annus pro die imputabitur. Et quadra
ginta annis recipietis iniquitates uestras, et scietis
ultionem meam. Quoniam sicut locutus sum, ita faciam omni mul
titudini huic pessime que consurrexit aduersum me.
In solitudine hac deficiet et morietur. Igitur omnes
uiri quos miserat Moyses ad contemplandam terram, et
qui reuersi murmurare fecerant contra eum omnem multi
tudinem detrahentes terre quod esset mala, mortui
sunt in conspectu domini atque percussi. Iosue autem filius Nun
et Chaleb filius Iephone uixerunt ex omnibus qui
perrexerant ad considerandam terram. Locutusque est Moy
ses uniuersa uerba hec ad omnes filios Israel. Et luxit
populus nimis. Et ecce mane primo surgentes ascen
derunt uerticem montis atque dixerunt: Parati sumus
ascendere ad locum de quo dominus locutus est, quia peccaui
mus. Quibus Moyses: Cur, inquit, transgredimini
uerbum domini, quod uobis non cedet in prosperum? Nolite ascen
dere, non enim est dominus uobiscum, ne corruatis coram inimicis ue
stris. Amalechites et Chananeus ante uos sunt, quorum
gladio corruetis, eo quod nolueritis adquiescere
domino, nec erit dominus uobiscum. At illi contenebrati a
scenderunt in uerticem montis. Archa autem testamenti domini
et Moyses non recesserunt de castris. Descenditque Ama
lechites et Chananeus qui habitabat in monte, et per
cutiens eos atque concidens persecutus est usque Horma.

XV

[L]ocutus est dominus ad Moysen
dicens: Loquere ad filios Israel et dices ad eos: Cum in
gressi fueritis terram habitationis uestre quam ego dabo
uobis, et feceritis oblationem domino in holocaustum aut uic
timam pacificam, uota soluentes uel sponte offeren
tes munera, aut in sollempnitatibus uestris adolen
tes odorem suauitatis domino de bubus siue de ouibus,
offeret quicumque immolauerit uictimam sacrificium
simile decimam partem ephi conspersam oleo quod
mensuram habebit quartam partem hin, et uinum ad li
ba fundenda eiusdem mensure dabit in holocausto
siue in uictima. Per agnos singulos et arietes erit
sacrificium simile duarum decimarum que conspersa sit oleo
tertie partis hin, et uinum ad libamentum tertie partis
eiusdem mensure offeret in odorem suauitatis domino.
Quando uero de bubus feceris holocaustum aut hostiam ut
impleas uotum uel pacificas uictimas, dabis per
singulos boues simile tres decimas conspersas oleo
quod habeat medium mensure hin, et uinum ad liba fun
denda eiusdem mensure in odorem suauissimum domino.
Sic facietis per singulos boues et arietes et agnos
et hedos. Tam indigene quam peregrini eodem ritu of
ferent sacrificia. Unum preceptum erit atque iudicium
tam uobis quam aduenis terre. Locutus est dominus ad Moysen
dicens: Loquere filiis Israel et dices ad eos: Cum ueneri
tis in terram quam dabo uobis et comederitis de panibus re
gionis illius, separabitis primitias domino de cibis ue
stris. Sicut de areis primitias separatis, ita et de
pulmentis dabitis primitiua domino. Quod si per igno
rantiam preterieritis quicquam horum que locutus est dominus ad Moysen,
et mandauit per eum ad uos a die qua cepit iubere et ultra,
oblitaque fuerit facere multitudo, offeret uitulum
de armento holocaustum in odorem suauissimum domino,
et sacrificium eius ac liba ut ceremonie postulant, hyr
cumque pro peccato; et rogabit sacerdos pro omni multitudine
filiorum Israel, et dimittetur eis, quoniam non sponte peccaue
runt. Nichilominus offerentes incensum domino pro se
et pro peccato atque errore suo, et dimittetur uniuerse
plebi filiorum Israel, et aduenis qui peregrinantur inter
eos, quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam. Quod si
anima una nesciens peccauerit, offeret capram anni
culam pro peccato suo, et deprecabitur pro ea sacerdos, quod inscia
peccauerit coram domino, impetrabitque ei ueniam et di
mittetur ei. Tam indigenis quam aduenis una lex
erit omnium qui peccauerint ignoranter. Anima uero que per
superbiam aliquid commiserit, siue ciuis sit ille siue
peregrinus, quoniam aduersus dominum rebellis fuit, peribit de
populo suo. Verbum enim domini contempsit et preceptum illius
fecit irritum. Ideo delebitur et portabit iniquitatem suam.
Factum est autem cum essent filii Israel in solitudine et inuenissent
hominem colligentem ligna in die sabbati, obtulerunt eum
Moysi et Aaron et uniuerse multitudini. Qui recluse
runt eum in carcerem, nescientes quid super eo facere deberent.
Dixitque dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste. Ob
ruat eum lapidibus omnis turba extra castra. Cumque edu
xissent eum foras, obruerunt lapidibus, et mortuus est,
sicut preceperat dominus. Dixit quoque dominus ad Moysen: Loquere fi
liis Israel et dices ad eos ut faciant sibi fimbrias per
angulos palliorum, ponentes in eis uittas yacinthinas,
quas cum uiderint recordentur omnium mandatorum domini, nec
sequantur cogitationes suas et oculos per res uarias fornica
ntes, sed magis memores preceptorum domini faciant ea
sintque sancti deo suo. Ego dominus deus uester qui eduxi uos de ter
ra Egypti ut essem uester deus.

XVI

[E]cce autem Chore filius Ysaar filii Caath fi
lii Leui, et Dathan atque Abiron filii Heliab, Hon
quoque filius Pheleth de filiis Ruben, surrexerunt
contra Moysen, aliique filiorum Israel ducenti quinquagin
ta uiri proceres synagoge, et qui tempore concilii per nomina
uocabantur. Cumque stetissent aduersus Moysen et Aa
ron, dixerunt: Sufficiat uobis quia omnis multitudo sancto
rum est, et in ipsis est dominus. Cur eleuamini super populum domini? Quod cum
audisset Moyses, cecidit pronus in faciem. Locutusque
est ad Chore et ad omnem multitudinem: Mane, inquit, notum
faciet dominus qui ad se pertineant, et sanctos applicabit sibi,
et quos elegerit appropinquabunt ei. Hoc igitur facite:
Tollat unusquisque turibula sua, tu Chore et omne

concilium tuum. Et hausto de igne ponite desuper thimiamata coram domino. Et quemcumque elegerit, ipse erit sanctus. Multum erigimini filii levi. Dixitque rursus ad chore. Audite filii levi. Numquid parum vobis est quod separavit vos deus israel ab omni populo et iunxit sibi, ut serviretis ei in cultu tabernaculi, et staretis coram frequentia populi et ministraretis ei? Ideo ad se fecit accedere te et omnes fratres tuos filios levi, ut vobis etiam sacerdotium vindicetis, et omnis globus tuus stet contra dominum? Quid est enim aaron ut murmuretis contra eum? Misit ergo moyses ut vocaret dathan et abiron filios heliab. Qui responderunt: Non venimus. Numquid parum est tibi quod eduxisti nos de terra que lacte et melle manabat, ut occideres in deserto, nisi et dominatus fueris nostri? Revera induxisti nos in terram que fluit rivis lactis et mellis, et dedisti nobis possessiones agrorum et vinearum. An et oculos nostros vis eruere? Non venimus. Iratusque moyses valde ait ad dominum: Ne respicias sacrificia eorum. Tu scis quod nec asellum quidem umquam acceperim ab eis, nec afflixerim quempiam eorum. Dixitque ad chore: Tu et omnis congregatio tua state seorsum coram domino, et aaron die crastino separatim. Tollite singuli thuribula vestra, et ponite super ea incensum, offerentes domino ducenta quinquaginta thuribula. Aaron quoque teneat thuribulum suum. Quod cum fecissent stantibus moyse et aaron, et coacervassent adversum eos omnem multitudinem ad ostium tabernaculi, apparuit cunctis gloria domini. Locutusque dominus ad moysen et aaron ait: Separamini de medio congregationis huius, ut eos repente disperdam. Qui ceciderunt proni in faciem, atque dixerunt: Fortissime deus spirituum universe carnis, num uno peccante contra omnes ira tua desevit? Et ait dominus ad moysen: Precipe universo populo ut separetur a tabernaculis chore et dathan et abiron. Surrexitque moyses, et abiit ad dathan et abiron, et sequentibus eum senioribus israel, dixit ad turbam: Recedite a tabernaculis hominum impiorum, et nolite tangere que ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum. Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum, dathan et abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum cum uxoribus et liberis omnique frequentia. Et ait moyses: In hoc scietis quod dominus miserit me ut facerem universa que cernitis, et non ex proprio ea corde protulerim. Si consueta hominum morte interierint, et visitaverit eos plaga qua et ceteri visitari solent, non misit me dominus. Sin autem novam rem fecerit dominus, ut aperiens terra os suum deglutiat eos et omnia que ad illos pertinent, descenderintque viventes in infernum, scietis quod blasphemaverint dominum. Confestim igitur ut cessavit loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum, et aperiens os suum devoravit eos cum tabernaculis suis et universa substantia eorum, descenderuntque vivi in infernum operti humo, et perierunt de medio multitudinis. At vero omnis israel qui stabat per gyrum fugit ad clamorem pereuntium dicens: Ne forte et nos terra deglutiat. Sed

et ignis egressus a domino interfecit ducentos quinquaginta viros qui offerebant incensum. Locutusque est dominus ad moysen dicens: Precipe eleazaro filio aaron sacerdoti ut tollat thuribula que iacent in incendio, et ignem huc illucque dispergat, quoniam sanctificata sunt in mortibus peccatorum. Producatque ea in laminas et affigat altari, eo quod oblatum sit in eis incensum domino et sanctificata sint, ut cernant ea pro signo et monumento filii israel. Tulit ergo eleazar sacerdos thuribula enea in quibus obtulerant hii quos incendium devoravit, et produxit ea in laminas affigens altari, ut haberent postea filii israel quibus commonerentur, ne quis accedat alienigena et qui non est de semine aaron ad offerendum incensum domino, ne patiatur sicut passus est chore et omnis congregatio eius, loquente domino ad moysen. Murmuravit autem omnis multitudo filiorum israel sequenti die contra moysen et aaron dicens: Vos interfecistis populum domini. Cumque oriretur seditio et tumultus incresceret, moyses et aaron fugerunt ad tabernaculum federis. Quod postquam ingressi sunt, operuit nubes, et apparuit gloria domini. Dixitque dominus ad moysen: Recedite de medio huius multitudinis, etiam nunc delebo eos. Cumque iacerent in terra, dixit moyses ad aaron: Tolle thuribulum, et hausto igne de altari mitte incensum desuper, pergens cito ad populum ut roges pro eis. Iam enim egressa est ira a domino, et plaga desevit. Quod cum fecisset aaron, et cucurrisset ad mediam multitudinem quam iam vastabat incendium, obtulit thimiamata, et stans inter mortuos ac viventes pro populo deprecatus est, et plaga cessavit. Fuerunt autem qui percussi sunt quatuordecim milia hominum et septingenti, absque hiis qui perierant in seditione chore. Reversusque est aaron ad moysen ad hostium tabernaculi federis postquam quievit interitus.

XVII

Et locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere ad filios israel, et accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas, a cunctis principibus tribuum virgas duodecim, et uniuscuiusque nomen superscribes virge sue. Nomen autem aaron erit in tribu levi, et una virga cunctas eorum familias continebit. Ponesque eas in tabernaculo federis coram testimonio ubi loquar ad te. Quem ex his elegero, germinabit virga eius, et cohibebo a me querimonias filiorum israel quibus contra vos murmurant. Locutusque est moyses ad filios israel, et dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus, fueruntque virge duodecim absque virga aaron. Quas cum posuisset moyses coram domino in tabernaculo testimonii, sequenti die regressus invenit germinasse virgam aaron in domo levi, et turgentibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis in amigdalas deformati sunt. Protulit ergo moyses omnes virgas de conspectu domini ad cunctos filios israel. Videruntque et receperunt singuli virgas suas. Dixitque dominus ad moysen: Refer virgam aaron in tabernaculum testimonii, ut servetur ibi in signum rebellium filiorum israel, et quiescant querele eorum a me, ne mo-

riantur. Fecitque moyses sicut preceperat ei dominus. Dixe-
runt autem filii israel ad moysen. Ecce consumpti su-
mus. omnes perivimus. quicumque accedit ad tabernaculum
domini moritur. Num usque ad internitionem cuncti de-
lendi sumus.

XVIII

Dixitque dominus ad aaron. Tu et filii tui et domus pa-
tris tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarii. et tu
et filii tui simul sustinebitis peccata sacerdotii
vestri. Sed et fratres tuos de tribu levi et sceptrum patris
tui sume tecum. Prestoque sint et ministrent tibi.
tu autem et filii tui ministrabitis in tabernaculo te-
stimonii. Excubabuntque levite ad precepta tua.
et ad cuncta opera tabernaculi. Ita dumtaxat ut ad
vasa sanctuarii et ad altare non accedant. ne et illi mo-
riantur. et vos pereatis simul. Sint autem tecum et ex-
cubent in custodiis tabernaculi. et in omnibus cerimoniis eius.
Alienigena non miscebitur vobis. Excubate in custo-
dia sanctuarii. et in ministerio altaris. ne oriatur
indignatio super filios israel. Ego dedi vobis fratres vestros levi-
tas de medio filiorum israel. et tradidi donum domino ut
serviant in ministeriis tabernaculi eius. Tu autem et filii
tui custodite sacerdotium vestrum. et omnia que ad cultum
altaris pertinent et intra velum sunt. per sacerdotes ad-
ministrabuntur. Si quis externus accesserit occi-
detur. Locutusque est dominus ad aaron. Ecce dedi tibi custo-
diam primitiarum mearum. Omnia que sanctificantur a filiis
israel tibi tradidi et filiis tuis pro officio sacerdotali
legitima sempiterna. Hec ergo accipies de his que
sanctificantur et oblata sunt domino. Omnis oblatio
et sacrificium. et quicquid pro peccato atque delicto redditur
mihi et cedit in sancta sanctorum tuum erit. et filiorum tuorum. In
sanctuario comedes illud. Mares tantum edent ex eo.
quia consecratum est tibi. Primitias autem quas voverint
et obtulerint filii israel tibi dedi et filiis ac filiabus tuis
iure perpetuo. Qui mundus est in domo tua vescetur eis.
Omnem medullam olei. et vini ac frumenti. quicquid
offerunt primitiarum domino tibi dedi. Universa frugum
initia quas gignit humus et domino deportantur cedent
in usus tuos. Qui mundus est in domo tua vescetur eis.
Omne quod ex voto reddiderint filii israel tuum erit.
Quicquid primum erumpit e vulva cuncte carnis quam
offerunt domino. sive ex hominibus. sive de pecoribus fuerit.
tui iuris erit. Ita dumtaxat ut pro hominis primoge-
nito pretium accipias. et omne animal quod inmundum est
redimi facias. Cuius redemptio erit post unum mensem.
siclis argenti quinque pondere sanctuarii. Siclus vi-
ginti obolos habet. Primogenitum autem bovis et ovis
et capre non facies redimi quia sanctificata sunt domino. San-
guinem tantum eorum fundes super altare. et adipes ad-
olebis in suavissimum odorem domino. Carnes vero
in usum tuum cedent. Sicut pectusculum consecratum et ar-
mus dexter tua erunt. Omnes primitias sanctuarii quas
offerunt filii israel domino tibi dedi. et filiis ac filiabus
tuis iure perpetuo. Pactum salis est sempiternum
coram domino tibi ac filiis tuis. Dixitque dominus ad aaron. In
terra eorum nichil possidebitis nec habebitis partem inter
eos. Ego pars et hereditas tua in medio filiorum israel.
Filiis autem levi dedi omnes decimas israel in possessionem
pro ministerio quo serviunt michi in tabernaculo fede-
ris. ut non accedant ultra filii israel ad tabernaculum.
nec committant peccatum mortiferum. Solis filiis levi
michi in tabernaculo servientibus et portantibus pec-
cata populi. Legitimum sempiternum erit in generationibus
vestris. Nichil aliud possidebunt decimarum oblati-
one contenti. quas in usus eorum et necessaria separavi.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Precipe levitis atque
denuntia. Cum acceperitis a filiis israel decimas quas
dedi vobis. primitias earum offerte domino. Id est de-
cimam partem decime. ut reputetur vobis in oblationem
primitivorum. tam de areis quam de torcularibus. et u-
niversis quorum accipitis primitias offerte domino.
et date ea aaron sacerdoti. Omnia que offertis ex de-
cimis et in donaria domini separabitis. optima et electa
erunt dicesque ad eos. Si preclara et meliora queque ob-
tuleritis ex decimis. reputabitur vobis quasi de area et tor-
culari dederitis primitias. et comedetis eas in omnibus
locis vestris tam vos quam familie vestre. quia pretium est pro
ministerio quo servitis in tabernaculo testimonii.
et non peccabitis super hoc. egregia vobis et pinguia re-
servantes. Ne polluatis oblationes filiorum israel et mo-
riamini.

XIX

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Ista est
religio victime quam constituit dominus. Precipe filiis
israel ut adducant ad te vaccam triennem rufam
etatis integre. in qua nulla sit macula. nec
portaverit iugum. tradetisque eleazaro sacerdoti. qui educ-
tam extra castra immolabit in conspectu omnium. et tingens di-
gitum in sanguine eius asperget contra fores taberna-
culi septem vicibus. Comburetque eam cunctis videntibus.
tam pelle et carnibus eius quam sanguine et fimo flamme
tradentes. Lignum quoque cedrinum et hysopum. coccumque
bistinctum sacerdos mittet in flammam que vaccam
vorat. Et tunc demum lotis vestibus et corpore suo in-
gredietur ad castra. Commaculatusque erit usque ad
vesperum. Sed et ille qui combusserit eam lavabit vestimen-
ta sua et corpus. et inmundus erit usque ad vesperum.
Colliget autem vir mundus cineres vacce. et effundet
eos extra castra in loco purissimo. ut sint multi-
tudini filiorum israel in custodiam. et in aquam aspersionis.
quia pro peccato vacca conbusta est. Cumque laverit qui
vacce portaverat cineres vestimenta sua. inmundus
erit usque ad vesperum. Habebunt hoc filii israel et adve-
ne qui habitant inter eos sanctum iure perpetuo. Qui te-
tigerit cadaver hominis. et propter hoc septem diebus fuerit in-
mundus. aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo.
et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit. et
septimo non poterit emundari. Omnis qui tetigerit hu-
mane anime morticinum. et aspersus hac commixtione

non fuerit. polluet tabernaculum domini et peribit ex israel.
quia aqua expiationis non est aspersus. inmundus erit et manebit
spurcitia eius super eum. Ista est lex hominis qui moritur
in tabernaculo. Omnes qui ingrediuntur tentorium illius.
et universa vasa que ibi sunt. polluta erunt septem die
bus. Vas quod non habuerit operculum nec ligaturam desuper.
inmundum erit. Siquis in agro tetigerit cadaver
occisi hominis. aut per se mortui. sive os illius. vel sepulcrum.
inmundus erit septem diebus. Tollent de cineribus combu
stionis atque peccati. et mittent aquas vivas super eos in
vas. In quibus cum homo mundus tinxerit hysopum. asperget
ex eo omne tentorium et cunctam supellectilem. et
homines huiuscemodi contagione pollutos. at
que hoc modo mundus lustrabit inmundum tertio et
septimo die. Expiatusque die septimo lavabit
et se et vestimenta sua. et inmundus erit usque ad vesperam.
Siquis hoc ritu non fuerit expiatus. peribit anima illius de me
dio ecclesie. quia sanctuarium domini polluit. et non est aqua lu
strationis aspersus. Erit hoc preceptum legitimum
sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas lavabit
vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiati
onis inmundus erit usque ad vesperam. Quicquid tetigerit
inmundus. inmundum faciet. Et anima que horum quippiam teti
gerit. inmunda erit usque ad vesperam.

XX

Veneruntque filii israel et omnis multitudo. in desertum
sin mense primo. et mansit populus in cades. Mor
tuaque est ibi maria et sepulta in eodem loco. Cumque
indigeret aqua populus. convenerunt adversum moysen
et aaron. et versi in seditionem dixerunt. Utinam perissemus
inter fratres nostros coram domino. Cur eduxistis ecclesiam
domini in solitudinem. ut et nos et nostra iumenta moria
mur? Quare nos fecistis ascendere de egypto. et ad
duxistis in locum istum pessimum. qui seri non potest. qui
nec ficus gignit nec vineas nec mala granata.
insuper et aquam non habet ad bibendum? Ingressusque mo
yses et aaron dimissa multitudine tabernaculum
federis. corruerunt proni in terram. clamaveruntque ad
dominum atque dixerunt. Domine deus audi clamorem hu
ius populi. et aperi eis thesaurum tuum fontem aque vive. ut satiati
cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria domini super eos.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Tolle virgam et con
grega populum tu et aaron frater tuus. et loquimini ad petram coram
eis. et illa dabit aquas. Cumque eduxeris aquam de petra. bibet
omnis multitudo et iumenta eius. Tulit igitur moy
ses virgam que erat in conspectu domini sicut preceperat ei. congre
gata multitudine ante petram. dixitque eis. Audi
te rebelles et increduli. num de petra hac vobis aquam
poterimus eicere? Cumque elevasset moyses manum.
percutiens virga bis silicem. egresse sunt aque largissi
me. ita ut populus biberet et iumenta. Dixitque dominus
ad moysen et aaron. Quia non credidistis mihi ut san
ctificaretis me coram filiis israel. non introducetis
hos populos in terram quam dabo eis. Hec est aqua contradictionis.
ubi iurgati sunt filii israel contra dominum. et sanctificatus
est in eis. Misit interea nuntios moyses de cades
ad regem edom. qui dicerent. Hec mandat frater tuus
israel. Nosti omnem laborem qui apprehenderit nos. quo
descenderint patres nostri in egyptum. et habitaverimus
ibi multo tempore. afflixerintque nos egyptii et pa
tres nostros. et quomodo clamaverimus ad dominum. et exaudi
erit nos. miseritque angelum qui eduxerit nos de egyp
to. Ecce in urbe cades que est in extremis finibus tu
is positi. obsecramus ut nobis liceat transire per terram tuam.
Non ibimus per agros. nec per vineas. non bibemus aquas
de puteis tuis. sed gradiemur via publica. nec
ad dexteram. nec ad sinistram declinantes. donec
transeamus terminos tuos. Cui respondit edom. Non
transibis per me. alioquin armatus occurram tibi. Dixe
runtque filii israel. Per tritam gradiemur viam. et si bibe
rimus aquas tuas nos et pecora nostra. dabimus quod iu
stum est. Nulla erit in pretio difficultas. tantum velo
citer transeamus. At ille respondit. Non transibis. Sta
timque egressus est obvius cum infinita multitudi
ne et manu forti. nec voluit adquiescere deprecanti
ut concederet transitum per fines suos. Quam ob rem de
vertit ab eo israel. Cumque castra movissent de
cades. venerunt in montem hor qui est in finibus terre
edom. ubi locutus est dominus ad moysen dicens. Per
gat inquit aaron ad populos suos. non enim intrabit ter
ram quam dedi filiis israel. eo quod incredulus fuit
ori meo ad aquas contradictionis. Tolle aaron
et filium eius cum eo. et duces eos in montem hor. Cum
nudaveris patrem veste sua. indues ea eleazarum
filium eius. et aaron colligetur et morietur ibi. Fecit
moyses ut preceperat dominus. et ascenderunt in montem
hor coram omni multitudine. Cumque aaron spoli
asset vestibus suis. induit eis eleazarum filium eius.
Illo mortuo in montis supercilio. descendit cum ele
azaro. Omnis autem multitudo videns occubuisse
aaron. flevit super eo triginta diebus per cunctas familias
suas.

XXI

Quod cum audisset chananeus rex arad qui habitabat
ad meridiem. venisse scilicet israel per exploratorum
viam. pugnavit contra illum. et victor existens. duxit ex eo
predam. At israel voto se domino obligans ait. Si tra
dideris populum istum in manu mea. delebo urbes eius.
Exaudivitque dominus preces israel. et tradidit chananeum.
Quem ille interfecit subversis urbibus eius. et vocavit
nomen loci illius horma. id est anathema. Profecti
sunt autem et de monte hor per viam que ducit ad mare
rubrum. ut circumirent terram edom. Et tedere cepit
populum itineris ac laboris. Locutusque contra deum et moy
sen ait. Cur eduxisti nos de egypto. ut moreremur
in solitudine? Deest panis. non sunt aque. Ani
ma nostra iam nauseat super cibo isto levissimo. Quam ob rem
misit dominus in populum ignitos serpentes. ad quorum plagas et mor

eorum plurimis mortuis venerunt ad Moysen atque dixerunt: Peccavimus quia locuti sumus contra dominum et te. Ora ut tollat a nobis serpentes. Oravitque Moyses pro populo, et locutus est dominus ad eum: Fac serpentem eneum et pone eum pro signo. Qui percussus aspexerit eum vivet. Fecit ergo Moyses serpentem eneum et posuit pro signo: quem cum percussi aspicerent sanabantur.

XXII

Profectique filii Israel castrametati sunt in Oboth. Unde egressi fixere tentoria in Ieabarim, in solitudine que respicit Moab contra orientalem plagam. Et inde moventes venerunt ad torrentem Zared. Quem relinquentes castrametati sunt contra Arnon, que est in deserto et prominet in finibus Amorrei. Siquidem Arnon terminus est Moab, dividens Moabitas et Amorreos. Unde dicitur in libro bellorum domini: Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnon. Scopuli torrentium inclinati sunt ut requiescerent in Ar, et recumberent in finibus Moabitarum. Ex eo loco apparuit puteus super quo locutus est dominus ad Moysen: Congrega populum et dabo ei aquam. Tunc cecinit Israel carmen istud: Ascendat puteus. Concinebant: Puteus quem foderunt principes et paraverunt duces multitudinis in datore legis et in baculis suis. De solitudine Matthana. De Matthana in Nahaliel. De Nahaliel in Bamoth. De Bamoth vallis est in regione Moab in vertice Phasga, quod respicit contra desertum. Misit autem Israel nuntios ad Seon regem Amorreorum dicens: Obsecro ut transire mihi liceat per terram tuam. Non declinabimus in agros et vineas, non bibemus aquas ex puteis; via regia gradiemur donec transeamus terminos tuos. Qui concedere noluit ut transiret Israel per fines suos: quin potius exercitu congregato egressus est obviam in desertum, et venit in Iasa, pugnavitque contra eum. A quo percussus est in ore gladii, et possessa est terra eius ab Arnon usque Ieboc et filios Ammon: quia forti presidio tenebantur termini Ammonitarum. Tulit ergo Israel omnes civitates eius, et habitavit in urbibus Amorrei, in Esebon scilicet et viculis eius. Urbs Esebon fuit Seon regis Amorrei, qui pugnavit contra regem Moab, et tulit omnem terram que ditionis illius fuerat usque Arnon. Idcirco dicitur in proverbio: Venite in Esebon, edificetur et construatur civitas Seon. Ignis egressus est de Esebon, flamma de oppido Seon, et devoravit Ar Moabitarum et habitatores excelsorum Arnon. Ve tibi Moab: peristi popule Chamos. Dedit filios eius in fugam et filias in captivitatem regi Amorreorum Seon. Iugum ipsorum disperiit ab Esebon usque Dibon; lassi pervenerunt in Nophe et usque Medaba. Habitavit itaque Israel in terra Amorrei. Misitque Moyses qui explorarent Iazer: cuius ceperunt viculos et possederunt habitatores. Verteruntque se et ascenderunt per viam Basan, et occurrit eis Og rex Basan cum omni populo suo pugnaturus in Edrai. Dixitque dominus ad Moysen: Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi illum et omnem populum ac terram eius; facietque illi sicut fecisti Seon regi Amorreorum habitatori Esebon. Percusserunt igitur et hunc cum filiis suis universumque populum eius usque ad internecionem, et possederunt terram illius. [Profectique castrametati sunt in campestribus

Hic XXI. desinit et hinc XXII. incipit Capus in Vulg.]

Moab, ubi transiordanem Hyericho sita est. Videns autem Balach filius Sephor omnia que fecerat Israel Amorreo, et quod pertimuissent eum Moabite et impetum eius ferre non possent, dixit ad maiores natu Madian: Ita delebit hic populus omnes qui in nostris finibus commorantur, quomodo solet bos herbas usque ad radices carpere. Ipse erat eo tempore rex in Moab. Misit ergo nuntios ad Balaam filium Beor ariolum, qui habitabat super flumen terre filiorum Ammon, ut vocarent eum et dicerent: Ecce egressus est populus ex Egypto, qui operuit superficiem terre, sedens contra me. Veni igitur et maledic populo huic, quia fortior me est, si quomodo possim percutere et eicere eum de terra mea. Novi enim quod benedictus sit cui benedixeris, et maledictus in quem maledicta congesseris. Perrexerunt seniores Moab et maiores natu Madian, habentes divinationis pretium in manibus. Cumque venissent ad Balaam et narrassent ei omnia verba Balac, ille respondit: Manete hic nocte, et respondebo quicquid mihi dixerit dominus. Manentibus illis apud Balaam, venit deus et ait ad eum: Quid sibi volunt homines isti apud te? Respondit: Balac filius Sephor rex Moabitarum misit ad me dicens: Ecce populus qui egressus est de Egypto operuit superficiem terre. Veni et maledic ei, si quomodo possim pugnans abigere eum.

XXIII

Dixitque deus ad Balaam: Noli ire cum eis, neque maledicas populo, quia benedictus est. Qui mane consurgens dixit ad principes: Ite in terram vestram, quia prohibuit me dominus venire vobiscum. Reversi principes dixerunt ad Balac: Noluit Balaam venire nobiscum. Rursum ille multo plures et nobiliores quam ante miserat misit. Qui cum venissent ad Balaam dixerunt: Sic dicit Balac filius Sephor: Ne cuncteris venire ad me; paratus sum honorare te, et quicquid volueris dabo tibi. Veni et maledic populo isti. Respondit Balaam: Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti et auri, non potero immutare verbum domini dei mei, ut vel plus vel minus loquar. Obsecro ut hic maneatis etiam hac nocte, et scire queam quid mihi rursum respondeat dominus. Venit ergo deus ad Balaam nocte et ait ei: Si vocare te venerunt homines isti, surge et vade cum eis; ita dumtaxat ut quod tibi precepero facias. Surrexit Balaam mane, et strata asina profectus est cum eis. Et iratus est deus. Stetitque angelus domini in via contra Balaam, qui sedebat asine et duos pueros habebat secum. Cernens asina angelum stantem in via evaginato gladio, avertit se de itinere et ibat per agrum. Quam cum verberaret Balaam et vellet ad semitam reducere, stetit angelus in angustiis duarum maceriarum quibus vinee cingebantur. Quem videns asina iunxit se parieti et attrivit sedentis pedem. At ille iterum verberabat eam. Et nichilominus angelus ad locum angustum transiens, ubi nec ad dexteram nec ad sinistram poterat deviari, obviam stetit. Cumque vidisset asina stantem angelum, concidit sub pedibus sedentis, qui iratus vehementius cedebat fustibus latera eius. Aperuitque dominus os asine, et locuta est: Quid feci tibi? Cur percutis me? Ecce iam tertio. Respondit ei Balaam: Quia commeruisti

In Edit… ubi… …alis … sin… …ut XX… … …pit.

sti et illusisti mihi. Utinam haberem gladium ut te percuterem.
Dixit asina: Nonne animal tuum sum cui semper sedere consue-
sti usque in praesentem diem? Dic quando simile umquam fecerim tibi.
At ille ait: Numquam. Protinus aperuit dominus oculos balaam et vi-
dit angelum stantem in via evaginatum gladium in ma-
nu tenentem, adoravitque eum pronus in terram. Cui angelus:
Cur inquit tertio verberas asinam tuam? Ego veni ut adversa-
rer tibi, quia perversa est via tua mihique contraria. Et nisi a-
sina declinasset de via dans locum resistenti, te occidis-
sem et illa viveret. Dixit balaam: Peccavi nesciens
quod tu stares contra me. Et nunc si displicet tibi ut vadam
revertar. Ait angelus: Vade cum istis, et cave ne aliud
quam praecepero tibi loquaris. Ivit igitur cum principibus. Quod cum
audisset balac, egressus est in occursum eius in oppido mo-
abitarum quod situm est in extremis finibus arnon. Dixit-
que ad balaam: Misi nuntios ut vocarent te. Cur non statim
venisti ad me? an quia mercedem adventui tuo reddere
nequeo? Cui ille respondit: Ecce adsum. Numquid loqui po-
tero aliud nisi quod deus posuerit in ore meo? Perrexerunt
ergo simul et venerunt in urbem quae in extremis regni eius fi-
nibus erat. Cumque occidisset balac boves et oves, mi-
sit ad balaam et principes qui cum eo erant munera. Ma-
ne autem facto duxit eum ad excelsa baal et intuitus est ex-
tremam partem populi. Dixitque balaam ad balac: Edifica

Editionibus Vulgatis hic desinit Cap. XXII. et XXIII. incipit.

mihi hic septem aras, et para totidem vitulos eiusdemque numeri
arietes. Cumque fecisset iuxta sermonem balaam, imposuerunt
simul vitulum et arietem super aram. Dixitque balaam ad ba-
lac: Sta paulisper iuxta holocaustum tuum donec vadam
si forte occurrat mihi dominus, et quodcumque imperaverit loquar
tibi. Cumque abisset velociter, occurrit ei deus. Locutusque ad e-
um balaam: Septem inquit aras erexi et imposui vitulum
et arietem desuper. Dominus autem posuit verbum in ore eius et ait: Rever-
tere ad balac et haec loqueris. Reversus invenit stantem bala-
c iuxta holocaustum suum et omnes principes moabitarum. As-
sumptaque parabola sua dixit: De aram adduxit me ba-
lach rex moabitarum de montibus orientis. Veni inquit
et maledic iacob, propera et detestare israel. Quomodo ma-
ledicam cui non maledixit deus? Qua ratione detester quem do-
minus non detestatur? De summis silicibus videbo eum et de collibus
considerabo illum. Populus solus habitabit et inter gentes non
reputabitur. Quis dinumerare possit pulverem ia-
cob et nosse numerum stirpis israel? Moriatur anima mea
morte iustorum et fiant novissima mea horum similia.
Dixitque balac ad balaam: Quid est hoc quod agis? Ut male-
diceres inimicis meis vocavi te, et tu econtrario be-
nedicis eis. Cui ille respondit: Num aliud possum loqui
nisi quod iusserit dominus? Dixit ergo balach: Veni mecum in alterum
locum unde partem israelis videas et totum videre non possis.
Inde maledicito ei. Cumque duxisset eum in locum sublimem
super verticem montis phasga, aedificavit balaam septem
aras et impositis super vitulis atque arietibus dixit ad ba-
lac: Sta hic iuxta holocaustum tuum donec ego
pergam obvius. Cui cum deus occurrisset posuissetque verbum
in ore eius ait: Revertere ad balac et haec loqueris ei. Reversus
invenit eum stantem iuxta holocaustum suum, et principes mo-
abitarum cum eo. Ad quem balac: Quid, inquit, locutus est dominus? At
ille assumpta parabola sua ait: Sta balac et auscul-
ta; audi fili sephor. Non est deus quasi homo ut mentiatur,
nec ut filius hominis ut mutetur. Dixit ergo et non faciet?
locutus est et non implebit? Ad benedicendum adductus
sum, benedictionem prohibere non valeo. Non est idolum in iacob,
nec videtur simulacrum in israel. Dominus deus eius cum eo est, et clan-
gor victoriae regis in illo. Deus eduxit eum de egypto, cuius
fortitudo similis est rinocerotis. Non est augurium in
iacob, nec divinatio in israel. Temporibus suis dicetur ia-
cob et israeli quid operatus sit deus. Ecce populus ut lee-
na consurget et quasi leo erigetur; non accubabit do-
nec devoret praedam et occisorum sanguinem bibat.
Dixitque balac ad balaam: Nec maledicas ei nec be-
nedicas. Et ille: Nonne ait dixi tibi quod quicquid mihi
deus imperaret hoc facerem? Et ait balac ad eum: Veni
et ducam te in alium locum, si forte placeat deo ut inde
maledicas eis. Cumque duxisset eum super verticem mon-
tis phogor qui respicit solitudinem, dixit ei balaam:
Edifica mihi hic septem aras, et para totidem
vitulos eiusdemque numeri arietes. Fecit balac ut
balaam dixerat, imposuitque vitulos et arietes per sin-
gulas aras. Cumque vidisset balaam quod placeret domino XXIIII
ut benediceret israeli, nequaquam abiit ut ante perre-
xerat ut augurium quaereret, sed dirigens contra desertum vultum
suum, et elevans oculos vidit israel in tentoriis com-
morantem per tribus suas. Et irruente in se spiritu dei, as-
sumpta parabola sua ait: Dixit balaam filius beor,
dixit homo cuius obturatus est oculus. Dixit auditor ser-
monum dei, qui visionem omnipotentis intuitus est, qui
cadit et sic aperiuntur oculi eius. Quam pulchra
tabernacula tua iacob et tentoria tua israel; ut con-
valles nemorosae, ut horti iuxta fluvios irrigui,
ut tabernacula quae fixit dominus, quasi cedri prope aquas. Fluet a-
qua de situla eius, et semen illius erit in aquas multas. Tol-
letur propter agag rex eius et auferetur regnum illius. Deus edu-
xit illum de egypto, cuius fortitudo similis est rino-
cerotis. Devorabunt gentes hostes illius, ossaque
eorum confringent et perforabunt sagittis. Accubans
dormivit ut leo, et quasi leena quam suscitare nullus au-
debit. Qui benedixerit tibi erit et ipse benedictus; qui maledixerit
tibi in maledictione reputabitur. Iratusque balac contra
balaam complosis manibus ait: Ad maledicendum in-
imicis meis vocavi te, quibus econtrario tertio bene-
dixisti. Revertere ad locum tuum. Decreveram quidem
magnifice honorare te, sed dominus privavit te honore
disposito. Respondit balaam ad balac: Nonne nuntiis
tuis quos misisti ad me dixi: Si dederit mihi balac ple-
nam domum suam argenti et auri, non potero praeterire ser-
monem domini dei mei, ut vel boni quid vel mali proferam
ex corde meo, sed quicquid dominus dixerit hoc loquar? Verumtamen
pergens ad populum meum dabo consilium quid populus tuus
huic populo faciat extremo tempore. Sumpta ergo para-

rabolam rursum ait. Dixit balaam filius beor. dixit homo cuius
obturatus est oculus. Dixit auditor sermonum dei. qui
novit doctrinam altissimi. et visiones omnipotentis vi
det. qui cadens apertos habet oculos. Videbo eum sed non
modo. intuebor illum sed non prope. Orietur stella ex iacob.
et consurget virga de israel. et percutiet duces moab. va
stabitque omnes filios seth. et erit ydumea possessio eius.
hereditas seyr cedet inimicis suis. Israel vero fortiter
aget. De iacob erit qui dominetur. et perdat reliquias
civitatis. Cumque vidisset amalech. assumens pa
rabolam ait. Principium gentium amalech. cuius ex
trema peribunt. Vidit quoque cineum. et assumpta
parabola ait. Robustum quidem est habitaculum tuum.
sed si in petra posueris nidum tuum. et fueris de stirpe ca
yn electus. quamdiu poteris permanere. Assur enim capiet
te. Assumptaque parabola iterum locutus est. Heu. quis
victurus est quando ista faciet deus. Venient in trieribus
de ytalia. superabunt assyrios. vastabuntque hebre
os. et ad extremum et ipsi peribunt. Surrexitque balaam et
reversus est in locum suum. Balac quoque via qua venerat
rediit.

XXV

Morabatur autem eo tempore israel in sethim. et fornicatus
est populus cum filiabus moab. que vocaverunt eos ad sa
crificia sua. At illi comederunt et adoraverunt deos
earum. Initiatusque est israel beelphegor. Iratus dominus
ait ad moysen. Tolle cunctos principes populi. et sus
pende eos contra solem in patibulis. ut avertatur furor
meus ab israel. Dixitque moyses ad iudices israel. Oc
cidat unusquisque proximos suos qui initiati sunt beelphe
gor. Et ecce unus de filiis israel intravit coram fratribus suis
ad scortum madianitem videntibus moyse et omni turba
filiorum israel. qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cum
vidisset finees filius eleazari filii aaron sacerdo
tis surrexit de medio multitudinis. et arrepto pu
gione ingressus est post virum israelitem in lupanar.
et perfodit ambos simul. virum scilicet et mulierem
in locis genitalibus. Cessavitque plaga a filiis israel
et occisi sunt viginti quattuor milia hominum. Dixitque dominus ad mo
ysen. Phinees filius eleazari filii aaron sacerdo
tis avertit iram meam a filiis israel. Quia zelo meo com
motus est contra eos. ut non ipse delerem filios israel in ze
lo meo. Ideo loquere ad eum. Ecce do ei pacem federis
mei. et erit tam ipsi quam semini eius pactum sacerdotii sem
piternum. quia zelatus est pro deo suo. et expiavit sce
lus filiorum israel. Erat autem nomen viri israelite qui oc
cisus est cum madianite zambri filius salu. dux de
cognatione et tribu symeonis. Porro mulier madi
anitis que pariter interfecta est vocabatur cozbi filia sur
principis nobilissimi madianitarum. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Hostes vos sentiant madianite.
et percutite eos quia et ipsi hostiliter egerunt contra vos. et de
cepere insidiis per ydolum phegor. et cozbi filiam ducis
madian sororem suam que percussa est in die plage pro sacri
legio phegor.

XXVI

Postquam autem noxiorum sanguis effusus est. dixit dominus
ad moysen et ad eleazarum filium aaron sacerdotem.
Numerate omnem summam filiorum israel a viginti annis
et supra per domos et cognationes suas. cunctos qui possunt ad
bella procedere. Locuti sunt itaque moyses et eleazar sa
cerdos in campestribus moab. super iordanem contra
yericho. ad eos qui erant a viginti annis et supra
sicut dominus imperaverat. Quorum iste est numerus. Ruben pri
mogenitus israel. huius filius enoch. a quo familia
enochitarum. et phallu. a quo familia phalluita
rum. Et esrom. a quo familia esromitarum. et char
mi. a quo familia charmitarum. Hee sunt familie de
stirpe ruben. quarum numerus inventus est quadraginta
tria milia septingenti triginta. Filius phallu he
liab. huius filii namuhel et dathan et abiram. Isti
sunt dathan et abiron. principes populi. qui surrexerunt contra
moysen et aaron in seditione chore. quando adversum
dominum rebellaverunt. Et aperiens terra os suum devora
vit chore morientibus plurimis quando combussit ignis du
centos quinquaginta viros. Et factum est grande mira
culum ut chore pereunte filii eius non perirent. Filii sy
meon per cognationes suas. namuhel. a quo fami
lia namuhelitarum. Iamin ab hoc familia iami
nitarum. Iachin ab hoc familia iachinitarum. Ça
re ab hoc familia çareitarum. Saul ab hoc familia
saulitarum. Hee sunt familie de stirpe symeon. quarum
omnis numerus fuit viginti duo milia ducentorum. Fi
lii gad per cognationes suas. sephon. ab hoc fami
lia sephonitarum. aggi ab hoc familia aggitarum.
Suni ab hoc familia sunitarum. Ozni ab hoc fa
milia oznitarum. Heri ab hoc familia heritarum. Arod
ab hoc familia aroditarum. Arihel ab hoc familia arihe
litarum. Iste sunt familie gad quarum omnis numerus fuit quadraginta milia
quingentorum. Filii iuda her et onan. qui ambo mor
tui sunt in terra chanaan. Fueruntque filii iuda per cogna
tiones suas. Sela. a quo familia selanitarum.
Phares a quo familia pharesitarum. Çare a quo familia ça
reitarum. Porro filii phares. esrom a quo familia esromi
tarum. et amul. a quo familia amulitarum. Iste sunt familie iuda.
quarum omnis numerus fuit septuaginta milia quingen
torum. Filii ysachar per cognationes suas. thola a quo
familia tholaitarum. Phua a quo familia phua
tarum. Iasub a quo familia iasubitarum. Semram
a quo familia semramitarum. Hee sunt autem cognationes
ysachar. quarum numerus fuit sexaginta quattuor mili
a trecentorum. Filii çabulon per cognationes suas. sa
red a quo familia sareditarum. Helon a quo fami
lia helonitarum. Ialel a quo familia ialelitarum. Hee
sunt cognationes çabulon. quarum numerus fuit sexaginta mili
a quingentorum. Filii ioseph per cognationes suas manas
se et ephraim. De manasse ortus est machir. a quo
familia machiritarum. Machir genuit galaad. a quo
familia galaaditarum. Galaad habuit filios hiezer.
a quo familia hiezeritarum. Et helech a quo familia

elechaitar. 7 asrihel a quo familia asrihelita
rũ. Et sechem a quo familia sechemitar. Et
semida aq familia semidatar. 7 epher aq fam
lia epheitar. fuit aũ epher pat salphaad q fi
lios nõ hẽbat s; tm filias. Quar ista ẽ nomia.
maala. 7 noha. 7 egla. 7 melcha. 7 thersa. Hee ẽ
familie manasse 7 nũs ear quinquaginta duo
milia septingentor. filii aũ ephraim p cogna
oẽs suas fuerũt hii. Suthala a quo familia su
thalitar. Becher a quo familia becheitar. Then
aq familia thenitar. Porro filius suthala fu
it heran. a quo familia heranitar. Hee ẽ cog
naoẽs filior ephraim. quor nũs fuit triginta duo
milia quingentor. Isti ẽ filii ioseph p familias
suas. filii beniamin in cognaoibz suis bale. a quo
familia baleitar. Asbel a quo familia asbeli
tar. Achiran a quo familia achiranitar. Su
phan a quo familia suphamitar. Hupham aq
familia huphamitar. filii bale hered. 7 noema. de he
red aq familia heredítar. de noema aq familia noemi
tar. Hii sũt filii beniamin p cognaoẽs suas. q
r nũs quadraginta quinq milia sexcentor. filii
dan p cognaoẽs suas. suham aq familia suhamitar.
Hee cognaoẽs dan p familias suas. oẽs fuere
suhamite. quor nũs erat sexaginta quattuor mi
lia quadringentor. filii asser p cognaoẽs suas iem
na. aq familia iemnaitar. Iessui aq familia
iessuitar. Brie aq familia brieitar. filii brie
haber a quo familia haberitar. 7 melchiel a quo
familia melchielitar. Nomẽ aũ filie asser fuit
sara. Hee cognaoẽs filior asser. 7 nũs eor quinquagin
ta tria milia quadringentor. filii neptalim p cog
naoẽs suas. iesiehel. a quo familia iesiehelita
rũ. Guni aq familia gunitar. Iesser aq fami
lia iessetar. Sellem aq familia sellemitar.
Hee ẽ cognaoẽs filior neptalim p familias suas.
quor nũs quadraginta quinq; milia quadringentor.
Ista ẽ sũma filior isrl q recensiti ẽ. sexcenta mi
lia. 7 mille septingenti triginta. Locutusq; ẽ dñs
ad moysen dicẽs. Istis diuidet tra iuxt nũm uocabu
lor i possessioẽs suas. pluribz maiorẽ ptẽ dabis
7 paucioribz minorẽ. Singulis sicut nũc recensiti ẽ
tradet possessio. Ita dũtaxat ut sors trã tribubz
diuidat. 7 familiis. quicqd sorte contigerit hoc ul
plures accipient ul pauciores. Hic quoq; ẽ nũs
filior leui p familias suas. Gerson a quo familia
gersonitar. Caath aq familia caathitar. Me
rari aq familia meraritar. Hee ẽ familie le
ui. familia lobni. familia hebroni. familia mo
oli. familia musi. familia cori. At uo caath ge
nuit amram. q habuit uxorẽ iochabeth filiã
leui. q nata ẽ ei in egypto. Hec genuit uiro suo
amrã filios. aaron 7 moysen. 7 mariã sororẽ eor.
De aaron orti ẽ nadab 7 abiu. 7 eleazar 7 ithamar.
quor nadab 7 abiu mortui ẽ cũ obtulissent ignẽ ali
enũ coram dño. fueruntq; oẽs q numerati ẽ uiginti
tria milia generis masculini. ab uno mense 7 supra.
quia nõ ẽ recensiti int filios isrl. nec eis ẽ cetis
data ẽ possessio. Hic ẽ nũs filior isrl q descripti ẽ
a moyse 7 eleazaro sacerdote. in campestribz moab
sup iordanẽ contra hiericho. Int quos nullus fuit
eor q ante numerati ẽ a moyse 7 aaron in deserto synai.
Predixerat ẽ dñs q omis morerent in solitudine. Nullũ
que remansit ex eis nisi chaleb filius iephone 7
iosue filius nun.

XXVII

Accesserunt aũt filie salphaath filii epher. filii
galaad. filii machir. filii manasse. q fuit fi
lius ioseph. quar ẽ noia maala. 7 noa. 7 egla.
7 melcha. 7 thersa. steteruntq; coram moyse 7 ele
azaro sacerdote 7 cunctis principibz ppli ad ostium
tabnaculi federis atq; dixerunt. Pat nr mortuus
ẽ in deserto. nec fuit in seditioe q concitata ẽ cõ dñm
sub chore. s; in peccato suo mortuus ẽ. Hic nõ habuit
mares filios. cur tollit nomẽ illius de familia
sua. q nõ hẽt filiũ. Date nob possessionẽ int cognatos
patris nri. Retulitq; moyses causam eor ad iudi
tiũ dñi. Qui dixit ad eũ. Iustam rem postulant fi
lie salphaad. Da eis possessionẽ int cognatos pris
sui. 7 ei in hereditate succedant. Ad filios aũt isrl
loqueris hec. Homo cũ mortuus fuit absq; filio. ad fi
liam ei transibit hereditas. Si filiam nõ habuit. hẽ
bit successores fratres suos. Quod si 7 fratres nõ fuerint. dabi
tis hereditatẽ fratribz patris ei. Sin aũt nec patruos
habuit. dabit hereditas hiis q ei proximi ẽ. Eritq; hoc
filiis isrl sacm lege ppetua. sicut precepit dñs moysi.
Dixit quoq; dñs ad moysen. Ascende in montẽ istũ aba
rim. 7 contemplare inde trã q daturus sũ filiis isrl.
Cumq; uideris eã. ibis 7 tu ad ppl'm tuũ. sicut iuit fr
tuus aaron. q offendistis me in deserto syn. i
contradictioe multitudinis. nec sanctificare me uoluistis
coram ea sup aquas. Hee ẽ aq contradictionis in cades de
serti syn. Cui respondit moyses. Puideat dñs deus spirituũ
oĩs carnis. hoĩem q sit sup multitudinẽ hanc. 7 pos
sit exire 7 intrare ante eos. 7 educere illos ul introdu
cere. ne sit ppls dñi sicut oues absq; pastore. Dixitq;
dñs ad eũ. Tolle iosue filiũ nun uirũ in quo ẽ spc
dñi. 7 pone manũ tuã sup eũ. Qui stabit coram elea
zaro sacerdote 7 oĩ multitudine. 7 dabis ei precepta cun
tis uidentibz 7 ptẽ glorie tue. ut audiat eũ oĩs
synagoga filior isrl. Pro hoc siquid agendũ erit
eleazar sacerdos consulet dñm. ad uerbum ei egredie
7 ingredietur ipe 7 omis filii isrl cũ eo 7 cetera mul
titudo. Fecit moyses ut preceperat dñs. Cumq; tulisset
iosue. statuit eũ coram eleazaro sacerdote 7 oĩ fre
quentia ppli. 7 impositis capiti eius manibz. cuncta re
plicauit q mandauerat dñs.

XXVIII

Dixit quoq; dñs ad moysen. Precipe filiis isrl 7 dices
ad eos. Oblationẽ meã 7 panes 7 incensũ odoris

suavissimi offerte per tempora sua. Haec sunt sacrificia quae offerre debetis. Agnos anniculos immaculatos duos cotidie in holocaustum sempiternum. unum offeretis mane et alterum ad vesperam. decimam partem ephi simile quae conspersa sit oleo purissimo et habeat quartam partem hin. Holocaustum iuge est quod obtulistis in monte Synai in odorem suavissimum incensi domino. et libabitis vini quartam partem hin per agnos singulos in sanctuario domini. Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam iuxta omnem ritum sacrificii matutini et libamentorum eius oblationem suavissimi odoris domino. Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos et duas decimas simile oleo conspersae in sacrificio et liba quae rite funduntur per singula sabbata in holocausto sempiterno. In kalendis autem id est in mensium exordiis offeretis holocaustum domino vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos septem immaculatos. et tres decimas simile oleo conspersae in sacrificio per singulos vitulos, et duas decimas simile ex oleo conspersae in sacrificio per singulos arietes, et decimam decimae simile ex oleo in sacrificio per agnos singulos. holocaustum suavissimi odoris atque incensi est domino. Libamenta autem vini quae per singulas fundentur victimas ista erunt. Media pars hin per vitulos singulos, tertia per arietem, quarta per agnum. Hoc erit holocaustum per omnes menses qui sibi anno vertente succedunt. Hircus quoque offeretur domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libaminibus suis. Mense autem primo quartadecima die mensis phase domini erit, et quintadecima die sollempnitas. Septem diebus vescentur azimis. quarum dies prima venerabilis et sancta erit. Omne opus servile non facietis in ea. Offeretisque incensum holocaustum domino vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem, et sacrificia singulorum ex simila quae conspersa sit oleo. tres decimas per singulos vitulos, et duas decimas per arietem, et decimam decimae per agnos singulos, id est per septem agnos, et hircum pro peccato unum ut expietur pro vobis, praeter holocaustum matutinum quod semper offeretis. Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis et in odorem suavissimum domino, qui surget de holocausto et de oblationibus singulorum. Dies quoque septimus celeberrimus et sanctus erit vobis. Omne opus servile non facietis in eo. Dies autem primitivorum quando offeretis novas fruges domino expletis ebdomadibus venerabilis et sancta erit. Omne opus servile non facietis in ea. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino vitulos de armento duos, arietem unum, et agnos anniculos septem immaculatos, atque in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos, per arietes duas, per agnos decimam decimae qui simul sunt agni septem. hircum quoque qui mactatur pro expiatione, praeter holocaustum sempiternum et liba eius. Immaculata offeretis omnia cum libationibus suis.

XXIX

Mensis etiam septimi prima dies venerabilis et sancta erit vobis. Omne opus servile non facietis in ea, quia dies clangoris est et tubarum. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem. et in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, unam decimam per agnum, qui simul sunt agni septem. et hircum pro peccato qui offertur in expiationem populi, praeter holocaustum kalendarum cum sacrificiis suis, et holocaustum sempiternum cum libationibus solitis. Hisdem ceremoniis offeretis in odorem suavissimum incensum domino. Decima quoque dies mensis huius septimi erit vobis sancta atque venerabilis, et affligetis animas vestras. Omne opus servile non facietis in eo. Offeretisque holocaustum domino in odorem suavissimum, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem. et in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres decimas per vitulos singulos, duas decimas per arietem, decimam decimae per agnos singulos, qui sunt simul septem agni. Et hircum pro peccato absque his quae offerri pro delicto solent in expiatione et holocausto sempiterno in sacrificio et libaminibus suis. Quintadecima vero die mensis septimi quae vobis erit sancta atque venerabilis, omne opus servile non facietis, sed celebrabitis sollempnitatem domino septem diebus. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino, vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos anniculos quattuordecim immaculatos, et in libamentis eorum simile oleo conspersae tres decimas per vitulos singulos, qui sunt simul vituli tredecim, et duas decimas arieti uno, id est simul arietibus duobus, et decimam decimae agnis singulis, qui sunt simul agni quattuordecim. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno et sacrificio et libamine eius. In die altero offeretis vitulos de armento duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine. Die tertio offeretis vitulos undecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, et sacrificio et libamine eius. Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim. Sacrificiaque eorum et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine. Die quinto offeretis vitulos novem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine. Die sexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, sacrificioque

et libamine. Die septimo offeretis vitulos septem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine. Die octavo qui est celeberrimus omne opus servile non facietis, offerentes holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, sacrificioque et libamine.

XXX

Haec offeretis Domino in sollemnitatibus vestris, praeter vota et oblationes spontaneas in holocausto, in sacrificio, in libamine et in hostiis pacificis. Narravitque Moyses filiis Israhel omnia quae ei Dominus imperarat. Et locutus est ad principes tribuum filiorum Israhel: Iste est sermo quem praecepit Dominus. Si quis virorum votum Domino voverit aut se constrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum suum, sed omne quod promisit implebit. Mulier si quippiam voverit [illegible]

In Edit. Vulg. XXIX. hic, et XXX. hinc Capita desinit, et incipit.

XXXI

L[illegible]

tribubus, id est duodecim milia expeditorum ad pugnam. Quos misit Moyses cum Phinees filio Eleazari sacerdotis, vasa quoque sancta et tubas ad clangendum tradidit ei. Cumque pugnassent contra Madianitas atque vicissent, omnes mares occiderunt, et reges eorum Evi et Recem et Sur et Hur et Rebe, quinque principes gentis. Balaam quoque filium Beor interfecerunt gladio. Ceperuntque mulieres eorum et parvulos, omniaque pecora et cunctam supellectilem; quicquid habere potuerant depopulati sunt. Tam urbes quam viculos et castella flamma consumpsit. Et tulerunt praedam et universa quae ceperant tam ex hominibus quam ex iumentis, et adduxerunt ad Moysen et Eleazarum sacerdotem et ad omnem multitudinem filiorum Israhel. [illegible] in campestribus Moab iuxta Iordanem contra Hiericho. [illegible] sacerdos et omnes principes synagogae [illegible]. Iratusque Moyses [illegible]

[illegible]

triginta sex milibus, boves septuaginta duo. Asini triginta milibus quingentis. animi sexaginta unus. De animabus hominum sedecim milibus, cesserunt in partem domini triginta duo animae. Tradiditque moyses numerum primitiarum domini eleazaro sacerdoti. sicut ei fuerat imperatum. ex media parte filiorum israhel quam separaverat his qui in proelio fuerant. De media vero parte que contigerat reliquae multitudini. id est de ovibus trecentis triginta septem milibus quingentis. et de bubus triginta sex milibus. et de asinis triginta milibus quingentis. et de hominibus sedecim milibus. tulit moyses quinquagesimum caput. et dedit levitis qui excubabant in tabernaculo domini. sicut praeceperat dominus. Cumque accessissent principes exercitus ad moysen. et tribuni centurionesque. dixerunt. Nos servi tui recensuimus numerum pugnatorum quos habuimus sub manu nostra. et ne unus quidem defuit. ob hanc causam offerimus in donariis domini. singuli quod in praeda auri potuimus invenire. periscelides et armillas. anulos et dextralia. ac murenulas. ut deprecaris pro nobis dominum. Susceperuntque moyses et eleazar sacerdos omne aurum in diversis speciebus. pondere sicli sedecim milia septingentos quinquaginta siclos a tribunis et centurionibus. unusquisque enim quod in praeda rapuerat suum erat. et susceptum intulerunt in tabernaculum testimonii in monimentum filiorum israhel coram domino.

XXXII

Filii autem ruben et gad habebant pecora multa. et erat illis in iumentis infinita substantia. Cumque vidissent iazer et galaad aptas alendis animalibus. venerunt ad moysen et eleazarum sacerdotem et principes multitudinis atque dixerunt. Atharoth et dibon et iazer et nemra. esebon et eleale et saban et nebo et beon. terra quam percussit dominus in conspectu filiorum israhel regionis uberrime est ad pastum animalium. et nos servi tui habemus iumenta plurima. precamurque si invenimus gratiam coram te ut des nobis famulis tuis eam in possessionem. ne facias nos transire iordanem. Quibus respondit moyses. Numquid fratres vestri ibunt ad pugnam. et vos hic sedebitis? Cur subvertitis mentes filiorum israhel ne transire audeant in locum quem eis daturus est dominus? Nonne ita egerunt patres vestri quando misi de cadesbarne ad explorandam terram. Cumque venissent usque ad vallem botri. lustrata omni regione subverterunt cor filiorum israhel ut non intrarent fines quos eis dominus dedit. Qui iratus iuravit dicens. Si videbunt homines isti qui ascenderunt ex egypto a viginti annis et supra terram quam sub iuramento pollicitus sum abraham ysaac et iacob. et noluerunt sequi me. praeter chaleb filium iephone cenezeum. et iosue filium nun. isti impleverunt voluntatem meam. Iratusque dominus adversum israhel. circumduxit eum per desertum quadraginta annis. donec consumeretur universa generatio quae fecerat malum in conspectu eius. Et ecce inquit vos surrexistis pro patribus vestris incrementa et alumni hominum peccatorum. ut augeretis furorem domini contra israhel. Quod si nolueritis sequi eum. in solitudine populum derelinquet. et vos causa eritis necis omnium. At illi prope accedentes dixerunt. Caulas ovium fabricabimus et stabula iumentorum. parvulis quoque nostris urbes munitas. nos autem ipsi armati et accincti pergemus ad proelium ante filios israhel. donec introducamus eos ad loca sua. Parvuli nostri et quicquid habere possumus erunt in urbibus muratis propter habitatorum insidias. Non revertemur in domos nostras usque quo possideant filii israhel hereditatem suam. Nec quicquam quaeremus trans iordanem. quia iam habemus possessionem nostram in orientali plaga. Quibus moyses ait. Si facitis quod promittitis. expediti pergite coram domino ad pugnam. et omnis vir bellator armatus iordanem transeat. donec subvertat dominus inimicos suos. et subiciatur ei omnis terra. Tunc eritis inculpabiles et apud dominum et apud israhel. et obtinebitis regiones quas vultis coram domino. Sin autem quod dicitis non feceritis. nulli dubium quin peccetis in dominum. et scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. Edificate ergo urbes parvulis vestris. et caulas et stabula ovibus ac iumentis. et quod polliciti estis implete. Dixeruntque filii gad et ruben ad moysen. Servi tui sumus. faciemus quod iubet dominus noster. Parvulos nostros et mulieres et pecora ac iumenta relinquemus in urbibus galaad. nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum sicut tu domine loqueris. Precepit ergo moyses eleazaro sacerdoti et iosue filio nun. et principibus familiarum per tribus israhel. et dixit ad eos. Si transierint filii gad et filii ruben vobiscum iordanem omnes armati ad bellum coram domino. et vobis fuerit terra subiecta. date eis galaad in possessionem. Sin autem noluerint transire vobiscum in terram chanaan. inter vos habitandi accipiant loca. Responderuntque filii gad et filii ruben. Sicut locutus est dominus servis suis ita faciemus. Ipsi armati pergemus coram domino in terram chanaan. et possessionem iam suscepisse nos confitemur trans iordanem. Dedit itaque moyses filiis gad et ruben et dimidie tribui manasse filii ioseph regnum seon regis amorrei. et regnum og regis basan. et terram eorum cum urbibus suis per circuitum. Igitur extruxerunt filii gad dibon et atharoth et aroer et athrothsophan et iazer et iecbaa et bethnemra et betharan urbes munitas. et caulas pecoribus suis. Filii vero ruben edificaverunt esebon et eleale et cariathaim et nabo et baalmeon versis nominibus. Sabama quoque imponentes vocabula urbibus quas extruxerant. Porro filii machir filii manasse perrexerunt in galaad. et vastaverunt eam interfecto amorreo habitatore eius. Dedit ergo moyses terram galaad machir filio manasse qui habitavit in ea. Iair autem filius manasse abiit et occupavit vicos eius quos appellavit avothiair id est villas iair. Nobe quoque perrexit et apprehendit canath cum viculis suis. vocavitque eam ex nomine suo nobe.

XXXIII

Hae sunt mansiones filiorum israhel qui egressi sunt de egypto

campestria atque montana et humiliora loca contra meridiem et iuxta litus maris terram Chananeorum et Libani usque ad flumen magnum Eufraten. En inquit tradidi vobis: ingredimini et possidete eam super qua iuravit Dominus patribus vestris Abraham Isaac et Iacob ut daret illam eis et semini eorum post eos. Dixique vobis illo in tempore non possum solus sustinere vos quia Dominus Deus vester multiplicavit vos et estis hodie sicut stellae caeli plurimae. Dominus Deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa milia et benedicat vobis sicut locutus est. Non valeo solus negotia vestra sustinere et pondus ac iurgia. Date ex vobis viros sapientes et gnaros et quorum conversatio sit probata in tribubus vestris ut ponam eos vobis principes. Tunc respondistis mihi: Bona res est quam vis facere. Tulique de tribubus vestris viros sapientes et nobiles et constitui eos principes, tribunos et centuriones et quinquagenarios ac decanos qui docerent vos singula. Praecepique eis dicens: Audite illos et quod iustum est iudicate sive civis sit ille sive peregrinus. Nulla erit distantia personarum, ita parvum audietis ut magnum, nec accipietis cuiusquam personam quia Dei iudicium est. Quod si difficile vobis aliquid visum fuerit referte ad me et ego audiam. Praecepique omnia quae facere deberetis. Profecti autem de Horeb transivimus per heremum terribilem et maximam quam vidistis per viam montis Amorrei sicut praeceperat Dominus Deus noster nobis. Cumque venissemus in Cadesbarne dixi vobis: Venistis ad montem Amorrei quem Dominus Deus noster daturus est nobis. Vide terram quam Dominus Deus tuus dat tibi; ascende et posside eam sicut locutus est Dominus patribus tuis. Noli metuere nec quicquam paveas. Et accessistis ad me omnes atque dixistis: Mittamus viros qui considerent terram et renuntient per quod iter debeamus ascendere et ad quas pergere civitates. Cumque mihi sermo placuisset misi ex vobis duodecim viros singulos de tribubus suis qui cum perrexissent et ascendissent in montana venerunt usque ad vallem Botri et considerata terra sumentes de fructibus eius ut ostenderent ubertatem attulerunt ad nos atque dixerunt: Bona est terra quam Dominus Deus noster daturus est nobis. Et noluistis ascendere, sed increduli ad sermonem Domini Dei nostri murmurastis in tabernaculis vestris atque dixistis: Odit nos Dominus et idcirco eduxit nos de terra Aegypti ut traderet in manu Amorrei atque deleret. Quo ascendemus? nuntii terruerunt cor nostrum dicentes: Maxima multitudo est et nobis statura procerior, urbes magnae et ad caelum usque munitae. Filios Enacim vidimus ibi. Et dixi vobis: Nolite metuere nec timeatis eos. Dominus Deus qui ductor est vester pro vobis ipse pugnabit sicut fecit in Aegypto cunctis videntibus. Et in solitudine ipse vidisti portavit te Dominus Deus tuus ut solet homo gestare parvulum filium suum in omni via per quam ambulastis donec veniretis ad locum istum. Et nec sic quidem credidistis Domino Deo vestro qui praecessit vos in via et metatus est locum in quo tentoria figere deberetis nocte ostendens vobis iter per ignem et die per columnam nubis. Cumque audisset Dominus vocem sermonum vestrorum iratus iuravit et ait: Non videbit quispiam de hominibus generationis huius pessimae terram bonam quam sub iuramento pollicitus sum patribus vestris praeter Caleb filium Iephonne; ipse enim videbit eam et ipsi dabo terram quam calcavit et filiis eius quia secutus est Dominum. Nec miranda indignatio in populum cum mihi quoque iratus Dominus propter vos dixerit: Nec tu ingredieris illuc sed Iosue filius Nun minister tuus ipse intrabit pro te; hunc exhortare et robora et ipse sorte terram dividet Israheli. Parvuli vestri de quibus dixistis quod captivi ducerentur et filii qui hodie boni ac mali ignorant distantiam ipsi ingredientur et ipsis dabo terram et possidebunt eam. Vos autem revertimini et abite in solitudinem per viam maris Rubri. Et respondistis mihi: Peccavimus Domino; ascendemus atque pugnabimus sicut praecepit Dominus Deus noster. Cumque instructi armis pergeretis in montem ait mihi Dominus: Dic ad eos: Nolite ascendere neque pugnetis, non enim sum vobiscum ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum et non audistis sed adversantes imperio Domini et tumentes superbia ascendistis in montem. Itaque egressus Amorreus qui habitabat in montibus et obviam veniens persecutus est vos sicut solent apes persequi et cecidit de Seir usque Horma. Cumque reversi ploraretis coram Domino non audivit vos nec voci vestrae voluit adquiescere.

II

Sedistis ergo in Cadesbarne multo tempore. Profectique inde venimus in solitudinem quae ducit ad mare Rubrum sicut mihi dixerat Dominus et circuivimus montem Seir longo tempore. Dixitque Dominus ad me: Sufficit vobis circuire montem istum; ite contra aquilonem et populo praecipe dicens: Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau qui habitant in Seir et timebunt vos. Videte ergo diligenter ne moveamini contra eos; neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium, quia in possessionem Esau dedi montem Seir. Cibos emetis ab eis pecunia et comedetis, aquam emptam haurietis et bibetis. Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum; novit iter tuum quomodo transieris solitudinem hanc magnam per quadraginta annos habitans tecum Dominus Deus tuus, et nihil tibi defuit. Cumque transissemus fratres nostros filios Esau qui habitabant in Seir per viam campestrem de Helath et de Asiongaber venimus ad iter quod ducit in desertum Moab. Dixitque Dominus ad me: Non pugnes contra Moabitas nec ineas adversus eos proelium; non enim dabo tibi quicquam de terra eorum quia filiis Loth tradidi Ar in possessionem. Emim primi fuerunt habitatores eius populus magnus et validus et tam excelsus ut de Enacim stirpe quasi gigantes crederentur et essent similes filiorum Enacim. Denique Moabitae appellant eos Emim. In Seir autem prius habitaverunt Horim, quibus expulsis atque deletis habitaverunt filii Esau sicut fecit Israhel in terra possessionis suae quam dedit ei Dominus. Surgentes ergo ut transiremus torrentem Zared venimus ad eum. Tempus autem quo ambulavimus de Cadesbarne usque ad transitum torrentis Zared triginta octo annorum fuit donec consu-

Huc usq. Cap I.

meret omnis generatio hominum bellatorum de castris. sicut iuraverat
dominus cuius manus fuit adversum eos. ut interirent de ca-
strorum medio. Postquam autem universi ceciderunt pug-
natores. locutus est dominus ad me dicens. Tu transibis hodie
terminos moab urbem nomine ar. et accedens in vicina
filiorum amon. cave ne pugnes contra eos. nec mo-
vearis ad prelium. non enim dabo tibi de terra filiorum amon.
quia filiis loth dedi eam in possessionem. Terra gigan-
tum reputata est. et in ipsa olim habitaverunt gigantes.
quos amonite vocant zomzommim. populus magnus
et multus. et procere longitudinis sicut enachim.
quos delevit dominus a facie eorum. et fecit illos habitare
pro eis. Sicut fecerat filiis esau qui habitant in seyr. delens
horreos. et terram eorum illis tradens. quam possident usque
in presens. Eveos quoque qui habitabant in aserim usque gazam
cappadoces expulerunt. qui egressi de cappadocia deleve-
runt eos et habitaverunt pro illis. Surgite et transite tor-
rentem arnon. Ecce tradidi in manu tua seon re-
gem esebon. amorreum. et terram eius. Incipe possidere. et
committe adversum eum prelium. Hodie incipiam mittere ter-
rorem atque formidinem tuam in populos qui habitant
sub omni celo ut audito nomine tuo paveant. et in more
parturientium contremiscant et dolore teneantur. Misi ergo
nuntios de solitudine cademoth. ad seon regem ese-
bon. verbis pacificis dicens. Transibimus per terram tuam. pu-
blica gradiemur via. non declinabimus neque ad dexte-
ram neque ad sinistram. Alimenta pretio vende nobis.
ut vescamur. aquam pecunia tribue. et sic bibemus.
Tantum est ut nobis concedas transitum sicut fecerunt filii esa-
u qui habitant in seyr. et moabite qui morantur in ar. do-
nec veniamus ad iordanem et transeamus in terram quam dominus de-
us noster daturus est nobis. Noluitque seon rex esebon dare
nobis transitum. quia induraverat dominus deus tuus spiritum eius.
et obfirmaverat cor illius ut traderetur in manus tuas
sicut nunc vides. Dixitque dominus ad me. Ecce cepi tradere
tibi seon. et terram eius incipe possidere eam. Egressusque
est seon obviam nobis cum omni populo suo ad prelium in
iesa. et tradidit eum dominus deus noster nobis. percussimus-
que eum cum filiis et omni populo suo. cunctasque urbes in tempore
illo cepimus interfectis habitatoribus earum. viris ac
mulieribus et parvulis. Non reliquimus in eis quicquam
absque iumentis. que in partem venere predantium. et spo-
liis urbium. quas cepimus ab aroer que est super ripam
torrentis arnon oppido quod in valle situm est us-
que galaad. non fuit vicus et civitas que nostras effu-
gerit manus. Omnes tradidit dominus deus noster nobis absque terra
filiorum amon. ad quam non accessimus. et cunctis que ad-
iacent torrenti ieboc. et urbibus in montanis.
universisque locis a quibus nos prohibuit dominus deus noster.
Itaque conversi ascendimus per iter basan.

Hinc incipit Cap. III. in Vulg.

III

Egressusque est og rex basan in occursum
nobis cum omni populo suo ad bellandum in edrai. Dixitque
dominus ad me. Ne timeas eum quia in manu tua traditus est
cum omni populo ac terra sua. faciesque ei sicut fecisti se-
on regi amorreorum qui habitavit in esebon. Tradidit
ergo dominus deus noster in manibus nostris et og regem basan. et uni-
versum populum eius. percussimusque eos usque ad interne-
tionem vastantes cunctas civitates eius uno tempore. Non
fuit oppidum quod nos effugeret. sexaginta urbes
omnem regionem argob regni og in basan. Cuncte urbes
erant munite muris altissimis. portisque. et vec-
tibus. absque oppidis innumeris que non habebant muros.
et delevimus eos sicut feceramus seon regi esebon. disp-
erdentes omnem civitatem. virosque. ac mulieres. et parvulos.
Iumenta autem et spolia urbium diripuimus. Tulimusque illo
tempore terram de manu duorum regum amorreorum qui erant
trans iordanem. a torrente arnon usque ad montem
hermon. quem sydonii sarion vocant. et amorrei sanir.
Omnes civitates que site sunt in planitie. et universam terram
galaad et basan. usque selcha. et edrai civitates
regni og in basan. Solus quippe og rex basan resti-
terat de stirpe gigantum. monstratur lectus eius fer-
reus qui est in rabbath filiorum amon. novem cubi-
tos habens longitudinis. et quattuor latitudinis. ad mensu-
ram cubiti virilis manus. Terramque possedimus in tempore
illo ab aroer que est super ripam torrentis arnon. usque
ad mediam partem montis galaad et civitates illius
dedi ruben et gad. reliquam autem partem galaad et omnem
basan. regni og tradidi medie tribui manasse. omnem
regionem argob. Cuncta basan vocatur terra gigantum.
Iayr filius manasse possedit omnem regionem argob
usque ad terminos gessuri. et machati. vocavitque ex no-
mine suo basan avothiahir. id est villas iair usque
in presentem diem. Machir quoque dedi galaad. et tribubus rube-
n et gad dedi terram galaad. usque ad torrentem arnon. me-
dium torrentis et finium usque ad torrentem ieboc qui est ter-
minus filiorum amon. et planitiem solitudinis atque iorda-
nem et terminos chenereth. usque ad mare deserti quod est
salsissimum. ad radices montis fasga contra orientem. Pre-
cepique vobis in tempore illo dicens. Dominus deus vester dat vobis terram
hanc in hereditatem. expediti precedite fratres vestros filios
israel omnes viri robusti absque uxoribus et parvulis ac iu-
mentis. Novi enim quod plura habeatis pecora. et in urbibus rema-
nere debebunt quas tradidi vobis donec requiem tribuat dominus
fratribus vestris sicut vobis tribuit. et possideant et ipsi terram quam daturus
est eis. trans iordanem. Tunc revertetur unusquisque in posses-
sionem suam quam dedi vobis. Iosue quoque in tempore illo precepi dicens.
Oculi tui viderunt que fecit dominus deus vester duobus his regibus.
sic faciet omnibus regnis ad que transiturus es. Ne timeas
eos. Dominus enim deus vester pugnabit pro vobis. Precatusque sum
dominum in tempore illo dicens. Domine deus tu cepisti ostendere servo
tuo magnitudinem tuam. manumque fortissimam.
Neque enim est alius deus vel in celo vel in terra qui possit fa-
cere opera tua. et comparari fortitudini tue. Transibo
igitur et videbo terram hanc optimam trans iordanem. et montem
istum egregium et libanum. Iratusque est mihi dominus propter vos. nec
exaudivit me. sed dixit michi. Sufficit tibi. nequaquam
ultra ad me de hac re loquaris. Ascende cacumen

phasge et oculos tuos circumfer ad occidentem et ad aquilonem, austrumque et orientem, et aspice, nec enim transibis iordanem istum. Praecipe iosue et corrobora eum atque conforta, quia ipse praecedet populum istum, et dividet eis terram quam visurus es. Mansimusque in valle contra fanum phogor.

IIII

Et nunc israel audi praecepta et iudicia quae ego doceo te, ut faciens ea vivas, et ingressus possideas terram quam dominus deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo. Custodite mandata domini dei vestri quae ego praecipio vobis. Oculi vestri viderunt omnia quae fecit dominus contra beelphegor, quomodo contriverit omnes cultores eius de medio vestri. Vos autem qui adhaeretis domino deo vestro, vivitis universi usque in praesentem diem. Scitis quod docuerim vos praecepta atque iustitias, sicut mandavit mihi dominus deus meus. Sic facietis ea in terra quam possessuri estis, et observabitis et implebitis opere. Haec est enim vestra sapientia et intellectus coram populis, ut audientes universa praecepta haec dicant: En populus sapiens et intelligens, gens magna. Nec est alia natio tam grandis, quae habeat deos appropinquantes sibi, sicut deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Quae est enim alia gens sic inclita, ut habeat caerimonias iustaque iudicia, et universam legem quam ego proponam hodie ante oculos vestros? Custodi igitur temet ipsum et animam tuam sollicite. Ne obliviscaris verborum quae viderunt oculi tui, et ne excidant de corde tuo cunctis diebus vitae tuae. Docebis ea filios ac nepotes tuos a die in quo stetisti coram domino deo tuo in horeb, quando dominus locutus est mihi dicens: Congrega ad me populum, ut audiat sermones meos, et discant timere me omni tempore quo vivunt in terra, doceantque filios suos. Et accessistis ad radices montis qui ardebat usque ad caelum, erantque in eo tenebrae, nubes et caligo. Locutusque est dominus ad vos de medio ignis. Vocem verborum eius audistis, et formam penitus non vidistis. Et ostendit vobis pactum suum quod praecepit ut faceretis, et decem verba quae scripsit in duabus tabulis lapideis. Mihique mandavit in illo tempore ut docerem vos caerimonias et iudicia quae facere deberetis in terra quam possessuri estis. Custodite igitur sollicite animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus est dominus vobis in horeb de medio ignis, ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem, aut imaginem masculi vel feminae, similitudinem omnium iumentorum quae sunt super terram, vel avium sub caelo volantium, atque reptilium quae moventur in terra, sive piscium quae sub terra morantur in aquis. Ne forte elevatis oculis ad caelum videas solem et lunam et omnia astra caeli, et errore deceptus adores ea et colas quae creavit dominus deus tuus in ministerium cunctis gentibus quae sub caelo sunt. Vos autem tulit dominus et eduxit de fornace ferrea aegypti, ut haberet populum hereditarium sicut est in praesenti die. Iratusque est dominus contra me propter sermones vestros, et iuravit ut non transirem iordanem nec ingrederer terram optimam quam daturus est vobis. Ecce morior in hac humo, non transibo iordanem; vos transibitis et possidebitis terram egregiam. Cave nequando obliviscaris pacti domini dei tui quod pepigit tecum, et facias tibi sculptam similitudinem eorum quae dominus fieri prohibuit, quia dominus deus tuus ignis consumens est, deus aemulator. Si genueritis filios ac nepotes, et moramini in terra, deceptique feceritis vobis aliquam similitudinem, patrantes malum coram domino deo vestro ut eum ad iracundiam provocetis, testes invoco hodie caelum et terram, cito perituros vos esse de terra quam transito iordane possessuri estis. Non habitabitis in ea longo tempore, sed delebit vos dominus, atque disperget in omnes gentes, et remanebitis pauci in nationibus ad quas vos ducturus est dominus. Ibique servietis diis qui hominum manu fabricati sunt, ligno et lapidi, qui non vident non audiunt non comedunt non odorantur. Cumque quaesieris ibi dominum deum tuum, invenies eum, si tamen toto corde quaesieris et tota tribulatione animae tuae. Postquam te invenerint omnia quae praedicta sunt, novissimo tempore reverteris ad dominum deum tuum, et audies vocem eius, quia deus misericors est dominus deus tuus.

Non dimittet te nec omnino delebit, neque obliviscetur pacti in quo iuravit patribus tuis. Interroga de diebus antiquis qui fuerunt ante te ex die quo creavit deus hominem super terram, a summo caelo usque ad summum eius, si facta est aliquando huiuscemodi res, aut umquam cognitum est, ut audiret populus vocem dei loquentis de medio ignis, sicut tu audisti et vixisti. Si fecit deus ut ingrederetur et tolleret sibi gentem de medio nationum per temptationes, signa atque portenta, per pugnam et robustam manum, extentumque brachium, et horribiles visiones, iuxta omnia quae fecit pro vobis dominus deus vester in aegypto videntibus oculis tuis, ut scires quoniam dominus ipse est deus et non est alius praeter unum. De caelo audire te fecit vocem suam ut doceret te, et in terra ostendit tibi ignem suum maximum, et audisti verba illius de medio ignis, quia dilexit patres tuos, et elegit semen eorum post eos. Eduxitque te praecedens in virtute sua magna ex aegypto, ut deleret nationes maximas et fortiores te in introitu tuo, et introduceret te, et daret tibi terram earum in possessionem, sicut cernis in praesenti die. Scito ergo hodie et cogitato in corde tuo, quod dominus ipse sit deus in caelo sursum et in terra deorsum, et non sit alius. Custodi praecepta eius atque mandata, quae ego praecipio tibi, ut bene sit tibi et filiis tuis post te, et permaneas multo tempore super terram quam dominus deus tuus daturus est tibi. Tunc separavit moyses tres civitates trans iordanem ad orientalem plagam, ut confugiat ad eas qui occiderit nolens proximum suum, nec fuerit inimicus ante unum et alterum diem, et ad harum aliquam urbium possit evadere: Bosor in solitudine quae sita est in terra campestri de tribu ruben, et ramoth in galaad quae est in tribu gad, et golan in basan quae est in tribu manasse. Ista est lex quam proposuit moyses coram filiis israel, et haec testimonia et caerimoniae atque iudicia, quae locutus est ad filios israel, quando

Praecepta Decalogi

egressi sunt de egypto. trans iordanem in valle contra phanum phe-
gor. in terra seon regis amorrei. qui habitavit in esebon.
quem percussit moyses. filii quoque israel egressi ex egypto pos-
sederunt terram eius. et terram og regis basan duorum regum a-
morreorum. qui erant trans iordanem ad solis ortum. ab
aroer que sita est super ripam torrentis arnon usque ad
montem syon qui est in hermon. omnem planitiem trans ior-
danem ad orientalem plagam. usque ad mare solitu-
dinis. et usque ad radices montis phasga.
V
Vocavitque moyses omnem israelem
et dixit ad eum. Audi israel cerimonias atque iudicia.
que ego loquor in auribus vestris hodie. Discite ea et
opere complete. Dominus deus noster pepigit nobiscum fedus in ho-
reb. Non cum patribus nostris iniit pactum. sed nobiscum qui in pre-
sentiarum sumus et vivimus. Facie ad faciem locutus
est nobis in monte de medio ignis. Ego sequester et medi-
us fui inter dominum et vos in tempore illo ut annuntiarem vobis verba
eius. Timuistis enim ignem. et non ascendistis in montem.
et ait. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti de
domo servitutis. Non habebis deos alienos in conspectu
meo. Non facies tibi sculptile. nec similitudinem omnium
que in celo sunt desuper. et que in terra deorsum. et que versantur in aquis
sub terra. Non adorabis ea et non coles. Ego enim sum dominus deus tuus
deus emulator reddens iniquitatem patrum super filios in terti-
am et quartam generationem his qui oderunt me. et faciens misericordiam
in multa milia diligentibus me et custodientibus pre-
cepta mea. Non usurpabis nomen domini dei tui frustra.
quia non erit impunitus qui super re vana nomen eius assumpserit.
Observa diem sabbati. ut sanctifices eum sicut precepit tibi dominus
deus tuus. Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua.
septimus dies sabbati est. id est requies domini dei tui. Non
facies in eo quicquam operis tu et filius tuus et filia. servus
et ancilla. bos et asinus et omne iumentum tuum. et peregrinus
qui est intra portas tuas. ut requiescat servus et ancilla
tua. sicut et tu. Memento quod et ipse servieris in egypto et e-
duxerit te inde dominus deus tuus in manu forti et brachio ex-
tento. Idcirco precepit tibi ut observares diem sabbati. Honora
patrem tuum et matrem. sicut precepit tibi dominus deus tuus. ut longo
vivas tempore et bene sit tibi in terra quam dominus deus tuus daturus est
tibi. Non occides. neque mechaberis. furtumque non facies. nec
loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupi-
sces uxorem proximi tui. non domum. non agrum. non servum.
non ancillam. non bovem. non asinum. et universa que illius sunt. Hec ver-
ba locutus est dominus ad omnem multitudinem vestram in monte de me-
dio ignis. nubis. et caliginis voce magna. nichil addens
amplius. et scripsit ea in duabus tabulis lapideis quas
tradidit michi. Vos autem postquam audistis vocem de
medio tenebrarum. et montem ardere vidistis. acces-
sistis ad me omnes principes tribuum et maiores natu atque
dixistis. Ecce ostendit nobis dominus deus noster maiestatem et
magnitudinem suam. vocem eius audivimus de medio ignis.
et probavimus hodie quod loquente deo cum homine vixerit homo. Cur
ergo moriemur et devorabit nos ignis hic maximus? Si enim
audierimus ultra vocem domini dei nostri. moriemur. Quid

Praecepta Decalogi

est omnis caro ut audiat vocem dei viventis qui de medio ignis
loquitur sicut nos audivimus et possit vivere? Tu magis
accede et audi cuncta que dixerit dominus deus noster tibi. loquerisque ad
nos. et nos audientes faciemus ea. Quod cum audisset dominus
ait ad me. Audivi vocem verborum populi huius que locuti sunt
tibi. bene omnia sunt locuti. Quis det talem eos habere mentem ut time-
ant me. et custodiant universa mandata mea in omni
tempore. ut bene sit eis et filiis eorum in sempiternum? Vade et dic eis.
Revertimini in tentoria vestra. Tu vero hic sta mecum. et loquar
tibi omnia mandata et cerimonias atque iudicia que docebis
eos. ut faciant ea in terra quam dabo illis in possessionem. Cu-
stodite igitur et facite que precepit dominus deus vobis. Non declinabitis
neque ad dexteram neque ad sinistram. sed per viam quam precepit dominus deus
vester ambulabitis. ut vivatis et bene sit vobis. et protelentur
dies in terra possessionis vestre. Hec sunt precepta et cerimonie VI
atque iudicia que mandavit dominus deus vester ut docerem vos. et
faciatis ea in terra ad quam transgredimini possidendam. ut
timeas dominum deum tuum. et custodias omnia mandata et
precepta eius que ego precipio tibi. et filiis ac nepotibus tuis cunc-
tis diebus vite tue. ut prolongentur dies tui. Audi israel
et observa ut facias. et bene sit tibi. et multipliceris amplius.
sicut pollicitus est dominus deus patrum tuorum tibi terram lacte et melle
manantem. Audi israel. dominus deus tuus deus unus est. Diliges dominum
deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. et ex to-
ta fortitudine tua. Eruntque verba hec que ego precipio
tibi hodie in corde tuo. et narrabis ea filiis tuis. et medita-
beris sedens in domo tua. et ambulans in itinere. dormiens
atque consurgens. et ligabis ea quasi signum in manu tua. e-
runtque et movebuntur inter oculos tuos. scribesque ea in li-
mine et hostiis domus tue. Cumque introduxerit te dominus
deus tuus in terram pro qua iuravit patribus tuis abraham. ysaac.
et iacob. et dederit tibi civitates magnas et optimas quas non edi-
ficasti. domos plenas cunctarum opum quas non extru-
xisti. cisternas quas non fodisti. vineas. et oliveta. que non
plantasti. et comederis et saturatus fueris. cave diligenter
ne obliviscaris domini qui eduxit te de terra egypti. et de do-
mo servitutis. Dominum deum tuum timebis et ipsi servies. ac
per nomen illius iurabis. Non ibitis post deos alienos cunc-
tarum gentium que in circuitu vestro sunt. quoniam deus emulator dominus deus tuus
in medio tui. nequando irascatur furor domini dei tui contra te et au-
ferat te de superficie terre. Non temptabis dominum deum tuum. sicut
temptasti in loco temptationis. Custodi precepta domini dei tui
ac testimonia et cerimonias quas precepit tibi. et fac quod placi-
tum est et bonum in conspectu domini ut bene sit tibi. et ingressus pos-
sideas terram optimam. de qua iuravit dominus patribus tuis. ut de-
leret omnes inimicos tuos coram te sicut locutus est. Cum interroga-
verit te filius tuus cras dicens. Quid sibi volunt testimonia hec
et cerimonie atque iudicia que precepit dominus deus noster nobis? dices
ei. Servi eramus pharaonis in egypto. et eduxit nos dominus de e-
gypto in manu forti. fecitque signa atque prodigia magna et
pessima in egypto contra pharaonem et omnem domum illius in conspectu
nostro. et eduxit nos inde ut introductis daret terram super qua
iuravit patribus nostris. Precepitque nobis dominus ut faciamus omnia
legitima hec. et timeamus dominum deum nostrum. et bene sit

nobis cunctis diebus vitae nostrae sicut est hodie. Eritque nostri mi-
sericors si custodierimus et fecerimus omnia praecepta eius coram
domino deo nostro, sicut mandavit nobis.

VII

Cum introduxerit te dominus deus tuus in terram quam possessurus
ingredieris, et deleverit gentes multas coram te, Eth-
aeum, et Gergezeum, et Amorreum, Chananeum, et Pherezeum,
et Eveum, et Iebuseum, septem gentes multo maioris numeri
quam tu es, et robustiores te, tradideritque eas dominus deus tuus tibi, per-
cuties eas usque ad internecionem. Non inibis cum eis foedus, nec
misereberis earum, neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non da-
bis filio eius, nec filiam illius accipies filio tuo. Quia sedu-
cet filium tuum ne sequatur me, et ut magis serviat diis
alienis. Irasceturque furor domini, et delebit te cito. Quin
potius haec facietis eis: aras eorum subvertite, confringite
statuas, lucosque succidite, et sculptilia comburite. Quia
populus sanctus es domino deo tuo. Te elegit dominus deus tuus ut sis
ei populus peculiaris de cunctis populis qui sunt super terram. Non quia cunc-
tas gentes numero vincebatis vobis iunctus est dominus et elegit
vos, cum omnibus sitis populis pauciores: sed quia dilexit vos dominus, et cu-
stodivit iuramentum quod iuravit patribus vestris. Eduxitque
vos in manu forti, et redemit de domo servitutis, de ma-
nu pharaonis regis egypti. Et scies quia dominus deus tuus ipse
est deus fortis et fidelis, custodiens pactum et misericordiam diligen-
tibus se, et his qui custodiunt praecepta eius in mille generationes,
et reddens odientibus se statim, ita ut disperdat eos, et ul-
tra non differat, protinus eis restituens quod merentur. Custo-
di ergo praecepta et caerimonias atque iudicia quae ego mando
tibi hodie ut facias. Si postquam audieris haec iudicia
custodieris ea et feceris, custodiet et dominus deus tuus tibi pactum
et misericordiam quam iuravit patribus tuis, et diliget te ac multipli-
cabit. Benedicetque fructui ventris tui, et fructui terrae
tuae, frumento tuo atque vindemiae, oleo et armentis, gregibus o-
vium tuarum super terram, pro qua iuravit patribus tuis ut daret
eam tibi. Benedictus eris inter omnes populos. Non erit apud te
sterilis utriusque sexus, tam in hominibus quam in gregibus tuis. Au-
feret a te dominus omnem languorem, et infirmitates egyp-
ti pessimas quas novisti non inferet tibi, sed cunctis ho-
stibus tuis. Devorabis omnes populos quos dominus deus tuus daturus
est tibi. Non parcet eis oculus tuus, nec servies diis eo-
rum, ne sint in ruinam tui. Si dixeris in corde tuo, plures
sunt gentes istae quam ego, quomodo potero delere eas? noli me-
tuere, sed recordare quae fecerit dominus deus tuus pharaoni
et cunctis egyptiis, plagas maximas quas viderunt oculi
tui, et signa atque portenta, manumque robustam, et ex-
tentum brachium, ut educeret te dominus deus tuus. Sic fa-
ciet cunctis populis quos metuis. Insuper et crabrones mit-
tet dominus deus tuus in eos, donec deleat omnes atque disper-
dat qui te fugerint et latere potuerint. Non timebis eos,
quia dominus deus tuus in medio tui est, deus magnus et terribilis. Ipse
consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per
partes. Non poteris delere eas pariter, ne forte multiplicen-
tur contra te bestiae terrae. Dabitque eos dominus deus tuus in conspec-
tu tuo, et interficiet illos donec penitus deleantur. Tradetque
reges eorum in manus tuas, et disperdes nomina eorum sub caelo.
Nullus poterit resistere tibi donec conteras eos. Sculptilia
eorum igne combures. Non concupisces argentum et aurum
de quibus facta sunt, neque assumes ex eis tibi quicquam, ne offen-
das, propterea quia abominatio est domini dei tui. Nec inferes
quippiam ex idolo in domum tuam, ne fias anathe-
ma sicut et illud est. Quasi spurcitiam detestaberis, et velut
inquinamentum ac sordes abominationi habebis, quia anathe-
ma est.

VIII

Omne mandatum quod ego praecipio tibi hodie cave dili-
genter ut facias, ut possitis vivere et multiplicemi-
ni, ingressique possideatis terram pro qua iuravit dominus pa-
tribus vestris. Et recordaberis cuncti itineris per quod adduxit
te dominus deus tuus quadraginta annis per desertum, ut affli-
geret te atque temptaret, et nota fierent quae in tuo animo
versabantur, utrum custodires mandata illius an non.
Afflixit te penuria, et dedit tibi cibum manna quod igno-
rabas tu et patres tui, ut ostenderet tibi quod non in solo pane
vivat homo, sed in omni verbo quod egreditur ex ore dei. Vestimentum
tuum quo operiebaris nequaquam vetustate defecit, et pes
tuus non est subtritus. En quadragesimus annus est, ut re-
cogites in corde tuo quia sicut erudit homo filium suum, sic dominus
deus tuus erudivit te, ut custodias mandata domini
dei tui, et ambules in viis eius et timeas eum. Dominus enim deus tuus
introducet te in terram bonam, terram rivorum aquarumque et fon-
tium, in cuius campis et montibus erumpunt fluviorum abys-
si. Terram frumenti, hordei, ac vinearum, in qua ficus et mala
granata et oliveta nascuntur. Terram olei ac mellis, ubi
absque penuria comedes panem tuum, et rerum omnium ha-
bundantia perfrueris. Cuius lapides ferrum sunt, et de
montibus eius aeris metalla fodiuntur. Ut cum comederis
et satiatus fueris, benedicas domino deo tuo pro terra optima
quam dedit tibi. Observa et cave ne quando obliviscaris domini dei
tui, et neglegas mandata eius atque iudicia et caerimoni-
as quas ego praecipio tibi hodie. Ne postquam comederis et satia-
tus fueris, domos pulchras aedificaveris, et habita-
veris in eis, habuerisque armenta et ovium greges, argenti et a-
uri cunctarumque rerum copiam, elevetur cor tuum, et non re-
miniscaris domini dei tui qui eduxit te de terra egypti de do-
mo servitutis, et ductor tuus fuit in solitudine ma-
gna atque terribili, in qua erat serpens flatu adurens,
et scorpio, ac dipsas, et nullae omnino aquae. Qui eduxit
rivos de petra durissima, et cibavit te manna in so-
litudine, quod nescierunt patres tui. Et postquam af-
flixit ac probavit, ad extremum misertus est tui, ne
diceres in corde tuo, fortitudo mea et robur manus meae
haec mihi omnia praestiterunt. Sed recorderis domini dei tui, quod
ipse tibi vires praebuerit, ut impleret pactum suum super quo
iuravit patribus tuis, sicut praesens indicat dies. Sin
autem oblitus domini dei tui secutus fueris alienos deos,
coluerisque illos et adoraveris, ecce nunc praedico tibi quod omnino
dispereas. Sicut gentes quas delevit dominus in introitu tuo,
ita et vos peribitis si inoboedientes fueritis voci domini dei vestri.

IX

Audi Israel: tu transgredieris hodie iordanem, ut possideas nationes
maximas et fortiores te, civitates ingentes et ad caelum

usque ad celum muratas. populum magnum atque sublimem filios
enachim quos ipse vidisti et audisti. quibus nullus
potest ex adverso resistere. Scies ergo hodie quod dominus deus tuus
ipse transibit ante te. ignis devorans atque consumens. qui
conterat eos et deleat atque disperdat ante faciem tuam
velociter sicut locutus est tibi. Ne dicas in corde tuo cum de-
leverit eos dominus deus tuus in conspectu tuo. propter iustitiam
meam introduxit me dominus ut terram hanc possiderem. cum
propter impietates suas iste delete sint nationes. Neque
enim propter iustitias tuas et equitatem cordis tui ingredi-
eris ut possideas terras eorum. sed quia ille egerunt
impie. te introeunte delete sunt. et ut compleret
dominus verbum suum quod sub iuramento pollicitus est patribus
tuis abraham. ysaac. et iacob. Scito ergo quod non propter
iustitias tuas dominus deus tuus dederit tibi terram hanc optimam
in possessionem. cum durissime cervicis sis populus. Me-
mento et ne obliviscaris quomodo ad iracundiam provo-
caveris dominum deum tuum in solitudine. Ex eo die quo
egressus es de egypto usque ad locum istum. semper adversum
dominum contendisti. Nam et in horeb provocasti eum. et
iratus delere te voluit quando ascendi in montem ut ac-
ciperem tabulas lapideas. tabulas pacti quod pe-
pigit vobiscum dominus. et perseveravi in monte quadragin-
ta diebus ac noctibus. panem non comedens et aquam non bi-
bens. Deditque mihi dominus duas tabulas lapideas scriptas
digito dei. et continentes omnia verba que vobis in monte lo-
cutus est de medio ignis. quando contio populi congregata
est. Cumque transissent quadraginta dies et totidem noctes.
dedit mihi dominus duas tabulas lapideas federis. dixitque
mihi. Surge et descende hinc cito. quia populus tuus quos
eduxisti de egypto deseruerunt velociter viam quam de-
monstrasti eis. feceruntque sibi vitulum conflatilem.
Rursumque ait dominus ad me. Cerno quod populus iste dure
cervicis sit. dimitte me ut conteram eum et deleam nomen
eius sub celo. et constituam te super gentem que hac maior
et fortior sit. Cumque de monte ardente descenderem.
et duas tabulas federis utraque tenerem manu. vi-
dissemque vos peccasse domino deo vestro. et fecisse vobis
vitulum conflatilem. ac deseruisse velociter viam eius
quam vobis ostenderat. proieci tabulas de manibus meis.
confregique eas in conspectu vestro. et procidi ante dominum
sicut prius quadraginta diebus et noctibus panem non
comedens et aquam non bibens propter omnia peccata vestra
que gessistis contra dominum. et eum ad iracundiam provoca-
stis. Timui enim indignationem et iram illius. qua adversum
vos concitatus delere vos voluit. Et exaudivit me
dominus etiam hac vice. Adversum aaron quoque vehementer
iratus voluit eum conterere. et pro illo similiter depreca-
tus sum. Peccatum autem vestrum quod feceratis. idest vitulum
arripiens igne combussi. et in frusta comminuens
omninoque in pulverem redigens. proieci in torrentem qui de mon-
te descendit. In incendio quoque. et in temptatione. et in
sepulchris concupiscentie provocastis dominum. Et
quando misit vos de cadesbarne dicens. ascendite. et pos-
sidete terram quam dedi vobis. et contempsistis imperium do-
mini dei vestri. et non credidistis ei. neque vocem eius audire voluistis.
sed semper fuistis rebelles. a die qua nosse vos cepi. Et
iacui coram domino quadraginta diebus ac noctibus. quibus
eum suppliciter deprecabar ne deleret vos ut fuerat com-
minatus. et orans dixi. Domine deus ne disperdas populum
tuum. et hereditatem tuam quam redemisti in magnitudine
tua. quos eduxisti de egypto in manu forti. Re-
cordare servorum tuorum abraham et ysaac et iacob. Ne
aspicias duritiam populi huius et impietatem atque peccatum.
ne forte dicant habitatores terre de qua eduxisti
nos. non poterat dominus introducere eos in terram quam pollicitus
est eis. et oderat illos. ideo eduxit ut interficeret eos in so-
litudine. qui sunt populus tuus et hereditas tua. quos edu-
xisti in fortitudine tua magna et in brachio tuo ex-
tento.

X

In tempore illo dixit dominus ad me. Dola tibi duas tabulas
lapideas sicut priores fuerunt. et ascende ad me in
montem. faciesque arcam ligneam. et scribam in tabulis
verba que fuerunt in his quas antea confregisti. ponesque
eas in arca. Feci igitur arcam de lignis sethim. Cumque
dolassem duas tabulas lapideas instar priorum. ascen-
di in montem habens eas in manibus. Scripsitque in tabu-
lis iuxta id quod prius scripserat verba decem que locutus est dominus
ad vos in monte de medio ignis. quando populus congregatus
est et dedit eas mihi. Reversusque de monte descendi et
posui tabulas in arca quam feceram. que hucusque ibi sunt
sicut mihi precepit dominus. Filii autem israel castra moverunt ex
beroth filiorum iachan in musera. ubi aaron mor-
tuus ac sepultus est. pro quo sacerdotio functus est filius
eius eleazar. Inde venerunt in gadgad. de quo loco pro-
fecti castrametati sunt in ietebatha in terra aquarum atque
torrentium. Eo tempore separavit tribum levi ut portaret
arcam federis domini. et staret coram eo in ministerio ac
benediceret in nomine illius usque in presentem diem. Quam
obrem non habuit levi partem neque possessionem cum fratribus
suis. Quia ipse dominus possessio eius est. sicut promisit ei
dominus deus tuus. Ego autem steti in monte sicut prius qua-
draginta diebus ac noctibus. exaudivitque me
dominus etiam hac vice et te perdere noluit. Dixitque
mihi. Vade et precede populum ut ingrediatur et possideat terram
quam iuravi patribus eorum. ut traderem eis. Et nunc
israel quid dominus deus tuus petit a te. nisi ut timeas dominum
deum tuum. et ambules in viis eius. et diligas eum. et ser-
vias domino deo tuo in toto corde tuo et in tota anima tua.
custodiasque mandata domini et ceremonias eius quas
ego hodie precipio tibi ut bene sit tibi. En domini dei tui ce-
lum est. et celum celi. terra et omnia que in ea sunt. et tamen patribus
tuis conglutinatus est dominus et amavit eos. Elegitque semen e-
orum post eos. idest vos de cunctis gentibus sicut hodie com-
probatur. Circumcidite ergo preputium cordis vestri. et cervicem vestram
ne induretis amplius. Quia dominus deus vester. ipse est deus deorum
et dominus dominantium. deus magnus et potens et terribilis. qui per-
sonam non accipit nec munera. Facit iudicium pupillo et

uiduae. amat peregrinum et dat ei uictum atque uestitum.
Et uos ergo amate peregrinos. quia et ipsi fuistis aduene
in terra egypti. Dominum deum tuum timebis et ei seruies.
Ipsi adherebis. iurabisque in nomine illius. Ipse est laus
tua et deus tuus. qui fecit tibi hec magnalia et terribilia
XI que uiderunt oculi tui. In septuaginta animabus descende-
runt patres tui in egyptum. et ecce nunc multiplicauit te
dominus deus tuus sicut astra celi. Ama itaque dominum deum
tuum et obserua precepta eius et cerimonias et iudicia. atque
mandata omni tempore. Cognoscite hodie que ignorant fi-
lii uestri. qui non audierunt disciplinam domini dei uestri. ma-
gnalia eius et robustam manum. extentumque brachium.
signa et opera que fecit in medio egypti pharaoni regi et
uniuerse terre eius. omnique exercitui egyptiorum. et equis
ac curribus. quomodo operuerint eos aque rubri maris
cum uos persequerentur. et deleuerit eos dominus usque in presen-
tem diem. Vobisque que fecerit in solitudine donec
ueniretis ad hunc locum. et dathan atque abiron fi-
liis heliab. qui fuit filius ruben. quos aperto ore
suo terra absorbuit cum domibus et tabernaculis et uniuer-
sa substantia eorum. quam habebant in medio israhel. Oculi uestri
uiderunt omnia opera domini magna que fecit. ut custodiatis
uniuersa mandata illius que ego precipio uobis.
ut possitis introire et possidere terram ad quam ingredi-
mini. multoque in ea uiuatis tempore. quam sub iuramento pol-
licitus est dominus patribus uestris. et semini eorum lacte et mel-
le manantem. Terra enim ad quam ingrediens possidendam
non est sicut terra egypti de qua existi. ubi iacto se-
mine in hortorum morem aque ducuntur irrigue. Sed
montuosa est et campestris de celo expectans pluuias.
quam dominus deus tuus semper inuisit. et oculi eius in ea sunt a prin-
cipio anni usque ad finem eius. Si ergo obedieritis man-
datis meis que ego hodie precipio uobis ut diligatis
dominum deum uestrum. et seruiatis ei in toto corde uestro et in tota
anima uestra. dabit pluuiam terre uestre temporiuam et sero-
tinam ut colligatis frumentum. et uinum et oleum.
fenumque ex agris ad pascenda iumenta. et ut ipsi come-
datis et saturemini. Cauete ne forte decipiatur
cor uestrum et recedatis a domino. seruiatisque diis alienis
et adoretis eos. iratusque dominus claudat celum. et pluuie
non descendant. nec terra det germen suum. pereatisque
uelociter de terra optima quam dominus daturus est uobis. Ponite
hec uerba mea in cordibus et animis uestris. et suspendite ea
pro signo in manibus. et inter uestros oculos collocate.
Docete filios uestros ut illa meditentur. quando sederis
in domo tua. et ambulaueris in uia. et accubueris.
atque surrexeris. Scribes ea super postes et ianuas do-
mus tue. ut multiplicentur dies tui et filiorum tu-
orum in terra quam iurauit dominus patribus tuis. ut daret eis
quamdiu celum imminet terre. Si enim custodieritis man-
data que ego precipio uobis et feceritis ea. ut diligatis
dominum deum uestrum et ambuletis in omnibus uiis eius et ad-
herentes ei. disperdet dominus omnes gentes istas ante faciem
uestram. et possidebitis eas que maiores et fortiores uobis

sunt. Omnis locus quem calcauerit pes uester. uester erit. A deser-
to et libano a flumine magno eufraten. usque
ad mare occidentale erunt termini uestri. Nullus
stabit contra uos. terrorem uestrum et formidinem eorum
dabit dominus deus uester super omnem terram. quam calcaturi estis.
sicut locutus est uobis. En propono in conspectu uestro hodie
et benedictionem et maledictionem. Benedictionem si
obedieritis mandatis domini dei uestri que ego precipio
uobis. maledictionem si non audieritis mandata domini
dei uestri. sed recesseritis de uia quam ego nunc ostendo uobis.
et ambulaueritis post deos alienos quos ignoratis. Cum
introduxerit te dominus deus tuus in terram ad quam pergis ha-
bitandam. pones benedictionem super montem garizim.
maledictionem super montem hebal. qui sunt trans
iordanem. post uiam que uergit ad solis occubitum in ter-
ra chananei. qui habitat in campestribus contra gal-
galam. que est iuxta uallem tendentem et intrantem
procul. Vos enim transibitis iordanem. ut possideatis
terram quam dominus deus uester daturus est uobis. et habeatis ac pos-
sideatis illam. Videte ergo ut impleatis cerimonias
atque iudicia que ego hodie ponam in conspectu uestro.
Hec sunt precepta atque iudicia XII
que facere debetis in terra quam dominus deus patrum tuorum da-
turus est tibi ut possideas eam cunctis diebus quibus
super humum gradieris. Subuertite omnia loca in quibus
coluerunt gentes quas possessuri estis deos suos. Su-
per montes excelsos et colles et subter omne lignum
frondosum. Dissipate aras eorum et confringite
statuas. lucosque igne comburite. et ydola com-
minuite. et disperdite nomina eorum de locis illis.
Non facietis ita domino deo uestro. sed ad locum quem elege-
rit dominus deus uester de cunctis tribubus uestris. ut ponat no-
men suum ibi. et habitet in eo. uenietis et offeretis in
illo loco holocausta et uictimas uestras. decimas
et primitias manuum uestrarum et uota atque dona-
ria primogenita boum et ouium. et comedetis ibi in conspectu
domini dei uestri ac letabimini in cunctis ad que miseri-
tis manum. uos et domus uestre in quibus benedixerit uobis dominus
deus uester. Non facietis ibi que nos hic facimus hodie
singuli quod sibi rectum uidetur. Neque enim usque in pre-
sens tempus uenistis ad requiem et possessionem quam dominus
deus daturus est uobis. Transibitis iordanem et habita-
bitis in terra quam dominus deus uester daturus est uobis. ut requiesca-
tis a cunctis hostibus per circuitum. et absque ullo timo-
re habitetis in loco quem elegerit dominus deus uester ut sit
nomen eius ibi. Illuc omnia que precipio conferetis ho-
locausta. et uictimas. et hostias. ac decimas. et pri-
mitias manuum uestrarum. et quicquid precipuum est in mu-
neribus que uouebitis domino. Ibi epulamini coram domino
deo uestro. uos et filii ac filie uestre. famuli et famu-
le. atque leuite qui in uestris urbibus commorantur. Neque
enim habet aliam partem et possessionem inter uos. Caue ne
offeras holocausta tua in omni loco quem uideris. sed in eo
quem elegerit dominus in una tribuum tuarum offeres hostias.

et facies quecumque precipio tibi. Sin autem comedere volueris et te esus carnium delectaverit, occide et comede iuxta benedictionem domini dei tui quam dedit tibi in urbibus tuis. Sive immundum fuerit, hoc est maculatum et debile, sive mundum, hoc est integrum et sine macula, quod offerri licet, sicut capream et cervum comedes, absque esu dumtaxat sanguinis, quem super terram quasi aquam effundes. Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti tui et vini et olei, primogenita armentorum et pecorum, et omnia que voveris et sponte offerre volueris, et primitias manuum tuarum; sed coram domino deo tuo comedes ea in loco quem elegerit dominus deus tuus, tu et filius tuus ac filia tua, et servus et famula, atque levites qui manet in urbibus tuis; et letaberis et reficieris coram domino deo tuo in omnibus ad que extenderis manum tuam. Cave ne derelinquas levitem in omni tempore quo versaris in terra. Quando dilataverit dominus deus tuus terminos tuos sicut locutus est tibi, et volueris vesci carnibus quas desiderat anima tua, locus autem quem elegerit dominus deus tuus ut sit nomen eius ibi, si procul fuerit, occides de armentis et pecoribus que habueris sicut precepi tibi, et comedes in oppidis tuis ut tibi placet. Sicut comeditur caprea et cervus, ita vesceris eis, et mundus et immundus in commune vescentur. Hoc solum cave ne sanguinem comedas; sanguis enim eorum pro anima est, et idcirco non debes animam comedere cum carnibus, sed super terram fundes quasi aquam, ut bene sit tibi et filiis tuis post te, cum feceris quod placet in conspectu domini. Que autem sanctificaveris et voveris domino, tolles et venies ad locum quem elegerit dominus, et offeres oblationes tuas carnem et sanguinem super altare domini dei tui. Sanguinem hostiarum fundes in altari; carnibus autem ipse vesceris. Observa et audi omnia que ego precipio tibi, ut bene sit tibi et filiis tuis post te in sempiternum, cum feceris quod bonum est et placitum in conspectu domini dei tui. Quando disperdiderit dominus deus tuus ante faciem tuam gentes ad quas ingredieris possidendas, et possederis eas atque habitaveris in terra earum, cave ne imiteris eas postquam te fuerint introeunte subverse, et requiras cerimonias earum dicens: Sicut coluerunt gentes iste deos suos, ita et ego colam. Non facies similiter domino deo tuo. Omnes enim abhominationes quas aversatur dominus fecerunt diis suis, offerentes filios et filias, comburentes igne.

XIII

Quod precipio tibi, hoc tantum facito domino, nec addas quicquam nec minuas. Si surrexerit in medio tui propheta, aut qui somnium se vidisse dicat, et predixerit signum atque portentum, et evenerit quod locutus est, et dixerit tibi: Eamus et sequamur deos alienos quos ignoras, et serviamus eis: non audies verba prophete illius aut somniatoris, quia temptat vos dominus deus vester, ut palam fiat utrum diligatis eum an non, in toto corde et in tota anima vestra. Dominum deum vestrum sequimini, et ipsum timete, et mandata illius custodite, et audite vocem eius; ipsi servietis et ipsi adherebitis. Propheta autem ille aut fictor somniorum interficietur, quia locutus est ut vos averteret a domino deo vestro, qui eduxit vos de terra egypti et redemit vos de domo servitutis, ut errare te faceret de via quam tibi precepit dominus deus tuus; et auferes malum de medio tui. Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tue, aut filius tuus vel filia, sive uxor que est in sinu tuo, aut amicus quem diligis ut animam tuam, clam dicens: Eamus et serviamus diis alienis quos ignoras tu et patres tui, cunctarum in circuitu gentium que iuxta vel procul sunt, ab initio usque ad finem terre, non acquiescas ei nec audias, neque parcat ei oculus tuus ut miserearis et occultes eum, sed statim interficies. Sit primum manus tua super eum, et post te omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus necabitur, quia voluit te abstrahere a domino deo tuo, qui eduxit te de terra egypti de domo servitutis, ut omnis israel audiens timeat, et nequaquam ultra faciat quippiam huius rei simile. Si audieris in una urbium tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos: Egressi sunt filii belial de medio tui, et averterunt habitatores urbis sue atque dixerunt: Eamus et serviamus diis alienis quos ignoratis: quere sollicite et diligenter rei veritate perspecta, si inveneris certum esse quod dicitur, et abhominationem hanc opere perpetratam, statim percuties habitatores urbis illius in ore gladii, et delebis eam ac omnia que in illa sunt usque ad pecora. Quicquid etiam supellectilis fuerit, congregabis in medium platearum eius, et cum ipsa civitate succendes, ita ut universa consumas domino deo tuo, et sit tumulus sempiternus. Non edificabitur amplius, et non adherebit de illo anathemate quicquam in manu tua, ut avertatur dominus ab ira furoris sui, et misereatur tui, multiplicetque te sicut iuravit patribus tuis, quando audieris vocem domini dei tui, custodiens omnia precepta eius que ego hodie precipio tibi, ut facias quod placitum est in conspectu domini dei tui.

XIIII

Filii estote domini dei vestri. Non vos incidetis nec facietis calvitium super mortuo, quoniam populus sanctus es domino deo tuo, et te elegit ut sis ei in populum peculiarem de cunctis gentibus que sunt super terram. Ne comedatis que immunda sunt. Hoc est animal quod comedere debetis: bovem et ovem et capram, cervum, capream, bubalum, tragelaphum, pygargum, origem, camelopardalum. Omne animal quod in duas partes ungulam findit et ruminat comedetis. De his autem que ruminant et ungulam non findunt comedere non debetis: camelum, leporem, chirogrillum; hec quia ruminant et non dividunt ungulam, immunda erunt vobis. Sus quoque quoniam dividit ungulam et non ruminat, immunda erit; carnibus eorum non vescemini, et cadavera non tangetis. Hec comedetis ex omnibus que morantur in aquis: que habent pinnulas et squamas comedite; que absque pinnulis et squamis sunt ne comedatis, quia immunda sunt. Omnes aves mundas comedite. Immundas ne comedatis, aquilam scilicet et grifem et alietum, ixionem et vulturem, ac milvum iuxta genus suum, et corvi omne genus.

ſtrutionē. ac noctuā. ⁊ larū. atq; accipitrē iuxᵃ
genus ſuū. herodiū. ⁊ cygnū. ⁊ ibin. ac mergulū.
porphyrionē. ⁊ nocticoracem. onocrotalū. ⁊ cha
radriū ſingula iuxᵃ genꝰ ſuū. upupā quoq; ⁊ ue
ſpertilionē. ⁊ omne quod reptat ⁊ pennulas habet.
inmundū erit ne comedatis. Omne qḋ mundū ē
comedite. Quicquid morticinū ē ne ueſcamini
ex eo. Peregrino q̄ intᵃ portas tuas ē da ut come
dat. aut uende ei. q̄r tu pplᵐ ſcē dn̄i di tui es. Non
coques hedū in lacte matris ſue. Decimā partē
ſepabis de cunctis frugibꝫ tuis q̄ naſcunt᷑ in tᵃ
ra pannos ſingulos. ⁊ comedes in cōſpectu dn̄i
di tui i loco q̄ elegit ut in eo nomē illius inuocetur.
Decimā frumenti tui. ⁊ uini ⁊ olei. ⁊ p̄mogenita
d' armentis ⁊ ouibꝫ tuis. ut diſcas timē dn̄m dm̄
tuū i omi tpr. Cū aūt longior fuit uia. ⁊ locus q̄
elegit dn̄s ds̄ tuus. tibiq; bn̄dixit. nec potueris
ad eū hec cuncta portare. uendes oīa ⁊ in p̄ciū re
diges. portabiſq; manu tua ⁊ pficiſceris ad locū q̄
elegit dn̄s ds̄ tuus. ⁊ emes ex eadē pecunia q̄c
quid t' placuit. ſiue ex armentis ſiue ex ouibꝫ.
uinum q̄q; ⁊ ſyceram ⁊ omē qḋ deſiderat aīa tua.
⁊ comedes corā dn̄o dō tuo. ⁊ epulabis tu ⁊ domꝰ
tua. ⁊ leuita q̄ intᵃ portas tuas ē. Caue ne de
relinq̄s eū q̄r nō habet aliā partē i poſſeſſiōe
tua. Anno tercio ſepab' aliā decimā ex oībꝫ q̄
naſcunt᷑ t' eo tpr. ⁊ repones intᵃ ianuas tuas.
Venietq; leuites q̄ aliā nō hȝ partē nec poſſeſſi
onē tecū. ⁊ peregrinus ac pupillus ⁊ uidua q̄ intᵃ
portas tuas ſūt. ⁊ comedēt ⁊ ſaturabunt᷑ ut bn̄
dicat t' dn̄s ds̄ tuus i cūctis opibꝫ manuū tuaꝝ
q̄s feceris.

XV

Septimo anno facies remiſſionē q̄ hoc ordine
celebrabitur. Cui debet᷑ aliquid ab amico uł p
ximo ac frē ſuo repetere nō poterit. q̄r annꝰ remi
ſſionis ē dn̄i. A peregrino ⁊ aduena exiges. ciuē
⁊ ppinquū repetendi nō hēs poteſtatem. ⁊ oīno
indigens ⁊ mendicus nō erit intᵃ uos. ut bn̄dicat t'
dn̄s in tra. q̄ tradit᷑ t' i poſſeſſionē. Si tamē
audieris uocē dn̄i di tui ⁊ cuſtodieris uniūſa
q̄ iuſſit. ⁊ q̄ ego hodie p̄cipio t'. bn̄dicet t' ut
pollicit' ē. Feneraberis gentibꝫ multis. ⁊ ipē a nul
lo accipies mutuo. Dn̄aberis nationibꝫ plurimis.
⁊ tui nēo dn̄abit᷑. Si unꝰ d' frībꝫ tuis q̄ morant᷑
intᵃ portas ciuitatis tue in tra q̄ dn̄s ds̄ tuus dab'
tur' ē t' ad paupptatē uenit. nō obdurabis cor tuū.
nec contrahes manū. ſꝫ aperies eā paupi. ⁊ dabis
ei mutuū q̄ eū indigere pſpexeris. Caue ne
forte ſubripiat tibi impia cogitatio. ⁊ dicas in
corde tuo. Appropinquat ſeptimꝰ annꝰ remiſſionis.
⁊ auertas oculos tuos a paupe frē tuo. nolens ei
qḋ poſtulat mutuū cōmodare. ne clamet
contra te ad dn̄m. ⁊ fiat t' i peccatū. Sꝫ dab' ei
nec ages q̄ppiā callide i eius neceſſitatibꝫ ſubl

leuandis. ut bn̄dicat t' dn̄s ds̄ tuus i omi tpr ⁊
i cunctis ad q̄ manū miſeris. Nō deerūt paupes
in tra habitationis tue. Idcirco ego p̄cipio tibi ut ap
erias manū frī tuo egeno ⁊ paupi q̄ tecū u'ſatur
in tra. Cū t' uenditus fuit frr tuus hebreus aut
hebrea. ⁊ ſex annis ſeruierit t'. i ſeptimo anno
dimittes eū liberū. ⁊ quē libertate donaueris. nequaq̄
uacuū abire patieris. Sꝫ dab' uiaticū d' gregibꝫ ⁊ de
area ⁊ d' torculari tuo q̄bꝫ dn̄s ds̄ tuus benedixit
tibi. Memento q̄ ⁊ ipē ſeruieris in tra egypti. ⁊ libe
rauit te dn̄s ds̄ tuus. ⁊ idcirco ego nūc p̄cipio t'. Sin
aūt dixerit nolo egredi. eo qḋ diligat te ⁊ domū
tuā. ⁊ bn̄ ſibi apud te ſentiat eē. aſſumes ſubulā
⁊ pforabis aurē eiꝰ i ianua domꝰ tue. ⁊ ſeruiet t' uſq;
in ſempiternū. Ancille quoq; ſimilit' facies. Nō
auertas ab eis oculos tuos q̄n dimiſeris eos liberos. q̄m
iuxta mercedē mercenarii p ſex annos ſeruiuit tibi.
ut bn̄dicat t' dn̄s ds̄ tuus i cunctis opibꝫ q̄ agis.
D' p̄mogenitis q̄ naſcunt᷑ i armentis ⁊ ouibꝫ tuis.
quicquid ſexus ē maſculini ſāctificab' dn̄o dō tuo.
Nō operaberis i p̄mogenito bouis. ⁊ nō tondebis p̄mo
genita ouiū. In conſpectu dn̄i di tui comedes
ea pannos ſingulos i loco q̄ elegit dn̄s tu ⁊ domꝰ
tua. Sin aūt hūit maculā ⁊ uł claudū fuerit
uł cecū. aut i aliq̄ parte deforme uł debile. nō
immolabitur dn̄o deo tuo. ſꝫ intᵃ portas urbis tue
comedes illud. Tam mundus q̄ inmundus ſimilit' ue
ſcent᷑ eis. q̄ſi capra ⁊ ceruo. Hoc ſolū obſuab' ut ſan
guinē eoꝝ nō comedas. ſꝫ effundas in tra q̄ſi aq̄.

XVI

Obſua menſē nouaꝝ frugū. ⁊ uerni p̄mū tpis. ⁊
facies phaſe dn̄o dō tuo. q̄m i iſto menſe eduxit
te dn̄s ds̄ tuus d' egypto nocte. Immolabiſq;
phaſe dn̄o dō tuo d' ouibꝫ ⁊ d' bubꝫ in loco q̄ ele
gerit dn̄s ds̄ tuus ut habitet nomē ei ibi. Non co
medes i eo panē fermentatū. Septē diebꝫ come
des abſq; fermento afflictionis panē. q̄m i pauore
egreſſus es d' egypto ut memineris diei egreſſionis
tue d' egypto omnibꝫ diebꝫ uite tue. Non appa
rebit fermentū in omibꝫ terminis tuis ſeptē die
bꝫ. ⁊ nō manebit d' carnibꝫ eiꝰ q̄ immolatū ē ueſpe
in die p̄mo mane. Nō poteris immolare phaſe
in q̄libet urbiū tuaꝝ q̄s dn̄s ds̄ tu' datur' ē t'. ſꝫ i
loco q̄ elegit dn̄s ds̄ tuus ut habitet nomē eī ibi.
Immolab' phaſe ueſpe ad ſolis occaſū q̄n egreſ
ſus es d' egypto. ⁊ coques ⁊ comedes in loco quē
elegerit dn̄s ds̄ tuus. Maneq; conſurgens uades in
tabernacula tua. Sex diebꝫ comedes azima. ⁊
in die ſeptimo q̄r collecta ē dn̄i di tui. nō facies
opus. Septē ebdomadas numerab' t' ab ea die
q̄ falcē in ſegetē miſeris. ⁊ celebrab' diē
feſtū ebdomadaꝝ dn̄o dō tuo oblationē ſpontaneā
manꝰ tue. q̄ offeres iuxᵃ bn̄dictionē dn̄i di tui.
Epulaberis dn̄o dō tuo tu ⁊ filiꝰ tuus ⁊ ſuus tuus
⁊ ancilla tua ⁊ leuites q̄ ē intᵃ portas tuas. ⁊ ad

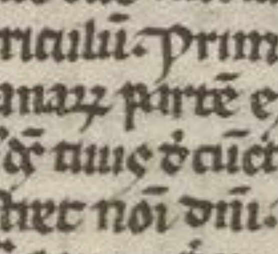
uena ac pupillus & uidua q̄ morant̄ ubi eu̅ . ī lo
co q̄ elegerit d̄s d̄s tuus ut habitet nom̄ ei ibi.
Et recordaberis qm̄ ser uus fuis in egypto . custo
diesq; ac facies que p̄cepta s̄ . Sollempnitate
quoq; tab'naculor celebrab' p septē dies qn̄
collegeris d̄ area & torculari fruges tuas & epula
beris in festiuitate tua tu & filius tu' & filia & ser
uus tuus & ancilla . leuites quoq; & aduena .
& pupillus ac uidua q̄ int̄ portas tuas s̄ . Sep
tem dieb; dn̄o d̄o tuo festa celebrab' . ī loco q̄
elegerit d̄s . bn̄dicet q; t̄ d̄s t̄ ī cunctis frugib' tuis
in oi ope manuu tuar . eris q; ī leticia . Trib;
uicib; p annu apparebit o̅e masculinu tuu
ī conspectu dn̄i dei tui ī loco q̄ elegerit . In sol
lempnitate azimor & ī sollempnitate ebdomada
r & ī sollempnitate tab'naculor . Nō apparebit
an̄ dn̄m uacuus . s; offeret unusq; sc̄dm q̄
habuit . iuxta bn̄dictōē dn̄i dī sui q̄ dedit ei .
Iudices & magistratus ɔstitues ī oib; portis tu
is q̄s d̄s d̄s tuus dederit t̄ p singulas trib; tuas . ut
iudicent p̄plm iusto iudicio . nec ī alterā; partē d̄
clinent . Nō accipies psonā nec munera . q̄
munera excecant oculos sapientu . & mu
tant ūba iustor . Iuste q̄ iustū ē psequeris . ut
uiuas & possideas t̄rā q̄ d̄s d̄s tuus dederit t̄ . Nō
plantabis lucū & oēz arborē iuxta altare
dn̄i dī tui . nec facies tibi atq; ɔstitues sta
tuas q̄ odit d̄s d̄s tuus. Nō imolab' dn̄o d̄o tuo
boue & ouē ī quo ē macula . aut q̄ppiā uitii . q̄
abominatō ē dn̄i dī tui . XVII

Cum reperti fuerint ap̄ te int̄ unā portar tuar
q̄s d̄s d̄s tuus dabit t̄ . uir aut mulier q̄ fac
iat malū ī cōspectu dn̄i dī tui . & trāsgrediantur pac
tū illius . ut uadant & seruiant diis alienis & ador
ent eos . solē & lunā & oēz miliciā celi q̄ n̄ p̄cepi . & h
t̄ fuit nūciatū . audiensq; ī quisieris diligent̄ :
& uerū ēē reppereris . & abhominatō facta ē ī isr̄l .
educes uir ac mulierē qui rē scelestissimam
pegerunt ad portas ciuitatis tue . & lapidib; ob
ruent; In ore duor aut triū testiū peribit q̄ in
terficietur . Nemo occidatur uno ɔ̄ se dicente testimo
niu . Manus testiū p̄ma interficiet eū . & man' reliq
p̄p' extrema mittet . & auferetis malū d̄ medio
tui . Si difficile & ambiguū ap̄ te iudiciū ēē p
speris int̄ sanguinē & sanguinē . int̄ cām & cām .
lepram & n̄ lepram; & iudiciū int̄ portas tuas uid
ris uerba uariari . surge & ascende ad locū q̄ ele
gerit d̄s d̄s tuus . ueniesq; ad sacerdotes leuitici
generis . & ad iudicē q̄ fuerit in illo t̄p̄e . q̄resq; ab
eis q̄ indicabunt t̄ iudicii ueritatē . & facies q̄cūq;
dixerint q̄ p̄sunt loco q̄ elegerit d̄s . & docuerint te .
iuxta legē ei' sequeris sententiā eor . nec declinab'
ad dexteram ut' ad sinistrā . Qui aut superbierit no
lens obedire sacerdotis imperio q̄ eo t̄p̄e ministrat

dn̄o d̄o tuo . & decreto iudicis . morietur homo ille & au
feres malū d̄ isr̄l . Cunctus p̄pls audiens timebit .
& nullus deinceps intumescet . Cū ingressus fueris
t̄rā q̄ d̄s d̄s tuus dabit t̄ . & possederis eā . habitau
eris q; in illa . & dixeris ɔstituā sup me regē sic h̄nt
oēs p circuitu nationes . eū ɔstitues q̄ d̄s d̄s tuus
elegerit d̄ nūo fr̄m tuor . Nō poteris alterius gen
tis hoiez regē facere . q̄ n̄ sit fr̄ tuus . Cūq;
fuerit ɔstitutus . n̄ multiplicabit s̄ equos . nec
reducet p̄plm ī egyptū equitatus numō sub
leuatus . p̄sertim cū d̄s p̄cepit ub' . ut nequa
q̄ amplius p eandē uiā reuertamini . Nō h̄e
bit uxores plurimas . q̄ inliciant animū ei' . neq; im
sa pondera auri & argenti . Postquā aut sederit
ī solio regni sui . d̄scribet s̄ d̄uteronomiū legis
hui' ī uolumine . accipiens exemplar a sacer
dotib; leuitice trib; . & habebit secū . legetq;
illud oib; dieb; uite sue . ut discat timere
dn̄m dm̄ suū . & custodire ūba & cerimonias
ei' q̄ lege p̄cepta s̄ . nec eleuet̄ cor ei' in sup'bia
sup fratres suos . Neq; declinet ī partē dexteram
ut' sinistram . ut longo t̄p̄e regnet ipse & filii
ei' sup isr̄l . XVIII

Non habebunt sacerdotes & leuite & oēs q̄ d̄ eadē
tribu s̄ partē & hereditatē c̄ reliq p̄p'lo isr̄l .
ut stet & ministret nōi dn̄i quia sacrificia dn̄i
& oblationes ei' comedent . & nich' aliud accipiet
d̄ possessione fr̄m suor . Dn̄s eī ipse ē hereditas
illor sicut locutus ē illis . Hoc erit iudiciū sa
cerdotū a p̄p'lo & ab his q̄ offerunt uictimas . Siue
bouē siue ouē imolauerint . dabit sacerdoti armū
ac uentriculū . Primitias frumenti . uini . et
olei . & lanar partē ex ouium tonsione . Ipm̄ eī
elegit d̄s d̄s tuus d̄ cunctis tribub; tuis . ut stet
& ministret nōi dn̄i . ipse & filii ei' ī sempiternū .
Si exierit leuites d̄ una urbiū tuar ex oī isr̄l
ī qua habitat . & uoluerit uenire d̄siderans locū quē
elegerit d̄s . ministrabit ī nōie dī sui . sic omēs
fr̄s ei' leuite qui stabunt eo t̄p̄e corā dn̄o . Partē
ciborū eandē accipiet q̄ ceteri . excepto eo q̄ ī
urbe sua ex paterna ei' successione debet̄ . Qn̄ ingss'
sus fueris t̄rām q̄ d̄s d̄s tuus dabit t̄ . caue ne ī
mitari uelis abhoīatiōez illar gentiū . nec īueniat̄
in te q̄ illustret filiū suū aut filiā ducens p ignē .
aut q̄ ariolos sciscitet̄ . & obseruet sompnia atq; au
guria . Ne sit maleficus . neq; incantator . ne phi
tones ɔsulat neq; diuinos . & q̄rat a mortuis ue
ritatem . Omnia eni̅ h̄ abhominat̄ d̄s . & p̄p' istius
modi scelera delebit eos in introitu tuo . Perfectus
eris & absq; macula cū dn̄o d̄o tuo . Gentes iste
q̄s possidebis t̄rā . augures & diuinos audiunt .
Tu aut a dn̄o d̄o tuo alit̄ institutus es . Prophetā d̄
gente tua & d̄ fr̄ib; tuis sic̄ me suscitabit t̄ d̄s
d̄s tuus . Ipm̄ audies ut petisti a dn̄o d̄o tuo ī

X Hinc in Vulg. incipit Cap. XVII.

oreb. quando contio congregata est atque dixisti. ultra non
audiam vocem domini dei mei. et ignem hunc maximum
amplius non videbo ne moriar. Et ait dominus mihi. Bene
omnia sunt locuti. prophetam suscitabo eis de medio
fratrum suorum similem tui. et ponam verba mea in ore eius.
loqueturque ad eos omnia que precepero illi. Qui autem verba eius
que loquetur in nomine meo audire noluerit: ego ul
tor existam. Propheta autem qui arrogantia depravatus
voluerit loqui in nomine meo que ego non precepi
illi ut diceret. aut ex nomine alienorum deorum. in
terficietur. Quod si tacita cogitatione responderis. quo
possum intelligere verbum quod non est locutus dominus? hoc ha
bebis signum. quod in nomine domini propheta ille predixerit et non eve
nerit. hoc dominus non est locutus. sed per tumorem animi sui pro
pheta confinxit. et idcirco non timebis eum. XVIIII

Cum disperdiderit dominus deus tuus gentes quarum tibi tradi
turus est terram. et possederis eam. habitaverisque in urbi
bus eius et in edibus. tres civitates separabis tibi in me
dio terre quam dominus deus tuus dabit tibi in possessionem. sternens
diligenter viam. et in tres equaliter partes totam terre tue
provinciam divides. ut habeat e vicino qui propter
homicidium profugus est quo possit evadere. Hec est
lex homicide fugientis. cuius vita servanda est.
* Qui percusserit proximum suum nesciens. et qui heri et nudius
tertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur. sed abiisse sim
pliciter cum eo in silvam ad ligna cedenda. et in succisione
lignorum securis fugerit manu. ferrumque lapsum de
manubrio amicum eius percusserit et occiderit. hic ad unam
supradictarum urbium confugiet et vivet. ne forte
proximus eius cuius effusus est sanguis dolore stimula
tus persequatur et apprehendat eum si longior via fu
erit. et percutiat animam eius qui non est reus mortis. quia
nullum contra eum qui occisus est odium prius habuisse mon
stratur. Idcirco precipio tibi ut tres civitates equali
inter se spatio dividas. Cum autem dilataverit dominus deus
tuus terminos tuos sicut iuravit patribus tuis. et
dederit tibi cunctam terram quam eis pollicitus est. si tamen custo
dieris mandata eius. et feceris que ego precipio tibi. ut
diligas dominum deum tuum et ambules in viis eius omni tempore.
addes tibi alias tres civitates. et supradictarum trium ur
bium numerum duplicabis. ut non effundatur sanguis inno
xius in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi possiden
dam. nec sis sanguinis reus. Si quis autem odio habens
proximum suum insidiatus fuerit vite eius. surgensque percus
serit illum et mortuus fuerit. fugeritque ad unam de supra
dictis urbibus. mittent seniores civitatis illius. et
arripient eum de loco effugii. tradentque in manu
proximi cuius sanguis effusus est et morietur. Nec mi
sereberis eius. et auferes noxium sanguinem de israel ut
bene sit tibi. Non assumes et transferes terminos pro
ximi tui quos fixerunt priores in possessione tua. quam
dominus deus tuus dabit tibi in terra quam acceperis possidendam.
Non stabit testis unus contra aliquem quicquid illud pec
cati et facinoris fuerit. sed in ore duorum aut trium testi
um stabit omne verbum. Si steterit testis mendax
contra hominem accusans eum prevaricationis. stabunt
ambo quorum causa est ante dominum in conspectu sacerdotum
et iudicum qui fuerint in diebus illis. Cumque diligen
tissime perscrutantes invenerint falsum testimo
nium dixisse contra fratrem suum mendacium. reddent ei sicut
fratri suo facere cogitavit. et auferes malum de me
dio tui. ut audientes ceteri timorem habeant. et ne
quaquam talia audeant facere. Non misereberis eius. sed a
nimam pro anima. oculum pro oculo. dentem pro dente.
manum pro manu. pedem pro pede exiges.

Si exieris ad bellum contra hostes tuos. XX
et videris equitatum et currus. et maiorem quam tu ha
bes adversarii exercitus multitudinem. non timebis
eos. quia dominus deus tuus tecum est. qui eduxit te de terra egyp
ti. Appropinquante autem iam prelio stabit sacerdos
ante aciem. et sic loquetur ad populum. Audi israel. vos
hodie contra inimicos vestros pugnam committitis. non
pertimescat cor vestrum. Nolite metuere. nolite
cedere. nec formidetis eos. quia dominus deus vester in medio
vestri est. et pro vobis contra adversarios dimicabit. ut eri
piat vos de periculo. Duces quoque per singulas tur
mas audiente exercitu proclamabunt. Quis est
homo qui edificavit domum novam et non dedicavit
eam. vadat et revertatur in domum suam ne forte
moriatur in bello. et alius dedicet illam. Quis est ho
mo qui plantavit vineam. et necdum fecit eam esse communem.
et de qua vesci omnibus liceat. vadat et revertatur in do
mum suam ne forte moriatur in bello. et alius homo
eius fungatur officio. Quis est homo qui despondit u
xorem et non accepit eam. vadat et revertatur in domum
suam ne forte moriatur in bello. et alius homo accipi
at eam. His dictis addent reliqua et loquentur ad po
pulum. Quis est homo formidolosus et corde pavido.
vadat et revertatur in domum suam ne pavere fa
ciat corda fratrum suorum. sicut ipse timore perterritus
est. Cumque siluerint exercitus duces et finem loquendi
fecerint. unusquisque suos ad bellandum cuneos
preparabit. Si quando accesseris ad expugnandam ci
vitatem. offeres ei primum pacem. Si receperit et
aperuerit tibi portas. cunctus populus qui in ea est sal
vabitur. et serviet tibi sub tributo. Sin autem fedus i
nire noluerint. et ceperint contra te bellum. obpugnabis
eam. Cumque tradiderit illam dominus deus tuus in manu tua.
percuties omne quod in ea generis masculini est
in ore gladii. absque mulieribus et infantibus.
iumentis. et ceteris que in civitate sunt. Omnem predam
exercitui divides. et comedes de spoliis hostium
tuorum que dominus deus tuus dederit tibi. Sic facies cunc
tis civitatibus que a te procul valde sunt. et non sunt de his ur
bibus quas in possessionem accepturus es. De his autem ci
vitatibus que dabuntur tibi. nullum omnino permittes
vivere. sed interficies in ore gladii. hetheum vide
licet et amorreum. et chananeum. pherezeum. et

Adnotatio.
* homicidii [illegible]

eveum et iebuseum sicut precepit tibi dominus deus tuus. Ne forte doceant vos facere cunctas abhominationes quas ipsi operati sunt diis suis, et peccetis in dominum deum vestrum. Quando obsederis civitatem multo tempore et munitionibus circumdederis ut expugnes eam, non succides arbores de quibus vesci potest, nec securibus per circuitum debes vastare regionem, quoniam lignum est et non homo, nec potest bellantium contra te augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera sed agrestia, et in ceteros apta usus, succide et extrue machinas donec capias civitatem que contra te dimicat.

XXI

Quando inventum fuerit in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi hominis cadaver occisi, et ignoratur cedis reus, egredientur maiores natu et iudices tui, et metientur a loco cadaveris singularum per circuitum spatia civitatum, et quam viciniorem ceteris esse perspexerint, maiores natu civitatis eius tollent vitulam de armento que non traxit iugum nec terram scidit vomere, et ducent eam ad vallem asperam atque saxosam, que numquam arata est nec sementem recepit, et cedent in ea cervices vitule. Accedentque sacerdotes filii levi quos elegit dominus deus tuus ut ministrent ei et benedicant in nomine eius, et ad verbum eorum omne negotium pendeat, et quicquid mundum vel inmundum est iudicetur. Et venient maiores natu civitatis illius ad interfectum, lavabuntque manus suas super vitulam que in valle est percussa, et dicent: Manus nostre non effuderunt hunc sanguinem, nec oculi viderunt. Propitius esto populo tuo israel, quem redemisti domine, non reputes sanguinem. nec oculi viderunt. Propitius esto populo tuo israel quem redemisti domine, non reputes sanguinem innocentem in medio populi tui israel. Et auferetur ab eis reatus sanguinis. Tu autem alienus eris ab innocentis cruore qui fusus est, cum feceris quod precepit dominus. Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos et tradiderit eos dominus deus tuus in manu tua, captivosque duxeris, et videris in numero captivorum mulierem pulchram, et adamaveris eam, et volueris habere uxorem, introduces eam in domum tuam. Que radet cesariem et circumcidet ungues, et deponet vestem in qua capta est, sedensque in domo tua flebit patrem et matrem suam uno mense. Et postea intrabis ad eam, dormiesque cum illa, et erit uxor tua. Sin autem postea non sederit animo tuo, dimittes eam liberam, nec vendere poteris pecunia, nec opprimere per potentiam, quia humiliasti eam. Si habuerit homo uxores duas, unam dilectam et alteram odiosam, genuerintque ex eo liberos, et fuerit filius odiose primogenitus, volueritque substantiam suam inter filios suos dividere, non poterit filium dilecte facere primogenitum, et preferre filio odiose. Sed filium odiose agnoscet primogenitum, dabitque ei de hiis que habuerit cuncta duplicia. Iste est enim principium liberorum eius, et huic debentur primogenita. Si genuerit homo filium contumacem et protervum qui non audiat patris ac matris imperium, et coercitus obedire contempserit, apprehendent eum et ducent ad seniores civitatis illius, et ad portam iudicii, dicentque ad eos: Filius noster iste protervus et contumax est, monita nostra audire contempnit, commessationibus vacat et luxurie atque conviviis. Lapidibus eum obruet populus civitatis, et morietur, ut auferatis malum de medio vestri, et universus israel audiens pertimescat. Quando peccaverit homo quod morte plectendum est, et adiudicatus morti appensus fuerit in patibulo, non permanebit cadaver eius in ligno, sed in eadem die sepelietur, quia maledictus a deo est qui pendet in ligno. Et nequaquam contaminabis terram tuam, quam dominus deus tuus dederit tibi in possessionem.

XXII

Non videbis bovem fratris tui aut ovem errantem, et preteribis, sed reduces fratri tuo. Etiam si non est propinquus tuus frater, nec nosti eum, duces in domum tuam, et erunt apud te quamdiu querat ea frater tuus et recipiat. Similiter facies de asino et vestimento, et omni re fratris tui que perierit. Si inveneris eam, ne neglegas quasi alienam. Si videris asinum fratris tui aut bovem cecidisse in via, non despicies sed sublevabis cum eo. Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste feminea. Abhominabilis enim apud deum est qui facit hec. Si ambulans per viam in arbore vel in terra nidum avis inveneris, et matrem pullis vel ovis desuper incubantem, non tenebis eam cum filiis, sed abire patieris, captos tenens filios, ut bene sit tibi et longo vivas tempore. Cum edificaveris domum novam, facies murum tecti per circuitum, ne effundatur sanguis in domo tua, et sis reus labente alio et in preceps ruente. Non seres vineam tuam altero semine, ne et sementis quam sevisti et que nascuntur ex vinea pariter sanctificentur. Non arabis in bove simul et asino. Non indueris vestimento quod ex lana linoque contextum est. Funiculos in fimbriis facies per quattuor angulos pallii tui quo operieris. Si duxerit vir uxorem, et postea eam odio habuerit, quesieritque occasiones quibus dimittat eam, obiciens ei nomen pessimum, et dixerit: Uxorem hanc accepi, et ingressus ad eam non inveni virginem. Tollent eam pater et mater eius, et ferent secum signa virginitatis eius ad seniores urbis qui in porta sunt. Et dicet pater: Filiam meam dedi huic uxorem, quam quia odit imponit ei nomen pessimum, ut dicat: non inveni filiam tuam virginem. Et ecce hec sunt signa virginitatis filie mee. Expandent vestimentum coram senibus civitatis. Apprehendentque senes urbis illius virum et verberabunt illum, condempnantes insuper centum siclis argenti, quos dabit patri puelle, quia diffamavit nomen pessimum super virginem israel. Habebitque eam uxorem, et non poterit dimittere omni tempore vite sue. Quod si verum est quod obicit, et non est in puella inventa virginitas, eicient eam extra fores domus patris sui, et lapidibus obruent viri civitatis eius, et morietur, quia fecit nefas in israel, ut fornicaretur in domo patris sui, et auferes malum de medio tui. Si dor-

mecatur uir cum uxore alterius. uterque morietur. id est
adulter et adultera. et auferes malum de israel. Si pu
ellam uirginem desponderit uir. et inuenerit eam aliquis
in ciuitate et concubuerit cum illa. educes utrumque
ad portam ciuitatis illius et lapidibus obruentur.
Puella quia non clamauit cum esset in ciuitate. uir. quia
humiliauit uxorem proximi sui. et auferes malum
de medio tui. Sin autem in agro reppererit uir pu
ellam que desponsata est. et apprehensa concubuerit cum
illa. ipse morietur solus. puella nichil patietur nec est
rea mortis. quoniam sicut latro consurgit contra fratrem
suum. et occidit animam eius. ita et puella perpessa est. Sola
erat in agro. clamauit et nullus affuit qui liberaret
eam. Si inuenerit uir puellam uirginem que non habet sponsum.
et apprehendens concubuerit cum ea. et res ad iudicium
uenerit. dabit qui dormiuit cum ea patri puelle quin
quaginta siclos argenti. et habebit eam uxorem. quia hu
miliauit eam. non poterit dimittere cunctis diebus ui
te sue. Non accipiet homo uxorem patris sui. nec re
uelabit opertimentum eius. Non intrabit eunuchus attritis uel
amputatis testiculis et abscisso ueretro ecclesiam domini.

Hinc initium Cap. XXIII. in Vulg.

XXIII

Non ingredietur mamzer hoc est de scorto
natus ecclesiam domini usque ad decimam generationem. Am
monites et moabites etiam post decimam generationem
non intrabunt ecclesiam domini in eternum. quia noluerunt uobis
occurrere cum pane et aqua in uia quando egressi estis de egyp
to et quia conduxerunt contra te balaam filium beor de me
sopotamia syrie. ut malediceret tibi. Et noluit dominus
deus tuus audire balaam. uertitque maledictionem eius in
benedictionem tuam. eo quod diligeret te. Non facies cum eis
pacem nec queres eis bona. cunctis diebus uite tue in
sempiternum. Non abominaberis ydumeum quia frater tuus
est. nec egyptium quia aduena fuisti in terra eius. Qui na
ti fuerint ex eis. tertia generatione intrabunt ecclesiam
domini. Quando egressus fueris aduersus hostes tuos in
pugnam. custodies te ab omni re mala. Si fuerit inter
uos homo qui nocturno pollutus sit sompnio. egredietur
extra castra. et non reuertetur priusquam ad uesperam lauetur aqua.
et post solis occasum regredietur in castra. Habebis locum extra
castra ad quem egrediaris ad requisita nature gerens paxil
lum in balteo. Cumque sederis fodies per circuitum. et egesta
humo operies quo releuatus es. Dominus enim deus tuus
ambulat in medio castrorum ut eruat te et tradat tibi
inimicos tuos. ut sint castra tua sancta. et nichil in eis
appareat feditatis. nec derelinquat te. Non trades
seruum domino suo qui ad te confugerit. Habitabit tecum
in loco qui ei placuerit. et in una urbium tuarum requiescet
ne contristes eum. Non erit meretrix de filiabus israel. neque
scortator de filiis israel. Non offeres mercedem prostibuli.
nec pretium canis in domum domini dei tui. quicquid illud
est quod uouerint quia abhominatio est utrumque apud
dominum deum tuum. Non fenerabis fratri tuo ad usuram pecu
niam. nec fruges. nec quamlibet aliam rem. sed alieno.
Fratri autem tuo absque usura id quo indiget commodabis.

ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere tuo in terra ad quam
ingredieris possidendam. Cum uoueris uotum domino deo
tuo. non tardabis reddere. quia requiret illud dominus deus tuus.
et si moratus fueris. reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris
polliceri absque peccato eris. Quod autem semel egressum est
de labiis tuis. obseruabis et facies sicut promisisti domino
deo tuo. et propria uoluntate et ore tuo locutus es. Ingres
sus uineam proximi tui. comede uuas quantum tibi pla
cuerit. foras autem ne efferas tecum.

XXIIII

Cap. XXIIII. hinc in Vulg.

Si intraueris in segetem amici tui frange spicas
et manu contere. falce autem non metes. Si acceperit
homo uxorem et habuerit eam. et non inuenerit gratiam ante
oculos eius propter aliquam feditatem. scribet libellum repu
dii. et dabit in manu illius. et dimittet eam de domo
sua. Cumque egressa alterum maritum duxerit. et ille quoque
oderit eam. dederitque illi libellum repudii et dimi
serit de domo sua. uel certe mortuus fuerit. non po
terit prior maritus recipere eam in uxorem. quia pollu
ta est et abhominabilis facta est coram domino. nec peccare
facias terram tuam quam dominus deus tuus tibi tradiderit possidendam.
Cum acceperit homo nuper uxorem. non procedet ad bellum.
nec ei quippiam necessitatis iungetur publice.
sed uacabit absque culpa domui sue. ut uno an
no letetur cum uxore sua. Non accipies loco pignoris
inferiorem et superiorem molam. quia animam suam apposuit
tibi. Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de fili
is israel. et uendito eo acceperit pretium. interficietur.
et auferes malum de medio tui. Obserua diligenter
ne incurras in plagam lepre. Sed facies quecumque do
cuerint te sacerdotes leuitici generis. iuxta id
quod precepi eis et imple sollicite. Mementote que fe
cerit dominus deus uester marie in uia. cum egrederemini de
egypto. Cum repetes a proximo tuo rem aliquam quam de
bet tibi. non ingredieris domum eius ut pignus aufe
ras. sed stabis foris. et ille tibi proferet quod habuerit. Sin
autem pauper est. non pernoctabit apud te pignus. sed statim
reddes ei ante solis occasum. ut dormiens in uestimento
suo benedicat tibi. et habeas iustitiam coram domino deo tuo.
Non negabis mercedem indigentis et pauperis fratris tui.
siue aduene qui tecum moratur in terra et intra portas
tuas est. sed eadem die reddes ei pretium laboris sui
ante solis occasum. quia pauper est. et ex eo sustentat a
nimam suam. ne clamet contra te ad dominum. et repu
tetur tibi in peccatum. Non occidentur patres pro filiis.
nec filii pro patribus. sed unusquisque pro peccato suo mori
etur. Non peruertes iudicium aduene et pupilli. nec
auferes pignoris loco uidue uestimentum. Memen
to quod seruieris in egypto. et eruerit te dominus deus tuus inde.
Idcirco precipio tibi ut facias hanc rem. Quando mes
sueris segetem in agro tuo. et oblitus manipulum
reliqueris. non reuerteris ut tollas illum. sed aduenam et
pupillum et uiduam auferre patieris. ut benedicat
tibi dominus deus tuus in omni opere manuum tuarum. Si fruges
colligas oliuarum. quicquid remanserit in arboribus

non reverteris ut colligas. sed relinques advene.
pupillo. et vidue. Si vindemiaveris vineam tuam.
non colliges remanentes racemos. sed cedent in usus
advene. pupilli ac vidue. Memento quod et tu
servieris in egypto. et idcirco precipio tibi. ut facias
hanc rem.

XXV

Si fuerit causa inter aliquos. et interpellaverint iudices.
quem iustum esse perspexerint. illi iustitie palmam
dabunt. quem impium. condempnabunt impietatis. Sin
autem eum qui peccavit dignum viderint plagis. pro
sternent et coram se facient verberari. Pro mensura
peccati erit et plagarum modus. Ita dumtaxat
ut quadragenarium numerum non excedant. ne
fede laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus.
Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas.
Quando habitaverint fratres simul. et unus ex eis absque li
beris mortuus fuerit. uxor defuncti non nubet alteri.
Sed accipiet eam frater eius. et suscitabit semen fratris sui.
et primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit.
ut non deleatur nomen eius ex israel. Si autem noluerit ac
cipere uxorem fratris sui que ei lege debetur. perget mu
lier ad portam civitatis et interpellabit maiores na
tu. dicetque eis. Non vult frater viri mei suscitare
nomen fratris sui in israel. nec me in coniugium sumere.
Statimque eum accersiri facient. et interrogabunt.
Si responderit nolo eam uxorem accipere. accedet mu
lier ad eum coram senioribus. et tollet calciamentum de
pede eius. spuetque in faciem illius et dicet. Sic fit
homini qui non hedificat domum fratris sui. et vocabitur
nomen illius in israel domus discalciati. Si habuerint
inter se iurgium viri. et unus contra alterum rixari cepit.
volensque uxor alterius eruere virum suum de manibus
fortioris. miserit manum et apprehenderit verenda eius.
abscides manum illius. nec flecteris super eam ulla
misericordia. Non habebis in sacculo diversa pondera maius
et minus. nec erit in domo tua modius maior et minor.
Pondus habebis iustum et verum. et modius equalis et verus
erit tibi. ut multo vivas tempore super terram quam dominus
deus tuus dederit tibi. Abominatur enim deus eum qui facit hec.
et adversatur omnem iniustitiam. Memento que fecerit tibi ama
lech in via quando egrediebaris ex egypto. quomodo occurre
rit tibi. et extremos agminis tui qui lassi residebant
ceciderit. quando tu eras fame et labore confectus. et
non timuerit deum. Cum ergo dominus deus tuus dederit tibi requi
em. et subiecerit cunctas per circuitum nationes in terra
quam tibi pollicitus est. delebis nomen eius sub celo.

[In Vulgat. hinc Caput XXVI.

Cave ne obliviscaris. [Cumque intraveris

XXVI

terram quam dominus deus tuus tibi daturus est possidendam.
et obtinueris eam atque habitaveris in illa. tolles de cunctis
frugibus primitias et pones in cartallo. pergesque ad
locum quem dominus deus tuus elegerit ut ibi invocetur
nomen eius. Accedesque ad sacerdotem qui fuerit in diebus
illis et dices ad eum. Profiteor hodie coram domino deo tuo
quod ingressus sim terram. pro qua iuravit patribus nostris ut da
ret nobis. Suscipiensque sacerdos cartallum de manu eius
ponet ante altare domini dei tui. et loqueris in conspectu domini
dei tui. Syrus persequebatur patrem meum qui descendit
in egyptum. et ibi peregrinatus est in paucissimo numero.
crevitque in gentem magnam et robustam. et infinite mul
titudinis. Afflixeruntque nos egyptii et persecuti sunt.
imponentes onera gravissima. et clamavimus ad dominum
deum patrum nostrorum qui exaudivit nos. et respexit hu
militatem nostram. et laborem atque angustiam. et eduxit
nos de egypto in manu forti et brachio extento. in
ingenti pavore. in signis. atque portentis. Et introduxit
ad locum istum. et tradidit nobis terram lacte et melle ma
nantem. Et idcirco nunc offero primitias frugum terre quam
dedit dominus mihi. Et dimittes eas in conspectu domini dei tui.
et adorato domino deo tuo epulaberis in omnibus bonis que dominus
deus tuus dederit tibi et domui tue. tu et levites et advena
qui tecum est. Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum.
Anno decimarum tertio dabis levite et advene et pu
pillo et vidue ut comedant inter portas tuas. et sa
turentur. loquerisque in conspectu domini dei tui. Abstuli
quod sanctificatum est de domo mea. et dedi illud levite et
advene. pupillo et vidue sicut iussisti michi. Non preter
ivi mandata tua. nec sum oblitus imperii tui. Non
comedi ex eis in lectulo meo. nec separavi ea in qua
libet inmunditia. nec expendi ex his quicquam in re fu
nebri. Obedivi voci domini dei mei. et feci omnia sicut
precepisti michi. Respice domine de sanctuario tuo. et de excel
so celorum habitaculo. et benedic populo tuo israel. et terre
quam dedisti nobis sicut iurasti patribus nostris. terre lacte et mel
le mananti. Hodie dominus deus tuus precepit tibi ut facias
mandata hec atque iudicia. et custodias et impleas ex
toto corde tuo et ex tota anima tua. Dominum elegisti hodie
ut sit tibi deus et ambules in viis eius. et custodias cerimonias
illius. et mandata atque iudicia. et obedias eius imperio.
et dominus elegit te hodie ut sis ei populus peculiaris sicut
locutus est tibi. et custodias omnia precepta eius. et faciat te
excelsiorem cunctis gentibus quas creavit in laudem et nomen
et gloriam suam. ut sis populus sanctus domini dei tui sicut locutus est tibi.

XXVII

Precepit autem moyses et seni
ores israel populo dicens. Custodite omne mandatum
quod precipio vobis hodie. Cumque transieritis iordanem
in terram quam dominus deus tuus dabit tibi. eriges ingentes lapides.
et calce levigabis eos. ut possis in eis scribere omnia verba
legis huius iordane transmisso. ut introeas terram quam
dominus deus tuus dabit tibi. terram lacte et melle manantem
sicut iuravit patribus tuis. Quando ergo transieritis
iordanem. erigite lapides quos ego hodie precipio vobis
in monte hebal. et levigabis calce. et hedificabis ibi al
tare domino deo tuo de lapidibus quos ferrum non tetigit. et de sa
xis informibus et impolitis. et offeres super eo holocau
sta domino deo tuo et immolabis hostias pacificas. Come
desque ibi et epulaberis coram domino deo tuo. et scribes su
per lapides omnia verba legis huius plane et lucide.
Dixeruntque moyses et sacerdotes levitici generis

ad omnes israhel. Attende et audi israhel. Hodie factus es
populus domini dei tui. audies vocem eius et facies mandata
atque iustitias. quas ego praecipio tibi. Praecepitque moyses
populo in die illo dicens. Hii stabunt ad benedicendum
domino super montem garizim iordane transmisso. Syme-
on. levi. iudas. ysachar. ioseph. et beniamin. Et
e regione isti stabunt ad maledicendum in monte hebal.
Ruben. gad. et asser. zabulon. dan. et neptalim. Et
pronuntiabunt levitae. dicentque ad omnes viros israhel excel-
sa voce. Maledictus homo qui facit sculptile et conflatile.
abominationem domini opus manuum artificum. ponetque
illud in abscondito. Et respondebit omnis populus et dicet. Amen.
Maledictus qui non honorat patrem suum et matrem. Et dicet omnis
populus. Amen. Maledictus qui transfert terminos proximi sui.
Et dicet omnis populus. Amen. Maledictus qui errare facit caecum
in itinere. Et dicet omnis populus. Amen. Maledictus qui pervertit
iudicium advenae. pupilli. et viduae. Et dicet omnis populus.
Amen. Maledictus qui dormit cum uxore patris sui. et re-
velat operimentum lectuli eius. Et dicet omnis populus. Amen.
Maledictus qui dormit cum omni iumento. Et dicet omnis populus. Amen.
Maledictus qui dormit cum sorore sua filia patris sui sive
matris suae. Et dicet omnis populus. Amen. Maledictus qui dor-
mit cum socru sua. Et dicet omnis populus. Amen. Maledictus
qui clam percusserit proximum suum. Et dicet omnis populus. Amen.
Maledictus qui accipit munera ut percutiat animam sanguinis
innocentis. Et dicet omnis populus. Amen. Maledictus qui non per-
manet in sermonibus legis huius. nec eos opere perficit. Et
XXVIII dicet omnis populus. Amen. Sin autem audieris vocem domini dei
tui ut facias atque custodias omnia mandata eius quae ego
praecipio tibi hodie. faciet te dominus deus tuus excelsiorem cunc-
tis gentibus quae versantur in terra. venientque super te uni-
versae benedictiones istae. et apprehendent te si tamen praecepta
eius audieris. Benedictus tu in civitate. et benedictus in agro.
Benedictus fructus ventris tui et fructus terrae tuae. fructusque
iumentorum tuorum. greges armentorum. et caulae ovium tuarum.
Benedicta horrea tua. et benedictae reliquiae tuae. Benedictus
eris ingrediens et egrediens. Dabit dominus inimicos tuos qui con-
surgunt adversum te corruentes in conspectu tuo. Per unam
viam venient contra te. et per septem fugient a facie tua. Emit-
tet dominus benedictionem super cellaria tua. et super omnia opera
manuum tuarum. benedicetque tibi in terra quam acceperis. Susci-
tabit te dominus sibi in populum sanctum sicut iuravit tibi. si custo-
dieris mandata domini dei tui et ambulaveris in viis eius. Vi-
debuntque omnes terrarum populi quod nomen domini invocatum sit super
te. et timebunt te. Abundare te faciet dominus omnibus bonis.
fructu uteri tui et fructu iumentorum tuorum. fructu terrae
tuae. quam iuravit dominus patribus tuis ut daret tibi. Aperiet dominus
thesaurum suum optimum caelum ut tribuat pluviam terrae tuae
in tempore suo. Benedicetque cunctis operibus manuum tuarum. Et fe-
nerabis gentibus multis. et ipse a nullo fenus accipies. Con-
stituet te dominus in caput et non in caudam. et eris semper supra et non
subter. si audieris mandata domini dei tui quae ego praecipio tibi
hodie. et custodieris et feceris. ac non declinaveris ab eis
nec ad dexteram nec ad sinistram. nec secutus fueris deos a-
lienos neque colueris eos. Quod si audire nolueris vocem
domini dei tui ut custodias et facias omnia mandata eius et cae-
rimonias quas ego praecipio tibi hodie. venient super te omnes
maledictiones istae et apprehendent te. Maledictus eris in ci-
vitate. maledictus in agro. Maledictum horreum tuum.
et maledictae reliquiae tuae. Maledictus fructus ventris tui.
et fructus terrae tuae. armenta boum tuorum. et greges ovium tuarum.
Maledictus eris ingrediens et maledictus egrediens. Mittet
dominus super te famem et esuriem. et increpationem in omnia opera
tua quae facies. donec conterat te. et perdat velociter. propter
adinventiones tuas pessimas in quibus reliquisti me.
Adiungat tibi dominus pestilentiam donec consumat te de terra
ad quam ingredieris possidendam. Percutiat te dominus egesta-
te. febri. et frigore. ardore. et aestu. et aere corrupto.
ac rubigine. et persequatur donec pereas. Sit caelum quod supra te est
aeneum. et terra quam calcas ferrea. Det dominus imbrem terrae tuae
pulverem. et de caelo descendat super te cinis donec conte-
raris. Tradat te dominus corruentem ante hostes tuos. Per unam
viam egrediaris contra eos. et per septem fugias. et dispergaris per omnia
regna terrae. Sitque cadaver tuum in escam cunctis volatilibus
caeli et bestiis terrae. et non sit qui abigat. Percutiat te dominus ulcere
aegypti. et partem corporis per quam stercora digeruntur. sca-
bie quoque et prurigine ita ut curari nequeas. Percutiat
te dominus amentia. et caecitate. ac furore mentis. et palpes in
meridie sicut palpare solet caecus in tenebris. et non diri-
gas vias tuas. Omnique tempore calumniam sustineas.
et opprimaris violentia. nec habeas qui liberet te. Uxorem
accipias et alius dormiat cum ea. Domum aedifices et non
habites in ea. plantes vineam et non vindemies eam. Bos
tuus immoletur coram te. et non comedas ex eo. Asinus
tuus rapiatur in conspectu tuo. et non reddatur tibi. Oves tuae
dentur inimicis tuis. et non sit qui te adiuvet. Filii tui
et filiae tuae tradantur alteri populo videntibus oculis tuis. et de-
ficientibus ad conspectum eorum tota die. et non sit fortitudo
in manu tua. Fructus terrae tuae et omnes labores tuos comedat
populus quem ignoras. et sis semper calumniam sustinens. et oppressus
cunctis diebus. et stupens ad terrorem eorum quae videbunt oculi tui.
Percutiat te dominus ulcere pessimo in genibus et in suris. sana-
rique non possis. a planta pedis usque ad verticem tuum. Du-
cet dominus te et regem tuum quem constitueris super te in gentem
quam ignoras tu et patres tui. et servies ibi diis alienis
ligno et lapidi. et eris perditus in proverbium ac fabulam omnibus
populis ad quos introduxerit te dominus. Sementem multam iacies
in terram et modicum congregabis. quia lucustae omnia devorabunt.
Vineam plantabis et fodies. et vinum non bibes nec colli-
ges ex ea quippiam. quoniam vastabitur vermibus. Olivas habe-
bis in omnibus terminis tuis. et non ungueris oleo. quia deflu-
ent et peribunt. Filios generabis et filias. et non frueris eis. quoniam
ducentur in captivitatem. Omnes arbores tuas et fruges terrae
tuae rubigo consumet. Advena qui tecum versatur in terra
ascendet super te eritque sublimior. tu autem descendes et
eris inferior. Ipse fenerabit tibi. et tu non fenerabis ei. ipse erit in
caput et tu eris in caudam. Et venient super te omnes maledictiones
istae. et persequentes apprehendent te. donec intereas. quia non

audisti vocem domini dei tui. Nec servasti mandata eius et
cerimonias quas precepit tibi. et erunt in te signa atque prodigia et
in semine tuo usque in sempiternum. eo quod non servieris domino
deo tuo in gaudio cordisque leticia. propter omnium rerum habun-
danciam. Servies inimico tuo quem inmittet dominus tibi in fa-
me et siti. et nuditate et omnium penuria. et ponet iugum
ferreum super cervicem tuam donec te conterat. Adducet dominus
super te gentem de longinquo et de extremis finibus terre.
in similitudinem aquile volantis cum impetu. cuius linguam
intelligere non possis. gentem procacissimam que non deferat
seni. nec misereatur parvuli. et devoret fructum iumento-
rum tuorum. ac fruges terre tue. donec intereas et non relin-
quat tibi triticum vinum et oleum. armenta boum. et greges ovium.
donec te disperdat et conterat in cunctis urbibus tuis. et
destruantur muri tui firmi atque sublimes. in quibus habe-
bis fiduciam in omni terra tua. Obsidebis intra portas
tuas in omni terra tua. quam dabit tibi dominus deus tuus. et comedes
fructum uteri tui. et carnes filiorum et filiarum tuarum quas
dederit tibi dominus deus tuus in angustia et vastitate qua opprimet
te hostis tuus. Homo delicatus in te et luxuriosus val-
de invidebit fratri suo et uxori que cubat in sinu suo. ne
det eis de carnibus filiorum suorum quas comedet eo quod
nichil habeat aliud in obsidione et penuria qua vasta-
verint te inimici tui intra omnes portas tuas. Tenera mu-
lier et delicata que super terram ingredi non valebat. nec pe-
dis vestigium figere propter mollitiem et teneritudinem
nimiam. invidebit viro suo qui cubat in sinu eius
super filii et filie carnibus et illuvie secundarum que egre-
diuntur de medio feminum eius. et super liberis qui eadem ho-
ra nati sunt. Comedent enim eos clam propter rerum omnium penuriam
in obsidione et vastitate qua opprimet te inimicus tu-
us intra portas tuas. Nisi custodieris omnia et feceris verba
legis huius que scripta sunt in hoc volumine. et timueris no-
men eius gloriosum et terribile. hoc est dominum deum tuum. augebit
dominus deus tuus plagas tuas et plagas seminis tui. pla-
gas magnas et perseverantes. infirmitates pessimas
et perpetuas. et convertet in te omnes afflictiones egypti. quas ti-
muisti et adherebunt tibi. Insuper et universos langores
et plagas que non sunt scripte in volumine legis huius inducet
dominus super te donec te conterat. et remanebitis pauci
numero. qui prius eratis sicut astra celi pre multitudine.
quoniam non audisti vocem domini dei tui. Et sicut ante letatus
est dominus super vos bene vobis faciens vosque multiplicans.
sic letabitur disperdens vos atque subvertens. ut auferami-
ni de terra ad quam ingredieris possidendam. Disperget te dominus
in omnes populos a summitate terre usque ad terminos eius. et ser-
vies ibi diis alienis quos et tu ignoras et patres tui. li-
gnis et lapidibus. In gentibus quoque illis non quiesces. neque
erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi dominus ibi
cor pavidum. et deficientes oculos. et animam merore consump-
tam. et erit vita tua quasi pendens ante te. Timebis nocte et
die. et non credes vite tue. Mane dices. Quis michi det
vesperum? Et vespere. Quis michi det mane? propter cordis
tui formidinem qua terreberis. et propter ea que tuis videbis oculis.

reducet te dominus classibus in egyptum per viam de qua dixit tibi.
ut eam amplius non videres. Ibi venderis inimicis tuis
in servos et ancillas. et non erit qui emat. Hec sunt verba federis
que precepit dominus moysi ut feriret cum filiis israel in terra mo-
ab preter illud fedus quod cum eis pepigit in oreb.

Incipit hic... Vulg. C. XXIX

XXIX

Vocavitque moyses omnem israhelem et dixit
ad eos. Vos vidistis universa que fecit dominus coram vobis in
terra egypti. pharaoni et omnibus servis eius. universeque terre
illius. temptationes magnas quas viderunt oculi tui. Signa il-
la portentaque ingentia. et non dedit vobis dominus cor intelligens.
et oculos videntes. et aures que possint audire. usque in
presentem diem. Adduxit vos quadraginta annis per desertum.
non sunt attrita vestimenta vestra. nec calciamenta pedum ve-
strorum vetustate consumpta sunt. Panem non comedistis. vi-
num et siceram non bibistis. ut sciretis quia ego sum dominus deus
vester. et venistis ad locum hunc. Egressusque est seon rex esebon.
et og rex basan occurrentes nobis ad pugnam. et percussimus eos
et tulimus terram eorum. ac tradidimus possidendam ruben
et gad. et dimidie tribui manasse. Custodite ergo verba
pacti huius et implete ea. ut intelligatis universa que fa-
citis. Vos statis hodie cuncti coram domino deo vestro. princi-
pes vestri ac tribus et maiores natu. atque doctores. omnis populus
israel. liberi et uxores vestre et advena qui tecum moratur in
castris. exceptis lignorum cesoribus. et his qui comportant aquas.
ut transeas in federe domini dei tui. et in iureiurando quod hodie
dominus deus tuus percutit tecum. ut suscitet te sibi in populum. et ipse
sit deus tuus sicut locutus est tibi et sicut iuravit patribus tuis abra-
ham. ysaac. et iacob. Nec vobis solis ego hoc fedus ferio.
et hec iuramenta confirmo. sed cunctis presentibus et absenti-
bus. Vos enim nostis quomodo habitaverimus in terra egypti. et
quomodo transierimus per medium nationum. quas transeuntes
vidistis abominationes et sordes. id est ydola eorum. lignum
et lapidem. argentum et aurum que colebant. Ne forte sit inter
vos vir aut mulier. familia aut tribus. cuius cor aver-
sum est hodie a domino deo nostro. ut vadat et serviat diis
illarum gentium. et sit inter vos radix germinans fel et a-
maritudinem. Cumque audierit verba iuramenti huius. bene-
dicat sibi in corde suo dicens. Pax erit michi et ambulabo
in pravitate cordis mei. et assumat ebria sicientem.
et dominus non ignoscat ei. sed tunc quam maxime contra hominem illum furor
eius fumet et zelus. et sedeant super eo omnia maledicta que
scripta sunt in hoc volumine. et deleat nomen eius sub celo.
et consumat eum in perditionem ex omnibus tribubus israel. Iuxta ma-
ledictiones que in libro legis huius ac federis continentur. Di-
cetque sequens generatio et filii qui nascentur deinceps. et pe-
regrini qui de longe venerint. videntes plagas terre
illius et infirmitates quibus eam afflixerit dominus. sulphure
et salis ardore comburens. ita ut ultra non seratur. nec vi-
rens quippiam germinet. in exemplum subversionis sodome
et gomorre. adame et seboim. quas subvertit dominus in ira
et furore suo. et dicent omnes gentes. Quare sic fecit dominus terre huic.
que est hec ira furoris eius immensa? Et respondebunt. Quia dereli-
querunt pactum domini quod pepigit cum patribus eorum. quando eduxit
eos de terra egypti. et servierunt diis alienis. et adoraverunt

et quos nesciebant, et quibus non fuerant attributi. Idcirco iratus est furor Domini contra terram istam, ut induceret super eam omnia maledicta quae in hoc volumine scripta sunt, et eiecit eos de terra sua in ira et in furore et in indignatione maxima, proiecitque in terram alienam, sicut hodie comprobatur. Abscondita Domino Deo nostro; quae manifesta sunt nobis et filiis nostris usque in sempiternum, ut faciamus universa verba legis huius.

XXX

Cum ergo venerint super te omnes sermones isti, benedictio sive maledictio quam proposui in conspectu tuo, et ductus paenitudine cordis tui in universis gentibus in quas disperserit te Dominus Deus tuus, et reversus fueris ad eum, et oboedieris eius imperiis, sicut ego hodie praecipio tibi, cum filiis tuis in toto corde tuo et in tota anima tua, reducet Dominus Deus tuus captivitatem tuam ac miserebitur tui, et rursum congregabit te de cunctis populis in quos te ante dispersit. Si ad cardines caeli fueris dissipatus, inde te retrahet Dominus Deus tuus, et adsumet atque introducet in terram quam possederunt patres tui, et obtinebis eam; et benedicens tibi, maioris numeri esse te faciet quam fuerunt patres tui. Circumcidet Dominus Deus tuus cor tuum et cor seminis tui, ut diligas Dominum Deum tuum in toto corde tuo et in tota anima tua, ut possis vivere. Omnes autem maledictiones has convertet super inimicos tuos et eos qui oderunt te et persequuntur. Tu autem reverteris et audies vocem Domini Dei tui, faciesque universa mandata quae ego praecipio tibi hodie, et abundare te faciet Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum, in sobole uteri tui et in fructu iumentorum tuorum, in ubertate terrae tuae et in rerum omnium largitate. Revertetur enim Dominus ut gaudeat super te in omnibus bonis, sicut gavisus est in patribus tuis, si tamen audieris vocem Domini Dei tui, et custodieris praecepta eius et caerimonias quae in hac lege conscripta sunt, et revertaris ad Dominum Deum tuum in toto corde tuo et in tota anima tua. Mandatum hoc quod ego praecipio tibi hodie non supra te est, neque procul positum, nec in caelo situm, ut possis dicere: Quis nostrum ad caelum valet ascendere, ut deferat illud ad nos, et audiamus atque opere compleamus? Neque trans mare positum, ut causeris et dicas: Quis e nobis transfretare poterit mare, et illud ad nos usque deferre, ut possimus audire et facere quod praeceptum est? Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo et in corde tuo ut facias illud. Considera quod hodie proposuerim in conspectu tuo vitam et bonum, et e contrario mortem et malum, ut diligas Dominum Deum tuum et ambules in viis eius, et custodias mandata illius ac caerimonias atque iudicia, et vivas, atque multiplicet te, benedicatque tibi in terra ad quam ingredieris possidendam. Si autem aversum fuerit cor tuum, et audire nolueris, atque errore deceptus adoraveris deos alienos et servieris eis, praedico tibi hodie quod pereas, et parvo tempore moreris in terra ad quam Iordane transmisso ingredieris possidendam. Testes invoco hodie caelum et terram, quod proposuerim vobis vitam et mortem, benedictionem et maledictionem. Elige ergo vitam, ut et tu vivas et semen tuum, et diligas Dominum Deum tuum, atque oboedias voci eius, et illi adhaereas; ipse est enim vita tua et longitudo dierum tuorum, ut habites in terra pro qua iuravit Dominus patribus tuis Abraham, Ysaac et Iacob, ut daret eam illis.

XXXI

Abiit itaque Moyses, et locutus est omnia verba haec ad universum Israel, et dixit ad eos: Centum viginti annorum sum hodie; non possum ultra egredi et ingredi, praesertim cum et Dominus dixerit mihi: Non transibis Iordanem istum. Dominus ergo Deus tuus transibit ante te; ipse delebit omnes gentes has in conspectu tuo, et possidebis eas; et Iosue iste transibit ante te, sicut locutus est Dominus. Facietque Dominus eis sicut fecit Seon et Og regibus Amorreorum, et terrae eorum, delebitque eos. Cum ergo et hos tradiderit vobis, similiter facietis eis sicut praecepi vobis. Viriliter agite et confortamini; nolite timere, nec paveatis a conspectu eorum, quia Dominus Deus tuus ipse est ductor tuus, et non dimittet te nec derelinquet te. Vocavitque Moyses Iosue, et dixit ei coram omni Israel: Confortare et esto robustus; tu enim introduces populum istum in terram quam daturum se patribus eorum iuravit Dominus, et tu eam sorte divides. Et Dominus qui ductor est vester, ipse erit tecum; non dimittet nec derelinquet te; noli timere nec paveas. Scripsit itaque Moyses legem hanc, et tradidit eam sacerdotibus filiis Levi, qui portabant arcam foederis Domini, et cunctis senioribus Israel. Praecepitque eis dicens: Post septem annos, anno remissionis, in sollemnitate tabernaculorum, convenientibus cunctis ex Israel ut appareant in conspectu Domini Dei tui in loco quem elegerit Dominus, leges verba legis huius coram omni Israel, audientibus eis, et in unum omni populo congregato, tam viris quam mulieribus, parvulis et advenis qui sunt intra portas tuas, ut audientes discant et timeant Dominum Deum vestrum, et custodiant impleantque omnes sermones legis huius; filii quoque eorum qui nunc ignorant ut audire possint et timeant Dominum Deum suum cunctis diebus quibus versantur in terra ad quam vos Iordane transmisso pergitis obtinendam. Et ait Dominus ad Moysen: Ecce prope sunt dies mortis tuae; voca Iosue, et state in tabernaculo testimonii, ut praecipiam ei. Abierunt ergo Moyses et Iosue, et steterunt in tabernaculo testimonii. Apparuitque Dominus ibi in columna nubis, quae stetit in introitu tabernaculi. Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce tu dormies cum patribus tuis, et populus iste consurgens fornicabitur post deos alienos in terra ad quam ingreditur ut habitet in ea; ibi derelinquet me, et irritum faciet foedus quod pepigi cum eo. Et irascetur furor meus contra eum in die illo, et derelinquam eum, et abscondam faciem meam ab eo, et erit in devorationem. Invenient eum omnia mala et afflictiones, ita ut dicat in illo die: Vere quia non est Deus mecum, invenerunt me haec mala. Ego autem abscondam et celabo faciem meam in die illo, propter omnia mala quae fecit, quia secutus est deos alienos. Nunc itaque scribite vobis canticum istud, et docete filios Israel, ut memoriter teneant, et ore decantent, et sit mihi carmen istud pro testimonio inter filios Israel. Introducam enim eum in terram pro qua iuravi patribus eius, lacte et melle manantem. Cumque comederint et saturati crassique fuerint, avertentur ad deos alienos, et servient eis, et detrahent mihi, et irritum facient pactum meum. Postquam invenerint eum mala multa et afflictiones, respondebit ei canticum istud pro testimonio, quod nulla delebit oblivio ex ore seminis tui. Scio enim cogitationes eius quae facturus sit hodie, antequam introducam eum in terram quam ei pollicitus sum. Scripsit ergo Moyses canticum et docuit filios Israel. Ps

XXXI

praecepitque Iosue filio Nun et ait: Confortare et esto ro-
bustus, tu enim introduces filios Israel in terram quam
pollicitus sum, et ego ero tecum. Postquam ergo scripsit Moy-
ses verba legis huius in volumine atque complevit, prae-
cepit Levitis qui portabant archam federis Domini dicens: Tollite li-
brum istum et ponite eum in latere arche federis Domini Dei vestri,
ut sit ibi contra te in testimonium. Ego enim scio contentionem
tuam et cervicem tuam durissimam. Adhuc vivente me et
ingrediente vobiscum, semper contentiose egistis contra
Dominum: quanto magis cum mortuus fuero? Congregate
ad me omnes maiores natu per tribus vestras, atque doctores,
et loquar audientibus eis sermones istos, et invocabo
contra eos celum et terram. Novi enim quod post mortem meam inique
agetis, et declinabitis cito de via quam praecepi vobis; et oc-
curret vobis mala in extremo tempore, quando feceritis ma-
lum in conspectu Domini, ut irritetis eum per opera manuum vestra-
rum. Locutus est ergo Moyses audiente universo cetu
Israel verba carminis huius, et ad finem usque complevit.

CANTICVM MOYSIS

XXXII

Audite celi que loquor, audiat
terra verba oris mei. Concrescat ut pluvia doc-
trina mea, fluat ut ros eloquium meum, quasi ym-
ber super herbam, et quasi stille super gramina. Quia nomen Do-
mini invocabo: date magnificentiam Deo nostro. Dei perfecta
sunt opera, et omnes vie eius iudicia. Deus fidelis et absque iniqui-
tate ulla, iustus et rectus. Peccaverunt ei, et non filii eius
in sordibus. Generatio prava atque perversa. Haeccine reddis
Domino, popule stulte et insipiens? Numquid non ipse est pater tuus
qui possedit et fecit et creavit te? Memento dierum anti-
quorum, cogita generationes singulas: interroga patrem tuum
et annuntiabit tibi, maiores tuos et dicent tibi. Quando
dividebat Altissimus gentes, quando separabat filios Adam,
constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum
Israel. Pars autem Domini populus eius, Iacob funiculus he-
reditatis eius. Invenit eum in terra deserta, in loco horro-
ris et vaste solitudinis: circumduxit eum et docuit, et cu-
stodivit quasi pupillam oculi sui. Sicut aquila provocans
ad volandum pullos suos, et super eos volitans, expan-
dit alas suas, et assumpsit eos atque portavit in humer-
is suis. Dominus solus dux eius fuit, et non erat cum eo deus
alienus. Constituit eum super excelsam terram, ut comede-
ret fructus agrorum, ut sugeret mel de petra, oleumque
de saxo durissimo, butyrum de armento et lac de ovi-
bus cum adipe agnorum et arietum filiorum Basan, et hyr-
cos cum medulla tritici, et sanguinem uve biberet
meracissimum. Incrassatus est dilectus et recalcitravit;
incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum
et recessit a Deo salutari suo. Provocaverunt eum in diis a-
lienis, et in abominationibus ad iracundiam concitaverunt.
Immolaverunt demoniis et non Deo, diis quos ignora-
bant. Novi recentesque venerunt, quos non coluerunt
patres eorum. Deum qui te genuit dereliquisti, et oblitus
es Domini creatoris tui. Vidit Deus et ad iracundiam concitatus
est, quia provocaverunt eum filii sui et filie. Et ait: Abscondam
faciem meam ab eis, et considerabo novissima eorum.
generatio enim perversa est, et infideles filii. Ipsi me provocaverunt
in eo qui non erat Deus, et irritaverunt in vanitatibus suis;
et ego provocabo eos in eo qui non est populus, et in gente stulta ir-
ritabo eos. Ignis succensus est in furore meo, et arde-
bit usque ad inferni novissima, devorabitque terram
cum germine suo, et montium fundamenta comburet. Congre-
gabo super eos mala, et sagittas meas complebo in eis.
Consumentur fame, et devorabunt eos aves morsu ama-
rissimo. Dentes bestiarum immittam in eos cum furore tra-
hentium super terram atque serpentium. Foris vastabit eos
gladius, et intus pavor: iuvenem simul ac virginem,
lactantem cum homine sene. Et dixi: Ubinam sunt? Cessare fa-
ciam ex hominibus memoriam eorum. Sed propter iram inimicorum
distuli, ne forte superbirent hostes eorum, et dicerent:
Manus nostra excelsa, et non Dominus fecit hec omnia. Gens absque
consilio est et sine prudentia. Utinam saperent et in-
telligerent ac novissima providerent. Quomodo per-
sequatur unus mille, et duo fugarent decem milia? Non-
ne ideo quia Deus suus vendidit eos, et Dominus conclusit illos?
Non enim est deus noster ut dii eorum, et inimici nostri sunt iudices.
De vinea Sodomorum vinea eorum, et de suburbanis
Gomorre. Uva eorum uva fellis, et botrus amarissimus.
Fel draconum vinum eorum, et venenum aspidum insana-
bile. Nonne hec condita sunt apud me, et signata in thesa-
uris meis? Mea est ultio, et ego retribuam eis in tempore, ut
labatur pes eorum. Iuxta est dies perditionis, et adesse festi-
nant tempora. Iudicabit Deus populum suum, et in servis suis
miserebitur. Videbit quod infirmata sit manus, et clausi quoque
defecerunt, residuique consumpti sunt. Et dicet: Ubi sunt dii eorum
in quibus habebant fiduciam? De quorum victimis comede-
bant adipes, et bibebant vinum libaminum? Surgant et o-
pitulentur vobis, et in necessitate vos protegant. Videte
quod ego sim solus, et non sit alius deus preter me. Ego occidam
et ego vivere faciam; percutiam et ego sanabo, et non est qui de
manu mea possit eruere. Levabo ad celum manum
meam, et dicam: Vivo ego in eternum. Si acuero ut fulgur
gladium meum, et arripuerit iudicium manus mea, reddam
ultionem hostibus meis, et his qui oderunt me retribu-
am. Inebriabo sagittas meas sanguine, et gladius
meus devorabit carnes, de cruore occisorum et de cap-
tivitate nudati inimicorum capitis. Laudate gentes
populum eius, quia sanguinem servorum suorum ulciscetur, et vin-
dictam retribuet in hostes eorum, et propitius erit terre popu-
li sui. Venit ergo Moyses et locutus est omnia verba cantici huius
in auribus populi, ipse et Iosue filius Nun. Complevitque omnes
sermones istos loquens ad universum Israel, et dixit ad eos: Po-
nite corda vestra in omnia verba que ego testificor vobis hodie,
ut mandetis ea filiis vestris custodire, et facere, et imple-
re universa que scripta sunt in libro legis huius: quia non incassum
precepta sunt vobis, sed ut singuli in eis viverent; que facien-
tes longo perseveretis tempore in terra ad quam Iordane trans-
misso ingredimini possidendam. Locutusque est Dominus ad
Moysen in eadem die dicens: Ascende in montem istum Aba-
rim, id est transituum, in montem Nebo, qui est in terra Moab

contra iericho · et vide terram quam ego tradam filiis israel optinendam · et morere in monte. Quem conscendens iungeris populis tuis, sicut mortuus est aaron frater tuus in monte hor, et appositus populis suis. Quia prevaricati estis contra me in medio filiorum israel ad aquas contradictionis in cades deserti syn · et non sanctificastis me inter filios israel. E contra videbis terram et non ingredieris in eam quam ego dabo filiis israel.

XXXIII

Hec est benedictio qua benedixit moyses homo dei filiis israel ante mortem suam. Et ait. Dominus de syna venit · et de seyr ortus est nobis. Apparuit de monte pharan · et cum eo sanctorum milia. In dextera eius ignea lex. Dilexit populos · omnes sancti in manu illius sunt · et qui appropinquant pedibus eius accipient de doctrina illius. Legem precepit nobis moyses hereditatem multitudinis iacob. Erit apud rectissimum rex · congregatis principibus populi cum tribubus israel. Vivat ruben et non moriatur · et sit parvus in numero. Hec est iude benedictio. Audi domine vocem iude · et ad populum suum introduc eum. Manus eius pugnabunt pro eo · et adiutor illius contra adversarios eius erit. Levi quoque ait. Perfectio tua et doctrina tua viro sancto tuo · quem probasti in temptatione · et iudicasti ad aquas contradictionis. Qui dixit patri suo et matri sue · nescio vos · et fratribus suis ignoro illos · et nescierunt filios suos. Hii custodierunt eloquium tuum · et pactum tuum servaverunt · iudicia tua o iacob · et legem tuam o israel. Ponent thimiama in furore tuo · et holocaustum super altare tuum. Benedic domine fortitudini eius · et opera manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicorum eius · et qui oderunt eum non consurgant. Et beniamin ait. Amantissimus domini habitabit confidenter in eo. Quasi in thalamo tota die morabitur · et inter humeros illius requiescet. Ioseph quoque ait. De benedictione domini terra eius · de pomis celi et rore · atque abysso subiacente. De pomis fructuum solis ac lune · de vertice antiquorum montium · de pomis collium eternorum · et de frugibus terre et plenitudine eius. Benedictio illius qui apparuit in rubo veniat super caput ioseph · et super verticem nazarei inter fratres suos. Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius. Cornua rinocerotis cornua illius. In ipsis ventilabit gentes usque ad terminos terre. Hee sunt multitudines ephraim · et hec milia manasse. Et zabulon ait. Letare zabulon in exitu tuo · et ysachar in tabernaculis tuis. Populos ad montem vocabunt · ibi immolabunt victimas iustitie. Qui inundationem maris quasi lac sugent · et thesauros absconditos arenarum. Et gad ait. Benedictus in latitudine gad. Quasi leo requievit · cepitque brachium et verticem. Et vidit principatum suum quod in parte sua doctor esset repositus · qui fuit cum principibus populi · et fecit iustitias domini · et iudicium suum cum israel. Dan quoque ait. Dan catulus leonis · fluet largiter de basan. Et nepthali dixit. Nepthalim habundantia perfruetur · et plenus erit benedictionibus domini · mare et meridiem possidebit. Aser quoque ait. Benedictus in filiis aser · sit placens fratribus suis · et tinguat in oleo pedem suum. Ferrum et es calciamentum eius. Sicut dies iuventutis tue · ita et senectus tua. Non est alius ut deus rectissimi · ascensor celi auxiliator tuus. Magnificentia eius discurrunt nubes · habitaculum eius sursum · et subter brachia sempiterna. Eiciet a facie tua inimicum · dicetque · conterere. Habitabit israel confidenter et solus. Oculus iacob in terra frumenti et vini · celique caligabunt rore. Beatus es tu israel · quis similis tui popule qui salvaris in domino? Scutum auxilii tui et gladius glorie tue. Negabunt te inimici tui · et tu eorum colla calcabis.

XXXIIII

Ascendit ergo moyses de campestribus moab super montem nebo in verticem phasga contra iericho · ostenditque ei dominus omnem terram galaad usque dan · et universum nepthalim · terramque ephraim et manasse · et omnem terram iuda usque ad mare novissimum · et australem partem · et latitudinem campi iericho civitatis palmarum usque segor. Dixitque dominus ad eum. Hec est terra pro qua iuravi abraham · ysaac et iacob dicens · semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis · et non transibis ad illam. Mortuusque est ibi moyses servus domini in terra moab iubente domino · et sepelivit eum in valle terre moab contra phegor · et non cognovit homo sepulchrum eius usque in presentem diem. Moyses centum et viginti annorum erat quando mortuus est. Non caligavit oculus eius · nec dentes illius moti sunt. Fleveruntque eum filii israel in campestribus moab triginta diebus · et completi sunt dies planctus lugentium moysen. Iosue vero filius nun repletus est spiritu sapientie · quia moyses posuit super eum manus suas. Et obedierunt ei filii israel · feceruntque sicut precepit dominus moysi. Et non surrexit ultra propheta in israel sicut moyses · quem nosset dominus facie ad faciem in omnibus signis atque portentis que misit per eum · ut faceret in terra egypti pharaoni et omnibus servis eius · universeque terre illius · et cunctam manum robustam · magnaque mirabilia que fecit moyses coram universo israel.

Explicit liber qui hebraice elleaddabarim · quod greca dicitur deuteronomium. Hucusque secundum ordinem hebreorum pars [illegible] explicatur · id est quinque libri moysi · quos sepher thorath id est legem appellant. In hiis secundo loco faciunt hebrei historiam prophetarum sicut · id est prophetarum ordo · primus iesus filius nave · qui iosue bennun dicitur. Secundus sophtim · id est iudicum liber · in quo continetur ruth. Tertius sequitur samuhel · quem est regnorum liber primus et secundus. Quartus malachim id est regum · qui tertio et quarto

Tandem finito pentateuco

id est regum · qui tertio et quarto [illegible] portabant arcam federis domini
esayas · sextus hyeremias [illegible] · Sacerdotes autem qui portabant
liber xii prophetarum · quem apud hebreos [illegible] · donec omnia
[illegible] liber iosue ben nun · populum ut preceperat dominus · et moyses
Tandem finito pentateuco [illegible] · populus et transiit · [illegible]
liberati · ad iesum filium nave · sacerdotesque pergebant ante
sue bennun · id est iosue filium · et gad et dimidia tribus ma
sopthim appellant · ad ruth et · [precede]bant filios israel sicut eis pre
nominibus efferunt · Mone[ceperat] · [quadragi]nta pugnatorum milia per
hebraicorum nominum et d[istinctiones] · [in]cedebant super plana atque
diligens scriptor conservet · In illo die magnificavit
studium pereat · et in primis [ti]merent eum sicut timuerant
non in reprehensionem veterum [vi]veret · Dixitque ad eum · pre
nova cudere · Sed pro viri[li] · [ar]cam federis ut ascendant

mox hominibus quos tamen nostra delectant. ut pro grae-
corum ΕΞΑΠΛΟΙC. que et sumptu et labore maximo indigent.
editionem nostram habeant. et sicubi in antiquorum volumi-
num lectione dubitaverint. haec illis conferentes inveniant
quod requirunt. maxime cum apud latinos tot sint exem-
plaria quot codices. et unusquisque pro arbitrio su-
o vel addiderit vel subtraxerit quod ei visum est. et utique
non possit verum esse quod dissonat. Unde cesset arcuato vul-
nere contra nos insurgere scorpius. et sanctum opus vene-
nata lingua desistat carpere. vel suscipiens si pla-
cet. vel contempnens si displicet. memineritque
illorum versuum. Os tuum habundavit malitia. et lingua
tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum
loquebaris. et adversus filium matris tuae ponebas scan-
dalum. Haec fecisti et tacui. existimasti inique quod ero
tui similis. arguam te. et statuam contra faciem tuam. Que
enim audientis vel legentis utilitas est. nos laborando
sudare. et alios detrahendo laborare. dolere iu-
daeos quod calumpniandi eis et irridendi christianos sit abla-
ta occasio. et ecclesie homines id despicere immo lacerare
unde adversarios torqueant. Quod si veteris tantum
interpretatio placet quae mihi non displicet. nichil ex
recipientibus putant. cur ea quae sub asteriscis et o-
belis vel addita sunt vel amputata legunt vel non legunt.
Quare danihelem iuxta theodotionis translationem
ecclesie susceperunt. Cur origenem mirantur et eu-
sebium pamphili cunctas editiones similiter disse-
rentes. aut quae stultitia postquam vera dixeris
proferre quae falsa sunt. Unde autem in novo testamento pro-
bare poterunt assumpta testimonia quae in libris ve-
teribus non habentur. Haec dicimus ne omnino calumpnian-
tibus tacere videamur. Ceterum post sanctae paulae dor-
mitionem cuius vita virtutis exemplum est. et hos li-
bros quos eustochie virgini christi negare non po-
tui. decrevimus domino vitam commodante prophetarum ex-
planationi incumbere. et omissum iam diu opus quodam post-
liminio repetere. presertim cum et admirabilis sanctusque vir
pammachius hoc idem litteris flagitet. et nos ad patri-
am festinantes mortiferos syrenarum cantus surda de-
beamus aure transire. Explicit prologus. Incipit liber
ter truces agnorum. ut sugeret Iosue benun.
qui de saxo durissimo. Butyrum Et factum est post mortem moy-
bus cum adipe agnorum et arietum si servi domini ut loqueretur
cos cum medulla tritici. et san dominus ad iosue filium nun
meracissimum. Incrassatus est ministrum moysi et di-
incrassatus impinguatus dilatatus. ceret ei. Moyses servus
et recessit a deo salutari suo. meus mortuus est. Surge
lienis. et in abhominationibus et transi iordanen istum
unt. Immolaverunt demoniis tu et omnis populus tecum in ter-
rabant. Novi recentesque venerunt quam ego dabo filiis israel.
patres eorum. Deum qui te genuit omnem locum quem calcaverit
es domini creatoris tui. Vidit dominus vobis tradam. sicut locutus
est. quia provocaverunt eum filii sui usque ad fluvium magnum
faciem meam ab eis. et considerabo usque ad mare magnum

ad solis occasum erit terminus vester. Nullus vobis poterit resistere
cunctis diebus vitae tuae. Sicut fui cum moyse. ero et
tecum. non dimittam nec derelinquam te. Confortare et
esto robustus. tu enim sorte dividens populo huic ter-
ram pro qua iuravi patribus suis ut traderem eam illis. Confor-
tare igitur et esto robustus valde. ut custodias et
facias omnem legem quam precepit tibi moyses servus meus. Ne de-
clines ab ea ad dexteram vel ad sinistram. ut intelligas
cuncta quae agis. Non recedat volumen legis huius de ore
tuo. sed meditaberis in eo diebus ac noctibus. ut custodias
et facias omnia quae scripta sunt in eo. Tunc diriges viam tuam et
intelligas eam. Ecce precipio tibi. confortare et esto
robustus. noli metuere et noli timere. quoniam tecum est do-
minus deus tuus in omnibus ad quecumque perrexeris. Precepitque iosue prin-
cipibus populi dicens. Transite per medium castrorum. et impe-
rate populo ac dicite. Preparate vobis cibaria. quoniam post diem ter-
tium transibitis iordanem. et intrabitis ad possidendam ter-
ram quam dominus deus vester daturus est vobis. Rubenitis quoque et gadditis et di-
midie tribui manasse ait. Mementote sermonis quem precep-
it vobis moyses famulus domini dicens. Dominus deus vester dedit vob-
is requiem et omnem terram. Uxores vestrae et filii ac iumenta manebunt
in terra quam tradidit vobis moyses trans iordanem. Vos
autem transite armati ante fratres vestros omnes fortes manu.
et pugnate pro eis. donec det requiem dominus fratribus vestris sic-
ut et vobis dedit. et possideant ipsi quoque terram quam dominus deus vester da-
turus est eis. et sic revertimini in terram possessionis vestre
et habitabitis in ea. quam vobis dedit moyses famulus domini
trans iordanen contra solis ortum. Responderuntque ad io-
sue atque dixerunt. Omnia quae precepisti nobis faciemus. et quocumque
miseris ibimus. Sicut obedivimus in cunctis moysi. ita o-
bediemus et tibi. tantum sit dominus deus tuus tecum. sicut fuit cum moy-
se. Qui contradixerit ori tuo et non obedierit cunctis sermoni-
bus quos preceperis ei. moriatur. Tu tantum confortare et viriliter
age.

II

Misit ergo iosue filius nun de setim duos viros ex-
ploratores in abscondito. et dixit eis. Ite et considera-
te terram urbemque hiericho. Qui pergentes ingressi sunt
domum mulieris meretricis nomine raab. et quieverunt a-
pud eam. Nuntiatumque est regi hyericho et dictum. Ecce vi-
ri ingressi sunt huc per noctem de filiis israel ut explorarent
terram. Misitque rex hiericho ad raab dicens. Educ vi-
ros qui venerunt ad te et ingressi sunt domum tuam. Explora-
tores quippe sunt et omnem terram considerare venerunt. Tollensque
mulier viros abscondit et ait. Fateor venerunt ad
me. sed nesciebam unde essent. Cumque porta clauderetur in te-
nebris. et illi pariter exierunt. nescio quo abierunt. Persequi-
mini cito. et conprehendetis eos. Ipsa autem fecit ascendere vi-
ros in solarium domus sue. operuitque eos lini stipula quae
ibi erat. Hii autem qui missi fuerant secuti sunt eos per viam
quae ducit ad vadum iordanis. Illisque egressis statim porta
clausa est. Necdum obdormierant qui latebant. et ecce
mulier ascendit ad eos et ait. Novi quod tradiderit vobis dominus
terram. Etenim irruit in nos terror vester. et elanguerunt omnes
habitatores terre. Audivimus quod siccaverit dominus aquas maris rubri

ad uestrum introitum quando egressi estis ex egypto, et que feceritis duobus amorreorum regibus qui erant trans iordanem, seon et og, quos interfecistis. Et haec audientes pertimuimus et elanguit cor nostrum, nec remansit in nobis spiritus ad introitum uestrum. Dominus enim deus uester ipse est deus in celo sursum et in terra deorsum. Nunc ergo iurate mihi per dominum ut quomodo ego feci uobiscum misericordiam, ita et uos faciatis cum domo patris mei, detisque mihi uerum signum ut saluetis patrem meum et matrem, fratres ac sorores meas, et omnia que eorum sunt, et eruatis animas nostras de morte. Qui responderunt ei: Anima nostra sit pro uobis in mortem, si tamen non prodideris nos. Cumque tradiderit nobis dominus terram, faciemus in te misericordiam et ueritatem. Dimisit ergo eos per funem de fenestra; domus enim eius herebat muro. Dixitque ad eos: Ad montana conscendite, ne forte occurrant uobis reuertentes, ibique latitate tribus diebus donec redeant, et sic ibitis per uiam uestram. Qui dixerunt ad eam: Innoxii erimus a iuramento hoc quo adiurasti nos, si ingredientibus nobis terram signum fuerit funiculus iste coccineus, et ligaueris eum in fenestra per quam nos dimisisti, et patrem tuum ac matrem fratresque et omnem cognationem tuam congregaueris in domum tuam. Qui hostium domus tue egressus fuerit, sanguis ipsius erit in caput eius et nos erimus alieni. Cunctorum autem sanguis qui tecum fuerint in domo redundabit in caput nostrum, si eos aliquis tetigerit. Quod si nos prodere uolueris et sermonem istum proferre in medium, erimus mundi ab hoc iuramento quo adiurasti nos. Et illa respondit: Sicut locuti estis, ita fiat. Dimittensque eos ut pergerent, appendit funiculum coccineum in fenestra. Illi uero ambulantes peruenerunt ad montana et manserunt ibi tres dies, donec reuerterentur qui fuerant persecuti; querentes enim per omnem uiam non repererunt eos. Quibus urbem ingressis reuersi sunt et descenderunt exploratores de monte, et transmisso iordane uenerunt ad iosue filium nun, narraueruntque ei omnia que acciderant sibi, atque dixerunt: Tradidit dominus in manus nostras omnem terram hanc, et timore prostrati sunt cuncti habitatores eius.

III

Igitur iosue de nocte consurgens mouit castra, egredientesque de setthim uenerunt ad iordanem, ipse et omnes filii israel, et morati sunt ibi per tres dies. Quibus euolutis transierunt precones per castrorum medium et clamare ceperunt: Quando uideritis archam federis domini dei uestri et sacerdotes stirpis leuitice portantes eam, uos quoque consurgite et sequimini precedentes. Sitque inter uos et archam spatium cubitorum duum milium, ut procul uidere possitis et nosse per quam uiam ingrediamini, quia prius non ambulastis per eam; et cauete ne appropinquetis ad archam. Dixitque iosue ad populum: Sanctificamini; cras enim faciet dominus inter uos mirabilia. Et ait ad sacerdotes: Tollite archam federis et precedite populum. Qui iussa complentes tulerunt et ambulauerunt ante eos. Dixitque dominus ad iosue: Hodie incipiam exaltare te coram omni israel, ut sciant quod sicut cum moyse fui ita et tecum sim. Tu autem precipe sacerdotibus qui portant archam federis et dic eis: Cum ingressi fueritis partem aque iordanis, state in ea. Dixitque iosue ad filios israel: Accedite huc et audite uerbum domini dei uestri. Et rursum: In hoc inquit scietis quod dominus deus uiuens in medio uestri est, et disperdet in conspectu uestro chananeum et ethheum, et eueum et pherezeum, gergeseum quoque et amorreum et iebuseum. Ecce archa federis domini omnis terre antecedet uos per iordanem. Parate duodecim uiros de tribubus israel, singulos per singulas tribus. Et cum posuerint uestigia pedum suorum sacerdotes qui portant archam domini dei uniuerse terre in aquis iordanis, aque que inferiores sunt decurrent atque deficient, que autem desuper ueniunt in una mole consistent. Igitur egressus est populus de tabernaculis suis ut transiret iordanem, et sacerdotes qui portabant archam federis pergebant ante eum. Ingressisque eis iordanem et pedibus eorum tinctis in parte aque (iordanis autem ripas alueI sui tempore messis impleuerat), steterunt aque descendentes in uno loco et instar montis intumescentes apparebant procul ab urbe que uocatur adom usque ad locum sarthan; que autem inferiores erant in mare solitudinis quod nunc uocatur mortuum descenderunt usquequo omnino deficerent. Populus autem incedebat contra iordanem, et sacerdotes qui portabant archam federis domini stabant super siccam humum in medio iordanis accincti, omnisque populus per arentem alueum transiebat. Quibus transgressis

IIII

Quibus transgressis dixit dominus ad iosue: Elige duodecim uiros singulos per singulas tribus, et precipe eis ut tollant de medio iordanis alueo, ubi steterunt sacerdotum pedes, duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorum ubi fixeritis hac nocte tentoria. Vocauitque iosue duodecim uiros quos elegerat de filiis israel, singulos de tribubus singulis, et ait ad eos: Ite ante archam domini dei uestri ad iordanis medium, et portate singuli singulos lapides in humeris uestris iuxta numerum filiorum israel, ut sit signum inter uos. Et quando interrogauerint uos filii uestri cras dicentes: Quid sibi uolunt isti lapides? respondebitis eis: Defecerunt aque iordanis ante archam federis domini cum transiret eum; idcirco positi sunt lapides isti in monimentum filiorum israel usque in eternum. Fecerunt ergo filii israel sicut eis precepit iosue, portantes de medio iordanis alueo duodecim lapides, ut ei dominus imperarat, iuxta numerum filiorum israel, usque ad locum in quo castrametati sunt, ibique posuerunt eos. Alios quoque duodecim lapides posuit iosue in medio iordanis alueo, ubi steterunt sacerdotes qui portabant archam federis domini, et sunt ibi usque in presentem diem. Sacerdotes autem qui portabant archam stabant in iordanis medio donec omnia complerentur que iosue ut loqueretur ad populum preceperat dominus et dixerat ei moyses. Festinauitque populus et transiit. Cumque transissent omnes, transiuit et archa domini, sacerdotesque pergebant ante populum. Filii quoque ruben et gad et dimidia tribus manasse armati precedebant filios israel, sicut eis preceperat moyses, et quadraginta pugnatorum milia per turmas suas et cuneos incedebant per plana atque campestria urbis hyericho. In illo die magnificauit dominus iosue coram omni israel, ut timerent eum sicut timuerant moysen dum adhuc uiueret. Dixitque ad eum: Precipe sacerdotibus qui portant archam federis ut ascendant

de iordane. Qui precepit eis dicens. Ascendite de iordane. Cumque ascendissent portantes archam federis domini, et siccam humum calcare cepissent, reverse sunt aque in alveum suum, et fluebant sicut ante consueverant. Populus autem ascendit de iordane decimo die mensis primi, et castrametati sunt in galgalis contra orientalem plagam urbis hyericho. Duodecim quoque lapides quos de iordanis alveo sumpserant posuit iosue in galgalis, et dixit ad filios israel. Quando interrogaverint filii vestri cras patres suos et dixerint eis, quid sibi volunt isti lapides? Docebitis eos atque dicentes. Per arentem alveum transivit israel iordanem istum, siccante domino deo vestro aquas eius in conspectu vestro, donec transiretis, sicut fecerat prius in mari rubro, quod siccavit donec transiremus. Ut discant omnes terrarum populi fortissimam domini manum, et ut vos timeatis dominum deum vestrum omni tempore.

V

Postquam ergo audierunt omnes reges amorreorum qui habitabant trans iordanem ad occidentalem plagam, et cuncti reges chanaan, qui propinqua possidebant magni maris loca, quod siccasset dominus fluenta iordanis coram filiis israel donec transirent, dissolutum est cor eorum, et non remansit in eis spiritus, timentium introitum filiorum israel. Eo tempore ait dominus ad iosue. Fac tibi cultros lapideos, et circumcide secundo filios israel. Fecit quod iusserat dominus, et circumcidit filios israel in colle preputiorum. Hec autem causa est circumcisionis. Omnis populus qui egressus est ex egypto generis masculini, universi bellatores viri, mortui sunt in deserto per longissimos vie circuitus, qui omnes circumcisi erant. Populus autem qui natus est in deserto, per quadraginta annos itineris latissime solitudinis incircumcisus fuit, donec consumerentur qui non audierant vocem domini, et quibus ante iuraverat ut non ostenderet eis terram lacte et melle manantem. Horum filii in locum successere patrum, et circumcisi sunt ab iosue, quia sicut nati fuerant in preputio erant, nec eos in via aliquis circumciderat. Postquam autem omnes circumcisi sunt, manserunt in eodem castrorum loco donec sanarentur.

VI

Dixitque dominus ad iosue. Hodie abstuli opprobrium egypti a vobis. Vocatumque est nomen loci illius galgala usque in presentem diem. Manseruntque filii israel in galgalis, et fecerunt phase quartadecima die mensis ad vesperum in campestribus hyericho, et comederunt de frugibus terre die altero azimos panes et polentam eiusdem anni. Defecitque manna postquam comederunt de frugibus terre, nec usi sunt ultra cibo illo filii israel, sed comederunt de frugibus presentis anni terre chanaan. Cum autem esset iosue in agro urbis hyericho, levavit oculos et vidit virum stantem contra se, evaginatum tenentem gladium. Perrexitque ad eum et ait. Noster es an adversariorum? Qui respondit. Nequaquam, sed sum princeps exercitus domini, et nunc venio. Cecidit iosue pronus in terram, et adorans ait. Quid dominus meus loquitur ad servum suum? Solve inquit calciamentum tuum de pedibus tuis. Locus enim in quo stas sanctus est. Fecitque iosue ut sibi fuerat imperatum. Hyericho autem clausa erat atque munita timore filiorum israel, et nullus egredi audebat aut ingredi. Dixitque dominus ad iosue. Ecce dedi in manu tua hyericho et regem eius omnesque fortes viros. Circuite urbem cuncti bellatores semel per diem. Sic facietis sex diebus. Septimo autem die sacerdotes tollant septem bucinas quarum usus est in iubileo, et precedant archam federis. Septiesque circuibitis civitatem, et sacerdotes clangent bucinis. Cumque insonuerit vox tube longior atque concisior, et in auribus vestris increpuerit, conclamabit omnis populus vociferatione maxima, et muri funditus corruent civitatis, ingredienturque singuli per locum contra quem steterint. Vocavit ergo iosue filius nun sacerdotes, et dixit ad eos. Tollite archam federis domini, et septem alii sacerdotes tollant septem iubileorum bucinas, et incedant ante archam domini. Ad populum quoque ait. Vadite et circuite civitatem armati, precedentes archam domini. Cumque iosue verba finisset, et septem sacerdotes septem bucinis clangerent ante archam federis domini, omnisque precederet armatus exercitus, reliquum vulgus archam sequebatur, ac bucinis omnia concrepabant. Preceperat autem iosue populo dicens. Non clamabitis, nec audietur vox vestra, neque ullus sermo ex ore vestro egredietur, donec veniat dies in quo dicam vobis. Clamate et vociferamini. Circuivit ergo archa domini civitatem semel per diem, et reversa in castra mansit ibi. Igitur iosue de nocte consurgente, tulerunt sacerdotes archam domini, et septem ex eis septem bucinas quibus in iubileo utuntur, et precedebant archam domini ambulantes atque clangentes, et armatus populus ibat ante eos, vulgus autem reliquum sequebatur archam, et bucinis personabat. Circuieruntque civitatem secundo die semel, et reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus. Die autem septimo diluculo consurgentes, circuierunt urbem sicut dispositum erat septies. Cumque septimo circuitu clangerent bucinis sacerdotes, dixit iosue ad omnem israel. Vociferamini. Tradidit enim vobis dominus civitatem, sitque civitas hec anathema, et omnia que in ea sunt domino. Sola raab meretrix vivat cum universis qui cum ea in domo sunt. Abscondit enim nuntios quos direximus. Vos autem cavete ne de his que precepta sunt quippiam contingatis, et sitis prevaricationis rei, et omnia castra israel sub peccato sint atque turbentur. Quicquid autem auri et argenti fuerit, et vasorum eneorum ac ferri, domino consecretur, repositum in thesauris eius. Igitur omni vociferante populo et clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri illico corruerunt, et ascendit unusquisque per locum qui contra se erat. Ceperuntque civitatem, et interfecerunt omnia que erant in ea, a viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem. Boves quoque et oves et asinos in ore gladii percusserunt. Duobus autem viris qui exploratores missi fuerant, dixit iosue. Ingredimini domum mulieris meretricis, et producite eam, omniaque que illius sunt, sicut illi iuramento firmastis. Ingressique iuvenes, eduxerunt raab et parentes eius, fratres quoque, et cunctam supellectilem ac cognationem illius, et extra castra israel manere fecerunt. Urbem autem et omnia que erant in ea succenderunt, absque argento et auro

et vasis eneis ac ferro que in erarium domini consecraverunt. Ra-
ab vero meretricem et domum patris eius atque omnia que ha-
bebat fecit iosue vivere. et habitaverunt in medio
israel usque in presentem diem. eo quod absconderit nuntios quos
miserat ut explorarent hyericho. In tempore illo impre-
catus est iosue dicens. Maledictus vir coram domino qui su-
scitaverit et edificaverit civitatem hyericho. In primo-
genito suo fundamenta illius iaciat. et in novissimo
liberorum ponat portas eius. Fuit ergo dominus cum iosue. et no-
men eius in omni terra vulgatum est. VII

Filii autem israel prevaricati sunt mandatum. et usurpaverunt
de anathemate. Nam achar filius charmi filii zab-
di filii zare de tribu iuda. tulit aliquid de anathema-
te. Iratusque est dominus contra filios israel. Cumque mitteret io-
sue de hyericho viros contra hai que est iuxta bethaven
ad orientalem plagam oppidi bethel. dixit eis. Ascen-
dite et explorate terram. Qui precepta complentes. explo-
raverunt hai. Et reversi dixerunt ei. Non ascendat omnis populus
sed duo vel tria milia virorum pergant et deleant civitatem.
Quare omnis populus frustra vexetur contra hostes paucissimos?
Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum. Qui statim terga verten-
tes percussi sunt a viris urbis hai. et corruerunt ex eis
triginta et sex homines. Persecutique sunt eos adversarii de por-
ta usque ad sabarim. et ceciderunt per prona fugientes.
Pertimuitque cor populi. et instar aque liquefactum est. Iosue
vero scidit vestimenta sua. et cecidit pronus in terram coram
archa domini usque ad vesperum. tam ipse quam omnes senes israel.
miseruntque pulverem super capita sua. et dixit iosue. Heu
domine deus. quid voluisti traducere populum istum iordanem
fluvium. ut traderes nos in manus amorrei et perderes?
Utinam ut cepimus mansissemus trans iordanem. Mi domine
deus quid dicam. videns israelem hostibus suis terga vertentem.
Audient chananei et omnes habitatores terre. ac pariter conglo-
bati circumdabunt nos. atque delebunt nomen nostrum de terra. Et
quid facies magno nomini tuo? Dixitque dominus ad iosue. Sur-
ge. cur iaces pronus in terra? Peccavit israel et prevaricatus
est pactum meum. tuleruntque de anathemate et furati
sunt atque mentiti. et absconderunt inter vasa sua. Nec poterit
israel stare ante hostes suos. eosque fugiet. quia pollutus est
anathemate. Non ero ultra vobiscum donec conteratis eum
qui huius sceleris reus est. Surge sanctifica populum. et dic eis.
Sanctificamini in crastinum. Hec enim dicit dominus deus israel. Ana-
thema in medio tui est israel. non poteris stare coram hostibus
tuis. donec deleatur ex te qui hoc contaminatus est scelere.
Accedetisque mane singuli per tribus vestras. et quamcumque
tribum sors invenerit accedet per cognationes suas. et cognatio
per domos. domusque per viros. Et quicumque ille in facinore fu-
erit deprehensus comburetur igni cum omni substantia sua. quoniam pre-
varicatus est pactum domini. et fecit nefas in israel. Surgens
itaque iosue mane applicavit israel per tribus suas. et inven-
ta est tribus iuda. Que cum iuxta familias suas esset oblata.
inventa est familia zarai. Illam quoque per viros offerens.
repperit zabdi. Cuius domum in singulos dividens viros. in-
venit achar filium charmi filii zabdi filii zare de tri-
bu iuda. Et ait ad achar iosue. Fili mi da gloriam do-
mino deo israel. et confitere atque indica mihi quid feceris.
ne abscondas. Responditque achar iosue. et dixit ei. Ve-
re ego peccavi domino deo israel. et sic et sic feci. Vidi enim inter
spolia pallium coccineum valde bonum. et ducentos siclos
argenti. regulamque auream quinquaginta siclorum. et
concupiscens abstuli. et abscondi in terra contra medium
tabernaculi mei. argentumque fossa humo operui. Mi-
sit ergo iosue ministros. Qui currentes ad tabernacu-
lum illius. repperunt cuncta abscondita in eodem loco et
argentum simul. Auferentesque de tentorio. tulerunt
ea ad iosue et ad omnes filios israel. proieceruntque ante dominum.
Tollens itaque iosue achar filium zare. argentumque et
pallium et auream regulam. filiosque eius et filias. boves et
asinos et oves. ipsumque tabernaculum et cunctam supellec-
tilem et omnis israel cum eo. duxerunt eos ad vallem achor.
ubi dixit iosue. Quia turbasti nos. exturbet te dominus
in die hac. Lapidavitque eum omnis israel. et cuncta que illius e-
rant igne consumpta sunt. Congregaverunt quoque super eum acer-
vum magnum lapidum. qui permanet usque in presentem
diem. Et aversus est furor domini ab eis. Vocatumque est
nomen loci illius vallis achor usque hodie. est tumuli I
sui turbatorum. Dixit autem dominus ad iosue VIII

Dixit autem dominus ad iosue. Ne timeas neque formides. tol-
le tecum omnem multitudinem pugnatorum. et consurgens a-
scende in oppidum hai. Ecce tradidi in manu tua
regem eius et populum. urbemque et terram. Faciesque urbi hai
et regi eius. sicut fecisti hyericho et regi illius. Predam
vero et omnia animantia diripietis vobis. pone insidias urbi
post eam. Surrexitque iosue et omnis exercitus bellatorum
cum eo. ut ascenderent in hai. et electa triginta milia vi-
rorum fortium misit nocte. precepitque eis dicens. Ponite in-
sidias post civitatem. nec longius recedatis. et eritis omnes
parati. Ego autem et reliqua multitudo que mecum est. accede-
mus ex adverso contra urbem. Cumque exierint contra nos. sicut an-
te fecimus fugiemus et terga vertemus. donec persequentes ab ur-
be longius protrahantur. Putabunt enim nos fugere sicut prius.
Nobis ergo fugientibus. et illis sequentibus. consurgetis de insidi-
is et vastabitis civitatem. Tradetque eam dominus deus vester in manus
vestras. Cumque ceperitis. succendite eam. sic omnia facietis
ut iussi. Dimisitque eos. et perrexerunt ad insidiarum lo-
cum. sederuntque inter bethel et hai. ad occidentalem pla-
gam urbis hai. Iosue autem nocte illa in medio mansit populi.
Surgensque diluculo recensuit socios. et ascendit cum
senioribus in fronte exercitus. vallatus auxilio pugna-
torum. Cumque venissent et ascendissent ex adverso civitatis. ste-
terunt ad septentrionalem urbis plagam. inter quam et eos vallis
media erat. Quinque milia autem viros elegerant. et posu-
erant in insidiis inter bethaven et hai. ex occidentali par-
te eiusdem civitatis. Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem aci-
em dirigebat. ita ut novissimi multitudinis oc-
cidentalem urbis plagam attingerent. Abiit ergo iosu-
e nocte illa et stetit in vallis medio. Quod cum vidisset
rex hai. festinavit mane. et egressus est cum omni exercitu

civitatis. Direxitque aciem contra orientalem plagam, ignorans quod post
tergum ei laterent insidiae. Iosue vero et omnis Israel ces-
serunt loco, simulantes metum, et fugientes per viam so-
litudinis. At illi vociferantes pariter, et se mutuo
cohortantes persecuti sunt eos. Cumque recessissent a civita-
te, et ne unus quidem in urbe Ahi et Bethel remansisset, qui
non persequeretur Israel, sicut proruperant, apertas oppida re-
linquentes, dixit dominus ad Iosue: Leva clipeum qui in manu
tua est contra urbem Ahi, quoniam tibi tradam eam. Cumque levasset
clipeum ex adverso civitatis, insidiae quae latebant sur-
rexere confestim: et pergentes ad civitatem ceperunt et suc-
cenderunt eam. Viri autem civitatis qui persequebantur Iosu-
e, respicientes et videntes fumum urbis ad caelum usque
conscendere, non potuerunt ultra huc illucque diffugere:
praesertim cum hi qui simulaverant fugam et tendebant ad
solitudinem, contra persequentes fortissime restitissent.
Vidensque Iosue et omnis Israel quod capta esset civitas, et
fumus urbis ascenderet, reversus percussit viros Ahi.
Siquidem et illi qui ceperant et succenderant civitatem, egres-
si ex urbe contra suos medios hostium ferire ceperunt. Cum
ergo ex utraque parte adversarii caederentur, ita ut nullus
de tanta multitudine salvaretur, regem quoque urbis
Ahi apprehenderunt viventem, et obtulerunt Iosue. Igitur
omnibus interfectis qui Israelem ad deserta tendentem fuerant
persecuti, et in eodem loco gladio corruentibus, reversi filii
Israel percusserunt civitatem. Erant autem qui in eodem die conci-
derant a viro usque ad mulierem duodecim milia ho-
minum, omnes urbis Ahi. Iosue vero non contraxit manum quam in su-
blime porrexerat tenens clipeum, donec interficerentur
omnes habitatores Ahi. Iumenta autem et praedam civitatis diviser-
unt sibi filii Israel, sicut praeceperat dominus Iosue. Qui succendit ur-
bem, et fecit eam tumulum sempiternum. Regem quoque eius suspen-
dit in patibulo usque ad vesperum et solis occasum. Praece-
pitque et deposuerunt cadaver eius de cruce: proieceruntque in
ipso introitu civitatis, congesto super eum magno acer-
vo lapidum, qui permanet usque in praesentem diem. Tunc aedi-
ficavit Iosue altare domino deo Israel in monte Hebal, sicut
praeceperat Moyses famulus domini filiis Israel, et scriptum est
in volumine legis Moysi: altare de lapidibus inpo-
litis quos ferrum non tetigit: et obtulit super eo holocau-
sta domino, immolavitque pacificas victimas. Et scrip-
sit super lapides deuteronomium legis Moysi, quod
ille digesserat coram filiis Israel. Omnis autem populus et maiores
natu ducesque ac iudices stabant ex utraque parte ar-
cae in conspectu sacerdotum qui portabant arcam foederis domini, ut
advena, ita et indigena. Media eorum pars iuxta mon-
tem Garizim, et media iuxta montem Hebal, sicut praeceperat
Moyses famulus domini. Et primum quidem benedixit populo
Israel. Post haec legit omnia verba benedictionis et maledictionis,
et cuncta quae scripta erant in legis volumine. Nihil ex his
quae Moyses iusserat reliquit intactum, sed universa repli-
cavit coram omni multitudine Israel, mulieribus ac par-
vulis et advenis qui inter eos morabantur.

IX

Quibus auditis cuncti reges trans Iordanem qui versabantur
in montanis et campestribus, in maritimis ac litore maris magni,
hi quoque qui habitabant iuxta Libanum, Hettheus et Amorreus,
et Chananeus, Pherezeus et Eveus et Iebuseus, congrega-
ti sunt pariter, ut pugnarent contra Iosue et Israel uno animo e-
ademque sententia. At hi qui habitabant in Gabaon, audi-
entes cuncta quae fecerat Iosue Hiericho et Ahi, et callide
cogitantes, tulerunt sibi cibaria, saccos veteres asinis in-
ponentes, et utres vinarios scissos atque consutos, cal-
ciamentaque perantiqua quae ad indicium vetustatis pittaciis
consuta erant, induti veteribus vestimentis. Panes quoque
quos portabant ob viaticum duri erant et in frusta com-
minuti. Perrexeruntque ad Iosue qui tunc morabatur in
castris Galgalae, et dixerunt ei atque omni simul Israheli:
De terra longinqua venimus, pacem vobiscum facere cupientes.
Responderuntque viri Israel ad eos atque dixerunt: Ne forsi-
tan in terra quae nobis sorte debetur habitetis, et non possimus foedus
inire vobiscum. At illi ad Iosue: Servi, inquiunt, tui sumus.
Quibus Iosue: Quinam, ait, estis vos, et unde venistis? Respon-
derunt: De terra longinqua valde venerunt servi tui
in nomine domini dei tui. Audivimus enim famam potentiae eius,
cuncta quae fecit in Aegypto, et duobus Amorreorum regibus
trans Iordanem, Seon regi Esebon, et Og regi Basan, qui
erat in Astaroth. Dixeruntque nobis seniores et omnes ha-
bitatores terrae nostrae: Tollite in manibus cibaria ob longissi-
mam viam, et occurrite eis ac dicite: Servi vestri sumus,
foedus inite nobiscum. En panes quando egressi sumus de domibus
nostris ut veniremus ad vos, calidos sumpsimus: nunc sicci
facti sunt et vetustate nimia comminuti. Utres vini no-
vos implevimus, nunc rupti sunt et soluti. Vestes et calciamen-
ta quibus induimur, et quae habemus in pedibus, ob longitudinem
longioris viae trita sunt et paene consumpta. Susceperunt igitur de ci-
bariis eorum, et os domini non interrogaverunt. Fecitque Iosue
cum eis pacem, et inito foedere pollicitus est quod non occiderentur: prin-
cipes quoque multitudinis iuraverunt eis. Post dies autem tres
initi foederis, audierunt quod in vicino habitarent, et inter eos fu-
turi essent. Moveruntque castra filii Israel, et venerunt in civita-
tes eorum die tertio, quarum haec vocabula sunt: Gabaon et Ca-
phira et Beroth et Cariathiarim. Et non percusserunt eos,
eo quod iurassent eis principes multitudinis in nomine domini
dei Israel. Murmuravit itaque omne vulgus contra principes.
Qui responderunt eis: Iuravimus illis in nomine domini dei Israel,
et idcirco non possumus eos contingere. Sed hoc faciemus eis: Re-
serventur quidem ut vivant, ne contra nos ira domini concitetur
si peieraverimus. Sed sic vivant ut in usus universae multi-
tudinis ligna caedant, aquasque comportent. Quibus haec loquentibus,
vocavit Gabaonitas Iosue et dixit eis: Cur nos decipe-
re fraude voluistis, ut diceretis: Procul valde habitamus a vobis,
cum in medio nostri sitis? Itaque sub maledictione eritis, et non
deficiet de stirpe vestra ligna caedens, aquasque comportans in domum
dei mei. Qui responderunt: Nuntiatum est nobis servis tuis quod pro-
misisset dominus deus tuus Moysi servo suo ut traderet vobis omnem
terram, et disperderet cunctos habitatores eius. Timuimus igitur valde et
providimus animabus nostris, vestro terrore compulsi, et hoc consilium
inivimus. Nunc autem in manu tua sumus: quod tibi bonum et rectum

uidetur fac nobis. Fecit ergo iosue ut dixerat, et liberauit eos de manibus filiorum israhel ut non occiderentur. Decreuitque in illo die esse eos in ministerium cuncti populi et altaris domini, cedentes ligna et aquas comportantes usque in presens tempus, in loco quem dominus elegisset.

X

Que cum audisset adonisedech rex hierusalem quod scilicet cepisset iosue ahi et subuertisset eam. sicut enim fecerat hiericho et regi eius, sic fecit ahi et regi illius. Et quod transfugissent gabaonite ad israhel et essent federati eorum, timuit ualde. Urbs enim magna erat gabaon, et una regalium ciuitatum, et maior oppido ahi, omnesque bellatores eius fortissimi. Misit ergo adonisedech rex hierusalem ad oham regem hebron, et ad pharam regem hyerimoth, ad iaphie quoque regem lachis, et ad dabir regem eglon dicens. Ascendite ad me et ferte presidium ut expugnemus gabaon, quare transfugerit ad iosue et ad filios israhel. Congregati ergo ascenderunt quinque reges amorreorum. Rex hierusalem. Rex hebron. Rex hyerimoth. Rex lachis. Rex eglon. simul cum exercitibus suis, et castrametati sunt circa gabaon oppugnantes eam. Habitatores autem gabaon urbis obsesse miserunt ad iosue qui tunc morabatur in castris apud galgalam, et dixerunt ei. Ne retrahas manus tuas ab auxilio seruorum tuorum. Ascende cito et libera nos, ferque presidium. Conuenerunt enim aduersum nos omnes reges amorreorum qui habitant in montanis. Ascenditque iosue de galgalis, et omnis exercitus bellatorum cum eo, uiri fortissimi. Dixitque dominus ad iosue. Ne timeas eos. In manus enim tuas tradidi eos. nullus tibi ex eis resistere poterit. Irruit itaque iosue super eos repente, tota ascendens nocte de galgalis, et conturbauit eos dominus a facie israhel. contriuitque plaga magna in gabaon, ac persecutus est per uiam ascensus bethoron, et percussit usque azeca et maceda. Cumque fugerent filios israhel, et essent in descensu bethoron, dominus misit super eos lapides magnos de celo usque ad azeca, et mortui sunt multo plures lapidibus grandinis, quam quos gladio percusserant filii israhel. Tunc locutus est iosue domino in die qua tradidit amorreum in conspectu filiorum israhel, dixitque coram eis. Sol contra gabaon ne mouearis, et luna contra uallem hialon. Steteruntque sol et luna donec ulcisceretur se gens de inimicis suis. Nonne scriptum est hoc in libro iustorum? Stetit itaque sol in medio celi, et non festinauit occumbere spatio unius diei. Non fuit antea et postea tam longa dies, obediente domino uoci hominis, et pugnante pro israhel. Reuersusque est iosue cum omni israhel in castra galgale. Fugerant enim quinque reges, et se absconderant in spelunca urbis maceda. Nuntiatumque est iosue quod inuenti essent quinque reges latentes in spelunca urbis maceda. Qui precepit sociis et ait. Voluite saxa ingentia ad os spelunce, et ponite uiros industrios qui clausos custodiant. Vos autem nolite stare, sed persequimini hostes, et extremos quosque fugientium cedite. Ne dimittatis eos urbium suarum intrare presidia, quos tradidit dominus deus in manus uestras. Cesis ergo aduersariis plaga magna, et usque ad internitionem pene consumptis, hii qui israhel effugere potuerant ingressi sunt ciuitates munitas. Reuersusque est omnis exercitus ad iosue in maceda ubi tunc erant castra, sani et integro numero, nullusque contra filios israhel mutire ausus est. Precepitque iosue dicens. Aperite os spelunce, et producite ad me quinque reges qui in ea latitant. Feceruntque ministri ut sibi fuerat imperatum, et eduxerunt ad eum quinque reges de spelunca. Regem hyrusalem. Regem hebron. Regem hyerimoth. Regem lachis. Regem eglon. Cumque educti essent ad eum, uocauit omnes uiros israhel, et ait ad principes exercitus qui secum erant. Ite et ponite pedes super colla regum istorum. Qui cum perrexissent, et subiectorum pedibus colla calcarent, rursum ait ad eos. Nolite timere nec paueatis. confortamini et estote robusti. sic enim faciet dominus cunctis hostibus uestris aduersum quos dimicatis. Percussitque iosue et interfecit eos, atque suspendit super quinque stipites. fueruntque suspensi usque ad uesperum. Cumque occumberet sol, precepit sociis ut deponerent eos de patibulis. Qui depositos proiecerunt in speluncam in qua latuerant, et posuerunt super os eius saxa ingentia, que permanent usque in presens. Eodem die maceda quoque cepit iosue, et percussit in ore gladii, regemque illius interfecit et omnes habitatores eius. Non dimisit in ea saltim paruas reliquias. Fecitque regi maceda sicut fecerat regi hyericho. Transiuit autem cum omni israhel de maceda in lebna, et pugnabat contra eam. quam tradidit dominus cum rege suo in manu israhel. percusseruntque urbem in ore gladii et omnes habitatores eius. Non dimiserunt in ea ullas reliquias. Feceruntque regi lebna sicut fecerant regi hyericho. De lebna transiuit in lachis, et exercitu per gyrum disposito, oppugnabat eam. Tradiditque dominus lachis in manus israhel, et cepit eam die altero, atque percussit in ore gladii, omnemque animam que fuerat in ea, sicut fecerat lebna. Eo tempore ascendit horam rex gazer ut auxiliaretur lachis, quem percussit iosue cum omni populo eius usque ad internitionem. Transiuitque de lachis in eglon, et circumdedit atque expugnauit eam eadem die, percussitque in ore gladii omnes animas que erant in ea, iuxta omnia que fecerat lachis. Ascendit quoque cum omni israhel de eglon in hebron, et pugnauit contra eam. cepitque et percussit in ore gladii. Regem quoque eius et omnia oppida regionis illius uniuersasque animas que in ea fuerant commorate, non reliquit in ea ullas reliquias. Sicut fecerat eglon, sic fecit et hebron, cuncta que in ea repperit consumens gladio. Inde reuersus in dabir cepit eam atque uastauit. Regem quoque eius et omnia per circuitum oppida percussit in ore gladii. non dimisit in ea ullas reliquias. Sicut fecerat hebron et lebna et regibus earum, sic fecit dabir et regi illius. Percussit itaque iosue omnem terram montanam et meridianam atque campestrem, et asedoth cum regibus suis. non dimisit in ea ullas reliquias, sed omne quod spirare poterat interfecit, sicut preceperat ei dominus deus israhel. A cadesbarne usque gazam, omnem terram gesen usque gabaon, uniuersosque reges et regiones eorum uno impetu cepit atque uastauit. quia dominus deus israhel pugnauit pro eo. Reuersusque est cum omni israhel ad locum castrorum in galgala.

XI

Que cum audisset iabin rex asor, misit ad iobab regem madon, et ad regem semeron atque ad regem achsaph. Ad reges quoque aquilonis qui habitabant in montanis

et in planitie contra meridiem Cheneroth, in campestribus quoque et in regionibus Dor iuxta mare. Chananeum quoque ab oriente et occidente et Amorreum atque Etheum ac Phereseum et Iebuseum in montanis. Eveum quoque qui habitabat ad radices Hermon in terra Masphe. Egressique sunt omnes cum turbis suis, populus multus nimis sicut harena que est in litore maris. Equi quoque et currus inmense multitudinis. Conveneruntque omnes reges isti in unum ad aquas Meron ut pugnarent contra Israel. Dixitque Dominus ad Iosue: Ne timeas eos. Cras enim hac eadem hora ego tradam omnes istos vulnerandos in conspectu Israel. Equos eorum subnervabis et currus igne conbures. Venitque Iosue et omnis exercitus cum eo adversum illos ad aquas Meron subito, et irruerunt super eos. Tradiditque illos Dominus in manu Israel. Qui percusserunt eos et persecuti sunt usque ad Sydonem magnam et aquas Maserephoth, campumque Masphe qui est ad orientalem partem illius. Ita percussit omnes ut nullas dimitteret ex eis reliquias. Fecitque sicut preceperat ei Dominus. Equos eorum subnervavit, currusque conbussit. Reversusque statim cepit Asor et regem eius percussit gladio. Asor enim antiquitus inter hec omnia regna principatum tenebat. Percussitque omnes animas que ibidem morabantur. Non dimisit in ea ullas reliquias, sed usque ad internitionem universa vastavit. Ipsamque urbem conbussit incendio. Et omnes per circuitum civitates regesque earum cepit, percussit atque delevit, sicut preceperat ei Moyses famulus Domini, absque urbibus que erant in collibus et in tumulis site. Ceteras succendit Israel. Unam tantum Asur munitissimam flamma consumpsit. Omnemque predam istarum urbium ac iumenta diviserunt sibi filii Israel cunctis hominibus interfectis, sicut preceperat Dominus Moysi servo suo. Ita precepit Moyses Iosue, et ille universa conplevit. Non preterit de universis mandatis ne unum quidem verbum quod iusserat Dominus Moysi. Cepit itaque Iosue omnem terram montanam et meridianam, terramque Gesen et planitiem et occidentalem plagam. Montemque Israel et campestria eius, et partem montis que ascendit Seir usque Baalgad per planitiem Libani subter montem Hermon. Omnes reges eorum cepit, percussit, occidit. Multo tempore pugnavit Iosue contra reges istos. Non fuit civitas que se non traderet filiis Israel preter Eveum qui habitabat in Gabaon. Omnes bellando cepit. Domini enim sententia fuerat ut indurarentur corda eorum et pugnarent contra Israel et caderent, et non mererentur ullam clementiam ac perirent, sicut preceperat Dominus Moysi. In tempore illo venit Iosue et interfecit Enachim de montanis Hebron et Dabir et Anab et de omni monte Iuda et Israel, urbesque eorum delevit. Non reliquit ullum de stirpe Enachim in terra filiorum Israel absque civitatibus Gaza et Geth et Azoto, Ascalon atque Accaron in quibus solis relicti sunt. Cepit ergo Iosue omnem terram sicut locutus est Dominus ad Moysen, et tradidit eam in possessionem filiis Israel secundum partes et tribus suas. Quievitque terra a preliis quinquaginta annis.

Hinc incipit in Vulg. Cap. XII.

Hi sunt reges quos percusserunt filii Israel et possederunt terram eorum trans Iordanen ad solis ortum, a torrente Arnon usque ad montem Hermon et omnem orientalem plagam que respicit solitudinem. Seon rex Amorreorum qui habitavit in Esebon, dominatus est ab Aroer que sita est super ripam torrentis Arnon, et medie partis in valle, dimidiique Galaad usque ad torrentem Iaboc qui est terminus filiorum Amon, et a solitudine usque ad mare Ceneroth contra orientem, et usque ad mare deserti quod est mare salsissimum, mare mortuum, ad orientalem plagam per viam que ducit Bethesimoth. Et ab australi parte que subiacet Asedoth Phasga. Terminus Og regis Basan de reliquiis Raphaim qui habitavit in Astaroth et in Edraim, et dominatus est in monte Hermon et in Salacha atque in universa Basan usque ad terminos Gesuri et Machati et dimidie partis Galaad, terminos Seon regis Esebon. Moyses famulus Domini et filii Israel percusserunt eos. Tradiditque Moyses terram eorum in possessionem Rubenitis et Gaditis et dimidie tribui Manasse.

XII

Hi sunt reges terre quos percussit Iosue et filii Israel trans Iordanen ad occidentalem plagam a Baalgad in campo Libani usque ad montem cuius pars ascendit in Seyr. Tradiditque eam Iosue in possessionem tribubus Israel singulis partes suas, tam in montanis quam in planitiis atque campestribus. In Aseroth et solitudine ac meridie. Etheus fuit et Amorreus, Chananeus et Phereseus, Eveus et Iebuseus. Rex Hyericho unus. Rex Hai que est ex latere Bethel unus. Rex Hyerusalem unus. Rex Hebron unus. Rex Hyerimoth unus. Rex Lachis unus. Rex Eglon unus. Rex Gazer unus. Rex Dabir unus. Rex Gader unus. Rex Herma unus. Rex Hered unus. Rex Lebna unus. Rex Odollam unus. Rex Maceda unus. Rex Bethel unus. Rex Thapphua unus. Rex Apher unus. Rex Apech unus. Rex Saron unus. Rex Madon unus. Rex Asor unus. Rex Semeron unus. Rex Achsaph unus. Rex Thenach unus. Rex Mageddon unus. Rex Cedes unus. Rex Iachanen Carmeli unus. Rex Dor et provincie Dor unus. Rex gentium Galgal unus. Rex Thersa unus. Omnes reges triginta et unus.

XIII

Iosue senex provecteque etatis erat, et dixit Dominus ad eum: Senuisti et longevus es, terraque latissima derelicta est que necdum sorte divisa est. Omnis videlicet Galilea, Philistiim et universa Gessuri. A fluvio turbido qui irrigat Egyptum usque ad terminos Accaron contra aquilonem. Terra Chanaan que in quinque regulos Philistiim dividitur, Gazeos, et Azotios, Ascalonitas, Getheos, et Accaronitas. Ad meridiem vero sunt Evei, omnis terra Chanaan, et Maara Sydoniorum usque Aphecha, et terminos Amorrei usque confinia Libani. Quoque regio contra orientem a Baalgad sub monte Hermon donec ingrediaris Emath. Omnium qui habitant in monte a Libano usque ad aquas Masrephoth universique Sydonii. Ego sum qui delebo eos a facie filiorum Israel. Veniat ergo in partem hereditatis Israel sicut precepi tibi. Et nunc divide terram in possessionem novem tribubus et dimidie tribui Manasse. Cumque Ruben et Gad possederint terram quam tradidit eis Moyses famulus Domini trans fluenta Iordanis ad orientalem plagam. Ab Aroer que sita est in ripa torrentis

non. et in vallis medio. universaque campestria medaba usque dibon. et civitates cunctas seon regis amorrei qui regnavit in esebon. usque ad terminos filiorum amon. et galaad. ac terminum gesuri et machati. et omnem montem hermon. et universam basan usque salecha. omne regnum og in basan qui regnavit in astaroth et edrai. ipse fuit de reliquiis raphaim. percussitque eos moyses atque delevit. Nolueruntque disperdere filii israel gesuri et machati. sed habitaverunt in medio israel usque in presentem diem. Tribui autem levi non dedit possessionem. sed sacrificia et victime domini dei israel. ipsa est eius hereditas sicut locutus est illi. Dedit ergo moyses possessionem tribui filiorum ruben. iuxta cognationes suas. Fuitque terminus eorum ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon in valle eiusdem torrentis media. universam planitiem que ducit medaba et esebon. cunctosque viculos earum qui sunt in campestribus. Dibon quoque et bamothbaal. et oppidum baalmon. Iessa et cedmoth et mephaath. cariathaim et sabama et sarathasar in monte convallis. bethphogor et asedoth phasga et bethaisimoth. Omnes urbes campestres. universaque regna seon regis amorrei qui regnavit in esebon. quem percussit moyses cum principibus madian. eveum et recem et sur et hur et rebee duces seon habitatores terre. Et balaam filium beor ariolum occiderunt filii israel gladio cum ceteris interfectis. Factusque est terminus filiorum ruben iordanis fluvius. Hec est possessio rubenitarum per cognationes suas urbium et viculorum. Deditque moyses tribui gad et filiis eius per cognationes suas possessionem cuius hec divisio est. Terminus iazer et omnes civitates galaad et dimidiam partem terre filiorum amon. usque aroer que est contra rabba. et ab esebon usque ramoth masphe et bathanim et manaim usque ad terminos dabir. In valle quoque betharam et bethnemra et socoth et saphon reliquam partem regni seon regis esebon. Huius quoque iordanis finis est usque ad extremam partem maris chenereth trans iordanem ad orientalem plagam. Hec est possessio filiorum gad per familias suas. civitates et ville earum. Dedit et dimidie tribui manasse filiisque eius iuxta cognationes suas possessionem. cuius hoc principium est. a manaim universam basan. et cuncta regna og regis basan. omnesque vicos iair qui sunt in basan. sexaginta oppida. et dimidiam partem galaad astaroth et edrai urbes regni og in basan. filiis machir filii manasse. dimidie parti filiorum machir iuxta cognationes suas. Hanc possessionem divisit moyses in campestribus moab trans iordanem contra iericho ad orientalem plagam. Tribui autem levi non dedit possessionem. quoniam dominus deus israel ipse est possessio eius. ut locutus est illi.

XIIII

Hoc est quod possederunt filii israel in terra chanaan. quam dederunt eis eleazar sacerdos et iosue filius nun et principes familiarum per tribus israel. sorte omnia dividentes. sicut preceperat dominus in manu moysi. novem tribubus et dimidie tribui manasse. Duabus enim tribubus et dimidie tribui dederat moyses trans iordanem possessionem. absque levitis qui nichil terre acceperunt inter fratres suos. sed in eorum successerant locum filii ioseph in duas divisi tribus manasse et effraim. Nec acceperunt levite aliam in terra partem nisi urbes ad habitandum et suburbana earum. ad alenda iumenta et pecora sua. Sicut preceperat dominus moysi. ita fecerunt filii israel. et diviserunt terram. Accesserunt itaque filii iuda ad iosue in galgala. locutusque est ad eum caleph filius iephone cenezeus. Nosti quid locutus sit dominus ad moysen hominem dei de me et te in cadesbarne. quadraginta annorum eram quando me misit moyses famulus domini de cadesbarne ut considerarem terram. nuntiavique ei quod mihi verum videbatur. Fratres autem mei qui ascenderant mecum dissolverunt cor populi. et nichilominus ego secutus sum dominum deum meum. Iuravitque moyses in die illo dicens. Terra quam calcavit pes tuus erit possessio tua et filiorum tuorum in eternum. quia secutus es dominum deum meum. Concessit ergo dominus vitam mihi sicut pollicitus est usque in presentem diem. quadraginta et quinque anni sunt ex quo locutus est dominus verbum istud ad moysen. quando ambulabat israel per solitudinem. Hodie octoginta quinque annorum sum sic valens ut eo valebam tempore quando ad explorandum missus sum. Illius in me temporis fortitudo usque hodie perseverat. tam ad bellandum quam ad gradiendum. Da ergo mihi montem istum quem pollicitus est dominus te quoque audiente. in quo enachim sunt et urbes magne atque munite. si forte sit dominus mecum et potuero delere eos sicut promisit mihi. Benedixitque ei iosue. et tradidit ei hebron in possessionem. Atque ex eo fuit hebron chaleph filio iephone cenezeo usque in presentem diem. quia secutus est dominum deum israel. Nomen hebron ante vocabatur cariatharbe. Adam maximus ibi inter enachim situs est. Et terra cessavit a preliis.

XV

Igitur sors filiorum iuda per cognationes suas ista fuit. A termino edom desertum syn contra meridiem. et usque ad extremam partem australis plage. Initium eius a summitate maris salsissimi. et a lingua eius que respicit meridiem. egrediturque contra ascensum scorpionis. et pertransit in syna. Ascenditque in cadesbarne. et pervenit in esrom. ascendens ad addar. et circuiens caricaa. atque inde pertransiens in asemona et perveniens ad torrentem egypti. eruntque termini eius mare magnum. Hic erit finis meridiane plage. Ab oriente vero erit initium maris salsissimi usque ad extrema iordanis. et ea que respiciunt ad aquilonem. a lingua maris usque ad eundem iordanem fluvium. Ascenditque terminus in bethagla. et transit ab aquilone in betharaba. ascendens ad lapidem boen filii ruben. et tendens usque ad terminos debara de valle achor contra aquilonem respiciens galgala. que est ex adverso ascensionis adommim ab australi parte torrentis. transitque aquas que vocantur fons solis. et erunt exitus eius ad fontem rogel. et ascendit per convallem filii ennom ex latere iebusei ad meridiem. hec est ierusalem. et inde se erigens ad verticem montis qui est contra geennom ad occidentem. in

summitate vallis raphaim contra aquilonem. pertransitque a
vertice montis usque ad fontem aque nepthoa. et pervenit
usque ad vicos montis ephron. inclinaturque in baala que est ca-
riathiarim. id est urbs silvarum. et circuit de baala contra
occidentem usque ad montem seyr. transitque iuxta latus
montis iarim ad aquilonem in cheslon. et descendit in
bethsames. transitque in thamna. et pervenit contra aquilonem
partis accaron ex latere. inclinaturque sechrona.
et transit montem baala. pervenitque in iepnehel. et magni
maris contra occidentem fine concluditur. Hi sunt termini fili-
orum iuda per circuitum in cognationibus suis. Chaleph vero filio
iephone dedit partem in medio filiorum iuda sicut preceperat
ei dominus. cariatharbe patris enach ipsa est hebron. Deleuitque
ex ea caleb tres filios enach. sesai. et ahyman. et
tholmai de stirpe enach. Atque inde conscendens ve-
nit ad habitatores dabir. que prius vocabatur cariathse-
pher. id est civitas litterarum. Dixitque chaleb. Qui percus-
serit cariathsepher et ceperit eam. dabo illi axam filiam meam
uxorem. Cepitque eam othonihel filius cenez frater caleb
iunior. dedique ei axam filiam suam uxorem. Que cum pergeret
simul suasa est a viro suo ut peteret a patre suo agrum.
Suspiravitque ut sedebat in asino. Cui chaleb. Quid habes
inquit. At illa respondit. Da michi benedictionem. Terram australem
et arentem dedisti michi. iunge et irriguam. Dedit itaque
ei chaleb irriguum superius et inferius. Hec est possessio filio-
rum iuda per cognationes suas. Erantque civitates ab extremis
partibus filiorum iuda iuxta terminos edom a meridie. cabse-
hel et eder et iagur et cyna et dimona et adada et cedes et aso-
r et iethnan. ziph et thelem baloth et asor nova et cariothe-
sron. Hec est asor. aman. same. et molada et aser.
gadda. et asemon. bethphelet et aser sual et ber-
sabee et baziothia baala. et hym. esem et heltholad
et xil et harma siceleg et medmena et sensenna laba-
oth et selim et aen et remmon. Omnes civitates vigin-
ti novem et ville earum. In campestribus vero estaol et saro-
a et asena et zanoe et engannim thaphua et enaym
et hyerimuth adulla socho et azecha et saraym aditha-
im et gedera et giderothaim. urbes quatuordecim et ville
earum. Sanan et adesa et magdalgad. delean et mes-
pha et iecthel lachis et bascath et aglon. chebbon
et lehemas et cethlis et gideroth bethdagon et neema
et maceda. civitates sedecim et ville earum. Labana et e-
ther et asan iephtha et esna et nesibi. ceila et achzib et
maresa. civitates novem et ville earum. Accaron cum
vicis et villulis suis. Ab accaron usque ad mare omnia
que vergunt ad azotum et viculos eius. Azotum cum vicis et vil-
lulis suis. Gaza cum vicis et villulis suis usque ad tor-
rentem egypti. et mare magnum terminus eius. Et in monte
samir et iether et socho et edenna. cariath senna
hec est dabir. Anab et isthemo et anim gosen. et olon et gi-
lon. civitates undecim et ville earum. Arab et roma et e-
saan. ianum et beth thaphua et apheca athmatha
et cariatharbe. hec est hebron. et sior. civitates novem
et ville earum. Maon et chermel et ziph et iote et iezrahel

et iucadam et zanoe accaim gabaa et thamna. civitates
decem et ville earum. Alul. et bethsur et gedor mareth
et bethanoth et heltheen. civitates sex et ville ea-
rum. Cariathbaal. hec est cariathiarim urbs silvarum. et
arebba. civitates due et ville earum. In deserto beth-
araba et meddin et sachacha. anepsan. et civitates
salis et engaddi. civitates sex et ville earum. Iebuse-
um autem habitatorem hyerusalem non potuerunt filii iuda delere.
Habitavitque hyebuseus cum filiis iuda in hyerusalem us-
que in presentem diem. XVI

Cecidit quoque sors filiorum ioseph ab iordane contra
hyericho et aquas eius ab oriente. solitudo que ascendit
de hyericho ad montana bethel. Et egreditur de bethel lu-
zam. transitque terminum archiatharoth. et descendit ad
occidentem iuxta terminum iephleti. usque ad terminos be-
thoron inferioris et gazer. finiunturque regiones eius mari
magno. Possederuntque filii ioseph manasse et ephraim.
Et factus est terminus filiorum ephraim per cognationes suas et possessio
eorum contra orientem atharoth addar usque bethoron su-
periorem. egrediunturque confinia in mare. Machmethat vero
aquilonem respicit. et circuit terminos contra orientem in tha-
nath selo. et pertransit ab oriente ianoe. Descenditque
de ianoe in atharoth et naaratha. et pervenit in hyericho.
Et egreditur ad iordanem de thaphua. pertransitque contra ma-
re in valle arundineti. suntque egressus eius in mare salsissi-
mum. Hec est possessio tribus filiorum ephraim per fami-
lias suas. urbesque separate sunt filiis ephraim in medio
possessionis filiorum manasse et ville earum. Et non interfecerunt
filii ephraim chananeum qui habitabat in gazer. Habita-
vitque chananeus in medio ephraim usque in diem hanc tri-
butarius. XVII

Cecidit autem sors tribui manasse. ipse enim est primogenitus
ioseph. Machir primogenito manasse patri galaad
qui fuit vir pugnator. habuitque possessionem galaad et
basan. et reliquis filiorum manasse iuxta familias suas
filiis abiezer. et filiis elech. et filiis esrihel et filiis se-
chem et filiis epher et filiis semida. Isti sunt filii manasse
filii ioseph mares per cognationes suas. Salphaad vero
filio epher filii galaad. filii machir. filii manas-
se. non erant filii. sed sole filie. quarum ista sunt nomina. maala.
et noa. egla. et melcha. et thersa. Veneruntque in conspec-
tu eleazar sacerdotis et iosue filii nun et principum di-
centes. Dominus precepit nobis per manum moysi ut daretur nobis
possessio in medio fratrum nostrorum. Deditque eis iuxta imperium
domini possessionem in medio fratrum patris earum. Et ceciderunt
funiculi manasse decem. absque terra galaad et basan
trans iordanem. filie enim manasse possederunt heredi-
tatem in medio filiorum eius. Terra autem galaad cecidit in
sortem filiorum manasse qui reliqui erant. Fuitque terminus
manasse ab aser machmathat que respicit sychem.
et egreditur ad dexteram iuxta habitatores fontis thaphue. et
enim in sortem manasse ceciderat terra thaphue. que est
iuxta terminos manasse filiorum ephraim. Descenditque
terminus vallis harundineti in meridiem torrentis civita-

um ephraim que in medio sunt urbium manasse. Terminus ma-
nasse ab aquilone torrentis, et exitus eius pergit ad mare.
Ita ut ab austro sit possessio ephraim et ab aquilone
manasse, et utramque claudat mare, et coniungantur
sibi in tribu aser ab aquilone, et in tribu ysachar ab orien-
te. Fuitque hereditas manasse in ysachar et in aser, beth-
san et viculi eius, et ieblaam cum villulis suis, et habitatores dor
cum oppidis suis, habitatores quoque endor cum viculis suis.
Similiterque habitatores thanach cum viculis suis, et habi-
tatores maggedo cum viculis suis, et tercia pars urbis nopheth.
Nec potuerunt filii manasse has subvertere civitates,
sed cepit habitare chananeus in terra sua. Postquam autem con-
valuerunt filii israel, subiecerunt chananeos, et fecerunt
sibi tributarios, nec interfecerunt eos. Locutique sunt filii ioseph
ad iosue atque dixerunt: Quare dedisti mihi possessionem
sortis et funiculi unius, cum sim tante multitudinis, et
benedixerit mihi dominus? Ad quos iosue ait: Si populus multus
es, ascende in silvam, et succide tibi spatia in terra pherezei
et raphaim, quia angusta est tibi possessio montis ephraim.
Cui responderunt filii ioseph: Non poterimus ad montana con-
scendere, cum ferreis curribus utantur chananei qui habitant
in terra campestri, in qua site sunt bethsan cum viculis suis,
et iezrahel mediam possidens vallem. Dixitque iosue ad
domum ioseph, ephraim et manasse: Populus multus es,
et magne fortitudinis, non habebis sortem unam, sed trans-
ibis ad montem, et succides tibi atque purgabis ad habitandum
spatia, et poteris ultra procedere, cum subverteris chananeum,
quem dicis ferreos habere currus et esse fortissimum.

XVIII

Congregatique sunt omnes filii israel in silo, ibique
fixerunt tabernaculum testimonii, et fuit eis terra sub-
iecta. Remanserant autem filiorum israel septem tribus, que nec-
dum acceperant possessiones suas. Ad quos iosue ait:
Usquequo marcetis ignavia, et non intratis ad possidendam
terram quam dominus deus patrum vestrorum dedit vobis? Eligite de singu-
lis tribubus ternos viros, ut mittam eos, et pergant atque cir-
cueant terram, et describant eam iuxta numerum uniuscuiusque mul-
titudinis, referantque ad me quod descripserint. Dividite
vobis terram in septem partes. Iudas sit in terminis suis
ab australi plaga, et domus ioseph ab aquilone. Me-
diam inter hos terram in septem partes describite, et huc venie-
tis ad me, ut coram domino deo vestro mittam vobis hic sortem.
Quia non est inter vos pars levitarum, sed sacerdotium domini est eorum
hereditas. Gad autem et ruben et dimidia tribus manasse iam
acceperant possessiones suas trans iordanem ad orientalem
plagam, quas dedit eis moyses famulus domini. Cum-
que surrexissent viri ut pergerent ad describendam terram, pre-
cepit eis iosue dicens: Circuite terram et describite eam, ac rever-
timini ad me, ut hic coram domino in silo mittam vobis sortem.
Itaque perrexerunt, et lustrantes eam in septem partes diviserunt,
scribentes in volumine. Reversique sunt ad iosue in castra silo.
Qui misit sortes coram domino in silo, divisitque terram filiis
israel in septem partes. Et ascendit sors prima filiorum ben-
iamin per familias suas, ut possiderent terram inter fili-
os iuda et filios ioseph. Fuitque terminus eorum contra aqui-
lonem a iordane, pergens iuxta latus hyericho septentrionalis
plage, et inde contra occidentem ad montana conscendens, et
perveniens ad solitudinem bethaven, atque pertransiens iuxta
luzam ad meridiem, ipsa est bethel. Descenditque in atharoth
addar in montem qui est ad meridiem bethoron inferioris, et incli-
natur circuiens contra mare ad meridiem montis qui respicit
bethoron contra africum. Suntque exitus eius in cariathbaal
que vocatur et cariathiarim, urbem filiorum iuda. Hec
est plaga contra mare, ad occidentem. A meridie autem ex parte cari-
athiarim egreditur terminus contra mare, et pervenit
usque ad fontem aquarum nepthoa. Descenditque in partem
montis qui respicit vallem filiorum ennon, et est contra septen-
trionalem plagam in extrema parte vallis raphaim.
Descenditque gehennom, id est vallem ennom, iuxta
latus iebusei ad austrum, et pervenit ad fontem rogel,
transiens ad aquilonem, et egrediens ad ensemes, id est fontem
solis, et pertransit usque ad tumulos qui sunt e regione ascensus ad-
dommim. Descenditque ad abenboen, id est lapidem bo-
en filii ruben, et pertransit ex latere aquilonis campestria.
Descenditque in planitiem, et pretergreditur contra aquilonem betha-
gla. Suntque exitus eius contra linguam maris salsissimi
ab aquilone in fine iordanis ad australem plagam, qui est
terminus illius ab oriente. Hec est possessio filiorum
beniamin per terminos suos in circuitu et familias
singulas. Fueruntque civitates eius hyericho et be-
thagla et vallis casis, betharaba et semaraim, et
bethel et avim et aphara, et ophera, villa hem-
mona et ophni et gabee, civitates duodecim et ville earum.
Gabaon et rama et beroth et mesphe, et cephira et am-
mosa et recem, iarephel et tharala et sela, et eleph
et iebus, que est hierusalem, gabaath et cariath, civitates qua-
tuordecim et ville earum. Hec est possessio filiorum ben-
iamin iuxta familias suas.

XIX

Et egressa est sors secunda filiorum symeon per cognationes
suas, fuitque hereditas eorum in medio possessionis
filiorum iuda bersabee et sabee et molada, et asersu-
al, bala et asem, et heltholath, bethul et horma, et sice-
leg et bethmarchaboth, et asersusa et bethlebaoth
et sarohen, civitates tredecim et ville earum. Ayn et rem-
mon et athar et asan, civitates quatuor et ville ea-
rum, omnes viculi per circuitum urbium istarum usque ad
balaath beermoth rama contra australem plagam. Hec est
hereditas filiorum symeon iuxta cognationes suas in fu-
niculo et possessione filiorum iuda, quia maior erat, et ideo
possederunt filii symeon in medio hereditatis eorum.
Ceciditque sors tercia filiorum zabulon per cognationes suas.
Et factus est terminus possessionis eorum usque sarith. Ascen-
ditque de mari et medala, ac pervenit in debbaseth usque
ad torrentem qui est contra iecnaam. Et revertitur de sarith
contra orientem in fines ceseleth thabor, et egreditur ad da-
berath, ascenditque contra iaphie. Et inde pertransit ad
orientalem plagam geth hepher et thacasin, et egre-
ditur in remmon, amthar et noa. Et circuit ad aquilo-
nem et nathon. Suntque egressus eius vallis iephthahel

et Cateth et Naalol et Semron et Iedala et Bethle-
em civitates duodecim et villae earum. Haec est here-
ditas tribus filiorum Zabulon per cognationes suas urbes et viculi
earum. Isachar egressa est sors quarta per cognationes suas. Fuitque eius
hereditas Iezrahel et Casaloth et Sunem et Apharaim et Se-
on et Anaharath et Rabbith et Cesion Abes et Rameth et En-
gannim et Enadda et Bethpheses et pervenit terminus eius us-
que Thabor et Sehesima et Bethsames. Eruntque exitus eius Iordanis
civitates sedecim et villae earum. Haec est possessio filiorum Isa-
char per cognationes suas urbes et viculi earum. Ceci-
ditque sors quinta tribui filiorum Aser per cognationes
suas. Fuitque terminus eorum Alchath et Chali et Beten
et Axaph et Elmelech et Amaad et Messal et pervenit
usque ad Carmelum maris et Sior et Labanath. Ac re-
vertitur contra orientem Bethdagon et pertransit usque
Zabulon et vallem Iepthael contra aquilonem
in Bethemec et Nehiel. Egrediturque ad laevam
Chabul et Achran et Roob et Amon et Canne usque
quo ad Sidonem magnam. Revertiturque in Horma us-
que ad civitatem munitissimam Tyrum et usque Osa. E-
runtque exitus eius in mare de funiculo Achziba et Am-
ma et Aphec et Roob. Civitates viginti duae
et villae earum. Haec est possessio filiorum Aser per co-
gnationes suas urbes et viculi earum. Filiorum Nepta-
lim sexta sors cecidit per familias suas. Et coe-
pit terminus de Heleph et Elon in Saananim et Adami
quae est Neceb et Iebnael usque Lecum et egressus eo-
rum usque ad Iordanem. Revertiturque terminus contra occidentem
in Aznoththabor atque inde egreditur in Hucuca
et pertransit in Zabulon contra meridiem et Aser contra
occidentem et in Iuda ad Iordanem contra ortum solis.
Civitates munitissimae Assedim Ser et Emath et Re-
ccath et Chenereth et Edema et Arama et
Asor et Cedes et Edrai et Enasor et Ieron et Magda-
lel Horem et Bethanath et Bethsames. Civi-
tates decem et novem et villae earum. Haec est posses-
sio tribus filiorum Nepthalim per cognationes su-
as urbes et viculi earum. Tribui filiorum Dan
per cognationes suas egressa est sors septima. Et
fuit terminus possessionis eius Saraa et Esthaol
et Hirsemes id est civitas solis. Selebin et
Aialon et Iethela, Elon et Themna et Acron
Helteceneth et Gebthon et Balaath et Iud et Be-
ne Barach et Gethremmon. Et Meiarcon et A-
recon cum termino qui respicit Ioppen et ipso fine
concluditur. Ascenderuntque filii Dan et pugnaverunt
contra Lesem ceperuntque eam et percusserunt eam in ore gladii
ac possederunt. Et habitaverunt in ea vocantes
nomen eius Lesem Dan ex nomine Dan patris sui.
Haec est possessio tribus filiorum Dan per cognationes
suas urbes et viculi earum. Cumque complessent terram
sorte dividere singulis per tribus suas, dederunt filii
Israel possessionem Iosue filio Nun in medio sui
iuxta praeceptum Domini urbem quam postulavit Tham-
nath Saraa in monte Ephraim et aedificavit civi-
tatem habitavitque in ea. Haec sunt possessiones quas sorte
diviserunt Eleazar sacerdos et Iosue filius Nun et
principes familiarum ac tribuum filiorum Israel in Silo
coram Domino ad ostium tabernaculi testimonii. Par-
titique sunt terram.

XX

Et locutus est Dominus ad Iosue dicens: Loquere filiis Israel
et dic eis: Separate urbes fugitivorum de quibus
locutus sum ad vos per manum Moysi ut confugiat ad
eas quicumque animam percusserit nescius, et possit evadere
iram proximi qui ultor est sanguinis. Cum ad unam
harum confugerit civitatum, stabit ante portam civi-
tatis et loquetur senioribus urbis illius ea quae se compro-
bent innocentem, sicque suscipient eum et dabunt ei locum ad
habitandum. Cumque ultor sanguinis eum fuerit perse-
cutus, non tradent in manus eius, quia ignorans percussit
proximum eius nec ante biduum triduumve eius inimicus
comprobatur. Et habitabit in civitate illa donec stet ante iudi-
cium causam reddens facti sui, et moriatur sacerdos magnus
qui fuerit in illo tempore. Tunc revertetur homicida et ingre-
dietur civitatem et domum suam de qua fugerat. De-
creveruntque Cedes in Galilea montis Nepthalim et Si-
chem in monte Ephraim et Cariatharbe ipsa est
Hebron in monte Iuda. Et trans Iordanem contra
orientalem plagam Iericho statuerunt Bosor quae
sita est in campestri solitudine de tribu Ruben et
Ramoth in Galaad de tribu Gad et Gaulon in Basan de
tribu Manasse. Hae civitates constitutae sunt cunctis
filiis Israel et advenis qui habitabant inter eos ut fuge-
ret ad eas qui animam nescius percussisset, et non mori-
retur in manu proximi effusum sanguinem vindi-
care cupientis donec staret ante populum expositurus
causam suam.

XXI

Accesseruntque principes familiarum
Levi ad Eleazarum sacerdotem et Iosue filium Nun et ad
duces cognationum per singulas tribus filiorum Israel.
Locutique sunt ad eos in Silo terrae Chanaan atque dixerunt:
Dominus praecepit per manum Moysi ut darentur nobis urbes
ad habitandum et suburbana earum ad alenda iumen-
ta. Dederuntque filii Israel de possessionibus suis iuxta
imperium Domini civitates et suburbana earum. Egressa-
que est sors in familiam Caath filiorum Aaron sacer-
dotis de tribu Iuda et Symeon et Beniamin civi-
tates tredecim. Et reliquis filiorum Caath id est Le-
vitis qui superfuerant de tribubus Ephraim et
Dan et dimidia tribu Manasse civitates decem.
Porro filiis Gerson egressa est sors ut acciperent
de tribubus Isachar et Aser et Nepthalim et dimidia
tribu Manasse in Basan civitates numero tredecim.
Et filiis Merari per cognationes suas de tribu Ru- xxii
ben et Gad et Zabulon urbes duodecim. Dederuntque fi-
lii Israel Levitis civitates et suburbana earum sicut
praecepit Dominus per manum Moysi singulis sorte tribuen-
tes. De tribubus filiorum Iuda et Symeon dedit Iosue
has civitates, quarum ista sunt nomina. Filiis Aaron

per familias caath leuitici generis. Prima ei sors illis egressa est. ciuitatem arbe patris enach. que uocatur hebron in monte iuda. et suburbana eius per circuitum. Agros uero et uillas eius dederat chaleb filio iephone ad possidendum. Dedit ergo filiis aaron sacerdotis hebron confugii ciuitatem ac suburbana eius. et labna cum suburbanis suis. et gether et istemo. et olon. et dabir et ain. et iethan et bethsemes cum suburbanis suis. ciuitates nouem de tribubus ut dictum est duabus. De tribu autem filiorum beniamin gabaon et gabee et anathoth et almon cum suburbanis suis ciuitates quattuor. Omnes simul ciuitates filiorum aaron sacerdotis tredecim cum suburbanis suis. Reliquis uero per familias filiorum caath leuitice stirpis. hec data possessio. De tribu ephraim urbes confugii sichem cum suburbanis suis in monte ephraim. et gazer et cepsaim et bethoron. cum suburbanis suis ciuitates quattuor. De tribu quoque dan elthece et gebbethon et aialon et gethremmon cum suburbanis suis ciuitates quattuor. Porro de dimidia tribu manasse. thanac et gethremmon cum suburbanis suis ciuitates due. Omnes ciuitates decem et suburbana earum date sunt filiis caath inferioris gradus. Filiis quoque gerson leuitici generis. dedit de dimidia tribu manasse confugii ciuitatem. gaulon in basan et bosram cum suburbanis suis ciuitates duas. Porro de tribu ysachar cesion et daberath et iaramoth et engannim cum suburbanis suis ciuitates quattuor. De tribu autem aser. masaleth et abdon et helcath et roob cum suburbanis suis ciuitates quattuor. De tribu quoque nepthalim ciuitates confugii cedes in galilea et ammoth dor et carthan cum suburbanis suis ciuitates tres. Omnes urbes familiarum gerson tredecim cum suburbanis suis. Filiis autem merari leuitis inferioris gradus per familias suas data est de tribu zabulon iecnam et cartha et damna et naalol ciuitates quattuor cum suburbanis suis. Et de tribu gad ciuitates confugii ramoth in galaad et manaim et esebon et iazer ciuitates quattuor cum suburbanis suis. Omnes urbes filiorum merari per familias et cognationes suas duodecim. Itaque uniuerse ciuitates leuitarum in medio possessionis filiorum israel fuerunt quadraginta octo cum suburbanis suis. singule per familias distribute. Deditque dominus israeli omnem terram quam traditurum se patribus eorum iurauerat. et possederunt illam atque habitauerunt in ea. Dataque est ab eo pax in omnes per circuitum nationes. Nullusque eis hostium resistere ausus est. sed cuncti in eorum ditionem redacti sunt. Ne unum quidem uerbum quod illis se prestiturum esse promiserat irritum fuit. sed rebus expleta sunt omnia.

XXII

Eodem tempore uocauit iosue rubenitas et gaditas et dimidiam tribum manasse. dixitque ad eos. Fecistis omnia que uobis precepit moyses famulus domini. mihi quoque in omnibus obedistis. nec reliquistis fratres uestros longo tempore usque in presentem diem. custodientes imperium domini dei uestri. Quia igitur dedit dominus deus uester fratribus uestris quietem ac pacem sicut pollicitus est. reuertimini et ite in tabernacula uestra. et in terram possessionis quam tradidit uobis moyses famulus domini trans iordanem. Ita duntaxat ut custodiatis attente et opere compleatis mandatum et legem quam precepit uobis moyses famulus domini ut diligatis dominum deum uestrum et ambuletis in omnibus uiis eius et obseruetis mandata illius. adhereatisque ei ac seruiatis in omni corde et in omni anima uestra. Benedixitque eis iosue et dimisit eos. Qui reuersi sunt in tabernacula sua. Tribui autem manasse dimidie possessionem moyses dederat in basan. Ideo medie que superfuit dedit iosue sortem inter ceteros fratres suos trans iordanem ad occidentalem eius plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua et benedixisset illis. dixit ad eos. In multa substantia atque diuitiis reuertimini ad sedes uestras. cum argento et auro ere ac ferro ueste multiplici. Diuidite predam hostium cum fratribus uestris. Reuersique sunt et abierunt filii ruben et filii gad et dimidia tribus manasse a filiis israel de silo que sita est in chanaan. ut intrarent galaad terram possessionis sue quam obtinuerant iuxta imperium domini in manu moysi. Cumque uenissent ad tumulos iordanis in terram chanaan. edificauerunt iuxta iordanem altare infinite magnitudinis. Quod cum audissent filii israel et ad eos certi nuntii detulissent. edificasse filios ruben et gad et dimidie tribus manasse altare in terra chanaan super iordanis tumulos contra filios israel. conuenerunt omnes in sylo ut ascenderent et dimicarent contra eos. Et interim miserunt ad illos in terram galaad phinees filium eleazari sacerdotis et decem principes cum eo. singulos de tribubus singulis. Qui uenerunt ad filios ruben et gad et dimidie tribus manasse in terram galaad. dixeruntque ad eos. Hec mandat omnis populus domini. Que est ista transgressio. cur reliquistis dominum deum israel edificantes altare sacrilegum. et a cultu illius recedentes? An parum uobis est quod peccastis in beelphegor. et usque in presentem diem macula huius sceleris in nobis permanet. multique de populo corruerunt? Et uos hodie reliquistis dominum. et cras in uniuersum israel eius ira deseuiet. Quod si putatis immundam esse terram possessionis uestre. transite ad terram in qua tabernaculum domini est. et habitate inter nos. tantum ut a domino et a nostro consortio non recedatis. edificato altari preter altare domini dei nostri. Nonne achar filius zare preteriit mandatum domini. et super omnem populum israel ira eius incubuit? Et ille erat unus homo. atque utinam solus perisset in scelere suo. Responderuntque filii ruben et gad et dimidie tribus manasse principibus legationis israel. Fortissimus deus dominus. fortissimus deus dominus ipse nouit. et israel simul intelliget. Si preuaricationis animo hoc altare construximus. non custodiat nos. sed puniat in presenti. Et si ea mente fecimus ut holocausta et sacrificium et pacificas uictimas super eo imponeremus. ipse querat et iudicet. Et non ea magis cogitatione atque tractatu. ut diceremus. Cras dicent filii uestri

filiis nostris. quid uobis et domino deo israel? terminum posuit dominus inter nos et uos o filii ruben et filii gad iordanem fluuium. et idcirco partem non habetis in domino. Et per hanc occasionem auertent filii uestri filios nostros a timore domini. Putauimus itaque melius et diximus. Extruamus nobis altare non in holocausta neque ad uictimas offerendas. sed in testimonium inter nos et uos. et sobolem nostram uestramque progeniem ut seruiamus domino deo nostro. et iuris nostri sit offerre holocausta et uictimas et pacificas hostias. et nequaquam dicant cras filii uestri filiis nostris non est uobis pars in domino. Quod si uoluerint dicere. respondebunt eis. Ecce altare domini quod fecerunt patres nostri non in holocausta. neque in sacrificium. sed in testimonium uestrum ac nostrum. Absit a nobis hoc scelus ut recedamus a domino et eius uestigia relinquamus. extructo altari ad holocausta et sacrificia et uictimas offerendas. preter altare domini dei nostri quod extructum est ante tabernaculum eius. Quibus auditis phinees sacerdos et principes legationis israel qui erant cum eo. placati sunt. et uerba filiorum ruben et gad et dimidie tribus manasse libentissime susceperunt. Dixitque phinees filius eleazari sacerdos ad eos. Nunc scimus quod nobiscum sit dominus. quoniam alieni estis a preuaricatione hac. et liberastis filios israel de manu domini. Reuersusque est cum principibus a filiis ruben et gad de terra galaad finium chanaan ad filios israel. et retulit eis. Placuitque sermo cunctis audientibus. et laudauerunt deum filii israel. et nequaquam ultra dixerunt ut ascenderent contra eos atque pugnarent. et delerent terram possessionis eorum. Vocaueruntque filii ruben et filii gad altare quod extruxerant testimonium nostrum quod dominus ipse sit deus.

XXIII

Euoluto autem multo tempore postquam pacem dederat dominus israeli. subiectis in gyro nationibus uniuersis. et iosue iam longeuo et persenilis etatis. uocauit iosue omnem israelem. maioresque natu et principes ac duces et magistros. dixitque ad eos. Ego senui et progressioris etatis sum. uosque cernitis omnia que fecerit dominus deus uester cunctis per circuitum nationibus. quomodo pro uobis ipse pugnauerit. et nunc quia uobis sorte diuisit omnem terram ab oriente iordanis usque ad mare magnum. multeque adhuc supersunt nationes. dominus deus uester disperdet eas et auferet a facie uestra. et possidebitis terram sicut uobis pollicitus est. Tantum confortamini et estote solliciti ut custodiatis cuncta que scripta sunt in uolumine legis moysi. et non declinetis ab eis neque ad dexteram neque ad sinistram. ne postquam intraueritis ad gentes que inter uos future sunt. iuretis in nomine deorum earum et seruiatis eis et adoretis illos. sed adhereatis domino deo uestro quod fecistis usque in diem hanc. Et tunc auferet dominus in conspectu uestro gentes magnas et robustissimas. et nullus uobis resistere poterit. Vnus e uobis persequetur hostium mille uiros. quia dominus deus uester pro uobis ipse pugnabit sicut pollicitus est. Hoc tantum diligentissime precauete ut diligatis dominum deum uestrum. Quod si uolueritis gentium harum que inter uos habitant erroribus adherere. et cum eis miscere connubia. atque amicitias copulare. iam nunc scitote quod dominus deus uester non eas deleat ante faciem uestram. sed sint uobis in foueam ac laqueum. et offendiculum ex latere uestro. et sudes in oculis uestris. donec uos auferat atque disperdat de terra hac optima quam tradidit uobis. En ego hodie ingredior uiam uniuerse terre. et toto animo cognoscetis quod de omnibus uerbis que se dominus prestaturum uobis esse pollicitus est. unum non preterierit incassum. Sicut ergo impleuit opere quod promisit. et prospera cuncta uenerunt. sic adducet super uos quicquid malorum comminatus est. donec uos auferat atque disperdat de terra hac optima quam tradidit uobis. eo quod preterieritis pactum domini dei uestri quod pepigit uobiscum. et seruieritis diis alienis et adoraueritis eos. cito atque uelociter consurget in uos furor domini. et auferemini de terra hac optima quam tradidit uobis.

XXIIII

Congregauitque iosue omnes tribus israel in sichem. et uocauit maiores natu ac principes et iudices et magistros. steteruntque in conspectu domini. et ad populum sic locutus est. Hec dicit dominus deus israel. Trans fluuium habitauerunt patres uestri ab initio. thare pater abraham et nachor. seruieruntque diis alienis. Tuli ergo patrem uestrum abraham de mesopotamie finibus. et adduxi eum in terram chanaan. multiplicauique semen eius. et dedi ei ysaac. illique rursum dedi iacob et esau. E quibus esau dedi montem seir ad possidendum. Iacob uero et filii eius descenderunt in egyptum. Misique moysen et aaron. et percussi egyptum multis signis atque portentis. et eduxi uos et patres uestros de egypto. et uenistis ad mare. persecutique sunt egyptii patres uestros cum curribus et equitatu usque ad mare rubrum. Clamauerunt autem ad dominum filii israel. qui posuit tenebras inter uos et egyptios. et adduxit super eos mare et operuit eos. Viderunt oculi uestri cuncta que in egypto fecerim. et habitastis in solitudine multo tempore. et introduxi uos in terram amorrei qui habitabat trans iordanem. Cumque pugnarent contra uos. tradidi eos in manus uestras. et possedistis terram eorum. atque interfecistis illos. Surrexit autem balach filius sephor rex moab. et pugnauit contra israelem. misitque et uocauit balaam filium beor ut malediceret uobis. et ego nolui audire eum. sed e contrario per illum benedixi uobis. et liberaui uos de manu eius. Transistisque iordanem et uenistis ad iericho. pugnaueruntque contra uos uiri ciuitatis eius. amorreus et phereseus et chananeus et hetheus et gergeseus et eueus et iebuseus. et tradidi illos in manus uestras. Misique ante uos crabrones. et eieci eos de locis suis duos reges amorreorum. non in gladio et arcu tuo. Dedique uobis terram in qua non laborastis. et urbes quas non edificastis ut habitaretis in eis. uineas et oliueta que non plantastis. Nunc ergo timete dominum et seruite ei perfecto corde atque uerissimo. et auferte deos quibus seruierunt patres uestri in mesopotamia et egypto ac seruite domino. Sin autem malum uobis uidetur ut domino seruiatis. optio uobis datur. Eligite hodie quod placet. cui seruire potissimum debeatis. utrum diis quibus seruierunt patres uestri in mesopotamia. an diis amorreorum in quorum terra habitatis. Ego autem et domus mea seruiemus domino. Responditque populus et ait. Absit a nobis ut relinquamus dominum et seruiamus diis alienis. Dominus deus noster ipse eduxit nos et patres nostros de terra egypti de domo seruitu

ne. fecitque videntibus nobis signa ingentia. et custodivit
nos in omni via per quam ambulavimus et in cunctis populis per quos
transivimus. et eiecit universas gentes amorreum habitato-
rem terre quam nos intravimus. Serviemus igitur domino quia ipse est
deus noster. Dixitque iosue ad populum. Non poteritis servire domino.
deus enim sanctus et fortis emulator est. nec ignoscet sceleribus ve-
stris atque peccatis. Si dimiseritis dominum et servieritis diis
alienis. convertet se et affliget vos atque subvertet. post-
quam vobis prestiterit bona. Dixitque populus ad iosue. Nequa-
quam ita ut loqueris erit. sed domino serviemus. Et iosue ad populum.
Testes inquit vos estis. quia ipsi elegeritis vobis dominum ut
serviatis ei. Responderuntque. Testes. Nunc ergo ait. auferte
deos alienos de medio vestri. et inclinate corda vestra
ad dominum deum israel. Dixitque populus ad iosue. Domino deo
nostro serviemus. et obedientes erimus preceptis eius. Percussit
ergo iosue in die illo fedus. et proposuit populo precepta atque
iudicia in sichem. scripsitque omnia verba hec in volumine
legis domini. Et tulit lapidem pergrandem. posuitque eum sub-
ter quercum que erat in sanctuario domini. et dixit ad omnem populum.
En lapis iste erit vobis in testimonium quod audierit omnia ver-
ba domini que locutus est vobis. ne forte postea negare velitis et
mentiri domino deo vestro. Dimisitque populum singulos in possessionem
suam. Et post hec mortuus est iosue filius nun servus domini centum
decem annorum. Sepelieruntque eum in finibus possessionis sue in
thamnathsare que sita est in monte ephraim a septentrio-
nali parte montis gaas. Servivitque israel domino cunctis
diebus iosue. et seniorum qui longo vixerunt tempore post iosue.
et qui noverant omnia opera domini que fecerat in israel. Ossa quoque io-
seph que tulerant filii israel de egypto. sepelierunt in sichem
in parte agri quem emerat iacob a filiis emor patris sichem
centum novellis ovibus. et fuit in possessionem filiorum ioseph.
Eleazar quoque filius aaron mortuus est. et sepelierunt
eum in gabaath phinees filii eius. que data est ei in monte
ephraim. Explicit iosue [illegible] liber primus. Incipit sophtim
Incipit sophtim. i. iudicum [illegible]. i. iudicum [illegible] liber ii.

P ost mortem iosue consuluerunt
filii israel dominum dicentes.
Quis ascendet ante nos contra
chananeum et erit dux bel-
li. Dixitque dominus. Iudas ascen-
det. ecce tradidi terram in ma-
nus eius. Et ait iudas syme-
oni fratri suo. Ascende mecum
in sorte mea et pugna contra
chananeum. ut et ego pergam
tecum in sortem tuam. Et abiit cum eo symeon. Ascendit-
que iudas et tradidit dominus chananeum ac phereseum in manus eorum.
et percusserunt in bezec decem milia virorum. Inveneruntque
adonibezec in bezec. et pugnaverunt contra eum. ac percusserunt
chananeum et phereseum. Fugit autem adonibezec. quem persecu-
ti comprehenderunt cesis summitatibus manuum eius ac pedum.
Dixitque adonibezec. Septuaginta reges amputatis
manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa
mea ciborum reliquias. Sicut feci. ita reddidit mihi deus.

Adduxeruntque eum in ierusalem. et ibi mortuus est. Oppug-
nantes ergo filii iuda ierusalem ceperunt eam. et percusserunt
in ore gladii. tradentes cunctam incendio civitatem. Et
postea descendentes pugnaverunt contra chananeum qui habi-
tabat in montanis. et ad meridiem et in campestribus. Pergens-
que iudas contra chananeum qui habitabat in hebron. cuius no-
men fuit antiquitus cariatharbe. percussit sisai et achiman
et tholmai. Atque inde profectus abiit ad habitatores da-
bir. cuius nomen vetus erat cariathsepher. id est ci-
vitas litterarum. Dixitque chaleb. Qui percusserit cariath-
sepher et vastaverit eam. dabo ei axam filiam meam uxo-
rem. Cumque cepisset eam othoniel filius cenez frater
chaleb minor. dedit ei filiam suam coniugem. Quam pergentem
in itinere monuit vir suus ut peteret a patre suo
agrum. Que cum suspirasset sedens in asino. dixit ei chaleb.
Quid habes. At illa respondit. Da mihi benedictionem. Quia
terram arentem dedisti michi. da et irriguam aquis. Dedit
ergo ei chaleb irriguum superius et irriguum inferius. Filii
autem cinei cognati moysi ascenderunt de civitate
palmarum cum filiis iuda in desertum sortis eius que est ad meri-
diem arad. et habitaverunt cum eo. Abiit autem iudas cum sy-
meone fratre suo. et percusserunt simul chananeum qui
habitabat in sephaath. et interfecerunt eum. Vocatumque est nomen
urbis horma. id est anathema. Cepitque iudas gazam
cum finibus suis. et ascalonem atque accaron cum terminis
suis. Fuitque dominus cum iuda. et montana possedit. Nec
potuit delere habitatores vallis. quia falcatis curribus
habundabant. Dederuntque chaleb hebron. sicut dixerat
moyses. qui delevit ex ea tres filios enac. Iebuseum
autem habitatorem ierusalem non deleverunt filii beniamin.
Habitavitque iebuseus cum filiis beniamin in ierusalem
usque in presentem diem. Domus quoque ioseph ascendit in
bethel. fuitque dominus cum eis. Nam cum obsiderent urbem que prius
luza vocabatur. viderunt hominem egredientem de civitate.
dixeruntque ad eum. Ostende nobis introitum civitatis et
faciemus tecum misericordiam. Qui cum ostendisset eis. percusserunt
urbem in ore gladii. hominem autem illum et omnem cognationem eius
dimiserunt. Qui dimissus. abiit in terram ethim. et e-
dificavit ibi civitatem. vocavitque eam luzam. que ita ap-
pellatur usque in presentem diem. Manasses quoque non de-
levit bethsan et thanac cum viculis suis. et habitatores
dor et ieblaam et mageddo cum viculis suis. Cepitque cha-
naneus habitare cum eis. Postquam autem confortatus est israel. fe-
cit eos tributarios. et delere noluit. Ephraim etiam non interfecit
chananeum qui habitabat in gazer. sed habitavit cum eo.
Zabulon non delevit habitatores cethron et naalon.
sed habitavit chananeus in medio eius. factusque est ei tribu-
tarius. Aser quoque non delevit habitatores accho et
sydonis. ahalab et achazib et helba et aphec et roob. Ha-
bitavitque in medio chananei habitatoris illius terre.
nec interfecit eum. Nepthalim non delevit habitatores beth-
semes et bethanath. et habitavit inter chananeum habi-
tatorem terre. fueruntque ei bethsemite et bethanite
tributarii. Artavitque amorreus filios dan in monte.

nec dederunt eis locum ut ad planiora descenderent. Habitavitque
in monte Hares, quod interpretatur testaceo, in Ahilon
et Salabim. Et adgravata est manus domus Ioseph, factusque
est ei tributarius. Fuit autem terminus Amorrei ab ascensu
Scorpionis petra et superiora loca. II

Ascenditque angelus domini de Galgalis ad locum
flentium et ait. Eduxi vos de Egypto et introdu
xi in terram pro qua iuravi patribus vestris, et pollicitus sum ut
non facerem irritum pactum meum vobiscum in sempiternum.
Ita dumtaxat ut non pepigeritis fedus cum habitatori
bus terre huius, et aras eorum subverteretis. Et noluistis au
dire vocem meam. Cur hoc fecistis? Quam ob rem
nolui delere eos a facie vestra, ut habeatis hostes, et dii
eorum sint vobis in ruinam. Cumque loqueretur angelus domini verba
hec ad omnes filios Israel, elevaverunt vocem suam et fleverunt.
Et vocatum est nomen loci illius Flentium sive Lacrimarum.
Immolaveruntque ibi hostias domino. Dimisit ergo Iosue
populum, et abierunt filii Israel unusquisque in possessionem suam
ut obtinerent eam. Servieruntque domino cunctis diebus
eius et seniorum qui longo post eum vixerunt tempore, et no
verant omnia opera domini que fecerat cum Israel. Mortuus est
autem Iosue filius Nun famulus domini centum et decem
annorum, et sepelierunt eum in finibus possessionis sue
in Thamnathsare in monte Ephraim a septen
trionali plaga montis Gaas. Omnisque illa generatio
congregata est ad patres suos. Et surrexerunt alii qui non no
verant dominum et opera que fecerat cum Israel. Feceruntque
filii Israel malum in conspectu domini, et servierunt Baa
lim. Ac dimiserunt dominum deum patrum suorum qui edu
xerat eos de terra Egypti, et secuti sunt deos alienos deosque
populorum qui habitabant in circuitu eorum, et adoraverunt
eos. Et ad iracundiam concitaverunt dominum dimittentes
eum et servientes Baal et Astaroth. Iratusque dominus contra
Israel tradidit eos in manibus diripientium. Qui ce
perunt eos et vendiderunt hostibus qui habitabant per gyrum,
nec potuerunt resistere adversariis suis, sed quocumque
pergere voluissent, manus domini erat super eos, sicut
locutus est et iuravit eis, et vehementer afflicti sunt. Su
scitavitque dominus iudices qui liberarent eos de vastantium
manibus. Sed nec illos audire voluerunt, for
nicantes cum diis alienis et adorantes eos. Cito
deseruerunt viam per quam ingressi fuerant patres eorum.
Et audientes mandata domini, omnia fecere contraria.
Cumque dominus iudices suscitaret, in diebus eorum flecte
batur misericordia, et audiebat afflictorum gemitus et
liberabat eos de cede vastantium. Postquam autem mor
tuus esset iudex, revertebantur et multo maiora fa
ciebant quam fecerant patres sui, sequentes deos alienos
et servientes eis et adorantes illos. Non dimiserunt
adinventiones suas et viam durissimam per quam am
bulare consueverant. Iratusque est furor domini in Israel
et ait. Quia irritum fecit gens ista pactum meum quod
pepigeram cum patribus eorum, et vocem meam audi
re contempsit, et ego non delebo gentes quas dimisit Io
sue et mortuus est. Ut in ipsis experiar Israel utrum custodi
ant viam domini et ambulent in ea sicut custodierunt
patres eorum an non. III

Dimisit ergo dominus omnes has nationes et cito subvertere
noluit, nec tradidit in manibus Iosue. Hee sunt
gentes quas dominus dereliquit ut erudiret in eis Israhe
lem, et omnes qui non noverant bella Chananeorum, et postea
discerent filii eorum certare cum hostibus et habere consuetu
dinem preliandi. Quinque satrapas Philistinorum omnem
que Chananeum et Sydonium atque Eveum qui habitabat in
monte Libano de monte Baal Hermon usque ad
introitum Emath. Dimisitque eos ut in ipsis experiretur
Israhelem, utrum audiret mandata domini que preceperat pa
tribus eorum per manum Moysi. Itaque filii Israel
habitaverunt in medio Chananei et Hethei et Amorrei
et Pherezei et Evei et Iebusei. Et duxerunt uxores
filias eorum, ipsique filias suas eorum filiis tradiderunt,
et servierunt diis eorum. Feceruntque malum in conspectu
domini, et obliti sunt dei sui, servientes Baalim et Astaroth.
Iratusque dominus contra Israel tradidit eos in manus Chusan
Rasathaim regis Mesopotamie, servieruntque ei oc
to annis. Et clamaverunt ad dominum, qui suscitavit
eis salvatorem et liberavit eos, Othonihel videlicet
filium Cenez fratrem Caleb minorem. Fuitque in eo spiritus
domini, et iudicavit Israel. Egressusque est ad pugnam, et tra
didit dominus in manu eius Chusan Rasathaim regem Sy
rie, et oppressit eum. Quievitque terra quadraginta annis, et
mortuus est Othonihel filius Cenez.

Addiderunt autem filii Israel facere malum IIII
in conspectu domini, qui confortavit adversum eos Eglom re
gem Moab, quia fecerunt malum in conspectu eius. Et co
pulavit ei filios Amon et Amalech. Abiitque et per
cussit Israel, atque possedit urbem Palmarum. Servie
runtque filii Israel Eglom regi Moab decem et octo annis.
Et postea clamaverunt ad dominum, qui suscitavit eis sal
vatorem vocabulo Ahoth filium Gera filii Gemini,
qui utraque manu utebatur pro dextera. Miseruntque filii
Israel per illum munera Eglom regi Moab. Qui fecit sibi
gladium ancipitem habentem in medio capulum longitudinis
palme manus, et accinctus est eo subter sagum in dextro
femore. Obtulitque munera Eglom regi Moab. Erat
autem Eglom crassus nimis. Cumque obtulisset ei mu
nera, prosecutus est socios qui cum eo venerant. Et reversus
de Galgalis ubi erant ydola, dixit ad regem. Verbum se
cretum habeo ad te o rex. Et ille imperavit silentium.
Egressisque omnibus qui circa eum erant, ingressus est Ahoth ad eum.
Sedebat autem in estivo cenaculo solus. Dixitque. Verbum
dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. Extendit
que Ahoth manum sinistram, et tulit sicam de dextro fe
more suo, infixitque eam in ventre eius tam valide, ut
capulus ferrum sequeretur in vulnere, ac pinguissi
mo adipe stringeretur. Nec eduxit gladium, sed ita
ut percusserat reliquit in corpore. Statimque per secre
ta nature alvi stercora proruperunt. Ahoth autem cla

Hinc Cap. III.

Huc u
gatis
et hi
IIII

usque diligentissime ostiis cenaculi et obfirmatis sera, per posticum egressus est. Servique regis ingressi viderunt clausas fores cenaculi, atque dixerunt: Forsitan purgat alvum in estivo cubiculo. Expectantesque diu donec erubescerent, et videntes quod nullus aperiret, tulerunt clavem: et aperientes invenerunt dominum suum iacentem in terra mortuum. Aod autem, dum illi turbarentur, effugit, et pertransiit locum Idolorum, unde reversus fuerat. Venitque in Seirath: et statim insonuit buccina in monte Ephraim: descenderuntque cum eo filii Israel, ipso in fronte gradiente. Qui dixit ad eos: Sequimini me: tradidit enim Dominus inimicos nostros Moabitas in manus nostras. Descenderuntque post eum, et occupaverunt vada Iordanis, que transmittunt in Moab: et non dimiserunt transire quemquam: sed percusserunt Moabitas in tempore illo, circiter decem milia, omnes robustos et fortes viros: nullus eorum evadere potuit. Humiliatusque est Moab die illo sub manu Israel: et quievit terra octoginta annis. Post hunc fuit Samgar filius Anath, qui percussit de Philisthiim sexcentos viros vomere: et ipse quoque defendit Israel.

Huc usq. in Vulgatis Cap. III et hinc Cap. IIII.

Addideruntque filii Israel facere malum in conspectu Domini post mortem Aod: et tradidit illos Dominus in manus Iabin regis Chanaan, qui regnavit in Asor: habuitque ducem exercitus sui nomine Sisaram: ipse autem habitabat in Aroseth gentium. Clamaveruntque filii Israel ad Dominum: nongentos enim habebat falcatos currus, et per viginti annos vehementer oppresserat eos. Erat autem Debbora prophetes uxor Lapidoth, que iudicabat populum in illo tempore. Et sedebat sub palma, que illius nomine vocabatur, inter Rama et Bethel in monte Ephraim: ascendebantque ad eam filii Israel in omne iudicium. Que misit et vocavit Barach filium Abinoem de Cedes Nephtalim: dixitque ad eum: Precepit tibi Dominus Deus Israel: Vade, et duc exercitum in montem Thabor, tollesque tecum decem milia pugnatorum de filiis Nephtalim et de filiis Zabulon: ego autem ducam ad te in loco torrentis Cison Sisaram principem exercitus Iabin, et currus eius atque omnem multitudinem, et tradam eos in manu tua. Dixitque ad eam Barach: Si venis mecum, vadam: si nolueris venire mecum, non pergam. Que dixit ad eum: Ibo quidem tecum, sed in hac vice tibi victoria non reputabitur, quia in manu mulieris tradetur Sisara. Surrexit itaque Debbora, et perrexit cum Barach in Cedes. Qui, accitis Zabulon et Nephtalim, ascendit cum decem milibus pugnatorum, habens Debboram in comitatu suo. Aber autem Cineus recesserat quondam a ceteris Cineis fratribus suis filiis Obab cognati Moysi: et tetenderat tabernacula usque ad vallem que vocabatur Sennim, et erat iuxta Cedes. Nuntiatumque est Sisare quod ascendisset Barach filius Abinoem in montem Thabor: et congregavit nongentos falcatos currus, et omnem exercitum de Aroseth gentium ad torrentem Cison. Dixitque Debbora ad Barach: Surge, hec est enim dies in qua tradidit Dominus Sisaram in manus tuas: en ipse ductor est tuus. Descendit itaque Barach de monte Thabor, et decem milia pugnatorum cum eo. Perterruitque Dominus Sisaram, et omnes currus eius, universamque multitudinem in ore gladii ad conspectum Barach: in tantum ut Sisara de curru desiliens pedibus fugeret, et Barach persequeretur fugientes currus, et exercitum usque ad Aroseth gentium: et omnis hostium multitudo usque ad internitionem caderet. Sisara autem fugiens pervenit ad tentorium Iahel uxoris Aber Cinei. Erat enim pax inter Iabin regem Asor, et domum Aber Cinei. Egressa igitur Iahel in occursum Sisare, dixit ad eum: Intra ad me, domine mi: intra, ne timeas. Qui ingressus tabernaculum eius, et opertus ab ea pallio, dixit ad eam: Da mihi, obsecro, paululum aque, quia sitio. Que aperuit utrem lactis, et dedit ei bibere, et operuit illum. Dixitque Sisara ad eam: Sta ante ostium tabernaculi, et cum venerit aliquis interrogans te, et dicens: Numquid hic est aliquis? respondebis: Nullus est. Tulit itaque Iahel uxor Aber clavum tabernaculi, assumens pariter et malleum: et ingressa abscondite et cum silentio, posuit supra tempus capitis eius clavum, percussumque malleo defixit in cerebrum usque ad terram: qui soporem morti socians, defecit et mortuus est. Et ecce Barach sequens Sisaram veniebat: egressaque Iahel in occursum eius dixit ei: Veni, et ostendam tibi virum quem queris. Qui cum intrasset ad eam, vidit Sisaram iacentem mortuum, et clavum infixum in tempore eius. Humiliavit ergo Deus in die illo Iabin regem Chanaan coram filiis Israel: qui crescebant cotidie, et forti manu opprimebant Iabin regem Chanaan, donec delerent eum.

V. CANTICUM DEBBORAE et BARAC.

Cecineruntque Debbora et Barach filius Abinoem in die illo dicentes: Qui sponte obtulistis de Israel animas vestras ad periculum, benedicite Domino. Audite reges, percipite auribus principes: Ego sum, ego sum, que Domino canam, psallam Domino Deo Israel. Domine, cum exires de Seir, et transires per regiones Edom, terra mota est, celique ac nubes distillaverunt aquis. Montes fluxerunt a facie Domini, et Synai a facie Domini Dei Israel. In diebus Samgar filii Anath, in diebus Iahel quieverunt semite: et qui ingrediebantur per eas, ambulaverunt per calles devios. Cessaverunt fortes in Israel, et quieverunt: donec surgeret Debbora, surgeret mater in Israel. Nova bella elegit Dominus, et portas hostium ipse subvertit: clipeus et hasta si apparuerint in quadraginta milibus Israel. Cor meum diligit principes Israel: qui propria voluntate obtulistis vos discrimini, benedicite Domino. Qui ascenditis super nitentes asinos, et sedetis in iudicio, et ambulatis in via, loquimini. Ubi collisi sunt currus, et hostium suffocatus est exercitus, ibi narrentur iustitie Domini, et clementia in fortes Israel: tunc descendit populus Domini ad portas, et obtinuit principatum. Surge, surge Debbora, surge, surge, et loquere canticum. Surge Barach, et apprehende captivos tuos

filii Abinoem. Salvate sunt reliquie populi. Dominus in fortibus dimicavit. Ex Ephraim delevit eos in Amalech, et post eum ex Beniamin in populos tuos o Amalech. De Machir principes descenderunt, et de Zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum. Duces Ysachar fuere cum Delbora, et Barach vestigia sunt secuti, qui quasi in preceps ac baratrum se discrimini dedit. Diviso contra se Ruben, magnanimorum reperta contentio est. Quare habitas inter duos terminos, ut audias sibilos gregum? Galaad trans Iordanem quiescebat, et Dan vacabat navibus. Aser habitabat in litore maris, et in portubus morabatur. Zabulon vero et Neptalim obtulerunt animas suas morti in regione Merome. Venerunt reges et pugnaverunt, pugnaverunt reges Chanaan in Thanach iuxta aquas Mageddo, et tamen nihil tulere predantes. De celo dimicatum est contra eos: stelle manentes in ordine et cursu suo adversus Sisaram pugnaverunt. Torrens Cison traxit cadavera eorum, torrens Cadumim, torrens Cison. Conculca anima mea robustos. Ungule equorum ceciderunt fugientibus impetu et per preceps ruentibus fortissimis hostium. Maledicite terre Meroz, dixit angelus Domini; maledicite habitatoribus eius, quia non venerunt ad auxilium Domini in adiutorium fortissimorum eius. Benedicta inter mulieres Iahel uxor Aber Cinei, et benedicatur in tabernaculo suo. Aquam petenti lac dedit, et in phiala principum obtulit butyrum. Sinistram manum misit ad clavum, et dexteram ad fabrorum malleos; percussitque Sisaram, querens in capite vulneri locum, et tempus valide perforans. Inter pedes eius ruit, defecit et mortuus est; volvebatur ante pedes eius, et iacebat exanimis et miserabilis. Per fenestram prospiciens ululabat mater eius, et de cenaculo loquebatur: Cur moratur regredi currus eius? quare tardaverunt pedes quadrigarum illius? Una sapientior ceteris uxoribus eius hec socrui verba respondit: Forsitan nunc dividit spolia, et pulcherrima feminarum eligitur ei; vestes diversorum colorum Sisare traduntur in predam, et supellex varia ad ornanda colla congeritur. Sic pereant omnes inimici tui Domine; qui autem diligunt te, sicut sol in ortu suo splendet, ita rutilent. Quievitque terra per quadraginta annos.

Hinc Caput VI

Fecerunt autem filii Israel malum in conspectu Domini, qui tradidit eos in manu Madian septem annis, et oppressi sunt valde ab eis. Feceruntque sibi antra et speluncas in montibus, et munitissima ad repugnandum loca. Cumque sevisset Israel, ascendebat Madian et Amalech ceterique orientalium nationum, et apud eos figentes tentoria, sicut erant in herbis, cuncta vastabant usque ad introitum Gaze, nihilque omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israel, non oves, non boves, non asinos. Ipsi enim et universi greges eorum veniebant cum tabernaculis, et instar locustarum universa complebant, innumera multitudo hominum et camelorum, quicquid tetigerant devastantes. Humiliatusque est Israel valde in conspectu Madian. Et clamavit ad Dominum postulans auxilium contra Madianitas. Qui misit ad eos virum prophetam, et locutus est: Hec dicit Dominus Deus Israel: Ego vos feci conscendere de Egypto, et eduxi vos de domo servitutis, et liberavi de manu Egyptiorum et omnium inimicorum qui affligebant vos, et eieci eos ad introitum vestrum, et tradidi vobis terram eorum. Et dixi: Ego Dominus Deus vester; ne timeatis deos Amorreorum in quorum terra habitatis. Et noluistis audire vocem meam.

Venit autem angelus Domini et sedit sub quercu que erat in Ephra et pertinebat ad Ioas patrem familie Ezri. Cumque Gedeon filius eius excuteret atque purgaret frumenta in torculari, ut fugeret Madian, apparuit ei angelus Domini et ait: Dominus tecum, virorum fortissime. Dixitque ei Gedeon: Obsecro, domine mi, si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos hec omnia? Ubi sunt mirabilia eius que narraverunt patres nostri atque dixerunt: De Egypto eduxit nos Dominus? Nunc autem dereliquit nos et tradidit in manu Madian. Respexitque ad eum Dominus et ait: Vade in hac fortitudine tua et liberabis Israel de manu Madian. Scito quod miserim te. Qui respondens ait: Obsecro, domine mi, in quo liberabo Israel? Ecce familia mea infima est in Manasse, et ego minimus in domo patris mei. Dixitque ei Dominus: Ego ero tecum, et percuties Madian quasi unum virum. Et ille: Si inveni, inquit, gratiam coram te, da mihi signum quod tu sis qui loqueris ad me; ne recedas hinc donec revertar ad te, portans sacrificium et offerens tibi. Qui respondit: Ego prestolabor adventum tuum.

Ingressus est itaque Gedeon, et coxit hedum, et de farine modio azimos panes; carnesque ponens in canistro, et ius carnium mittens in ollam, tulit omnia sub quercu et obtulit ei. Cui dixit angelus Domini: Tolle carnes et panes azimos, et pone supra petram illam, et ius desuper funde. Cumque fecisset ita, extendit angelus Domini summitatem virge quam tenebat in manu, et tetigit carnes et panes azimos; ascenditque ignis de petra, et carnes azimosque panes consumpsit. Angelus autem Domini evanuit ex oculis eius. Vidensque Gedeon quod esset angelus Domini, ait: Heu, mi Domine Deus, quia vidi angelum Domini facie ad faciem. Dixitque ei Dominus: Pax tecum; ne timeas, non morieris. Edificavit ergo ibi Gedeon altare Domino, vocavitque illud Domini pax usque in presentem diem. Cumque adhuc esset in Ephra, que est familie Ezri, nocte illa dixit Dominus ad eum: Tolle taurum patris tui, et alterum taurum annorum septem, destruesque aram Baal que est patris tui, et nemus quod circa aram est succide. Et edificabis altare Domino Deo tuo in summitate petre huius, super quam ante sacrificium posuisti; tollesque taurum secundum, et offeres holocaustum super lignorum struem que de nemore succideris. Assumptis igitur Gedeon decem viris de servis suis, fecit sicut preceperat Dominus. Timens autem domum patris sui et homines illius civitatis, per diem facere noluit, sed omnia nocte complevit. Cumque surrexissent viri oppidi eius mane, viderunt destructam aram Baal lucumque succisum, et taurum alterum impositum super altare quod tunc edificatum erat. Dixeruntque ad invicem: Quis hoc fecit? Cumque perquirerent auctorem facti, dictum est: Gedeon filius Ioas fecit hec omnia. Et dixerunt ad Ioas: Produc filium tuum huc, ut moriatur

quia destruxit aram baal et succidit nemus. Quibus ille respon-
dit. Numquid ultores estis baal ut pugnetis pro eo? qui adver-
sarius eius est moriatur antequam lux crastina veniat. Si
deus est, vindicet se de eo qui suffodit aram eius. Ex illo di-
e vocatus est gedeon hyerobaal, eo quod dixisset: Ulci-
scatur se de eo baal qui suffodit altare eius. Igitur omnis ma-
dian et amalech et orientales populi congregati sunt simul,
et transeuntes iordanen castrametati sunt in valle iezra-
hel. Spiritus autem domini induit gedeon, qui clangens buccina
convocavit domum abiezer ut sequeretur se. Misitque nuntios
in universum manassen, qui et ipse secutus est eum, et alios nun-
tios in aser et zabulon et nepthalim, qui occurrerunt ei.
Dixitque gedeon ad dominum: Si salvum facis per manum
meam israel sicut locutus es, ponam vellus hoc lane in area.
Si ros in solo vellere fuerit et in omni terra siccitas, sciam quia per
manum meam sicut locutus es liberabis israel. Factumque est ita.
Et de nocte consurgens, expresso vellere, concham rore complevit.
Dixitque rursus ad dominum: Ne irascatur furor tuus con-
tra me si adhuc semel temptavero, signum querens in vellere.
Oro ut solum vellus siccum sit et omnis terra rore madens. Fecitque
deus nocte illa ut postulaverat, et fuit siccitas in solo vel-
lere et ros in omni terra.

VII

Igitur hyerobaal qui est gedeon de nocte consurgens et omnis
populus cum eo, venit ad fontem qui vocatur arad. Erant autem castra
madian in valle ad septentrionalem plagam collis excel-
si. Dixitque dominus ad gedeon: Multus tecum est populus, nec tradet-
ur madian in manus eius, ne glorietur contra me israel et dicat:
Meis viribus liberatus sum. Loquere ad populum et cunctis audi-
entibus predica: Qui formidolosus et timidus est, revertatur.
Recesseruntque de monte galaad, et reversi sunt ex populo vigin-
ti et duo milia virorum, et tantum decem milia remanserunt. Di-
xitque dominus ad gedeon: Adhuc populus multus est. Duc eos
ad aquas, et ibi probabo illos, et de quo dixero tibi ut tecum va-
dat, ipse pergat; quem ire prohibuero, revertatur. Cumque descen-
disset populus ad aquas, dixit dominus ad gedeon: Qui lingua lam-
buerint aquas sicut solent canes lambere, separabis eos seor-
sum; qui autem curvatis genibus biberint, in altera parte erunt.
Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os proicientes aquas lambu-
erant trecenti viri; omnis autem reliqua multitudo flexo
poplite biberat. Et ait dominus ad gedeon: In trecentis vi-
ris qui lambuerunt aquas liberabo vos, et tradam madian in manu
tua. Omnis autem reliqua multitudo revertatur in locum suum. Sump-
tis itaque pro numero cibariis et tubis, omnem reliquam multitudinem
abire precepit ad tabernacula sua, et ipse cum trecentis vi-
ris se certamini dedit. Castra autem madian erant subter
in valle. Eadem nocte dixit dominus ad eum: Surge et descende
in castra, quia tradidi eos in manu tua. Sin autem solus ire
formidas, descendat tecum phara puer tuus. Et cum audi-
eris quid loquantur, tunc confortabuntur manus tue, et securior
ad hostium castra descendes. Descendit ergo ipse et phara
puer eius in partem castrorum ubi erant armatorum vigilie.
Madian autem et amalech et omnes orientales populi fusi iace-
bant in valle ut locustarum multitudo. Cameli quoque
innumerabiles erant, sicut arena que iacet in litoribus ma-
ris. Cumque venisset gedeon, narrabat aliquis somnium
proximo suo, et in hunc modum referebat quod viderat: Vidi
somnium, et videbatur michi quasi subcinericius panis ex or-
deo volvi et in madian castra descendere. Cumque per-
venisset ad tabernaculum, percussit illud atque subvertit
et terre funditus coequavit. Respondit is cui loquebatur: Non
est hoc aliud nisi gladius gedeonis filii ioas viri israelite.
Tradidit enim dominus in manus eius madian et omnia castra eius. Cum-
que audisset gedeon somnium et interpretationem eius, adoravit
et reversus est ad castra israel et ait: Surgite, tradidit dominus in manus
nostras castra madian. Divisitque trecentos viros in tres partes, et dedit tubas
in manibus eorum lagenasque vacuas ac lampades in medio lague-
narum. Et dixit ad eos: Quod me facere videritis, hoc facite. Ingredi-
ar partem castrorum, et quod fecero sectamini. Quando personuerit
tuba in manu mea, vos quoque per castrorum circuitum cla-
gite et clamate domino et gedeoni. Ingressusque est gede-
on et trecenti viri qui erant cum eo in partem castrorum, inci-
pientibus vigiliis noctis medie et custodibus susci-
tatis, ceperunt buccinis clangere et complodere inter se
lagenas. Cumque per gyrum castrorum in tribus personarent
locis et ydrias confregissent, tenuerunt sinistris
manibus lampades et dextris sonantes tubas. Clamaverunt-
que: Gladius domini et gedeonis, stantes singuli
in loco suo per circuitum castrorum hostilium. Omnia itaque
castra turbata sunt, et vociferantes ululantesque fuge-
runt, et nichilominus insistebant trecenti viri bucci-
nis personantes. Immisitque dominus gladium in omnibus castris,
et mutua se cede truncabant, fugientes usque bethsetha
et crepidinem abelmeula in tebbath. Cla-
mantes autem viri israel de nepthalim et aser et omni ma-
nasse persequebantur madian. Et dedit deus victoriam populo
israel in die illa. Misitque gedeon nuntios in omnem mon-
tem ephraim dicens: Descendite in occursum madian et
occupate aquas usque bethberam atque iordanen. Cla-
mavitque omnis ephraim et preoccupavit aquas atque iorda-
nen usque bethbera. Apprehensosque duos viros madi-
an oreb et zeb interfecit, oreb in petra oreb, zeb vero in
torculari zeb. Et persecuti sunt madian, capita oreb et
zeb portantes ad gedeon trans fluenta iordanis.

Dixeruntque ad eum viri ephraim:

VIII

Quid est hoc quod facere voluisti, ut nos non vocares cum
ad pugnam pergeres contra madian? Iurgantes fortiter
et prope vim inferentes. Quibus ille respondit: Quid enim
tale facere potui quale vos fecistis? Nonne melior
est racemus ephraim vindemiis abiezer? In ma-
nus vestras tradidit dominus principes madian oreb et zeb.
Quid tale facere potui quale vos fecistis? Quod cum lo-
cutus esset, requievit spiritus eorum quo tumebant contra eum. Cum-
que venisset gedeon ad iordanen, transivit eum cum trecen-
tis viris qui secum erant, et pre lassitudine fugientes per-
sequi non poterant. Dixitque ad viros soccoth: Date obse-
cro panes populo qui mecum est, quia valde defecerunt, ut possi-
mus persequi zebee et salmana reges madian. Responderunt
principes soccoth: Forsitan palme manuum zebee

et Salmana in manu tua sunt, et ideo postulas ut demus
exercitui tuo panes? Quibus ille ait: Cum ergo tradiderit
Dominus Zebee et Salmana in manus meas, et cum reversus fuero
in pace victor, conteram carnes vestras cum spinis tribu
lisque deserti. Et inde conscendens venit in Phanuhel. lo
cutusque est ad viros eius loci similia. Cui et illi re
sponderunt sicut responderant viri Socoth. Dixit itaque
et eis: Cum reversus fuero victor in pace destruam tur
rem hanc. Zebee autem et Salmana requiescebant cum omni
exercitu suo. Quindecim milia enim viri remanserant
ex omnibus turmis orientalium populorum, cesis centum
viginti milibus bellatorum et educentium gladium.
Ascendensque Gedeon per viam eorum qui in tabernaculis mo
rabantur ad orientalem partem Nobe et Iecbaa, percus
sit castra hostium qui securi erant et nichil adver
si suspicabantur. Fugeruntque Zebee et Salmana, quos
persequens Gedeon comprehendit, turbato omni exercitu
eorum. Revertensque de bello ante solis ortum, apprehendit
puerum de viris Socoth. Interrogavitque eum nomina
principum et seniorum Socoth, et descripsit septuagi
ta septem viros. Venitque ad Socoth et dixit eis:
En Zebee et Salmana super quibus exprobrastis mihi di
centes: Forsitan manus Zebee et Salmana in ma
nibus tuis sunt, et idcirco postulas ut demus viris qui
lassi sunt et defecerunt panes? Tulit ergo seniores civita
tis et spinas deserti ac tribulos, et contrivit cum eis atque
comminuit viros Socoth. Turrem quoque Phanu
hel subvertit occisis habitatoribus civitatis. Dixitque
ad Zebee et Salmana: Quales fuerunt viri quos
occidistis in Thabor? Qui responderunt: Similes tui
et unus ex eis quasi filius regis. Quibus ille ait: Fratres mei
fuerunt filii matris mee. Vivit Dominus, si servassetis
eos, non vos occiderem. Dixitque Iether primogenito su
o: Surge et interfice eos. Qui non eduxit gladium. Ti
mebat enim quia adhuc puer erat. Dixeruntque Zebe
e et Salmana: Tu surge et irrue in nos, quia iuxta
etatem robur est hominis. Surrexitque Gedeon et inter
fecit Zebee et Salmana, et tulit ornamenta ac bul
las quibus colla regalium camelorum decorari solent.
Dixeruntque omnes viri Israel ad Gedeon: Dominare nostri tu
et filius tuus et filius filii tui, quia liberasti nos de
manu Madian. Quibus ille ait: Non dominabor vestri
nec dominabitur in vos filius meus, sed dominabitur Dominus. Dixitque
ad eos: Unam petitionem postulo a vobis. Date mihi in
aures ex preda vestra. Inaures enim aureas Ismahelite
habere consueverant. Qui responderunt: Libentissime
dabimus. Expandentesque super terram pallium, proiecer
unt in eo inaures de preda, et fuit pondus postulatarum in
aurium mille septingenti auri sicli, absque orna
mentis et monilibus et veste purpurea qua Madian
reges uti soliti erant, et preter torques aureas ca
melorum. Fecitque ex eo Gedeon ephod, et posuit il
lud in civitate sua Ephra. Fornicatusque est omnis Israel
in eo, et factum est Gedeoni et omni domui eius in ruinam. Hu
miliatus est autem Madian coram filiis Israel, nec potu
erunt ultra elevare cervices. Sed quievit terra per
quadraginta annos quibus prefuit Gedeon. Abiit
itaque Ierobaal filius Ioas et habitavit in domo su
a. Habuitque septuaginta filios qui egressi sunt de femo
re eius, eo quod plures haberet uxores. Concubina
autem illius quam habebat in Sychem genuit ei filium no
mine Abimelech. Mortuusque est Gedeon filius
Ioas in senectute bona, et sepultus in sepulchro Ioas
patris sui in Ephra de familia Ezri. Postquam autem mor
tuus est Gedeon, aversi sunt filii Israel et fornicati sunt cum
Baalim. Percusseruntque cum Baal fedus ut esset eis in deum,
nec recordati sunt Domini Dei sui, qui eruit eos de manibus
omnium inimicorum suorum per circuitum. Nec fecerunt misericordiam cum
domo Ierobaal Gedeon iuxta omnia bona que fece
rat Israheli.

IX

Abiit autem Abimelech filius Ierobaal in Sychem
ad fratres matris sue, et locutus est ad eos et ad omnem
cognationem domus matris sue dicens: Loquimini ad omnes
viros Sychem. Quid vobis est melius, ut dominentur vestri
septuaginta viri omnes filii Ierobaal, an ut dominetur
vobis unus vir? Simulque considerate quia os vestrum et
caro vestra sum. Locutique sunt fratres matris eius de eo ad omnes
viros Sychem universos sermones istos, et inclinaverunt
cor eorum post Abimelech dicentes: Frater noster est. Dede
runtque illi septuaginta pondo argenti de fano
Baal Berith. Qui conduxit sibi ex eo viros inopes et va
gos. Secutique sunt eum, et venit in domum patris sui Ephra
et occidit fratres suos filios Ierobaal septuaginta viros
super lapidem unum. Remansitque Ioatham filius Iero
baal minimus, et absconditus est. Congregati sunt autem omnes
viri Sychem et universe familie urbis Mello, abierunt
que et constituerunt regem Abimelech, iuxta quercum que stabat
in Sichem. Quod cum nuntiatum esset Ioatham, ivit et ste
tit in vertice montis Garizim. Elevataque voce clama
vit et dixit: Audite me viri Sychem, ita ut audiat
vos Deus. Ierunt ligna ut ungerent super se regem. Di
xeruntque olive: Impera nobis. Que respondit: Numquid
possum deserere pinguedinem meam qua et dii utuntur
et homines, et venire ut inter ligna promovear? Dixerunt
que ligna ad arborem ficum: Veni et super nos regnum accipe.
Que respondit eis: Numquid possum deserere dulce
dinem meam fructusque suavissimos, et ire ut inter cetera
ligna promovear? Locuta sunt quoque ligna ad vitem: Veni
et impera nobis. Que respondit: Numquid possum deserere
vinum meum quod letificat Deum et homines, et inter ligna cetera
commoveri? Dixeruntque omnia ligna ad ramnum: Veni et im
pera super nos. Que respondit eis: Si vere me regem
vobis constituitis, venite et sub mea umbra requiescite.
Si autem non vultis, egrediatur ignis de ramno et devoret ce
dros Libani. Nunc igitur si recte et absque peccato constitui
stis super vos regem Abimelech, et bene egistis cum Ierobaal
et cum domo eius, et reddidistis vicem beneficiis eius qui
pugnavit pro vobis et animam suam dedit periculis ut erueret

vos de manu Madian, quos nunc surrexistis contra domum patris mei, et interfecistis filios eius septuaginta viros super unum lapidem, et constituistis regem Abimelech filium ancille eius super habitatores Sychem, eo quod frater vester sit: si ergo recte et absque vitio egistis cum Ierobaal et domo eius, hodie letamini in Abimelech, et ille letetur in vobis. Sin autem perverse, egrediatur ignis ex eo et consumat habitatores Sychem et oppidum Mello: egrediaturque ignis de viris Sychem et de oppido Mello, et devoret Abimelech. Que cum dixisset, fugit et abiit in Bera, habitavitque ibi ob metum Abimelech fratris sui. Regnavit itaque Abimelech super Israel tribus annis. Misitque Dominus spiritum pessimum inter Abimelech et habitatores Sychem: qui ceperunt eum detestari, et scelus interfectionis septuaginta filiorum Ierobaal, et effusionem sanguinis eorum conferre in Abimelech fratrem suum, et in ceteros Sychimorum principes, qui eum adiuverant. Posueruntque insidias adversus eum in summitate montium: et dum illius prestolabantur adventum, exercebant latrocinia, agentes predas de pretereuntibus: nuntiatumque est Abimelech. Venit autem Gaal filius Obed cum fratribus suis, et transivit in Sychimam. Ad cuius adventum erecti habitatores Sychem egressi sunt in agros, vastantes vineas, uvasque calcantes: et factis cantantium choris, ingressi sunt phanum dei sui, et inter epulas et pocula maledicebant Abimelech, clamante Gaal filio Obed: Quis est Abimelech, et que est Sychem, ut serviamus ei? numquid non est filius Ierobaal, et constituit principem Zebul servum suum super viros Emor patris Sychem? cur ergo serviemus ei? Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea, ut auferrem de medio Abimelech. Dictumque est Abimelech: Congrega exercitus multitudinem, et veni. Zebul enim princeps civitatis, auditis sermonibus Gaal filii Obed, iratus est valde, et misit clam ad Abimelech nuntios, dicens: Ecce Gaal filius Obed venit in Sychimam cum fratribus suis, et oppugnat adversum te civitatem. Surge itaque nocte cum populo qui tecum est, et latita in agro: et primo mane oriente sole irrue super civitatem: illo autem egrediente adversum te cum populo suo, fac ei quod potueris. Surrexit itaque Abimelech cum omni exercitu suo nocte, et tetendit insidias iuxta Sychimam in quattuor locis. Egressusque est Gaal filius Obed, et stetit in introitu porte civitatis. Surrexit autem Abimelech, et omnis exercitus cum eo de insidiarum loco. Cumque vidisset populum Gaal, dixit ad Zebul: Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille respondit: Umbras montium vides quasi capita hominum, et hoc errore deciperis. Rursumque Gaal ait: Ecce populus de umbilico terre descendit, et unus cuneus venit per viam que respicit quercum. Cui dixit Zebul: Ubi est nunc os tuum, quo loquebaris: Quis est Abimelech ut serviamus ei? Nonne iste est populus quem despiciebas? egredere, et pugna contra eum. Abiit ergo Gaal, spectante Sychimorum populo, et pugnavit contra Abimelech, qui persecutus est eum fugientem, et in urbem compulit: cecideruntque ex parte eius plurimi, usque ad portam civitatis: et Abimelech sedit in Ruma: Zebul autem Gaal et socios eius expulit de urbe, nec in ea passus est commorari. Sequenti ergo die egressus est populus in campum. Quod cum nuntiatum esset Abimelech, tulit exercitum suum, et divisit in tres turmas, tendens insidias in agris. Vidensque quod egrederetur populus de civitate, surrexit et irruit in eos cum cuneo suo, oppugnans et obsidens civitatem: due autem turme palantes per campum adversarios persequebantur. Porro Abimelech omni die illo oppugnabat urbem: quam cepit, interfectis habitatoribus eius, ipsaque destructa, ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum audissent qui habitabant in turre Sychimorum, ingressi sunt phanum dei sui Berith, ubi fedus cum eo pepigerant, et ex eo locus nomen acceperat, qui erat valde munitus. Abimelech quoque audiens viros turris Sychimorum pariter conglobatos, ascendit in montem Selmon cum omni populo suo: et arrepta securi precidit arboris ramum, impositumque ferens humero, dixit ad socios: Quod me videtis facere, cito facite. Igitur certatim ramos de arboribus precidentes, sequebantur ducem. Quos circumdantes presidium succenderunt: atque ita factum est, ut fumo et igne mille homines necarentur, viri pariter et mulieres, habitatores turris Syche. Abimelech autem inde proficiscens venit ad oppidum Thebes, quod circumdans obsidebat exercitu. Erat autem turris excelsa in media civitate, ad quam confugerant simul viri ac mulieres, et omnes principes civitatis, clausa firmissime ianua, et super turris tectum stantes per propugnacula. Accedensque Abimelech iuxta turrem, pugnabat fortiter: et appropinquans ostio, ignem supponere nitebatur. Et ecce una mulier fragmen mole desuper iaciens, illisit capiti Abimelech, et confregit cerebrum eius. Qui vocavit cito armigerum suum, et ait ad eum: Evagina gladium tuum, et percute me: ne forte dicatur quod a femina interfectus sim. Qui iussa perficiens, interfecit eum. Illoque mortuo, omnes qui cum eo erant de Israel, reversi sunt in sedes suas. Et reddidit Deus malum quod fecerat Abimelech contra patrem suum, interfectis septuaginta fratribus suis. Sychimitis quoque quod operati erant, retributum est, et venit super eos maledictio Ioatham filii Ierobaal.] ✗ Hinc Cap. X.

Post Abimelech surrexit dux in Israel Thola filius Phua patrui Abimelech, vir de Ysachar, qui habitavit in Samir montis Ephraim: et iudicavit Israel viginti et tribus annis, mortuusque ac sepultus est in Samir.

X

Huic successit Iair Galaadites, qui iudicavit Israel per viginti et duos annos, habens triginta filios sedentes super triginta pullos asinarum, et principes triginta civitatum, que ex nomine eius sunt appellate Avothiair, id est oppida Iair, usque in presentem diem, in terra Galaad. Mortuusque est Iair, ac sepultus in loco cui est vocabulum Camon. Filii autem Israel peccatis veteribus iungentes nova, fecerunt malum in conspectu Domini, et servierunt ydolis, Baalim et Astaroth, et diis Syrie ac Sydonis et Moab et filiorum Ammon et Philistiim: dimiseruntque Dominum, et non coluerunt eum. Contra quos iratus tradidit eos in manus Philistiim et filiorum Ammon. Afflictique sunt et vehementer oppressi per annos decem et octo, omnes qui habitabant trans Iordanem in terra Amorrei, qui est in Galaad: intantum ut filii Ammon, Iordane transmisso, vastarent

iudam et beniamin et ephraim. Afflictusque est israhel ni-
mis. Et clamantes ad dominum dixerunt. Peccavimus tibi quia de-
reliquimus dominum deum nostrum et servivimus baalim. Quibus
locutus est dominus. Numquid non egyptii et amorrei filiique amon
et philistiim. sydonii quoque et amalech et chanaan
oppresserunt vos. Et clamastis ad me et erui vos de ma-
nu eorum. et tamen reliquistis me et coluistis deos alienos.
Idcirco non addam ut ultra vos liberem. Ite et invocate deos
alienos quos elegistis. ipsi vos liberent in tempore angustie.
Dixeruntque filii israhel ad dominum. Peccavimus. redde tu
nobis quicquid tibi placet. tantum nunc libera nos. Que dicentes.
omnia de finibus suis alienorum deorum ydola proiecerunt
et servierunt domino deo. qui doluit super miseriis eorum. Itaque filii amon
conclamantes in galaad fixere tentoria. Contra quos
congregati filii israhel in maspha castrametati sunt. Dixerunt-
que principes galaad singuli ad proximos suos. Qui pri-
mus e nobis contra filios amon ceperit dimicare erit
dux populi galaad.

XI

Fuit illo tempore iepte galaadites vir fortissimus atque
pugnator. filius meretricis mulieris qui natus est de ga-
laad. Habuit autem galaad uxorem de qua suscepit fili-
os. qui postquam creverant eiecerunt iepte dicentes. Heres
in domo patris nostri esse non poteris. quia de altera matre genera-
tus es. Quos ille fugiens atque devitans. habitavit in terra
tob. Congregatique sunt ad eum viri inopes et latrocinantes.
et quasi principem sequebantur. In illis diebus pugnabant filii a-
mon contra israhel. Quibus acriter instantibus. perrexerunt maiores
natu de galaad ut tollerent in auxilium sui iepte de terra
tob. dixeruntque ad eum. Veni et esto princeps noster et pugna
contra filios amon. Quibus ille respondit. Nonne vos estis
qui odistis me et eiecistis de domo patris mei. et nunc venistis
ad me necessitate compulsi. Dixeruntque principes ga-
laad ad iepte. Ob hanc igitur causam nunc ad te venimus ut
proficiscaris nobiscum. et pugnes contra filios amon. sisque dux
omnium qui habitant in galaad. Iepte quoque dixit eis. Si vere
venistis ad me ut pugnem pro vobis contra filios amon.
et tradiderit eos dominus in manus meas. ego ero princeps vester. Qui
responderunt ei. Dominus qui hec audit ipse mediator ac testis est.
quod nostra promissa faciamus. Abiit itaque iepte cum princi-
pibus galaad. fecitque eum omnis populus principem sui. Locu-
tusque est iepte omnes sermones suos coram domino in maspha.
Et misit nuntios ad regem filiorum amon. qui ex persona
sua dicerent. Quid mihi et tibi est quia venisti contra me ut va-
stares terram meam. Quibus ille respondit. Quia tulit israhel
terram meam quando ascendit de egypto. a finibus arnon
usque iaboch atque iordanem. Nunc ergo cum pace redde
michi eam. Per quos rursum mandavit iepte. et precepit
eis ut dicerent regi amon. Hec dicit iepte. Non tu-
lit israhel terram moab nec terram filiorum amon. sed quando de egyp-
to conscenderunt ambulavit per solitudinem usque ad mare
rubrum et venit in cades. Misitque nuntios ad regem edom
dicens. Dimitte me ut transeam per terram tuam. Qui noluit ad-
quiescere precibus eius. Misit quoque et ad regem moab. qui et
ipse transitum prebere contempsit. Mansit itaque in cades. et circu-
ivit ex latere terram edom et terram moab. Venitque contra orientalem
plagam terre moab. et castrametatus est trans arnon. nec vo-
luit intrare terminos moab. Arnon quippe confinium est terre
moab. Misit itaque israhel nuntios ad seon regem amor-
reorum qui habitabat in esebon. et dixerunt ei. Dimitte
ut transeam per terram tuam usque ad fluvium. qui et ipse israhel
verba despiciens. non dimisit eum transire per terminos suos.
Sed infinita multitudine congregata. egressus est contra
eum in iasa. et fortiter resistebat. Tradiditque eum dominus in manus
israhel cum omni exercitu suo. Qui percussit eum et possedit omnem terram
amorrei habitatoris regionis illius. et universos fines eius.
de arnon usque iaboch. et de solitudine usque ad iordanem.
Dominus ergo deus israhel subvertit amorreum pugnante contra illum pro
populo suo israhel. et tu nunc vis possidere terram eius. Nonne ea
que possedit chamos deus tuus tibi iure debentur. Que autem dominus deus
noster victor obtinuit. in nostram cedent possessionem. Nisi
forte melior es balac filio sephor rege moab. aut
docere potes quod iurgatus sit contra israhel. et pugnaverit contra eum. quando ha-
bitavit in esebon et villis eius et in aroer et villis eius. vel in cunctis civita-
tibus iuxta iordanem per trecentos annos. Quare tanto tempore ni-
chil super hac repetitione temptastis. Igitur non ego pecco
in te. sed tu contra me male agis indicens michi bella non iusta.
Iudicet dominus arbiter huius diei inter israhel et inter filios amon.
Noluitque adquiescere rex filiorum amon verbis iepte que per
nuntios mandaverat. Factus est ergo super iepte spiritus domini. et circu-
iens galaad et manasse. maspha quoque galaad. et inde
transiens ad filios amon. votum vovit domino dicens in bel-
la non iusta. Iudicet dominus arbiter huius diei inter israhel et inter fi-
lios amon. Noluitque adquiescere rex filiorum amon verbis
iepte que per nuntios mandaverat. Factus est ergo iepte spiritus domini.
et circuiens galaad et manasse. maspha quoque galaad.
et inde transiens ad filios amon. votum vovit domino dicens.
Si tradideris filios amon in manus meas. quicumque primus egressus
fuerit de foribus domus mee michique occurrerit revertenti cum pa-
ce a filiis amon eum holocaustum offeram domino. Transivitque
iepte ad filios amon ut pugnaret contra eos. quos tradidit
dominus in manus eius. Percussitque ab aroer usque dum venias in
mennith viginti civitates. et usque ad abel que est vineis
consita plaga magna nimis. Humiliatique sunt filii amon
a filiis israhel. Revertente autem iepte in maspha domum
suam. occurrit ei unigenita filia cum tympanis et choris.
non enim habebat alios liberos. Qua visa. scidit vestimen-
ta sua et ait. Heu filia mea. decepisti me. et ipsa de-
cepta es. Aperui enim os meum ad dominum. et aliud facere non
potero. Cui illa respondit. Pater mi. si aperuisti os tuum
ad dominum. fac michi quodcumque pollicitus es. concessa
tibi ultione atque victoria de hostibus tuis. Dixitque ad patrem.
Hoc solum michi presta quod deprecor. Dimitte me ut duobus
mensibus circumeam montes. et plangam virginitatem meam cum
sodalibus meis. Cui ille respondit. Vade. Et dimisit eam
duobus mensibus. Cumque abisset cum sociis ac sodalibus suis
flebat virginitatem suam in montibus. Expletisque duo-
bus mensibus. reversa est ad patrem suum. et fecit ei sicut voverat.
que ignorabat virum. Exinde mos increbuit in israhel et consue-

tudo servata est ut post anni circulum conveniant in unum filiae
Israel et plangant filiam Iepthe Galaaditae diebus quat-
tuor. XII
xii Ecce autem in Ephraim orta seditio est. Nam transeuntes
contra aquilonem dixerunt ad Iepthe: Quare vadens ad pug-
nam contra filios Amon vocare nos noluisti ut pergeremus
tecum? Igitur incendemus domum tuam. Quibus ille respondit:
Disceptatio erat mihi et populo meo contra filios Amon vehementer,
vocavique vos ut mihi praeberetis auxilium et facere noluistis. Quod
cernens posui in manibus meis animam meam, transivique ad filios
Amon, et tradidit eos dominus in manus meas. Quid commerui ut
adversum me consurgatis in proelium? Vocatis itaque ad se cunctis
viris Galaad, pugnabat contra Ephraim. Percusseruntque viri
Galaad Ephraim, quia dixerat: Fugitivus est Galaad de Efra-
im, et habitat in medio Ephraim et Manasse. Occupaveruntque
Galaaditae vada Iordanis per quae Ephraim reversurus erat.
Cumque venisset ad ea de Ephraim numero fugiens atque di-
xisset: Obsecro ut me transire permittatis, dicebant ei Ga-
laaditae: Numquid Ephrateus es? Quo dicente Non sum, inter-
rogabant eum: Dic ergo sebboleth, quod interpretatur spica.
Qui respondebat thebboleth, eadem littera spicam exprimere non valens.
Statimque apprehensum iugulabant in ipso Iordanis transitu.
Et ceciderunt in illo tempore de Ephraim quadraginta duo
milia. Iudicavit itaque Iepthe Galaadites Israel sex an-
nis, et mortuus est ac sepultus in civitate sua Galaad.
Post hunc iudicavit Israel Abessam de Bethleem, qui ha-
10. buit triginta filios et totidem filias, quas emittens fo-
ras maritis dedit, et eiusdem numeri filiis suis accepit uxores, in-
troducens in domum suam. Qui septem annis iudicavit Israel,
mortuusque est ac sepultus in Bethleem. Cui successit Hi-
lon Zabulonites, et iudicavit Israel decem annis,
mortuusque est ac sepultus in Zabulon. Post hunc iudicavit
11. Israel Abdon filius Ellel Pharathonites, qui habuit quadra-
ginta filios et triginta ex eis nepotes, ascendentes
super septuaginta pullos asinarum, et iudicavit Israel oc-
to annis, mortuusque est ac sepultus in Pharathon terrae
Hinc Caput Ephraim in monte Amalech. Rursumque filii Israel
xiii XIII fecerunt malum in conspectu domini, qui tradidit eos in manus Phi-
listinorum quadraginta annis. Erat autem vir quidam de Sa-
raa et de stirpe Dan nomine Manue, habens uxorem sterilem.
Cui apparuit angelus domini et dixit ad eam: Sterilis es et
absque liberis, sed concipies et paries filium. Cave ergo ne
vinum bibas ac siceram, ne immundum quicquam comedas,
quia concipies et paries filium, cuius non tanget caput novacu-
la. Erit enim nazareus dei ab infantia sua et ex matris u-
tero, et ipse incipiet liberare Israel de manu Philistinorum.
Quae cum venisset ad maritum suum, dixit ei: Vir dei venit
ad me habens vultum angelicum, terribilis nimis. Quem cum
interrogassem quis esset et unde venisset et quo nomine voca-
retur, noluit mihi dicere. Sed hoc respondit: Ecce concipies et
paries filium. Cave ne vinum bibas nec siceram, et ne
aliquo vescaris inmundo. Erit enim puer nazareus dei
ab infantia sua ex utero matris usque ad diem mor-
tis suae. Oravit itaque Manue dominum et ait: Obsecro domine,
ut vir dei quem misisti veniat iterum et doceat nos quid
debeamus facere de puero qui nasciturus est. Exaudivitque
dominus deprecantem Manue, et apparuit rursum angelus domini u-
xori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius non erat cum
ea. Quae cum vidisset angelum, festinavit et cucurrit
ad virum suum nuntiavitque ei dicens: Ecce apparuit mihi
vir quem ante videram. Qui surrexit et secutus est uxorem suam, ve-
niensque ad virum dixit ei: Tu es qui locutus es mulieri? Et il-
le respondit: Ego sum. Cui Manue: Quando inquit sermo tuus
fuerit expletus, quid vis ut faciat puer aut a quo se ob-
servare debebit? Dixitque angelus domini ad Manue: Ab
omnibus quae locutus sum uxori tuae abstineat se, et quicquid
ex vinea nascitur non comedat. Vinum et siceram non
bibat, nullo vescatur inmundo, et quod ei praecepi impleat at-
que custodiat. Dixitque Manue ad angelum domini: Ob-
secro te ut adquiescas precibus meis et faciamus tibi edulum
de capris. Cui respondit angelus: Si me cogis non comedam
panes tuos. Si autem vis holocaustum facere, offer il-
lud domino. Et nesciebat Manue quod angelus domini esset. Di-
xitque ad eum: Quod est nomen tibi, ut si sermo tuus fuerit ex-
pletus honoremus te? Cui ille respondit: Cur quaeris nomen
meum quod est mirabile? Tulit itaque Manue haedum de ca-
pris et libamenta, et posuit super petram offerens domino qui fa-
cit mirabilia. Ipse autem et uxor eius intuebantur. Cumque a-
scenderet flamma altaris in caelum, angelus domini in flamma pa-
riter ascendit. Quod cum vidissent Manue et uxor eius, proni
ceciderunt in terram. Et ultra non eis apparuit angelus domini.
Statimque intellexit Manue angelum esse domini, et dixit
ad uxorem suam: Morte moriemur quia vidimus dominum. Cui
respondit mulier: Si dominus nos vellet occidere, de manibus
nostris holocaustum et libamenta non suscepisset, nec osten-
disset nobis haec omnia, neque ea quae sunt ventura dixisset.
Peperit itaque filium et vocavit nomen eius Samson. Cre-
vitque puer et benedixit ei dominus. Coepitque spiritus domini esse cum eo
in castris Dan inter Saraa et Esthaol.
Descendit ergo Samson in Thamnatha. XIIII
Vidensque ibi mulierem de filiabus Philistinorum, ascen-
dit et nuntiavit patri suo et matri suae dicens: Vidi mulie-
rem in Thamnatha de filiabus Philistinorum, quam quaeso ut
mihi accipiatis uxorem. Cui dixerunt pater et mater sua:
Numquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum et in omni populo
tuo, quia vis accipere uxorem de Philistinis qui incircumci-
si sunt? Dixitque Samson ad patrem suum: Hanc mihi accipe, quia
placuit oculis meis. Parentes autem eius nesciebant quod res
a domino fieret et quaereret occasionem contra Philistinos. Eo enim tempore
Philistiim dominabantur Israeli. Descendit itaque Samson cum patre
suo et matre in Thamnatha. Cumque venissent ad vi-
neas oppidi, apparuit catulus leonis saevus rugiens
et occurrit ei. Irruit autem spiritus domini in Samson, et di-
laceravit leonem quasi haedum in frusta discerpens, penitus
nihil omnino habens in manu. Et hoc patri et matri noluit in-
dicare. Descenditque et locutus est mulieri quae placuerat
oculis eius. Et post aliquot dies revertens ut acciperet eam,

declinavit ut videret cadaver leonis. Et ecce examen apum in ore leonis erat ac favus mellis. Quem cum sumpsisset in manibus comedebat in via. Veniensque ad patrem suum et matrem dedit eis partem, qui et ipsi comederunt. Nec tamen eis voluit indicare quod mel de corpore leonis assumpserat. Descendit itaque pater eius ad mulierem, et fecit filio suo Samson convivium. Sic enim iuvenes facere consueverant. Cum ergo cives loci illius vidissent eum, dederunt ei sodales triginta qui essent cum eo. Quibus locutus est Samson: Proponam vobis problema. Quod si solveritis mihi intra septem dies convivii, dabo vobis triginta sindones et totidem tunicas. Sin autem non potueritis solvere, vos dabitis mihi triginta sindones et eiusdem numeri tunicas. Qui responderunt ei: Propone problema ut audiamus. Dixitque eis: De comedente exivit cibus, et de forti egressa est dulcedo. Nec potuerunt per tres dies propositionem solvere. Cumque adesset dies septimus, dixerunt ad uxorem Samson: Blandire viro tuo et suade ei ut indicet tibi quid significet problema. Quod si facere nolueris, incendemus te et domum patris tui. An idcirco nos vocastis ad nuptias ut spoliaretis? Quae fundebat apud Samson lacrimas et querebatur dicens: Odisti me et non diligis; idcirco problema quod proposuisti filiis populi mei non vis mihi exponere. At ille respondit: Patri meo et matri nolui dicere, et tibi indicare potero? Septem igitur diebus convivii flebat ante eum. Tandemque die septimo cum ei molesta esset exposuit. Quae statim indicavit civibus suis. Qui dixerunt ei die septimo ante solis occubitum: Quid dulcius melle, et quid leone fortius? Qui ait ad eos: Si non arassetis in vitula mea, non invenissetis propositionem meam. Irruit itaque in eum spiritus domini, descenditque Ascalonem et percussit ibi triginta viros, quorum ablatas vestes dedit his qui problema solverant. Iratusque nimis ascendit in domum patris sui. Uxor autem eius accepit maritum unum de amicis eius et pronubis.

XV

Post aliquantum autem temporis cum dies triticeae messis instarent, venit Samson invisere volens uxorem suam, et attulit ei hedum de capris. Cumque cubiculum eius solito vellet intrare, prohibuit eum pater illius dicens: Putavi quod odisses eam, et ideo tradidi illam amico tuo. Sed habet sororem quae iunior et pulchrior illa est, sit tibi pro ea uxor. Cui respondit Samson: Ab hac die non erit culpa in me contra philisteos, faciam enim vobis mala. Perrexitque et cepit trecentas vulpes, caudasque earum iunxit ad caudas, et faces ligavit in medio. Quas igne succendens dimisit ut huc illucque discurrerent. Quae statim perrexerunt in segetes philistinorum. Quibus succensis et comportatae iam fruges et adhuc stantes in stipula concrematae sunt, in tantum ut vineas quoque et oliveta flamma consumeret. Dixeruntque philistiim: Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est: Samson gener Thamnathei, quia tulit uxorem eius et alteri tradidit, haec operatus est. Ascenderuntque philistiim et combusserunt tam mulierem quam patrem eius. Quibus ait Samson: Licet haec feceritis, tamen adhuc ex vobis expetam ultionem, et tunc quiescam. Percussitque eos ingenti plaga, ita ut stupentes suram femori imponerent. Et descendens habitavit in spelunca petrae Etham. Igitur ascendentes philistiim in terram Iuda castrametati sunt in loco qui postea vocatus est Lechi, id est maxilla, ubi eorum effusus est exercitus. Dixeruntque ad eos de tribu Iuda: Cur ascendistis adversum nos? Qui responderunt: Ut ligemus Samson venimus et reddamus ei quae in nos operatus est. Descenderunt ergo tria milia virorum de Iuda ad specum silicis Etham, dixeruntque ad Samson: Nescis quod philistiim imperent nobis? Quare hoc facere voluisti? Quibus ille ait: Sicut fecerunt mihi feci eis. Ligare te inquiunt venimus et tradere in manibus philistinorum. Quibus Samson: Iurate et spondete mihi quod non occidatis me. Dixerunt: Non te occidemus, sed vinctum trademus. Ligaveruntque eum duobus novis funibus et tulerunt eum de petra Etham. Qui cum venisset ad locum maxillae et philistiim vociferantes occurrissent ei, irruit spiritus domini in eum, et sicut solent ad odorem ignis ligna consumi, ita vincula quibus ligatus erat dissipata sunt et soluta. Inventamque maxillam, id est mandibulam asini quae iacebat, arripiens interfecit in ea mille viros. Et ait: In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum delevi eos, et percussi mille viros. Cumque haec canens verba complesset, proiecit mandibulam de manu, et vocavit nomen loci illius Ramathlechi, quod interpretatur elevatio maxillae. Sitiensque valde clamavit ad dominum et ait: Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam, en siti morior, incidamque in manus incircumcisorum. Aperuit itaque dominus molarem dentem in maxilla asini, et egressae sunt ex eo aquae. Quibus haustis refocillavit spiritum et vires recepit. Idcirco appellatum est nomen loci illius Fons invocantis de maxilla usque in praesentem diem. Iudicavitque Israel in diebus philistiim viginti annis.

XVI

Abiit quoque in Gazam, et vidit ibi mulierem meretricem, et ingressus est ad eam. Quod cum audissent philistiim et percrebruisset apud eos intrasse urbem Samson, circumdederunt eum positis in porta civitatis custodibus, et ibi tota nocte cum silentio praestolantes ut facto mane exeuntem occiderent. Dormivit autem Samson usque ad medium noctis, et inde consurgens apprehendit ambas portae fores cum postibus suis et sera, impositasque humeris portavit ad verticem montis qui respicit Hebron. Post haec amavit mulierem quae habitabat in valle Sorec, et vocabatur Dalila. Veneruntque ad eam principes philistinorum atque dixerunt: Decipe eum et disce ab illo in quo tantam habeat fortitudinem, et quomodo eum superare valeamus, et vinctum affligere. Quod si feceris, dabimus tibi singuli mille centum argenteos. Locuta est ergo Dalila ad Samson: Dic mihi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo, et quid sit quo ligatus erumpere nequeas. Cui respondit Samson. Cui respondit Samson: Si septem nerviciis funibus necdum siccis et adhuc humentibus ligatus fuero, infirmus ero ut ceteri homines. Attuleruntque ad eum satrapae phi

listinorum septem funes ut dixerat quibus vinxit eum. laten-
tibus apud se insidiis et in cubiculo finem rei expectantibus.
clamavitque ad eum. Philistiim super te Samson. Qui
rupit vincula. quomodo si rumpat quis filum de stuppa tortum
putamine cum odorem ignis acceperit. Et non est cognitum
in quo esset fortitudo eius. Dixitque ad eum Dalila. Ecce il-
lusisti mihi et falsum locutus es. saltem nunc indica quo ligari
debeas. Cui ille respondit. Si ligatus fuero novis
funibus qui numquam fuerint in opere. infirmus ero et aliorum ho-
minum similis. Quibus rursum Dalila vinxit eum et cla-
mavit. Philistiim super te Samson. In cubiculo in-
sidiis praeparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarum.
Dixitque Dalila rursum ad eum. Usquequo decipis me et falsum
loqueris? Ostende quo vinciri debeas. Si inquit sep-
tem crines capitis mei cum licio plexueris. et clavum his
circumligatum terrae fixeris infirmus ero. Quod cum fecisset Dali-
la. dixit ad eum. Philistiim super te Samson. Qui consur-
gens de somno extraxit clavum cum crinibus et licio. Di-
xitque ad eum Dalila. Quomodo dicis quod ames me.
cum animus tuus non sit mecum. Per tres vices mentitus es
mihi. et noluisti dicere in quo sit tua maxima fortitudo.
Cumque molesta ei esset. et per multos dies iugiter adhae-
reret. spatium ad quietem non tribuens. defecit anima eius. et ad
mortem usque lassata est. Tunc aperiens veritatem rei dixit
ad eam. Ferrum numquam ascendit super caput meum. quia na-
zareus. id est consecratus sum deo de utero matris me-
ae. Si rasum fuerit caput meum. recedet a me fortitudo
mea et deficiam. eroque ut ceteri homines. Videns illa quod
confessus ei esset omnem animum suum. misit ad principes
Philistinorum atque mandavit. Ascendite adhuc
semel. quia nunc mihi aperuit cor suum. Qui ascenderunt
assumpta pecunia quam promiserant. At illa dormire
eum fecit super genua sua. et in sinu suo reclinare caput.
Vocavitque tonsorem et rasit septem crines eius. et coepit ab-
icere eum et a se repellere. Statim enim ab eo fortitudo disces-
sit. Dixitque. Philistiim super te Samson. Qui de som-
no consurgens. dixit in animo suo. Egrediar sicut ante feci
et me excutiam. nesciens quod dominus recessisset ab eo. Quem cum
apprehendissent Philistiim. statim eruerunt oculos eius.
et duxerunt Gazam vinctum catenis. et clausum in carcere
molere fecerunt. Iamque capilli eius renasci coeperant.
et principes Philistinorum convenerunt in unum ut immola-
rent hostias magnificas Dagon deo suo. et epularentur
dicentes. Tradidit deus noster inimicum nostrum Samson in manus
nostras. Quod etiam populus videns. laudabat deum suum eademque
dicebat. Tradidit deus noster in manus nostras adversarium
qui delevit terram nostram. et occidit plurimos. Laetantesque per
convivia sumptis iam epulis. praeceperunt ut vocaretur Samson
et ante eos luderet. Qui adductus de carcere. ludebat ante
eos. Feceruntque eum stare inter duas columpnas. Qui dixit
puero regenti gressus suos. Dimitte me ut tangam
columpnas. quibus omnis imminet domus ut reclinar super
eas et paululum requiescam. Domus autem plena erat vi-
rorum ac mulierum. et erant ibi omnes principes Philistino-
rum. Ac de tecto et solario circiter tria milia utriusque sexus
spectabant ludentem Samson. At ille invocato domino a-
it. Domine deus memento mei et redde nunc mihi pristinam for-
titudinem deus meus. ut ulciscar me de hostibus meis.
et pro amissione duorum luminum. unam ultionem
recipiam. Et apprehendens ambas columpnas quibus in-
nitebatur domus. alteramque earum dextera et alteram
leva tenens ait. Moriatur anima mea cum Philistiim.
Concussisque fortiter columpnis. cecidit domus super
omnes principes et ceteram multitudinem quae ibi erat.
Multoque plures interfecit moriens. quam ante vivus oc-
ciderat. Descendentes autem fratres eius et universa cogna-
tio. tulerunt corpus eius et sepelierunt inter Saraa et Esta-
ol in sepulchro patris sui Manue. Iudicavitque
Israhel viginti annis. XVII

Fuit eo tempore vir quidam de monte Ephraim nomine
Michas qui dixit matri suae. Mille centum argen-
teos quos separaveras tibi et super quibus me audiente iu-
raveras. ecce ego habeo et apud me sunt. Cui illa respondit.
Benedictus filius meus domino. Reddidit ergo eos matri
suae. Quae dixerat ei. Consecravi et vovi argentum
hoc domino. ut de manu mea suscipiat filius meus.
et faciat sculptile atque conflatile. et nunc trado illud
tibi. Reddidit igitur matri suae. quae tulit ducentos ar-
genteos et dedit eos argentario ut faceret ex eis
sculptile atque conflatile. quod fuit in domo Michae.
Qui aediculam quoque in ea deo separavit. et fecit ephod ac thera-
phim. id est vestem sacerdotalem et idola. Implevitque
unius filiorum suorum manum. et factus est ei sacerdos. In di-
ebus illis non erat rex in Israhel. sed unusquisque quod sibi rectum
videbatur hoc faciebat. Fuit quoque alter adolescens
de Bethleem Iuda ex cognatione eius. eratque ipse levites
et habitabat ibi. Egressusque de civitate Bethleem pe-
regrinari voluit ubicumque sibi commodum reperisset. Cum-
que venisset in montem Ephraim iter faciens. et declinasset
parumper in domum Michae. interrogatus est ab eo. Unde ve-
nis? Qui respondit. Levita sum de Bethleem Iuda.
et vado ut habitem ubi potuero. et utile mihi esse perspe-
xero. Mane inquit apud me et esto mihi parens ac sacer-
dos. daboque tibi per annos singulos decem argenteos ac
vestem duplicem. et quae ad victum necessaria sunt. Adquievit
et mansit apud hominem. fuitque illi quasi unus de filiis. Im-
plevitque Micha manum eius. et habuit apud se puerum
sacerdotem. Nunc scio dicens quod bene mihi faciat deus. habenti le- Hinc Caput XVIII
viticum generis sacerdotem. In diebus illis non erat rex in
Israhel. et tribus Dan quaerebat possessionem sibi ut habitaret in
ea. Usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem
non acceperat. Miserunt ergo filii Dan stirpis et familiae
suae quinque viros fortissimos de Saraa et Esthaol ut
explorarent terram et diligenter inspicerent. Dixeruntque
eis. Ite et considerate terram. Qui cum pergentes venissent
in montem Ephraim et intrassent domum Michae. requi-
everunt ibi. Et agnoscentes vocem adolescentis levi-
tae utentesque illius diversorio dixerunt ad eum. Quis

te huc adduxit. quid hic agis? quam ob causam huc venire
voluisti? Qui respondit eis. Hec et hec prestitit mihi micha
et me mercede conduxit ut sim ei sacerdos. Rogaveruntque
eum ut consuleret dominum. ut scire possent an prospero iti
nere pergerent. et res haberet effectum. Qui respondit eis. I
te cum pace. dominus respicit viam vestram. et iter quo pergitis. Eun
tes itaque quinque viri venerunt lais. videruntque po
pulum habitantem in ea absque ullo timore iuxta sydo
niorum consuetudinem securum et quietum. nullo eis peni
tus resistente. magnarumque opum et procul a sydone
atque a cunctis hominibus separatum. Reversique ad fratres suos
in saraa et esthaol. et quid egissent sciscitantibus respon
derunt. Surgite et ascendamus ad eos. Vidimus enim ter
ram valde opulentam et uberem. Nolite negligere. nolite
cessare. eamus et possideamus eam. Nullus erit labor.
intrabimus ad securos in regionem latissimam. tradetque
nobis dominus locum in quo nullius rei est penuria. eorum
que gignuntur in terra. Profecti igitur sunt de cognatione dan.
id est de saraa et esthaol. sexcenti viri accincti armis
bellicis. Ascendentesque manserunt in cariathiarim
iude. qui locus ex eo tempore castrorum dan nomen accepit.
et est post tergum cariathiarim. Inde transierunt in montem
ephraim. Cumque venissent ad domum miche. dixerunt
quinque viri qui prius missi fuerant ad considerandam
terram lais. ceteris fratribus suis. Nostis quod in domibus
istis sit ephod et theraphim et sculptile atque con
flatile. Videte quid vobis placeat. Et cum paululum de
clinassent. ingressi sunt domum adolescentis levite
qui erat in domo miche. salutaveruntque eum verbis paci
ficis. Sexcenti autem viri ita ut erant armati. stabant
ante ostium. At illi qui ingressi fuerant domum iuvenis.
sculptile et ephod et theraphim atque conflatile tol
lere nitebantur. et sacerdos stabat ante ostium. sexcen
tis viris fortissimis haud procul expectantibus.
Tulerunt igitur qui intraverant sculptile et ephod et ydo
la atque conflatile. Quibus dixit sacerdos. Quid facitis?
Cui responderunt. Tace et pone digitum super os tuum. ve
nique nobiscum ut habeamus te patrem ac sacerdotem. Quid tibi
melius est ut sis sacerdos in domo unius viri. an in u
na tribu et familia in israel? Quod cum audisset. adquievit
sermonibus eorum. et tulit ephod et ydola ac sculptile.
et cum eis profectus est. Qui cum pergerent. et ante se ire fecissent
parvulos et iumenta et omne quod erat preciosum. iamque a domo
miche essent procul. viri qui habitabant in edibus miche
conclamantes secuti sunt. et post tergum clamare cepe
runt. Qui cum respexissent. dixerunt ad micham. Quid tibi vis.
cur clamas? Qui respondit. Deos meos quos feci
tulistis mihi et sacerdotem. et omnia que habeo. et dicitis quid tibi est?
Dixeruntque ei filii dan. Cave ne ultra loquaris ad nos.
et veniant ad te viri animo concitati. et tu ipse cum omni do
mo tua pereas. Et sic cepto itinere pergebant. Videns autem
micha quod fortiores se essent. reversus est in domum suam.
Sexcenti autem viri tulerunt sacerdotem et que supra diximus.
veneruntque in lais ad populum quiescentem atque securum.
et percusserunt eos in ore gladii. urbemque incendio tradiderunt.
nullo penitus ferente presidium. eo quod procul habitarent
a sydone. et cum nullo hominum haberent quicquam societatis
ac negotii. Erat autem civitas sita in regione roob. quam rur
sum extruentes habitaverunt in ea. vocato nomine civitatis
dan iuxta vocabulum patris sui quem genuerat israel. que prius
lais dicebatur. Posueruntque sibi sculptile et ionathan
filium gersan filii moysi ac filios eius sacerdotes in tri
bu dan. usque ad diem captivitatis sue. mansitque a
pud eos ydolum miche omni tempore quo fuit domus dei in sylo. In
diebus illis non erat rex in israel.

XIX

Fuit quidam vir levites habitans in latere montis effra
im. qui accepit uxorem de bethleem iuda. Que reli
quit eum. et reversa est in domum patris sui bethleem. mansitque
apud eum quatuor mensibus. Secutusque est eam vir suus volens
ei reconciliari atque blandiri et secum reducere. habens in co
mitatu puerum et duos asinos. Que suscepit eum et intro
duxit in domum patris sui. Quod cum audisset socer eius eumque
vidisset. occurrit ei letus. et amplexatus est hominem. Man
sitque gener in domo soceri tribus diebus. comedens cum
eo et bibens familiariter. Die autem quarto de nocte consur
gens proficisci voluit. quem tenuit socer et ait ad eum. Gu
sta prius pauxillum panis. et conforta stomachum
et sic proficisceris. Sederuntque simul et comederunt ac bi
berunt. Dixitque pater puelle ad generum suum. Queso
te ut hodie hic maneas. pariterque letemur. At ille
consurgens cepit velle proficisci. Et nihilominus obnixe
eum socer tenuit et apud se fecit manere. Mane facto para
bat levites iter. Cui rursum socer. Oro te inquit ut paxil
lum cibi capias. et assumptis viribus donec increscat dies
postea proficiscaris. Comederunt ergo simul. Surrexitque
adolescens ut pergeret cum uxore sua et puero. Cui rur
sum locutus est socer. Considera quod dies ad occasum declivi
or sit. et propinquat ad vesperum. mane apud me etiam hodie
et duc letum diem. et cras proficisceris ut vadas in domum
tuam. Noluit gener adquiescere sermonibus eius. sed statim perrexit
et venit contra iebus. que altero nomine vocabatur hierusalem.
ducens secum duos asinos onustos et concubinam. Iamque
erant iuxta iebus et dies mutabatur in noctem. Dixitque
puer ad dominum suum. Veni obsecro declinemus ad urbem
iebuseorum. et maneamus in ea. Cui respondit dominus. Non
ingrediar oppidum gentis aliene que non est de filiis israel. sed
transibo usque gabaa. et cum illuc pervenero manebimus
in ea. aut certe in urbe rama. Transierunt igitur iebus. cep
tum carpebant iter. Occubuitque eis sol iuxta gabaa
que est in tribu beniamin. diverteruntque ad eam. ut ma
nerent ibi. Quo cum intrassent sedebant in platea civi
tatis. et nullus eos recipere volebat hospitio. Et ec
ce apparuit homo senex revertens de agro et de opere suo ve
spere. qui et ipse erat de monte ephraim. et peregrinus habitabat
in gabaa. Homines autem regionis illius erant filii ge
mini. Elevatisque oculis vidit senex sedentem hominem cum
sarcinulis suis in platea civitatis. et dixit ad eum. Unde
venis. et quo vadis? Qui respondit ei. Profecti sumus

de bethleem iuda pergimus ad locum nostrum qui est in latere
montis ephraim unde ieramus bethleem. et nunc va
dimus ad domum dei. nullusque nos sub tectum suum
vult recipere. Habentes paleas et fenum in asinorum pabu
lum. et panem ac vinum in meos et ancille tue usus.
et pueri qui mecum est. nulla re indigemus nisi hospitio.
Cui respondit senex. Pax tecum sit. ego prebebo omnia
que necessaria sunt. tantum quaeso ne in platea maneas. In
troduxitque eum in domum suam. et pabulum asinis prebuit.
Ac postquam laverunt pedes suos. recepit eos in convivium.
Illis epulantibus et post laborem itineris cibo ac potu refici
entibus corpora. venerunt viri civitatis illius filii belial.
id est absque iugo. et circumdantes domum senis fores pul
sare ceperunt. clamantes ad dominum domus. atque dicentes.
Educ virum qui ingressus est domum tuam. ut abutamur eo. Egres
susque est ad eos senex et ait. Nolite fratres nolite facere
hoc malum. quia ingressus est homo hospitium meum et cessate ab
hac stultitia. Habeo filiam virginem et hic homo habet concu
binam. educam eas ad vos ut humilietis eas. et vestram
libidinem compleatis. Tantum obsecro ne scelus hoc contra
naturam operemini in virum. Nolebant adquiescere sermo
nibus eius. Quod cernens homo eduxit ad eos concubinam suam. et eis
tradidit illudendam. Qua cum tota nocte abusi essent. di
miserunt eam mane. At mulier recedentibus tenebris
venit ad hostium domus ubi manebat dominus suus. et ibi cor
ruit. Mane facto surrexit homo et aperuit ostium ut ceptam exple
ret viam. et ecce concubina eius iacebat ante ostium sparsis in li
mine manibus. Cui ille putans eam quiescere loquebatur. Sur
ge ut ambulemus. Qua nichil respondente intelligens quod
erat mortua tulit eam et imposuit asino. reversusque est
in domum suam. Quam cum esset ingressus. arripuit gladium
et cadaver uxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta
concidens. misit in omnes terminos israel. Quod cum vidissent singuli.
conclamabant. Numquam res talis facta est in israel. ex eo die
quo ascenderunt patres nostri de egypto usque in presens
tempus. ferte sententiam. et in commune decernite quid facto opus sit.

XX

Egressi sunt itaque omnes filii israel
et pariter congregati quasi vir unus de dan usque bersabee et terra
galaad ad dominum in masphat. Omnesque anguli populorum et
cuncte tribus israel in ecclesiam populi dei convenerunt quadringen
ta milia peditum pugnatorum. nec latuit filios beniamin
quod ascendissent filii israel in masphat. Interrogatusque levita
maritus mulieris interfecte. quomodo tantum scelus perpetratum esset.
Respondit. Veni in gabaa beniamin cum uxore mea. illucque
diverti. Et ecce homines civitatis illius circumdederunt nocte
domum in qua manebam. volentes me occidere et uxorem meam
incredibili libidinis furore vexantes. denique mortua
est. Quam arreptam in frusta concidi. misique partes in omnes
terminos possessionis vestre. quia numquam tantum nefas et tam grande
piaculum factum est in israel. Adestis omnes filii israel. decernite quid
facere debeatis. Stansque omnis populus quasi unius hominis sermone respondit.
Non recedemus in tabernacula nostra nec suam quisquam intrabit
domum. sed hoc contra gabaa in commune faciemus. Decem
viri eligantur ex centum ex omnibus tribubus israel. et centum de
mille. et mille de decem milibus. ut comportent exercitui ciba
ria. et possimus pugnare contra gabaa beniamin. et reddere
ei pro scelere quod meretur. Convenitque universus israel ad
civitatem quasi unus homo eadem mente unoque consilio. et mise
runt nuntios ad omnem tribum beniamin qui dicerent. Cur tan
tum nefas in vobis repertum est. Tradite homines de gabaa qui hoc fla
gitium perpetrarunt ut moriantur. et auferatur malum de
israel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum israel audire
mandatum. sed ex cunctis urbibus que sue sortis erant conve
nerunt in gabaa. ut illis ferrent auxilium. et contra universum israel
populum dimicarent. Inventique sunt viginti quinque milia
hominum de beniamin educentium gladium preter habitatores
gabaa. Qui septingenti erant viri fortissimi. ita sinis
tra ut dextra preliantes. et sic fundis ad certum iacientes
lapides. ut capillum quoque possent percutere. et nequaquam
in alteram partem ictus lapidis deferretur. Virorum quoque
israel absque filiis beniamin. inventa sunt quadringenta mi
lia educentium gladios et paratorum ad pugnam. Qui surgen
tes venerunt in domum dei. hoc est in silo. consulueruntque eum atque
dixerunt. Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios
beniamin? Quibus respondit dominus. Iudas sit dux vester. Sta
timque filii israel surgentes mane. castrametati sunt iuxta
gabaa. et inde procedentes ad pugnam contra beniamin ur
bem oppugnare ceperunt. Egressique filii beniamin de gaba
a. ceciderunt de filiis israel die illo viginti duo milia
virorum. Rursumque filii israel et fortitudine et numero confidentes.
in eodem loco in quo prius certaverant aciem direxerunt. Ita tamen ut prius
ascenderent et flerent coram domino usque ad noctem. consulerent
que eum et dicerent. Debeo ultra procedere ad dimicandum
contra filios beniamin fratres meos. an non? Quibus ille re
spondit. Ascendite ad eos et inite certamen. Cumque filii
israel altero die contra beniamin ad prelium processissent. eruperunt
filii beniamin de portis gabaa et occurrentes eis. tan
ta in illos cede baccati sunt. ut decem et octo milia virorum
educentium gladium prosternerent. Quam ob rem omnes filii israel
venerunt in domum dei. et sedentes flebant coram domino. Ie
iunaveruntque illo die usque ad vesperum. et obtulerunt ei
holocausta et pacificas victimas. et super statu suo
interrogaverunt eum. Eo tempore ibi erat archa federis domini. et
phinees filius eleazari filii aaron prepositus domus dei. Con
suluerunt igitur dominum atque dixerunt. Exire ultra debemus ad pugnam
contra filios beniamin fratres nostros an quiescere? Quibus ait dominus.
Ascendite. Cras enim tradam eos in manus vestras. Posueruntque
filii israel insidias per circuitum urbis gabaa. et tertia vice
sicut semel et bis contra beniamin exercitum produxerunt. Sed et
filii beniamin audacter eruperunt de civitate. et fugi
entes adversarios longius persecuti sunt. ita ut vulnerarent
ex eis sicut primo et secundo die. et cederent per duas semi
tas vertentes. quarum una ferebatur in bethlee.
altera in gabaa. atque prosternerent triginta circiter viros.
Putaverunt enim solito more eos cedere. Qui fugam arte
simulantes inierunt consilium ut abstraherent eos de civi
tate. et quasi fugientes ad supradictas semitas perduce
rent. Omnis itaque filii israel surgentes de sedibus suis tetenderunt

runt aciem in loco qui uocabatur baalthamar. Insidi
e quoque que circa urbem erant paulatim se aperire cepe
runt. et ab occidentali urbis parte procedere. Sed et
alia decem milia uirorum de uniuerso israel habitatores
urbis ad certamina prouocabant. Ingrauatumque est bel
lum contra filios beniamin. et non intellexerunt quod
ex omni parte illis instaret interitus. Percussitque eos
dominus in conspectu filiorum israel. et interfecerunt ex eis in illo
die uiginti quinque milia et centum uiros omnes bella
tores et educentes gladium. Filii autem beniamin
cum se inferiores esse uidissent ceperunt fugere. Quod cer
nentes filii israel. dederunt eis ad fugiendum locum
ut ad preparatas insidias deuenirent. quas iuxta urbem
posuerant. Qui cum repente de latibulis surrexissent
et beniamin terga cedentibus darent. ingressi sunt ciuita
tem et percusserunt eam in ore gladii. Signum autem dede
rant filii israel his quos in insidiis collocauerant. ut
postquam urbem cepissent ignem accenderent. ut ascenden
te in altum fumo captam urbem demonstrarent. Quod
cum cernerent filii israel in ipso certamine positi. puta
uerunt enim filii beniamin eos fugere. et instantius
sequebantur cesis de exercitu eorum triginta uiris. et ui
derent quasi columpnam fumi de ciuitate conscendere.
Beniamin quoque aspiciens retro. captam cerneret
ciuitatem et flammas in sublime ferri. qui prius simu
lauerant fugam. uersa facie fortius resistebant. Quod
cum uidissent filii beniamin. in fugam uersi sunt. et ad uiam
deserti ceperunt ire. illuc quoque eos aduersariis persequentibus.
Sed et hii qui urbem succenderant occurrerunt eis. Atque
ita factum est ut ex utraque parte ab hostibus cederentur.
nec erat ulla requies morientium. Ceciderunt
atque prostrati sunt ad orientalem plagam urbis gabaa.
Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti sunt decem et octo milia
uirorum omnes robustissimi bellatores. Quod cum ui
dissent qui remanserant de beniamin. fugerunt in solitu
dinem et pergebant ad petram cuius uocabulum est remmon.
In illa quoque fuga palantes et in diuersa tendentes
occiderunt quinque milia uiros. Et cum ultra tenderent
persecuti sunt eos et interfecerunt etiam alia duo milia. Et
sic factum est ut omnes qui ceciderant de beniamin in diuer
sis locis essent uiginti quinque milia pugnatores ad
bella promptissimi. Omnes qui prius extincti sunt fu
ere sexaginta milia. Remanserunt itaque de omni
numero beniamin qui euadere potuerant et fugere
in solitudinem sexcenti uiri. sederuntque in petra
remmon mensibus quattuor. Regressi autem filii israel om
nes reliquias ciuitatis a uiris usque ad iumenta gladio
percusserunt. Cunctasque urbes et uiculos beniamin
uorax flamma consumpsit. XXI

Iurauerunt quoque filii israel in maspha et dixerunt.
Nullus nostrum dabit filiis beniamin de filiabus
suis uxorem. Veneruntque omnes ad domum dei in sylo et in
conspectu eius sedentes usque ad uesperam. leuauerunt
uocem et magno ululatu ceperunt flere dicentes. Quare
domine deus israel factum est hoc malum in populo tuo. ut hodie
una tribus auferretur ex nobis. Altera autem die dilu
culo consurgentes. extruxerunt altare. Obtuleruntque
ibi holocausta et pacificas uictimas et di
xerunt. Quis non ascendit in exercitu domini de uniuersis
tribubus israel. Grandi enim se iuramento constrinxerant
cum essent in maspha. interfici eos qui defuissent. Duc
tique penitentia filii israel super fratre suo beniamin. ceperunt
dicere. Ablata est una tribus de israel. unde uxores ac
cipient. Omnes enim in commune iurauimus non daturos nos
his filias nostras. Idcirco dixerunt. Quis est de uniuersis
tribubus israel qui non ascendit ad dominum in maspha.
Et ecce inuenti sunt habitatores iabes galaad in illo
exercitu non fuisse. Eo quoque tempore cum essent in sylo nul
lus ex eis ibi repertus est. Miserunt itaque decem mili
a uiros robustissimos. et preceperunt eis. Ite et percuti
te habitatores iabes galaad in ore gladii. tam uxores
quam paruulos eorum. Et hoc erit quod obseruare debebitis. Omne
generis masculini et mulieres que cognouerunt uiros
interficite. uirgines autem reseruate. Inuenteque sunt de
iabes galaad quadringente uirgines que nescierunt ui
ri thorum. et adduxerunt eas ad castra in sylo in terram chana
an. Miseruntque nuntios ad filios beniamin qui
erant in petra remmon. et preceperunt eis ut eas in pa
ce susciperent. Veneruntque filii beniamin in illo tempore.
et date sunt eis uxores de filiabus iabes galaad. Ali
as autem non repererunt quas simili modo traderent. Uni
uersusque israel ualde doluit. et egit penitudinem super in
terfectionem unius tribus ex israel. Dixeruntque maiores na
tu. Quid faciemus reliquis qui non acceperunt uxores. Omnes
in beniamin femine conciderunt. et magna nobis cura ingen
tique studio prouidendum est ne una tribus deleatur ex israel.
Filias enim nostras eis dare non possumus constricti iuramento
et maledictione qua diximus. Maledictus qui dederit de fi
liabus suis uxorem beniamin. Ceperuntque consilium atque
dixerunt. Ecce sollempnitas domini est in sylo anniuersaria
que sita est ad septentrionem urbis bethel et ad orientalem plagam
uie que de bethel tendit ad sicimam et ad meridiem oppidi le
bona. Preceperuntque filiis beniamin atque dixerunt. Ite et
latitate in uineis. Cumque uideritis filias sylo ad du
cendos choros ex more procedere. exite repente de
uineis et rapite ex eis singuli uxores singulas et per
gite in terram beniamin. Cumque uenerint patres ea
rum ac fratres et aduersum uos queri ceperint atque iurga
ri. dicemus eis. Misereamini eorum. non enim rapuerunt eas iu
re bellantium atque uictorum sed rogantibus ut accipe
rent non dedistis. et a uestra parte peccatum est. Feceruntque fi
lii beniamin ut sibi fuerat imperatum. et iuxta numerum suum
rapuerunt sibi de his que ducebant choros uxores sin
gulas. abieruntque in possessionem suam edificantes
urbes et habitantes in eis. Filii quoque israel reuersi sunt per
tribus et familias in tabernacula sua. In diebus illis non
erat rex in israel. sed unusquisque quod sibi rectum uidebatur hoc
faciebat.

Explicit liber iudicum [illegible] in quo continetur et ruth. Incipit liber ruth. I.

In diebus unius iudicis quando iudices preerant: facta
est fames in terra. Abiitque homo de bethleem iuda.
ut peregrinaretur in regione moabitide cum uxore
sua ac duobus liberis. Ipse vocabatur elimelech
uxor eius noemi. e duobus filiis alter maalon.
et alter chelion. ephratei de bethleem iuda.
Ingressique regionem moabitidem. morabantur
ibi. Et mortuus est elimelech maritus noemi:
remansitque ipsa cum filiis. Qui acceperunt uxo
res moabitidas. quarum una vocabatur orpha
et altera ruth. Manseruntque ibi decem annis et am
bo mortui sunt maalon videlicet et chelion. Re
mansitque mulier orbata duobus liberis ac
marito. Et surrexit ut in patriam pergeret. cum
utraque nuru sua de regione moabitide. Au
dierat enim quod respexisset dominus populum suum. et dedis
set eis escas. Egressa est itaque de loco peregrina
tionis sue cum utraque nuru. Et iam in via posita re
vertendi in terram iuda dixit ad eas. Ite in domum
patris vestri. Faciat dominus vobiscum misericordiam sicut fecistis
cum mortuis et mecum. Det vobis invenire requiem
in domibus virorum quos sortiture estis. Et oscu
lata est eas. Que levata voce flere ceperunt. et
dicere. Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respon
dit. Revertimini filie mee. cur venitis mecum?
Num ultra habeo filios in utero meo. ut viros ex me
sperare possitis? Revertimini filie mee. abite.
Iam enim senectute confecta sum. nec apta vin
culo coniugali. Etiam si possem hac nocte concipere et
parere filios. si eos expectare velitis donec crescant
et annos impleant pubertatis. ante eritis vetule quam nuba
tis. Nolite queso filie mee. quia vestra angustia me ma
gis premit. et egressa est manus domini contra me. Elevata
igitur voce rursum flere ceperunt. Orpha osculata
est socrum et reversa est. ruth adhesit socrui sue.
Cui dixit noemi. En reversa est cognata tua ad populum
suum et ad deos suos. vade cum ea. Que respondit. Ne adver
seris mihi ut relinquam te et abeam. quocumque perrexe
ris pergam. Ubi morata fueris. et ego pariter morabor.
Populus tuus populus meus. et deus tuus deus meus. Que te morien
tem terra susceperit. in ea moriar. ibique locum acci
piam sepulture. Hec mihi faciat deus et hec addat. si
non sola mors me et te separaverit. Videns ergo noemi
quod obstinato ruth animo decrevisset secum pergere.
adversari noluit. nec ultra ad suos reditum per
suadere. Profecteque sunt simul. et venerunt in beth
leem. Quibus urbem ingressis velox apud cunctos fa
ma percrebuit. Dicebantque mulieres. Hec est
illa noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id
est pulchram. sed vocate me mara. hoc est amaram.
quia valde me amaritudine replevit omnipotens.
Egressa sum plena. et vacuam reduxit me dominus. Cur igitur
vocatis me noemi. quam humiliavit dominus et afflixit omni
potens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua
de terra peregrinationis sue. ac reversa est in bethleem.
quando primum ordea metebantur. Erat autem vir elime Cap. II.
lech consanguineus homo potens ac magnarum opum
nomine booz. Dixitque ruth moabitidis ad socrum
suam. Si iubes vadam in agrum et colligam spicas que
metentium fugerint manus. ubicumque clementis in me pa
trisfamilias repperero gratiam. Cui illa respondit. Va
de filia mi. Abiit itaque et colligebat spicas post
terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet
dominum nomine booz. qui erat de cognatione elimelech.
Et ecce ipse veniebat de bethleem. dixitque mes
soribus. Dominus vobiscum. Qui responderunt ei. Benedicat tibi
dominus. Dixitque booz iuveni qui messoribus preerat. Cuius est
hec puella? Qui respondit. Hec est moabitis que venit
cum noemi de regione moabitide. et rogavit ut spi
cas colligeret remanentes. sequens messorum vesti
gia. et de mane usque nunc stat in agro. et ne ad mo
mentum quidem domum reversa est. Et ait booz ad ruth.
Audi filia. Ne vadas ad colligendum in alterum agrum.
nec recedas ab hoc loco. sed iungere puellis meis. et
ubi messuerint sequere. Mandavi enim pueris meis
ut nemo tibi molestus sit. Sed etiam si sitieris. vade
ad sarcinulas. et bibe aquas. de quibus et pueri bibunt.
Que cadens in faciem suam et adorans super terram dixit
ad eum. Unde mihi hoc ut invenirem gratiam ante oculos tu
os. et nosse me dignareris peregrinam mulierem? Cui
ille respondit. Nuntiata sunt mihi omnia que feceris socru
i tue. post mortem viri tui. et quod reliqueris parentes
tuos et terram in qua nata es. et veneris ad populum quem
antea nesciebas. Reddat tibi dominus pro opere tuo. et ple
nam mercedem recipias a domino deo israel ad quem venisti.
et sub cuius confugisti alas. Que ait. Inveni gratiam
ante oculos tuos domine mi. qui consolatus es me et
locutus ad cor ancille tue. que non sum similis unius
puellarum tuarum. Dixitque ad eam booz. Quando hora ve
scendi fuerit. veni huc et comede panem. et intingue
buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus.
et congessit polentam sibi. Comeditque et saturata
est. et tulit reliquias. Atque inde surrexit ut spicas ex
more colligeret. Precepit autem booz pueris suis di
cens. Etiam si vobiscum metere voluerit. ne prohibeatis
eam. et de vestris quoque manipulis proicite de industria
et remanere permittite. ut absque rubore colligat.
et colligentem nemo corripiat. Collegit ergo in agro us
que ad vesperum. et que collegerat virga cedens et excu
tiens. invenit ordei quasi ephi mensuram. id est tres modi
os. Quos portans reversa est in civitatem. et ostendit
socrui sue. Insuper protulit et dedit ei de reliquiis
cibi sui quo saturata fuerat. Dixitque ei socrus.
Ubi hodie collegisti et ubi fecisti opus? Sit bene
dictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem
esset operata. et nomen dixit viri quod booz vocaretur.

Cui respondit noemi. Benedictus sit a domino, quoniam eandem gratiam quam prebuerat uiuis, seruauit et mortuis. Rursumque, propinquus noster ait est homo. Et ruth. Hoc quoque inquit precepit michi, ut tam diu messoribus eius iungerer, donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus. Melius est filia mi ut cum puellis eius exeas ad metendum, ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque puellis booz, et tam diu cum eis messuit, donec ordea et triticum in horreis conderentur.

Hinc Caput III.

Postquam autem reuersa est ad socrum suam, audiuit ab ea. Filia mi, queram tibi requiem, et prouidebo ut bene sit tibi. Booz iste cuius puellis in agro iuncta es propinquus est noster, et hac nocte aream ordei uentilat. Laua igitur et ungere, et induere cultioribus uestimentis, ac descende in aream. Non te uideat homo donec esum potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum, nota locum in quo dormiat. Uenies que et discooperies pallium quo operitur a parte pedum, et proicies te et ibi iacebis. Ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Que respondit. Quicquid preceperis faciam. Descenditque in aream et fecit omnia que sibi imperauerat socrus. Cumque comedisset booz et bibisset, et factus esset hylarior, issetque ad dormiendum iuxta aceruum manipulorum, uenit abscondite, et discooperto a pedibus eius pallio se proiecit. Et ecce nocte iam media expauit homo, et conturbatus est, uiditque mulierem iacentem ad pedes suos, et ait illi. Quis es? Illaque respondit. Ego sum ruth ancilla tua. Expande pallium tuum super famulam tuam, quia propinquus es. Et ille. Benedicta inquit es a domino filia, et priorem misericordiam posteriore superasti, quia non es secuta iuuenes pauperes siue diuites. Noli ergo metuere, sed quicquid dixeris michi faciam tibi. Scit enim omnis populus qui habitat intra portas urbis mee, mulierem te esse uirtutis. Nec abnuo me propinquum, sed est alius me propinquior. Quiesce hac nocte, et facto mane, si te uoluerit propinquitatis iure retinere, bene res acta est. Sin autem ille noluerit, ego te absque ulla dubitatione suscipiam, uiuit dominus. Dormi usque mane. Dormiuit itaque ad pedes eius usque ad noctis abscessionem. Surrexitque antequam homines se cognoscerent mutuo, et dixit booz. Caue ne quis nouerit quod huc ueneris. Et rursum. Expande inquit palliolum tuum quo operiris, et tene utraque manu. Qua extendente et tenente, mensus est sex modios ordei, et posuit super eam. Que portans ingressa est ciuitatem, et uenit ad socrum suam. Que dixit ei. Quid egisti filia? Narrauitque ei omnia que sibi fecisset homo, et ait. Ecce sex modios ordei dedit michi, et ait. Nolo uacuam te reuerti ad socrum tuam. Dixitque noemi. Expecta filia donec uideamus quem res exitum habeat. Neque enim cessabit homo nisi compleuerit quod locutus est.

Hinc Cap. IIII.

Ascendit ergo booz ad portam et sedit ibi. Cumque uidisset propinquum preterire de quo prius sermo habitus est, dixit ad eum. Declina paulisper et sede hic, uocans eum nomine suo. Qui diuertit et sedit. Tollens autem booz decem uiros de senioribus ciuitatis, dixit ad eos. Sedete hic. Quibus residentibus locutus est ad propinquum. Partem agri fratris nostri elimelech uendit noemi, que reuersa est de regione moabitide. Quod audire te uolui, et tibi dicere coram cunctis sedentibus et maioribus natu de populo meo. Si uis possidere iure propinquitatis, eme et posside. Sin autem tibi displicet, hoc ipsum indica michi, ut sciam quid facere debeam. Nullus est enim propinquus excepto te qui prior es, et me qui secundus sum. At ille respondit. Ego agrum emam. Cui dixit booz. Quando emeris agrum de manu mulieris, ruth quoque moabitidem que uxor defuncti fuit debes accipere, ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua. Qui respondit. Cedo iure propinquitatis, neque enim posteritatem familie mee delere debeo. Tu meo utere priuilegio, quo me libenter carere profiteor. Hic autem erat mos antiquitus in israel inter propinquos, et si quando alter alteri suo iure cedebat, ut esset firma concessio, soluebat homo calciamentum suum et dabat proximo suo. Hoc erat testimonium cessionis in israel. Dixit ergo propinquus booz. Tolle calciamentum. Quod statim soluit de pede suo. At ille maioribus natu et uniuerso populo. Testes inquit uos estis hodie, quod possederim omnia que fuerunt elimelech et chelion et maalon, tradente noemi, et ruth moabitidem uxorem maalon in coniugium sumpserim, ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua, ne uocabulum eius de familia sua ac fratribus et populo deleatur. Uos inquam huius rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat in porta et maiores natu. Nos testes sumus. Faciat dominus hanc mulierem que ingreditur domum tuam, sicut rachel et liam que edificauerunt domum israel, ut sit exemplum uirtutis in ephrata, et habeat celebre nomen in bethleem. Fiatque domus tua sicut domus phares quem thamar peperit iude, de semine quod dederit dominus tibi ex hac puella. Tulit itaque booz ruth, et accepit uxorem. Ingressusque est ad eam, et dedit illi dominus ut conciperet et pareret filium. Dixeruntque mulieres ad noemi. Benedictus dominus qui non est passus ut deficeret successor familie tue, et uocaretur nomen eius in israel. Et habeas qui consoletur animam tuam et enutriat senectutem. De nuru enim tua natus est que te diligit, et multo tibi est melior quam si septem haberes filios. Susceptumque noemi puerum posuit in sinu suo, et nutricis ac gerule officio fungebatur. Uicine autem mulieres congratulantes ei et dicentes. Natus est filius noemi, uocauerunt nomen eius obed. Hic est pater ysai patris dauid. He sunt generationes phares. Phares genuit esrom. Esrom genuit aram. Aram genuit aminadab. Aminadab genuit naason. Naason genuit salmon. Salmon genuit booz. Booz genuit obed. Obed genuit ysai. Ysai genuit dauid regem.

Explicit ruth.

Incipit prologus in libro regum.

Viginti et duas litteras esse apud hebreos, syrorum quoque et chaldeorum lingua testatur, que hebree magna ex parte confinis est. Nam et ipsi viginti duo elementa habent eodem sono, sed diversis caracteribus annotantur. Samaritani etiam pentateucum moysi totidem litteris scriptitant, figuris tantum et apicibus discrepantes. Certumque est esdram scribam legisque doctorem post captam ierosolimam et instaurationem templi sub zorobabel alias litteras repperisse quibus nunc utimur, cum ad illud usque tempus idem samaritanorum et hebreorum caracteres fuerint. In libro quoque numerorum hec eadem supputatio sub levitarum ac sacerdotum censu mistice ostenditur. Et nomen domini tetragrammaton in quibusdam grecis voluminibus usque hodie antiquis expressum litteris invenimus. Sed et psalmi tricesimus sextus et centesimus decimus et centesimus undecimus et centesimus octavus decimus et centesimus quadragesimus quartus quanquam diverso scribantur metro, tamen eiusdem numeri texuntur alphabeto. Et hyeremie lamentationes et oratio eius, salomonis quoque in fine proverbia ab eo loco in quo ait: Mulierem fortem quis inveniet, per istem alfabetos vel incisiones supputantur. Porro quinque littere duplices apud hebreos sunt: Caph, Mem, Nun, Phe, Sade. Aliter enim per has scribunt principia medietatesque verborum, aliter fines. Unde et a plerisque quinque libri duplices estimantur: Samuhel, Malachim, Dabreiamin, Esdras, Hyeremias cum cynoth, id est lamentationibus suis. Quomodo igitur viginti duo elementa sunt per que scribimus hebraice omne quod loquimur, et eorum initiis vox humana comprehenditur, ita viginti duo volumina supputantur, quibus quasi litteris et exordiis in dei doctrina tenera adhuc et lactens viri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur bresith, quem nos genesim dicimus. Secundus elesmoth, qui exodus appellatur. Tercius vaiecra, id est leviticus. Quartus vaiedaber, quem numeros vocamus. Quintus addabarim, qui deuteronomium prenotatur. Hii sunt quinque libri moysi, quos proprie thorath, id est legem appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt, et incipiunt ab ihesu filio nave, qui apud eos iosue bennum dicitur. Deinde subtexunt sophtim, id est iudicum librum, et in eundem compingunt ruth, quia in diebus iudicum facta narratur hystoria. Tercius sequitur samuhel, quem nos regnorum primum et secundum dicimus. Quartus malachim, id est regum, qui tercio et quarto regnorum volumine continetur. Meliusque multo est malachim id est regum quam malachot id est regnorum dicere. Non enim multarum gentium regna describit, sed unius israhelitici populi, qui tribubus duodecim continetur. Quintus est ysaias. Sextus hyeremias. Septimus ezechihel.

Octavus liber duodecim prophetarum, qui apud illos vocatur thareasra. Tercius ordo agiographa possidet. Et primus liber incipit ab iob. Secundus a david, quem quinque incisionibus et uno psalmorum volumine comprehendunt. Tercius est salomon, tres libros habens: proverbia, que illi parabolas, id est masloth appellant. Quartus ecclesiasten, id est accoeleth. Et quintum canticum canticorum, quem titulo syrasirim prenotant. Sextus est danihel. Septimus dabreiamin, id est verba dierum, quod significantius cronicon totius divine hystorie possumus appellare. Qui liber apud nos paralipomenon primus et secundus scribitur. Octavus esdras, qui et ipse similiter apud grecos et latinos in duos libros divisus est. Nonus hester. Atque ita fiunt pariter veteris legis libri viginti duo, id est moysi quinque, prophetarum octo, agiographorum novem. Quanquam nonnulli ruth et cynoth inter agiographa scriptitent et libros hos in suo putent numero supputandos, ac per hoc esse priscae legis libros viginti quattuor, quos sub numero viginti quattuor seniorum apocalipsis iohannis inducit adorantes agnum et coronas suas prostratis vultibus offerentes, stantibus coram quattuor animalibus oculis retro et ante, id est in preteritum et in futurum, et indefessa voce clamantibus: Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens, qui erat et qui est et qui futurus est. Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo vertimus in latinum convenire potest, ut scire valeamus quicquid extra hos est inter apocrifa esse ponendum. Igitur sapientia, que vulgo salomonis inscribitur, et iesu filii syrach liber, et iudith et tobias et pastor non sunt in canone. Machabeorum primum librum hebraicum repperi. Secundus grecus est, quod ex ipsa phrasi probari potest. Que cum ita se habeant, obsecro te lector ne laborem meum reprehensionem estimes antiquorum. In tabernaculo dei offert unusquisque quod potest. Alii aurum et argentum et lapides preciosos, alii byssum et purpuram et coccum offerunt et iacinctum. Nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Unde et tota illa tabernaculi pulchritudo et per singulas species ecclesie presentis futureque distinctio pellibus tegitur et ciliciis, ardoremque solis et iniuriam ymbrium ea que viliora sunt prohibent. Lege ergo primum samuhel et malachim meum, meum inquam meum. Quicquid enim crebrius vertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas, vel interpretem me estimato si gratus es, vel paraphrasten si ingratus, quanquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica veritate. Certe si incre-

dulus es, lege grecos codices et latinos, et confer cum his opusculis, et ubicumque videris inter se discrepare, interroga quemlibet hebreorum cui magis accommodare debeas fidem; et si nostra firmaverit, puto quod eum non estimes coniectorem, ut in eodem loco mecum similiter divinaret. Sed et vos famulas Christi rogo, que discumbentis domini preciosissimo fidei myrre ungitis caput, que nequaquam salvatorem queritis in sepulcro, quibus iam ad patrem Christus ascendit, ut contra latrantes canes qui adversum me rabido ore deseviunt et circumeunt civitatem, atque in eo se doctos arbitrantur si aliis detrahant, orationum vestrarum clipeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam, illius semper sententie recordabor: Dixi custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis. Explicit prologus. Incipit liber

I regum primus.

Fuit vir unus de Ramathaim Sophim de monte Ephraim, et nomen eius Helchana filius Hieroboam filius Helyu filius Thau filius Suph, Efrateus; et habuit duas uxores, nomen uni Anna et nomen secunde Fenenna. Fueruntque Fenenne filii, Anne autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus ut adoraret et sacrificaret domino exercituum in Sylo. Erant autem ibi duo filii Heli, Ophni et Finees, sacerdotes domini. Venit ergo dies et immolavit Helchana, deditque Fenenne uxori sue et cunctis filiis eius et filiabus partes; Anne autem dedit partem unam tristis, quia Annam diligebat. Dominus autem concluserat vulvam eius. Affligebat quoque eam emula eius et vehementer angebat, intantum ut exprobraret quod dominus conclusisset vulvam eius. Sicque faciebat per singulos annos, cum redeunte tempore ascenderent templum domini, et sic provocabat eam. Porro illa flebat et non capiebat cibum. Dixit ergo ei Helchana vir suus: Anna, cur fles, et quare non comedis? Et quare obre affligitur cor tuum? Numquid non ego melior tibi sum quam decem filii? Surrexit autem Anna postquam comederat in Sylo et biberat. Et Hely sacerdote sedente super sellam ante postem templi domini, cum esset Anna amaro animo, oravit dominum flens largiter, et votum vovit dicens: Domine exercituum, si respiciens videris afflictionem famule tue, et recordatus mei fueris, nec oblitus ancille tue, d-

derisque puer tue sexum virilem, dabo eum domino omnibus diebus vite eius, et novacula non ascendet super caput eius. Factum est autem cum illa multiplicaret preces coram domino, ut Hely observaret os eius. Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur, et vox penitus non audiebatur. Estimavit ergo eam Heli temulentam, dixitque ei: Usquequo ebria eris? Digere paulisper vinum quo mades. Respondens Anna: Nequaquam, inquit, domine mi, nam mulier infelix nimis ego sum, vinumque et omne quod inebriare potest non bibi, sed effudi animam meam in conspectu domini. Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus Belial, quia ex multitudine doloris et meroris mei locuta sum usque in presens. Tunc Heli ait ei: Vade in pace, et Deus Israel det tibi petitionem quam rogasti eum. Et illa dixit: Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam et comedit et bibit, vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati. Et surrexerunt mane et adoraverunt coram domino, reversique sunt et venerunt in domum suam Ramatha. Cognovit autem Helchana Annam uxorem suam, et recordatus est eius dominus. Et factum est post circulum dierum concepit Anna et peperit filium, vocavitque nomen eius Samuhel, eo quod a domino postulasset eum. Ascendit autem vir eius Helchana et omnis domus eius, ut immolaret domino hostiam sollempnem et votum suum. Et Anna non ascendit; dixit enim viro suo: Non vadam donec ablactetur infans et ducam eum, et appareat ante conspectum domini et maneat ibi iugiter. Et ait ei Helchana vir suus: Fac quod bonum tibi videtur, et mane donec ablactes eum; precorque ut impleat dominus verbum suum. Mansit ergo mulier et lactavit filium suum, donec amoveret eum a lacte. Et adduxit eum secum postquam ablactaverat in vitulis tribus et tribus modiis farine et amphora vini, et adduxit eum ad domum domini in Sylo. Puer autem erat adhuc infantulus. Et immolaverunt vitulum, et obtulerunt puerum Hely. Et ait Anna: Obsecro mi domine, vivit anima tua, ego sum mulier illa que steti coram te hic orans dominum. Pro puero isto oravi, et dedit mihi dominus petitionem meam quam postulavi eum. Idcirco et ego commodavi eum domino cunctis diebus quibus fuerit accommodatus domino. Et adoraverunt ibi dominum. Et oravit Anna et dixit:

II

Exultavit cor meum in domino, et exaltatum est cornu meum in deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos, quia letata sum in salutari tuo. Non est sanctus ut est dominus, neque enim est alius extra te, et non est fortis sicut deus noster. Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes; recedant vetera de ore vestro, quia deus scientiarum dominus est, et ipsi preparantur cogitationes. Arcus fortium superatus est, et infirmi accincti sunt robore. Repleti prius pro panibus se locaverunt, et famelici saturati sunt, do-

comedisset booz et bibisset et factus esset
ad dormiendum iuxta acervum manip
dite et discooperto a pedibus eius pal
ecce nocte iam media expavit
et conturbatus mulierem iacentem ad
illi: Que es? Illaque respondit: Ego
la tua; expande pallium tuum super
propinquus es. Et ille: Benedicta
filia, et priorem misericordiam posteriore supe
iuvenes pauperes sive divites
re, sed quicquid dixeris mihi faciam tibi
bitat intra portas urbis mee

nec sterilis peperit plurimos, et que multos habebat filios infirmata est. Dominus mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit. Dominus pauperem facit et ditat, humiliat et sublevat. Suscitat de pulvere egenum, et de stercore erigit pauperem, ut sedeat cum principibus et solium glorie teneat. Domini enim sunt cardines terre, et posuit super eos orbem. Pedes sanctorum suorum servabit, et impii in tenebris conticescent, quia non in fortitudine sua roborabitur vir. Dominum formidabunt adversarii eius, et super ipsos in celis tonabit. Dominus iudicabit fines terre, et dabit imperium regi suo, et sublimabit cornu christi sui. Et abiit Helcana Ramatha in domum suam; puer autem erat minister in conspectu Domini ante faciem Heli sacerdotis. Porro filii Heli filii Belial, nescientes Dominum, neque officium sacerdotum ad populum; sed quicumque immolasset victimam, veniebat puer sacerdotis dum coquerentur carnes, et habebat fuscinulam tridentem in manu sua, et mittebat eam in lebetem vel in caldariam aut in ollam sive in cacabum, et omne quod levabat fuscinula tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant universo Israheli venientium in Sylo. Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer sacerdotis et dicebat immolanti: Da mihi carnem ut coquam sacerdoti; non enim accipiam a te carnem coctam sed crudam. Dicebatque illi immolans: Incendatur primum iuxta morem hodie adeps, et tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens aiebat ei: Nequaquam, nunc enim dabis, alioquin tollam vi. Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino, quia detrahebant homines sacrificio Domini. Samuhel autem ministrabat ante faciem Domini, puer accinctus ephoth lineo. Et tunicam parvam faciebat ei mater sua, quam afferebat statutis diebus, ascendens cum viro suo ut immolaret hostiam sollempnem et votum suum. Et benedixit Heli Helcane et uxori eius, dixitque ei: Reddat tibi Dominus semen de muliere hac, pro feneore quod commodasti Domino. Et abierunt in locum suum. Visitavit ergo Dominus Annam, et concepit et peperit tres filios et duas filias; et magnificatus est puer Samuhel apud Dominum. Hely autem erat senex valde, et audivit omnia que faciebant filii sui universo Israheli, et quomodo dormiebant cum mulieribus que observabant ad ostium tabernaculi, et dixit eis: Quare facitis res huiuscemodi quas ego audio, res pessimas ab omni populo? Nolite filii mei, non est enim bona fama quam ego audio, ut transgredi faciatis populum Domini. Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus; si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? Et non audierunt vocem patris sui, quia voluit Dominus occidere eos. Puer autem Samuhel proficiebat atque crescebat, et placebat tam Domino quam hominibus. Venit autem vir Dei ad Hely et ait ad eum: Hec dicit Dominus: Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui cum esset in Egypto in domo Pharaonis, et elegi eum ex omnibus tribubus Israhel mihi in sacerdotem, ut ascenderet ad altare meum et adoleret mihi incensum, et portaret ephoth coram me? Et dedi domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum Israhel. Quare calce abicitis victimam meam et munera mea que precepi ut offerrentur in templo, et magis honorasti filios tuos quam me, ut comederetis primitias omnis sacrificii Israhel populi mei? Propterea ait Dominus Deus Israhel: Loquens locutus sum ut domus tua et domus patris tui ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc a me, sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contempnunt me erunt ignobiles. Ecce dies veniunt, et precidam brachium tuum et brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua. Et videbis emulum tuum in templo in universis prosperis Israhel, et non erit senex in domo tua omnibus diebus. Verumptamen non auferam penitus virum ex te ab altari meo, sed ut deficiant oculi tui et tabescat anima tua; et pars magna domus tue morietur cum ad virilem etatem pervenerit. Hoc autem erit tibi signum quod venturum est duobus filiis tuis Ophni et Phinees: In die una morientur ambo. Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum et animam meam faciat, et edificabo ei domum fidelem, et ambulabit coram christo meo cunctis diebus. Futurum est autem ut quicumque remanserit in domo tua veniat ut oretur pro eo, et offerat nummum argenteum et tortam panis, et dicat: Dimitte me, obsecro, ad unam partem sacerdotalem ut comedam buccellam panis.

III

Puer autem Samuhel ministrabat Domino coram Hely, et sermo Domini erat preciosus in diebus illis; non erat visio manifesta. Factum est ergo in die quadam, Hely iacebat in loco suo, et oculi eius caligaverant, nec poterat videre lucernam Domini antequam extingueretur. Samuhel autem dormiebat in templo Domini, ubi erat archa Dei. Et vocavit Dominus Samuhel. Qui respondens ait: Ecce ego. Et cucurrit ad Hely et dixit ei: Ecce ego, vocasti enim me. Qui dixit: Non vocavi te, revertere et dormi. Et abiit et dormivit. Et adiecit Dominus rursum vocare Samuhel. Consurgensque Samuhel abiit ad Hely et dixit ei: Ecce ego, quia vocasti me. Qui respondit: Non vocavi te fili mi, revertere et dormi. Porro Samuhel necdum sciebat Dominum, neque revelatus fuerat ei sermo Domini. Et adiecit Dominus et vocavit adhuc Samuhel tertio. Qui consurgens abiit ad Hely et dixit: Ecce ego, quia vocasti me. Intellexit igitur Hely quia Dominus vocaret puerum, et ait ad Samuhel: Vade et dormi. Et si deinceps vocaverit

uit te: dices ei. Loquere domine, quia audit servus tuus. Abiit ergo samuhel et dormivit in loco suo. Et venit dominus et stetit, et vocavit sicut vocaverat secundo. Samuhel samuhel. Et ait samuhel. Loquere domine, quia audit servus tuus. Et dixit dominus ad samuhel. Ecce ego facio verbum in israhel, quod quicumque audierit, tinnient ambe aures eius. In die illo suscitabo adversum hely omnia que locutus sum super domum eius. Incipiam et complebo. Predixi enim ei quod iudicaturus essem domum eius usque in eternum propter iniquitatem, eo quod noverat indigne agere filios suos, et non corripuerit eos. Ideo iuravi domui hely quod non expietur iniquitas domus eius victimis et muneribus usque in eternum. Dormivit autem samuhel usque mane, aperuitque hostia domus domini. Et samuhel timebat indicare visionem heli. Vocavit ergo heli samuhelem et dixit. Samuhel fili mi. Qui respondens ait: Presto sum. Et interrogavit eum. Quis est sermo quem locutus est dominus ad te? Oro te ne celaveris me. Hec faciat tibi deus et hec addat, si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis que dicta sunt tibi. Indicavit itaque ei samuhel universos sermones, et non abscondit ab eo. Et ille respondit: Dominus est. Quod bonum est in oculis suis faciat. Crevit autem samuhel et dominus erat cum eo, et non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. Et cognovit universus israhel a dan usque bersabee, quod fidelis samuhel propheta esset domini. Et addidit dominus ut appareret in silo, quoniam revelatus fuerat dominus samuheli in sylo iuxta verbum domini. Et evenit sermo samuhel universo israhel. Et factum est in diebus illis convenerunt philistiim in pugnam.

IIII

Egressus est namque israhel obviam philistiim in prelium, et castrametatus est iuxta lapidem adiutorii. Porro philistiim venerunt in afeth et instruxerunt aciem contra israhel. Inito autem certamine terga vertit israhel philisteis, et cesa sunt in illo certamine passim per agros quasi quattuor milia virorum. Et reversus est populus ad castra. Dixeruntque maiores natu de israhel: Quare percussit nos hodie dominus coram philistiim? Afferamus ad nos de sylo archam federis domini, et veniat in medio nostri, ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum. Misit ergo populus in sylo et tulerunt inde archam federis domini exercituum sedentis super cherubin. Erantque duo filii hely cum archa federis domini, ophni et finees. Cumque venisset archa federis domini in castra, vociferatus est omnis israhel clamore grandi et personuit terra. Et audierunt philistiim vocem clamoris dixeruntque: Quenam est hec vox clamoris magni in castris hebreorum? Et cognoverunt quod archa domini venisset in castra. Timueruntque philistiim dicentes: Venit deus in castra. Et ingemuerunt dicentes: Ve nobis, non enim fuit tanta exultatio heri et nudiustertius. Ve nobis. Quis nos salvabit de manu deorum sublimium istorum? Hii sunt dii qui percusserunt egyptum omni plaga in deserto. Confortamini et estote viri philistiim, ne serviatis hebreis sicut illi servierunt nobis. Confortamini et bellate. Pugnaverunt ergo philistiim, et cesus est israhel et fugit unusquisque in tabernaculum suum, et facta est plaga magna nimis. Et ceciderunt de israhel triginta milia peditum. Et archa dei capta est. Duo quoque filii hely mortui sunt, ophni et phinees. Currens autem vir de beniamin ex acie venit in sylo in die illo, scissa veste et conspersus pulvere caput. Cumque ille venisset, heli sedebat super sellam contra viam expectans. Erat enim cor eius pavens pro archa domini. Vir autem ille postquam ingressus est, nuntiavit urbi, et ululavit omnis civitas. Et audivit heli sonitum clamoris, dixitque: Quis est hic sonitus clamoris tumultus huius? At ille festinavit et venit et nuntiavit hely. Hely autem erat nonaginta et octo annorum, et oculi eius caligaverant et videre non poterat. Et dixit ad hely: Ego sum qui veni de prelio, et ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum est fili mi? Respondens autem ille qui nuntiabat ei: Fugit inquit israhel coram philistiim, et ruina magna facta est in populo. Insuper et duo filii tui mortui sunt, ophni et phinees, et archa dei capta est. Cumque ille nominasset archam dei, cecidit de sella retrorsum iuxta ostium, et fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir et grandevus. Et ipse iudicavit israhel quadraginta annis. Nurus autem eius uxor finees pregnans erat, vicinaque partui. Et audito nuntio quod capta esset archa dei et mortuus esset socer suus et vir eius, incurvavit se et peperit. Irruerant enim in eam dolores subiti. In ipso autem momento mortis eius dixerunt ei que stabant circa eam: Ne timeas, quia filium peperisti. Que non respondit eis, neque animadvertit. Et vocavit puerum hiachabod dicens: Translata est gloria dei de israhel, quia capta est archa dei, et pro socero suo et pro viro suo. Et ait: Translata est gloria dei ab israhel eo quod capta esset archa dei. Philistiim

V

Philistiim autem tulerunt archam dei, et asportaverunt eam a lapide adiutorii in azotum. Tuleruntque philistiim archam dei et intulerunt eam in templum dagon, et statuerunt eam iuxta dagon. Cumque surrexissent diluculo azotii altero die, ecce dagon iacebat pronus in terra ante archam domini. Et tulerunt dagon et restituerunt eum in locum suum. Rursumque mane die altero consurgentes, invenerunt dagon iacentem super faciem suam in terra coram domini archa. Caput autem dagon et due palme manuum eius abscisse erant super limen. Porro dagon truncus solus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes dagon et omnes qui ingrediuntur templum eius super limen dagon in azoto usque in hodiernum diem. Aggravata est autem manus domini super azotios, et demolitus est eos, et ebullierunt ville et agri in medio regionis

illius. et nati sunt mures et facta est confusio mortis magne
in civitate. Et percussit in secessiori parte natium Azotum
et fines eius. Percussit eos passione quam greci syringium vo
cant. Videntes autem viri Azoti huiuscemodi pla
gam dixerunt. Non maneat archa dei Israel apud nos.
quoniam manus eius dura est super nos et super Dagon deum no
strum. Et mittentes congregaverunt omnes satrapas phi
listinorum ad se et dixerunt. Quid faciemus de archa
dei Israel? Responderuntque Gethei. Circumducatur archa dei
Israel. Et circumduxerunt archam dei Israel. Illis autem circumducen
tibus eam fiebat manus domini per singulas civita
tes interfectionis magne nimis. et percutiebat viros
uniuscuiusque civitatis a parvo usque ad maiorem. et com
putrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque
Gethei consilium et fecerunt sibi sedes pellicias. Mise
runt ergo archam dei in Accharon. Cumque venisset archa dei
in Accharon. exclamaverunt Accharonite dicentes.
Adduxerunt ad nos archam dei Israel ut interficiat
nos et populum nostrum. Miserunt itaque et congregaverunt omnes
satrapas phylistinorum. Qui dixerunt. Dimittite
archam dei Israel et revertatur in locum suum et non interficiat
nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis in sin
gulis urbibus. et gravissima manus domini valde. Viri
quoque qui mortui non fuerant percutiebantur in secessiori
parte natium. et ascendebat ululatus uniuscuiusque ci
vitatis in celum.

VI

Fuit ergo archa domini in regione phylistinorum septem
mensibus. Et vocaverunt philistiim sacerdotes et di
vinos dicentes. Quid faciemus de archa domini? Indi
cate nobis quomodo remittamus eam in locum suum.
Qui dixerunt. Si remittitis archam dei Israel nolite
remittere eam vacuam. sed quod debetis reddite ei pro pec
cato. et tunc curabimini. et scietis quare non recedat ma
nus eius a vobis. Qui dixerunt. Quid est quod pro delicto reddere de
beamus ei? Responderuntque illi. Iuxta numerum provin
ciarum philistinorum quinque anos aureos facietis.
et quinque mures aureos. quia plaga una fuit omnibus
vobis et satrapis vestris. Facietisque similitudinem
anorum vestrorum. et similitudinem murium qui demoli
ti sunt terram. et dabitis deo Israel gloriam. si forte ele
vet manum suam a vobis et a diis vestris. et a terra vestra.
Quare gravatis corda vestra. sicut adgravavit egyptus et pha
rao cor suum? Nonne postquam percussit eum tunc de
misit eos et abierunt? Nunc ergo arripite et fa
cite plaustrum unum novum. et duas vaccas fetas
quibus non est impositum iugum iungite in plaustro. et
recludite vitulos earum domi. Tolletisque archam
dei et ponetis in plaustro. et vasa aurea que solvetis
ei pro delicto ponetis in capsellam ad latus eius. et di
mittite eam ut vadat. et aspicietis. Et siquidem
per viam finium suorum ascenderit contra Bethsamis.
ipse fecit nobis malum hoc grande. Sin autem minime.
sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos. sed
casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo. Et tollentes
duas vaccas que lactabant vitulos. iunxerunt ad
plaustrum. vitulosque earum concluserunt domi. Et in
posuerunt archam dei super plaustrum novum et cap
sellam que habebat mures aureos et similitudines
anorum. Ibant autem in directum vacce per viam que ducit
Bethsamis. et itinere uno gradiebantur pergentes
et mugientes. et non declinabant neque ad dexteram
neque ad sinistram. Sed et satrape phylistinorum seque
bantur usque ad terminos Bethsamis. Porro Bethsa
mite metebant triticum in valle. et elevantes oculos
viderunt archam. et gavisi sunt cum vidissent. Et plaustrum
venit in agrum Iosue Bethsamite. et stetit ibi. Erat
autem ibi lapis magnus. et conciderunt ligna plaustri. vac
casque imposuerunt super ea holocaustum domino. Le
vite autem deposuerunt archam dei. et capsellam que erat
iuxta eam in qua erant vasa aurea. et posuerunt super
lapidem grandem. Viri autem Bethsamite obtule
runt holocausta. et immolaverunt victimas in die
illa domino. Et quinque satrape phylistinorum vi
derunt. et reversi sunt in Accharon in die illa. Hii sunt
autem ani aurei quos reddiderunt phylistiim pro
delicto domino. Azotus unum. Gaza unum. Ascalon
unum. Geth unum. Accharon unum. Et mures
aureos secundum numerum urbium philistiim quinque
provinciarum. ab urbe murata usque ad villam
que erat absque muro. et usque ad Abel magnum.
super quem posuerunt archam domini que erat usque in illa
die in agro Iosue Bethsamitis. Percussit autem de
viris Bethsamitibus eo quod vidissent archam domini.
et percussit de populo septuaginta viros et quinquaginta
milia plebis. Luxitque populus eo quod percussisset dominus
plebem plaga magna. Et dixerunt viri Bethsamite.
Quis poterit stare in conspectu domini dei sancti huius? et
ad quem ascendet a nobis? Miseruntque nuntios ad
habitatores Cariathiarim dicentes. Redu
xerunt philistiim archam domini. descendite et ad
ducite eam ad vos.

VII

Venerunt ergo viri Cariathiarim et duxerunt archam
domini. et intulerunt eam in domum Aminadab in Gabaa.
Eleazarum autem filium eius sanctificaverunt ut custodiret
archam domini. Et factum est ex qua die mansit archa domini in
Cariathiarim. multiplicati sunt dies. Erat quippe
iam annus vicesimus. et requievit omnis domus Israel post
dominum. Ait autem Samuhel ad universam domum Israel
dicens. Si in toto corde vestro revertimini ad dominum.
auferte deos alienos de medio vestri et Astaroth.
et preparate corda vestra domino. et servite illi soli. et
eruet vos de manu philistiim. Abstulerunt ergo
filii Israel Baalim et Astaroth. et servierunt domino so
li. Dixit autem Samuhel. Congregate universum Israel
in Masphath. ut orem pro vobis dominum. Et conve
nerunt in Masphath. hauseruntque aquam et effuderunt
in conspectu domini. et ieiunaverunt in die illa atque dixerunt.
Tibi peccavimus domine. Iudicavitque Samuhel

filios israhel in masphath. et audierunt phi
listiim quod congregati essent filii israhel in masphath
et ascenderunt satrape philistinorum ad israhel.
Quod cum audissent filii israhel: timuerunt a facie phi
listinorum. Dixeruntque ad samuhelem. Ne cesses
pro nobis clamare ad dominum deum nostrum: ut salvet
nos de manu philistinorum. Tulit autem samuhel
agnum lactentem unum. et obtulit illum in holo
caustum integrum domino. et clamavit samuhel ad
dominum pro israhel. et exaudivit eum dominus. Factum est autem cum sa
muhel offerret holocaustum: philistei inire
prelium contra israhel. Intonuit autem dominus fragore magno
in die illa super philistiim. et terruit eos. et cesi
sunt a filiis israhel. Egressique viri israhel de masphath
persecuti sunt philisteos. et percusserunt eos usque ad locum
qui erat subter bethchar. Tulit autem samuhel la
pidem unum. et posuit eum inter masphath et inter
sen. et vocavit nomen loci illius: lapis adiutorii.
dixitque. Hucusque auxiliatus est nobis dominus. Et hu
miliati sunt philistiim. nec apposuerunt ultra
ut venirent in terminos israhel. Facta est itaque manus
domini super philisteos cunctis diebus samuhelis.
et reddite sunt urbes quas tulerant philistiim ab
israhel israheli. ab accharon usque geth. et terminos
suos liberavit israhel de manu philistinorum. eratque
pax inter israhel et amorreum. Iudicabat quoque
samuhel israhel cunctis diebus vite sue. et ibat per
singulos annos circuiens bethel. et galgalis. et
masphath. et iudicabat israhelem in supradic
tis locis. revertebaturque in ramatha. Ibi enim erat do
mus eius. ubi iudicabat israhelem. Edificavitque
ibi et altare domino.

VIII

Factum est autem cum senuisset samuhel. posuit fili
os suos iudices israhel. Fuitque nomen filii eius
primogeniti iohel. et nomen secundi abia. iudicum
in bersabee. et non ambulaverunt filii illius in viis eius.
sed declinaverunt post avaritiam. acceperuntque munera. et per
verterunt iudicium. Congregati ergo universi maiores na
tu israhel venerunt ad samuhelem in ramatha. dixerunt
que ei. Ecce tu senuisti. et filii tui non ambulant in
viis tuis. constitue nobis regem ut iudicet nos. sicut
et universe habent nationes. Displicuitque sermo in o
culis samuhel. eo quod dixissent da nobis regem ut
iudicet nos. Et oravit samuhel ad dominum.
Dixit autem dominus ad samuhelem. Audi vocem populi in omnibus
que loquuntur tibi. non enim te abiecerunt sed me. ne re
gnem super eos. Iuxta omnia opera sua que fecerunt
a die qua eduxi eos de egypto usque ad diem hanc. sicut
dereliquerunt me et servierunt diis alienis. sic fa
ciunt et tibi. Nunc ergo audi vocem eorum. verumtamen contesta
re eos. et predic eis ius regis qui regnaturus est super
eos. Dixit itaque samuhel omnia verba domini ad
populum. qui petierant a se regem. et dixit. Hoc erit ius
regis qui imperaturus est vobis. filios vestros tollet
et ponet in curribus suis. facietque sibi equites et precurso
res quadrigarum suarum. Et constituet sibi tribunos
et centuriones. et aratores agrorum suorum. et messo
res segetum. et fabros armorum. et curruum suorum. fi
lias quoque vestras faciet sibi unguentarias. et focarias.
et panificas. Agros quoque vestros et vineas et olive
ta optima tollet. et dabit servis suis. Sed et segetes
vestras et vinearum reditus addecimabit. ut det eu
nuchis et famulis suis. Servos etiam vestros et ancil
las. et iuvenes optimos et asinos auferet. et ponet
in opere suo. Greges quoque vestros addecimabit. vos
quoque eritis ei servi. et clamabitis in die illa a facie
regis vestri quem elegistis vobis. et non exaudiet vos
dominus in die illa: quia vos petistis vobis regem. Nolu
it autem populus audire vocem samuhelis: sed dixerunt.
Nequaquam. Rex enim erit super nos. et erimus nos quoque
sicut omnes gentes. et iudicabit nos rex noster.
et egredietur ante nos. et pugnabit bella nostra pro nobis.
Et audivit samuhel omnia verba populi. et locutus est
ea in auribus domini. Dixit autem dominus ad samuhelem. Au
di vocem eorum. et constitue super eos regem. Et ait sa
muhel ad viros israhel. Vadat unusquisque in civita
tem suam.

IX

Erat vir de beniamin nomine cis. filius abihel.
filii seor. filii bechorath. filii aphia. filii vi
ri gemini fortis robore. et erat ei filius vocabulo
saul electus et bonus. et non erat vir de filiis israhel me
lior illo. Ab humero et sursum eminebat super
omnem populum. Perierant autem asine cis patris saul.
et dixit cis ad saul filium suum. Tolle tecum unum de
pueris. et consurgens vade et quere asinas. Qui cum transis
sent per montem ephraim et per terram salisa. et non inve
nissent. transierunt et per terram salim. et non invenerunt.
sed et per terram gemini. et minime repperissent. Cum autem
venissent in terram suph. et non invenissent. dixit sa
ul ad puerum suum qui erat cum eo. Veni et revertamur.
ne forte dimiserit pater meus asinas. et sollicitus sit
pro nobis. Qui ait ei. Ecce est vir dei in civitate hac. vir
nobilis. omne quod loquitur absque ambiguitate eve
nit. Nunc ergo eamus illuc. si forte indicet nobis
de via nostra propter quam venimus. Dixitque saul ad pu
erum suum. Ecce ibimus. quid feremus ad virum dei? pa
nis defecit in sitarciis nostris. et sportulam non habemus ut
demus homini dei. nec quicquam aliud. Rursum puer
respondit sauli et ait. Ecce inventa est in manu mea
quarta pars stateris argenti. demus homini dei
ut indicet nobis viam nostram. Olim in israhel sic lo
quebatur unusquisque vadens consulere deum. Venite et
eamus ad videntem. Qui enim propheta dicitur hodie:
olim vocabatur videns. Et dixit saul ad puerum suum.
Optimus sermo tuus. veni eamus. Et ierunt in civi
tatem in qua erat vir dei. Cumque ascenderent clivum
civitatis: invenerunt puellas egredientes ad hau
riendam aquam. et dixerunt eis. Num hic est videns?

Quae invenientes dixerunt illis. Hic est. ecce ante te. festina nunc. Hodie enim venit in civitatem. quia sacrificium est hodie populi in excelso. Ingredientes urbem statim invenietis eum. antequam ascendat in excelsum ad vescendum. Neque enim comesurus est populus donec ille veniat. quia ipse benedicet hostiae. et deinceps comedent qui vocati sunt. Nunc ergo conscendite. quia hodie reperietis eum. Et ascenderunt in civitatem. Cumque illi ambularent in medio urbis. apparuit Samuhel egrediens obviam illis. ut ascenderet in excelsum. Dominus autem revelaverat auriculam Samuhelis ante unam diem quam veniret Saul dicens. Hac ipsa quae nunc est hora cras mittam ad te virum de terra Beniamin. et ungues eum ducem super populum meum Israhel. et salvabit populum meum de manu Philistiim. quia respexi populum meum. venit enim clamor eorum ad me. Cumque aspexisset Samuhel Saulem. Dominus ait ei. Ecce vir quem dixeram tibi. iste dominabitur populo meo. Accessit autem Saul ad Samuhelem in medio portae. et ait ei. Indica oro mihi ubi est domus videntis. Et respondit Samuhel Sauli dicens. Ego sum videns. Ascende ante me in excelsum. ut comedatis mecum hodie. et dimittam te mane. et omnia quae sunt in corde tuo indicabo tibi. Et de asinis quas perdidisti nudiustertius ne sollicitus sis. quia inventae sunt. Et cuius erunt optima quaeque Israhel. nonne tibi et omni domui patris tui? Respondens autem Saul ait. Numquid non filius Iemini ego sum de minima tribu Israhel. et cognatio mea novissima inter omnes familias de tribu Beniamin? Quare ergo locutus es mihi sermonem istum? Adsumens itaque Samuhel Saulem et puerum eius. introduxit eos in triclinium. et dedit eis locum in capite eorum qui fuerant invitati. Erant enim quasi triginta viri. Dixitque Samuhel coquo. Da partem quam dedi tibi. et praecepi ut reponeres seorsum apud te. Levavit autem cocus armum. et posuit ante Saul. Dixitque Samuhel. Ecce quod remansit pone ante te et comede. quia de industria servatum est tibi quando populum vocavi. Et comedit Saul cum Samuhele in die illa. Et descenderunt de excelso in oppidum. et locutus est cum Saule in solario. Stravitque Saul in solario et dormivit. Cumque mane surrexissent. et iam dilucesceret. vocavit Samuhel Saul in solario dicens. Surge et dimittam te. Et surrexit Saul. Egressique sunt ambo. ipse videlicet et Samuhel. Cumque descenderent in extrema parte civitatis. Samuhel dixit ad Saul. Dic puero ut antecedat nos et transeat. tu autem subsiste paulisper ut indicem tibi verbum Domini.

X

Tulit autem Samuhel lenticulam olei. et effudit super caput eius. et deosculatus est eum et ait. Ecce unxit te Dominus super hereditatem suam in principem. et liberabis populum eius de manibus inimicorum eius qui in circuitu eius sunt. Et hoc tibi signum quia unxit te Deus in principem. Cum abieris a me hodie. invenies duos viros iuxta sepulchrum Rahel in finibus Beniamin in meridie. dicentque tibi. Inventae sunt asinae ad quas ieras perquirendas. et intermissis pater tuus asinis. sollicitus est pro vobis et dicit. Quid faciam de filio meo? Cumque abieris inde et ultra transieris. et veneris ad quercum Thabor. invenient te ibi tres viri ascendentes ad Deum in Bethel. unus portans tres hedos. et alius tres tortas panis. et alius portans lagunam vini. Cumque te salutaverint dabunt tibi duos panes. et accipies de manu eorum. Post haec venies in collem Dei. ubi est statio Philistinorum. Et cum ingressus fueris ibi urbem. obvium habebis gregem prophetarum descendentium de excelso. et ante eos psalterium et tympanum et tibiam et citharam. ipsosque prophetantes. Et insiliet in te spiritus Domini. et prophetabis cum eis. et mutaberis in virum alium. Quando ergo evenerint signa haec omnia tibi. fac quaecumque invenerit manus tua. quia Dominus tecum est. Et descendes ante me in Galgala. Ego quippe descendam ad te. ut offeras oblationem. et immoles victimas pacificas. Septem diebus expectabis. donec veniam ad te. et ostendam tibi quid facias. Itaque cum avertisset humerum suum ut abiret a Samuhele. inmutavit ei Deus cor aliud. et venerunt omnia signa haec in die illa. Veneruntque ad praedictum collem. et ecce cuneus prophetarum obvius ei. et insiluit super eum spiritus Domini. et prophetavit in medio eorum. Videntes autem omnes qui noverant eum ab heri et nudiustertius quod esset cum prophetis et prophetaret. dixerunt ad invicem. Quaenam res accidit filio Cis? Num et Saul inter prophetas? Responditque alius ad alterum dicens. Et quis pater eorum? Propterea versum est in proverbium. Num et Saul inter prophetas? Cessavit autem prophetare. et venit ad excelsum. Dixitque patruus Saul ad eum et ad puerum eius. Quo abistis? Qui responderunt. Quaerere asinas. Quas cum non repperissemus. venimus ad Samuhelem. Dixitque ei patruus suus. Indica mihi quid dixerit tibi Samuhel. Et ait Saul ad patruum suum. Indicavit nobis quia inventae essent asinae. De sermone autem regni non indicavit ei quem locutus fuerat ei Samuhel. Et convocavit Samuhel populum ad Dominum in Maspha. et ait ad filios Israhel. Haec dicit Dominus Deus Israhel. Ego eduxi Israhel de Aegypto. et erui vos de manu Aegyptiorum. et de manu omnium regum qui affligebant vos. Vos autem hodie proiecistis Deum vestrum qui solus salvavit vos de universis malis et tribulationibus vestris. et dixistis. Nequaquam. sed regem constitue super nos. Nunc ergo state coram Domino per tribus vestras et familias. Et applicuit Samuhel omnes tribus Israhel. et cecidit sors tribus Beniamin. Et applicuit tribum Beniamin et cognationes eius. et cecidit cognatio Metri. et pervenit usque ad Saul filium Cis. Quaesierunt ergo eum. et non est inventus. Et consuluerunt post haec Dominum. utrumnam venturus esset illuc. Responditque Dominus. Ecce absconditus est domi. Cucurrerunt itaque et tulerunt eum inde. Stetitque in medio populi. et altior fuit universo populo ab humero et sursum. Et ait Samuhel ad omnem populum. Certe videtis quem elegit Dominus. quoniam non sit similis illi in omni populo. Et excla

clamavit cunctus populus et ait. Vivat rex. Locutus est autem samuhel ad populum legem regni et scripsit in libro et reposuit coram domino. Et dimisit samuhel omnem populum singulos in domum suam. Sed et saul abiit in domum suam in gabaath. et abiit cum eo pars exercitus quorum tetigerat deus corda. Filii vero belial dixerunt. Num salvare poterit nos iste? Et despexerunt eum et non obtulerunt ei munera. Ille vero dissimulabat se audire. Et factum est quasi post mensem

XI

Ascendit naas amonites et pugnare cepit adversus iabes galaad. Dixeruntque omnes viri iabes ad naas. Habeto nos federatos et serviemus tibi. Et respondit ad eos naas amonites. In hoc feriam vobiscum fedus ut eruam omnium vestrum oculos dextros ponamque vos obprobrium in universo israhel. Et dixerunt ad eum seniores iabes. Concede nobis septem dies ut mittamus nuntios ad universos terminos israhel. Et si non fuerit qui defendat nos egrediemur ad te. Venerunt ergo nuntii in gabaath saulis et locuti sunt verba audiente populo. Et levavit omnis populus vocem suam et flevit. Et ecce saul veniebat mane sequens boves de agro et ait. Quid habet populus quod plorat? Et narraverunt ei verba virorum iabes. Et insilivit spiritus domini in saul cum audisset verba haec. et iratus est furor eius nimis. Et assumens utrumque bovem concidit in frusta misitque in omnes terminos israhel per manum nuntiorum dicens. Quicumque non exierit et secutus fuerit saul et samuhel sic fiet bubus eius. Invasit ergo timor domini populum et egressi sunt quasi vir unus. Et recensuit eos in bezech. fueruntque filiorum israhel trecenta milia. virorum autem iuda triginta milia. Et dixerunt nuntiis qui venerant. Sic dicetis viris qui sunt in iabes galaad. Cras erit vobis salus cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuntii et annuntiaverunt viris iabes. qui letati sunt et dixerunt. Mane exibimus ad vos et facietis nobis omne quod placuerit vobis. Et factum est cum venisset dies crastinus constituit saul populum in tres partes. et ingressus est media castra in vigilia matutina et percussit amon usque dum incalesceret dies. Reliqui autem dispersi sunt ita ut non relinquerentur in eis duo pariter. Et ait populus ad samuhel. Quis est iste qui dixit saul non regnabit super nos? Date viros et interficiemus eos. Et ait saul. Non occidetur quisquam in die hac, quia hodie fecit dominus salutem in israhel. Dixit autem samuhel ad populum. Venite et eamus in galgala et innovemus ibi regnum. Et perrexit omnis populus in galgala et fecerunt ibi regem saul coram domino in galgala. Et immolaverunt ibi victimas pacificas coram domino. et letatus est ibi saul et cuncti viri israhel nimis.

XII

Dixit autem samuhel ad omnem israhel. Ecce audivi vocem vestram iuxta omnia quae locuti estis ad me et constitui super vos regem. Et nunc rex graditur ante vos. Ego autem senui et canui. porro filii mei vobiscum sunt. Itaque conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem hanc. ecce presto sum. Loquimini de me coram domino et coram christo eius. utrum bovem cuiusquam tulerim an asinum. Si quempiam calumpniatus sum si oppressi aliquem. si de manu cuiusquam munus accepi. et contempnam illud hodie. restituamque vobis. Et dixerunt. Non es calumpniatus nos. neque oppressisti. neque tulisti de manu alicuius quippiam. Dixitque ad eos. Testis est dominus adversum vos et testis christus eius in die hac. quia non inveneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt. Testis. Et ait samuhel ad populum. Dominus qui fecit moysen et aaron et eduxit patres nostros de terra egypti. Presto estote ut iudicio contendam adversum vos coram domino de omnibus misericordiis domini quas fecit vobiscum et cum patribus vestris. quomodo ingressus est iacob in egyptum. et clamaverunt patres vestri ad dominum. Et misit dominus moysen et aaron. et eduxit patres vestros ex egypto. et collocavit eos in loco hoc. Qui obliti sunt domini dei sui. et tradidit eos in manu sisare magistri militie asor. et in manu philistinorum et in manu regis moab. et pugnaverunt adversum eos. Postea autem clamaverunt ad dominum et dixerunt. Peccavimus quia dereliquimus dominum et servivimus baalim et astaroth. Nunc ergo erue nos de manu inimicorum nostrorum et serviemus tibi. Et misit dominus hierobaal et badan et iepthen et samuhel. et eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum. et habitastis confidenter. Videntes autem quod naas rex filiorum amon venisset adversum vos dixistis mihi. Nequaquam. sed rex imperabit nobis. cum dominus deus vester regnaret in vobis. Nunc ergo presto est rex vester quem elegistis et petistis. Ecce dedit vobis dominus regem. Si timueritis dominum et servieritis ei et audieritis vocem eius et non exasperaveritis os domini. eritis et vos et rex qui imperat vobis sequentes dominum deum vestrum. Si autem non audieritis vocem domini. sed exasperaveritis sermonem domini. erit manus domini super vos et super patres vestros. Sed et nunc state et videte rem istam grandem quam facturus est dominus in conspectu vestro. Numquid non messis tritici est hodie? Invocabo dominum et dabit voces et pluvias. et scietis et videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu domini petentes super vos regem. Et clamavit samuhel ad dominum. et dedit dominus voces et pluvias in die illa. Et timuit omnis populus nimis dominum et samuhel. Et dixit universus populus ad samuhel. Ora pro servis tuis ad dominum deum tuum ut non moriamur. Addidimus enim universis peccatis nostris malum. ut peteremus nobis regem. Dixit autem samuhel ad populum. Nolite timere. vos fecistis universum malum hoc. Verumptamen nolite recedere a tergo domini. et servite domino in omni corde vestro. Et nolite declinare post vana quae non proderunt vobis. neque eruent vos quia vana sunt. Et non derelinquet dominus

pplm suu ꝓpt nomen suu magnu. qr iuravit
ds facere vos sibi pplm peculiarem. Absit a me
hoc peccatu in dno. ut cessem orare pro vob. et docebo vo
s viam bonam et rectam. Igit timete dnm et servite ei
in veritate et ex toto corde vro. vidistis enim magnifica
q in vob gesserit ds. Qd si ꝑseveraveritis in malicia.
vos et rex vr ꝑibitis. XIII
Filius unius anni erat saul cu regnare cepisset.
duobus aut annis saul regnavit sup isrl. Et
elegit sibi saul tria milia de isrl. Et erant cu sau
le duo milia in machmas et in monte bethel. mi
le aut cu ionatha in gabaath beniamin. Por
ro ceterum pplm remisit unumquemq in tabernacu
la sua. Et percussit ionathas stationem phylistino
rum. q erat in gabaath. Qd cu audissent philisti
im. saul cecinit bucina in omni tra dicens. Audi
ant hebrei. Et univsus isrl hui(us)modi famam:
percussit saul stationem philistinorum. et erexit se
isrl adusus philistum. Clamavit aut ppls post
saul in galgala. Et philistum congregati sunt ad
preliandu contra isrl. triginta milia curruu. et sex
milia equitu. et reliquu vulgus sicut arena que est
in litore maris plurima. Et ascendentes castrametati
sunt in machmas ad oriente bethaven. Qd cu
vidissent viri isrl se in arto positos. afflictus enim erat
ppls. absconderunt se in speluncis et in abditis. in
petris quoque et in antris et in cisternis. Hebrei aut tran
sierunt iordanem in terram gad et galaad. Cumq ad
huc esset saul in galgala. univsus ppls ꝑterritus est
qui sequebatur eum. Et expectavit septe dieb;
iuxta placitum samuhelis. et n venit samuhel in gal
gala. dilapsusq est ppls ab eo. Ait g saul. Af
ferte mi holocaustu et pacifica. Et obtulit ho
locaustu. Cumq complesset offerens holocaustu.
ecce samuhel veniebat. Et egressus est saul ob
viam ei ut salutaret eu. Locutusq est ad eu sa
muhel. Quid fecisti? Respondit saul. Quia vidi
q dilaberetur ppls a me. et tu non veneras iuxta pla
citos dies. porro philistiim congregati fuerant
in machmas. dixi. Nunc descendent philistiim
ad me in galgala. et faciem dni n placavi. ne
cessitate compulsus obtuli holocaustu. Dixit
q samuhel ad saul. Stulte egisti. nec custo
disti mandata dni di tui. q pcepit tibi. Qd si n
egisses. iam nunc ꝑparasset ds regnu tuu sup isrl
in sempiternu. s; nequaq ultra regnu tuu consurget. Q
sivit sibi ds viru iuxta cor suu. et pcepit ei ds ut esset
dux sup pplm suu. eo q n svaveris q pcepit ds.
Surrexit aut samuhel. et ascendit de galgal
in gabaath beniamin. et reliq ppli ascenderunt
post saul obviam pplo q expugnabant eos ve
nientes de galgala in gabaa colle beniamin.
Et recensuit saul pplm q inventi fuerant cu eo
q'si sexcentos viros. Et saul et ionathan filius eius.

ppls q inventus fuerat cu eis. erat in gabaath be
niamin. Porro philistiim consederunt in mach
mas. Et egressi sunt ad predandu de castris philisti
im tres cunei. Unus cuneus pgebat contra viam
ephra ad terram saul. porro alius ingrediebatur
pviam bethoron. Tercius aut verterat se ad iter
mini imminentis valli seboim
contra desertu. Porro faber ferrarius n inveniebatur
in omni tra isrl. Caverant enim philistiim ne
forte facerent hebrei gladiu aut lanceam. De
scendebat g omnis isrl ad philistiim. ut exa
cueret unusquisq vomere suu. et ligone. et se
curem. et sarculu. Retunse itaq erant acies vo
merum. et ligonu. et tridentiu. et securiu. usq ad
stimulu corrigendu. Cumq venisset dies p
lii. n est inventus ensis et lancea in manu toti
ppli q erat cu saul et cu ionatha. excepto sa
ul et ionatha filio ei. Egressa est aut statio phi
listiim. ut transcenderet in machmas. XIIII
Et accidit quadam die ut diceret ionathas filius
saul. ad adolescentem armigeru suu. Veni et
transeamus ad stationem philistiim. q est trans lo
cu istu. Patri aut suo hoc ipsum n indicavit. Por
ro saul morabatur in extrema parte gabaa. sub
malogranato q erat in magron. et erat ppls cu
eo q'si sexcentorum viroru. Et achias filius achi
tob. fris ichabod filii finees. q ortus fuerat ex
heli sacerdote dni in silo. portabat ephod. S;
et ppls ignorabat quo isset ionathas. Erant aut
inter ascensus p quos nitebatur ionathas transire
ad stationem philistinorum. eminentes petre ex
utraq parte. et q'si in modu dentiu scopuli hinc
inde prerupti. nomen uni boses. et nomen alteri
sene. Unus scopulus prominens ad aquilonem ex
adverso machmas. et alter ad meridiem contra gabaa.
Dixit aut ionathas ad adolescentem armigeru suu.
Veni transeamus ad stationem incircumcisorum horum.
Si forte faciat ds pro nobis. qr n est dno difficile
salvare vel in multis vel in paucis. Dixitq
ei armiger suus. Fac omnia q placent animo tuo.
Perge quo cupis. ero tecu ubicumq volueris.
Et ait ionathas. Ecce nos transimus ad viros
istos. Cumq apparuerimus eis. si taliter locuti fu
erint. manete donec veniamus ad vos.
Stemus in loco nro. nec ascendamus ad eos. Si aut
dixerint. ascendite ad nos. ascendamus. qr
tradidit eos ds in manibus nris. Hoc erit nobis
signum. Apparuit igitur uterq stationi philisti
norum. Dixeruntq philistiim. En hebrei egre
diuntur de cavernis in quibus absconditi fuerant.
Et locuti sunt viri de statione ad ionatham et ad
armigerum ei. et dixerunt. Ascendite ad nos. et
ostendemus vobis rem. Et ait ionathas ad armige
rum suum. Ascendamus. Sequere me. Tradidit enim eos

eos de manu isrl'. Ascendit aũ ionathas rep
tans manibus et pedibus et armiger ei9 post eũ. Ita
q; alii cadebant añ ionathan alios armiger
ei9 interficiebat sequens eũ. Et facta ẽ plaga p
ma quã percussit ionathas et armiger ei9. qi ui
ginti uiroz in media parte iugeri. quã par
boũ in die arare consueuit. Et factũ ẽ miraculũ in
castris per agros. S; et omis ppls stationis eoz qui
ierant ad predandũ obstupuit. et conturbata ẽ ca
stra et accidit qsi miraculũ a deo. Et respexerunt spe
culatores saul qui erant in gabaath beniamin. et
ecce multitudo pstrata et huc illucq; diffu
giens. Et ait saul pplo q erant cũ eo. Requirite
et uidete. quis abierit ex nobis. Cumq; req̃sis
sent. repertũ ẽ nõ adesse ionathan et armigerum eius.
Et ait saul ad achiã. Applica arcã di. Erat
enĩ ibi arca dñi in die illa cũ filiis isrl'. Cũq;
loqueretur saul ad sacerdotẽ. tumultus magn9
exortus ẽ in castris philistinoz. Crescebatq;
paulatim. et clarius resonabat. Et ait saul ad
sacerdotẽ. Contrahe manũ tuã. Conclamauit
ergo saul. et omis ppls qui erat cũ eo. et uenerunt
usq; ad locũ certaminis. Et ecce uersus fuerat gla
dius uniuscuiusq; ad pximũ suũ. et cedes mag
na nimis. S; et hebrei qui fuerant cũ philistiim
heri et nudius tercius. ascenderantq; cũ eis in castris.
reuersi sunt ut essent cũ isrl'e. q erant cũ saul et ionatha.
Omis quoq; isrlite qui se absconderant in monte
ephraim. audientes q fugissent philistiim.
sociauerunt se cũ suis in prelio. et saluauit ds
in die illa isrl'. Pugna aũ puenit usq; ad betha
uen. et uir isrl' sociatus est ei in die illa. Ad
iurauit aũ saul pplm dicens. Maledictus
uir qui comederit panẽ usq; ad uesperum.
donec ulciscar me de inimicis meis. Et
nõ manducauit uniuersus ppls panẽ. Omneq;
terre uulgus uenit in saltũ. in quo erat mel
sup faciem agri. Ingressus ẽ itaq; ppls saltũ.
et apparuit fluens mel. Nullusq; applicuit
manũ ad os suũ. timebat eñ ppls iuramen
tũ. Porro ionathas nõ audierat cũ adiuraret
pater ei9 pplm. Extenditq; summitatẽ uirge
quã habebat in manu. et intinxit in fauũ mellis.
et conuertit manũ suã ad os suũ. et illuminati
sunt oculi ei9. Respondensq; unus de pplo ait. Iure iu
rando constrinxit pater tuus pplm dicens. Male
dictus uir qui comederit panẽ hodie. De
fecerat aũ ppls. Dixitq; ionathas. Turbauit
pater meus terrã. uidistis ipi q illuminati sunt oculi
mei. eo q gustauerim paululũ de melle isto.
quãto magis si comedisset ppls de preda inimico
rum suorum quã repperit. Nonne maior facta fuisset pla
ga in philisteis. Percusserunt ergo in die illa phili
steos. a machmis usq; in haialon. Defatiga

tus ẽ aũ ppls nimis. et uersus ad predã tulit oues
et boues et uitulos. et mactauerunt in terra. comedit
q; ppls cũ sanguine. Nuntiauerunt aũ saul di
centes. q ppls peccasset dño comedens cũ sangui
ne. Qui ait. Preuaricati estis. Voluite ad me
iã nũc saxũ grande. Et dixit saul. Dispgimi
ni in uulgus et dicite eis. ut adducat ad me u
nusquisq; bouẽ suũ. et arietẽ. et occidite sup istud
et uescimini. et nõ peccabitis dño comedentes
cũ sanguine. Adduxit itaq; omis ppls unusquisq;
bouẽ in manu sua usq; ad noctẽ. et occiderunt
ibi. Edificauit aũ saul altare dño. Tuncq; p
mũ cepit hedificare altare dño. Et dixit saul.
Irruamus sup philistiim nocte. et uastemus eos
usq; dũ illucescat mane. nec relinquamus de eis
uirum. Dixitq; ppls. Omne qd bonũ uidetur
in oculis tuis fac. Et ait sacerdos. Accedamus huc
ad deum. Et consuluit saul dñm dicens. Num psequar
philistiim. si trades eos in manu isrl'. Et nõ
respondit ei in die illa. Dixitq; saul. Applica
te huc uniuersos angulos ppli. et scitote et uidete
per quem acciderit peccatum hoc hodie. Viuit ds sal
uator isrl' q si per ionathan filiũ meũ factum ẽ.
absq; retractione morietur. Ad q nullus
contradixit ei de omi pplo. Et ait ad uniuersũ isrl'. Se
paramini uos in parte una. et ego cũ ionatha fi
lio meo ero in parte altera. Respondit ppls ad sa
ul. Qd bonũ uidetur in oculis tuis fac. Et dixit
saul ad dñm. Dñe ds isrl' da indiciũ in hoc lo
co. qd ẽ q nõ responderis seruo tuo hodie. Si in me
aut in ionatha filio meo h iniquitas ẽ. da oste
nsionẽ. aut si ita ẽ in pplo tuo h iniquitas. da sci
tatẽ. uel nequid pmissum sit. et depphensus
ẽ saul et ionathas. ppls aũ exiuit. et ait saul.
Mittite sortẽ inter me et inter ionathan fili
ũ meũ. Et captus ẽ ionathas. Dixit aũ saul
ad ionathan. Indica m qd feceris. Et indicauit
ei ionathas et ait. Gustans gustaui in summitate
uirge q erat in manu mea paululũ mellis.
et ecce ego morior. Et ait saul. Hec faciat m
ds et hec addat. q morte morieris ionatha.
Dixitq; ppls ad saul. Ergo ne ionathas mo
rietur. q fecit salutẽ hãc magnã in isrl'. Hoc
nefas ẽ. Viuit ds si ceciderit capillus de ca
pite ei9 in terrã. q cũ dño opatus ẽ hodie. Libe
rauit ergo ppls ionathan. ut nõ moreretur. Re
cessitq; saul. nec psecutus ẽ philistiim. Por
ro philistiim abierunt in loca sua. Et saul con
firmato regno sup isrl'. pugnabat per cir
cuitũ aduersus omes inimicos eius. contra moab. et
filios amon. et edom. et reges suba. et philisteos.
et quocũq; se uerterat superabat. Congregatoq; ex
ercitu percussit amalech. et eruit isrl' de ma
nu uastatorum ei9. Fuerunt aũ filii saul. iona

Ithai et Iesui et Melchisua. Nomina duarum filiarum
eius: nomen primogenitae Merob, et nomen minoris
Michol. Et nomen uxoris Saul: Achinoem filia
Achimaas. Et nomina principum militiae eius Abner fi-
lius Ner patruelis Saul. Porro Cis fuit pater Saul, et Ner
pater Abner filius Abiehel. Erat autem bellum potens adversus
Philistheos omnibus diebus Saul. Nam quemcumque viderat Sa-
ul virum fortem et aptum ad proelium, sociabat eum sibi.

Et dixit Samuhel ad Saul: Me misit XV
Dominus ut ungerem te in regem super populum eius Israhel. Nunc
ergo audi vocem Domini. Haec dicit Dominus exercituum: Recensui
quaecumque fecit Amalech Israheli, quomodo restitit
ei in via cum ascenderet de Aegypto. Nunc ergo vade et
percute Amalech, et demolire universa eius. Non
parcas ei, et non concupiscas ex rebus ipsius aliquid. Sed in-
terfice a viro usque ad mulierem, et parvulum atque
lactantem, bovem et ovem, et camelum et asinum. Et non
relinquas usque ad mingentem ad parietem. Praecepit
itaque Saul populo, et recensuit eos quasi agnos: du-
centa milia peditum, et decem milia virorum Iuda.
Cumque venisset Saul usque ad civitatem Amalech,
tetendit insidias in torrente. Dixitque Saul Cineo:
Abite, recedite atque discedite ab Amalech, ne
forte involvam te cum eo. Tu enim fecisti misericordiam cum omnibus
filiis Israhel, cum ascenderent de Aegypto. Et reces-
sit Cineus de medio Amalech. Percussitque Saul
Amalech ab Evila donec venirent Assur, quae est
regio Aegypti. Et apprehendit Agag regem Amalech
vivum; omne autem vulgus interfecit in ore gladii. Et
pepercit Saul et populus Agag, et optimis gregibus ovium
et armentorum, et vestibus et arietibus, et universis quae pul-
chra erant, nec voluerunt disperdere ea. Quicquid
vero vile et reprobum fuit, hoc demoliti sunt. Factum est
autem verbum Domini ad Samuhel dicens: Paenitet me quod
constituerim regem Saul, quia dereliquit me, et
verba mea opere non implevit. Contristatusque est Sa-
muhel, et clamavit ad Dominum tota nocte. Cumque
de nocte surrexisset Samuhel ut iret ad Saul
mane, nuntiatum est Samuheli eo quod venisset Sa-
ul in Carmelum, et erexisset sibi fornicem triumpha-
lem, et reversus transisset, et descendisset in Galgala.
Venit ergo Samuhel ad Saul, et Saul offerebat
holocaustum Domino de initiis praedarum quae attulerat
ex Amalech. Et cum venisset Samuhel ad Sa-
ul, dixitque Saul ad Samuhelem: Benedictus tu Domino;
implevi verbum Domini. Dixitque Samuhel: Et quae
est haec vox gregum quae resonat in auribus meis, et
armentorum quam ego audio? Et ait Saul: De
Amalech adduxerunt ea. Pepercit enim populus meli-
oribus ovibus et armentis, ut immolarentur Domino Deo tu-
o; reliqua vero occidimus. Ait autem Samuhel ad Saul:
Sine me, et indicabo tibi quae locutus sit Dominus ad me
nocte. Dixitque ei: Loquere. Et ait Samuhel:
Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in
tribubus Israhel factus es? Unxitque te Dominus regem super Israhel.
Et misit te Dominus in viam, et ait: Vade et interfice pec-
catores Amalech, et pugnabis contra eos usque ad in-
ternicionem eorum. Quare ergo non audisti vocem Domini,
sed versus es ad praedam, et fecisti malum in oculis Domini? Et
ait Saul ad Samuhelem: Immo audivi vocem
Domini, et ambulavi in via per quam misit me Dominus, et
adduxi Agag regem Amalech, et Amalech interfeci. Tulit
autem populus de praeda oves et boves, primitias eorum quae caesa sunt,
ut immolaret Domino Deo suo in Galgalis. Et ait Samu-
hel: Numquid vult Dominus holocausta et victimas,
et non potius ut obediatur voci Domini? Melior est enim obedi-
entia quam victimae, et auscultare magis quam offerre
adipem arietum. Quoniam quasi peccatum ariolandi est re-
pugnare, et quasi scelus idolatriae nolle adquiescere.
Pro eo ergo quod abiecisti sermonem Domini, abiecit te Dominus
ne sis rex. Dixitque Saul ad Samuhelem: Peccavi,
quia praevaricatus sum sermonem Domini et verba tua, ti-
mens populum et obediens voci eorum. Sed nunc porta quaeso
peccatum meum, et revertere mecum ut adorem Dominum.
Et ait Samuhel ad Saul: Non revertar tecum, quia
proiecisti sermonem Domini, et proiecit te Dominus ne sis rex
super Israhel. Et conversus est Samuhel ut abiret. Il-
le autem apprehendit summitatem pallii eius, quae scissa est.
Et ait ad eum Samuhel: Scidit Dominus regnum Israhel a
te hodie, et tradidit illud proximo tuo meliori te.
Porro triumphator in Israhel non parcet, et paenitudi-
ne non flectetur; neque enim homo est ut agat paenitentiam.
At ille ait: Peccavi; sed nunc honora me coram
senioribus populi mei et coram Israhel, et revertere mecum
ut adorem Dominum Deum tuum. Reversus est ergo Samuhel
et secutus est Saulem. Et adoravit Saul Dominum. Dixitque
Samuhel: Adducite ad me Agag regem Ama-
lech. Et oblatus est ei Agag pinguissimus et tremens.
Et dixit Agag: Siccine separat amara mors? Et
ait Samuhel: Sicut fecit absque liberis mulieres
gladius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres
mater tua. Et in frusta concidit Samuhel Agag
coram Domino in Galgalis. Abiit autem Samuhel in Rama-
tha; Saul vero ascendit in domum suam in Gabaath. Et
non vidit Samuhel ultra Saul usque ad diem mor-
tis suae. Verumtamen lugebat Samuhel Saulem,
quoniam Dominum paenitebat quod constituisset Saul regem
super Israhel. XVI

Dixitque Dominus ad Samuhel: Usquequo tu luges Sa-
ul, cum ego proiecerim eum ne regnet super Israhel?
Imple cornu tuum oleo, et veni ut mittam te ad
Isai Bethleemitem; providi enim in filiis eius mihi regem.
Et ait Samuhel: Quomodo vadam? Audiet enim
Saul, et interficiet me. Et ait Dominus: Vitulum de ar-
mento tolles in manu tua, et dices: Ad immolandum
Domino veni. Et vocabis Isai ad victimam, et ego o-
stendam tibi quid facias, et unges quemcumque monstravero
tibi. Fecit ergo Samuhel sicut locutus est ei Dominus. Venit

q; in bethleem 7 ammirati ſ̄ ſeniores ciuitatis oc
currentes ei. dixeruntq;. Pacificus ne ē ingreſſus
tuus? Et ait. pacificus. Ad imolandū dnō ueni.
Sanctificamini 7 uenite mecū ut imolē. Sanctifica
uit ḡ yſai 7 filios ei⁹. 7 uocauit eos ad ſacrificium.
Cumq; ingreſſi eēnt. uidit heliab 7 ait. Num
coram dnō ē xp̄c ei⁹? Et dixit dn̄s ad ſamuhelē. Ne
reſpicias uultū ei⁹. neq; altitudinē ſtature ei⁹. qm̄
abieci eū. nec iuxta intuitū hoīs iudico. Homo eī
uidet ea q̄ parent. dn̄s aūt intuetur cor. Et uocauit
yſai aminadab. 7 adduxit eū coram ſamuhel. Qui
dixit. Nec hūc elegit dn̄s. Adduxit aūt yſai ſamma. de
quo ait. Etiā hūc nō elegit dn̄s. Adduxit itaq; yſai
ſeptē filios ſuos corā ſamuhel. 7 ait ſamuhel
ad yſai. Nō elegit dn̄s ex iſtis. Dixitq; ſamuhel
ad yſai. Nūquid iā cōpleti ſ̄ filii? Qui reſpondit.
Adhuc reliquus ē paruulus. 7 paſcit oues. Et
ait ſamuhel ad yſai. Mitte 7 adduc eū. nō eī
diſcumbem⁹ prius quā ille huc ueniat. Miſit ḡ
7 adduxit eū. Erat aūt rufus 7 pulcher aſpectu. de
coraq; facie. Et ait dn̄s. Surge unge eū. iſte ē
eī. Tulit ḡ ſamuhel cornu olei. 7 unxit eū in me
dio fr̄m ei⁹. 7 directus ē ſp̄c dnī in dauid a die il
la 7 in reliquū. Surgenſq; ſamuhel abiit in rama
tha. Sp̄c aūt dnī receſſit a ſaul. 7 exagitabat eū
ſp̄c nequā a dnō. Dixeruntq; ſui ſaul ad eū. Ec
ce ſp̄c dnī malus exagitat te. iubeat dn̄s nr̄. 7
ſui tui qui corā te ſ̄ querent hoīem ſcientē pſal
lere cythara. ut qn̄ arripuerit te ſp̄c dnī malus
pſallat manu ſua. 7 leuius feras. 7 ait ſaul ad
ſuos ſuos. Prouidete m̄ aliquē bn̄ pſallentē 7 ad
ducite eū ad me. Et reſpondens un⁹ de pueris ait.
Ecce uidi filiū yſai bethleemitē ſcientē pſal
lere. 7 fortiſſimū robore. 7 uirū bellicoſū. 7 pru
dentē in u̇bis. 7 uirū pulchrū. 7 dn̄s ē cū eo. Miſit ḡ ſa
ul nūtios ad yſai dicēs. Mitte ad me dauid fili
ū tuū. q ē in paſcuis. Tulit itaq; yſai aſinum
plenū panibus. 7 lagunculā uini. 7 hedū de capris
unū. 7 miſit p manū dauid filii ſui ſauli. 7 uenit
dauid ad ſaul. 7 ſtetit corā eo. At ille dilexit eū
nimis. 7 factus ē ei armiger. Miſitq; ſaul ad yſai
dicēs. Stet dauid in conſpectu meo. inuenit eīm
grām in oculis meis. Igitur qn̄cumq; ſp̄c dnī malus
arripiebat ſaul. tollebat dauid cytharā 7 per
cutiebat manu ſua. 7 refocilabat ſaul. 7 leuius
habebat. recedebat eīm ab eo ſp̄c malus.

XVII

Congregantes uō philiſtiim agmina ſua in p̄
liū. conuenerūt in ſocoth iude. 7 caſtrametati ſ̄
int̄ ſocoth 7 azeca. in finibus dommim. Porro ſaul
7 filii iſrl̄ congregati uenerūt in ualle terebinthi.
7 direxerūt aciem ad pugnandū contra philiſtiim. Et
philiſtiim ſtabāt ſup montē ex hac parte. 7 iſrl̄
ſtabat ſup montē ex parte altera. uallisq; erat
int̄ eos. Et egreſſus ē uir ſpuri⁹ de caſtris philiſti
orū noīe goliath de geth. altitudinis ſex cubi
torū 7 palmo. 7 caſſis erea ſup caput ei⁹. 7 lorica ar
mata induebat. Porro pondus lorice ei⁹. qnq;
milia ſiclorū eris erat. 7 ocreas ereas habebat
in cruribus. 7 clipeus ereus tegebat humeros ſuos.
Haſtile aūt haſte ei⁹. erat quaſi liciatoriū texē
tiū. Ipm̄ aūt ferrū haſte ei⁹. ſexcentos ſiclos habe
bat ferri. 7 armiger ei⁹ an̄cedebat eū. Stanſq; cla
mabat aduerſus phalangas iſrl̄. 7 dicebat eis. Quare
ueniſtis parati ad prliū? Nūquid ego nō ſū phy
liſteus. 7 uos ſui ſaul? Eligite ex uobis uirū. 7 de
ſcendat ad ſingulare certamē. Si quiuerit pugnare
mecū 7 percuſſerit me. erim⁹ uobis ſui. Si aūt ego p̄
ualuero 7 percuſſero eū. uos ſui eritis. 7 ſeruietis nob.
Et aiebat phyliſteus. Ego exprobraui agminī
bus iſrl̄is hodie. Date m̄ uirū. 7 ineat mecū ſin
gulare certamē. Audiēs aūt ſaul 7 oēs uiri iſrlite
ſmones philiſtei huiuſcemodi. ſtupebāt 7
metuebāt nimis. Dauid aūt erat filius uiri e
phratei de quo ſupdictū ē de bethleem iuda cui
erat nomē yſai. qui habebat octo filios. 7 erat uir
in diebus ſaul ſenex. 7 grandeuus int̄ uiros. Abi
erūt aūt tres filii ei⁹ maiores poſt ſaul in plio. et
noīa filiorū ei⁹ triū q̄ pexerūt ad bellū. heli
ab primogenit⁹. 7 ſcḋs aminadab. 7 tercius ſemma.
Dauid aūt erat minim⁹. Trib⁹ ḡ maioribus ſecu
ti ē ſaulem. Abiit dauid 7 reuerſus ē a ſaule. ut
paſceret gregē patris ſui in bethleem. Procedebat
ḡ philiſteus mane 7 ueſpe. 7 ſtabat quadragī
ta diebus. Dixit aūt yſai ad dauid filiū ſuū. Accipe
fratribus tuis ephi polente 7 decē panes iſtos. et
curre in caſtra ad fr̄s tuos. 7 decē formellas caſei
has deferes ad tribunū. 7 fr̄s tuos uiſitabis. ſi recte
agant. 7 cū quibus ordinati ſūt diſce. Saul aūt 7 illi
7 oēs filii iſrl̄ in ualle terebinthi. pugnabāt aduer
ſus philiſtiim. Surrexit itaq; dauid mane. 7
commendauit gregē ſuū cuſtodi. 7 onuſtus abiit
ſicut preceperat ei yſai. 7 uenit ad locū magala. 7 ad ex
ercitū qui egreſſus ē ad pugnā. 7 uociferat⁹ erat in
certamine. Direxerat enī aciē iſrl̄. ſed 7 philiſtiim
ex aduerſo fuerant preparati. Derelinquens ḡ dauid
uaſa que attulerat ſub manu cuſtodis ad ſarcinas.
cucurrit ad locū certaminis. 7 interrogabat ſi omīa
recte agerent erga fr̄s ſuos. Cumq; ille adhuc
loqueretur eis. apparuit uir ille ſpuri⁹ aſcendens go
liath noīe philiſteus de geth ex caſtris philiſti
inorū. 7 loquēte eo hec eadē audiuit dauid.
Omīs aūt iſrlite cū uidiſſent uirū fugerūt a facie ei⁹.
timentes eū ualde. Et dixit un⁹ quiſpiā de iſrl. Num
quid uidiſtis uirū hūc qui aſcendit? ad exprobrandū
eīm iſrl̄ aſcendit. Virū ḡ q percuſſerit eū. ditabit
eū rex diuitiis magnis. 7 filiā ſuā dabit ei. 7 do
mū patris ei⁹ faciet abſq; tributo in iſrl̄. Et ait
dauid ad uiros qui ſtabāt ſecū dicēs. Quid dabit̄

uiro qui percusserit philisteum hunc, et tulerit obprobrium
de israhel? Quis est enim hic philisteus incircumcisus, qui expro
brauit acies dei uiuentis? Referebat autem ei po
pulus eundem sermonem dicens: Hec dabuntur uiro qui percus
serit eum. Quod cum audisset heliab frater eius maior loquen
te eo cum aliis, iratus est contra dauid et ait: Quare ue
nisti, et quare dereliquisti paucu las oues illas in de
serto? Ego noui superbiam tuam et nequitiam cordis tu
i, quia ut uideres prelium descendisti. Et dixit dauid: Quid
feci? Numquid non uerbum est? Et declinauit se ab eo pa
ululum ad alium, dixitque eundem sermonem. Et respondit
ei populus uerbum sicut et prius. Audita sunt autem uerba que lo
cutus est dauid, et annuntiata in conspectu saulis. Ad
quem cum fuisset adductus, locutus est ei: Non concidat cor
cuiquam in eo. Ego seruus tuus uadam et pugnabo
aduersus philisteum. Et ait saul ad dauid: Non ua
les resistere philisteo isti nec pugnare aduersus
eum, quia puer es. Hic autem uir bellator est ab adho
lescentia sua. Dixitque dauid ad saul: Pascebat
seruus tuus patris sui gregem, et ueniebat leo uel ur
sus, tollebantque arietem de medio gregis. Et sequebar
eos et percutiebam, eruebamque de ore eorum. Et
illi consurgebant aduersum me, et apprehendebam mentum
eorum, et suffocabam interficiebamque eos. Nam et leonem
et ursum ego interfeci seruus tuus. Erit igitur et philiste
us hic incircumcisus quasi unus ex eis, qui ausus est maledicere
exercitui dei uiuentis. Nunc uadam et auferam obpro
brium populi. Et ait dauid: Dominus qui eruit me de ore
leonis et de manu ursi, ipse liberabit me de manu
philistei huius. Dixit autem saul ad dauid: Uade, et dominus
sit tecum. Et induit saul dauid uestimentis suis, et in
posuit galeam eream super caput eius, et uestiuit e
um lorica. Accinctus ergo dauid gladio eius super ue
stem suam, cepit temptare si armatus posset incedere; non
enim habebat consuetudinem. Dixitque dauid ad saul: Non
possum sic incedere, quia nec usum habeo. Et deposu
it ea. Et tulit baculum suum quem semper habebat in ma
nibus suis, et elegit sibi quinque limpidissimos lapi
des de torrente, et misit eos in peram pastoralem quam
habebat secum, et fundam manu tulit, et processit aduer
sus philisteum. Ibat autem philisteus incedens et
appropinquans aduersus dauid, et armiger eius ante
eum. Cumque inspexisset philisteus et uidisset
dauid, despexit eum. Erat enim adholescens rufus
et pulcher aspectu. Et dixit philisteus ad dauid:
Numquid ego canis sum, quod tu uenis ad me cum
baculo? Et maledixit philisteus dauid in diis
suis. Dixitque ad dauid: Ueni ad me, et dabo carnes
tuas uolatilibus celi et bestiis terre. Dixit autem dauid
ad philisteum: Tu uenis ad me cum gladio et hasta
et clipeo; ego autem uenio ad te in nomine domini exer
cituum, dei agminum israhel, quibus exprobrasti hodie.
Et dabit te dominus in manu mea, et percutiam te, et auferam
caput tuum a te, et dabo cadauera castrorum philisthi
hodie uolatilibus celi et bestiis terre, ut sciat omnis
terra quia est deus in israhel, et nouerit uniuersa ecclesia hec
quia non in gladio nec in hasta saluat dominus. Ipsius enim est
bellum, et tradet uos in manus nostras. Cum ergo surrexis
set philisteus et ueniret et appropinquaret contra
dauid, festinauit dauid et cucurrit ad pugnam
ex aduerso philistei. Et misit manum suam in pe
ram, tulitque unum lapidem et funda iecit, et circumdu
cens percussit philisteum in fronte, et infixus est lapis
in fronte eius, et cecidit in faciem suam super terram. Preua
luitque dauid aduersus philisteum in funda et la
pide, percussumque philisteum interfecit. Cumque gladium
non haberet in manu dauid, cucurrit et stetit su
per philisteum, et tulit gladium eius, et eduxit de uagina
sua, et interfecit eum, preciditque caput eius. Uidentes autem
philistiim quod mortuus esset fortissimus eorum,
fugerunt. Et consurgentes uiri israhel et iuda uoci
ferati sunt et persecuti sunt eos usque dum uenirent in ualle
et usque ad portas accharon. Cecideruntque uul
nerati de philistiim in uia sarim usque ad geth
et usque accaron. Et reuertentes filii israhel postquam
persecuti sunt philisteos, inuaserunt castra eorum. Assu
mens autem dauid caput philistei, attulit illud in
hierusalem; arma uero eius posuit in tabernaculo suo. Eo
autem tempore quo uiderat saul dauid egredientem contra
philisteum, ait ad abner principem militie: De qua
stirpe descendit hic adholescens, abner? Dixitque
abner: Uiuit anima tua rex, si noui. Et ait rex: In
terroga tu cuius filius sit iste puer. Cumque regressus
esset dauid percusso philisteo, tulit eum abner et
introduxit coram saul, caput philistei habentem in manu.
Et ait ad eum saul: De qua progenie es, o adholescens?
Dixitque dauid: Filius serui tui ysai bethleemite
ego sum.

XVIII

Et factum est cum compleuisset loqui ad saul, anima ionathe
conglutinata est anime dauid, et dilexit eum iona
thas quasi animam suam. Tulitque eum saul in die illa, et non
concessit ei ut reuerteretur in domum patris sui. Inierunt
autem ionathas et dauid fedus; diligebat enim eum quasi
animam suam. Nam expoliauit se ionathas tunica
qua erat uestitus, et dedit eam dauid, et reliqua uesti
menta sua usque ad gladium et arcum suum usque ad bal
teum. Egrediebatur quoque dauid ad omnia quecumque
miserat eum saul, et prudenter se agebat. Posuitque eum
saul super uiros belli, et acceptus erat in oculis uniuer
si populi, maximeque in conspectu famulorum saul. Por
ro cum reuerteretur percusso philisteo dauid, et referret
caput eius in hierusalem, egresse sunt mulieres de uniuersis
urbibus israhel cantantes chorosque ducentes in oc
cursum regis saul in tympanis letitie et sistris.
Et precinebant mulieres ludentes atque dicentes:
Percussit saul mille, et dauid decem milia. Iratus
est autem saul nimis, et displicuit in oculis eius iste sermo.
Dixitque: Dederunt dauid decem milia, mihi dederunt

mille. Quid ei superest nisi solum regnum? Non ergo rectis oculis aspiciebat Saul David a die illa et deinceps. Post diem autem alteram invasit spiritus Dei malus Saul, et prophetabat in medio domus suae. David autem psallebat manu sua sicut per singulos dies. Tenebatque Saul lanceam et misit eam, putans quod configere posset David cum pariete. Et declinavit David a facie eius secundo. Et timuit Saul David, eo quod esset Dominus cum eo, et a se recessisset. Amovit ergo eum Saul a se, et fecit eum tribunum super mille viros, et egrediebatur et intrabat in conspectu populi. In omnibus quoque viis suis David prudenter se agebat, et Dominus erat cum eo. Vidit itaque Saul quod prudens esset nimis, et cepit cavere eum. Omnis autem Israel et Iuda diligebat David. Ipse enim ingrediebatur et egrediebatur ante eos, quia Dominus erat cum eo. Dixit autem Saul ad David: Ecce filia mea maior Merob, ipsam dabo tibi uxorem. Tantummodo esto vir fortis, et proeliare bella Domini. Saul autem reputabat dicens: Non sit manus mea in eo, sed sit super eum manus Philistinorum. Ait autem David ad Saul: Quis ego sum, aut quae est vita mea, aut cognatio patris mei in Israel, ut fiam gener regis? Factum est autem tempus cum deberet dari Merob filia Saul David, data est Adrihel Molathite uxor. Dilexit autem Michol filiam Saul altera David. Et nuntiatum est Saul, et placuit ei. Dixitque Saul: Dabo eam illi, ut fiat ei in scandalum, et sit super eum manus Philistinorum. Dixit ergo Saul ad David: In duabus rebus gener meus eris hodie. Et mandavit Saul servis suis: Loquimini ad David clam me, dicentes: Ecce places regi, et omnes servi eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt servi Saul in auribus David omnia verba haec. Et ait David: Num parum vobis videtur generum esse regis? Ego autem sum vir pauper et tenuis. Et renuntiaverunt servi Saul dicentes: Huiuscemodi verba locutus est David. Dixit autem Saul: Sic loquimini ad David: Non habet necesse rex sponsalia, nisi tantum centum praeputia a Philistinorum, ut fiat ultio de inimicis regis. Porro Saul cogitabat tradere David in manus Philistinorum. Cumque renuntiassent servi eius David verba quae dixerat, placuit sermo in oculis David, ut fieret gener regis. Et post dies paucos surgens David abiit in Accharon cum viris qui cum eo erant, et percussit de Philistim ducentos viros, et attulit praeputia eorum, et annumeravit ei regi, ut esset gener eius. Dedit itaque ei Saul Michol filiam suam uxorem. Et vidit Saul et intellexit quia Dominus esset cum David. Michol autem filia Saul diligebat eum. Et Saul magis cepit timere David. Factusque est Saul inimicus David cunctis diebus. Et egressi sunt principes Philistinorum. A principio autem egressionis eorum prudentius se agebat David quam omnes servi Saul, et celebre factum est nomen eius nimis.

IXX

Locutus est autem Saul ad Ionathan filium suum et ad omnes servos suos, ut occiderent David. Porro Ionathas filius Saul diligebat valde David. Et indicavit Ionathas David dicens: Quaerit pater meus Saul occidere te. Quapropter observa te quaeso mane, et manebis clam, et absconderis. Ego autem egrediens stabo iuxta patrem meum in agro ubicumque fuerit, et ego loquar de te ad patrem meum in agro ubicumque fuerit, et ego loquar de te ad patrem meum, et quodcumque videro nuntiabo tibi. Locutus est autem Ionathas de David bona ad Saul patrem suum, dixitque ad eum: Ne pecces rex in David servum tuum, quia non peccavit tibi, et opera eius bona sunt tibi valde. Et posuit animam suam in manu sua, et percussit Philisteum, et fecit Dominus salutem magnam universo Israeli. Vidisti et laetatus es. Quare ergo peccas in sanguine innoxio, interficiens David qui est absque culpa? Quod cum audisset Saul, placatus voce Ionathae iuravit: Vivit Dominus quia non occidetur. Vocavit itaque Ionathas David, et indicavit ei omnia verba haec. Et introduxit Ionathas David ad Saul, et fuit ante eum sicut fuerat heri et nudius tertius.

Motum est autem rursus bellum, et egressus David pugnavit adversus Philistim, percussitque eos plaga magna, et fugerunt a facie eius. Et factus est spiritus Domini malus in Saul. Sedebat autem in domo sua et tenebat lanceam. Porro David psallebat manu sua. Nisusque est Saul David configere lancea in pariete. Et declinavit David a facie Saul, lancea autem cassa vulnere perlata est in parietem. Et David fugit, et salvatus est nocte illa. Misit ergo Saul satellites suos nocte in domum David, ut custodirent eum, et interficeret mane. Quod cum annuntiasset David Michol uxor sua dicens: Nisi salvaveris te nocte hac, cras morieris. Deposuitque eum per fenestram. Porro ille abiit et aufugit atque salvatus est. Tulit autem Michol statuam, et posuit eam super lectum, et pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius, et operuit eam vestimentis. Misit autem Saul apparitores qui raperent David; et responsum est quod aegrotaret. Rursumque misit Saul nuntios ut viderent David, dicens: Afferte eum ad me in lecto, ut occidatur. Cumque venissent nuntii, inventum est simulacrum super lectum, et pellis caprarum ad caput eius. Dixitque Saul ad Michol: Quare sic illusisti mihi, et dimisisti inimicum meum ut fugeret? Et respondit Michol ad Saul: Quia ipse locutus est mihi: Dimitte me, alioquin interficiam te. David autem fugiens salvatus est, et venit ad Samuhel in Ramatha, et nuntiavit ei omnia quae fecerat ei Saul. Et abierunt ipse et Samuhel, et morati sunt in Naioth in Ramatha. Nuntiatum est autem Saul a dicentibus: Ecce David in Naioth est in Ramatha. Misit ergo Saul lictores ut raperent David. Qui cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantium, et Samuhel

stantem super eos: factus est etiam in illis spiritus domini, et propheta
re coeperunt etiam ipsi. Quod cum nuntiatum esset Sauli: mi
sit alios nuntios: prophetaverunt autem et illi. Et rursum
Saul misit tertios nuntios, qui et ipsi prophetaverunt. Et ira
tus est iracundia Saul. Abiit autem et ipse in Ramatha, et ve
nit usque ad cisternam magnam quae est in Socoth, et interro
gavit et dixit: In quo loco sunt Samuhel et David?
Dictum est ei: Ecce in Naioth sunt in Ramatha. Et abiit
in Naioth in Ramatha. Et factus est et super eum spiritus domini, et ambu
labat ingrediens, et prophetabat usque dum veniret in
Naioth in Ramatha. Et expoliavit se et ipse vestimen
tis suis, et prophetavit cum ceteris coram Samuhel, et ceci
dit nudus tota die illa et nocte. Unde et exivit pro
verbium: Num et Saul inter prophetas?

XX

Fugit autem David de Naioth quae est in Ramatha, veni
ensque locutus est coram Ionatha: Quid feci? aut quae
est iniquitas mea, et quod peccatum meum in patrem tuum,
quia quaerit animam meam? Qui dixit ei: Absit a te, non
morieris. Neque enim faciet pater meus quicquam grande
vel parvum, nisi prius indicaverit mihi. Hunc ergo celavit a
me pater meus sermonem tantummodo? Nequaquam erit
istud. Et iuravit rursum David. Et ille ait: Scit
profecto pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis, et dicet:
Nesciat hoc Ionathas, ne forte tristetur. Quin im
mo vivit dominus, et vivit anima tua, quia uno tantum ut ita
dicam gradu ego morsque dividimur. Et ait Io
nathas ad David: Quodcumque dixerit mihi anima tua, fa
ciam tibi. Dixit autem David ad Ionathan: Ecce kalendae
sunt crastino, et ego ex more sedere soleo iuxta re
gem ad vescendum. Dimitte ergo me ut abscondar
in agro usque ad vesperam diei tertii. Si requisierit me
pater tuus, respondebis ei: Rogavit me David
ut iret celeriter in Bethleem civitatem suam, quia
victimae sollempnes ibi sunt universis contribulibus
eius. Si dixerit: Bene, pax erit servo tuo. Si autem fuerit
iratus, scito quia completa est malitia eius. Fac ergo
misericordiam in servum tuum, quia foedus domini me famulum
tuum tecum inire fecisti. Si autem est in me aliqua iniquitas,
tu me interfice, et ad patrem tuum ne introducas
me. Et ait Ionathas: Absit hoc a te. Neque
enim fieri potest, ut si certo cognovero completam esse
patris mei malitiam contra te, non annuntiem tibi. Respon
ditque David ad Ionathan: Quis renuntiabit mihi, si
quid forte responderit tibi pater tuus dure de me?
Et ait Ionathas ad David: Veni, et egrediamur
in agrum. Cumque exissent ambo in agrum, ait Ionathas
ad David: Domine deus Israhel, si investigavero sententiam
patris mei crastino vel perendie, et aliquid boni
fuerit super David, et non statim misero ad te et no
tum tibi fecero, haec faciat dominus Ionathae et haec augeat.
Si autem perseveraverit patris mei malitia adversum te,
revelabo aurem tuam, et dimittam te ut vadas in pa
ce, et sit dominus tecum sicut fuit cum patre meo. Et si vixero,
facies mihi misericordiam domini. Si vero mortuus fuero,
non auferes misericordiam tuam a domo mea usque in sempi
ternum. Aut si non fecero, quando eradicaverit dominus in
imicos David unumquemque de terra, auferat Iona
than de domo sua, et requirat dominus de manu inimi
corum David. Pepigit ergo Ionathas foedus cum domo
David, et requisivit dominus de manu inimicorum David.
Et addidit Ionathas deierare David, eo quod dili
geret eum. Sicut enim animam suam, ita diligebat eum.
Dixitque ad eum Ionathas: Cras kalendae sunt, et requi
reris. Requiretur enim sessio tua usque perendie.
Descendes ergo festinus, et venies in locum ubi cela
ndus es in die qua operari licet, et sedebis iuxta lapi
dem cui nomen est Ezel. Et ego tres sagittas mittam
iuxta eum, et iaciam quasi exercens me ad signum. Mit
tam quoque et puerum, dicens ei: Vade et affer mihi sagit
tas. Si dixero puero: Ecce sagittae intra te sunt, tol
le eas; tu veni ad me, quia pax tibi est, et nihil est
mali, vivit dominus. Si autem sic locutus fuero puero:
Ecce sagittae ultra te sunt, vade, quia dimisit te dominus.
De verbo autem quod locuti sumus ego et tu, sit dominus inter
me et te usque in sempiternum. Absconditus est ergo
David in agro, et venerunt kalendae, et sedit rex
ad comedendum panem. Cumque sedisset rex super
cathedram suam secundum consuetudinem, quae erat iuxta
parietem, surrexit Ionathas, et sedit Abner ex la
tere Saul, vacuusque apparuit locus David. Et
non est locutus quicquam Saul in die illa; cogitabat enim
quod forte evenisset ei ut non esset mundus nec purifi
catus. Cumque illuxisset dies secunda post kalendas,
rursus apparuit vacuus locus David. Dixitque
Saul ad Ionathan filium suum: Cur non venit filius
Ysai nec heri nec hodie ad vescendum? Et re
spondit Ionathas Sauli: Rogavit me obni
xe ut iret in Bethleem, et ait: Dimitte me,
quoniam sacrificium sollempne est in civitate, unus de
fratribus meis accersivit me. Nunc ergo si inveni
gratiam in oculis tuis, vadam cito et videbo fratres meos.
Ob hanc causam non venit ad mensam regis. Iratus autem Sa
ul adversus Ionathan valde, dixit ei: Fili mu
lieris virum ultro rapientis, numquid ignoro quia
diligis filium Ysai in confusionem tuam, et in confu
sionem ignominiosae matris tuae? Omnibus enim
diebus quibus vixerit filius Ysai super terram, non sta
bilieris tu neque regnum tuum. Itaque iam nunc mitte
et adduc eum ad me, quia filius mortis est. Respondens
autem Ionathas Sauli patri suo ait: Quare mo
rietur? quid fecit? Et arripuit Saul lanceam ut
percuteret eum. Et intellexit Ionathas quod defini
tum esset a patre suo ut interficeret David. Surre
xit ergo Ionathas a mensa in ira furoris, et non come
dit in die kalendarum secunda panem. Contristatus est
enim super David, eo quod confudisset eum pater suus. Cum
que illuxisset mane, venit Ionathas in agrum
iuxta placitum David, et puer parvulus cum eo.

Et ait ad puerum suum. Vade et affer mihi sagittas quas ego iacio. Cumque puer cucurrisset, iecit aliam sagittam trans puerum. Venit itaque puer ad locum iaculi quod miserat ionathas: et clamavit ionathas post tergum pueri, et ait. Ecce ibi est sagitta porro ultra te. Clamavitque iterum ionathas post tergum pueri dicens. Festina velociter ne steteris. Collegit autem puer ionathe sagittas, et attulit ad dominum suum, et quid ageretur penitus ignorabat. Tantummodo enim ionathas et david rem noverant. Dedit igitur ionathas arma sua puero, et dixit ei. Vade defer in civitatem. Cumque abisset puer: surrexit david de loco qui vergebat ad austrum, et cadens pronus in terram adoravit tercio, et osculantes se alterutrum fleverunt pariter: david autem amplius. Dixit ergo ionathas ad david. Vade in pace. Quecumque iuravimus ambo in nomine domini dicentes: dominus sit inter me et te, et inter semen meum et semen tuum usque in sempiternum. Et surrexit et abiit. Sed et ionathas ingressus est civitatem.

XXI

Venit autem david in nobe ad abimelech sacerdotem, et obstupuit abimelech eo quod venisset david, et surrexit obviam et dixit ei. Quare tu solus venisti, et nullus est tecum? Et ait david ad abimelech sacerdotem. Rex precepit mihi sermonem et dixit. Nemo sciat rem propter quam a me missus es, et cuiusmodi precepta tibi dederim. Nam et pueris condixi in illum et illum locum. Nunc ergo si quid habes ad manum, vel quinque panes da michi, aut quicquid inveneris. Et respondens sacerdos david: ait ei. Non habeo panes laicos ad manum, sed tantum panem sanctum, si mundi sunt pueri, maxime a mulieribus, manducent. Et respondit david sacerdoti, et dixit ei. Equidem si de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri et nudiustercius quando egrediebamur, et fuerunt vasa puerorum sancta. Porro via hec polluta est, sed et ipsa sanctificabitur hodie in vasis. Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem. Neque enim erat ibi panis, nisi tantum panes propositionis qui sublati fuerant a facie domini, ut ponerentur panes calidi. Erat autem ibi vir quidam de servis saul in die illa intus in tabernaculo domini, et nomen eius doech idumeus, potentissimus pastorum saul. Hic pascebat mulas saul. Dixit autem david ad abimelech. Si habes hic ad manum hastam aut gladium? Quia gladium meum et arma mea non tuli mecum. Sermo enim regis urgebat me. Et dixit sacerdos. Ecce hic gladius goliath phylistei quem percussisti in valle therebinti: est involutus pallio post ephod. Si istum vis tollere tolle. Neque enim alius est hic absque eo. Et ait david. Non est alter huic similis. Da michi eum. Surrexit itaque david et fugit in die illa a facie saul, et venit ad achis regem geth. Dixeruntque ei servi achis cum vidissent david. Numquid non iste est david rex terre? Nonne huic cantabant per choros dicentes. Percussit saul mille, et david decem milia? Posuit autem david sermones istos in corde suo, et extimuit valde a facie achis regis geth. Et immutavit os suum coram eis, et conlabebatur inter manus eorum, et impingebat in hostia porte, defluebantque salive eius in barbam. Et ait achis ad servos suos. Vidistis hominem insanum. Quare adduxistis eum ad me? An desunt nobis furiosi, quod introduxistis istum ut fureret me presente? Dimittite illum hinc. Ne ingrediatur in domum meam.

XXII

Abiit ergo inde david, et fugit in speluncam odollam. Quod cum audissent fratres eius et omnis domus patris eius: descenderunt ad eum illuc. Et convenerunt ad eum omnes qui erant in angustia constituti, et oppressi ere alieno, et amaro animo, et factus est eorum princeps. Fueruntque cum eo quasi quadringenti viri. Et profectus est david inde in masphat que est moab, et dixit ad regem moab. Maneat oro pater meus et mater mea vobiscum, donec sciam quid faciat michi deus. Et reliquit eos ante faciem regis moab. Manseruntque apud eum cunctis diebus quibus david fuit in presidio. Dixitque gad propheta ad david. Noli manere in presidio. Proficiscere et vade in terram iuda. Et profectus david, venit in saltum aret. Et audivit saul quod apparuisset david et viri qui erant cum eo. Saul autem cum maneret in gabaa, et esset in nemore quod est in rama, hastam manu tenens, cunctique servi eius circumstarent eum, ait ad servos suos qui assistebant ei. Audite me filii gemini. Numquid omnibus vobis dabit filius ysai agros et vineas, et universos vos faciet tribunos et centuriones, quoniam coniurastis omnes adversus me, et non est qui michi renunciet, maxime cum et filius meus inierit fedus cum filio ysai? Non est qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annunciet michi eo quod suscitaverit filius meus adversum me servum meum insidiantem michi usque hodie. Respondens autem doech idumeus qui assistebat et erat primus inter servos saul: Vidi inquit filium ysai in nobe apud abimelech filium achitob sacerdotem. Qui consuluit pro eo dominum, et cibaria dedit ei, sed et gladium goliath philistei dedit illi. Misit ergo rex ad accersiendum abimelech filium achitob sacerdotem, et omnem domum patris eius sacerdotum qui erant in nobe, qui venerunt universi ad regem. Et ait saul ad abimelech. Audi fili achitob. Qui respondit. Presto sum domine. Dixitque ad eum saul. Quare coniurastis adversum me tu et filius ysai, et dedisti ei panes et gladium, et consuluisti pro eo dominum, ut consurgeret adversum me insidiator usque hodie permanens? Respondensque abimelech regi ait. Et quis in omnibus servis tuis sicut david fidelis, et gener regis, et pergens ad imperium tuum, et gloriosus in domo tua? Num hodie cepi consulere pro eo dominum? Absit hoc a me. Ne suspicetur rex adversus servum suum rem huiuscemodi in universa domo patris mei. Non enim scivit servus tuus quicquam super hoc negotio, vel mo

dicum ut grande. Dixitque rex. Morte morieris Abi
melech. tu et omnis domus patris tui. Et ait rex e
missariis qui circumstabant eum. Convertimini et interfi
cite sacerdotes domini. Nam manus eorum est cum David. Sci
entes quod fugisset. et non indicaverunt mihi. Noluerunt
autem servi regis extendere manus suas in sacerdotes domini.
Et ait rex Doec ydumeo. Convertere tu et irrue in
sacerdotes domini. Conversusque Doec ydumeus irru
it in sacerdotes. et trucidavit in die illa octoginta quin
que viros vestitos ephod lineo. Nobe autem civitatem
sacerdotum percussit in ore gladii. viros et mulieres.
parvulos et lactantes. bovemque et asinum et ovem in ore
gladii. Evadens autem unus filius Abimelech filii A
chitob. cui nomen erat Abiathar. fugit ad David
et annuntiavit ei quod occidisset Saul sacerdotes domini.
Et ait David ad Abiathar. Sciebam in die illa quod cum
ibi esset Doec ydumeus. quod procul dubio annuntiaret
Saul. Ego sum reus omnium animarum patris tui. Mane me
cum. ne timeas. Si quis quesierit animam meam. queret et a
nimam tuam. mecumque servaberis. XXIII

ET annuntiaverunt David dicentes. Ecce Phili
stiim expugnant Ceila. et diripiunt areas. Con
suluit ergo David dominum dicens. Num vadam et percutiam
Philisteos istos? Et ait dominus ad David. Vade et percu
ties Philisteos. et salvabis Ceila. Et dixerunt viri qui
erant cum David ad eum. Ecce nos hic in Iudea consisten
tes timemus. quanto magis si ierimus in Ceila adversus ag
mina Philistinorum? Rursum ergo David consuluit do
minum. Qui respondens ait ei. Surge et vade in Ceila. ego
enim tradam Philisteos in manu tua. Abiit David et vi
ri eius in Ceila. ego enim tradam Philisteos in manu tua.
Abiit David et viri eius in Ceila et pugnavit adversus
Philisteos. et abegit iumenta eorum. et percussit eos pla
ga magna. et salvavit David habitatores Ceile. Por
ro eo tempore quo fugiebat Abiathar filius Abime
lech ad David in Ceila. ephod secum habens descenderat.
Nuntiatum est autem Sauli. quod venisset David in Ceila. Et
ait Saul. Tradidit eum dominus in manus meas. Conclusus
que est introgressus urbem in qua porte et sere sunt. Et precepit
Saul omni populo ut ad pugnam descenderet in Ceila.
et obsideret David et viros eius. Quod cum rescisset David
quod prepararet ei clam Saul malum. dixit ad Abiathar
sacerdotem. Applica ephod. Et ait David. Domine deus
Israel. audivit famam servus tuus quod disponat
Saul venire ad Ceilam. ut evertat urbem propter me. Si
tradent me viri Ceile in manus eius. et si descendet
Saul sicut audivit servus tuus. domine deus Israel indica
servo tuo. Et ait dominus. Descendet. Dixitque rursus
David. Si tradent me viri Ceile. et viros qui me
cum sunt in manus Saul? Et dixit dominus. Tradent. Surre
xit ergo David et viri eius quasi sexcenti. et egressi de Ceila.
huc atque illuc vagabantur incerti. Nuntiatumque est Sauli
quod fugisset David de Ceila. quam ob rem dissimulavit
exire. Morabatur autem David in deserto in locis firmis
simis. mansitque in monte solitudinis Ziph in monte
opaco. Querebat tamen eum Saul cunctis diebus. et non
tradidit eum dominus in manus eius. Et vidit David quod egressus
esset Saul ut quereret animam eius. Porro David erat
in deserto Ziph in silva. Et surrexit Ionathas filius
Saul. et abiit ad David in silvam. et confortavit manus
eius in deo. dixitque ei. Ne timeas. Neque enim inve
niet te manus Saul patris mei. et tu regnabis super
Israel. et ego ero tibi secundus. Sed et Saul pater meus scit hoc.
Percussit ergo uterque fedus coram domino. mansitque David
in silva. Ionathas autem reversus est in domum suam. A
scenderunt autem Ziphei ad Saul in Gabaa dicentes.
Nonne ecce David latitat apud nos in locis tutissi
mis silve. in colle Achile que est ad dexteram deserti?
Nunc ergo sicut desideravit anima tua ut descenderes. de
scende. Nostrum autem erit ut tradamus eum in manus re
gis. Dixitque Saul. Benedicti vos a domino. quia doluistis
vicem meam. Abite oro et diligentius preparate. et
curiosius agite. et considerate locum ubi sit
pes eius vel quis viderit eum ibi. ubi dixistis.
Recogitat enim de me. quod callide insidier ei. Consi
derate. et videte omnia latibula eius in quibus abscon
ditur. et revertimini ad me ad rem certam. ut vadam vo
biscum. Quod si etiam in terram se abstruserit. perscrutabor eum
in cunctis milibus Iuda. At illi surgentes abierunt in
Ziph ante Saul. David autem et viri eius erant in deserto
Maon in campestribus ad dexteram Iesimuth. Iuit
ergo Saul et socii eius ad querendum eum. Nuntiatumque est David.
Statimque descendit ad petram. et versabatur in deserto
Maon. Quod cum audisset Saul. persecutus est David in
deserto Maon. Et ibat Saul ad latus montis ex
parte una. David autem et viri eius erant in latere montis ex
parte altera. Porro David desperabat se posse eva
dere a facie Saul. Itaque Saul et viri eius in modum co
rone cingebant David et viros eius. ut caperent eos. Et
nuntius venit ad Saul dicens. Festina et veni. quoniam in
fuderunt se Philistiim super terram. Reversus est ergo Saul
desistens persequi David. et perrexit in occursum Philistinorum.
Propter hoc vocaverunt locum illum. Petram dividentem.

ASCENDIT ergo David inde. et habitavit in locis tu XXIIII
tissimis Engaddi. Cumque reversus esset Saul
postquam persecutus est Philisteos. nuntiaverunt ei di
centes. Ecce David in deserto est Engaddi. Assumens
ergo Saul tria milia electorum virorum ex omni Israel.
perrexit ad investigandum David et viros eius. etiam super
abruptissimas petras que solis ibicibus pervie
sunt. Et venit ad caulas ovium que se offerebant
vianti. Eratque ibi spelunca. quam ingressus est Saul
ut purgaret ventrem. Porro David et viri eius in in
teriori parte spelunce latebant. Et dixerunt servi David
ad eum. Ecce dies de qua locutus est dominus ad te. Ego tra
dam tibi inimicum tuum ut facias ei sicut placuerit in ocul
is tuis. Surrexit ergo David. et precidit oram clamidis
Saul silenter. Post hec percussit cor suum David. eo quod

abscidit summitatem clamidis saul. Dixitque ad ui
ros suos. Propitius sit mihi dominus ne faciam hanc rem
domino meo christo domini. ut mittam manum meam in
eum. quia christus domini est. Viuit dominus. quia nisi dominus percus
serit eum. aut dies eius uenerit ut moriatur. aut
descendens in prelio perierit. propitius sit mihi dominus ne
mittam manum meam in christum domini. Et confregit
dauid uiros suos sermonibus his. et non permisit
eos ut consurgerent in saul. Porro saul exsur
gens de spelunca. pergebat cepto itinere. Surre
xit autem et dauid post eum. et egressus de spelunca cla
mauit post tergum saul dicens. Domine mi rex. Et
respexit saul post se. et inclinans se dauid pronus in terram
adorauit. dixitque ad saul. Quare audis uerba ho
minum loquentium. dauid querit malum aduersum te. Ec
ce hodie uiderunt oculi tui quod tradiderit te dominus in
manu mea in spelunca. et cogitaui occidere
te. sed pepercit tibi oculus meus. dixi enim. Non extendam
manum meam in domino meo quia christus domini est. Quin
potius pater mi uide. et agnosce oram clamidis
tue in manu mea. quia cum preciderem summitatem
clamidis tue. nolui extendere manum meam
in te. Animaduerte et uide quoniam non est in manu mea ma
lum. neque iniquitas. neque peccaui in te. tu autem insidiaris
anime mee ut auferas eam. Iudicet dominus inter me
et te. et ulciscatur me dominus ex te. manus autem mea
non sit in te. sicut et in prouerbio antiquo dicitur. Ab
impiis egredietur impietas. Manus autem mea non sit in
te. Quem persequeris rex israel. quem persequeris? Canem
mortuum persequeris. et pulicem unum. Sit dominus iudex
et iudicet inter me et te. et uideat et iudicet causam
meam. et eruat me de manu tua. Cum autem conples
set loquens dauid sermones huiuscemodi ad saul.
dixit saul. Numquid uox tua hec est fili mi dauid? et
leuauit saul uocem suam et fleuit. Dixitque ad
dauid. Iustior tu es quam ego. Tu enim tribu
isti mihi bona. ego autem reddidi tibi mala. Et tu in
dicasti mihi hodie que feceris bona. quomodo tradi
derit me dominus in manu tua. et non occideris me. Quis
enim cum inuenerit inimicum suum. dimittet eum in
uia bona? Sed dominus reddat tibi uicissitudinem. pro eo
quod hodie operatus es in me. Et nunc quia scio quod cer
tissime regnaturus sis. et habiturus in manu
tua regnum israel. iura mihi in domino ne deleas semen
meum post me. neque auferas nomen meum de domo
patris mei. Et iurauit dauid sauli. Abiit ergo saul in
domum suam. et dauid et uiri eius ascenderunt ad
tutiora loca. XXV

Mortuus est autem samuhel. et congregatus est uniuersus
israel et planxerunt eum. et sepelierunt eum in domo
sua in ramatha. Consurgensque dauid. descendit
in desertum pharan. Erat autem uir quispiam in solitudine
maon. et possessio eius in carmelo. et homo ille mag
nus nimis. Erantque ei oues tria milia. et mille
capre. et accidit ut tonderetur grex eius in carmelo.
Nomen autem uiri illius erat nabal. et nomen uxoris
eius abigail. Eratque illa mulier prudentissima
et speciosa. porro uir eius durus et pessimus et mali
tiosus. Erat autem de genere chaleb. Cum ergo audisset
dauid in deserto quod tonderet nabal gregem suum.
misit decem iuuenes et dixit eis. Ascendite in car
melum. et uenietis ad nabal. et salutabitis eum ex
nomine meo pacifice. et dicetis. Sit fratribus me
is et tibi pax. et domui tue. et omnibus quecumque habes
sit pax. et multis annis saluos facies tuos. et omnia
tua. Audiui quod tonderent pastores tui greges
qui erant nobiscum in deserto. numquam eis molesti fui
mus. nec aliquando defuit eis quicquam de grege omni
tempore. quo fuerunt nobiscum in carmelo. Interroga
pueros tuos. et indicabunt tibi. Nunc ergo inueniant pu
eri tui gratiam in oculis tuis. In die enim bona uenimus
ad te. et quodcumque inuenerit manus tua da seruis tuis
et filio tuo dauid. Cumque uenissent pueri dauid.
locuti sunt ad nabal omnia uerba hec ex nomine dauid. et silu
erunt. Respondens autem nabal pueris dauid ait. Quis est
dauid. et quis est filius isai? Hodie increuerunt serui. qui
fugiunt dominos suos. Tollam ergo panes meos.
et aquas meas. et carnes pecorum que occidi tonso
ribus meis. et dabo uiris quos nescio unde sint? Re
gressi sunt itaque pueri dauid per uiam suam. et reuersi ue
nerunt et nuntiauerunt ei omnia uerba que dixerat na
bal. Tunc dauid ait uiris suis. Accingatur unusquisque
gladio suo. Et accincti sunt singuli gladiis su
is. Accinctusque est et dauid ense suo. et secuti sunt dauid
quasi quadringenti uiri. Porro ducenti remanse
runt ad sarcinas. Abigail autem uxori nabal. nun
tiauit unus de pueris dicens. Ecce misit dauid nun
tios de deserto ut benedicerent domino nostro. et auersatus est
eos. Homines isti boni satis fuerunt nobis et non mo
lesti. nec quicquam de grege perit aliquando omni tempore
quo sumus conuersati cum eis in deserto. Pro muro erant
nobis tam in nocte quam in die. omnibus diebus quibus
pauimus apud eos greges. Quam obrem considera
et recogita quid facias. quoniam conpleta est malitia ad
uersus uirum tuum. et aduersus domum tuam. et ipse filius
est belial. ita ut nemo ei possit loqui. Festinauit
ergo abigail. et tulit ducentos panes. et duos u
tres uini. et quinque arietes coctos. et quinque sata
polente. et centum ligaturas uue passe. et du
centas massas caricarum. et inposuit super asi
nos. Dixitque pueris suis. Precedite me. ec
ce ego post tergum sequar uos. Viro autem suo na
bal non indicauit. Cum ergo ascendisset asinum.
et descenderet ad radices montis. ecce dauid et
uiri eius descendebant in occursum eius. quibus et illa oc
currit. Et ait dauid. Vere frustra seruaui omnia
que huius erant in deserto. et non periit quicquam de cunctis que
ad eum pertinebant. et reddidit michi malum pro bo

no. Hec faciat deus inimicis david et hec addat
si reliquero de omnibus que ad eum pertinent usque
mane mingentem ad parietem. Cum autem vidis
set abigail david. festinavit et descendit de a
sino. et procidit coram david super faciem suam et ad
oravit super terram. et cecidit ad pedes eius et dixit.
In me sit domine mi iniquitas hec. Loquatur obse
cro ancilla tua in auribus tuis. et audi verba famu
le tue. Ne ponat obsecro dominus meus rex cor suum
super virum istum iniquum nabal. quia secundum nomen
suum stultus est. et est stultitia cum eo. Ego autem ancil
la tua non vidi pueros tuos domine mi. quos mi
sisti. Nunc ergo domine mi. vivit dominus et vivit anima
tua qui prohibuit te ne venires in sanguinem.
et salvavit manum tuam tibi. et nunc fiant sicut na
bal inimici tui. et qui querunt domino meo malum. Qua
propter suscipe benedictionem hanc quam attulit ancilla
tua tibi domino meo. et da pueris qui sequuntur te do
minum meum. et aufer iniquitatem famule tue.
faciens enim faciet tibi dominus domino meo domum fide
lem. quia prelia domini domine mi tu preliaris. malitia ergo
non inveniatur in te omnibus diebus vite tue.
Si enim surrexerit aliquando homo persequens te.
et querens animam tuam. erit anima domini mei custodita
quasi in fasciculo viventium. apud dominum deum tuum.
Porro anima inimicorum tuorum rotabitur quasi in im
petu et circulo funde. Cum ergo fecerit tibi dominus domino
meo omnia que locutus est bona de te. et constituerit
te regem super israel. non erit tibi hoc in singultum et
in scrupulum cordis domino meo quod effuderis san
guinem innoxium. aut ipse te ultus fueris. Et cum
benefecerit dominus domino meo. recordaberis ancille tu
e. et tu benefacies ei. Et ait david ad abigail.
Benedictus dominus deus israel qui misit te in occursum meum
hodie. et benedictum eloquium tuum. et benedicta tu que
prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem.
et ulciscerer me manu mea. Alioquin vivit
dominus deus israel qui prohibuit me ne malum facerem
tibi. nisi cito venisses in occursum mihi. non remansisset
nabal usque ad lucem matutinam mingens ad pa
rietem. Suscepit ergo david de manu eius omnia que
attulerat ei. Dixitque ei. Vade pacifice in domum
tuam. ecce audivi vocem tuam et honoravi faciem
tuam. Venit autem abigail ad nabal. et ecce erat
ei convivium in domo eius quasi convivium regis. et cor
nabal iocundum. Erat enim ebrius nimis. et non
indicavit ei verbum pusillum vel grande usque in
mane. Diluculo autem cum iam digessisset vinum na
bal. indicavit ei uxor sua verba hec. Et emor
tuum est cor eius intrinsecus. et qui lapis factus est. Cum
que pertransissent decem dies. percussit dominus nabal
et mortuus est. Quod cum audisset david mortuum
nabal. ait. Benedictus dominus deus meus qui iudicavit
causam obprobrii mei de manu nabal. et servum suum
custodivit a malo. et malitiam nabal reddidit
dominus super caput eius. Misit ergo david et locutus est ad
abigail. ut sumeret eam sibi in uxorem. Et ve
nerunt pueri david ad abigail in carmelum.
et locuti sunt ad eam dicentes. David misit nos
ad te. ut accipiat te sibi in uxorem. Que con
surgens. adoravit prona in terram et ait. Ecce famu
la tua sit in ancillam. ut lavet pedes servorum domini
mei. Et festinavit et surrexit abigail et ascen
dit super asinum. et quinque puelle ierunt cum ea pe
disseque eius. Et secuta est nuntios david. et
facta est illi uxor. Sed et achinoem accepit david
de iezrahel. et fuit utraque uxor eius. Saul autem
dedit michol filiam suam uxorem david phalti
filio lais qui erat de gallim.

XXVI

Et venerunt ziphei ad saul in ga
baa dicentes. Ecce david absconditus est
in colle achile que est ex adverso solitudinis. Et
surrexit saul et descendit in desertum ziph. et cum eo tria
milia virorum de electis israel. ut quereret david in deser
to ziph. Et castrametatus est saul in gabaa achile.
que erat ex adverso solitudinis in via. David autem
habitabat in deserto. Videns autem david quod ve
nisset saul post se in desertum. misit exploratores.
et didicit quod venisset certissime. Et surrexit da
vid clam. et venit ad locum ubi erat saul. Cum
que vidisset locum in quo dormiebat saul. et abner
filius ner princeps militie eius. saulem dormien
tem in tentorio. et reliquum vulgus per circuitum eius. ait
david ad abimelech cetheum. et abisai fi
lium sarvie fratrem ioab dicens. Quis descen
det mecum ad saul in castra. Dixitque abisai. E
go descendam tecum. Venerunt ergo david et abisai
ad populum nocte. et invenerunt saul iacentem et dor
mientem in tentorio. et hastam fixam in terra ad ca
put eius. abner autem et populum dormientes in cir
cuitu eius. Dixitque abisai ad david. Conclusit deus
hodie inimicum tuum in manus tuas. Nunc ergo perfodiam
eum lancea in terra semel. et secundo opus non erit.
Et dixit david abisai. Ne interficias eum. Quis
enim extendit manum suam in christum domini et inno
cens erit. Et dixit david. Vivit dominus. quia nisi dominus
percusserit eum. aut dies eius venerit ut moriatur.
aut descendens in prelio perierit. propitius sit mihi dominus
ne extendam manum meam in christum domini. Nunc
ergo tolle hastam que est ad caput eius. et scyphum aque
et abeamus. Tulit ergo david hastam et scyphum
aque qui erat ad caput eius. et abierunt. Et non erat quis
quam qui videret. et intelligeret et vigilaret.
sed omnes dormiebant. quia sopor domini irruerat su
per eos. Cumque transisset david ex adverso et stetisset
in vertice montis de longe. et esset grande intervallum
inter eos. clamavit david ad populum et abner
filium ner dicens. Nonne responsurus es abner. Et

respondens abner ait. Quis es tu qui clamas et inquietas
regem? Et ait david ad abner. Numquid non vir
tu es? et quis alius similis tui in israhel? Quare ergo non cu-
stodisti dominum tuum regem? Ingressus est enim unus
de turba ut interficeret dominum tuum regem. Non
est bonum hoc quod fecisti. Vivit dominus quoniam filii mor-
tis estis vos. qui non custodistis dominum vestrum christum
domini. Nunc ergo vide ubi sit hasta regis. et ubi sit sci-
phus aque qui erat ad caput eius. Cognovit autem
saul vocem david et ait. Numquid vox tua hec est fili mi
david? Et ait david. Vox mea domine mi rex. Et
ait. Quam ob causam dominus meus persequitur servum suum?
Quid feci. aut quod est in manu mea malum? Nunc ergo
audi oro domine mi rex verba servi tui. Si dominus inci-
tat te adversum me. odoretur sacrificium. Si autem fi-
lii hominum. maledicti sunt in conspectu domini qui
eiecerunt me hodie. ut non habitem in hereditate
domini dicentes. Vade servi diis alienis. Et
nunc non effundatur sanguis meus in terra coram domino. quia
egressus est rex israhel ut querat pulicem unum. sicut per-
sequitur perdix in montibus. Et ait saul. Peccavi.
revertere fili mi david. nequaquam enim ultra tibi ma-
lefaciam. eo quod preciosa fuerit anima mea in oculis tuis
hodie. Apparet quod stulte egerim. et ignoraverim
multa nimis. Et respondens david ait. Ecce hasta
regis. transeat unus de pueris regis et tollat eam. Dominus autem
retribuet unicuique secundum iustitiam suam et fidem. Tradidit enim
dominus te hodie in manu mea. et nolui levare ma-
num meam in christum domini. Et sicut hodie magnifica-
ta est anima tua in oculis meis. sic magnificetur anima
mea in oculis domini. et liberet me de omni angustia. Ai-
it ergo saul ad david. Benedictus es tu fili mi
david. Et quidem faciens facies. et potens poteris.
Abiit autem david in viam suam. et reversus est saul in
locum suum.

XXVII

Et ait david in corde suo. Aliquando incidam uno di-
e in manus saul. Nonne melius est ut fugiam
et salver in terra philistinorum. ut desperet saul.
cesseque me querere in cunctis finibus israhel? Fugiam
ergo manus eius. Et surrexit david. et abiit ipse et sex-
centi viri cum eo ad achis filium maoch regem
geth. Et habitavit david cum achis in geth. ipse
et viri eius et domus eius. et due uxores eius. achi-
noem iezrahelitis. et abigail uxor nabal car-
meli. Et nuntiatum est sauli quod fugisset david in geth.
et non addidit ultra ut quereret eum. Dixit autem david
ad achis. Si inveni gratiam in oculis tuis. detur mihi
locus in una urbium terre huius ut habitem ibi. Cur enim
manet servus tuus in civitate regis tecum? De-
dit itaque ei achis siceleg in die illa. Propter quam
causam facta est siceleg regum iuda. usque in diem hanc.
Fuit autem numerus dierum quibus habitavit david in regi-
one philistinorum quatuor mensium. Et ascendit david
et viri eius. et agebant predas de gessuri. et de gerzi. et
de amalechites. Hii enim pagi habitabantur in terra an-
tiquitus euntibus sur usque ad terram egypti. Et percuti-
ebat david omnem terram. nec relinquebat viventem vi-
rum et mulierem. tollensque oves et boves et asinos
et camelos. et vestes. revertebaturque et veniebat ad a-
chis. Dicebat autem ei achis. In quem irruistis ho-
die? Respondebatque david. Contra meridiem iude. et contra
meridiem hieremmehel. et contra meridiem ceni. Virum et
mulierem non vivificabat david. nec adducebat
in geth dicens. ne forte loquantur adversum nos. Hec fa-
ciebat david. et hoc erat decretum illius omnibus diebus
quibus habitavit in regione philistinorum. Credidit ergo
david achis dicens. Multa mala operatus est contra
populum suum israhel. erit igitur mihi servus sempiternus.

XXVIII

Factum est autem in diebus illis congregaverunt
philistiim agmina sua. ut prepararentur ad bel-
lum contra israhel. Dixitque achis ad david. Sciens nunc
scito quoniam mecum egredieris in castris tu et viri tui.
Dixitque david ad achis. Nunc scies que facturus est ser-
vus tuus. Et ait achis ad david. Et ego custo-
dem capitis mei ponam te cunctis diebus. Samuhel
autem mortuus est. planxitque eum omnis israhel. et sepe-
lierunt eum in ramatha urbe sua. Et saul abstu-
lit magos et ariolos de terra. et interfecit eos qui phito-
nes inventi habebantur. Congregatique sunt philistiim et
venerunt. et castrametati sunt in sunam. Congregavit
autem et saul universum israhel. et venit in gelboe. et vidit
saul castra philistiim et timuit. et expavit cor
eius nimis. Consuluitque dominum. et non respondit ei. neque
per somnia. neque per sacerdotes. neque per prophetas. Dixitque
saul servis suis. Querite mihi mulierem habentem
phitonem. et vadam ad eam. et sciscitabor per illam. Et
dixerunt servi eius ad eum. Est mulier habens phito-
nem in endor. Mutavit ergo habitum suum. vestitusque
est aliis vestimentis. abiit ipse et duo viri cum
eo. Veneruntque ad mulierem nocte et ait. Divi-
na mihi in phitone. et suscita mihi quem dixero tibi. Et ait mu-
lier ad eum. Ecce tu nosti quanta fecerit saul. et quo-
modo eraserit magos et ariolos de terra. Quare ergo in-
sidiaris anime mee ut occidar? Et iuravit ei saul
in domino dicens. Vivit dominus quia non eveniet tibi quicquam
mali propter hanc rem. Dixitque ei mulier. Quem su-
scitabo tibi? Qui ait. Samuhelem suscita mihi.
Cum autem vidisset mulier samuhelem. exclama-
vit voce magna. et dixit ad saul. Quare imposu-
isti mihi? tu es enim saul. Dixitque ei rex. Noli
timere. Quid vidisti? Et ait mulier ad saul.
Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque ei. Qualis
est forma eius? Que ait. Vir senex ascendit.
et ipse amictus est pallio. Intellexit autem saul quod sa-
muhel esset. et inclinavit se super faciem suam in
terram et adoravit. Dixit autem samuhel ad saul. Qua-
re inquietasti me ut suscitarer? Et ait saul. Co-
artor nimis. siquidem philistiim pugnant

adu̾sū me: ⁊ d̾s recessit a me ⁊ exaudire me
noluit. neq; ī manu pphetaꝝ. neq; p sompnia. Voca
ui ergo te ut ostenderes michi quid faciā. Et ait
samuhel. Ut quid interrogas me cū d̾s recess
it a te. ⁊ transierit ad emulū tuū? Faciet eī
faciet tibi d̾s sic locutus ē ī manu mea. ⁊
scindet regnū d̾ manu tua. ⁊ dabit illud pximo
tuo dauid. q̾ n̄ obedisti uoci dn̄i. neq; fecisti i
rā furoris eius ī amalech. Idcirco q̄d pateris
faciet tibi d̾s hodie. ⁊ dabit d̾s ⁊ isrl̄ tecū in
man' philistiim. Cras aūt tu ⁊ filii tui mecū
eritis. s; ⁊ castra isrl̄ tradet d̾s ī man' phili
stiim. Statimq; saul cecidit porrectus ī t̾rā.
extimuerat eī ualde u̾ba samuhel. ⁊ robur
nō erat ī eo. q̾ n̄ comederat panē tota die
illa. Ingressa est itaq; mulier ad saul ⁊ ait.
conturbatus eī erat ualde. Dixitq; ad eū. Ecce
obediuit ancilla tua uoci tue. ⁊ posui aīam
meā ī manu tua. ⁊ audiui s̾mones tuos q̄s
locutus es ad me. Nunc ergo audi ⁊ tu uocē ancille
tue. ut ponā corā te bucellā panis. ⁊ comedens
conualescas. ⁊ possis iter facere. Qui renuit ⁊ ait.
Non comedā. Coegerūt aūt eū s̾ui sui ⁊ mulier.
⁊ tandē audita uoce eoꝝ surrexit d̾ t̾ra. ⁊ sedit
sup lectū. Mulier aūt illa habebat uitulū pa
scualē ī domo. ⁊ festinauit ⁊ occidit eū. tollēs
q; farinā miscuit eā ⁊ coxit azima. ⁊ posuit añ
saul ⁊ añ s̾uos eī. Qui cū comedissent. surrexerūt
⁊ ambulauerūt p totā noctē illā. XXIX
Congregata ē ergo uniu̾sa agmina philisti
im in afech. s; ⁊ isrl̄ castrametat' ē sup fontē
qui erat in iezrahel. ⁊ satrape quidē philisti
im incedebāt ī centenis ⁊ ī milib;. Dauid aūt
⁊ uiri eī erāt ī nouissimo agmine cū achis. Di
xeruntq; principes philistinoꝝ ad achis. Quid
sibi uolūt hebrei isti? Et ait achis ad principes
philistiim. Num ignoratis dauid q fuit s̾uus
saul regis isrl̄. ⁊ est apd me multis dieb; ł an
nis? Et n̄ inueni ī eo quicquā mali ex die qua trāsf
fugit ad me usq; ad diē hanc. Irati s̄ aūt adu̾s
eū principes philistiim. ⁊ dixerūt ei. Reu̾tatur
uir iste ⁊ sedeat ī loco suo ī q̄ cōstituisti eū. ⁊ n̄
descendat nobiscū ī plīu. ⁊ n̄ sit cōsiliarius nr̄.
ne fiat nb' adu̾sarius cū p̾liari ceperim'. Quomō
eī aliť placare poterit dn̄m suū. n̄ ī capitibus
nr̄is? Nonne iste ē dauid cui cantabāt ī choro
dicentes. pcussit saul ī milib; suis. ⁊ dauid ī
decē milib; suis? Uocauit ergo achis dauid. ⁊ a
it ei. Uiuit d̾s q̾ rectus es tu ⁊ bonus ī cōspectu
meo. ⁊ exitus tuus ⁊ introitus tuus mecū ē ī ca
stris. ⁊ n̄ inueni ī te quicquā mali ex die q̄ uenisti
ad me usq; ad diē hanc. s; satrapis n̄ places.
Reu̾tere ergo ⁊ uade ī pace. ut n̄ offendas oculos sa
traparū philistiim. Dixitq; dauid ad achis.

Quid eī feci. ⁊ quid inuenisti ī me s̾uo tuo a di
e qua fui ī cōspectu tuo usq; ad diē hanc. ut
n̄ ueniā ⁊ pugnē ꝯ inimicos dn̄i mei regis?
Respondens aūt achis locut' ē ad dauid. Scio q̾ bo
nus es tu ī oculis meis sic angl's dei. s; principes
philistiim dixerūt. n̄ ascendat nobiscū ī plīu.
Igit' cōsurge mane. tu ⁊ s̾ui dn̄i tui q̄ uene
rūt tecū. ⁊ cū d̾ nocte surrexeritis ⁊ ceperit dilu
cescere. pgite. Surrex̄ itaq; d̾ nocte dauid
ipse ⁊ uiri eī ut pficiscerentur mane. ⁊ reuer
terent' ad t̾rā philistiim. Philistiim aūt ascē
derūt ī iezrahel. XXX
Cumq; uenissent dauid ⁊ uiri eī ī siceleg die
t̾cia. amalechite ipetū fecerāt ex parte australi ī
siceleg ⁊ pcusserūt siceleg. ⁊ succenderāt eā igni. ⁊ cap
tiuas duxerāt mulieres ex ea a minimo usq;
ad magnū. ⁊ n̄ interfecerāt quēquā. s; secū duxe
rāt ⁊ pgebāt itinē suo. Cū ergo uenissent dauid
⁊ uiri eius ad ciuitatē ⁊ inuenissent eā succēsā
igni. ⁊ uxores suas ⁊ filios suos ⁊ filias suas duc
tas ēē captiuas. leuauerūt dauid ⁊ ppl's q̄ erat
cū eo uoces suas ⁊ planxerūt. donec deficerēt
in eis lacrime. Siquidē ⁊ due uxores dauid
achinoem iezrahelites. ⁊ abigail uxor na
bal carmeli captiue ducte fuerāt. ⁊ contristat'
ē dauid ualde. Uolebat eī eū ppl's lapidare.
q̾ amara erat aīa uniuscuiusq; uiri sup filiis
suis ⁊ filiab;. Confortatus ē aūt dauid ī dn̄o d̾o
suo. ⁊ ait ad abiathar sacerdotē. filiū abime
lech. Applica ad me ephod. Et applicauit abi
athar ad dauid ephod. ⁊ cōsuluit dauid dn̄m
dicēs. Psequar latrunculos hos ⁊ cōphendā eos
an nō? Dixitq; ei dn̄s. Psequere. absq; du
bio eī cōphendes eos. ⁊ excuties pdā. Abiit ergo
ipse dauid ⁊ sexcenti uiri qui erant cū eo. ⁊ ue
nerūt usq; ad torrentē besor. ⁊ lassi quidā sub
stiterūt. Psecutus ē aūt d̾d ipse ⁊ quadringenti ui
ri. substiterant eī ducenti. q̄ lassi transire nō
poterāt torrentē besor. ⁊ inuenerūt uirū egyptiū
in agro. ⁊ adduxerūt eū ad dauid. Dederūtq; ei pa
nē ut comederet ⁊ ut biberet aquā. Sed ⁊ frag
mē masse caricaꝝ. ⁊ duas ligaturas uue pas
se. Que cū comedisset. reu̾sus ē sp̄s eī. ⁊ refoci
latus ē. Nō eī comederat panē neq; biberat aq̄
trib; dieb; ⁊ trib; noctib;. Dixit itaq; ei dauid.
Cuius es tu. uł unde es. uł quo pgis? Qui ait.
Puer egyptius ego sū. s̾uus uiri amalechi
te. dereliquit aūt me d̾s meus. q̾ egrotare ce
pi nudiustertius. Siquidē nos erupimus ad au
stralē partē cerethi. ⁊ ꝯ iudā. ⁊ ad meridiē ca
leph. ⁊ siceleg succendim' igni. Dixitq; ei dauid.
Potes me ducere ad istū cuneū? Qui ait. Iura
m' p dn̄m q̄ n̄ occidas me. ⁊ n̄ tradas me ī ma
nu dn̄i mei. ⁊ ego ducā te ad cuneū istū. Et

iuuenit ei dauid. Qui cum duxisset eum. ecce
illi discumbebant super faciem uniuerse terre come
dentes et bibentes. et quasi festum celebrantes di
em. pro cuncta preda et spoliis que ceperant de terra phi
listiim. et de terra iuda. Et percussit eos dauid a
uespera usque ad uesperam alterius diei. Et non eua
sit ex eis quisquam. nisi quadringenti uiri ado
lescentes qui ascenderant camelos et fugerant.
Eruit ergo dauid omnia que tulerant amalechite. et
duas uxores suas eruit. Nec defuit quisquam
a paruo usque ad magnum. tam de filiis quam de
filiabus et de spoliis. et quecumque rapuerant omnia
reduxit dauid. et tulit uniuersos greges et armen
ta. et minauit ante faciem suam. Dixeruntque. Hec
est preda dauid. Venit autem dauid ad ducentos
uiros qui lassi substiterant. nec sequi potuerant
dauid. et residere eos iusserat in torrente besor.
Qui egressi sunt obuiam dauid. et populo qui erat cum eo. Ac
cedens autem dauid ad populum. salutauit eum
pacifice. Respondensque omnis uir pessimus et iniquus
de uiris qui erant cum dauid. dixit. Quia non uene
runt nobiscum. non dabimus eis quicquam de preda
quam eruimus. sed sufficiat unicuique uxor sua
et filii. quos cum acceperint recedant. Dixit autem
dauid. Non sic facietis fratres mei de his que tra
didit nobis dominus. et custodiuit nos. et dedit la
trunculos qui eruperant aduersum nos in manus nostras.
nec audiet uos quisquam super sermone hoc. Equa
enim pars erit descendentis ad prelium et remanen
tis ad sarcinas. et similiter diuident. Et factum est
hoc ex illa die et deinceps constitutum et prefinitum.
et quasi lex in israel usque ad diem hanc. Venit ergo dauid
in siceleg. et misit dona de preda senioribus iu
da. et proximis suis dicens. Accipite benedicti
onem de preda hostium domini. His qui erant in bethel
misit dauid. et qui in ramoth ad meridiem. et qui in
gether. et qui in aroer. et qui in sephamoth. et qui in
esthama. et qui in rachal. et qui in urbibus ieramneli.
et qui in urbibus ceni. et qui in arama. et qui in lacu
asan. et qui in athac. et qui in hebron. et reliquis qui erant
in his locis in quibus commoratus fuerat dauid
ipse et uiri eius. XXXI
Philistiim autem pugnabant aduersus israel. et fu
gerunt uiri israelite ante faciem philistiim.
et ceciderunt interfecti in monte gelboe. Irrueruntque
philistiim in saul et filios eius. et percusserunt io
nathan et aminadab. et melchisue. filios
saul. totumque pondus prelii uersum est in saul. et
consecuti sunt eum uiri sagittarii. et uulneratus est ue
hementer a sagittariis. Dixitque saul ad armige
rum suum. Euagina gladium tuum et percute me.
ne forte ueniant incircumcisi isti et interficiant
me illudentes mihi. Et noluit armiger eius. fu
erat enim nimio timore perterritus. Arripuit
itaque saul gladium suum. et irruit super eum. Quod cum
uidisset armiger eius uidelicet quod mortuus esset
saul. irruit etiam ipse super gladium suum. et mor
tuus est cum eo. Mortuus est ergo saul et tres filii
eius. et armiger illius. et uniuersi uiri eius in die
illa pariter. Videntes autem uiri israel qui erant trans
uallem et trans iordanem quod fugissent uiri israelite.
et quod mortuus esset saul et filii eius. reliquerunt ciuita
tes suas et fugerunt. ueneruntque philistiim et ha
bitauerunt ibi. Facta autem die altera uenerunt philistiim
ut expoliarent interfectos. et inuenerunt saul et filios
eius tres iacentes in monte gelboe. Et preciderunt
caput saul. et expoliauerunt eum armis. et miserunt
in terram philistinorum per circuitum. ut annuntiaretur
in templo ydolorum suorum et in populis. Et posuerunt ar
ma eius in templo astaroth. corpus eius suspenderunt
in muro bethsan. Quod cum audissent habitatores ia
bes galaad quecumque fecerant saul philistiim. sur
rexerunt omnes uiri fortissimi. et ambulauerunt tota noc
te. et tulerunt cadauer saul. et cadauera filiorum eius de
muro bethsan. Veneruntque iabes. et combusserunt
ea ibi. et tulerunt ossa eorum. et sepelierunt in nemo
re iabes. et ieiunauerunt septem diebus. Explicit samu
hel liber i. Incipit samuhel ii. I

Factum est autem postquam mor
tuus est saul. ut dauid
reuerteretur a cede ama
lech. et maneret in sice
leg dies duos. In die
autem tercia apparuit homo ue
niens de castris saul. ue
ste conscissa. et puluere
aspersus caput. et ut uenit
ad dauid. cecidit super
faciem suam. et adorauit.
Dixitque ad eum dauid. Vnde uenis? Qui ait
ad eum. De castris israel fugi. Et dixit ad eum
dauid. Quod est uerbum quod factum est? indica michi.
Qui ait. Fugit populus ex prelio. et multi corruen
tes ex populo mortui sunt. sed et saul et ionathas
filius eius interierunt. Dixitque dauid ad ado
lescentem qui nuntiabat ei. Vnde scis quia
mortuus est saul. et ionathas filius
eius? Et ait adolescens qui narrabat ei. Ca
su ueni in montem gelboe. et saul incumbebat
super hastam suam. Porro currus et equites ap
propinquabant ei. Et conuersus post tergum
suum. uidensque me uocauit. Cui cum respon
dissem adsum. dixit michi. Quisnam es tu? Et
aio ad eum. Amalechites sum. Et locutus est michi.
Sta super me et interfice me. quoniam tenent
me angustie. et adhuc tota anima mea in me est.
Stansque super eum occidi illum. sciebam enim quod uiuere
non posset post ruinam. Et tuli diadema quod erat in ca

pite ei. 7 armillā de brachio illius. 7 attuli ad
te dnm meū huc. Apprehendēs aūt dauid uesti
menta sua scidit. omnesq; uiri q erant cū eo. 7 plan
xerūt 7 fleuerūt 7 ieiunauerūt usq; ad uespam su
per saul 7 sup ionathan filiū ei. 7 sup populū
dnī. 7 sup domū isrl' q corruissent gladio.
Dixitq; dauid ad iuuenē q nūtiauerat ei. Vn
es tu? Qui rndit. filius hominis aduene
amalechite ego sū. Et ait ad eū dauid. Quare
n timuisti mittē manū tuā: ut occideres xpm
dnī? Vocansq; dauid unū de pueris suis. ait.
Accedēs irrue ī eū. Qui pcussit illū 7 mortuus
ē. 7 ait ad eū dd. Sanguis tuus sup caput
tuū. Os enī tuū locutū ē aduersū te dicēs. ego
interfeci xpm dnī. Planxit aūt dauid planctū
magnū huiuscemodi sup saul 7 sup ionathā
filium ei. 7 pcep ut docerent filios iuda 7 filios
isrl' planctū. sic scriptū ē in libro iustoꝝ. 7 ait.
Considera isrl' p his q mortui s. sup excelsa tua
uulnati. Inclti isrl' sup montes tuos inter
fecti s. Quomodo ceciderūt fortes? Nolite an
nūtiare ī geth. neq; annūtietis ī cōspectu a
scalonis. ne forte letentur filie philistum. ne
exultent filie ī circūcisoꝝ. Montes gelboe. n
ros nec pluuia ueniant sup uos. neq; sint agri
primitiaꝝ. quia ibi abiectus ē clipeus forti
um. clipeus saulis. qsi n esset unctus oleo. A
sanguine interfectoꝝ ab adipe fortiū. Sagit
ta ionathe nūq rediit retrorsū. 7 gladius sa
ul n ē reuersus inanis. Saul 7 ionathas ama
biles 7 decori in uita sua. ī morte quoq; n st
diuisi. Aquilis uelociores. leonibz fortiores.
Filie isrl' sup saul flete q uestiebat uos coc
cino ī delitiis. q pbebat ornamenta aurea cul
tui uro. Quomodo ceciderūt fortes ī plio?
Ionathas ī excelsis tuis occisus ē. Doleo su
per te frater mi ionatha decore nimis. 7 ama
bilis sup amorē mulieꝝ. Sicut mat unicū
amat filiū suū. ita ego te diligebā. Quomo
do ceciderūt robusti. 7 perierūt arma bellica? Oī
celui isrl' flete.

II

Igitur post hec consuluit dauid dnm dicēs. Si
ascendā ī una de ciuitatibz iuda? Et ait dns
ad eū. Ascende. Dixitq; ei dauid. Quo ascen
dā? Et rndit ei. In hebron. Ascendit g dd
7 due uxores ei achinoem iezrahelites. 7 abi
gail uxor nabal carmeli. s; 7 uiros q erant cū eo
duxit dauid singulos cū domo sua. 7 manserūt
ī oppidis hebron. Veneruntq; uiri iuda 7 unxe
rūt ibi dauid ut regnaret sup domū iuda. Et nū
tiatū ē dauid quod uiri iabes galaad sepelissent
saul. Misit g dauid nūtios ad uiros iabes ga
laad. dixitq; ad eos. Bndicti uos dno q fecistis
miam hanc cū dno uro saul. 7 sepelistis eū. Et
nunc retribuet quidē uob dns miam 7 ueritatē. s; 7
ego reddā gratiam. eo q feceritis ubū istud. Con
fortentur manus ure. 7 estote filii fortitudi
nis. licet ei mortuus sit dns ur saul. tam
me unxit domus iuda ī regē. Abner aūt filius
ner princeps exercitus saul. tulit isboseth
filiū saul 7 circūduxit eū p castra. regemq; con
stituit sup galaad 7 sup gessuri. 7 super
iezrahel. 7 sup ephraim. 7 sup beniamin.
7 sup isrl' uniuersū. Quadraginta anno
rū erat isboseth filius saul cū regnare ce
pisset sup isrl'. 7 duobz annis regnauit. So
la aūt domus iuda. sequebatur dauid. Et fuit nu
merus dieꝝ quos cōmoratus ē dauid ī p
ans ī hebron sup domū iuda. septē anno
rū 7 sex mensiū. Egressusq; ē abner filius ner
7 pueri isboseth filii saul de castris ī gabaon.
Porro ioab filius saruie 7 pueri dauid egres
si s 7 occurrerūt eis iuxta piscinā gabaon. Et
cū in unū conuenissent e regione sederūt. hii ex
una parte piscine. 7 illi ex altera. Dixitq; ab
ner ad ioab. Surgant pueri 7 ludant coram
nob. Et rndit ioab. Surgant. Surrexerūt
g 7 transierūt nūo duodecim de beniamin ex
parte isboseth filii saul. 7 duodecim de pueris
dauid. Apprehensoq; unusquisq; capite com
paris sui. defixit gladiū in latus contrarii. 7 ce
ciderūt simul. Vocatumq; ē nomen loci illius a
ger robustoꝝ in gabaon. 7 ortū ē bellū durū
satis in die illa. Fugatusq; ē abner 7 uiri isrl'
a pueris dauid. Erant aūt ibi tres filii sarui
e. ioab. 7 abisai. 7 asahel. Porro asahel cur
sor uelocissimus fuit. qsi unus ex capreis q mo
rantur ī siluis. Psequebatur aūt asahel ab
ner. 7 n declinauit ad dexteram neq; ad sinistram.
omittens psequi abner. Respexit itaq; abner
post tergum suū 7 ait. Tu ne es asahel? Qui rn
dit. Ego sū. Dixitq; ei abner. Vade ad dex
teram siue ad sinistram. 7 apprehende unū de ad
holescentibz. 7 tolle tibi spolia ei. Noluit aūt
asahel omittere. quin urgueret eū. Rursumq; lo
cutus ē abner ad asahel. Recede. noli me se
qui. ne compellar confodere te ī terram. 7 leuare
n potero faciē meā ad ioab fratrē tuū. Qui
audire contempsit. 7 noluit declinare. Percussit
g eū abner auersa hasta in inguine. 7 transfo
dit eū. 7 mortuus ē ī eodē loco. Omnesq; qui
transiebant p locū ī quo ceciderat asahel et
mortuus fuerat. subsistebant. Psequentibz
aūt ioab 7 abisai fugientē abner. sol occu
buit. Et uenerūt usq; ad collē aque ductus q ē
e regione uallis 7 itineris deserti ī gabaon. Con
gregatiq; s filii beniamin ad abner. 7 conglo
bati ī unū cuneū. steterūt ī summitate tu

muli unius. Et exclamavit Abner ad Ioab
et ait. Num usque ad internecionem tuus mucro de-
saeviet? An ignoras quod periculosa sit despe-
ratio? Usquequo non dicis populo ut omittat
persequi fratres suos? Et ait Ioab. Vivit Dominus, si locu-
tus fuisses, mane recessisset populus persequens
fratrem suum. Insonuit ergo Ioab bucina et stetit
omnis exercitus, nec persecuti sunt ultra Israel, neque inie-
runt certamen. Abner autem et viri eius abierunt per campestri-
a tota nocte illa, et transierunt Iordanem. Et lustra-
ta omni Bethoron venerunt ad castra. Porro Io-
ab reversus omisso Abner congregavit omnem
populum. Et defuerunt de pueris David decem et no-
vem viri excepto Asahele. Servi autem David
percusserunt de Beniamin et de viris qui erant cum
Abner trecentos sexaginta viros qui et mor-
tui sunt. Tuleruntque Asahel et sepelierunt eum in se-
pulchro patris sui in Bethleem. Et ambulaverunt
tota nocte Ioab et viri qui erant cum eo, et in ipso
crepusculo pervenerunt in Hebron. III

Facta est ergo longa concertatio inter domum Sa-
ul et inter domum David. David proficiens
et semper se ipso robustior agens, domus autem Sa-
ul decrescens cotidie et infirmabatur. Natique sunt
David filii in Hebron. Fuitque primogenitus
eius Amnon de Achinoem Iezrahelitide. Et post eum
Cheleab de Abigail uxore Nabal Carmeli. Porro
tertius Absalom filius Maacha filiae Tholo-
mai regis Gessur. Quartus autem Adonias filius
Aggith. Et quintus Saphathia filius Abital. Sex-
tus quoque Iethraam de Egla uxore David. Hi na-
ti sunt David in Hebron. Cum ergo esset proelium inter do-
mum Saul et domum David, Abner filius Ner
regebat domum Saul. Fuerat autem Sauli concubi-
na nomine Respha filia Ahia. Dixitque Isbo-
seth ad Abner. Quare ingressus es ad concubi-
nam patris mei? Qui iratus nimis propter verba Isbo-
seth ait. Numquid caput canis ego sum hodie
adversum Iudam? Qui fecerim misericordiam
super domum Saul patris tui et super fratres et proximos
eius, et non tradidi te in manus David, et tu requisisti
in me quod argueres me pro muliere hodie? Haec
faciat Deus Abner et haec addat ei, nisi quomodo
iuravit Dominus David sic faciam cum eo, ut transferatur
regnum de domo Saul, et elevetur thronus David
super Israel et super Iudam a Dan usque Bersabee. Et non
potuit respondere ei quicquam, quia metuebat eum.
Misit ergo Abner nuntios ad David pro se dicen-
tes: Cuius est terra? Et ut loquerentur: Fac mecum ami-
citias, et erit manus mea tecum, et reducam ad te
universum Israel. Qui ait. Optime, ego faciam tecum
amicitias. Sed unam rem peto a te dicens: Non videbis
faciem meam tecum amicitias. Sed unam rem peto a te
dicens: Non videbis faciem meam antequam adduxeris Mi-
chol filiam Saul, et sic venies et videbis me. Mi-
sit autem David nuntios ad Isboseth filium Saul
dicens. Redde mihi uxorem meam Michol, quam de-
spondi mihi centum praeputiis Philisthinorum. Misit
ergo Isboseth et tulit eam a viro suo Faltihel
filio Lais. Sequebaturque eam vir suus plorans us-
que Baurim. Et dixit ad eum Abner. Vade et revertere.
Qui reversus est. Sermonem quoque intulit Abner
ad seniores Israel dicens. Tam heri quam nudius-
tertius quaerebatis David ut regnaret super vos. Nunc
ergo facite, quoniam Dominus locutus est ad David dicens: In
manu servi mei David salvabo populum meum Israel
de manu Philisthim et omnium inimicorum eius. Locutus
est autem Abner etiam ad Beniamin. Et abiit ut loqueretur
ad David in Hebron omnia quae placuerant Israeli
et universo Beniamin. Venitque ad David in He-
bron cum viginti viris. Et fecit David Abner et vi-
ris eius qui venerant cum eo convivium. Et dixit Abner
ad David. Surgam ut congregem ad te dominum me-
um regem omnem Israel, et ineam tecum foedus, et imperes omni-
bus sicut desiderat anima tua. Cum ergo deduxisset David
Abner et ille isset in pace, statimque pueri Da-
vid et Ioab venerunt caesis latronibus cum praeda in-
genti nimis. Abner autem non erat cum David in He-
bron, quia iam dimiserat eum et profectus erat in pace.
Et Ioab et omnis exercitus qui erat cum eo postea vene-
runt. Nuntiatum est itaque Ioab a narrantibus: Venit
Abner filius Ner ad regem, et dimisit eum, et ab-
iit in pace. Et ingressus est Ioab ad regem et ait. Quid
fecisti? Ecce venit Abner ad te. Quare dimisi-
sti eum et abiit et recessit? Ignoras Abner filium
Ner, quoniam ad hoc venit ut deciperet te, et sciret exitum
tuum et introitum tuum, et nosset omnia quae agis? Egressus
itaque Ioab a David misit nuntios post Abner,
et reduxit eum a cisterna Sira ignorante David. Cumque
redisset Abner in Hebron, seorsum adduxit
eum Ioab ad medium portae ut loqueretur ei in dolo.
Et percussit eum ibi in inguine, et mortuus est in
ultionem sanguinis Asahel fratris eius. Quod cum audis-
set David rem iam gestam, ait. Mundus ego sum et regnum
meum apud Dominum usque in sempiternum a sanguine Ab-
ner filii Ner. Et veniat super caput Ioab et super omnem
domum patris eius. Nec deficiat de domo Ioab fluxum
seminis sustinens, et leprosus, tenens fusum, et cadens
gladio, et indigens pane. Igitur Ioab et Abisai fra-
ter eius interfecerunt Abner, eo quod occidisset Asahel fratrem eorum
in Gabaon in proelio. Dixit autem David ad Ioab et ad
omnem populum qui erat cum eo. Scindite vestimenta
vestra et accingimini saccis, et plangite ante ex-
sequias Abner. Porro rex David sequebatur fe-
retrum. Cumque sepelissent Abner in Hebron, levavit
rex vocem suam et flevit super tumulum Abner. Fle-
vit autem et omnis populus. Plangensque rex et lugens Abner
ait. Nequaquam ut mori solent ignavi mortuus

et abner. Manus tuae non sunt ligatae, et pedes tui non sunt compedibus adgravati, sed sicut solent cadere coram filiis iniquitatis corruisti. Congeminansque omnis populus flevit super eum. Cumque venisset universa multitudo cibum capere cum David clara adhuc die, iuravit David dicens: Haec faciat mihi Deus et haec addat, si ante solis occasum gustavero panem vel aliud quicquam. Omnisque populus audivit, et placuerunt eis cuncta quae fecit rex in conspectu totius populi. Et cognovit omne vulgus et universus Israel in die illa, quoniam non actum fuisset a rege ut occideretur Abner filius Ner. Dixit quoque rex ad servos suos: Num ignoratis quoniam princeps et maximus cecidit hodie in Israel? Ego autem adhuc delicatus et unctus rex; porro viri isti filii Sarviae duri mihi sunt. Retribuat Dominus facienti malum iuxta malitiam suam.

IIII

Audivit autem filius Saul quod cecidisset Abner in Hebron, et dissolutae sunt manus eius, omnisque Israel perturbatus est. Duo autem viri principes latronum erant filio Saul, nomen uni Rechab et nomen alteri Banaa, filii Remmon Berothitae de filiis Beniamin. Siquidem et Beroth reputata est in Beniamin. Et fugerunt Berothitae in Gethaim, fueruntque ibi advenae usque in tempus illud. Erat autem Ionathae filio Saul filius debilis pedibus; quinquennis enim fuit quando venit nuntius de Saul et Ionathan ex Iezrahel. Tollens itaque eum nutrix sua fugit; cumque festinaret ut fugeret, cecidit et claudus effectus est; habuitque vocabulum Miphiboseth. Venientes igitur filii Remmon Berothitae, Rechab et Banaa, ingressi sunt fervente die domum Isboseth, qui dormiebat super stratum suum meridie. Ingressi sunt autem domum, et ostiaria domus purgans triticum obdormivit. Assumentesque spicas tritici latenter, ingressi sunt; et percusserunt eum in inguine Rechab et Banaa frater eius, et fugerunt. Cum autem ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum in conclavi; et percutientes interfecerunt eum. Sublatoque capite eius abierunt per viam deserti tota nocte, et attulerunt caput Isboseth ad David in Hebron. Dixeruntque ad regem: Ecce caput Isboseth filii Saul inimici tui qui quaerebat animam tuam; et dedit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul et de semine eius. Respondens autem David Rechab et Banaa fratri eius filiis Remmon Berothitae, dixit ad eos: Vivit Dominus qui eruit animam meam de omni angustia, quoniam eum qui annuntiaverat mihi et dixerat: Mortuus est Saul, qui putabat se prospera nuntiare, tenui et occidi eum in Siceleg, cui oportebat mercedem me dare pro nuntio; quanto magis nunc cum homines impii interfecerunt virum innoxium in domo sua super lectum suum, non quaeram sanguinem eius de manu vestra, et auferam vos de terra? Praecepit itaque David pueris suis, et interfecerunt eos, praecidentesque manus et pedes eorum suspenderunt eos super piscinam in Hebron. Caput autem Isboseth tulerunt et sepelierunt in sepulchro Abner in Hebron.

Et venerunt universae tribus Israel ad David in Hebron dicentes: Ecce nos os tuum et caro tua sumus. Sed et heri et nudiustertius cum esset Saul rex super nos, tu eras educens et reducens Israel. Dixit autem Dominus ad te: Tu pasces populum meum Israel, et tu eris dux super Israel. Venerunt quoque et seniores Israel ad regem in Hebron, et percussit cum eis rex David foedus in Hebron coram Domino; unxeruntque David in regem super Israel. Filius triginta annorum erat David cum regnare coepisset, et quadraginta annis regnavit. In Hebron regnavit super Iudam septem annis et sex mensibus, in Hierusalem autem regnavit triginta tribus annis super omnem Israel et Iudam. Et abiit rex et omnes viri qui erant cum eo in Hierusalem ad Iebuseum habitatorem terrae. Dictumque est ad David ab eis: Non ingredieris huc nisi abstuleris caecos et claudos dicentes: Non ingredietur David huc. Cepit autem David arcem Sion, haec est civitas David. Proposuerat enim David in die illa praemium qui percussisset Iebuseum et tetigisset domatum fistulas, et abstulisset caecos et claudos odientes animam David. Idcirco dicitur in proverbio: Caecus et claudus non intrabunt in templum. Habitavit autem David in arce, et vocavit eam civitatem David; et aedificavit per gyrum a Mello et intrinsecus. Et ingrediebatur proficiens atque succrescens, et Dominus Deus exercituum erat cum eo. Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David, et ligna cedrina, et artifices lignorum, artificesque lapidum ad parietes; et aedificaverunt domum David. Et cognovit David quoniam confirmasset eum Dominus regem super Israel, et quoniam exaltasset regnum eius super populum suum Israel. Accepit ergo David adhuc concubinas et uxores de Hierusalem postquam venerat de Hebron; natique sunt David et alii filii et filiae. Et haec nomina eorum qui nati sunt ei in Hierusalem: Samua et Sobab et Nathan et Salomon, et Iebaar et Helisua et Nepheg et Iaphia, et Helisama et Helioda et Heliphaleth. Audierunt ergo Philisthiim quod unxissent David regem super Israel, et ascenderunt universi ut quaererent David. Quod cum audisset David, descendit in praesidium. Philisthiim autem venientes diffusi sunt in valle Raphaim. Et consuluit David Dominum dicens: Si ascendam ad Philisthiim, et si dabis eos in manu mea? Et dixit Dominus ad David: Ascende, quia tradens dabo Philisthiim in manu tua. Venit ergo David in Baalpharasim, et percussit eos ibi, et dixit: Divisit Dominus

inimicos meos coram me, sicut diuiduntur aque.
Propterea uocatum est nomen loci illius baal phara
sim. Et reliquerunt ibi sculptilia sua, que tulit
dauid et uiri eius. Et addiderunt adhuc phili
stiim ut ascenderent, et diffusi sunt in ualle ra
phaim. Consuluit autem dauid dominum: Si ascen
dam contra philisteos, et si dabis eos in manu mea?
Qui respondit: Non ascendas in obuiam eorum, sed
gira post tergum eorum, et uenies ad eos ex aduerso
pirorum. Et cum audieris sonitum gradientis in
cacumine pirorum, tunc inibis prelium contra phili
stiim, quia tunc egredietur dominus ante faciem tuam ut per
cutiat castra philistinorum. Fecit itaque da
uid sicut preceperat ei dominus, et percussit philistiim
de gabaon usque dum uenias gazer.

VI

Congregauit autem rursum dauid omnes electos ex
israel triginta milia. Surrexitque et abiit
et uniuersus populus qui erat cum eo de uiris iuda ut
adducerent arcam dei super quam inuocatum est no
men domini exercituum sedentis in cherubim super
eam. Et imposuerunt arcam domini super plaustrum
nouum. Tuleruntque eam de domo aminadab
qui erat in gabaa. Oza autem et achio filii a
minadab minabant plaustrum nouum.
Cumque tulissent arcam de domo aminadab qui
erat in gabaa custodiens arcam dei, achio pre
cedebat arcam dei. Dauid autem et omnis israel lude
bant coram domino in omnibus lignis fabrefactis,
et cytharis et lyris et timpanis et sistris et
cymbalis. Postquam autem uenerunt ad aream na
chor, extendit manum oza ad arcam dei et te
nuit eam, quoniam calcitrabant boues et incli
nauerunt eam. Iratusque est indignatione dominus contra
ozam, et percussit eum super temeritate, qui mor
tuus est ibi iuxta arcam domini. Contristatus est
autem dauid eo quod percussisset dominus ozam, et uocatum
est nomen loci illius percussio oze usque in diem hanc.
Et extimuit dauid dominum in die illa dicens: Quo
modo ingredietur ad me arca domini? Et noluit diu
ertere ad se arcam domini in ciuitatem dauid, sed diuertit eam in do
mum obededom gethei. Et habitauit arca domini in domo obe
dedom gethei tribus mensibus, et benedixit dominus obededom et omnem
domum eius. Nuntiatumque est regi dauid quia benedixisset dominus obe
dedom et omnia eius propter arcam domini. Dixitque dauid:
Ibo et reducam arcam domini cum benedictione in do
mum meam. Abiit ergo dauid et adduxit arcam dei de do
mo obededom in ciuitatem dauid cum gaudio. Et
erant cum dauid septem chori et uictima uitulorum.
Cumque transcendissent qui portabant arcam domini sex
passus, immolabant bouem et ouem et arietem. Et
dauid percutiebat in organis armigatis et sal
tabat totis uiribus ante dominum. Porro dauid
accinctus erat ephod lineo. Et dauid et omnis domus
israel ducebant arcam testamenti domini in iubilo et
in clangore bucine. Cumque intrasset arca domini
in ciuitatem dauid, michol filia saul prospiciens
per fenestram uidit regem dauid subsilientem at
que saltantem coram domino, et despexit eum in corde suo.
Et introduxerunt arcam domini, et posuerunt eam in loco
suo in medio tabernaculi quod tetenderat ei dauid.
Et obtulit dauid holocausta coram domino et paci
fica. Cumque complesset offerens holocausta et
pacifica, benedixit populo in nomine domini exerci
tuum. Et partitus est uniuerse multitudini israel
tam uiro quam mulieri, singulis collyridam panis unam et assa
turam bubule carnis unam, et similam frixam oleo. Et ab
ierunt omnis populus unusquisque in domum suam. Reuersusque est dauid ut
benediceret domui sue. Et egressa michol filia
saul in occursum dauid, benedixit eum et ait: Quam
gloriosus fuit hodie rex israel discooperiens se ante
ancillas seruorum suorum, et nudatus est quasi si nu
detur unus de scurris. Dixitque dauid ad mi
chol: Viuit dominus quia ludam ante dominum qui elegit
me potius quam patrem tuum et quam omnem do
mum eius, et precepit mihi ut essem dux super populum
domini israel. Et ludam et uilior fiam plusquam factus
sum, et ero humilis in oculis meis; et cum ancillis
de quibus locuta es gloriosior apparebo. Igitur
michol filie saul non est natus filius usque ad
diem mortis sue.

VII

Factum est autem cum sedisset rex in domo sua, et dominus
requiem dedisset ei undique ab uniuersis inimicis
suis, dixit ad nathan prophetam: Videsne quod ego habi
tem in domo cedrina, et arca dei posita sit in medi
o pellium? Dixitque nathan ad regem: Omne quod est
in corde tuo uade, fac, quia dominus tecum est. Factum est autem
in nocte illa, et ecce sermo domini ad nathan dicens:
Vade et loquere ad seruum meum dauid: Hec dicit dominus: Numquid
tu edificabis mihi domum ad habitandum? Neque
enim habitaui in domo ex die qua eduxi filios israel
de terra egypti usque ad diem hanc, sed ambulabam in
tabernaculo et in tentorio per cuncta loca que transi
ui cum omnibus filiis israel. Numquid loquens locutus
sum ad unam de tribubus israel, cui precepi ut pasce
ret populum meum israel dicens: Quare non edificastis
mihi domum cedrinam? Et nunc hec dices seruo meo
dauid: Hec dicit dominus exercituum: Ego tuli te de pa
scuis sequentem greges, ut esses dux super populum me
um israel. Et fui tecum in omnibus ubicumque ambu
lasti, et interfeci uniuersos inimicos tuos a facie tua. Fecique
tibi nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt
in terra. Et ponam locum populo meo israel, et plantabo
eum, et habitabit sub eo, et non turbabitur amplius. Nec
addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius
ex die qua constitui iudices super populum meum
israel. Et requiem dabo tibi ab uniuersis inimicis
tuis. Predicitque tibi dominus quod domum faciat tibi dominus.
Cumque completi fuerint dies tui et dormieris

cū p̄rib; tuis. suscitabo semē tuū post te. qd
egredietur de utero tuo. ⁊ firmabo regnū ei᷒. Ipse
hedificabit domū nōi mō. ⁊ stabiliā thronū
regni ei᷒ usq; in sempiternū. Ego ero ei in patrem.
⁊ ipse erit m̄ in filiū. Qui si inīq̄ aliquid gesserit. ar
guā eū in uirga uirorū. ⁊ in plagis filiorū homi
nū. Miām aūt meā n̄ auferam ab eo sic̄ ab
stuli a saul. quē amoui a facie mā. ⁊ fidel̄
erit domus tua ⁊ regnū tuū usq; in etnū an̄ fa
ciem meā. ⁊ thronus tuus erit firm᷒ iugiter.
Scd̄m omīa ūba h̄ ⁊ iuxta uniūsā uisionē
istam. sic locutus ē nathan ad dauid. Ingressꝰ
ē aūt rex dauid ⁊ sedit corā dn̄o. ⁊ ait. Quis
ego sū dn̄e ds̄ mis. ⁊ q̄ dom᷒ mā. q̄r adduxisti
me hucusq;. Sed ⁊ hoc paꝝ uisū ē in cōspec
tu tuo dn̄e ds̄ mis. n̄ loqreris ē de domo s̄ui tu
i in longinquū. Ista ē enī lex adam dn̄e ds̄.
Qd g̊ addere poterit dauid adhuc ut loquat̄
ad te. Tu enī scis s̄uū tuū dn̄e ds̄. ꝓp̄ ūbum
tuū. ⁊ scd̄m cor tuū fecisti omīa magnalia h̄.
ita ut notū faceres s̄uo tuo. Ideo magnifica
tus es dn̄e ds̄ mis. q̄r nō ē similis tui. neq; ē ds̄
extra te in omib; q̄ audiuim᷒ aurib; nr̄is. Q̄
ē aūt ut pp̄ls tuus isrl̄ gens in tra. ꝓp̄t quā
iuit ds᷒ ut redimeret ē eam in pp̄lm. ⁊ poneret
sibi nom̄. faceretq; eis magnalia ⁊ horribilia sr̄ trã.
A facie pp̄li tui quē redemisti tibi ex egypto.
gentem ⁊ dm̄ ei. ⁊ firmasti tibi pp̄lm tuum isrl̄
in pp̄lm sempitnū. ⁊ tu dn̄e fcūs es eis in dm̄. Nūc
ergo dn̄e ds̄ ūbū q̄d locutus es sup̄ s̄uū tuū
⁊ sup̄ domū ei᷒ suscita in sempitnū ⁊ tu dn̄e fcūs es
eis in dm̄. Nūc g̊ dn̄e ds̄ ūbū qd̄ locut᷒ es sup̄
s̄uū tuū ⁊ sup̄ domū ei᷒ suscita in sempitnum.
⁊ fac sic̄ locutus es. ⁊ magnificet̄ nom̄ tuū us
q; in sempitnū atq; dicatur. Ds̄ exercituū ds̄ sr̄
isrl̄. ⁊ dom᷒ s̄ui tui dauid erit stabilita corā
dn̄o. q̄r tu dn̄e exercituū ds̄ isrl̄ reuelasti a
uricula s̄ui tui dic̄s. Domū hedificabo t̄.
ꝓpterea inuenit s̄uus tuus cor suū ut ora
ret te oratiōe hac. Nc̄ g̊ dn̄e ds̄. tu es ds̄.
⁊ ūba tua uera ē. Locutus es eī ad s̄uū tuū
bōa h̄. incipe g̊ ⁊ bn̄dic domui s̄ui tui ut sit
in sempitnū corā te. q̄r tu dn̄e ds̄ locutus es
h̄. ⁊ bn̄dictiōe tua bn̄dicetur dom᷒ s̄ui tui in
sempitnū. VIII

Factū ē aūt post h̄ p̄cussit dauid philistiim.
⁊ humiliauit eos. ⁊ tulit dauid frenū tri
buti de manu philistiim. ⁊ p̄cussit moab. ⁊
mensus ē eos funiculo coequans t̄re. Mēsus ē
aūt duos funiculos unū ad occidendū. ⁊ unuꝫ
ad uiuificandū. factusq; ē moab dauid ser
uiēs sub tributo. Et p̄cussit dauid adadezer
filiū roob regē soba. qn̄ p̄fectus ē ut dn̄aret̄
sup̄ flumē eufraten. ⁊ capta dauid ex parte eī

mille septingentis equitib;. ⁊ uiginti milib;
peditum. subneruauit ōs iugales currū. de
reliquit aūt ex eis centū currus. Venit quoq;
syria damasci ut p̄sidiū ferret adezer re
gi soba. ⁊ p̄cussit dauid de syria uiginti duo
milia uirorū. ⁊ posuit dauid p̄sidiū in syria
damasci. factaq; ē syria dauid s̄uiēs sub
tributo. Seruauit aūt ds̄ dauid in omib;
ad q̄cumq; p̄fectus ē. ⁊ tulit dauid arma
aurea ⁊ torques q̄ h̄ebāt s̄ui adadezer. ⁊
detulit eam in hirlm̄. ⁊ h̄ accep̄ postea susach
rex egypti in dieb; roboam filii salomōis.
cū ascendiss; hirlm̄ de tra machebas. ex
electis ciuitatib; adadezer regis. ⁊ de bethe.
⁊ de beroth ciuitatib; adadezer. tulit rex
dauid es multū nimis. de quo fec̄ salomō
mare ereū. ⁊ colūpnas. ⁊ luteres. ⁊ oīa ua
sa erea in tēplo. Audiuit aūt thou rex emath
q; p̄cussiss; dauid omē robur adadezer. ⁊ mi
sit thou ioram filiū suū ad regē dauid ut sa
lutaret eū. congratulās ⁊ grās agēs eo q; ex
pugnass; adadezer ⁊ p̄cussiss; eū. Hostis q̄ppe
erat thou adadezer. ⁊ in manu ei᷒ erāt uasa a
urea ⁊ argentea ⁊ uasa erea. q̄ ⁊ ipsa sctifica
uit rex dauid dn̄o. cū argento ⁊ auro q̄ sctificauat
de uniūsis gentib; q̄s subegerat de syria ⁊ moab.
⁊ filiis ammon. ⁊ philistiim. ⁊ amalech. ⁊
de manubiis adadezer filii roob regis soba. fe
cit quoq; dauid sibi nom̄ c̄ reuerteretur capta
syria in ualle salinaꝝ cesis duodecī milib;. ⁊
gebelem ad uiginti ta milia. Et posuit in
ydumea custodes. statuitq; p̄sidiū. ⁊ facta
ē uniūsa ydumea s̄uiēs dauid. ⁊ s̄uauit
ds̄ dauid in omib; ad q̄cumq; p̄fectus ē. ⁊ reg
nauit dauid sup̄ omē isrl̄. faciebat q; dd
iudiciū ⁊ iusticiā omi pp̄lo suo. Ioab aūt
filius saruie erat sr̄ exercitū. Porro iosa
phath filius ahilud erat a cōmentariis.
⁊ sadoch filius achitob. ⁊ abimelech fili᷒
abiathar erant sacerdotes. ⁊ saraias scriba.
Banaias filius ioiade sr̄ cerethi ⁊ felethi.
filii aūt dauid sacerdotes erāt. Et dix̄ dauid.
Putasne ē aliquis q̄ remanserit de domo
saul. ut faciā cū eo miām ꝓp̄ ionathan. IX

Erat aūt de domo saul s̄uus
nomine siba. q̄ē uocass; ad se rex dix̄
ei. Tu ne es siba. Et ille respondit. Ego sū ser
uus tuus. ⁊ ait rex. Nū supest aliquis de do
mo saul. ut faciā c̄ eo miām dn̄i. Dixitq;
siba regi. Supest filius ionathe debilis pe
dib;. Ubi inquit ē. Et siba ad regē. Ecce ait
in domo ē machir filii amihel in lodabar.
Misit g̊ rex dauid ⁊ tulit eū de domo machir
filii amihel de lodabar. Cū aūt uenisset miphi

boseth filius ionathe filii saul ad dauid. cor
ruit in faciem suam et adorauit. Dixitque dauid.
Miphiboseth. Qui respondit. Adsum seruus tuus.
Et ait ei dauid. Ne timeas. quia faciens faciam in
te misericordiam propter ionathan patrem tuum. et restituam tibi
omnes agros saul patris tui. et tu comedes panem
in mensa mea semper. Qui adorans eum dixit. Quis
ego sum seruus tuus. quoniam respexisti super canem
mortuum similem mei. Vocauit itaque rex siba
puerum saul. et dixit ei. Omnia quecumque fuerunt sa
ul et uniuersam domum eius. dedi filio domini tui. Op
erare ergo ei terram tu et filii tui et serui tui. et inferes fi
lio domini tui cibos ut alatur. Miphiboseth autem
filius domini tui comedet semper panem super mensam
meam. Erant autem sibe quindecim filii. et uiginti serui.
Dixitque siba ad regem. Sicut iussisti domine mi
rex seruo tuo. sic faciet seruus tuus. et miphi
boseth comedet super mensam tuam. quasi unus de filiis
regis. Habebat autem miphiboseth filium par
uulum. nomine micha. Omnis uero cognatio domus
sibe. seruiebat miphiboseth. porro mi
phiboseth. habitabat in hierusalem quia de mensa re
gis iugiter uescebatur. et erat claudus utroque
pede.

X

Factum est autem post hec ut moreretur rex filiorum
amon. et regnaret anon filius eius pro eo. Di
xitque dauid. faciam misericordiam cum anon filio naas.
sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Misit ergo dauid
consolans eum per seruos suos. super patris interitu.
Cum autem uenissent serui dauid in terram filiorum am
mon. dixerunt principes filiorum amon ad a
non dominum suum. Putas quod propter honorem patris
tui dauid miserit ad te consolatores. et non ideo
ut inuestigaret et exploraret ciuitatem. et euer
teret eam misit dauid seruos suos ad te. Tu
lit itaque anon seruos dauid. rasitque dimidiam
partem barbe eorum. et precidit uestes eorum medias
usque ad nates. et dimisit eos. Quod cum nuntiatum
esset dauid. misit in occursum eorum. erant enim uiri
confusi turpiter ualde. Et mandauit eis dauid
dicens. Manete in iericho. donec crescat barba
uestra. et tunc reuertimini. Videntes autem filii amon
quod iniuriam fecissent dauid. miserunt et conduxerunt
mercede syrum rohob. et syrum soba. uiginti milia
peditum. et a rege maacha mille uiros. et ab
istob duodecim milia uirorum. Quod cum audisset
dauid. misit ioab et omnem exercitum bellatorum.
Egressi sunt ergo filii amon. et direxerunt aciem
ante ipsum introitum porte. Syrus autem soba et
rohob. et istob. et maacha. seorsum erant in campo.
Videns ergo ioab quod preparatum esset aduersum se prelium
et ex aduerso et post tergum. elegit ex omnibus electis israel.
et instruxit aciem contra syros. Reliquam autem
partem populi. tradidit abisai fratri suo. qui dire
xit aciem aduersus filios amon. Et ait ioab.
Si preualuerint aduersum me syri. eris mihi in ad
iutorium. Si autem filii amon preualuerint aduer
sum te. auxiliabor tibi. Esto uir fortis et pugne
mus pro populo nostro. et pro ciuitate dei nostri. dominus autem fa
ciet quod bonum est in conspectu suo. Iniit itaque
ioab et populus qui erat cum eo certamen contra syros. qui
statim fugerunt a facie eius. filii autem amon uiden
tes quod fugissent syri. fugerunt a facie eius. filii autem
amon uidentes quod fugissent syri. fugerunt et ipsi
a facie abisai. et ingressi sunt ciuitatem. Reuersusque est
ioab a filiis amon. et uenit in hierusalem. Videntes
ergo filii amon quoniam syrus expauit. et quoniam corruis
set coram israel congregati sunt pariter. Misitque adadezer.
et eduxit syros qui erant trans fluuium. et adduxit
exercitum eorum. Sobach autem magister militie ad
adezer erat princeps eorum. Quod cum nuntiatum esset
dauid. contraxit omnem israelem et transiuit iorda
nem. uenitque in helama. Et direxerunt aciem
syri ex aduerso dauid. et pugnauerunt contra eum.
fugeruntque syri a facie israel. et occidit dauid
de syris octingentos currus. et quadraginta mi
lia equitum. et sobach principem militie percussit.
qui statim mortuus est. Videntes autem uniuersi re
ges qui erant in presidio adadezer uictos se ab
israel. expauerunt et fugerunt quinquaginta et octo
milia coram israel. feceruntque pacem cum israele
et seruierunt eis. timueruntque syri auxilium pre
bere filiis amon.

XI

Factum est autem uertente anno eo tempore quo solent
reges ad bella procedere. misit dauid io
ab et seruos suos cum eo et uniuersum israel. et uastauerunt
filios amon et obsederunt rabba. Dauid autem
remansit in hierusalem. Dum hec agerentur. accidit
ut surgeret dauid de stratu suo post meridiem.
et deambularet in solario domus regie. uiditque
mulierem se lauantem ex aduerso super solarium
suum. erat enim mulier pulchra ualde. Misit
ergo rex et requisiuit que esset mulier. Nuntiatumque est
ei. quod ipsa esset bethsabee filia heliab. uxor
urie ethei. Misit itaque dauid nuntios et tulit
eam. Que cum ingressa esset ad illum dormiuit cum ea.
statimque sanctificata est ab inmunditia sua. et
reuersa est in domum suam. concepto fetu. Mittensque
nuntiauit dauid et ait. Concepi. Misit autem statim
dauid ad ioab dicens. Mitte ad me uriam e
theum. Misitque ioab uriam ad dauid. Et uenit
urias ad dauid. Quesiuitque dauid quam recte
ageret ioab et populus. et quomodo administra
retur bellum. Et dixit urias. Omnia recte sunt.
Et dixit dauid ad uriam. Vade in domum tuam. et la
ua pedes tuos. Egressus est urias de domo re
gis. secutusque est eum cibus regius. Dormiuit
autem urias ante portam domus regie cum aliis ser

viis domini sui, et non descendit ad domum suam. Nunti
atumque est David dicentibus: Non ivit Uri
as ad domum suam. Et ait David ad Uriam: Numquid
non de via longa venisti? quare non descendisti ad
domum tuam? Et ait Urias ad David: Archa dei
et Israel et Iuda habitant in papilionibus, et dominus meus
Ioab et servi domini mei super faciem terre manent:
et ego ingrediar domum meam, ut comedam et
bibam, et dormiam cum uxore mea? Per salutem tu
am et per salutem anime tue, quia non faciam rem hanc.
Ait ergo David ad Uriam: Mane hic etiam hodie, et
cras dimittam te. Mansit autem Urias in Ierusalem
die illa et altera, et vocavit eum David ut come
deret coram se et biberet, et inebriavit eum. Qui
egressus vespere, dormivit in stratu suo cum
servis domini sui, et in domum suam non descendit. Fac
tum est ergo mane et scripsit David epistolam ad Io
ab, misitque per manum Urie, scribens in epistola: Po
nite Uriam ex adverso belli ubi fortissimum
prelium est, et derelinquite eum ut percussus inter
eat. Igitur cum Ioab obsideret urbem, posuit
Uriam in loco in quo sciebat esse viros fortissimos.
Egressique viri de civitate bellabant adversum
Ioab, et ceciderunt de populo servorum David, et mortuus
est etiam Urias Etheus. Misit itaque Ioab et nunti
avit David omnia verba prelii, precepitque nun
tio dicens: Cum compleveris universos sermones
belli ad regem, si eum videris indignari et dixe
rit: Quare accessistis ad murum ut preliaremini?
An ignorabatis quod multa desuper ex muro te
la mittantur? Quis percussit Abimelech filium
Ierobosech? Nonne mulier misit super
eum fragmen mole de muro, et interfecit eum in Thebes?
Quare iuxta murum accessistis? Dices: Etiam servus
tuus Urias Hetheus occubuit. Abiit ergo nuntius,
et venit et narravit David omnia que preceperat ei Ioab.
Et dixit nuntius ad David: Prevaluerunt adversum
nos viri, et egressi sunt ad nos in agrum. Nos autem facto im
petu persecuti sumus eos usque ad portam civita
tis, et direxerunt iacula sagittarii ad servos tuos
ex muro desuper, mortuique sunt de servis regis, quin
etiam et servus tuus Urias Etheus mortuus est. Et
dixit David ad nuntium: Hec dices Ioab: Non
te frangat ista res. Varius est enim eventus
prelii, et nunc hunc, nunc illum consumit gladius. Con
forta bellatores tuos ad urbem, ut destru
as eam, et exhortare eos. Audivit autem uxor Uri
e quod esset mortuus Urias vir suus, et planxit
eum. Transactoque luctu, misit David et intro
duxit eam in domum suam, et facta est ei uxor, peperit
que ei filium. Et displicuit verbum hoc quod fecerat
David coram domino. XII

Misit ergo dominus Nathan ad David. Qui cum venis
set ad eum, dixit ei: Responde mihi iudicium. Duo
viri erant in civitate una, unus dives et alter
pauper. Dives habebat oves et boves plurimos
valde. Pauper autem nichil habebat omnino preter unam o
vem parvulam, quam emerat et nutrierat, et que cre
verat apud eum cum filiis eius simul, de pane illius co
medens, et de calice eius bibens, et in sinu eius dor
miens, eratque illi sicut filia. Cum autem peregrinus
quidam venisset ad divitem, parcens ille sumere
de ovibus et de bubus suis, ut exhiberet convivium
peregrino illi qui venerat ad se, tulit ovem viri
pauperis, et preparavit convivium homini qui venerat
ad se. tulit ovem viri pauperis et preparavit convivium homini qui
venerat ad se. Iratus autem David indignatione adversus
hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Vivit dominus
quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc. Ovem reddet p.
in quadruplum eo quod fecerit verbum istud et non
pepercerit illi. Dixit autem Nathan ad David: Tu
es ille vir, qui fecisti hanc rem. Hec dicit dominus
deus Israel: Ego unxi te in regem super Israel, et ego
erui te de manu Saul, et dedi tibi domum do
mini tui, et uxores domini tui in sinu tuo, de
dique tibi domum Israel et Iuda. Et si parva sunt ista,
adiciam tibi multo maiora. Quare ergo contempsi
sti verbum domini ut faceres malum in conspectu eius?
Uriam Etheum percussisti gladio, et uxorem illius
accepisti tibi uxorem, et interfecisti eum gladio fi
liorum Amon. Quamobrem non recedet gladius
de domo tua usque in sempiternum, eo quod despexeris
me, et tuleris uxorem Urie Ethei ut esset uxor tua.
Itaque hec dicit dominus: Ecce ego suscitabo super te malum
de domo tua, et tollam uxores tuas in oculis tuis et
dabo proximo tuo, et dormiet cum uxoribus tuis
in oculis solis huius. Tu enim fecisti abscondite; ego
autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, et in con
spectu solis huius. Et dixit David ad Nathan: Pec
cavi domino. Dixitque Nathan ad David: Dominus
quoque transtulit peccatum tuum: non morieris. Verum
tamen quoniam blasphemare fecisti inimicos domi
ni propter verbum hoc, filius qui natus est tibi morte morie
tur. Et reversus est Nathan in domum suam. Percussit
que dominus parvulum quem peperat uxor Urie David,
et desperatus est. Deprecatusque est David dominum pro
parvulo, et ieiunavit David ieiunio, et in
gressus seorsum iacuit super terram. Venerunt autem
seniores domus eius, cogentes eum ut surgeret
de terra. Qui noluit, nec comedit cum eis cibum. Acci
dit autem die septima ut moreretur infans.
Timueruntque servi David nuntiare ei quod mortuus
esset parvulus. Dixerunt enim: Ecce cum parvu
lus adhuc viveret, loquebamur ad eum, et non
audiebat vocem nostram; quanto magis si di
xerimus mortuus est puer, se affliget? Cum ergo
audisset David servos suos mussitantes, intel
lexit quod mortuus esset infantulus. Dixitque

ad ſuos ſuos. Nūquid mortuus ē puer?
Qui r̄ndērūt ei. Mortuus ē. Surrex̄ g̊ da
uid d̄ tra. ⁊ lotus unctuſq; ē unguento.
Cūq; mutaſſ; ueſtē. ingreſſus ē domū dn̄i
⁊ adorauit. Et uenit in domū ſuā. peti
uitq; ut ponerēt ei panē ⁊ comedit. Di
xerunt [illegible] ei ſerui ſui. Quis ē ſmo q̄ feciſti
ꝓpt̄ infantē? Cū adhuc uiueret ieiuna
ſti ⁊ flebas. mortuo aūt puero ſurrexiſti ⁊
comediſti panē? Qui ait. ꝓpt̄ infantē ē
adhuc uiueret ieiunaui ⁊ fleui. Dicebā
enī. Quis ſcit ſi forte donet eū michi dn̄s
⁊ uiuet infans? Nūc aūt quia mortuus ē.
quare ieiuno? Nūquid potero reuocare eum
amplius? Ego uadā magis ad eū. ille u̇o nō
reuertetur ad me. Et cōſolatus ē dauid bech
ſabee uxorē ſuā. ingreſſuſq; ad eā dormiuit
cū ea. Que genuit filiū. ⁊ uocauit nomē
ei ſalomon. ⁊ dn̄s dilex̄ eū. Miſitq; eū in
manu nathan ꝓphē. uocauitq; nom̄ eius
amabilis dn̄o. eo q̄d dn̄s diligeret eū. Igitur
pugnabat ioab contra rabbath regē filiorū ā
mon. ⁊ expugnabat urbē regiam. Miſitq;
ioab nūtios ad dauid dicēs. Dimicaui ad
u̇ſus rabbath. ⁊ capienda ē urbs aquarum.
Nūc ig̊ cōgrega reliquā ꝑtē ꝑpli ⁊ obſide
ciuitatē ⁊ cape eā. ne cū a me uaſtata fuīt
urbs. nomini meo aſcribatur uictoria. Con
gregauit itaq; dauid omnem ꝑplm. ⁊ ꝓfect̄
eſt adu̇ſus rabbath. Cumq; dimicaſſ;. cep̄
eā. ⁊ tulit diadēma melchol regis eorū d̄ ca
pite ei. pondo auri talentum. hn̄s gem
mas ꝑcioſiſſimas. ⁊ īpoſitū ē ſup caput dd̄.
Sz et ꝑdā ciuitatis. aſportauit multā ual
de. Populū quoq; ei adducēs ſerrauit. ⁊
circūegit ſup eos ferrata carpenta. diui
ſitq; cultris ⁊ trāſduxit ī tipo laterum. Sic fecit
uniu̇ſis ciuitatibz filiorū āmon ⁊ reu̇ſus
ē dauid ⁊ oīs exercitus ī ihrlm.

XIII

Factū ē aūt p̄t hec ut abſalon filius
dauid hr̄et ſororē ſpecioſiſſimā uocabu
lo thamar. ⁊ adamaret eā āmon fili dd̄
⁊ deꝑiret ꝓpt̄ eā ualde. ita ut egrotaret ꝓpt̄
amorē eius. Quia ē eēt uirgo difficile ei
uidebat̄. ut q̄ppiā inhoneſte ageret cū ea.
Erat aūt āmoni amicus noīe ionadab.
fili ſamaa frīs dauid. uir prudēs ualde.
Qui dix̄ ad eū. Quare ſic attenuaris maci
e fili regis ꝑ ſingulos dies? Cur n̄ indicas
m̄? Dixitq; ei ammon. Thamar ſororē
abſalon frīs mū amo. Cui r̄ndit iona
dab. Cuba ſup lectū tuū. ⁊ languorē ſimu
la. Cumq; uenit pat̄ tuus ut uiſitet te.
dic ei. Veniat obſecro thamar ſoror mā

ut det m̄ cibū. ⁊ faciat pulm̄tū ut comedā
d̄ manu ei. Accubuit itaq; āmon ⁊ q̄ſi egro
tare cepit. Cumq; ueniſſ; rex ad uiſitandū
eū. ait āmon ad regē. Veniat obſecro tha
mar ſoror mā. ut faciat duas ſorbitiunculas
ī oculis meis. ⁊ cibū capiā d̄ manu ei. Miſit
ḡ dd̄ ad thamar domū dicēs. Veni ī domū āmon
frīs tui ⁊ fac ei pulm̄tū. Venitq; thamar ī domū
āmō frīs ſui. ille aūt iacebat. q̄ tollēs farinā cōmiſcuit.
⁊ liq̄faciēs ī oculis ē coxit ſorbitiunculas. tollēſq; q̄d coxerat ef
fudit ⁊ poſuit [illegible] ei. ⁊ noluit comedere. Dixitq;
āmon. Eicite uniu̇ſos foras a me. Cūq; eie
ciſſēt oēs. dix̄ āmon ad thamar. Infer cibū
ī conclaui. ut ueſcar d̄ manu tua. Tulit ḡ
thamar ſorbiūculas quas fecerat. ⁊ intulit ad
āmon frēm ſuū ī conclaui. Cūq; obtuliſſ;
ei cibū. apphēndit eā ⁊ ait. Veni cuba me
cū ſoror mā. Que r̄ndit ei. Noli frater
mi noli oppmere me. neq; ei hoc faſ ē in
iſrl. noli facē ſtultiā hāc. Et ego eni fer
re n̄ potero obꝑbriū meū. ⁊ tu eris q̄ſi un̄
d̄ īſipientibz in iſrl. Qin potius loquere
ad regē. ⁊ n̄ negabit me tibi. Noluit aūt
acquieſcē ꝑcibz ei. ſz ꝑualēs uiribz oppſſit
eam ⁊ cubauit cū illa. ⁊ exoſam eā habuit am
mon magno odio nimis. ita ut maius eēt o
diū quo oderat eā. amore q̄ āte dilexerat.
Dixitq; ei āmon. Surge ⁊ uade. Que r̄n
dit ei. Maius ē malum q̄d nūc agis adu̇ſu
me. quā q̄d āte feciſti. expellēs me. Et nolu
it audire eā. ſz uocato puero q̄ miniſtra
bat ei. dixit. Eice hāc foras a me. ⁊ claude
oſtiū p̄t eā. Que induta erat talari tunica.
Huiuſcemodi eni filie regis uirgines ue
ſtibz utebant̄. Eiecit itaq; eā miniſter illi
foras. clauſitq; fores poſt eā. Que aſper
gens cinerē capiti ſuo. ſciſſa talari tunica.
impoſitiſq; manibz ſup cap̄ ſuū. ibat ingre
diens ⁊ clamās. Dixitq; ei abſalon fr̄ ſuus.
Nūm āmon fr̄ tuus concubuit tecū? Sz nūc
ſoror tace. fr̄ tuus ē. neq; affligas cor tuū
ꝓpt̄ hac. Manſit itaq; thamar contabeſcēs
in domo frīs ſui abſalon. Cū aūt audiſſ;
rex dauid u̇ba hec contriſtatus ē ualde. ⁊ no
luit contriſtari ſp̄m āmon filii ſui q̄m dili
gebat eū. quia primogenitus erat ei. Porro
nō ē locutus abſalon ad āmon nec malū
nec bonū. Oderat ei abſalon ad āmon nec
malū nec bonū. Oderat eī abſalon āmon.
eo q̄ uiolaſſ; thamar ſororē ſuā. Factū eſt
aūt poſt tēp̄s biennii ut tonderent oues ab
ſalon oēs filios regis. Venitq; ad regē. ⁊
ait ad eū. Ecce tondent oues ſerui tui. ueniat
oro rex ē ſerui ſui ad ſeruū ſuū. Dixitq;

rex ad absalon. Noli fili mi noli rogare ut
ueniamus omnes et grauemus te. Cum autem coga
ret eum et noluisset ire. benedixit ei. Et ait absa
lon. Si non uis uenire. ueniat obsecro no
biscum saltem amon frater meus. Dixitque ad eum
rex. Non est necesse ut uadat tecum. Coegit i
taque eum absalon. et dimisit cum eo amon et u
niuersos filios regis. Fecerat autem absalon con
uiuium quasi conuiuium regis. Preceperat autem absalon
pueris suis dicens. Obseruate cum temulen
tus fuerit amon. et dixero uobis percutite eum
et interficite. nolite timere. Ego enim sum qui precipi
o uobis. Roboramini et estote uiri fortes. Fe
cerunt ergo pueri absalon aduersum amon. sicut
preceperat illis absalon. Surgentesque omnes
filii regis. ascenderunt singuli mulas suas et
fugerunt. Cumque adhuc pergerent in itinere. fa
ma peruenit ad dauid dicens. Percussit absa
salon omnes filios regis. et non remansit ex eis
saltim unus. Surrexit itaque rex et scidit uestimen
ta sua et cecidit super terram. et omnes serui ipsius qui ad
sistebant ei sciderunt uestimenta sua. Respondens autem
ionadab filius semmaa fratris dauid. dixit. Ne
estimet dominus meus rex quod omnes pueri filii re
gis occisi sint. amon solus mortuus est. quoniam
in odio absalon erat positus ex die qua oppres
sit thamar sororem eius. Nunc ergo ne ponat dominus
meus rex super cor suum uerbum istud dicens. omnes
filii regis occisi sunt. quoniam amon solus mor
tuus est. fugit autem absalon. et leuauit puer
speculator oculos suos et aspexit. et ecce populus
multus ueniebat per iter deuium ex latere mon
tis. Dixit autem ionadab ad regem. Ecce filii re
gis adsunt. iuxta uerbum serui tui sic factum est. Cumque
cessasset loqui apparuerunt et filii regis. et intran
tes leuauerunt uocem suam et fleuerunt. Sed et rex et omnes
serui eius fleuerunt ploratu magno nimis. Por
ro absalon fugiens. abiit ad tholmai filium
amiur regem gessur.

XIIII

Luxit ergo dauid filium suum cunctis diebus. Absa
lon autem cum fugisset et uenisset in gessur. fuit ibi
tribus annis. Cessauitque dauid rex persequi ab
salon. eo quod consolatus esset super amon
interitu. Intelligens autem ioab filius saruie quod
cor regis uersum esset ad absalon. misit thecuam
et tulit inde mulierem sapientem. dixitque ad eam.
Lugere te simula. et induere ueste lugubri.
et ne unguaris oleo. ut sis quasi mulier plurimo
iam tempore lugens mortuum. Et ingredieris ad regem
et loqueris ad eum sermones huiuscemodi. Posuit
autem ioab uerba in ore eius. Itaque cum ingressa fuisset
mulier thecuites ad regem. cecidit coram eo super
terram. et adorauit et dixit. Serua me rex. Et ait
rex. Quid cause habes? Que respondit ei. Heu
mulier uidua ego sum. Mortuus est enim uir
meus. et ancille tue erant duo filii. Qui rixa
ti sunt aduersum se in agro. nullusque erat qui
prohibere eos potuisset. et percussit alter alterum
et interfecit eum. Et ecce consurgens uniuersa cognatio
aduersus ancillam tuam dicit. Trade eum qui percussit
fratrem suum ut occidamus eum pro anima fratris sui quem
interfecit. et deleamus heredem. Et querunt extin
guere scintillam meam que derelicta est. ut non
supersit uiro meo nomen et reliquie super terram.
Et ait rex dauid ad mulierem. Vade in domum
tuam. et ego iubebo pro te. Dixitque mulier the
cuites ad regem. In me domine mi rex sit iniqui
tas. et in domum patris mei. rex autem et thronus
eius sit innocens. Et ait rex. Qui contradixerit tibi ad
duc eum ad me. et ultra non addet ut tangat
te. Que ait. Recordetur rex domini dei sui. ut
non multiplicentur proximi sanguinis ad ulci
scendum. et nequaquam interficient filium meum.
Qui ait. Viuit dominus quia non cadet de capillis filii
tui super terram. Dixit ergo mulier. Loquatur
ancilla tua ad dominum meum regem uerbum. Et ait.
Loquere. Dixitque mulier. Quare cogitasti
istiusmodi rem contra populum dei. et locutus est
rex uerbum istud ut peccet. et non reducat eiec
tum suum. Omnes morimur. et quasi aque dilabimur
in terram que non reuertuntur. Nec uult deus perire animam.
sed retractat cogitans. ne penitus pereat qui ab
iectus est. Nunc igitur ueni ut loquar ad regem
dominum meum uerbum hoc presente populo. Et dixit an
cilla tua. Loquar ad regem. si quomodo fa
ciat rex uerbum ancille sue. Et audiuit rex ut
liberaret ancillam suam de manu omnium qui uolebant
de hereditate domini delere me et filium meum
simul. Dicat ergo ancilla tua ut fiat uerbum
domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim angelus dei
sic est dominus meus rex. ut nec benedictione nec ma
ledictione moueatur. unde et dominus deus tuus te
cum est. Et respondens rex dixit ad mulierem. Ne
abscondas a me uerbum quod te interrogo. Dixitque
mulier. Loquere domine mi rex. Et ait rex. Num
quid manus ioab tecum est in omnibus istis? Re
spondit mulier et ait. Per salutem anime tue
domine mi rex. nec ad dexteram nec ad sinistram
est ex omnibus his que locutus est dominus meus rex. Ser
uus enim tuus ioab ipse precepit michi. et ipse posu
it in os ancille tue omnia uerba hec. ut uerterem
figuram sermonis huius. Seruus enim tuus ioab
precepit istud. Tu autem domine mi rex sapiens es
sicut habet sapientiam angelus dei. ut intelligas
omnia super terram. Et ait rex ad ioab. Ec
ce placatus feci uerbum tuum. uade igitur et reuoca
puerum absalon. Cadensque ioab super faciem
suam in terram. adorauit et benedixit regi. et

dixit Ioab. Hodie intellexit servus tuus quia in
veni gratiam in oculis tuis domine mi rex: fecisti enim
sermonem servi tui. Surrexit ergo Ioab et abiit in
Gessur, et adduxit Absalon in Ierusalem. Dixit
autem rex: Revertatur in domum suam, et faciem meam
non videat. Reversus est itaque Absalon in domum suam,
et faciem regis non vidit. Porro sicut Absalon non
erat vir pulcher in omni Israel, et decorus nimis: a
planta pedis usque ad verticem non erat in eo ulla
macula. Et quando tondebatur capillos, semel autem
in anno tondebatur, quia gravabat eum caesaries, pon-
derabat capillos capitis sui ducentis siclis
pondere publico. Nati sunt autem Absalon filii
tres, et filia una nomine Thamar eleganti for-
ma. Hec fuit in matrimonio Roboam filii Salo-
monis, et peperit ei Abiam. Mansitque Absalon
in Ierusalem duobus annis, et faciem regis non vidit.
Misit itaque ad Ioab ut mitteret eum ad regem:
qui noluit venire ad eum. Cumque secundo mi-
sisset, et ille noluisset venire, dixit servis suis:
Scitis agrum Ioab iuxta agrum meum habentem ordei
segetem: ite ergo et succendite eum igni. Succen-
derunt ergo servi Absalon segetem Ioab igni. Et ve-
nientes servi Ioab scissis vestimentis suis, di-
xerunt: Succenderunt servi Absalon partem agri igni.
Surrexitque Ioab, et venit in domum Absalon, et dixit:
Quare succenderunt servi tui segetem meam igni?
Et respondit Absalon ad Ioab: Misi ad te obse-
crans ut venires ad me, et mitterem te ad regem,
et diceres ei: Quare veni de Gessur? Melius mihi e-
rat ibi esse. Obsecro ergo ut videam faciem regis: quod
si memor est iniquitatis mee, interficiat me. In-
gressus itaque Ioab ad regem, nuntiavit ei: vocatus-
que Absalon intravit ad regem, et adoravit
super faciem terre coram eo: osculatusque est rex Ab-
salon.

XV

Igitur post hec fecit sibi Absalon currus et equites,
et quinquaginta viros qui precederent eum. Et ma-
ne consurgens Absalon stabat iuxta introitum
porte in via: et omnem virum qui habebat negotium
ut veniret ad regis iudicium, vocabat ad
se Absalon, et dicebat: De qua civitate es
tu? Qui respondens aiebat: Ex una tribu Israel
ego sum servus tuus. Respondebatque ei Absalon: Vi-
dentur mihi sermones tui boni et iusti. Sed non est qui
te audiat constitutus a rege. Dicebatque Ab-
salon: Quis me constituet iudicem super terram,
ut ad me veniant omnes qui habent negotium,
et iuste iudicem? Sed et cum accederet ad eum homo
ut salutaret illum, extendebat manum suam,
et apprehendens osculabatur eum. Fa-
ciebatque hoc omni Israel venienti ad iudi-
cium ut audiretur a rege, et sollicitabat corda
virorum Israel. Post quadraginta autem annos, dixit
absalon ad regem David: Vadam et reddam vota
mea, que vovi Domino in Hebron. Vovens enim vovit
servus tuus cum esset in Gessur Syrie dicens:
Si reduxerit me Dominus in Ierusalem, sacrificabo Domino.
Dixitque ei rex: Vade in pace. Et surrexit, et abiit
in Hebron. Misit autem Absalon exploratores
in universas tribus Israel dicens: Statim ut audi-
eritis clangorem buccine, dicite: Regnavit
Absalon in Hebron. Porro cum Absalon ierunt
ducenti viri de Ierusalem vocati euntes simplici
corde, et causam penitus ignorantes. Accersivit
quoque Absalon Achitofel Gilonitem consiliari-
um David de civitate sua Gilo. Cumque immola-
ret victimas, facta est coniuratio valida, populusque
concurrens augebatur cum Absalon. Venit igitur
nuntius ad David dicens: Toto corde universus
Israel sequitur Absalon. Et ait David servis suis
qui erant cum eo in Ierusalem: Surgite et fugiamus,
neque enim erit nobis effugium a facie Absalon.
Festinate egredi, ne forte veniens occupet nos,
et impleat super nos ruinam, et percutiat civitatem
in ore gladii. Dixeruntque servi regis ad eum: Omnia
quecumque preceperit dominus noster rex, libenter exsequimur
servi tui. Egressus est ergo rex et universa domus eius
pedibus suis, et dereliquit rex decem mulieres
concubinas ad custodiendam domum. Egres-
susque rex et omnis Israel pedibus suis, stetit procul
a domo: et universi servi eius ambulabant iuxta eum,
et legiones Cerethi et Phelethi, et omnes Gethei pugna-
tores validi, sexcenti viri qui secuti eum
fuerant pedites de Geth, precedebant regem. Dixit
autem rex ad Ethai Getheum: Cur venis nobiscum? Re-
vertere et habita cum rege, quia peregrinus es, et egressus
es de loco tuo. Heri venisti, et hodie impelleris
nobiscum egredi? Ego autem vadam quo iturus sum: re-
vertere, et reduc tecum fratres tuos, et Dominus faciet tecum misericordiam
et veritatem, quia ostendisti gratiam et fidem. Et respondit
Ethai regi dicens: Vivit Dominus, et vivit anima tua domine
mi rex, quoniam in quocumque loco fueris domine mi rex,
ibi sive in morte sive in vita, ibi erit servus tu-
us. Et ait David ad Ethai: Veni, et transi mecum.
Et transivit Ethai Getheus, et omnes viri qui cum
eo erant, et reliqua multitudo. Omnisque vero flebant
voce magna, et universus populus transibat. Rex quoque
transgrediebatur torrentem Cedron, et cunctus populus
incedebat contra viam olive que respicit ad desertum. Ve-
nit autem et Sadoc sacerdos, et universi Levite cum eo portantes
arcam federis Dei, et deposuerunt arcam Dei; et ascende-
bat Abiathar donec expletus esset omnis populus qui egressus fuerat de civi-
tate. Et dixit rex ad Sadoc: Reporta arcam Dei in
urbem. Si invenero gratiam in oculis Domini, reducet me, et
ostendet mihi eam et tabernaculum suum. Si autem
dixerit mihi: Non places: presto sum, faciat quod
bonum est coram se. Et dixit rex ad Sadoc sacerdotem:

O uidens revertere in civitatem in pace. et achimaas fi
lius tuus. et ionathas filius abiathar. duo fi
lii vestri sint vobiscum. Ecce ego abscondar in campestri
bus deserti. donec veniat sermo a vobis indicans michi.
Reportaverunt ergo sadoch et abiathar archam dei in
ierusalem. et manserunt ibi. Porro david ascendebat
clivum olivarum. scandens et flens operto capite. et nu
dis pedibus incedens. Sed et omnis populus qui erat cum
eo. operto capite ascendebant plorantes. Nuntiatum est
autem david quod et achitofel esset in coniuratione cum ab
salon. Dixitque david. Infatua quaeso consilium achi
tofel domine. Cumque ascenderet david summitatem mon
tis in quo adoraturus erat dominum. ecce occurrit ei
chusi arachites princeps amicorum david. scissa ve
ste et terra pleno capite. Et dixit ei david. Si ve
neris mecum. eris michi oneri. Si autem in civitatem
revertaris et dixeris absalon. servus tuus sum rex.
pateris me vivere. sicut fui servus patris tui sic
ero servus tuus. dissipabis consilium achitofel.
Habes autem tecum sadoch et abiathar sacerdotes. et
omne verbum quodcumque audieris de domo regis. in
dicabis sadoch et abiathar sacerdotibus. Sunt autem
cum eis duo filii eorum. achimaas filius sadoch.
et ionathas filius abiathar. et mittetis per eos ad
me omne verbum quodcumque audieritis. Veniente
chusi amico david in civitatem. absalon quoque in
gressus est ierusalem. et achitofel cum eo. XVI
Cumque david transisset paululum montis verticem.
apparuit siba puer miphiboseth in occursum
eius cum duobus asinis. qui onerati erant ducentis
panibus. et centum ligaturis uve passe. et centum
massis palatarum. et duobus utribus vini. Et dixit
rex sibe. Quid sibi volunt hec? Responditque siba. Asini
domestici regis ut sedeant. et panes et palate ad
vescendum pueris tuis. vinum autem ut bibat si
quis defecerit in deserto. Et ait rex. Ubi est filius do
mini tui? Responditque siba regi. Remansit in ierusalem
dicens. Hodie restituet michi domus israel regnum
patris mei. Et ait rex sibe. Tua sint omnia que
fuerunt miphiboseth. Dixitque siba. Oro ut inveni
am gratiam coram te domine mi rex. Venit ergo rex david
usque bahurim. et ecce egrediebatur inde vir de cogna
tione domus saul. nomine semei filius gera. Procede
bat egrediensque et maledicebat. mittebatque lapi
des contra david. et contra universos servos regis
david. Omnis autem populus et universi bellatores.
a dextro et a sinistro latere david regis incedebant.
Ita autem loquebatur semei cum malediceret regi.
Egredere egredere vir sanguinum. et vir belial.
reddidit tibi dominus universum sanguinem domus sa
ul. quoniam invasisti regnum pro eo. Et dedit dominus regnum
in manum absalon filii tui. et ecce nunc premunt
te mala tua. quoniam vir sanguinum es. Dixit
autem abisai filius sarvie regi. Quare maledi
cit canis hic mortuus domino meo regi? Vadam
et amputabo caput eius. Et ait rex. Quid michi et
vobis filii sarvie? Dimittite eum ut maledi
cat. Dominus enim precepit ei ut malediceret david.
Et quis est qui audeat dicere quare sic fecerit? Et ait
rex abisai et universis servis suis. Ecce filius meus
qui egressus est de utero meo querit animam meam. quanto
magis nunc filius gemini maledicet michi? Dimit
tite eum ut maledicat iuxta preceptum domini. si for
te respiciat dominus afflictionem meam. et reddat michi bo
num pro maledictione hac hodierna. Ambulabat
itaque david et socii eius per viam cum eo. Semei autem per
iugum montis ex latere contra illum gradiebatur.
maledicens et mittens lapides adversus eum. terram
que spargens. Venit itaque rex et universus populus cum eo
lassus. et refocillati sunt ibi. Absalon autem et omnis populus
israel ingressi sunt ierusalem. sed et achitofel cum eo. Cum
autem venisset chusi arachites princeps amicorum
david ad absalon. locutus est ad eum. Salve rex.
salve rex. Ad quem absalon. Hec est inquit gratia
tua ad amicum tuum? Quare non isti cum amico tuo?
Responditque chusi ad absalon. Nequaquam. quia
illius ero quem elegit dominus. et omnis hic populus et universus
israel. et cum eo manebo. Sed ut et hoc inferam. Cui ego
serviturus sum? nonne filio regis? Sicut parui
patri tuo. sic parebo et tibi. Dixit autem absalon ad achito
fel. Inite consilium quid agere debeamus. Et ait achitofel ad
absalon. Ingredere ad concubinas patris tui quas dimisit ad cu
stodienda domum. ut cum audierit omnis israel quod fedaveris pa
trem tuum. roborentur manus eorum tecum. Tetenderunt ergo
absaloni tabernaculum in solario. ingressusque est
ad concubinas patris sui coram universo israel. Con
silium autem achitofel quod dabat in illis diebus quasi
si quis consuleret deum. sic erat omne consilium a
chitofel. et cum esset cum david et cum esset cum absalon.
Dixit ergo achitofel ad absalon. XVII
Eligam michi duodecim milia virorum. et consurgens
persequar david hac nocte. et irruens super eum.
quippe qui lassus est et solutis manibus. et percutiam
eum. Cumque fugerit omnis populus qui cum eo est. percutiam
regem desolatum. et reducam universum populum ad te. si
cut unus homo reverti solet. unum enim virum tu queris. et omnis populus
erit in pace. Placuitque sermo eius absalon. et cunctis
maioribus natu israel. Ait autem absalon. Vocate
et chusi arachiten. et audiamus quid etiam ipse dicat.
Cumque venisset chusi ad absalon. ait absalon.
ait absalon ad eum. Huiuscemodi sermonem lo
cutus est achitofel. facere debemus annon? tu quod
dicis? et quod das consilium. Et dixit chusi ad absalon.
Non bonum consilium quod dedit achitofel hac vice.
Et rursum intulit chusi. Tu nosti patrem tuum et
viros qui cum eo sunt esse fortissimos. et amaro animo. ve
luti si ursa raptis catulis in saltu seviat. Sed et
pater tuus vir bellator est. nec morabitur cum

populo. forsitan nunc latitat in foueis uel in uno
quo uoluerit loco. Et cum ceciderit unus quilibet in
principio. audiet quicumque audierit et dicet.
facta est plaga in populo qui sequebatur absalon. et for
tissimus quisque cuius cor est quasi leonis. pauore sol
uetur. Scit enim omnis populus israel fortem esse patrem
tuum. et robustos omnes qui cum eo sunt. Sed hoc mihi uidetur
rectum esse consilium. Congregetur ad te uniuersus
israel a dan usque bersabee quasi arena maris innumera
bilis. et tu eris in medio eorum. Et irruemus super
eum in quocumque loco fuerit inuentus. et operiemus
eum sicut cadere solet ros super terram. et non relinque
mus de uiris qui cum eo sunt superstitem. nec unum quidem.
Quod si urbem aliquam fuerit ingressus. circumdabit omnis
israel ciuitati illi funes. et trahemus eam in torrentem.
ut non reperiatur nec calculus quidem ex ea. Dixitque
absalon et omnes uiri israel. Melius est consilium
chusi arachiten. consilio achitofel. Domini autem
nutu dissipatum est consilium achitofel utile. et
uiderunt consilium chusi bonum coram absalon.
ut induceret dominus super absalon malum. Et ait chu
si sadoch et abiathar sacerdotibus. Hoc et hoc
modo consilium dedit achitofel absaloni et se
nioribus israel. et ego tale et tale dedi consilium.
Nunc ergo mittite cito et nuntiate dauid dicen
tes. Ne moreris nocte hac in campestribus
deserti. sed absque dilatione transgredere. ne
forte absorbeatur rex et omnis populus qui cum eo est. Io
nathas autem et achimaas stabant iuxta fontem
rogel. Abiit ancilla et nuntiauit eis. et illi pro
fecti sunt ut referrent ad regem dauid nuntium. Non
enim poterant uideri. aut introire ciuitatem. Vidit
autem eos quidam puer et indicauit absaloni.
Illi uero concito gradu ingressi sunt domum cuiusdam
uiri in bahurim. qui habebat puteum in uestibulo
suo. et descenderunt in eum. Tulit autem mulier uela
men et expandit super os putei quasi siccans tip
sanas. et sic res latuit. Cumque uenissent serui
absalon ad mulierem in domum. dixerunt. V
bi est achimaas et ionathas? Et respondit eis
mulier. Transierunt festinanter. gustata pa
ululum aque. At hii qui querebant eos cum non inuenissent.
reuersi sunt hierusalem. Cumque abissent. ascenderunt illi
de puteo. et pergentes nuntiauerunt regi dauid
atque dixerunt. Surgite transite fluuium
cito. quia huiuscemodi dedit consilium contra uos
achitofel. Surrexit ergo dauid et omnis populus qui erat cum
eo. et transierunt iordanem donec dilucesceret an
quam innotesceret uerbum. et ne unus quidem resi
duus fuit qui non transisset fluuium. Porro a
chitofel uidens quod non fuisset factum consilium suum.
strauit asinum suum et surrexit et abiit in domum suam
et in ciuitatem suam. et disposita domo sua suspen
dio interiit. et sepultus est in sepulchro pa
tris sui. Dauid autem uenit in castra. et absalon tran
siuit iordanem. et omnes uiri israel cum eo. Amasam
uero constituit absalon pro ioab super exercitum. Ama
sa autem erat filius uiri qui uocabatur iethra de
hiesrehel. Qui ingressus est ad abigail filiam na
as sororem saruie que fuit mater ioab. et castra
metatus est israel cum absalon in terra galaad. Cum
que uenisset dauid in castra media. sobi filius
naas de rebblaath filiorum amon et machir fi
lius amihel de lodabar. et berzellai galaadi
tes de rogelim. obtulerunt ei stratoria et tape
tia. et uasa fictilia. frumentum et ordeum. et farinam.
pollentam et fabam. et lentem. frixum cicer. et mel. et
butyrum. oues. et pingues uitulos. dederuntque
dauid et populo qui cum eo erant ad uescendum. Suspi
cati sunt enim populum fame et siti fatigari in deserto.

Igitur considerato dauid XVIII
populo suo. constituit super eum tribunos et cen
turiones. et dedit populi tertiam partem sub manu ioab.
et tertiam in manu abisai filii saruie fratris ioab. et
tertiam sub manu ethai qui erat de geth. Dixitque
rex ad populum. Egrediar et ego uobiscum. Et respon
dit populus. Non exibis. Siue enim fugerimus. non magno
opere ad eos de nobis pertinebit. Siue media pars
ceciderit e nobis. non satis curabunt. quia tu unus pro de
cem milibus computaris. Melius est ergo ut sis nobis in
urbe presidio. Ad quos rex ait. Quod uobis rec
tum uidetur. hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta
portam. egrediebaturque populus per turmas suas cen
teni et milleni. Et precepit rex ioab et abisai et ethai
dicens. Seruate michi puerum absalon. Et omnis
populus audiebat precipientem regem cunctis princi
pibus pro absalon. Itaque egressus est populus in campum
contra israel. et factum est prelium in saltu ephraim.
et cesus est ibi populus israel ab exercitu dauid. Factaque
est ibi plaga magna in die illa uiginti milium. Fu
it autem ibi prelium dispersum super faciem omnis terre. et
multo plures erant quos saltus consumpserat
de populo. quam hii quos uorauerat gladius in die
illa. Accidit autem ut occurreret absalon seruis
dauid sedens mulo. Cumque ingressus fuisset
mulus subter unam condensam quercum et magnam.
adhesit caput eius quercui. Et illo suspenso inter ce
lum et terram. mulus cui sederat pertransiuit. Vidit
autem hoc quispiam. et nuntiauit ioab dicens. Vidi
absalon pendere in quercu. Et ait ioab uiro
qui nuntiauerat ei. Si uidisti. quare non confodisti
eum cum terra? Et ego dedissem tibi decem argenti
siclos. et unum balteum. Qui dixit ad ioab. Si ap
penderes in manibus meis mille argenteos.
nequaquam mitterem manum meam in filium regis.
Audientibus enim nobis. precepit rex tibi et abisai et ethai
dicens. Custodite mihi puerum absalon. Sed et si fe
cissem contra animam meam audacter. nequaquam hoc re

ge latere potuisset, et tu stares ex adverso. Et ait
ioab. Non sicut tu vis, ita est. sed aggrediar eum co-
ram te. Tulit ergo ioab tres lanceas in manu sua.
et infixit eas in corde absalon. Cumque adhuc
palpitaret herens in quercu. cucurrerunt decem
iuvenes armigeri ioab. et percutientes inter-
fecerunt eum. Cecinit autem ioab buccina. et re-
tinuit populum ne persequeretur fugientem israel.
volens parcere multitudini. Et tulerunt absa-
lon, et proiecerunt eum in saltu in foveam grandem. et com-
portaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis.
omnis autem israel fugit in tabernacula sua. Porro
absalon erexerat sibi titulum cum adhuc viveret.
qui est in valle regis. Dixerat enim. non habeo filium. et
hoc erit monimentum nominis mei. Vocavitque titu-
lum nomine suo. monimentum nominis mei. et appellatur
manus absalon usque ad hanc diem. Achimaas
autem filius sadoch ait. Curram et nuntiabo regi. quia
iudicium fecerit ei dominus de manu inimicorum eius. Ad
quem ioab dixit. Non eris nuntius in hac die. sed
nuntiabis in alia. hodie nolo te nuntiare. filius enim
regis est mortuus. Et ait ioab chusi. Vade et nun-
tia regi que vidisti. Adoravit chusi ioab. et cucur-
rit. Rursus autem achimaas filius sadoch dixit
ad ioab. Quid impedit si et ego curram post chusi?
Dixitque ei ioab. Quid vis currere fili mi? Veni
huc. Non enim eris boni nuntii baiulus. Qui respon-
dit. Quid enim si cucurrero? Et ait ei. Curre. Cur-
rens ergo achimaas per viam compendii. transivit chu-
si. David autem sedebat inter duas portas. Specu-
lator vero qui erat in fastigio porte super murum.
elevans oculos vidit hominem currentem solum. et ex-
clamans indicavit regi. Dixitque rex. Si solus
est, bonus est nuntius in ore eius. Properante autem illo
et accedente propius. vidit speculator hominem
alterum currentem. et vociferans in culmine ait.
Apparet mihi homo alter currens solus. Dixitque rex.
Et iste bonus est nuntius. Speculator autem. Contemplor
ait cursum prioris. quasi cursum achimaas filii sa-
doch. Et ait rex. Vir bonus est. et nuntium portans bo-
num venit. Clamans autem achimaas dixit ad regem.
Salve rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram
ait. Benedictus dominus deus tuus qui conclusit homines qui
levaverunt manus suas contra dominum meum regem.
Et ait rex. Estne pax puero absalon? Dixitque
achimaas. Vidi tumultum magnum cum mitteret
ioab servus tuus o rex me servum tuum. nescio
aliud. Ad quem rex. Transi ait et sta hic. Cumque
ille transisset et staret. apparuit chusi veniens
et ait. Bonum apporto nuntium domine mi rex. Iu-
dicavit enim ei dominus pro te hodie de manu omnium
qui surrexerunt contra te. Et ait rex ad chusi. Estne
pax puero absalon? Cui respondens chusi. Fiant
inquit sicut puer inimici domini mei regis. et universi
si qui consurgunt adversus eum in malum. Contristatus
itaque rex ascendit cenaculum porte et flevit.
et sic loquebatur vadens. Absalon fili mi. fili mi ab-
salon. Quis mihi tribuat ut ego moriar pro te.
absalon fili mi. fili mi absalon.

Nuntiatum est autem ioab quod rex fleret XIX
et lugeret filium suum. et versa est victoria in luctum
in die illa omni populo. Audivit enim populus in die illa
dici. Dolet rex super filio suo. Et declinabat
populus in die illa ingredi civitatem. quomodo de-
clinare solet populus versus et fugiens de prelio. Porro
rex operuit caput suum. et clamabat voce magna.
Fili mi absalon. absalon fili mi. Ingressus
ergo ioab ad regem in domum dixit. Confudisti ho-
die vultus omnium servorum tuorum. qui salvam fecerunt
animam tuam. et animam filiorum tuorum et filiarum tuarum. et
animam uxorum tuarum. et animam concubinarum tuarum.
Diligis odientes te. et odio habes diligentes
te. et ostendisti hodie quia non curas de ducibus
tuis et de servis tuis. Et vere cognovi modo quia
si absalon viveret et nos omnes occubuissemus.
tunc placeret tibi. Nunc igitur surge et procede et allo-
quens satisfac servis tuis. Iuro enim tibi per do-
minum. quod si non exieris. ne unus
quidem remansurus sit tecum nocte hac. et peius
erit hoc tibi quam omnia mala que venerunt super
te ab adolescentia tua usque in presens. Surrexit
ergo rex et sedit in porta. et omni populo nuntiatum est quod
rex sederet in porta. Venitque universa multitudo
coram rege. Israel autem fugit in tabernacula sua. Om-
nis quoque populus certabat in cunctis tribubus israel dicens. Rex
liberavit nos de manu inimicorum nostrorum. ipse salva-
vit nos de manu philistinorum. et nunc fugit de terra
pro absalon. Absalon autem quem unximus super
nos mortuus est in bello. Usquequo siletis et non
reducitis regem? Et consilium totius israel venit
ad regem. Rex vero david misit ad sadoch et abi-
athar sacerdotes dicens. Loquimini ad maiores
natu iuda dicentes. Cur venitis novissimi
ad reducendum regem in domum suam? Sermo autem
omnis israel pervenerat ad regem ut reduceret eum in
domo eius. quod dixit rex hoc dicens ad populum. Fratres
mei vos. os meum et caro mea vos. Quare novissimi
sunt reducentes regem? Et amase dicite. Non-
ne os meum et caro mea es? Hec faciat mihi deus et
hec addat. si non magister militie fueris coram me
omni tempore pro ioab. Et inclinavit cor omnium virorum
iuda quasi viri unius. miseruntque ad regem dicen-
tes. Revertere tu et omnes servi tui. Et reversus est rex
et venit usque ad iordanem. et iuda venit in gal-
gala ut occurreret regi. et traduceret eum iorda-
nem. Festinavit autem semei filius gera filii gemi-
ni de bahurim. et descendit cum viris iuda in occursum
regis david cum mille viris de beniamin. et siba

puer de domo Saul, et quindecim filii eius ac viginti
servi erant cum eo. Et irrumpentes Iordanem ante
regem transierunt vadum ut transducerent do-
mum regis et facerent iuxta iussionem regis. Se-
mei autem filius Gera prostratus coram rege cum iam tran-
sisset Iordanem, et dixit ad eum: Ne reputes mihi
domine mi iniquitatem, neque memineris iniurias
servi tui in die qua egressus es domine mi rex de Ie-
rusalem, neque ponas rex in corde tuo. Agnosco enim
ego servus tuus peccatum meum, et idcirco hodie
primus veni de omni domo Ioseph, descendique in
occursum domini mei regis. Respondens vero Abisai fi-
lius Sarvie dixit: Numquid pro his non occidetur
Semei, qui maledixit christo domini? Et ait David: Quid
mihi et vobis filii Sarvie? Cur efficimini mihi hodie
in satan? Ergo ne hodie interficietur vir in
Israel? An ignoro hodie me factum regem super
Israel? Et ait rex Semei: Non morieris. Iuravitque
ei. Miphiboseth quoque filius Saul descen-
dit in occursum regis illotis pedibus et intonsa bar-
ba, vestesque suas non lavaverat a die quo egressus fuerat
rex usque ad diem reversionis eius in pace. Cumque Hierusalem
occurrisset regi, dixit ei rex: Quare non venisti
mecum Miphiboseth? Et respondens ait: Domine mi
rex, servus meus contempsit me. Dixique ei ego fa-
mulus tuus ut sterneret mihi asinum et ascendens
abirem cum rege; claudus enim sum servus tuus. Insuper et
accusavit me servum tuum ad te dominum meum re-
gem. Tu autem domine mi rex sicut angelus dei es: fac quod
placitum est tibi. Neque enim fuit domus patris mei
nisi morti obnoxia domino meo regi. Tu autem posu-
isti me servum tuum inter convivas mense tue. Quid
igitur habeo iuste querele, aut quid possum ultra
vociferari ad regem? Ait autem ei rex: Quid ultra
loqueris? Fixum est quod locutus sum: tu et Siba divi-
de possessiones. Responditque Miphiboseth: Etiam
cuncta accipiat, postquam reversus est dominus meus rex pa-
cifice in domum suam. Berzellai quoque Galaadi-
tes descendens de Rogelim traduxit regem Iorda-
nem, paratus etiam ultra fluvium prosequi eum. Erat autem
Berzellai Galaadites senex valde, id est octoge-
narius, et ipse prebuit alimenta regi cum moraretur
in castris; fuit quippe dives nimis. Dixitque
rex ad Berzellai: Veni mecum ut requiescas mecum
secure in Hierusalem. Et ait Berzellai ad regem: Quot
sunt dies annorum vite mee, ut ascendam cum rege
in Hierusalem? Octogenarius sum hodie. Numquid vigent
sensus mei ad discernendum suave aut amarum,
aut delectare potest servum tuum cibus aut potus,
vel audire ultra possum vocem cantorum atque canta-
tricum? Quare servus tuus sit oneri domino meo
regi? Paululum procedam famulus tuus ab Ior-
dane tecum; nec indigeo hac vicissitudine,
sed obsecro ut revertar servus tuus et moriar in
civitate mea, et sepeliar iuxta sepulchrum patris
mei et matris mee. Est autem servus tuus Chamaam:
ipse vadat tecum domine mi rex, et fac ei quod tibi bo-
num videtur. Dixitque rex: Mecum transeat Chamaam,
et ego faciam ei quicquid tibi placuerit, et omne quod pe-
tieris a me impetrabis. Cumque transisset universus po-
pulus et rex Iordanem, osculatus est rex Berzellai
et benedixit ei; et ille reversus est in locum suum. Transivit
ergo rex in Galgala, et Chamaam cum eo. Omnis autem populus Iu-
da transduxerant regem, et media pars tantum affue-
rat de populo Israel. Itaque omnes viri Israel concurrentes ad
regem dixerunt ei: Quare te furati sunt fratres nostri vi-
ri Iuda, et transduxerunt regem et domum eius Iordanem,
omnesque viros David cum eo? Et respondit omnis vir
Iuda ad viros Israel: Quia propinquior mihi est rex.
Cur irasceris super hac re? Numquid comedimus
aliquid ex rege, aut munera nobis data sunt? Et re-
spondit vir Israel ad viros Iuda et ait: Decem
partibus maior ego sum apud regem, et primogenitus
ego sum; magisque ad me pertinet David quam ad
te. Cur mihi fecisti iniuriam, et non mihi nuntiatum est priori
ut reducerem regem meum? Duriter autem responderunt vi-
ri Iuda viris Israel. XX

Accidit autem ut ibi esset vir Belial nomine Siba,
filius Bochri, vir Gemineus; et cecinit bucci-
na et ait: Non est nobis pars in David,
neque hereditas in filio Isai. Revertere in tabernacula tua
Israel. Et separatus est omnis Israel a David, secutusque est Si-
ba filium Bochri. Viri autem Iuda adheserunt regi
suo a Iordane usque ad Hierusalem. Cumque venisset
in domum suam in Hierusalem, tulit decem mulieres con-
cubinas suas quas dereliquerat ad custodiendam
domum, et tradidit eas in custodiam, alimenta eis pre-
bens; et non est ingressus ad eas, sed erant clause usque
ad diem mortis sue in viduitate viventes. Di-
xit autem rex Amase: Convoca mihi omnes viros Iuda
in diem tertium, et tu adesto presens. Abiit ergo Amasa
ut convocaret Iudam et [illegible] viris, et moratus est
extra placitum quod ei constituerat rex. Ait autem David
ad Abisai: Nunc magis afflicturus est nos Siba fi-
lius Bochri quam Absalon. Tolle ergo servos domini
tui et persequere eum, ne forte inveniat civitates
munitas et effugiat nos. Egressi sunt ergo cum eo viri
Ioab, Cerethi quoque et Phelethi, et omnes robu-
sti exierunt de Hierusalem ad persequendum Siba filium Bo-
chri. Cumque illi essent iuxta lapidem grandem
qui est in Gabaon, Amasa veniens ad faciem illorum
occurrit eis. Porro Ioab vestitus erat tunica
stricta ad mensuram habitus sui, et desuper accinctus
gladio dependente usque ad ilia in vagina, qui
fabrefactus levi motu egredi poterat et percutere.
Dixit itaque Ioab ad Amasa: Salve mi frater.
Et tenuit manu dextera mentum Amase quasi oscu-
lans eum. Porro Amasa non observavit gladium

quem habebat Ioab. Et percussit eum in latere et effudit
intestina eius in terram. et mortuus est. nec secundum
vulnus apposuit. Ioab autem et Abisai frater eius persecu
ti sunt Seba filium Bochri. Interea quidam viri cum ste
tissent iuxta cadaver Amase de sociis Ioab dixerunt.
Ecce qui esse voluit pro Ioab comes David. Ama
sa autem conspersus sanguine iacebat in media via.
Vidit hoc quidam vir quod subsisteret omnis populus ad vi
dendum eum. et amovit Amasa de via in agrum.
operuitque eum vestimento ne subsisterent transeuntes
propter eum. Amoto ergo illo de via. transiebat omnis vir
sequens Ioab ad persequendum Seba filium Bochri. Porro
ille transierat per omnes tribus Israel in Abelam et Beth
maacha. omnesque electi congregati fuerant ad eum.
Venerunt itaque et oppugnabant eum in Abela et in Bethma
cha. et circumdederunt munitionibus civitatem. et obsessa
est urbs. Omnis autem turba que erat cum Ioab. molie
batur destruere muros. Et exclamavit muli
er sapiens de civitate. Audite audite. dicite
Ioab. Appropinqua huc et loquar tecum. Qui cum accessisset
ad eam. ait illi. Tu es Ioab? Et ille respondit.
Ego. Ad quem sic locuta est. Audi sermones ancille
tue. Qui respondit. Audio. Dic. Rursumque illa.
Rogantes rogabant qui est in Abela et in Dan dicentes.
Sermo igitur dicebatur in veteri proverbio. Qui interrogant
interrogent in Abela. et sic perficiebant. Nonne ego
sum que respondeo veritatem in Israel. et tu queris subvertere ci
vitatem et evertere matrem in Israel? Quare precipitas
hereditatem domini. Respondensque Ioab ait. Absit hoc
a me. non precipito neque demolior. Non se sic habet res.
sed homo de monte Ephraim Seba filius Bochri cogno
mine. levavit manum suam contra regem David. Tra
dite illum solum et recedemus a civitate. Et ait mu
lier ad Ioab. Ecce caput eius mittetur ad te per murum.
Ingressa est ergo ad omnem populum. et locuta est eis sapien
ter. Qui abscisum caput Sebe filii Bochri. proiecerunt
ad Ioab. Et ille cecinit bucina. et recesserunt ab
urbe unusquisque in tabernacula sua. Ioab autem reversus
est Ierusalem ad regem. Fuit autem Ioab super omnem exercitum
Israel. Banaias autem filius Ioiade. super Ceretheos et
Pheletheos. Aduram vero super tributa. Porro
Iosaphat filius Achilud a commentariis. Siba
autem scriba. Sadoch vero et Abiathar sacerdotes.
Hiram autem Iairites. erat sacerdos David.

XXI

Facta est quoque fames in diebus David tribus
annis iugiter. et consuluit David oraculum domini. Di
xitque dominus. Propter Saul et domum eius et sanguinem.
quia occidit Gabaonitas. Vocatis ergo Gabaonitis.
rex dixit ad eos. Porro Gabaonite non sunt de filiis
Israel. sed reliquie Amorreorum. Filii quippe Israel iura
verant eis. ne perimerent eos. et voluit Saul percutere
eos zelo quasi pro filiis Israel et Iuda. Dixit ergo David ad
Gabaonitas. Quid faciam vobis. et quod erit vestri piacu
lum. ut benedicatis hereditati domini? Dixeruntque
ei Gabaonite. Non est nobis super argento et auro questi
o. sed contra Saul et contra domum eius. neque volumus ut interficia
tur homo de Israel. Ad quos rex ait. Quid ergo vultis ut
faciam vobis? Qui dixerunt regi. Virum qui attrivit nos
et oppressit inique. ita delere debemus. ut ne unus qui
dem residuus sit de stirpe eius in cunctis finibus Israel.
Dentur nobis septem viri de filiis eius. ut crucifiga
mus eos domino in Gabaath Saul quondam electi domini. Et
ait rex. Ego dabo. Pepercitque rex Miphiboseth
filio Ionathe filii Saul. propter iusiurandum domini
quod fuerat inter David et inter Ionathan filium Saul.
Tulit itaque rex duos filios Respha filie Haia.
quos peperit Saul. Armoni et Boseth. et quinque filios
Michol filie Saul. quos genuerat Adrieli
filio Berzellai. qui fuit de Molathi. et dedit eos
in manu Gabaonitarum. Qui crucifixerunt eos in
monte coram domino. et ceciderunt hii septem simul
occisi in diebus messis prime. incipiente messi
one ordei. Tollens autem Respha filia Haia cilicium
substravit sibi super petram ab initio messis. donec
stillaret aqua super eos de celo. et non dimisit a
ves lacerare eos per diem. neque bestias per noctem.
Et nuntiata sunt David que fecerat Respha filia A
ia concubina Saul. Et abiit David et tulit ossa
Saul et ossa Ionathe filii eius. a viris Iabes Ga
laad qui furati fuerant ea de platea Bethsan. in
qua suspenderant eos Philisthiim cum interfecissent
Saul in Gelboe. et asportavit inde ossa Saul et os
sa Ionathe filii eius. et colligentes ossa eorum qui
affixi fuerant. sepelierunt ea cum ossibus Saul et
Ionathe filii eius in terra Beniamin in latere in se
pulchro Cis patris eius. feceruntque omnia que preceperat
rex. et repropitiatus est deus terre post hec. Factum est autem
rursum prelium Philistinorum adversus Israel. et de
scendit David et servi eius cum eo et pugnabant contra
Philisthiim. Deficiente autem David. Iesbidenob
qui fuit de genere Arapha. cuius ferrum haste trecentas
uncias appendebat. et accinctus erat ense no
vo. nisus est percutere David. Presidioque ei fuit Ab
isai filius Sarvie. et percussum Philistheum interfecit.
Tunc iuraverunt viri David dicentes. Non egredieris
nobiscum in bellum. ne extinguas lucernam Israel.
Secundum quoque fuit bellum in Gob contra Philisteos.
Tunc percussit Sobochai de Usathi Seph de stirpe A
rapha. qui cognati erant ex progenie gigan
tum. Tertium quoque fuit bellum in Gob contra Philiste
os. in quo percussit Adeodatus filius Saltus Polymitarius
Bethleemites Goliath Getheum. cuius hastile
haste erat quasi liciatorium texentium. Quartum bel
lum fuit in Geth. in quo fuit vir excelsus qui senos in
manibus pedibusque habebat digitos. id est viginti
et quattuor. et erat de genere Arapha. Et blasphemavit
Israel. Percussit autem eum Ionathan filius Samaa
fratris David. Hii quattuor nati sunt de Arapha in Geth.

ceciderunt in manu dauid et suorum eius. XXII

Locutus est autem dauid domino uerba carminis huius.
in die qua liberauit eum dominus de manu omnium in
imicorum suorum et de manu saul. et dixit. Dominus petra
mea et robur meum et saluator meus. Deus fortis meus
sperabo in eum. Scutum meum et cornu salutis mee. ele
uator meus et refugium meum. saluator meus de
iniquitate liberabis me. Laudabilem inuoca
bo dominum. et ab inimicis meis saluus ero. Quia
circumdederunt me contritiones mortis. torrentes
belial terruerunt me. funes inferi circumdederunt
me. preuenerunt me laquei mortis. In tribu
latione mea inuocabo dominum. et ad dominum meum cla
mabo. Et exaudiuit de templo sancto suo uocem
meam. et clamor meus ueniet ad aures eius. Com
mota est et contremuit terra. fundamenta mon
tium concussa sunt et conquassata sunt. quoniam iratus est eis
dominus. Ascendit fumus de naribus eius. et ignis de
ore eius uorabit. carbones incensi sunt ab eo. Et
inclinauit celos et descendit. et caligo sub pe
dibus eius. Et ascendit super cherubim et uola
uit. et lapsus est super pennas uenti. Posuit tene
bras in circuitu latibulum. cribrans aquas de nubi
bus celorum. Pre fulgore in conspectu eius. succensi
sunt carbones ignis. Tonabit de celo dominus. et excelsus
dabit uocem suam. Misit sagittas et dissipauit
eos. fulgur et consumpsit eos. Et apparuerunt effusiones
maris et reuelata sunt fundamenta orbis. ab increpatione
domini. ab inspiratione spiritus furoris eius. Misit
de excelso et assumpsit me. et extraxit me de a
quis multis. Liberauit me ab inimico meo
fortissimo. ab his qui oderunt me. quoniam poten
tiores me erant. Preuenit me in die afflictionis
mee. et factus est dominus firmamentum meum. Et eduxit me
in latitudinem. liberauit me quia placui ei. Re
tribuet mihi dominus secundum iustitiam meam. et secundum mun
ditiam manuum mearum reddet mihi. Quia custodi
ui uias domini. et non egi impie a deo meo. Omnia e
nim iudicia eius in conspectu meo. et precepta eius non amo
ui a me. Et ero perfectus cum eo. et custodiam me
ab iniquitate mea. Et restituet mihi dominus secundum
iustitiam meam. et secundum munditiam manuum me
arum in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris. et
cum robusto perfectus. Cum electo electus eris.
et cum peruerso peruerteris. Et populum pauperem saluum
facies. oculisque tuis excelsos humiliabis.
Quia tu lucerna mea domine. et domine illuminabis
tenebras meas. In te enim curram accinctus. in deo
meo transiliam murum. Deus inmaculata uia eius. e
loquia domini igne examinata. scutum est omnium sperantium
in se. Quis est deus preter dominum. et quis fortis preter deum
nostrum. Deus qui accinxit me fortitudine. et
complanauit perfectam uiam meam. Coequans pe
des meos ceruis. et super excelsa mea statuens
me. Docens manus meas ad prelium. et componens
quasi arcum ereum brachia mea. Dedisti mihi clipeum sa
lutis tue. et mansuetudo mea multiplicauit
me. Dilatabis gressus meos subtus me. et non
deficient tali mei. Persequar inimicos meos et
conteram. et non reuertar donec consumam eos. Consumam
eos et confringam. ut non consurgant. cadent sub pe
dibus meis. Accinxisti me fortitudine ad
prelium. incuruabis resistentes mihi sub me. In
imicos meos dedisti mihi dorsum. odientes me
et disperdam eos. Clamabunt et non erit qui saluet. ad
dominum et non exaudiet eos. Delebo eos ut puluer
em terre. quasi lutum platearum comminuam eos atque
confringam. Saluabis me a contradictionibus popu
li mei. custodies me in caput gentium. populus quem
ignoro seruiet mihi. Filii alieni resistent mihi.
auditu auris obedient mihi. Filii alieni de
fluxerunt. et contrahentur in angustiis suis. Viuit
dominus et benedictus deus meus. et exaltabitur deus fortis salu
tis mee. Deus qui das uindictas mihi. et deiecisti
populos sub me. Qui educis me ab inimicis meis
et a resistentibus mihi eleuas me. a uiro iniquo
liberabis me. Propterea confitebor tibi in gentibus domine.
et nomini tuo cantabo. Magnificans salutes re
gis sui. et faciens misericordiam christo suo dauid. et semi
ni eius usque in sempiternum. XXIII

Hec autem sunt uerba dauid nouissima. Dixit dauid
filius ysai. dixit uir cui constitutum est de christo dei
iacob egregius psaltes israel. Spiritus domini locutus
est per me. et sermo eius per linguam meam. Dixit deus
israel mihi locutus est fortis israel dominator hominum. Iu
stus dominator in timore dei. sicut lux aurore ori
ente sole mane absque nubibus rutilat. et sicut
pluuiis germinat herba de terra. Nec tanta
est domus mea apud deum. ut pactum eternum iniret
mecum firmum in omnibus atque munitum. Cunc
ta enim salus mea et omnis uoluntas. nec est quicquam
ex ea quod non germinet. Preuaricatores autem quasi spi
ne euellentur uniuersi. que non tolluntur mani
bus. Et si quis tangere eas uoluerit. armabitur
ferro et ligno lanceato. igneque succensa com
burentur usque ad nichilum. Hec nomina fortium
1 dauid. Dauid sedens in cathedra. sapientissimus
princeps inter tres. Ipse est quasi tenerrimus
ligni uermiculus. qui octingentos interfecit impetu
2 uno. Post hunc Eleazar filius patrui eius ahoi
tes inter tres fortes qui erant cum dauid quando exprobra
uerunt philistiim. et congregati sunt illuc in prelium.
Cumque ascendissent uiri israel. ipse stetit et percus
sit philisteos donec deficeret manus eius. et obri
gesceret cum gladio. Fecitque dominus salutem mag
nam in die illa. et populus qui fugerat reuersus est
ad cesorum spolia detrahenda. Et post hunc Semma
3 filius Agge de arari. Et congregati sunt phili

stium instantie. erat quippe ibi ager plenus
lente. Cumque fugisset populus a facie philistiim.
stetit ille in medio agri. et tuitus est eum. Percus
sitque philisteos. et fecit deus salutem magnam.
Nec non et ante descenderant tres qui erant principes
inter triginta. et venerant tempore messis ad david
in speluncam odollam. Castra autem philistiim
erant posita in valle gigantum. et david erat in
presidio. Porro statio philistinorum tunc erat in
bethleem. Desideravit ergo david aquam de lacu.
et ait. O si quis daret mihi potum aque de cisterna que
est in bethleem iuxta portam. Irruperunt ergo tres
fortes castra philistinorum. et hauserunt aquam de ci
sterna bethleem que erat iuxta portam. et attulerunt
ad david. At ille noluit bibere. sed libavit eam
domino dicens. Propitius sit mihi deus ne faciam hoc. Num
sanguinem hominum istorum. qui profecti sunt. et animarum
periculum bibam. Et noluit ergo bibere. Hec fecerunt tres
robustissimi. Abisai quoque frater ioab filius sar
uie. princeps erat de tribus istis. Ipse est qui levavit
hastam suam contra trecentos viros quos interfecit.
nominatus in illis tribus. et inter tres nobilior. Erat
que eorum princeps. sed usque ad tres primos non per
venerat. Et banaias filius ioiade viri fortis
simi magnorum operum de capsehel. ipse percussit
duos leones moab. et ipse descendit et percussit
leonem in media cisterna in diebus nivis. Ipse quoque
interfecit virum egyptium. virum dignum spectaculo. ha
bentem in manu hastam. Itaque cum descendisset ad eum
in virga. vi extorsit hastam de manu egyptii.
et interfecit eum hasta sua. Hec fecit banaias
filius ioiade. et ipse nominatus inter tres robu
stos qui erant inter triginta nobiliores. Verumptamen
usque ad tres non pervenerat. Fecit eum david sibi
auricularium a secreto. Asahel frater ioab inter
triginta. et eleanan filius patrui eius de beth
leem. Semma de arari. elicha de arodi. elas de
felthi. hera filius acces de thecua. abiezer de
anathot. mobannai de usathi. selmon ahohi
tes. maharai netophathites. eleth filius
baana. et ipse netophathites. Ithai filius ri
bai. de gebeth filiorum beniamin. Banaia autem
farathonites. heddai de torrente gaas. Abi
albon arbathites. azmaveth de beromi.
eliaba de salboni. filii assen. ionathan. se
maa de horodi. Ahiam filius saar. arodi
tes. elifelech filius aasbai. filii maacha
thi. eliam filius achitofel gelonites. e
sram de carmelo. Pharai de arbi. igaal fi
lius nathan de soba. Bonni de gaddi. selec
de amoni. naharai berothites. armiger
ioab filii sarvie. Hyram ethrites. Gareb et
ipse ethrites. urias etheus. Omnes triginta sep
tem. Et addidit furor domini irasci contra israel. com

Commovitque david in eis dicen XXIIII
tem. vade numera israel et iudam. Dixitque rex ad
ioab principem exercitus sui. Perambula omnes
tribus israel a dan usque bersabee. et numera popu
lum ut sciam numerum eius. Dixitque ioab ad regem.
Adaugeat deus tuus ad populum quantum nunc est.
iterumque centuplicet in conspectu domini mei
regis. Sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiusce
modi. Obtinuit autem sermo regis verba ioab et
principum exercitus. Egressusque est ioab et prin
cipes militum a facie regis. ut numerarent
populum israel. Cumque pertransissent iordanem. vene
runt in aroer ad dexteram urbis. que est in valle gath.
et per iazer transierunt in galaad et in terram inferiorem
hodsi. et venerunt in dan silvestria. Circumeuntesque
iuxta sydonem transierunt prope menia tyri. et
omnem terram chananei et evei. veneruntque ad
meridiem iuda in bersabee. et lustrata universa
terra. affuerunt post no in mensa tua. eruitque come
in ierusalem. Dedit ergo io currerunt ei mihi quando fugiebam
populi regi. et inventa sui. Habes quoque apud te
virorum fortium qui edu li gemini de bahurim. q
quinquaginta mili ictione pessima. quando ibam ad
david cor suum post qu nit in occursum mihi cum transirem
rit david ad dominum ei per dominum dicens. non te inter
sed precor domine ut [illegible] eum innoxium esse. Vir autem
stulte egi nimis [illegible] facias ei. [illegible]
ne. et sermo domini fac[illegible] Dominus [illegible]
david dicens. Vade et lo[illegible] Hec di
cit deus. Trium tibi datur optio. elige unum quod
volueris ex his ut faciam tibi. Cumque venisset gad
ad david. nuntiavit ei dicens. Aut septem an
nis veniet tibi fames in terra tua. aut tribus men
sibus fugies adversarios tuos. et illi persequentur te.
aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra
tua. Nunc ergo delibera et vide. quem respondeam ei qui me
misit sermonem. Dixit autem david ad gad. Co
artor undique nimis. sed melius est ut incidam
in manus domini. multe enim misericordie eius sunt. quam in manu
hominis. Immisitque deus pestilentiam in israel de
mane usque ad tempus constitutum. et mortui sunt ex
populo a dan usque bersabee septuaginta mi
lia virorum. Cumque extendisset manum suam
angelus domini super ierusalem ut disperderet eam. mi
sertus est deus super afflictionem. et ait angelo percuti
enti populum. Sufficit nunc. contine manum tuam.
Erat autem angelus domini iuxta aream areuna ie
busei. Dixitque david ad dominum cum vidisset angelum
cedentem populum. Ego sum qui peccavi. ego inique
egi. isti qui oves sunt quid fecerunt? vertatur ob
secro manus tua contra me et contra domum patris
mei. Venit autem gad ad david in die illa. et
dixit ei. Ascende et constitue altare domino in area
areuna iebusei. Et ascendit david iuxta

sermonem Gad quem praeceperat ei dominus. Conspiciensque Are-
una animadvertit regem et servos eius transire ad
se. Et egressus adoravit regem prono vultu in
terram, et ait: Quid causae est ut veniat dominus meus rex
ad servum suum? Cui David ait: Ut emam a te a-
ream et aedificem altare domino, et cesset interfectio
quae grassatur in populo. Et ait Areuna ad David:
Accipiat et offerat dominus meus rex sicut ei placet.
Habes boves in holocaustum, et plaustrum, et iuga
boum in usum lignorum. Omnia dedit Areuna regi.
Dixitque Areuna ad regem: Dominus deus tuus susci-
piat votum tuum. Cui respondens rex ait: Nequaquam
ut vis, sed emam pretio a te, et non offeram domino de-
o meo holocausta gratuita. Emit ergo David are-
am et boves argenti siclis quinquaginta, et aedifi-
cavit ibi David altare domino, et obtulit ei ho-
locausta et pacifica. Et repropitiatus est dominus terrae, post
haec et cohibita est plaga ab Israel. Explicit secun-
ore ei uorabit: carbone | dus liber regum. Incipit iii. liber regum.
inclinavit caelos et descendit | ET rex David senuerat
dibus eius. Et ascendit super | habebatque aetatis plu-
uit et lapsus est super pennas | rimos dies. Cumque operi-
bris in circuitu latibulum. cr | retur vestibus, non cale-
bus caelorum. Prae fulgore in c | fiebat. Dixerunt ergo ei
esi carbones ignis. Tonabit | servi sui: Quaeramus
dabit vocem suam. Misit sa | domino nostro regi adole-
eos fulgur et consumpsit eos | scentulam virginem, et
[illegible] | stet coram rege et foveat
[illegible] | eum, dormiatque in
sinu suo, et calefaciat dominum nostrum regem. Quae-
sierunt igitur adolescentulam speciosam in omnibus fi-
nibus Israel, et invenerunt Abisach Sunamitidem,
et adduxerunt eam ad regem. Erat autem puella pulchra
nimis, dormiebatque cum rege et ministrabat
ei. Rex vero non cognovit eam. Adonias autem filius
Agith elevabatur dicens: Ego regnabo. Fecit-
que sibi currus et equites, et quinquaginta viros qui an-
te eum currerent. Nec corripuit eum pater suus ali-
quando dicens: Quare hoc fecisti? Erat autem et ipse pul-
cher valde, secundus natu post Absalom. Et sermo ei
cum Ioab filio Sarviae et cum Abiathar sacerdote,
qui adiuvabant partes Adoniae. Sadoch vero sa-
cerdos et Banaias filius Ioiadae et Nathan pro-
pheta et Semei et Rei et robur exercitus David
non erat cum Adonia. Immolatis ergo Adonias a-
rietibus et vitulis et universis pinguibus iuxta
lapidem Zoheleth qui erat vicinus fonti Ro-
gel, vocavit universos fratres suos filios re-
gis, et omnes viros Iuda servos regis. Nathan autem
prophetam et Banaiam et robustos quosque et Salomo-
nem fratrem suum non vocavit. Dixit itaque Nathan
ad Bethsabee matrem Salomonis: Num audi-
sti quod regnaverit Adonias filius Agith, et dominus
noster David hoc ignorat? Nunc ergo veni, accipe

a me consilium, et salva animam tuam filiique tui Sa-
lomonis. Vade et ingredere ad regem David, et dic
ei: Nonne tu domine mi rex iurasti mihi ancillae
tuae dicens, quod Salomon filius tuus regnabit post
me, et ipse sedebit in solio meo? Quare ergo regnat
Adonias? Et adhuc ibi te loquente cum rege,
ego veniam post te, et complebo sermones tuos. Ingres-
sa est itaque Bethsabee ad regem in cubiculo. Rex
autem senuerat nimis, et Abisach Sunamites
ministrabat ei. Inclinavitque se Bethsabee
ad regem in cubiculo. Rex autem senuerat nimis,
et Abisach Sunamites ministrabat ei. In-
clinavitque se Bethsabee et adoravit regem. Ad
quam rex: Quid tibi inquit vis? Quae respondens
ait: Domine mi rex, tu iurasti per dominum deum tuum
ancillae tuae: Salomon filius tuus regnabit post
me, et ipse sedebit in solio meo. Et ecce Adonias
nunc regnavit, te domine mi rex ignorante. Mac-
tavit boves et pinguia quaeque et arietes plurimos, et
vocavit omnes filios regis, Abiathar quoque sacerdotem,
et Ioab principem militiae; Salomonem autem servum
tuum non vocavit. Verumtamen domine mi rex in te
oculi respiciunt totius Israel, ut indices eis quis
sedere debeat in solio tuo domine mi rex post te.
Eritque cum dormierit dominus meus rex cum patribus suis, eri-
mus ego et Salomon filius meus peccatores. Adhuc
illa loquente cum rege, ecce Nathan propheta venit.
Et nuntiaverunt regi dicentes: Adest Nathan pro-
pheta. Cumque introisset ante conspectum regis et adoras-
set eum pronus in terram, dixit Nathan: Domine mi rex,
tu dixisti: Adonias regnet post me, et ipse sedeat
super thronum meum? Quia descendit hodie et immo-
lavit boves et pinguia et arietes plurimos, et
vocavit universos filios regis, et principes exer-
citus, Abiathar quoque sacerdotem. Illis quoque ve-
scentibus et bibentibus coram eo et dicentibus: Vivat
rex Adonias, me servum tuum, et Sadoch sacerdotem,
et Banaiam filium Ioiadae, et Salomonem filium tuum
non vocavit. Numquid a domino meo rege exivit hoc
verbum, et mihi non indicasti servo tuo quis sessurus esset
super thronum domini mei regis post eum? Et respondit
rex David dicens: Vocate ad me Bethsabee. Quae cum
ingressa fuisset coram rege et stetisset ante eum, iuravit
rex et ait: Vivit dominus qui eripuit animam meam
de omni angustia, quia sicut iuravi tibi per dominum deum
Israel dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, et ipse
sedebit super solium meum pro me, sic faciam hodie.
Summissoque Bethsabee in terram vultu, adoravit
regem dicens: Vivat dominus meus rex in aeternum.
Dixit quoque rex David: Vocate mihi Sadoch sa-
cerdotem et Nathan prophetam et Banaiam filium Io-
iadae. Qui cum ingressi fuissent coram rege, dixit
ad eos rex: Tollite vobiscum servos domini vestri, et impo-
nite Salomonem filium meum super mulam meam.

⁊ ducite eū in gion. ⁊ ungat eū ibi sadoch
sacerdos ⁊ nathan ꝓpha in regē sup isrl' ⁊ sup
iudā. ⁊ canetis buccina atq; dicetis. Viuat
rex salomō. Et ascendetis p' eū. ⁊ ueniet
⁊ sedebit sup soliū meū. ⁊ ipse regnabit p me.
illiq; precipiā ut sit dux sup isrl' ⁊ sup iudā.
Et respondit banaias filius ioiade regi dicens. amē.
Sic loquatur ds dñi mei regis. Quomodo fuit
ds cū dño meo rege. sic sit cū salomone. et
sublimius faciat soliū ei' a solio dñi mei regis
dd. Descendit g' sadoch sacerdos ⁊ nathan pro
pha. ⁊ banaias filius ioiade. ⁊ cerethi ⁊ felethi. ⁊ in
posuerūt salomonē sup mulā regis dauid. ⁊ ad
duxerūt eū in gion. Sumpsitq; sadoch sacerdos cor
nu olei de tabernaclo. ⁊ unxit salomonē. ⁊ ceci
nerūt buccina ⁊ dixit oīs ꝑpl's. uiuat rex salo
mon. Et ascendit uniuersa multitudo p' eū.
⁊ ꝑpl's canentiū tybiis ⁊ letantiū gaudio magno.
⁊ insonuit terra ad clamorē eorū. Audiuit autē
adonias ⁊ omēs qui inuitati fuerant ab eo. iamq; con
uiuiū finitū erat. sed ⁊ ioab audita uoce tu
be ait. Quid sibi uult clamor ciuitatis tumul
tuantis? Adhuc illo loquente. ionathas filius
abiathar sacerdotis uenit. Cui dixit adoni
as. Ingredere quia uir fortis es. ⁊ bona nuntians.
Responditq; ionathas adonie. Nequaquā. Dns
enī rex nr dauid. regē constituit salomonē.
Misitq; cū eo sadoch sacerdotē. ⁊ nathan ꝓphā.
⁊ banaiā filiū ioiade ⁊ cerethi ⁊ felethi. ⁊ impo
suerūt eū sup mulā regis. unxeruntq; eū sa
doch sacerdos ⁊ nathan ꝓpha regē in gion. ⁊ a
scenderūt inde letantes ⁊ insonuit ciuitas. Hec
ē uox quā audistis. Sed ⁊ salomon sedet sup
soliū regni. ⁊ ingressi serui regis bndixerūt dño
nro regi dauid dicentes. Amplificet ds nom
salomonis sup nomē tuū. ⁊ magnificet thronū
ei' sup thronū tuū. ⁊ adorauit rex in lectulo suo.
insup ⁊ hec locut' ē. Bndictus ds ds isrl'. qui dedit
hodie sedentē sup soliū meū. uidentibus oculis
meis. Territi sunt g' ⁊ surrexerūt oēs qui inuitati fu
erant ab adonia. ⁊ iuit unusquisq; in uiā suā. Ado
nias aūt timens salomonē. surrexit ⁊ abiit in
tabernaculū dñi. ⁊ tenuit cornu altaris. Et nu
ntiauerūt salomoni dicentes. Ecce adonias timens
regē salomonē. tenet cornu altaris dicens.
Iuret mihi hodie rex salomō. quod nō interficiat seruū
suū gladio. Dixitq; salomō. Si fuerit uir bo
nus. nō cadet nec unus quidē capillus eius in terram.
Sin autē malū inuentū fuerit in eo. morietur. Misit
g' rex salomō ⁊ eduxit eū ab altari. ⁊ ingressus ado
rauit regē salomonē. Dixitq; ei salomō. Va
de in domū tuā.

II

Appropinquauerūt autē dies dauid ut moreretur. precepitq;
salomoni filio suo dicens. Ego ingredior uiā
uniuerse terre. confortare ⁊ esto uir fortis. ⁊ obs
ua custodias dñi di tui. ut ambules in uiis ei'.
⁊ custodias cerimonias ei' ⁊ precepta ei'. ⁊ iu
dicia ⁊ testimonia. sicut scriptū ē in lege moysi.
ut intelligas uniuersa q̄ facias. ⁊ quocūq; te uer
teris. ut confirmet ds uniuersos sermones suos quos
locut' ē de me dicens. Si custodierint filii tui
uias meas. ⁊ ambulauerint corā me in ueritate in oī
corde suo. ⁊ in oī aīa sua. nō auferetur tibi uir de
solio isrl'. Tu quoq; nosti q̄ fecerit mihi ioab filius
saruie. q̄ fecerit duobus principibus exercitus
isrl'. abner filio ner. ⁊ amasa filio iether.
quos occidit. ⁊ effudit sanguinē belli in pace. ⁊
posuit cruorē prelii in balteo suo. qui erat circa
lumbos ei'. ⁊ in calciamento suo quod erat in pedibus
ei'. facies g' iuxta sapientiā tuā. ⁊ nō deduces
caniciē eius pacifice usq; ad inferos. Sed ⁊
filiis berzellai galaaditidis reddes gratiam.
eruntq; comedentes in mensa tua. eruntq; come
dentes in mensa tua. Occurrerūt enim mihi quando fugiebam
a facie absalō fratris tui. Habes quoq; apud te
semei. filiū gera. filii gemini de bahurim. qui
maledixit mihi maledictione pessima. quando ibam ad
castra. Sed quia descendit in occursū mihi cum transirem
iordanem. ⁊ iuraui ei p dnm dicens. nō te inter
ficiam gladio. tu noli pati eū innoxiū esse. Vir autem
sapiens es. ⁊ scies q̄ facias ei. deduces canos
ei' cū sanguine ad inferos. Dormiuit g' dd
cū patribus suis. ⁊ sepultus ē in ciuitate dauid.
Dies autē quibus regnauit dd sup isrl'. quadraginta an
ni sunt. In hebron regnauit septē annis. in ierusalem
triginta tribus. Salomō autē sedit sup thro
nū dauid patris sui. ⁊ firmatū ē regnū ei' ni
mis. ⁊ ingressus ē adonias filius agith. ad beth
sabee matrē salomonis. Que dixit ei. Pacificus
ne ē ingressus tuus? Qui respondit. Pacificus.
Addiditq;. Sermo mihi ē ad te. Cui ait. Loquere.
Et ille. Tu inquit nosti quia meū erat regnū.
⁊ me preposuerat omīs isrl' sibi in regē. sed translatū
est regnū ⁊ factū ē fratris mei. a dño enim constitutū
ē ei. Nunc g' petitionē unā deprecor a te. ne confundas
faciē meā. Que dixit ad eū. Loquere.
Et ille ait. Precor ut dicas salomoni regi. neque enim
ei t quicquā negare pōt. ut det mihi abisach
sunamitē uxorē. Et ait bethsabee. Bene.
ego loquar pro te regi. Uenit g' bethsabee ad
regē salomonē. ut loqueretur ei p adonia. ⁊
surrexit rex in occursū ei'. adorauitq; eā. ⁊ sedit
sup thronū suū. positusq; ē thronus matri
regis. que sedit ad dexterā ei'. Dixitq; ei. Pe
titionē unā paruulā ego deprecor a te. ne con
fundas faciē meā. Dixitq; ei rex. Pete mater
mea. neq; enim fas ē ut auertā faciē tuā. Que ait. De
tur abisach sunamites adonie fratri tuo uxor.

Responditq; rex salomō. 7 dixit matri sue. Quare po
stulas abisach sunamitē adonie. postu
la ei 7 regnū. Ipse ē ei fr̄ meus maior me. 7 hr̄
abiathar sacerdotē. 7 ioab filiū sarvie. Iura
uit itaq; rex salomō p dnm̄ dicens. Hec fa
ciat m̄ deus 7 hec addat. quia contra aīam suā locut'
ē adonias ūbū hoc. 7 nūc uiuit dns̄. q̄ cōfirma
uit me. 7 collocauit me sup soliū dauid pa
tris mei. 7 qui fecit michi domū sicut locutus ē.
quia hodie occidet' adonias. Misitq; rex salomō
p manū banaie filii ioiade. q̄ interfecit eū 7 mor
tuus ē. Abiathar quoq; sacerdoti dixit rex. Vade
ī anathoth ad agrū tuū. es quidē uir mortis. s;
hodie te nō interficiā. quia portasti archā dn̄i
dī tui corā dauid patre meo. 7 sustinuisti
laborē ī omnib; ī q̄b; laborauit pater meus. E
iecit ḡ salomō abiathar ut n̄ eēt sacerdos do
mini. ut impleret' sermo dn̄i q̄ locutus ē sup
domū hely ī silo. Venit ḡ nūtius ad salomo
nē q̄ ioab declinasset post adoniā. 7 p salo
monē n̄ declinasset. fugit aūt ioab ī tabna
culū dn̄i. 7 apphendit cornu altaris. Nun
tiatūq; ē regi salomonī. q̄ fugisset ioab ī ta
bnaculū dn̄i. 7 eēt ibi iuxta altare. Mi
sitq; salomō banaiā filiū ioiade dicens. Vade
interfice eū. Venit banaias ad tabnaculū dn̄i.
7 dixit ei. Hec dicit rex. Egredere. Qui ait. Nō
egrediar s; hic moriar. Renūtiauit ba
naias regi sermonē dicens. Hec locut' ē ioab.
7 hec respondit m̄. Dixitq; ei rex. Fac sicut locut'
ē. 7 interfice eū 7 sepeli. 7 amouebis sanguinē
innocentē q̄ effusus ē a ioab a me 7 a domo patris
mei. 7 reddat dns̄ sanguinē ei' sup caput ei'. quia
interfecit duos uiros iustos melioresq; se. Et
occidit eos gladio patre meo dauid igno
rante. abner filiū ner principē milicie isrl̄.
7 amasa filiū iether principē exercitus iuda.
7 reuertetur sanguis illorū ī caput ioab. 7 ī capud
seminis ei' in sempiternū. Dauid aūt 7 semi
ni ei'. 7 domui ei' 7 throno illi' sit pax us
q; ī eternū a dn̄o. Ascendit itaq; banaias fi
lius ioiade. 7 aggressus eū interfecit. sepul
tusq; ē ī domo sua ī deserto. Et constituit rex
banaiam filiū ioiade p eo sup exercitū. 7
sadoch sacerdotē posuit p abiathar. Misit
quoq; rex 7 uocauit semei. dixitq; ei. Hedi
fica tibi domū in hirl'm 7 habita ibi. 7 nō egre
dieris inde huc atq; illuc. Quacūq; aūt
die egressus fueris 7 transieris torrentē cedron.
scito te interficiendū. sanguis tuus erit sup
caput tuū. Dixitq; semei regi. Bon' sermo re
gi. sicut locutus ē dns̄ m̄s rex. sic faciet seruus
tuus. Habitauitq; semei in hirl'm dieb; mul
tis. factū ē aūt p annos tres ut fugerent serui
semei ad achis filiū maacha regē geth. Nū
tiatūq; ē semei. q̄ serui ei' eēnt in geth. Et
surrexit semei 7 strauit asinū suū. iuitq; ī geth
ad achis requirendos seruos suos. 7 adduxit eos
de geth. Nūtiatū est aūt regi salomonī q̄ isset
semei in geth de hirl'm 7 redisset. 7 mittens uo
cauit eū. dixitq; illi. Nōne testificatus sū tibi p
dnm̄ 7 predixi tibi. quacūq; die egressus fueris
huc 7 illuc. scito te eē moriturū. Et respondisti
m̄. bonus sermo quē audiui. Quare ḡ n̄ custodi
sti iusiurandū dn̄i. 7 preceptū q̄ preceperā tibi.
Dixitq; rex ad semei. Tu nosti omē malum
cui' tibi conscium ē cor tuū. q̄ fecisti dd̄ patri meo.
7 reddidit dns̄ maliciā tuā ī caput tuū. 7 rex sa
lomō benedictus. 7 thron' dauid stabilis erit co
rā dn̄o usq; ī sempiternū. Iussitq; rex banaie fi
lio ioiade. q̄ aggressus percussit eū. 7 mortuus est.

III

Confirmatū est ḡ in manu
salomonis regnū. 7 affinitate cōiunct' ē pha
raoni regi egypti. Accepit nāq; filiā ei' 7 ad
duxit ī ciuitatē dauid. donec cōpleret hedi
ficans domū suā 7 domū dn̄i. 7 murū hirl'm
p circuitū. Attamē ppls̄ īmolabat ī excelsis.
Nō ē eī hedificatum erat templū nomini dn̄i us
q; ī illū diē. Dilexit aūt salomō dnm̄ ambulans
in preceptis dd̄ patris sui. excepto q̄ ī excel
sis īmolabat. 7 accendebat thimiamata. Ab
iit itaq; ī gabaon ut īmolaret ibi. illud quip
pe erat excelsū maximū. Mille hostias in
holocaustū obtulit salomon sup altare il
lud ī gabaon. Apparuitq; dns̄ salomonī p sōp
niū nocte dicens. Postula qd̄ uis. ut dem t.
Et ait salomon. Tu fecisti cū seruo tuo dauid
patre meo miam magnā. sicut ambulauit ī conspectu tuo
in ūitate 7 iusticia. 7 recto corde tecū. custo
disti ei miām tuā grandē. 7 dedisti ei fi
liū sedentē sup thronū ei' sicut ē hodie. Et
nūc dn̄e deus m̄s tu regnare fecisti seruū tuū pro
dauid patre meo. ego aūt sū puer paruulus.
7 ignorans egressū 7 introitū meū. 7 seruus tu'
ī medio ē ppl'i quē elegisti. ppli īfiniti. qui
numerari 7 supputari nō pōt p multitudinē.
Dabis ḡ seruo tuo cor docibile. ut iudicare pos
sit pplm̄ tuū. 7 discernere inter malū 7 bonum.
Quis enī iudicare pōt pplm̄ istū. pplm̄ tuū
hunc multū. Placuit ergo sermo corā dn̄o.
qd̄ salomō rē huiuscemodi postulasset. Et
dixit dns̄ salomoni. Quia postulasti ūbum
hoc. 7 nō petisti tibi dies multos nec diui
tias. aut aīas inimicorū tuorū. s; postulasti
tibi sapientiā ad discernendū iudiciū. ecce
feci tibi scḋm sermones tuos. 7 dedi tibi cor sa
piens 7 intelligens. intantū ut nullus ante te simili
tui fuerit. nec p te surrecturus sit. S; 7 hec q̄

n̄ postulasti dedi t̄. diuitias scilicet 7 gl'am.
ut nemo fuerit similis tui in regib; cunctis retro
dieb;. Si aūt ambulaueris in uiis meis. 7 custo
dieris p̄cepta mea 7 mandata mea sicut am
bulauit dauid pater tuus. longos faciā di
es tuos. Igitur euigilauit salomon. 7 intel
lexit q̄d esset sompnium. Cūq; uenisset hier'lm
stetit corā archa federis dn̄i. 7 obtulit holo
causta 7 fecit uictimas pacificas. 7 grande conui
uiū uniuersis famulis suis. Tunc uenerunt
due mulieres meretrices ad regē salomo
nē. steteruntq; corā eo. quarum una ait. Obse
cro mi dn̄e. ego 7 mulier hec habitabam' in do
mo una. 7 peperi ap̄ eā in cubiculo. Tertia uero
die p'quā ego peperi. peperit 7 h̄. 7 eram' simul.
Nullusq; alius in domo nob'cū. exceptis nob'
duab;. Mortuus ē aūt filius mulieris hui'
nocte. dormiens q'ppe oppressit eū. 7 consurgens
intempeste noctis silentio. tulit filiū meū de
latere meo ancille tue dormientis 7 col
locauit in sinu suo. suū aūt filiū qui erat
mortuus posuit in sinu meo. Cūq; surrexissem
mane ut darē lac filio meo. apparuit
mortuus. Quē diligentius intuens clara lu
ce. dep̄hendi nō eē meū q̄ genueram. Responditq;
altera mulier. Nō ē ita. s; filius tuus mortuus
ē. meus aūt uiuit. Econtrario illa dicebat. Men
tiris. filius q'ppe meus uiuit. 7 filius tuus mor
tuus ē. Atq; in hunc modū contendebant corā rege.
Tunc rex ait. Hec dicit filius meus uiuit 7 filius
tuus mortuus ē. 7 ista r̄ndit. nō. s; filius tu'
mortuus ē. 7 filius meus uiuit. Dixit ergo rex.
Afferte m̄ gladiū. Cūq; attulissent gladium
corā rege. dixit rex. Diuidite inquit infantē
uiuū in duas partes. 7 date dimidiā partē
uni. 7 dimidiam partē alteri. Dixit aūt muli
er cui' filius erat uiuus ad regē. Commota
sunt q'ppe uiscera ei' sup filio suo. Obsecro
mi dn̄e. date illi infantē uiuū. 7 nolite in
terficere eū. Econtrario illa dicebat. Nec m̄ nec
t' sit. s; diuidatur. Respondens aūt rex ait. Date hu
ic infantē uiuū 7 nō occidatur. Hec ē eni' mater ei'.
Audiuit itaq; oīs isr'l iudiciū qd iudicasset
rex. 7 timuerunt regē. uidentes sapiā dei eē
in eo ad faciendū iudiciū.

IIII

Erat aūt rex salomon regnans sup oēm isr'l.
7 hii s̄ principes quos habebat. Azarias fili'
sadoch sacerdos. Heliorep h. 7 haia filius se
sa scribe. Josaphat filius ahilud a cōmenta
riis. Banaias fili' ioiade. sup exercitū. sadoch
aūt 7 abiathar sacerdotes. Azarias aūt filius na
than. sup eos q' assistebant regi. Zabul fili'
nathan sacerdos. amic' regis. Et ahiasar p̄positus
domus. 7 adoniram filius abda sup tributa. Ha
bebat aūt salomon duodecī p̄fectos sup omnē
isr'l. q' p̄bebant annonā regi 7 domui sue. P
singulos eī mēses in anno singuli necessaria
ministrabant. 7 h̄ noīa eorū. Benhur in mon
te ephraim. Bendecar in macces. 7 in salebim.
7 in bethsemes. 7 in helon. 7 in bethanan. Bene
sedh in arabloth. ipsi' erat socho. 7 oīs terra
epher. Benabinadab. cui' oīs nephath dor.
thaphet filiā salomonis habebat uxorē.
Bena filius ahilud regebat thanac. 7 ma
geddo. 7 uniuersā bethsan. q̄ ē iuxta sartana
subt' iezrahel. a bethsan usq; ad abelmeo
la. e regione iecmaan. Bengaber in ramoth
galaad. habebat auothiair filiā manasse in
galaad. ipse p'erat in oī regione argob q̄ ē in
basan. sexaginta ciuitatib; magnis atq;
muratis. q' habebant seras ereas. Achina
dab filius addo. p'erat in manaim. Achima
as in neptalim. s; 7 ipse habebat basmath filiā
salomonis in coniugio. Baana filius husi in
aser 7 in baloth. Josaphat fili' pharue
in ysachar. Semei filius hela in beniamin.
Gaber fili' uri in terra galaad. 7 in terra seon regis amo
rei. 7 og regis basan. Sup omnia que erant in
illa terra. iuda 7 hier'lm innumerabiles sic
harena maris in multitudine. comedentes
7 bibentes atq; letantes. Salomon aūt erat
hns in ditione sua omnia regna secū. a flu
mine terre philistiim usq; ad terminū egyp
ti offerentiū ei munera. 7 seruientiū ei cunc
tis dieb; uite ei'. Erat aūt cib; salomonis
p singulos dies. triginta chori simile. 7 sexa
ginta chori farine. decē boues pingues. 7
uiginti boues pascuales. 7 centū arietes ex
cepta uenatione ceruorū. caprearū. atq; bubu
lorū. 7 auiū altiliū. Ipse eī obtinebat oēm
regionē q̄ erat trans flumen. q' a thapsa usq;
gazā. 7 cunctos reges illarū regionū. 7 habe
bat pacē ex omni parte in circuitu. Habita
batq; iuda 7 isr'l absq; timore ullo. unusquisq;
sub uite sua 7 sub ficu sua. a dan usq;
bersabee cunctis dieb; salomonis. Et habebat
salomon quadraginta milia p̄sepia equo
rū currilium. 7 duodecī milia equestriū. Nutri
ebantq; eos supradicti regis p̄fecti. s; 7 neces
saria mense regis salomonis. cum ingenti cura
p̄bebant in tp'r suo. Hordeū quoq; 7 paleas
equorū 7 iumentorū deferebant in locū ubi erat
rex. iuxta constitutū s̄. Dedit quoq; deus sapiā
salomoni 7 prudentiā multam nimis. 7 la
titudinē cordis q'i arenā q̄ ē in litore ma
ris. Et precedebat sapia salomonis sapientiā
omniū orientaliū 7 egyptiorū. 7 erat sapien
tior cunctis hominib;. Sapientior ethan ezraite.

⁊ chalcal. ⁊ heman. ⁊ dorda filius machol. ⁊
erat noīatus in uniūsis gētib; p̄ circuitum.
Locut' ē quoq; salomō tria milia pabolas.
⁊ fuerūt carmina ei quinq; ⁊ mille. Et dis
putauit sup̄ lignis a cedro q̄ ē in libano us
q; ad ysopu3 q̄ egredit' d̄ pariete. Et disse
ruit d̄ iumētis ⁊ uolucrib;. ⁊ reptilib;. ⁊ pi
scib;. ⁊ ueniebāt d̄ cūctis p̄plis ad audiendā
sapiām salomōis. ⁊ ab uniūsis regib; t̄re
q̄ audiebāt sapiām ei'.

V

Misit quoq; hyrā rex tyri s̄uos suos ad sa
lomonē. audiuī eī q̄ ip̄m unxissēt regē.
p̄ patre ei'. q̄a amicus fuāt hyram dd̄ oīni
tempr̄e. Misit aūt ⁊ salomon ad hyrā dic̄s.
Tu scis uoluntatē dauid pat̄s mei. ⁊ q̄ n̄
potuerit hedificare domū noī dn̄i dī sui.
p̄p̄t bella iminētia p̄ circuitū. donec daret
dn̄s eos sub uestigio pedū ei'. Nūc aūt req̄ē
dedit dn̄s d̄s m̄s michi p̄ circuitū. ⁊ n̄ ē satan
neq; occursus malus. Quāobrē cogito he
dificare tēplū nomini dn̄i dī mei. sic lo
cutus ē dn̄s ad dauid patrē meū dicēs. filius
tuus q̄ dabo p̄ te sup̄ soliū tuū. ip̄e hedifi
cabit domū noī meo. Precipe igitur ut p̄
cidāt m̄ s̄ui tui cedros d̄ libano. ⁊ s̄ui mei
sint cū s̄uis tuis. Mercedē aūt s̄uorum tuorum da
bo t̄. q̄cūq; petieris. Scis eī q̄m ī p̄plo meo
n̄ ē uir. qui nouit ligna cedere sicut sydo
nii. Cū ergo audisset hyram ūba salomōis.
letatus ē ualde ⁊ ait. Bn̄dict' dn̄s d̄s hodie q̄
dedit dauid filiū sapientissimū sup̄ p̄plm
hūc plurimū. ⁊ misit hyrā ad salomonē dicēs.
Audiui q̄cūq; mandasti m̄. ego faciā omē
uolūtatē tuam in lignis cedrinis ⁊ abiegnis.
Serui mei deponēt ea d̄ libano ad mare. ⁊ ego
cōponā ea in ratib; in mari usq; ad locū q̄ significa
ueris m̄. ⁊ applicabo ea ibi. ⁊ tu tolles ea. p̄be
bisq; necessaria m̄. ut detur cib; domui me
e. Itaq; hyram dabat salomoni ligna cedri
na ⁊ ligna abiegna. iuxta oēm uolūtatē ei'.
Salomon aūt prebebat hyrā uiginti mili
a choros tritici ī cibū domui ei'. ⁊ uiginti cho
ros purissimi olei. Hec tribuebat sa
lomō hyram p̄ annos singulos. Dedit q;
dn̄s sapientiā salomoni sicut locut' ē ei'. et
erat pax int̄ salomonē ⁊ hyram. ⁊ percus
serūt fedus ambo. Elegitq; rex salomon op̄i
ces ex omi isrl'. ⁊ erat indictio triginta milia
uirorum. mittebatq; eos in libanū. decē milia
p̄ m̄ses singulos uicissim. ita ut duob; m̄
sib; essent in domib; suis. ⁊ adoniram erat sup̄
huiuscemodi indictionē. fuerūt itaq; salomōi
septuaginta milia uirorum q̄ onera portabāt.
⁊ octoginta milia latomorum in monte. absq; p̄

positis q̄ preerāt ī singulis opib' numero trium
miliū trecentorum. ⁊ p̄cipientiū p̄plō. ⁊ his q̄
faciebāt op'. Precepitq; rex ut tollerēt la
pides grandes. lapides p̄ciosos ī fundamēto tēpli.
⁊ quadrarēt eos. q̄s dolauerūt cementarii salo
mōis. ⁊ cementarii hyrā. Porro biblii p̄parau
erūt ligna ⁊ lapides. ad hedificandā domum.

VI

Factū ē g̊ ī anno q̄dringē
tesimo egressiōis filiorum isrl' d̄ t̄ra egypti. ī
anno quarto. ī m̄se zio. ip̄e ē m̄sis sc̄ds regis
salomōis sup̄ isrl'. hedificare cep̄ domū do
mino. Domus aūt q̄ hedificabat rex salomō
dn̄o. hēbat sexaginta cubitos ī lōgitudine. ⁊
uiginti cubitos in latitudīe. ⁊ triginta cubitos
ī altitudīe. Et porticus erāt aū tēplū uiginti
cubitorum lōgitudinis iuxta m̄surā latitudinis
tēpli. ⁊ hēbat decē cubitos latitudinis aū fa
ciem tēpli. Fecitq; ī tēplo fenestras obliquas.
⁊ hedificauit sup̄ parietē tēpli tabulata p̄
gyrum in parietib; domus p̄ circuitū tēpli ⁊ oraculi.
Et fecit latera ī circuitu. tabulatū q̄d subterius erat quin
q; cubitos hēbat lōgitudinis. ⁊ mediū tabula
tū sex cubitorum latitudinis. ⁊ t̄tiū tabulatū
septē hn̄s cubitos latitudinis. Trabes aūt
posuit ī domo p̄ circuitū forinsecus. ut nō he
rerēt muris templi. Dom' aūt cū hedificaret̄
lapidib; dedolatis atq; p̄fectis hedificata ē.
Et malleus ⁊ securis ⁊ omē ferramētū nō ē
audita ī domo cū hedificaretur. Ostiū lateris
medii ī pariete erat dom' dextere. ⁊ p̄ cocleā
ascendebāt ī mediū cenaculū. ⁊ a medio in t̄
ciū. Et hedificauit domū. ⁊ cōsumauit eā.
Texit quoq; domū laq̄arib; cedrinis. ⁊ he
dificauit tabulatū sup̄ oēm domū q̄nq; cu
bitis altitudinis. ⁊ op̄uit domū lignis cedri
nis. Et fc̄s ē s̄mo domini ad salomonē dicēs.
Dom' h̄ quā hedificas. si ambulaūis ī p̄ceptis
meis. ⁊ iudicia mea feceris. ⁊ custodieris oīa
mandata mea gradiēs p̄ ea. firmabo s̄monē
meū t̄ q̄ locutus sū ad dauid patrē tuū. ⁊ ha
bitabo ī medio filiorum isrl'. ⁊ n̄ derelinq̄ p̄plm
meū isrl'. Igit' hedificauit salomō domum
⁊ cōsumauit eā. ⁊ hedificauit parietes dom'
intrinsecus tabulatis cedrinis. a pauimēto do
m' usq; ad sūmitatē parietum. ⁊ usq; ad laq̄aria
op̄uit lignis intrinsecus. ⁊ texit pauimētū do
mus tabulatis abiegnis. Edificauit quoq;
uiginti cubitorum ad posteriorē partē tēpli ta
bulata cedrina. a pauimēto usq; ad sup̄iora.
⁊ fecit interiorē domū oraculi in s̄cm̄ s̄corum. Po
rro q̄draginta cubitorum erat ip̄m tēplū p̄ foi
b; oraculi. ⁊ cedro oīs domus intrinsecus ue
stiebatur. hn̄s tornaturas suas ⁊ iuncturas su
as fabrefactas. ⁊ celaturas eminētes. Omīa

cedrinis tabulis vestiebantur, nec omnino lapis apparere poterat in pariete. Oraculum autem in medio domus in interiori parte fecerat, ut poneret ibi arcam federis domini. Porro oraculum habebat viginti cubitos longitudinis, et viginti cubitos latitudinis, et viginti cubitos altitudinis. Et operuit illud atque vestivit auro purissimo. Sed et altare vestivit cedro. Domum quoque ante oraculum operuit auro purissimo, et affixit laminas clavis aureis. Nichilque erat in templo quod non auro tegeretur. Sed et totum altare oraculi texit auro. Et fecit in oraculo duos cherubin de lignis olivarum decem cubitorum altitudinis. Quinque cubitorum ala cherub una, et quinque cubitorum ala cherub altera, id est decem cubitos habentes a summitate ale usque ad ale alterius summitatem. Decem quoque cubitorum erat cherub secundus. In mensura pari, et opus unum erat in duobus cherubim, id est altitudinem habebat unus cherub decem cubitorum, et similiter cherub secundus. Posuitque cherubim in medio templi interioris. Extendebant autem cherubim alas suas, et tangebat ala una parietem, et ala cherub secundi tangebat parietem alterum. Ale autem altere in media parte templi se invicem contingebant. Texit quoque cherubim auro. Et omnes parietes templi per circuitum sculpsit variis celaturis et torno. Et fecit in eis cherubim, et palmas, et picturas varias, quasi prominentes de pariete et egredientes. Sed et pavimentum domus texit auro intrinsecus et extrinsecus. Et in ingressu oraculi fecit ostiola de lignis olivarum, postesque angulorum quinque, et duo ostia de lignis olivarum. Et sculpsit in eis picturam cherubim, et palmarum species, et anaglifa valde prominentia, et texit ea auro. Et operuit tam cherubim quam palmas, et celaturas auro. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulatos, et duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus. Et utrumque ostium duplex erat, et se invicem tenens aperiebatur. Et sculpsit cherubim et palmas, et celaturas valde eminentes. Operuitque omnia laminis aureis, opere quadro ad regulam. Et hedificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum, et uno ordine lignorum cedri.

VII

Anno quarto fundata est domus domini in mense zio, et anno undecimo in mense bul, ipse est mensis octavus, perfecta est domus in omni opere suo, et in universis utensilibus suis. Edificavitque eam annis septem. Domum autem suam edificavit salomon tredecim annis, et ad perfectum usque perduxit. Edificavit quoque domum saltus libani centum cubitorum longitudinis, et quinquaginta cubitorum latitudinis, et triginta cubitorum altitudinis, et quatuor deambulatoria inter columpnas cedrinas. Ligna quippe cedrina exciderat in columpnas, et tabulatis cedrinis vestivit totam cameram que quadraginta et quinque columpnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat columpnas quindecim contra se invicem positas, et e regione se respicientes, equali spatio inter columpnas, et super columpnas quadrangulata ligna in cunctis equalia. Et porticum columpnarum fecit quinquaginta cubitorum longitudinis, et triginta cubitorum latitudinis. Et alteram porticum in facie maioris porticus, et columpnas, et epistilia super columpnas fecit. Porticum quoque solii in qua tribunal est fecit, et texit lignis cedrinis a pavimento usque ad summitatem. Et domuncula in qua sedebatur ad iudicandum, erat in media porticu simili opere. Domum quoque fecit filie pharaonis, quam uxorem duxerat salomon, tali opere quali et hanc porticum. Omnia lapidibus preciosis, qui ad normam quandam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant, a fundamento usque ad summitatem parietum, et extrinsecus usque ad atrium maius. Fundamenta autem de lapidibus preciosis, lapidibus magnis decem sive octo cubitorum. Et desuper lapides preciosi equalis mensure secti erant, similiterque de cedro. Et atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus sectis, et unius ordinis dolata cedro. Necnon et in atrio domus domini interiori et in porticu domus. Misit quoque rex salomon, et tulit hyram de tyro, filium mulieris vidue de tribu neptali, patre tyrio, artificem erarium, plenum sapientia et intelligentia et doctrina ad faciendum omne opus ex ere. Qui cum venisset ad regem salomonem, fecit omne opus eius. Et finxit duas columpnas ereas, decem et octo cubitorum altitudinis columpnam unam, et linea duodecim cubitorum ambiebat columpnam utramque. Duo quoque capitella fecit que ponerentur super capita columpnarum fusilia ex ere. Quinque cubitorum altitudinis capitellum unum, et quinque cubitorum altitudinis capitellum alterum, et quasi in modum retis et catenarum sibi invicem miro opere contextarum. Utrumque capitellum columpnarum fusile erat. Septena versuum retiacula in capitello uno, et septena retiacula in capitello altero. Et perfecit columpnas, et duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum, ut tegerent capitella que erant super summitatem malogranatorum. Eodem modo fecit et capitello secundo. Capitella autem que erant super capita columpnarum quasi opere lilii fabricata erant in porticu quatuor cubitorum. Et rursum alia capitella in summitate columpnarum desuper iuxta mensuram columpne contra retiacula. Malogranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu capitelli secundi. Et statuit duas columpnas in porticum templi. Cumque statuisset columpnam dexteram, vocavit eam nomine iachin. Item erexit columpnam secundam, et vocavit nomen eius booz, id est robore. Et super capita columpnarum opus in modum lilii posuit. Perfectumque est opus columpnarum. Fecit quoque mare fusile decem cubitorum a labio usque ad labium, rotundum in circuitu. Quinque cubitorum altitudo eius, et resticula triginta cubitorum

gebat illud per circuitum. Et sculptura sub labio
circuibat illud decem cubitis ambiens mare. Du
o ordines sculpturarum hystriatarum erant fusi
les. et stabat super duodecim boves. E quibus tres
respiciebant ad aquilonem. et tres ad occidentem.
et tres ad meridiem. et tres ad orientem. et mare super
eos desuper erat. quorum posteriora universa intrin
secus latitabant. Grossitudo autem luteris trium un
ciarum erat. labiumque eius quasi labium calicis. et folium
repandi lilii. Duo milia batos capiebat luter
unus. Et fecit bases decem eneas. quattuor cubitorum
longitudinis bases singulas. et quattuor cubitorum
latitudinis. et trium cubitorum altitudinis. Et ipsum
opus basium interrasile erat. et sculpture inter iun
turas. et inter coronulas et plectas et leones et bo
ves et cherubim. et inter iuncturas similiter desuper.
Et subter leones et boves quasi lora ex ere depen
dentia. et quattuor rote per bases singulas. et axes
erei. et quattuor partes quasi humeruli subter luterem
fusiles. contra se invicem respicientes. Os quoque
luteris intrinsecus erat in capitis summitate.
et quod forinsecus apparebat unius cubiti erat to
tum rotundum. pariterque habebat unum cubitum et
dimidium. In angulis autem columpnarum varie
celature erant. et media intercolumpnia quadra
ta non rotunda. Quattuor quoque rote que per quat
tuor angulos basis erant. coherebant subter ba
sim. Una rota habebat altitudinis cubitum et se
mis. Tales autem rote erant. quales solent in cur
ru fieri. Et axes earum. et radii. et canti. et modio
li. omnia fusilia. Nam et humeruli illi quattuor
per singulos angulos basis unius. ex ipsa basi
fusiles et coniuncti erant. In summitate autem basis
erat quedam rotunditas unius et dimidii cubiti
ita fabrefacta. ut luter desuper posset inponi. ha
bens celaturas suas et sculpturas suas varias
ex semetipso. Sculpsit quoque in tabulatis illis
que erant ex ere in singulis. cherubim et leones
et palmas. quasi in similitudinem hominis stantis. ut
non celata sed apposita per circuitum viderentur. In hunc
modum fecit decem bases fusura una et mensura.
sculpturaque consimili. Fecit quoque decem lute
res ereos. quadraginta batos capiebat luter
unus. eratque quattuor cubitorum. singulosque lute
res per singulas. id est decem bases posuit. et con
stituit decem bases. quinque ad dextram templi par
tem. et quinque ad sinistram. Mare autem posuit ad
dexteram partem templi. contra orientem ad meridiem.
Fecit ergo hyram lebetes. et scutras. et amulas.
et perfecit omne opus regis Salomonis in templo
domini. Columpnas duas et funiculos capitellorum
super capitella columpnarum duos. et retiacula du
o. ut operirent duos funiculos qui erant super ca
pita columpnarum. et malogranata quadringenta

in duobus retiaculis. Duos versus malogranatorum in
retiaculis singulis. ad operiendos funiculos ca
pitellorum. qui erant super capita columpnarum. Omne
autem posuit ad dexteram partem templi contra orientem
ad meridiem. et bases decem. et luteres decem super ba
ses. et mare unum. et boves duodecim. et bases du
odecim subter mare. et lebetes. et scutras et amulas.
Omnia vasa que fecit hyram regi Salomoni in do
mo domini. de auricalco erant. In campestri regi
one iordanis fudit ea rex in argillosa terra:
inter socoth et sarthan. Et posuit Salomon
omnia vasa in domo domini. propter multitudinem
autem nimiam non erat pondus eris. Fecitque Sa
lomon omnia vasa in domo domini. Altare autem au
reum et mensam super quam ponerentur panes proposi
tionis auream. Et candelabra aurea. quinque ad dex
tram et quinque ad sinistram contra oraculum ex auro
purissimo. et quasi lilii flores. et lucernas desuper au
reas. et forcipes aureos et hydrias. et fuscinu
las. et fialas. et mortariola. et turribula de
auro purissimo. et cardines ostiorum domus
interioris sancti sanctorum. et ostiorum domus interioris
templi ex auro erant. Et perfecit omne opus quod fa
ciebat Salomon in domo domini. et intulit que sanctifi
caverat david pater suus. argentum et aurum et
vasa. reposuitque ea in thesauris domus domini.

Tunc congregati sunt omnes maio III
res natu israel cum principibus tribuum. et du
ces familiarum filiorum israel ad regem Salomonem
in ierusalem. ut deferrent archam domini de civita
te david. id est de syon. Convenitque ad regem
Salomonem universus israel in mense ethanim in
sollempni die. ipse est mensis septimus. Veneruntque
cuncti senes ex israel. et tulerunt sacerdotes ar
cham. et portaverunt archam domini et tabernaculum federis.
et omnia vasa sanctuarii que erant in tabernaculo. et
ferebant ea sacerdotes et levite. Rex autem Salo
mon et omnis multitudo israel que convenerat
ad eum gradiebatur cum illo ante archam. et immolabant
oves et boves absque estimatione et numero. Et
intulerunt sacerdotes archam federis domini in locum
suum. in oraculum templi. in sancta sanctorum. subter
alas cherubim. Siquidem cherubim expan
debant alas super locum arche. et protegebant archam
et vectes eius desuper. Cumque eminerent vectes et
apparerent summitates eorum foris sanctuarium
ante oraculum. non apparebant ultra extrin
secus. qui et fuerunt ibi usque in presentem diem. In archa
autem non est aliud. nisi due tabule lapidee
quas posuerat in ea moyses in oreb. quando pepigit
fedus dominus cum filiis israel. cum egrederentur de terra
egypti. Factum est autem cum exissent sacerdotes de sanctu
ario. nebula implevit domum domini. et non po
terant sacerdotes stare et ministrare propter

nebulā. impleuerat enī glā dn̄i domū dn̄i.
Tūc ait salomō. Dominꝰ dix̄ ut habitaret ī
nebula. Edificans edificaui domū ī habi
taculū tuū firmissimū. soliū tuū ī sempit
nū. Conuertitq; rex faciē suā. & bn̄dixit oī
ecclē isrl̄. Omīs eī eccl̄a isrl̄ stabat. & ait
salomō. Bn̄dictus dn̄s dš isrl̄ q̄ locutus ē
ore suo ad dauid patrē meū. & in manibus
eiꝰ pfecit dicēs. A die qua eduxi pplm̄ meum
isrl̄ ď egypto. nō elegi ciuitatē ď uniūsis
tribubꝫ isrl̄. ut edificaretur in domus ī ea
et eēt nom̄ meū ibi. sꝫ elegi dauid ut eēt
sup pplm̄ meū isrl̄. Voluitq; dauid pat̄ mīs edi
ficare domū nōi dn̄i dei isrl̄. & ait dominus
ad dauid patrē meū. Q[uo]d cogitasti ī corde tuo
edificare domū nōi mō bene fecisti hoc
ipm̄ mente tractans. Verūptamē tu nō edificab
bis m̄ domū. sꝫ filius tuus qui egredietur de
renibꝫ tuis ipse edificabit domū nomini
mō. Confirmauit dn̄s ſmonē suū q̄ locutꝰ
ē. Stetiq; p dauid patre mō & sedi sup thro
nū isrl̄ sicut locutus ē dn̄s. & edificaui do
mū nōi dn̄i dī isrl̄. Et constitui ibi locū
arce in qua fedus ē dn̄i q[uo]d pcussit cū pa
tribꝫ nr̄is. qn̄ egressi s̄ ď tra egypti. Stetit
aūt salomon ante altare dn̄i in cōspectu
ecclē isrl̄. & expandit manꝰ suas ī celū & ait.
Dn̄e dš isrl̄ nō ē similis tui dš in celo ďsr.
& sup t̄rā deorsū. q custodis pactū & miām ser
uis tuis. q ambulāt corā te ī toto cord suo. q
custodisti ſuo tuo dauid patri mō q̄ locutꝰ
es ei. Ore locutus es. & manibꝫ pfecisti. ut
hec dies pbat. Nūc ḡ dn̄e dš isrl̄ cōſua fa
mulo tuo dauid patri mō q̄ locutus es ei di
cēs. n̄ auferet ď te uir corā me. q sedat
sup thronū isrl̄. Jta tamē si custodierīt fi
lii tui uiā suā ut ambulēt corā me. sicut
tu ambulasti ī cōnspectu meo. Et nūc dn̄e
dš firmētur ūba tua que locutus es ſuo tuo
dauid patri mō. Et nūc dn̄e dš firmētur ū
ba tua que locutus es ſuo tuo dauid patri
meo. Ergo ne putandū ē q[uo]d uere dš habitet
sup t̄ram? Si enī celū & celi celorꝫ te capē nō
possūt. quāto magis domꝰ h̄ quā edifica
ui? Sꝫ respice ad orationē ſui tui. & ad pces
eiꝰ. Dn̄e dš mš audi hymnū et orationē
q̄ ſuus tuus orat corā te hodie. ut sint ocli
tui apti sup domū hāc nocte & die. super
domū ď qua dixisti. erit nom̄ meū ibi.
Vt exaudias orōnē qua orat ad te ſuus
tuus in loco isto. ut exaudias ďpcationē
ſui tui. & ppli tui isrl̄. q[ui]cq[ui]d orauerīt ī lo
co isto. & exaudies ī loco habitaculi tui ī celo.
1. & cū exaudieris ppicius eris. Si peccauerit hō

in pximū suū. & habuerit aliq[uo]d iuramētū quo
teneat astrictus. & uenerit pp iuramentū
corā altari tuo ī domū tuā. tu exaudies ī
celo. & facies & iudicabis ſuos tuos. cōdēpnā
ī pium. & reddēs uiā suā sup caput eiꝰ. Justifi
cansq; iustū. & retribuens ei scd̄m iustitiā
2. suā. Si fugerit pplš tuus isrl̄ īnimicos suos
q[ui]a peccaturus est t. & agentes penitentiam.
& confitentes nomini tuo. uenerint & orauerint
& ďpcati te fuerint ī domo hac. exaudi ī celo
& dimitte peccatū ppli tui isrl̄. & reduces eos
in t̄rā quā dedisti patribꝫ eorꝫ. Si clausum
3. fuerit celū & nō pluerit pp peccata eorꝫ. & orain
tes in loco isto pn̄iam egerīt nōi tuo. & a pec
catis suis cōūsi fuerint pp afflictionē suā.
exaudi eos ī celo & dimitte peccata ſuorꝫ
tuorꝫ & ppli tui isrl̄. & ostende eis uiā bonā
p quā ambulēt. & da pluuiā sup t̄rā q̄ de
disti pplo tuo ī possessionē. Fames si orta fu
4. erit in t̄ra aut pestilentia. aut corruptꝰ aer.
aut erugo. locusta. rubigo. & afflixerit
eū inimicus eiꝰ portas obsidens. omnis
plaga uniūsaq; infirmitas. cūcta deuo
tatio & imp̄catio q̄ acciderit omī hōi ď pplo
tuo isrl̄. siquis cognouerit plagā cordis sui.
& expanderit manus suas ī domo hac. tu
exaudies ī celo in loco habitationis tue. et
repropitiabis & facies. ut des unicuiq;
scd̄m omīs uias suas sic uideris cor eiꝰ. q[ui]a
tu nosti solus corda oīū filiorꝫ hoīū. ut time
ant te cūctis diebꝫ q̄bꝫ uiuūt sup faciē t̄re
quā dedisti patribꝫ nr̄is. Insup & alienige
na qui n̄ ē ď pplo tuo isrl̄. c uenerīt ď ter
ra longinq̄ pp nom̄ tuū. audiet eī nom̄
tuū magnū. & manꝰ tua fortis. & brachiū
tuū extentū ubiq;. Cū uenerit ḡ & orauerit
ī loco hoc. tu exaudies ī celo ī firmamēto
habitaculi tui. & facies omīa p q̄bꝫ inuocauerit
te alienigena. ut discāt uniūsi ppli t̄rarꝫ
nom̄ tuum timē. sic pplš tuus isrl̄. & p
bēt q[ui]a nom̄ tuū timere. sic pplš tuus
isrl̄. & pbēt q[ui]a nom̄ tuū inuocatū ē sup
domū hāc q̄ edificaui. Si egressus fuerit
5. pplš tuus ad bellū contra inimicos suos p ui
am quocūq; miseris eos. orabūt te contra uiā
ciuitatis quā elegisti. & ď domū quā edi
ficaui nomini tuo. & exaudies in celo o
rationes eorꝫ & pces eorꝫ. & facies iuditiū
eorꝫ. Qd̄ si peccauerīt t. n̄ ē eī hō q n̄ peccet.
& iratus tradideris eos inimicis suis. & capti
ui ducti fuerint in t̄rā inimicorꝫ longe uel
pe. & egerint pn̄iam in corde suo. ī loco cap
tiuitatis. & conūsi ďpcati te fuerint ī capti
uitate sua dicentes. peccauimꝰ. impie egi

iniquitatem gessimus, et reversi fuerint ad te in universo corde suo et tota anima sua in terra inimicorum suorum ad quam captivi ducti fuerint, et oraverint te contra viam terre sue quam dedisti patribus eorum et civitatis quam elegisti et templi quod edificavi nomini tuo: exaudies in celo in firmamento solii tui orationes eorum et preces, et facies iudicium eorum, et propitiaberis populo tuo qui peccavit tibi, et omnibus iniquitatibus eorum quibus prevaricati sunt in te; et dabis misericordiam coram eis qui eos captivos habuerint ut misereantur eis. Populus enim tuus est et hereditas tua, quos eduxisti de terra Egypti, de medio fornacis ferree. Ut sint oculi tui aperti ad deprecationem servi tui et populi tui Israel, et exaudies eos in universis pro quibus invocaverint te. Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de universis populis terre, sicut locutus es per Moysen servum tuum quando eduxisti patres nostros de Egypto, Domine Deus. Factum est autem cum complesset Salomon orans Dominum omnem orationem et deprecationem hanc, surrexit de conspectu altaris Domini; utrumque enim genu in terram fixerat et manus expanderat in celum. Stetit ergo et benedixit omni ecclesie Israel voce magna dicens: Benedictus Dominus qui dedit requiem populo suo Israel iuxta omnia que locutus est; non cecidit ne unus quidem sermo ex omnibus bonis que locutus est per Moysen servum suum. Sit Dominus Deus noster nobiscum sicut fuit cum patribus nostris, non derelinquens nos neque proiciens; sed inclinet corda nostra ad se ut ambulemus in universis viis eius et custodiamus mandata eius et cerimonias et iudicia quecumque mandavit patribus nostris. Et sint sermones mei isti quibus deprecatus sum coram Domino appropinquantes Domino Deo nostro die ac nocte, ut faciat iudicium servo suo et populo suo Israel per singulos dies, et sciant omnes populi terre quia Dominus ipse est Deus et non est ultra absque eo. Sit quoque cor nostrum perfectum cum Domino Deo nostro, ut ambulemus in decretis eius et custodiamus mandata eius sicut et hodie. Igitur rex et omnis Israel cum eo immolabant victimas coram Domino. Mactavitque Salomon hostias pacificas quas immolavit Domino, boum viginti duo milia, ovium centum viginti milia; et dedicaverunt templum Domini rex et filii Israel. In die illa sanctificavit rex medium atrii quod erat ante domum Domini; fecit quippe ibi holocaustum et sacrificium et adipem pacificorum, quoniam altare ereum quod erat coram Domino minus erat et capere non poterat holocausta et sacrificium et adipem pacificorum. Fecit ergo Salomon in tempore illo festivitatem celebrem, et omnis Israel cum eo, multitudo magna, ab introitu Emath usque ad rivum Egypti coram Domino Deo nostro septem diebus et septem diebus, id est quattuordecim diebus. Et in die octavo dimisit populos, qui benedicentes regi profecti sunt in tabernacula sua letantes et alacri corde super omnibus bonis que fecerat Dominus David servo suo et Israel populo suo.

IX

Factum est autem cum perfecisset Salomon edificium domus Domini et edificium regis et omne quod optaverat et voluerat facere, apparuit ei Dominus secundo sicut apparuerat ei in Gabaon. Dixitque Dominus ad eum: Exaudivi orationem tuam et deprecationem tuam quam deprecatus es coram me; sanctificavi domum hanc quam edificasti ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum, et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit pater tuus in simplicitate cordis et in equitate, et feceris omnia que precepi tibi, et legitima mea et iudicia mea servaveris, ponam thronum regni tui super Israel in sempiternum, sicut locutus sum David patri tuo dicens: Non auferetur vir de genere tuo de solio Israel. Si autem aversione aversi fueritis vos et filii vestri, non sequentes me nec custodientes mandata mea et cerimonias quas proposui vobis, sed abieritis et colueritis deos alienos et adoraveritis eos, auferam Israel de superficie terre quam dedi eis, et templum quod sanctificavi nomini meo proiciam a conspectu meo, eritque Israel in proverbium et in fabulam cunctis populis. Et domus hec erit in exemplum; omnis qui transierit per eam stupebit et sibilabit et dicet: Quare fecit Dominus sic terre huic et domui huic? Et respondebunt: Quia dereliquerunt Dominum Deum suum qui eduxit patres eorum de terra Egypti, et secuti sunt deos alienos et adoraverunt eos et coluerunt; idcirco induxit Dominus super eos omne malum hoc. Expletis autem annis viginti postquam edificaverat Salomon duas domos, id est domum Domini et domum regis, Hyram rege Tyri prebente Salomoni ligna cedrina et abiegna et aurum iuxta omne quod opus habuerat, tunc dedit Salomon Hyram viginti oppida in terra Galilee. Et egressus est Hyram de Tyro ut videret oppida que dederat ei Salomon, et non placuerunt ei. Et ait: Hecine sunt civitates quas dedisti mihi, frater? Et appellavit eas terram Chabul usque in diem hanc. Misitque Hyram ad regem centum viginti talenta auri. Hec est summa expensarum quam obtulit rex Salomon ad edificandam domum Domini et domum suam et Mello et murum Ierusalem et Eser et Mageddo et Gazer. Pharao rex Egypti ascendit et cepit Gazer succenditque eam igni, et Chananeum qui habitabat in civitate interfecit, et dedit eam in dotem filie sue uxori Salomonis. Edificavit ergo Salomon Gazer et Bethoron inferiorem et Baalath et Palmiram in terra solitudinis. Et omnes vicos qui ad se pertinebant et erant absque muro munivit, et civitates curruum et civitates equitum. Et quodcumque ei placuit

ut aedificaret in Hierusalem et in Libano et in omni terra potestatis suae. Universum populum qui remanserat de Amorreis et Hettheis et Ferezeis et Eveis et Iebuseis qui non sunt de filiis Israhel, horum filios qui remanserant in terra, quos scilicet non potuerant filii Israhel exterminare, fecit Salomon tributarios usque ad diem hanc. De filiis autem Israhel non constituit Salomon servire quemquam, sed erant viri bellatores et ministri eius et duces et principes et praefecti curruum et equorum. Erant autem principes super omnia opera Salomonis praepositi quingenti quinquaginta qui habebant subiectum populum et statutis operibus praeerant. Filia autem Pharaonis ascendit de civitate David in domum suam quam aedificaverat ei Salomon. Tunc aedificavit Mello. Offerebat quoque Salomon tribus vicibus per annos singulos holocausta et pacificas victimas super altare quod aedificaverat Domino, et adolebat thymiama coram Domino, perfectumque est templum. Classem quoque fecit rex Salomon in Asiongaber quae est iuxta Ahila in litore maris Rubri in terra Idumea. Misitque Hiram in classem illam servos suos nautas et gnaros maris cum servis Salomonis. Qui cum venissent in Ophir, sumptum inde aurum quadringentorum viginti talentorum detulerunt ad regem Salomonem.

X

Sed et regina Saba audita fama Salomonis in nomine Domini venit temptare eum in enigmatibus. Et ingressa Hierusalem multo cum comitatu et divitiis, camelis portantibus aromata et aurum infinitum nimis et gemmas pretiosas, venit ad Salomonem et locuta est ei universa quae habebat in corde suo. Et docuit eam Salomon omnia verba quae proposuerat; non fuit sermo qui regem posset latere et non responderet ei. Videns autem regina Saba omnem sapientiam Salomonis et domum quam aedificaverat et cibos mensae eius et habitacula servorum et ordines ministrantium vestesque eorum et pincernas et holocausta quae offerebat in domo Domini, non habebat ultra spiritum. Dixitque ad regem: Verus est sermo quem audivi in terra mea super sermonibus tuis et super sapientia tua; et non credebam narrantibus donec ipsa veni et vidissent oculi mei et probavi quod media pars mihi nuntiata non fuisset. Maior est sapientia tua et opera tua quam rumor quem audivi. Beati viri tui et beati servi tui hii qui stant coram te semper et audiunt sapientiam tuam. Sit Dominus Deus tuus benedictus cui complacuisti et posuit te super thronum Israhel, eo quod dilexerit Dominus Israhel in sempiternum, et constituit te regem ut faceres iudicium et iustitiam. Dedit ergo regi centum viginti talenta auri et aromata multa nimis et gemmas pretiosas. Non sunt allata ultra aromata tam multa quam ea quae dedit regina Saba regi Salomoni. Sed et classis Hiram quae portabat aurum de Ophir attulit de Ophir ligna thyina multa nimis et gemmas pretiosas. Fecitque rex de lignis thyinis fulcra domus Domini et domus regiae, et citharas lyrasque cantoribus; non sunt allata huiuscemodi ligna thyina neque visa usque in praesentem diem. Rex autem Salomon dedit reginae Saba omnia quae voluit et petivit ab eo, exceptis his quae ultro obtulerat ei munere regio. Quae reversa est et abiit in terram suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur Salomoni per annos singulos sescentorum sexaginta sex talentorum auri, excepto eo quod afferebant viri qui super vectigalia erant et negotiatores universique scruta vendentes et omnes reges Arabiae ducesque terrae. Fecit quoque rex Salomon ducenta scuta de auro purissimo; sescentos auri siclos dedit in laminas scuti unius, et trecentas peltas ex auro probato; trecentae minae auri unam peltam vestiebant. Posuitque eas rex in domo saltus Libani. Fecit etiam rex Salomon thronum de ebore grandem, et vestivit eum auro fulvo nimis, qui habebat sex gradus, et summitas throni rotunda erat in parte posteriori, et duae manus hinc atque inde tenentes sedile, et duo leones stabant iuxta manus singulas, et duodecim leunculi stantes super gradus sex hinc atque inde. Non est factum tale opus in universis regnis. Sed et omnia vasa quibus potabat rex Salomon erant aurea, et universa supellex domus saltus Libani de auro purissimo. Non erat argentum nec alicuius pretii putabatur in diebus Salomonis, quia classis regis per mare cum classe Hiram semel per tres annos ibat in Tharsis deferens inde aurum et argentum et dentes elefantorum et simias et pavos. Magnificatus est ergo rex Salomon super omnes reges terrae divitiis et sapientia. Et universa terra desiderabat vultum Salomonis ut audiret sapientiam eius quam dederat Deus in corde eius. Et singuli deferebant ei munera, vasa argentea et aurea, vestes et arma bellica, aromata quoque et equos et mulos per annos singulos. Congregavitque Salomon currus et equites, et facti sunt ei mille quadringenti currus et duodecim milia equitum, et disposuit eos per civitates munitas et cum rege in Hierusalem. Fecitque ut tanta esset abundantia argenti in Hierusalem quanta et lapidum, et cedrorum praebuit multitudinem quasi sycomoros quae nascuntur in campestribus. Et educebantur equi Salomoni de Aegypto et de Coa. Negotiatores enim regis emebant de Coa et statuto pretio perducebant. Egrediebatur autem quadriga ex Aegypto sescentis siclis argenti, et equus centum quinquaginta; atque in hunc modum cuncti reges Hettheorum et Syriae equos venundabant.

XI

Rex autem Salomon amavit mulieres alienigenas multas, filiam quoque Pharaonis et Moabitidas et Ammanitidas, Idumeas et Sidonias et Hettheas, de gentibus su-

quibus dixit Dominus filiis Israel: non ingrediemini
ad eas, neque de illis ingredientur ad vestras: cer-
tissime enim avertent corda vestra ut sequami-
ni deos earum. His itaque copulatus est Salo-
mon ardentissimo amore. Fueruntque
ei uxores quasi reginae septingentae, et concu-
binae trecentae: et averterunt mulieres cor
eius. Cumque iam esset senex, depravatum est per
mulieres cor eius ut sequeretur deos alienos:
nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo suo, si-
cut cor David patris eius. Sed colebat Salomon
Astarthen deam Sydoniorum, et Moloch ydo-
lum Ammonitarum, et Chamos deum Moabita-
rum. Fecitque Salomon quod non placuerat Do-
mino, et non adimplevit ut sequeretur Dominum
sicut David pater eius. Tunc aedificavit Salo-
mon fanum Chamos ydolo filiorum Moab in mon-
te qui est contra Ierusalem, et Moloch ydolum ser-
vorum Ammon. Atque in hunc modum fecit universis
uxoribus suis alienigenis, quae adolebant
thura et immolabant diis suis. Igitur ira-
tus est Dominus Salomoni, eo quod aversa esset mens
eius a Domino Deo Israel, qui apparuerat ei secun-
do, et praeceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alie-
nos, et non custodivit quae mandavit ei Dominus.
Dixit itaque Dominus Salomoni: Quia habuisti hoc
apud te, et non custodisti pactum meum et praecepta
mea quae mandavi tibi, disrumpens scindam reg-
num tuum, et dabo illud servo tuo. Verumtamen in
diebus tuis non faciam propter David patrem tuum:
de manu filii tui scindam illud. Nec totum
regnum auferam, sed tribum unam dabo filio tuo
propter David servum meum, et Ierusalem quam elegi.
Suscitavit autem Dominus adversarium Salomoni A-
dad Ydumeum de semine regio, qui erat in E-
dom. Cum enim esset David in Ydumea, et ascen-
disset Ioab princeps militiae ad sepeliendum
eos qui fuerant interfecti, et occidisset omne mascu-
linum in Ydumea (sex enim mensibus ibi mo-
ratus est Ioab et omnis Israel, donec interime-
ret omne masculinum in Ydumea), fugit Adad
ipse et viri Ydumei de servis patris eius cum eo,
ut ingrederetur Aegyptum: erat autem Adad pu-
er parvulus. Cumque surrexissent de Madian,
venerunt in Pharan, tuleruntque secum viros
de Pharan, et introierunt Egyptum ad Pharao-
nem regem Egypti: qui dedit ei domum, et cibos
constituit, et terram delegavit. Et invenit Adad
gratiam coram Pharaone rege Egypti, in tan-
tum ut daret ei uxorem sororem uxoris suae
germanam Taphnes reginae. Genuitque ei
soror Taphnes Genebath filium, et nutri-
vit eum Taphnes in domo Pharaonis: eratque
Genebath habitans apud Pharaonem cum filiis eius.

Cumque audisset Adad in Egypto dormisse David cum
patribus suis, et mortuum esse Ioab principem mi-
litiae, dixit Pharaoni: Dimitte me ut vadam
in terram meam. Dixitque ei Pharao: Qua enim re
apud me indiges, ut quaeras ire ad terram tuam? At
ille respondit: Nulla, sed obsecro ut dimittas
me. Suscitavit quoque ei Deus adversarium Ra-
zon filium Heliadam, qui fugerat Adadezer
regem Soba dominum suum: et congregavit contra eum
viros, et factus est princeps latronum, cum interfi-
ceret eos David: abieruntque Damascum, et habita-
verunt ibi, et constituerunt eum regem in Damasco. E-
ratque adversarius Israel cunctis diebus Salomonis:
et hoc est malum Adad, et odium contra Israel: regna-
vitque in Syria. Ieroboam quoque filius Nabath
Ephrateus de Sareda, cuius mater erat nomine
Sarva, mulier vidua, servus Salomonis,
levavit manum contra regem. Et haec causa rebel-
lionis adversus eum, quia Salomon aedificavit
Mello, et coaequavit voraginem civitatis David
patris sui. Erat autem Ieroboam vir fortis et po-
tens. Vidensque Salomon adolescentem bonae
indolis et industrium, constituerat eum praefectum
super tributa universae domus Ioseph. Factum
est igitur in tempore illo ut Ieroboam egrederetur de
Ierusalem, et inveniret eum Ahias Silonites pro-
pheta in via, opertus pallio novo: erant autem duo
tantum in agro. Apprehendensque Ahia pallium su-
um novum quo opertus erat, scidit in duodecim par-
tes, et ait ad Ieroboam: Tolle tibi decem scissu-
ras: haec enim dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego scin-
dam regnum de manu Salomonis, et dabo tibi decem
tribus. Porro una tribus remanebit ei propter
servum meum David, et Ierusalem civitatem quam elegi
ex omnibus tribubus Israel: eo quod dereliquerit me,
et adoraverit Astarthen deam Sydoniorum, et
Chamos deum Moab, et Melchom deum filiorum A-
mon: et non ambulaverit in viis meis ut faceret
iustitiam coram me, et praecepta mea et iudicia sicut
David pater eius. Nec auferam omne regnum de manu
eius, sed ducem ponam eum cunctis diebus vitae suae propter
David servum meum quem elegi, qui custodivit
mandata mea et praecepta mea. Auferam autem
regnum de manu filii eius, et dabo tibi decem tri-
bus: filio autem eius dabo tribum unam, ut remane-
at lucerna David servo meo cunctis diebus co-
ram me in Ierusalem civitate quam elegi ut esset no-
men meum ibi. Te autem assumam, et regnabis
super omnia quae desiderat anima tua, eritque rex super
Israel. Si igitur audieris omnia quae praecepero tibi, et
ambulaveris in viis meis, et feceris quod rectum est
coram me, custodiens mandata mea et praecepta
mea, sicut fecit David servus meus: ero tecum, et ae-
dificabo tibi domum fidelem quomodo aedi-

ficam domum dauid. et tradam tibi isrl'. et affligam semen dauid super hoc. ueruntamen non cunctis diebus. Voluit ergo salomon interficere hieroboam. Qui surrexit et aufugit in egyptum ad sesac regem egypti. et fuit in egypto usque ad mortem salomonis. Reliquum autem uerborum salomonis et omnia que fecit et sapientia eius. ecce uniuersa scripta sunt in libro uerborum salomonis. Dies autem quos regnauit salomon in ierusalem super omnem isrl'. quadraginta anni sunt. Dormiuitque salomon cum patribus suis. sepultusque est in ciuitate dauid patris sui. et regnauitque Roboam filius eius pro eo.

XII

Venit ergo roboam in sychem. illuc enim congregatus erat omnis isrl' ad constituendum eum regem. At hieroboam filius nabath cum adhuc esset in egipto profugus a facie salomonis regis. audita morte eius reuersus est de egypto. Miseruntque et uocauerunt eum. Venit ergo hieroboam et omnis multitudo isrl'. et locuti sunt ad roboam dicentes. Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis. tu itaque nunc imminue nobis paululum de imperio patris tui durissimo. et de iugo grauissimo quod imposuit nobis. et seruiemus tibi. Qui ait eis. Ite usque ad tertium diem. et reuertimini ad me. Cumque abisset populus. iniit consilium rex roboam cum senioribus qui assistebant coram salomone patre eius dum adhuc uiueret. et ait. Quod michi datis consilium ut respondeam populo huic? Qui dixerunt ei. Si hodie obedieris populo huic et seruieris. et petitioni eorum cesseris. locutusque fueris ad eos uerba lenia. erunt tibi serui cunctis diebus. Qui dereliquit consilium senum quod dederant ei. et adhibuit adolescentes qui nutriti fuerant cum eo et assistebant illi. dixitque ad eos. Quod michi datis consilium ut respondeam populo huic. qui dixerunt michi. leuius fac iugum quod imposuit pater tuus super nos? Et dixerunt ei iuuenes qui nutriti fuerant cum eo. Sic loquere populo huic qui locuti sunt ad te dicentes. pater tuus aggrauauit iugum nostrum. tu releua nos. Sic loqueris ad eos. Minimus digitus meus. grossior est dorso patris mei. Et nunc pater meus posuit super uos iugum graue. ego autem addam super iugum uestrum. Pater meus cecidit uos flagellis. ego autem cedam uos scorpionibus. Venit ergo hieroboam et omnis populus ad roboam die tertio sicut locutus fuerat rex dicens. reuertimini ad me tertia die. Responditque rex populo dura. derelicto consilio seniorum quod ei dederant. et locutus est eis secundum consilium iuuenum dicens. Pater meus aggrauauit iugum uestrum. ego autem addam iugo uestro. Pater meus cecidit uos flagellis. ego autem cedam uos scorpionibus. Et non acquieuit rex populo. quoniam auersatus fuerat eum dominus ut suscitaret uerbum suum quod locutus fuerat in manu achie silonite. ad hieroboam filium nabath. Videns itaque populus quod noluisset eos audire rex. respondit ei dicens. Que nobis pars in dauid. uel que hereditas in filio ysai? Reuertere in tabernacula tua isrl'. nunc uide domum tuam dauid. Et abiit isrl' in tabernacula sua. Super filios autem isrl' quicumque habitabant in ciuitatibus iuda. regnauit roboam. Misit igitur rex roboam aduram qui erat super tributa. et lapidauit eum omnis isrl'. et mortuus est. Porro rex roboam festinus ascendit currum et fugit in ierusalem. recessitque isrl' a domo dauid usque in presentem diem. Factum est autem cum audisset omnis isrl' quod reuersus esset hieroboam. miserunt et uocauerunt eum congregato cetu. et constituerunt eum regem super omnem isrl'. nec secutus est quisquam domum dauid preter tribum iuda solam. Venit autem rex roboam ierusalem. et congregauit uniuersam tribum iuda. et tribum beniamin. centum octo milia electorum uirorum bellatorum. ut pugnarent contra domum isrl'. et reducerent regnum roboam filio salomonis. Factus est autem sermo domini ad semeiam uirum dei dicens. Loquere ad roboam filium salomonis regem iuda. et ad omnem domum iuda et beniamin. et reliquos de populo dicens. Hec dicit dominus. Non ascendetis nec bellabitis contra fratres uestros filios isrl'. Reuertatur uir in domum suam. a me enim factum est uerbum hoc. Audierunt sermonem domini. et reuersi sunt de itinere sicut eis preceperat dominus. Edificauit autem hieroboam sychem in monte ephraim. et habitauit ibi. Et egressus inde. hedificauit phanuhel. Dixitque hieroboam in corde suo. Nunc reuertetur regnum ad domum dauid. si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in domo domini in ierusalem. et conuertetur cor populi huius ad dominum suum roboam regem iuda. interficientque me et reuertentur ad eum. Et excogitato consilio. fecit duos uitulos aureos. et dixit eis. Nolite ultra ascendere in ierusalem. Ecce dii tui isrl' qui eduxerunt te de terra egypti. Posuitque unum in bethel. et alterum in dan. et factum est uerbum hoc in peccatum. Ibat enim populus ad adorandum uitulum usque in dan. et fecit phana in excelsis. et sacerdotes de extremis populi qui non erant de filiis leui. Constituitque diem sollempnem in mense octauo. quintadecima die mensis in similitudinem sollempnitatis que celebratur in iuda. Et ascendens altare similiter fecit in bethel. ut immolaret uitulis. quos fabricatus fuerat. Constituitque in bethel. sacerdotes excelsorum que fecerat. et ascendit super altare quod extruxerat in bethel quintadecima die mensis octaui. quem finxerat de corde suo. et fecit sollempnitatem filiis isrl'. et ascendit super altare quod extruxerat in bethel ut adholeret incensum.

Et ecce uir dei propheta cui addo nomen est sicut
in paralipomenon fatetur. uenit de iuda in
sermone domini in bethel. hieroboam stante super
altare. et thus iaciente. Et exclamauit contra
altare in sermone domini. et ait. Altare. altare.
Hec dicit dominus. ecce filius nascetur domui
dauid. iosias nomine. et immolabit super te
sacerdotes excelsorum. qui nunc in te thura succen
dunt. et ossa hominum incendet super te. Deditque in
die illa signum dicens. Hoc erit signum quod locutus est
dominus. Ecce altare scinditur. et effunditur cinis qui in
eo est. Cumque audisset rex sermonem hominis dei quem
inclamauerat contra altare in bethel. extendit manum
suam de altari dicens. Apprehendite eum. Et exaruit
manus eius quam extenderat contra eum. nec ualuit
eam retrahere ad se. Altare quoque scissum est. et
effusus est cinis de altari iuxta signum quod predixe
rat uir dei in sermone domini. Et ait rex ad uirum dei.
Deprecare faciem domini dei tui et ora pro me. ut re
stituatur manus mea michi. Orauit uir dei faciem
domini. et reuersa est manus eius ad eum. et facta est sicut prius
fuerat. Locutus est autem rex ad uirum dei. Veni mecum
domum ut prandeas. et dabo tibi munera. Responditque
uir dei ad regem. Si dederis michi mediam partem do
mus tue. non ueniam tecum. nec comedam panem. neque bi
bam aquam in loco isto. Sic enim mandatum est michi in ser
mone domini precipientis. ut non comedas panem
neque bibas aquam. nec reuertaris per uiam qua uenisti.
Abiit ergo per aliam uiam. et non est reuersus per iter quo
uenerat in bethel. Propheta autem quidam senex
habitabat in bethel. ad quem uenerunt filii sui. et
narrauerunt ei omnia opera que fecerat uir dei que
uenerat de iuda illa die in bethel. et uerba que locu
tus fuerat ad regem. narrauerunt patri suo. Et dixit
eis pater eorum. Per quam uiam abiit? Ostenderunt ei
filii sui uiam per quam abierat uir dei qui uenerat
de iuda. Et ait filiis suis. Sternite michi asi
num. Qui cum strauissent. ascendit et abiit
post uirum dei. et inuenit eum sedentem subter terebintum.
Et ait illi. Tu ne es uir dei qui uenisti de iuda?
Respondit ille. Ego sum. Dixitque ad eum. Veni me
cum domum. ut comedas panem. Qui ait. Non
possum reuerti neque uenire tecum. nec come
dam panem nec bibam aquam in loco isto. quia lo
cutus est dominus ad me in sermone domini dicens. Non come
des panem. et non bibes aquam ibi. nec reuerteris per
uiam qua ieris. Qui ait illi. Et ego propheta sum similis
tui. et angelus locutus est michi in sermone domini dicens.
Reduc eum tecum in domum tuam. ut comedat panem
et bibat aquam. Fefellit eum. et reduxit secum. Comedit
ergo panem in domo eius. et bibit aquam. Cumque sederent
ad mensam. factus est sermo domini ad prophetam qui redu
xerat eum. et exclamauit ad uirum dei qui uenerat de
iuda dicens. Hec dicit dominus. Quia inobediens fuisti
ori domini. et non custodisti preceptum quod mandauit
tibi dominus deus tuus. et reuersus es et comedisti panem. et bi
bisti aquam in loco in quo precepit tibi ne comederes
panem neque biberes aquam. non inferetur cadauer tuum
in sepulchrum patrum tuorum. Cumque comedisset et
bibisset. strauit asinum suum prophete quem reduxerat.
Qui cum abisset. inuenit eum leo in uia. et occidit. et erat ca
dauer eius proiectum in itinere. Asinus autem stabat iuxta illum.
et leo stabat iuxta cadauer. Et non comedit leo cadauer.
nec asinum contigit. Et ecce uiri transeuntes uiderunt
cadauer proiectum in uia. et leonem stantem iuxta cada
uer. et uenerunt et diuulgauerunt in ciuitate in qua
propheta senex ille habitabat. Quod cum audisset propheta
ille qui reduxerat eum de uia. ait. Vir dei est qui inobe
diens fuit ori domini. et tradidit eum dominus leoni. et con
fregit eum et occidit. iuxta uerbum domini quod locutus est
ei. Dixitque ad filios suos. Sternite michi asinum.
Qui cum strauissent. et ille abisset. inuenit cadauer
eius proiectum in uia. et asinum et leonem stantes iuxta
cadauer. Non comedit leo de cadauere. nec lesit
asinum. Tulit ergo propheta cadauer uiri dei. et posuit
illud super asinum. et reuersus intulit in ciuitatem
prophete senis ut plangeret eum. et posuit cadauer eius
in sepulchro suo. et planxerunt eum. Heu heu mi
frater. Cumque planxissent eum. dixit ad filios suos. Cum
mortuus fuero sepelite me in sepulchro in
quo uir dei sepultus est. iuxta ossa eius ponite os
sa mea. Profecto enim ueniet sermo quem predixit
in sermone domini contra altare quod est in bethel. et
contra omnia fana excelsorum que sunt in urbibus samari
e. Post uerba hec non est reuersus hieroboam de uia
sua pessima. sed econtrario fecit de nouissimis populi
sacerdotes excelsorum. Quicumque uolebat implebat
manum suam. et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter
hanc causam peccauit domus hieroboam. et euersa est
et deleta de superficie terre. In tempore illo egrotauit XIIII
abia filius hieroboam. Dixitque hieroboam uxo
ri sue. Surge et commuta habitum ne cognoscaris
quod sis uxor hieroboam. et uade in sylo ubi est achia
propheta. qui locutus est michi quod regnaturus essem super populum
hunc. Tolle quoque in manu tua decem panes. et
crustulam. et uas mellis. et uade ad illum. ipse in di
cabit tibi quid euenturum sit huic puero. Fecit ut
dixerat hieroboam uxor. et consurgens abiit in sylo. et
uenit in domum achie. At ille non poterat uidere.
quia caligauerant oculi eius pre senectute. Dixit autem dominus
ad achiam. Ecce uxor hieroboam ingreditur ut consu
lat te super filio suo qui egrotat. Hec et hec loqueris
ei. Cum ergo illa intraret. et dissimularet se esse que
erat. audiuit achia sonitum pedum eius introeuntis
per ostium. et ait. Ingredere uxor hieroboam. quare a
liam te esse simulas? Ego autem missus sum ad te
durus nuntius. Vade et dic hieroboam. Hec dicit dominus
deus israel. Quia exaltaui te de medio populi. et dedi te

ducem super populum meum israhel et scidi regnum domus david et dedi illud tibi et non fuisti sicut servus meus david qui custodivit mandata mea et secutus est me in omni corde suo faciens quod placitum esset in conspectu meo. sed operatus es mala super omnes qui fuerunt ante te et fecisti tibi deos alienos et conflatiles ut me ad iracundiam provocares. me autem proiecisti post corpus tuum. Idcirco ego inducam mala super domum hieroboam et percutiam de hieroboam mingentem ad parietem et clausum et novissimum in israhel. Et mundabo reliquias domus hieroboam sicut mundari solet fimus usque ad purum. Qui mortui fuerint de hieroboam in civitate comedent eos canes. Qui autem mortui fuerint in agro vorabunt eos aves celi quia dominus locutus est. Tu igitur surge et vade in domum tuam et in ipso introitu pedum tuorum in urbem morietur puer et planget eum omnis israhel et sepeliet. Iste enim solus inferetur in sepulchrum de hieroboam quia inventus est super eo sermo bonus a domino deo israhel in domo hieroboam. Constituit autem dominus sibi regem super israhel qui percutiet domum hieroboam in hac die et in hoc tempore et percutiet dominus deus israhel sicut moveri solet harundo in aqua et evellet israhel de terra bona hac quam dedit patribus eorum et ventilabit eos trans flumen quia fecerunt sibi lucos ut irritarent dominum. Et tradet dominus israhel propter peccata hieroboam qui peccavit et peccare fecit israhel. Surrexit itaque uxor hieroboam et abiit et venit in thersa. Cumque illa ingrederetur limen domus puer mortuus est et sepelierunt eum et planxit illum omnis israhel iuxta sermonem domini quem locutus est in manu servi sui achie prophete. Reliqua autem verborum hieroboam quomodo regnaverit et quomodo pugnaverit ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum israhel. Dies autem quibus regnavit hieroboam viginti duo anni sunt et dormivit cum patribus suis regnavitque nadab filius eius pro eo. Porro roboam filius salomonis regnavit in iuda. Quadraginta et unius anni erat roboam cum regnare cepisset et decem et septem annis regnavit in hierusalem civitate quam elegit dominus ut poneret nomen suum ibi ex omnibus tribubus israhel. Nomen autem matris eius naama ammanites. Et fecit iudas malum coram domino et irritaverunt eum super omnibus que fecerunt patres eorum in peccatis suis que peccaverunt. Edificaverunt enim et ipsi sibi aras et statuas et lucos super omnem collem excelsum et subter omnem arborem frondosam. sed et effeminati fuerunt in terra. feceruntque omnes abominationes gentium quas attrivit dominus ante faciem filiorum israhel. In quinto autem anno regni roboam ascendit sesach rex egypti in hierusalem et tulit thesauros domus domini et thesauros regios et universa diripuit. Scuta quoque aurea que fecerat salomon pro quibus fecit rex roboam scuta erea et tradidit ea in manu ducum scutariorum et eorum qui excubabant ante ostium domus regis. Cumque ingrederetur rex in domum domini portabant ea qui preeundi habebant officium et postea reportabant ad armamentarium scutariorum. Reliqua autem sermonum roboam et omnia que fecit ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Fuitque bellum inter hieroboam et roboam cunctis diebus. Dormivitque roboam cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate david. Nomen autem matris eius naama ammanites. et regnavit abia filius eius pro eo.

XV

Igitur in octavo decimo anno regis hieroboam filii nabath regnavit abia super iudam. Tribus annis regnavit in hierusalem. nomen matris eius maacha filia abessalon. Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui que fecerat ante eum. nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor david patris eius. Sed propter david dedit ei dominus deus suus lucernam in hierusalem ut suscitaret filium eius post eum et staret hierusalem eo quod fecisset david rectum in oculis domini et non declinasset ab omnibus que preceperat ei cunctis diebus vite sue excepto sermone urie ethei. Attamen bellum fuit inter roboam et inter hieroboam omni tempore vite eius. Reliqua autem sermonum abie et omnia que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Fuitque prelium inter abiam et inter hieroboam. et dormivit abia cum patribus suis et sepelierunt eum in civitate david. regnavitque asa filius eius pro eo. In anno ergo vicesimo hieroboam regis israhel regnavit asa rex iuda et quadraginta et uno anno regnavit in hierusalem. nomen matris eius maacha filia abessalon. Et fecit asa rectum ante conspectum domini sicut david pater eius et abstulit effeminatos de terra. Purgavitque universas sordes idolorum que fecerant patres eius. insuper et maacha matrem suam amovit ne esset princeps in sacris priapi et in luco eius quem consecraverat. Subvertitque specum eius et confregit simulacrum turpissimum et combussit in torrente cedron. Excelsa autem non abstulit. Verumtamen cor asa perfectum erat cum domino cunctis diebus suis. Et intulit ea que sanctificaverat pater suus et voverat in domum domini argentum et aurum et vasa. Bellum autem erat inter asa et baasa regem israhel cunctis diebus eorum. Ascendit quoque baasa rex israhel in iudam et edificavit rama ut non posset quispiam egredi vel ingredi de parte asa regis iuda. Tollens itaque asa omne argentum et aurum quod remanserat in thesauris domus domini et in thesauris domus regie dedit illud in manu servorum suorum et misit ad benadab filium tabremmon filii ezion regem syrie qui habitabat in damasco dicens. Fedus est inter me et te et inter patrem meum et patrem tuum. ideo misi tibi munera argentum et aurum et peto ut venias et irritum facias fedus quod habes cum baasa rege israhel et recedat a me. Adquiescens benadab regi asa misit principes exercitus sui in civitates israhel et percusserunt achion et dan et abel domum maacha et universam ceneroth omnem scilicet terram nepthalim. Quod cum audisset

baaſa intmiſit hedificante rama. ⁊ reūſus ē inthē
ſa. Rex aūt aſa nūtiū miſit in oēm iudā. ū ne
mo ſit excuſatus. Et tulert lapides ðrama. ⁊
ligna eius quib; hedificauiat baaſa. ⁊ extru
xit ð eiſdē rex aſa. gabaa ⁊ beniamin ⁊ maſ
pha. Reliqua aūt omniū ſmonū aſa. ⁊ uniū
ſe fortitudines ei. ⁊ cūcta q̄ fec. ⁊ ciuitates q̄s
extruxē. nōne h̄ ſcpta ē ilibro ūbor dier re
gū iuda. Verūt imp̄ ſenectutis ſue doluit
pedes. ⁊ dormiuit aſa cū pat̄b; ſuis. ⁊ ſepultus
ē cū eis iciuitate dauid patris ſui. Regnauitq;
ioſaphat filius ei p eo. Nadab uō filius hie
robeā regnauit ſup iſrl. anno ſcd̄o aſa regis
iuda. Regnauitq; ſup iſrl duob; annis. ⁊ fec
q malū ē icōſpectu dn̄i. Et ambulauit in
uiis pat̄s ſui. ⁊ in peccatis ei quib; peccare fec
iſrl. Inſidiatus eſt aūt ei baaſa filius achia de
domo yſachar. ⁊ pcuſſit eū in gebethon q̄ eſt
urbs philiſtinor. Siquidē nadab ⁊ oīs iſrl.
obſidebāt gebethon. Interfec g illū baaſa iān
no t̄tio aſa regis iuda. ⁊ regnauit p eo. Cūq;
regnaſſ; pcuſſit oēz domū hierobaā. ñ dimi
ſit nec unam quidē aīam ð ſemine ei. donec
deleret eū iuxta ūbū dn̄i qđ locutus fuāt in
manu ſui ſui achie ſilonitis. ppt peccata
hierobaā q̄ peccauiat. ⁊ quib; peccare fecerāt
iſrl. ⁊ ppt delictū quo irritauiat dn̄m deū
iſrl. Reliq aūt ſmonū nadab ⁊ omīa q̄ opat
eſt. nōne h̄ ſcripta ē in libro ūbor dier re
gū iſrl. Fuitq; bellū int aſa ⁊ baaſa regem
iſrl. cūctis dieb; eor. Anno t̄tio aſa regis iu
da regnauit baaſa filius achia ſup oēm iſrl in
therſa. uiginti q̄ttuor annis. ⁊ fec malū co
ram dn̄o. Ambulauitq; i uiis hierobaā ⁊ in
peccatis ei quib; peccare fec iſrl. XVI
Factus ē aūt ſmo dn̄i ad hieu filiū anani.
cōt baſam dicēs. Pro eo q exaltaui te ð puluē.
⁊ poſui te ducē ſup pplm meū iſrl. tu aūt am
bulaſti in uia hierobaam. ⁊ peccare feciſti pp
meū iſrl. ut me irritāes i peccātis eor. ecce ego
ðmetā poſtica baaſa. ⁊ poſticā domꝰ eꝰ. ⁊ faciā do
mū tuā ſicut domū hyerobaā filii nabath. q
mortuus fuit ð baaſa in ciuitate. comedēt
eū canes. Et qui mortuus fuit ex eo in regi
one. comedent eū uolucres celi. Reliq aūt
ſmonū baaſa. ⁊ q̄cumq; fec. ⁊ plia ei. non
ne h̄ ſcpta ſūt ilibro ūbor dier regū iſrl.
Dormiuit g baaſa cū patrib; ſuis. ſepultꝰq;
ē in therſa. ⁊ regnauit hela filius ei p eo. Cū
aūt in manu hieu filii anani pphe ūbū dn̄i
factū eēt cont baaſa. ⁊ cont domū ei. ⁊ cont
omē malū q fecerat coram dn̄o ad irritan
dū eū in opib; manuū ſuar. ut fieret ſicut
domꝰ hyerobaam. Ob hāc cām occidit eum.
hoc ē hieu filiū anani pphām. ⁊ pp delictum
quo irritauiat dn̄m dm̄ iſrl. Anno uiceſimo
ſexto aſa regis iuda. regnauit hela filius baaſa ſr iſrl
in therſa duob; annis. ⁊ rebellauit cont eū ſuus ſv
us zambri. dux medie partis equitū. Erat aūt
hela in therſa bibens et temulentꝰ. in domo
aſa pfecti therſa. Irruens g zambri pcuſſit ⁊
occidit eū. anno uiceſimo ſeptimo aſa regis
iuda. ⁊ regnauit p eo. Cumq; regnaſſ; ⁊ ſediſ
ſ; ſup ſoliū ei. pcuſſit omem domū baaſa. ⁊
nō reliquit ex eo mingētem ad parietē. ⁊ pro
pinquos ⁊ amicos ei. Deleuitq; zamb omem
domū baaſa iuxta ūbū dn̄i q locutꝰ fuerat
ad baaſa i manu hieu pphe. ppt uniūſa pec
cata baaſa ⁊ peccata hela filii ei. q peccauert
⁊ peccare fecerūt iſrl. puocantes dn̄m deū
iſrl in uanitatib; ſuis. Reliqua aūt ſmonū
hela ⁊ omīa q̄ fecit. nōne hec ſcpta ē ilibro
ūbor dier regū iſrl. In anno uiceſimo ⁊ ſep
timo aſa regis iuda regnauit zambri ſeptem
dieb; in therſa. Porro exercitus obſidebat geb
bethon. urbē philiſtinor. Cūq; audiſſ; reb
bellaſſe zambri ⁊ occidiſſe regem. fecit ſibi
regē omīs iſrl amri q erat princeps milicie
ſup iſrl in die illa icaſtris. Aſcendit g amri
⁊ omīs iſrl cū eo ð gebethon. ⁊ obſidebāt ther
ſa. Vidēs aūt zābri qđ expugnāda eēt ciuitas.
ingreſſus ē palatiū. ⁊ ſuccendit ſe cū domo
regia ⁊ mortuus ē in peccatis ſuis q̄ peccauerat
faciēs malū corā dn̄o. ⁊ ābulās i uia hierobaā.
⁊ i pccō ei quo fec peccare iſrl. Reliq aūt ſmo
nū zambri ⁊ inſidiar ei. ⁊ tyrānidis. nōne h̄
ſcpta ſūt in libro ūbor dier regū iſrl. Tūc di
uiſus ē ppls iſrl in duas partes. media pars
ſeq̄bat thebni filiū gineth. ut cōſtitueret eū
regē. ⁊ media pars amri. Preualuit aūt ppls q
erat cū amri. pplo q ſeq̄batur thebni filiū gi
neth. Mortuus eſt aūt thebni. ⁊ regnauit amri.
Anno triceſimo pmo aſa regis iuda regnauit
amri ſup iſrl duodecī annis. in therſa regnauit
ſex annis. Emitq; montē ſamarie a ſomer
duob; talentis argenti. ⁊ hedificauit eā. ⁊ uoca
uit nomē ciuitatis q̄ extruxerat noīe ſomer
dn̄i montis ſamarie. Fecit aūt amri malū i
conſpectu dn̄i. ⁊ operatus ē nequā ſup omīs q
fuerunt an eū. Ambulauitq; i omī uia hie
roboam filii nabath. ⁊ i peccatis ei q̄b; pecca
re fecerat iſrl. ut irritaret dn̄m dm̄ iſrl i
uanitatib; ſuis. Reliq aūt ſmonū amri ⁊ p
lia ei q̄ geſſit. nōne hec ſcpta ſūt ilibro ūbo
rū dier regū iſrl. Et dormiuit amri cū patrib;
ſuis. ⁊ ſepultꝰ ē in ſamaria. regnauitq; achab
filꝰ ei p eo. Achab uō filius amri regnauit
ſup iſrl anno triceſimo octauo aſa regis iu

ra. Et regnavit achab filius amri super israel in
samaria viginti et duobus annis. et fecit achab
filius amri malum in conspectu domini super omnes qui
fuerunt ante eum. nec suffecit ei ut ambularet
in peccatis hieroboam filii nabath. sed insuper duxit
uxorem hiezabel filiam methbaal regis sydoniorum.
et abiit et servivit baal et adoravit eum. et posuit
aram baal in templo baal quod hedificaverat in samaria
ria. et plantavit lucum. Et addidit achab in opere
suo irritans dominum deum israel super omnes reges israel
qui fuerant ante eum. In diebus eius hedificavit ahiel
de bethel hiericho. In abiram primitivo suo fun-
davit eam. et in segub novissimo suo posuit portas
eius. iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu iosue
filii nun.

XVII

Et dixit helyas thesbites de habitatoribus gala-
ad ad achab. vivit dominus deus israel in cuius conspectu
sto. si erit annis his ros et pluvia. nisi iuxta oris
mei verba. Et factum est verbum domini ad eum dicens. Recede hinc
et vade contra orientem. et absconde te in torrente ca-
rith. qui est contra iordanen. et ibi de torrente bibes.
corvisque precepi ut pascant te ibi. Abiit ergo et fecit
iuxta verbum domini. Cumque abisset. sedit in torrente carith
qui est contra iordanen. corvi quoque deferebant panem et car-
nes mane similiter panem et carnes vespere. et bibebat
de torrente. Post dies autem aliquot siccatus est torrens.
non enim pluerat super terram. factus est ergo sermo domini ad
eum dicens. Surge et vade in sarepta sydoniorum.
et manebis ibi. precepi enim ibi mulieri vidue.
ut pascat te. Surrexit. et abiit in sarepta. Cumque
venisset ad portam civitatis. apparuit ei muli-
er vidua colligens ligna. et vocavit eam. dixitque
ei. Da michi paululum aque in vase ut bibam. Cumque
illa pergeret ut afferret. clamavit post tergum eius di-
cens. Affer michi obsecro et bucellam panis in manu
tua. Que respondit. Vivit dominus deus tuus quia non habeo
panem. nisi quantum pugillus capere potest farine in hy-
dria. et paululum olei in lecito. En colligo duo ligna.
ut ingrediar et faciam illud michi et filio meo. ut comedi-
mus et moriamur. Ad quam helyas ait. Noli timere.
sed vade et fac sicut dixisti. verumtamen michi primum fac de
ipsa farinola subcinericium panem parvulum. et
affer ad me. tibi autem et filio tuo facies postea. Hec
autem dicit dominus deus israel. Hydria farine non deficiet. nec
lecitus olei minuetur. usque ad diem in qua daturus
est dominus pluviam super faciem terre. Que abiit et fecit
iuxta verbum helye. et comedit ipse et illa et domus eius.
Et ex illa die hydria farine non defecit. et lecitus
olei non est imminutus. iuxta verbum domini quod locutus fuerat
in manu helye. factum est autem post verba hec. egrotavit
filius mulieris matris familie. et erat languor
fortissimus. ita ut non remaneret in eo alitus. dixit
ergo ad helyam. Quid michi et tibi vir dei. Ingressus es
ad me ut rememorarentur iniquitates mee. et in-
terficeres filium meum. Et ait ad eam helyas. Da
michi filium tuum. Tulitque eum de sinu illius. et portavit
in cenaculum ubi ipse manebat. et posuit super lec-
tum suum. et clamavit ad dominum et dixit. Domine deus
meus etiamne viduam apud quam ego utcumque sustentor
afflixisti. ut interficeres filium eius. Et expandit
se atque mensus est super puerum tribus vicibus. cla-
mavitque ad dominum et ait. Domine deus meus. revertatur
oro anima pueri huius in viscera eius. Et exaudivit
dominus vocem helye. et reversa est anima pueri intra eum
et revixit. Tulitque helyas puerum. et deposuit eum
de cenaculo in inferiorem domum. et tradidit matri
sue. et ait illi. En vivit filius tuus. Dixitque mu-
lier ad helyam. Nunc in isto cognovi quoniam vir dei es
tu. et verbum domini in ore tuo verum est.

XVIII

Post dies multos verbum domini factum est ad helyam
in anno tercio dicens. vade et ostende te achab.
ut dem pluviam super faciem terre. Ivit ergo helyas
ut ostenderet se achab. Erat autem fames vehemens
in samaria. Vocavitque achab abdiam dispensatorem
domus sue. Abdias autem timebat dominum val-
de. Nam cum interficeret hiezabel prophetas domini. tu-
lit ille centum prophetas. et abscondit eos quinqua-
genos et quinquagenos in speluncis. et pavit eos
pane et aqua. Dixitque achab ad abdiam. Va-
de in terram ad universos fontes aquarum. et in cunctas val-
les. si forte invenire possimus herbam. et salvare e-
quos et mulos. et non penitus iumenta intereant. Divi-
seruntque sibi regiones. ut circuirent eas. Achab ibat
per viam unam. et abdias per viam alteram seorsum. Cumque
esset abdias in via. helyas occurrit ei. Qui cum cogno-
visset eum. cecidit super faciem suam et ait. Num tu es
domine mi helyas. Cui ille respondit. Vade et dic domino
tuo. adest helyas. Et ille. Quid peccavi inquit.
quoniam tradis me servum tuum in manu achab ut in-
terficiat me. Vivit dominus deus tuus non est gens aut reg-
num quo non miserit dominus meus te requirens. et respondentibus
cunctis non est hic. adiuravit regna singula et gentes.
eo quod minime reperireris. et nunc dicis michi vade
et dic domino tuo. adest helyas. Cumque recessero
a te. spiritus domini asportabit te in locum quem ego ignoro.
et ingressus nuntiabo achab. et non inveniens te interfi-
ciet me. Servus autem tuus timet dominum ab
infantia sua. Numquid non indicatum est tibi domino
meo quid fecerim. cum interficeret hiezabel pro-
phetas domini. quod absconderim de prophetis centum viros quin-
quagenos et quinquagenos in speluncis. et paverim
eos pane et aqua. Et nunc tu dicis. vade et dic domino
tuo. adest helyas. ut interficiat me. Dixitque he-
lyas. Vivit dominus exercituum ante cuius conspectum sto.
quia hodie apparebo ei. Abiit ergo abdias in occursum
achab. et nuntiavit ei. Venitque achab in occursum
helie. et cum vidisset eum ait. tune es ille qui conturbas
israel. Et ille ait. Non ego turbavi israel. sed tu

et domum patris tui qui dereliquistis mandata Domini et secu
ti estis Baalim. Verumtamen nunc mitte et congrega ad me
universum Israhel in monte Carmeli et prophetas Baal
quadringentos quinquaginta prophetasque lucorum
quadringentos qui comedunt de mensa Hiezabel.
Misit Achab ad omnes filios Israhel et congregavit pro
phetas in monte Carmeli. Accedens autem Helias ad
omnem populum ait: Usquequo claudicatis in duas par
tes? Si Dominus est Deus, sequimini eum; si autem Baal, seq
mini illum. Et non respondit ei populus verbum. Et ait He
lias rursum ad populum: Ego remansi propheta Domini so
lus; prophetae autem Baal quadringenti et quinquaginta
viri sunt. Dentur nobis duo boves, et illi eligant bovem
unum et in frusta caedentes ponant super ligna, ignem
autem non supponant; et ego faciam bovem alterum et in
ponam super ligna, ignemque non supponam. Invocate
nomina deorum vestrorum, et ego invocabo nomen Domini;
et Deus qui exaudierit per ignem, ipse sit Deus. Respondens
omnis populus ait: Optima propositio. Dixit ergo Helias
prophetis Baal: Eligite vobis bovem unum et facite primi,
quia vos plures estis, et invocate nomina deorum vestrorum,
ignemque non supponatis. Qui cum tulissent bovem quem
dederat eis, fecerunt, et invocabant nomen Baal
de mane usque ad meridiem dicentes: Baal exau
di nos. Et non erat vox, neque qui responderet. Transi
liebantque altare quod fecerant. Cumque esset iam
meridies, illudebat eis Helyas dicens: Clama
te voce maiore; deus enim est, et forsitan loquitur, aut in
diversorio est, aut in itinere, aut certe dormit ut exci
tetur. Clamabant ergo voce magna et incidebant se iux
ta ritum suum cultris et lanceolis, donec perfunderentur
sanguine. Postquam autem transiit meridies, et illis pro
phetantibus venerat tempus quo sacrificium offerri
solet, nec audiebatur vox, nec aliquis respon
debat, nec attendebat orantes, dixit Helias omni
populo: Venite ad me. Et accedente ad se omni
populo, curavit altare Domini quod destructum fuerat, et tu
lit duodecim lapides iuxta numerum tribuum filiorum Ia
cob, ad quem factus est sermo Domini dicens: Israhel erit nomen
tuum. Et aedificavit de lapidibus altare in nomine
Domini, fecitque aquaeductum quasi per duas aratiunculas in circui
tu altaris, et composuit ligna, divisitque
per membra bovem et posuit super ligna, et ait: Implete quat
tuor hydrias aqua et fundite super holocaustum
et super ligna. Rursumque dixit: Etiam secundo hoc facite.
Qui cum fecissent et secundo, ait: Etiam tertio id ipsum fa
cite. Feceruntque et tertio, et currebant aquae circum altare,
et fossa aquaeductus repleta est. Cumque iam tempus esset ut
offerretur holocaustum, accedens Helias propheta ait:
Domine Deus Abraham et Ysaac et Israhel, hodie ostende quia
tu es Deus Israhel, et ego servus tuus, et iuxta praeceptum tuum
feci omnia verba haec. Exaudi me, Domine, exaudi me,
ut discat populus iste quia tu es Dominus Deus, et tu convertisti
cor eorum iterum. Cecidit autem ignis Domini de caelo et vo
ravit holocaustum et ligna et lapides, pulverem
quoque et aquam quae erat in aquaeductu lambens. Quod cum vi
disset omnis populus, cecidit in faciem suam et ait: Dominus ipse est
Deus, Dominus ipse est Deus. Dixitque Helias ad eos: Adpre
hendite prophetas Baal, et ne unus quidem fugiat ex eis.
Quos cum comprehendissent, duxit eos Helyas ad torrentem
Cison et interfecit eos ibi. Et ait Helias ad Achab: A
scende, comede et bibe, quia sonus multae pluviae
est. Ascendit Achab ut comederet et biberet. He
lias autem ascendit in verticem Carmeli, et pronus in terram po
suit faciem inter genua sua, et dixit ad puerum suum: Ascen
de et prospice contra mare. Qui cum ascendisset et contempla
tus esset, ait: Non est quicquam. Et rursum ait illi: Revertere septem
vicibus. In septima autem vice, ecce nubecula parva
quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Qui ait: Ascende
et dic Achab: Iunge currum tuum et descende, ne occupet
te pluvia. Cumque se verteret huc atque illuc, ecce
caeli contenebrati sunt, et nubes et ventus, et facta est plu
via grandis. Ascendens itaque Achab abiit in Hiezra
hel. Et manus Domini facta est super Heliam, accinctisque lumbis
currebat ante Achab, donec veniret in Hiezrahel.

XIX

Nuntiavit autem Achab Hiezabel
omnia quae fecerat Helias, et quomodo occidisset omnes prophetas
gladio. Misitque Hiezabel nuntium ad Heliam di
cens: Haec mihi faciant dii et haec addant, nisi hac hora
cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis. Timuit
ergo Helias, et surgens abiit quocumque eum ferebat
voluntas. Venitque in Bersabee Iuda, et dimisit ibi
puerum suum, et perrexit in desertum viam unius diei. Cumque
venisset et sederet subter unam iuniperum, petivit a
nimae suae ut moreretur, et ait: Sufficit mihi Domine,
tolle animam meam, neque enim melior sum quam patres
mei. Proiecitque se et obdormivit in umbra iuni
peri. Et ecce angelus Domini tetigit eum et dixit illi: Surge
et comede. Respexit, et ecce ad caput suum subcineri
cius panis et vas aquae. Comedit ergo et bibit, et rursum
obdormivit. Reversusque est angelus Domini secundo et te
tigit eum dixitque illi: Surge, comede; grandis enim
tibi restat via. Qui cum surrexisset, comedit et bi
bit, et ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta
diebus et quadraginta noctibus usque ad montem Dei
Oreb. Cumque venisset illuc, mansit in spelunca.
Et ecce sermo Domini ad eum, dixitque illi: Quid hic agis,
Helia? At ille respondit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo
exercituum, quia dereliquerunt pactum Domini filii Israhel; altaria
tua destruxerunt, prophetas tuos occiderunt gladio, et dere
lictus sum ego solus, et quaerunt animam meam ut auferant eam.
Et ait ei: Egredere et sta in monte coram Domino. Et ecce
Dominus transit, et spiritus grandis et fortis subvertens montes
et conterens petras ante Dominum; non in spiritu Dominus. Et post spiritum
commotio; non in commotione Dominus. Et post commotionem ignis;
non in igne Dominus. Et post ignem sibilus aurae tenuis. Et
ibi Dominus. Quod cum audisset Helias, operuit vultum
suum pallio, et egressus stetit in ostio speluncae. Et ecce

uox ad eum dic̄s. Q̄d h̄ agis helia? 7 ille r̄ndit.
Zelo zelatus sū p dn̄o d̄o exercituū. q̄r dereliq̄rt
pactū tuū filii isr̄l. altaria tua destruxer̄. 7 p̄phas
tuos occid̄it gladio. 7 derelict᷑ sū ego solus. 7 q̄rūt
aīam meā ut auferant eā. Et ait ad eū d̄s. Uade 7
reūtē in uiā tuā p desertū in damascū. cūq; ueneris
illuc. ungues azahel regē sup syriā. 7 hieu fi
liū namsi ungues regē sup isr̄l. heliseū aūt
filiū saphat q̄ ē de abelmaula. ungues p̄phā
p te. 7 erit quicūq; fugerit gladiū azahel. occidet
eū hieu. 7 q̄ fugerit gladiū hieu. interficiet eū
heliseus. 7 derelinq̄ michi in isr̄l septē milia
uiroꝝ. quoꝝ genua n̄ s̄t curuata an̄ baal. 7 oē os
q̄d n̄ adorauit osculās manū. P̄fectus ḡ inde. re
pit heliseum filiū saphat arantē in duodecī iugis
boū. 7 ip̄e in duodecī arantib; un᷑ erat. Cūq; ue
nisset helias ad eū. misit palliū suū sup illū.
Q̄ statim relictis bob;. cucurrit p̄ heliā 7 ait
ei. Osculer oro te patrē meū 7 matrē meam.
7 sic sequar te. Dixitq; ei. Uade 7 reūtē. q̄d enim
meū erat feci t̄. Reuersus aūt ab eo. tulit par
boū 7 occidit illud. 7 in aratro boū coxit carnes. 7 de
dit p̄plo 7 comederūt. Consurgensq; abiit 7 secut᷑ ē he
liā. 7 ministrabat ei. XX

Porro benadab rex syrie congregauit oēm exercit᷑
suū. 7 triginta 7 duos reges secū. 7 equos 7 curr᷑.
7 ascendens pugnabat 9 samariā. 7 obsidebat eā. mit
tensq; nūtios ad achab regē isr̄l in ciuitatē ait. H̄
dicit benadab. Argentum tuū 7 aurū tuū meū
ē. 7 uxores tue 7 filii tui optimi mei s̄. Respondit q;
rex isr̄l. Iuxta u̾bū tuū dn̄e mi rex. tuus sū ego
7 oīa mea. Reūtentesq; nūtii dixerūt. Hec
dic̄ benadab q̄ misit nos ad te. Argentū tuū
7 aurū tuū. 7 uxores tuas 7 filios tuos dab᷑ michi.
Cras ḡ hac eadē hora mittā s̄uos meos ad te. 7
scrutabunt᷑ domū tuā 7 domū s̄uoꝝ tuoꝝ.
7 oē q̄d eis placuerit ponēt in manib; suis. 7
auferent. Uocauit aūt rex isr̄l oēs seniores
t̄re 7 ait. Animaduertite 7 uidete. q̄m insidiet᷑
nob. Misit ē̄i ad me p uxorib; meis 7 filiis.
7 p argento 7 auro. 7 nō abnui. Dixerūtq; oēs
maiores natu 7 uniūsus p̄pl̄s ad eū. Nō audi
as. n; acq̄escas illi. Respondit itaq; achab nūti
is benadab. Dicite dn̄o mō regi. Oīa p q̄ter
que misisti ad me s̄uū tuū in p̄mo faciā. hāc
aūt rē facē n̄ possum. Reūsiq; nūtii. retuler̄
ei. Qui remisit eos 7 ait. Hec faciant m̄ dii 7 h̄
addant. si suffecerit puluis samarie pugill᷑
oīs p̄pli q̄ sequit᷑ me. Et r̄ndens rex isr̄l
ait. Dicite ei. Ne gl̄et accinctus eq̄ ut discinct᷑.
Fcm̄ ē aūt cū audisset benadab u̾bū istud. bi
bebat ip̄e 7 reges in umbraculis. 7 ait s̄uis suis.
Circūdate ciuitatē. 7 circūdederūt eā. Et ecce p̄
pha un᷑ accedens ad achab regē isr̄l. ait. Hec

dic̄ d̄s. Certe uidisti oēm multitudinē hāc ni
miā. ecce ego tradā eā in manu tua hodie. ut
scias q̄r ego sū d̄s. Et ait achab. P quē? Dixitq;
ei. Hec dicit d̄s. P pedissequos principū p̄uin
tiaꝝ. Et ait. Quis incipiet preliari? Et ille dix̄.
Tu. Recensuit ḡ pueros p̄ncipū p̄uintiaꝝ. 7
reppit nūm̄ ducentoꝝ triginta duoꝝ. Et post
eos recensuit p̄plm̄ oēs filios isr̄l septē milia
7 egressi s̄ meridie. Benadab aūt bibebat temulē
tus in umbraculo suo. 7 reges triginta duo cū eo.
q̄ ad auxiliū ei uenerant. Egressi s̄ aūt pueri p̄nci
pū p̄uintiaꝝ. in p̄ma fronte. Misit itaq; be
nadab. q̄ nūtiauerūt ei dicentes. Uiri egressi sūt
de samaria. At ille. Siue ait p pace ueniūt
app̄hendite eos uiuos. siue ut prelient᷑. uiuos
eos capite. Egressi s̄ aūt pueri p̄ncipū p̄uin
tiaꝝ. ac reliquus exercitus subseq̄batur. 7 p̄cussit
unusquisq; uirū q̄ 9tra se ueniebat. fugeruntq;
syri. 7 p̄secutus ē eos isr̄l. fugit quoq; benadab
rex syrie in equo cū equitib;. nec nō egressus rex
isr̄l. p̄cussit equos 7 curr᷑. 7 p̄cussit syriā plaga
magna. Accedens aūt p̄pha ad regē isr̄l. dix̄ ei.
Uade 7 9fortare. 7 scito 7 uide quid facias. Seq̄n
ti ēni anno rex syrie ascendet 9t̄ te. Serui ue
ro regis syrie dixerūt ei. Dii montiū s̄ dii eoꝝ.
ideo supauerūt nos. s; melius ē ut pugnemus
contra eos in campestrib;. 7 obtinebim᷑ eos. Tu ḡ
u̾bū hoc facito. Amoue reges singulos ab ex̄
citu suo. 7 pone p̄ncipes p eis. 7 instaura numeꝝ
militū q̄ ceciderūt de tuis. 7 equos s̄m equos p̄i
stinos. 7 currus s̄cdm̄ currus quos an̄ habuisti.
7 pugnabim᷑ cont̄ eos in campestrib;. 7 uidebis q̄
obtinebim᷑ eos. Credidit 9silio eoꝝ 7 fecit
ita. Igit᷑ p̄quā anni t̄nsierat. recensuit bena
dab syros. 7 ascendit in affec ut pugnaret 9 isr̄l.
Porro filii isr̄l recensiti s̄. 7 accepṫis cibariis
p̄fecti ex aduerso. castrametati s̄ 9t̄ eos q̄si duo
paruī greges caprāꝝ. Syri aūt repleuerūt t̄rā. Et
accedens unus uir di. dix̄ ad regē isr̄l. Hec di
cit d̄s. Quia dixerūt syri. d̄s montiū ē d̄s. 7 nō ē d̄s
uallium. dabo oēm multitudinē grandē hāc in
manu tua. 7 scietis q̄r ego sū d̄s. Dirigebantq;
septē dieb; ex aduerso. hi atq; illi acies. Sep
tima aūt die cōmissū ē bellū. P̄cusseruntq; fi
lii isr̄l de syris centū uiginti milia peditū
in die una. fugerūt aūt q̄ remanserant in affec
ciuitatē. 7 cecidit murus sup uiginti septē
milia hoīū q̄ remanserant. Porro benadab fugi
ens ingressus ē ciuitatē in cubiculo. q̄d erat int̄
cubiculū. Dixeruntq; ei s̄ui sui. Ecce audiui
m᷑ q̄d reges isr̄l clementes sīt. ponam᷑ itaq; sac
cos in lumbis n̄ris. 7 egrediamur ad regē isr̄l.
forsitan saluabit aīas n̄ras. Accinxeruntq;
saccis lumbos suos. 7 posuerūt funiculos in capi

bus suis, veneruntque ad regem Israel, et dixerunt ei:
Servus tuus Benadab dicit: Vivat, oro te, anima
mea. Et ille ait: Si adhuc vivit, frater meus est.
Quod acceperunt viri pro omine, et festinantes rapu
erunt verbum ex ore eius, atque dixerunt: Frater tuus
Benadab vivit. Et dixit eis: Ite et adducite eum.
Egressus est ergo ad eum Benadab, et levavit eum in cur
rum suum. Qui dixit ei: Civitates quas tulit pater
meus a patre tuo reddam tibi, et plateas fac tibi in Da
masco sicut fecit pater meus in Samaria, et ego foede
ratus recedam a te. Pepigit ergo foedus, et dimisit
eum. Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium
suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit
percutere eum. Qui ait: Quia noluisti audire vo
cem Domini, ecce recedes a me, et percutiet te leo. Cum
que paululum recessisset ab eo, invenit eum leo, at
que percussit. Sed et alterum inveniens virum, dixit ad
eum: Percute me. Qui percussit eum et vulneravit. Ab
iit ergo propheta, et occurrit regi in via, et mutavit aspersi
one pulveris os et oculos suos. Cumque rex transisset,
clamavit ad regem et ait: Servus tuus egressus
est ad proeliandum comminus. Cumque fugisset vir unus,
adduxit eum quidam ad me, et ait: Custodi virum istum.
Qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, aut talen
tum argenti appendes. Dum autem ego turbatus huc
illucque me verterem, subito non comparuit. Et ait
rex Israel ad eum: Hoc est iudicium tuum quod ipse decre
visti. At ille statim abstersit pulverem de facie
sua, et cognovit eum rex Israel quod esset de prophetis. Qui
ait ad eum: Haec dicit Dominus: Quia dimisisti virum
dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius,
et populus tuus pro populo eius. Reversus est igitur rex Israel in do
mum suam, audire contemnens, et furibundus
venit in Samariam.

XXI

Post verba autem haec tempore illo, vinea erat Naboth
Iezrahelitae, quae erat in Iezrahel, iuxta pala
tium Achab regis Samariae. Locutus est ergo Achab ad
Naboth dicens: Da mihi vineam tuam ut faciam mihi hor
tum holerum, quia vicina est et prope domum meam. Da
boque tibi vineam meliorem pro ea. Aut si tibi commo
dius putas, argenti pretium quanto digna est. Cui
respondit Naboth: Propitius sit mihi Dominus, ne dem heredi
tatem patrum meorum tibi. Venit ergo Achab in domum
suam indignans et frendens super verbo quod locutus fuerat
ad eum Naboth Iezrahelites dicens: Non dabo tibi here
ditatem patrum meorum. Et proiciens se in lectulum suum
avertit faciem suam ad parietem, et non comedit panem.
Ingressa est autem ad eum Iezabel uxor sua, dixitque ei:
Quid est hoc unde anima tua contristata est? Et quare non comedis pa
nem? Qui respondit ei: Locutus sum ad Naboth Ie
zrahelitem, et dixi ei: Da mihi vineam tuam accepta
pecunia, aut si tibi placet, dabo tibi vineam pro ea. Et
ille ait: Non dabo tibi vineam meam. Dixit ergo ad
eum Iezabel uxor eius: Grandis auctoritatis
es, et bene regis regnum Israel. Surge et comede panem
et aequo esto animo: ego dabo tibi vineam Naboth Ie
zrahelitae. Scripsit itaque litteras ex nomine Achab,
et signavit eas anulo eius, et misit ad maiores
natu, et ad optimates qui erant in civitate eius, et habi
tabant cum Naboth. Litterarum autem erat ista sen
tentia: Praedicate ieiunium, et sedere facite Naboth
inter primos populi, et submittite duos viros contra eum fi
lios Belial, et falsum testimonium dicant: Benedixit
Naboth Deum et regem; et educite eum, et lapidate, sicque
moriatur. Fecerunt ergo cives eius maiores natu et optima
tes qui habitabant cum eo in urbe, sicut praeceperat eis Ieza
bel, et sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad eos.
Praedicaverunt ieiunium, et sedere fecerunt Naboth inter
primos populi. Et adductis duobus viris filiis dia
boli, fecerunt eos sedere contra eum. At illi, scili
cet viri diabolici, dixerunt contra eum testimonium
coram multitudine: Benedixit Naboth Deum et regem.
Quamobrem eduxerunt eum extra civitatem, et lapidibus
interfecerunt. Miseruntque ad Iezabel dicentes: La
pidatus est Naboth et mortuus est. Factum est autem cum au
disset Iezabel lapidatum Naboth et mortuum, lo
cuta est ad Achab: Surge, posside vineam Naboth
Iezrahelitae, qui noluit tibi acquiescere et dare eam accep
ta pecunia: non enim vivit Naboth, sed mortuus est.
Quod cum audisset Achab, mortuum videlicet Naboth,
surrexit et descendebat in vineam Naboth Iezrahheli
tae ut possideret eam. Factus est igitur sermo Domini ad Heliam
Thesbiten dicens: Surge et descende in occursum Achab
regis Israel, qui est in Samaria. Ecce ad vineam Naboth
descendit ut possideat eam. Et loqueris ad eum dicens:
Haec dicit Dominus: Occidisti, insuper et possedisti. Et post
haec addes: Haec dicit Dominus: In loco hoc in quo lin
xerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque
sanguinem tuum. Et ait Achab ad Heliam: Num inve
nisti me inimicum tibi? Qui ait: Inveni, eo quod venum
datus sis ut faceres malum in conspectu Domini. Ecce ego
inducam super te malum, et demetam posteriora tua,
et interficiam de Achab mingentem ad parietem, et clau
sum et ultimum in Israel. Et dabo domum tuam sicut do
mum Hieroboam filii Nabath, et sicut domum Baasa
filii Ahia, quia egisti ut me ad iracundiam provocares,
et peccare fecisti Israel. Sed et de Iezabel locutus est Dominus
dicens: Canes comedent Iezabel in agro Iezrahel.
Si mortuus fuerit Achab in civitate, comedent
eum canes; si autem mortuus fuerit in agro, comedent
eum volucres caeli. Igitur non fuit alter talis ut
Achab, qui venundatus est ut faceret malum in conspec
tu Domini; concitavit enim eum Iezabel uxor sua, et ab
ominabilis effectus est, in tantum ut sequeretur ido
la quae fecerant Amorrhei, quos consumpsit Dominus a facie
filiorum Israel. Itaque cum audisset Achab sermones
istos, scidit vestem suam, et operuit cilicio carnem
suam, ieiunavitque, et dormivit in sacco, et ambula

autem non videris non erit. Cumque pergerent et incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus et equi ignei diviserunt utrumque, et ascendit helias per turbinem in celum. Heliseus autem videbat et clamabat: Pater mi, pater mi, currus israel et auriga eius. Et non vidit eum amplius, apprehenditque vestimenta sua et scidit illa in duas partes. Et levavit pallium helie quod ceciderat ei, reversusque stetit super ripam iordanis, et pallio helie quod ceciderat ei percussit aquas et non sunt divise. Et dixit: Ubi est deus helie etiam nunc? Percussitque aquas et divise sunt huc atque illuc, et transiit heliseus. Videntes autem filii prophetarum qui erant in iericho e contra dixerunt: Requievit spiritus helie super heliseum. Et venientes in occursum eius, adoraverunt eum proni in terram. Dixeruntque illi: Ecce cum servis tuis sunt quinquaginta viri fortes, qui possunt ire et querere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus domini et proiecerit eum in uno montium aut in una vallium. Qui ait: Nolite mittere. Coegeruntque eum donec acquiesceret et diceret: Mittite. Et miserunt quinquaginta viros. Qui cum quesissent tribus diebus, non invenerunt, et reversi sunt ad eum. At ille habitabat in iericho. Dixitque eis: Numquid non dixi vobis: nolite mittere? Dixerunt quoque viri civitatis ad heliseum: Ecce habitatio civitatis huius optima est, sicut tu ipse domine perspicis, sed aque pessime sunt et terra sterilis. At ille ait: Afferte mihi vas novum et mittite in illud sal. Quod cum attulissent, egressus ad fontem aquarum misit in illum sal et ait: Hec dicit dominus: Sanavi aquas has et non erit in eis ultra mors neque sterilitas. Sanate sunt ergo aque usque ad diem hanc, iuxta verbum helisei quod locutus est. Ascendit autem inde in bethel. Cumque ascenderet per viam, pueri parvuli egressi sunt de civitate et illudebant ei dicentes: Ascende calve, ascende calve. Qui cum respexisset, vidit eos et maledixit eis in nomine domini. Egressique sunt duo ursi de saltu, et laceraverunt ex eis quadraginta et duos pueros. Abiit autem inde in montem carmeli, et inde reversus est in samariam.

III

Ioram vero filius achab regnavit super israel in samaria anno octavodecimo iosaphat regis iuda, regnavitque duodecim annis. Et fecit malum coram domino, sed non sicut pater eius et mater. Tulit enim statuas baal quas fecerat pater eius. Verumtamen in peccatis hieroboam filii nabath qui peccare fecit israel adhesit, nec recessit ab eis. Porro mesa rex moab nutriebat pecora multa, et solvebat regi israel centum milia agnorum et centum milia arietum cum velleribus suis. Cumque mortuus esset achab, prevaricatus est fedus quod habebat cum rege israel. Egressus est igitur rex ioram in die illa de samaria et recensuit universum israel. Misitque ad iosaphat regem iuda dicens: Rex moab recessit a me; veni mecum contra moab ad prelium. Qui respondit: Ascendam. Qui meus est, tuus est; populus meus, populus tuus; equi mei, equi tui. Dixitque: Per quam viam ascendemus? At ille respondit: Per desertum ydumee. Perrexerunt igitur rex israel et rex iuda et rex edom, et circuierunt per viam septem dierum, nec erat aqua exercitui et iumentis que sequebantur eos. Dixitque rex israel: Heu, heu, heu, congregavit nos dominus tres reges ut traderet in manus moab. Et ait iosaphat: Estne hic propheta domini, ut deprecemur per eum dominum? Et respondit unus de servis regis israel: Est hic heliseus filius saphath, qui fundebat aquam super manus helye. Et ait iosaphat: Est apud eum sermo domini. Descenditque ad eum rex israel, et iosaphat rex iuda, et rex edom. Dixit autem heliseus ad regem israel: Quid mihi et tibi est? Vade ad prophetas patris tui et matris tue. Et ait illi rex israel: Quare congregavit dominus tres reges hos ut traderet eos in manus moab? Dixit autem heliseus: Vivit dominus exercituum in cuius conspectu sto, quod si non vultum iosaphat regis iude erubescerem, nec attendissem quidem te nec respexissem. Nunc autem adducite michi psaltem. Cumque caneret psaltes, facta est super eum manus domini, et ait: Hec dicit dominus: Facite alveum torrentis huius fossas et fossas. Hec enim dicit dominus: Non videbitis ventum neque pluviam, et alveus iste replebitur aquis, et bibetis vos et familie vestre et iumenta vestra. Parumque hoc est in conspectu domini; insuper tradet etiam moab in manus vestras. Et percutietis omnem civitatem munitam et omnem urbem electam, et universum lignum fructiferum succidetis, cunctosque fontes aquarum obturabitis, et omnem agrum egregium operietis lapidibus. Factum est igitur mane quando sacrificium offerri solet, et ecce aque veniebant per viam edom, et repleta est terra aquis. Universi autem moabite audientes quod ascendissent reges ut pugnarent adversum eos, convocaverunt omnes qui accincti erant balteo desuper, et steterunt in terminis suis. Primoque mane surgentes, et orto iam sole ex adverso aquarum, viderunt moabite e contra aquas rubras quasi sanguinem, dixeruntque: Sanguis est gladii; pugnaverunt reges contra se et cesi sunt mutuo; nunc perge ad predam moab. Perrexeruntque in castra israel. Porro consurgens israel percussit moab, at illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui vicerant et percusserunt moab, et civitates destruxerunt, et omnem agrum optimum mittentes singuli lapides repleverunt, et universos fontes aquarum obturaverunt, et omnia ligna fructifera succiderunt, ita ut muri tantum fictiles remanerent. Et circumdata est civitas a fundibulariis, et magna ex parte percussa. Quod cum vidisset rex moab, prevaluisse scilicet hostes, tulit secum septingentos viros educentes gladium ut irrumperent ad regem edom, et non potuerunt. Arripiensque filium suum primogenitum qui regnaturus erat pro eo, obtulit holocaustum super murum. Et facta est indignatio ma-

gratia misit. Statimque recesserunt ab eo, et reversi sunt
in terram suam. IIII

Mulier autem quaedam de uxoribus prophetarum clamabat
ad helyseum dicens. Servus tuus vir meus
mortuus est, et tu nosti quia servus tuus fuit ti-
mens dominum. Et ecce creditor venit ut tollat duos
filios meos ad serviendum sibi. Cui dixit helyseus.
Quid vis ut faciam tibi? Dic mihi quid habes in domo
tua. At illa dixit. Non habeo ancilla tua quicquam in domo
mea nisi parum olei quo ungar. Cui ait. Vade
pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa va-
cua non pauca. Et ingredere et claude ostium. Cumque in-
gressa fueris tu et filii tui, mitte inde in omnia vasa haec,
et cum plena fuerint tolles. Ivit itaque mulier et
clausit ostium super se et super filios suos. Illi offe-
rebant vasa, et illa infundebat. Cumque plena fu-
issent vasa, dixit ad filium suum. Affer mihi adhuc
vas. Et ille respondit. Non habeo. Stetitque oleum. Ve-
nit autem illa et indicavit homini dei. Et ille. Vade inquit
vende oleum et redde creditori tuo. Tu autem et filii tui
vivite de reliquo. Facta est autem quaedam dies et transie-
bat helyseus per sunam. Erat autem ibi muli-
er magna quae tenuit eum ut comederet panem. Cum-
que frequenter inde transiret, divertebat ad eam ut co-
mederet panem. Quae dixit ad virum suum. Animadver-
to quod vir dei sanctus est iste qui transit per nos frequenter.
Faciamus ergo cenaculum parvum et ponamus ei in eo
lectulum et mensam et sellam et lucernam et candelabrum,
ut cum venerit ad nos maneat ibi. Facta est ergo dies
quaedam et veniens divertit in cenaculum et requievit ibi.
Dixitque ad giezi puerum suum. Voca sunamitem
istam. Qui cum vocasset eam et illa stetisset coram eo, dixit
ad puerum. Loquere ad eam. Ecce sedule in omnibus
ministrasti nobis. Quid vis ut faciam tibi? Numquid
habes negotium et vis ut loquar regi sive princi-
pi militiae? Quae respondit. In medio popu-
li mei ego habito. Et ait. Quid ergo vult ut faciam
ei? Dixitque giezi. Ne quaeras, filium enim non habet et
vir eius senex est. Praecepit itaque ut vocaret
eam. Quae cum vocata fuisset et stetisset ad ostium, di-
xit ad eam. In tempore isto et in hac eadem hora si vita
comes fuerit, habebis in utero filium. At illa respondit.
Noli quaeso domine mi vir dei, noli mentiri
ancillae tuae. Et concepit mulier et peperit filium
in tempore et in hora eadem quam dixerat helyseus. Crevit
autem puer. Et cum esset quaedam dies et egressus isset ad pa-
trem suum ad messores, ait patri suo. Caput
meum doleo, caput meum doleo. At ille dixit
puero. Tolle et duc eum ad matrem suam. Qui cum
tulisset et duxisset eum ad matrem suam, posuit
eum super genua sua usque ad meridiem et mortuus
est. Ascendit autem et collocavit eum super lectum
hominis dei et clausit hostium, et egressa voca-
vit virum suum et ait. Mitte mecum obsecro unum
de pueris et asinam ut excurram usque ad hominem dei
et revertar. Qui ait illi. Quam ob causam vadis ad eum?
Hodie non sunt kalendae neque sabbatum. Quae respondit. Va-
dam. Stravitque asinam et praecepit puero. Mina et
propera, ne moram mihi facias in eundo. Et hoc age
quod praecipio tibi. Profecta est igitur et venit ad virum
dei in montem carmeli. Cumque vidisset eam vir dei de
contra, ait ad giezi puerum suum. Ecce sunamitis
illa. Vade ergo in occursum eius et dic ei. Recte ne agitur
circa te et circa virum tuum et circa filium tuum? Quae re-
spondit. Recte. Cumque venisset ad virum dei in monte,
apprehendit pedes eius. Et accessit giezi ut amoveret
eam. Et ait homo dei. Dimitte illam, anima enim eius in amari-
tudine est, et dominus celavit a me et non indicavit mihi. Quae
dixit illi. Numquid petivi filium a domino meo? Num-
quid non dixi tibi ne illudas me? Et ille ait ad giezi.
Accinge lumbos tuos et tolle baculum meum in ma-
nu tua et vade. Si occurrerit tibi homo, non salutes eum,
et si salutaverit te quispiam, non respondeas illi, et pones
baculum meum super faciem pueri. Porro mater pu-
eri ait. Vivit dominus et vivit anima tua, non dimittam
te. Surrexit ergo et secutus est eam. Giezi autem praecess-
erat ante eos et posuerat baculum super faciem pueri, et
non erat ei vox neque sensus. Reversusque est in occursum eius
et nuntiavit ei dicens. Non surrexit puer. Ingressus est ergo
helyseus domum et ecce puer mortuus iacebat
in lectulo eius. Ingressusque clausit ostium super se et su-
per puerum et oravit ad dominum. Et ascendit et incubuit super
puerum. Posuitque os suum super os eius et oculos suos
super oculos eius et manus suas super manus eius. Et in-
curvavit se super puerum et calefacta est caro pu-
eri. At ille reversus deambulavit in domo semel
huc atque illuc, et ascendit et incubuit super
puerum, et oscitavit puer septies, aperuitque o-
culos suos. At ille vocavit giezi et dixit ei. Vo-
ca sunamitem hanc. Quae vocata ingressa est ad
eum. Qui ait. Tolle filium tuum. Venit illa et cor-
ruit ad pedes eius et adoravit super terram. Tulitque fi-
lium suum et egressa est. Et helyseus reversus est in
galgala. Erat autem fames in terra et filii prophetarum
habitabant cum eo. Dixitque uni de pueris suis. Pone
ollam grandem et coque pulmentum filiis prophetarum. Et e-
gressus est unus in agrum ut colligeret herbas agrestes.
Invenitque quasi vitem silvestrem et collegit ex ea colo-
quintidas agri et implevit pallium suum, et reversus
concidit in ollam pulmenti. Nesciebat enim quid esset.
Infuderunt ergo sociis ut comederent. Cumque gustas-
sent de coctione, exclamaverunt dicentes. Mors in olla
vir dei. Et non potuerunt comedere. At ille. Affer-
te inquit farinam. Cumque tulissent, misit in ol-
lam et ait. Infunde turbae ut comedant. Et non fuit am-
plius quicquam amaritudinis in olla. Vir autem quidam
venit de baalsalisa deferens viro dei panes hord-
aceos et frumentum novum in pera sua. At ille dixit.

Da populo ut comedat. Responditque ei minister eius: Quantum est hoc ut apponam coram centum viris? Rursum ille ait: Da populo ut comedat. Haec enim dicit Dominus: Comedent et supererit. Posuit itaque coram eis, qui comederunt et superfuit iuxta verbum Domini.

V

Naaman princeps militiae regis Syriae erat vir magnus apud dominum suum et honoratus; per illum enim dedit Dominus salutem Syriae; erat autem vir fortis et dives, sed leprosus. Porro de Syria egressi fuerant latrunculi et captivam duxerant de terra Israel puellam parvulam, quae erat in obsequio uxoris Naaman. Quae ait ad dominam suam: Utinam fuisset dominus meus ad prophetam qui est in Samaria; profecto curasset eum a lepra quam habet. Ingressus est itaque Naaman ad dominum suum et nuntiavit ei dicens: Sic et sic locuta est puella de terra Israel. Dixitque ei rex Syriae: Vade, et mittam litteras ad regem Israel. Qui cum profectus esset et tulisset secum decem talenta argenti et sex milia aureos et decem mutatoria vestimentorum, detulit litteras ad regem Israel in haec verba: Cum acceperis epistulam hanc, scito quod miserim ad te Naaman servum meum ut cures eum a lepra sua. Cumque legisset rex Israel litteras, scidit vestimenta sua et ait: Numquid deus ego sum ut occidere possim et vivificare, quia iste misit ad me ut curem hominem a lepra sua? Animadvertite et videte quod occasiones quaerat adversum me. Quod cum audisset Heliseus vir Dei, scidisse videlicet regem Israel vestimenta sua, misit ad eum dicens: Quare scidisti vestimenta tua? Veniat ad me et sciat esse prophetam in Israel. Venit ergo Naaman cum equis et curribus et stetit ad ostium domus Helisei. Misitque ad eum Heliseus nuntium dicens: Vade et lavare septies in Iordane, et recipiet sanitatem caro tua atque mundaberis. Iratus Naaman recedebat dicens: Putabam quod egrederetur ad me et stans invocaret nomen Domini Dei sui et tangeret manu sua locum leprae et curaret me. Numquid non meliores sunt Abana et Pharphar fluvii Damasci omnibus aquis Israel ut laver in eis et munder? Cum ergo vertisset se et abiret indignans, accesserunt ad eum servi sui et locuti sunt ei: Pater, et si rem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras; quanto magis quia nunc dixit tibi: Lavare et mundaberis. Descendit et lavit in Iordane septies iuxta sermonem viri Dei, et restituta est caro eius sicut caro pueri parvuli, et mundatus est. Reversusque ad virum Dei cum universo comitatu suo venit et stetit coram eo et ait: Vere scio quod non sit alius Deus in universa terra nisi tantum in Israel. Obsecro itaque ut accipias benedictionem a servo tuo. At ille respondit: Vivit Dominus ante quem sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret, penitus non acquievit. Dixitque Naaman: Ut vis; sed obsecro concede mihi servo tuo ut tollam onus duorum burdonum de terra; non enim faciet ultra servus tuus holocaustum aut victimam diis alienis nisi Domino. Hoc autem solum est de quo depreceris Dominum pro servo tuo: quando ingredietur dominus meus templum Remmon ut adoret, et illo innitente super manum meam, si adoravero in templo Remmon adorante eo in eodem loco, ut ignoscat mihi Dominus servo tuo pro hac re. Qui dixit ei: Vade in pace. Abiit ergo ab eo electo terrae tempore. Dixitque Giezi puer viri Dei: Pepercit dominus meus Naaman Syro isti ut non acciperet ab eo quae attulit. Vivit Dominus, quia curram post eum et accipiam ab eo aliquid. Et secutus est Giezi post tergum Naaman. Quem cum vidisset ille currentem post se, desiluit de curru in occursum eius et ait: Rectene sunt omnia? Et ille ait: Recte. Dominus meus misit me dicens: Modo venerunt ad me duo adulescentes de monte Ephraim ex filiis prophetarum; da eis talentum argenti et vestes mutatorias duplices. Dixitque Naaman: Melius est ut accipias duo talenta. Et coegit eum, ligavitque duo talenta argenti in duobus saccis et duplicia vestimenta, et imposuit duobus pueris suis qui et portaverunt coram eo. Cumque venisset iam vesperi, tulit de manu eorum et reposuit in domo, dimisitque viros et abierunt. Ipse autem ingressus stetit coram domino suo. Et ait Heliseus: Unde venis Giezi? Qui respondit: Non ivit servus tuus quoquam. At ille ait: Nonne cor meum in praesenti erat quando reversus est homo de curru suo in occursum tui? Nunc ergo accepisti argentum et accepisti vestes ut emas oliveta et vineas et oves et boves et servos et ancillas. Sed et lepra Naaman adhaerebit tibi et semini tuo in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix.

VI

Dixerunt autem filii prophetarum ad Heliseum: Ecce locus in quo habitamus coram te angustus est nobis; eamus usque ad Iordanem et tollant singuli materias singulas ut aedificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit: Ite. Et ait unus ex illis: Veni ergo et tu cum servis tuis. Respondit: Ego veniam. Et abiit cum eis. Cumque venissent ad Iordanem, caedebant ligna. Accidit autem ut cum unus materiam succideret, caderet ferrum securis in aquam; exclamavitque ille et ait: Heu heu heu domine mi, et hoc ipsum mutuo acceperam. Dixit autem homo Dei: Ubi cecidit? At ille monstravit ei locum. Praecidit ergo lignum et misit illuc, natavitque ferrum. Et ait: Tolle. Qui extendit manum et tulit illud. Rex autem Syriae pugnabat contra regem Israel, consiliumque iniit cum servis suis dicens: In loco illo et illo ponamus insidias. Misit itaque vir Dei ad regem Israel dicens: Cave ne transeas in loco illo, quia ibi Syri in insidiis sunt. Misit itaque rex Israel ad locum quem dixerat ei vir Dei et praeoccupavit eum, et observavit se ibi non semel neque bis. Conturbatumque est cor regis Syriae pro hac re, et convocatis servis suis ait: Quare non indicatis mihi quis proditor mei sit apud regem Israel? Dixitque unus servorum eius: Nequaquam domine mi rex, sed Heliseus propheta qui est in Israel indicat regi Israel omnia

ubi quaeque locutus fueris in conclavi tuo. Di
xitque eis: Ite et videte ubi sit, ut mittam et ca
piam eum. Annuntiaveruntque ei dicentes: Ecce in
Dothain. Misit ergo illuc equos et currus et robur
exercitus. Qui cum venissent nocte, circumdederunt civi
tatem. Consurgens autem diluculo minister viri Dei
egressus est, viditque exercitum in circuitu civitatis, et
equos et currus. Nuntiavitque ei dicens: Heu, heu,
heu, domine mi, quid faciemus? At ille respondit:
Noli timere: plures enim nobiscum sunt quam cum illis.
Cumque orasset Heliseus, ait: Domine, aperi oculos
huius, ut videat. Et aperuit Dominus oculos pueri, et
vidit: et ecce plenus mons equorum et curruum igneorum
in circuitu Helysei. Hostes vero descenderunt ad eum.
Porro Heliseus oravit ad Dominum dicens: Percute,
obsecro, gentem hanc caecitate. Percussitque eos Dominus
ne viderent, iuxta verbum Helisei. Dixit autem
ad eos Heliseus: Non est haec via, nec ista est civitas:
sequimini me, et ostendam vobis virum quem quaeritis. Du
xit ergo eos in Samariam. Cumque ingressi fuissent in Sa
mariam, dixit Heliseus: Domine, aperi oculos istorum
ut videant. Aperuitque Dominus oculos eorum, et viderunt
se esse in medio Samariae. Dixitque rex Israel ad He
liseum, cum vidisset eos: Numquid percutiam eos, pater
mi? At ille ait: Non percuties: neque enim cepisti eos
gladio et arcu tuo, ut percutias: pone panem et aquam
coram eis, ut comedant et bibant, et vadant ad dominum
suum. Appositaque est eis ciborum magna praeparatio. Et
comederunt et biberunt, et dimisit eos: abieruntque
ad dominum suum, et ultra non venerunt latrones Syriae
in terram Israel. Factum est autem post haec, congregavit Benadab
rex Syriae universum exercitum suum, et ascendit, et ob
sidebat Samariam. Factaque est fames magna in Sa
maria: et tamdiu obsessa est, donec venundaretur
caput asini octoginta argenteis, et quarta pars
cabi stercoris columbarum quinque argenteis. Cum
que rex Israel transiret per murum, mulier quaedam
exclamavit ad eum dicens: Salva me, domine
mi rex. Qui ait: Non te salvet Deus: unde sal
vare te possum? de area, an de torculari? Dixit
que ad eam rex: Quid tibi vis? Quae respondit: Mulier
ista dixit mihi: Da filium tuum ut comedamus eum
hodie, et filium meum comedemus cras. Coximus
ergo filium meum et comedimus. Dixitque ei die
altera: Da filium tuum ut comedamus eum. Quae
abscondit filium suum. Quod cum audisset rex, scidit
vestimenta sua, et transiebat per murum. Viditque
omnis populus cilicium quo vestitus erat ad carnem
intrinsecus. Et ait rex: Haec mihi faciat Deus
et haec addat, si steterit caput Helisei filii Saphat
super eum hodie. Heliseus autem sedebat in do
mo sua, et senes sedebant cum eo. Praemisit itaque
virum: et antequam veniret nuntius ille, dixit ad senes:
Numquid scitis quod miserit filius homicidae hic

ut praecideret caput meum? Videte ergo cum venerit nun
tius, claudite ostium, et non sinatis eum introire: ec
ce enim sonitus pedum domini eius post eum est. Adhuc illo
loquente eis, apparuit nuntius qui veniebat ad
eum, et ait: Ecce tantum malum a Domino est: quid amplius
expectabo a Domino? Dixit autem Heliseus: Audite VII
verbum Domini. Haec dicit Dominus: In tempore hoc cras modius
similae uno statere erit, et duo modii hordei
statere uno in porta Samariae. Respondens unus de
ducibus, super cuius manum rex incumbebat, homini Dei
ait: Si Dominus fecerit etiam cataractas in caelo, numquid po
terit esse quod loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis, et
inde non comedes. Quattuor ergo viri erant leprosi
iuxta introitum portae: qui dixerunt ad invicem: Quid
hic esse volumus donec moriamur? Sive ingredi
voluerimus civitatem, moriemur fame: sive man
serimus hic, moriendum nobis est. Venite ergo, et transfugi
amus ad castra Syriae. Si pepercerint nobis, vivemus:
si autem occidere voluerint, nihilominus moriemur.
Surrexerunt ergo vespere, ut venirent ad castra Sy
riae. Cumque venissent ad principium castrorum Syri
ae, nullum ibidem reppererunt. Siquidem Dominus sonitum
audiri fecerat in castris Syriae curruum, et equo
rum et exercitus plurimi: dixeruntque ad invicem: Ecce
mercede conduxit adversum nos rex Israel reges He
thaeorum et Aegyptiorum, et venerunt super nos. Surre
xerunt ergo et fugerunt in tenebris, et dereliquerunt ten
toria sua et equos et asinos et mulos in castris,
fugeruntque animas tantum suas salvare cupien
tes. Igitur cum venissent leprosi illi ad princi
pium castrorum, ingressi sunt unum tabernaculum,
et comederunt et biberunt: tuleruntque inde argen
tum et aurum et vestes, et abierunt et absconderunt. Et
rursum reversi sunt ad aliud tabernaculum, et inde si
militer auferentes absconderunt. Dixeruntque ad
invicem: Non recte facimus: haec enim dies boni nun
tii est. Si tacuerimus et noluerimus nuntiare usque
mane, sceleris arguemur: venite, eamus, et
nuntiemus in aula regis. Cumque venissent
ad portam civitatis, narraverunt eis di
centes: Ivimus ad castra Syriae, et nullum ibi
dem reperimus hominem, nisi equos et asinos
alligatos, et fixa tentoria. Ierunt ergo por
tarii, et nuntiaverunt in palatio regis intrinsecus.
Qui surrexit nocte, et ait ad servos suos: Di
co vobis quid fecerint nobis Syri: sciunt quia fa
me laboramus, idcirco egressi sunt de castris, et
latitant in agris, dicentes: Cum egressi fuerint de
civitate, capiemus eos vivos, et tunc civitatem
ingredi poterimus. Respondit autem unus servorum eius et
ait: Tollamus quinque equos qui remanserunt
in urbe, quia ipsi tantum sunt in universa multitudine
Israel; alii enim consumpti sunt, et mittentes explora
re poterimus. Adduxerunt ergo duos equos, mi

sitq; rex ad castra syrorum dicens. Ite et videte.
Qui abierunt post eos usq; ad iordanem. Ecce autem
omnis via plena erat vestibus et vasis. que
proiecerant syri cum turbarentur. Et reversi nuntii in
dicaverunt regi. Et egressus populus diripuit castra sy
rie. Factusq; est modius simile statere uno. et duo
modii ordei statere uno. iuxta verbum domini. Por
ro rex ducem illum in cuius manu incumbebat constituit
ad portam. quem conculcavit turba in introitu. et
mortuus est. iuxta quod locutus fuerat vir dei. quando de
scenderat ad eum rex. Factumq; est secundum sermonem vi
ri dei quem dixerat regi. quando ait. Duo modii hor
dei statere uno erunt. et modius simile statere
uno. hoc in eodem tempore cras in porta samarie. quando
responderat dux ille viro dei et dixerat. Et si dominus fe
cerit cataractas in celo. numquid fieri poterit quod
loqueris? Et dixit ei. Videbis oculis tuis. et inde
non comedes. Evenit ergo ei sicut predictum fuerat.
et conculcavit eum populus in porta. et mortuus est.

VIII

Heliseus autem locutus est

Ad mulierem cuius vivere fecerat filium dicens. Sur
ge vade tu et domus tua. et peregrinare ubicumq; rep
pereris. Vocavit enim dominus famem. et veniet super
terram septem annis. Que surrexit et fecit iuxta
verbum hominis dei. et vadens cum domo sua peregrinata
est in terra philistinorum diebus multis. Cumq;
finiti essent anni septem. reversa est mulier de
terra philistiim. et egressa est ut interpellaret re
gem pro domo sua et agris suis. Rex autem loqueba
tur cum giezi puero viri dei dicens. Narra
mihi omnia magnalia que fecit heliseus. Cumq; ille
narraret regi quomodo mortuum suscitasset. appa
ruit mulier cuius vivificaverat filium. clamans
ad regem pro domo sua. et pro agris suis. Dixitq;
giezi. Domine mi rex. hec est mulier. et hic
est filius eius. quem suscitavit heliseus. Et interroga
vit rex mulierem. que narravit ei. Deditq; ei rex
eunuchum unum dicens. Restitue ei omnia que
sua sunt. et universos reditus agrorum. a die qua
reliquit terram. usq; ad presens. Venit quoq; heli
seus damascum et benadab rex syrie egrota
bat. Nuntiaveruntq; ei dicentes. Venit vir dei
huc. Et ait rex ad azahel. Tolle tecum munera.
et vade in occursum viri dei. et consule dominum per eum
dicens. Si evadere potero de infirmitate mea
hac. Ivit igitur azahel in occursum eius habens secum mu
nera. et omnia bona damasci. onera quadra
ginta camelorum. Cumq; stetisset coram eo ait. Fi
lius tuus benadab rex syrie misit me ad
te dicens. Si sanari potero de infirmitate mea
hac. Dixitq; heliseus. Vade dic ei. Sanaberis.
porro ostendit mihi dominus quia morte morietur.
Stetitq; cum eo. et conturbatus est usq; ad suffu
sionem vultus. Flevitq; vir dei. Cui azahel
ait. Quare dominus meus flet? At ille respondit. Quia
scio que facturus sis filiis israel mala. Civi
tates eorum munitas igne succendes. et iuve
nes eorum interficies gladio. et parvulos eorum
elides. et pregnantes divides. Dixit
q; azahel. Quid enim sum servus tuus canis. ut
faciam rem istam magnam? Et ait heliseus. Ostendit mihi dominus te
regem syrie fore. Qui cum recessisset ab heliseo. venit ad do
minum suum. Qui ait ei. Quid dixit tibi heliseus?
At ille respondit. Dixit mihi. Recipies sanitatem.
Cumq; venisset dies altera. tulit stragulum
et infudit aqua. et expandit super faciem eius. quo
mortuo. regnavit azahel pro eo. Anno quar
to ioram filii achab regis israel. regnavit io
ram filius iosaphat regis iuda. Triginta
duorum erat annorum cum regnare cepisset. et
octo annis regnavit in ierusalem. Ambulavitq;
in viis regum israel. sicut ambulaverat domus a
chab. Filia enim achab erat uxor eius. et fecit quod ma
lum est coram domino. Noluit autem dominus disperdere iudam propter
david servum suum sicut promiserat ei. ut daret
illi lucernam et filiis eius cunctis diebus. In diebus
eius recessit edom ne esset sub iuda. et constituit sibi
regem. Venitq; ioram seira. et omnes currus cum eo. et
surrexit nocte. percussitq; ydumeos qui eum circum
dederant. et principes curruum. populus autem fugit in ta
bernacula sua. Recessit ergo edom ne esset sub iu
da. usq; ad diem hanc. Tunc recessit et lobna in
tempore illo. Reliqua autem sermonum ioram et universa
que fecit. nonne hec scripta sunt in libro verborum di
erum regum iuda? Et dormivit ioram cum patribus suis.
sepultusq; est cum eis in civitate david. et regnavit ocho
zias filius eius pro eo. Anno duodecimo ioram
filii achab regis israel. regnavit ochozias filius
ioram regis iude. Viginti duorum annorum erat
ochozias cum regnare cepisset. et uno anno regnavit
in ierusalem. nomen matris eius athalia. filia amri
regis israel. Et ambulavit in viis domus achab. et
fecit quod malum est coram domino sicut domus achab. Ge
ner enim domus achab. gener enim domus achab
fuit. Abiit quoq; cum ioram filio achab ad pro
eliandum contra azahel regem syrie in ramoth gala
ad. et vulneraverunt syri ioram. Qui reversus est ut
curaretur in iezrahel. quia vulneraverant eum syri
in ramma pugnantem contra azahel regem syrie. Porro
ochozias filius ioram rex iuda. descendit invi
sere ioram filium achab in iezrahel quia egrota
bat.

IX

Heliseus autem propheta vocavit unum de filiis prophetarum.
Et ait illi. Accinge lumbos tuos. et tolle lenticu
lam olei hanc in manu tua. et vade in ramoth ga
laad. Cumq; veneris illuc. videbis ieu filium io
saphat. filii namsi. Et ingressus suscitabis eum de
medio fratrum suorum. et introduces interiorem cubi

calum. tenensque lenticulam olei fundes super
caput eius et dices. Hec dicit dominus. Unxi te regem super
israel. Aperiesque ostium et fugies. et non ibi subsistes.
Abiit ergo adolescens puer prophete in ramoth
galaad. et ingressus est. Ecce autem principes exercitus se
debant. et ait. Verbum mihi ad te princeps. Dixitque
hieu. Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit. Ad te
o princeps. Et surrexit et ingressus est cubiculum. At ille
fudit oleum super caput eius. et ait. Hec dicit dominus deus
israel. Unxi te regem super populum domini israel. et per
cuties domum achab domini tui. et ulciscar sanguinem
servorum meorum prophetarum. et sanguinem omnium servorum
domini de manu iezabel. perdamque omnem domum achab
et interficiam de achab mingentem ad parietem. et clau
sum et novissimum in israel. Et dabo domum achab
sicut domum ieroboam filii nabath. et sicut domum
baasa filii achia. Iezabel quoque comedent ca
nes in agro iezrahel. nec erit qui sepeliat eam.
Aperuitque ostium et fugit. Hieu autem egressus est ad
servos domini sui. Qui dixerunt ei. Recte ne sunt omnia?
Quid venit insanus iste ad te? Qui ait eis. Nos
tis hominem. et quid locutus sit. At illi respon
derunt. Falsum est. sed magis narra nobis. Qui ait eis. Hec
et hec locutus est mihi. et ait. Hec dicit dominus. Unxi te regem
super israel. Festinaverunt itaque unusquisque tollens pallium
suum. posuerunt sub pedibus eius in similitudinem
tribunalis. et cecinerunt tuba atque dixerunt. Regna
bit hieu. Coniuravit ergo hieu filius iosaphat fi
lii namsi contra ioram. Porro ioram obsederat ra
moth galaad. ipse et omnis israel contra azahel regem
syrie. et reversus fuerat ut curaretur in iezrahel
propter vulnera. quia percusserant eum syri prelianten contra
azahel regem syrie. Dixitque hieu. Si placet
vobis. nemo egrediatur profugus de civitate. ne
vadat et nuntiet in iezrahel. Et ascendit et
profectus est in iezrahel. Ioram autem egrotabat ibi.
et ochozias rex iuda descenderat ad visitandum
ioram. Igitur speculator qui stabat super turrem
iezrahel. vidit globum hieu venientis et ait.
Video ego globum. Dixitque ioram. Tolle currum
et mitte in occursum eorum. et dicat vadens. Recte ne
sunt omnia? Abiit ergo qui ascenderat currum in occur
sum eius. et ait. Hec dicit rex. Pacata sunt omnia?
Dixitque ei hieu. Quid tibi et paci? Transi et se
quere me. Nuntiavit quoque speculator dicens.
Venit nuntius ad eos. et non revertitur. Misit etiam cur
rum equorum secundum. venitque ad eos et ait. Hec di
cit rex. Num pax est? Et ait hieu. Quid tibi et paci?
Transi et sequere me. Nuntiavit autem speculator
dicens. Venit usque ad eos. et non revertitur. Est autem in
cessus. quasi incessus hieu filii namsi. preceps enim
graditur. Et ait ioram. Iunge currum. Iunxeruntque
currum eius. et egressus est ioram rex israel. et ochozias rex
iuda. singuli in curribus suis. Egressique sunt in occur
sum hieu. et invenerunt eum in agro naboth iezra
helite. Cumque vidisset ioram hieu. dixit. Pax est
hieu? At ille respondit. Que pax? Adhuc for
nicationes iezabel matris tue. et veneficia eius
multa vigent. Convertit autem ioram manum suam et
fugiens. ait ad ochoziam. Insidie ochozia.
Porro hieu tetendit arcum manu. et percussit io
ram inter scapulas. et egressa est sagitta per cor eius.
statimque corruit in curru suo. Dixitque hieu
ad badacer ducem. Tolle proice eum in agro na
both iezrahelite. Memini enim quando ego et tu
sedentes in curru sequebamur achab patrem huius.
quod dominus onus hoc levaverit super eum dicens. Si non pro san
guine naboth et pro sanguine filiorum eius quem
vidi heri ait dominus. reddam tibi in agro isto dicit dominus.
Nunc ergo tolle eum. et proice in agro iuxta verbum domini.
Ochozias autem rex iuda videns hoc. fugit per viam domus
orti. persecutusque est eum hieu. et ait. Etiam hunc per
cutite in curru suo in ascensu gaber. que est iuxta iebla
am. qui fugit in mageddo. et mortuus est ibi. Et impo
suerunt eum servi eius super currum suum. et tulerunt hierusalem.
sepelieruntque eum in sepulchro cum patribus suis in ci
vitate david. Anno undecimo ioram filii
achab regis israel. regnavit ochozias super iudam.
Et venit hieu in iezrahel. Porro iezabel intro
itu eius audito. depinxit oculos suos stibio. et
ornavit caput suum. et respexit per fenestram ingredientem
hieu per portam. et ait. Numquid pax potest esse zambri.
qui interfecit dominum suum? Levavitque hieu faciem
suam ad fenestram. et ait. Que est ista? Et inclinaverunt
se ad eum duo vel tres eunuchi. et dixerunt. Hec
est iezabel. At ille dixit eis. Precipitate eam deorsum.
et precipitaverunt eam. Aspersusque est sanguine paries.
et equorum ungule que conculcaverunt eam. Cumque
ingressus esset ut comederet. biberetque. ait.
Ite et videte maledictam illam et sepelite eam quia
filia regis est. Cumque issent ut sepelirent eam. non
invenerunt nisi calvariam. et pedes. et summas manus.
Reversique nuntiaverunt ei. Et ait hieu. Sermo domini
est quem locutus est per servum suum heliam thesbiten dicens.
In agro iezrahel comedent canes carnes ie
zabel. Et erunt carnes iezabel sicut stercus super
faciem terre in agro iezrahel. ita ut pretereuntes di
cant. Hecine est illa iezabel?

X

Erant autem achab septuaginta filii in samaria.
Scripsit ergo hieu litteras et misit in samariam ad op
timates civitatis. et ad maiores natu. et ad nutri
tios achab dicens. Statim ut acceperitis litteras
has qui habetis filios domini vestri. et currus et equos. et civi
tates firmas et arma. eligite meliorem. et eum qui
vobis placuerit de filiis domini vestri. ponite eum super
solium patris sui. et pugnate pro domo domini vestri. Timu
erunt illi vehementer et dixerunt. Ecce duo reges non
potuerunt stare coram eo. et quomodo nos valebimus re

siste. Miserunt ergo praepositi domus et praefecti civitatis
et maiores natu et nutricii ad hieu dicentes. ser-
vi tui sumus. quaecumque iusseris faciemus. nec consti-
tuemus regem. quodcumque tibi placet fac. Rescripsit
autem litteras secundo dicens. Si mei estis et obeditis mihi.
tollite capita filiorum domini vestri et venite ad me
hac eadem hora cras in hiezrahel. Porro filii regis
septuaginta viri. apud optimates civitatis
nutriebantur. Cumque venissent litterae ad eos. tule-
runt filios regis et occiderunt septuaginta viros.
et posuerunt capita eorum in cophinis. et miserunt ad
eum in hiezrahel. Venit autem nuntius et indicavit ei
dicens. Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit.
ponite ea ad duos acervos iuxta introitum portae
usque mane. Cumque diluxisset. egressus est. et stans dixit
ad omnem populum. Iusti estis. Si ego coniuravi contra
dominum meum et interfeci eum. quis percussit omnes hos? Vi-
dete ergo nunc. quoniam non cecidit de sermonibus domini in ter-
ram. quos locutus est dominus super domum achab. et dominus fecit
quod locutus est in manu servi sui helye. Percussit igitur hieu
omnes qui reliqui erant de domo achab in hiezrahel. et
universos optimates eius et notos et sacerdotes. donec non
remanerent ex eo reliquiae. Et surrexit et venit in samariam.
Cumque venisset ad cameram pastorum in via. invenit
fratres achazie regis iude. dixitque ad eos. Quinam estis
vos? Atque illi responderunt. fratres achazie sumus. et descen-
dimus ad salutandos filios regis et filios reginae.
Qui ait. Comprehendite eos vivos. Quos cum com-
prehendissent vivos. iugulaverunt eos in cisterna iuxta
cameram quadraginta duos viros. et non reliquit ex eis
quemquam. Cumque abisset inde. invenit ionadab fili-
um rechab in occursum sibi. et benedixit ei. et ait ad eum. Numquid
est cor tuum rectum contra me. sicut est cor meum cum corde
tuo? Et ait ionadab. Est. Si est inquit. da mihi ma-
num tuam. Qui dedit manum suam. At ille elevavit
eum ad se in currum suum. Dixitque ad eum. Veni mecum.
et vide zelum meum pro domino. Et impositum super currum
suum duxit in samariam. Et percussit omnes qui reliqui fue-
runt de achab in samaria; usque ad unum. iuxta ver-
bum domini quod locutus est per helyam. Congregavit ergo hieu omnem
populum. et dixit ad eum. Achab coluit baal parum. ego
autem colam eum amplius. Nunc ergo omnes prophetas baal et universos
servos eius. et cunctos sacerdotes ipsius vocate ad
me. nullus sit qui non veniat. Sacrificium enim grande est
mihi baal. Quicumque defuerit non vivet. Porro hieu
faciebat hoc insidiose. ut disperderet cultores ba-
al. Dixitque. Sanctificate diem sollempnem baal. Vo-
cavitque et misit in universos terminos israel. et venerunt
cuncti servi baal. Non fuit residuus ne unus quidem
qui non veniret. et ingressi sunt templum baal. et repleta est
domus baal a summo usque ad summum. Dixitque his
qui erant super vestes. Proferte vestimenta universis ser-
vis baal. Et protulerunt eis vestes. Ingressusque est
hieu et ionadab filius rechab templum baal. et ait cul-
toribus baal. Perquirite et videte ne quis forte vobiscum
sit de servis domini. sed ut sint soli servi baal. Ingressi sunt
ergo ut facerent victimas et holocausta. Hieu autem prae-
paraverat sibi foris octoginta viros. et dixerat eis. Qui-
cumque fugerit de omnibus his quos ego adduxero in manus
vestras. anima eius erit pro anima illius. Factum est autem cum completum
esset holocaustum. praecepit hieu militibus et ducibus
suis. Ingredimini et percutite eos. nullus evadat.
Percusseruntque eos in ore gladii. et proiecerunt milites et du-
ces. et ierunt in civitatem templi baal. Et protulerunt statuam
de fano baal et combusserunt et comminuerunt eam. Destru-
xerunt quoque aedem baal. et fecerunt pro ea latrinas. usque
in diem hanc. Delevit itaque hieu baal de israel. Verum-
tamen a peccatis hieroboam filii nabath qui peccare
fecit israel non recessit. nec dereliquit vitulos aureos qui
erant in bethel et in dan. Dixit autem dominus ad hieu. Quia
studiose fecisti quod rectum erat et placebat in o-
culis meis. et omnia quae erant in corde meo fecisti contra domum
achab. filii tui usque ad quartam generationem sedebunt
super thronum israel. Porro hieu non custodivit ut
ambularet in lege domini dei israel in toto corde suo. non enim
recessit a peccatis hieroboam filii nabath qui pecca-
re fecit israel. In diebus illis coepit dominus taedere super israel. Per-
cussitque eos azahel in cunctis finibus israel. a iordane
contra orientalem plagam omnem terram galaad et gad et ruben
et manasse. ab aroer quae est super torrentem arnon. et ga-
laad et basan. Reliqua autem verborum hieu et universa
quae fecit et fortitudo eius. nonne haec scripta sunt in libro verborum
dierum regum israel? Et dormivit hieu cum patribus suis. Se-
pelieruntque eum in samaria. et regnavit ioachaz filius
eius pro eo. Dies autem quos regnavit hieu super israel viginti
et octo anni sunt in samaria.

XI

Athalia vero mater achazie videns mortuum fili-
um suum. surrexit et interfecit omne semen regium. Tollens autem
iosaba filia regis ioram. soror achazie. ioas filium
achazie. furata est eum de medio filiorum regis qui in-
terficiebantur. et nutricem eius de triclinio. et abscondit eum a
facie athalie ut non interficeretur. Eratque cum ea in domo
domini clam sex annis. Porro athalia regnavit super
terram. Anno autem septimo misit ioiada sacerdos et as-
sumens centuriones et milites. introduxit ad se in tem-
plum domini. Pepigitque cum eis foedus. et adiurans eos in
domo domini. ostendit eis filium regis. et praecepit eis
dicens. Iste est sermo quem facere debetis. Tertia pars
vestrum introeat sabbato. et observet excubias domus
regis. Tertia autem pars sit ad portam domus sur. et tertia
pars ad portam quae est post habitaculum scutariorum. et custo-
dietis excubias domus messa. Duae vero partes
e vobis omnes egredientes sabbato. custodiant excubias
domus domini circa regem. et vallabitis eum habentes arma
in manibus vestris. Siquis autem ingressus fuerit septum tem-
pli. interficiatur. Eritisque cum rege introeuntes et egre-
dientes. Et fecerunt centuriones iuxta omnia quae praeceperat
eis ioiada sacerdos. Et assumentes singuli viros su-

ex q̃ ingrediebant̃ sabbm̄. cū his q̃ egrediebantur
e sabbato. uenerūt ad ioiadam sacerdotē. q̃ dedit
eis hastas. et arma dauid regis q̃ erāt ī domo do
mini. et steterūt singuli habentes arma ī ma
nu sua. a parte templi dextra. usq; ad partē si
nistram; altaris et edis circū regē. produxitq; filiū
regis. et posuit sup eū diadema et testimoniū.
feceruntq; eū regem et unxerūt. et plaudentes ma
nu dixerūt. Viuat rex. Audiuit autem athalia
uocē currentis p̃p̃li. et ingressa ad turbas ī templū dn̄i.
uidit regē stantē sup tribunal iuxta morē.
et cantores et tubas p̃pe eū. et oẽm p̃p̃lm t̃re letantē
et canentē tubis. Et scidit uestimenta sua. clamauitq;.
Coniuratio. coniuratio. Precepit aūt ioiada centurionib;
qui erāt sup exercitū. et ait eis. Educite eā ext̃
a septa templi. et quicumq; eā secutus fuerit. feriat̃
gladio. Dixerat enī sacerdos. Non occidat̃ ī templo dn̄i.
Imposueruntq; ei manus. et impegerunt eam p uiā
introitus equorum. iuxta palatium. et interfecta ē ibi.
Pepigit ergo ioiada fedus int̃ dn̄m et int̃ regē. et
int̃ p̃p̃lm ut eēt p̃pl̃s dn̄i. et int̃ regē et int̃ p̃p̃.
Ingressusq; ē oĩs p̃pl̃s t̃re templū baal. et destru
xerunt aras eius. et ymagines contriuerunt ualide. Ma
than quoq; sacerdotē baal. occiderunt coram al
tari. Et posuit sacerdos custodias ī domo dn̄i.
Et tulitq; centuriones. et cerethi et phelethi legiones.
et oẽm p̃p̃lm t̃re. et deduxeruntq; regē de domo dn̄i.
Et uenerunt p uiā porte scutariorum in palatium.
et sedit sup thronū regum. Letatusq; ē oĩs p̃pl̃s
t̃re. et ciuitas conquieuit. Athalia autē occisa ē gla
dio ī domo regis. Septemq; annorum erat io
as cum regnare cepisset. XII

Anno septimo hieu regnauit ioas. quadragin
ta annis regnauit in hierusalem. Nomen matris ei[us]
sebia de bersabee. Fecitq; ioas rectū corā dn̄o
cunctis dieb;. qb; docuit eū ioiada sacerdos. Ve
rumptamen excelsa n̄ abstulit. adhuc enī p̃pl̃s im
molabat. et adolebat ī cēsū in excelsis. Dixit
ioas ad sacerdotes. Oẽm pecuniā scōrum q̃ illata
fuerit in templū dn̄i a p̃tereuntib; q̃ offertur p p̃
cio anime. et quā sponte et arbitrio cordis sui infe
runt ī templū dn̄i. accipiant illā sacerdotes iuxta
ordinē suum. et instaurent sartatecta domus. si qd
uiderint necessarium instauratione. Igitur usq;
ad uicesimū t̃ciū annū regis ioas. n̄ instaura
uerunt sacerdotes sartatecta templi. Vocauitq; ioas
rex ioiadā pontificē et sacerdotes. dicens eis. Quare
sartatecta nō instauratis templi. Nolite ergo am
plius accipe pecuniam iuxta ordinē uestrum. sed
ad instaurationē templi reddite eam. Prohibitiq;
sunt sacerdotes ultra accipe pecuniā a p̃p̃lo. et instau
rare sartatecta domus. Et tulit ioiada pontifex
gazophilatium unū. et aperuitq; foramen desuper.
et posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredien
tium domū dn̄i. mittebantq; ī eo sacerdotes q̃ cu
stodiebant ostia oẽm pecuniā q̃ deferebatur ad
templū dn̄i. Cumq; uiderent nimiam pecuniā eē ī
gazophilatio. ascendebat scriba regis et ponti
fex. effundebantq; et numerabant pecuniā q̃ inueni
ebat̃ ī domo dn̄i. et dabant eā iuxta numerū atq;
mensurā ī manu eorum q̃ p̃erant cementariis domus
dn̄i. q̃ impendebant eā ī fabris lignorum et ī cementariis
his q̃ operabant̃ ī domo dn̄i et sartatecta facie
bant. et in his q̃ cedebant saxa. et ut emerent ligna
et lapides q̃ excidebantur. ita ut impleret̃ instau
ratio domus dn̄i ī uniuersis q̃ indigebant expē
sa ad muniendā domū. Uerumptamen n̄ fiebant
ex eadē pecunia hydrie templi dn̄i. et fuscinule.
et turribula. et tube. Omne uas aureū et argenteū
de pecunia q̃ inferebat̃ in templū dn̄i. his enī qui
faciebant opus dabat̃. ut instauraret̃ templū dn̄i.
Et n̄ fiebat ratio his hoĩb; q̃ accipiebant pecuniā
ut distribuerent eā artificib;. s; ī fide tractabant
eam. Pecuniā uō p peccatis. et pecuniā p delicto nō
inferebant ī templū dn̄i q̃ sacerdotum erat. Tunc ascē
dit azahel rex syrie. et pugnabat contra geth. cepitq;
eam. et direxit faciē suā ut ascenderet ī hierusalem.
Quamobrem tulit ioas rex iuda oĩa sanctificata
q̃ consecrauerat iosaphat et ioram. et ochozias patres
eius reges iuda. et que ipse obtulerat. et uniuersū ar
gentum qd̄ inueniri potuit ī thesauris domus
dn̄i et ī palatio regis. misitq; azaheli regi sy
rie. et recessit ab hierusalem. Reliqua autē sermonū
ioas et uniuersa q̃ fecit. nonne hec scripta s̄ ī libro
uerborum dierum regum iuda. Surrexerunt autē serui eius
et coniurauerunt int̃ se. percusseruntq; ioas ī domo
mello in descensu sela. Iozachar namq; filius
semath. et iozabath filius somer serui eius. p
cusserunt eū et mortuus ē. et sepelierunt eū cū patri
b; suis ī ciuitate dauid. regnauitq; amasias
filius eius p eo. XIII

Anno uicesimo tertio ioas filii ochozie regis
iude. regnauit ioachaz filius hieu sup isrl̄
in samaria decē et septē annis. et fecit malū corā
dn̄o. secutusq; ē peccata hieroboam filii na
bath. q̃ peccare fecit isrl̄. et n̄ declinauit ex eis.
Iratusq; ē furor dn̄i contra isrl̄. et tradidit eos in
manu azahel regis syrie. et in manu benadab
filii azahel cunctis dieb;. Deprecatus ē autē ioachaz
faciē dn̄i. et audiuit eū dn̄s. Vidit enī angustias
isrl̄ quia attriuerat eos rex syrie. et dedit dn̄s isra
heli saluatorē. et liberat̃ ē de manu regis syrie.
Habitaueruntq; filii isrl̄ in tabernaculis suis. sicut
heri et nudius tercius. Uerumptamen n̄ recesserunt a pec
catis domus hieroboam q̃ peccare fecit isrl̄. s; ī
ipsis ambulauerunt. Siquidē et lucus pmansit ī sama
ria. Et nō s̄ derelicti ioachaz de p̃p̃lo. nisi quinqua
ginta equites. et decē currus. et decem milia peditum.

placitum in conspectu domini dei sui sicut david pater eius: sed ambulavit in via regum israel. Insuper et filium suum consecravit transferens per ignem secundum idola gentium que dissipavit dominus coram filiis israel. Immolabat quoque victimas et adolebat incensum in excelsis et in collibus et sub omni ligno frondoso. Tunc ascendit rasin rex syrie et phacee filius romelie rex israel in ierusalem ad preliandum. Cumque obsiderent achaz non valuerunt superare eum. In tempore illo restituit rasin rex syrie ailam syrie et eiecit iudeos de ailam; et idumei et syri venerunt in ailam et habitaverunt ibi usque in diem hanc. Misit autem achaz nuntios ad theglath falasar regem assyriorum dicens: Servus tuus et filius tuus ego sum; ascende et salvum me fac de manu regis syrie et de manu regis israel qui consurrexerunt adversum me. Et cum collegisset argentum et aurum quod inveniri potuit in domo domini et in thesauris regis: misit regi assyriorum munera. Qui et acquievit voluntati eius. Ascendit enim rex assyriorum in damascum et vastavit eam et transtulit habitatores eius cyrenen; rasin autem interfecit. Perrexitque rex achaz in occursum theglath falasar regis assyriorum in damascum. Cumque vidisset altare damasci: misit rex achaz ad uriam sacerdotem exemplar eius et similitudinem iuxta omne opus eius. Extruxitque urias sacerdos altare iuxta omnia que preceperat rex achaz de damasco: ita fecit urias sacerdos donec veniret rex achaz de damasco. Cumque venisset rex de damasco vidit altare et veneratus est illud. Ascenditque et immolavit holocausta et sacrificium suum et libavit libamina et fudit sanguinem pacificorum que obtulerat super altare. Porro altare ereum quod erat coram domino transtulit de facie templi et de loco altaris et de loco templi domini; posuitque illud ex latere altaris ad aquilonem. Precepit quoque rex achaz urie sacerdoti dicens: Super altare maius offer holocaustum matutinum et sacrificium vespertinum et holocaustum regis et sacrificium eius et holocaustum universi populi terre et sacrificia eorum et libamina eorum: et omnem sanguinem holocausti et universum sanguinem victime super illud effundes. Altare vero ereum erit paratum ad voluntatem meam. Fecit igitur urias sacerdos iuxta omnia que preceperat rex achaz. Tulit autem rex achaz celatas bases et luterem qui erat desuper: et mare deposuit de bubus ereis qui sustentabant illud: et posuit super pavimentum stratum lapide. Musach quoque sabbati quod edificaverat in templo, et ingressum regis exterius convertit in templo domini propter regem assyriorum. Reliqua autem verborum achaz que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Dormivitque achaz cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate david. Regnavitque ezechias filius eius pro eo.

XVII

Anno duodecimo achaz regis iuda regnavit osee filius hela in samaria super israel novem annis. Fecitque malum coram domino: sed non sicut reges israel qui ante eum fuerant. Contra hunc ascendit salmanasar rex assyriorum: et factus est ei osee servus reddebatque illi tributum. Cumque deprehendisset rex assyriorum osee quod rebellare nitens misisset nuntios ad sua regem egypti ne prestaret tributa regi assyriorum sicut singulis annis solitus erat: obsedit eum et vinctum misit in carcerem. Pervagatusque est omnem terram et ascendens samariam obsedit eam tribus annis. Anno autem nono osee cepit rex assyriorum samariam et transtulit israel in assyrios; posuitque eos in ala et in abor iuxta fluvium gozam in civitatibus medorum. Factum est enim cum peccassent filii israel domino deo suo qui eduxerat eos de terra egypti de manu pharaonis regis egypti: coluerunt deos alienos. Et ambulaverunt iuxta ritum gentium quas consumpserat dominus in conspectu filiorum israel et regum israel quia similiter fecerant. Et offenderunt filii israel verbis non rectis dominum deum suum: et edificaverunt sibi excelsa in cunctis urbibus suis a turre custodum usque ad civitatem munitam. Feceruntque sibi statuas et lucos in omni colle sublimi et subter omne lignum nemorosum: et adolebant ibi incensum super aras in more gentium quas transtulerat dominus a facie eorum. Feceruntque verba pessima irritantes dominum; et coluerunt immunditias de quibus precepit dominus eis ne facerent verbum hoc. Et testificatus est dominus in israel et in iuda per manum omnium prophetarum et videntium dicens: Revertimini a viis vestris pessimis et custodite precepta mea et cerimonias iuxta omnem legem quam precepi patribus vestris: et sicut misi ad vos in manu servorum meorum prophetarum. Qui non audierunt sed induraverunt cervicem suam iuxta cervicem patrum suorum qui noluerunt obedire domino deo suo. Et abiecerunt legitima eius et pactum quod pepigit cum patribus eorum et testificationes quibus testificatus est eos. Secutique sunt vanitates et vane egerunt: et secuti sunt gentes que erant per circuitum eorum super quibus preceperat dominus eis ut non facerent sicut et illi faciebant. Et dereliquerunt omnia precepta domini dei sui. Feceruntque sibi conflatiles duos vitulos et lucos et adoraverunt universam militiam celi. Servieruntque baal et consecraverunt filios suos et filias suas per ignem et divinationibus inserviebant et auguriis. Et tradiderunt se ut facerent malum coram domino ut irritarent eum. Iratusque est dominus israeli vehementer et abstulit eos de conspectu suo: et non remansit nisi tribus iuda tantummodo. Sed nec ipse iuda custodivit mandata domini dei sui: sed ambulavit in erroribus israel quos operatus fuerat. Proiecitque dominus omne semen israel et afflixit eos et tradidit in manus diripientium donec proiceret eos a facie sua. Ex eo iam tempore quo scissus est israel a domo david et constituerunt sibi regem ieroboam filium nabath. Separavit enim ieroboam israel a domino et peccare eos fecit peccatum magnum. Et ambulaverunt filii israel in universis peccatis ieroboam que fecerat: et non recesserunt ab eis usquequo auferret dominus israel a facie sua sicut locutus

fuerat in manu omnium servorum suorum prophetarum. Translatusque
est Israel de terra sua in Assyrios usque in diem hanc.
Adduxit autem rex Assyriorum de Babylone et de Cutha et
de Avah et de Emath et de Sepharvaim, et collo-
cavit eos in civitatibus Samariae pro filiis Israel; qui
possederunt Samariam, et habitaverunt in urbibus
eius. Cumque ibi habitare coepissent, non timebant Dominum:
et immisit in eos Dominus leones, qui interficiebant eos. Nuntiatumque
est regi Assyriorum, et dictum: Gentes quas trans-
tulisti, et habitare fecisti in civitatibus Samariae,
ignorant legitima Dei terrae: et immisit in eos Dominus leones,
et ecce interficiunt eos, eo quod ignorent ritum Dei terrae.
Praecepit autem rex Assyriorum, dicens: Ducite illuc unum
de sacerdotibus, quos inde captivos adduxistis, et
vadat, et habitet cum eis: et doceat eos legitima Dei
terrae. Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his, qui cap-
tivi ducti fuerant de Samaria, habitavit in Bethel,
et docebat eos quomodo colerent Dominum. Et unaquaeque
gens fabricata est deum suum: posueruntque eos in
fanis excelsis, quae fecerant Samaritae, gens et gens
in urbibus suis, in quibus habitabant. Viri enim Ba-
bylonii fecerunt Socoth-benoth: viri autem Cu-
thaei fecerunt Nergel: et viri de Emath fecerunt
Asima. Hi autem qui erant de Sepharvaim combu-
rebant filios suos igni, Adramelech et Aname-
lech diis Sepharvaim. Et nihilominus cole-
bant Dominum. Fecerunt autem sibi de novissimis sacerdo-
tes excelsorum, et ponebant eos in fanis sublimibus.
Et cum Dominum colerent, diis quoque suis serviebant
iuxta consuetudinem gentium, de quibus translati fu-
erant in Samariam. Usque in praesentem diem morem se-
quuntur antiquum. Non timent Dominum, neque custodi-
unt caerimonias eius, et iudicia, et legem, et mandatum,
quod praeceperat Dominus filiis Iacob, quem cognominavit Israel:
et percusserat cum eis pactum, et mandaverat eis, dicens:
Nolite timere deos alienos, et non adoretis eos, neque
colatis eos, et non immoletis eis: sed Dominum Deum vestrum, qui
eduxit vos de terra Aegypti in fortitudine magna,
et brachio extento, ipsum timete, et illum adora-
te, et ipsi immolate. Caerimonias quoque, et iudicia,
et legem, et mandatum, quod scripsit vobis, custodite
ut faciatis cunctis diebus: et non timeatis deos ali-
enos. Et pactum, quod percussit vobiscum, nolite oblivisci,
nec colatis deos alienos, sed Dominum Deum vestrum ti-
mete, et ipse eruet vos de manu omnium inimicorum
vestrorum. Illi vero non audierunt, sed iuxta consuetudinem
suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes istae
timentes quidem Dominum, sed nihilominus et diis suis
servientes: nam et filii eorum, et nepotes, sicut fecerunt
patres sui, ita faciunt usque in praesentem diem.

Anno tertio Osee filii Ela re- XVIII
gis Israel, regnavit Ezechias filius Achaz re-
gis Iuda. Viginti quinque annorum erat cum regna-
re coepisset: et viginti et novem annis regnavit

in Ierusalem: nomen matris eius Abi filia Zachariae. Fecitque
quod erat bonum coram Domino, iuxta omnia quae fecerat David
pater eius. Ipse dissipavit excelsa, et contrivit sta-
tuas, et succidit lucos, confregitque serpentem aeneum,
quem fecerat Moyses: siquidem usque ad illud tempus
filii Israel adolebant ei incensum: vocavitque eum
Nohestan. In Domino Deo Israel speravit: itaque post eum
non fuit similis illi de cunctis regibus Iuda, sed neque
in his qui ante eum fuerunt. Et adhaesit Domino, et non re-
cessit a vestigiis eius, fecitque mandata eius, quae prae-
ceperat Dominus Moysi. Unde et erat Dominus cum eo, et in cunctis, ad
quae procedebat, sapienter se agebat. Rebellavit
quoque contra regem Assyriorum, et non servivit ei. Ipse percus-
sit Philisthaeos usque ad Gazam, et omnes terminos eorum, a tur-
re custodum usque ad civitatem munitam. Anno quar-
to regis Ezechiae, qui erat septimus annus Osee filii
Ela regis Israel, ascendit Salmanasar rex
Assyriorum Samariam, et oppugnavit eam, et cepit.
Nam post annos tres, anno sexto Ezechiae, id est,
nono anno Osee regis Israel, capta est Samaria: et
transtulit rex Assyriorum Israel in Assyrios, colloca-
vitque eos in Hala et in Habor fluviis Gozan in civi-
tatibus Medorum: quia non audierunt vocem Domini Dei sui,
sed praetergressi sunt pactum eius: omnia quae praeceperat Moy-
ses servus Domini, non audierunt, neque fecerunt. Anno
quartodecimo regis Ezechiae, ascendit Senna-
cherib rex Assyriorum ad universas civitates Iu-
da munitas, et cepit eas. Tunc misit Ezechias rex
Iuda nuntios ad regem Assyriorum in Lachis, dicens: Pec-
cavi, recede a me: et omne quod imposueris mihi, feram. Indixit
itaque rex Assyriorum Ezechiae regi Iuda trecenta ta-
lenta argenti, et triginta talenta auri. Deditque E-
zechias omne argentum, quod repertum fuerat in domo Domini,
et in thesauris regis. In tempore illo confregit Ezechias val-
vas templi Domini, et laminas auri, quas ipse affixerat:
et dedit eas regi Assyriorum. Misit autem rex Assy-
riorum Tharthan, et Rabsaris, et Rabsacen de Lachis
ad Ezechiam regem cum manu valida Ierusalem: qui
cum ascendissent, venerunt Ierusalem, et steterunt iuxta
aquaeductum piscinae superioris, quae est in via agri Ful-
lonis. Vocaveruntque regem: egressus est autem ad eos
Eliacim filius Helciae praepositus domus, et Sobna
scriba, et Ioahe filius Asaph a commentariis. Dixit-
que ad eos Rabsaces: Loquimini Ezechiae: Haec dicit
rex magnus, rex Assyriorum: Quae est ista fiducia
qua niteris? Forsitan inisti consilium, ut prae-
parares te ad proelium. In quo confidis, ut audeas re-
bellare? An speras in baculo arundineo atque con-
fracto Aegypto, super quem si incubuerit homo,
comminutus ingredietur in manum eius, et perforabit
eam? Sic est Pharao rex Aegypti omnibus qui confidunt in
eum. Quod si dixeritis mihi: In Domino Deo nostro habemus fidu-
ciam: nonne iste est, cuius abstulit Ezechias excel-
sa et altaria? et praecepit Iudae et Ierusalem: Ante altare

interfecerat enim eos rex Syrie. et redegerat quasi pulverem
in tritura aree. Reliqua autem sermonum Ioachaz.
et universa que fecit. sed et fortitudo eius. nonne hec scrip
ta sunt in libro sermonum dierum regum Israel? Dormi
vitque Ioachaz cum patribus suis. et sepelierunt eum in
Samaria. regnavitque Ioas filius eius pro eo. Anno
tricesimo septimo Ioas regis Iuda. regnavit Ioas
filius Ioachaz super Israel in Samaria sedecim annis.
et fecit quod malum est in conspectu Domini. Non declinavit ab omni
bus peccatis Hieroboam filii Nabath qui peccare fecit
Israel. in ipsis ambulavit. Reliqua autem sermonum Ioas et
universa que fecit sed et fortitudo eius quomodo pugnaverit
contra Amasiam regem Iuda. nonne hec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum Israel? Et dormivit Ioas cum pa
tribus suis. Hieroboam autem sedit super solium eius. Por
ro Ioas sepultus est in Samaria cum regibus Israel. Heli
seus autem egrotabat infirmitate. qua et mortuus est.
descenditque ad eum Ioas rex Israel. et flebat coram
eo. Dicebatque. Pater mi. pater mi. currus Israel et
auriga eius. Et ait illi Heliseus. Affer arcum et
sagittas. Cumque attulisset ad eum arcum et sagittas.
dixit ad regem Israel. Pone manum tuam super arcum. Et
cum posuisset ille manum suam. superposuit Heliseus ma
nus suas manibus regis. et ait. Aperi fenestram ori
entalem. Cumque aperuisset. dixit Heliseus. Iace sa
gittam. et iecit. Et ait Heliseus. Sagitta salutis Domini.
et sagitta salutis contra Syriam. percutiesque Syriam in Afec
donec consumes eam. Et ait. Tolle sagittas. Qui cum
tulisset. rursum dixit ei. Percute iaculo terram. Et cum per
cussisset tribus vicibus et stetisset. iratus est contra eum vir Dei
et ait. Si percussisses quinquies aut sexies. sive sep
ties. percussisses Syriam usque ad consumptionem. Nunc autem
tribus vicibus percuties eam. Mortuus est ergo Heliseus. et
sepelierunt eum. Latrunculi quoque de Moab vene
runt in terram in ipso anno. Quidam autem sepelientes ho
minem. viderunt latrunculos. et proiecerunt cadaver in sepul
chro Helisei. Quod cum tetigisset ossa Helisei. revixit
homo et stetit super pedes suos. Igitur Azahel rex Syrie.
afflixit Israel cunctis diebus Ioachaz. Et misertus est
Dominus eorum. et reversus est ad eos propter pactum suum quod habebat
cum Abraham. et Ysaac. et Iacob. et noluit disperdere
eos. neque proicere penitus usque in presens tempus. Mortuus
est autem Azahel rex Syrie. et regnavit Benadab filius
eius pro eo. Porro Ioas filius Ioachaz tulit urbes
de manu Benadab filii Azahel. quas tulerat
de manu Ioachaz patris sui iure prelii. Tribus
vicibus percussit eum Ioas. et reddidit civitates
Israel.

XIIII

xiiii Anno secundo Ioas filii Ioachaz regis Israel. reg
navit Amasias filius Ioas regis Iuda. Viginti
quinque annorum erat cum regnare cepisset. viginti
autem et novem annis regnavit in Ierusalem. nomen ma
tris eius Ioaden de Ierusalem. et fecit rectum coram Domino.
verumtamen non ut David pater eius. Iuxta omnia que
fecit pater suus Ioas fecit. nisi hoc tantum quod excelsa non ab
stulit. adhuc enim populus immolabat et adolebat
incensum in excelsis. Cumque obtinuisset regnum percus
sit servos suos qui interfecerant regem patrem suum. filios
autem eorum qui occiderant non occidit. iuxta quod scriptum
est in libro legis Moysi. sicut precepit Dominus Moysi di
cens. Non morientur patres pro filiis. neque filii
morientur pro patribus. sed unusquisque in peccato
suo morietur. Ipse percussit Edom in valle Sali
narum decem milia. et apprehendit Petram in prelio. vo
cavitque nomen eius Iecthel usque in presentem diem.
Tunc misit Amasias nuntios ad Ioas filium Ioachaz.
filii Ieu regis Israel dicens. Veni et videamus nos. Re
misitque Ioas rex Israel ad Amasiam regem Iuda di
cens. Carduus Libani misit ad cedrum que est in Libano
dicens. Da filiam tuam filio meo uxorem. Transieruntque
bestie saltus que sunt in Libano. et conculcaverunt car
duum. Percutiens invaluisti super Edom. et suble
vavit te cor tuum. Contentus esto gloria. et sede in
domo tua. Quare provocas malum. ut cadas tu
et Iuda tecum? Et non acquievit Amasias. Ascenditque
Ioas rex Israel. et viderunt se invicem. ipse et Amasias
rex Iuda: in Bethsames oppido Iude. Percussusque
est Iuda coram Israel. et fugerunt unusquisque in taber
nacula sua. Amasiam vero regem Iuda filium Ioas
filii Ochozie cepit Ioas rex Israel in Bethsames.
et adduxit eum in Ierusalem. Et interrupit murum Ierusalem. a
porta Ephraim usque ad portam anguli quadrin
gentis cubitis. Tulitque omne aurum et argentum.
et universa vasa que inventa sunt in domo Domini. et in the
sauris regis. et obsides. et reversus est in Samariam.
Reliqua autem verborum Ioas que fecit. et fortitudo eius
qua pugnavit contra Amasiam regem Iuda. nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum Israel? Dormivitque
Ioas cum patribus suis. et sepultus est in Samaria cum re
gibus Israel. et regnavit Hieroboam filius eius pro eo. Vixit
autem Amasias filius Ioas rex Iuda. postquam mor
tuus est Ioas filius Ioachaz regis Israel. viginti
quinque annis. Reliqua autem sermonum Amasie. nonne
hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda?
Factaque est contra eum coniuratio in Ierusalem. at ille fugit
in Lachis. Miseruntque post eum in Lachis. et interfecerunt ibi. et aspor
taverunt in equis. sepultusque est in Ierusalem cum patribus suis in civi
tate David. Tulit autem universus populus Iude Aza
riam annos natum sedecim. et constituerunt eum regem
pro patre eius Amasia. Ipse edificavit Ahilam et
restituit eam Iude. postquam dormivit rex cum pa
tribus suis. Anno quintodecimo Amasie filii
Ioas regis Iude. regnavit Hieroboam filius
Ioas regis Israel in Samaria quadraginta et uno
anno. et fecit quod malum est coram Domino. Non recessit
ab omnibus peccatis Hieroboam filii Nabath qui
peccare fecit Israel. Ipse restituit terminos Israel.
ab introitu Emath usque ad mare solitudinis.

uixta sermonem domini dei israel quem locutus est per seruum suum
ionam filium amathi prophetam qui erat de geth
que est in opher. Vidit enim dominus afflictionem israel a-
maram nimis. et quod consumpti essent usque ad clau-
sos carcere et extremos. et non esset qui auxiliaretur
israeli. nec locutus est dominus ut deleret nomen israel
de sub celo. sed saluauit eos in manu hieroboam
filii ioas. Reliqua autem sermonum hieroboam. et u-
niuersa que fecit. et fortitudo eius qua preliatus est.
et quomodo restituit damascum et emath iude
in israel. nonne hec scripta sunt in libro sermonum di-
erum regum israel? Dormiuitque hieroboam cum patribus
suis regibus israel. et regnauit zacharias filius eius pro eo.

XV

Anno uicesimo septimo
hieroboam regis israel. regnauit azarias filius amasi-
e regis iude. Sedecim annorum erat cum regnare ce-
pisset. et quinquaginta duobus annis regnauit in
hierusalem. nomen matris eius iecelia de hierusalem. fecitque
quod erat placitum coram domino. iuxta omnia que fecerat ama-
sias pater eius. Verumptamen excelsa non est demolitus.
adhuc enim populus sacrificabat et adolebat incensum
in excelsis. Percussit autem dominus regem. et fuit leprosus
usque in diem mortis sue. et habitabat in domo
libera seorsum. Ioatham uero filius regis gubernabat
palatium. et iudicabat populum terre. Reliqua autem
sermonum azarie et uniuersa que fecit. nonne hec
scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Et
dormiuit azarias cum patribus suis. sepelieruntque eum cum
maioribus suis in ciuitate dauid. et regnauit ioatham
filius eius pro eo. Anno tricesimo octauo azarie regis
iude. regnauit zacharias filius hieroboam super israel in
samaria sex mensibus. et fecit quod malum est coram domino.
sicut fecerant patres eius. Non recessit a peccatis hiero-
boam filii nabath qui peccare fecit israel. Coniurauit autem
contra eum sellum filius iabes. percussitque eum palam. et interfecit.
regnauitque pro eo. Reliqua autem sermonum zacharie.
nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel?
Iste est sermo domini quem locutus est ad hieu dicens. Filii tui
usque ad quartam generationem sedebunt de te super thronum
israel. Factumque est ita. Sellum filius iabes regnauit trice-
simo nono anno azarie regis iude. Regnauit autem
uno mense in samaria. et ascendit manahem filius
gaddi de thersa. uenitque in samariam. et percussit sellum
filium iabes in samaria. et interfecit eum. regnauitque
pro eo. Reliqua autem sermonum sellum et coniuratio eius per
quam tetendit insidias. nonne hec scripta sunt in libro ser-
monum dierum regum israel? Tunc percussit manahem
tapsam. et omnes qui erant in ea. et terminos eius de thersa.
Noluerunt enim aperire ei. et interfecit omnes pregnantes eius.
et scidit eas. Anno tricesimo nono azarie regis
iuda. regnauit manahem filius gaddi super israel
decem annis in samaria. Fecitque quod erat malum coram
domino. non recessit a peccatis hieroboam filii nabath
qui peccare fecit israel. cunctis diebus eius. Veniebatque

phul rex assyriorum in thersa. et dabat manahem
phul mille talenta argenti ut esset ei in auxilio.
et firmaret regnum eius. Indixitque manahem argentum
super israel cunctis potentibus et diuitibus. ut daret
regi assyriorum quinquaginta syclos argenti per
singulos annos. Reuersusque est rex assyriorum. et non
est moratus in thersa. Reliqua autem sermonum mana-
hem et uniuersa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum israel? Et dormiuit mana-
hem cum patribus suis. regnauitque phaceia filius eius pro
eo. Anno quinquagesimo azarie regis iuda. regna-
uit phaceia filius manahem super israel in samaria
biennio. et fecit quod erat malum coram domino. non re-
cessit a peccatis hieroboam filii nabath qui peccare
fecit israel. Coniurauit autem aduersus eum phacee fi-
lius romelie dux eius. et percussit eum in samaria in
turre domus regie. iuxta argob. et iuxta arib. et
cum eo quinquaginta uiros de filiis galaaditarum. et in-
terfecit eum. regnauitque pro eo. Reliqua autem sermonum
phaceie et uniuersa que fecit. nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum israel? Anno quinqua-
gesimo secundo azarie regis iude. regnauit phacee fi-
lius romelie in samaria super israel uiginti annis.
et fecit quod malum est coram domino. non recessit a peccatis
hieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. In di-
ebus phacee regis israel. uenit theglath phalasar
rex assur. et cepit ahion. et abel domum maacha. et
ianoe. et cedes. et asor. et galaad. et galileam. uniuer-
sam terram nepthali. et transtulit eos in assyrios. Coniura-
uit autem et tetendit insidias osee filius hela contra
phacee filium romelie. et percussit eum et interfecit.
regnauitque pro eo uicesimo anno ioatham filii o-
zie. Reliqua autem sermonum phacee et uniuersa que
fecit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum re-
gum israel? Anno secundo phacee filii romelie
regis israel. regnauit ioatham filius ozie regis iuda.
Viginti quinque annorum erat cum regnare cepisset. et
sedecim annis regnauit in hierusalem. nomen matris eius
hierusa filia sadoch. Fecitque quod erat placitum
coram domino. iuxta omnia que fecerat ozias pater suus operatus
est. Verumptamen excelsa non abstulit. adhuc
enim populus immolabat. et adolebat incensum in excel-
sis. Ipse edificauit portam domus domini sublimis-
simam. Reliqua autem sermonum ioatham. et uniuersa
que fecit. nonne hec scripta sunt in libro uerborum dierum re-
gum iuda? In diebus illis cepit dominus mittere in iudam
rasin regem syrie. et phacee filium romelie.
Et dormiuit ioatham cum patribus suis. et sepul-
tusque est cum eis in ciuitate dauid patris sui. et
regnauit achaz filius eius pro eo.

XVI

Anno septimo decimo phacee filii romelie. xvi
regnauit achaz filius ioatham regis iuda. Vi-
ginti annorum erat achaz cum regnare cepisset. et
sedecim annis regnauit in hierusalem. Non fecit quod erat

te hoc adorabitis in hierusalem? Nunc ergo transite ad do-
minum meum regem assyriorum. et dabo vobis duo mi-
lia equorum. et videte an habere valeatis ascensores
eorum. Et quomodo potestis resistere ante unum
satrapam de servis domini mei minimis? An fidu-
ciam habetis in egypto propter currus et equites? Numquid
quid sine domini voluntate ascendi ad locum istum.
ut demolirer eum? Dominus dixit michi. Ascende ad terram
hanc et demolire eam. Dixerunt autem heliachim filius
helchie et sobna et ioahe ad rapsacen. Precamur
ut loquaris nobis servis tuis syriace. siquidem in-
telligimus hanc linguam. et non loquaris nobis iu-
daice audiente populo qui est super murum. Responditque
ei rapsaces dicens. Numquid ad dominum tuum et ad te
misit me dominus meus ut loquerer sermones hos. et non ad vi-
ros qui sedent super murum ut comedant stercora sua. et bibant
urinam suam vobiscum? Stetit itaque rapsaces. et
clamavit voce magna iudaice et ait. Audite ver-
ba regis magni regis assyriorum. Hec dicit rex. Non
vos seducat ezechias. non enim poterit eruere vos
de manu mea. neque fiduciam vobis tribuat super dominum
dicens. eruens liberabit nos dominus. et non tradetur civitas hec
in manu regis assyriorum. Nolite audire ezechiam.
Hec enim dicit rex assyriorum. facite mecum quod vobis
est utile et egredimini ad me. et comedet unusquisque
de vinea sua et de ficu sua. et bibetis aquas de cister-
nis vestris. donec veniam et transferam vos in terram que
terre vestre similis est. in terram fructiferam et fertilem
vini. terram panis et vinearum. terram olivarum et olei ac
mellis. et vivetis et non moriemini. Nolite a-
udire ezechiam. qui vos decipit dicens. Dominus liberabit
nos. Numquid liberaverunt dii gentium terram suam de ma-
nu regis assyriorum? Ubi est deus emath et deus ar-
phath? Ubi est deus sepharvaim. ana et ava? Numquid
quid liberaverunt samariam de manu mea? Quinam illi
sunt in universis diis terrarum qui eruerunt regionem suam de ma-
nu mea. ut possit eruere dominus hierusalem de manu
mea? Tacuit itaque populus. et non respondit ei quicquam.
Siquidem preceptum regis acceperant. ut non responderent
ei. Venitque eliachim filius helchie prepositus do-
mus et sobna scriba et ioahe filius asaph a commen-
tariis. ad ezechiam scissis vestibus. et nuntiaverunt
ei verba rapsacis. Que cum audisset rex ezechias.
scidit vestimenta sua et opertus est sacco. ingressusque
est domum domini. Et misit eliachim prepositum domus
et sobnam scribam et senes de sacerdotibus opertos saccis
ad ysaiam filium amos prophetam. qui dixerunt. Hec di-
cit ezechias. Dies tribulationis et increpationis et
blasphemie dies iste. Venerunt filii usque ad
partum. et vires non habet parturiens. Si forte audi-
at dominus deus tuus universa verba rapsacis. quem misit
rex assyriorum dominus suus. ut exprobraret deum
viventem. et argueret verbis. que audivit dominus deus tuus. et
fac orationem pro reliquiis que reperte sunt in hierusalem. Venerunt
ergo servi regis ezechie ad ysaiam. Dixitque eis ysaias.
Sic dicetis domino vestro. Hec dicit dominus. Noli timere
a facie sermonum quos audisti. quibus blasphema-
verunt pueri regis assyriorum me. Ecce ego inmittam
ei spiritum et audiet nuntium. et revertetur in terram suam. et
deiciam eum gladio in terra sua. Reversus est ergo rapsa-
ces. et invenit regem assyriorum expugnantem lobnam.
audierat enim quod recessisset de lachis.

XIX

Cumque audisset de tharaca rege
ethiopie dicentes. ecce egressus est ut pugnet
contra te. et iret contra eum. misit nuntios ad ezechiam di-
cens. Hec dicite ezechie regi iude. Non te seducat
deus tuus. in quo habes fiduciam. neque dicas. non tradetur
hierusalem in manu regis assyriorum. Tu enim ipse audisti
que fecerint reges assyriorum universis terris. quomodo va-
staverint eas. numquid ergo tu solus poteris liberari? Numquid
quid liberaverunt dii gentium singulos. quos vastave-
runt patres mei? Gozam videlicet et aram. et reseph.
et filios eden qui erant in thelasar? Ubi est rex e-
math. et rex arphath. et rex civitatis sephar-
vaim. ana et ava? Itaque cum accepisset rex eze-
chias litteras de manu nuntiorum et legisset eas.
ascendit in domum domini. et expandit eas coram domino.
et oravit in conspectu eius dicens. Domine deus israel qui sedes
super cherubim. tu es deus solus regum omnium terre. tu
fecisti celum et terram. inclina aurem tuam et audi. a-
peri domine oculos tuos et vide et audi omnia verba senna-
cherib. qui misit ut exprobraret nobis deum viven-
tem. Vere domine dissipaverunt reges assyriorum gentes.
et terras omnium. et miserunt deos eorum in ignem. Non enim erant
dii sed opera manuum hominum. ligna et lapides. et perdi-
derunt eos. Nunc ergo domine deus noster salvos nos fac de
manu eorum. ut sciant omnia regna terre quia tu es dominus deus
solus. Misit autem ysaias filius amos ad ezechi-
am dicens. Hec dicit dominus deus israel. Que deprecatus es me
super sennacherib rege assyriorum audivi. Iste
est sermo quem locutus est dominus de eo. Sprevit te et sub-
sannavit te virgo filia syon. post tergum tuum
caput movebit filia hierusalem. Cui exprobrasti.
et quem blasphemasti? Contra quem exaltasti vo-
cem tuam. et elevasti in excelsum oculos tuos? Contra
sanctum israel. Per manum servorum tuorum exprobrasti dominum.
et dixisti. In multitudine curruum meorum ascendi
in excelsa montium. in summitate libani. et succidi
sublimes cedros eius. et electas abietes eius. et ingressus
sum usque ad terminos eius. Saltum carmeli eius succi-
di. et bibi aquas alienas. et siccavi vestigiis
pedum meorum omnes aquas clausas. Numquid non
audisti quid ab initio fecerim? Ex diebus antiquis
plasmavi illud. et nunc adduxi. Eruntque in rui-
nam collium pugnantium civitates munite. et qui
sedent in eis. humiles manu contremuerunt et con-
fusi sunt. facti sunt quasi fenum agri. et virens herba tecto-
rum que arefacta est antequam veniret ad maturitatem.

habitaculum tuum et egressum tuum et introitum, et uiam tuam,
ego presciui, et furorem tuum contra me. Insanisti in me,
et superbia tua ascendit in aures meas. Ponam itaque
circulum in auribus tuis, et chamum in labiis tuis,
et reducam te in uiam per quam uenisti. Tibi autem eze-
chia hoc erit signum. Comede hoc anno que reppe-
reris, in secundo autem anno que sponte nascuntur. Porro
in anno tertio seminate et metite, et plantate ui-
neas et comedite fructum earum. Et quodcumque reliquum
fuerit de domo iuda, mittet radicem deorsum, et fa-
ciet fructum sursum. De hierusalem quippe egredientur reli-
quie, et quod saluetur de monte syon. Zelus domini exer-
cituum faciet hoc. Quam ob rem hec dicit dominus de rege
assyriorum. Non ingredietur urbem hanc, nec mittet
in eam sagittam, nec occupabit eam clipeus, nec cir-
cumdabit eam munitio. Per uiam qua uenit reuertetur,
et ciuitatem hanc non ingredietur, dicit dominus. Protegamque
urbem hanc et saluabo eam propter me, et propter dauid ser-
uum meum. Factum est igitur in nocte illa, uenit angelus
domini et percussit de castris assyriorum centum octogin-
ta quinque milia. Cumque diluculo surrexisset, ui-
dit omnia corpora mortuorum, et recedens abiit. Et
reuersus est sennacherib rex assyriorum, et mansit
in nineue. Cumque adoraret in templo nesrac deum
suum, adramelech et sarasar filii eius percusserunt
eum gladio, fugeruntque in terram armeniorum, et regna-
uit eseraddon filius eius pro eo. XX

In diebus illis egrotauit ezechias usque ad
mortem. Et uenit ad eum isaias filius amos pro-
pheta, dixitque ei. Hec dicit dominus deus. Dispone do-
mui tue, morieris enim et non uiues. Qui conuertit
faciem suam ad parietem, et orauit dominum dicens.
Obsecro domine, memento quomodo ambulauerim co-
ram te in ueritate et in corde perfecto, et quod placitum est coram
te fecerim. Fleuit itaque ezechias fletu magno.
Et antequam egrederetur isaias mediam partem atrii,
factus est sermo domini ad eum dicens. Reuertere et dic eze-
chie duci populi mei. Hec dicit dominus deus dauid patris
tui. Audiui orationem tuam et uidi lacrimas tuas,
et ecce sanaui te. Die tertio ascendes templum
domini, et addam diebus tuis quindecim annos. Sed et
de manu regis assyriorum liberabo te et ciuitatem
hanc, et protegam urbem istam propter me, et propter dauid
seruum meum. Dixitque isaias. Afferte massam
ficorum. Quam cum attulissent et posuissent super ulcus
eius, curatus est. Dixerat autem ezechias ad ysaiam. Quod
erit signum quia dominus me sanabit, et quia ascensurus sim
die tertio templum domini? Cui ait isaias. Hoc e-
rit signum a domino, quod facturus sit dominus sermonem
quem locutus est. Vis ut ascendat umbra decem line-
is, an ut reuertatur totidem gradibus? Et ait
ezechias. Facile est umbram crescere decem li-
neis, nec hoc uolo ut fiat, sed ut reuertatur re-
trorsum decem gradibus. Inuocauit itaque isaias

prophetam dominum, et reduxit umbram per lineas quibus iam
descenderat in horologio achaz retrorsum decem
gradibus. In tempore illo misit berodach filius ba-
ladan rex babiloniorum litteras et munera ad
ezechiam. Audierat enim quod egrotasset et conualuisset
ezechias. Letatus est autem in aduentu eorum ezechias,
et ostendit eis domum aromatum, et aurum et argen-
tum, et pigmenta uaria, unguenta quoque, et domum
uasorum suorum, et omnia que habere poterat in thesauris suis.
Non fuit uerbum quod non ostenderet eis ezechias in do-
mo sua, et in omni potestate sua. Venit autem isaias
propheta ad regem ezechiam, dixitque ei. Quid dixerunt
uiri isti, aut unde uenerunt ad te? Cui ait eze-
chias. De terra longinqua uenerunt ad me, de babi-
lone. At ille respondit. Quid uiderunt in domo tua?
Ait ezechias. Omnia quecumque sunt in domo mea ui-
derunt. Nichil est quod non monstrauerim eis in thesa-
uris meis. Dixit itaque isaias ezechie. Audi
sermonem domini. Ecce dies uenient et auferentur omnia
que sunt in domo tua, et que condiderunt patres tui
usque in diem hanc in babilonem. Non remanebit quic-
quam, ait dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur ex
te quos generabis tollentur, et erunt eunuchi
in palatio regis babilonis. Dixit ezechias ad ysa-
iam. Bonus sermo domini quem locutus es. Sit tantum pax
et ueritas in diebus meis. Reliqua autem sermonum
ezechie, et omnis fortitudo eius, et quomodo fecerit pi-
scinam et aqueductum, et quo introduxerit aquas in ciuita-
tem, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum
iuda? Dormiuitque ezechias cum patribus suis, et
regnauit manasses filius eius pro eo. XXI

Duodecim annorum erat manasses cum regnare
cepisset, et quinquaginta et quinque annis regna-
uit in hierusalem. Nomen matris eius absiba. Fecitque
malum in conspectu domini iuxta ydola gentium quas
deleuit dominus a facie filiorum israhel. Conuersusque est
et hedificauit excelsa que dissipauerat ezechias
pater eius, et erexit aras baal, et fecit lucos, sicut fece-
rat achab rex israhel, et coluit omnem militiam celi, et
adorauit eam. Extruxitque aras in domo domini, de qua di-
xit dominus. In hierusalem ponam nomen meum. Et extruxit al-
taria uniuerse militie celi in duobus atriis templi
domini. Et transduxit filium suum per ignem, et ariolatus
est, et obseruauit auguria, et fecit phitones, et arus-
pices multiplicauit, ut faceret malum coram
domino et irritaret eum. Posuit quoque ydolum luci quem
fecerat in templo domini, super quo locutus est dominus ad
dauid et ad salomonem filium eius. In templo hoc et in
hierusalem quam elegi de cunctis tribubus israhel, ponam nomen
meum in sempiternum, et ultra non faciam commoueri pe-
dem israhel de terra quam dedi patribus eorum. Sic tamen si cu-
stodierint opere omnia que precepi eis, et uniuersam legem
quam mandauit eis moyses seruus meus. Illi uero
non audierunt, sed seducti sunt a manasse ut facerent

malum super gentes quas contrivit Dominus a facie filiorum
Israel. Locutusque est Dominus in manu servorum suorum prophe-
tarum dicens. Quia fecit Manasses rex Iuda abhominationes
istas pessimas super omnia que fecerunt ante eum amor-
rei et peccare fecit et Iudam in inmunditiis suis.
propterea haec dicit Dominus Deus Israel. Ecce ego inducam ma-
la super Hierusalem et Iudam. ut quicumque audierit tin-
niant ambe aures eius. et extendam super Hierusalem fu-
niculum Samarie. et pondus domus Achab. et de-
lebo Hierusalem sicut deleri solent tabule. Delens
vertam et ducam crebrius stilum super faciem eius. Di-
mittam vero reliquias hereditatis mee. et tradam
eos in manu inimicorum eius. eruntque in vastitatem et
in rapinam cunctis adversariis suis. eo quod fecerint
malum coram me. et perseveraverint irritantes me ex
die qua egressi sunt patres eorum ex Egypto usque ad
diem hanc. Insuper et sanguinem innoxium fudit Ma-
nasses multum nimis. donec impleret Hierusalem usque ad os.
absque peccatis suis quibus peccare fecit Iudam. ut
faceret malum coram Domino. Reliqua autem sermonum
Manasse et universa que fecit. et peccatum eius quod pecca-
vit. nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum
Iuda? Dormivitque Manasses cum patribus suis.
et sepultus est in orto domus sue in orto Oza.
et regnavit Amon filius eius pro eo. Viginti et
duorum annorum erat Amon cum regnare cepisset.
duobus annis regnavit in Hierusalem. nomen matris
eius Mesalemeth filia Arus de Ietheba. fecitque
malum in conspectu Domini sicut fecerat Manasses
pater eius. et ambulavit in omni via per quam ambu-
laverat pater eius. servivitque inmunditiis quibus servie-
rat pater eius. et adoravit eas. et dereliquit Do-
minum Deum patrum suorum. et non ambulavit in via
Domini. Tetenderuntque ei insidias servi sui. et inter-
fecerunt eum in domo sua. Percussit autem populus terre omnes
qui coniuraverant contra regem Amon. et constituerunt
sibi regem Iosiam filium eius pro eo. Reliqua autem ser-
monum Amon que fecit. nonne haec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum Iuda? Sepelieruntque eum
in sepulchro suo in orto Oze. et regnavit Io-
XXII sias filius eius pro eo. Octo annorum erat Iosias cum
regnare cepisset. triginta uno anno regnavit
in Hierusalem. Nomen matris eius Idida filia Phadaia
de Besachath. fecitque quod placitum erat coram
Domino. et ambulavit per omnes vias David patris su-
i. non declinavit ad dexteram neque ad sinistram. In an-
no autem octavo decimo regis Iosie. misit rex Sa-
phan filium Asilia filii Messulam scribam templi
Domini. dicens ei. Vade ad Helchiam sacerdotem magnum
et dic ei. ut confletur pecunia que illata est in templo
Domini. quam collegerunt ianitores a populo. detur-
que fabris per prepositos in domo Domini. qui et distribu-
ant eam his qui operantur in templo Domini. ad in-
staurandam sartatecta templi Domini. lignariis vi-
delicet et cementariis. et his qui interrupta com-
ponunt. et ut emantur ligna et lapides de lapidi-
cinis. ad instaurandum templum. Verumptamen
non supputetur eis argentum quod accipiunt. sed in
potestate habeant et in fide. Dixit autem Helchias
pontifex ad Saphan scribam. Librum legis rep-
peri in domo Domini. Deditque Helchias volumen
Saphan. qui et legit illud. Venit quoque Sa-
phan scriba ad regem. et renuntiavit ei quod preceperat
et ait. Conflaverunt servi tui pecuniam que
reperta est in domo Domini. et dederunt ut distribue-
retur fabris a prefectis operum templi Domini. Nar-
ravitque Saphan scriba regi dicens. Librum de-
dit michi Helchias sacerdos. Quem cum legisset
Saphan coram rege. et audisset rex verba libri
legis Domini. scidit vestimenta sua. et precepit Hel-
chie sacerdoti. et Aicham filio Saphan et Acho-
bor filio Micha. et Saphan scribe. et Asaie ser-
vo regis dicens. Ite et consulite Dominum super
me. et super populo. et super omni Iuda. de verbis volumi-
nis istius quod inventum est. Magna enim ira Domini
succensa est contra nos. quia non audierunt patres
nostri verba libri huius. ut facerent omne quod scriptum
est nobis. Ierunt itaque Helchias sacerdos. et
Aicham. et Achobor. et Saphan. et Asaia. ad Ol-
dan prophetissam uxorem Sellum. filii Thecue. filii
Araas custodis vestium. que habitabat in Hierusalem in
Secunda. locutique sunt ad eam. et illa respondit eis. Haec
dicit Dominus Deus Israel. Dicite viro qui misit vos ad me.
Haec dicit Dominus. Ecce ego adducam mala super locum
hunc. et super habitatores eius. omnia verba legis que
legit rex Iuda. quia dereliquerunt me. et sacrificave-
runt diis alienis. irritantes me in cunctis operi-
bus manuum suarum. et succendetur indignatio mea
in loco hoc. et non extinguetur. Regi autem Iuda qui
misit vos ut consuleretis Dominum. sic dicetis. Haec
dicit Dominus Deus Israel. Pro eo quod audisti verba voluminis.
et perterritum est cor tuum et humiliatus es coram Domino.
auditis sermonibus contra locum istum et habitatores
eius. quod videlicet fierent in stuporem et in male-
dictum. et scidisti vestimenta tua et flevisti coram
me. et ego audivi ait Dominus. idcirco colligam te
ad patres tuos. et colligeris ad sepulchrum tuum
in pace. ut non videant oculi tui omnia mala
que inducturus sum super locum istum. Et renuntiaverunt
regi quod dixerat. Qui misit et congregati sunt ad eum
omnes senes Iuda et Hierusalem. XXIII
Ascenditque rex templum Domini et omnes viri Iuda.
universique qui habitabant in Hierusalem cum eo. sacerdo-
tes et prophete. et omnis populus a parvo usque ad magnum.
Legitque cunctis audientibus omnia verba libri
federis. qui inventus est in domo Domini. Stetitque
rex super gradum. et percussit fedus coram Domino ut
ambularet post Dominum et custodiret precepta eius.

et testimonia et cerimonias in omni corde et in tota
anima et suscitaret verba federis huius que scripta erant
in libro illo. Adquievitque populus pacto. Et precepit
rex helchie pontifici et sacerdotibus secundi ordinis
et ianitoribus ut proicerent de templo domini omnia va
sa que facta fuerant baal et luco et universe militie
celi. Et combussit ea foris hierusalem in convalle cedron.
Et tulit pulverem eorum in bethel. Et delevit arus
pices quos posuerant reges iuda ad sacrificandum
domini in excelsis per civitates iuda et in circuitu hierusalem.
Et eos qui adolebant incensum baal et soli et lune et
duodecim signis et omni militie celi. Et efferri fecit
lucum de domo domini foris hierusalem in convalle cedron.
Et combussit eum ibi et redegit in pulverem et proiecit
super sepulchra vulgi. Destruxit quoque edicu
las effeminatorum que erant in domo domini pro quibus
mulieres texebant quasi domunculas luci.
Congregavitque omnes sacerdotes de civitatibus iuda.
Et contaminavit excelsa ubi sacrificabant sacer
dotes de gabaa usque bersabee. Et destruxit aras
portarum in introitu ostii iosue principis civi
tatis quod erat ad sinistram porte civitatis. Ve
rumtamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad
altare domini in hierusalem. Sed tantum comedebant azima
in medio fratrum suorum. Contaminavit quoque
tafeth quod est in convalle filii ennon ut nemo
consecraret filium suum aut filiam per ignem moloch.
Abstulit quoque equos quos dederant reges iuda
soli in introitu templi domini iuxta exedram nathan
melech eunuchi qui erat in faraurim. Currus
autem solis combussit igni. Altaria quoque que erant
super tecta cenaculi achaz que fecerant reges iu
da et altaria que fecerat manasses in duobus at
riis templi domini destruxit rex. Et cucurrit inde et
dispersit cinerem eorum in torrentem cedron. Excel
sa quoque que erant in hierusalem ad dexteram partem montis
offensionis que hedificaverat salomon rex israel
astaroth ydolo sydoniorum et chamos offensioni
moab et moloch abhominationi filiorum ammon
polluit rex. Et contrivit statuas et succidit lucos.
Replevitque loca eorum ossibus mortuorum. Insuper
et altare quod erat in bethel et excelsum quod fecerat
hieroboam filius nabath qui peccare fecit israel
et altare illud et excelsum destruxit atque combussit et
comminuit in pulverem. Succenditque etiam lucum. Et con
versus iosias vidit ibi sepulchra que erant in mon
te. Misitque et tulit ossa de sepulchris et combus
sit ea super altare et polluit illud iuxta verbum
domini quod locutus est vir dei qui predixerat verba hec. Et
ait. Quis est titulus ille quem video? Responderuntque
ei cives illius urbis. Sepulchrum est hominis dei qui
venerat de iuda et predixit verba hec que fecisti super
altare bethel. Et ait. Dimittite eum. Nemo commo
veat ossa eius. Et intacta manserunt ossa eius cum

ossibus prophete qui venerat de samaria. Insuper et omnia
fana excelsorum que erant in civitatibus samarie que fe
cerant reges israel ad irritandum dominum abstulit
iosias. Et fecit eis secundum omnia opera que fecerat in be
thel. Et occidit universos sacerdotes excelsorum qui
erant ibi super altaria. Et combussit ossa humana
super ea. Reversusque est hierusalem. Et precepit omni populo di
cens. Facite phase domino deo vestro secundum quod scriptum est
in libro federis huius. Nec enim factum est phase tale
a diebus iudicum qui iudicaverunt israel et omnium dierum
regum israel et regum iuda. Sicut in octavodecimo anno
regis iosie factum est phase istud domino in hierusalem. Sed
et phitones et ariolos et figuras ydolorum et inmundi
cias et abhominationes que fuerant in terra iuda
et in hierusalem abstulit iosias ut statueret verba
legis que scripta sunt in libro quem invenit helchias
sacerdos in templo domini. Similis illi non fuit ante
eum rex qui reverteretur ad dominum in omni corde suo et in
tota anima sua et in omni virtute sua iuxta omnem legem
moysi. Neque post eum surrexit similis illi. Verumtamen
non est aversus dominus ab ira furoris sui magni quo iratus
est furor eius contra iudam propter irritationes quibus provoca
verat eum manasses. Dixit itaque dominus. Etiam iudam au
feram a facie mea sicut abstuli israel. Et proiciam civita
tem hanc quam elegi hierusalem et domum de qua dixi.
Erit nomen meum ibi. Reliqua autem verborum iosie et univer
sa que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum
regum iuda? In diebus eius ascendit pharao nechao XXIIII
rex egypti contra regem assyriorum ad flumen eufra
ten. Et abiit iosias rex iuda in occursum eius. Et occisus est
in mageddo cum vidisset eum. Et portaverunt eum servi sui
mortuum de mageddo. Et tulerunt in hierusalem et se
pelierunt eum in sepulchro suo. Tulitque populus
terre ioachaz filium iosie et unxerunt eum et constituerunt
eum regem pro patre suo. Viginti trium annorum erat
ioachaz cum regnare cepisset et tribus mensibus regnavit
in hierusalem. Nomen matris eius amithal filia hiere
mie de lobna. Et fecit malum coram domino iuxta omnia
que fecerant patres eius. Vinxitque eum pharao nechao in
reblatha que est in terra emath ne regnaret in hierusalem.
Et inposuit mulctam terre centum talentis argenti et
talento auri. Regemque constituit pharao necha
o eliachim filium iosie pro iosia patre eius. Vertitque
nomen eius ioachim. Porro ioachaz tulit et duxit in e
gyptum. Argentum autem et aurum dedit ioachim pha
raoni cum indixisset terre per singulos ut conferret
iuxta preceptum pharaonis. Et unumquemque secundum vires
suas exegit tam argentum quam aurum de populo terre ut da
ret pharaoni nechao. Viginti quinque annorum
erat ioachim cum regnare cepisset et undecim annis
regnavit in hierusalem. Nomen matris eius zebida filia
phadaia de ruma. Et fecit malum coram domino iuxta
omnia que fecerant patres eius. In diebus eius ascendit
nabuchodonosor rex babilonis et factus est ei

ioachim servus tribus annis: et rursum rebellavit contra eum. Inmisitque ei dominus latrunculos chaldeorum, et latrunculos syrie, et latrunculos moab, et latrunculos filiorum ammon: et inmisit eos in iudam ut disperderent eum iuxta verbum domini quod locutus erat per servos suos prophetas. Factum est autem hoc per verbum domini contra iudam, ut auferret eum coram se propter peccata manasse universa que fecit, et propter sanguinem innoxium quem effudit, et implevit hierusalem cruore innoxiorum: et ob hanc rem noluit dominus propitiari. Reliqua autem sermonum ioachim et universa que fecit, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Et dormivit ioachim cum patribus suis: regnavitque ioachin filius eius pro eo. Et ultra non addidit rex egypti ut egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex babylonis a rivo egypti usque ad fluvium eufraten omnia que fuerant regis egypti. Decem et octo annorum erat ioachim cum regnare cepisset: et tribus mensibus regnavit in hierusalem. Nomen matris eius nestha filia helnathan de hierusalem. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerat pater eius. In tempore illo ascenderunt servi nabuchodonosor regis babylonis in hierusalem, et circumdata est urbs munitionibus. Venitque nabuchodonosor rex babylonis ad civitatem cum servi eius ut oppugnarent eam. Egressusque est ioachin rex iuda ad regem babylonis, ipse et mater eius, et principes eius, et servi eius, et eunuchi eius: et suscepit eum rex babylonis anno octavo regni sui. Et protulit inde omnes thesauros domus domini, et thesauros domus regie: et concidit universa vasa aurea que fecerat salomon rex israel in templo domini iuxta verbum domini. Et transtulit omnem hierusalem, et universos principes, et omnes fortes exercitus decem milia in captivitatem: et omnem artificem et clusorem: nihilque relictum est, exceptis pauperibus populi terre. Transtulit quoque ioachim in babylonem, et matrem regis, et uxores regis, et eunuchos eius: et iudices terre duxit in captivitatem de hierusalem in babylonem. Et omnes viros robustos septem milia, et artifices et clusores mille, omnes viros fortes et bellatores: duxitque eos rex babylonis captivos in babylonem. Et constituit mathaniam patruum eius pro eo: imposuitque ei nomen sedechiam. Vicesimum et primum annum etatis habebat sedechias cum regnare cepisset: et undecim annis regnavit in hierusalem. Nomen matris eius erat amithal filia hieremie de lobna. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerat ioachim. Irascebatur autem dominus contra hierusalem et contra iudam, donec proiceret eos a facie sua. Recessitque sedechias a rege babylonis.

XXV

Factum est autem in anno nono regni eius, mense decimo, decima die mensis, venit nabuchodonosor rex babylonis, ipse et omnis exercitus eius in hierusalem: et circumdederunt eam, et extruxerunt in circuitu eius munitiones. Et clausa est civitas atque vallata usque ad undecimum annum regis sedechie, nona die mensis. Prevaluitque fames in civitate, nec erat panis populo terre. Et interrupta est civitas: et omnes viri bellatores nocte fugerunt per viam porte que est inter duplicem murum ad ortum regis. Porro chaldei obsidebant in circuitu civitatem. Fugit itaque sedechias per viam que ducit ad campestria solitudinis. Et persecutus est exercitus chaldeorum regem, comprehenditque eum in planitie hiericho: et omnes bellatores qui erant cum eo dispersi sunt et reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem duxerunt ad regem babylonis in reblatha, qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem sedechie occidit coram eo, et oculos eius effodit, vinxitque eum catenis, et adduxit in babylonem. Mense quinto, septima die mensis, ipse est annus nonus decimus regis babylonis, venit nabuzardan princeps exercitus servus regis babylonis in hierusalem. Et succendit domum domini et domum regis, et domos hierusalem, omnemque domum combussit igni. Et muros hierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus chaldeorum qui erat cum principe militum. Reliquam autem populi partem, que remanserat in civitate, et perfugas qui transfugerant ad regem babylonis, et reliquum vulgus transtulit nabuzardan princeps militie. Et de pauperibus terre reliquit vinitores et agricolas. Columpnas autem ereas que erant in templo domini, et bases, et mare eneum quod erat in domo domini, confregerunt chaldei: et transtulerunt omne es in babylonem. Ollas quoque ereas, et trullas, et tridentes, et scyphos, et mortariola, et omnia vasa erea in quibus ministrabant, tulerunt. Necnon et turribula et fialas aureas atque argenteas tulit princeps militie: id est columpnas duas, mare unum, et bases quas fecerat salomon in templo domini. Non erat pondus eris omnium vasorum. Decem et octo cubitos habebat altitudinis columpna una: et capitellum ereum super se altitudinis trium cubitorum: et reticulum et malogranata super capitellum columpne omnia erea: similem et secunda columpna habebat ornatum. Tulit quoque princeps militie saraiam sacerdotem primum, et sophoniam sacerdotem secundum, et tres ianitores, et de civitate eunuchum unum qui erat prefectus super viros bellatores, et quinque viros de his qui steterant coram rege, quos repperit in civitate, et sopher principem exercitus, qui probabat tyrones de populo terre: et sexaginta viros e vulgo qui inventi fuerant in civitate. Quos tollens nabuzardan princeps militum, duxit ad regem babylonis in reblatha. Percussitque eos rex babylonis, et interfecit in reblatha in terra emath: et translatus est iuda de terra sua. Populo autem qui relictus erat in terra iuda, quem dimiserat nabuchodonosor rex babylonis, prefecit godoliam filium ahicam filii saphan. Quod cum audissent omnes duces militum, ipsi et viri qui erant cum eis, videlicet quod constituisset rex babylonis godoliam, venerunt ad godoliam in maspha, ismahel filius

nathanie. 7 ioanan filius caree. 7 saraia fil'
thanameth netophathites. 7 iezonias filius ori
achathi. ipi 7 socii eorum. Iuravitque eis godo
lias 7 sociis eorum dicens. Nolite timere servire
chaldeis. Manete in terra. 7 servite regi babilo
nis. 7 bene erit vob. Factum est autem in mense septimo.
venit ismahel filius nathanie filii helisaou
de semine regio. 7 decem viri cum eo. percusseruntque
godoliam qui 7 mortuus est. sed 7 iudeos 7 chalde
os qui erant cum eo in maspha. Consurgensque omnis
populus. a parvo usque ad magnum. 7 principes mili
tum. venerunt in egyptum timentes chaldeos. Factum
est vero in anno tricesimo septimo transmigrati
onis ioachim regis iude. mense duodecimo.
vicesima septima die mensis. sublevavit
evil merodach rex babilonis. anno quo
regnare ceperat caput ioachim regis iuda
de carcere. 7 locutus est ei benigne. 7 posuit
thronum eius sup thronum regum qui erant cum eo in
babilone. 7 mutavit vestes eius quas habuerat in
carcere. 7 comedebat panem semper in conspectu eius.
cunctis diebus vite sue. Annonam quoque consti
tuit ei absque intermissione. que 7 dabatur ei a rege
per singulos dies omnibus diebus vite sue.

Explicit liber regum IIII. Incipit prologus sancti Ieronimi in paralipomenon

Si septuaginta interpretum pura. 7 ut ab eis in
grecum versa est editio permaneret. superflue
me cromati episcoporum sanctissime atque doctissime
impelleres. ut hebrea volumina latino ser
mone transferrem. Quod enim semel aures hominum
occupaverat. 7 nascentis ecclesie roboraverat fidem. iustum
erat 7 nostro silentio comprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum
diversa ferantur exemplaria. 7 germana illa antiqua
translatio corrupta sit atque violata. nostri arbitrii
putas aut e pluribus iudicare quod verum sit. aut
novum opus in veteri opere condere. Illudentibusque
iudeis cornicum ut dicitur oculos configere. Ale
xandria 7 egyptus in septuaginta suis esi
chium laudat auctorem. Constantinopolis
usque antiochiam luciani martyris exemplaria
probat. Medie inter has provincie palestinos co
dices legunt. quos ab origene elaboratos euse
bius 7 pamphilius vulgaverunt. Totusque orbis
hac inter se trifaria varietate compugnat. Et certe
origenes non solum exempla composuit quattuor
editionum e regione singula verba describens. ut
unus dissentiens statim ceteris inter se consentien
tibus arguatur. sed quod maioris audacie est.
in editione septuaginta. theodotionis editionem
miscuit. asteriscis designans que minus fuerint.
7 virgulis que ex superfluo videantur apposita. Si
ergo aliis licuit non tenere quod semel susceperant.
7 post septuaginta cellulas. que vulgo sine aucto
re iactantur singulas cellulas aperuere. hoc quoque

in ecclesiis legitur quod septuaginta nescierunt.
cur me non suscipiant latini mei. qui inviola
ta editione veteri ita novam condidi. ut laborem
meum hebreis. 7 quod his maius est apostolis auctoribus
probem. Scripsi nuper librum de optimo genere interpre
tandi. ostendens illa de evangelio. Ex egypto
vocavi filium meum. 7 quoniam nazareus vocabitur.
7 videbunt in quem compunxerunt. 7 illud apostoli. quod ocu
lus non vidit. nec auris audivit. nec in cor hominis
ascendit. que preparavit deus diligentibus se. Ceteraque
his similia in hebreorum libris inveniri. Certe
apostoli 7 evangeliste. septuaginta interpretes no
verant. 7 unde eis hec dicere que in septuaginta non ha
bentur. Christus deus noster utriusque testamenti condi
tor. in evangelio secundum iohannem. Qui credit inquit in
me sicut dicit scriptura. flumina de ventre eius
fluent aque vive. Utique scriptum est. quod salvator
scriptum esse testatur. Ubi scriptum est septuagin
ta non habent. apocrifa nescit ecclesia. Ad hebreos igitur
revertendum est unde 7 dominus loquitur. 7 discipuli exempla
presumunt. Hec pace veterum loquor. 7 obtrec
tatoribus meis tantum respondeo. qui canino dente
me rodunt. in publico detrahentes. legentes in
angulis. Idem 7 accusatores 7 defensores.
cum in aliis probent quod in me reprobant. quasi virtus
7 vitium non in rebus sit. sed cum auctore mutetur.
Ceterum memini editionem septuaginta transla
torum olim de greco emendatam tribuisse me nostris.
nec inimicum debere estimari eorum quos in conventu
fratrum semper edissero. 7 quod nunc dabre iamin ide est ver
ba dierum interpretatus sum. ideo ut inextricabiles mo
ras. 7 silvam nominum que scriptorum confusa sunt vitio. sen
suumque barbariem apertius 7 per versuum cola digerere.
mihimet ipsi 7 meis iuxta ismenium canens. si
aures surde sunt ceterorum.

Explicit prologus. Incipit primus liber paralipomenon.

dam. seth. enos. cainan.
malalehel. iareth. en
och. matusale. lamech.
noe. sem. cham. 7 iafeth.
filii iafeth. gomer. 7 ma
gog. madai. 7 iavan. 7 tu
bal. 7 mosoch. 7 tyras.
Porro filii gomer. as
chenez. 7 rifath. 7 tho
gorma. filii autem iavan. helisa. 7 tharsis. cethim.
7 dodanim. filii cham. chus. 7 mesraim. phuth.
7 chanaan. filii autem chus. saba. 7 evila. saba
tha. 7 regma. 7 sabatacha. Porro filii regma.
saba. 7 dadan. Chus autem genuit nemroth.
iste cepit esse potens in terra. Mesraim vero genuit
ludim. 7 anamim. 7 laabim. 7 nepthuim. phe
trusim quoque. 7 casluim. de quibus egressi sunt phi
listiim. 7 capthurim. Chanaan vero genuit sy

done primogenitū suū. ⁊ hetheū. iebuseū q̄3
⁊ amorreū. ⁊ gergeseū. eueūq; ⁊ aracheū.
⁊ asineū. aradiū quoq; ⁊ samareū. ⁊ emathe
ū. Filii sem. elam. ⁊ asur. ⁊ arphaxath. ⁊ lud.
⁊ aram. ⁊ hus ⁊ hul. ⁊ gothor. ⁊ mosoch. Arphaxad
aūt genuit sale. q̄ ⁊ ipse genuit heber. Por
ro heber nati s̄ duo filii. nom̄ uni phaleg.
q̄ȝ in dieb; ei' diuisa ē t̄ra. ⁊ nom̄ f̄ris ei' iec
tan. Iectan aūt genuit helmodad. ⁊ saleph.
⁊ asermoth. ⁊ iare. Aduram quoq; ⁊ uzal. ⁊ de
ccla. ⁊ ebal. ⁊ abimahel. ⁊ saba. nec nō ⁊ o
phyr. ⁊ euila. ⁊ iobab. Om̄s isti filii iectan. Sem.
arphaxad. sale. heb'. phaleg. ragau. seruch.
nachor. thare. abram. Iste ē abraā. Filii aūt abrahā.
ysaac. ⁊ ysmahel. ⁊ hee generationes eoꝝ. Primoge
nitus hismahel. nabaioth. ⁊ cedar. ⁊ abde
hel. ⁊ mapsan. ⁊ masma. ⁊ duma. massa. ⁊ a
dad. ⁊ thema. iatur. naphis. cedma. Isti s̄
filii ysmahel. Filii aūt cethure concubine a
brahā. quos genuit. zāram. iecsan. madan.
madian. iesboc sue. Porro filii iecsan. saba
⁊ dadan. Filii aūt madian. epha. ⁊ epher. ⁊
enoch. ⁊ abida. ⁊ heldaa. Om̄s hii filii cethure.
Genuit aūt abrahā ysaac. cui' fuerūt filii e
sau. ⁊ isr̄l. Filii esau. eliphaz. raguhel. iaus.
ialam. chore. Filii eliphaz. omer. theman.
sepphi. gethem. cenez. thamna. amalech.
Filii raguhel. naad. zara. sāma. maza. Filii
seyr. lothan. sobal. sebeon. ana. dison. ⁊ ser.
disan. Filii lothan. horri. huma. Soror aūt lo
than fuit thamna. Filii sobal. alian. ⁊ manaath
⁊ ebal. ⁊ sepphi ⁊ onan. Filii sebeon. aia. ⁊ ana.
Filii ana. dison. amaran. ⁊ eseban. ⁊ hiethrā.
⁊ charan. Filii eseer. balaan. ⁊ zauan. ⁊ iecan. Fi
lii dison. us ⁊ aran. Isti s̄ reges q̄ imperauerūt in t̄ra
edom. anteq̄ eēt rex sup filios isr̄l. Bale filī
beor. ⁊ nom̄ ciuitatis eius denaba. Mortuus
ē bale. ⁊ regnauit p eo iobab filius zare de bo
sra. Cūq; iobab fuiss; mortuus. regnauit p
eo husam de t̄ra themanoꝝ. Obiit quoq; husam.
⁊ regnauit p eo adad filius badad. q̄ pcussit
madian in t̄ra moab. ⁊ nom̄ ciuitatis ei' auith.
Cūq; ⁊ adad fuiss; mortuus. regnauit p eo se
mla de masreca. S; ⁊ semla mortuus ē. ⁊ reg
nauit p eo saul de roboth. q̄ iuxta amnem sita ē.
Mortuo q̄3 saul. regnauit p eo balaanan fi
lius achobor. S; ⁊ hic mortuus ē. ⁊ regnauit
p eo adad. cui' urbs fuit nom̄ fou. ⁊ appellata
ē uxor ei' meethabel filia mathred. filia me
zaab. Adad aūt mortuo. duces p regib; in edō
ēē ceperūt. Dux thamna. dux aula. dux ie
theth. dux olibama. dux ela. dux phi
non. dux cenez. dux theman. dux mabsar.
dux magdihel. dux iram. Hii duces edom.

Filii aūt isr̄l. ruben. syme II
on. leui. iuda. isachar. ⁊ zabulon. dan.
ioseph. beniamin. nepthalim. gad. aser.
Filii iuda. her. aunan. sela. Tres nati s̄ ei
de filia sue chananitidis. Fuit aūt her p̄
mogenitus iude. malus coram dn̄o. ⁊ occidit
eū. Thamar aūt nurus ei' pepit ei phares ⁊
zara. Om̄s ḡ filii iuda quinq;. Filii aūt pha
res. esrom ⁊ hamul. Filii quoq; zare. zamri.
⁊ ethan. ⁊ eman. Chalchal quoq; ⁊ darada siml'
quinq;. Filii charmi. achar. q̄ turbauit isr̄l.
⁊ peccauit in furto anathematis. Filii ethan.
azarias. Filii aūt esrom q̄ nati s̄ ei. ierame
hel. ⁊ ram. ⁊ chalubi. Porro ram genuit ami
nadab. Aminadab aūt genuit naason. princi
pē filioꝝ iuda. Naason q̄3 genuit sal
ma. de quo ortus ē booz. Booz u° genuit o
bed. q̄ ⁊ ipse genuit isai. Isai aūt genuit primo
genitū heliab. scdm aminadab. t'ciu sa
maa. q̄rtū nathanahel. Quintū raddai.
Sextum asom. Septimū dauid. Quoꝝ
sorores fuerūt saruia. ⁊ abigail. Filii sar
uie. abisai. ioab. ⁊ asahel. tres. Abigail aūt
genuit amasa. cui' pat̄ fuit iether isma
helites. Chaleb u° filius esrom. accepit
uxorem noīe azuba. de qua genuit ierioth.
Fuerūt quoq; filii ei' iesar. ⁊ sobab. ⁊ ardon.
Cūq; mortua fuiss; azuba. accepit uxorē
chaleb ephrata. q̄ pepit ei hur. Porro hur
genuit uri. uri genuit bethselehel. Post
hec ingressus ē esrom ad filiā machir patris ga
laad. ⁊ accepit eā cū eēt annoꝝ sexaginta. q̄
pepit ei segor. S; ⁊ segor genuit iair. et
possedit uiginti tres ciuitates. in t̄ra galaad.
Cepitq; iessur ⁊ aram oppida iair. ⁊ chanath.
⁊ uiculos ei' sexaginta ciuitatū. Om̄s isti
filii machir patris galaad. Cū aūt mortuus
eēt esrom. ingressus ē chaleph ad ephrata.
Habuit quoq; esrom uxorē abia. q̄ pepit ei
assur patrē thecue. Nati s̄ aūt filii iera
mehel primogeniti esrom. ram primogenit'
ei'. ⁊ buna. ⁊ aram. ⁊ ason. ⁊ achia. Duxit
quoq; uxorē alterā hieramehel nomine
athara. q̄ fuit mat̄ onam. S; ⁊ filii ram pri
mogeniti hieramehel fuerūt moos. ⁊ ia
min. ⁊ achar. Onā aūt habuit filios. semei.
⁊ iada. Filii aūt semei. nadab. ⁊ abisur. No
men u° uxoris abisur. abiahil. q̄ pepit ah
ban. ⁊ molid. Filii aūt nabad fuerūt seleth.
⁊ apharim. Mortuus ē aūt seleth absq; li
beris. Filius u° apphaim. iesi. Qui iesi genuit
sesan. Porro sesan genuit oholi. Filii aūt iada
f̄ris semei. iether mortuus ē absq; liberis.
Porro ionathan genuit phaleth. ⁊ ziza. Isti fu

erunt filii Hieramehel. Sesan autem non habuit filios
sed filias, et servum egyptium nomine Ieraa. Deditque
ei filiam suam uxorem, que peperit ei Ethei. Ethei autem
genuit Nathan, et Nathan genuit Zabaad. Zabaat
quoque genuit Ophel, et Ophal genuit Obed, et Obed
genuit Ieu. Ieu genuit Azariam. Azarias genuit Helles.
Helles genuit Elesa. Elesa genuit Sesamoi. Sesamo
i genuit Sellum. Sellum genuit Ichamian. Ichamian
genuit Elisama. Filii autem Chaleph fratris Hiera
mehel. Mosa primogenitus eius, ipse est pater Ziph.
et filii Maresa patris Hiebron. Porro filii
Hebron, Chore, et Thaphi, Phu, et Recen, et Sama.
Sama autem genuit Raam patrem Iercaam, et Recem genuit
Semei. Filius Semei Maon, et Maon pater
Bethsur. Epha autem concubina Chaleph peperit
Aram, et Musa, et Gezez. Porro Aram genuit Iezeco.
Filii Iadai, Regon, et Iotham, et Gesum, et Pha
let, et Epha, et Saaph. Concubina Chalebon
Acha peperit Saber et Tharana. Genuit autem Saaph
patrem Madmena, sive patrem Magbena, et
patrem Gabaa. Filia vero Chaleph fuit Achsa.
Hii erant filii Chaleph filii Ur primogeniti
Ephrata. Sobal pater Cariathiarim. Salma pa
ter Bethleem. Ariph pater Bethgader. Fu
erunt autem filii Sobal patris Cariathiarim, qui vide
bat dimidium requietionum. Et de cognatione
Cariathiarim, Ietrei, et Apphutei, et Sema
thei, et Maseraei. Ex his egressi sunt Saraite,
et Esthaolite. Filii Salma, Bethleem, et Nep
theophati, corone domus Ioab, et dimidium requi
etionis Sarai. Cognationes quoque scribarum habitantium
in Iabes, canentes atque resonantes, et in tabernacu
lis commorantes. Hii sunt Cinei qui venerunt de ca
lore patris domus Rechab, qui preceperat filiis
suis ne vinum biberent. David vero hos ha
buit filios, qui ei nati sunt in Hebron: primogeni
tum Amon ex Achinaam Iezrahelitide. Secundum
Danihel, de Abigail Carmelitide. Tercium Absa
lon filium Maacha filie Tholmai regis Geth
suri. Quartum Adoniam filium Agith. Quintum Sa
phathiam ex Abithal. Sextum Hiethraam de E
gla uxore sua. Sex ergo nati sunt ei in Hebron, ubi
regnavit septem annis et sex mensibus. Trigin
ta autem et tribus annis regnavit in Ierusalem. Por
ro in Ierusalem nati sunt ei filii Samaa, et Iobab, et
Nathan, et Salomon. Quattuor de Bethsabee
filia Amihel. Gabaar quoque et Helisama et Ele
lephalech, et Noge, et Napheg, et Iafie, necnon
Helisama, et Heliade, et Heliphalet, novem. Omnes
hii filii David, absque filiis concubinarum, habuerunt
sororem Thamar. Filius autem Salomonis Roboam,
cuius Abia filius genuit Asa. De hoc quoque natus est
Iosaphat pater Ioram. Qui Ioram genuit Ochoziam,
ex quo ortus est Ioas. Et huius Amasias filius

genuit Azariam. Porro Azarie filius Ioatham procreavit A
chaz patrem Ezechie, de quo natus est Manas
ses. Sed et Manasses genuit Amon patrem Iosie.
Filii autem Iosie fuerunt primogenitus Iohanan, Secundus
Ioachim, tercius Sedechias, quartus Sellum. De Ioa
chim natus est Iechonias et Sedechias. Filii Iecho
nie fuerunt Asir, Salathiel, Melchiram, Phadaia,
Senaser, et Iecemia, Sama, et Nadabia. De Phada
ia nati sunt Zorobabel et Semei. Zorobabel genuit
Mosolam, Ananiam, et Salomith sororem eorum, et Asa
baniquie, et Ochol, et Barachiam, et Asadiam, Iosabhe
sed, quinque. Filius autem Ananie Phalathias, et
pater Ieseie, cuius filius Raphaia. Huius quoque
filius Arnan, de quo natus est Obdia, cuius filii fuit
Sechenia. Filius Sechenie Semeia, cuius filius
Accus, et Iegal, et Baaria, et Naaria, et Saphath, sex
numero. Filius Naarie Elioenai, et Ezechias, et Ezri
cam tres. Filii Elioenai Oduia, et Eliasub, et Phe
leia, et Accub, et Iohannan, et Dalaia, et Anani, sep
tem. Filii Iuda Phares, Esrom, et Carmi, et Ur, et So IIII
bal. Reaia vero filius Sobal genuit Geth, de quo na
ti sunt Achumai et Laad. Hee cognationes Sarathi.
Ista quoque stirps Hethan, Hiezrahel, Iesama, et
Iedebus. Nomenque sororis eorum Asahel Phuni.
Phunihel autem pater Iedor, et Ezer pater Osa. Is
ti sunt filii Hur primogeniti Ephrata patris Beth
leem. Assur vero patris Thecue erant due uxores,
Alaza et Naara. Peperit autem ei Naara Ozam, et Opher,
et Temani, et Asthari. Isti sunt filii Naara. Porro filii
Haala, Sereth, Isaar, et Ethan. Cos autem genuit An
ob, et Sobaba, et cognationem Arahel filii Arum. Fuit Iabes
inclitus pre fratribus suis, et mater eius vocavit nomen illius
Iabes dicens: Quia peperi eum in dolore. Invocavit vero
Iabes deum Israhel dicens: Si benedicens benedixeris mihi,
et dilataveris terminos meos, et fuerit manus tua
mecum, et feceris me a malicia non opprimi. Et prestitit
deus que precatus est. Caleph frater Sua genuit Ma
chir, qui fuit pater Eston. Porro Eston genuit Beth
rapha, et Phesse, et Tehinna patrem urbis Naas. Hii
sunt viri Recha. Filii autem Cenez, Othonihel et Sara
ia. Porro filii Othonihel Athat, et Maonathi.
Maonathi genuit Ophra. Saraias autem genuit Ioab pa
trem vallis Artificum; ibi quippe artifices erant. Filii
vero Caleph filii Iephone, Hir, et Hela, et Naham.
Filii quoque Hela, Cenez. Filii quoque Ialelel,
Ziph, et Zipha, Thiria, et Asrahel. Et filii Ezra, Iether,
et Mered, et Epher, et Ialon, genuitque Mariam,
et Sammai, et Iesba patrem Esthamo. Uxor quoque eius
Iudaia peperit Iared patrem Gedor, et Heber pa
trem Socho, et Hiecuthihel patrem Zanoe. Hii autem
filii Bethie filie Pharaonis quam accepit Mered.
Et filii uxoris Odaie sororis Nathan patris Cei
la Garmi, et Esthamo, qui fuit de Machati. Fi
lii quoque Symon, Amnon, et Rinna, filius Hanan.

et ziphe. et filii iesi zoeth. filii sela. filii iuda.
her pater lecha. et laada pater maresa. et cognati
ones domus operantium byssum in domo iuramenti.
et qui stare fecit solem. virique mendacii. et securus et
incendens. qui principes fuerunt in moab. et qui reversi sunt
in lahem. haec autem verba vetera. hi sunt figuli habi
tantes in plantationibus. et in sepibus. apud regem in o
peribus eius. commoratique sunt ibi. filii symeon. na
muhel. et iamin. iarib. zara. et saul. Sellum filius eius.
mabsan filius eius. masma filius eius. filii masma. amuhel filius eius.
zachur filius eius. semei filius eius. filii semei sedecim
et filiae sex. fratres autem eius non habuerunt filios multos.
et universa cognatio non potuit adequare summam
filiorum iuda. habitaverunt autem in bersabee et molada.
et asarsual. et in bala. et in asomech. et in tholad. et
in bathuel. et in orma. et in siceleg. et in bethmarcha
boch. et in asarsusim. et in bethberai. et in saarim.
hae civitates eorum usque ad regem david. villae quoque e
orum etham et en. et remmon. et thoken. et asan. ci
vitates quinque. et universi viculi eorum per circuitum
civitatum istarum usque ad baal. haec est habitatio e
orum et sedium distributio. Mosobab quoque et ieme
lech. et iosia filius amasie. et ioel. et ieu filius
iosabie. filii saraie. filii asihel. et helioenai.
et iacoba. et isuaia. et asaia. et adihel. et isimi
hel. et banaia. ziza quoque filius sephei. filii al
lon. filii idaia. filii semri. filii samaia. Isti
sunt nominati principes in cognationibus suis. et in domo
affinitatum suarum multiplicati sunt vehementer. et pro
fecti sunt ut ingrederentur in gador usque ad orientem
vallis. et ut quaererent pascua ovibus suis. Invene
runt pascuas uberes et valde bonas. et terram latissimam
et quietam et fertilem. in qua ante habitaverant de stir
pe cham. Hi ergo venerunt quos supra descripsimus no
minatim in diebus ezechie regis iuda. et percusserunt
tabernacula eorum. et habitatores qui inventi fuerant ibi.
et deleverunt eos usque in praesentem diem. habitaveruntque pro eis.
quoniam uberrimas ibidem pascuas repperrerunt. De fili
is quoque symeon abierunt in montem seyr viri quin
genti habentes principes phalaiam et naariam. et raphaiam.
et ozihel filios iesi. et percusserunt reliquias quae evadere
potuerunt amalechitarum. et habitaverunt ibi pro eis
usque ad diem hanc. V

Filii quoque ruben primogeniti israel. ipse quippe
fuit primogenitus eius. sed cum violasset thorum
patris sui. data sunt primogenita eius filiis io
seph filii israel. et non est ille reputatus in primogenitum.
Porro iudas qui erat fortissimus inter fratres suos. de
stirpe eius principes germinati sunt. primogenita autem
reputata sunt ioseph. filii igitur ruben primoge
niti israel. enoch. et phallu. esrom. et carmi. filii
iohel. samaia filius eius. Gog filius eius. Semei
filius eius. Micha filius eius. Reia filius eius. Baal
filius eius. Beera filius eius. quem captivum duxit theglat

falnasar rex assyriorum. et fuit princeps in tribu
ruben. fratres autem eius et universa cognatio quando nu
merabantur per familias suas. habuerunt princi
pes iehiel. et zachariam. Porro bala filius azaz.
filii samma. filii iohel. ipse habitavit in aroher
usque ad nebo. et beelmeon. Contra orientalem
quoque plagam habitavit. usque ad introitum he
remi. et flumen eufraten. Multum quippe nu
merum iumentorum possidebant in terra galaad. In di
ebus autem saul preliati sunt contra agarenos. et inter
fecerunt illos. habitaveruntque pro eis in tabernaculis eo
rum. in omni plaga quae respicit ad orientem galaad.
filii vero gad e regione eorum. habitaverunt in terra basan
usque in selcha. iohel in capite. et saphan secundus. iani
et autem et saphat in basan. fratres vero eorum secundum domos
cognationum suarum. Michael et mosollam. et sebe. et
iorai. et iachan. et zie. et heber. septem. hi filii ab
iahel. filii uri. filii iaro. filii galaad. filii
michahel. filii iesesi. filii geddo. filii buz.
fratres quoque filii abdihel. filii guni principes do
mus in familiis suis. et habitaverunt in terra gala
ad. et in basan. et in viculis eius. et in cunctis suburba
nis saron usque ad terminos eorum. omnes hi numerati sunt in diebus
ioathan regis iuda. et in diebus ieroboam regis israel. fi
lii ruben. et gad. et dimidie tribus manasse. viri bel
latores scuta portantes et gladios. et tendentes
arcum. et eruditi ad prelia. Quadraginta quatuor
quattuor milia et septingenti sexaginta procedentes
ad pugnam. dimicaverunt contra agarenos. ituraei
vero et naphei. et nodab. prebuerunt eis auxilium. tra
diti que sunt in manu eorum agareni. et universi qui fuerant
cum eis. quia dominum invocaverunt cum preliarentur. et exaudi
vit eos. eo quod credidissent in eum. Ceperuntque omnia quae
possederant. camelorum quinquaginta milia. et
ovium ducenta quinquaginta milia. asinos duo
milia. et animas hominum centum milia. vulnerati etiam
multi corruerunt. fuit enim bellum domini. habitaveruntque
pro eis usque ad transmigrationem. filii quoque dimi
diae tribus manasse possederunt terram a finibus ba
san usque baal. ermon et sanir. et montem hermon.
ingens quippe numerus erat. Et hi fuerunt principes
domus cognationis eorum. Epher. et iesi. et helihel. et
ezrihel. et ieremia. et odoia. et iedihel. viri for
tissimi et potentes. et nominati duces in famili
is suis. Reliquerunt autem deum patrum suorum. et fornicati
sunt post deos populorum terrae. quos abstulit deus co
ram eis. Et suscitavit deus israel spiritum ful regis assy
riorum. et spiritum theglat phalnasar regis assur.
et transtulit ruben et gad et dimidiam tribum mana
sse. et adduxit eos in lale. et habor. et ara. et fluvium
gozan. usque ad diem hanc. VI

Filii levi. gersom. caath. et merari. filii caat.
amram. ysaar. ebron. et oziel. filii amram. aaron. moyses.
et maria. filii aaron. nadab. et abiu. eleazar. et ithamar.

eleazar genuit finees. et finees genuit abisue. Abisue vero genuit bocci. et bocci genuit ozi. Ozi genuit zaraiam. et zaraias genuit meraioth. Porro meraioth genuit amariam. et amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch. sadoc genuit achimaas. Achimaas genuit azariam. azarias genuit iohannan. Iohannan genuit azariam. Ipse est qui sacerdotio functus est in domo quam hedificavit salomon in hierusalem. Genuit autem azarias amariam. amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch. sadoc genuit sellum. Sellum genuit elchiam. helchias genuit azariam. Azarias genuit saraiam. saraias genuit iosedech. Porro iosedech egressus est quando transtulit dominus iudam et hierusalem per manum nabuchodonosor. Filii ergo levi. gersom. caath. et merari. Et hec nomina filiorum gersom. lobeni. et semei. filii caath. amram. et ysachar. et hebron. et ozihel. filii merari. mooli. et musi. hee autem cognationes levi secundum familias eorum. Gersom. lobeni filius eius. iahat filius eius. zamma filius eius. ioaa filius eius. addo filius eius. zara filius eius. iethrai filius eius. Filii caath. aminadab filius eius. chore filius eius. asir filius eius. helchana filius eius. abiasaph filius eius. asir filius eius. thahat filius eius. urihel filius eius. ozia filius eius. saul filius eius. filii helchana. amasai. et aimoth. helchana. filii helchana. sophai filius eius. naath filius eius. heliab filius eius. hieroam filius eius. helchana filius eius. filii samuhel. primogenitus vasseni. et abia. filii autem merari. mooli. lobeni filius eius. semei filius eius. oza filius eius. sama filius eius. aggia filius eius. asaia filius eius. Isti sunt quos constituit david super cantores domus domini ex quo collocata est archa. et ministrabant coram tabernaculo testimonii canentes donec hedificaret salomon domum domini in hierusalem. Stabant autem iuxta ordinem suum in ministerio. Hii vero sunt qui assistebant cum filiis suis. De filiis caath. heman cantor. filius iohel. filius samuhel. filii helchana. filii ieroboam. filii heli. filii thou. filii suph. filii elchana. filii elchana. filii maath. filii masai. filii iohel. filii azarie. filii sophonie. filii thaath. filii aser. filii abiasaph. filii core. filii isaar. filii caath. filii levi. filii israel. et frater eius asaph qui stabat a dextris eius. Asaph filius barachie. filii samaa. filii michael. filii basie. filii melchie. filii athanai. filii zarai. filii adaia. filii ethan. filii zamma. filii semei. filii ieth. filii gerson. filii levi. filii autem merari fratres eorum ad sinistram ethan. filius chusi. filii abdi. filii moloch. filii asabie. filii amasie. filii helchie. filii amasi. filii bonni. filii somer. filii mooli. filii musi. filii merari. filii levi. fratres quoque eorum levite qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus domini. Aaron vero et filii eius adolebant incensum super altare holocausti. et super altare thimiamatis. in omne opus sancta sanctorum. et ut precarentur pro israel. iuxta omnia que preceperat moyses servus dei. Hii sunt autem filii aaron. eleazar filius eius. phinees filius eius. abisue filius eius. bocci filius eius. ozi filius eius. zaraia filius eius. meraioth filius eius. amaria filius eius. achitob filius eius. sadoch filius eius. achimaas filius eius. Et hec habitacula eorum per vicos atque confinia filiorum scilicet aaron. iuxta cognationes caathitarum. Ipsis enim sorte contigerant. Dederunt igitur eis hebron. in terra iuda. et suburbana eius per circuitum. agros autem civitatis et villas. caleph filio iephone. Porro filiis aaron dederunt civitates ad confugiendum hebron. et lobna. et suburbana eius. iether quoque et esthimo. cum suburbanis suis. sed et helon et dabir. cum suburbanis suis. Asan quoque et bethsames. et suburbana earum. De tribu autem beniamin. gabee. et suburbana eius. et almath. cum suburbanis suis. anathot quoque cum suburbanis suis. Omnes civitates tredecim. per cognationes suas. filiis autem caath residuis de cognatione sua. dederunt ex dimidia tribu manasse in possessionem urbes decem. Porro filiis gerson per cognationes suas. de tribu ysachar. et de tribu aser. et de tribu nepthalim. et de tribu manasse in basan. urbes tredecim. filiis autem merari per cognationes suas. de tribu ruben. et de tribu gad. et de tribu zabulon dederunt sorte civitates duodecim. Dederunt quoque filii israel levitis civitates et suburbana earum. dederuntque per sortem ex tribu filiorum iuda. et ex tribu filiorum symeon. et ex tribu filiorum beniamin urbes has. quas vocaverunt nominibus suis. et ex his qui erant ex cognatione filiorum caath. fueruntque civitates in terminis eorum. De tribu ephraim dederunt ergo eis ad confugiendum urbes sichem. cum suburbanis suis in monte ephraim. et gazer cum suburbanis suis. Hiecmaam quoque cum suburbanis suis. et bethoron similiter. necnon et helon cum suburbanis suis. et geth. remmon in eundem modum. Porro ex dimidia tribu manasse. aner. et suburbana eius. baalam et suburbana illius. hiis videlicet qui de cognatione filiorum caath reliqui erant. filiis autem gersom de cognatione dimidie tribus manasse. gaulon in basan. et suburbana eius. et astaroth cum suburbanis suis. De tribu ysachar. cedes et suburbana eius. et daberet cum suburbanis suis. Ramoth quoque et suburbana illius. et anem cum suburbanis suis. De tribu vero aser. masal cum suburbanis suis. et abdom similiter. Asac quoque et suburbana eius. et roob cum suburbanis suis. Porro de tribu nepthali. cedes in galilea. et suburbana eius. amon cum suburbanis suis. et cariathaim et suburbana eius. filiis autem merari. residuis de tribu zabulon. remmono. et suburbana eius. et thabor cum suburbanis suis. Trans iordanem quoque e regione hiericho

cho contra orientem iordanis. De tribu ruben bo
sor in solitudine cum suburbanis suis. et iasa cum
suburbanis suis. Cademoth quoque et suburba
na eius. et miphaath cum suburbanis suis. Nec non
et de tribu gad. ramoth in galaath. et subur
bana eius. et manaim cum suburbanis suis. sed et
esebon. cum suburbanis suis. et iezer cum subur
VII banis suis. Porro filii ysachar. thola et phua.
iesub. et samaron. quattuor. filii thola. ozi.
et raphaia. et hieriel. et iemai. et iepsen. et sa
muhel. principes per domos cognationum suarum.
De stirpe thola viri fortissimi. numerati sunt in di
ebus david viginti duo milia. sescenti. filii o
zi ezraia. de quo nati sunt michael. et obadia. et io
hel. et isai. quinque omnes principes. Cumque eis per fa
milias et populos suos accincti ad prelium viri for
tissimi. triginta sex milia. multas enim habue
re uxores et filios. fratres quoque eorum per omnem cognati
onem isachar robustissimi ad pugnandum. oc
toginta septem milia numerati sunt. Beniamin.
bale. et bechor. et adihel. tres. filii bale. esbon.
et ozi. et oziel. et gerimoth. et uraia. quinque prin
cipes familiarum. et ad pugnandum robustissimi.
numerus autem eorum viginti duo milia. et triginta
quattuor. Porro filii bechor. zamira. et iohas. et eliezer.
et helioenai. et amri. et hierimoth. et abia. et anathot.
et almathan. omnes hi filii bechor. Numerati sunt autem per
familias suas principes cognationum ad bella for
tissimi. xx. milia et ducenti. Porro filii ledi
hel. balan. filii autem balan. hieus. et beniamin.
et aoth. et chanana. et iothan. et tharsis. et ahi
saar. Omnes hi filii adihel. principes cognationum
suarum viri fortissimi. decem et septem milia et du
centi. ad prelium procedentes. Sephim quoque. et ap
ham. filii hyr. et asim. filii aser. filii neptali.
gasihel. et guni. et asar. et sellum filii balaa. Por
ro filius manasse. esrihel. concubinaque eius syra.
peperit machir patrem galaad. Machir autem ac
cepit uxores filiis suis. esephim. et sephan. et habuit soro
rem nomine maacha. nomen autem secundi salphaat. Na
teque sunt salphaat filie. et peperit maacha uxor
machir filium. vocavitque nomen eius phares. Por
ro nomen fratris eius sares. et filii eius. ulam et recen. fi
lius autem ulam. badan. Hii sunt autem filii galaad. filii ma
chir. filii manasse. Soror autem eius regina pe
perit virum decorum. abiezer. et moola. Erant autem
filii semida. achin. et sychem. et leci. et aniam.
ai. filii autem ephraim sutela. bareth filius eius.
thaath filius eius. elada filius eius. thaat filius eius.
elada filius eius. thaat filius eius. et huius filius eius zabad
et huius filius suthala. et huius filius ezer et elad. Oc
ciderunt autem eos viri geth indigene. quia descenderant
ut invaderent possessiones eorum. Luxit igitur ephraim
pater eorum multis diebus. et venerunt fratres eius ut conso
larentur eum. Ingressusque est ad uxorem suam. que concepit
et peperit filium. et vocavit nomen eius beria. eo quod
in malis domus eius ortus esset. filia autem eius fuit sara. que
hedificavit bethoron inferiorem. et superiorem.
et ozen sara. Porro filius eius rapha. et reseph. et
thale. de quo natus est thaan. qui genuit laadon.
Huius quoque filius ammiud genuit elisama. de quo or
tus est nun. qui habuit filium iosue. Possessio autem
eorum et habitatio. bethel cum filiabus suis. et contra ori
entem noran. ad occidentem plagam gazer. et filia
eius. sychem quoque cum filiabus suis. usque aza. et fi
liabus suis. Iuxta filios quoque manasse bethsan
et filias eius. thanac et filias eius. mageddo. et fili
as eius. dor et filias eius. In his habitaverunt filii io
seph. filii israhel. Filii aser. iomna. et hiesua.
et isui. et beria. et sara. soror eorum. Filii autem be
ria heber. et melchihel. ipse est pater barsa
ith. Heber autem genuit iephlat. et someer. et otham.
et suaa sororem eorum. Filii ephlat. phosech. et cha
maal. et asoph. hi filii ephlat. Porro filii somer.
ahi. et roaga. et iaba. et aram. Filii autem helem fratris
eius supha. et iemna. et selles. et amal. Filii sup
ha. sue. et arnapher. et sual. et beri. et iamra. bo
sor et odor. et samma. et salusa. et iethran. et bera. fi
lii iether. iephone. et phaspha. et hara. Filii
autem olla. aree. et aniel. et resia. Omnes hi filii a
ser principes cognationum. electi atque fortissimi
duces ducum. Numerus autem eorum etatis que apta esset
ad bellum. xxvi. milia.
VIII Beniamin autem genuit bale primogenitum suum.
asbaal secundum. et ahara tertium. nuaa quartum.
et rapha quintum. Fueruntque filii bale. addar. et
gera. et abiud. abisue quoque. et neeman. et a
hoe. sed et gera. et sephuphan. et uram. hii sunt fi
lii aod. principes cognationum habitantium in gabaa.
qui translati sunt in manaath. Naaman autem. et achia. et
iera. ipse transtulit eos. et genuit oza. et abiud. Por
ro saarim genuit in regione moab. postquam dimisit
usim. et bara. uxores suas. Genuit autem de edes u
xore sua iobab. et sebia. et mosa. et melchom. Iehus
quoque. et sechia. et marma. Hi sunt filii eius principes
in familiis eius. Mehusim vero genuit abitob. et hel
phaal. Porro filii helphaal. heber. et misa
am. et samad. Hic edificavit ono. et loth. et fi
lias eius. Beria autem et sama principes cognationum
habitantium in ailon. Hi fugaverunt habitatores
geth. et aio. et sesac. et ierimoth. et zabadia. et
arod. et eder. Michahel quoque. et iespha. et ioaa fi
lii beria. zabadia. et mosollam. et ezeci. et heber. et ie
samari. et iezlia. et iobab. filii elphaal. Iachim.
et zechri. et zabdi. et elioenai. et selethai. et heliel.
et adaia. et baraia. et samarath. filii semei. et ie
phan. et heber. et helihel. et abdon. et zechri. et cha
nan. et anania. et alam. et anathothia. et iephdaia.

7 phanuel. filii sesac. samsari. 7 soria. 7 o
tholia. 7 iersia. 7 helia. 7 çechri. filii hie ro
ham. Hi patriarche 7 cognationũ principes.
q̄ habitauerũt in ihrlm. Jn gabaon aũt habi
tauerũt abigabaon. 7 nomẽ uxoris ei maacha.
filiusq; ei primogenitus abdon. 7 sur. 7
cis. 7 baal. 7 nadab. gedur quoq; 7 haio. 7 za
cher. 7 macceloth genuit samaa. habitaueruntq;
e regione fr̃m suorũ in ihrlm cũ fr̃ib; suis.
Ner aũt gen̄t cis. 7 cis gen̄t saul. Porro saul
gen̄t ionathan. 7 melchisue. 7 aminadab.
7 isbaal. filius aũ ionathan miphibaal. 7
miphibaal gen̄t micha. filii micha. phiton.
7 melech. 7 thara. 7 achaz gen̄t iara. 7 iara
gen̄t almoth. 7 azmoth. 7 zamri. Porro zamri
gen̄t moosa. 7 moosa genuit banaa. cuius fi
lius fuit raphaia. de quo ortus ẽ elesa. q
gen̄t esel. porro esel sex filii fuere his no
minib; ezricã. bocru. ismahel. saria. abi
dia. anan. om̄s hi filii esel. filii aũ asech
fr̃is ei ulã primogenitus. 7 iis secũds. 7 elipha
let tercius. fueruntq; filii ulã uiri robustissi
mi. 7 magno robore tendentes arcũ. 7 mul
tos habentes filios ac nepotes. usq; ad centũ
quinquaginta milia. Om̄s hi filii beniamin.

IX

Uniuersus ĝ isrl' dinumeratus
e. 7 sũma eorũ scripta ẽ in libro regũ isrl'
7 iuda. translatiq; s̃ in babilonẽ, ꝓp delictũ
suũ. Qui aũ habitauerũt primi in possessionib;
7 in urbibz suis isrl' 7 sacerdotes. leuite. 7 na
thinnei. cõmorati s̃ in ihrlm d̃ filiis iuda. 7 d̃
filiis beniamin. De filiis quoq; ephraim 7
manasse. othei filius amiud. filii emri. fi
lii omrai. filii boni. d̃ filiis phares filii iuda.
7 d̃ siloni asaia primogenitus. 7 filii ei. De filiis
aũ zarai. iehuel 7 fr̃s eorũ sexcenti nonaginta.
Porro d̃ filiis beniamin. sale filius moso
llam. filii oduia. filii asana. 7 iobonia filius hie
roam. 7 hela filius ozi. filii mochori. 7 moso
llam. filius saphatie. filii rahuhel. filii ie
banie. 7 fr̃s eorũ p familias suas. nongenti
quinquaginta sex. Om̄s hi principes cogna
tionũ suarũ p domos patrũ suorũ. De sacer
dotib; aũt ieiada. ioiarib. 7 iachin. Azarias
quoq; filius helchie. filii mosollam. filii sa
doch. filii marioth. filii achitob. pontifex
domus dĩ. Porro adaia. filius hieroam. filii
phasor. filii melchia. 7 maasaia. filius adi
hel. filii iezra. filii mosollam. filii mosolla
moth. filii emer. fr̃s quoq; eorũ principes
p familias suas. mille. septingenti sexa
ginta. fortissimi robore ad faciendũ opus mi
nisterii in domo dñi. De leuitis aũt se

meia filius assub. 7 filii ezricã. filii asebia.
De filiis merari. bacbacar quoq; carpentarius.
7 galal. 7 mathania fili' micha. filii zechri. fi
lii asaph. 7 obdias filii semedie. filii galal.
filii idithun. 7 barachia filius asa. filii hel
chana. q̄ habitauit in atriis netophati. Ja
nitores aũ sellũ. 7 accub. 7 thelmon. 7 achiman.
7 fr̃s eorũ. Sellũ princeps. Usq; ad illud t̄ps i porta
regis ad orientem; obseruabant p uices suas de
filiis leui. Sellũ uero filius chore. filii abiasaph.
filii chore cũ fr̃ib; suis 7 domũ patris sui. hi
s̃ corith sup opa ministerii custodes uestibu
lorũ tabernaculi. 7 familie eorũ p uices castrorũ
dñi. custodientes introitũ. Finees aũ filius ele
azar dux erat eorũ coram dño. Porro zacharias
filius mosollamia. ianitor porte tabernaculi
testimonii. Om̄s hi electi in ostiarios. p portas
ducenti duodecim. 7 descripti in uillis ꝓpriis. quos con
stituerũt dauid 7 samuhel uidens in fide sua. tam
ipsos q̄ filios eorũ in ostiis domus dñi. 7 in taber
naculo uicib; suis. p quattuor uentos erant
ostiarii. idest ad orientem. 7 ad occidentẽ. 7 ad a
quilonẽ. 7 ad austrũ. fr̃s aũt eorũ in uiculis mora
bantur. 7 ueniebant in sabbatis suis d̃ t̄pe usq; ad
t̄ps. His quattuor leuitis creditus erat om̄s
numerus ianitorũ. 7 erant sup exedras 7 the
sauros domus dñi. p gyrũ quoq; templi dñi ma
nebant in custodiis suis. ut cũ t̄ps fuisset; ipsi
mane aperirent fores. De horũ genere erant 7
sup uasa ministerii. ad numerũ ei 7 inferebã
tur uasa 7 efferebantur uasa. De ipsis 7 q̄ cre
dita habebant utensilia sanctuarii. prebebant simile
7 uino 7 oleo. 7 thuri 7 aromatib;. filii aũt
sacerdotũ unguenta ex aromatib; conficiebant.
7 mathathias leuites primogenitus sellũ co
rite prefectus erat eorũ que in sartagine fri
gebantur. Porro d̃ filiis caath fr̃ib; eorũ sup
panes erant ꝓpositionis. ut semp nouos p singu
la sabbata prepararent. Hi s̃ principes cantorũ
p familias leuitarũ q̄ in exedris morabantur.
ita ut die 7 nocte iugiter suo ministerio de s
uirent. Capita leuitarũ p familias suas prin
cipes manserunt in ihrlm. Jn gabaon aũt cõmorati s̃ pater
gabaon iahihel. 7 nomen uxoris eius maacha. filius primo
genitus eius abdon. 7 sur. 7 cis. 7 baal. 7 ner. 7 nadab. ge
dor quoq; 7 haio. 7 zacharias. 7 macceloth.
Porro macceloth gen̄t samaa. Jsti habitaue
runt e regione fr̃m suorũ in ihrlm cũ fr̃ib; suis.
Ner aũ gen̄t cis. 7 cis gen̄t saul. 7 saul gen̄t
ionathan. 7 melchisue. 7 aminadab. 7 is
baal. filius aũ ionathan. meribaal. 7 meri
baal gen̄t micha. Porro filii micha. phi
ton. 7 malech. 7 tharaa. Aaz gen̄t iara. 7 iara

genuit alamath et asmoth et zamri. Zamri genuit moosa.
Moosa vero genuit baana. cuius filius raphaia
genuit elesa. de quo ortus est hesel. Porro hesel
sex filios habuit his nominibus. ezricam. bocru.
ismahel. saria. obdia. anan. hii filii hesel.
X Philistiim autem pugnabant
contra israel. fugeruntque viri israel palestinos.
et ceciderunt vulnerati in monte gelboe. Cumque a
propinquassent philistei persequentes saul et filios eius.
percusserunt ionathan et aminadab et melchi
sue filios saul. et aggravatum est prelium contra sa
ul. Inveneruntque eum sagittarii et vulnera
verunt iaculis. Et dixit saul ad armigerum suum. E
vagina gladium tuum et interfice me. ne forte ve
niant incircumcisi isti et illudant mihi. Noluit autem
armiger eius hoc facere. timore perterritus. Ar
ripuit ergo saul ensem. et irruit in eum. Quod cum
vidisset armiger eius. videlicet esse mortuum saul.
irruit etiam ipse in gladium suum et mortuus est. Interiit
ergo saul et mortuus est et tres filii eius et omnis domus
illius pariter concidit. Quod cum vidissent viri israel qui
habitabant in campestribus. fugerunt. et saul ac filiis
eius mortuis. dereliquerunt urbes suas. et huc il
lucque dispersi sunt. Veneruntque philistiim et ha
bitaverunt in eis. Die ergo altero detrahentes phili
stiim spolia cesorum. invenerunt saul et filios
eius iacentes in monte gelboe. Cumque spoliassent
eum et amputassent caput. armisque nudas
sent. miserunt in terram suam ut circumferretur. et ostendere
tur ydolorum templis et populis. Arma autem eius conse
craverunt in fano dei sui. et caput affixerunt in templo
dagon. Hoc cum audissent viri iabes galaad. omnia
scilicet que philistiim fecerant super saul. con
surrexerunt singuli virorum fortium. et tulerunt cada
vera saul et filiorum suorum. attuleruntque ea in iabes
galaad. et sepelierunt ossa eorum subter quercum que
erat in iabes. et ieiunaverunt septem diebus. Mor
tuus est ergo saul propter iniquitates suas. eo quod prevari
catus sit mandatum domini quod preceperat et non custodierit
illud. sed insuper etiam phitonissam consuluerit.
nec speraverit in domino. Propter quod interfecit eum. et tran
XI stulit regnum eius ad david filium ysai. Congregatus
est ergo omnis israel ad david in hebron dicens. Os tuum su
mus et caro tua. Heri quoque et nudiustercius cum
adhuc regnaret saul. tu eras qui educebas
et introducebas israel. Tibi enim dixit dominus deus tuus.
Tu pasces populum meum israel. et tu eris princeps
super eum. Venerunt ergo omnes maiores natu israel ad re
gem in hebron. et iniit david cum eis fedus co
ram domino. unxeruntque eum regem super israel iuxta ser
monem domini quem locutus est in manu samuhel.
Abiit quoque david et omnis israel in iherusalem. hec est
iebus. ubi erant iebusei habitatores terre. Dixe
runtque qui habitabant in iebus ad david. Non in
gredieris huc. Porro david cepit arcem syon. que
est civitas david. Dixitque. Omnis qui percusserit
iebuseum in primis. erit princeps et dux. A
scendit ergo ioab filius sarvie primus. et factus est
princeps. Habitavit autem david in arce. et ideo appel
lata est civitas david. Edificavitque urbem in
circuitu a mello usque ad gyrum. Ioab autem reliqua ur
bis extruxit. Proficiebatque david vadens et crescens.
et dominus exercituum erat cum eo. Hii principes virorum for
tium david qui adiuverunt eum ut rex fieret super
omnem israel. iuxta verbum domini quod locutus est ad israel.
Et iste numerus robustorum david. Iesbaam filius acha
moni. princeps inter .xxx. Iste levavit ha
stam suam super trecentos vulneratos una vice.
Et post eum eleazar filius patrui eius ahohites.
qui erat inter tres potentes. Iste fuit cum david in
aphesdomim. quando philistiim congregati sunt ad lo
cum illum in prelium. et erat ager regionis illius ple
nus hordeo. fugeratque populus a facie philistiim.
Hii steterunt in medio agri et defenderunt eum. Cumque
percussissent philisteos. dedit dominus salutem magnam
populo suo. Descenderunt autem tres de triginta prin
cipibus ad petram. in qua erat david in spelunca odol
lam. quando philistiim fuerant castrametati
in valle raphaim. Porro david erat in presidio.
et statio philistinorum erat in bethleem. Deside
ravit ergo david et dixit. O si quis daret mihi aquam de ci
sterna bethleem. que est in porta. Tres ergo isti per
media castra philistinorum perrexerunt. et hauserunt
aquam de cisterna de bethleem que erat in porta. et attule
runt ad david ut biberet. Qui noluit. sed magis
illam libavit domino dicens. Absit ut in conspectu dei mei
hoc faciam. ut sanguinem virorum istorum bibam. quia in pe
riculo animarum suarum attulerunt michi aquam. et ob hanc
causam noluit bibere. Hec fecerunt tres robustissi
mi. Abisai quoque frater ioab ipse erat princeps
trium. et ipse levavit hastam suam contra trecentos
vulneratos. et ipse erat inter tres nominatissimus.
inter tres secundus inclitus. et princeps eorum. Verumptamen
usque ad tres primos non pervenerat. Banaias fi
lius ioiade viri robustissimi qui multa opera per
petraverat de capsehel. ipse percussit duos a
riel. et moab. et ipse descendit et interfecit leonem
in media cisterna tempore nivis. Et ipse percussit
virum egyptium cuius statura erat quinque cubitorum.
et habebat lanceam ut liciatorium texentium. De
scendit ergo ad eum cum virga et rapuit hastam
quam tenebat in manu. et interfecit eum hasta sua.
Hec fecit banaias filius ioiade. qui erat inter tres
robustos nominatissimus inter .xxx. primus. Verump
tamen usque ad tres non pervenerat. Posuit autem eum
david ad auriculam suam. Porro fortissimi vi

ri inexcitu asahel frater ioab. 7 eleanan fili' pa
trui ei' de bethleem. semoth arorites. helles
phallonites. iras fili' acces thecuites. abiezer
anathotites. sobbochai sothites. ilai aho
ites. marai nephatites. heled filius baana
nephophatites. ethai fili' rebai de gabaat
filiorum beniamin. banaia pharathonites.
Urri de torrente gaas. abial arbathites. az
moth bauramites. eliaba salabonites. filii
assem gezonites. ionathas fili' sagar arari
tes. eliaphal fili' urapher mechurathites.
hapha phellonites. ahia amelites. Neorai
fili' azbi. iohel frater nathan. mabar fili' agarai.
Sellec amonites. Neorai berothites. ar
miger ioab filii sarvie. Ira iethreus. gareb iethreus.
urias etheus. zabad fili' oholi. Adina filius siza
rubenites. princeps rubenitarum. 7 cum eo. xxx.
hanan filius maacha. 7 iosaphath matha
nites. Ozias astarothites. sama 7 iahiel fi
lii otham arorites. iedihel fili' samri. 7 ioha frater ei'
thosaites. heliel mahumites. 7 ieribai. 7 iosaia
filii elnaem. 7 iethma moabites. Eliel
7 obed. 7 iasihel de masobia. XII

Hi quoque venerunt ad david in siceleg cum ad
huc fugeret saul filium cis. qui erant fortissimi
7 egregii pugnatores. tendentes arcum. 7 utraque manu
fundis saxa iacientes. 7 dirigentes sagittas.
de fratribus saul ex beniamin princeps ahiezer.
7 ioas filii samaa gabaathites. 7 iaziel. 7 pha
lech filii azmoth. 7 barachia. 7 iehu. ana
thotites. samaias quoque gabaonites. fortis
simus inter .xxx. 7 super .xxx. Hyeremias. et
hiezechiel. 7 iohanan. 7 iezabad. gaderothi
tes. eluzai. 7 ierimuth. 7 baalia. 7 samaria.
7 saphatia. araphites. Helcana. 7 iesia. 7 azri
hel. 7 iezer. 7 iesbaam. de careim. Ioela quoque
7 zabadia. filii ieroam de gedor. Sed 7 de gaddi
transfugerunt ad david cum fugeret in deserto viri ro
bustissimi 7 pugnatores optimi. tenentes cli
peum 7 hastam. facies eorum quasi facies leonis. 7 ve
loces quasi capree in montibus. Ezer princeps. obdi
as secundus. eliab tercius. masmana quartus. Hie
remias quintus. ethi .vi. heliel .vii. iohanan.
.viii. helzabad .viiii. hieremias .x. bachanai
.xi. Hi de filiis gad. principes exercitus novissi
mus centum militibus preerat. 7 maximus mille. Isti
sunt qui transierunt iordanem mense primo. quando inun
dare consuevit super ripas suas. 7 omnes fugaverunt
qui morabantur in vallibus ad orientalem plagam 7 occi
dentalem. Venerunt autem 7 de beniamin. 7 de iuda ad
presidium in quo morabatur david. Egressusque est david
obviam eis. 7 ait. Si pacifice venistis ad me
ut auxiliemini michi. cor meum iungatur
vobis. Si autem insidiamini mihi pro adversariis meis.

cum ego iniquitatem in manibus non habeam. videat deus pa
trum nostrorum 7 iudicet. Spiritus vero induit amasai prin
cipem inter .xxx. 7 ait. Tui sumus o david. 7 tecum
fili isai. Pax. pax tibi. 7 pax adiutori
bus tuis. Te enim adiuvat deus tuus. Suscepit ergo eos
david. 7 constituit eos principes turme. Porro
de manasse transfugerunt ad david. quando veniebat
cum philistiim ut adversum saul pugnaret. 7 non
dimicavit cum eis. quia inito consilio remiserunt eum prin
cipes philistinorum dicentes. Periculo capitis nostri
revertetur ad dominum suum saul. Quando igitur reversus est in
siceleg. transfugerunt ad eum de manasse. ednas. 7
iozabad. 7 iedihel. 7 michael. 7 ednas. 7 ioza
bad. 7 heliu. 7 salathi. principes militum in manas
se. Hi prebuerunt auxilium david. adversus latrun
culos. Omnes enim erant viri fortissimi. 7 facti sunt principes
in exercitu. Sed 7 per singulos dies veniebant ad david
ad auxiliandum ei. usque dum fieret grandis numerus.
quasi exercitus dei. Iste quoque est numerus principum exercitus
qui venerunt ad david cum esset in hebron. ut transferrent
regnum saul ad eum iuxta verbum domini. filii iuda por
tantes clipeum 7 hastam. sex milia octingenti. ex
pediti ad prelium. De filiis symeon virorum for
tissimorum ad pugnandum. septem milia centum. De
filiis levi quatuor milia sexcenti. Ioiada quoque
princeps de stirpe aaron. 7 cum eo tria milia sep
tingenti. Sadoc quoque puer egregie indolis. 7 domus pa
tris eius. principes duodecim. De filiis autem ben
iamin fratribus saul tria milia. Magna enim pars eorum ad
huc sequebatur domum saul. Porro de filiis ephraim
.xx. milia. octingenti. fortissimi robore. viri
nominati in cognationibus suis. 7 ex dimidia parte
tribus manasse. decem 7 octo milia. singuli per
nomina sua. venerunt ut constituerent regem david.
De filiis quoque isachar viri eruditi. qui noverant
tempora singula ad precipiendum quod facere deberet
israhel. principes ducenti. Omnis autem reliqua tribus. eo
rum consilium sequebatur. Porro de zabulon qui egredi
ebantur ad prelium. 7 stabant in acie instructi armis
bellicis quinquaginta milia. venerunt in auxilium
non in corde duplici. 7 de nepthali principes mille.
7 cum eis instructa clipeo 7 hasta .xxxvii. milia.
De dan quoque preparati ad prelium .xx. viii. milia. sex
centorum. 7 de aser egredientes ad pugnam. 7 in acie pro
vocantes .xl. milia. Trans iordanen autem de filiis ru
ben 7 de gad. 7 dimidie tribus manasse. instruc
ta armis bellicis .c. xx. milia. Omnes isti viri bella
tores. 7 expediti ad pugnam. corde perfecto venerunt
in hebron. ut constituerent regem david super uni
versum israhel. Sed 7 omnes reliqui israhel uno corde erant.
ut rex fieret david super universum israhel. fueruntque
ibi apud david tribus diebus comedentes 7 bibentes.
preparaverant enim eis fratres eorum. Sed 7 qui iuxta eos erant
usque ad ysachar 7 zabulon. 7 nepthali afferebant

panes in asinis et camelis et mulis et bubus ad vescen-
dum farinam palathas uvam passam vinum oleum
boves arietes ad omnem copiam. gaudium quippe erat in
israel.

XIII

Iniit autem consilium david cum tribunis et centurionibus
et universis principibus, et ait ad omnem cetum israel. Si pla-
cet vobis et a domino deo nostro egreditur sermo quem loquor,
mittamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones
israel, et ad sacerdotes et levitas qui habitant in suburbanis
urbium ut congregentur ad nos, et reducamus archam domini dei
nostri ad nos. Non enim requisivimus eam in diebus saul.
Et respondit universa multitudo ut ita fieret. pla-
cuerat enim sermo omni populo. Congregavit ergo david cunctum
israel a sihor egypti usque dum ingrediaris emath, ut ad-
duceret archam dei de cariathiarim. Et ascendit david et
omnis vir israel ad collem cariathiarim que est in iuda, ut af-
ferret inde archam domini dei sedentis super cherubin, ubi
invocatum est nomen eius. Imposueruntque archam domini super
plaustrum novum de domo aminadab. Oza autem et
frater eius minabant plaustrum. Porro david et omnis
israel ludebant coram domino omni virtute in canticis et in citharis
et psalteriis et tympanis et cymbalis et tubis. Cum autem perve-
nissent ad aream chidon, tetendit oza manum suam
ut sustentaret archam. bos quippe lasciviens paulu-
lum inclinaverat eam. Iratus itaque dominus est contra ozam, et percussit eum eo
quod contigisset archam. et mortuus est ibi coram domino. Contri-
statusque est david eo quod divisisset dominus ozam, vocavitque locum
illum divisio oze usque in presentem diem. et timuit dominum tunc
temporis dicens. Quomodo possum ad me introducere archam
domini? Et ob hanc causam non eam adduxit ad se, hoc est in civita-
tem david, sed avertit in domum obededom ethei. Mansit
ergo archa dei in domo obededom tribus mensibus, et benedixit
dominus domui eius et omnibus que habebat.

XIIII

Misit quoque hiram rex tyri nuntios ad david,
et ligna cedrina, et artifices parietum lignorumque
ut edificarent ei domum. Cognovitque david eo
quod confirmasset eum dominus in regem super israel, et sublevatum
esset regnum eius super populum eius israel. Accepit quoque
david alias uxores in iherusalem, genuitque filios
ac filias. Et hec nomina eorum qui nati sunt ei in iherusalem.
Samua et sobab, nathan et salomon, iebaar et
helisua et heli, et heliphaleth, noga quoque et na-
pheg et iaphie, elisama et baliada et helip-
heleth. Audientes autem philistiim eo quod unc-
tus esset david in regem super universum israel, ascen-
derunt omnes ut quererent eum. Quod cum audisset david
egressus est obviam eis. Porro philistiim venientes
diffusi sunt in valle raphaim. consuluitque david
dominum dicens. Si ascendam ad philisteos, et tra-
des eos in manu mea? Et dixit ei dominus, Ascende,
et tradam eos in manu tua. Cumque illi ascendissent
in baal pharasim, percussit eos ibi david et dixit.
Divisit deus inimicos meos per manum meam sicut
dividuntur aque. Et idcirco vocatum est nomen loci
illius baal pharasim. Dereliquerunt ibi deos suos,
quos david iussit exuri. Alia etiam vice philisti-
im irruerunt, et diffusi sunt in valle. Consuluitque david
rursum deum, et dixit ei deus. Non ascendas post eos, re-
cede ab eis, et venies contra eos ex adverso pirorum. Cum-
que audieris sonitum gradientis in cacumine piro-
rum, tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim deus ante te
ut percutiat castra philistiim. Fecit ergo david sicut
preceperat ei deus, et percussit castra philistinorum de
gabaon usque gazera. Divulgatumque est nomen
david in universis regionibus, et dominus dedit pavorem eius
super omnes gentes.

XV

Fecit quoque sibi domos in civitate david, et edifi-
cavit locum arche dei, tetenditque ei taberna-
culum. Tunc dixit david. Illicitum est ut a quocumque por-
tetur archa dei, nisi a levitis quos elegit dominus ad por-
tandum eam et ad ministrandum sibi usque in eternum. Congrega-
vitque universum israel in iherusalem ut afferretur archa dei
in locum quem preparaverat ei, necnon et filios aaron et levitas. De fi-
liis caath uriel princeps fuit, et fratres eius ducenti vi-
ginti. De filiis merari asaia princeps, et fratres
eius ducenti viginti. De filiis gerson ioel prin-
ceps, et fratres eius centum xxx. De filiis helisaphan se-
meias princeps, et fratres eius ducenti. De filiis hebron
heliel princeps, et fratres eius octoginta. De filiis o-
ziel aminadab princeps, et fratres eius centum xii. Voca-
vitque david sadoch et abiathar sacerdotes et levitas
uriel, asaia, ioel, semeiam, eliel, et amina-
dab, et dixit ad eos. Vos qui estis principes familiarum
leviticarum, sanctificamini cum fratribus vestris, et afferte
archam domini dei israel ad locum qui ei preparatus est. Ne
ut a principio quia non eratis presentes percussit nos deus,
sic et nunc fiat, illicitum quid nobis agentibus. Sanctifica-
ti sunt ergo sacerdotes et levite ut portarent archam domini dei
israel, et tulerunt filii levi archam dei sicut preceperat mo-
yses iuxta verbum domini humeris suis in vectibus.
Dixitque david principibus levitarum ut constitue-
rent de fratribus suis cantores in organis musicorum,
nablis videlicet et lyris et cymbalis, ut resonaret
in excelsum sonitus leticie. Constitueruntque levitas he-
man filium ioel, et de fratribus eius asaph filium ba-
rachie, de filiis vero merari fratribus eorum ethan
filium casaie, et cum eis fratres eorum in secundo ordine, za-
chariam et ben et iaziel et semiramoth et iahiel
et ani eliab et banaiam et maasiam et mathathiam
et heliphalu et macceniam et obededom et iehihel
ianitores. Porro cantores eman asaph et
ethan in cymbalis eneis concrepantes. Zacharias autem
et oziel et semiramoth et iehiel et ani et heliab et
maasias et banaias in nablis archana cantabant. Porro
mathathias et eliphalu et macenias et obededom et iehihel
et azarias in cythareis pro octava canebant et epinici-
on. Chonenias autem princeps levitarum prophetie pre-
erat ad precinendam melodiam. Erat quippe valde

sapientes. et Iehias et Helchana ianitores ar
ce. Porro Sebenias et Iosaphat et Nathanahel
et Amasai et Zacharias et Banaias et Eliezer sa
cerdotes clangebant tubis coram archa dei. et Obede
dom et Iehias erant ianitores arce. Igitur
David et omnes maiores natu Israel et tribuni ierunt
ad portandam archam federis domini de domo Obede
dom cum leticia. Cumque adiuvisset deus levitas
qui portabant archam federis domini, immolabantur
septem tauri et septem arietes. Porro David e
rat indutus stola byssina et universi levite
qui portabant archam, cantoresque et Chonenias
princeps prophetie inter cantores. David autem etiam
indutus erat ephod lineo. Universusque Israel
deducebant archam federis domini in iubilo et sonitu
bucine et tubis et cymbalis et nablis et cytharis
concrepantes. Cumque pervenisset archa federis domini
usque ad civitatem David, Michol filia Saul
prospiciens per fenestram vidit regem David salti
XVI tem atque ludentem et despexit eum in corde suo. Attu
lerunt igitur archam dei et constituerunt eam in medio taber
naculi quod tetenderat ei David, et obtulerunt ho
locausta et pacifica coram domino. Cumque complesset
David offerens holocausta et pacifica, benedixit
populum in nomine domini. Et divisit universis per sin
gulos a viro usque ad mulierem tortam panis
et partem assature bubale et frixam oleo simi
lam. Constituitque coram archa domini de levitis qui
ministrarent et recordarentur opera eius et glorifica
rent atque laudarent dominum deum Israel. Asaph prin
cipem et secundum eius Zachariam. Porro Iahihel et Se
miramoth et Iehihel et Mathathiam et Eliab
et Banaiam et Obededom et Iehihel super organa
psalterii et lyras. Asaph autem ut cymbalis per
sonaret. Banaiam vero et Aziel sacerdotes canere
tuba iugiter coram archa federis domini. In illo die
fecit David principem ad confitendum domino Asaph
et fratres eius. Confitemini domino et invocate nomen
eius. notas facite in populis adinventiones eius. Can
tate ei et narrate omnia mirabilia eius. Lau
date nomen sanctum eius. Letetur cor querentium dominum. Que
rite dominum et confirmamini. Querite faciem eius semper.
Recordamini mirabilium eius que fecit, signorum
illius et iudiciorum oris eius. Semen Israel servi eius, fi
lii Iacob electi eius. Ipse dominus deus noster, in universa terra
iudicia eius. Recordamini in sempiternum pacti eius, ser
monis quem precepit in mille generationes, quod pepigit cum
Abraham, et iuramenti sui cum Ysaac. Et constituit
illud Iacob in preceptum et Israel in pactum sempiternum.
Dicens: Tibi dabo terram Chanaan, funiculum here
ditatis vestre. Cum essent pauci numero, parvi et co
loni eius. Et transierunt de gente in gentem et de regno
ad populum alterum. Non dimisit quemquam calumpni
ari eos, sed increpavit pro eis reges. Nolite tangere

christos meos, et in prophetis meis nolite malignari.
Cantate domino omnis terra, annuntiate de die in
diem salutare eius. Narrate in gentibus gloriam eius,
in cunctis populis mirabilia eius. Quia magnus dominus
et laudabilis nimis, et horribilis super omnes deos.
Omnes enim dii populorum ydola, dominus autem celos fecit.
Confessio et magnificentia coram illo, fortitu
do et gaudium in loco eius. Afferte domino famili
e populorum, afferte domino gloriam et imperium, afferte
domino gloriam nomini eius. Levate sacrificium et venite
in conspectu eius, et adorate dominum in decore sancto eius.
Commoveatur a facie illius omnis terra, ipse enim fun
davit orbem immobilem. Letentur celi et exultet
terra, et dicant in nationibus dominus regnavit. Tonet mare
et plenitudo eius, exultent agri et omnia que in eis sunt.
Tunc laudabunt ligna saltus coram domino, quia ve
nit iudicare terram. Confitemini domino quoniam
bonus, quoniam in eternum misericordia eius. Et dicite: Salva nos deus
salvator noster, et congrega nos et erue de gentibus, ut
confiteamur nomini sancto tuo et exultemus in carmi
nibus tuis. Benedictus dominus deus Israel ab eterno usque
in eternum, et dicat omnis populus amen et hymnum deo. De
reliquit itaque ibi coram archa federis domini Asaph
et fratres eius, ut ministrarent in conspectu arche iu
giter per singulos dies et vices suas. Porro Obe
dedom et fratres eius LXVIII. et Obededom filium Idi
thun et Osa constituit ianitores. Sadoch autem
sacerdotem et fratres illius sacerdotes coram tabernaculo
domini in excelso quod erat in Gabaon, ut offerrent
holocausta domino super altare holocaustomatis
iugiter mane et vespere, iuxta omnia que scripta sunt
in lege domini quam precepit Israeli. Et post eum Eman et
Idithun et reliquos electos unumquemque vo
cabulo suo ad confitendum domino, quoniam in eternum
misericordia eius. Heman quoque et Idithun canentes
tuba et quatientes cymbala et omnia musicorum or
gana ad canendum deo. Filios autem Idithun fecit
esse portarios. Reversusque est omnis Israel in domum suam.
et David ut benediceret et domui sue.
Cum autem habitaret David in domo XVII
sua, dixit ad Nathan prophetam. Ecce ego habi
to in domo cedrina, archa autem federis domini sub
pellibus est. Et ait Nathan ad David. Omnia
que in corde tuo sunt fac, deus enim tecum est. Igitur nocte
illa factus est sermo domini ad Nathan dicens. Vade
et loquere David servo meo. Hec dicit dominus. Non
edificabis tu mihi domum ad habitandum. Neque enim
mansi in domo ex eo tempore quo eduxi Israel usque
ad hanc diem, sed fui semper mutans loca taber
naculi et in tentorio manens cum omni Israel. Nun
quid locutus sum saltim uni iudicum Israel quibus
preceperam ut pascerent populum meum Israel, et
dixi, quare non edificastis michi domum cedri
nam? Nunc itaque sic loqueris ad servum meum David

hec dicit dominus exercituum. Ego tuli te de pascuis
sequentem greges. ut esses dux populi mei israel. et
fui tecum quocumque perrexisti. et interfeci omnes in-
imicos tuos coram te. fecique tibi nomen quasi unius
magnorum qui celebrantur in terra. et ponam locum populo
meo israel. plantabitur et habitabit ibi. et ultra
non commovebitur. nec filii iniquitatis atte-
rent eos sicut a principio. ex diebus quibus consti-
tui iudices populo meo israel. et humiliavi universos
inimicos tuos. Annuntio tibi ergo quod hedificatu-
rus sit domum tibi dominus. Cumque impleti fuerint dies tu-
i ut vadas ad patres tuos. suscitabo semen
tuum post te quod erit de filiis tuis. et stabiliam regnum
eius. ipse hedificabit mihi domum. et firmabo solium
eius usque in eternum. Ego ero ei in patrem. et ipse erit mihi
in filium. et misericordiam meam non auferam ab eo sicut ab-
stuli ab eo qui ante te fuit. et statuam eum in domo
mea et in regno meo usque in sempiternum. et thronus
eius erit firmissimus in perpetuum. Iuxta omnia verba hec.
et iuxta universam visionem istam. sic locutus est nathan
ad david. Cum venisset autem rex david. et sedisset coram domino.
dixit. Quis ego sum domine deus. et que domus mea. ut prestares
mihi talia. Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo.
Iamque locutus es super domum servi tui etiam in futurum.
et fecisti me spectabilem super omnes homines domine deus
meus. Quid ultra addere poterit david. cum ita glorifica-
veris servum tuum. et cognoveris eum. Domine propter famu-
lum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam
hanc. et nota esse voluisti universa magnalia. Do-
mine non est similis tui. nec est alius deus absque te. ex
omnibus que audivimus auribus nostris. Quis enim est
alius. ut populus tuus israel. gens una in terra. ad quam
perrexit deus ut liberaret et faceret populum sibi. et magni-
tudine sua atque horroribus eiceret nationes a fa-
cie eius. quam de egypto liberavit. et posuisti populum
tuum israel tibi in populum usque in eternum. et tu domine
factus es deus eis. Nunc ergo domine verbum quod locutus es fa-
mulo tuo. et super domum eius. confirmet in perpetuum.
et fac sicut locutus es. et permaneat. et magnifi-
cetur nomen tuum usque in sempiternum. et dicatur deus ex-
ercituum deus israel. et domus david servi tui permanens
coram eo. Quia tu domine deus meus revelasti auriculam
servi tui. ut hedificares ei domum. et ideo in-
venit servus tuus fiduciam ut oraret coram te.
Nunc ergo domine tu es deus. et locutus es ad servum tuum tanta
beneficia. et cepisti benedicere domui servi tui. ut
sit semper coram te. Tu enim domine benedicente. ben-
edicta erit in perpetuum.

XVIII

xviii Factum est autem post hec ut percuteret david phi-
listiim et humiliaret eos. et ut tolleret geth.
et filias eius de manu philistiim. percussitque
moab. et fierent moabite servi david offerentes
ei munera. Eo tempore percussit david et adadezer re-
gem soba regionis emath quando perrexit ut dilata-
ret imperium suum usque ad flumen eufraten. Cepit
ergo david mille quadrigas eius. et septem milia
equites. ac viginti milia virorum peditum. sub-
nervavitque omnes equos curruum. exceptis centum
quadrigis. quas reservavit sibi. Supervenit autem
et syrus damasceni. ut auxilium preberet ad-
adezer regi soba. Sed et hos percussit david vigin-
ti duo milia virorum. et posuit milites in damas-
co. ut syria quoque serviret sibi. et offerret munera.
Adiuvitque eum deus in cunctis ad que perrexerat. Tu-
lit quoque david torques aureas quas habuerant
servi adadezer. et attulit eas in ierusalem. Nec non
de tebath et chun urbibus adadezer. eris plu-
rimum. de quo fecit salomon mare eneum et co-
lumpnas. et vasa enea. Audiens autem thou rex
emath percussisse videlicet david omnem exercitum
adadezer regis soba. misit adoram filium suum
ad regem david ut postularet ab eo pacem. et con-
gratularetur ei. eo quod expugnasset et percus-
sisset adadezer. Adversarius quippe thou erat
adadezer. Sed et omnia vasa aurea et argentea et
enea consecravit rex david domino. cum argento
et auro quod tulerat rex ex universis gentibus. tam
de idumea et moab et filiis amon. quam de phi-
listiim et amalech. Abisai vero filius sarvi-
e percussit de edom in valle salinarum decem et oc-
to milia. et constituit in edom presidium. ut servi-
ret ydumea david. Salvavitque deus david in
cunctis ad que perrexerat. Regnavit ergo david super
universum israel. et faciebat iudicium atque iustiti-
am cuncto populo suo. Porro ioab filius sarvie
erat super exercitum. et iosaphath filius ahilud
a commentariis. Sadoch autem filius achitob. et
achimelech filius abiathar sacerdotes. et susa
scriba. Banaias vero filius ioiade super legiones
celethi et phelethi. Porro filii david primi
ad manum regis.

XIX

Accidit autem ut moreretur naas rex filiorum a-
mon. et regnaret filius eius pro eo. Dixitque david.
Faciam misericordiam cum hanon filio naas. prestitit
ei pater eius gratiam mihi. Misitque david nuntios ad
consolandum eum. post mortem patris sui. Cum autem
pervenissent servi david in terram filiorum amon ut consolarentur
hanon. dixerunt principes filiorum amon ad
hanon. Tu forsitan putas quod david honoris
causa in patrem tuum misit qui consolarentur te. et non
animadvertis quod ut explorent et investigent et subver-
tant civitatem venerint ad te servi eius. Igitur ha-
non pueros david decalvavit. et misit. et precidit
tunicas eorum a natibus usque ad pedes. et dimi-
sit eos. Quod cum audisset. et hec nuntiasset david.
misit in occursum eorum. Grandi enim contumelia su-
stinuerant. et precepit ut manerent in ierico do-
nec cresceret barba eorum. et tunc reverterentur. Vi-

dixerūt aūt filii āmon q̄ iniuriā fecisset dauid. tā
hamon q̄ reliquus ꝑpłs. miserūt mille talēta
argenti ut cōducerēt sibi ď mesopotamia. ⁊ ď sy
ria machi. ⁊ ď soba. currus ⁊ equites. cōduxe
runtq̄. xxxii. milia curruū. ⁊ regē machi cū
ꝑplo ei᷒. Q̄ cū ꝑuenissent. castrametati sūt e regi
one medaba. filii quoq̄ āmō cōgregati ď urbi
bus suis. uenerūt ad bellū. Q̄ď cū audisset
dauid. misit ioab ⁊ oēm exercitū uirorꝫ fortiū.
Egressiq̄ filii āmon direxerūt aciē. iuxta portā
ciuitatis. Reges aūt q̄ ad auxiliū ei᷒ uenerāt.
separatim ī agro steterūt. Igitur ioab intelligens
bellū ex aduerso ⁊ ꝑ tergū cōtra se fieri. elegit ui
ros fortissimos ď uniuerso isrl̄. ⁊ ꝑrexit cōtra
syrꝫ. Reliquā aūt ꝑtem ꝑpli dedit sub manu abi
sai frīs sui. ⁊ ꝑrexerūt cōtra filios āmon. Dixitq̄.
Si uicerit me syrus. auxilio eris m̄. Si aūt
superauerit te filii āmon. ero tibi in ꝑsidiū. Cō
fortare. ⁊ agam᷒ uiriliter ꝓ ꝑplo nr̄o. ⁊ ꝓ urbibus
dī nr̄i. Dn̄s aūt q̄ ī cōspectu suo bonū ē faciet.
Perrexit ergo ioab ⁊ ꝑpłs q̄ ē eo erat cōtra syrꝫ ad ꝑ
liū. ⁊ fugauit eos. Porro filii āmō uidentes q̄
fugissent syrus. ipsi quoq̄ fugerūt. Abisai quo
q̄ frēm ei᷒ ingressus ē ciuitatē. Reuersusq̄ ē ⁊ io
ab in hirlm̄. Videns aūt syrus q̄ď cecidisset
corā isrl̄. misit nūtios ⁊ adduxit syrꝫ. q̄ erāt
trans fluuiū. Sophach aūt ꝑnceps militie ad
adezer. erat dux eorꝫ. Q̄ď cū nūtiatū eēt
dauid. cōgregauit uniūsū isrl̄. ⁊ transiuit ior
danem. Irruitq̄ ī eos. ⁊ direxit ex aduerso
aciem. illis contra pugnātibus. fugit aūt syrus
isrl̄. ⁊ interfecit dauid ď syris septē milia cur
ruū. ⁊ quadraginta milia peditū. ⁊ sophach
exercitus ꝑncipem. Videntes aūt serui adadezer
se ab isrl̄ eē superatos. transfugerūt ad dauid
⁊ seruierūt ei. Noluitq̄ ultra syria auxiliū
ꝑbere filiis āmon.

XX

Factū ē aūt post anni circulū eo tp̄e quo
solent reges ad bella ꝓcedē. cōgregauit ioab
exercitū ⁊ robur militie. ⁊ uastauit terrā filii
orꝫ āmon ꝑrexitq̄ ⁊ obsedit rabba. Porro
dauid manebat in hirlm̄. q̄n ioab ꝑcussit
rabba. ⁊ destruxit eā. Tulit aūt dauid coronā
melchō ď capite ei᷒. ⁊ inuenit ī ea auri pondo
talentū. ⁊ ꝑciosissimas gēmas. fecitq̄ sibi inde
diadēma. manubias quoq̄ urbis plurimas ď
tulit. Ppłm aūt q̄ erat ī ea eduxit ⁊ fecit su
ꝑ eos tribulas. ⁊ trahas. ⁊ ferrata carpenta trā
sire. ita ut dissecarent ⁊ cōtererent. Sic fecit
dauid ī cunctis urbibus filiorꝫ āmon. ⁊ reūsus
ē cū oī ꝑplo suo ī hirlm̄. Post h̄ initū ē bel
lū ī gazer aduersū philisteos. ī quo ꝑcussit so
bochai usathites. saphai de genere raph
aim ⁊ humiliauit eos. Aliud quoq̄ bellū
gestū ē aduersus philisteos. ī quo ꝑcussit adeo
datus filius saltus bethleemites frēm goliath ge
thei. cui᷒ haste lignū erat q̄si liciatoriū texentiū.
Sed ⁊ aliud bellū accidit ī geth. ī quo fuit hō
longissim᷒. hn̄s digitos senos. id est. xxiiii. q̄
⁊ ipse ď rapham fuerat stirpe generatus. hic blas
phemauit isrl̄. ⁊ ꝑcussit eū ionathas filius
samaa frīs dauid. Hi sūt filii rapham ī geth
q̄ ceciderūt ī manu dauid ⁊ s̄uorꝫ ei᷒.

XXI

Consurrexit aūt sathan cōtra isrl̄. ⁊ incitauit dauid
ut numeraret isrl̄. Dixitq̄ dauid ad ioab ⁊
ad principes ꝑpli. Ite ⁊ numerate isrl̄. a bersa
bee usq̄ dan. ⁊ afferte m̄ numerū ut sciā. Respon
ditq̄ ioab. Augeat dn̄s ꝑplm̄ suū centuplū q̄
sūt. Nōne dn̄e mi rex omēs serui tui sūt? Quare
hoc q̄rit dn̄s m̄s rex. q̄ ī peccatū reputetur isrl̄i?
Sed sermo regis magis ꝑualuit. Egressusq̄ ē
ioab. ⁊ circuiuit uniūsū isrl̄. ⁊ reūsus ē hirlm̄.
Deditq̄ dauid numerū eorꝫ quos circuierat. ⁊ inuent᷒
ē oīs isrl̄ numerus mille milia. ⁊ centū milia uiro
rꝫ educentiū gladiū. De iuda aūt trecēta sep
tuaginta milia bellatorꝫ. Nā leui ⁊ beniā
min n̄ numerauit. eo q̄ď inuitus exequeretur re
gis imꝑiū. Displicuit aūt dō q̄ď iussat ⁊ ꝑ
cussit isrl̄. Dixitq̄ dauid ad dn̄m. Peccaui ni
mis ut h̄ facerē. obsecro aufer iniq̄tatē s̄ui
tui. q̄ insipienter egi. Et locutus ē dn̄s ad gad
uidentē dauid dicens. Uade ⁊ loq̄re ad dauid. ⁊ dic
ei. Hec dicit dn̄s. Triū tibi optionē do. unū q̄ uo
lueris elige ut faciā tibi. Cūq̄ uenisset gad ad
dauid. dixit ei. Hec dicit dn̄s. Elige q̄ uis. aut
tribus annis pestilentiā. aut tribus mensibus fugere
te hostes tuos. ⁊ gladiū eorꝫ n̄ posse euadere.
aut tribus diebus gladiū dn̄i ⁊ mortē ūsari in
t̄ra. ⁊ angłm domini interficere ī uniūsis finibus
isrl̄. Nunc ergo uide q̄ď respondeā ei q̄ me misit. Et
dixit dauid ad gad. Ex omi parte me angustie
cōprimunt. sed melius m̄ ē ut incidā ī manus dn̄i. q̄
multe sūt miserationes ei᷒. q̄ī ī manus hoīū. Misit
ergo dn̄s pestilentiā ī isrl̄. ⁊ ceciderūt ď isrl̄ septu
aginta milia uirorꝫ. Misitq̄ angłm ī hirlm̄
ut ꝑcuteret eā. Cūq̄ ꝑcuteretur uidit dn̄s ⁊ con
sul᷒ ē sup magnitudinē mali. ⁊ imꝑauit angło q̄
ꝑcutiebat. sufficit iā. cesset man᷒ tua. Porro an
gls̄ dn̄i stabat iuxta areā ornan iebusei. Le
uansq̄ dauid oculos suos uidit angłm dn̄i stā
tem int̄ celū ⁊ t̄rā. ⁊ euaginatū gladiū ī manu
ei᷒. ⁊ uersū cōtra hirlm̄. ⁊ ceciderūt tā ipse q̄ maio
res natu uestiti ciliciis ꝓni ī t̄rā. Dixitq̄
dauid ad dn̄m. Nōne ego sū q̄ iussi ut numera
retur ꝑpłs? Ego q̄ peccaui. ego q̄ malū fe
ci. iste grex q̄ď cōmeruit? Dn̄e deus m̄s uertat
obsecro man᷒ tua ī me ⁊ ī domū patris mei. po
pulus aūt tuus n̄ ꝑcutiatur. Angłs at dn̄i ꝑcep

gad ut diceret david ut ascenderet exstrueretque al-
tare domino deo in area ornan iebusei. Ascendit
ergo david iuxta sermonem gad quem locutus ei fuerat
ex nomine domini. Porro ornan cum suspexisset et vi-
disset angelum, quattuorque filii eius cum eo absconderunt
se. Nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum
venisset david ad ornan, conspexit eum ornan, et pro-
cessit obviam ei de area, et adoravit illum pronus in terram.
Dixitque ei david: Da mihi locum aree tue, ut edifi-
cem in ea altare domino, ita ut quantum valet argenti
accipias, et cesset plaga a populo. Dixit autem ornan
ad david: Tolle, et faciat dominus meus rex quodcumque ei pla-
cet. Sed et boves do in holocaustum, et tribulas in
ligna, et triticum in sacrificium: omnia libens prebeo. Dixitque
ei rex david: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quan-
tum valet. Neque enim tibi auferre debeo, et sic offerre
domino holocausta gratuita. Dedit ergo david ornan
pro loco siclos auri iustissimi ponderis sexcentos.
Et edificavit ibi altare domino. Obtulitque holoca-
usta et pacifica, et invocavit dominum, et exaudivit eum
in igne de celo super altare holocausti. Precepitque
dominus angelo, et convertit gladium suum in vaginam suam. Pro-
tinus ergo david videns quod exaudisset eum dominus in area or-
nan iebusei, immolavit ibi victimas. Taberna-
culum autem domini quod fecerat moyses in deserto, et altare
holocaustorum, ea tempestate erat in excelso ga-
baon. Et non prevaluit david ire ad altare ut ibi
obsecraret dominum: nimio enim fuerat timore perter-
XXII ritus, videns gladium angeli domini. Dixitque david: Hec
est domus dei, et hoc altare in holocaustum israel. Et pre-
cepit ut congregarentur omnes proselyti de terra israel, et constitu-
it ex eis latomos ad cedendos lapides et poliendos,
ut edificaretur domus domini. Ferrum quoque plurimum ad
clavos ianuarum, et ad commissuras atque iuncturas
preparavit david, et eris pondus innumerabile. Ligna
quoque cedrina non poterant estimari, que sydonii et ty-
rii deportaverant ad david. Et dixit david: Salomon
filius meus puer parvulus est et delicatus: domus autem quam edifi-
cari volo domino, talis esse debet, ut in cunctis regionibus
nominetur. Preparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam
ante mortem suam omnes preparavit impensas. Vocavitque
salomonem filium suum, et precepit ei ut edificaret do-
mum domino deo israel. Dixitque david ad salomo-
nem: Fili mi, voluntatis mee fuit ut edificarem
domum nomini domini dei mei. Sed factus est sermo domini ad me dicens:
Multum sanguinem effudisti, et multa bella bel-
lasti: non poteris edificare domum nomini meo,
tanto effuso sanguine coram me. Filius qui nasce-
tur tibi, erit vir quietissimus: faciam enim eum requiescere
ab omnibus inimicis suis per circuitum: et ob hanc causam
pacificus vocabitur: et pacem et otium dabo in israel cunc-
tis diebus eius. Ipse edificabit domum nomini meo, et
ipse erit mihi in filium, et ego ero ei in patrem: firmaboque
solium regni eius super israel in eternum. Nunc ergo fili mi,
sit dominus tecum, et prosperare, et edifica domum domino
deo tuo, sicut locutus est de te. Det quoque tibi dominus
prudentiam et sensum, ut regere possis israel, et custodi-
re legem domini dei tui. Tunc enim proficere poteris, si custo-
dieris mandata et iudicia que precepit dominus moysi
ut doceret israel. Confortare, et viriliter age: ne
timeas, neque paveas. Ecce ego in paupertatecula
mea preparavi impensas domus domini: auri
talenta centum milia, et argenti mille milia ta-
lentorum: eris vero et ferri non est pondus, vincitur enim
numerus magnitudine: ligna et lapides prepa-
ravi ad universa impendia. Habes quoque pluri-
mos artifices, latomos et cementarios, artifices-
que lignorum et omnium artium ad faciendum opus prudentis-
simos, in auro et argento et ere et ferro, cuius non est
numerus. Surge ergo et fac, et erit dominus tecum. Precepit
quoque david cunctis principibus israel, ut adiuva-
rent salomonem filium suum. Cernitis inquit quod dominus
deus vester vobiscum sit, et dederit vobis requiem per circuitum,
et tradiderit omnes inimicos in manu vestra, et subiecta sit
terra coram domino et coram populo eius. Prebete ergo corda
vestra et animas vestras, ut queratis dominum deum vestrum: et
consurgite, et edificate sanctuarium domino deo vestro, ut
introducatur arca federis domini, et vasa domino conse-
crata, in domum que edificatur nomini domini. XXIII

Igitur david senex et plenus dierum regem consti-
tuit salomonem filium suum super israel. Et congregavit
omnes principes israel, et sacerdotes atque levitas. Nu-
meratique sunt levite a viginti annis et supra: et inventa
sunt xxxviii milia virorum. Ex his electi sunt et distri-
buti in ministerium domus domini xxiiii milia. Prepositorum
autem et iudicum vi milia. Porro iiii milia ia-
nitores, et totidem psalte canentes domino in organis
que fecerat ad canendum. Et distribuit eos david
per vices filiorum levi, gerson videlicet et caath
et merari. Et gerson: leedan et semei. Filii leedan:
princeps iahiel, et zethan et iohel tres. Filii semei: sa-
lomith et oziel et aran tres. Isti principes famili-
arum leedan. Porro filii semei: leeth et ziza, et iaus et baria.
Isti filii semei iiii. Erat autem leeth prior, ziza
secundus. Porro iaus et baria non habuerunt plurimos fi-
lios, et idcirco in una familia unaque domo compu-
tati sunt. Filii caath: amram et isaar, chebron et ozi-
hel iiii. Filii amram: aaron et moyses. Sepa-
ratusque est aaron ut ministraret in sancta sanctorum ipse et
filii eius in sempiternum, et adoleret incensum domino secun-
dum ritum suum, ac benediceret nomini eius in perpetuum. Moy-
si quoque hominis dei filii annumerati sunt in tribu le-
vi. Filii moysi: gerson et eliezer. Filii gerson: subuhel
primus. Fuerunt autem filii eliezer: roboia primus: et non erant elie-
zer filii alii. Porro filii roboia multiplicati
sunt nimis. Filii isaar: salumith primus. Filii che-
bron: ieriau primus, amarias secundus, iaziel tertius,
iecmaam quartus. Filii oziel: micha primus,

iesia secundus. Filii merari: mooli et musi. Filii mo
oli: eleazar et cis. Mortuus est autem eleazar et non ha
buit filios sed filias. Acceperuntque eas filii cis fra
tres earum. Filii musi: mooli et eder et ierimuth tres.
Hi filii levi in cognationibus suis et familiis suis.
Principes per vices et numerum capitum singulorum
qui faciebant opera ministerii domus domini a viginti
annis et supra. Dixit enim david: Requiem dedit dominus
deus israel populo suo et habitationem hierusalem usque in eter
num. Nec erit officii levitarum ut ultra portent
tabernaculum et omnia vasa eius ad ministrandum.
Iuxta precepta quoque david novissima suppu
tabitur numerus filiorum levi a viginti annis et
supra. Et erunt sub manu filiorum aaron in cultum
domus domini in vestibulis et in exedris et in loco puri
ficationis et in sanctuario et in universis operibus ministerii
templi domini. Sacerdotes autem super panes propositionis.
et ad simile sacrificium. Et lagana azima et sar
taginem et adferventem similam et super omne pondus
atque mensuram. Levite vero ut stent mane ad confitendum
domino et canendum domino. similiterque ad vesperam. tam in oblatione
holocaustorum domini quam in sabbatis et kalendis et
sollempnitatibus reliquis. iuxta numerum et ceri
monias uniuscuiusque rei iugiter coram domino. Et cu
stodiant observationes tabernaculi federis et ritum sanctu
arii et observationem filiorum aaron fratrum suorum. ut
XXIIII ministrent in domo domini. Porro filiis aaron he
partitiones erunt. Filii aaron: nadab et abiu
et eleazar et ithamar. Mortui sunt autem nadab et
abiu ante patrem suum absque liberis. Sacerdotioque
functus est eleazar et ithamar. Et divisit eos david
id est sadoch de filiis eleazar et ahimelech de filiis
ithamar secundum vices suas et ministerium. Inventique
sunt multo plures filii eleazar in principibus
viris quam filii ithamar. Divisit autem eis hoc est fi
liis eleazar principes per familias sedecim. et filiis
ithamar per familias et domos suas octo. Porro
divisit utrasque inter se familias sortibus. Erant
enim principes sanctuarii et principes dei tam de filiis
eleazar quam de filiis ithamar. Descripsitque eos se
meias filius nathanahel scriba levites coram
rege et principibus et sadoch sacerdote et achi
melech filio abiathar. Principibus quoque fa
miliarum sacerdotalium et leviticarum. unam domum
que ceteris preerat eleazar. et alteram domum que sub
se habebat ceteros ithamar. Exivit autem sors pri
ma ioiarib. secunda iedeie. tertia harim. quarta seo
rim. quinta melchia. vi. maiman. vii. accos.
viii. abia. viiii. hiesu. x. sechenia. xi. e
liasib. xii. iacim. xiii. oppa. xiiii. hisbaal.
xv. abelga. xvi. emer. xvii. ezir. xviii. afi
ses. xviiii. aphetia. xx. iezecel. xxi. iacin.
xxii. gamul. xxiii. dalaiau. xxiiii. mazia
u. He vices eorum secundum ministeria sua ut in
grediantur domum dei et iuxta ritum suum sub ma
nu aaron patris eorum sicut preceperat dominus deus israel. Por
ro filiorum levi qui reliqui fuerant. De filiis amram
erat subahel et filii subahel iedeia. De filiis quoque
roboie princeps iesias. Isaarites vero salemoth.
filius quoque salemoth iauadiath. filiique eius ieri
au. amarias secundus. iaziel tercius. iecmaan quartus.
filius oziel micha. filius michamir. frater mi
cha iesia. filii quoque iesie zacharias. filii me
rari: mooli et musi. filii oziau: bennon. filius
quoque merari oziau et soem et zachur et hebri.
Porro mooli filius eleazar qui non habebat liberos.
filius vero cis ieremel. filius musi mooli.
eder et ierimuth. isti filii levi secundum domos
familiarum suarum. Miseruntque et ipsi sortes contra fratres
suos filios aaron coram david rege et sadoch et
abimelech et principibus familiarum sacerdotalium
et leviticarum. tam maiores quam minores. omnes sors
equaliter dividebat. XXV
Igitur david et magistratus exercitus segregavi
erunt in ministerio filios asaph et heman et idi
thun qui prophetarent in cytharis et psalteriis
et cymbalis secundum numerum suum dedicato sibi
officio servientes. De filiis asaph: zachur et
ioseph et nathania et asarela. filii asaph sub
manu asaph prophetantes iuxta regem. Porro idi
thun filii idithun: godolias. sori. iesias. et
sabatias. et mathathias. sex. sub manu patris
sui idithun qui in cythara prophetabat super confiten
tes et laudantes dominum. Heman quoque filii
heman: bocciau. mathania. oziel. subuhel.
et hierimoth. anania. annani. heliatha.
gethdelthi. et romenthi. ezer. et iesbacasa. me
lothi. othir. maazioth. Omnes isti filii heman
videntes regis in sermonibus dei ut exaltaret
cornu. Dedit quoque deus heman filios xiiii et fi
lias tres. universi sub manu patris sui ad can
tandum in templo domini distributi erant in cymbalis
et psalteriis et cytharis in ministeria domus
domini iuxta regem. Asaph videlicet et idithun
et heman. Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis qui
erudiebant canticum domini cuncti doctores ducenti
octoginta octo. Miseruntque sortes per vices suas
ex equo tam maior quam minor doctus pariter et in
doctus. Egressaque est sors prima ioseph qui erat de
asaph. Secunda godolie ipsi et filiis eius et fratribus
eius duodecim. Tertia zachur filiis et fratribus eius duo
decim. Quarta isari filiis et fratribus eius xii. Quinta nathanie
filiis et fratribus eius xii. Sexta bocciau filiis et fratribus eius
xii. Septima isreela filiis et fratribus eius xii. Octava iesaie fi
liis et fratribus eius xii. Nona mathanie filiis et
fratribus eius xii. Decima semeie filiis et fratribus eius
xii. Undecima azarel filiis et fratribus eius xii. Du
odecima asabie filiis et fratribus eius xii. Tertia
decima subahel filiis et fratribus eius xii. Quarta
decima mathathie filiis et fratribus eius xii. Quin

tadecima ierimoth. filiis et fratribus eius .xii. Sexta
decima ananie. filiis et fratribus eius .xii. Septi
ma decima iesbocase. filiis et fratribus eius .xii. Oc
tava decima anani. filiis et fratribus eius .xii.
Nonadecima melothi. filiis et fratribus eius .xii. Vicesima alathe.
filiis et fratribus eius .xii. Vicesima prima othir. filiis et fratribus eius .xii. Vice
sima secunda godolathi. filiis et fratribus eius .xii. Vice
sima tertia aziuth. filiis et fratribus eius .xii. Vicesima
quarta romamthiezer. filiis et fratribus eius .xii.

XXVI Divisiones autem ianitorum. de coritis me
sellemia filius chore. de filiis asaph. Filii me
sellemie. zacharias primogenitus. iadihel secundus. za
badias tertius. ianathanahel quartus. ahilam quintus.
iohanan sextus. helioenai septimus. Filii autem obe
dedom. semeias primogenitus. iozabab secundus. ioh
a tertius. sachar .iiii. nathanahel .v. amihel.
.vi. isachar .vii. pollathi .viii. quia benedixit illi
dominus. Semei autem filio eius nati sunt filii prefecti fami
liarum suarum. erant enim viri fortissimi. Filii ergo seme
ie. othni. et raphahel. et obedihel. elzabad. et fratres eius
viri fortissimi. heliu quoque et samachias. Omnes
hi de filiis obededom. ipsi et filii et fratres eorum for
tissimi ad ministrandum. lxii. de obededom. Por
ro mesellamie filii et fratres eius robustissimi decem
et octo. De osa autem id est de filiis merari. sechi prin
ceps. Non enim habuerat primogenitum. idcirco po
suerat eum pater eius in principem. Helchias secundus. ta
belias tertius. zacharias .iiii. Omnes hi filii et fratres
osa tredecim. Hi divisi sunt ianitores. ut semper princi
pes custodiarum sicut et fratres eorum ministrarent in do
mo domini. Missae sunt ergo sortes. ex equo et parvis et
magnis per familias suas. in unamquamque portarum. Ce
cidit igitur sors orientalis semeie. Porro zachari
ie filio eius viro prudentissimo et erudito sortito
obtigit plaga septentrionalis. Obededom vero et fi
liis eius ad austrum. in qua parte domus erat seniorum con
cilium. [illegible] sephima. et chosa. Ad occidentem iux
ta portam que ducit ad viam ascensionis custodia contra
custodiam. Ad orientem vero levite sex. et ad aqui
lonem quattuor per diem. atque ad meridiem similiter
in die quattuor. et ubi erat concilium bini et bini. In cel
lulis quoque ianitorum ad occidentem quattuor. in via bini
per cellulas. He sunt divisiones ianitorum filiorum chore
et merari. Porro achias erat super thesauros
domus dei. et vasa sanctorum. Filii ledan. filii gerso
ni. de ledan principes familiarum ledan et ger
soni. et hiehieli. Filii iehieli. zathan. et iohel.
fratres eius super thesauros domus domini. amramitis.
et isaaritis. et hebronitis. et ozihelitibus. Subahel
autem filius gerson. filii moysi prepositus thesauris.
Fratres quoque eius eliezer cuius filius rabia. et huius filius
isaias. et huius filius ioram. Huius quoque filius ze
chri. sed et huius filius selemith et fratres eius. Ipse se
lemith et fratres eius super thesauros sanctorum quae sanctificaverat
david rex et principes familiarum et tribuni et cen
turiones et duces exercitus. De bellis et manubiis
preliorum quae consecraverant ad instaurationem et sup
pellectilem templi domini. Hec autem universa sanctifica
vit samuhel videns. et saul filius cis. et abner
filius ner. et ioab filius sarvie. Omnes qui sancti
ficaverant ea per manum salemith et fratrum eius. Sa
aritis vero preerat chenonias et filii eius ad opera
forinsecus super israhel ad docendum et ad iudican
dum eos. Porro de hebronitis. asabias et fratres eius.
viri fortissimi. mille septingenti preerant israhe
li trans iordanem contra occidentem in cunctis operibus domini et in mi
nisterium regis. Hebronitarum autem fuit princeps he
rias secundum familias et cognationes eorum. Quadringe
simo anno regni david. recensiti sunt et inventi
viri fortissimi in iazer galaath. Fratresque eius robu
stioris etatis. duo milia septingenti principes
familiarum. Preposuit autem eos david rex rube
nitis et gadditis et dimidie tribui manasse. in
omne ministerium dei et regis. Filii autem israhel secundum XXVII
numerum suum principes familiarum. tribuni et cen
turiones. et prefecti. qui ministrabant regi secundum turmas
suas. ingredientes et egredientes. per singulos menses. in anno
viginti quattuor milium singuli preerant. Prime
turme in primo mense iesboam preerat. filius zab
dihel. et sub eo .xxiiii. milia. De filiis phares prin
ceps cunctorum principum in exercitu mense primo. Secun
di mensis. habebat turmam dudiachoitis. et post se
alterum nomine macelloth. qui regebat partem exer
citus .xxiiii. milium. Dux quoque turme tertie
in mense tertio. erat banaias filius ioiade sacerdos.
et in divisione sua .xxiiii. milia. Ipse est banaias
inter .xxx. fortissimus. et super .xxx. Preerat au
tem turme ipsius amizabath filius eius. Quartus. mense
quarto. asahel frater ioab. et zabadias filius eius post
eum. et in turma eius .xxiiii. milia. Quintus. mense
quinto princeps samaoth iezarites. et in turma eius
.xxiiii. milia. Sextus mense sexto hiras filius
acces thecuites. et in turma eius .xxiiii. milia. Sep
timus mense septimo helles pallonites de filiis
ephraim. et in turma eius .xxiiii. milia. Octavus
mense octavo sobachai asothites. de stirpe zarai.
et in turma eius .xxiiii. milia. Nonus mense nono
abiezer anathothites de stirpe gemini. et in tur
ma eius .xxiiii. milia. Decimus. mense decimo marai.
et ipse nethophatites de stirpe zarai. et in turma eius.
.xxiiii. milia. Undecimus. mense undecimo bana
ias pharathonites de filiis ephraim. et in turma eius
.xxiiii. milia. Duodecimus. mense duodecimo holdi
a nethophatites de stirpe gothonihel. et in turma
eius .xxiiii. milia. Porro tribubus preerant israhel. Ru
benitis dux heliezer. filius zechri. Symeo
nitis dux saphatias. filius michaa. Levitis. a
sabias filius camuhel. Aaronitis. sadoch. Iu
da. eliu frater david. Isachar. amri filius micha
hel. Zabulonitis. iesmaias filius abdie. Nep

talitib; . ierimuth filius ozihel . filiis ephraim .
osee filius azazin . Dimidie tribui manasse . io
hel filius phadaie . et dimidie tribui manasse in
galaath . iaddo filius zacharie . Beniamin autem ia
sihel filius abner . Dan uero ezrihel filius ieroam .
Hi principes filiorum israel . Noluit autem dauid nu
merare eos a uiginti annis inferius . quia dixerat
dominus ut multiplicaret israel quasi stelle celi . Ioab
filius saruie cepit numerare . nec compleuit . quia
super hoc ira irruerat super israel . et idcirco numerus eorum
qui fuerant recensiti non est relatus in fastos regis dauid
Super thesauros autem regis fuit azmoth . filius adi
hel . His autem thesauris qui erant in urbibus et in uicis et in
turribus . presidebat ionathas filius ozie . Operi autem ru
stico et agricolis qui exercebant terram : preerat ezri fi
lius chelub . Uinearumque cultoribus semeias ro
mathites . Cellis autem uinariis . zabdias apho
nites . Nam super oliueta et ficeta que erant in campestri
bus balanan gaderites . Super apothecas autem olei
ioas . Porro armentis que pascebantur in sarona . prepoi
tus fuit setrius saronites . et super boues in uallibus .
saphat filius adoi . Super camelos uero ubil isma
helites . et super asinos iadias meronathites .
super oues quoque iaziz agareus . Omnes hi principes
substantie regis dauid . Ionathas autem patruus
dauid consiliarius . uir prudens et litteratus . ipse
et ahihel filius achamoni . erant cum filiis regis .
Achitofel etiam consiliarius regis . et chusi arachi
tes . amicus regis . post achitofel fuit ioia
da filius banaia . et abiathar . princeps autem
exercitus regis . erat ioab . XXVIII

Conuocauit dauid omnes principes israel . duces
tribuum . et prepositos turmarum . qui ministrabant
regi . Tribunos quoque et centuriones . qui preerant
substantie et possessionibus regis . filios quoque su
os cum eunuchis . et potentes . et robustissimos quosque
in exercitu ierusalem . Cumque surrexisset rex et stetisset .
ait . Audite me fratres mei et populus meus . Cogitaui
ut hedificarem domum in qua requiesceret archa federis
domini . et scabellum pedum dei nostri . et ad hedifican
dum omnia preparaui . Deus autem dixit michi . non hedificabis
domum nomini meo . eo quod sis uir bellator et
sanguinem fuderis . Sed elegit dominus deus israel me
de uniuersa domo patris mei . ut essem rex super
israel in sempiternum . De iuda enim elegit princi
pes . Porro de domo iuda domum patris mei .
et de filiis patris mei . placuit ei ut me elige
ret regem super cunctum israel . Sed et de filiis meis .
filios enim multos dedit michi dominus . elegit salomo
nem filium meum . ut sederet in throno regni domini
super israel . Dixitque michi . Salomon filius tuus e
dificabit domum meam . et atria mea . ipsum enim
elegi michi in filium . et ego ero ei in patrem . et firmabo
regnum eius usque in eternum . si perseuerauerit facere precepta

mea et iudicia sicut et hodie . Nunc ergo coram uniuerso
cetu israel . audiente deo nostro custodite et perqui
rite cuncta mandata domini dei nostri . ut possideatis
terram bonam . et relinquatis eam filiis uestris post uos usque
in sempiternum . Tu autem salomon fili mi scito deum
patris tui . et serui ei corde perfecto . et animo uoluntario .
Omnia enim corda scrutatur dominus . et uniuersas men
tium cogitationes intelligit . Si quesieris eum inuenies .
si autem dereliqueris illum . proiciet te in eternum . Nunc
ergo quia elegit te dominus ut hedificares domum sanctuarii .
confortare et perfice . Dedit autem dauid salomoni fi
lio suo descriptionem porticus et templi . et cellariorum et ce
naculi . et cubiculorum in adytis . et domus propitiationis .
necnon et omnium que cogitauerat atriorum et exedrarum per
circuitum in thesauros domus domini . et in thesauros sancto
rum . Diuisionumque sacerdotalium et leuiticarum in omnia
opera domus domini . et in uniuersa uasa ministerii do
mus domini . Aurum in pondere super singula uasa
ministerii . argenti quoque pondus pro uasorum et ope
rum diuersitate . Sed et candelabra aurea et lucer
nas eorum aurum pro mensura uniuscuiusque candelabri
et lucernarum . Similiter et in candelabra argentea et in
lucernis eorum pro diuersitate mensure pondus ar
genti tradidit . Aurum quoque dedit in mensas pro
positionis . pro diuersitate mensarum . Similiter et ar
gentum in alias mensas argenteas . Ad fuscinu
las quoque et fialas et turribula ex auro puris
simo . et leunculos aureos pro qualitate mensure pon
dus distribuit inter leunculum et leunculum . Si
militerque inter leones argenteos . diuersum argenti pondus separa
uit . Altari autem in quo adolebatur incensum aurum purissi
mum dedit . ut ex ipso fieret similitudo quadrige
cherubin extendentium alas . et uelantium archam federis
domini . Omnia inquit uenerunt scripta manu domini ad me .
ut intelligerem uniuersa opera exemplaris . Dixit quoque dauid
salomoni filio suo . Viriliter age et confortare et fac .
ne timeas et ne paueas . Dominus enim deus meus tecum erit .
et non dimittet te nec derelinquet donec perficias
omne opus ministerii domus domini . Ecce diuisiones sa
cerdotum et leuitarum in omne opus ministerii domus domini assistent
tibi et parati sunt . et nouerunt tam principes quam populus facere
omnia precepta tua . XXIX xvii

Locutusque est dauid rex ad omnem ecclesiam . Salomonem fili
um meum unum elegit deus adhuc puerum et tenellum .
opus autem grande est . neque enim homini preparatur habitatio sed deo .
Ego autem totis uiribus meis preparaui inpensas domus
dei mei . aurum ad uasa aurea . et argentum in argentea .
es in erea . ferrum in ferrea . ligna in lignea . lapides onichi
nos . et quasi stibinos . et diuersorum colorum . Omnemque pretiosum
lapidem et marmor parium habundantissime . Et
super hec que obtuli in domum dei mei . exceptis his que
paraui in ede sancta . tria milia talenta auri . de auro
ophyr . et vii . milia talentorum argenti probatissimi . ad
deaurandos parietes templi . ubicumque opus est auro de auro . ubicumque opus

et argentum argenti opera fiant per manus artificum. Et
siquis sponte offert impleat manum suam hodie
et offerat quod voluerit domino. Polliciti sunt itaque prin
cipes familiarum et proceres tribuum israel. Tribu
ni quoque et centuriones et principes possessi
onum regis. Dederuntque in opera domus dei auri talenta quin
que milia et solidos decem milia. Argenti talenta decem
milia et eris talenta decem et octo milia. Ferri quoque centum milia ta
lentorum. Et apud quemcumque inventi sunt lapides dederunt in thesauros
domus domini per manum iahiel gersonitis. Letatusque
est populus cum vota sponte promitterent quia corde toto
offerebant ea domino. Sed et david rex letatus est gau
dio magno et benedixit domino coram universa multi
tudine et ait. Benedictus es domine deus israel patris nostri
ab eterno in eternum. Tua est domine magnificentia et pote
ntia et gloria atque victoria et tibi laus. Cuncta enim que in
celo sunt et in terra tua sunt. Tuum domine regnum et tu es su
per omnes principes. Tue divitie et tua est gloria. Tu dominaris
omnium. In manu tua virtus et potentia. In manu tua
magnitudo et imperium omnium. Nunc igitur deus noster confitemur tibi
et laudamus nomen tuum inclitum. Quis ego et quis populus
meus ut possimus tibi hec universa promittere. Tua sunt om
nia et que de manu tua accepimus dedimus tibi. Peregrini
enim sumus coram te et advene sicut omnes patres nostri. Di
es nostri quasi umbra super terram et nulla est mora. Domine deus
noster omnis hec copia quam paravimus ut edificaretur do
mus nomini sancto tuo de manu tua est et tua sunt omnia.
Scio deus meus quod probes corda et simplicitatem diligas.
Unde et ego in simplicitate cordis mei letus ob
tuli universa hec. Et populum tuum qui hic repertus est vi
di cum ingenti gaudio tibi offerre donaria. Domine deus
abraham et ysaac et israel patrum nostrorum custodi in e
ternum hanc voluntatem cordis eorum et semper in venerationem
tui mens ista permaneat. Salomoni quoque filio meo
da cor perfectum ut custodiat mandata tua testi
monia tua et cerimonias tuas et faciat uni
versa et edificet edem cuius impensas paravi. Pre
cepit autem david universe ecclesie. Benedicite deo nostro.
Et benedixit omnis ecclesia domino deo patrum suorum. Et incli
naverunt se et adoraverunt deum et deinde regem. Im
molaveruntque victimas domino et obtulerunt holo
causta die sequenti. Tauros mille arietes mil
le agnos mille cum libaminibus suis et univer
so ritu habundantissime in omnem israel. Et comederunt
et biberunt coram domino in die illa cum grandi leticia. Et
unxerunt secundo salomonem filium david. Unxerunt autem
domino in principem et sadoch in pontificem. Seditque sa
lomon super solium domini in regem pro david patre su
o et cunctis placuit et paruit illi omnis israel. Sed et uni
versi principes et potentes et cuncti filii regis david
dederunt manum et subiecti fuerunt salomoni regi. Ma
gnificavit ergo deus salomonem super omnem israel et dedit il
li gloriam regni qualem nullus habuit ante eum rex israel.
Igitur david filius ysai regnavit super universum israel. Et dies
quibus regnavit super israel fuerunt quadraginta anni. In
hebron regnavit septem annis et in ierusalem annis
triginta tribus. Et mortuus est in senectute bona
plenus dierum et divitiis et gloria. Regnavitque salo
mon filius eius pro eo. Gesta autem david regis priora et no
vissima scripta sunt in libro samuhel videntis et
in libro nathan prophete atque in volumine gad viden
tis. Universique regni eius et fortitudinis et temporum que
transierunt sub eo sive in israel sive in cunctis terrarum
regnis.

Explicit liber dabreiamin .i.
Incipit .ii. liber paralipomenon.

Confortatus est ergo salomon I
filius david in regno suo et dominus
erat cum eo et magnificavit
eum in excelsum. Precepitque
salomon universo israeli tri
bunis et centurionibus et
ducibus et iudicibus omni
israel et principibus famili
arum. Et abiit cum universa mul
titudine in excelsum gabaon ubi erat taberna
culum federis domini quod fecit moyses famulus dei
in solitudine. Archam autem dei adduxerat david de ca
riathiarim in locum quem preparaverat ei et ubi fixerat
illi tabernaculum hoc est in ierusalem. Altare quoque ene
um quod fabricatus fuerat beseleel filius uri filii ur
ibi erat coram tabernaculo domini. Quod et requisivit sa
lomon et omnis ecclesia. Ascenditque salomon ad altare
eneum coram tabernaculo federis domini et obtulit
in eo mille hostias. Ecce autem in ipsa nocte apparuit
ei deus dicens. Postula quod vis ut dem tibi. Dixitque sa
lomon deo. Tu fecisti cum david patre meo misericordiam mag
nam et constituisti me regem pro eo. Nunc ergo domine deus im
pleatur sermo tuus quem pollicitus es david patri meo. Tu
enim fecisti me regem super populum tuum multum qui tam
innumerabilis est quam pulvis terre. Da mihi sapientiam
et intelligentiam ut egrediar coram populo tuo et ingre
diar. Quis enim potest hunc populum tuum digne qui tam
grandis est iudicare. Dixit autem deus ad salomonem.
Quia hoc magis placuit cordi tuo et non postula
sti divitias et substantiam et gloriam neque animas eorum qui te o
derant sed nec dies vite plurimos petisti autem sapi
entiam et scientiam ut iudicare possis populum meum
super quem constitui te regem sapientia et scientia data sunt
tibi. Divitias autem et substantiam et gloriam dabo tibi ita ut nul
lus in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui.
Venit ergo salomon ab excelso gabaon in ierusalem
coram tabernaculo federis et regnavit super israel. Congre
gavitque sibi currus et equites et facti sunt ei mille
quadringenti currus et duodecim milia equitum. Et fecit
eos esse in urbibus quadrigarum et cum rege in ierusalem. Prebuitque rex
in argentum et aurum quasi lapides et cedros quasi sicomo
ros que nascuntur in campestribus multitudine magna.
Adducebantur autem ei equi de egypto et de choa a nego

nationibus regni qui ibant et revertebantur pretio. Quadrigam equorum sescentis argenteis, et equum centum quinquaginta. Similiter de universis regnis Cethorum et a regibus Syrie emptio celebrabatur.

II Decrevit autem Salomon hedificare domum nomini Domini et palacium sibi. Et numeravit septuaginta milia virorum portantium humeris, et octoginta milia qui cederent lapides in montibus. Prepositosque eorum tria milia sescentos. Misit quoque ad Hyram regem Tyri dicens: Sicut egisti cum David patre meo, et misisti ei ligna cedrina ut hedificaret sibi domum in qua et habitavit, sic fac mecum ut hedificem domum nomini Domini Dei mei, et consecrem eam ad adolendum incensum coram illo, et fumigandum aromata, et ad propositionem panum sempiternam, et holocaustomata mane et vespere, sabbatis quoque et neomeniis, et sollempnitatibus Domini Dei nostri in sempiternum, que mandata sunt Israheli. Domus enim quam hedificare cupio magna est. Magnus est enim Deus noster super omnes deos. Quis ergo poterit prevalere ut hedificet ei dignam domum? Si celum et celi celorum capere eum non queunt, quantus ego sum ut possim ei hedificare domum? Sed ad hoc tantum ut adoleatur incensum coram illo. Mitte ergo mihi virum eruditum qui noverit operari in auro et argento, ere et ferro, purpura, coccino et hyacintho, et qui sciat sculpere celaturas cum his artificibus quos mecum habeo in Iudea et Ierusalem, quos preparavit David pater meus. Sed et ligna cedrina mitte michi, et arceuthina et pinea de Libano. Scio enim quod servi tui noverint cedere ligna de Libano, et erunt servi mei cum servis tuis, ut parentur michi ligna plurima. Domus enim quam cupio hedificare magna est nimis et inclita. Preterea operariis qui cesuri sunt ligna servis tuis dabo in cibaria tritici choros viginti milia, et hordei choros totidem, olei quoque sata viginti milia. Dixit autem Hyram rex Tyri per litteras quas miserat Salomoni: Quia dilexit Dominus populum suum, ideo te regnare fecit super eum. Et addidit dicens: Benedictus Dominus Deus Israhel qui fecit celum et terram, qui dedit David regi filium sapientem et eruditum et sensatum atque prudentem, ut hedificaret domum Domino et palacium sibi. Misi ergo tibi virum prudentem et scientissimum Hyram fabrum, patrem meum, filium mulieris de filiabus Dan, cuius pater Tyrius fuit, qui novit operari in auro et argento, ere et ferro, et marmore et lignis, in purpura quoque et hiacincto et bysso et coccino, et qui sciat celare omnem sculpturam, et adinvenire prudenter quodcumque in opere necessarium est cum artificibus tuis et cum artificibus domini mei David patris tui. Triticum ergo et hordeum et oleum et vinum que pollicitus es domine mi, mitte servis tuis. Nos autem cedemus ligna de Libano quot necessaria habueris, et applicabimus ea ratibus per mare in Ioppe. Tuum erit transferre ea in Ierusalem. Numeravit igitur Salomon omnes viros proselitos qui erant in terra Israhel post dinumerationem quam dinumeravit David pater eius, et inventi sunt centum quinquaginta milia et tria milia sescenti. Fecitque ex eis septuaginta milia qui humeris onera portarent, et octoginta milia qui lapides in montibus cederent; tria autem milia et sescentos prepositos operum populi.

III Et cepit Salomon hedificare domum Domini in Ierusalem in monte Moria, qui demonstratus fuerat David patri eius, in loco quem paraverat David in area Ornan Iebusei. Cepit autem hedificare mense secundo, anno quarto regni sui. Et hec sunt fundamenta que iecit Salomon ut hedificaret domum Domini: longitudinis cubitos in mensura prima sexaginta, latitudinis cubitos viginti. Porticum vero ante frontem que tendebatur in longum iuxta mensuram latitudinis domus cubitorum viginti. Porro altitudo centum viginti cubitorum erat. Et deauravit eam intrinsecus auro mundissimo. Domum quoque maiorem texit tabulis abiegnis, et laminas auri obrizi affixit per totum. Sculpsitque in ea palmas et quasi catenulas se invicem complectentes. Stravit quoque pavimentum templi preciosissimo marmore decore multo. Porro aurum erat probatissimum. Et auri laminis texit domum et trabes eius et postes et parietes et ostia. Et celavit cherubin in parietibus. Fecit quoque domum sancti sanctorum, longitudinem iuxta latitudinem domus cubitorum viginti, et latitudinem similiter viginti cubitorum. Et laminis aureis texit eam quasi talentis sescentis. Sed et clavos fecit aureos, ita ut singuli clavi siclos quinquagenos appenderent. Cenacula quoque texit auro. Fecit etiam in domo sancti sanctorum cherubin duo opere statuario, et texit eos auro. Ale cherubin viginti cubitis extendebantur, ita ut una ala haberet cubitos quinque et tangeret parietem domus, et altera quinque cubitos habens alam tangeret alterius cherub. Similiter cherub alterius ala quinque habebat cubitos et tangebat parietem, et ala eius altera quinque cubitorum alam cherub alterius contingebat. Igitur ale utriusque cherubin expanse erant et extendebantur per cubitos viginti. Ipsi autem stabant erectis pedibus, et facies eorum erant verse ad exteriorem domum. Fecit quoque velum ex hyacincto, purpura, cocco et bysso, et intexuit ei cherubin. Ante fores etiam templi duas columpnas que triginta et quinque cubitos habebant altitudinis. Porro capita earum quinque cubitorum. Necnon et quasi catenulas in oraculo, et superposuit eas capitibus columpnarum. Malogranata etiam centum, que catenulis interposuit. Ipsas quoque columpnas posuit in vestibulo templi, unam a dextris et alteram a sinistris. Eamque que a dextris erat vocavit Iachin, hec est firmitas, et que ad levam Booz, hec est in robore.

IIII Fecit quoque altare eneum viginti cubitorum longitudinis et viginti cubitorum latitudinis et decem cubitorum altitudinis. Mare etiam fusile decem cubitis a labio usque ad labium rotundum per circuitum, quinque

cubitorum habebat altitudinem et funiculus triginta cubitorum ambiebat gyrum eius. Similitudo quoque boum erat subter illud et decem cubitis quaedam extrinsecus caelaturae, quae duobus versibus alvum maris circuibat. Boves autem erant fusiles: et ipsum mare super duodecim boves impositum erat, quorum tres respiciebant ad aquilonem, et alii tres ad occidentem. Porro tres alii meridiem, et tres qui reliqui erant orientem, mare habentes superpositum. Posteriora autem boum erant intrinsecus sub mari. Porro vastitas eius habebat mensuram palmi, et labium illius erat quasi labium calicis, vel repandi lilii: capiebatque tria millia metretas. Fecit quoque conchas decem: et posuit quinque a dextris, et quinque a sinistris, ut lavarent in eis omnia quae in holocaustum oblaturi erant. Porro in mari sacerdotes lavabantur. Fecit autem et candelabra aurea decem secundum speciem qua iussa erant fieri: et posuit ea in templo, quinque a dextris, et quinque a sinistris. Necnon et mensas decem: et posuit eas in templo, quinque a dextris, et quinque a sinistris. Phialas quoque aureas centum. Fecit etiam atrium sacerdotum, et basilicam grandem, et ostia in basilica, quae texit aere. Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem. Fecit autem Hiram lebetes quoque, et creagras, et phialas, et complevit omne opus regis in domo Dei: hoc est columnas duas, et epistylia, et capita, et quasi quaedam retiacula, quae capita tegerent super epistylia. Malagranata quoque quadringenta, et retiacula duo: ita ut bini ordines malagranatorum singulis retiaculis iungerentur, quae protegerent epistylia et capita columnarum. Bases quoque fecit, et conchas quas superposuit basibus: Mare unum, boves quoque duodecim sub mari: et lebetes, et creagras, et phialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater eius in domo Domini ex aere mundissimo. In regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Sochoth et Saredatha. Erat autem multitudo vasorum innumerabilis, ita ut ignoraretur pondus aeris. Fecitque Salomon omnia vasa domus Dei, et altare aureum, et mensas, et super eas panes propositionis: Candelabra quoque cum lucernis suis, ut lucerent ante oraculum iuxta ritum, ex auro purissimo: Et florentia quaedam, et lucernas, et forcipes aureos: omnia de auro mundissimo facta sunt. Thymiateria quoque, et thuribula, et phialas, et mortariola ex auro purissimo. Et ostia caelavit templi interioris, id est in sancta sanctorum: et ostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est omne opus quod fecit Salomon in domo Domini. Intulit igitur Salomon omnia quae voverat David pater eius, argentum et aurum, et universa vasa posuitque in thesauris domus Dei.

V

Post quae congregavit maiores natu Israel, et cunctos principes tribuum, et capita familiarum de filiis Israel in Ierusalem, ut adducerent arcam foederis Domini de civitate David, quae est Sion. Venerunt igitur ad regem omnes viri Israel in die sollemni mensis septimi. Cumque venissent cuncti seniores Israel, portaverunt Levitae arcam, et intulerunt eam, et omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa sanctuarii, quae erant in tabernaculo, portaverunt sacerdotes cum Levitis. Rex autem Salomon, et universus coetus Israel, et omnes qui fuerant congregati ante arcam, immolabant arietes et boves absque ullo numero: tanta enim erat multitudo victimarum. Et intulerunt sacerdotes arcam foederis Domini in locum suum, id est, ad oraculum templi, in sancta sanctorum subter alas cherubim: ita ut cherubim expanderent alas suas super locum in quo posita erat arca, et ipsam arcam tegerent cum vectibus suis. Vectium autem quibus portabatur arca, quia paululum longiores erant, capita parebant ante oraculum: si vero quis paululum fuisset extrinsecus, eos videre non poterat. Fuit itaque arca ibi usque in praesentem diem. Nihilque erat aliud in arca, nisi duae tabulae, quas posuerat Moyses in Horeb, quando legem dedit Dominus filiis Israel egredientibus ex Aegypto. Egressis autem sacerdotibus de sanctuario (omnes enim sacerdotes qui ibi potuerant inveniri, sanctificati sunt: nec adhuc illo tempore vices et ministeriorum ordo inter eos divisus erat) tam Levitae quam cantores, id est, et qui sub Asaph erant, et qui sub Heman, et qui sub Idithun, filii et fratres eorum vestiti byssinis, cymbalis, et psalteriis, et citharis concrepabant, stantes ad orientalem plagam altaris, et cum eis sacerdotes centum viginti canentes tubis. Igitur cunctis pariter et tubis, et voce, et cymbalis, et organis, et diversi generis musicorum concinentibus, et vocem in sublime tollentibus, longe sonitus audiebatur, ita ut cum Dominum laudare coepissent et dicere: Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia eius: impleretur domus Dei nube, nec possent sacerdotes stare et ministrare propter caliginem. Compleverat enim gloria Domini domum Dei.

VI

Tunc Salomon ait: Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine: ego autem aedificavi domum nomini eius, ut habitaret ibi in perpetuum. Et vertit rex faciem suam, et benedixit omni multitudini Israel (nam omnis turba stabat intenta) et ait: Benedictus Dominus Deus Israel, qui quod locutus est David patri meo, opere complevit, dicens: A die qua eduxi populum meum de terra Aegypti, non elegi civitatem de cunctis tribubus Israel, ut aedificaretur in ea domus nomini meo: neque elegi quemquam alium virum, ut esset dux in populo meo Israel: sed elegi Ierusalem ut sit nomen meum in ea, et elegi David ut constituerem eum super populum meum Israel. Cumque fuisset voluntatis David patris mei, ut aedificaret domum nomini Domini Dei Israel, dixit Dominus ad eum: Quia haec fuit voluntas tua ut aedificares domum nomini meo, bene quidem fecisti huiuscemodi habere voluntatem: sed non tu aedificabis domum, verum filius tuus, qui egredietur de lumbis tuis, ipse aedificabit domum nomini meo. Complevit ergo Dominus sermonem suum, quem locutus fuerat: et ego surrexi pro David patre meo, et sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus, et aedificavi domum nomini Domini Dei Israel. Et posui in ea arcam, in qua est pactum Domini, quod pepigit cum filiis Israel. Stetit ergo coram al-

tari domini ex adverso universe multitudinis israel.
et extendit manus suas. Siquidem fecerat salomon
basim eneam et posuerat eam in medio basilice ha-
bentem quinque cubitos longitudinis et quinque latitu-
dinis et tres cubitos altitudinis. Stetitque super
eam et deinceps flexis genibus contra universam multi-
tudinem israel et palmis in celum levatis ait. Domine
deus israel non est similis tui deus in celo et in terra. qui custo-
dis pactum et misericordiam cum servis tuis. qui ambulant coram
te in toto corde suo. qui prestitisti david servo tuo
patri meo. que locutus fueras ei. et que ore promisi-
sti opere complesti. sicut et presens tempus probat. Nunc ergo domine
deus israel imple servo tuo patri meo david quecumque
locutus es dicens. Non deficiet ex te vir coram me
qui sedeat super thronum israel. ita tamen si custodi-
erint filii tui vias meas et ambulaverint in lege
mea. sicut et tu ambulasti coram me. Et nunc domine deus
israel firmetur sermo tuus quem locutus es servo tuo
david. Ergone credibile est ut habitet deus cum homini-
bus super terram. Si celum et celi celorum non te capiunt.
quanto magis domus ista quam edificavi. Sed ad
hoc tantum facta est. ut respicias orationem servi tui.
et obsecrationem eius domine deus meus. audias preces
quas fundit famulus tuus coram te. ut aperias ocu-
los tuos super domum istam diebus et noctibus super
locum in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum.
et exaudires orationem quam servus tuus orat in eo. Exau-
di preces famuli tui et populi tui israel. quicumque ora-
verit in loco isto. exaudi de habitaculo tuo. id est
de celis. et propitiare. Si peccaverit quispiam in proximum
suum. et iurare contra eum paratus venerit. seque male-
dicto constrinxerit coram altari in domo ista. tu ex-
audies de celo et facies iudicium servorum tuorum. i-
ta ut reddas iniquo viam suam in caput proprium. et ulciscaris iu-
stum. retribuens ei secundum iustitiam suam. Si superatus
fuerit populus tuus israel ab inimicis. peccabunt enim
tibi. et conversi egerint penitentiam. et obsecraverint nomen
tuum. et fuerint deprecati in loco isto. tu exaudies
de celo et propitiare peccato populi tui israel. et reduc
eos in terram quam dedisti eis et patribus eorum. Si clau-
so celo pluvia non fluxerit propter peccata populi. et de-
precati te fuerint in loco isto. et confessi nomini tuo et
conversi a peccatis suis cum eos afflixeris. exaudi de
celo domine. et dimitte peccata servis tuis et popu-
li tui israel. et doce eos viam bonam per quam ingrediantur.
et da pluviam terre quam dedisti populo tuo ad possi-
dendum. Fames si orta fuerit in terra. et pestilentia. et
erugo. et aurugo. et locusta. et bruchus. et ho-
stes vastatis regionibus portas obsederint civita-
tis. omnisque plaga et infirmitas presserit. si quis de
populo tuo israel fuerit deprecatus. cognoscens plagam
et infirmitatem suam. et expanderit manus suas in do-
mo hac. tu exaudi de celo de sublimi scilicet
habitaculo tuo et propitiare. et redde unicuique se-
cundum vias suas. quas nosti eum habere in corde suo. Tu enim
solus nosti corda filiorum hominum. ut timeant te et
ambulent in viis tuis cunctis diebus quibus vivunt super
faciem terre. quam dedisti patribus nostris. Externum quoque
qui non est de populo tuo israel si venerit de terra longinqua propter
nomen tuum magnum et propter manum tuam robustam. et
brachium tuum extentum. et adoraverit in loco isto. tu
exaudies de celo firmissimo habitaculo tuo. et facies
cuncta pro quibus te invocaverit ille peregrinus. ut sciant
omnes populi terre nomen tuum. et timeant te sicut populus tuus
israel. et cognoscant quia nomen tuum invocatum est super do-
mum hanc quam edificavi. Si egressus fuerit populus tuus
ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris
eos. adorabunt te contra viam in qua civitas hec est quam elegisti.
et domus quam edificavi nomini tuo. ut exaudias de
celo preces eorum et obsecrationem et ulciscaris. Si
autem peccaverint tibi. neque enim est homo qui non peccet. et iratus
fueris eis. et tradideris eos hostibus. et captivos eos
duxerint in terram longinquam vel certe que iuxta est. et conversi
in corde suo in terram ad quam captivi ducti fuerint.
egerint penitentiam. et deprecati te fuerint in terra captivi-
tatis sue dicentes. peccavimus. inique fecimus. iniu-
ste egimus. et reversi fuerint ad te in toto corde suo.
et in tota anima sua in terra captivitatis sue ad quam cap-
tivi ducti sunt. adorabunt te contra viam terre sue quam de-
disti patribus eorum. et urbis quam elegisti. et domus
quam edificavi nomini tuo. ut exaudias de celo
hoc est de firmissimo habitaculo tuo preces eorum. et facias
iudicium. et dimittas populo tuo quamvis peccatori.
Tu es enim deus meus. aperiantur queso oculi tui. et aures
tue intente sint ad orationem que fit in loco isto. Nunc
igitur consurge domine deus in requiem tuam. tu et arca fortitu-
dinis tue. Sacerdotes tui domine deus induantur salu-
te. et sancti tui letentur in bonis. Domine deus ne averteris
faciem christi tui. memento misericordiarum david servi tui. Cumque
complesset salomon fundens preces. ignis descendit de
celo. et devoravit holocausta et victimas. et maie-
stas domini implevit domum. nec poterant sacerdotes
ingredi templum domini. eo quod implesset maiesta-
tas domini templum domini. Sed et omnes filii israel videbant de-
scendentem ignem et gloriam domini super domum. et corruen-
tes proni in terram super pavimentum stratum lapide. ado-
raverunt et laudaverunt dominum quoniam bonus. quoniam in
seculum misericordia eius. Rex autem et omnis populus immolabant vic-
timas coram domino.

VII

Mactavit ergo rex salomon hostias boum viginti
et duo milia. arietum centum viginti duo mi-
lia. et dedicavit domum dei rex. et universus populus. Sa-
cerdotes autem stabant in officiis suis. et levite in or-
ganis carminum domini. que fecit david rex ad
laudandum dominum. quoniam in eternum misericordia eius. hymnos
david canentes per manus suas. porro sacerdotes
canebant tubis ante eos. cunctusque israel stabat.
Sanctificavit quoque salomon medium atrii ante templum

pli domini. Obtulerat enim ibi holocausta et adipes pacificorum; quia altare eneum quod fecerat non poterat sustinere holocausta et sacrificia et adipes. Fecit ergo Salomon sollempnitatem in tempore illo septem diebus, et omnis Israel cum eo, ecclesia magna valde, ab introitu Emath usque ad torrentem Egypti. Fecitque die octavo collectam eo quod dedicassent altare septem diebus et sollempnitatem celebrassent septem diebus. Igitur in die vicesimo tertio mensis septimi dimisit populum ad tabernacula sua letantes atque gaudentes super bono quod fecerat Dominus David et Salomoni et Israel populo suo. Complevitque Salomon domum Domini et domum regis et omnia que disposuerat in corde suo ut faceret in domo Domini et in domo sua, et prosperatus est. Apparuit autem ei Dominus nocte et ait: Audivi orationem tuam et elegi locum istum mihi in domum sacrificii. Si clausero celum et pluvia non fluxerit, et mandavero et precepero lucuste ut devoret terram, et misero pestilentiam in populum meum, conversus autem populus meus super quos invocatum est nomen meum deprecatus me fuerit et exquisierit faciem meam et egerit penitentiam a viis suis pessimis, et ego exaudiam de celo et propitius ero peccatis eorum et sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti et aures mee erecte ad orationem eius qui in loco isto oraverit. Elegi enim et sanctificavi locum istum ut sit nomen meum ibi in sempiternum, et permaneant nomen meum ibi, et oculi mei et cor meum cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit David pater tuus, et feceris iuxta omnia que precepi tibi, et iustitias meas iudiciaque servaveris, suscitabo thronum regni tui sicut pollicitus sum David patri tuo dicens: Non auferetur de stirpe tua vir qui sit princeps in Israel. Si autem aversi fueritis et dereliqueritis iustitias meas et precepta mea que proposui vobis, et abeuntes fueritis diis alienis et adoraveritis eos, evellam vos de terra mea quam dedi vobis, et domum hanc quam hedificavi nomini meo proiciam a facie mea, et tradam eam in parabolam et in exemplum cunctis populis. Et domus ista erit in proverbium universis transeuntibus, et dicent stupentes: Quare fecit Dominus sic terre huic et domui huic? Et respondebunt: Quia dereliquerunt Dominum Deum patrum suorum qui eduxit eos de terra Egypti, et apprehenderunt deos alienos et adoraverunt eos atque coluerunt; ideo venerunt super eos universa hec mala.

VIII

Expletis autem viginti annis postquam hedificavit Salomon domum Domini et domum suam, civitates quas dederat Hyram Salomoni hedificavit et habitare ibi fecit filios Israel. Abiit quoque in Emath Soba et obtinuit eam, et hedificavit Palmiram in deserto, et alias civitates munitissimas hedificavit in Emath. Extruxitque Bethoron superiorem et Bethoron inferiorem, civitates muratas habentes portas et vectes et seras, Baalath etiam et omnes urbes firmissimas que fuerunt Salomonis, cunctasque urbes quadrigarum et urbes equitum. Omnia quecumque voluit Salomon atque disposuit hedificavit in Hierusalem et in Libano et in universa terra potestatis sue. Omnem populum qui derelictus fuerat de Cetheis et Amorreis et Pherezeis et Eveis et Iebuseis, qui non erant de stirpe Israel, et de filiis eorum et de posteris quos non interfecerant filii Israel, subiugavit Salomon in tributarios usque in diem hanc. Porro de filiis Israel non posuit ut servirent operibus regis; ipsi enim erant viri bellatores et duces primi et principes quadrigarum et equitum eius. Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerunt ducenti quinquaginta qui erudiebant populum. Filiam vero Pharaonis transtulit de civitate David in domum quam hedificaverat ei. Dixit enim rex: Non habitabit uxor mea in domo David regis Israel, eo quod sanctificata sit, quia ingressa est in eam archa Domini. Tunc obtulit Salomon holocausta Domino super altare Domini quod extruxerat ante porticum, ut per singulos dies offerretur in eo iuxta preceptum Moysi in sabbatis et in kalendis et in festis diebus ter per annum, id est in sollempnitate azimorum et in sollempnitate ebdomadarum et in sollempnitate tabernaculorum. Et constituit iuxta dispositionem David patris sui officia sacerdotum in ministeriis suis, et Levitas in ordine suo ut laudarent et ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum uniuscuiusque diei, et ianitores in divisionibus suis per portam et portam. Sic enim preceperat David homo Dei. Nec pretergressi sunt de mandatis regis tam sacerdotes quam Levite ex omnibus que preceperat, et in custodiis thesaurorum. Omnes impensas preparatas habuit Salomon ex eo die quo fundavit domum Domini usque in diem quo perfecit eam. Tunc abiit Salomon in Asiongaber et in Ahilath ad oram maris Rubri que est in terra Edom. Misit autem ei Hyram per manus servorum suorum naves et nautas gnaros maris, et abierunt cum servis Salomonis in Ophyr, tuleruntque inde quadringenta quinquaginta talenta auri, et attulerunt ad regem Salomonem.

IX

Regina quoque Sabba cum audisset famam Salomonis, venit ut temptaret eum in enigmatibus in Hierusalem cum magnis opibus et camelis qui portabant aromata et auri plurimum gemmasque pretiosas. Cumque venisset ad Salomonem, locuta est ei universa que erant in corde suo. Et exposuit ei Salomon omnia que proposuerat, nec quicquam fuit quod ei non perspicuum fecerit. Que postquam vidit sapientiam, scilicet Salomonis, et domum quam hedificaverat, nec non et cibaria mense eius et habitacula servorum et officia ministrorum eius et vestimenta eorum, pincernas quoque et vestes eorum, et victimas quas immolabat in domo Domini, non erat pre stupore ultra in ea spiritus. Dixitque ad regem: Verus est sermo quem audieram in terra mea de virtutibus et sapientia tua. Non credebam narrantibus, donec ipsa venissem et vidissem oculis meis et probassem vix me medietatem sapie-

tue fuisse nuntiata. Vicisti famam virtutibus tuis. Beati viri tui et beati servi tui, hi qui assistunt coram te omni tempore et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus, qui voluit te ordinare super thronum suum regem domini dei tui. Quia diligit deus Israhel et vult servare eum in eternum, ideo posuit te super eum regem ut facias iudicia atque iustitiam. Dedit autem regi centum viginti talenta auri et aromata multa nimis et gemmas pretiosissimas. Non fuerunt aromata talia ut hec que dedit regina Saba regi Salomoni. Sed et servi Hiram cum servis Salomonis attulerunt aurum de Ophir et ligna thyina et gemmas pretiosissimas, de quibus fecit rex de lignis scilicet thyinis gradus in domo domini et in domo regia, citharas quoque et psalteria cantoribus. Numquam visa sunt in terra Iuda ligna talia. Rex autem Salomon dedit regine Saba cuncta que voluit et que postulavit, multo plura quam attulerat ad eum. Que reversa abiit in terram suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur Salomoni per annos singulos sescenta sexaginta sex talenta auri, excepta ea summa quam legati diversarum gentium et negotiatores afferre consueverant. Omnesque reges Arabie et satrape terrarum qui comportabant aurum et argentum Salomoni. Fecit igitur rex Salomon ducentas hastas aureas de summa sescentorum aureorum qui in hastis singulis expendebantur. Trecenta quoque scuta aurea trecentorum aureorum quibus tegebantur scuta singula, posuitque ea rex in armamentario quod erat consitum nemore. Fecit quoque rex solium eburneum grande et vestivit illud auro mundissimo. Sex quoque gradus quibus ascendebatur ad solium et scabellum aureum et brachiola duo altrinsecus et duos leones stantes iuxta brachiola. Sed et alios duodecim leunculos stantes super gradus ex utraque parte. Non fuit tale solium in universis regnis. Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea et vasa domus saltus Libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus illis pro nichilo reputabatur. Siquidem naves regis ibant in Tharsis cum servis Hiram semel in annis tribus et deferebant inde aurum et argentum et ebur et simias et pavos. Magnificatus est igitur Salomon super omnes reges terre pre divitiis et gloria. Omnesque reges terrarum desiderabant faciem videre Salomonis ut audirent sapientiam Salomonis quam dederat deus in corde eius. Et deferebant ei munera, vasa argentea et aurea et vestes et arma et aromata, equos et mulos per singulos annos. Habuit quoque Salomon quadraginta milia equorum in stabulis et curruum equitumque duodecim milia, constituitque eos in urbibus quadrigarum et ubi erat rex in Hierusalem. Exercuit etiam potestatem super cunctos reges a flumine Eufraten usque ad terram Philistiinorum et usque ad terminos Egypti. Tantamque copiam prebuit argenti in Hierusalem quasi lapidum et cedrorum tantam multitudinem velut sicomororum que gignuntur in campestribus. Adducebantur autem ei equi de Egypto et cunctis regionibus. Reliqua vero operum Salomonis priorum et novissimorum scripta sunt in libro Nathan prophete et in libris Ahie Silonitis, in visione quoque Addo videntis contra Hieroboam filium Nabath. Regnavit autem Salomon in Hierusalem super omnem Israhel quadraginta annis. Dormivitque Salomon cum patribus suis et sepelierunt eum in civitate David, regnavitque Roboam filius eius pro eo.

X

Profectusque est autem Roboam in Sichem. Illuc enim cunctus Israhel convenerat ut constituerent eum regem. Quod cum audisset Hieroboam filius Nabath qui erat in Egypto (fugerat quippe illuc ante Salomonem) statim reversus est. Vocaveruntque eum, et venit cum universo Israhel et locuti sunt ad Roboam dicentes: Pater tuus durissimo iugo nos pressit; tu leviora impera patre tuo qui nobis gravem imposuit servitutem, et paululum de onere sublevea ut serviamus tibi. Qui ait: Post dies tres revertimini ad me. Cumque abisset populus, init consilium cum senibus qui steterant coram patre eius Salomone dum adhuc viveret dicens: Quid datis consilii ut respondeam populo? Qui dixerunt ei: Si placueris populo huic et lenieris eos verbis clementibus, servient tibi omni tempore. At ille reliquit consilium senum et cum iuvenibus tractare cepit qui cum eo nutriti fuerant et erant in comitatu illius. Dixitque ad eos: Quid vobis videtur? vel respondere quid debeo populo huic qui dixit mihi: Sublevea iugum quod imposuit nobis pater tuus? At illi responderunt ut iuvenes et nutriti cum eo in deliciis atque dixerunt: Sic loqueris populo qui dixit tibi: Pater tuus aggravavit iugum nostrum, tu sublevea; et sic respondebis eis: Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei. Pater meus imposuit vobis iugum grave et ego maius pondus apponam; pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cedam scorpionibus. Venit ergo Hieroboam et universus populus ad Roboam die tertia sicut preceperat eis. Responditque rex dura derelicto consilio seniorum, locutusque est iuxta iuvenum voluntatem: Pater meus grave vobis imposuit iugum quod ego gravius faciam; pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cedam scorpionibus. Et non adquievit populi precibus; erat enim voluntatis dei ut compleretur sermo eius quem locutus fuerat per manum Ahie Silonitis ad Hieroboam filium Nabath. Populus autem universus rege duriora dicente sic locutus est ad eum: Non est nobis pars in David neque hereditas in filio Isai. Revertere in tabernacula tua Israhel, tu autem pasce domum tuam David. Et abiit Israhel in tabernacula sua. Super filios autem Israhel qui habitabant in civitatibus Iuda regnavit Roboam. Misitque rex Roboam Aduram qui preerat tributis, et lapidaverunt eum filii Israhel et mortuus est. Porro rex Roboam currum festinavit ascendere et fugit in Hierusalem. Recessitque Israhel a domo David usque ad diem hanc.

XI

Venit autem Roboam in Hierusalem et convocavit universam domum Iuda et Beniamin centum octoginta milibus electorum atque bellantium ut

dimicaret contra Israhel et converteret ad se regnum suum. Factusque est sermo domini ad Semeiam hominem dei dicens: Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda et ad universum Israhel qui est in Iuda et Beniamin. Haec dicit dominus: Non ascendetis neque pugnabitis contra fratres vestros; revertatur unusquisque in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem domini reversi sunt nec perrexerunt contra Hieroboam. Habitavit autem Roboam in Hierusalem et aedificavit civitates muratas in Iuda. Extruxitque Bethleem et Etham et Thecue, Bethsur quoque et Socho et Odollam, necnon et Geth et Maresa et Ziph, sed et Aduram et Lachis et Azecha, Saraa quoque et Ahialon et Hebron, quae erant in Iuda et Beniamin civitates munitissimas. Cumque clausisset eas muris, posuit in eis principes ciborumque horrea, hoc est olei et vini. Sed et in singulis urbibus fecit armamentarium scutorum et hastarum, firmavitque eas summa diligentia, et imperavit super Iudam et Beniamin. Sacerdotes autem et Levitae qui erant in universo Israhel venerunt ad eum de cunctis sedibus suis, relinquentes suburbana et possessiones suas, et transeuntes ad Iudam et Hierusalem, eo quod abiecisset eos Hieroboam et posteri eius ne sacerdotio domini fungerentur. Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum et daemoniorum vitulorumque quos fecerat. Sed et de cunctis tribubus Israhel quicumque dederant cor suum ut quaererent dominum deum Israhel, venerunt in Hierusalem ad immolandum victimas suas coram domino deo patrum suorum. Et roboraverunt regnum Iuda et confirmaverunt Roboam filium Salomonis per tres annos. Ambulaverunt enim in viis David et Salomonis annis tantum tribus. Duxit autem Roboam uxorem Maalath filiam Hierimoth filii David, Abiail quoque filiam Heliab filii Isai, quae peperit ei filios Ieus et Somoriam et Zoom. Post hanc quoque accepit Maacha filiam Absalom, quae peperit ei Abia et Ethai et Ziza et Salomith. Amavit autem Roboam Maacha filiam Absalom super omnes uxores suas et concubinas. Nam uxores decem et octo duxerat, concubinas sexaginta, et genuit viginti octo filios et sexaginta filias. Constituit vero in capite Abiam filium Maacha ducem super omnes fratres suos; ipsum enim regem facere cogitabat, quia sapientior fuit et potentior super omnes filios eius et in cunctis finibus Iuda et Beniamin et in universis civitatibus muratis. Praebuitque eis escas plurimas et multas petivit uxores. Cumque roboratum fuisset regnum Roboam et confortatum, dereliquit legem domini et omnis Israhel cum eo.

XII

Anno autem quinto regni Roboam ascendit Sesac rex Aegypti in Hierusalem, quia peccaverant domino, cum mille ducentis curribus et sexaginta milibus equitum; nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Aegypto, Libyes scilicet et Troglodytae et Aethiopes. Cepitque civitates munitissimas in Iuda et venit usque Hierusalem. Semeias autem propheta ingressus est ad Roboam et principes Iuda qui congregati fuerant in Hierusalem fugientes Sesac, dixitque ad eos: Haec dicit dominus: Vos reliquistis me, et ego reliqui vos in manu Sesac. Consternatique principes Israhel et rex dixerunt: Iustus est dominus. Cumque vidisset dominus quod humiliati essent, factus est sermo domini ad Semeiam dicens: Quia humiliati sunt, non disperdam eos, daboque eis pauxillum auxilii, et non stillabit furor meus super Hierusalem per manum Sesac. Verumtamen servient ei, ut sciant distantiam servitutis meae et servitutis regni terrarum. Recessit itaque Sesac rex Aegypti ab Hierusalem sublatis thesauris domus domini et domus regis, omniaque secum tulit, et clipeos aureos quos fecerat Salomon, pro quibus fecit rex aeneos, et tradidit illos principibus scutariorum qui custodiebant vestibulum palatii. Cumque introiret rex domum domini, veniebant scutarii et tollebant eos, iterumque referebant ad armamentarium suum. Verumtamen quia humiliati sunt, aversa est ab eis ira domini, nec deleti sunt penitus; siquidem et in Iuda inventa sunt opera bona. Confortatus est igitur rex Roboam in Hierusalem atque regnavit. Quadraginta autem et unius anni erat cum regnare coepisset, et decem septemque annis regnavit in Hierusalem, urbe quam elegit dominus ut confirmaret nomen suum ibi de cunctis tribubus Israhel. Nomenque matris eius Naama Ammanitis. Fecitque malum et non praeparavit cor suum ut quaereret dominum. Opera vero Roboam prima et novissima scripta sunt in libris Semeiae prophetae et Addo videntis et diligenter exposita. Pugnaveruntque adversum se Roboam et Hieroboam cunctis diebus. Et dormivit Roboam cum patribus suis, sepultusque est in civitate David; et regnavit Abia filius eius pro eo.

XIII

Anno octavo decimo regis Hieroboam regnavit Abia super Iudam. Tribus annis regnavit in Hierusalem; nomenque matris eius Michaia filia Urihel de Gabaa. Et erat bellum inter Abiam et Hieroboam. Cumque iniisset Abia certamen et haberet bellicosissimos viros et electorum quadringenta milia, Hieroboam instruxit econtra aciem octingenta milia virorum, qui et ipsi electi erant et ad bella fortissimi. Stetit igitur Abia super montem Semeron qui erat in Ephraim, et ait: Audi Hieroboam et omnis Israhel. Num ignoratis quod dominus deus Israhel dederit regnum David super Israhel in sempiternum, ipsi et filiis eius pactum salis? Et surrexit Hieroboam filius Nabath servus Salomonis filii David et rebellavit contra dominum suum. Congregatique sunt ad eum viri vanissimi et filii Belial, et praevaluerunt contra Roboam filium Salomonis. Porro Roboam erat rudis et corde pavido, nec potuit resistere eis. Nunc ergo vos dicitis quod resistere possitis regno domini, quod possidet per filios David, habetisque grandem populi multitudinem atque vitulos aureos quos fecit vobis Hieroboam in deos. Et eiecistis sacerdotes domini filios Aaron atque Levitas, et fecistis vobis sacerdotes sicut omnes populi terrarum. Quicumque venerit et initiaverit manum suam in tauro de bubus et in arietibus septem, fit sacerdos eorum qui non sunt dii. Nos autem

deus est quem non relinquimus, sacerdotesque ministrant Domino de filiis Aaron, et Levitae sunt in ordine suo. Holocausta quoque offerunt Domino per singulos dies mane et vespere, et thymiama iuxta legis praecepta confectum, et proponuntur panes in mensa mundissima, estque apud nos candelabrum aureum et lucerna eius ut accendatur semper ad vesperam. Nos quippe custodimus praecepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nostro Deus dux est, et sacerdotes eius qui clangunt tubis et resonant contra vos. Filii Israel, nolite pugnare contra Dominum Deum patrum vestrorum, quia non vobis expedit. Haec illo loquente, Hieroboam retro moliebatur insidias. Cumque ex adverso hostium staret, ignorantem Iudam suo ambiebat exercitu. Respiciensque Iudas vidit instare bellum ex adverso et post tergum, et clamavit ad Dominum, ac sacerdotes tubis canere coeperunt. Omnesque viri Iuda vociferati sunt; et ecce illis clamantibus perterruit Deus Hieroboam et omnem Israel, qui stabat ex adverso Abia et Iuda. Fugeruntque filii Israel Iudam, et tradidit eos Deus in manu eorum. Percussit ergo eos Abia et populus eius plaga magna, et corruerunt vulnerati ex Israel quingenta milia virorum fortium. Humiliatique sunt filii Israel in tempore illo, et vehementissime confortati filii Iuda, eo quod sperassent in Domino Deo patrum suorum. Persecutus est autem Abia fugientem Hieroboam, et cepit civitates eius, Bethel et filias eius, et Hiesana cum filiabus suis, Ephron quoque et filias eius. Nec valuit ultra resistere Hieroboam in diebus Abia, quem percussit Deus, et mortuus est. Igitur Abia confortato imperio suo accepit uxores quatuordecim, procreavitque viginti duos filios et sedecim filias. Reliqua autem sermonum Abia viarumque et operum eius scripta sunt diligentissime in libro prophetae Addo. XIIII

Dormivit autem Abia cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate David. Regnavitque Asa filius eius pro eo, in cuius diebus quievit terra annis decem. Fecit autem Asa quod bonum et placitum erat in conspectu Dei sui, et subvertit altaria peregrini cultus et excelsa, et confregit statuas, lucosque succidit, ac praecepit Iudae ut quaereret Dominum Deum patrum suorum, et faceret legem et universa mandata. Et abstulit de cunctis urbibus Iuda aras et fana, et regnavit in pace. Aedificavit quoque urbes munitissimas in Iuda, quia quietus erat, et nulla temporibus eius bella surrexerant, pacem Domino largiente. Dixit autem Iudae: Aedificemus civitates istas, et vallemus muris, et roboremus turribus et portis et seris, donec a bellis quieta sunt omnia, eo quod quaesierimus Dominum Deum patrum nostrorum, et dederit nobis pacem per gyrum. Aedificaverunt igitur, et nullum in exstruendo impedimentum fuit. Habuit autem Asa in exercitu suo portantium scuta et hastas de Iuda trecenta milia, de Beniamin vero scutariorum et sagittariorum ducenta octoginta milia. Omnes isti viri fortissimi. Egressus est autem contra eos Zara Aethiops cum exercitu suo, decies centena milia, et curribus trecentis, et venit usque Maresa. Porro Asa perrexit obviam ei, et instruxit aciem ad bellum in valle Sephata, quae est iuxta Maresa. Et invocavit Dominum Deum, et ait: Domine, non est apud te ulla distantia, utrum in paucis auxilieris, an in pluribus. Adiuva nos, Domine Deus noster; in te enim et in tuo nomine habentes fiduciam, venimus contra hanc multitudinem. Domine, Deus noster tu es; non praevaleat contra te homo. Exterruit itaque Dominus Aethiopes coram Asa et Iuda, fugeruntque Aethiopes. Et persecutus est eos Asa, et populus qui cum eo erat, usque Gerar; et ruerunt Aethiopes usque ad internecionem, quia Domino caedente contriti sunt, et exercitu illius proeliante. Tulerunt ergo spolia multa, et percusserunt civitates omnes per circuitum Gerar; grandis quippe cunctos terror invaserat, et diripuerunt urbes, et multam praedam asportaverunt. Sed et caulas ovium destruentes, tulerunt pecorum infinitam multitudinem et camelorum, reversique sunt in Hierusalem. XV

Azarias autem filius Obed, facto in se spiritu Dei, egressus est in occursum Asa, et dixit ei: Audite me, Asa, et omnis Iuda et Beniamin. Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo. Si quaesieritis eum, invenietis; si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Transibunt autem multi dies absque Deo vero in Israel, et absque sacerdote doctore, et absque lege. Cumque reversi fuerint in angustia sua, et clamaverint ad Dominum Deum Israel, et quaesierint eum, reperient eum. In tempore illo non erit pax egredienti et ingredienti, sed terrores undique in cunctis habitatoribus terrarum. Pugnabit enim gens contra gentem, et civitas contra civitatem, quia Deus conturbabit eos in omni angustia. Vos ergo confortamini, et non dissolvantur manus vestrae; erit enim merces operi vestro. Quod cum audisset Asa, verba scilicet et prophetiam Azariae filii Obed prophetae, confortatus est, et abstulit idola de omni terra Iuda et Beniamin, et ex urbibus quas ceperat montis Ephraim, et dedicavit altare Domini quod erat ante porticum Domini. Congregavitque universum Iudam et Beniamin, et advenas cum eis de Ephraim et de Manasse et de Symeon; plures enim ad eum confugerant ex Israel, videntes quod Dominus Deus illius esset cum eo. Cumque venissent Hierusalem mense tertio, anno quintodecimo regni Asa, immolaverunt Domino in die illa de manubiis et praeda quam adduxerant, boves septingentos, et arietes septem milia. Et intravit ex more ad corroborandum foedus, ut quaererent Dominum Deum patrum suorum in toto corde et in tota anima sua. Si quis autem, inquit, non quaesierit Dominum Deum Israel, moriatur a minimo usque ad maximum, a vi

vel usque ad mulierem. Iuraveruntque Domino voce magna in iubilo et in clangore tubae et in sonitu bucinarum omnes qui erant in Iuda cum execratione. In omni enim corde suo iuraverunt et in tota voluntate quaesierunt eum et invenerunt. Praestititque eis Dominus requiem per circuitum. Sed et Maacham matrem Asa regis ex augusto deposuit imperio eo quod fecisset in luco simulacrum Priapi. Quod omne contrivit et in frusta comminuens combussit in torrente Cedron. Excelsa autem derelicta sunt in Israel. Attamen cor Asa erat perfectum cunctis diebus eius. Et ea quae voverat pater suus et ipse intulit in domum Domini argentum et aurum vasorumque diversam supellectilem. Bellum vero non fuit usque ad tricesimum quintum annum regni Asa.

XVI

Anno autem tricesimo sexto regni eius ascendit Baasa rex Israel in Iudam et muro circumdabat Rama ut nullus tute posset egredi et ingredi de regno Asa. Protulit ergo Asa argentum et aurum de thesauris domus Domini et de thesauris regis misitque ad Benadad regem Syriae qui habitabat in Damasco dicens: Foedus inter me et te est, pater quoque meus et pater tuus habuere concordiam. Quam ob rem misi tibi argentum et aurum ut rupto foedere quod habes cum Baasa rege Israel facias eum a me recedere. Quo comperto Benadad misit principes exercituum suorum ad urbes Israel qui percusserunt Ahion et Dan et Abelmaim et universas urbes muratas Nepthalim. Quod cum audisset Baasa desivit aedificare Rama et intermisit opus suum. Porro Asa rex assumpsit universum Iudam et tulerunt lapides de Rama et ligna quae aedificationi praeparaverat Baasa, aedificavitque ex eis Gabaa et Maspha. In tempore illo venit Anani propheta ad Asa regem Iuda et dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege Syriae et non in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syriae regis exercitus de manu tua. Nonne Aethiopes et Libyes multo plures erant quadrigis et equitibus et multitudine nimia? Quos cum Domino credidisses tradidit in manu tua. Oculi enim Domini contemplantur universam terram et praebent fortitudinem his qui corde perfecto credunt in eum. Stulte igitur egisti, et propter hoc ex praesenti tempore adversum te bella consurgent. Iratusque Asa adversus videntem iussit eum mitti in nervum. Valde quippe super hoc fuerat indignatus. Et interfecit de populo in tempore illo plurimos. Opera autem Asa prima et novissima scripta sunt in libro regum Iuda et Israel. Aegrotavit etiam Asa anno tricesimo nono regni sui dolore pedum vehementissimo. Et nec in infirmitate sua quaesivit Dominum sed magis medicorum arte confisus est. Dormivitque cum patribus suis et mortuus est anno quadragesimo primo regni sui. Et sepelierunt eum in sepulchro suo quod fecerat sibi in civitate David. Posueruntque eum super lectum suum plenum aromatibus et unguentis meretriciis quae erant pigmentariorum arte confecta et combusserunt super eum ambitione nimia.

XVII

Regnavit autem Iosaphat filius eius pro eo et invaluit contra Israel. Constituitque militum numeros in cunctis urbibus Iuda quae erant vallatae muris. Praesidiaque disposuit in terra Iuda et in civitatibus Ephraim quas ceperat Asa pater eius. Et fuit Dominus cum Iosaphat quia ambulavit in viis David patris sui primis et non speravit in Baalim sed in Deo patris sui. Et perrexit in praeceptis illius et non iuxta peccata Israel. Confirmavitque Dominus regnum in manu eius et dedit omnis Iuda munera Iosaphat. Factaeque sunt ei infinitae divitiae et multa gloria. Cumque sumpsisset cor eius audaciam propter vias Domini, etiam excelsa et lucos de Iuda abstulit. Tertio autem anno regni sui misit de principibus suis Benahil et Obdiam et Zacchariam et Nathanahel et Micheam ut docerent in civitatibus Iuda. Et cum eis Levitas Semeiam et Nathaniam et Zabadiam, Asahel quoque et Semiramoth et Ionathan, Adoniamque et Tobiam et Tobadoniam Levitas. Et cum eis Elisama et Ioram sacerdotes. Docebantque populum in Iuda habentes librum legis Domini et circuibant cunctas urbes Iuda atque erudiebant populum. Itaque factus est pavor Domini super omnia regna terrarum quae erant per gyrum Iuda, nec audebant bellare contra Iosaphat. Sed et Philisthei Iosaphat munera deferebant et vectigal argenti. Arabes quoque adducebant pecora arietum septem milia septingentos, hircos totidem. Crevit ergo Iosaphat et magnificatus est usque ad sublime. Atque aedificavit in Iuda domos ad instar turrium urbesque muratas. Et multa opera patravit in urbibus Iuda. Viri quoque bellatores et robusti erant in Hierusalem, quorum iste numerus per domos atque familias singulorum. In Iuda principes exercitus Ednas dux et cum eo robustissimi viri trecenta milia. Post hunc Iohanan princeps et cum eo ducenta octoginta milia. Post istum quoque Amasias filius Zechri consecratus Domino et cum eo ducenta milia virorum fortium. Hunc sequebatur robustus ad proelia Eliada et cum eo tenentium arcum et clipeum ducenta milia. Post istum etiam Iozabad et cum eo centum octoginta milia expeditorum militum. Hi omnes erant ad manum regis exceptis aliis quos posuerat in urbibus muratis in universo Iuda.

XVIII

Fuit ergo Iosaphat dives et inclitus multum et affinitate coniunctus est Achab. Descenditque post annos ad eum in Samariam. Ad cuius adventum mactavit Achab arietes et boves plurimos et populo qui venerat cum eo persuasitque illi ut ascenderet in Ramoth Galaad. Dixitque Achab rex Israel ad Iosaphat regem Iuda: Veni mecum in Ramoth

galaad. Cui ille respondit. Ut ego et tu. sicut
populus tuus. sic et populus meus. tecumque erimus in bello.
Dixitque iosaphat ad regem israel. Consule obsecro
in presentiarum sermonem domini. Congregavit igitur rex israel
prophetarum quadringentos viros. et dixit ad eos. In
ramoth galaad ad bellandum ire debemus. an
quiescere? At illi. Ascende inquiunt. et tradet deus in ma
nu regis. Dixitque iosaphat. Numquid non est hic pro
pheta domini. ut ab illo etiam requiramus? Et ait
rex israel ad iosaphat. Est vir unus a quo pos
sumus querere voluntatem domini. sed ego odi eum. quia non
prophetat mihi bonum sed malum omni tempore. Est autem miche
as filius iemla. Dixitque ei iosaphat. Ne loqua
ris rex hoc modo. Vocavit ergo rex israel unum de eunu
chis. et dixit ei. Voca cito micheam filium iemla.
Porro rex israel et iosaphat rex iuda uterque se
debant in solio suo. vestiti cultu regio. se
debant autem in area iuxta portam samarie. omnesque
prophete vaticinabantur coram eis. Sedechias vero
filius chanaana fecit sibi cornua ferrea. et ait. Hec
dicit dominus. His ventilabis syriam. donec conteras eam.
Omnesque prophete similiter prophetabant. atque dicebant.
Ascende in ramoth galaad et prosperaberis. et tradet
eos dominus in manu regis. et tradet eos dominus in manu
regis. Nuntius autem qui ierat ad vocandum miche
am ait illi. En verba omnium prophetarum uno ore bo
na regi annuntiant. Quaeso ergo te ut sermo tuus
ab eis ne dissentiat. loquarisque prospera. Cui
respondit micheas. Vivit dominus. quia quodcumque di
xerit mihi deus meus. hoc loquar. Venit ergo ad regem.
Cui rex ait. Michea ire debemus in ramoth
galaad ad bellandum. an quiescere? Cui respondit.
Ascendite. Cuncta enim prospera evenient. et tradentur ho
stes in manus vestras. Dixitque rex. Iterum atque iterum te
adiuro. ut non mihi loquaris nisi quod verum est in nomine
domini. At ille ait. Vidi universum israel dispersum in
montibus sicut oves absque pastore. et dixit dominus. Non
habent isti dominos. revertatur unusquisque ad domum
suam in pace. Et ait rex israel ad iosaphat. Non
ne dixi tibi quod non prophetaret iste mihi quicquam boni.
sed ea que mala sunt? At ille. Ideo ait. Audite
verbum domini. Vidi dominum sedentem in solio suo. et
omnem exercitum celi assistentem ei. a dextris et
a sinistris. et dixit dominus. Quis decipiet achab
regem israel. ut ascendat et corruat in ramoth
galaad. Cumque diceret unus hoc modo. et alter alio.
processit spiritus et stetit coram domino et ait. Ego deci
piam eum. Cui dominus. In quo inquit decipies eum? At
ille respondit. Egrediar. et ero spiritus mendax in ore
omnium prophetarum eius. Dixitque dominus. Decipies et pre
valebis. egredere et fac ita. Nunc ergo ecce dedit dominus
spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum. et dominus lo
cutus est de te mala. Accessit autem sedechias filius
chanaana. et percussit michee maxillam. et ait.
Per quam viam transivit spiritus domini a me. ut loqueretur
tibi? Dixitque micheas. Tu ipse videbis in illo
die. quando ingressus fueris cubiculum de cubiculo. ut
abscondaris. Precepit autem rex israel dicens. Tollite
micheam. et ducite eum ad amon principem civita
tis. et ad ioas filium amalech. et dicetis. Hec dicit
rex. Mittite hunc in carcerem. et date ei panis mo
dicum. et aque pauxillum. donec revertar in pace. Dixitque mi
cheas. Si reversus fueris in pace. non est locutus dominus in me.
Et ait. Audite populi omnes. Igitur ascenderunt rex israel
et iosaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixitque
rex israel ad iosaphat. Mutabo habitum. et sic ad
pugnam vadam. tu autem induere vestibus tuis. Mutato
que rex israel habitu. venit ad bellum. Rex autem syrie
preceperat ducibus equitatus sui dicens. Ne pugne
tis contra minimum aut contra maximum. nisi contra solum
regem israel. Itaque cum vidissent principes equitatus iosa
phat. dixerunt. Rex israel iste est. et circumdederunt eum
dimicantes. At ille clamavit ad dominum. et
auxiliatus est ei. atque avertit eos ab illo. Cum enim
vidissent duces equitatus quod non esset rex israel. reli
querunt eum. Accidit autem ut unus e populo sagittam in
certum iaceret. et percussit regem israel inter cervicem et sca
pulas. At ille aurige suo ait. Converte manum
tuam. et educ me de acie. quia vulneratus sum. et fi
nita est pugna in die illo. Porro rex israel stabat
in curru suo contra syros usque ad vesperam. et mortuus
est occidente sole.

XIX

Reversus est autem iosaphat rex iuda domum suam
pacifice in ierusalem. Cui occurrit iehu filius anani vi
dens. et ait ad eum. Impio prebes auxi
lium. et his qui oderunt dominum amicitia iungeris. et id
circo iram quidem domini merebaris. Sed opera bona inventa
sunt in te. eo quod abstuleris lucos de terra iuda. et prepara
veris cor tuum ut requireres dominum deum patrum tuorum.
Habitavit ergo iosaphat in ierusalem. Rursumque egressus
est ad populum de bersabee usque ad montem ephraim
et revocavit eos ad dominum deum patrum suorum. Consti
tuitque iudices terre in cunctis civitatibus iuda
munitis. per singula loca. et precipiens iudicibus.
Videte ait quid faciatis. Non enim hominis exercetis iu
dicium. sed domini. et quodcumque iudicaveritis in vos
redundabit. Sit timor domini vobiscum. et cum dili
gentia cuncta facite. Non est enim apud dominum deum nostrum i
niquitas. nec personarum acceptio. nec cupido munerum.
In ierusalem quoque constituit iosaphat levitas
et sacerdotes et principes familiarum israel. ut iudi
cium et causam domini iudicarent habitatoribus eius. Precepit
que eis dicens. Sic agetis in timore domini fideliter.
et corde perfecto. Omnem causam que venerit ad vos
fratrum vestrorum qui habitant in urbibus suis. inter cogna
tionem et cognationem. ubicumque questio est de lege.

ꝺ mandato. ꝺ cimoniis. ꝺ iustificationibꝫ. o
stendite eis. ut n̄ peccēt idn̄m. ne ueniat
ira sup uos ⁊ sup fr̄s urōs. Sic g̃ agentes ⁊ n̄ pec
cabitis. Amarias aūt sacerdos ⁊ pontifex ur̄. in
hiis q̄ ad dn̄m ptinēt p̄sidebit. Porro zabadi
as filius ismahel q ē dux idomo iudā sup ea
erit opa. q̄ ad regis officiū ptinēt. habetisq;
magistros ⁊ leuitas coram uobis. ꝯfortamini ⁊
agite diligent̄. ⁊ erit ds̄ uobis͂.

XX

Post hec ꝯgregati s̄ filii moab ⁊ filii amon. ⁊
cū eis de amonitis ad iosaphath. ut pugnarent
ꝯtra eum. Veneruntq; nuntii ⁊ indicauerūt iosap
hat dicentes. Venit ꝯtra te multitudo magna
ꝺ hiis locis q̄ trans mare s̄ ⁊ ꝺ syria. ⁊ ecce ꝯsistūt
in asason thamar. q̄ ē engaddi. Iosaphat aūt
timore pterritus. totū se ꝯtulit ad rogandū do
minū. ⁊ p̄dicauit ieiuniū uniuerso iuda. ꝯgrega
tusq; ē iudas ad p̄cādū dn̄m. s; ⁊ oēs ꝺ urbi
bꝫ suis uenerūt ad obsecrādū dn̄m. Cūq; stetis
set iosaphat imedio cetu iuda ⁊ ihrlm̄ idomo
dn̄i ante atriū nouū ait. Dn̄e ds̄ patrum nr̄oꝝ.
tu es ds̄ in celo ⁊ dn̄aris cunctis regnis gentiū.
in manu tua ē fortitudo ⁊ potentia. nec quisquā
pōt t̄ resist̄e. Nōne tu ds̄ nr̄ interfecisti oēs ha
bitatores t̄re huius coram pplo isrl̄. ⁊ dedisti eā semi
ni abrahā amici tui insempitnū. Habitaueruntq;
in ea. ⁊ extruxerūt in illa sc̄uariū noī tuo dicentes.
Si uenerīt sup nos mala. gladius iudicii. pe
stilentia ⁊ fames. stabim̄ coram domo hac icon
spectu tuo. in qua inuocatū ē nomē tuū. ⁊ clama
bim̄ ad te in tribulationibꝫ nr̄is. ⁊ exaudies sal
uosq; facies. Nūc g̃ ecce filii amon ⁊ moab
⁊ mons seyr. p quos n̄ ꝯcessisti filiis isrl̄ ut t̄nsi
rent. qn̄ egrediebant̄ ꝺ egypto. s; declinauerūt ab
eis ⁊ nō interfecerūt illos. econtrario agūt. ⁊ nitū
tur eicere nos ꝺ possessione q̄ tradidisti nobis ds̄ nr̄.
Ergo n̄ iudicabis eos. In nobis quidē n̄ tanta ē
fortitudo. ut possimus huic multitudini re
sist̄e q̄ irruit sup nos. s; cū ignoremus q̄d age
re debeam̄. h̄ solū habemus residui. ut oculos no
stros dirigam̄ ad te. Omis uō iuda stabat corā
dn̄o. cū paruulis ⁊ uxoribꝫ ⁊ libis suis. Erat aūt
iahaziel filius zacharie filii banaie. filii hie
hel. filii mathanie leuites ꝺ filiis asaph. sup
quē fc̄s ē sp̄c dn̄i imedio turbe ⁊ ait. Attēdi
te omis iuda ⁊ q habitatis ihrlm̄. ⁊ tu rex iosa
phat. hec dicit ds̄ uobis. Nolite timē̄. nec paue
atis hāc multitudinē. n̄ ē ei uēa pugna s; dī.
Cras descendetis ꝯtra eos. Ascensuri enī s̄ p cli
uū nōie sis. ⁊ inuenietis illos in summitate torrē
tis. q̄ ē ꝯt̄ solitudinē hieruhel. Nō erītis uos
q dimicabitis. s; tm̄modo ꝯfidentē state. ⁊ ui
debitis auxiliū dn̄i sup uos. O iuda nolite ti
mere nec paueatis. cras egrediemini ꝯ eos. ⁊ ds̄ erit
uobiscū. Iosaphat g̃ ⁊ iuda ⁊ oēs habitatores ihrlm̄
ceciderūt proni in t̄ram corā dn̄o. ⁊ adorauerūt eū.
Porro leuite ꝺ filiis caath. ⁊ ꝺ filiis chore. la
udabāt dn̄m dm̄ isrl̄ uoce magna i excelsū.
Cumq; mane surrexissent. egressi s̄ p desertū thecue.
Pfectisq; eis. stans iosaphat imedio eoꝝ dix̄.
Audite me iuda. ⁊ oēs habitatores ihrlm̄. Credite
in dn̄o deo uro. ⁊ securi eritis. Credite pp̄his ei. ⁊
cuncta euenient p̄spa. Deditq; ꝯsiliū pplo.
⁊ statuit cantores dn̄i ut laudarent eū int̄
mis suis. ⁊ antecederent exercitū. ac uoce ꝯsona
dicerent. Confitemini dn̄o qm̄ bon̄. qm̄ ietnū
mia ei͂. Cūq; cepissent laudes canē̄. uertit ds̄
insidias eoꝝ in semetipsos filioꝝ scilicet amō.
⁊ moab. ⁊ montis seyr. q egressi fuerant pugnaē
ꝯt̄ iudā. ⁊ pcussi s̄. Nāq; filii amon ⁊ moab
ꝯsurrexerūt aduersus habitatores seyr. ut interfi
cerent ⁊ delerent eos. Cūq; h̄ ope pptrassent. ⁊
in semetipsos uersi. mutuis ꝯcidere uulnibꝫ.
Porro iudas cū uenisset ad speluncā q̄ respic̄ soli
tudinē. uidit procul omē latē regionē q̄
respic̄ solitudinē plenā cadauibꝫ. nec sup
ee quēquā q necē potuisset euadē. Venit g̃ io
saphat. ⁊ oēs pplo cū eo. ad detrahēdā spolia mor
tuoꝝ. Inueneruntq; int̄ cadauia uaria suppel
lectilē. uestes quoq; ⁊ uasa p̄ciosissima. ⁊ di
ripuerūt ita ut oīa portaē nō possēt. nec p tres
dies spolia auferre pp̄t magnitudinē. Die
aūt quarto ꝯgregati s̄ in ualle bn̄dictionis. ⁊ enī qm̄
ibi bn̄dixerūt dn̄o. uocauerūt locū illū uallē bn̄
dictionis usq; i p̄sentē diē. Reuersusq; ē ōis uir
iuda ⁊ habitatores ihrlm̄. ⁊ iosaphat an̄ eos ihrlm̄
cū leticia magna. eo q̄d dedisset eis ds̄ gaudiū
ꝺ inimicis suis. Ingressiq; s̄ ihrlm̄ cū psalteriis.
⁊ tubis idomū dn̄i. Irruit aūt pauor dn̄i sup
uniusa regna t̄raꝝ. cū audissēt quod pugnasset dn̄s
ꝯ inimicos isrl̄. Quieuitq; regnū iosaphat. ⁊
pbuit ei ds̄ pacē p circuitū. Regnauit g̃ io
saphat sup iudam. ⁊ erat t̄ginta qnq; annoꝝ
cū regnare cepisset. uiginti aūt ⁊ qnq; ānis regnauit
in ihrlm̄. ⁊ nomē matris ei͂ azuba filia selachi. ⁊ am
bulauit in uia patris sui asa. nec declinauit ab ea.
faciens q̄ placita erant corā dn̄o. Verūptamē
excelsa nō abstulit. adhuc pplus n̄ direxerat cor
suū ad dn̄m dm̄ patrum suoꝝ. Reliq̄ aūt gestoꝝ
iosaphat priorū ⁊ nouissimoꝝ scripta s̄ in uerbis hie
u filii anani. q̄ digessit in libro regū isrl̄. Post
h̄ iniit amicitias iosaphat rex iuda cū ochozia
rege isrl̄ cui͂ opa fuerūt pessima. ⁊ particeps
fuit ut facerent naues. q̄ irent in tharsis. feceruntq;
classem in asiongaber. Pphetauit aūt eliezer
fili͂ dodau ꝺ maresa. ad iosaphat dicens. Quia

hu̅isti fedus c̄ ochozia p̄cussit d̄s opa tua. cō
tritec̄ s̄ naues. nec potuerūt ire in tharsis. XXII

Dormiuit ā iosaphat cū patrib; suis. & sepul
tus est cum eis in ciuitate dauid. Regnauitq;
ioram filius ei̅ p eo. Qui hūit frēs filios iosap
hat. azariā. iahihel. & zachariā. & michael.
& saphatiā. Om̄s hi filii iosaphat regis isrl̄.
Deditq; eis pat̄ suus multa munēa argenti
& auri. & pensitatiōes c̄ ciuitatib; munitissimis
in iuda. Regnū aūt t̄didit ioram. eo q̄ eēt pri
mogenitus. Surrexit aū ioram sup regnū
patris sui. Cūq; se ↄfirmasset. occidit om̄s
frēs suos gladio. & quosdā d̄ principib; isrl̄.
Triginta duoꝝ annoꝝ erat ioram cū regnaē
cepisset. & octo annis regnauit ī hirlm̄. Ambu
lauitq; ī uiis regū isrl̄. sic̄ egerat domus
achab. filia quippe achab erat uxor eius.
& fec̄ malū ī ↄspectu dn̄i. Noluit aūt d̄s
disp̄dere domū dauid pp pactū q̄ ierat c̄ eo.
& q̄a p̄miserat ut daret illi lucernā & filiis ei̅ oī tp̄r.
In diebus illis rebellauit edom ne eēt subdi
tus iude. & ↄstituit s̄ regē. Cūq; t̄nsisset ioram cū
principib; suis. & cūcto ēq̄tatu q̄ secū erat. surrexit
noctu & p̄cussit edom q̄ se circūdederat. & om̄s
duces ēq̄tatus ei̅. At tamen rebellauit edom
ne eēt sub dicione iude. usq; ad hanc diem. Eo
dē tp̄r & lobna recessit ne eēt sub manū illi̅.
dereliq̄rat ē dn̄m d̄m patꝝ suoꝝ. Insup &
excelsa fabricat̄ ē ī urbib; iuda. & fornicari
fec̄ habitatores hirlm̄. & p̄uaricari iudā. Allate s̄
aūt ei litte ab helia propheta. ī q̄b; sc̄ptū erat.
Hec dic̄ d̄s d̄s dauid patris tui. Q̄m n̄ ābla
sti ī uiis iosaphat patris tui. & ī uiis asa regis
iuda. s; incessisti p iter regū isrl̄. & fornicari fe
cisti iudā & habitatores hirlm̄. imitat̄ fornica
tionē achab. insup & frēs tuos domū patꝛs tui
meliores te occidisti. ecce d̄s p̄cutiet te plaga
magnā cū p̄plo tuo. & filiis tuis. & uxorib; & uniū
saq; substantia tua. Tu aū egrotab̄ pessimo lā
guore uteri. donec egrediantur uitalia tua pau
latī p singulos dies. Suscitauit ḡ d̄s ↄ ioram;
sp̄m philistinoꝝ & arabū. q̄ confines s̄ ethi
opib;. & ascenderūt t̄ram iuda & uastauerūt
eā. Diripueruntq; cunctā subtā q̄ īuenta ē ī
domo regis. insup & filios ei̅ & uxores. nec re
mansit ei filius n̄i ochozias q̄ minim̄ natu
erat. & sup hec omnia p̄cussit eū d̄s alui lan
guore insanabili. Cumq; diei succederet
dies. & tēpoꝝ spacia uoluerentur. duoꝝ an
noꝝ expletus ē circulus. & sic longa ↄsūpt̄ ē
tabe. ita ut egereret ē uiscera sua. Languorē
pariē & uita caruit. O vexatusq; ē ī infirmita
te pessima. & n̄ fecit ei p̄pls scd̄m morē cō
bustionis exequias. sic̄ fecerat maiorib; eius.

Triginta duoꝝ annoꝝ fuit cū regnaē cepisset.
& octo annis regnauit in hirlm̄. ambulauitq; n̄
n̄o recte. & sepelierūt eū ī ciuitate dauid. uerūp
tamē n̄o in sepulchro regū. XXII

Constituerūtq; aū habitatores hirlm̄ ocho
ziā filiū ei̅ minimū regē p eo. Om̄s enī
maiores natu q̄ an̄ eū fuerant interfecerāt la
trones arabū. q̄ irruerāt ī castra. regnauitq;
ochozias filius ioram regis iuda. filius q̄draginta
ta duoꝝ annoꝝ erat ochozias cū regnare ce
pisset. & uno anno regnauit in hirlm̄. nom̄ matris
ei̅ otholia filia amri. s; & ipse ingressus ē p uiā
domꝰ achab. mat̄ ē ei̅ impulit eū ut impie
ageret. fecit ḡ malū ī c̄spectu dn̄i. sic̄ domꝰ
achab. Ipi enī fuerūt ei c̄siliarii p̄ mortē
patris sui. in int̄itū ei̅. Ambulauitq; ī c̄siliis
eoꝝ. & p̄rexit cū ioram filio achab rege isrl̄ ī bel
lū ↄtra azahel regē syrie ī ramoth galaad.
Vulnerauerūt syri ioram. q̄ reūsus ē ut cura
ret ī iezrahel. multas ei̅ plagas acceperat ī su
p̄dicto certamie. Igitur ochozias filius ioram rex
iuda. d̄scendit ut inuiseret ioram filiū achab
in hiezrahel egrotantē. Voluntatis q̄ppe fuit dī
aduersus ochoziā ut ueniret ad ioram. & cū uenisset
& egrederetur cū eo aduersū hieu filiū nāsi. quē un̄
xit d̄s ut deleret domū achab. Cū ḡ subuerteret
hieu domū achab. īuenit principes iuda & fi
lios frm̄ ochozie q̄ ministrabāt. & interfecit illos.
Ipm̄q; p̄quirēs ochoziā c̄p̄hendit latentē ī sa
maria. adductūq; ad se occidit. & sepelierūt eū
eo q̄ eēt filius iosaphat. q̄ q̄sierat dn̄m ī toto
corde suo. nec erat ultra spes aliq̄ ut d̄ stirpe
regnaret ochozie. Siq̄dē otholia mat̄ ei̅ uidēs
q̄ mortuus eēt filius suus. surrexit & interfecit omnē
stirpē regiā domus ioram. porro iosabeth filia
regis. tulit ioas filiū ochozie. & furata ē eū
d̄ medio filioꝝ regis cū interficerent. abscon
ditq; eū cū nutrice sua ī cubiculo lectuloꝝ.
Iosabeth aū q̄ absconderat eū erat filia regis
ioram. uxor ioiade pontificis. soror ochozie.
& idcirco otholia n̄o interfec̄ eū. fuit ḡ c̄ eis ī
domo dī absc̄ditꝰ sex annis. q̄b; regnauit
otholia sup t̄rā. XXIII

Anno aūt septimo ↄfortat̄ ioiada. assūpsit
centuriones. azariā uidelicet filiū hieroh
am. & ismahel filiū iohannan. azariā q̄q; fi
liū obed. & maasiā filiū adaie. & elisaphat
filiū zechri. & iniit cū eis fedus. Qui circueūtes
iudā. ↄgregauerūt leuitas d̄ cunctis urbib; iuda.
& principes familiaꝝ isrl̄. ueneruntq; ī hirlm̄.
Iniit ḡ om̄s multitudo pactū ī domo dn̄i cū
rege. dixitq; ad eos ioiada. Ecce filius regis re
gnabit sicut locut̄ ē d̄s. sup filios dauid. Iste
est ḡ sermo q̄ facietis. Tercia pars urm̄ q̄ ueni

ut ad sabbatū sacerdotū. ⁊ leuitarū. ⁊ ianitorū.
erit in portis. Tercia uero pars ad domū regis. ⁊ ter
tia ad portā q̄ appellat' fundamenti. Omne uero reli
quū uulgus sit in atriis domꝰ dn̄i. nec quisquā
alius ingrediat' domū dn̄i. nisi sacerdotes ⁊ qui
ministrant de leuitis. Ipsi tantūmodo ingrediant'
q̄ sanctificati s̄. ⁊ oē reliquū uulgus obseruet custo
dom' dias dn̄i. Leuite aūt circūdent regē habētes singuli
arma sua. ⁊ siquis alius ingressus fuerit templū interfi
ciatur. sintq; cū rege ⁊ intrante ⁊ egrediente. Fecerūt
ergo leuite ⁊ uniuersus iuda iuxta oīa q̄ preceperat
ioiada pontifex. ⁊ adsumpserūt singuli uiros q̄ sub
se erant. ⁊ ueniebant per ordinē sabbati cū his qui iā
impleuerant sabbatū ⁊ egressuri erant. Siquidē ioia
da pontifex nō dimiserat abire turmas que sibi
per singulas ebdomadas succedere consueuerāt. De
ditq; ioiada sacerdos centurionib; lanceas. cli
peosq; ⁊ peltas regis dauid q̄s consecrauerat in domū
dn̄i. Constituitq; omnē populū tenentiū pugiones.
a parte templi dextra usq; ad partē templi sinistrā
corā altari ⁊ templo per circuitū regis. Et eduxerūt
filiū regis. ⁊ inposuerūt ei diadema. Dederūtq;
in manu eius tenendā legē. ⁊ constituerūt eū regem.
Unxitq; eū ioiada pontifex ⁊ filii eius. inprecatiq; s̄
⁊ dixerūt. Uiuat rex. Quod cū audisset otholia
uocē scilicet currentiū atq; laudantiū regē. ingressa
est ad populū in templū dn̄i. Cumq; uidisset regē stan
tem super gradū in introitu. ⁊ principes turmasq; circa
eū. omnemq; populū terre gaudentē. atq; clan
gentē tubis. ⁊ diuersi generis organis concinentē. uo
cemq; laudantiū. scidit uestimenta sua ⁊ ait. In
sidie insidie. Egressus aūt ioiada pontifex ad
centuriones ⁊ principes exercitus. dixit eis. Educite il
lā extra septa templi. ⁊ interficiatur foris gladio.
Precepitq; sacerdos ne occideretur in domo dn̄i.
⁊ inposuerūt ceruicib; eius manꝰ. Cumq; intrasset por
tā equorū domꝰ regis. interfecerūt eā ibi. Pepigit
aūt ioiada fedus inter se uniuersūq; populū ⁊ re
gem. ut esset populus dn̄i. Itaq; ingressus est oīs populus
domū baal ⁊ destruxerūt eā. ⁊ altaria ac simulacra
illius confregerūt. Mathan quoq; sacerdotē ba
al interfecerūt ante aras. Constituit aūt ioiada
prepositos in domo dn̄i. ut sub manib; sacerdotū
⁊ leuitarū quos distribuit dauid in domo do
mini offerrent holocausta dn̄o. sicut scriptū
est in lege moysi in gaudio ⁊ canticis. iuxta
dispositionē dauid. Constituit quoq; ianitores in
portis domꝰ dn̄i. ut nō ingrederetur eā inmundꝰ
in omni re. Adsumpsitq; centuriones. ⁊ fortissi
mos uiros. ac principes populi. ⁊ omne uulgus ter
re. ⁊ fecerūt descendere regē de domo dn̄i. ⁊
introire per mediū porte superioris in domū regis.
⁊ collocauerunt eū in solio regali. Letatusq;
omnis populus terre. ⁊ urbs quieuit. Porro otholia in

terfecta est gladio. **XXIIII**

Septem annorū erat ioas cū regnare cepisset.
⁊ quadraginta annis regnauit in hierusalem.
Nomen matris eius sebia de bersabee. Fecitq;
quod bonū est corā dn̄o. cunctis dieb; ioiade sacer
dotis. Accepit aūt ioas uxores duas. de quib;
genuit filios ⁊ filias. Postquā placuit ioas.
ut instauraret domū dn̄i. Congregauitq; sa
cerdotes ⁊ leuitas. ⁊ dixit eis. Egredimini ad ciui
tates iuda. ⁊ colligite de uniuerso israel pecu
niā ad sarta tecta templi dei uestri per singulos an
nos. festinatoq; hoc facite. Porro leuite egere
negligentius. Uocauitq; rex iuda ioiada prin
cipem. ⁊ dixit ei. Quare nō fuit tibi cure ut co
geres leuitas inferre de iuda ⁊ de hierusalem pe
cuniā que constituta est a moyse famulo dn̄i. ut in
ferret eā oīs multitudo israel in tabernaculū
testimonii. Athalia enim impiissima ⁊ filii eius
destruxerūt domū dei. ⁊ de uniuersis que sancti
ficata fuerant in templo dn̄i ornauerāt fanū ba
alim. Precepit ergo rex ⁊ fecerūt arcam. posuerūt
q; eā iuxta portā dn̄i forinsecus. Et predica
tū est in iuda ⁊ hierusalem. ut deferrent singuli preciū
dn̄o. quod constituit moyses famulus dei super omnē
israel in deserto. Letatiq; s̄ cuncti principes ⁊ oīs
populus. ⁊ ingressi contulerūt in arcā dn̄i atq; miserūt.
ita ut impleretur. Cumq; tempus esset ut deferrent
arcā corā rege per manus leuitarū. uidebant
enī multā pecuniā. ingrediebatur scriba regis.
⁊ quē primus sacerdos constituerat. effundebāt
q; pecuniā que erat in arca. Porro arcā reporta
bant ad locum suū. Sicq; faciebant per singu
los dies. ⁊ congregata est infinita pecunia. quā de
derūt rex ⁊ ioiada his qui preerant operib; domꝰ
dn̄i. At illi conducebant ex ea cesores lapidum.
⁊ artifices operū singulorū. ut instaurarent domū
dn̄i. fabros quoq; ferri ⁊ eris. ut quod cadere cep
erat fulciretur. Egerūt hii qui operabantur industri
e ⁊ obducebatur parietū cicatrix per manꝰ eorū.
ac suscitauerūt domū dn̄i in statum pristinū.
⁊ firmiter eā stare fecerunt. Cumq; conplessent oīa
opera. detulerūt corā rege ⁊ ioiada reliquā par
tem pecunie. de qua facta sunt uasa templi in
ministeriū ⁊ holocausta. fiale quoq; ⁊ ce
tera uasa aurea ⁊ argentea. ⁊ offerebantur
holocausta in domo dn̄i iugiter cunctis dieb;
ioiade. Senuit aūt ioiada plenꝰ dierū ⁊ mor
tuus est cū centū triginta esset annorū. sepeli
eruntq; eū in ciuitate dauid cū regib;. eo quod fe
cisset bonū cū israel ⁊ cū domo eius. Postquā aūt // cū deo
obiit ioiada. ingressi s̄ principes iuda ⁊ adora
uerūt regem. Qui delinitus obsequiis eorū acq
uieuit eis. ⁊ dereliquerūt templū dn̄i dei patrū su
orū. seruieruntq; lucis ⁊ sculptilib;. ⁊ facta est

na contra iudam et hierusalem propter hoc peccatum. Mittebatque eis prophetas ut reverterentur ad dominum. quos protestantes illi audire nolebant. Spiritus itaque dei induit zachariam filium ioiade sacerdotem. et stetit in conspectu populi et dixit eis. Hec dicit deus. Quare transgredimini preceptum domini quod vobis non proderit. et dereliquistis dominum ut derelinqueret vos. Qui congregati adversus eum iuxta regis imperium miserunt lapides in atrio domus domini. Et non est recordatus ioas rex misericordie quam fecerat ioiada pater illius secum. sed interfecit filium eius. Qui cum moreretur ait. Videat deus et requirat. Cumque evolutus esset annus. ascendit contra eum exercitus syrie. venitque in iudam et hierusalem. et interfecit cunctos principes populi. atque universam predam miserunt regi damascum. Et certe cum permodicus venisset numerus syrorum. tradidit deus in manibus eorum infinitam multitudinem. eo quod reliquissent dominum deum patrum suorum. In ioas quoque ignominiosa exercuere iudicia. et abeuntes dimiserunt eum in languoribus magnis. Surrexerunt autem contra eum servi sui in ultionem sanguinis filii ioiade sacerdotis. et occiderunt eum in lectulo suo et mortuus est. sepelieruntque eum in civitate david. sed non in sepulchris regum. Insidiati sunt vero ei zabad filius semath amonitidis. et iozabad filius semmith moabitidis. Porro filii eius ac summa pecunie que adunata fuerat sub eo. et instauratio domus dei. scripta sunt diligentius in libro regum.

XXV Regnavit autem amasias filius eius pro eo. Viginti quinque annorum erat amasias cum regnare cepisset. et viginti novem annis regnavit in hierusalem. nomen matris eius ioaden de hierusalem. fecitque bonum in conspectu domini. verumptamen non in corde perfecto. Cumque sibi roboratum videret imperium. iugulavit servos qui occiderant regem patrem suum. sed filios eorum non interfecit. sicut scriptum est in libro legis moysi. ubi precepit deus dicens. Non occidentur patres pro filiis. nec filii pro patribus suis. sed unusquisque in suo peccato morietur. Congregavit igitur amasias iudam. et constituit eos per familias tribunosque et centuriones. in universo iuda et beniamin. et recensuit a viginti annis et supra. Invenitque triginta milia iuvenum qui egrederentur ad pugnam. et tenerent hastam et clipeum. Mercede quoque conduxit de israhel centum milia robustorum. centum talentis argenti. Venit autem homo dei ad illum et ait. O rex. ne egrediatur tecum exercitus israhel. Non est enim deus cum israhel et cunctis filiis ephraim. Quod si putas in robore exercitus bella consistere. superari te faciet deus ab hostibus. Dei quippe est adiuvare. et in fugam vertere. Dixitque amasias ad hominem dei. Quid ergo fiet de centum talentis que dedi militibus israhel. et respondit homo dei. Habet deus unde tibi dare possit multo his plura. Separavit itaque amasias exercitum qui venerat ad eum ex ephraim. ut reverteretur ad locum suum. At illi contra iudam vehementer irati. reversi sunt in regionem suam. Porro amasias confidenter eduxit populum suum. et abiit in valle salinarum. percussitque filios seyr decem milia. et alia decem milia virorum ceperunt filii iuda. et adduxerunt ad preruptum cuiusdam petre. precipitaveruntque eos de summo in preceps. qui universi crepuerunt. At ille exercitus quem remiserat amasias ne secum iret ad prelium. diffusus est in civitatibus iuda. a samaria usque bethoron. et interfectis tribus milibus diripuit predam magnam. Amasias vero post cedem ydumeorum. et allatos deos filiorum seyr statuit illos in deos sibi. et adorabat eos. et illis adolebat incensum. Quam ob rem iratus dominus contra amasiam. misit ad illum prophetam qui diceret illi. Cur adorasti deos. qui non liberaverunt populum suum de manu tua. Cumque hec ille loqueretur. respondit ei. Num consiliarius regis es. Quiesce ne interficiam te. Discedensque propheta. Scio inquit quod cogitaverit deus occidere te quia fecisti hoc malum. et insuper non acquievisti consilio meo. Igitur amasias rex iuda inito pessimo consilio. misit ad ioas filium ioachaz filii hieu regem israhel dicens. Veni videamus nos mutuo. At ille remisit nuntios dicens. Carduus qui est in libano. misit ad cedrum libani dicens. Da filiam tuam filio meo uxorem. Et ecce bestie que erant in silva libani. transierunt et conculcaverunt carduum. Dixisti percussi edom. et idcirco erigitur cor tuum in superbiam. Sede in domo tua. cur malum adversum te provocas. ut cadas tu et iudas tecum. Noluit audire amasias eo quod domini esset voluntas. ut traderetur in manibus hostium propter deos edom. Ascendit igitur ioas rex israhel. et mutuo sibi prebuere conspectum. Amasias autem rex iuda erat in bethsames iude. Corruitque iudas coram israhel. et fugit in tabernacula sua. Porro amasiam regem iuda filium ioas filii ochozie. cepit ioas rex israhel in bethsames. et adduxit in hierusalem. destruxitque murum eius a porta ephraim usque ad portam anguli. quadringentis cubitis. Omne quoque aurum et argentum. et universa vasa que repperierat in domo dei. et apud obededom in thesauris etiam domus regie. necnon et filios obsidum reduxit in samariam. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda postquam mortuus est ioas filius ioachaz rex israhel quindecim annis. Reliqua vero sermonum amasie priorum ac novissimorum. scripta sunt in libro regum israhel et iuda. Qui postquam recessit a domino. tetenderunt ei insidias in hierusalem. Cumque fugisset lachis. miserunt et interfecerunt eum ibi. reportantesque super equos sepelierunt eum cum patribus suis in civitate david.

XXVI Omnis autem populus iude filium eius oziam annorum sedecim constituit regem pro patre suo amasia. Ipse hedificavit

ut Ahilath et restituit eam dicioni Iudae post
quam dormivit rex cum patribus suis. Sedecim erat
annorum Ozias cum regnare coepisset et quinquaginta du-
obus annis regnavit in Hierusalem. Nomen matris eius Ie-
chelia de Hierusalem. Fecitque quod erat rectum in oculis Domi-
ni iuxta omnia quae fecerat Amasias pater eius. Et exqui-
sivit Dominum in diebus Zachariae intellegentis et viden-
tis Deum. Cumque requireret Deum, direxit eum in om-
nibus. Denique egressus est et pugnavit contra Philisthim et de-
struxit murum Geth et murum Iabniae murumque Azoti.
Aedificavit quoque oppida in Azoto et in Philisthim. Et ad-
iuvit eum Deus contra Philisthim et contra Arabas
qui habitabant in Gurbaal et contra Ammonitas. Appen-
debantque Ammonitae munera Oziae et divulgatum est
nomen eius usque ad introitum Aegypti propter crebras vic-
torias. Aedificavitque Ozias turres in Hierusalem su-
per portam anguli et super portam vallis et reliquas in
eodem muri latere firmavitque eas. Extruxit
etiam turres in solitudine et effodit cisternas plu-
rimas eo quod haberet multa pecora tam in campestribus
quam in heremi vastitate. Vineas quoque habuit
et vinitores in montibus et in Carmelo. Erat quippe ho-
mo agriculturae deditus. Fuit autem exercitus bellatorum
eius qui procedebant ad proelia sub manu Iehihel scribae
Maasieque doctoris et sub manu Ananiae qui erat de
ducibus regis. Omnisque numerus principum per familias vi-
rorum fortium duum milium sescentorum. Et sub eis uni-
versus exercitus trecentorum et septem milium quingentorum
qui erant apti ad bella et pro rege contra adversarios dimi-
cabant. Praeparavit quoque eis Ozias, id est cuncto exerci-
tui, clipeos et hastas et galeas et loricas arcusque
et fundas ad iaciendos lapides. Et fecit in Hierusalem
diversi generis machinas quas in turribus colloca-
vit et in angulis murorum ut mitterent sagittas
et saxa grandia. Egressumque est nomen eius procul eo quod au-
xiliaretur ei Deus et corroborasset illum. Sed cum roboratus
esset, elevatum est cor eius in interitum suum et neglexit
Dominum Deum suum. Ingressusque templum Domini adolere
voluit incensum super altare thymiamatis. Sta-
timque ingressus post eum Azarias sacerdos et cum eo sa-
cerdotes Domini octoginta viri fortissimi restiterunt
regi atque dixerunt: Non est tui officii Ozia ut ad-
oleas incensum Domino sed sacerdotum hoc est filiorum Aa-
ron qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministerium.
Egredere de sanctuario, ne contempseris, quia non reputabi-
tur in gloriam hoc a Domino Deo. Iratusque est Ozias et tenens
in manu turibulum ut adoleret incensum mi-
nabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fron-
te eius coram sacerdotibus in domo Domini super altare thy-
miamatis. Cumque respexisset eum Azarias ponti-
fex et omnes reliqui sacerdotes, viderunt lepram in fron-
te eius et festinato expulerunt eum. Sed et ipse perterritus
acceleravit egredi, eo quod sensisset illico plagam Domini.
Fuit igitur Ozias rex leprosus usque ad diem mortis
suae et habitavit in domo separata plenus lepra
ob quam eiectus fuerat de domo Domini. Porro Ioatham
filius eius rexit domum regis et iudicabat populum ter-
rae. Reliqua autem sermonum Oziae priorum et novissimorum
scripsit Isaias filius Amos propheta. Dormivitque
Ozias cum patribus suis et sepelierunt eum in agro regia-
lium sepulchrorum, eo quod esset leprosus. Regnavitque
Ioatham filius eius pro eo.

XXVII

Viginti quinque annorum erat Ioatham cum regnare
coepisset et sedecim annis regnavit in Hierusalem. No-
men matris eius Hierusa filia Sadoch. Fecitque quod
rectum erat coram Domino iuxta omnia quae fecerat Ozias
pater eius, excepto quod non est ingressus templum Domini et
adhuc populus delinquebat. Ipse aedificavit portam
domus Domini excelsam et in muro Ophel mul-
ta construxit. Urbes quoque aedificavit in montibus Iu-
da et in saltibus castella et turres. Ipse pugnavit contra
regem filiorum Ammon et vicit eum. Dederuntque
ei filii Ammon in tempore illo centum talenta argen-
ti et decem milia choros tritici ac totidem choros
hordei. Haec ei praebuerunt filii Ammon in anno secundo
et tertio. Corroboratusque est Ioatham eo quod direxis-
set vias suas coram Domino Deo suo. Reliqua autem ser-
monum Ioatham et omnes pugnae eius et opera scripta sunt
in libro regum Israhel et Iuda. Viginti quinque annorum
erat cum regnare coepisset et sedecim annis regnavit
in Hierusalem. Dormivitque Ioatham cum patribus suis
et sepelierunt eum in civitate David. Regnavit A-
chaz filius eius pro eo.

XXVIII

Viginti annorum erat Achaz cum regnare coepisset
et sedecim annis regnavit in Hierusalem. Non fecit rec-
tum in conspectu Domini sicut David pater eius. Sed
ambulavit in viis regum Israhel; insuper et statuas fudit
Baalim. Ipse est qui adolevit incensum in valle Benne-
non et lustravit filios suos in igne iuxta ritum gen-
tium quas interfecit Dominus in adventu filiorum Israhel. Sa-
crificabat quoque et thymiama succendebat in ex-
celsis et in collibus et sub omni ligno frondoso. Tra-
diditque eum Dominus Deus eius in manu regis Syriae, qui per-
cussit eum magnamque praedam cepit de eius imperio et ad-
duxit in Damascum. Manibus quoque regis Israhel tra-
ditus est et percussus plaga grandi. Occiditque Pha-
cee filius Romeliae de Iuda centum viginti milia in
die uno omnes viros bellatores, eo quod reliquissent Dominum
Deum patrum suorum. Eodem tempore occidit Zechri vir po-
tens Ephraim Maasiam filium regis et Ezricam
ducem domus eius, Helcanam quoque secundum a rege.
Ceperuntque filii Israhel de fratribus suis ducenta milia
mulierum, puerorum et puellarum et infinitam praedam,
pertuleruntque eam in Samariam. Ea tempestate erat
ibi propheta Domini nomine Obed. Qui egressus obviam ex-
ercitui venienti in Samariam dixit eis: Ecce iratus est
Dominus Deus patrum vestrorum contra Iudam et tradidit eos in manibus
vestris et occidistis illos atrociter, ita ut ad caelum

ꝑtingeret uim̄ crudelitatis. Insup filios iuda
7 hir̄lm uultis ub̄ subicere in suos 7 ancillas.
q̄d nequaq̄ fc̄o op̄ ē. peccastis enī sup hoc do
mino deo uro. s; audite ↄsiliū meū. 7 redu
cite captiuos quos adduxistis d̄ f̄rib; uris. q̄r
magnus furor dn̄i imminet uob. Steterūt
itaq; uiri d̄ p̄ncipib; filioꝝ ephraim. azarias
filius iohannan. barachias filꝰ mosollam
oth. iezechias filius sellū. 7 amasias filius
adali. contra eos q̄ ueniebāt d̄ p̄lio. 7 dixe
rūt eis. Nō introducetis huc captiuos. ne pec
cemus dn̄o. Quare uultis addere sup peccā
ta nr̄a 7 uetera cumulare delicta? Grande q̄p
pe peccatū ē. 7 ira furoris dn̄i imminet su
per isrl̄. Dimiserūtq; uiri bellatores p̄dā.
7 uniūsa q̄ ceperant corā p̄ncipib; 7 omī mł
titudine. Steterūtq; uiri quos sup̄ memo
rauim᷑. 7 apprehendentes captiuos. om̄sq; qui
nudi erāt uestierūt d̄ spoliis. Cūq; uesti
sent eos 7 calciassent. 7 refecissent cibo ac potu.
unxissent q̄; pp̄ laborē 7 adhibuissent eis
curā. quicūq; ambulare n̄ poterāt 7 erant in
becillo corpore. inposuerūt eos iumentis. 7 ad
duxerūt eos hiericho ciuitatē palmaꝝ
ad f̄res eoꝝ. ipsiq; reu̇si s̄ samariā. Tp̄r illo
misit rex achaz ad regē assirioꝝ postu
lans auxiliū. Uenerūtq; idumei. 7 pcusserūt
multos ex iuda. 7 ceperūt p̄dā magnā. Phi
listiim quoq; diffusi s̄ p urbes campestres.
7 ad meridiē iuda. Ceperūtq; bethsames. 7
haialon. 7 gaderoth. 7 socho quoq; 7 thamnā. 7 gam
zo. cū uicul' suis. 7 habitauerūt in eis. Humili
auerat eī d̄s iudā pp̄ achaz regē iuda. eo q̄
nudasset eū auxilio. 7 contēptui habuisset do
minū. Adduxit quoq; ↄ eū theglath phala
nasar regē assirioꝝ. q̄ 7 afflixit eū. 7 nullo
resistente uastauit. Igit᷑ achaz spoliata
domo dn̄i. 7 domo regum 7 p̄ncipū. dedit
regi assirioꝝ munera. 7 tamē nichil ei pro
fuit. Insup 7 tēpr̄ angustie sue auxit
ↄtēptū in dn̄m. Ipse p se rex achaz immola
uit uictimas diis damasci pcussorib; suis.
7 dixit. Dii regū syrie auxiliantur eis. quos
ego placabo hostiis 7 aderūt michi. cū e
contrario ipsi fuerint ruine ei. 7 uniūso isrl̄.
Direptis itaq; achaz om̄ib; uasis domꝰ dī
atq; ↄfractis. clusit ianuas tēpli dī. 7 fecit
sibi altaria in uniūsis angulis hir̄lm. In om̄i
b; quoq; urbib; iuda extruxit aras ad cre
mandū thus. atq; ad iracūdiā p̄uocauit
dn̄m dm̄ patrū suoꝝ. Reliqua aūt s̄mo
nū ei 7 om̄iū opū p̄oꝝ 7 nouissimoꝝ. scp
ta s̄ in libro regū iuda 7 isrl̄. Dormiuitq;
achaz cū patrib; suis. 7 sepelierūt eū in ciui
tate hir̄lm. Neq; eī receperūt eū in sepulchris
regū isrl̄. regnauitq; ezechias filius eī p eo.

XXIX

Igitur ezechias regnare cep
cū uiginti quinq; eēt annoꝝ. 7 uiginti no
uē annis regnauit in hir̄lm. nomē matris eius abi
a filia zacharie. fecitq; qd̄ erat placitū in
ↄspectu dn̄i. iuxta om̄ia que fecerat dauid pa
ter eī. Ipso anno 7 mense p̄mo regni sui. apuit
ualuas domꝰ dn̄i. 7 instaurauit eas. Adduxitq;
sacerdotes atq; leuitas. 7 ↄgregauit eos in plateā
orientalē. dixitq; ad eos. Audite me leuite
7 sc̄ificamini. mundate domū dn̄i dī pa
trū uroꝝ. auferte om̄ē inmundiciā d̄ scīario.
Peccauerūt patres nr̄i 7 fecerūt malū in ↄspec
tu dn̄i dī nr̄i derelinquentes eū. Auerterūt facies
suas a tabernaculo dn̄i dī nr̄i. 7 p̄buerūt dorsū.
Clauserūt ostia q̄ erāt in porticu. 7 extinxerūt
lucernas. Incensūq; n̄ adoleuerūt. 7 holocau
sta n̄ obtulerūt in sanctuario dō isrl̄. Concitatꝰ est
itaq; furor dn̄i sup iudā 7 hir̄lm. tradiditq; eos
in cōmotionē 7 in interitū. 7 in sibilū. sicut ipsi cernitis
oculis uris. En corruerūt patres nr̄i gladiis. fi
lii nr̄i 7 filie nr̄e. 7 coniuges captiue ducte
sūt pp̄t hoc scelus. Nunc g̊ placet michi ut ineam
fedus cū dn̄o dō isrl̄. 7 auertat a nob furorē
ire sue. Filii mei nolite negligere. uos elegit d̄s
ut stetis corā eo. 7 ministretis illi. colatisq; eū
7 cremetis incensū. Surrexerūt g̊ leuite. filii ma
ath. amasie. 7 ioel filii azarie. d̄ filiis caath.
Porro d̄ filiis merari. cis filius abdi. 7 azarias
filius iaalehel. De filiis aūt gersom. ioa filius
zemma. 7 eden. filius ioaa. At uō d̄ filiis elisa
phan. samri. 7 iahihel. De filiis quoq; asaph
zacharias. 7 mathanias. Nec nō d̄ filiis heman.
iahihel. 7 semei. Sed 7 d̄ filiis idithun. seme
ias. 7 oziel. Congregaueruntq; f̄res suos 7 sc̄ificati s̄.
7 ingressi iuxta mandatū regis 7 imperiū dn̄i ut expi
arent domū dn̄i. Sacerdotes quoq; ingressi tē
plū dn̄i ut sc̄ificarent illud. extulerūt omnē
inmundiciā q̄ intus reppererant in uestibulo
domꝰ dn̄i. q̄ tulerūt leuite 7 asportauerūt ad
torrentē cedron foras. Ceperūt aūt p̄ma die
mensis p̄mi mundare. 7 in die octaua eiusdē
mensis q̄ ceperūt ingressi s̄ porticū tēpli dn̄i. Ex
piaueruntq; tēplū dieb; octo. 7 in die sexta
decima mensis eiusdē q̄ ceperāt impleuerūt. Ingres
si quoq; s̄ ad ezechiam regē. 7 dixerūt ei. Sc̄ifi
cauimus om̄ē domū dn̄i. 7 altare holocausti eī.
uasaq;. nec n̄ 7 mensā ppositionis cū om̄ib; uasis
suis. Cunctāq; tēpli supellectilē q̄ polluerat
rex achaz in regno suo postq̄ p̄uaricatus ē. 7
ecce exposita s̄ om̄ia corā altare dn̄i. Con
surgensq; diluculo ezechias rex. adunauit om̄s
p̄ncipes ciuitatis. 7 ascendit domū dn̄i. Ob

tuleruntque simul tauros septem et arietes septem
agnos septem et hircos septem pro peccato pro reg-
no, pro sanctuario, pro Iuda. Dixitque sacerdotibus filiis
Aaron ut offerrent super altare domini. Mactave-
runt igitur tauros et susceperunt sacerdotes sanguinem
et effuderunt illum super altare. Mactaverunt etiam ari-
etes et illorum sanguinem super altare fuderunt. Im-
molaverunt agnos et fuderunt super altare sangui-
nem. Applicuerunt hircos pro peccato coram rege et
universa multitudine, imposueruntque manus
suas super eos, et immolaverunt illos sacerdotes, et asper-
serunt sanguinem eorum coram altari pro piaculo uni-
versi Israhelis. Pro omni quippe Israhel preceperat rex ut holo-
caustum fieret et pro peccato. Constituit quoque levitas
in domo domini cum cymbalis et psalteriis et cytharis
secundum dispositionem David et Gad videntis regis et Nathan
prophete. Siquidem domini preceptum fuit per manum propheta-
rum eius. Steteruntque levite tenentes organa David
et sacerdotes tubas. Et iussit Ezechias ut offerrent
holocaustum super altare. Cumque offerrent ho-
locausta, ceperunt laudes canere domino et clangere
tubis atque in diversis organis que David rex Israhel
preparaverat concrepare. Omni autem turba adorante, can-
tores et hi qui tenebant tubas in officio suo erant donec
compleretur holocaustum. Cumque finita esset obla-
tio, incurvatus est rex et omnes qui cum eo erant, et adoraverunt. Pre-
cepitque Ezechias et principes levitis ut laudarent
dominum sermonibus David et Asaph videntis. Qui la-
udaverunt eum magna leticia et incurvato genu ado-
raverunt. Ezechias autem etiam hec addidit: Implestis manus
vestras domino; accedite et offerte domino victimas et
laudes in domo domini. Obtulit ergo universa multitu-
do hostias et laudes et holocausta mente devota.
Porro numerus holocaustorum que obtulit mul-
titudo hic fuit: tauros septuaginta, arietes
centum, agnos ducentos. Sanctificaveruntque domino bo-
ves sescentos et oves tria milia. Sacerdotes vero
pauci erant, nec poterant sufficere ut pelles ho-
locaustorum detraherent. Unde et levite fratres eorum ad-
iuverunt eos donec impleretur opus et sanctificarentur anti-
stites. Levite quippe faciliori ritu sanctificantur
quam sacerdotes. Fuerunt ergo holocausta plurima, ad-
ipes pacificorum et libamina holocaustorum, et com-
pletus est cultus domus domini. Letatusque est Ezechi-
as et omnis populus eo quod ministerium domini esset exple-
XXX tum. De repente quippe hoc fieri placuit. Misit
quoque Ezechias ad omnem Israhel et Iudam, scripsitque epi-
stolas ad Ephraim et Manassen ut venirent
in domum domini in Iherusalem et facerent phase domino deo
suo. Inito ergo consilio regis et principum et universi
cetus Iherusalem, decreverunt ut facerent phase mense
secundo. Non enim occurrerant facere in tempore suo, quia sacer-
dotes qui possent sufficere sanctificati non fuerant, et populus
necdum congregatus fuerat in Iherusalem. Placuitque
sermo regi et omni multitudini, et decreverunt ut
mitterent nuntios in universum Israhel de Bersabee us-
que Dan, ut venirent et facerent phase domino deo
Israhel in Iherusalem. Multi enim non fecerant sicut in lege
scriptum est. Perrexeruntque cursores cum epistolis ex regis
imperio et principum eius in universum Israhel et Iudam,
iuxta id quod rex iusserat predicantes: Filii Israhel, rever-
timini ad dominum deum Abraham et Ysaac et Israhel, et re-
vertetur ad reliquias que effugerunt manum regis Assy-
riorum. Nolite fieri sicut patres vestri et fratres qui recesserunt
a domino deo patrum suorum, qui tradidit eos in interitum ut
ipsi cernitis. Nolite indurare cervices vestras sicut pa-
tres vestri. Tradite manus domino et venite ad sanctu-
arium eius quod sanctificavit in eternum. Servite domino deo
patrum vestrorum et avertetur a vobis ira furoris eius. Si enim
vos reversi fueritis ad dominum, fratres vestri et filii habebunt
misericordiam coram dominis suis qui illos duxerunt captivos,
et revertentur in terram hanc. Pius enim et clemens est dominus
deus vester, nec avertet faciem suam a vobis si reversi fueritis
ad eum. Igitur cursores pergebant velociter de civitate
in civitatem per terram Ephraim et Manasse usque Zabu-
lon, illis irridentibus et subsannantibus eos. Attamen
quidam viri ex Aser et Manasse et Zabulon acquiescen-
tes consilio venerunt in Iherusalem. In Iuda vero facta
est manus domini ut daret eis cor unum et facerent iuxta
preceptum regis et principum verbum domini. Congregatique
sunt in Iherusalem populi multi ut facerent sollempnitatem
azimorum in mense secundo. Et surgentes destruxerunt al-
taria que erant in Iherusalem, atque universa in quibus idolis
adolebatur incensum subvertentes proiecerunt in tor-
rentem Cedron. Immolaverunt autem phase quarta-
decima die mensis secundi. Sacerdotes quoque atque le-
vite tandem sanctificati obtulerunt holocausta in do-
mo domini. Steteruntque in ordine suo iuxta disposi-
tionem et legem Moysi hominis dei. Sacerdotes vero su-
scipiebant effundendum sanguinem de manibus le-
vitarum, eo quod multa turba sanctificata non esset,
et ideo immolarent levite phase his qui non occur-
rerant sanctificari domino. Magna enim pars populi de
Ephraim et Manasse et Ysachar et Zabulon
que sanctificata non fuerat comedit phase non
iuxta quod scriptum est. Et oravit pro eis Ezechias dicens:
Dominus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde
requirunt dominum deum patrum suorum, et non imputabit
eis quod minus sanctificati sunt. Quem exaudivit dominus
et placatus est populo. Feceruntque filii Israhel qui in-
venti sunt in Iherusalem sollempnitatem azimorum sep-
tem diebus in leticia magna, laudantes dominum per sin-
gulos dies. Levite quoque et sacerdotes per organa
que suo officio congruebant. Et locutus est Ezechi-
as ad cor omnium levitarum qui habebant intelligentiam bo-
nam super domino; et comederunt septem diebus sollemp-
nitatis immolantes victimas pacificorum et lau-
dantes dominum deum patrum suorum. Placuitque uni-

universae multitudini ut celebrarent etiam alios dies septem, quod et fecerunt cum ingenti gaudio. Ezechias autem rex Iuda praebuerat multitudini mille tauros et septem milia ovium; principes vero dederunt populo tauros mille et oves decem milia. Sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo, et hylaritate perfusa omnis turba Iuda tam sacerdotum et levitarum quam universae frequentiae quae venerat ex Israhel, proselitorum quoque de terra Israhel et habitantium in Iuda. Factaque est grandis celebritas in Ierusalem, qualis a diebus Salomonis filii David regis Israhel in ea urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atque levitae benedicentes populo, et exaudita est vox

XXXI

eorum; pervenitque oratio in habitaculum sanctum caeli. Cumque haec fuissent rite celebrata, egressus est omnis Israhel qui inventus fuerat in urbibus Iuda, et fregerunt simulacra succideruntque lucos, demoliti sunt excelsa et altaria destruxerunt, non solum de universo Iuda et Beniamin, sed et de Ephraim quoque et Manasse, donec penitus everterent. Reversique sunt omnes filii Israhel in possessiones et civitates suas. Ezechias vero constituit turmas sacerdotales et leviticas per divisiones suas, unumquemque in officio proprio, tam sacerdotum videlicet quam levitarum, ad holocausta et pacifica, ut ministrarent et confiterentur canerentque in portis castrorum Domini. Pars autem regis erat ut de propria eius substantia offerretur holocaustum mane semper et vespere, sabbatis quoque et kalendis et sollemnitatibus ceteris, sicut scriptum est in lege Moysi. Praecepit etiam populo habitantium in Ierusalem ut darent partes sacerdotibus et levitis, ut possent vacare legi Domini. Quod cum percrebruisset in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filii Israhel frumenti, vini et olei, mellis quoque et omnium quae gignit humus decimas obtulerunt. Sed et filii Israhel et Iuda qui habitabant in urbibus Iuda obtulerunt decimas boum et ovium, decimasque sanctorum quae voverant Domino Deo suo, atque universa portantes fecerunt acervos plurimos. Mense tertio coeperunt acervorum iacere fundamenta, et mense septimo compleverunt eos. Cumque ingressi fuissent Ezechias et principes eius, viderunt acervos et benedixerunt Domino ac populo Israhel. Interrogavitque Ezechias sacerdotes et levitas cur ita iacerent acervi. Respondit illi Azarias sacerdos primus de stirpe Sadoch dicens: Ex quo coeperunt offerri primitiae in domo Domini, comedimus et saturati sumus, et remanserunt plurima, eo quod benedixerit Dominus populo suo. Reliquiarum autem copia ista est quam cernis. Praecepit igitur Ezechias ut praepararent horrea in domo Domini. Quod cum fecissent, intulerunt tam primitias quam decimas et quaecumque voverant fideliter. Fuit autem praefectus eorum Chonenias levita, et Semei frater eius secundus, post quem Hiehiel et Azarias et Naath et Asahel et Hierimoth, Iozabad quoque et Helihel et Iesmachias et Maath et Banaias praepositi sub manibus Choneniae et Semei fratris eius, ex imperio Ezechiae regis et Azariae pontificis domus Domini, ad quos omnia pertinebant. Chore vero filius Iemna levites ianitor orientalis portae praepositus erat his quae sponte offerebantur Domino, primitiisque et consecratis in sancta sanctorum. Et sub cura eius Eden et Beniamin, Hiesue et Semeias, Amarias quoque et Sechenias in civitatibus sacerdotum, ut fideliter distribuerent fratribus suis partes, minoribus atque maioribus, exceptis maribus ab annis tribus et supra, cunctis qui ingrediebantur templum Domini, et quicquid per singulos dies conducebat in ministerio atque observationibus iuxta divisiones suas; sacerdotibus per familias et levitis a vicesimo anno et supra per ordines et turmas suas, universaeque multitudini tam uxoribus quam liberis eorum utriusque sexus fideliter cibi de his quae sanctificata fuerant praebebantur. Sed et filiorum Aaron per agros et suburbana urbium singularum dispositi erant viri qui partes distribuerent universo sexui masculino de sacerdotibus et levitis. Fecit ergo Ezechias universa quae diximus in omni Iuda, operatusque est bonum et rectum et verum coram Domino Deo suo in universa cultura ministerii domus Domini iuxta legem et caerimonias, volens requirere Deum suum in toto corde suo, fecitque et prosperatus est.

XXXII

Post quae et huiuscemodi veritatem venit Sennacherib rex Assyriorum, et ingressus Iudam obsedit civitates munitas, volens eas capere. Quod cum vidisset Ezechias, venisse scilicet Sennacherib et totum belli impetum verti contra Hierusalem, inito cum principibus consilio virisque fortissimis ut obturarent capita fontium qui erant extra urbem, et hoc omnium decernente sententia, congregavit plurimam multitudinem, et obturaverunt cunctos fontes et rivum qui fluebat in medio terrae dicentes: Ne veniant reges Assyriorum et inveniant aquarum abundantiam. Aedificavit quoque agens industrie omnem murum qui fuerat dissipatus, et exstruxit turres desuper et alterum murum extrinsecus; instauravitque Mello in civitate David, et fecit universi generis armaturam et clipeos. Constituitque principes bellatorum in exercitu, et convocavit universos in platea portae civitatis, ac locutus est ad cor eorum dicens: Viriliter agite et confortamini; nolite timere nec paveatis regem Assyriorum et universam multitudinem quae est cum eo; multo enim plures nobiscum sunt quam cum illo. Cum illo est brachium carneum, nobiscum Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster, pugnatque pro nobis. Confortatusque est populus huiuscemodi verbis Ezechiae regis Iuda. Quae postquam gesta sunt, misit Sennacherib rex Assyriorum servos suos in Hierusalem (ipse enim cum universo exercitu obsidebat Lachis) ad Ezechiam regem Iuda et ad cunctum populum qui erat in urbe dicens:

Hec dicit sennacherib rex assyriorum. In quo habentes fiduciam sedetis obsessi in ierusalem? Numquid ezechias decipit vos ut tradat morti in fame et siti, affirmans quod dominus deus vester liberet vos de manu regis assyriorum? Numquid non iste est ezechias qui destruxit excelsa illius et altaria, et precepit iude et ierusalem dicens: Coram altari uno adorabitis, et in ipso comburetis incensum? An ignoratis que ego fecerim et patres mei cunctis terrarum populis? Numquid prevaluerunt dii gentium omniumque terrarum liberare regionem suam de manu mea? Quis est de universis diis gentium quas vastaverunt patres mei, qui potuerit eruere populum suum de manu mea, ut possit et deus vester eruere vos de hac manu? Non vos ergo decipiat ezechias nec vana persuasione deludat, neque credatis ei. Si enim nullus potuit deus cunctarum gentium atque regnorum liberare populum suum de manu mea et de manu patrum meorum, consequenter nec deus vester poterit eruere vos de hac manu. Sed et alia multa locuti sunt servi eius contra dominum deum et contra ezechiam servum eius. Epistolas quoque scripsit plenas blasphemie in dominum deum israel, et locutus est adversus eum: Sicut dii gentium ceterarum non potuerunt liberare populos suos de manu mea, sic et deus ezechie eruere non poterit populum suum de manu ista. Insuper et clamore magno lingua iudaica contra populum qui sedebat in muris ierusalem personabat, ut terreret eos et caperet civitatem. Locutusque est contra deum ierusalem sicut adversus deos populorum terre, opera manuum hominum. Oraverunt igitur ezechias rex et ysaias filius amos propheta adversum hanc blasphemiam, ac vociferati sunt usque in celum. Et misit dominus angelum qui percussit omnem virum robustum et bellatorem et principem exercitus regis assyriorum, reversusque est cum ignominia in terram suam. Cumque ingressus esset domum dei sui, filii qui egressi fuerant de utero eius interfecerunt eum gladio. Salvavitque dominus ezechiam et habitatores ierusalem de manu sennacherib regis assyriorum et de manu omnium, et prestitit eis quietem per circuitum. Multi etiam deferebant hostias et sacrificia domino in ierusalem, et munera ezechie regi iuda, qui exaltatus est post hec coram cunctis gentibus. In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem, et oravit dominum; exaudivitque eum et dedit ei signum. Sed non iuxta beneficia que acceperat retribuit, quia elevatum est cor eius, et facta est contra eum ira, et contra iudam et ierusalem. Humiliatusque est postea eo quod exaltatum fuisset cor eius, tam ipse quam habitatores ierusalem, et idcirco non venit super eos ira domini in diebus ezechie. Fuit autem ezechias dives et inclitus valde, et thesauros sibi plurimos congregavit argenti et auri et lapidis pretiosi, aromatum et armorum universi generis et vasorum magni pretii. Apothecas quoque frumenti, vini et olei, et presepia omnium iumentorum, caulasque pecorum, et urbes sibi edificavit. Habebat quippe greges ovium et armentorum innumerabiles, eo quod dedisset ei deus substantiam multam nimis. Ipse est ezechias qui obturavit superiorem fontem aquarum gion, et avertit eas subter ad occidentem urbis david. In omnibus operibus suis fecit prospere que voluit. Attamen in legatione principum babilonis qui missi fuerant ad eum ut interrogarent de portento quod acciderat super terram, dereliquit eum deus ut temptaretur, et nota fierent omnia que erant in corde eius. Reliqua autem sermonum ezechie et misericordiarum eius scripta sunt in visione ysaie filii amos prophete, et in libro regum israel et iuda.

XXXIII

Dormivitque ezechias cum patribus suis, et sepelierunt eum super sepulchra filiorum david, et celebraverunt ei exequias universus iuda et omnes habitatores ierusalem. Regnavitque manasses filius eius pro eo. Duodecim annorum erat manasses cum regnare cepisset, et quinquaginta quinque annis regnavit in ierusalem. Fecit autem malum coram domino iuxta abominationes gentium quas subvertit dominus coram filiis israel. Et conversus instauravit excelsa que demolitus fuerat ezechias pater eius. Construxitque aras baalim et fecit lucos, et adoravit omnem militiam celi et coluit eam. Edificavit quoque altaria in domo domini, de qua dixerat dominus: In ierusalem erit nomen meum in eternum. Edificavit autem ea cuncto exercitui celi in duobus atriis domus domini. Transireque fecit filios suos per ignem in valle benennon. Observabat somnia, sectabatur auguria, maleficis artibus inserviebat, habebat secum magos et incantatores, multaque mala operatus est coram domino ut irritaret eum. Sculptile quoque et conflatile signum posuit in domo dei, de qua locutus est deus ad david et ad salomonem filium eius dicens: In domo hac et in ierusalem quam elegi de cunctis tribubus israel ponam nomen meum in sempiternum. Et moveri non faciam pedem israel de terra quam tradidi patribus eorum, ita dumtaxat si custodierint facere que precepi eis, cunctamque legem et cerimonias atque iudicia per manum moysi. Igitur manasses seduxit iudam et habitatores ierusalem ut facerent malum super omnes gentes quas subverterat dominus a facie filiorum israel. Locutusque est dominus ad eum et ad populum illius, et attendere noluerunt. Ideo superinduxit eis principes exercitus regis assyriorum, et ceperunt manassen et vinctum catenis atque compedibus duxerunt in babilonem. Qui postquam coangustatus est, oravit dominum deum suum et egit penitentiam valde coram deo patrum suorum. Deprecatusque est eum et obsecravit intente, et exaudivit orationem eius, reduxitque eum in ierusalem in regnum suum, et cognovit manasses quod dominus ipse esset deus. Post hec edificavit murum extra civitatem david ad occidentem gion in valle, ab introitu porte piscium per circuitum usque ad ophel, et exaltavit illum vehementer. Constituitque principes exercitus in cunctis civitatibus iuda munitis. Et abstulit deos alienos et simulacrum de domo domini, aras quoque quas fecerat in monte domus domini et

in hierusalem et proiecit omnia extra urbem. Porro instaura
vit altare domini et immolavit super illud victimas
et pacificas et hostias et laudem. praecepitque iuda
ut serviret domino deo suo israel. Attamen adhuc
populus immolabat in excelsis domino deo suo. Reliqua
autem gestorum manasse et obsecratio eius ad dominum
suum. verba quoque videntium qui loquebantur ad eum in
nomine domini dei israel continentur in sermonibus re
gum israel. Oratio quoque eius et exauditio et cuncta pecca
ta atque contemptus. loca in quibus edificavit excel
sa et fecit lucos et statuas antequam ageret penitentiam.
scripta sunt in sermonibus ozai. Dormivit ergo ma
nasses cum patribus suis et sepelierunt eum in domo su
a. regnavitque pro eo filius eius amon. Viginti du
orum annorum erat amon cum regnare cepisset. et du
obus annis regnavit in hierusalem. fecitque malum in con
spectu domini sicut fecerat manasses pater eius. et
cunctis ydolis que manasses fuerat fabricatus
immolavit atque servivit. et non est reveritus faciem
domini. sicut reveritus est manasses pater eius. et multo
maiora deliquit. Cumque coniurassent adversus eum
servi sui. interfecerunt eum in domo sua. Porro
reliqua populi multitudo. cesis hiis qui amon
percusserant. constituerunt regem iosiam filium ei
us pro eo.

XXXIIII

Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset.
et triginta uno anno regnavit in hierusalem. fe
citque in conspectu domini quod erat rectum. et ambulavit
in viis david patris sui. non declinavit neque ad
dexteram neque ad sinistram. Octavo autem anno re
gni sui cum adhuc esset puer. cepit querere deum
david patris sui. et duodecimo anno postquam ce
perat mundavit iudam et hierusalem ab excelsis
et lucis. simulacrisque et sculptilibus. Destruxe
runtque coram eo aras baalim. et simulacra que super
posita fuerant demoliti sunt. lucos etiam et sculpti
lia succidit atque comminuit. et super tumulos
eorum qui eis immolare consueverant. fragmenta disper
sit. ossa preterea sacerdotum conbussit in altaribus
ydolorum. mundavitque iudam et hierusalem. Sed et in
urbibus manasse et ephraim et symeon us
que neptalim. cuncta subvertit. Cumque altaria
dissipasset. et lucos et sculptilia contrivisset in fru
sta. cunctaque delubra demolitus esset de universa
terra israel. reversus est in hierusalem. Igitur octavo de
cimo anno regni sui. mundata iam terra et tem
plo domini. misit saphan filium eselie. et maa
siam principem civitatis. et ioha filium ioachaz
a commentariis. ut instaurarent domum domini dei
sui. Qui venerunt ad helchiam sacerdotem magnum.
acceptamque ab eo pecuniam que illata fuerat in do
mum domini. et quam congregaverant levite et ianitores de ma
nasse et ephraim. et universis reliquiis israel. ab
omni quoque iuda et beniamin et habitatoribus
hierusalem. tradiderunt in manibus eorum qui preerant operariis
in domo domini. ut instaurarent templum. et infirma
queque sarcirent. At illi dederunt eam artificibus et cemen
tariis. ut emerent lapides de lapicidinis. et
ligna et commissuras edificii. et ad contignationem do
morum quas destruxerant reges iuda. qui fideliter
cuncta faciebant. Erant autem prepositi operantium ia
hath et abdias de filiis merari. zacharias et mo
solla de filiis caath qui urguebant opus. omnes levi
te scientes organis canere. Super eos vero qui ad
diversos usus onera portabant erant scribe et con
gistri de levitis ianitores. Cumque efferrent pecu
niam que illata fuerat in templum domini. repperit helchi
as sacerdos librum legis domini quem datus fuerat per ma
num moysi. et ait ad saphan scribam. librum legis
inveni in domo domini. et tradidit ei. At ille intu
lit volumen ad regem. et nuntiavit ei dicens. Omnia
que dedisti in manu servorum tuorum. ecce complentur.
argentum quod repertum est in domo domini conflaverunt.
datumque est prefectis artificum. et diversa opera fab
ricantium. Preterea tradidit michi helchias sacerdos
hunc librum. Quem cum rege presente recitasset. audis
setque ille verba legis. scidit vestimenta sua. et
precepit helchie et ahicham filio saphan. et abdon
filio micha. saphan quoque scribe. et asaie servo re
gis dicens. Ite et orate dominum pro me. et pro reliqu
is israel et iuda. super universis sermonibus libri
istius qui repertus est. Magnus enim furor domini stilla
vit super nos. eo quod non custodierint patres nostri
verba domini. ut facerent omnia que scripta sunt in isto
volumine. Abiit ergo helchias et hii qui simul
a rege missi fuerant ad oldam prophetidem uxo
rem sellum filii thecuath. filii araa custodis
vestium. que habitabat hierusalem in secunda. et locuti sunt ei ver
ba que supra narravimus. At illa respondit eis. Hec
dicit deus israel. Dicite viro qui misit vos ad me.
Hec dicit dominus. Ecce ego inducam mala super locum
istum. et super habitatores eius. cunctaque maledicta
que scripta sunt in libro hoc quem legerunt coram rege
iuda. quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis
alienis ut me ad iracundiam provocarent in cunctis
operibus manuum suarum. Idcirco stillavit furor
meus super locum istum. et non extinguetur. Ad
regem autem iuda qui misit vos pro domino deprecando sic
loquimini. Hec dicit dominus deus israel. Quoniam audisti
verba voluminis. atque emollitum est cor tuum.
et humiliatus es in conspectu dei super hiis que dicta
sunt contra locum hunc et habitatores hierusalem. reveritus
que faciem meam scidisti vestimenta tua et flevisti
coram me. ego quoque exaudivi te dicit dominus.
Iam enim colligam te ad patres tuos. et inferis in
sepulchrum tuum in pace. nec videbunt oculi tui
omne malum quod ego inducturus sum super locum istum
et super habitatores eius. Retulerunt itaque regi

cuncta que dixerat. At ille convocatis universis ma
ioribus natu iuda et hierusalem. ascendit domum do
mini. Unaque omnes viri iuda et habitatores hierusalem.
sacerdotes et levite. et cunctus populus a minimo usque
ad maximum. quibus audientibus in domo domini le
git rex omnia verba voluminis. Et stans in tri
bunali suo. percussit fedus coram domino ut ambu
laret post eum. et custodiret precepta et testimo
nia et iustificationes eius in toto corde suo. et in tota
anima sua. faceretque que scripta sunt in illo volumine
quod legerat. Adiuravitque super hoc omnes qui reperti fu
erant in hierusalem et beniamin. et fecerunt habita
tores hierusalem iuxta pactum domini dei patrum suorum. Ab
stulit ergo iosias cunctas abhominationes de univer
sis regionibus filiorum israel. et fecit omnes qui residui e
rant in israel servire domino deo suo. cunctis diebus eius
non recesserunt a domino deo patrum suorum. XXXV

xxxv Fecit autem iosias in hierusalem phase domino. quod immo
latum est quartadecima die mensis primi. Et constitu
it sacerdotes in officiis suis. hortatusque est eos ut
ministrarent in domo domini. Levitis quoque ad quorum
eruditionem omnis israel sanctificabatur domino locutus
est. Ponite archam in sanctuario templi quod edificavit sa
lomon filius david rex israel. Nequaquam enim eam ultra
portabitis. Nunc autem ministrate domino deo vestro
et populo eius israel. et preparate vos per domos et cognationes
vestras in divisionibus singulorum. sicut precepit david
rex israel. et descripsit salomon filius eius. et ministrate
in sanctuario per familias. turmasque leviticas. et sanc
tificati immolate phase. fratres etiam vestros ut possint
iuxta verba que locutus est dominus in manu moysi fa
cere. preparate. Dedit preterea iosias omni populo qui
ibi fuerat inventus in sollempnitate phase. ag
nos et hedos de gregibus et reliqui pecoris triginta mi
lia. boumque tria milia. hec de regis universa sub
stantia. Duces quoque eius sponte quod voluerant
obtulerunt. tam populo quam sacerdotibus et levitis.
Porro helchias et zacharias. et iehihel principes
domus domini. dederunt sacerdotibus ad faciendum
phase pecora commixtim duo milia sexcenta. et bo
ves trecentos. Chonenias autem et semeias et ma
thanahel fratres eius. necnon et asabias. iahihel et io
zabad principes levitarum. dederunt ceteris levitis
ad celebrandum phase quinque milia pecorum. et bo
ves quingentos. Preparatumque est ministerium. et ste
terunt sacerdotes in officio suo. levite quoque in tur
mis iuxta regis imperium. et immolatum est phase. A
sperseruntque sacerdotes manu sua sanguinem. et le
vite detraxerunt pelles holocaustorum. et separave
runt ea ut darent per domos et familias singulorum.
ut offerrentur domino sicut scriptum est in lege moysi.
De bubus quoque fecerunt similiter. et assaverunt phase
super ignem. iuxta quod in lege scriptum est. Pacificas vero
hostias coxerunt inlebetis. et caccabis et ollis. et fe
stinato distribuerunt universe plebi. sibi autem et sa
cerdotibus postea paraverunt. Nam in oblatione holo
caustorum et adipum usque ad noctem sacerdotes
fuerant occupati. Unde levite et sibi et sacerdotibus
filiis aaron paraverunt novissimis. Porro can
tores filii asaph stabant in ordine suo. iuxta precep
tum david et asaph. et heman. et idithun prophetarum
regis. Ianitores vero per portas singulas observabant.
ita ut nec puncto quidem discederent a ministerio.
Quamobrem et fratres eorum levite. paraverunt eis cibos.
Omnis ergo cultura domini rite completa est in die illa. ut
facerent phase. et offerrent holocausta super al
tare domini iuxta preceptum regis iosie. Feceruntque fi
lii israel qui reperti fuerant ibi phase in tempore illo. et
sollempnitatem azimorum septem diebus. Non fuit
phase simile huic in israel a diebus samuhel
prophete. sed nec quisquam de cunctis regibus israel fecit pha
se sicut iosias. sacerdotibus et levitis. et omni iude et
israel qui repertus fuerat. et habitantibus in hierusalem. Oc
tavo decimo anno regni iosie. hoc phase ce
lebratum est. Postquam instauraverat iosias templum.
ascendit nechao rex egypti ad pugnandum
in charchamis iuxta eufraten. et processit in occursum
eius iosias. At ille missis ad eum nuntiis ait. Quid
michi et tibi est rex iuda. Non adversum te hodie
venio. sed contra aliam pugno domum. ad quam deus me fe
stinato ire precepit. Desine adversum deum facere
qui mecum est. ne interficiat te. Noluit iosias
reverti. sed preparavit contra eum bellum. nec acquievit ser
monibus nechao ex ore dei. Verum perrexit ut di
micaret in campo mageddo. ibique vulneratus est a
sagittariis. Dixitque pueris suis. Educite me
de prelio. quia oppido vulneratus sum. Qui transtu
lerunt eum de curru in alterum currum. qui sequebatur
eum ex more regio. et asportaverunt eum in hierusalem.
Mortuusque est et sepultus in mauseolo patrum mausoleo
suorum. et universus iuda et hierusalem luxerunt eum. Hie
remias maxime. cuius omnes cantores atque canta
trices. usque in presentem diem lamentationes super iosiam
replicant. et quasi lex optinuit in israel. Ecce scriptum
fertur in lamentationibus. Reliqua autem sermonum io
sie et misericordiarum eius que lege precepta sunt domini. opera quoque
illius prima et novissima. scripta sunt in libro regum
israel et iuda. XXXVI

Tulit ergo populus terre ioachaz filium iosie. et consti
tuit regem pro patre suo in hierusalem. Viginti
trium annorum erat ioachaz cum regnare cepisset.
et tribus mensibus regnavit in hierusalem. Amovit autem
eum rex egypti cum venisset hierusalem. et condempnavit
terram centum talentis argenti. et talento auri. Consti
tuitque regem pro eo heliachim fratrem eius super iudam
et hierusalem. et vertit nomen eius ioachim. Ipsum vero ioach
az tulit secum. et adduxit in egyptum. Viginti quinque
annorum erat ioachim cum regnare cepisset. et un

decem annis regnavit in Hierusalem, fecitque malum coram Domino Deo suo. Contra hunc ascendit Nabuchodonosor rex Chaldeorum, et vinctum catenis duxit in Babilonem. Ad quam et vasa Domini transtulit, et posuit ea in templo suo. Reliqua autem verborum Ioachim, et abominationum quas operatus est, et que inventa sunt in eo, continentur in libro regum Israel et Iuda. Regnavitque Ioachin filius eius pro eo. Decem et octo annorum erat Ioachin cum regnare cepisset, et tribus mensibus ac decem diebus regnavit in Hierusalem. Fecitque malum in conspectu Domini. Cumque anni circulus volveretur, misit Nabuchodonosor rex qui adduxerunt eum in Babilonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini. Regem vero constituit Sedechiam patruum eius super Iudam et Hierusalem. Viginti et unius anni erat Sedechias cum regnare cepisset, et undecim annis regnavit in Hierusalem. Fecitque malum in oculis Domini Dei sui, nec erubuit faciem Hieremie prophete loquentis ad se ex ore Domini. A rege quoque Nabuchodonosor recessit, qui adiuraverat eum per Deum; et induravit cervicem suam et cor, ut non reverteretur ad Dominum Deum Israel. Sed et universi principes sacerdotum et populus prevaricati sunt inique iuxta universas abominationes gentium, et polluerunt domum Domini quam sanctificaverat sibi in Hierusalem. Mittebat autem Dominus Deus patrum suorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte consurgens et cotidie commonens, eo quod parceret populo et habitaculo suo. At illi subsannabant nuntios Dei, et parvipendebant sermones eius, illudebantque prophetis, donec ascenderet furor Domini in populum eius, et esset nulla curatio. Adduxit enim super eos regem Chaldeorum, et interfecit iuvenes eorum gladio in domo sanctuarii sui. Non est misertus adolescentis et virginis et senis, nec decrepiti quidem; sed omnes tradidit manibus eius. Universaque vasa domus Domini tam maiora quam minora, et thesauros templi et regis et principum transtulit in Babilonem. Incenderuntque hostes domum Domini, destruxeruntque murum Hierusalem, universas turres combusserunt, et quicquid pretiosum fuerat demoliti sunt. Siquis evaserat gladium, ductus in Babilonem servivit regi et filiis eius, donec imperaret rex Persarum, et compleretur sermo Domini ex ore Hieremie, et celebraret terra sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum, usque dum complerentur septuaginta anni. Anno autem primo Cyri regis Persarum ad explendum sermonem Domini quem locutus fuerat per os Hieremie, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, qui iussit predicari in universo regno suo etiam per scripturam dicens: Hec dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terre dedit mihi Dominus Deus celi, et ipse precepit mihi ut edificarem ei domum in Hierusalem que est in Iudea. Quis ex vobis est in omni populo eius? Sit Dominus Deus suus cum eo et ascendat.

Explicit paralipomenon. Incipit prologus Esdre.

Utrum difficilius sit facere quod poscitis an negare, necdum statui. Nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere sententie est, et magnitudo oneris impositi ita cervices premit, ut ante sub fasce ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum studia, qui omne quod scribimus reprehendendum putant, et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant quod occulte legunt, intantum ut clamare compellar et dicere: Domine, libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Tertius annus est quod semper scribitis atque rescribitis ut Esdre librum vobis de hebreo transferam, quasi non habeatis greca et latina volumina, aut quicquid illud est quod a nobis vertitur non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem, ut ait quidam, niti, neque aliud fatigando nisi odium querere extreme dementie est. Itaque obsecro vos, mi Domnion et Rogatiane karissimi, ut privata lectione contenti librum non efferatis in publicum, nec fastidiosis ingeratis cibos, vitetisque eorum supercilium qui iudicare tantum de aliis, et ipsi facere nichil noverunt. Siqui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar, admonentes ut hebrea nomina quorum grandis in hoc volumine copia est, distincte et per intervalla transcribant. Nichil enim proderit emendasse librum, nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus liber est, nec apocriforum tertii et quarti libri somniis delectetur, quia et apud hebreos Esdre Neemieque sermones in uno volumine coartantur, et que non habentur apud illos nec de viginti quattuor senibus sunt, procul abicienda. Siquis autem septuaginta vobis opposuerit interpretes, quorum exemplaria varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat, nec potest utique verum asseri quod diversum est, mittite eum ad evangelia, in quibus multa ponuntur quasi de veteri testamento que apud septuaginta interpretes non habentur, velut illud: Quoniam nazareus vocabitur; et: Ex egypto vocavi filium meum; et: Videbunt in quem compunxerunt; multaque alia que latiori operi reservamus; et querite ab eo ubi scripta sint. Cumque proferre non potuerit, vos legite de his exemplaribus que nuper a nobis edita maledicorum cotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam, cum exequi illatur sui, equissimum est. Edidi aliquid quod non habetur in greco, vel aliter habetur quam a me versum est: quid interpretem laniant? Interrogent hebreos, et ipsis auctoribus translationi mee vel arrogent vel derogent fidem. Porro aliud est si clausis, quod dicitur, oculis mihi volunt maledicere, et non imitantur grecorum studium et benivolentiam, qui post septuaginta translatores, iam Christi evangelio coruscante, Iudeos et Hebionitas legis veteris interpretes, Aquilam videlicet et Symmachum et Theodotionem, et curiose legunt et per Origenis laborem in exaplois ecclesiis dedicarunt.

q̃tomag̃ latini gr̃i ẽẽ ꝺbent. q̃ exultantes
cernerent grecia a se aliquid mutuari. Primũ
eĩ magnorũ sumptuũ ẽ. 7 infinite difficulta
tis exemplaria posse h̃re oĩa. Deinde 7 q ha
buerint 7 hebrei sermonis ignari ẽ. magis er
rabũt ignorantes. q e multis uerius dixerit.
Q2 7 sapientissimo cuidã nup ap̃ grecos accidit.
ut interdũ scripture sensũ relinquens. unius cui
libꝫ interptis sequeret errorẽ. Nos aũ q hebree
lingue saltem parvã hẽm9 sciam. 7 latin9 nob
utcũq; sermo nõ deẽ. 7 ꝺ aliis magis possumus
iudicare. 7 ea q̃ ipi intelligim9 innr̃a lingua
pmẽ. Itaq; licet excetra sibilet. uic
torq; si non incendia iactet. nũq̃ meũ iuuãte
x̄ silebit eloquiũ. 7 pcisa lingua balbuciet. Le
gant q uolũt. q̃ nolũt abiciãt. euentillẽt a
pices. litteras calũpnient. Magis uestra caritã
te puocabor ad studiũ. q̃ illorũ detractõe 7 odi
o deterrebor.

Incipit primus liber esdre.

I In anno primo cyri regis persarũ ut imple
retur uerbũ dñi ex ore hieremie pphẽ. su
scitauit dñs spm̃ cyri regis persarũ. 7
traduxit uocẽ in uniuerso regno suo. 7 p
scripturã dicens. Hec dicit cyrus rex persarũ.
Omnia regna terre dedit m̃ dñs ds̃ celi. 7 ipse p
cepit m̃ ut hedificarẽ ei domũ in ihrlm
q̃ est in iudea. Quis ẽ in uob ꝺ uniuerso pp̃
ei. sit ds̃ illius cũ illo. Ascendat ihrlm
q̃ ẽ in iudea. 7 hedificet domũ dñi ds̃ isrl̃. I
pse ẽ ds̃ q ẽ in ihrlm. 7 oẽs reliq̃ q̃ habitãt
in cunctis locis ubicũq; hitãt. adiuuent eũ uiri
ꝺ loco suo. 7 argẽto 7 auro. 7 substa. 7 pecori
bus. excepto quod uolũtarie offerunt
templo dĩ qd ẽ in ihrlm. 7 surrexerũt principes
patrũ ꝺ iuda 7 beniamin. 7 sacerdotes 7
leuite. 7 oẽs. cui9 suscitauit ds̃ spm̃ ut ascen
derent ad hedificandũ templũ dñi. qd
erat in ihrlm. Vniuersiq; q̃ erãt in circuitu ad
iuuerũt man9 eorũ in uasis argenteis 7 au
reis. in substantia 7 iumentis. in supellectili. ex
ceptis his q̃ sponte obtulerãt. Rex quoq; cy
rus ptulit uasa templi dñi q̃ tulit nabucho
donosor ꝺ ihrlm. 7 posuit ea in templo dĩ sui.
Ptulit aũ cyrus rex persarũ p manũ mitrida
tis filii gazabar. 7 annumerauit ea sasabas
sar principi iuda. Et h̃ ẽ nũs eorũ. fiale aure
e triginta. fiale argentee mille. Cultri. xx.
noue. Sciphi aurei. xxx. scyphi argentei se
cũdi. quadringenti decẽ. Vasa alia mille. Omnia
uasa aurea 7 argentea. quinq; milia quadringẽ
ta. Vniuersa tulit sasabasar. cũ his q ascende
rũt ꝺ transmigratione babilonis in ihrlm. Hi ſ aũ
filii prouincie q ascenderũt ꝺ captiuitate quã

transtulit nabuchodonosor rex babilonis in ba
bilonẽm. 7 reuersi ẽ in ihrlm 7 iudã. unusquisq;
in ciuitatẽ suã. qui uenerunt cũ zorobabel. hiesu
a. neemia. saraia. rachelaia. mardochei.
belsan. mesphar. beguai. reum. baana. Nu
merus uirorũ ppli isrl̃. Filii pharos duo mi
lia. centũ septuaginta duo. Filii sephatia.
trecenti. lxx. ii. Filii area septingenti septu
aginta quinq;. filii iessephimai. trecenti sep
tuaginta duo. filii phetmoab. filiorũ iosue.
ioab. duo milia octingenti duodecĩ. filii helam.
mille ducẽti quinquaginta quattuor. filii ze
thua. nongenti. xlv. filii zachai. septingenti se
xaginta. filii bani. sexcẽti. xlii. filii bebai.
sexcẽti. xxiii. filii azgad. mille ducẽti. xx
ii. filii adonicã. sexcenti. lxvi. filii beguai.
duo milia. lvi. filii adin. quadringenti. liiii.
filii ater. q erãt ex ezechia. nonaginta octo.
filii besai trecẽti. xxiii. filii iora cẽtũ. xii.
filii asom. ducẽti. xxiii. filii gebbar. nona
ginta quinq;. filii bethleem. cẽtũ. xxiii. Viri
nepte. lvi. Viri anathot. cẽtũ. xxviii. filii
asmabeth. xlii. filii cariathiarĩ. cephira 7
ia. 7 beroth. septingenti. xliii. filii rama 7 ga
ba. sexcẽti. xx. un. Viri macmas. cẽtũ. xxii.
Viri bethel 7 gai. ducẽti. xxiii. filii nebo. lii.
filii megbis. cẽtũ. lvi. filii helã alterius.
mille. ducenti. liiii. filii arim. trecẽti. xx.
filii lodadin 7 ono. septingenti. xxv. filii
hiericho. trecẽti. xlv. filii senaa. tria milia.
sexcenti. xxx. Sacerdotes filii idaia in domo
hiesue. nongenti septuaginta tres. filii emer.
mille. lii. filii phesur. mille ducẽti. xlvii.
filii arim. mille. x. 7 vii. Leuite filii iosue.
7 cedmihel filiorũ oduie. lxxiiii. Cantores
filii asaph. cẽtũ. xxviii. filii ianitorũ. filii
sellũ. filii ater. filii telmon. filii accub. filii
atita. filii sobai. uniuersi ducẽti. xxxviiii.
Nathinei filii sisa. filii asupha. filii thebba
oth. filii ceros. filii siaa. filii phadon. filii
lebana. filii agaba. filii accub. filii agab.
filii selmai. filii anan. filii geddel. filii
gaer. filii raaia. filii rasin. filii necho
da. filii gazem. filii aza. filii phasea. filii
besee. filii asenaa. filii mumim. filii nep
tusim. filii bacbuc. filii acupha. filii arur.
filii besluth. filii mauida. filii arsa. filii ber
cos. filii sisara. filii thema. filii nasia. filii
atupha. filii seruorũ salomonis. filii sother. fi
lii sopheret. filii pharuda. filii ala. filii der
con. filii geddel. filii saphatia. filii atil. filii
phochereth. q erãt ꝺ asebaim. filii ami. Oẽs
nathinei 7 filii seruorũ salomonis. trecẽti nona
ginta duo. Et hii q ascenderũt ꝺ thelmela.

clarisa. cherub. ⁊ don. ⁊ mer. ⁊ nō potuerūt
indicare domū patꝝ suoꝝ ⁊ semē suū utrū
ex isrł̄ eēnt. filii delaia. filii thobia. filii
necloda. sexcenti. lii. ⁊ de filiꝯ sacerdotū.
filii obia. filii accos. filii berzellai. q accep̄
de filiab; berzellai galaditis uxorem. ⁊ uo
cat̄ ē noīe eoꝝ. Hii q̄sierūt scripturā gene
alogie sue. ⁊ nō inuenerūt. ⁊ eiecti s̄ de sa
cdotio. ⁊ dixit aū athersatha. ut n̄ comederēt d̄
scā scōꝝ. donec surgeret sacdos doctꝯ atq;
pfectꝯ. Oīs multitudo q̄i unꝯ. xl. duo mi
lia. trecenti. lx. exceptis s̄uis eoꝝ ⁊ ancill̄.
q erāt septē milia trecenti. xxxvii. ⁊ in ipis
cantores. atq; cantatrices ducēte. Eq̄ eoꝝ
sexcenti. xxxvi. Muli eoꝝ ducenti. xlv.
Cameli eoꝝ. quadrīgenti. xxxv. Asini e
oꝝ. sex milia. septingenti. xx. ⁊ de pncipi
b; patꝝ c̄ ingrederentur templū dn̄i q̄ ē in
hiˡrl̄m. sponte obtulerūt idomū dn̄i ad er
iruendū eā in loco suo. scd̄m uires suas. d̄
derūt iexpensas opis. auri solidos. lxi. mi
lia. ⁊ mille. argenti minas quinq; milia.
⁊ uestes sacerdotales cētū. Habitauerūt aūt
sacerdotes ⁊ leuite de pplo. ⁊ cantores. ⁊ ian
tores. ⁊ nathinnei in urbib; suis. ⁊ uniūsus
q; isrł̄ icuitatib; suis. Iamq; uenerat m̄
sis septimꝯ. ⁊ erāt filii isrł̄ in ciuitatib;
suis.

II

Congregatꝯ ē g̃ ppł̄s q̄i uir unꝯ in hiˡrl̄m. ⁊
surrexit iosue filiꝯ iosedech ⁊ fr̄s ei sac
dotes. ⁊ zorobabel filiꝯ salathiel ⁊ fr̄s ei.
⁊ hedificauerūt altare dī isrł̄ ut offerrēt
ieo holocaustomata. sic̄ scptū ē i lege mo
ysi uiri dī. Collocauerūt aū altare sup ba
ses suas. dēterrentib; eos pplis terra
rū. ⁊ obtulerūt sup illud holocaustū dn̄o ma
ne ⁊ uespe. fecerūtq; sollēpnitatē taber
naculoꝝ sicut scptū ē. ⁊ holocaustū dieb;
singulis p ordinē scd̄m p̄ceptū op̄ diei
i die suo. ⁊ p̄ h̄ holocaustū iuge tā in kalē
dis q̄ in unūsis sollēpnitatib; dn̄i q̄ erāt
consecrate. ⁊ i oīb; iqb; ultro offerebat̄ mu
nꝯ dn̄o. A p̄mo die mn̄sis septimi. cepūt
offerre holocaustū dn̄o. Porro templū dī
necdū fundatū erat. Dederūt aūt pecunias
latomis ⁊ cementariis. Cibū quoq; ⁊ potū
⁊ oleū sydoniis tyriisq;. ut deferrent lig
na cedrina de libano ad mare ioppes. iuxta q̄
p̄ceptū cyrꝯ rex psaꝝ eis. Anno aū scd̄o
aduentꝯ eoꝝ ad templū dī in hiˡrl̄m m̄
se scd̄o. ceperūt zorobabel filiꝯ salathi
el. ⁊ iosue filiꝯ iosedech. ⁊ reliq̄ de fr̄ib;
eoꝝ sacerdotes ⁊ leuite. ⁊ oēs q uenerāt de
captiuitate i hiˡrl̄m. ⁊ constituerūt leuitas
a uiginti annis ⁊ sup̄. ut urguerēt op̄ dn̄i.
Stetitq; iosue ⁊ filii ei ⁊ fr̄s ei. cedmihel
⁊ filii ei. ⁊ filii iuda. q̄i uir unꝯ. ut instarent
sup eos q faciebāt op̄ in templo dī. filii ena
dab. filii eoꝝ ⁊ fr̄s eoꝝ leuite. fundato g̃ a
cementariis templo dī. steterūt sacerdotes i orna
tu suo cū tub. ⁊ leuite filii asaph i cymbalis,
ut laudarēt dn̄m p manū dauid regis isrł̄. ⁊
concinebāt i hymnis ⁊ confessiōe dn̄o. q̄m bo
nꝯ. q̄m i etnū mīa ei sup isrł̄. Omīs quoq; ppł̄s
uociferabatur clamore magno i laudando do
mino. eo q̄d fundatū eēt templū dn̄i. Plimi
⁊ d̄ sacerdotib; ⁊ leuitis ⁊ p̄ncipes patꝝ ⁊ seni
ores q uiderāt templū p̄ qūā fundatū eēt ⁊ h̄
templū i oculꝭ eoꝝ. flebāt uoce magn̄. ⁊ multi
uociferantes i letitia eleuabāt uocem. Nec po
terāt q̄squā agnoscē uocē clamoris letātiū. ⁊
uocē fletꝯ ppł̄i. Cōmixtī eī ppł̄s uociferabat̄
clamore magn̄. ⁊ uox audiebatur p̄cul. Audi
erūt hostes iude ⁊ beniamin q filii captiui
tatis edificarēt templū dn̄o dō isrł̄. ⁊ accedē
tes ad zorobabel. ⁊ ad p̄ncipes patrū. dixerūt
eis. Edificem uobcū. q; ita ut uos q̄rimꝯ
dn̄m uīm. Ecce nos imolabimꝯ uictimas ex
dieb; asoraddan regis assur. q adduxit nos
huc. ⁊ dixit zorobabel ⁊ iosue ⁊ reliq̄ p̄ncipes
patrū isrł̄. Nō ē nob ⁊ uob ut hedificem do
mū dō nr̄o. s; nos ipi soli edificabimꝯ dn̄o
dō nr̄o. sic̄ p̄cep̄ nobis cyrꝯ rex psaꝝ. Factū
ē g̃ ut ppł̄s tre ut i pediret manꝯ ppł̄i iude. ⁊
turbaret eos i hedificando. Conduxerūt aūt adū
sus eos consiliatores. ut destruerēt consiliū eoꝝ oī
b; dieb; cyri regis psaꝝ. ⁊ usq; ad regnū da
rii regis psaꝝ. In regno aūt assueri ipse ē artar
xersis. p̄ncipio regn̄ ei scpserūt accusatōem
adūsus h̄itatores iude ⁊ hiˡrl̄m. ⁊ i dieb; arta
xersis scpsit besellam mitridatis. ⁊ tabel. III
⁊ reliq̄ qui erāt i consilio eoꝝ. ad artaxersē
regem psaꝝ. Epl̄a aūt accusatōis scpta erāt
syriace. ⁊ legebatur s̄mōe syro. Reum. beel
theem. ⁊ samsai scriba. scpserūt eplam unā de
hiˡrl̄m artaxersi regi huiuscemodi. Reū. be
elteēm. ⁊ samsai scriba. ⁊ reliq̄ consiliatores eoꝝ.
dinei. ⁊ pharsathei. therphalei. ac phar
sei. erchuei. babilonii. susāne chananei.
deei. elamite. ⁊ ceteri de gentib; q̄s transtulit
asennaphar magnꝯ ⁊ glōsus. ⁊ h̄itare eas
fecit i ciuitatib; samarie. ⁊ i reliq̄s regionib;
transflumē i pace. hoc ē exēplar eple. q̄ miserūt
ad eū. Artaxersi regi. s̄ui tui uiri qui
transfluuiū s̄. salutē dicūt. Notū sit regi.
q; iudei q ascenderūt a te ad nos uenerunt
in hiˡrl̄m ciuitatē rebellē ⁊ pessimā quā he
dificāt. extruentes muros ei ⁊ parietes cōpo

nentes. Nunc ergo notum sit regi: quia si civitas illa
hedificata fuerit. et muri eius instaurati. tribu
tum et vectigal et annuos redditus non dabunt. et usque
ad reges hec noxa perveniet. Nos ergo memores
salis quod in palatio comedimus. et quia lesiones regis vi
dere nefas ducimus. idcirco misimus et nuntiavimus
regi. ut recenseas in libris hystoriarum patrum tuo
rum. et invenies scriptum in commentariis. et scies quoniam urbs
illa urbs rebellis est. et nocens regionibus et provin
tiis. et bella concitantur in ea ex diebus antiquis. Quam
ob rem et civitas illa destructa est. Nuntiamus
ergo nos regi. quoniam si civitas illa edificata fuerit.
et muri ipsius instaurati. possessionem trans fluvium
non habebis. Verbum misit rex ad reum beeltheem. et samsai
scribam. et ad reliquos qui erant in consilio eorum habitato
res samarie. et ceteris trans fluvium. salutem dicens
et pacem. Accusatio quam misistis ad nos. manifeste
lecta est coram me. et a me preceptum est. et recensuerunt.
Inveneruntque quoniam civitas illa a diebus antiquis
adversum reges rebellat. et seditiones et prelia concitan
tur in ea. Nam et reges fortissimi fuerunt in hierusalem.
qui et dominati sunt omni regioni que trans fluvium est. Tribu
tum quoque et vectigal. et reditus accipiebant. Nunc ergo
audite sententiam. ut prohibeatis viros illos. et urbs
illa non hedificetur. donec si forte a me iussum fu
erit. Videte autem ne negligenter hoc impleatis. et pa
ulatim crescat malum contra reges. Itaque exemplum
edicti artarxersis regis lectum est coram reum et be
eltheem. et samsai scriba et consiliariis eorum. et abierunt
festini in hierusalem ad iudeos. et prohibuerunt eos in
brachio et robore. Tunc intermissum est opus domus dei
in hierusalem. et non fiebat usque ad annum secundum reg
narum regis persarum. IIII

Prophetaverunt autem aggeus propheta et zacharias
filius addo. prophetantes ad iudeos qui erant in
iudea et in hierusalem in nomine dei israel. Tunc surrexerunt
zorobabel filius salathiel. et iosue filius iosedech
et ceperunt hedificare templum dei in hierusalem. et cum eis pro
phete dei adiuvantes eos. In ipso autem tempore venit ad eos
tatannai qui erat dux trans flumen. et starbuzanna
i. et consiliarii eorum. sicque dixerunt eis. Quis dedit
vobis consilium ut domum hanc edificaretis. et mu
ros hos instauraretis. Ad quod respondimus eis. que
essent nomina hominum auctorum illius hedificationis.
Oculus autem dei eorum factus est super senes iudeorum. et
non potuerunt inhibere eos. Placuitque ut res ad
darium referretur. et tunc satisfacerent adversus accu
sationem illam. Exemplar epistole quam misit tatannai
dux regionis trans flumen. et starbuzannai et consili
atores eius apharsachei qui erant trans flumen ad da
rium regem. Sermo quem miserant ei. scriptus erat. Dario re
gi pax omnis. Notum sit regi isse nos ad iudeam pro
vinciam ad domum dei magni quam hedificant lapide
impolito. et ligna ponuntur in parietibus. opusque illud
diligenter extruitur. et crescit in manibus eorum. In
terrogavimus senes illos. et ita diximus eis. Quis
dedit vobis potestatem ut domum hanc hedifi
caretis. et muros instauraretis. Sed et nomina
eorum quesivimus ab eis. ut nuntiarem tibi. Que
scripsimus nomina eorum. qui sunt principes in eis. Huius
cemodi sermonem responderunt nobis dicentes. Nos
sumus servi dei celi et terre. et hedificamus templum quod
erat extructum ante hos annos multos. quodque
israel rex magnus edificaverat et extruxerat.
Postquam autem ad iracundiam provocaverunt patres
nostri dominum celi. et tradidit eos in manu nabucho
donosor regis babilonis chaldei. domum quo
que hanc destruxit. et populum eius transtulit in babilo
nem. Anno autem primo cyri regis babilonis. cyrus
rex proposuit edictum ut domus dei hec edificare
tur. Nam et vasa templi dei aurea et argentea que
nabuchodonosor tulerat de templo quod erat in
hierusalem. et asportaverat ea in templum babilonis. pro
tulit cyrus rex de templo babilonis. et data sunt
sasabasar vocabulo. quem et principem constituit.
Dixitque ei. Hec vasa tolle et vade. et pone ea in
templo quod est in hierusalem. et domus dei hedificetur in
loco suo. Tunc itaque sasabasar ille venit. et po
suit fundamenta templi dei in hierusalem. et ex eo
tempore usque nunc edificatur. et necdum completum
est. Nunc ergo si videtur regi bonum. recenseat
in bibliotheca regis que est in babilone. utrum
nam a cyro rege iussum sit. ut hedificaretur
domus dei in hierusalem. et voluntatem regis super hac
re mittat ad nos. V

Tunc darius rex precepit. et recensuerunt in bibliothe
ca librorum que erant reposita in babilone. et inventum est in ec
bathanis quod est castrum in medena provincia volu
men unum. talisque scriptus erat in eo commentarius.
Anno primo cyri regis. cyrus rex decrevit ut
domus dei que est in hierusalem edificaretur in loco ubi
immolent hostias. et ut ponant fundamenta sub
portantia altitudinem cubitorum. lx. et latitu
dinem cubitorum. lx. Ordines de lapidibus impo
litis tres. et sic ordines de lignis novis. Sump
tus autem de domo regis dabuntur. Sed et vasa tem
pli dei aurea et argentea que nabuchodonosor
rex tulerat de templo hierusalem. et attulerat ea in babi
lonem. reddantur et referantur in templo in hierusalem.
in locum suum. Que et posita sunt in templo dei. Nunc ergo ta
tannai dux regionis que est trans flumen. et stabur
zannai et consiliarii vestri apharsachei qui estis
trans flumen procul. recedite ab illis. et dimittite
fieri templum dei illud a duce iudeorum et a seni
oribus eorum. domum dei edificent in loco suo. Sed
et a me preceptum est quid oporteat fieri a presbiteris iu
deorum. illis itaque ut hedificetur domus dei. sci
licet ut de arca regis id est de tributis que

dantur de regione trans flumen. studiose sump-
tus dentur viris illis, ne impediatur opus. Quod
si necesse fuerit, et vitulos et agnos et hedos in ho-
locaustum dei celi, frumentum, sal, vinum et oleum,
secundum ritum sacerdotum qui sunt in ierusalem detur eis per
dies singulos, ne sit in aliquo querimonia. Et
offerant oblationes deo celi, orentque pro vita re-
gis et filiorum eius. A me ergo positum est decretum. ut omnis
homo qui hanc mutaverit iussionem, tollatur lignum de
domo ipsius et erigatur, et configatur in eo, domus autem
eius publicetur. Deus autem qui habitare fecit nomen su-
um ibi, dissipet omnia regna et populum qui extende-
rit manum suam ut repugnet et dissipet domum
dei illam que est in ierusalem. Ego darius statui decretum,
quod studiose impleri volo. Igitur tatannai dux
regionis trans flumen, et starbuzannai, et consiliarii
eius, secundum quod preceperat darius rex, sic diligenter
executi sunt. Seniores autem iudeorum hedificabant
et prosperabantur iuxta prophetiam aggei prophete et zachari-
e filii addo. Et hedificaverunt et construxerunt iu-
bente deo israel, et iubente cyro et dario et ar-
taxerse regibus persarum. et compleverunt domum
dei istam usque ad diem tertium mensis adar, qui est an-
nus sextus regni darii regis. Fecerunt autem filii
israel sacerdotes et levite et reliqui filiorum transmi-
grationis dedicationem domus dei in gaudio. Et ob-
tulerunt in dedicationem domus dei vitulos centum, ari-
etes ducentos, agnos quadringentos, hyrcos capra-
rum pro peccato totius israel duodecim, iuxta numerum tri-
buum israel. Et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis
et levitas in vicibus suis super opera dei in ierusalem, si-
cut scriptum est in libro moysi. Fecerunt autem filii trans-
migrationis pascha quartadecima die mensis primi.
Purificati enim fuerant sacerdotes et levite quasi u-
nus. Omnes mundi ad immolandum pascha univer-
sis filiis transmigrationis et fratribus suis sacerdotibus
et sibi. Et comederunt filii israel qui reversi fuerant
de transmigratione et omnis qui se separaverat ab inqui-
natione gentium terre ad eos ut quererent dominum deum
israel. Et fecerunt sollempnitatem azimorum septem
diebus in letitia, quoniam letificaverat eos dominus, et con-
verterat cor regis assur ad eos ut adiuvaret
manus eorum in opere domus domini dei israel.

VI

Post hec autem verba in regno artaxer-
sis regis persarum, esdras filius saraie, filii
azarie, filii helchie, filii sellum, filii sadoch,
filii achitob, filii amaria, filii azarie, filii
azarie, filii maraioth, filii zarie, filii ozi, filii
bocci, filii abisue, filii finees, filii eleazar,
filii aaron sacerdotis ab initio. Ipse esdras a-
scendit de babilone, et ipse scriba velox in lege mo-
ysi, quam dedit dominus deus israel. Et dedit ei rex secundum ma-
num domini dei eius super eum, omnem petitionem eius.
Et ascenderunt de filiis israel et de filiis sacerdotum,
et de filiis levitarum, et de cantoribus, et de ianitoribus,
et de nathinneis in ierusalem, anno septimo ar-
taxersis regis. Et venerunt in ierusalem mense quin-
to. Ipse est annus septimus regis. Quia in primo die
mensis primi cepit ascendere de babilone, et in primo
die mensis quinti venit in ierusalem, iuxta manum dei
sui bonam super se. Esdras enim paravit cor suum ut
investigaret legem domini et faceret et doceret in israel
preceptum et iudicium. Hoc est autem exemplar epistole edic-
ti quod dedit rex artaxersis esdre sacerdoti scribe,
erudito in sermonibus et preceptis domini et cerimoniis
eius in israel. Artaxersis rex regum esdre sacerdo-
ti scribe legis dei celi doctissimo salutem. A me de-
cretum est ut cuicumque placuerit in regno meo de populo israel et
de sacerdotibus eius et de levitis ire in ierusalem tecum va-
dat. A facie enim regis et septem consiliatorum eius mis-
sus es ut visites iudeam et ierusalem in lege dei tui
que est in manu tua. Et ut feras argentum et aurum quod
rex et consiliatores eius sponte obtulerunt deo israel,
cuius in ierusalem tabernaculum est. Et omne argentum et a-
urum quodcumque inveneris in universa provincia babilonis,
et populus offerre voluerit, et de sacerdotibus qui spon-
te obtulerint domui dei sui que est in ierusalem, libe-
re accipe, et studiose eme de hac pecunia vitu-
los, arietes, agnos, et sacrificia et libamina eorum,
et offer ea super altare templi dei vestri quod est in ierusalem.
Sed et si quid tibi placuerit et fratribus tuis de reliquo
argento et auro ut faciatis, iuxta voluntatem dei
vestri facite. Vasa quoque que dantur tibi in ministeri-
um domus dei tui, trade in conspectu dei in ierusalem. Sed
et cetera quibus opus fuerit in domo dei tui, quantumcumque
necesse est ut expendas, dabitur de thesauro et de
fisco regis et a me. Ego artaxersis rex statui
atque decrevi omnibus custodibus arche publice
qui sunt trans flumen, ut quodcumque petierit a vobis esdras
sacerdos scriba legis dei celi, absque mora detis
usque ad argenti talenta centum, et usque ad vini ba-
tos centum, et usque ad frumenti choros centum, et usque
ad batos olei centum, sal vero absque mensura. Omne
quod ad ritum dei celi pertinet tribuatur diligenter
in domo dei celi, ne forte irascatur contra regnum regis
et filiorum eius. Vobis quoque notum facimus de universis sa-
cerdotibus et levitis, cantoribus, ianitoribus, nathi-
neis et ministris domus dei huius, ut vectigal et
tributum et annonas non habeatis potestatem imponendi
super eos. Tu autem esdra secundum sapientiam dei tui que
est in manu tua, constitue iudices et presides, ut iudicent
omni populo qui est trans flumen, his videlicet qui no-
verunt legem dei tui, sed et imperitos doceto libere.
Et omnis qui non fecerit legem dei tui et legem regis
diligenter, iudicium erit de eo, sive in mortem, si-
ve in exilium, sive in condempnationem substantie eius, vel
certe in carcerem. Benedictus dominus deus patrum nostrorum, qui
dedit hoc in corde regis ut glorificaret domum dei

q̄ ē ī hirlm̄. 7 ī me īclinauit mīām suam
corā rege 7 c̄ siliatorib; ei'. 7 ūniuersis p̄ncipi
b; regis ac potentib;. 7 ego 9fortatus manu
dn̄i dī mī q̄ erat ī me. 9gregaui d' isrl' principes
q̄ ascenderent mecū. VII

Hii sūt ḡ p̄ncipes familiarū. 7 genealogia
eorū qui ascenderūt mecū ī regnū artarser
sis regis d' babilōe. De filiis finees. gerson.
De filiis ithamar. danihel. D' filiis dauid. attus.
De filiis sechenie. 7 d' filiis pharos. zacharias.
7 c̄ eo numerati s̄ uiri c̄tū. l. De filiis phedmo
ab helioenai fili' azarie. 7 c̄ eo ducēti uiri. D' filiis
sechenie fili' hiezechiel. 7 cū eo trecenti uiri. D'
filiis adamaberh filius ionathan. 7 c̄ eo. l. uiri
d' filiis helā isaias filius athalie. 7 c̄ eo. lxx. ui
ri. d' filiis saphatie zebadia fili' michael. 7 c̄ eo.
lxxx. uiri. De filiis ioab abedia fili' hiehiel.
7 cū eo ducēti 7 octo uiri. De filiis selomith
filii iosphie. 7 cū eo c̄tū. lx. uiri. D' filiis bebai
zacharias filius bebai. 7 cū eo. xx. 7 octo uiri.
De filiis egad iohanan. fili' eccetan. 7 c̄ eo. c. x.
uiri. D' filiis adonicā q̄ erāt nouissimi. 7 h'
nōia eorū. Eliphaleth. 7 hihel. 7 samaias. 7 c̄ eis.
lx. uiri. De filiis beggui. uthai. 7 zachur. 7
c̄ eo. lxx. uiri. Congregaui aūt eos ad fluuiū q̄
decurrit ad hauua. 7 mansim' ibi dieb; trib;. que
siuiq; ī pplo 7 ī sacerdotib; d' filiis leui. 7 nō in
ueni ibi. Itaq; misi eliezer ad heliezer. 7 ariel
7 semeiam 7 helnathan. 7 iarib. 7 elnathan. 7 nathan. 7 zachariā. 7 mesollā p̄ncipes.
7 ioiarib 7 elnathan sapientes. 7 misi eos ad
heddo q̄ ē p̄m' ī casphie loco. 7 posui ī ore eo
rū uba que loq̄rentur ad addom 7 ad fr̄s ei' nathi
neos ī loco casphie. ut adducerēt nob' ministros
domus dī nr̄i. 7 adduxerūt nob' p̄ manū dī nr̄i bo
nā sup nos. uirū doctissimū d' filiis moholi fi
lii leui. 7 filii isrl'. 7 sarabiā 7 filios ei' 7 fr̄s ei'.
decē 7 octo. 7 asabiā 7 cū eo isaiā. De filiis me
rari fr̄s ei'. 7 filios ei'. xx. 7 d' nathinneis quos
dederāt dauid 7 p̄ncipes ad ministia leuitarū.
nathinneos ducētos. xx. Om̄s hii suis noīb;
uocabantur. 7 p̄dicaui ibi ieiuniū iuxta fluui
ū hauua ut affligeremur corā dn̄o dō nr̄o. et
peterem' ab eo uiā rectā nob'. 7 filiis nr̄is. u
niuersęq; substātię nr̄e. Erubui ēm petere a rege au
xiliū 7 equites q̄ defenderēt nos ab inimico ī uia.
q̄ā dixeram' regi. manus dī nr̄i ē sup om̄s q̄ q̄runt
eū ī bonitate. 7 ī ꝑiū ei' 7 fortitudo ei'. 7 furor
sup om̄s q̄ d'relinquūt eū. Ieiunauim' aūt 7 ro
gauimus dn̄m nr̄m ꝑ hoc. 7 euenit nob' p̄spere.
7 separaui d' p̄ncipib; sacerdotū. xii. sarabiam.
asabiā. 7 cū eis de fr̄ib; eorū decē. Appendiq; eis
argentū et aurū 7 uasa 9secrata domus dī nr̄i. q̄
obtulerat rex 7 9siliatores ei'. 7 p̄ncipes ei'. uniuersiq;
isrl' eorū q̄ inuēti fuerāt. 7 appendi ī manib;
eorū argenti talenta sexcēta. l. 7 uasa argen
tea c̄tū. auri. c. talēta. 7 crateras aureas. xx.
q̄ hebant solidos millenos. 7 uasa eris fulgē
tis optimi duo. pulchra ut aurū. 7 dixi eis.
Vos sc̄i dn̄i. 7 uasa sc̄ā. 7 argentū 7 aurū q̄ sp̄o
te oblatū ē dn̄o dō patrū nr̄orū. uigilate 7
custodite donec appendatis ea corā principi
b; sacerdotū 7 leuitarū. 7 ducib; familiarū isrl'
ī hirlm̄ ī thesaurū domi dī. Susceperūt aūt sa
cerdotes 7 leuite pond' argenti 7 auri 7 uasorū. ut
deferrent ī hirlm̄ ī domo dī nr̄i. P̄mouim' ḡ
a flumine hauua duodecimo die m̄sis p̄mi.
ut p̄gerem' ī hirlm̄. 7 man' dī nr̄i fuit sup no
s. 7 liberauit nos d' manu inimici. 7 insidiatoris in
uia. 7 uenim' hirlm̄ 7 mansim' ibi dieb; trib;.
Die aūt quarta appensū ē argentū 7 aurū 7 uasa
ī domo dī nr̄i. p̄ manū meremoth filii urie
sacerdotis. 7 c̄ eo eleazar fili' phinees. Cūq;
eis iosabed fili' iosue 7 noadaia fili' bennoi
leuite. iuxta numerū 7 pond' om̄iū. d'scriptūq;
ē om̄e pond' ī tp̄r illo. S; 7 q̄ uenerāt d' cap
tiuitate filii trāsmigratōis. optulerūt holo
caustomata dō isrl'. uitulos duodecī p̄ om̄i
isrl'. arietes nonaginta sex. agnos. lxxvii.
hyrcos p̄ peccō. xii. om̄ia ī holocaustū dn̄o. D'
derūt aūt edicta regis satrapis q̄ erāt d' 9spec
tu regis. 7 ducib; trāsflumī. 7 eleuauerūt p̄plm̄
7 domū dī. VIII

POstquā aūt h' 9pleta s̄. accesserūt ad me
p̄ncipes dicētes. Nō ē separat' p̄pls isrl'. 7
sacerdotes 7 leuite a p̄plis terrarū. 7 d' abhomi
nationib; eorū. Chananei uidelicet. 7 ethei. et
pherezei. 7 iebusei. 7 amonitarū. 7 moabitarū.
7 egyptiorū. 7 amorreorū. Tulerūt ēm d' filiab;
eorū sibi. 7 filiis suis. 7 cōmiscuerūt semē sc̄m
cū p̄plis terrarū. Manus ēt p̄ncipū 7 magistratu
ū fuit ī trāsgressiōe hac prima. Cūq; audissē
s̄moēm istū. scidi palliū meū 7 tunicā. 7 euel
li capillos capitis mī 7 barbe. 7 sedi merens.
Conuenerūt aūt ad me om̄s q̄ timebāt ūbū dī
isrl' p̄ trāsgressiōe eorū q̄ de captiuitate uene
rāt. 7 ego sedebā tristis usq; ad sacrificiū ue
sptinū. 7 ī sacrificio uespertino surrexi d' afflic
tiōe mea. 7 scisso pallio 7 tunica curuaui ge
nua mea. 7 expandi man' meas ad dn̄m dm̄
meū. 7 dixi. Ds̄ m's 9fundor 7 erubesco le
uare faciē meā ad te. qm̄ īiquitates nr̄e mul
tiplicate s̄ sup capita nr̄a. 7 delicta nr̄a. 7
delicta nr̄a creuerūt usq; ad celū a dieb; patrū
nr̄orū. S; 7 nos ipi peccauim' grauit'. usq; ad
diē hāc. P̄ īiquitatib; nr̄is traditi sum' ipi
7 reges nr̄i 7 sacerdotes nr̄i ī manu regū terrarū. 7
ī gladiū 7 ī captiuitatē. 7 ī rapinā 7 ī confusione

uultus sic̄ ⁊ die hac. ⁊ nūc q̄si pax ⁊ admonitū
fc̄a ē ꝯ ꝑcato nr̄a ap̄ dn̄m dm̄ nr̄m ut dimit
terentur nob̄ reliquie. ⁊ daret̄ paxillū in lo
co sc̄o ei. ⁊ illuminaret oculos nr̄os d̄s noster.
⁊ daret nb̄ uitā modicā in s̄uitute nr̄a quia
s̄ui sum̄. ⁊ in s̄uitute nr̄a nō dereliq̄t nos d̄s
nr̄. ⁊ inclinauit sup̄ nos m̄iam coram rege
ꝑsaꝝ. ut daret nob̄ uitā ⁊ sublimaret do
mū di nr̄i. ⁊ extrueret solitudines ei. ⁊ da
ret nob̄ spem in iuda ⁊ in ihr̄lm. Et nūc q̄d di
cim̄ d̄s nr̄ p̄ h̄. Quia dereliq̄m mandata tua.
q̄ p̄cepisti in manu s̄uoꝝ tuoꝝ ꝓphaꝝ dicēs.
terram ad q̄ uos ingredimini ut possideatis eā.
t̄ra inmūda ē. iuxta inmūdiciā ꝑploꝝ cete
raꝝq; t̄raꝝ. abhominatoib; eoꝝ q̄ repleuerūt
eā ab ore usq; ad os in coinq̄natione sua. Nūc
ḡ filias ur̄as ne detis filiis eoꝝ. ⁊ filias eoꝝ
ne accipiatis filiis ur̄is. ⁊ n̄ q̄ratis pacē eoꝝ
⁊ p̄speritatē eoꝝ usq; in sempit̄nū. ut confortemini
⁊ comedatis q̄ bona s̄ t̄re. ⁊ heredes h̄eatis fi
lios ur̄os usq; in s̄clm. Et p̄ h̄ oīa q̄ uenerūt
sup̄ nos in op̄ib; nr̄is pessimis ⁊ in delicto nr̄o
magno. q̄r tu d̄s nr̄ liberasti nos de iniq̄tate nr̄a.
⁊ dedisti nob̄ salutē sic̄ ē hodie. ut conuerteremur
⁊ irrita faceremus mandata tua. neq; matrimo
nia iungeremus cū ꝑplis abhominatonū istaꝝ.
Nūq̄d iratus es nob̄ usq; ad cōsūmationē.
ne dimitteres nob̄ reliquias ⁊ salutē. Dn̄e
d̄s isr̄l iustus tu. q̄m derelicti sum̄ q̄ salua
remur. sic̄ die hac. ecce corā te sumus in de
licto nr̄o. nō ei stari potest corā te sup̄ hoc.
Sic ḡ orante esdra ⁊ implorante eo ⁊ flente. ⁊
iacente an̄ templū di. collect̄ ē ad eū de isr̄l
cetus grandis nimis. uiroꝝ ⁊ mulieꝝ. pueroꝝ
q;. ⁊ fleuit ꝑpl̄s multo fletu.

X

Et r̄ndit sechenias filius iehiel de
filiis helā ⁊ dix̄ hesdre. Nos p̄uaricati su
mus in dm̄ nr̄m. ⁊ duxim̄ uxores alienigenā
de ꝑplis t̄re. ⁊ nūc si ē penitentia in isr̄l sup̄ hoc. ꝑ
cutiam̄ fedus cū dn̄o dō nr̄o. ⁊ p̄iciam̄ uni
u̇sas uxores ⁊ eos q̄ de his nati s̄. iux̄ uolū
tatē dn̄i. ⁊ eoꝝ q̄ timent p̄ceptū di nr̄i sc̄dm
legē fiat. Surge. tuū ē decern̄e. nosq; eri
mus tec̄. confortare ⁊ fac. Surrex̄ ḡ esdras ⁊ ad
iurauit p̄ncipes sac̄dotū ⁊ leuitaꝝ ⁊ omē
isr̄l ut facerent sc̄dm u̇bū h̄. ⁊ iurauer̄. Et surrexit
esdras an̄ domū di. ⁊ abiit ad cubiculū iohanā
filii heliasib. ⁊ ingressus ē illuc. panē n̄ come
dit ⁊ aq̄ n̄ bibit. lugebat ei t̄nsgressionē eoꝝ
q̄ de captiuitate uenerant. Et missa ē uox in
iudea ⁊ in ihr̄lm omib; filiis t̄nsmigr̄tois. ut
congregarent̄ in ihr̄lm. Et oīs q̄ n̄ uenerit in trib;
dieb; iux̄ consiliū p̄ncipū ⁊ senioꝝ. auferet̄
uniu̇sa substā ei. ⁊ ip̄e abiciet̄ de cetu t̄nsm

gratiois. Conuenerūt ḡ oēs uiri iuda ⁊ beniamin
in ihr̄lm tribus dieb;. ip̄se ē mensis non̄. uice
simo die mensis. ⁊ sedit oīs ꝑpl̄s in platea dom̄
di trementes p̄ peccato ⁊ pluuiis. Et surrex̄ esdras sa
c̄dos. ⁊ dix̄ ad eos. Uos t̄nsgressi estis. ⁊ duxistis
uxores alienigenas. ut adderetis sup̄ delictū
isr̄l. Et nūc date confessionē dn̄o dō patr̄ ur̄oꝝ ⁊ fa
cite placitū ei. ⁊ separamini a ꝑplis t̄re ⁊ ab
uxoribus alienigenis. Et r̄ndit uniu̇sa multi
tudo. dixitq; uoce magn̄. Iux̄ u̇bū tuū ad nos. sic
fiat. Uerumptamen q̄r ꝑpl̄s multus ē. ⁊ tp̄s pluuie.
⁊ n̄ sustinem̄ stare foris. ⁊ op̄ n̄ ē diei unius
u̇l duoꝝ. uehement̄ q̄ppe peccauim̄ in s̄mone
isto. constituant̄ p̄ncipes in uniu̇sa multitudie.
⁊ oēs in ciuitatib; nr̄is q̄ duxerūt uxores alieni
genas ueniant in tp̄ib; statutis. ⁊ cū his seniores
ꝑ ciuitatē ⁊ ciuitatē ⁊ iudices ei. donec auertat̄
ira di nr̄i a nob̄ sup̄ peccato hoc. Igit̄ ionathan
fili̇ asahel ⁊ iaaia filius thecue. steterūt sup̄
h̄. Jn mesollā ⁊ sebathai leuites adiuuerunt
eos. fecerūtq; sic filii t̄nsmigr̄tois. ⁊ abierūt
esdras sac̄dos ⁊ uiri p̄ncipes familiaꝝ in domos
patrū suoꝝ. ⁊ oēs ꝑ noīa sua. ⁊ sederūt in die p̄
mo mensis decimi. ut q̄rerent rem. Et consūmati
s̄ oēs uiri q̄ duxerūt uxores alienigenas. usq;
ad diē primā mensis p̄mi. Et inuenti s̄ de filiis sa
c̄dotū q̄ duxerant uxores alienigenas. De filiis
iosue. filii iosedech ⁊ fr̄s ei. Maasia. ⁊ elieger.
⁊ iarib. ⁊ godolia. ⁊ dederūt man̄ suas ut eicerent
uxores suas. ⁊ p̄ delicto suo arietē de ouib; of
ferrent. Et de filiis semer. anani. ⁊ gelidia. ⁊ de
filiis serim. maasia. ⁊ helia. ⁊ semeia. ⁊ iehi
el. ⁊ ozias. Et de filiis phesur. helioenai. maasia.
ismahel. nathanahel. ⁊ iozabeth. ⁊ elesa. De filiis
leuitaꝝ iozabeth ⁊ semei. ⁊ gelaia. ip̄e ē talitha
phataia. iuda ⁊ eliezer. De cantorib; eliasib. ⁊ de
ianitorib; sellum ⁊ thelē ⁊ uri. Ex isr̄l de filiis pharos.
remia. ⁊ ezia. ⁊ melchia. ⁊ miamin ⁊ eliezer ⁊ melchia.
⁊ banea. Et de filiis elam. mathania. zachari
as. ⁊ iehiel. ⁊ abdi. ⁊ ierimoth. ⁊ helia. Et de fi
liis zethua. helioenai ⁊ iasib. mathania. ⁊
ierimuth. ⁊ zabeth. ⁊ aziza. Et de filiis be
bai. iohanan. anania. zabai. athalia. Et de fi
liis beni. mosollā. ⁊ meluc. ⁊ adaia. iasub. ⁊
saal. ⁊ ramoth. Et de filiis pheth. moab. edna.
⁊ chalal. banaias. maasias. mathanias. be
seleel. ⁊ benui. ⁊ manasse. Et de filiis herem. he
liezer. iesue. melchias. semeias. symeon. be
iamin. moloch. samarias. De filiis ason. ma
thanai. mathetha. zabed. heliseled. iermai.
manasse. semei. De filiis bani. maadi. amrā.
⁊ huel. baneas. ⁊ badaias. chelau. bania.
⁊ marimuth. ⁊ heliasib. mathanias. mathana
nai. ⁊ iasi. sami. ⁊ bannui. ⁊ benoi. semei. ⁊ sal

mas. mathan. et iasi. et methne. et balala. su-
sai. sarai. ezrel. et selemau. semaria. sellum.
amaria. ioseph. de filiis nebu. iahel. matha-
thias. zabed. zabina. ieddu. et iohel. benai.
Omnes hii acceperant uxores alienigenas. et fu-
erunt ex eis mulieres que pepererant filios. iapes dra.

Verba neemie filii elchie. Et
factum est in mense casleu an-
no uicesimo. et ego eram in su-
sis castro. et uenit anani
unus de fratribus meis. ipse et ui-
ri iuda. et interrogaui eos de
iudeis qui remanserant et
supererant de captiuitate
et de ierusalem. et dixerunt michi. qui remanserunt et de-
relicti sunt de captiuitate ibi in prouincia in af-
flictione magna sunt. et in obprobrio. et murus ierusalem
dissipatus est. et porte eius conbuste sunt igni. Cumque au-
dissem uerba huiuscemodi. sedi et fleui et luxi
diebus multis. et ieiunabam. et orabam ante faciem dei
celi. et dixi. Queso domine deus celi fortis magne
atque terribilis. qui custodis pactum atque misericordiam cum
his qui te diligunt et custodiunt mandata tua.
fiant aures tue auscultantes. et oculi tui aperti
ut audias orationem serui tui quam ego oro coram
te hodie nocte et die. pro filiis israel seruis tuis.
et confiteor pro peccatis filiorum israel quibus peccauimus
tibi. et ego et domus patris mei peccauimus. uani-
tate seducti sumus. et non custodiuimus mandatum
tuum. et cerimonias atque iudicia que precepisti moy-
si seruo tuo. Memento uerbi quod mandasti moysi
famulo tuo dicens. Cum transgressi fueritis ego di-
spergam uos in populos. et si reuertimini ad me ut cu-
stodiatis mandata mea. et faciatis ea. et si educti
fueritis ad extrema celi. inde congregabo uos et reducam
in locum quem elegi. ut habitaret nomen meum ibi.
et ipsi serui tui et populus tuus quos redemisti in
fortitudine tua magna. et in manu tua ualida.
Obsecro domine sit auris tua attendens ad ora-
tionem serui tui. et ad orationem seruorum tuorum. qui
uolunt timere nomen tuum. et dirige seruum tu-
um hodie. et da ei misericordiam ante uirum hunc. ego enim
eram pincerna regis. II

Factum est autem in mense nisan. anno uice-
simo artarxersis regis. et uinum erat ante
eum. et leuaui uinum et dedi regi. et eram quasi lan-
guidus ante faciem eius. Dixitque michi rex. Quare uul-
tus tuus tristis est. cum te egrotum non uideam. non
est hoc frustra. sed malum nescio quod in corde tuo
est. Et timui ualde nimis. et dixi regi. Rex
in eternum uiue. Quare non mereat uultus meus.
quia ciuitas domus sepulchrorum patris mei de-
serta est. et porte eius conbuste sunt igni. Et ait michi rex.
Pro qua re postulas. Et oraui deum celi. et di-
xi ad regem. Si uidetur regi bonum. et si pla-
cet seruus tuus ante faciem tuam. ut mittas me
in iudeam ad ciuitatem sepulchri patris mei. et
hedificabo eam. Dixitque michi rex et regina que
sedebat iuxta eum. Vsque ad quod tempus erit iter tuum.
et quando reuerteris. Et placuit ante uultum regis.
et misit me. et constitui ei tempus. et dixi regi. Si regi
uidetur bonum epistolas det michi ad duces regionis
transflumen. ut traducant me donec ueniam in
iudeam. Et epistolam ad asaph custodem saltus
regis ut det michi ligna. et tegere possim por-
tas templi domus. et muri ciuitatis. et domum
quam ingressus fuero. Et dedit michi rex iuxta
manum dei mei bonam mecum. Et ueni ad du-
ces regionis transflumen. Dedique eis epistolas
regis. miserat autem rex mecum principes mili-
tum et equites. Et audierunt sanaballath oro-
nites. et tobias seruus ammanites. et contristati
sunt afflictione magna. quod uenisset homo qui quereret
prosperitatem filiorum israel. Et ueni ierusalem. et eram
ibi diebus tribus. Et surrexi nocte ego et uiri pau-
ci mecum. et non indicaui cuiquam quid deus dedisset
in corde meo. ut facerem in ierusalem. Et iumentum
non erat mecum. nisi animal cui ego sedebam.
Et egressus sum per portam uallis nocte. et ante fontem
draconis. et ad portam stercoris. et considerabam mu-
rum ierusalem dissipatum. et portas eius consumptas igni.
Et transiui ad portam fontis. et ad aqueductum re-
gis. et non erat locus iumento cui sedebam ut trans-
iret. Et ascendi per torrentem nocte et considerabam
murum. et reuersus ueni ad portam uallis et redii.
Magistratus autem nesciebant quo abissem. aut
quid ego facerem. Sed et iudeis et sacerdotibus et opti-
matibus. et magistratibus. et reliquis qui faciebant o-
pus. usque ad id locorum nichil indicaueram. Et dixi
eis. Vos nostis afflictionem in qua sumus. quia ierusalem
deserta est. et porte eius consumpte sunt igni. uenite he-
dificemus muros ierusalem. et non simus ultra
obprobrium. Et indicaui eis manum dei mei quod esset bo-
na mecum. et uerba regis que locutus est michi. et aio. Sur-
gamus et hedificemus. Et confortate sunt manus eorum
in bono. Audierunt autem sanaballath oronites.
et tobias seruus ammanites. et gosem arabs. et
subsannauerunt nos. et despexerunt. dixeruntque.
Que est hec res quam facitis. numquid contra regem uos re-
bellatis. Et respondi eis sermonem. dixique ad eos.
Deus celi ipse nos iuuat. et nos serui eius sumus. Sur-
gamus et hedificemus. uobis autem non est pars et iustitia.
et memoria in ierusalem. III

Et surrexit heliasib sacerdos magnus. et fratres eius sa-
cerdotes. et hedificauerunt portam gregis. Ipsi sanc-
tificauerunt eam. et statuerunt ualuas eius. et usque ad
turrem centum cubitorum sanctificauerunt eam. usque ad
turrim ananehel. Et iuxta eum hedificauerunt

uiri hiericho. ⁊ iux̄ eū hedificauī zachur
filī amri. Portā aūt piscīū edificauēr̄ filii
asnaa. ipi texuer̄t eā ⁊ statuer̄t ualuas ei.
⁊ seras ⁊ uectes. ⁊ iux̄ eos hedificauēr̄ mari
muth filī urie. filii accus. ⁊ iux̄ eū edifi
cauī mosollā filī barachie. ⁊ filī meseẓabel.
⁊ iux̄ eū edificauī sadoch filī baana. ⁊ iuxta
eū edificauēr̄ thecueni. Optimates ū eoꝝ
nō supposuer̄t colla sua in ope dn̄i sui. ⁊ por
tā ueterē edificauēr̄ ioiada filī phasea. ⁊
mosollā filius besodia. Ipi texuer̄t eā. ⁊ sta
tuer̄t ualuas ei. seras ⁊ uectes. ⁊ iux̄ eos edi
ficauēr̄ melethias gabaonitas. ⁊ iadon ᵭ
ionathites. uiri ᵭ gabaon. ⁊ masphat ꝓ du
ce q̄ erat in regione t̄ns flum̄. ⁊ iux̄ eū edifi
cauit eẓiel filius araia aurifex. ⁊ iuxta eū edi
ficauī anani filius pigmītarii. ⁊ dimiser̄ ih̄rlm
usq; ad murū plateę latioris. Et iux̄ eū edi
ficauī raphaia filī hur. p̄nceps uici ih̄rlm.
⁊ iux̄ eū edificauī ieiada. filī arimoth ꝯtra
domū suā. ⁊ iux̄ eū hedificauī acchus filī asē
bonie. Mediā partē uici edificauī melchias
filius herem. ⁊ asub filī phetmoab. ⁊ turrē
furnoꝝ. Et iux̄ eos hedificauit sellū filius
aloes. princeps medię partis uici ih̄rlm. ipse
⁊ filii ei. Et portā uallis edificauī annū et
habitatores zanoe. Ipi edificauēr̄ eā. ⁊ statu
er̄t ualuas ei ⁊ seras ⁊ uectes. ⁊ mille cubitos
in muro usq; ad portā sterq̄linii. ⁊ portā sterq̄
linii edificauī melchias filī rechab. p̄nceps
uici bethacarē. ipē edificauī eā. ⁊ statuit ual
uas ei. ⁊ seras ⁊ uectes. Et portā fontis edifi
cauit sellū. filī colāza. p̄nceps pagi mas
pha. ipē edificauī eā. ⁊ tex̄ ualuas ei ⁊ seras
⁊ uectes. Et muros piscine syloe in hortū
regis. ⁊ usq; ad gradus q̄ descendūt ᵭ ciuitate
dauid. Post eū edificauit neemias filius
azboc. p̄nceps dimidie partis uici bethsur
usq; ꝯ sepulchrū dauid. ⁊ usq; ad piscinam
q̄ grandi ope ꝯstructa ē. ⁊ usq; ad domū for
tiū. Post eū edificauēr̄ leuite. reū filius
benni. Post eū edificauī asebias. p̄nceps
dimidie partis uici ceile in uico suo. Post e
ū edificauer̄t fr̄s eoꝝ. bebui filī enadab.
p̄nceps dimidie partis ceile. Et hedificauī
iux̄ eū aẓer filī iosue. p̄nceps mesphā ꝯ
tra sedam. ꝯ ascensū firmissimi anguli.
Post eū in monte edificauī baruch filius za
chai in̄ tra sedam. ab angulo usq; ad por
tam dom̄ heliasib sacerdotis mag̅. Post eū
edificauit merimuth filī urie. filii achur
in̄ tra sedam. a porta dom̄ heliasib. donec
extenderetur domus heliasib. ⁊ p̄ eū edifica
uer̄ sacerdotes. uiri ᵭ campestribus iordanis.

Post eū edificauit beniamin ⁊ asub. ꝯtra
domū suā. Et p̄ eū edificauit azarias filius
maasie. filii ananie ꝯ domū suā. Post eū
edificauit bennui filī enadad in̄ tra sedam.
a domo azarie usq; ad flexurā. ⁊ usq; ad āgu
lū falehel. filius ozi ꝯ flexurā ⁊ turrē q̄ eminet
ᵭ domo regis excelsā. id est in atrio carceris. post
eū phadaia filius pheros. Nathinnei aūt ha
bitabāt in ophel usq; ꝯt portā aquaꝝ ad orientē
⁊ turrē q̄ ꝓminebat. post h̄ hedificauerūt
thecueni in̄ tra sedam e regione a turre ma
gna ⁊ eminenti usq; ad murū tēpli. Sursū aūt
a porta equoꝝ edificauēr̄ sacerdotes. unusq;sq;
ꝯtra domū suā. Post eos edificauit sedoc fi
lī semer. ꝯ domū suā. ⁊ p̄ eū edificauī seme
ia filī sechenie. custos porte orientalis. Post
eū edificauer̄t anania filī selemie. ⁊ anon
filius selom sextus in̄ tra sedam. Post eū edi
ficauit mosollā filī barachie. ꝯ gaẓophila
tiū suū. Post eū edificauī melchias filī aurī
ficis usq; ad domū nathinneoꝝ ⁊ scruta uendē
tiū. ꝯ portā iudicialē ⁊ usq; ad cenaculū āguli.
Et int̄ cenaculū anguli portā gregis edificaue
runt artifices ⁊ negotiatores.

IIII

Factū ē aūt cū audisset sanaballath q̄ edifi
caremus murū. iratus ē ualde ⁊ motus ē ni
mis. subsannauit iudeos ⁊ dixit corā fr̄ib; suis.
⁊ frequētia samaritanoꝝ. Quid iudei imbecilla fa
ciūt? Nū dimittēt eos gentes. nū sacrificabūt
⁊ cōplebūt in una die? Nūqd edificare poterūt
lapides de aceruis pulueris q̄ cōbusti sūt? Sed ⁊ to
bias amanites ꝓximus eius ait. Edificent. Si
ascenderit uulpes transiliet murū eoꝝ lapideū.
Audi ds̄ noster q̄r facti sum̄ despectui. Conuerte op
probriū sup caput eoꝝ. ⁊ da eos in despectionē in terra cap
tiuitatis. Ne operias iniquitatē eoꝝ. ⁊ peccatū ho
rū corā facie tua nō deleatur. q̄ irriser̄t edifi
cantes. Itaq; hedificauim̄ murū ⁊ coniunximus
totū usq; ad partē dimidiā. ⁊ ꝓuocatū ē cor p̄pli
ad operandū. Factū ē aūt cū audisset sanaballath ⁊
tobias ⁊ arabes ⁊ amanite ⁊ azotii. q̄d obduc
ta esset cicatrix muri ih̄rlm. ⁊ q̄d cepisset int̄
rupta concludi. irati sunt nimis. ⁊ congregati sūt om̄s pariter
ut uenirent ⁊ pugnarent ꝯ ih̄rlm. ⁊ molirent insidi
as. ⁊ orauim̄ dn̄m deū n̄r̄m. ⁊ posuim̄ custodes sup
murū die ac nocte ꝯt eos. Dixit aūt iudas. Debi
litata ē fortitudo portantis. ⁊ humus nimia ē.
⁊ nos n̄ poterim̄ edificare murū. Et dixer̄t hostes
n̄r̄i. nesciant ⁊ ignorent donec ueniam̄ in medio
eoꝝ ⁊ interficiam̄ eos. ⁊ cessare faciam̄ opus.
Factū ē aūt uenientib; iudeis q̄ habitabāt iuxta
eos ⁊ dicentib; nob̄ ꝑ decē uices. ex oīb; locis
q̄b; uenerant ad nos. Statui in loco p̄ murū p̄
circuitū p̄p̄lm in ordine cū gladiis suis ⁊ lanceis.

et aratibus et prospexi atque surrexi et aio ad optimates et ad magistratus et ad reliquam partem vulgi nolite timere a facie eorum Domini magni et terribilis mementote et pugnate pro fratribus vestris filiis vestris et filiabus vestris et uxoribus vestris et domibus. Factum est autem cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis dissipavit Deus consilium eorum et reversi sumus omnes ad muros unusquisque ad opus suum. Et factum est a die illa media pars iuvenum eorum faciebant opus et media parata erat ad bellum et lanceae et scuta et arcus et loricae et principes post eos in omni domo Iuda aedificantium in muro et portantium onera et inponentium una manu sua faciebat opus et altera tenebat gladium. Aedificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes et aedificabant et clangebant bucina iuxta me. Et dixi ad optimates et ad magistratus et ad reliquam partem vulgi opus grande est et latum et nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis clangorem tubae illuc concurrite ad nos Deus noster pugnabit pro nobis. Et nos ipsi faciamus opus et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu aurorae donec egrediantur astra. In tempore quoque illo dixi populo unusquisque cum puero suo maneat in medio Hierusalem et sint nobis vices per noctem et die ad operandum. Ego autem et fratres mei et pueri mei et custodes qui erant post me non deponebamus vestimenta nostra unusquisque tantum nudabatur ad baptismum. IIII

Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus fratres suos Iudaeos. Et erant qui dicerent filii nostri et filiae nostrae multae sunt nimis accipiamus pro eorum pretio frumentum et comedamus et vivamus. Et erant qui dicerent agros nostros et vineas et domos nostras opponamus et accipiamus frumentum in fame. Et alii dicebant mutuo sumamus pecunias in tributa regis demusque agros nostros et vineas. Et sicut nunc carnes fratrum nostrorum sic et carnes nostrae sunt et sicut filii eorum ita et filii nostri. Ecce nos subiugamus filios nostros et filias nostras in servitutem et de filiabus nostris sunt famulae nec habemus unde possint redimi et agros nostros et vineas alii possident. Et iratus sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba haec. Cogitavitque cor meum mecum et increpavi optimates et magistratus et dixi eis usurasne singuli a fratribus vestris exigatis. Et congregavi adversum eos contionem magnam et dixi eis nos ut scitis redemimus fratres nostros Iudaeos qui venditi fuerant gentibus secundum possibilitatem nostram et vos igitur vendetis fratres vestros et redimemus eos. Et siluerunt nec invenerunt quid responderent. Dixique ad eos non est bona res quam facitis quare non in timore Dei nostri ambulatis ne exprobretur nobis a gentibus inimicis nostris. Et ego et fratres mei et pueri mei commodavimus plurimis pecuniam et frumentum. Non repetamus in commune istud aes alienum et reddant quod debent nobis. Reddite eis hodie agros suos vineas suas oliveta sua et domos suas. Quin potius et centesimam pecuniae frumenti vini et olei quam exigere soletis ab illis date pro illis. Et dixerunt reddemus et ab eis nihil quaeremus sicque faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes et adiuravi eos ut facerent iuxta quod dixeram. Insuper et sinum meum excussi et dixi sic excutiat Deus omnem virum qui non conpleverit verbum istud de domo sua et de laboribus suis sic excutiatur et vacuus fiat. Et dixit universa multitudo amen et laudaverunt Deum. Fecit ergo populus sicut dictum erat. A die autem illa qua praeceperat mihi ut essem dux in terra Iuda ab anno vicesimo usque ad annum tricesimum secundum Artarxersis regis per annos duodecim ego et fratres mei annonas quae ducibus debebantur non comedimus. Duces autem primi qui fuerant ante me gravaverunt populum et acceperunt ab eis in pane et vino et pecunia cotidie siclos quadraginta. Sed et ministri eorum depresserant populum. Ego autem non feci ita propter timorem Dei. Quin potius in opere muri aedificavi et agrum non emi et omnes pueri mei congregati ad opus erant. Iudaei quoque et magistratus centum quinquaginta viri et qui veniebant ad nos de gentibus quae in circuitu nostro sunt in mensa mea erant. Parabatur autem mihi per dies singulos bos unus arietes sex electi exceptis volatilibus et inter dies decem vina diversa et alia multa tribuebam. Insuper et annonas ducatus mei non quaesivi valde enim erat attenuatus populus. Memento mei Deus meus in bonum secundum omnia quae feci populo huic. V

Factum est autem cum audisset Sanaballat et Tobia et Gosem Arabs et ceteri inimici nostri quod aedificassem ego murum et non esset in ipso residua interruptio usque ad tempus autem illud valvas non posueram in portis. Misit Sanaballat et Gosem ad me dicentes veni et percutiamus foedus pariter in viculis in campo Ono. Ipsi autem cogitabant ut facerent mihi malum. Misi ergo ad eos nuntios dicens opus grande ego facio et non possum descendere ne forte neglegatur cum venero et descendero ad vos. Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per quattuor vices et respondi eis iuxta sermonem priorem. Et misit ad me Sanaballat iuxta verbum prius quinta vice puerum suum et epistulam habebat in manu sua scriptam hoc modo. In gentibus auditum est et Gosem dixit quod tu et Iudaei cogitetis rebellare et propterea aedificas murum et levare te vis super eos regem propter quam causam et prophetas posueris qui praedicent de te in Hierusalem dicentes rex in Iudaea est. Auditurus est rex verba haec idcirco nunc veni ut ineamus consilium pariter. Et misi ad eos dicens non est factum secundum verba haec quae tu loqueris de corde enim tuo tu conponis haec. Omnes enim hii terrebant nos cogitantes quod cessarent manus nostrae ab opere et quiesceremus.

Quam ob causam magis confortavi manus meas. Et
ingressus sum in domum Semeie filii Dalaie filii Me-
thabeel secreto. Qui ait: Tractemus nobiscum in domo
dei in medio templi, et claudamus portas edis. Quia
venturi sunt ut interficiant te, et nocte venturi sunt
ad occidendum te. Et dixi: Num quisquam similis
mei fugit? et quis ut ego ingredietur templum et vi-
vet? Non ingrediar. Et intellexi quod deus non misis-
set eum, sed quasi vaticinans locutus esset ad me,
et Tobias et Sanaballath conduxissent eum. Acceperat
enim pretium ut territus facerem et peccarem, et haberent
malum quod exprobrarent mihi. Memento mei domine
pro Tobia et Sanaballath iuxta opera eorum talia,
sed et Noadie prophete et ceterorum prophetarum qui terre-
bant me. Completus est autem murus vicesima
quinta die mensis Elul, quinquaginta duobus diebus.
Factum est autem cum audissent omnes inimici nostri ut timerent
universe gentes que erant in circuitu nostro, et conciderent
intra semetipsos, et scirent quod a deo factum esset opus hoc.
Sed et in diebus illis multe optimatum Iudeorum
epistole mittebantur ad Tobiam, et a Tobia veni-
ebant ad eos. Multi enim erant in Iudea habentes
iuramentum eius, quia gener erat Sechenie filii
Orei, et Iohannen filius eius acceperat filiam Mosollam
filii Barachie. Sed et laudabant eum coram me,
et verba mea nuntiabant ei. Et Tobias mittebat
epistolas ut terreret me. V

Postquam autem hedificatus est murus et posui
valvas, et recensui ianitores et cantores et
levitas, precepi Anani fratri meo et Ananie princi-
pi domus de Ierusalem, ipse enim quasi vir verax et
timens deum plus ceteris videbatur, et dixi eis:
Non aperiantur porte Ierusalem usque ad calorem
solis. Cumque adhuc assisterent, clause sunt
porte et oppilate. Et posui custodes de habi-
tatoribus Ierusalem singulos per vices suas, et unum-
quemque contra domum suam. Civitas autem erat la-
ta nimis et grandis, et populus parvus in medio eius,
et non erant domus edificate. Dedit autem deus in cor-
de meo, et congregavi optimates et magistratus et
vulgum ut recenserem eos. Et inveni librum census
eorum qui ascenderant primum, et inventum est scriptum
in eo: Isti filii provincie qui ascenderunt de captivitate
transmigrationis, quam transtulerat Nabuchodonosor rex
Babylonis, et reversi sunt in Ierusalem et in Iudeam unus-
quisque in civitatem suam. Qui venerunt cum Zoroba-
bel: Iosue, Neemias, Azarias, Raamias, Na-
amani, Mardocheus, Belsar, Mespharath, Beg-
guai, Naum, Baana. Numerus virorum populi
Israel: filii Pharos duo milia centum septua-
ginta tres. Filii Saphatie trecenti septua-
ginta duo. Filii Area sexcenti quinquaginta
duo. Filii Phethmoab filiorum Iesu et Ioab
duo milia octingenti decem et octo. Filii Helam

mille octingenti quinquaginta quattuor. Filii Ze-
chua octingenti quadraginta quinque. Filii Za-
chai septingenti sexaginta. Filii Banui sexcen-
ti quadraginta octo. Filii Bebai sexcenti viginti
octo. Filii Azgad duo milia trecenti viginti
duo. Filii Adonicam sexcenti sexaginta octo.
Filii Beggoaim duo milia sexaginta septem.
Filii Adin sexcenti sexaginta quinque. Filii Ater
filii Ezechie nonaginta octo. Filii Asem tre-
centi viginti octo. Filii Besai trecenti viginti
quattuor. Filii Hareb centum duodecim. Filii Gabaon
nonaginta quinque. Filii Bethleem et Nepthu-
pha centum octoginta octo. Viri Anathoth
centum viginti octo. Viri Bethamoth quadragin-
ta duo. Viri Cariathiarim, Cephyra et Beroth
septingenti quadraginta tres. Viri Rama et
Gaba sexcenti viginti unus. Viri Machmas
centum viginti duo. Viri Bethel et Hai centum vigin-
ti tres. Viri Nebo alterius quinquaginta duo.
Viri Helam alterius mille ducenti quinquaginta
tres. Filii Arem trecenti viginti. Filii Iericho
trecenti quadraginta quinque. Filii Lodadid et He-
non septingenti viginti unus. Filii Senaa tria
milia nongenti triginta. Sacerdotes filii Adaia
in domo Iosue nongenti septuaginta quattuor.
Filii Emer mille quinquaginta duo. Filii Pha-
sur mille ducenti quadraginta septem. Filii A-
rem mille quadraginta septem. Levite filii Io-
sue et Gadmihel filiorum Oduia septuaginta
quattuor. Cantores filii Asaph centum quadragin-
ta octo. Ianitores filii Sellum, filii Ater, filii Tel-
mon, filii Accub, filii Atita, filii Sobai centum
triginta octo. Nathinnei filii Soa, filii Aspha,
filii Tebaoth, filii Ceros, filii Saa, filii Fadon,
filii Lebana, filii Agaba, filii Selmon, filii
Anan, filii Cedel, filii Gaer, filii Raaia, filii
Rasim, filii Necoda, filii Gezse, filii Aza, filii
Fasea, filii Besai, filii Munim, filii Nephussim,
filii Bechuc, filii Acupha, filii Assur, filii Bes-
loth, filii Meida, filii Arsa, filii Bercos, fi-
lii Sisara, filii Thema, filii Nesia, filii Athipha,
filii servorum Salomonis, filii Sothai, filii Sophe-
reth, filii Phida, filii Iechala, filii Dercon, fi-
lii Geddel, filii Saphatia, filii Athil, filii Pho-
cereth qui erat ortus ex Abia filio Amon. Omnes
Nathinnei et filii servorum Salomonis trecenti
nonaginta duo. Hi sunt autem qui ascenderunt de
Themala, Thelarsa, Cherub, Addon et Emmer,
et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen
suum utrum ex Israel essent. Filii Dalaia, filii Tobia,
filii Negoda sexcenti quadraginta duo. Et de
sacerdotibus filii Abia, filii Accos, filii Berzellai,
qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis uxorem
et vocatus est nomine eorum. Hi quesierunt scripturam

suam in censum, et non invenerunt, et eiecti sunt de sacerdotio.
Dixitque Athersatha eis, ut non manducarent de sancto
sanctorum, donec staret sacerdos doctus et eruditus. Omnis
multitudo quasi unus, quadraginta milia duo sex-
centi sexaginta, absque servis et ancillis eorum, qui e-
rant septem milia trecenti triginta septem. Et in-
ter eos cantores et cantatrices, ducenti quadragin-
ta quinque. Cameli quadringenti triginta quinque.
Asini septem milia septingenti viginti.

Nonnulli autem de principibus fa-
miliarum dederunt in opus. Athersatha dedit in the-
saurum auri dragmas mille, fialas quinquaginta,
tunicas sacerdotales quingentas triginta. Et de prin-
cipibus familiarum dederunt in thesaurum operis auri
dragmas viginti milia, et argenti minas duo
milia ducentas. Et quod dedit reliquus populus, auri
dragmas viginti milia, et argenti minas duo
milia, et tunicas sacerdotales sexaginta novem.
Habitaverunt autem sacerdotes et levite, et ianitores
et cantores, et reliquum vulgus, et Nathinnei, et omnis
Israel in civitatibus suis. VII
Et venerat mensis septimus. Filii autem Israel erant in ci-
vitatibus suis. Congregatusque est omnis populus quasi vir
unus ad plateam que est ante portam aquarum. Et dixerunt
Esdre scribe ut afferret librum legis Moysi, quam
preceperat Dominus Israeli. Attulit autem Esdras sacerdos legem
coram multitudine virorum et mulierum, cunctisque qui
poterant intelligere, in die prima mensis septimi. Et
legit in eo aperte in platea que erat ante portam aquarum,
de mane usque ad mediam diem, in conspectu virorum
et mulierum et sapientium. Et aures omnis populi erant erec-
te ad librum. Stetit autem Esdras scriba super gradum li-
gneum quem fecerat ad loquendum. Et steterunt iuxta eum
Mathathias, et Sema, et Anania, et Uria, et Helchia,
et Maasia ad dexteram eius, et ad sinistram Phadaia, et
Misahel, et Melchia, et Asum, et Asep, Daria, Za-
charia, et Mosollam. Et aperuit Esdras librum coram
omni populo, super universum quippe populum eminebat.
Et cum aperuisset eum, stetit omnis populus. Et benedixit Esdras
Domino Deo voce magna. Et respondit omnis populus, Amen. Ele-
vantes manus suas, et incurvati sunt, et adoraverunt
Deum proni in terram. Porro Iosue et Baani, et Serebia,
et Iamin, et Accub, Septhai, Odia, Maasia, Cele-
tha, Azarias, Iozabeth, Anan, Phataia, levi-
te silentium faciebant in populo ad audiendam legem.
Populus autem stabat in gradu suo. Et legerunt in libro
Dei distincte, et apposite ad intelligendum, et intel-
lexerunt cum legeretur. Dixit autem Neemias, ipse
est Athersatha, et Esdras sacerdos scriba, et levite
interpretantes universo populo: Dies sanctificatus est
Domino Deo nostro, nolite lugere, et nolite flere. Fle-
bat autem omnis populus cum audiret verba legis. Et dixit
eis: Ite, comedite pinguia, et bibite mulsum, et mit-
tite partes eis qui non preparaverunt sibi, quia sanctus di-
es Domini est, et nolite contristari. Gaudium enim
Domini est fortitudo nostra. Levite autem silentium fa-
ciebant in omni populo dicentes: Tacete, quia dies sanctus
est, et nolite dolere. Abiit itaque omnis populus ut co-
mederet et biberet, et mitteret partes, et faceret
leticiam magnam, quia intellexerant verba que docue-
rat eos. Et in die secundo congregati sunt principes fami-
liarum universi populi, sacerdotes et levite ad Esdram
scribam, ut interpretaretur eis verba legis. Et invenerunt
scriptum in lege precepisse Dominum in manu Moysi, ut
habitent filii Israel in tabernaculis in die sollemp-
ni mense septimo, et ut predicent et divulgent vocem
in universis urbibus suis et in Hierusalem dicentes: Egredi-
mini in montem, et afferte frondes olive, et ligni pul-
cherrimi, frondes myrti, et ramos palmarum, et
frondes ligni nemorosi, ut fiant tabernacula sicut
scriptum est. Et egressus est populus, et attulerunt, fecerunt-
que sibi tabernacula unusquisque in domate suo, et
in atriis suis, et in atriis domus Dei, et in platea porte a-
quarum, et in platea porte Effraim. Fecit ergo u-
niversa ecclesia eorum qui redierant de captivitate
tabernacula, et habitaverunt in tabernaculis. Non enim fe-
cerant a diebus Iosue filii Nun taliter filii Israel
usque ad diem illum. Et fuit leticia magna nimis.
Legit autem in libro legis Dei per dies singulos, a
die primo usque ad diem novissimum. Et fecerunt
sollempnitatem septem diebus, et in die octavo col-
lectam iuxta ritum. VIII
In die autem vicesimo quarto mensis huius convene-
runt filii Israel in ieiunio et in saccis, et humus super eos.
Et separatum est semen filiorum Israel ab omni filio alienige-
na, et steterunt et confitebantur peccata sua, et iniquita-
tes patrum suorum. Et consurrexerunt ad standum, et legerunt
in volumine legis Domini Dei sui quater in die, et quater
confitebantur, et adorabant Dominum Deum suum. Surre-
xerunt autem super gradum levitarum Iosue, et Bani,
Cedmihel, Semnu, Abani, et Rebias, Bani, et Chu-
ni, et clamaverunt voce magna ad Dominum Deum suum.
Et dixerunt levite Iosue et Cedmihel, Bon-
nia, Sebias, Serebias, Arebia, Odoia, Sepna,
Fataia: Surgite, benedicite Domino Deo vestro ab
eterno usque in eternum. Et benedicant nomini glorie tue ex-
celso in omni benedictione et laude. Tu ipse Domine solus,
tu fecisti celum, celos celorum, et omnem exercitum eorum, terram et
universa que in ea sunt, maria et omnia que in eis sunt, et tu
vivificas omnia hec, et exercitus celi te adorat.
Tu ipse Domine Deus qui elegisti Abram, et eduxisti eum de
igne Chaldeorum, et posuisti nomen eius Abraham, et in-
venisti cor eius fidele coram te, et percussisti cum eo fedus
ut dares ei terram Chananei, Ethei, Amorrei, et
Pherezei, et Iebusei, Gergesei, ut dares semi-
ni eius, et implesti verba tua quoniam iustus es. Et vi-

vidisti afflictionem patrum nostrorum in egypto. et cla
morem eorum audisti super mare rubrum. et dedi
sti signa et portenta in pharaone et in universis servis
eius et in omni populo terre illius. Cognovisti enim quia su
perbe egerant contra eos. et fecisti tibi nomen sicut et in hac
die. et mare divisisti ante eos. et transierunt per me
dium maris in sicco. Persecutores autem eorum proiecisti
in profundum quasi lapidem in aquas validas. et in colump
na nubis ductor eorum fuisti per diem. et in columpna
ignis per noctem. ut appareret eis via per quam in
grediebantur. Ad montem quoque synai descendi
sti. et locutus es cum eis de celo. et dedisti eis iudicia
recta et legem veritatis. cerimonias et precepta bona.
Et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis. et man
data et cerimonias et legem precepisti eis in manu
moysi servi tui. Panem quoque de celo dedisti eis
in fame eorum. et aquam de petra eduxisti eis sitien
tibus. et dixisti eis ut ingrederentur et possiderent terram
super quam levasti manum tuam ut traderes eis. Ipsi
vero et patres nostri superbe egerunt. et induraverunt
cervices suas. et non audierunt mandata tua. et no
luerunt audire. Et non sunt recordati mirabilium tuo
rum que feceras eis. et induraverunt cervices suas. et dederunt
caput ut reverterentur ad servitutem suam. quasi per contenti
ones. Tu autem deus propitius. clemens. et misericors.
longanimis. et multe miserationis. non dereliquisti
eos. Et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem et
dixissent. iste est deus tuus qui eduxit te de egypto.
feceruntque blasphemias magnas. tu autem in mi
sericordiis tuis multis. non dimisisti eos in deserto.
Columpna nubis non recessit ab eis per diem. ut de
duceret eos in viam. et columpna ignis per noctem. ut
ostenderet eis iter per quod ingrederentur. Et spiritum tuum
bonum dedisti qui doceret eos. et manna tuum non
prohibuisti ab ore eorum. et aquam dedisti eis in siti.
Quadraginta annis pavisti eos in deserto. nich
que eis defuit. vestimenta eorum non inveteraverunt.
et pedes eorum non sunt attriti. Et dedisti eis regna et populos.
Et partitus es eis sortes. et possederunt terram seon et
terram regis esebon. et terram og regis basan. et filios
eorum multiplicasti sicut stellas celi. et adduxisti
eos ad terram de qua dixeras patribus eorum. ut ingrederentur
et possiderent. et venerunt filii. et possederunt terram.
Et humiliasti coram eis habitatores terre chananeos.
et dedisti eos in manu eorum. et reges eorum et populos terre.
ut facerent eis sicut placebat. Ceperunt itaque urbes
munitas et humum pinguem. et possederunt domos
plenas cunctis bonis. Cisternas ab aliis fabricatas.
vineas et oliveta et ligna pomifera multa. Et co
mederunt et saturati sunt. et impinguati sunt. et habunda
verunt deliciis in bonitate tua magna. Provoca
verunt autem te ad iracundiam et recesserunt a te. et proiecerunt
legem tuam post terga sua. Et prophetas tuos occiderunt qui con
testabantur eos ut reverterentur ad te. feceruntque

blasphemias magnas. et tradidisti eos in manu hostium
suorum. et afflixerunt eos. Et in tempore tribulationis sue cla
maverunt ad te. et tu de celo exaudisti eos. et secundum mi
serationes tuas multas dedisti eis salvatores qui salva
verunt eos de manu hostium suorum. Cumque requievissent.
reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo. et dereliqui
sti eos in manu inimicorum suorum. et possederunt eos. Con
versique sunt et clamaverunt ad te. tu autem de celo audisti
et liberasti eos in misericordiis tuis multis temporibus. et
contestatus es eos ut reverterentur ad legem tuam. Ipsi vero
superbe egerunt et non audierunt vocem tuam. et in iudiciis tuis
peccaverunt. que faciet homo et vivet in eis. Et dederunt hu
merum recedentem. et cervicem suam induraverunt. nec au
dierunt. Et protraxisti super eos annos multos. et contesta
tus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum. et non
audierunt. Et tradidisti eos in manu populorum terrarum. re
gis babilonis chaldei. In misericordiis autem tuis plu
rimis non fecisti eos in consummationem. nec dereliquisti eos. quoniam
deus miserationum et clemens tu es. Nunc itaque deus noster. deus
magne. fortis et terribilis. custodiens pactum et misericordiam.
ne avertas a facie tua omnem laborem qui invenit nos. re
ges nostros. principes nostros. et sacerdotes nostros. prophetas
nostros et patres nostros. et omnem populum tuum a diebus regis assy
rii. usque in diem hanc. Et tu iustus es in omnibus que venerunt
super nos. quia veritatem fecisti. Nos autem impie egimus. re
ges nostri. principes nostri. sacerdotes nostri. et patres nostri.
non fecerunt legem tuam. et non attenderunt mandata tua
et testimonia tua. que testificatus es in eis. Et ipsi in regnis
suis bonis. et in bonitate tua multa quam dederas eis. et in
terra latissima et pingui quam tradideras eis in conspec
tu eorum. non servierunt tibi. nec reversi sunt ab studiis suis
pessimis. Ecce nos ipsi hodie servi sumus. et terra quam
dedisti patribus nostris ut comederent panem eius. et que bona
sunt eius. et nos ipsi servi sumus in ea. et fruges eius multipli
cantur regibus quos posuisti super nos propter pecca
ta nostra. et corporibus nostris dominantur. et iumentis nostris secundum
voluntatem suam. et in tribulatione magna sumus nos.
Super omnibus ergo his nos ipsi percutimus fedus et scribimus.
et signant principes nostri. et sacerdotes nostri. levite nostri. IX
Signatores autem fuerunt neemias athersatha filius achilai.
et sedechias. saraias. azarias. hieremias. phessur.
amaria. melchia. attus. sebenia. melluc. aale.
mermuth. obdias. danihel. gebton. baruch.
mosollam. abia. miamin. mazia. belgai. seme
ia. hii sacerdotes. Porro levite iosue filius azanie.
bennui de filiis ennadad. cedmihel. et fratres eorum.
Sechenia. oduia. celita. phalaia. anan. mi
cha. roob. asebia. zachur. serebia. sabania.
odia. bani. baninu. Capita populi pheros. phet
moab. sellam. zethu. bani. bonni. azgad. bebai.
adonai. beggoai. adin. ater. azonia. azur. ode
va. asum. besaia. ares. anathot. nabai. meg
phia. mosollam. azir. mesizabel. sadoch. ieddua.
pheltia. anan. ania. osee. anania. asub.

aloes. phalei. sobech. reum. asebna. mathsia.
echaia. hanan. anan. melluch. haran. baana. et reliqui
de populo. sedecie [illegible]. Sacerdotes. levite.
ianitores. et cantores. nathinnei. et omnes qui se sepa
raverunt de populis terrarum ad legem dei. uxores eorum.
filii eorum. et filie eorum. omnes qui poterant sapere spon
dentes pro fratribus suis. Optimates eorum et qui venie
bant ad pollicendum et iurandum. ut ambularent in lege
dei quam dederat in manu moysi servi dei. ut facerent
et custodirent universa mandata domini dei nostri. et iu
dicia eius. et cerimonias eius. et ut non daremus filias nostras
populo terre. et filias eorum non acciperemus filiis nostris. Populi
quoque terre qui important venalia et omnia ad usum per diem sab
bati ut vendant. non accipiemus ab eis in sabbato et in
die sanctificato. et dimittemus annum septimum. et ex
actionem universe manus. Et statuimus super nos precep
ta. ut demus tertiam partem sicli per annum. ad opus domus
dei nostri ad panes propositionis et ad sacrificium sempiternum.
et in holocaustum sempiternum in sabbatis. in kalendis.
in sollempnitatibus. et in sanctificatis. et pro peccato. ut exoretur
pro israhel. et in omnem usum domus domini dei nostri. Sortes ergo misi
mus super oblationem lignorum inter sacerdotes et levitas et
populum. ut inferrentur in domum domini dei nostri per domos
patrum nostrorum. per tempora a temporibus anni usque ad annum.
ut arderent super altare domini dei nostri. Sicut scriptum est in
lege moysi ut afferremus primogenita terre nostre. et
primitiva universi fructus omnis ligni ab anno in annum
in domo domini. et primitiva filiorum nostrorum. et pecorum no
strorum. sicut scriptum est in lege. et primitiva boum nostrorum.
et ovium nostrorum. ut offerrentur in domo dei nostri sacerdotibus
qui ministrant in domo dei nostri. Et primitias ciborum nostrorum
et libaminum. et poma omnis ligni. vindemie quoque
olei. afferemus sacerdotibus ad gazophilacium dei
nostri. et decimam partem terre nostre levitis. Ipsi levite de
cimas accipient. ex omnibus civitatibus operum nostrorum. E
rit autem sacerdos filius aaron cum levitis. in decimis levitarum.
Et levite offerent decimam partem decime sue in do
mo dei nostri. ad gazophilacium in domo thesauri. Ad
gazophilacium in domo thesauri. Ad gazophila
cium enim deportabunt filii israhel et filii levi primitias fru
menti. vini et olei. et ibi erunt vasa sanctificata. et sacerdotes.
et cantores. et ianitores. et ministri. et non dimittemus domum
dei nostri.

X

Habitaverunt autem principes populi in ierusalem. Reliqui vero
plebis miserunt sortem ut tollerent unam partem de decem. que
habitatura esset in ierusalem in civitate sancta. novem vero
partes in civitatibus. Benedixit autem populus omnibus viris
qui se sponte obtulerant ut habitarent in ierusalem. Hi sunt itaque
principes provincie. qui habitaverunt in ierusalem. et in civita
tibus iuda. Habitavit autem unusquisque in possessione sua in
urbibus suis israhel. Sacerdotes. levite. nathinnei.
et filii servorum salomonis. Et in ierusalem habitaverunt de filiis
iuda. et de filiis beniamin. De filiis iuda athaias fi
lius aziam. filii zacharie. filii amarie. filii saphatia.
filii malaleel. De filiis phares. maasia filius
baruch. filius colaza. filius azia. filius adaia. filius
ioarib. filius zacharie. filius solenites. Omnes filii
phares qui habitaverunt in ierusalem. quadringenti sexa
ginta octo viri fortes. Hii sunt autem filii beniamin.
sellum filius mosollam. filius goed. filius phadaia. filius
colaia. filius maasia. filius ethehel. filius isaia. Et post
eum gabbai. sellai. nongenti viginti novem. Et iohel
filius zechri prepositus eorum. et iudas filius senua
super civitatem secundus. Et de sacerdotibus idaia. filius ioa
rib. iachin. saraia. filius helchia. filius mosollam.
filius sadoc. filius meraioth. filius achitob. princeps
domus dei. et fratres eorum facientes opera templi. octingenti
viginti duo. Et adaia filius hieroam. filius phelelia.
filius amsi. filius zacharie. filius phassur. filius mel
chie. et fratres eius principes patrum. ducenti quadragin
ta duo. Et amassai filius azreel. filius aazi. filius mosol
lamoth. filius emmer. et fratres eorum potentes nimis.
centum viginti octo. Et prepositus eorum zabdihel filius
potentium. Et de levitis semeia. filius asob. filius
azaricam. filius asabia. filius boni. et sabathai. et io
zabed. super omnia opera que erant forinsecus in domo dei.
a principibus levitarum. et mathania filius micha.
filius zebedei. filius asaph. princeps ad laudandum et
ad confitendum in oratione. et bechecia secundus de fratribus
eius. et abda filius samua. filius galal. filius ydithun.
Omnes levite in civitate sancta ducenti octoginta quattuor.
Et ianitores accub. telmon. et fratres eorum qui custodie
bant ostia. centum septuaginta duo. Et reliqui ex israhel
sacerdotes et levite in universis civitatibus iuda.
unusquisque in possessione sua. Et nathinnei qui habi
tabant in ophel. et siaha. et gaspha de nathinneis.
Et episcopus levitarum in ierusalem azzi filius ba
ni. filius asabie. filius mathanie. filius michee. De filiis asaph
cantores in ministerio domus dei. preceptum quippe regis
super eos erat. et ordo in cantoribus per dies singulos. Et
phataia filius mesezebel. De filiis zara filii iuda
in manu regis. iuxta omne verbum populi. et in domibus per omnes
regiones eorum. De filiis iuda habitaverunt in cariatharbe
bee. et in filiabus eius. Et in dibon et in filiabus eius. et in capse
el. et in villis eius. et in iesue. et in molada. et in bethfelet.
et in asersual. et in bersabee. et in filiabus eius. Et in siceleg.
et in mochona et in filiabus eius. Et in remmon et in saraa et
in ierimuth. zanoa. odolla. et in villis earum. la
chis et in regionibus eius. et azecha. et in filiabus eius. Et manserunt
in bersabee usque ad vallem ennon. Filii autem benia
min. a geba. magmas. et hai. et bethel et filiabus
eius. anathoth. nob. ananie. asor. rama. gethaim.
adid. seboim. neballath. loth. et ono valle artificum.
Et de levitis portiones iude et beniamin.

XI

Hii autem sacerdotes et levite qui ascenderunt cum zoro
babel filio salathiel. iosue. saraia. hieremi
as. esdras. amaria. melluch. attus. sechenia.
reum. meremuth. addo. genton. abiamiamin.

madia. belga. semeia. et ioiarib. adaia. sellum.
amoch. elchia. idaia. Isti principes sacerdotum
et fratres eorum in diebus iosue. Porro levite. iesua.
bennui. cedmihel. sarebia. iuda. mathanias.
super hymnos ipsi et fratres eorum. Et becbecia atque
anni fratres eorum. unusquisque in officio suo. Iosue
autem genuit ioachim. et ioachim genuit heliasib.
et heliasib genuit ioiada. et ioiada genuit
ionathan. et ionathan genuit ieddua. In diebus
autem ioachim erant sacerdotes et principes familiarum.
saraie. amaria. hyeremie. ananie. esdre.
mosollam. amarie. iohanan. milico. iona
than. sebenie. ioseph. aramechia. mannot
helchiaie. zachurie. genton. mosollam. a
bie. zechri. miamin. et madie. felti. belge.
samua. semaie. ionathan. ioiarib. matha
nai. iadaie. azi. sellaie. celai. moceber.
elcie. asebia. idaie. nathanahel. Levi
te in diebus heliasib. et ioiada. et ionan. et iedua.
scripti principes familiarum. et sacerdotes in regno darii perse.
filii levi principes familiarum. scripti in libro verborum
dierum. et usque ad dies ionathan filii eliasib. Et
principes levitarum. asebia. serebia. et iesue filius
cedmihel. et fratres eorum per vices suas ut laudarent
et confiterentur iuxta preceptum david viri dei. et ob
servarent eque per ordinem. mathania. et becbecia.
et obedia. mosollam. thelmon. accub. custo
des portarum et vestibulorum ante portas. Hi in di
ebus ioachim. filii iesue. filii iosedech. et in
diebus neemie ducis. et esdre sacerdotis scri
be. In dedicatione autem muri hierusalem requisierunt
levitas de omnibus locis suis. ut adducerent eos
in hierusalem. et facerent dedicationem et letitiam in ac
tione gratiarum. et in cantico. et in cymbalis. psalteriis
et cytharis. Congregati sunt autem filii cantorum et
de campestribus circa hierusalem. et de villis netupha
ti. et de domo galgal. et de regionibus gebee. et az
maveth. quoniam villas edificaverunt sibi cantores
in circuitu hierusalem. et mundati sunt sacerdotes et levite.
et mundaverunt populum et portas et murum. Ascendere feci
autem principes iuda super murum. et statui duos
choros laudantium magnos. et ierunt ad dexteram
super murum ad portam sterquilinii. et ivit post eos
osias. et media pars principum iuda. et azarias.
esdra. et mosollam. iuda. et beniamin. et semei
a. et hieremia. Et de filiis sacerdotum in tubis. zachari
as filius ionathan. filius semeie. filius matha
nie. filius micaie. filius zechur. filius asaph.
et fratres eius. Semeia. et azareel. malalai. gelalai.
maai. nathanahel. et iuda. et anani. in vasis
cantici david viri dei. et esdras scriba ante eos
in porta fontis. et contra eos ascenderunt in gradibus
civitatis david in ascensu muri super domum
david. et usque ad portam aquarum ad orientem. Et cho
rus secundus gratias referentium ibat ex adverso. et ego post
eum. Et media pars populi super murum et super tur
rem furnorum. et usque ad murum latissimum. et super por
tam ephraim. et super portam antiquam. et super portam piscium.
et turrem ananehel. et turrem emath. et usque ad por
tam gregis. et steterunt in porta custodie. Steteruntque
duo chori laudantium in domo dei. et ego et dimi
dia pars magistratuum mecum. et sacerdotes. he
liachim. maasias. miamin. micheas. heli
oenai. zacharias. anania. in tubis. Et maasia.
et semeia. et eleazar. et azi. et iohanan. et melchia.
et helam. et ezer. et clare cecinerunt cantores. et iezraia
prepositus. et immolaverunt in die illa victimas
magnas. et letati sunt. Deus enim letificaverat eos letitia
magna. sed et uxores eorum et liberi gavisi sunt. et audi
ta est letitia hierusalem procul. Recensuerunt quoque
in die illa viros super gazophilatia thesauri. ad
libamina et ad primitias. et ad decimas. ut intro
ferrent per eos principes civitatis. in decore gratiarum
actionis sacerdotes et levitas. quia letificatus est iuda
in sacerdotibus et levitis astantibus. et custodierunt
observationem dei sui. et observationem expiationis.
et cantores et ianitores iuxta preceptum david et sa
lomonis filii eius. Quia in diebus david et asaph ab
exordio erant principes constituti cantorum. et in car
mine laudantium. et confitentium deo. Et omnis israel
in diebus zorobabel et in diebus neemie. dabat par
tes cantoribus et ianitoribus per dies singulos. et sanc
tificabant levitas. et levite sanctificabant filios aa
ron.

XII

In die autem illo lectum est in volumine moysi
audiente populo. et inventum est scriptum in eo quod non
debeant introire ammonites et moabites in ecclesiam
dei usque in eternum. eo quod non occurrerint filiis israel cum
pane et aqua. et conduxerint adversus eos balaam ad
maledicendum eis. et convertit deus noster maledictio
nem in benedictionem. Factum est autem cum audissent legem. se
paraverunt omnem alienigenam ab israel. et super hoc erat
heliasib sacerdos qui fuerat prepositus in gazophila
cio domus dei nostri. et proximus tobie. Fecit ergo sibi ga
zophilatium grande. et ibi erant ante eum reponentes
munera. et thus. et vasa. et decimam frumenti et vini
et olei partes levitarum. et cantorum. et ianitorum. et pri
mitias sacerdotales. In omnibus autem his non fui
in hierusalem. quia in anno tricesimo secundo artar
sersis regis babilonis veni ad regem. et in fine
dierum rogavi regem. et veni in hierusalem. et intellexi
malum quod fecerat heliasib tobie. ut faceret
ei thesaurum in vestibulis domus dei. et malum michi
visum est valde. Et proieci vasa domus tobie foras
de gazophilatio. Precepique et mundaverunt gazo
philatia. et retuli ibi vasa domus dei sacrificium et
thus. Et cognovi quod partes levitarum non fuissent
date. et fugisset unusquisque in regionem suam. Et de

leuitis et cantoribus et his qui ministrabant. et regi
onem suam quisque magistratus et dixi. Quare dereliquimus
domum dei? Et congregaui eos. et feci stare in stationibus
suis. Et omnis iuda apportabat decimam frumen
ti uini et olei sui in horrea sua. et constitui super hor
rea selemiam sacerdotem. et sadoch scribam. et phadaiam
de leuitis. et iuxta eos anam filium zachur. filium
mathanie. quoniam fideles conprobati sunt. et ipsis credite sunt
partes fratrum suorum. Memento mei deus meus pro hoc. et
ne deleas miserationes meas quas feci in domo dei
mei. et ceremoniis eius. In diebus illis uidi in iuda
calcantes torcularia in sabbato. et portantes aceruos.
et onerantes super asinos uinum et uuas et ficus. et omne
onus. et inferentes in hierusalem in die sabbati. et conte
status sum ut in die qua uendere liceret uenderent. Et
tyrii habitauerunt in ea. inferentes pisces et omnia uenalia
et uendebant in sabbatis filiis iuda et hierusalem. et ob
iurgaui optimates iuda et dixi eis. Que est res hec
mala quam uos facitis. et profanatis diem sabbati?
Numquid non hec fecerunt patres nostri. et adduxit deus noster su
per nos omne malum hoc. et super ciuitatem hanc? Et uos additis
iracundiam super israel uiolando sabbatum? Factum est
autem cum quieuissent porte hierusalem die sabbati. dixi
et clauserunt ianuas. et precepi ut non aperirent eas usque
post sabbatum. Et de pueris meis constitui super portas.
ut nullus inferret onus in die sabbati. Et
manserunt negotiatores. et uendentes uniuersa
uenalia foris hierusalem. semel et bis. Et contestatus
sum eos. et dixi eis. Quare manetis ex aduerso mu
ri? Si secundo hoc feceritis. manum mittam in uos. Itaque
ex tempore illo non uenerunt in sabbato. Dixi quoque leui
tis ut mundarentur et uenirent ad custodiendas por
tas. et sanctificandum diem sabbati. Et pro hoc ergo memento
mei deus meus. et parce mihi secundum multitudinem misera
tionum tuarum. Sed et in diebus illis uidi iudeos ducen
tes uxores azotidas. et amonitidas. et moabitidas.
et filii eorum ex media parte loquebantur azotice. et
nesciebant loqui iudaice. et loquebantur iuxta linguam
populi et populi. Et obiurgaui eos et maledixi. et cecidi
ex ipsis uiros. et decaluaui eos. et adiuraui in deo. ut non
darent filias suas filiis eorum. et non acciperent de filiabus
eorum filiis suis. et sibimetipsis dicens. Numquid non in
huiuscemodi re peccauit salomon rex israel? Et
certe in gentibus multis non erat rex similis ei. et dilectus
deo suo erat. et posuit eum deus regem super omnem israel.
et ipsum ergo ad peccatum duxerunt mulieres alieni
gene. Numquid et nos inobedientes faciemus omne ma
lum grande hoc. ut preuaricemur in deo nostro. et ducamus
uxores peregrinas? De filiis autem ioiada. filii heli
asib sacerdotis magni. gener erat sanaballath
oronitis. quem fugaui a me. Recordare domine
deus meus aduersus eos qui polluunt sacerdotium. ius
que sacerdotale et leuiticum. Igitur mundaui eos ab
omnibus alienigenis. et constitui ordines sacerdotum

et leuitarum. uniuscuiusque in ministerio suo. et in oblati
one lignorum. in temporibus constitutis et in primitiuis. Me
mento mei deus in bonum. Amen. Explicit .ii. liber hesdre.
Et fecit iosias Incipit tertius liber hesdre.
pascha in hierusalem domino suo et immolauit pha
se .xiiii. luna primi mensis statuens
sacerdotes per uices stolis amictos in templo domini.
Et dixit leuitis sacris seruis israel. ut sanctificarent
se domino in positione sancte arche domini. in domo quam
hedificauit salomon filius dauid rex. Non
erit uobis tollere super humeros eam. Et nunc deserui
te domino deo uestro. et curam agite gentis illius israel. et
parate secundum pagos et tribus israel. secundum scripturam dauid
regis israel et secundum magnificentiam salomonis filii
eius omnes in templo. et secundum particulam principatus
paternam uestrorum qui stant in conspectu fratrum filiorum
israel. Immolate pascha. et sacrificia parate fratribus
uestris. et facite secundum preceptum domini quod datum est mo
ysi. Et donauit iosias in plebe que inuenta est. oues agnorum
et edorum et caprarum. xxx. milia. uitulos tria milia.
Hec de regalibus data sunt. secundum promissionem populo et sa
cerdotibus in pascha. Oues numero duo milia. ac
uitulos centum. et iechonias et semeias. et natha
nahel frater. et asabias et ochiel. et coranus in pasche
oues .v. milia. uitulos quingentos. Et hec cum fierent
eleganter steterunt sacerdotes et leuite et habentes a
zima per tribus. et secundum partes principatus patrum in con
spectu populi offerebant domino secundum ea que in libro mo
ysi scripta sunt. Et assauerunt phase igne prout opor
tebat. et hostias coxerunt in ereis et olle cum bene
uolentia et attulerunt omnibus qui erant ex plebe. et post hec
parauerunt sibi et sacerdotibus fratribus suis filiis aaron. Et sacri
ficantes filias offerebant super ordinem secundum precep
tum dauid et asaph et zacharias. et edithun. qui erat
a rege. et ostiarii per singulas ianuas. ita ut non
preuaricaret unusquisque uicem suam. fratres enim eorum parauerunt illis
et constituta sunt que pertinebant ad sacrificium domini. In il
la die egerunt phase. Et offerebant hostias
super domini sacrificium secundum preceptum regis iosie. Et
egerunt filii israel qui inuenti sunt in tempore illo phase.
et diem festum azimorum per dies .vii. Et non est celebra
tum phase tale in israel. a temporibus samuhel prophete. et
omnes reges israel non celebrauerunt tale pascha quale
egit iosias. et sacerdotes et leuite. et iudei et omnis
israel. qui inuenti sunt in commoratione in hierusalem. Octauo
decimo anno regnante iosia celebratum est pha
se. et directa sunt opera iosie in conspectu domini sui in
corde pleno metuentia. Et que circa illum quidem scripta
sunt in prioribus temporibus de eis qui peccauerunt. quique
irreligiosi sunt in domino preter omnem gentem. et que non quesierunt
uerba domini super israel. Et post omnes hos actus iosie. ascen
dit pharao rex egypti ueniens aduentare in charca
mis super euphraten. et exiuit obuiam illi io
sias. et misit rex egypti ad iosiam dicens. Quid mi

et tibi est rex iude. non sum missus a domino. Super eufraten
enim bellum meum est. festinans discende. et non est reversus
iosias super currum. sed expugnare eum conabatur.
non attendens verbum prophete ex ore domini. Sed constitu
it ad eum bellum in campo merredas. et descenderunt prin
cipes ad regem iosiam. et dixit rex pueris suis. amo
vete me a prelio. infirmatus sum enim valde. et statim
amoverunt eum pueri ipsius de acie. et ascendit super
currum secundarium suum. et perveniens hierusalem vita func
tus est et sepultus est in paterno sepulchro. et in tota
iudea luxerunt iosiam et qui preerant cum u
xoribus lamentati sunt eum usque in hodiernum diem. Et datum est
hoc fieri semper in omne genus israel. Hec autem prescripta in libro
hystoriarum regum iudee. et singula gesta actus
iosie et gloria et intellectus eius in lege domini. que
et que gesta sunt ab eo et que non scripta sunt in libro
regum israel et iuda. Et assumentes qui erant ex gente
iechoniam filium iosie constituerunt regem pro iosia
patre suo. Cum esset annorum xxiii. et regnum
super israel mensibus tribus. Et amovit eum rex egyp
ti ne regnaret in hierusalem. et multavit gentem
argenti talenta c. et auri talentis unum. Et con
stituit rex egypti ioachim fratrem ipsius regem iude
et hierusalem. et alligavit magistratus ioachim za
racele fratrem suum apprehendens reduxit egypto. An
norum erat ioachim viginti quinque. cum regna
ret in terra iude et in hierusalem. et fecit malum in conspectu
domini. Post hunc autem ascendit nabuchodonosor
rex babilonie et alligans eum in ereo vinculo per
duxit in babiloniam. et sacra vasa domini accepit nabu
chodonosor et misit et consecravit in templo suo in
babilonia. Que autem de inmunditia illius et irreligiosi
tate scripta sunt in libro temporum regum. et regnavit ioa
chim filius eius pro eo. Cum autem constitutus est erat annorum
viii. regnavit autem mensibus tribus et diebus x in hierusalem.
et fecit malum in conspectu domini. Et post annum mit
tens nabuchodonosor transmigravit eum in babiloniam simul cum sa
cris vasis domini. Et constituit sedechiam regem iude et
hierusalem cum esset annorum xxi. annis autem regnavit annis
xi. et fecit malum in conspectu domini et non est veritus a verbis
que dicta sunt ab hyeremia propheta ex ore domini. Et
adiuratus a rege nabuchodonosor periuravit discessit.
Et induratam cervicem suam et cor suum transgressus
est legitima domini dei israel. Et duces populi domini
multa inique gesserunt. et impie egerunt super omnes
inmunditias gentium. et polluerunt templum domini
quod sanctum erat in hierusalem. Et misit deus patrum
ipsorum per angelum suum revocare eos propter quod parce
ret illis et tabernaculo suo. Ipsi vero subsanna
verunt in angelis suis. et qua die locutus est dominus erant
illudentes prophetas eius. quoadusque ad iracundi
am concitatus est super gentem suam propter irreligiosita
tem suam precepit et ascenderunt reges chaldeorum.
Hi occiderunt iuvenes illorum in gladio in circuitu
sanctum templum eorum et non pepercerunt iuveni et virgini et se
ni et adolescenti. Sed omnes tradidit in manus ipsorum.
et omnia sacra vasa domini et regales apothecas re
sumentes tulerunt in babiloniam. et incenderunt domum
domini et demoliti sunt muros hierusalem et turres eius in
cenderunt igne. et consummaverunt omnia honori
fica eius ad nichilum redegerunt. et reliquos a gladio
obduxit in babiloniam. Et erant pueri illi usque dum regnarent
perse in repletione verbi domini in ore iheremie. quousque
benigne ageret terra sabbata sua. Omni tempore desertionis
sue sabbatizavit in applicatione annorum lxx. Reg
nante cyro persarum in consummatione verbi domini in ore ye
remie. Suscitavit deus spiritum cyri regis persarum. et pre
dicavit in toto regno suo simul per scripturam
dicens. Hec dicit rex persarum cyrus. me constituit
regem orbis terrarum dominus israel deus excelsus. Et signi
ficavit mihi hedificare ei domum in hierusalem que est
in iudea. Siquis est ex genere vestro deus ipsius est cum eo ascen
dat hierusalem quotquot ergo circa loca habitant adiuvent
eum qui sunt in loco ipso in auro et argento in dationibus
cum equis et iumentis. Cum ceteris que secundum vota ap
ponuntur in edem domini que est in hierusalem. et stantes prin
cipes tribuum pagorum iudee et tribu beniamin
et sacerdotes et levite quorum excitavit dominus ascendere
et hedificare domum domini que est in hierusalem. et qui erant
in circuitu eorum adiuvabant in omni argento et auro
et iumentis et votis quam plurimis multi quorum sensus
excitatus est. Et rex cyrus protulit vasa sacra domini que
transtulit nabuchodonosor de hierusalem et consecravit ea in suo
ydolo. Et proferens ea cyrus rex persarum tradidit
mitridati qui erat super thesauros ipsius. Per hunc
autem tradita sunt salmanasaro presidi iudee. Horum autem
hic numerus libationes argentee duo milia quadringen
te. et alia vasa argentea xxx. phiale aure
e xxx. item argentee duo milia quadringente
et alia vasa mille. Omnia autem vasa aurea et ar
gentea iiii milia cccc lxviii. Et evacuata
sunt salmanasar simul cum his qui ex captivita
te babilonie in hierusalem. In artaxersis
autem regis persarum temporibus scripserunt ei de his qui inha
bitabant in iudea et in hierusalem. balsamus et mi
tridates et sabellius et rathimus balthemus et same
lius scriba et ceteri qui inhabitantes in samaria et ceteris
locis subiectam epistolam regi artaxersi. Domine
pueri tui rathimus ab accidentibus et sabellius scri
ba et reliqui curie tue iudices in celesyria et
phenice. Et nunc notum sit domino regi quoniam iudei
qui ascenderunt a vobis ad nos venientes in hierusalem ci
vitatem refugam et pessimam edificant forum eius
et instaurant muros et templum suscitant. Quod si civi
tas ista et muri consummati fuerint. tributa non su
stinebunt prestare. sed et regibus resistent. Et quia id
agitur circa templum et recte habere arbitrati sumus
non despicere hoc ipsum. Sed notum facere domino regi ut si

uidebitur rex queratur in libris patrum tuorum, et inuenies in commentariis scripta de his, et scies quoniam ciuitas ista fuit refuga, et reges et ciuitates concutiens. Et iudei refuge et prelia committentes in ea ab eterno, ob quam causam ciuitas ista deserta est. Nunc ergo notum facimus domine rex, quoniam si ciuitas ista edificata fuerit, et huius muri erecti fuerint, descensus tibi non erit in Celen Syriam et Phenicem. Tunc rescripsit rex Rathumo qui scribebat accidentia, et Belteemo, et Samellio scribe, et ceteris constitutis et inhabitantibus in Syria et Phenice, hec que subiecta sunt. Legi epistolam quam misistis mihi. Precepi ergo inquiri, et inuentum est quoniam ciuitas illa est ab initio regibus resistens, et homines refuge et prelia in ea efficientes, et reges fortissimi erant in Ierusalem, dominantes et tributum exigentes a Celen Syria et Phenice. Nunc ergo precepi prohibere homines illos edificare ciuitatem, et prouidere ne quid ultra hoc fiant. Sed nec procedant in plus ea que sunt malicie, ita ut regibus molestia inferantur. Tunc recitatis hiis que a rege Artaxerse scripta fuerant, Rathymus et Samellius scriba, et qui cum hiis constituti erant, iungentes festinanter uenerunt in Ierusalem cum equitatu et turba et agmine, ceperunt prohibere edificantes. Et uacabant ab edificatione templi in Ierusalem usque ad secundum annum regni Darii regis Persarum. Rex Darius fecit cenam magnam omnibus uernaculis suis, et omnibus magistratibus Medie et Persidis, et omnibus purpuratis, et pretoribus, et consulibus, et prefectis sub illo, ab India usque Ethiopiam, C.XXVII. prouinciis. Et cum manducassent et bibissent et saciati reuertuntur. Tunc Darius rex ascendit in cubiculo suo, et dormiuit, et expergefactus est. Tunc illi tres iuuenes corporis custodes qui custodiebant corpus regis dixerunt alter ad alterum: Dicamus unusquisque nostrum sermonem qui preualeat; et cuiuscumque apparuerit sermo sapientior alterius, dabit illi Darius rex dona magna: purpura cooperiri, et in auro bibere, et super aurum dormire, et currum aureum, et freno et cydarim byssinam, et torquem circa collum, et secundo loco sedebit a Dario propter sapientiam suam, et cognatus Darii uocabitur. Tunc scribentes singuli suum uerbum signauerunt, et posuerunt sub puluillo Darii regis, et dixerunt: Cum surrexerit rex, dabunt illi scripta sua. Et quemcumque iudicauerit rex et tres magnates Persidis quoniam uerbum eius sapientius est, ipsi dabitur uictoria sicut scriptum est. Unus scripsit: Forte est uinum. Alius scripsit: Fortior est rex. Tercius scripsit: Fortiores sunt mulieres, super omnia autem uincit ueritas. Et cum surrexisset rex, acceperunt scripta sua et dederunt illi, et legit. Et mittens uocauit omnes magistratus Persarum et Medorum, et purpuratos, et pretores, et prefectos, et sederunt in consilio, et lecta sunt scripta in conspectu ipsorum, et dixit: Uocate adolescentes, et ipsi indicabunt uerba sua. Et uocati sunt et introierunt. Et dixit illis: Indicate nobis de his que scripta sunt. Et cepit

prior qui dixerat de fortitudine uini, et dixit: Viri quam preualet uinum omnibus hominibus qui bibunt illud? Seducit mentem. Iterumque regis et orphani facit mentem uanam. Item serui ac liberi, pauperis ac diuitis, et omnem mentem conuertit in securitatem et iocunditatem, et non meminit omnem tristiciam et debitum, et omnia precordia facit honesta. Et non meminit regem nec magistratum, et omnia per talenta facit loqui. Et non meminerunt cum biberint amiciciam nec fraternitatem. Sed post non multum sumunt gladios, et cum a uino surrexerint, non meminerunt que gesserunt. O uiri, non preualet uinum, quod sic cogitat facere, et tacuit hoc dicto. Et incepit sequens dicere qui dixerat de fortitudine regis: O uiri non preualent homines qui terram et mare obtinent, et omnia que in eis sunt? Rex autem super omnia preualet, et dominator eorum, et omne quodcumque dixerit illis faciunt. Et si miserit illos ad bellandum, uadunt et demoliuntur montes et muros et turres. Iugulantur et iugulant, et regis uerbum non preterunt. Nam si uicerint, afferunt regi omnia quecumque predati fuerint, et alia omnia. Et quotquot non militant, sed nec pugnant, sed colunt terram, rursum cum seminauerint metentes afferunt tributa regi. Et ipse unus solus. Et si dixerit occidere, occidunt; dixerit remittere, remittunt; dixerit percutere, percutiunt; dixerit exterminare, exterminant; dixerit hedificare, edificant; dixerit excidere, excidunt; dixerit plantare, plantant. Et omnis plebs et uirtutes ei obaudiunt. Et super hec ipse recumbit et bibit et dormit. Hii autem custodiunt in circuitu eum, et non possunt ire singuli facere opera sua, sed nec dicto audientes sunt eiuri. Quomodo non preualet rex qui sic diffamatur? et tacuit. Tercius qui dixerat de mulieribus et ueritate, hic est Zorobabel, cepit loqui. Viri, non magnus rex et multi homines nec uinum preualet. Quis est ergo qui dominatur eorum? Nonne mulieres genuerunt regem et omnem populum qui dominatur mari et terre, et ex ipsis nati sunt? Et ipse nutrierunt eos qui plantauerunt uineas ex quibus uinum fit. Et ipse faciunt stolas omnium hominum, et ipse faciunt gloriam hominibus, et non possunt homines separari a mulieribus. Si congregauerint aurum et argentum et omnem rem speciosam, et uiderint mulierem unam bono habitu et bona specie, omnia hec relinquentes in eam intendunt et aperto ore conspiciunt, et eam allicunt magis quam aurum et argentum et omnem rem speciosam. Homo suum patrem relinquit qui enutriuit illum, et suam regionem, et ad mulierem coniungitur, et cum muliere remittit animam, et nec patrem meminit, nec matrem, nec regionem. Et hinc oportet uos scire quoniam mulieres dominantur uestri. Nonne doletis? Et accipit homo gladium suum, et uadit in uia facere furta et homicidia, et mare nauigare et flumina, et leonem uidet, et in tenebris ingreditur. Et cum furatus fuerit et fraudauerit, rapinas amabili sue affert. Et iterum diligit homo suam uxorem magis quam patrem ac matrem. Et multi dementes facti sunt propter suas uxores, et serui facti

sunt propter illas, et multi perierunt et iugulati sunt, et pec-
caverunt propter mulieres. Et nunc credite mihi quoniam
magnus est rex in potestate sua, quoniam omnes
regiones verentur tangere eum. Videbam tamen Ape-
men filiam Bezacis mirifici, concubinam regis
sedentem iuxta regem ad dexteram, et auferentem
diadema de capite regis et imponentem sibi, et pal-
mis cedebat regem de sinistra manu. Et super hec
aperto ore intuebatur eum, et si arriserit ei, ridet;
vero si indignata fuerit ei, blanditur donec
reconcilietur in gratiam. O viri, cur non sunt fortiores
mulieres? Magna est terra, et excelsum est celum, qui
ista agunt. Et tunc rex et purpurati intueban-
tur in alterutrum, et inchoavit loqui de veritate.
O viri, nonne fortes sunt mulieres? Magna est
terra, excelsum est celum, et velox cursus solis; con-
vertitur in gyro celi in locum suum in una die. Nonne
magnificus est qui hec facit? Et veritas magna et for-
tior pre omnibus. Omnis terra veritatem invocat, celum
etiam ipsam benedicit, et omnia opera moventur et tremunt
eam, et non est cum ea quicquam iniquum. Iniquus rex, iniqu(e) mu-
lieres, iniqui omnes filii hominum, et iniqua omnia illorum
opera, et non est in ipsis veritas, et in sua iniquitate pe-
ribunt. Et veritas manet et invalescit in eternum, et vi-
vit et obtinet in secula seculorum. Nec est apud eam acci-
pere personas neque differentias, sed que iusta sunt facit omnibus
iniustis ac malignis, et omnes benignantur in operibus.
Et non est in iudicio eius iniquum, et fortitudo et reg-
num et potestas et maiestas omnium evorum. Be-
nedictus deus veritatis. Et desiit loquendo. Et omnes
populi clamaverunt et dixerunt: Magna veritas et
prevalet. Tunc rex ait illi: Pete si quid vis am-
plius quam que scripta sunt, et dabo tibi, secundum quod inventus
es sapientior, proximus mihi sedebis, et cognatus
meus vocaberis. Tunc ait regi: Memor esto quod
vovisti edificare Hierusalem in die qua regnum acce-
pisti, et omnia vasa que accepta sunt ex Hierusalem remit-
tere, que separavit Cyrus quando mactavit Babiloniam,
et voluit remittere ea ibi. Et tu voluisti e-
dificare templum quod incenderunt Ydumei quando
exterminata est Iudea a Chaldeis. Et nunc hoc est quod
postulo, domine, et quod peto; hec est maiestas quam
postulo, ut facias votum quod vovisti regi ce-
li ex ore tuo. Tunc surgens Darius rex osculatus
est illum, et scripsit epistolas ad omnes dispensatores et
prefectos et purpuratos, ut educerent eum et eos qui
cum illo erant omnes ascendentes edificare Ierusalem.
Et omnibus prefectis qui erant in Syria et Phenice et Liba-
no scripsit epistolas ut traherent ligna cedrina
a Libano in Hierusalem, ut reedificarent cum eis ci-
vitatem. Et scripsit omnibus Iudeis qui ascendebant
a regno in Iudeam pro libertate, omnem potentem et ma-
gistratum et prefectum non supervenire ad ianuas
ipsorum. Et omnem regionem quam obtinuerint esse im-
munem eis. Et Ydumei relinquant castella que
obtinent Iudeorum, et in structuram templi dare per sin-
gulos annos talenta xx. usque dum perhedificetur
tur. Et super sacrarium holocaustomata offerre
cotidie sicut habent preceptum, alia talenta x. offer-
re per singulos annos. Et omnibus qui procedunt a Ba-
bilonia condere civitatem, ut esset libertas tam ipsis
quam filiis eorum, et omnibus sacerdotibus qui procedunt. Scrip-
sit autem et quantitatem et sanctam stolam qua deserviunt.
Et Levitis scripsit dare preceptum usque in diem qua consu-
mabitur domus et Ierusalem extruetur. Et omnibus custodi-
entibus civitatem scripsit dare eis sortes et stipen-
dia. Et dimisit omnia vasa que separaverat Cyrus a Ba-
bilonia. Et omnia quecumque dixit Cyrus et ipse precep-
it fieri et mitti in Hierusalem. Et cum processisset ille ado-
lescens, elevans faciem in Hierusalem benedixit regem celi.
Et dixit: Abs te est victoria, et abs te est sapientia
et claritas, et ego servus tuus sum. Benedictus es qui
dedisti mihi sapientiam, et confitebor tibi, domine patrum nostrorum.
Et accepit epistolas et profectus est in Babiloniam, et venit
et nuntiavit fratribus suis omnibus qui fuerunt in Babilonia, et
benedixerunt deum patrum suorum quod dedit illis remissionem et re-
frigerium ut ascenderent et edificarent Ierusalem templum
ubi nominatum est nomen eius in ipso. Et exultaverunt cum mu-
sicis et letitia diebus septem. Post hec autem electi sunt ut a-
scenderent principes pagorum domorum per tribus suas,
et uxores illorum et filii et filie eorum, et servi et ancille
ipsorum, et pecora illorum. Et Darius rex misit una
cum eis equites mille donec educerent eos in Ierusalem
cum pace et cum musicis et cum tympanis et tibiis.
Et omnes fratres eorum ludentes, et fecit eos ascendere simul
cum eis. Et hec sunt nomina virorum qui ascenderunt in pagos
suos in tribus, in partes principatus ipsorum: sacerdotes
filii Phinees, filii Aaron; Iesus filius Iosedech,
Ioachim filius Zorobabel, filii Salathiel, de domo
David ex progenie Phares, tribus autem Iuda,
qui locutus est sub Dario rege Persarum sermones mi-
rificos in secundo anno regni ipsius, mense Nisan
primo. Sunt autem hii qui ex Iudea ascenderunt de
captivitate transmigrationis, quos transmigravit
Nabuchodonosor rex Babilonie in Babilonem, et reversus est
in Ierusalem. Et reliquam partem Iudee unusquisque
in civitatem suam, qui venerunt cum Zorobabel et Iesu,
Neemias, Aremos, Helimeo, Emanio, Ma-
docheo, Belsuro, Methpsatothor, Olio-
ro, Ebonia, unus de principibus eorum. Et numerus ab
gentibus eorum et prepositis eorum: filii Pha-
res duo milia c. lxxvii. Filii Ares tria mi-
lia lvii. Filii Femo cxlii. In filiis Iesu et Io-
abes milia ccc duo. Filii Demu duo milia
cccc lxx. Filii Chomba cc v. Filii Caneca
c lxviii. Filii Bebet cccc iiii. Filii Argad
cccc xxvii. Filii Chin xxxvii. Filii Gomar
duo milia lxvii. Filii Adinu cccc lxi. Fi-

lii ageretis. cviii. filii casome et gelas. cvii. fi
lii azaue. cccxxxix. filii iebaribee. cxxxii.
filii ananie. cxxx. filii asom filii marsari.
cccxxii. filii iaiarius nonaginta. v. filii sepo
lemon. cxxiii. filii nepopias. lv. filii hiera
nat. clviii. filii achethanis. cxxxii. filii ce
tartapitorum qui enocaudes et modie. cccxxii.
qui ex grimas et gabea. cxxi. qui ex besselon et eag
ge. lxv. qui ex basturo. cxxii. qui ex betenobes.
lv. filii lipis. lv. filii labonii. ccclviii. fi
lii sice. ccclxx. filii samon et clionis. ccc lx
xviii. filii erie duo milia. cxlv. filii anaas.
ccc lxx. Sacerdotes filii ieddud filii euuntis fi
lii eliasib. ccclxxii. filii emmerus. cclii.
filii fasuru. ccc. lvii. filii carce. ccxxvii. Le
uite filii iesu in caduel et bani et serebias et edi
as. lxxiiii. Omnes ab duodecimo anno. xxx.
milia. cc. xlii. filii sacerdotum qui psallebant
in templo. filii asaph. cxx. viii. Ostiarii filii
esmenni. filii ater. filii amon. filii accu
ba. topa. filii tobi. omnes. cxxxix. Sacerdotes ser
uientes in templo filii sel. filii gasipa. filii ta
baoth. filii carie. filii su. filii helii. filii la
bana. filii acmatai. filii accub. filii uta. filii
ceta. filii aggab. filii obai. filii aman. fi
lii canna. filii iecton. filii au. filii radiu.
filii desanum. filii nebota. filii casebo. filii
gage. filii ocui. filii finoe. filii atten. filii
bastre. filii asiana. filii manei. filii nasi
sim. filii acusu. filii agista. filii anu. filii
farion. filii fasalon. filii meedna. filii fu
sa. filii charech. filii barchus. filii saree.
filii coesi. filii nasich. filii agisti. filii pe
don. salomon filii eius. filii asophote. filii fari
da. filii celi. filii dedon. filii gadaahel. filii
sephegi. filii aggia. filii faccret. filii saba
thin. filii saroneth. filii malsie. filii ame.
filii safui. filii addus. filii suba. filii uca.
filii inbdos. filii saphat. filii malmon. Omnes
sacro seruientes et pueri salomonis. ccclxxii.
Hii qui filii qui ascenderunt a thermel et thersas
principes eorum carmelam et carech non poterant
educere ciuitates suas et progenies quomodo ad
modum sunt ex israel filii dalani. filii tuban.
filii necodan. Et ex sacerdotibus qui fungebantur
sacerdotio et non sunt inuenti filii obia. filii achi
sos. filii addu qui accepit unam uxorem ex filiabus
fungeleau et uocatus est nomine eius. Et horum quesita
est generis scriptura in presentatione et non est inuenta et prohi
biti sunt sacerdotio fungi. Et dixit illis neemi
as et astharias. ne participarent sanctorum donec
exsurgat pontifex doctus in ostensionem et
ueritatem. Omnes autem israel erant. xii. milia excep
tis seruis et ancillis. xlii. milia. ccc. lx. Serui

horum et ancille. vii. milia. ccc. xxxvii. can
tores et cantatrices. cc. lxv. cameli quadringen
ti. xxxv. equi septem milia. xxxvi. muli
ce. milia. xlv. Subiugalia. v. milia. xx
v. Et ex prepositis eorum per pagos dum uenirent in tem
plum dei quod erat in ierusalem uouerunt suscitare
templum in loco suo secundum suam uirtutem. et dare in
templum thesaurum operum sacrum. auri mnas.
ix. milia. et stolas sacerdotales. c. Et inhabitaue
runt sacerdotes et leuite et qui erant ex plebe
in ierusalem et in regione et sacri cantores et hostiarii et
omnis israel in regionibus suis. Instante autem. vii. mense.
cumque essent filii israel unusquisque in suis rebus
conuenerunt unanimes in atrium quod erat ad ianu
am orientalem. Et stantes iesus filius iosedech et
fratres eius sacerdotes et zorobabel filius salathiel.
et huius fratres parauerunt altare ut offerrent super illud
holocaustomata secundum quod in libro moysi hominis
dei prescripta sunt. Et conuenerunt contra illos ex aliis nationibus
terre et erexerunt sacrarium in loco suo contra gentes terre et
offerebant hostias et holocaustomata domino
matutina et egerunt scenophegia et diem sol
lempnem sicut scriptum est in lege et sacrificia cottidie
sicut oportebat. et post hec oblationes institutas et ho
stias sabbatorum et neomeniorum et dierum sollemp
nium omnium sanctificatorum. et quicumque uouebant deo a
neomenia septimi mensis. ceperunt hostias
offerre deo. et templum domini nondum erat edifica
tum. Et dederunt pecuniam lapicidis et fabris et
potum et pabula cum gaudio sydoniis et thy
riis ut inueherent illis de libano trabes ce
drinas in ioppe portum secundum decretum quod scriptum erat
eis a cyro persarum rege. Et in secundo anno ueniens
in templum dei in ierusalem mense secundo inchoauit zoro
babel filius salathiel. et iesus filius iosedech. et
fratres ipsorum et sacerdotes et leuite et omnes qui aduene
rant de captiuitate in ierusalem. et fundaue
runt templum dei nouilunio secundi mensis anni cum
uenissent in iudeam et ierusalem. Et statuerunt leui
tas a uiginti annis super opera domini. et stetit iesus
et filii eius et fratres et leuite consummantes et exercitan
tes legis et facientes opera in domo domini. Et ste
terunt sacerdotes habentes stolas cum tubis et leui
te filii asaph habentes cymbala collaudantes do
minum et benedicentes secundum dauid regem israel. Et
cantabant canticum domino. quoniam dulcedo eius et
honor in secula super omnem israel. Et omnis populus tuba
cecinerunt et clamauerunt uoce magna collaudan
tes dominum in suscitatione domus domini. et uenerunt ex
sacerdotibus et leuitis et presidentibus secundum pagos
seniores qui uiderant priorem domum ad huius
edificationem cum clamore et ploratu magno.
et multi cum tubis et gaudio magno. ita ut
populus non audiret tubas propter ploratum populi. Tur

ua ei cum tubis canentes magnifice ita ut longe audi-
retur. Et audierunt inimici tribus iude et beniamin et
venerunt scire que esset vox tubarum. Et agnoverunt
quoniam qui erant ex captivitate edificabant templum
domino deo israel. Et accedentes ad zorobabel et
iesum et principes patriarcharum dixerunt eis. Edifica-
bimus una vobiscum. Similiter enim audivimus dominum
deum vestrum et ipsi immolamus a diebus asbasareth re-
gis assyriorum qui transmigravit huc. Et dixit illis
zorobabel et iesus et principes patriarcharum israel. Non
est nobis et vobis edificare domum deo nostro. nos enim
soli edificabimus domino israel. secundum ea que precepit nobis
cyrus rex persarum. Gentes autem terre incumbentes his
qui sunt in iudea et levantes opus edificationis et insidi-
as et populos adducentes prohibebant eos edifica-
re. Et accessiones exercentes impedierunt ne consum-
maretur edificium omni tempore vite cyri regis. Et
protraxerunt structionem per biennium usque ad darii
regnum. In secundo autem anno regni darii prophetavit aggeus
et zacharias filius addo prophete apud iudeam et ierusalem.
In nomine domini dei israel super eos. Tunc stans zoroba-
bel filius salathiel et iesus filius iosedech incho-
averunt edificare domum domini que est in ierusalem. Cum
adessent eis prophete domini et adiuvarent eos. In ipso tem-
pore venit ad illos sisennes subregulus syrie et
fenicis et sarrabuzanes et socii eius et dixerunt
eis. Quo precipiente vobis domum hanc edificatis
et tectum istud et alia omnia perficitis et qui sunt structo-
res qui hec edificant. Et habuerunt gratiam visitatione
facta super eos qui erant ex captivitate a domino
seniores iudeorum. Et non sunt impediti edificare donec
significaretur dario de omnibus istis et responsa acciperent.
Exemplum epistole quam miserunt dario sisennes sub-
regulus syrie et phenicis et sarrabuzanes et so-
cii eorum in syria et fenicis presides regi dario sa-
lutem. Omnia nota sint domino regi nostro salutem. Om-
nia nota sint domino regi quia cum advenissemus in re-
gionem iudee et introissemus in ierusalem civitatem edificantes
domum dei magnam novam ex lapidibus politis
magnis et preciosis materiis in parietibus et opera illa
instanter fieri et succedere et prosperare in mani-
bus eorum et omni diligentissime perfici. Tunc interrogavi-
mus seniores dicentes. Quo permittente vobis edifi-
catis domum istam et opera hec fundatis. Propterea autem
interrogavimus eos ut nota faceremus tibi et scri-
beremus et nomina scriptum principum postulavi-
mus illos. Hec illi responderunt nobis dicentes. Nos su-
mus servi domini qui fecit celum et terram. Et edificata erat
hec domus ante istos annos multos a rege israel ma-
gno et fortissimo et consummata est. Et quoniam patres nostri
exacerbantes erant et peccaverunt in deum israel. tra-
didit eos in manus nabuchodonosor regis babilonis regis
chaldeorum. Et domum istam destruentes incenderunt.
et populum captivum duxerunt in babiloniam. In primo an-
no regnante cyro rege in babilone scripsit cyrus
rex domum hanc reedificare. Et illa sacra vasa au-
rea et argentea que extulerat nabuchodonosor de domo que est
in ierusalem et consecraverat ea in suo templo. Rursus protulit
ea cyrus rex de templo quod erat in babilonia et tradita
sunt zorobabel et salmanasaro subregulo. Et pre-
ceptum est eis ut offerret hec vasa et reponeret in
templo quod erat in ierusalem et templum ipsum dei edifica-
re in loco suo. Tunc salmanasarus subiecit fundamenta
domus domini que est in ierusalem. Et ex eo usque nunc edifi-
catur et non accepit consummationem. Nunc ergo iudicetur si rex
preceperit in regalibus bibliothecis cyri regis que sunt
in babilonia. Et si inventum fuerit consilio cyri regis cep-
tam esse structuram domus domini que est in ierusalem. Et iudicaverit
dominus rex noster scribat de his nobis. Tunc rex da-
rius precepit inquiri in bibliothecis. Et inventus est in ec-
bathanis oppido quod est in media regione locus in
quo scripta erant ista. Anno primo regnante
cyro rex cyrus precepit domum domini que est in ierusalem edi-
ficare ubi incenderunt igne assiduo. cuius alti-
tudo fit cubitorum .x. et latitudo cubitorum .lx.
Quadratam lapidibus politis tribus et meniano ligneo
eiusdem regionis et meniano ligno novo. et impendia
dari de domo cyri regis. et sacra vasa domus domi-
ni aurea que et argentea que extulit nabuchodonosor de domo
que est in ierusalem ubi erant posita ibi ponantur illic.
Et precepit autem curam agere sisennem subregulum syrie
et fenicie presidem et sociis ut abstinerent se ab eodem loco.
Et ego quoque precepi in totum edificare et prospexi ut
adiuvent eos qui ex captivitate iudeorum do-
nec consummetur templum domus domini. Et ab decimatione
tributorum syrie et fenicie diligenter quan-
titatem dari his hominibus ad sacrificium domini zoroba-
bel preposito ad tauros et arietes et agnos. Similiter autem
et frumentum et sal et vinum et oleum instanter per singulos
annos prout sacerdotes qui sunt in ierusalem dictaverint
consumi cotidie sine ulla dilatione ut offerantur
libationes deo summo pro rege et pueris eius. Et o-
rent pro ipsorum vita. Et denuntientur ut quicumque trans-
gressi fuerint aliquid ex his que scripta sunt aut spreverint
accipiatur lignum de suis propriis et suspendantur
et bona ipsorum regi ascribantur. Propterea et dominus cuius no-
men invocatum est ibi exterminet omnem regem et gentem
qui manum suam extenderit prohibere aut male tracta-
re domum domini illam que est in ierusalem. Ego darius rex
decrevi diligentissime secundum hec fieri. Tunc sisennes
subregulus coelen syrie et fenicie et sarrabuza-
nes et socii obsecuti his que a dario rege de-
creta erant instabant sacris operibus diligen-
tissime cooperantes cum senioribus iudeorum prin-
cipibus syrie et prosperata sunt sacra opera prophe-
tantibus aggeo et zacharia prophetis. Et consummaverunt
ut ea per preceptum domini dei israel et ex consilio cyri et
darii et artaxersis regis persarum. Et consummata

est domus ista usque ad tertiam et vicesimam diem mensis a-
dar. sexto anno darii regis. Et fecerunt filii israel et
sacerdotes et levite et ceteri qui erant ex captivita-
te qui appositi sunt secundum ea que scripta sunt in libro moysi. Et
obtulerunt in dedicatione templi domini tauros .c. ari-
etes .cc. agnos .cccc. edos pro peccato universi
israel .xii. secundum numerum tribuum israel. Et steterunt sa-
cerdotes et levite amicti stolis per tribus super opera do-
mini dei israel secundum librum moysi. Et ostiarii per sin-
gulas ianuas. Et egerunt filii israel qui erant ex captivi-
tate illud phase .xiiii. luna mensis primi quando
sanctificati sunt sacerdotes et levite. et omnes filii captivi-
tatis non sunt simul sanctificati quia levite omnes simul sancti-
ficati sunt. Et immolaverunt phase universis filiis cap-
tivitatis et fratribus suis sacerdotibus et semetipsis et
manducaverunt filii israel qui erant ex captivitate
omnes qui remanserant ab omnibus execrationibus gentium terre
querentes dominum et celebraverunt diem festum azimo-
rum .vii. diebus epulantes in conspectu domini quoniam conver-
tit consilium regis assyriorum in eis confortare manus
eorum ad opera domini dei israel. Et post hec regnante arta-
xerse persarum rege. accessit esdras filius azarie
filii elchie. filii salome. filii sadduch. fi-
lii achitob. filii ameri. filii azia. filii bocce.
filii abisue. filii phinees. filii eleazari. filii
aaron primi sacerdotis. Hic esdras ascendit de
babilonia cum esset scriba et ingeniosus in lege moy-
si que tradita est a domino israel dicere et facere. Et dedit ei
rex gloriam quia invenit gratiam in omni dignitate et de-
siderio in conspectu eius. Et ascenderunt simul cum
ipso ex filiis israel et sacerdotibus et levitis et sacris
cantoribus templi et ostiariis et servis templi in ierusalem.
anno .vii. regnante artaxerse. in .v. mense. hic
annus .vii. est regis. Exeuntes enim de babilonia novi-
lunio .v. mensis venerunt ierusalem iuxta preceptum il-
lius prosperitate itineris a domino ipso. In his enim esdras
magnam disciplinam obtinebat ne pretermitteret
quicquam eorum que erant ex lege domini et preceptis
et docendo universum israel omnem iustitiam et iudicium.
Accedentes autem qui scribebant scripta artaxersis re-
gis tradiderunt scriptum quod obvenerat ab artaxer-
se rege ad esdram sacerdotem et lectorem legis do-
mini cuius exemplum subiectum est. Rex artaxer-
ses esdre sacerdoti et lectori legis domini salutem. Hu-
manior ego iudicans et beneficiis precepi eis qui de-
siderant ex gente iudeorum sua sponte et ex sacer-
dotibus et levitis qui sunt in regno meo commoran-
tes in ierusalem. Si qui ergo cupiunt tecum convenire
et proficiscantur sicut placuit mihi et septem amicis me-
is consiliariis ut visitent ea que aguntur secundum iudeam
et ierusalem observantes sicut habes in lege domini et fe-
rant munera domino israel que vovi ego et amici
ierusalem. Et omne aurum et argentum quod inventum fuerit
in regione babilonie domino in ierusalem. Et omne aurum et

argentum quod votum fuerit in regione babilonie domino
in ierusalem cum illo quod donatum est per ipsam gentem in templum
domini eorum quod est in ierusalem. Ut colligatur hoc aurum et
argentum et tauros et arietes et agnos et edos et que his
sunt congruentia ut offerantur hostias domino super altare
domini ipsorum quod est in ierusalem. Et omnia que volueris cum fratri-
bus tuis facere auro et argento perfice pro voluntate
secundum preceptum domini dei tui. Et sacra sancta vasa que data
sunt tibi ad opera domini dei tui. que est in ierusalem. Et ceterum quod-
cumque tibi subvenerit ad opera templi dei tui dabis
de regali gazophilatio cum volueris cum fratribus
tuis facere auro et argento perfice secundum volunta-
tem domini. Et ego quidem rex artaxerses precepi cu-
stodibus thesaurorum syrie et fenicis. ut quecumque
scripserit esdras sacerdos et lector legis domini diligen-
ter detur ei usque ad argenti talenta .c. similiter et
auri usque ad frumenti modios .c. et vini amphor-
as .c. Et alia quecumque habundant sine taxatione omnia secundum
legem dei fiant deo altissimo. Ne forte exurgat
ira in regnum regis et filii filiorum eius. Vobis autem di-
citur omnibus sacerdotibus et levitis et sacris cantoribus
et servis templi et scribis templi hic nullum tributum nec
ulla indictio inrogetur. Nec habeat quisquam potesta-
tem obicere eis quicquam. Tu autem esdras secundum sapientiam
dei constitue iudices et arbitros in tota syria et fe-
nice eos qui legem dei noverint. Doce quoque eos qui trans-
gressi fuerint legem diligenter. plectantur sive mor-
te sive cruciatu. sive etiam pecunie multatione vel
abductione. Et dixit hesdras scriba. Benedictus deus pa-
trum meorum qui dedit hanc voluntatem in corde regis cla-
rificare domum suam que est in ierusalem et me honori-
ficavit in conspectu regis clarificare domum suam
que est in ierusalem et me honorificavit in conspectu re-
gis et consiliatorum et amicorum eius et purpurato-
rum eius. Et ego constans animo factus sum secundum opitula-
tionem domini dei mei. Et congregavi ex israel viros ut
simul ascenderent mecum. Et hii sunt prepositi secundum suas
patrias et principatus portionales eorum qui mecum
ascenderunt de babilonia in regno artaxersis. Ex
filiis phares gersom. Ex filiis siemarith ame-
nus. Ex filiis david accus filius secenie. Ex filiis
phares zacharias et cum eo reversi sunt viri .c.l.
Ex filiis ducis moabilieoes zaraei et cum ipso
viri .cc.l. Ex filiis zathuees iechonias zeche-
li et cum ipso viri .cc.l. Ex filiis salamasias
gotholie et cum ipso viri .lxx. Ex filiis saphati-
e zarias michaeli et cum ipso viri .lxx. Ex filiis
iobidias iezeli et cum ipso viri .cc.xii. Ex filiis
banie salimoth filius iosaphie et cum ipso viri.
clx. Ex filiis beer zacharias bebei et cum ipso viri.
cc.viii. Ex filiis asath iechannes achatie
et cum ipso viri .c.x. Ex filiis adonicam ipsius postre-
mis et hec sunt nomina eorum eliphalat filius iehel et
semeias et cum ipso viri .lxx. Et congregavit eos ad

fluuium qui dicitur thia et mechati illic fuimus
triduo. et recognoui eos. et ex filiis sacerdotum
et leuitarum non inueni illic. Et misi ad eleaza
rum et eccelom et masma. et malotam. et eneatam.
et semea. et ioiabum. nathan. ennagam. zachariam.
et mosolamum. ipsorum ductores et prudentes. Et dixit
eis ut uenirent ad iuddeum qui erat apud locum ga
zophilacium. et mandaui eis ut dicerent ieddo
et fratribus eius. Et illis qui erant in gazophilatio,
ut mitterent nobis eos qui sacerdotio fungerentur
in domo domini dei nostri.

Et adduxerunt nobis secundum manum ualidam.
domini dei nostri uirum prudentem ex filiis moolli fi
lii leui filii israel. seuedian. et filios et fratres eius qui erant
xviii. asbian. et annum ex filiis filiorum chana
nei. et filii eorum uiri. xx. et ex hiis qui in templo ser
uiebant. quos dedit dauid et ipsi principes ad
operationes leuitis templo seruientium. ccxx. Omnium
nomina significata sunt in scripturis. Et uoui illic ie
iunium in uenientibus in conspectu ut quererem
ab eo bonum iter nobis. et quod nobis erat ex filiis et
et pecoribus propter insidias. Erubui enim petere
a rege pedites et equites in comitatu tutele
gratia contra aduersarios nostros. Diximus enim regi quoniam manus
domini est cum eis qui ingrediuntur eum in omni effectu. Et i
ter obsecrati sumus dominum deum nostrum super hec que
et propitium habuimus. Et comportati facti sumus
deo nostro et separaui ex plebe prepositis. et sacerdotibus
templi uiros. xii. et sedebiam et asaniam et cum eis
ex fratribus eorum uiros. x. Et appendi eis argentum et
aurum et uasa sacerdotalia domus domini dei nostri que do
nauerat rex et consiliarii eius et principes et omnis israel.
Et cum appendissem in manibus eorum argenti talenta. c.l.
et uasa argentea talentorum. c. et auri talenta.
c. et uasorum aureorum septies. xx. et uasa erea
de bono eramento splendentia. xii. auris spe
tie redtentia. et dixi eis et uos sancti estis domino. et
uasa sunt sancta et aurum et argentum uotum domino deo
patrum nostrorum. Vigilate et custodite donec titlan
ex plebis prepositis. et sacerdotibus et leuitis. et princi
pibus sacerdotum israel in ierusalem in pastoforio do
mus dei nostri. Et hii qui susceperunt sacerdotes
et leuite aurum et argentum et uasa que erant in
ierusalem intulerunt in templum domini. Et promoui
mus a flumine thiadie. xii. mensis primi ut
iremus in ierusalem. Et cum fratres fuissent tribus
dies. quarta autem die ponderatum aurum et argen
tum tinctum est in domo domini dei nostri marmoth
filio iori sacerdoti. Et cum ipso erat eleazar fi
lius phinees et erant cum ipsis iosabdus filius
ihu. et noedias. et bani filius leuite ad numerum
et ad pondus uniuersa. et scriptum est pondus ipsorum ea
dem hora. Sed et qui uenerunt ex captiuitate ob
tulerunt sacrificium domini israel. tauros. xii. pro

israel. arietes octoginta sex. agnos. lxxii. hyr
cos pro peccato. xii. et pro salute uacas. xii. omnia
in sacrificium domini. Et relegerunt precepta
regis legalibus dispensatoribus et sub regulis
celen syrie et fenices. Et honorificauerunt
gentem et templum domini. et consumatis hiis acces
serunt ad me principes dicentes. Non separauerunt
genus israel. et principes et sacerdotes et leuite
et alienigene gentes terrarum a inmunditiis suis
a cananeis et zacheis et phereceis et iebuseis.
et moabitis et egyptiis et ydumeis. Coniuncti enim sunt
filiabus eorum. et ipsi filii eorum. et commixtum est semen sanctum
alienigenis gentibus terre. Et principes erant primi
in magistratu iniquitatis huius ab initio ipsius
regni. Et mox ut audiui ista conscidi uestimen
ta et sacram tunicam et laceraui capillos capitis et
barbam sedi dolens et mestus. et conuenerunt ad
me quotquot timebant uerbum domini
dei israel. Pro lugentem super iniquitatem istam.
et sedebam tristis usque ad uespertinum sacrificium.
Et surgens a ieiunio conscissa bis uestimenta
et sacram tunicam in genuculatis et extendens ma
nus ad dominum dicebam. Domine confusus sum et erubui
ante faciem tuam. peccata enim nostra multiplica
ta sunt. super capita nostra et iniquitates nostre ex
altate sunt usque ad celum. Ex diebus patrum
nostrorum sumus in magno peccato usque in hunc di
em. Et propter peccata nostra et patrum nostrorum sumus tradi
ti cum fratribus nostris et cum sacerdotibus nostris. Et
regibus terre in gladium et captiuitatem et depreda
tionem et confusionem usque in hodiernum diem. Et nunc
quamdiu est quod nobis uiua absque domine deus. Re
linque nobis in dicione. et nomini loci sanctificationis tue
derege luminare nostrum in domo domini dei nostri dare
nobis uitam in tempore seruitutis nostre. Et cum seruiremus
non sumus derelicti a deo nostro. Sed constituit nos
in gratia ponens nobis reges persarum ante eum et cla
rificare templum dei nostri. et hedificare templum
domini nostri. et edificare deserta syon. dare nobis stabi
litatem in iudea et ierusalem. Et nunc quid dici
mus domine habentes hec. Transgressi enim sumus precepta tua
que dedisti in manu puerorum tuorum prophetarum di
centis. Terra in qua introistis possidere
hereditatem eius. terra polluta est coinquinationibus
alienigenarum terre. et inmunditie illorum reple
uerunt eam tota inmunditia sua. Et nunc filias ue
stras non coniungetis filiis eorum et filias eorum non
accipietis filiis uestris. Et non inquiretis pacem
hic cum illis omni tempore in ualescentes manducetis
optima terre. et hereditatem distribuatis filiis
uestris usque in eternum. et que contingunt nobis
omnia fiunt propter opera nostra maligna et magna pec
cata nostra. et dedisti nobis talem iudicem. et iuxta sum
reuersi sumus transgredi [illegible] tua ut com

seruiemur immunditie alienigenarum gentium
terre huius. Nonne irasceris nobis perdere nos quoad
usque non relinquatur radix et nomen nostrum? Domine
deus israel uerax es: derelicta enim est radix usque in ho-
diernum diem. Ecce nunc sumus in conspectu tuo
in iniquitatibus nostris: non est enim adhuc stare ante te in his.
Et cum adorando confiteretur esdras flens humi
prostratus ante templum congregati sunt ante eum ex israel turba
magna ualde, uiri et mulieres et iuuenes et
iuuencule: fletus enim erat magnus in ipsa multi-
tudine. Et cum clamasset iechonias ieeli ex filiis
israel dixit esdre: Nos in dominum peccauimus quia collo-
cauimus nobis in matrimonium mulieres alienige-
nas ex gentibus terre: et nunc est super omnem israel. In his
sit iuramentum a domino expellere omnes uxores no-
stras que ex alienigenis sunt cum filiis earum sicut ti-
bi decretum est a maioribus secundum legem domini. exurgens
explica: ad te enim expectat hoc negotium, et nos
tecum sumus: uiriliter fac. Et exurgens esdras ad-
iurauit principes sacerdotum et leuitarum et omnis israel
facere secundum hec: et iurauerunt. Et exurgens esdras ab
ante atrium templi abiit in pastoforium ionathe filii
nasibi: et hospitatus illic non gustauit panem nec
aquam bibit super iniquitatibus multitudinis.

Et facta est predicatio in omni iudea et ierusalem omnibus
qui erant ex captiuitate congregari in ierusalem. quicum-
que non occurrerit biduo aut triduo secundum iu-
dicium assidentium maiorum tollentur facultates
eius et ipse alienus iudicabitur a multitudi-
ne captiuitatis. Et congregati sunt omnes qui erant ex
tribu iuda et beniamin intra tribus diebus in ierusalem.
Hic mensis est nonus uicesimo mensis. Et sedit omnis
multitudo in area templi trementes propter hyemem
presentem. Exurgens esdras dixit illis: Vos inique fe-
cistis collocando uobis in matrimonium uxores alieni-
genas ut adiceretis ad peccata israel. Et nunc date
confessionem et magnificentiam domino deo patrum nostrorum. Et
perficite uoluntatem ipsius, et discedite a gentibus
terre et ab uxoribus alienigenis. Et clamauit omnis
multitudo et dixerunt uoce magna: Sicut dixisti
faciemus. Sed quoniam multitudo magna est et tempus
hibernum, et non possumus insubsistentes stare et hoc
opus non est unius diei neque duorum: uidelicet multum in his pec-
cauimus. Stent prepositi multitudinis, et omnes qui nobiscum
inhabitant, et quotquot habent apud se uxores alieni-
genas, et assistant accepto tempore ex omni loco
presbyteri et iudices usque quo soluant iram domini negoti-
i huius. Ionathas azaeli et ezechias theca su-
sceperunt secundum hec: et mosollamus et leuis et sabatheus
simul cooperati sunt illis. Et steterunt secundum hec om-
nes qui erant ex captiuitate. Et elegit sibi in-
uiros esdras sacerdos principes magnos de patribus
eorum secundum nomina. Et consederunt nouilunio men-
sis decimi examinare negotium istud. Et deter-

minatum est de uiris qui habebant uxores alienigenas
usque ad neomeniam primi mensis. Et inuenti sunt ex sa-
cerdotibus permixti qui habebant uxores alienige-
nas. Ex filiis ihesu filii iosedech et fratribus eius ma-
seas et eleazer et ioribus et ioadeus. Et iniecerunt ma-
nus ut expellerent uxores suas et ad litandum in
exoratione arietem pro ignorantia sua. Et ex filiis
semeri masseas et esses et ieelech et azarias. Et ex fi-
liis fosore: lionasias, hismaenus et nathana-
el, iussio, ieddus et talsas. Et ex leuitis iozabdus
et semeis et colius et calitas et facceas et coluas
et elionas. Et ex sacris cantoribus eliasub, zaccurus. Et ex
hostiariis sallumus et tolbanes. Et ex israel ex
filiis forosi: hieremias et gedias et melchias
et michelus et eleazarus et iemelias et ban-
nas. Et ex filiis iolamani: chanias et iezielias, ie-
chiel et iobdius et erimoth et helyas. Et ex filiis
zatoni eliadas et elia simus et othias et iariomoth
et zabdis et tebechias. Et ex filiis bebe iohannes
et amanias et zabdias et emeus. Ex filiis ma-
ni olamus et mallucus et ieddeus et iasub
et asabus et ierimoth. Et ex filiis addin na-
athus et moosias et calcenus et manas et ua-
seas, mathathias et beseel et bonnus et manasse.
Et ex filiis inae noneas et asseas et melchi-
as et sameas et symon iamin et malchus et to-
mas. Et ex filiis asom chananeus, mathathias
et bannus et eliafalath et manasses et semei. Et ex fi-
liis banni: ieremias et moodias et abramus et io-
hel et bannaeas et pelias et ionas et marimoth et
eliasib et mathaneus et eliasis et orisas et die-
lus et samedius et zambris et iosephus. Et ex filiis
nobei: idelus et mathathias et sabadus et ze-
chedas, sedmi et iesu, baneas. Omnes isti coniun-
xerunt sibi uxores alienigenas et dimiserunt eas
cum filiis. Et inhabitauerunt sacerdotes et leuite et
qui erant ex israel in ierusalem et in tota regione una
noui lunii mensis septimi. Et erant filii israel
in mansionibus suis. Et congregata est omnis multitu-
do simul in area que est ab oriente porte sacre.
Et dixerunt esdre pontifici et lectori ut affer-
ret legem moysi que tradita est a domino deo israel.
Et attulit esdras pontifex legem omni multitu-
dini eorum a uiro usque ad mulierem et omnibus
sacerdotibus audire legem nouilunio mensis
septimi. Et legebat in area que est ante sacri
portam templi a prima luce usque ad uesperam
coram uiris et mulieribus. Et dederunt omnes sensum
ad legem. Et stetit esdras sacerdos et lector legis
super ligneum tribunal quod fabricatum erat. Et
steterunt ad eum mathathias, samus, ananias, a-
zarias, urias, ezechias, ababderteum. Et ad si-
nistram faldeus, misael, malachias, abusta-
sabus, nabadias et zacharias. Et assumpsit es-

dras librum legis coram omni multitudine. preerat enim in gloria
in conspectu omnium. Et cum absolvisset legem omnes
recti steterunt. Et benedixit esdras dominum deum al
tissimum deum sabaoth omnipotentem. Et respondit omnis
populus. Amen. Et elevantes sursum manus procidentes
in terram adoraverunt dominum. Ihesus. et bannaeus. et sam
bias. et iadinus. et accubus. et sabbatheus. et silas le
vite qui docebant legem domini et in multitudine eos
legebant legem domini. Et preferebant singuli eos
qui intelligebant lectionem. Et dixit atharates
esdre pontifici et lectori et levitis qui docebant
multitudinem dicens. Dies hic sanctus est domino et omnes
flebant cum audissent legem. Ingressi ergo man
ducate pinguissima queque et bibite dulcissi
ma queque et mittite munera his qui non habent. Sanctus est
enim hic dies domini. nolite mesti esse. Dominus enim clarifi
cabit vos. Et levite denuntiabant in publico omnibus
dicentes. Dies hic sanctus est. nolite mesti esse. Et abierunt
omnes manducare et bibere et epulari. et dare munera
his qui non habent ut epulentur. Magnifice enim sunt
exaltati in verbis quibus edocti sunt. Et congregati sunt uni
versi in ierusalem celebrare leticiam secundum te
stamentum domini dei israel.

Explicit tercius liber esdre.

Incipit prefatio.

Chromatio et heliodoro episcopis. hieronimus
presbiter in domino salutem. Mirari non desino ex
actionis vestre instantiam. exigitis enim ut librum
chaldeo sermone conscriptum. ad latinum stilum traham. li
brum utique tobie quem hebrei de catalogo divinarum
scripturarum secantes. his que agiographa memo
rant manciparunt. feci satis desiderio vestro. non tamen
meo studio. Arguunt enim nos hebreorum studia et im
putant nobis contra suum canonem latinis auribus ista
transferre. Sed melius esse iudicans phariseorum displi
cere iudicio. et episcoporum iussionibus deservire. institi ut
potui. Et quia vicina est chaldeorum lingua sermoni
hebraico. utriusque lingue peritissimum loquacem rep
periens. unius diei laborem arripui. et quicquid ille mihi
hebraicis verbis expressit. hoc ego accito notario
sermonibus latinis exposui. Orationibus vestris mer
cedem huius operis compensabo. cum gratum vobis didicero. me
quod iubere estis dignati complesse.

Explicit prefatio.
Incipit tobias. I

Tobias ex tribu et
civitate nepthalim
que est in superioribus gali
lee super naason. post viam
que ducit ad occidentem. in si
nistro habens civitatem
sephet. cum captus esset in
diebus salmanasar re
gis assyriorum. in captivi
tate tamen positus. vi
am veritatis non deseruit. ita
ut omnia que habere poterat. cotidie concaptivis fratribus que
erant ex genere suo impertiret. Cumque esset iunior omni
bus in tribu nepthalim. nichil tamen puerile gessit
in opere. Denique cum irent omnes ad vitulos aureos quos
ieroboam fecerat rex israel. hic solus fugiebat con
sortia omnium. pergebat autem in ierusalem ad templum domini.
et ibi adorabat dominum deum israel. Omnia primitiva
sua et decimas suas fideliter offerens. ita ut in tertio an
no proselitis et advenis ministraret omnem decimationem.
Hec et his similia secundum legem dei puerulus ob
servabat. Cum vero factus esset vir. accepit uxorem an
nam de tribu sua. genuitque ex ea filium. nomen su
um imponens ei. Quem ab infantia timere deum do
cuit eum. et abstinere ab omni peccato. Igitur cum per capti
vitatem devenisset cum uxore sua et filio in civitatem
ninive cum omni tribu sua. cumque omnes ederent de cibis
gentilium. iste custodivit animam suam. et numquam conta
minatus est in escis eorum. Et quia memor fuit domini
in toto corde suo. dedit illi deus gratiam in conspectu salma
nasar regis. et dedit ei potestatem quocumque vellet
ire. habens libertatem quecumque facere voluisset. Pergebat
ergo per omnes qui erant in captivitate. et monita salutis

dabat eis. Cum autem venisset in Rages civitatem Me-
dorum, et ex his quibus honoratus fuerat a rege habu-
isset decem talenta argenti, et cum multa turba generis sui
Gabelum egentem videret qui erat ex tribu eius, sub chiro-
grapho dedit illi memoratum pondus argenti. Post
multum vero temporis mortuo Salmanasar rege, cum re-
gnaret Sennacherib filius eius pro eo, et filios Israel exosos
haberet in conspectu suo, Tobias pergebat per omnem cognationem
suam et consolabatur eos, dividebatque unicuique prout
poterat de facultatibus suis. Esurientes alebat, nu-
disque vestimenta praebebat, et mortuis atque occisis se-
pulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reversus
esset rex Sennacherib fugiens a Iudaea plagam quam
circa eum Deus fecerat propter blasphemiam suam, et iratus mul-
tos occideret ex filiis Israel, Tobias sepeliebat corpora
eorum. At ubi nuntiatum est regi, iussit eum occidi et tulit
ei omnem substantiam eius. Tobias vero cum filio suo et cum uxore
fugiens nudus latuit, quia multi diligebant eum. Post
dies vero quadraginta quinque occiderunt regem filii ipsius,
et reversus est Tobias ad domum suam, omnisque facultas eius
II restituta est ei. Post haec vero cum esset dies festus Domini, et
factum esset prandium bonum in domo Tobiae, dixit filio
suo: Vade et adduc aliquos de tribu nostra timentes
Deum, ut epulentur nobiscum. Cumque abisset, reversus nun-
tiavit unum ex filiis Israel iugulatum iacere in platea.
Statimque exiliens de accubitu suo, relinquens prandi-
um, ieiunus pervenit ad corpus, tollensque illud porta-
vit ad domum suam occulte, ut dum sol occubuisset
caute sepeliret eum. Cumque occultasset corpus, man-
ducavit panem cum luctu et tremore, memorans illum
sermonem quem dixit Dominus per Amos prophetam: Dies festi ve-
stri convertentur in lamentationem et luctum. Cum vero sol occu-
buisset, abiit et sepelivit eum. Arguebant autem illum
omnes proximi sui dicentes: Iam huius rei causa interfici
iussus es, et vix effugisti mortis imperium, et iterum sepelis
mortuos? Sed Tobias plus timens Deum quam regem, rapi-
ebat corpora occisorum et occultabat ea in domo sua,
et mediis noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut qua-
dam die Tobias fatigatus a sepultura, veniens domum
iactasset se iuxta parietem et obdormisset, et ex nido hi-
rundinum dormienti illi calida stercora inciderent super
oculos eius, fieretque caecus. Hanc autem temptationem ideo
permisit Deus evenire illi, ut posteris daretur exemplum
patientiae eius sicut et sancti Iob. Nam cum ab infantia sua
semper Deum timuerit et mandata eius custodierit, non est
contristatus contra Deum quod plaga caecitatis evenit ei, sed
immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo
omnibus diebus vitae suae. Nam sicut beato Iob insul-
tabant reges, ita isti parentes et cognati eius irridebant
vitam eius dicentes: Ubi est spes tua, pro qua eleemosynas
et sepulturas faciebas? Tobias vero increpabat
eos dicens: Nolite ita loqui, quoniam filii sanctorum sumus, et vi-
tam illam expectamus quam Deus daturus est his qui fidem
suam numquam mutant ab eo. Anna vero uxor eius ibat
ad texturam operis cotidie, et de labore manuum suarum
victum quem consequi poterat deferebat. Unde factum est ut he-
dum caprarum accipiens detulisset domi. Cuius cum vocem
balantis vir eius audisset, dixit: Videte ne forte
furtivus sit; reddite eum dominis suis, quia non licet
nobis aut edere ex furto aliquid aut contingere. Ad haec
uxor eius irata respondit: Ecce manifeste vana
facta est spes tua, et eleemosynae tuae modo paruerunt.
Atque his et aliis huiuscemodi verbis exprobrabat
ei.

III

Tunc Tobias ingemuit, et coepit orare cum lacrimis di-
cens: Iustus es Domine, et omnia iudicia tua iusta
sunt, et omnes viae tuae misericordia et veritas et iudicium. Et nunc
Domine memor esto mei, et ne vindictam sumas
de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea vel
parentum meorum. Quoniam non oboedivimus praeceptis tuis,
propterea traditi sumus in direptionem et in mortem et in captivi-
tatem et in fabulam et in improperium omnibus nationibus
in quibus dispersisti nos. Et nunc Domine magna iudicia
tua, quia non egimus secundum praecepta tua, et non ambula-
vimus sinceriter coram te. Et nunc Domine secundum vo-
luntatem tuam fac mecum, et praecipe in pace recipi spiritum
meum. Expedit enim mihi mori magis quam vivere. Et
eadem itaque die contigit ut Sara filia Raguhel in ci-
vitate Medorum, et ipsa audiret improperium
ab una ex ancillis patris sui, quoniam tradita fuerat
septem viris, et daemonium nomine Asmodeus occiderat
eos, mox ut ingressi fuissent ad eam. Ergo cum pro culpa
sua increparet puellam, respondit ei dicens: Amplius
ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfec-
trix virorum tuorum. Numquid et me occidere vis, sicut
et occidisti septem viros? Ad hanc autem vocem perrexit
in superius cubiculum domus suae, et tribus diebus et tri-
bus noctibus non manducavit neque bibit, sed in oratione
persistens cum lacrimis deprecabatur Deum ut ab isto improperio
liberaret eam. Factum est autem tertia die dum compleret
orationem, benedicens Dominum dixit: Benedictum est nomen
tuum Deus patrum nostrorum, qui cum iratus fueris misericordiam facies,
et in tempore tribulationis peccata dimittis his qui in-
vocant te. Ad te Domine faciem meam converto, ad te
oculos meos levo. Peto Domine ut de vinculo im-
properii huius absolvas me, aut certe desuper terram
eripias me. Tu scis Domine quia numquam concupivi
virum, et mundam servavi animam meam ab omni concupi-
scentia carnali. Numquam cum ludentibus miscui me,
neque cum his qui in levitate ambulant participem me
praebui. Virum autem cum timore tuo non cum libidine mea
consensi suscipere. Et aut ego indigna fui illis, aut
illi forsitan mihi digni non fuerunt, quia forsitan viro
alio conservasti me. Non est enim in hominis potestate
consilium tuum. Hoc autem pro certo habet omnis qui colit te, quia
vita eius si in probatione fuerit coronabitur, si autem in tribu-
latione fuerit liberabitur, et si in correptione fuerit, ad
misericordiam tuam pervenire licebit. Non enim delectaris

in perditionibus nostris. quia post tempestatem tranquillum facis.
et post lacrimationem et fletum. exultationem infundis.
Sit nomen tuum deus israel benedictum in secula. In illo
tempore. exaudite sunt preces ambarum in conspectu glorie sum-
mi dei. et missus est angelus domini sanctus raphahel
ut curaret eos ambos. quorum uno tempore sunt orationes
IIII in conspectu domini recitate. Igitur cum tobias putaret
orationem suam exaudiri ut mori potuisset. vo-
cavit ad se tobiam filium suum. dixitque ei. Audi fi-
li mi verba oris mei. et ea quasi fundamentum in corde
tuo construe. Cum acceperit deus animam meam. corpus
meum sepeli. et honorem habebis matri tue omnibus
diebus vite eius. Memor enim esse debes. que et quanta
pericula passa sit propter te in utero suo. Cum autem et
ipsa compleverit tempus vite sue. sepelias
eam circa me. Omnibus autem diebus vite tue in men-
te habeto deum. et cave ne aliquando peccato consentias. et
pretermittas precepta dei nostri. Ex substantia tua fac
elemosinam. et noli avertere faciem tuam ab ullo
paupere. ita enim fiet ut nec a te avertatur facies
domini. Quomodo potueris. ita esto misericors. Si mul-
tum tibi fuerit. abundanter tribue. si exiguum tibi fuerit. etiam exigu-
um libenter impertiri stude. premium enim tibi bonum thesaurizas
in die necessitatis. quoniam elemosina ab omni
peccato et a morte liberat. et non patietur animam ire in
tenebras. fiducia magna erit coram summo deo
elemosina omnibus facientibus eam. Attende tibi fili
mi ab omni fornicatione. et preter uxorem tuam numquam
patiaris crimen scire. Superbiam numquam in tuo sensu a-
ut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa enim initium
sumpsit omnis perditio. Quicumque aliquid tibi operatus fu-
erit. statim mercedem ei restitue. et merces merce-
narii tui apud te omnino non maneat. Quod ab a-
lio odis fieri tibi. vide ne aliquando alteri tu
facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis come-
de. et de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum
et vinum tuum super sepulturam iusti constitue et
noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus.
Consilium autem semper a sapiente perquire. Omni tempore bene-
dic deum. et pete ab eo ut vias tuas dirigat.
et omnia consilia tua in ipso permaneant. Dixit iterum
tobias filio suo. Indico etiam tibi fili mi dedisse
me decem talenta argenti dum infantulus esses
gabelo in rages civitate medorum. et cyrogra-
phum eius apud me habeo. Et ideo perquire quomodo
ad eum pervenias. et recipias ab eo supra memo-
ratum pondus argenti. et restituas ei cyro-
graphum suum. Noli timere fili mi. pauperem quidem
vitam gerimus. sed multa bona habebimus si ti-
muerimus deum. et recesserimus ab omni peccato. et fecerimus
bene.

V

Tunc respondit tobias patri suo. et dixit. Omnia
quecumque precepisti mihi faciam pater. Quomodo
autem hanc pecuniam perquiram ignoro. Ille me ne-
scit. et ego illum ignoro. Quod signum dabo ei?
Sed neque viam per quam pergatur illuc aliquando agnovi.
Tunc pater suus respondit illi et dixit. Cyrogra-
phum quidem illius penes me habeo. quod dum illi ostenderis. sta-
tim restituet eam. Sed perge nunc. et inquire tibi aliquem fidelem virum
qui eat tecum. salva mercede sua dum adhuc vivo.
ut recipias eam. Tunc egressus tobias. invenit iuve-
nem splendidum stantem precinctum et quasi paratum ad
ambulandum. et ignorans quod angelus dei esset. salu-
tavit eum et dixit. Unde te habemus bone iuvenis?
At ille respondit. Ex filiis israel. Et tobias dixit ei.
Nosti viam que ducit in regionem medorum? Cui respondit.
Novi. et omnia itinera eius frequenter ambulavi. et man-
si apud gabelum fratrem nostrum qui moratur in rages civita-
te medorum. que posita est in monte ecbathanis.
Cui tobias ait. Sustine me obsecro. donec hec
ipsa nuntiem patri meo. Tunc ingressus tobias. indica-
vit universa hec patri suo. Super que admirans pater.
rogavit ut introiret ad eum. Ingressus itaque salu-
tavit eum et dixit. Gaudium tibi semper sit. Et tobias ait.
Quale mihi gaudium erit qui in tenebris sedeo et lu-
men celi non video? Cui ait iuvenis. Forti animo
esto. in proximo est ut a deo cureris. Dixit itaque illi to-
bias. Numquid poteris perducere filium meum ad gabe-
lum in rages civitatem medorum? Et cum redieris. restitu-
am tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus. Ego ducam
et reducam eum ad te. Cui tobias respondit. Rogo te
indica mihi. de qua domo. aut de qua tribu es tu. Cui
raphahel angelus dixit. Genus queris mercenarii.
an ipsum mercenarium qui cum filio tuo eat? Sed ne for-
te sollicitum te reddam. ego sum azarias. ananie
magni filius. Et tobias respondit. Ex magno genere
es tu. Sed peto ne irascaris. quod voluerim cognoscere
genus tuum. Dixit autem illi angelus. Ego sanum ducam et sa-
num tibi reducam filium tuum. Respondens autem tobias dixit.
Bene ambuletis. et sit deus in itinere vestro. et angelus eius comi-
tetur vobiscum. Tunc paratis omnibus que erant in via por-
tanda. fecit tobias vale patri suo et matri sue. et
ambulaverunt ambo simul. Cumque profecti essent. ce-
pit flere mater eius et dicere. Baculum senectutis no-
stre tulisti. et transmisisti a nobis. Numquam esset pe-
cunia ipsa. pro qua misisti eum. Sufficiebat enim
nobis paupertas nostra. ut divitias computaremus
hoc quod videbamus filium nostrum. Dixitque ei to-
bias. Noli flere. salvus perveniet filius noster. et sal-
vus revertetur ad nos. et oculi tui videbunt eum. Credo
enim quod angelus dei bonus comitetur ei. et bene disponat
omnia que circa ipsum geruntur. ita ut cum gaudio reverta-
tur ad nos. Ad hanc vocem cessavit mater eius flere
et tacuit.

VI

Profectus est autem tobias. et canis secutus est eum.
et mansit prima mansione iuxta fluvium ti-

gnis. Et exiuit ut lauaret pedes suos. et ecce piscis immanis exiuit ad deuorandum eum. Quem expauescens tobias. clamauit uoce magna dicens. Domine inuadit me. Et dixit ei angelus. Apprehende branchiam eius et trahe eum ad te. Quod cum fecisset, attraxit eum in siccum. et palpitare cepit. ante pedes eius. Tunc dixit ei angelus. Exentera hunc piscem. et cor eius et fel. et iecur. repone tibi. sunt enim hec necessaria ad medicamenta utiliter. Quod cum fecisset, assauit carnes eius. et secum sustulerunt in uia. cetera salierunt que sufficerent eis. quousque peruenirent in rages ciuitatem medorum. Tunc interrogauit tobias angelum. et dixit ei. Obsecro te azaria frater ut dicas michi quod remedium habebunt ista. que de pisce seruare iussisti. Respondensque dixit ei. Cordis eius particulam si super carbones ponas. fumus eius extricat omne genus demoniorum. siue a uiro. siue a muliere. ita ut ultra non accedat ad eos. Et dixit ei tobias. Ubi uis ut maneamus. Respondensque angelus ait. Est hic raguel nomine propinquus tuus. uir de tribu tua. et hic habet filiam nomine saram. Sed neque masculum neque feminam ullam habet aliam preter eam. Tibi debetur omnis substantia eius. et oportet te eam accipere coniugem. Pete ergo eam a patre eius. et dabit tibi eam in uxorem. Tunc respondit tobias et dixit. Audio quia tradita est uiris septem. et mortui sunt. Sed et hoc audiui. quia demonium illos occidit. Timeo ergo ne forte et michi hec eueniat. et cum sim unicus parentibus meis. deponam senectutem illorum cum tristitia ad inferos. Tunc angelus raphael dixit ei. Audi me et ostendam tibi. qui sunt quibus preualere potest demonium. Hii namque qui coniugium ita suscipiunt ut deum a se et a sua mente excludant. et sue libidini uacent sicut equus et mulus quibus non est intellectus. habet potestatem demonium super eos. Tu autem cum acceperis eam ingressus cubiculum. per tres dies continens esto ab ea. et nichil aliud nisi in orationibus uacabis cum ea. Ipsa autem nocte incenso iecore piscis fugabitur demonium. Secunda uero nocte in copulatione sanctorum patriarcharum admitteris. Tertia autem nocte benedictionem consequeris. ut filii ex uobis incolumes procreentur. Transacta autem tertia nocte. accipies uirginem cum timore domini. amore filiorum magis quam libidine ductus. ut in semine abrahe benedictionem in filiis consequaris.

VII

Ingressi sunt autem ad raguelem. et suscepit eos raguel cum gaudio magno. Intuensque autem tobiam raguel dixit anne uxori sue. Quam similis est iuuenis iste consobrino meo. Et cum hec dixisset ait. Unde estis iuuenes fratres nostri. At illi dixerunt. Ex tribu neptalim sumus. ex captiuitate niniue. Dixitque illis raguel. Nostis tobiam fratrem meum. Qui dixerunt. Nouimus. Cumque multa bona loqueretur de eo. dixit angelus ad raguelem. Tobias de quo interrogas. pater huius est. Et misit se raguel. et cum lacrimis osculatus est eum. et plorans super collum eius dixit. Benedictio sit tibi fili mi. quia boni et optimi uiri filius es. Et anna uxor eius. et sara filia ipsorum lacrimate sunt. Postquam autem locuti sunt. precepit raguel occidi arietem. et parari conuiuium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium. tobias dixit. Hic ego hodie non manducabo neque bibam. nisi prius petitionem meam confirmes. et promittas michi dare saram filiam tuam uxorem. Quo audito uerbo raguel expauit. sciens quod euenerit illis septem uiris. et timere cepit ne forte et huic similiter accideret. Et cum nutaret nec daret ullum petenti responsum. dixit ei angelus. Noli timere dare illam isti. quoniam huic timenti deum debetur coniux filia tua. Propterea alius non potuit habere illam. Tunc dixit raguel. Non dubito quod deus preces et lacrimas meas in conspectu suo admiserit. Et credo quoniam ideo uos fecit ad me uenire. ut ista coniungeretur cognationi sue secundum legem moysi. et nunc noli dubium gerere quod tibi eam non tradam. Et apprehendens dexteram filie sue. dextere tobie tradidit dicens. Deus abraham et deus ysaac et deus iacob sit uobiscum. et ipse coniungat uos. impleatque benedictionem suam in uobis. Et accepta carta fecerunt conscriptionem coniugii. Et post hec epulabantur benedicentes deum. Uocauitque ad se raguel annam uxorem suam. et precepit ei ut prepararet alterum cubiculum. Et introduxit illuc saram filiam suam. et lacrimata est. Dixitque ei. Forti animo esto filia mi. Dominus celi det tibi gaudium pro tedio quod perpessa es.

VIII

Postquam uero cenauerunt. introduxerunt iuuenem ad eam. Recordatus itaque tobias sermonum angeli. protulit de cassidili suo partem iecoris. posuitque eam super carbones uiuos. Tunc raphael angelus apprehendit demonium. et religauit eum in deserto superioris egypti. Tunc hortatus est uirginem tobias. dixitque ei. Sara exurge. deprecemur deum hodie et cras et secundum cras. quia istis tribus noctibus deo iungimur. Tertia autem transacta nocte. in nostro erimus coniugio. Filii quippe sanctorum sumus. et non possumus ita coniungi sicut gentes que ignorant deum. Surgentes autem pariter. instanter orabant ambo simul. ut sanitas daretur eis. Dixitque tobias. Domine deus patrum nostrorum. benedicant te celi et terre. mare et fontes et flumina. et omnis creatura tua que in eis est. Tu fecisti adam de limo terre. dedistique ei adiutorium euam. Et nunc domine tu scis quia non luxurie causa accipio sororem meam coniugem. sed sola posteritatis dilectione. in qua benedicatur

nostri cum ista sola. Dixitque Sara: Miserere
nobis Domine miserere nobis, et consenescamus ambo pa-
riter sani. Et factum est circa pullorum cantum, accersi-
ri iussit Raguel servos suos, et abierunt cum eo ut
foderent sepulchrum. Dicebat enim: ne simili modo
eveniret ei quo ceteris illis septem qui ingressi sunt ad
eam. Cumque parassent fossam, reversus Raguel ad
uxorem suam dixit ei: Mitte unam ex ancillis tuis,
et videat si mortuus est, et sepeliam illum antequam
illucescat. At illa misit unam ex ancillis suis. Que ingres-
sa cubiculum, reperit eos salvos et incolumes,
secum pariter dormientes. Et reversa nuntiavit bonum nun-
tium. Et benedixerunt Dominum, Raguel videlicet et Anna
uxor eius, et dixerunt: Benedicimus te Domine Deus Israel, quia non
contigit nobis quemadmodum putabamus. Fecisti enim nobiscum
misericordiam tuam, et exclusisti a nobis inimicum persequentem
nos. Misertus es autem duobus unicis. Fac eos Domine plenius
benedicere te, et sacrificium tibi laudis tue et sue
sanitatis offerre, ut cognoscat universitas gentium,
quia tu es Deus solus in universa terra. Statimque precepit
servis suis Raguel ut replerent fossam quam fe-
cerant, priusquam illucesceret. Uxori autem sue dixit
ut instrueret convivium et prepararet omnia que in cibos
erant iter agentibus necessaria. Duas quoque vaccas
pingues, et quattuor arietes occidi fecit, et parari
epulas omnibus vicinis suis, cunctisque amicis. Et
adiuravit Raguel Tobiam ut duas ebdoma-
das moraretur apud eum. De omnibus autem que possidebat
Raguel, dimidiam partem dedit Tobie, et fecit
hanc scripturam ut pars dimidia que supererat post
obitum eorum Tobie dominio deveniret. I

Tunc vocavit ad se Tobias angelum quem quasi
hominem estimabat, dixitque ei: Azaria frater,
peto ut auscultes verba mea. Si me ipsum tradam
tibi servum, non ero condignus providentie tue. Tamen
obsecro te ut assumas tibi animalia sive servitia,
et vadas ad Gabelum in Rages civitatem Medorum,
reddasque ei chirographum suum, et recipias ab eo
pecuniam, et roges eum venire ad nuptias meas.
Scis enim ipse quoniam numerat dies pater meus, et si tar-
davero una die plus, contristatur anima eius. Et certe
vides quomodo Raguel adiuravit me, cuius adiu-
ramentum spernere non possum. Tunc Raphael assumens
quattuor ex servis Raguelis et duos camelos, in
Rages civitatem Medorum perrexit. Et inveniens
Gabelum, reddidit ei chirographum suum, et recep-
it omnem pecuniam. Indicavitque ei de Tobia filio To-
bie omnia que gesta sunt, fecitque eum secum venire ad
nuptias. Cumque ingressus esset domum Raguelis,
invenit Tobiam discumbentem, et exiliens osculati sunt
se invicem, et flevit Gabelus, benedixitque Deum et
dixit: Benedicat te Deus Israel, quia filius es viri
optimi et iusti et timentis Deum et elemosinas fa-
cientis. Et dicatur benedictio super uxorem tuam

et super parentes vestros. Et videatis filios filiorum ves-
trorum usque in tertiam et quartam generationem. Et sit semen vestrum
benedictum a Deo Israel, qui regnat in secula seculorum. Cum-
que dixissent omnes Amen, accesserunt ad convivium. Sed et cum ti-
more Domini nuptiarum convivium exercebant. X

Dum vero moras faceret Tobias causa nuptiarum, sol-
licitus erat pater eius Tobias, dicens: Putas quare mo-
ratur filius meus, aut quare detentus est ibi? Putasne
Gabelus mortuus est, et nemo illi reddit pecu-
niam? Cepit autem contristari nimis ipse, et Anna u-
xor eius cum eo, et ceperunt ambo simul flere, eo quod
die statuto minime reverteretur filius eorum ad
eos. Flebat igitur mater eius irremediabilibus lacrimis,
atque dicebat: Heu me, fili mi, ut quid te misimus
peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectu-
tis nostre, solatium vite nostre, spem posteritatis nostre?
Omnia simul habentes in te uno, te non debuimus dimit-
tere a nobis. Cui dicebat Tobias: Tace
et noli turbari. Sanus est filius noster. Satis fidelis est vir
ille cum quo misimus eum. Illa autem nullo modo
consolari poterat, sed cotidie exiliens circumspiciebat,
et circuibat vias omnes per quas spes remeandi vide-
batur, ut procul videret eum, si fieri posset, venien-
tem. At vero Raguel dicebat ad generum suum:
Mane hic, et ego mittam nuntium salutis de te ad To-
biam patrem tuum. Cui Tobias dixit: Ego novi quia
pater meus et mater mea modo dies computant, et crucia-
tur spiritus eorum in ipsis. Cumque verbis multis rogaret
Raguel Tobiam, et ille nullo modo eum vellet au-
dire, tradidit ei Saram et dimidiam partem omnis substantie
sue, in pueris et puellis, in pecudibus, camelis, vac-
cis, et pecunia multa, et salvum atque gaudentem
dimisit eum a se dicens: Angelus Domini sanctus sit in iti-
nere vestro, perducatque vos incolumes, et inveniatis
omnia recte circa parentes vestros, et videant oculi mei
filios vestros priusquam moriar. Et apprehendentes pa-
rentes filiam suam osculati sunt eam, et dimiserunt eam ire,
monentes eam honorare soceros, diligere
maritum, regere familiam, gubernare domum, et se ipsam
irreprehensibilem exhibere. XI

Cumque reverterentur, pervenerunt ad Charan, que est
in medio itinere contra Niniven, undecimo die.
Dixitque angelus: Tobia frater, scis quemadmodum
reliquisti patrem tuum. Si placet itaque tibi, precedamus,
et lento gradu sequantur iter nostrum familie si-
mul cum coniuge tua et cum animalibus. Cumque hoc placu-
isset ut irent, dixit Raphael ad Tobiam: Tolle te-
cum ex felle piscis, erit enim necessarium. Tulit
itaque Tobias ex felle illo, et abierunt. Anna vero
sedebat secus viam cotidie in supercilio montis,
unde respicere poterat de longinquo. Et dum ex eodem
loco specularetur adventum eius, vidit a longe, et illi-
co agnovit venientem filium suum, currensque nuntiavit
viro suo dicens: Ecce venit filius tuus. Dixitque

raphahel ad tobiam. At ubi introieris domum tu-
am. statim adora dominum deum tuum. et gratias agens ei.
accede ad patrem tuum et osculare eum. Statimque
lini super oculos eius ex felle isto piscis. quod portas
tecum. Scias enim quoniam mox aperientur oculi eius. et vi-
debit pater tuus lumen celi. et in aspectu tuo gaude-
bit. Tunc precucurrit canis qui simul fuerat in
via. et quasi nuntius adveniens. blandimento sue
caude gaudebat. Unde consurgit ut excecatus erat
pater. cepit offendens pedibus currere. et data manu
puero. occurrit obviam filio suo. et suscipiens o-
sculatus est eum cum uxore sua. et ceperunt flere pre gau-
dio. Cumque adorassent deum et gratias egissent. conse-
derunt. Tunc sumens tobias de felle piscis linivit
oculos patris sui. et sustinuit quasi dimidiam fere
horam. et cepit albugo ex oculis eius quasi membrana o-
vi egredi. Quam apprehendens tobias. traxit ab oculis
eius. Statimque visum recepit. et glorificabat deum. ipse vide-
licet et uxor eius. et omnes qui sciebant eum. Dicebatque to-
bias maior. Benedico te domine deus israel quia tu ca-
stigasti me. et tu salvasti me. et ecce video to-
biam filium meum. Ingressa est et post septem dies sarra
uxor filii eius. et omnis familia. et pecora sana. et cameli.
et pecunia multa uxoris. sed et illa pecunia quam re-
ceperat a gabelo. Et narravit parentibus suis omnia
beneficia dei. que fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat.
Veneruntque achior et nabath consobrini tobie ga-
udentes ad tobiam. et congratulantes ei de omnibus bonis que circa
illum ostenderat deus. et per septem dies epulantes om-
nes gaudio magno gavisi sunt.

XII

Tunc vocavit ad se tobias filium suum. dixitque
ei. Quid possumus dare viro isti sancto qui venit
tecum? Respondens tobias dixit patri suo. Pater. quam merce-
dem dabimus ei. aut quid dignum poterit esse beneficiis
eius. Me duxit et reduxit sanum. Pecuniam a gabelo
ipse recepit. uxorem ipse me habere fecit. et demonium
ab ea ipse compescuit. gaudium parentibus eius fecit.
et me ipsum a devoratione piscis eripuit. Te quoque
fecit videre lumen celi. et bonis omnibus per eum reple-
ti sumus. Quid illi ad hec dignum poterimus dare? Sed
peto te pater mi. ut roges eum. si forte digna-
bitur medietatem de omnibus que allata sunt. sibi
assumere. Et vocantes eum pater scilicet et filius.
tulerunt eum seorsum in partem. et rogare ceperunt ut digna-
retur dimidiam partem omnium que attulerant acceptam
habere. Tunc dixit eis occulte. Benedicite deum celi. et
coram omnibus viventibus confitemini ei. quia fecit vobis-
cum misericordiam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum est.
opera autem dei revelare et confiteri honorificum est. Bona
est oratio cum ieiunio et elemosina magis quam the-
sauros auri condere. Quoniam elemosina a morte
liberat. et ipsa est que purgat peccata. et facit invenire
vitam eternam. Qui autem faciunt peccatum et iniquitatem.
hostes sunt anime sue. Manifesto ergo vobis veri-
tatem. non abscondam a vobis sermonem occultum. Quando ora-
bas cum lacrimis. et sepeliebas mortuos. et derelin-
quebas prandium tuum. et mortuos abscondebas per diem in
domo tua. et nocte sepeliebas eos. ego obtuli oratio-
nem tuam domino. Et quia acceptus eras deo. necesse fu-
it ut temptatio probaret te. Et nunc misit me
dominus ut curarem te. et sarram uxorem filii tui a demo-
nio liberarem. Ego enim sum raphahel angelus unus ex sep-
tem. qui adstamus ante dominum. Cumque hec audissent
turbati sunt et trementes ceciderunt super faciem suam. Di-
xitque eis angelus. Pax vobis. nolite timere. Etenim
cum essem vobiscum per voluntatem dei. ipsum benedicite et
cantate illi. Videbar quidem vobiscum manducare
et bibere. sed ego cibo invisibili et potu qui ab hominibus vi-
deri non potest utor. Tempus est ergo ut revertar ad eum
qui me misit. Vos autem benedicite deum. et enarrate
omnia mirabilia eius. Et cum hec dixisset. ab aspectu eo-
rum ablatus est. et ultra eum videre non potuerunt. Tunc
prostrati per horas tres in faciem benedixerunt deum. et
exurgentes narraverunt omnia mirabilia eius. Ap- XIII
eriens autem tobias senior os suum. benedixit dominum et
dixit. Magnus es domine in eternum. et in omnia secula seculorum
regnum tuum. Quoniam tu flagellas et salvas. deducis
ad inferos et reducis. et non est qui effugiat manum
tuam. Confitemini domino filii israel. et in conspectu gen-
tium laudate eum. quoniam ideo dispersit vos inter gentes
que ignorant eum. ut vos narretis mirabilia eius. et
faciatis scire eos. quia non est alius deus omnipotens preter eum. Ipse
castigavit nos propter iniquitates nostras. et ipse salvabit
nos propter misericordiam suam. Aspicite ergo que fecit vobiscum. et cum
timore et tremore confitemini illi. regemque seculorum
exaltate in operibus vestris. Ego autem in terra captivitatis
mee confitebor illi. quoniam ostendit deus maiesta-
tem suam in gentem peccatricem. Convertimini itaque pecca-
tores et facite iustitiam coram deo. credentes quod faciat
vobiscum misericordiam suam. Ego autem et anima mea in eo letabimur.
Benedicite dominum omnes electi eius. agite dies leti-
tie. et confitemini ei. Ierusalem civitas dei castigavit
te dominus in operibus manuum tuarum. Confitere domino
in bonis. et benedic deum seculorum. ut reedificet in te
tabernaculum suum. et revocet ad te omnes captivos tu-
os. et gaudeas in omnia secula seculorum. Luce splendida
fulgebis. et omnes fines terre adorabunt te. Nationes
ex longinquo ad te venient. et munera deferentes
adorabunt dominum in te. Et terram tuam in sanctificatione
habebunt. nomen magnum invocabunt in te. Maledicti
erunt qui contempserint te. et condempnati erunt qui blasphe-
maverint te. Benedictique erunt qui edificaverint
te. Tu autem letaberis in filiis tuis. quoniam omnes benedicentur
et congregabuntur ad dominum. Beati omnes qui diligunt te.
et qui gaudent super pace tua. Anima mea benedic
dominum. quoniam liberavit ierusalem civitatem suam. a cunc-
tis tribulationibus eius. dominus deus noster. Beatus ero si
fuerint reliquie seminis mei. ad videndam clari-

tatē hirlm. Portę hirlm ex saphyro ⁊ sma
ragdo edificabunt. ex lapiđ p̄cioso oīs cir
cuitus murorū eī. ⁊ ex lapide candido ⁊ mū
do oēs platee eī sternētur. ⁊ p oēs uicos eī alle
luia dī cantabit. Bn̄dictus dš q exaltauit
eā. ut sit regnū eī in sc̄la sclōꝝ sup eā amē.

XIIII
Et consumati s̄t sermões tobie. ⁊
postquā illuminatus ē uixit annis .xl.
duobꝫ. ⁊ uidit filios nepotū suorū. Comple
tis itaqꝫ annis centū duobꝫ. sepultus est
honorifice in niniuen. Quinquaginta nāqꝫ
⁊ sex annorū. oculorū lumē amisit. sexage
narius uō recep̄. Reliquū uō uite sue in
gaudio fuit. ⁊ cū bono pfectu timoris dī
perrexit in pace. In hora autē mortis sue uoca
uit ad se tobiā filiū suū. ⁊ septē iuuenes
filios eī nepotes suos. dixitqꝫ eis. Ppe erit
interitꝰ niniue. Nō ē excidit uerbū dei.
Et frs nri q dispsi s̄t a terra isrl̄. reuertentur
ad eā. Oīs autē deserta eī replebitur. ⁊ do
mus dī que in ea incensa ē. iterū reedifica
bitur. ibiqꝫ reuertent oēs timētes dm̄. ⁊ re
linquēt gentes ydola sua. ⁊ uenient in ihrlm
⁊ inhabitabūt in ea. ⁊ gaudebūt in ea oēs reges terre.
adorantes dm̄ isrl̄. Audite g̊ filii mei pa
trē urm̄. Seruite dn̄o in ueritate. ⁊ inquirite ut fa
ciatis q̄ s̄t placita illi. Et filiis uris mādate
ut faciant iusticias ⁊ elemosinas. ut sint
memores dī ⁊ bn̄dicant eum in oī tpr in ueri
tate. ⁊ in tota uirtute sua. Nūc g̊ filii audi
te me. ⁊ nolite manē hic. sꝫ quacūqꝫ die
sepelieritis matrē urā circa me in uno sepul
chro. ex eo dirigite gressus uros ut exea
tis hic. Video eī q iniquitas eī finē dabit ei.
Factū ē autē post obitū matris sue tobias ab
scessit ex niniue. cū uxore sua ⁊ filiis ⁊ fi
liorū filiis. ⁊ reuersus ē ad soceros suos. Inue
nitqꝫ eos incolumes in senectute bona. ⁊ curā
eorū gessit. ⁊ ipse clausit oculos eorū. ⁊ oēs
hereditatē domꝰ raguhel ipse pcep̄. uidit
qꝫ quintā generatiōem filios filiorū suorū. ⁊ cō
pletis annis nonaginta ⁊ nouē in timore
dn̄i cū gaudio sepelierūt eū oīs cognatio
eī. Et omīs generatio eī in bona uita ⁊ in scā
conuersatiōe pmansit. ita ut accepti essent
tam deo quā hoībꝫ. ⁊ cunctis habitantibꝫ
in terra. Explic̄ lib tobie. Incip̄ pfatio.

Apud hebreos lib iudith int agiographa
legitur. cui auctoritas ad roboranda il
la q in contentiōem ueniūt. minꝰ ydonea iu
dicatur. Chaldeo tamē sermone conscrip
tus inter hystorias cōputatur. Sꝫ qr hūc librū
synodus nicena in numero sc̄arū scripturarū
legit̄ cōputasse. acquieui postulatiōi uestre
mo exactiōi. ⁊ sepositis occupatiōibꝫ qbꝫ uehe
mēter artabar. huic unā lucubratiunculā de
di. magis sensū e sensu. quā ex uerbo uerbū
transferens. Multorū codicū uarietatē uitiosis
simā amputaui. Sola ea q̄ intelligentia integ
ra in uerbis chaldeis inuenire potui. latinis expssi.
Accipite iudith uiduā castitatis exemplū. et
triumphali laude ppetuis eā preconiis declara
te. Hanc enī nō solum feminis. sꝫ et uiris imi
tabilē dedit. q castitatis eī remunerator uir
tutē talē tribuit. ut inuictū ab oībꝫ hoībꝫ
uinceret. ⁊ insupabilē supararet. Explic̄ pfatio.

Incip̄ lib iudith.

ARPHAXAT itaqꝫ
rex medorū subiugaue
rat gētes multas imperio su
o. ⁊ ipse hedificauit ci
uitatē potentissimā
quā apellauit egbatha
nis ex lapidibꝫ quadra
tis ⁊ sectis. Fecit muros
eius in altitudine cubi
torū septuaginta. ⁊ in la
titudine eorū cubitorū triginta. Turres uō eius
posuit in altitudine cubitorū centū. Per quadra
tū uō eorū latus utrūqꝫ uicenorū pedū spacio
tendebatur. posuitqꝫ portas eī in altitudine
turriū. ⁊ gloriabat̄ qi potens in potentia exercitꝰ sui
⁊ in gloria quadrigarū suarū. Anno g̊ duodecimo
regni sui nabuchodonosor rex assyriorū
q regnabat in niniue ciuitate magna. pugnauit
contra arphaxat ⁊ obtinuit eū in campo magno q
apellatur ragau circa eufraten ⁊ tigrim ⁊ ya
dasin. in campo erioch regis elicorū. Tunc exalta
tū ē regnū nabuchodonosor. ⁊ cor eī eleuatū ē.
⁊ misit ad oēs qui habitabant in cilicia ⁊ damasco.
⁊ libano. ⁊ ad gentes q s̄t in carmelo ⁊ cedar. ⁊
inhabitantes galileā in campo magno esdrelon
⁊ ad oēs q erant in samaria ⁊ trans flumen iordanis
usqꝫ ihrlm. ⁊ oēm terrā iesse. quousqꝫ perueniat
ad montes ethiopie. Ad quos oēs misit nū
tios nabuchodonosor rex assyriorū. q oēs
uno aīo contradixerūt. ⁊ remiserūt eos uacuos.
ac sine honore abiecerunt. Tunc indignatus
ē nabuchodonosor rex aduersus oēm illā terrā. ⁊ iu
rauit per regnū ⁊ thronū suū quod defenderet
se de omnibꝫ regiōibꝫ his. Anno terciodecimo II
nabuchodonosor regis. uicesima ⁊ secunda die
mensis primi. Factū ē uerbū in domo nabuchodo
nosor regis assyriorū ut defenderet se. Uo
cauitqꝫ omīs maiores. omīsqꝫ duces ⁊ bella
tores suos. ⁊ habuit cū eis misteriū consilii sui.
Dixitqꝫ cogitationē suā in eo esse. ut oēm terrā suo
subiugaret imperio. Quod dictū cū placuisset oī

bus. Vocavit nabuchodonosor rex holofer
nem principem militie sue. et dixit ei. Egredere
adversus omne regnum occidentis. et contra eos precipue. qui
contempserunt imperium meum. Non parcet oculus tuus
ulli regno. omnemque urbem munitam subiuga
bis michi. Tunc holofernes vocavit duces et ma
gistratus virtutis assyriorum. et dinumeravit viros
in expeditionem sicut precepit ei rex. centum viginti
milia peditum pugnatorum. et equites sagittari
os duodecim milia. Omnemque expeditionem suam
fecit preire in multitudine innumerabilium
camelorum. cum hiis que exercitibus sufficerent copio
se. Boumque armenta. gregesque ovium. quorum non erat
numerus. Frumentum ex omni syria in transitu suo parari
constituit. Aurum vero et argentum de domo regis ad sump
sit multum nimis. et profectus est ipse et omnis exercitus.
cum quadrigis et equitibus et sagittariis. qui cooperuerunt
faciem terre sicut locuste. Cumque pertransisset fines assy
riorum. venit ad magnos montes ange qui sunt a sini
stro cilicie. Ascenditque omnia castella eorum et ob
tinuit omnem munitionem. Effregit autem civitatem opi
natissimam melothi. Predavitque omnes filios thar
sis et filios israel qui erant contra faciem deserti. et ad austrum
terre celleon. Et transivit eufraten. et venit ad meso
potamiam. et fregit omnes civitates munitas que erant
ibi. a torrente manbre usque quo perveniatur ad
mare. Et occupavit terminos eius a cilicia usque ad
fines iafeth. qui sunt ad austrum. Adduxitque omnes filios
madian. et predavit omnem locupletationem eorum. omnes
que resistentes sibi occidit in ore gladii. Et post hec
descendit in campos damasci in diebus messis. et suc
cendit omnia sata. omnesque arbores ac vineas fe
cit incidi. Et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

III

Tunc miserunt legatos suos universarum urbium
et provinciarum reges ac principes. syrie scilicet
mesopotamie. et syrie sobal. et libie. atque cili
cie. Qui venientes ad holofernem dixerunt. Desinat
indignatio tua circa nos. Melius est enim ut viventes
serviamus nabuchodonosor regi magno et subditi
simus tibi. quam morientes cum interitu nostro. ipsi servi
tutis nostre dampna patiamur. Omnis civitas nostra.
omnisque possessio. omnes colles et montes. et campi. ar
menta boum. greges ovium. caprarumque. equorum. ca
melorumque. et universe facultates nostre atque fami
lie in conspectu tuo sunt. Sint omnia nostra sub le
ge tua. Nos et filii nostri servi tui sumus. Veni
nobis pacificus dominus. et utere servitio nostro. sicut pla
cuerit tibi. Tunc descendit de montibus cum equitibus
in virtute magna. et obtinuit omnem civitatem. et omnem
inhabitantem terram. De universis autem urbibus adsumpsit
sibi auxiliarios. viros fortes. et electos ad bellum.
Tantusque metus provinciis illis incubuit. ut uni
versarum urbium habitatores. principes et honorati
simul cum populis exirent in obviam venienti. exci
pientes eum cum coronis et lampadibus. ducentes
choros in tibiis et tympanis. Nec ista tamen fa
cientes. ferocitatem eius pectoris mitigare po
tuerunt. Nam et civitates eorum destruxit. et lucos
eorum excidit. Preceperat enim illi nabuchodono
sor rex ut omnes deos terre exterminaret. videlicet
ut ipse solus diceretur deus. ab his nationibus
que potuissent holofernis potentia subiugari.
Pertransiens autem syriam sobal. et omnem apamiam. omnemque
mesopotamiam. venit ad ydumeos in terram gaba
a. Accepitque civitates eorum. et sedit ibi per trigin
ta dies. In quibus diebus adunari precepit universum
exercitum virtutis sue.

IIII

Tunc audientes hec filii israel qui habitabant in terra
iudee. timuerunt valde a facie eius. Tremor
etiam et horror invasit sensus eorum. ne hoc facie
ret ierusalem et templo domini. quod fecerat ceteris civi
tatibus et templis earum. Et miserunt in omnem samariam
per circuitum usque iericho. et preoccupaverunt omnes
vertices montium. Et muris circumdederunt vicos su
os. et congregaverunt frumenta in preparationem pugne.
Sacerdos etiam heliachim scripsit ad universos qui
erant contra hesdrelon. que est contra faciem campi mag
ni iuxta dothaim. et universis per quos transitus esse
poterat. ut obtinerent ascensus montium per quos vi
a esse poterat ad ierusalem. et illic custodirent ubi
angustum iter esse poterat inter montes. Et fe
cerunt filii israel. secundum quod constituerat eis sacerdos
domini heliachim. Et clamavit omnis populus ad dominum
in instantia magna et humiliaverunt animas suas in
orationibus et ieiuniis. ipsi et mulieres eorum. Et indu
erunt se sacerdotes ciliciis. et infantes prostraverunt
contra faciem templi domini. et altare domini operuerunt
cilicio. Et clamaverunt ad dominum israel unanimiter.
ne darentur in predam infantes eorum. et uxores eorum in
divisionem. et civitates eorum in exterminium. et sancta e
orum in pollutionem. Tunc heliachim sacerdos domini mag
nus circuivit omnem israel. allocutusque est eos dicens.
Scitote quoniam exaudiet dominus preces vestras. si ma
nentes permanseritis in ieiuniis et orationibus in conspec
tu domini. Memores estote moysi servi domini. qui
amalech confidentem in virtute sua et in potentia
sua. et in exercitu suo. et in clipeis suis. et in curribus
suis. et in equitibus suis. non ferro pugnando.
sed precibus sanctis orando deiecit. Sic erunt uni
versi hostes israel. si perseveraveritis in hoc opere quod
cepistis. Ad hanc igitur exhortationem eius depre
cantes dominum permanebant in conspectu domini. ita
ut etiam hii qui holocausta domino offerebant. precincti
ciliciis offerrent sacrificia domino. et erat cinis super
capita eorum. et ex toto corde suo omnes orabant
deum. ut visitaret populum suum israel.

V

Nuntiatumque est holoferni principi militie as
syriorum. quod filii israel prepararent se ad resi

stendum. ac montium itinera conclusissent. Et furore
nimio exarsit in iracundiam magnam. vocavitque
omnes principes moab. et duces amon. et dixit eis. Di
cite mihi quis sit populus iste qui montana obsidet. a
ut que et quales. et quante sint civitates eorum. que etiam
sit virtus eorum. aut que sit multitudo eorum. vel qui
rex militie illorum. Quare pre omnibus qui habitant in ori
ente isti contempserunt nos. et non exierunt obviam no
bis ut susciperent nos cum pace. Tunc achior dux
omnium filiorum amon respondens ait. Si digneris
audire domine mi. dicam veritatem in conspectu tuo
de populo isto qui in montanis habitat. et non egredietur verbum
falsum ex ore meo. Populus iste ex progenie chalde
orum est. Hic primum in mesopotamia habitavit. quoniam
noluerunt sequi deos patrum suorum qui erant in terra
chaldeorum. Deserentes itaque cerimonias patrum
suorum. que in multitudine deorum erant. unum deum ce
li coluerunt. Qui et precepit eis ut exirent inde. et ha
bitarent in charan. Cumque operuisset omnem terram fames.
descenderunt in egyptum. illicque per quadringentos an
nos sic multiplicati sunt. ut dinumerari eorum
non posset exercitus. Cumque gravasset eos rex egyp
ti. atque in edificationibus urbium suarum in luto et la
tere subiugasset eos. clamaverunt ad dominum suum.
et percussit totam terram egypti plagis variis. Cumque
eiecissent eos a se egyptii. et cessasset plaga ab eis.
et iterum vellent eos capere. et ad suum servitium revoca
re. fugientibus his deus celi mare aperuit. ita ut
hinc inde aque quasi murus solidarentur. et isti pede sicco
fundum maris perambulando transirent. In quo loco dum
innumerabilis exercitus egyptiorum eos persequere
tur. ita aquis coopertus est ut non remaneret
vel unus qui factum posteris nuntiaret. Egressi etiam
mare rubrum deserta syna montis occupaverunt. in
quibus numquam homo habitare potuit. vel filius hominis re
quievit. Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad
bibendum. et per annos quadraginta annonam
de celo consecuti sunt. Ubicumque ingressi sunt sine arcu et sa
gitta. et absque scuto et gladio. deus eorum pro eis pugna
vit et vicit. Et non fuit qui insultaret populo isti. nisi quando
recessit a cultura domini dei sui. Quotienscumque autem
preter ipsum deum suum alterum coluerunt. dati sunt in pre
dam et in gladium et in obprobrium. Quotienscumque autem
penituerunt se recessisse a cultura dei sui. de
dit eis deus celi virtutem resistendi. Denique cha
naneum regem. et iebuseum. et phereceum. et etheum.
et eveum. et amoreum. et omnes potentes in esebon pro
straverunt. et terras eorum et civitates eorum ipsi possede
runt. Et usque dum non peccarent in conspectu dei sui.
erant cum eis bona. Deus enim eorum odit iniquitatem. Nam et
ante hos annos cum recessissent a via quam dederat
illis deus ut ambularent in ea. exterminati sunt preliis a mul
tis nationibus. et plurimi eorum abducti sunt in terram non
suam. Nuper autem reversi ad dominum deum suum. ex disper
sione qua dispersi fuerant adunati sunt. et ascenderunt
in montana hec omnia. et iterum possident ierusalem ubi
sunt sancta eorum. Nunc ergo mi domine perquire si est a
liqua iniquitas eorum in conspectu dei eorum. ascendamus
ad illos. quoniam tradens tradet illos deus eorum tibi. et sub
iugati erunt sub iugo potentie tue. Si autem non
est offensio populi huius coram deo suo. non poterimus
resistere illis. quoniam deus eorum defendet illos. et eri
mus in obprobrium universe terre.

VI

Et factum est cum cessasset loqui achior verba hec. irati
sunt omnes magnates holofernis. et cogitabant inter
ficere eum. dicentes ad alterutrum. Quis iste est qui fili
os israel posse dicat resistere regi nabuchodo
nosor et exercitibus eius. homines inermes. et sine vir
tute. et sine peritia artis pugne. Ut ergo agnoscat
achior quoniam fallit nos. ascendamus in montana. et
cum capti fuerint potentes eorum. tunc cum eisdem gladio
transverberabitur. ut sciat omnis gens quoniam nabuchodono
sor deus terre est. et preter ipsum alius non est. Factum est autem cum
cessasset loqui. indignatus holofernes vehe
menter. dixit ad achior. Quoniam prophetasti nobis dicens quod
gens israel defendatur a deo suo. ut ostendam tibi quia
non est deus nisi nabuchodonosor. cum percusserimus eos omnes
sicut hominem unum. tunc et ipse cum illis assyriorum gladio
interibis. et omnis israel tecum perditione disperiet. et probabis
quoniam nabuchodonosor dominus sit universe terre.
tuncque gladius militie mee transiet per latera tua
et confixus cades inter vulneratos israel. et non respira
bis ultra donec extermineris cum illis. Porro autem si prophe
tiam tuam veram existimas. non concidat vultus tuus.
et pallor qui faciem tuam obtinuit abscedat a te.
si verba mea hec putas impleri non posse. Ut autem nove
ris quia simul cum illis hec experieris. ecce ex hac
hora illorum populo sociaberis. ut dum dignas meo gla
dio penas exceperint. ipse simul ultioni subiaceas.
Tunc holofernes precepit servis suis ut comprehenderent
achior. et perducerent eum in bethuliam. et traderent eum in
manus filiorum israel. Et accipientes eum servi holo
fernis. profecti sunt per campestria. Sed cum appropinquassent
ad montana. exierunt contra eos fundibularii. Il
li autem divertentes a latere montis. ligaverunt achi
or ad arborem manibus et pedibus. et sic vinctum de
restibus dimiserunt eum. et reversi sunt ad dominum suum.
Porro filii israel descendentes de bethulia ve
nerunt ad eum. quem solventes duxerunt ad bethu
liam. atque in medio populi illum statuentes. percontati
sunt quid rerum esset quod illum vinctum assyrii reliquissent.
In diebus illis erant illic principes ozias filius mi
cha de tribu symeon. et carmi qui et gothoniel.
In medio itaque seniorum et in conspectu omnium achi
or dixit omnia que locutus ipse fuerat. et quomo
do fuisset ab holoferne interrogatus. et qualiter ipse
holofernes voluisset propter hoc verbum interficere
eum. et quemadmodum ipse holofernes iratus iusserit

eum israhelitis hac de causa tradi. ut dum uicerit filios israhel, tunc et ipsum achior diuersis iubeat interire suppliciis, propter hoc quod dixisset: deus celi defensor eorum est. Cumque achior uniuersa hec exposuisset, omnis populus cecidit in faciem suam adorantes dominum, et communi lamentatione et fletu unanimes preces suas domino effuderunt, dicentes: Domine deus celi et terre intuere superbiam eorum, et respice ad nostram humilitatem, et faciem sanctorum tuorum attende, et ostende quoniam non derelinquis presumentes de te, et presumentes de se et de sua uirtute gloriantes humilias. Finito itaque fletu, et per totum diem oratione populorum completa, consolati sunt achior dicentes: Deus patrum nostrorum cuius tu uirtutem predicasti, ipse tibi hanc dabit uicissitudinem, ut eorum magis tu interitum uideas. Cum uero dominus deus noster dederit hanc libertatem seruis suis, sit et tecum deus in medio nostri, ut sicut placuerit tibi, ita cum tuis omnibus conuerseris. Tunc ozias finito consilio suscepit eum in domum suam, et fecit ei cenam magnam. Et uocatis omnibus presbiteris, simul expleto ieiunio refecerunt. Postea uero conuocatus est omnis populus, et per totam noctem intra ecclesiam orauerunt, petentes auxilium a deo israhel.

VII

Holofernes autem altera die precepit exercitibus suis, ut ascenderent contra bethuliam. Erant autem pedites bellatorum centum uiginti milia, et equites uiginti duo milia, preter preparationes uirorum illorum quos occupauerat captiuitas, et abducti fuerant de prouinciis et urbibus uniuerse iuuentutis. Omnes parauerunt se pariter ad pugnam contra filios israhel, et uenerunt per crepidinem montis usque ad apicem qui respicit super dothain, a loco qui dicitur belma usque ad chelmon, qui est contra esdrelon. Filii autem israhel ut uiderunt multitudinem illorum, prostrauerunt se super terram, mittentes cinerem super capita sua, unanimes orantes ut deus israhel misericordiam suam ostenderet super populum suum. Et assumentes arma sua bellica, sederunt per loca que ad angusti itineris tramitem dirigunt inter montuosa, et erant custodientes ea tota die et nocte. Porro holofernes dum circuit per girum, reperit quod fons qui influebat, aqueductum illorum a parte australi extra ciuitatem dirigeret, et incidi precepit aqueductum illorum. Erant tamen non longe a muris fontes, ex quibus furtim uidebantur haurire aquam, ad refocillandum potius quam ad potandum. Sed filii ammon et moab accesserunt ad holofernem dicentes: Filii israhel non in lancea nec in sagitta confidunt, sed montes defendunt illos, et muniunt illos colles in precipitio constituti. Ut ergo sine congressione pugne possis superare eos, pone custodes fontium, ut non hauriant aquam ex eis, et sine gladio interficies eos, uel certe fatigati tradent ciuitatem suam, quam putant in montibus positam superari non posse. Et placuerunt uerba hec coram holoferne, et coram satellitibus eius, et constituit per girum centenarios per singulos fontes. Cumque ista custodia per dies uiginti fuisset expleta, defecerunt cisterne et collectiones aquarum omnibus inhabitantibus bethuliam, ita ut non esset intra ciuitatem unde satiarentur uel una die, quoniam ad mensuram dabatur populis aqua cotidie. Tunc ad oziam congregati omnes uiri femineque, iuuenes et senes, et paruuli simul omnes una uoce dixerunt: Iudicet deus inter nos et te, quoniam fecisti in nos mala nolens loqui pacifice cum assiriis, et propter hoc uendidit nos deus in manibus eorum. Et ideo non est qui adiuuet, cum prosternamur ante oculos eorum in siti et perditione magna. Et nunc congregate uniuersos qui in ciuitate sunt, ut sponte nos tradamus omnes populo holofernis. Melius est enim ut captiui benedicamus dominum uiuentes, quam moriamur et simus obprobrium omni carni, cum uiderimus uxores nostras et infantes nostros mori ante oculos nostros. Contestamur hodie celum et terram, et deum patrum nostrorum, qui ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut iam tradatis ciuitatem in manu militie holofernis, et sit finis noster breuis in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate sitis. Et cum hec dixissent, factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia ab omnibus, et per multas horas una uoce clamauerunt ad deum dicentes: Peccauimus cum patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Tu quia pius es miserere nostri, aut in tuo flagello uindica iniquitates nostras, et noli tradere confitentes te populo qui ignorat te, ut non dicant inter gentes: Ubi est deus eorum? Et cum fatigati his clamoribus, et his fletibus lassati siluissent, exurgens ozias infusus lacrimis dixit: Equo animo estote fratres, et hos quinque dies expectemus a domino misericordiam. Forsitan enim indignationem suam abscidet, et dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis quinque diebus non uenerit adiutorium, faciemus hec uerba que locuti estis.

VIII

Et factum est cum audisset hec uerba iudith uidua, que erat filia merari, filii idox, filii ioseph, filii ozie, filii elai, filii iamnor, filii gedeon, filii raphaim, filii achitob, filii melchie, filii enan, filii nathanie, filii salathiel, filii symeon, filii ruben, et uir eius fuit manasses, qui mortuus est in diebus messis hordeacee. Instabat enim super alligantes manipulos in campo, et uenit estus super caput eius, et mortuus est in bethulia ciuitate sua, et sepultus est illic cum patribus suis. Erat autem iudith relicta eius uidua iam annis tribus et mensibus sex. Et in superioribus domus sue fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur. Et habens super lumbos suos cilicium, ieiunabat omnibus diebus uite sue, preter sabbata et neomenias et festa domus israhel. Erat autem eleganti aspectu nimis, cui uir suus reliquerat diuitias multas, et familiam copiosam, ac possessiones armentis boum et gregibus ouium plenas. Et erat hec in omnibus famosissima, quia timebat deum

ualo. nec erat qui loqretur ꝯ ea ūbū ma
lū. Hec itaq; cū audisset q̄m ozias pmisisset.
q tradito qnto die traderet ciuitatē. misit
ad p̄b̄ros. chabri. ⁊ charmi. ⁊ uenerūt ad
illā. ⁊ dixit illis. Quod ē h̄ ūbū in quo ꝯsen
sit ozias. ut tradat ciuitatē assyriis. si infra
qnq; dies nō uenit uob adiutoriū? Et q
estis uos q temptatis dn̄m? Nō ē iste s̄mo
q mīam puocet. s; potius quā irā excitet. ⁊
furorē accendat. Posuistis uos tēp̄ misera
tōis dn̄i. ⁊ in arbitriū uřm diē ꝯstituistis ei.
Sed q2 patiēs ē dn̄s. in h̄ ipō peniteam̄. ⁊ indul
gentiā eī fusis lacrimis postulem̄. Nō eī qu
asi hō d̄s sic cōminabitur. n; sicut filius hoīs ad ira
cundiā īflāmabitur. ⁊ īō humiliem̄ illi a
nimas nr̄as. ⁊ ī spū ꝯstituti humiliato ser
uientes illi. dicamus flentes dn̄o. ut sc̄dm
uolūtatē suā sic faciat nob̄cū mīam suā.
ut sicut ꝯturbatū ē cor nr̄m ī suꝑbia eoꝝ.
ita ⁊ d̄ nr̄a humilitate gl̄iemur. Qm̄ nō cō
secuti sum̄ peccata patrū nr̄oꝝ. q dereliq
runt d̄m suū ⁊ adorauerūt d̄os alienos. p̄ sce
lere q̄d dati s̄ in gladiū ⁊ in rapinā. et in cō
fusionē inimicis suis. Nos aūt aliū d̄m ne
scimus. p̄t ipm. Et expectem̄ ꝯsolatiōem
eī humiles. ⁊ exquiret sanguinē nr̄m d̄ afflic
tōib; inimicoꝝ nr̄oꝝ. ⁊ humiliabit oēs gētes q
cumq; insurgūt ꝯ nos. ⁊ faciet illas sine honōe
d̄s dn̄s nr̄. Et nūc frēs q̄m uos q estis p̄b̄ri ī pp̄lo
dei. ex uob pendet aīa illoꝝ. ad eloqīū uřm
corda eoꝝ erigite. ut memores sint q2 tēp
tati s̄ patres nr̄i ut probarentur si uere cole
rent d̄m suū. Memores eē debēt quō pater
nr̄ abrahā temptatus ē. ⁊ p multas tribulatōes
p̄batꝰ. dei amicꝰ effectus ēst. Sic ysaac. sic ia
cob. sic moyses. ⁊ oēs q placuerūt dō p mul
tas tribulatōes transierūt fideles. Illi aūt q
temptatōes nō susceperūt cū timore dn̄i. ⁊ patien
tiā suā ⁊ improperiū murmurationis sue ꝯ dn̄m
protulerūt. exterminati s̄ ab exterminatore. ⁊ a ser
pentib; perierūt. Et nos ergo nō ulciscamur nos p
his q̄ patimur. s; reputantes peccatis nr̄is
hec ipsa minora eē supplicia. flagella dn̄i
qb̄ sicut s̄ui corripimur. ad emendatōem. nō ad
perditōem nr̄am euenisse credam̄. Et dixerūt
illi ozias ⁊ p̄b̄ri. Omnia q̄ locuta es uera s̄t.
⁊ nō ē in s̄monib; tuis ulla reprehensio. Nūc
ergo ora p nob q̄m mulier sc̄a es ⁊ timens dn̄m.
Et dixit illis iudith. Sicut qd̄ loq potui dei
eē cognoscitis. ita qd̄ facere disposui pbate
si ex dō ē. ⁊ orate ut firmū faciat consiliū
meū d̄s. Stabitis uos ad portā nocte ista.
⁊ ego exeā cū abra mea. ⁊ orate sicut dixistis
ut in dieb; qnq; respiciat dn̄s pp̄lm suū isrl̄.

Vos aūt nolo ut scrutemini actū meū. ⁊ usq; dū re
nuntiē uob nichil aliud fiat. nisi oratio p me
ad dn̄m d̄m nr̄m. Et dixit ad eā ozias princeps
iude. Vade in pace. ⁊ d̄s sit tecū. in ultiōem inimicoꝝ
nr̄oꝝ. ⁊ reuertentes abierūt. IX
Quib; abscedentib; iudith ingressa ē oratoriū
suū. ⁊ induens se cilicio. posuit cinerē sup ca
put suū. ⁊ psternens se dn̄o clamauit ad dn̄m
dicēs. Dn̄e d̄s patris mei symeō. q dedisti illi gla
diū in defensiōem alienigenaꝝ. q uiolatores ex
titerūt in coinquinatiōe sua. ⁊ denudauerūt femur
uirginis in confusiōem. ⁊ dedisti mulieres eoꝝ in p
dam. ⁊ filias eoꝝ in captiuitatē. ⁊ oēm p̄dam in diuisi
ōem s̄uis tuis q zelauerūt zelū tuū. subueni q̄so
te dn̄e d̄s mei michi uidue. Tu eī fecisti priora ⁊
illa p illa cogitasti. ⁊ h̄ factū ē q̄d ipse uoluisti. Oēs
eī uie tue parate s̄. ⁊ tua iudicia ī puidētia tua
posuisti. Respice castra assyrioꝝ nūc. sicut tūc
castra uidere egyptioꝝ dignatus es. q̄n p' s̄uos
tuos armati currebāt ꝯfidentes in quadrigis
⁊ in equitatu suo. ⁊ in multitudine bellatoꝝ. S; aspe
xisti sup castra eoꝝ. ⁊ tenebre fatigauerūt eos.
Tenuit pedes eoꝝ habyssus. ⁊ aq̄ operuerūt eos.
Sic fiant ⁊ isti dn̄e q ꝯfidūt in multitudine sua.
⁊ in currib; suis. ⁊ in contis. ⁊ in sagittis suis. ⁊ in lan
ceis gl̄iantur. Et nesciunt q2 tu ipse es d̄s nr̄ q
conteris bella ab initio. ⁊ dn̄s nomē ē t. Erige bra
chiū tuū sicut ab initio. ⁊ allide uirtutē eoꝝ in
uirtute tua. Cadat uirtus eoꝝ in iracundia tua.
q promittūt se uiolare sc̄a tua. ⁊ polluere ta
bernaculū noīs tui. ⁊ deicere gladio suo cornu al
taris tui. Fac dn̄e ut gladio ꝓ eī supbia apu
tetur. capiatur laq̄o oculoꝝ suoꝝ in me. ⁊ pcu
ties eū ex labiis caritatis mee. Da michi in animo
ꝯstantiā ut ꝯtēpnā illū. ⁊ uirtutē ut eūtā
illū. Erit eī memoriale noīs tui. cū manus
feminē deiecerit eū. Nō eī in multitudine ē
uirtus tua dn̄e. n; in equoꝝ uirib; uoluntas
tua. nec supbi ab initio placuerūt t. s; hu
miliū ⁊ mansuetoꝝ tibi sēp placuit dep̄ca
tio. D̄s celoꝝ creator aquaꝝ. ⁊ dn̄s totius crea
ture. exaudi me miseram te dep̄cantē. ⁊ d̄ tua
mīa p̄sumentē. Memento dn̄e testamenti tui. ⁊ da
ūbū in ore meo. ⁊ in corde meo ꝯsiliū corrobora. ut
domꝰ tua in sc̄ificatiōe pmaneat. ⁊ oēs gentes
agnoscāt q̄m tu es d̄s. ⁊ nō ē ali' p̄t te. Factū X
ē aūt cū cessasset clamare ad dn̄m. surrexit d̄ lo
co quo iacuerat p̄strata corā dn̄o. Vocauitq;
abrā suā. ⁊ descendens in domū suā abstulit a
se ciliciū. ⁊ exuit se uestib; uiduitatis sue.
⁊ lauit corpus suū. ⁊ unxit se myrro optimo.
⁊ discriminauit crinē capitis sui. ⁊ imposuit
mitrā sup caput suū. ⁊ induit se uestimētis io
cunditatis sue. Induitq; sandalia pedib; suis.

assumpsitque dextraliola et lilia et inaures et anu-
los, et omnibus ornamentis suis ornavit se. Cui eti-
am Dominus contulit splendorem, quoniam omnis ista compositio
non ex libidine sed ex virtute pendebat. Et ideo
Dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit, ut
incomparabili decore omnium oculis appareret.
Inposuit itaque abrae suae ascopam vini et vas
olei et pulentam et palathas et panes et caseum, et
profecta est. Cumque venissent ad portam civitatis, in-
venerunt expectantem Oziam et presbyteros civitatis.
Qui cum vidissent eam, stupentes mirati sunt nimis
pulchritudinem eius. Nihil tamen interrogantes
eam, dimiserunt transire dicentes: Deus patrum no-
strorum det tibi gratiam, et omne consilium tui cordis sua
virtute corroboret, et glorietur super te Hierusalem, et sit
nomen tuum in numero sanctorum et iustorum. Et dixerunt hi
qui illic erant omnes una voce: Fiat, fiat. Iudith vero
orans Dominum transivit portas, ipsa et abra eius. Fac-
tum est autem cum descenderet montem circa ortum diei,
occurrerunt ei exploratores Assyriorum et tenuerunt
eam dicentes: Unde venis, aut quo vadis? Quae re-
spondit: Filia sum Hebraeorum, ideo ego fugio a fa-
cie eorum, quoniam futurum agnovi quod dentur vobis
in depraedationem, pro eo quod contemnentes vos noluerunt
ultro tradere se ipsos, ut invenirent misericordiam in con-
spectu vestro. Hac de causa cogitavi mecum di-
cens: Vadam ad faciem principis Holofernis, ut in-
dicem illi secreta illorum et ostendam illi quo
aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat unus
vir de exercitu eius. Et cum audissent viri illi verba eius,
considerabant faciem eius, et erat in oculis eorum stupor, quoniam
mirabantur pulchritudinem eius nimis. Et di-
xerunt ad eam: Conservasti animam tuam eo quod tale rep-
peristi consilium, ut descenderes ad dominum nostrum. Hoc
autem scias, quoniam cum steteris in conspectu eius, bene tibi
faciet, et eris gratissima in corde eius. Duxeruntque
illam ad tabernaculum Holofernis, et annuntiantes
eam. Cumque intrasset in tabernaculum Holofernis ante
faciem eius, statim captus est in suis oculis Holofer-
nes. Dixeruntque ad eum satellites eius: Quis contemp-
nat populum Hebraeorum, qui tam decoras mulieres
habent, ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus?
Videns itaque Holofernem Iudith sedentem in cono-
peo quod erat ex purpura et auro et smaragdo et
lapidibus pretiosis intextum, et cum in faciem eius inten-
disset, adoravit eum, prosternens se super terram. Et
levaverunt illam servi Holofernis iubente do-
XI mino suo. Tunc Holofernes dixit ei: Aequo animo
esto, et noli pavere in corde tuo, quia ego numquam
nocui viro qui voluit servire Nabuchodono-
sor regi. Populus autem tuus si non contempsisset me, non
levassem lanceam meam super illum. Nunc autem dic
mihi qua ex causa recessisti ab illis, et placuit tibi ut
venires ad nos. Et dixit illi Iudith: Sume

verba ancillae tuae, quoniam si secutus fueris verba an-
cillae tuae, perfectam rem faciet Dominus tecum. Vivit
autem Nabuchodonosor rex terrae, et vivit virtus eius quae
est in te ad correptionem omnium animarum errantium, quoniam
non solum homines serviunt illi per te, sed et bestiae agri ob-
temperant illi. Nuntiatur enim industria animi tui
universis gentibus, et indicatum est omni saeculo quoniam tu
solus bonus et potens es in omni regno eius, et disciplina
na tua omnibus provinciis praedicatur. Nec hoc
latet quod locutus est Achior, nec illud ignora-
tur quod ei iusseris evenire. Constat enim Deum
nostrum sic peccatis offensum, ut mandaverit per
prophetas suos ad populum quod tradat eum pro pecca-
tis suis. Et quoniam sciunt se offendisse Deum suum
filii Israhel, tremor tuus super ipsos est. Insuper etiam
fames invasit eos, et ab ariditate aquae iam inter
mortuos computantur. Denique hoc ordinant,
ut interficiant pecora sua et sanguinem eorum
bibant, et sancta Domini sui quae praecepit Deus non contingi in
frumento, vino et oleo, haec cogitaverunt inpendere,
et volunt consumere quae nec manibus deberent contin-
gere. Ergo quoniam haec faciunt, certum est quod in perditionem
dabuntur. Quod ego ancilla tua cognoscens, fu-
gi ab illis, et misit me Dominus haec ipsa nuntiare tibi.
Ego enim ancilla tua Deum colo, etiam nunc apud
te, et exiet ancilla tua, et orabo Deum, et dicet
mihi quando eis reddat peccatum suum, et veniens nun-
tiabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam
Hierusalem, et habebis omnem populum Israhel sicut oves quibus
non est pastor, et non latrabit vel unus canis contra te, quia
haec mihi dicta sunt per providentiam Dei. Et quoniam iratus
est illis Deus, haec ipsa missa sum nuntiare tibi. Pla-
cuerunt autem omnia verba haec coram Holoferne et co-
ram pueris eius, et mirabantur ad sapientiam eius,
et dicebant alter ad alterum: Non est talis mulier in
aspectu super terram in pulchritudine et sensu ver-
borum. Et dixit ad illam Holofernes: Bene fecit Deus,
qui misit te ante populum, ut des illum tu in manibus
nostris. Et quoniam bona est promissio tua, si fecerit
mihi hoc Deus tuus, erit et Deus meus, et tu in domo Na-
buchodonosor magna eris, et nomen tuum nomina-
bitur in universa terra. XII
Tunc iussit eam introire ubi repositi erant the-
sauri eius, et iussit illic manere eam, et constitu-
it quid daretur illi de convivio suo. Cui respon-
dit Iudith et dixit: Nunc non potero manducare
ex his quae mihi praecipis tribui, ne veniat super
me offensio. Ex his autem quae mihi detuli, man-
ducabo. Cui Holofernes ait: Si defecerint
tibi ista quae tecum detulisti, quid faciemus tibi? Et
dixit Iudith: Vivit anima tua, domine meus, quoniam non
expendet omnia haec ancilla tua donec faciat Deus
in manu mea haec quae cogitavi. Et induxerunt
illam servi eius in tabernaculum quod praeceperat. Et petiit

dum introiret ut daret ei copiam nocte et ante lu
cem egrediendi foras ad orationem et deprecandi dominum.
Et precepit cubiculariis suis ut sicut placeret
illi exiret et introiret ad orandum deum suum per
triduum. Et exiebat noctibus in vallem bethulie
et baptizabat se in fonte aque. Et ut ascendebat
orabat dominum deum israhel ut dirigeret viam eius
ad liberationem populi sui. Et introiens munda manebat
in tabernaculo usque dum acciperet escam suam in vespera.
Et factum est in quarto die holofernes fecit cenam ser
vis suis et dixit ad vagao eunuchum. Vade et suade
hebream illam ut sponte consentiat habitare mecum.
Fedum est enim apud assyrios si femina irrideat vi
rum agendo ut immunis transeat ab eo. Tunc intro
ivit vagao ad iudith et dixit ei. Non vereatur
bona puella introire ad dominum meum ut honori
ficetur ante faciem eius et manducet cum eo et bibat
vinum in iocunditate. Cui iudith respondit. Que
ego sum ut contradicam domino meo? Omne quod erit ante oculos
eius bonum et optimum faciam. Quicquid autem illi pla
cuerit hoc mihi erit optimum omnibus diebus vite me
e. Et surrexit et ornavit se vestimento suo et ingressa
stetit ante faciem eius. Cor autem holofernis concus
sum est. Erat enim ardens in concupiscentia eius. Et dixit
ad eam holofernes. Bibe nunc et accumbe in iocundi
tate quoniam gratiam invenisti coram me. Et dixit iu
dith. Bibam domine quoniam magnificata est anima mea
hodie pre omnibus diebus meis. Et accepit et manduca
vit et bibit coram ipso ea que paraverat illi an
cilla eius. Et iocundus factus est ad illam holofernes.
Bibitque vinum multum nimis quantum numquam
biberat in vita sua.

XIII

Ut autem sero factum est festinaverunt servi illius
ad hospitia sua et conclusit vagao ostia cubi
culi et abiit. Erant autem omnes fatigati a vino. Eratque
iudith sola in cubiculo. Porro holofernes iace
bat in lecto nimia ebrietate sopitus. Dixitque
iudith puelle sue ut staret foris ante cubicu
lum et observaret. Stetitque iudith ante lectum orans
cum lacrimis et labiorum motu in silentio dicens.
Confirma me domine deus israhel et respice in hac hora
ad opera manuum mearum et sicut promisisti ihe
rusalem civitatem tuam erigens et hoc quod credens per te
posse fieri cogitavi perficiam. Et cum dixisset hec
accessit ad columpnam que erat ad caput lectuli eius
et pugionem eius qui in ea ligatus pendebat exsolvit.
Cumque evaginasset illum apprehendit comam capi
tis eius et ait. Confirma me domine deus israhel in hac hora
et percussit bis in cervicem eius et abscidit caput eius et ab
stulit conopeum eius a columpnis et evolvit corpus
eius truncum. Et post pusillum exivit et tradidit ca
put holofernis ancille sue et iussit ut mit
teret illud in peram suam. Et exierunt due secundum
consuetudinem suam quasi ad orationem et transierunt ca

stra et gyrantes vallem venerunt ad portam ci
vitatis. Et dixit iudith a longe custodibus mu
rorum. Aperite portas quoniam nobiscum est deus qui fecit vir
tutem in israhel. Et factum est cum audissent viri vocem eius
vocaverunt presbyteros civitatis. Et concurrerunt ad eam
omnes a minimo usque ad maximum quoniam non spera
verunt eam iam esse venturam. Et accendentes lumi
naria congyraverunt circa eam universi. Illa autem ascendens in
eminentiori loco iussit fieri silentium. Cumque omnes
tacuissent dixit iudith. Laudate dominum deum nostrum
qui non deseruit sperantes in se. et in me ancillam suam ad
implevit misericordiam suam quam promisit domui israhel.
et interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte.
Et proferens de pera caput holofernis ostendit illis
dicens. Ecce caput holofernis principis militie
assyriorum et ecce conopeum illius in quo recumbebat
in ebrietate sua ubi et per manum femine percussit
illum dominus deus noster. Vivit autem ipse dominus quoniam custodivit
me angelus eius et hinc euntem et ibi commorantem et inde
huc revertentem et non permisit me ancillam suam dominus
coinquinari sed sine pollutione peccati revocavit me
vobis gaudentem in victoria sua in evasione mea in
liberatione vestra. Confitemini illi omnes quoniam bonus quoniam
in seculum misericordia eius. Universi autem adorantes dominum di
xerunt ad eam. Benedixit te dominus in virtute sua quia per
te ad nichilum redegit inimicos nostros. Porro ozias
princeps populi israhel dixit ad eam. Benedicta es tu filia
a domino deo excelso pre omnibus mulieribus super terram.
Benedictus dominus qui creavit celum et terram qui te direxit
in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum. Quia
hodie nomen tuum ita magnificavit ut non rece
dat laus tua de ore hominum qui memores fuerint
virtutis domini in eternum pro quibus non pepercisti anime
tue propter angustias et tribulationes generis tui
sed subvenisti ruine ante conspectum dei nostri. Et di
xit omnis populus. Fiat fiat. Porro achior vocatus
venit et dixit ei iudith. Deus israhel cui tu testimonium dedis
ti quod ulciscatur se de inimicis suis ipse
caput omnium incredulorum incidit in hac nocte in manu
mea. Et ut probes quia ita est ecce caput holofernis qui
in contemptu superbie sue deum israhel contempsit et tibi interi
tum minabatur dicens. Cum captus fuerit populus israhel gla
dio perforari precipiam latera tua. Videns autem achi
or caput holofernis angustiatus pre pavore ceci
dit in faciem suam super terram et estuavit anima eius. Po
stea vero quam resumpto spiritu recreatus est procidit ad
pedes eius et adoravit eam et dixit. Benedicta tu
a deo tuo in omni tabernaculo iacob quoniam in omni gente
que audierit nomen tuum magnificabitur deus israhel super
te. Dixit autem iudith ad omnem populum.

XIIII

Audite me fratres. Suspendite caput hoc super
muros nostros et erit cum exierit sol accipiat u
nusquisque arma sua et exite cum impetu non ut de
scendatis deorsum sed quasi impetum facientes.

consilio. Erant autem primi et proximi Charsena et Sethar et Admatha et Tharsis et Mares et Marsana et Mamuchan, septem duces Persarum atque Medorum, qui videbant faciem regis, et primi post eum residere soliti erant, cui sententiae Vasthi regina subiaceret, quae Assueri regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, facere noluisset. Respondit Mamuchan audiente rege atque principibus: Non solum regem laesit regina Vasthi, sed et omnes principes et populos qui sunt in cunctis provinciis regis Assueri. Egredietur enim sermo reginae ad omnes mulieres, ut contemnant viros suos, et dicant: Rex Assuerus iussit ut regina Vasthi intraret ad eum, et illa noluit. Atque hoc exemplo omnes principum coniuges Persarum atque Medorum parvipendent imperia maritorum: unde regis iusta est indignatio. Si tibi placet, egrediatur edictum a facie tua, et scribatur iuxta legem Persarum atque Medorum, quam praeteriri illicitum est, ut nequaquam ultra Vasthi ingrediatur ad regem, sed regnum illius altera, quae melior est illa, accipiat. Et hoc in omne, quod latissimum est, provinciarum tuarum divulgetur imperium, et cunctae uxores, tam maiorum quam minorum, deferant maritis suis honorem. Placuit consilium eius regi et principibus: fecitque rex iuxta consilium Mamuchan, et misit epistolas ad universas provincias regni sui, ut quaeque gens audire et legere poterat, diversis linguis et litteris, esse viros principes ac maiores in domibus suis: et hoc per cunctos populos divulgari.

II His itaque gestis, postquam regis Assueri deferbuerat indignatio, recordatus est Vasthi, et quae fecisset vel quae passa esset. Dixeruntque pueri regis ac ministri eius: Quaerantur regi puellae virgines ac speciosae, et mittantur qui considerent per universas provincias puellas speciosas et virgines: et adducant eas ad civitatem Susan, et tradant eas in domum feminarum sub manu Egei eunuchi, qui est praepositus et custos mulierum regiarum: et accipiant mundum muliebrem, et cetera ad usus necessaria. Et quaecumque inter omnes oculis regis placuerit, ipsa regnet pro Vasthi. Placuit sermo regi: et ita, ut suggesserant, iussit fieri. Erat vir Iudaeus in Susan civitate, vocabulo Mardochaeus, filius Iair, filii Semei, filii Cis, de stirpe Gemini, qui translatus fuerat de Ierusalem eo tempore quo Iechoniam regem Iuda Nabuchodonosor rex Babylonis transtulerat, qui fuit nutritius filiae fratris sui Edissae, quae altero nomine vocabatur Esther: et utrumque parentem amiserat: pulchra nimis, et decora facie. Mortuisque patre eius ac matre, Mardochaeus sibi eam adoptavit in filiam. Cumque percrebruisset regis imperium, et iuxta mandatum illius multae pulchrae virgines adducerentur Susan, et Egeo traderentur eunucho, Esther quoque inter ceteras puellas ei tradita est, ut servaretur in numero feminarum. Quae placuit ei, et invenit gratiam in conspectu illius. Et praecepit eunucho ut acceleraret mundum muliebrem, et traderet ei partes suas, et septem puellas speciosissimas de domo regis, et tam ipsam quam pedissequas eius ornaret atque excoleret. Quae noluit indicare ei populum et patriam suam: Mardochaeus enim praeceperat ei ut de hac re omnino reticeret. Qui deambulabat cotidie ante vestibulum domus, in qua electae virgines servabantur, curam agens salutis Esther, et scire volens quid ei accideret. Cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum ut intrarent ad regem, expletis omnibus quae ad cultum muliebrem pertinebant, mensis duodecimus vertebatur: ita dumtaxat, ut sex mensibus oleo ungerentur myrrhino, et aliis sex quibusdam pigmentis et aromatibus uterentur. Ingredientesque ad regem, quidquid postulassent ad ornatum pertinens, accipiebant: et ut eis placuerat compositae, de triclinio feminarum ad regis cubiculum transibant. Et quae intraverat vespere, egrediebatur mane, atque inde in secundas aedes deducebatur, quae sub manu Susagazi eunuchi erant, qui concubinis regis praesidebat: nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi, nisi voluisset rex, et eam venire iussisset ex nomine. Evoluto autem tempore per ordinem, instabat dies quo Esther filia Abihail fratris Mardochaei, quam sibi adoptaverat in filiam, deberet intrare ad regem. Quae non quaesivit muliebrem cultum, sed quaecumque voluit Egeus eunuchus custos virginum, haec ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa valde, et incredibili pulchritudine, omnium oculis gratiosa et amabilis videbatur. Ducta est itaque ad cubiculum regis Assueri mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni eius. Et amavit eam rex plus quam omnes mulieres, habuitque gratiam et misericordiam coram eo super omnes mulieres, et posuit diadema regni in capite eius, fecitque eam regnare in loco Vasthi. Et iussit convivium praeparari permagnificum cunctis principibus et servis suis, pro coniunctione et nuptiis Esther. Et dedit requiem universis provinciis, ac dona largitus est iuxta magnificentiam principalem. Cumque secundo quaererentur virgines et congregarentur, Mardochaeus manebat ad regis ianuam. Necdum prodiderat Esther patriam et populum suum, iuxta mandatum eius. Quidquid enim ille praecipiebat, observabat Esther: et ita cuncta faciebat ut eo tempore solita erat quo eam parvulam nutriebat. Eo igitur tempore, quo Mardochaeus ad regis ianuam morabatur, irati sunt Bagathan et Thares duo eunuchi regis, qui ianitores erant, et in primo palatii limine praesidebant: volueruntque insurgere in regem, et occidere eum. Quod Mardochaeum non latuit, statimque nuntiavit reginae Esther: et illa regi ex nomine Mardochaei, qui ad se rem detulerat. Quaesitum est, et inventum: et appensus est uterque eorum in patibulo. Mandatumque historiis

et annalibus traditum coram rege. III

Post hec rex assuerus exaltavit aman filium amadathi qui erat de stirpe agag. et posuit solium eius super omnes principes quos habebat. Cunctique servi regis qui in foribus palatii versabantur flectebant genua et adorabant aman. Sic enim eis preceperat imperator. Solus autem mardocheus non flectebat genu, neque adorabat eum. Cui dixerunt regis pueri qui ad fores palatii presidebant. Cur preter ceteros non observas mandata regis? Cumque hoc crebrius dicerent et ille nollet audire, nuntiaverunt aman scire cupientes utrum perseveraret in sententia. Dixerat enim eis se esse iudeum. Quod cum audisset aman et experimento probasset quod mardocheus non sibi flecteret genu nec se adoraret, iratus est valde et pro nichilo duxit in unum mardocheum mittere manus suas. Audierat enim quod esset gentis iudee, magisque voluit omnem iudeorum qui erant in regno assueri perdere nationem. Mense primo cuius vocabulum est nisan anno duodecimo regni assueri missa est sors in urnam que hebraice dicitur phur coram aman. quo die et quo mense gens iudeorum deberet interfici. Et exivit mensis duodecimus qui vocatur adar. Dixitque aman regi assuero. Est populus per omnes provincias regni tui dispersus et a se mutuo separatus novis utens legibus et ceremoniis insuper et regis scita contemnens. Et optime nosti quod non expediat regno tuo ut insolescat per licentiam. Si tibi placet decerne ut pereat, et decem milia talentorum appendam arcariis gaze tue. Tulit ergo rex anulum quo utebatur de manu sua et dedit eum aman filio amadathi de progenie agag hosti iudeorum. Dixitque ad eum. Argentum quod polliceris tuum sit. De populo age quod tibi placet. Vocatique sunt scribe regis mense primo nisan tertiadecima die eiusdem mensis et scriptum est ut iusserat aman ad omnes satrapas regis et iudices provinciarum diversarumque gentium ut queque gens legere poterat et audire pro varietate linguarum ex nomine assueri regis. Et littere signate ipsius anulo misse sunt per cursores regis ad universas provincias ut occiderent atque delerent omnes iudeos a puero usque ad senem. Parvulos et mulieres uno die hoc est tertiodecimo die mensis duodecimi qui vocatur adar et bona eorum diriperent. Summa autem epistolarum hec fuit, ut omnes provincie scirent et pararent se ad predictam diem. Festinabant cursores qui missi erant explere regis imperium. Statimque in susis pependit edictum, rege et aman celebrante convivium et cunctis iudeis qui in urbe erant flentibus. Que cum audisset mardocheus scidit vestimenta sua et indutus est sacco spargens cinerem capiti, et in platea medie civitatis voce magna clamabat ostendens amaritudinem animi sui. Et hoc eiulatu usque ad fores palatii gradiens. Non enim erat licitum indutum sacco aulam regis intrare. In omnibus quoque provinciis oppidis ac locis ad que crudele regis dogma pervenerat planctus ingens erat apud iudeos ieiunium ululatus et fletus sacco et cinere multis pro strato utentibus. Ingresse autem sunt puelle hester et eunuchi nuntiaveruntque ei. Quod audiens consternata est et misit vestem ut ablato sacco induerent eum quam accipere noluit. Accitoque athach eunucho quem rex ministrum ei dederat precepit ut iret ad mardocheum et disceret ab eo cur hoc faceret. Egressusque athac ivit ad mardocheum stantem in platea civitatis ante hostium palatii. Qui indicavit ei omnia que acciderant quomodo aman promisisset ut in thesauros regis pro iudeorum nece inferret argentum. Exemplar quoque edicti quod pendebat in susis dedit ei ut regine ostenderet et moneret eam ut intraret ad regem et deprecaretur eum pro populo suo. Regressusque athac nuntiavit hester omnia que mardocheus dixerat. Que respondit ei et iussit ut diceret mardocheo. Omnes servi regis et cuncte que sub ditione eius sunt norunt provincie quod sive vir sive mulier non vocatus interius atrium regis intraverit absque ulla cunctatione statim interficiatur nisi forte rex auream virgam ad eum tetenderit pro signo clementie atque ita possit vivere. Ego igitur quomodo ad regem intrare potero que triginta iam diebus non sum vocata ad eum? Quod cum audisset mardocheus rursum mandavit hester dicens. Ne putes quod animam tuam tantum liberes quia in domo regis es pre cunctis iudeis. Si enim nunc silueris per aliam occasionem liberabuntur iudei. Et tu et domus patris tui peribitis. Et quis novit utrum idcirco ad regnum veneris ut in tali tempore parareris? Rursumque hester hec mardocheo verba mandavit. Vade et congrega omnes iudeos quos in susis reperies et orate pro me. Non comedatis et non bibatis tribus diebus ac noctibus. Et ego cum ancillis meis similiter ieiunabo et tunc ingrediar ad regem contra legem faciens non vocata, tradensque me morti et periculo. Ivit itaque mardocheus et fecit omnia que ei hester preceperat. IIII

Die autem tertio induta est hester regalibus vestimentis et stetit in atrio domus regie quod erat interius contra basilicam regis. At ille sedebat super solium suum in consistorio palatii contra hostium domus. Cumque vidisset rex hester reginam stantem placuit oculis eius et extendit contra eam virgam auream quam tenebat manu. Que accedens osculata est summitatem virge eius. Dixitque ad eam rex. Quid vis hester regina? Que est petitio tua? Etiam si dimidiam partem regni petieris dabitur tibi. At illa respondit. Si regi placet obsecro ut venias ad me hodie et aman tecum ad convivium quod paravi. Statimque rex. Vocate inquit aman cito ut hester obediat voluntati. Venerunt itaque rex et aman ad convivium quod eis regina paraverat. Dixitque ei rex postquam vinum biberat

habuerat vinum est. Quid petis ut detur tibi? et pro qua re
postulas? etiam si dimidiam partem regni mei peti
eris, impetrabis. Cui respondit Hester: Petitio mea
et preces iste sunt: Si inveni gratiam in conspectu regis, et si
regi placet ut det mihi quod postulo, et meam impleat
petitionem: veniat rex et Aman ad convivium quod
paravi eis, et cras regi aperiam voluntatem meam. Egres
sus est itaque illo die Aman letus et alacer. Cumque
vidisset Mardocheum sedentem ante fores palatii, et non
solum non assurrexisse sibi, sed nec motum quidem de lo
co sessionis sue, indignatus est valde: et dissimu
lata ira reversus in domum suam, convocavit ad se a
micos suos, et Zares uxorem suam, et exposuit illis mag
nitudinem divitiarum suarum, filiorumque turbam, et quanta
eum gloria super omnes principes et servos suos rex elevasset.
Et post hec ait: Regina quoque Hester nullum alium vo
cavit cum rege ad convivium preter me: apud quam etiam
cras cum rege pransurus sum. Et cum hec omnia habeam, nichil
me habere puto quamdiu videro Mardocheum
Iudeum sedentem ante fores regias. Responderuntque ei
Zares uxor eius et ceteri amici: Iube parari excel
sam trabem, habentem altitudinis cubitos quinquaginta, et dic
mane regi ut appendatur super eam Mar
docheus, et sic ibis cum rege letus ad convivium. Pla
cuit ei consilium, et iussit excelsam parari crucem. Noctem
illam rex duxit insomnem, iussitque sibi afferri hysto
rias et annales priorum temporum. Que cum illo presente lege
rentur, ventum est ad eum locum ubi scriptum erat quo
modo nuntiasset Mardocheus insidias Bagathan et Thares
eunuchorum regem Assuerum iugulare cupientium.
Quod cum rex audisset, ait: Quid pro hac fide honoris
ac premii Mardocheus consecutus est? Dixeruntque
ei servi illius ac ministri: Nichil omnino mercedis accepit.
Statimque rex: Quis est, inquit, in atrio? Aman quippe in
terius atrium domus regie intraverat, ut suggereret
regi ut iuberet Mardocheum affigi patibulo quod
ei fuerat preparatum. Responderunt pueri: Aman stat
in atrio. Dixitque rex: Ingrediatur. Cumque esset ingressus,
ait illi: Quid debet fieri viro quem rex honora
re desiderat? Cogitans autem in corde suo Aman et reputans
quod nullum alium rex nisi se vellet honorare, re
spondit: Homo quem rex honorare cupit, debet indui
vestibus regiis, et imponi super equum qui de sella re
gis est, et accipere regium diadema super caput suum, et pri
mus de regiis principibus ac tyrannis teneat equum eius,
et per plateam civitatis incedens clamet et dicat:
Sic honorabitur quemcumque rex voluerit honorare.
Dixitque ei rex: Festina, et sumpta stola et equo, fac
ut locutus es Mardocheo Iudeo qui sedet ante fo
res palatii. Cave ne quicquam de his que locutus
es pretermittas. Tulit itaque Aman stolam et equum,
indutumque Mardocheum in platea civita
tis et impositum equo precedebat, atque clamabat: Hoc
honore condignus est quemcumque rex voluerit honora

re. Reversus est Mardocheus ad ianuam palatii,
et Aman festinavit ire in domum suam lugens
et operto capite. Narravitque Zares uxori sue et a
micis omnia que evenissent sibi. Cui responderunt sapi
entes quos habebat in consilio, et uxor eius: Si de
semine Iudeorum est Mardocheus, ante quem cadere
cepisti, non poteris ei resistere, sed cades in conspectu
eius. Adhuc illis loquentibus, venerunt eunuchi
regis, et cito eum ad convivium quod regina paraverat
pergere compulerunt. Intravit itaque rex et Aman, ut
biberent cum regina. Dixitque ei rex etiam in secunda die,
postquam vino incaluerat: Que est petitio tua, He
ster, ut detur tibi? et quid vis fieri? etiam si dimidi
am partem regni mei petieris, impetrabis. Ad quem illa
respondit: Si inveni gratiam in oculis tuis, o rex, et si tibi
placet, dona mihi animam meam pro qua rogo, et populum
meum pro quo obsecro. Traditi enim sumus ego et popu
lus meus ut conteramur, iugulemur et pereamus. Atque utinam
in servos et famulas venderemur: esset tolerabi
bile malum, et gemens tacerem. Nunc autem hostis noster
est, cuius crudelitas redundat in regem. Respondensque rex
Assuerus ait: Quis est iste, et cuius potentie, ut hec
audeat facere? Dixitque Hester: Hostis et inimicus
noster pessimus iste est Aman. Quod ille audiens illico
obstupuit, vultum regis et regine ferre non sustinens.
Rex autem iratus surrexit, et de loco convivii in hor
tum arboribus consitum intravit. Aman quoque surrexit
ut rogaret Hester reginam pro anima sua, intellexit
enim a rege sibi paratum malum. Qui cum reversus esset de
horto nemoribus consito, et intrasset convivii locum,
reperit Aman super lectulum corruisse in quo iacebat
Hester, et ait: Etiam reginam vult opprimere me pre
sente in domo mea. Necdum verbum de ore regis
exierat, et statim operuerunt faciem eius. Dixitque Arbona
unus de eunuchis qui stabant in ministerio regis:
En lignum quod paraverat Mardocheo qui locutus est
pro rege, stat in domo Aman, habens altitudinis
quinquaginta cubitos. Cui dixit rex: Appendite
eum in eo. Suspensus est itaque Aman in patibulo
quod paraverat Mardocheo, et regis ira quievit. Di
e illo dedit rex Assuerus Hester regine domum V
Aman adversarii Iudeorum, et Mardocheus ingressus
est ante faciem regis. Confessa est enim Hester quod esset
patruus eius. Tulitque rex anulum quem ab Aman
recipi iusserat, et tradidit Mardocheo. Hester
autem constituit Mardocheum super domum suam. Nec
his contenta, procidit ad pedes regis flevitque et
locuta ad eum, oravit ut malitiam Aman Aga
gite et machinationes eius pessimas quas exco
gitaverat contra Iudeos, iuberet irritas fieri. At
ille ex more sceptrum aureum protendit manu, quo sig
num clementie monstrabatur. Illaque consurgens ste
tit ante eum et ait: Si placet regi, et si inveni gratiam
coram oculis eius, et deprecatio mea non ei videtur esse contra

obsecro ut novis epistolis veteres aman litterae insidiatoris et hostis iudeorum quibus eos in cunctis regis provinciis perire preceperat corrigantur. Quomodo enim potero sustinere necem et interfectionem populi mei? Responditque rex assuerus hester regine et mardocheo iudeo: Domum aman concessi hester, ipsumque iussi affigi cruci, quia ausus est manum in iudeos mittere. Scribite ergo iudeis sicut vobis placet ex regis nomine, signantes litteras anulo meo. Hec enim consuetudo erat, ut epistolis que ex regis nomine mittebantur et illius anulo signate erant nemo auderet contradicere. Accitisque scribis et librariis regis (erat autem tempus tertii mensis qui appellatur siban) vicesima et tertia die illius scripte sunt epistole ut mardocheus voluerat, ad iudeos et ad principes procuratoresque et iudices qui centum viginti septem provinciis ab india usque ethiopiam presidebant: provincie atque provincie, populo et populo iuxta linguas et litteras suas, et iudeis prout legere poterant et audire. Ipseque epistole que ex regis nomine mittebantur anulo ipsius signate sunt, et misse per veredarios, qui per omnes provincias discurrentes veteres litteras novis nuntiis prevenirent. Quibus imperavit rex ut convenirent iudeos per singulas civitates, et in unum preciperent congregari, ut starent pro animabus suis, et omnes inimicos suos cum coniugibus ac liberis et universis domibus interficerent atque delerent. Et constituta est per omnes provincias una ultionis dies, id est tertia decima mensis duodecimi adar. Summaque epistole fuit ut in omnibus terris ac populis qui regis assueri imperio subiacebant notum fieret paratos esse iudeos ad capiendam vindictam de hostibus suis. Egressique sunt veredarii celeres nuntios perferentes, et edictum regis pependit in susis. Mardocheus autem de palatio et de conspectu regis egrediens fulgebat vestibus regiis, iacinctinis videlicet et aerinis, coronam auream portans in capite, et amictus pallio serico atque purpureo. Omnisque civitas exultavit atque letata est. Iudeis autem nova lux oriri visa est, gaudium, honor et tripudium apud omnes populos, urbes atque provincias. Quocumque regis iussa veniebant, mira exultatio, epule atque convivia, et festus dies, in tantum ut plures alterius gentis et secte eorum religioni et cerimoniis iungerentur. Grandis enim cunctos iudaici nominis terror invaserat. Igitur duodecimi mensis quem adar vocari ante iam diximus tertia decima die, quando cunctis iudeis interfectio parabatur et hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice iudei superiores esse ceperunt et se de adversariis vindicare. Congregatique sunt per singulas civitates, oppida et loca, ut extenderent manum contra inimicos et persecutores suos. Nullusque ausus est resistere, eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetraret. Nam et provinciarum iudices, et duces, et procuratores, omnisque dignitas que singulis locis ac operibus preerat, extollebant iudeos timore mardochei, quem principem esse palatii et plurimum posse cognoverant. Fama quoque nominis eius crescebat cotidie et per cunctorum ora volitabat. Itaque percusserunt iudei inimicos suos plaga magna et occiderunt eos, reddentes eis quod sibi paraverant facere, in tantum ut etiam in susis quingentos viros interficerent extra decem filios aman agagite hostis iudeorum, quorum ista sunt nomina: pharsandatha et delphon et esphatha et phoratha et adalia et aridatha et phermesta et arisai et aridai et iezatha. Quos cum occidissent, predas de substantiis eorum tangere noluerunt. Statimque numerus eorum qui occisi erant in susis ad regem relatus est. Qui dixit regine: In urbe susis interfecerunt iudei quingentos viros et alios decem filios aman. Quantam putas eos exercere cedem in universis provinciis? Quid ultra postulas, et quid vis ut fieri iubeam? Cui illa respondit: Si regi placet, detur potestas iudeis ut sicut hodie fecerunt in susis sic et cras faciant, et decem filii aman in patibulis suspendantur. Precepitque rex ut ita fieret. Statimque in susis pependit edictum, et decem filii aman suspensi sunt. Congregatis iudeis quarta decima die mensis adar, interfecti sunt in susis trecenti viri, nec eorum ab illis direpta substantia est. Sed et per omnes provincias que dicioni regis subiacebant pro animabus suis steterunt iudei, interfectis hostibus ac persecutoribus suis, in tantum ut septuaginta quinque milia occisorum implerentur, et nullus de substantiis eorum quicquam contingeret. Dies autem tertius decimus mensis adar primus apud omnes interfectionis fuit, et quarta decima die cedere desierunt. Quem constituerunt esse sollempnem, ut in eo omni deinceps tempore vacarent epulis, gaudio atque conviviis. At hii qui in urbe susis cedem exercuerant tertio decimo et quarto decimo die eiusdem mensis in cede versati sunt, quinto decimo autem die percutere desierunt. Et idcirco eandem diem constituerunt sollempnem epularum atque letitie. Hii vero iudei qui in oppidis non muratis ac villis morabantur quartum decimum diem mensis adar conviviorum et gaudii decreverunt, ita ut exultent in eo et mittant sibi mutuo partes epularum et ciborum. Scripsit itaque mardocheus omnia hec et litteris comprehensa misit ad iudeos qui in omnibus regis provinciis morabantur, tam in vicino positis quam procul, ut quartam decimam et quintam decimam diem mensis adar pro festis susciperent et revertente semper anno sollempni honore celebrarent, quia in ipsis diebus se ulti sunt iudei de inimicis suis, et luctus atque tristitia in hylari-

tare gaudiumque conuersa sit. Essentque isti dies epularum atque letitie. et mitterent sibi inuicem ciborum partes. et pauperibus munuscula largirent. Susceperunt que iudei in sollempnem ritum. cuncta que eo tempore facere ceperant. et que mardocheus litteris facienda mandauerat. Aman enim filius amathi stirpis agag hostis et aduersarius iudeorum. cogitauit contra iudeos malum ut occideret eos atque deleret. et misit fur quod nostra lingua uertitur in sortem. Et postea ingressa est hester ad regem. obsecrans ut conatus eius litteris regis irriti fierent. et malum quod contra iudeos cogitauerat reuerteretur in caput eius. Denique et ipsum et filios eius affixerunt cruci. atque ex illo tempore dies isti appellati sunt furim id est sortium. eo quod fur id est sors in urnam missa fuit. et cuncta que gesta sunt epistole id est libri huius uolumine continentur. Queque sustinuerint et que deinceps immutata sint. susceperunt iudei super se et semen suum. et super cunctos qui religioni eorum uoluerint copulari. ut nulli liceat hos duos dies absque sollempnitate transigere. quos scriptura testatur. et certa expetunt tempora. annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies quos nulla umquam delebit obliuio. et per singulas generationes cuncte in toto orbe prouincie celebrabunt. Nec est ulla ciuitas in qua dies furim id est sortium non obseruentur a iudeis. et ab eorum progenie que his cerimoniis obligata est. Scripseruntque hester regina filia abiahel. et mardocheus iudeus etiam secundam epistolam. ut omni studio dies ista sollempnis sanciretur in posterum. Et miserunt ad omnes iudeos qui in centum uiginti septem regis assueri prouinciis uersabantur. ut haberent pacem et susciperent ueritatem. obseruantes dies sortium. et suo tempore cum gaudio celebrarent. sicut constituerunt mardocheus et hester. et illi obseruanda susceperant a se. et a semine suo. ieiunia et clamores et sortium dies. et omnia que libri huius qui uocatur hester hystoria continentur. Rex uero assuerus omnem terram et cunctas maris insulas fecit tributarias. Cuius fortitudo et imperium et dignitas atque sublimitas qua exaltauit mardocheum. scripta sunt in libris medorum atque persarum. et quomodo mardocheus iudaici generis secundus a rege assuero fuerit. et magnus apud iudeos et acceptabilis plebi fratrum suorum querens bona populo suo. et loquens ea que ad pacem sui seminis pertinerent. Que habentur in hebreo plena fide expressi. Hec autem que sequuntur scripta repperi in editione uulgata que grecorum lingua et litteris continetur. et interim post finem libri hoc capitulum ferebatur. quod iuxta consuetudinem nostram obelo id est ueru prenotauimus.

VI Recordatus sum sompnii quod uideram hec eadem significantis. nec eorum quicquam irritum fuit. Paruus fons qui creuit in fluuium. et in lucem solemque conuersus est. et in aquas plurimas redundauit. hester est quam rex accepit uxorem et uoluit esse reginam. Duo autem dracones ego sum et aman. Gentes que conuenerant. hii sunt qui delere nomen conati sunt iudeorum. Gens autem mea israel est. que clamauit ad dominum et saluum fecit dominus populum suum. liberauitque nos de omnibus malis. et fecit signa magna atque portenta inter gentes. et duas sortes esse precepit. unam populo dei. et alteram cunctis gentibus. Venit quoque utraque sors in statutum. et ex illo iam tempore coram deo uniuersis gentibus. Et recordatus est dominus populi sui. ac misertus est hereditatis sue. Et obseruabuntur dies isti in mense adar quartadecima et quintadecima die eiusdem mensis cum omni studio et gaudio in unum cetum populi congregati. in cunctis deinceps generationes populi israel. Anno quarto regnantibus ptolomeo et cleopatra. attulerunt dositteus qui se sacerdotem et leuitici generis ferebat. et ptolomeus filius eius hanc epistolam furim. quam dixerunt interpretatum esse lisimachum ptolomei filium in ierusalem. Hoc quoque principium gerit in editione uulgata quod nec in hebreo. nec apud ullum fertur interpretem. erat

Anno secundo regnante artaxerse maximo. prima die mensis nisan. uidit sompnium mardocheus filius iahyr. filii semei. filii cis. de tribu beniamin. homo iudeus qui habitabat in urbe susis. uir magnus et inter primos aule regie. Erat autem de eo numero captiuorum quos transtulerat nabuchodonosor rex babilonis de ierusalem cum iechonia rege iudee. et hoc eius sompnium fuit. Apparuerunt uoces et tumultus et tonitrua et terremotus et conturbatio super terram. Et ecce duo dracones magni paratique contra se in prelium. ad quorum clamorem cuncte concitate sunt nationes ut pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum et discriminis. tribulationis et angustie. et ingens formido super terram. Conturbataque est gens iustorum timentium mala sua. et preparata ad mortem. Clamaueruntque ad dominum. et illis uociferantibus fons paruus creuit in fluuium maximum. et in aquas plurimas redundauit. Lux et sol ortus est. et humiles exaltati sunt. et deuorauerunt inclitos. Quod cum uidisset mardocheus et surrexisset de strato suo. cogitabat quid facere deus uellet. Et fixum habebat in animo. scire cupiens quid significaret sompnium. Morabatur autem eo tempore in aula regis. cum bagatha et thara eunuchis regis. qui ianitores erant palacii. Cumque intellexisset cogitationes eorum et curas diligentius preuidisset. didicit quod conarentur in regem artaxersen manum mittere. et nuntiauit super eo regi. Qui de utroque habita questione. confessos duci iussit ad mortem. Rex autem quod gestum erat scripsit in commentarius. Sed et mardocheus rei memoriam litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula palacii moraretur. datis ei pro delatione muneribus. Aman uero filius amadathi bugeus. erat gloriosissimus coram rege. et uo

luit nomine mardocheo et populo eius pro duobus eunuchis regis qui fuerant interfecti. Hucusque prohemium. Que autem sequuntur in eo loco posita erant ubi scriptum est in volumine: et diripuerunt bona vel substantias eorum. Que in sola editione vulgata repperimus. Epistole autem hoc exemplar fuit.

Rex maximus artaxerses ab india usque ethiopiam centum viginti septem provinciarum principibus et ducibus qui eius imperio subiecti sunt salutem dicit. Cum plurimis gentibus imperarem et universum orbem mee ditioni subiugassem, volui nequaquam abuti potentie magnitudine, sed clementia et lenitate gubernare subiectos, ut absque ullo terrore vitam silentio transigentes optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Querente autem me a consiliariis meis quomodo hoc posset impleri, unus qui sapientia et fide ceteros precellebat et erat post regem secundus aman nomine indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum qui novis uteretur legibus et contra omnium gentium faciens consuetudines regum iussa contemneret et universarum concordiam nationum sua dissensione violaret. Quod cum didicissemus, videntes unam gentem rebellem adversum omne hominum genus perversis uti legibus nostrisque iussionibus contraire et turbare subiectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam, iussimus ut quoscumque aman qui omnibus provinciis prepositus est et secundus a rege, et quem patris loco colimus, monstraverit, cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis, nullusque eorum misereatur, quartadecima die duodecimi mensis adar anni presentis, ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes reddant imperio nostro pacem quam turbaverant. Hucusque exemplar epistole. Que sequuntur post eum locum scripta inveni ubi legitur: Ivitque mardocheus et fecit omnia que ei mandaverat hester.

Nec tamen habentur in hebraico et apud nullum penitus feruntur interpretum.

Mardocheus autem deprecatus est dominum, memor omnium operum eius, et dixit: Domine domine rex omnipotens, in ditione enim tua cuncta sunt posita, et non est qui possit resistere voluntati tue, si decreveris salvare israel. Tu fecisti celum et terram et quicquid celi ambitu continetur. Dominus omnium es, nec est qui resistat maiestati tue. Cuncta nosti et scis quia non pro superbia et contumelia et aliqua glorie cupiditate fecerim hoc ut non adorarem aman superbissimum. Libenter enim pro salute israel etiam vestigia pedum eius deosculari paratus essem, sed timui ne honorem dei mei transferrem ad hominem, et ne quemquam adorarem excepto deo meo. Et nunc domine rex deus abraham, miserere populo tuo, quia volunt nos inimici nostri perdere et hereditatem tuam delere. Ne despicias partem tuam quam redemisti tibi de egypto. Exaudi deprecationem meam et propitius esto sorti et funiculo tuo, et converte luctum nostrum in gaudium,

ut viventes laudemus nomen tuum domine, et ne claudas ora te canentium. Omnis quoque israel pari mente et obsecratione clamavit ad dominum, eo quod eis certa mors impenderet. Hester quoque regina confugit ad dominum, pavens periculum quod imminebat. Cumque deposuisset vestes regias, fletibus et luctui apta indumenta suscepit, et pro unguentis variis cinere et stercore implevit caput, et corpus suum humiliavit ieiuniis, omniaque loca in quibus antea letari consueverat crinium laceratione complevit, et deprecabatur dominum deum israel dicens: Domine mi qui rex noster es solus, adiuva me solitariam et cuius preter te nullus auxiliator est alius. Periculum meum in manibus meis est. Audivi a patre meo quod tu domine tulisses israel de cunctis gentibus, et patres nostros ex omnibus retro maioribus suis, ut possideres hereditatem sempiternam, fecistique eis sicut locutus es. Peccavimus in conspectu tuo, et idcirco tradidisti nos in manibus inimicorum nostrorum. Coluimus enim deos eorum. Iustus es domine. Et nunc non eis sufficit quod durissima nos opprimunt servitute, sed robur manuum suarum idolorum potentie deputantes, volunt tua mutare promissa et delere hereditatem tuam et claudere ora laudantium te atque extinguere gloriam templi et altaris tui, ut aperiant ora gentium et laudent idolorum fortitudinem et predicent carnalem regem in sempiternum. Ne tradas domine sceptrum tuum his qui non sunt, ne rideant ad ruinam nostram, sed converte consilium eorum super eos, et eum qui in nos cepit sevire disperde. Memento domine et ostende te nobis in tempore tribulationis nostre, et mihi da fiduciam domine rex deorum et universe potestatis. Tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis, et transfer cor illius in odium hostis nostri, ut et ipse pereat et ceteri qui ei consentiunt. Nos autem libera manu tua, et adiuva me nullum aliud auxilium habentem nisi te domine, qui habes omnium scientiam, et nosti quia oderim gloriam iniquorum, et detester cubile incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis necessitatem meam, quod abominer signum superbie et glorie mee quod est super caput meum in diebus ostentationis mee, et detester illud quasi pannum menstruate, et non portem in diebus silentii mei. Et quod non comederim in mensa aman, nec mihi placuerit convivium regis, et non biberim vinum libaminum, et numquam letata sit ancilla tua ex quo huc translata sum usque in presentem diem nisi in te domine deus abraham. Deus fortis super omnes, exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent, et libera nos de manu iniquorum, et erue me a timore meo. Hec quoque addita reperi in editione vulgata. Et mandavit ei haud dubium quin hester mardocheus ut ingrederetur ad regem et rogaret pro populo suo et pro patria sua. Memorare inquit dierum humilitatis tue quomodo nutrita sis in manu mea, quia aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem. Et tu invoca dominum et loquere regi pro nobis.

et libera nos de morte.

Die autem tertio deposuit vestimenta ornatus sui, et circumdata est gloria sua. Cumque regio fulgeret habitu, et invocasset omnium rectorem et salvatorem deum, assumpsit duas famulas, et super unam quidem innitebatur quasi pre deliciis et nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens. Altera autem famularum sequebatur dominam, defluentia in humum indumenta sustentans. Ipsa autem roseo vultus colore perfusa, et gratis ac nitentibus oculis tristem celabat animum, et nimio timore contractum. Ingressa igitur cuncta per ordinem ostia, stetit contra regem, ubi ille residebat super solium regni sui, indutus vestibus regiis, auroque fulgens et pretiosis lapidibus, eratque terribilis aspectu. Cumque elevasset faciem, et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, regina corruit, et in pallorem colore mutato, lassum super ancillulam reclinavit caput. Convertitque deus spiritum regis in mansuetudinem, et festinus ac metuens exilivit de solio, et sustentans eam ulnis suis donec rediret ad se, his verbis blandiebatur. Quid habes hester? Ego sum frater tuus, noli metuere, non morieris. Non enim pro te, sed pro omnibus hec lex constituta est. Accede igitur et tange sceptrum. Cumque illa reticeret, tulit auream virgam et posuit super collum eius, et osculatus est eam, et ait. Cur mihi non loqueris? Que respondit. Vidi te domine quasi angelum dei, et conturbatum est cor meum pre timore glorie tue. Valde enim mirabilis es domine, et facies tua plena est gratiarum. Cumque loqueretur, rursum corruit, et pene exanimata est. Rex autem turbabatur, et omnes ministri eius consolabantur eam.

Exemplar epistole regis artaxersis quam pro iudeis ad totas regni sui provincias misit. Quod et ipsum in hebraico volumine non habetur.

Rex magnus artaxerxes ab india usque ethiopiam centum viginti septem provinciarum ducibus ac principibus qui nostre obediunt iussioni, salutem dicit. Multi bonitate principum et honore qui in eos collatus est, abusi sunt in superbiam, et non solum subiectos regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam non ferentes, in ipsos qui dederunt moliuntur insidias. Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis, et humanitatis in se iura violare, sed dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se fugere posse sententiam. Et in tantum vesanie proruperunt, ut eos qui credita sibi officia diligenter observant, et ita cuncta agunt ut omnium laude sint digni, mendaciorum cuniculis conentur subvertere, dum aures principum simplices, et ex sua natura alios estimantes, callida fraude decipiunt. Que res et ex veteribus probatur hystoriis, et ex his que geruntur cotidie, quomodo malis quorumdam suggestionibus regum studia depraventur. Unde providendum est paci omnium provinciarum. Nec putare debetis si diversa iubeamus ex animi nostri venire levitate, sed pro qualitate et necessitate temporum, ut rei publice poscit utilitas, ferre sententiam. Et ut manifestius quod dicimus intelligatis, aman filius amadathi, et animo et gente macedo, alienusque a persarum sanguine, et pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus a nobis susceptus est, et tantam in se expertus humanitatem, ut pater noster vocaretur, et adoraretur ab omnibus post regem secundus. Qui in tantum arrogantie tumorem sublatus est, ut regno nos privare niteretur et spiritu. Nam mardocheum, cuius fide et beneficiis vivimus, et consortem regni nostri hester cum omni gente sua novis quibusdam atque inauditis machinis expetivit in mortem. Hoc cogitans, ut illis interfectis, insidiaretur nostre solitudini, et regnum persarum transferret in macedones. Nos autem a pessimo mortalium iudeos neci destinatos, in nulla penitus culpa reperimus, sed e contrario iustis utentes legibus, et filios altissimi et maximi semperque viventis dei, cuius beneficio et patribus nostris et nobis regnum est traditum, et usque hodie custoditur. Unde eas litteras quas sub nomine nostro ille direxerat, sciatis esse irritas. Pro quo scelere ante portas huius urbis, id est susis, et ipse qui machinatus est, et omnis cognatio eius pendet in patibulis, non nobis, sed deo reddente ei quod meruit. Hoc autem edictum quod nunc mittimus, in cunctis urbibus proponatur, ut liceat iudeis uti legibus suis. Quibus debetis esse adminiculo, ut eos qui se ad necem eorum paraverant, possint interficere tertiadecima die mensis duodecimi, qui vocatur adar. Hanc enim diem deus omnipotens meroris et luctus eis vertit in gaudium. Unde et vos inter ceteros dies festos hanc habetote diem, et celebrate eam cum omni letitia, ut et in posterum cognoscatur, omnes qui fideliter persis obediunt, dignam pro fide recipere mercedem. Qui autem insidiantur regno eorum, perire pro scelere. Omnis autem provincia et civitas que noluerit sollempnitatis huius esse particeps, gladio et igne pereat, et sic deleatur, ut non solum hominibus, sed etiam bestiis invia sit in sempiternum, pro exemplo contemptus et inobedientie. **Explicit liber hester.**

Incipit prologus super librum iob.

Cogor per singulos scripture divine libros adversariorum respondere maledictis, qui interpretationem meam reprehensionem septuaginta interpretum criminantur. Quasi non et apud grecos aquila, symmachus et theodotion vel verbum e verbo, vel sensum e sensu, vel ex utroque commixtum et medie temperatum genus translationis expresserint. Et omnia veteris instrumenti volumina origenes obelis asteriscisque distinxerit, quos vel additos vel de theodotione sumptos translationi antique inseruit, probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in partibus susceperunt, aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest ut quos plura intermisisse susceperint, non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur, precipue in iob, cui si ea que sub asteriscis addita sunt subtraxeris, pars maxima detruncabitur. [illegible]

hec dum taceat apud grecos. ceterum apud latinos ante
eam translationem quam sub asteriscis et obelis nuper
edidimus. septingenti ferme aut octingenti versus
desunt. ut decurtatus et laceratus corrosusque liber
feditatem sui publice legentibus prebeat. Hec autem
translatio nullum de veteribus sequitur interpretem. sed ex ipso
hebraico arabicoque sermone. et interdum syro. nunc
verba nunc sensus. nunc simul utrumque resonabit. Obliquus
enim apud hebreos totus liber fertur
et lubricus. et quod greci rethores vocant eschematismenos. [i. obscur / scemati smenos]
dum aliud loquitur aliud agit. Ut
si velis anguillam aut murenulam strictis tenere
manibus. quanto fortius presseris. tanto citius
elabitur. Memini me ob intelligentiam huius vo
luminis lyddeum quendam preceptorem. qui apud hebreos
primus haberi putabatur. non parvis redemisse num
mis. Cuius doctrina an aliquid profecerim nescio. Hoc
unum scio. non potuisse me interpretari. nisi quod ante
intellexeram. A principio itaque voluminis usque ad
verba iob. apud hebreos prosa oratio est. Porro a verbis
iob in quibus ait. pereat dies in qua natus sum. et nox
in qua dictum est conceptus est homo. usque ad eum locum
in quo ante finem voluminis scriptum est. idcirco ipse
me reprehendo. et ago penitentiam in favilla et ci
nere. exametri versus sunt. dactilo. spondeoque cur
rentes. et propter lingue idioma crebro recipi
entes. et alios pedes non earundem syllabarum. sed eorun
dem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et
tinnulus fertur numeris lege solutis. quod
metrici magis quam simplex lector intelligunt.
A supradicto autem versu usque ad finem libri par
vum comma quod remanet. prosa oratione contexitur.
Quod si cui videtur incredulum metra scilicet esse apud
hebreos. et in morem nostri flacci. grecique pindari. et
alchei et saffo. vel psalterium vel lamentationes hie
remie. vel omnia ferme scripturarum cantica com
prehendi. legat philonem. iosephum. et orige
nem. cesariensem eusebium. et eorum testimonio me
verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes
mei idcirco me in hoc volumine laborasse.
non ut interpretationem antiquam reprehenderem. sed ut
ea que in illa aut obscura sunt aut omissa. aut certe
scriptorum vitio depravata. manifestiora nostra in
terpretatione fierent. qui et hebreum sermonem ex parte
didicimus. et in latino pene ab ipsis cunabu
lis. inter grammaticos. et rethores. et philosophos
detriti sumus. Quod si apud grecos post septua
ginta editionem. iam christi evangelio coruscante.
iudeus aquila. et symachus. ac theodotion iu
daizantes heretici sunt recepti. qui multa mi
steria salvatoris subdola interpretatione celarunt.
et tamen in exaplis habentur apud ecclesias. et ex [exaplis]
planantur ab ecclesiasticis viris. quanto magis
ego christianus de parentibus christianis. et vexillum crucis

in mea fronte portans. cuius studium fuit omissa
repetere. depravata corrigere. et sacramenta ecclesie puro
et fideli aperire sermone. vel a fastidiosis vel ma
lignis lectoribus non debeo reprobari. Habeant qui vo
lunt veteres libros. vel in membranis purpureis
auro argentoque descriptos. vel uncialibus ut vulgo
aiunt litteris onera magis exarata quam codices. dum
modo mihi meisque permittant pauperes habere scedulas.
et non tam pulchros codices quam emendatos. Utram
que editionem. et septuaginta iuxta grecos. et mea iuxta
hebreos in latinum meo labore translata est. eligat unusquisque
quod vult. et studiosum se magis quam malivolum probet. Explicit prologus.
Dicunt quidam habitasse iob in auxitiden in finibus ydu
mee et arabie. et erat ei ante nomen iobab. et accepit
uxorem arabissam. genuit filium cui nomen erat
enon. Erat autem ipse filius quidem zare de esau filiis fi
lius. de matre vero bozra. ita ut sit quintus ab a
braham. Et hi sunt reges qui regnaverunt in edom. in qua
et ipse regnavit regione. Primus bala filius beor.
et nomen civitatis eius denaba. post autem balac
iobab. qui vocatur iob. Post hunc assum qui erat
dux ex themanorum regione. post hunc adad. filius
bedad. qui excidit madian. in campo moab. et nomen
civitatis eius gethaim. Explicit prologus. Incipit argumentum.
Iob exemplar patientie. que mystica suo sermo
ne non complectitur? Prosa incipit. versu labitur.
pedestri sermone finitur. Omnesque leges dialetice.
propositione. assumptione. confirmatione. conclusione
determinat. Singula in eo verba plena sunt sensibus.
Et ut de ceteris sileam. resurrectionem corporum sic
prophetat. ut nullus de ea sic vel manifestius vel cautius
scripserit. Scio inquit quod redemptor meus vivit. et in no
vissimo die de terra surrecturus sum. Et rursum circum
dabor pelle mea. et in carne mea videbo deum. quem
visurus sum ego ipse. et oculi mei conspecturi sunt et non alius.
Reposita est hec spes mea in sinu meo.

Explicit argumentum.
Incipit iob.

Vir erat in terra hus
nomine iob. et erat vir ille — I
simplex et rectus ac
timens deum. et recedens
a malo. Natique sunt ei
septem filii. et tres filie.
Et fuit possessio eius
septem milia ovium.
et tria milia camelorum.
Quingenta quoque iuga
boum. et quingente asi
ne. ac familia multa nimis. Eratque vir ille
magnus. inter omnes orientales. Et ibant filii eius et fa
ciebant convivium per domos unusquisque in die suo. Et
mittentes vocabant tres sorores suas. ut comede
rent et biberent cum eis. Cumque in orbem transissent dies

Exaplum vel exapla dicitur ab ex quod est sex et plosis
quod est plica. quasi sex plicarum liber. siue biblia orig.

cumque in orbem transissent dies convivii mittebat ad eos iob et sanctificabat illos. Consurgensque diluculo offerebat holocausta per singulos. Dicebat enim. Ne forte peccaverint filii mei et benedixerint deo in cordibus suis. Sic faciebat iob cunctis diebus. Quadam autem die cum venissent filii dei ut assisterent coram domino, affuit inter eos etiam satan. Cui dixit dominus. Unde venis? Qui respondens ait. Circuivi terram et perambulavi eam. Dixitque dominus ad eum. Numquid considerasti servum meum iob, quod non sit ei similis in terra, homo simplex et rectus ac timens deum et recedens a malo? Cui respondens satan ait. Numquid frustra iob timet deum? Nonne tu vallasti eum ac domum eius universamque substantiam per circuitum, operibus manuum eius benedixisti, et possessio eius crevit in terra? Sed extende paululum manum tuam et tange cuncta que possidet, nisi in faciem benedixerit tibi. Dixit ergo dominus ad satan. Ecce universa que habet in manu tua sunt, tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusque est satan a facie domini. Cum autem quadam die filii et filie eius comederent et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti, nuntius venit ad iob qui diceret. Boves arabant et asine pascebantur iuxta eos, et irruerunt sabei tuleruntque omnia, et pueros percusserunt gladio, et evasi ego solus ut nuntiarem tibi. Cumque adhuc ille loqueretur, venit alter et dixit. Ignis dei cecidit de celo et tactas oves puerosque consumpsit, et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Sed adhuc illo loquente venit alius et dixit. Chaldei fecerunt tres turmas et invaserunt camelos et tulerunt eos, necnon et pueros percusserunt gladio, et ego fugi solus ut nuntiarem tibi. Adhuc loquebatur ille, et ecce alius intravit et dixit. Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit a regione deserti et concussit quattuor angulos domus, que corruens oppressit liberos tuos et mortui sunt, et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Tunc surrexit iob et scidit vestimenta sua, et tonso capite corruens in terram adoravit et dixit. Nudus egressus sum de utero matris mee, et nudus revertar illuc. Dominus dedit, dominus abstulit. Sicut domino placuit ita factum est. Sit nomen domini benedictum. In omnibus his non peccavit iob labiis suis neque stultum quid contra deum locutus est. II

Factum est autem cum quadam die venissent filii dei et starent coram domino, venisset quoque satan inter eos et staret in conspectu eius, ut diceret dominus ad satan. Unde venis? Qui respondens ait. Circuivi terram et perambulavi eam. Et dixit dominus ad satan. Numquid considerasti servum meum iob, quod non sit ei similis in terra, vir simplex et rectus ac timens deum et recedens a malo, et adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum ut affligerem eum frustra. Cui respondens satan ait. Pellem pro pelle, et cuncta que habet homo dabit pro anima sua. Alioquin mitte manum tuam et tange os eius et carnem, et tunc videbis quod in faciem benedicat tibi. Dixit ergo dominus ad satan. Ecce in manu tua est, verumtamen animam illius serva. Egressus igitur satan a facie domini percussit iob vulnere pessimo a planta pedis usque ad verticem eius. Qui testa saniem radebat sedens in sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua. Adhuc tu permanes in simplicitate tua? Benedic deo et morere. Qui ait ad illam. Quasi una de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu dei, quare mala non sustineamus? In omnibus his non peccavit iob labiis suis. Igitur audientes tres amici iob omne malum quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz themanites et Baldad suites et Sophar naamathites. Condixerant enim ut pariter venientes visitarent eum et consolarentur. Cumque elevassent procul oculos suos, non cognoverunt eum. Et exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in celum. Et sederunt cum eo in terra septem diebus et septem noctibus, et nemo loquebatur ei verbum. Videbant enim dolorem esse vehementem. III

Post hoc aperuit iob os suum et maledixit diei suo et locutus est. Pereat dies in qua natus sum, et nox in qua dictum est. Conceptus est homo. Dies ille vertatur in tenebras, non requirat eum deus desuper, et non illustretur lumine. Obscurent eum tenebre et umbra mortis, occupet eum caligo et involvatur amaritudine. Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni nec numeretur in mensibus. Sit nox illa solitaria nec laude digna. Maledicant ei qui maledicunt diei, qui parati sunt suscitare leviathan. Obtenebrentur stelle caligine eius, expectet lucem et non videat, nec ortum surgentis aurore. Quia non conclusit ostia ventris qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis meis. Quare non in vulva mortuus sum, egressus ex utero non statim perii? Quare exceptus genibus? Cur lactatus uberibus? Nunc enim dormiens silerem et somno meo requiescerem cum regibus et consulibus terre, qui edificant sibi solitudines, vel cum principibus qui possident aurum et replent domos suas argento. Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem, vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii cessaverunt a tumultu, et ibi requieverunt fessi robore. Et quondam vincti pariter sine molestia non audierunt vocem exactoris. Parvus et magnus ibi sunt, et servus liber a domino suo. Quare misero data est lux, et vita his qui in amaritudine anime sunt? Qui expectant mortem et non venit, quasi effodientes thesaurum. Gaudentque

quaerentes eum invenerint sepulchrum? viro cuius abscondita est via, et circumdedit eum Deus tenebris. Antequam comedam suspiro, et quasi inundantes aquae sic rugitus meus. Quia timor quem timebam evenit mihi, et quod verebar accidit. Nonne dissimulavi? nonne quievi? nonne silui? et venit super me indignatio.

IIII

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Si coeperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies. Sed conceptum sermonem tenere quis poterit? Ecce docuisti multos, et manus lassas roborasti. Vacillantes confirmaverunt sermones tui, et genua trementia confortasti. Nunc autem venit super te plaga et defecisti; tetigit te et conturbatus es. Ubi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua et perfectio viarum tuarum? Recordare obsecro te quis umquam innocens perierit? aut quando recti deleti sunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem et seminant dolores et metunt eos, flante Deo perisse, et spiritu irae eius esse consumptos. Rugitus leonis et vox leaenae et dentes catulorum leonum contriti sunt. Tigris periit eo quod non haberet praedam, et catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum absconditum, et quasi furtive suscepit auris mea venas susurri eius. In horrore visionis nocturnae, quando solet sopor occupare homines, pavor tenuit me et tremor, et omnia ossa mea perterrita sunt. Et cum spiritus me praesente transiret, inhorruerunt pili carnis meae. Stetit quidam cuius non agnoscebam vultum, imago coram oculis meis, et vocem quasi aurae lenis audivi. Numquid homo Dei comparatione iustificabitur? aut factore suo purior erit vir? Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, et in angelis suis reperit pravitatem. Quanto magis hi qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut a tinea? De mane usque ad vesperum succidentur, et quia nullus intelligit, in aeternum peribunt. Qui autem reliqui fuerint auferentur ex eis; morientur, et non in sapientia.

V

Voca ergo si est qui tibi respondeat, et ad aliquem sanctorum convertere. Vere stultum interficit iracundia, et parvulum occidit invidia. Ego vidi stultum firma radice, et maledixi pulchritudini eius statim. Longe fient filii eius a salute, et conterentur in porta, et non erit qui eruat. Cuius messem famelicus comedet, et ipsum rapiet armatus, et ebibent sitientes divitias eius. Nihil in terra sine causa fit, et de humo non orietur dolor. Homo ad laborem nascitur, et avis ad volatum. Quam ob rem ego deprecabor Dominum, et ad Deum ponam eloquium meum, qui facit magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero. Qui dat pluviam super faciem terrae, et irrigat aquis universa. Qui ponit humiles in sublime, et maerentes erigit sospitate. Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum quod coeperant. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, et consilium pravorum dissipat. Per diem incurrent tenebras, et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro salvum faciet egenum a gladio oris eorum, et de manu violenti pauperem. Et erit egeno spes, iniquitas autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a Deo; increpationem ergo Domini ne reprobes. Quia ipse vulnerat et medetur, percutit et manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te, et in septima non tanget te malum. In fame eruet te de morte, et in bello de manu gladii. A flagello linguae absconderis, et non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate et fame ridebis, et bestias terrae non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum, et bestiae terrae pacificae erunt tibi. Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum, et visitans speciem tuam non peccabis. Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum, et progenies tua quasi herba terrae. Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur acervus tritici in tempore suo. Ecce hoc ut investigavimus ita est, quod auditum mente pertracta.

VI

Respondens autem Iob dixit: Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui, et calamitas quam patior in statera. Quasi arena maris haec gravior appareret, unde et verba mea dolore sunt plena. Quia sagittae Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, et terrores Domini militant contra me. Numquid rugiet onager cum habuerit herbam? aut mugiet bos cum ante praesepe plenum steterit? Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditum? aut potest aliquis gustare quod gustatum affert mortem? Quae prius nolebat tangere anima mea, nunc prae angustia cibi mei sunt. Quis det ut veniat petitio mea, et quod exspecto tribuat mihi Deus? Et qui coepit ipse me conterat, solvat manum suam et succidat me? Et haec mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti. Quae est enim fortitudo mea ut sustineam? aut quis finis meus ut patienter agam? Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea aenea est. Ecce non est auxilium mihi in me, et necessarii quoque mei recesserunt a me. Qui tollit ab amico suo misericordiam, timorem Domini derelinquit. Fratres mei praeterierunt me, sicut torrens qui raptim transit in convallibus. Qui timent pruinam irruet super eos nix. Tempore quo fuerint dissipati peribunt, et ut incaluerint solventur de loco suo. Involutae sunt semitae gressuum eorum, ambulabunt in vacuum et peribunt. Considerate semitas Theman, itinera Saba, et exspectate paulisper. Confusi sunt quia speravi; venerunt quoque usque ad me, et pudore cooperti sunt. Nunc venistis, et modo videntes plagam meam timetis. Numquid dixi: afferte m[...]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

de substantia vestra donate mihi? Vel liberate me de manu hostis, et de manu robustorum eruite me? Docete me, et ego tacebo: et si quid forte ignoravi, instruite me. Quare detraxistis sermonibus veritatis, cum e vobis nullus sit qui possit arguere me? Ad increpandum tantum eloquia concinnatis, et in ventum verba profertis. Super pupillum irruitis, et subvertere nitimini amicum vestrum. Verumtamen quod cepistis explete: prebete aurem, et videte an mentiar. Respondete obsecro absque contentione: et loquentes id quod iustum est iudicate. Et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.

VII

Militia est vita hominis super terram, et sicut dies mercenarii dies eius. Sicut servus desiderat umbram, et sicut mercenarius prestolatur finem operis sui: sic et ego habui menses vacuos, et noctes laboriosas enumeravi mihi. Si dormiero, dico: Quando consurgam? et rursum expectabo vesperam, et replebor doloribus usque ad tenebras. Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris, cutis mea aruit et contracta est. Dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur, et consumpti sunt absque ulla spe. Memento quia ventus est vita mea, et non revertetur oculus meus ut videat bona. Nec aspiciet me visus hominis: oculi tui in me, et non subsistam. Sicut consumitur nubes et pertransit: sic qui descenderit ad inferos non ascendet. Nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscet eum amplius locus eius. Quapropter et ego non parcam ori meo; loquar in tribulatione spiritus mei: confabulabor cum amaritudine anime mee. Numquid mare sum ego, aut cetus, quia circumdedisti me carcere? Si dixero: Consolabitur me lectulus meus, et relevabor loquens mecum in strato meo: terrebis me per somnia, et per visiones horrore concuties. Quam ob rem elegit suspendium anima mea, et mortem ossa mea. Desperavi, nequaquam ultra iam vivam: parce mihi, nihil enim sunt dies mei. Quid est homo quia magnificas eum? aut quid apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluculo, et subito probas illum. Usquequo non parcis mihi, nec dimittis me ut glutiam salivam meam? Peccavi, quid faciam tibi, o custos hominum? quare posuisti me contrarium tibi, et factus sum mihimetipsi gravis? Cur non tollis peccatum meum, et quare non aufers iniquitatem meam? ecce nunc in pulvere dormiam: et si mane me quesieris, non subsistam.

VIII

Respondens autem Baldad Suhites, dixit: Usquequo loqueris talia, et spiritus multiplex sermones oris tui? Numquid Deus supplantat iudicium? aut omnipotens subvertit quod iustum est? Etiam si filii tui peccaverunt ei, et dimisit eos in manu iniquitatis sue: tu tamen si diluculo consurrexeris ad Deum, et omnipotentem fueris deprecatus: si mundus et rectus incesseris, statim evigilabit ad te, et pacatum reddet habitaculum iustitie tue: in tantum ut si priora tua fuerint parva, et novissima tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem pristinam, et diligenter investiga patrum memoriam. Hesterni quippe sumus, et ignoramus, quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram: et ipsi docebunt te, loquentur tibi, et de corde suo proferent eloquia. Numquid vivere potest scirpus absque humore? aut crescere carectum sine aqua? Cum adhuc sit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit. Sic vie omnium qui obliviscuntur Deum, et spes hypocrite peribit: non ei placebit vecordia sua, et sicut tela aranearum fiducia eius. Innitetur super domum suam, et non stabit: fulciet eam, et non consurget. Humectus videtur antequam veniat sol, et in ortu suo germen eius egredietur. Super acervum petrarum radices eius densabuntur, et inter lapides commorabitur. Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum, et dicet: Non novi te. Hec est enim letitia vie eius, ut rursum de terra alii germinentur. Deus non proiciet simplicem, nec porriget manum malignis: donec impleatur risu os tuum, et labia tua iubilo. Qui oderunt te induentur confusione: et tabernaculum impiorum non subsistet.

IX

Respondens Iob ait: Vere scio quod ita sit, et quod non iustificetur homo compositus Deo. Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille. Sapiens corde est, et fortis robore: quis restitit ei, et pacem habuit? Qui transtulit montes, et nescierunt hi quos subvertit in furore suo. Qui commovet terram de loco suo, et columne eius concutiuntur. Qui precipit soli, et non oritur: et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit celos solus, et graditur super fluctus maris. Qui facit Arcturum et Oriona et Hyadas, et interiora austri. Qui facit magna et incomprehensibilia et mirabilia, quorum non est numerus. Si venerit ad me, non videbo eum: si abierit, non intelligam. Si repente interroget, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis? Deus, cuius ire nemo resistere potest, et sub quo curvantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego, ut respondeam ei, et loquar verbis meis cum eo? Qui etiam si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod audierit vocem meam. In turbine enim conteret me, et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. Non concedit requiescere spiritum meum, et implet me amaritudinibus. Si fortitudo queritur, robustissimus est: si equitas iudicii, nemo pro me audet testimonium dicere. Si iustificare me voluero, os meum condempnabit me: si innocentem ostendero, pravum me comprobabit. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, et tedebit me vite mee. Unum est quod locutus sum, et innocentem et impium ipse consumit. Si flagellat, occidat semel, et non de penis innocentum rideat. Terra data est in manus impii, vultum

iudicium eius operit. Quod si non ille est, quis ergo est? Dies mei velociores fuerunt cursore; fugerunt et non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam. Cum dixero: Nequaquam ita loquar, commuto faciem meam et dolore torqueor. Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Si autem et sic impius sum, quare frustra laboravi? Si lotus fuero quasi aquis nivis, et fulserint velut mundissimae manus meae, tamen sordibus intinges me, et abominabuntur me vestimenta mea. Neque enim viro qui similis mei est respondebo, nec qui mecum in iudicio ex aequo possit audiri. Non est qui utrumque valeat arguere, et ponere manum suam in ambobus. Auferat a me virgam suam, et pavor eius non me terreat. Loquar et non timebo eum; neque enim possum metuens respondere.

X

Taedet animam meam vitae meae; dimittam adversum me eloquium meum; loquar in amaritudine animae meae. Dicam Deo: Noli me condemnare; indica mihi cur me ita iudices. Numquid bonum tibi videtur si calumnieris et opprimas me opus manuum tuarum, et consilium impiorum adiuves? Numquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut videt homo, et tu videbis? Numquid sicut dies hominis dies tui, et anni tui sicut humana sunt tempora, ut quaeras iniquitatem meam, et peccatum meum scruteris, et scias quia nihil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere? Manus tuae plasmaverunt me, et fecerunt me totum in circuitu, et sic repente praecipitas me? Memento quaeso quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me, et sicut caseum me coagulasti? Pelle et carnibus vestisti me, ossibus et nervis compegisti me. Vitam et misericordiam tribuisti mihi, et visitatio tua custodivit spiritum meum. Licet haec celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris. Si peccavi et ad horam pepercisti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? Et si impius fuero, vae mihi est; et si iustus, non levabo caput, saturatus afflictione et miseria. Et propter superbiam quasi leaenam capies me, reversusque mirabiliter me crucias. Instauras testes tuos contra me, et multiplicas iram tuam adversum me, et poenae militant in me. Quare de vulva eduxisti me? qui utinam consumptus essem, ne oculus me videret! Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum, antequam vadam et non revertar, ad terram tenebrosam et opertam mortis caligine, terram miseriae et tenebrarum, ubi umbra mortis et nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitans.

XI

Respondens autem Sophar Naamathites dixit: Numquid qui multa loquitur non et audiet? aut vir verbosus iustificabitur? Tibi soli tacebunt homines? et cum ceteros irriseris, a nullo confutaberis? Dixisti enim: Purus est sermo meus, et mundus sum in conspectu tuo. Atque utinam Deus loqueretur tecum, et aperiret labia sua tibi, ut ostenderet tibi secreta sapientiae, et quod multiplex esset lex eius, et intelligeres quod multo minora exigaris ab eo quam meretur iniquitas tua. Forsitan vestigia Dei comprehendes, et usque ad perfectum Omnipotentem reperies? Excelsior caelo est, et quid facies? profundior inferno, et unde cognosces? Longior terra mensura eius, et latior mari. Si subverterit omnia, vel in unum coarctaverit, quis contradicet ei? Ipse enim novit hominum vanitatem, et videns iniquitatem, nonne considerat? Vir vanus in superbiam erigitur, et tamquam pullum onagri se liberum natum putat. Tu autem firmasti cor tuum, et expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem quae est in manu tua abstuleris a te, et non manserit in tabernaculo tuo iniustitia, tunc levare poteris faciem tuam absque macula, et eris stabilis, et non timebis. Miseriae quoque oblivisceris, et quasi aquarum quae praeterierunt recordaberis. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam, et cum te consumptum putaveris, orieris ut lucifer. Et habebis fiduciam proposita tibi spe, et defossus securus dormies. Requiesces, et non erit qui te exterreat, et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficient, et effugium peribit ab eis, et spes eorum abominatio animae.

XII

Respondens autem Iob dixit: Ergo vos estis soli homines, et vobiscum morietur sapientia? Et mihi est cor sicut et vobis, nec inferior vestri sum; quis enim haec quae nostis ignorat? Qui deridetur ab amico suo sicut ego, invocabit Deum et exaudiet eum; deridetur enim iusti simplicitas. Lampas contempta apud cogitationes divitum, parata ad tempus statutum. Abundant tabernacula praedonum, et audacter provocant Deum, cum ipse dederit omnia in manus eorum. Nimirum interroga iumenta, et docebunt te; et volatilia caeli, et indicabunt tibi. Loquere terrae, et respondebit tibi, et narrabunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia haec manus Domini fecerit? In cuius manu anima omnis viventis, et spiritus universae carnis hominis. Nonne auris verba diiudicat, et fauces comedentis saporem? In antiquis est sapientia, et in multo tempore prudentia. Apud ipsum est sapientia et fortitudo, ipse habet consilium et intelligentiam. Si destruxerit, nemo est qui aedificet; et si incluserit hominem, nullus est qui aperiat. Si continuerit aquas, omnia siccabuntur; et si emiserit eas, subvertent terram. Apud ipsum est fortitudo et sapientia; ipse novit et decipientem et eum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum finem, et iudices in stuporem. Balteum regum dissolvit, et praecingit fu

ne renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios et optimates supplantat. Commutans labium veracium et doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super principes, et eos qui oppressi fuerant relevans. Qui revelat profunda de tenebris, et producit in lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes et perdit eas, et subversas in integrum restituit. Qui immutat cor principum populi terrae, et decipit eos ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi in tenebris et non in luce, et errare eos faciet quasi ebrios. XIII

Ecce omnia haec vidit oculus meus, et audivit auris mea, et intellexi singula. Secundum scientiam vestram et ego novi, nec inferior vestri sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar, et disputare cum Deo cupio, prius vos ostendens fabricatores mendacii et cultores perversorum dogmatum. Atque utinam taceretis, ut putaremini esse sapientes. Audite ergo correptiones meas, et iudicium labiorum meorum attendite. Numquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos? Numquid faciem eius accipitis, et pro Deo iudicare nitimini? aut placebit ei quem celare nihil potest? aut decipietur ut homo vestris fraudulentiis? Ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem eius accipitis. Statim ut se commoverit, turbabit vos, et terror eius irruet super vos. Memoria vestra comparabitur cineri, et redigentur in lutum cervices vestrae. Tacete paulisper, ut loquar quodcumque mihi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas dentibus meis, et animam meam porto in manibus meis? Etiam si occiderit me, in ipso sperabo; verumtamen vias meas in conspectu eius arguam. Et ipse erit salvator meus. Non enim veniet in conspectu eius omnis hypocrita. Audite sermonem meum, et enigmata auribus percipite. Si fuero iudicatus, scio quod iustus inveniar. Quis est qui iudicetur mecum? veniat. Quare tacens consumor? Duo tantum ne facias mihi, et tunc a facie tua non abscondar. Manum tuam longe fac a me, et formido tua non me terreat. Voca me, et ego respondebo tibi, aut certe loquar, et tu responde mihi. Quantas habeo iniquitates et peccata? scelera mea et delicta mea ostende mihi. Cur faciem tuam abscondis, et arbitraris me inimicum tuum? Contra folium quod vento rapitur ostendis potentiam tuam, et stipulam siccam persequeris. Scribis enim contra me amaritudines, et consumere me vis peccatis adolescentiae meae. Posuisti in nervo pedem meum, et observasti omnes semitas meas, et vestigia pedum meorum considerasti. Qui quasi putredo consumendus sum, et quasi vestimentum quod comeditur a tinea. Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut umbra, et numquam in eodem statu permanet. Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos, et adducere eum tecum in iudicium? Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu qui solus es?

XIIII

Breves dies hominis sunt; numerus mensium eius apud te est. Constituisti terminos eius, qui praeteriri non poterunt. Recede paululum ab eo ut quiescat, donec optata veniat, sicut mercennarii dies eius. Lignum habet spem: si praecisum fuerit, rursum virescit, et rami eius pullulant. Si senuerit in terra radix eius, et in pulvere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquae germinabit, et faciet comam quasi cum primum plantatum est. Homo vero cum mortuus fuerit et nudatus atque consumptus, ubi quaeso est? Quomodo si recedant aquae de mari, et fluvius vacuefactus arescat, sic homo cum dormierit non resurget; donec atteratur caelum, non evigilabit, nec consurget de somno suo. Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, et abscondas me donec pertranseat furor tuus, et constituas mihi tempus in quo recorderis mei? Putasne mortuus homo rursum vivet? Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Vocabis me et ego respondebo tibi; operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam. Mons cadens defluit, et saxum transfertur de loco suo. Lapides excavant aquae, et alluvione paulatim terra consumitur, et hominem ergo similiter perdes. Roborasti eum paululum, ut in perpetuum pertransiret. Immutabis faciem eius, et emittes eum. Sive nobiles fuerint filii eius sive ignobiles, non intelliget. Attamen caro eius dum vivet dolebit, et anima illius super semetipso lugebit. XIIII

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens, et adimplebit ardore stomachum suum? Arguis verbis eum qui non est aequalis tui, et loqueris quod tibi non expedit. Quantum in te est, evacuasti timorem, et tulisti preces coram Deo. Docuit enim iniquitas tua os tuum, et imitaris linguam blasphemantium. Condempnabit te os tuum, et non ego, et labia tua respondebunt tibi. Numquid primus homo tu natus es, et ante colles formatus? Numquid consilium Dei audisti, et inferior te erit eius sapientia? Quid nosti quod ignoremus? quid intelligis quod nesciamus? Et senes et antiqui sunt in nobis, multo vetustiores quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te Deus? Sed verba tua prava hoc prohibent. Quid te elevat cor tuum, et quasi magna cogitans attonitos habes oculos? Quid tumet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo huiuscemodi sermones? Quid est homo ut immaculatus sit, et ut iustus appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis, et caeli non sunt mundi in conspectu eius. Quanto magis abomina

bibit quasi aquam iniquitatem? Ostendam tibi, audi me: et quod vidi narrabo tibi. Sapientes confitentur, et non abscondunt patres suos. Quibus solis data est terra, et non transivit alienus per eos. Cunctis diebus suis impius superbit, et numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius: et cum pax sit, ille semper insidias suspicatur. Non credit quod reverti possit de tenebris, circumspectans undique gladium. Cum se moverit ad querendum panem, novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies. Terrebit eum tribulatio, et angustia vallabit eum, sicut regem qui preparatur ad prelium. Tetendit enim adversus Deum manum suam, et contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo, et pingui cervice armatus est. Operuit faciem eius crassitudo, et de lateribus eius arvina dependet. Habitavit in civitatibus desolatis, et in domibus desertis, que in tumulos sunt redacte. Non ditabitur, nec perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam. Non recedet de tenebris: ramos eius arefaciet flamma, et auferetur spiritu oris sui. Non credat frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam dies eius impleantur peribit, et manus eius arescet. Ledetur quasi vinea in primo flore botrus eius, et quasi oliva proiciens florem suum. Congregatio enim hypocrite sterilis, et ignis devorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem, et peperit iniquitatem, et uterus eius preparat dolos.

XVI

Respondens autem Iob dixit: Audivi frequenter talia: consolatores onerosi omnes vos estis. Numquid habebunt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestum est si loquaris? Poteram et ego similia vestri loqui: atque utinam esset anima vestra pro anima mea. Et consolarer ego vos sermonibus, et moverem caput meum super vos. Roborarem vos ore meo, et moverem labia mea quasi parcens vobis. Sed quid agam? Si locutus fuero, non quiescet dolor meus: et si tacuero, non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus, et in nichilum redacti sunt omnes artus mei. Ruge mee testimonium dicunt contra me, et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens mihi. Collegit furorem suum in me, et comminans mihi infremuit contra me dentibus suis: hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua, exprobrantes percusserunt maxillam meam, saciati sunt penis meis. Conclusit me Deus apud iniquum, et manibus impiorum me tradidit. Ego ille quondam opulentus repente contritus sum: tenuit cervicem meam, confregit me, et posuit me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos, non pepercit, et effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas. Saccum consui super cutem meam, et operui cinere carnem meam. Facies mea intumuit a fletu, et palpebre mee caligaverunt. Hec passus sum absque iniquitate manus mee, cum haberem mundas ad Deum preces. Terra ne operias sanguinem meum, neque inveniat locum in te latendi clamor meus. Ecce enim in celo testis meus, et conscius meus in excelsis. Verbosi amici mei: ad Deum stillat oculus meus. Atque utinam sic iudicaretur vir cum Deo, quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breves anni transeunt, et semitam per quam non revertar ambulo.

XVII

Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, et solum mihi superest sepulchrum. Non peccavi, et in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me Domine, et pone me iuxta te, et cuiusvis manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina, propterea non exaltabuntur. Predam pollicetur sociis, et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi, et exemplum sum coram eis. Caligavit ab indignatione oculus meus, et membra mea quasi in nichilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc, et innocens contra hypocritam suscitabitur. Et tenebit iustus viam suam, et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur vos omnes convertimini, et venite, et non inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt, cogitationes mee dissipate sunt, torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem, et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero, infernus domus mea est, et in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi: Pater meus es: mater mea, et soror mea, vermibus. Ubi est ergo nunc prestolatio mea? Et patientiam meam quis considerat? In profundissimum infernum descendent omnia mea: putasne saltem ibi erit requies mihi?

XVIII

Respondens autem Baldad Suites dixit: Usque ad quem finem verba iactabitis? Intelligite prius, et sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta, et sorduimus coram vobis? Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te derelinquetur terra, et transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur, nec splendebit flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius, et lucerna que super eum est extinguetur. Arctabuntur gressus virtutis eius, et precipitabit eum consilium suum. Immisit enim in rete pedes suos, et in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius laqueo, et exardescet contra eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius, et decipula illius super semitam. Undique terrebunt eum formidines, et involvent pedes eius. Attenuetur fame robur eius, et inedia invadat costas illius. Devoret pulchritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius, et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est, aspergatur in tabernaculo eius sulphur. De

orsum radices eius siccentur. sursum autem atteratur messis eius. Memoria illius pereat de terra. et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras. et de orbe transferet eum. Non erit semen eius neque progenies in populo suo. nec ulle reliquie in regionibus eius. In die eius stupebunt novissimi. et primos invadet horror. Hec sunt ergo tabernacula iniqui. et iste locus eius qui ignorat deum.

XVIII

Respondens autem Iob dixit. Usquequo affligitis animam meam. et atteritis me sermonibus? En decies confunditis me. et non erubescitis opprimentes me. Nempe et si ignoravi mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini. et arguitis me obprobriis meis. Saltem nunc intelligite quia deus non equo iudicio afflixerit me. et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens. et nemo audiet. vociferabor. et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit. et transire non possum. et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea. et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique et pereo. et quasi evulse arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius. et sic me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius. et fecerunt sibi viam per me. et obsederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me. et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei. et qui me noverant obliti sunt mei. Inquilini domus mee. et ancille mee sicut alienum habuerunt me. et quasi peregrinus fui in oculis eorum. Servum meum vocavi. et non respondit. ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit uxor mea. et orabam filios uteri mei. Stulti quoque despiciebant me. et cum ab eis recessissem. detrahebant mihi. Abominati sunt me quondam consiliarii mei. et quem maxime diligebam aversatus est me. Pelli mee consumptis carnibus adhesit os meum. et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei. miseremini mei. saltem vos amici mei. quia manus domini tetigit me. Quare persequimini me sicut deus. et carnibus meis saturamini? Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei? Quis mihi det ut exarentur in libro stilo ferreo. et plumbi lamina. vel celte sculpantur in silice? Scio enim quod redemptor meus vivit. et in novissimo die de terra surrecturus sum. et rursum circumdabor pelle mea. et in carne mea videbo deum. quem visurus sum ego ipse. et oculi mei conspecturi sunt et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis. persequamur eum. et radicem verbi inveniamus contra eum? Fugite ergo a facie gladii. quoniam ultor iniquitatum gladius est. et scitote esse iudicium.

XVIIII

Respondens autem Sophar Naamathites dixit. Idcirco cogitationes mee varie succedunt sibi. et mens in diversa rapitur. Doctrinam qua me arguis audiam. et spiritus intelligentie mee respondebit mihi. Hoc scio a principio ex quo positus est homo super terram. quod laus impiorum brevis sit. et gaudium hypocrite ad instar puncti. Si ascenderit usque ad celum superbia eius. et caput eius nubes tetigerit. quasi sterquilinium in fine perdetur. et qui eum viderant dicent. Ubi est? Velut somnium avolans non invenietur. transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat non videbit. neque ultra intuebitur eum locus suus. Filii eius atterentur egestate. et manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa eius implebuntur vitiis adolescentie eius. et cum eo in pulvere dormient. Cum enim dulce fuerit in ore eius malum. abscondet illud sub lingua sua. Parcet illi. et non derelinquet illud. et celabit in gutture suo. Panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias quas devoravit evomet. et de ventre illius extrahet eas deus. Caput aspidum suget. et occidet eum lingua vipere. Non videat rivulos fluminis torrentis mellis et butyri. Luet que fecit omnia. nec tamen consumetur. iuxta multitudinem adinventionum suarum. sic et sustinebit. Quoniam confringens nudavit pauperes. domum rapuit et non edificavit eam. Nec est satiatus venter eius. et cum habuerit que cupierat possidere non poterit. Non remansit de cibo eius. et propterea nihil permanebit de bonis eius. Cum satiatus fuerit arctabitur. estuabit. et omnis dolor irruet super eum. Utinam impleatur venter eius. ut emittat in eum iram furoris sui. et pluat super illum bellum suum. Fugiet arma ferrea. et irruet in arcum ereum. Eductus et egrediens de vagina sua. et fulgurans in amaritudine sua. vadent et venient super eum horribiles. Omnes tenebre absconditi sunt in occultis eius. devorabit eum ignis qui non succenditur. affligetur relictus in tabernaculo suo. Revelabunt celi iniquitatem eius. et terra consurget adversus eum. Apertum erit germen domus illius. detrahetur in die furoris dei. Hec est pars hominis impii a deo. et hereditas verborum eius a domino.

XXI

Respondens autem Iob dixit. Audite queso sermones meos. et agite penitentiam. Sustinete me. et ego loquar. et post mea si videbitur verba ridete. Numquid contra hominem disputatio mea est. ut merito non debeam contristari? Attendite me et obstupescite. et superponite digitum ori vestro. Et ego quando recordatus fuero pertimesco. et concutit carnem meam tremor. Quare ergo impii vivunt. sublevati sunt. confortatique divitiis? Semen eorum permanet coram eis. propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt et pacate. et non est virga dei super illos. Bos eorum concepit et non abortivit. vacca peperit. et non est privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum. et infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum et citharam. et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos. et in puncto ad inferna descendunt. Qui dixerunt deo. Recede a nobis. et scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est

omnipotens ut serviamus ei? et quid nobis prodest si oraverimus illum? Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua, consilium eorum longe sit a me. Quotiens lucerna impiorum extinguetur, et superveniet eis inundatio, et dolores dividet furoris sui? Erunt sicut paleae ante faciem venti, et sicut favilla quam turbo dispergit. Deus servabit filiis illius dolorem patris: et cum reddiderit, tunc sciet. Videbunt oculi eius interfectionem suam, et de furore omnipotentis bibet. Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se? et si numerus mensium eius dimidietur? Numquid deo quispiam docebit scientiam, qui excelsos iudicat? Iste moritur robustus et sanus, dives et felix. Viscera eius plena sunt adipe, et medullis ossa illius irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine animae suae absque ullis opibus: et tamen simul in pulvere dormient, et vermes operient eos. Certe novi cogitationes vestras, et sententias contra me iniquas. Dicitis enim: Ubi est domus principis? et ubi tabernacula impiorum? Interrogate quemlibet de viatoribus, et haec eadem eum intelligere cognoscetis. Quia in diem perditionis servabitur malus, et ad diem furoris ducetur. Quis arguet coram eo viam eius? et quae fecit quis reddet illi? Ipse ad sepulchra ducetur, et in congerie mortuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis Cocyti, et post se omnem hominem trahet, et ante se innumerabiles. Quomodo igitur consolamini me frustra, cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati?

XXII

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Numquid deo comparari potest homo, etiam cum perfectae fuerit scientiae? Quid prodest deo si iustus fueris? aut quid ei confers si immaculata fuerit via tua? Numquid timens te arguet, et veniet tecum in iudicium? Et non propter malitiam tuam plurimam, et infinitas iniquitates tuas? Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa, et nudos spoliasti vestibus. Aquam lasso non dedisti, et esurienti subtraxisti panem. In fortitudine brachii tui possidebas terram, et potentissimus obtinebas eam. Viduas dimisisti vacuas, et lacertos pupillorum comminuisti. Propterea circumdatus es laqueis, et conturbat te formido subitanea. Et putabas te tenebras non visurum, et impetu aquarum inundantium non oppressum iri? An cogitas quod deus excelsior caelo sit, et super stellarum verticem sublimetur? Et dicis: Quid enim novit deus? et quasi per caliginem iudicat. Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, et circa cardines caeli perambulat. Numquid semitam saeculorum custodire

cupis

cupis, quam calcaverunt viri iniqui? Qui sublati sunt ante tempus suum, et fluvius subvertit fundamentum eorum. Qui dicebant deo: Recede a nobis: et quasi nihil posset facere omnipotens, aestimabant eum, cum ille implesset domos eorum bonis; quorum sententia procul sit a me. Videbunt iusti et laetabuntur, et innocens subsannabit eos. Nonne succisa est erectio eorum, et reliquias eorum devoravit ignis? Acquiesce igitur ei, et habeto pacem, et per haec habebis fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem, et pone sermones eius in corde tuo. Si reversus fueris ad omnipotentem, aedificaberis, et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit pro terra silicem, et pro silice torrentes aureos. Eritque omnipotens contra hostes tuos, et argentum coacervabitur tibi. Tunc super omnipotentem deliciis affluens, et elevabis ad deum faciem tuam. Rogabis eum, et exaudiet te, et vota tua reddes. Decernes rem, et veniet tibi, et in viis tuis splendebit lumen. Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria: et qui inclinaverit oculos suos, ipse salvabitur. Salvabitur innocens, salvabitur autem munditia manuum suarum.

XXIII

Respondens autem Iob ait: Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, et manus plagae meae aggravata est super gemitum meum. Quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum, et veniam usque ad solium eius? Ponam coram eo iudicium, et os meum replebo increpationibus, ut sciam verba quae mihi respondeat, et intelligam quid loquatur mihi. Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis suae mole me premat. Proponat aequitatem contra me, et perveniet ad victoriam iudicium meum. Si ad orientem iero, non apparet: si ad occidentem, non intelligam eum. Si ad sinistram, quid agam? non apprehendam eum. Si me vertam ad dexteram, non videbo illum. Ipse vero scit viam meam, et probavit me quasi aurum quod per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes meus, viam eius custodivi, et non declinavi ex ea. A mandatis labiorum eius non recessi, et in sinu meo abscondi verba oris eius. Ipse enim solus est, et nemo avertere potest cogitationem eius: et anima eius quodcumque voluit, hoc fecit. Cum expleverit in me voluntatem suam, et alia multa similia praesto sunt ei. Et idcirco a facie eius turbatus sum, et considerans eum timore sollicitor. Deus mollivit cor meum, et omnipotens conturbavit me. Non enim perii propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

XXIIII

Ab omnipotente non sunt abscondita tempora, qui autem noverunt eum, ignorant dies illius. Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges, et paverunt eos. Asinum pupillorum abegerunt, et abstulerunt pro pignore bovem viduae. Subverterunt pauperum viam, et oppresserunt pariter mansuetos terrae. Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum, vigilantesque ad praedam praeparant panem liberis. Agrum non suum demetunt, et vineam eius quem vi oppresserint vindemiant. Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore. Quos imbres montium rigant, et non habentes velamen amplexantur la-

pides. Vim fecerunt depredantes pupillos, et vulgum pauperem expoliaverunt. Nudis et incedentibus absque vestitu et esurientibus tulerunt spicas. Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. De civitatibus fecerunt viros gemere, et anima vulneratorum clamabit, et deus inultum abire non patitur. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias eius, nec reversi sunt per semitas illius. Mane primo consurgit homicida, interficit egenum et pauperem, per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri observat caliginem dicens: Non me videbit oculus, et operiet vultum suum. Perfodit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi, et ignoraverunt lucem. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis, et sic in tenebris quasi in luce ambulant. Levis est super faciem aque. Maledicta sit pars eius in terra, nec ambulet per viam vinearum. Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, et usque ad inferos peccatum illius. Obliviscatur eius misericordia, dulcedo illius vermes. Non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum. Pavit enim sterilem et que non parit, et vidue bene non fecit. Detraxit fortes in fortitudine sua, et cum steterit non credet vite sue. Dedit ei deus locum penitentie, et ille abutitur eo in superbia. Oculi autem eius sunt in viis illius. Elevati sunt ad modicum, et non subsistent, et humiliabuntur sicut omnia, et auferentur, et sicut summitates spicarum conterentur. Quod si non est ita, quis me potest arguere esse mentitum, et ponere ante deum verba mea?

XXV

Respondens autem Baldad Suites dixit: Potestas et terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis. Numquid est numerus militum eius, et super quem non refulget lumen illius? Numquid iustificari potest homo comparatus deo, aut apparere mundus natus de muliere? Ecce et luna non splendet, et stelle non sunt munde in conspectu eius. Quanto magis homo putredo, et filius hominis vermis.

XXVI

Respondens autem Iob dixit: Cuius adiutor es? Numquid imbecilli? Et sustentas brachium eius qui non est fortis? Cui dedisti consilium? Forsitan illi qui non habet sapientiam. Et prudentiam tuam ostendisti plurimam. Quem docere voluisti? Nonne eum qui fecit spiramentum? Ecce gigantes gemunt sub aquis, et qui habitant cum eis. Nudus est infernus coram illo, et nullum est operimentum perditioni. Qui extendit aquilonem super vacuum, et appendit terram super nichilum. Qui ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant pariter deorsum. Qui tenet vultum solii sui, et expandit super illud nebulam suam. Terminum circumdedit aquis, usque dum finiantur lux et tenebre. Columpne celi contremiscunt et pavent ad nutum eius. In fortitudine illius repente maria congregata sunt, et prudentia eius percussit superbum. Spiritus eius ornavit celos, et obstetricante manu eius eductus est coluber tortuosus. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum eius. Et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?

XXVII

Addidit quoque Iob, assumens parabolam suam, et dixit: Vivit deus qui abstulit iudicium meum, et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Quia donec superest halitus in me, et spiritus dei in naribus meis, non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. Absit a me ut iustos vos esse iudicem. Donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam quam cepi tenere non deseram. Neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea. Sit ut impius inimicus meus, et adversarius meus quasi iniquus. Que enim spes est ypocrite si avare rapiat, et non liberet deus animam eius? Numquid deus clamorem eius audiet, cum venerit super eum angustia? Aut poterit in omnipotente delectari, et invocare deum in omni tempore? Docebo vos per manum dei que omnipotens habeat, nec abscondam. Ecce vos omnes nostis, et quid sine causa vana loquimini? Hec est pars hominis impii apud deum, et hereditas violentorum quam ab omnipotente suscipient. Si multiplicati fuerint filii eius, in gladio erunt, et nepotes eius non saturabuntur pane. Qui reliqui fuerint ex eo sepelientur in interitu, et vidue illius non plorabunt. Si comportaverit quasi terram argentum, et sicut lutum preparaverit vestimenta, preparavit quidem, sed iustus vestietur illis, et argentum innocens dividet. Edificavit sicut tinea domum suam, et sicut custos fecit umbraculum. Dives cum dormierit nichil secum auferet. Aperiet oculos suos et nichil inveniet. Apprehendet eum quasi aqua inopia. Nocte opprimet eum tempestas. Tollet eum ventus urens et auferet, et velut turbo rapiet eum de loco suo. Et mittet super eum et non parcet. De manu eius fugiens fugiet. Stringet super eum manus suas, et sibilabit super illum intuens locum eius.

XXVIII

Habet argentum venarum suarum principia, et auro locus est in quo conflatur. Ferrum de terra tollitur, et lapis solutus calore in es vertitur. Tempus posuit tenebris, et universorum finem ipse considerat. Lapidem quoque caliginis et umbram mortis dividit torrens a populo peregrinante eos quos oblitus est pes egentis hominis et invios. Terra de qua oriebatur panis in loco suo igne subversa est. Locus saphyri lapides eius, et glebe illius aurum. Semitam ignoravit avis, nec intuitus est eam oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii institorum, nec pertransivit per eam leena. Ad silicem extendit manum suam, subvertit a radicibus montes. In petris rivos excidit, et omne pretiosum vidit oculus eius. Profunda quoque fluviorum scrutatus est, et abscondita produxit in lucem. Sapientia vero ubi invenitur, et quis est locus intelligentie? Nescit homo pretium eius, nec

invenitur in terra suaviter viventium. Abyssus dicit: Non est in me; et mare loquitur: Non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione eius. Non conferetur tinctis Indiae coloribus, nec lapidi sardonycho pretiosissimo vel sapphyro. Non adaequabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri. Excelsa et eminentia non memorabuntur comparatione eius; trahitur autem sapientia de occultis. Non adaequabitur ei topazius de Aethiopia, nec tincturae mundissimae componetur. Unde ergo sapientia venit? et quis est locus intelligentiae? Abscondita est ab oculis omnium viventium, volucres quoque caeli latet. Perditio et mors dixerunt: Auribus nostris audivimus famam eius. Deus intelligit viam eius, et ipse novit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur, et omnia quae sub caelo sunt respicit. Qui fecit ventis pondus, et aquas appendit in mensura. Quando ponebat pluviis legem, et viam procellis sonantibus, tunc vidit illam, et enarravit, et praeparavit, et investigavit. Et dixit homini: Ecce timor Domini ipsa est sapientia, et recedere a malo intelligentia.

XXVIII

Addidit quoque Iob, assumens parabolam suam, et dixit: Quis mihi tribuat ut sim iuxta menses pristinos, secundum dies quibus Deus custodiebat me? Quando splendebat lucerna eius super caput meum, et ad lumen eius ambulabam in tenebris. Sicut fui in diebus adolescentiae meae, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo. Quando erat Omnipotens mecum, et in circuitu meo pueri mei. Quando lavabam pedes meos butyro, et petra fundebat mihi rivos olei. Quando procedebam ad portam civitatis, et in platea parabant cathedram mihi. Videbant me iuvenes, et abscondebantur, et senes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui, et digitum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces, et lingua eorum gutturi suo adhaerebat. Auris audiens beatificabat me, et oculus videns testimonium reddebat mihi, eo quod liberassem pauperem vociferantem, et pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat, et cor viduae consolatus sum. Iustitia indutus sum, et vestivi me sicut vestimento et diademate iudicio meo. Oculus fui caeco, et pes claudo. Pater eram pauperum, et causam quam nesciebam diligentissime investigabam. Conterebam molas iniqui, et de dentibus illius auferebam praedam. Dicebamque: In nidulo meo moriar, et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas, et ros morabitur in messione mea. Gloria mea semper innovabitur, et arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me audiebant, expectabant sententiam, et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis addere nihil audebant, et super illos stillabat eloquium meum. Expectabant me sicut pluviam, et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quando ridebam ad eos, non credebant, et lux vultus mei non cadebat in terram. Si voluissem ire ad eos, sedebam primus; cumque sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen maerentium consolator.

XXX

Nunc autem derident me iuniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo, et vita ipsa putabantur indigni. Egestate et fame steriles, qui rodebant in solitudine, squalentes calamitate et miseria. Et mandebant herbas et arborum cortices, et radix iuniperorum erat cibus eorum. Qui de convallibus ista rapientes, cum singula reperissent, ad ea cum clamore currebant. In desertis habitabant torrentium, et in cavernis terrae, vel super glaream. Qui inter huiuscemodi laetabantur, et esse sub sentibus delicias computabant. Filii stultorum et ignobilium, et in terra penitus non parentes. Nunc in eorum canticum versus sum, et factus sum eis in proverbium. Abominantur me, et longe fugiunt a me, et faciem meam conspuere non verentur. Pharetram enim suam aperuit, et afflixit me, et frenum posuit in os meum. Ad dexteram orientis calamitates meae illico surrexerunt, pedes meos subverterunt, et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. Dissipaverunt itinera mea, insidiati sunt mihi, et praevaluerunt, et non fuit qui ferret auxilium. Quasi rupto muro et aperta ianua irruerunt super me, et ad meas miserias devoluti sunt. Redactus sum in nihilum; abstulisti quasi ventus desiderium meum, et velut nubes pertransiit salus mea. Nunc autem in memetipso marcescit anima mea, et possident me dies afflictionis. Nocte os meum perforatur doloribus, et qui me comedunt non dormiunt. In multitudine eorum consumitur vestimentum meum, et quasi capitio tunicae succinxerunt me. Comparatus sum luto, et assimilatus sum favillae et cineri. Clamo ad te, et non exaudis me; sto, et non respicis me. Mutatus es mihi in crudelem, et in duritia manus tuae adversaris mihi. Elevasti me, et quasi super ventum ponens elisisti me valide. Scio quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi. Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam; et si corruerint, ipse salvabis. Flebam quondam super eo qui afflictus erat, et compatiebatur anima mea pauperi. Expectabam bona, et venerunt mihi mala; praestolabar lucem, et eruperunt tenebrae. Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie; praevenerunt me dies afflictionis. Maerens incedebam sine furore, consurgens in turba clamabam. Frater fui draconum, et socius struthionum. Cutis mea denigrata est super me, et ossa mea aruerunt prae caumate. Versa est in luctum cithara mea, et organum meum in vocem flentium.

XXXI

Pepigi foedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper, et hereditatem Omnipotens de excelsis? Numquid non perditio est iniquo, et alienatio operantibus iniquitatem? Nonne ipse considerat vias meas, et cunctos gressus meos dinumerat? Si ambulavi in vanitate, et festinavit in dolo pes meus, appendat me in statera iusta, et sciat Deus simplicitatem meam.

meam. Si declinavit gressus meus de via et si secu-
tus est oculus meus cor meum et in manibus meis adhe-
sit macula, seram et alius comedat et progenies mea
eradicetur. Si deceptum est cor meum super muliere et si
ad ostium amici mei insidiatus sum, scortum sit alterius
uxor mea et super illam incurventur alii. Hoc enim ne-
fas est et iniquitas maxima. Ignis est usque ad perditionem devo-
rans et omnia eradicans genimina. Si contempsi subire
iudicium cum servo meo et ancille mee cum disceptarent
adversum me. Quid enim faciam cum surrexerit ad iudican-
dum Deus, et cum quesierit quid respondebo illi? Numquid non in u-
tero fecit me qui et illum operatus est et formavit me in
vulva unus? Si negavi quod volebant pauperibus et o-
culos vidue expectare feci. Si comedi buccellam
meam solus et non comedit pupillus ex ea. Quia
ab infantia mea crevit mecum miseratio et de utero
matris mee egressa est mecum. Si despexi pereuntem eo
quod non habuerit indumentum et absque operimento pauperem. Si
non benedixerunt mihi latera eius et de velleribus ovium
mearum calefactus est. Si levavi super pupillum ma-
num meam, et cum viderem me in porta superiorem. Humerus
meus a iunctura sua cadat et brachium meum cum suis
ossibus confringatur. Semper enim quasi tumentes super me fluc-
tus timui Deum et pondus eius ferre non potui. Si
putavi aurum robur meum et obrizo dixi fiducia
mea. Si letatus sum super multis divitiis meis
et quia plurima reperit manus mea. Si vidi solem cum ful-
geret et lunam incedentem clare et letatum est in abscon-
dito cor meum et osculatus sum manum meam ore meo.
Que est iniquitas maxima et negatio contra Deum altissimum. Si ga-
visus sum ad ruinam eius qui me oderat et exultavi
quod invenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandum
guttur meum ut expeterem maledicens animam eius. Si non
dixerunt viri tabernaculi mei: quis det de carnibus eius
ut saturemur? Foris non mansit peregrinus, ostium meum
viatori patuit. Si abscondi quasi homo peccatum meum
et celavi in sinu meo iniquitatem meam. Si expavi ad
multitudinem nimiam et despectio propinquorum terruit
me, et non magis tacui nec egressus sum ostium. Quis
mihi tribuat adiutorem ut desiderium meum omnipotens a-
udiat, et librum scribat ipse qui iudicat, ut in humero
meo portem illum et circumdem illum quasi coronam mihi. Per sin-
gulos gradus meos pronuntiabo illum et quasi principi of-
feram eum. Si adversum me terra mea clamat et cum ipsa
sulci eius deflent. Si fructus eius comedi absque pecunia
et animam agricolarum eius afflixi. Pro frumento oriatur michi
tribulus et pro hordeo spina.

XXXII

Omiserunt autem tres viri isti respondere Iob eo quod
iustus sibi videretur. Et iratus indignatusque est He-
liu filius Barachel Buzites de cognatione Ram. I-
ratus est autem adversus Iob eo quod iustum esse se diceret
coram Deo. Porro adversus amicos eius indignatus est
eo quod non invenissent responsionem rationabilem sed tantum
condempnassent Iob. Igitur Heliu expectavit Iob loquentem
eo quod seniores essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod
respondere non potuissent, iratus est vehementer. Respondensque
Heliu filius Barachel Buzites dixit: Iunior sum
tempore, vos autem antiquiores, idcirco demisso capite ve-
tus sum indicare vobis meam sententiam. Sperabam
enim quod etas prolixior loqueretur et annorum multitu-
do doceret sapientiam. Sed ut video spiritus est in hominibus
et inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt
longevi sapientes, nec senes intelligunt iudi-
cium. Ideo dicam: audite me, ostendam vobis etiam ego
meam scientiam. Expectavi enim sermones vestros, audivi
prudentiam vestram donec disceptaremini sermonibus,
et donec putabam vos aliquid dicere considerabam. Sed ut
video non est qui arguere possit Iob et respondeat ex vobis
sermonibus eius, ne forte dicatis: invenimus sapientiam,
Deus proiecit eum, non homo. Nichil locutus est michi et ego non per
vestros sermones respondebo illi. Extimuerunt, non re-
sponderunt ultra, abstulerunt que a se eloquia. Quoniam
igitur expectavi et non sunt locuti, steterunt nec responderunt
ultra, respondebo et ego partem meam et ego ostendam
scientiam meam. Plenus sum enim sermonibus et coartat
me spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum
absque spiraculo quod lagunculas novas dirumpit.
Loquar et respirabo paululum, aperiam labia mea et respondebo.
Non accipiam personam viri et Deum homini non equabo. Ne-
scio enim quamdiu subsistam, et si post modicum tollat me
factor meus.

XXXIII

Audi igitur Iob eloquia mea et omnes sermones meos au-
sculta. Ecce aperui os meum, loquatur lingua
mea in faucibus meis. Simplici corde mei sermones
mei et sententiam labia mea pura loquentur. Spiritus Dei
fecit me et spiraculum omnipotentis vivificavit
me. Si potes responde michi et adversus faciem meam
consiste. Ecce et me sicut et te fecit Deus et de eodem luto
ego quoque formatus sum. Verumptamen miraculum
meum non te terreat et eloquentia mea non sit tibi gravis.
Dixisti ergo in auribus meis et vocem verborum tuorum
audivi: Mundus sum ego absque delicto, immaculatus
et non est iniquitas in me. Quia querelas in me repperit, ideo
arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in nervo
pedes meos, custodivit omnes semitas meas.
Hoc est ergo in quo non es iustificatus. Respondebo tibi quia ma-
ior sit Deus homine. Adversus eum contendis, quod non ad
omnia verba responderit tibi. Semel loquitur Deus et
secundo idipsum non repetit. Per somnium in visione
nocturna quando irruit sopor super homines et dormi-
unt in lectulo. Tunc aperit aures virorum et erudiens
eos instruit disciplina, ut avertat hominem ab his
que fecit et liberet eum de superbia. Eruens animam eius a cor-
ruptione et vitam illius ut non transeat in gladium. Incre-
pat quoque per dolorem in lectulo et omnia ossa eius mar-
cescere facit. Abhominabilis ei fit in vita sua pa-
nis et anime illius cibus ante desiderabilis. Tabescet caro
eius et ossa que tecta fuerant nudabuntur. Appro-

quauit corruptioni anima eius. et uita illi mortiferis.
Si fuerit pro eo angelus loquens unum de milibus.
ut annuntiet hominis equitatem. miserebitur eius
et dicet. libera eum ut non descendat in corruptionem.
inueni in quo ei propitier. consumpta est caro eius a sup
pliciis. reuertatur ad dies adolescentie sue.
Deprecabitur deum et placabilis ei erit. et uidebit
faciem eius in iubilo. et reddet homini iustitiam suam. Re
spiciet homines et dicet. peccaui. et uere deliqui.
et ut eram dignus non recepi. Liberauit enim animam suam
ne pergeret in interitum. sed uiuens lucem uideret.
Ecce hec omnia operatur deus tribus uicibus per singu
los. ut reuocet animas eorum a corruptione. et
illuminet luce uiuentium. Attende iob et audi
me. et tace dum ego loquor. Si autem habes quod loque
ris. responde mihi. Loquere. Volo enim te apparere iu
stum. Quod si non habes. audi me et tace. et docebo te
sapientiam. XXXIIII

Pronuntians itaque heliu. etiam hec locutus est. Audite
sapientes uerba mea. et eruditi auscultate me.
Auris enim uerba probat. et guttur escas gustu diiu
dicat. Iudicium eligamus nobis. et inter nos uide
amus quid sit melius. Quia dixit iob iustus sum.
et deus subuertit iudicium meum. In iudicando enim
me. mendacium est. uiolenta sagitta mea absque
ullo peccato. Quis est uir ut est iob qui bibit sub
sannationem quasi aquam. Qui graditur cum operantibus iniqui
tatem. et ambulat cum uiris impiis. Dixit enim. Non pla
cebit uir deo. etiam si cucurrerit cum eo. Ideo uiri corda
ti audite me. Absit a deo impietas. et ab omnipoten
te iniquitas. Opus enim hominis reddet ei. et iuxta uias
singulorum restituet eis. Vere enim deus non condempnabit
frustra. nec omnipotens subuertet iudicium. Quem con
stituit alium super terram. aut quem posuit super orbem
quem fabricatus est. Si direxerit ad eum cor suum.
spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet omnis
caro simul. et homo in cinerem reuertetur. Si habes ergo
intellectum audi quod dicitur. et ausculta uocem eloquii
mei. Numquid qui non amat iudicium sanari potest. et
quomodo tu eum qui iustus est. in tantum condempnas. Qui
dicit regi apostata. qui uocat duces impios. qui
non accipit personas principum. nec cognouit tyran
num. cum disceptaret contra pauperem. Opus enim ma
nuum eius sunt uniuersi. Subito morientur et
in media nocte. turbabuntur populi et pertransibunt.
et auferent uiolentum absque manu. Oculi enim
eius super uias hominum. et omnes gressus eorum considerat.
Non sunt tenebre et non est umbra mortis. ut
abscondantur ibi qui operantur iniquitatem.
Neque enim ultra in hominis potestate est. ut ueniat
ad deum in iudicium. Conteret multos et innumera
biles. et stare faciet alios pro eis. Nouit enim opera
eorum. et idcirco inducet noctem et conterentur. Quasi
impios percussit eos in loco uidentium. qui quasi de

industria recesserunt ab eo. et omnes uias eius intelli
gere noluerunt. ut peruenire facerent ad eum cla
morem egeni. et audiret uocem pauperum. Ipso enim
concedente pacem. quis est qui condempnet. Ex quo ab
sconderit uultum suum. quis est qui contempletur eum. Et
super gentem. et super omnes homines. Qui regnare facit
hominem hypocritam propter peccata populi. Quia ergo ego
locutus sum ad deum. te quoque non prohibeo. Si erraui
tu doce me. si iniquitatem locutus sum ultra non addam.
Numquid a te deus expetit eam. quia displicuit tibi.
Tu enim cepisti loqui. et non ego. Quod si quid nosti me
lius. loquere. Viri intelligentes loquantur mihi. et
uir sapiens audiat me. Iob autem stulte locutus
est. et uerba illius non sonant disciplinam. Pater mi. pro
betur iob usque ad finem. Ne desinas ab homine in
iquitatis. qui addidit super peccata sua blasphe
miam. Inter nos interim constringatur. et tunc ad iu
dicium prouocet sermonibus suis deum. XXXV

Igitur heliu hec rursum locutus est. Numquid equa
tibi uidetur tua cogitatio. ut diceres iustior
deo sum. Dixisti enim. non tibi placet quod rectum est. uel quid
tibi proderit si ego peccauero. Itaque ego respondebo
sermonibus tuis. et amicis tuis tecum. Suspice
celum et intuere. et contemplare ethera quod altior
te sit. Si peccaueris. quid ei nocebis. Et si mul
tiplicate fuerint iniquitates tue. quid facies contra
eum. Porro si iuste egeris. quid donabis ei. aut quid
de manu tua accipiet. Homini qui similis tui est noce
bit impietas tua. et filium hominis adiuuabit iustiti
a tua. Pro multitudine calumpniatorum clamabunt.
et eiulabunt propter uim brachii tyrannorum. Et non
dixit ubi est deus qui fecit me. qui dedit carmina in nocte.
qui docet nos super iumenta terre. et super uolucres celi
erudit nos. Ibi clamabunt et non exaudiet. propter super
biam malorum. Non ergo frustra audiet deus. et omnipotens
singulorum causas intuebitur. Etiam cum dixeris non con
siderat. iudicare coram eo. et expecta eum. Nunc enim
non infert furorem suum. nec ulciscitur scelus ualde.
Ergo iob frustra aperit os suum. et absque scientia uerba
multiplicat. XXXVI

Addens quoque heliu etiam hec locutus est. Sustine
me paululum et indicabo tibi. adhuc enim habeo quod
pro deo loquar. Repetam scientiam meam a principio. et o
peratorem meum probabo iustum. Vere enim absque menda
cio sermones mei. et perfecta scientia probabitur tibi. Deus
potentes non abicit. cum et ipse sit potens. sed non saluat
impios. et iudicium pauperibus tribuit. Non aufert
a iusto oculos suos. et reges in solio collocat in perpe
tuum. et illic eriguntur. Et si fuerint in catenis et
uinciantur funibus paupertatis. indicabit eis o
pera eorum et scelera eorum quia uiolenti fuerunt. Reuela
bit quoque aurem eorum ut corripiant. et loquetur
ut reuertantur ab iniquitate. Si audierint et obser
uauerint. complebunt dies suos in bono. et annos

suos in gloria. Si autem non audierint. transibunt per gladium et consumentur in stultitia. Simulatores et callidi provocant iram dei. neque clamabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum. et vita eorum inter effeminatos erit. Eripiet pauperem de angustia sua. et revelabit in tribulatione aurem eius. Igitur salvabit te de ore angusto latissime. et non habentis fundamentum subter se. Requies autem mense tue erit plena pinguedine. Causa tua quasi impii iudicata est. causam iudiciumque recipies. Non te ergo superet ira ut aliquem opprimas. nec multitudo donorum inclinet te. Depone magnitudinem tuam absque tribulatione. et omnes robustos fortitudine tua. Ne protrahas noctem ut ascendant populi pro eis. Cave ne declines ad iniquitatem. hanc enim cepisti sequi post miseriam. Ecce deus excelsus in fortitudine sua. et nullus ei similis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias eius. aut quis ei dicere potest. operatus es iniquitatem? Memento quod ignores opus eius. de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident eum. unusquisque intuetur procul. Ecce deus magnus vincens scientiam nostram. numerus annorum eius inestimabilis. Qui aufert stillas pluvie. et fundet imbres ad instar gurgitum que de nubibus fluunt. que pretexunt cuncta desuper. Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum. et fulgurare lumine suo desuper. cardines quoque maris operiet. Per hec enim iudicat populos. et dat escas multis mortalibus.

XXXVII

In manibus abscondit lucem. et precipit ei ut rursus adveniat. Annuntiat de ea amico suo quod possessio eius sit. et ad eam possit ascendere. Super hoc expavit cor meum. et emotum est de loco suo. Audite auditionem in terrore vocis eius. et sonum de ore illius procedentem. Subter omnes celos ipse considerat. et lumen illius super terminos terre. Post eum rugiet sonitus. tonabit voce magnitudinis sue. et non investigabitur cum audita fuerit vox eius. Tonabit deus voce sua mirabiliter. qui facit magna et inscrutabilia. Qui precipit nivi ut descendat super terram. et hyemis pluviis et ymbri fortitudinis sue. Qui in manu omnium hominum signat. ut noverint singuli opera sua. Ingredietur bestia latibulum suum. et in antro suo morabitur. Ab interioribus egredietur tempestas. et ab arcturo frigus. Flante deo concrescit gelu. et rursum latissime funduntur aque. Frumentum desiderat nubes. et nubes spargunt lumen suum. que lustrant cuncta per circuitum. quocumque eas voluntas gubernantis duxerit. Ad omne quod preceperit illis super faciem orbis terrarum. sive in una tribu. sive in terra sua. sive in quocumque loco misericordie sue eas iusserit inveniri. Ausculta hec iob. sta et considera mirabilia dei. Numquid scis quando preceperit deus pluviis ut ostenderent lucem nubium eius? Numquid nosti semitas nubium. magnas et perfectas scientias? Nonne vestimenta tua calida sunt. cum perflata fuerit terra austro? Tu forsitan cum eo fabricatus es celos. qui solidissimi quasi ere fusi sunt. Ostende nobis quod dicamus illi. Nos quippe involvimur tenebris. Quis narrabit. Quis narrabit ei que loquor? Etiam si locutus fuerit homo devorabitur. At nunc non vident lucem. Subito aer cogetur in nubes. et ventus transiens fugabit eas. Ab aquilone aurum venit. et ad deum formidolosa laudatio. Digne eum invenire non possumus. magnum fortitudine et iudicio. et iustitia. et enarrari non potest. Ideo timebunt eum viri. et non audebunt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

XXXVIII

Respondens autem dominus iob de turbine dixit. Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis? Accinge sicut vir lumbos tuos. interrogabo te et responde michi. Ubi eras quando ponebam fundamenta terre? Indica michi si habes intelligentiam. Quis posuit mensuras eius si nosti? vel quis tetendit super eam lineam? Super quo bases illius solidate sunt? Aut quis demisit lapidem angularem eius. cum me laudarent simul astra matutina. et iubilarent omnes filii dei? Quis conclusit ostiis mare. quando erumpebat quasi de vulva procedens. cum ponerem nubem vestimentum eius. et caligine illud quasi pannis infantie obvolverem? Circumdedi illud terminis meis. et posui vectem et ostia. et dixi. Usque huc venies. et non procedes amplius. et hic confringes tumentes fluctus tuos. Numquid post ortum tuum precepisti diluculo. et ostendisti aurore locum suum. et tenuisti concutiens extrema terre. et excussisti impios ex ea? Restituetur ut lutum signaculum. et stabit sicut vestimentum. Auferetur ab impiis lux sua. et brachium excelsum confringetur. Numquid ingressus es profunda maris. et in novissimis abyssi deambulasti? Numquid aperte sunt tibi porte mortis. et ostia tenebrosa vidisti? Numquid considerasti latitudinem terre? Indica michi si nosti omnia. in qua via habitet lux. et tenebrarum quis locus sit. Ut ducas unumquodque ad terminos suos. et intelligas semitas domus eius. Sciebas tunc quod nasciturus esses. et numerum dierum tuorum noveras? Numquid ingressus es thesauros nivis. aut thesauros grandinis aspexisti? Que preparavi in tempus hostis. in diem pugne et belli. Per quam viam spargitur lux. dividitur estus super terram? Quis dedit vehementissimo imbri cursum. et viam sonantis tonitrui. ut plueret super terram absque homine in deserto. ubi nullus mortalium commoratur. ut impleret inviam et desolatam. et produceret herbas virentes? Quis est pluvie pater. vel quis genuit stillas roris? De cuius utero egressa est glacies. et gelu de celo quis genuit? In similitudinem lapidis aque durantur. et superficies abyssi constringitur. Numquid coniungere valebis micantes stellas pliades. aut gyrum arcturi poteris dissipare? Numquid producis luciferum in tempore suo. et vesperum super filios terre consurgere facis? Numquid nosti ordinem celi. et pones rationem eius in terra? Numquid elevabis in nebula vocem tuam. et impetus aquarum

operiet te? Numquid mittes fulgura et ibunt et
revertentia dicent tibi adsumus? Quis posuit in vi-
sceribus hominis sapientiam, vel quis dedit gallo intellige-
ntiam? Quis enarrabit celorum rationem, et concentum
celi quis dormire faciet? Quando fundebatur pulvis
in terra, et glebe compingebantur? Numquid capies
leene predam, et animam catulorum eius implebis? quando
cubant in antris, et in speluncis insidiantur? Quis pre-
parat corvo escam suam, quando pulli eius ad dominum clamant

XXXIX

vagantes eo quod non habeant cibos? Numquid nosti tempus
partus ibicum in petris, vel parturientes cervas obser-
vasti? Dinumerasti menses conceptus earum, et scisti tempus
partus earum? Incurvantur ad fetum, et pariunt,
et rugitus emittunt. Separantur filii earum, et pergunt ad
pastum; egrediuntur et non revertuntur ad eas. Quis
dimisit onagrum liberum, et vincula eius quis sol-
vit? Cui dedi in solitudine domum, et tabernacula
eius in terra salsuginis. Contempnet multitudinem
civitatis, clamorem exactoris non audit. Circum-
spicit montes pascue sue, et virentia queque perquirit.
Numquid volet rinoceros servire tibi, aut morabitur
ad presepe tuum? Numquid ligabis rinocerotam
ad arandum loro tuo? aut confringet glebas val-
lium post te? Numquid fiduciam habebis in magna
fortitudine eius, et derelinques ei labores tuos? Num-
quid credes ei quod reddat sementem tibi, et aream tuam
congreget? Penna strutionum similis est pennis he-
rodii et accipitris. Que derelinquit in terra ova sua,
tu forsitan in pulvere calefacies ea? Obliviscitur
quod pes conculcet ea, aut bestia agri conterat. Du-
ratur ad filios suos quasi non sint sui, frustra labora-
vit nullo timore cogente. Privavit enim eam deus
sapientia, nec dedit illi intelligentiam. Cum tempus fuerit
in altum alas erigit; deridet equitatem et ascensorem
eius. Numquid prebebis equo fortitudinem, aut circum-
dabis collo eius hinnitum? Numquid suscitabis eum quasi lo-
custas? Gloria narium eius terror. Terram ungula fodit,
exultat audacter, in occursum pergit armatis. Contemp-
nit pavorem, nec cedit gladio. Super ipsum sona-
bit faretra, vibrabit hasta et clypeus. Fervens
et fremens sorbet terram, nec reputat tube sonare
clangorem. Ubi audierit bucinam, dicit vah; procul
odoratur bellum, exhortationem ducum, et ululatum
exercitus. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter,
expandens alas suas ad austrum? Numquid ad precep-
tum tuum elevabitur aquila, et in arduis ponet nidum
suum? In petris manet, et in preruptis silicibus commo-
ratur, atque inaccessis rupibus. Inde contemplatur escam,
et de longe oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambent
sanguinem, et ubicumque cadaver fuerit statim adest. Et
adiecit dominus et locutus est ad iob: Numquid qui contendit cum deo
tam facile conquiescit? Utique qui arguit deum, debet re-
spondere illi.

XL

Respondens autem iob domino dixit: Qui leviter locutus
sum respondere quid possum? Manum meam ponam super os
meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, et al-
terum quibus ultra non addam. Respondens autem dominus iob de
turbine ait: Accinge sicut vir lumbos tuos, interro-
gabo te, et indica mihi. Numquid irritum facies iudicium
meum, et condempnabis me ut tu iustificeris? Et si habes
brachium sicut deus, et si voce simili tonas? Circum-
da tibi decorem, et in sublime erigere, et esto glo-
riosus, et speciosis induere vestibus. Disperge superbos in
furore tuo, et respiciens omnem arrogantem humilia.
Respice cunctos superbos et confunde eos, et contere impios
in loco suo. Absconde eos in pulvere simul, et facies
eorum demerge in foveam, et ego confitebor quod salvare te
possit dextera tua. Ecce behemoth quem feci tecum,
fenum quasi bos comedet. Fortitudo eius in lumbis eius, et virtus
illius in umbilico ventris eius. Constringet caudam
suam quasi cedrum, nervi testiculorum eius perplexi sunt. Ossa
eius velut fistule eris, cartilago illius quasi lamine
ferree. Ipse principium est viarum dei, qui fecit eum ap-
plicabit gladium eius. Huic montes herbas ferunt, omnes
bestie agri ludent ibi. Sub umbra dormit in secre-
to calami, et locis humentibus. Protegunt umbre umbram
eius, circumdabunt eum salices torrentis. Ecce absorbe-
bit fluvium et non mirabitur, et habet fiduciam quod influ-
at iordanis in os eius. In oculis eius quasi hamo capiet eum,
et in sudibus perforabit nares eius. An extrahere po-

XLI

teris leviathan hamo, et fune ligabis linguam eius?
Numquid pones circulum in naribus eius, et armilla perforabis
maxillam eius? Numquid multiplicabit ad te preces,
aut loquetur tibi mollia? Numquid feriet tecum pactum, et ac-
cipies eum servum sempiternum? Numquid illudes ei quasi a-
vi, aut ligabis illum ancillis tuis? Concident eum a-
mici, divident illum negotiatores? Numquid implebis
sagenas pelle eius, et gurgustium piscium capite illius?
Pone super eum manum tuam: memento belli, nec ul-
tra addas loqui. Ecce spes eius frustrabitur eum, et videntibus
cunctis precipitabitur. Non quasi crudelis suscitabo
eum; quis enim resistere potest vultui meo? Et quis ante dedit
michi ut reddam ei? Omnia que sub celo sunt mea sunt. Non
parcam ei et verbis potentibus, et ad deprecandum compositis. Quis
revelabit faciem indumenti eius, et in medio oris eius quis
intrabit? Portas vultus eius quis aperiet? per gyrum
dentium eius formido. Corpus eius quasi scuta fusilia, et
compactum squamis se prementibus. Una uni coniungi-
tur, et ne spiraculum quidem incedit per eas. Una al- T. xl
teri adherebunt, et tenentes se nequaquam separa-
buntur. Sternutatio eius splendor ignis, et oculi eius ut
palpebre diluculi. De ore eius lampades procedunt,
sicut tede ignis accense. De naribus eius procedit fumus,
sicut olle succense atque ferventis. Halitus eius prunas
ardere facit, et flamma de ore eius egreditur. In collo eius
morabitur fortitudo, et faciem eius precedet egestas.
Membra carnium eius coherentia sibi. Mittet contra
eum fulmina, et ad locum alium non ferentur. Cor eius in-

durabit quasi lapis. et stringetur quasi malleatoris incus. Cum sublatus fuerit timebunt angeli. et territi purgabuntur. Cum apprehenderit eum gladius. subsistere non poterit. neque hasta neque thorax. Reputabit enim quasi paleas ferrum. et quasi lignum putridum es. Non fugabit eum vir sagittarius. in stipulam versi sunt ei lapides funde. Quasi stipulam estimabit malleum. et deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt radii solis. sternet sibi aurum quasi lutum. Fervescere faciet quasi ollam profundum maris. et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post eum lucebit semita. estimabit abyssum quasi senescentem. Non est super terram potestas que comparetur ei. qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt. et ipse est rex super universos filios superbie. XLII

Respondens autem iob domino dixit. Scio quoniam omnia potes et nulla te latet cogitatio. Quis est iste qui celat consilium absque scientia. Ideo insipienter locutus sum. et que ultra modum excederent scientiam meam. Audi et ego loquar. interrogabo te et responde mihi. Auditu auris audivi te. nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me reprehendo. et ago penitentiam in favilla et cinere. Postquam autem locutus est dominus verba hec ad iob. dixit ad heliphaz themanitem. Iratus est furor meus in te et in duos amicos tuos. quoniam non estis locuti coram me rectum. sicut servus meus iob. Sumite ergo vobis septem tauros et septem arietes. et ite ad servum meum iob. et offerte holocaustum pro vobis. Iob autem servus meus orabit pro vobis. faciem eius suscipiam ut non vobis imputetur stultitia. neque enim locuti estis coram me recta. sicut servus meus iob. Abierunt ergo eliphaz themanites. et baldad suhites. et sophar naamathites. et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos dominus. et suscepit dominus faciem iob. Dominus quoque conversus est ad penitentiam iob. cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit dominus omnia quecumque fuerant iob duplicia. Venerunt autem ad eum omnes fratres sui. et universe sorores sue. et cuncti qui noverant eum prius. et comederunt cum eo panem in domo eius. et moverunt super eum caput. et consolati sunt eum super omni malo quod intulerat dominus super eum. Et dederunt ei unusquisque ovem unam. et inaurem auream unam. Dominus autem benedixit novissimis iob. magis quam principio eius. Et facta sunt ei quatuordecim milia ovium. et sex milia camelorum. et mille iuga boum. et mille asine. Et fuerunt ei septem filii. et tres filie. Et vocavit nomen unius diem. et nomen secunde cassiam. et nomen tertie cornustybii. Non sunt autem invente mulieres speciose. sicut filie iob in universa terra. Deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum. Vixit autem iob post hec centum quadraginta annis. et vidit filios suos et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem. et mortuus est senex et plenus dierum.

[illegible] ps. xi. [illegible] xxxviii. [illegible] ps. [illegible] Exaudivi [illegible] xxii. [illegible] ps. [illegible] iii. domine audivi [illegible]

Exaud. me. de monte [illegible] hoc [illegible] loco [illegible] exaudivit [illegible] ps. xlix. c. [illegible] loco [illegible] de templo. ps. lxvii. [illegible] exaud. me. de monte sancto suo. [illegible] Eze. 28. posui te cherub in monte sancto dei. in medio lapidum ignitorum [illegible] [illegible] collegium [illegible] Exo. xxv. [illegible] [illegible] collegium [illegible] ps. cxxxi. benedicat te dominus [illegible] ps. lxxiii. mons syon in quo habitasti [illegible] ps. ii. [illegible] exaud. [illegible]

meus. Illumina oculos meos
in morte. nequando dicat inimicus. BEATUS vir qui non abiit 1
[adver]sus eum. Qui tribulant me [illegible] in consilio impiorum et in
[fu]ero. ego autem in misericordia tua spe[ravi] [vi]a peccatorum non stetit.
meum in salutari tuo. cantabo [illegible] in cathedra pestilen
mihi et psallam nomini domini altissimi non sedit. Sed in le
Dixit insipiens in corde suo. non est deus domini voluntas eius.
abhominabiles facti sunt in studiis [suis] lege eius meditabitur
bonum non est usque ad unum. Dominus die ac nocte. Et erit
filios hominum ut videat si est [intelligens] tamquam lignum quod plantatum
deum. Omnes declinaverunt simul secus decursus aquarum.
qui faciat bonum non est usque ad unum. fructum suum dabit
[paten]s est guttur eorum. linguis suis in tempore suo. Et folium
venenum aspidum sub labiis eorum. non defluet. et omnia que
[maledic]tione et amaritudine plen[um] sic impii non sic. sed tamquam
pulvis quem proicit ventus a facie terre. Ideo non resur
gunt impii in iudicio. neque peccatores in consilio iustorum.
Quoniam novit dominus viam iustorum. et iter impiorum peribit.
Quare fremuerunt gentes. et populi meditati sunt inania. 2
Astiterunt reges terre. et principes convenerunt in unum.
adversus dominum et adversus christum eius. Dirumpamus vincula eorum.
et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in celis
irridebit eos. et dominus subsannabit eos. Tunc loquetur
ad eos in ira sua. et in furore suo conturbabit eos.
Ego autem constitutus sum rex ab eo. super syon montem
sanctum eius. predicans preceptum eius. Dominus dixit ad me
filius meus es tu. ego hodie genui te. Postula
a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam. et possessionem
tuam terminos terre. Reges eos in virga ferrea. et tamquam
vas figuli confringes eos. Et nunc reges
intelligite. erudimini qui iudicatis terram. Ser
vite domino in timore. et exultate ei cum tremore. Ap
prehendite disciplinam. nequando irascatur dominus. et pereatis
de via iusta. Cum exarserit in brevi ira eius. beati
omnes qui confidunt in eo.
Domine quid multiplicati sunt qui tribulant 3
me. multi insurgunt adversum me. Multi dicunt
anime mee non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine sus
ceptor meus es. gloria mea et exaltans caput meum.
Voce mea ad dominum clamavi. et exaudivit me
de monte sancto suo. Ego dormivi et soporatus sum.
et exsurrexi. quia dominus suscepit me. Non timebo mi
lia populi circumdantis me. exurge domine salvum me
fac deus meus. Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi
sine causa. dentes peccatorum contrivisti. Domini est salus. et
super populum tuum benedictio tua.
Cum invocarem exaudivit me deus iustitie mee. 4
In tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei.
et exaudi orationem meam. Filii hominum usquequo gravi
corde. ut quid diligitis vanitatem et queritis menda
cium. Et scitote quoniam mirificavit dominus sanctum suum.
dominus exaudiet me cum clamavero ad eum. Irasci
mini et nolite peccare. que dicitis in cordibus vestris. et
in cubilibus vestris compungimini. Sacrificate sac

ficiū iustitie ⁊ ſpa͞l mittoꝝ fulguā ꝯtribūt ⁊
dic nob̄ bōa. S iꝝ adſum: Qꝛ poſuit ī ui
tu domine. dedi. t̄ quis dicit gallo ītellige
A fructu frumti uiꝝ celoꝝ ratione ⁊ cōcētiꝫ
ſūt. I n pace ī id et: Qm̄ ſimulabit̄ pulius
m̄ tu dn̄e ſingulabantur: ſiūquid capioꝝ
5 Verba mea auriſatuloꝝ ei īpleb: q̄ uādo
clamorē meū. Ielūas īſidiantur. Qꝛ ſpi
rex meꝯ ⁊ dē meꝯ. Qm̄ pulli ei ad dm̄ clamāt.
exaudies uocē m̄ iūt aboꝝ: ſiūquid noſti tp̄s
debo. qm̄ dē s uolēs tē. t̄ pātuiēntoꝝ eiuaꝝ obſer
tabit iuxta te malioꝝ ꝯcept eaꝝ ⁊ ſuſti tp̄s
an̄ oculoꝝ tuoꝝ. Odiantur adfetū ⁊ pariunt.
ꝑdeꝝ oēs q loquūtur epant filii eaꝝ ⁊ pgūt ad
⁊ doloſum abhominabitur dominus. Ego autem
dine miē tue. I ntroibo ī domū tuā adora
bo ad tēplū ſcm̄ tuū. ītimorē tuo. D n̄e d due
me ī iuſtitia tua ꝓpt̄ īimicoꝝ meoꝝ. dirige
ī cōſpectu tuo uiā meā. Qm̄ n̄ ē ī ore eoꝝ
ūitas. cor eoꝝ uanū ē. S epulchꝝ patēs ē
guttur eoꝝ. ⁊ linguis ſuis doloſe agebāt. iu
dica illos dē. D ecidant a cogitationibꝫ ſuis.
⁊ ſcdm̄ multitudinē īpietatū eoꝝ expelle
eos. qm̄ irritauiūt te dn̄e. E t letentur oēs
q ſpant ī te. ī etnū exultabūt ⁊ hītabis ī eis.
E t glābūt ī te oēs q diligūt nom̄ tuū. qm̄ tu bn̄di
ces iuſto. D n̄e ū ſcuto bōe uolūtatis tue: corona
ſti nos.
6 D n̄e ne ī furore tuo arguas me. n̄ ī ira tua cō
ripias me. M iſerē mı̄ dn̄e qm̄ īfirm ſū. ſana
me dn̄e qm̄ ꝯturbata ē oſſa mā. E t aīa mā tur
ba ē ualde. ⁊ tu dn̄e uſqꝫ. C onūtē dn̄e ⁊ eripe
aīā meā. ſaluū me fac ꝓ miā tuā. Qm̄ n̄ ē
ī morte q memō ſit tui. ī iferno aūt q̄s ꝯfitebi
t̄. L aboraui ī gemitu mō. lauabo ꝑ ſingulas
noctes lectū meū. lacīmis meis ſtratū meū riga
bo. T urbat̄ ē a furorē oculus meꝯ. iueterauı īnt̄
oēs inimicos meos. D iſcedite a me oēs q opamī ī
iqtatē. qm̄ exaudiuı dn̄s uocē fletꝯ mı̄. E xa
udiuı dn̄s d̄pcatōēꝫ meā. dn̄s orōēꝫ meā ſuſcepit.
erubeſcāt ⁊ ꝯtbn̄t̄ uehemēt oēs īimici mı̄. ꝯuītāt̄
⁊ erubeſcāt ualde uelocit̄.
7 D omine dē meꝯ ī te ſpaui. ſaluū me fac. ex oīb
ꝑſequētib; me ⁊ libā me. N equā rapiat ū le
o aīā meā: dū n̄ ē q redimat. n̄ q ſaluū faciat.
D n̄e dē s meꝯ ſi feci iſtud. ſi ē iīqtas ī manib; meis.
S i reddidi retribuētib; mı̄ mala. decidā merito ab ī
micis meis. P erſeqt̄ īimic aīā meā. ⁊ ꝯphē
dat ⁊ ꝯculcet ī tra uitā meā. ⁊ glām meā ī puluē d̄
ducat. E xurge dn̄e ī ira tua. ⁊ exaltare ī fi
nib; īimicoꝝ meoꝝ. E t exurge dn̄e dē meꝯ
ī p̄cepto qđ mādaſti. ⁊ ſynagoga ꝑploꝝ circūdab
te. E t ꝓ hac ī altū regredere. dn̄s iudicat ꝑploꝝ.
iudica me dn̄e ſcdm̄ iuſtitiā meā. ⁊ ſcdm̄ inno
centiā meā ſup me. C onſumet̄ neq̄cia peccatoꝝ.
⁊ diriges iuſtū ſcrutās corda ⁊ renes dē. I uſtū
adiutoriū meū a dn̄o. q ſaluos facit rectos corde.
D ē iudex iuſtus fortis ⁊ patiēs: nūq̄d iraſcit̄ ꝑ
ſingulos dies. N iſi conuſi fūtis gladiū ſuū
uibrabit. arcū ſuū tetēdit ⁊ parauit illū. E t
ī eo parauit uaſa mortis. ſagittas ſuas ardēti
bꝫ effec. E cce pātuiit īiuſtitiā. ꝯcep dolorē
⁊ pepit iniqtatē. L acū apuit ⁊ effodit eū.
⁊ incidit ī foueā quā fec. C onūtetur dolor ei.
ī caput eius. ⁊ ī uticē ipı̄ īiquitas ei d̄ſcendet. C onfitebor
dn̄o ſcdm̄ iuſtitiā ei. ⁊ pſallā nōi dn̄i altiſſimi.
D n̄e dn̄s nr̄. q̄ admirabile ē nom̄ tuū 8
ī uniuerſa terra. Qm̄ eleuata ē magnificē
tia tua. ſup celos. E x ore īfantiū ⁊ lactētiū ꝑ
fecisti laudē ꝓpt̄ īimicos tuos. ut d̄ſtruas īimic
⁊ ultorē. Qm̄ uidebo celos tuos opa digitoꝝ tuoꝝ:
lunā ⁊ ſtellas q̄ tu fūdaſti. Q uid ē hō q memō
es ei. aū filꝯ hoīs qm̄ uiſitas eū. M inuiſti eū
paulominꝯ ab āglis: glā ⁊ honorē coronaſti eū. ⁊ ꝯ
ſtituiſti eū ſup opa manuū tuaꝝ. O ia ſubie
ciſti ſub pedib; eius. oues ⁊ boues uniuſa īſup ⁊
pecora cāpi. V olucre celi. ⁊ piſce maris q pābulāt
ſemitas maris. D n̄e dn̄s nr̄ q̄ admirabile ē nom̄
tuū ī uniuſa tra.
C onfitebor t̄ dn̄e ī toto corde mō. nārabo oīa mira 9
bilia tua. L etabor ⁊ exultabo ī te: pſallā nōi
tuo altiſſime. I n ꝯuēdo īimicū meū retrorſū.
īfirmabūt ⁊ pibūt a facie tua. Qm̄ feciſti iudi
ciū meū ⁊ cauſā meā. ſediſti ſup thronū q iudicas
iuſtitiā. I ncrepaſti gētes ⁊ piit ipı̄. nom̄ eoꝝ dele
ſti ī etnū ⁊ ī ſclm̄ ſcli. I nimici d̄fecerūt frameē
ī finē. ⁊ ciuitates eoꝝ d̄ſtruxiſti. P eriit memōi
a eoꝝ cū ſonitu. ⁊ dn̄s ī etnū ꝑmanet. P arauit ī iudi
cio thronū ſuū: ⁊ ipē iudicabit orbē trē ī equitate
iudicabit ꝑploſ ī iuſtitia. E t fc̄s ē dn̄s refugiū
paupi. adiutor ī opportunitatibꝫ ī tribulatiōē. V t ſꝑ
ent ī te q̄ nouiūt nom̄ tuū: qm̄ n̄ d̄reliqſti q̄rētes
te dn̄e. P ſallite dn̄o q hītat ī ſyon. annūtiate
ī gētes ſtudia ei. Qm̄ reqrēs ſāguinē eoꝝ recordat
ē. n̄ ē oblitꝯ clamorē paupū. M iſerē mı̄ dn̄e. ui
d̄ hūilitatē meā d̄ īimicis meis. Q ui exaltas me
d̄ portis mortis. ut annūtiē oēs laudatiōes tuas ī portis
filie ſyon. E xultabo ī ſalutari tuo: īfixe ſūt gētes
ī intitu q̄ fecerūt. I n laqō iſto q̄ abſcōderūt. cōp
henſus ē pes eoꝝ. C ognoſcetur dn̄s iudicia fa
ciēs. ī opibꝫ manuū ſuaꝝ cōphēſus ē peccātor. N on
ūtantur peccatores ī infernū. oēs gētes q̄ obliuiſcūt
dm̄. Qm̄ n̄ ī finē obliuio erit paupis. patiētia
paupū n̄ pibit ī finē. E xurge dn̄e n̄ ꝯfortet
tur hō: iudicent̄ gētes ī cōſpectu tuo. C onſtitue
dn̄e legiſ latorē ſup eos: ut ſciāt gētes qm̄ hoīes
ſ. V t quid dn̄e receſſiſti longe. d̄ſpicis ī opportuni
tatibꝫ ī tribulatiōē. D ū ſupbit impiꝰ īcenditur

do. X. magis ... cor ... ad ...

paup. cōphendunt' ī cōsiliis q̄b; cogitāt. Q̄m
laudat' peccōr ī desideriis aīe sue. ⁊ iniquus bn̄di
citur. Exacerbauit dn̄m peccōr. scd̄m multitu
dinē ire sue n̄ q̄ret. Nō ē de' ī cōspectu ei'. īq̄na
te s̄ uie illi' ī oī tp̄r. Auferūt' iudicia tua a fa
cie ei'. oīu inimicoꝝ suoꝝ dn̄abit'. Dix' ei ī cor
d' suo n̄ mouebor. a gn̄tōe ī gn̄tōe; sine malo.
Cui' maledictōe os plenū ē ⁊ amaritudīe ⁊ dolo.
sub lingua ei' labor ⁊ dolor. Sedet ī insidiis cū
diuitib; ī occultis. ut interficiat īnocētē. Oculi
ei' ī paupe; respiciūt. insidiat' ī abscōdito q̄si leo
ī spelūca sua. Insidiat' ut rapiat paupe;. rape
paupe; dū attrahit eū. In laq̄o suo hūiliabit
eū. inclinabit se ⁊ cadet cū dn̄at' fuit pauperū.
Dixit ei ī corde suo oblit' ē de'. auertit facie suā ne
uideat ī finē. Exurge dn̄e deꝰ exaltet' man' tua.
ne obliuiscaris paupū. Propt' qd irritabit ī
pi' dm̄. dix' ei ī corde suo nō requiret. Vides q̄m
tu laborē ⁊ dolorē ꝯsideras. ut tradas eos ī man'
tuas. Tibi derelict' ē paup. orphano tu eris
adiutor. Contere brachiū peccatoris ⁊ maligni.
q̄ret' peccatū illi' ⁊ n̄ inuenietur. Dn̄s regnabit ī et'
nū ⁊ ī sclm̄ scl'i. peribitis gētes d' tr̄a illi'. Desid'
riū paupū exaudiuit d's. p̄parationē cordis eoꝝ
audiuit auris tua. Iudicare pupillo ⁊ hūili.
ut n̄ apponat ult' magnificare se hō sup tr̄am.
10 In dn̄o ꝯfido. quō dicitis aīe mee trāsmigra ī mō
tē. sic' passer. Q̄m ecce peccōres intēderūt arcū.
parauerūt sagittas suas ī pharetra. ut sagittēt ī ob
scuro rectos corde. Q̄m que pfecisti d'struxerūt.
iustus aūt quid fecit. Dn̄s ī tēplo scō suo. d's ī celo
sedes ei'. Oculi ei' ī paupē respiciūt. palpebre ei'
īterrogāt filios hoīu. Dn̄s īterrogat iustū ⁊ impiū. q̄
aūt dilig' iniq̄tatē odit aīa; suā. Pluet sup pec
catores laq̄os. ign' sulphur ⁊ sp̄s pcellaꝝ pars ca
licis eoꝝ. Q̄m iustus d's ⁊ iusticias dilexit. equi
tatē uidit uult' ei'.
11 Saluū me fac dn̄e q̄m defecit scs. q̄m dimi
nute s̄ ueritates a filiis hoīu. Vana locuti s̄
unusq̄sq; ad p̄ximū suū. labia dolosa ī corde ⁊ cor
d' locuti s̄. Dispdat d's uniūsa labia dolosa. ⁊
linguā magniloquā. Qui dixerūt linguā nrā
magnificabim'. labia nr̄a a nob' s̄. q's nr̄ d's ē.
Propt' miseriā īopū ⁊ gemitū paupū. nūc exur
gam dic' d's. Ponā ī salutari. fiducialit' agā ī
eo. Eloq̄a dn̄i eloq̄a casta. argentū igne ex
aminatū. pbatū t're purgatū septupliciter. Tu
dn̄e s'uab' nos. ⁊ custodies nos a gn̄tōe hac ī et'
nū. In circuitu ī pii ābulāt. scd̄m altitudinē
tuā multiplicasti filios hoīu.
Usq; quo dn̄e obliuisceris me ī finē. usq; quo auertis fa
12 ciem tuā a me. Q̄uā diu ponā ꝯsilia ī aīa mea.
dolorē ī corde mō p diē. Usq;quo exaltabit' ī
imic' me' sup me. respice ⁊ exaudi me dn̄e d's
me'. Illumina oculos meos ne umq̄ obdormiā
ī morte. neq̄n dicat inimicus me' p̄ualui adu'
sus eū. Qui tribulāt me exultabūt si mot' fu
ero. ego aūt ī mīa tua sp̄aui. Exultabit cor
meū ī salutari tuo. cantabo dn̄o q̄ bona tribuit
m̄. ⁊ psallā noī dn̄i altissimi.
Dixit insipiēs ī corde suo. n̄ ē de'. Corrupti s̄ ⁊ 13
abhominabiles f'ci s̄ ī studiis suis. n̄ ē q̄ faciat
bonū. n̄ ē usq; ad unū. Dn̄s d' celo pspexit sup
filios hoīu. ut uideat si ē intelligēs aut requirēs
dm̄. Omēs declinauerūt simul' inutiles f'ci s̄. n̄ ē
q̄ faciat bonū. n̄ ē usq; ad unū. Sepulchrū pa
tēs ē guttur eoꝝ. ⁊ linguis suis dolose agebāt. ue
nenū aspidū sub labiis eoꝝ. Quoꝝ os male
dictōe ⁊ amaritudine plenū ē. ueloces pedes
eoꝝ ad effundēdū sanguinē. Contritio ⁊ infeli
citas ī uiis eoꝝ. ⁊ uiā pacis n̄ cognouer'. n̄ ē timor
dī āte oculos eoꝝ. Pone cognoscēt oēs q̄ opant' iniq'
tatē. q̄ deuorāt plebē meā sic' escā panis. Dn̄m
n̄ inuocauerūt. illic trepidauerūt timore ubi n̄ erat
timor. Q̄m d's ī gn̄tōe iusta ē. ꝯsiliū īopis ꝯfu
distis q̄m d's spes ei' ē. Quis dabit ex syon sa
lutare isrl'. cū auerterit d's captiuitatē pleb' sue.
exultabit iacob ⁊ letabit' isrl'.
Dn̄e q's habitabit ī tabnaclo tuo. aut q's req̄escet 14
ī monte scō tuo. Qui ingredit' sine macla.
⁊ opat' iustitiā. Qui loquit' ueritatē ī corde suo.
q̄ nō egit dolū ī lingua sua. Nec fecit p̄xīo
suo malū. ⁊ obpbriū n̄ accep ad ūsus p̄xīos su
os. Ad nichilū deduct' ē ī ꝯspectu ei' malign'.
timētes aūt dn̄m glīficat. Qui iurat p̄xīo suo
⁊ n̄ decip. q̄ pecuniā suā n̄ dedit ad usurā. ⁊ mu
nā sup innocētē n̄ accep. Qui facit h. n̄ moue
bitur ī et'nū.
Conserua me dn̄e q̄m sp̄aui ī te. dixi dn̄o d's me' 15
es tu. q̄m bonoꝝ meoꝝ n̄ eges. Scīs q̄ s̄ ī t'
ra ei'. mirificauit oēs uoluntates meas ī eis. Mul
tiplicate s̄ ifirmitates eoꝝ. postea accelerauer
ut. Nō ꝯgregabo ꝯuenticula eoꝝ d' sanguinib;.
nec memor ero noīu eoꝝ p labia mea. Dn̄s
pars hereditatis mee ⁊ calicis mei. tu es q̄ resti
tues hereditatē meā m̄. Funes ceciderūt m̄
ī p̄clāris. ⁊ enī hereditas mea p̄clara ē m̄. Be
nedicā dn̄m q̄ tribuit m̄ ī intellectū. ī sup ⁊ usq;
ad noctē ī crepuerūt me renes mei. Prouidebā
dn̄m ī cōspectu mō sēp q̄m a dextris ē m̄ n̄
mouear. Propt' hoc letatū ē cor meū ⁊ exul
tauit lingua mea. ī sup ⁊ caro mea req̄escet ī spe.
Q̄m n̄ derelinques aīa meā ī inferno. nec dab' scm̄
tuū uidē corruptionē. Notas m̄ fecisti uias ui
te. adīplebis me leticia cū uultu tuo. delectatiōes
ī dextera tua usq; ī finē.
Exaudi dn̄e iustitiā meā. intēde dpcationē meā. 16
auribus pcipe orōnē meā. n̄ ī labiis dolosis.

De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant
equitates. Probasti cor meum et visitasti nocte: igne
me examinasti et non est inventa in me iniquitas. Ut non loquatur
os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custo
divi vias duras. Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non
moveantur vestigia mea. Ego clamavi quoniam exau
disti me deus: inclina aurem tuam mihi et exaudi verba mea.
Mirifica misericordias tuas: qui salvos facis sperantes in te. A re
sistentibus dextere tue custodi me: ut pupillam oculi.
Sub umbra alarum tuarum protege me: a facie impiorum qui me
afflixerunt. Inimici animam meam circumdederunt: adipem
suum concluserunt: os eorum locutum est superbiam. Proicientes
me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt decli
nare in terram. Susceperunt me sicut leo paratus ad pre
dam: et sicut catulus leonis habitans in abditis. Exurge
domine preveni eum et supplanta eum: eripe animam meam
ab impio: frameam tuam ab inimicis manus tue.
Domine a paucis de terra divide eos in vita eorum: de absconditis
tuis adimpletus est venter eorum. Saturati sunt fi
liis: et dimiserunt reliquias suas parvulis suis. Ego
autem in iustitia apparebo conspectui tuo: satiabor cum
apparuerit gloria tua.
Diligam te domine fortitudo mea: dominus firmamentum
17 meum et refugium meum et liberator meus. Deus meus ad
iutor meus: et sperabo in eum. Protector meus et cornu salu
tis mee: et susceptor meus. Laudans invocabo dominum:
et ab inimicis meis salvus ero. Circumdederunt me
dolores mortis: et torrentes iniquitatis conturbaverunt me.
Dolores inferni circumdederunt me: preoccupaverunt me laquei mor
tis. In tribulatione mea invocavi dominum: et ad deum
meum clamavi. Et exaudivit de templo sancto suo
vocem meam: et clamor meus in conspectu eius introivit in au
res eius. Commota est et contremuit terra: fundamenta mon
tium conturbata sunt et commota sunt: quoniam iratus est eis. Ascen
dit fumus in ira eius: et ignis a facie eius exarsit: carbo
nes succensi sunt ab eo. Inclinavit celos et descendit:
et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cheru
bim et volavit: volavit super pennas ventorum.
Et posuit tenebras latibulum suum: in circuitu eius tab
naculum eius: tenebrosa aqua in nubibus aeris. Pre
fulgore in conspectu eius nubes transierunt: grando et carbones ignis.
Et intonuit de celo dominus: et altissimus dedit vocem suam: gran
do et carbones ignis. Et misit sagittas suas et dis
sipavit eos: fulgura multiplicavit et conturbavit eos.
Et apparuerunt fontes aquarum: et revelata sunt fundamen
ta orbis terrarum. Ab increpatione tua domine: ab inspira
tione spiritus ire tue. Misit de summo et accepit me:
et assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de
inimicis meis fortissimis: et ab his qui oderunt me:
quoniam confortati sunt super me. Prevenerunt me in
die afflictionis mee: et factus est dominus protector meus.
Et eduxit me in latitudinem: salvum me fecit quoniam volu
it me. Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam: et
secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi. Qui
a custodivi vias domini: nec impie gessi a deo meo. Quoniam
omnia iudicia eius in conspectu meo: et iustitias eius non repuli
a me. Et ero immaculatus cum eo: et observabo me ab ini
quitate mea. Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam:
et secundum puritatem manuum mearum in conspectu ocu
lorum eius. Cum sancto sanctus eris: et cum viro innocente innocens
eris. Et cum electo electus eris: et cum perverso perverteris. Quoniam
tu populum humilem salvum facies: et oculos superborum hu
miliabis. Quoniam tu illuminas lucernam meam domine:
deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te eripiar
a temptatione: et in deo meo transgrediar murum. Deus meus im
polluta via eius: eloquia domini igne examinata: protector
est omnium sperantium in se. Quoniam quis deus preter dominum:
aut quis deus preter deum nostrum. Deus qui precinxit me vir
tute: et posuit immaculatam viam meam. Qui perfe
cit pedes meos tamquam cervorum: et super excelsa statuens
me. Qui docet manus meas ad prelium: et posuisti ut
arcum ereum brachia mea. Et dedisti mihi protectionem
salutis tue: et dextera tua suscepit me. Et disci
plina tua correxit me in finem: et disciplina tua ipsa
me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me:
et non sunt infirmata vestigia mea. Persequar inimi
cos meos et comprehendam illos: et non convertar donec deficiant.
Confringam illos nec poterunt stare: cadent subtus pe
des meos. Et precinxisti me virtute ad bellum: et
supplantasti insurgentes in me subtus me. Et inimi
cos meos dedisti mihi dorsum: et odientes me dis
perdidisti. Clamaverunt nec erat qui salvos faceret: ad
dominum nec exaudivit eos. Et comminuam eos ut pul
verem ante faciem venti: ut lutum platearum delebo eos. Eri
pies me de contradictionibus populi: constitues me in caput gen
tium. Populus quem non cognovi servivit mihi: in auditu auris
obedivit mihi. Filii alieni mentiti sunt mihi: filii alieni inveterati
sunt: et claudicaverunt a semitis suis. Vivit dominus et benedictus
deus meus: et exaltetur deus salutis mee. Deus qui das vindictas
mihi et subdis populos sub me: liberator meus de inimicis meis
iracundis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a
viro iniquo eripies me. Propterea confitebor tibi
in nationibus domine: et nomini tuo psalmum dicam. Magnificans
salutes regis eius: et faciens misericordiam christo suo david: et semi
ni eius usque in seculum.
Celi enarrant gloriam dei: et opera manuum eius annuntiat 18
firmamentum. Dies diei eructat verbum: et nox
nocti indicat scientiam. Non sunt loquele neque sermones:
quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit
sonus eorum: et in fines orbis terre verba eorum. In sole po
suit tabernaculum suum: et ipse tamquam sponsus procedens de tha
lamo suo. Exultavit ut gigas ad currendam viam: a
summo celo egressio eius. Et occursus eius usque ad sum
mum eius: nec est qui se abscondat a calore eius. Lex domini
immaculata convertens animas: testimonium domini fidele
sapientiam prestans parvulis. Iustitie domini recte letificantes
corda: preceptum domini lucidum illuminans oculos. Timor
domini sanctus permanet in seculum seculi: iudicia domini vera iustificata

cata in semetipsa. Desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum: et dulciora super mel et favum. Etenim servus tuus custodit ea: in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit: ab occultis meis munda me: et ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: et emundabor a delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutor meus: et redemptor meus.

19 Exaudiat te dominus in die tribulationis: protegat te nomen dei iacob. Mittat tibi auxilium de sancto: et de syon tueatur te. Memor sit omnis sacrificii tui: et holocaustum tuum pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum: et omne consilium tuum confirmet. Letabimur in salutari tuo: et in nomine dei nostri magnificabimur. Impleat dominus omnes petitiones tuas: nunc cognovi quoniam salvum fecit dominus christum suum. Exaudiet illum de celo sancto suo: in potentatibus salus dextere eius. Hii in curribus et hii in equis: nos autem in nomine domini dei nostri invocabimus. Ipsi obligati sunt et ceciderunt: nos autem surreximus et erecti sumus. Domine salvum fac regem: et exaudi nos in die qua invocaverimus te.

20 Domine in virtute tua letabitur rex: et super salutare tuum exultabit vehementer. Desiderium cordis eius tribuisti ei: et voluntate labiorum eius non fraudasti eum. Quoniam prevenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso. Vitam petiit a te: et tribuisti ei longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi. Magna est gloria eius in salutari tuo: gloriam et magnum decorem impones super eum. Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi: letificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Quoniam rex sperat in domino: et in misericordia altissimi non commovebitur. Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inveniat omnes qui te oderunt. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui: dominus in ira sua conturbabit eos: et devorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes: et semen eorum a filiis hominum. Quoniam declinaverunt in te mala: cogitaverunt consilia que non potuerunt stabilire. Quoniam pones eos dorsum: in reliquiis tuis preparabis vultum eorum. Exaltare domine in virtute tua: cantabimus et psallemus virtutes tuas.

21 Deus deus meus respice in me quare me dereliquisti: longe a salute mea verba delictorum meorum. Deus meus clamabo per diem et non exaudies: et nocte et non ad insipientiam mihi. Tu autem in sancto habitas: laus israel. In te speraverunt patres nostri: speraverunt et liberasti eos. Ad te clamaverunt et salvi facti sunt: in te speraverunt et non sunt confusi. Ego autem sum vermis et non homo: opprobrium hominum et abiectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me: locuti sunt labiis et moverunt caput. Speravit in domino eripiat eum: salvum faciat eum quoniam vult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris mee. In te proiectus sum ex utero: de ventre matris mee deus meus es tu: ne discesseris a me. Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adiuvet. Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum: sicut leo rapiens et rugiens. Sicut aqua effusus sum: et dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum tamquam cera liquescens: in medio ventris mei. Aruit tamquam testa virtus mea: et lingua mea adhesit faucibus meis: et in pulverem mortis deduxisti me. Quoniam circumdederunt me canes multi: concilium malignantium obsedit me. Foderunt manus meas et pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me: diviserunt sibi vestimenta mea: et super vestem meam miserunt sortem. Tu autem domine ne elongaveris auxilium tuum a me: ad defensionem meam conspice. Erue a framea deus animam meam: et de manu canis unicam meam. Salva me ex ore leonis: et a cornibus unicornium humilitatem meam. Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis dominum laudate eum: universum semen iacob glorificate eum. Timeat eum omne semen israel: quoniam non sprevit neque despexit deprecationem pauperis. Nec avertit faciem suam a me: et cum clamarem ad eum exaudivit me. Apud te laus mea in ecclesia magna: vota mea reddam in conspectu timentium eum. Edent pauperes et saturabuntur: et laudabunt dominum qui requirunt eum: vivent corda eorum in seculum seculi. Reminiscentur et convertentur ad dominum: universi fines terre. Et adorabunt in conspectu eius: universe familie gentium. Quoniam domini est regnum: et ipse dominabitur gentium. Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terre: in conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram. Et anima mea illi vivet: et semen meum serviet ipsi. Annuntiabitur domino generatio ventura: et annuntiabunt celi iustitiam eius populo qui nascetur quem fecit dominus.

22 Dominus regit me et nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me collocavit. Super aquam refectionis educavit me: animam meam convertit. Deduxit me super semitas iustitie: propter nomen suum. Nam et si ambulavero in medio umbre mortis non timebo mala: quoniam tu mecum es. Virga tua et baculus tuus: ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam: adversus eos qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meum: et calix meus inebrians quam preclarus est. Et misericordia tua subsequetur me: omnibus diebus vite mee. Et ut inhabitem in domo domini: in longitudinem dierum.

23 Domini est terra et plenitudo eius: orbis terrarum et universi qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundavit eum: et super flumina preparavit eum. Quis ascendet in montem domini: aut quis stabit in loco sancto eius. Innocens manibus et mundo corde: qui non accepit in vano animam suam: nec iuravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem a domino: et misericordiam a deo salutari suo. Hec est generatio querentium eum: querentium faciem dei iacob. Attollite portas principes vestras et elevamini porte eternales: et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie.

24 Ad te domine levavi animam meam: deus meus in te confido non erubescam. Neque irrideant me inimici mei: etenim

universi qui sustinent te non confundentur. Confundantur omnes iniqua agentes supervacue. Vias tuas domine demonstra mihi et semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua et doce me quia tu es deus salvator meus et te sustinui tota die. Reminiscere miserationum tuarum domine et misericordiarum tuarum que a seculo sunt. Delicta iuventutis mee et ignorantias meas ne memineris. Secundum misericordiam tuam memento mei tu propter bonitatem tuam domine. Dulcis et rectus dominus propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio docebit mites vias suas. Universe vie domini misericordia et veritas requirentibus testamentum eius et testimonia eius. Propter nomen tuum domine propitiaberis peccato meo multum est enim. Quis est homo qui timet dominum legem statuit ei in via quam elegit. Anima eius in bonis demorabitur et semen eius hereditabit terram. Firmamentum est dominus timentibus eum et testamentum ipsius ut manifestetur illis. Oculi mei semper ad dominum quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos. Respice in me et miserere mei quia unicus et pauper sum ego. Tribulationes cordis mei multiplicate sunt de necessitatibus meis erue me. Vide humilitatem meam et laborem meum et dimitte universa delicta mea. Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt et odio iniquo oderunt me. Custodi animam meam et erue me non erubescam quoniam speravi in te. Innocentes et recti adheserunt mihi quia sustinui te. Libera deus israel ex omnibus tribulationibus suis.

25 Iudica me domine quoniam ego in innocentia mea ingressus sum et in domino sperans non infirmabor. Proba me domine et tempta me ure renes meos et cor meum. Quoniam misericordia tua ante oculos meos est et complacui in veritate tua. Non sedi cum concilio vanitatis et cum iniqua gerentibus non introibo. Odivi ecclesiam malignantium et cum impiis non sedebo. Lavabo inter innocentes manus meas et circumdabo altare tuum domine. Ut audiam vocem laudis et enarrem universa mirabilia tua. Domine dilexi decorem domus tue et locum habitationis glorie tue. Ne perdas cum impiis deus animam meam et cum viris sanguinum vitam meam. In quorum manibus iniquitates sunt dextera eorum repleta est muneribus. Ego autem in innocentia mea ingressus sum redime me et miserere mei. Pes meus stetit in directo in ecclesiis benedicam te domine.

26 Dominus illuminatio mea et salus mea quem timebo. Dominus protector vite mee a quo trepidabo. Dum appropiant super me nocentes ut edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei ipsi infirmati sunt et ceciderunt. Si consistant adversum me castra non timebit cor meum. Si exsurgat adversum me prelium in hoc ego sperabo. Unam petii a domino hanc requiram ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee. Ut videam voluptatem domini et visitem templum eius. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui. In petra exaltavit me et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos. Circuivi et immolavi in tabernaculo eius hostiam vociferationis cantabo et psalmum dicam domino. Exaudi domine vocem meam qua clamavi ad te miserere mei et exaudi me. Tibi dixit cor meum exquisivit te facies mea faciem tuam domine requiram. Ne avertas faciem tuam a me ne declines in ira a servo tuo. Adiutor meus esto ne derelinquas me neque despicias me deus salutaris meus. Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me dominus autem assumpsit me. Legem pone mihi domine in via tua et dirige me in semitam rectam propter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulantium me quoniam insurrexerunt in me testes iniqui et mentita est iniquitas sibi. Credo videre bona domini in terra viventium. Expecta dominum viriliter age et confortetur cor tuum et sustine dominum.

27 Ad te domine clamabo deus meus ne sileas a me nequando taceas a me et assimilabor descendentibus in lacum. Exaudi domine vocem deprecationis mee dum oro ad te dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum. Ne simul tradas me cum peccatoribus et cum operantibus iniquitatem ne perdas me. Qui loquuntur pacem cum proximo suo mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum et secundum nequitiam adinventionum ipsorum. Secundum opera manuum eorum tribue illis redde retributionem eorum ipsis. Quoniam non intellexerunt opera domini et in opera manuum eius destrues illos et non edificabis eos. Benedictus dominus quoniam exaudivit vocem deprecationis mee. Dominus adiutor meus et protector meus in ipso speravit cor meum et adiutus sum. Et refloruit caro mea et ex voluntate mea confitebor ei. Dominus fortitudo plebis sue et protector salvationum christi sui est. Salvum fac populum tuum domine et benedic hereditati tue et rege eos et extolle illos usque in eternum.

28 Afferte domino filii dei, afferte domino filios arietum. Afferte domino gloriam et honorem, afferte domino gloriam nomini eius, adorate dominum in atrio sancto eius. Vox domini super aquas, deus maiestatis intonuit, dominus super aquas multas. Vox domini in virtute, vox domini in magnificentia. Vox domini confringentis cedros, et confringet dominus cedros Libani. Et comminuet eas tamquam vitulum Libani, et dilectus quemadmodum filius unicornium. Vox domini intercidentis flammam ignis, vox domini concutientis desertum, et commovebit dominus desertum Cades. Vox domini praeparantis cervos, et revelabit condensa, et in templo eius omnes dicent gloriam. Dominus diluvium inhabitare facit, et sedebit dominus rex in aeternum. Dominus virtutem populo suo dabit, dominus benedicet populo suo in pace.

29 Exaltabo te domine quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me. Domine deus meus clamavi ad te et sanasti me. Domine eduxisti ab inferno animam meam, salvasti me a descendentibus in lacum. Psallite domino sancti eius, et confitemini memoriae sanctitatis eius. Quoniam ira in indignatione eius, et vita in voluntate eius. Ad vesperum demorabitur fletus, et ad matutinum laetitia. Ego autem dixi in abundantia mea, non movebor in aeternum. Domine in voluntate tua praestitisti decori meo virtutem. Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus. Ad te domine clamabo, et ad deum meum deprecabor. Quae utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem? Numquid confitebitur tibi pulvis, aut annuntiabit veritatem tuam? Audivit dominus et misertus est mei, dominus factus est adiutor meus. Convertisti planctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum et circumdedisti me laetitia. Ut cantet tibi gloria mea et non compungar, domine deus meus in aeternum confitebor tibi.

30 In te domine speravi, non confundar in aeternum, in iustitia tua libera me. Inclina ad me aurem tuam, accelera ut eruas me. Esto mihi in deum protectorem, et in domum refugii ut salvum me facias. Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu, et propter nomen tuum deduces me et enutries me. Educes me de laqueo hoc quem absconderunt mihi, quoniam tu es protector meus. In manus tuas commendo spiritum meum, redemisti me domine deus veritatis. Odisti observantes vanitates supervacue. Ego autem in domino speravi, exsultabo et laetabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam, salvasti de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti me in manibus inimici, statuisti in loco spatioso pedes meos. Miserere mei domine quoniam tribulor, conturbatus est in ira oculus meus, anima mea et venter meus. Quoniam defecit in dolore vita mea, et anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea, et ossa mea conturbata sunt. Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium et vicinis meis nimis, et timor notis meis. Qui videbant me foras fugerunt a me, oblivioni datus sum tamquam mortuus a corde. Factus sum tamquam vas perditum, quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu. In eo dum convenirent simul adversum me, accipere animam meam consiliati sunt. Ego autem in te speravi domine, dixi deus meus es tu, in manibus tuis sortes meae. Eripe me de manu inimicorum meorum et a persequentibus me. Illustra faciem tuam super servum tuum, salvum me fac in misericordia tua. Domine non confundar quoniam invocavi te. Erubescant impii et deducantur in infernum, muta fiant labia dolosa. Quae loquuntur adversus iustum iniquitatem in superbia et in abusione. Quam magna multitudo dulcedinis tuae domine, quam abscondisti timentibus te. Perfecisti eis qui sperant in te in conspectu filiorum hominum. Abscondes eos in abscondito faciei tuae a conturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum. Benedictus dominus quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita. Ego autem dixi in excessu mentis meae, proiectus sum a facie oculorum tuorum. Ideo exaudisti vocem orationis meae dum clamarem ad te. Diligite dominum omnes sancti eius, quoniam veritatem requiret dominus, et retribuet abundanter facientibus superbiam. Viriliter agite et confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in domino.

31 Beati quorum remissae sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus. Quoniam tacui inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua, conversus sum in aerumna mea dum configitur spina. Delictum meum cognitum tibi feci, et iniustitiam meam non abscondi. Dixi confitebor adversum me iniustitiam meam domino, et tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno. Verumtamen in diluvio aquarum multarum ad eum non approximabunt. Tu es refugium meum a tribulatione quae circumdedit me, exsultatio mea erue me a circumdantibus me. Intellectum tibi dabo et instruam te in via hac qua gradieris, firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus et mulus quibus non est intellectus. In camo et freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te. Multa flagella peccatoris, sperantem autem in domino misericordia circumdabit. Laetamini in domino et exsultate iusti, et gloriamini omnes recti corde.

32 Exultate iusti in domino, rectos decet collaudatio. Confitemini domino in cithara, in psalterio decem chordarum psallite illi. Cantate ei canticum novum, bene psallite ei in vociferatione. Quia rectum est verbum domini, et omnia opera eius in fide. Diligit misericordiam et iudicium, misericordia domini plena est terra. Verbo domini caeli firmati sunt, et spiritu oris eius omnis virtus

eorum. Congregans sicut in utre aquas maris: ponens in thesauris abyssos. Timeat dominum omnis terra: ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem. Quoniam ipse dixit et facta sunt: ipse mandavit et creata sunt. Dominus dissipat consilia gentium: reprobat autem cogitationes populorum, et reprobat consilia principum. Consilium autem domini in eternum manet: cogitationes cordis eius in generatione et generationem. Beata gens cuius est dominus deus eius: populus quem elegit in hereditatem sibi. De celo respexit dominus: vidit omnes filios hominum. De preparato habitaculo suo: respexit super omnes qui habitant terram. Qui finxit sigillatim corda eorum: qui intelligit omnia opera eorum. Non salvatur rex per multam virtutem: et gigas non salvabitur in multitudine virtutis sue. Fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis sue non salvabitur. Ecce oculi domini super metuentes eum: et in eis qui sperant super misericordia eius. Ut eruat a morte animas eorum: et alat eos in fame. Anima nostra sustinet dominum: quoniam adiutor et protector noster est. Quia in eo letabitur cor nostrum: et in nomine sancto eius speravimus. Fiat misericordia tua domine super nos: quemadmodum speravimus in te.

33 Benedicam dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea: audiant mansueti et letentur. Magnificate dominum mecum: et exaltemus nomen eius in idipsum. Exquisivi dominum et exaudivit me: et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eum et illuminamini: et facies vestre non confundentur. Iste pauper clamavit et dominus exaudivit eum: et de omnibus tribulationibus eius salvavit eum. Immittet angelus domini in circuitu timentium eum: et eripiet eos. Gustate et videte quoniam suavis est dominus: beatus vir qui sperat in eo. Timete dominum omnes sancti eius: quoniam non est inopia timentibus eum. Divites eguerunt et esurierunt: inquirentes autem dominum non minuentur omni bono. Venite filii audite me: timorem domini docebo vos. Quis est homo qui vult vitam: diligit dies videre bonos. Prohibe linguam tuam a malo: et labia tua ne loquantur dolum. Diverte a malo et fac bonum: inquire pacem et persequere eam. Oculi domini super iustos: et aures eius in preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala: ut perdat de terra memoriam eorum. Clamaverunt iusti et dominus exaudivit eos: et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos. Iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde: et humiles spiritu salvabit. Multe tribulationes iustorum: et de omnibus his liberabit eos dominus. Custodit dominus omnia ossa eorum: unum ex his non conteretur. Mors peccatorum pessima: et qui oderunt iustum delinquent. Redimet dominus animas servorum suorum: et non delinquent omnes qui sperant in eo.

34 Iudica domine nocentes me: expugna impugnantes me. Apprehende arma et scutum: et exurge in adiutorium mihi. Effunde frameam et conclude adversus eos qui persequuntur me: dic anime mee salus tua ego sum. Confundantur et revereantur: querentes animam meam. Avertantur retrorsum et confundantur: cogitantes mihi mala. Fiant tanquam pulvis ante faciem venti: et angelus domini coartans eos. Fiat via illorum tenebre et lubricum: et angelus domini persequens eos. Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacue exprobraverunt animam meam. Veniat illi laqueus quem ignorat: et captio quam abscondit apprehendat eum: et in laqueum cadat in ipsum. Anima autem mea exultabit in domino: et delectabitur super salutari suo. Omnia ossa mea dicent: domine quis similis tibi. Eripiens inopem de manu fortiorum eius: egenum et pauperem a diripientibus eum. Surgentes testes iniqui: que ignorabam interrogabant me. Retribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem anime mee. Ego autem cum mihi molesti essent: induebar cilicio. Humiliabam in ieiunio animam meam: et oratio mea in sinu meo convertetur. Quasi proximum et quasi fratrem nostrum sic complacebam: quasi lugens et contristatus sic humiliabar. Et adversum me letati sunt et convenerunt: congregata sunt super me flagella et ignoravi. Dissipati sunt nec compuncti temptaverunt me, subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis. Domine quando respicies: restitue animam meam a malignitate eorum, a leonibus unicam meam. Confitebor tibi in ecclesia magna: in populo gravi laudabo te. Non supergaudeant mihi qui adversantur mihi inique: qui oderunt me gratis et annuunt oculis. Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur: et in iracundia terre loquentes dolos cogitabant. Et dilataverunt super me os suum: dixerunt euge euge viderunt oculi nostri. Vidisti domine ne sileas: domine ne discedas a me. Exurge et intende iudicio meo: deus meus et dominus meus in causam meam. Iudica me secundum iustitiam tuam domine deus meus: et non supergaudeant mihi. Non dicant in cordibus suis euge euge anime nostre: nec dicant devoravimus eum. Erubescant et revereantur simul: qui gratulantur malis meis. Induantur confusione et reverentia: qui magna loquuntur super me. Exultent et letentur qui volunt iustitiam meam: et dicant semper magnificetur dominus qui volunt pacem servi eius. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: tota die laudem tuam.

35 Dixit iniustus ut delinquat in semetipso: non est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose egit in conspectu eius: ut inveniatur iniquitas eius ad odium. Verba oris eius iniquitas et dolus: noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni vie non bone, malitiam autem non odivit. Domine in celo misericordia tua: et veritas tua usque ad nubes. Iustitia tua sicut montes dei: iudicia tua abyssus multa. Homines et iumenta salvabis domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Filii autem hominum: in tegmine alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tue: et torrente voluptatis tue potabis eos. Quoniam apud te est fons vite: et in lumine tuo videbimus lumen. Pretende misericordiam

ſcientibus te: et iustitiam tuam his qui recto ſunt corde. Non veniat mihi pes ſuperbie: et manus peccatoris non moveat me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulſi ſunt nec potuerunt ſtare.

36 Noli emulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem. Quoniam tamquam fenum velociter areſcent: et quemadmodum olera herbarum cito decident. Spera in domino et fac bonitatem: et inhabita terram et paſceris in divitiis eius. Delectare in domino: et dabit tibi petitiones cordis tui. Revela domino viam tuam et ſpera in eo: et ipſe faciet. Et educet quaſi lumen iuſtitiam tuam: et iudicium tuum tamquam meridiem: ſubditus eſto domino et ora eum. Noli emulari in eo qui proſperatur in via ſua: in homine faciente iniuſtitias. Deſine ab ira et derelinque furorem: noli emulari ut maligneris. Quoniam qui malignantur exterminabuntur: ſuſtinentes autem dominum ipſi hereditabunt terram. Et adhuc puſillum et non erit peccator: et queres locum eius et non invenies. Manſueti autem hereditabunt terram: et delectabuntur in multitudine pacis. Obſervabit peccator iuſtum: et ſtridebit ſuper eum dentibus ſuis. Dominus autem irridebit eum: quoniam proſpicit quod veniet dies eius. Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum ſuum. Ut deiciant pauperem et inopem: ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipſorum: et arcus eorum confringatur. Melius eſt modicum iuſto: ſuper divitias peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iuſtos dominus. Novit dominus dies immaculatorum: et hereditas eorum in eternum erit. Non confundentur in tempore malo et in diebus famis ſaturabuntur: quia peccatores peribunt. Inimici vero domini mox ut honorificati fuerint et exaltati: deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur peccator et non ſolvet: iuſtus autem miſeretur et tribuet. Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei diſperibunt. A domino greſſus hominis dirigentur: et viam eius volet. Cum ceciderit non collidetur: quia dominus ſupponit manum ſuam. Iunior fui etenim ſenui: et non vidi iuſtum derelictum nec ſemen eius querens panem. Tota die miſeretur et commodat: et ſemen illius in benedictione erit.

Declina a malo et fac bonum: et inhabita in ſeculum ſeculi. Quia dominus amat iudicium et non derelinquet ſanctos ſuos: in eternum conſervabuntur. Iniuſti punientur: et ſemen impiorum peribit. Iuſti autem hereditabunt terram: et inhabitabunt in ſeculum ſeculi ſuper eam. Os iuſti meditabitur ſapientiam: et lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde ipſius: et non ſupplantabuntur greſſus eius. Conſiderat peccator iuſtum: et querit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius: nec damnabit eum cum iudicabitur illi. Expecta dominum et cuſtodi viam eius: et exaltabit te ut hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis. Vidi impium ſuperexaltatum: et elevatum ſicut cedros libani. Et tranſivi et ecce non erat: et queſivi eum et non eſt inventus locus eius. Cuſtodi innocentiam et vide equitatem: quoniam ſunt reliquie homini pacifico. Iniuſti autem diſperibunt ſimul: reliquie impiorum interibunt. Salus autem iuſtorum a domino: et protector eorum in tempore tribulationis. Et adiuvabit eos dominus et liberabit eos: et eruet eos a peccatoribus et ſalvabit eos quia ſperaverunt in eo.

Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me. 37 Quoniam ſagitte tue infixe ſunt mihi: et confirmaſti ſuper me manum tuam. Non eſt ſanitas in carne mea a facie ire tue: non eſt pax oſſibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates mee ſupergreſſe ſunt caput meum: et ſicut onus grave gravate ſunt ſuper me. Putruerunt et corrupte ſunt cicatrices mee: a facie inſipientie mee. Miſer factus ſum et curvatus ſum uſque in finem: tota die contriſtatus ingrediebar. Quoniam lumbi mei impleti ſunt illuſionibus: et non eſt ſanitas in carne mea. Afflictus ſum et humiliatus ſum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne deſiderium meum: et gemitus meus a te non eſt abſconditus. Cor meum conturbatum eſt dereliquit me virtus mea: et lumen oculorum meorum et ipſum non eſt mecum. Amici mei et proximi mei adverſum me appropinquaverunt et ſteterunt. Et qui iuxta me erant de longe ſteterunt: et vim faciebant qui querebant animam meam. Et qui inquirebant mala mihi locuti ſunt vanitates: et dolos tota die meditabantur. Ego autem tamquam ſurdus non audiebam: et ſicut mutus non aperiens os ſuum. Et factus ſum ſicut homo non audiens: et non habens in ore ſuo redargutiones. Quoniam in te domine ſperavi: tu exaudies me domine deus meus. Quia dixi nequando ſupergaudeant mihi inimici mei: et dum commoventur pedes mei ſuper me magna locuti ſunt. Quoniam ego in flagella paratus ſum: et dolor meus in conſpectu meo ſemper. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: et cogitabo pro peccato meo. Inimici autem mei vivunt et confirmati ſunt ſuper me: et multiplicati ſunt qui oderunt me inique. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi: quoniam ſequebar bonitatem. Ne derelinquas me domine deus meus: ne diſceſſeris a me. Intende in adiutorium meum: domine deus ſalutis mee.

Dixi cuſtodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea. 38 Poſui ori meo cuſtodiam: cum conſiſteret peccator adverſum me. Obmutui et humiliatus ſum et ſilui a bonis: et dolor meus renovatus eſt. Concaluit cor meum intra me: et in meditatione mea exardeſcet ignis. Locutus ſum in lingua mea: notum fac mihi domine finem meum. Et numerum dierum meorum quis eſt: ut ſciam quid deſit mihi. Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos: et ſubſtantia mea tamquam nihilum ante te. Verumtamen

universa vanitas omnis homo vivens. Verumtamen in imagine pertransit homo, sed et frustra conturbatur. Thesaurizat, et ignorat cui congregabit ea. Et nunc que est expectatio mea? nonne dominus? et substantia mea apud te est. Ab omnibus iniquitatibus meis eripe me; opprobrium insipienti dedisti me. Obmutui, et non aperui os meum, quoniam tu fecisti; amove a me plagas tuas. A fortitudine manus tue ego defeci in increpationibus; propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius; verumtamen vane conturbatur omnis homo. Exaudi orationem meam domine, et deprecationem meam; auribus percipe lacrimas meas. Ne sileas, quoniam advena ego sum apud te et peregrinus, sicut omnes patres mei. Remitte mihi, ut refrigerer, priusquam abeam et amplius non ero.

39 Expectans expectavi dominum, et intendit mihi. Et exaudivit preces meas, et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis. Et statuit super petram pedes meos, et direxit gressus meos. Et immisit in os meum canticum novum, carmen deo nostro. Videbunt multi et timebunt, et sperabunt in domino. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius, et non respexit in vanitates et insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua; et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annuntiavi et locutus sum; multiplicati sunt super numerum. Sacrificium et oblationem noluisti; aures autem perfecisti mihi. Holocaustum et pro peccato non postulasti; tunc dixi: Ecce venio. In capite libri scriptum est de me ut facerem voluntatem tuam; deus meus volui, et legem tuam in medio cordis mei. Annuntiavi iustitiam tuam in ecclesia magna; ecce labia mea non prohibebo, domine tu scisti. Iustitiam tuam non abscondi in corde meo; veritatem tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam a concilio multo. Tu autem domine ne longe facias miserationes tuas a me; misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me. Quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus; comprehenderunt me iniquitates mee, et non potui ut viderem. Multiplicate sunt super capillos capitis mei, et cor meum dereliquit me. Complaceat tibi domine ut eruas me; domine ad adiuvandum me respice. Confundantur et revereantur simul qui querunt animam meam ut auferant eam. Convertantur retrorsum et revereantur qui volunt mihi mala. Ferant confestim confusionem suam qui dicunt mihi: Euge, euge. Exultent et letentur super te omnes querentes te; et dicant semper: Magnificetur dominus, qui diligunt salutare tuum. Ego autem mendicus sum et pauper; dominus sollicitus est mei. Adiutor meus et protector meus tu es; deus meus ne tardaveris.

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem; in die mala liberabit eum dominus. 40 Dominus conservet eum, et vivificet eum, et beatum faciat eum in terra, et non tradat eum in animam inimicorum eius. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius; universum stratum eius versasti in infirmitate eius. Ego dixi: domine miserere mei; sana animam meam, quia peccavi tibi. Inimici mei dixerunt mala mihi: Quando morietur, et peribit nomen eius? Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur; cor eius congregavit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras et loquebatur in idipsum. Adversum me susurrabant omnes inimici mei; adversum me cogitabant mala mihi. Verbum iniquum constituerunt adversum me: Numquid qui dormit non adiciet ut resurgat? Etenim homo pacis mee in quo speravi, qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem. Tu autem domine miserere mei, et resuscita me, et retribuam eis. In hoc cognovi quoniam voluisti me, quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti, et confirmasti me in conspectu tuo in eternum. Benedictus dominus deus Israel a seculo et usque in seculum. Fiat, fiat.

41 Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te deus. Sitivit anima mea ad deum fortem vivum; quando veniam et apparebo ante faciem dei? Fuerunt mihi lacrime mee panes die ac nocte, dum dicitur mihi cotidie: Ubi est deus tuus? Hec recordatus sum, et effudi in me animam meam, quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum dei, in voce exultationis et confessionis, sonus epulantis. Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et deus meus. Ad meipsum anima mea conturbata est; propterea memor ero tui de terra Iordanis et Hermoniim a monte modico. Abyssus abyssum invocat in voce cataractarum tuarum; omnia excelsa tua et fluctus tui super me transierunt. In die mandavit dominus misericordiam suam, et nocte canticum eius; apud me oratio deo vite mee. Dicam deo: Susceptor meus es; quare oblitus es mei? et quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus? Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei, dum dicunt mihi per singulos dies: Ubi est deus tuus? Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et deus meus.

42 Iudica me deus, et discerne causam meam de gente non sancta; ab homine iniquo et doloso erue me. Quia tu es deus fortitudo mea; quare me repulisti? et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus? Emitte lucem tuam et veritatem tuam; ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum

Et introibo ad altare dei, ad deum qui laetificat iuventutem meam. Confitebor tibi in cithara deus deus meus, quare tristis es anima mea et quare conturbas me. Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et deus meus.

43 Deus auribus nostris audivimus, patres nostri annuntiaverunt nobis. Opus quod operatus es in diebus eorum, et in diebus antiquis. Manus tua gentes disperdidit et plantasti eos, afflixisti populos et expulisti eos. Nec enim in gladio suo possederunt terram, et brachium eorum non salvavit eos. Sed dextera tua et brachium tuum et illuminatio vultus tui, quoniam complacuisti in eis. Tu es ipse rex meus et deus meus, qui mandas salutes Iacob. In te inimicos nostros ventilabimus cornu, et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo sperabo, et gladius meus non salvabit me. Salvasti enim nos de affligentibus nos, et odientes nos confudisti. In deo laudabimur tota die, et in nomine tuo confitebimur in saeculum. Nunc autem repulisti et confudisti nos, et non egredieris deus in virtutibus nostris. Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros, et qui oderunt nos diripiebant sibi. Dedisti nos tamquam oves escarum, et in gentibus dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine pretio, et non fuit multitudo in commutationibus eorum. Posuisti nos opprobrium vicinis nostris, subsannationem et derisum his qui sunt in circuitu nostro. Posuisti nos in similitudinem gentibus, commotionem capitis in populis. Tota die verecundia mea contra me est, et confusio faciei meae cooperuit me. A voce exprobrantis et obloquentis, a facie inimici et persequentis. Haec omnia venerunt super nos nec obliti sumus te, et inique non egimus in testamento tuo. Et non recessit retro cor nostrum, et declinasti semitas nostras a via tua. Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, et cooperuit nos umbra mortis. Si obliti sumus nomen dei nostri, et si expandimus manus nostras ad deum alienum. Nonne deus requiret ista, ipse enim novit abscondita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die, aestimati sumus sicut oves occisionis. Exsurge quare obdormis domine, exsurge et ne repellas in finem. Quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopiae nostrae et tribulationis nostrae. Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster. Exsurge domine adiuva nos, et redime nos propter nomen tuum.

44 Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribae velociter scribentis. Speciosus forma prae filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te deus in aeternum. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. Specie tua et pulchritudine tua intende prospere procede et regna. Propter veritatem et mansuetudinem et iustitiam, et deducet te mirabiliter dextera tua. Sagittae tuae acutae, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis. Sedes tua deus in saeculum saeculi, virga directionis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem, propterea unxit te deus deus tuus oleo laetitiae prae consortibus tuis. Myrrha et gutta et casia a vestimentis tuis a domibus eburneis, ex quibus delectaverunt te filiae regum in honore tuo. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate. Audi filia et vide et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum et domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum, quoniam ipse est dominus deus tuus et adorabunt eum. Et filiae Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur, omnes divites plebis. Omnis gloria eius filiae regis ab intus, in fimbriis aureis circumamicta varietatibus. Adducentur regi virgines post eam, proximae eius afferentur tibi. Afferentur in laetitia et exsultatione, adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui in omni generatione et generationem. Propterea populi confitebuntur tibi in aeternum et in saeculum saeculi.

Deus noster refugium et virtus, adiutor in tribulationibus quae invenerunt nos nimis. 45 Propterea non timebimus dum turbabitur terra, et transferentur montes in cor maris. Sonuerunt et turbatae sunt aquae eorum, conturbati sunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus laetificat civitatem dei, sanctificavit tabernaculum suum altissimus. Deus in medio eius non commovebitur, adiuvabit eam deus mane diluculo. Conturbatae sunt gentes et inclinata sunt regna, dedit vocem suam mota est terra. Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster deus Iacob. Venite et videte opera domini quae posuit prodigia super terram, auferens bella usque ad finem terrae. Arcum conteret et confringet arma, et scuta comburet igni. Vacate et videte quoniam ego sum deus, exaltabor in gentibus et exaltabor in terra. Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster deus Iacob. 46

Omnes gentes plaudite manibus, iubilate deo in voce exsultationis. Quoniam dominus excelsus terribilis, rex magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis, et gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem suam, speciem Iacob quam dilexit. Ascendit deus in iubilo, et dominus in voce tubae. Psallite deo nostro psallite, psallite regi nostro psallite. Quoniam rex omnis terrae deus, psallite sapienter. Regnavit deus super gentes, deus sedet super sedem sanctam suam. Principes populorum congregati sunt cum deo Abraham, quoniam dii fortes terrae vehementer elevati sunt.

47 Magnus dominus et laudabilis nimis in civitate
dei nostri in monte sancto eius. Fundatur exulta
tione universae terrae mons Sion latera aquilonis
civitas regis magni. Deus in domibus eius cognoscetur
cum suscipiet eam. Quoniam ecce reges terrae congregati
sunt convenerunt in unum. Ipsi videntes sic
admirati sunt conturbati sunt commoti sunt tremor ap
prehendit eos. Ibi dolores ut parturientis in
spiritu vehementi conteres naves Tharsis. Sicut audivimus
sic vidimus in civitate domini virtutum in civi
tate dei nostri deus fundavit eam in aeternum. Suscepi
mus deus misericordiam tuam in medio templi tui. Secundum
nomen tuum deus sic et laus tua in fines terrae iustitia
plena est dextera tua. Laetetur mons Sion et ex
ultent filiae Iudae propter iudicia tua domine. Cir
cumdate Sion et complectimini eam narrate in tur
ribus eius. Ponite corda vestra in virtute eius et di
stribuite domos eius ut enarretis in progenie
altera. Quoniam hic est deus deus noster in aeternum et in saeculum
saeculi ipse reget nos in saecula.
48 Audite haec omnes gentes auribus percipite qui habitatis
orbem. Quique terrigenae et filii hominum simul
in unum dives et pauper. Os meum loquetur sapi
entiam et meditatio cordis mei prudentiam. In
clinabo in parabolam aurem meam aperiam in psal
terio propositionem meam. Cur timebo in die ma
la iniquitas calcanei mei circumdabit me.
Qui confidunt in virtute sua et in multitudine di
vitiarum suarum gloriantur. Frater non redimit redimet
homo non dabit deo placationem suam. Et pretium redemp
tionis animae suae et laborabit in aeternum et vivet adhuc in
finem. Non videbit interitum cum viderit sapientes
morientes simul insipiens et stultus peribunt.
Et relinquent alienis divitias suas et sepulchra
eorum domus illorum in aeternum. Tabernacula eorum in
progenie et progenie vocaverunt nomina sua in terris suis.
Et homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis
insipientibus et similis factus est illis. Haec via illorum
scandalum ipsis et postea in ore suo complacebunt.
Sicut oves in inferno positi sunt mors depascet
eos. Et dominabuntur eorum iusti in matutino et au
xilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum.
Verumtamen deus redimet animam meam de manu
inferi cum acceperit me. Ne timueris cum
dives factus fuerit homo et cum multiplicata fuerit
gloria domus eius. Quoniam cum interierit non sumet omnia
nec descendet cum eo gloria eius. Quia anima eius in vi
ta ipsius benedicetur confitebitur tibi cum benefe
ceris ei. Introibit usque in progenies patrum su
orum usque in aeternum non videbit lumen. Homo cum in ho
nore esset non intellexit comparatus est iumentis insipi
entibus et similis factus est illis.
49 Deus deorum dominus locutus est et vocavit terram. A solis
ortu usque ad occasum ex Sion species decoris eius.

Deus manifeste veniet deus noster et non silebit. Ignis
in conspectu eius exardescet et in circuitu eius tempestas
valida. Advocavit caelum desursum et terram discer
nere populum suum. Congregate illi sanctos eius qui
ordinant testamentum eius super sacrificia. Et annun
tiabunt caeli iustitiam eius quoniam deus iudex est. Audi
populus meus et loquar Israel et testificabor tibi deus deus tuus
ego sum. Non in sacrificiis tuis arguam te holo
causta autem tua in conspectu meo sunt semper. Non
accipiam de domo tua vitulos neque de gregibus tuis
hircos. Quoniam meae sunt omnes ferae silvarum iumenta in
montibus et boves. Cognovi omnia volatilia caeli
et pulchritudo agri mecum est. Si esuriero non di
cam tibi meus est enim orbis terrae et plenitudo eius. Numquid
manducabo carnes taurorum aut sanguinem hir
corum potabo. Immola deo sacrificium laudis et redde
altissimo vota tua. Et invoca me in die tri
bulationis eruam te et honorificabis me. Pec
catori autem dixit deus quare tu enarras iustitias meas
et assumis testamentum meum per os tuum. Tu vero
odisti disciplinam et proiecisti sermones meos retror
sum. Si videbas furem currebas cum eo et cum adulte
ris portionem tuam ponebas. Os tuum abundavit malitia
et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus
fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris tuae po
nebas scandalum haec fecisti et tacui. Existimasti
inique quod ero tui similis arguam te et statuam contra fa
ciem tuam. Intelligite haec qui obliviscimini deum
nequando rapiat et non sit qui eripiat. Sacrificium lau
dis honorificabit me et illic iter quo ostendam
illi salutare dei.
Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum 50
multitudinem miserationum tuarum dele iniqui
tatem meam. Amplius lava me ab iniquitate mea et
a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam
ego cognosco et peccatum meum contra me est semper.
Tibi soli peccavi et malum coram te feci ut iustificeris
in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Ecce enim in
iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit me mater
mea. Ecce enim veritatem dilexisti incerta et occul
ta sapientiae tuae manifestasti mihi. Asperges me
domine ysopo et mundabor lavabis me et super ni
vem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et lae
titiam et exultabunt ossa humiliata. Averte fa
ciem tuam a peccatis meis et omnes iniquitates meas dele.
Cor mundum crea in me deus et spiritum rectum innova in
visceribus meis. Ne proicias me a facie tua et
spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde mi
chi laetitiam salutaris tui et spiritu principali confirma me.
Docebo iniquos vias tuas et impii ad te convertentur. Li
bera me de sanguinibus deus deus salutis meae et ex
ultabit lingua mea iustitiam tuam. Domine labia
mea aperies et os meum annuntiabit laudem tuam.
Quoniam si voluisses sacrificium dedissem utique holocaustis

n̄ delectabis. Sacrificiũ deo spc̄ cōtribulat᷒. cor cōtritũ &
humiliatũ deꝯ n̄ despicies. Benigne fac dn̄e
ĩ bōa uoluntate tua syon. ut hedificentur muri
hi͞rl̄m. Tunc acceptabis sacrificiũ iustitie oblati
ones & holocausta. tunc ĩponent sup altare tuum ui
tulos.

Quid gl̄aris ĩ malicia. q̄ potēs es ĩ iniq̄tate.
Tota die iniustitiã cogitauit lingua tua. sicut
nouacula acuta fecisti dolũ. Dilexisti maliciã
sup benignitatē. iniq̄tatē magis quã loq̄ eq̄tatē.
Dilexisti oĩa uba p̄cipitationis. lingua dolosa.
Propterea deꝯ destruet te ĩ finē. euellet te & emi
grabit te de tab̄naculo tuo. & radicē tuã d̄ t̄ra
uiuenciũ. Videbũt iusti & timebũt. & sup eũ ri
debunt & dicent. ecce hō q̄ n̄ posuit deũ adiutorem
suũ. Sed sp̄auit ĩ multitudĩe diuitiarũ suarũ.
& p̄ualuit ĩ uanitate sua. Ego aũt sicut oliua
fructifera ĩ domo dei. sp̄aui ĩ mĩa dei ĩ et̄nũ &
ĩ sc̄lm sc̄li. Confitebor t̄ ĩ sc̄lm q᷒ fecisti.
& expectabo nomẽ tuũ. q̄m bonũ ẽ ĩ cōspectu
scōꝝ tuoꝝ.

structũ ẽ eꝝ loq̄tiũ iniq̄.
Exaudi deꝯ orōnē me
a eripe aiãm meã.
malignantiũ. & a multi
Quia exacuerũt ut glad
d̄unt arcũ rem amarã
maculatũ. Subito
firmauerũt sibi s̄mo
ut absconderẽt laq̄os. &
crutati s̄ iniq̄tates defec
o. Accedet hō ad cor al

Dixit insipiẽs ĩ corde
suo. n̄ ẽ deꝯ. Corrup
ti s̄ & abominabiles fc̄i
s̄ ĩ iniq̄tatibꝫ. n̄ ẽ q̄ fa
ciat bonũ. Deꝯ d̄ celo
p̄spexit sup filios hoim
ut uideat si ẽ intelligẽs
aut req̄rẽs deũ. Omnes
declinauerũt simul inu
tiles fc̄i s̄. n̄ ẽ q̄ faciat
bonũ n̄ ẽ usq; ad unũ.

Nonne scient oẽs q̄ opant̄ iniq̄tatē. q̄ deuorãt ple
bē meã ut cibum panis. Deũ n̄ inuocauerunt
illic trepidauẽrt timore. ubi n̄ erat timor.
Q̄m deꝯ dissipauit ossa eoꝝ q̄ hoib; placēt cōfu
si s̄. q̄ deꝯ sp̄uit eos. Quis dabit ex syon salu
tare isr̄l. cū cōuerterit deꝯ cap̄tiuitatē. deꝯ captiui
tatē plebis sue. exultabit iacob & letabit̄ isr̄l.

Deus ĩ noīe tuo saluũ me fac. & ĩ uirtu
te tua libera me. Deꝯ exaudi orōnē meã. a
uribꝫ p̄cipe u̾ba oris mei. Q̄m alieni ĩsurre
xerũt aduersũ me. & fortes q̄sierũt aiãm meã. & n̄
p̄posuerũt deũ añ cōspectũ suũ. Ecce eñ deꝯ adiu
uat me. & dn̄s susceptor ẽ aie mee. Auerte ma
la ĩimicis meis. ĩ ueritate tua disp̄de illos.
Voluntarie sacrificabo tibi. & cōfitebor nomini tuo do
mine q̄m bonũ ẽ. Q̄m ex oĩ tribulatiōe eripu
isti me. & sup ĩimicos meos despexit ocul᷒ meꝯ.

Exaudi deꝯ orōnē meã & ne despexeris dep̄
catiōnē meã. ĩtende m̄ & exaudi me. Cont
status sũ ĩ exercitatiōe meã. & cōturbat᷒ sũ a uoce inimici.
& a tribulatiōe peccatoris. Q̄m declinauerũt ĩ me ĩ
quitatē. & ĩ ira molesti erãt m̄. Cor meũ cōturba
tũ ẽ ĩ me. & formido mortis cecidit sup me.
Timor & tremor uenerũt sup me. & cōtexerũt
me tenebre. Et dixi q̄s dabit m̄ pennas si
c̄ columbe. & uolabo & req̄escã. Ecce elōgaui
fugiēs. & mansi ĩ solitudine. Expectabã eũ q̄
saluũ me fecit. a pusillanimitate sp̄s & tēpe
state. Precipita dn̄e diuide linguas eoꝝ. q̄
uidi iniq̄tatem & cōtradictiōem ĩ ciuitate. Die ac
nocte circũdabit eã sup muros eĩ iniq̄tas. & la
bor ĩ medio eĩ & iniustitia. Et n̄ defecit de pla
teis eĩ usura & dolus. Q̄m si ĩimic᷒ meꝯ male
dixisset m̄ sustinuissem utiq̄. Et si is q̄ ode
rat me sup me magna locutus fuisset. abscon
dissē me forsitã ab eo. Tu uõ hō unanimis.
dux meꝯ & notus meꝯ. Qui simul mecũ dulces
capiebas cibos. ĩ domo dei ambulauim᷒ cũ cōsensu.
Veniat mors sup illos. & descendãt ĩ infernũ ui
uentes. Q̄m nequicie ĩ habitaculis eoꝝ. ĩ medio
eoꝝ. Ego aũt ad dn̄m clamaui. & dn̄s saluauit me.
Vespe mane & meridie. narrabo & annũtiabo. & ex
audiet uocē meã. Redimet ĩ pace aiãm meã
ab his q̄ appropinquãt m̄. q̄m ĩt̾ multos erãt
mecũ. Exaudiet deꝯ & humiliabit illos. q̄ ẽ ante
scl̄a. Non eñ ẽ illis cōmutatio. & n̄ timuerũt dn̄m ex
tendit manũ suã ĩ retribuendo. Contaminã
uerunt testamentũ eĩ. diuisi s̄ ab ira uult᷒ eĩ. & ap
p̄pinquauit cor illĩ. Molliti s̄ s̄mones eĩ super
oleũ. & ip̄i s̄ iacula. Iacta sup dn̄m curã tuã
& ip̄e te enutriet. n̄ dabit ĩ et̄nũ fluctuatiōem
iusto. Tu uõ deꝯ deduces eos ĩ puteũ ĩt̾itꝰ.
Viri sanguinũ & dolosi n̄ dimidiabũt dies suos
ego aũt sp̄abo ĩ te dn̄e.

Miserere m̄ deꝯ q̄m cōculcauit me hō. tota
die ĩpugnãs tribulauit me. Conculcau
erunt me ĩimici mei tota die. q̄m multi bellã
tes aduersũ me. Ab altitudine diei timebo.
ego uõ ĩ te sp̄abo. In deo laudabo s̄mones me
os. ĩ deo sp̄aui n̄ timebo q̄d faciat m̄ caro. To
ta die u̾ba mea execrabantur aduersũ me. cōtra
me oẽs cogitatiōes eoꝝ ĩ malũ. Inhabitabũt & abscōdẽt.
ip̄i calcaneũ meũ obs̄uabũt. Sicut sustĩ
nuerũt aiãm meã p̄ nichilo saluos facies illos.
ĩ ira p̄plos cōfringes. Deꝯ uitã meã annũti
aui tibi. posuisti lacrimas meas ĩ cōspectu tu
o. Sicut & ĩ p̄missiōe tua tunc cōuertent̄ ĩimi
ci mei retrorsum. In q̄cũq; die ĩuocauero te.
ecce cognoui q̄m deꝯ meꝯ es. In deo laudabo
u̾bũ ĩ dn̄o laudabo s̄mone. ĩ deo sp̄aui n̄ ti
mebo quid faciat m̄ hō. In me s̄ deꝯ uota
tua. q̄ reddã laudatiōes t̄. Q̄m eripuisti aiãm
meã de morte. & pedes meos de lapsu ut placeã
corã deo ĩ lumĩe uiuenciũ.

Miserere m̄ deꝯ miserere m̄. q̄m ĩ te cōfidit aiã

mīa. Et ī umbra alaꝝ tuaꝝ ſpabo. donec tranſeat
iniquitas. Clamabo ad dm̄ altiſſimū. dm̄ q
benefecit michi. Miſit d̄ celo ⁊ liberauit me.
dedit ī obpbriū cōculcātes me. Miſit deus
miāꝫ ſuā ⁊ ūitatē ſuā. ⁊ eripuit aiāꝫ meā d̄
medio catuloꝝ leonū dormiui ꝯturbat᷒. Filii
hoīuꝫ dentes eoꝝ arma ⁊ ſagitte. ⁊ lingua eoꝝ
gladius acut᷒. Exaltare ſup celos d̄s. ⁊ ſup oēꝫ
terrā glām tuā. Laqueum parauerūt pedibꝫ
meis. ⁊ incuruauerūt aiāꝫ meāꝫ. Foderūt ān
faciē meā foueā. ⁊ inciderūt ī eaꝫ. Paratū cor
meuꝫ d̄s paratū cor meū. cantabo ⁊ pſalmū
dicam. Exurge glā mēa exurge pſalteriū ⁊
cythara. exurgam diluculo. Confitebor tibi
in ppl'is dn̄e. pſalmū dicā tibi in gentibꝫ.
Qm̄ magnificata ē mīa tua uſqꝫ ad celos. ⁊ uſqꝫ
ad nubes ūitas tua. Exaltare ſup celos d̄s.
⁊ ſup oēꝫ trā glā tua.

Si uere utiqꝫ iuſticiā loquimini. recte iudi
cate filii hoīuꝫ. Etenim ī corde iniquitates o
pamini ī trā. iniuſticias man᷒ ūre ꝯcinnāt.
Alienati ſūt peccatores a uulua. errauerūt ab utero
locuti ſūt falſa. Furor illis ſcdm̄ ſimilitudi
nē ſerpentis. ſicut aſpidis ſurde ⁊ obturātis a
ures ſuas. Que nō exaudiet uocē incantā
tiū. ⁊ uenefici incantantis ſapienter. Deus cō
teret dentes eoꝝ in ore ipſoꝝ. molas leonū ꝯfrin
get dn̄s. Ad nichiluꝫ deuenient tanquā aqua
decurrens. intendit arcū ſuū donec infirmentur. Sic
cera que fluit auferentur. ſupcecidit ignis. ⁊ nō
uiderūt ſolē. Priuſquā intelligerent ſpine
ūre rhamnū. ſicut uiuentes ſic in ira abſorbet eos.
Letabitur iuſtus cū uiderit uindictā. man᷒ ſuas
lauabit ī ſanguine peccatoris. Et dicet hō
ſi utiqꝫ ē fructus iuſto. utiqꝫ ē d̄s iudicans eos
in trā.

Eripe me de inimicis meis d̄s me᷒. ⁊ ab inſur
gentibꝫ ī me libera me. Eripe me de opā
tibꝫ iniquitatē. ⁊ de uiris ſanguinū ſalua me.
uiā ecce cepūt. Quia ecce cepūt aiāꝫ meā.
irruerūt ī me fortes. Neqꝫ iniquitas mea neqꝫ
peccatū meū dn̄e. ſine iniquitate cucurri ⁊ di
rexi. Exurge in occurſū meū ⁊ uide. ⁊ tu do
mine d̄s uirtutū d̄s iſrl'. Intende ad uiſitā
das oēs gentes. nō miſerearis oībꝫ qui opantur iniq
tatē. Conuertentur ad ueſpam ⁊ famē patien
tur ut canes. ⁊ circuibūt ciuitatē. Ecce loquen
tur in ore ſuo. ⁊ gladi᷒ ī labiis eoꝝ. qm̄ quis au
diuit. Et tu dn̄e deridebis eos. ⁊ ad nichiluꝫ
deducas oēs gentes. Fortitudinē meā ad te cu
ſtodiā qr d̄s ſuſceptor me᷒ es. d̄s me᷒ mīa ei᷒
pueniet me. Deus oſtendit m̄ ſup inimicos
meos ne occidas eos neqn̄ obliuiſcātur ppl'i mei.
Diſperge illos in uirtute tua. ⁊ depone eos ptector me᷒
dn̄e. Delictū oris eoꝝ ſmonē labioꝝ ipſoꝝ.
⁊ cōprehendant̄ in ſupbia ſua. Et de execratione
⁊ mendacio annūtiabunt in ꝯſummatione. in ira ꝯſu
mationis ⁊ nō erunt. Et ſcient qr d̄s dn̄abit iacob.
⁊ finiū t̄re. Conuertant̄ ad ueſpam ⁊ famē pa
cientur ut canes. ⁊ circuibūt ciuitatē. Ipſi diſp
gent̄ ad manducandū. ſi uo nō fuerint ſaturati ⁊
murmurabūt. Ego aūt cantabo fortitudinē
tuā ⁊ exultabo mane mīaꝫ tuāꝫ. Quia factus es
ſuſceptor me᷒. ⁊ refugiū meū in die tribulatōis
mee. Adiutor me᷒ tibi pſallā. qr d̄s ſuſcep
tor me᷒ es d̄s me᷒ mīa mea.

Deus repuliſti nos ⁊ deſtruxiſti nos. iratus es ⁊
miſertus es nobis. Commouiſti trā ⁊ ꝯturbaſti
eaꝫ. ſana contritiōes ei᷒ qr cōmota ē. Oſtendiſti
ppl'o tuo dura. potaſti nos uino cōpunctōis.
Dediſti metuentibꝫ te ſignificatōēꝫ. ut fugiant
a facie arcus. Et liberent̄ dilecti tui. ſaluuꝫ
fac dextra tua ⁊ exaudi me. Deus locut᷒ ē in ſcō
ſuo. letabor ⁊ partibor ſichimaꝫ. ⁊ ꝯuallē ta
bernaculoꝝ metibor. Meus ē galaad ⁊ meus ē
manaſſes. effraim ſu[illegible]
rex me᷒ moab olla ſpe[illegible]
tendā calciamētū me[illegible]
ſūt. Quis deducet m[illegible]
uel quis deducet me u[illegible]
nī d̄s q repuliſti nos ⁊[illegible]
bꝫ noſtris. Da nob[illegible]
uana ſalus hoīs. In[illegible]
nichilū deducet trib[illegible]
orōnē meā. intende or[illegible]
te clamaui. dū anxi[illegible]
ſū me. Deduxiſti me [illegible] ſpes mea. turris
fortitudinis a facie inimici. Inhabitabo in tabna
culo tuo in ſcl'a. ptegar in uelamento alaꝝ tuaꝝ.
Qm̄ tu d̄s me᷒ exaudiſti orōēꝫ meā. dediſti heredi
tatē timentibꝫ nomē tuū. Dies ſup dies regis ad
icies annos ei᷒. uſqꝫ in diē generatiōis ⁊ gn̄atōis.
Permanet in eternū in cōſpectu dei miām ⁊ ūitatē
ei᷒ quis requiret ei᷒. Sic pſalmū dicaꝫ nōī tuo ī
ſcl'm ſcl'i. ut reddā uota mea de die in diē.

Nonne deo ſubiecta erit aiāꝫ meāꝫ ab ipſo enī
ſalutare meuꝫ. Nā ⁊ ipſe d̄s me᷒ ⁊ ſalutare
me᷒. ⁊ ſuſceptor me᷒ nō mouebor ampli᷒. Quouſ
qꝫ irruitis in hoīeꝫ interficitis uniūſi uos tanquā
parieti inclinato macerie depulſe. Verūptamē
preciū meū cogitauerūt repellere cucurri in ſiti ore
ſuo bn̄dicebāt. ⁊ corde ſuo maledicebāt. Ve
rūptamē deo ſubiecta eſto aiā mea qm̄ ab ipſo pa
tientia mea. Quia ipſe d̄s me᷒ ⁊ ſaluator me᷒.
adiutor me᷒ nō emigrabo. In deo ſalutare
meū ⁊ glāꝫ meaꝫ d̄s auxilii mei ⁊ ſpes mea in deo
ē. Sperate in eo oīs ꝯgregatio ppl'i. effundite corā illo
corda ūra d̄s adiutor n̄r in eternū. Verūptamē

uani filii hoīu; mēdaces filii hoīū ī stateris ut de
cipiant ipi d̄ uanitate ī idipm̄. Nolite spare
ī iniqtate ⁊ rapinas nolite ɔcupiscē diuitie si
affluāt nolite cor apponē. Semel locut̄ ē ds
duo hec audiui qr potestas di ē. ⁊ t dn̄e mīa qr
tu reddes unicuiq; iuxta opa sua.

Deus ds meus ad te de luce uigilo. Sitiuit ite
aīa mēa. quā multipliciter t ⁊ caro mēa. In
terra d̄serta inuia ⁊ īaquosa sic ī scō apparui t
ut uidērē uirtutē tuā ⁊ glāz tuaz. Qm̄ melior
ē mīa tua sup uitas. ⁊ labia mēa laudabūt te.
Sic bn̄dicam te ī uita mēa. ⁊ ī noīe tuo leuabo
man' meas. Sicut adipe ⁊ pinguedine reple
atur aīa mēa. ⁊ labiis exultatōis laudabit os
meū. Si memor fui tui sup stratū meū i
matutinis meditabor in te. qr fuisti adiutor
meus. Et ī uelamto alaz tuaz exultabo. adhesit
aīa post te. me suscep dextera tua. Ipi uo
ī uanū q̄sierūt aīam meā. introibūt ī inferiora
terre tradent ī man' gladii partes uulpiū erūt. Rex
uo letabit̄ ī dō laudabūt oēs q iurāt ī eo. qr ob
structū ē os loqntiū iniq.

Exaudi ds orōnē meā cū d̄pcor. a timore inimi
ci eripe aīam meā. Protexisti me a cōuentu
malignantiū. ⁊ a multitudīe opantiū iniqtatē.
Quia exacuerūt ut gladiū linguas suas. inten
derūt arcū rem amarā ut sagittent ī occultis i
maculatum. Subito sagittabūt eū ⁊ nō timebūt.
firmauerūt sibi smonē nequā. Narrauerūt
ut absconderēt laqos. dixerūt qs uidebit eos.
Scrutati s̄ iniqtates d̄fecerūt. scrutantes scrutini
o. Accedet hō ad cor altū. ⁊ exaltabit̄ ds. Sa
gitte paruuloꝝ facte s̄ plage eoꝝ. ⁊ infirmate s̄
ɔtra eos lingue eoꝝ. Conturbate s̄ oēs q uidebāt
eos. ⁊ timuit oīs hō. Et annūtiauerunt opa
dī. ⁊ facta ei' intellexerūt. Letabit̄ iustus ī dn̄o
⁊ sperauit ī eo. ⁊ laudabunt̄ oēs recti corde.

Te decet hymnus ds ī syon. ⁊ t reddet̄ uotum ī
ihrl̄m. Exaudi orōnē meā ad te oīs caro
ueniet. Verba iniquoꝝ p̄ualuerūt sup nos.
⁊ impietatib; nr̄is tu ppiciabis. Beatus quē ele
gisti ⁊ assumpsisti. inhitabit in atriis tuis.
Replebimur in bonis domus tue. scm̄ ē templū tuū
mirabile ī equitate. Exaudi nos ds salutaris
nr̄. spes oīum finiū terre ⁊ ī mari longe. Preparās
montes ī uirtute tua. accinct' potentia q ɔturbas
pfundū maris sonū fluctuū ei'. Turbabunt̄
gentes ⁊ timebūt qui hitāt t̄minos a signis tuis. ex
itus matutini ⁊ uespe delectabis. Visitasti t̄
rā ⁊ inebriasti eā. multiplicasti locupletare
eā. Flumē dī repletum ē aquis. parasti ci
bū illoꝝ qm̄ ita est pparatio ei'. Riuos ei' in
ebria multiplica genimina ei'. ī stillicidiis ei' le
tabit̄ germinās. Benedices corone anni benigni

tatis tue. ⁊ cāpi tui replebunt̄ ubtate. Pin
guescent speciosa d̄sti. ⁊ exultatiōe colles
accingēt̄. Induti s̄ arietes ouiū ⁊ ualles
hūdabt̄ frumēto. clamabt̄. clamabt̄ ⁊ eni
hymnū dicēt.

Iubilate dō omīs terra psalmū dicite no
mini ei'. date glām laudi ei'. Dicite dō
quā terribilia s̄ opa tua dn̄e. ī multitudīe uir
tutis tue mētient̄ t inimici tui. Omīs t̄ra ad
oret te ⁊ psallat t. psalmū dicat nōi tuo. Ve
nite ⁊ uidete opa dei. t̄ribil' ī ɔsiliis sup fi
lios hoīu;. Qui ɔuertit mare ī aridā. ī flumīe
ptransibunt pede ibi letabimur ī ipō. Qui do
minat̄ ī uirtute sua ī eternū oculi ei' sup gētes re
spiciūt. q exasperant nō exaltentur in semetipis.
Benedicite gentes dm̄ nr̄m. ⁊ auditā facite uocē
laudis ei'. Qui posuit aīam meā ad uitā. ⁊
nō dedit ī cōmotōēm pedes meos. Qm̄ pba
sti nos ds. igne nos examinasti sicut exami
natur argentū. Induxisti nos ī laqū posu
isti tribulatōes in dorso nr̄o. posuisti hoīes
sup capita nr̄a. Transiuim' p igne ⁊ aquā.
⁊ eduxisti nos ī refrigeriū. Introibo ī domū
tuā adorabo ad Reddā tibi uota mēa q̄ di
stinxerūt labia mēa. Et locutū ē os meū in
tribulatōe mēa. Holocausta medullata offe
rā tibi. cū incenso arietū offerā t boues cū hir
cis. Venite ⁊ audite ⁊ narrabo oēs q timetis dm̄.
quāta fecit aīe mee. Ad ipm̄ ore meo clamaui. ⁊
exultaui sub lingua mea. Iniqtatē si aspe
xi ī corde meo nō exaudiet ds. Propterea ex
audiuit ds. ⁊ attendit uoci d̄pcatiōis mee.
Benedictus ds q nō amouit orōnē meā. ⁊ mīaz
suā a me.

Deus misereatur nr̄i ⁊ bn̄dicat nob'. illumi
net uultū suū sup nos. ⁊ misereat̄ nr̄i.
Vt cognoscam' ī t̄ra uiam tuā. ī oīb; gētib; salu
tare tuū. Confiteant̄ tibi ppli ds. ɔfiteant̄
tibi ppli oēs. Letentur ⁊ exultēt gētes. qm̄ iu
dicas pplos ī equitate ⁊ gentes ī t̄ra dirigis.
Confiteantur tibi pp ds. ɔfiteant̄ t pp oēs. terra
dedit fructū suū. Bn̄dicat nos ds ds nr̄. bn̄di
cat nos ds. ⁊ metuant eū oēs fines terre.

Exurgat ds ⁊ dissipent̄ inimici ei'. ⁊ fugiāt
q oderūt eū a facie ei'. Sicut d̄ficit fum'
deficiāt. sic fluit cera a facie ignis. sic pereāt pec
catores a facie dī. Et iusti epulentur ⁊ ex
ultent̄ ī conspectu dī. ⁊ delectent̄ in letitia.
Cantate dō psalmū dicite nōi ei'. iter facite
ei q ascendit sr̄ occasū dn̄s nom ill'. Exul
tate ī ɔspectu ei'. turbabūt̄ a facie ei' patris
orphanoꝝ ⁊ iudicis uiduaz. Ds in loco
scō suo. ds q inhitare facit unius moris ī domo.
Qui educit uinctos ī fortitudine sīr eos. q exa

65

sperant qui habitant in sepulchris. Deus cum egre
dereris in conspectu populi tui. cum pertransieris in deserto.
Terra mota est etenim celi distillaverunt a facie
dei synai. a facie dei israel. Pluviam voluntari
am segregabis deus hereditati tue. et infirmata est tu
vero perfecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea. para
sti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit verbum
evangelizantibus virtute multa. Rex virtutum
dilecti dilecti. et speciei domus dividere spolia. Si dor
miatis inter medios cleros. penne columbe dear
gentate et posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum
discernit celestis reges super eam nive dealbabun
tur in selmon. mons dei. mons pinguis. Mons co
agulatus mons pinguis. ut quid suspicamini
montes coagulatos. Mons in quo beneplaci
tum est deo habitare in eo. etenim dominus habitabit in finem.
Currus dei decem milibus multiplex milia letanti
um dominus in eis in synai in sancto. Ascendisti in altum
cepisti captivitatem. accepisti dona in hominibus.
Etenim non credentes. inhabitare dominum deum. Bene
dictus dominus die cotidie. prosperum iter faciet nobis
deus salutarium nostrorum. Deus noster deus salvos faciendi
et domini domini exitus mortis. Verumptamen deus
confringet capita inimicorum suorum. verticem ca
pilli perambulantium in delictis suis. Dixit dominus ex
basan convertam convertam in profundum maris. Ut intinguatur
pes tuus in sanguine. lingua canum tuorum. ex
inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos deus. ingres
sus dei mei regis mei qui est in sancto. Prevenerunt principes
coniuncti psallentibus in medio iuvencularum
tympanistriarum. In ecclesiis benedicite deo.
domino de fontibus israel. Ibi beniamin adole
scentulus. in mentis excessu. Principes iuda
duces eorum. principes zabulon. principes nep
thalim. Manda deus virtuti tue. confirma deus
hoc quod operatus es in nobis. A templo tuo in ierusalem.
tibi offerent reges munera. Increpa feras harun
dinis congregatio taurorum in vaccis populorum. ut
excludant eos qui probati sunt argento. Dissipa
gentes que bella volunt venient legati ex egyp
to. ethiopia preveniet manus eius deo. Regna
terre cantate deo. psallite domino. Psallite deo
qui ascendit super celum celi ad orientem. Ec
ce dabit voci sue. vocem virtutis. date gloriam
deo super israel. magnificentia eius et virtus eius in nubibus.
Mirabilis deus in sanctis suis. deus israel ipse dabit virtutem
et fortitudinem plebi sue benedictus deus.

SALVUM me fac deus
quoniam intraverunt aque us
que ad animam meam. In
fixus sum in limo profun
di. et non est substantia. Veni
in altitudinem maris.
et tempestas demersit me.
Laboravi clamans
rauce facte sunt fauces me
e. defecerunt oculi mei
dum spero in deum meum. Mul
tiplicati sunt super ca
pillos capitis mei. qui oderunt me gratis. Con
fortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste.
que non rapui tunc exsolvebam. Deus tu scis insipi
entiam meam. et delicta mea a te non sunt abscondita.
Non erubescant in me qui expectant te domine. do
mine virtutum. Non confundantur super me. qui
querunt te deus israel. Quoniam propter te sustinui obprobri
um. operuit confusio faciem meam. Extraneus
factus sum fratribus meis. et peregrinus filiis matris mee.
Quoniam zelus domus tue comedit me. et obprobria
exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et operui in
ieiunio animam meam. et factum est in obprobrium michi. Et
posui vestimentum meum cilicium. et factus sum illis in
parabolam. Adversum me loquebantur qui sedebant in por
ta. et in me psallebant qui bibebant vinum. Ego vero
orationem meam ad te domine. tempus beneplaciti de
us. In multitudine misericordie tue exaudi me. in verita
68 te salutis tue. Eripe me de luto ut non infigar.
libera me ab hiis qui oderunt me. et de profundis
aquarum. Non me demergat tempestas aque. neque ab
sorbeat me profundum. neque urgeat super me pu
teus os suum. Exaudi me domine quoniam benigna
est misericordia tua. secundum multitudinem miserationum tu
arum respice me. Et ne avertas faciem tuam a pu
ero tuo. quoniam tribulor velociter exaudi me. In
tende anime mee libera eam. propter inimicos meos eri
pe me. Tu scis improperium meum et confusionem me
am. et reverentiam meam. In conspectu tuo sunt omnes
qui tribulant me. improperium expectavit cor meum et
miseriam. Et sustinui qui simul contristaretur.
et non fuit qui consolaretur et non inveni. Et dederunt
in escam meam fel. et in siti mea potaverunt me ace
to. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum. et in retribu
tiones et in scandalum. Obscurentur oculi eorum
ne videant. et dorsum eorum semper incurva. Effunde
super eos iram tuam. et furor ire tue comprehendat eos.
Fiat habitatio eorum deserta. et in tabernaculis eorum non
sit qui inhabitet. Quoniam quem tu percussisti persecuti sunt.
et super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Appone
iniquitatem super iniquitatem eorum. et non intrent in iustitiam
tuam. Deleantur de libro viventium. et cum iustis non
scribantur. Ego sum pauper et dolens. salus tua deus

suscep᷑ me. Laudabo nom̄ dī cū cantico. 7
magnificabo eū in laude. Et placebit deo sup᷑
uitulū nouellū. cornua producētē 7 ūgulas.
Videāt paupes 7 letent᷑. querite dm̄ 7 uiuet aīa uīa.
Qm̄ exaudiuit paupes dn̄s. 7 uinctos suos n̄ despex.
Laudēt illū celi 7 t᷑ra. mare 7 oīa reptilia ī eis.
Qm̄ deus saluā faciet syon 7 edificabūtur ciuita
tes iudē. Et inhitabūt ibi. 7 hereditate adq̄rēt
eā. Et semē suoꝝ ei possidebit eā. 7 q diligūt
nomen eius h̄itabūt ī ea.
Deus in adiutoriū meū intende. dn̄e ad adiuuan
dū me festina. Confundantur 7 reuereant᷑.
q querūt aīaꝫ meā. Auertant᷑ retrorsū 7 eru
bescant. q uolūt mich mala. Auertant᷑ statī
erubescentes. q dicūt m̄ euge euge. Exultent
7 letent᷑ ī te oēs q q̄rūt te. 7 dicāt semꝑ magnificet᷑
dn̄s qui diligunt salutare tuū. Ego u° egenus
7 paup sū. deus adiuua me. Adiutor meus 7 li
berator meus esto dn̄e ne moreris.
In te dn̄e speraui n̄ confundar in et̄nū. in iusticia
tua libera me 7 eripe me. Inclina ad me
aurē tuā. 7 salua me. Esto michi ī deū ꝓtecto
rē. 7 ī locū munitū ut saluū me facias. Qm̄
firmamētū meū. 7 refugiū meū es tu. Deus meus
eripe me d̄ manu peccatoris. 7 d̄ manu contra legē
agentis 7 iniqui. Qm̄ tu es patientia mea do
mine. dn̄e spes mea a iuuentute mea. In te
confirmatus sū ex utero. d̄ uentre matris mee
tu es ꝓtector meus. In te cantatio mea semꝑ tā
quā ꝓdigiū fc̄us sū multis. 7 tu adiutor for
tis. Repleatur os meū laude. ut cantē gl̄am
tuā. tota die magnitudinē tuā. Ne ꝓiicias
me in t̄p̄r senectutis cū defecerit uirtus mea
ne derelinquas me. Quia dixerūt inimici mei
m̄. 7 q custodiebant aīaꝫ meā consiliū fecerūt
ī unū. Dicentes deus dereliquit eū. ꝓseq̄mini
7 cōp̄hendite eū q2 nō ē q eripiat. Deus ne
elongeris a me. deus meus ī auxiliū meū respi
ce. Confundantur 7 deficiant detrahentes aīe
mee. operiant᷑ confusiōe 7 pudore q q̄rūt mala m̄.
Ego aūt semꝑ sperabo. 7 adiciā sup omnē laudē tuā.
Os meū annūtiabit iusticiā tuā. tota die saluta
re tuū. Qm̄ n̄ cognoui litteraturā introibo ī
potentias dn̄i. dn̄e memorabor iusticie tue so
lius. Deus docuisti me ex iuuentute mea. 7 us
q2 nūc ꝓnūtiabo mirabilia tua. Et usq2 in
senectaꝫ 7 seniū. deus n̄ derelinquas me. Donec
annūtiē brachiū tuū generationi oī que
uentura ē. Potentiā tuā 7 iusticiā tuā deus usq2 ī
altissima que fecisti magnalia deus quis silis
tibi. Quantas ostendisti michi tribulatiōes
multas 7 malas. 7 conuersus uiuificasti me. 7 de
abyssis t̄re iteꝝ reduxisti me. Multiplica
sti magnificētiā tuā. 7 conuersus consolatus es me.

Nam 7 ego confitebor t̄ ī uasis psalmi ueritatē
tuā deus. psallā tibi in cithara sc̄s isrl'. Exul
tabūt labia mea cū cantauero tibi. 7 aīa mea
quā redemisti. Sed 7 lingua mea tota die
meditabit᷑ iusticiā tuā. cū confusi 7 reueriti
fuerūt qui q̄rūt mala m̄.
Deus iudiciū tuū regi da. 7 iusticiā tuā filio
regis. Iudicare ꝓplm̄ tuū in iusticia. 7
paupes tuos in iudicio. Suscipiāt montes
pacem ꝓplo. 7 colles iusticiaꝫ. Iudicabit
paupes ꝓpli. 7 saluos faciet filios paupuꝫ
7 humiliabit calūpniatorē. Et ꝑmanebit
cū sole 7 añ lunā. in generatiōe 7 generatione.
Descendet sic pluuia in uellus. 7 sic̄ stillicidia sti
llātia sup t̄rā. Orietur ī diebꝫ ei' iusticia. 7 ha
būdātia pacis. donec auferat᷑ luna. Et dn̄a
bitur a mari usq2 ad mare. 7 a flumine usq2
ad t̄minos orbis terraꝝ. Coram illo ꝓcident
ethiopes. 7 inimici ei' t̄rā lingent. Reges thā
sis 7 insule munera offerunt. reges arabū
7 saba dona adducēt. Et adorabunt eū oēs
reges. oēs gentes seruiēt ei. Quia liberabit pau
peꝫ a potente. 7 pauperē cui n̄ erat adiutor.
Parcet paupi 7 inopi. 7 aīas paupm̄ saluas faciet.
Ex usuris 7 iniquitate redimet aīas eoꝝ. 7 hono
rabile nomē eoꝝ corā illo. Et uiuet 7 dabi
tur ei d̄ auro arabie. 7 adorabūt d̄ ipso semꝑ
tota die bn̄dicēt ei. Et erit firmamētū in
t̄ra ī sūmis montiū sup extolletur sup libanū
fruct' ei'. 7 florebūt d̄ ciuitate sic̄ fenū t̄re.
Sit nomē ei' bn̄dictū in secla. ante solē ꝑmanet
nomē ei'. Et bn̄dicentur in ipo oēs tribꝫ t̄re. oēs
gentes magnificabūt eū. Bn̄dictus dn̄s deus isrl'.
qui facit mirabilia magna solus. Et bn̄
dictū nomē maiestatis ei' in et̄nū. 7 replebi
tur maiestate ei' oīs t̄ra fiat fiat.
Quam bonus isrl' deus. his q recto sūt corde.
Mei aūt pene moti sūt pedes. pene effusi
sūt gressus mei. Quia zelaui sup iniquos.
pacem peccatoꝝ uidens. Quia n̄ est respect'
morti eoꝝ. 7 firmamētum in plaga eoꝝ. In
labore hominū n̄ sūt. 7 cū hominibꝫ nō flagellabūt᷑.
Ideo tenuit eos supbia. opti sūt iniquitate 7 im
pietate sua. Prodiit q̄si ex adipe iniquitas
eoꝝ. transierūt in affectū cordis. Cogita
uerūt 7 locuti sūt nequitiā. iniquitatē in excel
so locuti sūt. Posuerūt in celū os suū. 7 lin
gua eoꝝ transiuit in t̄ra. Ideo cōuertetur
ꝓpls meus hic. 7 dies pleni inuenientur ī eis.
Et dixerūt quomō scit deus. 7 si ē sciā in excelso.
Ecce ipi peccatores 7 abundantes in seclo. obtinu
erūt diuitias. Et dixi ergo sine cā iustificaui
cor meū. 7 laui inter innocētes manus meas.
Et fui flagellat' tota die 7 castigatio mea in ma

dicunt. Si dicebā nārabo sic. ecce natōez
filioꝝ tuoꝝ reprobaui. Et existimabā ut
cognoscerē. hoc labor est añ me. Donec
intrē in scuarium dī. ⁊ intelligā in nouissimis
eoꝝ. Verūptamē ꝑ dolos posuisti eis. de
iecisti eos dū alleuarentur. Quomodo fcī
s̄ in desolatione subito defecerūt. perierunt
ꝓ iniquitatē suā. Velut somniū surgen
tiū dne. in ciuitate tua ymaginē ipsoꝝ ad
nichilū rediges. Quia inflammatū ē cor
meū ⁊ renes mei cōmutati s̄. ⁊ ego ad ni
chilū redactus sū ⁊ nesciui. Ut iumentū
factus sū apud te. ⁊ ego sēp tecū. Posu
isti manū dextam tuā ⁊ in uoluntate tua
deduxisti me. ⁊ cū glā suscepisti me. Quid
enī m̄ ē in celo. ⁊ a te qd uolui sup̄ terrā.
Defecit caro mā ⁊ cor meū ds̄ cordis mei.
⁊ pars mā ds̄ in etnū. Quia ecce q elongāt
se a te pibūt. pdidisti oēs q fornicāt abs te.
Michi aūt adherē dō bonū ē ponē in dn̄o dō
spem meā in eū. Ut annūtiē oēs p̄dicati
ones tuas. in portis filie syon.
Ut quid ds̄ repulisti in finē. iratus ē fu
ror tuus sup oues pascue tue. Memor
esto congregatiōis tue. quā possedisti ab initio.
Redemisti ūgam hereditatis tue. mōs syon
in quo habitasti in eo. Leua manus tuas in su
pbias eoꝝ in finē. quāta malignatus ē inimi
cus in scō. Et gliati s̄ qui oderūt te. in medi 73
o sollēpnitatis tue. Posuerūt sig sua sig
⁊ nō cognouērūt sicē in exitu sūmū. Quasi
in silua lignoꝝ securib; exciderūt ianuas
eī in idipm. in secū ⁊ ascia deiecerūt eā.
Incenderūt igni scuāriū tuū in terra polluer
tabnaculū nois tui. Dixerūt in corde suo
cognatō eoꝝ simul. qescē faciam oēs dies
festos dī a t̄ra. Signa nrā n̄ uidim iā nō
ē ꝓpha. ⁊ nos n̄ cognoscet ampli. Usq̄ ds̄ i
propabit inimicus. irritat aduersarius nom
tuū in finē. Ut quid auertis manū tuā ⁊
dexterā tuā. d̄ medio sinu tuo in finem.
Deus aūt rex nr̄ añ scla. opat ē salutē in me
dio t̄re. Tu confirmasti in uirtute tua ma
re. ⁊ tribulasti capita draconū in aqs.
Tu cōfregisti capita draconū. dedisti eū e
scā ꝓplis ethiopū. Tu dirupisti fon
tes ⁊ torrentes. tu siccasti fluuios ethan.
tuus ē dies ⁊ tua ē nox. tu fabricatus es
auroram ⁊ solē. Tu fecisti oēs terminos t̄re.
estatē ⁊ uer tu plasmasti ea. Memor
esto hui inimic improperabit dn̄o. ⁊ ꝓpls
insipiēs incitauit nomē tuū. Ne tradas
bestiis aīas cōfitentes t. aīas paupū tuoꝝ
ne obliuiscaris in finē. Respice in testam
tū tuū q repleti s̄ ⁊ qui obscurati s̄ t̄re in do
mib; iniquitatū. Ne auertat̄ humil fcūs cō
fusus paup ⁊ inops laudabūt nom tuū.
Exurge ds̄ iudica cām tuā memor esto ip
properiorū tuoꝝ. eoꝝ q ab insipiēte s̄ tota die.
Ne obliuiscaris uoces inimicoꝝ tuoꝝ. sup̄bi
a eoꝝ q te oderūt ascendit semp.
Confitebimur tibi ds̄ cōfitebimur. ⁊ inuoca
bim nom tuū. Narrabim mirabilia 74
tua cū accepo tps. ego iusticias iudicabo.
Liquefacta ē terra ⁊ oēs qui habitāt in ea. ego cō
firmaui columpnas eī. Dixi iniquis nolite
iniq; agē. ⁊ delinquētib; nolite exaltare cornu.
Nolite extollere in altū cornu urm̄. nolite
loqui aduersus dm̄ iniquitatē. Quia neq;
ab oriente neq; ab occidēte neq; a desertis mōtib;
q̄m ds̄ iudex ē. Hunc humiliat ⁊ hunc
exaltat. q calix in manu dn̄i uini mer
plen mixto. Et inclinauit ex hoc in h
uerūptamē fex eī nō ē exinanita bibēt ex
eo oēs peccatores t̄re. Ego aūt annūtiabo
in sclm. cantabo dō iacob. Et oīa cornua
peccatoꝝ confringā. ⁊ exaltabūt cornua iu
sti.
Notus in iudea ds̄. in isrl̄ magnū nom eī.
Et fcūs ē in pace locus eī. ⁊ habitatō eī i
syon. Ibi cōfregit potentias arcuū. scutū
scutū gladiū ⁊ bellū. Illuminās tu mi
rabiliter a montib; etnis. turbati s̄ oēs insi
pientes corde. Dormierūt somnū suū ⁊ 75
nichil inuenerūt oēs uiri diuitiaꝝ in manib;
suis. Ab increpatiōe tua ds̄ iacob. dormi
tauerunt q ascenderūt equos. Tu terribil
es ⁊ q resistet tibi. ex tc̄ ira tua. De celo a
uditū fecisti iudiciū. t̄ra tremuit ⁊ qeuit.
Cū exurgeret in iudicio ds̄. ut saluos faceret
oēs mansuetos t̄re. Qm̄ cogitatio hoīs cōfite
bitur t. ⁊ reliq̄ cogitatōis diem festū agēt
tibi. Vouete ⁊ reddite dn̄o dō urō. omēs
q in circuitu eī affertis munā. Terribili
aufert spm̄ regū t̄re.
Uoce mea ad dn̄m clamaui. uoce mea
ad dn̄m ⁊ intendit m̄. In die tribu
latiōis mee dm̄ exquisiui manib; meis.
nocte cōt eū ⁊ nō sū decepc. Renui cōsolari
aiām meā. memor fui dei ⁊ delectatus sū
⁊ defecī spc̄ ms. Anticipauerūt uigilias ocli
mei. turbatus sum ⁊ nō sū locutus. Cogita
ui dies antiquos. ⁊ annos etnos in mente ha
bui. Et meditatus sū in nocte cū corde meo.
⁊ exercitabar ⁊ scopebā spm̄ meū. Nūquid
in etnū pciet ds̄. ⁊ nō apponet ut complaci
tior sit adhuc. Aut in finē mīam suā ab
sciđ. a generatiōe in generatiōe. Aut obliuiscet

tur misereri deus. aut continebit in ira sua misericordias
suas. Et dixi nunc cepi. hec mutatio dextere
excelsi. Memor fui operum domini. quia memor
ero ab initio mirabilium tuorum. Et medita
bor in omnibus operibus tuis et in adinventionibus tuis
exercebor. Deus in sancto via tua. quis deus magnus
sicut deus noster. tu es deus qui facis mirabilia. Notam
fecisti in populis virtutem tuam. redemisti in brachio
tuo populum tuum filios iacob et ioseph. Viderunt
te aque deus viderunt te aque et timuerunt et turbate
sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum. vocem
dederunt nubes. Et enim sagitte tue transierunt.
vox tonitrui tui in rota. Illuxerunt corusca
tiones tue orbi terre. commota est et contremuit ter
ra. In mari via tua et semite tue in aquis mul
tis. et vestigia tua non cognoscentur. Deduxisti
sicut oves populum tuum. in manu moysi et aaron.
Attendite popule meus legem meam. incli
nate aurem vestram in verba oris mei. Aperiam in para
bolis os meum. loquar propositiones ab initio.
Quanta audivimus et cognovimus ea et patres nostri
narraverunt nobis. Non sunt occultata a filiis eorum
in generatione altera. Narrantes laudes domini et virtu
tes eius et mirabilia eius que fecit. Et suscitavit te
stimonium in iacob et legem posuit in israel. Quanta
mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis.
ut cognoscat generatio altera. Filii qui nascen
tur et exurgent. et narrab [illegible]
nant in deo spem suam. et non [illegible]
dei. et mandata eius exqui [illegible]
tres eorum. generatio prava et ex [illegible]
que non direxit cor suum. et non e [illegible] V [illegible]
Filii ephraim intendentes et [illegible]
conversi sunt in die belli. Non cust [illegible]
et in lege eius noluerunt ambu [illegible] P [illegible]
factorum eius. et mirabilium e [illegible]
patribus eorum fecit mirabil [illegible]
taneos. Interrupit mare [illegible] I [illegible]
aquas quasi in utre. Et deduxit eos in nube diei.
et tota nocte in illuminatione ignis. Interrupit petram
in heremo. et adaquavit eos velut in abysso mul
ta. Et eduxit aquam de petra. et deduxit tamquam flumi
na aquas. Et apposuerunt adhuc peccare ei.
in iram excitaverunt dominum excelsum in inaquoso.
Et temptaverunt deum in cordibus suis. ut peterent escas
animabus suis. Et male locuti sunt de deo dixerunt.
numquid poterit deus parare mensam in deserto. Quoniam
percussit petram et fluxerunt aque. et torrentes inun
daverunt. Numquid et panem poterit dare. aut
parare mensam populo suo. Ideo audivit deus et
distulit. et ignis accensus est in iacob. et ira ascen
dit in israel. Quia non crediderunt in deo. nec speraverunt
in salutari eius. Et mandavit nubibus desuper. et
ianuas celi aperuit. Et pluit illis manna ad

manducandum. et panem celi dedit eis. Panem
angelorum manducavit homo. et cibaria misit eis
in habundantia. Transtulit austrum de celo.
et induxit in virtute sua africum. Et pluit super
eos sicut pulverem carnes. et sicut arenam maris vo
latilia pennata. Et ceciderunt in medio ca
strorum eorum. circa tabernacula eorum. Et man
ducaverunt et saturati sunt nimis. et desiderium
eorum attulit eis. non sunt fraudati a desiderio suo.
Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum. et ira dei ascen
dit super eos. Et occidit pingues eorum. et e
lectos israel impedivit. In omnibus his peccaverunt
adhuc. et non crediderunt in mirabilibus eius. Et
defecerunt in vanitate dies eorum. et anni eorum cum
festinatione. Cum occideret eos querebant eum.
et revertebantur diluculo veniebant ad eum.
Et rememorati sunt quia deus adiutor est eorum. et deus
excelsus redemptor eorum est. Et dilexerunt
eum in ore suo. et lingua sua mentiti sunt ei.
cor autem ipsorum non erat rectum cum eo. nec fideles
habiti sunt in testamento eius. Ipse autem est miseri
cors et propitius fiet peccatis eorum et non disperdet
eos. Et habundavit ut averteret iram
suam. et non accendit omnem iram suam. Et recordatus
est quia caro sunt. spiritus vadens et non rediens. Quoti
ens exacerbaverunt eum in deserto. in iram concita
verunt eum in inaquoso. Et conversi sunt et tempta
verunt deum. et sanctum israel exacerbaverunt. Non
sunt recordati manus eius. die qua redemit eos de
manu tribulantis. Sicut posuit in egypto
signa sua. et prodigia sua in campo taneos.
Et convertit in sanguinem flumina eorum. et ymbres
eorum ne biberent. Misit in eos cinomiam et
comedit eos. et ranam. et disperdidit eos. Et de
dit erugini fructus eorum. et labores eorum locu
ste. Et occidit in grandine vineas eorum.
et moros eorum in pruina. Et tradidit gran
dini iumenta eorum. et possessiones eorum igni.
Misit in eos iram indignationis sue. indignationem
et iram et tribulationem. immissiones per angelos ma
los. Viam fecit semite ire sue non pepercit
a morte animarum eorum. et iumenta eorum in morte con
clusit. Et percussit omne primogenitum in
terra eorum. primitias omnis laboris eorum in taberna
culis cham. Et abstulit sicut oves populum su
um. et perduxit eos tamquam gregem in deserto. Et edu
xit eos in spe et non timuerunt. et inimicos eorum
operuit mare. Et induxit eos in montem sanc
tificationis sue. montem quem acquisivit dextera eius.
Et eiecit a facie eorum gentes. et sorte divisit eis
terram in funiculo distributionis. Et habita
re fecit in tabernaculis eorum tribus israel. Et
temptaverunt et exacerbaverunt deum excelsum.
et testimonia eius non custodierunt. Et au

terũt ſe ⁊ nõ ſuauerũt pactũ. quẽadmodũ pa
tres eorũ. Conuẽſi ſũt in arcũ prauũ. In ira cõ
citauerũt eũ in collib; ſuis. Et in ſculpti
lib; ſuis. ad emulatiõẽ eũ prouocauerũt.
Audiuit deus ⁊ ſpreuit eos. ⁊ ad nichilũ redeg
ualde iſrł. Et repulit tabernaculũ ſylo. ta
bernaculũ ſylo. tabernaculũ ſuũ ubi habita
uit in hoĩb;. Et tradidit in captiuitatẽ uir
tutẽ eorũ. ⁊ pulchritudinẽ eorũ in man' inimi
ci. Et conclusit in gladio ꝑplm ſuũ. ⁊ here
ditatẽ ſuã ſpreuit. Iuuenes eorũ comedit
ignis. ⁊ uirgines eorũ nõ ſũ lamẽtate. Sacer
dotes eorũ in gladio ceciderũt. ⁊ uidue eorũ
nõ plorabantur. Et excitatus ẽ tamquã dor
miẽs dñs. tamquã potẽs crapulat' a uino. Et
percuſſit inimicos ſuos in poſteriora. obprobriũ ſempi
ternũ dedit illis. Et repulit tabernaculũ
ioſeph. ⁊ tribũ ephraim nõ elegit. Sed ele
git tribũ iuda mõtẽ ſyon quẽ dilexit.
Et hedificauit ſicut unicornuũ ſanctificiũ ſuũ. in ter
ram quã fundauit in ſecła. Et elegit dauid ſ
uũ ſuũ ⁊ ſuſtulit eũ de gregib; ouiũ de poſt
fetantes accepit eũ. Paſcere iacob ſuũ ſu
ũ. ⁊ iſrł hereditatẽ ſuã. Et pauit eos in
innocẽtia cordis ſui. ⁊ in intellectib; manuũ ſu
arũ deduxit eos.
Deus uenerũt gentes in hereditatẽ tuã pollu
erũt templũ ſcm tuũ poſuerũt ierlm in po
morũ cuſtodiã. Poſuerũt morticina ſuorũ
tuorũ eſcas uolatilib; celi. carnes ſcorũ tuorũ
beſtiis terre. Effuderũt ſanguinẽ ipſorũ tãq̃
aquã in circuitu ierlm. ⁊ nõ erat q ſepeliret.
Facti ſumus obprobriũ uicinis nr̃is. ſubſana
tio ⁊ illuſio his qui in circuitu nr̃o ſũt. Uſq;
dñe iraſceris in finẽ. accendet' uelut ignis
zelus tuus. Effunde irã tuã in gẽtes q̃ te nõ
nouerũt. ⁊ in regna q̃ nomẽ tuũ nõ inuocauerũt.
Quia comederũt iacob. ⁊ locũ ei' deſolauerũt.
Ne memineris iniquitatũ nr̃arũ antiquarũ cito anti
cipẽt nos mĩe tue. quia pauperes facti ſumus
nimis. Adiuua nos deus ſalutaris nr̃. ⁊ ꝓpt
gła nois tui dñe libera nos ⁊ propitius eſto
peccatis nr̃is ꝓpt nomẽ tuũ. Ne forte dicãt
in gentib; ubi ẽ deus eorũ. ⁊ innoteſcat in natoi
b; corã oculis nr̃is. Ultio ſanguinis ſer
uorũ tuorũ. qui effuſus ẽ introeat in cõſpec
tu tuo gemitus cõpeditorũ. Sedm magni
tudinẽ brachii tui. poſſide filios morti
ficatorũ. Et redde uicinis nr̃is ſeptuplũ
in ſinu eorũ improperiũ ipſorũ quod exprobrauerũt
tibi dñe. Nos autẽ ꝑpls tuus ⁊ oues paſcu
e tue. cõfitebimur tibi in ſeclm. In generati
one ⁊ generatione annũtiabim' laudes tuas.
Qui regis iſrł intende. q deducis

uelut ouem ioſeph. Qui ſedes ſup cherubin
manifeſtare corã ephraim beniamin ⁊ manaſ
ſe. Excita potẽtiã tuã ⁊ ueni ut ſaluos facias
nos. Deus cõuerte nos. ⁊ oſtende faciẽ tuã ⁊ ſal
ui erim'. Dñe deus uirtutũ quouſq; iraſceris ſuꝑ
orationẽ ſerui tui. Cibabis nos pane lacrimarũ. ⁊
potũ dabis nob' in lacrimis in menſura. Poſuiſti nos
in contradictiõẽ uicinis nr̃is. ⁊ inimici nr̃i ſubſa
nauerũt nos. Deus uirtutũ cõuerte nos. ⁊ oſtende
faciẽ tuã ⁊ ſalui erimus. Uineã de egypto
tranſtuliſti. eieciſti gentes ⁊ plantaſti eã. Dux i
tineris fuiſti in cõſpectu ei'. ⁊ plantaſti radices
ei' ⁊ impleuit terram. Operuit mõtes umbra ei'. ⁊
arbuſta ei' cedros dei. Extendit palmites
ſuos uſq; ad mare. ⁊ uſq; ad flumẽ ꝓpagines ei'.
Ut quid deſtruxiſti maceriã ei'. ⁊ uindemiãt eã
omnes q pretergrediuntur uiã. Exterminauit eã
aper de ſilua. ⁊ ſingularis ferus depaſtus ẽ eã.
Deus uirtutũ cõuerte. reſpice de celo ⁊ uide. ⁊ uiſita
uineã iſtã. Et ꝑfice eã quã plantauit dextera
tua. ⁊ ſuper filiũ hoĩs q̃ cõfirmaſti tibi. Incẽſa
igni ⁊ ſuffoſſa. ab increpatiõe uultus tui pe
ribũt. Fiat man' tua ſuper uirũ dextere tue. ⁊
ſuper filiũ hoĩs q̃ cõfirmaſti tibi. Et nõ diſce
dim' a te uiuificabis nos. ⁊ nomẽ tuũ inuocabi
m'. Dñe deus uirtutũ cõuerte nos. ⁊ oſtende faci
em tuã ⁊ ſalui erim'.
ſcutũ gladiũ ⁊ bellũ
iubiliter amotib; EXULTATE deo adiutori
pientes [illegible]. Deo nr̃o. iubilate deo iacob.
nichil inuenerũt oẽs Sumite pſalmũ et
ſuis. Ab increpatiõe tua date tympanũ pſalte
mauerunt q aſcendũt ium iocũdũ cũ cythara.
eos ⁊ q reſiſtet tibi. ex Buccinate in neomenia 80
uidiciũ feciſti in ꝓtu tuba. in inſigni die ſollẽp
Qui exurgeret in iudiciũ nitatis nr̃e. Quia pre
ceptũ in iſrł eſt. ⁊ iudi
cium deo iacob. Teſtimo
niũ in ioſeph poſuit illud. cũ exiret de terra e
gypti. linguã quã nõ nouerat audiuit. Diuer
tit ab oneribus dorſũ ei'. manus ei' in cophino ſer
uierũt. In tribulatiõe inuocaſti me ⁊ libe
raui te. exaudiui te in abſcondito tempeſtatis ꝓ
baui te apud aquã cõtradictionis. Audi ꝑpls meus ⁊
cõteſtabor te iſrł. ſi audieris me nõ erit in te
deus recẽs. neq; adorabis deũ alienũ. Ego ſũ enĩ
dñs deus tuus q eduxi te de terra egypti. dilata os
tuũ ⁊ implebo illud. Et nõ audiuit ꝑpls meus
uocẽ meã. ⁊ iſrł nõ intendit mi. Et dimiſi
eos ſecundũ deſideria cordis eorũ. ibũt in ad
inuentionib; ſuis. Si ꝑpls meus audiſſet me iſrł
ſi in uiis meis ambulaſſet. Pro nichilo fo
ſitan inimicos eorũ humiliaſſet. ⁊ ſup tribulãtes
eos miſiſſem manũ meã. Inimici dñi m

mandata tua ueritas. inique persecuti sunt me adiu
ua me. Paulominus consummauerunt me in terra:
ego autem non dereliqui mandata tua. Secundum mi
sericordiam tuam uiuifica me: et custodiam testimo
nia oris tui.
In eternum domine uerbum tuum permanet in celo.
In generationem et generationem ueritas tua: fun
dasti terram et permanet. Ordinatione tua perse
uerat dies: quoniam omnia seruiunt tibi. Nisi quod lex
tua meditatio mea est: tunc forte perissem in hu
militate mea. In eternum non obliuiscar iustifi
cationes tuas: quia in ipsis uiuificasti me. Tu
us sum ego saluum me fac: quoniam iustificationes
tuas exquisiui. Me expectauerunt peccatores
ut perderent me testimonia tua intellexi.
Omnis consummationis uidi finem latum mandatum tuum
nimis.
Quomodo dilexi legem tuam domine: tota die me
ditatio mea est. Super inimicos meos prudentem
me fecisti mandato tuo: quia in eternum mihi est. Su
per omnes docentes me intellexi: quia testimonia
tua meditatio mea est. Super senes intellexi:
quia mandata tua quesiui. Ab omni uia mala
prohibui pedes meos: ut custodiam uerba tua.
A iudiciis tuis non declinaui: quia tu legem posui
sti mihi. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua:
super mel ori meo. A mandatis tuis intelle
xi: propterea odiui omnem uiam iniquitatis.
Lucerna pedibus meis uerbum tuum: et lumen
semitis meis. Iuraui et statui custodire
iudicia iustitie tue. Humiliatus sum usquequaque do
mine: uiuifica me secundum uerbum tuum. Volun
taria oris mei beneplacita fac domine: et iudicia tua
doce me. Anima mea in manibus meis semper: et
legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccato
res laqueum mihi: et de mandatis tuis non erraui.
Hereditate acquisiui testimonia tua in eternum: quia
exultatio cordis mei sunt. Inclinaui cor
meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum
propter retributionem.
Iniquos odio habui: et legem tuam dilexi. Ad
iutor et susceptor meus es tu: et in uerbum tuum su
persperaui. Declinate a me maligni: et scru
tabor mandata dei mei. Suscipe me secundum
eloquium tuum et uiuam: et non confundas me ab expec
tatione mea. Adiuua me et saluus ero: et
meditabor in iustificationibus tuis semper. Spre
uisti omnes discedentes a iudiciis tuis: quia iniusta co
gitatio eorum. Preuaricantes reputaui omnes pec
catores terre: ideo dilexi testimonia tua. Confi
ge timore tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis
timui.
Feci iudicium et iustitiam: non tradas me calumpni
antibus me. Suscipe seruum tuum in bonum:
non calumpnientur me superbi. Oculi mei defe
cerunt in salutare tuum: et in eloquium iustitie tue.
Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuam: et iustificationes
tuas doce me. Seruus tuus sum ego: da mihi
intellectum ut discam mandata tua. Tempus fa
ciendi domine: dissipauerunt legem tuam. Ideo di
lexi mandata tua: super aurum et topazion. Prop
terea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem
uiam iniquam odio habui.
Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata
est ea anima mea. Declaratio sermonum tuorum illu
minat: et intellectum dat paruulis. Os me
um aperui et attraxi spiritum: quia mandata tua de
siderabam. Aspice in me et miserere mei: secundum
iudicium diligentium nomen tuum. Gressus meos
dirige secundum eloquium tuum: et non dominetur mei
omnis iniustitia. Redime me a calumpniis ho
minum: ut custodiam mandata tua. Faciem
tuam illumina super seruum tuum: et doce me iustifi
cationes tuas. Exitus aquarum deduxerunt oculi
mei: quia non custodierunt legem tuam.
Iustus es domine: et rectum iudicium tuum. Man
dasti iustitiam testimonia tua: et ueritatem
tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus: quia
obliti sunt uerba tua inimici mei. Ignitum elo
quium tuum uehementer: et seruus tuus dilexit illud.
Adolescentulus sum ego et contemptus: iustificati
ones tuas non sum oblitus. Iustitia tua iusti
tia in eternum: et lex tua ueritas. Tribulatio et
angustia inuenerunt me: mandata tua medi
tatio mea est. Equitas testimonia tua in eternum:
intellectum da mihi et uiuam. Clamaui in toto
corde exaudi me domine: iustificationes tuas exqui
ram. Clamaui ad te saluum me fac: ut custo
diam mandata tua. Preueni in maturitate et
clamaui: et in uerbum tuum supersperaui. Preue
nerunt oculi mei ad te diluculo: ut meditar
er eloquia tua. Vocem meam audi secundum misericordiam
tuam domine: et secundum iudicium diligentium nomen
tuum. Appropinquauerunt persequentes me iniquitati: a le
ge autem tua longe facti sunt. Prope es tu do
mine: et omnes uie tue ueritas. Initio cognoui de
testimoniis tuis: quia in eternum fundasti ea.
Vide humilitatem meam et
eripe me: quia legem tuam non sum oblitus. Iudi
ca iudicium meum et redime me: propter eloquium
tuum uiuifica me. Longe a peccatoribus sa
lus: quia iustificationes tuas non exquisierunt. Mi
sericordie tue multe domine: secundum iudicium tuum uiuifi
ca me. Multi qui persequuntur me et tribulant
me: a testimoniis tuis non declinaui. Vidi
preuaricantes et tabescebam: quia eloquia tua non custo
dierunt. Vide quoniam mandata tua dilexi domine:
in misericordia tua uiuifica me. Principium uerborum

tuorum ueritas. in eternum omnia iudicia iusticie tue.
Principes persecuti sunt me gratis.
et a uerbis tuis formidauit cor meum. Letabor
ego super eloquia tua. sicut qui inuenit spolia multa.
Iniquitatem odio habui. et abhominatus sum: legem
autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi.
super iudicia iusticie tue. Pax multa dili
gentibus nomen tuum. et non est illis scandalum. Expec
tabam salutare tuum domine. et mandata tua dilexi.
Custodiuit anima mea testimonia tua dilexi ea
uehementer. Seruaui mandata tua testimo
nia tua. quia omnes uie mee in conspectu tuo. Ap
propinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine. iux
ta eloquium tuum da michi intellectum. Intret postu
latio mea in conspectu tuo. secundum eloquium tuum eri
pe me. Pronunciabit lingua mea eloquium
tuum. quia omnia mandata tua equitas. Fiat ma
nus tua ut saluet me. quoniam mandata tua elegi.
Concupiui salutare tuum domine. et lex tua me
ditatio mea est. Viuet anima mea et laudabit te.
et iudicia tua adiuuabunt me. Erraui sicut
ouis que periit. require seruum tuum domine. quia
mandata tua non sum oblitus.
Ad dominum cum tribularer clamaui. et exaudiuit
me. Domine libera animam meam a labiis iniquis.
et a lingua dolosa. Quid detur tibi aut quid ap
ponatur tibi. ad linguam dolosam. Sagitte po
tentis acute. cum carbonibus desolatoriis. Heu
michi quia incolatus meus prolongatus est. habitaui
cum habitantibus cedar multum incola fuit anima mea.
Cum his qui oderunt pacem eram pacificus. cum loquebar
illis inpugnabant me gratis.
Leuaui oculos meos in montes.
unde ueniet auxilium michi. Auxilium meum
a domino. qui fecit celum et terram. Non det in commotionem
pedem tuum. neque dormitet qui custodit te. Ecce
non dormitabit neque dormiet qui custodit israel.
Dominus custodit te dominus protectio tua. super manum
dexteram tuam. Per diem sol non uret te. neque
luna per noctem. Dominus custodit te ab omni
malo. custodiat animam tuam dominus. Dominus custo
diat introitum tuum. et exitum tuum ex hoc nunc
et usque in seculum.
Letatus sum in his que dicta sunt michi. in domum domini
ibimus. Stantes erant pedes nostri. in
atriis tuis ierusalem. Ierusalem que edificatur
ut ciuitas. cuius participatio eius in idipsum. Illuc
enim ascenderunt tribus. tribus domini. testimonium
israel ad confitendum nomini domini. Quia illic se
derunt sedes in iudicio. sedes super domum dauid.
Rogate que ad pacem sunt ierusalem. et habundantia diligen
tibus te. Fiat pax in uirtute tua. et habundan
tia in turribus tuis. Propter fratres meos et proximos
meos. loquebar pacem de te. Propter domum domini
dei nostri. quesiui bona tibi.
Ad te leuaui oculos meos. qui habitas in celis.
Ecce sicut oculi seruorum in manibus dominorum
suorum. Sicut oculi ancille in manibus domine sue.
ita oculi nostri ad dominum deum nostrum. donec misereatur
nostri. Miserere nostri domine. miserere nostri. quia mul
tum repleti sumus despectione. Quia multum reple
ta est anima nostra. obprobrium habundantibus et despec
tio superbis.
Nisi quia dominus erat in nobis. dicat nunc israel. nisi quia dominus
erat in nobis. Cum exurgerent homines in nos.
forte uiuos deglutissent nos. Cum irasceretur fu
ror eorum in nos. forsitan aqua absorbuisset nos.
Torrentem pertransiuit anima nostra. forsitan pertransisset
anima nostra aquam intollerabilem. Benedictus dominus
qui non dedit nos. in captionem dentibus eorum. Anima
nostra sicut passer erepta est. de laqueo uenantium. La
queus contritus est. et nos liberati sumus. Adiutorium
nostrum in nomine domini. qui fecit celum et terram.
Qui confidunt in domino sicut mons syon. non commouebitur
in eternum qui habitat in ierusalem. Montes in circuitu
eius et dominus in circuitu populi sui. ex hoc nunc et usque in seculum.
Quia non relinquet dominus uirgam peccatorum. super sortem iustorum.
ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Be
nefac domine bonis et rectis corde. Declinantes autem
in obligationes. adducet dominus cum operantibus iniquitatem
pax super israel.
In conuertendo dominus captiuitatem syon. facti sumus
sicut consolati. Tunc repletum est gaudio os nostrum.
et lingua nostra in exultatione. Tunc dicent inter gentes.
magnificauit dominus facere cum eis. Magnificauit dominus facere
nobiscum. facti sumus letantes. Conuerte domine
captiuitatem nostram. sicut torrens in austro. Qui semi
nant in lacrimis. in exultatione metent. Euntes ibant
et flebant mittentes semina sua. Venientes autem
uenient. cum exultatione portantes manipulos suos.
Nisi dominus edificauerit domum. in uanum
laborauerunt qui edificant eam. Nisi dominus custo
dierit ciuitatem. frustra uigilat qui custodit eam.
Vanum est uobis ante lucem surgere surgite postquam sederitis
qui manducatis panem doloris. Cum dederit dilectis
suis sompnum. ecce hereditas domini. filii merces fruc
tus uentris. Sicut sagitte in manu potentis. ita fi
lii excussorum. Beatus uir qui impleuit desiderium
suum ex ipsis non confundetur cum loquetur inimicis suis
in porta.
Beati omnes qui timent dominum. qui ambulant in uiis eius.
Labores manuum tuarum quia manducabis. beat
us es et bene tibi erit. Vxor tua sicut uitis habundans in
lateribus domus tue. Filii tui sicut nouelle oliuarum
in circuitu mense tue. Ecce sic benedicetur homo. qui
timet dominum. Benedicat te dominus ex syon. et uideas bona
ierusalem omnibus diebus uite tue. Et uideas filios
filiorum tuorum pacem super israel.

Sepe expugnauerūt me a iuuentute mea. di
cat nūc isrł. Sepe expugnauerūt me a iuuentu
te mea. ⁊ enim nō potuerunt michi. Supra dor
sū meū fabricauerūt peccatores. plongauerūt i
niquitatē suā. Dn̄s iustus concidet ceruices peccatorū.
Confundantur ⁊ cōuertantur retrorsū om̄s q oderūt
syon. Fiant sicut fenū tectorum q̄ priusq̄ euel
latur exaruit. De quo nō impleuit manum
suā q metet. ⁊ sinū suū q manipulos colliget.
Et non dixerūt q p̄teribant bn̄dictio dn̄i sup uos.
bn̄diximus uobis in nomine dn̄i.
De profundis clamaui ad te dn̄e. dn̄e exaudi
uocē meā. Fiant aures tue intendentes.
in uocē d̄precationis mee. Si iniquitates obs
eruaueris dn̄e. dn̄e quis sustinebit. Quia apud
te propiciatio ē. ⁊ propter legē tuā sustinui te dn̄e.
Sustinuit aīa mea in uerbo eius. sperauit aīa mea in dn̄o.
A custodia matutina usq; ad noctē. speret isrł in dn̄o.
Quia apud dn̄m mīa. ⁊ copiosa apud eū redemptio. Et
ipse redimet isrł. ex omnibus iniquitatibus eius.
Dn̄e nō ē exaltatū cor meū. neq;
elati sunt oculi mei. Neq; ambulaui in magnis. neq;
in mirabilibus sup me. Si nō humiliter senti
ebā. sed exaltaui aīam meam. Sicut ablactatus
ē sup matre sua. ita retributio in aīa mea.
Speret isrł in dn̄o. ex hoc nūc ⁊ usq; in sclm̄.
Memento dn̄e dauid. ⁊ om̄is mansuetudinis eius.
Sicut iurauit dn̄o. uotū uouit deo iacob.
Si introiero in tabernaculū domus mee. si ascendero
in lectū strati mei. Si dedero somnū oculis meis.
⁊ palpebris meis dormitationē. Et requiem tē
poribus meis donec inueniā locū dn̄o. tabernaculū
deo iacob. Ecce audiuimus eā in eufrata. inue
nimus eā in campis silue. Introibimus in tabna
culū eius. adorabimus in loco ubi steterūt pedes eius.
Surge dn̄e in requiem tuā. tu ⁊ archa sctificationis tue.
Sacerdotes tui induantur iusticiā. ⁊ sci tui exul
tent. Propter dauid seruū tuū. nō auertas faciē x̄pi
tui. Iurauit dn̄s dauid ueritatē ⁊ nō frustrabitur
eū de fructu uentris tui ponā sup sedē tuā. Si
custodierint filii tui testamentū meū. ⁊ testimonia
mea hec q̄ docebo eos. Et filii eorū usq; in sclm̄.
sedebūt sup sedem tuā. Qm̄ elegit dn̄s syon.
elegit eā in habitationē sibi. Hec requies mea
in sclm̄ scli. hic habitabo qm̄ elegi eā. Vidu
am eius bn̄dicens bn̄dicam. pauperes eius saturabo
panibus. Sacerdotes eius induam salutari. ⁊ sci eius
exultatione exultabūt. Illuc producā cornu
dauid. paraui lucernā x̄po meo. Inimicos
eius induā confusione. sup ipm̄ aūt efflorebit sctificatio
mea.
Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocundū habitare fr̄s in unū. Sicut
unguentū in capite. q̄ descendit in barbā bar
bam aaron. Quod descendit in orā uestimenti eius.

Sicut ros hermon qui descendit in montē syon. Qm̄ il
lic mandauit dn̄s bn̄dictionē. ⁊ uitā usq; in sclm̄.
Ecce nūc bn̄dicite dn̄m. om̄s
serui dn̄i. Qui statis in domo dn̄i. in atriis do
mus dei nr̄i. In noctibus extollite manus uestras in
sca. ⁊ bn̄dicite dn̄o. Bn̄dicat te dn̄s ex syon. qui
fecit celū ⁊ terram.
Laudate nomen dn̄i. laudate serui dn̄m. Qui
statis in domo dn̄i. in atriis domus dei nr̄i.
Laudate dn̄m q̄ bonus dn̄s. psallite nomini eius qm̄ su
aue. Quoniam iacob elegit sibi dn̄s. isrł in possessionē sibi. Q
uia ego cognoui q̄ magnus ē dn̄s. ⁊ deus nr̄ p̄ omnibus di
is. Omnia quecumq; uoluit dn̄s fecit in celo ⁊ in terra.
in mari ⁊ in om̄ibus abyssis. Educens nubes ab ex
tremo terre. fulgura in pluuiā fecit. Qui producit
uentos de thesauris suis. q percussit primogenita
egypti. ab homine usq; ad pecus. Et misit signa
⁊ prodigia in medio tui egypte. in pharaonē ⁊ in om̄s
seruos eius. Qui percussit gentes multas. ⁊ occidit re
ges fortes. Seon regē amorreorū. ⁊ og regē
basan ⁊ om̄ia regna chanaan. Et dedit terram
eorum hereditatē hereditatem isrł populo suo.
Dn̄e nomen tuū in eternū. dn̄e memoriale tuū in
generatione ⁊ generationē. Quia iudicabit dn̄s populum
suū. ⁊ in seruis suis d̄precabitur. Simulacra gentiū
argentū ⁊ aurū. opera manuum hominum. Os habēt
⁊ nō loquentur. oculos habent ⁊ nō uidebūt. Aures ha
bent ⁊ nō audient. neq; enim ē sp̄s in ore ipsorum. Similes
illis fiant q faciunt ea. ⁊ om̄s q confidunt in eis. Do
mus isrł bn̄dicite dn̄o. q timetis dn̄m bn̄dicite
dn̄o. Bn̄dicatur dn̄s ex syon. qui habitat in ierłm.
Confitemini dn̄o qm̄ bonus. qm̄
in eternū mīa eius. Confitemini deo deorū.
Confitemini dn̄o dn̄orum. Qui facit mirabilia
magna solus. Qui fecit celos in intellectu.
Qui firmauit terram sup aquas. Qui fecit lumi
naria magna. Solem in potestatē diei. Lu
nā ⁊ stellas in potestatē noctis. Qui percussit
egyptū cū primogenitis eorum. Qui eduxit isrł.
de medio eorum. In manu potenti ⁊ brachio
excelso. Qui diuisit mare rubrū in diuisiones.
Et eduxit isrł p medium eius. Et excussit phara
onem ⁊ uirtutem eius in mari rubro. Qui traduxit
populum suū p desertū. Qui percussit reges
magnos. Et occidit reges fortes. Seon re
gem amorreorum. Et og regē basan. Et
omnia regna chanaan. Et dedit terram eorum he
reditatem. Hereditatem isrł seruo suo.
Quia in humilitate nr̄a memor fuit nr̄i.
Et redemit nos ab inimicis nr̄is. Qui dat escā
omni carni. Confitemini deo celi. Confi
temini dn̄o dn̄orum. qm̄ in eternū mīa eius.
Super flumina babilonis illic sedimus ⁊ fleuimus.
dum recordaremur tui syon. In salicibus

in medio eius suspendimus organa nostra. Quia illic interrogaverunt nos qui captivos duxerunt nos verba cantionum. Et qui abduxerunt nos hymnum cantate nobis de canticis Syon. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena. Si oblitus fuero tui Ierusalem oblivioni detur dextera mea. Adhereat lingua mea faucibus meis si non meminero tui. Si non proposuero tui Ierusalem in principio letitie mee. Memor esto domine filiorum Edom in die Ierusalem. Qui dicunt exinanite exinanite usque ad fundamentum in ea. Filia Babilonis misera beatus qui retribuet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis. Beatus qui tenebit et allidet parvulos suos ad petram.

Confitebor tibi domine in toto corde meo quoniam audisti verba oris mei. In conspectu angelorum psallam tibi adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo. Super misericordia tua et veritate tua quoniam magnificasti super omne nomen sanctum tuum. In quacumque die invocavero te exaudi me multiplicabis in anima mea virtutem. Confiteantur tibi domine omnes reges terre quia audierunt omnia verba oris tui. Vt cantent in viis domini quoniam magna est gloria domini. Quoniam excelsus dominus et humilia respicit et alta a longe cognoscit. Si ambulavero in medio tribulationis vivificabis me et super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam et salvum me fecit dextera tua. Dominus retribuet pro me domine misericordia tua in seculum opera manuum tuarum ne despicias.

Domine probasti me et cognovisti me tu cognovisti sessionem meam et resurrectionem meam. Intellexisti cogitationes meas de longe semitam meam et funiculum meum investigasti. Et omnes vias meas previdisti quia non est sermo in lingua mea. Ecce domine tu cognovisti omnia novissima et antiqua tu formasti me et posuisti super me manum tuam. Mirabilis facta est scientia tua ex me confortata est et non potero ad eam. Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in celum tu illic es si descendero ad infernum ades. Si sumpsero pennas meas diluculo et habitavero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me et tenebit me dextera tua. Et dixi forsitan tenebre conculcabunt me et nox illuminatio mea in deliciis meis. Quia tenebre non obscurabuntur a te et nox sicut dies illuminabitur sicut tenebre eius ita et lumen eius. Quia tu possedisti renes meos suscepisti me de utero matris mee. Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es mirabilia opera tua et anima mea cognoscet nimis. Non est occultatum os meum a te quod fecisti in occulto et substantia mea in inferioribus terre. Imperfectum meum viderunt oculi tui et in libro tuo omnes scribentur dies formabuntur et nemo in eis. Michi autem nimis honorificati sunt amici tui deus nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos et super arenam multiplicabuntur exsurrexi et adhuc sum tecum. Si occideris deus peccatores viri sanguinum declinate a me. Qui dicitis in cogitatione accipient in vanitate civitates suas. Nonne qui oderunt te domine oderam et super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos inimici facti sunt michi. Proba me deus et scito cor meum interroga me et cognosce semitas meas. Et vide si via iniquitatis in me est et deduc me in via eterna.

Eripe me domine ab homine malo a viro iniquo eripe me. Qui cogitaverunt iniquitates in corde tota die constituebant prelia. Acuerunt linguam suam sicut serpentis venenum aspidum sub labiis eorum. Custodi me domine de manu peccatoris et ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitaverunt supplantare gressus meos absconderunt superbi laqueum michi. Et funes extenderunt in laqueum iuxta iter scandalum posuerunt michi. Dixi domino deus meus es tu exaudi domine vocem deprecationis mee. Domine domine virtus salutis mee obumbrasti super caput meum in die belli. Ne tradas me domine a desiderio meo peccatori cogitaverunt contra me ne derelinquas me ne forte exaltentur. Caput circuitus eorum labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones in ignem deicies eos in miseriis non subsistent. Vir linguosus non dirigetur in terra virum iniustum mala capient in interitu. Cognovi quia faciet dominus iudicium inopis et vindictam pauperum. Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo et habitabunt recti cum vultu tuo.

Domine clamavi ad te exaudi me intende voci mee cum clamavero ad te. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Pone domine custodiam ori meo et ostium circumstantie labiis meis. Non declines cor meum in verba malitie ad excusandas excusationes in peccatis. Cum hominibus operantibus iniquitatem et non communicabo cum electis eorum. Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum absorpti sunt iuncti petre iudices eorum. Audient verba mea quoniam potuerunt sicut crassitudo terre erupta est super terram. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum quia ad te domine

[illegible]

na que ei. et erit tempus eorum in secula. Et cibavit illos ex adipe frumenti: et de petra melle saturavit eos.

Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos diiudicat. Usquequo iudicatis iniquitatem: et facies peccatorum sumitis. Iudicate egeno et pupillo: humilem et pauperem iustificate. Eripite pauperem: et egenum de manu peccatoris liberate. Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant: movebuntur omnia fundamenta terre. Ego dixi dii estis: et filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini: et sicut unus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram: quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.

Deus quis similis erit tibi: ne taceas neque compescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt: et qui oderunt te extulerunt caput. Super populum tuum malignaverunt consilium: et cogitaverunt adversus sanctos tuos. Dixerunt venite et disperdamus eos de gente: et non memoretur nomen israel ultra. Quoniam cogitaverunt unanimiter simul adversum te testamentum disposuerunt: tabernacula ydumeorum et ysmahelite. Moab et agareni gebal et amon et amalech: alienigene cum habitantibus tyrum. Etenim assur venit cum illis: facti sunt in adiutorium filiis loth. Fac illis sicut madian et sisare: sicut iabin in torrente cyson. Disperierunt in endor: facti sunt ut stercus terre. Pone principes eorum sicut oreb et zeb: et zebee et salmana. Omnes principes eorum qui dixerunt: hereditate possideamus sanctuarium dei. Deus meus pone illos ut rotam: et sicut stipulam ante faciem venti. Sicut ignis qui comburit silvam: et sicut flamma comburens montes. Ita persequeris illos in tempestate tua: et in ira tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia: et querent nomen tuum domine. Erubescant et conturbentur in seculum seculi: et confundantur et pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dominus: tu solus altissimus in omni terra.

Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum: concupiscit et deficit anima mea in atria domini. Cor meum et caro mea: exultaverunt in deum vivum. Etenim passer invenit sibi domum: et turtur nidum sibi ubi ponat pullos suos. Altaria tua domine virtutum: rex meus et deus meus. Beati qui habitant in domo tua domine: in secula seculorum laudabunt te. Beatus vir cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrimarum in loco quem posuit. Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: videbitur deus deorum in syon. Domine deus virtutum exaudi orationem meam: auribus percipe deus iacob. Protector noster aspice deus: et respice in faciem christi tui. Quia melior est dies una in atriis tuis: super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Quia misericordiam et veritatem diligit deus: gratiam et gloriam dabit dominus. Non privabit bonis eos qui ambulant in innocentia: domine virtutum beatus homo qui sperat in te.

Benedixisti domine terram tuam: avertisti captivitatem iacob. Remisisti iniquitatem plebis tue: operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam: avertisti ab ira indignationis tue. Converte nos deus salutaris noster: et averte iram tuam a nobis. Numquid in eternum irasceris nobis: aut extendes iram tuam a generatione in generationem. Deus tu conversus vivificabis nos: et plebs tua letabitur in te. Ostende nobis domine misericordiam tuam: et salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam. Et super sanctos suos: et in eos qui convertuntur ad cor. Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius: ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia et veritas obviaverunt sibi: iustitia et pax osculate sunt. Veritas de terra orta est: et iustitia de celo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatem: et terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit: et ponet in via gressus suos.

Inclina domine aurem tuam et exaudi me: quoniam inops et pauper sum ego. Custodi animam meam quoniam sanctus sum: salvum fac servum tuum deus meus sperantem in te. Miserere mei domine quoniam ad te clamavi tota die: letifica animam servi tui quoniam ad te domine animam meam levavi. Quoniam tu domine suavis et mitis: et multe misericordie omnibus invocantibus te. Auribus percipe domine orationem meam: et intende voci deprecationis mee. In die tribulationis mee clamavi ad te: quia exaudisti me. Non est similis tui in diis domine: et non est secundum opera tua. Omnes gentes quascumque fecisti venient et adorabunt coram te domine: et glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu et faciens mirabilia: tu es deus solus. Deduc me domine in via tua et ingrediar in veritate tua: letetur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo: et glorificabo nomen tuum in eternum. Quia misericordia tua magna est super me: et eruisti animam meam ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me et synagoga potentium quesierunt animam meam: et non proposuerunt te in conspectu suo. Et tu domine deus miserator et misericors: patiens et multe misericordie et verax. Respice in me et miserere mei, da imperium tuum puero tuo: et salvum fac filium ancille tue. Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me et confundantur: quoniam tu domine adiuvisti me et consolatus es me.

Fundamenta eius in montibus sanctis: diligit dominus portas syon super omnia tabernacula iacob. Gloriosa dicta sunt de te: civitas dei. 86
Memor ero raab et babylonis: scientium me. Ecce alienigene et tyrus et populus ethiopum: hii fuerunt illic. Numquid syon dicet homo et homo natus est in ea: et ipse fundavit eam altissimus. Dominus narrabit in scripturis

rum et populorum et principum horum qui fuerunt in ea. Sicut letantium omnium habitatio est in te.

Domine deus salutis mee: in die clamavi et nocte coram te. Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meam. Quia repleta est malis anima mea: et vita mea inferno appropinquavit. Estimatus sum cum descendentibus in lacum: factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulcris quorum non es memor amplius: et ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori: in tenebrosis et in umbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus: et omnes fluctus tuos induxisti super me. Longe fecisti notos meos a me: posuerunt me abominationem sibi. Traditus sum et non egrediebar: oculi mei languerunt pre inopia. Clamavi ad te domine tota die: expandi ad te manus meas. Numquid mortuis facies mirabilia: aut medici suscitabunt et confitebuntur tibi. Numquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam: et veritatem tuam in perditione. Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua: et iustitia tua in terra oblivionis. Et ego ad te domine clamavi: et mane oratio mea preveniet te. Ut quid domine repellis orationem meam: avertis faciem tuam a me. Pauper sum ego et in laboribus a iuventute mea: exaltatus autem humiliatus sum et conturbatus. In me transierunt ire tue: et terrores tui conturbaverunt me. Circumdederunt me sicut aqua tota die: circumdederunt me simul. Elongasti a me amicum et proximum: et notos meos a miseria.

Misericordias domini in eternum cantabo. In generationem et generationem annuntiabo veritatem tuam in ore meo. Quoniam dixisti in eternum misericordia edificabitur in celis: preparabitur veritas tua in eis. Disposui testamentum electis meis, iuravi David servo meo: usque in eternum preparabo semen tuum. Et edificabo in generationem et generationem sedem tuam. Confitebuntur celi mirabilia tua domine: etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniam quis in nubibus equabitur domino: similis erit deo in filiis dei. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum: magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine deus virtutum quis similis tibi: potens es domine et veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris potestati maris: motum autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum: in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos. Tui sunt celi et tua est terra: orbem terre et plenitudinem eius tu fundasti: aquilonem et mare tu creasti. Thabor et Hermon in nomine tuo exultabunt: tuum brachium cum potentia.

Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua: iustitia et iudicium preparatio sedis tue. Misericordia et veritas precedent faciem tuam: beatus populus qui scit iubilationem. Domine in lumine vultus tui ambulabunt: et in nomine tuo exultabunt tota die: et in iustitia tua exaltabuntur. Quoniam gloria virtutis eorum tu es: et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quia domini est assumptio nostra: et sancti Israel regis nostri. Tunc locutus es in visione sanctis tuis et dixisti: posui adiutorium in potentem: et exaltavi electum de plebe mea. Inveni David servum meum: oleo sancto meo unxi eum. Manus enim mea auxiliabitur ei: et brachium meum confortabit eum. Nichil proficiet inimicus in eo: et filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et concidam a facie ipsius inimicos eius: et odientes eum in fugam convertam. Et veritas mea et misericordia mea cum ipso: et in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponam in mari manum eius: et in fluminibus dexteram eius. Ipse invocabit me pater meus es tu: deus meus et susceptor salutis mee. Et ego primogenitum ponam illum: excelsum pre regibus terre. In eternum servabo illi misericordiam meam: et testamentum meum fidele ipsi. Et ponam in seculum seculi semen eius: et thronum eius sicut dies celi. Si autem dereliquerint filii eius legem meam: et in iudiciis meis non ambulaverint. Si iustitias meas profanaverint: et mandata mea non custodierint. Visitabo in virga iniquitates eorum: et in verberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo: neque nocebo in veritate mea. Neque profanabo testamentum meum: et que procedunt de labiis meis non faciam irrita. Semel iuravi in sancto meo si David mentiar: semen eius in eternum manebit. Et thronus eius sicut sol in conspectu meo: et sicut luna perfecta in eternum et testis in celo fidelis. Tu vero repulisti et despexisti: distulisti christum tuum. Avertisti testamentum servi tui: profanasti in terra sanctuarium eius. Destruxisti omnes sepes eius: posuisti firmamentum eius formidinem. Diripuerunt eum omnes transeuntes viam: factus est opprobrium vicinis suis. Exaltasti dexteram deprimentium eum: letificasti omnes inimicos eius. Avertisti adiutorium gladii eius: et non es auxiliatus ei in bello. Destruxisti eum ab emundatione: et sedem eius in terram collisisti. Minorasti dies temporis eius: perfudisti eum confusione. Usquequo domine avertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua. Memorare que mea substantia: numquid enim vane constituisti omnes filios hominum. Quis est homo qui vivet et non videbit mortem: eruet animam suam de manu inferi. Ubi sunt misericordie tue antique domine: sicut iurasti David in veritate tua. M

...servorum tuorum quod continui in sinu meo multarum gentium. Quod exprobraverunt inimici tui domine quod exprobraverunt commutationem christi tui. Benedictus dominus in eternum fiat fiat.

Domine refugium factus es nobis a generatione in generationem. Priusquam montes fierent aut formaretur terra et orbis a seculo et usque in seculum tu es deus. Ne avertas hominem in humilitatem et dixisti convertimini filii hominum. Quoniam mille anni ante oculos tuos tamquam dies hesterna que preteriit. Et custodia in nocte que pro nichilo habentur eorum anni erunt. Mane sicut herba transeat mane floreat et transeat vespere decidat induret et arescat. Quia defecimus in ira tua et in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo seculum nostrum in illuminatione vultus tui. Quoniam omnes dies nostri defecerunt et in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabuntur dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autem in potentatibus octoginta anni et amplius eorum labor et dolor. Quoniam supervenit mansuetudo et corripiemur. Quis novit potestatem ire tue et pre timore tuo iram tuam dinumerare. Dexteram tuam sic notam fac et eruditos corde in sapientia. Convertere domine usquequo et deprecabilis esto super servos tuos. Repleti sumus mane misericordia tua et exultavimus et delectati sumus omnibus diebus nostris. Letati sumus pro diebus quibus nos humiliasti annis quibus vidimus mala. Respice in servos tuos et in opera tua et dirige filios eorum. Et sit splendor domini dei nostri super nos et opera manuum nostrarum dirige super nos et opus manuum nostrarum dirige.

Qui habitat in adiutorio altissimi in protectione dei celi commorabitur. Dicet domino susceptor meus es tu et refugium meum deus meus sperabo in eum. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium et a verbo aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi et sub pennis eius sperabis. Scuto circumdabit te veritas eius non timebis a timore nocturno. A sagitta volante in die a negotio perambulante in tenebris ab incursu et demonio meridiano. Cadent a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis ad te autem non appropinquabit. Verumtamen oculis tuis considerabis et retributionem peccatorum videbis. Quoniam tu es domine spes mea altissimum posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem et basiliscum ambulabis et conculcabis leonem et draconem. Quoniam in me speravit liberabo eum protegam eum quoniam cognovit nomen meum. Clamabit ad me et ego exaudiam eum cum ipso sum in tribulatione eripiam eum et glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum et ostendam illi salutare meum.

Bonum est confiteri domino et psallere nomini tuo altissime. Ad annuntiandum mane misericordiam tuam et veritatem tuam per noctem. In decacordo psalterio cum cantico in cythara. Quia delectasti me domine in factura tua et in operibus manuum tuarum exultabo. Quam magnificata sunt opera tua domine nimis profunde facte sunt cogitationes tue. Vir insipiens non cognoscet et stultus non intelliget hec. Cum exorti fuerint peccatores sicut fenum et apparuerint omnes qui operantur iniquitatem. Ut intereant in seculum seculi tu autem altissimus in eternum domine. Quoniam ecce inimici tui domine quoniam ecce inimici tui peribunt et dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum et senectus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus inimicos meos et in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. Iustus ut palma florebit sicut cedrus libani multiplicabitur. Plantati in domo domini in atriis domus dei nostri florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi et bene patientes erunt ut annuntient. Quoniam rectus dominus deus noster et non est iniquitas in eo.

Dominus regnavit decorem indutus est indutus est dominus fortitudinem et precinxit se. Etenim firmavit orbem terre qui non commovebitur. Parata sedes tua deus ex tunc a seculo tu es. Elevaverunt flumina domine elevaverunt flumina vocem suam. Elevaverunt flumina fluctus suos a vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris mirabilis in altis dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis domum tuam decet sanctitudo domine in longitudinem dierum.

Deus ultionum dominus deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram redde retributionem superbis. Usquequo peccatores domine usquequo peccatores gloriabuntur. Effabuntur et loquentur iniquitatem loquentur omnes qui operantur iniustitiam. Populum tuum domine humiliaverunt et hereditatem tuam vexaverunt. Viduam et advenam interfecerunt et pupillos occiderunt. Et dixerunt non videbit dominus nec intelliget deus iacob. Intelligite insipientes in populo et stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem non audiet aut qui finxit oculum non considerat. Qui corripit gentes non arguet qui docet hominem scientiam. Dominus scit cogitationes hominum quoniam vane sunt. Beatus homo quem tu erudieris domine et de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis donec fodiatur peccatori fovea. Quia non repellet dominus plebem...

suam. et hereditatem suam non derelinquet. Quoadusque
iustitia conuertatur in iudicium. et qui iuxta illam
omnes qui recto sunt corde. Quis consurget mihi ad
uersus malignantes. aut quis stabit mecum
aduersus operantes iniquitatem. Nisi quia dominus
adiuuit me paulominus. habitasset in inferno
anima mea. Si dicebam motus est pes meus. miseri
cordia tua domine adiuuabit me. Secundum multitudi
nem dolorum meorum in corde meo. consolationes tue le
tificauerunt animam meam. Numquid adheret
tibi sedes iniquitatis. qui fingis laborem in precepto.
Captabunt in animam iusti. et sanguinem innocentem condem
nabunt. Et factus est dominus michi in refugium. et deus meus in
adiutorium spei mee. Et reddet illis iniquitatem
ipsorum. et in malitia eorum disperdet eos. disperdet illos
dominus deus noster.
Uenite exultemus domino. iubilemus deo salutari
nostro. Preoccupemus faciem eius in confessione. et in
94 psalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus. et
rex magnus super omnes deos. Quia in manu eius sunt
omnes fines terre. et altitudines montium ipsius sunt.
Quoniam ipsius est mare et ipse fecit illud. et siccam manus eius
formauerunt. Uenite adoremus et procidamus ante deum
qui fecit nos. quia ipse est dominus deus noster. Nos autem populus pascue
eius. et oues manus eius. Hodie si uocem eius audi
eritis. nolite obdurare corda uestra. Sicut in
irritatione secundum diem temptationis in deserto. Ubi
temptauerunt me patres uestri. probauerunt et uiderunt
opera mea. Quadraginta annis offensus fui
generationi illi. et dixi semper hii errant corde. Et i
sti non cognouerunt uias meas. ut iuraui in ira mea
si introibunt in requiem meam.
Cantate domino canticum nouum. cantate domino omnis
terra. Cantate domino et benedicite nomini eius. an
nuntiate de die in diem salutare eius. Annuntiate
inter gentes gloriam eius. in omnibus populis mirabilia eius.
Quoniam magnus dominus et laudabilis nimis. terribilis est super
omnes deos. Quoniam omnes dii gentium demonia. dominus autem ce
los fecit. Confessio et pulchritudo in conspec
tu eius. sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius.
Afferte domino patrie gentium. afferte domino gloriam
et honorem. afferte domino gloriam nomini eius. Tol
lite hostias et introite in atria eius. adorate dominum
in atrio sancto eius. Commoueatur a facie eius uni
uersa terra. dicite in gentibus quia dominus regnauit. Et
enim correxit orbem terre qui non commouebitur iudicabit
populos in equitate. Letentur celi et exultet terra
commoueatur mare et plenitudo eius. gaudebunt
campi et omnia que in eis sunt. Tunc exultabunt omnia
ligna siluarum. a facie domini quia uenit. quoniam uenit
iudicare terram. Iudicabit orbem terre in equitate.
et populos in ueritate sua.
Dominus regnauit exultet terra. letentur insule mul
te. Nubes et caligo in circuitu eius. iustitia et
iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum pre
cedet. et inflammabit in circuitu inimicos eius.
Illuxerunt fulgura eius orbi terre. uidit et commo
ta est terra. Montes sicut cera fluxerunt. a facie
domini a facie omnis terra. Annuntiauerunt celi iu
stitiam eius. et uiderunt omnes populi gloriam eius. Confun
dantur omnes qui adorant sculptilia qui gloriantur in si
mulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius. au
diuit et letata est syon. Et exultauerunt
filie iude. propter iudicia tua domine. Quoniam tu dominus
altissimus super omnem terram. nimis exaltatus es super omnes
deos. Qui diligitis dominum odite malum. custo
dit dominus animas sanctorum suorum. de manu peccatoris libe
rabit eos. Lux orta est iusto. et rectis corde leti
tia. Letamini iusti in domino et confite
mini memorie sanctificationis eius.

Cantate domino canticum
nouum. quia mirabilia fecit.
Saluabit sibi dextera eius. et
brachium sanctum eius. Notum fecit
dominus salutare suum. in conspec
tu gentium reuelauit iustit
iam suam. Recordatus est misericordie
sue. et ueritatis sue domui 97
israel. Uiderunt omnes termini
terre. salutare dei nostri. Iubilate deo omnis terra.
cantate et exultate et psallite. Psallite do
mino in cythara et uoce psalmi. in tubis ductilibus
et uoce tube cornee. Iubilate in conspectu re
gis domini. moueatur mare et plenitudo eius. orbis
terrarum et qui habitant in eo. Flumina plaudent manu
simul montes exultabunt a conspectu domini quia uenit
iudicare terram. Iudicabit orbem terrarum in iustitia
et populos in equitate.
Dominus regnauit irascantur populi. qui sedes super
cherubyn moueatur terra. Dominus in syon
magnus. et excelsus super omnes populos. Confiteantur
nomini tuo magno quoniam terribile et sanctum est. et honor
regis iudicium diligit. Tu parasti directiones iu
dicium. et iustitiam in iacob tu fecisti. Exaltate
dominum deum nostrum. et adorate scabellum pedum eius quoniam
sanctum est. Moyses et aaron in sacerdotibus eius. et samu
hel inter eos qui inuocant nomen eius. Inuocabant
dominum et ipse exaudiebat eos. in columpna nubis
loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius.
et preceptum quod dedit illis. Domine deus noster tu exaudi
ebas eos. deus tu propitius fuisti eis. et ulciscens in
omnes adinuentiones eorum. Exaltate dominum deum nostrum.
et adorate in monte sancto eius quoniam sanctus dominus deus noster.
Iubilate deo omnis terra. seruite domino
in letitia. Introite in conspectu eius in exul
tatione. Scitote quoniam ipse est deus. ipse fecit nos et non
ipsi nos. Populus eius et oues pascue eius. intro

ite portas ei in confessione. atria ei in hymnis con
fitemini illi. Laudate nomen eius quoniam suauis
est dominus in eternum misericordia eius. et usque in generationem et generationem:
ueritas eius.

Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine. Psallam et in
telligam in uia immaculata. quando uenies ad me.
Perambulabam in innocentia cordis mei. in medio do
mus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam.
facientes preuaricationes odiui. Non adhesit mi
chi cor prauum: declinantem a me malignum non cognoscebam.
Detrahentem secreto proximo suo. hunc persequebar.
Superbo oculo et insatiabili corde. cum hoc non edebam.
Oculi mei ad fideles terre ut sedeant mecum ambulans
in uia immaculata. hic michi ministrabat. Non habitabit
in medio domus mee. qui facit superbiam qui loquitur iniqua.
non direxit in conspectu oculorum meorum. In matu
tino interficiebam omnes peccatores terre. ut disperderem de ci
uitate domini. omnes operantes iniquitatem.

Domine exaudi orationem meam: et clamor meus ad te ue
niat. Non auertas faciem tuam a me. in quacumque die
tribulor. inclina ad me aurem tuam. In quacumque
die inuocauero te. uelociter exaudi me. Quia de
fecerunt sicut fumus dies mei. et ossa mea sicut cremium a
ruerunt. Percussus sum ut fenum et aruit cor meum.
quia oblitus sum comedere panem meum. A uoce gemitus
mei. adhesit os meum carni mee. Similis factus sum
pellicano solitudinis. factus sum sicut nicticorax in do
micilio. Vigilaui et factus sum sicut passer solitarius in tecto.
Tota die exprobrabant michi inimici mei. et qui laudabant me
aduersum me iurabant. Quia cinerem tamquam panem man
ducabam. et poculum meum cum fletu miscebam. A facie
ire indignationis tue. quia eleuans allisisti me. Dies
mei sicut umbra declinauerunt. et ego sicut fenum arui.
Tu autem domine in eternum permanes. et memoriale tuum in ge
neratione et generationem. Tu exurgens misereberis syon quia
tempus miserendi eius. quia uenit tempus. Quoniam placuerunt seruis
tuis. lapides eius et terre eius miserebuntur. Et ti
mebunt gentes nomen tuum domine. et omnes reges terre gloriam tuam.
Quia edificauit dominus syon. et uidebitur in gloria sua.
Respexit in orationem humilium. et non spreuit precem eorum.
Scribantur hec in generatione altera. et populus qui creabitur lauda
bit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo. dominus de
celo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compedi
torum. ut solueret filios interemptorum. Ut annun
tient in syon nomen domini. et laudem eius in ierusalem.
In conueniendo populos in unum. et reges ut seruiant do
mino. Respondit ei in uia uirtutis sue. pauci
tatem dierum meorum nuntia michi. Ne reuoces me
in dimidio dierum meorum. in generatione et generationem
anni tui. Initio tu domine terram fundasti. et opera
manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanes.
et omnes ut uestimentum ueterescent. Et sicut oper
torium mutabis eos et mutabuntur. tu autem idem ipse es.
et anni tui non deficient. Filii seruorum tuorum habita
bunt. et semen eorum in seculum dirigetur.

Benedic anima mea domino. et omnia que intra me sunt nomini sancto eius.
Benedic anima mea domino. et noli obliuisci omnes re
tributiones eius. Quia propitiatur omnibus iniquitatibus
tuis. qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui rede
mit de interitu uitam tuam. qui coronat te in misericordia et mi
serationibus. Qui replet in bonis desiderium tuum. reno
uabitur ut aquile iuuentus tua. Faciens misericordias dominus.
et iudicium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit
uias suas moysi filiis israel uoluntates suas. Mi
serator et misericors dominus. longanimis et multum misericors.
Non in perpetuum irascetur: neque in eternum comminabitur. Non
secundum peccata nostra fecit nobis: neque secundum iniquitates nostras retri
buit nobis. Quoniam secundum altitudinem celi a terra corrobo
rauit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat or
tus ab occidente. longe fecit a nobis iniquitates nostras.
Quomodo miseretur pater filiorum misertus est dominus timentibus
se. quoniam ipse cognouit figmentum nostrum. Recordatus est
quoniam puluis sumus homo sicut fenum dies eius. tamquam flos
agri sic efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit in illo. et non
subsistet et non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autem
domini ab eterno. et usque in eternum super timentes eum. Et
iustitia illius in filios filiorum. his qui seruant testamen
tum eius. Et memores sunt mandatorum ipsius. ad facien
dum ea. Dominus in celo parauit sedem suam. et regnum ipsius
omnibus dominabitur. Benedicite domino omnes angeli eius. po
tentes uirtute facientes uerbum illius ad audiendam
uocem sermonum eius. Benedicite domino omnia opera eius
in omni loco dominationis eius. benedic anima mea domino.

Benedic anima mea domino. domine deus meus mag
nificatus es uehementer. Confessionem et decorem
induisti. amictus lumine sicut uestimento. Extendens
celum sicut pellem. qui tegis aquis superiora eius. Qui
ponis nubem ascensum tuum. qui ambulas super pennas
uentorum. Et facis angelos tuos spiritus. et ministros
tuos ignem urentem. Qui fundasti terram super stabi
litatem suam. non inclinabitur in seculum seculi. Abyssus
sicut uestimentum amictus eius. super montes stabunt aque.
Ab increpatione tua fugient. a uoce tonitrui tui formi
dabunt. Ascendunt montes et descendunt campi. in locum quem
fundasti eis. Terminum posuisti quem non transgredi
entur: neque conuertentur operire terram. Qui emittis fon
tes in conuallibus. inter medium montium pertransibunt
aque. Potabunt omnes bestie agri. expectabunt onagri
in siti sua. Super ea uolucres celi habita
bunt. de medio petrarum dabunt uoces. Rigans mon
tes de superioribus suis de fructu operum tuorum saciabitur
terra. Producens fenum iumentis et herbam seruituti
hominum. Et educas panem de terra. et uinum letifi
cet cor hominis. Et exhilaret faciem in oleo. et panis
cor hominis confirmet. Saturabuntur ligna
campi. et cedri libani quas plantauit illic passeres ni
dificabunt. Herodii domus dux est eorum. montes
excelsi ceruis petra refugium herinaciis. Fecit

luna in tpr̄ sol cognouit occasū suū. Posu
isti tenebras ⁊ fc̄a ē nox. in ip̄a ptn̄sibunt
oēs bestie silue. Catuli leonū rugientes
ut rapiāt. ⁊ q̄rāt a dō escā s̄. Ortus ē sol
⁊ cōgregati s̄. ⁊ in cubilibꝫ suis collocabuntur.
Exibit hō ad op' suū. ⁊ ad operatōē suā usq; ad
uespam. Quam magnificata s̄ opa tua dn̄e.
oīa in sapientia fecisti īpleta ē t̄ra possessiōē
tua. Hoc mar̄e magnū ⁊ spaciosū manibꝫ;
illic reptilia quoꝝ nō ē nūs. Aīalia pusilla cū
magnis illic naues ptransibūt. Draco iste
q̄ formasti ad illudendū ei oīa a te expectāt
ut des illis escā in tpr̄. Dante te illis col
ligēt. apiente te manū tuā oīa īplebunt
bonitate. Auertente aūt te faciē turba
bunt auferes sp̄m eoꝝ ⁊ deficiēt. ⁊ in puluerē
suū reuertētur. Emitte sp̄m tuū ⁊ creabuntur
⁊ renouab' faciē t̄re. Sit glā dn̄i in sclm.
letabit' dn̄s in opibꝫ suis. Qui respicit t̄rā
⁊ facit eā tremere. q̄ tangit montes ⁊ fumigāt.
Cantabo dn̄o in uita mea. psallā dō mō q̄diu
sū. Iocundū sit ei eloquiū meū ego uero
delectabor in dn̄o. Deficiant peccatores a t̄ra
⁊ iniqui ita ut n̄ sint bn̄dic aīa mā dn̄o.
Confitemini dn̄o ⁊ inuocate nom̄ ei'
annūtiate īt' gētes opa ei'. Can
tate ei ⁊ psallite ei. narrate oīa mirabilia ei'.
Laudamini in noīe s̄cō ei'. letetur cor q̄rentiū
dn̄m. Querite dn̄m ⁊ cōfirmamini. q̄rite
faciē eius s̄mp. Memētote mirabiliū eius
q̄ fecit. pdigia ⁊ iudicia oris ei'. Semē abra
hā serui ei'. filii iacob electi ei'. Ipe dn̄s ds̄ nr̄.
in uniūsa t̄ra iudicia ei'. Memor fuit in sclm
testamēti sui. uerbi q̄d mandauit in mille gnāti
ōes. Quod disposuit ad abrahā. ⁊ iuramēti
sui ad ysaac. Et statuit illud iacob in p̄cep
tū. ⁊ isrl' in testamētū eternū. Dicens tibi dabo
t̄rā chanaam. funiculū hereditatis u̅re.
Cū essent nūo breui paucissimi. ⁊ incole ei'. Et
ptransierūt d̄ gēte in gētē. ⁊ d̄ regno ad pplm
alterū. Nō reliquit hoīem nocere eis. ⁊ corripuit
p eis reges. Nolite tangere xp̄os meos. ⁊ in p
phīs meis nolite malignari. Et uocauit fa
mē sup t̄rā. ⁊ oē firmamentū panis cōtriuit.
Misit ante eos uirū in seruū uenūdatus ē ioseph.
Humiliauerūt in cōpedibꝫ pedes ei'. ferrū ptransiit
aīam ei' donec ueniret uerbū ei'. Eloquiū dn̄i i
flamauit eū misit rex ⁊ soluit eū. princeps
pploꝝ ⁊ dimisit eū. Constituit eū dn̄m
domus sue. ⁊ princip̄ē oīs possessiōis sue. t
erudiret p̄ncipes ei' sicut semetipm. ⁊ senes
ei' prudētiā doceret. Et intrauit isrl' in egyp
tū. ⁊ iacob accola fuit in t̄ra cham. t au
xit pplm suū uehemēt' ⁊ firmauit eū sup inimi
cos ei'. Conuertit cor eoꝝ ut odirēt pplm ei'.
⁊ dolū facerēt in seruos ei'. Misit moysen ser
uū suū aaron q̄ elegit ipm. Posuit in eis
uba signoꝝ suoꝝ. ⁊ pdigia eoꝝ in t̄ra cham.
Misit tenebras ⁊ obscurauit. ⁊ n̄ exacerbauit s'
mōes suos. Conuertit aq̄s eoꝝ in sanguinē. ⁊
occidit pisces eoꝝ. Et edidit t̄ra eoꝝ ranas.
in penetralibꝫ regū ipoꝝ. Dixit ⁊ uenit cino
mia ⁊ sciniphes in oībꝫ finibꝫ eoꝝ. Posuit
pluuias eoꝝ grandinē ignē cōburentē in t̄ra
ipoꝝ. Et pcussit uineas eoꝝ ⁊ ficulneas
eoꝝ. ⁊ contriuit lignū finiū eoꝝ. Dixit ⁊ ue
nit locusta ⁊ bruchus. cui n̄ erat numerus.
Et comedit omē fenū in t̄ra eoꝝ. ⁊ comedit omē
fructū t̄re eoꝝ. Et pcussit oē primogenitū
in t̄ra eoꝝ primitias oīs laboris eoꝝ. Et
eduxit eos cū argēto ⁊ auro. ⁊ n̄ erat in tribꝫ e
oꝝ infirm'. Letata ē egyptus in pfectione
eoꝝ. q2 incubuit timor eoꝝ sup eos. Expan
dit nubē in ptectiōē eoꝝ. ⁊ ignē ut luceret eis
p noctē. Petierūt ⁊ uenit coturnix. ⁊ pa
nē celi saturauit eos. Dirupit petrā ⁊ fluxerūt
aq̄. abierūt in sicco flumina. Q̄m memor fuit u
bi sc̄i sui. q' hūit ad abrahā puerū suum.
Et eduxit pplm suū in exultatiōe. ⁊ electos suos i
leticia. Et dedit illis regiones gētiū ⁊ labores
pploꝝ possiderūt. Et custodiāt iustificati
ones ei'. ⁊ legē ei' requirant.
Confitemini dn̄o q̄m bon'. q̄m in sclm mīa
ei'. Quis loquetur potentias dn̄i. audi
tas faciet oēs laudes ei'. Beati q custodiūt
iudiciū. ⁊ faciūt iustitiā in oī tpr̄. Memēto
dieꝝ antiquoꝝ nr̄i dn̄e in bn̄placito ppli tu
i. uisita nos in salutari tuo. Ad uidēdū in bo
nitate electoꝝ tuoꝝ. ad letandū in leticia
gētis tue ut lauderis cū hereditate tua.
Peccauim' cū patribꝫ nr̄is. iniuste egim' iniq̄ta
tē fecim'. Patres nr̄i in egypto nō intellexe
rūt mirabilia tua. nō fuerūt memores mul
titudinis mīe tue. Et irritauerūt ascēden
tes in mare mare rubrū. Et saluauit eos ppt'
nom̄ suū ut notā faceret potētiā suā. Et in
crepuit mare rubrū ⁊ exsiccatū ē ⁊ deduxit eos
in abyssis sicut in desto. Et saluauit eos d'
manu odientiū ⁊ redemit eos d' manu inimi
ci. Et opuit aquas tribulantes eos unus
ex eis n̄ remansit. Et crediderūt ūbis ei'. ⁊ la
udauerūt laudē ei'. Cito fecerūt obliti s̄
opū ei'. ⁊ n̄ sustinuerūt cōsiliū ei'. Et cō
cupierūt cōcupiscētiā in deserto. ⁊ temptauerūt dm̄
in inaquoso. Et dedit eis petitiōē ipoꝝ. ⁊ mi
sit saturitatē in aīas eoꝝ. Et irritauerūt
moysen in castris aaron s̄cm dn̄i. Apta ē
t̄ra ⁊ deglutiuit dathan. ⁊ opuit sup cōgrega

tegit abyron. Et exarsit ignis in synagoga
eorum. flamma combussit peccatores. Et fecerunt
vitulum in oreb. et adoraverunt sculptile. Et mu-
taverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis
fenum. Obliti sunt deum qui salvavit eos. qui fecit ma-
gnalia in egypto. mirabilia in terra cham. terribilia
in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos. si non
moyses electus eius. s[illegible] Q[illegible]
ei. Et averteret iram [illegible] letitie.
chilo habuerunt terram d[illegible] egypto. domus iacob de populo barbaro.
abo eius. et murmuravi[illegible] iudea sanctificatio eius. israel pote-
audierunt vocem domini. [illegible] fugit. iordanis conversus est
suam super eos. ut proster[illegible] exultaverunt ut arietes. et col-
deiceret semen eorum in na[illegible] est tibi mare quod fugisti. et tu
helphegor. et comederunt [illegible]rsum. Montes exulta-
Et irritaverunt eum in ad[illegible]sicut agni ovium. A facie
citata est in eis ruina. [illegible]cie dei iacob. Qui convertit
et cessavit quassatio. [illegible]ua. et rupem in fontes aquarum.
tiam. in generationem et generationem usque in sempiternum. Et
irritaverunt eum ad aquas contradictionis. et vexatus est moy-
ses propter eos. quia exacerbaverunt spiritum eius. Et di-
stinxit in labiis suis. non disperdiderunt gentes quas
dixit dominus illis. Et commixti sunt inter gentes et didicerunt
opera eorum. et servierunt sculptilibus eorum. et factum est illis
in scandalum. Et immolaverunt filios suos. et filias
suas demoniis. Et effuderunt sanguinem innocen-
tem. sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum. quas
sacrificaverunt in sculptilibus chanaan. Et inter-
fecta est terra in sanguinibus. et contaminata est in op-
eribus eorum. et fornicati sunt in adinventionibus suis. Et ira-
tus est furore dominus in populum suum. et abominatus est here-
ditatem suam. Et tradidit eos in manus gentium.
et dominati sunt eorum qui oderunt eos. Et tribulaverunt eos
inimici eorum. et humiliati sunt sub manibus eorum. sepe
liberavit eos. Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio
suo. et humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et vi-
dit cum tribularentur. et audivit orationem eorum. Et
memor fuit testamenti sui. et penituit eum secundum
multitudinem misericordie sue. Et dedit eos in misericordias.
in conspectu omnium qui ceperant eos. Salvos fac do-
mine deus noster. et congrega nos de nationibus. Et
confiteamur nomini sancto tuo. et gloriemur in laude tua. Be-
nedictus dominus deus israel. a seculo et usque in seculum. et
dicet omnis populus fiat fiat.

Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia
eius. Dicant nunc qui redempti sunt a domino quos rede-
mit de manu inimici de regionibus congregavit eos.
solis ortu et occasu. ab aquilone et mari. Errave-
runt in solitudine in inaquoso. viam civitatis ha-
bitaculi non invenerunt. Esurientes et sitientes
anime eorum in ipsis defecit. Et clamaverunt ad do-
minum cum tribularentur. et de necessitatibus eorum
eripuit eos. Et deduxit eos in viam rectam. ut irent
in civitatem habitationis. Confiteantur domino misericordie eius.
et mirabilia eius filiis hominum. Quia satiavit
animam inanem. et animam esurientem satiavit bonis.
Sedentes in tenebris et umbra mortis vinctos in men-
dicitate et ferro. Quia exacerbaverunt eloquia dei
et consilium altissimi irritaverunt. Et humiliatum
est in laboribus cor eorum. et infirmati sunt nec fuit
qui adiuvaret. Et clamaverunt ad dominum cum tri-
bularentur. et de necessitatibus eorum liberavit eos.
Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis. et vincula
eorum disrupit. Confiteantur domino misericordie eius. et
mirabilia eius filiis hominum. Quia contrivit
portas ereas. et vectes ferreos confregit. Susce-
pit eos de via iniquitatis eorum. propter iniustitias
enim suas humiliati sunt. Omnem escam abominata
est anima eorum. et appropinquaverunt usque ad portas mor-
tis. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur.
et de necessitatibus eorum liberavit eos. Misit verbum
suum et sanavit eos. et eripuit eos de interitionibus
eorum. Confiteantur domino misericordie eius. et mirabili-
a eius filiis hominum. Et sacrificent sacrificium laudis.
et annuntient opera eius in exultatione. Qui descen-
dunt mare in navibus facientes operationem in aquis
multis. Ipsi viderunt opera domini. et mirabilia
eius in profundo. Dixit et stetit spiritus procelle. et
exultati sunt fluctus eius. Ascendunt usque ad
celos et descendunt usque in abyssos anima eorum in malis
tabescebat. Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius.
et omnis sapientia eorum devorata est. Et clamave-
runt ad dominum cum tribularentur. et de necessitatibus
eorum eduxit eos. Et statuit procellam eius in auram.
et siluerunt fluctus eius. Et letati sunt quia siluerunt.
et deduxit eos in portum voluntatis eorum. Confi-
teantur domino misericordie eius. et mirabilia eius filiis ho-
minum. Et exaltent eum in ecclesia plebis. et in ca-
thedra seniorum laudent eum. Posuit flumina
in desertum. et exitus aquarum in sitim. Terram fructi-
feram in salsuginem. a malitia inhabitantium in
ea. Posuit desertum in stagna aquarum. et terram sine aqua
in exitus aquarum. Et collocavit illic esurien-
tes. et constituerunt civitatem habitationis. Et se-
minaverunt agros et plantaverunt vineas. et fe-
cerunt fructum nativitatis. Et benedixit eis et
multiplicati sunt nimis. et iumenta eorum non mino-
ravit. Et pauci facti sunt et vexati sunt. a tribulati-
one malorum et dolore. Effusa est contemptio super
principes et errare fecit eos in invio et non in via. Et
adiuvavit pauperem de inopia et posuit sicut
oves familias. Videbunt recti et letabuntur
et omnis iniquitas oppilabit os suum. Qui sapiens
et custodiet hec. et intelliget misericordias domini.

Paratum cor meum deus
paratum cor meum. cantabo et psallam in gloria
mea. Exurge psalterium et cythara. exur-
gam diluculo. Confitebor tibi in populis do-

mine. ⁊ psallā t̄ in natōib;. Quia magn̄ ē sr̄
celos mīa tua. ⁊ usq; ad nubes uitas tua.
Exaltare sup celos ds̄. ⁊ sup oēm t̄rā glā tua;
ut liberentur dilecti tui. Saluū fac dext̄a
tua ⁊ exaudi me. Ds̄ locutus ē i scō suo.
Exultabo ⁊ diuidā sicimā. ⁊ cōuallē tab'na
culoꝝ dimetiar. Meus ē galaad ⁊ meus ē
manasses. ⁊ ephraim susceptio capit' mei.
Iuda rex meus. Moab lebes spei mee. In ydu
meā extendā calciamentū meū. michi ali
enigene amici fc̄i s̄. Quis deducet me in
ciuitatē munitā. qs deducet me usq; i y
dumeā. Nonne tu ds̄ q repulisti nos. ⁊ nō
exib' ds̄ in uirtutib; nr̄is. Da nob' auxili
ū d tribulatōe quia uana salus hoīs. In dō
faciem' uirtutē. ⁊ ipse ad nichilū deducet ī
micos nr̄os.

Deus laudē meā ne tacueris. qr os peccatoris
⁊ os dolosi sup me apertū ē. Locuti s̄ ad
uersum me lingua dolosa. ⁊ s̄monib; odii c
circūdederūt me. ⁊ expugnauerūt me gratis.
Pro eo ut me diligerent detrahebāt michi. ego
aūt orabā. Et posuerūt aduersū me mala p
bonis. ⁊ odiū p dilectōe mea. Constitue sup
eū peccatorē. ⁊ diabolus stet a dextris ei'. Cum
iudicatur exeat cōdēpnatus. ⁊ orō ei' fiat i
peccatū. Fiant dies ei' pauci ⁊ episcopatū
ei' accipiat alt̄. Fiant filii ei' orphāi. ⁊ uxor
ei' uidua. Nutantes t̄ansferantur filii eius
⁊ mēdicēt eiciant̄ d habitatōib; suis. Scrutetur
fenerator oēm substā ei'. ⁊ diripiant alieni labores
ei'. Non sit illi adiutor. nec sit q misereatur
pupillis ei'. Fiant nati ei' in interitu. i gnā
tōe una deleatur nomē ei'. In memoriā red
eat iniquitas patrū ei'. i cōspectu dn̄i. ⁊ peccatū
matris ei' nō deleatur. Fiant cōt dnm̄ semp
⁊ dispereat d t̄ra memoria eoꝝ. p eo q n ē recor
datus facē mīaz. Et p̄secutus ē hoīem inopē
⁊ mēdicū. ⁊ cōpunctū corde mortificare. Et di
lexit maledictōē; ⁊ ueniet ei. ⁊ noluit bn̄dictōē.
⁊ elongabit̄ ab eo. Et induit maledictōē; si
cut uestimētū. ⁊ int̄auit sic aq̄ in int̄iora ei'. ⁊ sic
oleū in ossib; ei'. Fiat ei sic uestimētū quo
operitur. ⁊ sic zona qua semp p̄cingit̄. Hoc op'
eoꝝ qui detrahūt m̄ ap dnm̄. ⁊ q loquunt̄ ma
la aduersū aīaz meā. Et tu dn̄e fac mecū p
nomē tuū. qr suauis ē mīa tua. Libera me qr
egen' ⁊ paup ego sum ds̄. ⁊ cor meū cōturbatū est
int̄ me. Sicut umbra cū declinat ablat' sum.
⁊ excussus sū sic locusta. Genua mea ifirma
ta s̄ a ieiunio. ⁊ caro mea mutata ē p oleū.
Et ego fc̄s sū opprobriū ill'. uiderūt me ⁊ mouerūt
capita sua. Adiuua me dn̄e ds̄ m̄s. saluū
me fac scdm̄ mīaz tuā. Et sciant qr manus
tua h. ⁊ tu dn̄e fecisti eā. Maledicent illi ⁊ tu
bn̄dicens. q insurgūt ī me cōfundant̄. seruus
aūt tuus letabit̄. Induant q detrahunt m̄ in
p̄dore. ⁊ operiantur sic diploide cōfusione
sua. Confitebor dn̄o nimis i ore m̄o. ⁊ i me
dio multoꝝ laudabo eū. Qui astitit a dex
tris paup̄is. ut saluā faceret a p̄sequētib; aīam
meam.

ī penetrabilib; regiū ip̄o
mia ⁊ sciniphes ī oīb; fin
pluuias eoꝝ grādinē u
ip̄oꝝ. Et p̄cussit uin
eoꝝ. ⁊ contriuit lignū fi
nit locusta ⁊ bruchus.
Et comedit oīe fenū in
fructū t̄re eoꝝ. Et p̄c
uersa eoꝝ p̄mitias o
edux eos cū argēto ⁊ a
oꝝ infirm'. Letata ē

DIXIT dn̄s dn̄o meo.
sede a dextris meis. Do
nec ponā inimicos tuos
scabellū pedū tuoꝝ.
Uirgā uirtutis tue
emittet ds̄ ex syon. do
minare in medio inimico
ꝝ tuoꝝ. Tecū p̄ncipiū in die uirtutis tue.
in splendorib; scōꝝ ex utero an luciferū genui
te. Iurauit ds̄ ⁊ nō penitebit eū. tu es sacerdos
in et̄nū scdm̄ ordinē melchisedech. Domi
n' a dextris tuis. cōfregit i die ire sue reges. Iu
dicabit i nationib; implebit ruinas. cōquassabit
capita in t̄ra multoꝝ. De torrente in uia bibit
p̄pterea exaltabit caput.

Confitebor t̄ dn̄e in toto corde m̄o. i cōsilio iu
storū ⁊ cōgregatōe. Magna opa dn̄i. exq̄sita i oēs
uoluntates ei'. Confessio ⁊ magnificētia op' ei'. ⁊
iustitia ei' manet i sclm̄ scli. Memoriā fecit
mirabiliū suoꝝ miseric̄s ⁊ miserator ds̄. escam
dedit timētib; se. Memor erit in sclm̄ testamēti
sui. uirtutē opū suoꝝ annūtiabit p̄plo suo.
Ut det ill' hereditatē gentiū opa manuū ei' ueritas
⁊ iudiciū. Fidelia oīa mandata ei' cōfirmata
in sclm̄ scli facta i ueritate ⁊ equitate. Redēp
tōē; misit ds̄ p̄plo suo. mandauit in et̄nū te
stamētū suū. Scm̄ ⁊ t̄ribile nomē ei'. initiū sa
piē timor dn̄i. Intellectus bon' oīb; faciē
tib; eū. laudatio ei' manet i sclm̄ scli.

Beatus uir q timet dnm̄. i mandatis
ei' uolet nimis. Potēs in t̄ra erit semē ei'.
gnātio rectoꝝ bn̄dicetur. Glā ⁊ diuitie in
domo ei'. ⁊ iustitia ei' manet in sclm̄ scli.
Exortū ē in tenebris lumē rectis. misericors ⁊ misera
tor ⁊ iustus. Iocundus hō q miseretur ⁊ cōmo
dat. disponet s̄mones suos i iudicio. qr i et̄nū
n cōmouebitur. In memoria et̄na erit iu
stus. ab auditiōe mala n timebit. Paratū
cor ei' sp̄are i dn̄o. cōfirmatū ē cor ei' n cōmo
uebitur. donec despiciat inimicos suos. Disp
sit dedit paup̄ib; iustitia ei' manet in sclm̄ se
culi. cornu ei' exaltabit̄ i glā. Peccator uidebit
⁊ irascetur dentib; suis fremet ⁊ tabescet desi
deriū peccatoꝝ pibit.

Laudate pueri dominum laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum ex hoc nunc et usque in seculum. A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes dominus et super celos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat et humilia respicit in celo et in terra. Suscitans a terra inopem et de stercore erigens pauperem. Ut collocet eum cum principibus cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum letantem.

In exitu israel de egypto domus iacob de populo barbaro. Facta est iudea sanctificatio eius israel potestas eius. Mare vidit et fugit iordanis conversus est retrorsum. Montes exultaverunt ut arietes et colles sicut agni ovium. Quid est tibi mare quod fugisti et tu iordanis quia conversus es retrorsum. Montes exultastis sicut arietes et colles sicut agni ovium. A facie domini mota est terra a facie dei iacob. Qui convertit petram in stagna aquarum et rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua et veritate tua ne quando dicant gentes ubi est deus eorum. Deus autem noster in celo omnia quecumque voluit fecit. Simulacra gentium argentum et aurum opera manuum hominum. Os habent et non loquentur oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient nares habent et non odorabunt. Manus habent et non palpabunt pedes habent et non ambulabunt non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea et omnes qui confidunt in eis. Domus israel speravit in domino adiutor eorum et protector eorum est. Domus aaron speravit in domino adiutor eorum et protector eorum est. Qui timent dominum speraverunt in domino adiutor eorum et protector eorum est. Dominus memor fuit nostri et benedixit nobis. Benedixit domui israel benedixit domui aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum pusillis cum maioribus. Adiciat dominus super vos super vos et super filios vestros. Benedicti vos a domino qui fecit celum et terram. Celum celi domino terram autem dedit filiis hominum. Non mortui laudabunt te domine neque omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui vivimus benedicimus domino ex hoc nunc et usque in seculum.

Dilexi quoniam exaudiet dominus vocem orationis mee. Quia inclinavit aurem suam mihi et in diebus meis invocabo te. Circumdederunt me dolores mortis et pericula inferni invenerunt me. Tribulationem et dolorem inveni et nomen domini invocavi. O domine libera animam meam misericors dominus et iustus et deus noster miseretur. Custodiens parvulos dominus humiliatus sum et liberavit me. Convertere anima mea in requiem tuam quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte oculos meos a lacrimis pedes meos a lapsu. Placebo domino in regione vivorum.

Credidi propter quod locutus sum ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo omnis homo mendax. Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam et nomen domini invocabo. Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius in atriis domus domini in medio tui ierusalem.

Laudate dominum omnes gentes et collaudate eum omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius et veritas domini manet in eternum.

Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Dicat nunc israel quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Dicat nunc domus aaron quoniam in seculum misericordia eius. Dicant nunc qui timent dominum quoniam in seculum misericordia eius. De tribulatione invocavi dominum et exaudivit me in latitudine dominus. Dominus mihi adiutor non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor et ego despiciam inimicos meos. Bonum est confidere in domino quam confidere in homine. Bonum est sperare in domino quam sperare in principibus. Omnes gentes circuierunt me et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdantes circumdederunt me et in nomine domini quia ultus sum in eos. Impulsus eversus sum ut caderem et dominus suscepit me. Fortitudo mea et laus mea dominus et factus est mihi in salutem. Vox exultationis et salutis in tabernaculis iustorum. Dextera domini fecit virtutem dextera domini exaltavit me dextera domini fecit virtutem. Non moriar sed vivam et narrabo opera domini. Castigans castigavit me dominus et morti non tradidit me. Aperite mihi portas iustitie ingressus in eas confitebor domino hec porta domini iusti intrabunt in eam. Confitebor tibi domine quoniam exaudisti me et factus es mihi in salutem. Lapidem quem reprobaverunt edificantes hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris. Hec est dies quam fecit dominus exultemus et letemur in ea. O domine salvum me fac o domine bene prosperare benedictus qui venit in nomine domini. Benediximus vobis de domo domini deus dominus et illuxit nobis. Constituite diem sollempnem in condensis usque ad cornu altaris. Deus meus es tu et confitebor tibi deus meus es tu et exaltabo te. Confitebor tibi domine quoniam exaudisti me et factus es mihi in salutem. Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius.

Beati immaculati in via qui ambulant in lege domini. Beati qui scrutantur testimonia eius in toto corde exquirunt eum. Non enim qui operantur iniquitatem in viis eius ambulaverunt. Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Utinam dirigantur vie mee ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc non confundar cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis in eo quod didici iudicia iustitie tue. Iustificationes tuas custodiam non me derelinquas usquequaque. In quo corrigit adolescentior viam suam in custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisivi te ne repellas me a mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua ut non peccem tibi. Benedictus es do

[I]nnive doce me iustificationes tuas. In labiis meis pronuntiavi omnia iudicia oris tui. In via testimoniorum tuorum delectatus sum sicut in omnibus divitiis. In mandatis tuis exercebor et considerabo vias tuas. In iustificationibus tuis meditabor, non obliviscar sermones tuos.

Retribue servo tuo vivifica me et custodiam sermones tuos. Revela oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra, non abscondas a me mandata tua. Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Increpasti superbos, maledicti qui declinant a mandatis tuis. Aufer a me opprobrium et contemptum quia testimonia tua exquisivi. Et enim sederunt principes et adversum me loquebantur, servus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis.

Adhesit pavimento anima mea, vivifica me secundum verbum tuum. Vias meas enuntiavi et exaudisti me, doce me iustificationes tuas. Viam iustificationum tuarum instrue me, et exercebor in mirabilibus tuis. Dormitavit anima mea pre tedio, confirma me in verbis tuis. Viam iniquitatis amove a me, et de lege tua miserere mei. Viam veritatis elegi, iudicia tua non sum oblitus. Adhesi testimoniis tuis domine, noli me confundere. Viam mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor meum.

Legem pone mihi domine viam iustificationum tuarum, et exquiram eam semper. Da mihi intellectum et scrutabor legem tuam, et custodiam illam in toto corde meo. Deduc me in semitam mandatorum tuorum quia ipsam volui. Inclina cor meum in testimonia tua et non in avaritiam. Averte oculos meos ne videant vanitatem, in via tua vivifica me. Statue servo tuo eloquium tuum in timore tuo. Amputa opprobrium meum quod suspicatus sum, quia iudicia tua iocunda. Ecce concupivi mandata tua, in equitate tua vivifica me.

Et veniat super me misericordia tua domine, salutare tuum secundum eloquium tuum. Et respondebo exprobrantibus mihi verbum, quia speravi in sermonibus tuis. Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque, quia in iudiciis tuis supersperavi. Et custodiam legem tuam semper, in seculum et in seculum seculi. Et ambulabam in latitudine, quia mandata tua exquisivi. Et loquebar in testimoniis tuis in conspectu regum, et non confundebar. Et meditabar in mandatis tuis que dilexi. Et levavi manus meas ad mandata tua que dilexi, et exercebar in iustificationibus tuis.

Memor esto verbi tui servo tuo in quo mihi spem dedisti. Hec me consolata est in humilitate mea, quia eloquium tuum vivificavit me. Superbi inique agebant usquequaque, a lege autem tua non declinavi. Memor fui iudiciorum tuorum a seculo domine, et consolatus sum. Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Cantabiles mihi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. Memor fui nocte nominis tui domine, et custodivi legem tuam. Hec facta est mihi quia iustificationes tuas exquisivi.

Portio mea domine dixi custodire legem tuam. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo, miserere mei secundum eloquium tuum. Cogitavi vias meas et converti pedes meos in testimonia tua. Paratus sum et non sum turbatus ut custodiam mandata tua. Funes peccatorum circumplexi sunt me, et legem tuam non sum oblitus. Media nocte surgebam ad confitendum tibi super iudicia iustificationis tue. Particeps ego sum omnium timentium te, et custodientium mandata tua. Misericordia tua domine plena est terra, iustificationes tuas doce me.

Bonitatem fecisti cum servo tuo domine, secundum verbum tuum. Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me, quia mandatis tuis credidi. Priusquam humiliarer ego deliqui, propterea eloquium tuum custodivi. Bonus es tu et in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Multiplicata est super me iniquitas superborum, ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua. Coagulatum est sicut lac cor eorum, ego vero legem tuam meditatus sum. Bonum mihi quia humiliasti me, ut discam iustificationes tuas. Bonum mihi lex oris tui, super milia auri et argenti.

Manus tue fecerunt me et plasmaverunt me, da mihi intellectum et discam mandata tua. Qui timent te videbunt me et letabuntur, quia in verba tua supersperavi. Cognovi domine quia equitas iudicia tua, et in veritate tua humiliasti me. Fiat misericordia tua ut consoletur me, secundum eloquium tuum servo tuo. Veniant mihi miserationes tue et vivam, quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me, ego autem exercebor in mandatis tuis. Convertantur mihi timentes te, et qui noverunt testimonia tua. Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis ut non confundar.

Defecit in salutare tuum anima mea, et in verbum tuum supersperavi. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes quando consolaberis me. Quia factus sum sicut uter in pruina, iustificationes tuas non sum oblitus. Quot sunt dies servi tui, quando facies de persequentibus me iudicium. Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua. Omnia

in te domine domine speravi non auferas
animam meam. Custodi me a laqueo quem statu
erunt mihi, et a scandalis operantium iniquitatem.
Cadent in retiaculo eius peccatores: singulariter sum
ego donec transeam.

Voce mea ad dominum clamavi: voce mea
ad dominum deprecatus sum. Effundo in conspec
tu eius orationem meam: et tribulationem meam ante ipsum
pronuntio. In deficiendo ex me spiritum meum:
et tu cognovisti semitas meas. In via hac
qua ambulabam absconderunt superbi laqueum mihi.
Considerabam ad dexteram et videbam: et non erat qui
cognosceret me. Periit fuga a me: et non est qui
requirat animam meam. Clamavi ad te domine dixi:
tu es spes mea: portio mea in terra viventium. In
tende ad deprecationem meam: quia humiliatus sum ni
mis. Libera me a persequentibus me: quia conforta
ti sunt super me. Educ de custodia animam meam,
ad confitendum nomini tuo: me expectant iusti do
nec retribuas mihi.

Domine exaudi orationem meam: auribus percipe ob
secrationem meam in veritate tua: exaudi me in tua
iustitia. Et non intres in iudicium cum servo tuo:
quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.
Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit
in terra vitam meam. Collocavit me in obscu
ris sicut mortuos seculi: et anxiatus est super me
spiritus meus, in me turbatum est cor meum. Memor fui
dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operi
bus tuis: in factis manuum tuarum meditabar.
Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra si
ne aqua tibi. Velociter exaudi me domine: defecit
spiritus meus. Non avertas faciem tuam a me: et similis
ero descendentibus in lacum. Auditam fac mihi ma
ne misericordiam tuam: quia in te speravi. Notam fac mi
hi viam in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam.
Eripe me de inimicis meis domine ad te confugi:
doce me facere voluntatem tuam quia deus meus es tu.
Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter
nomen tuum domine vivificabis me in equitate tua.
Educes de tribulatione animam meam: et in misericordia tua
disperdes inimicos meos. Et perdes omnes qui tribu
lant animam meam: quoniam ego servus tuus sum.

Benedictus dominus deus meus qui docet
manus meas ad prelium: et digitos meos
ad bellum. Misericordia mea et refugium meum: suscep
tor meus et liberator meus. Protector meus et in ipso
speravi: qui subdit populum meum sub me. Domine
quid est homo quia innotuisti ei: aut filius hominis quia
reputas eum. Homo vanitati similis factus est:
dies eius sicut umbra pretereunt. Domine inclina ce
los tuos et descende: tange montes et fumigabunt.
Vulgura coruscationem tuam et dissipabis eos: emit
te sagittas tuas et conturbabis eos. Emitte ma
num tuam de alto eripe me: et libera me de aquis
multis: de manu filiorum alienorum. Quorum
os locutum est vanitatem: et dextera eorum dextera
iniquitatis. Deus canticum novum cantabo tibi:
in psalterio decachordo psallam tibi. Qui
das salutem regibus: qui redemisti david servum
tuum de gladio maligno eripe me. Et e
rue me de manu filiorum alienorum: quorum os
locutum est vanitatem: et dextera eorum dextera ini
quitatis. Quorum filii sicut novelle plantati
ones in iuventute sua. Filie eorum composite:
circumornate ut similitudo templi. Promptu
aria eorum plena: eructantia ex hoc in illud.
Oves eorum fetose habundantes in egressibus suis: bo
ves eorum crasse. Non est ruina maceriae neque
transitus: neque clamor in plateis eorum. Beatum
dixerunt populum cui hec sunt: beatus populus cuius dominus deus eius.

Exaltabo te deus meus rex: et benedicam
nomini tuo in seculum et in seculum seculi. Per si
gulos dies benedicam tibi: et laudabo nomen tuum
in seculum et in seculum seculi. Magnus dominus et laudabilis
nimis: et magnitudinis eius non est finis. Generatio
et generatio laudabit opera tua: et potentiam tuam
pronuntiabunt. Magnificentiam glorie sanctitatis tue
loquentur: et mirabilia tua narrabunt. Et virtu
tem terribilium tuorum dicent: et magnitudinem tuam
narrabunt. Memoriam habundantie suavitatis
tue eructabunt: et iustitia tua exultabunt.
Miserator et misericors dominus: patiens et multum miseri
cors. Suavis dominus universis: et miserationes eius super
omnia opera eius. Confiteantur tibi domine omnia opera
tua: et sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni
tui dicent: et potentiam tuam loquentur. Ut no
tam faciant filiis hominum potentiam tuam: et gloriam
magnificentie regni tui. Regnum tuum regnum
omnium seculorum: et dominatio tua in omni generatione et
generationem. Fidelis dominus in omnibus verbis suis: et sanctus
in omnibus operibus suis. Allevat dominus omnes qui cor
ruunt: et erigit omnes elisos. Oculi omnium in te
sperant domine: et tu das escam illorum in tempore opportuno.
Aperis tu manum tuam: et imples omne animal benedictione.
Iustus dominus in omnibus viis suis: et sanctus in omnibus operibus
suis. Prope est dominus omnibus invocantibus eum: omnibus in
vocantibus eum in veritate. Voluntatem timen
tium se faciet: et deprecationem eorum exaudiet et sal
vos faciet eos. Custodit dominus omnes diligentes
se: et omnes peccatores disperdet. Laudationem do
mini loquetur os meum: et benedicat omnis caro
nomini sancto eius in seculum et in seculum seculi.

Lauda anima mea dominum, laudabo dominum in vita
mea: psallam deo meo quamdiu fuero. No
lite confidere in principibus: in filiis hominum in quibus
non est salus. Exibit spiritus eius et revertetur in terram
suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.

Beatus c' d's iacob adiutor ei' spes ei' in dño deo ip̄i' q
fecit celū ⁊ t'rā mare ⁊ oīa q̄ in eis s̄. Qui cu
stodit ūitatē in sc'lm facit iudiciū iniuriā
patientib; dat escā esurientib;. Dñs solūt
cōpeditos. dñs illuminat cecos. Dñs eri
git elisos. dñs dilig' iustos. Dñs custodit ad
uenas pupillū ⁊ uiduā suscipiet. ⁊ uias pec
catoꝝ disperdet. Regnabit dñs in sc'la d's tuus
syon. in gn̄atione ⁊ gn̄atione.

Laudate dñm qm̄ bonus ē psalm'. deo nr̄o
sit iocūda decoraq; laudatio. Hedificans
ihrlm dñs. dispsiones isrl' cōgregabit. Qui
sanat contritos corde ⁊ alligat contritiones eoꝝ.
Qui numerat multitudinē stellaꝝ. ⁊ oīb;
his noīa uocat. Magn' dñs nr̄ ⁊ magna uirt'
ei' ⁊ sapie ei' n̄ ē numer'. Suscipiens man
suetos dñs. humilians aūt pcc̄ores usq; ad t'rā.
Precinite dño in cōfessiōe. psallite deo nr̄o in
cythara. Qui op'it celū nubib;. ⁊ parat
t're pluuiā. Qui pducit in montib; fenū.
⁊ herbā s'uituti hominū. Qui dat iumē
tis escā ipsoꝝ. ⁊ pullis coruoꝝ inuocantib; e
um. Non in fortitudine eq uoluntatē hē
bit. nec in tibiis uiri bn̄placitū erit ei. Bn̄
placitū ē dño sup timētes eū. ⁊ in eis q sperant
sup mīa ei'.

Lauda ihrlm dñm. lauda deū tuū syon.
Qm̄ confortauit seras portaꝝ tuaꝝ. bn̄
dixit filiis tuis in te. Qui posuit fines
tuos pacē. ⁊ adipe frumti saciat te. Qui
emittit eloquiū suū t're. uelocit' currit s'mo
ei'. Qui dat niuē sic lanā. nebulā sic cine
rē spargit. Mittit cristallū suā sic buccel
las. an̄ faciē frigoris ei' quis sustinebit.
Et mittet u'bū suū ⁊ liq̄faciet ea. flabit sp̄s
ei' ⁊ fluent aq̄. Qui annūciat u'bū suū iacob.
iustitias ⁊ iudicia sua isrl'. Non fec̄ tal'r
oī nacōi. ⁊ iudicia sua nō manifestauit eis.

Laudate dñm de celis. laudate
eū in excelsis. Laudate eū oēs angli ei'.
laudate eū oēs uirtutes ei'. Laudate eū
sol ⁊ luna. laudate eū oēs stelle ⁊ lumē.
Laudate eū celi celoꝝ. ⁊ aq̄ q̄ sup celos s't
laudēt nom̄ dñi. Quia ip̄e dix' ⁊ f'ca s̄.
ip̄e mandauit ⁊ c'ata s̄. Statuit ea in
sc'lm sc'li. p'ceptū posuit ⁊ n̄ p'ibit. La
udate dñm de t'ra. dracones ⁊ oēs abyssi.
Ignis grando nix glacies. sp̄s procellaꝝ q̄ fa
ciūt uerbū ei'. Montes ⁊ oēs colles. ligna
fructifera ⁊ oēs cedri. Bestie ⁊ uniuer
sa pecora. s'pentes ⁊ uolucres pennate.
Reges t're ⁊ oēs ppl'i p'ncipes ⁊ oēs iudices
t're. Iuuenes ⁊ uirgines senes cū iunio
rib; laudēt nom̄ dñi. q' exaltatū ē nom̄ ei'
soli'. Confessio ei' sup celū ⁊ t'rā. ⁊ exalta
bit cornu ppl'i sui. Hymn' oīb; sc̄is ei'. fi
liis isrl' pplo appropinquanti sibi.

Cantate dño canticū nouū. laus ei' in ecc'li
a scōꝝ. Letetur isrl' in eo q fecit eū ⁊ filie
syon exultent in rege suo. Laudēt nom̄ ei'
in choro ⁊ tympano. ⁊ psalterio psallāt ei.
Quia bn̄placitū ē dño in pplo suo. ⁊ exaltabit
mansuetos in salutē. Exultabūt sc̄i in glā.
letabuntur in cubilib; suis. Exultationes
dei in gutture eoꝝ. Et gladii ancipites
in manib; eoꝝ. Ad faciendā uindictā
in nationib; increpationes in pplis. Ad alligandos
reges eoꝝ in cōpedib;. ⁊ nobiles eoꝝ in manicis
ferreis. Ut faciāt in eis iudiciū conscriptū.
glā hec ē oīb; sc̄is ei'.

Laudate dñm in sc̄is ei'. laudate eū in firmamēto
uirtutis ei'. Laudate eū in uirtutib; ei'. lauda
te eū sc'dm multitudinē magnitudinis ei'. Lauda
te eū in sono tube. laudate eū in psalterio
⁊ cythara. Laudate eū in tympano ⁊ choro.
laudate eū in cordis ⁊ organo. Laudate eū in cym
balis bn̄sonantib;. laudate eū in cymbalis iubilati
onis. oīs sp̄s laudet dñm.

EXPLICIT LIBER PSALTERII.

Memini me an̄ hoc ferme quinquenniū.
cū adhuc rome essem ⁊ ecc'lasten sc̄e ble
sille legerē ut eā ad contēptū isti' sc'li
puocarē. ⁊ oē q' in mundo cerneret putaret eē
pro nichilo. rogatū ab ea ut in morē cōmentario
li obscura queq; dissererē. ut absq; me pos
set intelligere q̄ legebat. Itaq; qm̄ in p'cinc
tu n̄ri op'is subita morte subtracta ē. ⁊ nō me
ruimus o paula ⁊ eustochiū talē uite n̄re h'ē
consortē. tantoq; uulnē tūc pcussus obmutui.
Nunc in bethleem positus augustiori uid'l' ci
uitate. illi' memorie ⁊ uob' reddo q' debeo.
Hoc breuit' admonēs q' nulli' auctoritatē secu
tus sū. s; ex hebreo transferēs. magis me sep
tuaginta int'ptū cōsuetudini coaptaui. in
his dūtaxat q̄ n̄ multū ab hebraicis discrepa
bant. Interdū aq̄le quoq; ⁊ symachi ⁊ theodoti
onis recordatus sū. ut nec nouitate nimia
lectoris studiū deterrē. nec rursū cōtra cōsciētiā
meā fonte ueritatis amisso opinionū riuu
los consectarer.

Explicit prologus sup ecclesiasten.
Incipit liber ecclesiastes salo monis.

Uerba ecc'lastes filii dauid regis ih'rlm.
Tribus noīb; uocatū fuisse salomonē
scripture manifestissime docēt. pacificū
id est salomonē. ⁊ idida. i. dilectū dñi. et

Quod nostri dicunt coheleth, id est ecclesiasten. Ecclesiastes
autem greco sermone appellatur qui cetum, id est ecclesiam
congreget, quem nos nuncupare possumus concionatorem,
quod loquatur ad populum, et sermo eius non specialiter ad u-
num, sed ad universos generaliter dirigatur. Porro pa-
cificus et dilectus domini, ab eo quod in regno eius pax
fuerit, et eum dominus dilexerit, appellatus est. Nam et psal-
mus quadragesimus quartus et septuagesimus primus
dilecti titulo prenotantur. Quamvis et si ad prophetiam
Christi et ecclesie pertinentes felicitatem et opes Salomonis
excedunt, tamen secundum hystoriam super Salomonem
conscripti sunt. Hic itaque iuxta numerum vocabulorum tria
volumina edidit: Proverbia, Ecclesiasten, Canticum
canticorum. In Proverbiis parvulum docens et quasi de offici-
is per sententias erudiens. Unde et ad filium ei crebro
sermo repetitur. In Ecclesiasten vero mature viri-
litatis instituens, ne quicquam in mundi rebus putet
esse perpetuum, sed caduca et brevia universa que cernimus.
Ad extremum iam consummatum virum et calcato seculo prepara-
tum in Cantico canticorum sponsi iungit amplexibus.
Nisi enim prius reliquerimus vitia et pompe seculi renun-
tiantes expeditos nos adventui Christi paraverimus,
non possumus dicere: Osculetur me osculo oris sui.
Haut procul ab hoc ordine doctrinarum et philosophi
sectatores suos erudiunt. Unde phisicam in-
terpretantur, et quem in his profecisse conspexerint, ad theo-
logiam usque perducunt. Nec non et hoc diligentius ad-
tendendum, quod pro diversitate librorum auctoris diversus est
titulus. In Proverbiis enim notatur: Proverbia Salomonis
filii David regis Israel. In Ecclesiasten vero: Verba
ecclesiastes filii David regis Israel. Superfluum quippe
est hic Israel, quod male in grecis et latinis codicibus inveni-
tur. In Cantico autem canticorum nec filii David nec
regis Israel sive Hierusalem prescribitur, sed tantum Canticum
canticorum Salomonis. Sicut enim Proverbia et rudis insti-
tutio ad duodecim tribus et ad totum pertinet Israel, et quo-
modo contemptus mundi non nisi metropoli conve-
nit, hoc est habitatoribus Hierusalem, ita Canticum canticorum
ad eos proprie facit, qui tantum superna desiderant. Ad incipi-
entes et proficientes et patria dignitas et regni pri-
mo vendicat auctoritatem. Ad perfectos vero ubi
non timore erudiuntur discipuli sed amore, proprium nomen
sufficit, et equalis magister est, et nescit esse se regem. Quia
omnia referuntur ad Christum. Hec interim iuxta lit-
teram. Ceterum secundum intelligentiam spiritualem paci-
ficus et dilectus Dei patris ecclesiastes noster est Christus, qui
medio pariete destructo et inimicitias in carne sua
occidens fecit utraque unum, dicens: Pacem meam do vobis,
pacem relinquo vobis. De quo pater ad discipulos:
Hic est inquit filius meus dilectus in quo michi complacui,
hunc audite. Qui est caput omnis ecclesie. Nequaquam ad sy-
nagogam iudeorum, sed ad gentium multitudinem
loquitur. Rex Hierusalem, Hierusalem que occidis prophetas, ec-
ce relinquetur vobis domus vestra deserta. Sed illius potius

imitatio vel etiam qui sit civitatis magni regis. Hic est
filius David ad quem ceci in evangelio clama-
bant: Miserere nostri fili David. Et omnis turba con-
sona voce resonabat: Osanna filio David. Ve-
rumtamen non ad eum fit verbum Domini sicut ad Ieremiam
et ceteros prophetas. Sed quia dives est et rex et potens,
ipse est siquidem verbum Dei, sapientia ceterarumque vir-
tutum. Verba loquitur ad ecclesie viros. Verba insinuat
apostolis, de quibus cantatur in psalmo: In omnem terram ex-
ivit sonus eorum, et in fines orbis terre verba eorum. Cu-
lenter quidam opinantur nos ex hoc libro ad voluptа-
tem et luxuriam provocari, cum e contrario omne quod in mun-
do cernimus vanitatem doceat. Hoc debemus ea studiose
nec appetere, que dum tenentur intereunt.

Explicit prologus super libros Salomonis.

Incipit prefatio super libros Salomonis.

~~Cromatio et Heliodoro episcopis Hieronimus.~~

Iungat epistola quos iungit sacerdotium. Immo
carta non dividat quos Christi nectit amor. Com-
mentarios in Osee, Amos, Zachariam, Malachiam quos
poscitis, scripsissem si licuisset pre valitudine. Mit-
titis solacia sumptuum, notarios nostros et librarios
sustentantes, ut vobis potissimum nostrum desudet in-
genium. Et ecce ex latere frequens turba diversa po-
scentium, quasi aut equum sit me vobis esurientibus aliis
laborare, aut in ratione dati et accepti cuiquam
preter vos obnoxius sim. Itaque longa egrotati-
one fractus, ne penitus hoc anno reticerem et
apud vos mutus essem, tridui opus nomini vestro
consecravi, interpretationem videlicet trium Salomo-
nis voluminum. Masloth quas Hebrei parabo-
las, vulgata editio proverbia vocat. Coeleth
quem grece ecclesiasten, latine concionatorem possumus
dicere. Sirasirim, quod in linguam nostram vertitur Canticum
canticorum. Fertur et panaretos Ihesu filii Sy-
rach liber, et alius pseudographus qui Sapien-
tia Salomonis inscribitur. Quorum priorem he-
braicum repperi, non ecclesiasticum ut apud latinos,
sed parabolas prenotatum, cui iuncti erant ecclesiastes
et canticum canticorum, ut similitudinem Salo-
monis non solum librorum numero sed materiarum genere
coequaret. Secundus apud Hebreos nusquam est. Quia
et ipse stilus grecam eloquentiam redolet, et nonnulli
scriptorum veterum hunc esse Iudei Philonis affir-
mant. Sicut ergo Iudith et Tobie et Machabeorum
libros legit quidem ecclesia, sed inter canoni-
cas scripturas non recipit, sic et hec duo volumina
legat ad edificationem plebis, non ad auctori-
tatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui
sane septuaginta interpretum magis editio pla-
cet, habet eam a nobis olim emendatam. Neque enim
sic nova condimus ut vetera destruamus. Et
tamen cum diligentissime legerit, sciat magis

nium intelligi. que non in tertium vas transfusa coacuerunt, sed statim de prelo purissime commendata teste suum saporem servaverint.

Explicit prefatio.

Tres libros salomonis id est proverbia ecclesiasten et canticum canticorum veteri LXX interpretum auctoritati reddidi, vel antepositis lineis superflua queque designans, vel stellis titulo prenotatis ea que minus habebantur interserens, quo plenius et paula et eustochium cognoscerent quid in libris nostris minus sit, quid vel redundet. nec non et illa que imperiti falsatores male scriptura vitiaverant, de greco sermone vertentes obliterarunt, et antiquis curiosissimaque veritate correxi. Et ubi prepostero ordine atque perverso sententiarum fuerat lumen ereptum, suis locis restituens, feci intelligi quid latebat.

Porro in eo libro qui plerisque sapientia salomonis inscribitur, et in ecclesiastico quem esse ihesu filii syrach nullus ignorat, calamo temperavi. Tantummodo canonicas scripturas vobis emendare desiderans, et studium meum certis magis quam dubiis commendare.

Pro greco et hebreo prefaciuncula utique iubeo premissa esse. quam si nulli ego hec ad illuminandum sensus, et legentis hedificatione, ubi instar hebraice translationis eximie inventum est. Et ideo qui legis super pergamenum mensito.

Incipiunt proverbia salomonis. I

Parabole salomonis filii david regis israel. ad sciendam sapientiam et disciplinam, ad intelligenda verba prudentie, et suscipiendam eruditionem doctrine, iustitiam et iudicium et equitatem, ut detur parvulis astutia, adolescenti scientia et intellectus. Audiens sapiens sapientior erit, et intelligens gubernacula possidebit. Animadvertet parabolam et interpretationem, verba sapientium et enigmata eorum. Timor domini principium sapientie. Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tue, ut addatur gratia capiti tuo, et torques collo tuo. Fili mi si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint, veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem frustra, deglutiamus eum sicut infernus viventem et integrum quasi descendentem in lacum. Omnem pretiosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis. Sortem mitte nobiscum, marsupium unum sit omnium nostrum. Fili mi ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum a semitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt, et festinant ut effundant sanguinem. Frustra enim iacitur rete ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, et moliuntur fraudes contra animas suas. Sic semite omnis avari, animas possidentium rapiunt. Sapientia foris predicat, in plateis dat vocem suam. In capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua dicens: Usquequo parvuli diligitis infantiam, et stulti ea que sibi sunt noxia cupient, et imprudentes odibunt scientiam? Convertimini ad correptionem meam. En proferam vobis spiritum meum, et ostendam vobis verba mea. Quia vocavi et renuistis, extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo cum vobis id quod timebatis advenerit. Cum irruerit repentina calamitas, et interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio et angustia. Tunc invocabunt me et non exaudiam, mane consurgent et non invenient me. Eo quod exosam habuerint disciplinam, et timorem domini non susceperint, nec acquieverint consilio meo, et detraxerint universe correptioni mee. Comedent igitur fructus vie sue, suisque consiliis saturabuntur. Aversio parvulorum interficiet eos, et prosperitas stultorum perdet illos. Qui autem me audierit, absque terrore requiescet, et abundantia perfruetur, malorum timore sublato. **II**

Fili mi si susceperis sermones meos, et mandata mea absconderis penes te, ut audiat sapientiam auris tua, inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam. Si enim sapientiam invocaveris, et inclinaveris cor tuum prudentie, si quesieris eam quasi pecuniam, et sicut thesauros effoderis illam, tunc intelliges timorem domini, et scientiam dei invenies, quia dominus dat sapientiam, et ex ore eius scientia et prudentia. Custodiet rectorum salutem, et proteget gradientes simpliciter, servans semitas iustitie, et vias sanctorum custodiens. Tunc intelliges iustitiam et iudicium et equitatem et omnem semitam bonam. Si intraverit sapientia cor tuum, et scientia anime tue placuerit, consilium custodiet te, et prudentia servabit te, ut eruaris de via mala, et ab homine qui perversa loquitur. Qui relinquunt iter rectum, et ambulant per vias tenebrosas. Qui letantur cum malefecerint, et exultant in rebus pessimis. Quorum vie perverse, et infames gressus eorum. Ut eruaris a muliere aliena, et ab extranea que mollit sermones suos, et relinquit ducem pubertatis sue, et pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius, et ad inferos semite ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur, nec apprehendent semitas vite. Ut ambules in via bona, et calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra, et simplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur, et qui inique agunt auferentur ex ea.

Fili mi ne obliviscaris legis meae et praecepta
mea custodiat cor tuum. Longitudinem enim
dierum et annos vitae et pacem apponent tibi. Misericordia et
veritas non te deserant. Circunda eas gutturi
tuo et describe in tabulis cordis tui. et invenies
gratiam et disciplinam bonam coram deo et hominibus. Habe
fiduciam in domino ex toto corde tuo et ne innitaris
prudentiae tuae. In omnibus viis tuis cogita illum.
et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud
temet ipsum. time dominum et recede a malo. Sanitas
quippe erit umbilico tuo et irrigatio ossium tuorum.
Honora dominum de tua substantia et de primitiis omnium fru-
gum tuarum. et implebuntur horrea tua saturitate.
et vino torcularia tua redundabunt. Disciplinam
domini fili mi ne abicias. nec deficias cum ab eo cor-
riperis. Quem enim diligit dominus corripit. et quasi pater in
filio complacet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam.
et qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius ne-
gotiatione argenti et auri. primi et purissimi
fructus eius. Pretiosior est cunctis opibus. et omnia que deside-
rantur. huic non valent comparari. Longitudo dierum in dex-
tera eius et in sinistra illius divitiae et gloria.
Viae illius viae pulchrae et omnes semitae illius
pacificae. Lignum vitae est his qui apprehenderint eam.
et qui tenuerit eam beatus. Dominus sapientia fundavit
terram. stabilivit caelos prudentia. Sapientia
illius eruperunt abyssi. et nubes rore concrescunt.
Fili mi ne effluant haec ab oculis tuis. custodi
legem atque consilium. et erit vita animae tuae. et gratia fau-
cibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua.
et pes tuus non impinget. Si dormieris non timebis.
quiesces et suavis erit somnus tuus. Ne paveas
repentino terrore. et irruentes tibi potentias impi-
orum. Dominus enim erit in latere tuo. et custodiet pe-
dem tuum ne capiaris. Noli prohibere benefacere
eum qui potest. si vales et ipse benefac. Ne dicas a-
mico tuo vade et revertere cras dabo tibi. cum sta-
tim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum. cum
ille in te habet fiduciam. Ne contendas adversus ho-
minem frustra. cum ipse tibi nichil mali fecerit. Ne
emuleris hominem iniustum. nec imiteris vias eius. quia
abominatio domini est omnis illusor. et cum simplicibus ser-
mocinatio eius. Egestas a domino in domo impii. habi-
tacula autem iustorum benedicentur. Illusores ipse de-
ludet. et mansuetis dabit gratiam. Gloriam sapien-
tes possidebunt. stultorum exaltatio ignominio-
sa.

IIII

Audite filii disciplinam patris. et attendite ut
sciatis prudentiam. Donum bonum tribuam vobis.
legem meam ne derelinquatis. Nam et ego filius fui pa-
tris mei tenellus. et unigenitus coram matre mea.
et docebat me atque dicebat. Suscipiat verba mea
cor tuum. custodi praecepta mea et vives. Posside
sapientiam. posside prudentiam. ne obliviscaris neque de-
clines a verbis oris mei. Ne dimittas eam et custodiet
te. dilige eam et servabit te. Principium sapientiae pos-
side sapientiam. et in omni possessione tua acquire pru-
dentiam. Arripe illam et exaltabit te. glorifica-
beris ab ea cum eam fueris amplexatus. Dabit
capiti tuo augmenta gratiarum. et corona inclita pro-
teget te. Audi fili mi et suscipe verba mea. ut
multiplicentur tibi anni vitae tuae. Viam sa-
pientiae monstrabo tibi. ducam te per semitas equi-
tatis. Quas cum ingressus fueris non artabuntur
gressus tui. et currens non habebis offendiculum.
Tene disciplinam ne dimittas eam. custodi il-
lam quia ipsa est vita tua. Ne delecteris semitis im-
piorum. nec tibi placeat malorum via. Fuge
ab ea nec transeas per illam. declina et desere eam.
Non enim dormiunt nisi malefecerint. et rapitur
somnus ab eis nisi supplantaverint. Comedunt pa-
nem impietatis. et vinum iniquitatis bibunt. Iusto-
rum autem semita quasi lux splendens procedit. et cre-
scit usque ad perfectum diem. Via impiorum tenebro-
sa. nesciunt ubi corruant. Fili mi ausculta
sermones meos. et ad eloquia mea inclina aurem
tuam. Ne recedant ab oculis tuis. custodi ea
in medio cordis tui. Vita enim sunt invenientibus
ea. et universe carni sanitas. Omni custodia
serva cor tuum. quia ex ipso vita procedit. Remo-
ve a te os pravum. et detrahentia labia sint procul
a te. Oculi tui recta videant. et palpebre tue
precedant gressus tuos. Dirige semitam pedibus tu-
is. et omnes viae tuae stabilientur. Ne declines ad
dexteram. et ad sinistram. averte pedem tuum a malo.
Vias enim que a dextris sunt novit dominus. perverse vero sunt
que a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cursus tuos.
itinera autem tua in pace producet.

Fili mi attende sapientiam meam. et prudentiae meae
inclina aurem tuam. ut custodias cogitationes
meas. et disciplinam labia tua conservent. Favum
enim distillans labia meretricis. et nitidius oleo gut-
tur eius. novissima autem illius amara quasi absin-
thium. et acuta quasi gladius biceps. Pedes
eius descendunt in mortem. et ad inferos gressus illius
penetrant. Per semitam vitae non ambulant. vagi
gressus eius et investigabiles. Nunc ergo fili audi
me. et ne recedas a verbis oris mei. Longe fac
ab ea viam tuam. et ne appropinques foribus domus eius.
Ne des alienis honorem tuum. et annos tuos
crudeli. Ne forte impleantur extranei viribus tuis.
et labores tui sint in domo aliena. et gemas in no-
vissimis quando consumpseris carnes et corpus tuum. et di-
cas. Cur detestatus sum disciplinam. et increpationibus
non adquievit cor meum. Nec audivi vocem docen-
tium me. et magistris non inclinavi aurem meam.
Pene fui in omni malo. in medio ecclesie et synagoge.
Bibe aquam de cisterna tua. et fluenta putei tui. Di-

riuentur fontes tui foras et in plateis aquas tuas diuide. Habeto eas solus nec sint alieni participes tui. Sit uena tua benedicta et letare cum muliere adolescentie tue. Cerua carissima et gratissimus hinnulus. Ubera eius inebrient te omni tempore. et in amore illius delectare iugiter. Quare seduceris fili mi ab aliena et foueris in sinu alterius? Respicit dominus uias hominis et omnes gressus illius considerat. Iniquitates sue capiunt impium et funibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morietur quia non habuit disciplinam et in multitudine stultitie sue decipietur.

Fili mi si spoponderis pro amico tuo. defixisti apud extraneum manum tuam. Illaqueatus es uerbis oris tui et captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico fili mi et temetipsum libera. quia incidisti in manus proximi tui. Discurre festina suscita amicum tuum. Ne dederis somnum oculis tuis. nec dormitent palpebre tue. Eruere quasi dammula de manu et quasi auis de manu aucupis. Vade ad formicam o piger et considera uias eius et disce sapientiam. que cum non habeat ducem nec preceptorem nec principem parat in estate cibum sibi. et congregat in messe quod comedat. Usquequo piger dormies? Quando consurges ex somno tuo? Paululum dormies. paululum dormitabis. paululum conseres manus ut dormias. et ueniet tibi quasi uiator egestas. et pauperies quasi uir armatus. Si uero impiger fueris ueniet ut fons messis tua. et egestas longe fugiet a te. Homo apostata uir inutilis. graditur ore peruerso. annuit oculis terit pede. digito loquitur. prauo corde machinatur malum. et in omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo ueniet perditio sua. et subito conteretur nec habebit ultra medicinam. Sex sunt que odit dominus et septimum detestatur anima eius. Oculos sublimes. linguam mendacem. manus effundentes innoxium sanguinem. cor machinans cogitationes pessimas. pedes ueloces ad currendum in malum. proferentem mendacia testem fallacem. et eum qui seminat inter fratres discordias. Conserua fili mi precepta patris tui. et ne dimittas legem matris tue. Liga ea in corde tuo iugiter. et circumda gutturi tuo. Cum ambulaueris gradiantur tecum. cum dormieris custodiant te. et euigilans loquere cum eis. quia mandatum lucerna est et lex lux. et uia uite. increpatio discipline. ut custodiat te a muliere mala et a blanda lingua extranee. Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum. nec capiaris nutibus illius. Pretium enim scorti uix unius est panis. mulier autem uiri pretiosam animam capit. Numquid abscondere potest homo ignem in sinu suo. ut uestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas. ut non comburantur plante eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui. non erit mundus cum tetigerit eam. Non grandis est culpa cum quis furatus fuerit. furatur enim ut esurientem impleat animam. Deprehensus quoque reddet septuplum. et omnem substantiam domus sue tradet. Qui autem adulter est. propter cordis inopiam. perdet animam suam. Turpitudinem et ignominiam congregat sibi. et opprobrium illius non delebitur. quia zelus et furor uiri non parcet in die uindicte. nec acquiescet cuiusquam precibus. nec suscipiet pro redemptione dona plurima. Fili mi custodi sermones meos et precepta mea reconde tibi.

Fili mi honora dominum et ualebis. preter eum uero ne timueris alienum. Serua mandata mea et uiues. et legem meam quasi pupillam oculi tui. Liga eam in digitis tuis. scribe illam in tabulis cordis tui. Dic sapientie soror mea es. et prudentiam uoca amicam tuam. Ut custodiat te a muliere extranea. et ab aliena que uerba sua dulcia facit. De fenestra enim domus mee per cancellos prospexi. et uideo paruulos. considero uecordem iuuenem. qui transit per plateas iuxta angulum. et prope uiam domus illius graditur. in obscuro aduesperascente die in noctis tenebris et caligine. Et ecce mulier occurrit ei ornatu meretricio preparata ad capiendas animas. garrula et uaga quietis impatiens. nec ualens in domo consistere pedibus suis. Nunc foris nunc in plateis. nunc iuxta angulos insidians. Apprehensumque deosculatur iuuenem. et procaci uultu blanditur dicens. Victimas pro salute uoui. hodie reddidi uota mea. Idcirco egressa sum in occursum tuum. desiderans te uidere et reperi. Intexui funibus lectum meum. straui tapetibus pictis ex egypto. aspersi cubile meum myrra et aloe et cinnamomo. Veni inebriemur uberibus. et fruamur cupitis amplexibus. donec illucescat dies. Non est enim uir in domo sua. abiit uia longissima. Sacculum pecunie secum tulit. in die plene lune reuersurus est domum suam. Irretiuit eum multis sermonibus. et blanditiis labiorum protraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad uictimam. et quasi agnus lasciuiens et ignorans. quod ad uincula stultus trahatur. donec transfigat sagitta iecur eius. uelut si auis festinet ad laqueum. et nescit quod de periculo anime illius agitur.

Nunc ergo fili audi me. et attende uerba oris mei. ne abstrahatur in uiis illius mens tua. neque decipiaris semitis eius. Multos enim uulneratos deiecit. et fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Vie inferi domus eius. penetrantes in interiora mortis. Numquid non sapientia clamitat et prudentia dat uocem suam? In summis excelsisque uerticibus. super uiam in mediis semitis stans. iuxta portas ciuitatis in ipsis foribus loquitur dicens. O uiri ad uos clamito. et uox mea ad filios hominum. Intelligite paruuli astutiam. et insipientes animaduertite. Audite quoniam de rebus magnis locutura sum. et aperientur labia ut recta predicent. Veritatem meditabitur guttur meum

[illegible]

Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem [illegible]

[illegible]

Filius sapiens letificat patrem, filius vero stultus mestitia est matris sue [illegible]

apud dominum: et pondus equum voluntas eius. Ubi fuerit superbia, ibi erit et contumelia: ubi autem humilitas, ibi et sapientia. Simplicitas iustorum diriget eos: et supplantatio perversorum vastabit illos. Non proderunt divitie in die ultionis: iustitia autem liberabit a morte. Iustitia simplicis diriget viam eius: et in impietate sua corruet impius. Iustitia rectorum liberabit eos: et in insidiis suis capientur iniqui. Mortuo homine impio nulla erit ultra spes: et expectatio sollicitorum peribit. Iustus de angustia liberatus est: et tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum suum: iusti autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum exultabit civitas: et in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur civitas: et ore impiorum subvertetur. Qui despicit amicum suum, indigens corde est: vir autem prudens tacebit. Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis est, celat amici commissum. Ubi non est gubernator, populus corruet: salus autem ubi multa consilia. Affligetur malo qui fidem facit pro extraneo: qui autem cavet laqueos, securus erit. Mulier gratiosa inveniet gloriam: et robusti habebunt divitias. Benefacit anime sue vir misericors: qui autem crudelis est, etiam propinquos abiicit. Impius facit opus instabile: seminanti autem iustitiam merces fidelis. Clementia preparat vitam: et sectatio malorum mortem. Abominabile domino cor pravum: et voluntas eius in his qui simpliciter ambulant. Manus in manu non erit innocens malus: semen autem iustorum salvabitur. Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra et fatua. Desiderium iustorum omne bonum est: prestolatio impiorum furor. Alii dividunt propria, et ditiores fiunt: alii rapiunt non sua, et semper in egestate sunt. Anima que benedicit impinguabitur: et qui inebriat, ipse quoque inebriabitur. Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem super caput vendentium. Bene consurgit diluculo qui querit bona: qui autem investigator malorum est, opprimetur ab eis. Qui confidit in divitiis suis corruet: iusti autem quasi virens folium germinabunt. Qui conturbat domum suam, possidebit ventos: et qui stultus est, serviet sapienti. Fructus iusti lignum vite: et qui suscipit animas, sapiens est. Si iustus in terra recipit, quanto magis impius et peccator.

Qui diligit disciplinam, diligit scientiam: qui autem odit increpationes, insipiens est. Qui bonus est, hauriet gratiam a domino: qui autem confidit in cogitationibus suis, impie agit. Non roborabitur homo ex impietate: et radix iustorum non commovebitur. Mulier diligens corona est viro suo: et putredo in ossibus eius que confusione res dignas gerit. Cogitationes iustorum iudicia: et consilia impiorum fraudulenta. Verba impiorum insidiantur sanguini: os iustorum liberabit eos. Verte impios, et non erunt: domus autem iustorum permanebit. Doctrina sua noscetur vir: qui autem vanus et excors est, patebit contemptui. Melior est pauper et sufficiens sibi, quam gloriosus et indigens pane. Novit iustus animas iumentorum suorum: viscera autem impiorum crudelia. Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, stultissimus est. Qui suavis est in moderationibus, in munitionibus demorabitur. Desiderium impii munimentum est pessimorum: radix autem iustorum proficiet. Propter peccata labiorum ruina proximat malo: effugiet autem iustus de angustia. De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis: et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei. Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia. Fatuus statim indicat iram suam: qui autem dissimulat iniuriam, callidus est. Qui quod novit loquitur, index iustitie est: qui autem mentitur, testis est fraudulentus. Est qui promittit, et quasi gladio pungitur conscientie: lingua autem sapientium sanitas est. Labium veritatis firmum erit in perpetuum: qui autem testis est repentinus, concinnat linguam mendacii. Dolus in corde cogitantium mala: qui autem pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit: impii autem replebuntur malo. Abominatio est domino labia mendacia: qui autem fideliter agunt, placent ei. Homo versutus celat scientiam: et cor insipientium provocat stultitiam. Manus fortium dominabitur: que autem remissa est, tributis serviet. Meror in corde viri humiliabit illum: et sermone bono letificabitur. Qui negligit damnum propter amicum, iustus est: iter autem impiorum decipiet eos. Non inveniet fraudulentus lucrum: et substantia hominis erit auri pretium. In semita iustitie vita: iter autem devium ducit ad mortem.

Filius sapiens doctrina patris: qui autem illusor est, non audit cum arguitur. De fructu oris sui homo satiabitur bonis: anima autem prevaricatorum iniqua. Qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala. Vult et non vult piger: anima autem operantium impinguabitur. Verbum mendax iustus detestabitur: impius autem confundit et confundetur. Iustitia custodit innocentis viam: impietas autem peccatorem supplantat. Est quasi dives cum nihil habeat: et est quasi pauper cum in multis divitiis sit. Redemptio anime viri divitie sue: qui autem pauper est, increpationem non sustinet. Lux iustorum letificat: lucerna autem impiorum extinguetur. Inter superbos semper iurgia sunt: qui autem agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia. Substantia festinata minuetur: que autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur. Spes que differtur affligit

animam. lignum uite desiderium ueniens. Qui detrahit alicui rei ipse se in futurum obligat. qui autem timet preceptum in pace uersabitur. Lex sapientis fons uite ut declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiam. in itinere contemptorum uorago. Astutus omnia agit cum consilio. qui autem fatuus est aperit stultitiam. Nuntius impii cadet in malum. legatus autem fidelis sanitas. Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam. qui autem acquiescit arguenti glorificabitur. Desiderium si compleatur delectat animam. detestantur stulti eos qui fugiunt mala. Qui cum sapientibus graditur sapiens erit. amicus stultorum similis efficietur. Peccatores persequitur malum et iustis retribuentur bona. Bonus relinquit heredes filios et nepotes. et custoditur iusto substantia peccatoris. Multi cibi in noualibus patrum. et aliis congregantur absque iudicio. Qui parcit uirge odit filium suum. qui autem diligit illum instanter erudit. Iustus comedit et replet animam suam. uenter autem impiorum insaturabilis.

Sapiens mulier edificat domum suam. insipiens extructam quoque destruet manibus. Ambulans recto itinere et timens deum despicitur ab eo qui infami graditur uia. In ore stulti uirga superbie. labia sapientium custodiunt eos. Ubi non sunt boues presepe uacuum est. ubi autem plurime segetes. ibi manifesta fortitudo bouis. Testis fidelis non mentitur. profert autem mendacium dolosus testis. Querit derisor sapientiam et non inuenit. doctrina prudentium facilis. Uade contra uirum stultum et nescit labia prudentie. Sapientia callidi est intelligere uiam suam. et imprudentia stultorum errans. Stultus illudet peccatum. et inter iustos morabitur gratia. Cor quod nouit amaritudinem anime sue. in gaudio eius non miscebitur extraneus. Domus impiorum delebitur. tabernacula uero iustorum germinabunt. Est uia que uidetur homini iusta. nouissima autem eius deducunt ad mortem. Risus dolore miscebitur. et extrema gaudii luctus occupat. Uiis suis replebitur stultus. et super eum erit uir bonus. Innocens credit omni uerbo. astutus considerat gressus suos. Filio doloso nichil erit boni. seruo autem sapienti prosperi erunt actus. et dirigetur uia eius. Sapiens timet et declinat a malo. stultus transilit et confidit. Impatiens operabitur stultitiam. et uir uersutus odiosus est. Possidebunt paruuli stultitiam. et expectabunt astuti scientiam. Iacebunt mali ante bonos. et impii ante portas iustorum. Etiam proximo suo pauper odiosus erit. amici uero diuitum multi. Qui despicit proximum suum peccat. qui autem miseretur pauperis beatus erit. Qui credit in domino misericordiam diligit. Errant qui operantur malum. misericordia et ueritas preparant bona. In omni opere erit habundantia. ubi autem uerba sunt plurima. ibi frequenter egestas. Corona sapientium diuitie eorum. fatuitas stultorum imprudentia. Liberat animas testis fidelis. et profert mendacia uersipellis. In timore domini fiducia fortitudinis. et filiis eius erit spes. Timor domini fons uite. ut declinet a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis. et in paucitate plebis ignominia principis. Qui patiens est multa gubernatur prudentia. qui autem impatiens est exaltat stultitiam suam. Uita carnium sanitas cordis. putredo ossium inuidia. Qui calumpniatur egentem exprobrat factori eius. honorat autem eum qui miseretur pauperis. In malitia sua expelletur impius. sperat autem iustus in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia. et indoctos quosque erudiet. Iustitia eleuat gentem. miseros autem facit populos peccatum. Acceptus est regi minister intelligens. iracundiam eius inutilis sustinebit.

Responsio mollis frangit iram. sermo durus suscitat furorem. Lingua sapientium ornat scientiam. os fatuorum ebullit stultitiam. In omni loco oculi domini contemplantur bonos et malos. Lingua placabilis lignum uite. que autem immoderata est conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam patris sui. qui autem custodit increpationes astutior fiet. In habundanti iustitia uirtus maxima est. cogitationes autem impiorum eradicabuntur. Domus iusti plurima fortitudo. et in fructibus impii conturbatio. Labia sapientium disseminabunt scientiam. cor stultorum dissimile erit. Uictime impiorum abhominabiles domino. uota iustorum placabilia. Abhominatio est domino uia impii. qui sequitur iustitiam diligitur ab eo. Doctrina mala deserenti uiam uite. qui increpationes odit morietur. Infernus et perditio coram domino. quanto magis corda filiorum hominum. Non amat pestilens eum qui se corripit. nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem. in merore animi deicitur spiritus. Cor sapientis querit doctrinam. et os stultorum pascitur imperitia. Omnes dies pauperis mali. secura mens quasi iuge conuiuium. Melius est parum cum timore domini. quam thesauri magni et insatiabiles. Melius est uocari ad olera cum caritate quam ad uitulum saginatum cum odio. Uir iracundus prouocat rixas. qui patiens est mitigat suscitatas. Iter pigrorum quasi sepes spinarum. iustorum absque offendiculo. uia
Filius sapiens letificat patrem. et stultus homo despicit matrem suam. Stultitia gaudium stulto. et uir prudens dirigit gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium. ubi uero sunt plures consiliarii confirmantur. Letatur homo in sententia oris sui. et sermo oportunus est optimus. Semita uite super eruditum. ut

declinet de inferno novissimo. Domum superborum demolietur dominus: et firmos faciet terminos viduae. Abhominatio domini cogitationes malae: et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam: qui autem odit munera vivet. Per misericordiam et fidem purgantur peccata: per timorem autem domini declinat omnis a malo. Mens iusti meditabitur obedientiam: os impiorum redundat malis. Longe est dominus ab impiis: et orationes iustorum exaudiet. Lux oculorum laetificat animam: fama bona impinguat ossa. Auris quae audit increpationes vitae: in medio sapientium commorabitur. Qui abicit disciplinam, despicit animam suam: qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis. Timor domini disciplina

XVI

sapientiae: et gloriam praecedit humilitas. Hominis est animum praeparare: et domini gubernare linguam. Omnes viae hominum patent oculis eius: spirituum ponderator est dominus. Revela domino opera tua: et dirigentur cogitationes tuae. Universa propter semetipsum operatus est dominus: impium quoque ad diem malum. Abhominatio domini est omnis arrogans: etsi manus ad manum fuerit non est innocens. Initium viae bonae facere iustitiam: accepta est autem apud deum magis quam immolare hostias. Misericordia et veritate redimitur iniquitas: et timore domini declinatur a malo. Cum placuerint domino viae hominis: inimicos quoque eius convertet ad pacem. Melius est parum cum iustitia: quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponit viam suam: sed domini est dirigere gressus eius. Divinatio in labiis regis: in iudicio non errabit os eius. Pondus et statera iudicia domini sunt: et opera eius omnes lapides sacculi. Abhominabiles regi qui agunt impie: quoniam iustitia firmatur solium eius. Voluntas regum labia iusta: qui recta loquitur diligetur. Indignatio regis nuntii mortis: et vir sapiens placabit eam. In hilaritate vultus regis vita: et clementia eius quasi imber serotinus. Posside sapientiam quia auro melior est: et acquire prudentiam quia pretiosior est argento. Semita iustorum declinat mala: custos animae suae servat viam suam. Contritionem praecedit superbia: et ante ruinam exaltatur spiritus. Melius est humiliari cum mitibus: quam dividere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona: et qui sperat in domino beatus est. Qui sapiens corde est appellabitur prudens: et qui dulcis eloquio maiora reperiet. Fons vitae eruditio possidentis: doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius: et labiis illius addet gratiam. Favus mellis verba composita: dulcedo animae et sanitas ossium. Est via quae videtur homini recta: et novissima eius ducunt ad mortem. Anima laborantis laborat sibi: quia compulit eum os suum. Vir impius fodit malum: et in labiis eius ignis ardescit. Homo perversus suscitat lites: et verbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicum suum: et ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat prava: mordens labia sua perficit malum. Corona dignitatis senectus: quae in viis iustitiae reperietur. Melior est patiens viro forti: et qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinum: sed a domino temperantur.

XVII

Melior est buccella sicca cum gaudio: quam domus plena victimis cum iurgio. Servus sapiens dominabitur filiis stultis: et inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur argentum et aurum camino: ita corda probat dominus. Malus obedit linguae iniquae: et fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui despicit pauperem exprobrat factori eius: et qui ruina laetatur alterius non erit impunitus. Corona senum filii filiorum: et gloria filiorum patres eorum. Non decent stultum verba composita: nec principem labium mentiens. Gemma gratissima expectatio praestolantis: quocumque se verterit prudenter intelliget. Qui celat delictum quaerit amicitias: qui altero sermone repetit separat foederatos. Plus proficit correptio apud prudentem: quam centum plagae apud stultum. Semper iurgia quaerit malus: angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis ursae occurrere raptis fetibus: quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Qui reddit mala pro bonis: non recedet malum de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorum: et antequam patiatur contumeliam iudicium deserit. Et qui iustificat impium et qui condemnat iustum: abhominabilis est uterque apud deum. Quid prodest habere divitias stultum: cum sapientiam emere non possit? Qui altam facit domum suam quaerit ruinam: et qui evitat discere incidet in mala. Omni tempore diligit qui amicus est: et frater in angustiis comprobatur. Vir stultus plaudet manibus: cum spoponderit pro amico suo. Qui meditatur discordias diligit rixas: et qui exaltat os suum quaerit ruinam. Qui perversi cordis est non inveniet bonum: et qui vertit linguam suam incidet in malum. Natus est stultus in ignominiam suam: sed nec pater in fatuo laetabitur. Animus gaudens aetatem floridam facit: spiritus tristis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit: ut pervertat semitas iudicii. In facie prudentis lucet sapientia: oculi stultorum in finibus terrae. Ira patris filius stultus: et dolor matris quae genuit eum. Non est bonum damnum inferre iusto: nec percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est: et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur: et si compresserit labia sua intelligens.

XVIII

Occasiones quaerit qui vult recedere ab amico: omni tempore erit exprobrabilis. Non recipit stultus verba prudentiae: nisi ea dixeris quae versantur in corde eius. Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit: sed sequitur eum ignominia et opprobrium. Aqua profunda ex ore viri: et torrens redundans fons sapientiae. Accipere personam impii in iudicio non est bonum: ut declines a veritate iudicii. Labia stulti immiscent se rixis: et os eius iurgia provocat. Os stulti contritio eius: et labia

ipsius ruina anime eius. Verba bilinguis quasi simplicia, et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Pigrum deicit timor; anime autem effeminatorum esurient. Qui mollis et dissolutus est in opere suo frater est sua opera dissipantis. Turris fortissima nomen Domini; ad ipsum currit iustus et exaltabitur. Substantia divitis urbs roboris eius, et quasi murus validus circumdans eum. Antequam conteratur exaltatur cor hominis, et antequam glorificetur humiliatur. Qui prius respondet quam audiat stultum se esse demonstrat et confusione dignum. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam; spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Cor prudens possidebit scientiam, et auris sapientium querit doctrinam. Donum hominis dilatat viam eius, et ante principes spatium ei facit. Iustus prior est accusator sui; venit amicus eius et investigabit eum. Contradictiones comprimit sors, et inter potentes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma, et iudicia quasi vectes urbium. De fructu oris viri replebitur venter eius, et genimina labiorum ipsius saturabunt eum. Mors et vita in manu lingue; qui diligunt eam comedent fructus eius. Qui invenit mulierem bonam invenit bonum, et hauriet iocunditatem a Domino. Qui expellit mulierem bonam expellit bonum; qui autem tenet adulteram stultus est et impius. Cum obsecrationibus loquetur pauper, et dives effabitur rigide. Vir amicabilis ad societatem magis amicus erit quam frater.

XIX

Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua quam dives torquens labia sua et insipiens. Ubi non est scientia anime non est bonum; et qui festinus est pedibus offendet. Stultitia hominis supplantat gressus eius, et contra Deum fervet animo suo. Divitie addunt amicos plurimos; a paupere autem et hii quos habuit separantur. Testis falsus non erit impunitus, et qui mendacia loquitur non effugiet. Multi colunt personam potentis, et amici sunt dona tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum; insuper et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nichil habebit; qui autem possessor est mentis diligit animam suam, et custos prudentie inveniet bona. Testis falsus non erit impunitus, et qui loquitur mendacia peribit. Non decent stultum delicie, nec servum dominari principibus. Doctrina viri per patientiam noscitur, et gloria eius est iniqua pretergredi. Sicut fremitus leonis ita et regis ira; et sicut ros super herbam ita et hilaritas eius. Dolor patris filius stultus, et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus et divitie dantur a parentibus, a Domino autem proprie uxor prudens. Pigredo immittit soporem, et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum custodit animam suam; qui autem negligit viam suam mortificabitur. Feneratur Domino qui miseretur pauperis, et vicissitudinem suam reddet ei. Erudi filium tuum ne desperes; ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam. Qui impatiens est sustinebit dampnum, et cum rapuerit aliud apponet. Audi consilium et suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis. Multe cogitationes in corde viri; voluntas autem Domini permanebit. Homo indigens misericors est, et melior est pauper quam vir mendax. Timor Domini ad vitam, et in plenitudine commorabitur absque visitatione pessima. Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam. Pestilente flagellato stultus sapientior erit; si autem corripueris sapientem, intelliget disciplinam. Qui affligit patrem et fugit matrem ignominiosus est et infelix. Non cesses, fili, audire doctrinam, nec ignores sermones scientie. Testis iniquus deridet iudicium, et os impiorum devorat iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia, et mallei percutientes stultorum corporibus.

XX

Luxuriosa res vinum et tumultuosa ebrietas; quicumque hiis delectatur non erit sapiens. Sicut rugitus leonis ita et terror regis; qui provocat eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a contentionibus; omnes autem stulti miscentur contumeliis. Propter frigus piger arare noluit; mendicabit ergo estate, et non dabitur ei. Sicut aqua profunda sic consilium in corde viri; sed homo sapiens exhauriet illud. Multi homines misericordes vocantur; virum autem fidelem quis inveniet? Iustus qui ambulat in simplicitate sua beatos post se filios derelinquet. Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo. Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato? Pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque abominabile est apud Deum. Ex studiis suis intelligitur puer, si munda et recta sint opera eius. Aurem audientem et oculum videntem, Dominus fecit utrumque. Noli diligere sompnum, ne te egestas opprimat; aperi oculos tuos et saturare panibus. Malum est, malum est, dicit omnis emptor; et cum recesserit tunc gloriabitur. Est aurum et multitudo gemmarum, vas autem pretiosum labia scientie. Tolle vestimentum eius qui fideiussor extitit alieni, et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suavis est homini panis mendacii, et postea implebitur os eius calculo. Cogitationes consiliis roborantur, et gubernaculis tractanda sunt bella. Ei qui revelat mysteria et ambulat fraudulenter et dilatat labia sua ne commiscearis. Qui maledicit patri suo et matri extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Hereditas ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit. Ne dicas: Reddam malum; expecta Dominum, et liberabit te. Abominatio est apud Dominum pondus et pondus; statera dolosa non est bona. A Domino diriguntur gressus viri; quis autem hominum intelligere potest viam suam? Ruina est homini devotare sanctos, et post vota retractare. Dissipat impios rex sapiens, et incurvat super eos fornicem. Lucerna Domini spiraculum hominis, que investigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuvenum fortitudo eorum, et dignitas senum canities. Livor vulneris absterget mala, et plage in secretioribus ventris.

XXI

Sicut divisiones aquarum ita cor regis in manu domini: quocumque voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda dominus. Facere misericordiam et iudicium magis placet domino quam victime. Exaltatio oculorum est dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in habundantia: omnis autem piger semper in egestate est. Qui congregat thesauros lingua mendacii vanus et excors est et impingetur ad laqueos mortis. Rapine impiorum detrahent eos quia noluerunt facere iudicium. Perversa via viri aliena est: qui autem mundus est rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Anima impii desiderat malum: non miserebitur proximo suo. Multato pestilente sapientior erit parvulus: et si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogitat iustus de domo impii ut detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse clamabit et non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras, et donum in sinu indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium, et pavor operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via doctrine in cetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in egestate erit: qui amat vinum et pinguia non ditabitur. Pro iusto datur impius, et pro rectis iniquus. Melius est habitare in terra deserta quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti, et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam inveniet vitam et iustitiam et gloriam. Civitatem fortium ascendit sapiens et destruxit robur fiducie eius. Qui custodit os suum et linguam suam custodit ab angustiis animam suam. Superbus et arrogans vocatur indoctus qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concupiscit et desiderat: qui autem iustus est tribuet et non cessabit. Hostie impiorum abominabiles quia offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit: vir obediens loquetur victorias. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum: qui autem rectus est corrigit viam suam. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra dominum. Equus paratur ad diem belli: dominus autem salutem tribuet.

XXII

Melius est nomen bonum quam divitie multe: super argentum et aurum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi: utriusque operator est dominus. Callidus vidit malum et abscondit se: innocens pertransiit et afflictus est damno. Finis modestie timor domini, divitie et gloria et vita. Arma et gladii in via perversi: custos anime sue longe recedit ab eis. Proverbium est: adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus imperat: et qui accipit mutuum servus est fenerantis. Qui seminat iniquitatem metet mala, et virga ire sue consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur: de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquiret qui dat munera: animam autem aufert accipientium. Eice derisorem et exibit cum eo iurgium, cessabuntque cause et contumelie. Qui diligit cordis munditiam propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Oculi domini custodiunt scientiam, et supplantantur verba iniqui. Dicit piger: leo est foris, in medio platearum occidendus sum. Fovea profunda os aliene: cui iratus est dominus incidet in eam. Stultitia colligata est in corde pueri, et virga discipline fugabit eam. Qui calumpniatur pauperem ut augeat divitias suas dabit ipse ditiori et egebit. Inclina aurem tuam et audi verba sapientium: appone autem cor ad doctrinam meam, que pulchra erit tibi cum servaveris eam in ventre tuo, et redundabit in labiis tuis, ut sit in domino fiducia tua. Unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et scientia, ut ostenderem tibi firmitatem et eloquia veritatis, respondere ex his illis qui miserunt te. Non facias violentiam pauperi quia pauper est, neque conteras egenum in porta: quia iudicabit dominus causam eius, et configet eos qui confixerunt animam eius. Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso, ne forte discas semitas eius et sumas scandalum anime tue. Noli esse cum his qui defigunt manus suas, et qui vades se offerunt pro debitis. Si enim non habes unde restituas, quid cause est ut tollat operimentum de cubili tuo? Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

XXIII

Quando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende que posita sunt ante faciem tuam, et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam. Ne desideres de cibis eius in quo est panis mendacii. Noli laborare ut diteris, sed prudentie tue pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas non potes habere: quia facient sibi pennas quasi aquile et volabunt in celum. Ne comedas cum homine invido, et ne desideres cibos eius: quoniam in similitudinem arioli et coniectoris estimat quod ignorat. Comede et bibe dicet tibi, et mens eius non est tecum. Cibos quos comederas evomes, et perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipientium ne loquaris, quia despicient doctrinam eloquii tui. Ne attingas terminos parvulorum, et agrum pupillorum ne introeas: propinquus enim illorum fortis est, et ipse iudicabit contra te causam illorum. Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, et aures tue ad verba scientie. Noli subtrahere a puero disciplinam: si enim percusseris eum virga non morietur. Tu virga percuties eum, et animam eius de inferno liberabis. Fili mi si sapiens

fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum, et exultabunt renes mei cum locuta fuerint rectum labia tua. Non emuletur cor tuum peccatores, sed in timore Domini esto tota die, quia habebis spem in novissimo, et prestolatio tua non auferetur. Audi fili mi, et esto sapiens, et dirige in via animum tuum. Noli esse in conviviis potatorum, nec in commessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt: quia vacantes potibus et dantes symbola consumentur, et vestietur pannis dormitatio. Audi patrem tuum qui genuit te, et ne contempnas cum senuerit mater tua. Veritatem eme, et noli vendere sapientiam, et doctrinam, et intelligentiam. Exultat gaudio pater iusti; qui sapientem genuit letabitur in eo. Gaudeat pater tuus et mater tua, et exultet que genuit te. Prebe fili mi cor tuum mihi, et oculi tui vias meas custodiant. Fovea enim profunda est meretrix, et puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro, et quos incautos viderit interficiet. Cui ve? cuius patri ve? cui rixe? cui fovee? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? Nonne his qui commorantur in vino, et student calicibus epotandis? Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenduerit in vitro color eius: ingreditur blande, sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas, et cor tuum loquetur perversa. Et eris sicut dormiens in medio mari, et quasi sopitus gubernator amisso clavo. Et dices: Verberaverunt me, sed non dolui; traxerunt me, et ego non sensi: quando evigilabo et rursus vina reperiam?

XXIIII

Ne emuleris viros malos, nec desideres esse cum eis: quia rapinas meditatur mens eorum, et fraudes labia eorum loquuntur. Sapientia edificabitur domus, et prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur cellaria universa substantia pretiosa et pulcherrima. Vir sapiens fortis est, et vir doctus robustus et validus. Quia cum dispositione initur bellum, et erit salus ubi multa consilia sunt. Excelsa stulto sapientia; in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere, stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est, et abominatio hominum detractor. Si desperaveris lapsus in die angustie, imminuetur fortitudo tua. Erue eos qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris: Vires non suppetunt, qui inspector est cordis ipse intelligit, et servatorem anime tue nihil fallit, reddetque homini iuxta opera sua. Comede fili mi mel, quia bonum est, et favum dulcissimum gutturi tuo. Sic et doctrina sapientie anime tue, quam cum inveneris habebis in novissimis spem, et spes tua non peribit. Ne insidieris, et queras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem eius. Septies enim in die cadet iustus, et resurget; impii autem corruent in malum. Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, et in ruina eius ne exultet cor tuum, ne forte videat Dominus, et displiceat ei, et auferat ab eo iram suam. Ne contendas cum pessimis, nec emuleris impios, quoniam non habent futurorum spem mali, et lucerna impiorum extinguetur. Time Dominum fili mi, et regem, et cum detractoribus ne commiscearis: quoniam repente consurget perditio eorum, et ruinam utriusque quis novit? Hec quoque sapientibus: Cognoscere personam in iudicio non est bonum. Qui dicunt impio: Iustus es, maledicent eis populi, et detestabuntur eos tribus. Qui arguunt laudabuntur, et super ipsos veniet benedictio. Labia deosculabitur qui recta verba respondet. Prepara foris opus tuum, et diligenter exerce agrum tuum, ut postea edifices domum tuam. Ne sis testis frustra contra proximum tuum, nec lactes quemquam labiis tuis. Ne dicas: Quomodo fecit mihi, sic faciam ei; reddam unicuique secundum opus suum. Per agrum hominis pigri transivi, et per vineam viri stulti; et ecce totum repleverant urtice, operuerant superficiem eius spine, et maceria lapidum destructa erat. Quod cum vidissem, posui in corde meo, et exemplo didici disciplinam. Parum, inquam, dormies, modicum dormitabis, pauxillum manus conseres ut quiescas; et veniet quasi cursor egestas tua, et mendicitas quasi vir armatus.

XXV

Hee quoque parabole Salomonis, quas transtulerunt viri Ezechie regis Iuda. Gloria Dei est celare verbum, et gloria regum investigare sermonem. Celum sursum, et terra deorsum, et cor regum inscrutabile. Aufer rubiginem de argento, et egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu regis, et firmabitur iustitia thronus eius. Ne gloriosus appareas coram rege, et in loco magnorum ne steteris. Melius est enim ut dicatur tibi: Ascende huc, quam ut humilieris coram principe. Que viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio cito, ne postea emendare non possis, cum dehonestaveris amicum tuum. Causam tuam tracta cum amico tuo, et secretum extraneo ne reveles, ne forte insultet tibi cum audierit, et exprobrare non cesset. Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo. Inauris aurea et margaritum fulgens, qui arguit sapientem et aurem obedientem. Sicut frigus nivis in die messis, ita legatus fidelis ei qui misit eum, animam illius requiescere facit. Nubes et venti et pluvie non sequentes, vir gloriosus et promissa non complens. Patientia lenietur princeps, et lingua mollis confringet duritiam. Mel invenisti, comede quod sufficiat tibi, ne forte saciatus evomas illud. Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui, ne quando satiatus oderit te. Iaculum et gladius et sagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium. Dens putridus et pes lapsus, qui sperat super infideli in die angustie, et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo. Sicut

tinea vestimento et vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitierit, da ei aquam bibere: prunas enim congregabis super caput eius, et Dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluvias, et facies tristis linguam detrahentem. Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Aqua frigida animae sitienti, et nuntius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede, et vena corrupta, iustus cadens coram impio. Sicut qui mel comedit multum, non est ei bonum: sic qui scrutator est maiestatis, opprimetur a gloria. Sicut urbs patens et absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

XXVI

Quomodo nix in aestate et pluviae in messe, sic indecens est stulto gloria. Nam sicut avis ad alta transvolans, et passer quolibet vadens: sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet. Flagellum equo, et camus asino, et virga in dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur. Claudus pedibus et iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium stultum. Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias: sic indecens est in ore stultorum parabola. Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem. Quomodo si spina nascatur in manu temulenti: sic parabola in ore stultorum. Iudicium determinat causas: et qui imponit stulto silentium, iras mitigat. Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens qui iterat stultitiam suam. Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit stultus. Dicit piger: Leo est in via, et leaena in itineribus. Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo. Abscondit piger manum sub ascella sua, et laborat si ad os suum eam converterit. Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens et commiscetur rixae alterius. Sicut noxius est qui mittit lanceas, et sagittas in mortem: ita vir qui fraudulenter nocet amico suo: et cum fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci. Cum defecerint ligna, extinguetur ignis: et susurrone subtracto, iurgia conquiescunt. Sicut carbones ad prunas, et ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis quasi simplicia, et ipsa perveniunt usque ad intima ventris. Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumida cum pessimo corde sociata. Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractaverit dolos. Quando submiserit vocem suam, ne credideris ei: quoniam septem nequitiae sunt in corde illius. Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia eius in concilio. Qui fodit foveam, incidet in eam: et qui volvit lapidem, revertetur ad eum. Lingua fallax non amat veritatem: et os lubricum operatur ruinas.

XXVII

Ne glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies. Laudet te alienus, et non os tuum: extraneus, et non labia tua. Grave est saxum, et onerosa harena: sed ira stulti utroque gravior. Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: et impetum concitati ferre quis poterit? Melior est manifesta correptio, quam amor absconditus. Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta odientis oscula. Anima saturata calcabit favum: anima esuriens et amarum pro dulci sumet. Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui relinquit locum suum. Unguento et variis odoribus delectatur cor: et bonis amici consiliis anima dulcoratur. Amicum tuum, et amicum patris tui ne dimiseris: et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tuae. Melior est vicinus iuxta, quam frater procul. Stude sapientiae fili mi, et laetifica cor meum, ut possis exprobranti respondere sermonem. Astutus videns malum absconditus est: parvuli transeuntes sustinuere dispendia. Tolle vestimentum eius qui spopondit pro extraneo: et pro alienis aufer ei pignus. Qui benedicit proximo suo voce grandi, de nocte consurgens, maledicenti similis erit. Tecta perstillantia in die frigoris, et litigiosa mulier comparantur: qui retinet eam, quasi qui ventum teneat, et oleum dexterae suae vocabit. Ferrum ferro acuitur, et homo exacuit faciem amici sui. Qui servat ficum, comedet fructus eius: et qui custos est domini sui, glorificabitur. Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. Infernus et perditio numquam implebuntur: similiter et oculi hominum insatiabiles. Quomodo probatur in conflatorio argentum, et in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis. Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera: non enim habebis iugiter potestatem: sed corona tribuetur in generationem et generationem. Aperta sunt prata, et apparuerunt herbae virentes, et collecta sunt faena de montibus. Agni ad vestimentum tuum: et hedi ad agri pretium. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, et in necessaria domus tuae, et ad victum ancillis tuis.

XXVIII

Fugit impius nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit. Propter peccata terrae multi principes eius: et propter hominis sapientiam, et horum scientiam quae dicuntur, vita ducis longior erit. Vir pauper calumnians pauperes, similis est imbri vehementi, in quo paratur fames. Qui derelinquunt legem, laudant impium: qui custodiunt, succenduntur contra eum. Viri mali non cogitant iudi

tium. qui autem non requirunt Dominum animadvertunt omnia. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua, quam dives in pravis itineribus. Qui custodit legem, filius sapiens est; qui autem pascit comessatores, confundit patrem suum. Qui coacervat divitias usuris et fenore liberali, in pauperes congregat eas. Qui declinat aurem suam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet, et simplices possidebunt bona eius. Sapiens sibi videtur vir dives; pauper autem prudens scrutabitur eum. In exultatione iustorum multa gloria est; regnantibus impiis ruine hominum. Qui abscondit scelera sua non dirigetur; qui autem confessus fuerit et reliquerit ea, misericordiam consequetur. Beatus homo qui semper est pavidus; qui vero mentis est dure corruet in malum. Leo rugiens et ursus esuriens princeps impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia multos opprimet per calumpniam; qui autem odit avaritiam, longi fient dies eius. Hominem qui calumpniatur anime sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo sustentat. Qui ambulat simpliciter salvus erit; qui perversis graditur viis concidet semel. Qui operatur terram suam saturabitur panibus; qui sectatur otium replebitur egestate. Vir fidelis multum laudabitur; qui autem festinat ditari non erit innocens. Qui cognoscit in iudicio faciem non facit bene; iste et pro buccella panis deserit veritatem. Vir qui festinat ditari et aliis invidet, ignorat quod egestas superveniet ei. Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum magis quam ille qui per lingue blandimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo et a matre, et dicit hoc non esse peccatum, particeps homicide est. Qui se iactat et dilatat iurgia concitat; qui vero sperat in Domino sanabitur. Qui confidit in corde suo stultus est; qui autem graditur sapienter, ipse salvabitur. Qui dat pauperi non indigebit; qui despicit deprecantem sustinebit penuriam. Cum surrexerint impii abscondentur homines; cum illi perierint multiplicabuntur iusti.

XXIX

Viro qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei superveniet interitus, et eum sanitas non sequetur. In multiplicatione iustorum letabitur vulgus; cum impii sumpserint principatum, gemet populus. Vir qui amat sapientiam letificat patrem suum; qui autem nutrit scorta perdet substantiam. Rex iustus erigit terram; vir avarus destruet eam. Homo qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius. Peccantem virum iniquum involvet laqueus, et iustus laudabit atque gaudebit. Novit iustus causam pauperum; impius ignorat scientiam. Homines pestilentes dissipant civitatem; sapientes vero avertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto contenderit, sive irascatur sive rideat, non inveniet requiem. Viri sanguinum oderunt simplicem; iusti autem querunt animam eius. Totum spiritum suum profert stultus; sapiens differt et reservat in posterum. Princeps qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habebit impios. Pauper et creditor obviaverunt sibi; utriusque illuminator est Dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in eternum firmabitur. Virga atque correptio tribuit sapientiam; puer autem qui dimittitur voluntati sue confundit matrem suam. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera, et iusti ruinas eorum videbunt. Erudi filium tuum et refrigerabit te, et dabit delicias anime tue. Cum prophetia defecerit dissipabitur populus; qui vero custodit legem beatus est. Servus verbis non potest erudiri, quia quod dicis intelligit et respondere contempnit. Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est quam illius correptio. Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea illum sentiet contumacem. Vir iracundus provocat rixas, et qui ad indignandum facilis est erit ad peccata proclivior. Superbum sequitur humilitas, et humilem spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure participat odit animam suam; adiurantem audit et non indicat. Qui timet hominem cito corruet; qui sperat in Domino sublevabitur. Multi requirunt faciem principis, et a Domino iudicium egreditur singulorum. Abhominantur iusti virum impium, et abhominantur impii eos qui in recta sunt via. Verbum custodiens filius extra perditionem erit.

Verba congregantis filii vomentis.

XXX

Visio quam locutus est vir cum quo est Deus, et qui Deo secum morante confortatus ait: Stultissimus sum virorum, et sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam, et non novi scientiam sanctorum. Quis ascendit in celum atque descendit? Quis continuit spiritum in manibus suis? Quis colligavit aquas quasi in vestimento? Quis suscitavit omnes terminos terre? Quod nomen est eius, et quod nomen filii eius, si nosti? Omnis sermo Dei ignitus, clipeus est sperantibus in se. Ne addas quicquam verbis illius, et arguaris inveniarisque mendax. Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar: vanitatem et verba mendacia longe fac a me; mendicitatem et divitias ne dederis mihi; tribue tantum victui meo necessaria, ne forte satiatus illiciar ad negandum, et dicam: Quis est Dominus? et egestate compulsus furer, et periurem nomen Dei mei. Ne accuses servum ad dominum suum, ne forte maledicat tibi, et corruas. Generatio que patri suo maledicit, et que matri sue non benedicit. Generatio que sibi munda videtur, et tamen non est lota a sordibus suis. Generatio cuius excelsi sunt oculi, et palpebre eius in alta surrecte. Generatio que pro dentibus gladios habet, et commandit molaribus suis, ut comedat inopes de terra, et pauperes ex hominibus. Sanguisuge due sunt filie, dicentes: Affer, affer. Tria sunt insaturabilia, et quartum quod numquam dicit: Sufficit. Infernus, et os vulve, et terra que non satiatur aqua. Ignis vero numquam

uis suffite. Oculum qui subsannat patrem et despicit partum matris sue, effodiant eum corvi de torrentibus, et comedant illum filii aquile. Tria sunt difficilia michi, et quartum penitus ignoro: viam aquile in celo, viam colubri super petram, viam navis in medio mari, et viam viri in adolescentia sua. Talis est et via mulieris adultere, que comedit, et tergens os suum dicit: Non sum operata malum. Per tria movetur terra, et quartum non potest sustinere: per servum cum regnaverit; per stultum cum saturatus fuerit cibo; per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta; et per ancillam cum heres fuerit domine sue. Quattuor sunt minima terre, et ipsa sunt sapientiora sapientibus: formice, populus infirmus, qui preparat in messe cibum sibi; lepusculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile suum; regem locusta non habet, et egreditur universa per turmas suas; stellio manibus nititur, et moratur in edibus regis. Tria sunt que bene gradiuntur, et quartum quod incedit feliciter: leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum; gallus succinctus lumbos, et aries; nec est rex qui resistat ei. Est qui stultus apparuit postquam elevatus est in sublime: si enim intellexisset, ori suo imposuisset manum. Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum; et qui vehementer emungit, elicit sanguinem; et qui provocat iras, producit discordias. Verba Lamuelis regis. Visio qua erudivit eum mater sua. Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum?

XXXI

Ne dederis mulieribus substantiam tuam, et divitias tuas ad delendos reges. Noli regibus, o Lamuel, noli regibus dare vinum, quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas; ne forte bibant, et obliviscantur iudiciorum, et mutent causam filiorum pauperis. Date siceram merentibus, et vinum his qui amaro sunt animo. Bibant, et obliviscantur egestatis sue, et doloris sui non recordentur amplius. Aperi os tuum muto, et causis omnium filiorum qui pertranseunt. Aperi os tuum, decerne quod

Aleph iustum est, et iudica inopem et pauperem. Mulierem

Beth fortem quis inveniet? procul et de ultimis finibus

Gimel pretium eius. Confidit in ea cor viri sui, et spoliis

Deleth non indigebit. Reddet ei bonum et non malum omnibus diebus vite sue. Quesivit lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum. Facta est quasi navis institoris, de longe portans panem suum. Et de nocte surrexit, deditque predam domesticis suis, et cibaria ancillis suis. Consideravit agrum, et emit eum; de fructu manuum suarum plantavit vineam. Accinxit fortitudine lumbos suos, et roboravit brachium suum. Gustavit, et vidit quia bona est negotiatio eius; non extinguetur in nocte lucerna illius. Manum suam misit ad fortia, et digiti eius apprehenderunt fusum. Manum suam aperuit inopi, et palmas suas extendit ad pauperem. Non timebit domui sue a frigoribus nivis; omnes enim domestici eius vestiti duplicibus. Stragulatam vestem fecit sibi; byssus et purpura indumentum eius. Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terre. Syndonem fecit et vendidit, et cingulum tradidit Chananeo. Fortitudo et decor indumentum eius, et ridebit in die novissimo. Os suum aperuit sapientie, et lex clementie in lingua eius. Consideravit semitas domus sue, et panem otiosa non comedit. Surrexerunt filii eius, et beatissimam predicaverunt; vir eius, et laudavit eam. Multe filie congregaverunt divitias,

tu supergressa es universas. Fallax gratia, et vana Syn

est pulchritudo; mulier timens Dominum ipsa laudabitur. Date ei de fructu manuum suarum, Au

et laudent eam in portis opera eius.

Expliciunt Parabole Salomonis.

Incipit Coelet id est Ecclesiastes.

Verba Ecclesiaste filii David regis Hierusalem. Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes; vanitas vanitatum, et omnia vanitas. Quid habet amplius homo de universo labore suo quo laborat sub sole? Generatio preterit, et generatio advenit; terra autem in eternum stat. Oritur sol et occidit, et ad locum suum revertitur; ibique renascens girat per meridiem, et flectitur ad aquilonem; lustrans universa in circuitu pergit spiritus, et in circulos suos revertitur. Omnia flumina intrant in mare, et mare non redundat; ad locum unde exeunt flumina revertuntur, ut iterum fluant. Cuncte res difficiles; non potest eas homo explicare sermone. Non saturatur oculus visu, nec auris impletur auditu. Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nichil sub sole novum, nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est; iam enim precessit in seculis que fuerunt ante nos. Non est priorum memoria; sed nec eorum quidem que postea futura sunt erit recordatio apud eos qui futuri sunt in novissimo. Ego Ecclesiastes fui rex Israel in Ierusalem, et proposui in animo meo querere et investigare sapienter de omnibus que fiunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum, ut occuparentur in ea. Vidi que fiunt cuncta sub sole, et ecce universa vanitas et afflictio spiritus. Perversi difficile corriguntur, et stultorum infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo dicens: Ecce magnus

effectus sum et precessi sapientia omnes qui fuerunt an-
te me in Ierusalem. et mens mea contemplata est multa
sapienter et didici. Dedique cor meum ut scirem
prudentiam atque doctrinam. erroresque et stulti-
tiam. Et agnovi quod in his quoque esset labor et af-
flictio spiritus. eo quod in multa sapientia multa sit in-
dignatio. et qui addit scientiam addit et laborem. II

Dixi ego in corde meo. Vadam et affluam deliciis et
fruar bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas.
Risum reputavi errorem. et gaudio dixi. Quid
frustra deciperis? Cogitavi in corde meo abstra-
here a vino carnem meam. ut animum meum trans-
ferrem ad sapientiam. devitaremque stultitiam. donec vide-
rem quid esset utile filiis hominum. Quo facto opus
est sub sole numero dierum vite sue. Magnificavi
opera mea. edificavi michi domos. plantavi
vineas. feci hortos et pomeria. et consevi ea cunc-
ti generis arboribus. Et extruxi michi piscinas aqua-
rum. ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Pos-
sedi servos et ancillas. multamque familiam ha-
bui. Armenta quoque et magnos ovium greges ul-
tra omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Coacervavi
michi argentum et aurum et substantias regum ac pro-
vinciarum. Feci michi cantores et cantatrices et delici-
as filiorum hominum. Scyphos et urceos in ministerio
ad vina fundenda. Et supergressus sum opibus omnes qui
fuerunt ante me in Ierusalem. Sapientia quoque perse-
veravit mecum. Et omnia que desideraverunt oculi mei non
negavi eis. nec prohibui cor meum. quin omni vo-
luptate frueretur. et oblectaret se in his que pre-
paravi. Et hanc ratus sum partem meam si uterer la-
bore meo. Cumque me convertissem ad universa opera
que fecerant manus mee. et ad labores in quibus fru-
stra sudaveram. vidi in omnibus vanitatem et afflic-
tionem animi. et nichil permanere sub sole. Transivi
ad contemplandam sapientiam. erroresque et stultitiam.
Quid est inquam homo ut sequi possit regem factorem
suum? Et vidi quia tantum precederet sapientia stul-
titiam. quantum differt lux a tenebris. Sapientis
oculi in capite eius. stultus in tenebris ambulat. Et
didici quod unus utriusque esset interitus. Et dixi in cor-
de meo. Si unus et stulti et meus occasus erit. quid michi pro-
dest quod maiorem sapientie dedi operam? Locutusque cum me-
a mente. animadverti quod hoc quoque esset vanitas. Non enim
erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpe-
tuum. et futura tempora oblivione cuncta pariter operient.
Moritur doctus similiter ut indoctus. Et idcirco tedu-
it me vite mee. videntem mala esse universa sub
sole. et cuncta vanitatem atque afflictionem spiritus. Rur-
sus detestatus sum omnem industriam meam qua sub
sole studiosissime laboravi. habiturus heredem
post me. quem ignoro utrum sapiens an stultus futu-
rus sit. et dominabitur in laboribus meis. quibus desuda-
vi et sollicitus fui. Et est quicquam tam vanum? Un-
de cessavi. renuntiavitque cor meum ultra laborare
sub sole. Nam cum alius laboret in sapientia et
doctrina et sollicitudine. homini otioso quesita di-
mittit. Et hoc ergo vanitas et magnum malum.
Quid enim proderit homini de universo labore suo et
afflictione spiritus qua sub celo cruciatus est? Cuncti
dies eius doloribus et erumpnis pleni sunt. nec per noc-
tem mente requiescit. Et hoc nonne vanitas est? No-
ne melius est comedere et bibere. et ostendere
anime sue bona de laboribus suis? Et hoc de manu
Dei est. Quis ita devorabit et deliciis affluet ut ego?
Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam et
scientiam et intelligentiam et leticiam. Peccatori autem
dedit afflictionem et curam superfluam. ut addat
et congreget. et tradat ei qui placuit Deo. Sed et hec
vanitas et cassa sollicitudo mentis. III

Omnia tempus habent. et suis spaciis transeunt uni-
versa sub celo. Tempus nascendi et tempus morien-
di. Tempus plantandi et tempus evellendi quod plan-
tatum est. Tempus occidendi et tempus sanandi. Tempus
destruendi et tempus edificandi. Tempus flendi et
tempus ridendi. Tempus plangendi et tempus saltandi.
Tempus spargendi lapides et tempus colligendi. Tempus
amplexandi et tempus longe fieri ab amplexibus.
Tempus acquirendi et tempus perdendi. Tempus custo-
diendi et tempus abiciendi. Tempus scindendi et tempus
consuendi. Tempus tacendi et tempus loquendi. Tempus di-
lectionis et tempus odii. Tempus belli et tempus pacis. Quid
habet amplius homo de labore suo? Vidi afflictionem quam
dedit Deus filiis hominum ut distendantur in ea. Cun-
cta fecit bona in tempore suo. et mundum tradidit dis-
putationi eorum. ut non inveniat homo opus quod opera-
tus est Deus ab initio usque ad finem. Et cognovi quod non
esset melius nisi letari et facere bonum in vita sua. Om-
nis enim homo qui comedit et bibit et videt bonum de labore
suo. hoc donum Dei est. Didici quod omnia opera que fecit
Deus perseverent in perpetuum. Non possumus eis quic-
quam addere nec auferre que fecit Deus ut time-
atur. Quod factum est ipsum permanet. Que fu-
tura sunt iam fuerunt. et Deus instaurat quod abiit.
Vidi sub sole in loco iudicii impietatem. et in lo-
co iusticie iniquitatem. Et dixi in corde meo. Iustum
et impium iudicabit Deus. et tempus omnis rei tunc erit. Di-
xi in corde meo de filiis hominum. ut probaret eos Deus.
et ostenderet similes esse bestiis. Idcirco unus
interitus est hominis et iumentorum. et equa utriusque con-
ditio. Sicut moritur homo. sic et illa moriuntur.
Similiter spirant omnia. et nichil habet homo iumento am-
plius. Cuncta subiacent vanitati. et omnia pergunt ad unum
locum. De terra facta sunt. et in terram pariter revertuntur.
Quis novit si spiritus filiorum Ade ascendat sursum.
et si spiritus iumentorum descendat deorsum? Et deprehen-
di nichil esse melius quam letari hominem in opere suo.
et hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet ut

arg. tit. de vanitate
De. zo. viij. fide z dr.
exp. ph. iij. spiritualis.
Spr. d. y magi. anima uic. ... xiiij. c. ... r. p. z ...
Ana. jo. xxv. ... c. ...
... uh. ...
... c.

post se futurum cognoscet?

IIII

Verti me ad alia, et vidi calumnias quae sub sole geruntur, et lacrimas innocentium, et consolatorem neminem; nec posse resistere eorum violentiae, cunctorum auxilio destitutos. Et laudavi magis mortuos quam viventes; et feliciorem utroque iudicavi qui necdum natus est, nec vidit mala quae sub sole fiunt. Rursum contemplatus sum omnes labores hominum, et industrias animadverti patere invidiae proximi. Et in hoc ergo vanitas, et cura superflua est. Stultus complicat manus suas, et comedit carnes suas, dicens: Melior est pugillus cum requie quam plena utraque manus cum labore et afflictione animi. Considerans reperi et aliam vanitatem sub sole. Unus est, et secundum non habet, non filium, non fratrem, et tamen laborare non cessat; nec satiantur oculi eius divitiis, nec recogitat, dicens: Cui laboro, et fraudo animam meam bonis? In hoc quoque vanitas est, et afflictio pessima. Melius est ergo duos esse simul quam unum; habent enim emolumentum societatis suae. Si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Vae soli, quia cum ceciderit, non habet sublevantem se. Et si dormierint duo, fovebuntur mutuo; unus quomodo calefiet? Et si quispiam praevaluerit contra unum, duo resistent ei; funiculus triplex difficile rumpitur. Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto, qui nescit praevidere in posterum. Quod et de carcere catenisque interdum quis egreditur ad regnum, et alius natus in regno inopia consumitur. Vidi cunctos viventes qui ambulant sub sole cum adolescente secundo, qui consurgit pro eo. Infinitus est numerus populi omnium qui fuerunt ante eum, et qui postea futuri sunt non laetabuntur in eo. Sed et hoc vanitas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, et appropinqua ut audias. Multo enim melior est obedientia quam stultorum victimae, qui nesciunt quid faciunt mali.

V

Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo. Deus enim in caelo, et tu super terram; idcirco sint pauci sermones tui. Multas curas sequuntur somnia, et in multis sermonibus invenitur stultitia. Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis et stulta promissio. Sed quodcumque voveris redde. Multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere. Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam, neque dicas coram angelo: Non est providentia; ne forte iratus Deus super sermone tuo dissipet cuncta opera manuum tuarum. Ubi multa sunt somnia, plurimae vanitates et sermones innumeri; tu vero Deum time. Si videris calumnias egenorum, et violenta iudicia, et subverti iustitiam in provincia, non mireris super hoc negotio; quia excelso alius excelsior est, et super hos quoque eminentiores sunt alii, et insuper universae terrae rex imperat servienti. Avarus non implebitur pecunia, et qui amat divitias fructus non capiet ex eis; et hoc ergo vanitas. Ubi multae sunt opes, multi et qui comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi quod cernit divitias oculis suis? Dulcis est somnus operanti, sive parum sive multum comedat; saturitas autem divitis non sinit dormire eum. Est et alia infirmitas pessima, quam vidi sub sole: divitiae conservatae in malum domini sui. Pereunt enim in afflictione pessima. Generavit filium qui in summa egestate erit. Sicut egressus est nudus de utero matris suae, sic revertetur, et nihil auferet secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas: quomodo venit, sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in ventum? Cunctis diebus vitae suae comedit in tenebris, et in curis multis, et in aerumna atque tristitia. Hoc itaque mihi visum est bonum, ut comedat quis, et bibat, et fruatur laetitia ex labore suo quo laboravit ipse sub sole numero dierum vitae suae quos dedit ei Deus; et haec est pars illius. Et omni homini cui dedit Deus divitias atque substantiam, potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis, et fruatur parte sua, et laetetur de labore suo: hoc est donum Dei. Non enim satis recordabitur dierum vitae suae, eo quod Deus occupet deliciis cor eius.

VI

Est et aliud malum quod vidi sub sole, et quidem frequens apud homines: vir cui dedit Deus divitias, et substantiam, et honorem, et nihil deest animae eius ex omnibus quae desiderat; nec tribuit ei potestatem Deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud. Hoc vanitas et magna miseria est. Si genuerit quispiam centum liberos, et vixerit multos annos, et plures dies aetatis habuerit, et anima illius non utatur bonis substantiae suae, sepulturaque careat, de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus. Frustra enim venit, et pergit ad tenebras, et oblivione delebitur nomen eius. Non vidit solem, neque cognovit distantiam boni et mali. Etiam si duobus millibus annis vixerit, et non fuerit perfruitus bonis, nonne ad unum locum properant omnia? Omnis labor hominis in ore eius, sed anima eius non implebitur. Quid habet amplius sapiens a stulto? et quid pauper, nisi ut pergat illuc ubi est vita? Melius est videre quod cupias quam desiderare quod nescias. Sed et hoc vanitas est, et praesumptio spiritus. Qui futurus est, iam vocatum est nomen eius; et scitur quod homo sit, et non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. Verba sunt plurima, multamque in disputando habentia vanitatem.

VII

Quid necesse est homini maiora se quaerere, cum ignoret quid conducat sibi in vita sua, numero dierum peregrinationis suae, et tempore quod velut umbra praeterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit? Melius est nomen bonum quam unguenta pretiosa, et dies mortis die nativitatis. Melius est ire ad domum luctus

quia eo omnium consummatio. In illa enim finis cunctorum admonetur hominum et vivens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristitia est et cor stultorum ubi letitia. Melius est a sapiente corripi quam stultorum adulatione decipi. Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla sic risus stulti. Sed et hoc vanitas. Calumnia conturbat sapientem et perdet robur cordis illius. Melior est finis orationis quam principium. Melior est patiens arrogante. Ne velox sis ad irascendum quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas quid putas cause est quod priora tempora meliora fuere quam nunc. Stulta enim est huiuscemodi interrogatio. Utilior est sapientia cum divitiis et magis prodest videntibus solem. Sicut enim protegit sapientia sic protegit pecunia. Hoc autem plus habet eruditio et sapientia quod vitam tribuunt possessori suo. Considera opera Dei quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis et malam diem precave. Sicut enim hanc sic et illam fecit Deus ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias. Hec quoque vidi in diebus vanitatis mee. Iustus perit in iustitia sua et impius multo vivit tempore in malitia sua. Noli esse iustus multum neque plus sapias quam necesse est ne obstupescas. Ne impie agas multum et noli esse stultus ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum sed et ab illo ne subtrahas manum tuam quia qui timet Deum nichil negligit. Sapientia confortabit sapientem super decem principes civitatis. Non est enim homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum ne forte audias servum tuum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua quia et tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temptavi in sapientia. Dixi sapiens efficiar et ipsa longius recessit a me multo magis quam erat et alta profunditas quis inveniet eam. Lustravi universa animo meo ut scirem et considerarem et quererem sapientiam et rationem et ut cognoscerem impietatem stulti et errorem imprudentium. Et inveni amariorem morte mulierem que laqueus venatorum est et sagena cor eius vincula sunt manus illius. Qui placet Deo effugiet eam qui autem peccator est capietur ab illa. Ecce hoc inveni dixit Ecclesiastes unum et alterum ut invenirem rationem quam adhuc querit anima mea et non inveni. Virum de mille unum repperi mulierem ex omnibus non inveni. Solummodo hoc inveni quod fecerit Deus hominem rectum et ipse se infinitis miscuerit questionibus. Quis talis ut sapiens est et quis cognovit solutionem verbi.

VIII

Sapientia hominis lucet in vultu eius et potentissimus faciem illius commutabit. Ego os regis observo et precepta iuramenti Dei. Ne festines recedere a facie eius neque permaneas in opere malo quia omne quod voluerit faciet. Et sermo illius potestate plenus est.

Nec dicere ei quisquam potest quare ita facis. Qui custodit preceptum non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit. Omni negotio tempus est et opportunitas et multa hominis afflictio quia ignorat preterita et futura nullo scire potest nuntio. Non est in hominis potestate prohibere spiritum nec habet potestatem in die mortis nec sinitur quiescere ingruente bello neque salvabit impietas impium. Omnia hec consideravi et dedi cor meum in cunctis operibus que fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi impios sepultos qui etiam cum adhuc viverent in loco sancto erant et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. Etenim quia non profertur cito contra malos sententia absque ullo timore filii hominum perpetrant mala. Attamen ex eo quod peccator centies facit malum et per patientiam sustentatur ego cognovi quod erit bonum timentibus Deum qui verentur faciem eius. Non sit bonum impio nec prolongentur dies eius sed quasi umbra transeant qui non timent faciem Domini. Est et alia vanitas que fit super terram.

IX

Sunt iusti quibus multa proveniunt quasi opera egerint impiorum et sunt impii qui ita securi sunt quasi iustorum facta habeant. Sed et hoc vanissimum iudico. Laudavi igitur letitiam quod non esset homini bonum sub sole nisi quod comederet et biberet atque gauderet et hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vite sue quos dedit ei Deus sub sole. Et apposui cor meum ut scirem sapientiam et intelligerem distentionem que versatur in terra. Est homo qui diebus et noctibus somnum non capit oculis. Et intellexi quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem eorum que fiunt sub sole et quanto plus laboraverit ad querendum tanto minus inveniat. Etiam si dixerit sapiens se nosse non poterit reperire. Omnia hec tractavi in corde meo ut curiose intelligerem. Sunt iusti atque sapientes et opera eorum in manu Dei et tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit. Sed omnia in futurum servantur incerta eo quod universa eque eveniant iusto et impio bono et malo mundo et immundo immolanti victimas et sacrificia contempnenti. Sicut bonus sic et peccator ut periurus ita et ille qui verum deierat. Hoc est pessimum inter omnia que sub sole fiunt quia eadem cunctis eveniunt. Unde et corda filiorum hominum implentur malitia et contemptu in vita sua et post hec ad inferos deducentur. Nemo est qui semper vivat et qui huius rei habeat fiduciam. Melior est canis vivus leone mortuo. Viventes enim sciunt se esse morituros mortui vero nichil noverunt amplius nec habent ultra mercedem quia oblivioni tradita est memoria eorum. Amor quoque et odium et invidie simul perierunt nec habent partem in hoc seculo et in opere quod sub sole geritur. Vade ergo et comede in letitia panem tuum et bibe cum gaudio vinum tuum quia Deo placent opera tua. Omni tempore sint vestimenta tua candida et oleum de capite tuo non deficiat.

ere vita cum uxore quam diligis cunctis diebus vite instabilitatis tue qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tue. Hec est enim pars in vita et in labore tuo quo laboras sub sole. Quodcumque potest manus tua facere instanter operare, quia nec opus nec ratio nec scientia nec sapientia erunt apud inferos quo tu properas. Verti me ad aliud et vidi sub sole nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam, sed tempus casumque in omnibus. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo et sicut aves comprehenduntur laqueo, sic capiuntur homines in tempore malo cum eis extemplo supervenerit. Hanc quoque vidi sub sole sapientiam et probavi maximam. Civitas parva et pauci in ea viri; venit contra eam rex magnus et vallavit eam, extruxitque munitiones per gyrum, et perfecta est obsidio. Inventusque est in ea vir pauper et sapiens, et liberavit urbem per sapientiam suam, et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. Et dicebam ego meliorem esse sapientiam fortitudine. Quomodo ergo sapientia pauperis contempta est et verba eius non sunt audita? Verba sapientium audiuntur in silentio plus quam clamor principis inter stultos. Melior est sapientia quam arma bellica, et qui in uno peccaverit multa bona perdet.

X

Muscae morientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est sapientia et gloria parva ad tempus stultitia. Cor sapientis in dextera eius, et cor stulti in sinistra illius. Sed et in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos estimat. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris, quia curatio cessare faciet peccata maxima. Est malum quod vidi sub sole, quasi per errorem egrediens a facie principis: positum stultum in dignitate sublimi, et divites sedere deorsum. Vidi servos in equis, et principes ambulantes quasi servos super terram. Qui fodit foveam incidet in eam, et qui dissipat sepem mordebit eum coluber. Qui transfert lapides affligetur in eis, et qui scindit ligna vulnerabitur ab eis. Si retusum fuerit ferrum, et hoc non ut prius sed hebetatum fuerit, multo labore exacuetur, et post industriam sequetur sapientia. Si mordeat serpens in silentio, nichil eo minus habet qui occulte detrahit. Verba oris sapientis gratia, et labia insipientis precipitabunt eum. Initium verborum eius stultitia, et novissimum oris illius error pessimus. Stultus verba multiplicat. Ignorat homo quid ante se fuerit, et quod post se futurum sit quis ei poterit indicare? Labor stultorum affliget eos qui nesciunt in urbem pergere. Ve tibi terra cuius rex puer est, et cuius principes mane comedunt. Beata terra cuius rex nobilis est, et principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum et non ad luxuriam. In pigritiis humiliabitur contignatio, et in infirmitate manuum perstillabit domus. In risum faciunt panem et vinum ut epulentur viventes, et pecunie obediunt omnia. In cogitatione tua regi ne detrahas, et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti, quia et aves celi portabunt vocem tuam, et qui habet pennas annuntiabit sententiam.

XI

Mitte panem tuum super transeuntes aquas, quia post multa tempora invenies illum. Da partem septem necnon et octo, quia ignoras quid futurum sit mali super terram. Si reple fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit ibi erit. Qui observat ventum non seminat, et qui considerat nubes numquam metet. Quomodo ignoras que sit via spiritus, et qua ratione compingantur ossa in ventre pregnantis, sic nescis opera Dei qui fabricator est omnium. Mane semina semen tuum, et vespere ne cesset manus tua, quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud; et si utrumque simul, melius erit. Dulce lumen et delectabile est oculis videre solem. Si annis multis vixerit homo et in his omnibus letatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum, qui cum venerint vanitatis arguentur preterita. Letare ergo iuvenis in adolescentia tua, et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tue, et ambula in viis cordis tui et in intuitu oculorum tuorum, et scito quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium.

Aufer iram a corde tuo, et amove malitiam a carne tua. Adolescentia enim et voluptas vana sunt. Memento creatoris tui in diebus iuventutis tue, antequam veniat tempus afflictionis et appropinquent anni de quibus dicas: Non michi placent. Antequam tenebrescat sol et lumen et luna et stelle, et revertantur nubes post pluviam. Quando commovebuntur custodes domus, et nutabunt viri fortissimi, et otiose erunt molentes in minuto numero, et tenebrescent videntes per foramina, et claudent ostia in platea in humilitate vocis molentis, et consurgent ad vocem volucris, et obsurdescent omnes filie carminis. Excelsa quoque timebunt et formidabunt in via. Florebit amigdalum, impinguabitur locusta, et dissipabitur capparis, quoniam ibit homo in domum eternitatis sue, et circuibunt in platea plangentes. Antequam rumpatur funiculus argenteus, et recurrat vitta aurea, et conteratur hydria super fontem, et confringatur rota super cisternam, et revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad Deum qui dedit illum. Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, et omnia vanitas. Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum.

et enarrans fecit parabolas multas. Quesivit verba utilia et conscripsit sermones rectissimos ac veritate plenos. Verba sapientium sicut stimuli, et quasi clavi in altum defixi, que per magistrorum consilium data sunt a pastore uno. His amplius fili mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis, frequensque meditatio carnis afflictio est. Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time et mandata eius observa: hoc est enim omnis homo. Et cuncta que fiunt adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum sive malum sit.

Explicit Ecclesiastes.

Incipit canticum canticorum Salomonis. quod hebraice dicitur syrasirim. Vox synagoge optantis Christi adventum.

Osculetur me osculo oris sui, quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum, ideo adolescentule dilexerunt te. **Vox ecclesie ad Christum.** Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. **Vox ecclesie de Christo sponso suo ad animas fideles.** Introduxit me rex in cellaria sua, exultabimus et letabimur in te, memores uberum tuorum super vinum. Recti diligunt te. **Ecclesia de suis persecutoribus.** Nigra sum sed formosa filie Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol. **Vox primitive ecclesie.** Filii matris mee pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis: vineam meam non custodivi. **Vox ecclesie ad Christum.** Indica michi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum. **Vox Christi ad ecclesiam.** Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres, egredere et abi post vestigia gregum, et pasce hedos tuos iuxta tabernacula pastorum. Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea. Pulchre sunt gene tue sicut turturis, collum tuum sicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. **Vox ecclesie de Christo.** Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Fasciculus mirre dilectus meus michi, inter ubera mea commorabitur. Botrus cypri dilectus meus michi in vineis Engaddi. **Vox sponsi.** Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum. **Vox ecclesie.** Ecce tu pulcher es dilecte mi et decorus. Lectulus noster floridus, tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina. **Vox Christi.**

II

Ego flos campi et lilium convallium. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. **Vox ecclesie.** Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quem desideraveram sedi, et fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me caritatem. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Leva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me. **Vox Christi.** Adiuro vos filie Ierusalem per capreas cervosque camporum, ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit. **Vox ecclesie.** Vox dilecti mei, ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles. Similis est dilectus meus capree hinnuloque cervorum. En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. En dilectus meus loquitur michi. Surge propera amica mea, columba mea, formosa mea, et veni. Iam enim hyemps transiit, ymber abiit et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit. Vox turturis audita est in terra nostra. Ficus protulit grossos suos, vinee florentes dederunt odorem suum. Surge amica mea, speciosa mea, et veni, columba mea in foraminibus petre, in caverna macerie. Ostende michi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, et facies tua decora. **Vox sponsi et sponse ad predicatores.** Capite nobis vulpes parvulas que demoliuntur vineas, nam vinea nostra floruit. Dilectus meus michi et ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies et inclinentur umbre. Revertere, similis esto dilecte mi capree hinnuloque cervorum super montes Bether. **Vox ecclesie de gentibus.**

III

In lectulo meo per noctes quesivi quem diligit anima mea, quesivi illum et non inveni. Surgam et circuibo civitatem, per vicos et plateas queram quem diligit anima mea. Quesivi illum et non inveni. Invenerunt me vigiles qui custodiunt civitatem. **Vox ecclesie de Christo dicentis ad apostolos.** Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea. Tenui eum nec dimittam, donec introducam illum in domum matris mee, et in cubiculum genitricis mee. **Vox sponsi ad amicos.** Adiuro vos filie Ierusalem per capreas cervosque camporum, ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit. **Synagoga de ecclesia.** Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus mirre et thuris et universi pulveris pigmentarii? **Vox ecclesie de gentibus.** En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi. Uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani. Columpnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum. me-

dia karitate constravit propter filias Hierusalem. Vox ecclesie de christo dicentis. Egredimini et videte filie Syon regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua in die desponsationis illius et in die leticie cordis eius. Vox christi.

IIII

Quam pulchra es amica mea quam pulchra es. Oculi tui columbarum absque eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarum que ascenderunt de monte Galaad. Dentes tui sicut greges tonsarum que ascenderunt de lavacro. Omnes gemellis fetibus et sterilis non est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua et eloquium tuum dulce. Sicut fragmen mali punici ita gene tue absque eo quod intrinsecus latet. Sicut turris David collum tuum que edificata est cum propugnaculis. Mille clipei pendent ex ea omnis armatura fortium. Duo ubera tua sicut duo hynnuli capree gemelli qui pascuntur in liliis. Donec aspiret dies et inclinentur umbre vadam ad montem myrre et ad collem thuris. Tota pulchra es amica mea et macula non est in te. Veni de Libano sponsa mea veni de Libano veni. Coronaberis de capite Amana de vertice Sanir et Hermon de cubilibus leonum de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum et in uno crine colli tui. Quam pulchre sunt mamme tue soror mea sponsa. Pulchriora sunt ubera tua vino et odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Favus distillans labia tua sponsa mel et lac sub lingua tua et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris. Ortus conclusus soror mea sponsa ortus conclusus fons signatus. Emissiones tue paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo. Nardus et crocus fistula et cinnamomum cum universis lignis Libani. Mirra et aloe cum omnibus primis unguentis. Fons ortorum puteus aquarum viventium que fluunt impetu de Libano. Surge aquilo et veni auster perfla ortum meum et fluant aromata illius. Vox ecclesie de christo.

V

Veniat dilectus meus in ortum suum et comedat fructum pomorum suorum. Vox christi. Veni in ortum meum soror mea sponsa messui myrram meam cum aromatibus meis. Comedi favum meum cum melle meo. Bibi vinum meum cum lacte meo. Christus ad apostolos dicit. Comedite amici et bibite et inebriamini karissimi. Vox ecclesie. Ego dormio et cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis. Aperi michi soror mea amica mea columba mea immaculata mea quia caput meum plenum est rore et cincinni mei guttis noctium. Vox ecclesie. Expoliavi me tunica mea quomodo induar illa. Lavi pedes meos quomodo inquinabo illos. Vox ecclesie de christo. Dilectus meus misit manum suam per foramen et venter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi ut aperirem dilecto meo. Manus mee distillaverunt myrram digiti mei pleni myrra probatissima. Pessulum ostii mei aperui dilecto meo at ille declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est ut locutus est. Quesivi et non inveni illum vocavi et non respondit michi. Invenerunt me custodes qui circueunt civitatem percusserunt me et vulneraverunt me tulerunt pallium meum michi custodes murorum. Adiuro vos filie Hierusalem si inveneritis dilectum meum ut nuntietis ei quia amore langueo. Vox synagoge ad ecclesiam. Qualis est dilectus tuus ex dilecto o pulcherrima mulierum? Qualis est dilectus tuus ex dilecto quia sic adiurasti nos? Vox ecclesie de christo respondentis. Dilectus meus candidus et rubicundus electus ex milibus. Caput eius aurum optimum. Come eius sicut elate palmarum nigre quasi corvus. Oculi eius sicut columbe super rivulos aquarum que lacte sunt lote et resident iuxta fluenta plenissima. Gene illius sicut areole aromatum consite a pigmentariis. Labia illius lilia distillantia myrram primam. Manus illius tornatiles auree plene hyacinthis. Venter eius eburneus distinctus saphyris. Crura illius columpne marmoree que fundate sunt super bases aureas. Species eius ut Libani electus ut cedri. Guttur illius suavissimum et totus desiderabilis. Talis est dilectus meus et iste est amicus meus filie Hierusalem. Vox synagoge ad ecclesiam.

VI

Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulierum? Quo declinavit dilectus tuus et queremus eum tecum. Vox ecclesie. Dilectus meus descendit in ortum suum ad areolam aromatum ut pascatur in ortis et lilia colligat. Ego dilecto meo et dilectus meus michi qui pascitur inter lilia. Vox christi ad ecclesiam. Pulchra es amica mea suavis et decora sicut Hierusalem terribilis ut castrorum acies ordinata. Averte oculos tuos a me quia ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum que apparuerunt de Galaad. Dentes tui sicut grex ovium que ascenderunt de lavacro omnes gemellis fetibus et sterilis non est in eis. Sicut cortex mali punici sic gene tue absque occultis tuis. Sexaginta sunt regine et octoginta concubine et adolescentularum non est numerus. Una est columba mea perfecta mea una est matris sue electa genetrici sue. Viderunt eam filie et beatissimam predicaverunt regine et concubine laudaverunt eam. Vox synagoge. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens pulchra ut luna electa ut sol terribilis ut castrorum acies ordinata. Vox ecclesie ad synagogam. Descendi in ortum nucum ut viderem poma convallis et inspicerem si floruisset vinea et germinassent mala punica. Vox synagoge. Nescivi anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab. Vox ecclesie consolatoria ad synagogam. Revertere revertere Sulamitis revertere revertere ut intueamur te. Vox sponsi ad ecclesiam.

VII

Quid videbis in Sulamite nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis, filia principis. Iuncture feminum tuorum sicut monilia, que fabricata sunt manu artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis, numquam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis. Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli capree. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscine in Esebon, que sunt in porta filie multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani, que respicit contra Damascum. Caput tuum ut Carmelus, et come capitis tui sicut purpura regis vincta canalibus. Quam pulchra es et quam decora, carissima, in deliciis. Statura tua assimilata est palme, et ubera tua botris. **Sponsus de sancta cruce dicit.** Dixi: ascendam in palmam, et apprehendam fructus eius. **Sponsus de sponsa.** Et erunt ubera tua sicut botri vinee, et odor oris tui sicut malorum. Guttur tuum sicut vinum optimum. **Vox ecclesie.** Dignum dilecto meo ad potandum, labiisque et dentibus illius ad ruminandum. **Vox sponse vel synagoge.** Ego dilecto meo, et ad me conversio eius. Veni, dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Mane surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica. Ibi dabo tibi ubera mea. Mandragore dederunt odorem in portis nostris. Omnia poma nova et vetera, dilecte mi, servavi tibi. **Vox patriarcharum de Christo.** Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris mee, ut inveniam te foris et deosculer te, et iam me nemo despiciat? Apprehendam te et ducam in domum matris mee, ibi me docebis; et dabo tibi poculum ex vino condito et mustum malorum granatorum meorum. Leva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me. **Christus de ecclesia dicit.** Adiuro vos, filie Ierusalem, ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. **Vox synagoge admirantis ecclesiam de gentibus congregatam.** Que est ista que ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum? **Vox immutatis synagoge penitentis.** Sub arbore malo suscitavi te; ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua. Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio. Lampades eius lampades ignis atque flammarum. Aque multe non potuerunt extinguere caritatem, nec flumina obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione, quasi nichil despiciet eam. **Christus ad synagogam de ecclesia dicit.** Soror nostra parva, et ubera non habet; quid faciemus sorori nostre in die quando alloquenda est? **Christus respondet.** Si murus est, edificemus super eum propugnacula argentea; si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis. **Respondet ecclesia.** Ego murus, et ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens. Vinea fuit pacifico in ea que habet populos; tradidit eam custodibus; vir affert pro fructu eius mille argenteos. **Vox Christi.** Vinea mea coram me est. Mille tui pacifici, et ducenti his qui custodiunt fructus eius. **Vox Christi ad ecclesiam.** Que habitas in hortis, amici auscultant: fac me audire vocem tuam. **Vox ecclesie ad Christum.** Fuge, dilecte mi, et assimilare capree hinnuloque cervorum super montes aromatum.

Explicit liber Syrasyrim id est Canticum canticorum.

Incipit liber Sapientie.

I

Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis querite illum, quoniam invenitur ab his qui non temptant illum; apparet autem eis qui fidem habent in illum. Perverse enim cogitationes separant a Deo; probata autem virtus corripit insipientes. Quoniam in malivolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus discipline effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu, et corripietur a superveniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie, et non liberabit maledicum a labiis suis, quoniam renum illius testis est Deus, et cordis illius scrutator est verus, et lingue eius auditor. Quoniam spiritus Domini replevit orbem terrarum, et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere, nec preteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit; sermonum autem illius auditio ad Deum veniet, ad correptionem iniquitatum illius. Quoniam auris zeli audit omnia, et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos a murmuratione que nichil prodest, et a detractione parcite lingue, quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit; os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vite vestre, neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum, quoniam Deus mortem non fecit, nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim ut essent omnia, et sanabiles fecit nationes orbis terrarum, et non est in illis medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra. Iustitia enim perpetua est et immortalis. Impii autem manibus et verbis accersierunt illam, et estimantes illam amicam defluxerunt, et sponsiones posuerunt ad illam, quoniam digni sunt qui sint ex parte illius.

II

Dixerunt enim apud se cogitantes non recte: Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre, et non est refrigerium in fine hominis, et non est qui agnitus sit

qui sit reversus ab inferis. Quia ex nihilo nati sumus, et post hoc erimus tamquam non fuerimus, quoniam fumus afflatus est in naribus nostris, et sermo scintilla ad commovendum cor nostrum; qua extincta cinis erit corpus nostrum, et spiritus diffundetur tamquam mollis aer; et transibit vita nostra tamquam vestigium nubis, et sicut nebula dissolvetur quae fugata est a radiis solis, et a calore illius aggravata; et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus, et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Umbrae enim transitus est tempus nostrum, et non est reversio finis nostri, quoniam consignata est, et nemo revertitur. Venite ergo, et fruamur bonis quae sunt, et utamur creatura tamquam in iuventute celeriter. Vino pretioso et unguentis nos impleamus, et non praetereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant; nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum exsors sit luxuriae nostrae; ubique relinquamus signa laetitiae, quoniam haec est pars nostra, et haec est sors. Opprimamus pauperem iustum, et non parcamus viduae, nec veterani revereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iustitiae; quod enim infirmum est inutile invenitur. Circumveniamus ergo iustum, quoniam inutilis est nobis, et contrarius est operibus nostris, et improperat nobis peccata legis, et diffamat in nos peccata disciplinae nostrae. Promittit se scientiam Dei habere, et filium Dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, et immutatae sunt viae eius. Tamquam nugaces aestimati sumus ab illo, et abstinet se a viis nostris tamquam ab immunditiis, et praefert novissima iustorum, et gloriatur patrem se habere Deum. Videamus ergo si sermones illius veri sint, et tentemus quae ventura sunt illi, et sciemus quae erunt novissima illius. Si enim est verus filius Dei, suscipiet illum, et liberabit eum de manibus contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam eius, et probemus patientiam illius. Morte turpissima condemnemus eum; erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Haec cogitaverunt, et erraverunt: excaecavit enim illos malitia eorum. Et nescierunt sacramenta Dei, neque mercedem speraverunt iustitiae, nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum.

III

Quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, et ad imaginem similitudinis suae fecit illum. Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum; imitantur autem illum qui sunt ex parte illius. Iustorum autem animae in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori, et aestimata est afflictio exitus illorum, et quod a nobis est iter exterminium. Et ab itinere iusto abierunt in exterminium. Illi autem sunt in pace.

[illegible]

Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati, in multis bene disponentur, quoniam Deus tentavit eos, et invenit illos dignos se. Tamquam aurum in fornace probavit illos, et quasi holocausti hostiam accepit illos, et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti, et tamquam scintillae in arundineto discurrent. Iudicabunt nationes, et dominabuntur populis, et regnabit Dominus illorum in perpetuum. Qui confidunt in illo intelligent veritatem, et fideles in dilectione acquiescent illi, quoniam donum et pax est electis eius. Impii autem secundum quae cogitaverunt correptionem habebunt, qui neglexerunt iustum, et a Domino recesserunt. Sapientiam enim et disciplinam qui abiicit infelix est; et vacua est spes illorum, et labores sine fructu, et inhabitabilia opera eorum. Mulieres eorum insensatae sunt, et nequissimi filii eorum. Maledicta creatura eorum, quoniam felix est sterilis, et incoinquinata quae nescivit thorum in delicto; habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum nequissima; dabitur enim illi fidei donum electum, et sors in templo Dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, et quae non concidat radix sapientiae. Filii autem adulterorum in inconsummatione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem longae vitae erunt, in nihilum computabuntur, et sine honore erit novissima senectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocutionem. Nationis enim iniquae dirae sunt consummationes.

IIII

O quam pulchra est casta generatio cum claritate! immortalis est enim memoria illius, quoniam et apud Deum nota est, et apud homines. Cum praesens est, imitantur illam, et desiderant eam cum se eduxerit; et in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum praemium vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et spuria vitulamina non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita a vento commovebuntur, et a nimietate ventorum eradicabuntur. Confringentur enim rami inconsummati, et fructus illorum inutiles, et acerbi ad manducandum, et ad nihilum apti. Ex iniquis enim somnis filii qui nascuntur testes sunt nequitiae adversus parentes in interrogatione sua. Iustus autem si morte praeoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis est non diuturna, neque annorum numero computata; cani autem sunt sensus hominis, et aetas senectutis vita immaculata. Placens Deo factus est dilectus, et vivens inter peccatores translatus est. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius.

[illegible]

fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, et inconstantia concupiscentiae transvertit sensum sine malitia. Consummatus in brevi explevit tempora multa: placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum. Populi autem videntes et non intelligentes, nec ponentes in praecordiis talia: quoniam gratia Dei et misericordia est in sanctos eius, et respectus in electos illius. Condemnat autem iustus mortuus vivos impios, et iuventus celerius consummata longam vitam iniusti. Videbunt enim finem sapientis, et non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, et quare munierit illum Dominus. Videbunt, et contemnent eum: illos autem Dominus irridebit. Et erunt post haec decidentes sine honore, et in contumelia inter mortuos in perpetuum: quoniam disrumpet illos inflatos sine voce, et commovebit illos a fundamentis, et usque ad supremum desolabuntur: et erunt gementes, et memoria illorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

V

Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores eorum. Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione insperatae salutis, dicentes intra se, paenitentiam agentes, et prae angustia spiritus gementes: Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, et in similitudinem improperii. Nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam, et finem illorum sine honore: ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter sanctos sors illorum est. Ergo erravimus a via veritatis, et iustitiae lumen non luxit nobis, et sol intelligentiae non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis, et ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus. Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tamquam umbra, et tamquam nuntius percurrens, et tamquam navis quae pertransit fluctuantem aquam: cuius, cum praeterierit, non est vestigium invenire, neque semitam carinae illius in fluctibus: aut tamquam avis quae transvolat in aere, cuius nullum invenitur argumentum itineris, sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum, et scindens per vim itineris aerem: commotis alis transvolavit, et post hoc nullum signum invenitur itineris illius: aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, divisus aer continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius: sic et nos nati continuo desivimus esse: et virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere: in malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hi qui peccaverunt: quoniam spes impii tamquam lanugo est quae a vento tollitur, et tamquam spuma gracilis quae a procella dispergitur, et tamquam fumus qui a vento diffusus est, et tamquam memoria hospitis unius diei praetereuntis. Iusti autem in perpetuum vivent, et apud Dominum est merces eorum, et cogitatio illorum apud Altissimum. Ideo accipient regnum decoris, et diadema speciei de manu Domini: quoniam dextera sua teget eos, et brachio sancto suo defendet illos. Accipiet armaturam zelus illius, et armabit creaturam ad ultionem inimicorum. Induet pro thorace iustitiam, et accipiet pro galea iudicium certum: sumet scutum inexpugnabile aequitatem: acuet autem duram iram in lanceam, et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Ibunt directe emissiones fulgurum, et tamquam a bene curvato arcu nubium exterminabuntur, et ad certum locum insilient. Et a petrosa ira plenae mittentur grandines, excandescet in illos aqua maris, et flumina concurrent duriter. Contra illos stabit spiritus virtutis, et tamquam turbo venti dividet illos: et ad eremum perducet omnem terram iniquitas illorum, et malignitas evertet sedes potentium.

VI

Melior est sapientia quam vires, et vir prudens magis quam fortis. Audite ergo, reges, et intelligite; discite, iudices finium terrae. Praebete aures, vos qui continetis multitudines, et placetis vobis in turbis nationum. Quoniam data est a Domino potestas vobis, et virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, et cogitationes scrutabitur: quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte iudicastis, nec custodistis legem iustitiae, neque secundum voluntatem Dei ambulastis. Horrende et cito apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum his qui praesunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cuiusquam: quoniam pusillum et magnum ipse fecit, et aequaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio. Ad vos ergo, reges, sunt hi sermones mei, ut discatis sapientiam, et ne excidatis. Qui enim custodierint iustitiam iuste, iustificabuntur: et qui didicerint ista, invenient quid respondeant. Concupiscite ergo sermones meos, diligite illos, et habebitis disciplinam. Clara est, et quae numquam marcescit sapientia, et facile videtur ab his qui diligunt eam, et invenietur ab his qui quaerunt illam. Praeoccupat qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat. Qui de luce vigilaverit ad illam, non laborabit: assidentem enim illam foribus suis inveniet. Cogitare ergo de illa, sensus est consummatus: et qui vigilaverit propter illam, cito erit securus. Quoniam dignos se ipsa circuit quaerens, et in viis ostendit se illis hilariter, et in omni providentia occurrit illis. Initium enim illius verissima est disciplinae concupiscentia. Cura ergo disciplinae dilectio est: et dilectio custodia legum illius est: custoditio autem legum consummatio incorruptionis est: incorruptio autem facit esse proximum Deo. Concupiscentia

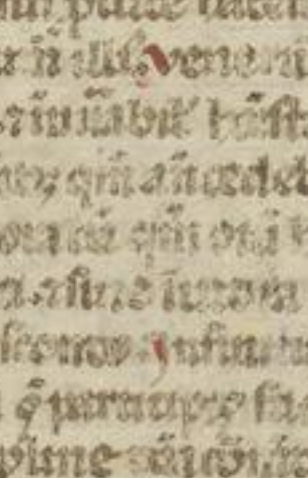
autem sapientiae deducet ad regnum perpetuum. Si ergo delectamini sedibus et sceptris reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis. Diligite lumen sapientiae, omnes qui praeestis populis. Quid est autem sapientia, et quemadmodum facta sit referam, et non abscondam a vobis sacramenta Dei, sed ab initio nativitatis investigabo, et ponam in lucem scientiam illius, et non praeteribo veritatem. Neque cum invidia tabescente iter habebo, quoniam talis homo non erit particeps sapientiae. Multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum, et rex sapiens stabilimentum populi est. Ergo accipite disciplinam per sermones meos, et proderit vobis.

VII

Sum quidem et ego mortalis homo similis omnibus, et ex genere terreni illius qui prior factus est, et in ventre matris figuratus sum caro. Decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis, et delectamento somni conveniente. Et ego natus accepi communem aerem, et in similiter factam decidi terram, et primam vocem similem omnibus emisi plorans. In involumentis nutritus sum, et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam, et similis exitus. Propter hoc optavi, et datus est mihi sensus, et invocavi, et venit in me spiritus sapientiae, et praeposui illam regnis et sedibus, et divitias nihil esse duxi in comparatione illius. Nec comparavi illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua, et tamquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem et speciem dilexi illam, et proposui pro luce habere illam, quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius. Et laetatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista sapientia, et ignorabam quoniam horum omnium mater est. Quam sine fictione didici, et sine invidia communico, et honestatem illius non abscondo. Infinitus enim thesaurus est hominibus, quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitiae Dei, propter disciplinae dona commendati. Mihi autem dedit Deus dicere ex sententia, et praesumere digna horum quae mihi dantur, quoniam ipse sapientiae dux est, et sapientium emendator. In manu enim illius et nos et sermones nostri, et omnis sapientia et operum scientia et disciplina. Ipse enim dedit mihi horum quae sunt scientiam veram, ut sciam dispositionem orbis terrarum, et virtutes elementorum, initium et consummationem et medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, et commutationes temporum, anni cursus et stellarum dispositiones, naturas animalium et iras bestiarum, vim ventorum et cogitationes hominum, differentias virgultorum et virtutes radicum, et quaecumque sunt absconsa et improvisa didici. Omnium enim artifex docuit me sapientia. Est enim in illa spiritus intelligentiae, sanctus, unicus, multiplex, subtilis, disertus, mobilis, incoinquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, quem nihil vetat, benefaciens, humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, omnia prospiciens, et qui capiat omnes spiritus, intelligibilis, mundus, subtilis. Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia. Attingit autem ubique propter suam munditiam. Vapor est enim virtutis Dei, et emanatio quaedam est claritatis omnipotentis Dei sincera, et ideo nihil inquinatum in illam incurrit. Candor est enim lucis aeternae, et speculum sine macula Dei maiestatis, et imago bonitatis illius. Et cum sit una, omnia potest, et in se permanens omnia innovat, et per nationes in animas sanctas se transfert. Amicos Dei et prophetas constituit. Neminem enim diligit Deus, nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Est enim haec speciosior sole, et super omnem stellarum dispositionem. Luci comparata invenitur prior. Illi enim succedit nox, sapientiam autem non vincit malitia.

VIII

Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter. Hanc amavi et exquisivi a iuventute mea, et quaesivi sponsam mihi eam assumere, et amator factus sum formae illius. Generositatem illius glorificat, contubernium habens Dei, sed et omnium Dominus dilexit illam. Doctrix enim est disciplinae Dei, et electrix operum illius. Et si divitiae appetuntur in vita, quid sapientia locupletius, quae operatur omnia? Si autem sensus operatur, quis horum quae sunt magis quam illa est artifex? Et si iustitiam quis diligit, labores huius magnas habent virtutes. Sobrietatem enim et sapientiam docet, et iustitiam et virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus. Et si multitudinem scientiae desiderat quis, scit praeterita, et de futuris aestimat. Scit versutias sermonum, et dissolutiones argumentorum. Signa et monstra scit antequam fiant, et eventus temporum et saeculorum. Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum, sciens quoniam mecum communicabit de bonis, et erit allocutio cogitationis et taedii mei. Habebo propter hanc claritatem ad turbas, et honorem apud seniores iuvenis, et acutus inveniar in iudicio, et in conspectu potentium admirabilis ero, et facies principum mirabuntur me. Tacentem me sustinebunt, et loquentem me respicient, et sermocinante me plura, manus ori suo imponent. Praeterea habebo per hanc immortalitatem, et memoriam aeternam his qui post me futuri sunt relinquam. Disponam populos, et nationes mihi erunt subditae. Timebunt me audientes reges horrendi. In multitudine videbor bonus, et in bello fortis. Intrans in domum meam, conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec taedium convictus illius, sed laetitiam et gaudium. Haec cogitans apud me, et commemorans in corde meo, quoniam immortalitas est in cognatione sapientiae, et in amicitia illius delectatio bona, et in operibus manuum illius honestas sine defectione, et in certamine loquelae illius sapientia, et praeclaritas in communicatione sermonum ipsius. Cir

quia quis esset ut mihi illam assumerem. Puer autem eram in
geniosus, et sortitus sum animam bonam. Et cum essem ma
gis bonus, veni ad corpus incoinquinatum. Et ut scivi quoniam
aliter non possem esse continens nisi deus det, et hoc ipsum erat
sapientie scire cuius esset hoc donum.

IX

Adii dominum et deprecatus sum illum, et dixi ex totis pre
cordiis meis: Deus patrum meorum et domine misericordie, qui
fecisti omnia verbo tuo, et sapientia tua constituisti hominem,
ut dominaretur creature que a te facta est, ut disponat
orbem terrarum in equitate et iustitia, et in directione cordis
iudicium iudicet: da mihi sedium tuarum assistricem sa
pientiam, et noli me reprobare a pueris tuis. Quoniam
ego servus tuus sum, et filius ancille tue. Homo in
firmus et exigui temporis, et minor ad intellectum iu
dicii et legum. Nam et si quis erit consummatus inter filios hominum,
si abfuerit ab illo sapientia tua, in nihilum compu
tabitur. Tu autem me elegisti regem populo tuo, et iudi
cem filiorum tuorum et filiarum. Et dixisti edificare templum
in monte sancto tuo, et in civitate habitationis tue altare,
similitudinem tabernaculi sancti tui quod preparasti ab ini
tio. Et tecum sapientia que novit opera tua, que et affuit
tunc cum orbem terrarum faceres, et sciebat quid placitum esset
oculis tuis, et quid directum in preceptis tuis. Mitte
illam de celis sanctis tuis, et a sede magnitudinis tue,
ut mecum sit et mecum laboret, ut sciam quid accep
tum sit apud te. Scit enim illa omnia et intelligit, et de du
cet me in operibus meis sobrie, et custodiet me
in sua potentia. Et erunt accepta opera mea, et disponam
populum tuum iuste, et ero dignus sedium patris mei. Quis
enim hominum poterit scire consilium dei? aut quis poterit co
gitare quid velit deus? Cogitationes enim mortalium
timide, et incerte providentie nostre. Corpus enim quod corrumpitur
aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio
sensum multa cogitantem. Et difficile estima
bimus que in terra sunt, et que in prospectu sunt invenimus cum la
bore. Que in celis sunt autem quis investigabit? Sensum
autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, et miseris
spiritum sanctum tuum de altissimis, et sic correcte sunt semi
te eorum qui in terris sunt, et que tibi placent didicerunt homines?
Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi domine
a principio.

X

Hec illum qui primus formatus est a deo pater orbis terrarum
cum solus esset creatus custodivit, et eduxit illum
a delicto suo, et eduxit illum de limo terre, et dedit il
li virtutem continendi omnia. Ab hac ut recessit iniustus
in ira sua, per iram homicidii fraternitatis deperiit. Propter
quem cum aqua deleret terram, iterum sanavit sapientia,
per contemptibile lignum iustum gubernans. Hec et in consen
su nequitie cum se nationes contulissent, scivit iustum
et conservavit sine querela deo, et in filii misericordia fortem
custodivit. Hec iustum a pereuntibus impiis custodi
vit et liberavit fugientem descendente igne in pen
tapoli. Quibus in testimonium nequitie fumigabunda
constat deserta terra, et incerto tempore fructus habentes arbores,
et incredibilis anime memoria stantis figmentum salis. Sa
pientiam enim pretereuntes, non tantum in hoc lapsi sunt
ut ignorarent bona, sed et insipientie sue reli
querunt hominibus memoriam, ut in his que peccave
runt nec latere potuissent. Sapientia autem
hos qui se observant a doloribus liberavit. Hec autem
profugum ire fratris iustum deduxit per vias rectas, et o
stendit illi regnum dei, et dedit illi scientiam sanctorum.
Honestavit illum in laboribus, et complevit labores
illius. In fraude circumvenientium illi affuit, et ho
nestum fecit illum. Custodivit illum ab inimicis,
et a seductoribus tutavit eum. Et certamen forte de
dit illi ut vinceret, et sciret quoniam omnium potenti
or est sapientia. Hec venditum iustum non dereliquit,
sed a peccatoribus liberavit eum. Descenditque cum illo
in foveam, et in vinculis non dereliquit illum, donec af
ferret illi sceptrum regni, et potentiam adversus
eos qui eum deprimebant. Et mendaces ostendit qui ma
culaverunt illum, et dedit illi claritatem eternam. Hec populum
iustum et semen sine querela liberavit a nationibus que
illum deprimebant. Intravit in animam servi dei, et ste
tit contra reges horrendos in portentis et signis.
Et reddidit iustis mercedem laborum suorum, et deduxit
illos in via mirabili. Et fuit illis in velamento
diei, et in luce stellarum per noctem. Et transtulit il
los per mare rubrum, et transvexit illos per aquam
nimiam. Inimicos autem illorum demersit in mare,
et ab altitudine inferorum eduxit illos. Ideo iu
sti tulerunt spolia impiorum, et decantaverunt domine
nomen sanctum tuum. Et victricem manum tuam lauda
verunt pariter. Quoniam sapientia aperuit os mutorum,
et linguas infantium fecit disertas.

XI

Direxit opera illorum in manibus prophete sancti. Iter fecerunt
per deserta que non habitabantur, et in locis desertis fi
xerunt casas. Steterunt contra hostes, et de inimicis se
vindicaverunt. Sitierunt et invocaverunt te domine, et
data est illis aqua de petra altissima, et requies siti
de lapide duro. Per que enim penas passi sunt inimici
illorum a defectione potus sui, et cum abundarent fi
lii Israel letati sunt, per hec cum illis deessent, bene cum illis
actum est. Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis,
humanum sanguinem dedisti iniustis. Qui cum
minuerentur in traductione infantum occisorum,
dedisti illis abundantem aquam insperate, osten
dens per sitim que tunc fuit quemadmodum tuos
exaltares, et adversarios illorum necares. Cum enim
temptati sunt, et quidem cum misericordia disciplinam acci
pientes, scierunt quemadmodum cum ira iudica
ti impii tormenta paterentur. Hos quidem tamquam
pater monens probasti, illos autem tamquam durus rex
interrogans condempnasti. Absentes enim et presentes
similiter torquebantur. Duplex enim illos acceperat
tedium, et gemitus cum memoria preteritorum. Cum enim
audirent per sua tormenta bene secum agi, commemo

uiti sunt dum admirarentur in fine exitus. quem enim ex
positione praua proiectum deriserunt, in fine euen
tus mirati sunt. Non similiter iustis sitientes.
Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis
illorum. Quod quidam errantes colebant mutos
serpentes et bestias superuacuas, inmisisti
illis multitudinem mutorum animalium in
uindictam, ut scirent quia per que peccat quis,
per hec et torquetur. Non enim impossibilis erat
omnipotens manus tua que creauit orbem terrarum
ex materia inuisa inmittere illis multitudi
nem ursorum, aut audaces leones, aut noui
generis ira plenas ignotas bestias, a
ut uaporem igneum spirantes, aut odorem
fumi proferentes, aut horrendas ab oculis
scintillas emittentes, quarum non solum lesu
ra poterat illos exterminare, sed et aspectus per
timorem occidere. Sed et sine his uno spiritu oc
cidi poterant persecutionem passi ab ipsis factis
suis, et dispersi per spiritum uirtutis tue. Sed omnia
in mensura et numero et pondere disposuisti.
Multum enim ualere tibi soli supererat semper,
et uirtuti brachii tui quis resistet? Quoniam tamquam
momentum statere, sic ante te est orbis terrarum,
et tamquam gutta roris antelucani que descendit in
terram. Sed misereris omnium quia omnia potes, et
dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Di
ligis enim omnia que sunt, et nichil odisti horum que fecisti. Nec
enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Quo
modo autem posset aliquid permanere, nisi tu uo
luisses? aut quod a te uocatum non esset conseruaretur?
Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt domine qui amas a
nimas.

XII

O Quam bonus et suauis est domine spiritus tuus in
nobis. Ideoque hos qui exerrant partibus corripis,
et de quibus peccant admones et alloqueris, ut
relicta malitia credant in te domine. Illos enim
antiquos inhabitatores sancte tue terre exhorru
isti, quoniam odibilia tibi opera faciebant per
medicamina et sacrificia iniusta, filiorum
suorum necatores sine misericordia, et comestores
uiscerum hominum, et deuoratores sanguinis a
medio sacramento tuo, et auctores parentes
animarum inauxiliatarum, uoluisti perdere per manus
parentum nostrorum, ut dignam perciperent peregri
nationem puerorum dei, que tibi omnium carior
est. Sed et his tamquam hominibus pepercisti, et misisti
antecessores exercitus tui uespas, ut illos
paulatim exterminarent. Non quia inpotens eras
in bello subicere impios iustis, aut bestiis seuis
aut uerbo duro simul exterminare, sed partibus
iudicans dabas locum penitentie, non ignorans
quoniam nequam est natio eorum, et naturalis malitia
ipsorum, et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum
in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio.
nec timens aliquem ueniam dabas peccatis il
lorum. Quis enim dicet tibi, quid fecisti? aut quis sta
bit contra iudicium tuum? Aut quis in conspectu
tuo ueniet uindex iniquorum hominum? Aut
quis tibi imputabit, si nationes perierint quas
tu fecisti? Non enim est alius deus quam tu, cui cu
ra est de omnibus, ut ostendas quoniam non iniuste iudi
cas iudicium. Neque rex neque tyrannus in conspectu
tuo inquirent de his quos perdidisti. Cum sis ergo iu
stus, iuste omnia disponis. Ipsum quoque qui non
debet puniri condempnas, et exterum estimas a tua
a uirtute. Virtus enim tua iustitie initium est.
et ob hoc quod omnium dominus es, omnibus te parcere fa
cis. Virtutem enim ostendis tu qui non crederis in uirtute
esse consummatus, et hos qui sciunt audatiam tra
ducis. Tu autem dominator uirtutis cum tranquillitate
iudicas, et cum magna reuerentia disponis nos.
Subest enim tibi cum uolueris posse. Docuisti autem
populum tuum per talia opera, quoniam oportet te iustum
esse et humanum, et bone spei fecisti filios tu
os. Quoniam iudicans das locum in peccatis penitentie. Si
enim inimicos seruorum tuorum et debitos morti cum
tanta cruciasti attentione et liberasti, dans tempus
et locum per que possent mutari a malitia, cum quanta
diligentia iudicasti filios tuos, quorum pa
rentibus iuramenta et conuentiones dedisti bonarum
promissionum? Cum ergo nobis disciplinam das, in
imicos nostros multipliciter flagellas, ut boni
tatem tuam cogitemus iudicantes, et cum de nobis
iudicatur, speremus misericordiam tuam. Vnde et illis qui in
uita sua insensate et iniuste uixerunt, per hec que
coluerunt dedisti summa tormenta. Etenim in erro
ris uia diutius errauerunt, deos estimantes
hec que in animalibus sunt superuacua, infantium in
sensatorum more uiuentes. Propter hoc tamquam pu
eris insensatis iudicium in derisum dedisti. Qui
autem ludibriis increpationibus non correpti sunt, dignum
dei iudicium experti sunt. In his enim que patieban
tur moleste ferebant, in quibus patientes indig
nabantur, per hec quos putabant deos in ipsis cum extermina
rentur, uidentes illum quem olim negabant
se nosse, deum uerum agnouerunt. Propter quod et
finis condempnationis illorum ueniet super illos.

XIII

Vani sunt autem omnes homines in quibus
non subest scientia dei, et de his que uidentur bona non po
tuerunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes
agnouerunt quis esset artifex. Sed aut ignem
aut spiritum, aut citatum aerem, aut gyrum stellarum,
aut nimiam aquam, aut solem aut lunam, rectores
orbis terrarum deos putauerunt. Quorum si specie delec
tati deos putauerunt, sciant quanto his dominator
eorum speciosior est. Speciei enim generator hec
omnia constituit. Aut si uirtutem et opera eorum mirati

sunt intelligere ab ipsis. Quoniam si hoc constituit fortio-rem illis. A magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit creator horum videri. Sed tamen adhuc in his minor est querela. Et hii enim fortassis errant, deum querentes et volentes invenire. Et enim cum in operibus illius conversentur inquirunt, et persuasum habent quoniam bona sunt que videntur. Iterum autem nec his debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire ut possent estimare seculum, quomodo huius dominum non facilius invenerunt? Infelices autem et inter mortuos spes illorum est qui appellaverunt deos opera manuum hominum, aurum et argentum, artis inventionem, et similitudines animalium, aut lapidem inutilem opus manus antique. Aut si quis artifex faber de silva lignum rectum secaverit, et huius docte eradat omnem corticem, et arte sua usus diligenter fabricet vas utile in conversationem vite, reliquiis autem eius operis ad preparationem esce abutatur, et reliquum horum quod ad nullum usum facit, lignum curvum et vorticibus plenum, sculpat diligenter per vacuitatem suam, et per scientiam artis sue figuret illud, et assimilet illud ymagini hominis, aut alicui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica et rubicundum faciens fuco colorem illius, et omnem maculam que in illo est perliniens, et faciat ei dignam habitationem, in pariete ponens illud et confirmans ferro, ne forte cadat, prospiciens illi, sciens quoniam non potest se adiuvare. Ymago enim est, et opus est illi adiutorio. Et de substantia sua et de filiis suis et de nuptiis suis votum faciens inquirit. Non erubescit loqui cum illo qui sine anima est. Et pro sanitate quidem infirmum deprecatur, et pro vita mortuum rogat, et in adiutorium inutilem invocat, et pro itinere petit ab eo qui ambulare non potest, et de adquirendo et de operando, et de omnium rerum eventu petit ab eo qui in omnibus est inutilis.

Iterum alius navigare cogitans et per feros ... XIIII

Iterum alius navigare cogitans et per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante se fragilius lignum invocat. Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, et artifex sapientia fabricavit sua. Tua autem, pater, gubernat providentia, quoniam dedisti in mari viam, et inter fluctus semitam firmissimam, ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare, etsi sine rate aliquis adeat mare. Sed ut non essent vacua sapientie tue opera, propter hoc etiam et exiguo ligno credunt homines animas suas, et transeuntes mare per ratem liberati sunt. Sed et ab initio cum perirent superbi gigantes, spes orbis terrarum ad ratem confugiens, remisit seculo semen nativitatis, que manu tua erat gubernata. Benedictum est enim lignum per quod fit iustitia. Per manus autem quod fit ydolum, maledictum est, et ipsum et qui fecit illud, quia ille quidem operatus est; illud autem cum esset fragile, deus cognominatus est. Similiter autem odio sunt deo impius et impietas eius. Et enim quod factum est, cum illo qui fecit tormenta patietur. Propter hoc et in ydolis nationum non erit respectus, quoniam creature dei in odium facte sunt, et in temptationem animis hominum, et in muscipulam pedibus insipientium. Initium enim fornicationis est exquisitio ydolorum, et adinventio illorum corruptio vite est. Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. Supervacuitas enim hominum hec advenit in orbem terrarum, et ideo brevis illorum finis inventus est. Acerbo enim luctu dolens pater, cito sibi rapti filii fecit ymaginem, et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tamquam deum colere cepit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia. Deinde interveniente tempore convalescente iniqua consuetudine, hic error tamquam lex custoditus est, et tyrannorum imperio colebantur figmenta. Et hos quos in palam honorare non poterant homines, propter quod longe essent, e longinquo figura illorum allata, evidentem ymaginem regis quem honorare volebant fecerunt, ut illum qui aberat tamquam presentem colerent sua sollicitudine. Provexit autem ad horum culturam et hos qui ignorabant artificis eximia diligentia. Ille enim volens placere illi qui se assumpsit, elaboravit arte sua ut similitudinem in melius figuraret. Multitudo autem hominum abducta per speciem operis, eum qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat, nunc deum estimaverunt. Et hec fuit vite humane deceptio. Quoniam aut affectui aut regibus deservientes homines, incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt. Et non suffecerat errasse eos circa dei scientiam, sed et in magno viventes inscientie bello, tot et tam magna mala pacem appellant. Aut enim filios suos sacrificantes, aut obscura sacrificia facientes, aut insanie plenas vigilias habentes, neque vitam neque nuptias mundas iam custodiunt. Sed alius alium per invidiam occidit, aut adulterans contristat, et omnia commixta sunt, sanguis, homicidium, furtum et fictio, corruptio et infidelitas, turbatio et periurium, tumultus bonorum, dei immemoratio, animarum inquinatio, nativitatis immutatio, nuptiarum inconstantia, inordinatio mechie et impudicitie. Infandorum enim ydolorum cultura omnis mali causa est et initium et finis. Aut enim dum letantur insaniunt, aut certe vaticinantur falsa, aut vivunt iniuste, aut peierant cito. Dum enim confidunt in ydolis que sine anima sunt, male iurantes noceri se non sperant. Utraque ergo illis evenient digne, quoniam male senserunt de deo attendentes ydolis, et iuraverunt iniuste in dolo, contempnentes iustitiam. Non enim iuratorum est virtus, sed peccantium pena perambulat semper iniustorum prevaricationem.

Tu autem, deus noster, suavis et verus es, XV patiens et in misericordia disponens omnia. Et enim si peccaverimus tui sumus, scientes magnitudinem

tua. Et si non peccaverimus, scimus quoniam apud te sumus com-
putati. Nosse enim te consummata iustitia est: et sci-
re iustitiam et virtutem tuam, radix est immortali-
tatis. Non enim in errorem induxit nos hominum malae ar-
tis excogitatio, nec umbra picturae labor sine
fructu, effigies sculpta per varios colores, cuius
aspectus insensato dat concupiscentiam, et di-
ligit mortuae imaginis effigiem sine anima. Ma-
lorum amatores digni qui spem in talibus habent,
et qui faciunt illos, et qui diligunt, et qui colunt. Sed et
figulus mollem terram premens laboriose fin-
git ad usus nostros unumquodque vas, et de eodem
luto fingit quae munda sunt in usum vasa, similiter et
quae his contraria: horum autem vasorum quis sit usus,
iudex est figulus. Et cum labore vano deum fingit
de eodem luto: ille qui paulo ante de terra factus fue-
rat, et post pusillum reducit se unde acceptus est, repe-
titus debitum animae quam habebat. Sed est illi cura,
non quia laboraturus est, nec quoniam brevis illi vita est, sed con-
certatur artificibus aurificibus et argentariis: sed
et aerarios imitatur, et gloriam praefert, quoniam res super-
vacuas fingit. Cinis est enim cor eius, et terra supervacua
spes illius, et luto vilior vita illius: quoniam
ignoravit qui se finxit, et qui inspiravit illi animam
quae operatur, et qui insufflavit ei spiritum vitalem.
Sed et aestimaverunt lusum esse vitam nostram, et conversa-
tionem vitae compositam ad lucrum, et oportere unde-
cumque etiam ex malo acquirere. Hic enim super omnes scit
se delinquere, qui ex terrae materia fragilia vasa et scul-
ptilia fingit. Omnes enim insipientes et infelices super
modum animae superbi sunt inimici populi tui et impe-
rantes illi: quoniam omnia idola nationum aestimaverunt
deos, quibus neque oculorum usus est ad videndum, neque
nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audien-
dum, neque digiti manuum ad tractandum, sed et pe-
des eorum pigri ad ambulandum. Homo enim fecit illos,
et qui spiritum mutuatus est, finxit illos. Nemo enim sibi
similem homo poterit deum fingere. Cum sit enim mortalis,
mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim est
ipse his quos colit, quia ipse quidem vixit cum esset
mortalis, illi autem numquam. Sed et animalia miser-
rima colunt: insensata enim comparata his, aliis
sunt deteriora. Sed nec aspectu aliquis ex his a-
nimalibus bona potest conspicere: effugerunt autem
dei laudem et benedictionem eius. XVI

Propter haec et per his similia passi sunt digne tormen-
ta, et per multitudinem bestiarum exterminati sunt.
Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum,
quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui novum
saporem, escam parans eis ortygometram: ut illi
quidem concupiscentes escam, propter ea quae illis osten-
sa et missa sunt, etiam a necessaria concupiscentia aver-
terentur. Hi autem in brevi inopes facti, novam gustave-
runt escam. Oportebat enim illis quidem sine excu-
satione supervenire interitum, exercentibus tyrannidem:
his autem tantum ostendere quemadmodum inimici illorum
exterminabantur. Etenim cum supervenit illis saeva be-
stiarum ira, morsibus perversorum colubrorum exterminabantur.
Sed non in perpetuum permansit ira tua, sed ad correptio-
nem in brevi turbati sunt, signum habentes salutis ad
commemorationem mandati legis tuae. Qui enim conversus
est, non per hoc quod videbat sanabatur, sed per te omnium sal-
vatorem. In hoc autem ostendisti inimicis nostris,
quia tu es qui liberas ab omni malo. Illos enim locustarum
et muscarum occiderunt morsus, et non est inventa sa-
nitas animae illorum, quia digni erant ab huiusmodi
exterminari. Filios autem tuos nec draconum venenatorum
vicerunt dentes: misericordia enim tua adveniens sanabat
illos. In memoria enim sermonum tuorum examinabantur,
et velociter salvabantur, ne in altam incidentes oblivionem
non possent tuo uti adiutorio. Etenim neque herba neque ma-
lagma sanavit illos, sed tuus, domine, sermo, qui sanat
omnia. Tu es enim domine qui vitae et mortis habes potestatem,
et deducis ad portas mortis et reducis. Homo autem oc-
cidit quidem per malitiam animam suam, et cum exierit spiritus,
non revertetur, nec revocabit animam quae recepta est.
Sed tuam manum effugere impossibile est. Negantes
enim nosse te impii, per fortitudinem brachii tui fla-
gellati sunt, novis aquis et grandinibus et pluviis
persecutionem passi, et per ignem consumpti. Quod enim mirabi-
le erat, in aqua quae omnia extinguit plus ignis valebat:
vindex est enim orbis iustorum. Quodam enim tempore mansueta-
batur ignis, ne comburerentur quae ad impios missa e-
rant animalia, sed ut ipsi videntes scirent quoniam dei iudicio
paterentur persecutionem. Et quodam tempore in aqua super virtutem
ignis exardebat undique, ut iniquae terrae nationem
exterminaret. Pro quibus angelorum esca nutrivisti populum
tuum, et paratum panem de caelo praestitisti illis sine la-
bore, omne delectamentum in se habentem, et omnis saporis su-
avitatem. Substantia enim tua dulcedinem tuam quam in
filios habes ostendebat, et deserviens uniuscuiusque volun-
tati, ad quod quisque volebat convertebatur. Nix autem et gla-
cies sustinebant vim ignis, et non tabescebant: ut scirent
quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens
in grandine et pluvia coruscans. Hoc autem iterum ut
nutrirentur iusti, etiam suae virtutis oblitus est. Crea-
tura enim tibi factori deserviens exardescit in tormentum ad-
versus iniustos, et lenior fit ad benefaciendum pro his
qui in te confidunt. Propter hoc et tunc in omnia transfigu-
rata, omnium nutrici gratiae tuae deserviebat, ad volun-
tatem horum qui a te desiderabant: ut scirent filii tu-
i quos dilexisti, domine, quoniam non nativitatis fructus
pascunt homines, sed sermo tuus hos qui in te crediderint
conservat. Quod enim ab igne non poterat exterminari, sta-
tim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat:
ut notum omnibus esset, quoniam oportet praevenire so-
lem ad benedictionem tuam, et ad ortum lucis te adora-
re. Ingrati enim spes tamquam hibernalis glacies tabe-

sit. et disperiet tamquam aqua supervacua.

xvii Magna enim sunt iudicia tua domine et inenarrabilia verba tua. propter hoc indisciplinate anime erraverunt. Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sancte. vinculis tenebrarum et longe noctis compediti. inclusi sub tectis fugitivi perpetue providentie iacuerunt. Et dum putant se latere in obscuris peccatis. tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt. paventes horrende et cum admiratione nimia perturbati. Neque enim que continebat illos spelunca. sine timore custodiebat. quoniam sonitus descendens perturbabat illos. et persone triste illis apparentes pavorem illis prestabant. Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen prebere. nec siderum lympide flamme illuminare poterant illam noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus ignis timore plenus. et timore perculsi illius que non videbatur faciei. estimabant deteriora esse que videbantur. Et magice artis appositi erant derisus. et sapientie glorie correptio cum contumelia. Illi enim qui promittebant timores et perturbationes expellere se ab anima languente. hi cum derisu pleni timore languebant. Nam et si nihil illos ex monstris perturbabat. transitu animalium et serpentium sibilatione commoti tremebundi peribant. et aerem quem nulla ratione quis effugere posset negantes se videre. Frequenter enim preoccupant pessima redarguente conscientia. Cum sit enim timida nequitia. data est in omni condempnationem. Semper enim presumit seva. perturbata conscientia. Nihil enim est timor nisi proditio cogitationis auxiliorum. Et dum ab intus minor est expectatio. maiorem computat inscientiam eius cause de qua tormentum prestat. Illi autem qui impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissimis inferis supervenientem eundem somnum dormientes. aliquando monstrorum exagitabantur timore. aliquando anime deficiebant traductione. Subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat. Deinde si quisquam ex illis decidisset. custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat. aut pastor. aut agri operis operarius preoccupatus esset. ineffugibilem sustinebat necessitatem. Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans. aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis. aut vis aque decurrentis nimium. aut sonus validus precipitatarum petrarum. aut ludentium animalium cursus invisus. aut mugientium valida bestiarum vox. aut resonans de altissimis montibus echo. deficientes faciebant illos pre timore. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine. et non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox. ymago tenebrarum que superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

xviii Sanctis autem tuis maxima erat XVIII lux. et horum quidem vocem audiebant. sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi eadem passi erant magnificabant te. Et qui ante lesi erant. quia non ledebantur gratias agebant. et ut esset differentia donum petebant. Propter quod ignis ardentem columpnam ducem habuerunt ignote vie. et solem sine lesura boni hospitii prestitisti. Digni quidem illi carere luce et pati carcerem tenebrarum. qui inclusos custodiebant filios tuos. per quos incipiebat incorruptum legis lumen seculo dari. Cum cogitarent iustorum occidere infantes. et uno exposito filio et liberato in traductionem illorum multitudinem filiorum abstulisti. et pariter illos perdidisti in aqua valida. Illa nox enim ante cognita est a patribus nostris. ut vere scientes quibus iuramentis crediderunt animequiores essent. Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum. iniustorum autem exterminatio. Sicut enim lesisti adversarios. sic et nos provocans magnificasti. Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum. et iustitie legem in concordia disposuerunt. Similiter et bona et mala recepturos iustos. patrum iam decantantes laudes. Resonabat autem inconveniens inimicorum vox. et flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium. Simili autem pena servus cum domino afflictus. et popularis homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles. nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant. quoniam uno momento que erat preclarior natio illorum exterminata est. De omnibus enim non credentes propter veneficia. tunc vero primum cum fuit exterminium primogenitorum. spoponderunt populum dei se esse. Cum enim quietum silentium contineret omnia. et nox in suo cursu medium iter haberet. omnipotens sermo tuus de celo a regalibus sedibus. durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit. gladius acutus insimulatum imperium tuum portans. et stans replevit omnia morte. et usque ad celum attingebat stans in terra. Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos. et timores supervenerunt insperati. Et alius alibi proiectus semivivus. propter quam moriebatur causam demonstrabat mortis. Visiones enim que illos turbaverunt hec premonebant. ne inscii quare mala patiebantur perirent. Tetigit autem tunc et iustos temptatio mortis. et commotio in heremo facta est multitudinis. sed non diu permansit ira tua. Properans enim homo sine querela deprecari pro populis. proferens servitutis sue scutum. orationem et per incensum deprecationem allegans. restitit ire et finem imposuit necessitati. ostendens quoniam tuus est famulus. Vicit autem turbas non in virtute corporis. nec armature potentia. sed verbo illum qui se vexabat subiecit. iuramenta parentum et testamentum commemorans. Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui. interstitit et amputavit impetum. et divisit illam que ad vivos ducebat viam. In veste enim pod

ris quam habebat. totus erat orbis terrarum. et parentum
magnalia in quatuor ordinibus lapidum
erant sculpta. et magnificentia tua in diade-
mate capitis illius erat scripta. Hec autem his
cessit qui exterminabat. et hec extimuit. erat enim
sola temptatio ire sufficiens. XIX
Impiis autem usque in novissimum sine misericordia
ira supervenit. Presciebat enim et futura illorum.
quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent. et cum
magna sollicitudine premisissent illos conse-
quebantur illos penitentia acti. Adhuc enim inter man-
ibus habentes luctum. et deplorantes ad monumenta
mortuorum. aliam sibi assumpserunt cogitationem
inscientie. et quos rogantes proiecerant. hos
tamquam fugitivos persequebantur. Ducebat enim
illos ad hunc finem digna necessitas. et horum que
acciderant commemorationem amittebant. ut ea
que deerant tormentis repleret punitio. Et populus
quidem tuus mirabiliter transiret. illi autem novam
mortem invenirent. Omnis enim creatura ad suum genus
ab initio refigurabatur. deserviens tuis pre-
ceptis. ut pueri tui custodirentur illesi.
Nam nubes castra eorum obumbrabat. et ex aqua que
ante erat terra arida apparuit. et in mari rubro
via sine impedimento. et campus germinans de profundo
nimio. per quem omnis natio transivit que tegebatur tua
manu. videntes mirabilia tua et monstra. Tamquam
enim equi depaverunt escam. et tamquam agni exultave-
runt. magnificantes te domine qui liberasti illos. Me-
mores enim erant adhuc eorum que in incolatu il-
lorum facta fuerant. quemadmodum pro natione animali-
um eduxit terra muscas. et pro piscibus eructavit
fluvius multitudinem ranarum. Novissime
autem viderunt novam creaturam avium. cum adduc-
ti concupiscentia postulaverunt escas epulati-
onis. In allocutione enim desiderii ascendit il-
lis de mari ortigometra. et vexationes peccatoribus
supervenerunt. non sine illis que ante facta erant
argumentis per vim fluminum. Iuste enim patiebantur
secundum suas nequitias. etenim detestabiliorem inhos-
pitalitatem instituerunt. Alii quidem ignotos non re-
cipiebant advenas. alii autem bonos hospites
in servitutem accipiebant. Et non solum hec. sed et alius
quidam respectus erat illorum. quoniam inviti recipie-
bant extraneos. Qui autem cum letitia receperunt hos
qui eisdem usi erant iustitiis. sevissimis af-
flixerunt doloribus. Percussi sunt autem cecitate.
sicut illi in foribus iusti. cum subitaneis coop-
ti essent tenebris. unusquisque transitum osti-
i sui querebat. In se enim elementa dum con-
vertuntur. sicut in organo qualitatis sonus immutatur.
et omnia suum sonum custodiunt. unde estimari
ex ipso certo visu potest. Agrestia enim in aquatica
convertebantur. et quecumque erant natantia. in
terram transibant. Ignis in aqua valebat supra suam vir-
tutem. et aqua extinguentis nature oblivisce-
batur. Flamme e contrario corruptibilium anima-
lium non vexaverunt carnes coambulantium. nec dis-
solvebant illam que facile dissolvebatur sicut
glacies bonam escam. In omnibus enim domine magni-
ficasti populum tuum. magnificasti et honorasti. et
non despexisti. in omni tempore et in omni loco assistens eis.

EXPLICIT LIBER QUI DICITUR
SALOMONIS.

Multorum nobis et magnorum per legem et prophetas
aliosque qui secuti sunt illos sapientia de-
monstrata est. in quibus oportet laudare
israel doctrine et sapientie causa. quia non solum ipsos
loquentes necesse est esse peritos. sed et extraneos
posse et dicentes et scribentes doctissimos fi-
eri. Avus meus iesus postquam se amplius dedit ad
diligentiam lectionis legis et prophetarum et aliorum li-
brorum qui nobis a parentibus nostris traditi sunt vo-
luit et ipse scribere aliquid horum que ad
doctrinam et sapientiam pertinent. ut desiderantes di-
scere et illorum periti facti magis magisque atten-
dant animo et ad legitimam vitam confirmentur.
Hortor itaque venire vos cum benivolentia et at-
tentiore studio lectionem facere et veniam habere in illis
in quibus videmur sequentes ymaginem sapientie deficere
in verborum compositione. Nam deficiunt verba hebrai-
ca. quando translata fuerint ad alteram linguam. Non so-
lum autem hec. sed et ipsa lex et prophete ceterique li-
brorum non parvam habent differentiam. quando inter se
dicuntur. Nam in octavo et tricesimo anno
temporibus ptolomei evergetis regis. postquam perveni
in egyptum. et cum multum temporis ibi fecissem. inveni
ibi libros relictos non parve neque contempnende
doctrine. Itaque bonum et necessarium putavi et
ipse aliquam addere diligentiam et laborem interp-
retandi librum istum. et multa vigilia attuli doctri-
nam in spatio temporis ad illa que ad finem ducunt librum
dare. et illis qui voluerunt animum intendere et discere
quemadmodum oporteat instituere mores. qui
secundum legem domini proposuerunt vitam agere.

EXPLICIT PROLOGUS IHESU FILII SYRACH.

I
Omnis sapientia a domino deo est.
et cum illo fuit semper. et est ante evum.
Arenam maris et pluvie gut-
tas et dies seculi quis dinume-
ravit. Altitudinem celi et latitu-
dinem terre et profundum abyssi quis di-
mensus est. Sapientiam dei prece-
dentem omnia quis investigavit. Prior omni-
um creata est sapientia. et intellectus prudentie ab

eius. Fons sapientie verbum Dei in excelsis, et ingressus illius mandata eterna. Radix sapientie cui revelata est, et astutias illius quis agnovit? Disciplina sapientie cui revelata est et manifestata? et multiplicationem ingressus illius quis intellexit? Unus est altissimus creator omnipotens, et rex potens et metuendus nimis, sedens super thronum illius, et dominans Deus. Ipse creavit illam in spiritu sancto, et vidit, et dinumeravit, et mensus est. Et effudit illam super omnia opera sua, et super omnem carnem secundum datum suum, et prebuit illam diligentibus se. Timor Domini gloria, et gloriatio, et letitia, et corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, et dabit letitiam et gaudium in longitudinem dierum. Timenti Dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis sue benedicetur. Dilectio Dei honorabilis sapientia. Quibus autem apparuerit in visu, diligunt eam in visione, et in agnitione magnalium suorum. Initium sapientie timor Domini, et cum fidelibus in vulva concreatus est, cum electis feminis graditur, et cum iustis et fidelibus agnoscitur. Timor Domini scientie religiositas. Religiositas custodiet et iustificabit cor, iocunditatem atque gaudium dabit. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedicetur. Plenitudo sapientie timere Deum, et plenitudo a fructibus illius. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius. Corona sapientie timor Domini, replens pacem et salutis fructum. Et vidit, et dinumeravit eam: utraque autem sunt dona Dei. Scientiam et intellectum prudentie sapientia compartietur, et gloriam tenentium se exaltat. Radix sapientie est timere Dominum; rami enim illius longevi. In thesauris sapientie intellectus et scientie religiositas; execratio autem peccatoribus sapientia. Timor Domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est, non poterit iustificari; iracundia enim animositatis illius subversio illius est. Usque in tempus sustinebit patiens, et postea redditio iocunditatis. Bonus sensus usque in tempus abscondet verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientie significatio discipline; execratio autem peccatori cultura Dei. Fili, concupiscens sapientiam, conserva iustitiam, et Deus prebebit illam tibi. Sapientia enim et disciplina timor Domini, et quod beneplacitum est illi fides et mansuetudo, et adimplebit thesauros illius. Ne sis incredibilis timori Domini, et ne accesseris ad illum duplici corde. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, et non scandalizeris in labiis tuis. Attende in illis, ne forte cadas, et adducas anime tue inhonorationem, et revelet Deus absconsa tua, et in medio synagoge elidat te, quoniam accessisti maligne ad Dominum, et cor tuum plenum est dolo et fallacia. II

Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in iustitia et timore, et prepara animam tuam ad temptationem. Deprime cor tuum et sustine; inclina aurem tuam, et excipe verba intellectus; et ne festines in tempore obductionis. Sustine sustentationes Dei; coniungere Deo et sustine, ut crescat in novissimo vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit accipe, et in dolore sustine, et in humilitate tua patientiam habe; quoniam in igne probatur aurum et argentum, homines vero receptibiles in camino humiliationis. Crede Deo, et recuperabit te; et dirige viam tuam, et spera in illum. Serva timorem illius, et in illo veterasce. Metuentes Dominum, sustinete misericordiam eius, et non deflectatis ab illo, ne cadatis. Qui timetis Dominum, credite illi, et non evacuabitur merces vestra. Qui timetis Dominum, sperate in illum, et in oblectationem veniet vobis misericordia. Qui timetis Deum, diligite illum, et illuminabuntur corda vestra. Respicite, filii, nationes hominum, et scitote quia nullus speravit in Domino, et confusus est. Quis enim permansit in mandatis eius, et derelictus est? aut quis invocavit illum, et despexit eum? Quoniam pius et misericors est Deus, et remittet in die tribulationis peccata, et protector est omnibus exquirentibus se in veritate. Ve duplici corde, et labiis scelestis, et manibus malefacientibus, et peccatori terram ingredienti duabus viis. Ve dissolutis corde, qui non credunt Deo; et ideo non protegentur ab eo. Ve his qui perdiderunt sustinentiam, qui dereliquerunt vias rectas, et diverterunt in vias pravas. Et quid facient cum inspicere ceperit Dominus? Qui timent Dominum non erunt incredibiles verbo illius, et qui diligunt illum conservabunt viam illius. Qui timent Dominum inquirent que beneplacita sunt ei, et qui diligunt eum replebuntur lege ipsius. Qui timent Dominum preparabunt corda sua, et in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent Dominum custodiunt mandata illius, et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius, dicentes: Si penitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, et non in manus hominum. Secundum enim magnitudinem ipsius, sic et misericordia ipsius cum ipso est. III

Filii sapientie, ecclesia iustorum, et natio illorum obedientia et dilectio. Iudicium patris audite, filii, et sic facite ut salvi sitis. Deus enim honoravit patrem in filiis, et iudicium matris exquirens firmavit in filios. Qui diligit Deum exorabit pro peccatis, et continebit se ab illis, et in oratione dierum exaudietur. Et sicut qui thesaurizat, ita et qui honorificat matrem suam. Qui honorat patrem suum iocundabitur in filiis, et in die orationis sue exaudietur. Qui honorat patrem suum vita vivet longiore, et qui obedit patri refrigerabit matrem. Qui timet Dominum honorat parentes, et quasi dominis serviet his qui se genuerunt. In opere et sermone et omni patientia honora pa-

ne tuum ut superveniat tibi benedictio a deo et benedictio illius in novissimo maneat. Benedictio patris firmat domos filiorum; maledictio autem matris eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui: non enim est tibi gloria sed confusio. Gloria enim hominis ex honore patris sui, et dedecus filii pater sine honore. Fili, suscipe senectam patris tui, et ne contristes eum in vita illius; et si defecerit sensu veniam da, et ne spernas eum in tua virtute. Elemosina enim patris non erit in oblivione. Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum, et in iustitia edificabitur tibi; et in die tribulationis commemorabitur tui, et sicut in sereno glacies solventur tua peccata. Quam male fame est qui relinquit patrem! et est maledictus a deo qui exasperat matrem. Fili, in mansuetudine opera tua perfice, et super hominum gloriam diligeris. Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram deo invenies gratiam: quoniam magna potentia dei solius, et ab humilibus honoratur. Altiora te ne quesieris, et fortiora te ne scrutatus fueris; sed que precepit tibi deus illa cogita semper, et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea que abscondita sunt videre oculis tuis. In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter, et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi. Multos quoque supplantavit suspicio illorum, et in vanitate detinuit sensus illorum. Cor durum male habebit in novissimo, et qui amat periculum in illo peribit. Cor ingrediens duas vias non habebit successus, et pravus corde in illis scandalizabitur. Cor nequam gravabitur in doloribus, et peccator adiciet ad peccandum. Synagoge superborum non erit sanitas; frutex enim peccati eradicabitur in illis, et non intelligetur. Cor sapientis intelligitur in sapientia, et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam. Sapiens cor et intelligibile abstinebit se a peccatis, et in operibus iustitie successus habebit. Ignem ardentem extinguit aqua, et elemosina resistit peccatis. Et deus prospector est eius qui reddit gratiam; meminit in posterum, et in tempore casus sui inveniet firmamentum.

ſ. i. pro eius. vel hostia fiet mai ob remissione peccatorum.

IIII

Fili, elemosinam pauperis ne defraudes, et oculos tuos ne transvertas a paupere. Animam esurientem ne despexeris, et non exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris, et non protrahas datum angustianti. Rogationem contribulati ne abicias, et non avertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram, et non relinquas querentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine anime exaudietur precatio illius; exaudiet autem eum qui fecit illum. Congregationi pauperum affabilem te facito, et presbytero humilia animam tuam, et magnato humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, et redde debitum tuum, et responde pacifica in mansuetudine. Libera eum qui iniuriam patitur de manu superbi, et non acide feras in anima tua. In iudicando esto pupillis misericors ut pater, et pro viro matri illorum; et eris tu velut filius altissimi obediens, et miserebitur tui magis quam mater. Sapientia filiis suis vitam inspirat, et suscipit exquirentes se, et preibit in via iustitie. Et qui illam diligit diligit vitam; et qui vigilaverint ad illam complectentur placorem eius. Qui tenuerint illam vitam hereditabunt, et quo introibit benedicet deus. Qui serviunt ei obsequentes erunt sancto, et eos qui diligunt illam diligit deus. Qui audit illam iudicabit gentes, et qui intuetur illam permanebit confidens. Si crediderit ei hereditabit illam, et erunt in confirmatione creature illorum; quoniam in temptatione ambulat cum eo, et in primis eligit eum. Timorem et metum et probationem inducet super illum, et cruciabit illum in tribulatione doctrine sue, donec temptet illum in cogitationibus illius, et credat anime illius. Et firmabit illum, et iter adducet directum ad illum, et letificabit eum, et denudabit absconsa sua illi, et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum iustitie. Si autem oberraverit, derelinquet eum, et tradet eum in manus inimici sui. Fili, conserva tempus, et devita a malo. Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam. Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium. Non reverearis proximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore eius. In lingua enim agnoscitur sapientia, et sensus et scientia et doctrina in verbo sensati, et firmamentum in operibus iustitie. Non contradicas verbo veritatis ullo modo, et de mendacio ineruditionis tue confundere. Non confundaris confiteri peccata tua, et ne subicias te omni homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvii. Pro iustitia agonizare pro anima tua, et usque ad mortem certa pro iustitia, et deus expugnabit pro te inimicos tuos. Noli citatus esse in lingua tua, et inutilis et remissus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos, et opprimens subiectos tibi. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, et ad dandum collecta.

V

Noli attendere ad possessiones iniquas, et ne dixeris: Est mihi sufficiens vita; nihil enim proderit in tempore vindicte et obductionis. Non sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui, et ne dixeris: Quomodo potui? aut quis me subiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris: Peccavi, et quid accidit mihi triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adicias peccatum super peccatum. Et ne dicas: Miseratio dei magna est; multitudinis peccatorum me-

orum miserebitur. Ira enim et misericordia ab illo cito proximant: et in peccatores respicit ira illius. Non tardes converti ad dominum, et ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, et in tempore vindicte disperdet te. Noli anxius esse in divitiis iniustis; non enim proderunt tibi in die obductionis et vindicte. Non ventiles te in omnem ventum, et non eas in omni via. Sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua. Esto firmus in via domini, et in veritate sensus tui et scientia; et prosequatur te verbum pacis et iustitie. Esto mansuetus ad audiendum verbum ut intelligas, et cum sapientia proferas responsum verum. Si est tibi intellectus, responde proximo; sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato et confundaris. Honor et gloria in sermone sensati; lingua vero imprudentis subversio est ipsius. Non appelleris susurro in vita tua, et lingua tua ne capiaris et confundaris. Super furem enim est confusio et penitentia, et denotatio pessima super bilinguem. Susurratori autem odium et inimicitia et contumelia. Iustifica pusillum et magnum similiter.

VI

Noli fieri pro amico inimicus proximo. Improperium enim et contumeliam malus hereditabit, et omnis peccator invidus et bilinguis. Non te extollas in cogitatione anime tue velut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam, et folia tua comedat, et fructus tuos perdat, et relinquaris velut lignum aridum in heremo. Anima enim nequam disperdet qui se habet, et in gaudium inimicis dat illum, et deducet in sortem impiorum. Verbum dulce multiplicat amicos et mitigat inimicos, et lingua eucharis in bono homine abundabit. Multi pacifici sint tibi, et consiliarius sit tibi unus de mille. Si possides amicum, in temptatione posside eum, et non facile credas illi. Est enim amicus secundum tempus suum, et non permanebit in die tribulationis. Et est amicus qui convertitur ad inimicitiam; et est amicus qui odium et rixam et convitia denudabit. Est autem amicus socius mense, et non permanebit in die necessitatis. Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi coequalis, et in domesticis tuis fiducialiter aget. Si humiliaverit se contra te, et a facie tua absconderit se, unanimem habebis amicitiam bonam. Ab inimicis tuis separare, et ab amicis tuis attende. Amicus fidelis protectio fortis; qui autem invenit illum, invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio, et non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vite et immortalitatis; et qui metuunt dominum invenient illum. Qui timet deum eque habebit amicitiam bonam, quoniam secundum illum erit amicus illius. Fili, a iuventute tua excipe doctrinam, et usque ad canos invenies sapientiam. Quasi is qui arat et seminat accede ad eam, et sustine bonos fructus illius. In opere enim ipsius exiguum laborabis, et cito edes de generationibus illius. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, et non permanebit in illa excors. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, et non demorabuntur proicere illam. Sapientia enim doctrine secundum nomen est eius, et non est multis manifestata; quibus autem agnita est, permanet usque ad conspectum dei. Audi, fili, et accipe consilium intellectus, et ne abicias consilium meum. Inice pedem tuum in compedes illius, et in torques illius collum tuum. Subice humerum tuum et porta illam, et ne acedieris vinculis eius. In omni animo tuo accede ad illam, et in omni virtute tua serva vias eius. Investiga illam, et manifestabitur tibi; et continens factus ne derelinquas eam. In novissimis enim invenies requiem in ea, et convertetur tibi in oblectationem. Et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis, et bases virtutis, et torques illius in stolam glorie. Decor enim vite est in illa, et vincula illius alligatura salutaris. Stolam glorie indues eam, et coronam gratulationis superpones tibi. Fili, si attenderis mihi, disces; et si accommodaveris animum tuum, sapiens eris. Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam; et si dilexeris audire, sapiens eris. In multitudine presbiterorum prudentium sta, et sapientie illorum ex corde coniungere, ut omnem narrationem dei possis audire, et proverbia laudis non effugiant a te. Et si videris sensatum, evigila ad eum, et gradus ostiorum illius exterat pes tuus. Cogitatum tuum habe in preceptis dei, et in mandatis illius maxime assiduus esto; et ipse dabit tibi cor, et concupiscentia sapientie dabitur tibi.

VII

Noli facere mala, et non te apprehendent. Discede ab iniquo, et deficient mala abs te. Fili, non semines mala in sulcis iniustitie, et non metes ea in septuplum. Noli querere a domino ducatum, neque a rege cathedram honoris. Non te iustifices ante deum, quoniam agnitor cordis ipse est; et penes regem noli velle videri sapiens. Noli querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimescas faciem potentis, et ponas scandalum in equitate tua. Non pecces in multitudinem civitatis, nec te immittas in populum, neque alliges duplicia peccata; nec enim in uno eris immunis. Noli esse pusillanimis in animo tuo; exorare et facere elemosinam ne despicias. Ne dicas: In multitudine munerum meorum respiciet deus, et offerente me deo altissimo munera mea suscipiet. Non irrideas hominem in amaritudine anime; est enim qui humiliat et exaltat, circumspector deus. Noli arare mendacium adversus fratrem tuum, neque in amicum similiter facias. Noli velle mentiri omne mendacium; assiduitas enim illius non est bona. Noli verbosus esse in multitudine presbiterorum, et non iteres verbum in oratione tua. Non oderis laboriosa opera et rusticationem creatam ab altissimo. Non te reputes in multitudine indisciplinatorum. Memento ire, quoniam non tardabit. Humilia valde spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impii ignis et vermis. Noli prevaricari in amicum pecuniam differentem, neque fratrem carissimum auro spreveris. Noli discedere a muliere sensata et

bona quam sortitus es in timore dei. Gratia enim verecundie illius super aurum. Non ledas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam suam. Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. Non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum. Pecora tibi sunt? attende illis, et si sunt utilia, perseverent apud te. Filii tibi sunt? erudi illos, et curva illos a pueritia illorum. Filie tibi sunt? serva corpus illarum, et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas. Trade filiam, et grande opus feceris, et homini sensato da illam. Mulier si est tibi secundum animam tuam, non proicias illam, et odibili non credas te. In toto corde tuo honora patrem tuum, et gemitus matris tue ne obliviscaris. Memento quoniam

nati

nisi per illos natus non fuisses, et retribue illis quomodo et illi tibi. In tota anima tua time dominum, et sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit, et ministros eius ne derelinquas. Honora deum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotes, et propurga te cum brachiis. Da illis partem, sicut mandatum est tibi, primitiarum et purgationis, et de negligentia tua purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificationis offeres domino, et initia sanctorum; et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio et benedictio tua. Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam. Non desis plorantibus in consolatione, et cum lugentibus ambula. Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in eternum non peccabis.

VIII

Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius. Non contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat litem tibi. Multos enim perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit et convertit. Non litiges cum homine linguato, et non strues in ignem illius ligna.

assidue

Non communices homini indocto, ne male de progenie tua loquatur. Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei: memento quoniam omnes in correptione sumus. Ne spernas hominem in sua senectute: etenim ex nobis senescunt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere, sciens quoniam omnes morimur, et in gaudium nolumus venire. Ne despicias narrationem presbiterorum sapientium, et in proverbiis illorum conversare: ab ipsis enim disces sapientiam et doctrinam intellectus, et servire magnatis sine querela. Non te pretereat narratio seniorum: ipsi enim didicerunt a patribus suis, quoniam ab ipsis disces intellectum, et in tempore necessitatis dabis responsum. Non incendas carbones peccatorum arguens eos, et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum. Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenerari homini fortiori te: quod si feneraveris, quasi perditum habe. Non spondeas super virtutem tuam: quod si spoponderis, quasi restituens cogita. Non iudices contra iudicem, quoniam secundum quod iustum est iudicat. Cum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te: ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et simul cum stultitia illius peries. Cum iracundo non facias rixam, et cum audace non eas in desertum: quoniam quasi nihil est ante ipsum sanguis, et ubi non est adiutorium, elidet te. Cum fatuis consilium non habeas: non enim poterunt diligere nisi que eis placent. Coram extraneo ne facias consilium: nescis enim quid pariet. Non omni homini cor tuum manifestes, ne forte inferat tibi gratiam falsam et convicietur tibi.

IX

Non zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrine nequam. Non des mulieri potestatem anime tue, ne ingrediatur in virtute tua et confundaris. Ne respicias mulierem multivolam, ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius. Non des fornicariis animam tuam in ullo, ne perdas te et hereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius. Averte faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt, et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Omnis mulier que est fornicaria, quasi stercus in via conculcabitur. Speciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt: colloquium enim illius quasi ignis exardescit. Cum muliere aliena ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum, et non alterceris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, et sanguine tuo labaris in perditionem. Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non erit similis illi. Vinum novum amicus novus: veterascet, et cum suavitate bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris: non enim scis que futura sit illius subversio. Non placeat tibi iniuria iniustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius. Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, et non suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam. Communionem mortis scito, quoniam in medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis. Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, et cum sapientibus et prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi convive, et in timore dei sit tibi gloriatio. Et in sensu sit tibi cogitatus dei, et omnis enarratio tua in preceptis altissimi. In manu artificum opera

udabitur: et princeps populi in sapientia sermonis sui: in
sensu vero seniorum verbum. Terribilis est in civitate
sua homo linguosus: et temerarius in verbo suo odi
bilis erit.

X

Iudex sapiens iudicabit populum suum: et princi
patus sensati stabilis erit. Secundum iudicem
populi sic et ministri eius: et qualis rector est civita
tis: tales et inhabitantes in ea. Rex insipiens perdet po
pulum suum: et civitates inhabitabuntur per sensum pruden
tium. In manu dei potestas terre: et execrabilis omnis i
niquitas gentium: et utilem rectorem in tempus suscitabit
super illam. In manu dei potestas hominis: et super faciem
scribe imponet honorem suum. Omnis iniurie proxi
mi ne memineris: et nichil agas in operibus iniurie.
Odibilis coram deo et hominibus est omnis superbia: et execrabi
lis omnis iniquitas gentium. Regnum a gente in gentem
transfertur propter iniustitias et iniurias et contumelias et
diversos dolos. Avaro autem nichil est scelestius. Quid
superbit terra et cinis? Nichil est iniquius quam amare pe
cuniam. Hic enim et animam suam venalem habet: quoniam in vita
sua proiecit intima sua. Omnis potentatus brevis vi
ta. Languor prolixior gravat medicum: brevem languo
rem precidit medicus: sic et rex hodie est: et cras morie
tur. Cum enim morietur homo: hereditabit serpentes
et bestias et vermes. Initium superbie hominis aposta
tare a deo: quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius: quoniam
initium peccati est omnis superbia. Qui tenuerit illam
adimplebitur maledictis: et subvertet eum in finem.
Propterea exhonoravit dominus conventus malorum: et de
struxit eos in finem. Sedes ducum superborum destruxit
deus: et sedere fecit mites pro eis. Radices gentium
superbarum arefecit deus: et plantavit humiles ex
ipsis gentibus in iudicium. Terras gentium evertit dominus:
et disperdidit eas usque ad fundamentum. Arefecit
ex ipsis et disperdidit illos: et cessare fecit memo
riam eorum a terra. Perdidit deus memoriam superborum:
et reliquit memoriam humilium sensu. Non est
creata hominibus superbia: neque iracundia nationi mulie
rum. Semen hominum honorabitur hoc quod timet deum:
semen autem hoc exhonorabitur quod preterit manda
ta domini. In medio fratrum rector illorum in honore:
et qui timent dominum erunt in oculis illius. Gloria divitum
honoratorum et pauperum timor dei est. Noli despicere
hominem iustum pauperem: et noli magnificare virum pec
catorem divitem. Magnus est iudex et potens est in ho
nore: et non est maior illo qui timet deum. Servo sen
sato liberi servient: et vir prudens et disciplinatus non
murmurabit correptus: et inscius non honora
bitur. Noli te extollere in faciendo opere tuo: et no
li cunctari in tempore angustie. Melior est qui operatur
et abundat in omnibus: quam qui gloriatur et eget pa
ne. Fili in mansuetudine serva animam tuam: et da il
li honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam su
am quis iustificabit? Et quis honorificabit ex
honorantem animam suam? Pauper gloriatur per discipli
nam et timorem suum: et est homo qui honorificatur propter
substantiam suam. Qui autem gloriatur in paupertate quan
to magis in substantia? et qui gloriatur in substantia pauperta
tem vereatur.

XI

Sapientia humiliati exaltabit caput illius:
et in medio magnatorum consedere illum faciet. Non
laudes virum in specie sua: neque spernas hominem in visu
suo. Brevis in volatilibus est apis: et initium dulco
ris habet fructus illius. In vestitu ne glorieris umquam:
nec in die honoris tui extollaris. Quoniam mirabi
lia opera altissimi soli: et gloriosa et absconsa et in
visa opera illius. Multi tyranni sederunt in throno:
et insuspicabilis portavit diadema. Multi poten
tes oppressi sunt valide: et gloriosi traditi sunt in manus
alterorum. Priusquam interroges ne vituperes quemquam:
et cum interrogaveris corripe iuste. Priusquam au
dias ne respondeas verbum: et in medio seniorum ne
adicias loqui. De ea re que te non molestat ne
certeris: et in iudicio peccantium ne consistas. Fili
ne in multis sint actus tui: et si dives fueris
non eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris
non apprehendes: et non effugies si precucurreris. Est
homo laborans et festinans et dolens impius: et tanto
magis non abundat. Et est homo marcidus egens re
cuperatione, plus deficiens virtute et abundans
paupertate: et oculus dei respexit illum in bono: et
erexit illum ab humilitate ipsius: et exaltavit
caput eius: et mirati sunt in illo multi: et honora
verunt deum. Bona et mala, vita et mors, paupertas
et honestas a deo sunt. Datio dei permanet iustis:
et profectus illius successus habebunt in eternum. Est
qui locupletatur parce agendo: et hec pars mer
cedis illius. In eo quod dicit: inveni requiem mihi: et nunc
manducabo de bonis meis solus: et nescit quod
tempus preterat: et relinquet omnia aliis et morietur. Sta in
testamento tuo: et in illo colloquere: et in opere man
datorum tuorum veteresce. Ne manseris in operibus
peccatorum: confide autem in deo: et mane in loco tuo. Fa
cile est enim in oculis dei subito honestare pauperem.
Benedictio dei in mercedem iusti festinat: et in hora
veloci processus illius fructificat. Ne dicas: quid
est mihi opus: et que erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas:
sufficiens mihi sum: et quid ex hoc pessimabor? In di
e bonorum ne immemor sis malorum: et in die ma
lorum ne immemor sis bonorum. Quoniam facile est
coram deo in die obitus retribuere unicuique secundum
vias suas. Malitia hore oblivionem facit luxurie
magne: et in fine hominis denudatio operum illius. Ante
mortem ne laudes hominem quemquam: quoniam in filiis
suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum
tuam: multe enim insidie sunt dolosi. Sicut enim
eructant precordia fetentium: et sicut perdix inducitur
in caveam: et ut caprea in laqueum: sic et cor super

Boeci. tyrannum e. q. i
uiolentiam [illegible]

borum: et sicut prospectator videns casum proximi sui. Bona enim in mala convertens insidiatur: et in electis imponet maculam. A scintilla una augetur ignis: et ab uno doloso augetur sanguis. Homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende tibi a pestifero: fabricat enim mala: ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam: et subvertet te in turbine: et abalienabit te a tuis propriis.

XII

Si benefeceris, scito cui feceris: et erit gratia in bonis tuis multa. Benefac iusto: et invenies retributionem magnam: et si non ab ipso, certe a Domino. Non est enim ei bene qui assiduus est in malis: et elemosinam non danti. Quoniam et Altissimus odio habet peccatores: et misertus est penitentibus. Da misericordi: et ne suscipias peccatorem: et impiis et peccatoribus reddet vindictam: custodiens eos in diem vindicte. Da bono: et non receperis peccatorem. Benefac humili: et non dederis impio. Prohibe panes illi dari: ne in ipsis potentior te sit. Nam duplicia mala invenies in omnibus bonis quecumque feceris illi: quoniam et Altissimus odio habet peccatores: et impiis reddet vindictam. Non agnoscetur in bonis amicus: et non abscondetur in malis inimicus. In bonis viri inimici illius in tristicia: et in malicia illius amicus agnitus est. Non credas inimico tuo in eternum. Sicut enim eramentum eruginat nequitia illius: et si humiliatus vadat curvus: adice animum tuum: et custodi te ab illo. Non statuas illum penes te: nec sedeat ad dexteram tuam: ne forte conversus stet in loco tuo. Ne forte conversus in locum tuum inquirat cathedram tuam: et in novissimo cognoscas verba mea: et in sermonibus meis stimuleris. Quis miserebitur incantatori a serpente percusso: et omnibus qui appropiant bestiis? Sic et qui comitatur cum viro iniquo: et obvolutus est in peccatis eius. Una hora tecum permanebit: si autem declinaveris non supportabit. In labiis suis indulcat inimicus: et in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam. In oculis suis lacrimatur inimicus: et si invenerit tempus, non satiabitur sanguine. Si incurrerint tibi mala: invenies eum illic priorem. In oculis suis lacrimatur inimicus: et quasi adiuvans suffodiet plantas tuas. Caput suum movebit: et plaudet manu: et multa susurrans commutabit vultum suum. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea: et qui communicaverit superbo induet superbiam.

XIII

Pondus super se tollet qui honestiori se communicat: et ditiori te ne socius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? Quando enim se colliserint confringetur. Dives iniuste egit et fremebit: pauper autem lesus tacebit. Si largitus fueris, assumet te: et si non habueris, derelinquet te. Si habes, convivet tecum: et evacuabit te: et ipse non dolebit super te. Si necessarius fueris illi, supplantabit te: et subridens spem dabit: narrans tibi bona: et dicet: Quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis donec te exinaniat bis et ter: et in novissimo deridebit te. Postea videns derelinquet te: et caput suum movebit ad te. Humiliare Deo: et expecta manus eius. Attende ne seductus in stulticia humilieris. Noli esse humilis in sapientia tua: ne humiliatus in stulticiam seducaris. Advocatus a potentiore discede: ex hoc enim magis te advocabit. Ne improbus sis: ne impingaris: et ne longe sis ab eo: ne eas in oblivionem. Ne retineas ex equo loqui cum illo: nec credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela temptabit te: et subridens interrogabit te de absconditis tuis. Inmitis animus illius conservabit verba tua: et non parcet de malicia et de vinculis. Cave tibi: et attende diligenter auditui tuo: quoniam cum subversione tua ambulas. Audiens vero illa quasi in sompnis vide: et vigilabis. Omni vita tua dilige Deum: et invoca eum in salute tua. Omne animal diligit simile sibi: sic et omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungetur: et omnis homo simili sui sociabitur. Si communicabit lupus agno aliquando: sic peccator iusto. Que communicatio sancto homini ad canem? aut que pars bona diviti ad pauperem? Venatio leonis onager in heremo: sic pascua sunt divitum pauperes. Et sicut abominatio est superbo humilitas: sic execratio divitis pauper. Dives commotus confirmatur ab amicis: humilis autem cum ceciderit, expelletur et a notis. Diviti decepto multi recuperatores. Locutus est superba: et iustificaverunt illum. Humilis deceptus est: insuper et arguitur. Locutus est sensate: et non est datus ei locus. Dives locutus est: et omnes tacuerunt: et verbum illius usque ad nubes perducent. Pauper locutus est: et dicunt: Quis est hic? Et si offenderit, subvertent illum. Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia: et nequissima paupertas in ore impii. Quia facies et color immutatus diluculo demonstrat aut gaudium animi aut dolorem. Cor hominis immutat faciem illius: sive in bonis sive in malo. Vestigium cordis boni et faciem bonam difficile invenies et cum labore.

XIIII

Beatus vir qui non est lapsus in verbo ex ore suo: et non est stimulatus in tristicia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristiciam: et non excidit a spe sua. Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia: et homini livido ad quid aurum? Qui acervat ex animo suo iniuste: aliis congregat: et in bonis illius alius luxuriabitur. Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? Et non iocundabitur in bonis suis. Qui sibi invidet, nichil est illo nequius: et hec redditio est malicie illius. Et si benefecerit, ignoranter et non volens facit: et in novissimo manifestat maliciam suam. Nequam est oculus lividi: et avertens faciem: et despiciens animam suam. Insaciabilis oculus cupidi in parte iniquitatis: non satiabitur donec consumat arefaciens animam suam. Oculus malus ad mala: et non satiabitur pane: sed indigens et in tristicia erit super

missam suam. Fili si habes benefac tecum et deo dignas oblationes offer. Memor esto quoniam mors non tardat et testamentum inferorum quod demonstratum est tibi. Testamentum enim huius mundi morte morietur. Ante mortem benefac amico tuo et secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Non defrauderis a die bono et particula boni doni non te pretereat. Nonne aliis relinques dolores et labores tuos in divisione sortis? Da et accipe et iustifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iustitiam quoniam non est apud inferos invenire cibum. Omnis caro sicut fenum veterascet et sicut folium fructificans in arbore viridi. Alia generantur et alia deiciuntur: sic generatio carnis et sanguinis alia finitur et alia nascitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet et qui illud operatur ibit cum illo. Omne opus electum iustificabitur et qui operatur illud honorabitur in illo. Beatus vir qui in sapientia sua morabitur et qui in iustitia sua meditabitur et in sensu cogitabit circumspectionem dei. Qui excogitat vias illius in corde suo et in absconditis illius intelligens, vadens post illam quasi investigator et in viis illius consistens. Qui respicit per fenestras eius et in ianuis illius audiens. Qui requiescit iuxta domum illius et in parietibus illius figens palum. Statuet casulam suam ad manus illius et requiescent in casula illius bona per evum. Statuet filios suos sub tegmine illius et sub ramis eius morabitur. Protegetur sub tegmine illius a fervore et in gloria eius requiescet.

XV

Qui timet deum faciet illud et qui continens est iustitie apprehendet illam. Et obviabit illi quasi mater honorificata et quasi mulier a virginitate suscipiet illum. Cibabit illum pane vite et intellectus et aqua sapientie salutaris potabit illum. Et firmabitur in illo et non flectetur et continebit illum et non confundetur et exaltabit illum apud proximos suos. Et in medio ecclesie aperiet os eius et implebit illum spiritu sapientie et intellectus et stolam glorie vestiet illum. Iocunditatem et exultationem thesaurizabit super illum et nomine eterno hereditabit illum. Homines stulti non apprehendent illam et homines sensati obviabunt illi. Homines stulti non videbunt illam. Longe enim abest a superbia et dolo. Viri mendaces non erunt illius memores et viri veraces invenientur in illa et successum habebunt usque ad inspectionem dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris quoniam non est a domino missa. Quoniam a deo profecta est sapientia. Sapientie enim dei astabit laus et in ore fideli abundabit et dominator eius dabit eam illi. Non dixeris per deum abest; que enim odit ne feceris. Non dicas ille me implanavit, non enim necessarii sunt illi homines impii. Omne execramentum erroris odit deus et non erit amabile timentibus illum. Deus ab initio constituit hominem et reliquit illum in manu consilii sui. Adiecit mandata et precepta sua. Si volueris mandata conservare conservabunt te et in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita et mors, bonum et malum: quod placuerit ei dabitur illi. Quoniam multa sapientia dei et fortis in potentia videns omnes sine intermissione. Oculi domini ad timentes eum et ipse agnoscit omnem operam hominis. Nemini mandavit impie agere et nemini dedit spacium peccandi. Non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium et inutilium.

XVI

Ne iocunderis in filiis impiis si multiplicentur, nec oblecteris super illos si non est timor dei in illis. Non credas vite illorum et ne respexeris in labores illorum. Melior est enim unus timens deum quam mille filii impii. Et utile est mori sine filiis quam relinquere filios impios. Ab uno sensato inhabitabitur patria, a tribu impiorum deseretur. Multa alia vidit oculus meus et fortiora horum audivit auris mea. In synagoga peccantium exardebit ignis et in gente incredibili exardescet ira. Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes qui destructi sunt confidentes sue virtuti et non pepercit peregrinationi illorum et execratus est illos pre superbia verbi illorum. Non misertus est illis gentem totam perdens et extollentem se in suis peccatis. Et sicut sescenta milia peditum qui congregati sunt in duritia cordis sui et si unus fuisset cervicatus, mirum si fuisset immunis. Misericordia enim et ira est cum illo. Potens exoratio et effundens iram, secundum misericordiam suam sic correptio illius: hominem secundum opera sua iudicatur. Non effugiet in rapina peccator et non retardabit sufferentia misericordiam facientis. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum et secundum intellectum peregrinationis ipsius. Non dicas a deo abscondar et ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscar. Que est enim anima mea in inmensa creatura? Ecce celum et celi celorum, abyssus et universa terra et que in eis sunt in conspectu illius commovebuntur. Montes simul et colles et fundamenta terre, et cum conspexerit illa deus tremore concutientur. Et in omnibus his insensatum est cor. Et omne cor intelligitur ab illo et vias illius quis intelliget? Et procellam quam nec oculus videbit hominis. Nam plurima opera illius sunt in absconsis, sed opera iustitie illius quis enuntiabit aut quis sustinebit? Longe enim est testamentum a quibusdam et interrogatio hominum in consummatione est. Qui minoratur corde cogitat inania et vir imprudens et errans cogitat stulta. Audi me fili et disce disciplinam sensus et in verbis meis attende in corde tuo et dicam in equitate disciplinam et scrutabor enarrare sapientiam. Et in verbis meis attende in corde tuo et dico in equitate spiritus virtutes quas posuit deus in opera sua ab initio. Et in veritate enuntio scientiam eius. In iudicio dei opera eius ab initio et ab institutione ipsorum distinxit partes illorum et initia ipsorum in gentibus suis. Ornavit in eternum opera illorum nec esurierunt nec laboraverunt.

et non destiterunt ab operibus suis. Unusquisque proximum
sibi non angustiabit usque in aeternum. Non sis incredi
bilis verbo illius. Post hec deus in terram respexit. et imple
vit illam bonis suis. Anima omnis vitalis denuntiavit
ante faciem ipsius. et in ipsam iterum reversio illorum.

XVII

Deus creavit de terra hominem. et secundum
ymaginem suam fecit illum. et iterum convertit illum
in ipsam. Et secundum se vestivit illum virtute. et
numerum dierum et tempus dedit illi. et dedit illi pote
statem eorum que sunt super terram. Posuit timorem
illius super omnem carnem. et dominatus est bestiarum et
volatilium. Creavit ex ipso adiutorium si
mile ipsi. Consilium et linguam. et oculos et aures.
et nares. et cor dedit illis excogitandi. et disci
plina intellectus replevit illos. Creavit
illis scientiam spiritus. sensu implevit cor illorum. et
mala et bona ostendit illis. Posuit oculum
ipsorum super corda ipsorum. ostendere illis magna
lia operum suorum. ut nomen sanctificationis collaudent.
et gloriari in mirabilibus illius ut magnalia enarrent
operum eius. Addidit illis disciplinam. et legem vite
hereditavit illos. Testamentum eternum constituit cum
illis. et iusticiam et iudicia sua ostendit illis. Et
magnalia honoris eius vidit oculus illorum. et
honorem vocis audierunt aures illorum. Et di
xit illis. Attendite ab omni iniquo. Et mandavit
illis unicuique de proximo suo. Vie illorum coram ipso sunt
semper. non sunt absconse ab oculis ipsius. In unamquamque
gentem preposuit rectorem. et pars dei israel facta est
manifesta. Et omnia opera illorum velut sol in con
spectu dei. et oculi eius sine intermissione inspicientes
in viis eorum. Non sunt absconsa testamenta per ini
quitatem eorum. et omnes iniquitates eorum in conspectu dei.
Elemosina viri. quasi signaculum cum ipso. et gratiam
hominis quasi pupillam conservabit. Et postea resurget. et re
tribuet illis retributionem. unicuique in caput ipsorum.
et convertet illos in interiores partes terre. Penitentibus
autem dedit viam iusticie. et confirmavit deficientes
sustinere. et destinavit illis sortem veritatis. Con
vertere ad dominum et relinque peccata tua. Precare ante
faciem domini. et minue offendicula. Revertere ad do
minum. et avertere ab iniusticia tua. et nimis odito
execrationem. et cognosce iusticias et iudicia dei.
et sta in sorte propositionis et orationis altissimi dei.
In partes vade seculi sancti cum vivis et dantibus con
fessionem deo. Non demoreris in errore impiorum.
Ante mortem confitere. A mortuo quasi nichil perit.
Confiteberis vivens. vivus et sanus confiteberis
et laudabis deum. et gloriaberis in miserationibus illius. Quam
magna misericordia dei. et propitiatio illis convertentibus ad se.
Nec enim omnia possunt esse in hominibus. quoniam non est inmortalis
filius hominis. et in vanitatem malitie placuerunt.
Quid lucidius sole? Et hic deficiet. Aut quid
nequius quam quod excogitavit caro sanguis? Et

hoc arguetur. Virtutem altitudinis celi ipse conspicit.
et omnes homines terra et cinis.

XVIII

Qui vivit in eternum creavit omnia simul. Deus so
lus iustificabitur. et manet invictus rex in eter
num. Quis sufficiet enarrare opera illius? Quis
enim investigabit magnalia illius? Virtutem autem magni
tudinis eius quis enuntiabit. aut quis adiciet enar
rare misericordiam eius? Non est minuere neque adicere. nec
est invenire magnalia dei. Cum consummaverit homo tunc
incipiet. et cum quieverit tunc operabitur. Quid est homo. et que gratia
illius? et quod bonum aut quod nequam illius? Et quid boni
aut quid nequam illius? Numerus dierum hominum ut mul
tum centum anni. Quasi gutta aque maris deputati
sunt. et sicut calculus arene. sic exigui anni in die e
vi. Propter hoc patiens est deus in illis. et effundit super eos
misericordiam suam. Vidit presumptionem cordis illorum
quoniam mala est. et cognovit subversionem illorum. quoniam ne
quam est. Ideo adimplevit propitiationem suam in illis. et o
stendit illis viam equitatis. Miseratio hominis circa
proximum suum. misericordia autem dei super omnem carnem. Qui
misericordiam habet et docet et erudit. quasi pastor gregem suum.
Miseretur excipientis doctrinam miserationis. et qui
festinat in iudiciis eius. Fili in bonis non des querelam.
et in omni dato ne des tristiciam verbi mali. Nonne ar
dorem refrigerabit ros? Sic et verbum melius quam
datum. Nonne ecce verbum super datum bonum? Et utraque
cum homine iustificato. Stultus acriter improperabit. et datus
indisciplinati tabescere facit oculos. Ante iudicium
para iusticiam tibi. et antequam loquaris disce. Ante
languorem adhibe medicinam. et ante iudicium inter
roga te ipsum. et in conspectu dei invenies propiciati
onem. Ante languorem humilia te. et in tempore in
firmitatis ostende conversationem tuam. Non impe
diaris orare semper. et non verearis usque ad mortem
iustificari. quoniam merces dei manet in eternum. Ante
orationem prepara animam tuam. et noli esse quasi homo qui temp
tat deum. Memento ire in die consummationis. et tempus re
tributionis in conversatione faciei. Memento paupertatis
in tempore abundantie. et necessitatem paupertatis in di
e divitiarum. A mane usque ad vesperum immutabitur
tempus. et hec omnia citata in oculis dei. Homo sapiens in omnibus
metuet. et in diebus delictorum attendet ab inertia.
Omnis astutus agnoscit sapientiam. et invenienti eam
dabit confessionem. Sensati in verbis et ipsi sapienter ege
runt. et intellexerunt veritatem et iusticiam. et im
pluerunt proverbia et iudicia. Post concupiscen
tias tuas non eas. et a voluntate tua avertere. Si pre
stes anime tue concupiscentias eius faciet te in gaudi
um inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis nec in mo
dicis. assidua est enim commissio illorum. Ne fueris me
diocris in contentione ex fenore. et non est tibi nichil
in sacculo. Eris enim invidus vite tue.

XIX

Operarius ebriosus non locupletabitur. et qui spernit mo
dica paulatim decidet. Vinum et mulieres apo

apostatare faciunt sapientes, et arguunt sensatos. Et
qui se iungit fornicariis erit nequam. Putredo
et vermes hereditabunt illum, et extolletur in exemplum
maius, et tolletur de numero anima eius. Qui credit cito, le-
vis corde est, et minorabitur. Et qui delinquit in animam
suam, insuper habebitur. Qui gaudet iniquitati deno-
tabitur, et qui odit correptionem minuetur vita. Et qui
odit loquacitatem, extinguit malitiam. Qui pec-
cat in animam suam, penitebit. Et qui iocundatur in ma-
litia, denotabitur. Ne iteres verbum nequam et durum,
et non minoraberis. Amico et inimico noli narrare
sensum tuum, et si est tibi delictum, noli denudare. Au-
diet enim te, et custodiet te, et quasi defendens peccatum
odiet te, et sic aderit tibi semper. Audisti verbum
adversus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non
te disrumpet. A facie verbi parturit fatuus, tamquam
gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori
carnis, sic verbum in corde stulti. Corripe amicum,
ne forte non intellexerit, et dicat: non feci. Aut si fe-
cerit, ne iterum addat facere. Corripe proximum,
ne forte non dixerit; et si dixerit, ne forte iteret. Cor-
ripe amicum; sepe enim fit commissio vana. Et non omni
verbo credas. Est qui labitur lingua sua, sed non ex animo.
Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corri-
pe proximum antequam comminèris, et da locum timori
altissimi. Quia omnis sapientia timor Dei, et in illa
timere Deum, et in omni sapientia dispositio legis.
Et non est sapientia nequitie disciplina, et non est co-
gitatus peccatorum prudentia. Est pru-
dentie nequitia, et in ipsa execratio. Et est homo insipi-
ens qui minuitur sapientia. Melior est homo qui minuitur
sapientia et deficiens sensu in timore, quam qui abundat
sensu et transgreditur legem altissimi. Est soller-
tia certa, et ipsa iniqua. Et est qui emittit verbum certum
enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se,
et interiora eius plena sunt dolo. Et est iustus qui se ni-
mium submittit a multa humilitate. Et est in-
iustus qui inclinat faciem et fingit non videre se quod ignoran-
dum est. Et si ab inbecillitate virium vetetur
peccare, si invenerit tempus malefaciendi male
faciet. Ex visu cognoscitur vir, et ab occur-
su faciei cognoscitur sensatus. Amictus corpo-
ris et risus dentium, et ingressus hominis enuntiant de
illo. Est correptio mendax in ira contumeliosi, et
est iudicium quod non probatur esse bonum; et est tacens, et ipse
est prudens.

XX

Quam bonum est arguere quam irasci, et confitentem in
oratione non prohibere. Concupiscentia spadonis
devirginavit iuvenculam: sic qui facit per vim
iudicium iniquum. Quam bonum est correptum mani-
festare penitentiam. sic enim effugies voluntarium pec-
catum. Est tacens qui invenitur sapiens, et est odibilis qui
procax est ad loquendum. Est autem tacens non habens sensum
loquele, et est tacens sciens tempus apti temporis. Homo sapi-
ens tacebit usque ad tempus. Lascivus autem et inpru-
dens non servabunt tempus. Qui multis utitur verbis
ledet animam suam, et qui potestatem sibi assumit in-
iuste odietur. Est processio in malis viro indi-
sciplinato, et est inventio in detrimentum. Est datum
quod non est utile, et est datum cuius retributio duplex.
Est propter gloriam minoratio, et est qui ab humili-
tate levabit caput. Est qui multa redimat
modico pretio, et restituens ea in septuplum.
Sapiens in verbis se ipsum amabilem facit; gratie
autem fatuorum effundentur. Datus insipientis non
erit utilis tibi: oculi enim eius septemplices sunt. Ex-
igua dabit et multa inproperabit, et apertio oris
illius inflammatio est. Hodie fenerat quis, et
cras expetit; odibilis est homo huiusmodi. Fatuo
non erit amicus, et non erit gratia bonis illius. Qui
enim edunt panem illius, false lingue sunt. Quoties
et quanti irridebunt eum. Neque enim quod habendum erat
directo sensu distribuit. Similiter et quod non erat
habendum. Lapsus false lingue quasi qui in pavimento
cadens. sic casus malorum festinanter veniet.
Homo acharis quasi fabula vana in ore indiscipli-
natorum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur
parabola; non enim dicit illam in tempore suo. Est qui vetatur
peccare ab inopia, et in requie sua stimulabitur.
Est qui perdet animam suam pre confusione, et ab inprudenti
persona perdet eam; persone autem acceptione per-
det se. Est qui pre confusione promittit amico,
et lucratus est eum inimicum gratis. Obprobrium
nequam in homine mendacium, et in ore indisciplinatorum
assidue erit. Potior fur quam assiduitas viri
mendacis; perditionem autem ambo hereditabunt. Mo-
res hominum mendacium sine honore, et confusio illorum
cum ipsis sine intermissione. Sapiens in verbis produ-
cet se ipsum, et homo prudens placebit magnatis. Qui
operatur terram suam inaltabit acervum frugum, et qui
operatur iustitiam ipse exaltabitur. Qui vero placet
magnatis effugiet iniquitatem. Xenia et dona
excecant oculos iudicum, et quasi mutus in ore aver-
tit correptiones eorum. Sapientia absconsa
et thesaurus invisus, que utilitas in utrisque? Me-
lior est qui celat insipientiam suam quam homo qui abscon-
dit sapientiam suam.

XXI

Fili peccasti? non adicias iterum, sed et de pristi-
nis deprecare ut tibi dimittantur. Quasi a fa-
cie colubri fuge peccata; et si accesseris
ad illa, suscipient te. Dentes leonis dentes
eius, interficientes animas hominum. Quasi rompheа
bis acuta omnis iniquitas; plage illi non est sa-
nitas. Obiurgatio et iniurie adnullabunt
substantiam, et domus que nimis locuples est adnul-
labitur superbia; sic substantia superbi eradicabitur. Deprecatio
pauperis ex ore usque ad aures veniet, et iudi-
cium festinato adveniet illi. Qui odit cor-

reptorem uestigium est peccatoris: et qui timet deum
conuertetur ad cor suum. Notus a longe potens
lingua audaci: et sensatus scit labi se ab
ipso. Qui edificat domum suam impendiis alienis,
quasi qui colligit lapides suos in hyeme. Stuppa
collecta synagoga peccantium: et consummatio illorum
flamma ignis. Via peccantium complanata lapi-
dibus: et in fine illorum inferi et tenebre et pene.
Qui custodit iustitiam, continebit sensum eius.
Consummatio timoris dei, sapientia et sensus.
Non erudietur qui non est sapiens in bono. Est autem in-
sipientia que habundat in malo: et non est sensus ubi est a-
maritudo. Scientia sapientis tamquam inunda-
tio abundabit: et consilium illius sicut fons uite
permanet. Cor fatui quasi uas confractum: et omnem sapie-
ntiam non tenebit in uita sua. Verbum sapiens quodcumque
audierit scius laudabit: et ad se adiciet. Au-
diuit luxuriosus et displicebit illi: et proiciet
illud post dorsum suum. Narratio fatui quasi sar-
cina in uia: nam in labiis sensati inuenietur gratia.
Os prudentis queritur in ecclesia: et uerba illius cogi-
tabunt in cordibus suis. Tamquam domus extermina-
ta sic fatuo sapientia: et scientia insensati ine-
narrabilia uerba. Compedes in pedibus stulto doc-
trina: et quasi uincula manuum super manum dex-
teram. Fatuus in risu exaltat uocem suam: uir autem
sapiens uix tacite ridebit. Ornamentum au-
reum prudenti doctrina: et quasi brachiale in bra-
chio dextro. Pes fatui facilis in domum proxi-
mi: et homo peritus confundetur a persona potentis. Stultus
a fenestra respiciet in domum: uir autem eruditus
foris stabit. Stultitia hominis auscultare per o-
stium: et prudens grauabitur contumelia. Labia
imprudentium stulta narrabunt: uerba autem pruden-
tium statera ponderabuntur. In ore fatuorum
cor illorum: et in corde sapientium os illorum. Dum ma-
ledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam. Su-
surro coinquinabit animam suam, et in omnibus odietur: et qui
manserit odiosus erit: tacitus et sensatus honorabitur.

XXII

In lapide luteo lapidatus est piger, et
omnes loquentur super aspernationem illius. De stercore boum
lapidatus est piger: et omnis qui tetigerit eum excutiet ma-
nus. Confusio patris est de filio indisciplinato:
filia autem fatua in deminoratione fiet. Filia pru-
dens hereditas uiro suo: nam que confundit, in contume-
lia fit genitoris. Patrem et uirum confundit audax,
et ab impiis non minorabitur: ab utrisque autem inhonorabitur.
Musica in luctu importuna narratio: flagella et
doctrina in omni tempore sapientia. Qui docet fatuum, quasi qui con-
glutinat testam. Qui narrat uerbum non audienti,
quasi qui excitat dormientem de graui sompno. Cum dor-
miente loquitur, qui enarrat stulto sapientiam: et in fine
narrationis dicit: Quis est hic? Supra mortuum plora:
defecit enim lux eius: et supra fatuum plora, defecit enim sensus.

Modicum plora supra mortuum, quoniam requieuit. Nequis-
simi enim nequissima uita super mortem fatui. Luctus
mortui septem dies: fatui autem et impii omnes dies
uite illorum. Cum stulto ne multum loquaris, et cum in-
sensato ne abieris. Serua te ab illo, ut non mo-
lestiam habeas: et non coinquinaberis peccato illius. Deflecte
ab illo, et inuenies requiem: et non acediaberis in stultitia
illius. Super plumbum quid grauabitur? et quod illi aliud nomen
quam fatuus? Harenam et salem et massam ferri facilius est
portare, quam hominem imprudentem et fatuum et impium. Lora-
mentum ligneum colligatum fundamento edificii non
dissoluetur: sic et cor confirmatum in cogitatione consilii.
Cogitatus sensati in omni tempore metu non deprauabitur. Sicut
pali in excelsis et cementa sine impensa posita contra
faciem uenti non permanebunt: sic et cor timidum in co-
gitatione stulti contra impetum timoris non resistet. Et
sicut cor trepidum in cogitatione fatui omni tempore non me-
tuet: sic et qui in preceptis dei permanet semper. Pun-
gens oculum deducit lacrimas: et qui pungit cor pro-
fert sensum. Sic mittens lapidem in uolatilia deiciet illa:
sic et qui conuiciatur amico dissoluit amicitiam.
Ad amicum etsi produxeris gladium, non desperes: est enim
regressus ad amicum. Si aperueris os triste, non time-
as: est enim concordatio, excepto conuicio et improperio et
superbia et misterii reuelatione et plaga dolosa:
in his omnibus effugiet amicus. Fidem possede cum
amico in paupertate illius, ut et in bonis illius leteris. In
tempore tribulationis illius permane illi fidelis: ut et in
hereditate illius coheres sis. Ante ignem cami-
ni uapor et fumus ignis inaltatur: sic et ante sangui-
nem maledicta et contumelie et mine. Amicum
salutare non confundar, et a facie illius non me abscon-
dam: et si mala mihi euenerint per illum, sustinebo.
Omnis qui audiet cauebit se ab eo. Quis dabit
ori meo custodiam, et super labia mea signaculum certum,
ut non cadam ab ipsis, et lingua mea perdat me?

XXIII

Domine pater et dominator uite
mee, ne derelinquas me in consilio illorum:
nec sinas me cadere in illa exprobratione. Quis
ponit in cogitatu meo flagella, et in corde meo
doctrinam sapientie, ut ignorationibus eorum non parcant
mihi, et non appareant delicta illorum: ne adincres-
cant ignorantie mee, et multiplicentur delicta mea,
et peccata mea abundent: et incidam in conspectu ad-
uersariorum, et gaudeat inimicus meus? Domine pater et deus
uite mee, ne derelinquas me in cogitatu illorum.
Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi: et omne
desiderium auerte a me. Aufer a me uentris concu-
piscentias: et concubitus concupiscentie ne apprehen-
dant me: et anime irreuerenti et infrunite ne tradas
me. Doctrinam oris audite filii: et qui custodierit il-
lam, non periet labiis suis, nec scandalizabitur in operibus
nequissimis. In uanitate sua apprehenditur peccator.

Maledicit diabolum [illegible] ei attribuens sic enim [illegible] ... [illegible] pene ei obtrahere. [illegible] consuetudo iniustitie [illegible] ... mala nocuum est ... [illegible] ... Job [illegible]

et superbis et maledicus scandalizabitur in illo. Iuratio-
ni non assuescat os tuum, multi enim casus in illa. No-
minatio vero Dei non sit assidua in ore tuo, et nominibus
sanctorum non admiscearis, quoniam non eris immunis ab eis.
Sicut enim servus interrogatus assidue a livore non mi-
nuitur, sic omnis iurans et nominans in toto a peccato
non purgabitur. Vir multum iurans implebitur ini-
quitate, et non discedet a domo illius plaga. Et si frustra-
verit, delictum illius super ipsum erit, et si dissimulaverit, de-
linquit dupliciter, et si in vacuum iuraverit, non iustifica-
bitur, replebitur enim retributione domus illius. Est
et alia loquela contraria morti, non inveniatur in hereditate
Iacob. Etenim a misericordibus haec omnia auferentur,
et in delictis non volutabuntur. Indisciplinatae loquelae
non assuescat os tuum, est enim in illa verbum peccati. Me-
mento patris et matris tuae, in medio enim magnatorum consistis,
ne forte obliviscatur te Deus in conspectu illorum, et as-
siduitate tua infatuatus improperium patiaris, et malu-
isses non nasci, et diem nativitatis tuae maledicas. Homo
assuetus in verbis improperii in omnibus diebus suis non erudietur. Duo
genera abundant in peccatis, et tertium adducit iram et per-
ditionem. Anima calida quasi ignis ardens non extin-
guetur donec aliquid glutiat, et homo nequam in ore
carnis suae non desinet donec incendat ignem. Ho-
mini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur
transgrediens usque ad finem. Omnis homo qui transgreditur lec-
tum suum, contempnens animam suam et dicens: Quis me videt?
tenebrae circumdant me, et parietes cooperiunt me, et ne-
mo circumspicit me; quem vereor? Delictorum meorum non me-
morabitur Altissimus. Et non intelligit quoniam omnia videt
oculus illius, quoniam expellit a se timorem Dei huiusmodi
hominis timor, et oculi hominum timentes illum. Et non cognovit
quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem,
circumspicientes omnes vias hominum et profundum abys-
si, et hominum corda intuentes in absconditas partes.
Domino enim Deo antequam crearentur omnia sunt agnita, sic et post per-
fectum respicit omnia. Hic in plateis civitatis vin-
dicabitur, et quasi pullus equinus fugabitur, et ubi non speravit
apprehendetur, et erit dedecus omnibus eo quod non
intellexerit timorem Domini. Sic et mulier omnis re-
linquens virum suum, et statuens hereditatem ex alie-
no matrimonio. Primo enim in lege Altissimi incre-
dibilis fuit, et secundo in virum suum deliquit, tertio in ad-
ulterio fornicata est, et ex alieno viro filios statu-
it sibi. Haec in ecclesiam adducetur, et in filios eius re-
spicietur. Non tradent filii eius radices, et rami eius non
dabunt fructum. Derelinquet in maledictum me-
moriam illius, et dedecus illius non delebitur. Et agnoscent
qui derelicti sunt, quoniam nihil melius quam timor Dei, et nihil
dulcius quam respicere in mandatis Domini. Gloria ma-
gna est sequi Dominum, longitudo enim dierum assumetur
ab eo.

XXIIII

Sapientia laudabit animam suam, et in Deo honora-
bitur, et in medio populi sui gloriabitur, et in ecclesiis
altissimi aperiet os suum, et in conspectu vir-
tutis illius gloriabitur, et in medio populi sui exal-
tabitur, et in plenitudine sancta admirabitur, et in
multitudine electorum habebit laudem, et inter bene-
dictos benedicetur dicens: Ego ex ore Altissimi
prodivi, primogenita ante omnem creaturam. Ego fe-
ci in caelis ut oriretur lumen indeficiens, et sicut ne-
bula texi omnem terram. Ego in altissimis habitavi,
et thronus meus in columna nubis. Gyrum caeli circui-
vi sola, et profundum abyssi penetravi, et in fluctibus
maris ambulavi, et in omni terra steti, et in omni popu-
lo et in omni gente primatum habui, et omnium excel-
lentium et humilium corda virtute calcavi. Et
in his omnibus requiem quaesivi, et in hereditate Domini mo-
rabor. Tunc praecepit et dixit mihi creator omnium, et qui creavit
me requievit in tabernaculo meo, et dixit mihi:
In Iacob inhabita, et in Israel hereditare, et in electis meis
mitte radices. Ab initio et ante saecula creata sum,
et usque ad futurum saeculum non desinam. Et in habitatione
sancta coram ipso ministravi. Et sic in Sion firma-
ta sum, et in civitate sanctificata similiter requievi, et in Ieru-
salem potestas mea. Et radicavi in populo honori-
ficato, et in partes Dei mei hereditas illius, et in pleni-
tudine sanctorum detentio mea. Quasi cedrus exal-
tata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion.
Quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plan-
tatio rosae in Iericho. Quasi oliva speciosa in
campis, et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam.
In plateis sicut cinnamomum et balsamum aro-
matizans odorem dedi. Quasi myrrha electa
dedi suavitatem odoris. Et quasi storax et galbanus
et ungula et gutta, et quasi libanus non incisus vapora-
vi habitationem meam, et quasi balsamum non mix-
tum odor meus. Ego quasi terebinthus extendi ra-
mos meos, et rami mei honoris et gratiae. Ego quasi
vitis fructificavi suavitatem odoris, et flores
mei fructus honoris et honestatis. Ego mater pul-
chrae dilectionis et timoris et agnitionis et sanctae spei.
In me gratia omnis viae et veritatis, in me omnis spes
vitae et virtutis. Transite ad me omnes qui concupisci-
tis me, et a generationibus meis implemini. Spiritus enim
meus super mel dulcis, et hereditas mea super
mel et favum. Memoria mea in generationes saeculorum.
Qui edunt me adhuc esurient, et qui bibunt me
adhuc sitient. Qui audit me non confundetur,
et qui operantur in me non peccabunt. Qui elucidant
me vitam aeternam habebunt. Haec omnia liber vitae
et testamentum Altissimi, et agnitio veritatis.
Legem mandavit Moyses in praeceptis iustitiarum,
et hereditatem domui Iacob, et Israel promissiones.
Posuit David puero suo excitare regem ex ipso
fortissimum in throno honoris sedentem in sempiter-
num. Qui implet quasi Phison sapientiam, et sicut Tigris in die-
bus novorum. Qui adimplet quasi Euphrates sensum.

qui multiplicat quasi iordanis in tempore messis. qui mittit disciplinam sicut lucem et assistens quasi geon in die vindemie. Qui perficit primus scire ipsam et infirmior non investigabit eam. A mari enim abundavit cogitatio eius et consilium illius ab abysso magna. Ego sapientia effudi flumina. ego quasi trames aque immense de fluvio. Ego quasi fluvius dorix et sicut aqueductus exivi de paradiso. Dixi rigabo ortum meum plantationum et inebriabo partus mei fructum. Et ecce factus est michi trames abundans et fluvius meus appropinquavit ad mare. Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus et enarrabo illam usque ad longinquum. Penetrabo inferiores omnes partes terre et inspiciam omnes dormientes et illuminabo omnes sperantes in domino. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam et relinquam illam querentibus sapientiam et non desinam in progenies illorum usque in evum sanctum. Videte quoniam non soli michi laboravi sed omnibus exquirentibus veritatem.

XXV In tribus placitum est spiritui meo que sunt probata coram deo et hominibus. Concordia fratrum et amor proximorum. vir et mulier bene sibi consentientes. Tres species odivit anima mea et aggravor valde anime illorum. Pauperem superbum. divitem mendacem. et senem fatuum et insensatum. In iuventute tua non congregasti. et quomodo in senectute tua invenies? Quam speciosum canitiei iudicium et presbiteris cognoscere consilium. Quam speciosa veteranis sapientia et gloriosis intellectus et consilium. Corona senum multa peritia et gloria illorum timor dei. Novem insuspicabilia cordis magnificavi et decimum dicam in lingua hominibus. homo qui iocundatur in filiis vivens et videns subversionem inimicorum. Beatus qui habitat cum muliere sensata et qui lingua sua non est lapsus et qui non servivit indignis se. Beatus qui invenit amicum verum et qui enarrat iustitiam auri audienti. Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam. sed non est super timentem deum. Timor dei super omnia se superposuit. Beatus cui donatum est habere timorem dei. qui tenet illum cui assimilabitur? Timor dei initium dilectionis eius. fidei autem initium agglutinandum est ei. Omnis plaga tristitia cordis est. et omnis malitia nequitia mulieris. Et omnem plagam et non plagam videbit cordis. et omnem nequitiam et non nequitiam mulieris. et omnem obductum et non obductum odientium. et omnem vindictam et non vindictam inimicorum. Non est caput nequius super caput colubri. et non est ira super iram mulieris. Commorari leoni et draconi placebit quam habitare cum muliere nequam. Nequitia mulieris immutat faciem eius. et obcecat vultum suum tamquam ursus. et quasi saccum ostendit in medio proximorum eius. Ingemuit vir eius et audiens suspiravit modicum. Brevis omnis malitia super malitiam mulieris. sors peccatorum cadat super illam. Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani sic mulier linguata homini quieto. Ne respicias in mulieris speciem et non concupiscas mulierem in specie. Mulieris ira et irreverentia et confusio magna. Mulier si primatum habeat contraria est viro suo. Cor humile et facies tristis et plaga mortis mulier nequam. Manus debiles et genua dissoluta mulier que non beatificat virum suum. A muliere initium factum est peccati et per illam omnes morimur. Non des aque tue exitum nec modicum. nec mulieri nequam veniam prodeundi. Si non ambulaverit ad manum tuam confundet te in conspectu inimicorum. A carnibus tuis abscinde illam ne semper te abutatur.

XXVI Mulieris bone beatus vir. numerus enim annorum illius duplex. Mulier fortis oblectat virum suum. et annos vite illius in pace implebit. Pars bona mulier bona. in parte timentium deum dabitur viro pro factis bonis. Divitis autem et pauperis cor bonum. in omni tempore vultus illorum hilaris. A tribus timuit cor meum et in quarto facies mea metuit. Delaturam civitatis et collectionem populi. calumniam mendacem super mortem omnia gravia. Dolor cordis et luctus mulier zelotipa. In muliere zelotipa flagellum lingue omnibus communicans. Sicut boum iugum quod movetur ita et mulier nequam. qui tenet illam quasi qui apprehendit scorpionem. Mulier ebriosa ira magna et contumelia et turpitudo illius non tegetur. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum et in palpebris illius agnoscetur. In filia non avertente se firma custodiam. ne inventa occasione utatur se. Ab omni irreverentia oculorum eius cave. et ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet et ab omni aqua proxima bibet. et contra omnem palum sedebit. et contra omnem sagittam aperiet pharetram donec deficiat. Gratia mulieris sedule delectabit virum suum. et ossa illius impinguabit. Disciplina illius datum dei. Mulier sensata et tacita non est immutatio erudite anime. Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata. Omnis autem ponderatio non est digna continentis anime. Sicut sol oriens mundo in altissimis dei sic mulieris bone species in ornamentum domus eius. Lucerna splendens super candelabrum sanctum et species faciei super etatem stabilem. Columpne auree super bases argenteas. et pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta eterna supra petram solidam. et mandata dei in corde mulieris sancte. In duobus contristatum est cor meum. et in tertio iracundia michi advenit. vir

lator deficiens propter inopiam, et vir sensatus contemptus. Et qui transgreditur a iustitia ad peccatum, Deus paravit eum ad rompheam. Due species difficiles et periculose mihi apparuerunt. Difficile exuitur negotians a negligentia, et non iustificabitur caupo a peccatis labiorum.

xxvii

XXVII

Propter inopiam multi deliquerunt, et qui querit locupletari avertit oculum suum. Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, sic et inter medium venditionis et emptionis angustiabitur peccatum. Conteretur cum delinquente delictum. Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subvertetur domus tua. Sicut in percussura cribri remanebit pulvis, sic aporia hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax, et homines iustos temptatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius, sic verbum ex cogitatu cordis hominis. Ante sermonem non laudes virum: hec enim temptatio est hominum. Si sequaris iustitiam, apprehendes illam, et indues quasi poderem honoris, et inhabitabis cum ea, et proteget te in sempiternum, et in die agnitionis invenies firmamentum. Volatilia ad sibi similia conveniunt, et veritas ad eos qui operantur illam revertetur. Leo venationi insidiatur semper: sic peccata operantibus iniquitates. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol: nam stultus sicut luna mutatur. In medio insensatorum serva verbum tempori: in medio autem cogitantium assiduus esto. Narratio peccantium odiosa, et risus illorum in deliciis peccati. Loquela multum iurans horripilationem capiti statuet: et irreverentia ipsius obturatio aurium. Effusio sanguinis in rixa superborum, et maledictio illorum auditus gravis. Qui denudat arcana amici, fidem perdit, et non inveniet amicum ad animum suum. Dilige proximum, et coniungere fide cum illo. Quod si denudaveris absconsa illius, non persequeris post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum, sic et qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic dereliquisti proximum tuum, et non eum capies. Non illum sequaris, quoniam longe abest: effugit enim quasi caprea de laqueo, quoniam vulnerata est anima eius. Ultra eum non poteris colligare: et maledicti est concordatio. Denudare autem amici mysteria, desperatio est anime infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua, et nemo eum abiciet. In conspectu oculorum tuorum conculcabit os suum, et super sermones tuos admirabitur. Novissime autem pervertet os suum, et in verbis tuis dabit scandalum. Multa audivi, et non coequavi ei, et Dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet: et plaga dolosa dolosi dividet vulnera. Et qui foveam fodit, incidet in eam: et qui statuit lapidem proximo, offendet in eo: et qui laqueum alii ponit, peribit in illo. Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur, et non agnoscet unde adveniat illi. Illusio et improperium superborum, et vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum: dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ira et furor utraque execrabilia sunt, et vir peccator continens erit illorum. Qui vindicari vult, a Domino inveniet vindictam, et peccata illius servans servabit.

XXVIII

Relinque proximo tuo nocenti te, et tunc deprecanti tibi peccata solventur. Homo homini reservat iram, et a Deo querit medelam? In hominem similem sibi non habet misericordiam, et de peccatis suis deprecatur? Ipse cum caro sit, reservat iram, et propitiationem petit a Deo? Quis exorabit pro delictis illius? Memento novissimorum, et desine inimicari. Tabitudo enim et mors imminent in mandatis eius. Memorare timorem Dei, et non irascaris proximo. Memorare testamentum Altissimi, et despice ignorantiam proximi. Abstine te a lite, et minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem, et vir peccator turbabit amicos, et in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna silve, sic ignis exardescit: et secundum virtutem hominis, sic iracundia illius erit, et secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendit ignem, et lis festinans effundit sanguinem, et lingua testificans adducit mortem. Si sufflaveris in scintillam, quasi ignis exardebit: et si exspueris super illam, extinguetur: utraque ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes. Lingua tertia multos commovit, et dispersit illos de gente in gentem. Civitates muratas divitum destruxit, et domos magnatorum effodit. Virtutes populorum concidit, et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, et privavit illas laboribus suis. Qui respicit illam, non habebit requiem, nec habebit amicum in quo requiescat. Flagelli plaga livorem facit: plaga autem lingue comminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit, et qui non attraxit iugum illius, et in vinculis eius non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est, et vinculum illius vinculum ereum est. Mors illius mors nequissima, et utilis potius infernus quam illa. Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum, et in flamma sua non comburet iustos. Qui relinquunt Deum incident in illam, et exardebit in illis, et non extinguetur, et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus ledet illos. Sepi aures tuas spinis, noli audire linguam nequam, et ori tuo facito ostia et seras auribus tuis. Aurum tuum et argentum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos: et attende ne forte labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, et sit casus tuus insanabilis in

mortem. XXIX

Qui facit misericordiam feneratur proximo suo: et
qui prevalet manu mandata servat. Fene-
rare proximo tuo in tempore necessitatis illius: et
iterum redde proximo in tempore suo. Confirma verbum
et fideliter age cum illo: et in omni tempore invenies quod
tibi necessarium est. Multi quasi inventionem estima-
verunt fenus: et prestiterunt molestiam his qui se ad-
iuvaverunt. Donec accipiant osculantur manus
dantis: et in promissionibus humiliant vocem suam. Et in tempore
redditionis postulabit tempus: et loquetur verba tedii
et murmurationum: et tempus causabitur. Si autem po-
tuerit reddere adversabitur. Solidi vix reddet
dimidium: et computabit illud quasi inventionem. Sin
autem fraudabit illum pecunia sua: et possidebit eum
inimicum gratis. Et convicia et maledicta reddet
illi: et pro honore et beneficio reddet illi contume-
liam. Multi non causa nequitie non feneraverunt, sed frau-
dari gratis timuerunt. Verumptamen super humilem
animo fortior esto: et pro elemosina non trahas
illum. Propter mandatum assume pauperem: et propter
inopiam eius ne dimittas eum vacuum. Perde pecu-
niam propter fratrem et amicum: et non abscondas illam sub
lapide in perditionem. Pone thesaurum tuum in preceptis
altissimi: et proderit tibi magis quam aurum. Conclu-
de elemosinam in corde pauperis: et hec pro te exora-
bit ab omni malo. Elemosina viri quasi saccu-
lus cum ipso: et gratiam hominis quasi pupillam conservabit: et
postea resurget: et retribuet illis retributionem
unicuique in caput illorum. Super scutum potentis et su-
per lanceam adversus inimicum tuum pugnabit. Vir bo-
nus fidem facit pro proximo suo: et qui perdiderit confusionem
derelinquet sibi. Gratiam fideiussoris ne obliviscaris.
dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fugit
peccator et immundus. Bona repromissoris sibi ascribit pec-
cator: et ingratus sensu derelinquet liberantem se. Vir
repromittit de proximo suo: et cum perdiderit reverentiam
derelinquetur ab eo. Repromissio nequissima multos
perdidit dirigentes: et commovit illos quasi fluctus ma-
ris. Viros potentes gyrans migrare fecit: et va-
gati sunt in gentibus alienis. Peccator transgrediens
mandata domini incidet in promissionem nequam: et qui
conatur multa agere incidet in iudicium. Recupera
proximum secundum virtutem tuam: et attende tibi ne incidas.
Initium vite hominis aqua et panis et vestimentum et domus
protegens turpitudinem. Melior est victus pauperis
sub tegmine asserum quam epule splendide
in peregre sine domicilio. Minimum pro magno
placeat tibi: et improperium peregrinationis non audies. Vi-
ta nequam hospitandi de domo in domum: et ubi
hospitabitur non fiducialiter aget nec aperiet os.
Hospitabitur et pascet et potabit ingratos: et
ad hec amara audiet. Transi hospes et orna
mensam: et que in manu habes ciba ceteros. Exi a facie

a honore amicorum meorum necessitudine domus
mee hospicio mihi factus est frater. Gravia hec homini habenti
sensum: correptio domus et improperium feneratoris.

XXX

Qui diligit filium suum assiduat illi fla-
gella: ut letetur in novissimo suo: et non pal-
pet proximorum ostia. Qui docet filium suum lauda-
bitur in illo: et in medio domesticorum in illo gloriabitur.
Qui docet filium suum in zelum mittit inimicum: et in
medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est ei
pater illius et quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi
post se. In vita sua vidit et letatus est in illo: et obi-
tu suo non est contristatus: nec confusus est coram inimicis. Re-
liquit enim defensorem domus contra inimicos: et amicis red-
dentem gratiam. Pro animabus filiorum colligabit vulnera
sua: et super omnem vocem turbabuntur viscera eius. Equus
indomitus evadit durus: et filius remissus evadet
preceps. Lacta filium: et paventem te faciet. Lude cum
eo: et contristabit te. Non corrideas illi ne doleas:
et in novissimo obstupescent dentes tui. Non des
illi potestatem in iuventute: et ne despicias co-
gitatus illius. Curva cervicem eius in iuventute: et tunde la-
tera illius dum infans est: ne forte induret et non credat
tibi: et erit tibi dolor anime. Doce filium tuum et operare in
illum: ne in turpitudinem illius offendas. Melior est pau-
per sanus et fortis viribus: quam dives imbecillis et flagel-
latus malitia. Salus anime in sanctitate iustitie: et
melior omni auro et argento: et corpus validum quam census
sine mensura. Non est census super censum salutis cor-
poris: et non est oblectamentum super cordis gaudium. Me-
lior est mors quam vita amara: et requies eterna quam lan-
guor perseverans. Bona abscondita in ore clauso:
quasi appositiones epularum circumposite sepulchro. Quid
proderit libatio idolo? Nec enim manducabit neque o-
dorabitur: sic qui effugatur a domino portans mercedes
iniquitatis. Videns oculis et ingemiscens sicut
spado complectens virginem et suspirans. Tristitiam
non des anime tue: et non affligas temetipsum in consilio
tuo. Iocunditas cordis hec est vita hominis: et thesaurus
sine defectione sanctitatis: et exultatio viri est
longevitas. Miserere anime tue placens deo: et
contine et congrega cor tuum in sanctitate eius: et tristitiam
longe expelle a te. Multos enim occidit tristitia:
et non est utilitas in illa. Zelus et iracundia minu-
ent dies: et ante tempus senectam adducet cogitatus.
Splendidum cor bonum in epulis: epule enim illius
diligenter fiunt.

XXXI

Vigilia honestatis tabefaciet
carnes: et cogitatus illius auferet somnum. Co-
gitatus prescientie avertit sensum: et infirmitas
gravis sobriam facit animam. Laboravit dives in congre-
gatione substantie: et in requie sua replebitur bonis suis. La-
boravit pauper in diminutione victus: et in fine inops
fit. Qui aurum diligit non iustificabitur: et qui insequitur
consumptionem replebitur ex ea. Multi dati sunt in auri
casus: et facta est in specie illius perditio illorum. Lignum

offensionis est aurum sacrificantium. Vae illis qui sectantur illud, et omnis imprudens deperiet in illo. Beatus dives qui inventus est sine macula, et qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia et thesauris. Quis est hic, et laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua. Qui probatus est in illo, et perfectus est, erit illi gloria eterna. Qui potuit transgredi, et non est transgressus, et facere mala, et non fecit. Ideo stabilita sunt bona illius in Domino, et elemosinas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior. Non dicas sic: Multa sunt que super illam sunt. Memento quoniam malus est oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est? ideo ab omni facie sua lacrimabitur cum viderit. Ne extendas manum tuam prior, et invidia contaminatus erubescas. Ne comprimaris in convivio. Intellige que sunt proximi tui ex te ipso. Utere quasi homo frugi his que tibi apponuntur, ne cum manducas multum, odio habearis. Cessa prior causa discipline, et noli nimius esse, ne forte offendas. Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poscas bibere. Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab illo, et non senties dolorem. Vigilia, et colera, et tortura viro infrunito. Somnus sanitatis in homine parco: dormiet usque in mane, et anima illius cum ipso delectabitur. Et si coactus fueris in edendo multum, surge e medio, et vome, et refrigerabit te, et non adduces corpori tuo infirmitatem. Audi me, fili, et ne spernas me, et in novissimo invenies verba mea. In omnibus operibus tuis esto velox, et omnis infirmitas non occurret tibi. Splendidum in panibus benedicent labia multorum, et testimonium veritatis illius fidele. In nequissimo pane murmurabit civitas, et testimonium nequitie illius verum est. Diligentes in vino noli provocare: multos enim exterminavit vinum. Ignis probat ferrum durum: sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum. Equa vita hominibus vinum in sobrietate: si bibas illud moderate, eris sobrius. Que est vita que minuitur vino? Quid defraudat vitam? Mors. Vinum in iocunditate creatum est, et non in ebrietate, ab initio. Exultatio anime et cordis vinum moderate potatum. Sanitas est anime et corpori sobrius potus. Vinum multum potatum irritationem, et iram, et ruinas multas facit. Amaritudo anime vinum multum potatum. Ebrietatis animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem, et faciens vulnera. In convivio vini non arguas proximum, et non despicias eum in iocunditate illius. Verba improperii non dicas illi, et non premas illum in repetendo.

XXXII

Rectorem te posuerunt? noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe, et sic conside, et omni cura tua explicita recumbe, ut leteris propter illos, et ut ornamentum gratie accipias coronam, et dignationem consequaris corrogationis. Loquere maior natu: decet enim te primum verbum diligenti scientiam, et non impedias musicam. Ubi auditus non est, non effundas sermonem, et importune noli extolli in sapientia tua. Gemmula carbunculi in ornamento auri, et comparatio musicorum in convivio vini. Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus musicorum in iocundo et moderato vino. Audi tacens, et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Adolescens, loquere in tua causa vix. Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum. In multis esto quasi inscius, et audi tacens simul et querens. In medio magnatorum non presumas, et ubi sunt senes, non multum loquaris. Ante grandinem preibit coruscatio, et ante verecundiam preibit gratia. Et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Et hora surgendi non te trices: precurre autem prior in domum tuam, et illic avocare, et illic lude, et age conceptiones tuas, et non in delictis et verbo superbo. Super his omnibus benedicito Dominum qui fecit te, et inebriantem te ab omnibus bonis suis. Qui timet Dominum excipiet doctrinam eius, et qui vigilaverint ad illum invenient benedictionem. Qui querit legem, replebitur ab ea, et qui insidiose agit, scandalizabitur in ea. Qui timent Dominum invenient iudicium iustum, et iustitias quasi lumen accendent. Peccator homo vitabit correptionem, et secundum voluntatem suam inveniet comparationem. Vir consilii non disperdet intelligentiam; alienus et superbus non pertimescet timorem, etiam postquam fecit cum eo sine consilio, et suis insectationibus arguetur. Fili, sine consilio nichil facias, et post factum non penitebis. In via ruine non eas, et non offendes in lapides; nec credas te vie laboriose, ne ponas anime tue scandalum. Et a filiis tuis cave, et a domesticis tuis attende. In omni opere tuo crede ex fide anime tue: hoc est enim conservatio mandatorum. Qui credit Deo attendit mandatis, et qui confidit in illo non minorabitur.

XXXIII

Timenti Dominum non occurrent mala, sed in temptatione Deus illum conservabit, et liberabit a malis. Sapiens non odit mandata et iustitias, et non illidetur quasi in procella navis. Homo sensatus credit legi Dei, et lex illi fidelis. Qui interrogationem manifestat, parabit verbum, et sic deprecatus exaudietur, et conservabit disciplinam, et tunc respondebit. Precordia fatui quasi rota carri, et quasi axis versatilis cogitatus illius. Equus emissarius, sic et amicus subsannator, sub omni supersedente hinnit. Quare dies diem superat, et iterum lux lucem, et annus annum a sole? A Domini scientia separati sunt, facto sole et preceptum custodiente. Et immutavit tempora et dies festos ipsorum, et in illis dies festos celebraverunt ad horam. Ex illis exaltavit et magnificavit Deus, et ex ipsis posuit in numero dierum et annorum. Et homines omnes de solo, et ex terra unde creatus est Adam. In multitudine discipline Domini separavit eos, et immutavit vias eorum. Ex ipsis benedixit et exaltavit, et ex ipsis sanctificavit et ad se applicavit. Et ex ipsis male

vexit et humiliavit et convertit illos a separatione ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius plasmare illud et disponere. Omnes viae eius secundum dispositionem eius: sic homo in manu illius qui se fecit, et reddet illi secundum iudicium suum. Contra malum bonum est, et contra mortem vita: sic et contra virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia opera Altissimi. Duo duo, et unum contra unum. Et ego novissimus evigilavi, et quasi qui colligit acinos post vindemiatores. In benedictione Dei et ipse speravi: et quasi qui vindemiat replevi torcular. Respicite quoniam non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus disciplinam. Audite me magnates et omnes populi, et rectores ecclesiae auribus percipite. Filio et mulieri, fratri et amico non des potestatem super te in vita tua: et non dederis alii possessionem tuam, ne forte poeniteat te, et deprecaris pro illis. Dum adhuc superes et aspiras, non immutabit te omnis caro. Melius est enim ut filii tui te rogent, quam te respicere in manus filiorum tuorum. In omnibus operibus tuis praecellens esto. Ne dederis maculam in gloria tua. In die consummationis dierum vitae tuae, et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam. Cibaria et virga et onus asino: panis et disciplina et opus servo. Operatur in disciplina, et quaerit requiescere: laxa manus illi, et quaerit libertatem. Iugum et lorum curvant collum durum, et servum inclinant operationes assiduae. Servo malivolo tortura et compedes: mitte illum in operationem, ne vacet: multam enim malitiam docuit otiositas. In opera constitue eum: sic enim condecet illum. Quod si non obaudierit, curva illum compedibus: et non amplifices super omnem carnem: verum sine iudicio nihil facias grave. Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua: quasi fratrem sic eum tracta: quoniam in sanguine animae comparasti eum. Si laeseris eum iniuste, in fugam convertetur: et si extollens discesserit, quem quaeras, et in qua via quaeras illum nescis.

XXXIIII

Vana spes et mendacium viro insensato: et somnia extollunt imprudentes. Quasi qui apprehendit umbram et persequitur ventum, sic et qui attendit ad visa mendacia. Hoc secundum hoc visio somniorum: ante faciem hominis similitudo alterius hominis. Ab immundo quid mundabitur? et a mendace quid verum dicetur? Divinatio erroris et auguria mendacia et somnia malefacientium vanitas est: et sicut parturientis cor tuum fantasias patitur: nisi ab Altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuum. Multos enim errare fecerunt somnia, et exciderunt sperantes in illis. Sine mendacio consummabitur verbum legis, et sapientia in ore fidelis complanabitur. Qui non est temptatus, quid scit? Vir in multis expertus cogitabit multa: et qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui non est expertus pauca recognoscit: qui autem in multis factus est multiplicat malitiam. Qui temptatus non est, qualia scit? Et qui implanatus est abundabit nequitia. Multa vidi errando, et plurimas verborum consuetudines. Aliquotiens usque ad mortem periclitatus sum horum causa, et liberatus sum gratia Dei. Spiritus timentium Deum quaeritur, et in respectu illius benedicetur. Spes enim illorum in salvantem illos, et oculi Dei in diligentes se. Qui timet Dominum nihil trepidabit, et non pavebit: quoniam ipse est spes eius. Timentis Dominum beata est anima eius. Ad quem respicit, et quis est fortitudo eius? Oculi Dei super timentes eum: protector potentiae, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, et umbraculum meridiani, deprecatio offensionis, et adiutorium casus, exaltans animam et illuminans oculos, dans sanitatem et vitam et benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata, et non sunt beneplacitae subsannationes iniustorum. Dominus solus sustinentibus se in via veritatis et iustitiae. Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum: nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperis est: qui defraudat illum homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem, et qui fraudem facit mercenario, fratres sunt. Unus aedificans et unus destruens: quid prodest illis nisi labor? Unus orans et unus maledicens: cuius vocem exaudiet Deus? Qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius? Sic homo qui ieiunat in peccatis suis, et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? orationem illius quis exaudiet?

XXXV

Qui conservat legem multiplicat orationem. Sacrificium salutare est attendere mandatis, et discedere ab omni iniquitate. Et propitiationem litare sacrificii super iniustitias, et deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia. Retribuet gratiam qui offert similaginem: et qui facit misericordiam offert sacrificium. Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate. Non apparebis ante conspectum Dei vacuus. Haec enim omnia propter mandatum Dei fiunt. Oblatio iusti impinguat altare, et odor suavitatis est in conspectu Altissimi. Sacrificium iusti acceptum est, et memoriam eius non obliviscetur Dominus. Bono animo gloriam redde Deo, et non minuas primitias manuum tuarum. In omni dato hilarem fac vultum tuum, et in exultatione sanctifica decimas tuas. Da Altissimo secundum datum eius, et in bono oculo adinventionem facito manuum tuarum: quoniam Dominus retribuens est, et septies tantum reddet tibi. Noli offerre munera prava: non enim suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificium iniustum, quoniam Dominus iudex est, et non est apud illum gloria personae. Non accipiet Dominus personam in pauperem, et deprecationem laesi exaudiet. Non despiciet preces pupilli, nec viduam, si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrimae viduae ad maxillam descendunt, et exclamatio eius super deducentem

nō

eius. A maxilla enim ascendunt usque ad celum, et dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat deum in oblectatione suscipietur, et deprecatio illius usque ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit, et donec propinquet non consolabitur, et non discedet donec aspiciat altissimus. Et dominus non elongabit, sed iudicabit iustos, et faciet iudicium. Et fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum ipsorum: et gentibus reddet vindictam, donec tollat plenitudinem superborum, et sceptra iniquorum contribulet. Donec reddat hominibus secundum actus suos, et secundum opera ade, et secundum presumptionem illius. Donec iudicet iudicium plebis sue, et oblectabit iustos misericordia sua. Speciosa misericordia dei in tempore tribulationis, quasi nubes pluvie in tempore siccitatis.

XXXVI

Miserere nostri deus omnium et respice nos, et ostende nobis lucem miserationum tuarum. Et immitte timorem tuum super gentes que non exquisierunt te, ut cognoscant quia non est deus nisi tu, et enarrent magnalia tua. Alleva manum tuam super gentes alienas, ut videant potentiam tuam. Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in illis, ut cognoscant te sicut et nos cognovimus, quoniam non est deus preter te domine. Innova signa, et immuta mirabilia. Glorifica manum et brachium dextrum. Excita furorem, et effunde iram. Tolle adversarium, et afflige inimicum. Festina tempus, et memento finis, ut enarrent mirabilia tua. In ira flamme devoretur qui salvatur, et qui pessimant plebem tuam inveniant perditionem. Contere caput principum inimicorum dicentium: Non est alius preter nos. Congrega omnes tribus iacob, ut cognoscant quia non est deus nisi tu, et enarrent magnalia tua, et hereditabis eos sicut ab initio. Miserere plebi tue, super quam invocatum est nomen tuum, et israel quem coequasti primogenito tuo. Miserere civitati sanctificationis tue, ierusalem, civitati requiei tue. Reple syon inenarrabilibus verbis tuis, et gloria tua populum tuum. Da testimonium his qui ab initio creature tue sunt, et suscita prophetationes quas locuti sunt in nomine tuo prophete priores. Da mercedem sustinentibus te, ut prophete tui fideles inveniantur, et exaudi orationes servorum tuorum, secundum benedictionem aaron de populo tuo, et dirige nos in viam iustitie, et sciant omnes qui habitant terram quia tu es deus conspector seculorum. Omnem escam manducabit venter, et est cibus cibo melior. Fauces contingunt cibum fere, et cor sensatum verba mendacia. Cor pravum dabit tristitiam, et homo peritus resistet illi. Omnem masculum excipiet mulier, et est filia melior filio. Species mulieris exhilarat faciem viri sui, et super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium. Si est lingua curationis, est et mitigationis et misericordie: non est vir illius secundum filios hominum. Qui possidet mulierem bonam inchoat possessionem: adiutorium secundum illum est, et columna ut requies. Ubi non est sepes diripietur possessio, et ubi non est mulier ingemiscit egens. Cui credit qui non habet nidum, et deflectens ubicumque obscuraverit, quasi succinctus latro exsiliens de civitate in civitatem.

XXXVII

Omnis amicus dicet: Et ego amicitiam copulavi: sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem? Sodalis autem et amicus ad inimicitiam convertentur. O presumptio nequissima, unde creata es cooperire aridam malitia et dolositate illius? Sodalis amico coniocundatur in oblectationibus, et in tempore tribulationis adversarius erit. Sodalis amico condolet causa ventris, et contra hostem accipiet scutum. Non obliviscaris amici tui in animo tuo, et non immemor sis illius in operibus tuis. Noli consiliari cum socero tuo, et a zelantibus te absconde consilium. Omnis consiliarius prodit consilium, sed est consiliarius in semetipso. A consiliario malo serva animam tuam: prius scito que sit illius necessitas, et ipse enim animo suo cogitabit: ne forte mittat sudem in terram, et dicat tibi: Bona est via tua, et stet e contrario videre quid tibi eveniat. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, et cum iniusto de iustitia, et cum muliere de ea que emulatur: cum timido de bello, cum negotiatore de traiectione, cum emptore de venditione, cum viro livido de gratiis agendis, cum impio de pietate, cum inhonesto de honestate, cum operario agrario de omni opere, cum operario annuali de consummatione anni, cum servo pigro de multa operatione: non attendas his in omni consilio. Sed cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cognoveris observantem timorem dei, cuius anima est secundum animam tuam, et qui cum titubaveris in tenebris condolebit tibi. Et cor boni consilii statue tecum: non est enim tibi aliud pluris illo. Anima viri sancti enuntiat aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. Et in his omnibus deprecare altissimum, ut dirigat in veritate viam tuam. Ante omnia opera verbum verax precedat te, et ante omnem actum consilium stabile. Verbum nequam immutabit cor, ex quo partes quattuor oriuntur: bonum et malum, vita et mors, et dominatrix illorum est assidua lingua. Vir peritus multos erudivit, et anime sue suavis est. Qui sophistice loquitur odibilis est: in omni re defraudabitur. Non est enim illi data a domino gratia: omni enim sapientia defraudatus est. Est sapiens anime sue sapiens, et fructus sensus illius laudabilis. Vir sapiens plebem suam erudit, et fructus sensus illius fideles sunt. Vir sapiens implebitur benedictionibus, et videntes illum laudabunt. Vita viri in numero dierum, dies autem israel innu-

[illegible] est. Sapiens in populo hereditabit honorem, et nomen illius erit vivens in aeternum. Fili, in vita tua tempta animam tuam, et si fuerit nequam, non des illi potestatem. Non enim omnia omnibus expediunt, et non omni animae omne genus placet. Noli avidus esse in omni epulatione, et non te effundas super omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas, et aviditas appropinquabit usque ad colam. Propter epulam multi obierunt; qui autem abstinens est, adiciet vitam.

XXXVIII

Honora medicum propter necessitatem, etenim illum creavit Altissimus. A Deo est enim omnis medela, et a rege accipiet donationem. Disciplina medici exaltabit caput illius, et in conspectu magnatorum collaudabitur. Altissimus creavit de terra medicamenta, et vir prudens non abhorrebit illa. Nonne a ligno indulcorata est aqua amara? Ad agnitionem hominum virtus illorum, et dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis. In his curans mitigabit dolorem, et unguentarius faciet pigmenta suavitatis, et unctiones conficiet sanitatis, et non consummabuntur opera eius. Pax enim Dei super faciem terrae. Fili, in tua infirmitate non despicias te ipsum, sed ora Dominum, et ipse curabit te. Averte a delicto, et dirige manus, et ab omni delicto munda cor tuum. Da suavitatem et memoriam similaginis, et impingua oblationem, et da locum medico, etenim illum Dominus creavit, et non discedat a te, quia opera eius sunt necessaria. Est enim tempus quando in manus illorum incurras. Ipsi vero Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum et sanitatem, propter conversationem illorum. Qui delinquit in conspectu eius qui fecit eum, incidet in manus medici. Fili, in mortuum produc lacrimas, et quasi dira passus incipe plorare, et secundum iudicium contege corpus illius, et non despicias sepulturam illius. Propter delaturam autem amare fer luctum illius uno die, et consolare propter tristitiam. Et fac luctum secundum meritum eius uno die vel duobus, propter detractionem. A tristitia enim festinat mors, et cooperit virtutem, et tristitia cordis flectit cervicem. In abductione permanet tristitia, et substantia inopis secundum cor eius. Ne dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam a te, et memento novissimorum. Noli oblivisci, neque enim est conversio, et huic nihil proderis, et te ipsum pessimabis. Memor esto iudicii mei, sic enim erit et tuum: mihi heri, et tibi hodie. In requie mortui requiescere fac memoriam eius, et consolare illum in exitu spiritus sui. Sapientia scribae in tempore vacuitatis, et qui minoratur actu sapientiam percipiet. Qua sapientia replebitur qui tenet aratrum, et qui gloriatur in iaculo, stimulo boves agitat, et conversatur in operibus eorum, et enarratio eius in filiis taurorum? Cor suum dabit ad versandos sulcos, et vigilia eius in sagina vaccarum. Sic omnis faber et architectus, qui noctem tamquam diem transigit, qui sculpit signacula sculptilia, et assiduitas eius variat picturam. Cor suum dabit in similitudinem picturae, et vigilia sua perficiet opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem, et considerans opus ferri. Vapor ignis uret carnes eius, et in calore fornacis concertatur. Vox mallei innovat aurem eius, et contra similitudinem vasis oculus eius. Cor suum dabit in consummationem operum, et vigilia sua ornabit in perfectionem. Sic figulus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam, qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum, et in numero est omnis operatio eius. In brachio suo formabit lutum, et ante pedes suos curvabit virtutem suam. Cor suum dabit ut consummet linitionem, et vigilia sua mundabit fornacem. Omnes hi in manibus suis speraverunt, et unusquisque in arte sua sapiens est. Sine his omnibus non aedificatur civitas, et non inhabitabunt nec inambulabunt, et in ecclesiam non transilient. Super sellam iudicis non sedebunt, et testamentum iudicii non intellegent, neque palam facient disciplinam et iudicium, et in parabolis non invenientur. Sed creaturam aevi confirmabunt, et deprecatio illorum in operatione artis, accommodantes animam suam, et conquirentes in lege Altissimi.

XXXVIIII

Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorum conservabit, et in versutias parabolarum simul introibit. Occulta proverbiorum exquiret, et in absconditis parabolarum conversabitur. In medio magnatorum ministrabit, et in conspectu praesidis apparebit. In terram alienigenarum gentium pertransiet; bona enim et mala in hominibus temptabit. Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illum, et in conspectu Altissimi deprecabitur. Aperiet os suum in oratione, et pro delictis suis deprecabitur. Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intellegentiae replebit illum. Et ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientiae suae, et in oratione confitebitur Domino. Et ipse diriget consilium eius et disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur. Ipse palam faciet disciplinam doctrinae suae, et in lege testamenti Domini gloriabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius, et usque in saeculum non delebitur. Non recedet memoria eius, et nomen eius requiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes, et laudem eius enuntiabit ecclesia. Si permanserit, nomen derelinquet plus quam mille, et si requieverit, proderit illi. Adhuc consiliabor ut enarrem, ut furore enim repletus sum. In voce dicit: Obaudite me, divini fructus, et quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificate. Quasi Libanus odorem suavitatis habete. Florete flores quasi lilium, et date odorem, et frondete in gratiam, et collaudate canticum, et benedicite Dominum in operibus suis. Date nomini eius magnificentiam, et confitemini illi in voce labiorum vestrorum, et in canticis labiorum, et citharis, et sic dicetis in confessione: Opera Domini universa bona valde. In verbo eius stetit aqua sicut congeries, et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum. Quoniam in praecepto ipsius placor fit, et non est minoratio in salute

illi. Opa ōīs carnis corā illo. 7 nō ē q̄cq̄ absconditū
ab oculis ei᷒. A seclo usq; in seclm respic̄. 7 nichil ē mi
rabile i cōspectu ei᷒. Nō ē dic̄e quid ē h. aut qd
ē illud. Omia ei in tpr suo q̄rent᷒. Bndictio
illi᷒ q̄si flui᷒ inundabit. 7 q̄mō cataclism᷒ aridā
i ebriauit. sic ira ipi᷒ gentes que n̄ exquisier̄ eū he
reditabit. Quomodo cūtit aq̄s i siccitatē. 7 siccata
ē tra. 7 uie illi᷒ uie illor̄ directe s̄. sic pccōrib;
offensiones in ira ei᷒. Bona bonis c̄ata sūt ab inito. sic
nequissimis bona 7 mala. Initiū necessitatis rei ui
te hoīu. aq̄. igs. 7 ferr̄. 7 sal. lac. 7 panis simila gr
neus. 7 mel. 7 botrus uue. 7 oleū. 7 uestimentu.
Hec oia sc̄is i bona. sic 7 ipiis 7 pccōrib; i malis
cūtent᷒. Sūt sp̄s. qui ad uindictā c̄ati sūt. 7 i fu
rore suo cōfirmauūt tormēta sua. In tpr cōsūmatōis
effundēt uirtutē. 7 furorē ei᷒ q fec̄ illos cōfūdent.
Igs. grando. fames. 7 mors. oia h ad uindictā cre
ata s̄. Bestiar̄ dentes. 7 scorpii 7 serpentes. 7 rō
phea. uindicāt i exterminiū ipior̄. In mandatis
ei᷒ epulabūt᷒. 7 sup trā in necessitate pparabūt᷒.
7 i tpib; suis n̄ pt̄ert uerbū. Ppterea ab initio cōfirma
tus sū. 7 cōsiliat᷒ sū. 7 cogitaui. 7 scripta dimisi. Oia
opa dn̄i bona. 7 oē op᷒ hora sua subministrabit. n̄
est dic̄e. h illo nequi᷒ ē. oīa ei in tpr suo cōprobabū
tur. 7 nc̄ i oī corde 7 ore collaudate 7 bn̄dicite nom
dn̄i.

XL

Occupatio mag̃ c̄ata ē omib; hoib;. 7 iugū graue
sup filios adā. A die exit᷒ d' uentre matris eor̄.
usq; in diē sepulture i matrē oīu. Cogitatōes
eor̄ 7 timores cordis. adinuentōes expectationis.
7 dies finitōis. A residente sup sedē gloiā. usq;
ad humiliatū in trā 7 cinerē. ab eo q utitur ia
cincto 7 portat coronā. usq; ad eū q operit lino
crudo. furor. zel᷒. tumlt᷒. fluctuatio. 7 timō
mortis. Iracundia pseuans 7 cōtētio. 7 in tpr re
fectōis in cubile. Sōpn᷒ mortis i mutat sciā
ei᷒. Modicū tanq̄ nichil i reqe. 7 ab eo i sōpnis
q̄si i die respect᷒. Cōturbat᷒ ē i uisu cordis sui. tanq̄
q euasit i die belli. In tpr salutis sue exsurrex̄.
7 admirans ad nullū timorē. Cū omi carne ab
hoie usq; ad pecus. 7 sup peccatōes septuplu.
Ad hec mors. sanguis. cōtentio. 7 rōphea. oppres
siones famis. 7 cōtritio. 7 flagella. sup iniq̄s c̄ata
sūt hoia. 7 pp illos f̄cs̄ ē cataclismus. Omia
q̄ d' trā sunt i trā cūtent᷒. 7 aq̄ oēs i mare cūtēt.
Ome mun᷒ 7 iniq̄tas delebit᷒. 7 fides in sclm sta
bit. Substantie iniustor̄. sic fluui siccabūt᷒.
7 sic tonitruū magnū i pluuia psonabūt᷒. In a
periendo man᷒ suas letabit᷒. sic preuaricatores i
cōsūmatōe tabescēt. Nepotes impior̄ n̄ mul
tiplicabūt ramos. 7 radices immunde sup cacum
petre sonāt. Sup oē aq̄m uiriditas. 7 ad oram
fluminis an̄ oē fenū euellet᷒. Grā sic paradi
sus i bn̄dictionib;. 7 mia in sclo pmanet. Vita
sibi sufficientis opari cōdulcabit᷒. 7 in ea inuenies
thesaurū. Filii. edificatio ciuitatis cōfirmabit
nomē. 7 sup hec mulier imaculata cōputabi
t᷒. Vinū 7 musica letificāt cor. 7 sup utrūq; di
lectio sapie. Tybie 7 psalteriū suauē faciūt me
lodiā. 7 sup utraq; lingua suauis. Grām 7 speciē
desiderabit ocul᷒ tu᷒. 7 sup hec. uirides sationes.
Amic᷒ 7 sodal᷒ in tpr cōuenientes. 7 sup utrosq;
mulier cū uiro. Fr̄s in adiutoriū in tpr tribulati
onis. 7 sup eos mia liberabit. Aur̄ 7 argentū 7 c̄
stitutio pedū. 7 sup utrūq; cōsiliū bn̄placitū. Fa
cultates 7 uirtutes exaltāt cor. 7 sup h timor
dn̄i. Nō ē in timore dn̄i minoratio. 7 n̄ ē in
eo q̄re adiutoriū. Timor dn̄i sic paradisus be
nedictōis. 7 sup oēm gl̄ām opuerūt illū. Fili in
tpr uite tue ne indigeas. melius ē eñ mori
quā indigē. Vir respiciens i mensā alienā. n̄ est
uita ei᷒ i cogitatiōe uict᷒. Alit eñ aīam suā ci
bis alienis. Vir aūt disciplinat᷒ 7 erudit᷒ cu
stodiet se. I ore imprudentis cōdulcabit᷒ inopia.
7 i uentre ei᷒ ignis ardebit.

XLI

O Mors q̄ amara ē memoria tua. hoi iniu
sto. 7 pacē hnti i substātiis suis. uiro q̄eto.
7 cui᷒ uie directe s̄ i omib;. 7 adhuc ualenti ac
cipe cibū. O mors bonū ē iudiciū tuū hoī in
digenti. 7 q minorat᷒ uirib;. defecto etate. 7
cui de oib; cura ē. 7 incredibili q pdit sapientiā.
Noli metuere iudiciū mortis. memento que
an̄ te fuerūt. 7 q supuentura s̄ tibi. H iudiciū
a dn̄o oi carni. 7 qd superueniet i bn̄placito altis
simi. siue dece. siue centū. siue mille anni. Nō
ē eñ in inferno accusatio uite. Filii abhominā
tionū fiūt filii peccator̄. 7 q cōuersant᷒ secus
domos impior̄. Filior̄ peccator̄ pibit hereditas.
7 cū semine illor̄ assiduitas obpbrii. De pa
tre impio q̄runt᷒ filii. qm pp illū sūt i obpbrio.
Ve uob uiri impii. q dereliq̄stis legē domini al
tissimi. Et si nati fueritis. i maledictōe nasce
mini. 7 si mortui fueritis. i maledictōe erit pars
uīa. Omia q̄ de trā sūt i trā cūtent᷒. sic impii
a maledicto i pditōe. Luct᷒ hoiū i corpe ipo
r̄. nomē aūt impior̄ delebit᷒. Curam habe de
bono noie. hoc eñ mag᷒ pmanebit tibi quā mil
le thesauri mag᷒ preciosi. Bone uite nūs dier̄.
bonū aūt nomē pmanebit i euo. Disciplinā
i pace cōseruate filii. Sapiā eñ abscondita
7 thesaurus inuis. q̄ utilitas i utrisq;? Melior ē
hō q abscondit stultitiā suā. quā hō q ab
scondit sapiam suā. Verūptam reuerimini i his
q̄ pcedūt de ore meo. Nō ē eñ bonū omē i reu
rentiā obseruare. 7 n̄ omia oib; bn̄placent i fide.
Erubescite patrē 7 matrē de fornicatōe. 7 a p̄
sidente 7 a potente de mendacio. a principe 7 a
iudice de delicto. a synagoga 7 plebe de iniqui

tate. a socio et amico de iniustitia. de loco in quo in
habitas. de furto. de veritate dei et testamento. de discu
bitu in panibus. et ab obfuscatione dati et accepti.
A salutantibus de silentio. a respectu muli
eris fornicariae. et ab aversione vultus cognati. Ne
avertas faciem a proximo tuo. et ab auferendo par
tem et non restituendo. Ne respicias mulierem ali
eni viri. et ne scruteris ancillam eius. neque steteris
ad lectum eius. Ab amicis de sermonibus improperii. et cum
dederis ne improperes.

XXII

Non duplices sermonem auditus. de revelatione
sermonis absconditi. et eris vere sine confu
sione. et invenies gratiam in conspectu omnium ho
minum. Ne pro his omnibus confundaris. et ne ac
cipias personam ut delinquas. De lege altissi
mi et testamento. et de iudicio iustificare impium.
De verbo sociorum et viatorum. et de datione heredi
tatis amicorum. De aequalitate staterae et pon
derum. de acquisitione multorum et paucorum. De cor
ruptione emptionis et negotiatorum. et de multa di
sciplina filiorum. et servo pessimo latus sangui
nare. Super mulierem nequam bonum est signum.
Ubi manus multae sunt claude. et quodcumque trades
numera et appende. datum vero et acceptum omne de
scribe. De disciplina insensati et fatui. et de seni
oribus qui iudicantur ab adolescentibus. Et eris
eruditus in omnibus. et probabilis in conspectu omnium vi
vorum. Filia patris abscondita est vigilia. et sollici
tudo eius aufert somnum. Ne forte in adolescentia
sua adulta efficiatur. et cum commorata cum viro odibi
lis fiat. Ne quando polluatur in virginitate sua. et in pa
ternis suis gravida inveniatur. Ne forte cum viro
suo commorata transgrediatur. aut certe sterilis efficiatur.
Super filiam luxuriosam firma custodiam. nequando
faciat te in opprobrium venire inimicis. a detrac
tione in civitate. et abiectione plebis. et confundat te
in multitudine populi. Omni homini noli intendere
in specie. et in medio mulierum noli commorari. De
vestimentis enim procedit tinea. et a muliere iniqui
tas viri. Melior est iniquitas viri. quam benefaci
ens mulier. et mulier confundens in opprobri
um. Memor ero igitur operum domini. et quae vidi annun
tiabo in sermonibus domini opera eius. Sol illuminans
per omnia respexit. et gloria domini plenum est opus eius. No
nne dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua.
quae confirmavit dominus omnipotens. stabiliri in gloria sua.
Abyssum et cor hominum investigavit. et in astutia il
lorum excogitavit. Cognovit enim dominus omnem scientiam.
et inspexit in signum aevi. annuntians quae praeterierunt.
et quae superventura sunt. revelans vestigia occulto
rum. Non praeterit illum omnis cogitatus. et non abscondit
se ab eo ullus sermo. Magnalia sapientiae su
ae decoravit. qui est ante saeculum et usque in saeculum. Neque
adiectum est. neque minuetur. et non eget alicuius con
silio. Quam desiderabilia omnia opera eius. et tamquam
scintilla quae est considerare. Omnia haec vivunt et
manent in saeculum. et in omni necessitate omnia obaudi
unt ei. Omnia duplicia unum contra unum. et non fecit quicquam deesse. U
nicuique confirmavit bona. et quis satiabitur vi
dens gloriam eius.

XLIII

Altitudinis firmamentum pulchritudo eius.
Species caeli in visione gloriae. Sol in aspectu annun
tians in exitu. vas admirabile opus excelsi. In meri
diano exurit terram. et in conspectu ardoris eius quis
poterit sustinere. Fornacem custodiens in operibus ardo
ris. tripliciter sol exurens montes. radios igne
os exsufflans. et refulgens radiis suis obcaecat
oculos. Magnus dominus qui fecit illum. et in sermonibus eius fe
stinavit iter. Et luna in omnibus in tempore suo. osten
sio temporis. et signum aevi. A luna signum diei festi.
luminare quod minuitur in consummatione. Vas castro
rum in excelsis. in firmamento caeli resplendens glo
riose. Species caeli gloria stellarum. mundum illuminans
in excelsis dominus. In verbis sancti stabunt ad iudicium. et
non deficient in vigiliis suis. Vide arcum et benedic
qui fecit illum. valde speciosus est in decore suo. Gy
ravit caelum in circuitu gloriae suae. manus excelsi ape
ruerunt illum. Imperio suo acceleravit nivem. et
accelerat coruscationes emittere iudicii sui. Prop
terea aperti sunt thesauri. et evolaverunt nebulae
sicut aves. In magnitudine sua posuit nu
bes. et confracti sunt lapides grandinis. In conspectu
eius commovebuntur montes. et in voluntate eius aspi
rabit notus. Vox tonitrui eius verberabit terram. tem
pestas aquilonis et congregatio spiritus. Et sicut avis de
ponens ad sedendum aspergit nivem. et sicut locusta
demergens descensus eius. Pulchritudinem candoris eius
admirabitur oculus. et super imbrem eius expavescet
cor. Gelu sicut salem effundet super terram. et dum gela
verit fiet tamquam cacumina tribuli. Frigidus ventus
aquilo flavit. et gelavit crystallus ab aqua. Su
per omnem congregationem aquarum requiescet. et sicut
lorica induit se aquis. et devorabit montes
et exuret desertum. et extinguet viride sicut ignem. Me
dicina omnium in festinatione nebulae. ros obvians
ardori venienti humilem efficiet eum. In sermone
eius siluit ventus. cogitatione sua placabit abys
sum. et plantavit illum dominus Iesus. Qui navigant mare
enarrant pericula eius. et audientes auribus no
stris admirabimur. Illic praeclara et mirabi
lia opera. varia genera bestiarum et omnium pecorum. et cre
atura beluarum. Propter ipsum confirmatus est itineris
finis. et in sermone eius composita sunt omnia. Multa
dicemus. et deficiemus in verbis. consummatio autem sermonum
ipse est in omnibus. Gloriantes ad quid valebimus. Ipse enim
omnipotens super omnia opera sua. Terribilis dominus et magnus ve
hementer. et mirabilis potentia ipsius. Glo
rificantes dominum quantumcumque potueritis supervale

uit adhuc. ⁊ ammirabit̾ magnificentia ei⁹. Bñ
dicẽtes dñm exaltate illũ quãtũ potestis.
maior ẽ eñ omĩ laude. Exaltantes eũ reple
mini uirtute. Ne laboretis. nõ eñ puenietis.
Quis uidit eũ ⁊ ennarrabit? Et quis magnificauit
eũ sicut ẽ ab initio? Multa abscondita sũt ma
iora his. pauca eñ uidim̾ opũ ei⁹. Omĩa aũt
dñs fecit ⁊ pie agentib; dedit sapiam. XLIIII

Laudem⁹ uiros gl'iosos ⁊ parentes nr̃os in ge
neratiõe sua. Multã gl'am fec̃ dñs. magni
ficentia sua a s̃c'lo. Dñantes in potestatib; suis
hoĩes magni uirtute ⁊ prudentia sua p̃diti nũ
tiantes in ppħis dignitatẽ pphar̃. ⁊ imperantes in
p̃senti populo. ⁊ uirtute prudentie pplis s̃cĩs
sima u̇ba. In peritia sua requirentes modos mu
sicos. ⁊ narrantes carmina scripturar̃. Hoĩes di
uites in uirtute pulchritudinis studiũ hñtes.
pacificantes in domib; suis. Omĩs isti in gñati
onib; gñtis sue gl'am adepti sũt. ⁊ in dieb;
suis habent̾ in laudib;. Qui de illis nati sũt.
reliq̃rũt nom̃ narrandi laudes eor̃. ⁊ sũt quor̃
nõ ẽ memoria. Perierũt q'si q̃ nõ fuerĩt. ⁊ nati s̃
q'si nõ nati. ⁊ filii ipõr̃ cũ illis. Sed illi uiri mi
sericordie sũt quor̃ pietates nõ defuerũt. ⁊ cũ
semine ipõr̃ p̃seuat bõa hereditas. ⁊ nepo
tũ illor̃ semẽ in testamento stetit. ⁊ filii eor̃
ppt̃ illos usq; in et̃nũ manet. Semẽ eor̃ et
gl'a eor̃ nõ derelinq̃t̃. Corpa ipõr̃ in pace sepul
ta s̃. ⁊ nom̃ eor̃ uiuet in generationes ⁊ gene
rationes. Sapientiã ipõr̃ narrent ppli. ⁊ lau
dẽ eor̃ nũtiet eccl'a. Enoch placuit dõ ⁊ trãs
lat⁹ ẽ in paradisũ. ut det gñtib; pniam. Noe in
uent⁹ ẽ pfect⁹ ⁊ iust⁹. ⁊ in tp̃r iracundie fc̃s
ẽ reconciliatio. Ideo dimissũ ẽ reliquũ t̃re cũ
fc̃m ẽ diluuiũ. Testamẽta s̃cli posita s̃ apud illũ.
ne deleri possit diluuio oĩs caro. Abrahã
magn⁹ pater multitudinis gñtiũ. ⁊ nõ ẽ inuẽ
tus simil̾ illi in gl'a. Qui cõseruauit legẽ excelsi.
⁊ fuit in testamento cũ illo. In carne ei⁹ stare fec̃
testamẽtũ. ⁊ in temptatiõe inuent⁹ ẽ fidel̾s. Ideo iure
iurando dedit illi gl'am in gẽte sua. cr̃esc̃e illũ
q'si t̃re cumulũ. ⁊ ut stellas exaltare semẽ ei⁹.
⁊ hereditare illos a mari usq; ad mare. ⁊ a flu
mine usq; ad t̃minos orbis t̃re. Et in ysaac
eodẽ fec̃ modo ppt̃ abrahã patrẽ ip̃ius. Be
nedictiõez oĩũ gentiũ dedit illi. Et testamẽtũ
cõfirmauit sup cap̃ iacob. Agnouit eũ in bñ
dictiõib; suis. ⁊ dedit illi hereditatẽ. ⁊ diuisit
ei partẽ in tribub; duodecĩ. Et cõseruauit illi
hoĩes mĩe. inuenientes grãm in ocul' oĩs carnis.

XLV

Dilect⁹ a dõ ⁊ hoĩb; moyses. cui⁹
memoria in bñdictiõne ẽ. Similẽ illũ fec̃
in gl'am s̃cõr̃. ⁊ magnificauit eũ in timore inimico
r̃. ⁊ in u̇bis suis mõstra placauit. Glificauit illũ in
conspectu regũ. ⁊ iussit illi corã ppl'o suo.
⁊ ostendit illi gl'am suã. In fide ⁊ lenitate
ip̃ius s̃cm̃ fecit illũ. ⁊ elegit illũ de oĩ carne.
Audiuit eñ eũ ⁊ uocẽ ip̃ius. ⁊ induxit illũ in nu
be. ⁊ dedit illi cor ad p̃cepta. ⁊ legẽ uite ⁊ di
sciplinẽ. Docere iacob testamẽtũ. ⁊ iudicia
sua isrl'. Excelsũ fecit aaron fr̃m ei⁹. ⁊ similẽ
sibi de tribu leui. Statuit ei testamẽtũ et̃nũ.
⁊ dedit illi sacerdotiũ gñtis. ⁊ beatificauit illũ in
gl'a. ⁊ circũcinxit illũ zona iustitie. Induit illũ
stolã gl'e. ⁊ coronauit illũ in uasis uirtutis. Cir
cũpedes ⁊ femoralia. ⁊ humerale posuit ei.
⁊ cinxit illũ tintinnabul' aureis plurimis in
gyro. Dare sonitũ in incessu suo. auditũ fa
cere sonitũ in templo. in memoriã filiis gñtis
sue. Stolã s̃cam auro ⁊ iacincto ⁊ purpura
op⁹ textile uiri sapientis. iudicio ⁊ ueritate p̃di
ti. torto cocco op⁹ artificis. gemmis p̃ciosis figu
ratis in ligatura auri. ⁊ op̃e lapidarii sculp
tis. in memoriã s̃cdm numer̃ tribuũ isrl'.
Coronã aureã sup mitrã ei⁹ expssã signo s̃cita
tis. gl'a honoris ⁊ op⁹ uirtutis. desideria oculor̃
ornata. Sic pulchra añ ipm̃ nõ fuerũt talia
usq; ad originẽ. Nõ indut⁹ ẽ illa alienige
na aliq's. s; tantũ filii ip̃ius soli. ⁊ nepotes
ei⁹ p oĩe tp̃s. Sacrificia ipi' cõsũpta sũt igñ cotidie.
Compleuit moyses man⁹ ei⁹. ⁊ unxit illũ oleo
s̃cõ. Factũ ẽ illi in testamẽtũ et̃nũ. ⁊ semini
ei⁹ sicut dies celi. fungi sacerdotio ⁊ hr̃e laudẽ.
⁊ gl'ificarẽ ppl'm suũ in nomine suo. Ipm̃ ele
git ab omĩ uiuente offerre sacrificiũ dõ in
censũ. ⁊ bonũ odorẽ in memoria placare ppl'o
suo. Et dedit illi in p̃ceptis suis potestatẽ. ⁊
in testamẽtis iudicior̃ docere iacob testimonia.
⁊ in lege sua lucẽ dare isrl'. Quia cõt̃ illũ steterũt
alieni. Et ppt̃ inuidiã circũdederũt illũ in des̃to
hoĩes. q' erant cũ dathan ⁊ abiron. ⁊ congre
gatio chore in iracũdia. Vidit dñs dẽs ⁊ nõ
placuit illi. ⁊ cõsũpti sũt in impetu iracũdie.
Fec̃ ill' monstra ⁊ consũpsit eos in flãma ig'is.
Et addidit aaron gl'am. ⁊ dedit illi heredita
tẽ. ⁊ p'mitias fructuũ t̃re diuisit ill'. Panẽ
ip̃is in p'mis parauit in sacietatẽ. Nã sacri
ficia dñi edẽt. q̃ dedit ipi. ⁊ semini ei⁹. Cet̃r̃
in t̃ra gñtis nõ hereditabit. ⁊ pars nõ ẽ illi in gñte.
Ipẽ eñ pars ei⁹ ẽ ⁊ hereditas. Finees fili⁹ e
leazari t̃ci⁹ in gl'a ẽ. in imitando ipm̃ in timore
dñi. ⁊ stare in reuerentia gñtis. in bonitate ⁊ a
lacritate aĩe sue placuit dõ isrl'. Ideo statuit
ad illũ testamẽtũ pacis. ⁊ principẽ s̃cõr̃ ⁊ gẽ
tis sue. ut sit illi ⁊ semini ei⁹ sacerdotii dig
nitas in et̃nũ. Et testamẽtũ dauid regi filio ies
se de tribu iuda. hereditas ipi ⁊ semini ei⁹.
Vt daret sapientiã in cor nr̃m. iudicare gñtẽ

suā iniustitia ne abolerent̄ bōa ipōꝝ ⁊ glā
ipōꝝ in gn̄tē eoꝝ c̄tinā fec̄. XLVI
Fortis in bello ihesu naue successor mo
ysi in prophis. q̄ fuit magn̄ sc̄dm no
men suū: maximus i salute electoꝝ dī.
expugnare insurgn̄tes hostes. ut ↄsequeretur
hereditatē isrl'. Quā glām adeptus ē in
tollendo man' suas. ⁊ iactando ↄ̄ ciuitates rō
phreas. Quis an̄ illū sic restitit? Nā hostes ipē
dn̄s p̄duxit. an n̄ in iracundia ei' impeditus ē sol. ⁊
una dies facta ē q̄si duo? Inuocauit altissim̄
potentē in oppugnādo inimicos undiq;. ⁊ au
diuit illū magn̄ ⁊ sc̄s deus. In saxis grandinis
uirtutis ualde fortis. Impetū fecit cont̄ gē
tē hostilē. ⁊ i descensu pdidit ↄtrarios. ut cogno
scant gn̄tes potentiā eius. q̄r ↄ̄ dn̄m pugnē n̄
ē facile. ⁊ secut' ē a tergo potentes. Et i dieb;
moysi mīam fec̄ ipē ⁊ chaleb fili' iephone
stare ↄ̄t hostē. ⁊ phibē gn̄tē a peccatis. ⁊
pfringē murmur malicie. Et ipi duo ↄ̄
stituti a periculo liberati sūt. a numero sex
centoꝝ miliū peditū i ducē illos i heredi
tatē. in t̄rā q̄ manat lac ⁊ mel. Et dedit dn̄s
ipi chaleb fortitudinē. ⁊ usq; i senectutē p
mansit illi uirtus. ⁊ ut ascenderet i excelsu;
t̄re locū. ⁊ sem̄ ipi' optinuit hereditatē. ⁊
uiderent oēs filii isrl' q̄r bonū ē obsequi sc̄o
dō. ⁊ iudices singuli suo noīe quoꝝ nō ē cor
ruptū cor. q̄ n̄ auersi s̄ a dn̄o. ut sit memoria
illoꝝ i bn̄dictiōe. ⁊ ossa illoꝝ pullulēt d̄ loco
suo. ⁊ nom̄ eoꝝ pmanet ineternū. pmanēs
ad filios illoꝝ sc̄oꝝ uiroꝝ glā. Dilect' a deo
suo samuhel pph̄a dn̄i. renouauit ipiū. ⁊ uñx
principes i gente sua. In lege dn̄i iudicauit ↄ
gregatiōem. ⁊ uidit dn̄s iacob. ⁊ i fide sua pbat'
est pph̄a. ⁊ cogn̄t' ē in u'bis suis fidelis: q̄r uidit
dn̄m lucis. ⁊ inuocauit dn̄m oīpotentē i pug
nādo hostes circūstantes undiq; i oblatione
agni inuiolati. Et intonuit e celo dn̄s. ⁊ i sonitu
magno auditā fec̄ uocē suā. ⁊ ↄtriuit prin
cipes tyrioꝝ. ⁊ oēs duces phylistim. Et an̄
tps̄ finis uite sue ⁊ sc̄li. testimoniū phuit
i conspectu dn̄i ⁊ x̄. Pecunias ⁊ usq; ad cal
ciamēta ab oī carne n̄ accepi. ⁊ n̄ accusauit
illū hō. Et p' hec dormiuit. ⁊ notū fecit
regi. ⁊ ostēdit illi finē uite sue. ⁊ exaltauit
uocē ei' d̄ t̄ra in pph̄ia delere impietatē gentis.

Post hec surrex̄ nathan pph̄a XLVII
i dieb; dauid. ⁊ q̄si adeps separat' a carne.
Sic dauid a filiis isrl'. Cū leonib; lusit q̄si c̄
agnis. ⁊ ursis sil'r fec̄. sic̄ cū agnis ouiū i iu
uentute sua. Nūquid n̄ occidit gigantē. ⁊
abstulit obpbriū d̄ gente? In tollendo ma
nū in saxo fundē. deiecit exultationē go
lie. Ubi inuocauit dn̄m oīpotentē. ⁊ dedit i dex
tera ei' tollere hoīe; fortē in bello. ⁊ exal
tare cornu gn̄tis sue. Sic i decē milib; glo'i
ficauit eū. ⁊ laudauit eū in bn̄dictoīb; dn̄i.
i offerendo illi coronā glē. Contriuit eī in
imicos undiq;. ⁊ extirpauit philistim ↄtra
rios usq; i hodiernū diem. ⁊ contriuit cornu
ipōꝝ usq; i et̄nū. In oī ope dedit ↄfessionem
sc̄o ⁊ excelso in u'bo glē. De oī corde suo laudauit
dn̄m. ⁊ dilex̄ dn̄m q̄ui fec̄ illū. ⁊ dedit illi ↄtra
inimicos potētiā. ⁊ stare fec̄ cantores ↄtra al
tare. Et in sono eoꝝ dulces fec̄ modos. ⁊ dedit
i celebratoīb; dec'. ⁊ ornauit t̄pa usq; ad ↄsuma
tōe; uite. ut laudarēt nom̄ sc̄m dn̄i. ⁊ amplifica
rent mane dī s̄ctitatē. X̄ps purgauit peccata
ipi'. ⁊ exaltauit i et̄nū cornu ei'. ⁊ dedit illi testa
m̄tū regū. ⁊ sedē glē in isrl'. Post ipm̄ surrex̄
fili' sensat'. ⁊ ppt̄ illū deiec̄ oēm potentiā inimico
ꝝ. Salomō imp̄auit i dieb; pacis. cui subiecit
deus oēs hostes. ut c̄deret domū in noīe suo. ⁊
pararet s̄ctitatē in sempit̄nū. q̄ad modū erudit'
ē in iuuentute sua. ⁊ implet' ē q̄si flum̄ sapia. ⁊ t̄ra re
tex̄ aīa tua. ⁊ replesti i ↄparatōib' enigmata. Ad
insulas lōge diuulgatū ē nom̄ tuū. ⁊ dilect'
es i pace tua. In cantilenis ⁊ puūbis. ⁊ ↄpa
ratiōib; ⁊ interptatōib; mirate s̄ t̄re. ⁊ i noīe
dn̄i dī cui ē cogn̄ deus isrl'. Collegisti q̄si auri
calcū aurū. ⁊ ut plūbū ↄplesti argentū. ⁊ i
clinasti femora tua mulierib;. Potestatē
habuisti i tuo corpore. Dedisti maculā i glā
tua. ⁊ pphanasti sem̄ tuū i ducē iracūdiā; ad
libos tuos. ⁊ i cetis stultitiā tuā. ut faceres i
piū; bipertitū. ⁊ ex ephraim impare impiū diu;.
Deus aū non d̄relinq̄t mīam suā. ⁊ n̄ corrūpet
n; delebit opa sua. Neq; pdet a stirpe nepo
tes electi sui. ⁊ sem̄ ei' qui dilig̃ dn̄m n̄ corrū
pet. Dedit aū reliquū iacob ⁊ dauid d̄ ipsa stir
pe. ⁊ finē habuit salomon c̄ patrib; suis. ⁊
reliq̄d post se d̄ semine suo gentis stultitiā.
Et minutū prudentia roboam. q̄ auertit gn̄tem
ↄsilio suo. ⁊ hieroboā filiū nabath q̄ peccā
re fec̄ isrl'. ⁊ dedit ephraim uiā peccandi. Et
plurima redundauerūt peccata ipoꝝ. ualde eīn
auertūt illos a t̄ra sua. Et q̄sier̄ oēs nequicias us
q; dū puenirēt ad illos d̄fensio. ⁊ ab oīb;
peccatis liberauit eos. XLVIII

Et surrex̄ helyas pph̄a q̄si ignis. ⁊ u'bū ipi'
q̄si facula ardebat. Qui induxit i illos famē. ⁊
irritantes illū i inuidia sua pauci facti sūt.
N̄ poterant eī sustinē pcepta dn̄i. V'bo dn̄i ↄ
tinuit celū. ⁊ deiecit a celo ignē t̄r. Sic amplifi
catus ē helyas i mirabilib; suis. Et q̄s pot̄ simi
liter glāri tibi? Qui sustulisti mortuū ab inferis d̄
sorte mortis i u'bo dn̄i dī. Q̄ deiecisti reges ad

primae et confregisti facile potentiam ipsorum et gloriosos de lecto suo. Qui audis in Syna iudicium et in Oreb iudicia defensionis. Qui ungis reges ad penitentiam et prophetas facis successores post te. Qui receptus es in turbine ignis in curru equorum igneorum. Qui inscriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini, conciliare cor patris ad filium et restituere tribus Iacob. Beati sunt qui te viderunt et in amicitia tua decorati sunt. Nam nos vita vivimus tantum, post mortem autem non erit tale nomen nostrum. Helyas quidem in turbine tectus est. Et in Heliseo completus est spiritus eius. In diebus suis non pertimuit principem et potentia nemo vicit illum. Nec superavit illum verbum aliquod et mortuum prophetavit corpus eius. In vita sua fecit monstra et in morte mirabilia operatus est. In omnibus istis non penituit populus et non recesserunt a peccatis suis usque dum abiecti sunt de terra sua et dispersi sunt in omnem terram. Et relicta est gens perpauca et princeps in domo David. Quidam ipsorum fecerunt quod placeret Deo, alii autem multa commiserunt peccata. Ezechias munivit civitatem suam et induxit in medium ipsius aquam et fodit ferro rupem et edificavit ad aquam puteum. In diebus eius ascendit Sennacherib et misit Rapsacen et sustulit manum suam contra illos et extulit manum suam in Syon et superbus factus est in potentia sua. Tunc mota sunt corda et manus ipsorum et doluerunt quasi parturientes mulieres. Et invocaverunt Dominum misericordem et expandentes manus extulerunt ad celum et sanctus Dominus Deus audivit cito vocem ipsorum. Non est commemoratus peccatorum illorum neque dedit illos inimicis suis, sed purgavit illos in manu Ysaie sancti prophete. Deiecit castra Assyriorum et contrivit illos angelus Domini. Nam fecit Ezechias quod placuit Deo et fortiter ivit in via David patris sui, quam mandaverat illi Ysayas propheta magnus et fidelis in conspectu Dei. In diebus ipsius retro rediit sol et addidit regi vitam. Spiritu magno vidit ultima et consolatus est lugentes in Syon usque in sempiternum. Ostendit futura et abscondita antequam evenirent.

XLVIIII

Memoria Iosie in compositionem odoris facta opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria et ut musica in convivio vini. Ipse est directus divinitus in penitentiam gentis et tulit abominationes impietatis et gubernavit ad Dominum cor ipsius et in diebus peccatorum corroboravit pietatem. Preter David et Ezechiam et Iosiam omnes peccatum commiserunt. Nam reliquerunt legem potentes reges Iuda et contempserunt timorem Dei. Dederunt enim regnum suum aliis et gloriam suam alienigene genti. Incenderunt electam sanctitatis civitatem et desertas fecerunt vias eius in manu Iheremie. Nam male tractaverunt illum qui a ventre matris consecratus est propheta evertere et perdere et iterum edificare et renovare. Ezechiel qui vidit conspectum glorie quam ostendit illi in curru cherubin. Nam commemoratus est inimicorum in imbri benefacere illis qui ostenderunt rectas vias. Et duodecim prophetarum ossa pullulent de loco suo. Nam corroboraverunt Iacob et redemerunt se in fide virtutis. Quomodo amplificemus Zorobabel? Nam et ipse quasi signum in dextera manu. Sic et Ihesum filium Iosedech, qui in diebus suis edificaverunt domum et exaltaverunt templum sanctum Domino paratum in gloriam sempiternam. Et Neemias in memoria multi temporis, qui erexit nobis muros eversos et stare fecit portas et seras, qui erexit domos nostras. Nemo natus est in terra qualis Enoch, nam et ipse receptus est a terra. Neque ut Ioseph, qui natus est homo princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum, stabilimentum populi. Et ossa ipsius visitata sunt et post mortem prophetaverunt. Seth et Sem apud homines gloriam adepti sunt et super omnem animam in origine Adam.

L

Symon Onie filius sacerdos magnus, qui in vita sua suffulsit domum et in diebus suis corroboravit templum. Templi etiam altitudo ab ipso fundata est, duplex edificatio et excelsi parietes templi. In diebus ipsius remanaverunt putei aquarum et quasi mare adimpleti sunt supra modum. Qui curavit gentem suam et liberavit eam a perditione. Qui prevaluit amplificare civitatem, qui adeptus est gloriam in conversatione gentis et ingressum domus et atrii amplificavit. Quasi stella matutina in medio nebule et quasi luna plena in diebus suis lucet, et quasi sol refulgens, sic ille refulsit in templo Dei. Quasi arcus refulgens inter nebulas glorie et quasi flos rosarum in diebus vernis et quasi lilia que sunt in transitu aque et quasi thus redolens in diebus estatis. Quasi ignis effulgens et thus ardens in igne. Quasi vas auri solidum ornatum omni lapide precioso. Quasi oliva pullulans et cypressus in altitudinem se extollens in accipiendo ipsum stolam glorie et vestiri eum in consummationem virtutis. In ascensu altaris sancti gloriam dedit sanctitatis amictum. In accipiendo autem partes de manu sacerdotum et ipse stans iuxta aram. Et circa illum corona fratrum quasi plantatio cedri in monte Libano. Sic circa illum steterunt quasi rami palme. Et omnes filii Aaron in gloria sua. Oblatio autem Domini in manibus ipsorum coram omni synagoga Israel. Et consummatione fungens in ara amplificare oblationem excelsi regis. Porrexit manum suam in libatione et libavit de sanguine uve. Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelso principi. Tunc exclamaverunt filii Aaron in tubis productilibus sonuerunt et auditam fecerunt magnam vocem in memoriam coram Deo. Tunc omnis populus simul properaverunt et ceciderunt in faciem super terram adorare

domini sui. et dare preces omnipotenti deo excel-
so. Et amplificaverunt psallentes in vocibus suis.
et in magna domo auctus est sonus suavitatis ple-
nus. Et rogavit populus dominum deum excelsum
in prece usque dum perfectus est honor domini. et mu-
nus suum perfecerunt. Tunc descendens extulit
manus suas in omnem congregationem filiorum israel.
dare gloriam deo a labiis suis. et in nomine ipsius glo-
riari. Et iteravit orationem suam volens ostendere
virtutem dei. Et nunc orate deum omnium qui magna
fecit in omni terra. qui auxit dies nostros a ventre
matris nostre. et fecit nobiscum secundum suam misericordiam.
Det nobis iocunditatem cordis. et fieri pacem
in diebus nostris in israel per dies sempiternos. Credere
israel nobiscum esse misericordiam dei. ut liberet eos in diebus
suis. Duas gentes odit anima mea. tertia autem non
est gens quam oderim. Qui sedent in monte seyr et
philistiim. et stultus populus qui habitat in sichi-
mis. Doctrinam sapientie et discipline. scrip-
sit in codice isto hiesus filius syrac hierosoli-
mita. qui renovavit sapientiam de corde suo. Be-
atus qui in istis versatur bonis. qui ponit illa in corde
suo. sapiens erit semper. Si enim hec fecerit. ad omni-
a valebit. quia lux dei vestigium eius est. LI

Confitebor tibi domine rex. et collaudabo te deum
salvatorem meum. Confitebor nomini tuo. quoniam
adiutor et protector factus es mihi. et liberasti corpus
meum a perditione. A laqueo lingue iniquae. et a la-
biis operantium mendacium. Et in conspectu adstantium
factus es mihi adiutor. et liberasti me secundum multi-
tudinem misericordie nominis tui. A rugientibus preparatis
ad escam. de manibus querentium animam meam. et de
portis tribulationum que circumdederunt me. A
pressura flamme que circumdedit me. et in medio ignis
non sum estuatus. De altitudine ventris inferi.
et a lingua coinquinata et a verbo mendacii. A rege
iniquo. et a lingua iniusta. Laudabit usque ad
mortem anima mea dominum. et vita mea appropinquans
erat in inferno deorsum. Circumdederunt me
undique. et non erat qui adiuvaret. Respiciens
eram ad adiutorium hominum. et non erat. Memoratus
sum misericordie tue domine. et cooperationis tue que a seculo
sunt. quoniam erues sustinentes te. et liberas eos
de manu gentium. Exaltasti super terram ha-
bitationem meam. et pro morte defluenti depreca-
tus sum. Invocavi dominum patrem domini mei ut
non derelinquat me in die tribulationis
mee. et in tempore superborum sine adiutorio. Lau-
dabo nomen tuum assidue. et collaudabo il-
lud in confessione. et exaudita est oratio mea. Li-
berasti me de perditione. et eripuisti me de tempore
iniquo. Propterea confitebor et laudem dicam
tibi. et benedicam nomini domini. Cum adhuc iunior
sum. Priusquam oberrarem. quesivi sapientiam
palam in oratione mea. Ante templum postulabam pro il-
la. et usque in novissimis inquiram eam. Et florebit
tamquam precox uva. Letatum est cor meum in ea. Am-
bulavit pes meus iter rectum. a iuventute mea
investigabam eam. Inclinavi modice aurem
meam. et excepi illam. Multam inveni in me ipso
sapientiam. et multum profeci in ea. Danti mihi sapi-
entiam dabo gloriam. Consiliatus sum enim ut facerem
illam. zelatus sum bonum et non confundar. Collucta-
ta est anima mea in illa. et in faciendo eam confirma-
tus sum. Manus meas extendi in altum. et in sapientia
eius luxit anima mea. et ignorantias meas illumina-
vit. Animam meam direxi ad illam. et in agnitione inveni
eam. Possedi cum ipsis cor ab initio. propter hoc non de-
relinquar. Venter meus conturbatus est querendo illam. prop-
terea possidebo bonam possessionem. Dedit enim mihi dominus
linguam mercedem meam. et in ipsa laudabo eum. Ap-
propiate ad me indocti. et congregate vos in domo
discipline. Quid adhuc retardatis. et quid dicitis
in his? Anime vestre sitiunt vehementer. Aperui os meum
et locutus sum. Comparate vobis sine argento sapientiam
et collum vestrum subicite iugo eius. et suscipiat anima
vestra disciplinam. in proximo est enim invenire eam. Vi-
dete oculis vestris. quia modicum laboravi. et inveni
mihi multam requiem. Assumite disciplinam in
multo numero argenti. et copiosum aurum possi-
dete in ea. Letetur anima vestra in misericordia eius. et non confundemini
in laude ipsius. Operamini opus vestrum ante tempus. et da-
bit vobis mercedem vestram in tempore suo. EXPLICIT
ORATIO HIESU FILII SYRACH.

Et inclinavit Salomon genua sua in conspectu
totius ecclesie israel. et expandit manus suas ad celum. et di-
xit. Domine deus israel non est similis tui deus in celo sursum.
nec in terra deorsum. qui custodis testamentum tuum. et misericordiam
pueris tuis euntibus in conspectu tuo in toto corde.
Prestans puero tuo david que locutus es illi. et locutus
es in ore tuo. et in manu tua implesti qui dies iste.
Et nunc domine deus israel custodi puero tuo david
patri meo que locutus es illi dicens. Non deerit tibi vir
a facie mea sedens in throno israel. Ita tamen
si custodierint filii tui legem meam. ut in precep-
tis meis ambulent. sicut ambulaverunt in conspectu meo
fideles. Et nunc domine deus israel edictum est verbum quod
locutus es puero tuo david. quem si vere habi-
tat deus cum hominibus in terra. Si celum celi non sufficiunt
tibi. quanto magis domus hec quam edificavi. Sed ad hoc re-
spicies ad orationem pueri tui et deprecationem. ut exa-
udias domine precationem orationis quam puer tuus
orat coram te hodie. Ut sint oculi tui super domum
hanc die ac nocte. in locum quem dixisti invocari nomen
tuum. et exaudias orationem quam puer tuus orat in
eo. et exaudias deprecationes pueri tui et populi tui israel
si oraverit in loco isto. et exaudias in loco habitationis
de celo. Et exaudias et propitius sis. Si peccaverit vir in te.

Incipit prologus in machabeorum.

Machabeorum libri duo prenotant
prelia inter hebreorum duces gentesque persarum pugnam quoque sabbatorum et nobiles machabei ducis triumphos [illegible] historia [illegible] antiochi regis [illegible]

Explicit prologus. Incipit liber machabeorum primus.

Et factum est postquam percussit alexander philippi macedo qui primus regnavit in grecia egressus de terra cethim darium regem persarum et medorum constituit prelia multa et obtinuit omnium munitiones et interfecit reges terre et pertransiit usque ad fines terre et accepit spolia multitudinis gentium et siluit terra in conspectu eius. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis et exaltatum est et elevatum cor eius et obtinuit regiones gentium et tyrannos et facti sunt illi in tributum. Et post hec decidit in lectum et cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros suos nobiles qui secum erant nutriti a iuventute sua et divisit illis regnum suum cum adhuc viveret. Et regnavit alexander annis duodecim et mortuus est. Et obtinuerunt pueri eius regnum unusquisque in loco suo et imposuerunt omnes sibi diademata post mortem eius et filii eorum post eos annis multis et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix antiochus illustris filius antiochi regis qui fuerat rome obses et regnavit in anno centesimo tricesimo septimo regni grecorum. In diebus illis exierunt ex israel filii iniqui et suaserunt multis dicentes: Eamus et disponamus testamentum cum gentibus que circa nos sunt quia ex quo recessimus ab eis invenerunt nos multa mala. Et bonus visus est sermo in oculis eorum. Et destinaverunt aliqui de populo et abierunt ad regem et dedit illis potestatem ut facerent iustitiam gentium. Et edificaverunt gymnasium in ierosolimis secundum leges nationum. Et fecerunt sibi preputia et recesserunt a testamento sancto et iuncti sunt nationibus et venundati sunt ut facerent malum. Et paratum est regnum in conspectu antiochi et cepit regnare in terra egypti ut regnaret super duo regna. Et intravit in egyptum in multitudine gravi in curribus et elephantis et equitibus et copiosa navium multitudine et constituit bellum adversus ptolomeum regem egypti et veritus est ptolomeus a facie eius et fugit et ceciderunt vulnerati multi. Et comprehendit civitates munitas in terra egypti et accepit spolia terre egypti. Et convertit antiochus postquam percussit egyptum in centesimo et quadragesimo tertio anno et ascendit ad israel. Et ascendit ierosolimam in multitudine gravi. Et intravit in sanctificationem cum superbia et accepit altare aureum et candelabrum luminis et universa vasa eius et mensam propositionis et libatoria et fialas et mortariola aurea et velum et coronas et ornamentum aureum quod in facie templi erat et comminuit omnia. Et accepit argentum et aurum et vasa concupiscibilia et accepit thesauros occultos quos invenit et sublatis omnibus abiit in terram suam. Et fecit cedem hominum et locutus est in superbia magna. Et factus est planctus magnus in israel et in omni loco eorum et ingemuerunt principes et seniores virgines et iuvenes infirmati sunt et speciositas mulierum inmutata est. Omnis maritus sumpsit lamentum et que sedebant in thoro maritali lugebant et commota est terra super habitantes in ea et universa domus iacob induit confusionem. Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in civitates iuda et venit ierusalem cum turba magna. Et locutus est ad eos verba pacifica in dolo et crediderunt ei. Et irruit super civitatem repente et percussit eam plaga magna et perdidit populum multum ex israel. Et accepit spolia civitatis et succendit eam igni et destruxit domos eius et muros eius in circuitu et captivas duxerunt mulieres et natos et pecora possederunt. Et edificaverunt civitatem david muro magno et firmo et turribus firmis et facta est illis in arcem et posuerunt illic gentem peccatricem viros iniquos et convaluerunt in ea et posuerunt arma et escas et congregaverunt spolia ierusalem et reposuerunt illic et facti sunt in laqueum magnum. Et factum est hoc ad insidias sanctificationi et in diabolum malum in israel et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis et contaminaverunt sanctificationem. Et fugerunt habitatores ierusalem propter eos et facta est habitatio exterorum et facta est extera semini suo et nati eius reliquerunt eam. Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo dies festi eius conversi sunt in luctum sabbata eius in obprobrium honores eius in nichilum. Secundum gloriam eius multiplicata est ignominia eius et sublimitas eius conversa est in luctum. Et scripsit rex antiochus omni regno suo ut esset omnis populus unus et relinqueret unusquisque legem suam. Et consenserunt omnes gentes secundum verbum regis antiochi. Et multi ex israel consenserunt servituti eius et sacrificaverunt idolis et coinquinaverunt sabbatum. Et misit rex libros per manus nuntiorum in ierusalem et in omnes civitates iuda ut sequerentur leges gentium terre et prohiberent holocausta et sacrificia et placationes fieri in templo dei et prohiberent celebrari sabbatum et dies sollempnes et iuberent coinquinari sancta et sanctum populum israel. Et iuberent edificari aras et templa et idola et immolari carnes suillas et pecora communia et relinquere filios suos incircumcisos et coinquinare animas suas in omnibus inmundis et abominationibus ita ut obliviscerentur

rentur legem, et immutarent omnes iustificationes dei. Et quicumque non fecissent secundum verbum regis antiochi morerentur. Secundum omnia verba hec scripsit omni regno suo, et preposuit principes populo qui hec fieri cogerent, et iusserunt civitatibus iuda sacrificare. Et congregati sunt multi de populo ad eos qui reliquerant legem domini, et fecerunt mala super terram, et effugaverunt populum israel in abditis et in absconditis fugitivorum locis. Die quinta decima mensis casleu, quinto et quadrigesimo anno, edificavit rex antiochus abominandum idolum desolationis super altare dei. Et per universas civitates iuda in circuitu edificaverunt aras, et ante ianuas domorum et in plateis incendebant thura et sacrificabant. Et libros legis dei combusserunt igni, scindentes eos. Et apud quemcumque inveniebant libros testamenti domini, et quicumque observabat legem domini, secundum edictum regis trucidabant eos in virtute sua. Faciebant hec populo israel qui inveniebantur in omni mense in civitatibus. Et quinta et vicesima die mensis sacrificabant super aram que erat contra altare. Et mulieres que circumcidebant filios suos trucidabant secundum iussum regis antiochi, et suspendebant pueros a cervicibus per universas domos eorum, et eos qui circumciderant eos trucidabant. Et multi de populo israel definierunt apud se ut non manducarent immunda, et elegerunt magis mori quam cibis coinquinari immundis. Et noluerunt infringere legem dei sanctam, et trucidati sunt. Et facta est ira magna super populum valde.

II

In illis diebus surrexit mathathias filius iohannis filii symeonis sacerdos ex filiis iarim ab ierusalem, et consedit in monte modin. Et habebat filios quinque: iohannan qui cognominabatur gaddis, et symon qui cognominabatur thasi, et iudas qui vocabatur machabeus, et eleazarus qui cognominabatur abaron, et ionathas qui cognominabatur apphus. Hii viderunt mala que fiebant in populo iuda et in ierusalem. Et dixit mathathias: Ve mihi, ut quid natus sum videre contritionem populi mei et contritionem civitatis sancte, et sedere illic, cum datur in manibus inimicorum? Sancta in manu extraneorum facta sunt, templum eius sicut homo ignobilis. Vasa glorie eius captiva abducta sunt, trucidati sunt senes eius in plateis, et iuvenes eius ceciderunt in gladio inimicorum. Que gens non hereditavit regnum eius, et non obtinuit spolia eius? Omnis compositio eius ablata est. Que erat libera facta est ancilla. Et ecce sancta nostra et pulchritudo nostra et claritas nostra desolata est, et coinquinaverunt ea gentes. Quo ergo nobis adhuc vivere? Et scidit mathathias et filii eius vestimenta sua, et operuerunt se ciliciis, et planxerunt valde. Et venerunt illuc qui missi erant a rege antiocho, ut cogerent eos qui confugerant in civitatem modin immolare et accendere thura et a lege dei discedere. Et multi de populo israel consentientes accesserunt ad eos. Sed et mathathias et filii eius constanter steterunt. Et respondentes qui missi erant ab antiocho dixerunt mathathie: Princeps et clarissimus et magnus es in hac civitate, et ornatus filiis et fratribus. Ergo accede prior, et fac iussum regis sicut fecerunt omnes gentes et viri iuda et qui remanserunt in ierusalem, et eris tu et filii tui inter amicos regis, et amplificatus argento et auro et muneribus multis. Et respondit mathathias et dixit magna voce: Et si omnes gentes regi antiocho obediunt, ut discedat unusquisque a servitute patrum suorum et consentiat mandatis eius, ego et filii mei et fratres mei obediemus legi patrum nostrorum. Propitius sit nobis deus; non est nobis utile relinquere legem et iustitias dei. Non audiemus verba regis antiochi, nec sacrificabimus transgredientes legis nostre mandata, ut eamus altera via. Et ut cessavit loqui verba hec, accessit quidam iudeus in omnium oculis sacrificare idolis super aram in civitate modin secundum iussum regis. Et vidit mathathias et doluit, et contremuerunt renes eius, et accensus est furor eius secundum iudicium legis, et insiliens trucidavit eum super aram. Sed et virum quem miserat rex antiochus qui cogebat immolari occidit in ipso tempore, et aram destruxit, et zelatus est legem sicut fecit finees zambri filio salomi. Et exclamavit mathathias voce magna in civitate dicens: Omnis qui zelum habet legis statuens testamentum exeat post me. Et fugit ipse et filii eius in montes, et reliquerunt quecumque habebant in civitate. Tunc descenderunt multi querentes iudicium et iustitiam in desertum, ut sederent ibi ipsi et filii eorum et mulieres eorum et pecora eorum, quoniam inundaverunt super eos mala. Et renuntiatum est viris regis et exercitui qui erat in ierusalem civitate david, quoniam discessissent viri quidam qui dissipaverunt mandatum regis in loca occulta in deserto, et abissent post illos multi. Et statim perrexerunt ad eos, et constituerunt adversus eos prelium in die sabbatorum, et dixerunt ad eos: Resistitis et nunc? Adhuc exite et facite secundum verbum regis, et vivetis. Et dixerunt: Non exibimus, neque faciemus verbum regis ut polluamus diem sabbatorum. Et concitaverunt adversus eos prelium, et non responderunt eis, nec lapidem miserunt in eos, nec oppilaverunt loca occulta, dicentes: Moriamur omnes in simplicitate nostra, et testes erunt super nos celum et terra quod iniuste perditis nos. Et intulerunt eis bellum sabbatis, et mortui sunt ipsi et uxores eorum et filii eorum et pecora eorum usque ad mille animas hominum. Et cognovit mathathias et amici eius, et luctum habuerunt super eos valde. Et dixit vir proximo suo: Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt, et non pugnaverimus adversus gentes pro animabus nostris et iustificationibus nostris, citius

disperdent nos a terra. Et cogitaverunt in die illa dicen-
tes: Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello die
sabbatorum, pugnemus adversus eum, et non moriemur
sicut mortui sunt fratres nostri in occultis. Tunc congrega-
ta est ad eos synagoga Iudeorum fortis viribus ex
Israhel, omnis voluntarius in lege. Et omnes qui fugiebant
a malis additi sunt ad eos et facti sunt illis ad firmamen-
tum. Et collegerunt exercitum et percusserunt peccatores
in ira sua et viros iniquos in indignatione sua, et ce-
teri fugerunt ad nationes ut evaderent. Et circui-
vit Mathathias et amici eius et destruxerunt aras et
circumciderunt pueros incircumcisos quotquot invenerunt
in finibus Israhel in fortitudine. Et persecuti sunt filios su-
perbie, et prosperatum est opus in manu eorum. Et obtinuerunt
legem de manibus gentium et de manibus regum, et non dederunt cornu
peccatori. Et appropinquaverunt dies Mathathie mori-
endi, et dixit filiis suis: Nunc confortata est superbia
et castigatio et tempus eversionis et ira indignationis. Nunc
ergo, o filii, emulatores estote legis et date animas
vestras pro testamento patrum, et mementote operum pa-
trum que fecerunt in generationibus suis, et accipietis
gloriam magnam et nomen eternum. Abraham nonne in temp-
tatione inventus est fidelis, et reputatum est ei ad iu-
stitiam? Ioseph in tempore angustie sue custodivit
mandatum, et factus est dominus Egypti. Finees pater noster ze-
lando zelum Dei accepit testamentum sacerdotii eter-
ni. Iesus dum implevit verbum factus est dux in Israhel.
Caleph dum testificatur in ecclesia accepit hereditate-
tem. David in sua misericordia consecutus est sedem regni in secula.
Helyas dum zelat zelum legis receptus est in celum.
Ananias, Azarias, Misahel credentes liberati sunt
de flamma. Danihel in sua simplicitate liberatus est
de ore leonum. Et ita cogitate per generationem et generati-
onem, quia omnes qui sperant in eum non infirmantur. Et a verbis
viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius stercus
et vermis est. Hodie extollitur et cras non invenietur,
quia conversus est in terram suam et cogitatio eius periit. Vos ergo
filii confortamini et viriliter agite in lege, quia cum
feceritis que vobis precepta sunt a domino deo vestro, in ipsa glo-
riosi eritis. Et ecce Symon frater vester, scio quia vir consilii
est, ipsum audite semper et ipse vobis erit pater. Et Iudas
Machabeus fortis viribus a iuventute sua, sit
vobis princeps militie et ipse aget bellum populi.
Et adducetis ad vos omnes factores legis et vindicate
vindictam populi vestri. Retribuite retributionem gentibus
et intendite in preceptis legis. Et benedixit eos
et appositus est ad patres suos. Et defunctus est centesimo
et quadragesimo sexto anno, et sepultus est a filiis
suis in sepulchris patrum suorum in Modin, et plan-
xerunt eum omnis Israhel planctu magno. III

Et surrexit Iudas qui vocabatur Machabeus
filius eius pro eo, et adiuvabant eum omnes fratres eius et univer-
si qui se iunxerant patri eius, et proeliabantur proelium Israhel
cum letitia. Et dilatavit gloriam populo suo et induit
se loricam sicut gigans et succinxit se arma belli-
ca sua in proeliis et protegebat castra gladio su-
o. Similis factus est leoni in operibus suis et sicut catu-
lus leonis rugiens in venatione. Et persecutus
est iniquos perscrutans eos, et qui conturbabant populum
suum eos succendit flammis. Et repulsi sunt inimi-
ci pre timore eius et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt.
Et directa est salus in manu eius, et exacerbabat
reges multos et letificabat Iacob in operibus suis,
et in seculum memoria eius in benedictione erit. Et peram-
bulavit civitates Iuda et perdidit impios ex eis
et avertit iram ab Israhel, et nominatus est usque ad novis-
simum terre, et congregavit pereuntes. Et congregavit Apol-
lonius gentes et a Samaria virtutem multam et mag-
nam ad bellandum contra Israhel. Et cognovit Iudas et ex-
iit obviam illi et percussit et occidit illum, et ceciderunt
vulnerati multi et reliqui fugerunt. Et accepit spo-
lia eorum, et gladium Apollonii abstulit Iudas,
et erat pugnans in eo omnibus diebus. Et audivit Seron
princeps exercitus Syrie quod congregavit Iudas congrega-
tionem et ecclesiam fidelium secum, et ait: Faciam mihi nomen
et glorificabor in regno, et debellabo Iudam et eos qui cum
ipso sunt, qui spernebant verbum regis. Et preparavit
se, et ascenderunt cum eo castra impiorum fortes au-
xiliarii ut facerent vindictam in filios Israhel. Et a-
propinquaverunt usque Bethoron, et exivit Iudas ob-
viam illi cum paucis. Ut viderunt autem exercitum venien-
tem sibi obviam, dixerunt Iude: Quomodo poterimus pauci
pugnare contra multitudinem tantam fortem? Et nos
fatigati sumus ieiunio hodie. Et ait Iudas: Fa-
cile est concludi multos in manu paucorum, et non est
differentia in conspectu Dei celi liberare in multis
et in paucis, quia non in multitudine exercitus belli victo-
ria, sed de celo fortitudo est. Ipsi veniunt ad nos in
multitudine contumaci et superbia ut disperdant nos
et uxores nostras et filios nostros et ut spolient nos. Nos
vero pugnabimus pro animabus nostris et legibus nostris, et ipse
Dominus conteret eos ante faciem nostram; vos autem ne timu-
eritis eos. Ut cessavit autem loqui, insiluit in eos su-
bito, et contritus est Seron et exercitus eius in conspectu ipsius.
Et persequebatur eum in descensu Bethoron usque in cam-
pum, et ceciderunt ex eis octingenti viri, reliqui autem
fugerunt in terram Philisthim. Et cecidit timor Iude
ac fratrum eius et formido super omnes gentes in circuitu eorum.
Et pervenit ad regem nomen eius, et de proeliis Iude
narrabant omnes gentes. Ut audivit autem Antiochus
rex sermones istos, iratus est animo et misit et congrega-
vit exercitum universi regni sui, castra fortia val-
de. Et aperuit erarium suum et dedit stipendia
exercitui in annum, et mandavit illis ut essent pa-
rati ad omnia. Et vidit quod defecit pecunia de the-
sauris, et tributa regionis modica propter dissen-
sionem et plagam quam fecit in terra ut tolleret legi-
tima que erant a primis diebus, et timuit ne non

haberet ut semel et bis in sumptus et donativa que dederat
ante larga manu et habundaverat super reges qui
ante eum fuerunt. Et consternabatur animo valde et cogita-
vit ire in Persidem ut acciperet tributa regionum
et congregaret argentum multum. Et reliquit Lysiam
hominem nobilem de genere regali super negotia re-
gia a flumine Eufraten usque ad flumen Egypti
et ut nutriret Antiochum filium suum donec re-
diret. Et tradidit ei medium exercitum et elephantos
et mandavit ei de omnibus que volebat et de inhabitantibus Iu-
deam et Ierusalem. Et ut mitteret ad eos exercitum ad conte-
rendam et extirpandam virtutem Israel et reliquias Ierusalem
et auferendam memoriam eorum de loco. Et ut constitue-
ret habitatores filios alienigenas in omnibus fini-
bus eorum et sorte distribueret terram eorum. Et rex as-
sumpsit partem exercitus residui et exivit ab Antiochia
civitate regni sui anno centesimo et quadragesi-
mo septimo et transfretavit Eufraten flumen et per-
ambulabat superiores regiones. Et elegit Lysias
Ptolomeum filium Dorimini et Nicanorem et Gor-
giam viros potentes ex amicis regis et misit
cum eis quadraginta milia virorum et septem milia
equitum ut venirent in terram Iuda et disperderent eam
secundum verbum regis. Et processerunt cum universa virtute
sua et venerunt et applicuerunt Emmaum
in terra campestri. Et audierunt mercatores regionum
nomen eorum et acceperunt argentum et aurum multum
valde et pueros et venerunt in castra ut acciperent
filios Israel in servos. Et additi sunt ad eos exercitus Sy-
rie et terre alienigenarum. Et vidit Iudas et fratres
eius quia multiplicata sunt mala et exercitus applicabat
ad fines eorum. Et cognoverunt verba regis que man-
davit populo facere in interitum et consummationem.
Et dixerunt unusquisque ad proximum suum. Erigamus de-
iectionem populi nostri et pugnemus pro populo nostro et pro
sanctis nostris. Et congregatus est conventus ut essent parati
in prelium et ut orarent et peterent misericordiam et miserationes.
Et Ierusalem non habitabatur sed erat sicut desertum. Non
erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius. Et sanctum
conculcabatur et filii alienigenarum erant in arce.
ibi erat habitatio gentium. Et ablata est voluptas
a Iacob et defecit ibi tibia et cithara. Et congrega-
ti sunt et venerunt in Maspha contra Ierusalem quia locus ora-
tionis erat in Maspha ante Israel. Et ieiunaverunt
illa die et induerunt se ciliciis et cinerem imposu-
erunt super capita sua et disciderunt vestimenta sua
et expanderunt libros legis de quibus scrutaba-
tur gentes similitudinem simulacrorum suorum.
Et attulerunt ornamenta sacerdotalia et primitias
et decimas et suscitaverunt Nazareos qui impleverant
dies et clamaverunt voce magna in celum dicentes. Quid
faciemus istis et quo eos ducemus? Et sancta
tua conculcata sunt et contaminata sunt et sacerdotes
tui facti sunt in luctum et in humilitatem. Et ecce nationes
convenerunt adversum nos ut nos disperdant. Tu scis
que cogitant in nos. Quomodo poterimus subsistere
ante faciem illorum nisi tu Deus adiuves nos? Et tubis ex-
clamaverunt voce magna. Et post hec constituit Iudas
duces populi tribunos et centuriones et pentaconta-
rchos et decuriones. Et dixit his qui edificabant do-
mos et sponsabant uxores et plantabant vineas et
formidolosis ut redirent unusquisque in domum suam
secundum legem. Et moverunt castra et collocaverunt ad austrum
Emmaum. Et ait Iudas. Accingimini et estote fi-
lii potentes. Estote parati in mane ut pugne-
tis adversus nationes has que convenerunt disperdere nos
et sancta nostra. Quoniam melius est nos mori in bello quam videre
mala gentis nostre et sanctorum. Sicut autem fuerit voluntas
in celo sic fiat.

IIII

Et assumpsit Gorgias quinque milia virorum et mil-
le equites electos et moverunt castra nocte
ut applicarent ad castra Iudeorum et percuterent eos
subito. Et filii qui erant ex arce erant illi duces.
Et audivit Iudas et surrexit ipse et potentes ut per-
cuteret virtutem exercitus regis que erant in Emmaum.
Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. Et ve-
nit Gorgias in castra Iude noctu et neminem invenit.
Et querebat eos in montibus quoniam dixit. Fugiunt hi
a nobis. Et cum dies factus esset apparuit Iudas in
campo cum tribus milibus virorum tantum qui tegu-
menta et gladios non habebant ut volebant. Et viderunt
castra gentium valida et loricatos et equitatum in cir-
cuitu eorum et hii docti ad prelium. Et ait Iudas viris
suis qui secum erant. Ne timueritis multitudinem
eorum et impetum eorum ne formidetis. Mementote qualiter
patres nostri salvi facti sunt in mari rubro cum seque-
retur eos Pharao cum exercitu multo. Et nunc
clamemus in celum et miserebitur nostri Dominus et me-
mor erit testamenti patrum nostrorum et conteret exer-
citum istum ante faciem nostram hodie et scient omnes
gentes quia est qui redimat et liberet Israel. Et levaverunt
alienigene oculos suos et viderunt eos venientes
ex adverso et exierunt de castris in prelium. Et tubi-
cecinerunt hii qui erant cum Iuda et congressi sunt et con-
trite sunt gentes et fugerunt in campum. Novissimi autem ce-
ciderunt gladio et persecuti sunt eos usque in Gazeron
et usque in campos Idumee et Azoti et Iamnie. Et
ceciderunt ex illis ad tria milia virorum. Et reversus
est Iudas et exercitus eius sequens eum. Et dixit ad populum. Non
concupiscatis spolia quia bellum contra nos est et Gor-
gias et exercitus eius in monte prope nos. Sed state contra
inimicos nostros et expugnate eos et post hec sumetis
securi spolia. Et adhuc loquente Iuda ecce appa-
ruit pars quedam prospiciens de monte. Et vidit Gor-
gias quia in fugam conversi sunt sui et succensa sunt castra.
Fumus enim qui videbatur declarabat quod factum est.
Quibus illi conspectis timuerunt valde simul et Iudam
et exercitum in campo paratum ad prelium.

et fugerunt omnes in campo alienigenarum. Et Iudas reversus est ad spolia castrorum, et accepit aurum multum et argentum et iacinctum et purpuram marinam et opes magnas. Et conversi hymnum canebant et benedicebant in celum, quoniam bonus est, quoniam in seculum misericordia eius. Et facta est salus magna in Israel in illa die. Quicumque autem alienigenarum evaserunt, venerunt et nuntiaverunt Lysie universa que acciderant. Quibus auditis ille consternatus animo deficiebat, quod non qualia voluit talia contigerunt in Israel et qualia mandavit rex. Et sequenti anno congregavit Lysias electorum virorum sexaginta milia et equitum quinque milia, ut debellaret eos. Et venerunt in Iudeam et castra posuerunt in Bethoron. Et occurrit illis Iudas cum decem milibus viris. Et viderunt exercitum fortem, et oravit et dixit: Benedictus es salvator Israel, qui contrivisti impetum potentis in manu servi tui David, et tradidisti castra alienigenarum in manus Ionathe filii Saul et armigeri eius. Conclude exercitum istum in manu populi tui Israel, et confundantur in exercitu suo et equitibus. Da illis formidinem et tabefac audaciam virtutis eorum, et commoveantur contritione sua. Deice eos gladio diligentium te, et collaudent te omnes qui noverunt nomen tuum in hymnis. Et commiserunt prelium, et ceciderunt de exercitu Lysie quinque milia virorum. Videns autem Lysias fugam suorum et Iudeorum audaciam, et quod parati sunt aut vivere aut mori fortiter, abiit Antiochiam et elegit milites ut multiplicati rursus venirent in Iudeam. Dixit autem Iudas et fratres eius: Ecce contriti sunt inimici nostri; ascendamus nunc mundare sancta et renovare. Et congregatus est omnis exercitus, et ascenderunt in montem Syon. Et viderunt sanctificationem desertam et altare prophanatum et portas exustas, et in atriis virgulta nata sicut in saltu vel in montibus, et pastoforia diruta. Et sciderunt vestimenta sua et planxerunt planctu magno, et imposuerunt cinerem super caput suum, et ceciderunt in faciem super terram. Et exclamaverunt tubis signorum, et clamaverunt in celum. Tunc ordinavit Iudas viros ut pugnarent adversus eos qui erant in arce, donec emundarent sancta. Et elegit sacerdotes sine macula, voluntatem habentes in lege Dei, et mundaverunt sancta, et tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. Et cogitavit de altari holocaustorum quod prophanatum erat, quid de eo faceret. Et incidit illis consilium bonum, ut destruerent illud, ne forte esset illis in opprobrium, quia contaminaverunt illud gentes; et demoliti sunt illud. Et reposuerunt lapides in monte domus in loco apto, quoadusque veniret propheta et responderet de eis. Et acceperunt lapides integros secundum legem, et edificaverunt altare novum secundum illud quod fuit prius. Et edificaverunt sancta, et que intra domum erant intrinsecus, et edem et atria sanctificaverunt. Et fecerunt vasa sancta nova, et intulerunt candelabrum et altare incensorum et mensam in templum. Et incensum posuerunt super altare, et accenderunt lucernas que super candelabrum erant, et lucebant in templo. Et posuerunt super mensam panes, et appenderunt vela, et consummaverunt omnia opera que fecerunt. Et ante matutinum surrexerunt quinta et vicesima die mensis noni (hic est mensis Casleu) centesimi quadragesimi octavi anni. Et obtulerunt sacrificium secundum legem super altare holocaustorum novum quod fecerunt. Secundum tempus et secundum diem in qua contaminaverunt illud gentes, in ipsa renovatum est in canticis et citharis et cyniris et cymbalis. Et cecidit omnis populus in faciem, et adoraverunt et benedixerunt in celum eum qui prosperavit eis. Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, et obtulerunt holocausta cum letitia, et sacrificium salutaris et laudis. Et ornaverunt faciem templi coronis aureis et scutulis, et dedicaverunt portas et pastoforia, et imposuerunt eis ianuas. Et facta est letitia in populo magna valde, et aversum est opprobrium gentium. Et statuit Iudas et fratres eius et universa ecclesia Israel ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum per dies octo, a quinta et vicesima die mensis Casleu, cum letitia et gaudio. Et edificaverunt in tempore illo montem Syon, et per circuitum muros altos et turres firmas, nequando venirent gentes et conculcarent eum sicut antea fecerunt. Et collocavit illic exercitum ut servarent eum, et munivit eum ad custodiendam Bethsuram, ut haberet populus munitionem contra faciem Idumee.

V

Et factum est ut audierunt gentes in circuitu quia edificatum est altare et sanctuarium sicut prius, irate sunt valde. Et cogitabant tollere genus Iacob qui erant inter eos, et ceperunt occidere de populo et persequi. Et debellavit Iudas filios Esau in Idumea, et eos qui erant in Acrabathane, quia circumsedebant Israelitas, et percussit eos plaga magna. Et recordatus est malitie filiorum Bean, qui erant populo in laqueum et in scandalum, insidiantes ei in via. Et conclusi sunt ab eo in turribus, et applicuit ad eos et anathematizavit eos, et incendit turres eorum igni cum omnibus qui in eis erant. Et transiit ad filios Ammon, et invenit manum fortem et populum copiosum, et Timotheum ducem ipsorum, et commisit cum eis prelia multa, et contriti sunt in conspectu eorum, et percussit eos. Et cepit Iazer civitatem et filias eius, et reversus est in Iudeam. Et congregate sunt gentes que sunt in Galaad adversus Israelitas qui erant in finibus eorum, ut tollerent eos. Et fugerunt in Dathman munitionem, et miserunt litteras ad Iudam et fratres eius dicentes: Congregate sunt adversum nos gentes per circuitum ut nos auferant, et parant venire et occupare munitionem in quam confugimus; et Timotheus est dux exercitus eorum. Nunc ergo veni et eripe nos de manibus eorum, quia cecidit multitudo de nobis. Et omnes fratres nostri qui erant in locis Tubin interfecti sunt, et captivas duxerunt uxores eorum et natos et spolia, et peremerunt illic fere mille viros. Et adhuc epistole legebantur, et ecce alii nuntii

uenerunt de galilea conscissis tunicis nuntian
tes secundum uerba hec dicentes. Conuenisse ad
uersum se a ptolomaida et tyro et sydone. et re
pleta est omnis galilea alienigenis ut nos con
sumant. Vt audiuit autem iudas et populus symo
nes istos. conuenit ecclesia magna cogitare quid
facerent fratribus suis qui in tribulatione erant.
et expugnabantur ab eis. Dixitque iudas symoni
fratri suo. Elige tibi uiros et uade libera fratres tuos
in galileam. Ego autem et frater meus ionathas ibimus
in galaaditim. Et reliquit ioseph filium zacha
rie et azariam duces populi cum residuo exercitu in
iudea ad custodiendum. et precepit illis dicens. pre
estote populo huic. et nolite bellum committere ad
uersus gentes. donec reuertamur. Et data sunt symoni
uiri tria milia ut iret in galileam. iude autem octo mi
lia ut iret in galaaditim. Et abiit symon in gali
leam. et commisit prelia multa cum gentibus. et contri
te sunt gentes a facie eius. et persecutus est eos usque ad
portam ptolomaidis. et ceciderunt de gentibus fe
re tria milia uirorum. et accepit spolia eorum. Et assump
sit eos qui erant in galilea et in arbatis cum uxoribus
et natis. et omnibus que erant illis. et adduxit in iudeam cum
letitia magna. Et iudas machabeus et iona
thas frater eius transierunt iordanem. et abierunt uiam
trium dierum per desertum. Et occurrerunt eis naba
thei. et susceperunt eos pacifice. et narrauerunt
eis omnia que acciderant fratribus eorum in galaaditide. Et
quia multi ex eis comprehensi sunt in barasa et bo
sor. et in alimis et in casphor. et mageth et carnaim.
hee omnes ciuitates munite et magne. Sed et
in ceteris ciuitatibus galaaditidis tenentur com
prehensi. Et in crastinum constituerunt admo
uere exercitum ciuitatibus his. et comprehendere
et tollere eos in una die. Et conuertit iudas et
exercitus eius uiam in desertum bosor repente. et oc
cupauit ciuitatem. et occidit omne masculinum
in ore gladii. et accepit omnia spolia eorum. et succen
dit eam igni. Et surrexerunt inde nocte. et ibant
usque ad munitionem. Et factum est diluculo
cum eleuassent oculos suos. ecce populus mul
tus cuius non erat numerus. portantes scalas et machi
nas ut comprehenderent munitionem. et expugnarent
eos. Et uidit iudas quia cepit bellum. et clamor
belli ascendit ad celum sicut tuba. et clamor mag
nus de ciuitate. et dixit exercitui suo. Pugnate ho
die pro fratribus uestris. Et uenit tribus ordinibus post
eos. et exclamauerunt tubis. et clamauerunt in ora
tione. Et cognouerunt castra timothei quia ma
chabeus est. et refugerunt a facie eius. et percusserunt
eos plaga magna. Et ceciderunt ex eis in illa
die. fere octo milia uirorum. Et diuertit iudas
in maspha et expugnauit et cepit eam. Et occidit
omne masculinum eius et sumpsit spolia eius et succen

dit eam igni. Inde perrexit et cepit casbon et mageth.
et bosor. et reliquas ciuitates galaaditidis. Post
hec autem uerba congregauit timotheus exercitum alium.
et castra posuit contra raphon trans torrentem. Et
misit iudas speculari exercitum. et renuntiauerunt
ei dicentes. quia conuenerunt ad eum omnes gentes que in cir
cuitu nostro sunt. exercitus multus nimis. Et arabas con
duxerunt in auxilium sibi. et castra posuerunt trans tor
rentem parati uenire ad te in prelium. Et abiit iu
das obuiam illis. Et ait timotheus principibus ex
ercitus sui. Cum appropinquauerit iudas et exercitus eius ad
torrentem aque. si transierit ad nos prior. non
poterimus sustinere eum. quia potens poterit aduersum
nos. Si uero timuerit transire et posuerit ca
stra extra flumen transfretemus ad eos. et poterimus
aduersus illum. Vt autem appropinquauit iudas ad tor
rentem aque. statuit scribas populi secus torrentem.
et mandauit eis dicens. Neminem hominum reliqueritis.
sed ueniant omnes ad prelium. Et transfretauit
ad illos prior. et omnis populus post eum. et contrite sunt
omnes gentes a facie eorum. et proiecerunt arma
sua. et fugerunt ad fanum quod erat in carnaim. Et
occupauit ipsam ciuitatem. et fanum succendit
igni cum omnibus qui erant in ipso. Et oppressa est carna
im. et non potuit sustinere contra faciem iude. Et congrega
uit iudas uniuersos israhelitas qui erant in galaadi
te a minimo usque ad maximum. et uxores eorum.
et natos. et exercitum magnum ualde. ut uenirent
in terram iuda. Et uenerunt usque ephron. et hec ciuitas
magna in ingressu posita. munita ualde. Et non
erat declinare ab ea dextra uel sinistra. sed per
mediam iter erat. Et incluserunt se qui erant in ciuitate.
et obstruxerunt portas lapidibus. Et misit ad
eos iudas uerbis pacificis dicens. Transeamus per terram
uestram. ut eamus in terram nostram. et nemo uobis
nocebit. tantum pedibus transibimus. Et nolebant
eis aperire. Et precepit iudas predicare in castris. ut
applicarent unusquisque in quo erat loco. Et ap
plicuerunt se uiri uirtutis. et oppugnauit ciuitatem
tota die illa et tota nocte. et tradita est ciuitas
in manus eius. et peremerunt omne masculinum
in ore gladii. et eradicauit eam. et accepit spolia eius.
et transiit per ciuitatem super interfectos. Et trans
gressi sunt iordanem in campo magno contra facie
m bethsan. Et erat iudas congregans extre
mos. et exhortabatur populum per totam uiam donec uene
runt in terram iuda. Et ascenderunt in montem syon cum
letitia et gaudio. et obtulerunt holocausta quod
nemo ex eis cecidisset. donec reuerterentur in pace.
Et in diebus quibus erat iudas et ionathas in terra
galaad. et symon frater eius in galilea contra faciem pto
lomaidis. audiuit iosephus zacharie filius
et azarias princeps uirtutis res bene gestas. et prelia
que facta sunt. et dixit. Faciamus et ipsi nobis no

mus. ⁊ eamus pugnare aduersus gentes que in circuitu no
stro sunt. Et precepit his qui erant in exercitu suo. ⁊ ab
ierunt iamniam. Et exiuit gorgias de ciuitate
⁊ uiri eius obuiam illis in pugnam. ⁊ fugati sunt io
sephus ⁊ azarias usque in fines iudee. Et ceci de
runt illa die de populo israel ad duo milia uiri. ⁊
facta est fuga magna in populo. quoniam non audierunt
iudam ⁊ fratres eius. existimantes se fortiter factu
ros. Ipsi autem non erant de semine uirorum illorum. per
quos salus facta est in israel. Et uiri iude magni
ficati sunt ualde in conspectu omnis israel. ⁊ gentium omnium
ubi audiebatur nomen eorum. Et conuenerunt ad eos
frustra acclamantes. Et exiuit iudas ⁊ fratres
eius. ⁊ expugnabant filios esau. in terra que ad au
strum est. Et percussit chebron ⁊ filias eius. et
muros eius ⁊ turres succendit in circuitu. ⁊ mo
uit castra ut iret in terram alienigenarum. ⁊
perambulabat samariam. In illa die ceciderunt
sacerdotes in bello. dum uolunt fortiter facere. dum
sine consilio exeunt in prelium. ⁊ declinauit iudas
in azotum in terram alienigenarum. ⁊ diruit aras eo
rum. ⁊ sculptilia deorum ipsorum succendit igni. ⁊ cepit
spolia ciuitatum. ⁊ reuersus est in terram iude.

VI

Et rex antiochus perambulabat su
periores regiones. ⁊ audiuit esse ciuitatem eli
maidem in persida nobilissimam. ⁊ copiosam in argen
to. ⁊ auro. templumque in ea locuples ualde. Et il
lic uelamina aurea. ⁊ lorice ⁊ scuta. que reli
quit alexander philippi rex macedo. qui regnauit
primus in grecia. ⁊ uenit ⁊ querebat capere ciuitatem ⁊ de
predari eam. ⁊ non potuit. quoniam innotuit sermo his
qui erant in ciuitate. ⁊ insurrexerunt in prelium. ⁊ fugit
inde. ⁊ abiit cum tristicia magna. ⁊ reuersus est in baby
loniam. Et uenit qui nuntiaret ei in persida quia fuga
ta sunt castra que erant in terra iuda. ⁊ quia abiit ly
sias cum uirtute forti in primis ⁊ fugatus est a facie
iudeorum. ⁊ inualuerunt armis. ⁊ uiribus. ⁊ spoliis mul
tis que ceperunt. Et quia diruerunt abominationem quam
edificauerat super altare quod erat in ierusalem. ⁊ sanctifica
tionem sicut prius circumdederunt muris excelsis. sed et beth
suram ciuitatem suam. Et factum est ut audiuit rex
sermones istos expauit. ⁊ commotus est ualde. ⁊ decidit
in lectum. ⁊ decidit in languorem pre tristicia. quia non est factum si
cut cogitabat. Et erat illic per dies multos. quia re
nouata est in eo tristicia magna. Et arbitratus est
se mori. ⁊ uocauit omnes amicos suos. ⁊ dixit illis. Re
cessit sompnus ab oculis meis. ⁊ concidi ⁊ corrui corde
pre sollicitudine. ⁊ dixi in corde meo. In quantam tri
bulationem deueni. ⁊ in quos fluctus tristicie in qua
nunc sum. qui iocundus eram ⁊ dilectus in potestate mea.
Nunc uero reminiscor malorum que feci in ierusalem. unde
abstuli omnia spolia argentea ⁊ aurea que erant in
ea. ⁊ misi auferre habitantes iudeam sine causa. Cogno
ui ergo quia propterea inuenerunt me mala ista. ⁊ ecce
pereo tristicia magna in terra aliena. ⁊ uocauit phi
lippum unum de amicis suis. ⁊ preposuit eum super
uniuersum regnum suum. Et dedit ei diadema ⁊ sto
lam suam ⁊ anulum. ut adduceret antiochum filium
suum. ⁊ nutriret eum ut regnaret. ⁊ mortuus est
illic antiochus rex. anno centesimo ⁊ qua
dragesimo nono. Et cognouit lysias quoniam mor
tuus est rex. ⁊ constituit regnare antiochum fili
um eius quem nutriuit adolescentem. ⁊ uocauit nomen
eius eupator. Et hii qui erant in arce concluserant
israel in circuitu sanctorum. ⁊ querebant ei mala semper ad
firmamentum gentium. ⁊ cogitauit iudas disperdere
eos. ⁊ conuocauit uniuersum populum ut obsiderent
eos. Et conuenerunt simul. ⁊ obsederunt eos an
no centesimo quinquagesimo. Et fecerunt balistas
⁊ machinas. ⁊ exierunt quidam ex eis qui obsidebantur.
⁊ adiunxerunt se illis aliqui ex impiis israel ⁊ abie
runt ad regem ⁊ dixerunt. Quousque non facis iudi
cium ⁊ uindicas fratres nostros? Nos decreuimus ser
uire patri tuo. ⁊ ambulare in preceptis eius. et
obsequi edictis eius. ⁊ filii populi nostri propter hoc aliena
bant se a nobis. Et quicumque inueniebantur
ex nobis interficiebantur. ⁊ hereditates nostre diri
piebantur. Et non ad nos tantum extenderunt manum.
sed ⁊ in omnes fines nostros. Et ecce applicuerunt ho
die ad arcem ierusalem occupare eam. ⁊ munitio
nem bethsuram munierunt. Et nisi preuenis
eos uelocius. maiora quam hec facient. nec poteris
eos obtinere. Et iratus est rex ut audiuit. ⁊ con
uocauit omnes amicos suos. ⁊ principes exercitus sui.
⁊ eos qui super equites erant. Sed ⁊ de regnis aliis ⁊
de insulis maritimis. uenerunt ad eum exercitus con
ducticii. ⁊ erat numerus exercitus eius centum milia peditum.
⁊ uiginti milia equitum. ⁊ elefanti triginta duo
docti ad prelium. ⁊ uenerunt per ydumeam. ⁊ applicu
erunt ad bethsuram. ⁊ pugnauerunt dies multos.
Et fecerunt machinas. ⁊ exierunt ⁊ succenderunt
eas igni. ⁊ pugnauerunt uiriliter. ⁊ recessit iu
das ab arce. ⁊ admouit castra ad bethzacha
ram contra castra regis. ⁊ surrexit rex ante lucem. ⁊ con
citauit exercitum in impetum contra uiam bethza
chara. Et comparauerunt se exercitus in prelium. ⁊ tubis
cecinerunt. ⁊ elefantis ostenderunt sanguinem
uue ex moro ad acuendos eos in prelium. ⁊ diui
serunt bestias per legiones. ⁊ adstiterunt singulis ele
fantis mille uiri in loricis concatenatis. ⁊
galee eree in capitibus eorum. ⁊ quingenti equites
ordinati unicuique bestie electi erant. Hii ante
tempus ubicumque erat bestia ibi erant. ⁊ quocumque ibat
ibant. ⁊ non discedebant ab ea. Sed ⁊ turres lignee
super eos firme. protegentes super singulas be
stias. ⁊ super eos machine. ⁊ super singulas uiri
uirtutis triginta duo qui pugnabant desuper. ⁊ in
tus magister bestie. ⁊ residuum equitatum hinc

et inde statuit in duas partes tubis exercitum com
movere. et perurgere constipatos in legionibus
eius. Et ut refulsit sol in clipeos aureos et ere
os. resplenduerunt montes ab eis. et resplen
duerunt sicut lampades ignis. Et distincta
est pars exercitus regis per montes excelsos. et
alia per loca humilia. et ibant caute et ordinate.
et commovebantur omnes inhabitantes a voce multitudinis
eorum. et incessu turbe. et collisione armorum. Erat enim
exercitus magnus valde et fortis. et appropinquavit iu
das et exercitus eius in prelium. et ceciderunt de exercitu
regis sexcenti viri. Et vidit eleazar filius sa
uira unam de bestiis loricatam loricis regis. et erat
eminens super ceteras bestias. Et visum est ei quod
in ea esset rex. et dedit se periculo ut liberaret populum
suum. et adquireret sibi nomen eternum. et cucurrit ad
eam audacter in medio legionis. interficiens a dex
tris et a sinistris. et cadebant ab eo huc et illuc. et
ivit sub pedes elefanti. et supposuit ei et occi
dit eum. et cecidit in terram super ipsum et mortuus
est illic. Et videntes virtutem regis et impetum
exercitus eius. diverterunt ab eis. Castra autem regis ascen
derunt contra eos in iherusalem. Et applicuit castra regis
ad iudeam et montem syon. et fecit pacem cum his qui
erant in bethsura. et exierunt de civitate. quia non
erant eis ibi alimenta conclusis. quia sabbata erant
terre. Et comprehendit rex bethsuram. et constituit il
lic custodiam servare eam. et convertit castra ad locum
sanctificationis dies multos. Et statuit illic balistas
et machinas. et ignis iacula. et tormenta ad lapides
iactandos et spicula. et scorpiones ad mittendas
sagittas. et fundibula. fecerunt autem et ipsi ma
chinas adversus machinas eorum et pugnaverunt
dies multos. Esce autem non erant in civitate. eo quod
septimus annus esset. Et qui remanserant in iudea de gen
tibus. consumpserant reliquias eorum. que reposita fuerant.
Et remanserunt in sanctis viri pauci. quoniam obtinue
rat eos fames. et dispersi sunt unusquisque in locum
suum. Et audivit lysias quod philippus quem constitu
it rex antiochus cum adhuc viveret. ut nutri
ret antiochum filium suum et regnaret. reversus esset
a perside et media. et exercitus qui abierat cum ipso. et quia
querit suscipere regni negotia. festinavit ire et
dicere ad regem. et duces exercitus. Deficimus cotidie.
esca nobis modica est. et locus quem obsidemus est mu
nitus. et incumbit nobis ordinare de regno. Nunc itaque demus
dextras hominibus istis. et faciamus cum illis pacem. et cum
omni gente eorum. et constituamus illis ut ambulent in legi
timis suis sicut prius. Propter legitima enim ipsorum que
despeximus irati sunt. et fecerunt omnia hec. Et placuit
sermo in conspectu regis et principum. et misit ad eos pa
cem facere. et receperunt illam. et iuravit illis rex
et principes. et exierunt de munitione. Et intravit rex
in montem syon. et vidit munitionem loci. et rupit
citius iuramentum quod iuravit. et mandavit destruere
murum in gyro. Et discessit festinanter. et reversus est
antiochiam. et invenit philippum dominantem civita
ti. et pugnavit adversus eum. et occupavit civitatem.
Anno centesimo quinquagesimo VII
primo. exiit demetrius seleuci filius ab ur
be roma. et ascendit cum paucis viris in civitatem
maritimam. et regnavit illic. Et factum est ut ingressus
est in domum regni patrum suorum. comprehendit exer
citus antiochum et lysiam. ut adducerent eos ad eum.
et res ei innotuit. et ait. Nolite mihi ostendere fa
ciem horum. Et occidit eos exercitus. Et sedit demetrius
super sedem regni sui. et venerunt ad eum viri iniqui
et impii ex israel. et alchimus dux eorum qui volebat
fieri sacerdos. et accusaverunt populum apud regem
dicentes. Perdidit iudas et fratres eius amicos tuos. et
nos dispersit de terra nostra. Nunc ergo mitte virum cui
credis ut eat. et videat exterminium omne quod fecit
nobis et regionibus regis. et puniat omnes amicos eius.
et adiutores eorum. Et elegit rex ex amicis suis bac
chidem qui dominabatur trans flumen magnum in regno suo
et fidelem regi. et misit eum. et alchimum impium con
stituit in sacerdotium. et mandavit ei facere ul
tionem in filios israel. Et surrexerunt et venerunt
cum exercitu magno in terram iuda. Et miserunt nun
cios. et locuti sunt ad iudam et fratres eius verbis pacificis
in dolo. et non intenderunt sermonibus eorum. Viderunt
enim quia venerant cum exercitu magno. Et convenerunt
ad alchimum et bachidem congregatio scribarum. requirere
que iusta sunt. et primi assidei qui erant in filiis israel. et
exquirebant ab eis pacem. Dixerunt enim. Homo sacerdos de
semine aaron venit. non decipiet nos. Et locu
tus est cum eis verba pacifica. et iuravit illis dicens.
Non inferemus vobis malum. neque amicis vestris. Et cre
diderunt ei. et comprehendit ex eis sexaginta viros et
occidit eos in una die. secundum verbum quod scriptum est.
Carnes sanctorum tuorum et sanguinem ipsorum effuderunt
in circuitu ierusalem. et non erat qui sepeliret. Et incubuit
timor et tremor in omnem populum. quia dixerunt. Non est
in eis veritas et iudicium. transgressi sunt enim constitutum
et iusiurandum quod iuraverunt. Et movit bachides
castra ab ierusalem. et applicuit in bethzecha. et misit
et comprehendit multos ex his qui a se refugerant.
Et quosdam de populo mactavit. et in puteum magnum
proiecit. et commisit regionem alchimo. et reliquit
cum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit bachi
des ad regem. et satis agebat alchimus pro principatu
sacerdotii sui. Et convenerunt ad eum omnes qui pertur
babant populum suum. et obtinuerunt terram iuda. et fece
runt plagam magnam in israel. Et vidit iudas omnia ma
la que fecit alchimus et qui cum eo erant filiis israel. plus
multo quam gentes. Et exiit in omnes fines iudee in circu
itu. et fecit vindictam in viros desertores. et cessavit
ultra exire in regionem. Vidit autem alchimus quod

prevaluit iudas et qui cum eo erant. et cognovit quia non potest sustinere eos. et regressus est ad regem. et accusavit eos multis criminibus. Et misit rex nicanorem unum ex principibus suis nobilioribus qui erat inimicitias exercens contra israel. et mandavit ei evertere populum. Et venit nicanor in ierusalem cum exercitu magno. et misit ad iudam et ad fratres eius cum dolo verbis pacificis dicens. Non sit pugna inter me et vos. veniam cum viris paucis. ut videam facies vestras cum pace. Et venit ad iudam et salutaverunt se invicem pacifice. et hostes parati erant rapere iudam. Et innotuit sermo iude. quoniam cum dolo venerat ad eum. et conterritus est ab eo. et amplius noluit videre faciem eius. Et cognovit nicanor quoniam denudatum est consilium eius. et exivit obviam iude in pugnam iuxta capharsalama. Et ceciderunt de nicanoris exercitu quinque milia viri. et fugerunt in civitatem david. Et post hec verba ascendit nicanor in montem syon. et exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace. et demonstrare ei holocaustomata que offerebantur pro rege. Et irridens sprevit eos. et polluit. et locutus est superbe. et iuravit cum ira dicens. Nisi traditus fuerit iudas et exercitus eius in manus meas. continuo cum regressus fuero in pace succendam domum istam. Et exiit cum ira magna. Et intraverunt sacerdotes. et steterunt ante faciem altaris et templi. et flentes dixerunt. Tu elegisti domine domum istam ad invocandum nomen tuum in ea. ut esset domus orationis et obsecrationis populo tuo. Fac vindictam in homine isto et exercitu eius. et cadant gladio. memento blasphemias eorum. et ne dederis eis ut permanerent. Et exiit nicanor ab ierusalem. et castra applicuit ad bethoron. et occurrit illi exercitus syrie. Et iudas applicuit in adarsa cum tribus milibus viris. et oravit iudas et dixit. Qui missi erant a rege sennacherib domine quia blasphemaverunt te. exiit angelus et percussit ex eis centum octoginta quinque milia. sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie. et sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua. et iudica illum secundum malitiam illius. Et commiserunt exercitus prelium tertiadecima die mensis adar. et contrita sunt castra nicanoris. et cecidit ipse primus in prelio. Ut autem vidit exercitus eius quia cecidisset nicanor. proiecerunt arma sua et fugerunt. Et persecuti sunt eos viam unius diei ab adazer usque dum veniatur in gazara. et tubis cecinerunt post eos cum significationibus. et exierunt de omnibus castellis iudee in circuitu. et ventilabant eos cornibus. et convertebantur iterum ad eos. et ceciderunt omnes gladio. et non est relictus ex eis nec unus. Et acceperunt spolia eorum in predam. et caput nicanoris amputaverunt. et dexteram eius quam extenderat superbe. et attulerunt et suspenderunt contra ierusalem. Et letatus est populus valde. et egerunt diem illam in letitia magna. Et constituit agi omnibus annis diem istam tertiadecima die mensis adar. Et siluit terra iuda dies paucos.

viii

VIII

Et audivit iudas nomen romanorum. quia sunt potentes viribus. et acquiescunt ad omnia que postulantur ab eis. et quicumque accesserunt ad eos statuerunt cum eis amicitias. et quia sunt potentes viribus. Et audierunt prelia eorum et virtutes bonas quas fecerunt in galatia. quia obtinuerunt eos. et duxerunt sub tributum. et quanta fecerunt in regione hyspanie. et quod in potestatem redegerunt metalla argenti et auri que illic sunt. et possederunt omnem locum consilio suo et patientia. locaque que longe erant valde ab eis. et reges qui supervenerant eis ab extremis terre contriverunt. et percusserunt eos plaga magna. Ceteri autem dant eis tributum omnibus annis. Et philippum et persen ceteorum regem et ceteros qui adversum eos arma tulerant contriverunt in bello. et obtinuerunt eos. Et antiochum magnum regem asie qui eis pugnam intulerat. habens centum viginti elephantos cum equitatu et curribus et exercitu magno valde contritum ab eis. et quia ceperunt eum vivum. et statuerunt ei ut daret ipse et qui regnarent post ipsum tributum magnum. et daret obsides et constitutum. et regionem indorum et medos et lydos de optimis regionibus eorum. et acceptas ab eo dederunt eumeni regi. et quia qui erant apud helladam voluerunt ire et tollere eos. et innotuit sermo his. et miserunt ad eos ducem unum. et pugnaverunt contra illos. et ceciderunt ex eis multi. et captivas duxerunt uxores eorum et filios. et diripuerunt eos. et terram eorum possederunt. et destruxerunt muros eorum. et in servitutem illos redegerunt usque in hunc diem. Et residua regna et insulas que aliquando restiterant illis exterminaverunt. et in potestatem redegerunt. Cum amicis autem suis et qui in ipsis requiem habebant conservaverunt amicitiam. et obtinuerunt regna que erant proxima. et que erant longe. quia quicumque audiebant nomen eorum timebant eos. Quibus vero vellent auxilio esse ut regnarent regnabant. quos autem vellent regno deturbabant. et exaltati sunt valde. Et in omnibus istis nemo portabat diadema. nec induebatur purpura ut magnificaretur in ea. Et quia curiam fecerunt sibi. et cotidie consulebant trecentos viginti consulentes semper de multitudine ut que digna sunt gerant. Et committunt uni homini magistratum suum per singulos annos dominari universe terre sue. et omnes obediunt uni. et non est invidia neque zelus inter eos. Et elegit iudas eupolemum filium iohannis filii iacob. et iasonem filium eleazari. et misit eos romam constituere cum illis amicitiam et societatem. et ut auferrent ab eis iugum grecorum. quia viderunt quod in servitutem premerent regnum israel. Et abierunt romam viam multam valde. et introierunt curiam et dixerunt. Iudas machabeus et fratres eius et populus iudeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem et pacem. et conscribere nos socios et amicos vestros. Et placuit sermo in conspectu eorum. Et hoc rescriptum quod rescripserunt in tabulis ereis. et miserunt in ierusalem ut esset apud eos ibi memoriale pacis et societatis. Bene sit romanis et genti iudeorum.

in mari et in terra in aeternum. Gladiusque et hostis procul sit ab eis. Quod si institerit bellum Romanis prius aut omnibus sociis eorum in omni dominatione eorum, auxilium feret gens Iudaeorum prout tempus dictaverit corde pleno. Et praeliantibus non dabunt neque subministrabunt triticum, arma, pecuniam, naves, sicut placuit Romanis. Et custodient mandata eorum absque dolo nichil ab eis accipientes. Similiter autem et si genti Iudaeorum prius acciderit bellum, adiuvabunt Romani ex animo, prout eis tempus permiserit. Et adiuvantibus non dabitur triticum, arma, pecunia, naves, sicut placuit Romanis. Et custodient mandata eorum absque dolo. Secundum haec verba constituerunt Romani populo Iudaeorum. Quod si post haec verba hi aut illi addere vel demere ad haec aliquid voluerint, facient ex proposito suo. Et quaecumque addiderint vel dempserint rata erunt. Sed et de malis quae Demetrius rex fecit in eos scripsimus ei dicentes: Quare gravasti iugum tuum super amicos nostros et socios Iudaeos? Si ergo iterum adierint nos adversum te, faciemus illis iudicium et pugnabimus tecum mari terraque.

IX

Interea ubi audivit Demetrius quia cecidit Nicanor et exercitus eius in praelio, apposuit Bacchidem et Alchimum rursum mittere in Iudaeam, et dextrum cornu cum illis. Et abierunt viam quae ducit in Galgala, et castra posuerunt in Masaloth quae est in Arbellis, et occupaverunt eam, et peremerunt animas hominum multas. In mense primo anni centesimi et quinquagesimi et secundi applicuerunt exercitum ad Ierusalem. Et surrexerunt et abierunt in Beream viginti milia virorum et duo milia equitum. Et Iudas castra posuerat in Laisa, et tria milia viri cum eo electi. Et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt, et timuerunt valde. Et multi subtraxerunt se de castris, et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. Et vidit Iudas quod defluxit exercitus suus, et bellum perurguebat eum, et confractus est corde quia non habebat tempus congregandi eos, et dissolutus est. Et dixit his qui residui erant: Surgamus et eamus ad adversarios nostros, si poterimus pugnare adversus eos. Et avertebant eum dicentes: Non poterimus, sed liberemus animas nostras modo, et revertamur ad fratres nostros, et tunc pugnabimus adversus eos. Nos autem pauci sumus. Et ait Iudas: Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis, et si appropiavit tempus nostrum, moriamur in virtute propter fratres nostros, et non inferamus crimen gloriae nostrae. Et movit exercitus de castris, et steterunt illis obviam. Et divisi sunt equites in duas partes, et fundibularii et sagittarii praeibant exercitum, et primi certaminis omnes potentes. Bacchides autem erat in dextro cornu. Et proximavit legio ex duabus partibus, et clamabant tubis. Exclamaverunt autem et hi qui erant ex parte Iudae etiam ipsi, et commota est terra a voce exercituum, et commissum est praelium a mane usque ad vesperam. Et vidit Iudas quia firmior est pars exercitus Bacchidis in dextris, et convenerunt cum ipso omnes constantes corde, et contrita est dextera pars ab eis, et persecutus est eos usque ad montem Azoti. Et qui in sinistro cornu erant viderunt quod contritum est cornu dextrum, et secuti sunt post Iudam et qui cum ipso erant a tergo. Et ingravatum est praelium, et ceciderunt vulnerati multi ex his et ex illis. Et Iudas cecidit, et ceteri fugerunt. Et Ionathas et Symon tulerunt Iudam fratrem suum, et sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum in civitate Modin. Et fleverunt eum omnis populus Israel planctu magno, et lugebant dies multos, et dixerunt: Quomodo cecidit potens qui salvum faciebat populum Israel! Et cetera verba bellorum Iudae et virtutum et magnitudinis eius non sunt descripta, multa enim erant valde. Et factum est post obitum Iudae, emerserunt iniqui in omnibus finibus Israel, et exorti sunt omnes qui operabantur iniquitatem. In diebus illis facta est fames magna valde, et tradidit se Bacchidi omnis regio eorum cum ipsis. Et elegit Bacchides viros impios, et constituit eos dominos regionis. Et exquirebant et perscrutabantur amicos Iudae, et adducebant eos ad Bacchidem, et vindicabat in illos et illudebat. Et facta est tribulatio magna in Israel, qualis non fuit ex qua die non est visus propheta in Israel. Et congregati sunt omnes amici Iudae, et dixerunt Ionathae: Ex quo frater tuus Iudas defunctus est, vir similis ei non est qui exeat contra inimicos nostros, Bacchidem et eos qui inimici sunt gentis nostrae. Nunc itaque te elegimus hodie esse pro eo nobis in principem et ducem ad bellandum bellum nostrum. Et suscepit Ionathas in tempore illo principatum, et surrexit loco Iudae fratris sui. Et cognovit Bacchides, et quaerebat eum occidere. Et cognovit Ionathas et Symon frater eius et omnes qui cum eo erant, et fugerunt in desertum Thecue, et consederunt ad aquam lacus Asphar. Et cognovit Bacchides, et die sabbatorum venit ipse et omnis exercitus eius trans Iordanem. Et misit fratrem suum ducem populi, et rogavit Nabuthaeos amicos suos ut commodarent illis apparatum suum qui erat copiosus. Et exierunt filii Iambri ex Madaba, et comprehenderunt Iohannem et omnia quae habebat, et abierunt habentes ea. Post haec verba renuntiatum est Ionathae et Symoni fratri eius quia filii Iambri faciunt nuptias magnas, et ducunt sponsam ex Madaba, filiam unius de magnis principibus Chanaan, cum ambitione magna. Et recordati sunt sanguinis Iohannis fratris sui, et ascenderunt, et absconderunt se sub tegumento montis. Et levaverunt oculos suos, et viderunt, et ecce tumultus et apparatus multus. Et sponsus processit et amici eius et fratres eius obviam illis cum tympa-

nis et musicis et armis multis. Et surrexerunt ad eos ex insidiis et occiderunt eos, et ceciderunt multi vulnerati, et residui fugerunt in montem. Et acceperunt omnia spolia eorum, et conversae sunt nuptiae in luctum, et vox musicorum ipsorum in lamentum. Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui, et reversi sunt ad ripam Iordanis. Et audivit Bacchides, et venit die sabbatorum usque ad oram Iordanis in virtute multa. Et dixit ad suos Ionathas: Surgamus et pugnemus contra inimicos nostros; non est enim hodie sicut heri et nudiustertius. Ecce enim bellum ex adverso, aqua vero Iordanis hinc et inde, et ripae et paludes et saltus, et non est locus divertendi. Nunc ergo clamate in caelum, ut liberemini de manu inimicorum vestrorum. Et commissum est bellum. Et extendit Ionathas manum suam percutere Bacchidem, et divertit ab eo retro. Et dissiluit Ionathas et qui cum eo erant in Iordanem, et transnataverunt ad eos Iordanem. Et ceciderunt de parte Bacchidis die illa mille viri, et reversi sunt in Ierusalem. Et aedificaverunt civitates munitas in Iudaea, munitionem quae erat in Iericho et in Ammaum et in Bethoron et in Bethel et Thamnata et Phara et Thopo muris excelsis et portis et seris. Et posuit custodiam in eis, ut inimicitias exercerent in Israel. Et munivit civitatem Bethsuram et Gazaram et arcem, et posuit in eis auxilia et apparatum escarum. Et accepit filios principum regionis obsides, et posuit eos in arce in Ierusalem in custodia. Et anno centesimo quinquagesimo tertio mense secundo praecepit Alcimus destrui muros domus sanctae interioris et destrui opera prophetarum, et coepit destruere. In tempore illo percussus est Alcimus, et impedita sunt opera illius, et occlusum est os eius, et dissolutus est paralysi, nec ultra potuit loqui verbum et mandare de domo sua. Et mortuus est Alcimus in tempore illo cum tormento magno. Et vidit Bacchides quoniam mortuus est Alcimus, et reversus est ad regem, et siluit terra annis duobus. Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes: Ecce Ionathas et qui cum eo sunt in silentio habitant confidentes; nunc ergo adducamus Bacchidem, et comprehendet eos omnes una nocte. Et abierunt et consilium ei dederunt. Et surrexit ut veniret cum exercitu multo, et misit epistolas sociis suis occulte qui erant in Iudaea, ut comprehenderent Ionathan et eos qui cum eo erant; sed non potuerunt, quia innotuit eis consilium eorum. Et apprehendit de viris regionis qui principes erant militiae quinquaginta viros, et occidit eos. Et secessit Ionathas et Simon et qui cum eo erant in Bethbessen, quae est in deserto, et exstruxit diruta eius, et firmaverunt eam. Et cognovit Bacchides, et congregavit universam multitudinem suam, et his qui de Iudaea erant denuntiavit. Et venit et posuit castra desuper Bethbessen, et oppugnavit eam dies multos, et fecit machinas. Et reliquit Ionathas Simonem fratrem suum in civitate, et exiit in regionem, et venit cum numero, et percussit Odaren et fratres eius et filios Phaseron in tabernaculis ipsorum. Et coepit caedere et crescere in virtutibus. Simon vero et qui cum ipso erant exierunt de civitate, et succenderunt machinas, et pugnaverunt contra Bacchidem, et contritus est ab eis, et afflixerunt eum valde, quoniam consilium eius et congressus eius erat inanis. Et iratus contra viros iniquos qui ei consilium dederant ut veniret in regionem ipsorum, multos ex eis occidit; ipse autem cogitavit cum reliquis abire in regionem suam. Et cognovit Ionathas, et misit ad eum legatos componere cum ipso pacem et reddere ei captivitatem. Et libenter accepit, et fecit secundum verba eius, et iuravit nihil se ei facturum mali omnibus diebus vitae eius. Et reddidit ei captivitatem quam prius erat praedatus de terra Iuda, et conversus abiit in terram suam, et non apposuit amplius venire in fines eius. Et cessavit gladius ex Israel, et habitavit Ionathas in Machmas, et coepit Ionathas ibi iudicare populum, et exterminavit impios ex Israel.

X

Et anno centesimo sexagesimo ascendit Alexander Antiochi filius, qui cognominatus est Nobilis, et occupavit Ptolomaidam, et receperunt eum, et regnavit illic. Et audivit Demetrius rex, et congregavit exercitum valde copiosum, et exivit obviam illi in proelium. Et misit Demetrius ad Ionathan epistolam verbis pacificis, ut magnificaret eum. Dixit enim: Anticipemus pacem facere cum eo, priusquam faciat cum Alexandro adversum nos. Recordabitur enim omnium malorum quae fecimus in eum et in fratrem eius et in gentem eius. Et dedit ei potestatem congregandi exercitum et fabricare arma, et esse ipsum socium eius, et obsides qui erant in arce iussit tradi ei. Et venit Ionathas in Ierusalem, et legit epistolas in auditu omnis populi et eorum qui in arce erant. Et timuerunt timore magno, quoniam audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum. Et traditi sunt Ionathae obsides, et reddidit eos parentibus suis. Et habitavit Ionathas in Ierusalem, et coepit aedificare et innovare civitatem. Et dixit facientibus opera ut exstruerent muros et montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem, et ita fecerunt. Et fugerunt alienigenae qui erant in munitionibus quas aedificaverat Bacchides, et reliquit unusquisque locum suum et abiit in terram suam. Tantum in Bethsura remanserunt aliqui ex his qui reliquerant legem et praecepta Dei; erat enim haec eis ad refugium. Et audivit Alexander rex promissa quae promisit Demetrius Ionathae, et narraverunt ei proelia et virtutes quas ipse fecit et fratres eius et labores quos laboraverunt, et ait: Numquid inveniemus aliquem virum talem? Et nunc faciemus eum amicum et socium

nostrum. Et scripsit epistolam et misit ei secundum uerba hec
dicens. Rex alexander fratri ionathe salutem.
Audiuimus de te quod uir potens uiribus et aptus
es ut sis amicus noster. Et nunc constituimus hodie
te summum sacerdotem gentis tue et ut amicus uoce-
ris regis. Et misit ei purpuram et coronam aure-
am et que nostra sunt sentias nobiscum et conserues
amicitias ad nos. Et induit se ionathas sto-
lam sanctam septimo mense anno centesimo sexa-
gesimo in die sollempni scenophegie et congre-
gauit exercitum et fecit arma copiosa. Et audiuit de-
metrius uerba ista et contristatus est nimis et ait. Quid
hoc fecimus quod preoccupauit nos alexander apprehen-
dere amicitiam iudeorum ad munimen sui. Scribam
et ego illis uerba deprecatoria et dignitates et dona ut
sint mecum in adiutorio. Et scripsit eis in hec uerba. Rex
demetrius genti iudeorum salutem. Quoniam seruastis ad
nos pactum et mansistis in amicitia nostra et non ac-
cessistis ad inimicos nostros audiuimus et gauisi su-
mus. Et nunc perseuerate adhuc conseruare ad nos fidem
et retribuemus uobis bona pro his que fecistis nobis.
Et remittemus uobis prestationes multas et dabimus
uobis donationes. Et nunc absoluo uos et omnes iudeos a
tributis et pretia salis indulgeo et coronas remit-
to. Et tertiam seminis et dimidiam partem fructus
ligni quod est portionis mee relinquo uobis ex ho-
dierno et deinceps ne accipiatur a terra iuda et
a tribus ciuitatibus que addite sunt illi ex samaria et
galilea ex hodierna die et in totum tempus. Et ierusalem
sit sancta et libera cum finibus suis et decime et tributa
ipsius sint. Remitto et potestatem arcis que est in ierusalem
et do eam summo sacerdoti ut constituat in ea uiros quos-
cumque ipse elegerit qui custodiant eam. Et omnem ani-
mam iudeorum que captiua est a terra iuda in omni regno meo
relinquo liberam gratis ut omnes a tributis resol-
uantur et pecorum suorum. Et omnes dies sollempnes
et sabbata et neomenie et dies decreti et tres di-
es ante diem sollempnem et tres post diem sollempnem
sint omnes immunitatis et remissionis omnibus iudeis qui
sunt in regno meo. Et nemo habebit potestatem
agere aliquid et mouere aliquod negotium ad-
uersus aliquem eorum in omni causa. Et ut adscribantur ex iu-
deis in exercitu regis ad triginta milia uirorum.
Et dabuntur illis copie ut oportet omnibus exer-
citibus regis et ex eis ordinabuntur qui sint in mu-
nitionibus regis magni. Et ex his constituentur
super negotia regni que aguntur ex fide et principes
sint ex eis et ambulent in legibus suis sicut precepit
rex in terra iuda. Et tres ciuitates que addite
sunt iudee ex regione samarie et iudee repu-
tentur ut sint sub uno et non obediant alie pote-
stati nisi summi sacerdotis. Ptolomaida et confines
eius quas dedi donum sanctis qui sunt in ierusalem ad necessa-
rios sumptus sanctorum. Et ego singulis annis dabo

quindecim milia siclorum argenti de rationibus
regis que me contingunt. Et omne quod reliquum fuerit quod
non reddiderant qui super negotia erant annis prioribus
ex hoc dabunt in opera domus. Et super hec quinque milia
siclorum argenti que accipiebant de sanctorum ratione
per singulos annos et hec ad sacerdotes pertineant qui mi-
nisterio funguntur. Et quicumque confugerint in templum quod
est in ierusalem et in omnibus finibus eius obnoxii regis
in omni negotio dimittantur et uniuersa que sunt eis in regno
meo liberam habeant. Et ad hedificanda uel restauran-
da opera sanctorum sumptus dabuntur de ratione regis et ad ex-
truendos muros ierusalem et communiendos in circuitu
sumptus dabuntur de ratione regis et ad construendos
muros in iudea. Ut audiuit autem ionathas et populus
sermones istos non crediderunt eis nec receperunt eos quia
recordati sunt malicie magne quam fecerat in israel
et tribulauerat eos ualde. Et complacuit eis in alexan-
drum quia ipse fuerat princeps sermonum pacis et ipsi
auxilium ferebant omnibus diebus. Et congregauit rex
alexander exercitum magnum et admouit castra
ad demetrium et commiserunt prelium duo reges et
fugit exercitus alexandri. Et insecutus est eum deme-
trius et inualuit super eos et ualuit prelium nimis
donec occidit sol et cecidit demetrius in illa die.
Et misit alexander ad ptolomeum regem egyp-
ti legatos secundum hec uerba dicens. Quoniam regressus sum
in regnum meum et sedi in sede patrum meorum et obti-
nui principatum et contriui demetrium et possedi re-
gionem nostram et commisi cum eo pugnam et contritus est
ipse et castra eius a nobis et sedimus in sede regni eius.
Et nunc statuamus ad inuicem amicitiam et da mihi fi-
liam tuam uxorem et ego ero gener tuus et dabo tibi et ipsi
dignitatem. Et respondit ptolomeus rex dicens. Felix
dies in qua reuersus es ad terram patrum tuorum et sedisti
in sede regni eorum. Et nunc faciam tibi que scripsisti. Sed oc-
curre mihi ptolomaidam ut uideamus nos inuicem
et spondeam tibi sicut dixisti. Et exiit ptolomeus
de egypto ipse et cleopatra filia eius et uenit ptolo-
maidam anno centesimo sexagesimo secundo.
Et occurrit ei alexander rex et dedit ei cleo-
patram filiam suam et fecit nuptias eius ptolomaide
sicut reges in magna gloria. Et scripsit rex alexander
ionathe ut ueniret obuiam sibi et abiit cum gloria
ptolomaidam. Et occurrit ibi duobus regibus
et dedit illis argentum multum et aurum et dona et inuenit
gratiam in conspectu eorum. Et conuenerunt aduersus eum ui-
ri pestilentes ex israel uiri iniqui interpellantes
aduersus eum. Et non intendit ad eos rex. Et ius-
sit spoliari ionathan uestimentis suis et indui
eum purpura. Et ita fecerunt. Et collocauit eum
rex sedere secum. Dixitque principibus suis exite cum eo
in medio ciuitatis et predicate ut nemo interpellet
aduersus eum de ullo negotio nec quisquam ei mo-
lestus sit de ulla ratione. Et factum est ut uide-

eis n̄ mathathias filius absalomi . ⁊ iudas filius
chalfi . principes militie exercit⁹. Et scidit io
nathas uestimenta sua . et posuit terrā i capi
te suo . & orauit . Et reuersus ē ad eos i prelium
et conuertit illos . et pugnauerunt . Et uiderunt
qui fugiebant partis eius . ⁊ reuersi sunt ad eum
et insequebantur cū eo . usq; cades . ad castra
sua . & peruenerunt usq; illuc . & ceciderunt de alie
nigenis i die illa tria milia uirorum . ⁊ reuersus ē
ionathas in ierlm.

XII

Et uidit ionathas q̄ tempus eum iuuat . & elegit
uiros et misit romā statuere ⁊ renouare
cum eis amiciciā . ⁊ spartiatis . ⁊ ad alia loca mi
sit eplās secdm eandē formā . Et abierunt ro
mā . ⁊ intrauerunt i curiā & dixerunt . Jonathas sum
mus sacerdos . ⁊ gens iudeorum miserunt nos . ut reno
uetis amiciciā . ⁊ societatē secdm pristinū . Et de
derunt illis eplās ad ipsos per loca . ut deducerent
eos in terrā iuda cum pace . Et h̄ exemplū eplārum quas
scripsit ionathas spartiatis . Jonathas summus sac
dos . ⁊ seniores gentis . ⁊ sacerdotes . ⁊ reliquus ppls iu
deorum . spartiatis fratribus salutē . Jam pridem mis
se erant eple ad oniam summū sacerdotē ab ario
qui regnabat apud uos . quoniam estis fratres nostri . sicut rescp
tum continet qd subiectum ē . Et suscepit onias
uirum qui fuerat missus cum honore . & accepit epi
stolas i quibus significabatur de societate ⁊ amici
cia . Nos cum nullo horum indigeremus habentes sola
tio sanctos libros qui sunt i manibus nris . maluimus
mittere ad uos renouare fraternitatē ⁊ amicici
ā . ne forte alieni efficiamur a uob . Multa enim tē
pora transierunt . ex quo misistis ad nos . Nos g̊ i omni
tempore sine intermissione i diebus sollempnibus . ⁊ ce
teris quibus oportet memores sumus uri in sacrifi
ciis que offerimus . et obseruationibus . sicut fas ē . ⁊
decet meminisse fratrum . Letamur itaq; de gloria ura .
nos autem circumdederunt multe tribulationes . ⁊ multa
prelia . & impugnauerunt nos reges qui sunt i circuitu
nro . Noluimus ergo uobis molesti esse . neq; ceteris soci
is & amicis nris in his prelus . Habuimus enim de ce
lo auxilium . ⁊ liberati sumus . ⁊ humiliati sunt inimici
nri . Elegimus itaq; numenium antiochi . ⁊ an
tipatrum iasonis filium . ⁊ misimus ad roma
nos renouare cum eis amiciciā et societatem
pristinā . Mandauimus itaq; eis ut ueniant
et ad uos ⁊ salutent uos . ⁊ reddant uob eplās
nras de innouatione fraternitatis nre . Et nunc
bn̄ facietis respondentes nobis ad hec . Et h̄ rescp
tum eplārum qd miserat onias rex spartiatarum .
Onias . ionathe sacerdoti magno salutē . In
uentum ē in scriptura de spartiatis ⁊ iudeis quoniam
sunt fratres . ⁊ qui sunt de genere abraham . Et nunc
ex quo hec cognouimus bn̄ facitis . scribentes nobis
de pace ura . Sed ⁊ nos rescripsimus uob . pecora no

stra . ⁊ possessiones nre . ure sunt . ⁊ ure nre . Man
dauimus itaq; h̄ nunciare uob . Et audiuit
ionathas . quoniam egressi sunt principes demetrii
cum exercitu multo super quam prius pugnare
aduersus eum . ⁊ exiit ab ierlm . & occurrit eis
i amathitem regionē . non enim dederat eis spa
cium ut ingrederentur regionē eius . Et misit spe
culatores i castra eorum . ⁊ reuersi nunciauerunt . quod
constituunt superuenire illuc nocte . Cum occidis
set autem sol precepit ionathas suis uigilare . ⁊ esse
in armis paratos ad pugnā tota nocte . ⁊ po
suit custodes per circuitum castrorum . Et audierunt
aduersarii quod paratus ē ionathas cum suis i bello .
et timuerunt ⁊ formidauerunt corde suo . ⁊ accē
derunt focos i castris suis . Jonathas autem ⁊ qui cum
eo erant . non cognouerunt usq; mane . uidebant
enim luminaria ardentia . ⁊ secutus ē ionathas .
⁊ non comprehendit eos . Transierant enim flumen eleu
terum . Et diuertit ionathas ad arabas qui uocantur
zabadei . ⁊ percussit eos . ⁊ accepit spolia eorum . Et
iunxit ⁊ uenit damasci . & perambulauit omnem re
gionē illā . Symon autem exiit . ⁊ uenit usq; a
scalonā . ⁊ ad proxima presidia . ⁊ declinauit i ioppen
et occupauit eam . Audiuit autem quod uellent
presidium tradere partibus demetrii . ⁊ posuit i
bi custodes ut custodirent eam . ⁊ reuersus ē iona
thas ⁊ conuocauit seniores ppli . ⁊ cogitauit cum eis
edificare presidia i iudea ⁊ edificare muros
in ierlm . & exaltare altitudinē magnā inter
medium arcis & ciuitatis . ut separarent eā a
ciuitate . ut esset ipsa singulariter . & neq; emant .
neq; uendant . Et conuenerunt ut edificarent ciui
tatē . et ceciderunt muri qui erat super torrentē
ab ortu solis . et reparauerunt eum qui uocatur caphe
theta . Et symon edificauit adiada i sephe
la . & muniuit eam . & i posuit portas & seras .
Et cum cogitasset trifon regnare asye & assume
re diadema . ⁊ extendere manum i antio
chum regē . timens ne forte non permitteret eum io
nathas . sed pugnaret aduersus eum . querebat compre
hendere eum . & occidere . Et exurgens abiit
i bethsan . ⁊ exiit ionathas obuiam ei cum qua
draginta milibus uirorum electorum i prelium . ⁊ ue
nit bethsan . Et uidit trifon quia uenit iona
thas cum exercitu multo ut extenderet i eum
manus & timuit . & excepit eum cum honore . &
commendauit eum omnibus amicis suis . & dedit
ei munera . Et precepit exercitibus suis . ut obedi
rent ei sicut sibi . Et dixit ionathe . Ut quid uexasti
uniuersum pplm . cum bellum nobis non sit . Et nunc
remitte eos i domos suas . Elige autem tibi ui
ros paucos qui tecum sint . & ueni mecum ptolomaidam
& tradam illā tibi . & reliqua presidia . & ex
ercitum . & uniuersos prepositos negocii . & conuersus abibo

propterea ei ueni. Et credidit ei, et fecit sicut dixit: et dimisit exercitum, et abierunt in terram Iuda. Retinuit autem secum tria milia uirorum: ex quibus remisit in Galileam duo milia, mille autem cum eo uenerunt. Ut intrauit autem Ionathas Ptolomaidam, clauserunt portas Ptolomenses: et comprehenderunt eum: et omnes qui cum eo intrauerunt gladio interfecerunt. Et misit Trifon exercitum et equites in Galileam, et in campum magnum, ut perderent omnes socios Ionathe. At illi cum cognouissent quia comprehensus est et periit, et omnes qui cum eo erant, hortati sunt semetipsos, et exierunt parati in prelium. Et uidentes hii qui insecuti fuerant quia pro anima res est illis, reuersi sunt. Illi autem uenerunt omnes cum pace in terram Iuda. Et planxerunt Ionathan, et eos qui cum eo erant ualde: et luxit Israel luctu magno. Et quesierunt omnes gentes que erant in circuitu eorum conterere eos. Dixerunt enim: Non habent principem et adiuuantem: nunc ergo expugnemus illos, et tollamus de hominibus memoriam eorum.

XIII

Et audiuit Symon quod congregauit Trifon exercitum copiosum ut ueniret in terram Iuda, et attereret eam. Uidensque quia in tremore populus est et timore, ascendit Ierusalem et congregauit populum, et adhortans dixit: Uos scitis quanta ego et fratres mei et domus patris mei fecimus pro legibus et sanctis prelia, et angustias quales uidimus. Horum gratia perierunt fratres mei omnes propter Israel, et relictus sum ego solus. Et nunc non mihi contingat parcere anime mee in omni tempore tribulationis: non enim melior sum fratribus meis. Uindicabo itaque gentem meam et sancta, natosque uestros et uxores: quia congregate sunt uniuerse gentes conterere nos inimicitie gratia. Et accensus est spiritus populi simul ut audiuit sermones istos: et responderunt uoce magna dicentes: Tu es dux noster loco Iude et Ionathe fratris tui. Pugna prelium nostrum: et omnia quecumque dixeris nobis faciemus. Et congregans omnes uiros bellatores, accelerauit omnes muros Ierusalem consummare, et muniuit eam in giro. Et misit Ionathan filium Absalomi, et cum eo exercitum nouum in Ioppen: et eiectis his qui erant in ea mansit illic ipse. Et mouit Trifon a Ptolomaida cum exercitu multo, ut ueniret in terram Iuda, et Ionathan cum eo in custodia. Symon autem applicuit in Addus contra faciem campi. Et ut cognouit Trifon quia surrexit Symon in loco Ionathe fratris sui, et quia commissurus esset cum eo prelium, misit ad eum legatos dicens: Pro argento quod debebat frater tuus Ionathan in ratione regis, detinuimus eum. Et nunc mitte argenti talenta centum, et duos filios eius obsides, ut non dimissus fugiat a nobis, et remittemus eum. Et cognouit Symon quia cum dolo loqueretur secum: iussit tamen dari argentum et pueros, ne inimicitiam magnam sumeret ad Israel populum dicentem: Quia non misit ei argentum et pueros, propterea periit. Et misit pueros et centum talenta: et mentitus est, et non dimisit Ionathan. Et post hec uenit Trifon in terram regionem ut contereret eam: et girauerunt per uiam que ducit Ador: et Symon et castra eius ambulabant in omnem locum quocumque ibant. Qui autem in arce erant miserunt ad Trifonem legatos, ut festinaret uenire per desertum et mitteret illis alimonias. Et parauit Trifon omnem equitatum ut ueniret illa nocte. Erat enim nix ualde multa, et non uenit in Galaaditidem. Et cum appropinquasset Bascama, occidit Ionathan et filios eius. Et conuertit Trifon, et abiit in terram suam. Et misit Symon, et accepit ossa Ionathe fratris sui, et sepeliuit ea in Modin ciuitate patrum eius. Et planxerunt eum omnis Israel planctu magno, et luxerunt eum dies multos. Et edificauit Symon super sepulchrum patris sui et fratrum suorum edificium altum uisu lapide polito retro et ante. Et statuit septem piramidas, unam contra unam, patri et matri, et quattuor fratribus. Et his circumposuit columpnas magnas, et super columpnas arma ad memoriam eternam. Et iuxta arma naues sculptas, que uiderentur ab hominibus nauigantibus mare. Hoc sepulchrum quod fecit in Modin usque in hunc diem. Trifon autem cum iter faceret cum Antiocho rege adolescente, dolo occidit eum. Et regnauit loco eius. Et imposuit sibi diadema Asie. Et fecit plagam magnam in terra. Et edificauit Symon presidia Iudee, muniens ea turribus excelsis, et muris magnis, et portis, et seris. Et posuit alimenta in munitionibus. Et elegit Symon uiros, et misit ad Demetrium regem ut faceret remissionem regioni: quia actus omnes Trifonis per direptionem fuerant gesti. Et Demetrius ad uerba ista respondit, et scripsit epistolam talem: Rex Demetrius Symoni sacerdoti et amico regum, et senioribus et genti Iudeorum salutem. Coronam auream et baen quam misistis suscepimus: et parati sumus facere uobiscum pacem magnam, et scribere prepositis regis remittere uobis que indulsimus. Quecumque enim constituimus uobis constant. Munitiones quas edificastis sint uobis. Remittimus quoque ignorantias et peccata usque in hodiernum diem, et coronam quam debebatis. Et si quid aliud erat tributarium in Ierusalem, iam non sit tributarium. Et si qui ex uobis apti sunt conscribi inter nostros conscribantur, et sit inter nos pax. Anno centesimo septuagesimo ablatum est iugum gentium ab Israel. Et cepit populus Israel scribere in tabulis et gestis publicis: Anno primo sub Symone summo sacerdote, magno duce et principe Iudeorum. In diebus illis Symon applicuit ad Gazam, et circumdedit eam castris, et fecit machinas, et applicuit ad ciuitatem, et percussit turrem unam, et comprehendit. Et qui erupuerunt erant intra machinam in ciuitatem: et factus est magnus motus in ciuitate. Et

ascenderunt qui erant in civitate cum uxoribus et filiis super muros scissis tunicis suis et clamaverunt voce magna postulantes a Symone dextras accipere et dixerunt: Non nobis reddas secundum malitias nostras sed secundum misericordias tuas. Et flexus Symon non debellavit eos. Et eiecit tamen eos de civitate et mundavit edes in quibus fuerant simulacra et tunc intravit in eam cum hymnis benedicens dominum. Et eiecta ab ea omni inmunditia collocavit in ea viros qui legem facerent et munivit eam et fecit sibi habitationem. Qui autem erant in arce Ierusalem prohibebantur egredi et ingredi in regionem et emere ac vendere et esurierunt valde et multi ex eis fame perierunt. Et clamaverunt ad Symonem ut dextras acciperent et dedit illis. Et eiecit eos inde et mundavit arcem a contaminationibus et intraverunt in eam tertia et vicesima die secundi mensis anno centesimo septuagesimo primo cum laude et ramis palmarum et cyniris et cymbalis et nablis et hymnis et canticis quia contritus est inimicus magnus ex Israel. Et constituit ut in omnibus annis agerentur dies hii cum leticia. Et munivit montem templi qui erat secus arcem et habitavit ibi ipse et qui cum eo erant. Et vidit Symon Iohannem filium suum quod vir esset fortis et posuit eum ducem virtutum universarum et habitavit Gazaris.

XIIII

Anno centesimo septuagesimo secundo congregavit rex Demetrius exercitum suum et abiit in Mediam ad contrahenda sibi auxilia ut expugnaret Trifonem. Et audivit Arsaces rex Persidis et Medie quia intravit Demetrius confines suos et misit unum de principibus suis ut comprehenderet eum vivum et adduceret eum ad se. Et abiit et percussit castra Demetrii et comprehendit eum et duxit eum ad Arsacen et posuit eum in custodiam. Et siluit terra Iuda omnibus diebus Symonis et quesivit bona genti sue et placuit illis potestas eius et gloria eius omnibus diebus. Et cum omni gloria sua accepit Ioppen in portum et fecit introitum in insulis maris. Et dilatavit fines gentis sue et obtinuit regionem. Et congregavit captivitatem multam. Et dominatus est Gazare et Bethsure et arcis et abstulit inmunditias ex ea et non erat qui resisteret ei. Et unusquisque colebat terram suam cum pace et terra Iuda dabat fructus suos et ligna camporum fructum suum. Seniores in plateis sedebant omnes et de bonis terre tractabant et iuvenes induebant se gloriam et stolas belli. Civitatibus tribuebat alimonias et constituebat eas ut essent vasa munitionis quoadusque nominatum est nomen glorie eius usque ad extremum terre. Fecit pacem super terram et letatus est Israel leticia magna. Et sedit unusquisque sub vite sua et sub ficulnea et non erat qui eos terreret. Defecit inpugnans eos super terram. Reges contriti sunt in diebus illis. Et confirmavit omnes humiles populi sui et legem exquisivit et abstulit omnem iniquum et malum. Sancta glorificavit et multiplicavit vasa sanctorum. Et auditum est Rome quia defunctus est Ionathas et usque in Spartiatam et contristati sunt valde. Ut audierunt autem quod Symon frater eius factus esset summus sacerdos loco eius et ipse obtineret regionem et civitates in ea, scripserunt ad eum in tabulis ereis ut renovarent amicitias et societatem quam fecerant cum Iuda et Ionatha fratribus eius. Et lecte sunt in conspectu ecclesie in Ierusalem. Et hoc exemplum est epistolarum quas miserunt Spartiate: Spartiatarum principes et civitates Symoni sacerdoti magno et senioribus et sacerdotibus et reliquo populo Iudeorum fratribus salutem. Legati qui missi sunt ad populum nostrum nuntiaverunt nobis de vestra gloria et honore ac leticia. Et gavisi sumus in introitu eorum et scripsimus que ab ipsis erant dicta in conventibus populi sic: Numenius Antiochi et Antipater Iasonis filii legati Iudeorum venerunt ad nos renovantes nobiscum amicitiam pristinam. Et placuit populo excipere viros gloriose et ponere exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris ut sit ad memoriam populo Spartiatarum. Exemplum autem horum scripsimus Symoni magno sacerdoti. Post hec autem misit Symon Numenium Romam habentem clipeum aureum magnum pondo minarum mille ad statuendam cum eis societatem. Cum audisset autem populus Romanorum sermones istos dixerunt: Quam gratiarum actionem reddemus Symoni et filiis eius? Restituit enim ipse fratres suos et expugnavit inimicos Israel ab eis. Et statuerunt ei libertatem et conscripserunt in tabulis ereis et posuerunt in titulis in monte Syon. Octava decima die mensis Elul anno centesimo septuagesimo secundo anno tertio sub Symone sacerdote magno in Asaramel in conventu magno sacerdotum et populi et principum gentis et seniorum regionis nota facta sunt hec. Quoniam frequenter facta sunt prelia in regione nostra. Symon autem Mathathie filius ex filiis Iarib et fratres eius dederunt se periculo et restiterunt adversariis gentis sue ut staret sancta ipsorum et lex et gloria magna glorificaverunt gentem suam. Et congregavit Ionathas gentem suam et factus est illis sacerdos magnus et appositus est ad populum suum. Et voluerunt inimici eorum calcare et atterere regionem ipsorum et extendere manus in sancta eorum. Tunc restitit Symon et pugnavit pro gente sua et erogavit multas pecunias et armavit viros virtutis gentis sue et dedit eis stipendia. Et munivit civitates Iudee et Bethsuram que erat in finibus Iudee ubi erant arma hostium antea et posuit illic presidium viros Iudeos. Et Ioppen munivit que erat ad mare et Gazaram que est in finibus Azoti in qua hostis antea habitabat et collocavit illic Iudeos et quecumque apta erant ad correptionem eorum posuit in eis. Et vidit populus actum Symonis et gloriam quam cogitabat facere genti sue et posuerunt eum ducem suum et principem sacerdotum eo quod ipse fecerat hec omnia et iustitiam et fidem quam conservavit genti sue et exquisivit omni modo exaltare populum

suū. Et ī dieb; ei ꝓsꝑatū ē ī manib; ei᷒ ut tolle
rent̄ gētes d̄ regione ipsoꝝ. ⁊ qui in ciuitate dauid
erāt in ihr̄lm in arce. d̄ qua ꝓcedebāt ⁊ cōta
minabāt omīa q̄ in circuitu scōꝝ ē. ⁊ inferē
bāt plagā magnā castitati. Et collocau͂ ī ea
uiros iudeos. tutamētū regiōis ⁊ ciuitatis.
⁊ exaltauit muros ihr̄lm. Et rex d̄metrius
statuit illi sūmū sacdociū. scd̄m h᷒ fec̄ eū
amicū suū. ⁊ glificauit eū glā magnā. Audi
uit eī q̄ appellati s̄ iudei a romanis amici
⁊ socii. ⁊ fr̄es. ⁊ q̄r susceꝑūt legatos symonis
gl'ose. Et q̄r iudei ⁊ sacdotes eoꝝ ꝯsenserīt
eū eē ducē suū. ⁊ sūmū sacdotē in et'num.
donec surgat ꝓpha fidelis. ⁊ ut sit sup eos dux.
⁊ ut cura eēt illi ꝓ scīs. Et ut constitueret ꝑpo
sitos sup opa eoꝝ. ⁊ sup regionē. ⁊ sup arma. ⁊
sup presidia. ⁊ cura sit illi d̄ scīs. Et ut audi
atur ab oīb;. ⁊ ut scribant̄ in nomine ei᷒ oēs cō
scriptiones regiōis. ⁊ ut opiatur purpura ⁊ auro.
⁊ ne liceat ulli ex ꝑplo. ⁊ ex sacerdotib; ir
ritū facē aliqd hoꝝ. ⁊ contradicē hīs q̄ ab eo
dicuntur. aut conuocare ꝯuentū in regione
sine ipō. ⁊ uestiri purpura. ⁊ uti fibula aure
a. Qui aūt fecerit ext͂ hec. aut irritū fecerit ali
qd hoꝝ. reus erit. Et cōplacuit oī ꝑplo sta
tuere symonē. ⁊ facē scd̄m uba ista. Et su
scep̄ symon ⁊ cōplacuit ut sūmo sacerdoti
o fungeretur. ⁊ ut eēt dux ⁊ ꝑnceps gētis iu
deoꝝ. ⁊ sacdotū. ⁊ p̄eēē omīb;. Et scripturā istā
dixerūt ponere in tabul' ereis. ⁊ ponē eas in ɋ
stibl'o scōꝝ in loco celebri. Exēplū aūt eoꝝ ponē
i erario. ut hēāt symon ⁊ filii ei᷒. XV
Et misit rex antiochus fili' d̄metrii ep̄las
ab insul' maris. symoni sacdoti ⁊ ꝑncipi
gentis iudeoꝝ. ⁊ uniūse gēti. ⁊ erāt cōtinē
tes hunc modū. Rex antiochus. symoni sac
doti magno ⁊ gēti iudeoꝝ salutē. Qm̄ qdē pesti
lentes obtinuerūt regnū patrū nostroꝝ.
uolo aūt uendicare regnū ⁊ restituere illd̄
sicut erat antea. electā feci multitudinē ex
ercitus. ⁊ feci naues bellicas. Volo aūt ꝓcedere ꝑ
regiones. ut ulciscar ī eos q̄ corruperūt regio
nē nr̄am. ⁊ q̄ desolauerūt ciuitates multas
ī regno meo. Nunc g͂ statuo t̄ oēs oblationes q̄s re
miserūt tibi an̄ me reges. ⁊ q̄cūq; alia do
na remiserūt tibi. ⁊ ꝑmitto tibi facē ꝑcus
surā ꝓpri numismatis in regiōe tua. Ihr̄lm
aūt scām eē et liberam. ⁊ omīa arma q̄ fabricata
sūt. ⁊ p̄sidia q̄ extruxisti. q̄ tenes. maneāt
tibi. Et omē debitum regum. ⁊ q̄ futura st̄
regia. ex hoc ⁊ in totū tēpus remittuntur t̄. Cū aūt
obtinuerim' regnū nrm̄. glificabim' te ⁊
gentem tuam. ⁊ templū glā magna. ita ut ma
nifestetur glā uestra in uniūsa terra. Anno cē
tesimo septuagesimo quarto exiit antiochus
in terram patrū suoꝝ. ⁊ conuenerūt ad eū oēs
exercitus. ita ut pauci relicti eēnt cū trifone.
Et insecut' ē eū antiochus rex. ⁊ uenit dorā
fugiens ꝑ maritimā. sciebat eī q̄ cōgregata s̄
in eum mala. Et reliqt eū exercitus. ⁊ applicuit
antioch' s̄r dorā cū centū uiginti milib; uiroꝝ
belligeratoꝝ. et octo milib; equitū. ⁊ circuiuit
ciuitatē. ⁊ naues a mari accesserūt. ⁊ uexa
bāt ciuitatē a t̄ra ⁊ mari. ⁊ neminē sinebant
egredi. Venit aūt numenius ⁊ q̄ cū eo fuerāt ab urbe
roma. hn̄tes ep̄las regib; ⁊ regiōib; scriptas.
in quib; ꝯtinebātur h. Lucius cōsul romanoꝝ. r
ptolomeo regi salutē. Legati iudeoꝝ uenēr
ad nos amici nr̄i. renouantes p̄stinam ami
ciciā ⁊ societatē. missi a symone ꝑncipe sa
cdotū. ⁊ ꝑplo iudeoꝝ. Attulerūt aūt ⁊ clipe
um aureū minarū mille. Placuit itaq; nob'
scribē regib; ⁊ regionib; ut n̄ inferant ill' mala.
neq; ipugnent eos. ⁊ ciuitates eoꝝ ⁊ regiones
eoꝝ. ⁊ ut n̄ inferāt auxiliū pugnātib; aduūs
eos. Visū ē aūt nob' accipe ab eis clipeū. Si q̄ g͂
pestilentes refugerīt d̄ regione ipsoꝝ ad uos.
tradite eos symoni ꝑncipi sacdotū. ut uindicet
ī eos scd̄m legē suā. Hec eadē scripta sūt d̄me
trio regi. ⁊ attalo. ⁊ arachi. ⁊ arsaci. ⁊ in
oēs regiones. ⁊ samsame. ⁊ spartanis. ⁊ in de
lo. ⁊ mindo. ⁊ sitione. ⁊ carie. ⁊ samū. ⁊ pā
philiā. ⁊ liciā. ⁊ alicarnasū. ⁊ rodū. ⁊ fa
selydā. ⁊ choo. ⁊ syden. ⁊ arado. ⁊ gortinā.
⁊ enidū. ⁊ cypꝝ. ⁊ cyrenen. Exēplū aūt eo
ꝝ scripserūt symoni ꝑncipi sacdotū. ⁊ ꝑplo
iudeoꝝ. Antioch' aūt rex applicuit castra in do
ra scd̄o. admouens ei sēꝑ man' ⁊ machinas
faciens. ⁊ cōclusit trifonē ne ꝓcederet. Et misit
ei symon duo milia uiroꝝ electoꝝ in auxiliū.
⁊ argentū ⁊ aurū. ⁊ uasa copiosa. Et noluit
ea accipe. s; dirupit oīa q̄ pactus ē cū eo an̄a.
⁊ alienauit se ab eo. Et misit ad eū athe
nobiū unū d̄ amicis suis. ut tractaret cū ipō
dicens. Vos tenetis ioppen. ⁊ gazarā. et arcē q̄
ē in ihr̄lm. ciuitates regni mei. fines eaꝝ de
solastis ⁊ fecistis plagā magnā in t̄ra. ⁊ do
minati estis ꝑ loca multa in regno meo. Nunc
g͂ tradite ciuitates q̄s occupastis. ⁊ tributa
locoꝝ q̄b; dn̄ati estis extra fines iudee. Sin
aūt date ꝓ illis qngenta talenta argenti. et ex
terminii q̄ exterminastis. et tributoꝝ ciui
tatū. alia talenta qngenta. Sin aūt. ueniem'
et expugnabim' uos. Et uenit athenobi' ami
cus regis in ihr̄lm. ⁊ uidit glām symōis. ⁊ cla
ritatem in auro ⁊ argento. ⁊ apparatū copio
sum. ⁊ obstupuit. ⁊ retulit ei uba regis. Et
respondit symon ⁊ dixit ei. Neq; alienam t̄ram

eripuit ei nos de magnis periculis et locum purgavit.
De Iuda vero Machabeo et fratribus eius et de templi mag-
ni purificatione et de arae dedicatione, sed et de proeliis quae per-
tinent ad Antiochum Nobilem et filium eius Eupato-
rem, et de illuminationibus quae de caelo factae sunt ad eos qui
pro Iudaeis fortiter fecerunt, ita ut universam regionem
cum pauci essent vindicarent, et barbaram multitu-
dinem fugarent, et famosissimum toto orbe tem-
plum recuperarent, et civitatem liberarent, et leges quae ab-
olendo erant restituerentur, Domino cum omni tranquillitate
propitio facto illis. Itemque ab Iasone Cyreneo quinque libris
comprehensa temptavimus nos uno volumine bre-
viare. Considerantes enim multitudinem librorum
et difficultatem volentibus aggredi narrationes hy-
storiarum propter multitudinem rerum, curavimus volen-
tibus quidem legere ut esset animi oblectatio, studiosis
vero ut facilius possint memoriae commendare, omnibus
autem legentibus utilitas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui
hoc opus breviandi causa suscepimus non facilem laborem,
immo vero negotium plenum vigiliarum et sudoris
adsumpsimus. Sicut hi qui praeparant convivium et quaerunt
aliorum voluntati parere, propter multorum gratiam li-
benter laborem sustinemus. Veritatem quidem de singulis
auctoribus concedentes, ipsi autem secundum datam formam
brevitati studentes. Sicut enim novae domus ar-
chitecto de universa structura curandum est, ei
vero qui pingere curat quae apta sunt ad ornatum exqui-
renda sunt, ita estimandum est et in nobis. Etenim intellectum
colligere et ordinare sermonem et curiosius par-
tes singulas quasque inquirere historiae congruit auc-
tori. Brevitatem vero dictionis sectari et exsecutiones
rerum vitare brevianti concedendum est. Hinc ergo nar-
rationem incipiemus, de praefatione tantum dixisse suffici-
at. Stultum etenim est ante hystoriam effluere, in ipsa
autem hystoria succingi.

III

Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni pace, le-
ges etiam adhuc optime custodirentur propter Oniae
principis pietatem et animos odio habentes mala, fie-
bat ut ipsi reges et principes locum summo honore
dignum ducerent, et templum maximis muneribus
illustrarent, ita ut Seleucus rex Asiae de reditibus
suis praestaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum per-
tinentes. Symon autem de tribu Beniamin praepositus
templi constitutus contendebat, obsistente sibi prin-
cipe sacerdotum, iniquum aliquid in civitate moliri.
Sed cum vincere Oniam non posset, venit ad Apollonium
Tharsee filium, qui illo tempore erat dux Celesyrie et
Fenicis, et nuntiavit ei pecuniis innumerabi-
libus plenum esse aerarium Hierosolymis, et communes
copias immensas esse, quae non pertinent ad rationem sacrificiorum,
esse autem possibile sub potestate regis cadere univer-
sa. Cumque retulisset Apollonius ad regem de pecuniis quae
delatae erant, ille accersitum Heliodorum qui erat super ne-
gotia eius misit cum mandatis ut praedictam pecuniam
transportaret. Statimque Heliodorus iter aggressus,
specie quidem quasi per Celesyriam et Fenicem civitates esset
peragraturus, re autem vera regis propositum perfecturus.
Sed cum venisset Hierosolymam et benigne a summo sacer-
dote in civitate esset exceptus, narravit de dato in-
dicio pecuniarum, et cuius rei gratia adesset aperuit;
interrogabat autem si vere haec ita essent. Tunc summus
sacerdos ostendit deposita esse haec et victualia vi-
duarum et pupillorum, quaedam vero esse Hircani To-
biae viri valde eminentis, in his quae detulerat im-
pius Symon; universa autem argenti talenta qua-
dringenta esse et auri ducenta; decipi vero eos
qui credidissent loco et templo quod per universum mun-
dum honoratur pro sui veneratione et sanctitate, et
impossibile omnino esse. At ille pro his quae habebat in
mandatis a rege dicebat omni genere regi ea deferen-
da. Constituta autem die intrabat Heliodorus
de his ordinaturus. Non modica vero per universam civi-
tatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare
cum stolis sacerdotalibus iactaverunt se, et invocabant
de caelo eum qui de depositis legem posuit, ut his qui depo-
suerant ea salva custodiret. Iam vero qui videbat sum-
mi sacerdotis vultum mente vulnerabatur; facies enim
et color immutatus declarabat internum animi do-
lorem. Circumfusa enim erat maestitia viro quaedam et
horror corporis, per quem manifestus aspicientibus
dolor cordis eius efficiebatur. Alii etiam congregati
de domibus confluebant, publica supplicatione
obsecrantes, pro eo quod in contemptum locus esset ven-
turus. Accinctaeque mulieres ciliciis pectus per pla-
teas civitatis confluebant. Sed et virgines quae
conclusae erant procurrebant ad Oniam, aliae autem ad
muros, quaedam vero per fenestras aspiciebant. Uni-
versae autem protendentes manus in caelum deprecabantur.
Erat enim misera commixtae multitudinis et magni
sacerdotis in agone constituti expectatio. Et hi quidem
invocabant omnipotentem Deum ut credita sibi his qui
crediderant cum omni integritate conservarentur. He-
liodorus autem quod decreverat perficiebat, eodem
loco ipse cum satellitibus suis circa aerarium praesens.
Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suae ostensionis e-
videntiam, ita ut omnes qui ausi fuerant parere ei,
ruentes Dei virtute, in dissolutionem et formi-
dinem converterentur. Apparuit enim illis quidam equus ter-
ribilem habens sessorem, optimis operimentis adorna-
tus, isque cum impetu Heliodoro priores calces
elisit; qui autem ei sedebat videbatur arma habere
aurea. Alii etiam apparuerunt duo iuvenes vir-
tute decori, optimi gloria speciosique amictu, qui
circumsteterunt eum et ex utraque parte flagellabant
sine intermissione multis plagis verberantes. Subi-
to autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa
caligine circumfusum rapuerunt, atque in sella gesta-
toria positum eiecerunt. Et hic qui cum multis cursori-

bus et satellitibus praedictum ingressus est aerarium,
portabatur nullo sibi auxilium ferente, ma-
nifesta cognita Dei virtute. Et ille quidem per
divinam virtutem iacebat mutus, atque omni spe
et salutis privatus. Hi autem Dominum benedicebant, quia
magnificabat locum suum. Et templum quod paulo
ante timore ac tumultu erat plenum, appa-
rente omnipotente Domino, gaudio et laetitia imple-
tum est. Tunc vero ex amicis Heliodori quidam roga-
bant confestim Oniam, ut invocaret Altissimum,
et vitam donaret ei, qui in supremo spiritu erat consti-
tutus. Considerans autem summus sacerdos, ne forte
rex suspicaretur malitiam aliquam ex Iudae-
is circa Heliodorum consummatam, obtulit pro sa-
lute viri hostiam salutarem. Cumque summus sa-
cerdos exoraret, iidem iuvenes eisdem vestibus
amicti astantes, Heliodoro dixerunt: Oniae
sacerdoti gratias age. Nam propter eum tibi Dominus vi-
tam donavit. Tu autem a Deo flagellatus, nuntia
omnibus magnalia Dei et potestatem. Et his
dictis, non comparuerunt. Heliodorus autem hosti-
a Deo oblata, et votis magnis promissis ei,
qui vivere illi concessit, et Oniae gratias agens, re-
cepto exercitu repedabat ad regem. Testaba-
tur autem omnibus ea quae sub oculis suis viderat
opera magni Dei. Cum autem rex interrogasset Helio-
dorum, quis esset aptus adhuc semel Hierosolymam
mitti, ait: Si quem habes hostem aut regni tui
insidiatorem, mitte illuc, et flagellatum eum
recipies, si tamen evaserit, eo quod in eodem loco
vere sit Dei quaedam virtus. Nam ipse qui habet in caelis
habitationem, visitator et adiutor est loci illius,
et venientes ad malefaciendum percutit ac perdit.
Igitur de Heliodoro et aerarii custodia ita se
res habet.

IIII

Symon autem praedictus pecuniarum et patriae
delator, male loquebatur de Onia, tamquam
ipse Heliodorum instigasset ad haec, et ipse fuisset
incentor malorum, provisoremque civitatis ac de-
fensorem gentis suae, et aemulatorem legis Dei, au-
debat insidiatorem regni dicere. Sed cum inimi-
citiae in tantum procederent, ut etiam per quosdam Sy-
monis necessarios homicidia fierent, conside-
rans Onias periculum contentionis, et Apollonium in-
sanire, utpote ducem Coelesyriae et Phoenices, ad
augendam malitiam Symonis, ad regem se contu-
lit, non ut civium accusator, sed communem utili-
tatem apud semetipsum universae multitudinis
considerans. Videbat enim sine regali providentia
impossibile esse pacem rebus dari, nec Symo-
nem posse cessare a stultitia sua. Sed post
Seleuci vitae excessum, cum suscepisset regnum
Antiochus qui Nobilis appellabatur, ambiebat
Iason frater Oniae summum sacerdotium, adito rege
promittens ei argenti talenta sexaginta et tre-
centa, et ex redditibus aliis talenta octin-
genta. Super haec promittebat et alia centum quin-
quaginta, si potestati eius concederetur gym-
nasium et ephebiam sibi constituere, et eos
qui in Hierosolymis erant Antiochenos scribere. Quod cum
rex annuisset, et obtinuisset principatum, statim
ad gentilem ritum contribules suos transferre
coepit. Et amotis his quae humanitatis causa Iu-
daeis a regibus fuerant constituta, per Iohannem patrem
Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia et so-
cietate functus est legatione, legitima civi-
um iura destituens, prava instituta sanciebat.
Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constitu-
ere, et optimos quosque epheborum in lupana-
ribus ponere. Erat autem hoc non initium, sed incrementum
quoddam, et profectus gentilis et alienigenae con-
versationis, propter impii et non sacerdotis Iasonis ne-
farium et inauditum scelus, ita ut sacerdotes iam
non circa altaris officia dediti essent, sed contempto tem-
plo et sacrificiis neglectis, festinarent partici-
pes fieri palaestrae, et praebitionis eius iniustae, et in
exercitiis disci. Et patrios quidem honores nihil ha-
bentes, Graecas glorias optimas arbitrabantur. Qua-
rum gratia periculosa eos contentio habebat, et eorum in-
stituta aemulabantur, ac per omnia his consimi-
les esse cupiebant, quos hostes et peremptores ha-
buerant. In leges enim divinas impie agere im-
pune non cedit, sed hoc sequens tempus declarabit. Cum
autem quinquennalis agon Tyro celebraretur, et rex prae-
sens esset, misit Iason facinorosus ab Hierosolymis
viros peccatores, portantes argenti didrag-
mas trecentas in sacrificium Herculis, quas postu-
laverunt hi qui asportaverant ne in sacrificiis
erogarentur, quia non oporteret, sed in alios sumptus
eas deputari. Sed haec oblata sunt quidem ab eo qui miserat
in sacrificium Herculis. Propter praesentes autem datae
sunt in fabricam navium triremium. Misso in Aegyp-
tum Apollonio Mnesthei filio propter primates Pto-
lomaei Philometoris regis, cum cognovisset
Antiochus alienum se a negotiis regni effectum,
propriis utilitatibus consulens, profectus inde venit
Ioppen, et inde Hierosolymam. Et magnifice ab Ia-
sone et civitate susceptus, cum facularum lumi-
nibus et laudibus ingressus est, et inde in Phoenicen ex-
ercitum convertit. Et post triennii tempus misit
Iason Menelaum supradicti Symonis fratrem, por-
tantem pecunias regi, et de negotiis necessariis
responsa perlaturum. At ille commendatus regi, cum
magnificasset faciem potestatis eius, in semet-
ipsum retorsit summum sacerdotium, superponens
Iasoni talenta argenti trecenta. Acceptisque
a rege mandatis venit, nihil quidem dignum
habens sacerdotio, animos vero crudelis tyranni et

fere velut irati gerens. Et Iason quidem qui proprium fratrem captivaverat, ipse deceptus profugus in Ammaniten expulsus est regionem. Menelaus autem principatum quidem optinuit. de pecuniis vero regi promissis nichil agebat cum exactionem faceret Sostratus qui arci erat prepositus. nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat. Quam ob causam utrique ad regem sunt vocati. Menelaus amotus est a sacerdotio succedente Lisimacho fratre suo. Sostratus autem prelatus est Cypriis. Et cum hec agerentur, contigit Tharsenses et Mallotas seditionem movere, eo quod Antiochidi concubine regis dono essent dati. Festinavit itaque rex venire sedare illos, relicto suffecto uno ex comitibus suis Andronico. Ratus autem Menelaus accepisse se tempus oportunum, aurea quedam vasa e templo furatus donavit Andronico. Et alia vendiderat Tyro et per vicinas civitates. Quod cum certissime cognovisset Onias, arguebat eum, ipse in loco tuto se continens Antiochie secus Dafnen. Unde Menelaus accedens ad Andronicum rogabat ut Oniam interficeret. Qui cum venisset ad Oniam et datis dextris cum iureiurando, quamvis esset ei suspectus, suasisset de asylo procedere, statim eum peremit, non veritus iustitiam. Ob quam causam non solum Iudei, sed et alie quoque nationes indignabantur et moleste ferebant de nece tanti viri iniusta. Sed regressum regem de Cilicie locis adierunt Iudei apud Antiochiam, simul et Greci conquerentes de iniqua nece Onie. Contristatus itaque animo Antiochus propter Oniam et flexus ad misericordiam lacrimas fudit, recordatus defuncti sobrietatem et modestiam. accensisque animis Andronicum purpura exutum per totam civitatem iubet circumduci. Et in eodem loco quo in Oniam impietatem commiserat, sacrilegum vita privari, Domino illi dignam penam retribuente. Multis autem sacrilegiis in templo a Lisimacho commissis Menelai consilio, et divulgata fama, congregata est multitudo adversus Lisimachum, multo iam auro exportato. Turbis autem insurgentibus et animis ira replentis, Lisimachus armatis fere tribus milibus iniquis manibus uti cepit, duce quodam tyranno etate pariter et dementia provecto. Sed ut intellexerunt conatum Lisimachi, alii lapides, alii fustes validos arripere, quidam vero cinerem in Lisimachum iacere. Et multi quidem vulnerati, quidam autem et prostrati, omnes vero in fugam conversi sunt. Ipsum etiam sacrilegum secus erarium interfecerunt. De his ergo cepit iudicium adversus Menelaum agitari. Et cum venisset rex Tyrum, ad ipsum negotium detulerunt missi viri tres a senioribus. Et cum superaretur Menelaus, promisit Ptolomeo multas pecunias dare ad suadendum regi. Itaque Ptolomeus in quodam atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit, et a senten-

tia deduxit. Et Menelaum quidem universe malitie reum criminibus absolvit. miseros autem qui etiam si apud Scitas causam dixissent, innocentes iudicarentur, hos morte dampnavit. Cito ergo iniustam penam dederunt qui pro civitate et populo et sacris vasis causam prosecuti sunt. Quam ob rem Tyrii quoque indignati erga sepulturam eorum liberalissimi extiterunt. Menelaus autem propter eorum qui in potentia erant avaritiam permanebat in potestate, crescens in malitia et ad insidias civium.

V

Eodem tempore Antiochus secundam profectionem paravit in Egyptum. Contigit autem per universam Hierosolimorum civitatem videri diebus quadraginta per aera equites discurrentes, auratas stolas habentes, et hastis quasi cohortes armatas, et cursus equorum per ordines digestos, et congressiones fieri cominus, et scutorum motus, et galeatorum multitudinem gladiis districtis, et telorum iactus, et aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti. Sed cum falsus rumor exisset tamquam vita excessisset Antiochus, assumptis Iason non minus mille viris repente aggressus est civitatem. et civibus ad murum convolantibus, ad ultimum apprehensa civitate Menelaus fugit in arcem. Iason vero non parcebat in cede civibus suis, nec cogitabat prosperitatem adversum cognatos malum esse maximum, arbitrans hostium et non civium se trophea capturum. Et principatum quidem non optinuit, finem vero insidiarum suarum confusionem cepit, et profugus iterum abiit in Ammaniten. Ad ultimum in exitium sui conclusus ab Areta Arabum tyranno fugiens de civitate in civitatem, omnibus odiosus, ut refuga legum et execrabilis, ut patrie et civium hostis, in Egyptum extrusus est. Et qui multos de patria sua expulerat peregre periit, Lacedemonas profectus quasi pro cognatione ibi refugium habiturus. Et qui insepultos abiecerat multos, ipse et illamentatus et insepultus abicitur, sepultura neque peregrina usus, neque patrio sepulchro participans. His ita gestis suspicatus est rex societatem deserturos Iudeos, et ob hoc profectus ex Egypto efferatis animis civitatem quidem armis cepit. Iussit autem militibus interficere nec parcere occursantibus, et per domos ascendentes trucidare. Fiebant ergo cedes iuvenum ac seniorum, mulierum et natorum exterminia, virginumque et parvulorum neces. Erant autem toto triduo octoginta milia interfecti, quadraginta milia vincti, non minus autem venundati. Sed nec ista sufficiunt. ausus est intrare templum universe terre sanctius, Menelao ductore, qui legum et patrie fuit proditor, et scelestis manibus su-

mens sancta vasa que ab aliis regibus et civitatibus erant posita ad ornatum loci et gloriam, contrectabat indigne et contaminabat. Ita alienatus mente Antiochus non considerabat quod propter peccata habitantium civitatem modicum Deus fuerat iratus, propter quod accidit etiam locum despectio. Alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos, sicut Heliodorus qui missus est a Seleuco rege ad expoliandum erarium, etiam hic statim adveniens flagellatus et repulsus utique fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem, sed propter gentem locum Deus elegit. Ideoque et ipse locus particeps factus est populi malorum, postea autem fiet socius et bonorum. Et qui derelictus in ira Dei omnipotentis est, iterum in magni Domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur. Igitur Antiochus mille et octingentis ablatis de templo argenti talentis, velociter Antiochiam regressus est, existimans se pre superbia terram ad navigandum, pelagus vero ad iter agendum deducturum, propter mentis elationem. Reliquit autem et prepositos ad affligendam gentem: Ierosolimis quidem Philippum genere Frigem, moribus crudeliorem eo ipso a quo constitutus est; in Garizim autem Andronicum et Menelaum, qui gravius quam ceteri imminebant civibus. Cumque appositus esset contra Iudeos, misit odiosum principem Apollonium cum exercitu viginti et duobus milibus, precipiens ei omnes perfecte etatis interficere, mulieres ac iuvenes vendere. Qui cum venisset Ierosolimam, pacem simulans quievit usque ad diem sanctum sabbati. Et tunc feriatis Iudeis arma capere suis precepit. Omnesque qui ad spectaculum processerant trucidavit, et civitatem cum armatis discurrens ingentem multitudinem peremit. Iudas autem Machabeus, qui decimus fuerat, secesserat in desertum locum, ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat, et feni cibo vescentes demorabantur, ne participes essent coinquinationis.

VI

Sed non post multum temporis, misit rex senem quendam Antiochenum, qui compelleret Iudeos ut se transferrent a patriis et Dei legibus, contaminare etiam quod in Ierosolimis erat templum, et cognominare Iovis Olimpii, et in Garizim, prout erant hii qui locum inhabitabant, Iovis hospitalis. Pessima autem et universis gravis erat malorum incursio. Nam templum luxuria et comessationibus gentium erat plenum, et scortantium cum meretricibus, sacratisque edibus mulieres se ultro ingerebant, intro ferentes ea que non licebat. Altare etiam plenum erat illicitis, que legibus prohibebantur. Neque autem sabbata custodiebantur, neque dies sollempnes patrii servabantur, nec simpliciter se quisquam Iudeum esse confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia, et cum Liberi sacra celebrarentur, cogebantur hederis coronati Libero circuire. Decretum autem exiit in proximas gentilium civitates, suggerentibus Ptolomeis, ut pari modo et ipsi adversus Iudeos agerent, ut sacrificarent; eos autem qui nollent transire ad instituta gentilium, interficerent. Erat ergo videre miseriam. Due enim mulieres delate sunt natos suos circumcidisse; quas infantibus ad ubera suspensis, cum publice per civitatem circumduxissent, per muros precipitaverunt. Alii vero ad proximas coeuntes speluncas, et latenter sabbati diem celebrantes, cum indicati essent Philippo, flammis succensi sunt, eo quod verebantur propter religionem et observantiam manu sibi inferre auxilium. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt, ne abhorrescant propter adversos casus, sed reputent ea que acciderunt non ad interitum, sed ad correptionem esse generis nostri. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere, magni beneficii est indicium. Non enim sicut in aliis nationibus Dominus patienter expectat, ut eas cum iudicii dies advenerit in plenitudine peccatorum puniat, ita et in nobis statuit, ut peccatis nostris in finem devolutis, ita demum in nos vindicet. Propter quod nunquam quidem a nobis misericordiam suam amovet; corripiens vero in adversis populum suum non derelinquit. Sed hec nobis ad commonitionem legentium dicta sint paucis; iam autem veniendum est ad narrationem. Igitur Eleazarus, unus de primoribus scribarum, vir etate provectus et vultu decorus, aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare. At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem vitam complectens, voluntarie preibat ad supplicium. Intuens autem quemadmodum oporteret accedere, patienter sustinens, destinavit non admittere illicita propter vite amorem. Hii autem qui astabant, iniqua miseratione commoti, propter antiquam viri amicitiam, tollentes eum secreto rogabant afferri carnes quibus vesci ei licebat, ut simularetur manducasse sicut rex imperaverat de sacrificii carnibus, ut hoc facto a morte liberaretur, et propter veterem viri amicitiam hanc in eo faciebant humanitatem. At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminentiam dignam, et ingenite nobilitatis caniciem, atque a puero optime conversationis actus, et secundum sancte et a Deo condite legis constituta, respondit cito, dicens premitti se velle in infernum. Non enim etati nostre dignum est, inquit, fingere, ut multi adolescentium arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum, et ipsi propter meam simulationem, et propter modicum corruptibilis vite tempus decipiantur, et per hoc maculam atque execrationem mee senectuti conquiram. Nam etsi in presenti tempore suppliciis hominum eripiar, sed manum omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam.

Quamobrem fortiter uita excedendo. senectute
quidem dignus apparebo. Adolescentibus autem exem-
plum forte relinquam. si prompto animo ac fortiter
pro grauissimis et sanctissimis legibus honesta mor-
te perfungar. His dictis. confestim ad supplicium
trahebatur. Hii autem qui eum ducebant. et paulo ante
fuerant mitiores. in iram uersi sunt propter sermones ab eo
dictos. quos illi per arrogantiam dictos arbitraban-
tur. Sed cum plagis perimeretur. ingemuit et dixit.
Domine qui habes sanctam scientiam. manifeste tu scis quia cum
a morte possim liberari. duros corporis sustineo
dolores. Secundum animam uero propter timorem tuum liben-
ter hec patior. Et iste quidem hoc modo uita disces-
sit. non solum iuuenibus. sed et uniuerse genti memo-
riam mortis sue ad exemplum uirtutis et for-
titudinis derelinquens.

VII

Contigit autem septem fratres cum matre apprehensos com-
pelli a rege contra fas ad carnes porcinas. flagris
et taureis cruciatos. Unus autem ex illis qui erat primus
sic ait. Quid queris. et quid uis discere a nobis. para-
ti sumus mori magis quam patrias dei leges pre-
uaricari. Iratus itaque rex iussit sartagines et
ollas eneas succendi. Quibus statim succensis. iussit
ei qui prior fuerat locutus amputari linguam. et cu-
te capitis abstracta. summas quoque manus ei et
pedes precidi. ceteris autem fratribus et matre inspicien-
tibus. Et cum iam per omnia inutilis factus esset. iussit igne
admoueri. et adhuc spirantem torreri in sartagi-
ne. In qua cum diu cruciaretur. ceteri una cum ma-
tre inuicem se hortabantur mori fortiter dicentes.
Dominus deus aspiciet ueritatem. et consolabitur in nobis. quem-
admodum per protestationem cantici declarauit mo-
yses. et in seruis suis consolabitur. Mortuo itaque
primo illo. hoc modo sequentem deducebant ad il-
ludendum. et cute capitis eius cum capillis abstracta.
interrogabant si manducaret. priusquam toto cor-
pore per membra singula puniretur. At ille respondens
patria uoce dixit. Non faciam. Propter quod et iste sequen-
ti loco primi tormenta suscepit. et in ultimo spiritu
constitutus sic ait. Tu quidem scelestissime in presenti
uita nos perdis. sed rex mundi defunctos nos pro suis
legibus in eterne uite resurrectione suscitabit. Post
hunc tertius illuditur. et linguam postulatus cito
protulit. et manus constanter extendit. et cum
fiducia ait. E celo ista possideo. sed propter dei leges
nunc hec ipsa despicio. quoniam ab ipso me ea receptu-
rum spero. Ita ut rex et qui cum ipso erant mirarentur
adolescentis animum. quod tamquam nichilo duceret
cruciatus. Et hoc ita defuncto. quartum similiter uexabant
torquentes. et cum iam esset proximus ad mortem. sic ait.
Potius est ab hominibus morti datos spem expecta-
re a deo. iterum ab ipso resuscitandos. Tibi autem re-
surrectio ad uitam non erit. Et cum admouissent quin-
tum. uexabant eum. At ille respiciens in eum dixit.
Potestatem inter homines habens cum sis corruptibilis.
facis quod uis. Noli autem putare genus nostrum a deo
esse derelictum. Patienter sustine et uidebis ma-
gnam potestatem ipsius qualiter te et semen tuum tor-
quebit. Post hunc ducebant et sextum. et is mori
incipiens sic ait. Noli frustra errare. nos enim
propter nosmetipsos hec patimur peccantes in deum
nostrum. et digna admiratione facta sunt in nobis.
Tu autem ne existimes tibi impune futurum quod contra
deum pugnare temptaueris. Supra modum autem mater
mirabilis. et bonorum memoria digna. que pereun-
tes septem filios sub unius diei tempore conspiciens.
bono animo ferebat propter spem quam in deum ha-
bebat. Singulos illorum hortabatur patria uo-
ce fortiter repleta est sapientia. et feminee
cogitationi masculinum animum inserens dixit ad
eos. Nescio qualiter in utero meo apparuistis. neque
enim ego spiritum et animam donaui uobis et uitam. et
singulorum membra non ego ipsa compegi. sed enim mun-
di creator qui formauit hominis natiuitatem. quique
omnium inuenit originem. et spiritum uobis iterum cum
misericordia reddet et uitam. sicut nunc uos metipsos de-
spicitis propter leges eius. Antiochus autem contempni
se arbitratus. simul et exprobrantis uoce despec-
ta. cum adhuc adolescentior superesset. non solum
uerbis hortabatur. sed et cum iuramento affirmabat
diuitem se et beatum facturum. et translatum a patriis le-
gibus amicum habiturum. et res necessarias prebi-
turum. Sed ad hec cum adolescens nequaquam incli-
naretur. uocauit rex matrem et suadebat ei ut ad-
olescenti fieret in salutem. Cum autem multis eam
uerbis esset hortatus. promisit se suasuram esse filio
suo. Itaque inclinata ad illum irridens crudelem
tyrannum. ait patria uoce. Fili miserere mei.
que te in utero decem mensibus portaui. et lac tri-
ennio dedi et alui. et in etatem istam perduxi. Pe-
to nate ut aspicias in celum et terram. et ad omnia que
in eis sunt. et intelligas quia ex nichilo fecit illa deus.
Et hominum genus ita fit. ut non timeas car-
nificem istum. sed dignus fratribus tuis effectus suscipe
mortem. ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipi-
am. Cum hec illa adhuc diceret. ait adolescens. Quem
sustinetis? Non obedio precepto regis. sed precep-
to legis que data est nobis per moysen. Tu uero qui inuen-
tor omnis malicie factus es in hebreos. non effugies
manum dei. Nos enim pro peccatis nostris hec patia-
mur. et si nobis propter increpationem dominus noster modicum
iratus est. sed iterum reconciliabitur seruis suis. Tu
autem o sceleste et omnium hominum flagitiosissime. no-
li frustra extolli uanis spebus in seruos eius in-
flammatus. nondum enim omnipotentis dei et omnia inspi-
cientis iudicium effugisti. Nam fratres mei modico nunc
dolore sustentato sub testamento eterne uite effecti sunt.
Tu uero iudicio dei iustas superbie penas solues.

Ego autem sicut et fratres mei animam meam et corpus meum trado pro patriis legibus, invocans Deum maturius genti nostrae propitium fieri, teque cum tormentis et verberibus confiteri, quia ipse est Deus solus. In me vero et in fratribus meis desinet Omnipotentis ira, quae super omne genus nostrum juste superducta est. Tunc rex accensus ira, in hunc super omnes crudelius desaevit, indigne ferens se delusum. Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confidens. Novissime autem post filios et mater consumpta est. Igitur de sacrificiis et de nimiis crudelitatibus satis dictum est.

VIII

Judas vero Machabaeus et qui cum illo erant, introibant latenter in castella: et convocantes cognatos et eos qui permanserant in Judaismo, assumentes eduxerunt ad sex millia virorum. Et invocabant Dominum ut respiceret in populum, qui ab omnibus calcabatur: et misereretur templo, quod contaminabatur ab impiis: misereretur etiam exterminio civitatis, quae esset illico complananda, et vocem sanguinis ad se clamantis audiret: memoraretur quoque iniquissimas mortes innocentium parvulorum, et blasphemias nomini suo illatas, et indignaretur super his. At Machabaeus congregata multitudine intolerabilis gentibus efficiebatur: ira enim Domini in misericordiam conversa est. Et superveniens castellis et civitatibus improvisus succendebat eas, et opportuna loca occupans, non paucas hostium strages dabat: maxime autem noctibus ad hujusmodi excursus ferebatur, et fama virtutis ejus ubique diffundebatur. Videns autem Philippus paulatim virum ad profectum venire, ac frequentius res ei prospere cedere, ad Ptolomeum ducem Celesyriae et Phenicis scripsit, ut auxilium ferret regis negotiis. At ille velociter misit Nicanorem Patrocli de primoribus amicum, datis ei permixtis gentibus armatis non minus viginti millibus, ut universum Judaeorum genus deleret, adjuncto ei et Gorgia viro militari, et in bellicis rebus experientissimo. Constituit autem Nicanor ut regi tributum, quod Romanis erat dandum, duo millia talentorum de captivitate Judaeorum suppleret. Statimque ad maritimas civitates misit, convocans ad coemptionem Judaicorum mancipiorum, promittens se nonaginta mancipia talento distracturum, non respiciens ad vindictam, quae eum ab Omnipotente esset consecutura. Judas autem ubi comperit, indicavit his qui secum erant Judaeis Nicanoris adventum. Ex quibus quidam formidantes et non credentes Dei justitiae, in fugam vertebantur. Alii vero si quid eis supererat vendebant, simulque Dominum deprecabantur ut eriperet eos ab impio Nicanore, qui eos prius quam comminus veniret vendiderat. Et si non propter eos, saltem propter testamentum quod erat ad patres eorum, et propter invocationem sancti et magnifici nominis ejus super ipsos. Convocatis autem Machabaeus septem millibus qui cum ipso erant, rogabat ne hostibus reconciliarentur, neque metuerent inique venientium adversum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderent, ante oculos habentes contumeliam, quae in locum sanctum ab his injuste esset illata, itemque et ludibrio habitae civitatis injuriam, adhuc etiam veterum instituta convulsa. Nam illi quidem armis confidunt, ait, simul et audacia: nos autem in omnipotente Domino, qui potest et venientes adversum nos, et universum mundum uno nutu delere, confidimus. Admonuit autem eos et de auxiliis Dei quae facta sunt erga parentes: et quod sub Sennacherib centum octoginta quinque millia perierunt: et de praelio quod eis adversus Galatas fuit in Babylonia, ut omnes ubi ad rem ventum est, Macedonibus sociis haesitantibus, ipsi sex millia soli peremerunt centum viginti millia, propter auxilium illis datum de caelo, et beneficia plurima pro his consecuti sunt. His verbis constantes effecti sunt, et pro legibus et patria mori parati. Constituit itaque fratres suos duces utrique ordini, Symonem et Josephum et Jonathan, subjiciens unicuique millenos et quingentenos. Adhuc etiam et Esdra lecto illis sancto libro, et dato signo adjutorii Dei, in prima acie ipse dux commisit cum Nicanore. Et facto sibi adjutore Omnipotente, interfecerunt super novem millia hominum: majorem autem partem exercitus Nicanoris vulneribus debilem factam, fugere compulerunt. Pecuniis vero eorum qui ad emptionem ipsorum venerant sublatis, ipsos usquequaque persecuti sunt. Sed reversi sunt hora conclusi: nam erat ante sabbatum: quam ob causam non perseveraverunt insequentes. Quorum arma et spolia congregantes, sabbatum agebant benedicentes Dominum qui liberavit eos in isto die, misericordiae initium stillans in eos. Post sabbatum vero debilibus et orphanis et viduis diviserunt spolia: et residua cum suis ipsi habuere. His ita gestis, et communiter ab omnibus facta obsecratione, misericordem Dominum postulabant ut in finem servis suis reconciliaretur. Et ex his qui cum Timotheo et Bachide erant contra se contendentes, super viginti millia interfecerunt, et munitiones excelsas obtinuerunt: et plures praedas diviserunt, aequam portionem debilibus, pupillis et viduis, sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum collegissent, diligenter omnia composuerunt in locis opportunis: residua vero spolia Jerusalem detulerunt. Et Philarchen qui cum Timotheo erat, interfecerunt, virum scelestum, qui in multis Judaeos afflixerat. Et cum epinicia agerent in Jerosolimis, eos qui sacros postes incenderant, id est Calistenen, cum in quoddam domicilium refugisset, incenderunt, digna ei mercede

per impietatibus suis reddita. Facinorosissimus
autem nicanor qui mille negotiatores ad iudeorum
venditionem adduxerat. humiliatus auxilio
domini. ab his quos nullos existimaverat. depo
sita veste glorie. per mediterranea fugiens. solus
venit antiochiam. summam infelicitatis de interitu
sui exercitus consecutus. Et qui promiserat romanis
se tributum restituere de captivitate hiero
solimorum. predicabat nunc protectorem deum habere
iudeos. et ob id invulnerabiles esse. eo quod seque
rentur leges ab ipso constitutas.

IX

Eodem tempore antiochus inhoneste revertebatur de
perside. intraverat enim in eam que dicitur persepolis. et tempta
vit spoliare templa. et civitatem opprimere. sed
multitudine ad arma concurrente. in fugam versi
sunt. Et ita contigit ut antiochus post fugam
turpiter rediret. Et cum venisset circa ecbathanam.
recognovit que erga nicanorem et timotheum
gesta sunt. Elatus autem in ira. arbitrabatur se in
iuriam illorum qui se fugaverant posse in iudeos re
torquere. ideoque iussit agitari currum suum sine in
termissione agens iter. celesti eum iudicio perur
gente. eo quod ita superbe locutus est. venturum se ie
rosolimam. et congeriem sepulchri iudeorum eam
facturum. Sed qui universa conspicit dominus deus israel per
cussit eum insanabili et invisibili plaga. Ut enim fi
nivit hunc ipsum sermonem. apprehendit eum dolor
dirus viscerum. et amara internorum tormenta.
Et quidem satis iuste. quippe qui multis et novis cru
ciatibus aliorum torserat viscera. licet ille nul
lo modo a sua malitia cessaret. Super hoc autem su
perbia repletus. ignem spirans animo in iudeos. et
precipiens accelerari negotium. Contigit illum
impetu euntem de curru cadere. et gravi corporis col
lisione membra vexari. Isque qui sibi videbatur etiam
fluctibus maris imperare supra humanum modum
superbia repletus. et montium altitudines in statera
appendere. nunc humiliatus ad terram in gestatorio
portabatur. manifestam dei virtutem in semetipso con
testans. ita ut de corpore impii vermes scaturirent.
ac viventis in doloribus carnes eius effluerent. odo
re etiam illius et fetore exercitus gravaretur. Et qui
paulo ante sydera celi contingere se arbitrabatur.
eum nemo poterat propter intolerantiam fetoris por
tare. Hinc igitur cepit ex gravi superbia deductus
ad agnitionem sui venire divina admonitus pla
ga. per momenta singula doloribus suis augmenta
capientibus. Et cum nec ipse iam fetorem suum ferre
posset. ita ait. Iustum est subditum esse deo. et mor
talem non paria deo sentire. Orabat autem hic scele
stus dominum. a quo non esset misericordiam consecuturus. Et civita
tem ad quam festinans veniebat ut eam ad solum de
duceret. ac sepulchrum congestorum faceret. nunc op
tat liberam reddere. et iudeos quos nec sepultu
ra quidem esse dignos habiturum. sed avibus ac feris
diripiendos traditurum. et cum parvulis extermina
turum dixerat. equales nunc atheniensibus fac
turum pollicetur. et templum sanctum quod prius expoliaverat
optimis donis ornaturum. et sancta vasa multipli
caturum. Et pertinentes ad sacrificia sumptus de re
ditibus suis prestaturum. Super hec et iudeum futurum.
et omnem locum terre perambulaturum. et predicaturum dei pote
statem. Sed non cessantibus doloribus. supervenerat enim
in eum iustum dei iudicium. desperans. scripsit ad iudeos
in modum deprecationis epistolam hec continentem. Opti
mis civibus iudeis plurimam salutem. et bene valere.
et esse felices. Rex et princeps antiochus. Si
bene valetis et filii vestri. et ex sententia vobis cunc
ta sunt. maximas agimus gratias. Et ego in infirmi
tate constitutus. vestri autem benigne memor. re
versus de persidis locis. et infirmitate gravi appre
hensus. necessarium duxi pro communi utilita
te curam habere. non desperans memetipsum. sed spem
multam habens effugiendi infirmitatem. Respi
ciens autem quod et pater meus quibus temporibus in locis supe
rioribus ducebat exercitum. ostendit qui post se susciperet
principatum. ut si quid contrarium accideret aut dif
ficile nuntiaretur. scientes hii qui in regionibus
erant. cui esset rerum summa derelicta. non turbarentur.
Ad hec cum considerarem de proximo potentes quosque vici
nos temporibus insidiantes. et eventum expectantes.
designavi filium meum antiochum regem. quem sepe
recurrens in superiora regna multis vestrum commenda
bam. et scripsi ad eum que subiecta sunt. Oro itaque
vos et peto memores beneficiorum publice et
privatim. ut unusquisque conservet fidem ad me et
ad filium meum. Confido enim eum modeste et huma
ne acturum. et sequentem propositum meum communem vobis
fore. Igitur homicida et blasphemus pessime per
cussus. et ut ipse alios tractaverat. peregre in montibus
miserabili obitu vita functus est. Transferebat
autem corpus philippus collactaneus eius. qui metuens
filium antiochi. ad ptolomeum filometorem
in egyptum abiit.

X

Machabeus autem et qui cum eo erant domino se prote
gente. templum quidem et civitatem recepit. Aras
autem quas alienigene per plateas extruxerant.
itemque delubra demolitus est. et purgato templo
aliud altare fecerunt. Et de ignitis lapidibus igne
concepto. obtulerunt sacrificia post biennium. et incen
sum. et lucernas. et panes propositionis posuerunt.
Quibus gestis. rogabant dominum prostrati in terram ne am
plius malis talibus inciderent. sed et si aliquando peccas
sent. ut ab ipso mitius corriperentur. et non barbaris
ac blasphemis hominibus traderentur. Qua die autem
templum ab alienigenis pollutum fuerat. contigit
eadem die purgationem fieri. vicesima et quinta
mensis qui fuit casleu. Et cum letitia diebus octo egerunt

rint in modum tabernaculorum, recordantes quod ante modicum temporis diem sollempnem tabernaculorum in montibus et in speluncis more bestiarum egerant. Propter quod et tyrsos et ramos virides et palmas praeferebant ei qui prosperavit mundare locum suum. Et decreverunt communi praecepto et decreto universae genti iudeorum omnibus annis agere dies istos. Et antiochi quidem qui appellatus est nobilis vitae excessus ita se habuit. Nunc autem de eupatore antiochi impii filio quae gesta sunt narrabimus, breviantes mala quae in bellis gesta sunt. Hic suscepto regno constituit super negotia regni lysiam quendam, fenicis et syriae militiae principem. Nam ptolomeus qui dicebatur macer iusti tenax erga iudeos esse instituit, et praecipue propter iniquitatem quae facta erat in eos, et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis apud eupatorem, cum frequenter proditor audiret, eo quod cyprum creditam sibi a filometore deseruisset, et ad antiochum nobilem translatus etiam ab eo recessisset, veneno vitam finivit. Gorgias autem cum esset dux locorum, adsumptis advenis, frequenter iudeos debellabat. Iudei vero qui tenebant oportunas munitiones fugatos ab hierosolimis suscipiebant et bellare temptabant.

Hii vero qui erant cum machabeo per orationes dominum rogantes ut esset sibi adiutor, impetum fecerunt in munitiones ydumeorum. Multaque vi insistentes loca obtinuerunt, occurrentes interemerunt, et simul non minus viginti quinque milibus trucidaverunt. Quidam autem cum confugissent in duas turres valde munitas omnem apparatum ad repugnandum habentes, machabeus ad eorum expugnationem relicto symone et iosepho itemque zacheo eisque qui cum ipsis erant satis multis, ipse ad eas quae amplius perurguebant pugnas conversus est. Hii vero qui cum symone erant cupiditate ducti a quibusdam qui in turribus erant suasi sunt pecunia, et septuaginta milibus didragmis acceptis dimiserunt quosdam effugere. Cum autem machabeo nuntiatum esset quod factum est, congregatis principibus populi accusavit quod pecunia fratres vendidissent, adversariis eorum dimissis. Hos igitur proditores factos interfecit, et confestim duas turres occupavit. Armis autem ac manibus omnia prospere agendo in duabus munitionibus plus quam viginti milia peremit.

At timotheus qui prius a iudeis fuerat superatus, convocato exercitu peregrinae multitudinis et congregato equitatu asiano, advenit quasi armis iudeam capturus. Machabeus autem et qui cum ipso erant appropinquante illo deprecabantur dominum, caput terra aspergentes, lumbosque ciliciis praecincti, ad altaris crepidinem provoluti ut sibi propitius fieret, inimicis autem eorum esset inimicus, et adversariis adversaretur, sicut lex dicit. Et ita post orationem sumptis armis longius de civitate procedentes et proximi hostibus effecti resederunt.

Primo autem solis ortu utrique commiserunt. Isti quidem victoriae et prosperitatis sponsorem cum virtute dominum habentes, illi autem ducem belli animum habebant. Sed cum vehemens pugna esset, apparuerunt adversariis de caelo viri quinque in equis frenis aureis decori ducatum iudeis praestantes. Ex quibus duo machabeum medium habentes, armis suis circumseptum incolumem conservabant. In adversarios autem tela et fulmina iaciebant, ex quo et caecitate confusi et repleti perturbatione cadebant. Interfecti sunt autem viginti milia quingenti et equites sexcenti. Timotheus autem confugit in gazara praesidium munitum cui praeerat chereas. Machabeus autem et qui cum eo erant laetantes obsederunt praesidium diebus quattuor. At hii qui intus erant loci firmitate confisi supra modum maledicebant, et sermones nefandos iactabant. Sed cum dies quinta illucesceret, viginti iuvenes ex his qui cum machabeo erant accensi animis propter blasphemiam viriliter accesserunt ad murum, et feroci animo incedentes ascendebant. Sed et alii similiter ascendentes turres portasque succendere aggressi, atque ipsos maledicos vivos concremare. Per continuum autem biduum praesidio vastato, timotheum occultantem se in quodam repertum loco peremerunt, et fratrem eius cheream et apollofanem occiderunt. Quibus gestis in hymnis et confessionibus benedicebant dominum, qui magna fecit in israel et victoriam illis dedit.

XI

Sed parvo post tempore lysias procurator regis et propinquus ac negotiorum praepositus, graviter ferens de his quae acciderant, congregatis octoginta milibus et equitatu universo veniebat adversus iudeos, existimans se civitatem quidem captam gentibus habitaculum facturum, templum vero in pecuniae quaestum sicut cetera delubra gentium habiturum, et per singulos annos venale sacerdotium, nusquam recogitans dei potestatem, sed mente effrenatus in multitudine peditum et in milibus equitum et in octingentis elefantis confidebat. Ingressus autem iudeam et appropians bethsurae quae erat in angusto loco ab hierosolima intervallo quinque stadiorum, illud praesidium expugnabat. Ut autem machabeus et qui cum eo erant cognoverunt expugnari praesidia, cum fletu et lacrimis orabant dominum et omnis turba simul, ut bonum angelum mitteret ad salutem israel. Et ipse primus machabeus sumptis armis ceteros adhortatus est simul secum periculum subire et ferre auxilium fratribus suis. Cumque pariter prompto animo procederent hierosolimis, apparuit praecedens eos eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans. Tunc omnes simul benedixerunt misericordem dominum, et convaluerunt animis, non solum homines sed et bestias ferocissimas et muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur prompti de caelo habentes adiutorem et miserentem super eos dominum. Leonum autem more impetu irruentes in hostes prostraverunt ex eis undecim milia peditum et equites mille sexcentos, universos autem in fugam verterunt. Plures vero ex eis vul

-rati nudi evaserunt. Sed et ipse lysias turpiter fugiens evasit. Et quia non insensatus erat, secum ipse reputans factam erga se diminutionem, et intelligens invictos esse hebreos dei omnipotentis auxilio innitentes, misit ad eos. promisitque consensurum se omnibus que iusta sunt, et regem compulsurum amicum fieri. Annuit autem machabeus precibus lysie in omnibus utilitati consulens. et quecumque machabeus scripsit lysie de iudeis, ea rex concessit. Nam erant scripte iudeis epistole a lysia quidem hunc modum continentes. Lysias populo iudeorum salutem. Iohannes et abessalom qui missi sunt a vobis tradentes epistolam scriptam postulabant ut ea que per illos significabantur implerem. Quecumque igitur regi potuerunt perferri exposui. et que res permittebat concessi. Si igitur in negociis fidem conservaveritis, etiam deinceps bonorum vobis causa esse temptabo. De ceteris autem per singula verbo mandavi et istis et his qui a me missi sunt colloqui vobiscum. Bene valete. Anno centesimo quadragesimo octavo dioscori die mensis vicesima et quarta. Regis autem epistola ita continebat. Rex antiochus lysie fratri salutem. Patre nostro inter deos translato, nos volentes eos qui in regno nostro sunt sine tumultu agere, et rebus suis adhibere diligentiam, audivimus iudeos non consensisse patri ut transferrentur ad ritum grecorum, sed tenere velle suum institutum, ac propterea postulare a nobis concedi sibi legitima sua. Volentes igitur hanc quoque gentem quietam esse, statuentes iudicavimus templum restitui illis, ut agerent secundum maiorum suorum consuetudinem. Bene igitur feceris si miseris ad eos et dexteram dederis, ut cognita nostra voluntate bono animo sint, et utilitatibus propriis deserviant. Ad iudeos autem regis epistola talis erat. Rex antiochus senatui iudeorum et ceteris iudeis salutem. Si valetis, sic estis ut volumus. sed et ipsi bene valemus. Adiit nos menelaus dicens velle vos descendere ad vestros qui sunt apud nos. His igitur qui commeant usque ad diem tricesimum mensis xanthici damus dextras securitatis, ut iudei utantur cibis et legibus suis sicut et prius. et nemo eorum ullo modo molestiam patiatur de his que per ignorantiam gesta sunt. Misimus autem et menelaum qui vos alloquatur. Valete. Anno centesimo quadragesimo octavo xanthici mensis quintadecima die. Miserunt autem etiam romani epistolam ita se habentem. Quintus memmius et titus manilius legati romanorum populo iudeorum salutem. De his que lysias cognatus regis concessit vobis, et nos concessimus. De quibus autem ad regem iudicavit referendum, confestim aliquem mittite diligentius inter vos conferentes, ut decernamus sicut congruit vobis. Nos enim antiochiam accedimus. Ideoque festinate rescribere ut nos quoque sciamus cuius estis voluntatis. Bene valete.

XII

Anno centesimo quadragesimo octavo quintadecima die mensis xanthici. His factis pactionibus lysias pergebat ad regem. Iudei autem agri culture operam dabant. Sed hi qui resederant timotheus et apollonius gennei filius, sed et hieronimus et demofon super hos, et nicanor cypriarches non sinebant eos in silentio agere et quiete. Ioppite vero tale quoddam flagitium perpetraverunt. Rogaverunt iudeos cum quibus habitabant ascendere scaphas quas paraverant cum uxoribus et filiis, quasi nullis inimiciciis inter eos subiacentibus. Secundum commune itaque decretum civitatis, et ipsis adquiescentibus, pacisque causa nichil suspectum habentibus, cum in altum processissent, submerserunt non minus ducentos. Quam crudelitatem iudas in sue gentis homines factam ut cognovit, precepit viris qui erant cum ipso, et invocato iusto iudice deo venit adversus interfectores fratrum, et portum quidem noctu succendit, scaphas exussit. Eos autem qui ab igne refugerant gladio peremit. Et cum hec ita egisset, discessit quasi iterum reversurus, et universos ioppitas eradicaturus. Sed cum cognovisset et eos qui erant iamnie velle pari modo facere habitantibus secum iudeis, iamnitis quoque nocte supervenit, et portum cum navibus succendit, ita ut lumen ignis pareret hierosolimis a stadiis ducentis quadraginta. Inde cum iam abissent novem stadiis et iter facerent ad timotheum, commiserunt cum eo arabes quinque milia viri et equites quingenti. Cumque pugna valida fieret, et auxilio dei prospere cessisset, residui victi arabes petebant a iuda dextram sibi dari, promittentes pascua se daturos, et in ceteris profuturos. Iudas autem arbitratus vere in multis eos utiles promisit pacem. dextrisque acceptis discesserunt ad tabernacula sua. Aggressus est autem et civitatem quamdam firmam pontibus murisque circumseptam, que a turbis habitabatur gentium promiscuarum, cui nomen casphyn. Hii vero qui intus erant confidentes in stabilitate murorum et apparatu alimoniarum, remissius agebant, maledictis lacessentes iudam, ac blasphemantes mundi principem, et loquentes que fas non est. Machabeus autem invocato magno mundi principe, qui sine arietibus et machinis temporibus ihesu precipitavit iericho, irruit ferociter muris, et capta civitate per domini voluntatem innumerabiles cedes fecit, ita ut adiacens stagnum stadiorum duorum latitudinis sanguine interfectorum fluere videretur. Inde discesserunt stadia septingenta quinquaginta, et venerunt in characa ad eos qui dicuntur tubinei iudei. Sed timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt, nulloque negotio perfecto regressus est, relicto in quodam loco firmissimo presidio. Dositheus autem et sosipater qui erant duces cum machabeo peremerunt a timotheo relictos in presidio decem milia viros. At machabeus ordinatis circa se sex milibus, et constitutis per cohortes, adversus timotheum processit, habentem secum centum viginti milia peditum, equitumque duo milia quingentos. Cognito autem iude adventu, timotheus premisit mulieres et filios, et reliquum apparatum in presidium quod carnion dicitur. Erat enim inexpugnabile et accessu diffi-

que erat locorum angustiis. Cumque cohors Iude prima apparuisset, timor hostibus incussus est ex presentia Dei qui universa conspicit, et in fugam versi sunt alius ab alio, ita ut magis a suis deicerentur, et gladiorum suorum ictibus debilitarentur. Iudas autem vehementer instabat puniens profanos, et prostravit ex eis triginta milia virorum. Ipse vero Timotheus incidit in partes Dositheii et Sosipatri: et multis precibus postulabat ut vivus dimitteretur, eo quod multorum ex Iudeis parentes haberet ac fratres, quos morte eius decipi eveniret. Et cum fidem dedisset restituturum se eos secundum constitutum, illesum eum dimiserunt propter fratrum salutem. Iudas autem egressus est a Carnio, interfectis viginti quinque milibus. Post horum fugam et necem movit exercitum ad Ephron civitatem munitam, in qua multitudo diversarum gentium habitabat: et robusti iuvenes pro muris consistentes fortiter repugnabant: in hac autem machine multe, et telorum erat apparatus. Sed cum omnipotentem invocassent, qui potestate vires hostium confringit, ceperunt civitatem: et ex eis qui intus erant viginti quinque milia prostraverunt. Inde ad civitatem Scytharum abierunt, que ab Ierosolimis sexcentis stadiis aberat. Contestantibus autem his qui apud Scytopolim erant Iudeis, quod benigne ab eis haberentur, etiam temporibus infelicitatis quod modeste secum egerint: gratias agentes eis, et exhortati etiam de cetero erga genus suum benignos esse, venerunt Ierosolimam die sollempni septimanarum instante. Et post Pentecosten abierunt contra Gorgiam prepositum Idumee. Exivit autem cum peditibus tribus milibus, et equitibus quadringentis. Quibus congressis contigit paucos ruere Iudeorum. Dositheus vero quidam de Bacenoris eques vir fortis Gorgiam tenebat: et cum vellet illum capere vivum, eques quidam de Thracibus irruit in eum, humerumque eius amputavit: atque ita Gorgias effugit in Maresa. At illis qui cum Esdrin erant diutius pugnantibus et fatigatis, invocavit Iudas Dominum adiutorem et ducem belli fieri: incipiens voce patria, et cum hymnis clamorem extollens, fugam Gorgie militibus incussit. Iudas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam: et cum septima dies superveniret, secundum consuetudinem purificati, in eodem loco sabbatum egerunt. Et sequenti die venit cum suis Iudas, ut corpora prostratorum tolleret, et cum parentibus poneret in sepulchris paternis. Invenerunt autem sub tunicis interfectorum de donariis ydolorum que apud Iamniam fuerant, a quibus lex prohibet Iudeos. Omnibus ergo manifestum factum est, ob hanc causam eos corruisse. Omnes itaque benedixerunt iustum iudicium Domini, qui occulta fecerat manifesta. Atque ita ad preces conversi, rogaverunt ut id quod factum erat delictum oblivioni traderetur. At vero fortissimus Iudas hortabatur populum conservare se sine peccato, sub oculis videntes que facta sunt pro peccatis eorum qui prostrati sunt. Et facta collatione, duodecim milia dragmas argenti misit Ierosolimam offerri pro peccato sacrificium, bene et religiose de resurrectione cogitans. Nisi enim eos qui ceciderant resurrecturos speraret, superfluum videretur et vanum orare pro mortuis. Et quia considerabat quod hi qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solverentur.

XIII

Anno centesimo quadragesimo nono cognovit Iudas Antiochum Eupatorem venire cum multitudine adversus Iudeam, et cum eo Lysiam procuratorem et prepositum negotiorum, secum habentem peditum centum decem milia, equitum quinque milia, et elefantos viginti duos, currus cum falcibus trecentos. Commiscuit autem se illis et Menelaus: et cum multa fallacia deprecabatur Antiochum, non pro patrie salute, sed sperans se constitui in principatum. Sed Rex regum suscitavit animos Antiochi in peccatorem: et suggerente Lysia hunc esse causam omnium malorum, iussit (ut eis est consuetudo) apprehensum in eodem loco necari. Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum, aggestum undique habens cineris: hec prospectum habebat in preceps. Inde in cinerem deici iussit sacrilegum, omnibus eum propellentibus ad interitum. Et tali lege prevaricatorem legis contigit mori, nec terre dari Menelaum. Et satis iuste: nam quia multa erga aram Dei delicta commisit, cuius ignis et cinis erat sanctus, ipse in cineris morte damnatus est. Sed rex mente effrenatus veniebat, nequiorem se patre suo Iudeis ostensurus. Quibus Iudas cognitis, precepit populo ut die ac nocte Dominum invocarent, quo, sicut semper, et nunc adiuvaret eos: quippe qui lege, et patria, sanctoque templo privari vererentur: ac populum, qui nuper paululum respirasset, ne sineret blasphemis rursus nationibus subdi. Omnibus itaque simul id facientibus, et petentibus a Domino misericordiam cum fletu et ieiuniis, per triduum continuum prostratis, hortatus est eos Iudas ut se prepararent. Ipse vero cum senioribus cogitavit, priusquam rex admoveret exercitum ad Iudeam, et obtineret civitatem, exire, et Domini iudicio committere exitum rei. Dans itaque potestatem omnium Deo creatori mundi, et exhortatus suos ut fortiter dimicarent, et usque ad mortem pro legibus, templo, civitate, patria, et civibus starent, circa Modin exercitum constituit. Et dato signo suis Victorie Dei, iuvenibus fortissimis electis, nocte aggressus aulam regiam in castris, interfecit viros quattuor milia, et maximum numerum elefantorum cum his qui superpositi erant.

sumentes, metu ac perturbatione totum castra replentes, rebus prospere gestis abierunt. Hoc autem factum est die illucescente, adiuuante eum domini protectione. Sed rex accepto gustu audacie iudeorum, arte difficultates locorum temptabat. et bethsure, que erat iudeorum presidium munitum, castra admouebat. sed fugabatur, impingebat, minuebatur. his autem qui intus erant, iudas necessaria mittebat. Enuntiauit autem mysteria hostibus rodocus quidam de iudaico exercitu, qui requisitus comprehensus est et conclusus est. Iterum rex sermonem habuit ad eos qui erant in bethsuris. dexteram dedit. accepit. abiit. commisit cum iuda. superatus est. Ut autem cognouit rebellasse philippum antiochie, qui relictus erat super negotia, mente consternatus, iudeos deprecans, subditusque eis, iurat de omnibus quibus iustum uisum est. et reconciliatus obtulit sacrificium, honorificauit templum, et munera posuit. machabeum amplexatus est, et fecit eum a ptolomaide usque ad gerrenos ducem et principem. Ut autem uenit ptolomaidam, grauiter ferebant ptolomenses amicitie conuentionem, indignantes ne forte fedus irrumperent. Tunc ascendit lysias tribunal, et exposuit rationem, et populum sedauit, regressusque est antiochiam. Et hoc modo regis profectio et reditus fuit.

XIIII.

Sed post triennii tempus cognouit iudas et qui cum eo erant, demetrium seleuci cum multitudine ualida et nauibus per portum tripolis ascendisse ad loca oportuna, et tenuisse regiones aduersus antiochum, et ducem eius lysiam. Alchimus autem quidam, qui summus sacerdos fuerat, sed uoluntarie coinquinatus est temporibus commixtionis, considerans nullo modo sibi esse salutem, neque accessum ad altare, uenit ad regem demetrium centesimo quinquagesimo anno, offerens ei coronam auream et palmam, super hec et thallos, qui templi esse uidebantur. Et ipsa quidem die siluit. Tempus autem oportunum dementie sue nactus, conuocatus a demetrio ad consilium, et interrogatus quibus rebus et consiliis iudei niterentur, respondit: Ipsi qui dicuntur assidei iudeorum, quibus preest iudas machabeus, bella nutriunt, et seditiones mouent, nec patiuntur regnum esse quietum. nam et ego defraudatus parentum gloria, dico autem summo sacerdotio, huc ueni. primo quidem utilitatibus regis fidem seruans, secundo autem et ciuibus consulens. nam illorum prauitate uniuersum genus nostrum non minime uexatur. Sed oro, his singulis, o rex, cognitis, et regioni et generi secundum humanitatem tuam peruulgatam omnibus prospice. Nam quamdiu superest iudas, impossibile est pacem esse negotiis. Talibus autem ab hoc dictis, et ceteri amici hostiliter habentes aduersus iudam, inflammauerunt demetrium. Qui statim nicanorem prepositum elephantorum ducem misit in iudeam, datis mandatis ut ipsum quidem iudam caperet, eos uero qui cum illo erant dispergeret, et constitueret alchimum maximi templi summum sacerdotem. Tunc gentes que de iudea fugerant iudam, gregatim se nicanori miscebant, miserias et clades iudeorum prosperitates rerum suarum existimantes. Audito itaque iudei nicanoris aduentu, et conuentu nationum, conspersi terra rogabant eum qui populum suum constituit ut in eternum custodiret, quique suam portionem signis euidentibus protegit. Imperante autem duce, statim inde mouerunt, conueneruntque ad castellum dessau. Simon autem frater iude commiserat cum nicanore, sed conterritus est repentino aduentu aduersariorum. Nicanor autem audiens uirtutem comitum iude, et animi magnitudinem quam pro patrie certaminibus habebant, sanguine iudicium facere metuebat. Quamobrem misit posidonium, et theodotium, et matthiam ut darent dextras atque acciperent. Et cum diu de his consilium ageretur, et ipse dux ad multitudinem retulisset, omnium una fuit sententia amicitiis annuere. Itaque diem constituerunt, qua secreto inter se agerent. et singulis sellae prolate sunt et posite. Precepit autem iudas armatos esse locis oportunis, ne forte ab hostibus repente mali aliquid oriretur. et congruum colloquium fecerunt. Morabatur autem nicanor ierosolimis, nichilque inique agebat, gregesque turbarum, que congregate fuerant, dimisit. Habebat autem iudam semper carum ex animo, et erat uiro inclinatus. Rogauitque eum ducere uxorem, filiosque procreare. Nuptias fecit. quiete egit, communiterque uiuebant. Alchimus autem uidens caritatem illorum ad inuicem, et conuentiones, uenit ad demetrium, et dicebat nicanorem rebus alienis assentire, iudamque regni insidiatorem successorem sibi destinasse. Itaque rex exasperatus, et pessimis huius criminationibus irritatus, scripsit nicanori, dicens grauiter quidem se ferre de amicitie conuentione, iubere tamen machabeum citius uinctum mittere antiochiam. Quibus cognitis, nicanor consternabatur, et grauiter ferebat si ea que conuenerant irrita faceret, nichil lesus a uiro. Sed quia regi resistere non poterat, oportunitatem obseruabat qua preceptum perficeret. At machabeus uidens austerius secum agere nicanorem, et consuetum occursum ferocius exhibentem, intelligens non ex bono esse austeritatem istam, paucis suorum congregatis, occultauit se a nicanore. Quod cum ille cognouit, fortiter se a uiro preuentum, uenit ad maximum et sanctissimum templum. et sacerdotibus solitas hostias offerentibus, iussit sibi tradi uirum. Quibus cum iuramento dicentibus nescire se ubi esset qui querebatur, extendens manum ad templum iurauit, dicens: Nisi iudam mihi uinctum tradideritis, istud dei fanum in planitiem deducam, et altare effodiam, et templum hoc libero patri consecrabo. Et his dictis abiit. Sacerdotes autem protendentes manus in celum, inuocabant eum qui semper propugnator esset gentis ipsorum, hec dicentes: Tu domine uniuersorum, qui nullius indiges, uoluisti templum habitationis tue fieri in nobis. Et nunc sancte sanctorum omnium domine, conserua in eternum impollutam domum istam que nuper mundata est. Razias autem quidam de senioribus ab ierosolimis delatus est nicanori, uir amator ciuitatis, et bene audiens, qui pro affectu pater iudeorum appellabatur. Hic multis temporibus continentie propositum tenuit in iudaismo, corpusque et animam tradere contentus pro perseuerantia.

XV.

Volens autem nicanor manifestare odium quod habebat in

...tes misit quingentos ut eum comprehenderent. Putabat enim si illum decepisset, se cladem maximam iudeis illaturum. Turbis autem irruere in domum eius et ianuam atrii succendere, atque ignem admouere cupientibus, cum iam comprehenderetur gladio se petiit: eligens nobiliter mori potius quam subditus fieri peccatoribus, et contra natales suos indignis iniuriis agi. Sed cum per festinationem non certo ictu plagam dedisset, et turbe intra ostia irrumperent, recurrens audacter ad murum, precipitauit semetipsum uiriliter in turbas. Quibus uelociter locum dantibus casui eius, uenit per mediam ceruicem. Et cum adhuc spiraret, accensus animo surrexit: et cum sanguis eius magno fluxu deflueret, et grauissimis uulneribus esset saucius, cursu turbam pertransiit: et stans supra quandam petram preruptam, et iam exsanguis effectus, complexus intestina sua, utrisque manibus proiecit super turbas, inuocans dominatorem uite ac spiritus, ut hec illi iterum redderet: atque ita uita defunctus est. Nicanor autem ut comperit Iudam esse in locis Samarie, cogitauit cum impetu die sabbati committere bellum. Iudeis uero qui illum per necessitatem sequebantur dicentibus: Ne ita ferociter et barbare feceris, sed honorem tribue diei sanctificationis, et honora eum qui uniuersa conspicit. Ille infelix interrogauit, si est potens in celo qui imperauit agi diem sabbatorum. Et respondentibus illis: Est dominus uiuus ipse in celo potens, qui iussit agi septimam diem. At ille ait: Et ego potens sum super terram, qui impero sumi arma, et negotia regis impleri. Tamen non obtinuit ut consilium perficeret. Et Nicanor quidem cum summa superbia erectus, cogitauerat commune tropheum statuere de Iuda. Machabeus autem semper confidebat cum omni spe auxilium sibi a deo affuturum: et hortabatur suos ne formidarent ad aduentum nationum, sed in mente haberent adiutoria sibi facta de celo, et nunc sperarent ab omnipotente sibi affuturam uictoriam. Et allocutus eos de lege et prophetis, admonens etiam certamina que fecerant prius, promptiores constituit eos: et ita animis eorum erectis, simul ostendebat gentium fallaciam et iuramentorum preuaricationem. Singulos autem illorum armauit non clipei et haste munitione, sed sermonibus optimis et exhortationibus, exposito digno fide somnio, per quod uniuersos letificauit. Erat autem huiuscemodi uisus: Oniam, qui fuerat summus sacerdos, uirum bonum et benignum, uerecundum uisu, modestum moribus, et eloquio decorum, et qui a puero in uirtutibus exercitatus sit, manus protendentem, orare pro omni populo iudeorum. Post hec apparuisse et alium uirum etate et gloria mirabilem, et magni decoris habitudine circa illum: respondentem uero Oniam dixisse: Hic est fratrum amator et populi israel: hic est qui multum orat pro populo et uniuersa sancta ciuitate, Ieremias propheta dei. Extendisse autem Ieremiam dexteram, et dedisse Iude gladium aureum, dicentem: Accipe sanctum gladium munus a deo, in quo deicies aduersarios populi mei israel. Exhortati itaque Iude sermonibus bonis ualde, de quibus extolli posset impetus, et animi iuuenum confortari, statuerunt dimicare et confligere fortiter, ut uirtus de negotiis iudicaret, eo quod ciuitas sancta et templum periclitarentur. Erat enim pro uxoribus et filiis, itemque pro fratribus et cognatis, minor sollicitudo: maximus uero et primus pro sanctitate erat timor templi. Sed et eos qui in ciuitate erant, non minima sollicitudo habebat pro his qui congressuri erant. Et cum iam omnes sperarent iudicium futurum, hostesque adessent, atque exercitus esset ordinatus, bestie equitesque opportuno in loco composita, considerans Machabeus aduentum multitudinis, et apparatum uarium armorum, et ferocitatem bestiarum, extendens manus in celum, prodigia facientem dominum inuocauit, qui non secundum armorum potentiam, sed prout ipsi placet, dat dignis uictoriam. Dixit autem inuocans hoc modo: Tu domine, qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege Iude, et interfecisti de castris Sennacherib centum octoginta quinque milia: et nunc dominator celorum, mitte angelum tuum bonum ante nos in timore et tremore magnitudinis brachii tui, ut metuant qui cum blasphemia ueniunt aduersus sanctum populum tuum. Et hic quidem ita perorauit. Nicanor autem et qui cum ipso erant, cum tubis et canticis admouebant. Iudas uero et qui cum eo erant, inuocato deo per orationes congressi sunt. Manu quidem pugnantes, sed dominum cordibus orantes, prostrauerunt non minus triginta quinque milia, presentia dei magnifice delectati. Cumque cessassent, et cum gaudio redirent, cognouerunt Nicanorem ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore et perturbatione excitata, patria uoce omnipotentem dominum benedicebant. Precepit autem Iudas, qui per omnia corpore et animo mori pro ciuibus paratus erat, caput Nicanoris et manum cum humero abscisam Ierusalem perferri. Quo cum peruenisset, conuocatis contribulibus et sacerdotibus ad altare, accersiit et eos qui in arce erant. Et ostenso capite Nicanoris, et manu nefaria, quam extendens contra domum sanctam omnipotentis dei magnifice gloriatus est: linguam etiam impii Nicanoris precisam iussit particulatim auibus dari, manum autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur celi dominum benedixerunt dicentes: Benedictus qui locum suum incontaminatum conseruauit. Suspendit autem Nicanoris caput in summa arce, ut euidens esset et manifestum signum auxilii dei. Itaque omnes communi consilio decreuerunt nullo modo diem istum absque celebritate preterire: habere autem celebritatem tertia decima die mensis Adar, quod dicitur uoce syriaca, pridie Mardochei diei. Igitur his erga Nicanorem gestis, et ex illis temporibus ab hebreis ciuitate possessa, ego quoque in his faciam finem sermonis. Et si quidem bene et ut hystorie competit, hoc et ipse uelim: sin autem minus digne, concedendum est mihi. Sicut enim uinum semper bibere aut semper aquam, contrarium est: alternis autem uti delectabile: ita legentibus si semper exactus sit sermo, non erit gratus. Hic ergo erit consummatus.

Explicit Machabeorum liber secundus.

Plures fuisse qui euangelia scripserunt, et Lucas euangelista testatur dicens: Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem rerum que in nobis complete sunt, sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi uiderunt sermonem et ministrauerunt ei. Et perseuerantia usque ad presens tempus monimenta declarant, que a diuersis auctoribus edita, diuersarum heresum fuere principia, ut est illud iuxta egyptios et Thomam et Mathiam et Bartholomeum, duodecim quoque apostolorum, et Basilidis atque Appellis, ac reliquorum quos enumerare longum est. Cum hoc tantum in presentiarum necesse sit dicere, extitisse quosdam qui sine spiritu et gratia dei conati sunt magis r-

Incip̄ prolog' in ezechiel ꝓphete.

Hezechiel ꝓpħa cū ioachim rege iuda cap
tiuus ductus ē in babilonē. ibiq; is q̄ cū
eo captiui ducti fuāt ꝓphauit penitē
tib; q̄ ad hyer̄mie uaticiniū se ultro
tradidissent. 7 uiderēt adhuc
urbē hyrlimā stare. q̄ ille casurā eē p̄dixat. Tri
cesimo aūt etatis sue anno. 7 captiuitatis q̄nto.
exorsus ē ad concaptiuos loq̄. Eodē t̄p̄r licet po
sterior. h' ī chaldea hyeremias in iudea ꝓphauerūt.
Sermo eius nec satis disertus. nec admodū rustic'
ē. s; ex utroq; medie t̄pat'. Sacerdos ipē fuit 7 hyeremi
as. Principio uoluminis 7 fine. magnas hn̄t ob
scuritates inuolutas. S; 7 uulgata eius editō nō
multū distat ab hebraico. Vn̄ satis miror quid
cause extitit. ut si eosdē īterp̄tes in hoc libro habemus ī
ceteris. ī aliis eadē. ī aliis diuersa transtulint. Legite
ḡ 7 hunc iuxta translatonē nr̄ā. q: p cola scripta 7 co
mata. manifestiorē sensū legentib; tribuit. Si aūt
amici mei 7 hunc subsannauīt. dicite eis q̄d nēo eos
cōpellit ut scribant. S; uereor ne illud eis eueniat
q' grece significantius dr̄. ut uocent' fagolidori. h'
est manducātes senetias. Explic̄ plog'. Incip̄ hye
zechiel ꝓp̄. I

Et fcīn ē in tricesimo ano.
in q̄rto mēse. in quinta
mēsis. cū eē in medio
captiuorū iuxta fluui
ū chobar. apti sūt celi
7 uidi uisiones dī. In
quīta mēsis. ipē ē annu
quint' trāsmigtionis
regis ioachim. fcīn est
uerbū dn̄i ad hyezechiel
filiū buzi sacerdotē. ī t̄
ra chaldeorū sec' flum
chobar. Et fcā est ibi sup eū manus dn̄i. 7 uidi
7 ecce uentus turbinis ueniebat ab aquilone. 7 nu
bes magna. 7 ignis inuoluēs. 7 splendor ī circuitu
eius. Et d̄ medio ei' q̄si species electri. id ē d̄ medio
ignis. Et ex medio eorū similitudo q̄ttuor aīaliū.
7 h' aspectus eorū similitudo hominis ī eis. Et q̄t
tuor facies uni. 7 q̄ttuor penne uni. Et pedes eo
rū pedes recti. 7 planta pedis eorū q̄si planta pedis
uituli. 7 scintille q̄si aspectus eris candentis. Et ma
nus hoīs sub pennis eorū ī quattuor p̄tib;. 7 fa
cies 7 pennas p q̄ttuor p̄tes hēbant. iūcteq; eāt
penne eorū alterius ad alterū. 7 nō reuertebantur cū
incederent. s; unūquodq; an̄ faciē suā gdiebat'.
Similitudo aūt uultus eorū facies hoīs 7 facies le
onis. a dext̄s ipōrū q̄ttuor. facies aūt bouis a sini
stris ipōrū q̄ttuor. 7 facies aquile d̄sup ipōrū q̄ttuō.
7 facies eorū. 7 penne eorū extente d̄sup. due penne
singulorū iungebantur. 7 due tegebant corpora e
orū. 7 unūquodq; eorū an̄ faciē suā ambulabat.
Vbi erat impetus sp̄s illuc gdiebant'. nec reuerte
bant' cū ambularēt. Et similitudo aīaliū 7 asp̄
tus eorū q̄si carbonū ignis ardentiū. 7 q̄si aspect' lāpa
darū. Hec erāt uisio discurrēs. ī medio aīaliū. Sple
dor ignis. 7 d̄ igne fulgur egrediēs. 7 aīalia ibant
7 reuertebantur. ī similitudine fulguris coruscā
tis. Cūq; aspicerē aīalia. apparuit rota una super
t̄rā iuxta aīalia. hn̄s q̄ttuor facies. Et aspectus
rotarū 7 op' eaṛ q̄si uisio maris. 7 una similitudo
ipsarū q̄ttuor. 7 aspectus earū 7 opa q̄si sit rota in
medio rote. P q̄ttuor p̄tes earū euntes ibant.
7 n̄ reuertebantur cū incederēt. Statura quoq; erāt
rotis. 7 altitudo. 7 horribil' aspect'. 7 totū corpus
plenū ocul' ī circuitu ipōrū q̄ttuor. Cumq; ambularēt
aīalia. ambulabāt parit' 7 rote iuxta ea. Et cū eleuarēt
aīalia d̄ t̄ra. eleuabantur simul 7 rote. Q̄cūq; i
bat sp̄s. illuc eunte spū. 7 rote parit' leuabantur
sequentes eū. Sp̄s eñ uite erat in rotis. Cū euntib;
ibant. 7 cū stantib; stabant. Et cū eleuarent' aīali
a a t̄ra. parit' leuabant' 7 rote sequentes ea. q: sp̄s
uite erāt in rotis. Et similitudo sup capita aīali
um firmamenti q̄si aspectus cristalli horribil'. 7 exte
ti sup capita eorū d̄sup. Sub firmamento aūt pen
ne eorū recte alterius ad alterū. Vnū qdq; duabus
alis uelabat corpus suū. 7 alterū similit' uelabat'.
Et audiebā sonū alarū q̄si sonū aq̄rū multarū. q̄si
sonū sublimis dī. Cū ambularēt. q̄si son' erat mul
titudinis ut son' castrorū. Cūq; starent. dimitte
bant' penne eorū. Nā cū fieret uox sup firmamen
tū q̄d erāt sup cap̄ eorū. stabāt 7 submittebāt a
las suas. Et sup firmamentū q' erāt imminēs capiti
eorū. q̄si aspectus lapidis saphyri. 7 similitudo
throni. Et sup similitudinē throni. similitu
do q̄si aspectus hoīs d̄sup. Et uidi q̄si speciē electri.
uelut aspectū ignis intrinsecus ei' p circuitū a lūbis
ei' d̄sup. Et a lūb' ei' usq; deorsū uidi q̄si speciē ignis
splendentis ī circuitu. uelut aspectū arcus cū fuit
in nube ī die pluuie. Hic erat aspectus splēdoris
p gyrū. 7 h' uisio similitudinis glē dn̄i. Et uidi
7 cecidi ī faciē meā. Et audiui uocē loq̄ntis ad
me. II

Et dix̄. fili hoīs. Sta sup pedes tuos. 7 loquar
tecū. Et ingssus ē ī me sp̄s postq̄ locut' ē michi.
7 statuit me sup pedes meos. Et audiui loquē
tē ad me 7 dicētē. fili hoīs. mitto ego te ad filios
isrl'. ad gentes apostatrices. q̄ recesserūt a me. Patres
eorū p̄uaricati s̄ pactū meū usq; ad diē hanc. 7
filii duri facie 7 indomabili corde s̄. ad quos ego
mitto te. Et dices ad eos. Hec dīc dn̄s d̄s. si forte
uel' ipi audiant. 7 si forte q̄escāt. qm̄ dom' exasp
ās ē. 7 scient q: ꝓpħa fuit in medio eorū. Tu ḡ fili
hoīs ne timeas eos. neq; s̄mones eorū metuas. q̄
increduli 7 subuersores sūt tecū. 7 cū scorpionib; hitas.

es. Ecce ego ad te. 7 ipe ego fa
dic̄ dn̄s d̄s. Ecce ego ad te. 7 ipse
iudicia ī oculis gentiū. Et faciā
similia ultra n̄ faciā. ꝓpter o
patres comedēt filios in medio
patres suos. Et faciā in te iu
uniuersas reliquias tuas ī oēz uentū
d̄s. nisi p eo q' s̄cm̄ meū uio
tuis. 7 in oīb; abhoīatōib; t
7 nō parcet oculus me'. 7 nō
tua peste morietur 7 fame
7 tercia pars tua ī gladio cadet
partē uo tuā in omē; uentū

Viua eorum ne timeas. ⁊ uultus eorum ne formides. quia
domus exasperans est. loqueris ergo uerba mea ad eos. si forte
audiant ⁊ quiescant. quoniam irritatores sunt. Tu autem fili ho
minis audi quecumque loquor ad te. ⁊ noli esse exasperans
sicut domus israel exasperans est. aperi os tuum. ⁊ comede que
cumque ego do tibi. Et uidi ⁊ ecce manus missa ad
me. in qua erat inuolutus liber. ⁊ expandit illum co
ram me. qui erat scriptus intus ⁊ foris. Et scripte e
rant in eo lamentationes ⁊ carmen ⁊ ue. Et dixit ad me.

III

Fili hominis quodcumque inueneris
comede. Comede uolumen istud. ⁊ uadens loquere
ad filios israel. Et aperui os meum. ⁊ cibauit me uo
lumine illo. Et dixit ad me. fili hominis. uenter tuus
comedet. ⁊ uiscera tua complebuntur uolumi
ne isto quod ego do tibi. Et comedi illud. ⁊ factum est
in ore meo sicut mel dulce. Et dixit ad me. fili ho
minis. uade ⁊ ingredere ad domum israel. ⁊ loqueris uerba
mea ad eos. Non enim ad populum profundi sermonis ⁊ igno
te lingue tu mitteris. ad domum israel. neque ad po
pulos multos profundi sermonis ⁊ ignote lingue.
quorum non possis audire sermones. Et si ad ipsos mit
tereris. ipsi audirent te. Domus autem israel nolunt
audire te. quia nolunt audire me. Omnis quippe
domus israel attrita fronte est. ⁊ duro corde. Ecce
dedi faciem tuam ualentiorem faciebus eorum. ⁊ fron
tem tuam duriorem frontibus eorum. uelut adaman
tem ⁊ silicem dedi faciem tuam. ne timeas eos neque me
tuas a facie eorum. quia domus exasperans est. Et dixit ad
me. fili hominis. omnes sermones meos quos loquor ad te
assume in corde tuo. ⁊ auribus tuis audi. ⁊ uade in
gredere ad transmigrationem ad filios populi tui. ⁊ loqueris
ad eos ⁊ dices eis. Hec dicit dominus deus. si forte
audiant ⁊ quiescant. Et assumpsit me spiritus. ⁊ audiui
post me uocem commotionis magne. benedicta gloria
domini de loco suo. Et uocem alarum animalium percutientium
alteram ad alteram. ⁊ uocem rotarum sequentium animalia. ⁊
uocem commotionis magne. Spiritus quoque eleuauit
me. ⁊ assumpsit me. ⁊ abii amarus in indignatione
spiritus mei. Manus enim domini erat mecum. confortans
me. Et ueni ad transmigrationem ad aceruum nouarum fru
gum. ad eos qui habitabant iuxta flumen chobar. Et sedi
ubi illi sedebant. ⁊ mansi ibi septem diebus merens
in medio eorum. Cum autem pertransissent septem dies. factum
est uerbum domini ad me dicens. fili hominis speculatorem
dedi te domui israel. ⁊ audies de ore meo uerbum.
⁊ annuntiabis eis ex me. Si dicente me ad impi
um morte morieris. ⁊ non annuntiaueris ei neque locutus fueris
ut auertatur a uia sua impia ⁊ uiuat. ipse impius in
iniquitate sua morietur. sanguinem autem eius de manu
tua requiram. Si autem tu annuntiaueris impio ⁊ ille
non fuerit conuersus ab impietate sua ⁊ a uia sua impia.
ipse quidem in iniquitate sua morietur. tu autem animam tuam li
berasti. Sed ⁊ si conuersus iustus a iustitia sua fecerit
iniquitatem. ponam offendiculum coram eo. ipse mo
rietur quia non annuntiasti ei. In peccato suo morietur. ⁊ non
erunt in memoria iustitie eius quas fecit. sanguinem
uero eius de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaueris
iusto ut non peccet iustus ⁊ ille non peccauerit. uiuens
uiuet quia annuntiasti ei. ⁊ tu animam tuam liberasti. Et
facta est ibi super me manus domini. ⁊ dixit ad me. Surgens
egredere in campum. ⁊ ibi loquar tecum. Et surgens egressus
sum in campum. ⁊ ecce ibi gloria domini stabat quasi gloria quam
uidi iuxta fluuium chobar. Et cecidi in faciem meam.
⁊ ingressus est in me spiritus. ⁊ statuit me super pedes me
os ⁊ locutus est mihi. Et dixit ad me. Ingredere ⁊ inclu
dere in medio domus tue. Et tu fili hominis. ecce
data sunt super te uincula. ⁊ ligabunt te in eis. ⁊ non
egredieris in medio eorum. Et linguam tuam adherescere
faciam palato tuo. ⁊ eris mutus nec quasi uir ob
iurgans. quia domus exasperans est. Cum autem locutus fu
ero tibi. aperiam os tuum ⁊ dices ad eos. Hec dicit
dominus deus. Qui audit audiat. ⁊ qui quiescit quiescat. quia
domus exasperans est.

IIII

Et tu fili hominis sume tibi laterem unum ⁊ pones eum
coram te. ⁊ describes in eo ciuitatem hierusalem. ⁊ ordi
nabis aduersus eam obsidionem. Et hedificabis muniti
ones. ⁊ comportabis aggerem [illegible]
arietes in gyro. ⁊ tu s[illegible]o capite nicanoris ⁊
nes eam murum ferreum contra domum sanctam omnipotentis dei.
nabis faciem tuam ad eam. [illegible] etiam ipsi nicanoris p
eam. signum est domui [illegible] dei. Omnium autem ele
latus tuum sinistrum. ⁊ po[illegible] omnes ergo celi dominum benedixer
eo. numero dierum quibus [illegible] contaminatum con
iniquitates eorum. Ego autem [illegible]canoris caput in summa arce
numerum dierum quibus [illegible] signum esset auxilii dei. Itaque
iniquitatem eorum. nume[illegible] nullo modo diem istum absque ce
⁊ portabis iniquitatem dom[illegible] celebritate transire
es super latus tuum dextrum [illegible] syriaca uoce pridie mar
ius uidi quadraginta [illegible] nicanorem gestis ⁊ ex
inquam pro anno dedi tibi. [illegible] possessa. Ego quoque in his
tes faciem tuam. ⁊ brachium tuum erit extentum. ⁊ prophetabis
aduersus eam. Ecce circumdedi te uinculis. ⁊ non te conuertes a latere
tuo in latus aliud. donec compleas dies obsidionis
tue. Et tu sume tibi frumentum. ⁊ hordeum. ⁊ fabam. ⁊ lentem.
⁊ milium. ⁊ uiciam. ⁊ mittes ea in uas unum. ⁊ facies tibi panes
numero dierum quibus dormies super latus tuum. trecen
tis ⁊ nonaginta diebus comedes illud. Cibus autem tuus
quo uesceris. erit in pondere uiginti stateres in die.
a tempore usque ad tempus comedes illud. ⁊ aquam in mensura
bibes sextam partem hin. a tempore usque ad tempus bibes il
lud. ⁊ quasi subcinericium hordeaceum comedes
illud. ⁊ stercore quod egreditur de homine operies illud
in oculis eorum. Et dixit dominus. Sic comedent filii israel pa
nem suum pollutum inter gentes. ad quas eiciam eos. Et
dixi. a. a. a. domine deus. ecce anima mea non est polluta. ⁊
morticinum ⁊ laceratum a bestia non comedi ab infantia
mea usque nunc. ⁊ non est ingressa in os meum omnis caro inmunda.
Et dixit ad me. Ecce dedi tibi fimum boum pro stercoribus

humanis, et faciet panem tuum in eo. Et dixit ad me: Fili
hominis, ecce ego conteram baculum panis in Ierusalem, et co-
medent panem in pondere et in sollicitudine, et aquam in mensura
et in angustia bibent, ut deficientibus pane et aqua cor-
ruat unusquisque ad fratrem suum, et contabescant in iniqui-
V
tatibus suis. Et tu fili hominis, sume tibi gladium acutum,
radentem pilos, assumes eum et duces per caput tuum et super
barbam tuam, et assumes tibi stateram ponderis, et divi-
des eos. Tertiam partem igne combures in medio civitatis,
iuxta completionem dierum obsidionis. Et assumes tertiam
partem, et concides gladio in circuitu eius. Tertiam vero aliam dis-
perges in ventum, et gladium nudabo post eos. Et sumes inde parvum
numerum, et ligabis eos in summitate pallii tui. Et ex eis rursum tol-
les, et proicies eos in medio ignis, et combures eos igni, et ex eo egredietur ignis
in omnem domum Israel. Haec dicit dominus deus: Ista est Ierusalem, in medio gentium
posui eam, et in circuitu eius terras. Et contempsit iudicia mea
ut plus esset impia quam gentes, et praecepta mea ultra quam
terrae quae in circuitu eius sunt. Iudicia enim mea proiecerunt, et in prae-
ceptis meis non ambulaverunt. Ideo haec dicit dominus deus: Quia
superastis gentes quae in circuitu vestro sunt, in praeceptis meis non am-
bulastis, et iudicia mea non fecistis, et iuxta iudicia gen-
tium quae in circuitu vestro sunt non estis operati, ideo haec dicit dominus
deus: Ecce ego ad te, et ipse ego faciam in medio tui. ideo haec
dicit dominus deus: Ecce ego ad te, et ipse ego faciam in medio tui
iudicia in oculis gentium. Et faciam in te quod non feci, et quibus
similia ultra non faciam, propter omnes abhominationes tuas. Ideo
patres comedent filios in medio tui, et filii comedent
patres suos. Et faciam in te iudicia, et ventilabo uni-
versas reliquias tuas in omnem ventum. Ideo vivo ego, dicit dominus
deus, nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus
tuis et in omnibus abhominationibus tuis, ego quoque confringam,
et non parcet oculus meus, et non miserebor. Tertia pars
tui peste morietur, et fame consumetur in medio tui,
et tertia pars tui in gladio cadet in circuitu tuo. Tertiam vero
partem tuam in omnem ventum dispergam, et gladium evagi-
nabo post eos. Et complebo furorem meum, et requiescere faciam
indignationem meam in eis, et consolabor. Et scient quia
ego dominus locutus sum in zelo meo, cum implevero indigna-
tionem meam in eis. Et dabo te in desertum et in obprobrium gen-
tibus quae in circuitu tuo sunt, in conspectu omnis praetereuntis. Et
eris obprobrium et blasphemia, exemplum et stupor in
gentibus quae in circuitu tuo sunt, cum fecero in te iudicia in furore
et in indignatione et in increpationibus irae. Ego dominus locutus sum.
Quando misero sagittas famis pessimas in eos, quae erunt mor-
tiferae, et quas mittam ut disperdam vos, et famem congrega-
bo super vos, et conteram vobis baculum panis. Et immittam in
vos famem et bestias pessimas usque ad internecionem,
et pestilentia et sanguis transibunt per te, et gladium inducam
super te. Ego dominus locutus sum. VI

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam
contra montes Israel, et prophetabis ad eos, et dices: Montes
Israel, audite verbum domini dei. Haec dicit dominus deus montibus
et collibus, rupibus et vallibus: Ecce ego inducam super vos
gladium, et disperdam excelsa vestra, et demoliar aras vestras,
et confringentur simulacra vestra, et deiciam interfectos vestros
ante idola vestra. Et dabo cadavera filiorum Israel ante faciem
simulacrorum vestrorum, et dispergam ossa vestra circum aras
vestras in omnibus habitationibus vestris. Urbes desertae erunt, et
excelsa demolientur et dissipabuntur, et interibunt arae ve-
strae, et confringentur, et cessabunt idola vestra. Et conte-
rentur delubra vestra, et delebuntur opera vestra, et cadet inter-
fectus in medio vestri, et scietis quoniam ego dominus. Et relinquam
in vobis eos qui fugerint gladium in gentibus, cum dispersero
vos in terris. Et recordabuntur mei liberati vestri in genti-
bus ad quas captivi ducti sunt, quia contrivi cor eorum
fornicans et recedens a me, et oculos eorum fornicantes
post idola sua. Et displicebunt sibimet super malis
quae fecerunt in universis abhominationibus suis, et scient
quia ego dominus non frustra locutus sum ut facerem eis malum hoc.
Haec dicit dominus deus: Percute manum tuam et allide pedem tuum
et dic: Heu ad omnes abhominationes malorum domus Israel, quia
gladio, fame et peste ruituri sunt. Qui longe est peste mo-
rietur, qui autem prope gladio corruet. Et qui relictus fuerit et
obsessus, fame morietur, et complebo indignationem meam
in eis, et scietis quia ego dominus, cum fuerint interfecti vestri in medio
idolorum vestrorum, in circuitu ararum vestrarum, in omni colle ex-
celso, et in cunctis summitatibus montium, et subter omne lignum
nemorosum, et subter universam quercum frondosam, locum
ubi accenderunt thura redolentia universis idolis suis.
Et extendam manum meam super eos, et faciam terram desolatam et de-
stitutam a deserto deblatha in omnibus habitationibus eorum,
et scient quia ego dominus. VII

Et factus est sermo domini ad me dicens: Et tu fili hominis, haec
dicit dominus deus terrae Israel: Finis venit, venit finis super
quattuor plagas terrae. Nunc finis super te, et emittam
furorem meum in te, et iudicabo te iuxta vias tuas, et
ponam contra te omnes abhominationes tuas, et non parcet oculus
meus super te, et non miserebor, sed vias tuas ponam super te, et ab-
ominationes tuae in medio tui erunt, et scietis quia ego dominus.
Haec dicit dominus deus: Afflictio una abiit, et ecce venit afflic-
tio alia. Finis venit, venit finis, evigilavit adversum
te, ecce venit. Venit contritio super te qui habitas in terra. Ve-
nit tempus, prope est dies occisionis, et non gloriae montium. Nunc de pro-
pinquo effundam iram meam super te, et complebo furorem
meum in te, et iudicabo te iuxta vias tuas, et imponam tibi omnia
scelera tua. Et non parcet oculus meus, neque miserebor,
sed vias tuas imponam tibi, et abhominationes tuae in me-
dio tui erunt, et scietis quia ego sum dominus percutiens. Ecce
dies, ecce venit, egressa est contritio. Floruit virga,
germinavit superbia, iniquitas surrexit in virga impietatis. Non
ex eis, et non ex populo, neque ex sonitu eorum, et non erit requies
in eis. Venit tempus, appropinquavit dies. Qui emit non laetetur,
et qui vendit non lugeat, quia ira super omnem populum eius. Quia qui
vendit ad id quod vendidit non revertetur, et adhuc in
viventibus vita eorum. Visio enim ad omnem multitudinem
eius non regredietur, et vir in iniquitate vitae suae non confortabitur. Canite
tuba, praeparentur omnes, et non est qui vadat ad proelium. Ira enim
mea super universum populum eius. Gladius foris, pestis et fa-

mors intrinsecus. Qui in agro est gladio morietur, et qui in civi-
tate, pestilentia et fame devorabuntur. Et salvabun-
tur qui fugerint ex eis, et erunt in montibus quasi columbe
convallium. Omnes trepidi, unusquisque in iniquitate sua.
Omnes manus dissolventur, et omnia genua fluent aquis.
Et accingent se ciliciis, et operiet eos formido. Acci-
gent se ciliciis, et tremor omnia possidebit. Et in omni
facie confusio, et in universis capitibus eorum calvitium. Ar-
gentum eorum foris proicietur, et aurum eorum in sterquilinium
erit. Argentum eorum et aurum eorum non valebit liberare eos
in die furoris domini. Animam suam non saturabunt, et ventres
eorum non implebuntur, quia scandalum iniquitatis eorum
factum est. Et ornamentum monilium suorum in superbiam posu-
erunt, et ymagines abominationum suarum et simu-
lacrorum fecerunt ex eo. Propter hoc dedi eis illud in immundi-
tiam. Et dabo illud in manus alienorum ad diripiendum,
et impiis terre in predam, et contaminabunt illud. Et aver-
tam faciem meam ab eis, et violabunt archanum meum, et in-
troibunt in illud emissarii, et contaminabunt illud. Fac
conclusionem, quoniam terra plena est iudicio sanguinum, et
civitas plena est iniquitate. Et adducam pessimos de genti-
bus, et possidebunt domos eorum, et quiescere faciam
superbiam potentium, et possidebunt sanctuaria eorum. Angu-
stia superveniente requirent pacem, et non erit. Conturbatio
super conturbationem veniet, et auditus super auditum. Et querent
visionem de propheta, et lex peribit a sacerdote, et consilium
a sacerdotibus et senioribus. Rex lugebit, et princeps in-
duetur merore, et manus populi terre conturbabuntur.
Secundum viam eorum faciam eis, et secundum iudicia eorum iu-
VIII
dicabo eos, et scient quia ego dominus. Et factum est in anno
sexto, in sexto mense, in quinta mensis. Ego sedebam
in domo mea, et senes iuda sedebant coram me, et
cecidit super me ibi manus domini dei. Et vidi, et ecce
similitudo quasi aspectus ignis. Et ab aspectu lum-
borum eius et deorsum ignis, et a lumbis eius et sursum quasi aspec-
tus splendoris, ut visio electri. Et emissa similitu-
do manus apprehendit me in cincinno capitis mei,
et elevavit me spiritus inter terram et celum, et adduxit me
in iherusalem in visione dei, iuxta hostium interius
quod respiciebat ad aquilonem, ubi erat statutum y-
dolum zeli ad provocandam emulationem. Et ecce
ibi gloria dei israel secundum visionem quam videram in campo.
Et dixit ad me: Fili hominis, leva oculos tuos ad viam
aquilonis. Et levavi oculos meos ad viam aquilonis,
et ecce ab aquilone porte altaris ydolum zeli in ipso
introitu. Et dixit ad me: Fili hominis, putasne vides
tu quid isti faciant, abominationes magnas quas
domus israel facit hic, ut procul recedam a sanctuario
meo? Et adhuc conversus videbis abominationes
maiores. Et introduxit me ad hostium atrii, et vi-
di, et ecce foramen unum in pariete. Et dixit ad me: Fi-
li hominis, fode parietem. Et cum perfodissem parietem,
apparuit hostium unum. Et dixit ad me: Ingredere et
vide abominationes pessimas quas isti faciunt
hic. Et ingressus vidi, et ecce omnis similitudo reptilium
et animalium abominatio, et universa ydola domus israel
depicta erant in pariete in circuitu per totum. Et septua-
ginta viri de senioribus domus israel, et iechonias
filius saphan stabat in medio eorum stantium ante
picturas, et unusquisque habebat turibulum in manu sua, et
vapor nebule de thure consurgebat. Et dixit ad me:
Certe vides, fili hominis, que seniores domus israel faciunt
in tenebris, unusquisque in abscondito cubiculi sui. Dicunt
enim: Non videt dominus nos, dereliquit dominus terram. Et dixit ad
me: Adhuc conversus videbis abominationes ma-
iores quas isti faciunt. Et introduxit me per hostium porte
domus domini quod respiciebat ad aquilonem. Et ecce ibi
mulieres sedebant plangentes adonidem. Et dixit
ad me: Certe vidisti, fili hominis? Adhuc conversus vide-
bis abominationes maiores his. Et introduxit me in
atrium domus domini interius, et ecce in hostio templi domini
inter vestibulum et altare quasi viginti quinque viri dor-
sa habentes contra templum domini, et facies ad orientem, et ado-
rabant ad ortum solis. Et dixit ad me: Certe vidisti,
fili hominis. Numquid leve est hoc domui iuda, ut
facerent abominationes istas quas fecerunt hic? Quia
replentes terram iniquitate conversi sunt ad irritandum
me. Et ecce applicant ramum ad nares suas. Ergo
et ego faciam in furore meo, non parcet oculus meus,
nec miserebor. Et cum clamaverint ad aures meas vo-
ce magna, non exaudiam eos. VIIII
Et clamavit in auribus meis voce magna, dicens:
Appropinquaverunt visitationes urbis, et unusquisque vas
interfectionis habet in manu sua. Et ecce sex viri veni-
ebant de via porte superioris que respicit ad aquilonem,
et uniuscuiusque vas interitus in manu eius. Vir quoque
unus in medio eorum vestitus erat lineis, et atramentarium
scriptoris ad renes eius. Et ingressi sunt, et steterunt iuxta altare ere-
um. Et gloria domini israel assumpta est de cherubin que erat super
eum ad limen domus. Et vocavit virum qui indutus erat lineis
et atramentarium scriptoris habebat in renibus suis. Et dixit dominus
ad eum: Transi per mediam civitatem in medio iherusalem,
et signa thau super frontes virorum gementium et dolentium super
cunctis abominationibus que fiunt in medio eius. Et
illis dixit audiente me: Transite per civitatem sequen-
tes eum, et percutite. Non parcat oculus vester, neque misere-
amini. Senem, adolescentulum et virginem, parvu-
lum et mulieres interficite usque ad internecionem. Omnem
autem super quem videritis thau, ne occidatis. Et a sanctuario
meo incipite. Ceperunt ergo a viris senioribus qui erant an-
te faciem domus. Et dixit ad eos: Contaminate domum,
et implete atria interfectis. Egredimini. Et egressi sunt, et per-
cutiebant eos qui erant in civitate. Et cede completa, re-
mansi ego, ruique super faciem meam, et cla-
mans aio: Heu heu heu, domine deus, ergone disp-
perdes omnes reliquias israel, effundens furorem
tuum super iherusalem? Et dixit ad me: Iniquitas domus
iuda et israel magna est nimis valde. Et repleta est

terra sanguinibus, et civitas repleta est aversione. Dixerunt
enim: Dereliquit Dominus terram, et Dominus non videt. Igitur
et meus non parcet oculus, neque miserebor; viam eorum super caput
eorum reddam. Et ecce vir qui indutus erat lineis, qui habebat
atramentarium in dorso suo, respondit verbum, dicens: Feci sicut
X praecepisti mihi. Et vidi, et ecce in firmamento quod erat super ca-
put cherubin, quasi lapis sapphyrus, quasi species similitu-
dinis solii apparuit super ea. Et dixit ad virum qui indutus
erat lineis, et ait: Ingredere in medio rotarum quae sunt
subter cherubin, et imple manum tuam prunis ignis quae sunt
inter cherubin, et effunde super civitatem. Ingressusque est
in conspectu meo. Cherubin autem stabant a dextris domus
cum ingrederetur vir, et nubes implevit atrium interius. Et ele-
vata est gloria Domini desuper cherubin ad limen domus, et reple-
ta est domus nube, et atrium repletum est splendore gloriae Do-
mini. Et sonitus alarum cherubin audiebatur usque ad
atrium exterius, quasi vox Dei omnipotentis loquentis. Cumque
praecepisset viro qui indutus erat lineis, dicens: Sume
ignem de medio rotarum quae sunt inter cherubin, ingressus
ille stetit iuxta rotam. Et extendit cherubin ma-
num de medio cherubin ad ignem qui erat inter cherubin,
et sumpsit, et dedit in manu eius qui indutus erat lineis:
qui accipiens egressus est. Et apparuit in cherubin similitu-
do manus hominis subter pennas eorum.
Et vidi, et ecce quattuor rotae iuxta cherubin: rota
una iuxta cherub unum, et rota alia iuxta cherub unum.
Species autem rotarum erat quasi visio lapidis chrysolithi;
et aspectus earum similitudo una quattuor, quasi sit rota in me-
dio rotae. Cumque ambularent, in quattuor partes gradiebantur,
non revertebantur ambulantes; sed ad locum ad quem ire
declinabant quae prima erat, sequebantur et ceterae, nec conver-
tebantur. Et omne corpus earum, et colla, et manus, et pen-
nae, et circuli plena erant oculis in circuitu quattuor rotarum.
Et rotas istas vocavit volubiles, audiente me. Quat-
tuor autem facies habebat unum: facies una, facies cherub,
et facies secunda, facies hominis, et in tertio facies leonis, et in
quarto facies aquilae. Et elevata sunt cherubin: ipsum est
animal quod videram iuxta fluvium Chobar. Cumque ambula-
rent cherubin, ibant pariter et rotae iuxta ea; et cum eleva-
rent cherubin alas suas ut exaltarentur de terra, non residebant
rotae, sed et ipsae iuxta erant. Stantibus illis stabant, et cum e-
levatis elevabantur: spiritus enim vitae erat in eis. Et egressa est
gloria Domini a limine templi, et stetit super cherubin.
Et elevantia cherubin alas suas, exaltata sunt a terra co-
ram me; et illis egredientibus, rotae quoque subsecutae
sunt. Et stetit in introitu portae domus Domini orientalis, et gloria Dei
Israel erat super ea. Ipsum est animal quod vidi subter Deum Israel
iuxta fluvium Chobar, et intellexi quia cherubin essent. Quat-
tuor per quattuor vultus uni, et quattuor alae uni, et similitu-
do manus hominis sub alis eorum. Et similitudo vultuum
XI eorum ipsi vultus quos videram iuxta fluvium Chobar, et intuitus
eorum, et impetus singulorum ante faciem suam ingredi. Et eleva-
vit me spiritus, et introduxit me ad portam domus Domini orien-
talem quae respicit solis ortum. Et ecce in introitu portae
viginti quinque viri. Et vidi in medio eorum Iezoniam
filium Azur, et Pheltiam filium Banaiae, principes populi. Dixit-
que Dominus ad me: Fili hominis, hi sunt viri qui cogitant iniquitatem,
et tractant consilium pessimum in urbe ista, dicentes: Non-
ne dudum aedificatae sunt domus? haec est lebes, nos autem
carnes. Idcirco vaticinare de eis, vaticinare fili hominis.
Et irruit in me spiritus Domini, et dixit ad me: Fili hominis, loquere:
Haec dicit Dominus: Sic locuti estis domus Israel, et cogitationes
cordis vestri ego novi. Plurimos occidistis in urbe hac,
et implestis vias eius interfectis. Propterea haec dicit Dominus Deus: In-
terfecti vestri quos posuistis in medio eius, hi sunt carnes, et haec
est lebes; et educam vos de medio eius. Gladium metuistis,
et gladium inducam super vos, ait Dominus Deus. Et eiciam vos de
medio eius, daboque vos in manu hostium, et faciam in vobis
iudicia. Gladio cadetis; in finibus Israel iudicabo
vos, et scietis quia ego Dominus. Et haec non erit vobis in lebetem, et vos non
eritis in medio eius carnes: in finibus Israel iudicabo vos.
Et scietis quia ego Dominus: quia in praeceptis meis non
ambulastis, et iudicia mea non fecistis, sed iuxta iudi-
cia gentium quae in circuitu vestro sunt estis operati. Et factum est
cum prophetarem, Pheltias filius Banaiae mortuus est. Et
cecidi in faciem meam, clamans voce magna, et dixi: Heu,
heu, heu, Domine Deus: consummationem tu facis reliquiarum
Israel? Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis,
fratres tui, viri propinqui tui, et omnis domus Israel, universi
quibus dixerunt habitatores Ierusalem: Longe recedite
a Domino, nobis data est terra in possessionem. Propterea haec dicit Dominus
Deus: Quia longe feci eos in gentibus, et quia dispersi eos in terris,
ero eis in sanctificationem modicam in terris ad quas venerunt.
Propterea loquere: Haec dicit Dominus Deus: Congregabo vos de populis,
et adunabo de terris in quibus dispersi estis, daboque vobis hu-
mum Israel. Et ingredientur illuc, et auferent omnes offensiones,
cunctasque abominationes eius de illa. Et dabo eis cor unum,
et spiritum novum tribuam in visceribus eorum, et auferam cor lapi-
deum de carne eorum, et dabo eis cor carneum, ut in praeceptis me-
is ambulent, et iudicia mea custodiant, faciantque ea; et
sint mihi in populum, et ego sim eis in Deum. Quorum cor post of-
fendicula et abominationes suas ambulabat, horum viam
in capite suo ponam, dicit Dominus Deus. Et elevaverunt cherubin
alas suas, et rotae cum eis; et gloria Dei Israel erat super ea. Et a-
scendit gloria Domini de medio civitatis, stetitque super mon-
tem qui est ad orientem urbis. Et spiritus levavit me, adduxit-
que in Chaldaeam ad transmigrationem, in visione, in spiritu Dei. Et
sublata est a me visio quam videram. Et locutus sum ad trans-
migrationem omnia verba Domini quae ostenderat mihi.
Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili XII
hominis, in medio domus exasperantis tu habitas: qui oculos
habent ad videndum, et non vident: et aures ad audiendum, et non
audiunt: quia domus exasperans est. Tu ergo, fili hominis, fac tibi va-
sa transmigrationis, et transmigrabis per diem coram eis. Trans-
migrabis autem de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum,
si forte aspiciant: quia domus exasperans est. Et efferes foras
vasa tua quasi vasa transmigrantis per diem in conspectu
eorum. Tu autem egredieris vespere coram eis, sicut egreditur mi-

grans ante oculos eorum. Perfode tibi parietem et egredieris per eum in conspectu eorum. In humeris portaberis, in caligine efferis. Faciem tuam velabis et non videbis terram, quia portentum dedi te domui Israel. Feci ergo sicut preceperat mihi: vasa mea protuli quasi vasa transmigrantis per diem, et vespere perfodi mihi parietem manu. In caligine egressus sum, et in humeris portatus in conspectu eorum. Et factus est sermo Domini ad me mane dicens: Fili hominis, numquid non dixerunt ad te domus Israel, domus exasperans: Quid tu facis? Dic ad eos: Hec dicit Dominus Deus: Super ducem onus istud qui est in Ierusalem, et super omnem domum Israel que est in medio eorum. Dic: Ego portentum vestrum. Quomodo feci, sic fiet illis: in transmigrationem et in captivitatem ibunt. Et dux qui est in medio eorum in humeris portabitur. In caligine egredietur; parietem perfodient ut educant eum. Facies eius operietur ut non videat oculo terram. Et extendam rete meum super illum, et capietur in sagena mea, et adducam eum in Babilonem in terram Chaldeorum, et ipsam non videbit, ibique morietur. Et omnes qui circa eum sunt, presidium eius et agmina eius, dispergam in omnem ventum, et gladium evaginabo post eos. Et scient quia ego Dominus, quando dispersero illos in gentibus et disseminavero eos in terris. Et relinquam ex eis viros paucos a gladio et fame et pestilentia, ut narrent omnia scelera eorum in gentibus ad quas ingredientur, et scient quia ego Dominus. Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, panem tuum in conturbatione comede, sed et aquam tuam in festinatione et merore bibe. Et dices ad populum terre: Hec dicit Dominus Deus ad eos qui habitant in Ierusalem in terra Israel: Panem suum in sollicitudine manducabunt et aquam suam in desolatione bibent, ut desoletur terra a multitudine sua propter iniquitatem omnium qui habitant in ea. Et civitates que nunc habitantur desolate erunt, terraque deserta, et scietis quia ego Dominus. Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, quod est proverbium istud vobis in terra Israel dicentium: In longum differentur dies, et peribit omnis visio? Ideo dic ad eos: Hec dicit Dominus Deus: Quiescere faciam proverbium istud, neque vulgo dicetur ultra in Israel. Et loquere ad eos quod appropinquaverunt dies, et sermo omnis visionis. Non enim erit ultra omnis visio cassa, neque divinatio ambigua in medio filiorum Israel, quia ego Dominus loquar, et quodcumque locutus fuero verbum fiet. Et non prolongabitur amplius, sed in diebus vestris, domus exasperans, loquar verbum et faciam illud, dicit Dominus Deus. Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, ecce domus Israel dicentium: Visio quam hic videt in dies multos, et in tempora longa iste prophetat. Propterea dic ad eos: Hec dicit Dominus Deus: Non prolongabitur ultra omnis sermo meus; verbum quod locutus fuero complebitur, dicit Dominus Deus.

XIII

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, vaticinare ad prophetas Israel qui prophetant, et dices prophetantibus de corde suo: Audite verbum Domini. Hec dicit Dominus Deus: Ve prophetis insipientibus qui sequuntur spiritum suum et nihil vident. Quasi vulpes in desertis prophete tui Israel erant. Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prelio in die Domini. Vident vana et divinant mendacium, dicentes: Ait Dominus, cum Dominus non miserit eos, et perseveraverunt confirmare sermonem. Numquid non visionem cassam vidistis, et divinationem mendacem locuti estis? Et dicitis: Ait Dominus, cum ego non sim locutus. Propterea hec dicit Dominus Deus: Quia locuti estis vana et vidistis mendacium, ideo ecce ego ad vos, ait Dominus Deus. Et erit manus mea super prophetas qui vident vana et divinant mendacium. In consilio populi mei non erunt, et in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur, et scietis quia ego Dominus Deus. Eo quod deceperint populum meum dicentes: Pax, et non est pax. Et ipse edificabat parietem, illi autem liniebant eum luto absque paleis. Dic ad eos qui liniunt absque temperatura, quod casurus sit. Erit enim imber inundans, et dabo lapides pergrandes desuper irruentes, et ventum procelle dissipantem. Siquidem ecce cecidit paries. Numquid non dicetur vobis: Ubi est litura quam levistis? Propterea hec dicit Dominus Deus: Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, et imber inundans in furore meo erit, et lapides grandes in ira in consumptionem. Et destruam parietem quem levistis absque temperamento, et adequabo eum terre, et revelabitur fundamentum eius, et cadet et consumetur in medio eius, et scietis quia ego sum Dominus. Et complebo indignationem meam in pariete et in his qui liniunt eum absque temperamento, dicamque vobis: Non est paries, et non sunt qui liniunt eum, prophete Israel qui prophetant ad Ierusalem, et vident ei visionem pacis, et non est pax, ait Dominus Deus. Et tu, fili hominis, pone faciem tuam contra filias populi tui que prophetant de corde suo, et vaticinare super eas, et dic: Hec dicit Dominus Deus: Ve que consuunt pulvillos sub omni cubito manus, et faciunt cervicalia sub capite universe etatis ad capiendas animas. Et cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum. Et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei et fragmen panis, ut interficerent animas que non moriuntur, et vivificarent animas que non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis. Propter hoc hec dicit Dominus Deus: Ecce ego ad pulvillos vestros quibus vos capitis animas volantes, et dirumpam eos de brachiis vestris, et dimittam animas quas vos capitis, animas ad volandum. Et dirumpam cervicalia vestra, et liberabo populum meum de manu vestra, neque erunt ultra in manibus vestris ad predandum. Et scietis quia ego Dominus, pro eo quod merere fecistis cor iusti mendaciter, quem ego non contristavi, et confortastis manus impii, ut non reverteretur a via sua mala et viveret. Propterea vana non videbitis, et divinationes non divinabitis amplius. Et eruam populum meum de manu vestra, et scietis quia ego Dominus.

Et venerunt ad me viri seniorum Israel, et sederunt coram me. Et factus est sermo Domini ad me dicens: XIIII
Fili hominis, viri isti posuerunt inmunditias suas in cordibus suis, et scandalum iniquitatis sue statuerunt contra faciem suam. Numquid interrogatus respondebo eis? Propter

loquere eis et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Homo homo de domo israel qui posuerit immunditias suas in corde suo et scandalum iniquitatis sue statuerit contra faciem suam et venerit ad prophetam interrogans per eum me, ego dominus respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum, ut capiatur domus israel in corde suo quo recesserunt a me in cunctis ydolis suis. Propterea dic ad domum israel. Hec dicit dominus deus. Convertimini et recedite ab ydolis vestris et ab universis contaminationibus vestris avertite facies vestras. Quia homo homo de domo israel et de proselitis quicumque advena fuerit in israel, si alienatus fuerit a me et posuerit ydola sua in corde suo et scandalum iniquitatis sue statuerit contra faciem suam et venerit ad prophetam ut interroget per eum me, ego dominus respondebo ei per me. Et ponam faciem meam super hominem illum et faciam eum in exemplum et in proverbium et disperdam eum de medio populi mei, et scietis quia ego dominus. Et propheta cum erraverit et locutus fuerit verbum, ego dominus decepi prophetam illum, et extendam manum meam super eum et delebo eum de medio populi mei israel. Et portabunt iniquitatem suam. Juxta iniquitatem interrogantis sic iniquitas prophete erit, ut non erret ultra domus israel a me, neque polluatur in universis prevaricationibus suis, sed sit michi in populum et ego sim eis in deum, ait dominus exercituum. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis, terra cum peccaverit michi ut prevaricetur prevaricans, extendam manum meam super eam et conteram virgam panis eius et immittam in eam famem et interficiam de ea hominem et iumentum. Et si fuerint tres viri isti in medio eius, noe et daniel et iob, ipsi iustitia sua liberabunt animas suas, ait dominus exercituum. Quod si et bestias pessimas induxero super terram ut vastem eam et fuerit invia eo quod non sit pertransiens propter bestias, tres viri isti si fuerint in ea, vivo ego dicit dominus deus, quia nec filios nec filias liberabunt, sed ipsi soli liberabuntur, terra autem desolabitur. Vel si gladium induxero super terram illam et dixero gladio: transi per terram, et interfecero de ea hominem et iumentum, et tres viri isti fuerint in medio eius, vivo ego dicit dominus deus, non liberabunt filios neque filias, sed ipsi soli liberabuntur. Si autem et pestilentiam immisero super terram illam et effudero indignationem meam super eam in sanguine ut auferam ex ea hominem et iumentum, et noe et daniel et iob fuerint in medio eius, vivo ego dicit dominus deus, quia filium et filiam non liberabunt, sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas. Quoniam hec dicit dominus deus. Quod et si quattuor iudicia mea pessima, gladium et famem et bestias malas et pestilentiam immisero in hierusalem ut interficiam de ea hominem et pecus, tamen relinquetur in ea salvatio educentium filios et filias. Ecce ipsi egredientur ad vos et videbitis viam eorum et adinventiones eorum, et consolabimini super malo quod induxi in hierusalem in omnibus que importavi super eam. Et consolabuntur vos cum videritis viam eorum et adinventiones eorum, et cognoscetis quod non frustra fecerim omnia que feci in ea, ait dominus deus.

XV

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis, quid fiet ligno vitis ex omnibus lignis nemorum que sunt inter ligna silvarum? Numquid tolletur de ea lignum ut fiat opus, aut fabricabitur de ea paxillus ut dependeat in ea quodcumque vas? Ecce igni datum est in escam; utramque partem eius consumpsit ignis, et medietas eius redacta est in favillam. Numquid utile erit ad opus? Etiam cum esset integrum non erat aptum ad opus, quanto magis cum ignis illud devoraverit et combusserit nichil ex eo fiet operis. Propterea hec dicit dominus deus. Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum quod dedi igni ad devorandum, sic tradam habitatores hierusalem. Et ponam faciem meam in eos. De igne egredientur et ignis consumet eos, et scietis quia ego dominus cum posuero faciem meam in eos et dedero terram inviam et desolatam, eo quod prevaricatores extiterint, dicit dominus deus.

XVI

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis, notas fac hierusalem abominationes suas et dices. Hec dicit dominus deus. Hierusalem, radix tua et generatio tua de terra chanaan. Pater tuus amorreus et mater tua cethea. Et quando nata es, in die ortus tui non est precisus umbilicus tuus, et aqua non es lota in salutem, nec sale salita, nec involuta pannis. Non pepercit super te oculus ut faceret tibi unum de his misertus tui, sed proiecta es super faciem terre in abiectione anime tue in die qua nata es. Transiens autem per te vidi te conculcari in sanguine tuo, et dixi tibi cum esses in sanguine tuo: vive. Dixi inquam tibi: in sanguine tuo vive. Multiplicatam quasi germen agri dedi te, et multiplicata es et grandis effecta, et ingressa es et pervenisti ad mundum muliebrem. Ubera tua intumuerunt et pilus tuus germinavit, et eras nuda et confusione plena. Et transivi per te et vidi te, et ecce tempus tuum tempus amantium. Et expandi amictum meum super te et operui ignominiam tuam. Et iuravi tibi et ingressus sum pactum tecum, ait dominus deus, et facta es michi. Et lavi te aqua et emundavi sanguinem tuum ex te. Et unxi te oleo et vestivi te discoloribus et calciavi te iacinthino et cinxi te bysso et indui te subtilibus. Et ornavi te ornamento et dedi armillas in manibus tuis et torquem circa collum tuum, et dedi inaurem super os tuum et circulos auribus tuis et coronam decoris in capite tuo. Et ornata es auro et argento et vestita es bysso et polimito et multis coloribus. Similam et mel et oleum comedisti, et decora facta es vehementer nimis et profecisti in regnum. Et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam, quia perfecta eras in decore meo quod posueram super te, dicit dominus deus. Et habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es in nomine tuo, et exposuisti fornicationem tuam omni transeunti ut eius fieres. Et sumens de vestimentis tuis fecisti tibi excelsa hinc inde consuta, et fornicata es super eis sicut non est factum neque futurum est. Et tulisti vasa decoris tui de auro meo et de argento meo que dedi tibi, et fecisti tibi ymagines masculinas et fornicata es in eis. Et sumpsisti tibi vestimenta tua multicoloria et vestisti ex eis. Et oleum meum et thimiama meum posuisti coram eis, et panem meum quem dedi tibi, similam et oleum et mel quibus enutrivi te, posuisti in conspectu eorum in odorem suavitatis, et factum est, ait dominus deus. Et tulisti filios tuos et filias tuas quas ge-

genuisti mihi et immolasti eis ad devorandum. Numquid parva est fornicatio tua? Immolasti filios meos et dedisti illos consecrans eis. Et post omnes abominationes tuas et fornicationes non es recordata dierum adolescentie tue, quando eras nuda et confusione plena et conculcata in sanguine tuo. Et accidit post omnem malitiam tuam (ve ve tibi, ait Dominus Deus) et edificasti tibi lupanar et fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis. Ad omne caput vie edificasti signum prostitutionis tue et abominabilem fecisti decorem tuum. Et divisisti pedes tuos omni transeunti et multiplicasti fornicationes tuas. Et fornicata es cum filiis Egypti vicinis tuis magnarum carnium, et multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me. Ecce ego extendam manum meam super te et auferam iustificationem tuam et dabo te in animas odientium te filiarum Palestinarum, que erubescunt in via tua scelerata. Et fornicata es in filiis Assyriorum eo quod needum fueris expleta. Et postquam fornicata es, nec sic es satiata. Et multiplicasti fornicationem tuam in terra Chanaan cum Chaldeis, et nec sic satiata es. In quo mundabo cor tuum, ait Dominus Deus, cum facias omnia hec opera mulieris meretricis et procacis? Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis vie, et excelsum tuum fecisti in omni platea. Nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium, sed quasi mulier adultera que super virum suum inducit alienos. Omnibus meretricibus dantur mercedes; tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis, et donabas eis ut intrarent ad te undique ad fornicandum tecum. Factumque est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis, et post te non erit fornicatio. In eo enim quod dedisti mercedes et mercedes non accepisti, factum est in te contrarium. Propterea meretrix audi verbum Domini. Hec dicit Dominus Deus: Quia effusum est es tuum et revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos, et super idola abominationum tuarum in sanguine filiorum tuorum quos dedisti eis, ecce ego congregabo omnes amatores tuos quibus commixta es, et omnes quos dilexisti cum universis quos oderas; et congregabo eos super te undique, et nudabo ignominiam tuam coram eis, et videbunt omnem turpitudinem tuam. Et iudicabo te iudiciis adulterarum et effundentium sanguinem, et dabo te in sanguinem furoris et zeli. Et dabo te in manus eorum, et destruent lupanar tuum et demolientur prostibulum tuum, et denudabunt te vestimentis tuis, et auferent vasa decoris tui, et derelinquent te nudam plenamque ignominia. Et adducent super te multitudinem et lapidabunt te lapidibus, et trucidabunt te gladiis suis. Et comburent domos tuas igni et facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum; et desines fornicari, et mercedes ultra non dabis. Et requiescet indignatio mea in te, et auferetur zelus meus a te, et quiescam nec irascar amplius. Eo quod non fueris recordata dierum adolescentie tue, et provocasti me in omnibus his, quapropter et ego vias tuas in capite tuo dedi, ait Dominus Deus, et non feci iuxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis. Ecce omnis qui dicit vulgo proverbium in te

assumet illud dicens: Sicut mater ita et filia eius. Filia matris tue es tu, que proiecit virum suum et filios suos; et soror sororum tuarum tu, que proiecerunt viros suos et filios suos. Mater vestra Cethea et pater vester Amorreus. Et soror tua maior Samaria, ipsa et filie eius, que habitant ad sinistram tuam; soror autem tua minor te que habitat a dextris tuis Sodoma et filie eius. Sed nec in viis earum ambulasti, neque secundum scelera earum fecisti pauxillum minus; pene sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis. Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non fecit Sodoma soror tua ipsa et filie eius sicut fecisti tu et filie tue. Ecce hec fuit iniquitas Sodome sororis tue: superbia, saturitas panis et habundantia, et otium ipsius et filiarum eius, et manum egeno et pauperi non porrigebant. Et elevate sunt et fecerunt abominationes coram me, et abstuli eas sicut vidisti. Et Samaria dimidium peccatorum tuorum non peccavit, sed vicisti eam sceleribus tuis et iustificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis quas operata es. Ergo et tu porta confusionem tuam, que vicisti sorores tuas peccatis tuis, sceleratius agens ab eis; iustificate sunt enim a te. Ergo et tu confundere et porta ignominiam tuam, que iustificasti sorores tuas. Et convertam et restituam eas conversione Sodomorum cum filiabus suis, et conversione Samarie et filiarum eius, et convertam reversionem tuam in medio earum, ut portes ignominiam tuam et confundaris in omnibus que fecisti consolans eas. Et soror tua Sodoma et filie eius revertentur ad antiquitatem suam, et Samaria et filie eius revertentur ad antiquitatem suam, et tu et filie tue revertimini ad antiquitatem vestram. Non fuit autem Sodoma soror tua audita in ore tuo in die superbie tue, antequam revelaretur malitia tua, sicut hoc tempore in obprobrium filiarum Syrie et cunctarum in circuitu tuo filiarum Palestinarum que ambiunt te per gyrum. Scelus tuum et ignominiam tuam tu portasti, ait Dominus Deus. Quia hec dicit Dominus Deus: Et faciam tibi sicut despexisti iuramentum, ut irritum faceres pactum. Et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentie tue, et suscitabo tibi pactum sempiternum. Et recordaberis viarum tuarum et confunderis, cum receperis sorores tuas tecum maiores et minoribus tuis. Et dabo eas tibi in filias, sed non ex pacto tuo. Et suscitabo ego pactum meum tecum, et scies quia ego Dominus, ut recorderis et confundaris, et non sit tibi ultra aperire os pre confusione tua, cum placatus fuero tibi in omnibus que fecisti, ait Dominus Deus.

XVII

Et factum est verbum Domini ad me dicens: Fili hominis, propone enigma et narra parabolam ad domum Israel, et dices: Hec dicit Dominus Deus: Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis et varietate, venit ad Libanum et tulit medullam cedri. Summitatem frondium eius avellit et transportavit eam in terram Chanaan, in urbe negotiatorum posuit illam. Et tulit de semine terre et posuit illud in terra pro semine, ut firmaret radicem super aquas multas; in superficie posuit illud. Cumque germinasset, crevit in vineam latiorem humilem statura, respicientibus ramis eius ad eam, et radices eius sub illa erant. Facta est ergo vinea et fructificavit in palmites et emisit propagines. Et facta est aquila altera grandis, magnis alis multisque plumis, et ecce vinea ista quasi mittens radices suas ad eam, palmites suos

extendit ad illā. ut irrigaret eā de areolis germinis sui. In t̄ra bona sup aquas multas plantata ē. ut faciat frondes. ⁊ portet fructū; ⁊ sit in uineā grandē. Dic. Hec dic̄ dn̄s d̄s. Ergo ne ꝓsperabitur? Nonne radices eī euellet. ⁊ fructus eius distringet. ⁊ siccabit oēs palmites germinis eī. ⁊ arescet. ⁊ nō in brachio grandi. neq; in ꝑplo multo. ut euelleret eā radicitus? Ecce plantata ē. ergo ne ꝓsperabit̄? Nonne cū tetigit eā uentus urens siccabit. ⁊ in areis germinis sui arescet? Et f̄cm̄ ē u̇bū dn̄i ad me dicens. Fili hominis. dic ad domū exasperantē. Nescitis q̄d ista significēt? Dic. Ecce uenit rex babilonis ih̄rlm. ⁊ assumet regē ⁊ principes eius. ⁊ adducet eos ad semetipm̄ in babilonē. Et tollet d̄ semine regni. feriet q; cū eo fedus. ⁊ accipiet ab eo iusiurandū. S; ⁊ fortes t̄re tollet ut sit regnū humile. ⁊ nō eleuetur. s; custodiat pactū eī ⁊ seruet illud. Qui recedēs ab eo misit nūtios ad egyptū. ut daret ei equos ⁊ ꝑplm̄ multū. Nūquid ꝓsperabitur. t̄ cōsequetur salutē qui fec̄ h̄? Et qui dissoluit pactū. nūquid effugiet? Viuo ego dic̄ dn̄s d̄s. q̄m in loco regis q̄ constituit eū regem. cui' fecit irritū iuramentum. ⁊ soluit pactū q̄d habebat cū eo. in medio babilonis morietur. Et nō in exercitu grandi. neq; in ꝑplo multo faciet contra eū pharao p̄liū. in iactu aggeris. ⁊ in extructione uallorū. ut interficiat aīas multas. Spreuit eīm iuramentū ut solueret fedus. ⁊ ecce dedit manū suā. Et cū omnia h̄ fecerit. nō effugiet. ꝓpterea hec dic̄ dn̄s d̄s. Viuo ego. q̄m iuramentū quod spreuit. ⁊ fedus q̄d p̄uaricatus ē ponā in capite eius. ⁊ expandā rete meū sup eū. ⁊ cōp̄hendetur sagena mea. ⁊ adducā eū in babilonē. ⁊ iudicabo eū ibi in p̄uaricatione qua despexit me. ⁊ oēs ꝓfugi eī. cū uniuerso agmine gladio cadent. Residui aūt in omnē uentū dispergentur. ⁊ scietis q̄ ego dn̄s locutus sū. Hec dic̄ dn̄s d̄s. ⁊ sumā ego de medulla cedri sublimis. ⁊ ponā. de u̇tice ramorū eius. tenerū distringā. ⁊ plātabo sup montē excelsum ⁊ eminentē. in monte sublimi isrl' plantabo illud. ⁊ erumpet in germē. ⁊ faciet fructū. ⁊ erit in cedrū magnā. ⁊ habitabūt sub ea oēs uolucres. ⁊ uniuersū uolatile sub umbra frondiū eī nidificabit. ⁊ sciēt oīa ligna regionis q̄r ego dn̄s humiliaui lignū sublime. ⁊ exaltaui lignū humile. ⁊ siccaui lignū uiride. ⁊ frondere feci lignū aridū. Ego dn̄s locutus sū ⁊ feci.

XVIII

Et f̄cs ē sermo dn̄i ad me dicēs. Quid ē q̄d inter uos parabolā u̇titis in ꝓu̇biū istud in t̄ra isrl' dicentes. patres comederūt uuā acerbā. ⁊ dentes filiorū obstupescēt? Viuo ego dic̄ dn̄s d̄s. si erit uobis ultra parabola hec in ꝓu̇biū in isrl'. Ecce oēs aīe mee s̄. ut aīa patris ita ⁊ aīa filii mea ē. aīa q̄ peccauerit. ipsa morietur. ⁊ uir si fuerit iustus ⁊ fecerit iudiciū ⁊ iustitiā. in montib; nō comederit. ⁊ oculos suos nō leuauerit ad ydola domꝰ isrl'. ⁊ uxorē p̄ximi sui nō uiolauerit. ⁊ ad mulierē menstruatā nō accesserit. ⁊ hoīem nō contristauerit. pignus debitori reddiderit. p̄r uim nichil rapuerit. panē suū esurienti dederit. ⁊ nudū operuerit uestimento. ad usurā nō commodauerit. ⁊ ampli' nō acceperit. ab iniq̄tate auerterit manū suā. iudiciū uerū fecerit int̄ uirū ⁊ uirū. in p̄ceptis meis ambulauerit. ⁊ iudicia mea custodierit. ut faciat u̇itatē. hic iustus ē. ⁊ uita uiuet ⁊ nō morietur ait dn̄s d̄s. Quod si genuerit filiū latronē. effundentē sanguinē. ⁊ fecerit unū de istis. ⁊ h̄ quidē omnia nō facientē. s; in montib; comedentem. ⁊ uxorē p̄ximi sui polluentem. ⁊ egenū ⁊ pauperem contristantē. rapientē rapinas. pignus nō reddentē. ⁊ ad ydola leuantē oculos suos. abominationē facientem. ad usurā dantē. ⁊ amplius accipientem. nūquid uiuet? Nō uiuet. Cū uniu̇sa detestanda hec fecerit. morte morietur. sanguis eī in ipso erit. Quod si genuerit filiū q̄ uidens omnia peccata patris sui q̄ fecit. timuerit ⁊ nō fecerit simile eis. sup montes nō comederit. ⁊ oculos suos nō leuauerit ad ydola domꝰ isrl'. ⁊ uxorē p̄ximi sui nō uiolauerit. ⁊ uirū nō contristauerit. pignus nō retinuerit. ⁊ rapinā nō rapuerit. panē suū esurienti dederit. et nudū operuerit uestimento. a pauꝑis iniuria auerterit manū suā. usurā ⁊ sup habundantiā nō acceperit. iudicia mea fecerit. in p̄ceptis meis ambulauerit. h̄ nō morietur in iniq̄tate patris sui. s; uita uiuet. Pat̄ eius q̄r calūpniatus ē. ⁊ uim fecit fr̄i. ⁊ malū opat' ē in medio ꝑpli sui. ecce mortuus ē in iniq̄tate sua. Et dicitis. Quare nō portauit filius iniq̄tatē patris? Videlicet q̄r filius iudiciū ⁊ iustitiā opatus ē. omnia p̄cepta mea custodiuit. ⁊ fec̄ illa uita uiuet. aīa q̄ peccauerit. ipsa morietur. filius nō portabit iniquitatem patris. ⁊ pat̄ nō portabit iniq̄tatē filii. Iustitia iusti sup eū erit. ⁊ impietas impii erit sup eū. Si aūt impius egerit penitentiā ab omnib; peccatis suis q̄ opatus ē. ⁊ custodierit uniu̇sa p̄cepta mea. ⁊ fecerit iudiciū ⁊ iustitiā. uita uiuet ⁊ nō morietur. Omniū iniquitatū eī quas opatus ē nō recordabor. in iustitia sua q̄ opatus ē uiuet. Nūquid uoluntatis mee ē mors impii dic̄ dn̄s d̄s. ⁊ nō ut conu̇tatur a uiis suis ⁊ uiuat? Si aūt auerterit se iustus a iustitia sua ⁊ fecerit iniquitatē scdm̄ oēs abominationes quas opari solet impius. nūquid uiuet? Oēs iustitie eius quas fecerat nō recordabuntur. In p̄uaricatione q̄ p̄uaricatus ē ⁊ in peccato suo q̄d peccauit. in ipsis morietur. Et dixistis. Nō ē equa uia dn̄i. Audite domus isrl'. Nūquid uia mea nō ē equa. ⁊ nō magis uie u̇re p̄ue s̄? Cū eī auerterit se iustus a iustitia sua ⁊ fecerit iniq̄tatē. morietur in eis. In iniustitia sua q̄ opatus ē morietur. Et cū auerterit se impius ab impietate sua q̄ opatus ē. ⁊ fecerit iudiciū ⁊ iustitiā. ipse aīam suā uiuificabit. Considerans eī ⁊ auertens se ab omnib; iniq̄tatib; suis q̄s opatus ē. uita uiuet ⁊ nō morietur. ⁊ dicūt filii isrl'. Nō ē equa uia dn̄i. Nūquid uie mee nō s̄ eq̄ domus isrl'. ⁊ nō magis uie u̇re p̄ue? Ideo unūquēq; iuxta uias suas iudicabo domus isrl'. ait dn̄s d̄s. Conu̇timini ⁊ agite penitentiā ab omnib; iniq̄tatib; u̇ris. ⁊ nō erit uobis in ruinā iniquitas. Piicite a uobis oēs p̄uaricati

novas omnes in quibus praevaricati estis, et facite vobis cor novum
et spiritum novum. Et quare moriemini domus Israel? quia
nolo mortem morientis, dicit dominus deus. revertimini et vivi
te.

XVIIII

Et tu assume planctum super principes Israel, et dices: Quare
mater tua leena inter leones cubavit? in medio
leunculorum enutrivit catulos suos. et eduxit unum de
leunculis suis. leo factus est, et didicit capere praedam, homi
nemque comedere. Et audierunt de eo gentes, et non abs
que vulneribus suis ceperunt eum, et adduxerunt eum in cate
nis in terram Egypti. Quae cum vidisset quoniam infirmata est
et periit expectatio eius, tulit unum de leunculis suis, le
onem constituit eum. Qui incedebat inter leones, et factus est
leo. et didicit praedam capere, et homines devorare. Didicit vi
duas facere, et civitates eorum in desertum adducere, et deso
lata est terra et plenitudo eius a voce rugitus illius. Et
convenerunt adversum eum gentes undique de provinciis, et ex
panderunt super eum rete suum. in vulneribus earum captus
est. et miserunt eum in caveam in catenis, et adduxerunt eum
ad regem Babylonis. miseruntque eum in carcerem, ne au
diretur vox eius ultra super montes Israel. Mater tua quasi
vinea in sanguine tuo super aquam plantata. fruc
tus eius et frondes eius creverunt ex aquis multis. et factae sunt ei
virgae solidae in sceptra dominantium, et exaltata est statu
ra eius inter frondes. et vidit altitudinem suam in multi
tudine palmitum suorum. Et evulsa est in ira, in terramque
proiecta, et ventus urens siccavit fructum eius. Emarcuerunt
et arefactae sunt virgae roboris eius. ignis comedit eam.
et nunc transplantata est in desertum, in terra invia et sitienti.
Et egressus est ignis de virga ramorum eius, qui fructum eius co
medit, et non fuit in ea virga fortis, sceptrum dominantium.
Planctus est, et erit in planctum.

XX

Et factum est in anno septimo in mense quinto, decima men
sis, venerunt viri de senioribus Israel ut interroga
rent dominum, et sederunt coram me. Et factus est sermo domini
ad me dicens: Fili hominis, loquere senioribus Israel, et dices
ad eos: Haec dicit dominus deus: Numquid ad interrogandum me vos
venistis? Vivo ego quia non respondebo vobis, ait dominus deus.
Si iudicas eos, si iudicas fili hominis, abominationes
patrum eorum ostende eis, et dices ad eos: Haec dicit dominus deus.
In die qua elegi Israel, et levavi manum meam pro stirpe
domus Iacob, et apparui eis in terra Egypti, et levavi
manum meam pro eis dicens: Ego dominus deus vester. In die illa
levavi manum meam ut educerem eos de terra Egypti in
terram quam provideram eis fluentem lacte et melle, quae est egregia
inter omnes terras. Et dixi ad eos: Unusquisque offensiones
oculorum suorum abiciat, et in idolis Egypti nolite pollui.
ego dominus deus vester. Et irritaverunt me, nolueruntque audi
re. Unusquisque abominationes oculorum suorum non proiecit,
nec idola Egypti reliquerunt. Et dixi ut effunderem in
dignationem meam super eos, et implerem iram meam in eis in
medio terrae Egypti. Et feci propter nomen meum ut non viola
retur coram gentibus in quarum medio erant, et inter quas
apparui eis ut educerem eos de terra Egypti. Et eduxi
desertum, et dedi eis praecepta mea, et iudicia mea ostendi eis, quae
faciat homo et vivat in eis. Insuper et sabbata mea dedi eis
ut esset signum inter me et eos, et scirent quia ego dominus sanctificans eos.
Et irritaverunt me domus Israel in deserto. in praeceptis meis non
ambulaverunt, et iudicia mea proiecerunt, quae faciens homo vi
vet in eis. Et sabbata mea violaverunt vehementer. Dixi ergo
ut effunderem furorem meum super eos in deserto, et consumerem
eos. Et feci propter nomen meum, ne violaretur coram gentibus
in quarum medio erant, et inter quas apparui eis ut educe
rem eos de terra Egypti, et eduxi in desertum, et dedi eis praecepta
mea, et iudicia mea ostendi eis, quae faciat homo et vivat
in eis, ut esset signum inter me et eos. Et irritaverunt me domus
Israel in deserto, in praeceptis meis non ambulaverunt, et iudicia
mea proiecerunt, quae faciens homo vivet in eis. Et sabbata mea
violaverunt vehementer. Dixi ergo ut effunderem furorem
meum super eos in deserto, et consumerem eos. Et feci propter no
men meum, ne violaretur coram gentibus, de quibus eieci eos
in conspectu earum. Ego ergo levavi manum meam super eos in de
serto, ne inducerem eos in terram quam dedi eis, fluentem lacte
et melle, praecipuam terrarum omnium. quia iudicia mea proiecerunt,
et in praeceptis meis non ambulaverunt, et sabbata mea viola
verunt. post idola enim cor eorum gradiebatur. Et pepercit oculus meus super eos
ut non interficerem eos, nec consumpsi eos in deserto. Dixi autem ad fi
lios eorum in solitudine: In praeceptis patrum vestrorum nolite incedere, nec iudi
cia eorum custodiatis, nec in idolis eorum polluamini. Ego dominus deus vester. In
praeceptis meis ambulate, iudicia mea custodite, et facite ea.
et sabbata mea sanctificate, ut sit signum inter me et vos, et sciatis quia ego sum
dominus deus vester. Et exacerbaverunt me filii eorum. in praeceptis meis non ambu
laverunt, et iudicia mea non custodierunt ut facerent ea, quae cum fecerit
homo vivet in eis, et sabbata mea violaverunt. Et comminatus sum ut effun
derem furorem meum super eos, et implerem iram meam in eis in deserto.
Averti autem manum meam, et feci propter nomen meum ut non violaretur
coram gentibus, de quibus eieci eos in oculis earum. Iterum levavi manum
meam in eos in solitudine, ut dispergerem eos in nationes, et ventilarem
in terras, eo quod iudicia mea non fecissent, et praecepta mea re
probassent, et sabbata mea violassent, et post idola patrum suorum
fuissent oculi eorum. Ergo et ego dedi eis praecepta non bona, et iudicia
in quibus non vivent. Et pollui eos in muneribus suis, cum offerrent omne quod
aperit vulvam propter delicta sua. et scient quia ego dominus. Quam ob rem loquere
ad domum Israel fili hominis, et dices ad eos: Haec dicit dominus deus: Adhuc
et in hoc blasphemaverunt me patres vestri, cum sprevissent me contemp
nentes, et induxissem eos in terram super quam levavi manum meam ut da
rem eis. viderunt omnem collem excelsum et omne lignum nemorosum, et immola
verunt ibi victimas suas, et dederunt ibi irritationem oblationis suae, et po
suerunt ibi odorem suavitatis suae, et libaverunt libationes suas. Et
dixi ad eos: Quid est excelsum ad quod vos ingredimini? Et vocatum
est nomen eius excelsum usque ad hanc diem. Propterea dic ad domum
Israel: Haec dicit dominus deus: Certe in via patrum vestrorum vos polluimini, et
post offendicula eorum vos fornicamini, et in oblatione donorum vestrorum,
cum traducitis filios vestros per ignem, vos polluimini in omnibus
idolis vestris usque hodie. Et ego respondebo vobis domus Israel? Vi
vo ego, dicit dominus deus, quia non respondebo vobis. Neque cogitatio mentis
vestrae fiet dicentium: Erimus sicut gentes, et sicut cognationes terrae, ut co
lamus ligna et lapides. Vivo ego dicit dominus deus, quoniam in manu for
ti et brachio extento et in furore effuso regnabo super vos. Et educam
vos de populis, et congregabo vos de terris in quibus dispersi estis, in ma
nu valida et brachio extento et in furore effuso regnabo

super uos. et adducam uos in desertum populorum. et iudicabo
uobiscum ibi facie ad faciem. Sicut iudicio contendi ad
uersus patres uestros in deserto terre egypti. sic iudicabo
uos dicit dominus deus. et subiciam uos sceptro meo. et inducam uos
in uinculis federis. et eligam de uobis transgressores
et impios. et de terra incolatus eorum educam eos. et terram israel
non ingredientur. et scietis quia ego dominus. Et uos domus israel. hec
dicit dominus deus. Singuli post ydola uestra ambulate. et ser
uite eis. Quod si et in hoc non audieritis me. et nomen meum
sanctum pollueritis ultra in muneribus uestris et in ydolis uestris. in monte
sancto meo. in monte excelso israel. ait dominus deus. ibi seruiet
michi omnis domus israel. Omnes inquam in terra in qua pla
cebunt michi. et ibi queram primitias uestras. et initium decimarum
uestrarum in omnibus sanctificationibus uestris. In odorem suaui
tatis suscipiam uos. cum eduxero uos de populis. et con
gregauero uos de terris in quibus dispersi estis. et sanctifica
bor in uobis in oculis nationum. et scietis quia ego dominus.
Cum induxero uos ad terram israel. in terram pro qua leuaui ma
num meam. ut darem eam patribus uestris. tunc scietis quia
ego sum dominus. Et recordabimini ibi uiarum uestrarum et omnium
scelerum uestrorum quibus polluti estis in eis. et displicebi
tis uobis in conspectu uestro in omnibus malitiis uestris quas
fecistis. et scietis quia ego dominus cum bene fecero uobis propter
nomen meum. non secundum uias uestras malas. neque secundum sce
lera uestra pessima domus israel. ait dominus deus. Et factus est ser
mo domini ad me dicens. fili hominis. pone faciem tuam contra
uiam austri. et stilla ad affricum. et propheta ad saltum
agri meridiani. et dices saltui meridiano. Audi uer
bum domini. Hec dicit dominus deus. Ecce ego succendam in te
ignem. et comburam in te omne lignum uiride. et omne lignum
aridum. Non extinguetur flamma succensionis. et
comburetur in ea omnis facies ab austro usque ad aqui
lonem. et uidebit uniuersa caro quia ego dominus succendi
eam. nec extinguetur. Et dixi. A. a. a. domine deus. ipsi dicunt
XXI de me. Numquid non per parabolas loquitur iste. Et factus est ser
mo domini ad me dicens. fili hominis. pone faciem tuam ad
ierusalem. et stilla ad sanctuaria. et propheta contra humum israel.
et dices terre israel. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te. et eiciam
gladium meum de uagina sua. et occidam in te iustum et impi
um. Pro eo autem quod occidi in te iustum et impium. ideo egre
dietur gladius meus de uagina sua ad omnem carnem.
ab austro usque ad aquilonem. ut sciat omnis caro quia ego
dominus eduxi gladium meum de uagina sua irreuocabi
lem. Et tu fili hominis. ingemisce in contritione lumborum.
et in amaritudinibus ingemisce coram eis. Cumque dixe
rint ad te. quare tu gemis. dices. pro auditu quia uenit.
et tabescet omne cor. et dissoluentur omnes manus.
et infirmabitur omnis spiritus. et per cuncta genua fluent
aque. Ecce uenit et fiet. ait dominus deus. Et factus est sermo domini
ad me dicens. fili hominis. propheta et dices. Hec dicit dominus
deus. Loquere. Gladius. gladius exacutus est et lima
tus. ut cedat uictimas exacutus est. ut splendeat
limatus est. Qui moues sceptrum filii mei. succidi
sti omne lignum. et dedi eum ad leuigandum ut teneatur
manu. Iste exacutus est gladius. et iste limatus est.
ut sit in manu interficientis. Clama et ulula fili
hominis. quia hic factus est in populo meo. hic in cunctis
ducibus israel. Qui fugerant gladio. traditi sunt cum
populo meo. Ideo plaude super femur quia probatus est.
et hoc est sceptrum subuertens. et non erit dicit dominus deus. Tu ergo
fili hominis propheta. et percute manum ad manum.
et duplicetur ac triplicetur gladius interfectorum. Hic
est gladius occisionis magne qui obstupescere eos fa
ciet. et corde tabescere. et multiplicat ruinas. In omni
bus portis eorum dedi conturbationem gladii acuti et limati
ad fulgendum. amicti ad cedem. Exacuere. uade
ad dexteram siue ad sinistram. quocumque faciei tue
est appetitus. Quin et ego plaudam manu ad manum.
et implebo indignationem meam. ego dominus locutus
sum. Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis.
pone tibi duas uias. ut ueniat gladius regis ba
bilonis. De terra una egredientur ambo. et manu ca
piet coniecturam. in capite uie ciuitatis coniciet.
Viam pones ut ueniat gladius ad rabbath filiorum
amon. et ad iudam in ierusalem munitissimam. Stetit
enim rex babilonis in biuio in capite duarum uiarum.
diuinationem querens. commiscens sagittas. Inter
rogauit ydola. exta consuluit. Ad dexteram eius facta
est diuinatio super ierusalem. ut ponat arietes. ut ap
eriat os in cede. ut eleuet uocem in ululatu. ut ponat ari
etes contra portas. ut comportet aggerem. ut edi
ficet munitiones. Eritque quasi consulens frustra ora
culum in oculis eorum. et sabbatorum otium imitans. Ipse autem
recordabitur iniquitatis ad capiendum. Ideo hec dicit
dominus deus. Pro eo quod recordati estis iniquitatis uestre et reuelastis
preuaricationes uestras. et apparuerunt peccata uestra in omnibus cogitationi
bus uestris. pro eo inquam quod recordati estis manu capie
mini. Tu autem profane impie dux israel. cuius uenit
dies in tempore iniquitatis prefinita. Hec dicit dominus
deus. Aufer cydarim. tolle coronam. Nonne hec est
que humilem subleuauit. et sublimem humiliauit.
Iniquitatem. iniquitatem. iniquitatem ponam eam. Et hoc non
fiet. donec ueniat cuius est iudicium. et tradam ei. Et
tu fili hominis propheta et dic. Hec dicit dominus deus ad filios amon.
et ad obprobrium eorum. Et dices. Mucro. mucro. eua
ginate ad occidendum. lima te ut interficias et fulge
as. Cum tibi uiderentur uana et diuinarentur mendacia.
ut dareris super colla uulneratorum impiorum. quorum
uenit dies in tempore iniquitatis prefinita. Reuertere
ad uaginam tuam. in loco in quo creatus es. in terra natiui
tatis tue iudicabo te. et effundam super te indignationem
meam. In igne furoris mei sufflabo in te. daboque
te in manus hominum insipientium. et fabricantium interitum.
Igni eris cibus. sanguis tuus erit in medio terre. obli
uioni traderis quia ego dominus locutus sum.
Et factum est uerbum domini ad me dicens. Et tu XXII
fili hominis. nonne iudicas ciuitatem sanguinum. Et
ostendes eis omnes abominationes suas. et dices. Hec

dicit dominus deus. Civitas effundens sanguinem in medio sui
ut veniat tempus eius, et quae fecit ydola contra semetipsam ut
pollueretur. In sanguine tuo qui a te effusus est deliq-
uisti, et in ydolis tuis quae fecisti polluta es, et appropinquare
fecisti dies tuos, et adduxisti tempus annorum tuorum. Prop-
terea dedi te obprobrium gentibus, et irrisionem universis ter-
ris. Quae iuxta sunt et quae procul a te, triumphabunt de te, sor-
dida nobilis, grandis interitu. Ecce principes Israel si-
guli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum
sanguinem. Patrem et matrem contumeliis affecerunt in te,
advenam calumpniati sunt in medio tui, pupillum et
viduam contristaverunt apud te. Sanctuaria mea sprevisti, et
sabbata mea polluisti. Viri detractores fuerunt in te
ad effundendum sanguinem, et super montes comederunt
in te. Scelus operati sunt in medio tui. Verecundiam patris
discoperuerunt in te. Inmunditiam menstruatae humi-
liaverunt in te. Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus
est abominationem, et socer nurum suam polluit nefarie.
Frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te. Munera
acceperunt apud te ad effundendum sanguinem. Usuram
et superhabundantiam accepisti, et avare proximos tuos ca-
lumpniabaris, meique oblita es, ait dominus deus. Ecce complosi
manus meas super avaritiam tuam quam fecisti, et super san-
guinem qui effusus est in medio tui. Numquid sustinebit
cor tuum, aut praevalebunt manus tuae in diebus quos ego
faciam tibi? Ego dominus locutus sum et faciam, et dispergam te in na-
tiones, et ventilabo te in terras. Et deficere faciam inmun-
ditiam tuam a te, et possidebo te in conspectu gentium, et sci-
es quia ego dominus. Et factum est verbum domini ad me dicens: fili ho-
minis, versa est mihi domus Israel in scoriam. Omnes isti es et
stagnum et ferrum et plumbum in medio fornacis. Scoria ar-
genti facti sunt. Propterea haec dicit dominus deus: eo quod versi estis
omnes in scoriam, propterea ecce ego congregabo vos in medio
Hierusalem congregatione argenti et eris et ferri et stagni et plumbi
in medio fornacis, ut succendam in ea ignem ad conflandum.
Sic congregabo vos in furore meo et in ira mea, et requiescam,
et conflabo vos, et congregabo vos, et succendam vos in igne
furoris mei, et conflabimini in medio eius. Ut conflatur argentum
in medio fornacis, sic eritis in medio eius. Et scietis quia ego dominus
cum effuderim indignationem meam super vos. Et factus est sermo domini ad
me dicens: fili hominis, dic ei: tu es terra inmunda et non conplu-
ta in die furoris. Coniuratio prophetarum in medio eius, sicut leo rugi-
ens capiensque praedam, animas devoraverunt, opes et pretium acceperunt, vi-
duas eius multiplicaverunt in medio illius. Sacerdotes
eius contempserunt legem meam, et polluerunt sanctuaria
mea. Inter sanctum et profanum non habuerunt distantiam, et inter
pollutum et mundum non intellexerunt. Et a sabbatis
meis averterunt oculos suos, et coinquinabar in medio
eorum. Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes
praedam ad effundendum sanguinem, et ad perdendas animas,
et avare sectanda lucra. Prophetae autem eius liniebant eos ab-
sque temperamento, videntes vana et divinantes eis mendaci-
um, dicentes: haec dicit dominus deus, cum dominus non sit
locutus. Populi terrae calumpniabantur calumpnia, et ra-
piebant violenter. Egenum et pauperem affligebant, et
advenam opprimebant calumpnia absque iudicio. Et quae-
sivi de eis virum qui interponeret sepem, et staret oppo-
situs contra me pro terra ne dissiparem eam, et non inveni. Et
effudi super eos indignationem meam, et in igne irae meae
consumpsi eos. Viam eorum in capite eorum reddidi, ait dominus deus.
Et factus est sermo domini ad me dicens: fili hominis, duae mulieres XXIII
filiae fuerunt matris unius, et fornicatae sunt in egypto. In ad-
holescentia sua fornicatae sunt in egypto. In adholescen-
tia sua fornicatae sunt. Ibi subacta sunt ubera earum, et fractae
sunt mammae pubertatis earum. Nomina autem earum Oolla maior,
et Ooliba soror eius minor. Et habui eas, et pepererunt fili-
os et filias. Porro earum nomina Samaria Oolla, et Hierusalem
Ooliba. Fornicata est igitur Oolla super me, et insanivit super
amatores suos, in Assyrios propinquantes, vestitos iacin-
tho, principes et magistratus, iuvenes cupidinis, uni-
versos equites, ascensores equorum. Et dedit fornicati-
ones suas super eos, electos filios Assyriorum universos.
Et in omnibus in quos insanivit, in inmunditiis eorum pol-
luta est. Insuper et fornicationes suas quas habuerat in egyp-
to non reliquit. Nam et illi dormierunt cum ea in adolescen-
tia eius, et illi confregerunt ubera pubertatis eius, et effude-
runt fornicationem suam super eam. Propterea tradidi eam
in manus amatorum suorum, in manus filiorum Assur, super
quorum insanivit libidine. Ipsi discoperuerunt ignomi-
niam eius, filios et filias eius tulerunt, et ipsam occiderunt gla-
dio. Et factae sunt famosae mulieres, et iudicia perpetraverunt
in ea. Quod cum vidisset soror eius Ooliba, plusquam illa in-
sanivit libidine, et fornicationem suam super fornicatio-
nem sororis suae, ad filios Assyriorum praebuit inpudenter,
ducibus et magistratibus ad se venientibus indutis ve-
ste varia, equitibus qui vectabantur equis, et adolescen-
tibus forma cunctis egregia. Et vidi quod polluta esset via
una ambarum, et auxit fornicationes suas. Cumque vidis-
set viros depictos in pariete, ymagines Chaldeorum expres-
sas coloribus, et accinctos balteis renes, et tyaras tinctas
in capitibus eorum, formam ducum omnium, similitudinem
filiorum Babylonis, terraeque Chaldeorum in qua orti sunt, et insani-
vit super eos concupiscentia oculorum suorum, et misit nuntios
ad eos in Chaldeam. Cumque venissent ad eam filii Baby-
lonis ad cubile amarum, polluerunt eam stupris suis,
et polluta est ab eis, et saciata est anima eius ab illis. Denuda-
vit quoque fornicationes suas, et discoperuit ignomi-
niam suam, et recessit anima mea ab ea, sicut recesserat anima
mea a sorore eius. Multiplicavit enim fornicationes
suas, recordans dies adholescentiae suae quibus forni-
cata est in terra Egypti. Et insanivit libidine super concu-
bitum eorum, quorum carnes sunt ut carnes asinorum, et sicut flu-
xus equorum fluxus eorum. Et visitasti scelus adole-
scentiae tuae quando subacta sunt in egypto ubera tua, et con-
fractae sunt mammae pubertatis tuae. Propterea Ooliba, haec di-
cit dominus deus: Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te,
de quibus saciata est anima tua, et congregabo eos adversum te
in circuitu, filios Babylonis et universos Chaldeos, nobi-

los tyrannosque et principes, omnes filios Assyriorum, iuvenes
forma egregia, duces et magistratus universos, principes
principum et nominatos ascensores equorum. Et venient
super te instructi curru et rota, multitudo populorum. Lorica
et clipeo et galea armabuntur contra te undique. Et dabo co-
ram eis iudicium, et iudicabunt te iudiciis suis. Et ponam
zelum meum in te, quem exercent tecum in furore. Nasum
tuum et aures tuas precident, et que remanserint gladio con-
cident. Ipsi filios tuos et filias tuas capient, et novis-
simum tuum devorabitur igni. Et denudabunt te vestimen-
tis tuis, et tollent vasa glorie tue. Et requiescere faciam scelus
tuum de te, et fornicationem tuam de terra Egypti. Nec levabis
oculos tuos ad eos, et Egypti non recordaberis amplius. Quia
hec dicit dominus deus. Ecce ego tradam te in manu eorum quos odisti,
in manu de quibus satiata est anima tua. Et agent tecum in odio,
et tollent omnes labores tuos, et dimittent te nudam et igno-
minia plenam. Et revelabitur ignominia fornicationum
tuarum. Scelus tuum et fornicationes tue fecerunt hec tibi, quia
fornicata es post gentes inter quas polluta es in ydolis
earum. In via sororis tue ambulasti, et dabo calicem eius in ma-
nu tua. Hec dicit dominus deus. Calicem sororis tue bibes profundum
et latum. Et eris in derisum et in subsannationem que es capacis-
sima. Ebrietate et dolore repleberis. Calice meroris et tri-
stitie, calice sororis tue Samarie. Et bibes illum et potabis
usque ad feces. Et fragmenta eius devorabis, et ubera tua lacera-
bis, quia ego locutus sum ait dominus deus. Propterea hec dicit dominus deus.
Quia oblita es mei et proiecisti me post corpus tuum, tu quoque
porta scelus tuum et fornicationes tuas. Et ait dominus ad me
dicens. Fili hominis, numquid iudicas Oollam et Oolibam, et
annuntias eis scelera earum, quia adultere sunt et sanguis
in manibus earum, et cum ydolis suis fornicate sunt. Insuper et fi-
lios suos quos genuerunt mihi obtulerunt eis ad devorandum.
Sed et hoc fecerunt mihi. Polluerunt sanctuarium meum in die il-
la, et sabbata mea profanaverunt. Cumque immolarent filios suos
ydolis suis, et ingrederentur sanctuarium meum in die illa ut pollu-
erent illud, etiam hec fecerunt in medio domus mee. Miserunt
ad viros venientes de longe, ad quos nuntios miserant.
Itaque ecce venerunt quibus te lavisti, et circumlinisti stibio ocu-
los tuos, et ornata es mundo muliebri. Sedisti in lecto
pulcherrimo, et mensa ornata est ante te. Thymiama meum et
unguentum meum posuisti super eam. Et vox multitudinis
exultantis erat in ea. Et in viris qui de multitudine
hominum adducebantur et veniebant de deserto, posuerunt
armillas in manibus earum, et coronas speciosas in capitibus
earum. Et dixi ei que attrita est in adulteriis. Nunc fornicabitur
in fornicatione sua etiam hec. Et ingressi sunt ad eam quasi ad mu-
lierem meretricem. Sic ingrediebantur ad Oollam et ad Oolibam,
mulieres nefarias. Viri ergo iusti sunt, hi iudicabunt eas
iudicio adulterarum et iudicio effundentium sanguinem, quia
adultere sunt et sanguis in manibus earum. Et cum ydolis suis for-
nicate sunt. Hec enim dicit dominus deus. Adduc ad eas multitudinem
et trade eas in tumultum et in rapinam. Et lapidentur lapidibus
populorum, et confodiantur gladiis eorum. Filios et filias earum in-
terficient, et domos earum igne succendent. Et auferam sce-
lus de terra, et discent omnes mulieres ne faciant secundum
scelus earum. Et dabunt scelus vestrum super vos, et peccata
ydolorum vestrorum portabitis, et scietis quia ego dominus deus.
Et factum est verbum domini ad me in anno nono, in mense decimo, XXIIII
decima mensis, dicens. Fili hominis, scribe tibi nomen diei huius, in qua
confirmatus est rex Babylonis adversum Ierusalem hodie.
Et dices per proverbium ad domum irritatricem parabolam, et lo-
queris ad eos. Hec dicit dominus deus. Pone ollam, pone inquam
ollam, et mitte in ea aquam. Congere frustra eius in ea, omnem
partem bonam, femur et armum, electa et ossibus plena.
Pinguissimum pecus assume. Compone quoque strui-
em ossium sub ea. Et efferbuit coctio eius, et discocta
sunt ossa illius in medio eius. Propterea hec dicit dominus deus. Ve
civitati sanguinum, olle cuius rubigo in ea est, et ru-
bigo eius non exivit de ea. Per partes et per partes suas eice
eam. Non cecidit super eam sors. Sanguis enim eius in medi-
o eius est. Super limpidissimam petram effudit illum. Non
effudit illum super terram ut possit operiri pulvere.
Ut superducerem indignationem meam, et vindicta
ulciscerer, dedi sanguinem eius super petram limpidis-
simam ne operiretur. Propterea hec dicit dominus deus. Ve civi-
tati sanguinum, cuius ego grandem faciam pyram. Con-
gere ossa que igne succendam. Consumentur carnes, et
coquetur universa compositio, et ossa tabescent. Pone
quoque eam super prunas vacuam, ut incalescat, et
liquefiat es eius. Et confletur in medio inquinamentum eius,
et consumatur rubigo eius. Multo labore sudatum est,
et non exivit de ea nimia rubigo eius, neque per ignem. Inmundi-
tia tua execrabilis, quia mundare te volui, et non es
mundata a sordibus tuis. Sed nec mundaberis prius,
donec quiescere faciam indignationem meam in te. Ego
dominus locutus sum. Veni et faciam. Non transeam, nec par-
cam, nec placabor. Iuxta vias tuas et iuxta adinven-
tiones tuas iudicabo te dicit dominus. Et factum est verbum domini
ad me dicens. Fili hominis, ecce ego tollo a te desiderabile
oculorum tuorum in plaga, et non planges neque plorabis,
neque fluent lacrime tue. Ingemisce tacens, mortuorum
luctum non facies. Corona tua circumligata sit tibi, et calcia-
menta tua erunt in pedibus tuis. Nec amictu ora ve-
labis, nec cibos lugentium comedes. Locutus sum ergo ad
populum mane, et mortua est uxor mea vespere. Fecique ma-
ne sicut preceperat mihi. Et dixit ad me populus. Quare non indicas
nobis quid ista significent que tu facis. Et dixi ad eos.
Sermo domini factus est ad me dicens. Loquere domui Israel.
Hec dicit dominus deus. Ecce ego polluam sanctuarium meum,
superbiam imperii vestri, et desiderabile oculorum vestrorum, et
super quo pavet anima vestra. Et filii vestri et filie vestre quos
reliquistis gladio cadent. Et facietis sicut feci. O-
ra amictu non velabitis, et cibos lugentium non come-
detis. Coronas habebitis in capitibus vestris, et calciamen-
ta in pedibus. Non plangetis neque flebitis, sed tabe-
scetis in iniquitatibus vestris, et unusquisque gemet ad fratrem
suum. Eritque Hiezechiel vobis in portentum. Iuxta omnia
que fecit facietis cum venerit istud, et scietis quia ego dominus deus.

Et tu fili hominis ecce in die qua tollam ab eis fortitudinem eorum et gaudium dignitatis et desiderium oculorum eorum super quo requiescunt anime eorum filios et filias eorum. In die illa cum venerit fugiens ad te ut annuntiet tibi. in die inquam aperietur os tuum cum eo qui fugit. et loqueris et non silebis ultra. eritque eis in portentum. et scietis quia ego dominus.

XXV

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra filios Ammon et prophetabis de eis. et dices filiis Ammon. Audite verbum domini dei. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod dixisti Euge euge super sanctuarium meum quia pollutum est. et super terram Israel quoniam desolata est. et super domum Iuda quoniam ducti sunt in captivitatem. ideo ego tradam te filiis orientalibus in hereditatem. et collocabunt caulas suas in te. et ponent in te tentoria sua. ipsi comedent fruges tuas. et ipsi bibent lac tuum. Daboque Rabbath in habitaculum camelorum. et filios Ammon in cubile pecorum. et scietis quia ego dominus. Quia hec dicit dominus deus. Pro eo quod plausisti manu. et percussisti pede. et gavisa es ex toto affectu super terram Israel. idcirco ecce ego extendam manum meam super te. et tradam te in direptionem gentium. et interficiam te de populis. et perdam te de terris. et conteram. et scies quia ego dominus. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod dixerunt Moab et Seir. Ecce sicut omnes gentes domus Iuda. ideo ecce ego aperiam humerum Moab de civitatibus, de civitatibus inquam eius et de finibus eius. inclitas terre Bethiesimoth et Beelmeon et Cariathaim. filiis orientis cum filiis Ammon. et dabo eam in hereditatem ut non sit ultra memoria filiorum Ammon in gentibus. et in Moab faciam iudicia. et scient quia ego dominus. Et propter hoc dicit dominus deus. Pro eo quod fecit Idumea ultionem ut se vindicaret de filiis Iuda. peccavitque delinquens. et vindictam expetivit de eis. idcirco hec dicit dominus deus. Extendam manum meam super Idumeam. et auferam de ea hominem et iumentum. et faciam eam desertam ab austro. et qui sunt in Dedan gladio cadent. et dabo ultionem meam super Idumeam per manum populi mei Israel. et facient in Edom iuxta iram meam et furorem meum. et scient vindictam meam dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod fecerunt Palestini vindictam. et ulti se sunt toto animo interficientes et implentes inimicitias veteres. propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego extendam manum meam super Palestinos. et interficiam interfectores. et perdam reliquias maritime regionis. faciamque in eis ultiones magnas arguens in furore. et scient quia ego dominus cum dedero vindictam meam super eos.

XXVI

Et factum est in undecimo anno prima mensis factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pro eo quod dixit Tyrus de Ierusalem. Euge confracte sunt porte populorum. conversa est ad me. implebor. deserta est. propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego super te Tyre. et ascendere faciam ad te gentes multas sicut ascendit mare fluctuans. et dissipabunt muros Tyri. et destruent turres eius. et radam pulverem eius de ea. et dabo eam in limpidissimam petram. et siccatio sagenarum erit in medio maris. quia ego locutus sum ait dominus deus. et erit in direptionem gentibus. filie quoque eius que sunt in agro gladio interficientur. et scient quia ego dominus. Quia hec dicit dominus deus. Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babilonis ab aquilone. regem regum cum equis et curribus et equitibus et cetu populoque magno. filias tuas que sunt in agro gladio interficiet. et circumdabit te munitionibus. et comportabit aggerem in gyro. et elevabit contra te clipeum. et vineas et arietes temperabit in muros tuos. et turres tuas destruet in armatura sua. Inundatione equorum eius operiet te pulvis eorum. a sonitu equitum et rotarum et curruum movebuntur muri tui. Dum ingressus fuerit portas tuas quasi per introitum urbis dissipate. ungulis equorum suorum conculcabit omnes plateas tuas. populum tuum gladio cedet. et statue tue nobiles in terram corruent. Vastabunt opes tuas. diripient negotiationes tuas. et destruent muros tuos. et domos tuas preclaras subvertent. et lapides tuos et ligna tua et pulverem tuum in medio aquarum ponent. Et quiescere faciam multitudinem canticorum tuorum. et sonitus cytharum tuarum non audietur amplius. Et dabo te in limpidissimam petram. siccatio sagenarum eris. nec edificaberis ultra. quia ego locutus sum dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus Tyro. Numquid non a sonitu ruine tue. et gemitu interfectorum tuorum cum occisi fuerint in medio tui. commovebuntur insule. et descendent de sedibus suis omnes principes maris. et auferent exuvias suas. et vestimenta sua varia abicient. et induentur stupore. in terra sedebunt. et attoniti super repentino casu tuo admirabuntur. Et assumentes super te lamentum dicent tibi. Quomodo peristi que habitas in mari urbs inclita. que fuisti fortis in mari cum habitatoribus tuis. quos formidabant universi. Nunc stupebunt naves in die pavoris tui. et turbabuntur insule in mari. eo quod nullus egrediatur ex te. Quia hec dicit dominus deus. Cum dedero te urbem desolatam sicut urbes que non habitantur. et adduxero super te abyssum. et operuerint te aque multe. et detraxero te cum his qui descendunt in lacum ad populum sempiternum. et collocavero te in terra novissima sicut solitudines veteres cum his qui deducuntur in lacum ut non habiteris. Porro cum dedero gloriam in terra viventium. in nichilum redigam te. et non eris. et requisita non invenieris ultra in sempiternum dicit dominus deus.

XXVII

Et factum est verbum domini ad me dicens. Tu ergo fili hominis assume super Tyrum lamentum. et dices Tyro que habitat in introitu maris. negotiationi populorum ad insulas multas. Hec dicit dominus deus. O Tyre tu dixisti. Perfecti decoris ego sum. et in corde maris sita. fini

mi tui qui te hedificaverunt impleverunt decorem tuum.
abietibus de sanir extruxerunt te. cum omnibus tabula
tis maris. Cedrum de libano tulerunt. ut facerent
tibi malum. Quercus de basan dolaverunt in remos tuos.
transtra tua fecerunt tibi ex ebore indico. et pretoriola
de insulis ytalie. Byssus varia de egypto texta est tibi in
velum. ut poneretur in malo. Iacinthus et purpura
de insulis elisa. facta sunt operimentum tuum. Habitatores sy
donis et aradii fuerunt remiges tui. sapientes tui
tyre facti sunt gubernatores tui. Senes biblii et prudentes ei
us habuerunt nautas ad ministerium. varie supellectilis tue.
Omnes naves maris et naute earum fuerunt in populo negotiationis tue.
Perses et lidii et libies erant in exercitu tuo viri bellatores tui. cli
peum et galeam suspenderunt in te pro ornatu tuo. filii
aradii cum exercitu tuo erant super muros tuos in circuitu
tuo. Sed et pigmei qui erant in turribus tuis. phare
tras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum. ipsi comple
verunt pulchritudinem tuam. Cartaginenses negotiato
res tui a multitudine cunctarum divitiarum. argento.
ferro. stagno. plumboque repleverunt nundinas tuas.
Grecia. tubal. et mosoch. ipsi institores tui. mancipi
a et vasa erea adduxerunt populo tuo. de domo thogor
ma. equos et equites et mulos adduxerunt ad forum tuum.
filii dadan. negotiatores tui. Insule multe. nego
tiatio manus tue. Dentes eburneos et hebeninos com
mutaverunt in pretio tuo. Syrus negotiator tuus propter
multitudinem operum tuorum. gemmam pur
puram. et scutulata. et byssum. et sericum. et chodchod propo
suerunt in mercato tuo. Iuda et terra israel. ipsi institores tui.
in frumento primo. Balsamum et mel. et oleum. et resinam
proposuerunt in nundinis tuis. Damascenus negoti
ator tuus. in multitudine diversarum operum. in vino pin
gui. in lanis coloris optimi. Dan et grecia et mosel
in nundinis tuis proposuerunt ferrum fabrefactum. Sta
cten et calamum in negotiatione tua. Dadan institores
tui in tapetibus ad sedendum. Arabia et universi principes
cedar. ipsi negotiatores manus tue. cum agnis et arieti
bus et hedis venerunt ad te negotiatores tui. vendi
tores sabba et reema ipsi negotiatores tui. vendito
res sabba et reema ipsi negotiatores tui. cum univer
sis primis aromatibus. et lapide pretioso et auro. quod
proposuerunt in mercato tuo. Aran et chenne. et eden ne
gotiatores tui. Sabba assur. et chelmad. venditores
tui. ipsi negotiatores tui multis modis. involucris iacinthi
et polimitorum. gazarumque pretiosarum. que obvolute et ad
stricte erant funibus. Cedros quoque habebant in nego
tiationibus tuis. naves maris principes tui in negotia
tione tua. et repleta es et glorificata es nimis in corde
maris. In aquis multis adduxerunt te remiges tui.
Ventus auster contrivit te in corde maris. Divitie tu
e et thesauri tui. et multiplex instrumentum tuum. naute
tui et gubernatores tui qui tenebant supellectilem tuam. et
populo tuo preerant. Viri quoque bellatores tui qui erant in te.
cum universa multitudine tua que est in medio tui. cadent

in corde maris in die ruine tue. A sonitu clamoris
in die ruine tue. A sonitu clamoris gubernatorum
tuorum conturbabuntur classes. et descendent de navibus
suis omnes qui tenebant remum. Naute et universi gu
bernatores maris in terra stabunt. et eiulabunt super
te voce magna. et clamabunt amare. et superiacient
pulverem capitibus suis. et cinere conspergentur. et radent
super te calvitium. et accingentur ciliciis. et plorabunt
te in amaritudine anime ploratu amarissimo. et ad
sument super te carmen lugubre. et plangent te. Que
est ut tyrus. que obmutuit in medio maris? Que
in exitu negotiationum tuarum de mari implesti populos
multos. In multitudine divitiarum tuarum et po
pulorum tuorum ditasti reges terre. Nunc contrita es a mari.
in profundis aquarum. Opes tue et omnis multitudo
tua que erant in medio tui ceciderunt. universi habita
tores insularum obstupuerunt super te. et reges earum omnes
tempestate perculsi mutaverunt vultus. negotiato
res populorum sibilaverunt super te. Ad nichilum de
ducta es. et non eris usque in perpetuum.

XXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. fili hominis.
Dic principi tyri. Hec dicit dominus deus. Eo quod elevatum
est cor tuum et dixisti. deus ego sum. et in cathedra dei se
deo in corde maris. cum sis homo et non deus. et dedisti cor tuum
quasi cor dei. ecce sapientior es tu danihele. Omne
secretum non est absconditum a te. In sapientia tua et
prudentia tua fecisti tibi fortitudinem. et acquisisti
aurum et argentum in thesauris tuis. In multitudine
sapientie tue et in negotiatione tua multiplicasti
tibi fortitudinem tuam. et elevatum est cor tuum in robore
tuo. Propterea hec dicit dominus deus. Eo quod elevatum est cor tuum
quasi cor dei. idcirco ecce ego adducam super te alienos ro
bustissimos gentium. et nudabunt gladios suos super
pulchritudinem sapientie tue. et polluent decorem
tuum. interficient et detrahent te. et morieris in in
teritu occisorum in corde maris. Numquid dicens loquens deus ego
sum coram interficientibus te. cum sis homo et non deus? In ma
nu occidentium te. morte incircumcisorum morieris in
manu alienorum. quia ego locutus sum ait dominus deus. Et factus
est sermo domini ad me dicens. fili hominis. leva planctum
super regem tyri. et dices ei. Hec dicit dominus deus. Tu signa
culum similitudinis. plenus sapientia et perfectus decore.
In deliciis paradisi dei fuisti. Omnis lapis pretiosus.
operimentum tuum. Sardius. Topacius. et iaspis. criso
litus et onix et berillus. Saphyrus et carbunculus et smaragdus.
Aurum opus decoris tui. et foramina tua in die qua conditus es pre
parata sunt. Tu cherub extentus et protegens. et po
sui te in monte sancto dei. In medio lapidum ignitorum
ambulasti. perfectus in viis tuis a die conditionis tue.
donec inventa est iniquitas in te. In multitudine
negotiationis tue repleta sunt interiora tua iniquitate.
et peccasti. Et eieci te de monte sancto dei. et perdidi te o che
rub protegens de medio lapidum ignitorum. Et ele
vatum est cor tuum in decore tuo. et perdidisti sapientiam

tuam in decore tuo. In terram proieci te, ante faciem regum dedi te ut cernerent te. In multitudine iniquitatum tuarum et iniquitate negotiationis tue polluisti sanctificationem tuam. Producam ergo ignem de medio tui qui comedat te, et dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te. Omnes qui viderint te in gentibus obstupescent super te. Nichil factus es, et non eris in perpetuum. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra Sydonem, et prophetabis de ea, et dices: Hec dicit dominus deus: Ecce ego ad te Sydon, et glorificabor in medio tui, et scient quia ego dominus, cum fecero in ea iudicia, et sanctificatus fuero in ea. Et immittam ei pestilentiam et sanguinem in plateis eius, et corruent interfecti in medio eius gladio per circuitum, et scient quia ego dominus. Et non erit ultra domui Israel offendiculum amaritudinis, et spina dolorem inferens undique per circuitum eorum qui adversantur eis, et scient quia ego dominus. Hec dicit dominus deus: Quando congregavero domum Israel de populis in quibus dispersi sunt, sanctificabor in eis coram gentibus, et habitabunt in terra sua quam dedi servo meo Iacob. Et habitabunt in ea securi, et hedificabunt domos, plantabuntque vineas, et habitabunt confidenter, cum fecero iudicia in omnibus qui adversantur eis per circuitum, et scient quia ego dominus deus eorum.

XXIX

In anno decimo, in decimo mense, undecima mensis, factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra Pharaonem regem Egypti, et prophetabis de eo et de Egypto universa. Loquere et dices: Hec dicit dominus deus: Ecce ego ad te Pharao rex Egypti, draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, et dicis: Meus est fluvius, et ego feci memetipsum. Et ponam frenum in maxillis tuis, et agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis, et extraham te de medio fluminum tuorum, et universi pisces tui squamis tuis adherebunt. Et proiciam te in desertum, et omnes pisces fluminis tui. Super faciem terre cades, non colligeris neque congregaberis; bestiis terre et volatilibus celi dedi te ad devorandum. Et scient omnes habitatores Egypti quia ego dominus, pro eo quod fuisti baculus harundineus domui Israel. Quando apprehenderunt te manu et confractus es, et lacerasti omnem humerum eorum, et dissolvisti omnes renes eorum, et innitentibus eis super te comminutus es. Propterea hec dicit dominus deus: Ecce ego adducam super te gladium, et interficiam de te hominem et iumentum. Et erit terra Egypti in desertum et solitudinem, et scient quia ego dominus. Eo quod dixeris: Flumen meum est et ego feci eum, idcirco ecce ego ad te et ad flumina tua, daboque terram Egypti in solitudines, gladio dissipatam, a turre Sienes usque ad terminos Ethiopie. Non pertransibit eam pes hominis, neque pes iumenti gradietur in ea, et non habitabitur quadraginta annis. Daboque terram Egypti desertam in medio terrarum desertarum, et civitates eius in medio urbium subversarum, et erunt desolate quadraginta annis, et dispergam Egyptios in nationes, et ventilabo eos in terras. Quia hec dicit dominus deus: Post finem quadraginta annorum congregabo Egyptum de populis in quibus dispersi fuerant, et reducam captivitatem Egypti, et collocabo eos in terra Phatures, in terra nativitatis sue, et erunt ibi in regnum humile. Et inter cetera regna erit humillima, et non elevabitur ultra super nationes, et imminuam eos ne imperent gentibus. Neque erunt ultra domui Israel in confidentia, docentes iniquitatem, ut fugiant et sequantur eos, et scient quia ego dominus deus. Et factum est in vicesimo et septimo anno, in primo mense, in una mensis, factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, Nabuchodonosor rex Babilonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversus Tyrum. Omne caput decalvatum, et omnis humerus depilatus est, et merces non est reddita ei neque exercitui eius de Tyro pro servitute qua servivit mihi adversus eam. Propterea hec dicit dominus deus: Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Babilonis in terra Egypti, et accipiet multitudinem eius, et depredabitur manubias eius, et diripiet spolia eius, et erit merces exercitui eius, et operi pro quo servivit adversus eam. Et dedi ei terram Egypti pro eo quod laboraverit mihi, ait dominus deus. In die illo pullulabit cornu domui Israel, et tibi dabo apertum os in medio eorum, et scient quia ego dominus.

XXX

Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, propheta et dic: Hec dicit dominus deus: Ululate, ve, ve diei, quia iuxta est dies, et appropinquat dies domini, dies nubis, tempus gentium erit. Et veniet gladius in Egyptum, et erit pavor in Ethiopia, cum ceciderint vulnerati in Egypto, et ablata fuerit multitudo illius, et destructa fundamenta eius. Ethiopia et Libia et Lidii et omne reliquum vulgus et Chub et filii terre federis cum eis gladio cadent. Hec dicit dominus deus: Et corruent fulcientes Egyptum, et destruetur superbia imperii eius; a turre Sienes gladio cadent in ea, ait dominus deus exercituum. Et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum, et urbes eius in medio civitatum desertarum erunt. Et scient quia ego dominus, cum dedero ignem in Egypto, et attriti fuerint omnes auxiliatores eius. In die illa egredientur nuntii a facie mea in trieribus ad conterendam Ethiopie confidentiam, et erit pavor in eis in die Egypti, quia absque dubio veniet. Hec dicit dominus deus: Et cessare faciam multitudinem Egypti in manu Nabuchodonosor regis Babilonis. Ipse et populus eius cum eo fortissimi gentium adducentur ad disperdendam terram, et evaginabunt gladios suos super Egyptum, et implebunt terram interfectis. Et faciam alveos fluminum aridos, et tradam terram in manu pessimorum, et dissipabo terram et plenitudinem eius in manu alienorum, ego dominus locutus sum. Hec dicit dominus deus: Et disperdam simulacra, et cessare faciam ydola de Memphis, et dux de terra Egypti non erit amplius, et dabo terrorem in terra Egypti. Et disperdam terram Phatures, et dabo ignem in Taphnis, et faciam iudicia in Alexandria. Et effundam indignationem meam super Pelusium, robur Egypti, et interficiam multitudinem Alexandrie, et dabo ignem in Egypto. Quasi parturiens dolebit Pelusium, et Alexandria erit dissipata, et in Memphis angustie cotidiane. Iuvenes Eliopoleos et Bubasti gladio cadent, et ipse captive ducentur. Et in Taphnis nigrescet dies, cum contrivero ibi sceptra Egypti, et defecerit in ea superbia potentie

ei. Ipsam nubes operiet. filie autem eius in captivitatem du-
centur. et faciam iudicia in egypto. et scient quia ego dominus.
Et factum est in undecimo anno.
in primo mense. in septima mensis. factum est verbum domini
ad me dicens. fili hominis. brachium pharaonis regis egyp-
ti confregi. et ecce non est obvolutum ut restitueretur ei sa-
nitas. ut ligaretur pannis. et fasciaretur linteolis. ut re-
cepto robore posset tenere gladium. Propterea hec dicit
dominus deus. Ecce ego ad pharaonem regem egypti. et comminuam
brachium eius forte sed confractum. et deiciam gladium de ma-
nu eius. Et dispergam egyptum in gentibus. et ventilabo
eos in terris. et confortabo brachia regis babilonis. daboque
gladium meum in manu eius. Et confringam brachia pha-
raonis. et gement gemitibus interfecti coram facie eius. et
confortabo brachia regis babilonis. et brachia pharao-
nis concident. Et scient quia ego dominus cum dedero gladium meum
in manu regis babilonis. et extenderit eum super terram
egypti. et dispergam egyptum in nationes. et ventilabo
eos in terris. et scient quia ego dominus.

XXXI

Et factum est in undecimo anno. tercio mense. una mensis.
factum est verbum domini ad me dicens. fili hominis. dic pharao-
ni regi egypti. et populo eius. Cui similis factus es in magnitu-
dine tua. Ecce assur quasi cedrus in libano. pulcher
ramis. et frondibus nemorosus. excelsusque altitu-
dine. et inter condensas frondes elevatum est cacumen eius.
Aque nutrierunt eum. abyssus exaltavit eum. flumina
eius manabant in circuitu radicum eius. et rivos suos e-
misit ad universa ligna regionis. Propterea elevata est
altitudo eius super omnia ligna regionis. et multiplicata
sunt arbusta eius. et elevati sunt rami eius pre aquis multis.
Cumque extendisset umbram suam in ramis eius. fecerunt nidos
omnia volatilia celi. et sub frondibus eius genuerunt omnes be-
stie saltuum. et sub umbraculo illius habitabat cetus gen-
tium plurimarum. Eratque pulcherrimus in magnitudine su-
a. et in dilatatione arbustorum suorum. Erat enim radix illius
iuxta aquas multas. Cedri non fuerunt altiores illo in
paradiso dei. abietes non adequaverunt summitatem eius. et
platani non fuerunt eque frondibus eius. Omne lignum
paradisi dei non est assimilatum illi et pulchritudini
eius. quoniam speciosum feci eum. et multis condensisque fron-
dibus. Et emulata sunt eum omnia ligna voluptatis. que
erant in paradiso dei. Propterea hec dicit dominus deus. Pro eo quod
sublevatus est in altitudine. et dedit summitatem suam
virentem atque condensam. et elevatum est cor eius in altitudine sua.
tradidi eum in manu fortissimi gentium. faciens faciet ei.
iuxta impietatem eius eieci eum. Et succident eum alieni et
crudelissimi nationum. et proicient eum super montes. et in
cunctis convallibus corruent rami eius. et confringentur
arbusta eius in universis rupibus terre. Et recedent de um-
braculo eius omnes populi terre. et relinquent eum. In ruina
eius habitaverunt omnia volatilia celi. et in ramis eius fuerunt
universe bestie regionis. Quam ob rem non elevabuntur
in altitudine sua omnia ligna aquarum. neque ponent su-
blimitatem suam inter nemorosa atque frondosa. nec
stabunt in sublimitate eorum omnia que irrigantur aquis.
Quia omnes traditi sunt ad mortem ad terram ultimam. in medio
filiorum hominum. ad eos qui descendunt in lacum. Hec
dicit dominus deus. In die quando descendit ad inferos induxi luc-
tum. operui eum abysso. et prohibui flumina eius. et
coercui aquas multas. contristatus est super eum libanus. et
omnia ligna agri concussa sunt. A sonitu ruine eius com-
movi gentes. cum deducerem eum ad infernum cum his
qui descendebant in lacum. Et consolata sunt in terra infima
omnia ligna voluptatis egregia atque preclara in libano.
universa que irrigabantur aquis. Nam et ipsi cum eo descen-
dent in infernum ad interfectos gladio. et brachium
unius cuiusque sedebit sub umbraculo eius in medio na-
tionum. Cui assimilatus es o inclite atque sublimis
inter ligna voluptatis. Ecce deductus es cum lignis
voluptatis ad terram ultimam. in medio incircumcisorum dor-
mies. cum his qui interfecti sunt gladio. Ipse est pharao et
omnis multitudo eius dicit dominus deus.

XXXII

Et factum est in duodecimo anno in mense duodecimo in
una die mensis. factum est verbum domini ad me dicens. fili
hominis assume lamentum super pharaonem regem egyp-
ti. et dices ad eum. Leoni gentium assimilatus es. et
draconi qui est in mari. et ventilabas cornu in fluminibus
tuis. et conturbabas aquas pedibus tuis. et conculcabas
flumina eorum. Propterea hec dicit dominus deus. Expandam super
te rete meum. in multitudine populorum multorum. et
extraham te in sagena mea. et proiciam te in terram. Super
faciem agri abiciam te. et habitare faciam super te omnia
volatilia celi. et saturabunt de te bestias universe
terre. Et dabo carnes tuas super montes. et implebo col-
les tuos sanie tua. et irrigabo terram fetore sanguinis
tui. Montes et valles implebuntur ex te. et operiam cum
extinctus fueris celos. et nigrescere faciam stellas eius. So-
lem nube tegam. et luna non dabit lumen suum. Omnia
luminaria celi merere faciam super te. et dabo tene-
bras super terram tuam dicit dominus deus. propter universas iniqui-
tates tuas quas operatus es. Et irritabo cor populorum mul-
torum. cum induxero contritionem tuam in gentibus super
terras quas nescis. et stupescere faciam super te populos tuos.
Et reges eorum horrore nimio formidabunt super te.
cum ceciderint vulnerati tui in medio tui ait dominus deus.
Cum evolare ceperit gladius meus super facies eorum. et
obstupescent repente singuli pro anima sua in die
ruine sue. Quia hec dicit dominus deus. Gladius regis
babilonis veniet tibi. in gladiis fortium deiciam multi-
tudinem tuam. inexpugnabiles gentes omnes he. et
vastabunt superbiam egypti. et dissipabitur multi-
tudo eius. Et perdam omnia iumenta eius que erant super
aquas plurimas. et non conturbabit eas pes hominis ultra.
neque ungula iumentorum turbabit eas. Tunc purissimas
reddam aquas eorum. et flumina eorum quasi oleum adducam.
ait dominus deus. cum dedero terram egypti desolatam. Deseretur
autem terra a plenitudine sua. quando percussero omnes habita-
tores eius. et scient quia ego dominus. Planctus est. et plangent

eum. filie gentium plangent eum. super egyptum et super
multitudinem eius plangent eum, ait dominus deus. Et factum
est in duodecimo anno in quintadecima mensis: factum est
verbum domini ad me dicens. Fili hominis cane lugubre
super multitudinem egypti. et detrahe eam ipsam
et filias gentium robustarum ad terram ultimam. cum his qui
descendunt in lacum. Quo pulchrior es? descende
et dormi cum incircumcisis. in medio interfectorum gladio
cadent. Gladius datus est. attraxerunt eum et omnes po
pulos eius. Loquentur ei potentissimi robustorum de
medio inferni. qui cum auxiliatoribus eius descenderunt
et dormierunt incircumcisi interfecti gladio. Ibi assur
et omnis multitudo eius. in circuitu eius sepulchra eius.
omnes interfecti et qui ceciderunt gladio quorum data sunt
sepulchra in novissimis laci. Et facta est multitu
do eius per gyrum sepulchri eius. universi interfecti ca
dentesque gladio. qui dederant quondam formidinem
in terra viventium. Ibi helam et omnis multitudo eius
per gyrum sepulchri sui. omnes hi interfecti ruentesque
gladio. qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam.
Qui posuerunt terrorem suum in terra viventium. et porta
verunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum.
In medio interfectorum posuerunt cubile eius in universis
populis eius. in circuitu eius sepulchrum illius. Omnes hi
incircumcisi interfectique gladio. dederunt enim terrorem
suum in terra viventium. et portaverunt ignominiam
suam cum his qui descendunt in lacum. in medio interfecto
rum positi sunt. Ibi mosoch et thubal et omnis multitudo
eius. in circuitu eius sepulchra illius. Omnes hi incircumcisi
interfectique et cadentes gladio. quia dederunt formidi
nem suam in terra viventium. Et non dormient cum
fortibus cadentibusque. et incircumcisis qui descenderunt ad
infernum cum armis suis. et posuerunt gladios suos
sub capitibus suis. et fuerunt iniquitates eorum in
ossibus eorum. quia terror fortium facti sunt in terra viventium.
Et tu ergo in medio incircumcisorum contereris. et dormi
es cum interfectis gladio. Ibi ydumea et reges eius. et omnes
duces eius qui dati sunt cum exercitu suo cum interfectis gladio
et qui cum incircumcisis dormierunt. et cum his qui descendunt
in lacum. Ibi principes aquilonis omnes. et universi vena
tores qui deducti sunt cum interfectis gladio. paventes
et in sua fortitudine confusi. qui dormierunt incircumcisi cum inter
fectis gladio in circuitu. et portaverunt confusionem suam
cum his qui descendunt in lacum. Vidit eos pharao et conso
latus est super universa multitudine sua que inter
fecta est gladio. et portaverunt confusionem suam cum his
qui descendunt in lacum. pharao et omnis exercitus eius
ait dominus deus. Quia dedi terrorem meum in terra viventium.
et dormivit in medio incircumcisorum. cum interfectis gla
dio. pharao et omnis multitudo eius, ait dominus deus.

XXXIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili
hominis. loquere ad filios populi tui. et dices ad eos. Terra
cum induxero super eam gladium. et tulerit populus terre virum
unum de novissimis suis. et constituerit eum super
se speculatorem. et ille viderit gladium venientem super
terram. et cecinerit buccina et annuntiaverit populo. audiens
autem quisquis ille est sonum buccine. et non se obser
vaverit. veneritque gladius et tulerit eum. sanguis ipsius
super caput eius erit. Sonum buccine audivit et non se
observavit. sanguis eius in ipso erit. Si autem se custodi
erit. animam suam salvabit. Quod si speculator viderit gla
dium venientem et non insonuerit buccina. et populus se non
custodierit. veneritque gladius et tulerit de eis animam.
ille quidem in iniquitate sua captus est. sanguinem autem
eius de manu speculatoris requiram. Et tu fili hominis.
speculatorem dedi te domui israel. Audiens ergo ex ore
meo sermonem. annuntiabis eis ex me. Si me dicen
te ad impium. impie morte morieris. non fueris locutus
ut se custodiat impius a via sua. ipse impius in iniquitate
sua morietur. sanguinem autem eius de manu tua requi
ram. Si autem nuntiante te ad impium ut a viis suis convertatur.
non fuerit conversus a via sua. ipse in iniquitate sua morietur.
porro tu animam tuam liberasti. Tu ergo fili hominis. dic ad domum
israel. Sic locuti estis domus israel dicentes. Iniquitates
nostre et peccata nostra super nos sunt. et in ipsis nos tabescimus.
quomodo ergo vivere poterimus? Dic ad eos. Vivo ego
dicit dominus deus. nolo mortem impii. sed ut convertatur impius a via
sua et vivat. Convertimini a viis vestris pessimis. et quare
moriemini domus israel? Tu itaque fili hominis. dic
ad filios populi tui. Iustitia iusti non liberabit eum. in quacumque
die peccaverit. et impietas impii non nocebit ei. in qua
cumque die conversus fuerit ab impietate sua. Et iustus
non poterit vivere in iustitia sua. in quacumque die peccave
rit. Etiam si dixero iusto quod vita vivet. et confisus in iusti
tia sua fecerit iniquitatem. omnes iustitie eius oblivioni
tradentur. et in iniquitate sua quam operatus est. in ipsa morie
tur. Si autem dixero impio morte morieris. et egerit penitentiam
a peccato suo. feceritque iudicium et iustitiam. pignus re
stituerit ille impius. rapinamque reddiderit. in mandatis
vite ambulaverit. nec fecerit quicquam iniustum. vita
vivet et non morietur. Omnia peccata eius que peccavit
non imputabuntur ei. iudicium et iustitiam fecit. vita
vivet. Et dixerunt filii populi tui. Non est equi ponderis
via domini. et ipsorum via iniusta est. Cum enim recesserit iustus
a iustitia sua feceritque iniquitates. morietur in eis. Et
cum recesserit impius ab impietate sua. feceritque iudicium
et iustitiam. vivet in eis. Et dicitis. Non est recta via
domini. Unumquemque iuxta vias suas iudicabo de vobis
domus israel.

Et factum est in duodecimo anno. in duodecimo mense. in quin
ta mensis transmigrationis nostre. venit ad me qui fuge
rat de hierusalem dicens. Vastata est civitas. Manus autem
domini facta fuerat ad me vespere. antequam veniret qui fu
gerat. aperuitque os meum donec veniret ad me ma
ne. et aperto ore meo non silui amplius. Et factum est
verbum domini ad me dicens. Fili hominis. qui habitant in ruinosis
his super humum israel. loquentes aiunt. Unus erat
abraham. et hereditate possedit terram. Nos autem

multi. nobis data est terra in possessionem. Idcirco dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Qui in sanguine comeditis et oculos vestros levatis ad inmunditias vestras et sanguinem funditis. numquid terram hereditate possidebitis? Stetistis in gladiis vestris. fecistis abominationes. et unusquisque uxorem proximi sui polluit. et terram hereditate possidebitis? Hec dices ad eos. Sic dicit dominus deus. Vivo ego. quia qui in ruinosis habitant gladio cadent. et qui in agro est. bestiis tradetur ad devorandum. qui autem in presidiis et in speluncis sunt. peste morientur. Et dabo terram in solitudinem et desertum. et deficiet superbia fortitudo eius. Et desolabuntur montes israel. eo quod nullus sit qui per eos transeat. et scient quia ego dominus cum dedero terram eorum desolatam et desertam. propter universas abominationes suas quas operati sunt. Et tu fili hominis. filii populi tui qui loquuntur de te iuxta muros. et in ostiis domorum. et dicunt unus ad alterum. vir ad proximum suum loquentes. Venite et audiamus quis sit sermo egrediens a domino. Et veniunt ad te quasi si ingrediatur populus ad populum. et sedent coram te populus meus. et audiunt sermones tuos. et non faciunt eos. quia in canticum oris sui vertunt illos. et avaritiam suam sequitur cor illorum. et es eis quasi carmen musicum quod suavi dulcique sono canitur. et audient verba tua et non facient ea. Et cum venerit quod predictum est. ecce enim venit. tunc scient quod prophetia fuerit inter eos.

XXXIIII

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis. propheta de pastoribus israel. propheta et dices pastoribus. Hec dicit dominus deus. Ve pastoribus israel. qui pascebant semetipsos. Nonne greges pascuntur a pastoribus? Lac comedebatis. et lanis operiebamini. Et quod crassum erat occidebatis. gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis. et quod egrotum non sanastis. Quod fractum est non alligastis. et quod abiectum est non reduxistis. Et quod perierat non quesistis. sed cum austeritate imperabatis eis et cum potentia. et disperse sunt oves mee eo quod non sit pastor. Et facte sunt in devorationem omnium bestiarum agri. et disperse sunt. Erraverunt greges mei in cunctis montibus. et in universo colle excelso. et super omnem faciem terre dispersi sunt greges mei. et non erat qui requireret. non erat inquam qui requireret. Propterea pastores audite verbum domini. Vivo ego dicit dominus deus. quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam. et oves mee in devorationem omnium bestiarum agri. eo quod non esset pastor. neque enim quesierunt pastores gregem meum. sed pascebant pastores semetipsos. et gregem meum non pascebant. Propterea pastores audite verbum domini. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum. et cessare eos faciam ut ultra non pascant gregem. et non pascant amplius pastores semetipsos. Et liberabo gregem meum de ore eorum. et non erit eis ultra in escam. Quia hec dicit dominus deus. Ecce ego ipse requiram oves meas. et visitabo eas sicut visitat pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum. Sic visitabo oves meas. et liberabo eas de omnibus locis in quibus disperse fuerant in die nubis et caliginis. Et educam eas de populis. et congregabo eas de terris. et inducam eas in terram suam. et pascam eas in montibus israel. in rivis et in cunctis sedibus terre. In pascuis uberrimis pascam eas. et in montibus excelsis israel erunt pascue earum. Ibi requiescent in herbis virentibus. et in pascuis pinguibus pascentur super montes israel. Ego pascam oves meas. et ego eas accubare faciam dicit dominus deus. Quod perierat requiram. et quod abiectum fuerat reducam. et quod confractum fuerat alligabo. et quod infirmum erat consolidabo. et quod pingue et forte custodiam. et pascam illas in iudicio et iustitia. Vos autem greges mei. hec dicit dominus deus. Ecce ego iudico inter pecus et pecus. arietum et hircorum. Nonne satis vobis erat pascua bona depasci? Insuper et reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris. et cum purissimam aquam biberetis. reliquam pedibus vestris turbabatis. Et oves mee his que pedibus vestris conculcata fuerant pascebantur. et que pedes vestri turbaverant. hec bibebant. Propterea hec dicit dominus deus ad eos. Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue et macilentum. pro eo quod lateribus et humeris vestris inpingebatis. et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora. donec dispergerentur foras. Salvabo gregem meum. et non erit ultra in rapinam. Et iudicabo inter pecus et pecus. et suscitabo super eas pastorem unum qui pascat eas servum meum david. ipse pascet eas. et ipse erit eis in pastorem. Ego autem dominus ero eis in deum. et servus meus david princeps in medio eorum. ego dominus locutus sum. Et faciam cum eis pactum pacis. et cessare faciam bestias pessimas de terra. et qui habitant in deserto. securi dormient in saltibus. Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem. et deducam ymbrem in tempore suo. et pluvie benedictionis erunt. Et dabit lignum agri fructum suum. et terra dabit germen suum. et erunt in terra sua absque timore. Et scient quia ego dominus. cum contrivero catenas iugi eorum. et eruero eos de manu imperantium sibi. et non erunt ultra in rapinam gentibus. neque bestie agri devorabunt eos. sed habitabunt confidenter absque ullo terrore. Et suscitabo eis germen nominatum. et non erunt ultra imminuti fame in terra. neque portabunt amplius obprobrium gentium. Et scient quia ego dominus deus eorum cum eis. et ipsi populus meus domus israel ait dominus deus. Vos autem greges mei. greges pascue mee homines estis. et ego dominus deus vester dicit dominus deus.

XXXV

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis. pone faciem tuam adversus montem seyr. et prophetabis de eo et dices illi. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te mons seyr. et extendam manum meam super te. et dabo te desolatum atque desertum. Urbes tuas demoliar. et tu desertus eris. et scies quia ego dominus. eo quod fueris inimicus sempiternus. et concluseris filios israel in manus gladii in tempore afflictionis eorum. in tempore iniquitatis extreme. Propterea vivo ego dicit dominus deus. quoniam sanguini tradam te. et sanguis te persequetur. Et cum sanguinem oderis. sanguis te persequetur. Et dabo montem seyr desolatum atque

desertum, et auferam de eo euntem et redeuntem. Et implebo montes eius occisorum suorum. In collibus tuis et in vallibus tuis atque in torrentibus tuis interfecti gladio cadent. In solitudines sempiternas tradam te, et civitates tuae non habitabuntur, et scietis quia ego Dominus Deus. Eo quod dixeris: Duae gentes et duae terrae meae erunt, et hereditate possidebo eas, cum Dominus esset ibi: propterea vivo ego, dicit Dominus Deus, quia faciam iuxta iram tuam, et secundum zelum tuum quem fecisti odio habens eos: et notus efficiar per eos, cum te iudicavero. Et scies quia ego Dominus audivi universa opprobria tua, quae locutus es de montibus Israel, dicens: Deserti nobis dati sunt ad devorandum. Et insurrexistis super me ore vestro, et derogastis adversum me verba vestra: ego audivi. Haec dicit Dominus Deus: Laetante universa terra, in solitudinem te redigam. Sicut gavisus es super hereditatem domus Israel, eo quod fuerit dissipata, sic faciam tibi. Dissipatus eris, mons Seir, et Idumaea omnis: et scient quia ego Dominus.

XXXVI

Tu autem, fili hominis, propheta super montes Israel, et dices: Montes Israel, audite verbum Domini. Haec dicit Dominus Deus: Eo quod dixerit inimicus de vobis: Euge, altitudines sempiternae in hereditatem datae sunt nobis, propterea vaticinare et dic: Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod desolati estis, et conculcati per circuitum, et facti in hereditatem reliquis gentibus, et ascendistis super labium linguae, et opprobrium populi, propterea montes Israel, audite verbum Domini Dei. Haec dicit Dominus Deus montibus et collibus, torrentibus vallibusque, et desertis, parietinis, et urbibus derelictis, quae depopulatae sunt et subsannatae a reliquis gentibus per circuitum: propterea haec dicit Dominus Deus: Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis gentibus, et de Idumaea universa, quae dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio et toto corde et ex toto animo, et eiecerunt eam ut vastarent. Idcirco vaticinare super humum Israel, et dices montibus et collibus, iugis et vallibus: Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego in zelo meo et in furore meo locutus sum, eo quod confusionem gentium sustinueritis. Idcirco haec dicit Dominus Deus: Ego levavi manum meam, ut gentes quae in circuitu vestro sunt, ipsae confusionem suam portent. Vos autem, montes Israel, ramos vestros germinetis, et fructum vestrum afferatis populo meo Israel: prope enim est ut veniat. Quia ecce ego ad vos, et convertar ad vos, et arabimini, et accipietis sementem. Et multiplicabo in vobis homines, omnemque domum Israel, et habitabuntur civitates, et ruinosa instaurabuntur. Et replebo vos hominibus et iumentis, et multiplicabuntur et crescent. Et habitare vos faciam sicut a principio, bonisque donabo maioribus quam habuistis ab initio: et scietis quia ego Dominus. Et adducam super vos homines, populum meum Israel, et hereditate possidebunt te, et eris eis in hereditatem, et non addes ultra ut absque eis sis. Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod dicunt de vobis: Devoratrix hominum es, et suffocans gentem tuam: propterea homines non comedes amplius, et gentem tuam non necabis ultra, ait Dominus Deus. Nec auditam faciam in te amplius confusionem gentium, et opprobrium populorum nequaquam portabis, et gentem tuam non amittes amplius, ait Dominus Deus.

Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, domus Israel habitaverunt in humo sua, et polluerunt eam in viis suis et in studiis suis. Iuxta immunditiam menstruatae facta est via eorum coram me. Et effudi indignationem meam super eos pro sanguine quem fuderunt super terram, et in idolis suis polluerunt eam. Et dispersi eos in gentes, et ventilati sunt in terras. Iuxta vias eorum et adinventiones iudicavi eos. Et ingressi sunt ad gentes ad quas introierunt, et polluerunt nomen sanctum meum, cum diceretur de eis: Populus Domini iste est, et de terra eius egressi sunt. Et peperci nomini sancto meo, quod polluerat domus Israel in gentibus ad quas ingressi sunt. Idcirco dices domui Israel: Haec dicit Dominus Deus: Non propter vos ego faciam, domus Israel, sed propter nomen sanctum meum, quod polluistis in gentibus ad quas intrastis. Et sanctificabo nomen meum magnum, quod pollutum est inter gentes, quod polluistis in medio earum, ut sciant gentes quia ego Dominus, ait Dominus exercituum, cum sanctificatus fuero in vobis coram eis. Tollam quippe vos de gentibus, et congregabo vos de universis terris, et adducam vos in terram vestram. Et effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, et ab universis idolis vestris mundabo vos. Et dabo vobis cor novum, et spiritum novum ponam in medio vestri. Et auferam cor lapideum de carne vestra, et dabo vobis cor carneum. Et spiritum meum ponam in medio vestri. Et faciam ut in praeceptis meis ambuletis, et iudicia mea custodiatis et operemini. Et habitabitis in terra quam dedi patribus vestris, et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum. Et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris, et vocabo frumentum, et multiplicabo illud, et non imponam in vos famem. Et multiplicabo fructum ligni et genimina agri, ut non portetis ultra opprobrium famis in gentibus. Et recordabimini viarum vestrarum pessimarum, studiorumque non bonorum, et displicebunt vobis iniquitates vestrae et scelera vestra. Non propter vos ego faciam, ait Dominus Deus, notum sit vobis. Confundimini et erubescite super viis vestris, domus Israel. Haec dicit Dominus Deus: In die qua mundavero vos ex omnibus iniquitatibus vestris, et habitare fecero urbes, et instauravero ruinosa, et terra deserta fuerit exculta, quae quondam erat desolata in oculis omnis viatoris, dicent: Terra illa inculta facta est ut hortus voluptatis, et civitates desertae et destitutae atque suffossae munitae sederunt. Et scient gentes quaecumque derelictae fuerint in circuitu vestro, quia ego Dominus aedificavi dissipata, plantavique inculta: ego Dominus locutus sum et fecerim. Haec dicit Dominus Deus: Adhuc in hoc invenient me domus Israel, ut faciam eis: multiplicabo eos sicut gregem hominum, ut gregem sanctum, ut gregem Ierusalem in sollemnitatibus eius: sic erunt civitates desertae plenae gregibus hominum, et scient quia ego Dominus.

XXXVII

Facta est super me manus Domini, et eduxit me in spiritu Domini, et dimisit me in medio campi, qui erat plenus ossibus. Et circumduxit me per ea in gyro. Erant autem multa valde super faciem campi, siccaque vehementer. Et dixit ad me: Fili hominis, putasne vivent ossa ista? Et dixi: Domine Deus, tu nosti. Et dixit ad me: Vaticinare de ossibus istis, et dices eis: Ossa arida, audite verbum Domini. Haec dicit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego intromittam in vos spiritum, et vivetis. Et dabo super vos nervos, et succrescere faciam

super vos carnes et superextendam in vobis cutem et dabo vobis spiritum et vivetis et scietis quia ego dominus. Et prophetavi sicut preceperat michi. Factus est autem sonitus prophetante me et ecce commotio et accesserunt ossa ad ossa unumquodque ad iuncturam suam. Et vidi et ecce super ea nervi et carnes ascenderunt et extenta est in eis cutis desuper et spiritum non habebant. Et dixit ad me vaticinare ad spiritum vaticinare fili hominis et dices ad spiritum. Hec dicit dominus deus a quattuor ventis veni spiritus et insuffla super interfectos istos et reviviscant. Et prophetavi sicut preceperat michi et ingressus est in ea spiritus et vixerunt steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde. Et dixit ad me fili hominis ossa hec universa domus Israel est. Ipsi dicunt aruerunt ossa nostra et periit spes nostra et abscisi sumus. Propterea vaticinare et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego aperiam tumulos vestros et educam vos de sepulchris vestris populus meus et inducam vos in terram Israel. Et scietis quia ego dominus cum aperuero sepulchra vestra et eduxero vos de tumulis vestris populus meus et dedero spiritum meum in vobis et vixeritis et requiescere vos faciam super humum vestram et scietis quia ego dominus locutus sum et feci ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis sume tibi lignum unum et scribe super illud Iude et filiorum Israel sociorum eius. Et tolle lignum alterum et scribe super illud Ioseph ligno Ephraim et cuncte domus Israel sociorumque eius. Et adiunge illa unum ad alterum tibi in lignum unum et erunt in unionem in manu tua. Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes. Nonne indicas nobis quid in his tibi velis. Loqueris ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego adsumam lignum Ioseph quod est in manu Ephraim et tribus Israel que iuncte sunt ei et dabo eas pariter cum ligno Iuda et faciam eas in lignum unum et erunt unum in manu eius. Erunt autem ligna super que scripseris in manu tua in oculis eorum. Et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego adsumam filios Israel de medio nationum ad quas abierunt et congregabo eos undique et adducam eos ad humum suam et faciam eos gentem unam in terra in montibus Israel et rex unus erit omnibus imperans. Et non erunt ultra due gentes nec dividentur amplius in duo regna neque polluentur ultra in ydolis suis et abominationibus suis et cunctis iniquitatibus suis. Et salvos eos faciam de universis sedibus suis in quibus peccaverunt et mundabo eos et erunt michi populus et ego ero eis deus. Et servus meus David rex super eos et pastor unus erit omnium eorum. In iudiciis meis ambulabunt et mandata mea custodient et facient ea. Et habitabunt super terram quam dedi servo meo Iacob in qua habitaverunt patres vestri. Et habitabunt super eam ipsi et filii eorum et filii filiorum eorum usque in sempiternum et David servus meus princeps eorum in perpetuum. Et percutiam illis fedus pacis pactum sempiternum erit eis. Et fundabo eos et multiplicabo et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. Et erit tabernaculum meum in eis et ero eis deus et ipsi erunt michi populus. Et scient gentes quia ego dominus sanctificator Israel cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

XXXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra Gog terram Magog principem capitis Mosoch et Tubal et vaticinare de eo. Et dices ad eum. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te Gog principem capitis Mosoch et Tubal et circumagam te et ponam frenum in maxillis tuis et educam te et omnem exercitum tuum equos et equites vestitos loricis universos multitudinem magnam hastam et clipeum arripientium et gladium. Perse Ethiopes et Libies cum eis omnes scutati et galeati. Gomer et universa agmina eius domus Thogorma latera aquilonis et totum robur eius populique multi tecum. Prepara et instrue te et omnem multitudinem tuam que coacervata est ad te et esto eis in preceptum. Post dies multos visitaberis. In novissimo annorum venies ad terram que reversa est a gladio et congregata est de populis multis ad montes Israel qui fuerunt deserti iugiter. Hec de populis educta est et habitabunt in ea confidenter universi. Ascendens autem quasi tempestas venies et quasi nubes ut operias terram tu et omnia agmina tua et populi multi tecum. Hec dicit dominus deus. In die illa ascendent sermones super cor tuum et cogitabis cogitationem pessimam. Et dices ascendam ad terram absque muro veniam ad quiescentes habitantesque secure. Omnes hi habitant absque muro vectes et porte non sunt eis ut diripias spolia et invadas predam ut inferas manum tuam super eos qui deserti fuerant et postea restituti et super populum qui est congregatus ex gentibus qui possidere cepit et esse habitator umbilici terre. Saba et Dedan et negotiatores Tharsis et omnes leones eius dicent tibi. Numquid ad sumenda spolia tu venis. Ecce ad diripiendam predam congregasti multitudinem tuam ut tollas argentum et aurum et auferas supellectilem atque substantiam et diripias manubias infinitas. Propterea vaticinare fili hominis et dices ad Gog. Hec dicit dominus deus. Numquid non in die illo cum habitaverit populus meus Israel confidenter scies. Et venies de loco tuo a lateribus aquilonis tu et populi multi tecum ascensores equorum universi cetus magnus et exercitus vehemens. Et ascendes super populum meum Israel quasi nubes ut operias terram. In novissimis diebus eris et adducam te super terram meam ut sciant gentes me cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum o Gog. Hec

dicit dominus deus. Tu ergo ille es de quo locutus sum in diebus an-
tiquis in manu servorum meorum prophetarum israel qui pro-
phetaverunt in diebus illorum temporum ut addu-
cerem te super eos. Et erit in die illa in die adventus
Gog super terram israel ait dominus deus ascendet indigna-
tio mea in furore meo. Et in zelo meo in igne ire mee
locutus sum. Quia in die illa erit commotio magna super
terram israel. Et commovebuntur a facie mea pisces ma-
ris et volatilia celi et bestie agri et omne reptile quod
movetur super humum cunctique homines qui sunt super faci-
em terre. Et subvertentur montes et cadent sepes et omnis
murus in terram corruet. Et convocabo adversum eum in cunc-
tis montibus meis gladium ait dominus deus. Gladius
uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur. Et iudicabo eum peste
et sanguine et ymbre vehementi et lapidibus immensis.
Ignem et sulphur pluam super eum et super exercitum
eius et super populos multos qui sunt cum eo. Et magnificabor
et sanctificabor et notus ero in oculis gentium multarum et
XXXIX scient quia ego dominus. Tu autem fili hominis vaticina-
re adversus Gog et dices. Hec dicit dominus deus. Ecce ego
super te Gog principem capitis Mosoch et Thubal. Et cir-
cumagam te et reducam te et ascendere faciam de lateribus
aquilonis et adducam te super montes israel. Et per-
cutiam arcum tuum in manu tua sinistra et sagittas
tuas de manu dextere tue eiciam. Super montes
israel cades tu et omnia agmina tua et populi qui sunt
tecum. Feris avibus omnique volatili et bestiis terre
dedi te devorandum. Super faciem agri cades quia
ego locutus sum ait dominus deus. Et immittam ignem in Magog et
in hiis qui habitant in insulis confidenter et scient quia ego
dominus. Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi
mei israel et non polluam sanctum nomen meum amplius et scient
gentes quia ego dominus deus sanctus israel. Ecce venit et factum est
ait dominus deus. Hec est dies de qua locutus sum et egredientur
habitatores de civitatibus israel et succendent et comburent
arma clipeum et hastas arcum et sagittas et baculos
manuum et contos et succendent ea igne septem annis.
Et non portabunt ligna de regionibus nec succident de sal-
tibus quoniam arma succendent igne et predabuntur eos
quibus prede fuerant et diripient vastatores suos ait
dominus deus. Et erit in die illa dabo Gog locum nominatum
sepulchrum in israel vallem viatorum ad orientem maris
que obstupescere faciet pretereuntes et sepelient ibi Gog
et omnem multitudinem eius et vocabitur vallis mul-
titudinis Gog. Et sepelient eos domus israel ut mun-
dent terram septem mensibus. Sepeliet autem eos omnis populus terre
et erit eis nominata dies in qua glorificatus sum ait
dominus deus. Et viros iugiter constituent lustrantes terram qui
sepeliant et requirant eos qui remanserant super faciem
terre ut emundent eam. Post menses autem septem querere
incipient et circuibunt peragrantes terram. Cumque
viderint os hominis statuent iuxta illud titulum donec
sepeliant illud pollinctores in valle multitudi-
nis Gog. Nomen autem civitatis Amona et mundabunt
terram.
Tu ergo fili hominis hec dicit dominus deus. Dic omni volucri et universis
avibus cunctisque bestiis agri. Convenite, properate,
concurrite undique ad victimam meam quam ego immolo
vobis victimam grandem super montes israel ut come-
datis carnes et bibatis sanguinem. Carnes fortium come-
detis et sanguinem principum terre bibetis arietum
agnorum et hircorum taurorumque altilium et pinguium
omnium. Et comedetis adipem in saturitatem et bibetis
sanguinem in ebrietatem de victima quam ego immolabo
vobis. Et saturabimini super mensam meam de equo et de
equite forti et de universis viris bellatoribus ait dominus deus.
Et ponam gloriam meam in gentibus et videbunt omnes gentes
iudicium meum quod fecerim et manum meam quam posuerim su-
per eos. Et scient domus israel quia ego dominus deus eorum a die illa
et deinceps. Et scient gentes quoniam in iniquitate sua cap-
ta sit domus israel eo quod dereliquerint me et absconderim
faciem meam ab eis et tradiderim eos in manibus hostium
et ceciderunt in gladio universi. Iuxta inmunditiam eorum
et scelus feci eis et abscondi faciem meam ab illis. Prop-
terea hec dicit dominus deus. Nunc reducam captivitatem Iacob
et miserebor omnis domus israel et assumam zelum pro nomine
meo sancto. Et portabunt confusionem suam et omnem prevaricati-
onem qua prevaricati sunt in me. Cum habitaverint in terra sua
confidenter neminem formidantes et reduxero eos de
populis et congregavero de terris inimicorum suorum et sanctificatus
fuero in eis in oculis gentium plurimarum. Et scient quia ego dominus
deus eorum eo quod transtulerim eos in nationes et congregaverim eos
super terram suam et non dereliquerim quemquam ex eis ibi. Et non
abscondam faciem meam ultra ab eis eo quod effuderim
spiritum meum super omnem domum israel ait dominus deus.
In vicesimo et quinto anno transmigrationis XL
nostre in exordio anni decima mensis quartodecimo anno
postquam percussa est civitas in ipsa hac die facta est super me
manus domini et adduxit me illuc in visionibus dei. Addu-
xit autem me in terram israel et dimisit me super montem
excelsum nimis super quem erat quasi edificium civitatis
vergentis ad austrum. Et introduxit me illuc et ecce vir
cuius erat species quasi species eris et funiculus lineus
in manu eius et calamus mensure in manu eius. Stabat autem
in porta. Et locutus est ad me idem vir. Fili hominis vide o-
culis tuis et auribus tuis audi et pone cor tuum ad omnia
que ego ostendam tibi quia ut ostendantur tibi adductus es
huc. Annuntia omnia que tu vides domui israel. Et
ecce murus forinsecus in circuitu domus undique et in
manu viri calamus mensure sex cubitorum et palmo. Et
mensus est latitudinem edificii calamo uno altitudi-
nem quoque calamo uno. Et venit ad portam que respi-
ciebat viam orientalem et ascendit per gradus eius
et mensus est limen porte calamo uno in latitudine et
limen unum et calamo uno in latitudine et thalamum uno
calamo in longum et uno calamo in latum. Et inter
thalamos quinque cubitos. Et limen porte iuxta vestibu-
lum porte intrinsecus calamo uno. Et mensus est vesti-

bulum porte octo cubitorum et frontem eius duos cubitos.
vestibulum autem porte erat intrinsecus. Porro thalami
porte ad viam orientalem. tres hinc et tres inde. mensura
una trium. et mensura una frontium ex utraque parte. Et
mensus est latitudinem liminis porte decem cubitorum. et
longitudinem porte tredecim cubitorum. Et margi
nem ante thalamos cubiti unius. et cubitus unus finis
utrimque. thalami autem. sex cubitorum erant hinc et inde.
Et mensus est portam a tecto thalami usque ad tectum
eius. latitudinem viginti et quinque cubitorum. ostium contra
ostium. Et fecit frontes per sexaginta cubitos. et ad
frontem atrium porte undique per circuitum. Et ante faci
em porte que pertingebat usque ad faciem vestibuli por
te interioris. quinquaginta cubitos. Et fenestras
obliquas in thalamis. et in frontibus eorum que erant
intra portam undique per circuitum. Similiter autem erant et
in vestibulis fenestre per gyrum intrinsecus. et ante frontes
pictura palmarum celata. Et eduxit me ad atrium ex
terius. et ecce gazophylacia. et pavimentum stratum lapide
in atrio per circuitum. Triginta gazophylacia in circuitu
pavimenti. et pavimentum in frontibus portarum. secundum lon
gitudinem portarum erat inferius. Et mensus est latitudi
nem a facie porte inferioris. usque ad frontem atrii inte
rioris extrinsecus. centum cubitos ad orientem. et ad aq
lonem. Portam quoque que respiciebat viam aquilonis
atrii exterioris. mensus est tam in longitudine quam in la
titudine. Et thalamos eius. tres hinc et tres inde. Et
frontem eius et vestibulum eius. secundum mensuram porte prioris.
quinquaginta cubitorum longitudinem eius. et latitu
dinem eius viginti quinque cubitorum. Fenestre autem
eius et vestibulum. et sculpture. secundum mensuram porte que re
spiciebat ad orientem. et septem graduum erat ascensus
eius. et vestibulum ante eam portam que respiciebat viam
aquilonis atrii exterioris. Et porta atrii interioris contra por
tam aquilonis et orientalem. Et mensus est a porta usque
ad portam. centum cubitos. Et eduxit me ad viam
australem. et ecce porta que respiciebat ad austrum. et men
sus est frontem eius. et vestibulum eius. iuxta mensuras supe
riores. Et fenestras eius et vestibula in circuitu eius
sicut fenestras ceteras. quinquaginta cubitorum longitudi
nem. et latitudinem viginti quinque cubitorum. et in gradi
bus septem ascendebatur ad eam. Et vestibulum ante
fores eius. et celate palme erant. una hinc et altera
inde in fronte eius. et porta atrii eius interioris in via au
strali. Et mensus est a porta usque ad portam in via austra
li. centum cubitos. Et introduxit me in atrium interius
ad portam australem. et mensus est portam iuxta mensuras su
periores. thalamum eius. et frontem eius. et vestibulum eius. eis
dem mensuris. et fenestras eius et vestibulum eius in circuitu. quinquaginta
cubitos longitudinis. et latitudinis viginti quinque cubitos. et vestibu
lum per gyrum longitudine viginti quinque cubitorum et latitudinem vi
ginti quinque cubitorum. Et vestibulum eius ad atrium
exterius. et palmas eius in fronte. et octo gradus erant
quibus ascendebatur per eam. Et introduxit me in atri

um interius per viam orientalem. et mensus est portam secundum
mensuras superiores. Thalamum eius et frontem eius et ve
stibulum eius sicut supra. et fenestras eius et vestibulum eius
et vestibula eius in circuitu. longitudinem quinquaginta cubitorum. et la
titudinem viginti quinque cubitorum. et vestibulum eius id est atrii ex
terioris. et palme celate in fronte eius hinc et inde. et octo gradus a
scensus eius. Et introduxit me ad portam que respiciebat
ad aquilonem. et mensus est secundum mensuras superiores.
thalamum eius et frontem eius et vestibulum eius et fenestras eius per circu
itum. longitudinem quinquaginta cubitorum. et latitu
dinem viginti quinque cubitorum. Et vestibulum eius re
spiciebat in atrium exterius. et celatura palmarum in
fronte illius hinc et inde. et in octo gradibus ascensus eius.
Et per singula gazophylacia. ostiola in frontibus por
tarum. ibi lavabant holocaustum. Et in vestibulo por
te due mense hinc et due mense inde. ut immolaretur
super eas holocaustum. et pro peccato et pro delicto. Et ad la
tus exterius quod ascendit ad ostium porte que pergit ad
aquilonem due mense. et ad latus alterum ante ve
stibulum porte due mense. Quattuor mense hinc.
et quattuor mense inde. per latera porte octo mense erant.
super quas immolabant. Quattuor autem mense ad
holocaustum de quadris lapidibus extructe. lon
gitudine cubiti unius et dimidii. et altitudi
ne cubiti unius. super quas ponant vasa in quibus
immolatur holocaustum et victima. Et labia earum pal
mi unius. reflexa intrinsecus per circuitum. Super mensas
autem carnes oblationis. Et extra portam interiorem gazo
phylacia cantorum in atrio interiori quod erat in latere
porte respicientis ad aquilonem. et facies eorum contra
viam australem. una ex latere porte orientalis que re
spiciebat ad viam aquilonis. Et dixit ad me. Hoc est
gazophylacium quod respicit viam meridianam. sacerdo
tum erit qui excubant in custodiis templi. Porro
gazophylacium quod respicit ad viam aquilonis. sa
cerdotum erit qui excubant ad ministerium altaris.
Isti sunt filii Sadoch qui accedunt de filiis Levi ad dominum
ut ministrent ei. Et mensus est atrium longitudine
centum cubitorum. et latitudine centum cubitorum per
quadrum. Et altare ante faciem templi. Et introdu
xit me in vestibulum templi. et mensus est vestibulum
quinque cubitis hinc. et quinque cubitis inde. Et lati
tudinem porte trium cubitorum hinc. et trium cubitorum
inde. Longitudinem autem vestibuli viginti cubito
rum. et latitudinem undecim cubitorum. et octo gradibus
ascendebatur ad eam. Et columpne erant in frontibus.
una hinc et altera inde.

XLI

Et introduxit me in templum. et mensus est frontes sex
cubitos latitudinis hinc. et sex cubitos altitu
dinis inde. latitudinem tabernaculi. Et latitudo por
te decem cubitorum erat. et latera porte quinque cubi
tis hinc. et quinque cubitis inde. Et mensus est lon
gitudinem eius quadraginta cubitorum. et latitu
dinem viginti cubitorum. Et ingressus intrinse

eius. et mensus est in fronte porte duos cubitos. et portam
sex cubitorum. et latitudinem porte septem cubitorum. et
mensus est longitudinem eius viginti cubitorum. et latitu
dinem viginti cubitorum ante faciem templi. Et di
xit ad me. Hec est sanctum sanctorum. Et mensus est parietem do
mus sex cubitorum. et latitudinem lateris quattuor
cubitorum undique per circuitum domus. Latera autem late
ad latus bis triginta tria. et erant eminentia que ingre
derentur per parietem domus in lateribus per circuitum. ut con
tinerent et non attingerent parietem templi. et pla
tea erat in rotundum. ascendens sursum per cocleam. et in ce
naculum templi deferebat per gyrum. Ideo latius erat
templum in superioribus. et sic de inferioribus ascen
debant ad superiora in medium. Et vidi in domo alti
tudinem per circuitum fundata latera ad mensuram
calami sex cubitorum spatio. et latitudinem per parietem
lateris forinsecus quinque cubitorum. Et erat interi
or domus in lateribus domus. et inter gazophyla
tia latitudinem viginti cubitorum in circuitu domus
undique. Et ostium lateris ad orationem. ostium unum
ad viam aquilonis. et ostium unum ad viam australem.
Et latitudinem loci ad orationem. quinque cubitorum in
circuitu. Et hedificium quod erat separatum versum
que ad viam respicientem ad mare latitudinis septu
aginta cubitorum. paries autem hedificii quinque cu
bitorum latitudinis per circuitum. et longitudo eius no
naginta cubitorum. Et mensus est domus longitudinem
centum cubitorum. et quod separatum erat hedificium et parietes
eius longitudinis centum cubitorum. Latitudo autem ante
faciem domus. et eius quod erat separatum contra orientem centum
cubitorum. Et mensus est longitudinem hedificii contra
faciem eius quod erat separatum ad dorsum. hechetas ex
utraque parte centum cubitorum. Et templum interius et
vestibula atrii. et limina. et fenestras obliquas. hec
thecas in circuitu per tres partes contra uniuscuiusque limen
stratumque ligno per gyrum in circuitu. Terra autem usque ad
fenestras. et fenestre clause. Super ostia eius. et usque ad
domum interiorem. et forinsecus per omnem parietem per circu
itum. intrinsecus et forinsecus ad mensuram. et fabrefacta
cherubim. Et palme inter cherub et cherub erant.
Duasque facies habebat cherubim. faciem hominis
iuxta palmam ex hac parte. et faciem leonis iuxta
palmam ex alia parte expressam. per omnem domum in
circuitu. De terra usque ad superiora porte cherubim.
Et palme celate erant in pariete templi. limen erat
quadrangulum. altaris lignei trium cubitorum. Et
facies sanctuarii aspectus contra aspectum altaris
lignei. trium cubitorum erat altitudo eius. et longitudo
eius duorum cubitorum. et anguli eius. et longitudo
eius. et parietes eius lignei. Et locutus est ad me. Hec est men
sa coram domino. et duo ostia erant in templo et in sanctuario. et
in duobus ostiis ex utraque parte bina erant ostio
la. que se invicem plicabant. Bina enim ostia erant ex
utraque parte ostiorum. et celata erant in ipsis ostiis tem
pli cherubim. et sculptura palmarum sicut in parietibus
quoque expressa erant. Quam ob rem erant et grossiora ligna
in vestibuli fronte forinsecus. super que fenestre
erant oblique. et similitudo palmarum hinc atque inde.
In humerulis vestibuli secundum latera domus. la
titudinemque parietum.

XLII

Eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad
aquilonem. et introduxit me in gazophylacium
quod erat contra separatum edificium. et contra edem vergen
tem ad aquilonem. In facie longitudinis centum
cubitos ostius aquilonis. et latitudinis quinquagin
ta cubitos. contra viginti cubitos atrii interioris.
et contra pavimentum stratum lapide atrii exterioris. ubi erat
porticus iuncta porticui triplici. Et ante gazophylatia
deambulatio decem cubitorum latitudinis. ad interiora
respiciens vie cubiti unius. Et ostia eorum ad aquilonem
ubi erant gazophylatia in superioribus humiliora. quia
supportabant porticus que ex illis eminebant de inferio
ribus. et de mediis hedificiis. Tristega enim erant. et non habebant
columpnas. sicut erant columpne atriorum. propterea eminebant
de inferioribus et de mediis a terra cubitis quinquagin
ta. Et periboluis exterior secundum gazophylatia que erant
in via atrii exterioris ante gazophylatia. longitudo
eius quinquaginta cubitorum. quia longitudo erat gazophy
latiorum atrii exterioris quinquaginta cubitorum. et longitudo
ante faciem templi centum cubitorum. et erat subter gazophy
latia hec. introitus ab oriente ingredientium in ea de
atrio exteriori. in latitudine periboli atrii quod erat contra
viam orientalem in faciem hedificii separati. Et erant
ante hedificium gazophylatia. et via ante faciem eorum iuxta
similitudinem gazophylatiorum que erant in via aquilonis.
Secundum longitudinem eorum. sic et latitudo eorum. Et omnis
introitus eorum et similitudines et ostia eorum. secundum o
stia gazophylatiorum que erant in via respicientes ad no
tum ostium in capite vie. Que via erat ante vestibu
lum separatum. per viam orientalem ingredientibus. Et dixit
ad me. Gazophylatia aquilonis. et gazophylatia austri.
que sunt ante hedificium separatum. hec sunt gazophylatia sancta.
in quibus vescuntur sacerdotes. qui appropinquant ad do
minum in sancta sanctorum. Ibi reponent sancta sanctorum. et oblationem
pro peccato et pro delicto. Locus enim sanctus est. Cum enim ingressi fu
erint sacerdotes. non egredientur de sanctis in atrium exterius.
Et ibi reponent vestimenta sua in quibus ministrant
quia sancta sunt. Vestienturque vestimentis aliis. et sic procedent
ad populum. Cumque complesset mensuras domus interioris.
eduxit me per viam porte que respiciebat ad viam orienta
lem. et mensus est eam undique per circuitum. Mensus est autem
contra ventum orientalem calamo mensure quingentos
calamos in calamo mensure per circuitum. Et mensus est
contra ventum aquilonem quingentos calamos in calamo
mensure per gyrum. Et ad ventum australem mensus est quingen
tos calamos in calamo mensure per circuitum. Et ad ven
tum occidentalem mensus est quingentos calamos in calamo
mensure. per quattuor ventos mensus est illud. Murum

undique per circuitum longitudinem quingentorum cubitorum
et latitudinem quingentorum cubitorum, dividentem inter
sanctuarium et vulgi locum. XLIII

Et duxit me ad portam que respiciebat ad viam orien-
talem, et ecce gloria dei israel ingrediebatur per viam orien-
tem. Et vox erat ei quasi vox aquarum multarum, et terra sple-
debat a maiestate eius. Et vidi visionem secundum speciem
quam videram quando venit ut disperderet civitatem, et speciem secundum as-
pectum quem videram iuxta fluvium chobar. Et cecidi super fa-
ciem meam, et maiestas domini ingressa est templum per viam por-
te que respiciebat ad orientem. Et levavit me spiritus et intro-
duxit me in atrium interius, et ecce gloria domini repleverat do-
mum. Et audivi loquentem ad me de domo. Et vir qui
stabat iuxta me dixit ad me: Fili hominis, locus solii mei
et locus vestigiorum pedum meorum, ubi habito in medio
filiorum israel in eternum. Et non polluent ultra domus israel
nomen sanctum meum, ipsi et reges eorum, in fornicationibus su-
is, et in ruinis regum suorum, et in excelsis, qui fabricati sunt limen
suum iuxta limen meum, et postes suos iuxta postes meos;
et murus erat inter me et eos. Et polluerunt nomen
sanctum meum in abominationibus quas fecerunt, propter quod con-
sumpsi eos in ira mea. Nunc ergo repellant procul fornica-
tionem suam, et ruinas regum suorum a me, et habitabo in me-
dio eorum semper.

Tu autem fili hominis, ostende domui israel templum, et con-
fundantur ab iniquitatibus suis, et metiantur fabricam,
et erubescant ex omnibus que fecerunt. Figuram domus et
fabrice eius, exitus et introitus, et omnem descriptionem e-
ius, et universa precepta eius, cunctumque ordinem eius. Et
omnes leges eius ostendes eis, et scribes in oculis eorum, ut
custodiant omnes descriptiones eius, et precepta illius, et
faciant ea. Ista est lex domus in summitate montis.
Omnes fines eius in circuitu sanctum sanctorum est. Hec est ergo
lex domus. Iste autem mensure altaris in cubito verissimo,
qui habebat cubitum et palmum. In sinu eius erat cubitus, et
cubitus in latitudine, et definitio usque ad labium eius in
circuitu palmus unus. Hec quoque erat fossa altaris.
Et de sinu terre usque ad crepidinem novissimam duo cubiti,
et latitudo cubiti unius. Et a crepidine maiori usque ad
crepidinem minorem quattuor cubiti, et latitudo unius
cubiti. Ipse autem ariel quattuor cubitorum. Et ab ariel
usque sursum cornua quattuor. Et ariel duodecim
cubitorum in longitudine per duodecim cubitos latitu-
dinis, quadrangulatum equis lateribus. Et crepido quat-
tuordecim cubitorum longitudinis per quattuordecim lati-
tudinis per quattuor angulos eius. Et corona in circuitu
eius dimidii cubiti, et sinus eius unius cubiti per circuitum, gradus autem eius versi ad
orientem. Et dixit ad me: Fili hominis, hec dicit dominus deus: Hii sunt
ritus altaris in quacumque die fabricatum fuerit, ut offera-
tur super illud holocaustum et effundatur sanguis. Et dabis
sacerdotibus et levitis qui sunt de semine sadoch qui accedunt ad
me, ait dominus deus, ut offerant mihi vitulum de armento pro pec-
cato. Et assumens de sanguine eius pones super quattuor
cornua eius, et super quattuor angulos crepidinis, et super

coronam in circuitu, et mundabis illud et expiabis. Et tolles
vitulum qui oblatus fuerit pro peccato, et combures illum in sep-
arato loco domus extra sanctuarium. Et in die secunda of-
feres hircum caprarum immaculatum pro peccato, et expiabunt
altare sicut expiaverunt in vitulo. Cumque conpleveris expi-
ans illud, offeres vitulum de armento immaculatum,
et arietem de grege immaculatum. Et offeres eos in conspec-
tu domini. Et mittent sacerdotes super eos sal, et offerent
eos in holocaustum domino septem diebus. Facies hir-
cum pro peccato cotidie, et vitulum de armento, et arietem
de pecoribus immaculatos offerent. Septem diebus
expiabunt altare et mundabunt illud, et implebunt
manum eius. Expletis autem diebus septem, in die octa-
va et ultra facient sacerdotes super altare holocau-
sta vestra, et que pro pace offerunt, et placatus ero vo-
bis, ait dominus deus. XLIIII

Et convertit me ad viam porte sanctuarii exterioris que
respiciebat ad orientem, et erat clausa. Et dixit
dominus ad me: Porta hec clausa erit, non aperietur, et
vir non transibit per eam, quoniam dominus deus israel ingressus est
per eam, eritque clausa principi. Princeps ipse sedebit
in ea ut comedat panem coram domino; per viam vesti-
buli porte ingredietur, et per viam eius egredietur. Sic sit
et clausa, rex transibit per eam. Et adduxit me per
viam porte aquilonis in conspectu domus, et vidi, et ecce im-
plevit gloria domini domum domini, et cecidi in faciem meam.
Et dixit ad me dominus: Fili hominis, pone cor tuum et vide oculis
tuis, et auribus tuis audi omnia que ego loquor ad te
de universis cerimoniis domus domini, et de cunctis le-
gibus eius, et pones cor tuum in viis templi per omnes exitus
sanctuarii. Et dices ad exasperantem me domum israel: Hec
dicit dominus deus: Sufficiant vobis omnia scelera vestra, domus israel,
eo quod inducitis filios alienos incircumcisos corde
et incircumcisos carne, ut sint in sanctuario meo et pollu-
ant domum meam. Et offertis panes meos, adipem
et sanguinem, et dissolvistis pactum meum in omnibus
sceleribus vestris. Et non servastis precepta sanctuarii mei,
et posuistis custodes observationum mearum in sanctua-
rio meo vobismetipsis. Hec dicit dominus deus: Omnis a-
lienigena incircumcisus corde et carne non ingredietur sanctu-
arium meum, omnis filius alienus qui est in medio fi-
liorum israel. Sed et levite qui longe recesserunt a me in
errore filiorum israel, et erraverunt a me post ydola
sua, et portaverunt iniquitatem suam, erunt in sanctuario
meo editui et ianitores portarum domus et ministri do-
mus. Ipsi mactabunt holocausta et victimas
populi, et ipsi stabunt in conspectu eorum ut ministrent
eis. Pro eo quod ministraverunt illis in conspectu ydolorum
suorum, et facti sunt domui israel in offendiculum iniquitatis,
ideo levavi manum meam super eos, dicit dominus deus, et porta-
verunt iniquitatem suam. Et non appropinquabunt ad me
ut sacerdotio fungantur mihi, neque accedent ad omne sanctu-
arium meum iuxta sancta sanctorum, sed portabunt confusionem suam
et scelera sua que fecerunt. Et dabo eos ianitores domus

in omni ministerio eius et in universis que fient in ea. Sacerdotes autem levite filii Sadoc qui custodierunt ceremonias sanctuarii mei cum errarent filii Israel a me: ipsi accedent ad me ut ministrent mihi et stabunt in conspectu meo ut offerant mihi adipem et sanguinem ait dominus deus. Ipsi ingredientur sanctuarium meum et ipsi accedent ad mensam meam ut ministrent mihi et custodiant ceremonias meas. Cumque ingredientur portas atrii interioris vestibus lineis induentur. Nec ascendet super eos quicquam laneum quando ministrant in portis atrii interioris et intrinsecus. Vitte linee erunt in capitibus eorum et feminalia linea erunt in lumbis eorum et non accingentur in sudore. Cumque egredientur atrium exterius ad populum exuent se vestimentis suis in quibus ministraverant et reponent ea in gazophylacio sanctuarii et vestient se vestimentis aliis et non sanctificabunt populum in vestibus suis. Caput autem suum non radent neque comam nutrient sed tondentes attondent capita sua. Et vinum non bibet omnis sacerdos quando ingressurus est atrium interius. Et viduam et repudiatam non accipient uxores sed virgines de semine domus Israel. Sed et viduam que fuerit vidua a sacerdote accipient. Et populum meum docebunt quid sit inter sanctum et pollutum et inter mundum et immundum ostendent eis. Et cum fuerit controversia stabunt in iudiciis meis et iudicabunt leges meas et precepta mea in omnibus sollempnitatibus meis custodient et sabbata mea sanctificabunt. Et ad mortuum hominem non ingredientur ne polluantur nisi ad patrem et matrem et filium et filiam et fratrem et sororem que alterum virum non habuerit in quibus contaminabuntur. Et postquam fuerit emundatus septem dies numerabuntur ei. Et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium interius ut ministret mihi in sanctuario offeret pro peccato suo ait dominus deus. Non erit autem eis hereditas: ego hereditas eorum. Et possessionem non dabitis eis in Israel: ego enim possessio eorum. Victimam et pro peccato et pro delicto ipsi comedent et omne votum in Israel ipsorum erit. Et primitiva omnium primitivorum et omnia libamenta ex omnibus que offeruntur sacerdotum erunt. Et primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti ut reponat benedictionem domui sue. Omne morticinum et captum a bestia de avibus et de pecoribus non comedent sacerdotes.

XLV

Cumque ceperitis terram dividere sortito separate primitias domino sanctificatum de terra longitudine viginti quinque milia et latitudine decem milia. Sanctificatum erit in omni termino eius per circuitum. Et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos quadrifariam per circuitum et quinquaginta cubitis in suburbana eius per gyrum. Et a mensura ista mensurabis longitudinem viginti quinque milium et latitudinem decem milium. Et in ipso erit templum sanctumque sanctorum. Sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii qui accedunt ad ministerium domini. Et erit eis locus in domos et in sanctuarium sanctitatis. Viginti quinque autem milia longitudinis et decem milia latitudinis erunt levitis qui ministrant domui. Ipsi possidebunt viginti gazophylacia. Et possessionem civitatis dabitis quinque milia latitudinis et longitudinis viginti quinque milia secundum separationem sanctuarii omni domui Israel. Principi quoque hinc et inde in separationem sanctuarii et in possessionem civitatis contra faciem separationis sanctuarii et contra faciem possessionis urbis a latere maris usque ad mare et a latere orientis usque ad orientem. Longitudinis autem iuxta unamquamque partium a termino occidentali usque ad terminum orientalem. De terra erit ei possessio in Israel. Et non depopulabuntur ultra principes populum meum sed terram dabunt domui Israel secundum tribus eorum. Hec dicit dominus deus. Sufficiat vobis principes Israel: iniquitatem et rapinas intermittite et iudicium et iustitiam facite. Separate confinia vestra a populo meo ait dominus deus. Statera iusta et ephi iustum et batus iustus erit vobis. Ephi et batus equalia et unius mensure erunt ut capiat decimam partem chori batus et decimam partem chori ephi. Iuxta mensuram chori erit equa libratio eorum. Siclus autem viginti obolos habet. Porro viginti sicli et viginti quinque sicli et quindecim sicli mnam faciunt. Et hec sunt primitie quas tolletis: sextam partem ephi de choro frumenti et sextam partem ephi de choro hordei. Mensura quoque olei batus olei decima pars chori est et decem bati chorum faciunt quia decem bati implent chorum. Et arietem unum de grege ducentorum de his que nutriunt Israel in sacrificium et in holocaustum et in pacifica ad expiandum pro eis ait dominus deus. Omnis populus terre tenebitur primitiis his principi Israel. Et super principem erunt holocausta et sacrificium et libamina in sollempnitatibus et in kalendis et in sabbatis et in universis sollempnitatibus domus Israel. Ipse faciet pro peccato sacrificium et holocaustum et pacifica ad expiandum pro domo Israel. Hec dicit dominus deus. In primo mense una mensis sumes vitulum de armento immaculatum et expiabis sanctuarium. Et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato et ponet in postibus domus et in quatuor angulis crepidinis altaris et in postibus porte atrii interioris. Et sic facies in septimo mensis pro unoquoque qui ignoravit et errore deceptus est et expiabis pro domo. In primo mense quartadecima die mensis erit vobis pasche sollempnitas. Septem diebus azyma comedentur. Et faciet princeps in die illa pro se et pro universo populo terre vitulum pro peccato. Et in septem dierum sollempnitate faciet holocaustum domino septem vitulos et septem arietes immaculatos cotidie septem diebus et pro peccato hircum caprarum cotidie. Et sacrificium ephi per vitulum et ephi per arietem faciet et olei hin per singula ephi. Septimo mense quintadecima die mensis in sollempnitate faciet sicut supradictum

sicut superius dictum est per septem dies: tam pro peccato quam pro holocausto, et in sacrificio et in oleo.

XLVI

Hec dicit dominus deus. Porta atrii interioris que respicit ad orientem, erit clausa sex diebus in quibus opus fit: die autem sabbati aperietur, sed et in die kalendarum aperietur. Et intrabit princeps per viam vestibuli porte deforis, et stabit in limine porte. Et facient sacerdotes holocaustum eius et pacifica eius. Et adorabit super limen porte, et egredietur: porta autem non claudetur usque ad vesperam. Et adorabit populus terre ad ostium porte illius in sabbatis et in kalendis coram domino deo. Holocaustum autem hoc offeret princeps domino in die sabbati. Sex agnos immaculatos, et arietem immaculatum, et sacrificium ephi per arietem. In agnis autem sacrificium quod dederit manus eius, et olei hin per singula ephi. In die autem kalendarum vitulum de armento immaculatum offeret. Et sex agni et arietes immaculati erunt, et ephi per vitulos, ephi quoque per arietes faciet sacrificium. De agnis autem sicut invenerit manus eius, et olei hin per singula ephi. Et cum ingressurus est princeps, per viam vestibuli porte ingrediatur, et per eandem viam exeat. Et cum intrabit populus terre in conspectu domini in sollempnitatibus, qui ingreditur per portam aquilonis ut adoret, egrediatur per viam porte meridiane: porro qui ingreditur per viam porte meridiane, egrediatur per viam porte aquilonis: non revertetur per viam porte per quam ingressus est, sed e regione illius egredietur. Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingredietur, et cum egredientibus egredietur. Et in nundinis et in sollempnitatibus erit sacrificium ephi per vitulum, et ephi per arietem: agnis autem erit sacrificium sicut invenerit manus eius, et olei hin per singula ephi. Cum autem fecerit princeps spontaneum holocaustum aut pacifica voluntaria domino, aperietur ei porta que respicit ad orientem, et faciet holocaustum suum et pacifica sua sicut fieri solet in die sabbati, et egredietur, claudeturque porta postquam exierit. Et agnum eiusdem anni immaculatum faciet holocaustum cotidie domino. Semper mane faciet illud, et sacrificium faciet super eo cata mane mane sextam partem ephi, et de oleo tertiam partem hin, ut misceatur simile: sacrificium domino legitimum, iuge atque perpetuum. Faciet agnum et sacrificium et oleum cata mane mane holocaustum sempiternum. Hec dicit dominus deus. Si dederit princeps donum alicui de filiis suis, hereditas eius filiorum suorum erit, possidebunt eam hereditarie. Si autem dederit legatum de hereditate sua uni servorum suorum, erit illius usque ad annum remissionis, et revertetur ad principem. Hereditas autem eius filiis eius erit. Et non accipiet princeps de hereditate populi per violentiam, et de possessione eorum nichil presumat: sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis, ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua. Et introduxit me per ingressum qui erat ex latere porte in gazophylacium sanctuarii ad sacerdotes que respiciebant ad aquilonem: et erat ibi locus vergens ad occidentem. Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro delicto et pro peccato: ubi coquent sacrificium, ut non efferant in atrium exterius, et sanctificetur populus. Et eduxit me in atrium exterius, et circumduxit me per quattuor angulos atrii: et ecce atriolum erat in angulo atrii, atriola singula per angulos atrii. In quattuor angulis atrii atriola disposita, quadraginta cubitorum per longum, et triginta per latum: mensure unius quattuor erant. Et paries per circuitum ambiens quattuor atriola. Et culine fabricate erant subter porticus per gyrum. Et dixit ad me: Hec est domus culinarum, in qua coquent ministri domus domini victimas populi.

XLVII

Et convertit me ad portam domus, et ecce aque egrediebantur subter limen domus ad orientem: facies enim domus respiciebat ad orientem: aque autem descendebant in latus templi dextrum ad meridiem altaris. Et eduxit me per viam porte aquilonis, et convertit me ad viam foras portam exteriorem, viam que respiciebat ad orientem: et ecce aque redundantes a latere dextro. Cum egrederetur vir ad orientem, qui habebat funiculum in manu sua, et mensus est mille cubitos: et traduxit me per aquam usque ad talos. Rursumque mensus est mille, et traduxit me per aquam usque ad genua. Et mensus est mille, et traduxit me per aquam usque ad renes. Et mensus est mille, torrentem quem non potui pertransire: quoniam intumuerant aque profunde torrentis, qui non potest transvadari. Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis. Et duxit me, et convertit ad ripam torrentis. Cumque me convertissem, ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque parte. Et ait ad me: Aque iste que egrediuntur ad tumulos sabuli orientalis, et descendunt ad plana deserti, intrabunt mare, et exibunt, et sanabuntur aque. Et omnis anima vivens que serpit, quocumque venerit torrens, vivet: et erunt pisces multi satis postquam venerint illuc aque iste, et sanabuntur. Et vivent omnia ad que venerit torrens. Et stabunt super illa piscatores, ab engaddi usque ad engallim siccatio sagenarum erit: plurime species erunt piscium eius, sicut pisces maris magni multitudinis nimie. In litoribus autem eius et in palustribus non sanabuntur, quia in salinas dabuntur. Et super torrentem orietur in ripis eius ex utraque parte omne lignum pomiferum: non defluet folium ex eo, et non deficiet fructus eius: per singulos menses afferet primitiva, quia aque eius de sanctuario egredientur. Et erunt fructus eius in cibum, et folia eius ad medicinam. Hec dicit dominus deus. Hic est terminus in quo possidebitis terram in duodecim tribubus israel: quia ioseph duplicem funiculum habet. Possidebitis autem eam singuli eque ut frater eius. Quam super levavi manum meam ut darem patribus vestris: et cadet terra hec vobis in possessionem. Hic est autem terminus terre ad plagam septentrionalem

a mari magno via Bethalon venientibus Sadada. Emath
Berotha. Sabarim quae est inter terminum Damasci et inter
finium Emath. Domus Atthicon quae est iuxta terminos
Auran. Et erit terminus a mari usque ad atrium Enon.
terminus Damasci. Et ab aquilone ad aquilonem erit
terminus Emath. plaga autem septentrionalis. Porro
plaga orientalis de medio Auran et de medio Da-
masci et de medio Galaad et de medio terrae Israhel Ior-
danis disterminans ad mare orientale. metiemi-
ni et plagam orientalem. Plaga autem australis meri-
diana a Thamar usque ad aquas contradictionis Cades. et
torrens usque ad mare magnum. Et plaga ad meri-
diem australis. et plaga maris mare magnum a con-
finio per directum donec venias Emath. Haec est plaga
maris. Et dividetis terram istam vobis per tribus Israhel. et mit-
tetis eam vobis in hereditatem et advenis qui accesserint
ad vos qui genuerint filios in medio vestrum. Et erunt
vobis sicut indigenae inter filios Israhel. vobiscum divident
possessionem in medio tribuum Israhel. In tribu autem in qua-
cumque fuerit advena. ibi dabitis possessionem illi ait dominus
deus.

XLVIII

Et haec nomina tribuum a finibus aquilonis iuxta viam
Methalon pergentibus Emath. atrium Enon
terminus Damasci. ad aquilonem iuxta Emath. et
erit ei plaga orientalis mare. Dan una. Et a ter-
mino Dan a plaga orientali usque ad plagam ma-
ris. Aser una. Et super terminum Aser a plaga orien-
tali usque ad plagam maris. Neptalim una. Et su-
per terminum Neptalim a plaga orientali usque ad
plagam maris. Manasse una. Et super terminum
Manasse a plaga orientali usque ad plagam maris.
Ephraim una. Et super terminum Ephraim a plaga
orientali usque ad plagam maris. Ruben una. Et su-
per terminum Ruben a plaga orientali usque ad plagam
maris. Iuda una. Et super terminum Iuda a plaga ori-
entali usque ad plagam maris. erunt primitiae quas
separabitis viginti quinque milibus latitudinis.
et longitudinis sicut singulae partes. a plaga
orientali usque ad plagam maris. Et erit sanctuarium
in medio eius. primitiae quas separabitis domino. longi-
tudo viginti quinque milibus. et latitudo decem mi-
libus. Haec autem erunt primitiae sanctuarii sacerdotum. ad aqui-
lonem viginti quinque milia longitudinis. et
ad mare latitudinis decem milia. Sed et ad orientem
latitudinis decem milia. et ad meridiem longitudinis
viginti quinque milia. Et erit sanctuarium domini in medio
eius. Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis Sadoc qui custodi-
erunt ceremonias meas. et non erraverunt cum errarent filii
Israhel. sicut erraverunt et Levitae. Et erunt eis primitiae de
primitiis terrae sanctum sanctorum. iuxta terminum Levitarum. Sed
et Levitis similiter iuxta fines sacerdotum. viginti et
quinque milia longitudinis. et latitudinis decem
milia. Omnis longitudo viginti et quinque milium.
et latitudo decem milium. Et non vendent ex eo
neque mutabunt. nec transferentur primitiae terrae. quia sanctifi-
catae sunt domino. Quinque milia autem quae supersunt in latitudi-
nem per viginti quinque milia profana erunt urbis in habita-
culum. et in suburbana. Et erit civitas in medio eius.
Et haec mensurae eius. Ad plagam septentrionalem quingenta et
quattuor milia. et ad plagam meridianam quingenta et quattu-
or milia. et ad plagam orientalem quingenta et quattuor
milia. et ad plagam occidentalem quingenta et quat-
tuor milia. Erunt autem suburbana civitatis ab aqui-
lone ducenta quinquaginta. et ad meridiem ducenta quin-
quaginta. et ad orientem ducenta quinquaginta. et ad
mare ducenta quinquaginta. Quod autem reliquum fuerit
in longitudine secundum primitias sanctuarii decem milia
in orientem et decem milia in occidentem. erunt sicut primitiae
sanctuarii. Et erunt fruges eius in panes his qui serviunt
civitati. Servientes autem civitati operabuntur ex omnibus
tribubus Israhel. Omnes primitiae viginti quinque milium.
per viginti quinque milia in quadrum separabuntur in pri-
mitias sanctuarii et possessionem civitatis. Quod autem reli-
quum fuerit principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii
possessionis civitatis. E regione viginti quinque mi-
lium primitiarum. usque ad terminum orientalem. Sed et a
mari e regione viginti quinque milium. usque ad
terminum maris. Similiter in partibus principis erit. Et
erunt primitiae sanctuarii. et sanctuarium templi in medio eius.
De possessione autem Levitarum et de possessione civitatis in
medio partium principis. erit inter terminum Iuda et inter
terminum Beniamin. et ad principem pertinebit. Et reli-
quis tribubus a plaga orientali usque ad plagam occi-
dentalem Beniamin una. Et contra terminum Benia-
min a plaga orientali usque ad plagam occidenta-
lem. Symeon una. Et super terminum Symeonis a pla-
ga orientali usque ad plagam occidentis. Ysachar
una. Et super terminum Ysachar a plaga orientali us-
que ad plagam occidentalem. Zabulon una. Et super
terminum Zabulon a plaga orientali usque ad plagam
maris. Gad una. Et super terminum Gad ad plagam au-
stri in meridie. et erit finis de Thamar usque ad aquas
contradictionis Cades. hereditas contra mare magnum. Haec
est terra quam mittetis in sortem tribubus Israhel. et hae par-
titiones earum. ait dominus deus. Et hi egressus civitatis. a pla-
ga septentrionali. quingentos et quattuor milia mensu-
rabis. Et portae civitatis in nominibus tribuum
Israhel. portae tres ad septentrionem. Porta Ruben una.
Porta Iuda una. Porta Levi una. Et ad plagam
orientalem quingentos et quattuor milia. et portae tres.
Porta Ioseph una. Porta Beniamin una. Porta
Dan una. Et ad plagam meridianam quingentos et qua-
tuor milia metieris. Porta Symeonis una. Por-
ta Ysachar una. Porta Zabulon una. Et ad plagam
occidentalem quingentos et quattuor milia. portae ea-
rum tres. Porta Gad una. Porta Aser una. Per circuitum
decem et octo milia. et nomen civitatis ex illa die. Dominus
ibidem. Amen. Explicit liber Hiezechiel prophete

Incipit prologus Hieronimi presbiteri in Danielem prophetam.

Danielem prophetam iuxta septuaginta interpretes Domini Salvatoris ecclesie non legunt, utentes Theodotionis editione. Et hoc cur acciderit nescio. Sive enim quia sermo chaldaicus est et quibusdam proprietatibus a nostro eloquio discrepat, noluerunt septuaginta interpretes easdem lingue lineas in translatione servare, sive sub nomine eorum ab alio nescio quo non satis chaldeam linguam sciente editus liber est, sive aliud quid causae extiterit ignoramus. Hoc unum affirmare possum, quod multum a veritate discordet et recto iudicio repudiatus sit. Sciendum quippe est Danielem maxime et Esdram hebraicis quidem litteris sed chaldaico sermone conscriptos, et unam Hieremie pericopam, Iob quoque cum arabica lingua habere plurimam societatem. Denique et ego cum essem adolescentulus post Quintiliani et Tullii lectionem ac flores rethoricos, cum me lingue huius ad pristinum reclusissem et multo sudore multoque tempore vix cepissem anhelantia stridentiaque verba resonare, et quasi per criptam ambulans rarum desuper lumen aspicerem, impegi novissime in Danielem et tanto tedio affectus sum ut desperatione subita omnem veterem laborem voluerim contempnere. Verum adhortante me quodam Hebreo et illud michi in sua lingua crebrius ingerente: labor omnia vincit improbus, qui michi videbar sciolus inter Hebreos, cepi rursum discipulus esse chaldaicus. Et ut verum fatear, usque ad presentem diem magis possum sermonem chaldaicum legere et intelligere quam sonare. Hec ideo premisi ut difficultatem vobis Danielis ostenderem, qui apud Hebreos nec Susanne habet ystoriam, nec hymnum trium puerorum, nec Belis draconisque fabulas. Quas nos quia in toto orbe dispersae sunt, veru anteposito easque iugulante subiecimus, ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quendam de preceptoribus Iudeorum cum Susanne derideret hystoriam et a Greco nescio quo diceret esse confictam, illud opponere quod Origeni quoque Africanus opposuit: ethimologias has anotoyc. ximoc. xicai. kaia. notoy. npinoy. npicay de greco sermone descendere. Cuius rei nos intelligentiam nostris hanc possumus dare, ut verbi gratia dicamus, ab arbore ylice dixisse eum ylico pereas, et a lentisco in lentem te comminuat angelus, vel non lente pereas aut lentus, id est flexibilis, ducaris ad mortem, sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum fuisse otii tribus pueris caviIlabatur, ut in camino estuantis incendii metro luderent et per ordinem ad laudem Dei elementa omnia provocarent. Aut quid miraculi divineque aspirationis indicium, ut draconem interfectum offa picis, vel sacerdotum Belis machinas deprehensas, que magis prudentia solertis viri quam prophetali spiritu essent perpetrata. Cum vero ad Abacuc veniret et de Iudea in Chaldeam raptum discoforum lectitaret, querebat exemplum ubi legissemus in toto veteri testamento quemquam sanctorum gravi volasse corpore et in puncto hore tanta terrarum spatia transisse. Cui cum quidam e nostris satis promptulus ad loquendum Ezechielem adduxisset in medium, et diceret eum de Chaldea in Iudeam fuisse translatum, derisit hominem et ex ipso volumine demonstravit Ezechielem in spiritu se vidisse transpositum. Denique et apostolum nostrum, videlicet ut eruditum virum et qui legem ab Hebreis didicisset, non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore usque ad tertium celum, sed dixisse: sive in corpore sive extra corpus nescio, Deus scit. His et talibus argumentis apocrifas in libro ecclesie fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium relinquens, illud ammoneo, non haberi Danielem apud Hebreos inter prophetas, sed inter eos qui agiographa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur: in legem, in prophetas, in agiographa, id est in quinque et octo et undecim libros, de quo non est huius temporis disserere. Que autem ex hoc propheta, immo contra hunc librum Porphirius obiciat, testes sunt Methodius, Eusebius, Apollinaris, qui multis versuum milibus eius vesanie respondentes nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos, o Paula et Eustochium, fundatis pro me ad Dominum preces, ut quamdiu in hoc corpusculo sum, scribam aliquid gratum vobis, utile ecclesie, dignum posteris. Presentium quippe iudiciis non satis moveor, qui in utramque partem aut amore labuntur aut odio. Explicit prologus.

Daniel interpretatur iudicium Dei. Sive quia presbiterorum iudicio sententiam damnationis exhibuit, dum repertum eorum falsitate Susannam ab interitu liberavit, sive quia visiones et somnia quibus per singula quedam enigmata futurum monstrabantur, sagaci mente discernens aperuit. Siquidem et vir desideriorum appellatus est, quia panem desiderii non manducavit et vinum concupiscentie non bibit. Hic de Christo cunctorum manifestior prophetarum in prophetia sua claro sermone regnum orbis pronuntiat et tempus adventus eius manifestissima predicatione annotavit. Incipit liber Danielis prophete.

Anno tertio regni Ioachim I
regis Iuda, venit Nabucho
donosor rex Babilonis in
Ierusalem et obsedit eam. Et
tradidit Dominus in manu eius
Ioachim regem Iuda et partem
vasorum domus Dei. Et
asportavit ea in terram Sen
naar in domum dei sui et va
sa intulit in domum thesa
uri regis. Et ait rex Asphanaz preposito eunuchorum
suorum ut introduceret de filiis Israel et de semine re

[pasted slip:]
...ce ignis ardentis. Sed...
isti super opera regionis Ba...
et Abdenago. Viri isti con...
tum. Deos tuos non colunt...
rexisti non adorant. Tunc N...
et ira precepit ut adduc...
et Abdenago. Qui confestim...
gis. Pronuntiansque Nabuc...
vere Sydrac, Misac...
non colitis, et statuam...

gio 7 tyrannorum puerorum. in quibus nulla esset ma
cula. decoros forma. 7 eruditos omni sapientia. cautos
scientia. 7 doctos disciplina. 7 qui possent stare in pala
tio regis. ut doceret eos litteras 7 linguam chal
deorum. Et constituit eis rex annonam per singulos
dies de cibis suis. 7 de vino unde bibebat ipse. ut
enutriti tribus annis postea starent in conspectu
regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis iuda. danihel.
ananias. misahel. azarias. Et imposuit eis prepo
situs eunuchorum nomina. danihel balthasar.
7 ananie sydrac. misaheli misac. 7 azarie ab
denago. Proposuit autem danihel in corde suo ne pol
lueretur de mensa regis. neque de vino potus eius. 7 ro
gavit eunuchorum prepositum ne contaminaretur. De
dit autem deus danihelem in gratiam 7 misericordiam in conspectu prin
cipis eunuchorum. Et ait princeps eunuchorum ad
danihelem. Timeo ego dominum meum regem. qui constitu
it vobis cibum 7 potum. quia si viderit vultus vestros ma
cilentiores pre ceteris adholescentibus coevis vestris. con
dempnabitis caput meum regi. Et dixit danihel ad
malasar quem constituerat princeps eunuchorum super
danihel. ananiam. misahel. 7 azariam. Tempta
nos obsecro servos tuos diebus decem. 7 dentur nobis
legumina ad vescendum. 7 aqua ad bibendum.
et contemplare vultus nostros. 7 vultus puerorum qui
vescuntur cibo regio. 7 sicut videris facies cum servis
tuis. Qui audito sermone huiuscemodi. temptavit
eos diebus decem. Post dies autem decem. apparuerunt
vultus eorum meliores 7 corpulentiores. pre omnibus
pueris qui vescebantur cibo regio. Porro mala
sar tollebat cibaria 7 vinum potus eorum. dabatque
eis legumina. Pueris autem his dedit deus scientiam 7 di
sciplinam in omni libro 7 sapientia. Danihel autem intelli
gentiam omnium visionum 7 somniorum. Completis
itaque diebus post quos dixerat rex ut introdu
cerentur. introduxit eos prepositus eunuchorum in
conspectu nabuchodonosor. Cumque locutus eis
fuisset rex. non sunt inventi de universis tales: ut da
nihel. ananias. misahel. 7 azarias. Et steterunt
in conspectu regis. 7 omne verbum sapientie 7 in
tellectus quod sciscitatus est ab eis rex invenit
in eis decuplum super o[illegible]
erant in universo regn[illegible]
que ad annum primum cy[illegible]

In anno secundo re[illegible]
vidit nabuchodo[illegible]
est spiritus eius. 7 somnium ei[illegible]
rex ut convocarentur ari[illegible]
dei. ut indicarent regi[illegible]
steterunt coram rege. Et d[illegible]
nium. 7 mente confusus ig[illegible]
chaldei regi syriace. Rex in eternum vive. Dic
somnium servis tuis. 7 interpretationem eius indicabimus.
Et respondens rex ait chaldeis. Sermo recessit a

[illegible] milia longitudinis. et
[illegible] milia. Sed 7 ad orientem
7 ad meridiem longitudinis
[illegible] sanctuarium domini in medio
[illegible] de filiis sadoch qui custodi
[illegible] erraverunt cum errarent filii
[illegible]. Et erunt eis primitie de
[illegible] terminum levitarum. Sed
[illegible] fines sacerdotum. viginti 7
[illegible] decem

me. Nisi indicaveritis mihi somnium 7 coniecturam
eius. peribitis vos. 7 domus vestre publicabuntur.
Si autem somnium 7 coniecturam eius enarraveritis michi.
premia 7 dona. 7 honorem multum accipietis a me.
Somnium igitur 7 interpretationem eius. indicate mihi. Responde
runt secundo atque dixerunt. Rex somnium indicet servis tu
is. 7 interpretationem eius indicabimus tibi. Respondit
rex 7 ait. Certe novi quia tempus redimitis. scientes
quod recessit a me sermo. Si ergo somnium non indicave
ritis mihi. una est de vobis sententia. quod interpretationem
quoque fallacem 7 deceptione plenam composueritis. ut
loquamini mihi donec tempus pertranseat. Somnium itaque
dicite mihi. ut sciam quod interpretationem quoque eius vera
loquamini. Respondentes ergo chaldei coram rege dixerunt.
Non est homo super terram qui sermonem tuum rex possit imple
re. Sed neque regum quisquam magnus 7 potens. ver
bum huiuscemodi sciscitatur ab omni ariolo. 7 mago.
7 chaldeo. Sermo enim quem tu rex queris gravis est. nec repe
rietur quisquam qui indicet illum in conspectu regis. excep
tis diis quorum non est cum hominibus conversatio. Quo a
udito rex. in furore 7 in ira magna precepit ut perirent
omnes sapientes babilonis. Et egressa est sententia.
sapientesque interficiebantur. querebanturque danihel
7 socii eius ut perirent. Tunc danihel requisivit de lege
atque sententia ab arioch principe militie regis.
qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes babilo
nis. 7 interrogavit eum qui a rege acceperat potesta
tem. quam ob causam tam crudelis sententia a facie re
gis esset egressa. Cum ergo rem indicasset arioch danieli.
danihel ingressus rogavit regem ut tempus daret sibi
ad solutionem indicandam regi. Et ingressus est domum
suam. ananieque misaheli. 7 azarie sociis suis in
dicavit negotium. ut quererent misericordiam a facie dei
celi super sacramento isto. 7 non perirent danihel
7 socii eius cum ceteris sapientibus babilonis. Tunc
danihelis per visionem nocte misterium revelatum est.
Et danihel benedixit deo celi. 7 locutus ait. Sit no
men domini benedictum a seculo 7 usque in seculum. quia sapientia 7
fortitudo eius sunt. Et ipse mutat tempora 7 etates.
transfert regna atque constituit. dat sapientiam sapi
entibus. 7 scientiam intelligentibus disciplinam. Ipse
revelat profunda 7 abscondita. 7 novit in tene
bris constituta. 7 lux cum eo est. Tibi deus patrum meorum
confiteor. teque laudo. quia sapientiam 7 fortitudi
nem dedisti mihi. 7 nunc ostendisti mihi que rogavimus
te. quia sermonem regis aperuisti nobis. Post hec dani
hel ingressus ad arioch quem constituerat rex ut
perderet sapientes babilonis. sic ei locutus est.
Sapientes babilonis ne perdas. introduc me
in conspectu regis. 7 solutionem regi enarrabo.
Tunc arioch festinus introduxit danihelem ad re
gem. 7 dixit ei. Inveni hominem de filiis transmigratio
nis iude. qui solutionem regi annuntiet.

Respondit rex 7 dixit danieli. cui nomen e

rat Baltasar: Putasne vere potes indicare mihi
somnium quod vidi, et interpretationem eius? Et respondens Da-
nihel coram rege ait: Misterium quod rex interrogat,
sapientes, magi, arioli et aruspices non queunt
indicare regi. Sed est Deus in celis revelans misteria, qui in-
dicavit tibi rex Nabuchodonosor que ventura sunt
novissimis temporibus. Somnium tuum et visiones capitis
tui in cubiculo tuo huiuscemodi sunt. Tu rex cogita-
re cepisti in strato tuo quid esset futurum post hec,
et qui revelat misteria ostendit tibi que ventura sunt. Michi
quoque non in sapientia que est in me plusquam in cunctis
viventibus sacramentum hoc revelatum est, sed ut interpre-
tatio regi manifesta fieret, et cogitationes mentis tu-
e scires. Tu rex videbas, et ecce quasi statua una
grandis. Statua illa magna et statura sublimis sta-
bat contra te, et intuitus eius erat terribilis. Huius statue ca-
put ex auro optimo erat, pectus autem et brachia de
argento. Porro venter et femora ex ere, tibie autem
ferree, pedum vero quedam pars erat ferrea, quedam autem
fictilis. Videbas ita, donec abscisus est lapis de
monte sine manibus, et percussit statuam in pedibus
eius ferreis et fictilibus, et comminuit eos. Tunc contrita
sunt pariter ferrum, testa, es, argentum et aurum, et redac-
ta quasi in favillam estive aree, que rapta sunt vento,
nullusque locus inventus est eis. Lapis autem qui percus-
serat statuam factus est mons magnus, et implevit universam
terram. Hoc est somnium. Interpretationem quoque eius dicemus
coram te rex. Tu rex regum es, et Deus celi regnum et forti-
tudinem et imperium et gloriam dedit tibi, et omnia in quibus
habitant filii hominum et bestie agri, volucres
quoque celi dedit in manu tua, et sub dicione tua univer-
sa constituit. Tu es ergo caput aureum. Et post te con-
surget regnum aliud minus te, et regnum tertium aliud e-
reum, quod imperabit universe terre. Et regnum quartum
erit velud ferrum. Quomodo ferrum comminuit et
domat omnia, sic comminuet omnia hec et conteret.
Porro quia vidisti pedum et digitorum partem teste fi-
guli et partem ferream, regnum divisum erit. Quod tamen
de plantario ferri orietur. Secundum quod vidisti fer-
rum mixtum teste ex luto, et digitos pedum ex par-
te ferreos et ex parte fictiles, ex parte regnum erit
solidum et ex parte contritum. Quia autem vidisti ferrum
mixtum teste ex luto, commiscebuntur quidem huma-
no semine, sed non adherebunt sibi sicuti ferrum non
potest misceri teste. In diebus autem regnorum illorum
suscitabit Deus celi regnum quod in eternum non dissipa-
bitur, et regnum eius populo alteri non tradetur. Comminuet
autem et consumet universa regna hec, et ipsum stabit in
eternum. Secundum quod vidisti quod de monte abscisus
est lapis sine manibus, et comminuit testam et fer-
rum et es et argentum et aurum, Deus magnus ostendit
regi que futura sunt postea. Et verum est somnium et fi-
delis interpretatio eius. Tunc rex Nabuchodonosor
cecidit in faciem suam et Danihelem adoravit. Et

hostias et incensum precepit ut sacrificarent ei. Loquens
ergo rex ait Danieli: Vere Deus vester Deus deorum est et dominus
regum, et revelans misteria, quoniam potuisti aperire sa-
cramentum hoc. Tunc rex Danihelem in sublime extu-
lit, et munera magna et multa dona dedit ei, et con-
stituit eum principem super omnes provincias Babilonis, et
prefectum magistratuum super cunctos sapientes Ba-
bilonis. Danihel autem postulavit a rege, et constitu-
it super opera provincie Babilonis Sydrac, Misach
et Abdenago. Ipse autem Danihel erat in foribus regis.

III

Nabuchodonosor rex fecit
statuam auream altitudine cubitorum sexaginta,
latitudine cubitorum sex, et statuit eam in campo Du-
ram provincie Babilonis. Itaque Nabuchodonosor
rex misit ad congregandos satrapes, magistratus
et iudices, duces et tyrannos, et prefectos, omnesque prin-
cipes regionum, ut convenirent ad dedicationem statue
quam erexerat Nabuchodonosor rex. Tunc congregati sunt
satrape, magistratus et iudices, duces et tyranni
et optimates qui erant in potestatibus constituti, et u-
niversi principes regionum, ut convenirent ad dedica-
tionem statue quam erexerat Nabuchodonosor rex.
Stabant autem in conspectu statue quam posuerat Nabu-
chodonosor, et preco clamabat valenter: Vobis dicitur
populis, tribubus et linguis: In hora qua audieritis soni-
tum tube et fistule et cythare, sambuce et psalte-
rii et symphonie et universi generis musicorum, ca-
dentes adorate statuam auream quam constituit Nabu-
chodonosor rex. Si quis autem non prostratus adora-
verit, eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis.
Post hec igitur statim ut audierunt omnes populi sonitum tube, fi-
stule et cythare, sambuce et psalterii, symphonie
et omnis generis musicorum, cadentes omnes populi et tribus et lin-
gue adoraverunt statuam auream quam constituerat
Nabuchodonosor rex. Statimque in ipso tempore
accedentes viri Chaldei accusaverunt Iudeos, di-
xeruntque Nabuchodonosor regi: Rex in eternum
vive. Tu rex posuisti decretum ut omnis homo qui au-
dierit sonitum tube, fistule et cythare, sambu-
ce et psalterii, symphonie et universi generis
musicorum, prosternat se et adoret statuam auream.
Si quis autem non procidens adoraverit, mittatur in forna-
cem ignis ardentis. Sunt ergo viri Iudei quos constitu-
isti super opera regionis Babilonis, Sydrac, Misach
et Abdenago. Viri isti contempserunt rex decretum tu-
um. Deos tuos non colunt, et statuam auream quam e-
rexisti non adorant. Tunc Nabuchodonosor in furore
et in ira precepit ut adducerentur Sydrac, Misach
et Abdenago. Qui confestim adducti sunt in conspectu re-
gis. Pronuntiansque Nabuchodonosor rex ait eis:
Vere ne Sydrac, Misach et Abdenago, deos meos
non colitis, et statuam auream quam constitui non adoratis?
Nunc ergo si estis parati, quacumque hora audieritis so-
nitum tube, fistule et cythare, sambuce, psal-

teri. 7 symphonie. omnisq; gnīs musicoꝝ. pst
natis uos 7 adoratis statuā q̄ feci. Quod si nō adora
ueritis: eadē hora mittemini in fornacē ignis ardentis.
Et quis ē deus q̄ eripiat uos de manu mea? Re
spondentes sydrach. misach. 7 abdenago. di
xerunt regi nabuchodonosor. Nō oportet nos
de hac re. respondē tibi. Ecce enī deus nr̄ quē colim̄. potest
eripe nos de camino ignis ardentis. 7 de manibꝫ
tuis rex liberare. Quod si noluerit: notū tibi sit rex
quia deos tuos nō colim̄. 7 statuā auream quā erexisti
nō adoram̄. Tunc nabuchodonosor replet̄ ē fu
rore. 7 aspectus faciei illius imutatus ē sup sy
drac. misach. 7 abdenago. Et precepit ut succende
retur fornax septuplū. quā succendi cōsueuerat.
Et uiris fortissimis de exercitu suo iussit. ut li
gatis manibꝫ 7 pedibꝫ. sydrac. misac. 7 abdena
go. mitterent eos in fornacē ignis ardentis. Et con
festim uiri illi uincti cū braccis suis. 7 thyaris. 7 cal
ciamentis. 7 uestibꝫ. missi sunt in mediū fornacis ignis
ardentis. Nā iussio regis urguebat. fornax autem
succensa erat nimis. Porro uiros illos qui mise
rant sydrach. misach. 7 abdenago. interfecit flā
ma ignis. Viri autē hii. id est sydrach. misac. et
abdenago. ceciderunt in medio camino ignis ardentis
colligati.

Et ambulabant in medio flāme laudantes deū.
7 benedicentes dnm̄. Stans autē azarias orauit
sic. aperiensq; os suū in medio ignis ait. Benedictus
es dne deus patrū nr̄oꝝ. 7 laudabile 7 gloriosū no
men tuū in secula. quia iustus es in omnibꝫ q̄ fecisti
nobis. 7 uniuersa opa tua uera. 7 uie tue recte. 7 oīa
iudicia tua uera. Judicia enī uera fecisti. iuxta oīa
quē induxisti sup nos. 7 sup ciuitatē sc̄am patrum
nr̄oꝝ ierlm. quia in ueritate 7 iudicio induxisti cūcta
hec propter peccata nr̄a. Peccauim̄ enī 7 inique egimus recede
tes a te. 7 deliquim̄ in omnibꝫ. 7 precepta tua nō audiuim̄.
nec obseruauim̄. nec fecimus sicut precepas nobis. ut
bene nobis esset. Omnia ergo quē induxisti sup nos. 7 uni
uersa quē fecisti nobis. uero iudicio fecisti. 7 tradidisti
nos in manibꝫ inimicoꝝ iniquoꝝ. 7 pessimoꝝ. pre
uaricatorūq;. 7 regi iniusto. 7 pessimo ultra oēm
terram. Et nunc nō possum̄ aperire os. confusio 7
obprobriū facti sum̄ seruis tuis. 7 his qui colebant te.
Ne quēsum̄ tradas nos in ppetuū propter nomē tuū. et
ne dissipes testamentū tuū. neq; auferas miām
tuā a nobis. propter abrahā dilectū tuū.
7 ysaac seruū tuū. 7 isrl̄ sc̄m tuū. quibꝫ locut̄ es
pollicens. quod multiplicares semen eoꝝ sicut stellas celi.
7 sicut harenā quē ē in litore maris. Quia dne imi
nuti sum̄ plusquā omnes gentes. sumusq; humiles
in uniuersa terra hodie propter peccata nr̄a. 7 nō ē in tempore hoc
princeps 7 propheta 7 dux. Neq; holocaustū neq; sacrifi
ciū. neq; oblatio. neq; incensū. neq; locus primitiaꝝ co
ram te. ut possim̄ inuenire miām. sed in aīa con
trita 7 spū humilitatis suscipiam̄. Sicut in holocau
sto arietū 7 taurorū. 7 sicut in milibꝫ agnoꝝ pinguiū.
sic fiat sacrificiū nr̄m in conspectu tuo hodie ut pla
ceat tibi. quoniā nō est confusio confidentibꝫ in te. Et nunc sequim̄
in toto corde. 7 timemus te. 7 querim̄ faciē tuā. ne
confundas nos. sed fac nobiscū iuxta mansuetudinē
tuā. 7 secundū multitudinē mīe tue. 7 erue nos in
mirabilibꝫ tuis. 7 da gloriam nomini tuo dne. 7 confundant̄
omnes qui ostendunt seruis tuis mala. Confundantur
in omni potentia tua. 7 robur eoꝝ conteratur. Et sci
ant quia tu es deus deus solus 7 gloriosus sup orbē terraꝝ.
Et nō cessabant qui miserant eos ministri regis suc
cendere fornacē. napta. 7 stuppa. 7 pice. 7 malle
olis. Et effundebatur flāma sup fornacē cubitis
quadraginta nouē. 7 erupit 7 incendit quos rep
perit iuxta fornacē de chaldeis. Angelus autē domini
descendit cū azaria 7 sociis eius in fornacē. 7 excussit
flāmam ignis de fornace. 7 fecit mediū fornacis quasi
uentū roris flantē. flāma autē diffusa ē super
fornacē cubitis quadraginta nouē. 7 incendit
quos reppit iuxta fornacē de chaldeis ministros
regis qui eā incendebant. Et nō tetigit eos omnino
ignis neq; contristauit. nec quicquā molestie in
tulit. Tunc hii tres quasi ex uno ore laudabant. 7 glori
ficabant. 7 benedicebant deū in fornace dicentes.
Benedictus es dne deus patrū nr̄oꝝ. 7 laudabilis
7 sup exaltatus in secula. Et benedictū nomē glorie
tue sc̄m. 7 laudabile 7 sup exaltatū in omnibꝫ
seculis. Benedictus es in templo sc̄o glorie tue. 7 sup la
udabilis. 7 sup gloriosus in secula. Benedictus es in
throno regni tui. 7 sup laudabilis 7 sup exal
tatus in secula. Benedictus es qui intueris abyssos.
7 sedes sup cherubim. 7 laudabilis 7 sup exaltatus
in secula. Benedictus es in firmamento celi. 7 laudabil̄
7 gloriosus. 7 sup exaltatus in secula. Benedicite oīa
opa dnī dno. laudate 7 sup exaltate eū in secla.
Benedicite angli dnī dno. laudate 7 sup exal
tate eū in secla. Bn̄ celi dno. laudate 7 sup ex
altate eū in secula. Bn̄ aque omnes q̄ sup celos sunt
dno. laudate 7 sup exaltate eū in secula. Bn̄
omnes uirtutes dnī dno. laudate 7 sup exaltate
eū in secula. Benedicite sol 7 luna domino. lau
date 7 sup exaltate eū in secla. Bn̄ stelle celi
dno. laudate 7 sup exaltate eū in secla. Bnd̄
omnis ymber 7 ros dno. laudate 7 sup exalta
te eū in secla. Bnd̄ oēs spūs dei dno. laudate 7 su
p exaltate eū in secla. Benedicite ignis 7 estus dno. la
udate 7 sup exaltate eū in secla. Bn̄ frigus 7 estas
dno. laudate 7 sup exaltate eū in secula. Bn̄ rores
7 pruina dno. laudate 7 sup exaltate eū in secla.
Bn̄ gelu 7 frigus dno. laudate 7 sup exaltate
eū in secla. Benedicite glacies 7 niues dno. lauda
te 7 sup exaltate eū in secla. Bn̄ noctes 7 dies do
mino. laudate 7 sup exaltate eū in secla. Bn̄ lux

⁊tenebre dn̄o. laudate ⁊ sup exaltate eū in s̄cl'a.
Bn̄ fulgura ⁊ nubes dn̄o. laudate ⁊ sup exaltate
eū in s̄cl'a. Bn̄dicat t̄ra dn̄o. laudet ⁊ sup exal
tet eū in s̄cl'a. Bn̄dicite mōtes ⁊ colles dn̄o. la
udate ⁊ sup exaltate eū in s̄cl'a. Bn̄ uniu'sa ger
minātia in t̄ra dn̄o. laudate ⁊ sup exaltate eū
in s̄cl'a. Bn̄ fontes dn̄o. laud' ⁊ sup exalt' eū in
s̄cl'a. Bn̄ maria ⁊ flumia dn̄o. laud' ⁊ sup exal'
eū i s̄cl'a. Bn̄ cete ⁊ oīa q̄ mouent' i aq's dn̄. laudate ⁊ s'
exaltate eū i s̄cl'a. Bn̄ oēs uolucres celi dn̄. laud' ⁊ s' ex
altate eū i s̄cl'a. Bn̄ oēs bestie ⁊ pecora dn̄. laud' ⁊ s' exal
tate eū i s̄cl'a. Bn̄ filii hoīm dn̄. laud' ⁊ s' exaltate eū i
s̄cl'a. Bn̄dicat isrl' dn̄. laud' ⁊ s' exalt' eū i s̄cl'a. Bn̄
sacerdotes dn̄i dn̄o. laud' ⁊ sup exaltate eū i s̄cl'a.
Bn̄ s'ui dn̄i dn̄o. laudate ⁊ sup exaltate eū in
s̄cl'a. Bn̄ sp̄s ⁊ aīe iustoꝝ dn̄o. laudate ⁊ sup
exaltate eū in s̄cl'a. Bn̄ s̄ci ⁊ humiles corde do
mino. laud' ⁊ sup exaltate eū in secula. Bn̄di
cite anania. azaria. misahel dn̄o. laudate ⁊ s'
exaltate eū in secula. Qꝛ eruit nos de inferno
⁊ saluos fecit de manu mortis. ⁊ liberauit de me
dio ardentis flāme. ⁊ de medio ignis eruit nos.
Confitemini dn̄o qm̄ bon'. qm̄ in s̄clm mīa
eī. Bn̄dicite om̄s religiosi dn̄o deo deoꝝ. lauda
te ⁊ confitemini eī. qꝛ in om̄ia s̄cl'a mīa eī. Tūc
nabuchodonosor obstupuit. ⁊ surrexit ꝓpere. ⁊
ait optimatib; suis. Nōne tres uiros misim' in
medio ignis cōpeditos? Qui r̄ndentes dixerūt re
gi. Vere rex. R̄ndit ⁊ ait. Ecce ego uideo uiros
solutos q̄ttuor ābulantes in medio ignis. ⁊ nichil
corruptōis in eis ē. ⁊ sp̄es quarti similis ē filio dī.
Tūc accessit nabuchodonosor ad hostiū forna
cis ignis ardentis ⁊ ait. Sidrac. misac ⁊ abdēna
go. s'ui dī excelsi. egredimini ⁊ uenite. Statimq;
egressi s̄ sydrac. misac. ⁊ abdēnago. de medio ignis.
Et cōgregati s̄ satrape. magistratus ⁊ iudices. ⁊ po
tentes regis. ⁊ cōtemplabant' uiros illos. qm̄ ni
chil potestatis h̄uiss; ignis in corpoib; eoꝝ. ⁊ capil
lus capitis eoꝝ nō eēt adustus. ⁊ sarabare eoꝝ
n̄ fuiss; inmutate. ⁊ odor ignis n̄ transiss; p eos. Et
erūpens nabuchodonosor ait. Bn̄dictus d's eo
ꝝ. sydrac. misac. ⁊ abdēnago. q misit anglm̄ su
ū et eruit s'uos suos q' crediderūt i eo. ⁊ u'bū regis
inmutauerūt. ⁊ tradiderūt corpa sua ig'. ne s'uirent
⁊ ne adorarent oēz dm̄ excepto deo suo. A me g'
ꝓpositū ē h' decretū. ut om̄is ppl's ⁊ tribꝫ ⁊ lingue.
quecūq; locuta fuerit blasphemiā contra dm̄ sy
drac. misac. ⁊ abdēnago. dispeat. ⁊ dom' eī ua
stetur. Neq; eī ē d's alius. q possit ita saluare.
Tūc rex pmouit sydrac. misac. ⁊ abdēnago. i
puintia babilōis. Nabuchodonosor rex oīb'
ppl's. gentibꝫ ⁊ linguis. q̄ h̄itāt in uniu'sa t̄ra.
pax uob' multiplicetur. Sig' ⁊ mirabilia fec̄
ap̄ me d's excelsus. Placuit ergo m̄ p̄dicare
sig' eī q' magn̄ s̄. ⁊ mirabilia eī q' fortia. ⁊ regn̄
eius regn̄ sempit'nū. ⁊ potestas eī in generati
one ⁊ generatiōez.

IIII

Ego nabuchodonosor rex q̄etus erā in domo
mea. ⁊ florēs in palatio meo. sōpniū uidi
q' pt'ruit me. ⁊ cogitatiōes mee in strato meo.
⁊ uisiōes capitis mei conturbauerūt me. Et p
me ꝓpositū ē decretū. ut introducerent' i cōspectu
meo cuncti sapientes babilōis. ⁊ ut solutōem
sōpnii indicarent m̄. Tūc ingrediebant' arioli.
magi. chaldei. ⁊ aruspices. et sōpniū narraui
i cōspectu eoꝝ. ⁊ solutōez eī nō indicauerūt m̄.
donec collega ingressus ē i cōspectu meo danihel
cui nom̄ balthasar s̄cdm nom̄ dī mī. q h̄t sp̄m
deoꝝ s̄coꝝ in semetipo. ⁊ sōpniū corā ipo locut'
sū. Balthasar p̄nceps arioloꝝ quē ego scio q'
sp̄m deoꝝ s̄coꝝ h̄ūs in te. ⁊ oē sacramētū n̄ ē im
possibile t'. uisiōes sōpnioꝝ meoꝝ quas uidi.
⁊ solutōez eoꝝ narra michi. Visiones capitis
mī i cubili meo. uidebā ⁊ ecce arbor i medio t̄re.
⁊ altitudo eī nimia. Magna arbor ⁊ fortis. ⁊ p
ceritas eī contingens celū. Latitudo eī erat us
q' ad t'minos uniu'se t̄re. folia eī pulcherrima
⁊ fructus eī nimi'. ⁊ esca uniu'soꝝ in ea. Subt'
ea h̄itabant aīalia ⁊ bestie. ⁊ in ramis eī cōu'sa
bant' uolucres celi. ⁊ ex ea uescebatur oīs ca
ro. Videbā i uisiōe capitis mī sup stratū meū.
⁊ ecce uigil ⁊ s̄cs de celo descendit. clamauitq; for
tit' ⁊ sic ait. Succidite arborē ⁊ p̄cidite ramos
eī. ⁊ excutite folia eī. ⁊ dispgite fructū eī. Fugi
ant bestie q̄ subt' ea s̄. ⁊ uolucres de ramis eius.
Verūptamē germē radicū eī in t̄ra sinite. Et alli
getur uinculo ferreo ⁊ ereo; ⁊ in herbꝫ q̄ foris s̄
pascetur. ⁊ rore celi tinguat' corpus eī. ⁊ cū feris
erit pars eī in herba t̄re. Cor eī ab humano cō
mutetur. ⁊ cor fere detur eī. ⁊ septē tpā mutent'
sup eū. In sentētia uigilū decretū ē. ⁊ s'mo s̄coꝝ.
⁊ petitio. donec cognoscāt uiuentes qm̄ dn̄a
tur excelsus i regno hoīū. ⁊ cuicūq; uoluerit da
bit illud. ⁊ humillimū hoīez cōstituet sup eo.
Hoc sōpniū uidi ego rex nabuchodonosor.
Tu g' balthasar. int'p̄tatiōez narra festinus.
qꝛ om̄s sapientes reg' mī n̄ q̄unt solutōem
edice' m̄. Tu aūt potes. qꝛ sp̄s deoꝝ s̄coꝝ i te ē.
Tūc danihel cuius nom̄ balthasar. cep' m̄t'
semetipm̄ tacitus cogitare q̄si hora una. ⁊ co
gitatōes eī cōturbabant eū. R̄ndens aūt rex ait.
Balthasar. sōpniū ⁊ int'p̄tatio eī n̄ cōturbꝫ te. Re
spondit balthasar ⁊ ait. Dn̄e mī. sōpniū his
q te oderūt. ⁊ int'p̄tatio eī hostibꝫ tuis sit. Ar
borem quā uidisti sublimē atq; robustā. cui'
altitudo ptingit ad celū. ⁊ aspect' illius i oēz
t̄rā. ⁊ rami eī pulcherrimi. ⁊ fruct' eī nimius.
⁊ esca oīū i ea. ⁊ subt' ea h̄itantes bestie agri.

7 ramis eius commorantes aues celi. tu es rex qui
magnificatus es. 7 inualuisti. 7 magnitudo tua
creuit 7 peruenit usque ad celum. 7 potestas tua in ter
minos uniuerse terre. Quod autem uidisti rex uigilem
7 sanctum descendentem de celo 7 dicere. succidite arborem
7 dissipate illam. attamen germen radicum eius in terra
dimittite. 7 uinciatur ferro. 7 ere in herbis
foris 7 rore celi conspergatur. 7 cum feris sit pabu
lum eius. donec septem tempora commutentur su
per eum. Hec est interpretatio sententie altissimi. que per
uenit super dominum meum regem. Ecce eicient te ab ho
minibus. 7 cum bestiis ferisque erit habitatio tua. 7
fenum ut bos comedes. 7 rore celi infunderis. sep
tem quoque tempora mutabuntur super te. donec scias
quod dominetur excelsus super regnum hominum. 7 cuicum
que uoluerit det illud. Quod autem precepit ut relinque
retur germen radicum eius id est arboris. regnum tuum
tibi manebit. postquam cognoueris potestatem
esse celestem. quam ob rem rex consilium meum pla
ceat tibi. 7 peccata tua elemosinis redime.
7 iniquitates tuas misericordiis pauperum suble
ua. forsitan ignoscet deus delictis tuis. Omnia ue
nerunt super nabuchodonosor regem. Post finem
mensium duodecim. in aula babilonis deambulabat.
Respondit rex 7 ait. Nonne hec est babilon mag
na. quam ego edificaui in domum regni. in robo
re fortitudinis mee. 7 in gloria decoris mei. Cum ad
huc sermo esset in ore regis. uox de celo ruit. Ti
bi dicitur nabuchodonosor rex. Regnum transiit a te.
7 ab hominibus te eicient. 7 cum bestiis ac feris
erit habitatio tua. fenum quasi bos comedes. 7 sep
tem tempora mutabuntur super te. donec scias quod
dominetur excelsus in regno hominum. 7 cuicumque
uoluerit det illud. Eadem hora sermo completus
est super nabuchodonosor. Et ex hominibus eiec
tus est. 7 fenum ut bos comedit. 7 rore celi cor
pus eius infectum est. donec capilli eius in similitu
dinem aquilarum crescerent. 7 ungues eius quasi auium.
Igitur post finem dierum. ego nabuchodonosor o
culos meos ad celum leuaui. 7 sensus meus red
ditus est mihi. 7 altissimo benedixi. 7 uiuentem in sem
piternum laudaui 7 glorificaui. Quia potestas eius
potestas sempiterna. 7 regnum eius in generationem 7 ge
nerationem. 7 omnes habitatores terre apud eum in nichi
lum reputati sunt. Iuxta uoluntatem enim suam facit.
tam in uirtutibus celi quam in habitatoribus terre. 7 non est qui
resistat manui eius 7 dicat ei. quare hoc fecisti. In
ipso tempore sensus meus reuersus est ad me. 7 ad hono
rem regni mei decoremque perueni. 7 figura mea re
uersa est ad me. 7 optimates mei. 7 magistratus mei
requisierunt me. 7 in regno meo restitutus sum. et
magnificentia amplior addita est mihi. Nunc igitur
ego nabuchodonosor laudo 7 magnifico 7 glori
fico regem celi. quia omnia opera eius uera. 7 uie eius

iudicia. 7 gradientes in superbia potest humiliare.

V

Baltasar rex fecit grande conuiui
um optimatibus suis mille. 7 unusquisque secundum
suam bibebat etatem. Precepit ergo iam temulentus ut affe
rentur uasa aurea 7 argentea. que asportauerat na
buchodonosor pater eius de templo quod fuit in ierusalem.
ut biberent in eis rex 7 optimates eius. uxoresque
eius 7 concubine. Tunc allata sunt uasa aurea que aspor
tauerat pater eius de templo quod fuerat in ierusalem. 7 biberunt
in eis rex 7 optimates eius. uxores 7 concubine eius.
Bibebant uinum 7 laudabant deos suos aureos 7
argenteos. 7 ereos 7 ferreos. ligneosque 7 lapideos.
In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis scri
bentis contra candelabrum. in superficie parietis aule
regie. Et rex aspiciebat articulos manus scriben
tis. Tunc regis facies commutata est. 7 cogitationes
eius perturbabant eum. 7 compages renum eius solue
bantur. 7 genua eius ad se inuicem collidebantur. Excla
mauit itaque rex fortiter ut introducerent magos.
chaldeos. 7 aruspices. Et proloquens rex ait sapien
tibus babilonis. Quicumque legerit scripturam hanc.
7 interpretationem eius manifestam mihi fecerit. purpura
uestietur. 7 torquem auream habebit in collo suo. 7 tercius
in regno meo erit. Tunc ingressi omnes sapientes regis. non
potuerunt nec scripturam legere. nec interpretationem
indicare regi. Unde rex baltasar satis conturbatus
est. 7 uultus illius immutatus est. sed 7 optimates eius con
turbabantur. Regina autem pro re que acciderat regi 7
optimatibus eius. domum conuiuii regis ingressa
est. 7 proloquens ait. Rex in eternum uiue. Non te con
turbent cogitationes tue. neque facies tua immutetur.
Est uir in regno tuo qui spiritum deorum sanctorum habet in se.
7 in diebus patris tui scientia 7 sapientia inuente sunt in eo.
Nam 7 rex nabuchodonosor pater tuus. principem
magorum incantatorum chaldeorum 7 aruspicum.
constituit eum. pater inquam tuus o rex. quia spiritus amplior
7 prudentia intelligentiaque 7 interpretatio sompni
orum 7 ostensio secretorum. ac solutio ligatorum in
uente sunt in eo. hoc est in danihele. cui rex imposuit
nomen baltasar. Nunc itaque danihel uocetur. et
scripturam 7 interpretationem narrabit. Igitur introduc
tus est danihel coram rege. Ad quem prefatus rex
ait. Tu es danihel de filiis captiuitatis iude.
quam adduxit rex pater meus de iudea. Audiui
de te quoniam spiritum deorum sanctorum habeas. 7 scientia intel
ligentiaque ac sapientia ampliores inuente sunt
in te. Et nunc introgressi sunt in conspectu meo sapientes
magi ut scripturam hanc legerent. 7 interpretationem eius
indicarent mihi. 7 nequiuerunt sensum huius sermonis michi dicere. Porro
ego audiui de te quod possis obscura interpretari. 7 ligata dissol
uere. Si ergo uales scripturam legere. 7 interpretationem eius indicare michi.
purpura uestieris. 7 torquem auream circa collum tu
um habebis. 7 tercius in regno meo princeps eris. Ad que re
spondens danihel. ait coram rege. Munera tua sint

t. 7 dona domꝰ tue alti ua. Scͥptuꝝ hāc legi ē rex.
7 īꝑtatōnē ei ostendā t. O rex. ds̄ altissimꝰ regꝰ
7 magnificentiā. glam 7 honorē dedit nabuchodono
sor patri tuo. Et ꝓpt̄ magnificētiā q̄ dedat ei. uniūᷤ
si populi. tribꝫ 7 lingue. tremebant 7 metuebāt
eū. Quos uolebat interficiebat. 7 quos uolebat ꝑcu
tiebat. 7 quos uolebat exaltabat. 7 quos uolebat
humiliabat. Qn̄ aūt eleuatū ē cor eiꝰ. 7 sp̄s illiꝰ
ofirmatꝰ ē ad supbiā. dep̄sitꝰ ē de solio regꝰ sui. 7 glā
eiꝰ ablata ē. 7 a filiis hoīm eiectus ē. Sꝫ 7 cor eiꝰ cū be
stiis pōitū ē. 7 cū onagris erat hītatio ei. fenum
quoq; ut bos comedebat. 7 rore celi corpꝰ eiꝰ īfec
tū ē. donec cognosceret qd potestatē hāt altissimꝰ
in regno hoīm. 7 q̄cūq; uoluit suscitabit super
illud. Tu quoq; filius eiꝰ balthasar. n̄ humiliasti
cor tuū cū scires h oīa. ſꝫ aduersus dn̄atorē celi ele
uatus es. 7 uasa domꝰ eius allata s̄ corā te. Et tu
7 optimates tui. 7 uxores tue. 7 cōcubine tue. ui
nū bibistis ī eis. Deos quoq; argenteos 7 aureos. e
reos 7 ferreos. ligneosq; 7 lapideos. q n̄ uident n̄q;
audiunt n̄q; sentiunt. laudasti. Porro dm̄ q ht̄ fla
tū tuū ī manu sua. 7 omis uias tuas. n̄ glificasti.
Jdcō ab eo missꝰ ē articulus manus que scͥp
sit h. qd exaratū ē. Hec aūt scͥptura q digesta ē.
MANE. THECEL. PHARES. Et h īꝑtatio ser
mōis. Mane. numerauit ds̄ regnū tuū. 7 cōpleuit
illud. Thecel. appensꝰ es in statera. 7 inuentꝰ es
minꝰ hn̄s. Phares diuisū ē regnū tuū. 7 datū ē
medis 7 psis. Tūc iubn̄te rege. indutꝰ ē daniel
purpura. 7 circūdata ē torques aurea collo eiꝰ. 7 p
dicatū ē de eo qd hr̄et potestatē tertius in regno eiꝰ.
Eadē nocte interfectus ē rex balthasar chaldeus.
7 darius medus successit ī regnū. annos natus
sexaginta duos. VI

Placuit dario. 7 constituit sup regnū satrapas cē
tū uiginti. ut ēēnt ī toto regno suo. 7 sup eos
principes tres. ex quibꝫ daniel unus erat. ut sa
trape illis redderent rationē. 7 rex n̄ sustineret mo
lestiā. Jgitur daniel supabat oēs pncipes 7 satrapas.
qz sp̄s dei āplior erat in eo. Porro rex cogitabat
constituere eū sup omne regnū. Vn̄ pncipes 7
satrape q̄rebāt occasioē. ut inuenirēt danieli
ex latere regis. Nullāq; cām 7 suspitionē rep
pire potuerūt. eo q fidelis eēt. 7 oīs culpa 7 su
spitio nō inueniretur ī eo. Dixerūt g uiri illi. n̄
inueniemꝰ danieli huic aliq̄ occasionē. n̄ forte in
lege dī sui. Tūc pncipes 7 satrape subripuerūt
regi. 7 sic locuti s̄ ei. Dari rex ī etn̄ū uiue. Cōsiliū
inierūt oēs principes regni. magistratus 7 satrpe.
senatores 7 iudices. ut decrēū īpatoꝝ exeat 7 edic
tū. ut oīs qui petierit aliq̄ petitioēm a quocūq; deo 7
hoīe usq; ad dies triginta n̄ ate rex. mittat ī la
cū leonū. Nūc itaq; rex ofirma sn̄īā. 7 scribe de
cretū. ut n̄ immutet qd statutū ē a medis atq; psis. n̄

p̄uaricari aliq̄ liceat. Porro rex darius ꝓposuit edic
tū 7 statuit. Qd cū daniel cōpissꝫ. idest cōstitutaꝫ
legē. ingressus ē domū suā. 7 fenestris aptis ī cena
culo suo contra hiꝉlm. tribꝫ tpībꝫ in die flecte
bat genua sua 7 adorabat. confitebaturq; corā
dn̄o deo suo. sic 7 ante facē osueūat. Viri g illi cu
riosiꝰ inquirentes inuener danielē orantē 7 obsecran
tē dm̄ suū. Et accedentes locuti s̄ regi sup edic
to. Rex. nūqd n̄ constituisti. ut omis hō q ro
garet q̄quā de dīs 7 hoīb usq; ad dies triginta
nisi ate rex. mitteretur ī lacū leonū. Ad q̄s
respondēs rex ait. Verus sermo. iuxta decrētū medo
ꝝ atq; psaꝝ. qd p̄uaricari nō licet. Tūc respondē
tes dixerūt corā rege. Daniel de filiis captiui
tatis iuda n̄ curauit de lege tua. 7 de edicto qd cō
stituisti. ſꝫ tribꝫ tēporibꝫ p diē orat obsecrati
one sua. Qd uerbū cū audissꝫ rex. satis cōtrista
tus ē. Et p daniele posuit cor ut liberaret eū.
7 usq; ad occasū solis laborabat ut erueret
illū. Viri aūt illi intelligentes regē. dixerūt ei.
Scito rex. qz lex medoꝝ ē atq; psaꝝ. ut omē
decrētū qd cōstituit rex. nō liceat immutari. Tūc
rex p̄cepit. 7 adduxerūt danielē. 7 miserūt eū ī
lacū leonū. Dixitq; rex danieli. Ds̄ tuus q̄
colis sep. ipē liberabit te. Allatusq; ē lapis
unꝰ. 7 positus ē sup os laci. quē obsignauit
rex anulo suo. 7 anulo optimatū suoꝝ. ne qͥd
fieret contra danielē. Et abiit rex ī domū suā.
7 dormiuit ī cenatꝰ. cibiq; n̄ s̄ illati corā eo. ī
sup 7 sopor recessit ab eo. Tūc rex pͥmo dilucu
lo cōsurgēs. festinus ad lacū leonū pexit. ap
ꝓpiquāsq; lacui. danielē uoce lacrimabili
inclamauit. 7 affatus ē ei. Daniel s̄ue dei
uiuentis. ds̄ tuus cui tu s̄uis sep. putasne
ualuit te liberare a leonibꝫ. Et daniel regi
respondēs ait. Rex ī etn̄ū uiue. Ds̄ meꝰ misit
angelm suū 7 cōclusit ora leonū. 7 n̄ nocuerūt
mi. qz corā eo iustitia īuenta ē ī me. Sꝫ et co
rā te rex delictū n̄ feci. Tūc rex uehemēt gaui
sus ē sup eo. 7 danielē p̄cepit educi de lacu. E
ductusq; ē daniel de lacu 7 nulla lesio īuenta
ē in eo. qz credidit dn̄o deo suo. Jubente aūt re
ge. adducti s̄ uiri qui accusauerūt danielem.
7 ī lacū leonū missi sūt ipi 7 filii 7 uxores eoꝝ.
Et n̄ puenerūt usq; ad pauimētū laci. donec ar
riperent eos leones. 7 omīa ossa eoꝝ cōminuerūt.
Tūc scͥpsit rex darius uniūsis ꝑplis. tribꝫ 7
linguis. hītantibꝫ ī uniūsa tra. Pax uob mul
tiplicetur. A me constitutū ē decretū. ut ī uni
ūso ipio 7 regno meo tremescant 7 paueant dm̄
danielis. Jpē ē eī ds̄ uiuēs 7 etnus ī secla. 7 regnū
eiꝰ n̄ dissipabit. 7 potestas eiꝰ usq; in etn̄ū. Jpē
liberator atq; saluator. faciēs signa 7 mirabi
lia in celo 7 in tra. q liberauit danielē de lacu

leonum. Porro danihel perseuerauit usque ad regnum
darii regis. regnumque cyri perse.

VII

Anno primo balthasar regis babilonis. dani
hel sompnium uidit. Visio autem capitis eius in cubi
li suo. et sompnium scribens breui sermone comprehendit: sum
mamque perstringens ait. Videbam in uisione mea nocte.
et ecce quattuor uenti celi pugnabant in mari magno
et quattuor bestie grandes ascendebant de mari. diuerse
inter se. Prima quasi leena. et alas habebat aquile. A
spitiebam donec euulse sunt ale eius. et sublata est de
terra. et super pedes quasi homo stetit. et cor eius datum est ei.
Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit.
et tres ordines erant in ore eius. et in dentibus eius. et sic di
cebant ei. Surge comede carnes plurimas. Post hec
aspitiebam. et ecce alia quasi pardus. et alas habebat
auis quattuor super se. et quattuor capita erant super
bestiam. et potestas data est ei. Post hec aspitiebam
in uisione noctis. et ecce bestia quarta terribilis atque mirabilis.
et fortis nimis. dentes ferreos habebat magnos
comedens atque comminuens. et reliqua pedibus suis
conculcans. Dissimilis autem erat ceteris bestiis quas
uideram ante eam. et habebat cornua decem. Considerabam
cornua. et ecce cornu aliud paruulum ortum est de
medio eorum. et tria de cornibus primis euulsa sunt
a facie eius. Et ecce oculi quasi oculi hominis erant in cor
nu isto. et os loquens ingentia. Aspitiebam donec thro
ni positi sunt. et antiquus dierum sedit. vestimentum eius
quasi nix candidum. et capilli capitis eius quasi lana
munda. Tronus eius flamma ignis. rote eius ignis accensus.
fluuius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius. mi
lia milium ministrabant ei. et decies milies cen
tena milia assistebant ei. Iudicium sedit. et libri
aperti sunt. Aspitiebam propter uocem sermonum grandium
quos cornu illud loquebatur. et uidi quoniam interfecta esset
bestia. et perisset corpus eius et traditum esset ad comburen
dum igni. Aliarum quoque bestiarum ablata esset pote
stas. et tempora uite constituta essent eis. usque ad tempus
et tempus. Aspitiebam ergo in uisione noctis. et ecce cum nubi
bus celi quasi filius hominis ueniebat. Et usque ad anti
quum dierum peruenit. et in conspectu eius obtulerunt eum.
et dedit ei potestatem et honorem et regnum. et omnes populi.
tribus. ac lingue ipsi seruient. Potestas eius po
testas eterna que non auferetur. et regnum eius quod non cor
rumpetur. Horruit spiritus meus. ego danihel territus
sum in his. et uisiones capitis mei conturbauerunt me.
Accessi ad unum de assistentibus. et ueritatem querebam
ab eo de omnibus his. Qui dixit michi interpretationem
sermonum. et docuit me. Hee bestie magne quattuor.
quattuor regna sunt que consurgent de terra. Suscipient
autem regnum sancti dei altissimi. et optinebunt regnum
usque in seculum. et seculum seculorum. Post hoc uolui dili
genter discere de bestia quarta. que erat dissimilis
ualde ab omnibus. et terribilis nimis. Dentes et un
gues eius ferrei. comedebat et comminuebat. et re
liqua pedibus suis conculcabat. Et de cornibus decem que
habebat in capite. et de alio quod ortum fuerat ante quod
ceciderant tria cornua. et de cornu illo quod habebat oculos.
et os loquens grandia. et maius erat ceteris. Aspitie
bam. et ecce cornu illud faciebat bellum aduersus sanctos
et preualebat eis. donec uenit antiquus dierum. et iudi
cium dedit sanctis excelsi. Et tempus aduenit. et regnum ob
tinuerunt sancti. Et sic ait. Bestia quarta regnum quar
tum erit in terra. quod maius erit omnibus regnis. Et de
uorabit uniuersam terram. et conculcabit et comminuet
eam. Porro cornua decem ipsius regni. decem reges
erunt. Et alius consurget post eos. et ipse potentior
erit prioribus. Et tres reges humiliabit. et sermones
contra excelsum loquetur. et sanctos altissimi conteret.
et putabit quod possit mutare tempora et leges. Et trade
tur in manu eius usque ad tempus et tempora. et dimidium
temporis. et iudicium sedebit ut auferatur potentia. et
conteratur et dispereat usque in finem. Regnum autem et pote
stas et magnitudo regni que est subter omne celum
detur populo sanctorum altissimi. cuius regnum sempiternum
est. et omnes reges seruient ei et obedient.
Ego danihel multum cogitationibus meis conturba
bar. et facies mea mutata est in me. uerbum autem in cor
de meo conseruaui.

VIII

In anno tercio regni balthasar regis. uisio apparu
it michi. Ego danihel post id quod uideram in principio.
uidi in uisione mea cum essem in susis castro. quod est in helam
ciuitate. uidi autem in uisione esse me super portam ulai.
et leuaui oculos meos et uidi. et ecce aries unus
stabat ante paludem. habens cornua excelsa. et unum
excelsius altero atque succrescens. Postea uidi ari
etem cornibus uentilantem contra occidentem. et contra aquilonem.
et contra meridiem. et omnes bestie non poterant resistere ei. neque
liberari de manu eius. fecitque secundum uoluntatem suam.
et magnificatus est. et ego intelligebam. Ecce autem hyr
cus caprarum ueniebat ab occidente super faciem tocius
terre. et non tangebat terram. Porro hyrcus habebat cornu
insigne inter oculos suos. et uenit usque ad arietem
illum cornutum quem uideram stantem ante portam. et cucur
rit ad eum in impetu fortitudinis sue. Cumque ap
propinquasset prope arietem efferatus est in eum. et percussit
arietem. et comminuit duo cornua eius. et non poterat
aries resistere ei. Cumque eum misisset in terram conculcauit
eum. et nemo quibat liberare arietem de manu eius. Hyrcus
autem caprarum magnus factus est nimis. Cumque creuisset fine
tum est cornu magnum. et orta sunt cornua quattuor subter
illud per quattuor uentos celi. De uno autem ex eis egres
sum est cornu unum modicum. et factum est grande contra meridiem.
et contra orientem. et contra fortitudinem. Et magnificatum est us
que ad fortitudinem celi. et deiecit de fortitudine celi
et de stellis. et conculcauit eas. et usque ad principem for
titudinis magnificatus est. Et ab eo tulit iuge sacri
ficium. et deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem datum
est contra iuge sacrificium propter peccata. et prosternetur ueritas

nium et faciet et prosperabitur. Et audivi unum de sanctis loquentem, et dixit unus sanctus alteri nescio cui loquenti: Usquequo visio, et iuge sacrificium, et peccatum desolationis que facta est, et sanctuarium et fortitudo conculcabitur? Et dixit ei: Usque ad vesperam et mane duo milia trecenti, et mundabitur sanctuarium. Factum est autem cum viderem ego Daniel visionem, et quererem intelligentiam: ecce stetit in conspectu meo quasi species viri. Et audivi vocem viri inter Ulai, et clamavit et ait: Gabriel fac istum intelligere visionem. Et venit et stetit iuxta ubi ego stabam. Cumque venisset, pavens corrui in faciem meam, et ait ad me: Intellige fili hominis, quoniam in tempore finis complebitur visio. Cumque loqueretur ad me, collapsus sum pronus in terram, et tetigit me et statuit me in gradu meo, dixitque michi: Ego ostendam tibi que futura sunt in novissimo maledictionis, quoniam habet tempus finem suum. Aries quem vidisti habere cornua excelsa, rex Medorum est atque Persarum. Porro hircus caprarum rex Grecorum est, et cornu grande quod erat inter oculos eius, ipse est rex primus. Quod autem fracto illo surrexerunt quattuor pro eo, quattuor reges de gente eius consurgent, sed non in fortitudine eius. Et post regnum eorum, cum creverint iniquitates, consurget rex impudens facie et intelligens propositiones, et roborabitur fortitudo eius, sed non in viribus suis. Et supra quam credi potest universa vastabit, et prosperabitur et faciet. Et interficiet robustos et populum sanctorum secundum voluntatem suam, et dirigetur dolus in manu eius, et cor suum magnificabit, et in copia rerum occidet plurimos, et contra principem principum consurget, et sine manu conteretur. Et visio vespere et mane que dicta est vera est. Tu ergo signa visionem, quia post dies multos erit. Et ego Daniel langui et egrotavi per dies. Cumque surrexissem, faciebam opera regis, et stupebam ad visionem, et non erat qui interpretaretur.

IX

In anno primo Darii filii Assueri de semine Medorum, qui imperavit super regnum Chaldeorum, anno uno regni eius, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Ieremiam prophetam, ut complerentur desolationis Ierusalem septuaginta anni. Et posui faciem meam ad Dominum Deum meum rogare et deprecari in ieiuniis, sacco et cinere. Et oravi Dominum Deum meum, et confessus sum et dixi: Obsecro Domine Deus magne et terribilis, custodiens pactum et misericordiam diligentibus te et custodientibus mandata tua. Peccavimus, iniquitatem fecimus, impie egimus, et recessimus et declinavimus a mandatis tuis ac iudiciis. Non obedivimus servis tuis prophetis qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris, principibus nostris, patribus nostris, omnique populo terre. Tibi Domine iustitia, nobis autem confusio faciei, sicut est hodie viro Iuda et habitatoribus Ierusalem, et omni Israel, his qui prope sunt et his qui procul in universis terris ad quas eiecisti eos propter iniquitates eorum in quibus peccaverunt in te Domine. Nobis confusio faciei, regibus nostris, principibus nostris et patribus nostris, qui peccaverunt. Tibi autem Domino Deo nostro misericordia et propitiatio, quia recessimus a te, et non audivimus vocem Domini Dei nostri ut ambularemus in lege eius quam posuit nobis per servos suos prophetas. Et omnis Israel prevaricati sunt legem tuam, et declinaverunt ne audirent vocem tuam. Et stillavit super nos maledictio et detestatio que scripta est in libro Moysi servi Dei, quia peccavimus ei. Et statuit sermones suos quos locutus est super nos et super principes nostros qui iudicaverunt nos, ut superinducerent in nos malum magnum quale numquam fuit sub omni celo, secundum quod factum est in Ierusalem. Sicut scriptum est in lege Moysi, omne malum hoc venit super nos, et non rogavimus faciem tuam Domine Deus noster ut reverteremur ab iniquitatibus nostris et cogitaremus veritatem tuam. Et vigilavit Dominus super malitiam, et adduxit eam super nos. Iustus Dominus Deus noster in omnibus operibus suis que fecit, non enim audivimus vocem eius. Et nunc Domine Deus noster, qui eduxisti populum tuum de terra Egypti in manu forti, et fecisti tibi nomen secundum diem hanc: peccavimus, iniquitatem fecimus, Domine in omnem iustitiam tuam. Avertatur obsecro ira tua et furor tuus a civitate tua Ierusalem et monte sancto tuo. Propter peccata enim nostra et iniquitates patrum nostrorum, Ierusalem et populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum. Nunc ergo exaudi Deus noster orationem servi tui et preces eius, et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum quod desertum est, propter temetipsum. Inclina Deus meus aurem tuam et audi, aperi oculos tuos et vide desolationem nostram et civitatem super quam invocatum est nomen tuum. Neque enim in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Exaudi Domine, placare Domine, attende et fac. Ne moreris propter temetipsum Deus meus, quia nomen tuum invocatum est super civitatem et super populum tuum. Cumque adhuc loquerer et orarem et confiterer peccata mea et peccata populi mei Israel, ut prosternerem preces meas in conspectu Dei mei pro monte sancto Dei mei, adhuc me loquente in oratione, ecce vir Gabriel quem videram in visione a principio, cito volans tetigit me in tempore sacrificii vespertini. Et docuit me et locutus est michi, dixitque: Daniel, nunc ego egressus sum ut docerem te et intelligeres. Ab exordio precum tuarum egressus est sermo. Ego autem veni ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es. Tu ergo animadverte sermonem, et intellige visionem. Septuaginta ebdomades abbreviate sunt super populum tuum et super urbem sanctam tuam, ut consummetur prevaricatio, et finem accipiat peccatum, et deleatur iniquitas, et adducatur iustitia sempiterna, et impleatur visio et prophetia, et ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo et animadverte: ab exitu sermonis ut iterum edificetur Ierusalem usque ad Christum ducem, ebdomades septem et ebdomades sexaginta due erunt. Et rursum edificabitur platea et muri in angustia temporum. Et post ebdomades sexaginta duas occidetur Christus, et non erit eius populus qui eum negaturus est. Et civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo, et finis eius vastitas, et post finem belli statuta desolatio. Confirmabit

uit pactum multis ebdomada una. et in dimidio
ebdomadis deficiet hostia et sacrificium. Et in tem-
plo erit abhominatio desolationis. et usque ad con-
summationem et finem perseuerabit desolatio.

X

In anno tercio regni cyri regis persarum.
uerbum reuelatum est danieli cognomento baltha-
sar. et uerum est uerbum et fortitudo magna. Intellexit
sermonem. intelligentia est ei opus in uisione. In di-
ebus illis. ego danihel lugebam trium ebdomada-
rum diebus. Panem desiderabilem non comedi. et caro
et uinum non introierunt in os meum. sed neque unguento
unctus sum. donec complerentur trium ebdomadarum
dies. Die autem uicesima et quarta mensis primi. eram
iuxta fluuium magnum qui est tygris. et leuaui o-
culos meos et uidi. et ecce uir unus uestitus li-
neis. et renes eius accincti auro obrizo. et corpus eius
quasi crisolitus. et facies eius quasi species fulguris.
et oculi eius ut lampas ardens. et brachia eius et que de-
orsum usque ad pedes quasi species eris candentis. et uox
sermonum eius ut uox multitudinis. Vidi autem ego
danihel solus uisionem. Porro uiri qui erant mecum
non uiderunt. sed terror nimius irruit super eos. et fugerunt
in absconditum. Ego autem relictus sum solus. et uidi ui-
sionem grandem hanc. et non remansit in me fortitudo.
Sed et species mea immutata est in me et emarcui.
nec habui in me quicquam uirium. Et audiui uocem
sermonum eius. et audiens iacebam consternatus super fa-
ciem meam. uultusque meus herebat terre. Et ecce
manus tetigit me. et erexit me super genua
mea. et super articulos manuum mearum. et dixit ad
me. Danihel uir desideriorum. intellige uerba que
ego loquor ad te. et sta in gradu tuo. nunc enim
sum missus ad te. Cumque dixisset mihi sermonem istum. ste-
ti tremens. Et ait ad me. Noli metuere danihel
quia ex die primo quo posuisti cor tuum ad intelligen-
dum ut te affligeres in conspectu dei tui. exaudi-
ta sunt uerba tua. et ego ueni propter sermones tuos. Prin-
ceps autem regni persarum restitit michi uiginti et uno
diebus. Et ecce michahel unus de principibus primis.
uenit in adiutorium meum. et ego remansi ibi iuxta
regem persarum. Veni autem ut docerem te que uentura sunt
populo tuo in nouissimis diebus. quoniam adhuc uisio in
dies. Cumque loqueretur michi huiuscemodi uerbis. deie-
ci uultum meum ad terram et tacui. Et ecce quasi similitu-
do filii hominis tetigit labia mea. et aperiens os meum
locutus sum. Et dixi ad eum qui stabat contra me. Do-
mine mi in uisione tua dissolute sunt compages mee.
et nichil in me remansit uirium. Et quomodo
poterit seruus domini mei loqui cum domino meo? Nichil enim
in me remansit uirium. sed et alitus meus intercludi-
tur. Rursum ergo tetigit me quasi uisio hominis. et
confortauit me et dixit. Noli timere uir desi-
deriorum. pax tibi. confortare et esto robustus.
Cumque loqueretur mecum. conualui et dixi. Lo-
quere domine mi. quia confortasti me. Et ait. Num-
quid scis quare uenerim ad te? Et nunc reuertar ut
prelier aduersum principem persarum. Cum ego egrederer ap-
paruit princeps grecorum adueniens. Verumptamen
annuntiabo tibi. quod expressum est in scriptura uerita-
tis. Et nemo est adiutor meus in omnibus his. nisi michahel
princeps uester.

XI

Ego autem ab anno primo darii medi. stabam ut con-
fortaretur et roboraretur. Et nunc ueritatem annuntia-
bo tibi. Ecce autem adhuc tres reges stabunt in per-
sida. et quartus ditabitur opibus nimiis super omnes.
Et cum inualuerit diuitiis suis. concitabit omnes aduersum
regnum grecie. Surget uero rex fortis. et dominabitur
potestate multa. et faciet quod placuerit ei. Et cum
steterit conteretur regnum eius. et diuidetur in quattuor
uentos celi. sed non in posteros eius. neque secundum potentiam
illius qua dominatus est. Lacerabitur enim regnum eius. etiam
in externos exceptis his. Et confortabitur rex austri.
et de principibus eius preualebit super eum. et dominabitur di-
tione. multa enim dominatio eius. Et post finem anno-
rum federabuntur. filiaque regis austri ueniet ad
regem aquilonis facere amicitiam. et non optinebit
fortitudinem brachii. nec stabit semen eius. et tra-
detur ipsa et qui adduxerunt eam adolescentes eius.
et qui confortabant eam in temporibus. Et stabit de germine
radicum eius plantatio. et ueniet cum exercitu. et ingredi-
etur prouinciam regis aquilonis. et abutetur eis. et op-
tinebit. Insuper et deos eorum et sculptilia. uasa quoque
pretiosa argenti et auri. captiua ducet in egyp-
tum. et ipse preualebit aduersus regem aquilonis. Et intra-
bit in regnum rex austri. et reuertetur ad terram suam. Filii
autem eius prouocabuntur. et congregabunt multitudinem
exercituum plurimorum. et ueniet properans et inundans. et re-
uertetur. et concitabitur et congredietur cum robore eius. Et
prouocatus rex austri. egredietur et pugnabit aduersus
regem aquilonis. et preparabit multitudinem nimiam.
et dabitur multitudo in manu eius. et capiet multi-
tudinem. Et exaltabitur cor eius. et deiciet multa
milia. sed non preualebit. Conuertetur enim rex aquilonis.
et preparabit multitudinem multo maiorem quam
prius. Et in fine temporum annorumque ueniet properans
cum exercitu magno et opibus nimiis. Et in temporibus
illis multi consurgent aduersum regem austri. Filii
quoque preuaricatorum populi tui extollentur ut impleant
uisionem et corruent. Et ueniet rex aquilonis. et com-
portabit aggerem. et capiet urbes munitissi-
mas. et brachia austri non sustinebunt. Et consur-
gent electi eius ad resistendum. et non erit fortitudo. Et
faciet ueniens super eum iuxta placitum suum. et non erit
qui stet contra faciem eius. Et stabit in terra inclita. et
consumetur in manu eius. Et ponet faciem suam ut ue-
niat ad tenendum regnum eius uniuersum. et recta faciet
cum eo. et filiam feminarum dabit ei. ut euertat illud.
et non stabit nec illius erit. Et conuertet faciem suam

ad insulas et capiet multas. Et cessare faciet principem obprobrii sui et obprobrium eius convertetur in eum. Et convertet faciem suam ad imperium terre sue et impinget et corruet et non invenietur. Et stabit in loco eius vilissimus et indignus decore regio et in paucis diebus conteretur non in furore nec in prelio. Et stabit in loco eius despectus et non tribuetur ei honor regius et veniet clam et optinebit regnum in fraudulentia. Et brachia pugnantis expugnabuntur a facie eius et conterentur insuper et dux federis et post amicitias cum eo faciet dolum et ascendet et superabit in modico populo. Et habundantes et uberes urbes ingredietur. Et faciet que non fecerunt patres eius et patres patrum eius. Rapinas et predam et divitias eorum dissipabit et contra firmissimas cogitationes inibit et hoc usque ad tempus. Et concitabitur fortitudo eius et cor eius adversus regem austri in exercitu magno. Et rex austri provocabitur ad bellum multis auxiliis et fortibus nimis et non stabunt quia inibunt adversus eum consilia. Et comedentes panem cum eo conterent illum. Exercitusque eius opprimetur et cadent interfecti eius plurimi. Duorum quoque regum cor erit ut malefaciant et ad mensam unam mendacium loquentur et non proficient quia adhuc finis in aliud tempus. Et revertetur in terram suam cum opibus multis et cor eius adversus testamentum sanctum et faciet et revertetur in terram suam. Statuto tempore revertetur et veniet ad austrum et non erit priori simile novissimum. Et venient super eum trieres et romani et percutietur et revertetur et indignabitur contra testamentum sanctuarii et faciet. Revertetur que et cogitabit adversus eos qui dereliquerint testamentum sanctuarii et brachia ex eo stabunt et polluent sanctuarium fortitudinis et auferent iuge sacrificium. Et dabunt abominationem in desolationem et impii in testamentum simulabunt fraudulenter. Populus autem sciens deum suum optinebit et faciet et docti in populo docebunt plurimos. Et ruent in gladio et in flamma et in captivitate et in rapina dierum. Cumque corruerint sublevabuntur auxilio parvulo et applicabuntur eis plurimi fraudulenter et de eruditis ruent ut conflentur et eligantur et dealbentur usque ad tempus prefinitum quia adhuc aliud tempus erit. Et faciet iuxta voluntatem suam rex et elevabitur et magnificabitur adversus omnem deum et adversus deum deorum loquetur magnifica et dirigetur donec compleatur iracundia. Perpetrata est quippe diffinitio et deum patrum suorum non reputabit. Et erit in concupiscentiis feminarum nec quemquam deorum curabit quia adversus universa consurget. Deum autem maozim in loco suo venerabitur et deum quem ignoraverunt patres eius colet auro et argento et lapide pretioso rebusque pretiosis. Et faciet ut muniat maozim cum deo alieno quem cognovit et multiplicabit gloriam et dabit eis potestatem in multis et terram dividet gratuito. Et in tempore prefinito preliabitur adversus eum rex austri et quasi tempestas veniet contra illum rex aquilonis in curribus et in equitibus et in classe magna et ingredietur terras et conteret et pertransiet et introibit in terram gloriosam et multe corruent. Hec autem sole salvabuntur de manu eius: edom et moab et principium filiorum amon. Et emittet manum suam in terras et terra egypti non effugiet. Et dominabitur thesaurorum auri et argenti et in omnibus pretiosis egypti. Per libiam quoque et ethiopiam transibit et fama turbabit eum ab oriente et ab aquilone. Et veniet in multitudine magna ut conterat et interficiat plurimos. Et figet tabernaculum suum inter maria super montem sanctum et inclitum. Et veniet usque ad summitatem eius et nemo auxiliabitur ei.

XII In tempore autem illo consurget michael princeps magnus qui stat pro filiis populi tui. Et veniet tempus quale non fuit ab eo quo gentes esse ceperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tuus omnis qui inventus fuerit scriptus in libro. Et multi de hiis qui dormiunt in terre pulvere evigilabunt alii in vitam eternam alii in obprobrium ut videant semper. Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti. Et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Tu autem daniel claude sermones et signa librum usque ad tempus statutum. Pertransibunt plurimi et multiplex erit scientia. Et vidi ego daniel et ecce quasi alii duo stabant unus hinc super ripam fluminis et alius inde ex altera ripa fluminis. Et dixi viro qui indutus erat lineis qui stabat super aquas fluminis: Usque quo finis horum mirabilium? Et audivi virum qui indutus erat lineis qui stabat super aquas fluminis cum elevasset dexteram et sinistram suam in celum et iurasset per viventem in eternum quia in tempus et tempora et dimidium temporis. Et cum completa fuerit dispersio manus sancti populi complebuntur universa hec. Et ego audivi et non intellexi et dixi: Domine mi quid erit post hec? Et ait: Vade daniel quia clausi sunt signatique sermones usque ad tempus prefinitum. Eligentur et dealbabuntur et quasi igne probabuntur multi. Et impie agent impii neque intelligent omnes impii. Porro docti intelligent. Et a tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium et posita fuerit abominatio in desolatione dies mille ducenti nonaginta. Beatus qui expectat et pervenit ad dies mille trecentos triginta quinque. Tu autem daniel vade ad prefinitum et requiesce et stabis in sorte tua in fine dierum.

XIII Et erat vir habitans in babilone nomine ioachim. Et accepit uxorem nomine susannam filiam chelchie pulchram nimis et timentem deum. Parentes enim illius cum essent iusti erudierunt filiam suam secundum legem moysi. Erat autem ioachim dives valde et erat ei pomerium vicinum domui sue et ad ipsum confluebant iudei eo quod esset honorabilior omnium. Et constituti sunt duo senes iudices in anno illo de quibus locutus est dominus: Quia egressa est iniquitas de babilone a senioribus iudicibus qui videbantur regere populum. Isti

frequentabant domum ioachim. et ueniebant ad eos omnes
qui habebant iudicia. Cum autem populus reuertisset per meridiem.
ingrediebatur susanna et deambulabat in pomerio
uiri sui. Et uidebant eam senes cotidie ingredientem et
deambulantem. et exarserunt in concupiscentiam eius. Et
euerterunt sensum suum. et declinauerunt oculos suos ut non
uiderent celum. neque recordarentur iudiciorum iustorum. E
rant ergo ambo uulnerati amore eius. nec indicauerunt
sibi uicissim dolorem suum. Erubescebant enim indica
re concupiscentiam suam. uolentes concumbere cum ea. et obser
uabant cotidie sollicitius uidere eam. Dixitque alter
ad alterum. Eamus domum. quia hora prandii est. Et egressi
recesserunt a se. Cumque reuertissent uenerunt in unum. et sciscita
tantes ab inuicem causam. confessi sunt concupiscentiam suam.
et tunc in commune statuerunt tempus quando eam possent inuenire
solam. Factum est autem cum obseruarent diem aptum. ingressa
est aliquando sicut heri et nudiustertius cum duabus solis pu
ellis. uoluitque lauari in pomerio. estus quippe erat.
Et non erat ibi quisquam preter duos senes abscondi
tos. contemplantes eam. Dixit ergo puellis. Affer
te mihi oleum et smigmata. et ostia pomerii clau
dite ut lauer. Et fecerunt sicut preceperat. Clauseruntque
ostia pomerii. et egresse sunt per posticum ut afferrent
que iusserat. nesciebantque senes intus esse abscon
ditos. Cum autem egresse essent puelle surrexerunt duo
senes. et accurrerunt ad eam et dixerunt. Ecce ostia po
merii clausa sunt et nemo nos uidet. et in concupiscen
tia tui sumus. quam ob rem assentire nobis et commiscere
nobiscum. Quod si nolueris. dicemus testimonium contra te
quod fuerit tecum iuuenis. et ob hanc causam emiseris pu
ellas a te. Et ingemuit susanna et ait. Angu
stie mihi undique sunt. Si enim hoc egero. mors mihi est. Si autem
non egero. non effugiam manus uestras. Sed melius mihi
est absque opere incidere in manus uestras. quam peccare in con
spectu domini. Et exclamauit uoce magna susanna.
exclamauerunt autem et senes aduersus eam. Et cucur
rit unus et aperuit ostia pomerii. Cum ergo audissent
clamorem in pomerio famuli domus. irruerunt per po
sticum ut uiderent quidnam esset. Postquam autem senes
locuti sunt. erubuerunt serui uehementer. quia numquam
dictus fuerat sermo huiuscemodi de susanna. Et facta
est dies crastina. Cumque uenisset populus ad uirum eius io
achim. uenerunt et duo presbiteri pleni iniqua cogitatione
aduersum susannam ut interficerent eam. Et dixerunt
coram populo. Mittite ad susannam filiam chelchie.
uxorem ioachim. Et statim miserunt. Et uenit cum pa
rentibus et filiis. et uniuersis cognatis suis. Porro su
sanna erat delicata nimis et pulchra specie. At
iniqui illi iusserunt ut discoperiretur. erat enim coop
erta. ut sic saltem satiarentur decore eius. Flebant igitur sui. et
omnes qui nouerant eam. Consurgentes autem duo presbiteri in me
dio populi posuerunt manus suas super caput eius. Que flens
suspexit ad celum. erat enim cor eius fiduciam habens in domino.
Et dixerunt presbiteri. Cum deambularemus in pomerio soli

ingressa est hec cum duabus puellis. et clausit ostia pomerii
et dimisit puellas. Uenitque ad eam adolescens qui
erat absconditus. et cum ea concubuit. Porro nos cum
essemus in angulo pomerii. uidentes iniquitatem cucurri
mus ad eos. et uidimus eos pariter commisceri. Et illum
quidem non quiuimus comprehendere quia fortior nobis erat. et aper
tis ostiis exiliuit. Hanc autem cum apprehendissemus.
interrogauimus quisnam esset adolescens. et noluit in
dicare nobis. Huius rei testes sumus. Credidit eis mul
titudo quasi senibus et iudicibus populi. et condempnaue
runt eam ad mortem. Exclamauit autem uoce magna
susanna et dixit. Deus eterne qui absconditorum cognitor
es. qui nosti omnia antequam fiant. tu scis quia falsum contra
me tulerunt testimonium. Et ecce morior cum nichil
horum fecerim. que isti maliciose composuerunt aduersum
me. Exaudiuit autem dominus uocem eius. Cumque duceretur ad
mortem. suscitauit dominus spiritum sanctum pueri iunioris
cui nomen danihel et exclamauit uoce magna. Mundus
ego sum a sanguine huius. Et conuersus omnis populus ad eum
dixit. Quis est sermo iste quem tu locutus es? Qui cum staret
in medio eorum ait. Sic fatui estis filii israel non iu
dicantes neque quod uerum est cognoscentes. condempnastis
filiam israel. Reuertimini ad iudicium quia falsum testi
monium locuti sunt aduersus eam. Reuersus est ergo populus cum
festinatione. Et dixerunt ei senes. Ueni et sede in me
dio nostrum et indica nobis. quia tibi dedit deus honorem se
nectutis. Et dixit ad eos danihel. Separate eos ab
inuicem procul. et diiudicabo eos. Cum ergo diuisi essent
alter ab altero. uocauit unum de eis et dixit ad eum. Inue
terate dierum malorum. nunc uenerunt peccata tua que o
perabaris prius. iudicans iudicia iniusta. innocentes op
primens. et dimittens noxios. dicente domino. Inno
centem et iustum non interficies. Nunc ergo si uidisti eam. dic
sub qua arbore uideris eos loquentes sibi. Qui ait. Sub
scino. Dixit autem danihel. Recte mentitus es in caput
tuum. Ecce enim angelus dei accepta sententia ab eo. scin
det te medium. Et amoto eo. iussit uenire
alium et dixit ei. Semen chanaan et non iuda. species decep
it te. et concupiscentia subuertit cor tuum. Sic facieba
tis filiabus israel. et ille timentes loquebantur uobis. Sed non
filia iuda sustinuit iniquitatem uestram. Nunc ergo dic
mihi sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait.
Sub prino. Dixit autem ei danihel. Recte mentitus es et
tu in caput tuum. Manet enim angelus domini gladium habens ut
secet te medium et interficiat uos. Exclamauit
itaque omnis cetus uoce magna. et benedixerunt deum qui sal
uat sperantes in se. Et consurrexerunt aduersum duos pres
biteros. conuicerat enim eos danihel ex ore suo falsum
dixisse testimonium. feceruntque eis sicuti male ege
rant aduersus proximum ut facerent secundum legem moysi.
et interfecerunt eos. Et saluatus est sanguis innoxius
in die illa. Chelchias autem et uxor eius laudauerunt deum
pro filia sua susanna. cum ioachim marito eius et cognatis omni
bus. quia non esset inuenta in ea res turpis. Danihel autem

factus est magnus in conspectu populi a die illa et deinceps. Et rex Astiages appositus est ad patres suos, et suscepit Cyrus Perses regnum eius. Erat autem Daniel conviva regis, et honoratus super omnes amicos eius.

XIIII

Erat quoque idolum nomine Bel apud Babilonios, et impendebantur in eo per singulos dies simile artabe duodecim, et oves quadraginta, vinique amphore sex. Rex quoque colebat eum, et ibat per singulos dies adorare eum. Porro Daniel adorabat Deum suum. Dixitque ei rex: Quare non adoras Bel? Qui respondens ait ei: Quia non colo idola manufacta, sed viventem Deum qui creavit celum et terram, et habet potestatem omnis carnis. Et dixit ad eum rex: Non tibi videtur esse Bel vivens deus? An non vides quanta comedat et bibat cotidie? Et ait Daniel arridens: Ne erres rex. Iste enim intrinsecus luteus est, et forinsecus ereus, neque comedit aliquando neque bibit. Et iratus rex vocavit sacerdotes eius, et ait illis: Nisi dixeritis mihi quis est qui comedat impensas has, moriemini. Si autem ostenderitis quoniam Bel comedat hec, morietur Daniel, quia blasphemavit in Bel. Et dixit Daniel regi: Fiat iuxta verbum tuum. Erant autem sacerdotes Bel septuaginta, exceptis uxoribus et parvulis. Et venit rex cum Daniele in templum Belis. Et dixerunt sacerdotes Belis: Ecce nos egredimur foras, et tu rex pone escas, et vinum misce, et claude hostium, et signa anulo tuo. Et cum ingressus fueris mane, nisi inveneris omnia comesta a Bel, morte moriemur, vel Daniel qui mentitus est adversum nos. Contempnebant autem quia fecerant sub mensa absconditum introitum, et per illum ingrediebantur semper, et comedebant ea. Factum est ergo postquam egressi sunt illi, et rex posuit cibos ante Bel, precepit Daniel pueris suis, et attulerunt cinerem, et cribravit per totum templum coram rege. Et egressi clauserunt hostium, et signantes anulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam, et uxores et filii eorum, et comederunt omnia et biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo, et Daniel cum eo. Et ait rex: Salvane sunt signacula Daniel? Qui respondit: Salva rex. Statimque cum aperuisset hostium, intuitus rex mensam, exclamavit voce magna: Magnus es Bel, et non est apud te dolus quisquam. Et risit Daniel, et tenuit regem ne ingrederetur intro. Et dixit: Ecce pavimentum, animadverte cuius vestigia sint hec. Et dixit rex: Video vestigia virorum et mulierum et infantium. Et iratus est rex. Tunc apprehendit sacerdotes et uxores et filios eorum, et ostenderunt ei abscondita hostiola per que ingrediebantur, et consumebant que erant super mensam. Occidit ergo rex illos, et tradidit Bel in potestatem Danielis, qui subvertit eum et templum eius. Et erat draco magnus in loco illo, et colebant eum Babilonii. Et dixit rex Babilonis Danieli: Ecce nunc non potes dicere quia non est iste deus vivens. Adora ergo eum. Dixitque ei Daniel: Dominum Deum meum adoro, quia ipse est Deus vivens. Tu autem rex da mihi potestatem, et interficiam draconem hunc absque gladio et fuste. Et ait rex: Do tibi. Tulit ergo Daniel picem et adipem et pilos, et coxit pariter, fecitque massas, et dedit in os draconis, et disruptus est draco. Et dixit Daniel: Ecce quem colebatis. Quod cum audissent Babilonii, indignati sunt vehementer, et congregati adversus regem dixerunt: Iudeus factus est rex. Bel destruxit, draconem interfecit, et sacerdotes occidit. Et dixerunt cum venissent ad regem: Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te et domum tuam. Vidit ergo rex quod irruerent in eum vehementer, et necessitate compulsus tradidit eis Danielem. Qui miserunt eum in lacum leonum, et erat ibi diebus sex. Porro in lacu erant leones septem, et dabantur eis cotidie duo corpora et due oves, et tunc non data sunt eis, ut devorarent Danielem. Erat autem Abacuc propheta in Iudea, et ipse coxerat pulmentum, et intriverat panes in alveolo, et ibat in campum ut ferret messoribus. Dixitque angelus Domini ad Abacuc: Fer prandium quod habes in Babilonem Danieli, qui est in lacu leonum. Et dixit Abacuc: Domine, Babilonem non vidi, et lacum nescio. Et apprehendit eum angelus Domini in vertice eius, et portavit eum capillo capitis sui, posuitque eum in Babilone supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit Abacuc dicens: Daniel serve Dei, tolle prandium quod misit tibi Deus. Et ait Daniel: Recordatus es mei Domine Deus, et non dereliquisti diligentes te. Surgensque Daniel comedit. Porro angelus Dei restituit Abacuc confestim in loco suo. Venit ergo rex die septima ut lugeret Danielem, et venit ad lacum et introspexit, et ecce Daniel sedens in medio leonum. Et exclamavit rex voce magna dicens: Magnus es Domine Deus Danielis. Et extraxit eum de lacu leonum. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant intromisit, et devorati sunt in momento coram illo. Tunc rex ait: Paveant habitantes in universa terra Deum Danielis, quia ipse est liberator et salvator, faciens signa et mirabilia in celo et in terra, qui liberavit Danielem de lacu leonum. Explicit Daniel propheta. Incipit prologus in Osee propheta.

Osee crebro nominat Ephraim, Samariam, Ioseph, Iezrahel, et uxorem fornicariam, et fornicationis filios, et adulteram cubiculo clausam mariti multo tempore sedere viduam, et sub veste lugubri viri ad se reditum prestolari. Explicit prologus. Incipit prologus in Iohel propheta.

Sanctus Iohel apud Hebreos post Osee ponitur, et sicut ibi sub nomine Ephraim ad decem tribus confertur vaticinium, que vel Samaria vel Israhel sepe memorantur, sic iste propheta omne quod dicitur ad tribum Iude et Hierusalem pertinere contendum est, nullam omnino Israhelis, id est decem tribuum, ibi fieri mentionem. Tempus quoque quo prophetavit idem debemus accipere quo Osee legimus: In diebus Ozie, Ioathan, Achaz et Ezechie regum Iuda, et in diebus Ieroboam filii Ioas regis Israhel. Adventum eius refert autem fit non ad conditionem que fieri dicitur, ut alibi legimus: Dominus factus est in salutem. Auditus autem in scripturis sanctis non est iste quem aures sonant, sed qui in corde percipitur. Iuxta illud quod Dominus loquitur in evangelio: Qui habet aures audiendi audiat. Quod vero dicitur: [illegible] clamavit auribus percipite, [illegible] non aure sed corde percipitur. Quia seniores et celestes audiunt spiritualiter. Quod autem habitant in terra appellantur terreni, qui auribus percipiunt. Ubicumque autem hec duo verba iuncta ponuntur, non ad simplicem tantum verborum sonum, sed ad interiorem intellectum [illegible]

Iste prologus de [illegible] super Iohel ad tale [illegible]

dicto℞ intelligentiā ptinē. in genesi lamech loquitur ad uxores suas ada et sella. Audite uoce mea uxores lamech. auribꝫ ꝑcipite sermones meos. qꝛ uir occidi in uulnus meū. et iuuenē in liuorē meū. Et ysaias. Audite celi. et auribꝫ ꝑcipe terra. Explic̄ argumentū. Incip̄ ep̄la s̄ hier̄ p̄bri

Non idē ordo ē duodecī in duodecī prophis. ꝓphaꝝ ap̄ hebreos. qui et ap̄ nos. Sc̄dm .l xx. uero sc̄dm quibꝫ legitur. hic quoqꝫ dispositi s̄. Osee comaticus ē. et adbuiator. diuic eo q̄ in singulꝭ clausulꝭ diuisas et plenas sententias dicat. et qui ꝑ sententias loques. Johel planus in ꝓncipio. in fine obscurior. Et usqꝫ ad malachiā hn̄t singuli ꝓprietates suas. quē hesdrā scribā legisqꝫ doctorē hebrei autumāt. Et qꝛ longū ē nc̄ d̄ omnibꝫ dicere. hoc tantū uos o paula et eustochiū āmonitas uolo. unū librū ēē duodecim ꝓphaꝝ. et osee sincronon. h̄ ē cū eo ysaie. oziachiā uero aggei et zachāriē finisse tp̄ibꝫ. Incipit aū tp̄s n̄ ꝑfertur in titulo. sub illis regibꝫ eos ꝓphetasse. sub quibꝫ et hii q̄ an̄ eos hn̄t titulos ꝓphauerūt. Explic̄ ep̄la sc̄i hieronimi p̄bri ab ierosolimis missa d̄ .xii. ꝓph̄is minorib̄. Incip̄ ꝓlo.

Duplex ē ap̄ hebreos d̄ his quatuor uersibus q̄ capite ꝑnotati sūt sententia. Plerique enī dicūt q̄ ab esdra scriba in oībꝫ ꝓphetis sic fuit titulatū. ut ꝑ sceptro uniuscuiusqꝫ nomine. ꝓphia cui sit sequēs noscatur. Ipē at ē hesdras q ultimꝰ ꝓphaꝝ scribit malachie noīe. Alii uero dicūt q̄ ab ipis ꝓph̄is ꝑ spm̄ sc̄m. ut cetera sūt conscripta.

Incip̄ lib̄ osee ꝓphē.

I Verbum domini qd̄ factū ē ad osee filium beeri in diebꝫ ozie. ioathan. achaz. et ezechie regū iuda. et in diebꝫ hieroboā filii ioas regis isrl̄. Principiū loquendi dn̄o in osee. Et dixit dn̄s ad osee. Vade sume t̄ uxorē fornicationū. et fac filios fornicationū. qꝛ fornicans fornicabit̄ tra a dn̄o. Et abiit et accep̄ uxorē gomer filiā debelaim. et concep̄ et pepit filiū. Et dixit dn̄s ad eū. Voca nomē eius iezrahel. qm̄ adhuc modicū. et uisitabo sanguinē iezrahel sup domū hieu. et quiescē faciā regnū domus isrl̄. Et in illa die conterā arcū domus isrl̄ in ualle iezrahel. Et concep̄ adhuc et pepit filiā. et dixit ei dn̄s. Voca nomē eī absqꝫ mia. qꝛ n̄ addā ultra misereri domui isrl̄. s; obliuione obliuiscar eo℞. Et domui iuda miserebor. et saluabo eos in dn̄o dō suo. et nō saluabo eos in arcu et gladio. et in bello. et in equis et in equitibꝫ. Et ablactauit eā q̄ erat absqꝫ mia. Et concepit et pepit filiū. Et dixit dn̄s. Voca nomē eī nō ppl̄s meꝰ. qꝛ uos n̄ ppl̄s meꝰ. et ego nō ero uester. Et erit numerus filio℞ isrl̄ q̄si harena maris. q̄ sine mēsura ē. et nō numerabitur. Et erit in loco ubi dicitur eis nō ppl̄s meꝰ uos. dicetur eis filii dī uiuentis. Et congregabunt̄ filii iuda. et filii isrl̄ pariter. et ponēt sibimet caput unū et ascendēt d̄ tra. qꝛ magnus dies iezrahel.

II Dicite fr̄ibꝫ uris ppl̄s meꝰ. et sorori uē. misericordiā consecutā. Iudicate matrē urām iudicate. qm̄ ipsa nō uxor mea. et ego n̄ uir eī. Auferat fornicationes suas a facie sua. et adulteria sua d̄ medio uberū suo℞. ne forte expoliem eā nudā. et statuā eā scd̄m diem natiuitatis sue. et ponā eā q̄si solitudinē. et statuā eā uelut trā inuiā. et interficiā eā siti. Et filio℞ illius n̄ miserebor. qm̄ filii fornicationū s̄. qꝛ fornicata ē mat̄ eo℞. et confusa ē q̄ concep̄ eos. Quia dixit. Vadā post amatores meos q dant panes m. et aquas meas. lanā meā et linū meū. oleū meū et potū meū. Ppt̄ h̄ ecce ego sepiā uiā tuā spinis. et sepiā macēria. et semitas suas n̄ inueniet. Et sequet̄ amatores suos. et n̄ apphēdet eos. et q̄ret eos. et n̄ inueniet. et dicet. Vadā et reuertar ad uirū meū priorē. qꝛ bn̄ m̄ erat tc̄ mag q̄ nc̄. Et h̄ nesciuit qꝛ ego dedi frumentū. uinū et oleum. et argentū multiplicaui ei. et aurū. q̄ fecerūt baalim. Jdcirco conuertar et sumā frumentū meum in tp̄r suo. et uinū meū in tp̄r suo. et liberabo lanā meā. et linū meū q̄ opiebat ignominiā eī. Et nc̄ reuelabo stultitiā eī in oculꝭ amato℞ eī. et uir n̄ eruet eā d̄ manu mea. et cessare faciā omē gaudiū eī. et sollēpnitatē eī. neomeniā eī. et sabbatū eī. et omnia festa tēpo℞ eī. Et corrūpā uineā eī et ficū eī. d̄ quibꝫ dix. Mercedes mee hee s̄. q̄s dederūt m̄ amatores mei. Et ponā eā in saltū. et comedet eā bestia agri. et uisitabo sup eā dies baalim. quibꝫ accendebat incēsū. et ornabatur inaure sua. et monili suo. et ibat post amatores suos. et mei obliuiscebatur dic̄ dn̄s. Ppt̄ hoc ecce ego lactabo eā. et ducā eā in solitudinē. et loquar ad cor eī. et dabo ei uinitores eī ex eodē loco. et uallē achor ad apiendā spem. et canet ibi iuxta dies iuuentutis sue. et iuxta dies ascēsionis sue d̄ tra egypti. Et erit in die illa dic̄ dn̄s. uocabit me uir meꝰ. et n̄ uocabit me ult̄ baalī. et auferā noīa baalī d̄ ore eī. et n̄ recordabit̄ ult̄ noīs eo℞. Et pcutiā eis fedus in die illa cū bestia agri. et cū uolucre celi. et cū reptili tre. Et arcū et gladiū. et bellū conterā d̄ tra. et dormire eos faciā fiducialit̄. Et sponsabo te m̄ in sempitnū. et sponsabo te m̄ in iusticia. et iudicio. et in mia. et in miseratōibꝫ. Et sponsabo te m̄ in fide. et scies qꝛ ego dn̄s. Et erit in die illa exaudiā dicit

hic desinit plog. q̄ s̄ incipit. temporibus.

dominus. exaudiam celos. et illi exaudient terram. et terra
exaudiet triticum et vinum et oleum. Et hec exaudient ie
zrahel. et seminabo eam mihi in terra. et miserebor eius que fuit
absque misericordia. et dicam non populo meo. populus meus es tu. et ipse dicet: deus meus es tu.

III

Et dixit dominus ad me. Adhuc vade
dilige mulierem dilectam amico et adulteram.
sicut diligit dominus filios israel. et ipsi respectant ad deos a
lienos. et diligunt vinacia uvarum. Et fodi eam mihi quin
decim argenteis. et choro ordei. et dimidio choro
ordei. Et dixi ad eam. Dies multos expectabis
me. non fornicaberis. et non eris viro. sed et ego expec
tabo te. Quia dies multos sedebunt filii israel si
ne rege et sine principe. et sine sacrificio. et sine
altari. et sine ephot. et sine teraphim. Et post hec
revertentur filii israel. et querent dominum deum suum. et david
regem suum. et pavebunt ad dominum. et ad bonum eius in novis
simo dierum.

IIII

Audite verbum domini filii israel. quia iudicium domino cum
habitatoribus terre. Non est enim veritas. et non est misericordia. et non
est scientia dei in terra. Maledictum et mendacium. et homici
dium et furtum. et adulterium inundaverunt. et sanguis
sanguinem tetigit. propter hoc lugebit terra. et infirma
bitur omnis qui habitat in ea. In bestia agri et in volu
cre celi. sed et pisces maris congregabuntur. Verumptamen
unusquisque non iudicet. et non arguatur vir. populus enim
tuus sicut hii qui contradicunt sacerdoti. et corrues ho
die. et corruet etiam propheta tecum. Nocte tacere feci ma
trem tuam. conticuit populus meus. eo quod non habuit scientiam.
Quia tu scientiam repulisti. repellam te ne sacerdotio fun
garis mihi. et oblita es legis dei tui. obliviscar filiorum tuo
rum et ego. Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt mihi. Gloriam eorum
in ignominiam commutabo. Peccata populi mei comedent. et
ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum. Et erit
sicut populus sic sacerdos. Et visitabo super eum vias eius.
et cogitationes eius reddam ei. Et comedent et non saturabun
tur: fornicati sunt et non cessaverunt. quoniam dominum reliquerunt
in non custodiendo. Fornicatio et vinum. et ebrietas a
ufert cor. Populus meus in ligno suo interrogavit. et
baculus eius annuntiavit ei. Spiritus enim fornicationum
decepit eos. et fornicati sunt a deo suo. Super capita mon
tium sacrificabunt. et super colles accendebant thimiama.
subtus quercum. et populum. et therebintum. quia bona erat
umbra eius. Ideo fornicabuntur filie vestre. et sponse vestre
adultere erunt. Non visitabo super filias vestras cum
fuerint fornicate. et super sponsas vestras cum adulte
raverint. quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur. et cum
effeminatis sacrificabant. et populus non intelligens va
pulabit. Si fornicaris tu israel. non delinquat sal
tem iuda. Et nolite ingredi in galgala. et ne ascen
deritis in bethaven. neque iuraveritis vivit dominus. quoniam sic
ut vacca lasciviens declinavit israel. Nunc pascet
eos dominus. quasi agnum in latitudine. Particeps ydolorum
ephraim. dimitte eum. Separatum est convivium eorum.
fornicatione fornicati sunt. dilexerunt afferre ignomi
niam protectores eius. Ligavit spiritus eum in alis suis. et
confundentur a sacrificiis suis.

V

Audite hoc sacerdotes. et attendite domus israel. et
domus israel auscultate. quia vobis iudicium est. quoniam
laqueus facti estis speculationi. et rete expansum
super thabor. et victimas declinastis in profundum.
et ego eruditor omnium eorum. Ego scio ephraim.
et israel non est absconditus a me. quia nunc fornicatus
est ephraim. contaminatus est israel. Non dabunt cogi
tationes suas ut revertantur ad deum suum. quia spiritus forni
cationum in medio eorum. et dominum non cognoverunt. Et re
spondebit arrogantia israel in facie eius. et israel et e
phraim ruent in iniquitate sua. ruet etiam iudas cum
eis. In gregibus suis. et in armentis suis vadent ad que
rendum dominum. et non invenient. ablatus est ab eis. In
dominum prevaricati sunt. quia filios alienos genuerunt. Nunc
devorabit eos mensis. cum partibus suis. Clangite
buccina in gabaa. tuba in rama. ululate in be
thaven. post tergum tuum beniamin. Ephraim in
desolatione erit in die correptionis. In tribubus
israel ostendi eis fidem. Facti sunt principes iuda.
quasi assumentes terminum. Super eos effundam quasi a
quam iram meam. Calumpniam patiens ephraim.
fractus iudicio. quoniam cepit abire post sordes. Et
ego quasi tinea ephraim. et quasi putredo domui iu
da. Et vidit ephraim languorem suum. et iudas vin
culum suum. et abiit ephraim ad assur. et misit ad
regem ultorem. et ipse non poterit sanare vos. nec solvere
poterit a vobis vinculum. Quoniam ego quasi leena ephraim.
et quasi catulus leonis domui iuda. Ego ego capiam.
et vadam. tollam. et non est qui eruat. Vadens revertar
ad locum meum donec deficiatis. et queratis faciem
meam. In tribulatione sua mane consurgent ad

VI

me dicentes. Venite et revertamur ad dominum. quia
ipse cepit et sanabit nos. percutiet et sanabit nos.
Vivificabit nos post duos dies. in die tertia vivi
ficabit nos. et vivemus in conspectu eius. Sciemus. seque
murque ut cognoscamus dominum. Quasi diluculum
preparatus est egressus eius. et veniet quasi ymber nobis
temporaneus et serotinus terre. Quid faciam tibi ephra
im. quid faciam tibi iuda. Misericordia vestra quasi nubes ma
tutina. et quasi ros mane pertransiens. Propter hoc dolavi
in prophetis. et occidi eos in verbis oris mei. et iudicia
tua quasi lux egredientur. Quia misericordiam volui et non sa
crificium. et scientiam dei plusquam holocausta. Ipsi autem
sicut adam transgressi sunt pactum. ibi prevaricati sunt
in me. Galaad civitas operantium ydolum. supplan
tata sanguine. et quasi fauces virorum latronum. par
ticeps sacerdotum in via interficientium. pergentes
de sychem. quia scelus operati sunt. In domo israel vidi
horrendum. ibi fornicationes ephraim. contami
natus est israel. Sed et iuda pone messem tibi. cum con
verter captivitatem populi mei.

VII

Cum sanare vellem israel. revelata est iniquitas

ephraim. ⁊ malitia ſamarie. quia operati ſunt mendacium.
⁊ fur ingreſſus eſt. ſpolians latrunculus foris. Et ne
forte dicant in cordibus ſuis omnem malitiam eorum me
recordatum. nunc circumdederunt eos adinuentiones ſue.
coram facie mea facte ſunt. In malitia ſua letificauerunt
regem. ⁊ in mendaciis ſuis principes. Omnes adulterantes.
quaſi clibanus ſuccenſus a coquente. Quieuit paulu
lum ciuitas a commixtione fermenti. donec fermentaretur
totum. Dies regis noſtri. ceperunt principes furere a
uino. ⁊ extendit manum ſuam cum illuſoribus. quia ap
plicauerunt quaſi clibanum cor ſuum cum inſidiaretur eis.
Tota nocte dormiuit coquens eos. mane ipſe ſuc
cenſus quaſi ignis flamme. Omnes calefacti ſunt quaſi clibanus.
⁊ deuorauerunt iudices ſuos. Omnes reges eorum ceci
derunt. non eſt in eis qui clamet ad me. Ephraim in po
pulis ipſe commiſcebatur. Ephraim factus eſt ſubci
nericius. qui non reuerſatur. Comederunt alieni robur eius. ⁊ ipſe
neſciuit. Sed et cani effuſi ſunt in eo. ⁊ ipſe ignorauit.
Et humiliabitur ſuperbia iſrael in facie eius. ⁊ nec ſic re
uerſi ſunt ad dominum deum ſuum. ⁊ non queſierunt eum in omnibus
his. Et factus eſt ephraim quaſi columba ſeducta. non
habens cor. Egyptum inuocabant. ad aſſyrios abierunt.
Et cum profecti fuerint. expandam ſuper eos rete meum.
Quaſi uolucrem celi detraham eos. cedam eos ſecundum
auditionem cetus eorum. Ve eis quoniam receſſerunt a me.
uaſtabuntur quia preuaricati ſunt in me. Et ego redemi
eos. ⁊ ipſi locuti ſunt contra me mendacia. Et non clama
uerunt ad me in corde ſuo. ſed ululabant in cubilibus
ſuis. Super triticum ⁊ uinum ruminabant. receſſerunt
a me. Et ego erudiui eos ⁊ confortaui brachia eo
rum. ⁊ in me cogitauerunt malitiam. Reuerſi ſunt ut eſſent abſ
que iugo. facti ſunt quaſi arcus doloſus. Cadent in gladio prin
cipes eorum a furore lingue ſue. Iſta ſubſanna
tio eorum in terra egypti.

VIII

In gutture tuo ſit tuba. quaſi aquila ſuper domum
domini. Pro eo quod tranſgreſſi ſunt fedus meum. ⁊ legem
meam preuaricati ſunt. Me inuocabunt. deus meus cognouimus
te iſrael. Piecit iſrael bonum. inimicus perſequetur eum.
Ipſi regnauerunt ⁊ non ex me. principes extiterunt ⁊ non cog
noui. Argentum ſuum ⁊ aurum ſuum fecerunt ſibi ydola. ut interirent.
Piectus eſt uitulus tuus ſamaria. iratus eſt furor
meus in eos. Uſquequo non poterunt emundari. Quia ex iſrael
⁊ ipſe eſt. artifex fecit illum. ⁊ non eſt deus. Quoniam in aranearum
telas erit uitulus ſamarie. quia uentum ſeminabunt
⁊ turbinem metent. Culmus ſtans non eſt in eis. germen non
faciet farinam. Quod ſi fecerit. alieni comedent eam.
Deuoratus eſt iſrael. nunc factus eſt in nationibus quaſi uas in
mundum. Quia ipſi aſcenderunt ad aſſur. onager ſo
litarius ſibi ephraim. munera dederunt amatoribus
ſuis. Sed ⁊ cum mercede conduxerint nationes. nunc congregabo eos.
⁊ quieſcent paulisper ab onere regis ⁊ principum. Quia
multiplicauit ephraim altaria ad peccandum. facte
ſunt ei are in delictum. Scribam ei multiplices leges meas.
que uelut aliene computate ſunt. Hoſtias afferent. immo

labunt carnes ⁊ comedent. ⁊ dominus non ſuſcipiet eas. Nunc
recordabitur iniquitatis eorum. ⁊ uiſitabit peccata eorum.
Ipſi in egyptum conuertentur. ⁊ oblitus eſt iſrael factoris ſui.
⁊ hedificauit delubra. ⁊ iudas multiplicauit urbes
munitas. Et mittam ignem in ciuitates eius. ⁊ deuora
bit edes illius.

VIIII

Noli letari iſrael. noli exultare ſicut populi. quia
fornicatus es a deo tuo. Dilexiſti mercedem ſuper
omnes areas tritici. Area ⁊ torcular non paſcet eos.
⁊ uinum mentietur eis. Non habitabunt in terra domini. Reuerſus eſt
ephraim in egyptum. ⁊ in aſſyriis pollutum comedit.
Non libabunt domino uinum. ⁊ non placebunt ei. Sacrifi
cia eorum quaſi panis lugentium. Omnes qui comedent eum con
taminabuntur. quia panis eorum anime ipſorum. non intrabit in
domum domini. Quid facietis in die ſollempni. in die feſ
tiuitatis domini? Ecce enim profecti ſunt a uaſtitate. egyptus
congregabit eos. memphis ſepeliet eos. Deſiderabile
argenti eorum urtica hereditabit. lappa in tabernaculis
eorum. Venerunt dies uiſitationis. uenerunt dies retributionis.
Scito te iſrael ſtultum. prophetam inſanum. uirum ſpiritualem.
propter multitudinem iniquitatis tue. et multitudinem a
mentie tue. Speculator ephraim cum deo meo. Pro
pheta laqueus ruine factus eſt ſuper omnes uias eius. inſania in do
mo dei eius. Profunde peccauerunt ſicut in diebus gabaa. Re
cordabitur iniquitatis eorum. ⁊ uiſitabit peccata eorum.
Quaſi uuas in deſerto inueni iſrael. quaſi prima poma ficulnee
in cacumine eius uidi patres eorum. Ipſi autem intrauerunt
ad beelphegor. ⁊ abalienati ſunt in confuſionem. ⁊ facti ſunt abo
minabiles ſicut ea que dilexerunt. Ephraim. quaſi auis
auolauit gloria eorum. a partu. ⁊ ab utero. ⁊ a conceptu.
Quod ⁊ ſi enutrierint filios ſuos. abſque liberis eos faciam
in hominibus. Sed ⁊ ue eis. cum receſſero ab eis. Ephraim ut
uidi tyrus erat fundata in pulchritudine. Ephra
im educet ad interfectorem filios ſuos. Da eis domine. Quid
dabis eis? Da eis uuluam ſine liberis. ⁊ ubera arentia. Omnes
nequitie eorum in galgal. quia ibi exoſos habui eos. Propter
malitiam adinuentionum eorum. de domo mea eiciam eos.
Non addam ut diligam eos. omnes principes eorum recedentes.
Percuſſus eſt ephraim. radix eorum exſiccata eſt. fructum
nequaquam facient. Quod ſi genuerint. interficiam amantiſ
ſima uteri eorum. Abiciet eos deus meus. quia non audierunt
eum. ⁊ erunt uagi in nationibus.

X

Uitis frondoſa iſrael. fructus adequatus eſt ei. ſecundum
multitudinem fructus ſui multiplicauit altaria.
Iuxta ubertatem terre ſue exuberauit ſimulacris. Diuiſum
eſt cor eorum. nunc interibunt. Ipſe confringet ſimulacra eorum.
⁊ depopulabitur aras eorum. Quia nunc dicent. non eſt rex no
bis. non enim timemus dominum. ⁊ rex quid faciet nobis? Loquimini
uerba uiſionis inutilis. ⁊ ferietis fedus. ⁊ germinabit quaſi
amaritudo iudicium ſuper ſulcos agri. Vaccas bethauen
coluerunt habitatores ſamarie. quia luxit ſuper eum populus eius.
⁊ editui eius ſuper eum exultauerunt in gloria eius. quia migra
uit ab eo. Siquidem ⁊ ipſe in aſſur delatus eſt. munus
regi ultori. Confuſio ephraim capiet. ⁊ confundetur iſrael

in voluntate sua. Transire fecit samaria regem suum qua
si spumam super faciem aque. et disperdentur excelsa ydoli pec
cati israel. Lappa et tribulus ascendet super aras eorum. et
dicent montibus operite nos. et collibus cadite super nos.
Ex diebus gabaa peccavit israel. ibi steterunt. non com
prehendet eos in gabaa prelium super filios iniquitatis. iuxta
desiderium meum corripiam eos. Congregabuntur super eos
populi. cum corripientur propter duas iniquitates suas. E
phraim vitula docta diligere trituram. et ego transivi
super pulchritudinem colli eius. ascendam super ephra
im. arabit iudas. confringet sibi sulcos iacob. Se
minate vobis in iustitia. metite in ore misericordie.
Innovate vobis novale. tempus autem requirendi dominum. cum
venerit qui docebit vos iustitiam. Arastis impietatem. in
iquitatem messuistis. comedistis frugem mendacii. quia confisus es in
viis tuis. in multitudine fortium tuorum. Consurget tumul
tus in populo tuo. et omnes munitiones tue vastabuntur. sicut
vastatus est salmana a domo eius qui iudicavit baal
in die prelii. matre super filios allisa. sic fecit vobis
bethel a facie malitie nequitiarum vestrarum. XI

Sicut mane transiit. pertransiit rex israel. Quia puer
israel. et dilexi eum. et ex egypto vocavi filium meum.
Vocaverunt eos. et sic abierunt a facie eorum. Baalim
immolabant. et simulacris sacrificabant. Et ego quasi nu
tricius ephraim portabam eos in brachiis meis. et ne
scierunt quod curarem eos. In funiculis adam traham eos. in
vinculis caritatis. et ero eis quasi exaltans iugum super
maxillas eorum. et declinavi ad eum ut vesceretur. Non
revertetur in terram egypti. et assur ipse rex eius. quoniam nolu
erunt converti. Cepit gladius in civitatibus eius. et consu
met electos illius. et comedet capita eorum. Et populus
meus pendebit ad reditum meum. Iugum autem imponetur
ei simul. quod non auferetur. Quomodo dabo te e
phraim. protegam te israel. Quomodo dabo te
sicut adama. ponam te ut seboim. Conversum est in me cor
meum pariter. conturbata est in me penitudo mea. Non
faciam furorem ire mee. non convertar ut disperdam eph
raim. quoniam deus ego sum et non homo. in medio tui sanctus. et non in
grediar civitatem. Post dominum ambulabunt. quasi leo ru
giet. et formidabunt filii maris. et avolabunt quasi avis
ex egypto. et quasi columba de terra assyriorum. et collocabo
eos in domibus suis dicit dominus. Circumdedit me in nega
tione sua ephraim. et in dolo domus israel. Iudas
autem testis descendit cum deo. et cum sanctis fidelis.

Ephraim pascit ventum. et sequitur XII
estum. Tota die mendacium et vastitatem multipli
cat. et fedus cum assyriis iniit. et oleum in egyptum ferebat.
Iudicium ergo domini cum iuda. et visitatio super iacob. Iux
ta vias eius. et iuxta adinventiones eius reddet ei. In utero
supplantavit fratrem suum. et in fortitudine sua direc
tus est cum angelo. et invaluit ad angelum. et confortatus est. fle
vit et rogavit eum. in bethel invenit eum. et ibi locutus
est nobiscum. et dominus deus exercituum. dominus memoriale eius. Et
tu ad deum tuum converteris. Misericordiam et iudicium custodi. et
spera in domino deo tuo semper. Chanaan. in manu eius
statera dolosa. calumpniam dilexit. Et dixit ephraim.
Verumptamen dives effectus sum. inveni ydolum mihi. Omnes
labores mei non invenient mihi iniquitatem quam peccavi.
Et ego dominus deus tuus ex terra egypti. adhuc sedere
te faciam in tabernaculis. sicut in diebus festivitatis.
Et locutus sum super prophetas. et ego visionem multipli
cavi. et in manu prophetarum assimilatus sum. Si galaad
ydolum. ergo frustra erant in galgal bubus immolan
tes. nam et altaria eorum quasi acervi super sulcos agri. Fu
git iacob in regionem syrie. et servivit israel in uxore. et
in uxore servivit. In propheta autem eduxit dominus israel de egypto.
et in propheta servatus est. Ad iracundiam me provocavit e
phraim in amaritudinibus suis. et sanguis eius super eum
veniet. et obprobrium eius restituet ei dominus deus suus.

Loquente ephraim horror invasit israel. XIII
Et deliquit in baal et mortuus est. Et nunc addiderunt
ad peccandum. feceruntque sibi conflatile de argento suo quasi si
militudinem ydolorum. factura artificum totum est. His
ipsi dicunt. immolate homines vitulos adorantes. Idcirco
erunt quasi nubes matutina. et sicut ros matutinus pertransiens.
Sicut pulvis turbine raptus ex area. et sicut fumus de
fumario. Ego autem dominus deus tuus ex terra egypti. et
deum absque me nescies. et salvator non est preter me. Ego co
gnovi te in deserto. in terra solitudinis. Iuxta pascua
sua adimpleti sunt et saturati. et levaverunt cor suum
et obliti sunt mei. Et ero eis quasi leena. sicut pardus in
via assyriorum. Occurram eis quasi ursa raptis catulis.
et disrumpam interiora iecoris eorum. et consumam eos ibi qua
si leo. bestia agri scindet eos. Perditio tua israel. tan
tummodo in me auxilium tuum. Ubi est rex tuus. maxi
me nunc salvet te in omnibus urbibus tuis. et iudi
ces tui de quibus dixisti. da mihi regem et principes. Da
bo tibi regem in furore meo. et auferam in indignatione
mea. Colligata est iniquitas ephraim. absconditum
est peccatum eius. Dolores parturientis venient ei. ipse
filius non sapiens. Nec enim stabit in contritione filiorum. De
manu mortis liberabo eos. de morte redimam eos. Ero
mors tua o mors. ero morsus tuus inferne. Conso
latio abscondita est ab oculis meis. quia ipse inter fratres
dividit. Adducet ventum urentem dominus de deserto ascen
dentem. et siccabit venas eius. et desolabit fontem eius. et
ipse diripiet thesaurum omnis vasis desiderabilis. Pe
reat samaria. quoniam ad amaritudinem concitavit deum su
um. In gladio pereant. parvuli eorum allidantur. et fete eius
discindantur. XIIII

Convertere israel ad dominum deum tuum. quoniam corruisti in
iniquitate tua. Tollite vobiscum verba. et convertimini ad
dominum. et dicite ei. Omnem aufer iniquitatem. et accipe
bonum. et reddemus vitulos labiorum nostrorum. Assur
non salvabit nos. super equos non ascendemus. nec dice
mus ultra dii nostri opera manuum nostrarum. quia eius qui in te est
misereberis pupilli. Sanabo contritiones eorum. di
ligam eos spontanee. quia aversus est furor meus ab eis.

Ero quasi ros. Israel germinabit sicut lilium. et erumpet radix
eius ut libani. Ibunt rami eius. et erit quasi oliva glo
ria eius. et odor eius ut libani. Convertentur sedentes
in umbra eius. vivent tritico. et germinabunt quasi vinea.
Memoriale eius sicut vinum libani. Ephraim quid
mihi ultra idola? Ego exaudiam et dirigam eum.
Ego ut abietem virentem. plantabo eum. ex me fruc
tus tuus inventus est. Quis sapiens et intelliget ista? intel
ligens et sciet haec? Quia rectae viae domini. et iusti ambula
bunt in eis. praevaricatores vero corruent in eis. Explicit
Osee propheta. Incipit prologus Iohelis prophete.

hic stare prologus debet qui incipit Sanctus Iohel

Iohel filius Phatuhel describit terram duodecim tri
buum. eruca. brucho. locusta. rubigine va
stante corruptam. Et post eversionem prioris populi
effusum spiritum sanctum super servos dei et ancillas. id est super
centum viginti credentium nomina. quae effusa est in cena
culo Syon. centum viginti. qui ab uno usque ad
quindecim paulatim et per incrementa surgentes. quin
decim graduum numerum efficiunt. qui in psalterio mi
stice continetur. Ex tribus ergo generibus [illegible] hic sumuntur
principia. atque argumentatores praecepta. ex quibus incipere
solent omnes oratores. aut eos dociles. aut benivolos.
aut attentos auditores reddere efficere. Hic ergo propheta
recte a magnitudine cladis sumens principium.
eosque qui audituri erant volens ad penitentiam provocare
reddit attentos. admonens futurum ma
lum. ut considerantes venturam cladis asperitatem.
citius arriperent penitentiam. In his propheta idcirco nec re
ges nec tempora sunt praenotata. quia his dem temporibus et
regibus quibus Osee prophetabat. et iste prophetavit. Iohel
interpretatur incipiens. aut dominus deus. Phatuhel vero
aut latitudo aut ostium dei. Sensus ergo tropologic
e hic est. quod qui ostium dei scientiae huius aptum rec
te incipiet prophetare. Explicit prologus. Alius prologus.

Iohel qui interpretatur dominus deus. sive incipiens deo. vel
fuit dei. hoc et eius vocabulo resonat. Hic ad iu
daeam tantum et hierusalem vaticinium profert. atque in princi
pio sui voluminis praevolutam cunctis hierusalem
adventum provocat. exordiumque eius praemittit. Deinde
quoque vocationem gentium et super congregationes creden
tes super venturum spiritum sanctum prophetavit. at sub io
achim rege iuda. quem [illegible].

Iohel de tribu Ruben natus in agro Bethoron. in
[illegible] in pace mortuusque est atque sepultus.

Incipit Iohel propheta.

I Verbum domini quod factum est ad Io
hel filium Phatuhel. Au
dite hoc senes. et auribus
percipite omnes habitatores ter
rae. si factum est istud in diebus
vestris. aut in diebus patrum
vestrorum. Super hoc filiis ve
stris narrate. et filii vestri
filiis suis. et filii eorum ge
nerationi alterae. Residuum erucae comedit locusta. et re
siduum locustae comedit bruchus. et residuum bruchi
comedit rubigo. Expergiscimini ebrii et flete. et
ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine. quoniam periit
ab ore vestro. Gens enim ascendit super terram meam. fortis
et innumerabilis. Dentes eius ut dentes leonis. et mo
lares eius ut catuli leonis. Posuit vineam meam in de
sertum. et ficum meam decorticavit. Nudans spoliavit eam et
proiecit. albi facti sunt rami eius. Plange quasi virgo
accincta sacco super virum pubertatis suae. Periit sac
rificium et libatio de domo domini. Luxerunt sacerdotes mi
nistri domini. Depopulata est regio. luxit humus. quoniam de
vastatum est triticum. Confusum est vinum. elanguit o
leum. Confusi sunt agricolae. ululaverunt vinitores super
frumento et hordeo. quia periit messis agri. Vinea confu
sa est. et ficus elanguit. Malogranatum et palma et
malum. et omnia ligna agri aruerunt. quia confusum est ga
udium a filiis hominum. Accingite vos et plangite
sacerdotes. ululate ministri altaris. Ingredimini cu
bate in sacco ministri dei mei. quia interiit de domo
dei vestri sacrificium et libatio. Sanctificate ieiunium. vocate
coetum. congregate senes. omnes habitatores terrae in domum dei
vestri. et clamate ad dominum. A a a diei. quia prope est dies
domini. et quasi vastitas a potente veniet. Numquid non co
ram oculis vestris alimenta perierunt. et de domo dei nostri
laetitia et exultatio? Computruerunt iumenta in ster
core suo. demolita sunt horrea. dissipatae sunt apothe
cae. quoniam confusum est triticum. Quid ingemuit animal. mu
gierunt greges armenti. quia non est pascua eis. Sed et greges
pecorum disperierunt. Ad te domine clamabo. quia ignis co
medit speciosa deserti. et flamma succendit omnia
ligna regionis. Sed et bestiae agri quasi area sitiens im
brem suspexerunt ad te. quia exsiccati sunt fontes aqua
rum. et ignis devoravit speciosa deserti.
II Canite tuba in Syon. ululate in monte sancto meo.
Conturbentur omnes habitatores terrae. quia venit dies domini. quia pro
pe est. dies tenebrarum et caliginis. dies nubis et tur
binis. Quasi mane expansum super montes populus mul
tus et fortis. Similis ei non fuit a principio. et post eum
non erit usque in annos generationis et generationis. Ante faciem eius
ignis vorans. et post eum exurens flamma. Quasi hortus vo
luptatis terra coram eo. et post eum solitudo deserti. neque est
qui effugiat eum. Quasi aspectus equorum aspectus eorum. et
quasi equites sic current. Sicut sonitus quadrigarum super
capita montium exilient. sicut sonitus flammae ignis
devorantis stipulam. velut populus fortis praeparatus ad
proelium. A facie eius cruciabuntur populi. omnes vultus re
digentur in ollam. Sicut fortes current. quasi viri bellatores
ascendent murum. viri in viis suis gradientur. et non de
clinabunt a semitis suis. Unusquisque fratrem suum non coar
tabit. singuli in calle suo ambulabunt. Sed et per fe
nestras cadent. et non demolientur. Urbem ingredientur.
in muro current. domos ascendent. per fenestras intra
bunt quasi fur. A facie eius contremuit terra. moti sunt

celi. Sol et luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt
splendorem suum. Et dominus dedit vocem suam ante faciem
exercitus sui. quia multa sunt nimis castra eius. quia for
tia et facientia verbum eius. Magnus enim dies domini et ter
ribilis valde. et quis sustinebit eum? Nunc ergo dicit
dominus. Convertimini ad me in toto corde vestro. in ie
iunio et fletu et planctu. et scindite corda vestra et non
vestimenta vestra. Et convertimini ad dominum deum
vestrum. quia benignus et misericors est. patiens et mul
te misericordie. et prestabilis super malitia. Quis scit si con
vertatur et ignoscat deus. et relinquat post se be
nedictionem. sacrificium et libamen domino deo nostro. Ca
nite tuba in syon. sanctificate ieiunium. vocate
cetum. congregate populum. sanctificate ecclesiam. coa
dunate senes. congregate parvulos et sugentes u
bera. Egrediatur sponsus de cubili suo. et sponsa de
thalamo suo. Inter vestibulum et altare plora
bunt sacerdotes ministri domini et dicent. Parce do
mine parce populo tuo. et ne des hereditatem tuam
in obprobrium. ut dominentur eis nationes. Quare di
cunt in populis. ubi est deus eorum? Zelatus est dominus terram
suam. et pepercit populo suo. Et respondit dominus et dixit
populo suo. Ecce ego mittam vobis frumentum et vinum
et oleum. et replebimini in eis. Et non dabo vos ultra
obprobrium in gentibus. Et eum qui ab aquilone est procul
faciam a vobis. et expellam eum in terram inviam et desertam.
faciem eius contra mare orientale. et extremum eius
ad mare novissimum. Et ascendet fetor eius.
et ascendet putredo eius. quia superbe egit. Noli
timere terra. exulta et letare. quoniam magnificavit
dominus ut faceret. Nolite timere animalia regi
onis. quia germinaverunt speciosa deserti. quia lignum
attulit fructum suum. ficus et vinea dederunt
virtutem suam. Et filii syon exultate et leta
mini in domino deo vestro. quia dedit vobis doctorem iusti
tie. et descendere faciet ad vos ymbrem matuti
num et serotinum sicut in principio. Et implebuntur
aree frumento. et redundabunt torcularia vino
et oleo. et reddam vobis annos quos comedit locu
sta. bruchus et rubigo et eruca. fortitudo
mea magna quam misi in vos. Et comedetis
vescentes et saturabimini. et laudabitis no
men domini dei vestri. qui fecit vobiscum mirabilia. et non confun
detur populus meus in sempiternum. Et scietis quia in
medio israel ego sum. et ego dominus deus vester. et non est am
plius. et non confundetur populus meus in eternum.

III

Et erit post hec effundam de spiritu
meo super omnem carnem. et prophetabunt filii
vestri et filie vestre. Senes vestri sompnia sompnia
bunt. et iuvenes vestri visiones videbunt. Sed et su
per servos meos et ancillas meas in diebus illis ef
fundam spiritum meum. et dabo prodigia in celo sursum
et signa in terra deorsum. sanguinem et ignem et va
porem fumi. Sol convertetur in tenebras et
luna in sanguinem. antequam veniat dies domini mag
nus et horribilis. Et omnis quicumque invocaverit no
men domini salvus erit. Quia in monte syon et in ieru
salem erit salvatio sicut dixit dominus. et in residuis quos
dominus vocaverit. Quia ecce ego in diebus illis et in tempore
illo cum convertero captivitatem iuda et ierusalem. con
gregabo omnes gentes. et deducam eas in vallem iosaphat.
Et disceptabo cum eis ibi super populo meo et super
hereditate mea israel quos disperserunt in natio
nibus. et terram meam diviserunt. et super populum meum
miserunt sortem. Et posuerunt puerum in prostibu
lo. et puellam vendiderunt pro vino ut biberent. Ve
rum quid mihi et vobis tyrus et sydon et omnis terminus
palestinorum? Numquid ultionem vos reddetis mihi?
Et si ulciscimini vos contra me. cito velociter reddam
vicissitudinem vobis super caput vestrum. Argentum enim
meum et aurum tulistis. et desiderabilia mea et pul
cherrima intulistis in delubra vestra. Et filios iuda
et filios ierusalem vendidistis filiis grecorum. ut lon
ge faceretis eos de finibus suis. Ecce ego suscita
bo eos de loco in quo vendidistis eos. et convertam retri
butionem vestram in caput vestrum. Et vendam filios vestros
et filias vestras in manibus filiorum iuda. et venundabunt
eos sabeis genti longinque. quia dominus locutus
est. Clamate hoc in gentibus. sanctificate bellum. suscita
te robustos. accedant et ascendant omnes viri bel
latores. Concidite aratra vestra in gladios. et ligo
nes vestros in lanceas. Et infirmus dicat quia ego fortis
sum. Erumpite et venite omnes gentes de circuitu et
congregamini. ibi occumbere faciet dominus robustos
tuos. Consurgant et ascendant gentes in vallem io
saphat. quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circui
tu. Mittite falces. quoniam maturavit messis. ve
nite et descendite quia plenum est torcular. exuberant
torcularia. quia multiplicata est malitia eorum. populi
populi in valle concisionis. quia iuxta est dies domini in valle
concisionis. Sol et luna obtenebrati sunt. et stelle
retraxerunt splendorem suum. Et dominus de syon rugi
et. et de ierusalem dabit vocem suam. et movebuntur celi
et terra. Et dominus spes populi sui et fortitudo filiorum israel.
Et scietis quia ego dominus deus vester habitans in syon in monte sancto
meo. Et erit ierusalem sancta. et alieni non transibunt per eam
amplius. Et erit in die illa stillabunt montes dul
cedinem et colles fluent lac. Et per omnes rivos iuda i
bunt aque. et fons de domo domini egredietur. et irrigabit
torrentem spinarum. Egyptus in desolationem erit. et y
dumea in desertum perditionis. pro eo quod inique egerunt in
filios iuda. et effuderunt sanguinem innocentem in ter
ra sua. Et iudea in eternum habitabitur. et ierusalem in generationem et generationem.
Et mundabo sanguinem eorum quem non mundaveram. et domi
nus commorabitur in syon. Explicit iohel.

Amos pastor et rusticus. propheta. Incipit prologus amos prophete.
et ruborum mora distringens. paucis verbis expli
cari non potest. Quis enim digne exprimat tria

ꝛ quattuor scelera damasci. gaze. tyri. ydumee.
filiorum amon. ꝛ moab. ꝛ in septimo octauoq; g̃
du iuda ꝛ isrl'. Hic loquitur ad uaccas pingues.
q̃ sunt in monte samarie. ꝛ ruiturā domū maiorē
minoremq; testatur. Ipse cernit fictorē locuste. ꝛ
stantē dominū sup murū litum ul' adamantinū.
ꝛ uncinū pomorū. adducentē supplicia pecca
toribꝫ. ꝛ famē in terrā. nō famē panis neq; sitim
aq̃. s; audiendi ūbū dñi. Ad dicit ūbū s; ubi. A
mos uō imperitus sermone. Hic amos spūt' g̃re
plenus. pphetauit int' ceteros pphās. Ideo ē ipse
solus erit pphetes. s; ē ꝛ alii. Ille quippe non
poterat prophetes. n̄ an̄ pastor fuisset. Qui cum
tuba sua clangit sup singulos dicens. erudiet ꝛ
autē in terra sedim q' scriptū ē. Ascendo in montē
excelsum tu qui euangelizas syon. exalta uocem
tuā qui euangelizas hyrlm. ꝛ cetera. Incipit pplō in

Ozias rex cū dñi religionē sollicite amos ppha.
emularetur. nimio religionis amore presumptū
contra preceptū legis moysi arrepto turribulo. ut
hystoria lib' secundi paralipomenō ostendit. sac
dotale officiū psumere conatus ē. ob eam rē ter
motū in templū dī exortū constat. cuius ꝛ zacharias p
pha meminit. Ad id ē tūc terremotū amos ppha te
poribꝫ ozie regis. ꝛ tēpibꝫ hyerobaā filii ioas regis
isrl'. in eas gentes q̃ lectione cōphense s̄. ad eas causa
q̃s memorauit affinitas denūtiat. Et quia tre pro
phā insequentibꝫ ait. In tribꝫ impietatibꝫ ꝛ sup
quattuor n̄ conūtā eū. tñō peccatorū indulgentiā.
dum dare posse significabat. Que quāto certe pec
cati dimittentibꝫ. nec pnā nec indulgentiā dattu
r. enuntiat. ꝛ sub pignis similitudinē quā sup
posita gentes immittendā porrexit. gue quoq; irre
uocabiles dī nū. adūsione certe ciuitatū q̃ pre
cessat. uoluit demonstrare. Explicit pphatio. Incipit

Liber amos ppha.

Verba amos q̃ fuit in
pastoralibꝫ de thecue q̃
uidit sup isrl' in diebꝫ
ozie regis iuda. ꝛ in die
bꝫ hyerobaā filii ioas
regis isrl'. an̄ duos a
nnos terremotus. ꝛ dixit.
Dñs de syon rugiet. ꝛ
de hyrlm dabit uocem
suā. Et lugebunt specio
sa pastorum. ꝛ exsiccabit
ur uertex carmeli. Hec dicit dominus deus. Sup tribꝫ
sceleribꝫ damasci ꝛ sup quattuor n̄ conūtā eū. eo q̃
triturauit in plaustris ferreis galaad. Et mittā
ignē in domū azahel. ꝛ deuorabit domos benadab.
Et conterā uectē damasci. ꝛ disperdā habitatorē de cā
po ydoli. ꝛ tenentē sceptrū de domo uoluptatis. ꝛ
transferetur. ꝛ transferetur pplūs syrie cyrenen di

cit dñs. Hec dicit dñs. Sup tribꝫ sceleribꝫ gaze ꝛ sup quattuor
n̄ conūtā eū. eo q̃ transtulerit captiuitatē pfectā.
ut concluderet eā in ydumea. Et mittā ignē in mu
rū gaze. ꝛ deuorabit edes eius. Et disperdā habitatorē
de azoto. ꝛ tenentē sceptrū de ascalone. Et conūtā ma
num meā sup accaron. ꝛ peribunt reliquie philistinorū
dicit dñs deus. II

Hec dicit dñs deus. Sup tribꝫ sceleribꝫ tyri ꝛ sup quattuor
n̄ conūtā eū. eo q̃ concluserit captiuitatē pfec
tam in ydumea. ꝛ nō sit recordati federis fratrū. Et
emittā ignē in murū tyri. ꝛ deuorabit edes eius. Hec
dicit dñs deus. Sup tribꝫ sceleribꝫ edom ꝛ sup quattuor
n̄ conūtā eū. eo q̃ psecutus sit in gladio fratrē suū.
ꝛ uiolauit misericordiā eius. ꝛ tenuit ultra furorē suū.
ꝛ indignationē suā seruauit usq; in finē. Et mit
tā ignē in theman. ꝛ deuorabit edes bosre. Hec di
cit dñs deus. Sup tribꝫ sceleribꝫ filiorū amon. ꝛ sup
quattuor n̄ conūtam eū. eo q̃ dissecuerit pregnā
tes galaad. ad dilatandū terminū suū. Et succendā
ignē in muro rabbe. ꝛ deuorabit edes eius in ululatu
in die belli. ꝛ in turbine in die commotionis. Et ibit
melchon in captiuitatē. ipse ꝛ principes eius simul
dicit dñs. Hec dicit dñs. Sup tribꝫ sceleribꝫ moab
ꝛ sup quattuor n̄ conūtā eū. eo q̃ incendit os
sa regis ydumee usq; ad cinerē. Et mittam
ignē in moab. ꝛ deuorabit edes carioth. ꝛ morietur
in sonitu moab. in clangore tube. Et disperdā iu
dicē de medio eius. ꝛ oēs principes eius interficiā cū eo di
cit dñs. Hec dicit dñs. Sup tribꝫ sceleribꝫ iuda ꝛ super
quattuor n̄ conūtā eū. eo q̃ abiecerit legē dñi. et
mandata eius n̄ custodierit. Deceperūt enī eos ydo
la sua. post q̃ abierūt patres eorū. Et mittā ignē i
iuda. ꝛ deuorabit edes hyrlm. Hec dicit dñs. Super
tribꝫ sceleribꝫ isrl' ꝛ sup quattuor n̄ conūtā eū. pro
eo q̃ uendiderit pargento iustū. ꝛ pauperē p calciamētis.
Qui conterūt sup puluerē terre capita pauperū.
ꝛ uiā humiliū declinant. Et filius ac pater eius i
erunt ad puellā. ut uiolarent nomē scm̄ meum.
Et sup uestimentis pignoratis accubuerunt iuxta
omne altare. ꝛ uinū dampnatorū bibebant in domo dī
sui. Ego aūt exterminaui amorreū a facie eorū. cuius altitu
do cedrorū altitudo eius. ꝛ fortis ipse q̃si quercus. ꝛ contriui fruc
tū eius desup. ꝛ radices eius subter. Ego sū qui ascendere
uos feci de terra egypti. ꝛ eduxi uos in deserto quadra
ginta annis ut possideretis terrā amorrei. Et su
scitaui de filiis uris in prophetas. ꝛ de iuuenibꝫ uris
nazareos. Nūquid nō ita ē filii isrl' dicit dñs. Et
ppinabitis nazareis uinū. ꝛ pphis mandabitis
dicentes ne prophetetis. Ecce ego stridebo sup
uos sicut stridet plaustrū onustū feno. ꝛ peribit
fuga a ueloce. ꝛ fortis nō obtinebit uirtutē suā.
ꝛ robustus n̄ saluabit aīam suā. ꝛ tenens arcū non
stabit. ꝛ uelox pedibꝫ suis nō saluabitur. Et a
scensor equi nō saluabit aīam suā. ꝛ robustus cor

...orum fortes nudus fugiet in die illa dicit dominus.

III

Audite verbum quod locutus est dominus super vos filii israel et super omnem cognationem quam eduxi de terra egypti dicens. Tantummodo vos cognovi ex omnibus cognationibus terre. Ideo visitabo super vos omnes iniquitates vestras. Numquid ambulabunt duo pariter nisi convenerit eis. Numquid rugiet leo in saltu nisi habuerit predam. Numquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo nisi aliquid apprehenderit. Numquid cadet avis in laqueum terre absque aucupe. Numquid auferetur laqueus de terra antequam quid ceperit. Si clangetur tuba in civitate et populus non expavescet. Si erit malum in civitate quod dominus non fecerit. Quia non faciet dominus deus verbum nisi revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas. Leo rugiet quis non timebit. Dominus deus locutus est quis non prophetabit. Auditum facite in edibus azoti et in edibus terre egypti et dicite. Congregamini super montes samarie et videte insanias multas in medio eius et calumpniam patientes in penetralibus eius. Et nescierunt facere rectum dicit dominus deus thesaurizantes iniquitatem et rapinas in edibus suis. Propterea hec dicit dominus deus. Tribulabitur et circuietur terra et detrahetur ex te fortitudo tua et diripientur edes tue. Hec dicit dominus. Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremum auricule sic eruentur filii israel qui habitant in samaria in plaga lectuli et in damasco grabbati. Audite et contestamini in domo iacob dicit dominus deus exercituum. Quia in die cum visitare cepero prevaricationes israel super eum visitabo et super altaria bethel et amputabuntur cornua altaris et cadent in terram. Et percutiam domum hyemalem cum domo estiva et peribunt domus eburnee et dissipabuntur edes multe dicit dominus.

IIII

Audite verbum hoc vacce pingues que estis in monte samarie que calumpniam facitis egenis et confringitis pauperes que dicitis dominis vestris afferte et bibemus. Iuravit dominus deus in sancto suo quia ecce dies venient super vos et levabunt vos in contis et reliquias vestras in ollis ferventibus. Et per aperturas exibitis altera contra alteram et proiciemini in hermon dicit dominus. Venite ad bethel et impie agite in galgala et multiplicate prevaricationem et afferte mane victimas vestras tribus diebus decimas vestras. Et sacrificate de fermentato laudem et vocate voluntarias oblationes et annuntiate. Sic enim voluistis filii israel dicit dominus deus. Unde et ego dedi vobis stuporem dentium in cunctis urbibus vestris et indigentiam panum in omnibus locis vestris et non estis reversi ad me dicit dominus. Ego quoque prohibui a vobis imbrem cum adhuc tres menses superessent usque ad messem et plui super civitatem unam et super civitatem alteram non plui. Pars una compluta est et pars super quam non plui aruit. Et venerunt due et tres civitates ad civitatem unam ut biberent aquam et non sunt satiate et non redistis ad me dicit dominus. Percussi vos in vento urente et in aurugine. Multitudinem hortorum vestrorum et vinearum vestrarum. Olive-

ta vestra et ficeta vestra comedit eruca et non redistis ad me dicit dominus. Misi in vos mortem in via egypti percussi in gladio iuvenes vestros usque ad captivitatem equorum vestrorum et ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras et non redistis ad me dicit dominus. Subverti vos sicut subvertit deus sodomam et gomorram et facti estis quasi torris raptus de incendio et non redistis ad me dicit dominus. Quapropter hec faciam tibi israel. Postquam autem hec fecero tibi preparare in occursum dei tui israel. Quia ecce formans montes et creans ventum et annuntians homini eloquium suum faciens matutinam nebulam et gradiens super excelsa terre dominus deus exercituum nomen eius.

V

Audite verbum istud quod ego levo super vos planctum domus israel. Cecidit non adiciet ut resurgat virgo israel proiecta est in terram suam non est qui suscitet eam. Quia hec dicit dominus deus. Urbs de qua egrediebantur mille relinquentur in ea centum et de qua egrediebantur centum relinquentur in ea decem in domo israel. Quia hec dicit dominus domui israel. Querite me et vivetis. Et nolite querere bethel et in galgala nolite intrare et in bersabee non transibitis quia galgala captiva ducetur et bethel erit inutilis. Querite dominum et vivite ne forte comburatur ut ignis domus ioseph et devorabit et non erit qui extinguat bethel. Qui convertitis in absinthium iudicium et iustitiam in terra relinquitis. Facientem arcturum et orionem et convertentem in mane tenebras et diem in noctem mutantem. Qui vocat aquas maris et effundit eas super faciem terre dominus nomen est eius. Qui subridet vastitatem super robustum et depopulationem super potentem affert. Odio habuerunt in porta corripientem et loquentem perfecte abhominati sunt. Idcirco pro eo quod diripiebatis pauperem et predam electam tollebatis ab eo domos quadro lapide edificabitis et non habitabitis in eis. Vineas amantissimas plantabitis et non bibetis vinum earum. Quia cognovi multa scelera vestra et fortia peccata vestra. Hostes iusti accipientes munus et pauperes in porta deprimentes. Ideo prudens in tempore illo tacebit quia tempus malum est. Querite bonum et non malum ut vivatis et erit dominus deus exercituum vobiscum sicut dixistis. Odite malum et diligite bonum et constituite in porta iudicium si forte misereatur dominus deus exercituum reliquiis ioseph. Propterea hec dicit dominus deus exercituum dominator. In omnibus plateis planctus et in cunctis que foris sunt dicetur ve ve. Et vocabunt agricolam ad luctum et ad planctum eos qui sciunt plangere. Et in omnibus vineis erit planctus quia pertransibo in medio tui dicit dominus. Ve desiderantibus diem domini. Et ad quid eam vobis. Dies domini ista tenebre et non lux. Quomodo si fugiat vir a facie leonis et occurrat ei ursus et ingrediatur domum et innitatur manu sua super parietem et mordeat eum coluber. Numquid non tenebre dies domini et non lux. Et caligo et non splendor in ea. Odi et proieci festivitates

uitates vestras et non capiam odorem coetuum vestrorum. Quod si attuleritis mihi holocaustomata et munera vestra non suscipiam, et vota pinguium vestrorum non respiciam. Aufer a me tumultum carminum tuorum, et cantica lyrae tuae non audiam. Et revelabitur quasi aqua iudicium, et iustitia quasi torrens fortis. Numquid hostias et sacrificium obtulistis mihi in deserto quadraginta annis, domus Israel? Et portastis tabernaculum Moloch deo vestro, et imagines idolorum vestrorum, sidus dei vestri Rempham, quae fecistis vobis ad adorandum ea. Et migrare vos faciam trans Damascum, dicit Dominus Deus exercituum nomen eius.

VI

Ve qui opulenti estis in Syon et confiditis in monte Samariae, optimates capita populorum, ingredientes pompatice domum Israel. Transite in Chalanne et videte, et ite inde in Emath magnam, et descendite in Geth Palestinorum, et ad optima quaeque regna horum, si latior terminus eorum termino vestro est. Qui separati estis in diem malum, et appropinquatis solio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis, et lasciviatis in stratis vestris; qui comeditis agnum de grege, et vitulos de medio armenti. Qui canitis ad vocem psalterii, sicut David putaverunt se habere vasa cantici. Bibentes in phialis vinum, et optimo unguento delibuti, et nihil patiebantur super contritione Ioseph. Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium, et auferetur factio lascivientium. Iuravit Dominus Deus in anima sua, dicit Dominus Deus exercituum: Detestor ego superbiam Iacob, et domos eius odi, et tradam civitatem cum habitatoribus suis. Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una, et ipsi morientur. Et tollet eum propinquus suus, et comburet eum ut efferat ossa de domo, et dicet ei qui in penetralibus domus est: Numquid adhuc est penes te? Et respondebit: Finis est. Et dicet ei: Tace, et non recorderis nominis Domini. Quia ecce Dominus mandavit, et percutiet domum maiorem ruinis, et domum minorem scissionibus. Numquid currere queunt in petris equi, aut arari potest in bubalis? Quoniam convertistis in amaritudinem iudicium, et fructum iustitiae in absinthium. Qui laetamini in nichilo, qui dicitis: Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? Ecce enim suscitabo super vos, domus Israel, dicit Dominus Deus exercituum, gentem, et conteret vos ab introitu Emath usque ad torrentem deserti.

VII

Haec ostendit mihi Dominus Deus, et ecce fictor locustae in principio germinantium serotini imbris, et ecce serotinus post tonsorem regis. Et factum est cum consummasset comedere herbam terrae, dixi: Domine Deus, propitius esto obsecro; quis suscitabit Iacob, quia parvulus est? Misertus est Dominus super hoc: Non erit, dixit Dominus Deus. Et haec ostendit mihi Dominus Deus, et ecce vocabat iudicium ad ignem Dominus Deus, et devoravit abyssum multam, et comedit simul partem. Et dixi: Domine Deus, quiesce obsecro. Quis suscitabit Iacob, quia parvulus est? Misertus est Dominus super hoc: Sed et istud non erit, dixit Dominus Deus. Haec ostendit mihi Dominus, et ecce Dominus stans super murum litum, et in manu eius trulla caementarii. Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides, Amos? Et dixi: Trullam caementarii. Et dixit Dominus: Ecce ego ponam trullam in medio populi mei Israel; non adiciam ultra superinducere eum. Et demolientur excelsa idoli, et sanctificationes Israel desolabuntur, et consurgam super domum Hieroboam in gladio. Et misit Amasias sacerdos Bethel ad Hieroboam regem Israel, dicens: Rebellavit contra te Amos in medio domus Israel; non poterit terra sustinere universos sermones eius. Haec enim dicit Amos: In gladio morietur Hieroboam, et Israel captivus migrabit de terra sua. Et dixit Amasias ad Amos: Qui vides, gradere, fuge in terram Iuda, et comede ibi panem, et prophetabis ibi. Et in Bethel non adicies ultra ut prophetes, quia sanctificatio regis est et domus regni est. Et respondit Amos et dixit ad Amasiam: Non sum propheta, et non sum filius prophetae; sed armentarius ego sum vellicans sycomoros. Et tulit me Dominus cum sequerer gregem, et dixit ad me Dominus: Vade, propheta ad populum meum Israel. Et nunc audi verbum Domini. Tu dicis: Non prophetabis super Israel, et non stillabis super domum idoli. Propter hoc haec dicit Dominus: Uxor tua in civitate fornicabitur, et filii tui et filiae tuae in gladio cadent, et humus tua funiculo metietur, et tu in terra polluta morieris, et Israel captivus migrabit de terra sua.

VIII

Haec ostendit mihi Dominus Deus, et ecce uncinus pomorum. Et dixit: Quid tu vides, Amos? Et dixi: Uncinum pomorum. Et dixit Dominus ad me: Venit finis super populum meum Israel; non adiciam ultra ut pertranseam eum. Et stridebunt cardines templi in die illa, dicit Dominus Deus. Multi morientur; in omni loco proicietur silentium. Audite hoc, qui conteritis pauperem, et deficere facitis egenos terrae, dicentes: Quando transibit mensis, et venundabimus merces; et sabbatum, et aperiemus frumentum, ut imminuamus mensuram, et augeamus siclum, et supponamus stateras dolosas, ut possideamus in argento egenos, et pauperes pro calciamentis, et quisquilias frumenti vendamus? Iuravit Dominus in superbia Iacob: Si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum. Numquid super isto non commovebitur terra, et lugebit omnis habitator eius? Et ascendet quasi fluvius universus, et eicietur, et defluet quasi rivus Egypti. Et erit in die illa, dicit Dominus, occidet sol in meridie, et tenebrescere faciam terram in die luminis. Et convertam festivitates vestras in luctum, et omnia cantica vestra in planctum. Et inducam super omne dorsum vestrum saccum, et super omne caput calvitium; et ponam eam quasi luctum unigeniti, et novissima eius quasi diem amarum. Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et mittam famem in terram, non famem panis neque sitim aquae, sed audiendi verbum Domini. Et commovebuntur a mari usque ad mare, et ab aquilone usque ad orientem circuibunt

VIIII. bunt querentes verbum domini et non invenient. In die illa
deficient virgines pulchre et adolescentes in siti,
qui iurant in delicto samarie et dicunt: vivit deus tuus
dan, et vivit via bersabee; et cadent et non resurgent
ultra. Vidi dominum stantem super altare, et dixit: percute
cardinem et commoveantur superliminaria;
avaritia enim in capite omnium, et novissimum eorum gla-
dio interficiam. Non erit fuga eis; fugiet et non salva-
bitur ex eis qui fugerit. Si descenderint usque ad in-
fernum, inde manus mea educet eos; et si ascen-
derint usque ad celum, inde detraham eos. Et si absconditi
fuerint in vertice carmeli, inde scrutans auferam
eos; et si celaverint se ab oculis meis in fundo ma-
ris, ibi mandabo serpenti et mordebit eos. Et si abi-
erint in captivitatem coram inimicis suis, ibi manda-
bo gladio et occidet eos. Et ponam oculos meos super
eos in malum et non in bonum. Et dominus deus exercituum qui tangit
terram et tabescet, et lugebunt omnes habitantes in ea; et ascen-
det sicut rivus omnis, et defluet sicut fluvius egypti; qui
edificat in celo ascensionem suam, et fasciculum suum
super terram fundavit; qui vocat aquas maris et effun-
dit eas super faciem terre; dominus nomen eius. Numquid non ut
filii ethiopum vos estis mihi filii israel, ait dominus deus?
Numquid non israel ascendere feci de terra egypti, et pa-
lestinos de cappadocia et syros de cyrene? Ecce o-
culi domini dei super regnum peccans, et conteram illud
a facie terre; verumptamen conterens non conteram domum
iacob, dicit dominus. Ecce enim ego mandabo et concutiam
in omnibus gentibus domum israel sicut concutitur triticum in cribro,
et non cadet lapillus super terram. In gladio morien-
tur omnes peccatores populi mei, qui dicunt: non appropinquabit
et veniet super nos malum. In die illo suscita-
bo tabernaculum david quod cecidit, et reedificabo
aperturas murorum eius et ea que corruerant instaurabo,
et reedificabo eum sicut in diebus antiquis, ut possi-
deant reliquias ydumee et omnes nationes eo quod invocatum
sit nomen meum super eos, dicit dominus faciens hec. Ecce di-
es veniunt, dicit dominus, et comprehendet arator messorem,
et calcator uve mittentem semen; et stillabunt mon-
tes dulcedinem, et omnes colles culti erunt. Et convertam cap-
tivitatem populi mei israel, et edificabunt civitates deser-
tas et inhabitabunt, et plantabunt vineas
et bibent vinum earum, et facient hortos et comedent
fructus eorum. Et plantabo eos super humum suam,
et non evellam eos ultra de terra sua quam dedi eis, dicit
dominus deus tuus. Explicit amos propheta. Incipit prologus
Abdias qui interpretatur servus domini in abdia propheta.
personat tonitruo contra edom, sanguineum terrenumque hominem,
fratris quoque iacob semper emulum, hasta percutit spiritali.
Iacob. Explicit prologus. Incipit prologus in abdia propheta.
Iacob patriarcha fratrem habuit esau, qui ob rufam coctionem
lentis edom hebrea lingua appellatus est, quod latine
sanguineus sive terrenus [illegible] israel na-
[illegible] concordia [illegible] est

Quamobrem causa eius qui de propheta est israel. Iste filius patri-
arche iacob, postea esau odium inimicitiam persecutus est,
edom appellatus est. Exercitus populi israel de captivitate
chaldeorum per cyrum regem persarum nutu dei revocati
in iherusalem, ab alio regno gentium afflictus atque op-
pressus est. Ideo hoc regnum quod more esau persecutum po-
pulum persecutus est, per denuntiatricem abdie prophete in-
crepatur; qui non modo indignatione sed sua virtute
populum superare gloriabatur. De quo regno cum per annum
in psalmo centesimo tricesimo sexto dictum est: memor
esto domine filiorum edom in die iherusalem. Ceterum quia
lectionem comprehensa futuros igitur iudicium, obmittas
lectionem comprehensas regnum dei in populo israel significantis.
Hebrei hunc esse dicunt qui sub rege samarie achab
et impiissima iezabel pavit centum prophetas in spe-
luncis, qui non curvaverunt genu baal. Et de septem mi-
libus helie arguitur ignorasse. Sepulchrum quoque eius
usque hodie cum mausoleo helisei prophete et baptiste iohannis
in sebaste veneratur, que olim samaria dicebatur. Hanc herodes
rex antipatris filius in honore augusti cesaris grece
eo nomine vocavit augustam. Hic igitur centum prophetas
salvavit, accepit gratiam propheticam, et dux exercitus
factus est. Tunc in samaria pavit gre-
gem pavitans; nunc in toto orbe terre pavit ecclesias. Et
sicut stephanus cum nomine meruit passionem, sic
hic servum dei cum paulo apostolo nomine glorificatum, qui
abdias servus domini in nostro sermone eloquio. Explicit
prologus. Incipit abdias propheta.

Visio abdie. Hec dicit dominus deus I
ad edom. Auditum au-
divimus a domino, et legatum
ad gentes misit. Sur-
gite et consurgamus adversum
eum in prelium. Ecce parvulum
te dedi in gentibus; contemptibilis
tu es valde. Super-
bia cordis tui extulit
te, habitantem in scissuris
petrarum, exaltantem so-
lium suum, qui dicis in corde
suo: quis detrahet me in terram? Si exaltatus fu-
eris ut aquila, et si inter sydera posueris nidum tuum, in-
de detraham te, dicit dominus. Si fures introissent ad te, si la-
trones per noctem, quomodo conticuisses? Nonne furati essent
sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent
ad te, numquid saltem racemum reliquissent tibi? Quomodo
scrutati sunt esau, investigaverunt abscon-
dita eius? Usque ad terminum emiserunt te; omnes viri
federis tui illuserunt tibi; invaluerunt adversum te viri
pacis tue; qui comedunt tecum ponent insidias subter
te; non est prudentia in eo. Numquid non in die illa dicit
dominus perdam sapientes de ydumea et prudentiam de
monte esau? Et timebunt fortes tui a meridie,
ut intereat vir de monte esau. Propter interfectionem

ꝓpt̃ iniquitatē ĩ fr̄ẽ tuũ iacob. operiet te confusio.
⁊ ꝑib' in etnũ. In die ĉ stares adũsus eũ qñ
capiebãt alieni exercitũ eius. ⁊ extranei ingredi
ebantur portas eius. ⁊ sup hyrlm mittebãt sor
tē. Tu quoq; eras qͣsi unus ex eis. ⁊ nō despicies in
die fr̃is tui in die pegrinatōis ei'. ⁊ nō letab'is
sup filios iud' ĩ die pditōis eoꝝ. Et nō magnificab'
os tuũ in die angustie. neq; ingredieris portã ꝑpli
mei in die ruine eoꝝ. neq; despicies ⁊ tu in malis ei' in
die uastitatis illius. Et nō emitteris adũsus exer
tũ ei' ĩ die uastitatis illius neq; stabis in exitibz ut
interficias eos q fugerint. Et nō concludes reliquos
ei' in die tribulatōis. qm̃ iuxta ē dies dñi sup
oēs gentes. Sicut fecisti fiet tibi. retributionē tuã
conuertet in caput tuũ. Quomodo eñi bibistis
sup montē scm̃ meũ. bibẽt oēs gentes iugit̃. ⁊
bibẽt ⁊ absorbebũt. ⁊ erũt qͣsi nō sint. ⁊ in monte sy
on erit saluatō. Et erit scm̃. ⁊ possidebit dom' iacob
eos q se possederũt. ⁊ erit domus iacob ignis. ⁊ dom'
ioseph flãma. ⁊ domus esau stipula. ⁊ succendẽt
ĩ eis ⁊ deuorabũt eos. ⁊ nō erunt reliq'e dom' esau. q̃
dñs locutus ē. Et hereditabũt hii q ad austrũ sũt mon
tē esau. ⁊ q in campestribz philistiim. Et possidebũt
regionē ephraim. ⁊ regionē samarie. Et benia
min possidebit galaad. ⁊ transmigratō exercitus hu
filioꝝ isrl̃. oĩa regna chananeoꝝ usq; ad sare
ptham. ⁊ transmigratō ihrlm q in bosphoro ē. possi
debit ciuitates austri. Et ascendent saluatores ĩ mō
tē syon. iudicare montē esau. ⁊ erit dño regnũ.
Amē. Explic̄ abdias ꝓpħa.

Ionas qui interpretatur Incip̄ plog' ione ꝓphe.
columba pulcherrima. naufragio suo pas
sionē dñi pfigurans. mundũ ad penitentiã re
uocat. ⁊ sub noīe nineue salutē gentibz nunti
at. Explic̄ prolog'. Incipit prephatio ione
Ionã scm̃ hebrei affirmãt prophete.
filiũ mulieris uidue sareptene. quē hely
as ꝓpħa mortuũ suscitauit. matre postea dicente
ad eũ. Nunc cognoui q uir dei es tu. ⁊ uerbũ dñi ĩ ore
tuo uerũ ē. Ob hanc eñi causam ipm̃ puerũ sic uocatũ.
amathi. Amathi eñi ĩ nr̃a lingua ueritatē sonat.
ex eo q uerũ helyas locutus ē. Ille q suscitat'
ē filius eẽ dr̃ ueritatis. ideo de ueritate columba na
scitur. q ionas columbã sonat. In iiij° regnoꝝ ac
isrl̃ ionas ad gentes mittit'. q nineue gentē
ad penitentiã. illi in malicia psisterent. Temporibz quippe
ieroboã regis isrl̃ q fuit de iehu. cũ ꝑplo suo in
samaria ydolis sacrificauit. ionã ꝓphaũ fuiss
se. ystoria quã liber regnoꝝ indicat. ē ꝓpħ illu
minans peccatores. ciuitatis nineue dei misericordia consi
derans. ne falsa ꝓnuntiare uideret. ad denũ
tiandũ interitũ eidē ciuitati ire nolebat. nã sicut ex
ad abrahã de impietate sodomoꝝ locut' ē. cla
mor sodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ puenit ad me.
ira ⁊ diuinus dr̄. eo q ascenderet clamor malitie eiꝰ
ad eũ. ⁊ q sententia dei de sodomis fcã. minime re
uocata est. Ita ionas aduersus nineuen platã re
uocari nolebat diuine dispensatōis ignar'. q
salutē hoĩm ad se cõuertentiũ mag' uult q interi
tũ. Sed illud attendẽt q trãslato helyseo q filiũ sunami
tis mulieris mortuũ ignorauit. Ideo a conspectu
dei fugere se ionas putabat. humanũ aliqd passus.
dicente dauid. Quo ibo a spũ tuo. ⁊ a facie tua
quo fugiam. Explicit prephatio.

Incipit ionas ꝓpħa.
Et factũ ē uerbũ dñi ad ionã I
filiũ amathi dicẽs. Sur
ge ⁊ uade in nineuen ciui
tatē grandē. ⁊ pdica in ea.
q ascendit clamor ma
litie ei' corã me. Et sur
rexit ionas ut fugeret in
tharsis a facie dñi. Et
descendit ioppen ⁊ inuenit
nauē euntē in tharsis.
Et dedit naulũ ei' ⁊ descendit in eã. ut iret cũ
eis in tharsis a facie dñi. Dñs aũt misit uentũ
magnũ in mare. ⁊ fcã ē tempestas magna in mari. ⁊ nauis
piclitabat conteri. Et timuerũt naute. ⁊ clamaue
rũt uiri ad deũ suũ. Et miserũt uasa q erãt in naui
in mare ut alleuiaretur ab eis. Et ionas descendit
ad interiora nauis. ⁊ dormiebat sopore graui. Et ac
cessit ad eũ gubernator. ⁊ dixit ei. Quid tu sopore de
primeris. Surge inuoca deũ tuũ. si forte recogitet
deus de nob'. ⁊ nō pereamus. Et dixit uir ad collegã suũ. Ve
nite ⁊ mittam' sortes. ⁊ sciam' quare hoc malũ sit nob'.
Et miserũt sortes. ⁊ cecidit sors sup ionã. Et dixer'
ad eũ. Indica nob' cuius cã malũ istud sit nob'. quod ē
op' tuũ. ⁊ q̃ terra tua. ⁊ quo uadis. uel ex quo ꝑplo es
tu. Et dixit ad eos. Hebreus ego sũ. ⁊ dñm deũ ce
li ego timeo. q fecit mare ⁊ aridã. Et timuerũt uiri
timore magno. ⁊ dixerũt ad eũ. Quid hoc fecisti. Cognouerũt
eñi uiri q a facie dñi fugeret. q indicauerat eis ionas.
Et dixerũt ad eũ. Quid faciemus tibi. ⁊ cessabit mare
a nob'. Quia mare ibat ⁊ intumescebat. Et dixit ad eos
ionas. Tollite me ⁊ mittite in mare. ⁊ cessabit
mare a uob'. Scio eñi ego. qm̃ ꝓpt me tempestas grã
dis hec sup uos. Et remigabãt uiri ut reuerterentur
ad aridam. ⁊ nō ualebãt. q mare ibat ⁊ intumescebat
sup eos. ⁊ clamauerũt ad dñm ⁊ dixerũt. Quesumus
domine ne pereamus in aĩa uiri istius. ⁊ ne des sup
nos sanguinē innocentē. q tu dñe sicut uoluisti fe
cisti. Et tulerũt ionã ⁊ miserũt in mare. ⁊ stetit mare
a feruore suo. Et timuerũt uiri timore magno
dñm. ⁊ immolauerũt hostias dño. ⁊ uouerũt uota.
Et ꝑparauit dñs piscē grandē. II
ut deglutiret ionã. Et erat ionas in uentre pi
scis tribus diebz ⁊ tribz noctibz. ⁊ orauit ionas ad

dominum deum suum de ventre piscis. et dixit. Clamavi de tribulatione mea ad dominum. et exaudivit me. de ventre inferi clamavi et exaudisti vocem meam. et proiecisti me in profundum in corde maris. et flumen circumdedit me. Omnes gurgites tui et fluctus tui super me transierunt. et ego dixi. Abiectus sum a conspectu oculorum tuorum. verumtamen rursus videbo templum sanctum tuum. Circumdederunt me aque usque ad animam. Abyssus vallavit me. pelagus operuit caput meum. Ad extrema montium descendi. terre vectes concluserunt me in eternum. et sublevabis de corruptione vitam meam domine deus meus. Cum angustiaretur in me anima mea. domini recordatus sum. ut veniat ad te oratio mea. ad templum sanctum tuum. Qui custodiunt vanitates frustra. misericordiam suam derelinquunt. Ego autem in voce laudis immolabo tibi. quecumque vovi reddam pro salute mea domino. Et dixit dominus pisci. et evomuit ionam in aridam.

III

Et factum est verbum domini ad ionam secundo dicens. Surge et vade in nineven civitatem magnam. et predica in ea predicationem quam ego loquor ad te. Et surrexit ionas et abiit in nineven iuxta verbum domini. Et ninive erat civitas magna itinere dierum trium. Et cepit ionas introire in civitatem itinere diei unius. et clamavit et dixit. Adhuc quadraginta dies et ninive subvertetur. Et crediderunt viri ninivite in domino. et predicaverunt ieiunium. et vestiti sunt saccis a maiore usque ad minorem. Et pervenit verbum ad regem ninive. et surrexit de solio suo. et abiecit vestimentum suum a se. et indutus est sacco. et sedit in cinere. et clamavit et dixit. In ninive ex ore regis et principum eius dicens. Homines et iumenta et boves et pecora non gustent quicquam. nec pascantur. et aquam non bibant. Et operiantur saccis homines et iumenta. et clament ad dominum in fortitudine. Et convertatur vir a via sua mala. et ab iniquitate que est in manibus eorum. Quis scit si convertatur et ignoscat deus. et revertatur a furore ire sue. et non peribimus? Et vidit deus opera eorum. quia conversi sunt de via sua mala. et misertus est deus super malitiam quam locutus fuerat ut faceret eis. et non fecit.

IIII

Et afflictus est ionas afflictione magna. et iratus est. et oravit ad dominum et dixit. Obsecro domine. numquid non hoc est verbum meum. cum adhuc essem in terra mea? propter hoc preoccupavi ut fugerem in tharsis. Scio enim quia tu deus clemens et misericors es. longanimis et multe miserationis. et ignoscens super malitia. Et nunc domine tolle queso animam meam a me. quia melior est mihi mors quam vita. Et dixit dominus. Putasne bene irasceris tu? Et egressus est ionas de civitate. et sedit contra orientem civitatis. et fecit sibimet ibi umbraculum. et sedebat subter illud in umbra. donec videret quid accideret civitati. Et preparavit dominus deus hederam. et ascendit super caput ione. ut esset umbra super caput eius et protegeret eum. laboraverat enim. Et letatus est ionas super hedera letitia magna. Et paravit deus vermem ascensu diluculi in crastinum. et percussit hederam et exaruit. Et cum ortus fuisset sol. precepit dominus vento calido et urenti. et percussit sol super caput ione. et estuabat. et petivit anime sue ut moreretur. et dixit. Melius est mihi mori quam vivere. Et dixit dominus ad ionam. Putasne bene irasceris tu super hederam? Et dixit. Bene irascor ego usque ad mortem. Et dixit dominus. Tu doles super hederam in qua non laborasti. neque fecisti ut cresceret. que sub una nocte nata est. et sub una nocte periit. et ego non parcam ninive civitati magne. in qua sunt plus quam centum viginti milia hominum. qui nesciunt quid sit inter dexteram et sinistram suam. et iumenta multa? Explicit ionas propheta.

Incipit prologus michee prophete.

Micheas de morasthi coheres christi vastationem annuntiat filie latronis. et obsidionem ponit contra eam. quia maxillam percussit iudicis israel. Explicit prologus. Incipit prefatio in micheam prophetam.

Temporibus ioathan et achaz et ezechie regum iude. micheam ad hanc prophetiam spiritu sancto impletum fuisse. lectio ipsius demonstrat. sed de suppositione nomine regum ioathan et ezechie quam de religione placuisse. historia libri quarti regum et secundi paralipomenon indicat. Achaz vero de scelerato idola samarie et syrie quibus et filios suos in sacrificium igni consumendos obtulerat. coluisse constat. quam ob rem de samaria que reges israel et iuda memoratorum simulacrorum superstitione fefellerant in tempore indignationis sue mentem pessimam comminatus est. populo enim israel prevaricatorum et principibus eius qui cunctum populum fallaci suasione ad colenda idola impulerant. ultionem sequentibus captivitatem et reditum affirmat denuntiat. Explicit prefatio.

vastitates eorum. Ponite ecclesiam an | Incipit michea propheta.
iduce. Ab ea que dormit in sin | verbum domini quod factum est ad I
stra oris tui. quia filius contume | micheam morasthiten.
surgit adversus matrem suam | in diebus ioathan. achaz.
et inimici hominis domestici eius. | ezechie. regum iuda. quod
tuam. et expectabo dominum salu | vidit super samariam et
me deus meus. Ne leteris | ierusalem. Audite populi omnes.
quia cecidi. consurgam. Cum sedero | attendat terra et plenitudo
mea est. Iram domini portabo q | uia ei. et sit vobis dominus deus
donec causam meam. et faciat | teste. dominus de templo sancto
ducet me in lucem. videbo | suo. Quia ecce dominus egredietur
me inimica mea. et operietur con | de loco sancto suo. et de

scendet et calcabit super excelsa terre. et consumentur montes subtus eum. et valles scindentur sicut cera a facie ignis. et sicut aque que decurrunt in preceps. In scelere iacob omne istud. et in peccatis domus israel. Quod scelus iacob? nonne samaria? et que excelsa iude? nonne ierusalem? Et ponam samariam quasi acervum lapidum in agro. cum plantatur vinea. et detraham in vallem lapides eius. et fundamenta eius revelabo. et omnia sculptilia eius concidentur. et omnes mercedes eius comburentur igni. et omnia idola eius ponam in perditionem. quia de mercedibus meretricis congregata sunt. et usque ad mercedem meretricis revertentur. Super hoc plangam et ululabo. vadam spoliatus et nudus. faciam planctum velut draconum. et luctum quasi struthionum. quia desperata est plaga eius. quia venit usque

adiudam. tetigit portam populi mei. usque ad ye-
rusalem. In geth nolite annuntiare. lacrimis ne
ploretis in domo pulueris. Puluere uos conspergi-
te. et transite uobis habitatio pulchra. confusa
ignominia. non est egressa que habitat in exitu. plan-
ctum domus uicine accipiet ex uobis que ste-
tit sibimet. Quia infirmata est in bonum que habi-
tat in amaritudinibus. quia descendit malum a do-
mino in portam hierusalem. tumultus quadrige stu-
poris habitantis lachis. Principium peccati est
filie syon. quia in te inuenta sunt scelera israel. Prop-
terea dabit emissarios super hereditatem geth.
domus mendacii in deceptionem regibus israel. Adhuc
heredem adducam tibi que habitas in maresa. usque ad
odollam ueniet gloria israel. Decaluare et tondere
super filios deliciarum tuarum. Dilata caluitium tu-
um sicut aquila. quoniam captiui ducti sunt ex te.
Ve qui cogitatis inutile. II.
et operamini malum in cubilibus uestris. in luce
matutina faciunt illud. quoniam contra deum est
manus eorum. Et concupierunt agros et uiolenter
tulerunt. et domos rapuerunt. et calumpniabantur
uirum et domum eius. uirum et hereditatem eius. Idcirco hec
dicit dominus. Ecce ego cogito super familiam istam
malum. unde non auferetis colla uestra. et non ambulabi-
tis superbi. quoniam tempus pessimum est. In die illa su-
metur super uos parabola. et cantabitur canticum
cum suauitate dicentium. depopulatione uastati su-
mus. pars populi mei. Note esau. et erit domino regnum.
cadit a me. cum reuert[illegible] propheta.
Propter hoc. non erit tibi mittens Incipit prologus ione prophete.
domini. Ne l[illegible] [illegible]ba. naufragio suo pas-
labit super istos. non conue[illegible]. mundum ad penitentiam re-
mus iacob. Numquid niue salutem gentibus nunti-
tales sunt cogitationes eius: Incipit prefatio ione
qui recte graditur. Econtrario prophete.
uersarium consurrexit. de uidue sareptene. quem hely-
stis. et eos qui transieb[illegible]tauit. matre post dicente
lum. Mulieres populi mei es tu. et uerbum domini in ore
rum suarum. a paruulis [illegible] ipsum puerum sic uocatum
in perpetuum. Surgite et ite. quia non habetis hic requiem. Propter
inmunditiam eius. corrumpetur putredine pessima.
Utinam non essem uir habens spiritum. et mendacium poti-
us loquerer. Stillabo tibi in uinum et in ebrietatem. et erit
super quem stillatur populus iste. Congregatione congregabo
iacob. totum te in unum conducam reliquias israel pa-
riter. ponam illum quasi gregem in ouili. quasi pecus in medio ca-
ularum. tumultuabuntur a multitudine homi-
num. Ascendet enim pandens iter ante eos. Diuident et transibunt
portam. et egredientur per eam. Et transibit rex eorum co-
ram eis. et dominus in capite eorum. Et dixi.
Audite principes iacob. et duces III
domus israel. Numquid non uestrum est scire iudici-
um. qui odio habetis bonum. et diligitis malum. Qui
uiolenter tollitis pelles eorum desuper eis. et carnes eo-
rum desuper ossibus eorum. Qui comederunt carnem popu-
li mei. et pellem eorum desuper excoriauerunt. et ossa eorum
confregerunt. et conciderunt sicut in lebete. et quasi carnem in me-
dio olle. Tunc clamabunt ad dominum. et non exaudiet eos.
et abscondet faciem suam ab eis in tempore illo. sicut nequiter
egerunt in adinuentionibus suis. Hec dicit dominus super
prophetas qui seducunt populum meum. qui mordent dentibus
suis et predicant pacem. Et si quis non dederit in ore eorum quip-
piam. sanctificant super eum prelium. Propterea nox uobis pro
uisione erit. et tenebre pro diuinatione. et occumbet sol
super prophetas. et obtenebrabitur super eos dies.
Et confundentur qui uident uisiones. et confundentur
diuini. et operient uultus suos omnes. quia non est responsum dei.
Verumptamen ego repletus sum fortitudine spiritus
domini. iudicio et uirtute. ut annuntiem iacob scelus
suum et israel peccatum suum. Audite hec principes domus
iacob. et iudices domus israel. Qui abhominamini
iudicium. et omnia recta peruertitis. qui edificatis syon in sanguinibus. et
hierusalem in iniquitate. Principes eius in muneribus
iudicabant. et sacerdotes eius in mercede docebant. et prophete
eius in pecunia diuinabant. et super dominum requiescebant
dicentes. Numquid non dominus in medio nostrum. Non ueniet
super nos mala. Propter hoc causa uestri. syon quasi ager ara-
bitur. et hierusalem quasi aceruus lapidum erit. et mons
templi in excelsa siluarum. IIII
Et erit in nouissimo dierum. erit mons domus domini pre-
paratus in uertice montium. et sublimis super colles. et
fluent ad eum populi. et properabunt gentes multe et dicent. Ve-
nite ascendamus ad montem domini. et ad domum dei
iacob. et docebit nos de uiis suis. et ibimus in semitis
eius. quia de syon egredietur lex. et uerbum domini de hierusalem. Et
iudicabit inter populos multos. et corripiet gentes
fortes usque in longinquum. et concident gladios suos
in uomeres. et hastas suas in ligones. Non sumet
gens aduersus gentem gladium. et non discent ultra belli-
gerare. Et sedebit uir sub uite sua. et sub ficu sua.
et non erit qui deterreat. quia os domini exercituum locutum est. Quia
omnes populi ambulabunt unusquisque in nomine dei sui. Nos
autem ambulabimus in nomine domini dei nostri in eternum et ultra.
In die illa dicit dominus congregabo claudicantem. et eam
quam eieceram colligam. et quam afflixeram. Et ponam
claudicantem in reliquias. et eam que laborauerat
in gentem robustam. Et regnabit dominus super eos in monte
syon. ex hoc nunc et usque in eternum. Et tu turris gregis
nebulosa filie syon usque ad te ueniet. et ueniet
potestas prima regnum filie hierusalem. Nunc quare merore
contraheris. Numquid rex non est tibi. aut consi-
liarius tuus periit. quia conprehendit te dolor sicut par-
turientem. Dole et satage filia syon quasi parturiens.
quia nunc egredieris de ciuitate. et habitabis in regione. et uenies
usque ad babilonem. ibi liberaberis. ibi redimet te dominus
de manu inimicorum tuorum. Et nunc congregate sunt super te
gentes multe que dicunt lapidetur. et aspiciat in syon

non oculus noster. Ipsi autem non cognoverunt cogitationes domini
et non intellexerunt consilium eius. quia congregavit eos
quasi fenum aree. Surge et tritura filia syon. quia cornu
tuum ponam ferreum. et ungulas tuas ponam eneas. et com
minues populos multos. et interficies domino rapinas
eorum. et fortitudinem eorum domino universe terre.

V

Nunc vastaberis filia latronis.
obsidionem posuerunt super nos. In virga percu
tient maxillam iudicis israel. Et tu bethleem ephra
ta. parvulus es in milibus iuda. ex te michi egredietur qui
sit dominator in israel. Et egressus eius ab initio. a diebus
eternitatis. Propter hoc dabit eos usque ad tempus. in quo par
turiens pariet. et reliquie fratrum eius convertentur ad filios
israel. et stabit et pascet in fortitudine domini. in subli
mitate nominis domini dei sui. Et convertentur quia nunc mag
nificabitur. usque ad terminos terre. Et erit iste pax
assyrius. cum venerit in terram nostram. et quando calcaverit in do
mibus nostris et suscitabimus super eum septem pastores. et
octo primates homines. et pascent terram assur in gladio. et
terram nemroth in lanceis eius. Et liberabit ab assur cum
venerit in terram nostram. et cum calcaverit in finibus nostris. et
erunt reliquie iacob in medio populorum multorum. quasi ros
a domino. et quasi stille super herbam que non expectat virum. et non
prestolatur filios hominum. Et erunt reliquie iacob in gen
tibus in medio populorum multorum. quasi leo in iumentis sil
varum. et quasi catulus leonis rugiens in gregibus pecorum. qui
cum transierit et conculcaverit. et ceperit. non est qui eruat.
Et exaltabitur manus tua super hostes tuos. et omnes
inimici tui interibunt. Et erit in die illa dicit dominus. auferam
equos tuos de medio tui. et disperdam quadrigas tuas. et
perdam civitates terre tue. et destruam omnes munitiones
tuas. et auferam maleficia de manu tua. et divina
tiones non erunt in te. Et perire faciam sculptilia tua. et
statuas tuas de medio tui. Et non adorabis ultra opera
manuum tuarum. et evellam lucos tuos de medio tui. et
conteram civitates tuas. et faciam in furore et indigna
tione ultionem in omnibus gentibus. que non audierunt me.

VI

Audite que dominus loquitur. Surge
contende iudicio adversus montes. et audiant colles vo
cem tuam. Audiant montes iudicium domini. et fortia fun
damenta terre. quia iudicium domini cum populo suo. et cum israel
diiudicabitur. Popule mi quid feci tibi. Et quid
molestus fui tibi. Responde michi. Quia eduxi te de
terra egypti. et de domo servientium liberavi te. et misi
ante faciem tuam moysen et aaron et mariam. Popule mi
memento queso te. quid cogitaverit balach rex moab.
et quid responderit ei balaam filius beor. de sethim
usque ad galgalam. ut cognosceres iustitias domini. Quod
dignum offeram domino. curvabo genu deo excelso. Num
quid offeram ei holocaustomata. et vitulos annicu
los. Numquid placari potest deus in milibus arietum. aut
in multis milibus hyrcorum pinguium. Numquid dabo
primogenitum meum pro scelere meo. fructum ven
tris mei pro peccato anime mee. Indicabo tibi quid sit
o homo quid sit bonum. et quid dominus querat a te. utique
facere iudicium et diligere misericordiam. et sollicitum ambulare cum
deo tuo. Vox domini ad civitatem clamat. et salus erit
timentibus nomen tuum. Audite tribus. et quis approba
bit illud. Adhuc ignis in domo impii. thesauri
iniquitatis. et mensura minor ire plena. Numquid iusti
ficabo stateram impiam. et saccelli pondera dolosa. in
quibus divites eius repleti sunt iniquitate. Et habitantes in ea
loquebantur mendacium. et lingua eorum fraudulenta in
ore ipsorum. Et ego ergo cepi percutere te perditione super pec
catis tuis. Tu comedes et non saturaberis. et humili
atio tua in medio tui. Et apprehendes et non salvabis.
et quos salvaveris in gladio dabo. Tu seminabis et non
metes. tu calcabis olivam et non ungeris oleo. et mu
stum. et non bibes vinum. Et custodisti precepta amri.
et omne opus domus achab. Et ambulasti in volup
tatibus eorum. ut darem te in perditionem. et habitatores tuos
in sibilum. et obprobrium populi mei portabitis.

VII

Ve michi quia factus sum sicut qui colligit
in autumpno racemos vindemie. non est botrus
ad comedendum. Precoquas ficus desideravit anima mea.
Periit sanctus de terra. et rectus in hominibus non est. Omnes in sanguine
insidiantur. vir fratrem suum venatur ad mortem. Ma
lum manuum suarum dicunt bonum. Princeps postu
lat. et iudex in reddendo est. Et magnus locutus est de
siderium anime sue. et conturbaverunt eam. Qui optimus
in eis est quasi paliurus. et qui rectus quasi spina de sepe. Di
es speculationis tue visitatio tua venit. nunc erit
vastitas eorum. Nolite credere amico. et nolite confidere
in duce. Ab ea que dormit in sinu tuo. custodi clau
stra oris tui. Quia filius contumeliam facit patri. filia con
surgit adversus matrem suam. nurus contra socrum suam.
et inimici hominis domestici eius. Ego autem ad dominum aspi
ciam. et expectabo deum salvatorem meum. audiet
me deus meus. Ne leteris inimica mea super me
quia cecidi. consurgam. Cum sedero in tenebris. dominus lux
mea est. Iram domini portabo quoniam peccavi ei. donec iu
dicet causam meam. et faciat iudicium meum. Ad
ducet me in lucem. videbo iustitiam eius. et aspiciet
me inimica mea. et operietur confusione que dicit ad me. u
bi est dominus deus tuus. Oculi mei videbunt in eam. nunc erit
in conculcationem ut lutum platearum. Dies ut edifi
centur macerie tue. in die illa longe fiet lex.
In die illa usque ad te veniet assur. et usque ad ci
vitates munitas. Et a civitatibus munitis us
que ad flumen. et ad mare de mari. et ad montem de mon
te. Et erit terra in desolationem propter habitatores suos. et
propter fructum cogitationum eorum. Pasce populum tuum
in virga tua gregem hereditatis tue. habitantes so
los in saltu in medio carmeli. pascentur ba
san et galaad. iuxta dies antiquos. Secundum dies egres
sionis tue de terra egypti ostendam ei mirabilia. Vi
debunt gentes et confundentur super omni fortitudine
sua. ponent manum super os. aures eorum surde erunt

lingent pulverem sicut serpentes, et velut reptilia terrae perturbabuntur de aedibus suis. Dominum Deum nostrum formidabunt, et timebunt te. Quis Deus similis tui, qui aufers iniquitatem et transfers peccatum reliquiarum hereditatis tuae? Non immittet ultra furorem suum, quoniam volens misericordiam est. Revertetur et miserebitur nostri; et deponet iniquitates nostras, et proiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Dabis veritatem Iacob, misericordiam Abraham, quae iurasti patribus nostris a diebus antiquis.

Explicit Micheas propheta. Incipit prologus Naum prophete.

Naum consolator orbis interpretatur. Increpat civitatem sanguinum, et post eius subversionem illius loquitur: Ecce super montes pedes evangelizantis et annuntiantis pacem.

Explicit prologus. Incipit prephatio in Naum prophetam.

Naum prophetam ante adventum regis Assyriorum, qui populum Israhel captivum in sua regione transtulerat, fuisse Hebreorum traditio confirmat. Siquidem in fine huius lectionis predicti regis adventum Iudee populo annuntians monstratur. Sed cum habitatores Nineve Iona monitu civitatis subvertende, ne divina in se denuntiatum minitationem sustinerent, peccatorum et impietatis penitentiam egissent, accepta Dei misericordia gravioribus se criminibus implicare ceperunt. Qua de causa memoratus propheta spiritu Dei plenus interitum Dei annuntians ita est locutus: Deus zelans et ulciscens Dominus. Iam enim decem tribus ab Assyriis ducte fuerant in captivitatem sub Ezechia rege Iuda, sub quo et nunc in consolationem populi transmigrati adversum Nineven visio cernitur. Nec erat parva consolatio tam his qui Assyriis serviebant quam reliquis qui sub Ezechia de tribu Iuda et Beniamin ab hostibus obsidebantur, ut audirent Assyrios quoque a Chaldeis esse capiendos, sicut in consequentibus libri huius demonstrabimus. Sciendum autem quod Nineve in nostra lingua de Hebreo speciosa sonat. Speciosus autem in nostra dicitur, in nostra apud Grecos kocaioc (cosmus), ab ornatu nomen accepit, et quicquid nunc adversum Nineven dicitur, de mundo figuraliter predicatum. Quam ob causam et assumptio, quam LXX interpretes apud Hebreos massa ponitur, id est grave onus, et quod eam adversus quam prophetatur premat, nec sinat elevare cervicem. Simulque hoc attendendum quod ipsa vel assumptio vel onus vel pondus prophete visio sit. Non enim loquitur in extasi, ut Montanus et Prisca Maximillaque delirant, sed quod prophetat liber visionis intellegentis universa que loquitur; et post ductus hostium faciens suo populo visionem de consummatione vel mundi seculi consolatur; siquidem prophetie testatur ut quecumque in mundo videntur, qui pretereuntia et caduca contempnant, properent se ad iudicium diei ubi ultor adversum universos Assyrios futurus est Deus.

Explicit prephatio. Incipit Naum propheta.

Onus Nineve. Liber I
visionum Naum Elcesei. Deus emulator et ulciscens Dominus; ulciscens Dominus et habens furorem; ulciscens Dominus in hostes suos, et irascens ipse inimicis suis. Dominus patiens et magnus fortitudine, et mundans non faciet innocentem. Dominus in tempestate et turbine vie eius, et nebule pulvis pedum eius. Increpans mare et exsiccans illud, et omnia flumina ad desertum deducens. Infirmatus est Basan et Carmelus, et flos Libani elanguit. Montes commoti sunt ab eo, et colles desolati sunt. Et contremuit terra a facie eius, et orbis, et omnes habitantes in eo. Ante faciem indignationis eius quis stabit? et quis resistet in ira furoris eius? Indignatio eius effusa est ut ignis, et petre dissolute sunt ab eo. Bonus Dominus et confortans in die tribulationis, et sciens sperantes in se. Et in diluvio pretereunte consummationem faciet loci eius, et inimicos eius persequentur tenebre. Quid cogitatis contra Dominum? Consummationem ipse faciet; non consurget duplex tribulatio. Quia sicut spine se invicem complectuntur, sic convivium eorum pariter potantium; consumentur quasi stipula ariditate plena. Ex te exibit cogitans contra Dominum malitiam, mente pertractans prevaricationem. Hec dicit Dominus: Si perfecti fuerint, et ita plures, sic quoque attondentur et pertransibunt. Afflixi te, et non affligam te ultra. Et nunc conteram virgam eius de dorso tuo, et vincula tua dirumpam. Et precipiet super te Dominus; non seminabitur ex nomine tuo amplius; de domo dei tui interficiam sculptile et conflatile; ponam sepulchrum tuum, quia inhonoratus es.

Ecce super montes pedes evangeli- II
zantis et annuntiantis pacem. Celebra, Iuda, festivitates tuas, et redde vota tua, quia non adiciet ultra ut pertranseat in te Belial; universus interiit. Ascendit qui dispergat coram te, qui custodiat obsidionem. Contemplare viam, conforta lumbos, robora virtutem valde. Quia reddidit Dominus superbiam Iacob sicut superbiam Israhel; quia vastatores dissipaverunt eos, et propagines eorum corruperunt. Clypeus fortium eius ignitus, viri exercitus in coccineis; ignee habene currus in die preparationis eius, et agitatores consopiti sunt. In itineribus conturbati sunt, quadrige collise sunt in plateis; aspectus eorum quasi lampades, et quasi fulgura discurrentia. Recordabitur fortium suorum; ruent in itineribus suis; velociter ascendent muros eius, et preparabitur umbraculum. Porte fluviorum aperte sunt, et templum usque ad solum dirutum. Et miles captivus abductus est; et ancille eius minabantur gementes ut columbe, murmurantes in cordibus suis. Et Nineve quasi piscina aquarum aque eius; ipsi vero fugerunt. State, state; et non est qui revertatur. Diripite argentum, diripite aurum; et non est finis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus.

īcrepet dñs in te satan. ⁊ increpet dñs in te qui elegit ĩhrlm.
Nūquid nō iste torris est erutus de igne? Et ihc
indut' erat uestib; sordidis. ⁊ stabat ant faciē an
gli. Qui rndit ⁊ ait ad eos q stabāt corā se dicēs.
Auferte uestimēta sordida ab eo. Et dix ad eū.
Ecce abstuli ate iniqtatē tuā. ⁊ indui te mutato
riis. Et dix. Ponite cydarī mūdā sup caput ei.
Et posuerūt cydarī mūdā sup caput ei. ⁊ induerūt
eū uestib;. Et angls dñi stabat. ⁊ cōtestabat' an
gls dñi ihm dicēs. Hec dic dñs exercituū. Si in ui
is meis ambulaūis. ⁊ custodiā meā custodieris.
tu qq; iudicabis domū meā. ⁊ custodies atria mea.
⁊ dabo t' ambulātes de his q nūc hic adsistūt. A
udi ihu sacerdos magne. tu ⁊ amici tui q hītāt co
rā te. q2 uiri portendentes s. Ecce eñ ego adducā
suū meū oriētē. q2 ecce lapis quē dedi corā
ihu sup lapidē unū. septē oculi s. Et ecce ego
celabo sculpturā ei. ait dñs exercituū. ⁊ auferā ini
qtatē tre illi' in die una. In die illa dic dñs ex
ercituū. uocabit uir amicū suū subt' uineā ⁊ sub
ter ficum. IIII

Et reūsus ē angls q loqbat' ī me. ⁊ suscitauit
me qi uir qui suscitat' de sōpno suo. ⁊ dixit
ad me. Qd tu uides? Et dixi. Vidi ⁊ ecce can
delabrū aureū totū. ⁊ lāpas ei' sup cap ipius. ⁊
septē lucne ei' sup illud. ⁊ septē īfusoria luc
nis q erāt sup caput illius. ⁊ due oliue super
illud. una adextris lāpadis. ⁊ una asinistris ei. ⁊
Rndi ⁊ aio ad anglm q loqbat' ī me. dicēs. qd
s h dne mi? Et rndit angls qui loqbatur in
me. ⁊ dix ad me. Nūquid nescis quid s h? Et
dixi. Nō dne mi. Et rndit ⁊ ait ad me dicēs.
h ē ūbū dñi ad zorobabel dicēs. nō in exercitu nec in robore. s;
ī spū meo dic dñs exercituū. Qd tu mōs magne corā zo
robabel ī planū. ⁊ educet lapidē p'mariū. ⁊ exequabit g
rā grē ei. Et fcm ē ūbū dñi ad me dicēs. Man'
zorobabel fundauerūt domū istā. ⁊ man' ei' pfi
ciēt eā. ⁊ scietis q2 dñs exercituū misit me ad uos.
Quis eñ despex' dies paruos? Et letabūt' ⁊ uidebūt
lapidē stagneū in manu zorobabel. Septē isti
oculi dñi. q discurrūt ī uniūsā trā. ⁊ Rndi ⁊ di
xi ad eū. Qd s due oliue iste addexterā cand
labri. ⁊ ad sinistrā ei? Et rndi scdo ⁊ dixi ad eū.
Qd sūt due spice oliuarū q s iuxta duo rostra
aurea. ī quib; s suffusoria ex auro? Et ait ad
me dicēs. Nūquid nescis quid s h? Et dixi. Nō
dne mi. Et dixit ad me. Isti s duo filii olei
splendoris. qui assistūt dñatori uniūse tre.

Et conūsus sū. ⁊ leuaui IIIII
oculos meos. ⁊ uidi ⁊ ecce uolumē uolās. ⁊ dix
ad me. Qd tu uides? Et dixi. Ecce uideo ē uolu
mē uolās. lōgitudo ei' uiginti cubitorū. ⁊ latitudo
ei' decē cubitorū. Et dixit ad me. Hec ē maledic
tio q egreditur sup faciē omīs tre. quia oīs fur
sicut ibi scptū ē iudicabit. ⁊ oīs iurās ex h similit'
iudicabitur. Et ducā illud dic dñs exercituū. ⁊ ue
niet ad domū furis ⁊ ad domū iurantis ī noīe
mō mendacit'. ⁊ cōmorabit' ī medio domus eius.
⁊ cōsumet eā ⁊ ligna ei' ⁊ lapides ei'. Et egressus
ē angls qui loqbatur ī me. ⁊ dixit ad me. Leua
oculos meos ⁊ uide quid ē h q egreditur. ⁊ dixi.
Quidnā ē? Et ait. Hec ē amphora uini egrediēs.
Et dix. Hec ē oculus eorū ī uniūsa tra. ⁊ ecce talē
tū plūbi portabat'. ⁊ ecce mulier una sedēs ī medi
o āphore. ⁊ dix. Hec ē ipietas. ⁊ pieč eā ī medio āpho
re. ⁊ misit massā plūbeā ī os ei'. ⁊ leuaui oclos me
os ⁊ uidi. ⁊ ecce due mulieres egrediētes. ⁊ sps ī alis ea2.
⁊ hēbāt alas qsi alas miluī. Et leuauerūt amphorā
int' trā ⁊ celū. Et dixi ad anglm q loqbatur ī me.
Quo iste deferūt amphorā? Et dix ad me. Vt
hedificetur ei domus ī tra sennaar. ⁊ stabiliat'
⁊ ponat' ibi sup basē suā. VI

Et conūsus sū ⁊ leuaui oclos meos. ⁊ uidi. ⁊
ecce qttuor quadrige egredientes de medio
duorū mōtiū. ⁊ erāt montes erei. In qdriga
pma eq rufi. ⁊ ī quadriga scda equi nigri. ⁊ ī
quadga tcia equi albi. ⁊ in qdriga quarta eq
uarii ⁊ fortes. Et rndi ⁊ dixi ad anglm qui
loqbatur ī me. Qd sūt hec dne mi? Et rn
dit angls ⁊ dix ad me. Isti s quattuor uēti
celi qui egrediunt' ut stēt corā dñatore oīs
tre. In quo erāt equi nigi. egrediebant' ī trā
aquilonis. ⁊ albi egressi s p' eos. ⁊ rufi ⁊ uarii
egressi s ad trā austri. Qui aūt erāt robustissi
mi exierūt. ⁊ qrebāt ire ⁊ discurrere p oēm trā.
Et dix. Ite pābulate trā. ⁊ pambulauer' eā.
Et uocauit me ⁊ locut' ē ad me dicēs. Ecce q egre
diunt' ī trā aqlonis. ⁊ requiescē fecerūt spiritū
meū ī trā aqlois. Et fcm ē ūbū dñi ad me di
cēs. Sume a trāsmigratioē a holdai. ⁊ a thobia. ⁊
ab idaia. ⁊ uenies tu ī die illa ⁊ intrabis domū
iosie filii sophonie q uenāt de babilone. Et
sumes argentū ⁊ aurū ⁊ facies coronas. ⁊ pones
ī capite ihu filii iosedech sacerdotis mag. ⁊ lo
qris ad eū dicēs. Hec ait dñs exercituū dicēs. Ecce uir ori
ens nomē ei'. ⁊ subt' eū orietur. ⁊ edificabit' templū dño.
⁊ ipe extruet templū dñi. ⁊ ipe portabit gl'am. ⁊ sedebit ⁊
dñabit' sup solio suo. ⁊ erit sacerdos sup solio suo. ⁊
cōsiliū pacis erit int' duos illos. ⁊ corone erūt ⁊ q su
stinuerūt. ⁊ tobie. ⁊ ydaie. ⁊ ethen filii sopho
nie memoriale ī templo dñi. Et qui pcul s ue
nient ⁊ hedificabūt ī templo dñi. ⁊ scietis q2 dñs
exercituū misit me ad uos. Erit aūt hoc. si audi
tu audieritis uocē dñi di ūri. VII

Et fcm ē ī anno quarto darii regis. fcm ē ūbū
dñi ad zachariā ī quarta mēsis noni q ē cas
leu. ⁊ miserūt ad domū dñi sarasar. ⁊ regimelech.
⁊ uiri q erāt cū eo ad deprecandā faciē domini ū di

cent sacerdotib; domꝰ dñi exercituũ ⁊ ꝓphis loquẽs
Nũquid flendũ m̄ ẽ in mſe quinto. vł san
ctificare me debeo sicũ feci iã multis annis.
Et fcm̃ ẽ ũbũ dñi exercituũ ad me dicẽs. Loq̃re
ad oẽs ꝓplm̃ t̃re. ⁊ ad sacerdotes dicẽs. Cũ ieiuna
retis ⁊ plangeretis. in q̃nto ⁊ in septimo mſe
ꝑ hos septuaginta annos. nũquid ieiuniũ
ieiunastis michi? Et cũ comedistis ⁊ bibistis.
nũquid nõ uob̃ comedistis ⁊ uob̃ met ip̃is bibi
stis? Nũquid nõ s̃t ũba q̃ locutus ẽ dñs in manu ꝓ
ꝓphãꝝ priorũ cũ adhuc hirlm̃ habitaret̃ ⁊ eẽt o
pulenta. ip̃a ⁊ urbes in circuitu eiꝰ. Et ad austrũ
⁊ in campestrib; habitaretur? Et fcm̃ ẽ ũbũ do
mini ad zachariã dicẽs. Hec dic̃ dñs exercituũ di
cẽs. Iudiciũ uerũ iudicate. ⁊ mĩam ⁊ miserationes
facite. unꝰquisq; cũ fr̃e suo. ⁊ uiduã ⁊ pupillũ ⁊
aduenã ⁊ pauꝑẽ nolite calũpniari. ⁊ malũ uir
fr̃i suo nõ cogitet in corde suo. Et noluerũt attendẽ.
s; auerterũt scapulã recedentẽ. ⁊ aures suas ag
grauauerũt ne audirẽt. ⁊ cor suũ posuerunt
ut adamantẽ ne audirẽt legẽ ⁊ ũba q̃ misit
dñs exercituũ in sp̃u suo ꝑ manũ ꝓphãꝝ priorũ. Et
fc̃a ẽ indignatio magñ a dño exercituũ. Et fc̃m ẽ si
cut locutus ẽ ⁊ nõ audierũt. sic clamabũt ⁊ nõ
exaudiã dic̃ dñs exercituũ. Et dispsi eos ꝑ omĩa
regna q̃ nescierũt. ⁊ t̃ra desolata ẽ ab eis. eo q̃
non eẽt transiẽs ⁊ reuertẽs. ⁊ posuerũt t̃rã deside
rabilẽ in desertum.

VIII

Et fcm̃ ẽ ũbũ dñi exercituũ ad me dicẽs. Hec
dicit dñs exercituũ. Zelatus sũ syon zelo magñ.
⁊ indignatiõe magñ zelatus sũ eam. Hec dic̃ dñs
exercituũ. Reuersus sũ ad syõ. ⁊ habitabo in medio ihrlm.
⁊ uocabit̃ ihrlm ciuitas ueritatis. ⁊ mõs dñi exercituũ. mõs
sanctificationis. Hec dic̃ dñs exercituũ. Adhuc habitabũt
senes ⁊ anus in plateis hirlm. ⁊ uiri baculus eiꝰ
in manu eiꝰ p̃ multitudine diẽꝝ. ⁊ platee ciuitatis
cõplebuntur infantib; ⁊ puellis. ludentib; in pla
teis eiꝰ. Hec dic̃ dñs exercituũ. Si difficile uidebit̃
in oculis reliq̃ꝝ ꝓpli hui in dieb; illis. Hec dic̃ dñs ex
ercituũ. Nũq̃d in oculis meis difficile erit dic̃ dñs ex
ercituũ? Hec dic̃ dñs exercituũ. Ecce ego saluabo
ꝓplm̃ meũ de t̃ra orientis. ⁊ de t̃ra occasus solis. ⁊
adducã eos. ⁊ habitabũt in medio hirlm. ⁊ erũt m̄ in
ꝓplm̃. ⁊ ego ero eis in dm̃ in ueritate ⁊ in iusticia. Hec
dic̃ dñs exercituũ. Confortentur manꝰ ur̃e q̃ auditis
in dieb; his s̃mones istos. ꝑ os ꝓphãꝝ in die in q̃
fundata ẽ domꝰ dñi exercituũ. ut templũ hedifi
caretur. Siquidẽ an̄ dies illos merces hoĩm nõ erat.
nec merces iumentoꝝ erat. n; introeunti n; exeunti
erat pax. p̃ tribulatiõe. Et dimisi oẽs hoĩes. unũq̃
q; cõ proximũ suũ. Nunc aũt nõ iuxta dies priores
ego faciam reliq̃s ꝓpli huiꝰ dic̃ dñs exercituũ. s; semẽ
pacis erit. Vinea dabit fructũ suũ. ⁊ t̃ra dabit ger
men suũ. ⁊ celi dabũt rorẽ suũ. ⁊ possidere faciam
reliquias ꝓpli huiꝰ uniũsa hec. Et erit sicut eratis ma
ledictio in gentib; domus iuda ⁊ domus isrł. sic
saluabo uos ⁊ eritis bñdictio. Nolite timẽ. cõfortẽ
tur manꝰ ur̃e. q̃r hec dic̃ dñs exercituũ. Sicut cogita
ui ut affligerẽ uos cũ ad iracundiã me ꝓuocassẽ
patres ur̃i dic̃ dñs ⁊ nõ sum misertus. sic conũsus co
gitaui in dieb; istis ut bñfaciã hirlm ⁊ domui iu
da. Nolite timẽ. Hec s̃t ũba q̃ facietis. Loq̃mini
ueritatẽ unꝰquisq; cũ p̃ximo suo. ueritatẽ ⁊ iudiciũ
pacis iudicate in portis ur̃is. ⁊ unꝰquisq; malũ
contra amicũ suũ ne cogitetis in cordib; ur̃is. et
iuramentũ mendax ne diligatis. Omĩa eñi hec s̃t q̃ odi
dic̃ dñs. Et fcm̃ ẽ ũbũ dñi exercituũ ad me dicẽs.
Hec dic̃ dñs exercituũ. Ieiuniũ q̃rti ⁊ ieiuniũ q̃nti.
⁊ ieiuniũ septimi ⁊ ieiuniũ decimi. erit domui iu
da in gaudiũ ⁊ in leticiã ⁊ in sollẽpnitates p̃claras. ũ
itatẽ tñ ⁊ pacẽ diligite. Hec dic̃ dñs exercituũ. Vsq;
quo ueniãt ꝓpli ⁊ habitẽt in ciuitatib; multis. ⁊
uadãt habitatores unꝰ ad alterũ dicentes. Eamꝰ ⁊ de
precemur faciẽ dñi. ⁊ q̃ramꝰ dñm exercituũ. Vadã
⁊ ego. ⁊ uenient ꝓpli multi ⁊ gentes robuste ad q̃
rendũ dñm exercituũ in hirlm. ⁊ ad dep̃candã faciẽ
dñi. Hec dic̃ dñs exercituũ. In dieb; illis in quib; app̃
hendent decẽ hoĩes ex omib; linguis gentiũ. ⁊ ap
p̃hendent fimbriã uiri iudei dicentes. Ibimꝰ uo
biscũ. audiuimꝰ eñi qm̃ deꝰ uobiscũ ẽ.

IX

Onus ũbi dñi in t̃ra adrach. ⁊ damasci requiei eiꝰ.
Quia dñi ẽ oculus hoĩs. ⁊ oĩm tribuũ isrł. Emath
quoq; in t̃minis eiꝰ. ⁊ tyrus ⁊ sydon assũpserũt quippe
sibi sapiã ualde. ⁊ hedificauit tyrꝰ munitionẽ suã.
⁊ coaceruauit argentũ q̃si humũ. ⁊ aurũ ut lutũ pla
tearũ. Ecce dñs possidebit eã. ⁊ ꝑcutiet in mari forti
tudinẽ eiꝰ. ⁊ hec igñ deuorabit. Videbit ascalon ⁊ time
bit. ⁊ gaza ⁊ dolebit nimis. ⁊ accaron q̃m cõfusa
ẽ spes eius. Et peribit rex de gaza. ⁊ ascalon nõ ha
bitabitur. ⁊ sedebit separator in azoto. ⁊ dispdã sup̃biã
philistinorũ. ⁊ auferã sanguinẽ eiꝰ de ore eius. ⁊
abominationẽs eiꝰ de medio dentiũ eiꝰ. ⁊ relinq̃tur etiã
ipse deo nr̃o. Et erit q̃si dux in iuda. ⁊ accaron q̃si ie
buseus. Et circũdabo domũ meã ex his q̃ militãt
m̄ euntes ⁊ reuertentes. ⁊ nõ transibit ultra sup eos
exactor. q̃r nũc uidi in oculis meis. Exulta satis
filia syon. iubila filia hirlm. ecce rex tuus ueni
et tibi iustus ⁊ saluator ipse. pauꝑ ⁊ ascendẽs sup asinũ
⁊ sup pullũ filiũ asine. Et dispdam quadrigã
ex ephraim. ⁊ equũ de hirlm. Et dissipabitur ar
cus belli. ⁊ loq̃tur pacẽ gentib;. ⁊ potestas eiꝰ a mari
usq; ad mare. ⁊ a fluminib; usq; ad fines t̃re. Tu
quoq; in sanguine testamẽti tui emisisti uinctos
tuos. de lacu in quo nõ erat aq̃. Conuertimini ad mu
nitionẽ uincti spei. hodie quoq; annũcians duplicia
reddã tibi. q̃m̃ extendi m̄ iudã q̃si arcũ. imple
ui eã ephraim. ⁊ suscitabo filios tuos syon super
filios tuos grecia. ⁊ ponã te q̃si gladiũ fortiũ. Et dñs

dominus super eos videbitur et exibit ut fulgur iaculum eius. Et dominus deus in tuba canet et vadet in turbine austri. Dominus exercituum proteget eos et devorabunt et subicient lapidibus fundae. Et bibentes inebriabuntur quasi a vino et replebuntur ut phialae et quasi cornua altaris. Et salvabit eos dominus deus eorum in die illa ut gregem populi sui, quia lapides sancti elevabuntur super terram eius. Quid enim bonum eius est et quid pulchrum eius nisi frumentum electorum et vinum germinans virgines?

X

Petite a domino pluviam in tempore serotino et dominus faciet nives et pluviam ymbris dabit eis singulis herbam in agro. Quia simulacra locuta sunt inutile et divini viderunt mendacium et somniatores frustra locuti sunt, vane consolabantur. Ideo abducti sunt quasi grex, affliguntur quia non est eis pastor. Super pastores iratus est furor meus et super hircos visitabo, quia visitavit dominus exercituum gregem suum domum Iuda et posuit eos quasi equum gloriae suae in bello. Ex ipso angulus, ex ipso paxillus, ex ipso arcus proelii, ex ipso egredietur omnis exactor simul. Et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum in proelio et bellabunt quia dominus cum eis, et confundentur ascensores equorum. Et confortabo domum Iuda et domum Ioseph salvabo et convertam eos quia miserebor eorum et erunt sicut fuerunt quando non proieceram eos. Ego enim dominus deus eorum et exaudiam eos. Et erunt quasi fortes Ephraim et laetabitur cor eorum quasi a vino. Et filii eorum videbunt et laetabuntur et exultabit cor eorum in domino. Sibilabo eis et congregabo illos quia redemi eos et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati. Et seminabo eos in populis et de longe recordabuntur mei et vivent cum filiis suis et revertentur. Et reducam eos de terra Aegypti et de Assyriis congregabo eos et ad terram Galaad et Libani adducam eos et non invenietur eis locus. Et transibit in maris freto et percutiet in mari fluctus et confundentur omnia profunda fluminis. Et humiliabitur superbia Assur et sceptrum Aegypti recedet. Confortabo eos in domino et in nomine eius ambulabunt dicit dominus.

XI

Aperi Libane portas tuas et comedat ignis cedros tuas. Ulula abies quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati sunt. Ululate quercus Basan quoniam succisus est saltus munitus. Vox ululatus pastorum quia vastata est magnificentia eorum. Vox rugitus leonum quoniam vastata est superbia Iordanis. Haec dicit dominus deus meus: Pasce pecora occisionis quae qui possederant occidebant et non dolebant et vendebant ea dicentes: Benedictus dominus, divites facti sumus. Et pastores eorum non parcebant eis. Et ego non parcam ultra super habitantes terram, dicit dominus. Ecce ego tradam homines unumquemque in manu proximi sui et in manu regis sui, et concident terram et non eruam de manu eorum. Et pascam pecus occisionis propter hoc, o pauperes gregis. Et assumpsi mihi duas virgas: unam vocavi Decorem et alteram vocavi Funiculum, et pavi gregem. Et succidi tres pastores in mense uno, et contracta est anima mea in eis. Siquidem et anima eorum variavit in me. Et dixi: Non pascam vos. Quod moritur moriatur et quod succiditur succidatur, et reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui. Et tuli virgam meam quae vocabatur Decus et abscidi eam, ut irritum facerem foedus meum quod percussi cum omnibus populis. Et in irritum deductum est in die illa. Et cognoverunt sic pauperes gregis qui custodiunt mihi quia verbum domini est. Et dixi ad eos: Si bonum est in oculis vestris afferte mercedem meam et si non quiescite. Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos. Et dixit dominus ad me: Proice illud ad statuarium, decorum pretium quo appretiatus sum ab eis. Et tuli triginta argenteos et proieci illos in domum domini ad statuarium. Et praecidi virgam meam secundam quae appellabatur Funiculus, ut dissolverem germanitatem inter Iudam et Israel. Et dixit dominus ad me: Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. Quia ecce ego suscitabo pastorem in terra qui derelicta non visitabit, dispersa non quaeret et contritum non sanabit et id quod stat non enutriet. Et carnes pinguium comedet et ungulas eorum dissolvet. O pastor et idolum derelinquens gregem. Gladius super brachium eius et super oculum dextrum eius. Brachium eius ariditate siccabitur et oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur.

XII

Onus verbi domini super Israel. Dicit dominus extendens caelum et fundans terram et fingens spiritum hominis in eo: Ecce ego ponam Ierusalem superliminare crapulae omnibus populis in circuitu. Sed et Iuda erit in obsidione contra Ierusalem. Et erit in die illa, ponam Ierusalem lapidem oneris cunctis populis. Omnes qui levabunt eam concisione lacerabuntur et colligentur adversus eam omnia regna terrae. In die illa dicit dominus percutiam omnem equum in stuporem et ascensorem eius in amentiam, et super domum Iuda aperiam oculos meos et omnem equum populorum percutiam caecitate. Et dicent duces Iuda in corde suo: Confortentur mihi habitatores Ierusalem in domino exercituum deo eorum. In die illo ponam duces Iuda sicut caminum ignis in lignis et sicut facem ignis in faeno. Et devorabunt ad dexteram et ad sinistram omnes populos in circuitu. Et habitabit Israel rursum in loco suo in Ierusalem. Et salvabit dominus tabernacula Iuda sicut in principio, ut non magnifice glorietur domus David et gloria habitantium Ierusalem contra Iudam. In die illa proteget dominus habitatores Ierusalem et erit qui offenderit ex eis in die illa quasi David et domus David quasi dei sicut angelus domini in conspectu eius. Et erit in die illa quaeram conterere omnes gentes quae veniunt contra Ierusalem. Et effundam super domum David et super habitatores Ierusalem spiritum gratiae et precum, et aspicient ad me quem confixerunt. Et plangent eum planctu quasi super unigenitum et dolebunt super eum ut doleri solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in Ierusalem sicut planctus Adadremmon in campo Mageddon. Et planget terra, familiae et familiae seorsum; familiae domus David seorsum et mulieres eorum seorsum; familiae domus Nathan seorsum et mulieres eorum seorsum; familiae domus Levi seorsum et mulieres eorum seorsum; familiae Semei seorsum et mulieres eorum seorsum; omnes familiae reliquae, familiae et familiae seorsum et mulieres eorum seorsum.

XIII

In die illa erit fons patens domui David et habitantibus Ierusalem in ablutionem peccatoris et men-

struatur. Et erit in die illa dicit dominus exercituum: disperdam
nomina ydolorum de terra, et non memorabuntur ultra.
Et pseudoprophetas et spiritum immundum auferam de terra.
Et erit cum prophetaverit quispiam ultra, dicent ei pa-
ter eius et mater eius qui genuerunt eum: Non vives, quia
mendacium locutus es in nomine domini. Et configent eum
pater eius et mater eius genitores eius cum prophetaverit. Et
erit in die illa confundentur prophete unusquisque ex vi-
sione sua cum prophetaverit, nec operientur pallio sac-
cino ut mentiantur, sed dicet: Non sum propheta. Homo
agricola ego sum, quoniam adam exemplum meum ab ad-
olescentia mea. Et dicetur ei: Quid sunt plage iste
in medio manuum tuarum? Et dicet: His plagatus
sum in medio eorum qui diligebant me. Framea su-
scitare super pastorem meum, et super virum coherentem
mihi, dicit dominus exercituum. Percute pastorem, et disp-
ergentur oves gregis. Et convertam manum meam ad
parvulos. Et erunt in omni terra, dicit dominus, partes due in ea
dispergentur et deficient, et tertia pars relinquetur
in ea. Et ducam tertiam partem per ignem, et uram eos sicut
uritur argentum, et probabo eos sicut probatur aurum.
Ipse invocabit nomen meum et ego exaudiam eum.
XIIII dicam: Populus meus es. Et ipse dicet: Dominus deus meus. Ecce di-
es venient domini, et dividentur spolia tua in
medio tui. Et congregabo omnes gentes ad ierusalem in prelium.
Et capietur civitas et vastabuntur domus, et mu-
lieres violabuntur. Et egredietur media pars
civitatis in captivitatem, et reliquum populi non au-
feretur ex urbe. Et egredietur dominus et preliabitur con-
tra gentes illas, sicut preliatus est in die certami-
nis. Et stabunt pedes eius in die illa super montem
olivarum qui est contra ierusalem ad orientem. Et scin-
detur mons olivarum ex media parte sui ad o-
rientem et occidentem prerupto grandi valde.
Et separabitur medium montis ad aquilonem et me-
dium eius ad meridiem. Et fugietis ad vallem mon-
tium eorum, quoniam coniungetur vallis montium usque
ad proximum, et fugietis sicut fugistis a facie ter-
remotus in diebus ozie regis iuda. Et veniet
dominus deus meus omnesque sancti cum eo. Et erit in die illa non
erit lux, sed frigus et gelu. Et erit dies una que
nota est domino, non dies neque nox, et in tempore vesperi
erit lux. Et erit in die illa exibunt aque vive
de ierusalem, medium earum ad mare orientale, et
medium earum ad mare novissimum. In estate
et hieme erunt. Et erit dominus rex super omnem terram. In
die illa erit dominus unus, et erit nomen eius unum. Et
revertetur omnis terra usque ad desertum de colle remmon
ad austrum ierusalem, et exaltabitur et habitabit in lo-
co suo a porta beniamin usque ad locum porte
prioris, usque ad portam angulorum, et a turre ana-
nehel usque ad torcularia regis. Et habitabunt
in ea. Et anathema non erit amplius, sed sedebit
ierusalem secura. Et hec erit plaga qua percutiet

dominus omnes gentes que pugnaverunt adversus ierusalem. Tabescet
caro uniuscuiusque stantis super pedes suos, et oculi eius
contabescent in foraminibus suis, et lingua eorum contabe-
scet in ore suo. In die illo erit tumultus domini
magnus in eis, et apprehendet vir manum proximi sui,
et conseretur manus eius super manum proximi sui. Sed et
iudas pugnabit adversus ierusalem, et congregabuntur
divitie omnium gentium in circuitu, aurum et argentum et
vestes multe satis. Et sic erit ruina equi et muli
et cameli et asini et omnium iumentorum que fuerint in ca-
stris illis sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fuerint
de universis gentibus que venerint contra ierusalem, ascen-
dent ab anno in annum ut adorent regem dominum exer-
cituum, et celebrent festivitatem tabernaculorum. Et erit
qui non ascenderit de familiis terre ad ierusalem ut adoret
regem dominum exercituum, non erit super eos ymber. Quod si
et familia egypti non ascenderit et non venerit, nec
super eos erit, sed erit ruina qua percutiet dominus omnes gentes
que non ascenderint ad celebrandam festivitatem ta-
bernaculorum. Hoc autem erit peccatum egypti et hoc peccatum
omnium gentium que non ascenderint ad celebrandam festivi-
tatem tabernaculorum. In die illa erit quod super frenum
equi est sanctum domino. Et erunt lebetes in domo domini quasi
fiale coram altari. Et erit omnis lebes in ierusalem et
in iuda sanctificatus domino exercituum, et venient omnes immo-
lantes et sument ex eis et coquent in eis, et non erit mercator
ultra in domo domini exercituum in die illo.

Explicit zacharias. Incipit prologus in malachiam prophetam.

Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiec-
tione israel et vocatione gentium. Non est mihi, ait,
voluntas in vobis, dicit dominus exercituum, et munus non suscipiam
de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum mag-
num est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur
et offertur nomini meo oblatio munda.

Malachias latine Explicit prologus. Incipit prologus.
interpretatur angelus domini, id est nuntius. Quecumque enim loquebatur
quasi a domino essent mandata, ita credebantur. Unde et no-
men eius lxx transtulerunt dicentes: Assumptio
verbi domini super israel in manu angeli eius. Prophetavit autem
novissimus in babilone qui et aggeus. Explicit

Deus per mo- prephatio. Incipit
ysen populo israel precepit sacerdotes tabernaculi
sui omni corporali vitio liberos hostias a deque omni
vitio vacuas offerre, quibus legem suam ad regem
deum populum preceptis celestibus faceret obedire. Unde
sacerdotes angelos dei hic esse hic loco scriptura testatur.
Sed quia tanti muneris gratiam contempnentes suspicit
populus ac sacerdotes sacrificia vitio detur parata ipsis e
minibus atque impietatibus maculata deo offerre
ceperunt, ideo per malachiam prophetam deus populum israel incre-
pans ait: Dilexi vos dicit dominus, et dixistis: In quo
dilexisti nos? Nonne frater erat esau iacob, dicit
dominus, et dilexi iacob, esau autem odio habui. Esau itaque
frater iacob, non quia autem sponte mea voluntate odio ha-

bito [illegible] ut sine intuitu gratie iacob dilectum eum sed
prescientia sua esau quidem effusionis futuri san-
guinis comprobatorem. Iacob autem in agnitione obser-
vande legis [illegible] cognoscentem. cuius rei gratia
superscripti usus exemplo est dicens. Dilexi iacob.
esau autem odio habui. Quamvis ex temporibus memo-
[illegible] genesis meminit in quo
utriusque [illegible] futurus erat [illegible] manifeste de-
[illegible] est. Creverunt pueri et erat esau
homo agricola [illegible] Iacob autem simplex ha-
bitans in tabernaculis. Verum reliqua in lectione [illegible]
[illegible] alienos [illegible]
[illegible] Explicit

unum [illegible] est ex loquentibus
est ut non eum putes [illegible]
hystoriam texere. unde
septuaginta interpretes
ethymologie potius ne sanctum
crederent. Que est huius [illegible]
[illegible] absconditus [illegible]
propheticus intelligere [illegible]
dicitur de incipientibus [illegible]
[illegible] Nosque putemus mortis
te iudicia. que consequi
[illegible] inflammam [illegible]

Incipit malachias propheta.

I

Onus verbi domini ad israel
in manu malachi
prophete. Dilexi vos
dicit dominus. Et dixistis.
In quo dilexisti nos?
Nonne frater erat esau
iacob dicit dominus et dile-
xi iacob. esau autem o-
dio habui. Et posui
montes eius in soli-
tudinem. et hereditatem
eius in dracones
deserti. Quod si dixerit ydumea destructi sumus.
sed revertentes hedificabimus que destructa sunt. Hec di-
cit dominus exercituum. Isti hedificabunt et ego destruam.
et vocabuntur termini impietatis et populus cui ira-
tus est dominus usque in eternum. Et oculi vestri vide-
bunt et vos dicetis. magnificetur dominus super terminum israel. Fi-
lius honorat patrem et servus dominum suum timebit.
Si ergo pater ego sum. ubi est honor meus. Et si dominus
ego sum ubi est timor meus. dicit dominus exercituum. Ad
vos o sacerdotes qui despicitis nomen meum et dixi-
stis. in quo despeximus nomen tuum. Offertis super al-
tare meum panem pollutum. et dicitis. In quo pol-
luimus te. In eo quod dicitis mensa domini despecta est.
Si offeratis cecum ad immolandum nonne malum
est. Et si offeratis claudum et languidum nonne
malum est. Offer illud duci tuo si placuerit ei.
aut si susceperit faciem tuam dicit dominus exercituum.
Et nunc deprecamini vultum dei ut misereatur vestri.
de manu enim vestra factum est hoc si quomodo suscipiat
facies vestras dicit dominus exercituum. Quis est in vobis qui
claudat hostia et incendat altare meum gra-
tuito. Non est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum.
et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim
solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gen-
tibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo
oblatio munda. quia magnum est nomen meum in genti-
bus dicit dominus exercituum. Et vos polluistis illud in eo

quod dicitis mensa domini contaminata est. et quod superponitur
contemptibile est cum igne qui illud devorat. Et
dixistis. Ecce de labore. Ecce de labore et exsuf-
flastis illud dicit dominus exercituum. et intulistis de rapi-
nis claudum et languidum. et intulistis munus. Numquid
suscipiam illud de manu vestra dicit dominus. Ma-
ledictus dolosus qui habet in grege suo masculum. et vo-
tum faciens immolat debile domino. quia rex magnus
ego dicit dominus exercituum. et nomen meum horribile in
gentibus. Et nunc ad vos mandatum hoc o sacerdotes. II
Si nolueritis audire et si nolueritis ponere super
cor. ut detis gloriam nomini meo ait dominus exercituum.
mittam in vos egestatem. et maledicam benedictionibus
vestris. et maledicam illis quoniam non posuistis super cor.
Ecce ego proiciam vobis brachium. et dispergam super vul-
tum vestrum stercus sollempnitatum vestrarum. et assumet
vos secum. et scietis quia misi ad vos mandatum istud
ut esset pactum meum cum levi. dicit dominus exercituum. Pac-
tum meum fuit cum eo vite et pacis. et dedi ei timorem.
et timuit me. et a facie nominis mei pavebat. Lex
veritatis fuit in ore eius. et iniquitas non est inventa in la-
biis eius. In pace et in equitate ambulavit mecum.
et multos avertit ab iniquitate. Labia enim sacerdo-
tis custodient scientiam. et legem requirent ex ore eius. quia
angelus domini exercituum est. Vos autem recessistis de
via. et scandalizastis plurimos in lege. irritum fe-
cistis pactum levi dicit dominus exercituum. Propter quod et ego
dedi vos contemptibiles et humiles omnibus populis.
sicut non servastis vias meas. et accepistis faciem
in lege. Numquid non pater unus omnium nostrum. Num-
quid non deus unus creavit nos. Quare ergo despicit
unusquisque nostrum fratrem suum violans pactum patrum
nostrorum. Transgressus est iuda. et abominatio facta est
in israel et in hierusalem. quia contaminavit iudas sancti-
ficationem domini quam dilexit. et habuit filiam dei alieni.
Disperdat dominus virum qui fecerit hoc. magistrum et discipu-
lum de tabernaculis iacob. et offerentem munus
domino exercituum. Et hoc rursum fecistis. Operiebatis
lacrimis altare domini fletu et mugitu. ita ut non ul-
tra non respiciam ad sacrificium. nec accipiam placa-
bile quid de manu vestra. Et dixistis. Quam ob
causam. Quia dominus testificatus est inter te et uxorem
pubertatis tue quam tu despexisti. et hec particeps
tua et uxor federis tui. Nonne unus fecit. et
residuum spiritus eius est. Et quid unus querit nisi se-
men dei. Custodite ergo spiritum vestrum. et uxorem adole-
scentie tue noli despicere. Cum odio habueris dimitte.
dicit dominus deus israel. Operiet autem iniqui-
tas vestimentum eius dicit dominus exercituum. Custodite
spiritum vestrum et nolite despicere. Laborare fe-
cistis dominum in sermonibus vestris. Et dixistis. In quo
eum fecimus laborare. In eo cum diceretis. omnis qui
facit malum bonus est in conspectu domini. et tales ei pla-
cent. Aut certe ubi est deus iudicii.

c. III

Ecce ego mittam angelum meum, et preparabit viam
ante faciem meam. Et statim veniet ad tem-
plum suum dominator quem vos queritis, et angelus testa-
menti quem vos vultis. Ecce venit, dicit dominus exercituum.
Et quis poterit cogitare diem adventus eius? Et
quis stabit ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflans,
et quasi herba fullonum. Et sedebit conflans et emundans
quasi argentum, et purgabit filios levi, et colabit eos
quasi aurum et argentum. Et erunt domino offerentes
sacrificia in iustitia. Et placebit domino sacrificium
iuda et hierusalem sicut dies seculi, et sicut anni antiqui.
Et accedam ad vos in iudicio, et ero testis velox
maleficis, et adulteris, et periuris, et qui calumpnian-
tur mercedem mercenarii, viduas et pupillos oppri-
munt, et peregrinum, nec timuerunt me, dicit dominus exer-
cituum. Ego enim dominus, et non mutor, et vos filii iacob
non estis consumpti. A diebus enim patrum vestrorum recessistis
a legitimis meis, et non custodistis. Revertimini
ad me, et revertar ad vos, dicit dominus exercituum. Et di-
xistis: In quo revertemur? Si affiget homo deum, quia
vos configitis me. Et dixistis: In quo fraudavi-
mus et confiximus te? In decimis et in primitiis, et in
penuria. Vos maledicti estis, et me vos configi-
gens tota. Inferte omnem decimam in horreum meum,
et sit cibus in domo mea, et probate me super hoc,
dicit dominus. Si non aperuero vobis cataractas celi, et
effudero vobis benedictionem usque ad habundantiam.
Et increpabo pro vobis devorantem, et non corrumpet fructum
terre vestre, nec erit sterilis vinea in agro, dicit dominus ex-
ercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes. Eritis enim
vos terra desiderabilis, dicit dominus exercituum. Invalu-
erunt super me verba vestra, dicit dominus. Et dixistis: Quid
locuti sumus contra te? Et dixistis: Vanus est qui servit
deo, et quod emolumentum quia custodivimus precepta eius,
et quia ambulavimus tristes coram domino exercituum?
Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, siquidem edifi-
cati sunt facientes impietatem, et temptaverunt deum,
et salvi facti sunt. Tunc locuti sunt timentes deum unusquisque
cum proximo suo. Et attendit dominus et audivit, et scrip-
tus est liber monumenti coram eo timentibus deum et co-
gitantibus nomen eius. Et erunt mihi, ait dominus exercituum,
in die qua ego facio in peculium, et parcam eis sicut par-
cit vir filio suo servienti sibi. Et convertimi-
ni et videbitis quid sit inter iustum et impium, et inter
c. IIII servientem deo et non servientem ei. Ecce enim dies
veniet succensa quasi caminus, et erunt omnes su-
perbi et omnes facientes impietatem stipula, et inflam-
mabit eos dies veniens, dicit dominus exercituum, que
non relinquet eis radicem et germen. Et orietur
vobis timentibus nomen meum sol iustitie, et sanitas
in pennis eius. Et egrediemini et salietis sicut vituli
de armento, et calcabitis impios cum fuerint cinis sub
planta pedum vestrorum in die qua ego facio, dicit
dominus exercituum. Mementote legis moysi servi mei,
quia mandavi ei in monte horeb ad omnem israel pre-
cepta et iudicia. Ecce ego mittam vobis heliam prophetam
ante quam veniat dies domini magnus et horribilis.
Et convertet cor patrum ad filios, et cor filiorum ad patres
eorum, ne forte veniam et percutiam terram anathemate.

…vus de … ad … ut adorent
…o erit super eos ymber. Quod si
…dendit et non venerit, nec
…na qua percutiet dominus omnes gentes
…lebrandam festivitatem ta-
…t peccatum egypti et hoc peccatum
…erint ad celebrandam festivi-
… in die illa erit quod super frenum
…runt lebetes in domo domini quasi
…erit omnis lebes in hierusalem et
… exercituum, et venient omnes immo-
…s et coquent in eis, et non erit m…

 Isaias

Explicit ecclesiasticus. Incipit prologus Ysaie.
Nemo cum prophetas uersibus uiderit esse descriptos, metro
eos estimet apud hebreos ligari, et aliquid simi-
le habere de psalmis uel operibus Salomonis. Sed quod in De-
mostene et Tullio solet fieri, ut per cola scribantur
et commata, qui utique prosa et non uersibus conscripserunt. Nos
quoque utilitati legentium prouidentes, interpretati-
onem nouam nouo scribendi genere distinximus. Ac
primum de Ysaia sciendum, quod in sermone suo disertus sit,
quippe ut uir nobilis et urbane eloquentie, nec ha-
beat quicquam in eloquio rusticitatis admixtum.
Unde accidit ut pre ceteris florem sermonis eius translatio
non potuerit conseruare. Deinde etiam hoc adiciendum, quod non
tam propheta dicendus sit quam euangelista. Ita enim
uniuersa Christi ecclesieque misteria ad liquidum prosecutus
est, ut non eum putes de futuro uaticinari, sed de preteritis
hystoriam texere. Unde conicio noluisse tunc temporis
septuaginta interpretes fidei sue sacramenta perspicue
ethnicis prodere, ne sanctum canibus et margaritas porcis
darent. Que cum hanc editionem legeritis, ab illis anima-
duertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit
prophetas intelligere, nec facile posse quempiam iu-
dicare de interpretatione, nisi intellexerit ante que lege-
rit. Nos quoque patere morsibus plurimorum, qui stimulan-
te inuidia, quod consequi non ualent despiciunt. Sciens
ergo et prudens in flammam mitto manum, et nichilominus
hoc a fastidiosis lectoribus precor, ut quomodo greci post sep-
tuaginta translatores Aquilam et Symmachum et Theodotionem
legunt, uel ob studium doctrine sue, uel ut septuaginta ma-
gis ex collatione eorum intelligant, sic et isti saltem unum
post priores habere dignentur interpretem. Legant prius et postea de-
spiciant, ne uideantur non ex iudicio sed ex odii presumptione
ignorata dampnare. Prophetauit autem Ysaias in Ierusalem
et in Iudea, necdum decem tribubus in captiuitatem duc-
tis; ac de utroque regno nunc commixtim, nunc separatim text-
it oraculum. Et cum interdum ad presentem respiciat hystoriam,
et post Babilonis captiuitatem reditum populi significet in
Iudeam, tamen omnis eius cura de uocatione gentium et de aduentu
Christi est. Quem quanto plus amatis, o Paula et Eustochium,
tanto magis ab eo petite, ut pro obtrectatione presen-
ti, qua me indesinenter emuli laniant, ipse michi merce-
dem restituat in futuro, qui scit me ob hoc in peregri-
ne lingue eruditione desudasse, ne Iudei de fal-
sitate scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent.
Explicit prologus. Incipit liber Ysaie prophete.

Lauari + uberius.

[In] Iordane purificatus est Naaman Syrus. Regum .v. Ios. uirtus ... dum inde ... et ingressi sunt duo qui miserat, uidimus lacrimas ... non desperet ... ut flumina ... uera.
In fonte bethalie ... Iudith .xii. Bethulia domus ... et mentes peccatoris ... uallis ... lauari, ut a peccatis absoluatur ... iii. ... in lege ...
In pomerio oleo et smigmate ... Susanna. Dan. xiii. Susanna ... lilium ... obtinuit ... duo senes ... oleum ... smigma ... passionis.

tur ag uestre coram e suum: et
aduene comedent. Ve qui [V]ISIO YSAYE filii
in funiculis uanitatis, et qui Amos, quam uidit super
peccatum. Qui dicitis festinet Iudam et Ierusalem in diebus
ut uideamus, et appropiet et ue- Ozie, Ioathan, Achaz,
Israel, et sciemus illud. Ve qui Ezechie regum Iuda.
et bonum malum, ponentes te- Audite celi, et auribus percipe
tenebras, ponentes amarum terra, quoniam Dominus locutus
amarum. Ve qui sapientes. Filios enutriui et ex-
coram uobismetipsis prudentes altaui, ipsi autem spreuerunt
estis ad bibendum uinum et me. Cognouit bos po-
dum ebrietatem. Qui iustificatis sessorem suum, et asinus prese-
pe domini sui. Israel autem me non cognouit, et populus meus
non intellexit. Ve genti peccatrici, populo graui iniqui-
tate, semini nequam, filiis sceleratis. Dereliquerunt
Dominum, blasphemauerunt sanctum Israel, alienati sunt re-
trorsum. Super quo percutiam uos ultra, addentes preuari-
cationem? Omne caput languidum, et omne cor me-
rens. A planta pedis usque ad uerticem non est in eo sani-
tas. Uulnus et liuor et plaga tumens, non est circumliga-
ta, nec curata medicamine, neque fota oleo. Ter-
ra uestra deserta, ciuitates uestre succense igni. Re-
gionem uestram coram uobis alieni deuorant, et desolabitur si-
cut in uastitate hostili. Et derelinquetur filia Syon
ut umbraculum in uinea, et sicut tugurium in cucume-
rario, sicut ciuitas que uastatur. Nisi Dominus exercituum re-
liquisset nobis semen, sicut Sodoma fuissemus, et quasi Go-
morra similes essemus. Audite uerbum Domini, principes
Sodomorum, percipite auribus legem Dei nostri, populus Go-
morre. Quo michi multitudinem uictimarum uestrarum,
dicit Dominus? Plenus sum. Holocausta arietum et adipem
pinguium et sanguinem uitulorum et agnorum et hyr-
corum nolui. Cum ueniretis ante conspectum meum, quis
quesiuit hec de manibus uestris, ut ambularetis in atriis
meis? Ne afferatis ultra sacrificium frustra; in-
censum abominatio est michi. Neomeniam et sabbatum
et festiuitates alias non feram; iniqui sunt cetus uestri.
Kalendas uestras et sollempnitates uestras odiuit anima
mea, facta sunt michi molesta, laboraui sustinens. Et cum
extenderitis manus uestras ad me, auertam oculos me-
os a uobis; et cum multiplicaueritis orationem, non ex-
audiam: manus enim uestre sanguine plene sunt. Laua-
mini, mundi estote, auferte malum cogita-
tionum uestrarum ab oculis meis. Quiescite agere per-
uerse, discite benefacere. Querite iudicium, subue-
nite oppresso, iudicate pupillo, defendite uidu-
am. Et uenite et arguite me, dicit Dominus. Si fuerint pec-
cata uestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur. Et si fu-
erint rubra quasi uermiculus, uelut lana alba erunt.
Si uolueritis et audieritis me, bona terre comedetis.
Quod si nolueritis et me prouocaueritis ad iracundiam, gla-
dius deuorabit uos, quia os Domini locutum est. Quomo-
do facta est meretrix ciuitas fidelis, plena iudicii? Iu-
stitia habitauit in ea, nunc autem homicide. Argentum uestrum

Lauacro domine ... lauacrum ... per mare ... lauatur ... affectus et op[era] ... in peccatis mal[is] ... Quarto ... etc.

c. III

tuū ı̄ıſū ē ın ſcōıā·tū anglm meū·⁊ p̄parabit uiā
ante tui inſidles· meū. Et ſtatim ueniet ad tē
nem·ſequuntur quē uos q̄ritis·⁊ angl's teſta
dicāt·⁊ cā iudue ru s. Ecce ueñ dic̄ ds exercituū.
ait ds ex̄ituū· for gitare diē aduentus ei·: Et
bot ſup ıostibꝫ me endū eū: ıpſe ei q̄ ıg's oſlās.
meis. Et cōu̇tā ma ıū·⁊ ſedebit oſlās·⁊ emūdās
ad pur ſcōıā tuā·⁊ ıbit filios leui·⁊ colabit eos
reſtitua iudices tuos q̄ ıtu. Et erūt dn̄o offerentes
os tuos ut fuerūt a. Et placebit dn̄o ſacrifiuo
ciuitas iuſti: urbs ī ē dies ſeculi·⁊ ſic anni āntiqui
metur·⁊ reducet eū· iudicio·⁊ ero teſtis uelox ı
⁊ peccatores ſimul·⁊ q̄ dereliquerūt dn̄m conſum
tur. Confundentur eī ab ydolis quibꝫ ſacrificau
ūt·⁊ erubeſcetis ſup ortis quos elegeratis·ē
ſiūtis uelut q̄rcus defluentibꝫ folus·⁊ uelut
ortus abſq; aqua. Et erit fortitudo ūrā ut fa
uilla ſtuppe·⁊ op⁹ ūrm̄ q̄ſi ſcintilla·⁊ ſuccendet
utruq; ſimul·⁊ nō erit q̄ extinguat.

II

Uerbū qd̄ uidit yſaias filius
amos: ſup iudā ⁊ hyrlm. Et erit in nouiſſi
mis diebꝫ p̄paratus mōs domꝰ dn̄i ı̄ uertice mō
tiū·⁊ eleuabitur ſup colles·⁊ fluet ad eū omēs
gentes·⁊ ibunt p̄pli multi ⁊ dicēt. Uenite aſcē
damus ad montē dn̄i·⁊ ad domū di iacob. ⁊
docebit nos uias ſuas·⁊ ābulabim⁹ ı̄ ſemitis
eı̄: q2 de ſyon exibit lex·⁊ ūbū dn̄i de hirlm.
Et iudicabit gentes·⁊ arguet p̄plos multos·⁊
oflabūt gladios ſuos ı̄ uomeres·⁊ lanceas ſuas
ı̄ falces. Nō leuabit gēs cont̄ gentē gladiū:
nec exercebunt ultra ad p̄liū. Domꝰ iacob ue
nite ⁊ ābulem⁹ ı̄ lumine dn̄i. Proiecisti enī
p̄plm tuū domū iacob: q2 repleti ſ̄ ut oli.
⁊ augures hūerūt ut philiſtiim·⁊ pueris a
lienis adheſerūt. Repleta ē t̄ra argento ⁊ au
ro·⁊ nō ē finis theſauroꝝ eı̄. Et repleta ē t̄ra
eı̄ equis·⁊ innumerabiles quadrige eı̄. Et re
pleta ē t̄ra eı̄ ydolis: Opus manuū ſuaꝝ
adorauerūt. q̄ fecerūt digiti eoꝝ·⁊ incuruauı̄
ſe hō·⁊ humiliat⁹ ē uir. Ingredere ı̄ petrā. ab
ſcondere ı̄ foſſa humo a facie timoris dn̄i.
⁊ a gl'a maieſtatis eı̄. Oculi ſublimis hōis
humiliati ſ̄·⁊ incuruabit altitudo uiroꝝ.
Exaltabit aūt ds ſolus ı̄ die illa: q2 dies do
mini exercituū ſup omēm ſupbū ⁊ excelſū.
⁊ ſup omēm arrogantē·⁊ humiliabitur: Et
ſup oēs cedros libani ſublimes ⁊ erectas·⁊ ſu
p omēs q̄rcus baſan·⁊ ſup oēs ı̄ mōtes excelſos·
⁊ ſup oēs colles eleuatos·⁊ ſup oēm turrē excel
ſam·⁊ ſup oēm muꝝ munitū·⁊ ſup oēs naues
tharſis·⁊ ſup omēm q̄d uiſu pulchꝝ ē. Et in
curuabitur ſublimitas hōıū·⁊ hūiliabitur
altitudo uiroꝝ. Et eleuabit ds ſolus ı̄ die
illa·⁊ ydola penitus conterentur. Et introibūt

ı̄ ſpeluncas petraꝝ·⁊ ı̄ uoragines t̄re·a facie for
midinis dn̄i·⁊ a gl'a maieſtatis eı̄: cū ſurrexit
percutere t̄rā. In die illa proiciet hō ydola argē
ti ſui·⁊ ſimulacra auri ſui: q̄ fecerat ſibi ut ado
raret talpas ⁊ ueſptilioēs. Et ingredietur fiſſu
ras petraꝝ·⁊ cauernas ſaxoꝝ. a facie formidis
dn̄i·⁊ a gl'a maieſtatis eı̄·cū ſurrexerit percutere
t̄rā. Quieſcite ḡ ab hōie cui ſp̄s ı̄ naribꝫ eı̄: q2
excelſus reputat⁹ ē ipſe.

III

Ecce eı̄ dn̄ator ds exercituū auferet ab hirlm
⁊ ab iuda fortē ⁊ ualidū. oē robur panis·⁊
omne robur aq̄. fortē·⁊ uirꝝ bellatorē. iudicē
⁊ p̄phām·⁊ ariolū ⁊ ſenē·p̄ncipē ſup q̄nq̄ginta
⁊ honorabilē uultu·⁊ conſiliariū·⁊ ſapientē de
architectis·⁊ prudentē eloqi miſtici. Et dabo pu
eros principes eoꝝ·⁊ effeminati dn̄abunt eis.
Et corruet p̄pls uir ad uirꝝ·⁊ uir quiſq; ad p̄xi
mū ſuū. Tumultuabitur puer contra ſenē·⁊
ignobilis contra nobilē. Apprehendet eı̄ uir frēm
ſuū domeſticū patris ſui·⁊ dicet. Ueſtimentū
tibi ē: eſto p̄nceps nr̄. Ruina aūt h̄ ſub manu
tua. Et reſpondebit ı̄ die illa dicēs. Nō ſū me
dicus·⁊ ı̄ domo mea nō ē panis·neq; ueſtimentū:
nolite me conſtituere p̄ncipē p̄pli. Ruit eı̄ irlm.
⁊ iudas concidit: quia lingua eoꝝ ⁊ adinuentiōes eoꝝ:
cont̄ dn̄m: ut puocarent oculos maieſtatis eı̄.
Agnitō uultus eoꝝ reſpondit eis·⁊ peccatū ſuū q̄ſi
ſodoma p̄dicauerūt·nec abſconderūt. Ue aīe
eoꝝ: q̄m reddita ſūt eis mala. Dicite iuſto q̄m
bn̄: q̄m fructū adinuentionū ſuaꝝ comedet.
Ue impio ı̄ malū: retributō eı̄ manuū eı̄ fiet
eı̄. P̄plm meū exactores ſui ſpoliauerūt·⁊ mu
lieres dn̄ate ſ̄ eı̄. P̄ple mēs qui bt̄m te dicūt.
ipi te decipiūt·⁊ uiā greſſuū tuoꝝ diſſipant. Stat
ad iudicandū ds·⁊ ſtat ad iudicandos p̄plos. Ds
ad iudiciū ueniet cū ſenibꝫ p̄pli ſui·⁊ p̄ncipi
bꝫ eı̄. Uos eı̄ depaſti eſtis uineā meā·⁊ rapina
pauperis ı̄ domo ūrā. Quare atteritis p̄plm meū.
⁊ facies pauperū commolitis. dic̄ ds exercituū: Et
dixit ds. Pro eo q̄ eleuate ſ̄ filie ſyon·⁊ ābula
uerūt extento collo·⁊ nutibꝫ oculoꝝ ibāt·⁊ pla
udebāt. ābulabāt·⁊ pedibꝫ ſuis compoſito gdu
incedebāt: Decaluabit ds uerticē filiaꝝ ſyon.
⁊ crinē eaꝝ nudabit. In die illa auferet dn̄s
ornatū calciamentoꝝ·⁊ lunulas·⁊ torques·⁊
monilia·⁊ armillas·⁊ mitras. diſcriminalia.
⁊ periſcelidas·⁊ murenulas·⁊ olfactoriola·⁊ ı̄au
res·⁊ anulos·⁊ gēmas ı̄ fronte pendentes·⁊ et
mutatoria·⁊ pallia·⁊ linteamina·⁊ acus·⁊ ſpe
cula·⁊ ſyndones·⁊ uittas·⁊ therriſtra. Et erit
p ſuaui odore fetor·⁊ p zona funiculus·⁊ p
criſpanti crine caluitiū·⁊ p faſcia pectorali cili
ciū. Pulcherrimi q̄q; uiri tui gladio cadent·⁊ for
tes tui ı̄ p̄lio. Et merebūt atq; lugebūt porte eı̄.

[illegible] jo. xv. [illegible]
[illegible] cy. iij. [illegible]
[illegible] jo. iij. [illegible]
[illegible] 1. [illegible]
[illegible]
[illegible] xii. [illegible]

Eri. 3. [illegible] 1.

[illegible]

et vastata urbs desolata in terra sedebit.

IIII

Et apprehendent septem mulieres
virum unum in die illa dicentes. Panem nostrum come-
demus et vestimentis nostris operiemur. tantummodo
invocetur nomen tuum super nos. aufer obprobrium nostrum.
In die illa erit germen domini in magnificentia et gloria.
et fructus terre sublimis. et exultatio his qui salvati
fuerint de israel. Et erit omnis qui relictus fuerit in syon.
et residuus in ierusalem: sanctus vocabitur omnis qui scriptus
est in vita in ierusalem. Si abluerit dominus sordem filiarum
syon. et sanguinem ierusalem laverit de medio eius in spiritu
iudicii et spiritu ardoris. Et creavit dominus super omnem lo-
cum montis syon. et ubi invocatus est nubem per diem.
et fumum et splendorem ignis flammantis in nocte. Su-
per omnem enim gloriam protectio. et tabernaculum erit in umbra-
culum diei ab estu. et in securitatem. et in absconsionem. a tur-
bine et a pluvia.

V

Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei.
vinee sue. Vinea facta est dilecto meo in cornu
filio olei. Et sepivit eam. et lapides elegit ex il-
la. et plantavit vineam electam. et edificavit
turrim in medio eius. et torcular extruxit in ea. et ex-
pectavit ut faceret uvas. et fecit labruscas. Nunc
ergo habitatores ierusalem et viri iuda: iudicate inter me
et vineam meam. Quid est quod ultra debui facere vine-
e mee. et non feci ei? An quod expectavi ut faceret
uvas. et fecit labruscas? Et nunc ostendam vobis quid
ego faciam vinee mee. Auferam sepem eius. et erit
in direptionem: diruam maceriam eius. et erit in conculca-
tionem. Et ponam eam desertam. non putabitur et non fodietur.
et ascendent vepres et spine. et nubibus mandabo
ne pluant super eam ymbrem. Vinea enim domini exerci-
tuum. domus israel est. et vir iuda germen delectabile eius.
Et expectavi ut faceret iudicium. et ecce iniquitas. et
iustitiam. et ecce clamor. Ve qui coniungitis domum
ad domum. et agrum ad agrum copulatis. usque ad ter-
minum loci. Numquid habitabitis vos soli in medio
terre? In auribus meis sunt hec. domini exercituum. nisi domus
multe deserte fuerint. grandes et pulchre absque
habitatore. Decem enim iugera vinearum facient lagun-
culam unam. et triginta modii sementis. facient
modios tres. Ve qui consurgitis mane ad secta-
dam ebrietatem. et potandum usque ad vesperam. ut vino
estuetis. Cythara. et lyra. et tympanum. et tybia. et
vinum in conviviis vestris. et opus domini non respicitis.
nec opera manuum eius consideratis. Propterea cap-
tivus ductus est populus meus. quia non habuit scientiam. et
nobiles eius fame interierunt. et multitudo eius si-
ti exaruit. Propterea dilatavit infernus animam suam.
et aperuit os suum absque ullo termino. et descendent
fortes eius. et populus eius. et sublimes eius. gloriosique eius ad
eum. Et incurvabitur homo. et humiliabitur vir. et oculi
sublimium deprimentur. Et exaltabitur dominus exercituum
in iudicio. et deus sanctus sanctificabitur in iustitia. Et pascen-
tur agni iuxta ordinem suum. et deserta in ubertatem versa
advene comedent. Ve qui trahitis iniquitatem
in funiculis vanitatis. et quasi vinculum plaustri
peccatum. Qui dicitis. festinet. et cito veniat opus eius.
ut videamus. et appropiet et veniat consilium sancti
israel. et sciemus illud. Ve qui dicitis malum bonum.
et bonum malum: ponentes tenebras lucem. et lucem
tenebras. ponentes amarum in dulce. et dulce in
amarum. Ve qui sapientes estis in oculis vestris. et
coram vobismetipsis prudentes. Ve qui potentes
estis ad bibendum vinum. et viri fortes ad miscen-
dam ebrietatem. Qui iustificatis impium pro muneribus.
et iustitiam iusti aufertis ab eo. Propter hoc sicut
devorat stipulam lingua ignis. et calor flamme ex-
urit. sic radix eorum quasi favilla erit. et germen
eorum ut pulvis ascendet. Abiecerunt enim le-
gem domini exercituum. et eloquium sancti israel blasphema-
verunt. Ideo iratus est furor domini in populo suo. et ex-
tendit manum suam super eum. et percussit eum. et contur-
bati sunt montes. et facta sunt morticina eorum quasi ster-
cus in medio platearum. In omnibus his non est aversus
furor eius. sed adhuc manus eius extenta. Et eleva-
bit signum in nationibus procul. et sibilabit ad eum
de finibus terre. Et ecce festinus veniet velociter.
non est deficiens neque laborans in eo. non dormitabit
neque dormiet. neque solvetur cingulum renum eius neque
rumpetur corrigia calciamenti eius. Sagitte eius
acute. et omnes arcus eius extenti. Ungule equorum eius
ut silex. et rote eius quasi impetus tempestatis. Rugitus
eius ut leonis. rugiet ut catuli leonum. et frendet.
et tenebit predam. et amplexabitur. et non erit qui eruat.
et sonabit in die illa super eum. sicut sonitus maris.
Aspiciemus in terram. et ecce tenebre tribulationis.
et lux obtenebrata est in caligine eius.

VI

In anno quo mortuus est rex
Ozias vidi dominum sedentem super solium excelsum
et elevatum. et plena domus a maiestate eius. et ea que
sub eo erant replebant templum. Seraphym sta-
bant super illud. sex ale uni. et sex ale alteri. Du-
abus velabant faciem eius. et duabus velabant pedes
eius. et duabus volabant. Et clamabant alter ad al-
terum. et dicebant. Sanctus. Sanctus. Sanctus. dominus deus exercituum.
plena est omnis terra gloria eius. Et commota sunt super li-
minaria cardinum a voce clamantis. et domus imple-
ta est fumo. Et dixi. Ve mihi quia tacui. quia vir pollu-
tus labiis ego sum. et in medio populi polluta labia
habentis ego habito. et regem dominum exercituum vidi ocu-
lis meis. Et volavit ad me unus de seraphym.
et in manu eius calculus quem forcipe tulerat de al-
tari. et tetigit os meum. et dixit. Ecce tetigit hoc labi-
a tua. et auferetur iniquitas tua. et peccatum tuum
mundabitur. Et audivi vocem domini dicentis. Quem
mittam. et quis ibit nobis? Et dixi. Ecce ego. mit-
te me. Et dixit. Vade et dices populo huic. Audi-

te audientes et nolite intelligere et uidete uisionem
et nolite cognoscere. Exceca cor populi huius et aures
eius aggraua et oculos eius claude: ne forte uideat
oculis suis et auribus suis audiat et corde suo in
telligat et conuertatur et sanem eum. Et dixi. Vsquequo
domine? Et dixit. Donec desolentur ciuitates abs
que habitatore et domus sine homine, et terra relinquetur
deserta et longe faciet deus homines. Et multiplica
bitur que derelicta fuerat in medio terre et adhuc in ea
decimatio. Et conuertetur et erit in ostensionem sicut te
rebintus et sicut quercus que expandit ramos suos.
Semen sanctum erit id quod steterit in ea.

VII

Et factum est in diebus achaz filii
ioatham filii ozie regis iuda, ascendit ra
sin rex syrie et facee filius romelie rex israel in
hierusalem ad preliandum contra eam et non potuerunt de
bellare eam. Et nuntiauerunt domui dauid
dicentes. Requieuit syria super ephraim, et
commotum est cor eius et cor populi eius sicut mouentur
ligna siluarum a facie uenti. Et dixit dominus ad y
saiam. Egredere in occursum achaz tu et qui relictus
est iasub filius tuus ad extremum aqueductus
piscine superioris in uia agri fullonis et dices ad
eum. Vide ut sileas, noli timere et cor tuum ne for
midet a duabus caudis titionum fumigantium in
istorum in ira furoris rasin regis syrie et filii ro
melie eo quod consilium inierint contra te syria
malum ephraim et filius romelie dicentes.
Ascendamus ad iudam et suscitemus eum et euellamus
eum ad nos et ponamus regem in medio eius filium tabe
el. Hec dicit dominus deus. Non stabit et non erit istud. Sed
caput syrie damascus et caput damasci rasin.
Et adhuc sexaginta et quinque anni et desinet ep
hraim esse populus et caput ephraim samaria et caput
samarie filius romelie. Si non credideritis non per
manebitis. Et adiecit dominus loqui ad achaz dicens.
Pete tibi signum a domino deo tuo in profundum inferni
siue in excelsum supra. Et dixit achaz. Non petam et non
temptabo dominum. Et dixit. Audite domus dauid. Num
quid parum uobis est molestos esse hominibus quia molesti e
stis et deo meo? Propter hoc dabit dominus ipse uobis signum. Ecce
uirgo concipiet et pariet filium et uocabitur nomen eius emma
nuhel. Butyrum et mel comedet ut sciat repro
bare malum et eligere bonum. Quia antequam sciat pu
er reprobare malum et eligere bonum derelinque
tur terra quam tu detestaris a facie duorum regum suorum.
Adducet dominus super te et super populum tuum et super domum
patris tui dies qui non uenerunt a diebus separationis
ephraim a iuda cum rege assyriorum. Et erit in die
illa sibilabit dominus musce que est in extremo flumi
num egypti et api que est in terra assur et uenient et requi
escent omnes in torrentibus uallium et in cauernis petra
rum et in omnibus frutectis et in uniuersis foraminibus. In
die illa radet dominus in nouacula acuta in hiis qui trans
flumen sunt in rege assyriorum caput et pilos pedum et barbam
uniuersam. Et erit in die illa nutriet homo uaccam boum
et duas oues et pre ubertate lactis comedet butyrum.
Butyrum enim et mel manducabit omnis qui relictus fu
erit in medio terre. Et erit in die illa omnis locus ubi
fuerint mille uites mille argenteis et in spinas
et in uepres erunt, cum sagittis et arcu ingredientur
illuc. Vepres enim et spine erunt in uniuersa terra. Et omnes
montes qui in sarculo sarientur non ueniet illuc
timor spinarum et ueprium, et erit in pascua bouis et in
conculcationem pecoris.

VIII

Et dixit dominus ad me. Sume tibi librum grandem et scri
be in eo stilo hominis. Velociter spolia detrahe cito
predare. Et adhibui mihi testes fideles uriam sacerdo
tem et zachariam filium barachie, et accessi ad prophetissam
et concepit et peperit filium. Et dixit dominus ad me. Voca nomen
eius. Accelera spolia detrahere festina predari.
Quia antequam sciat puer uocare patrem suum et ma
trem suam auferetur fortitudo damasci et spolia sa
marie coram rege assyriorum. Et adiecit dominus loqui ad
me adhuc dicens. Pro eo quod abiecit populus iste aquas
syloe que uadunt cum silentio et assumpsit magis ra
sin et filium romelie propter hoc ecce dominus adducet super
eos aquas fluminis fortes et multas regem assyri
orum et omnem gloriam eius, et ascendet super omnes riuos eius et flu
et super uniuersas ripas eius et ibit per iudam inundans
et transiens usque ad collum ueniet, et erit extensio ala
rum eius implens latitudinem terre tue o emanuhel. Con
gregamini populi et uincimini et audite uniuerse
procul terre, confortamini et uincimini accingite uos et uinci
mini, inite consilium et dissipabitur loquimini uerbum et non fi
et quia nobiscum deus. Hec enim ait dominus ad me. Sicut in forti
manu erudiuit me ne irem in uiam populi huius di
cens. Non dicatis coniuratio. Omnia enim que loquitur populus
iste coniuratio est, et timorem eius ne timeatis neque
paueatis, dominum exercituum ipsum sanctificate. Ipse pa
uor uester et ipse terror uester et erit uobis in sanctificationem. In
lapidem autem offensionis et in petram scandali duabus
domibus israel in laqueum et in ruinam habitantibus hierusalem.
Et offendent ex eis plurimi et cadent et conterentur et ir
retientur et capientur. Liga testimonium signa legem
in discipulis meis, et expectabo dominum qui abscondit
faciem suam a domo iacob et prestolabor eum. Ecce
ego et pueri mei quos mihi dedit dominus in signum et in por
tentum israel a domino exercituum qui habitat in monte
syon. Et cum dixerint ad uos. Querite a phitonibus et
diuinis qui strident in incantationibus suis. Numquid
non populus a deo suo requiret uisionem pro uiuis a mor
tuis? Ad legem magis et ad testimonium. Quod si non
dixerint iuxta uerbum hoc non erit eis matutina lux,
et transibit per eam corruet et esuriet. Et cum esurierit
irascetur et maledicet regi suo et deo suo. Et suscipi
et sursum et ad terram intuebitur et ecce tribulatio et te
nebre et dissolutio et angustia et caligo persequens.

et non poterit avolare de angustia sua.
VIIII
Primo tempore alleviata est terra Zabulon
et terra Neptalim, et novissimo aggravata est via ma-
ris trans Iordanem Galilee. Gentium populus qui ambula-
bat in tenebris vidit lucem magnam. Habitantibus in
regione umbre mortis lux orta est eis. Multiplica-
sti gentem, non magnificasti leticiam. Letabuntur coram te
sicut qui letantur in messe, sicut exultant
victores capta preda quando dividunt spolia. Iugum enim
oneris eius, et virgam humeri eius, et sceptrum exactoris eius
superasti sicut in die Madian. Quia omnis violenta preda-
tio cum tumultu, et vestimentum mixtum sanguine, e-
rit in combustionem et cibus ignis. Parvulus enim natus est nobis,
filius datus est nobis. Et factus est principatus super humerum
eius, et vocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius,
Deus, Fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis. Multi-
plicabitur eius imperium, et pacis non erit finis. Super so-
lium David et super regnum eius sedebit, ut confirmet illud
et corroboret in iudicio et iusticia, amodo et usque in sem-
piternum. Zelus Domini exercituum faciet hoc. Verbum misit
Dominus in Iacob, et cecidit in Israel. Et sciet populus omnis Ephra-
im et habitantes Samariam in superbia et magnitudine
cordis dicentes: Lateres ceciderunt, sed quadris lapi-
dibus edificabimus. Sicomoros succiderunt, sed ce-
dros immutabimus. Et elevabit Dominus hostes Rasin
super eum, et inimicos eius in tumultum vertet: Syriam
ab oriente, et Philistiim ab occidente; et devora-
bunt Israel toto ore. In omnibus his non est aversus
furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Et populus non
est reversus ad percutientem se, et Dominum exercituum non
quesierunt. Et disperdet Dominus ab Israel caput et caudam,
incurvantem et refrenantem in die una. Longevus
et honorabilis ipse est caput, et propheta docens mendacium
ipse est cauda. Et erunt qui beatificant populum istum sedu-
centes, et qui beatificantur precipitati. Propter hoc super a-
dolescentulis eius non letabitur Dominus, et pupillorum eius et
viduarum non miserebitur, quia omnis hypocrita est et nequam,
et universum os locutum est stulticiam. In omnibus his non
est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Suc-
censa est enim quasi ignis impietas, veprem et spinam vora-
bit. Et succendetur in densitate saltus, et convol-
vetur superbia fumi. In ira Domini exercituum conturbata
est terra, et erit populus quasi esca ignis. Vir fratri suo non parcet,
et declinabit ad dexteram et esuriet, et comedet ad si-
nistram et non saturabitur. Unusquisque carnem brachii
sui vorabit: Manasses Ephraim, et Ephraim
Manassen; simul ipsi contra Iudam. In omnibus his
non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.
X
Ve qui condunt leges iniquas, et scribentes iniusticiam scripserunt,
ut opprimerent in iudicio pauperes, et vim facerent
cause humilium populi mei, ut essent vidue preda eorum,
et pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis
et calamitatis de longe venientis? Ad cuius fugi-
etis auxilium? Et ubi relinquetis gloriam vestram, ne
incurvemini sub vinculo, et cum interfectis cadatis?
Super omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc
manus eius extenta. Ve Assur, virga furoris mei
et baculus ipse est, in manu eorum indignatio mea. Ad
gentem fallacem mittam eum, et contra populum furoris
mei mandabo illi, ut auferat spolia et diripiat
predam, et ponat illum in conculcationem quasi lutum platearum.
Ipse autem non sic arbitrabitur, et cor eius non ita estimabit,
sed ad conterendum erit cor eius, et ad internecionem gentium
non paucarum. Dicet enim: Numquid non principes mei si-
mul reges sunt? Numquid non ut Charcamis sic et
Chalanno? Et ut Arfath sic Emath? Numquid
non ut Damascus sic Samaria? Quomodo invenit
manus mea regna ydoli, sic et simulacra eorum de
Iherusalem et de Samaria. Numquid non sicut feci Samarie et
ydolis eius, sic faciam Iherusalem et simulacris eius? Et
erit cum impleverit Dominus cuncta opera sua in monte Sy-
on et in Iherusalem, visitabo super fructum magnifici cor-
dis regis Assur, et super gloriam altitudinis oculorum
eius. Dixit enim: In fortitudine manus mee ego fe-
ci, et in sapientia mea intellexi, et abstuli termi-
nos populorum, et principes eorum depredatus sum, et detraxi
quasi potens in sublimi residentes. Et invenit quasi nidum
manus mea fortitudinem populorum. Et sicut colliguntur
ova que derelicta sunt, sic universam terram ego congregavi,
et non fuit qui moveret pennam, et aperiret os et gan-
niret. Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat
in ea? Aut exaltabitur serra contra eum a quo tra-
hitur? Quomodo si elevetur virga contra levan-
tem se, et exaltetur baculus qui utique lignum est. Propter
hoc mittet dominator Dominus exercituum in pinguibus eius
tenuitatem, et subtus gloriam eius succensa ardebit quasi com-
bustio ignis. Et erit lumen Israel in igne, et sanctus eius in flamma.
Et succendetur et devorabit spina eius et vepres in
die una, et gloria saltus eius et carmeli eius ab anima usque
ad carnem consumetur, et erit terrore profugus. Et reli-
quie ligni saltus eius pre paucitate numerabuntur,
et puer scribet eos. Et erit in die illa non adiciet resi-
duum Israel et hii qui fugerint de domo Iacob inniti
super eo qui percutit eos, sed innitetur super Dominum sanctum
Israel in veritate. Reliquie convertentur, reliquie inquam
Iacob ad Dominum fortem. Si enim fuerit populus tuus Israel
quasi arena maris, reliquie convertentur ex eo. Consumma-
tio abbreviata inundabit iusticiam. Consummationem
et abbreviationem Dominus Deus exercituum faciet in medio
omnis terre. Propter hoc hec dicit Dominus Deus exercituum: Noli timere
populus meus habitator Syon ab Assur; in virga percutiet
te, et baculum suum levabit super te in via Egypti.
Adhuc enim paululum modicumque, et consummabitur in-
dignatio et furor meus super scelus eorum. Et suscita-
bit super eum Dominus exercituum flagellum iuxta plagam
Madian in petra Oreb, et virgam suam super mare, et
levabit eam in via Egypti. Et erit in die illa auferetur
onus eius de medio humero tuo, et iugum eius de collo tuo,
et computrescet iugum a facie olei. Veniet in Aioth, tran-
sibit in Magron, apud Magmas commendabit vasa
sua. Transierunt cursim, Gabee sedes nostra; obstu-

puit ırma. gabaa saulis fugit. Hynni uo
ce tua filia gallim. attende laysa. paupcula
anathoth. migrauit medemena. habitatores
gebin confortamini. adhuc dies ē ut inobe
stetur. Agitabit manū suā sup mōtē filie
syon. collem ıhrlm. Ecce dn̄atōr ds̄ exercituū
confringet lagunculā in terrore. excelsi statu
ra succidentr̄. sublimes humiliabuntr̄. subu
tentr̄ condensa salt̄ ferro. libanꝰ ē excelsis ca
det.

XI

Et egredietur uirga de radice iesse. flos de radi
ce eı̄ ascendet. Et requiescet sup eū sp̄s dn̄i.
sp̄s sapientie intellectus. sp̄s cōsilii fortitudi
nis. sp̄s sapientie pietatis. replebit eū sp̄s
timoris dn̄i. Nō sc̄dm uisionē oculoꝝ iudicabit.
neq; sc̄dm auditū aurıū arguet. S; iudicabit in iu
stitia paupes. arguet inequitate p mansuetis
tre. Et pcutiet trām uirga oris sui. sp̄u labi
oꝝ suoꝝ interficiet impium. Et erit iustitia ci
gulū lūboꝝ eı̄. fides cinctoriū renū eı̄. Ha
bitabit lup̄ cū agno. pardus cū hedo accuba
bit. Vitulus leo ouis simul morabunt̄.
puer paruulus minabit eos. Vitulus ursus
pascentr̄. simul requiescēt catuli eoꝝ. leo q̄i bos
comedet paleas. Et delectabit̄ infans ab ubere
sup foramine aspidis. in cauerna reguli q ablac
tatus fuit̄ manū suā mittet. Nō nocebūt nō oc
cidēt in uniuso monte sc̄ō meo. q replera ē
trā sciā dn̄i. sic aq̄ maris opientes. In die illa
radix iesse q̄ stat insignū ppl'oꝝ. ipm gentes
dep̄cabunt̄. erit sepulchꝝ eı̄ gl'osum. Et erit
in die illa adiciet ds̄ manū suā sc̄d'o ad possi
dendū residuū ppl'i sui. q'd relinquetur ab assirıı.
et ab egypto. a fethros. ab ethiopia. ab
helam. a sennaar. ab emath. ab insulis maris.
Et leuabit ds̄ signū in nationes. congregabit pfu
gos isrl̄. dispsos iuda colliget a quattuor pla
gis tre. auferetur zelus ephraim. et hostes
iuda pibunt. Ephraim nō emulabit̄ iudā. iu
das nō pugnabit cont̄ ephraim. Et uolabūt
in humeros philistiim p mare. simul predabū
tur filios orientis. Idumea moab preceptū
manꝰ eoꝝ. filii āmon obedientes erūt. Et de
solabit ds̄ linguā maris egypti. leuabit ma
nū suā sup flumē in fortitudine sp̄s sui. pcu
tiet eū in septē riuis. ita ut transeāt p eū calci
ati. Et erit uia residuo ppl'o meo q relinquetur
ab assyriis. sic fuit isrl'i in die qua ascendit
de trā egypti. Et dices in illa die.

XII

Confitebor tibi dn̄e qm̄ ira
tus es michi. cōuersus ē furor tuus cōsolatꝰ
es me. Ecce ds̄ saluator meus. fiducialit̄ agā nō
timebo. Q: fortitudo mea laus mea ds̄. et
f'cs̄ ē m̄ in salutē. Haurietis aquas in gaudio de
fontib; saluatoris. dicetis in illa die. cōfitemini
dn̄o inuocate nomē eı̄. Notas facite in ppl'is adi
uentiones eı̄. mementote qm̄ excelsū ē nomē eius.
Cantate dn̄o qm̄ magnifice fecit. annūtiate hoc
in uniusa tra. Exulta lauda habitatio syon. quia
magnꝰ in medio tui sc̄s isrl̄.

XIII

Onus babilonis q̄ uidit ysaias
filius amos. Sup montē caliginosū leuate
signū. exaltate uocē. leuate manū. ingrediant̄
portas duces. Ego mandaui sc̄ificatis meis.
uocaui fortes meos in ira mea. exultantes in gl'a
mea. Vox multitudinis in montib; q̄i pplor̄ fre
quentiū. uox sonitus regū gentiū congregatarū. Ds̄
exercituū precep̄ militie belli. uenientib; de trā pro
cul. a summitate celi. Ds̄ uasa furoris eı̄. ut disp
dat oēm trām. chaldeoꝝ babilonis. Vlulate quia
ppe ē dies dn̄i. q̄i uastitas a dn̄o ueniet. Ppt̄ hoc
omēs manꝰ dissoluentr̄. omē cor hoīs tabescet
conteret. Torsiones dolores tenebūt. q̄i parturiens
dolebūt. Vnusqsq; ad pximū suū stupebit. fa
cies combuste uultus eoꝝ. Ecce dies dn̄i ueniet
crudelis. indignationis plenꝰ. ire furorisq; ad
ponendā trām in solitudinē. peccatores eı̄ conterēdos
de ea. qm̄ stelle celi splendor eaꝝ. nō expandēt
lumē suū. Obtenebratus ē sol in ortu suo. lu
na nō splendebit in lumine suo. Et uisitabo su
p orbē mala. contra impios iniquitatē eoꝝ. quiescē
facia supbiā infideliū. arrogantiā fortiū humi
liabo. Preciosior erit uir auro. hō mundo obrizo.
Sup hec celū turbabo. mouebitur trā de loco
suo. ppt̄ indignationē dn̄i exercituū. ppt̄ diem
furoris eı̄. Et erit q̄i damula fugiēs. q̄i ouis.
nō erit q congreget. Vnusqsq; ad ppl'm suū cōuertet̄.
singuli ad trām suā fugiet. Oīs q inuentus fuit̄
occidet̄. oīs qui supuenit̄ cadet in gladio. In
fantes eoꝝ allidentr̄ in oculꝭ eoꝝ. diripientur
domus eoꝝ. uxores eoꝝ uiolabunt̄. Ecce ego
suscitabo sup eos medos. q argentū nō q̄rāt. nec
aurū uelit̄. s; sagittis paruulos interficient̄. lacta
tib; uteris nō misebuntur. sup filios nō parcet
oculus eoꝝ. Et erit babilon illa gl'osa in regnis. in
clita in supbia chaldeoꝝ. sicut subuertit ds̄ so
domā gomorrā. nō habitabit̄ usq; in finē. nō fū
dabitur usq; ad generationē generationē. Nec ponet
ibi tentoria arabs. nec pastores requiescēt ibi. S; re
quiescēt ibi bestie. Et replebunt̄ domꝰ eoꝝ dra
conib;. habitabūt ibi strutiones. pilosi salta
būt ibi. Et respondebūt ibi ulule in edib; eı̄. syre
nes in delubris uoluptatis.

XIIII

Prope ē ut ueniat tps̄ eı̄. dies eı̄ nō elongabū
tur. Miserebitur enī ds̄ iacob. eliget adhuc
de isrl̄. requiescē eos faciet sup humū suā. Ad
iungetr̄ aduena ad eos. adherebit domui iacob.
tenebūt eos ppl'i. adducēt eos ad locū suū. et

possidebit eos domus Israel super terram Domini in servos et ancillas. Et erunt capientes eos qui se ceperant, et subicient exactores suos. Et erit in die illa, cum requiem dederit tibi Deus a labore tuo, et a concussione tua, et a servitute dura qua ante servisti, sumes parabolam istam contra regem Babylonis, et dices: Quomodo cessavit exactor, quievit tributum? Contrivit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium, cedentem populos in indignatione plaga insanabili, subicientem in furore gentes, persequentem crudeliter. Conquievit et siluit omnis terra, gavisa est et exultavit. Abietes quoque letate sunt super te, et cedri Libani: ex quo dormisti, non ascendit qui succidat nos. Infernus subter conturbatus est in occursum adventus tui: suscitavit tibi gigantes. Omnes principes terre surrexerunt de soliis suis, omnes principes nationum. Universi respondebunt et dicent tibi: Et tu vulneratus es sicut nos, nostri similis effectus es. Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadaver tuum: subter te sternetur tinea, et operimentum tuum erunt vermes. Quomodo cecidisti de celo, Lucifer, qui mane oriebaris? Corruisti in terram, qui vulnerabas gentes? Qui dicebas in corde tuo: In celum conscendam, super astra celi exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum laci. Qui te viderint, ad te inclinabuntur teque prospicient: Numquid iste est vir qui conturbavit terram, qui concussit regna, qui posuit orbem desertum, et urbes eius destruxit, vinctis eius non aperuit carcerem? Omnes reges gentium universi dormierunt in gloria, vir in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulchro tuo, quasi stirps inutilis, sicut sanie pollutus et obvolutus, qui interfecti sunt gladio, et descenderunt ad fundamenta laci, quasi cadaver putridum. Non habebis consortium cum eis neque in sepultura: tu enim terram tuam disperdidisti, tu populum tuum occidisti. Non vocabitur in eternum semen pessimorum. Preparate filios eius occisioni in iniquitate patrum eorum: non consurgent, nec hereditabunt terram, neque implebunt faciem orbis civitatum. Et consurgam super eos, dicit Dominus exercituum: et perdam Babylonis nomen, et reliquias, et germen, et progeniem, ait Dominus. Et ponam eam in possessionem ericii, et in paludes aquarum, et scopabo eam in scopa terens, dicit Dominus exercituum. Iuravit Dominus exercituum dicens: Si non ut putavi, ita erit: et quomodo mente tractavi, sic eveniet: ut conteram Assyrium in terra mea, et in montibus meis conculcem eum: et auferetur ab eis iugum eius, et onus eius ab humero eorum tolletur. Hoc consilium quod cogitavi super omnem terram, et hec est manus eius extenta super universas gentes. Dominus enim exercituum decrevit, et quis poterit infirmare? Et manus eius extenta, et quis avertet eam? In anno quo mortuus est rex Achaz, factum est onus istud: Ne leteris Philisthea omnis tu, quoniam comminuta est virga percussoris tui: de radice enim colubri egredietur regulus, et semen eius absorbens volucrem. Et pascentur primogeniti pauperum, et pauperes fiducialiter requiescent. Et interire faciam in fame radicem tuam, et reliquias tuas interficiam. Ulula porta, clama civitas: prostrata est Philisthea omnis: ab aquilone enim fumus veniet, et non est qui effugiat agmen eius. Et quid respondebitur nuntiis gentis? Quia Dominus fundavit Sion, et in ipso sperabunt pauperes populi eius.

XV

Onus Moab. Quia nocte vastata est Ar, conticuit Moab: quia nocte vastatus est murus eius, Moab conticuit. Ascendit domus et Dibon ad excelsa in planctum super Nabo, et super Medaba Moab ululabit: in cunctis capitibus eius calvitium, et omnis barba radetur. In triviis eius accincti sunt sacco: super tecta eius et in plateis eius omnis ululatus descendit in fletum. Clamavit Esebon et Eleale, usque Iasa audita est vox eorum. Super hoc expediti Moab ululabunt, anima eius ululabit sibi. Cor meum ad Moab clamabit, vectes eius usque ad Segor vitulam conternantem: per ascensum enim Luith flens ascendet, et in via Oronaim clamorem contritionis levabunt. Aque enim Nemrim deserte erunt, quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interiit. Secundum magnitudinem operis et visitatio eorum: ad torrentem salicum ducent eos. Quoniam circuivit clamor terminum Moab: usque ad Gallim ululatus eius, et usque ad puteum Helim clamor eius. Quia aque Dibon reflete sunt sanguine: ponam enim super Dibon additamenta: his qui fugerint de Moab leonem, et reliquiis terre.

XVI

Emitte agnum, Domine, dominatorem terre, de petra deserti ad montem filie Sion. Et erit: sicut avis fugiens, et sicut pulli de nido avolantes, sic erunt filie Moab in transcensu Arnon. Ini consilium, coge concilium: pone quasi noctem umbram tuam in meridie: absconde fugientes, et vagos ne prodas. Habitabunt apud te profugi mei: Moab, esto latibulum eorum a facie vastatoris. Finitus est enim pulvis, consummatus est miser: defecit qui conculcabat terram. Et preparabitur in misericordia solium, et sedebit super illud in veritate in tabernaculo David, iudicans et querens iudicium, et velociter reddens quod iustum est. Audivimus superbiam Moab: superbus est valde. Superbia eius, et arrogantia eius, et indignatio eius plusquam fortitudo eius. Ideo ululabit Moab ad Moab: universus ululabit: his qui letantur super muros cocti lateris, loquimini plagas suas. Quoniam suburbana Esebon deserta sunt, et vineam Sabama domini gentium exciderunt: flagella eius usque ad Iazer pervenerunt: erraverunt in deserto, propagines eius relicte sunt, transierunt mare. Super hoc plorabo in fletu Iazer vineam Sabama: inebriabo te lacrima mea Esebon et Eleale: quoniam super vindemiam tuam et super messem tuam vox calcantium irruit. Et auferetur letitia et exultatio de Carmelo, et in vineis non exultabit neque iubilabit. Vinum in torculari non calcabit qui calcare consueverat: vocem calcantium abstuli. Super hoc venter

Sollicitudo:
Deprecantis. fili patris. Job. sicut angelus. Io. xiiii. et iudex meus.
Patientis. ut hec. hac aperuit dicta.
Contristantis. ii. Re. xviii. Sollicitudine cunctis patris. hec assumpsit filios.
Participantis. Ge. Re. xviii. quos fecit consortes.
Imitantis. Ca. v. Estote mihi et Levi. xix. sancti estote quia et ego.
Repentantis. xxv. sicut et ... pictura Ezech.

mīs ad moab q̄i cithara sonabit. ⁊ uiscerā mea
ad muꝝ cocti latis. Et erit cū apparuerit q̄d labo
rauit moab. sup excelsis suis. ingrediet̄ ad scā
sua. ut obsecret. ⁊ n̄ ualebit. Hoc ūbū q̄d locut᷒
ē dn̄s ad moab extūc. ⁊ nūc locut᷒ ē dn̄s dicēs. In
trib; annis q̄i anni mercenarii auferet̄ glā mo
ab sup omi pplo multo. ⁊ relinqt̄ ī eo pūuus. rare
⁊ modicus. nequaq̄ multus.

XVII

Onus damasci. Ecce damascus dēsinet ēē ciui
tas. ⁊ erit sic aceruus lapidū in ruina. Derelic
te ciuitates aroer gregib; erūt. ⁊ requiescēt ibi. ⁊
nō erit qui exterreat. Et cessabit adiutoriū ab
ephraim ⁊ regnū a damasco. ⁊ reliquie syrie
sic glā filioꝝ isrl̄ erūt. dicit dn̄s exercituū. Et erit
ī die illa attenuabit̄ glā iacob. ⁊ pinguedo car
nis ei᷒ emarcescet. Et erit sic̄ congregans in messe
q̄d restiterit. ⁊ brachiū ei᷒ spicas leget. ⁊ erit sic̄
querēs spicas ī ualle raphaim. Et relinquetur
in eo sic̄ racemus. ⁊ sicut excussio olee duaꝝ
aut triū oliuaꝝ ī sūmitate rami. siue q̄ttuor
aut quinq; ī cacuminib; ei᷒ fruct᷒ ei᷒. dicit dn̄s
dēs isrl̄. In die illa inclinabit̄ hō ad factorē
suū. ⁊ oculi ei᷒ ad scm̄ isrl̄ respiciet. Et nō in
clinabit̄ ad altaria q̄ fecerūt man᷒ ei᷒. ⁊ q̄ opa
ti s̄ digiti ei᷒, n̄ respiciet lucos ⁊ delubra. In di
e illa erūt ciuitates fortitudinis ei᷒ derelicte.
sic̄ aratra ⁊ segetes q̄ derelicte s̄ a facie filioꝝ
isrl̄. Et erit desrta. quia oblita es dei saluatoris
tui. ⁊ fortis adiutoris tui nō es recordata. Ppterea
plantab᷒ plantationē fidelē. ⁊ gmē alienū se
minab᷒. In die plantatōis tue labrusca. et
mane semē tuū florebit. Ablata ē messis ī
die hereditatis. ⁊ dolebit grauit̄. Ve multitudi
ni pploꝝ multoꝝ. ut multitudini maris so
nantis. ⁊ tumult᷒ turbaꝝ sic̄ sonitus aq̄ꝝ mult
taꝝ. Sonabt̄ ppli sic̄ sonitus aq̄ꝝ īundantiū.
⁊ increpabit eū ⁊ fugiet pcul. Et rapiet̄ sicut
puluis montiū a facie uenti. ⁊ sic̄ turbo coram
tēpestate. in tpr̄ uespi. ⁊ ecce turbatio. ī matuti
no. ⁊ n̄ subsistet. Hec ē pars eoꝝ q̄ uastauer̄
nos. ⁊ sors diripientiū nos.

XVIII

Ve tre cymbalo alaꝝ que ē trans flumina e
thiopie. q̄ mittit in mari legatos. ⁊ ī uasis
papiri sup aq̄s. Ite angli ueloces ad gentē
conuulsā ⁊ dilaceratā. ad pplm terribilem. p̄ q̄
nō ē alius. ad gentē expectantē. expectan
tē ⁊ conculcatam. cui diripuerūt flumina
trā ei᷒. Omīs habitatores orbis q̄ moramini ī tra.
cū eleuatum fuit signū ī montib;, uidebitis. ⁊
clangorē tube audietis. Qa h̄ dicit dn̄s ad me.
Quiescam ⁊ considerabo ī loco meo. sic̄ meridia
na lux clara ē. ⁊ sic̄ nubes roris in die messis.
Ante messē ei᷒ totus effloruit. ⁊ ī maturā p̄
fectio germinabit. Et pcident̄ ramusculi ei᷒ fal

cib;. ⁊ q̄ derelicta fuerint abscidentur, excutientur.
⁊ relinquentur simul auib; montiū ⁊ bestiis
tre. ⁊ estate ppetua erūt sup eū uolucres. ⁊ omēs
bestie tre sup illū hyemabūt. In tpr̄ illo defe
ret̄ mun᷒ dn̄o exercituū a pplo diuulso ⁊ dilace
rato. a pplo terribili. p̄ q̄ n̄ fuit alius. a gente
expectante. expectante ⁊ conculcata. cui diripu
erūt flumina trā ei᷒. ad locū nōis dn̄i exercituū.
montē syon.

XIX

Onus egypti. Ecce dn̄s ascendet sup nubem
leuē. ⁊ ingredietur egyptū. ⁊ mouebuntur
symulacra egypti a facie ei᷒. ⁊ cor egypti tabescet
in medio eius. Et concurrere faciā egyptios aduersū
egyptios. ⁊ pugnabit uir contra fr̄ez suū. ⁊ uir contra
amicū suū. ciuitas aduersus ciuitatē. regnū ad
uersus regnū. Et disrumpetur sp̄s egypti ī uisceribz ei᷒.
⁊ consiliū ei᷒ precipitabo. Et interrogabit symulacra
sua ⁊ diuinos suos. ⁊ phitones suos. ⁊ ariolos. ⁊ tradā
egyptū ī manu dn̄oꝝ crudeliū. ⁊ rex fortis dn̄a
bitur eoꝝ. ait dn̄s deus exercituū. Et arescet aq̄ de ma
ri. ⁊ fluuius desolabitur atq; siccabit̄. Et deficient
flumina. attenuabunt̄ ⁊ siccabunt̄ riui ag
geꝝ. Calam᷒ ⁊ iunc᷒ marcescet. nudabit̄ alue᷒
riui a fonte suo. ⁊ omīs sementis irrigua siccabi
tur. arescet ⁊ n̄ erit. Et merebūt piscatores. ⁊ luge
bunt oms̄ ī flumē mittentes hamū. ⁊ expandentes
rete sup faciē aq̄. ⁊ marcescet. Confundentur
q̄ operabantur linū. plectentes ⁊ texentes subti
lia. Et erūt irrigua ei᷒ flacentia. ⁊ oms̄ q̄ faciebāt
lacunas ad capiendos pisces. Stulti principes
taneos. sapientes consiliarii pharao dederūt
consiliū insipiens. Quomodo dicetis pharaoi
filius sapientiū ego. filius regū antiquoꝝ. V
bi ē nūc sapientes tui. annūtient tibi ⁊ indicent
quid cogitauit dn̄s exercituū sup egyptū. Stulti
facti s̄ principes taneos. emarcuerunt principes me
pheos. deceperūt egyptū angulū pplorū ei᷒. Dn̄s
miscuit in medio ei᷒ sp̄m uertiginis ⁊ errare
fecerūt egyptū in omi opere suo. sicut errat
ebrius ⁊ uomens. ⁊ n̄ erit egypto op᷒ q̄d faciat. ca
put ⁊ caudā incuruantē ⁊ refrenantē. In die il
la erit egyptus q̄si mulieres. ⁊ stupebit̄ ⁊ time
bit a facie commotionis man᷒ dn̄i exercituū. quā ipse
mouebit sup eā. Et erit tra iuda egypto ī for
midinē. oīs q̄ illius fuerit recordatus. pauebit
a facie consilii dn̄i exercituū. q̄d ipse cogitauit
sup eam. In die illa erūt q̄nq; ciuitates in tra
egypti loquentes lingua chanaan. ⁊ iurantes
p dn̄m exercituū. ciuitas solis uocabit̄ una. In di
e illa erit altare dn̄i ī medio tre egypti ⁊ titul᷒
dn̄i iuxta terminū ei᷒. Et erit ī signum ⁊ ī testimo
niū dn̄o exercituū in tra egypti. Clamabt̄ eī ad
dn̄m a facie tribulantis et mittet eis saluato
rē et ppugnatorē q̄ liberet eos. Et cognoscetur dn̄s

ab egypto. et cognoscetur egyptii dominum in die illa.
et colent eum in hostiis et in muneribus. et vota vove-
bunt domino et solvent. Et percutiet dominus egyptum pla-
ga. et sanabit eam. et revertentur ad dominum et
placabitur eis et sanabit eos. In die illa erit via
de egypto in assyrios. et intrabit assyrius egyptum.
et egyptius in assyrios. et servient egyptii assur.
In die illa erit israel tertius egyptio. et assirio bene-
dictio in medio terre. cui benedixit dominus exercituum di-
cens. Benedictus populus meus egypti. et opus manu-
um mearum assyrio. hereditas autem mea israel.

XX

In anno quo ingressus est thartan
in azotum. cum misisset eum sargon rex assyriorum.
et pugnasset contra azotum et cepisset eam. in tempore illo lo-
cutus est dominus in manu ysaie filii amos dicens. Va-
de et solve saccum tuum de lumbis tuis. et calciamenta tua
tolle de pedibus tuis. Et fecit sic. vadens nudus
et discalciatus. Et dixit dominus. Sicut ambulavit ser-
vus meus ysaias nudus et discalciatus trium annorum
signum et portentum erit super egyptum et super ethio-
piam. sic minabit rex assyriorum captivitatem
egypti. et transmigrationem ethiopie. iuvenum
et senum. nudam et discalciatam. discopertis na-
tibus ignominiam egypti. Et timebunt et confun-
dentur ab ethiopia spe sua. et ab egypto gloria
sua. Et dicet habitator insule huius in die illa. Hec
erat spes nostra ad quos confugimus in auxilium.
ut liberaret nos a facie regis assyriorum. et quomodo
effugere poterimus nos.

XXI

Onus deserti maris. Sicut turbines ab affrico
veniunt. de deserto venit. et de terra horribili.
visio dura nuntiata est mihi. Qui incredulus est infide-
liter agit. et qui depopulator est vastat. Ascende he-
lam. obside mede. Omnem gemitum eius cessare fe-
ci. Propterea repleti sunt lumbi mei dolore. angu-
stia possedit me. sicut angustia parturientis.
Corrui cum audirem. conturbatus sum cum viderem. emar-
cuit cor meum. tenebre stupefecerunt me. Ba-
bilon dilecta mea. posita est mihi in miraculum. pone
mensam. contemplare in specula comedentes
et bibentes. Surgite principes. arripite clipe-
um. Hec enim dixit mihi dominus. Vade et pone speculato-
rem. et quodcumque viderit annuntiet. Et vidit currum
duorum equitum. ascensorem asini. et ascensorem came-
li. et contemplatus est diligenter multo intuitu. et
clamavit ut leo. Super speculam domini ego sum
stans iugiter per diem. et super custodiam meam ego sum
stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor
vir bige equitum. Et respondit et dixit. Cecidit ceci-
dit babilon illa. et omnia sculptilia deorum eius contrita
sunt in terra. Tritura mea et filia aree mee. que audivi
a domino exercituum deo israel. annuntiavi vobis. Onus
duma. Ad me clamat ex seyr. custos quid de nocte. cu-
stos quid de nocte. Dixit custos. Venit mane et nox. Si
queritis querite. convertimini et venite. Onus in arabia.
In saltu ad vesperam dormietis. in semitis dodanim.
Occurrentes sitienti ferte aquam. qui habitatis
terram austri. cum panibus occurrite fugienti. A fa-
cie enim gladiorum fugerunt. a facie gladii imminen-
tis. a facie arcus extenti. a facie gravis prelii.
Quia hec dicit dominus ad me. Adhuc in uno anno quasi
in anno mercenarii. et auferetur omnis gloria cedar.
et reliquie numeri sagittariorum fortium de filiis ce-
dar imminuentur. Dominus enim deus israel locutus est.

XXII

Onus vallis visionis. Quidnam tibi quoque
est quia ascendisti et tu omnis in tecta. Clamoris
plena. urbs frequens. civitas exultans. Interfec-
ti tui non interfecti gladio. nec mortui in bello.
Cuncti principes tui fugerunt simul. duriterque
ligati sunt. omnes qui inventi sunt in te. vincti sunt pa-
riter. procul fugerunt. Propterea dixi. recedite a
me. amare flebo. Nolite incumbere ut consolemi-
ni me. super vastitatem filie populi mei. Dies enim
interfectionis et conculcationis et fletuum a domino deo exer-
cituum in valle visionis. scrutans murum et magnificus
super montem. Et elam sumpsit pharetram currum
hominis equitis. et parietem nudabit clipeus. Et erunt
electe valles tue plene quadrigarum. et equites
ponent sedes suas in porta. et revelabitur operimen-
tum iuda. Et videbis in illa die armamentarium
domus saltus. et scissuras civitatis david vide-
bitis. quia multiplicate sunt. Et congregastis aquas
piscine inferioris. et domos ierusalem numerastis.
Et destruxistis domos ad muniendum murum.
et lacum fecistis inter duos muros. et aquam pisci-
ne veteris. et non suspexistis ad eum qui fecerat
eam. et operatorem eius de longe non vidistis. Et vocabit
dominus deus exercituum in die illa ad fletum. et ad planctum.
et ad calvitium. et ad cingulum sacci. Et ecce gaudi-
um et letitia occidere vitulos. et iugulare arietes.
comedere carnes. et bibere vinum. Comedamus et bibamus.
cras enim moriemur. Et revelata est in auribus meis domini dei exerci-
tuum. Si dimittetur iniquitas hec vobis
donec moriamini dicit dominus deus exercituum. Vade et ingredere
ad eum qui habitat in tabernaculo. ad sobnam prepositum
templi. et dices ei. Quid tu hic. aut quasi quis hic. quia
excidisti tibi hic sepulchrum. excidisti in excelso
memoriam diligenter in petra tabernaculum tibi.
Ecce dominus asportari te faciet sicut asportatur gal-
lus gallinacius. et quasi amictum sic sublevabit te.
Coronans coronabit te tribulatione. quasi pilam mit-
tet te in terram latam et spatiosam. Ibi morieris. et ibi
erit currus glorie tue ignominia domus domini tui.
Et expellam te de statione tua. et de ministerio tuo de-
ponam te. Et erit in die illa vocabo servum meum he-
liachim filium helchie. et induam illum tunica tua.
et cingulo tuo confortabo eum. et potestatem tuam
dabo in manu eius. et erit quasi pater habitantibus ierusalem

et domum iuda. Et dabo clavem domus david super
humerum eius. et aperiet. et non erit qui claudat.
et claudet. et non erit qui aperiat. et figam illum
paxillum in loco fideli. et erit in solium glorie domui
patris sui. et suspendent super eum omnem gloriam domus
patris eius. vasorum diversa genera. Omne vas parvu
lum. a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum.
In die illo dicit dominus exercituum. auferetur paxil
lus qui fixus fuerat in loco fideli. et frangetur et cadet.
et peribit quod pependerit in eo. quia dominus locutus est.
Onus tyri. Ululate naves maris. XXIII
quia vastata est domus unde venire consueverant.
de terra cethim revelatum est eis. Tacete qui habi
tatis in insula. negotiatio sydonis. transfre
tantes mare repleverunt te in aquis multis. se
men nili. messis fluminis fruges eius. et facta est
negotiatio gentium. Erubesce sydon. ait enim ma
re. fortitudo maris dicens. Non parturivi et non
peperi. et non enutrivi iuvenes. nec ad incremen
tum perduxi virgines. Cum auditum fuerit in e
gypto dolebunt. cum audierint de tyro. Transite
maria. ululate qui habitatis in insula. Numquid
non hec vestra est que gloriabatur a diebus pristinis in anti
quitate sua. Ducent eam pedes sui longe
ad peregrinandum. Quis cogitavit hoc super tyrum
quondam coronatam. Cuius negotiatores prin
cipes. institores eius inclyti terre. Dominus exercituum
cogitavit hoc ut detraheret superbiam omnis
glorie. et ad ignominiam deduceret universos in
clitos terre. Transi terram tuam quasi flumen filia ma
ris. non est cingulum ultra tibi. Manum suam ex
tendit super mare. conturbavit regna. Domi
nus mandavit adversus chanaan. ut contereret
impios et fortes eius. et dixit. Non adicies ultra
ut glorieris. calumpniam sustinens virgo fi
lia sydonis. In cethim consurgens transfreta. ibi
quoque non erit requies tibi. Ecce terra chaldeorum
talis populus non fuit. assur fundavit eam. In cap
tivitatem transduxerunt robustos eius. suffoderunt
domos eius. posuerunt eam in ruinam. Ululate
naves maris quia devastata est fortitudo vestra. Et
erit in die illa in oblivione eris o tyre septuagin
ta annis. sicut dies regis unius. Post septu
aginta autem annos. erit tyrus quasi canticum me
retricis. Sume cytharam. circui civitatem meretrix o
blivioni tradita. Bene cane. frequenta canticum. ut
memoria tui sit. Et erit post septuaginta annos
visitabit dominus tyrum. et reducet eam ad mercedes su
as. Et rursum fornicabitur cum universis regnis terre
super faciem terre. Et erunt negotiationes eius et merce
des eius sanctificate domino. Non condentur neque reponentur.
quia his qui habitaverint coram domino erunt. Et erit ne
XXIIII gotiatio eius ut manducent in saturitatem. et vestian
tur usque ad vetustatem. Ecce dominus dissipabit terram

et nudabit eam. et affliget faciem eius. et disperget ha
bitatores eius. Et erit sicut populus. sic sacerdos. et sicut
servus. sic dominus eius. sicut ancilla. sic domina eius. Sicut
emens. sic ille qui vendit. Sicut fenerator. sic
is qui mutuum accipit. Sicut qui repetit. sic qui debet.
Dissipatione dissipabitur terra. et direptione
predabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc. Luxit et defluxit
terra. et infirmata est. defluxit orbis. infirmata est altitudo
populi terre. et terra infecta est ab habitatoribus suis. quia transgressi sunt leges.
mutaverunt ius. dissipaverunt fedus sempiternum.
Propter hoc maledictio vorabit terram. et peccabunt habi
tatores eius. ideoque insanient cultores eius. et relinquentur
homines pauci. Luxit vindemia. infirmata est vitis.
ingemuerunt omnes qui letabantur corde. Cessavit gau
dium tympanorum. quievit sonitus letantium.
conticuit dulcedo cythare. cum cantico non bibent
vinum. amara erit potio bibentibus illam. Attrita
est civitas vanitatis. clausa est omnis domus nullo
introeunte. Clamor erit super vino in plateis. de
serta est omnis leticia. translatum est gaudium terre. Relic
ta est in urbe solitudo. et calamitas opprimet portas.
quia hec erunt in medio terre. in medio populorum. Quomodo
si pauce olive que remanserunt excutiantur ex olea.
et racemi cum fuerit finita vindemia. Hii levabunt
vocem suam atque laudabunt. Cum glorificatus fuerit dominus.
hinnient de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate
dominum. in insulis maris nomen domini dei israel. A fini
bus terre laudes audivimus. gloriam iusti. et dixi. Se
cretum meum mihi. secretum meum mihi. Ve mihi prevaricantes prevarican
tes. et prevaricatione transgressorum prevaricati sunt. Formi
do et fovea et laqueus super te. qui habitator es terre.
Et erit qui fugerit a voce formidinis cadet in foveam.
et qui se explicaverit de fovea. tenebitur laqueo. quia
cataracte de excelsis aperte sunt. et concutientur fundamen
ta terre. Confractione confringetur terra. contritione
conteretur terra. commotione commovebitur terra. agi
tatione agitabitur terra sicut ebrius. Et auferetur quasi ta
bernaculum unius noctis. et gravabit eam iniquitas sua. et
corruet. et non adiciet ut resurgat. Et erit in die illa
visitabit dominus super miliciam celi in excelso. et super
reges terre qui sunt super terram. et congregabuntur congregati
one unius fascis in lacum. et claudentur ibi in carcere.
et post dies multos visitabuntur. Et erubescet luna.
et confundetur sol. cum regnaverit dominus exercituum in monte syon
et in ierusalem. et in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.
Domine deus meus es tu. et exaltabo te. XXV
et confitebor nomini tuo quoniam fecisti mirabi
lia. cogitationes antiquas fideles. amen. Quia posuisti
civitatem in tumulum. urbem fortem in ruinam. domum
alienorum ut non sit civitas. et in sempiternum non edifice
tur. Super hoc laudabit te populus fortis. civitas gen
tium robustarum timebit te. quia factus es fortitudo pau
peri. fortitudo egeno in tribulatione sua. spes a
turbine. umbraculum ab estu. Spiritus enim robustorum.

qi turbo impellēs pariete. Sicut estū in siti tumul
tū alienoꝝ humiliab. ⁊ qi calore sub nube tō
nente ꝓpaginē fortiū marcescē faties. Et fatiet
et dominus exercituū omībꝫ ꝓplis ī monte hoc
cōuiuiū pinguiū. cōuiuiū uindemie. pingui
um medullatoꝝ. uindemie defecate. Et precipita
bit ī monte isto faciem uinculi colligati sup
oēs ꝓplos. ⁊ telā quā orditus ē sup uniūsas natiōēs
precipitabit ī morte ī sepiternū. ⁊ auferet dñs deus
lacrimā ab oī facie. ⁊ obꝓbriū ꝓpli sui auferet
de uniūsa tīra. quia dñs locutus est. Et dicet ī illa
die. Ecce deūs nr̄ iste. expectauim͛ eū ⁊ saluabit
nos. Iste dñs sustinuim͛ eū. exultabim͛ ⁊ leta
bimur ī salutari ei͛. Qa reqēscet man͛ dñi in
mōte isto. ⁊ triturabitur moab sub eo. sic teruīt
palee in plaustro. Et extendet manus suas sub
eo. sicut extendit natās ad natandū. ⁊ humi
liabit gl̄am ei͛ cū allisiōē manuū ei͛. ⁊ munī
menta sublimiū muroꝝ tuoꝝ ↄcidēt. ⁊ humili
abunt͛ ⁊ detrahentur in tīrā usqꝫ ad puluerem.

XXVI In die illa cantabit͛ canticū istud in tīra iuda.
Vrbs fortitudinis nr̄e syon. saluator ponet͛
ī ea mur͛ ⁊ an͛ murale. Aꝑite portas ⁊ ingredi
atur gēs iusta. custodiēs ueritatē. Vetus error
abiit. Seruabis pacē. pacē qꝛ in te sꝑauim͛. Sꝑa
stis ī dño ī sc̄lis sepiternis. ī dño deo forti ī ꝑpetu
ū. qꝛ incuruabit hītantes ī excelso. Ciuitatē
sublimē humiliabit. humiliabit usqꝫ ad tīr
rā. detrahet eā usqꝫ ad puluerē. Conculcabit eā
pes pauꝑis. gressus egenoꝝ. Semita iusti recta
est. rectus callis iusti ad ambulādū. ī semita iu
diorꝝ tuoꝝ. Dñe sustinuim͛ te. nomē tuū.
⁊ memoriale tuū ī desiderio aīe. Aīa mea desid
rauit te ī nocte. s; ⁊ spc̄ meus ī p̄cordiis meis. De
mane uigilabo ad te. Cū feceris iudicia tua ī
tīra. iustitiā discēt hītatores orbis. Misereā
mr̄ impio. ⁊ nō discet iustitiā. In tīra scōꝝ iniqꝫ
gessit. ⁊ nō uidebit gl̄am dñi. Dñe exaltetur
man͛ tua ⁊ nō uidēāt. uidēāt ⁊ cōfundant͛ zelāt͛
populi. ⁊ ignis hostes tuos deuoret. Dñe dabis pa
cē nob. omīa ei opa nr̄a opatus es nb. Dñe
deus nr̄ possederūt nos dñi absqꝫ te. tantū ī te
recordem͛ nōis tui. Morientes n̄ uiuāt. gigā
tes nō resurgāt. Ꝓpterea uisitasti ⁊ cōtriuisti eos.
⁊ pdidisti omēz memoriā eoꝝ. Indulsisti gēn
ti dñe. indulsisti gēnti. Nūquid glīficat͛ es. e
longasti omēs t͛minos tīre. Dñe ī angustia su
a regsierūt te. ī tribulatiōē murmuris doctri
na tua eis. Sicut q̄ concepit cū appropinq̄uit ad
partū. dolēs clamat ī doloribꝫ suis. sic facti su
mus a facie tua dñe. Concepim͛ ⁊ q̄i parturiui
m͛. ⁊ peperim͛. spm̄ salutis nō fecimus ī tīra. ideo
nō ceciderūt habitatores tīre. Viuēt mortui
tui. interfecti mei resurgēt. Expgiscimini ⁊ lau

Exer̄ multitud. i. g. pu. ix. ī monte uītamias ⁊ cetera.
Et thūiphans. iō. Cōuiuiū pīgū. i. cōmod beatitudis. pr.
saciatoi. c. a. g. c. Vindemie. ciod iocūditatis. pr. fercen
uo. c. po. c. medullatoꝝ. i. īternoꝝ gaudioꝝ. pr. abscon
defecate. i. iocūdissime purītas. Sui fīte tīrtie. i. e ut
gaudeat sui e. sicut meꝑ sui aq. Vel cōui. pigū. i. ↄfessio
nū. Vindemie. i. ↄtricionū. medulla. i. martyꝝ. defecate.
i. ↄginū. Iet. lc. xxii. ⁊ e dispo ⁊ c. ⁊ tīrrune. viii. ī hac. a
q tamn̄ quīdam hoīū. poꝝ. nobilitas suitatis. r. e. u. e
odīam poīo sicutar. dispo. iii. honestas uirtutū. nob.
iiii. hylaritas uule. sic dispo. Vel. lc. xv. de filio uiduæ.
Vt. autem uitas ⁊ iuuitas. pr. mē. vi. fecunditas mīe. ue
rbtbi. sup. iii. vii. amenitas loci. ī regno. viii. secu
ritas. tue.

hii quoque pre vino nescierunt, et pre ebrietate erraverunt.
Sacerdos et propheta nescierunt pre ebrietate, absorti sunt
a vino. Erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem,
ignoraverunt iudicium. Omnes enim mense replete sunt
vomitu sordiumque, ita ut non esset ultra locus. Quem
docebit scientiam? et quem intelligere faciet auditum?
Ablactatos a lacte, avulsos ab uberibus. Quia manda
remanda, manda remanda, expecta reexpecta, modi
cum ibi, modicum ibi. In loquela enim labii et lingua altera
loquetur ad populum istum, cui dixit: Hec est requies
mea, reficite lassum, et hoc meum refrigerium. Et
noluerunt audire. Et erit eis verbum domini: Manda re
manda, manda remanda, expecta reexpecta,
expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi. Ut
vadant et cadant retrorsum et conterantur, et illaqueentur
et capiantur. Propter hoc audite verbum domini viri illusores,
qui dominamini super populum meum qui est in Ierusalem. Di
xistis enim: Percussimus fedus cum morte, et cum inferno
fecimus pactum. Flagellum inundans cum transierit non veniet
super nos, quia posuimus mendacium spem nostram, et mendacio
protecti sumus. Ideo hec dicit dominus deus: Ecce ego mittam
in fundamentis Syon lapidem, lapidem probatum, angularem,
preciosum, in fundamento fundatum. Qui crediderit non fe
stinet. Et ponam iudicium in pondere, et iustitiam in men
sura, et subvertet grando spem mendacii, et protectionem
aque inundabunt. Et delebitur fedus vestrum cum mor
te, et pactum vestrum cum inferno non stabit. Flagellum in
undans cum transierit, eritis ei in conculcationem. Quandocum
que pertransierit tollet vos, quia mane diluculo
pertransibit in die et in nocte, et tantummodo sola ve
xatio intellectum dabit auditui. Coangustatum
est enim stratum, ita ut alter decidat, et pallium breve u
trumque operire non potest. Sicut enim in monte divisionum stabit
dominus, sicut in valle que est in Gabaon irascetur, ut faciat opus
suum, alienum est opus eius, ut operetur opus suum, peregrinum est opus eius ab
eo. Et nunc nolite illudere, ne forte constringantur vincula ve
stra. Consummationem enim et abbreviationem audivi a
domino deo exercituum super universam terram. Auribus percipi
te et audite vocem meam, attendite et audite elo
quium meum. Numquid tota die arabit arans ut serat,
proscindet et sariet humum suam? Nonne cum adequaverit
faciem eius seret gith, et cyminum sparget, et po
net triticum per ordinem, et ordeum, et milium, et viciam
in finibus suis? Et erudiet illum deus suus, in iudi
cio docebit illum. Non enim in serris triturabitur
gith, nec rota plaustri super cyminum circuibit,
sed in virga excutietur gith, et cyminum in baculo. Panis autem com
minuetur, verum non in perpetuum triturans triturabit illum, neque
vexabit eum rota plaustri, nec ungulis suis comminuet
eum. Et hoc a domino deo exercituum exivit, ut mirabile faceret
consilium, et magnificaret iustitiam.

XXIX

Ve Ariel Ariel civitas quam expugnavit David.
Additus est annus ad annum, sollempnitates ad
sollempnitatem evolute sunt. Et circumvallabo Ariel,
et erit tristis et merens, et erit mihi quasi Ariel. Et circumdabo
quasi speram in circuitu tuo, et iaciam contra te aggerem,
et munimenta ponam in obsidionem tuam. Humili
aberis, de terra loqueris, et de humo eloquium tuum audi
etur. Et erit quasi phitonis de terra vox tua, et de humo e
loquium tuum mussitabit. Et erit sicut pulvis tenuis
multitudo ventilantium te, et sicut favilla pertran
siens multitudo eorum qui contra te prevaluerunt. Eritque
repente confestim a domino exercituum visitabitur in to
nitruo et commotione terre, et voce magna turbinis
et tempestatis, et flamme ignis devorantis. Et erit
sicut somnium visionis nocturne multitudo omnium
gentium que dimicaverunt contra Ariel, et omnes qui mili
taverunt et obsederunt et prevaluerunt adversus eum. Et
sicut somniat esuriens et comedit, cum autem fuerit expe
rrectus, vacua est anima eius. Et sicut somniat sitiens
et bibit, et postquam fuerit expergefactus lassus adhuc
sitit, et anima eius vacua est, sic erit multitudo omnium gen
tium que dimicaverunt contra montem Syon. Obstupe
scite et admiramini, fluctuate et vacillate. Ine
briamini et non a vino, movemini et non in ebrietate.
Quoniam miscuit vobis dominus spiritum soporis. Claudet o
culos vestros, prophetas et principes vestros qui vident visiones
operiet. Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati,
quem cum dederint scienti litteras dicent: Lege istum.
Et respondebit: Non possum, signatus est enim. Et dabitur
liber nescienti litteras, diceturque ei: Lege. Et responde
bit: Nescio litteras. Et dixit dominus: Pro eo quod appropinquat
populus iste ore suo et labiis suis glorificat me, cor
autem eius longe est a me, et timuerunt me mandato hominum
et doctrinis. Ideo ecce ego addam ut admirationem
faciam populo huic miraculo grandi et stupendo. Pe
ribit enim sapientia a sapientibus eius, et intellectus pru
dentium eius abscondetur. Ve qui profundi estis corde
ut a domino abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris
opera, et dicunt: Quis videt nos, et quis novit nos?
Perversa est hec vestra cogitatio, quasi lutum contra figulum cogitet,
et dicat opus factori suo: Non fecisti me. Et figmentum
dicat fictori suo: Non intelligis. Nonne adhuc in
modico et in brevi convertetur Libanus in chermel, et
chermel in saltum reputabitur? Et audient in die
illa surdi verba libri, et de tenebris et caligine oculi
cecorum videbunt. Et addent mites in domino leticiam,
et pauperes homines in sancto Israel exultabunt. Quoniam defecit
qui prevalebat, consummatus est illusor, et succisi sunt omnes
qui vigilabant super iniquitatem, qui peccare faciebant
homines in verbo, et arguentem in porta supplantabant,
et declinaverunt frustra a iusto. Propter hoc hec dicit do
minus ad domum Iacob, qui redemit Abraham: Non mo
do confundetur Iacob, nec modo vultus eius erubescet,
sed cum viderit filios suos opera manuum mearum in me
dio sui sanctificantes nomen meum, et sanctificabunt
sanctum Iacob, et deum Israel predicabunt, et scient errantes
spiritu intellectum, et mussitatores discent legem.

XXX

E vobis filii desertores dicit dominus ut faceretis consilium et non ex me, et ordiremini telam et non per spiritum meum, ut adderetis peccatum super peccatum. Qui ambulatis ut descendatis in egyptum, et os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine pharaonis, et habentes fiduciam in umbra egypti. Et erit vobis fortitudo pharaonis in confusionem, et fiducia umbre egypti in ignominiam. Erant enim in tapnis principes tui, et nuntii tui usque ad anes pervenerunt. Omnes confusi sunt super populum qui eis prodesse non potuit; non fuerunt in auxilium et in aliquam utilitatem, sed in confusionem et in obprobrium. Onus iumentorum austri. In terra tribulationis et angustie, leena et leo ex eis, vipera et regulus volans, portantes super humeros iumentorum divitias suas, et super gibbum camelorum thesauros suos, ad populum qui eis prodesse non poterit. Egyptus enim frustra et vane auxiliabitur; ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiesce. Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum, et in libro diligenter exara illud, et erit in die novissimo in testimonium usque in eternum. Populus enim ad iracundiam provocans est, et filii mendaces, filii nolentes audire legem dei; qui dicunt videntibus: Nolite videre; et aspicientibus: Nolite aspicere nobis ea que recta sunt; loquimini nobis placentia, videte nobis errores. Auferte a me viam, declinate a me semitam; cesset a facie nostra sanctus israel. Propterea hec dicit dominus sanctus israel: Pro eo quod reprobastis verbum hoc, et sperastis in calumpnia et in tumultu, et innixi estis super eo, propterea erit vobis iniquitas hec sicut interruptio cadens, et requisita in muro excelso, quoniam subito dum non speratur veniet contritio eius. Et comminuetur sicut conteritur laguena figuli contritione pervalida, et non invenietur de fragmentis eius testa in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aque de fovea. Quia hec dicit dominus deus sanctus israel: Si revertamini et quiescatis salvi eritis; in silentio et in spe erit fortitudo vestra. Et noluistis, et dixistis: Nequaquam, sed ad equos fugiemus; ideo fugietis. Et super veloces ascendemus; ideo velociores erunt qui persequentur vos. Mille homines a facie terroris unius, et a facie terroris quinque fugietis, donec relinquamini quasi malus navis in vertice montis, et quasi signum super collem. Propterea expectat dominus ut misereatur vestri, et ideo exaltabitur parcens vobis, quia deus iudicii dominus; beati omnes qui expectant eum. Populus enim syon habitabit in ierusalem; plorans nequaquam plorabis; miserans miserebitur tui; ad vocem clamoris tui statim ut audierit respondebit tibi. Et dabit vobis dominus panem arctum et aquam brevem, et non faciet avolare a te ultra doctorem tuum; et erunt oculi tui videntes preceptorem tuum, et aures tue audient verbum post tergum monentis: Hec est via, ambulate in ea, et non declinetis neque ad dexteram neque ad sinistram. Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui, et vestimentum conflatilis auri tui, et disperges ea sicut immunditiam menstruate. Egredere, dices ei. Et dabitur pluvia semini tuo ubicumque seminaveris in terra, et panis frugum terre erit uberrimus et pinguis; pascetur in possessione tua in die illa agnus spatiose, et tauri tui et pulli asinorum qui operantur terram commixtum migma comedent, sicut in area ventilatum est. Et erunt super omnem montem excelsum, et super omnem collem elevatum, rivi currentium aquarum, in die interfectionis multorum, cum ceciderint turres. Et erit lux lune sicut lux solis, et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum, in die qua alligaverit dominus vulnus populi sui, et percussuram plage eius sanaverit.

Ecce nomen domini venit de longinquo; ardens furor eius et gravis ad portandum; labia eius repleta sunt indignatione, et lingua eius quasi ignis devorans. Spiritus eius velut torrens inundans usque ad medium colli, ad perdendas gentes in nichilum, et frenum erroris quod erat in maxillis populorum. Canticum erit vobis sicut vox sanctificate sollempnitatis, et letitia cordis sicut qui pergit cum tybia ut intret in montem domini ad fortem israel. Et auditam faciet dominus gloriam vocis sue, et terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris, et flamma ignis devorantis; allidet in turbine et in lapide grandinis. A voce enim domini pavebit assur virga percussus. Et erit transitus virge fundatus, quam requiescere faciet dominus super eum in tympanis et cytharis; et in bellis precipuis expugnabit eos. Preparata est enim ab heri thopheth, a rege preparata, profunda et dilatata. Nutrimenta eius ignis et ligna multa; flatus domini sicut torrens sulphuris succendens eam.

XXXI

Ve qui descendunt in egyptum ad auxilium, in equis sperantes, et habentes fiduciam super quadrigis quia multe sunt, et super equitibus quia prevalidi nimis; et non sunt confisi super sanctum israel, et dominum non requisierunt. Ipse autem sapiens adduxit malum, et verba sua non abstulit; et consurget contra domum pessimorum, et contra auxilium operantium iniquitatem. Egyptus homo et non deus, et equi eorum caro et non spiritus. Et dominus inclinabit manum suam, et corruet auxiliator, et cadet cui prestatur auxilium, simulque omnes consumentur. Quia hec dicit dominus ad me: Quomodo si rugiat leo et catulus leonis super predam suam, cum occurrerit ei multitudo pastorum, a voce eorum non formidabit, et a multitudine eorum non pavebit, sic descendet dominus exercituum ut prelietur super montem syon, et super collem eius. Sicut aves volantes, sic proteget dominus exercituum ierusalem, protegens et liberans, transiens et salvans. Convertimini sicut in profundum recesseratis, filii israel. In die enim illa abiciet vir ydola argenti sui et ydola auri sui, que fecerunt vobis manus vestre in peccatum. Et cadet assur in gladio non viri, et gladius non hominis vorabit eum; et fugiet non a facie gladii, et iuvenes eius vectigales erunt. Et fortitudo eius a terrore transibit, et pavebunt fugientes principes eius. Dixit dominus cuius ignis est in syon et cami-

nus eius in hierusalem.

XXXII

Ecce in iustitia regnabit rex, et principes in iudicio preerunt. Et erit uir sicut qui absconditur a uento, et celat se a tempestate. Sicut riui aquarum in siti, et umbra petre prominentis in terra deserta. Non caligabunt oculi uidentium, et aures audientium diligenter auscultabunt. Et cor stultorum intelliget scientiam, et lingua balborum uelociter loquetur et plane. Non uocabitur ultra is qui insipiens est princeps, neque fraudulentus appellabitur maior. Stultus enim fatua loquetur, et cor eius faciet iniquitatem ut perficiat simulationem, et loquatur ad dominum fraudulenter, et uacuam faciat animam esurientis, et potum sitienti auferat. Fraudulenti uasa pessima sunt. Ipse enim cogitationes concinnauit ad perdendos mites in sermone mendacii, cum loqueretur pauper iudicium. Princeps uero ea que digna sunt principe cogitabit, et ipse super duces stabit. Mulieres opulente surgite et audite uocem meam; filie confidentes, auribus percipite eloquium meum. Post dies enim et annum, et uos conturbamini confidentes. Consummata est enim uindemia, collectio ultra non ueniet. Obstupescite opulente, conturbamini confidentes. Exuite uos et confundimini, accingite lumbos uestros. Super ubera plangite, super regione desiderabili, super uinea fertili. Super humum populi mei spine et uepres ascendent; quanto magis super omnes domos gaudii ciuitatis exultantis? Domus enim dimissa est, multitudo urbis relicta est; tenebre et palpatio facte sunt super speluncas usque in eternum. Gaudium onagrorum, pascua gregum, donec effundatur super nos spiritus de excelso. Et erit desertum in chermel, et chermel in saltum reputabitur. Et habitabit in solitudine iudicium, et iustitia in chermel sedebit. Et erit opus iustitie pax, et cultus iustitie silentium et securitas usque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, et in tabernaculis fiducie, et in requie opulenta. Grando autem in descensione saltus, et humilitate humiliabitur ciuitas. Beati qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bouis et asini.

XXXIII

Ve qui predaris, nonne et ipse predaberis? Et qui spernis, nonne et ipse sperneris? Cum consummaueris depredationem, depredaberis; cum fatigatus desieris contempnere, contempneris. Domine miserere nostri, te enim expectauimus. Esto brachium nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis. A uoce angeli fugerunt populi, et ab exaltatione tua disperse sunt gentes. Et congregabuntur spolia uestra sicut colligitur bruchus, uelut cum fosse plene fuerint de eo. Magnificatus est dominus quoniam habitauit in excelso; impleuit syon iudicio et iustitia. Et erit fides in temporibus tuis; diuitie salutis sapientia et scientia; timor domini ipse thesaurus eius. Ecce uidentes clamabunt foris, angeli pacis amare flebunt. Dissipate sunt uie, cessauit transiens per semitam. Irritum factum est pactum, proiecit ciuitates, non reputauit homines. Luxit et elanguit terra, confusus est libanus et obsorduit, et factus est saron sicut desertum, et concussa est basan et carmelus. Nunc consurgam dicit dominus, nunc exaltabor, nunc sublimabor. Concipietis ardorem, parietis stipulam; spiritus uester ut ignis uorabit uos. Et erunt populi quasi de incendio ignis. Spine congregate igni comburentur. Audite qui longe estis que fecerim, dicit dominus, et cognoscite uicini fortitudinem meam. Conterriti sunt in syon peccatores, possedit tremor hypocritas. Quis poterit habitare de uobis cum igne deuorante? Aut quis habitabit ex uobis cum ardoribus sempiternis? Qui ambulat in iustitiis et loquitur ueritatem, qui proicit auaritiam ex calumpnia, et excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne uideat malum. Iste in excelsis habitabit; munimenta saxorum sublimitas eius; panis ei datus est, aque eius fideles sunt. Regem in decore suo uidebunt oculi eius, cernent terram de longe. Cor tuum meditabitur timorem. Ubi est litteratus? Ubi legis uerba ponderans? Ubi doctor paruulorum? Populum inpudentem non uidebis, populum alti sermonis, ita ut non possis intelligere disertitudinem lingue eius, in quo nulla est sapientia. Respice syon ciuitatem sollempnitatis nostre; oculi tui uidebunt hierusalem habitationem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit; nec auferentur claui eius in sempiternum, et omnes funiculi eius non rumpentur. Quia solummodo ibi magnificus est dominus deus noster; locus fluuiorum riui latissimi et patentes. Non transibit per eum nauis remigum, neque trieris magna transgredietur eum. Dominus enim iudex noster, dominus legifer noster, dominus rex noster; ipse ueniet et saluabit nos. Laxati sunt funiculi tui, sed non preualebunt. Sic erit malus tuus ut dilatare signum non queas. Tunc diuidentur spolia predarum multarum; claudi diripient rapinam. Nec dicet uicinus elangui; populus qui habitat in ea auferetur ab eo iniquitas.

XXXIIII

Accedite gentes et audite, et populi attendite. Audiat terra et plenitudo eius, orbis et omne germen eius. Quia indignatio domini super omnes gentes, et furor super omnem militiam eorum. Interfecit eos et dedit eos in occisionem. Interfecti eorum proicientur, et de cadaueribus eorum ascendet fetor; tabescent montes a sanguine eorum. Et tabescet omnis militia celorum, et complicabuntur sicut liber celi, et omnis militia eorum defluet, sicut defluit folium de uinea et de ficu. Quoniam inebriatus est in celo gladius meus. Ecce super ydumeam descendet, et super populum interfectionis mee ad iudicium.

um. Gladius domini repletus est sanguine. incras
satus est adipe. de sanguine agnorum et hircorum. de
sanguine medullatorum arietum. Victima enim
domini in bosra. et interfectio magna in terra edom. Et de
scendent unicornes cum eis. et tauri cum potentibus.
Inebriabitur terra eorum sanguine. et humus eorum adipe
pinguium. Quia dies ultionis domini annus retributionis
iudicii syon. Et convertentur torrentes eius in pi
cem. et humus eius in sulphur. et erit terra eius in pice
ardente. nocte et die. non extinguetur in sempiternum
ascendet fumus eius a generatione in generationem. Deso
labitur in seculum seculorum. non erit transiens per eam. Et
possidebunt eam onocrotalus et ericius. ibis et cor
vus habitabunt in ea. Et extendetur super eam mensura ut re
digatur in nichilum. et perpendiculum in desolationem.
Nobiles eius non erunt ibi. regem potius invocabunt. et omnes
principes eius erunt in nichilum. Et orientur in domi
bus eius spine et urtice. et paliurus in munitionibus eius.
Et erit cubile draconum. et pascua struthionum. Et oc
current demonia onocentauris. et pilosus cla
mabit alter ad alterum. Ibi cubabit lamia et inve
nit sibi requiem. Ibi habuit foveam ericius. et enutri
vit catulos. et circumfodit. et fovit in umbra eius. Il
luc congregati sunt milvi. alter ad alterum. Requirite di
ligenter in libro domini. et legite. unum ex his non defu
it. alter ad alterum non quesivit. Quia quod ex ore meo pro
cedit ille mandavit. et spiritus eius ipse congregavit ea.
Et ipse misit eis sortem. et manus eius divisit eam illis in
mensuram. Usque in eternum possidebunt eam. in generatione
et generationem habitabunt in ea. XXXV

Letabitur deserta et invia. et exultabit solitudo et
florebit quasi lilium. Germinans germinabit et ex
ultabit letabunda et laudans. Gloria libani data est
ei. decor carmeli et saron. Ipsi videbunt gloriam domini.
et decorem dei nostri. Confortate manus dissolutas. et ge
nua debilia roborate. Dicite pusillanimes. confor
tamini et nolite timere. Ecce deus vester ultionem addu
cet retributionis. deus ipse veniet et salvabit nos. Tunc
aperientur oculi cecorum. et aures surdorum patebunt. Tunc
saliet sicut cervus claudus. et aperta erit lingua mu
torum. quia scisse sunt in deserto aque. et torrentes in solitu
dine. Et que erat arida in stagnum. et sitiens in fontes a
quarum. In cubilibus in quibus prius dracones habitabant
orietur viror calami et iunci. Et erit ibi semita et via.
et via sancta vocabitur. Non transibit per eam pollutus. et hec
erit vobis directa via. ita ut stulti non errent per eam.
Non erit ibi leo. et mala bestia non ascendet per eam.
nec invenietur ibi. Et ambulabunt qui liberati fue
rint et redempti a domino convertentur et venient in syon
cum laude. et leticia sempiterna super capita eorum. Gaudi
um et leticiam obtinebunt. et fugiet dolor et gemitus.

XXXVI

Et factum est in quartodecimo anno
regis ezechie. ascendit sennacherib rex assy
riorum super omnes civitates iuda munitas. et cepit eas.
Et misit rex assyriorum rapsacen de lachis in
ierusalem ad regem ezechiam in manu gravi. et ste
tit iuxta aqueductum piscine superioris in via agri
fullonis. Et egressus est ad eum eliachim filius
helchie qui erat super domum. et sobna scriba. et
ioahe filius asaph a commentariis. Et dixit ad eos
rapsaces. Dicite ezechie. Hec dicit rex mag
nus rex assyriorum. Que est ista fiducia qua con
fidis. aut quo consilio vel fortitudine rebellare
disponis. Super quem habes fiduciam quia reces
sisti a me. Ecce confidis super baculum arundine
um confractum istum super egyptum. Cui si innixus
fuerit homo. intrabit in manum eius et perforabit eam.
Sic pharao rex egypti. omnibus qui confidunt
in eum. Quod si responderis mihi. In domino deo nostro confi
dimus. nonne ipse est cuius abstulit ezechias excel
sa et altaria. et dixit iude et ierusalem. Coram altari i
sto adorabitis. Et nunc trade te domino meo regi as
syriorum. et dabo tibi duo milia equorum. nec po
teris ex te prebere ascensores eorum. Et quomodo su
stinebis faciem iudicis unius loci ex servis domini
mei minoribus. Quod si confidis in egypto in qua
drigis et in equitibus. Et nunc numquid sine domino ascen
di ad terram istam ut disperderem eam. Dominus dixit ad me.
ascende super terram istam et disperde eam. Et dixit
heliachim. et sobna. et ioahe ad rapsacen. Lo
quere ad servos tuos syra lingua. intelligi
mus enim. ne loquaris ad nos iudaice in auri
bus populi qui est super murum. Et dixit ad eos rapsaces.
Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus me
us ut loquerer omnia verba ista. et non potius ad viros
sedentes in muro. ut comedant stercora sua et bibant
urinam pedum suorum vobiscum. Et stetit rapsaces
et clamavit voce magna iudaice. et dixit. Audite
verba regis magni regis assyriorum. Hec dicit rex.
Non seducat vos ezechias. quia non poterit eruere
vos. et non vobis tribuat fiduciam ezechias super domino
dicens. Eruens liberabit nos dominus. non dabitur civitas
ista in manu regis assyriorum. Nolite audire
ezechiam. Hec enim dicit rex assyriorum. Facite mecum
benedictionem et egredimini ad me. et comedite unus
quisque vineam suam. et unusquisque ficum suam. et bibite
unusquisque aquam cisterne sue. donec veniam et tol
lam vos ad terram que est ut terra vestra. terram frumenti et vini.
terram panum et vinearum. Nec conturbet vos ezechi
as dicens. Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt
dii gentium unusquisque terram suam de manu regis as
syriorum. Ubi est deus emath et arfath. ubi est
deus sefarvaim. Numquid liberaverunt samariam
de manu mea. Quis est ex omnibus diis terrarum istarum
qui eruerit terram suam de manu mea. ut eruat
dominus ierusalem de manu mea. Et siluerunt et non responde
runt ei verbum. Mandatum enim eis rex dederat. ne
responderetis ei. Et ingressus est heliachim filius

helchie qui erat sup domū. ⁊ sobna scba. ⁊ io
ahe filius asaph acōmitarius. ad ezechiā scis
sis uestib; ⁊ nūtiauert ei ūba rapsacis.

XXXVI

Et factū ē cū audisset rex
ezechias. scidit uestimēta sua. ⁊ obuolut
est sacco. ⁊ sedit ī tēplo. ⁊ misit ī domū dñi.
⁊ misit eliachī q erat sup domū. ⁊ sobnā scbā.
⁊ seniores d sacerdotib; opertos saccis ad ysaiā fili
ū amos pphē. ⁊ dixerūt ad eū. Hec dic ezc
chias. Dies tribulatiōis ⁊ angustie. ⁊ correp
tiōis ⁊ blasphemie dies h. quia uenerūt fi
lii usq; ad partū. ⁊ uirtus nō ē pariendi. Si quo
modo audiat dns ds tuus ūba rapsacis q̄ mi
sit rex assyrioꝝ dns suus. ad blasphemādū
dm̄ uiuentē. ⁊ exprobrandū smonib; quos
audiuit dns ds tuus. Leua g oratione p reliqis
q̄ reperte s. Et uenerūt sui regis ezechie ad
ysaiam. ⁊ dix ad eos ysaias. Hec dicetis dño
uro. Hec dic dns. Ne timeas a facie uboꝝ isto
ꝝ q̄ audisti. qb; blasphemauerūt pueri regis
assyrioꝝ me. Ecce ego dabo ei spm̄. ⁊ audiet
nūtiū. ⁊ reuertetur ad trā suā. ⁊ corruere eū
faciā gladio in tra sua. Reusus ē aū rapsaces.
⁊ inuenit regē assyrioꝝ pugnantē aduersus lob
nā. audierat ei q profectus eēt d lachis. Et
audiuit d tharaca rege ethiopie dicentes.
egressus ē ut pugnet ɔtra te. Qd cū audisset mi
sit nūtios ad ezechiā dicēs. Hec dicetis ezechi
e regi iude dicentes. Nō te decipiat ds tuus i
quo tu ɔfidis dicēs. Nō dabit hyrlm̄ ī manu
regis assyrioꝝ. Ecce tu audisti omīa q̄ fecerīt
reges assyrioꝝ omīb; tris qs subuerterūt. ⁊ tu
tu poteris liberari. Nūquid eruerūt dii gētiū eos
quos subuerterūt patres mei. gozan ⁊ aram. ⁊ re
seph. ⁊ filios eden. q̄ erāt ī thelassar. Vbi ē rex
emath. ⁊ rex arfath. ⁊ rex urbis sefaruaim.
ana he. ⁊ eua. Et tulit ezechias libros d ma
nu nūtioꝝ. ⁊ legit eos. ⁊ ascendit ī domū dñi.
⁊ expandit eos corā dño. ⁊ orauit ad dnm̄ di
cēs. Dne exercituū ds isrl' qui sedes sup cheru
bim. ⁊ tu es ds solus omīū regnoꝝ tre. tu fecisti
celū ⁊ trām. Inclina dne aurē tuā ⁊ audi. aꝑi
dne oculos tuos ⁊ uid. ⁊ audi omīa ūba sen
nacherib. q̄ misit ad blasphemandū deū
uiuentē. Vere eī dne d ſtis fecerīt reges as
syrioꝝ tras ⁊ regiōes eaꝝ. ⁊ dederūt deos eaꝝ ig.
Nō eī erāt dii. s; opa manuū hoīū lignū ⁊ la
pides. ⁊ cōminuerūt eos. Et nūc dne ds nr sal
ua nos d manu ei. ⁊ cognoscāt oīa regna tre q
tu es dne solus. ⁊ misit ysaias filius amos ad
ezechiā dicēs. Hec dicit dns ds isrl'. P quib; ro
gasti me d sennacherib rege assyrioꝝ. h est
ūbū q locut' ē ds sup eū. Despexit te subsanna
uit te uirgo filia syon. p te caput mouebit fi

lia hyrlm̄. cui exprobrasti. ⁊ q̄ blasphemasti.
⁊ sup quē exaltasti uocē. ⁊ eleuasti altitudinē
oculoꝝ tuoꝝ. Ad scm̄ isrl'. In manu
suoꝝ tuoꝝ exprobrasti dño. ⁊ dixisti. In mult'
titudine q̄drigaꝝ meaꝝ ego ascendi altitudīē
mōtiū. iuga libani. ⁊ succidā excelsa cedroꝝ ei.
⁊ electas abietes illius. ⁊ introibo altitudinē
sūmitatis ei. saltū carmeli ei. Ego fodi ⁊ bibi
aquā. ⁊ exsiccaui uestigio pedis mei oēs riuos ag
geꝝ. Nūquid nō audisti q̄ olī fecerī ei. Ex die
b; antiqs ego plasmaui illud. ⁊ nūc adduxi. Et
factū ē ī eradicatiōē collīū cōpugnātiū. ⁊ ciuitatū
munitaꝝ. Habitatores eaꝝ breuiata manu cō
tremuert. ⁊ ɔfusi s. facti s sic fenū agri. ⁊ grām
pascue. ⁊ herba tectoꝝ q̄ exaruit añ quā matu
resceret. Habitatiōē tuā ⁊ egressū tuū. ⁊ introitū
tuū ego cognoui. ⁊ isaniā tuā ɔtra me. Cū fu
reres aduersū me. supbia tua ascendit ī aures
meas. Ponā g circulū ī naribus tuis. ⁊ frenū ī
labiis tuis. ⁊ reducā te ī uiā p quā uenisti. Tibi
aū hoc erit signū. Comede hoc anno q̄ sponte na
scunt. ⁊ ī anno scdo pomis uescē. In anno aū t̄cio
seminate ⁊ metite. ⁊ plantate uineas. ⁊ come
dite fruct' eaꝝ. Et mittet id qd saluatū fuit d
domo iuda. ⁊ qd reliquū ē radicē deorsū. ⁊ faciet
fructū sursū qr d hyrlm̄ exibūt reliquie. ⁊ sal
uatio d monte syon. Zelus dñi exercituū faciet
istud. Pptera hec dic ds exercituū de rege assyri
oꝝ. Non introibit ciuitatē hanc. ⁊ nō iaciet ibi sa
gittā. ⁊ nō occupabit eā clipeus. ⁊ nō mittet ī circu
itu ei aggerē. In uia p quā uenit reuertetur. ⁊ ciui
tatē hanc nō ingredietur. dic ds. Et protegā ciui
tatē istā ut saluē eā. ppt me ⁊ ppt dauid seruū
meū. Egressus ē aū angelus dñi. ⁊ pcussit ī castr
assyrioꝝ centū octoginta quinq; milia. ⁊ surrexert
mane. ⁊ ecce oīa cadauera mortuoꝝ. ⁊ egressus ē ⁊
abiit. Et reusus ē sennacherib rex assyrioꝝ.
⁊ habitauit in niniuen. Et factū ē cū adoraret ī teplo
nesrach dm̄ suū. adramelech ⁊ sarasar filii
ei pcusserūt eū gladio. fugerūtq; ī trām ararath.
⁊ regnauit asoraddon filius ei p eo.

XXXVII

In diebus illis egrotauit ezechias
usq; ad mortē. ⁊ introiuit ad eū ysaias filius amos
pphā. ⁊ dix ei. Hec dic ds. Dispone domui tue. qr
morieris tu ⁊ nō uiues. Et ɔuertit ezechias faciem
suā ad parietē. ⁊ orauit ad dnm̄ ⁊ dix. Obsecro do
mine. memento q̄so quomō ambulauerī corā te ī
ueritate ⁊ ī corde pfecto. ⁊ qd bonū ē ī oculis tuis fece
rī. Et fleuit ezechias fletu magno. Et factū ē ūbū
dñi ad ysaiā dicēs. Vade ⁊ dic ezechie. Hec dic ds
ds dauid patris tui. Audiui orōnē tuā. uidi la
crimas tuas. Ecce ego adiciā sup dies tuos quīd
cī annos. ⁊ d manu regis assyrioꝝ eruā te ⁊ ciui
tatē istā. ⁊ protegā eā. Hoc aū tibi erit signū a dño

mino. quia faciet dominus verbum hoc quod locutus est. Ecce ego
reverti faciam umbram linearum per quas descenderat in oro
logio Achaz in sole retrorsum decem lineis. Et reversus
est sol decem lineis per gradus quos descenderat. Scriptu
ra Ezechie regis Iuda, cum egrotasset et convaluisset
de infirmitate sua. Ego dixi in dimidio dierum me
orum vadam ad portas inferi. Quesivi residuum anno
rum meorum. Dixi non videbo dominum deum in terra viven
tium. Non aspiciam hominem ultra et habitatorem quietis.
Generatio mea ablata est et convoluta est a me quasi ta
bernacula pastorum. Precisa est velut a texente vita
mea. Dum adhuc ordirer succidit me. De mane
usque ad vesperam finies me. Sperabam usque mane.
quasi leo sic contrivit omnia ossa mea. De mane usque
ad vesperam finies me. Sicut pullus hirundinis sic
clamabo. meditabor ut columba. Attenuati sunt o
culi mei. suspicientes in excelsum. Domine vim pati
or, responde pro me. Quid dicam? aut quid respondebit michi
cum ipse fecerit? Recogitabo omnes annos meos in ama
ritudine anime mee. Domine si sic vivitur et in talibus
vita spiritus mei. corripies me et vivificabis me. Ec
ce in pace amaritudo mea amarissima. Tu autem eru
isti animam meam ut non periret. proiecisti post tergum tuum
omnia peccata mea. Quia non infernus confitebitur tibi neque
mors laudabit te. non expectabunt qui descendunt in la
cum veritatem tuam. Vivens vivens ipse confitebitur tibi sicut
et ego hodie. pater filiis notam faciet veritatem tuam. Do
mine salvum me fac. et psalmos nostros cantabimus
cunctis diebus vite nostre in domo domini. Et iussit Ysaias ut
tollerent massam de ficis. et cataplasmarent super vul
nus. et sanaretur. Et dixit Ezechias. Quod erit signum quia
ascendam in domum domini? In tempore illo misit Merodach

XXXVIIII

In tempore illo misit Marodach Baladan filius Baladan
rex Babilonis libros et munera ad Ezechiam. audie
rat enim quod egrotasset et convaluisset. Letatus est autem super eis
Ezechias. et ostendit eis cellam aromatum et argenti et
auri. et odoramentorum. et unguenti optimi. et omnes apo
thecas supellectilis sue. et universa que inventa
sunt in thesauris eius. Non fuit verbum quod non ostenderet eis
Ezechias in domo sua. et in omni potestate sua. Intro
ivit autem Ysaias propheta ad regem Ezechiam et dixit ei.
Quid dixerunt viri isti. et unde venerunt ad te? Et dixit Eze
chias. De terra longinqua venerunt ad me. de Babilone.
Et dixit Ysaias. Quid viderunt in domo tua? Et dixit Eze
chias. Omnia que sunt in domo mea viderunt. non fuit res quam
non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit Y
saias ad Ezechiam. Audi verbum domini exercituum. Ecce
dies venient. et auferentur omnia que in domo tua sunt. et que
thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc in Babi
lonem. et non relinquetur quicquam dicit dominus. Et de filiis tuis
qui exibunt de te quos genueris tollent. et erunt eunu
chi in palatio regis Babilonis. Et dixit Ezechias ad
Ysaiam. Bonum verbum domini quod locutus est. Et dixit.
Fiat tantum pax et veritas in diebus meis.

XXXX

Consolamini consolamini popule meus. dicit deus vester. Lo
quimini ad cor Ierusalem. et advocate eam. quoniam completa
est malitia eius. dimissa est iniquitas illius. suscepit
de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Vox
clamantis in deserto. parate viam domini. rectas facite
in solitudine semitas dei nostri. Omnis vallis exal
tabitur. et omnis mons et collis humiliabitur. et erunt pra
va in directa. et aspera in vias planas. et revelabitur
gloria domini. et videbit omnis caro pariter quod os domini locutum
est. Vox dicentis clama. et dixi. Quid clamabo?
Omnis caro fenum. et omnis gloria eius quasi flos agri. Exsic
catum est fenum et cecidit flos. quia spiritus domini sufflavit in eo.
Vere fenum est populus. Exsiccatum est fenum et cecidit flos.
verbum autem domini manet in eternum. Super montem excelsum
ascende tu que evangelizas Syon. exalta in fortitudine
vocem tuam que evangelizas Ierusalem. Exalta noli timere.
dic civitatibus Iuda. Ecce deus vester. ecce dominus deus in fortitu
dine veniet. et brachium eius dominabitur. Ecce merces
eius cum eo. et opus illius coram eo. Sicut pastor gregem suum pa
scet. in brachio suo congregabit agnos. et in sinu suo
levabit. fetas ipse portabit. Quis mensus est pugil
lo aquas. et celos palmo ponderavit? Quis appen
dit tribus digitis molem terre. et libravit in pondere mon
tes. et colles in statera? Quis adiuvit spiritum domini. aut quis
consiliarius eius fuit. et ostendit illi? Cum quo iniit consilium
et instruxit eum. et docuit eum semitam iustitie. et erudi
vit eum scientiam. et viam prudentie ostendit illi? Ecce gentes
quasi stilla situle. et quasi momentum stattere reputate sunt.
Ecce insule quasi pulvis exiguus. et Libanus non sufficiet
ad succendendum. et animalia eius non sufficient ad holocau
stum. Omnes gentes quasi non sint sic sunt coram eo. et quasi nichilum
et inane reputate sunt ei. Cui ergo similem fecistis deum.
aut quam ymaginem ponetis ei? Numquid sculptile con
flabit faber. aut artifex auro figuravit illud. et la
minis argenteis argentarius? forte lignum et imputri
bile elegit artifex sapiens. querit quomodo statuat
simulacrum quod non moveatur. Numquid non scitis. num
quid non audistis. numquid non annuntiatum est ab initio
vobis? numquid non intellexistis fundamenta terre? Qui sedet
super gyrum terre. et habitatores eius sunt sicut locuste. Qui ex
tendit velud nichilum celos. et expandit eos sicut taber
naculum ad inhabitandum. Qui dat secretorum scrutatores
quasi non sint. iudices terre velud inane fecit. Et quidem neque planta
tus. neque satus. neque radicatus in terra truncus eorum. repente
flavit in eos et aruerunt. et turbo quasi stipulam auferet eos. Et
cui adsimilastis me et adequastis? dicit sanctus. Levate in
excelsum oculos vestros. et videte quis creavit hec. Qui educit in
numero militiam eorum. et omnes ex nomine vocat pre multitu
dine fortitudinis et roboris virtutisque eius. neque unum re
liquum fuit. Quare dicis Iacob. et loqueris Israel. abscondi
ta est via mea a domino. et a deo meo iudicium meum trans
ivit? Numquid nescis. aut non audisti? Deus sempi
ternus dominus qui creavit terminos terre. non deficiet neque laborabit.
nec est investigatio sapientie eius. Qui dat lasso virtutem.

⁊ his qui nō ē. fortitudinē ⁊ robur mltiplicat.
Deficient pueri ⁊ laborabūt. ⁊ iuuenes in in
firmitate cadēt. Qui aūt spant in dn̄o mutabūt
fortitudinē. assumēt pennas sicut aquile. cur
rēt ⁊ nō laborabūt. ābulabūt ⁊ nō deficient. Ta
ceant ad me isule. ⁊ gētes mutēt fortitudinē.
Accedant ⁊ tūc loquātur. simul ad iudiciū ppin
quem̄. Quis suscitauit ab oriente iustū. uocauit
eū ut sequeretur se? dabit in cōspectu eius gētes.
⁊ reges obtinebit. Dabit quasi puluerē gladio.
sicut stipulā uento raptā arcui eius. Psequēt eos.
trāsibit in pace. semita in pedibus eius non apparebit.
Quis hec opatus ē ⁊ fecit. uocās generatiōes
ab exordio? Ego dn̄s. primus ⁊ nouissimus ego sū.
Viderūt isule ⁊ timuerūt. extrema terre ob
stupuerūt. Apropinquerūt ⁊ accesserūt. Vnus
quisque pximo suo auxiliatur. ⁊ fr̄i suo dicet: cō
fortare. Confortabit faber erarius percutiens cū mal
leo. eū qui cudebat tūc tēpore dicens. Glutino bonū ē.
⁊ cōfortauit eū in clauis ut nō moueat̃. Et tu
isrl̄ serue meus. iacob quē elegi. semē abraham
amici mei. in quo apphendi te ab extremis
terre. ⁊ a lōginquis eius uocaui te. ⁊ dixi tibi. Ser
uus meus es tu. ⁊ elegi te. ⁊ nō abieci te. ne time
as quia ego tecū sū. ne declines: quia ego deus tuus.
Confortaui te ⁊ auxiliatus sū tui. ⁊ suscepit
te dextra iusti mei. Ecce cōfundēt̃ ⁊ erubescēt
oēs qui pugnāt aduersū te. Erūt quasi nō sint. ⁊ peribūt
uiri qui cōtradicūt tibi. Queres eos ⁊ nō inuenies.
uiros rebelles tuos. Erūt quasi nō sint ⁊ uelut cō
sumptio hoīs bellantis aduersū te. Quia ego dn̄s deus
tuus apphēdēs manū tuā. dicensque tibi. Ne
timeas. ego adiuui te. Noli timere uermis
iacob qui mortui estis ex isrl̄. Ego auxiliatus
sū tui dicit dn̄s ⁊ redēptor tuus scūs isrl̄. Ego
posui te quasi plaustrū triturās nouū. hn̄s rostra
serrantia. Triturabis mōtes ⁊ cōminues. et
colles quasi puluerem pones. Uentilabis eos ⁊ uētus
tollet. ⁊ turbo disperget eos. ⁊ tu exultabis in dn̄o.
⁊ in scō isrl̄ letaberis. Egeni ⁊ paupes querūt
aquas ⁊ nō sunt. lingua eorū siti aruit. Ego dn̄s ex
audiā eos. deus isrl̄ nō derelinquā eos. Apiā in su
pinis collibus flumina. ⁊ in medio cāporū fon
tes. Ponā desertū in stagna aquarū. ⁊ terrā inuiā in riuos
aquarū. Dabo in solitudinē cedrū ⁊ spinā. ⁊ myr
tū. ⁊ lignū oliue. Ponā in desertū abietē. ulmū ⁊
buxū simul. ut uideant ⁊ sciant. ⁊ recogitent.
⁊ intelligant pariter. quia manus dn̄i fecit hoc. ⁊ scūs
isrl̄ creauit illud. Pope facite iudiciū urm̄ dicit
dn̄s. afferte si quid forte hētis. Dicit rex iacob.
accedant ⁊ nūtiēt nobis quecūque uentura sunt. priora
que fuerūt nūciate. ⁊ ponemus cor nr̄m. ⁊ sciemus no
uissima eorū. ⁊ que uentura sunt indicate nobis. An
nūciate que uētura sūt in futurū. ⁊ sciemus quia dii estis uos

Bn̄ quoque aut male si potestis facite. ⁊ loquamur ⁊ uideamus
simul. Ecce uos estis ex nichilo. ⁊ opus urm̄ ex eo quod
nō ē. abhoiatio ē qui elegit uos. Suscitaui ab aquilone.
⁊ ueniet ab ortu solis. uocabit nomē meū. ⁊ adducet cōu
gistratus quasi lutū. ⁊ uelut plastes cōculcās humū. Quis
anūtiauit ab exordio ut sciamus. ⁊ a principio ut dica
mus iustus es? Nō ē neque anūtiās neque pdicēs. neque au
diēs sermōes urōs. Primus ad syon dicet ecce adsunt ⁊
hierlm̄ euāgelistā dabo. ⁊ uidi ⁊ nō erat. neque ex istis
quisquā qui iniret cōsiliū. ⁊ interrogatus rn̄deret uerbū.
Ecce oēs iniusti. ⁊ uana opa eorū. uentus ⁊ inane simu
lacra eorū.

XLII

Ecce seruus meus suscipiā eū. electus meus. cōplacu
it sibi in illo aīa mea. Dedi spm̄ meū super eū. iudi
tiū gētibus pferet. Nō clamabit. neque accipiet psonā.
neque audietur foris uox eius. Calamū quassatū nō cōteret.
⁊ linū fumigās nō extinguet. In ueritate educet
iuditiū. nō erit tristis neque turbulentus. donec ponat
in terra iuditiū. ⁊ legē eius isule expectabūt. Hec
dicit dn̄s deus. creās celos ⁊ extēdēs eos. firmās terrā ⁊ que
germinant ex ea. dans flatū pplo qui ē super eam. ⁊ spm̄ calcā
tibus eam. Ego dn̄s uocaui te in iustitia. ⁊ apphendi
manū tuā ⁊ seruaui. ⁊ dedi te in fedus pplī in lucē gen
tiū. ut aperires oculos cecorū. ⁊ educeres de cōclusiōe
uinctū. de domo carceris sedentes in tenebris. Ego dn̄s.
hoc ē nomē meū. Gloriam meā alteri nō dabo. ⁊ laudē
meā sculptilibus. Que prima fuerūt ecce uenerūt. no
ua quoque ego anūtio. antequā oriantur audita uobis fa
ciā. Cantate dn̄o canticū nouū. laus eius ab extremis
terre. Qui descēditis in mare ⁊ plenitudo eius. isule ⁊
habitatores earū. Subleuetur desertū ⁊ ciuitates eius. in do
mibus habitabit cedar. Laudate habitatores petre. de
uertice mōtiū clamabūt. ponent dn̄o gloriam. ⁊ lau
dē eius in insulis nūciabūt. Dn̄s sicut fortis egredietur. sicut
uir preliator suscitabit zelū. uociferabitur ⁊ clamabit.
super inimicos suos cōfortabitur. Tacui. semp silui. pa
tiens fui. sicut parturiens loquar. Dissipabo ⁊ absor
bebo simul. desertos faciā montes ⁊ colles. ⁊ oē gra
men eorū exsiccabo. Et ponā flumina in insulas. ⁊ stagna
arefaciā. ⁊ ducā cecos in uiā quā nesciūt. in semitis
quas ignorauerūt ābulare eos faciā. Ponā tenebras corā
eis in lucē. ⁊ praua in directa. Hec uerba feci eis ⁊ nō
dereliqui eos. Cōuersi sunt retrorsū. cōfundantur cōfusiōe
qui cōfidūt in sculptile. qui dicūt cōflatili. uos dii nr̄i.
Surdi audite. ⁊ ceci intuemini ad uidendum.
Quis cecus nisi seruus meus? Et surdus nisi ad quē nūcios meos
misi? Quis cecus nisi qui uenūdatus ē? Quis cecus nisi seruus dn̄i?
Qui uides multa. nōne custodies? Qui apertas hēs
aures. nōne audies? Et dn̄s uoluit ut sanctificaret
eū. ⁊ magnificaret legē ⁊ extolleret. Ipse autē pplus di
reptus ⁊ uastatus. laqueus iuuenū oēs. ⁊ in domibus carcerū
abscōditi sunt. facti sunt in rapinā. nec est qui eruat. in direptio
nē. ⁊ nō ē qui dicat redde. Quis est in uobis qui audiat hoc?
attendat ⁊ auscultet futura. Quis dedit in direptionē

iacob et israhel vastantibus? Nonne dominus ipse cui pecca
vimus? Et noluerunt in viis eius ambulare, et non au
dierunt legem eius. Et effudit super eum indignationem
furoris sui, et forte bellum, et conbussit eum in circuitu
et non cognovit, et succendit eum et non intellexit. XLIII
Et nunc hec dicit dominus creans te iacob, et formans te israhel.
Noli timere quia redemi te, et vocavi te nomine tuo,
meus es tu. Cum transieris per aquas tecum ero, et flumina
non operient te. Cum ambulaveris in igne non conbureris,
et flamma non ardebit in te. Quia ego dominus deus tuus, sanctus israhel sal
vator tuus. Dedi propitiationem tuam egyptum, et e
thiopiam et saba pro te. Ex quo honorabilis factus es
in oculis meis et gloriosus. Ego dilexi te, et dabo homines
pro te, et populos pro anima tua. Noli timere quia tecum ego sum.
Ab oriente adducam semen tuum, et ab occidente con
gregabo te. Dicam aquiloni da, et austro noli prohibere.
Affer filios meos de longinquo, et filias meas ab ex
tremis terre. Et omnem qui invocat nomen meum. In gloriam me
am creavi eum, formavi eum, et feci eum. Educ foras populum
cecum et oculos habentem, surdum et aures ei sunt. Omnes gentes con
gregate sunt simul, et collecte sunt tribus. Quis in vobis annun
tiabit istud, et que prima sunt audire nos faciet? Dent te
stes eorum et iustificentur, et audiant et dicant vere. Vos te
stes mei dicit dominus, et servus meus quem elegi, ut sciatis et credatis
michi, et intelligatis quia ego ipse sum. Ante me non est formatus deus,
et post me non erit. Ego sum ego sum dominus, et non est absque me
salvator. Ego annuntiavi et salvavi. Auditum feci,
et non fuit in vobis alienus. Vos testes mei dicit dominus, et ego deus. Et
ab initio ego ipse, et non est qui de manu mea eruat. Operabor,
et quis avertet illud? Hec dicit dominus redemptor vester sanctus israhel.
Propter vos misi in babilonem, et detraxi vectes universos, et
chaldeos in navibus suis gloriantes. Ego dominus sanctus vester creans
israhel rex vester. Hec dicit dominus qui dedit in mari viam, et in aquis
torrentibus semitam. Qui eduxit quadrigam et equum, agmen et
robustum simul. Obdormierunt nec resurgent, contriti sunt quasi
linum extincti sunt. Ne memineritis priorum, et antiqua ne intuea
mini. Ecce ego facio nova, et nunc orientur, utique cognoscetis
ea. Ponam in deserto viam, et in invio flumina, ut darem populo
meo potum, electo meo. Populum istum formavi michi, lau
dem meam narrabit. Nonne invocasti iacob, nec laborasti
in me israhel? Non obtulisti michi arietem holocausti tui,
et victimis tuis non glorificasti me. Non te servire feci
in oblatione, nec laborem tibi prebui in thure. Non emisti
michi argento calamum, et adipe victimarum tuarum non in
ebriasti me. Verumtamen servire me fecisti in peccatis
tuis, et prebuisti michi laborem in iniquitatibus tuis. Ego sum
ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, et peccatorum tu
orum non recordabor. Reduc me in memoriam, et iudicemur
simul. Narra si quid habes ut iustificeris. Pater tuus primus
peccavit, et interpretes tui prevaricati sunt in me, et contaminavi
principes sanctos. Dedi ad internitionem iacob, et israhel in
blasphemiam. XLIIII
Et nunc audi iacob serve meus, et israhel quem elegi. Hec
dicit dominus faciens et formans te, ab utero auxiliator
tuus. Noli timere serve meus iacob, et rectissime quem
elegi. Effundam enim aquas super sitientem, et fluenta super
aridam. Effundam spiritum meum super semen tuum, et benedic
tionem meam super stirpem tuam. Et germinabunt inter herbas
quasi salices iuxta preterfluentes aquas. Iste dicet:
domini ego sum, et ille vocabit in nomine iacob, et hic scribet
manu sua domino, et in nomine israhel assimilabitur.
Hec dicit dominus rex israhel, et redemptor eius dominus exercituum.
Ego primus et ego novissimus, et absque me non est deus. Quis
similis mei? Vocet et annuntiet, et ordinem exponat
michi, ex quo constitui populum antiquum. Ventura et que futura
sunt annuntient eis. Nolite timere neque conturbemini. Ex
tunc audire te feci, et annuntiavi. Vos estis testes
mei. Numquid est deus absque me, et formator quem ego non no
verim? Plastes ydoli omnes nichil sunt, et amantissima eo
rum non proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum quia non vident neque
intelligunt ut confundantur. Quis formavit deum, et sculpti
le conflavit ad nichil utile? Ecce omnes participes eius con
fundentur. Fabri enim sunt ex hominibus. Convenient omnes, stabunt et pa
vebunt, et confundentur simul. Faber ferrarius lima operatus est,
in prunis et malleis formavit illud, et operatus est in brachi
o fortitudinis sue. Esuriet et deficiet, non bibet aquam
et lassescet. Artifex lignarius extendit normam,
formavit illud in runcina. Fecit illud in angularibus,
et in circino tornavit illud, et fecit illud ymaginem viri
quasi speciosum hominem habitantem in domo. Succidit ce
dros, tulit ilicem, et quercum que steterat inter ligna saltus.
Plantavit pinum quam pluvia nutrivit, et facta est hominibus
in focum. Sumpsit ex eis et calefactus est, et succendit
et coxit panes. De reliquo autem operatus est deum et adoravit. Fecit
sculptile et curvatus est ante illud. Medium eius conbus
sit igni, et de medio eius carnes comedit. Coxit pulmentum
et saturatus est, et calefactus est et dixit: Vah, calefactus sum, vi
di focum. De reliquo autem eius deum fecit et sculptile sibi. Cur
vatur ante illud et adorat illud, et obsecrat dicens: Libera
me quia deus meus es tu. Nescierunt neque intellexerunt.
Obliti enim sunt ne videant oculi eorum, et ne intelligant corde
suo. Non recogitant in mente sua, neque cognoscunt neque senti
unt ut dicant: Medietatem eius conbussi igni, et coxi super car
bones eius panes, coxi carnes et comedi, et de reliquo eius y
dolum faciam, ante truncum ligni procidam? Pars eius cinis est.
Cor insipiens adoravit illud, et non liberabit animam suam
neque dicet: Forte mendacium est in dextera mea. Memento horum
iacob et israhel quoniam servus meus es tu. Formavi te, servus
meus es tu, formavi te, servus meus es tu israhel, ne
obliviscaris mei. Delevi ut nubem iniquitates tuas et
quasi nebulam peccata tua. Revertere ad me quoniam redemi
te. Laudate celi quoniam fecit dominus. Iubilate extrema
terre. Resonate montes laudationem, saltus et omne lignum
eius, quoniam redemit dominus iacob et israhel glorificabitur. Hec di
cit dominus redemptor tuus et formator tuus ex utero. Ego sum dominus
faciens omnia, extendens celos solus, stabiliens terram et
nullus mecum. Irrita faciens signa divinorum, et ari
olos in furorem vertens. Convertens sapientes retrorsum.

et scientiam eorum stultam faciens. Suscitans verbum servi sui.
et consilium nuntiorum suorum complens. Qui dico Ierusalem
habitaberis, et civitatibus Iuda aedificabimini, et deserta
eius suscitabo. Qui dico profundo desolare, et flumina
tua arefaciam. Qui dico Cyro pastor meus es, et omnem
voluntatem meam complebis. Qui dico Ierusalem aedificari
beris, et templo fundaberis.

XLV

Haec dicit dominus christo meo Cyro cuius apprehendi dexteram.
ut subiciam ante faciem eius gentes, et dorsa regum ver
tam. Et aperiam coram eo ianuas, et portae non claudentur.
Ego ante te ibo, et gloriosos terrae humiliabo. Portas ae
reas conteram, et vectes ferreos confringam. Et dabo tibi the
sauros absconditos, et archana secretorum, ut scias quia ego
dominus qui voco nomen tuum deus israhel. Propter servum meum iacob.
et israhel electum meum. Et vocavi te nomine tuo. assi
milavi te et non cognovisti me. Ego dominus et non est amplius.
extra me non est deus. Accinxi te et non cognovisti me. ut scia
nt hi qui ab ortu solis, et qui ab occidente. quoniam absque
me non est deus. Ego dominus et non est alter. formans lucem et creans
tenebras. faciens pacem et creans malum. ego dominus faciens
omnia haec. Rorate caeli desuper et nubes pluant iustum. aperi
atur terra et germinet salvatorem. et iustitia oriatur
simul. ego dominus creavi eum. Vae qui contradicit fictori suo. te
sta de samiis terrae. Numquid dicit lutum figulo suo.
quid facis, et opus tuum absque manibus est. Vae qui dicit
patri quid generas. et mulieri quid parturis. Haec di
cit dominus sanctus israhel plastes eius. Ventura interrogate me
super filios meos. et super opus manuum mearum manda
tis mihi. Ego feci terram, et hominem super eam creavi ego.
Manus meae tetenderunt caelos, et omni militiae eorum man
davi. Ego suscitavi eum ad iustitiam, et omnes vias eius
dirigam. Ipse aedificabit civitatem meam, et capti
vitatem meam dimittet. non in pretio neque in muneribus.
dicit dominus exercituum. Haec dicit dominus. Labor aegypti et
negotiatio aethiopiae et sabaim. viri sublimes
ad te transibunt. et tui erunt. post te ambulabunt. vincti mani
bus pergent. et te adorabunt teque deprecabuntur. Tantum in te
est deus. et non est absque te deus. Vere tu es deus absconditus. deus
israhel salvator. Confusi sunt et erubuerunt omnes simul. ab
ierunt in confusionem fabricatores errorum. Israhel salvatus est
in domino salute aeterna. Non confundemini et non erubesce
tis usque in seculum seculi. Quia haec dicit dominus creans caelos. ipse
deus formans terram et faciens eam. ipse plastes eius. Non in
vanum creavit eam. ut habitaretur formavit eam. Ego dominus.
et non est alius. Non in abscondito locutus sum. in loco terrae
tenebroso. Non dixi semini iacob. frustra quaerite
me. ego dominus loquens iustitiam. annuntians recta. Con
gregamini et venite. et accedite simul qui salvati
estis ex gentibus. Nescierunt qui levant lignum sculp
turae suae. et rogant deum non salvantem. Annuntiate
et venite. et consiliamini simul. Quis auditum fecit hoc ab
initio. ex tunc praedixit illud. Numquid non ego dominus. et non est ul
tra deus absque me. deus iustus et salvans non est praeter me.
Convertimini ad me et salvi eritis omnes fines terrae. quia ego
deus et non est alius. In memetipso iuravi. egredietur de ore
meo iustitiae verbum. et non revertetur. quia mihi curvabitur
omne genu. et iurabit omnis lingua. Ergo in domino di
cet. meae sunt iustitiae et imperium. ad eum venient. et confunden
tur omnes qui repugnant ei. In domino iustificabitur et lau
dabitur omne semen israhel.

XLVI

Confractus est bel. contritus est nabo. facta sunt simulacra eo
rum bestiis et iumentis. Onera vestra gravi pondere usque
ad lassitudinem. Contabuerunt et contrita sunt simul. non potu
erunt salvare portantem. et anima eorum in captivitatem ibit.
Audite me domus iacob. et omne residuum domus israhel
qui portamini a meo utero. qui gestamini a mea vul
va. Usque ad senectam ego ipse. et usque ad canos ego por
tabo. Ego feci et ego feram. ego portabo et salvabo. Cui
adsimilastis me et adaequastis dicit sanctus. Cui compa
rastis me et fecistis similem. Qui confertis aurum de
sacculo. et argentum statera ponderatis. Conducentes
aurificem ut faciat deum. et procidunt et adorant. Portant
illum in humeris gestantes. et ponentes in loco suo et
stabit. ac de loco suo non movebitur. Sed et cum cla
maverint ad eum non audiet. de tribulatione sua non
salvabit eos. Mementote istud et salvamini. atque
fundamini. Redite praevaricatores ad cor. Recordamini
prioris seculi quoniam ego sum deus et non est ultra deus. nec est similis mi
annuntians ab exordio novissimum. et ab initio quae nec
dum facta sunt dicens. Consilium meum stabit. et omnis volun
tas mea fiet. Vocans ab oriente avem. et de terra longinqua
virum voluntatis meae. Et locutus sum et adducam illud.
creavi et faciam illud. Audite me duro corde qui longe
estis a iustitia. Prope feci iustitiam meam non elonga
bitur. et salus mea non morabitur. Dabo in syon salutem.
et israhel gloriam meam. Descende sede in pulvere virgo

XLVII

filia babylonis. sede in terra. Non est solium filiae chal
daeorum. quia nequaquam ultra vocaberis mollis et tenera. Tol
le molam et mole farinam. denuda turpitudinem tu
am. discooperi humerum. revela crura. transi flu
mina. revelabitur ignominia tua. et videbitur opprobri
um tuum. Ultionem capiam. et non resistet mihi homo. Redemptor
noster dominus exercituum. nomen illius sanctus israhel. Sede tacens et
intra in tenebras filia chaldaeorum. quia non vocaberis ultra
domina regnorum. Iratus sum super populum meum. contaminavi
hereditatem meam. et dedi eos in manu tua. Non posuisti
eis misericordias. super senem aggravasti iugum tuum valde. et di
xisti. in sempiternum ero domina. Non posuisti haec super cor
tuum. neque recordata es novissimi tui. Et nunc audi
haec delicata et habitans confidenter. quae dicis in corde tuo ego
sum et non est praeter me amplius. Non sedebo vidua. et ignorabo
sterilitatem. Venient tibi duo haec subito in die una. sterilitas
et viduitas. Universa venerunt super te propter multitudi
nem maleficiorum tuorum. et propter duritiam incantatorum
tuorum vehementem. Et fiduciam habuisti in malitia tua.
et dixisti non est qui videat me. Sapientia tua et scientia tua
haec decepit te. et dixisti in corde tuo. Ego sum et praeter me
non est altera. Veniet super te malum. et nescies ortum

ei. Et irruet sup te calamitas q̄ nō poteris expi
are. ueniet sup te repente miseria q̄ nescies. Sta
ē incantatorib; tuis. ⁊ cū multitudine malefi
cior tuor in quib; laborasti ab adolescentia tua
si forte q̄d prosit t. aut si fieri possis fortior. Defe
cisti in multitudine cōsiliorum tuorum. Stent ⁊ sal
uent te augures celi. q̄ contemplabantur sydera. et
supputabant menses ut ex eis annuntiarent uentura
t. Ecce facti s̄ q̄i stipula. ignis combussit eos. nō lib
abūt aiam suā d̄ manu flamme. Nō s̄ prune q̄b
calefiant. nec focus ut sedeant ad eū. Sic facta s̄ ti
bi. in quib;cūq; laboraūas. Negotiatores tui ab ad
holescentia tua unusquisq; in uia sua errauerunt. nō ē
q̄ saluet te.

XLVIII

Audite h' domus iacob. q̄ uocamini noīe isrl'.
⁊ de aquis iuda existis. Qui iuratis in noīe dn̄i.
⁊ dei isrl' recordamini. nō in ueritate neq; in iustitia. De
ciuitate eī sc̄i uocati s̄. ⁊ sup deū isrl' cōstabiliti
s̄. dn̄s exercituū nom̄ ei'. Priora ex tūc annuntiaui. ⁊
ex ore meo exierunt ⁊ audita feci ea. repente op̄a
tus sū ⁊ uenerunt. Sciui eī q̄ durus es tu. ⁊ neruus
ferreus ceruix tua. ⁊ frons tua erea. Predixi t ex tūc.
añ q̄ uenirent indicaui t ne forte diceres. ydola
mea fecerunt h. ⁊ sculptilia mea ⁊ conflatilia mādaue
runt. ista q̄ audisti. uide oīa. uos aūt nō annuntia
stis. Audita feci t noua ex tūc. ⁊ cōseruata q̄ ne
scis. Nūc creata s̄ ⁊ nō ex tūc. ⁊ añ diē ⁊ nō audisti
ea. ne forte dicas ecce cognoui ea. Neq; audisti neq;
cognouisti. neq; ex tūc ap̄ta ē auris tua. Scio eī q̄
p̄uaricans p̄uaricaberis. ⁊ transgressorē d̄ uentre uo
caui te. ppt̄ nom̄ meū longe faciā furorē
meū. ⁊ laude mea infrenabo te ne intereas. Ecce
excoxi te s; nō q̄i argentū. elegi te in camino pau
pertatis. ppt̄ me ppt̄ me faciā ut nō blasphemer.
⁊ gl'iam meā alteri nō dabo. Audi me iacob. ⁊ isrl'
q̄ ego uoco. Ego ipse. ego p̄mus. ⁊ ego nouissimus. Manus q̄
mea fundauit t̄rā. ⁊ dextera mea mensa ē celos. Ego uo
cabo eos. ⁊ stabūt simul. Congregamini oēs uos ⁊ audite.
q̄s d̄ eis annuntiauit h. dn̄s dilexit eū faciet uolū
tatē suā in babilone. ⁊ brachiū suū in chaldeis. Ego ego
locut' sū ⁊ uocaui eū. adduxi eū. ⁊ directa ē uia
eī. Accedite ad me ⁊ audite h. nō a p̄ncipio in
abscondito locut' sū. ex tp̄r añ q̄ fieret ibi eram. ⁊
nūc dn̄s d̄s misit me. ⁊ sp̄s eī. Hec dicit dn̄s d̄s re
demptor tu' sc̄s isrl'. Ego sū dn̄s d̄s tu' docens te utilia.
gubernans te in uia q̄ ambulas. Vtinā attendisses mā
data mea. facta fuisset sicut flumē pax tua. ⁊ iustitia
tua sicut gurgites maris. ⁊ fuisset q̄i harena maris
semen tuum. ⁊ stirps uteri tui ut lapilli eī. Nō in
terisset ⁊ nō fuisset attritū nom̄ eī a facie mea. Egre
dimini d̄ babilone. fugite a chaldeis. in uoce exultatio
nis annuntiate. Auditū facite h. ⁊ efferte illud usq;
ad extrema t̄re. Dicite. redemit dn̄s seruū suū ia
cob. Nō sitierunt in deserto cū educeret eos. aq̄ d̄ petra

produxit eis. ⁊ scidit petrā ⁊ fluxerūt aq̄. Nō ē pax impiis.
dicit dn̄s d̄s.

XLIX

Audite insule ⁊ attendite p̄p̄li de longe. Dn̄s ab utero
uocauit me. d̄ uentre matris mee recordatus ē nōis
mei. ⁊ posuit os meū q̄i gladiū acutū. Sub umbra
manus sue protexit me. ⁊ posuit me sicut sagittā electā.
In pharetra sua abscondit me. ⁊ dixit m. Seruus
meus es tu isrl'. q̄ in te gl'iabor. Et ego dixi in uacuū
laboraui sine cā. ⁊ uane fortitudinē meā cōsump
si. Ergo iudiciū meū ē cū dn̄o. ⁊ op' meū ē cū deo.
⁊ nūc hec dicit dn̄s. formans me ex utero seruū sibi. ut
reducā iacob ad eū. ⁊ isrl' nō congregabitur. Et glorificat'
sū in oculis dn̄i. ⁊ d̄s meus factus ē fortitudo mea. ⁊ dixit.
Parū ē ut sis m̄ seruus ad suscitandas trib; iacob. ⁊ feces
isrl' cōuertendas. Dedi te in lucē gentiū. ut sis salus
mea usq; ad extremū t̄re. Hec dicit dn̄s redemptor
isrl' sc̄s eī. ad contēptibilē aiam. ad abhominatā gentē.
ad seruū dn̄or. Reges uidebūt ⁊ cōsurgent p̄ncipes. ⁊ ad
orabūt ppt̄ dn̄m q̄ fidelis ē. ⁊ scm̄ isrl' q̄ elegit te. Hec dicit
dn̄s. In tp̄r placito exaudiui te. ⁊ in die salutis au
xiliatus sū tui. ⁊ seruaui te ⁊ dedi te in fedus p̄p̄li. ut su
scitares t̄rā. ⁊ possideres hereditates dissipatas.
Vt diceres his q̄ uincti s̄ exite. ⁊ his q̄ in tenebris re
uelamini. Sup uias pascentur. ⁊ in oib; planis pascua
eor. Nō esurient neq; sitient. ⁊ nō percutiet eos estus
⁊ sol. q̄ miserator eor reget eos. ⁊ ad fontes aq̄r
potabit eos. ⁊ ponā oēs montes meos in uia. ⁊ semi
te mee exaltabūtur. Ecce isti d̄ longe uenient. ⁊ ec
ce illi ab aquilone ⁊ mari. ⁊ isti d̄ t̄ra australi. Lau
date celi ⁊ exulta t̄ra. iubilate montes laudē.
q̄ cōsolatus ē dn̄s p̄p̄lm suū. ⁊ pauperū suor mi
serebitur. Et dixit syon. dereliquit me dn̄s. ⁊ dn̄s o
blitus ē mei. Nūquid obliuisci pot mulier infantē
suū. ut nō misereatur filio uteri sui. Et si illa o
blita fuerit. ego tn̄ nō obliuiscar tui. Ecce in manib;
meis descripsi te. muri tui coram oculis meis semp̄.
Venerūt structores tui. destructores te. ⁊ dissipantes
a te exibunt. Leua in circuitu oculos tuos ⁊ uide. oēs i
sti congregati s̄ uenerūt t. Viuo ego dicit dn̄s. q̄ his oīb;
uelut ornamento uestieris. ⁊ circūdabis t eos q̄i spon
sa. Quia deserta tua ⁊ solitudines tue ⁊ t̄ra ruine
tue. nūc angustiata erit p̄ habitatorib;. ⁊ longe fu
gabūtur q̄ absorbebant te. Adhuc dicent in aurib;
tuis filii sterilitatis tue. angustus m̄ ē locus. fac
spatiū m̄ ut habitē. ⁊ dices in corde tuo. Quis genu
it m̄ istos. Ego sterilis ⁊ nō pariens. transmigrata ⁊ cap
tiua. ⁊ istos quis enutriuit. Ego destituta ⁊
desolata. ⁊ isti ubi erant. Hec dicit dn̄s d̄s. Ecce
leuo ad gentes manū meā. ⁊ ad p̄p̄los exaltabo
signū meū. ⁊ afferent filios tuos in ulnis. ⁊ filias
tuas sup humeros portabūt. ⁊ erunt reges nutrici
i tui. ⁊ regine nutrices tue. Vultu in t̄rā demis
so adorabūt te. ⁊ puluerē pedū tuor lingent. ⁊ scies
q̄ ego dn̄s sup q̄ nō confundentur q̄ expectant eū. Nūquid

tollet᷑ a forte p̄da. aut qđ captū fuit a robu
sto saluū ee̅ potit᷑. Qa hec dic̄ dn̄s. Equidē
⁊ captiuitas a forte tollet᷑. ⁊ qđ ablatū
fuit a robusto saluabit᷑. Eos uō q iudica
uīt te ego iudicabo. ⁊ filios tuos ego sal
uabo. ⁊ cibabo hostes tuos carnib; suis. ⁊
q̄si musto sanguine suo inebriabūtur. ⁊
sciet oīs caro q̄ ego dn̄s saluās te. ⁊ redēptor
L tu᷒ fortis iacob. Hec dic̄ dn̄s. Qs ē hic lib᷒
repudii mr̄is ur̄e q̄ dimisi eā. Aut q̄s ē cre
ditor m̄s. cui uendidi uos. Ecce ī iniq̄tati
b; ur̄is uenditi estis. ⁊ scelerib; ur̄is dimi
si m̄r̄ ur̄a. q̄r ueni ⁊ n̄ erat uir. uocaui ⁊ n̄
erat q̄ audiret. Nūq̄d adbreuiata ⁊ puula
fcā est man᷒ mea. ut n̄ possim redimē. aut
n̄ ē ī me uirt᷒ ad liberandū. Ecce ī increpatōē
mea d̄sertū faciā mare. ponā flumina ī siccū. cō
putrescēt pisces sine aq̄. ⁊ morientur ī siti.
Induā celos tenebris. ⁊ saccū ponā opimentū eo4.
Dn̄s dedit m̄ linguā eruditā. ut sciā susten
tare eū q̄ lapsus ē uerbo. Erigit mane. mane
erigit m̄ aurē. ut audiā quasi magistrū. Dn̄s
d̄s apuit m̄ aurē. ego aut̄ n̄ cōdico. retrorsū n̄ ab
ii. Corp᷒ meū dedi pcutiētib; ⁊ genas meas
uellētib;. faciē meā n̄ auerti ab increpātib; ⁊
cōspuētib; ī me. Dn̄s d̄s auxiliator m̄s. ideo n̄
sū cōfusus. Jdō posui faciē meā ut petrā duris
simā. ⁊ scio qm̄ n̄ cōfundar. Juxta ē q̄ iustificat me.
q̄s cōdicet m̄. Stem᷒ simul. q̄s ē aduersari᷒ m̄s.
accedat ad me. Ecce dn̄s d̄s auxiliator m̄s.
q̄s ē q̄ cōdēpnet me. Ecce oēs q̄si uestimentū
cōterent᷑. tinea cōmedet eos. Qs ex uob᷒ timēs
dn̄m. audiēs uocē serui sui. Qui ambulauit ī tene
bris. ⁊ n̄ ē lumē ei. Speret ī noīe dn̄i. ⁊ innitat᷑ sr̄
deū suū. Ecce oēs uos accendentes ignē. accīc
ti flāmis. ābulate ī lumīe ignis ur̄i. ⁊ ī flāmis q̄s
succendistis. De manu mea fcm̄ ē hoc uob. ī dolorib᷒
dormietis. LI
Audite me q̄ sequimini qđ iustū ē. ⁊ q̄ritis dn̄m.
Attendite ad petrā unđ excisi estis. ⁊ ad
cauernā laci de q̄ pcisi estis. Attendite ad ab
raham prēm ur̄m. ⁊ ad sarrā q̄ peperit uos. Qa u
nū uocaui eū. ⁊ bndixi ei. ⁊ multiplicaui eū.
Cōsolabit᷑ g᷒ dn̄s syon. ⁊ cōsolabit᷑ oēs ruinas ei᷒.
⁊ ponet d̄sertū ei᷒ q̄si delicias. ⁊ solitudinē ei᷒ q̄si
ortū dn̄i. Gaudiū ⁊ letitia iueniet᷑ ī ea. grā
⁊ actio ⁊ uox laudis. Attendite ad me ppl᷒s
m̄s. ⁊ trib; mea me audite. q̄r lex a me exi
et. ⁊ iudiciū meū ī lucē pplo4 reqescet. Ppe
ē iust᷒ m̄s. egressus ē saluator m̄s. ⁊ brachia mea
pplos iudicabūt. Me īsule expectabūt. ⁊ brachi
um meū sustinebūt. Leuate ī celū oclos ur̄os.
⁊ uidete sb̄ ťra deorsū. q̄r celi sic fumus liq̄scēt.
⁊ ťra sic uestimentū atteret᷑. ⁊ hitatores ei᷒ sicut

ista; hec. Salus aūt mea ī sempitnū erit. ⁊ iustitia mea n̄
d̄ficiet. Audite me q̄ scitis iustū. ppl᷒s m̄s.
lex mea ī corđ eo4. Nolite timē obpbriū hoīm. ⁊ blas
phemias eo4 ne metuatis. Sicut em̄ uestimentū.
sic comedet eos uermis. ⁊ sic lanā. sic deuorabit eos
tinea. Salus aūt mea ī sempitnū erit. ⁊ iustitia mea
ī gnātiōēs gnātionū. LII
Consurge cōsurge. indue fortitudinē brachiū
dn̄i. cōsurge sic ī dieb; antiq̄s. ī gnātionib; seclo4.
Nūq̄d n̄ tu pcussisti supbū. uulnerasti draconē.
Nūquid n̄ tu siccasti mare. aq̄s habyssi uehe
mentis. Q posuisti pfundū maris uiā. ut trāsiret
liberati. ⁊ nūc q̄ redēpti s̄ a dn̄o reuertent᷑. ⁊ uenient ī
syon laudantes. ⁊ letitia sempitna sr̄ capita eo4.
Gaudiū ⁊ letitiā obtinebūt. fugiet dolor ⁊ gemit᷒.
Ego ego ipse cōsolabor uos dicit dn̄s. Qs tu ut ti
meas ab hoīe mortali. ⁊ a filio hoīs. Q q̄si fe
nū ita arescet. ⁊ oblit᷒ es dn̄i factoris tui. Qui
tetendit celos. ⁊ fundauit ťram. ⁊ formidasti iugit
tota die a facie furoris ei᷒ q̄ te tribulabat. ⁊ pam
uerat ad pdendū. Ubi ē nūc furor tribulantis. Cito
ueniet gradiens ad apiendū. ⁊ n̄ interficiet usq; ad
internitionē. n̄ d̄ficiet panis ei᷒. Ego aūt sū dn̄s d̄s
tu᷒ q̄ cōturbo mare. ⁊ intumescunt fluct᷒ ei᷒. dn̄s
exercituū nomē meū. Posui uba mea ī ore tuo.
⁊ ī umbra man᷒ mee ptexi te. ut plantes celos ⁊
fundes ťram. ⁊ dicas ad syon ppl᷒s m̄s es tu. Ele
uare eleuare cōsurge hirlm̄. q̄ bibisti de manu
dn̄i calicē ire eius. usq; ad fundū calicis sa
poris bibisti. ⁊ potasti usq; ad feces. Nō ē q̄
sustentet eā ex oīb; filiis q̄s genuit. ⁊ n̄ ē
q̄ apphendat manū ei᷒ ex omīb; filiis q̄s e
nutriuit. Duo s̄ q̄ occurrerūt t. q̄s cōtristabit᷑ sr̄
te. Uastitas ⁊ cōtritio. ⁊ fames ⁊ gladi᷒. q̄s cōso
labit᷑ te. Filii tui pīecti s̄. dormierūt ī capite
oīū uia4. sic oryx illaqueata. pleni ī dignatiōē dn̄i.
ī crepatiōē dei tui. Jdcirco audi hoc paupcula. ⁊ ebria
n̄ a uino. Hec dicit dn̄ator tu᷒ dn̄s. ⁊ d̄s tu᷒
q̄ pugnauit pro pplō suo. Ecce tuli de manu tua cali
cem soporis. fundū calicis indignatiōis mee. n̄ ad
icies ut bibas illū ultra. ⁊ ponā illū ī manu eo4
q̄ te humiliauerūt. ⁊ dixerūt anime tue. ī curuare
ut trāseam᷒. Et posuisti ut ťram corp᷒ tuū. ⁊ q̄si
uiā trāseuntib;. Cōsurge cōsurge indue fortitu
dine tua syon. īduere uestimentis glīe tue hie
rlm̄ ciuitas scī. q̄r n̄ adiciet ultra ut ptrā
seat p te ī circūcisus ⁊ īmūdus. Excutere de puluere.
cōsurge sede hirlm̄. solue uincla colli tui cap
tiua filia syon. Qa hec dic̄ dn̄s. Gratis uenūda
ti estis. ⁊ sine argento redimemini. Qa hec dic̄
dn̄s d̄s. Jn egyptum descendit ppl᷒s m̄s ī pncipio ut
colon᷒ eet ibi. ⁊ assur absq; ulla causa calūp
niat᷒ ē eū. Et nūc qd m̄ ē hic dic̄ dn̄s. qm̄ ablat᷒
ē ppl᷒s m̄s gratis. Dn̄atores ei᷒ iniq̄ agūt dic̄ dn̄s.

et iugiter tota die blasphematur nomen meum. Propter
hoc sciet populus meus nomen meum in die illa. quia
ego ipse qui loquebar ecce adsum. Quam pulchri super mon-
tes pedes annuntiantis et predicantis pacem. an-
nuntiantis bonum. predicantis salutem. dicentis. Sy-
on regnabit deus tuus. Vox speculatorum tuorum le-
vaverunt vocem. simul laudabunt. quia oculo ad oculum
videbunt. cum converterit dominus Syon. Gaudete et laudate si-
mul deserta Iherusalem quia consolatus est dominus populum suum. re-
demit Iherusalem. Paravit dominus brachium sanctum suum. in o-
culis omnium gentium. et videbunt omnes fines terre salutare
dei nostri. Recedite recedite. exite inde. pollutum
nolite tangere. Exite de medio eius. mundamini
qui fertis vasa domini. quoniam non in tumultu exibi-
tis. nec in fuga properabitis. Precedet enim vos dominus et congre-
gabit vos deus Israel. Ecce intelliget servus meus. ex-
altabitur et elevabitur et sublimis erit valde. Sicut
obstupuerunt super te multi. sic inglorius erit inter vi-
ros aspectus eius. et forma eius inter filios hominum. Iste asper-
get gentes multas. super ipsum continebunt reges os su-
um. quia quibus non est narratum de eo viderunt. et qui non audierunt
contemplati sunt.

LIII

Quis credidit auditui nostro. et brachium domini cui re-
velatum est. Et ascendet sicut virgultum coram eo. et
sicut radix de terra sitienti. Non est species ei neque decor. et
vidimus eum et non erat aspectus. et desideravimus eum de-
spectum et novissimum virorum. virum dolorum et scien-
tem infirmitatem. et quasi absconditus vultus eius et despectus.
unde nec reputavimus eum. Vere languores nostros ipse tu-
lit. et dolores nostros ipse portavit. et nos putavimus eum
quasi leprosum. et percussum a deo et humiliatum. Ipse autem vulner-
atus est propter iniquitates nostras. attritus est propter scelera nostra.
disciplina pacis nostre super eum. et livore eius sana-
ti sumus. Omnes nos quasi oves erravimus. unusquisque in viam
suam declinavit. et dominus posuit in eo iniquitatem omnium
nostrum. Oblatus est quia ipse voluit. et non aperuit os
suum. Sicut ovis ad occisionem ducetur. et quasi agnus
coram tondente se obmutescet. et non aperiet os suum.
De angustia et de iudicio sublatus est. generationem eius quis enar-
rabit. Quia abscisus est de terra viventium. propter scelus
populi mei percussi eum. Et dabit impios pro sepultura. et di-
vitem pro morte sua. eo quod iniquitatem non fecerit. neque do-
lus fuerit in ore eius. Et dominus voluit conterere eum in infirmi-
tate. Si posuerit pro peccato animam suam. videbit semen
longevum et voluntas domini in manu eius dirigetur. Pro eo
quod laboravit anima eius. videbit et saturabitur. In scientia sua
iustificabit ipse iustus servus meus multos. et iniquita-
tes eorum ipse portabit. Ideo dispertiam ei plurimos. et
fortium dividet spolia. Pro eo quod tradidit in mortem
animam suam. et cum sceleratis reputatus est. et ipse peccatum mul-
torum tulit. et pro transgressoribus rogavit.

LIIII

Lauda sterilis que non paris. decanta laudem et hinni
que non pariebas. quoniam multi filii deserte. magis quam eius
que habet virum. dicit dominus. Dilata locum tentorii tui.
et pelles tabernaculorum tuorum extende ne parcas.
Longos fac funiculos tuos. et clavos tuos con-
solida. Ad dexteram enim et ad levam penetrabis. et
semen tuum gentes hereditabit. et civitates desertas
inhabitabit. Noli timere quia non confunderis. neque eru-
bescas. Non enim te pudebit. quia confusionis adole-
scentie tue oblivisceris. et obprobrii viduitatis
tue non recordaberis amplius. quia dominabitur tui qui fecit
te. dominus exercituum nomen eius. et redemptor tuus sanctus
Israel. deus omnis terre vocabitur. Quia ut mulierem
derelictam et merentem spiritu vocavit te dominus. et uxorem
ab adolescentia tua abiectam. dixit deus tuus.
Ad punctum in modico dereliqui te. et in miserationibus
magnis congregabo te. In momento indignationis abscon-
di faciem meam parumper a te. et in misericordia sempiterna mi-
sertus sum tui. dixit redemptor tuus dominus. Sicut in diebus
Noe istud mihi est cui iuravi ne inducerem aquas
diluvii ultra super terram. sic iuravi ut non irascar
tibi. et non increpem te. Montes enim commovebuntur. et col-
les contremiscent. misericordia autem mea non recedet a te.
et fedus pacis mee non movebitur. dixit misera-
tor tuus dominus. Paupercula tempestate convulsa absque
ulla consolatione. Ecce ego sternam per ordinem la-
pides tuos. et fundabo te in saphiris. et ponam iaspi-
dem propugnacula tua. et portas tuas in lapides scul-
ptos. et omnes terminos tuos in lapides desiderabiles.
Universos filios tuos doctos a domino. et multitu-
dinem pacis filiis tuis. et in iustitia fundaberis. Re-
cede procul a calumpnia quia non timebis. et a pavore
quia non appropinquabit tibi. Ecce accola veniet qui non
erat mecum. advena quondam tuus adiungetur tibi.
Ecce ego creavi fabrum insufflantem in igne prunas.
et proferentem vas in opus suum. et ego creavi interfectorem ad
disperdendum. Omne vas quod fictum est contra te non dirigetur.
et omnem linguam resistentem tibi in iudicio iudicabis. Hec
est hereditas servorum domini. et iustitia eorum apud me dicit
dominus.

LV

Omnes sitientes venite ad aquas. et qui non habetis argen-
tum properate. emite et comedite. Venite emite absque
argento. et absque ulla commutatione vinum et lac. Quare
appenditis argentum non in panibus. et laborem vestrum non in sa-
turitate. Audite audientes me. et comedite bonum.
et delectabitur in crassitudine anima vestra. Inclinate aurem
vestram et venite ad me. audite me et vivet anima vestra.
Et feriam vobiscum pactum sempiternum. misericordias David fideles. Ecce
testem populis dedi eum. ducem ac preceptorem gentibus. Ecce
gentem quam nesciebas vocabis. et gentes que non cognoverunt
te ad te current propter dominum deum tuum. et sanctum Israel. quia glo-
rificavit te. Querite dominum dum inveniri potest. invocate eum
dum prope est. Derelinquat impius viam suam. et vir iniquus cogita-
tiones suas. et revertatur ad dominum et miserebitur eius. et ad deum
nostrum quoniam multus est ad ignoscendum. Non enim cogitationes mee cogitationes
vestre. neque vie vestre vie mee dicit dominus. Quia sicut exaltantur celi a
terra. sic exaltate sunt vie mee a viis vestris. et cogitationes mee.

cogitationibus vestris. Et quomodo descendit ymber et nix de celo
et illuc ultra non revertitur, sed inebriat terram et infundit eam et
germinare eam facit et dat semen serenti et panem comedenti, sic
erit verbum meum quod egredietur de ore meo: non revertetur ad me
vacuum, sed faciet quecumque volui et prosperabitur in hiis ad que
misi illud. Quia in leticia egrediemini et in pace de-
ducemini. Montes et colles cantabunt coram vobis lau-
dem et omnia ligna regionis plaudent manu. Pro saliunca
ascendet abies et pro urtica crescet myrtus. Et erit Dominus
nominatus in signum eternum quod non auferetur.

LVI

Hec dicit Dominus: Custodite iudicium et facite iusti-
tiam, quia iuxta est salus mea ut veniat, et iustitia
mea ut reveletur. Beatus vir qui facit hoc et filius hominis
qui apprehendet istud, custodiens sabbatum ne pol-
luat illud, custodiens manus suas ne faciat omne
malum. Et non dicat filius advene qui adheret
Domino dicens: Separatione dividet me Dominus a populo suo. Et
non dicat eunuchus: Ecce ego lignum aridum. Quia hec dicit Dominus
eunuchis: Qui custodierint sabbata mea et ele-
gerint que ego volui et tenuerint fedus meum, dabo eis
in domo mea et in muris meis locum et nomen melius
a filiis et filiabus. Nomen sempiternum dabo eis, quod
non peribit. Et filios advene qui adherent Domino
ut colant eum et diligant nomen eius, ut sint ei in servos,
omnem custodientem sabbatum ne polluat illud et te-
nentem fedus meum, adducam eos in montem sanctum meum
et letificabo eos in domo orationis mee. Holocau-
sta eorum et victime eorum placebunt michi super altari
meo, quia domus mea domus orationis vocabitur. Dicit Dominus
Deus qui congregat dispersos Israel: Adhuc
congregabo ad eum congregatos eius. Omnes bestie agri
venite ad devorandum, universe bestie saltus. Specu-
latores eius ceci omnes, nescierunt universi; canes muti
non valentes latrare, videntes vana, dormientes
et amantes sompnia. Et canes inpudentissimi nescie-
runt saturitatem. Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam;
omnes in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam
suam a summo usque ad novissimum. Venite, sumamus
vinum et impleamur ebrietate, et erit sicut hodie sic
et cras, et multo amplius.

LVII

Iustus perit et non est qui recogitet in corde suo,
et viri misericordie colliguntur quia non est qui intelligat. A
facie enim malitie collectus est iustus. Veniat pax, re-
quiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua. Vos
autem accedite huc, filii auguratricis, semen adul-
teri et fornicarie. Super quem lusistis? Super quem dilatastis os et
eiecistis linguam? Numquid non vos filii scelesti, semen
mendax? Qui consolamini in diis subter omne lignum fron-
dosum, immolantes parvulos in torrentibus subter eminen-
tes petras. In partibus torrentis pars tua, hec est sors
tua, et ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificium.
Numquid super his non indignabor? Super montem excelsum et
sublimem posuisti cubile tuum et illuc ascendisti
ut immolares hostias. Et post hostium et retro postem po-
suisti memoriale tuum, quia iuxta me discooperuisti
et suscepisti adulterum; dilatasti cubile tuum et pe-
pigisti cum eis. Dilexisti stratum eorum manu aperta,
et ornasti te regio unguento, et multiplicasti pigmen-
ta tua. Misisti legatos tuos procul, et humiliata es
usque ad inferos. In multitudine vie tue laborasti; non
dixisti: Quiescam. Vitam manus tue invenisti, propterea non
rogasti. Pro quo sollicita timuisti, quia mentita es et mei
non es recordata, neque cogitasti in corde tuo, quia ego tacens
et quasi non videns, et mei oblita es. Ego annuntiabo iu-
stitiam tuam, et opera tua non proderunt tibi. Cum clamaveris, li-
berent te congregati tui; et omnes eos auferet ventus, tollet aura.
Qui autem fiduciam habet in me hereditabit terram et possidebit montem
sanctum meum. Et dicam: Viam facite, prebete iter, declinate de
semita, auferte offendicula de via populi mei. Quia
hec dicit Dominus excelsus et sublimis, habitans eternitatem, et sanctum
nomen eius: In excelso et in sancto habitans, et cum contrito et humili
spiritu, ut vivificet spiritum humilium et vivificet cor contrito-
rum. Non enim in sempiternum litigabo, neque usque in finem irascar, quia
spiritus a facie mea egredietur, et flatus ego faciam. Propter iniquitatem
avaritie eius iratus sum et percussi eum; abscondi a te et indignatus
sum, et abiit vagus in via cordis sui. Vias eius vidi et
sanavi eum et reduxi eum, et reddidi consolationes ipsi
et lugentibus eius. Creavi fructum labiorum pacem, pa-
cem ei qui longe est et qui prope, dixit Dominus, et sanavi eum. Im-
pii autem quasi mare fervens quod quiescere non potest, et redun-
dant fluctus eius in conculcationem et lutum. Non est pax, dixit
Dominus Deus, impiis.

LVIII

Clama, ne cesses; quasi tuba exalta vocem tuam et
annuntia populo meo scelera eorum et domui Iacob pec-
cata eorum. Me etenim de die in diem querunt et scire vias meas
volunt. Quasi gens que iustitiam fecerit et que iudi-
cium Dei sui non dereliquerit, rogant me iudicia iu-
stitie, et appropinquare Deo volunt. Quare ieiunavimus et non
aspexisti, humiliavimus animas nostras et nescisti?
Ecce in die ieiunii vestri invenitur voluntas vestra,
et omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites et con-
tentiones ieiunatis et percutitis pugno impie. Nolite
ieiunare sicut usque ad hanc diem, ut audiatur in excel-
so clamor vester. Numquid tale est ieiunium quod elegi,
per diem affligere hominem animam suam? Numquid contorquere quasi
circulum caput suum, et saccum et cinerem sternere? Numquid
istud vocabis ieiunium et diem acceptabilem Domino? Nonne
hoc est magis ieiunium quod elegi? Dissolve colli-
gationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, dimitte
eos qui confracti sunt liberos, et omne onus dirumpe. Frange esurienti
panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam.
Cum videris nudum, operi eum, et carnem tuam ne despexeris.
Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et sanitas tua citi-
us orietur, et anteibit faciem tuam iustitia tua, et gloria Domini
colliget te. Tunc invocabis et Dominus exaudiet; clamabis,
et dicet: Ecce adsum. Si abstuleris de medio tui cate-
nam, et desieris digitum tuum extendere et loqui quod non prodest,
cum effuderis esurienti animam tuam et animam afflictam repleveris

is. orietur in tenebris lux tua, et tenebre tue erunt sicut meri-
dies. Et requiem tibi dabit dominus deus tuus semper, et implebit splen-
doribus animam tuam, et ossa tua liberabit. Et eris quasi ortus
irriguus, et sicut fons aquarum, cuius non deficient aque. Et edi-
ficabuntur in te deserta seculorum, fundamenta generationis et gene-
rationis suscitabis. Et vocaberis edificator sepium, et
avertens semitas in quietem. Si averteris a sabbato pedem tu-
um facere voluntatem tuam in die sancto meo, et vocaberis sabbatum
delicatum, et sanctum domini gloriosum, et glorificaveris eum dum non facis vi-
as tuas, et non invenitur voluntas tua ut loquaris sermonem. Tunc de-
lectaberis super domino, et sustollam te super altitudines terre, et ciba-
bo te hereditate iacob patris tui. Os enim domini locutum est. Ec-

LIX

Ecce non est abbreviata manus
domini ut salvare nequeat, neque aggravata est auris eius ut non
exaudiat. Sed iniquitates vestre diviserunt inter vos et deum
vestrum, et peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis ne exaudi-
ret. Manus enim vestre pollute sunt sanguine, et digiti vestri iniqui-
tate. Labia vestra locuta sunt mendacium, et lingua vestra iniquita-
tem fatur. Non est qui invocet iustitiam, neque est qui iudicet vere. Sed
confidunt in nichilo et loquuntur vanitates. Conceperunt laborem
et pepererunt iniquitatem. Ova aspidum ruperunt, et telas aranee
texuerunt. Qui comederit de ovis eorum morietur, et quod confo-
tum est erumpet in regulum. Tele eorum non erunt in vestimentum, neque
operientur operibus suis. Opera eorum opera inutilia, et opus
iniquitatis in manibus eorum. Pedes eorum ad malum cur-
runt, et festinant ut effundant sanguinem innocentem. Cogita-
tiones eorum cogitationes inutiles. Vastitas et contritio in vi-
is eorum. Viam pacis nescierunt, et non est iudicium in gressibus eo-
rum. Semite eorum incurvate sunt eis. Omnis qui calcat in eis
ignorat pacem. Propter hoc elongatum est iudicium a nobis,
et non apprehendit nos iustitia. Expectavimus lucem, et
ecce tenebre; splendorem, et in tenebris ambulavimus. Palpa-
vimus sicut ceci parietem, et quasi absque oculis attrectavimus.
Impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mor-
tui. Rugiemus quasi ursi omnes, et quasi columbe meditantes
gememus. Expectavimus iudicium, et non est; salutem,
et elongata est a nobis. Multiplicate sunt enim iniquitates nostre
coram te, et peccata nostra responderunt nobis. Quia scelera nostra
nobiscum, et iniquitates nostras cognovimus. Peccare et mentiri
contra dominum; et aversi sumus ne iremus post tergum dei nostri,
ut loqueremur calumpniam et transgressionem. Concepimus et
locuti sumus de corde verba mendacii. Et conversum est retror-
sum iudicium, et iustitia longe stetit, quia corruit in
platea veritas, et equitas non potuit ingredi. Et facta est ve-
ritas in oblivionem, et qui recessit a malo predationi patuit.
Et vidit dominus, et malum apparuit in oculis eius, quia non est iu-
dicium. Et vidit quia non est vir, et aporiatus est quia non est qui
occurrat. Et salvavit sibi brachium suum, et iustitia
eius ipsa confirmavit eum. Indutus est iustitia ut lorica,
et galea salutis in capite eius. Indutus est vestimentis ul-
tionis, et opertus est quasi pallio zeli. Sicut ad vindictam quasi
ad retributionem indignationis hostibus suis, et vicissi-
tudinem inimicis suis. Insulis vicem reddet. Et time-
bunt qui ab occidente nomen domini, et qui ab ortu solis gloriam
eius, cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus domini cogit. Et
venerit syon redemptor, et eis qui redeunt ab iniquita-
te in iacob, dicit dominus. Hoc fedus meum cum eis, dicit dominus.
Spiritus meus qui est in te, et verba mea que posui in ore tuo
non recedent de ore tuo, et de ore seminis tui, et de ore
seminis seminis tui, dicit dominus, amodo et usque in sempiternum.

LX

Surge illuminare iherusalem,
quia venit lumen tuum, et gloria domini super te orta est. Quia ec-
ce tenebre operient terram, et caligo populos. Super te autem
orietur dominus, et gloria eius in te videbitur. Et ambulabunt gentes in
lumine tuo, et reges in splendore ortus tui. Leva
in circuitu oculos tuos et vide. Omnes isti congregati sunt, ve-
nerunt tibi. Filii tui de longe venient, et filie tue de la-
tere surgent. Tunc videbis et afflues, et mirabitur
et dilatabitur cor tuum, quando conversa fuerit ad te multi-
tudo maris, fortitudo gentium venerit tibi. Inunda-
tio camelorum operiet te, dromedarii madian
et effa. Omnes de saba venient, aurum et thus deferentes,
et laudem domino annuntiantes. Omne pecus cedar congregabi-
tur tibi, arietes nabaioth ministrabunt tibi. Offerentur super
placabili altari meo, et domum maiestatis mee
glorificabo. Qui sunt isti qui ut nubes volant, et quasi co-
lumbe ad fenestras suas? Me enim insule expec-
tant, et naves maris in principio, ut adducam filios
tuos de longe, argentum eorum et aurum eorum cum eis,
nomini domini dei tui et sancto israel, quia glorificavit te. Et
edificabunt filii peregrinorum muros tuos, et reges
eorum ministrabunt tibi. In indignatione enim mea percussi te,
et in reconciliatione mea misertus sum tui. Et aperientur
porte tue iugiter, die ac nocte non claudentur, ut
afferatur ad te fortitudo gentium, et reges earum ad-
ducantur. Gens enim et regnum quod non servierit tibi peribit,
et gentes solitudine vastabuntur. Gloria libani ad
te veniet, abies et buxus et pinus simul, ad ornandum
locum sanctificationis mee, et locum pedum meorum glorifi-
cabo. Et venient ad te curvi filii eorum qui humilia-
verunt te, et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui
detrahebant tibi, et vocabunt te civitatem domini
syon sancti israel. Pro eo quod fuisti derelicta et odio
habita, et non erat qui per te transiret, ponam te in superbiam seculorum,
gaudium in generationem et generationem. Et suges lac gen-
tium, et mamilla regum lactaberis. Et scies quia ego
dominus salvans te, et redemptor tuus fortis iacob.
Pro ere afferam aurum, et pro ferro afferam argentum,
et pro lignis es, et pro lapidibus ferrum. Et ponam visita-
tionem tuam pacem, et prepositos tuos iustitiam.
Non audietur ultra iniquitas in terra tua, vastitas
et contritio in terminis tuis. Et occupabit salus
muros tuos, et portas tuas laudatio. Non erit tibi
amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lune
illuminabit te, sed erit tibi dominus in lucem sempiternam, et
deus tuus in gloriam tuam. Non occidet ultra sol tuus, et
luna tua non minuetur, quia dominus erit in lucem sempiternam,
et complebuntur dies luctus tui. Populus autem tuus omnes

uisti. ī ꝑpetuū hereditabūt terrā. germē planta
tōis mee. opus manū mee ad glorificandū. Mi
nimꝰ erit ī mille. ⁊ paruulꝰ ī gentē fortissimā.
Ego dn̄s ī tēpore eiꝰ subito faciā istud. LXI

Spc̄ dn̄i sup me eo qd̄ unxit me. ad annūciand̄ mā
suetis misit me. vt mederer contritis cord. ⁊
predicarē captiuis indulgētiā. ⁊ clausis aptī
onē. vt p̄dicarē annū placabilē dn̄o. ⁊ diē ul
tōis deo nr̄o. vt ꝯsolarer oēs lugentes. ⁊ ponerē for
titudinē lugentibꝫ syon. Et darē eis coronā
p cinere. oleū gaudii p luctu. palliū laudis p
sp̄u meroris. ⁊ uocabunt̄ ī ea fortes iustitie.
plantatio dn̄i ad glorificandū. ⁊ hedificabūt d̄
serta sclōꝝ. ⁊ ruinas antiquas erigēt. ⁊ instaurabūt
ciuitates desertas ⁊ dissipatas. ī generatōe ⁊ generatōē.
⁊ stabūt alieni ⁊ pascent pecora uestra. ⁊ filii pegri
noꝝ agricole ⁊ uinitores uestri erūt. Vos aūt sacer
dotes dn̄i uocabimini. ministri dei nr̄i di
cetur uobis. fortitudinē gentiū comedetis. ⁊ ī glā eo
rū superbietis. Pro confusione uestra duplici ⁊ ru
bore. laudabūt partē eoꝝ. Propt̄ hoc ī terra sua
duplicia possidebūt. letitia sempiterna erit eis.
Quia ego dn̄s diligēs iudicium. ⁊ odio hn̄s rapi
nā ī holocausto. Et dabo opus eoꝝ ī ueritate.
⁊ fedus ꝑpetuū feriā eis. Et sciet ī gentibꝫ
nomē eoꝝ. ⁊ germē eoꝝ ī medio p̄p̄loꝝ. Oēs q ui
derit eos cognoscent eos. qz isti sunt semē cui bndi
xit dn̄s. Gaudens gaudebo ī dn̄o. ⁊
exultabit aīa mea ī deo meo. qz induit me ue
stimētis salutis. ⁊ indumēto iustitie circūdedit me.
Quasi sponsū decoratū coronā. ⁊ q̄si sponsā ornatā
monilibꝫ suis. Sicut eī terra profert germē suū.
⁊ sicut ortus semē suū germinat. sic dn̄s deꝰ germinabit

LXII

iustitiā ⁊ laudē corā uniuersis gentibꝫ. Propt̄ sy
on n̄ tacebo. ⁊ propt̄ hirlm̄ n̄ quiescā. donec egrediat̄
ut splendor iustꝰ eiꝰ. ⁊ saluator eiꝰ ut lāpas accē
datur. ⁊ uidebūt gentes iustū tuū. ⁊ cuncti reges in
clitū tuū. ⁊ uocabit̄ tibi nomē nouū. qd̄ os dn̄i
noīauit. Et eris corona glōe ī manu dn̄i. ⁊ diadema
regni ī manu dei tui. Nō uocaberis ult̄ derelicta.
⁊ terra tua n̄ uocabit̄ ampli desolata. sꝫ uocabi
ris uoluntas mea ī ea. ⁊ terra tua ī habitabit̄. qz cōpla
cuit dn̄o ī te. Habitabit eī iuuenis cū uirgine.
⁊ habitabūt ī te filii tui. Et gaudebit sponsus sup
sponsā. ⁊ gaudebit sup te deus tuus. Sup muros tuos
hirlm̄ constitui custodes. tota die ⁊ tota nocte
ꝑpetuo n̄ tacebūt. Qui reminiscimini dn̄i ne ta
ceatis. ⁊ ne detis silentiū ei. donec stabiliat. ⁊ donec
ponat hirlm̄ laudē ī terra. Iurauit dn̄s ī dextera sua.
⁊ ī brachio fortitudinis sue. si dedero triticū tuū
ult̄ cibū inimicis tuis. ⁊ si bibent filii alieni uinū
tuū ī quo laborasti. qz qui congregabūt illud comedēt. ⁊ lau
dabūt dn̄m. ⁊ qui cōportabūt illud bibēt ī atriis sanctis
meis. Transite ꝑ transite ꝑ portas. p̄parate uiā p̄p̄lo.
planū facite iter. ⁊ eligite lapides. ⁊ eleuate signū
ad p̄p̄los. ecce dn̄s auditū fecit ī extremis terre. Dici
te filie syon. ecce saluator tuꝰ uenit. ecce merces
eiꝰ cū eo. ⁊ opus eiꝰ corā illo. ⁊ uocabūt eos p̄p̄l̄s scūs re
dempti a dn̄o. tu aūt uocaberis quesita ciuitas ⁊ nō
derelicta. LXIII

Quis est iste qui uenit de edom tinctis uestibꝫ d̄ bosra.
Iste formosus ī stola sua. gradiens ī multitudine for
titudinis sue. Ego q loquor iustitiā. ⁊ propugnator sum
ad saluandū. Quare ergo rubꝫ est indumētū tuū. ⁊ uestimē
ta tua sicut calcantiū ī torculari. Torcular calcaui solꝰ. ⁊
de gentibꝫ n̄ est uir mecū. Calcaui eos ī furore meo.
⁊ conculcaui eos ī ira mea. ⁊ aspersus est sanguis eoꝝ sup
uestimēta mea. ⁊ oīa indumēta mea inquinaui. Di
es eī ultionis ī corde meo. annꝰ redemptōis mee uenit.
Circūspexi ⁊ n̄ erat auxiliator. quesiui ⁊ n̄ fuit
q adiuuaret. ⁊ saluauit m̄ brachiū meū. ⁊ in
dignatio mea ipsa auxiliata est m̄. ⁊ conculcaui p̄p̄los
ī furore meo. ⁊ inebriaui eos ī indignatōe mea. ⁊ detraxi ī
terrā uirtutē eoꝝ. Miserationū dn̄i recordabor. laudē
dn̄i sup oībꝫ q̄ reddidit nobis dn̄s. ⁊ sup multitudinē
bonoꝝ domui isrl̄ q̄ largitꝰ est eis scd̄m indulgentiā
suā. ⁊ scd̄m multitudinē miāꝝ suaꝝ. ⁊ dixit. Verūp
tamē p̄p̄l̄s meꝰ est. filii n̄ negantes. ⁊ factꝰ est eis sal
uator. In oī tribulatōe eoꝝ n̄ est tribulatꝰ. ⁊ angelus
faciei eiꝰ saluauit eos. In dilectōe sua ⁊ ī indul
gentia sua ipse redemit eos. ⁊ portauit eos ⁊ le
uauit eos cunctis diebꝫ sclī. Ipsi aūt ad iracū
diā prouocauerūt. ⁊ afflixerūt sp̄m scī eiꝰ. Et cō
uersꝰ est eis ī inimicū. ⁊ ipse debellauit eos. ⁊ ipse recordatꝰ
est dierū sclī moysi p̄p̄li sui. vbi est q eduxit eos
de mari cū pastoribꝫ gregis sui. vbi est q posuit ī medio
eiꝰ sp̄m scī sui. Qui eduxit ad dexterā moysen b'
chio maiestatis sue. q scidit aquas ante eos ut
faceret sibi nomē sempiternū. Qui eduxit eos p abys
sos quasi equū ī deserto n̄ ī ꝑ impingentē. quasi
aīal in campo descendens. sp̄s dn̄i ductor eiꝰ fuit.
Sic adduxisti p̄p̄lm tuū ut faceres tibi nomē glōe. At
tende de celo ⁊ uide de habitaculo scō suo ⁊ glōe
tue. vbi est zelus tuꝰ ⁊ fortitudo tua. multitu
do uiscerū tuoꝝ ⁊ miserationū tuaꝝ sup me con
tinuerūt se. Tu eī pater nr̄. ⁊ abrahā nesciuit nos.
⁊ isrl̄ ignorauit nos. tu es dn̄e pater nr̄. redemptor
nr̄. a sclo nomē tuū. Quare errare fecisti nos de uiis
tuis dn̄e. indurasti cor nr̄m ne timerem te. Conuertere
propter seruos tuos. tribꝫ hereditatis tue. Quasi nichilū
possederūt p̄p̄lm scm̄ tuū hostes nr̄i. conculcauerūt
sanctificatōnē tuā. Facti sumꝰ quasi ī principio cū n̄ domi
nareris nr̄i. neqꝫ inuocaretur nomē tuū sup nos. XLIIII

Utinā dirūperes celos ⁊ descenderes.
a facie tua montes defluerent. sicut exustio ignis
tabescerent atqꝫ arderent igni. ut notū fieret nomē
tuū inimicis tuis. a facie tua gentes turbarentur. Cū
feceris mirabilia n̄ sustinebimꝰ. descendisti ⁊ a

faciem tuam montes defluxerunt. A saeculo non audierunt
neque auribus perceperunt. Oculus non vidit deus absque te, quae
praeparasti expectantibus te. Occurristi laetanti et
facienti iustitiam. in viis tuis recordabuntur tui.
Ecce tu iratus es et peccavimus. in ipsis fuimus semper
et salvabimur. et facti sumus ut inmundus omnes nos. Quasi
pannus menstruatae universae iustitiae nostrae. et ceci-
dimus quasi folium universi. et iniquitates nostrae quasi ventus
abstulerunt nos. Non est qui invocet nomen tuum. qui consur-
gat et teneat te. Abscondisti faciem tuam a nobis.
et allisisti nos in manu iniquitatis nostrae. Et nunc domine
pater noster es tu. nos vero lutum. et tu fictor noster. et opera
manuum tuarum omnes nos. Ne irascaris domine satis. et
ne ultra memineris iniquitatis nostrae. Ecce respice.
populus tuus omnes nos. civitas sancti tui facta est deserta. Sy-
on deserta facta est. Hierusalem desolata. domus sanctificationis
nostrae et gloriae nostrae. ubi te laudaverunt patres nostri. facta
est in exustionem ignis. et omnia desiderabilia nostra versa sunt in rui-
nas. Numquid super his continebis te domine. tacebis et af-
fliges nos vehementer. Quaesierunt me qui ante non interro-
gabant. invenerunt me qui non quaesierunt me.

LXV

Dixi ecce ego. ecce ego ad gentem. quae non invo-
cabat nomen meum. Expandi manus meas to-
ta die ad populum incredulum israel. Hec dicit dominus. Qui in
cogitationes suas. propter me iniquitates. qui elongaverunt
cat. an facie mea it p'vanitate niam sa-
crificant super lateres. Q's. q ascede nos fec' dui e
delubris ydolorum dormiunt(?) posuerunt(?). primum inhabitabiler-
uius psanu inuasi ymaginē montis. primum
non appropinques mihi. quia inhabitavit homo. et induxi uos in
furore meo. ignis ardentis fructum eius. et optima
est coram me. non tacebo nisi astis tua(?) mei. et retribuam
eorum iniquitates vestras in abhominationes. Sacerdotes
dicit dominus. Qui sacrificaverunt deo. et tenentes legem nescie-
runt. exprobraverunt mi. et venit(?) in me. et prophetae pro-
phetaverunt(?) eorum. Hec dicit dominus. Quomodo si inveniatur granum in botro.
et dicatur ne dissipes illud quoniam benedictio est. sic fa-
ciam propter servos meos ut non disperdam totum. et educam
de iacob semen et de iuda possidentem montes meos. et
hereditabunt eam electi mei. et servi mei habitabunt ibi.
Et erunt campestria in caulas gregum. et vallis achor in
cubile armentorum populo meo qui requisierunt me. Et
vos qui dereliquistis dominum. qui obliti estis montem
sanctum meum. qui ponitis fortunae mensam et liba-
tis super eam. numerabo vos in gladio. et omnes in caede
corruetis. pro eo quod vocavi et non respondistis. lo-
cutus sum et non audistis. et faciebatis malum in o-
culis meis. et quae nolui elegistis. Propter hoc haec dicit dominus
deus. Ecce servi mei comedent. et vos esurietis. Ecce servi
mei bibent. et vos sitietis. Ecce servi mei laetabuntur.
et vos confundemini. Ecce servi mei laudabunt prae exulta-
tione cordis. et vos clamabitis prae dolore cordis. et prae
contritione spiritus ululabitis. Et dimittetis nomen vestrum
in iuramentum electis meis. et interficiet te dominus deus

tuus. et servos suos vocabit nomine alio. in quo qui
benedictus est super terram. benedicetur in domino. amen. et qui
iurat in terra. iurabit in domino. amen. Quia oblivioni
traditae sunt angustiae priores. et quia absconditae sunt ab
oculis nostris. Ecce enim ego creo caelos novos et terram
novam. et non erunt in memoria priora. et non ascendent
super cor. Sed gaudebitis et exultabitis usque in
sempiternum. in his quae ego creo. quia ecce ego creo Hie-
rusalem exultationem. et populum eius gaudium. Et exul-
tabo in Hierusalem. et gaudebo in populo meo. et non au-
dietur ultra in eo vox fletus. et vox clamoris.
Non erit ibi amplius infans dierum. et senex qui non
impleat dies suos. quoniam puer centum annorum mo-
rietur. et peccator centum annorum maledictus erit. Et ae-
dificabunt domos et habitabunt. et plantabunt vineas et come-
dent fructus earum. non aedificabunt et alius habitabit. non plan-
tabunt et alius comedet. Secundum enim dies ligni erunt dies populi mei
et opera manuum eorum inveterabunt electis meis.
Non laborabunt frustra neque generabunt in conturbatione.
quia semen benedictorum domini est. et nepotes eorum cum eis.
Eritque antequam clament ego exaudiam. et adhuc illis
loquentibus ego audiam. Lupus et agnus pascentur simul.
et leo et bos comedent paleas. et serpenti pulvis
panis erit. Non nocebunt neque occident in omni mon-
te sancto meo. dicit dominus.

LXVI

Haec dicit dominus. Caelum sedes mea. terra autem scabel-
lum pedum meorum. Quae est ista domus quam aedi-
ficabitis mihi. et quis iste locus quietis meae. Omnia
haec manus mea fecit. et facta sunt universa ista. dicit dominus.
Ad quem autem respiciam. nisi ad pauperculum et contritum
spiritu. et trementem sermones meos. Qui immolat
bovem. quasi qui interficiat virum. Qui mactat pecus. quasi
qui excerebret canem. Qui offert oblationem.
quasi qui sanguinem suillum offerat. Qui recordatur
turis. quasi qui benedicat idolo. Haec omnia
elegerunt in viis suis. et in abominationibus suis anima
eorum delectata est. Unde et ego eligam illusiones
eorum. et quae timebant adducam eis. quia vocavi et
non erat qui responderet. locutus sum et non audierunt. fe-
ceruntque malum in oculis meis. et quae nolui elegerunt.
Audite verbum domini qui tremitis ad verbum eius. Di-
xerunt fratres vestri odientes vos. et abicientes propter
nomen meum. glorificetur dominus. et videbimus in lae-
titia vestra. ipsi autem confundentur. Vox populi de civita-
te vox de templo. vox domini reddentis retributi-
onem inimicis suis. Antequam parturiret peperit. an-
tequam veniret partus eius peperit masculum. Quis audi-
vit umquam tale. et quis vidit huic simile. Numquid
parturiet terra in die una. aut parietur gens
simul. quia parturivit et peperit Syon filios suos.
Numquid ego qui alios parere facio. ipse non pariam
dicit dominus. Si ego qui generationem ceteris tribuo steri-
lis ero. ait dominus deus tuus. Laetamini cum Hierusalem et
exultate in ea. omnes qui diligitis eam. Gaudete

cum ea gaudio universi qui lugetis super eam. ut sugga
tis et repleamini ab ubere consolationis eius. ut mul
geatis et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius.
Quia hec dicit dominus. Ecce ego declinabo super eam quasi
fluvium pacis. et quasi torrentem inundantem gloriam
gentium quam sugetis. Ad ubera portabimini. et super
genua blandientur vobis. quomodo si cui mater blandiatur
filio suo. ita ego consolabor vos. et in ierusalem conso
labimini. Videbitis et gaudebit cor vestrum. et os
sa vestra ut herba germinabunt. Et cognoscetur ma
nus domini servis eius. et indignabitur inimicis suis. Quia
ecce dominus in igne veniet. et quasi turbo quadrige eius.
reddere in indignatione furorem suum. et increpationem
suam in flamma ignis. Quia in igne dominus diiudicabit.
et in gladio suo ad omnem carnem. et multiplicabuntur
interfecti a domino. Qui sanctificabantur et mundos se pu
tabant in ortis post ianuam intrinsecus. qui comedebant
carnem suillam. et abominationem. et murem. simul
consumentur dicit dominus. Ego autem opera eorum et cogitationes
eorum venio ut congregem. cum omnibus gentibus et linguis.
et venient et videbunt gloriam meam. et ponam in eis signum.
et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes in
mare. in africam. in lidiam. tenentes sagittam. in ytha
liam et greciam. ad insulas longe. ad eos qui non audie
runt de me. et non viderunt gloriam meam. et annuntiabunt
gloriam meam in gentibus. et adducent omnes fratres vestros
de cunctis gentibus donum domino. in equis et in quadrigis. et in
lecticis. et in mulis. et in carrucis. ad montem sanctum
meum ierusalem dicit dominus. Quomodo si inferant filii israel
munus in vase mundo in domum domini. et assumam
ex eis in sacerdotes et in levitas dicit dominus. Quia si
cut celi novi et terra nova que ego facio stare
coram me dicit dominus: sic stabit semen vestrum et nomen
vestrum. Et erit mensis ex mense. et sabbatum ex sabbato.
et veniet omnis caro ut adoret coram facie mea di
cit dominus. Et egredientur et videbunt cadavera virorum
qui prevaricati sunt in me. vermis eorum non morietur. et
ignis eorum non extinguetur. et erunt usque ad sacie
tatem visionis omni carni. Explicit ysaias.

Incipit liber prologus yeremie.

Heremias (H)Et interpretatio hieronimi est. Sicque in ea
movit: secundum hebreos codices explo
ret. Alia est enim septuaginta interpretum cum li
usitata. quamquam non nulla aliter habeat quam in hebreis co
dicibus invenitur. tamen utraque idest secundum septua
ginta et secundum hebream apostolica auctoritate fir
mata est. Non errore nostro neque reprehensione suspicionis. sed
certo consilio septuaginta vel nulla aliter dixisse.
vel contexuisse intelliguntur. Quod ideo premonemus. ne
quisquam alterum ex altero velit emendare. quia singula
in suo ordine utriusque obscurata est. Heremias
propheta cui hic prologus scribitur. sermone quidem apud hebre
os ysaia et osee et quibusdam aliis prophetis videtur
esse rusticior. sed sensibus par est. quippe qui eodem spiritu
prophetaverit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo
natus est accidit. Fuit enim anathotites. qui est usque
hodie viculus tribus ab hierosolimis distans
milibus. sacerdos ex sacerdotibus. et in matris utero
sanctificatus. virginitate sua virum evangelicum virginem
dedicans. Hic namque adhuc puer. captivi
tatem urbis atque videre. non solum spiritu sed et oculis
carnis intuitus est. Iam decem tribus israel assiriis in me
dos transtulerant. iam fines eorum colonie gentium
possidebant. unde in iuda tantum et beniamin pro
phetavit. et civitatis sue ruinas quadruplici plan
xit alphabeto. quod nos mensuram metri versibus
que reddidimus. Preterea ordinem visionum qui
apud grecos et latinos omnino confusus est: ad pristinam fidem
correximus. Librum autem baruch notarii eius. qui apud
hebreos nec legitur nec habetur. pretermisimus. pro his
omnibus maledicta ab emulis prestolantes. quibus me
necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc pu
to nos. quia vos cogitis. Ceterum adeo procedit mali
tia. ut rectius fuerit modum finis eorum silentio meo po
nere. quam cotidie novum aliquid scriptitantem. invido
rum insaniam provocare. Explicit prologus.

Incipit yeremias.

tamen populus meus est. filii non ne
gantes. In omni tribulatione eorum VERBA hyeremie I
faciei eius salvavit eos. In di lii helchie de sacerdo
gentia sua ipse redemit eos tibus qui fuerunt in anat
vavit eos cunctis diebus hoth in terra beniamin.
ipsi provocaverunt et afflixerunt Quod factum est verbum domini ad
sanctus eius in inimicum et ipse debel eum in diebus iosie filii
et dierum seculi moysi populi sui amon regis iuda in
de mari cum pastoribus gregis sui. Ubi tertiodecimo anno regni
eius spiritum sancti sui. Qui eduxit ad d eius. Et factum est in diebus io
chio maiestatis sue. qui sci achim filii iosie regis
faceret sibi nomen sempiternum iuda. usque ad consumma
tionem undecimi anni sedechie filii iosie re
gis iuda usque ad transmigrationem ierusalem in mense
quinto. Et factum est verbum domini ad me dicens. Priusquam te
formarem in utero novi te. et antequam exires de vul
va sanctificavi te. et prophetam in gentibus dedi te. Et dixi
A. a. a. domine deus. ecce nescio loqui. quia puer ego sum.
Et dixit dominus ad me. Noli dicere quia puer ego sum.
quia ad omnia que mittam te ibis. et universa quecumque manda
vero tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum quia tecum
ego sum. ut eruam te dicit dominus. Et misit dominus ma
num suam et tetigit os meum. et dixit dominus ad me. Ecce
dedi verba mea in ore tuo. ecce constitui te hodie
super gentes et super regna. ut evellas. et destruas.
et disperdas. et dissipes. et edifices. et plantes. Et
factum est verbum domini ad me dicens. Quid tu vides hye
remia? Et dixi. Virgam vigilantem ego video. Et
dixit dominus ad me. Bene vidisti. quia vigilabo ego super
verbum meum ut faciam illud. Et factum est verbum domini secundo
ad me dicens. Quid tu vides? Et dixi. Ollam suc

censam ego video et faciem eius a facie aquilonis. Et dixit Dominus ad me. Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terre. Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis dicit Dominus. Et venient et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Ierusalem et super omnes muros eius in circuitu et super universas urbes Iuda. Et loquar iudicia mea cum eis super omni malitia eorum qui dereliquerunt me et libaverunt diis alienis et adoraverunt opus manuum suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos et surge et loquere ad eos omnia que ego precipio tibi. Ne formides a facie eorum. Nec enim timere te faciam vultum eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam et in columnam ferream et in murum ereum super omnem terram regibus Iuda, principibus eius et sacerdotibus et populo terre. Et bellabunt adversum te et non prevalebunt quia tecum ego sum ait Dominus ut liberem te.

II

Et factum est verbum Domini ad me dicens. Vade et clama in auribus Ierusalem dicens. Hec dicit Dominus. Recordatus sum tui miserans adolescentiam tuam et caritatem desponsationis tue quando secuta es me in deserto in terra que non seminatur. Sanctus Israel Domino primitie frugum eius. Omnes qui devorant eum delinquunt. Mala venient super eos dicit Dominus. Audite verbum Domini domus Iacob et omnes cognationes domus Israel. Hec dicit Dominus. Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis quia elongaverunt se a me et ambulaverunt post vanitatem et vani facti sunt. Et non dixerunt ubi est Dominus qui ascendere nos fecit de terra Egypti qui traduxit nos per desertum per terram inhabitabilem et inviam per terram sitis et imaginem mortis per terram in qua non ambulavit vir neque habitavit homo. Et induxi vos in terram carmeli ut comederetis fructum eius et optima illius. Et ingressi contaminastis terram meam et hereditatem meam posuistis in abominationem. Sacerdotes non dixerunt ubi est Dominus et tenentes legem nescierunt me et pastores prevaricati sunt in me et prophete prophetaverunt in Baal et idola secuti sunt. Propterea adhuc iudicio contendam vobiscum ait Dominus et cum filiis vestris disceptabo. Transite ad insulas Cethim et videte et in Cedar mittite et considerate vehementer et videte si factum est huiuscemodi. Si mutavit gens deos suos et certe ipsi non sunt dii. Populus vero meus mutavit gloriam suam in idolum. Obstupescite celi super hoc et porte eius desolamini vehementer dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem aque vive et foderunt sibi cisternas. Cisternas dissipatas que continere non valent aquas. Numquid servus est Israel aut vernaculus? Quare ergo factus est in predam? Super eum rugierunt leones et dederunt vocem suam. Posuerunt terram eius in solitudinem. Civitates eius exuste sunt et non est qui habitet in eis. Filii quoque Memphis et Taphnis constupraverunt te usque ad verticem. Numquid non istud factum est tibi quia dereliquisti Dominum Deum tuum eo tempore quo ducebat te per viam? Et nunc quid tibi vis in via Egypti ut bibas aquam turbidam? Et quid tibi est cum via Assiriorum ut bibas aquam fluminis? Arguet te malitia tua et aversio tua increpabit te. Scito et vide quia malum et amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum et non esse timorem mei apud te dicit Dominus Deus exercituum. A seculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea et dixisti. Non serviam. In omni enim colle sublimi et sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix. Ego autem plantavi te vineam electam omne semen verum. Quomodo ergo conversa es in pravum vinea aliena? Si laveris te nitro et si multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram me dicit Dominus Deus. Quomodo dicis non sum polluta, post Baalim non ambulavi? Vide vias tuas in convalle, scito quid feceris. Cursor levis explicans vias suas. Onager assuetus in solitudine in desiderio anime sue attraxit ventum amoris sui. Nullus avertet eam. Omnes qui querunt eam non deficient. In menstruis eius invenient eam. Prohibe pedem tuum a nuditate et guttur tuum a siti. Et dixisti. Desperavi. Nequaquam faciam. Adamavi quippe alienos et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi et reges eorum, principes et sacerdotes et prophete eorum. Dicentes ligno. Pater meus es tu. Et lapidi tu me genuisti. Verterunt ad me tergum et non faciem et in tempore afflictionis sue dicent. Surge et libera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti tibi? Surgant et liberent te in tempore afflictionis tue. Secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui Iuda. Quid vultis mecum iudicio contendere? Omnes dereliquistis me dicit Dominus. Frustra percussi filios vestros, disciplinam non receperunt. Devoravit gladius vester prophetas vestros quasi leo vastator generatio vestra. Videte verbum Domini. Numquid solitudo factus sum Israeli aut terra serotina? Quare ergo dixit populus meus: recessimus, non veniemus ultra ad te? Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui aut sponsa fascie pectoralis sue? Populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris. Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad querendam dilectionem? Que insuper et malitias tuas docuisti vias tuas. Et in alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum et innocentum. Non in fossis inveni eos sed in omnibus que supra memoravi. Et dixisti. Absque peccato et innocens ego sum. Et propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum eo quod dixeris: non peccavi. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas. Et ab Egypto confunderis sicut confusa es ab Assur. Nam et ab ista egredieris et manus tue erunt super caput tuum, quoniam obtrivit Dominus confidentiam tuam et nihil habebis prosperum.

III

Vulgo dicitur. Si dimiserit vir uxorem suam et recedens ab eo duxerit virum alterum, numquid revertetur ad eam ultra? Numquid non polluta et contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen revertere ad me dicit Dominus et ego suscipiam te. Leva oculos tuos in directum et vide ubi non prostrata sis. In viis sedebas expectans eos quasi latro in solitudine et polluisti terram in fornicationibus tuis et

in malitiis tuis. Quam ob rem prohibite sunt stille
pluviarum et serotinus ymber non fuit. Frons meretricis
mulieris facta est tibi. noluisti erubescere. Ergo
saltem amodo voca me pater meus. dux virgini
tatis mee tu es. Numquid irasceris in perpetuum.
aut perseverabis in finem? Ecce locuta es et fecisti
mala et potuisti. Et dixit dominus ad me in diebus
Iosie regis. Numquid vidisti que fecerit aversatrix
Israhel? Abiit sibimet super omnem montem excelsum et sub
omni ligno frondoso et fornicata est ibi. Et dixi cum
fecisset hec omnia. Ad me convertere. et non est reversa. Et vidit
prevaricatrix soror eius Iuda. quia pro eo quod mecha
ta esset aversatrix Israhel dimisissem eam et dedissem
illi libellum repudii. et non timuit prevaricatrix
Iuda soror eius. sed abiit et fornicata est etiam ipsa. et
facilitate fornicationis sue contaminavit terram.
et mechata est cum lapide et cum ligno. Et in omnibus his non est
reversa ad me prevaricatrix soror eius Iuda in toto
corde suo. sed in mendacio ait dominus. Et dixit dominus ad me.
Iustificavit animam suam aversatrix Israhel comparatione
prevaricatricis Iude. Vade et clama sermones istos
contra aquilonem et dices. Revertere aversatrix Israhel ait
dominus et non avertam faciem meam a vobis. quia sanctus ego sum dicit
dominus et non irascar in perpetuum. Tamen scito iniquitatem
tuam. quia in dominum deum tuum prevaricata es. et disper
sisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso. et
vocem meam non audisti ait dominus. Convertimini filii
revertentes dicit dominus. quia ego vir vester. et assumam vos
unum de civitate et duos de cognatione. et introdu
cam vos in Syon. Et dabo vobis pastores iuxta cor me
um. et pascent vos scientia et doctrina. Cumque multi
plicati fueritis et creveritis in terra in diebus illis ait dominus.
non dicent ultra archa testamenti domini. neque ascendet
super cor. neque recordabuntur illius. nec visitabitur.
nec fiet ultra. In tempore illo vocabunt Ierusalem solium
domini. et congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine domini in Ierusalem
et non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi.
In diebus illis ibit domus Iuda ad domum Israhel. et
venient simul de terra aquilonis ad terram quam dedi patribus
vestris. Ego autem dixi. Quomodo ponam te in filios. et tribuam
tibi terram desiderabilem. hereditatem preclaram exercituum gen
tium. Et dixi. Patrem vocabis me. et post me ingre
di non cessabis. Sed quomodo si contempnat mulier
amatorem suum. sic contempsit me domus Israhel dicit
dominus. Vox in viis audita est. ploratus et ululatus fi
liorum Israhel. quoniam iniquam fecerunt viam suam. obliti sunt domini
dei sui. Convertimini filii revertentes. et sanabo
aversiones vestras. Ecce nos venimus ad te. tu enim es dominus
deus noster. Vere mendaces erant colles. multitudo mon
tium. Vere in domino deo nostro salus Israhel. Confusio comedit
labores patrum nostrorum ab adolescentia nostra. greges
eorum et armenta eorum. et filios eorum et filias eorum. Dor
miemus in confusione nostra. et operiet nos ignominia
nostra. quoniam domino deo nostro peccavimus nos et patres nostri

ab adolescentia nostra usque in hunc diem. et non audi
vimus vocem domini dei nostri. IIII
Si converteris Israhel ait dominus. ad me convertere. Si ab
stuleris offendicula tua a facie mea. non com
moveberis. Et iurabis vivit dominus in veritate et in iu
dicio et in iustitia. et benedicent eum gentes ipsumque lauda
bunt. Hec enim dicit dominus viro Iuda et habitatoribus Ierusalem.
Novate vobis novale. et nolite serere super spinas.
Circumcidimini domino. et auferte preputia cordium vestrorum
viri Iuda et habitatores Ierusalem. ne forte egrediatur
ut ignis indignatio mea. et succendatur. et non sit qui extinguat
propter malitiam cogitationum vestrarum. Annuntiate in Iuda et
in Ierusalem auditum facite. loquimini et canite tuba in
terra. Clamate fortiter et dicite. Congregamini et ingrediamur
civitates munitas. Levate signum in Syon. confor
tamini nolite stare. quia malum ego adduco ab aquilone.
et contritionem magnam. Ascendit leo de cubili suo. et predo gen
tium se levavit. Egressus est de loco suo. ut ponat terram
tuam in solitudinem. civitates tue vastabuntur rema
nentes absque habitatore. Super hoc accingite vos ci
liciis. plangite et ululate. quia non est aversa ira
furoris domini a nobis. Et erit in die illa dicit dominus. peribit
cor regis et cor principum. et obstupescent sacerdotes
et prophete consternabuntur. Et dixi. Heu heu heu domine deus.
ergo ne decepisti populum istum et Ierusalem dicens. pax erit vobis.
Et ecce pervenit gladius usque ad animam. In tempore illo dice
tur populo huic et Ierusalem. ventus urens in viis que sunt in deserto. vie filie
populi mei. non ad ventilandum et ad purgandum. Spiritus plenus ex his
veniet mihi. et nunc ego loquar iudicia mea cum eis.
Ecce quasi nubes ascendet. et quasi tempestas currus eius. Ve
lociores aquilis equi illius. Ve nobis quoniam vastati
sumus. Lava a malitia cor tuum Ierusalem ut salva
fias. Usquequo morabuntur in te cogitationes noxie? Vox
enim annuntiantis a Dan et notum facientis ydolum de monte
Ephraim. Commemorate gentes. ecce auditum est in Ierusalem cu
stodes venire de terra longinqua. et dare super civitates
Iuda vocem suam. Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in
gyro. quia me ad iracundiam provocavit dicit dominus. Vie tue
et cogitationes tue fecerunt hec tibi. Ista malitia
tua quia amara. quia tetigit cor tuum. Ventrem meum
ventrem meum doleo. sensus cordis mei turbati sunt in me.
Non tacebo quoniam vocem bucine audivit anima mea. cla
morem prelii. Contritio super contritionem vocata est. et vasta
ta est omnis terra. Repente vastata sunt tabernacula mea.
subito cortine sunt pelles mee. Usquequo videbo fugientem.
audiam vocem bucine? Quia stultus populus meus me
non cognovit. filii insipientes sunt et vecordes. Sapientes sunt
ut faciant mala. bene autem facere nescierunt. Aspexi terram.
et ecce vacua erat et nichil. et celos et non erat in eis lux.
Vidi montes et ecce movebantur. et omnes colles conturbati sunt.
Intuitus sum et ecce non erat homo. et omne volatile celi rece
sit. Aspexi et ecce carmelus desertus. et omnes urbes eius destructe
sunt a facie domini. et a facie ire furoris eius. Hec enim dicit
dominus. Deserta erit omnis terra. sed tamen consummationem non faciam. Luge

bit terra et merebunt celi desuper. eo quod locutus sum. Cogita-
ui et non penituit me. nec auersus sum ab eo. A uoce e-
quitis et mittentis sagittam fugit omnis ciuitas. ingressi sunt ardu-
a et ascenderunt rupes. Vniuerse urbes derelicte sunt et non habitat
in eis homo. Tu autem uastata quid facies? Cum uestieris te coc-
cino. cum ornata fueris monili aureo. et pinxeris stibio
oculos tuos. frustra componeris. Contempserunt te ama-
tores tui. animam tuam querent. Vocem enim quasi parturientis audiui.
angustias ut puerpere. Vox filie syon intermorien-
tis. expandentisque manus suas. Ve mihi quia defecit anima
mea propter interfectos. V
Circuite uias hierusalem. et aspicite et considerate. et que-
rite in plateis eius. an inueniatis uirum facientem iudi-
cium et querentem fidem. et propicius ero ei. Quod si etiam uiuit dominus di-
xerint. et hoc falsum iurabunt. Domine oculi tui respiciunt fi-
dem. Percussisti eos et non doluerunt. attriuisti eos et ren-
nuerunt accipere disciplinam. Indurauerunt facies
suas supra petram. et noluerunt reuerti. Ego autem dixi. fo-
rsitan pauperes sunt et stulti. ignorantes uiam domini. iudicium
dei sui. Ibo ergo ad optimates et loquar eis. ipsi enim
cognouerunt uiam domini. iudicium dei sui. Et ecce magis
hii simul confregerunt iugum. ruperunt uincla. Ideo per-
cussit eos leo de silua. lupus ad uesperam uastauit eos. par-
dus uigilans super ciuitates eorum. omnis qui egressus fuerit
ex eis capietur. quia multiplicate sunt preuaricationes eorum. con-
fortate sunt auersiones eorum. Super quo propitius esse tibi
potero? filii tui dereliquerunt me. et iurant in his qui non sunt dii.
Saturaui eos et mechati sunt. et in domo meretricis lu-
xuriabantur. Equi amatores et emissarii facti
sunt. unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat. Num-
quid super his non uisitabo dicit dominus. et in gente tali non ulci-
scetur anima mea? Ascendite muros eius et dissipate.
consumationem autem nolite facere. Auferte propagines eius.
quia non sunt domini. Preuaricatione enim preuaricata est in me do-
mus israel. et domus iuda ait dominus. Negauerunt dominum et
dixerunt. Non est ipse. neque ueniet super nos malum. gladium
et famem non uidebimus. Prophete fuerunt in uentum locuti et
responsum non fuit in eis. Hec ergo euenient illis. Hec dicit
dominus deus exercituum. quia locuti estis uerbum istud. ecce
ego do uerba mea in ore tuo in ignem. et populum istum in
ligna. et uorabit eos. Ecce ego adducam super uos gentem
de longinquo domus israel ait dominus. gentem robustam. gentem an-
tiquam. gentem cuius ignorabis linguam. nec intelliges quid loquatur.
Pharetra eius quasi sepulchrum patens. uniuersi fortes.
et comedent segetes tuas et panem tuum. deuorabunt filios
tuos et filias tuas. comedet greges tuos et armenta tua.
comedet uineam tuam et ficum tuam. et conteret urbes muni-
tas tuas. in quibus tu habes fiduciam gladio. Verumtamen
in diebus illis ait dominus. non faciam uos in consumationem. Quod si
dixeritis. quare fecit nobis dominus deus noster hec omnia? dices ad eos. Si-
cut dereliquistis me et seruistis deo alieno in terra uestra.
sic seruietis alienis in terra non uestra. Annuntiate hoc domui
iacob. et auditum facite in iuda dicentes. Audi popule
stulte qui non habes cor. qui habentes oculos non uidetis. et aures

et non auditis. Me ergo non timebitis ait dominus. et a facie
mea non dolebitis? Qui posui arenam terminum mari.
preceptum sempiternum quod non preteribit. et commouebuntur
et non poterunt. et intumescent fluctus eius. et non transibunt
illud. Populo autem huic factum est cor incredulum et exasper-
ans. recesserunt et abierunt. et non dixerunt in corde suo. Metu-
amus dominum deum nostrum. qui dat nobis pluuiam temporaneam
et serotinam in tempore suo. plenitudinem annue mes-
sis custodientem nobis. Iniquitates uestre declinauerunt
hec. et peccata uestra prohibuerunt bonum a uobis. Quia in-
uenti sunt in populo meo impii. insidiantes quasi aucupes. la-
queos ponentes et pedicas ad capiendos uiros. Si-
cut decipula plena auibus. sic domus eorum plene
dolo. Ideo magnificati sunt et ditati. incrassati sunt
et impinguati. et preterierunt sermones meos pessime.
Causam uidue non iudicauerunt. causam pupilli non di-
rexerunt. et iudicium pauperum non iudicauerunt. Numquid
super his non uisitabo dicit dominus. aut super gentem huiusce-
modi non ulciscetur anima mea? Stupor et mirabilia
facta sunt in terra. Prophete prophetabant mendacium. et sacerdo-
tes applaudebant manibus suis. et populus meus dilex-
it talia. Quid ergo fiet in nouissimo eius?
Confortamini filii beniamin VI
in medio hierusalem. et in thecua clangite buccina.
et super bethacarem leuate uexillum. quia malum
uisum est ab aquilone et contritio magna. Speciose et
delicate assimilaui filiam syon. Ad eam uenient
pastores et greges eorum. fixerunt in ea tentoria in cir-
cuitu. pascet unusquisque eos qui sub manu sua sunt.
Sanctificate super eam bellum. consurgite et ascendamus
in meridie. Ve nobis quia declinauit dies. quia longiores
facte sunt umbre uesperi. Surgite et ascendamus in nocte.
et dissipemus domos eius. Quia hec dicit dominus exercituum.
Cedite lignum eius. et fundate circa hierusalem aggerem.
Hec est ciuitas uisitationis. omnis calumpnia in medio eius.
Sicut frigidam facit cisterna aquam suam. sic frigidam fecit
maliciam suam. Iniquitas et uastitas audietur in ea
coram me semper. infirmitas et plaga. Erudire
hierusalem. ne forte recedat anima mea a te. ne forte
ponat te desertam. terram inhabitabilem. Hec dicit dominus exerci-
tuum. Vsque ad racemum colligent quasi in uinea reli-
quias israel. Conuerte manum tuam quasi uindemiator
ad cartallum. Cui loquar? et quem contestabor ut audiat?
Ecce incircumcise aures eorum. et audire non possunt. Ec-
ce uerbum domini factum est eis in obprobrium. et non suscipient
illud. Ideo furore domini plenus sum. laboraui sustinens.
Effunde super paruulum foris. et super concilium iuue-
num simul. Vir enim cum muliere capietur. senex cum
pleno dierum. Et transibunt domus eorum ad alteros. agri
et uxores pariter. quia extendam manum meam super habitan-
tes terram dicit dominus. A minore quippe usque ad maiorem omnes a-
uaricie student. et a propheta usque ad sacerdotem cuncti
faciunt dolum. et curabant contritionem filie populi mei
cum ignominia dicentes. pax pax. et non erat pax. Confusi sunt

quia abhominationem fecerunt. Quin potius confusione non sunt confusi, et
erubescere nescierunt. Quam ob rem cadent inter ruentes.
in tempore visitationis sue corruent, dicit dominus. Hec di-
cit dominus: State super vias, et videte, et interrogate de
semitis antiquis que sit via bona, et ambulate in ea: et
invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt: Non ambula-
bimus. Et constitui super vos speculatores. Et dixi. Au-
dite vocem tube. Et dixerunt: Non audiemus. Ideo
audite gentes, et cognosce congregatio, quanta ego faciam eis.
Audi terra. Ecce ego adducam mala super populum istum,
fructum cogitationum eius: quia verba mea non audierunt,
et legem meam proiecerunt. Ut quid mihi thus de Saba affertis,
et calamum suave olentem de terra longinqua? Holocau-
tomata vestra non sunt accepta, et victime vestre non
placuerunt mihi. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego da-
bo in populum istum ruinas, et ruent in eis. Patres et filii
simul, vicinus et proximus eius peribunt. Hec dicit dominus. Ec-
ce populus venit de terra aquilonis, et gens magna consurget
a finibus terre. Sagittam et scutum arripiet. Crudelis
est, et non miserebitur. Vox eius quasi mare sonabit: et super equos
ascendent, preparati quasi vir ad prelium adversum te filia Syon.
Audivimus famam eius, dissolute sunt manus nostre. Tri-
bulatio apprehendit nos, dolores ut parturientem. Noli-
te exire ad agros, et in via ne ambuletis: quoniam gladius
inimici, pavor in circuitu. Filia populi mei accingere ci-
licio, et conspergere cinere. Luctum unigeniti fac tibi, planc-
tum amarum, quia repente veniet vastator super nos. Pro-
batorem dedi te in populo meo robustum: et scies et probabis
viam eorum. Omnes isti principes declinantes, ambulantes
fraudulenter, es et ferrum: universi corrupti sunt. Defecit
sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit con-
flator: malitie enim eorum non sunt consumpte. Argentum re-
probum vocate eos, quia dominus proiecit illos.

VII

Verbum quod factum est ad Ieremiam a domino dicens: Sta
in porta domus domini: et predica ibi verbum istud, et dic: Au-
dite verbum domini omnis Iuda, qui ingredimini per portas has ut
adoretis dominum. Hec dicit dominus exercituum deus Israel. Bo-
nas facite vias vestras et studia vestra: et habitabo vo-
biscum in loco isto. Nolite confidere in verbis mendacii, dicen-
tes: Templum domini, templum domini, templum domini est. Quoniam si
bene direxeritis vias vestras et studia vestra: si feceritis
iudicium inter virum et proximum eius, advene et pu-
pillo et vidue non feceritis calumpniam, nec san-
guinem innocentem effuderitis in loco hoc, et post deos
alienos non ambulaveritis in malum vobismetipsis: ha-
bitabo vobiscum in loco isto, in terra quam dedi patribus vestris
a seculo et usque in seculum. Ecce vos confiditis vobis in ser-
monibus mendacii, qui non proderunt vobis: furari, occidere,
adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim, et ire
post deos alienos quos ignoratis. Et venistis, et stetistis coram
me in domo hac, in qua invocatum est nomen meum, et dixi-
stis: Liberati sumus, eo quod fecerimus omnes abhominationes
istas. Ergo spelunca latronum facta est domus ista, in qua
invocatum est nomen meum in oculis vestris? Ego sum, ego sum,
et vidi, dicit dominus. Ite ad locum meum in Sylo, ubi habita-
vit nomen meum a principio: et videte que fecerim ei
propter malitiam populi mei Israel. Et nunc, quia fecistis omnia opera
hec, dicit dominus: et locutus sum ad vos mane consurgens et loquens,
et non audistis me: et vocavi vos, et non respondistis: fa-
ciam domui huic in qua invocatum est nomen meum, et in
qua vos habetis fiduciam: et loco quem dedi vobis et patribus vestris,
sicut feci Sylo. Et proiciam vos a facie mea, sicut proie-
ci fratres vestros universum semen Ephraim. Tu ergo noli
orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem et orationem,
et non obsistas mihi: quia non exaudiam te. Nonne vides
quid isti faciant in civitatibus Iuda, et in plateis Ierusalem?
Filii colligunt ligna, et patres succendunt ignem, et mulieres conspergunt
adipem, ut faciant placentas regine celi, et libent diis alienis,
ut me ad iracundiam provocent. Numquid me ad iracundiam provocant,
dicit dominus? Nonne semetipsos in confusionem vultus sui?
Ideo hec dicit dominus deus. Ecce furor meus et indignatio mea con-
flatur super locum istum, super viros et super iumenta, et super
lignum regionis, et super fruges terre, et succendetur et non extin-
guetur. Hec dicit dominus exercituum deus Israel. Holocausto-
mata vestra addite victimis vestris, et comedite carnes.
Quia non sum locutus cum patribus vestris, et non precepi eis in die
qua eduxi eos de terra Egypti, de verbo holocausto-
matum et victimarum. Sed hoc verbum precepi eis dicens: Au-
dite vocem meam, et ero vobis deus, et vos eritis mihi populus:
et ambulate in omni via quam mandavi vobis, ut bene sit vobis.
Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt
in voluptatibus suis, et in pravitate cordis sui mali: fa-
ctique sunt retrorsum et non in ante, a die qua egressi sunt patres eo-
rum de terra Egypti usque ad diem hanc. Et misi ad eos omnes
servos meos prophetas per diem consurgens diluculo et mittens.
Et non audierunt me, nec inclinaverunt aurem suam: sed
induraverunt cervicem suam, et peius operati sunt quam patres eorum.
Et loqueris ad eos omnia verba hec, et non audient te: et voca-
bis eos, et non respondebunt tibi. Et dices ad eos: Hec est gens
que non audivit vocem domini dei sui, nec recepit disciplinam.
Periit fides, et ablata est de ore eorum. Tonde capillum
tuum et proice, et sume in directum planctum: quia proiecit dominus
et dereliquit generationem furoris sui. Quia fecerunt filii Iu-
da malum in oculis meis, dicit dominus. Posuerunt offendi-
cula sua in domo in qua invocatum est nomen meum, ut
polluerent eam. Et edificaverunt excelsa in Topheth,
que est in valle filii Ennon, ut incenderent filios suos et
filias suas igni: que non precepi, nec cogitavi in corde meo.
Ideo ecce dies venient, dicit dominus, et non dicetur amplius Topheth
et vallis filii Ennon, sed vallis interfectionis. Et sepelient
in Topheth, eo quod non sit locus. Et erit morticinum populi
huius in cibos volucribus celi et bestiis terre, et non erit qui ab-
igat. Et quiescere faciam de urbibus Iuda, et de plateis Ierusalem
vocem gaudii et vocem letitie, vocem sponsi et vocem sponse:
in desolatione enim erit terra.

VIII

In tempore illo, ait dominus, eicient ossa regis Iuda, et
ossa principum eius, et ossa sacerdotum, et ossa prophetarum,
et ossa eorum qui habitaverunt Ierusalem de sepulchris suis:

expandent ea ad solem et lunam et ad omnem militiam celi quam
dilexerunt et quibus servierunt et post que ambulaverunt et que quesierunt
et adoraverunt. Non colligentur et non sepelientur. In sterquili
nium super faciem terre erunt. Et eligent magis mortem quam vitam
omnes qui residui fuerint de cognatione hac pessima in univer
sis locis que derelicta sunt ad que eieci eos dicit dominus exercitu
um. Et dices ad eos. Hec dicit dominus. Numquid qui cadit non resur
get et qui aversus est non revertetur? Quare ergo aversus est populus
iste in Hierusalem aversione contentiosa? Apprehenderunt
mendacium et noluerunt reverti. Attendi et auscul
tavi. Nemo quod bonum est loquitur. Nullus est qui agat pe
nitentiam super peccato suo dicens: Quid feci? Omnes con
versi sunt ad cursum suum quasi equus impetu vadens in proe
lio. Milvus in celo cognovit tempus suum. Turtur et hy
rundo et ciconia custodierunt tempus adventus sui. Populus
autem meus non cognovit iudicium domini. Quomodo dicitis: Sapi
entes nos sumus et lex domini nobiscum est? Vere mendacium
operatus est stilus mendax scribarum. Confusi sunt sapientes,
perterriti et capti sunt. Verbum enim domini proiecerunt et sapien
tia nulla est in eis. Propterea dabo mulieres eorum
exteris, agros eorum heredibus, quia a minimo usque
ad maximum omnes avaritiam sequuntur. A propheta usque
ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium. Et sanabant con
tritionem filie populi mei ad ignominiam dicentes: Pax, pax,
et non erat pax. Confusi sunt quia abhominationem fecerunt.
Quin immo confusione non sunt confusi et erubescere nescierunt.
Idcirco cadent inter ruentes. In tempore visitationis sue
corruent dicit dominus. Congregans congregabo eos ait dominus. Non
est uva in vitibus et non sunt ficus in ficulnea. Folium de
fluxit et dedi eis que pretergressa sunt. Quare sedemus? Convenite
et ingrediamur civitatem munitam et sileamus ibi.
quia dominus noster silere nos fecit et potum dedit nobis aquam
fellis. Peccavimus enim domino. Expectavimus pacem et non
erat bonum, tempus medele et ecce formido. A Dan a
udita est fremitus equorum eius. A voce hinnituum pugna
torum eius commota est omnis terra. Et venerunt et devoraverunt
terram et plenitudinem eius, urbem et habitatores eius. Quia ecce
ego mittam vobis serpentes regulos quibus non est incantatio et mor
debunt vos ait dominus. Dolor meus super dolorem, in me cor
meum merens. Ecce vox clamoris filie populi mei
de terra longinqua. Numquid dominus non est in Syon aut rex eius non est
in ea? Quare ergo me ad iracundiam provocaverunt in sculp
tilibus suis et vanitatibus alienis? Transiit mes
sis, finita est estas, et nos salvati non sumus. Super con
tritione filie populi mei contritus sum et contristatus. Stupor obtinu
it me. Numquid resina non est in Galaad aut medicus non
est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filie populi mei?

IX

Quis dabit capiti meo aquam et
oculis meis fontem lacrimarum et plorabo die et noc
te interfectos filie populi mei? Quis dabit me in solitu
dine diversorium viatorum et derelinquam populum meum et re
cedam ab eis? Quia omnes adulteri sunt, cetus prevaricatorum.
Et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii et non veri
tatis. Confortati sunt in terra quia de malo ad malum egressi sunt
et me non cognoverunt dicit dominus. Unusquisque a proximo suo se
custodiat et in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia omnis
frater supplantans supplantabit et omnis amicus fraudu
lenter incedet. Et vir fratrem suum deridebit et veritatem non
loquentur. Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium, ut ini
que agerent laboraverunt. Habitatio tua in medio
doli; in dolo renuerunt scire me dicit dominus. Propterea
hec dicit dominus exercituum: Ecce ego conflabo et probabo eos.
Quid enim aliud faciam a facie filie populi mei? Sagit
ta vulnerans lingua eorum; dolum locuta est. In ore
suo pacem cum amico suo loquitur et occulte ponit ei
insidias. Numquid super his non visitabo dicit dominus aut
in gente huiuscemodi non ulciscetur anima mea? Super
montes assumam fletum ac lamentum et super specio
sa deserti planctum, quoniam incensa sunt eo quod non sit vir pertransi
ens. Et non audierunt vocem possidentis. A volucre
celi usque ad pecora transmigraverunt et recesserunt. Et
dabo Hierusalem in acervos harene et cubilia draco
num et civitates Iuda dabo in desolationem eo quod non
sit habitator. Quis est vir sapiens qui intelligat hoc et
ad quem verbum oris domini fiat ut annuntiet istud?
Quare perierit terra, exusta sit quasi desertum eo quod non sit qui
pertranseat? Et dixit dominus: Quia dereliquerunt legem meam
quam dedi eis et non audierunt vocem meam et non ambu
laverunt in ea. Et abierunt post pravitatem cordis sui
et post Baalim, quod didicerunt a patribus suis. Idcirco
hec dicit dominus exercituum deus Israel. Ecce ego cibabo populum
istum absinthio et potum dabo eis aquam fellis. Et
dispergam eos in gentibus quas non noverunt ipsi et patres
eorum. Et mittam post eos gladium donec consumantur. Hec
dicit dominus exercituum. Contemplamini et venite et vocate
lamentatrices et veniant, et ad eas que sapientes sunt mit
tite et properent. Festinent et assumant super nos lamentum.
Deducant oculi nostri lacrimas et palpebre nostre deflu
ant aquis. Quia vox lamentationis audita est de Syon:
Quomodo vastati sumus et confusi vehementer? Quia
dereliquimus terram, quia deiecta sunt tabernacula nostra. Audite
ergo mulieres verbum domini et assumant aures vestre
sermonem oris eius. Et docete filias vestras lamentum et
unaqueque proximam suam planctum. Quia ascendit mors per
fenestras nostras, disperdere parvulos de foris, iuve
nes de plateis. Loquere: Hec dicit dominus: Et cadet mor
ticinum hominis quasi stercus super faciem regionis et quasi fe
num post tergum metentis et non est qui colligat. Hec di
cit dominus: Non glorietur sapiens in sapientia sua et non glorietur
fortis in fortitudine sua et non glorietur dives in divitiis
suis. Sed in hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me, quia
ego sum dominus qui facio misericordiam et iudicium et iustitiam in ter
ra. Hec enim placent mihi dicit dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus
et visitabo super omnem qui circumcisum habet preputium, super Egyp
tum et super Iudam et super Edom et super filios Amon et super
Moab et super omnes qui attonsi sunt in comam, habitantes in deser
to, quia omnes gentes habent preputium, omnis autem domus Israel incircum
cisi sunt corde. Audite verbum quod locutus est dominus super vos domus

in Israel. Hec dicit dominus. Iuxta vias gentium nolite discere, et a signis celi nolite metuere que timent gentes, quia leges populorum vane sunt. Quia lignum de saltu precidit opus manuum artificis in ascia. Argento et auro decoravit illud; clavis et malleis compegit ut non dissolvatur. In similitudinem palme fabricata sunt et non loquentur; portata tollentur quia incedere non valent. Nolite ergo timere ea, quia nec male possunt facere nec bene. Non est similis tui domine; magnus es tu, et magnum nomen tuum in fortitudine. Quis non timebit te, o rex gentium? Tuum est enim decus; inter cunctos sapientes gentium et in universis regnis eorum nullus est similis tui. Pariter insipientes et fatui probabuntur; doctrina vanitatis eorum lignum est. Argentum involutum de Tharsis affertur, et aurum de Ophaz; opus artificis et manus erarii; hyacinthus et purpura indumentum eorum; opus artificum universa hec. Dominus autem deus verus est; ipse deus vivens et rex sempiternus. Ab indignatione eius commovebitur terra, et non sustinebunt gentes comminationem eius. Sic ergo dicetis eis: Dii qui celum et terram non fecerunt pereant de terra et de his que sub celo sunt. Qui facit terram in fortitudine sua, preparat orbem in sapientia sua, et prudentia sua extendit celos. Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in celo, et elevat nebulas ab extremitatibus terre; fulgura in pluviam facit, et educit ventum de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a scientia; confusus est omnis artifex in sculptilibus suis, quia falsum est quod conflavit, et non est spiritus in eis. Vana sunt et opus risu dignum; in tempore visitationis sue peribunt. Non est similis his pars Iacob; qui enim formavit omnia ipse est, et Israel virga hereditatis eius; dominus exercituum nomen illi. Congrega de terra confusionem tuam, que habitas in obsidione. Quia hec dicit dominus: Ecce ego longe proiciam habitatores terre in hac vice, et tribulabo eos ita ut non inveniantur. Ve mihi super contritione mea; pessima est plaga mea. Ego autem dixi: Plane hec infirmitas mea est, et portabo illam. Tabernaculum meum vastatum est, omnes funiculi mei disrupti sunt; filii mei exierunt a me et non subsistunt. Non est qui extendat ultra tentorium meum et erigat pelles meas. Quia stulte egerunt pastores et dominum non quesierunt; propterea non intellexerunt, et omnis grex eorum dispersus est. Vox auditionis ecce venit, et commotio magna de terra aquilonis, ut ponat civitates Iuda in solitudinem et habitaculum draconum. Scio domine quia non est hominis via eius, nec viri est ut ambulet et dirigat gressus suos. Corripe me domine, verumtamen in iudicio et non in furore tuo, ne forte ad nichilum redigas me. Effunde indignationem tuam super gentes que non cognoverunt te, et super provincias que nomen tuum non invocaverunt; quia comederunt Iacob et devoraverunt illum, et consumpserunt eum, et decus eius dissipaverunt.

XI

Verbum quod factum est ad Hieremiam a domino dicens: Audite verba pacti huius, et loquimini ad viros Iuda et habitatores Hierusalem, et dices ad eos: Hec dicit dominus deus Israel: Maledictus vir qui non audierit verba pacti huius, quod precepi patribus vestris in die qua eduxi eos de terra Egypti, de fornace ferrea, dicens: Audite vocem meam et facite omnia que precipio vobis, et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in deum, ut suscitem iuramentum quod iuravi patribus vestris daturum me eis terram fluentem lacte et melle, sicut est dies hec. Et respondi et dixi: Amen domine. Et dixit dominus ad me: Vociferare omnia verba hec in civitatibus Iuda et foris Hierusalem dicens: Audite verba pacti huius et facite illa, quia contestans contestatus sum patres vestros in die qua eduxi eos de terra Egypti usque ad diem hanc; mane consurgens contestatus sum et dixi: Audite vocem meam. Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam, sed abierunt unusquisque in pravitate cordis sui mali; et induxi super eos omnia verba pacti huius quod precepi ut facerent et non fecerunt. Et dixit dominus ad me: Inventa est coniuratio in viris Iuda et in habitatoribus Hierusalem. Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum priorum qui noluerunt audire verba mea; et hi ergo abierunt post deos alienos ut servirent eis; irritum fecerunt domus Israel et domus Iuda pactum meum quod pepigi cum patribus eorum. Quam ob rem hec dicit dominus: Ecce ego inducam super eos mala quibus exire non poterunt; et clamabunt ad me et non exaudiam eos. Et ibunt civitates Iuda et habitatores Hierusalem et clamabunt ad deos quibus libant, et non salvabunt eos in tempore afflictionis eorum. Secundum numerum enim civitatum tuarum erant dii tui Iuda, et secundum numerum viarum Hierusalem posuistis aras confusionis, aras ad libandum Baalim. Tu ergo noli orare pro populo hoc et ne assumas pro eis laudem et orationem, quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me, in tempore afflictionis eorum. Quid est quod dilectus meus in domo mea facit scelera multa? Numquid carnes sancte auferent a te malitias tuas in quibus gloriata es? Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit dominus nomen tuum; ad vocem loquele grandis exarsit ignis in ea, et combusta sunt fruteta eius. Et dominus exercituum qui plantavit te locutus est super te malum pro malis domus Israel et domus Iuda que fecerunt sibi ad irritandum me libantes Baalim. Tu autem domine demonstrasti mihi et cognovi; tunc ostendisti mihi studia eorum. Et ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam; et non cognovi quia super me cogitaverunt consilia dicentes: Mittamus lignum in panem eius et eradamus eum de terra viventium, et nomen eius non memoretur amplius. Tu autem domine sabaoth qui iudicas iuste et probas renes et corda, videam ultionem tuam ex eis; tibi enim revelavi causam meam. Propterea hec dicit dominus ad viros Anathoth qui querunt animam meam et dicunt: Non prophetabis in nomine domini, et non morieris in manibus nostris. Propterea hec dicit dominus exercituum: Ecce ego visitabo super eos; iuvenes eorum morientur in gladio, filii eorum et filie eorum morientur in fame, et reliquie non erunt ex eis.

Job. xix. a. xl. a. Gr. viii.

inducā enim malū sup uiros anathot. annū
uisitatiōis eorū. XII
Iustus quidē tu es dñe. si disputē tecū. ue
rūptamen iusta loquar ad te. Quare uia impiorū
pspatur. Bñ ē omībȝ qui preuaricantur ⁊ inique a
gunt. Plantasti eos ⁊ radicē miserūt. pficiu
nt ⁊ faciūt fructū. Ppe es tu ori eorū ⁊ lōge
a renibȝ eorū. Et tu dñe nosti me. uidisti
me. ⁊ pbasti cor meū tecū. Cōgrega eos quasi gregē
ad uictimā. ⁊ scīfica eos in die occisiōis. Usquequo
lugebit terra. ⁊ herba omīs regiōis siccabitur.
Ppt maliciā habitantiū in ea ꝯsūptū ē aīal ⁊ uolu
cre. qm̄ dixerūt nō uidebit nouissima nr̄a. Si
cū peditibȝ currens laborasti. quō poteris ꝯtendere
cū equis. Cū autem in terra pacis secur⁹ fueris. qd fa
cies in supbia iordanis. Nā ⁊ frēs tui ⁊ dom⁹ pa
tris tui etiā ipi pugnauerūt aduersū te. ⁊ clamaue
rūt post te plena uoce. ne credas eis cū locuti fu
erint tibi bona. Reliqui domū meā. dimisi heredita
tē meā. Dedi dilectā aīam meā in manu inimi
corū eius. Facta ē hereditas mea michi quasi leo in silua. dedit
ꝯtra me uocē. ideo odiui eā. Nūquid auis discolor here
ditas mea michi. Nūquid auis tincta per totū. Ue
nite ꝯgregamini oēs bestie terre. ppate ad
deuorandū. Pastores multi demoliti s̄ uineam
meā. ꝯculcauerūt partē meā. dederūt portionē meā
desiderabilē in desertū solitudinis. posuerūt eā in
dissipatiōem. luxitque sup me. Desolatiōe de
solata ē omīs terra. quia nullus ē qui recogitet
corde. Sup oēs uias deserti uenerūt uastatores.
quia gladius dñi deuorabit ab extremo terre usque
ad extremū eius. nō ē pax uniuerse carni. Semi
nauerūt triticū. ⁊ spinas messuerūt. heredita
tē acceperūt. nō eis pderit. ꝯfundimini a fruc
tibȝ uestris. ppt irā furoris dñi. Hec dicit dñs
aduersus oēs uicinos meos pessimos qui tangūt
hereditatē. quā distribui pplo meo isrl̄. Ecce ego
euellā eos de terra eorū. ⁊ domū iuda euellā de
medio eorū. Et cū euulsero eos. ꝯuertar ⁊ miserebor
eorū. ⁊ reducā eos uirū ad hereditatē suā. ⁊ uirū
in terrā suā. Et erit si eruditi didicerint uias
ppli mei. ut iurent in nōie meo uiuit dñs. sicut do
cuerūt pplm meū iurare in baal. ⁊ edificabuntur
in medio ppli mei. Qd si nō audierint. euellā gentē
illā euulsiōe ⁊ perditiōe ait dñs. XIII
Hec dicit dñs ad me. Uade ⁊ posside tibi lumbare lineū.
⁊ pones illud sup lumbos tuos. ⁊ in aquā nō inferes illud.
Et possedi lumbare iuxta uerbū dñi. ⁊ posui circa
lumbos meos. Et factus ē sermo dñi ad me scdo dicens.
Tolle lumbare qd possedisti qd ē circa lumbos tuos. ⁊
surgens uade ad eufraten ⁊ absconde illud ibi in
foramine petre. Et abii ⁊ abscondi illud ibi in eufra
ten sicut pceperat michi dñs. Et factū ē post dies plurimos.
dixit dñs ad me. Surge ⁊ uade ad eufraten. ⁊ tolle

inde lumbare. ⁊ tolle inde lumbare qd pcepi tibi ut absconderes illud
ibi. Et abii ad eufraten ⁊ fodi. ⁊ tuli lumbare de loco ubi
absconderā illud. ⁊ ecce cōputruerat lumbare. ita ut nullo
usui aptū esset. Et factū ē uerbū dñi ad me dicens. Hec di
cit dñs. Sic putrescere faciā supbiā iuda. ⁊ supbiā ierlm̄
multā. pplm istū pessimū qui nolūt audire uba mea ⁊ am
bulant in prauitate cordis sui. abieruntque post deos alienos ut
seruirent eis ⁊ adorarent eos. ⁊ erunt sicut lumbare
istud qd nullo usui aptū ē. Sicut enim adheret lum
bare ad lumbos uiri. sic agglutinaui michi oēm do
mū isrl̄. ⁊ oēm domū iuda dicit dñs. ut essent michi
in pplm. ⁊ in nomē ⁊ in laudē. ⁊ in gloriā ⁊ nō audierūt.
Dices ergo ad eos sermonē istū. Hec dicit dñs deus isrl̄.
Omīs laguncula implebitur uino. Et dicent ad
te. Nūquid ignoramus quia omīs laguncula impleatur
uino. Et dices ad eos. Hec dicit dñs. Ecce ego
implebo oēs habitatores terre hui⁹. ⁊ reges qui
sedent de stirpe dauid sup thronū ei⁹. ⁊ sacer
dotes ⁊ pphas. ⁊ oēs habitatores ierlm̄ ebrietate.
⁊ dispgā eos uirū a fratre suo. ⁊ patres ⁊ filios
pariter ait dñs. Nō parcam ⁊ nō ꝯcedam. neque mi
serebor ut nō disperdā eos. Audite ⁊ auribȝ
percipite. nolite eleuari quia dñs locutus ē. Date
dño deo uestro gloriā antequā ꝯtenebrescat. ⁊
antequā offendant pedes uestri ad montes cali
ginosos. Expectabitis lucē. ⁊ ponet eā in umbrā
mortis ⁊ in caliginē. Qd si hoc nō audieritis. in
abscondito plorabit aīa mea a facie supbie.
Plorans plorabit. ⁊ deducet oculus meus lacri
mas. quia captus ē grex dñi. Dic regi ⁊ dñatri
ci. Humiliamini. sedete. qm̄ descendit de
capite uestro corona glorie uestre. Ciuitates austri
clause s̄. ⁊ nō ē qui apiat. translata ē omīs iudea
transmigratiōe pfecta. Leuate oculos uestros ⁊
uidete. qui uenitis ab aquilone. Ubi ē grex qui da
tus ē tibi. pecus inclitū tuū. Qd dices cū
uisitauerit te. Tu enī docuisti eos aduersū te.
⁊ erudisti in caput tuū. Nūquid nō dolores appre
hendent te. quasi mulierē parturientē. Qd si dixeris
in corde tuo. Quare uenerūt michi hec. Ppt multitu
dinē iniquitatis tue reuelata s̄ uerecundiora
tua. polluti s̄ plante tue. Si mutare potest
ethiops pellē suā. aut pardus uarietates su
as. ⁊ uos poteritis benefacere cū didiceritis ma
lū. ⁊ disseminabo eos quasi stipulā que uento
rapitur in deserto. Hec sors tua. parsque mensure
tue a me dicit dñs. quia oblita es mei. ⁊ ꝯfisa es
in mendacio. Unde ⁊ ego nudaui femora tua ꝯtra
faciē tuā. ⁊ apparuit ignominia tua. adul
teria tua ⁊ hinnitus tuus. scelus fornicatiōis
tue. Sup colles in agro uidi abhominatiōes tuas.
Ue tibi ierlm̄. nō mundaberis post me usque adhuc.
Quod factū ē uerbū dñi ad hieremiā XIIII
de sermonibus siccitatis. Luxit iudea ⁊ porte ei⁹

corruerunt. et obscurate sunt in terra. et clamor Ierusalem
ascendit. Maiores miserunt minores suos ad a-
quam: venerunt ad hauriendum, et non invenerunt
aquam: reportaverunt vasa sua vacua. confusi
sunt et afflicti, et operuerunt capita sua propter terre
vastitatem: quia non venit pluvia super terram. Con-
fusi sunt agricole, operuerunt capita sua. Nam et
cerva in agro peperit et reliquit, quia non erat herba.
Et onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum
quasi dracones. defecerunt oculi eorum quia non erat her-
ba. Si iniquitates nostre responderint nobis: domine fac
propter nomen tuum. quoniam multe sunt aversiones nostre.
tibi peccavimus. expectatio Israel, salvator eius
in tempore tribulationis. Quare quasi colonus futurus es in terra.
et quasi viator declinans ad manendum. Quare fu-
turus es velut vir vagus, et fortis qui non potest sal-
vare? Tu autem in nobis es domine, et nomen tuum invoca-
tum est super nos. ne derelinquas nos. Hec dicit dominus
populo huic, qui dilexit movere pedes suos, et non
quievit, et domino non placuit. Nunc recordabitur
iniquitatum eorum, et visitabit peccata eorum. Et dixit
dominus ad me. Noli orare pro populo isto in bonum. Cum
ieiunaverint, non exaudiam preces eorum. Et si ob-
tulerint holocausta et victimas, non suscipi-
am eas: quoniam gladio et fame et peste, ego consumam
eos. Et dixi. A. a. a. domine deus: prophete dicunt eis.
non videbitis gladium, et fames non erit in vobis.
sed pacem veram dabit vobis in loco isto. Et dixit dominus ad
me: Falso prophete vaticinantur in nomine meo. non mi-
si eos, et non precepi eis, neque locutus sum ad eos. visio-
nem mendacem, et divinationem, et fraudulentiam, et seduc-
tionem cordis sui prophetant vobis. Ideo hec dicit dominus de
prophetis qui prophetant in nomine meo quos ego non misi
dicentes, gladius et fames non erit in terra hac.
In gladio et fame consumentur prophete illi. Et populi quibus pro-
phetant, erunt proiecti in viis Ierusalem pre fame et gladi-
o, et non erit qui sepeliat eos: ipsi et uxores eorum, et filii et
filie eorum. Et effundam super eos malum suum. Et
dices ad eos verbum istud. Deducant oculi mei lacri-
mas per noctem et diem, et non taceant. quoniam contritione magna
contrita est virgo filia populi mei. plaga pessima ve-
hementer. Si egressus fuero ad agros: ecce occisi gla-
dio. Et si introiero in civitatem: ecce attenuati
fame. Propheta quoque et sacerdos abierunt in terram quam igno-
rabant. Numquid proiciens abiecisti Iudam. aut Syon
abhominata est anima tua? Quare ergo percussisti nos,
ita ut nulla sit sanitas? Expectavimus pacem,
et non est bonum: et tempus curationis, et ecce turbatio. Cognovi-
mus domine impietates nostras, iniquitates patrum nostrorum.
quia peccavimus tibi. Ne des nos in opprobrium propter nomen
tuum, neque facias nobis contumeliam. Solii glorie tue recor-
dare. ne irritum facias fedus tuum nobiscum. Numquid
sunt in sculptilibus gentium qui pluant? aut celi possunt
dare ymbres? Nonne tu es deus noster, quem ex-
pectavimus? Tu enim fecisti omnia hec. Et dixit dominus ad XV
me. Et dixit dominus ad me. Si steterit Moyses et Samu-
hel coram me, non est anima mea ad populum istum. Eice
illos a facie mea, et egrediantur. Quod si dixerint ad
te: quo egrediemur? dices ad eos. Hec dicit dominus.
Qui ad mortem, ad mortem: et qui ad gladium, ad gladium.
et qui ad famem, ad famem: et qui ad captivitatem, ad cap-
tivitatem. Et visitabo super eos quattuor species, dicit
dominus. Gladium ad occisionem, et canes ad lacerandum, et
volatilia celi et bestias terre ad devorandum et dis-
sipandum. Et dabo eos in fervorem universis regnis
terre propter Manassen filium Ezechie regis Iuda,
super omnibus que fecit in Ierusalem. Quis enim miserebitur
tui Ierusalem? aut quis contristabitur pro te? aut quis ibit
ad rogandum pro pace tua? Tu reliquisti me dicit
dominus, retrorsum abisti. Et extendam manum meam super
te, et interficiam te. laboravi rogans. Et dispergam eos ven-
tilabro in portis terre. Interfeci et disperdidi populum me-
um, et tamen a viis suis non sunt reversi. Multiplicate sunt
mihi vidue eorum super harenam maris. Induxi eis
super matrem adolescentis vastatorem meridie. Misi
super civitates repente terrorem. Infirmata est que pe-
perit septem. defecit anima eius. Occidit ei sol cum adhuc
esset dies. confusa est et erubuit. Et residuos eius in gla-
dium dabo, in conspectu inimicorum eorum ait dominus. Ve mihi
mater mea: quare genuisti me virum rixe, virum discor-
die in universa terra? Non feneravi, nec feneravit mihi
quisquam. omnes maledicunt mihi. Dicit dominus: si non reliquie tue
in bonum, si non occurri tibi in tempore afflictionis, et in
tempore tribulationis adversus inimicum. Numquid federabitur
ferrum ferro ab aquilone et es? Divitias tuas et the-
sauros tuos in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis
tuis, et in omnibus terminis tuis. Et adducam inimicos tu-
os de terra quam nescis. quia ignis succensus est in furore meo.
et super vos ardebit. Tu scis domine, recordare mei.
et visita me, et tuere me ab his qui persequuntur me. No-
li in patientia tua suscipere me. Scito quoniam sustinui propter te
opprobrium. Inventi sunt sermones tui, et comedi eos. Et factum est mihi
verbum tuum in gaudium et in letitiam cordis mei. quoniam
invocatum est nomen tuum super me domine deus exercituum.
Non sedi in concilio ludentium, et gloriatus sum a facie
manus tue. solus sedebam, quoniam comminatione re-
plesti me. Quare factus est dolor meus perpetuus, et pla-
ga mea desperabilis renuit curari? facta est michi
quasi mendacium aquarum infidelium. Propter hoc hec dicit dominus. Si
converteris, convertam te, et ante faciem meam stabis. Et si
separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris. Convertentur
ipsi ad te, et tu non converteris ad eos. Et dabo te populo
huic in murum ereum fortem. et bellabunt adversum te,
et non prevalebunt: quia ego tecum sum ut salvem te et eruam
dicit dominus. Et liberabo te de manu pessimorum, et re-
dimam te de manu fortium. XV.
Et factum est verbum domini ad me dicens. Non accipies
uxorem, et non erunt tibi filii et filie in loco isto. quia

hec dicit dominus super filios et filias qui generantur in loco isto.
et super matres eorum que genuerunt et super patres eo-
rum de quorum stirpe sunt nati in terra hac. Mortibus
egrotationum morientur. Non plangentur et non sepeli-
entur. In sterquilinium super faciem terre erunt. Et gladio et
fame consumentur. Et erit cadaver eorum in escam vola-
tilibus celi et bestiis terre. Hec enim dicit dominus. Ne in-
grediaris domum convivii neque vadas ad plangen-
dum neque consoleris eos. Quia abstuli pacem meam
a populo isto dicit dominus misericordiam et miserationes. Et mo-
rientur grandes et parvi in terra ista. Non sepelientur
neque plangentur. Et non se incident neque calvitium fiet
pro eis. Et non frangent inter eos lugenti panem ad
consolandum super mortuo et non dabunt eis potum ca-
licis ad consolandum super patre suo et matre. Et
domum convivii non ingredieris ut sedeas cum eis et
comedas et bibas. Quia hec dicit dominus exercituum deus
israel. Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris et in diebus
vestris vocem gaudii et vocem leticie vocem sponsi et vocem
sponse. Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba hec et di-
xerint tibi. Quare locutus est dominus super nos omne malum
grande istud? Que iniquitas nostra aut quod peccatum nostrum
quod peccavimus domino deo nostro? Dices ad eos. Quia
dereliquerunt patres vestri me ait dominus et abierunt
post deos alienos et servierunt eis et adoraverunt eos. Et me
dereliquerunt et legem meam non custodierunt. Sed et vos
peius operati estis quam patres vestri. Ecce enim ambulat u-
nusquisque post pravitatem cordis sui mali ut me non
audiat. Et eiciam vos de terra hac in terram quam ignoratis vos
et patres vestri et servietis ibi diis alienis die ac noc-
te qui non dabunt vobis requiem. Propterea ecce dies veniet
dicit dominus et non dicetur ultra vivit dominus qui eduxit fi-
lios israel de terra egypti. Sed vivit dominus qui eduxit et ad-
duxit filios israel de terra aquilonis et de universis terris
ad quas eieci eos. Et reducam eos in terram suam quam dedi pa-
tribus eorum. Ecce ego mittam piscatores multos di-
cit dominus et piscabuntur eos. Et post hec mittam eis ve-
natores multos et venabuntur eos de omni monte et de
omni colle et de cavernis petrarum. Quia oculi mei super
omnes vias eorum. Non sunt abscondite a facie mea et non
fuit occulta iniquitas eorum ab oculis meis. Et
reddam primum duplices iniquitates et peccata eorum.
quia contaminaverunt terram meam in morticinis ydo-
lorum suorum et abhominationibus suis imple-
verunt hereditatem meam. Domine fortitudo mea et
robur meum et refugium meum in die tribulati-
onis. Ad te gentes venient ab extremis terre et dicent.
Vere mendacium possederunt patres nostri vanitatem que
eis non profuit. Numquid faciet sibi homo deos et ipsi non sunt
dii. Ideo ecce ego ostendam eis per vicem hanc ostendam
eis manum meam et virtutem meam et scient quia nomen mihi dominus.

Peccatum iuda scriptum est stilo ferreo in un- XVII
gue adamantino exaratum super latitudinem
cordis eorum et in cornibus ararum eorum. Cum recordati
fuerint filii eorum ararum suarum et lucorum lignorumque
frondentium in montibus excelsis sacrificantes in agro.
fortitudinem tuam et omnes thesauros tuos in direp-
tionem dabo excelsa tua propter peccata in universis
finibus tuis. Et relinqueris sola ab hereditate tua
quam dedi tibi et servire te faciam inimicis tuis in terra
quam ignoras. Quoniam ignem succendisti in furore meo.
usque in eternum ardebit. Hec dicit dominus. Maledictus
homo qui confidit in homine et ponit carnem brachium
suum et a domino recedit cor eius. Erit enim quasi mirice
in deserto et non videbit cum venerit bonum sed habitabit
in siccitate in deserto in terra salsuginis et inhabita-
bili. Benedictus vir qui confidit in domino et erit dominus
fiducia eius. Et erit quasi lignum quod transplantatur
super aquas quod ad humorem mittit radices suas.
et non timebit cum venerit estus. Et erit folium eius
viride et in tempore siccitatis non erit sollicitum. Nec ali-
quando desinet facere fructum. Pravum est cor hominis
et inscrutabile. Quis cognoscet illud? Ego dominus scru-
tans cor et probans renes qui do unicuique iuxta
viam suam et iuxta fructum adinventionum suarum.
Perdix fovit que non peperit fecit divitias et non
in iudicio. In dimidio dierum suorum derelin-
quet eas et in novissimo suo erit insipiens.
Solium glorie altitudinis a principio locus sanctifica-
tionis nostre. expectatio israel. Domine omnes qui te
derelinquunt confundentur. recedentes a te in terra
scribentur quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium
dominum. Sana me domine et sanabor. salvum me
fac et salvus ero quoniam laus mea tu es. Ecce
ipsi dicunt ad me. ubi est verbum domini? veniat.
Et ego non sum turbatus te pastorem sequens et diem
hominis non desideravi tu scis. Quod egressum est de labiis
meis rectum in conspectu tuo fuit. Non sis mihi tu
formidini spes mea tu in die tribulationis
mee. confundantur qui persequuntur me et non confundar ego. pave-
ant illi et non paveam ego. Induc super eos diem afflictionis
et duplici contritione contere eos. Hec dicit dominus ad me. Va-
de et sta in porta filiorum populi per quam ingrediuntur
reges iuda et egrediuntur et in cunctis portis
ierusalem. et dices ad eos. Audite verbum domini re-
ges iuda et omnis iudea cunctique habitatores ie-
rusalem qui ingredimini per portas istas. Hec di-
cit dominus. Custodite animas vestras et nolite por-
tare pondera in die sabbati nec inferatis per por-
tas ierusalem. Et nolite eicere pondera de domibus
vestris in die sabbati et omne opus non facietis. Sanctificate
diem sabbati sicut precepi patribus vestris. et non au-
dierunt nec inclinaverunt aurem suam sed induraverunt
cervicem suam ne audirent me et ne acciperent disci-
plinam. Et erit si audieritis me dicit dominus ut non in-
feratis onera per portas civitatis huius in die sab-
bati et si sanctificaveritis diem sabbati ne faciatis
in eo omne opus ingredientur per portas civitatis hu-

reges ⁊ p̄ncipes sedn̄tes sup soliū dauid. ⁊
ascendentes ī curib; ⁊ equis ipi ⁊ p̄ncipes
eoꝝ. uiri iuda ⁊ h̄itatores hirlm. ⁊ h̄itabit
ciuitas h̄ ī sēpitnū. ⁊ ueniēt đ ciuitate iu
da. ⁊ đ circuitu hirlm. ⁊ đ t̄ra beniamin. ⁊ đ
cāpestrib;. ⁊ montuosis. ⁊ ab austro. pōtā
tes holocaustū ⁊ uictimā. ⁊ sacrificiū. ⁊ thus.
⁊ inferēt oblationē ī domū dn̄i. Si aūt nō
audietis me. ut sc̄ificetis diē sabbati. ⁊
ne portetis on͛. ⁊ ne īferatis p portas hirlm
ī die sabbati. succēdā ignē in portis ei. ⁊ đ
uorabit domꝰ hirlm ⁊ n̄ extinguet.

XVIII

Verbū qđ f̄cm ē ad hieremiā a dn̄o
dicēs. Surge ⁊ đscende ī domū figuli. ⁊ ibi
audies ūba mea. Et đscendi ī domū figuli. ⁊
ecce ipē faciebat opꝰ sup rotā. ⁊ dissipatū ē
uas qđ ipē faciebat e luto manib; suis. Cūq;
fecit illud uas alteꝝ. sic͛ placitū ī ocul' ei
ut faceret. Et f̄cm ē ūbū dn̄i ad me dicēs. Nū
qđ sic͛ figulus iste n̄ potero facē uob domus
isrl' ait dn̄s. Ecce sic͛ lutū ī manu figuli. sic
uos ī manu mea domꝰ isrl'. Repente loq͛r
aduūsus gentē ⁊ aduūsus regnū. ut eradicē
⁊ đstruā ⁊ dispdā illud. Si pn̄iā egerit gēs
illa a malo suo qđ locutꝰ sū aduūsū eā. agā
⁊ ego pn̄iām sup malo qđ cogitaui ut fa
cerē ei. Et subito loquar đ gente ⁊ regno. ut
hedificē ⁊ ut plantē illud. Si fecerit malū
ī oculꝭ meis ut n̄ audiat uocē meā. pn̄iā
agam sup bono qđ locutꝰ sū ut facerē ei.
Nūc ꝰ dic uiro iude ⁊ h̄itatori hirlm dicēs.
Hec dic̄ dn̄s. Ecce ego fingo ꝯ uos malū. ⁊ co
gito ꝯ uos cogitatiōē. Reūtatur unꝰqsq;
a uia sua mala. ⁊ dirigite uias urās ⁊ stu
dia ura. Qui dixerūt. Desperauimꝰ. post cogitatiōes
ēi nr̄as ibimꝰ. ⁊ unꝰqsq; prauitatē cordis sui
mali faciemꝰ. Jđo hec dic̄ dn̄s. Interrogate gētes.
qs audiuit talia horribilia. q̄ fecit nimis
uirgo isrl'. Nūquid đficiet đ petra agri nix
libani. aut euelli possūt aq̄ erūpentes frigi
de ⁊ đfluentes. Quia oblitus ē mei ppls meus. frus
tra libantes ⁊ ī pingētes ī uiis suis. ī semitis
sc̄li. ut ambularēt p eas ī uia nō trita. Ut fi
eret t̄ra eoꝝ ī đsolatiōē. ⁊ ī sibilū sempitnū.
Oīs q̄ p̄terierit p eā. obstupescet ⁊ mouebit
caput suū. Sicut uentꝰ urēs dispgā eos corā
īimico. Dorsū ⁊ nō faciē ostendā eis. ī die
pditiōis eoꝝ. Et dixerūt. Venite cogitemꝰ ꝯtra
hieremiā cogitatiōes. Nō eni pibit lex a sac
dote. neq; ꝯsiliū a sapiente. neq; s̄mo a pph̄a. Ve
nite ⁊ pcutiamꝰ eū lingua ⁊ nō attendamꝰ ad
uniūsos s̄mones ei. Attende dn̄e ad me. ⁊ au
di uoces aduūsariorꝝ meoꝝ. Nūqd redditur
p bono malū. qr foderūt foueā anime mee.
Recordare q̄ steterim ī ꝯspectu tuo ut loq͛rer
p eis bonū. ⁊ auerterē ī dignatiōē tuā ab eis.
Ppterea da filios eoꝝ in famē. ⁊ deduc eos in
manꝰ gladii. fiant uxores eoꝝ absq; liberis ⁊
uidue. ⁊ uiri eaꝝ interficiantur morte. Juue
nes eoꝝ ꝯfodiantur gladio ī plio. Audiatur
clamor đ domib; eoꝝ. Adduces eī sup eos
repente latronē. qr foderūt foueā ut caperēt
me. ⁊ laqos absconderūt pedib; meis. Tu aūt
dn̄e scis omē ꝯsiliū eoꝝ aduūsū me ī mortē.
Ne ppicieris iniquitati eoꝝ. ⁊ peccatū eoꝝ a facie
tua nō đleatur. fiat corruentes ī ꝯspectu tuo.
⁊ in t̄pr furoris tui abutere eis.

XIX

Hec dic̄ dn̄s. Vade ⁊ accipe lagunculā figuli te
stea a seniorib; ppl'i. ⁊ a seniorib; sacerdotū.
⁊ egredere ad uallē filii ennō q̄ ē iuxta introi
tū porte fictil'. ⁊ p̄dicabis ibi ūba q̄ ego loquar
ad te. ⁊ dices. Audite ūbū dn̄i reges iuda. ⁊ h̄i
tatores hir'. Hec dic̄ dn̄s exercituū dꝯ isrl'. Ecce ē
ī ducā afflictiōē sup locū istū. ita ut oīs q̄ a
udierit illā. tinniant aures ei. Eo q' đreli
qrūt me. ⁊ alienū fecerūt locū istū. ⁊ liba
uerūt ī eo diis alienis quos nescierūt ipi ⁊
patres eoꝝ. ⁊ reges iuda. ⁊ repleuerūt locū
istū sanguine innocentiū. Et hedificaue
rūt excelsa baalim ad cōburendos filios su
os igni ī holocaustū baalim. q̄ n̄ p̄cepi nec
locutꝰ sū. nec ascendit in cor meū. Ppterea
ecce dies ueniūt dic̄ dn̄s. ⁊ nō uocabitur loc'
iste amplius tophet. ⁊ uallis filii ennon. sed
uallis occisiōis. Et dissipabo ꝯsiliū iude ⁊
hir' in loco isto. ⁊ subuertā eos gladio ī ꝯspectu
īimicoꝝ suoꝝ. ⁊ ī manu q̄rentiū aīas eoꝝ. Et
dabo cadauera eoꝝ escā uolatilib; celi ⁊ bestiis t͛
re. ⁊ ponā ciuitatē hanc ī stuporē ⁊ ī sibilū. Oīs
q̄ p̄terierit p eā obstupebit ⁊ sibilabit sup
uniūsas plagas eius. ⁊ cibabo eos carnib; fi
lioꝝ suoꝝ ⁊ carnib; filiaꝝ suaꝝ. ⁊ unusquisq;
carnes amici sui comedet ī obsidiōē ⁊ ī an
gustia. ī qua cōcludent eos īimici eoꝝ ⁊ q̄ q̄rūt
aīas eoꝝ. Et conteres lagunculā ī oculꝭ uiroꝝ
q̄ ibūt tecū. ⁊ dices ad eos. Hec dic̄ dn̄s exerci
tuū. Sic ꝯteram ppl'm istū ⁊ ciuitatē istā. sic͛
ꝯteritur uas figuli q̄ n̄ pōt ultra īstaurari. Et
in topheth sepelientur. eo qđ n̄ sit alius loc'
ad sepeliendū. Sic faciā loco huic ⁊ h̄itato
rib; ei ait dn̄s. ut ponā ciuitatē istā sic͛ tophet.
Et erūt domꝰ hirlm ⁊ domꝰ regū iuda. sic͛ loc'
topheth. īmūde oēs domꝰ in quaꝝ domatib; sa
crificauerūt oī milicie celi. ⁊ libauerūt libami
na diis alienis. Venit aūt hieremias đ topheth
quo miserat eū dn̄s ad pph̄andū. ⁊ stetit ī atrio do
mꝰ dn̄i. ⁊ dixit ad oēs ppl'm. Hec dic̄ dn̄s exercituū
dꝯ isrl'. Ecce ego induca sup ciuitatē hanc ⁊ sup

omnes urbes eius. universa mala que locutus sum adversum eam.
quoniam indurunt cervicem suam. ut non audirent ser-
mones meos. XX

Et audivit Fassur filius Emmer sacerdos qui con-
stitutus erat princeps in domo domini hieremiam
prophetantem sermones istos. et percussit Fassur hie-
remiam prophetam. et misit eum in nervum qui erat in por-
ta beniamin superiori in domo domini. Cumque illuxisset
in crastinum. eduxit phassur hieremiam de ner-
vo. et dixit ad eum hieremias. Non fassur vocavit
dominus nomen tuum. sed pavorem undique. Quia hec dicit dominus.
Ecce ego dabo te in pavorem et omnes amicos tuos. et
corruent gladio inimicorum suorum. et oculi tui vi-
debunt. et omnem iudam dabo in manum regis babilonis.
et traducet eos in babilonem. et percutiet eos gladio.
Et dabo universam substantiam civitatis huius. et omnem
laborem eius. omneque pretium. et cunctos thesauros regum
iuda dabo in manum inimicorum eorum. et diripient
eos. et tollent. et deducent in babilonem. Tu autem fassur
et omnes habitatores domus tue ibitis in captivitatem. et in
babilonem venies. et ibi morieris. ibique sepelieris
tu et omnes amici tui. quibus prophetasti mendacium. Sedu-
xisti me domine et seductus sum. fortior me fuisti
et invaluisti. factus sum in derisum tota die. omnes sub-
sannant me. quia iam olim loquor vociferans. iniqui-
tatem et vastitatem clamito. et factus est sermo domini mihi in
obprobrium et in derisum tota die. et dixi. Non recordabor
eius. neque loquar ultra in nomine illius. et factus est in corde
meo quasi ignis exestuans. claususque in ossibus meis.
et defeci ferre non sustinens. Audivi enim contumelias
multorum. et terrorem in circuitu. Persequimini et persequamur
eum. ab omnibus viris qui erant pacifici mei. et cu-
stodientes latus meum. si quomodo decipiatur. et prevale-
amus adversus eum. et consequamur ultionem ex eo. Dominus
autem mecum est tamquam bellator fortis. ideo qui persequun-
tur me cadent et infirmi erunt. confundentur ve-
hementer. quia non intellexerunt obprobrium sempiternum quod
numquam delebitur. Et tu domine exercituum probator iu-
sti. qui vides renes et cor. videam queso ultionem tuam
ex eis. tibi enim revelavi causam meam. Cantate do-
mino. laudate dominum. quia liberavit animam pau-
peris de manu malorum. Maledicta dies in qua
natus sum. dies in qua peperit me mater mea non
sit benedicta. Maledictus vir qui nuntiavit patri
meo dicens. natus est tibi puer masculus. et quasi
gaudio letificavit eum. Sit homo ille ut sunt
civitates quas subvertit dominus. et non penituit eum.
Audiat clamorem mane. et ululatum in tempore meri-
diano. qui me non interfecit a vulva. ut fieret mihi ma-
ter mea sepulchrum. et vulva eius conceptus eternus. Quare
de vulva egressus sum ut viderem laborem et dolorem.
et consumerentur in confusione dies mei. XXI

Verbum quod factum est ad hieremiam a domino quando misit
ad eum rex sedechias fassur filium melchie.

et sophoniam filium maasie sacerdotem dicens. Inter-
roga pro nobis dominum. quia nabuchodonosor rex
babilonis preliatur adversum nos. si forte faciat dominus
nobiscum secundum omnia mirabilia sua. et recedat a nobis.
Et dixit hieremias ad eos. Sic dicetis sedechi-
e. Hec dicit dominus deus israel. Ecce ego convertam vasa belli
que in manibus vestris sunt. et quibus vos pugnatis adversum
regem babilonis. et chaldeos qui obsident vos in circui-
tu murorum. et congregabo ea in medio civitatis huius.
et debellabo ego vos in manu extenta. et in brachio
forti. et in furore. et in indignatione. et in ira grandi. Et
percutiam habitatores civitatis huius. homines et bestie pe-
stilentia magna morientur. Et post hec ait dominus. dabo
sedechiam regem iuda. et servos eius. et populum eius. et qui
derelicti sunt in civitate hac. a peste et gladio et
fame in manu nabuchodonosor regis babilo-
nis. et in manu inimicorum eorum. et in manu querentium animam
eorum. et percutiet eos in ore gladii. et non movebitur
neque parcet. nec miserebitur. Et ad populum hunc dices.
Hec dicit dominus. Ecce ego do coram vobis viam vite. et
viam mortis. Qui habitaverit in urbe hac. morī-
etur gladio. et fame. et peste. qui autem egressus fu-
erit et transfugerit ad chaldeos qui obsident vos. vi-
vet. et erit ei anima sua quasi spolium. Posui enim faciem
meam super civitatem hanc in malum. et non in bonum. ait
dominus. In manu regis babilonis dabitur civitas hec.
et exuret eam igni. Et domui regis iuda. Audite
verbum domini domus david. Hec dicit dominus. Iudicate
mane iudicium. et eruite vi oppressum de manu
calumpniantis. ne forte egrediatur ut ignis indignatio
mea et succendatur. et non sit qui extinguat propter
maliciam studiorum vestrorum. Ecce ego ad te habita-
tricem vallis solide atque campestris ait dominus. qui dicitis.
quis percutiet nos. et quis ingredietur domos nostras. Et
visitabo super vos iuxta fructum studiorum vestrorum
dicit dominus. et succendam ignem in saltu eius. et devorabit
omnia in circuitu eius. XXII

Hec dicit dominus. Descende in domum regis iuda. et loque-
ris ibi verbum hoc et dices. Audi verbum domini rex iu-
da qui sedes super solium david. tu et servi tui et popu-
lus tuus. qui ingredimini per portas istas. Hec dicit
dominus. Facite iudicium et iustitiam. et liberate vi oppres-
sum de manu calumpniatoris. et advenam et pu-
pillum et viduam nolite contristare. neque opprimatis
inique. et sanguinem innocentem ne effundatis in lo-
co isto. Si enim facientes feceritis verbum istud. in-
gredientur per portas domus huius reges sedentes de
genere david super thronum eius. et ascendentes cur-
rus et equos ipsi et servi et populus eorum. Quod si non audieritis
verba hec. in memetipso iuravi dicit dominus. quia in soli-
tudinem erit domus hec. Quia hec dicit dominus super domum
regis iuda. Galaad tu mihi caput libani. si non posu-
ero te in solitudinem. urbes inhabitabiles. et sancti-
ficabo super te interficientem virum et arma eius. et suc-

cident electas cedros tuas et praecipitabunt in ignem. Et per
transibunt gentes multae per civitatem hanc. Et dicet unusquisque
proximo suo: Quare fecit dominus sic civitati huic grandi?
Et respondebunt: Eo quod dereliquerint pactum domini dei
sui, et adoraverint deos alienos et servierint eis. Nolite flere mortuum, neque lugeatis super eum fletu;
plangite eum qui egreditur, quia non revertetur ultra, nec
videbit terram nativitatis suae. Quia haec dicit dominus
ad Sellum filium Iosiae regem Iuda, qui regnavit pro
Iosia patre suo, qui egressus est de loco isto: Non revertetur huc amplius, sed in loco ad quem transtuli eum
ibi morietur, et terram istam non videbit amplius. Vae
qui aedificat domum suam in iniustitia, et cenacula
sua non in iudicio; amicum suum opprimit frustra,
et mercedem eius non reddit ei. Qui dicit: Aedificabo mihi
domum latam, et cenacula spatiosa; qui aperit sibi fenestras, et facit laquearia cedrina, pingitque sinopide. Numquid regnabis, quoniam confers te cedro? Pater tuus numquid non comedit et bibit, et fecit iudicium et iustitiam tunc cum bene erat ei? Iudicavit causam
pauperis et egeni in bonum suum. Numquid non ideo quia cognovit me, dicit dominus? Tui vero oculi et cor ad avaritiam et ad sanguinem innocentem fundendum, et ad calumniam et ad cursum mali operis. Propterea haec dicit dominus
ad Ioachim filium Iosiae regem Iuda: Non plangent
eum: Vae frater, et vae soror; non concrepabunt ei: Vae domine,
et vae inclyte. Sepultura asini sepelietur, putrefactus et proiectus extra portas Ierusalem. Ascende Libanum et clama, et in Basan da vocem tuam, et clama ad
transeuntes, quia contriti sunt omnes amatores tui. Locutus
sum ad te in abundantia tua, et dixisti: Non audiam. Haec est
via tua ab adolescentia tua, quia non audisti vocem
meam. Omnes pastores tuos pascet ventus, et amatores
tui in captivitatem ibunt; et tunc confunderis et erubesces
ab omni malitia tua. Quae sedes in Libano, et nidificas
in cedris, quomodo congemuisti cum venissent tibi dolores,
quasi dolores parturientis? Vivo ego, dicit dominus, quia si fuerit Iechonias filius Ioachim regis Iuda anulus
in manu dextera mea, inde evellam eum. Et dabo te in
manu quaerentium animam tuam, et in manu quorum tu formidas faciem, et in manu Nabuchodonosor regis
Babylonis, et in manu Chaldaeorum. Et mittam te et matrem
tuam quae genuit te in terram alienam, in qua nati non estis,
ibique moriemini. Et ad terram ad quam ipsi levant animam
suam ut revertantur illuc, non revertentur. Numquid vas
fictile atque contritum vir iste Iechonias? Numquid vas absque omni voluptate? Quare abiecti sunt ipse
et semen eius, et proiecti in terram quam ignoraverunt? Terra, terra, terra,
audi sermonem domini. Haec dicit dominus: Scribe virum istum sterilem, virum qui in diebus suis non prosperabitur; nec enim erit de semine
eius vir qui sedeat super solium David, et potestatem
habeat ultra in Iuda.

XXIII

Vae pastoribus qui disperdunt et dilacerant gregem
pascuae meae, dicit dominus. Ideo haec dicit dominus deus Israel ad pastores qui pascunt
populum meum: Vos dispersistis gregem meum, et eiecistis eos, et non visitastis eos. Ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum
vestrorum, ait dominus. Et ego congregabo reliquias populi mei de omnibus
terris ad quas eiecero eos illuc, et convertam eos ad rura
sua, et crescent et multiplicabuntur. Et suscitabo super
eos pastores et pascent eos; non formidabunt ultra, et non
pavebunt, et nullus quaeretur ex numero, dicit dominus. Ecce
dies veniunt, ait dominus, et suscitabo David germen iustum,
et regnabit rex et sapiens erit, et faciet iudicium et iustitiam in terra. In diebus illis salvabitur Iuda, et Israel
habitabit confidenter. Et hoc est nomen quod vocabunt eum: Dominus
iustus noster. Propter hoc ecce dies veniunt, dicit dominus, et non
dicent ultra: Vivit dominus qui eduxit filios Israel de terra
Aegypti, sed: Vivit dominus qui eduxit et adduxit semen domus
Israel de terra aquilonis et de cunctis terris ad quas eieceram
eos illuc. Et habitabunt in terra sua. Contritum est cor
meum in medio mei, contremuerunt omnia ossa
mea; factus sum quasi vir ebrius, et quasi homo madidus vino, a facie domini et a facie verborum sanctorum eius. Quia adulteris repleta est terra, quia a facie maledictionis
luxit terra, arefacta sunt arva deserti. Factus est cursus eorum
malus, et fortitudo eorum dissimilis. Propheta namque
et sacerdos polluti sunt, et in domo mea inveni malum
eorum, ait dominus. Idcirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris; impellentur enim et corruent in ea. Afferam enim
super eos mala, annum visitationis eorum, ait dominus.
Et in prophetis Samariae vidi fatuitatem; prophetabant
in Baal, et decipiebant populum meum Israel. Et in prophetis
Ierusalem vidi similitudinem adulterantium et iter mendacii; et confortaverunt manus pessimorum, ut non
converteretur unusquisque a malitia et a via sua mala.
Facti sunt mihi omnes Sodoma, et habitatores eius quasi Gomorra.
Propterea haec dicit dominus exercituum ad prophetas: Ecce ego
cibabo eos absinthio, et potabo eos felle; a prophetis
enim Ierusalem egressa est pollutio super omnem terram. Haec
dicit dominus exercituum: Nolite audire verba prophetarum qui
prophetant vobis et decipiunt vos; visionem cordis sui
loquuntur, non de ore domini. Dicunt his qui blasphemant
me: Locutus est dominus: Pax erit vobis. Et omnibus qui ambulant in pravitate cordis sui dixerunt: Non veniet
super vos malum. Quis enim affuit in consilio domini, et
vidit et audivit sermonem eius? Quis consideravit verbum
illius et audivit? Ecce turbo dominicae indignationis
egredietur, et tempestas erumpens super caput impiorum veniet. Non revertetur furor domini usque dum faciat
et usque dum compleat cogitationem cordis sui. In novissimis diebus intellegetis consilium eius. Non
mittebam prophetas, et ipsi currebant; non loquebar ad
eos, et ipsi prophetabant. Si stetissent in consilio meo,
et nota fecissent verba mea populo meo, avertissem
utique eos a via sua mala et a pessimis cogitationibus suis. Putasne deus e vicino ego sum

dicit d̄s. ⁊ nō d̄s d̄ longe. Si occultabit̄ uir ī
absconditis. ⁊ ego nō uidebo eū dic̄ d̄s. Nū
qd n̄ celū ⁊ t̄rā ego īpleo ait d̄s. Audiui q̄
dixerūt p̄phe p̄phātes ī noīe mō mēdaciū.
atq; dicētes. Sopniaui. sōpniaui. Usq; quo istud
ī corde ē p̄phāt̄ uaticinātiū mēdaciū. ⁊ p̄phā
tiū seductiōes cordis sui. Q̄ uolūt facere ut
obliuiscatur p̄pls mūs noīs mī. p̄p̄t sōpnia
eoꝝ q̄ nārat unusq̄sq; ad p̄ximū suū. sicut
obliti s̄ p̄tres eoꝝ noīs mei p̄p̄t baalim. P
p̄ha q h̄t sōpniū nāret sōpniū. ⁊ q h̄t s̄mo
nē meū. loquat̄ s̄monē meū uere. Qd pa
leis ad triticū dic̄ d̄s. Nūquid n̄ ūba mea s̄
q̄i ignis ait d̄s. ⁊ q̄i malleus ↄterēs petrā. P̄p
terea ecce ē ad p̄phās ait d̄s q furāt̄ ūba mēa unusq̄sq;
a p̄x̄ suo. Ecce ē ad p̄phās ait d̄s. q assumūt ling̃ suas. ⁊ a
iūt dic̄ d̄s. Ecce ē ad p̄phās sōpniātes mēdaciū ait d̄s. q
nārauer̄ ea ⁊ seduxer̄ p̄p̄m meū ī mēdacio suo ⁊ ī mira
culis suis. c̄ ego n̄ misisse eos nec mādasse eis.
q nichil p̄fuer̄t p̄plō huic dic̄ d̄s. Si g̃ īter
rogauit te p̄pls iste uel p̄pha aut sacerdos dicēs.
qd ē on' dn̄i. Dices ad eos. Vt quid uob' honus.
P̄iciā quippe uos dic̄ d̄s. ⁊ p̄pha ⁊ sacerdos ⁊ p̄pls
qui dic̄ onus dn̄i. uisitabo sup̄ uirū illū ⁊ sup̄
domū ei'. Hec dicetis unusq̄sq; ad p̄ximū ⁊ ad
f̄rem suū. Qd r̄ndit d̄s. Et quid locut' ē d̄s.
Si aūt on' dn̄i dixitis. p̄p̄t h̄ h̄ dic̄ d̄s. q̄ dixi
stis s̄monē istū on' domini. ⁊ misi ad uos dicē.
nolite dicē on' dn̄i. Et on' dn̄i ultra n̄ memorā
bit̄. q̄ on' erit unicuiq; s̄mo suus. ⁊ puertistis
ūba dī uiuētis dn̄i exercituū dī n̄ri. Hec dices
ad p̄phām. Qd r̄ndit t̄ d̄s. ⁊ qd locut' ē d̄s. P̄p
terea ecce ego tollā uos portās. ⁊ derelinquā uos ⁊
ciuitatē q̄ dedi uob' ⁊ patrib; ur̄is a facie mea.
Et dabo uos ī obp̄briū sempitnū. ⁊ ī ignominiā
eternā. q̄ nūquā obliuioe delebit̄. XXIIII
xxiiii Ostendit m̄ d̄s. ⁊ ecce duo calathi pleni
ficis positi añ tēplū dn̄i. postquā transtulit na
buchodonosor rex babilōis iechoniā filiū
ioachim regē iuda. ⁊ p̄ncipes ei'. ⁊ fabꝛ. ⁊ in
clusorē d̄ hirlm. ⁊ adduxit eos ī babilonē. Et ca
lath' un'. fic' hēbat bonas nimis. ut solēt fic'
eē p̄mi t̄pis. Et calath' un'. ficus hēbat malā
nimis. q̄ comedi n̄ poterāt. eo q' eēnt male.
Et dixit d̄s ad me. Qd tu uides hieremia.
Et dixi. ficus. fic'. bonas bonas ualde. ⁊ malas
malas ualde. q̄ comedi n̄ possūt. eo q' sint
male. ⁊ f̄cm̄ ē ūbū dn̄i ad me dicēs. Hec dic̄
d̄s d̄s isrt'. Sic ficus he bone. sic cognoscā transmi
grationē iuda. q̄ emisi d̄ loco isto ī t̄rā chal
deoꝝ ī bonū. Et ponā oculos meos sup̄ eos ad
placandū. ⁊ reducā eos ī t̄rā hāc. ⁊ edificabo
eos ⁊ n̄ destruā. ⁊ plantabo eos ⁊ n̄ euellā. Et
dabo eis cor ut sciant me. q̄ ego sū d̄s. ⁊ erūt
m̄ ī p̄plm. ⁊ ego ero eis ī dm̄. q̄ reuertent̄ ad
me in toto corde suo. Et sicut ficus pessime
q̄ comedi n̄ possūt eo q' sīt male. hec dic̄ d̄s.
sic dabo sedechiā regē iuda ⁊ p̄ncipes ei' ⁊
reliquos d̄ hirlm q remanserūt ī urbe hac.
⁊ q̄ habitāt ī t̄rā egypti. ⁊ dabo eos ī uexa
tionē afflictionēq; oīb; regīs t̄re. ī obp̄briū.
⁊ ī parabolā. ⁊ ī p̄ūbiū. ⁊ ī maledictiōe. ī uni
ūsis locis ad quos eieci eos. ⁊ mittā ī eis gla
diū. ⁊ famē. ⁊ pestē. donec ↄsumant̄ d̄ t̄ra quā d̄
di eis ⁊ patrib; eoꝝ. XXV
Verbū q' f̄cm̄ ē ad hieremiā d̄ oī p̄plō iud
ā ī anno quarto ioachim regis iude. ip̄e ē
ann' p̄m' nabuchodonosor regis babilōis.
q̄ locut' ē hieremias p̄pha ad omē p̄plm
iuda. ⁊ ad uniūsos habitatores hirlm dicēs.
A t̄ciodecimo anno iosie filii amon regis iu
da. usq; ad diē hāc. ip̄e ē t̄ci' ⁊ uicesim' ann'.
f̄cm̄ ē ūbū dn̄i ad me. ⁊ locut' sū ad uos. de nocte
ↄsurgēs ⁊ loquēs. ⁊ n̄ audistis. ⁊ misit d̄s
ad uos oēs s̄uos suos p̄phās. ↄsurgēs diluculo
mittensq; ⁊ n̄ audistis. n̄; īclinastis aures
ur̄as ut audiretis. Cū diceret reuertimini un'
q̄sq; a uia sua mala. ⁊ a pessimis cogitatōib;
ur̄is. ⁊ h̄itabitis ī t̄ra quā dedit d̄s uob' ⁊ pa
trib; ur̄is. a s̄clo ⁊ usq; ī s̄clm. Et nolite ire
p' deos alienos ut s̄uiatis eis ⁊ adoretis eos.
n; me ad iracūdiā puocetis ī opib; manuū
ur̄aꝝ. ⁊ n̄ affligam uos. ⁊ n̄ audistis me
dic̄ d̄s. ut me ad iracundiā n̄ puocaretis
in opib; manuū ur̄aꝝ ī malū ur̄m. P̄p̄t̄ea
h̄ dicit d̄s exercituū. P eo q' n̄ audistis uerba
mēa. ecce ego mittam ⁊ assumā uniūsas cogita
tiōes aquilonis ait d̄s. ⁊ nabuchodonosor regē
babilōis s̄uū meū. ⁊ adducā eos sup̄ t̄rā istā.
⁊ sup̄ habitatores ei'. ⁊ sup̄ oēs nationes q̄ ī c̄
circuitu illi' s̄. ⁊ int̄ficiā eos. ⁊ ponā eos ī stuporē
⁊ ī sibilū. ⁊ ī solitudines sempitnas. Perdāq; ex
eis uocē gaudii ⁊ uocē leticie. uocē sponsi ⁊
uocē sponse. uocē mole ⁊ lumē lucerne. ⁊ erit
uniūsa t̄ra ei' ī solitudinē ⁊ ī stuporē. ⁊ ser
uiēt oēs gētes iste regi babilōis septuagi
ta annis. Cūq; īpleti fuerint anni septua
ginta. uisitabo sup̄ regē babilōis ⁊ super
gētē illā dic̄ d̄s iniq̄tatē illoꝝ. ⁊ sup̄ t̄rā
chaldeoꝝ. ⁊ ponā illā ī solitudines sempitnas.
⁊ adducā sup̄ gentē illā omīa ūba mēa q̄ lo
cut' sū ↄtra eā. omē q' sc̄ptū ē ī libro isto.
Quecūq; p̄phauit hieremias ad ūsū oēs
gētes. q̄ s̄uierūt eis cū eēnt gētes multe. ⁊ re
ges magni. ⁊ reddā eis s̄m opa eoꝝ. ⁊ s̄cdm
f̄ca manuū suaꝝ. q̄ sic dicit d̄s exercituū;

deus israhel. Sume calicem vini furoris huius de manu
mea. et propinabis de illo cunctis gentibus ad quas
ego mittam te. Et bibent et turbabuntur et insanient
a facie gladii quem ego mittam inter eos. Et accepi
calicem de manu domini et propinavi cunctis
gentibus ad quas misit me dominus. Hierusalem et civi
tatibus iuda. et regibus eius et principibus eius. ut darem
eos in solitudinem et in stuporem et in sibilum et in
maledictionem. sicut est dies ista. Pharaoni re
gi egypti et servis eius et principibus eius et omni
populo eius et universis generaliter. Cunctis re
gibus terre ausitidis et cunctis regibus terre phi
listiim et ascalonis et gaze et accaroni et re
liquiis azoti. Ydumee et moab et filiis ammon.
et cunctis regibus tyri et cunctis regibus sydonis.
et regibus terre insularum qui sunt trans mare. et dedan.
et thema et buz et universis qui attonsi sunt in coma.
Et cunctis regibus arabie et cunctis regibus occi
dentis qui habitant in deserto et cunctis regibus zambri.
et cunctis regibus helam et cunctis regibus medo
rum et cunctis regibus aquilonis de longe et de prope. u
nicuique contra fratrem suum. Et omnibus regnis terre
que super faciem eius sunt. et rex sesach bibet post eos.
Et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum deus israhel.
Bibite et inebriamini et vomite et cadite et
nec surgatis a facie gladii quem ego mittam inter
vos. Cumque noluerint accipere calicem de ma
nu tua ut bibant. dices ad eos. Hec dicit dominus
exercituum deus israhel. Bibentes bibetis. quia ecce
in civitate in qua invocatum est nomen meum. ego
incipio affligere. et vos quasi innocentes et immunes eritis.
Non eritis immunes. Gladium enim ego voco super omnes
habitatores terre dicit dominus exercituum. Et tu prophetabis
ad eos omnia verba hec. et dices ad illos. Dominus de ex
celso rugiet. et de habitaculo sancto suo dabit vo
cem suam. Rugiens rugiet super decorem suum. ce
leuma quasi calcantium in torculari concinetur. ad
versus omnes habitatores terre. Pervenit sonitus usque ad
extremum terre. quia iudicium domino cum gentibus. iu
dicatur ipse cum omni carne. impios tradidit gladio
dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum. Ecce afflictio
egredietur de gente in gentem. et turbo magnus
egredietur a summitatibus terre. Et erunt interfecti
domini in die illa. a summo terre usque ad summum
eius. Non plangentur et non colligentur neque sepeli
entur. in sterquilinium super faciem terre iacebunt.
Ululate pastores et clamate. et aspergite vos
cinere optimates gregis. quia completi sunt dies vestri
ut interficiamini. et dissipationes vestre. et cade
tis quasi vasa preciosa. Et peribit fuga a pastori
bus. et salvatio ab optimatibus gregis. Vox
clamoris pastorum. et ululatus optimatum gregis.
quia vastavit dominus pascua eorum. et conticuerunt
arva pacis a facie ire furoris domini. Dereliquit

sicut leo umbraculum suum. facta est terra eorum in deso
lationem a facie ire columbe. et a facie ire fu
roris domini.

XXVI

In principio regni ioachim filii iosie regis iu
da. factum est verbum istud a domino dicens. Hec dicit dominus.
Sta in atrio domus domini. et loqueris ad omnes civitates
iuda de quibus veniunt ut adorent in domo domini.
universos sermones quos ego mandavi tibi ut lo
quaris ad eos. Noli subtrahere verbum. si forte
audiant et convertantur unusquisque a via sua mala.
et peniteat me mali quod cogitavi facere eis propter
malitias studiorum eorum. Et dices ad eos. Hec
dicit dominus. Si non audieritis me ut ambuletis in
lege mea quam dedi vobis. ut audiatis sermones
servorum meorum prophetarum. quos ego misi ad vos
de nocte consurgens et dirigens. et non audistis. da
bo domum istam sicut sylo. et urbem hanc dabo in ma
ledictionem cunctis gentibus terre. Et audierunt sac
erdotes et prophete et omnis populus hieremiam loquentem verba
hec in domo domini. Cumque complesset hieremias lo
quens omnia verba que preceperat ei dominus ut loqueretur
ad universum populum. apprehenderunt eum sacer
dotes et prophete et omnis populus dicens. Morte moriatur.
Quare prophetavit in nomine domini dicens. Sicut sylo
erit domus hec. et urbs ista desolabitur eo quod non
sit habitator. Et congregatus est omnis populus adversus hie
remiam prophetam in domo domini. et audierunt prin
cipes iuda omnia verba hec. et ascenderunt de domo re
gis in domum domini. et sederunt in introitu porte do
mini nove. Et locuti sunt sacerdotes et prophete ad
principes et ad omnem populum dicentes. Iudicium
mortis est viro huic. quia prophetavit adversus ci
vitatem istam. sicut audistis auribus vestris. Et ait
hieremias ad omnes principes. et ad universum populum
dicens. Dominus misit me ut prophetarem ad domum istam.
et ad civitatem hanc omnia verba hec que audistis. Nunc
ergo bonas facite vias vestras et studia vestra. et audi
te vocem domini dei vestri. et penitebit dominum mali
quod locutus est adversus vos. Ego autem ecce in manibus
vestris sum. facite mihi quod bonum et rectum est in oculis
vestris. Verumtamen scitote et cognoscite quod si occideritis
me. sanguinem innocentem tradetis contra vosmet
ipsos. et contra civitatem istam et habitatores eius. In veri
tate enim misit me dominus ad vos ut loquerer in a
uribus vestris omnia verba hec. Et dixerunt principes
et omnis populus ad sacerdotes et prophetas. Non est viro
huic iudicium mortis. quia in nomine domini dei nostri
locutus est ad nos. Surrexerunt ergo viri de senioribus
terre. et dixerunt ad omnem cetum populi loquentes. Miche
as de morasthim fuit propheta in diebus ezechie re
gis iuda. et ait ad omnem populum iuda dicens. Hec dicit
dominus exercituum. Syon quasi ager arabitur. et hierusalem
in acervum lapidum erit. et mons templi in excel
sa silvarum. Numquid morte condempnavit eum eze

chias rex Iuda et omnis Iuda? Numquid non timue-
runt dominum et deprecati sunt faciem domini et penituit
dominum mali quod locutus erat adversus eos? Itaque
nos facimus malum grande contra animas nostras. Fuit quo-
que vir prophetans in nomine domini Urias filius Semei
de Cariathiarim et prophetavit adversus civitatem
istam et adversus terram hanc iuxta universa verba Hie-
remie. Et audivit rex Ioachim et omnes potentes
et principes eius verba hec et quesivit rex interficere eum.
Et audivit Urias et timuit fugitque et ingressus
est Egyptum. Et misit rex Ioachim viros in Egyp-
tum. Et misit rex Ioachim viros in Egyptum Elna-
than filium Achobor et viros cum eo in Egyptum.
Et eduxerunt Uriam de Egypto et adduxerunt
eum ad regem Ioachim et percussit eum gladio et proie-
cit cadaver eius in sepulchris vulgi ignobilis.
Igitur manus Ahicham filii Saphan fuit cum
Hieremia ut non traderetur in manus populi et inter-
ficerent eum.

xxvii XXVII

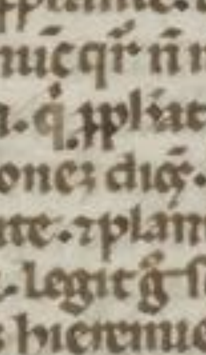
In principio regni Ioachim filii Iosie regis
Iuda factum est verbum istud ad Hyeremiam a do-
mino dicens. Hec dicit dominus ad me. Fac tibi vin-
cula et catenas et pones eas in collo tuo et mit-
tes eas ad regem Edom et ad regem Moab et ad
regem filiorum Ammon et ad regem Tyri et ad regem
Sydonis in manu nuntiorum qui venerunt Hierusalem
ad Sedechiam regem Iuda et precipies eis ut
ad dominos suos loquantur. Hec dicit dominus exercituum
deus Israel. Hec dicetis ad dominos vestros. Ego feci
terram et homines et iumenta que sunt super faciem terre in
fortitudine mea magna et in brachio meo
extento et dedi eam ei qui placuit in oculis meis.
Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu
Nabuchodonosor regis Babilonis servi mei.
Insuper et bestias agri dedi ei ut serviant illi. Et
servient ei omnes gentes et filio eius et filio filii eius donec veniat tem-
pus terre eius et ipsius. Et servient ei gentes multe et reges magni.
Gens autem et regnum quod non servierit Nabuchodo-
nosor regi Babilonis et quicumque non curvaverit
collum suum sub iugo regis Babilonis in gladi-
o et fame et peste visitabo super gentem illam
ait dominus donec consumam eos in manu eius. Vos ergo no-
lite audire prophetas vestros et divinos et somni-
atores et augures et maleficos qui dicunt vobis. Non
servietis regi Babilonis quia mendacium prophetant vobis
ut longe faciant vos de terra vestra et eiciant vos
et pereatis. Porro gens que subiecerit cervicem suam
sub iugo regis Babilonis et servierit ei dimit-
tam eam in terra sua dicit dominus et colet eam et habitabit
in ea. Et ad Sedechiam regem Iuda locutus sum secundum
omnia verba hec dicens. Subicite colla vestra sub iugo
regis Babilonis et servite ei et populo eius et vivetis.
Quare moriemini tu et populus tuus gladio
et fame et peste sicut locutus est dominus ad gentem
que servire noluerit regi Babilonis? Nolite au-
dire verba prophetarum dicentium vobis. Non servietis
regi Babilonis quia mendacium ipsi loquuntur vobis.
Quia non misi eos ait dominus et ipsi prophetant in nomine
meo mendaciter ut eiciant vos et pereatis tam vos
quam prophete qui vaticinantur vobis. Et ad sacerdotes
et ad populum istum locutus sum dicens. Hec dicit dominus
Nolite audire verba prophetarum vestrorum qui prophetant
vobis dicentes. Ecce vasa domini revertentur
de Babilone nunc cito. Mendacium enim prophetant vobis.
Nolite ergo audire eos sed servite regi Babilonis
ut vivatis. Quare datur hec civitas in solitudi-
nem? Et si prophete sunt et est verbum domini in eis occur-
rant domino exercituum ut non veniant vasa que
derelicta fuerant in domo domini et in domo regis
Iuda et in Hierusalem in Babilonem. Quia hec dicit
dominus exercituum ad columpnas et ad mare et ad ba-
ses et ad reliquias vasorum que remanserunt in civita-
te hac que non tulit Nabuchodonosor rex Ba-
bilonis cum transferret Iechoniam filium Io-
achim regem Iuda de Hierusalem in Babilonem et
omnes optimates Iuda et Hierusalem. Quia hec
dicit dominus exercituum deus Israel. Vasa que derelicta sunt
in domo domini et in domo regis Iuda et Hierusalem
in Babilonem transferentur et ibi erunt usque
ad diem visitationis sue dicit dominus. Et afferri fa-
ciam ea et restitui in loco isto.

XXVII

Et factum est in anno
illo in principio regni Sedechie regis Iuda in
anno quarto in mense quinto dixit ad me Ana-
nias filius Azur propheta de Gabaon in domo
domini coram sacerdotibus et omni populo dicens. Hec di-
cit dominus exercituum deus Israel. Contrivi iugum regis
Babilonis. Adhuc duo anni dierum et ego refer-
ri faciam ad locum istum omnia vasa domini que tulit
Nabuchodonosor rex Babilonis de loco isto
et transtulit ea in Babilonem. Et Iechoniam fili-
um Ioachim regem Iuda et omnem transmigrationem
Iude qui ingressi sunt in Babilonem ego convertam
ad locum istum ait dominus. Conteram enim iugum regis
Babilonis. Et dixit Hieremias propheta ad A-
naniam prophetam in oculis sacerdotum et in oculis omnis
populi qui stabat in domo domini. Et ait Hieremi-
as propheta. Amen. Sic faciat dominus. Suscitet dominus
verba tua que prophetasti ut referantur vasa in
domum domini et omnis transmigratio de Babilone ad
locum istum. Verumtamen audi verbum hoc quod ego loquor
in auribus tuis et in auribus universi populi. Prophete
qui fuerunt ante me et ante te ab initio et prophetaverunt
super terras multas et super regna magna de prelio
et de afflictione et de fame. Propheta qui vaticinatus
est pacem cum venerit verbum eius scietur propheta
quem miserit dominus in veritate. Et tulit Ananias
propheta catenam de collo Hieremie prophete et con-
fregit eam. Et ait Ananias propheta in conspectu

omnis populi dicens. Hec dicit dominus. Sic confringam iugum
nabuchodonosor regis babilonis post duos annos
dierum de collo omnium gentium. Et abiit hieremias
propheta in viam suam. Et factum est verbum domini ad hieremi
am. postquam confregit ananias propheta catenam de col
lo hieremie prophete dicens. Vade et dices ananie.
Hec dicit dominus. Catenas ligneas contrivisti. et facies
pro eis catenas ferreas. Quia hec dicit dominus exerci
tuum deus israel. Iugum ferreum posui super collum
cunctarum gentium istarum. ut serviant nabuchodo
nosor regi babilonis. et servient ei. Insuper et be
stias terre dedi ei. Et dixit hieremias propheta ad a
naniam prophetam. Audi anania. Non misit te dominus.
et tu confidere fecisti populum istum in mendacio. Idcirco hec
dicit dominus. Ecce ego emittam te a facie terre. Hoc an
no morieris. adversum enim dominum locutus es. Et mor
tuus est ananias propheta in anno illo. mense sep
XXVIIII timo. Et hec sunt verba libri quem misit hieremias
propheta de hierusalem ad reliquias seniorum transmigra
tionis. et ad sacerdotes. et ad prophetas. et ad omnem populum
quem transduxerat nabuchodonosor rex de hierusalem
in babilonem. postquam egressus est iechonias rex.
et regina domina. et eunuchi. et principes iuda de
hierusalem. et faber et inclusor de hierusalem in manu elas
sa filii saphan. et gamarie filii elchie. quos
misit sedechias rex iuda. ad nabuchodono
sor regem babilonis in babilonem dicens. Hec di
cit dominus exercituum deus israel. omni transmigrationi
quam transtuli de hierusalem in babilonem. Edificate
domos et habitate. et plantate ortos et comedi
te fructum eorum. Accipite uxores. et generate
filios et filias. Date filiis vestris uxores. et filias
vestras date viris. et pariant filios et filias. et mul
tiplicamini ibi. et nolite esse pauci numero. Et querite
pacem civitatis ad quam transmigrare vos feci. et
orate pro ea ad dominum. quia in pace illius erit pax vobis.
Hec enim dicit dominus exercituum deus israel. Non vos sedu
cant prophete vestri qui sunt in medio vestrum. et divini vestri.
et ne attendatis ad sompnia vestra que vos sompni
atis. quia falso ipsi prophetant vobis in nomine meo. et
non misi eos dicit dominus. Quia hec dicit dominus. Cum ceperint
impleri in babilone septuaginta anni. visita
bo vos et suscitabo super vos verbum meum bonum.
ut reducam vos ad locum istum. Ego enim scio cogita
tiones quas ego cogito super vos ait dominus. cogitationes
pacis et non afflictionis. ut dem vobis finem et pati
entiam. Et invocabitis me et ibitis. et adorabitis me. et ex
et exaudiam vos. Queretis me et invenietis. cum
quesieritis me in toto corde vestro. et inveniar a vobis ait
dominus. et reducam captivitatem vestram. et congregabo vos de
universis gentibus. et de cunctis locis ad que expuli vos
dicit dominus. et reverti vos faciam de loco ad quem transmigra
re vos feci. Quia dixistis suscitavit nobis dominus prophetas
in babilone. Quia hec dicit dominus ad regem qui sedet super

solium david. et ad omnem populum habitatorem urbis huius.
et ad fratres vestros qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem.
Hec dicit dominus exercituum. Ecce mittam in eis gladi
um et famem. et pestem. et ponam eos quasi ficus malas que
comedi non possunt. eo quod sint pessime. et persequar
eos in gladio. et in fame. et in pestilentia. et dabo eos
in vexationem universis regnis terre. in maledictionem.
et in stuporem. et in sibilum. et in obprobrium. cunctis gentibus ad
quas eieci eos. eo quod non audierint verba mea dicit
dominus. que misi ad eos per servos meos prophetas. de nocte
consurgens et mittens. et non audistis dicit dominus. Vos ergo au
dite verbum domini omnes transmigratio quam emisi de hierusalem
in babilonem. Hec dicit dominus exercituum deus israel ad a
chab filium culie. et ad sedechiam filium amasie.
qui prophetant vobis in nomine meo mendacium. Ecce ego
tradam eos in manu nabuchodonosor regis
babilonis. et percutiet eos in oculis vestris. et assumetur
ex eis maledictio omni transmigrationi iuda. que est in
babilone dicentium. Ponat te dominus sicut sedechiam.
et sicut achab quos frixit rex babilonis in igne.
pro eo quod fecerint stultitiam in israel. et mechati sunt
in uxores amicorum suorum. et locuti sunt verbum in nomine
meo mendaciter. quod non mandavi eis. Ego sum iudex.
et testis dicit dominus. Et ad semeiam neelamitem di
ces. Hec dicit dominus exercituum deus israel. pro eo quod misi
sti in nomine tuo libros ad omnem populum qui est in hierusalem.
et ad sophoniam filium maasie sacerdotem. et ad
universos sacerdotes dicens. Dominus dedit te sacerdotem
pro ioiada sacerdote. ut sis dux in domo domini super
omnem virum arrepticium et prophetantem. ut mittas eum
in nervum et in carcerem. Et nunc quare non increpasti hie
remiam anathothiten. qui prophetat vobis? Quia super
hoc misit ad nos in babilonem dicens. Longum est. Edi
ficate domos et habitate. et plantate ortos et
comedite fructum eorum. Legit ergo sophonias sa
cerdos librum istum in auribus hieremie prophete. Et factum
est verbum domini ad hieremiam prophetam dicens. Mitte ad
omnem transmigrationem dicens. Hec dicit dominus ad semeiam
neelamitem. pro eo quod prophetavit vobis semeias. et ego
non misi eum. et fecit vos confidere in mendacio. Ideo
hec dicit dominus. Ecce ego visitabo super semeiam neela
miten. et super semen eius. Non erit ei vir sedens in me
dio populi huius. et non videbit bonum quod ego faciam populo
meo ait dominus. quia prevaricationem locutus est adversus
dominum. Hoc verbum quod factum est ad hieremiam a domino XXX
dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Scribe tibi
omnia verba que locutus sum ad te in libro. Ecce enim
dies veniunt dicit dominus. et convertam conversionem populi mei
israel et iuda ait dominus. et convertam eos ad terram quam dedi
patribus eorum. et possidebunt eam. Et hec verba que locu
tus est dominus ad israel et ad iudam. Quoniam hec dicit dominus. Vocem
terroris audivimus. formido. et non est pax. Interro
gate et videte si generat masculus. Quare ergo vidi omnem
virum manum super lumbos suos quasi parturientis. et conversae

et universe facies in auruginem? Ve quia magna dies il
la, nec est similis ei. Tempusque tribulationis est iacob.
et ex ipso salvabitur. Et erit in die illa ait dominus exercitu
um, conteram iugum eius de collo tuo, et vincula eius disrum
pam, et non dominabuntur ei amplius alieni. sed servient domino
deo suo, et david regi suo quem suscitabo eis. Tu ergo
ne timeas serve meus iacob ait dominus, neque paveas
israel. quia ecce ego salvabo te de terra longinqua, et semen
tuum de terra captivitatis eorum. Et revertetur iacob et
quiescet, et cunctis affluet, et non erit quem formidet. quoniam
tecum ego sum ait dominus ut salvem te. Faciam enim consummati
onem in cunctis gentibus, in quibus dispersi te. Te autem
non faciam in consummationem. sed castigabo te in iudicio.
ut non videaris tibi innoxius. Quia hec dicit dominus. Insa
nabilis fractura tua. pessima plaga tua. Non
est qui iudicet iudicium tuum ad alligandum. cura
tionum utilitas non est tibi. Omnes amatores tui obliti
sunt tui, teque non querent. plaga enim inimici percussi te.
castigatione crudeli. propter multitudinem iniquita
tis tue dura facta sunt peccata tua. Quid clamas super
contritione tua? Insanabilis est dolor tuus. Propter
multitudinem iniquitatis tue, et propter dura peccata tu
a feci hec tibi. Propterea omnes qui comedunt te devorabuntur.
et universi hostes tui in captivitatem ducentur. et qui te
vastant vastabuntur. cunctosque predatores tuos dabo
in predam. Obducam enim cicatricem tibi, et a vulneribus
tuis sanabo te dicit dominus. Quia eiectam vocaverunt te
syon. hec est que non habebat requirentem. Hec dicit dominus. Ecce
ego convertam conversionem tabernaculorum iacob, et tectis
eius miserebor. et hedificabitur civitas in excelso
suo, et templum iuxta ordinem suum fundabitur. Et egre
dietur de eis laus, voxque ludentium. et multipli
cabo eos, et non minuentur. et glorificabo eos, et
non attenuabuntur. et erunt filii eius sicut a principio, et cetus
eius coram me permanebit. et visitabo adversus omnes
qui tribulant eum. Et erit dux eius ex eo, et princeps de
medio eius producetur. et applicabo eum, et accedet ad
me. Quis enim iste est qui applicet cor suum ut appro
pinquet michi ait dominus? Et eritis michi in populum, et ego ero
vobis in deum. Ecce turbo domini furor egrediens, procella ru
ens. in capite impiorum conquiescet. Non avertet iram in
dignationis dominus donec faciat, et compleat cogita
tionem cordis sui. In novissimo dierum intel
XXXI ligetis ea. In tempore illo dicit dominus. ero deus universis
cognationibus israel, et ipsi erunt michi in populum. Hec dicit
dominus. Invenit gratiam in deserto populus qui remanserat
gladio. vadet ad requiem suam israel. Longe dominus
apparuit michi. Et in caritate perpetua dilexi te. ideo
attraxi te miserans. Rursumque hedificabo te, et
hedificaberis virgo israel. Adhuc ornaberis tym
panis tuis, et egredieris in choro ludentium. Adhuc
plantabis vineas in montibus samarie. plan
tabunt plantantes, et donec tempus veniat non vindemia
bunt. quia erit dies in qua clamabunt custodes in monte
ephraim. Surgite et ascendamus in syon ad
dominum deum nostrum. Quia hec dicit dominus. Exultate
in letitia iacob. et hinnite contra caput gentium. Per
sonate, canite, et dicite. Salva domine populum
tuum reliquias israel. Ecce ego adducam eos de
terra aquilonis, et congregabo eos ab extremis terre.
Inter quos erunt cecus et claudus. pregnans et pariens
simul. cetus magnus revertentium huc. In fle
tu venient. et in precibus reducam eos. Et adducam eos
per torrentes aquarum in via recta, et non impingent in ea
quia factus sum israeli pater. et ephraim primogenitus
meus est. Audite verbum domini gentes, et annuntiate in insulis
que procul sunt, et dicite. Qui dispersit israel
congregabit eum. et custodiet eum sicut pastor gregem
suum. Redemit enim dominus iacob. et liberavit eum de
manu potentioris. Et venient et laudabunt in monte
syon. et confluent ad bona domini super frumento et
vino et oleo, et fetu pecorum et armentorum. Eritque
anima eorum quasi ortus irriguus. et ultra non esurient.
Tunc letabitur virgo in choro. iuvenes et se
nes simul. et convertam luctum eorum in gaudium. et conso
labor eos, et letificabo a dolore suo. Et inebriabo
animam sacerdotum pinguedine. et populus meus bonis
meis adimplebitur ait dominus. Hec dicit dominus. Vox
in excelso audita est. lamentationis et fletus et luctus.
rachel plorantis filios suos, et nolentis consolari
super eos quia non sunt. Quia hec dicit dominus. Quiescat vox
tua a ploratu, et oculi tui a lacrimis. quia est merces
operi tuo ait dominus. Et revertentur de terra inimici, et est
spes novissimis tuis ait dominus. Et revertentur filii
tui ad terminos suos. Audiens audivi ephra
im transmigrantem. Castigasti me et eruditus sum.
quasi iuvenculus indomitus. Converte me et revertar.
quia tu es dominus deus meus. postquam enim convertisti me egi
penitentiam. et postquam ostendisti michi percussi
femur meum. confusus sum et erubui. quoniam susti
nui obprobrium adolescentie mee. Si filius
honorabilis michi ephraim. si puer delicatus. quia
ex quo locutus sum de eo. recordabor eius adhuc.
Ideo conturbata sunt viscera mea super eum. miserans
miserebor eius ait dominus. Statue tibi speculam. pone
tibi amaritudines. dirige cor tuum in viam rectam
in qua ambulasti. Revertere virgo israel. revertere ad ci
vitates tuas istas. Usquequo deliciis dissol
veris filia vaga? Quia creavit dominus novum super
terram. femina circumdabit virum. Hec dicit dominus exer
cituum deus israel. Adhuc dicent verbum istud in terra
iuda, et in urbibus eius. cum convertero captivitatem eorum.
Benedicat tibi dominus pulchritudo iustitie, mons sanctus.
et habitabunt in eo iudas et omnes civitates eius simul. a
gricole et minantes greges. Quia inebriavi animam
lassam, et omnem animam esurientem saturavi. Ideo
quasi de somno suscitatus sum, et vidi. et somnus meus
dulcis michi. Ecce dies veniunt dicit dominus. et seminabo

nabo domū isrl̃. et domū iuda semine hominī
et semine iumentoꝝ. Et sicut uigilaui sup eos ut e
uellerē et demolirer. et dissiparē. et disperderē. et af
fligerē. sic uigilabo sup eos ut hedificē eos et
plantē ait dñs. In diebꝫ illis nō dicēt ultra. pa
tres comederūt uuā acerbā. et dentes filioꝝ obstu
puerūt. sꝫ unusqsqꝫ in iniquitate sua morietur. oīs
hō q comederit uuā acerbā. obstupescēt dē
tes eius. Ecce dies ueniūt dicit dñs. et feriā domui isrl̃
et domui iuda fedus nouū. nō scdm̄ pactū
qd̄ pepigi cū patribꝫ uris. in die qua apphen
di manū eoꝝ ut educerē eos de terra egyp
ti. pactū qđ irritū fecerūt. et ego dn̄atus sum
eoꝝ dicit dñs. Sꝫ hoc erit pactū qđ feriā cū domo
isrl̃. post dies illos dicit dñs dabo legē meā
in uisceribꝫ eoꝝ. et in corde eoꝝ suprscribā eam. et
ero eis in deū. et ipsi erunt mihi in ppl̃m. Et nō docebit
ult̃ uir pximū suū. et uir frēm suū dicēs. cog
nosce dnm̄. Oēs enī cognoscēt me a minimo eo
ꝝ usqꝫ ad maximū ait dñs. quia ppitiabor
iniquitati eoꝝ. et peccati eoꝝ nō memorabor am
pli᷑. hec dicit dñs q dat solē in lumine diei. or
dinē lune et stellaꝝ in lumine noctis. q turbat
mare et sonāt fluct᷒ eius. dñs exercituū nomē illi.
Si defecerīt leges iste coram me dicit dñs. tunc et se
mē isrl̃ deficiet ut nō sit gens coram me cunctis di
ebꝫ. Hec dicit dñs. Si mēsurari potuerint celi sur
sum. et inuestigari fundamenta terre deorsū. et ego ab
iciā uniuersū semē isrl̃ ppter oīa q fecerūt dicit dñs.
Ecce dies ueniūt dicit dñs. et hedificabit ciui
tas dño a turre ananehel usqꝫ ad portā anguli.
Et exibit ult̃ norma mēsure in cōspectu eius
sup collē gareb. et circuibit goatha et oēm uallē
cadauerū. et cineris. et uniuersā regionē mor
tis. usqꝫ ad torrentē cedron. et usqꝫ ad angulū
porte equoꝝ orientalis. scīm dñi nō euelletur. et
nō destruetur ult̃ in ppetuū. XXXII

Verbū qđ fc̄m̄ ē ad hieremiā a dño in anno de
cimo sedechie regis iuda. ipse ē annus oc
tauus decim᷒ nabuchodonosor. Tunc exercitu
regis babilonis obsidebat ierl̃m. et hieremias
pphā erat clausus in atrio carceris q erat in domo
regis babilonis obsidebat ierl̃m. et hieremias
pphā erat clausus in atrio carceris q erat in domo
regis iuda. clauserat enī eum sedechias rex iuda
dicēs. Quare uaticinaris dicēs. Hec dicit dñs. ecce ego
dabo ciuitatē istam in manu regis babilonis et
capiet eam. et sedechias rex iuda nō effugiet de
manu chaldeoꝝ. sꝫ tradetur in manu regis babi
lonis. Et loquetur os eius cū ore illius. et oculi eius oculos
illius uidebūt. et in babilonē ducet sedechiā. et ibi
erit donec uisitē eum ait dñs. Si aūt dimicaueritis
aduersū chaldeos. nichil psperū habebitis. Et dixit
hieremias. fc̄m̄ ē uerbū dñi ad me dicēs. Ecce
ananehel filius sellū patruel̃ tuus ueniet ad
te dicēs. Eme tibi agrū meū q ē in anathoth. tibi
enī cōpetit ex ppinquitate ut emas eum. Et uenit ad
me ananehel filius patrui mei. scdm̄ uerbū
dñi ad uestibulū carceris. et ait ad me. Posside
agrū meū q ē in anathoth in tra beniamin. quia
tibi cōpetit hereditas. et tu ex ppinquus ut possi
deas. Intellexi aūt qđ uerbū domini esset. et emi
agrū ab ananehel filio patrui mei q ē in ana
thoth. et appendi ei argentū septē stateres
et decē argenteos. Et scripsi in libro et signaui.
et adhibui testes. et appendi argentū in statera.
Et accepi librū possessionis signatū. et stipulatiōes
et rata. et signa forinsecus. Et dedi librū possessionis
baruch filio neri. filii maasie in oculis anane
hel patruelis mei. et in oculis testiū q scripti erant in
libro emptionis. in oculis oīm iudeoꝝ q sedebant in
atrio carceris. Et pcepi baruch coram eis dicēs.
Hec dicit dñs exercituū deus isrl̃. Sume libros istos.
librū emptionis hūc signatū. et librū hūc q apertus est.
et pone illos in uase fictili. ut pmanere possint
diebꝫ multis. Hec ē dicit dñs exercituū deus isrl̃. Ad
huc possidebunt domus et agri et uinee in tra
ista. Et oraui ad dnm̄ pquam tradidi librū posses
sionis baruch filio neri dicēs. Heu. heu. heu.
dn̄e deus ecce tu fecisti celū et trā in fortitudine
tua magna. et in brachio tuo extento. nō erit tibi
difficile omne uerbū. q facis misericordiā in milibꝫ. et
reddes iniquitatē patrū in sinū filioꝝ eoꝝ post
eos. fortissime. magne. potens. dñs exercituū no
men tibi. Magnus consilio. et incōphensibilis cogi
tatu. cuius oculi aperti sunt sup oēs uias filioꝝ adā.
ut reddas unicuiqꝫ scdm̄ uias suas. et scdm̄ fruc
tum adinuentionū eius. Qui posuisti signa et portenta
in tra egypti usqꝫ ad diē hanc. et in isrl̃ et in hominibꝫ. et
fecisti tibi nomē sicut ē dies hec. Et eduxisti pplm̄
tuū isrl̃ de tra egypti. in signis et portentis. et in
manu robusta. et in brachio extento. in terrore
magno. Et dedisti eis trā hanc quam iurasti patribꝫ eoꝝ.
ut dares eis trā fluentē lacte et melle. Et in
gressi sunt et possederūt eam. et nō obedierūt uoci tue. et
in lege tua nō ambulauerunt. Omnia q mandasti
eis ut facerent nō fecerūt. et uenerūt eis oīa ma
la hec. Ecce munitiones extructe sunt aduersus ci
uitatē ut capiatur. et urbs data ē in manus chal
deoꝝ q pugnant aduersus eam. a facie gladii
et famis et pestilentie. Et quecumqꝫ locutus es acci
derūt ut ipse tu cernis. et tu dicis michi dn̄e deus. eme
agrū argento. et adhibe testes. cum urbs data
sit in manus chaldeoꝝ. Et fc̄m̄ ē uerbū dñi ad
hieremiā dicēs. Ecce ego dñs deus uniuerse carnis.
Nūqd michi difficile erit omne uerbū. Ppterea hec
dicit dñs. Ecce ego tradā ciuitatē istā in manu
chaldeoꝝ. et in manu regis babilonis. et capiet eam.

Et venient Chaldei proeliantes adversum urbem hanc
et succendent eam igni et conburent eam et domos in quarum
domatibus sacrificabant Baal et libabant liba-
mina diis alienis ad inritandum me. Erant enim
filii Israhel et filii Iuda facientes malum in oculis me-
is ab adulescentia sua. Filii Israhel qui usque nunc
exacerbant me in opere manuum suarum dicit Dominus. Quia
in furore et in indignatione mea facta est mihi civitas haec
a die qua aedificaverunt eam usque ad diem istam
qua auferetur de conspectu meo propter malitiam filiorum
Israhel et filiorum Iuda quam fecerunt ad iracundiam me
provocantes, ipsi et reges eorum et principes eorum et
principes eorum et sacerdotes eorum et prophetae eorum,
viri Iuda et habitatores Hierusalem. Et verterunt ad
me terga et non facies cum docerem eos diluculo et
erudirem et nollent audire ut acciperent disciplinam.
Et posuerunt idola sua in domo in qua invocatum est
nomen meum ut polluerent eam. Et aedificaverunt
excelsa Baal quae sunt in valle filii Ennom ut ini-
tiarent filios suos et filias suas Moloch, quod non
mandavi eis nec ascendit in cor meum ut
facerent abominationem hanc et in peccatum dedu-
cerent Iudam. Et nunc propter ista haec dicit Dominus Deus Israhel
ad civitatem hanc de qua vos dicitis quod tradetur
in manu regis Babylonis in gladio et in fame
et in peste. Ecce ego congregabo eos de universis terris ad
quas eieci eos in furore meo et in ira mea et in indigna-
tione grandi, et reducam eos ad locum istum et habitare faciam
eos confidenter. Et erunt mihi in populum et ego ero eis
in Deum. Et dabo eis cor unum et viam unam ut time-
ant me universis diebus et bene sit eis et filiis eorum
post eos. Et feriam eis pactum sempiternum et non desinam eis
benefacere, et timorem meum dabo in corde eorum ut
non recedant a me. Et laetabor super eis cum bene eis fe-
cero, et plantabo eos in terra ista in veritate in toto
corde meo et in tota anima mea. Quia haec dicit Dominus: Sicut
adduxi super populum istum omne malum hoc grande,
sic adducam super eos omne bonum quod ego loquor ad
eos. Et possidebuntur agri in terra ista de qua vos dici-
tis quod deserta sit eo quod non remanserit homo et iumentum,
et data sit in manu Chaldeorum. Agri pecunia e-
mentur et scribentur in libro et inprimetur signum et te-
stes adhibebuntur in terra Beniamin et in circuitu Hie-
rusalem, in civitatibus Iuda et in civitatibus montanis
et in civitatibus campestribus et in civitatibus quae ad
austrum sunt, quia convertam captivitatem eorum, ait Dominus.

XXXIII

Et factum est verbum Domini ad Hieremiam
secundo cum adhuc clausus esset in atrio carceris
dicens: Haec dicit Dominus qui facturus est et formaturus est illud
et paraturus, Dominus nomen eius. Clama ad me et exau-
diam te, et adnuntiabo tibi grandia et firma quae ne-
scis. Quia haec dicit Dominus Deus Israhel ad domos urbis huius et ad do-
mos regis Iuda quae destructae sunt et ad munitiones et ad gla-
dium venientium ut dimicarent cum Chaldeis et implerent eas cada-
veribus hominum quas percussi in furore meo et in
indignatione mea, abscondens faciem meam a
civitate hac propter omnem malitiam eorum. Ecce ego
obducam eis cicatricem et sanitatem et curabo eos,
et revelabo illis deprecationem pacis et veritatis.
Et convertam conversionem Iuda et conversionem Hierusalem et
aedificabo eos sicut a principio. Et emundabo illos
ab omni iniquitate sua in qua peccaverunt mihi, et propi-
tius ero cunctis iniquitatibus eorum in quibus deliquerunt
mihi et spreverunt me. Et erit mihi in nomen et in gaudium
et in laudem et in exultationem cunctis gentibus terrae
quae audierint omnia bona quae ego facturus sum eis, et
pavebunt et turbabuntur in universis bonis et in omni
pace quam ego faciam eis. Haec dicit Dominus: Adhuc
audietur in loco isto quem vos dicitis esse desertum, eo
quod non sit homo nec iumentum in civitatibus Iuda
et foris Hierusalem quae desolatae sunt absque homine et abs-
que habitatore et absque pecore, vox gaudii
et vox laetitiae, vox sponsi et vox sponsae, vox
dicentium: Confitemini Domino exercituum quoniam bonus
Dominus, quoniam in aeternum misericordia eius, et portantium vota in
domo Domini. Reducam enim conversionem terrae sicut
a principio, dicit Dominus. Haec dicit Dominus exercituum: Adhuc
erit in loco isto deserto absque homine et absque iu-
mento et in cunctis civitatibus eius habitaculum
pastorum accubantium gregum. In civitatibus mon-
tuosis et in civitatibus campestribus et in civitatibus
quae ad austrum sunt et in terra Beniamin et in circuitu
Hierusalem et in civitatibus Iuda adhuc transibunt
greges ad manum numerantis, ait Dominus. Ecce
dies veniunt, dicit Dominus, et suscitabo verbum bonum
quod locutus sum ad domum Israhel et ad domum Iuda.
In diebus illis et in tempore illo germinare faciam David
germen iustitiae, et faciet iudicium et iustitiam in terra.
In diebus illis salvabitur Iuda et Israhel habitabit
confidenter. Et hoc est nomen quod vocabunt eum: Dominus iustus
noster. Quia haec dicit Dominus: Non interibit de David vir
qui sedeat super thronum domus Israhel, et de sacerdo-
tibus et de Levitis non interibit vir a facie mea
qui offerat holocaustomata et incendat sacri-
ficium et caedat victimas cunctis diebus. Et factum
est verbum Domini ad Hieremiam dicens: Haec dicit
Dominus: Si irritum fieri potest pactum meum cum die
et pactum meum cum nocte ut non sit dies et nox in
tempore suo, et pactum meum irritum esse poterit cum David
servo meo ut non sit ex eo filius qui regnet in
throno eius, et Levitae et sacerdotes ministri mei.
Sicut numerari non possunt stellae caeli et metiri
harena maris, sic multiplicabo semen David ser-
vi mei et Levitas ministros meos. Et factum est
verbum Domini ad Hieremiam dicens: Numquid non vidi-
sti quid populus hic locutus sit dicens: Duae cognationes
quas elegerat Dominus abiectae sunt, et populum meum despexe-
runt eo quod non sit ultra gens coram eis. Haec dicit Dominus:

Si pactum meum inter diem et noctem et leges celo et terre non posui, et quidem semen Iacob et David servi mei proiciam ut non assumam de semine eius principes seminis Abraham, Ysaac et Iacob. Reducam enim conversionem eorum et miserebor eius. XXXIIII

Verbum quod factum est ad Ieremiam a Domino quando Nabuchodonosor rex Babylonis et omnis exercitus eius universaque regna terre que erant sub potestate manus eius et omnes populi bellabant contra Ierusalem et contra omnes urbes eius dicens. Hec dicit Dominus Deus Israel: Vade et loquere ad Sedechiam regem Iuda et dices ad eum: Hec dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem hanc in manu regis Babylonis et succendet eam igni, et tu non effugies de manu eius, sed comprehensione capieris et in manu eius traderis, et oculi tui oculos regis Babylonis videbunt et os eius cum ore tuo loquetur et Babylonem introibis. Et tamen audi verbum Domini, Sedechia rex Iuda. Hec dicit Dominus ad te: Non morieris in gladio sed in pace morieris, et secundum combustiones patrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te sic comburent te, et Ve domine plangent te, quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus. Et locutus est Ieremias propheta ad Sedechiam regem Iuda universa verba hec in Ierusalem. Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Ierusalem et contra omnes civitates Iuda que reliqua erant, contra Lachis et contra Azecha. Hee enim supererant de civitatibus Iuda urbes munite. Verbum quod factum est ad Ieremiam a Domino postquam percussit rex Sedechias fedus cum omni populo in Ierusalem predicans ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam hebreum et hebream liberos, et nequaquam dominarentur eis, id est in iudeo et fratre suo. Audierunt ergo omnes principes et universus populus qui inierant pactum ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam liberos, et ultra non dominarentur eis. Audierunt ergo et dimiserunt. Et conversi sunt deinceps et retraxerunt servos et ancillas suas quos dimiserant liberos et subiugaverunt in famulos et famulas. Et factum est verbum Domini ad Ieremiam a Domino dicens: Hec dicit Dominus Deus Israel: Ego percussi fedus cum patribus vestris in die qua eduxi eos de terra Egypti de domo servitutis dicens: Cum completi fuerint septem anni, dimittat unusquisque fratrem suum hebreum qui venditus est ei, et serviet tibi sex annis, et dimittes eum a te liberum. Et non audierunt patres vestri me nec inclinaverunt aurem suam. Et conversi estis vos hodie et fecistis quod rectum est in oculis meis ut predicaretis libertatem unusquisque ad amicum suum. Et inistis pactum in conspectu meo in domo in qua invocatum est nomen meum super eam. Et reversi estis et commaculastis nomen meum, et reduxistis unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam quos dimiseratis ut essent liberi et sue potestatis, et subiugastis eos ut sint vobis servi et ancille. Propterea hec dicit Dominus: Vos non audistis me ut predicaretis libertatem unusquisque fratri suo et unusquisque amico suo. Ecce ego predico vobis libertatem, ait Dominus, ad gladium et ad pestem et ad famem, et dabo vos in commotionem cunctis regnis terre. Et dabo viros

qui prevaricantur fedus meum et non observaverunt verba federis quibus assensi sunt in conspectu meo, vitulum quem conciderunt in duas partes et transierunt inter divisiones eius, principes Iuda et principes Ierusalem, eunuchi et sacerdotes et omnis populus terre qui transierunt inter divisiones vituli. Et dabo eos in manu inimicorum suorum et in manu querentium animam eorum, et erit morticinum eorum in escam volatilibus celi et bestiis terre. Et Sedechiam regem Iuda et principes eius dabo in manu inimicorum suorum et in manu querentium animam eorum et in manu exercituum regis Babylonis qui recesserunt a vobis. Ecce ego precipio, ait Dominus, et reducam eos in civitatem hanc et preliabuntur adversus eam et capient eam et incendent igni, et civitates Iuda dabo in solitudinem eo quod non sit habitator. XXXV

Verbum quod factum est ad Ieremiam a Domino in diebus Ioachim filii Iosie regis Iuda dicens: Vade ad domum Rechabitarum et loquere eis et introduces eos in domum Domini in unam exedram thesaurorum et dabis eis bibere vinum. Et assumpsi Iechoniam filium Ieremie filii Absanie et fratres eius et omnes filios eius et universam domum Rechabitarum, et introduxi eos in domum Domini ad gazophylacium filiorum Anan filii Iegedelie hominis Dei, quod erat iuxta gazophylacium principum super thesaurum Maasie filii Sellum qui erat custos vestibuli. Et posui coram filiis domus Rechabitarum scyphos plenos vino et calices et dixi ad eos: Bibite vinum. Qui responderunt: Non bibemus vinum, quia Ionadab filius Rechab pater noster precepit nobis dicens: Non bibetis vinum vos et filii vestri usque in sempiternum, et domum non edificabitis et sementem non seretis et vineas non plantabitis nec habebitis, sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris ut vivatis diebus multis super faciem terre in qua vos peregrinamini. Obedivimus ergo voci Ionadab filii Rechab patris nostri in omnibus que precepit nobis, ita ut non biberemus vinum omnibus diebus nostris nos et mulieres nostre, filii et filie nostre, et non edificaremus domos ad habitandum, et vineam et agrum et sementem non habuimus, sed habitavimus in tabernaculis et obedientes fuimus iuxta omnia que precepit nobis Ionadab pater noster. Cum autem ascendisset Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram nostram diximus: Venite et ingrediamur Ierusalem a facie exercitus Chaldeorum et a facie exercitus Syrie, et mansimus in Ierusalem. Et factum est verbum Domini ad Ieremiam dicens: Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vade et dic viris Iuda et habitatoribus Ierusalem: Nunquid non recipietis disciplinam ut obediatis verbis meis, dicit Dominus? Prevaluerunt sermones Ionadab filii Rechab quos precepit filiis suis ut non biberent vinum, et non biberunt usque ad diem hanc, quia obedierunt precepto patris sui. Ego autem locutus sum ad vos de mane consurgens et loquens, et non obedistis mihi. Misitque ad vos omnes servos meos prophetas consurgens diluculo mit-

tenisque et dicens. Convertimini unusquisque a via sua pes
sima, et bona facite studia vestra, et nolite sequi deos
alienos neque colatis eos: et habitabitis in terra
vestra quam dedi vobis et patribus vestris: et non inclinastis
aurem vestram, nec audistis me. Firmaverunt igitur fi
lii Ionadab filii Rechab preceptum patris sui quod pre
cepit eis: populus autem iste non obedivit mihi. Idcirco hec dicit
dominus exercituum deus Israel. Ecce ego adducam super Iudam
et super omnes habitatores Hierusalem universam afflictionem quam
locutus sum adversum eos, eo quod locutus sum ad illos et non audierunt,
vocavi illos et non responderunt mihi. Domui autem Rechabitarum
dixit Ieremias. Hec dicit dominus exercituum deus Israel. Pro eo quod
obedistis precepto Ionadab patris vestri et custodi
stis omnia mandata eius, et fecistis universa que precepit
vobis: propterea hec dicit dominus exercituum deus Israel. Non deficiet
vir de stirpe Ionadab filii Rechab, stans in con
spectu meo cunctis diebus. l.

XXXVI

Et factum est in anno quarto Ioachim filii Iosie regis
Iuda, factum est verbum hoc ad Ieremiam a domino dicens.
Tolle volumen libri, et scribe in eo omnia verba que locutus
sum tibi adversus Israel et adversus Iudam et adversus omnes
gentes, a die qua locutus sum ad te ex diebus Iosie
usque ad diem hanc. Si forte audiente domo Iu
da universa mala que ego cogito facere eis, rever
tatur unusquisque a via sua pessima, et propitius ero in
iquitati et peccato eorum. Vocavit ergo Ieremias Ba
ruch filium Nerie, et scripsit Baruch ex ore Ie
remie omnes sermones domini quos locutus est ad eum in
volumine libri. Et precepit Ieremias Baruch
dicens. Ego clausus sum, nec valeo ingredi domum do
mini. Ingredere ergo tu et lege de volumine in quo
scripsisti ex ore meo verba domini audiente populo
in domo domini in die ieiunii. Insuper et audiente
universo Iuda qui veniunt de civitatibus suis leges
eis. Si forte cadat oratio eorum in conspectu domini, et rever
tatur unusquisque a via sua pessima: quoniam magnus fu
ror et indignatio, quam locutus est dominus adversus populum hunc.
Et fecit Baruch filius Nerie iuxta omnia que precepit ei
Ieremias propheta, legens ex volumine sermones
domini in domo domini. Factum est autem in anno quinto Ioachim
filii Iosie regis Iuda in mense nono, predicaverunt
ieiunium in conspectu domini omni populo in Hierusalem, et
universe multitudini que confluxerat de civitatibus
Iuda in Hierusalem. Legitque Baruch ex volumine ser
mones Ieremie in domo domini in gazophilacio Ga
marie filii Saphan scribe in vestibulo superiori, in
introitu porte nove domus domini, audiente omni
populo. Cumque audisset Micheas filius Gamarie filii
Saphan omnes sermones domini ex libro, descendit in do
mum regis ad gazophylacium scribe. Et ecce ibi omnes
principes sedebant, Helisama scriba, et Dalaias filius
Semeie, et Helnathan filius Achobor, et Gamarias fi
lius Saphan, et Sedecias filius Ananie, et universi
principes. Et nuntiavit eis Micheas omnia verba que a
udivit legente Baruch ex volumine in auribus
populi. Miserunt itaque omnes principes ad Baruch Iudi
filium Nathanie filii Selemie filii Chusi dicen
tes. Volumen ex quo legisti audiente populo sume
in manu tua et veni. Tulit ergo Baruch filius Nerie
volumen in manu sua et venit ad eos. Et dixerunt ad
eum. Sede et lege hec in auribus nostris. Et legit Baruch
in auribus eorum. Igitur cum audissent omnia verba, obstu
puerunt unusquisque ad proximum suum. Et dixerunt ad Ba
ruch. Nuntiare debemus regi omnes sermones istos. Et
interrogaverunt eum dicentes. Indica nobis quomodo
scripsisti omnes sermones istos ex ore eius. Dixit autem eis Ba
ruch. Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes ser
mones istos ex ore eius. Dixit autem eis Baruch. Ex ore
suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos, et
ego scribebam in volumine atramento. Et dixerunt
principes ad Baruch. Vade et abscondere tu et Ie
remias, et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem in
atrium. Porro volumen commendaverunt in gazophi
lacio Elisame scribe, et nuntiaverunt audiente rege
omnes sermones. Misitque rex Iudi ut sumeret volumen.
Qui tollens illud de gazophilacio Elisame scribe,
legit audiente rege et universis principibus qui
stabant circa regem. Rex autem sedebat in domo hie
mali in mense nono, et posita erat arula coram eo
plena prunis. Cumque legisset Iudi tres pagi
nas vel quatuor, scidit illud scalpello scribe,
et proiecit in ignem qui erat super arulam donec consumeretur
omne volumen igni qui erat in arula. Et non timue
runt, neque sciderunt vestimenta sua rex et omnes servi eius qui au
dierunt omnes sermones istos. Verumptamen Helnathan et
Dalaias et Gamarias contradixerunt regi ne combu
reret librum, et non audivit eos. Et precepit rex Ie
remihel filio Amalech et Saraie filio Ezrihel
et Selemie filio Abdehel ut comprehenderent Baruch
scribam et Ieremiam prophetam. Abscondit autem eos dominus.
Et factum est verbum domini ad Ieremiam postquam combusserat
rex volumen et sermones quos scripserat Baruch ex ore
Ieremie dicens. Rursum tolle volumen aliud, et scri
be in eo omnes sermones priores qui erant in volumine primo,
quod combussit Ioachim rex Iuda. Et ad Ioachim re
gem Iuda dices. Hec dicit dominus. Tu combussisti vo
lumen illud dicens. Quare scripsisti in eo annuntians:
Festinus veniet rex Babylonis, et vastabit terram
hanc, et cessare faciet ex illa hominem et iumentum.
Propterea hec dicit dominus contra Ioachim regem Iuda. Non erit
ex eo qui sedeat super solium David, et cadaver eius
proicietur ad estum per diem et ad gelu per noctem. Et
visitabo contra eum et contra semen eius et contra servos eius
iniquitates suas, et adducam super eos et super habitatores
Hierusalem et super viros Iuda omne malum quod locutus
sum ad eos et non audierunt. Ieremias autem tulit vo
lumen aliud, et dedit illud Baruch filio Nerie scribe,
qui scripsit in eo ex ore Ieremie omnes sermones libri

que combusserat ioachim rex iuda igni. et insuper additi
sunt sermones multo plures quam ante fuerant.
Et regnavit rex sedechias filius XXXVII
iosie pro iechonia. filio ioachim. quem constitu
it regem nabuchodonosor rex babilonis in
terra iuda. Et non obedivit ipse. et servi eius. et populus
terre verbis domini. que locutus est in manu hieremie
prophete. Et misit rex sedechias iuchal filium
selemie. et sophoniam filium maasie sacerdotem.
ad hieremiam prophetam dicens. Ora pro nobis dominum
deum nostrum. Hyeremias autem libere ambulabat
in medio populi. Non enim miserant eum in custodiam
carceris. Igitur exercitus pharaonis egressus est de
egypto. et audientes chaldei qui obsidebant hierusalem
huiuscemodi nuntium. recesserunt ab hierusalem. Et
factum est verbum domini ad hieremiam prophetam dicens. Hec
dicit dominus deus israel. Sic dicetis regi iuda qui misit
vos ad me interrogandum. Ecce exercitus pharao
nis qui egressus est vobis in auxilium. revertetur in terram su
am in egyptum. et redient chaldei. et bellabunt contra civi
tatem hanc. et capient eam. et incendent igni. Hec dicit
dominus. Nolite decipere animas vestras dicentes. Euntes
abibunt et recedent a nobis chaldei. quia non abibunt.
Sed et si percusseritis omnem exercitum chaldeorum qui pu
gnant adversus vos. et derelicti fuerint ex eis aliqui
vulnerati. singuli de tentorio suo consurgent.
et incendent civitatem hanc igni. Ergo cum recessisset ex
ercitus chaldeorum ab hierusalem propter exercitum pha
raonis. egressus est hieremias de hierusalem ut iret in
terram beniamin. et divideret ibi possessionem
in conspectu civium. Cumque pervenisset ad portam benia
min. erat ibi custos porte per vices nomine hie
rias filius selemie filii ananie. et apprehendit ie
remiam prophetam dicens. Ad chaldeos profugis. Et
respondit hieremias. Falsum est. non fugio ad chaldeos.
Et non audivit eum. sed comprehendit hierias ie
remiam. et adduxit eum ad principes. Quam ob rem
irati principes contra hieremiam. cesum eum miserunt
in carcerem qui erat in domo ionathan scribe. ipse enim
prepositus erat super carcerem. Itaque ingressus est hie
remias in domum laci. et in ergastulum. et sedit i
bi hieremias diebus multis. Mittens autem rex se
dechias tulit eum. et interrogavit eum in domo su
a abscondite. et dixit. Putasne est sermo a domino.
Et dixit hieremias. Est. Et ait. In manu regis
babilonis traderis. Et dixit hieremias ad re
gem sedechiam. Quid peccavi tibi et servis tuis. et
populo tuo. quia misisti me in domo carceris.
Ubi sunt prophete vestri qui prophetabant vobis et dicebant.
non veniet rex babilonis super vos et super terram hanc.
Nunc ergo audi me obsecro domine mi rex. valeat
deprecatio mea in conspectu tuo. ne me remittas in
domum ionathan scribe ne moriar ibi. Pre
cepit ergo rex sedechias ut traderetur hieremias

in vestibulo carceris. et daretur ei torta panis cotidie
excepto pulmento. donec consumerentur omnes panes de
civitate. Et mansit hieremias in vestibulo carceris.
Audivit autem saphatias filius nathan. et gode XXXVIII
lias filius fassur. et iuchal filius selemie. et fassur
filius melchie. sermones quos hieremias loquebatur
ad omnem populum dicens. Hec dicit dominus. Quicumque manserit
in civitate hac. morietur gladio. et fame. et peste.
Qui autem profugerit ad chaldeos. vivet. et erit anima eius
sospes et vivens. Hec dicit dominus. Tradendo tradetur civi
tas hec in manu exercitus regis babilonis. et capiet eam.
Et dixerunt principes regi. Rogamus ut occidatur homo
iste. De industria enim dissolvit manus virorum bel
lantium qui remanserunt in civitate hac et manus universi
populi. loquens ad eos iuxta verba hec. Siquidem homo hic non
querit pacem populo huic. sed malum. Et dixit rex sede
chias. Ecce ipse in manibus vestris est. nec enim fas est ut
regem quicquam negare. Tulerunt ergo hieremiam. et pro
iecerunt eum in lacum helchie filii amelech qui erat
in vestibulo carceris. Et submiserunt hieremiam
cum funibus in lacum in quo non erat aqua. sed lutum. Descen
dit itaque hieremias in cenum. Audivit autem
abdemelech ethiops vir eunuchus qui erat in do
mo regis quod misissent hieremiam in lacum. porro
rex sedebat in porta beniamin. et egressus est abde
melech de domo regis. et locutus est ad regem dicens.
Domine mi rex. malefecerunt viri isti omnia quecumque per
petrarunt contra hieremiam prophetam. mittentes eum in
lacum ut moriatur ibi fame. Non sunt enim panes ultra
in civitate. Precepit itaque rex abdemelech ethiopi
dicens. Tolle tecum hinc triginta viros. et leva hie
remiam prophetam de lacu antequam moriatur. Assumptis
ergo abdemelech secum viris. ingressus est domum
regis que erat sub cellario. et tulit inde veteres
pannos. et antiqua que computruerant. et submisit ea
ad hieremiam in lacum per funiculos. Dixitque abde
melech ethiops ad hieremiam. Pone veteres pan
nos et hec scissa et putrida sub cubitum manuum
tuarum. et super funes. Fecit ergo hieremias sic. Et
extraxerunt hieremiam funibus. et eduxerunt
eum de lacu. Et mansit autem hieremias in vestibulo
carceris. Et misit rex sedechias et tulit ad se ie
remiam prophetam. ad hostium tertium quod erat in domo
domini. Et dixit rex ad hieremiam. Interrogo ego te
sermonem. ne abscondas a me aliquid. Dixit autem hie
remias ad sedechiam. Si annuntiavero tibi. numquid
non interficies me. Et si consilium dedero. non me au
dies. Iuravit ergo rex sedechias hyeremie clam
dicens. Vivit dominus qui fecit nobis animam hanc. si occidero te
et si tradidero te in manu virorum istorum qui querunt
animam tuam. Et dixit hieremias ad sedechiam. Hec dicit
dominus exercituum deus israel. Si profectus exieris ad prin
cipes regis babilonis. vivet anima tua. et civitas
hec non succendetur igni. et salvus eris tu et domus

tua. Si aut non exieris ad principes regis babilonis.
tradetur civitas hec in manus chaldeorum. et succendent
eam igni. et tu non effugies de manu eorum. Et dixit
rex sedechias ad hieremiam. Sollicitus sum propter
iudeos qui transfugerunt ad chaldeos. ne forte
tradar in manus eorum. et illudant mihi. Respondit autem ye
remias. Non te tradent. audi queso vocem domini quam ego
loquor ad te. et bene tibi erit. et vivet anima tua. Quod
si nolueris egredi. iste est sermo quem ostendit mihi dominus.
Ecce omnes mulieres que remanserunt in domo regis iu
da. educentur ad principes regis babilonis. Et ipse
dicent. Seduxerunt te et prevaluerunt adversum te
viri pacifici tui. demerserunt te in ceno. et in lubrico
pedes tuos. et recesserunt a te. Et omnes uxores tue et filii
tui educentur ad chaldeos. et non effugies manus
eorum. sed in manu regis babilonis capieris. et civi
tatem hanc comburet igni. Dixit ergo sedechias ad
hieremiam. Nullus sciat verba hec. et non morieris.
Si autem audierint principes quia locutus sum tecum. et
venerint ad te et dixerint tibi. Indica nobis quid locutus
sis cum rege. ne celes nos et non te interficiemus.
et quid locutus est tecum rex. dices ad eos. Prostravi
ego preces meas coram rege. ne me reduci iuberet
in domum ionathan. et ibi morerer. Venerunt ergo omnes
principes ad hieremiam. et interrogaverunt eum. Et locu
tus est eis iuxta omnia verba que preceperat ei rex. et cessa
verunt ab eo. nichil enim fuerat auditum. Mansit vero hie
remias in vestibulo carceris. usque ad diem quo
capta est hierusalem. Et factum est ut caperetur hierusalem.

XXXIX

Anno nono sedechie regis iuda mense
decimo. venit nabuchodonosor rex babilonis
et omnis exercitus eius ad hierusalem. et obsidebant eam. Undecimo
autem anno sedechie mense quarto. quinta die mensis
aperta est civitas. et ingressi sunt omnes principes regis babilo
nis. et sederunt in porta media. neregel. sereser. se
megar. nabusar. sarchim. rabsares. rebmag.
et omnes reliqui principes regis babilonis. Cumque vidisset
eos sedechias rex iuda. et omnes viri bellatores fuge
runt. Et egressi sunt nocte de civitate per viam orti regis.
et per portam que erat inter duos muros. et egressi sunt ad
viam deserti. Persecutus est autem eos exercitus chaldeorum.
et comprehenderunt sedechiam in campo solitudinis hie
ricuntine. et captum adduxerunt ad nabuchodono
sor regem babilonis in reblatha. que est in terra emath.
et locutus est ad eum iudicia. Et occidit rex babilonis
filios sedechie in reblatha in oculis eius. et omnes nobiles
iuda occidit rex babilonis. Oculos quoque sede
chie eruit. et vinxit eum compedibus ut duceretur in
babilonem. Domum quoque regis et domum vulgi suc
cenderunt chaldei igni. et murum hierusalem subverterunt.
Et reliquias populi qui remanserant in civitate. et perfugas
qui transfugerant ad eum. et superfluos vulgi qui
remanserant transtulit nabuzardan magister mi
litum in babilonem. et de plebe pauperum qui nichil peni

tus habebant dimisit nabuzardan magister
militum in terra iuda. et dedit eis vineas et cister
nas in die illa. Preceperat autem nabuchodono
sor rex babilonis de hieremia per manum nabuzar
dan magistri militie dicens. Tolle illum et
pone eum super oculos tuos. nichilque ei mali fa
cias. sed ut voluerit sic facias ei. Misit ergo nabu
zardan princeps militie. et nabusezban. et rab
sares. et neregel. et sereser. et rebmag. et omnes opti
mates regis babilonis. miserunt et tulerunt hie
remiam de vestibulo carceris. et tradiderunt eum go
dolie filio aicham. filii saphan. ut intraret
domum et habitaret in populo. Ad hieremiam autem
factus fuerat sermo domini. cum clausus esset in ve
stibulo carceris dicens. Vade et dic abdemelech e
thiopi dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce
ego inducam sermones meos super civitatem hanc
in malum et non in bonum. et erunt in conspectu tuo in die illa. et li
berabo te in die illa ait dominus. et non traderis in manus virorum quos
tu formidas. sed eruens liberabo te. et gladio non
cades. sed erit tibi anima tua in salutem. quia in me ha
buisti fiduciam ait dominus.

XL

Sermo qui factus est ad hieremiam a domino postquam
dimissus est a nabuzardan magistro mi
litie de rama. quando tulit eum vinctum catenis
in medio omnium qui migrabant de hierusalem et iuda. et du
cebantur in babilonem. Tollens ergo princeps mili
tie hieremiam. dixit ad eum. Dominus deus tuus locutus
est malum hoc super locum istum. et adduxit et fecit dominus sicut
locutus est quia peccastis domino. et non audistis vocem
eius. Et factus est vobis sermo hic. Nunc ergo ecce solvo
te hodie de catenis que sunt in manibus tuis. si pla
cet tibi ut venias mecum in babilonem veni. et
ponam oculos meos super te. Sin autem displicet
tibi venire mecum in babilonem. hic reside. Ec
ce omnis terra in conspectu tuo est. quo elegeris et
quo placuerit tibi ut vadas illuc perge. et mecum
noli venire. sed habita apud godoliam filium aicham
filii saphan. quem prefecit rex babilonis civita
tibus iude. Habita ergo cum eo in medio populi. vel quo
cumque placuerit tibi ut vadas vade. Dedit quoque
ei magister militie cibaria et munuscula.
et dimisit eum. Venit autem hieremias ad godo
liam filium aicham in masphat. et habitavit cum
eo in medio populi qui relictus fuerat in terra. Cumque audis
sent omnes principes exercitus qui dispersi fuerant
per regiones ipsi et socii eorum. quod prefecisset
rex babilonis godoliam filium aicham terre. et
quod commendasset ei viros. et mulieres. et parvulos.
et de pauperibus terre qui non fuerant translati in babi
lonem. venerunt ad godoliam in masphat. et is
mahel filius nathanie. et iohannan filius
caree. et ionathan. et sareas filii thenemeth.
et filii offi qui erant de nethophatin. et iezonias

filius maachati. ipi ⁊ uiri eorum. ⁊ iurauit eis godolias filius aicham filii saphan ⁊ comitibus eorum dicens. Nolite timere seruire chaldeis habitate in terra ⁊ seruite regi babilonis ⁊ bene erit uobis. Ecce ego habito in masphat. ut respondeam precepto chaldeorum qui mittuntur ad nos. Vos autem colligite uindemiam ⁊ messem ⁊ oleum. ⁊ recondite in uasis uestris ⁊ manete in urbibus uestris quas tenetis. Sed ⁊ omnes iudei qui erant in moab ⁊ in filiis amon ⁊ in ydumea ⁊ in uniuersis regionibus. audito quod dedisset rex babilonis reliquias in iudea ⁊ quod preposuisset super eos godoliam filium aicham filii saphan. reuersi sunt inquam omnes iudei de uniuersis locis ad que profugerant. ⁊ uenerunt in terram iuda ad godoliam in masphat. ⁊ collegerunt uinum et messem multam nimis. Iohannan autem filius caree ⁊ omnes principes exercitus qui dispersi erant in regionibus uenerunt ad godoliam in masphat. ⁊ dixerunt ei. Scito quia baalis rex filiorum amon misit ismahel filium nathanie percutere animam tuam. ⁊ non credidit eis godolias filius aicham. Iohannan uero filius caree dixit ad godoliam secretum in masphath loquens. Ibo ⁊ percutiam ismahel filium nathanie nullo sciente. ne interficiat animam tuam. ⁊ dissipentur omnes iudei qui congregati sunt ad te ⁊ peribunt reliquie iude. ⁊ ait godolias filius aicham ad iohannam filium caree. Noli facere uerbum hoc. falsum enim tu loqueris de ismahele.

XLI

Et factum est in mense septimo. uenit ismahel filius nathanie filii helisama de semine regali ⁊ optimates regis ⁊ decem uiri cum eo ad godoliam filium aicham in masphat. ⁊ comederunt ibi panes simul in masphat. Surrexit autem ismahel filius nathanie ⁊ decem uiri qui erant cum eo ⁊ percusserunt godoliam filium aicham filii saphan gladio ⁊ interfecerunt eum quem prefecerat rex babilonis terre. Omnes quoque iudeos qui erant cum godolia in masphath ⁊ chaldeos qui reperti sunt ibi ⁊ uiros bellatores percussit ismahel. Secundo autem die postquam occiderat godoliam nullo adhuc sciente. uenerunt uiri de sychem ⁊ de sylo ⁊ de samaria octoginta uiri rasi barbam ⁊ scissis uestibus ⁊ squallentes. munera ⁊ thus habebant in manu ut offerrent in domo domini. Egressus est ergo ismahel filius nathanie in occursum eorum de masphat. incedens ⁊ plorans ibat. Cum autem occurrisset eis. dixit ad eos. Venite ad godoliam filium aicham. Qui cum uenissent ad medium ciuitatis. interfecit eos ismahel filius nathanie circa medium laci. ipse ⁊ uiri qui erant cum eo. Decem autem uiri reperti sunt inter eos qui dixerunt ad ismahel. Noli occidere nos. quia habemus thesauros in agro frumenti ⁊ hordei. ⁊ olei ⁊ mellis. ⁊ cessauit ⁊ non interfecit eos cum fratribus suis. Lacus autem in quem proiecerat ismahel omnia cadauera uirorum quos percussit propter godoliam. ipse est quem fecit rex asa propter baasa regem israel. Ipsum repleuit ysmahel filius nathanie occisis. ⁊ captiuas duxit ismahel omnes reliquias populi qui erant in masphat. filias regis ⁊ uniuersum populum qui remanserat in masphat. quos commendauerat nabugodan princeps militie godolie filio aicham. Et cepit eos ismahel filius nathanie ⁊ abiit ut transiret ad filios amon. Audiuit autem iohannan filius caree ⁊ omnes principes bellatorum qui erant cum eo omne malum quod fecerat ismahel filius nathanie. ⁊ assumptis uniuersis uiris profecti sunt ut bellarent aduersum ismahel filium nathanie. ⁊ inuenerunt eum ad aquas multas que sunt in gabaon. Cumque uidisset omnis populus qui erat cum ismahel iohannam filium caree ⁊ uniuersos principes bellatorum qui erant cum eo letati sunt. ⁊ reuersus est omnis populus quem ceperat ismahel in masphat. Reuersusque abiit ad iohannan filium caree. Ismahel autem filius nathanie fugit cum octo uiris a facie iohannan ⁊ abiit ad filios amon. Tulit ergo iohannan filius caree ⁊ omnes principes bellatorum qui erant cum eo uniuersas reliquias uulgi quas reduxerat ab ismahele filio nathanie de masphath. postquam percussit godoliam filium aicham. fortes uiros ad prelium ⁊ mulieres ⁊ pueros ⁊ eunuchos quos reduxerat de gabaon. ⁊ abierunt ⁊ sederunt peregrinantes in chanaam que est iuxta bethleem. ut pergerent ⁊ introirent egyptum a facie chaldeorum. Timebant enim eos quia percusserat ismahel filius nathanie godoliam filium aicham. quem preposuerat rex babilonis in terra iuda.

XLII

Et accesserunt omnes principes bellatorum ⁊ iohannan filius caree ⁊ iezonias filius osaye ⁊ reliquum uulgus a paruo usque ad magnum dixeruntque ad hyeremiam prophetam. Cadat oratio nostra in conspectu tuo. ⁊ ora pro nobis ad dominum deum tuum pro uniuersis reliquiis istis. quia derelicti sumus pauci de pluribus. sicut oculi tui nos intuentur. ⁊ annuntiet nobis dominus deus tuus uiam per quam pergamus. ⁊ uerbum quod faciamus. Dixit autem ad eos hieremias propheta. Audiui. Ecce ego oro ad dominum deum uestrum secundum uerba uestra. ⁊ omne uerbum quodcumque responderit mihi indicabo uobis. nec celabo uobis quicquam. Et illi dixerunt ad hieremiam. Sit dominus inter nos testis ueritatis ⁊ fidei. si non iuxta omne uerbum in quo miserit te dominus deus tuus ad nos sic faciemus. Siue bonum est siue malum. uoci domini dei nostri ad quem mittimus te obediemus. ut bene sit nobis cum audierimus uocem domini dei nostri. Cum autem completi essent decem dies. factum est uerbum domini ad hieremiam. Vocauitque iohannam filium caree ⁊ omnes principes bellatorum qui erant cum eo ⁊ uniuersum populum a minimo usque ad maximum ⁊ dixit ad eos. Hec dicit dominus deus israel ad quem misistis me ut prosternerem preces uestras in conspectu eius. Si quiescentes manseritis in terra hac. edificabo uos ⁊ non destruam. plan

tabo et non evellam. Iam enim placatus sum super malum quod feci vobis. Nolite timere a facie regis babilonis quem vos pavidi formidatis. Nolite eum metuere dicit dominus, quia vobiscum sum ego ut salvos faciam vos et eruam de manu eius. Et dabo vobis misericordias et miserebor vestri et habitare vos faciam in terra vestra. Si autem dixeritis vos: Non habitabimus in terra ista, nec audiemus vocem domini dei nostri, dicentes: Nequaquam, sed ad terram egypti pergemus, ubi non videbimus bellum et clangorem tube non audiemus et famem non sustinebimus, et ibi habitabimus. Propter hoc nunc audite verbum domini reliquie iuda. Hec dicit dominus exercituum deus israel: Si posueritis faciem vestram ut ingrediamini egyptum et intraveritis ut ibi habitetis, gladius quem vos formidatis ibi comprehendet vos in terra egypti, et fames pro qua estis solliciti adherebit vobis in egypto, et ibi moriemini. Omnesque viri qui posuerint faciem suam ut ingrediantur egyptum et habitent ibi morientur gladio et fame et peste. Nullus de eis remanebit nec effugiet a facie mali quod ego afferam super eos. Quia hec dicit dominus exercituum deus israel: Sicut conflatus est furor meus et indignatio mea super habitatores hierusalem, sic conflabitur indignatio mea super vos cum ingressi fueritis egyptum, et eritis in iusiurandum et in stuporem et in maledictum et in obprobrium, et nequaquam ultra videbitis locum istum. Verbum domini super vos reliquie iuda. Nolite intrare egyptum. Scientes scietis quia obtestatus sum vobis hodie, quia decepistis animas vestras. Vos enim misistis me ad dominum deum nostrum dicentes: Ora pro nobis ad dominum deum nostrum, et iuxta omnia quecumque dixerit tibi dominus deus noster sic annuntia nobis et faciemus. Et annuntiavi vobis hodie, et non audistis vocem domini dei nostri super universis pro quibus misit me ad vos. Nunc ergo scientes scietis quia gladio, fame et peste moriemini in loco ad quem voluistis intrare ut habitaretis ibi.

XLIII

Factum est autem cum complesset hieremias loquens universos sermones domini dei eorum pro quibus miserat eum dominus deus eorum ad illos, omnia verba hec, dixit azarias filius osaie et iohannan filius caree et omnes viri superbi dicentes ad hieremiam: Mendacium tu loqueris. Non misit te dominus deus noster dicens: Ne ingrediamini egyptum ut habitetis illic. Sed baruch filius nerie incitat te adversum nos ut tradat nos in manus chaldeorum, ut interficiat nos et traduci faciat in babilonem. Et non audivit iohannan filius caree et omnes bellatorum principes et universus populus vocem domini ut manerent in terra iuda. Sed tollens iohannan filius caree et universi principes bellatorum universos reliquiarum iuda qui reversi fuerant de cunctis gentibus ad quas fuerant ante dispersi ut habitarent in terra iuda, viros et mulieres et parvulos et filias regis et omnem animam quam reliquerat nabuzardan princeps militie cum godolia filio aicham filii saphan et hieremiam prophetam et baruch filium nerie, et ingressi sunt terram egypti, quia non obedierunt voci domini, et venerunt usque ad taphnis. Et factus est sermo domini ad hieremiam in taphnis dicens: Sume in manu tua lapides grandes et abscondes eos in cripta que est sub muro laterino in porta domus pharaonis in taphnis, cernentibus viris iudeis, et dices ad eos: Hec dicit dominus exercituum deus israel: Ecce ego mittam et assumam nabuchodonosor regem babilonis servum meum, et ponam thronum eius super lapides istos quos abscondi, et statuet solium suum super eos. Veniensque percutiet terram egypti, quos in mortem in mortem, et quos in captivitatem in captivitatem, et quos in gladio in gladium. Et succendet ignem in delubris deorum egypti et comburet ea et captivos ducet illos. Et amicietur terra egypti sicut amicitur pastor pallio suo, et egredietur inde in pace. Et conteret statuas domus solis que sunt in terra egypti, et delubra deorum egypti comburet igni.

XLIIII

Verbum quod factum est ad hieremiam ad omnes iudeos qui habitabant in terra egypti, habitantes in magdalo et in taphnis et in memphis et in terra phatures dicens: Hec dicit dominus exercituum deus israel: Vos vidistis omne malum istud quod adduxi super hierusalem et super omnes urbes iuda, et ecce deserte sunt hodie et non est in eis habitator, propter maliciam quam fecerunt ut me ad iracundiam provocarent, et irent et sacrificarent et colerent deos alienos quos nesciebant illi et vos et patres vestri. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas de nocte consurgens mittensque et dicens: Nolite facere verbum abhominationis huiuscemodi. Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam ut converterentur a malis suis et non sacrificarent diis alienis. Et conflata est indignatio mea et furor meus et succensa est in civitatibus iuda et in plateis hierusalem, et verse sunt in solitudinem et vastitatem secundum diem hanc. Et nunc hec dicit dominus exercituum deus israel: Quare vos facitis malum grande contra animas vestras, ut intereat ex vobis vir et mulier, parvulus et lactans de medio iude, nec relinquatur vobis quicquam residuum, provocantes me in operibus manuum vestrarum, sacrificando diis alienis in terra egypti in quam ingressi estis ut habitetis ibi, et dispereatis et sitis in maledictionem et in obprobrium cunctis gentibus terre? Numquid obliti estis mala patrum vestrorum et mala regum iuda et mala uxorum eius et mala vestra et mala uxorum vestrarum que fecerunt in terra iuda et in regionibus hierusalem? Non sunt mundati usque ad diem hunc, et non timuerunt et non ambulaverunt in lege domini et in preceptis eius que dedi coram vobis et coram patribus vestris. Ideo hec dicit dominus exercituum deus israel: Ecce ego ponam faciem meam in vos in malum et disperdam omnem iudam. Et assumam reliquias iude qui posuerunt facies suas ut ingrederentur terram egypti et habitarent ibi, et consumentur omnes. In terra egypti cadent in gladio et in fame, et consumentur a minimo usque ad maximum. In gladio et in fame morientur, et erunt in iusiurandum et in miraculum et in maledictionem et in obprobrium. Et visitabo habitatores terre egypti sicut visi

tavi super Ierusalem in gladio et in fame et in peste.
Et non erit qui effugiat et sit residuus de reliquiis
Iudeorum qui vadunt ut peregrinentur in terra Egypti.
et revertantur in terram Iuda ad quam ipsi elevant animas
suas ut revertantur et habitent ibi. Et non revertentur.
nisi qui fugerint. Responderunt autem Ieremie omnes
viri scientes quod sacrificarent uxores eorum diis
alienis. et universe mulieres quarum stabat
multitudo grandis. et omnis populus habitantium in terra
Egypti in Phatures dicentes. Sermonem quem
locutus es ad nos in nomine domini non audiemus ex te.
sed facientes faciemus omne verbum quod egredietur
de ore nostro. ut sacrificemus regine celi. et libe-
mus ei libamina. sicut fecimus nos et patres nostri.
reges nostri et principes nostri in urbibus Iuda. et in
plateis Ierusalem. et saturati sumus panibus. et
bene nobis erat. malumque non vidimus. Ex eo
autem quo cessavimus sacrificare regine celi. et li-
bare ei libamina. indigemus omnibus. et gla-
dio et fame consumpti sumus. Quod si nos sacri-
ficamus regine celi. et libamus ei libamina.
numquid sine viris nostris fecimus ei placentas
ad colendum eam. et libandum libamina. Et dixit
Ieremias ad omnem populum. adversus viros et
adversus mulieres. et adversus universam ple-
bem. qui responderant ei verbum dicens. Numquid non sacrificium
quod sacrificastis in civitatibus Iuda. et in plateis
Ierusalem. vos et patres vestri. reges vestri et princi-
pes vestri et populus terre. horum recordatus est dominus. et a-
scendit super cor eius. Et non poterat dominus ultra por-
tare propter maliciam studiorum vestrorum. et propter abho-
minationes quas fecistis. Et facta est terra vestra in deso-
lationem. et in stuporem. et in maledictum. eo quod non
sit habitator sicut est dies hec. Propterea quod sacrifi-
caveritis ydolis. et peccaveritis domino. et non audieri-
tis vocem domini. et in lege et in preceptis et in testi-
moniis eius non ambulaveritis. idcirco evene-
runt vobis mala hec. sicut est dies hec. Dixit autem Iere-
mias ad omnem populum. et ad universas muli-
eres. Audite verbum domini omnis Iuda. qui estis
in terra Egypti. Hec inquit dominus exercituum deus Israel
dicens. Vos et uxores vestre locuti estis ore
vestro. et manibus vestris implestis dicentes. Fa-
ciamus vota nostra que vovimus ut sacrificemus
regine celi. et libemus ei libamina. Imple-
stis vota vestra. et opere perpetrastis ea. Ideo au-
dite verbum domini omnis Iuda qui habitatis in terra
Egypti. Ecce ego iuravi in nomine meo magno
ait dominus. quia nequaquam ultra nomen meum voca-
bitur ex ore omnis viri Iudei dicentis. Vivit dominus
deus in omni terra Egypti. Ecce ego vigilabo super
eos in malum et non in bonum. et consumentur omnes
viri Iuda qui sunt in terra Egypti gladio et fame.
donec penitus consumantur. Et qui fugerint gla-
dium. revertentur de terra Egypti in terram Iuda viri
pauci. et scient omnes reliquie Iuda ingredientium terram
Egypti ut habitent ibi. cuius sermo compleatur.
meus. an illorum. Et hoc vobis signum ait dominus. quod vi-
sitem ego super vos in loco isto. ut sciatis quia vere
complebuntur sermones mei contra vos in malum. Hec
dicit dominus. Ecce ego tradam pharaonem memfre
regem Egypti in manu inimicorum eius. et in ma-
nu querentium animam illius. sicut tradidi Sedechi-
am regem Iuda in manu Nabuchodonosor re-
gis Babilonis inimici sui et querentis animam eius.
Verbum quod locutus est Ieremias XLV
propheta ad Baruch filium Nerie cum scripsisset
verba hec in libro de ore Ieremie. anno quar-
to Ioachim filii Iosie regis Iuda dicens. Hec
dicit dominus deus Israel ad te Baruch. Dixisti. Ve mi-
chi misero. quoniam addidit dominus dolorem dolori meo. La-
boravi in gemitu meo. et requiem non inveni. Hec
dices ad eum. Sic dicit dominus. Ecce quos edificavi
ego destruo. et quos plantavi ego evello.
et universam terram hanc. Et tu queris tibi grandia. Noli
querere. quia ecce ego adducam malum super omnem
carnem ait dominus. Et dabo tibi animam tuam in salutem.
in omnibus locis ad quecumque perrexeris. XLVI
Quod factum est verbum domini ad Ieremiam prophetam
contra gentes ad Egyptum. adversus exercitum Pha-
raonis Nechao regis Egypti qui erat iuxta flu-
men Eufraten in Charchamis. quem percussit Na-
buchodonosor rex Babilonis in quarto anno
Ioachim filii Iosie regis Iuda. Preparate scutum
et clipeum. et procedite ad bellum. Iungite equos. et
ascendite equites. State in galeis. polite lanceas
induite vos loricis. Quid igitur. Vidi ipsos pavi-
dos et terga vertentes. fortes eorum cesos. et fuge-
runt conciti. nec respexerunt. terror undique ait dominus. Non
fugiat velox. nec salvari se putet fortis. Ad
aquilonem iuxta flumen Eufraten victi sunt. et ru-
erunt. Quis est iste qui quasi flumen ascendit. et veluti
fluminum intumescunt gurgites eius. Egyptus
fluminis instar ascendet. et velut flumina
movebuntur fluctus eius. et dicet. Ascendens operi-
am terram. perdam civitatem et habitatores eius. Ascen-
dite equos. et exultate in curribus. et procedant for-
tes. Ethiopes et Libies tenentes scutum. et Libii
arripientes et iacientes sagittas. Dies autem
illa domini dei exercituum. dies ultionis. ut sumat
vindictam de inimicis suis. Devorabit gladius.
et saturabitur. et inebriabitur sanguine eorum.
Victima enim domini exercituum in terra aquilonis. iuxta
flumen Eufraten. Ascende in Galaad et tolle resi-
nam virgo filia Egypti. Frustra multiplicabis
medicamina. sanitas non erit tibi. Audierunt gentes
ignominiam tuam. et ululatus tuus replevit
terram. quia fortis impegit in fortem. et ambo pariter

conruerunt. Verbum quod locutus est Dominus ad Hyeremiam prophetam super eo quod venturus esset Nabuchodonosor rex Babilonis et percussurus terram Egypti. Annuntiate Egypto et auditum facite in Magdalo et resonet in Memphis et in Taphnis dicite: Sta et prepara te quia devorabit gladius ea que per circuitum tuum sunt. Quare conputruit fortis tuus? Non stetit quoniam Dominus subvertit eum. Multiplicavit ruentes ceciditque vir ad proximum suum et dicent: Surge et revertamur ad populum nostrum et ad terram nativitatis nostre a facie gladii columbe. Vocate nomen Pharaonis regis Egypti tumultum adduxit tempus. Vivo ego inquit rex Dominus exercituum nomen eius quoniam sicut Thabor in montibus et sicut Carmelus in mari veniet. Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia Egypti quia Memphis in solitudinem erit et deseretur inhabitabilis. Vitula elegans atque formosa Egyptus stimulator ab aquilone veniet ei. Mercenarii quoque eius qui versabantur in medio eius quasi vituli saginati versi sunt et fugerunt simul nec stare potuerunt quia dies interfectionis eorum venit super eos tempus visitationis eorum. Vox eius quasi eris sonabit quoniam cum exercitu properabunt et cum securibus venient ei. Quasi ligna cedentes succiderunt saltum eius ait Dominus qui supputari non potest. Multiplicati sunt super lucustas et non est eis numerus. Confusa est filia Egypti et tradita in manu populi aquilonis. Dixit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visitabo super tumultum Alexandrie et super Pharao et super Egyptum et super deos eius et super reges eius et super Pharao et super eos qui confidunt in eo. Et dabo eos in manu querentium animam eorum et in manu Nabuchodonosor regis Babilonis et in manu servorum eius et post hec habitabitur sicut diebus pristinis ait Dominus. Et tu ne timeas serve meus Iacob et ne paveas Israel quia ecce ego salvum te faciam de longinquo et semen tuum de terra captivitatis sue et revertetur Iacob et requiescet et prosperabitur et non erit qui exterreat eum. Et tu noli timere serve meus Iacob ait Dominus quia tecum ego sum quia consummabo ego cunctas gentes ad quas eieci te te vero non consummabo sed castigabo te in iudicio nec quasi innocenti parcam tibi.

XLVII

Quod factum est verbum Domini ad Hieremiam prophetam contra Palestinos antequam percuteret Pharao Gazam. Hec dicit Dominus: Ecce aque ascendunt ab aquilone et erunt quasi torrens inundans et operient terram et plenitudinem eius urbem et habitatores eius. Clamabunt homines et ululabunt omnes habitatores terre a strepitu pompe armorum et bellatorum eius a commotione quadrigarum eius et multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres filios manibus dissolutis pro adventu diei in quo vastabuntur omnes Philistiim et dissipabitur Tyrus et Sydon cum omnibus reliquis auxiliis suis. Depopulatus est enim Dominus Palestinos reliquias insule Capadocie. Venit calvitium super Gazam conticuit Ascalon et reliquie vallis earum. Usquequo concideris? O mucro Domini usquequo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam refrigerare et sile. Quomodo quiescet cum Dominus preceperit ei adversus Ascalonem et adversus maritimas eius regiones ibique condixerit illi?

XLVIII

Ad Moab. Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ve super Nabo quoniam vastata est et confusa. Capta est Cariathaim. Confusa est fortis et tremuit. Non est ultra exultatio in Moab. In Esebon cogitaverunt malum. Venite et disperdamus eam de gente. Ergo silens conticesces sequeturque te gladius. Vox clamoris de Oronaim vastitas et contritio magna. Contrita est Moab. Annuntiate clamorem parvulis eius. Per ascensum enim Luith plorans ascendet in fletu quoniam in descensu Oronaim hostes ululatum contritionis audierunt. Fugite salvate animas vestras et eritis quasi mirice in deserto. Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis et in thesauris tuis tu quoque capieris et ibit Chamos in transmigrationem sacerdotes eius et principes eius simul. Et veniet predo ad omnem urbem et urbs nulla salvabitur et peribunt valles et dissipabuntur campestria quoniam dixit Dominus. Date florem Moab quia florens egredietur et civitates eius deserte erunt et inhabitabiles. Maledictus homo qui facit opus Domini fraudulenter et maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. Fertilis fuit Moab ab adholescentia sua et requievit in fecibus suis nec transfusus est de vase in vas et in transmigrationem non abiit. Idcirco permansit gustus eius in eo et odor eius non est inmutatus. Propterea ecce dies veniunt dicit Dominus et mittam ei ordinatores et stratores laguncularum et sternent eum et vasa eius exhaurient et laguenas eius collident. Et confundetur Moab a Chamos sicut confusa est domus Israel a Bethel in qua habebat fiduciam. Quomodo dicitis: Fortes sumus et viri robusti ad preliandum? Vastata est Moab et civitates illius succenderunt et electi iuvenes eius descenderunt in occisionem ait rex Dominus exercituum nomen eius. Prope est interitus Moab ut veniat et malum eius velociter accurret nimis. Consolamini eum omnes qui estis in circuitu eius et universi qui scitis nomen eius dicite: Quomodo confracta est virga fortis et baculus gloriosus? Descende de gloria et sede in siti habitatio filie Dibon quoniam vastator Moab ascendit ad te dissipabit munitiones tuas. In via sta et prospice habitatio Aroer. Interroga fugientem et eum qui evasit dic: Quid accidit? Confusus est Moab quoniam victus est. Ululate et clamate annuntiate in Arnon quoniam vastata est Moab. Et iudicium venit ad terram campestrem super Helon et super Iasa et super Masphat et super Dibon et super Nabo et super domum Deblathaim et super Cariathaim et su

per bethgamul. et super bethmaon. et super carioth. et super bosra.
et super omnes civitates terre moab. que longe et que
prope sunt. Abscissum est cornu moab. et brachium eius
contritum est ait dominus. Inebriate eum quoniam contra dominum e-
rectus est. et allidet manum moab in vomitu
suo. et erit in derisum etiam ipse. Fuit enim in derisum tibi israel.
quasi inter fures repperisses eum. propter verba ergo tua que
adversus illum locutus es. captivus duceris. Re-
linquite civitates et habitate in petra habitatores mo-
ab. et estote quasi columba nidificans in summo ore
foraminis. Audivimus superbiam moab. superbus est
valde. Sublimitatem eius et arrogantiam et superbiam
et altitudinem cordis illius. Ego scio ait dominus iactantiam
eius. et quod non sit iuxta eam virtus eius. nec iuxta quod poterat
conata sit facere. Ideo super moab eiulabo. et ad
moab universam clamabo. ad viros muri fictilis
lamentantes. De planctu iazer plorabo tibi vinea
sabama. propagines tue transierunt mare. usque
ad mare iazer pervenerunt. Super messem tuam
et vindemiam tuam. predo irruit. Ablata est le-
titia et exultatio de carmelo et de terra moab. et
vinum de torcularibus sustuli. Nequaquam calcator
uve solitum celeuma cantabit. De clamo-
re esebon usque eleale et iasa dederunt vocem suam.
a segor usque ad oronaim. vitula conternatrix.
Aque quoque nemrim pessime erunt. Et auferam de
moab ait dominus offerentem in excelsis. et sacrificantem diis
eius. Propterea cor meum ad moab. quasi tybie
resonabit. et cor meum ad viros muri fictilis da-
bit sonitum tybiarum. quia plus fecit quam potuit. ideo
perierunt. Omne enim caput calvitium. et omnis barba
rasa erit. In cunctis manibus colligatio. et super omne
dorsum cilicium. Super omnia tecta moab et in pla-
teis eius omnis planctus. quoniam contrivi moab sicut vas
inutile ait dominus. Quomodo victa est et ululaverunt.
quomodo deiecit cervicem moab et confusus est. Eritque
moab in derisum et in exemplum omnibus in circuitu suo.
Hec dicit dominus. Ecce quasi aquila evolabit. et extendet
alas suas ad moab. Capta est carioth. et mu-
nitiones comprehense sunt. et erit in die illa moab cor for-
tium. sicut cor mulieris parturientis. et cessabit mo-
ab esse populus. quoniam contra dominum gloriatus est. Pavor
et fovea et laqueus super te o habitator moab. ait
dominus. Qui fugerit a facie pavoris cadet in foveam. et
qui conscenderit de fovea capietur laqueo. Adducam enim
super moab annum visitationis eorum dicit dominus. In umbra
esebon steterunt de laqueo fugientes. Quia ignis e-
gressus est de esebon. et flamma de medio seon. et de-
voravit partem moab. et verticem filiorum tu-
multus. Ve tibi moab. periisti populus chamos. quia com-
prehensi sunt filii tui et filie tue in captivitatem. Et
convertam captivitatem moab in novissimis diebus
ait dominus. Ad filios amon. XLVIIII

Hec dicit dominus. Numquid filii non sunt israel. aut heres non est
ei. Cur ergo hereditate possedit melchom gad.
et populus eius in urbibus eius habitavit. Ideo ecce dies
veniunt dicit dominus. et auditum faciam super rabbath fi-
liorum ammon fremitum prelii. et erit in tumulum dissi-
pata. filieque eius igni succendentur. et possidebit
israel possessores suos dicit dominus. Ulula esebon.
quoniam vastata est hai. Clamate filie rabbath
in die illa. Accingite vos ciliciis. plangite et cir-
cuite per sepes. quoniam melchom in transmigrationem
ducetur sacerdotes eius et principes eius simul. Quid
gloriaris in vallibus. Defluxit vallis tua filia deli-
cata. que confidebas in thesauris tuis. et dicebas.
Quis veniet ad me. Ecce ego inducam super te
terrorem ait dominus deus exercituum. ab omnibus qui sunt in circui-
tu tuo. et dispergemini singuli a conspectu vestro.
nec erit qui congreget fugientes. Et post hec reverti fa-
ciam captivos filiorum ammon ait dominus.

Hec dicit dominus exercituum. Numquid non est ultra sapien-
tia in theman. periit consilium a filiis. Inutilis
facta est sapientia eorum. Fugite. terga vertite. descendite
in voraginem habitatores dedan. quoniam perditionem esau
adduxi super eum. tempus visitationis eius. Si vinde-
miatores venissent super te. non reliquissent racemum.
Si fures in nocte. rapuissent quod sufficeret sibi. Ego
vero discooperui esau. revelavi abscondita eius.
et celari non poterit. Vastatum est semen eius et fratres eius. et vici-
ni eius. et non erit. Relinque pupillos tuos. ego eos
faciam vivere. et vidue tue in me sperabunt. Quia hec
dicit dominus. Ecce quibus non erat iudicium ut biberent
calicem. bibentes bibent. et tu quasi innocens relinqueris.
Non eris innocens. sed bibens bibes. Quia per memet
ipsum iuravi dicit dominus. quia in solitudinem et in desertum.
et in obprobrium et in maledictionem erit bosra. et omnes
civitates eius erunt in solitudines sempiternas. Au-
ditum audivi a domino. et legatus ad gentes missus
est. Congregamini et venite contra eam. et consurgamus
in prelium. Ecce enim parvulum dedi te in gentibus. et contemptibi-
lem inter homines. Arrogantia tua decepit te. et superbia
cordis tui. qui habitas in cavernis petre. et apprehende-
re niteris altitudinem collis. Cum exaltaveris quasi
aquila nidum tuum. inde detraham te dicit dominus. Et erit
ydumea deserta. omnis qui transierit per eam stupebit
et sibilabit super omnes plagas eius. Sicut subversa
est sodoma et gomorra et vicine eius. ait dominus. Non
habitabit ibi vir. et non colet eam filius hominis. Ecce
quasi leo ascendet de superbia iordanis. ad pul-
critudinem robustam. quia subito currere faciam eum
ad illam. et quis erit electus quem preponam ei. Quis
enim similis mei. et quis sustinebit me. et quis est
iste pastor qui resistat vultui meo. Propterea a-
udite consilium domini quod iniit de edom. et cogitationes
eius quas cogitavit de habitatoribus theman. Si
non deiecerint eos parvuli gregis. nisi dissipaverint
cum eis habitaculum eorum. A voce ruine eorum commota

est ibi. Clamor in mari rubro auditus est vocis
eius. Ecce quasi aquila ascendet et avolabit et expan-
det alas suas super Bosram. Et erit cor fortium Idu-
meae in die illa quasi cor mulieris parturientis.
Confusa est Emath
et Arphat, quia auditum pessimum audierunt. Tur-
bati sunt in mari prae sollicitudine, quiescere non potuerunt.
Dissoluta est Damascus, versa in fugam. Tremor
apprehendit eam. Angustiae et dolores tenuerunt eam
quasi parturientem. Quomodo dereliquerunt civita-
tem laudabilem, urbem laetitiae? Ideo cadent iuve-
nes eius in plateis eius, et omnes viri proelii conticescent in die
illa, ait Dominus exercituum. Et succendam ignem in muro
Damasci, et devorabit moenia Benadab.

Haec dicit Dominus. Surgite, ascendite in Cedar, et vasta-
te filios orientis. Tabernacula eorum et greges eorum
capient. Pelles eorum et omnia vasa eorum et camelos
eorum tollent sibi. Et vocabunt super eos formidinem in
circuitu. Fugite, abite vehementer. In voraginibus
sedete qui habitatis Asor, ait Dominus. Iniit enim contra vos
Nabuchodonosor rex Babylonis consilium, et cogi-
tavit adversum vos cogitationes. Consurgite et ascendi-
te ad gentem quietam, et habitantem confidenter, ait Dominus.
Non ostia nec vectes eis. Soli habitant. Et erunt came-
li eorum in direptionem, et multitudo iumentorum in praedam.
Et dispergam eos in omnem ventum qui sunt attonsi in comam,
et ex omni confinio eorum adducam interitum super eos,
ait Dominus. Et erit Asor in habitaculum draconum, deserta
usque in aeternum. Non manebit ibi vir, nec incol-
et eam filius hominis. Quod factum est verbum Domini ad Hiere-
miam prophetam adversus Elam in principio regni Sede-
ciae regis Iuda, dicens. Haec dicit Dominus exercituum. Ecce
ego confringam arcum Elam, summam fortitudinem e-
orum. Et inducam super Elam quattuor ventos a quattuor
plagis caeli, et ventilabo eos in omnes ventos istos, et non
erit gens ad quam non perveniant profugi Elam. Et pavere
faciam Elam coram inimicis suis, et in conspectu quaeren-
tium animam eorum. Et adducam super eos malum, iram furo-
ris mei, dicit Dominus, et mittam post eos gladium donec con-
sumam eos. Et ponam solium meum in Elam, et perdam inde
reges et principes, ait Dominus. In novissimis autem
diebus reverti faciam captivos Elam, dicit Dominus.

L

Verbum quod locutus est Dominus de Babylone et de terra
Chaldaeorum in manu Hieremiae prophetae. Annun-
tiate in gentibus, et auditum facite. Levate signum.
Praedicate, et nolite celare. Dicite: Capta est Babylon.
Confusus est Bel, victus est Merodach. Confusa sunt sculp-
tilia eius, superata sunt idola eorum. Quoniam ascendit contra
eam gens ab aquilone, quae ponet terram eius in solitudinem,
et non erit qui habitet in ea ab homine usque ad pecus. Et moti
sunt et abierunt. In diebus illis et in tempore illo, ait Dominus, veni-
ent filii Israel ipsi et filii Iuda simul, ambulantes
et flentes properabunt, et Dominum Deum suum quaerent. In Sion
interrogabunt viam. Huc facies eorum. Venient
et apponentur ad Dominum foedere sempiterno, quod nulla
oblivione delebitur. Grex perditus factus est populus meus.
Pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari
in montibus. De monte in collem transierunt, obliti
sunt cubilis sui. Omnes qui invenerunt comederunt eos, et hostes
eorum dixerunt: Non peccavimus, pro eo quod peccaverunt
Domino decori iustitiae, et exspectationi patrum eorum Domino.
Recedite de medio Babylonis, et de terra Chalde-
orum egredimini, et estote quasi haedi ante greges. Quoniam
ecce ego suscitabo et adducam in Babylonem congre-
gationem gentium magnarum de terra aquilonis, et prae-
parabuntur adversus eam, et inde capietur. Sagittae
eius quasi viri fortis interfectoris, non revertentur va-
cuae. Et erit Chaldaea in praedam. Omnes vastantes eam re-
plebuntur, ait Dominus. Quoniam exsultatis et magna
loquimini diripientes hereditatem meam. Quoniam
effusi estis sicut vituli super herbam, et mugistis
ut tauri. Confusa est mater vestra nimis, et ad
aequata pulveri quae genuit vos. Ecce novis-
sima erit in gentibus, deserta, invia, et arescens.
Ab ira Domini non habitabitur, sed redigetur tota
in solitudinem. Omnis qui transierit per Babylonem
stupebit, et sibilabit super universis plagis
eius. Praeparamini contra Babylonem per circuitum, omnes
qui tenditis arcum. Debellate eam, nec parcatis
iaculis, quia Domino peccavit. Clamate adversus
eam ubique. Dedit manum. Ceciderunt funda-
menta eius, destructi sunt muri eius, quoniam ultio Domini
est. Ultionem accipite de ea. Sicut fecit, facite ei.
Disperdite satorem de Babylone, et tenentem fal-
cem in tempore messis. A facie gladii columbae u-
nusquisque ad populum suum convertetur, et singuli ad
terram suam fugient. Grex dispersus est Israel. Leones
eiecerunt eum. Primus comedit eum rex Assur,
iste novissimus exossavit eum Nabuchodo-
nosor rex Babylonis. Propterea haec dicit Dominus exercituum
Deus Israel. Ecce ego visitabo regem Babylonis et
terram eius, sicut visitavi regem Assur. Et reducam
Israel ad habitaculum suum, et pascetur Carmelum et
Basan, et in monte Ephraim et Galaad satu-
rabitur anima eius. In diebus illis et in tempore illo, ait Dominus,
quaeretur iniquitas Israel et non erit, et peccatum Iuda et non
invenietur. Quoniam propitius ero eis quos dereliquero. Super
terram dominantium ascende, et super habitatores eius visita.
Dissipa et interfice quae post eos sunt, ait Dominus, et fac iuxta
omnia quae praecepi tibi. Vox belli in terra, et contritio magna.
Quomodo confractus est et contritus malleus univer-
sae terrae? Quomodo versa est in desertum Babylon in gentibus? Illa-
queavi te et capta es, Babylon, et nesciebas. Inventa
es et apprehensa, quia Dominum provocasti. Aperuit Dominus
thesaurum suum, et protulit vasa irae suae, quoniam opus
est Domino Deo exercituum in terra Chaldaeorum. Venite ad

eam ab extremis finibus. aperite ut exeant qui
conculcent eam. Tollite de via lapides. et redi
gite in acervos. et interficite eam. nec sit quicquam
reliquum. Dissipate universos fortes eius. descen
dant in occisionem. Ve eis quia venit dies eorum
tempus visitationis eorum. Vox fugientium. et eorum qui
evaserunt de terra babilonis. ut annuntient in syon ul
tionem domini dei nostri. ultionem templi eius. Annuntiate in
babilonem plurimis. omnibus qui tendunt arcum. Con
sistite adversus eam per gyrum. et nullus evadat.
Reddite ei secundum opus suum. iuxta omnia que fecit
facite illi. quia contra dominum erecta est. adversus sanctum
israel. Idcirco cadent iuvenes eius in plateis eius. et omnes
viri bellatores eius conticescent in die illa ait dominus.
Ecce ego ad te superbe dicit dominus deus exercituum. quia ve
nit dies tuus tempus visitationis tue. et cadet superbus
et corruet. et non erit qui suscitet eum. Et succendam
ignem in urbibus eius. et devorabit omnia in circuitu eius.
Hec dicit dominus exercituum. Calumpniam sustinent filii
israel et filii iuda simul. Omnes qui ceperunt eos tenent.
noluerunt dimittere eos. Redemptor eorum fortis.
dominus exercituum nomen eius. Iudicio defendet causam
eorum ut exterreat terram. et commoveat habitatores
babilonis. Gladius ad chaldeos ait dominus. et ad habita
tores babilonis. et ad principes. et ad sapientes
eius. Gladius ad divinos eius. qui stulti erunt. Gla
dius ad fortes eius. qui timebunt. Gladius ad equos
eius. et ad currus eius. et ad omne vulgus quod est in medi
o eius. et erunt quasi mulieres. Gladius ad thesau
ros eius. qui diripientur. Siccitas super aquas eius
erit. et arescent. quia terra sculptilium est. et in por
tentis gloriantur. Propterea habitabunt dracones
cum fatuis ficariis. et habitabunt in ea strutiones. et
non habitabitur ultra usque in sempiternum. nec extru
etur usque ad generationem et generationem. Sicut subvertit dominus sodo
mam et gomorram et vicinas eius ait dominus. Non habita
bit ibi vir. nec incolet eam filius hominis. Ecce
populus venit ab aquilone. et gens magna. et reges
multi consurgent a finibus terre. Arcum et scutum
apprehendent. crudeles sunt et inmisericordes. Vox eorum
quasi mare sonabit. et super equos ascendent. sic
ut vir paratus ad prelium contra te filia babilon. Au
divit rex babilonis famam eorum. et dissolute
sunt manus eius. angustia apprehendit eum. dolor quasi
parturientem. Ecce quasi leo ascendet de superbi
a iordanis ad pulchritudinem robustam. quia
subito currere eum faciam ad illam. Et quis erit electus
quem preponam ei. Quis enim similis mei. et quis sustine
bit me. et quis est iste pastor qui resistat vultui
meo. Propterea audite consilium domini quod iniit contra
adversus babilonem. et cogitationes eius quas cogitavit
super terram babilonis et terram chaldeorum. Nisi detraxerint
eos parvuli gregum. nisi dissipatum fuerit cum ipsis habi
taculum eorum. A voce captivitatis babilonis
commota est terra. et clamor inter gentes auditus est. Hec
dicit dominus. Ecce ego suscitabo super babilonem et super
habitatores eius qui cor suum levaverunt contra me quasi ven
tum pestilentem. Et mittam in babilonem ventilatores
et ventilabunt eam. et demolientur terram eius. quoniam vene
runt super eam undique in die afflictionis eius. Non
tendat qui tendit arcum suum. et non ascendat loricatus.
Nolite parcere iuvenibus eius. interficite omnem mili
tiam eius. et cadent interfecti in terra chaldeorum. et vulnerati
in regionibus eius. quoniam non fuit viduatus israel. et iuda
a deo suo domino exercituum. Terra autem chaldeorum
repleta est delicto a sancto israel. Fugite de medio
babilonis. et salvet unusquisque animam suam. Nolite
tacere super iniquitatem eius. quoniam tempus ultionis est domino.
vicissitudinem ipse retribuet ei. Calix aureus ba
bilon in manu domini inebrians omnem terram. De vino eius
biberunt gentes. et ideo commote sunt. Subito cecidit
babilon et contrita est. Ululate super eam. tollite
resinam ad dolorem eius. si forte sanetur. Curavimus
babilonem. et non est sanata. Derelinquamus eam.
et eamus unusquisque in terram suam. quoniam pervenit usque
ad celos iudicium eius. et elevatum est usque ad nubes.
Protulit dominus iustitias nostras. venite et narremus
in syon opus domini dei nostri. Acuite sagittas.
implete pharetras. Suscitavit dominus spiritum re
gum medorum. et contra babilonem mens eius ut per
dat eam. Quoniam ultio domini est. ultio templi sui. rex
medorum contra babilonem a domino suscitatur. Super mu
ros babilonis levate signum. augete custodiam.
Levate custodes. preparate insidias. quia cogitavit
dominus et fecit quecumque locutus est contra habitatores babilonis.
Que habitas super aquas multas locuples in the
sauris. venit finis tuus pedalis precisionis tue.
Iuravit dominus exercituum per animam suam. quoniam replebo
te hominibus quasi brucho. et super te celeuma cantabitur.
Qui fecit terram in fortitudine sua. et preparavit orbem
in sapientia sua et prudentia sua extendit celos. Dante eo
vocem multiplicabuntur aque in celo. qui elevat nu
bes ab extremo terre. fulgura in pluviam fecit.
et produxit ventum de thesauris suis. Stultus
factus est omnis homo a scientia. confusus est omnis confla
tor in sculptili. quia mendax conflatio eius. nec est spiritus
in eis. Vana sunt opera et risu digna. in tempore visita
tionis sue peribunt. Non sicut hec pars tua iacob.
quia qui fecit omnia ipse est. et israel sceptrum hereditatis
eius. dominus exercituum nomen eius. Collisisti tu mi
vasa belli. et ego collidam in te gentes. et disperdam
in te regna. et collidam in te equum et equitem eius. et
collidam in te currum et ascensorem eius. et collidam
in te virum et mulierem. et collidam in te senem et pu
erum. et collidam in te iuvenem et virginem. et colli
dam in te pastorem et gregem eius. et collidam in te agri
colam et iugales eius. et collidam in te duces et
magistratus. Et reddam babiloni et cunctis habi

Calix.
Eruditionis. sacre scripture. ps. calix meus inebrians q. p. z.
Benedictionis. Eucharistia. cor. x. Calix benedictionis.
Salvationis. prima. ps. calicem salutaris accipiam.
Passionis. mortis. agonia. m. xxvi. pater si fieri potest.
Iudiciarie sententie. iusticie. ps. Calix in manu domini. etc.
Ebrietatis. pro. xxiii. Cui suffossio oculorum. nonne.
Opulentie voluptatis. ier. hic. calix aureus.

tōib; chaldee oē malū suū q̄d fecer̄t ī syon ī
oculis uṙis ait dn̄s. Ecce ego ad te mons pestifer
ait dn̄s. q̄ corrūpis uniūsā t̄rā. 7 extendā manū
meā sup te. 7 euoluā te d̄ petris. 7 dabo te in
montē cōbustiōis. 7 n̄ tollēt d̄ te lapidē ī an
gulū 7 lapidē ī fundamēta. s; pditus ī et̄nū
eris ait dn̄s. Leuate sign̄ in t̄ra. clangite
buccina ī gētib;. sc̄ificate sup eā gētes. annū
tiate cont̄a illā regib;. ararath. menni 7 as
chenez. nūate cont̄a eā tapser. adducite equū
q̄si bruchū aculeatū. Sc̄ificate cont̄ eā gētes.
reges medie. duces ei. 7 uniūsos magistra
tus ei. cūctāq; t̄rā potestatis ei. Et cōmoue
bitur t̄ra 7 turbabit̄ q̄r euigilauit cont̄a
babilonē cogitatō dn̄i. ut ponat t̄rā babilo
nis d̄sertam 7 inhitabilē. Cessauerūt fortes
babilōis a plio. habitauerūt ī psidiis. deuoratū
ē robur eorū. 7 f̄cī s̄ q̄si mulieres. Incensa sūt
tabnacula ei. cont̄iti s̄ uectes ei. Currēs ob
uiā currenti ueniet. 7 nūtius obuiās nūtiā
ti. ut annūtiet regi babilōis quia capta est
ciuitas ei a sūmo usq; ad sūmū. 7 uada p̄
occupata s̄. 7 paludes incense s̄ igni. 7 uiri
bellatores cont̄urbati s̄. Q̄r h̄ dicit dn̄s exercituū
d̄s isr̄l. filia babilonis q̄si area. t̄ps triture ei.
adhuc modicū 7 ueniet t̄ps messiōis ei. Comedit
me. deuorauit me nabuchodonosor rex babi
lōis. reddidit me q̄si uas ināe. Absorbuit
me q̄si draco. repleuit uentrē suū teneritu
dine mea. 7 eiecit me. Iniquitas aduūsū me.
7 caro mea sup babiloēz. dicit hitatō syon.
7 sanguis m̄s sup hitatores chaldee dic̄ ihrl'm.
Ppterea h̄ dic̄ dn̄s. Ecce ego iudicabo causā tuā.
7 ulciscar ultōēz tuā. 7 desertū faciā mare ei. 7
siccabo uenā eius. 7 erit babilon ī tumulos. ha
bitatio draconū. stupor 7 sibilus. eo q̄ n̄ sit ha
bitator. Simul ut leones rugiēt. 7 excutient
comas uelut catuli leonū. In calore eorū ponā
potus eorū. 7 inebriabo eos ut sopiant̄. 7 dormiāt
sopnū sempitnū. 7 n̄ cōsurgāt dic̄ dn̄s. Dedu
cā eos q̄si agnos ad uictimas. q̄si arietes cū edis.
Q̄uō capta ē sesach. 7 cōphensa ē īclita uni
ūse t̄re. Q̄uō f̄ca ē ī stuporē babilon int̄ gētes.
Ascendit sup babiloēz mare. multitudine flu
ctuū ei operta ē. f̄ce s̄ ciuitates ei ī stuporē. t̄ra
ihitabilis 7 d̄serta. t̄ra ī qua nullus hitet. n̄
t̄nseat p̄ eā filius hōis. 7 uisitabo sup bel in
babilonē. 7 eiciā q̄d absorbuerat d̄ ore ei. 7 n̄
cōfluēt ad eū ultra gētes. siq̄dē 7 mur̄ babilōis
corruet. Egredimini de medio ei ppl's m̄s. ut sal
uet unusquisq; aīaz suā ab ira furoris dn̄i. ne
forte mollescat cor uṙm ut timeatis auditū
q̄ audiet̄ ī t̄ra. 7 ueniet ī anno auditio. 7 p̄
hūc annū auditō 7 iniquitas ī t̄ra. 7 dn̄ator sup

dn̄atorē. Ppterea ecce dies ueniūt. 7 uisita
bo sup sculptilia babilōis. 7 oīs t̄ra ei cōfū
det̄. 7 uniūsi interfecti ei cadēt ī medio ei. Et la
udabūt sup babiloēz celi 7 t̄ra. 7 oīa q̄ ī eis s̄.
q̄r ab aq̄lone uenient ei p̄dones ait dn̄s. Et quō
fec̄ babilon ut caderēt occisi ī isr̄l. sic d̄ babi
lone cadēt occisi ī uniūsa t̄ra. Q̄ fugitis
gladiū. uenite nolite stare. Recordamini
pcul dn̄i. 7 ihrl'm ascēdat sup cor uṙm. Cō
fusi sum' q̄m audiuim' obpbriū. operuit
ignominia facies n̄ras q̄r uenerūt alieni sr̄
sc̄ificatōez domus dn̄i. Ppt̄ea ecce dies ue
niūt ait dn̄s. 7 uisitabo sup sculptilia eius.
7 ī omni t̄ra ei mugiet uulnātus. Si ascen
derit babilō ī celū. 7 firmauit. & firmauit ī
excelso robur suū. a me uenient uastato
res ei ait dn̄s. Vox clamoris d̄ babilone. 7 cō
tritō magna d̄ t̄ra chaldeorū. q̄r uastauit dn̄s
babiloēz. 7 pdidit ex ea uocē magnā. 7 sona
būt fluctus ei q̄si aq̄ multe. Dedit sonitū
uox eorū. q̄r uenit sup eā. id est sup babilo
nē p̄do. 7 app̄hensi s̄ fortes ei. 7 emarcuit
arcus eorū. q̄r fortis ultor dn̄s reddēs retri
buet ei. 7 inebriabo p̄ncipes ei. 7 sapientes
ei. duces ei. 7 magistratus ei. 7 fortes ei. 7 dor
mient sopnū sempitnū. 7 n̄ expgescent ait
rex gl'e. dn̄s exercituū nomē ei.

Hec dic̄ dn̄s exercituū. Murus babilonis ille
latissim'. suffosione suffodietur. 7 porte ei
excelse igne cōburent̄. 7 labores pploꝝ ad ni
chilū. 7 gentiū ī igne erunt 7 dispibūt. Verbū
q̄d p̄cep̄ hyeremias pphā saraye filio ne
rie. filii maasie. cū pgeret cū sedechia
rege ī babiloēz. ī anno q̄rto regni ei. Sara
ias aūt erat p̄nceps pphie. 7 scripsit hiere
mias omne malū q̄d uentur̄ erat sup ba
bilonē ī libro uno. omnia uba h̄ q̄ scripta sūt
cont̄ babiloēz. 7 dixit hieremias ad saraiam. Cū
ueneris ī babiloēz. 7 uideris 7 legeris oīa uba
h̄. dices. Dn̄e tu locutus es cont̄ locū istū ut
disperderes eū ne sit q̄ ī eo hitet ab hōie us
q; ad pecus. 7 ut sit ppetua solitudo. Cūq;
cōpleueris legē libꝝ istū. ligabis ad eū lapi
dē. 7 pities illū ī medio eufraten. 7 dices.
Sic submerget̄ babilō. 7 n̄ cōsurget a facie
afflictiōis quā ego adduco sup eā. 7 dissol
uetur.

LII

Filius uiginti 7 unius anni sedechias ē regnare
cepisset. 7 undecim annis regnauit ī ihrl'm. no
men matris ei amital. filia hieremie d̄
lobna. 7 fecit malū ī ocul' dn̄i. iuxta oīa q̄ fe
cerat ioachim. q̄m furor dn̄i erat ī ihrl'm. 7 in
iuda. usq;quo p̄iceret eos a facie sua. 7 reces
sit sedechias a rege babilōis. f̄cm ē aūt ī an

nono regni eius in mense decimo decima die men
sis venit nabuchodonosor rex babylonis ipse
et omnis exercitus eius adversum ierusalem et obsederunt eam.
et edificaverunt contra eam munitiones in circuitu.
et fuit civitas obsessa usque ad undecimum an
num regis sedechie. Mense autem quarto nona mensis
obtinuit fames civitatem et non erant alimenta
populo terre. Et dirupta est civitas et omnes viri bel
latores eius fugerunt. et exierunt de civitate nocte
per viam porte que est inter duos muros et ducit ad
ortum regis. chaldeis obsidentibus urbem in gyro.
et abierunt per viam que ducit in heremum. Persecu
tus est autem exercitus chaldeorum regem et apprehenderunt se
dechiam in deserto quod est iuxta hiericho et omnis comita
tus eius diffugit ab eo. Cumque comprehendissent regem.
adduxerunt eum ad regem babylonis in reblatha que est
in terra emath et locutus est ad eum iudicia. Et iugu
lavit rex babylonis filios sedechie in oculis eius.
Sed et omnes principes iuda occidit in reblatha. et ocu
los sedechie eruit. et vinxit eum compedibus et addu
xit eum rex babylonis in babylonem et posuit eum in
domum carceris usque ad diem mortis eius. In mense
autem quinto decima mensis. ipse est annus nonus decimus
nabuchodonosor regis babylonis. venit nabuzar
dan princeps militie qui stabat coram rege babylonis
in ierusalem. et incendit domum domini et domum regis et
omnes domos ierusalem et omnem domum magnam igne combus
sit. et totum murum ierusalem per circuitum destruxit cunc
tus exercitus chaldeorum qui erat cum magistro militum. De
pauperibus autem populi et de reliquo vulgo qui remanserat
in civitate. et de perfugis qui transfugerant ad regem
babylonis et ceteros de multitudine transtulit
nabuzardan princeps militie. De pauperibus vero terre
reliquit nabuzardan princeps militie vinitores
et agricolas. Columpnas quoque ereas que erant in do
mo domini et bases et mare ereum quod erat in domo domini
confregerunt chaldei. et tulerunt omne es eorum in baby
lonem. et lebetas et creagras et ciathos et psalteria.
et fialas et mortariola et omnia vasa erea que in mini
sterio fuerant tulerunt. Et hydrias et thimiamateria.
et urceos et pelves et candelabra et mortaria et
ciathos. Quotquot aurea aurea. et quotquot argentea
argentea. Tulit magister militie columpnas du
as et mare unum. et vitulos duodecim ereos qui erant
sub basibus quas fecerat rex salomon in domo
domini. Non erat pondus eris omnium vasorum horum. De
columpnis autem decem et octo cubiti altitudinis erant
in columpna una. et funiculus duodecim cubitorum
circuibat eam. Porro grossitudo eius quattuor
digitorum. et intrinsecus cava erat. et capitella
super utramque erea. Altitudo capitelli unius quinque
cubitorum. et retiacula et mala granata nonagin
ta et sex dependentia. et omnia mala granata centum
retiaculis circumdabantur. Et tulit magister mi

litie saraiam sacerdotem primum. et sophoniam sacerdotem
secundum. et tres custodes vestibuli. Et de civitate tulit
eunuchum unum qui erat prepositus super viros bella
tores. et septem viros de his qui videbant faciem regis
qui inventi sunt in civitate. et scribam principem militum
qui probabat tyrones. et sexaginta viros de populo
terre qui inventi sunt in medio civitatis. Tulit autem
eos nabuzardan magister militie et duxit eos
ad regem babylonis in reblatha. Et percussit eos rex ba
bylonis. et interfecit eos in reblatha in terra emath. Et
translatus est iuda de terra sua. Iste est populus quem transtu
lit nabuchodonosor in anno septimo iudeos tri
a milia viginti tres. In anno octavo decimo na
buchodonosor de ierusalem. animas octingentas trigin
ta duas. In anno vicesimo tertio nabuchodo
nosor transtulit nabuzardan magister militum
iudeorum animas septingentas quadraginta quinque.
Omnes ergo anime quattuor milia sexcente. Et factum est in tri
cesimo septimo anno transmigrationis ioachin regis
iuda. duodecimo mense. vicesima quinta mensis. eleva
vit evilmerodach rex babylonis ipso anno regni
sui caput ioachin regis iude. et eduxit eum de domo
carceris. et locutus est cum eo bona. Et posuit thronum
eius super thronos regum qui erant post se in babylone.
et mutavit vestimenta carceris eius. et comedebat panem
coram eo semper cunctis diebus vite sue. Et cibaria eius
cibaria perpetua dabantur ei a rege babylonis. sta
tuta per singulos dies. usque ad diem mortis sue
cunctis diebus vite eius. Quod est in titulo cynoth et ab
Et factum est postquam in solutione litterarum hebraicarum.
captivitatem reductus est israel. et ierusalem deserta est.
sedit hieremias flens et planxit lamentatione hac in
ierusalem et dixit. Incipiunt lamentationes hieremie prophete.

Aleph.

Quomodo sedet sola civitas plena I
populo. facta est quasi vidua domina gentium.
princeps provinciarum facta est sub tri
buto. Beth. Plorans ploravit in noc
te. et lacrime eius in maxillis eius. Non
est qui consoletur eam ex omnibus caris eius. Omnes ami
ci eius spreverunt eam. et facti sunt ei inimici. Gimel. Mi
gravit iuda propter afflictionem et multitudinem servi
tutis. Habitavit inter gentes. nec invenit requiem. Omnes
persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias.
Deleth. Vie syon lugent. eo quod non sint qui veniant
ad sollempnitatem. Omnes porte eius destructe. sacerdo
tes eius gementes. virgines eius squalide. et ipsa oppressa
amaritudine. He. Facti sunt hostes eius in capite. ini
mici illius locupletati sunt. quia dominus locutus est super eam.
propter multitudinem iniquitatum eius. parvuli eius ducti
sunt captivi ante faciem tribulantis. Vav. Et egressus est
a filia syon omnis decor eius. facti sunt principes eius velut
arietes. non invenientes pascua. et abierunt absque forti
tudine. ante faciem subsequentis. Zai. Et recordata

est Ierusalem dierum afflictionis sue et prevaricationis omnium desiderabilium suorum que habuerat a diebus antiquis, cum caderet populus eius in manu hostili et non esset auxiliator. Viderunt eam hostes et deriserunt sabbata eius. Heth. Peccatum peccavit Ierusalem, propterea instabilis facta est. Omnes qui glorificabant eam spreverunt illam, quia viderunt ignominiam eius. Ipsa autem gemens conversa est retrorsum. Theth. Sordes eius in pedibus eius, nec recordata est finis sui. Deposita est vehementer, non habens consolatorem. Vide domine afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus meus. Ioth. Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius, quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus preceperas ne intrarent in ecclesiam tuam. Caph. Omnis populus eius gemens et querens panem. Dederunt pretiosa queque pro cibo ad refocillandam animam. Vide domine et considera quoniam facta sum vilis. Lamech. O vos omnes qui transitis per viam, attendite et videte si est dolor sicut dolor meus. Quoniam vindemiavit me ut locutus est dominus in die ire furoris sui. Mem. De excelso misit ignem in ossibus meis et erudivit me. Expandit rete pedibus meis, convertit me retrorsum. Posuit me desolatam, tota die merore confectam. Nun. Vigilavit iugum iniquitatum mearum, in manu eius convolute sunt et imposite collo meo. Infirmata est virtus mea. Dedit me dominus in manu de qua non potero surgere. Samech. Abstulit omnes magnificos meos dominus de medio mei. Vocavit adversum me tempus ut contereret electos meos. Torcular calcavit dominus virgini filie Iuda. Ain. Idcirco ego plorans et oculus meus deducens aquas, quia longe factus est a me consolator convertens animam meam. Facti sunt filii mei perditi, quoniam invaluit inimicus. Phe. Expandit Syon manus suas, non est qui consoletur eam. Mandavit dominus adversum Iacob in circuitu eius hostes eius. Facta est Ierusalem quasi polluta menstruis inter eos. Sade. Iustus est dominus, quia os eius ad iracundiam provocavi. Audite obsecro universi populi et videte dolorem meum. Virgines mee et iuvenes mei abierunt in captivitatem. Coph. Vocavi amicos meos et ipsi deceperunt me. Sacerdotes mei et senes mei in urbe consumpti sunt, quia quesierunt cibum sibi ut refocillarent animam suam. Res. Vide domine quoniam tribulor, conturbatus est venter meus. Subversum est cor meum in memetipsa, quoniam amaritudine plena sum. Foris interficit gladius, et domi mors similis est. Sen. Audierunt quia ingemisco ego, et non est qui consoletur me. Omnes inimici mei audierunt malum meum, letati sunt quoniam tu fecisti. Adduxisti diem consolationis, et fient similes mei. Thau. Ingrediatur omne malum eorum coram te, et vindemia eos sicut vindemiasti me propter omnes iniquitates meas. Multi enim gemitus mei et cor meum merens. Aleph. Quomodo obtexit caligine in furore

suo dominus filiam Syon. Proiecit de celo in terram inclitam Israel, et non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui. Beth. Precipitavit dominus nec pepercit omnia speciosa Iacob. Destruxit in furore suo munitiones virginis Iuda, deiecit in terram. Polluit regnum et principes eius. Gimel. Confregit in ira furoris sui omne cornu Israel. Avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici, et succendit in Iacob quasi ignem flamme devorantis in gyro. Deleth. Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis, et occidit omne quod pulchrum erat visu in tabernaculo filie Syon, effudit quasi ignem indignationem suam. He. Factus est dominus velut inimicus, precipitavit Israel, precipitavit omnia menia eius, dissipavit munitiones eius, et replevit in filia Iuda humiliatum et humiliatam. Vav. Et dissipavit quasi ortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum. Oblivioni tradidit dominus in Syon festivitatem et sabbatum, et in opprobrium in indignatione furoris sui regem et sacerdotem. Zai. Repulit dominus altare suum, maledixit sanctificationi sue. Tradidit in manu inimici muros turrium eius. Vocem dederunt in domo domini sicut in die sollempni. Fit vi. Eth. Cogitavit dominus dissipare murum filie Syon. Tetendit funiculum suum et non avertit manum suam a perditione. Luxitque antemurale, et murus pariter dissipatus est. Teth. Defixe sunt in terra porte eius, perdidit et contrivit vectes eius. Regem eius et principes eius in gentibus. Non est lex, et prophete eius non invenerunt visionem a domino. Ioth. Sederunt in terra, conticuerunt senes filie Syon. Consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis. Abiecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem. Caph. Defecerunt pre lacrimis oculi mei, conturbata sunt viscera mea. Effusum est in terra iecur meum super contritione filie populi mei, cum deficeret parvulus et lactens in plateis oppidi. Lamech. Matribus suis dixerunt: ubi est triticum et vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis, cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum. Mem. Cui comparabo te vel cui assimilabo te, filia Ierusalem? Cui exequabo te et consolabor te, virgo filia Syon? Magna est enim velut mare contritio tua. Quis medebitur tui? Nun. Prophete tui viderunt tibi falsa et stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam ut te ad penitentiam provocarent. Viderunt autem tibi assumptiones falsas et eiectiones. Samech. Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam. Sibilaverunt et moverunt caput suum super filiam Ierusalem: hecine est urbs perfecti decoris, gaudium universe terre? Ain. Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui. Sibilaverunt et fremuerunt dentibus et dixerunt: devorabimus. En ista est dies quam expectabamus; invenimus, vidimus. Phe. Fecit dominus que cogitavit, complevit

sermonem suum quem preceperat a diebus antiquis. destruxit
et non pepercit. et letificavit super te inimicum. et exal
tavit cornu hostium tuorum. Sade. Clamavit cor
eorum ad dominum. super muros filie Syon. deduc quasi
torrentem lacrimas per diem et per noctem. non des requi
em tibi, neque taceat pupilla oculi tui. Coph. Con
surge lauda in nocte in principio vigiliarum tua
rum. effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum domini.
leva ad eum manus tuas pro animabus parvulorum
tuorum. qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.
Res. Vide domine et considera quem vindemiaveris
ita. Ergo ne comedent mulieres fructum suum
parvulos ad mensuram palme. Si occiditur in
sanctuario domini sacerdos et propheta. Sen. Iacuerunt in
terra foris puer et senex. virgines mee et iuve
nes mei ceciderunt in gladio. Interfecisti in die fu
roris tui percussisti nec misertus es. Thau. Voca
sti quasi ad diem sollempnem qui terrerent me de circu
itu. et non fuit in die furoris domini qui effugeret et re
linqueretur. Quos educavi et enutrivi. inimicus
III meus consumpsit eos. Aleph. Ego vir videns paup
tatem meam. in virga indignationis eius. Aleph.
Me minavit et adduxit in tenebris et non in lucem.
Aleph. Tantum in me vertit et convertit manum suam
tota die. Beth. Vetustam fecit pellem meam et car
nem meam. contrivit ossa mea. Beth. Edifi
cavit in gyro meo. et circumdedit me felle et labore.
Beth. In tenebrosis collocavit me. quasi mor
tuos sempiternos. Gimel. Circumedificavit ad
versum me ut non egrediar. aggravavit compe
dem meam. Gimel. Sed et cum clamavero et rogavero
exclusit orationem meam. Gimel. Conclusit
vias meas lapidibus quadris. semitas meas
subvertit. Deleth. Ursus insidians factus est michi
leo in absconditis. Deleth. Semitas meas
subvertit et confregit me. posuit me desolatam.
Deleth. Tetendit arcum suum et posuit me quasi
signum ad sagittam. He. Misit in renibus meis fi
lias pharetre sue. He. Factus sum in derisu
omni populo meo. canticum eorum tota die. He. Re
plevit me amaritudinibus. inebriavit absinthi
o. Vav. Et fregit ad numerum dentes meos. ci
bavit me cinere. Vav. Et repulsa est anima mea.
oblitus sum bonorum. Vav. Et dixi periit finis meus
et spes mea a domino. Zai. Recordare paupertatis
mee et transgressionis. absinthii et fellis. Zai. Me
moria memor ero. et tabescet in me anima mea. Zai.
Hec recolens in corde meo. ideo sperabo. Heth. Mise
ricordie domini quia non sumus consumpti. quia non defecerunt miserationes
eius. Heth. Novi diluculo. multa est fides tua.
Heth. Pars mea dominus dixit anima mea. propterea expecta
bo eum. Teth. Bonus est dominus sperantibus in eum. anime
querenti illum. Teth. Bonum est prestolari cum silen
tio salutare dei. Teth. Bonum est viro cum portaverit
iugum ab adolescentia sua. Ioth. Sedebit so
litarius et tacebit. quia levavit se super se. Ioth.
Ponet in pulvere os suum. si forte sit spes. Ioth.
Dabit percutienti se maxillam. saturabitur obprobri
is. Caph. Quia non repellet in sempiternum deus. Caph.
Quia si abiecit et miserebitur. secundum multitudinem
miseriarum suarum. Caph. Non enim humiliavit ex corde
suo. et abiecit filios hominis. Lamech. Ut conteret
sub pedibus suis omnes vinctos terre. Lamech. Ut
declinaret iudicium viri in conspectu vultus altis
simi. Lamech. Ut perverteret hominem in iudicio suo.
et deus ignoravit. Mem. Quis est iste qui dixit ut
fieret. domino non iubente. Mem. Ex ore altissi
mi non egredientur nec bona nec mala. Mem. Quid
murmuravit homo vivens. vir pro peccatis suis.
Nun. Scrutemur vias nostras et queramus et revertamur
ad dominum. Nun. Levemus corda nostra cum
manibus ad dominum in celis. Nun. Nos inique egimus
et ad iracundiam provocavimus. ideo tu inexo
rabilis es. Samech. Operuisti in furore et percussisti nos.
occidisti nec pepercisti. Samech. Opposuisti nu
bem tibi ne transeat ad te oratio. Samech. Eradi
cationem et abiectionem posuisti me in medio populorum.
Ain. Aperuerunt super nos os suum omnes inimici. Ain.
Formido et laqueus factus est nobis. vaticinatio et contritio.
Ain. Divisiones aquarum deduxit oculus meus. in contri
tione filie populi mei. Fe. Oculus meus afflictus
est nec tacuit. eo quod non esset requies. Fe. Donec
respiceret et videret deus de celis. Fe. Oculus meus de
predatus est animam meam. in cunctis filiabus urbis mee.
Sade. Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei
gratis. Sade. Lapsa est in lacum vita mea. et po
suerunt lapidem super me. Sade. Inundaverunt
aque super caput meum. dixi perii. Coph. Invocavi
nomen tuum domine de lacu novissimo. Coph.
Vocem meam audisti. ne avertas aurem tuam a sin
gultu meo et clamoribus. Coph. Appropinquasti
in die qua invocavi te. dixisti ne timeas. Res.
Iudicasti domine causam anime mee. redemptor vite
mee. Res. Vidisti domine iniquitatem adversum me.
iudica iudicium meum. Res. Vidisti omnem
furorem. universas cogitationes eorum adversum
me. Sen. Audisti obprobria eorum domine. omnes cogi
tationes eorum adversum me. Sen. Labia insurgen
tium michi et meditationes eorum adversum me tota
die. Sen. Sessionem eorum et resurrectionem eorum
vide. ego sum psalmus eorum. Thau. Reddes eis
vicem domine. iuxta opera manuum suarum. Thau.
Dabis eis scutum cordis laborem tuum. Thau. Per
sequeris in furore et conteres eos sub celis domine.
Aleph. Quomodo obscuratum est aurum. mutatus IIII
est color optimus. dispersi sunt lapides sanctuarii

incapite omniū platearū. Beth. filii syon
incliti ⁊amicti auro primo. quomodo reputa
ti sunt in uasa testea opus manuū figuli. Gimel.
Sed ⁊ lamie nudauerūt mammā. lactauerūt
catulos suos. filia populi mei crudelis quasi strutio
in deserto. Deleth. Adhesit lingua lactantis
ad palatum eius in siti. Paruuli petierūt pa
nem. et non erat qui frangeret eis. Nobiles eius interierunt
fame ⁊ multitudo siti exaruit. He. Qui
uescebantur uoluptuose interierūt in uiis.
qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora. Vav.
⁊ maior effecta est iniquitas filie populi mei pec
cato sodomorum. que subuersa est in momento. ⁊ non
ceperūt in ea manus. Zai. Candidiores nazare
ni eius niue. nitidiores lacte. rubicundiores
ebore antiquo. saphyro pulchriores. Heth.
Denigrata est super carbones facies eorum. ⁊ non sunt
cogniti in plateis. Adhesit cutis eorum ossibus. a
ruit ⁊ facta est quasi lignum. Theth. Melius fuit occi
sis gladio quam interfectis fame. quoniam isti extа
buerūt consumpti a sterilitate terre. Ioth. Manus
mulierum misericordium coxerunt filios suos. facti
sunt cibus earum in contritione filie populi mei. Caph. Comple
uit dominus furorem suū. effudit iram indignationis
sue. ⁊ succendit ignem in syon. ⁊ deuorauit fun
damenta eius. Lamech. Non crediderūt reges terre ⁊
uniuersi habitatores orbis. quoniam ingrederetur hostis
⁊ inimicus per portas ierusalem. Mem. Propter pec
cata prophetarum eius. ⁊ iniquitates sacerdotum eius. qui
effuderūt in medio eius sanguinem iustorum.
Nun. Errauerūt ceci in plateis. polluti sunt
sanguine. cumque non possent. tenuerūt lacinias
suas. Samech. Recedite polluti clamauerunt
eis. recedite. abite. nolite tangere. Iurgati
quippe sunt ⁊ commoti. dixerunt inter gentes. non addet ultra
ut habitet in eis. Ain. Facies domini diuisit eos.
non addet ut respiciat eos. facies sacerdotum non
erubuerūt. neque senum miserti sunt. Fe. Cum adhuc
subsisteremus. defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum
uanum. Cum respiceremus attenti ad gentem que saluare
non poterat. Sade. Lubricauerūt uestigia nostra in iti
nere platearum nostrarum. Appropinquauit finis
noster. completi sunt dies nostri. quia uenit finis noster.
Coph. Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis ce
li. super montes persecuti sunt nos. in deserto insidiati
sunt nobis. Res. Spiritus oris nostri christus dominus captus est in pec
catis nostris. cui diximus in umbra tua uiuemus
in gentibus. Sen. Gaude ⁊ letare filia edom que ha
bitas in terra hus. ad te quoque perueniet calix. ine
briaberis atque nudaberis. Thau. Completa est iniquitas
tua filia syon. non addet ultra ut transmigret te.
uisitauit iniquitatem tuam filia edom. discoop
uit iniquitatem tuam. Incipit oratio hyeremie prophete.

Recordare domine quid acciderit nobis. intuere
⁊ respice obprobrium nostrum. Hereditas nostra uersa
est ad alienos. domus nostre ad extraneos. pupilli
facti sumus absque patre. matres nostre quasi uidue. A
quam nostram pecunia bibimus. ligna nostra pretio com
parauimus. Ceruicibus minabamur. lassis non da
batur requies. Egypto dedimus manum ⁊ assyriis.
ut saturaremur pane. Patres nostri peccauerūt
⁊ non sunt. ⁊ nos iniquitates eorum portauimus. Serui do
minati sunt nostri. non fuit qui redimeret de manu eorum.
In animabus nostris afferebamus panem nobis. a facie
gladii in deserto. Pellis nostra quasi clibanus exusta
est. a facie tempestatum famis. Mulieres in syon
humiliauerūt. uirgines in ciuitatibus iuda.
Principes manu suspensi sunt. facies senum non eru
buerunt. Adolescentibus impudice abusi
sunt. ⁊ pueri in ligno corruerunt. Senes de portis de
fecerūt. iuuenes de choro psallentiū. Defecit gau
dium cordis nostri. uersus est in luctum chorus
noster. Cecidit corona capitis nostri. ue nobis quia pec
cauimus. Propterea mestum factum est cor nostrum. ideo con
tenebrati sunt oculi nostri. propter montem syon quia
disperiit. uulpes ambulauerunt in eo. Tu autem domine
in eternum permanebis. solium tuum in generatione
⁊ generationem. Quare in perpetuum obliuisceris nostri.
derelinques nos in longitudine dierum. Conuerte
nos domine ad te ⁊ conuertemur. innoua dies
nostros sicut a principio. Sed proiciens repulisti nos.
iratus es contra nos uehementer.

Et hec uerba libri que scripsit
baruch filius neri. filii maasie. fi I
lii sedechie. filii sedei. filii helchie.
in babilonia. in anno quinto. in septima
die mensis. in tempore quo ceperūt chaldei ierusalem.
⁊ succenderunt eam igni. ⁊ legit baruch uerba li
bri huius ad aures iechonie filii ioachim regis
iuda. ⁊ ad aures uniuersi populi uenientis ad li
brum. ⁊ ad aures potentium filiorum regum. ⁊ ad aures
presbiterorum. ⁊ ad aures populi. a minimo usque ad ma
gnum. eorum omniū habitantium in babilonia ad flu
men sudi. Qui audientes plorabant ⁊ ieiunabant ⁊ orabant
in conspectu domini. ⁊ collegerunt pecuniam secundum
quod potuit uniuscuiusque manus. ⁊ miserūt in ierusalem
ad ioachim filium helchie filii salom sacerdotem.
⁊ ad sacerdotes ⁊ ad omnem populum. qui inuenti sunt
cum eo in ierusalem. cum acciperet uasa templi domini que
ablata fuerant de templo reuocare in terram iuda. de
cima die mensis siban uasa argentea que fecit se
dechias filius iosie rex iuda postea quam cepisset
nabuchodonosor rex babilonis iechoniam.
⁊ principes ⁊ potentes ⁊ populum terre ab ierusalem.
⁊ uinctos duxit eos in babiloniam. ⁊ dixerūt.

Ecce misimus ad vos pecunias de quibus emite holocau
stomata et thus et facite manna et offerte pro
peccato ad aram domini dei nostri et orate pro vita Nabu
chodonosor regis Babylonis et pro vita Baltha
sar filii eius ut sint dies ipsorum sicut dies celi super
terram et det dominus virtutem nobis et illuminet oculos
nostros ut vivamus sub umbra Nabuchodono
sor regis Babylonis et sub umbra Balthasar fi
lii eius et serviamus eis multis diebus et inveniamus
gratiam in conspectu eorum. Et pro nobis ipsis orate ad
dominum deum nostrum quia peccavimus domino deo nostro et
non est aversus furor eius a nobis usque in hunc diem.
Et legite librum istum quem misimus ad vos recitari in
templo domini in die sollempni et in die oportuno. Et
dicetis domino deo nostro iustitia nobis autem confusio
faciei nostre sicut dies hec omni Iuda et habitantibus
in Ierusalem regibus nostris et principibus nostris sacerdoti
bus nostris et prophetis nostris et patribus nostris. Peccavi
mus ante dominum deum nostrum et non credidimus diffidentes
in eum et non fuimus subiectibiles illi et non obaudi
vimus vocem domini dei nostri ut ambularemus in man
datis eius que dedit nobis. A die qua eduxit patres nostros
de terra Egypti usque in hunc diem eramus incredibiles
ad dominum deum nostrum et dissipati recessimus ne
audiremus vocem ipsius. Et adheserunt nobis mala mul
ta et maledictiones quas constituit dominus Moysi servo
suo qui eduxit patres nostros de terra Egypti dare
nobis terram fluentem lac et mel sicut hodierna
die. Et non audivimus vocem domini dei nostri secundum omnia
verba prophetarum quos misit ad nos et abivimus
unusquisque in sensum cordis nostri maligni operari
diis alienis facientes mala ante oculos domini
II dei nostri. Propter quod statuit dominus deus noster verbum suum quod
locutus est ad nos et ad iudices nostros qui iudicabant
Israel et ad reges nostros et ad principes nostros et ad
omnem Israel et Iuda ut adduceret dominus super nos ma
la magna que non sunt facta sub celo quemadmodum facta
sunt in Ierusalem secundum que scripta sunt in lege Moysi ut
manducaret homo carnes filii sui et carnes filie
sue. Et dedit illos sub manu omnium regum qui sunt in
circuitu nostro in improperium et in desolationem in omnibus
populis in quibus nos dispersit dominus. Et facti sunt subtus
et non supra quia peccavimus domino deo nostro non obau
diendo vocem ipsius. Domino deo nostro iustitia nobis
autem et patribus nostris confusio faciei sicut dies hec
quia locutus est dominus super nos omnia mala hec que vene
runt super nos. Et non sumus deprecati faciem domini
dei nostri ut reverteremur unusquisque nostrum a viis
nostris pessimis. Et vigilavit dominus in malis et adduxit
ea super nos quia iustus est dominus in omnibus operibus
suis que mandavit nobis et non audivimus vocem
ipsius ut iremus in preceptis domini que dedit ante faciem
nostram. Et nunc domine deus Israel qui eduxisti plebem tuam
de terra Egypti in manu valida et in signis et in prodi
giis et in virtute tua magna et in brachio excelso et
fecisti tibi nomen sicut est dies iste. Peccavimus impie
egimus inique gessimus domine deus noster in omnibus iustitiis
tuis. Avertatur ira tua a nobis quia derelicti sumus
pauci inter gentes ubi dispersisti nos. Exaudi domine
preces nostras et orationes nostras et educ nos propter te et da
nobis invenire gratiam ante faciem eorum qui nos abdu
xerunt ut sciat omnis terra quia tu es dominus deus noster et quia
nomen tuum invocatum est super Israel et super genus ipsius.
Respice domine de domo sancta tua in nos et inclina
aurem tuam et exaudi. Aperi oculos tuos et vide quia
non mortui qui sunt in inferno quorum spiritus acceptus est a visceribus
suis dabunt honorem et iustificationem
domino. Sed anima que tristis est super magnitudine mali et in
cedit curva et infirma et oculi deficientes et anima esu
riens dat tibi gloriam et iustitiam domino. Quia non secundum
iustitias patrum nostrorum nos fundimus preces ante
conspectum tuum domine deus noster sed quia misisti iram tuam
et furorem tuum super nos sicut locutus es in manu puero
rum tuorum prophetarum dicens. Sic dicit dominus. Inclinate hu
merum vestrum et cervicem vestram et opera facite regi Babylo
nis et sedebitis in terra quam dedi patribus vestris. Quod
si non audieritis vocem domini dei vestri operari regi Ba
bylonis defectionem vestram faciam de civitatibus Iuda et a
foris Ierusalem et auferam a vobis vocem iocunditatis et
vocem gaudii et vocem sponsi et vocem sponse
et erit omnis terra sine vestigio ab inhabitantibus
eam. Et non audierunt vocem tuam ut operarentur regi Ba
bylonis et statuisti verba tua que locutus es in mani
bus puerorum tuorum prophetarum ut transferrentur ossa re
gum nostrorum et ossa patrum nostrorum de loco suo. Et ecce sunt pro
iecta in calore solis et gelu noctis et mortui sunt in doloribus
pessimis in fame et gladio et in emissione. Et posuisti
templum in quo invocatum est nomen tuum in ipso sicut est dies
hec propter iniquitatem domus Israel et domus Iuda. Et fecisti in
nobis domine deus noster secundum omnem bonitatem tuam et secundum
omnem miserationem tuam illam magnam sicut locutus es in
manu pueri tui Moysi in die qua precepisti ei scri
bere legem tuam coram filiis Israel dicens. Si non audie
ritis vocem meam multitudo hec magna et multa conver
tetur in minimam in gentibus quo ego eos dispergam quia
scio quod me non audiet populus. Populus est enim dura cervice.
Et convertetur ad cor suum in terra captivitatis sue et scient
quia ego sum dominus deus eorum. Et dabo eis cor et audient aures et intellegent
et laudabunt me in terra captivitatis sue et memores
erunt nominis mei et avertent se a dorso suo duro et a ma
lignitatibus suis quia reminiscentur viam patrum suorum
qui peccaverunt in me. Et revocabo illos in terram quam iu
ravi patribus eorum Abraham et Isaac et Iacob et do
minabuntur eius et multiplicabo eos et non minorabun
tur. Et statuam illis testamentum alterum sempiternum ut sim
illis in deum et ipsi erunt mihi in populum. Et non movebo amplius
populum meum filios Israel a terra quam dedi illis. Et nunc III
domine omnipotens deus Israel anima in angustiis et spiritus anxius

clamat ad te. Exaudi domine et miserere quia deus es mise
ricors. et miserere nostri quia peccavimus ante te. quia tu se
des in sempiternum. et nos peribimus in evum. Domine omnipotens
deus israel audi nunc orationem mortuorum israel et filiorum
ipsorum qui peccaverunt ante te. et non audierunt vocem domini
dei sui. et agglutinata sunt nobis mala. Noli memini
sse iniquitates patrum nostrorum. sed memento manus tue.
et nominis tui in tempore isto. quia tu es dominus deus noster. et lau
dabimus te domine. quia propter hoc dedisti timorem tuum
in cordibus nostris. et ut invocemus nomen tuum. et laud
emus te in captivitate nostra. quia convertimur ab iniquitate pa
trum nostrorum. qui peccaverunt ante te. Et ecce nos hodie
in captivitate nostra sumus. quo nos dispersisti in im
properium. et in maledictum. et in peccatum. secundum omnes iniquitates
patrum nostrorum. qui discesserunt a te domine deus noster.

Audi israel mandata
vite. auribus percipe. ut scias prudentiam. Quid
est israel. quod es in terra inimicorum? Inveteras
ti in terra aliena. coinquinatus es cum mortuis. deputa
tus es cum his qui in inferno sunt. Dereliquisti fontem sa
pientie. Nam si in via dei ambulasses. habitasses uti
que in pace sempiterna. Disce ubi sit prudentia ubi
sit virtus. ubi sit intellectus. ut scias simul ubi sit
longiturnitas vite. et victus. ubi sit lumen oculorum
et pax. Quis invenit locum eius. et quis intravit in thesa
uros eius? Ubi sunt principes gentium. et qui dominantur super
bestias que sunt super terram? Qui in avibus celi illudunt.
qui argentum thesaurizant. et aurum in quo confidunt homines.
et non est finis acquisitionis eorum. Qui argentum fabricant
et solliciti sunt. nec est inventio operum illorum. Exterminati
sunt et ad inferos descenderunt. et alii loco eorum surrexerunt.
Iuvenes viderunt lumen. et habitaverunt super terram. viam
autem discipline ignoraverunt. neque intellexerunt semi
tas eius. neque filii eorum susceperunt eam. a facie ipsorum lon
ge facta est. Non est audita in terra chanaan. neque visa est
in theman. Filii quoque agar qui exquirunt prudentiam que
de terra est. negotiatores terre theman. et fabulatores
et exquisitores intelligentie. viam autem sapientie nescierunt.
neque commemorati sunt semitas eius. O israel quam magna est
domus dei. et ingens locus possessionis eius. magnus et non habet
finem excelsus et immensus. Ibi fuerunt gigantes no
minati illi qui ab initio fuerunt statura magna scientes
bellum. Non hos elegit dominus. neque viam discipline invene
runt illi. et perierunt eo quod non haberent sapientiam. et perierunt propter
insipientiam suam. Quis ascendit in celum et accepit
eam. et eduxit eam de nubibus? Quis transfretavit mare
et invenit eam. et attulit illam super aurum electum? Non
est qui possit scire vias eius. neque qui exquirat semitas eius.
Sed qui scit universa novit eam. et invenit eam pru
dentia sua. Qui preparavit terram in eterno tempore. et replevit
eam pecudibus et quadrupedibus. Qui emittit lumen
et vadit. et vocavit illud. et obaudivit illi in tremore.
Stelle autem lumen dederunt in custodiis suis. et letate
sunt. vocate sunt et dixerunt. Adsumus. et luxerunt ei cum iocun
ditate. qui fecit illas.

IIII

Hic est deus noster. non estimabitur alius adversus eum. Hic
adinvenit omnem viam discipline. et tradidit illam
iacob puero suo. et israel dilecto suo. Post hec in terris
visus est. et cum hominibus conversatus est. Hic liber mandatorum
dei. et lex que est in eternum. Omnes qui tenent eam ad vitam. qui
autem dereliquerunt eam in mortem. Convertere iacob et apprehende
eam. Ambula per viam ad splendorem eius contra lumen eius.
Ne tradas alteri gloriam tuam. et dignitatem tuam genti aliene.
Beati sumus israel. quia que deo placent nobis manifesta
sunt. Animequior esto populus dei. memorabilis israel. Ve
numdati estis gentibus. non in perditionem. sed propter quod in i
ra ad iracundiam provocastis deum. traditi estis adversa
riis. Exacerbastis enim eum qui fecit vos deum eternum. im
molantes demoniis et non deo. Obliti autem estis deum
qui nutrivit vos. et contristastis nutricem vestram hierusalem. Vi
dit enim iracundiam a deo venientem vobis. et dixit. Audite
confines syon. Adduxit enim mihi deus luctum magnum.
Vidi enim captivitatem populi mei filiorum meorum et filiarum.
quam superduxit illis eternus. Nutrivi enim illos cum iocun
ditate. dimisi autem illos cum fletu et luctu.

Nemo gaudeat super me
viduam et desolatam. a multis derelicta sum propter
peccata filiorum meorum. quia declinaverunt a lege dei.
Iustitias autem ipsius nescierunt. nec ambulaverunt per vias
mandatorum dei. neque per semitas veritatis eius cum iusti
tia ingressi sunt. Veniant confines syon. et memo
rentur captivitatem filiorum et filiarum mearum quam
superduxit illis eternus. Adduxit enim super illos gentem de
longinquo. gentem improbam. et alterius lingue. qui non
sunt reveriti senem. neque puerorum miserti sunt. et abduxe
runt dilectos vidue. et a filiis unicam desolaverunt.
Ego autem quid possum adiuvare vos? Qui enim adduxit
super vos mala. ipse vos eripiet de manibus inimi
corum vestrorum. Ambulate filii ambulate. Ego enim
derelicta sum sola. Exui me stola pacis. indui autem
me sacco obsecrationis. et clamabo ad altissimum
in diebus meis. Animequiores estote filii. clamate
ad dominum. et eripiet vos de manu principum inimi
corum. Ego enim speravi in eternum salutem vestram. et venit
mihi gaudium a sancto super misericordia que veniet vobis ab
eterno salutari nostro. Emisi enim vos cum luctu et
ploratu. Reducet autem vos mihi deus cum gaudio. et
iocunditate in sempiternum. Sicut enim viderunt vicine
syon captivitatem vestram. sic videbunt et in celeri
te salutem vestram a deo. que superveniet vobis cum ho
nore magno. et splendore eterno. Filii patienter
sustinete iram que supervenit vobis. Persecutus
est enim te inimicus tuus. sed cito videbis perditionem
ipsius. et super cervices ipsius ascendes. Delicati mei
ambulaverunt vias asperas. Ducti sunt enim ut grex
direptus ab inimicis. Animequiores estote filii.
et proclamate ad dominum. Erit enim memoria vestra ab

eo qui duxit uos. Sicut enim fuit sensus uester ut erraretis a deo. decies tantum iterum conuertentes requiretis eum. Qui enim induxit uobis mala. ipse rursum adducet uobis sempiternam iocunditatem cum salute uestra. Animequior esto hierusalem. Exhortatur enim te qui te nominauit. Nocentes peribunt qui te uexauerunt. et qui gratulati sunt in tua ruina punientur. Ciuitates quibus seruierunt filii tui punientur. et que accepit filios tuos. Sicut enim gauisa est in tua ruina et letata est in tuo casu. sic contristabitur in sua desolatione. et amputabitur exultatio multitudinis eius. et gaudimonium eius erit in luctum. Ignis enim superueniet ei ab eterno in longiturnis diebus. et habitabitur a demoniis in multitudine temporis. Circumspice hierusalem ad orientem. et uide

V iocunditatem a deo tibi uenientem. Ecce enim ueniunt filii tui quos dimisisti dispersos. ueniunt collecti ab oriente usque ad occidentem in uerbo sancti gaudentes in honore dei.

Exue te hierusalem stola luctus et uexationis tue. et indue te decore et honore eius que a deo tibi est gloria sempiterna. Circumdabit te deus diploide iustitie. et imponet mitram capiti honoris eterni. Deus enim ostendet splendorem suum in te. quod sub celo est. Nominabitur enim tibi nomen tuum a deo in sempiternum. pax iustitie et honor pietatis. Exurge hierusalem et sta in excelso. et circumspice ad orientem. et uide collectos filios tuos ab oriente sole usque ad occidentem in uerbo sancti gaudentes dei memoria. Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis. Adducet autem illos dominus ad te portatos in honore sicut filios regni. Constituit enim deus humiliare omnem montem excelsum et rupes perhennes. et conualles replere in equalitatem terre. ut ambulet israel diligenter in honore dei. Obumbrauerunt autem et silue et omne lignum suauitatis israel mandato dei. Adducet enim deus israel cum iocunditate in lumine maiestatis sue. cum misericordia et iustitia que est ab ipso.

Exemplum epistole quam misit hieremias ad abductos captiuos in babiloniam a rege babiloniorum ut nuntiaret illis

I secundum quod preceptum est illi a deo. Propter peccata que peccastis ante deum abducemini in babiloniam captiui a nabuchodonosor rege babiloniorum. Ingressi itaque in babiloniam eritis illic annis plurimis et temporibus longis usque ad generationes septem. Post hec autem educam uos inde cum pace. Nunc autem uidebitis in babilonia deos aureos et argenteos et lapideos et ligneos in humeris portari. ostentantes metum gentibus. Videte ergo ne et uos similes efficiamini factis alienis. et metuatis. et metus uos capiat in ipsis. Visa itaque turba de retro et ab ante adorantes dicite in cordibus uestris. te oportet adorari domine. Angelus autem meus uobiscum est. Ipse autem exquiram animas uestras. Nam lingua ipsorum polita a fabro. ipsa etiam inaurata et inargentata falsa sunt et non possunt loqui. Et sicut uirgini amanti ornamenta. ita accepto auro fabricata sunt. Coronas certe habent aureas super capita sua dii illorum. Unde subtrahunt sacerdotes ab eis aurum et argentum. et erogant illud in semetipsis. Dant autem et ex ipso prostitutis. et meretrices ornant. Et iterum cum acceperint illud a meretricibus. ornant deos suos. Hi autem non liberantur ab erugine et tinea. Opertis autem illis ueste purpurea. extergent faciem ipsorum propter puluerem domus. qui est plurimus inter eos. Sceptrum autem habet ut homo. sicut iudex regionis. qui in se peccantem non interficit. Habet etiam gladium in manu et securim. se autem de bello et a latronibus non liberat. Unde uobis notum sit quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos. Sicut enim uas hominis confractum inutile efficitur. tales sunt et dii illorum. Constitutis illis in domo. Oculi eorum pleni sunt puluere a pedibus introeuntium. Et sicut alicui qui regem offendit circumsepte sunt ianue. aut sicut ad sepulchrum adductum mortuum. ita tutantur sacerdotes ostia clausuris et seris. ne a latronibus expolientur. Lucernas accendunt illis. et quidem multas. ex quibus nullam uidere possunt. Sunt autem sicut trabes in domo. Corda uero eorum dicunt elingere serpentes qui de terra sunt. dum comedunt eos et uestimentum ipsorum. et non sentiunt. Nigre fiunt facies eorum a fumo qui in domo fit. Supra corpus eorum et supra caput uolant noctue et hyrundines et aues. et similiter et catte. Unde scietis quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos. Aurum etiam quod habent ad speciem est. nisi aliquis exterserit eruginem. non fulgebit. Neque enim dum conflarentur sentiebant. Ex omni pretio empta sunt. in quibus spiritus non est in ipsis. Sine pedibus in humeris portantur. ostentantes ignobilitatem suam hominibus. Confundantur etiam qui colunt ea. Propterea si ceciderint in terram. a semetipsis non surgent. neque si quis eum statuerit rectum. per semetipsum stabit. sed sicut mortuis munera eorum illis apponentur. Hostias illorum sacerdotes ipsorum uendunt et abutuntur. Similiter et mulieres eorum decerpentes. neque infirmo neque mendicanti aliquid impertiunt. De sacrificiis eorum fete et menstruate contingunt. Scientes itaque ex his quia non sunt dii. ne timeatis eos. Unde enim uocantur dii? quia mulieres apponunt diis argenteis et aureis et ligneis. et in domibus eorum sacerdotes sedent habentes tunicas scissas. et capita et barbam rasam. quorum capita nuda sunt. Rugiunt autem clamantes contra deos suos. sicut in cena mortui. Vestimenta eorum auferunt sacerdotes. et uestiunt uxores suas et filios suos. Neque si quid mali patiuntur ab aliquo. neque si quid boni. poterunt retribuere. Neque regem constituere possunt. neque auferre. Similiter neque diuitias dare possunt. neque malum retribuere. Si quis illis uotum uouerit et non reddiderit. nec hoc requirunt. Hominem a morte non liberant. neque infirmum a potentiore eripiunt. Hominem cecum ad uisum non restituent. de necessitate hominem non liberabunt. Vidue non misere

bunt. Neque orphanis benefacient. Lapidibus de monte
similes sunt dii illorum lignei et lapidei, aurei et
argentei. Qui autem colunt illa confundentur. Quomodo ergo esti-
mandum est aut dicendum illos esse deos? Adhuc enim
ipsis Chaldeis non honorantibus ea, qui cum audierint
mutum non posse loqui, offerunt illud ad Bel, po-
stulantes ab eo loqui, quasi possint sentire qui non habent
motum. Et ipsi cum intellexerint, relinquent ea.
Sensum enim non habent ipsi dii illorum. Mulieres autem circum-
datae funibus in viis sedent, succendentes ossa oliva-
rum. Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte
dormierit, proximae suae exprobrat quod ea non sit
digna habita sicut ipsa, neque funis eius disruptus sit. Omnia
autem quae illis fiunt falsa sunt. Quomodo ergo estimandum aut
dicendum est illos esse deos? A fabris autem et ab auri-
ficibus facta sunt. Nichil aliud erunt nisi quod volunt esse sacer-
dotes aurifices. Ipsi etiam qui ea faciunt non possunt multi
temporis. Numquid ergo possunt quae ab ipsis fabricata sunt
esse dii? Reliquerunt autem falsa et obprobrium postea fu-
turis. Nam cum supervenerit illis proelium et mala, co-
gitant post se sacerdotes ubi se abscondant cum illis.
Quomodo ergo sentiri debeat quoniam dii sunt, qui nec de bello
se liberant, neque de malis se eripiunt? Nam cum sint ligne-
a et inaurata et inargentata, sciet postea quia fal-
sa sunt gentibus universis et regibus, quae manifesta sunt quia
non sunt dii, sed opera manuum hominum, et nullum opus dei
in illis. Unde ergo notum est quia non sunt dii, sed opera manuum
hominum, et nullum dei opus in ipsis est? Regem regioni
non suscitant, neque pluviam hominibus dabunt. Iudicium
quoque non discernent, neque regiones liberabunt ab iniu-
ria, quia nichil possunt, sicut corniculae inter medium
caeli et terrae. Et enim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum,
aureorum, argenteorum, sacerdotes quidem ipsorum fugient
et liberabuntur, ipsi vero sicut trabes in medio combu-
rentur. Regi autem et bello non resistent. Quomodo ergo
estimandum est aut recipiendum quia dii sunt? Non a fu-
ribus neque a latronibus se liberabunt dii lignei et lapi-
dei et inaurati et inargentati, quibus hii qui fortiores sunt a-
urum et argentum et vestimentum quo operti sunt auferent illis
et abibunt, nec sibi auxilium ferent. Itaque melius
est esse regem ostentantem virtutem suam, aut vas in do-
mo utile, in quo gloriabitur qui possidet illud, quam
falsi dii; vel ostium in domo quod custodit quae in ipsa sunt,
quam falsi dii. Sol quidem et luna ac sidera cum sint splendida
et emissa ad utilitates, obaudiunt. Similiter et
fulgur cum apparuerit perspicuum est. Id ipsum autem et
spiritus in omni regione spirat. Et nubes quibus cum imperatum
fuerit a deo perambulare universum orbem, perficiunt quod
imperatum est eis. Ignis etiam missus desuper ut consumat
montes et silvas, facit quod preceptum est ei. Hec autem neque
speciebus neque virtutibus uni eorum similia sunt. Unde neque
estimandum est neque dicendum esse illos deos, quoniam non pos-
sunt neque iudicium iudicare neque facere hominibus. Sci-
entes itaque quia non sunt dii, ne ergo timueritis eos. Neque
enim regibus maledicent neque benedicent. Signa etiam in
caelo gentibus non ostendunt, neque ut sol lucebunt, neque
illuminabunt ut luna. Bestiae meliores sunt illis,
quae possunt fugere sub tectum ac prodesse sibi. Nullo i-
taque modo nobis est manifestum quia sunt dii; propter
quod ne timeatis eos. Nam sicut in cucumerario
formido nichil custodit, ita sunt dii illorum ligni
et argentei et inaurati. Eodem modo et in orto
spina alba, supra quam omnis avis sedet. Similiter
et mortuo proiecto in tenebris similes sunt dii illorum
lignei et inaurati et inargentati. A purpura quoque
et marmore, quae supra illos teneat. Scietis
itaque quia non sunt dii. Ipsi etiam postremo comeduntur, et
erit obprobrium in regione. Melior est homo iustus qui
non habet simulacra, nam erit longe ab obprobriis.

Explicit hyeremias. Incipit hyezechiel.

qui interpellabant gloriam eius que predicabatur. et opertum eum
purpura. fugerunt omnes. Et magnificavit eum
rex. et scripsit eum inter amicos primos. et posuit eum
ducem et participem principatus. et reversus est io-
nathas in ierusalem cum pace et letitia. In anno centesi-
mo sexagesimo quinto. venit demetrius filius demetrii
a creta in terram patrum suorum. et audivit alexander
rex et contristatus est valde. et reversus est antiochiam.
et constituit demetrius apollonium qui preerat celesyrie
et congregavit exercitum magnum. et accessit ad iamniam. et
misit ad ionathan summum sacerdotem dicens. Tu so-
lus resistis nobis. ego autem factus sum in derisum et in opprobrium.
propterea quia tu potestatem exerces adversum nos in mon-
tibus. Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis. descende
ad nos in campum. et comparemus illic invicem. quia mecum est
virtus bellorum. Interroga et disce quis sum ego. et ceteri
qui in auxilio sunt mihi. qui et dicunt quia non potest stare pes vester an
faciem nostram quia bis in fugam conversi sunt patres tui in terra
sua. et nunc quomodo poteris sustinere equitatum et exerci-
tum tantum in campo. ubi non est lapis neque saxum. neque
locus fugiendi. Ut audivit autem ionathas sermones
apollonii. motus est animo. et elegit decem milia viro-
rum et exiit ab ierusalem et occurrit ei symon frater eius in adiu-
torium. et applicuerunt castra in ioppen. et exclu-
sit eum a civitate quia custodia apollonii in ioppe
erat. et oppugnavit eam. Et exterriti qui erant intus
civitatem aperuerunt ei. et obtinuit ionathas iop-
pen. et audivit apollonius et admovit tria mi-
lia equitum et exercitum multum. et abiit azotum tam-
quam iter faciens. Et statim exiit in campum. eo
quod haberet multitudinem equitum. et confideret
in eis. Et insecutus est eum ionathas in azotum. et proelium
commiserunt. et reliquit apollonius in castris mil-
le equites post eos occulte. et cognovit ionathas quoniam
sunt insidie post se. et circuierunt castra eius. a mane
usque ad vesperam. populus autem stabat sicut preceperat ionathas.
et laboraverunt equi eorum. Et eiecit symon exercitum
suum. et commisit contra legionem. equites enim fatigati
erant. et contriti sunt ab eo et fugerunt. Et qui dis-
persi sunt in campum fugerunt in azotum. et intraverunt in beth-
dagon ydolum suum. ut se liberarent. Et succendit
ionathas azotum et civitates que erant in circuitu eius. et
accepit spolia eorum. et templum dagon. et omnes qui
fugerunt in illud succendit igni. Et fuerunt qui
ceciderunt in gladio cum his qui succensi sunt fere
octo milia virorum.

Et movit inde ionathas castra. et applicuit ea
ascalona. Et exierunt de civitate obviam illi
in magna gloria. et reversus est ionathas in ierusalem cum suis.
habentes spolia multa. Et factum est ut audivit ale-
xander rex sermones istos. addidit adhuc glori-
ficare ionathan. Et misit ei fibulam auream si-
cut consuetudo est dari cognatis regum. et dedit ei ac-
caron et omnes fines eius in possessionem. Et ptolomeus

rex egypti congregavit exercitum sicut arenam
que est circa oram maris. et naves multas. et querebat
obtinere regnum alexandri dolo. et addere illud
regno suo. et exiit in syriam verbis pacificis. et ape-
riebant ei. quia mandaverat alexander rex exire
obviam eo quia socer suus erat. Cum autem introiret
civitatem ptolomeus ponebat custodias militum
in singulis civitatibus. Et ut appropiavit azo-
to ostenderunt ei templum dagon succensum igni. et
azotum et cetera eius demolita. et corpora proiecta et eorum
qui cesi erant in bello tumulos quos fecerant se-
cus viam. Et narraverunt regi quia hec fecit ionathas.
ut invidiam facerent ei. et tacuit rex. Et occurrit
ionathas regi in ioppen cum gloria. et invicem se salu-
taverunt. et dormierunt illic. Et abiit ionathas
cum rege usque ad fluvium qui vocatur eleutherus. et
reversus est in ierusalem. Rex autem ptolomeus obtinuit do-
minium civitatum usque seleuciam maritimam. et
cogitabat in alexandrum consilia mala. et misit
legatos ad demetrium dicens. Veni componamus inter
nos pactum. et dabo tibi filiam meam quam habet alexan-
der et regnabis in regno patris tui. Penituit enim eum quod
dederit illi filiam meam. quesivit enim eum occidere.
Et vituperavit eum propterea quod concupiscebat regnum
eius. Et abstulit filiam suam et dedit eam demetrio.
et alienavit se ab alexandro. et manifestate sunt inimicitie
eius. Et intravit ptolomeus antio-
chiam. et imposuit duo diademata capiti suo
egypti et asie. Ptolomeus autem erat in cilicia
illis temporibus. quia rebellabant qui erant in locis illis.
Et audivit alexander et venit ad eum in bello.
et produxit ptolomeus rex exercitum et occurrit ei in
manu valida. et fugavit eum. Et fugit alexan-
der in arabiam ut ibi protegeretur. Rex autem ptolo-
meus exaltatus est. et abstulit zabdiel arabs
caput alexandri. et misit ptolomeo. Et rex pto-
lomeus mortuus est in die tertia. et qui erant in mu-
nitionibus perierunt ab his qui erant intra castra. et
regnavit demetrius anno centesimo sexage-
simo septimo. In diebus illis congregavit ionathas
eos qui erant in iudea ut expugnarent arcem que est in
ierusalem. et fecerunt contra eam machinas multas. Et abie-
runt quidam qui oderant gentem suam viri iniqui ad regem
demetrium et renuntiaverunt ei quod ionathas obsideret ar-
cem. Et ut audivit iratus est. et statim venit ptolomaida
et scripsit ionathe ne obsideret arcem. sed occur-
reret sibi ad colloquium festinato. Ut audivit autem
ionathas iussit obsidere. Et elegit de senioribus israhel
et de sacerdotibus et dedit se periculo. Et accepit aurum et ar-
gentum et vestem et alia xenia multa. et abiit
ad regem ptolomaida. et invenit gratiam in conspectu
eius. Et interpellabant adversus eum quidam
iniqui ex gente sua. et fecit ei rex sicut fece-
rant ei qui ante eum fuerant. Et exaltavit eum

añ conspectum omnium amicoꝝ eius. ⁊ statuit
ei principatum sacerdotii. ⁊ quecumque alia habuit
prius preciosa. ⁊ fecit eum principem amicoꝝ
suoꝝ. ⁊ postulauit ionathas a rege. ut immu
nem faceret iudeam. idest tres toparchias ⁊ sa
mariam. ⁊ promisit ei talenta trecenta. Et consen
sit rex ⁊ scripsit ionathe epistolas de his omnibus. hunc
modum continentes. Rex demetrius ionathe
fratri salutem ⁊ genti iudeoꝝ. Exemplum epistole quam
scripsimus lasteni parenti nostro de uobis misimus ad uos
ut sciatis. Rex demetrius lasteni parenti nostro
salutem. Genti iudeoꝝ amicis nostris ⁊ conseruan
tibus que iusta sunt apud nos. decreuimus benefacere propter
benignitatem ipsoꝝ. quam erga nos habent. Statu
imus ergo illis omnes fines iudee. ⁊ tres ciuitates lydo
dam. ⁊ ramathe que addite sunt iudee ex samaria. ⁊ omnes
confines earum sequestrari omnibus sacrificantibus
in ierusalem. pro his que ab eis rex accipiebat per
singulos annos. ⁊ pro fructibus terre ⁊ pomoꝝ
⁊ alia que ad nos pertinebant decimarum ⁊ tributoꝝ
ex hoc tempore remittimus eis. Et areas salinarum ⁊ co
ronas que nobis deferebantur. omnia ipsis concedimus.
⁊ nichil horum irritum erit ex hoc ⁊ in omne tempus ex hoc
⁊ in omne tempus. Nunc ergo curate facere huius exem
plum. ⁊ detur ionathe. ⁊ ponatur in monte sancto in
loco celebri. Et uidit demetrius rex quod siluit
terra in conspectu suo. ⁊ nichil ei resistit. dimi
sit totum exercitum suum unumquemque in locum suum. ex
cepto peregrino exercitu quem contraxit ab insulis
gentium. ⁊ inimici erant ei omnes exercitus patrum
eius. Triphon autem erat quidam partium alexandri
prius. ⁊ uidit quoniam omnis exercitus murmurat
contra demetrium. ⁊ iuit ad emalchuel arabum qui
nutriebat antiochum filium alexandri. ⁊ assi
debat ei. ut traderet eum ipsi. ut regnaret lo
loco patris sui. Et enuntiauit ei quanta fecit
demetrius. ⁊ inimicitias exercitus eius aduersus
illum. ⁊ mansit illic diebus multis. ⁊ misit io
nathas ad demetrium regem ut eiceret eos
qui in arce erant in ierusalem. ⁊ qui in presidiis erant.
quia impugnabant israel. Et misit demetrius ad io
nathan dicens. Non hoc tantum faciam tibi ⁊ genti
tue. sed gloria illustrabo te ⁊ gentem tuam. cum fu
erit oportunum. Nunc ergo recte feceris si miseris
mihi in auxilium uiros. quia discessit omnis exercitus meus. ⁊
misit ei ionathas tria milia uiroꝝ fortium
antiochiam. ⁊ uenerunt ad regem. ⁊ delectatus
est rex in aduentu eoꝝ. Et conuenerunt qui erant
de ciuitate centum uiginti milia uiroꝝ. ⁊ uole
bant interficere regem. ⁊ fugit rex in aulam.
Et occupauerunt qui erant de ciuitate itinera
ciuitatis. ⁊ ceperunt pugnare. Et uocauit
rex iudeos in auxilium. et conuenerunt omnes
simul ad eum. et dispersi sunt omnes per

ciuitatem. Et occiderunt in illa die centum
milia hominum. ⁊ succenderunt ciuitatem eo
rum. ⁊ ceperunt spolia multa in illa die. ⁊ liberaue
runt regem. Et ut uiderunt qui erant de ciui
tate quod obtinuissent iudei ciuitatem
sicut uolebant. infirmati sunt mente sua ⁊
clamauerunt ad regem cum precibus dicentes. Da
nobis dextras. ⁊ cessent iudei oppugnare nos
⁊ ciuitatem. Et proiecerunt arma sua ⁊ fecerunt
pacem. ⁊ glorificati sunt iudei in conspectu
regis ⁊ in conspectu omnium qui erant in regno eius. ⁊ nominati sunt in
regno ⁊ regressi sunt in ierusalem habentes spolia mul
ta. ⁊ sedit demetrius rex in sede regni sui. ⁊ si
luit terra in conspectu eius. ⁊ mentitus est omnia que
cumque dixit. Et alienauit se a ionatha. ⁊ non
retribuit ei secundum beneficia que sibi retribuerat.
⁊ uexabat eum ualde. Post hec autem reuersus est triphon
⁊ antiochus cum eo puer adolescens. ⁊ regnauit
⁊ imposuit sibi diadema. Et congregati sunt ad eum
omnes exercitus quos disperserat demetrius. ⁊ pug
nauerunt contra eum. ⁊ fugit terga uertens. Et accepit
triphon bestias. ⁊ obtinuit antiochiam. Et scrip
sit antiochus adolescens ionathe dicens.
Constituo tibi sacerdotium. ⁊ constituo te su
per quatuor ciuitates. ut sis de amicis re
gis. Et misit illi uasa aurea ⁊ argentea ⁊
ministerium. ⁊ dedit ei potestatem bibendi
in auro. ⁊ esse in purpura. ⁊ habere fibulam
auream. Et symonem fratrem eius constituit
ducem a terminis tyri usque ad fines egypti.
Et exiit ionathas. ⁊ perambulabat trans flu
men ciuitates. Et congregatus est ad eum omnis
exercitus syrie in auxilium. ⁊ uenit ascalonam.
Et occurrerunt ei de ciuitate honorifice. ⁊ ab
iit inde gazam. Et concluserunt se qui erant
in gaza. ⁊ obsedit eam. ⁊ succendit que in cir
cuitu erant ciuitatis. ⁊ predatus est eam. Et
rogauerunt gazenses ionathan. ⁊ dedit illis
dexteram. ⁊ accepit filios eoꝝ obsides. ⁊ mi
sit illos in ierusalem. ⁊ perambulauit regionem usque
ad damascum. ⁊ audiuit ionathas quod preuaricati
sunt principes demetrii in cades que est in gali
lea cum exercitu multo. uolentes eum re
mouere a negotio regni. ⁊ occurrit illis. fratrem
autem suum symonem reliquit intra prouinciam. ⁊ applicuit
symon ad bethsuram. ⁊ expugnabat eam diebus mul
tis. ⁊ conclusit illos. ⁊ postulauerunt ab eo dextras acci
pere. ⁊ dedit illis. ⁊ eiecit eos inde. ⁊ cepit ciuitatem. ⁊ posuit
in ea presidium. ⁊ ionathas ⁊ castra eius applicuerunt ad aquam
genesar. ⁊ ante lucem uigilauerunt in campo asor. Et
ecce castra alienigenarum occurrebant in campo. ⁊ tendebant ei
insidias in montibus. ipse autem occurrit ex aduerso. Insidie uero
exurrexerunt de locis suis. ⁊ commiserunt prelium. ⁊ fugerunt qui e
rant ex parte ionathe omnes. ⁊ nemo relictus est ex

ordinatam narrationem, quam hystorie texuere veritatem. Quibus iure potest illud propheticum coaptari: Ve qui prophetant de corde suo, qui ambulant post spiritum suum, qui dicunt: dicit dominus, et dominus non misit eos. De quibus et salvator in evangelio iohannis loquitur: Omnes qui ante me venerunt, fures fuerunt et latrones. Qui venerunt, non qui missi sunt. Ipse enim ait: Veniebant, et ego non mittebam eos. In venientibus presumptio temeritatis, in missis obsequium servitutis est. Ecclesia autem que supra petram domini voce fundata est, quam introduxit rex in cubiculum suum, et ad quam per foramen descensionis occulte misit manum suam, similis dammule hynnuloque cervorum, quattuor flumina paradisi instar eructans, quattuor angulos et anulos habet, per quos quasi archa testamenti et custos legis domini lignis immobilibus vehitur. Primus omnium matheus est publicanus cognomento levi, qui evangelium in iudea hebreo sermone edidit, ob eorum vel maxime causam qui in ihesum crediderant ex iudeis, et nequaquam legis umbram succedente evangelii veritate servabant. Secundus marcus interpres apostoli petri et alexandrine ecclesie primus episcopus, qui dominum quidem salvatorem ipse non vidit, sed ea que magistrum audierat predicantem, iuxta fidem magis gesta narravit quam ordinem. Tertius lucas medicus, natione syrus antiochensis, cuius laus in evangelio, qui et ipse discipulus apostoli pauli in achaie boetieque partibus volumen condidit, quedam altius repetens, et ut ipse in prohemio confitetur, audita magis quam visa describens. Ultimus iohannes apostolus et evangelista, quem ihesus amavit plurimum, qui super pectus domini recumbens purissima doctrinarum fluenta potavit, et qui solus de cruce meruit audire: Ecce mater tua. Is cum esset in asia, et iam tunc hereticorum semina pullularent, cerinthi, ebionis et ceterorum qui negant christum in carne venisse, quos et ipse in epistola sua antichristos vocat, et apostolus paulus frequenter percutit, coactus est ab omnibus pene tunc asie episcopis et multarum ecclesiarum legationibus de divinitate salvatoris altius scribere, et ad ipsum ut ita dicam dei verbum non tam audaci quam felici temeritate prorumpere. Unde et ecclesiastica narrat hystoria, cum a fratribus cogeretur ut scriberet, ita facturum se respondisse si indicto ieiunio in commune omnes deum deprecarentur. Quo expleto, revelatione saturatus, illud prohemium e celo veniens eructavit: In principio erat verbum, et verbum erat apud deum, et deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Hec igitur quattuor evangelia multo ante predicta ezechielis quoque volumen probat, in quo prima visio ita contexitur: Et in medio sicut similitudo quattuor animalium, et vultus eorum facies hominis et facies leonis et facies vituli et facies aquile. Prima hominis facies matheum significat, qui quasi de homine exorsus est scribere: Liber generationis ihesu christi filii david filii abraham. Secunda marcum, in quo vox leonis in heremo rugientis auditur: Vox clamantis in deserto: parate viam domini, rectas facite semitas eius. Tertia vituli, que evangelistam lucam a zacharia sacerdote sumpsisse initium prefigurat. Quarta iohannem evangelistam, qui assumptis pennis aquile et ad altiora festinans de verbo dei disputat. Cetera que sequuntur in eundem sensum proficiunt. Crura eorum recta, et pennati pedes, et quocumque spiritus ibat, ibant, et non revertebantur, et dorsa eorum plena oculis, et scintille ac lampades in medio discurrentes, et rota in rota, et in singulis quattuor facies. Unde et apocalipsis iohannis, post expositionem viginti quattuor seniorum, qui tenentes citharas et fialas adorant agnum dei, introducit fulgura et tonitrua et septem spiritus discurrentes, et mare vitreum, et quattuor animalia plena oculis, dicens: Animal primum simile leoni, et secundum simile vitulo, et tertium simile homini, et quartum simile aquile volanti. Et post paululum: plena, inquit, erant oculis, et requiem non habebant die ac nocte dicentia: Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens, qui erat et qui est et qui venturus est. Quibus cunctis perspicue ostenditur quattuor tantum debere evangelia suscipi, et omnes apocriforum nenias mortuis magis hominibus hereticis quam ecclesiasticis vivis canendas.

Beatissimo pape damaso.

Hyeronimus in domino salutem. Novum opus me facere cogis ex veteri, ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam, et quia inter se variant, que sint illa que cum greca consentiant veritate decernam. Pius labor, sed periculosa presumptio, iudicare de ceteris ipsum ab omnibus iudicandum, senis mutare linguam et canescentem iam mundum ad initia retrahere parvulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus, cum in manus volumen assumpserit, et a saliva quam semel imbibit viderit discrepare quod lectitat, non statim erumpat in vocem, me falsarium, me clamans esse sacrilegum, qui audeam aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere? Adversus quam invidiam duplex causa me consolatur: quod et tu qui summus sacerdos es fieri iubes, et verum non esse quod variat etiam maledicorum testimonio comprobatur. Si enim latinis exemplaribus fides est adhibenda, respondeant quibus: tot sunt pene exemplaria quot codices. Sin autem veritas est querenda de pluribus, cur non ad grecam originem revertentes ea que vel a vitiosis interpretibus male edita, vel a presumptoribus imperitis emendata perversius, vel a librariis dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigimus? Neque vero ego de veteri disputo testamento, quod a septuaginta senioribus in grecam linguam versum tertio gradu ad nos usque pervenit. Non quero quid aquila, quid symachus sapiant, quare theodotion inter novos et veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio quam apostoli probaverunt. De novo nunc loquor testamento, quod grecum esse non dubium est, excepto apostolo matheo, qui primus in iudea evangelium christi hebreis litteris edidit. Hoc certe, cum in nostro sermone discordat et diversos rivulorum tramites ducit, uno de fonte querendum est. Pretermitto eos codices quos a luciano et hesichio nuncupatos paucorum ho

nimium affirmet probasse contentio. De quibus utique non in veteri testamento post septuaginta interpretes emendare quid licuit, nec in novo profuit emendasse, cum multarum gentium linguis scriptura ante translata doceat falsa esse que addita sunt. Igitur hec presens prefatiuncula pollicetur quattuor tantum evangelistas, quorum ordo iste est: Matheus, Marcus, Lucas, Iohannes, codicum grecorum emendata collatione sed veterum. Que ne multum a lectionis latine consuetudine discreparent, ita calamo temperavimus ut his tantum que sensum videbantur mutare correctis, reliqua manere pateremur ut fuerant.

Canones quoque quos Eusebius Cesariensis episcopus Alexandrinum secutus Ammonium in decem numeros ordinavit sicut in greco habentur expressimus. Quos si quis curiosius voluerit nosse que in evangeliis vel eadem vel vicina vel sola sint, eorum distinctione cognoscat. Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inolevit, dum quod in eadem re alius evangelista plus dixit, in alio quia minus putaverint addiderunt. Vel cum eundem sensum alius aliter expressit, ille qui unum e quattuor primum legerat ad eius exemplum ceteros quoque estimaverit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta sint omnia, et in Marco plura Luce atque Mathei. Rursum in Matheo et Iohannis et Marci, et in ceteris reliquorum que aliis propria sunt inveniantur. Cum itaque canones legeris qui subiecti sunt, confusionis errore sublato et similia omnium scies et singulis sua queque restitues. In canone primo concordant quattuor: Matheus, Marcus, Lucas, Iohannes. In secundo tres: Matheus, Marcus, Lucas. In tercio tres: Matheus, Lucas, Iohannes. In quarto tres: Matheus, Marcus, Iohannes. In quinto duo: Matheus, Lucas. In sexto duo: Matheus, Marcus. In septimo duo: Matheus, Iohannes. In octavo duo: Lucas, Marcus. In nono duo: Lucas, Iohannes. In decimo propria unusquisque que non habentur in aliis edidit. In singulis vero evangeliis ab uno incipiens usque ad finem librorum dispar numerus increscit. Hic vero nigro colore prescriptus sub se habet alium ex minio numerum discolorem, qui ad decem usque procedens indicat prior numerus in quo sit canone requirendus. Cum igitur aperto codice verbi gratia illud sive illud capitulum scire volueris cuius canonis sit, statim ex subiecto numero doceberis, et recurrens ad principia in quibus canonum est distincta congeries, eodemque statim canone ex titulo frontis invento, illum quem querebas numerum eiusdem evangeliste qui et ipse ex inscriptione signatur invenies, atque e vicino ceterorum tramitibus inspectis quos numeros e regione habeant annotabis. Et cum scieris, recurres ad volumina singulorum et absque mora repertis numeris quos ante signaveras, reperies et loca in quibus vel eadem vel vicina dixerunt. Sin enim etiam neque si igitur ex similitudine numerorum error involvatur. Quod si in subnotatione canonum distincto existimes quibus tres evangeliste vel bis vel ter quod alius apud eundem numerum per ordinem habuerit annotatum, et quem e contrario discrepantes pro eo quod unus in loco semel dixerit, alter totiens in corpore voluminis sui ponat. Quorum divisi numeri in eis canone posita sunt contineri pro eorum numero continuatas similitudines. Item si unum quidem et eorum aut tres duobus indice in canone numerus vel decimus aut eo capitulo repetatur in ordine collocatum et ut dispar inveniatur in ceteris. Dubium non est quod id quod illi illorum canonum numerus vel ter repetitur ab his in volumine semel dictum sit, et econtra illi eorum totiens uno atque eodem sensu loquuntur. Quorum perviderit in numerorum annotatione distantiam. Hec in nomine novem canonum collatione perlustravi. Et licet ita decimo quoniam propria singulorum tantum continentur, non potest contineri in comparatione esse quod solum est. Opto ut in Christo valeas et memineris mei papa beatissime.

Eusebius Carpiano fratri in domino salutem. Ammonius quidem Alexandrinus magno studio atque industria unum nobis pro quattuor evangeliis dereliquit. Siquidem evangeliorum similes exceptos consonantes Mathei evangelio quod adiunxit cum gestis adnexuit. Ita ut consequens quidem ordo trium lectionis sequentium iam tamen interruptus esset manere. Verum ut salvo corpore suo textu ceterorum habeas evangeliorum, propria et familiaria loca in quibus eadem similiter dixerunt scire possis, ac vero differentie acceptam occasionem exposui in decem studio alio ratione ceterorum numero et titulorum consignavi. Quorum primus quattuor continet numeros in quibus similia ab omnibus dicta sunt: Matheo, Marco, Luca, Iohanne. Secundus in quibus tres: Matheus, Marcus, Lucas. Tercius in quibus tres: Matheus, Lucas, Iohannes. Quartus in quibus tres: Matheus, Marcus, Iohannes. Quintus in quibus duo: Matheus, Lucas. Sextus in quibus duo: Matheus, Marcus. Septimus in quibus duo: Matheus, Iohannes. Octavus in quibus duo: Marcus, Lucas. Nonus in quibus duo: Lucas, Iohannes. Decimus in quibus singuli de quibusdam proprie scripserunt. Ergo subiectorum canonum modo argumentum clarum est, explanatio vero hec est. Per singula loca evangeliorum quorum numerus videtur appositus, primum incipiens a primo, deinde secundo, postremo tercio per ordinem librorum finem usque progrediens. Itaque per singulos numeros supputationis primum distinctionem invenies inscriptam, significantem decem numero appositis numeros commonstrans, velut si quod primum est in primo, si vero in secundo, et eodem modo usque ad decem. Si ergo evoluto uno quolibet de quattuor evangeliis cuilibet capitulo volueris intendere et nosse qui similia dixerunt, et loca propria agnoscere singulorum in quibus eidem explicaverint sensus, quem tenes in loco positum numerum, quotumque eum intuitus quem demonstrat titulis subnotatum canonem scire poteris ex superscriptionibus quas in fronte notatas invenies, que autem sunt de his que in quo titulo siti adinveneris. Videns et ad reliqua evangelia per eadem numerum quem continet numerum vidistis appositum per singulos numeros, atque eos in propriis locis similiter dixisse reperies.

Matheus ex iudea sicut in ordine primus ponitur, ita evangelium in iudea primus scripsit. Cuius vocatio ad deum ex publicanis actibus fuit. Duorum igitur in generatione Christi principia presumens, unius cuius prima circumcisio in carne, alterius cuius secundum cor electio fuit, et ex utrisque in patribus Christus sit. Sicque quaternario denario numero triformiter posito, principium a credendi fide in electionis tempus porrigens, et ex electione usque in transmigrationis diem dirigens, atque a transmigrationis die usque ad Christum

decursam adventus domini ostendit generationem ut et nu-
mero satisfaciens et tempori et se quod esset ostenderet et dei in se
opus monstrans etiam in his quorum genus posuit Christi operantis a
principio testimonium non negaret. Quorum omnium vel
temporum ordo numerus dispositio vel ratio quod fidei necessarium
deus Christus est. Qui factus ex muliere factus sub lege na-
tus ex virgine passus in carne omnia in cruce fixit ut triumphans
ea in semetipso resurgens in corpore et patris nomen in patribus filio
et filii nomen patri restituens in filiis sine principio sine fine
ostendens unum se cum patre esse quia unus est. In quo evangelio utile
est desiderantibus deum sic prima vel media vel perfecta cognoscere ut
et vocationem apostoli et opus evangelii et dilectionem dei in carne nascentis
per universa legentes intelligant atque id in eo in quo apprehensi
sunt et apprehendere expetant recognoscant. Nobis enim hoc studio argumenti
fuit et fidem factae rei tradere et operantis dei intelligendam diligenter
esse dispositionem quaerentibus non tacere.

[...] solem suum ori[ri facit ...]
iustos et iniustos. Si enim [...]
[quam] mercedem habebitis. Nonne [...]
[sal]utaveritis fratres vestros tantum [...]
[eth]nici hoc faciunt. Estote [...]
[...]stis perfectus est. VI
Attendite ne iustitiam [...]
ut videamini ab eis. [Alio]quin [...]
[pa]tre vestro qui in caelis est. Cum ergo [...]
[...]ne[re] ante te sicut hypocr[itae ...]

I Liber generationis Iesu Christi filii David
filii Abraham. Abraham autem genuit Ysa-
ac. Ysaac autem genuit Iacob. Iacob autem
genuit Iudam et fratres eius. Iudas autem genuit
Phares et Zaram de Thamar. Phares
autem genuit Esrom. Esrom autem genuit Aram. A-
ram autem genuit Aminadab. Aminadab
autem genuit Naason. Naason autem ge-
nuit Salmon. Salmon autem genuit Booz
[de Rachab. Booz autem genuit] Obed ex Ruth. Obed autem genuit Ies-
se. Iesse autem genuit David regem. David autem rex genuit Salo-
monem ex ea quae fuit Uriae. Salomon autem genuit Roboam. Ro-
boam autem genuit Abiam. Abias autem genuit Asa. Asa autem genuit Iosa-
phat. Iosaphat autem genuit Ioram. Ioram autem genuit Oziam. O-
zias autem genuit Ioatham. Ioatham autem genuit Achaz. Achaz autem
genuit Ezechiam. Ezechias autem genuit Manassen. Manasses
autem genuit Amon. Amon autem genuit Iosiam. Iosias autem genuit Iecho-
niam et fratres eius in transmigratione Babylonis. Et post trans-
migrationem Babylonis Iechonias genuit Salathiel. Sa-
lathiel autem genuit Zorobabel. Zorobabel autem genuit Abiud.
Abiud autem genuit Eliachim. Eliachim autem genuit Azor. Azor
autem genuit Sadoch. Sadoch autem genuit Achim. Achim autem genuit
Eliud. Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit Mathan.
Mathan autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Ioseph virum
Mariae de qua natus est Iesus qui vocatur Christus. Omnes ergo generationes
ab Abraham usque ad David generationes quattuordecim. Et
a David usque ad transmigrationem Babylonis generationes quat-
tuordecim.

II Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph antequam con-
venirent inventa est in utero habens de Spiritu Sancto. Ioseph
autem vir eius cum esset iustus et nollet eam traducere voluit
occulte dimittere eam. Haec autem eo cogitante ecce an-
gelus Domini in somnis apparuit ei dicens: Ioseph fili
David noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Quod
enim in ea natum est de Spiritu Sancto est. Pariet autem filium et vocabis
nomen eius Iesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a pec-
catis eorum. Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod
dictum est a Domino per prophetam dicentem: Ecce virgo in utero
concipiet et pariet filium et vocabunt nomen eius Emmanuel quod est
interpretatum nobiscum Deus. Exurgens autem Ioseph a somno fe-
cit sicut praecepit ei angelus Domini. Et accepit coniugem suam et non
cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum
et vocavit nomen eius Iesum. Cum ergo natus esset Iesus in Bethleem
Iudae in diebus Herodis regis ecce magi ab oriente
venerunt Hierosolymam dicentes: Ubi est qui natus est rex Iudaeo-
rum? Vidimus enim stellam eius in oriente et venimus adorare eum.
Audiens autem Herodes rex turbatus est et omnis Hierosolyma cum illo.
Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitaba-
tur ab eis ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Beth-
leem Iudae. Sic enim scriptum est per prophetam: Et tu Bethleem terra
Iuda nequaquam minima es in principibus Iuda. Ex te
enim exiet dux qui regat populum meum Israel. Tunc Herodes
clam vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus stel-
lae quae apparuit eis. Et mittens illos in Bethleem dixit:
Ite et interrogate diligenter de puero. Et cum inveneritis renun-
tiate mihi ut et ego veniens adorem eum. Qui cum audissent re-
gem abierunt. Et ecce stella quam viderant in oriente antecede-
bat eos usque dum veniens staret supra ubi erat puer.
Videntes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde. Et in-
trantes domum invenerunt puerum cum Maria matre eius et
procidentes adoraverunt eum. Et apertis thesauris suis
obtulerunt ei munera aurum thus et myrrham. Et responso
accepto in somnis ne redirent ad Herodem per aliam vi-
am reversi sunt in regionem suam. Qui cum recessissent ecce angelus
Domini apparuit in somnis Ioseph dicens: Surge et ac-
cipe puerum et matrem eius et fuge in Aegyptum et esto ibi
usque dum dicam tibi. Futurum est enim ut Herodes quaerat pu-
erum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem
eius nocte et secessit in Aegyptum et erat ibi usque ad obi-
tum Herodis ut adimpleretur quod dictum est a Domino per prophetam
dicentem: Ex Aegypto vocavi filium meum. Tunc Herodes
videns quoniam illusus esset a magis iratus est valde. Et mit-
tens occidit omnes pueros qui erant in Bethleem et in omnibus
finibus eius a bimatu et infra secundum tempus quod exquisierat
a magis. Tunc impletum est quod dictum est per Hieremiam pro-
phetam dicentem: Vox in Rama audita est ploratus et ulu-
latus multus Rachel plorans filios suos et noluit con-
solari quia non sunt. III
Defuncto autem Herode ecce angelus Domini apparuit in som-
nis Ioseph in Aegypto dicens: Surge et accipe pu-
erum et matrem eius et vade in terram Israel. Defuncti sunt enim qui quae-
rebant animam pueri. Qui surgens accepit puerum et ma-
trem eius et venit in terram Israel. Audiens autem quod Archela-
us regnaret in Iudaea pro Herode patre suo timuit illo
ire. Et admonitus in somnis secessit in partes Gali-
laeae. Et veniens habitavit in civitate quae vocatur Nazare-
th ut adimpleretur quod dictum est per prophetas quoniam Nazaraeus
vocabitur. In diebus autem illis venit Iohannes Baptista prae-
dicans in deserto Iudaeae et dicens: Paenitentiam agite appropin-
quavit enim regnum caelorum. Hic est enim de quo dictum est per Esaiam prophetam
dicentem: Vox clamantis in deserto parate viam Domi-
ni rectas facite semitas eius. Ipse autem Iohannes habebat vesti-
mentum de pilis camelorum et zonam pelliceam circa lumbos

suos. Esca autem eius erat locuste et mel silvestre. Tunc exibat ad eum Ierosolima et omnis Iudea et omnis regio circa Iordanem, et baptizabantur in Iordane ab eo confitentes peccata sua. Videns autem multos phariseorum et saduceorum venientes ad baptismum suum dixit eis: Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructum dignum penitentie, et ne velitis dicere intra vos: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis quoniam potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahe. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Ego quidem vos baptizo in aqua in penitentiam. Qui autem post me venturus est fortior me est, cuius non sum dignus calciamenta portare. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius ventilabrum in manu sua, et permundabit aream suam, et congregabit triticum suum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Tunc venit Iesus a Galilea in Iordanem ad Iohannem ut baptizaretur ab eo. Iohannes autem prohibebat eum dicens: Ego a te debeo baptizari, et tu venis ad me? Respondens autem Iesus dixit ei: Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus autem Iesus confestim ascendit de aqua. Et ecce aperti sunt ei celi, et vidit spiritum dei descendentem sicut columbam et venientem super se. Et ecce vox de celis dicens: Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui.

IIII

Tunc Iesus ductus est in desertum a spiritu ut temptaretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit. Et accedens temptator dixit ei: Si filius dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit: Scriptum est: Non in pane solo vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem et statuit eum super pinnaculum templi et dixit ei: Si filius dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim quia angelis suis mandavit de te, et in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi Iesus: Rursum scriptum est: Non temptabis dominum deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum, et dixit illi: Hec omnia tibi dabo si cadens adoraveris me. Tunc dicit ei Iesus: Vade Sathanas. Scriptum est enim: Dominum deum tuum adorabis et illi soli servies. Tunc reliquit eum diabolus, et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Cum autem audisset Iesus quod Iohannes traditus esset, secessit in Galileam. Et relicta civitate Nazareth venit et habitavit in Capharnaum maritima in finibus Zabulon et Neptalim, ut adimpleretur quod dictum est per Ysaiam prophetam dicentem: Terra Zabulon et terra Neptalim, via maris trans Iordanem Galilee gentium. Populus qui sedebat in tenebris lucem vidit magnam, et sedentibus in regione umbre mortis lux orta est eis. Exinde cepit Iesus predicare et dicere: Penitentiam agite, appropinquavit enim regnum celorum. Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilee vidit duos fratres, Symonem qui vocatur Petrus et Andream fratrem eius, mittentes rete in mare: erant enim piscatores. Et ait illis: Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedei et Iohannem fratrem eius in navi cum Zebedeo patre eorum reficientes retia sua, et vocavit eos. Illi autem statim relictis retibus et patre secuti sunt eum. Et circuibat Iesus totam Galileam docens in synagogis eorum et predicans evangelium regni, et sanans omnem languorem et omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in totam Syriam, et obtulerunt ei omnes male habentes variis languoribus et tormentis comprehensos, et qui demonia habebant, et lunaticos et paraliticos, et curavit eos. Et secute sunt eum turbe multe de Galilea et Decapoli et de Ierosolimis et de Iudea et de trans Iordanem.

V

Videns autem Iesus turbas ascendit in montem, et cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius. Et aperiens os suum docebat eos dicens: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Beati pacifici, quoniam filii dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati estis cum maledixerint vobis et persecuti vos fuerint et dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me. Gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante vos. Vos estis sal terre. Quod si sal evanuerit, in quo salietur? Ad nichilum valet ultra nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus. Vos estis lux huius mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posita. Neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas. Non veni solvere sed adimplere. Amen quippe dico vobis, donec transeat celum et terra, iota unum aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiant. Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno celorum. Qui autem fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno celorum. Dico enim vobis quia nisi abundaverit iustitia vestra plus quam scribarum et phariseorum, non intrabitis in regnum celorum. Audistis quia dictum est antiquis: Non occides. Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo racha, reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue, reus erit gehenne ignis. Si ergo offers munus tuum ad altare et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum. Esto consentiens adversario tuo cito dum es in via cum eo, ne forte tradat te adversarius iudici et iudex tradat te ministro, et in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies inde donec reddas novissimum quadrantem. Audistis quia dictum est antiquis: Non mechaberis. Ego autem dico vobis quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et si dextera manus tua scandalizat te, abscide eam et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum eat in gehennam. Dictum est autem: Quicumque dimiserit uxorem suam, det illi libellum repudii. Ego autem dico vobis quia omnis qui dimiserit uxorem suam excepta fornicationis causa facit eam mechari.

quorum in filius
pone suum textui ce
tera loca in quibus eadem
dixerunt. Accipe
alia ratione terre
primum iiii in se con
tinens dicta sunt a Ma
theo. Marco. Matheo.
Marco. Luca. Iohanne.
Iohanne. Quere igitur

qui dimissam duxerit adulterat. Iterum audistis quia dictum est antiquis: Non periurabis, reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis non iurare omnino, neque per celum quia thronus Dei est, neque per terram quia scabellum pedum eius est, neque per Ierosolimam quia civitas est magni regis. Neque per caput tuum iuraveris, quia non potes unum capillum album facere aut nigrum. Sit autem sermo vester est est, non non. Quod autem his abundantius est a malo est. Audistis quia dictum est: Oculum pro oculo, dentem pro dente. Ego autem dico vobis non resistere malo. Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, prebe illi et alteram. Et ei qui vult tecum iudicio contendere et tunicam tuam tollere, remitte ei et pallium. Et quicumque te angariaverit mille passus, vade cum illo alia duo. Qui petit a te da ei, et volenti mutuari a te ne avertaris. Audistis quia dictum est: Diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vos, ut sitis filii patris vestri qui in celis est, qui solem suum oriri facit super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne et publicani hoc faciunt? Et si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? Nonne et ethnici hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti sicut et pater vester celestis perfectus est.

VI

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. Cum ergo facis elemosinam noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt in synagogis et in vicis ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Te autem faciente elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit elemosina tua in abscondito, et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Et cum oratis non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum et clauso ostio tuo ora patrem tuum in abscondito, et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Orantes autem nolite multum loqui sicut ethnici, putant enim quia in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Scit enim pater vester quid opus sit vobis antequam petatis eum. Sic ergo vos orabitis: Pater noster qui es in celis, sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in temptationem, sed libera nos a malo. Amen. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis pater vester celestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Cum autem ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Exterminant enim facies suas ut pareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis quia receperunt mercedem suam. Tu autem cum ieiunas unge caput tuum et faciem tuam lava, ne videaris hominibus ieiunans sed patri tuo qui est in abscondito, et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra ubi erugo et tinea demolitur et ubi fures effodiunt et furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in celo ubi neque erugo neque tinea demolitur et ubi fures non effodiunt nec furantur. Ubi enim est thesaurus tuus ibi est et cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus. Si fuerit oculus tuus simplex totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus nequam fuerit totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt, ipse tenebre quante erunt. Nemo potest duobus dominis servire. Aut enim unum odio habebit et alterum diliget, aut unum sustinebit et alterum contempnet. Non potestis Deo servire et mammone. Ideo dico vobis ne solliciti sitis anime vestre quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca et corpus plus quam vestimentum? Respicite volatilia celi quoniam non serunt neque metunt neque congregant in horrea, et pater vester celestis pascit illa. Nonne magis vos pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad staturam suam cubitum unum? Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt, non laborant neque nent. Dico autem vobis quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie est et cras in clibanum mittitur Deus sic vestit, quanto magis vos minime fidei. Nolite ergo solliciti esse dicentes quid manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur. Hec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis. Querite ergo primum regnum Dei et iustitiam eius et hec omnia adicientur vobis. Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Sufficit diei malitia sua.

VII

Nolite iudicare ut non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaveritis iudicabimini, et in qua mensura mensi fueritis metietur vobis. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui et trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: Sine eiciam festucam de oculo tuo, et ecce trabes est in oculo tuo? Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo et tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Nolite sanctum dare canibus neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis et conversi dirumpant vos. Petite et dabitur vobis, querite et invenietis, pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, et qui querit invenit, et pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo quem si petierit filius suus panem, numquid lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit numquid serpentem porriget ei? Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibus se. Omnia ergo quecumque vultis ut faciant vobis homines et vos facite eis. Hec est enim lex et prophete. Intrate per angustam portam, quia lata porta et spatiosa via que ducit ad perditionem, et multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta et arta via que ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam. Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonos facit, mala autem arbor fructus malos facit. Non potest arbor bona fructus malos facere neque arbor mala fructus bonos facere. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non omnis qui dicit mihi Domine Domine intrabit in regnum celorum, sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est, ipse intrabit in regnum celorum. Multi dicent mihi in illa die: Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus et in nomine tuo demonia eiecimus et in tuo nomine virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis quia numquam novi vos. Discedite a me qui operamini iniquitatem. Omnis ergo qui audit verba mea

haec et facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui aedificavit domum suam supra petram. Et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et non cecidit: fundata enim erat super petram. Et omnis qui audit verba mea haec, et non facit ea, similis erit viro stulto, qui aedificavit domum suam super arenam. Et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et cecidit, et fuit ruina eius magna.

VIII

Et factum est cum consummasset Iesus verba haec, admirabantur turbae super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatem habens, et non sicut scribae eorum et pharisaei. Cum autem descendisset de monte, secutae sunt eum turbae multae. Et ecce leprosus veniens adorabat eum dicens: Domine, si vis, potes me mundare. Et extendens manum tetigit eum Iesus dicens: Volo. Mundare. Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi Iesus: Vide nemini dixeris, sed vade, ostende te sacerdoti, et offer munus quod praecepit Moyses in testimonium illis. Cum autem introisset Capharnaum, accessit ad eum centurio, rogans eum et dicens: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus et male torquetur. Et ait illi Iesus: Ego veniam et curabo eum. Et respondens centurio ait: Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate, habens sub me milites, et dico huic: Vade, et vadit; et alio: Veni, et venit; et servo meo: Fac hoc, et facit. Audiens autem Iesus miratus est, et sequentibus se dixit: Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel. Dico autem vobis quod multi ab oriente et occidente venient, et recumbent cum Abraham et Isaac et Iacob in regno caelorum; filii autem regni eicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Et dixit Iesus centurioni: Vade, et sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora. Et cum venisset Iesus in domum Petri, vidit socrum eius iacentem et febricitantem; et tetigit manum eius, et dimisit eam febris, et surrexit et ministrabat eis. Vespere autem facto obtulerunt ei multos daemonia habentes, et eiciebat spiritus verbo, et omnes male habentes curavit, ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophetam dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit, et aegrotationes nostras portavit. Videns autem Iesus turbas multas circum se, iussit ire trans fretum. Et accedens unus scriba ait illi: Magister, sequar te quocumque ieris. Et dicit ei Iesus: Vulpes foveas habent, et volucres caeli nidos; filius autem hominis non habet ubi caput reclinet. Alius autem de discipulis eius ait illi: Domine, permitte me primum ire et sepelire patrem meum. Iesus autem ait illi: Sequere me, et dimitte mortuos sepelire mortuos suos.

IX

Et ascendente eo in naviculam, secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus magnus factus est in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus; ipse vero dormiebat. Et accesserunt et suscitaverunt eum dicentes: Domine, salva nos, perimus. Et dicit eis: Quid timidi estis, modicae fidei? Tunc surgens imperavit ventis et mari, et facta est tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt dicentes: Qualis est hic, quia venti et mare oboediunt ei? Et cum venisset trans fretum in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes daemonia, de monumentis exeuntes, saevi nimis, ita ut nemo posset transire per viam illam. Et ecce clamaverunt dicentes: Quid nobis et tibi, Iesu fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos? Erat autem non longe ab illis grex porcorum multorum pascens. Daemones autem rogabant eum dicentes: Si eicis nos, mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis: Ite. At illi exeuntes abierunt in porcos; et ecce impetu abiit totus grex per praeceps in mare, et mortui sunt in aquis. Pastores autem fugerunt, et venientes in civitatem nuntiaverunt omnia, et de his qui daemonia habuerant. Et ecce tota civitas exiit obviam Iesu, et viso eo rogabant ut transiret a finibus eorum.

VI

Et ascendens in naviculam transfretavit, et venit in civitatem suam. Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto. Et videns Iesus fidem illorum dixit paralytico: Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se: Hic blasphemat. Et cum vidisset Iesus cogitationes eorum, dixit: Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius, dicere: Dimittuntur tibi peccata tua, an dicere: Surge et ambula? Ut sciatis autem quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait paralytico: Surge, tolle lectum tuum, et vade in domum tuam. Et surrexit et abiit in domum suam. Videntes autem turbae timuerunt, et glorificaverunt Deum qui dedit potestatem talem hominibus. Et cum transiret inde Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matheum nomine. Et ait illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est discumbente eo in domo, ecce multi publicani et peccatores venientes discumbebant cum Iesu et discipulis eius. Et videntes pharisaei dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister vester? At Iesus audiens ait: Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus. Euntes autem discite quid est: Misericordiam volo et non sacrificium. Non enim veni vocare iustos, sed peccatores. Tunc accesserunt ad eum discipuli Iohannis dicentes: Quare nos et pharisaei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? Et ait illis Iesus: Numquid possunt filii sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus, et tunc ieiunabunt. Nemo autem immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus; tollit enim plenitudinem eius a vestimento, et peior scissura fit. Neque mittunt vinum novum in utres veteres; alioquin rumpuntur utres, et vinum effunditur, et utres pereunt. Sed vinum novum in utres novos mittunt, et ambo conservantur. Haec illo loquente ad eos, ecce princeps unus accessit et adorabat eum dicens: Domine, filia mea modo defuncta est; sed veni, impone manum tuam super eam, et vivet. Et surgens Iesus sequebatur eum, et discipuli eius. Et ecce mulier quae sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim intra se: Si tetigero tantum vestimentum eius, salva ero. At Iesus conversus et videns eam dixit: Confide, filia, fides tua te salvam fecit. Et salva facta est mulier ex illa hora. Et cum venisset Iesus in domum principis, et vidisset tibicines et turbam tumultuantem, dicebat: Recedite, non est enim mortua puella, sed dormit. Et deridebant eum. Et cum eiecta esset turba, intravit et tenuit manum eius. Et surrexit puella. Et exiit fama haec

in universa terra illa. Et transeunte inde Ihesu secuti sunt eum
duo ceci clamantes et dicentes. Miserere nostri fili David.
Cum autem venisset domum, accesserunt ad eum ceci. Et dicit eis Ihesus.
Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei. Utique domine. Tunc
tetigit oculos eorum dicens. Secundum fidem vestram fiat vobis. Et
aperti sunt oculi eorum. Et comminatus est illis Ihesus dicens. Videte ne
quis sciat. Illi autem exeuntes diffamaverunt eum in tota ter-
ra illa. Egressis autem illis, ecce obtulerunt ei hominem mutum
demonium habentem. Et eiecto demonio, locutus est mutus. Et
mirate sunt turbe dicentes. Numquam apparuit sic in Israel.
Pharisei autem dicebant. In principe demoniorum eicit de-
mones. Et circuibat Ihesus civitates omnes et castella, do-
cens in synagogis eorum, et predicans evangelium regni, et curans
omnem languorem et omnem infirmitatem. Videns autem turbas, mi-
sertus est eis: quia erant vexati et iacentes sicut oves non habentes
pastorem. Tunc dicit discipulis suis. Messis quidem multa, o-
perarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis, ut eiciat op-
erarios in messem suam. X

Et convocatis duodecim discipulis suis, dedit illis potestatem spi-
rituum inmundorum, ut eicerent eos, et curarent omnem languorem
et omnem infirmitatem in populo. Duodecim autem apostolorum nomina sunt hec.
Primus Symon qui dicitur Petrus, et Andreas frater eius. Iacobus Ze-
bedei, et Iohannes frater eius. Philippus et Bartholomeus. Thomas
et Matheus publicanus, et Iacobus Alphei, et Tatheus. Symon
Chananeus, et Iudas Scarioth, qui tradidit eum. Hos
duodecim misit Ihesus, precipiens eis et dicens. In viam gentium
ne abieritis, et in civitates Samaritanorum ne intraveritis.
Sed potius ite ad oves que perierunt domus Israel. Euntes autem predi-
cate dicentes, quia appropinquavit regnum celorum. Infirmos
curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, demo-
nes eicite. Gratis accepistis, gratis date. Nolite pos-
sidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, non peram
in via, neque duas tunicas, neque calciamenta, neque virgam. Dignus
enim est operarius cibo suo. In quamcumque civitatem aut castellum in-
traveritis, interrogate quis in ea dignus sit, et ibi manete do-
nec exeatis. Intrantes autem in domum salutate eam dicentes.
Pax huic domui. Et siquidem fuerit domus illa digna, veniet
pax vestra super eam. Si autem non fuerit digna, pax vestra ad vos
revertetur. Et quicumque non receperit vos, neque audierit sermones
vestros, exeuntes foras de domo vel de civitate, excutite
pulverem de pedibus vestris. Amen dico vobis. Tollerabilius
erit terre Sodomorum et Gomorreorum in die iudicii quam illi ci-
vitati. Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote
ergo prudentes sicut serpentes, et simplices sicut colum-
be. Cavete autem ab hominibus. Tradent enim vos in conciliis, et in sy-
nagogis suis flagellabunt vos. Et ad presides et reges
ducemini propter me in testimonium illis et gentibus. Cum autem tra-
diderint vos, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim
vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed
spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem,
et pater filium, et insurgent filii in parentes, et morte eos affi-
cient. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Qui autem
perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Cum autem persequentur
vos in civitate ista, fugite in aliam. Amen dico vobis, non
consummabitis civitates Israel, donec veniat filius hominis. Non
est discipulus super magistrum, nec servus super dominum
suum. Sufficit discipulo ut sit sicut magister eius, et servus sicut
dominus eius. Si patremfamilias Beelzebub vocaverunt, quanto
magis domesticos eius? Ne ergo timueritis eos. Nichil enim opertum
quod non revelabitur, et occultum quod non scietur. Quod dico vobis
in tenebris, dicite in lumine, et quod in aure auditis, predica-
te super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus, animam
autem non possunt occidere. Sed potius eum timete, qui potest animam
et corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeres asse
veneunt? Et unus ex illis non cadet super terram sine patre
vestro. Vestri autem et capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite
ergo timere. Multis passeribus meliores estis vos. Omnis
ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram
patre meo qui est in celis. Qui autem negaverit me coram hominibus,
negabo et ego eum coram patre meo qui est in celis. Nolite
arbitrari quia venerim mittere pacem in terram. Non veni pacem
mittere, sed gladium. Veni enim separare hominem adversus pa-
trem suum, et filiam adversus matrem suam, et nurum adversus
socrum suam. Et inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem
aut matrem plus quam me, non est me dignus. Qui amat fi-
lium aut filiam super me, non est me dignus. Et qui non accipit
crucem suam et sequitur me, non est me dignus. Qui in-
venerit animam suam perdet eam. Et qui perdiderit animam suam propter
me, inveniet eam. Qui recipit vos, me recipit. Et
qui me recipit, recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam
in nomine prophete, mercedem prophete accipiet. Et qui recipit
iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Et quicumque po-
tum dederit uni ex minimis istis calicem aque fri-
gide tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem
suam. XI

Et factum est, cum consummasset Ihesus precipiens duodecim discipulis suis,
transiit inde ut doceret et predicaret in civitatibus eorum. Io-
hannes autem cum audisset in vinculis opera Christi, mittens du-
os de discipulis suis ait illi. Tu es qui venturus es, an
alium expectamus? Et respondens Ihesus ait illis. Euntes
renuntiate Iohanni que audistis et vidistis. Ceci vident,
claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt,
mortui resurgunt, pauperes evangelizantur. Et beatus est qui non
fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeuntibus, ce-
pit Ihesus dicere ad turbas de Iohanne. Quid existis in desertum
videre? Harundinem vento agitatam? Sed quid existis vi-
dere? Hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus ve-
stiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre?
Prophetam? Etiam dico vobis, et plus quam prophetam. Hic est enim de
quo scriptum est. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam,
qui preparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis, non surrexit
inter natos mulierum maior Iohanne Baptista. Qui autem mi-
nor est in regno celorum, maior est illo. A diebus autem Iohannis
Baptiste usque nunc, regnum celorum vim patitur, et
violenti rapiunt illud. Omnes enim prophete et lex usque
ad Iohannem prophetaverunt. Et si vultis recipere, ipse est
Helyas qui venturus est. Qui habet aures audiendi a-
udiat. Cui autem similem estimabo generationem istam?
Similis est pueris sedentibus in foro, qui clamantes co-
equalibus dicunt. Cecinimus vobis, et non saltastis. Lamen-

[illegible]

cantavimus et non planxistis. Venit enim Iohannes neque mandu-
cans neque bibens, et dicunt: Demonium habet. Venit filius
hominis manducans et bibens, et dicunt: Ecce homo
vorax et potator vini, publicanorum et peccatorum
amicus. Et iustificata est sapientia a filiis suis.
Tunc cepit Ihesus exprobrare civitatibus in quibus facte sunt plu-
rime virtutes eius, quia non egissent penitentiam. Ve tibi Corozaim,
ve tibi Bethsaida, quia si in Tyro et Sydone facte essent
virtutes que facte sunt in vobis, olim in cilicio et cinere pe-
nitentiam egissent. Verumptamen dico vobis, Tyro et Sydoni
remissius erit in die iudicii quam vobis. Et tu Caphar-
naum, numquid usque in celum exaltaberis? Usque in infer-
num descendes. Quia si in Sodomis facte fuissent vir-
tutes que facte sunt in te, forte mansissent usque ad hanc
diem.

XIII

Verumptamen dico vobis, quia terre Sodomorum remissius
erit in die iudicii quam tibi. In illo tempore respondens Ihesus di-
xit: Confiteor tibi pater domine celi et terre, quia abscon-
disti hec a sapientibus et prudentibus, et revelasti
ea parvulis. Ita pater, quoniam sic fuit placitum an-
te te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo novit
filium nisi pater, neque patrem quis novit nisi filius, et cui vo-
luerit filius revelare. Venite ad me omnes qui laboratis
et onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite iugum
meum super vos, et discite a me, quia mitis sum et
humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. Iu-
gum enim meum suave est, et onus meum leve.
In illo tempore abiit Ihesus sabbato per sata. Discipuli autem
eius esurientes ceperunt vellere spicas et mandu-
care. Pharisei autem videntes dixerunt ei: Ecce disci-
puli tui faciunt quod non licet eis facere sabbatis. At il-
le dixit eis: Nonne legistis quid fecerit David quando
esuriit et qui cum eo erant? Quomodo intravit in domum dei
et panes propositionis comedit, quos non licebat ei edere
neque his qui cum eo erant, nisi solis sacerdotibus? Aut non
legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sab-
batum violant et sine crimine sunt? Dico autem vobis
quia templo maior est hic. Si autem sciretis quid est: Miseri-
cordiam volo et non sacrificium, numquam condempnassetis inno-
centes. Dominus enim est filius hominis etiam sabbati. Et cum inde transis-
set, venit in synagogam eorum. Et ecce homo manum habens
aridam, et interrogabant eum dicentes: Si licet sabbatis
curare? ut accusarent eum. Ipse autem dixit eis: Quis
erit ex vobis homo qui habeat ovem unam, et si ceciderit hec
sabbatis in foveam, nonne tenebit et levabit eam?
Quanto magis melior est homo ove? Itaque licet
sabbatis benefacere. Tunc ait homini: Extende manum
tuam. Et extendit, et restituta est sanitati sicut al-
tera. Exeuntes autem pharisei consilium faciebant adver-
sus eum, quomodo eum perderent. Ihesus autem sciens recessit inde,
et secuti sunt eum multi, et curavit eos omnes. Et precepit eis
ne manifestum eum facerent, ut adimpleretur quod dic-
tum est per Ysaiam prophetam dicentem: Ecce puer meus quem
elegi, dilectus meus in quo bene complacuit anime mee.
Ponam spiritum meum super eum, et iudicium gentibus nun-
tiabit. Non contendet neque clamabit, neque audiet
aliquis in plateis vocem eius. Harundinem quassatam non con-
fringet, et linum fumigans non extinguet, donec eiciat
ad victoriam iudicium, et in nomine eius gentes sperabunt. Tunc
oblatus est ei demonium habens cecus et mutus, et curavit
eum, ita ut loqueretur et videret. Et stupebant omnes tur-
be et dicebant: Numquid hic est filius David? Pharisei autem
audientes dixerunt: Hic non eicit demones nisi in Beelze-
bub principe demoniorum. Ihesus autem sciens cogitationes
eorum dixit eis: Omne regnum divisum contra se deso-
labitur, et omnis civitas vel domus divisa contra se non sta-
bit. Et si Sathanas Sathanam eicit, adversus se divi-
sus est. Quomodo stabit regnum eius? Et si ego in Be-
elzebub eicio demones, filii vestri in quo eiciunt? I-
deo ipsi iudices vestri erunt. Si autem ego in spiritu dei ei-
cio demones, igitur pervenit in vos regnum dei. Aut
quomodo potest quisquam intrare in domum fortis, et
vasa eius diripere, nisi prius alligaverit fortem? et tunc do-
mum illius diripiet. Qui non est mecum adversum me est. Et
qui non congregat mecum spargit. Ideo dico vobis: omne
peccatum et blasphemia remittetur hominibus; spiritus autem
blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit ver-
bum contra filium hominis remittetur ei; qui autem dixerit contra
spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro.
Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum, aut facite
arborem malam et fructum eius malum; siquidem ex fructu ar-
bor agnoscitur. Progenies viperarum, quomodo pote-
stis bona loqui cum sitis mali? Ex habundantia enim cordis os
loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert bona, et ma-
lus homo de malo thesauro profert mala. Dico autem vobis
quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, red-
dent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iusti-
ficaberis, et ex verbis tuis condempnaberis. Tunc responderunt
ei quidam de scribis et phariseis dicentes: Magister,
volumus a te signum videre. Qui respondens ait illis: Ge-
neratio mala et adultera signum querit, et signum non dabi-
tur ei nisi signum Ione prophete. Sicut enim fuit Ionas in ven-
tre ceti tribus diebus et tribus noctibus, sic erit filius
hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus. Vi-
ri Ninivite surgent in iudicio cum generatione ista et con-
dempnabunt eam, quia penitentiam egerunt in predicatione Ione.
Et ecce plus quam Ionas hic. Regina austri surget in
iudicio cum generatione ista et condempnabit eam, quia
venit a finibus terre audire sapientiam Salomonis. Et ec-
ce plus quam Salomon hic. Cum autem immundus spiritus exierit
ab homine, ambulat per loca arida querens requiem, et non
invenit. Tunc dicit: Revertar in domum meam unde exivi. Et
veniens invenit eam vacantem, scopis mundatam et
ornatam. Tunc vadit et assumit septem alios spiritus se-
cum nequiores se, et intrantes habitant ibi. Et fiunt novissi-
ma hominis illius peiora prioribus. Sic erit et generationi
huic pessime. Adhuc eo loquente ad turbas,
ecce mater eius et fratres stabant foris querentes loqui ei. Di-
xit autem ei quidam: Ecce mater tua et fratres tui foris stant
querentes te. At ipse respondens dicenti sibi ait: Q-

ē mat̄ mā. 7 q sūt fr̄s mī. Et extendēs manū ī di
scipulos suos. dix. Ecce mat̄ mā 7 fr̄s mī. Quic
q3 ei̅ fecerit uolūtatē pr̄is mī q̄ ī cel' ē. ip̄e mē fr̄
XIII 7 sor̄ 7 mat̄ ē. In illo die exiēs ih̄c de domo. sedebat
sec9 mare. Et cōgregate s̄ ad eū turbe mlte. ita ut in
nauiclā asc̄dēs sederet. Et oīs t̄ba stabat ī litto
re. Et locut' ē eis mlta ī parabol' dicēs. Ecce exiit
q semiat seminare. Et dū seminat. q̄dā ceciderūt sec9
uiā. 7 uener' uolucres 7 comed' ea. Alia aūt ceci
dit ī petrosa ubi n̄ hēbat t̄rā multā. 7 cōtinuo ex
ortū ē. q2 n̄ hēbat altitudinē t̄re. Sole aūt orto e
stuauerūt. 7 q2 n̄ hēbat radicē aruerūt. Alia aūt ceci
dit ī spinas. 7 creuer' spine & suffocauer' ea. Alia
uō cecid' ī spinas. 7 creuer' spine 7 suffocauer' ea. Ali
a uō cecid' ī t̄rā bonā. 7 dabat fructū aliud cētesi
mū. aliud sexagesimū. aliud tricesimū. Qui hēt au
res audiēdi audiat. Et accedētes discip' dixer' ei.
Quare ī parabol' loq̄ris eis? Qui r̄ndēs ait ill'. Quia
uob' datū ē nosse mist'ia reg̃ celoꝝ. ill' aūt n̄ ē da
tū. Qui eni hēt dabit' ei. 7 habūdabit. Qui aūt n̄ hēt. 7 qđ
hēt auferet' ab eo. Ideo ī parabol' loquor eis. q2 ui
dentes n̄ uidēt. 7 audientes n̄ audiūt nec intelligūt.
7 adimpletur ī eis p̄ph̄ia ysaie dicēs. Auditu au
dietis. 7 n̄ intelligetis. 7 uidētes uidebitis. 7
n̄ uidebitis. Incrassatū ē eni cor p̄p'li h'. 7 aurib' grau'
t' audier'. 7 oculos suos clauserūt. nequā oculis uid'
ant. 7 aurib' audiāt. 7 corde intelligāt. 7 cōuertāt' 7 sa
nē eos. V'ri aūt b̄i oculi q2 uidēt. 7 aures u're q2 au
diūt. Amē q'ppe dico uob'. q2 multi p̄ph'e 7 iusti cu
pierūt uidere q̄ uidetis. 7 n̄ uider'. 7 audire q̄ audi
tis. 7 n̄ audierūt. Vos ergo audite parabolā seminā
tis. Oīs q audit u'bū reg̃ 7 nō intelligit. uenit
malus 7 rapit q̄ seminatū ē ī corde ei'. Hic ē q sec9
uiā seminat' ē. Qui aūt sup petrosa seminat' ē. h'
ē q u'bū audit. 7 cōtinuo cū gaudio accip' illud.
Nō hēt aūt radicē ī se. s3 ē t'ēporal'. Facta aūt tribula
tiōe 7 p'secutiōe p'pt' u'bū. cōtinuo scādaliz'. Qui aūt
seminat' ē ī spinis. h' ē q u'bū audit. 7 sollicitudo
s'cli h'i' 7 fallacia diuitiaꝝ suffocat u'bū. 7 sin'
fructu efficit'. Qui uō ī t'rā bonā seminat' ē. h' ē qui
audit u'bū 7 intelligit. 7 fructū affert. 7 facit aliud q'dē
cētesimū. aliud aūt sexagesimū. aliud uō tricesimū.
Aliā parabolā p'posuit ill' dicēs. Simile f'cm ē
regnū celoꝝ homini q seminauit bonū sem̄ in
agro suo. Cū aūt dormirēt hoīes. uenit inimic' ei'
7 sup'seminauit zizania ī medio tritici. 7 abiit. Cū
aūt creuisset herba 7 fructū fecisset. tūc apparuerūt
7 zizania. Accedētes aūt s'ui p'r̄isfamilias. dixerūt
ei. Dn̄e nōne bonū sem̄ seminasti ī agro tuo? Vn̄
ergo hēt zizania? Et ait ill'. Inimic' hō hoc fec'. S'
ui aūt dixer' ei. Vis im' 7 colligim' ea? Et ait. Nō.
Ne forte colligētes zizania. eradicetis simul
cū eis 7 triticū. Sinite utraq3 c'sc'e usq3 ad messē. 7
ī t'p'e messis. dicā messorib'. Colligite p'mū zizania.
7 alligate ea fasciculos ad cōburendū. Triticū aūt
cōgregate ī horreū meū. Aliā parabolā p'posuit eis
dicēs. Simile ē regnū celoꝝ grano synapis. qđ ac
cipiēs hō seminauit ī agro suo. qđ minimū q'dē ē
oībus seminib'. Cū aūt creu'it. mai' ē oīb' holerib'. 7 fit
arbor. ita ut uolucres celi ueniāt 7 habitēt ī ramis
ei'. Aliā parabolā locut' ē eis. Simile ē regnū
celoꝝ fermēto. qđ acceptū mulier ī farine sat'
trib' abscōdit. donec fermētatū ē totū. Hec oīa lo
cut' ē ih̄c ī parabol' ad turbas. 7 sine parabol'
n̄ loq'bat' eis. ut adimpleret' qđ dictū ē p' p'ph'am
dicentē. Aperiā ī parabolis os meū. eructabo ab
scōdita a cōstitutiōe mūdi. Tūc dimissis turbis.
uenit ī domū. 7 accesserūt ad eū discipuli ei' dicē
tes. Dissere nob' parabolā zizanioꝝ agri. Qui
r̄ndēs ait. Qui seminat bonū sem̄. ē fili' hoīs.
Ager aūt ē mūd'. Bonū uō sem̄. hi s̄ filii regni.
Zizania aūt filii s̄ nequā. Inimic' aūt q seminauit
ea. ē diabolus. Messis uō. cōsūmatio s'cli ē. Mes
sores aūt angli s̄. Sic' ergo colligūt' zizania 7 igne
burūt'. sic erit ī cōsūmatiōe s'cli. Mittet filius
hoīs anglos suos. 7 colligēt de regno ei' oīa scan
dala. 7 eos q faciūt iniq'tatē. 7 mittēt eos ī cami
nū ignis. ibi erit flet' 7 stridor dētiū. Tūc iusti ful
gebūt sic' sol. ī regno p'r̄is eoꝝ. Qui hēt aures
audiendi audiat. Simile ē regnū celoꝝ the
sauro abscōdito ī agro. q̄ q̄ inuenit hō abscōdit. 7
p' gaudio illi' uadit 7 uendit uniu'sa q̄ hēt. 7 e
mit agꝝ illū. Iterū simile ē regnū celoꝝ hōi ne
gociatori. q'renti bonas margaritas. Inuenta aūt una
p'ciosa margarita. abiit 7 uendidit oīa q̄ habu
erat 7 emit eā. Iterū sile ē regnū celoꝝ sagene misse ī
mare. 7 ex oī gne piscīū cōgreganti. Quā cū iplet
eēt. 7 secus lit' sedentes. elegerūt bonos ī uasa su
a. malos aūt foras miser'. Sic erit ī cōsūmatiōe s'cli. Exibūt
angli. 7 separabūt malos de medio iustoꝝ. 7 mit
tēt eos ī caminū ignis. Ibi erit flet' 7 stridor dētiū.
Intellexistis hec oīa? Dicūt ei. Etiā. Ait ill'. Ideo oīs
scriba doct' ī regno celoꝝ simil' ē hōi p'rifamilias.
q p'fert de thesauro suo noua 7 uetera. Et f'cm
ē. cū cōsūmasset ih̄c parabolas istas. t'nsiit in. Et
ueniēs ī patriā suā docebat eos ī synagogis eoꝝ.
ita ut mirarent' 7 dicerēt. Vn̄ huic sapiā h' 7
uirtutes? Nōne hic ē fabri fili'? Nōne mat' ei' di
cit' maria. 7 fr̄s ei' iacob'. 7 ioseph. 7 symō. 7 iudas.
7 sorores ei' nōne oēs ap' nos s̄? Vn̄ ergo huic oīa ista.
Et scandalizabant' ī eo. Ih'c aūt dix' eis. Nō ē p'ph'a si
ne honore. nisi ī patria sua 7 ī domo sua. Et nō fec'
ibi uirtutes multas. p'pt' incredulitatē illoꝝ. In XIIII
ill' t'p'e. Audiuit herodes tetrarcha famā ih'u.
7 ait pueris suis. Hic ē iohēs baptista. ip̄e surrex'
a mortuis. 7 ideo uirtutes opant' ī eo. Herodes eni tenu
it iohēm 7 alligauit eū. 7 posuit ī carcerē. p'pt' he
rodiadē uxorē fr̄is sui. Dicebat eni iohēs. Nō licet t'
hēre eā. 7 uolēs eū occidere. timuit p'p'lm. q2 sicut
p'ph'am eū hēbat. Die aūt natal' herodis saltauit

filia Herodiadis in medio et placuit Herodi. Unde cum iura-
mento pollicitus est ei dare quodcumque postulasset ab eo. At
illa premonita a matre sua: Da mihi inquit hic in disco caput
Iohannis Baptiste. Et contristatus est rex. Propter iuramentum autem
et eos qui simul recumbebant iussit dari. Misitque et de-
collavit Iohannem in carcere. Et allatum est caput eius in disco et
datum est puelle et tulit matri sue. Et accedentes di-
scipuli eius tulerunt corpus eius et sepelierunt illud. Et venien-
tes nuntiaverunt Ihesu. Quod cum audisset Ihesus secessit inde in
navicula in locum desertum seorsum. Et cum audissent turbe
secute sunt eum pedestres de civitatibus. Et exiens vidit
turbam magnam et misertus est eis et curavit languidos
eorum. Vespere autem facto accesserunt ad eum discipuli eius
dicentes: Desertus est locus et hora iam preteriit. Dimit-
te turbas ut euntes in castella emant sibi escas.
Ihesus autem dixit eis: Non habent necesse ire. Date illis
vos manducare. Responderunt ei: Non habemus hic nisi quinque
panes et duos pisces. Qui ait illis: Afferte huc
illos mihi. Et cum iussisset turbam super fenum discumbere,
acceptis quinque panibus et duobus piscibus aspiciens
in celum benedixit et fregit et dedit discipulis suis pa-
nes, discipuli autem turbis. Et manducaverunt
omnes et saturati sunt. Et tulerunt reliquias: duodecim cophinos
fragmentorum plenos. Manducantium autem fuit numerus
quinque milia virorum exceptis mulieribus et par-
vulis. Et statim Ihesus iussit discipulos suos ascen-
dere in naviculam et precedere eum trans fretum donec di-
mitteret turbas. Et dimissa turba ascendit in
montem solus orare. Vespere autem facto solus erat ibi.
Navicula autem in medio mari iactabatur fluctibus.
Erat enim contrarius ventus. Quarta autem vigilia noctis
venit ad eos ambulans super mare. Et videntes eum su-
per mare ambulantem turbati sunt dicentes: Quia fantas-
ma est. Et pre timore clamaverunt. Statimque Ihesus locutus est
eis dicens: Habete fiduciam, ego sum, nolite timere.
Respondens autem Petrus dixit: Domine si tu es, iube me ve-
nire ad te super aquas. At ipse ait: Veni. Et descen-
dens Petrus de navicula ambulabat super aquam ut
veniret ad Ihesum. Videns vero ventum validum timu-
it. Et cum cepisset mergi clamavit dicens: Domine sal-
vum me fac. Et continuo Ihesus extendens manum apprehen-
dit eum et ait illi: Modice fidei, quare dubitasti? Et cum
ascendissent in naviculam cessavit ventus. Qui autem
in navicula erant venerunt et adoraverunt eum dicentes:
Vere filius Dei es. Et cum transfretassent venerunt in terram
Genesar. Et cum cognovissent eum viri loci illius mise-
runt in universam regionem illam et obtulerunt ei omnes ma-
le habentes. Et rogabant eum ut vel fimbriam vestimen-
ti eius tangerent. Et quicumque tetigerunt salvi facti sunt.

XV

Tunc accesserunt ad eum ab Ierosolimis scribe et phari-
sei dicentes: Quare discipuli tui transgrediuntur
traditiones seniorum? Non enim lavant manus suas cum
panem manducant. Ipse autem respondens ait illis: Quare et
vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram?
Nam Deus dixit: Honora patrem tuum et matrem. Et qui ma-
ledixerit patri vel matri, morte moriatur. Vos autem dicitis:
Quicumque dixerit patri vel matri: munus quodcumque est ex me ti-
bi proderit; et non honorificavit patrem suum aut matrem su-
am. Et irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.
Hypocrite, bene prophetavit de vobis Ysaias dicens: Po-
pulus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.
Sine causa autem colunt me docentes doctrinas et manda-
ta hominum. Et convocatis ad se turbis dixit eis: Audi-
te et intelligite. Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed
quod procedit ex ore coinquinat hominem. Tunc accedentes
discipuli eius dixerunt ei: Scis quia pharisei audito hoc verbo
scandalizati sunt? At ille respondens ait: Omnis plantatio quam
non plantavit pater meus celestis eradicabitur. Sinite
illos: ceci sunt duces cecorum. Cecus autem si ceco ducatum
prestet, ambo in foveam cadunt. Respondens autem Petrus dixit ei:
Edissere nobis parabolam istam. At ille dixit: Adhuc
et vos sine intellectu estis? Non intelligitis quia omne
quod in os intrat in ventrem vadit et in secessum emittitur?
Que autem procedunt de ore de corde exeunt et ea coinquinant homi-
nem. De corde enim exeunt cogitationes male, homicidia,
adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, bla-
sphemie. Hec sunt que coinquinant hominem. Non lotis autem ma-
nibus manducare non coinquinat hominem. Et egressus inde
Ihesus secessit in partes Tyri et Sydonis. Et ecce mulier
chananea a finibus illis egressa clamavit dicens ei:
Miserere mei domine fili David: filia mea male a de-
monio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes
discipuli eius rogabant eum dicentes: Dimitte eam quia
clamat post nos. Ipse autem respondens ait: Non sum missus
nisi ad oves que perierunt domus Israel. At illa venit et ad-
oravit eum dicens: Domine adiuva me. Qui respondens ait:
Non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus.
At illa dixit: Etiam domine. Nam et catelli edunt de micis
que cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens Ihesus ait
illi: O mulier magna est fides tua. Fiat tibi sicut vis.
Et sanata est filia eius ex illa hora. Et cum transisset inde
Ihesus venit secus mare Galilee. Et ascendens in mon-
tem sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbe multe
habentes secum mutos, claudos, cecos, debiles et a-
lios multos, et proiecerunt eos ad pedes eius et curavit
eos, ita ut turbe mirarentur videntes mutos
loquentes, claudos ambulantes, cecos videntes, et ma-
gnificabant Deum Israel. Ihesus autem convocatis discipulis
suis dixit:

XVI

Misereor turbe, quia triduo iam perseverant mecum et non habent
quod manducent. Et dimittere eos ieiunos nolo ne
deficiant in via. Et dicunt ei discipuli: Unde ergo nobis in
deserto panes tantos ut saturemus turbam tantam?
Et ait illis Ihesus: Quot panes habetis? At illi dixerunt:
Septem et paucos pisciculos. Et precepit turbe ut dis-
cumberent super terram. Et accipiens Ihesus septem panes et pi-
sces et gratias agens fregit et dedit discipulis suis et
discipuli dederunt populo. Et comederunt omnes et saturati sunt.
Et quod superfuit de fragmentis tulerunt septem sportas
plenas. Erant autem qui manducaverunt quatuor milia

virorum exceptis parvulis et mulieribus. Et dimissa turba ascendit in naviculam et venit in fines Magedan.

XVI Et accesserunt ad eum pharisei et saducei temptantes et rogaverunt eum ut signum de celo ostenderet eis. At ille respondens ait eis: Facto vespere dicitis: Serenum erit, rubicundum est enim celum. Et mane: Hodie tempestas, rutilat enim triste celum. Faciem ergo celi diiudicare nostis, signa autem temporum non potestis scire. Generatio mala et adultera signum querit, et signum non dabitur ei nisi signum Ione prophete. Et relictis illis abiit. Et cum venissent discipuli eius trans fretum, obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis: Intuemini et cavete a fermento phariseorum et saduceorum. At illi cogitabant inter se dicentes: Quia panes non accepimus. Sciens autem Ihesus dixit eis: Quid cogitatis inter vos modice fidei, quia panes non habetis? Nondum intelligitis neque recordamini quinque panum quinque milium hominum et quot cophinos sumpsistis? Neque septem panum quattuor milia hominum et quot sportas sumpsistis? Quare non intelligitis quia non de pane dixi vobis: cavete a fermento phariseorum et saduceorum? Tunc intellexerunt quia non dixerit cavendum a fermento panum, sed a doctrina phariseorum et saduceorum. Venit autem Ihesus in partes Cesaree Philippi et interrogabat discipulos suos dicens: Quem dicunt homines esse filium hominis? At illi dixerunt: Alii Iohannem Baptistam, alii autem Helyam, alii vero Ieremiam aut unum ex prophetis. Dicit illis Ihesus: Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Symon Petrus dixit: Tu es Christus filius Dei vivi. Respondens autem Ihesus dixit ei: Beatus es Symon Bar Iona, quia caro et sanguis non revelavit tibi sed pater meus qui in celis est. Et ego dico tibi quia tu es Petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam, et porte inferi non prevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni celorum. Et quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in celis, et quodcumque solveris super terram erit solutum et in celis. Tunc precepit discipulis suis ut nemini dicerent quia ipse esset Ihesus Christus. Exinde cepit Ihesus ostendere discipulis suis quia oporteret eum ire Ierosolimam et multa pati a senioribus et scribis et principibus sacerdotum et occidi et tertia die resurgere. Et assumens eum Petrus cepit increpare illum dicens: Absit a te domine, non erit tibi hoc. Qui conversus dixit Petro: Vade retro me Sathana, scandalum es mihi, quia non sapis ea que Dei sunt sed ea que hominum. Tunc Ihesus dixit discipulis suis: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam; qui autem perdiderit animam suam propter me inveniet eam. Quid enim prodest homini si universum mundum lucretur, anime vero sue detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria patris sui cum angelis suis, et tunc reddet unicuique secundum opera eius. Amen dico vobis: sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant filium hominis venientem in regno suo.

XVII

Et post dies sex assumpsit Ihesus Petrum et Iacobum et Iohannem fratrem eius et duxit illos in montem excelsum seorsum, et transfiguratus est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut sol, vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerunt eis Moyses et Helyas cum eo loquentes. Respondens autem Petrus dixit ad Ihesum: Domine bonum est nos hic esse. Si vis faciamus hic tria tabernacula, tibi unum et Moysi unum et Helye unum. Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obumbravit eos. Et ecce vox de nube dicens: Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam et timuerunt valde. Et accessit Ihesus et tetigit eos dixitque eis: Surgite et nolite timere. Levantes autem oculos suos neminem viderunt nisi solum Ihesum. Et descendentibus illis de monte precepit eis Ihesus dicens: Nemini dixeritis visionem donec filius hominis a mortuis resurgat. Et interrogaverunt eum discipuli dicentes: Quid ergo scribe dicunt quod Helyam oporteat primum venire? At ille respondens ait eis: Helyas quidem venturus est et restituet omnia. Dico autem vobis quia Helyas iam venit et non cognoverunt eum, sed fecerunt in eo quecumque voluerunt. Sic et filius hominis passurus est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli quia de Iohanne Baptista dixisset eis. Et cum venisset ad turbam, accessit ad eum homo genibus provolutus ante eum dicens: Domine miserere filio meo quia lunaticus est et male patitur. Nam sepe cadit in ignem et crebro in aquam. Et obtuli eum discipulis tuis et non potuerunt curare eum. Respondens Ihesus ait: O generatio incredula et perversa, quousque ero vobiscum? Usquequo patiar vos? Afferte huc illum ad me. Et increpavit illum Ihesus et exiit ab eo demonium, et curatus est puer ex illa hora. Tunc accesserunt discipuli ad Ihesum secreto et dixerunt: Quare nos non potuimus eicere illum? Dicit illis Ihesus: Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum synapis, dicetis monti huic: Transi hinc, et transibit, et nichil impossibile erit vobis. Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem et ieiunium. Conversantibus autem eis in Galilea dixit illis Ihesus: Filius hominis tradendus est in manus hominum, et occident eum, et tertia die resurget. Et contristati sunt vehementer. Et cum venissent Capharnaum, accesserunt qui didragma accipiebant ad Petrum et dixerunt ei: Magister vester non solvit didragma? Ait: Etiam. Et cum intrasset in domum, prevenit eum Ihesus dicens: Quid tibi videtur Symon? Reges terre a quibus accipiunt tributum vel censum, a filiis suis an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi Ihesus: Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare et mitte hamum, et eum piscem qui primus ascenderit tolle, et aperto ore eius invenies staterem; illum sumens da eis pro me et te.

XVIII

In illa hora accesserunt discipuli ad Ihesum dicentes: Quis putas maior est in regno celorum? Et advocans Ihesus parvulum statuit eum in medio eorum et dixit: Amen dico vobis, nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum celorum. Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est maior in regno celorum. Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit. Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius et demergatur

in profundum maris. Ve mundo ab scandalis. Necesse
se est enim ut veniant scandala. Verumtamen ve homi-
ni illi per quem scandalum venit. Si autem manus tua vel
pes tuus scandalizat te, abscide eum et proice abs
te. Bonum tibi est ad vitam ingredi debilem vel claudum,
quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem
eternum. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum
et proice abs te. Bonum est tibi cum uno oculo in vitam
intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam
ignis. Videte ne contempnatis unum ex his pusillis.
Dico enim vobis, quia angeli eorum in celis semper vident faci-
em patris mei, qui in celis est. Venit enim filius hominis sal-
vare quod perierat. Quid vobis videtur? si fuerint
alicui centum oves, et erraverit una ex eis, nonne
relinquet nonaginta novem in montibus, et vadit
querere eam que erravit? Et si contigerit ut inveniat e-
am, amen dico vobis, quia gaudebit super eam magis
quam super nonaginta novem que non erraverunt. Sic
non est voluntas ante patrem vestrum qui in celis est, ut pereat
unus de pusillis istis. Si autem peccaverit in te frater
tuus, vade et corripe eum inter te et ipsum solum. Si
te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non
audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos,
ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod
si non audierit eos, dic ecclesie. Si autem ecclesiam non
audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Amen
dico vobis, quecumque alligaveritis super terram, erunt li-
gata et in celo; et quecumque solveritis super terram, erunt so-
luta et in celo. Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis
consenserint super terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis
a patre meo qui in celis est. Ubi enim sunt duo vel tres congrega-
ti in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Tunc accedens
petrus ad eum dixit: Domine, quotiens peccabit in
me frater meus, et dimittam ei? usque septies? Dicit
illi ihesus: Non dico tibi usque septies, sed usque sep-
tuagies septies. Ideo assimilatum est regnum celo-
rum homini regi, qui voluit rationem ponere cum servis
suis. Et cum cepisset rationem ponere, oblatus est ei
unus qui debebat decem milia talenta. Cum autem non ha-
beret unde redderet, iussit eum dominus eius venundari, et u-
xorem eius et filios et omnia que habebat, et reddi. Procidens
autem servus ille, rogabat eum dicens: Patientiam
habe in me, et omnia reddam tibi. Misertus autem dominus servi illius
dimisit eum, et debitum dimisit ei. Egressus autem servus
ille, invenit unum de conservis suis qui debebat ei centum
denarios, et tenens suffocabat eum dicens: Redde quod
debes. Et procidens conservus eius, rogabat eum dicens: Patien-
tiam habe in me, et omnia reddam tibi. Ille autem noluit,
sed abiit et misit eum in carcerem donec redderet debi-
tum. Videntes autem conservi eius que fiebant, contristati sunt valde.
Et venerunt et narraverunt domino suo omnia que facta fuerant.
Tunc vocavit illum dominus suus, et ait illi: Serve nequam,
omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me. Nonne ergo
oportuit et te misereri conservi tui, sicut et ego tui
misertus sum? Et iratus dominus eius, tradidit eum torto-
ribus quoadusque redderet universum debitum. Sic et pater
meus celestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque
fratri suo de cordibus vestris. Et factum est cum consummasset ihesus ser-
mones istos, migravit a galilea, et venit in fines iu-
dee trans iordanem. Et secute sunt eum turbe multe,
et curavit eos ibi. Et accesserunt ad eum pharisei temptan-
tes eum et dicentes: Si licet homini dimittere uxorem
suam quacumque ex causa? Qui respondens ait eis: Non legistis quia
qui fecit ab initio masculum et feminam fecit eos? et
dixit: Propter hoc dimittet homo patrem et matrem, et adhe-
rebit uxori sue, et erunt duo in carne una. Itaque iam non
sunt duo, sed una caro. Quod ergo deus coniunxit, homo non separet.
Dicunt illi: Quid ergo moyses mandavit dari libellum
repudii et dimittere? Et ait illis: Quoniam moyses ad
duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores
vestras; ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis, quia quicumque
dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem, et aliam du-
xerit, mechatur; et qui dimissam duxerit, mechatur. Dicunt ei discipuli eius:
Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere. Qui dixit: Non omnes capi-
unt verbum istud, sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi, qui de
matris utero sic nati sunt; et sunt eunuchi, qui facti sunt ab
hominibus; et sunt eunuchi, qui seipsos castraverunt propter re-
gnum celorum. Qui potest capere capiat. Tunc oblati sunt
ei parvuli, ut manus eis imponeret et oraret. Disci-
puli autem increpabant eos. Ihesus vero ait eis: Sinite
parvulos, et nolite eos prohibere ad me venire; tali-
um est enim regnum celorum. Et cum imposuisset eis manus, ab-
iit inde. Et ecce unus accedens ait illi: Magister
bone, quid boni faciam ut habeam vitam eternam? Qui dixit ei:
Quid me interrogas de bono? Unus est bonus deus. Si autem
vis ad vitam ingredi, serva mandata. Dicit illi: Que?
Ihesus autem dixit: Non homicidium facies, non adulterabis, non fa-
cies furtum, non falsum testimonium dices; honora pa-
trem tuum et matrem, et diliges proximum tuum sicut te
ipsum. Dicit illi adolescens: Omnia hec custodivi; quid
adhuc michi deest? Ait illi ihesus: Si vis perfectus
esse, vade et vende omnia que habes et da pauperibus, et habebis
thesaurum in celo; et veni, sequere me. Cum audisset autem
adolescens verbum, abiit tristis; erat enim habens mul-
tas possessiones. Ihesus autem dixit discipulis suis: Amen
dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum ce-
lorum. Et iterum dico vobis: facilius est camelum per foramen
acus transire, quam divitem intrare in regnum celorum. Au-
ditis autem hiis discipuli, mirabantur valde dicen-
tes: Quis ergo poterit salvus esse? Ihesus autem aspiciens
dixit eis: Apud homines hoc impossibile est; apud deum omnia
possibilia sunt. Tunc respondens petrus dixit ei: Ecce
nos reliquimus omnia, et secuti sumus te; quid ergo erit nobis?
Ihesus autem dixit eis: Amen dico vobis, quod vos qui secuti
estis me, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede
maiestatis sue, sedebitis et vos super sedes duodecim
iudicantes duodecim tribus israel. Et omnis qui reliquerit domum
vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut
uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, cen-
tuplum accipiet, et vitam eternam possidebit. Multi

autem erunt primi novissimi et novissimi primi.

XX Simile est enim regnum celorum homini patrifamilias qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineam suam. Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes in foro otiosos, et illis dixit: Ite et vos in vineam meam, et quod iustum fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam et nonam horam, et fecit similiter. Circa undecimam vero exiit, et invenit alios stantes, et dicit illis: Quid hic statis tota die otiosi? Dicunt ei: Quia nemo nos conduxit. Dicit illis: Ite et vos in vineam meam. Cum sero autem factum esset, dicit dominus vinee procuratori suo: Voca operarios, et redde illis mercedem, incipiens a novissimis usque ad primos. Cum venissent ergo qui circa undecimam horam venerant, acceperunt singulos denarios. Venientes autem et primi, arbitrati sunt quod plus essent accepturi. Acceperunt autem et ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant adversus patremfamilias dicentes: Hi novissimi una hora fecerunt, et pares illos nobis fecisti qui portavimus pondus diei et estus. At ille respondens uni eorum dixit: Amice non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario convenisti mecum? Tolle quod tuum est et vade. Volo autem et huic novissimo dare sicut et tibi. Aut non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum? Sic erunt novissimi primi et primi novissimi. Multi enim sunt vocati, pauci vero electi. Et ascendens Ihesus Ierosolimam, assumpsit .xii. discipulos suos secreto, et ait illis: Ecce ascendimus Ierosolimam, et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis, et condempnabunt eum morte. Et tradent eum gentibus ad illudendum et flagellandum et crucifigendum, et tertia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedei cum filiis suis, adorans et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam et unus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem Ihesus dixit: Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Dicunt ei: Possumus. Ait illis: Calicem quidem meum bibetis. Sedere autem ad dexteram meam vel ad sinistram non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes decem indignati sunt de duobus fratribus. Ihesus autem vocavit eos ad se, et ait illis: Scitis quia principes gentium dominantur eorum, et qui maiores sunt potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos. Sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister. Et qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus. Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, et dare animam suam redemptionem pro multis. Vos autem queritis de modico crescere et de maiore minui. Cum autem introieritis ad cenam vocati, nolite recumbere in superioribus locis, ne forte dignior te superveniat, et accedens is qui te invitavit dicat tibi: Adhuc inferius accede, et confundaris. Si autem recubueris in inferiori loco et advenerit humilior te, dicet tibi qui te invitavit: Accede huc superius, et erit tibi hoc utilius. Egredientibus eis ab Hiericho secuta est eum turba multa. Et ecce duo ceci sedentes secus viam audierunt quia Ihesus transiret, et clamaverunt dicentes: Domine miserere nostri

fili David. Turba autem increpabat eos ut tacerent. At illi magis clamabant dicentes: Domine miserere nostri fili David. Et stetit Ihesus, et vocavit eos, et ait: Quid vultis ut faciam vobis? Dicunt illi: Domine, ut aperiantur oculi nostri. Misertus autem illorum Ihesus, tetigit oculos eorum. Et confestim viderunt, et secuti sunt eum.

XVIIII

Et cum appropinquassent Hierosolimis et venissent Bethphage ad montem Oliveti, tunc Ihesus misit duos discipulos dicens eis: Ite in castellum quod contra vos est, et statim invenietis asinam alligatam et pullum cum ea. Solvite et adducite mihi. Et si quis vobis aliquid dixerit, dicite quia Dominus his opus habet, et confestim dimittet eos. Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Dicite filie Syon: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, et sedens super asinam et pullum filium subiugalis. Euntes autem discipuli fecerunt sicut precepit illis Ihesus. Et adduxerunt asinam et pullum, et imposuerunt super eos vestimenta sua, et eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via. Alii autem cedebant ramos de arboribus et sternebant in via. Turbe autem que precedebant et que sequebantur clamabant dicentes: Osanna filio David. Benedictus qui venit in nomine Domini. Osanna in altissimis. Et cum intrasset Hierosolimam, commota est universa civitas dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Ihesus propheta a Nazareth Galilee. Et intravit Ihesus in templum Dei, et eiciebat omnes vendentes et ementes in templo, et mensas nummulariorum et cathedras vendentium columbas evertit. Et dicit eis: Scriptum est: Domus mea domus orationis vocabitur. Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et accesserunt ad eum ceci et claudi in templo, et sanavit eos. Videntes autem principes sacerdotum et scribe mirabilia que fecit, et pueros clamantes in templo et dicentes: Osanna filio David, indignati sunt, et dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? Ihesus autem dicit eis: Utique. Numquam legistis, quia ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem? Et relictis illis abiit foras extra civitatem in Bethaniam, ibique mansit, et docebat eos de regno Dei. Mane autem revertens in civitatem esuriit. Et videns fici arborem unam secus viam, venit ad eam, et nichil invenit in ea nisi folia tantum. Et ait illi: Numquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est continuo ficulnea. Et videntes discipuli mirati sunt dicentes: Quomodo continuo aruit? Respondens autem Ihesus ait eis: Amen dico vobis, si habueritis fidem et non hesitaveritis, non solum de ficulnea facietis, sed et si monti huic dixeritis: Tolle te et iacta te in mare, fiet. Et omnia quecumque petieritis in oratione credentes accipietis. Et cum venisset in templum, accesserunt ad eum docentem principes sacerdotum et seniores populi dicentes: In qua potestate hec facis? Et quis tibi dedit hanc potestatem? Respondens Ihesus dixit illis: Interrogabo vos et ego unum sermonem, quem si dixeritis mihi, et ego vobis dicam in qua potestate hec facio. Baptismus Iohannis unde erat? E celo an ex hominibus? At illi cogitabant inter se dicentes: Si dixerimus e celo, dicet nobis: Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus, timemus turbam. Omnes enim habebant Iohannem sicut prophetam. Et respondentes Ihesu dixerunt.

nescimus. Ait illis et ipse: Nec ego dico vobis in qua potestate haec facio. Quid autem vobis videtur? Homo quidam habebat duos filios, et accedens ad primum dixit: Fili, vade hodie operare in vinea mea. Ille autem respondens ait: Nolo. Postea penitentia motus abiit. Accedens autem ad alterum dixit similiter. At ille respondens ait: Eo domine, et non ivit. Quis ex duobus fecit voluntatem patris sui? Dicunt ei: Primus. Dicit illis Iesus: Amen dico vobis, quia publicani et meretrices praecedent vos in regnum Dei. Venit enim ad vos Iohannes in via iustitiae, et non credidistis ei. Publicani autem et meretrices crediderunt ei. Vos autem videntes nec penitentiam habuistis postea ut crederetis ei. Aliam parabolam audite. XX

Homo erat paterfamilias qui plantavit vineam et sepem circumdedit ei et fodit in ea torcular et aedificavit turrim et locavit eam agricolis et peregre profectus est. Cum autem tempus fructuum appropinquasset, misit servos suos ad agricolas ut acciperent fructus eius. Et agricolae apprehensis servis eius alium ceciderunt, alium occiderunt, alium vero lapidaverunt. Iterum misit alios servos plures prioribus, et fecerunt illis similiter. Novissime autem misit ad eos filium suum dicens: Verebuntur filium meum. Agricolae autem videntes filium dixerunt intra se: Hic est heres; venite occidamus eum et habebimus hereditatem eius. Et apprehensum eum eiecerunt extra vineam et occiderunt. Cum ergo venerit dominus vineae, quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: Malos male perdet, et vineam suam locabit aliis agricolis qui reddant ei fructum temporibus suis. Dicit illis Iesus: Numquam legistis in scripturis: Lapidem quem reprobaverunt aedificantes, hic factus est in caput anguli; a Domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris? Ideo dico vobis quia auferetur a vobis regnum Dei et dabitur genti facienti fructus eius. Et qui ceciderit super lapidem istum confringetur; super quem vero ceciderit conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotum et pharisaei parabolas eius, cognoverunt quod de ipsis diceret. Et quaerentes eum tenere timuerunt turbas, quoniam sicut prophetam eum habebant.

Et respondens Iesus dixit iterum in parabolis eis dicens: Simile factum est regnum caelorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias, et nolebant venire. Iterum misit alios servos dicens: Dicite invitatis: Ecce prandium meum paravi, tauri mei et altilia occisa, et omnia parata; venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt et abierunt, alius in villam suam, alius vero ad negotiationem suam; reliqui vero tenuerunt servos eius et contumelia affectos occiderunt. Rex autem cum audisset iratus est, et missis exercitibus suis perdidit homicidas illos et civitatem illorum succendit. Tunc ait servis suis: Nuptiae quidem paratae sunt, sed qui invitati erant non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus viarum, et quoscumque inveneritis vocate ad nuptias. Et egressi servi eius in vias congregaverunt omnes quos invenerunt malos et bonos, et impletae sunt nuptiae discumbentium. Intravit autem rex ut videret discumbentes, et vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali. Et ait illi: Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Ligatis pedibus eius et manibus mittite eum in tenebras exteriores; ibi erit fletus et stridor dentium. Multi enim sunt vocati, pauci vero electi. Tunc abeuntes pharisaei consilium inierunt ut caperent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis dicentes: Magister, scimus quia verax es et viam Dei in veritate doces, et non est tibi cura de aliquo; non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi videtur: licet censum dari Caesari an non? Cognita autem Iesus nequitia eorum ait: Quid me temptatis hypocritae? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis Iesus: Cuius est imago haec et superscriptio? Dicunt ei: Caesaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quae sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo. Et audientes mirati sunt, et relicto eo abierunt. In illo die accesserunt ad eum sadducaei, qui dicunt non esse resurrectionem, et interrogaverunt eum dicentes: Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filium, ut ducat frater eius uxorem illius et suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres; et primus uxore ducta defunctus est, et non habens semen reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus et tertius usque ad septimum. Novissime autem omnium et mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius erit de septem uxor? Omnes enim habuerunt eam. XXI

Respondens autem Iesus ait illis: Erratis nescientes scripturas neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent neque nubentur, sed sunt sicut angeli Dei in caelo. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum est a Deo dicente vobis: Ego sum Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob? Non est Deus mortuorum sed viventium. Et audientes turbae mirabantur in doctrina eius. Pharisaei autem audientes quod silentium imposuisset sadducaeis convenerunt in unum. Et interrogavit eum unus ex eis legis doctor temptans eum: Magister, quod est mandatum magnum in lege? Ait illi Iesus: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et in tota anima tua et in tota mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus mandatis universa lex pendet et prophetae. Congregatis autem pharisaeis interrogavit eos Iesus dicens: Quid vobis videtur de Christo? Cuius filius est? Dicunt ei: David. Ait illis: Quomodo ergo David in spiritu vocat eum Dominum dicens: Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo David vocat eum Dominum, quomodo filius eius est? Et nemo poterat respondere ei verbum, neque ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare. Tunc Iesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos dicens: Super cathedram Moysi sederunt scribae et pharisaei. Omnia ergo quaecumque dixerint vobis servate et facite; secundum opera vero eorum nolite facere; dicunt enim et non faciunt. Alligant autem onera gravia et importabilia et imponunt in umeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere. Omnia vero opera sua faciunt ut videantur ab hominibus; dilatant enim phylacteria sua et magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in cenis et primas cathedras in synagogis et salutationes in foro et vocari ab hominibus rabbi. Vos autem nolite vocari rabbi; unus est enim magister vester, omnes autem vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super terram; unus enim est pater vester qui in caelis est. Nec vocemini magistri, quia magister vester unus est Christus. Qui maior est vestrum erit minister vester. Qui autem se exaltaverit humili-

uabitur. et qui se humiliauerit exaltabitur. XXII
Ue uobis scribe et pharisei ypocrite qui clauditis regnum
celorum ante homines. vos enim non intratis. nec introeuntes si
nitis intrare. Ve uobis scribe et pharisei hypocrite.
qui circuitis mare et aridam ut faciatis unum proselitum. et cum
fuerit factus facitis eum filium gehenne duplo quam uos.
Ve uobis duces ceci qui dicitis. quicumque iurauerit in templo.
nichil est. qui autem iurauerit in auro templi. debet. Stulti et
ceci. quid enim maius est. aurum. an templum quod sanctificat
aurum? Et quicumque iurauerit in altari. nichil est. quicumque autem
iurauerit in dono quod est super illud. debet. Ceci. quid enim
maius est. donum an altare quod sanctificat donum? Qui ergo iu
rat in altari. iurat in eo et in omnibus que super illud
sunt. Et qui iurauerit in templo. iurat in illo et in eo qui habitat
in ipso. Et qui iurat in celo. iurat in throno dei et in eo
qui sedet super eum. Ve uobis scribe et pharisei hypocrite
qui decimatis mentam et anetum et ciminum et reliquistis
que grauiora sunt legis iudicium et misericordiam et fidem. Hec o
portuit facere et illa non omittere. Duces ceci excolantes
culicem camelum autem gluttientes. Ve uobis scribe et pha
risei hypocrite qui mundatis quod deforis est calicis et pa
ropsidis. intus autem pleni estis rapina et inmunditia.
Pharisee cece munda prius quod intus est calicis et parop
sidis ut fiat et id quod deforis est mundum. Ve uobis scribe
et pharisei hypocrite. qui similes estis sepulchris de
albatis que a foris parent hominibus speciosa. intus uero ple
na sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia. Sic et uos
a foris quidem paretis hominibus iusti. intus autem pleni estis
hypocrisi et iniquitate. XXIII
Ve uobis scribe et pharisei hypocrite qui edificatis se
pulchra prophetarum et ornatis monumenta iustorum et
dicitis. Si fuissemus in diebus patrum nostrorum non essemus socii eo
rum in sanguine prophetarum. Itaque testimonio estis uobis
metipsis quia filii estis eorum qui prophetas occiderunt.
Et uos implete mensuram patrum uestrorum. Serpentes genimina
uiperarum quomodo fugietis a iudicio gehenne? Ideo
ecce ego mitto ad uos prophetas et sapientes et scribas. et ex il
lis occidetis et crucifigetis. et ex eis flagellabi
tis in sinagogis uestris et persequemini de ciuitate in ciui
tatem. ut ueniat super uos omnis sanguis iustus qui
effusus est super terram a sanguine abel iusti usque ad
sanguinem zacharie filii barachie quem occidistis inter
templum et altare. Amen dico uobis. uenient hec omnia super ge
nerationem istam. XXIIII
Ierusalem ierusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi
sunt. quotiens uolui congregare filios tuos quemadmo
dum gallina congregat pullos suos sub alas et noluis
tis. Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta. Dico enim uobis
non me uidebitis amodo donec dicatis Benedictus qui uenit
in nomine domini. Et egressus ihesus de templo. ibat. Et accesserunt
discipuli eius ut ostenderent ei edificationes templi. Ipse autem
respondens dixit illis. Uidetis hec omnia? Amen dico uobis non re
linquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur. Sedente
autem eo super montem oliueti. accesserunt ad eum discipuli se
creto dicentes. Dic nobis quando hec erunt. et quod signum aduentus
tui et consummationis seculi. Et respondens ihesus dixit eis. Uidete
ne quis uos seducat. Multi enim uenient in nomine meo
dicentes. Ego sum christus. et multos seducent. Audituri
autem estis prelia et opiniones preliorum. Uidete ne tur
bemini. Oportet enim hec fieri. sed nondum est finis. Con
surget enim gens in gentem. et regnum in regnum. et erunt
pestilentie et fames et terremotus per loca. Hec autem omnia
initia sunt dolorum. Tunc tradent uos in tribulationem et
occident uos. et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum.
Et tunc scandalizabuntur multi. et inuicem tradent et o
dio habebunt inuicem. Et multi pseudoprophete surgent et se
ducent multos. Et quoniam abundabit iniquitas. refrigescet
caritas multorum. Qui autem perseuerauerit usque in finem. hic
saluus erit. Et predicabitur hoc euangelium regni in uniuerso or
be in testimonium omnibus gentibus. Et tunc ueniet consummatio.
Cum ergo uideritis abominationem desolationis que dicta est
a daniele propheta stantem in loco sancto. qui legit intelligat.
Tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes. et qui in tecto. non
descendat tollere aliquid de domo sua. et qui in agro. non
reuertatur tollere tunicam suam. Ve autem pregnantibus et nutri
entibus in illis diebus. Orate autem ut non fiat fuga uestra
hyeme uel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna. qualis
non fuit ab initio mundi usque modo. neque fiet. Et
nisi breuiati fuissent dies illi. non fieret salua omnis caro.
Sed propter electos breuiabuntur dies illi. Tunc si quis
uobis dixerit ecce hic est christus aut illic. nolite credere. Sur
gent enim pseudochristi et pseudoprophete et dabunt signa
magna et prodigia. ita ut in errorem inducantur si fieri
potest etiam electi. Ecce predixi uobis. Si ergo dixerint uobis ecce
in deserto est. nolite exire. Ecce in penetralibus. no
lite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente et pa
ret usque in occidentem. ita erit et aduentus filii hominis. Ubi
cumque fuerit corpus. illic congregabuntur et aquile. Sta
tim autem post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur.
et luna non dabit lumen suum. et stelle cadent de celo. et uir
tutes celorum commouebuntur. Et tunc parebit signum filii
hominis in celo. Et tunc plangent omnes tribus terre. et uidebunt
filium hominis uenientem in nubibus celi cum uirtute mul
ta et maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba et
uoce magna. et congregabunt electos eius a quattuor uentis.
a summis celorum usque ad terminos eorum. Ab arbore autem
fici discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit.
et folia nata. scitis quia prope est estas. Ita et uos cum ui
deritis hec omnia. scitote quia prope est in ianuis. Amen dico
uobis. quia non preteribit hec generatio. donec omnia hec fiant. Ce
lum et terra transibunt. uerba autem mea non preteribunt. De die autem
illa et hora nemo scit. neque angeli celorum. nisi pater so
lus. Sicut autem in diebus noe. ita erit et aduentus filii
hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium. comedentes et
bibentes. nubentes et nuptum tradentes. usque ad eum
diem quo intrauit noe in archam. et non cognouerunt do
nec uenit diluuium et tulit omnes. ita erit et aduentus
filii hominis. Tunc duo erunt in agro. unus assumetur et unus
relinquetur. Due molentes in mola. una assumetur et
una relinquetur. Duo in lecto. unus assumetur et unus

relinquet. Vigilate ergo quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit. Illud autem scitote: quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset: vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam. Ideo et vos estote parati: quia nescitis qua hora filius hominis venturus est. Quis putas est fidelis servus et prudens. quem constituit dominus suus super familiam suam. ut det illis cibum in tempore. Beatus ille servus quem cum venerit dominus eius. invenerit sic facientem. Amen dico vobis. quoniam super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixerit malus servus ille in corde suo. moram facit dominus meus venire. et ceperit percutere conservos suos. manducet autem et bibat cum ebriis. veniet dominus servi illius in die qua non sperat. et hora qua ignorat. et dividet eum. partemque eius ponet cum hypocritis. illic erit fletus et stridor dentium. Tunc simile erit regnum celorum decem virginibus. que accipientes lampades suas. exierunt obviam sponso et sponse. Quinque autem ex eis erant fatue. et quinque prudentes. Sed quinque fatue acceptis lampadibus. non sumpserunt oleum secum. Prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis. cum lampadibus. Moram autem faciente sponso. dormitaverunt omnes et dormierunt. Media autem nocte clamor factus est. ecce sponsus venit. exite obviam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines ille. et ornaverunt lampades suas. Fatue autem sapientibus dixerunt. Date nobis de oleo vestro. quia lampades nostre extinguntur. Responderunt prudentes dicentes. Ne forte non sufficiat nobis et vobis. ite potius ad vendentes. et emite vobis. Dum autem irent emere. venit sponsus et que parate erant. intraverunt cum eo ad nuptias. et clausa est ianua. Novissime vero veniunt et relique virgines dicentes. Domine domine. aperi nobis. At ille respondens ait. Amen dico vobis. nescio vos. Vigilate itaque. quia nescitis diem neque horam. Sicut enim homo peregre proficiscens. vocavit servos suos. et tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinque talenta. alii autem duo. alii vero unum. unicuique secundum propriam virtutem. et profectus est statim. Abiit autem qui quinque talenta acceperat. et operatus est in eis. et lucratus est alia quinque. Similiter et qui duo acceperat. lucratus est alia duo. Qui autem unum acceperat abiens fodit in terram. et abscondit pecuniam domini sui. Post multum vero temporis. venit dominus servorum illorum. et posuit rationem cum eis. Et accedens qui quinque talenta acceperat. obtulit alia quinque talenta dicens. Domine. quinque talenta tradidisti mihi. ecce alia quinque superlucratus sum. Ait illi dominus eius. Euge serve bone et fidelis. quia super pauca fuisti fidelis. super multa te constituam. intra in gaudium domini tui. Accessit autem et qui duo talenta acceperat. et ait. Domine. duo talenta tradidisti michi. ecce alia duo lucratus sum. Ait illi dominus eius. Euge serve bone et fidelis. quia super pauca fuisti fidelis. super multa te constituam. intra in gaudium domini tui. Accedens autem et qui unum talentum acceperat ait. Domine scio quia homo durus es. metis ubi non seminasti. et congregas ubi non sparsisti. Et timens abii. et abscondi talentum tuum in terra. Ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus eius. dixit ei. Serve male et piger. sciebas quia meto ubi non semino. et congrego ubi non sparsi. Oportuit te ergo committere pecuniam meam nummulariis. et ego veniens recepissem utique quod meum erat cum usura. Tollite itaque ab eo talentum. et date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur et habundabit. Ei autem qui non habet. et quod videtur habere. auferetur ab eo. Et inutilem servum eicite in tenebras exteriores. Illic erit fletus et stridor dentium. Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua. et omnes angeli cum eo. tunc sedebit super sedem maiestatis sue. Et congregabuntur ante eum omnes gentes. et separabit eos ab invicem: sicut pastor segregat oves ab edis. Et statuet oves quidem a dextris suis. hedos autem a sinistris. Tunc dicet rex hiis qui a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei. possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim. et dedistis mihi manducare. Sitivi et dedistis mihi bibere. Hospes eram. et collegistis me. Nudus et operuistis me. Infirmus. et visitastis me. In carcere eram. et venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes. Domine. quando te vidimus esurientem. et pavimus te. sitientem et dedimus tibi potum. Quando autem te vidimus hospitem. et collegimus te. aut nudum et cooperuimus te. Aut quando te vidimus infirmum. aut in carcere. et venimus ad te. Et respondens rex dicet illis. Amen dico vobis. quamdiu fecistis uni ex hiis fratribus meis minimis. mihi fecistis. Tunc dicet et hiis qui a sinistris erunt. Discedite a me maledicti in ignem eternum. qui paratus est diabolo et angelis eius. Esurivi enim et non dedistis mihi manducare. Sitivi et non dedistis mihi potum. Hospes eram et non collegistis me. Nudus et non operuistis me. Infirmus et in carcere. et non visitastis me. Tunc respondebunt et ipsi dicentes. Domine. quando te vidimus esurientem. aut sitientem. aut hospitem. aut nudum aut infirmum. vel in carcere. et non ministravimus tibi. Tunc respondebit illis dicens. Amen dico vobis. quamdiu non fecistis uni de minoribus his. nec mihi fecistis. Et ibunt hii in supplicium eternum. iusti autem in vitam eternam.

XXVI 26

Et factum est cum consummasset Ihesus sermones hos omnes. dixit discipulis suis. Scitis quia post biduum pascha fiet. et filius hominis tradetur ut crucifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum. et seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur Cayphas. et consilium fecerunt. ut Ihesum dolo tenerent. et occiderent. Dicebant autem. Non in die festo. ne forte tumultus fieret in populo. Cum autem esset Ihesus in Bethania in domo Symonis leprosi. accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti preciosi. et effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli. indignati sunt dicentes. Ut quid perditio hec. Potuit

ei istud unguentum venundari multo et dari pauperibus. Sci-
ens autem Iesus ait illis: Quid molesti estis huic
mulieri? Opus enim bonum operata est in me. Nam
semper pauperes habebitis vobiscum, me autem non semper
habebitis. Mittens enim haec unguentum hoc in corpus
meum, ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis,
ubicumque praedicatum fuerit hoc evangelium in toto mundo,
dicetur et quod haec fecit in memoriam eius. Tunc abiit unus
de duodecim qui dicebatur Iudas Scarioth ad principes
sacerdotum et ait illis: Quid vultis mihi dare et ego vobis
eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argente-
os. Et exinde quaerebat opportunitatem ut eum tra-
deret. Prima autem die azymorum accesserunt disci-
puli ad Iesum dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere
pascha? At Iesus dixit: Ite in civitatem ad quendam
et dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est; a-
pud te facio pascha cum discipulis meis. Et fece-
runt discipuli sicut constituit illis Iesus, et paraverunt
pascha. Vespere autem facto discumbebat cum duodecim di-
scipulis suis. Et edentibus illis dixit: Amen dico vobis
quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati valde coe-
perunt singuli dicere: Numquid ego sum Domine? At ipse
respondens ait: Qui intingit mecum manum in parapsi-
de, hic me tradet. Filius quidem hominis vadit sicut scrip-
tum est de illo. Vae autem homini illi per quem filius hominis tradetur.
Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Respondens
autem Iudas qui tradidit eum dixit: Numquid ego sum rabbi?
Ait illi: Tu dixisti. Cenantibus autem eis accepit Iesus
panem et benedixit ac fregit deditque discipulis suis
et ait: Accipite et comedite, hoc est corpus meum. Et ac-
cipiens calicem gratias egit et dedit illis dicens: Bi-
bite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testa-
menti qui pro multis effundetur in remissionem pec-
catorum. Dico autem vobis: non bibam amodo de hoc genimi-
ne vitis usque in diem illum cum illud bibam vobiscum
novum in regno patris mei. Et hymno dicto
exierunt in montem Oliveti. Tunc ait illis Iesus: Omnes
vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Scrip-
tum est enim: Percutiam pastorem et dispergentur oves gregis.
Postquam autem resurrexero, praecedam vos in Galilaeam.
Respondens autem Petrus ait illi: Et si omnes scandalizati fu-
erint in te, ego numquam scandalizabor. Ait illi
Iesus: Amen dico tibi quia in hac nocte antequam gallus can-
tet, ter me negabis. Ait illi Petrus: Etiam si opor-
tuerit me mori tecum, non te negabo. Similiter
et omnes discipuli dixerunt. Tunc venit Iesus cum illis in villam
quae dicitur Gethsemani, et dixit discipulis suis: Se-
dete hic donec vadam illuc et orem. Et assumpto
Petro et duobus filiis Zebedaei coepit contristari et me-
stus esse. Tunc ait illis Iesus: Tristis est anima mea usque
ad mortem. Sustinete hic et vigilate mecum. Et
progressus pusillum procidit in faciem suam orans et di-
cens: Pater mi, si possibile est, transeat a me calix
iste. Verumtamen non sicut ego volo sed sicut tu vis. Et
venit ad discipulos suos et invenit eos dormientes et

ait Petro: Sic non potuistis una hora vigilare mecum?
Vigilate et orate ut non intretis in temptationem. Spiritus
quidem promptus est, caro autem infirma. Iterum secundo
abiit et oravit dicens: Pater mi, si non potest hic
calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas
tua. Et venit iterum et invenit eos dormientes. Erant
enim oculi eorum gravati. Et relictis illis iterum abiit
et oravit tertio eundem sermonem dicens. Tunc venit
ad discipulos suos et dicit illis: Dormite iam et re-
quiescite. Ecce appropinquabit hora et filius hominis tra-
detur in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce
appropinquavit qui me tradet. Adhuc ipso loquente
ecce Iudas unus de duodecim venit et cum eo turba mul-
ta cum gladiis et fustibus missi a principibus sa-
cerdotum et senioribus populi. Qui autem tradidit eum
dedit illis signum dicens: Quemcumque osculatus fu-
ero ipse est, tenete eum. Et confestim accedens ad
Iesum dixit: Have rabbi. Et osculatus est eum. Di-
xitque illi Iesus: Amice, ad quid venisti? Tunc acces-
serunt et manus iniecerunt in Iesum et tenuerunt eum.
Et ecce unus ex his qui erant cum Iesu extendens ma-
num exemit gladium suum, et percutiens servum prin-
cipis sacerdotum amputavit auriculam eius. Tunc
ait illi Iesus: Converte gladium tuum in locum suum.
Omnes enim qui acceperit gladium gladio peribit. An
putas quia non possum rogare patrem meum et exhi-
bebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum?
Quomodo ergo implebuntur scripturae? Quia sic oportet
fieri. In illa hora dixit Iesus turbis: Tamquam ad latronem
existis cum gladiis et fustibus comprehendere me.
Cotidie apud vos sedebam docens in templo et non me
tenuistis. Hoc autem totum factum est ut adimplerentur
scripturae prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo
fugerunt. At illi tenentes Iesum duxerunt ad Cai-
phan principem sacerdotum ubi scribae et seniores
convenerant. Petrus autem sequebatur eum a longe usque
in atrium principis sacerdotum. Et ingressus intro se-
debat cum ministris ut videret finem. Principes
autem sacerdotum et omne concilium quaerebant falsum testimo-
nium contra Iesum ut eum morti traderent. Et non invene-
runt cum multi falsi testes accessissent. Novis-
sime autem venerunt duo falsi testes et dixerunt:
Hic dixit: Possum destruere templum Dei et post
triduum reaedificare illud. Et surgens princeps
sacerdotum ait illi: Nihil respondes ad ea quae isti ad-
versum te testificantur? Iesus autem tacebat. Et prin-
ceps sacerdotum ait illi: Adiuro te per Deum vi-
vum ut dicas nobis si tu es Christus filius Dei. Dicit illi
Iesus: Tu dixisti. Verumtamen dico vobis, amodo
videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis et
venientem in nubibus caeli. Tunc princeps sacerdotum
scidit vestimenta sua dicens: Blasphemavit. Quid
adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blas-
phemiam. Quid vobis videtur? At illi respondentes di-
xerunt: Reus est mortis. Tunc expuerunt in faciem eius

eum colaphis ceciderunt. Alii autem palmas in faciem ei dederunt dicentes: Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit? Petrus vero sedebat foris in atrio: et accessit ad eum una ancilla dicens: Et tu cum Iesu Galilaeo eras. At ille negavit coram omnibus dicens: Nescio quid dicis. Exeunte autem illo ianuam, vidit eum alia ancilla, et ait his qui erant ibi: Et hic erat cum Iesu Nazareno. Et iterum negavit cum iuramento: Quia non novi hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant, et dixerunt Petro: Vere et tu ex illis es: nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc coepit detestari et iurare quia non novisset hominem. Et continuo gallus cantavit. Et recordatus est Petrus verbi Iesu quod dixerat: Priusquam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras, flevit amare. Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi adversus Iesum ut eum morti traderent. Et vinctum adduxerunt eum, et tradiderunt Pontio Pilato praesidi. Tunc videns Iudas qui eum tradidit, quod damnatus esset, paenitentia ductus, retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus dicens: Peccavi tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis argenteis in templo, recessit: et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum, acceptis argenteis, dixerunt: Non licet mittere eos in corbonam: quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito, emerunt ex illis agrum figuli, in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille Acheldemach, hoc est ager sanguinis, usque in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per Ieremiam prophetam dicentem: Et acceperunt triginta argenteos pretium appretiati, quem appretiaverunt a filiis Israel: et dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus. Iesus autem stetit ante praesidem, et interrogavit eum praeses dicens: Tu es rex Iudaeorum? Dicit ei Iesus: Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus, nihil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: Non audis quanta adversum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad ullum verbum, ita ut miraretur praeses vehementer. Per diem autem sollemnem consueverat praeses dimittere populo unum vinctum quem voluissent. Habebat autem tunc vinctum insignem, qui dicebatur Barabbas. Congregatis ergo illis dixit Pilatus: Quem vultis dimittam vobis: Barabbam an Iesum qui dicitur Christus? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali, misit ad illum uxor eius dicens: Nihil tibi et iusto illi: multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Principes autem sacerdotum et seniores persuaserunt populis ut peterent Barabbam, Iesum vero perderent. Respondens autem praeses ait illis: Quem vultis vobis de duobus dimitti? At illi dixerunt: Barabbam. Dicit illis Pilatus: Quid igitur faciam de Iesu qui dicitur Christus? Dicunt omnes: Crucifigatur. Ait illis praeses: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant dicentes: Crucifigatur. Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret: accepta aqua, lavit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti huius: vos videritis. Et respondens universus populus dixit: Sanguis eius super nos, et super filios nostros. Tunc dimisit illis Barabbam: Iesum autem flagellatum tradidit eis ut crucifigeretur.

XXVII

Tunc milites praesidis suscipientes Iesum in praetorio, congregaverunt ad eum universam cohortem: et exuentes eum, clamydem coccineam circumdederunt ei: et plectentes coronam de spinis, posuerunt super caput eius, et arundinem in dextera eius. Et genu flexo ante eum, illudebant ei dicentes: Ave rex Iudaeorum. Et exspuentes in eum, acceperunt arundinem, et percutiebant caput eius. Et postquam illuserunt ei, exuerunt eum clamyde, et induerunt eum vestimentis eius, et duxerunt eum ut crucifigerent. Exeuntes autem invenerunt hominem Cyrenaeum venientem obviam sibi, nomine Simonem: hunc angariaverunt ut tolleret crucem eius. Et venerunt in locum qui dicitur Golgotha, quod est Calvariae locus. Et ibi crucifixerunt eum. Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum: et cum gustasset, noluit bibere. Postquam autem crucifixerunt eum, diviserunt vestimenta eius, sortem mittentes: ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem. Et sedentes servabant eum. Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam: Hic est Iesus rex Iudaeorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones: unus a dextris, et unus a sinistris. Praetereuntes autem blasphemabant eum, moventes capita sua, et dicentes: Vah qui destruis templum Dei, et in triduo illud reaedificas: salva temetipsum. Si filius Dei es, descende de cruce. Similiter et principes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus dicebant: Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere. Si rex Israel est, descendat nunc de cruce, et credimus ei. Confidit in Deo: liberet eum nunc si vult. Dixit enim: Quia Dei filius sum. Idipsum autem et latrones qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei. A sexta autem hora tenebrae factae sunt super universam terram usque ad horam nonam. Et circa horam nonam clamavit Iesus voce magna dicens: Heli, heli, lema sabacthani? hoc est: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Quidam autem illic stantes et audientes dicebant: Heliam vocat iste. Et continuo currens unus ex eis, acceptam spongiam implevit aceto, et imposuit arundini, et dabat ei bibere. Ceteri vero dicebant: Sine, videamus an veniat Helias liberans eum. Iesus autem iterum clamans voce magna, emisit spiritum. Et ecce velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum: et terra mota est, et petrae scissae sunt, et monumenta aperta sunt: et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius, venerunt in sanctam civitatem, et apparuerunt multis. Centurio autem, et qui cum eo erant custodientes Iesum, viso terraemotu et his quae fiebant, timuerunt valde, dicentes: Vere Dei filius erat iste. Erant autem ibi mulieres multae a longe, quae secutae erant Iesum a Galilaea, ministrantes ei: inter quas erat Maria Magdalene, et Maria Iacobi et Ioseph mater, et mater filiorum Zebedaei. Cum sero autem factum esset, venit quidam homo dives ab Arimathaea, nomine Ioseph, qui et ipse discipulus erat Iesu. Hic accessit ad Pilatum, et petiit corpus Iesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus. Et accepto corpore Ioseph, involvit illud in sindone munda. Et posuit illud in monumento suo novo, quod exciderat in petra. Et advolvit saxum magnum ad ostium monumenti, et ab

...runt autem ibi maria magdalene et altera maria sedentes contra sepulchrum. Altera autem die quae est post parasceven convenerunt principes sacerdotum et pharisaei ad Pilatum dicentes: Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens: Post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrum usque in diem tertium, ne forte veniant discipuli eius et furentur eum, et dicant plebi: Surrexit a mortuis; et erit novissimus error peior priore. Ait illis Pilatus: Habetis custodiam, ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum, signantes lapidem cum custodibus.
XXVIII Vespere autem sabbati quae lucescit in prima sabbati, venit maria magdalene et altera maria videre sepulchrum. Et ecce terraemotus factus est magnus. Angelus enim domini descendit de caelo, et accedens revolvit lapidem et sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur, et vestimentum eius sicut nix. Prae timore autem eius exterriti sunt custodes et facti sunt velut mortui. Respondens autem angelus dixit mulieribus: Nolite timere vos. Scio enim quod Iesum qui crucifixus est quaeritis. Non est hic, surrexit enim sicut dixit. Venite et videte locum ubi positus erat dominus. Et cito euntes dicite discipulis eius quia surrexit. Et ecce praecedit vos in galilaeam, ibi eum videbitis. Ecce praedixi vobis. Et exierunt cito de monumento cum timore et gaudio magno, currentes nuntiare discipulis eius. Et ecce Iesus occurrit illis dicens: Avete. Illae autem accesserunt et tenuerunt pedes eius et adoraverunt eum. Tunc ait illis Iesus: Nolite timere. Ite nuntiate fratribus meis ut eant in galilaeam, ibi me videbunt. Quae cum abissent, ecce quidam de custodibus venerunt in civitatem, et nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia quae facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio accepto pecuniam copiosam dederunt militibus dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte venerunt et furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit a praeside, nos suadebimus ei et securos vos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant docti. Et divulgatum est verbum istud apud iudaeos usque in hodiernum diem. Undecim autem discipuli abierunt in galilaeam in montem ubi constituerat illis Iesus. Et videntes eum adoraverunt, quidam autem dubitaverunt. Et accedens Iesus locutus est eis dicens: Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti, docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.

Marcus evangelista dei electus et petri in baptismate filius atque in divino sermone discipulus sacerdotium in israhel agens secundum carnem levita conversus ad fidem Christi evangelium in italia scripsit, ostendens in eo quid et generi suo deberet et Christo. Nam initium principii in voce propheticae exclamationis instituens ordinem leviticae lectionis ostendit, ut praedicans praedestinatum Iohannem filium Zachariae in voce angeli adnuntiantis emissum non solum verbum caro factum sed et corpus domini per verbum divinae vocis animatum initio evangelicae praedicationis ostenderet, ut qui haec legens sciret cui initium carnis in domino et dei advenientis habitaculum caro deberet agnoscere atque in se verbum vocis quod in consonantibus perdiderat inveniret. Denique perfecti evangelii opus intrans et a baptismo domini praedicare deum inchoans non laboravit nativitatem carnis quam in prioribus viderat dicere, sed totus in expositione deserti, ieiunium numeri, temptationem diaboli, congregationem bestiarum, ministerium protulit angelorum, ut instituens nos ad intellegendum singula in brevi conpingens nec auctoritatem factae rei demeret et perficiendo operi plenitudinem non negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur, ut sacerdotio reprobus haberetur. Sed tantum consentiens fidei praedestinata potuit electio ut nec sic in opere verbi perderet quod prius meruerat in genere. Nam alexandriae episcopus fuit, cuius per singula opus scire et evangelii in se dicta disponere et disciplinam in se legis agnoscere et divinam in carne domini intellegere naturam, quae in nobis primum requiri, dehinc inquisita volumus agnosci, habentes mercedem exhortationis, quoniam qui plantat et qui rigat unum sunt, qui autem incrementum praestat deus est.

I Initium evangelii Iesu Christi filii dei. Sicut scriptum est in Isaia propheta: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui praeparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto: Parate viam domini, rectas facite semitas eius. Fuit Iohannes in deserto baptizans et praedicans baptismum paenitentiae in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad illum omnis iudaeae regio et hierosolymitae universi, et baptizabantur ab illo in iordane flumine confitentes peccata sua. Et erat Iohannes vestitus pilis cameli et zona pellicea circa lumbos eius et locustas et mel silvestre edebat. Et praedicabat dicens: Venit fortior me post me, cuius non sum dignus procumbens solvere corrigiam calciamentorum eius. Ego baptizavi vos aqua, ille vero baptizabit vos spiritu sancto. Et factum est in diebus illis venit Iesus a nazareth galilaeae et baptizatus est in iordane a Iohanne. Et statim ascendens de aqua vidit apertos caelos et spiritum tamquam columbam descendentem et manentem in ipso. Et vox facta est de caelis: Tu es filius meus dilectus, in te conplacui. Et statim spiritus expulit eum in desertum. Et erat in deserto quadraginta diebus et quadraginta noctibus et temptabatur a satana, eratque cum bestiis et angeli ministrabant illi. Postquam autem traditus est Iohannes venit Iesus in galilaeam praedicans evangelium regni dei et dicens: Quoniam impletum est tempus et adpropinquavit regnum dei, paenitemini et credite evangelio. Et praeteriens secus mare galilaeae vidit Simonem et Andream fratrem eius mittentes retia in mare, erant enim piscatores. Et dixit eis Iesus: Venite post me et faciam vos fieri piscatores hominum. Et protinus relictis retibus secuti sunt eum. Et progressus inde pusillum vidit Iacobum Zebedaei et Iohannem fratrem eius et ipsos in navi conponentes retia. Et statim vocavit illos. Et relicto patre suo Zebedaeo in navi cum mercennariis secuti sunt eum. Et ingrediuntur Capharnaum, et statim sabbatis ingressus in synagogam docebat eos. Et stupebant super doctrina eius, erat enim docens eos quasi potestatem habens...

-tes. non sicut scribe. Et erat in synagoga eorum homo in spiritu inmundo. et exclamavit dicens. Quid nobis et tibi Ihesu nazarene? venisti perdere nos? Scio quis sis sanctus Dei. Et comminatus est ei Ihesus dicens. Obmutesce et exi de homine. Et discerpens eum spiritus inmundus. et exclamans voce magna exiit ab eo. Et mirati sunt omnes. ita ut conquirerent inter se dicentes. Quidnam est hoc? que doctrina hec nova? quia in potestate et spiritibus inmundis imperat. et obediunt ei. Et processit rumor eius statim in omnem regionem galilee. Et protinus egredientes de synagoga venerunt in domum symonis et andree cum iacobo et iohanne. Decumbebat autem socrus symonis febricitans. et statim dicunt ei de illa. Et accedens elevavit eam adprehensa manu eius. et continuo dimisit eam febris. et ministrabat eis. Vespere autem facto. cum occidisset sol afferebant ad eum omnes male habentes. et demonia habentes. et erat omnis civitas congregata ad ianuam. et curavit multos qui vexabantur variis languoribus. et demonia multa eiciebat. et non sinebat ea loqui. quoniam sciebant eum Christum esse. Et diluculo valde surgens egressus est. et abiit in desertum locum. ibique orabat. Et persecutus est eum symon. et qui cum illo erant. Et cum invenissent eum. dixerunt ei. Quia omnes querunt te. Et ait illis. Eamus in proximos vicos et civitates. ut et ibi predicem. ad hoc enim veni. Et erat predicans in synagogis eorum. et in omni galilea. et demonia eiciens. Et venit ad eum leprosus deprecans eum. et genu flexo dixit. Si vis potes me mundare. Ihesus autem misertus eius. extendens manum suam. et tangens eum. ait illi. Volo. mundare. Et cum dixisset. statim discessit ab eo lepra. et mundatus est. Et comminatus est ei. statimque eiecit illum. et dicit illi. Vide nemini dixeris. sed vade ostende te principi sacerdotum. et offer pro emundatione tua que precepit moyses in testimonium illis. At ille egressus cepit predicare et diffamare sermonem. ita ut iam non posset manifeste in civitatem introire. sed foris in desertis locis esse. et conveniebant ad eum undique. Et iterum intravit capharnaum post dies. et auditum est quod in domo esset. et convenerunt multi. ita ut non caperet neque ad ianuam. et loquebatur eis verbum. et venerunt ferentes ad eum paraliticum. qui a quatuor portabatur. Et cum non possent offerre eum illi pre turba. nudaverunt tectum ubi erat Ihesus. et patefacientes submiserunt grabatum. in quo paraliticus iacebat. Cum vidisset autem Ihesus fidem illorum. ait paralitico. Fili. dimittuntur tibi peccata. Erant autem illic quidam de scribis sedentes. et cogitantes in cordibus suis. Quid hic sic loquitur? blasphemat. Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus? Quo statim cognito Ihesus spiritu suo. quia sic cogitarent intra se. dicit illis. Quid ista cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius dicere paralitico. dimittuntur tibi peccata tua. an dicere. Surge tolle grabatum tuum et ambula? Ut autem sciatis quia potestatem habet filius hominis in terra dimittendi peccata. ait paralitico. Tibi dico surge. tolle grabatum tuum. et vade in domum tuam.

Et statim ille surrexit. et sublato grabato abiit coram omnibus. ita ut admirarentur omnes. et honorificarent Deum dicentes. Quia numquam sic vidimus. Et egressus est rursum ad mare. omnisque turba veniebat ad eum. et docebat eos. Et cum preteriret. vidit levi alphei sedentem ad teloneum. et ait illi. Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est cum accumberet in domo illius. multi publicani et peccatores simul discumbebant cum Ihesu et discipulis eius. Erant enim multi qui et sequebantur eum. Et scribe et pharisei videntes quia manducaret cum publicanis et peccatoribus. dicebant discipulis eius. Quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit magister vester? Hoc audito Ihesus ait illis. Non necesse habent sani medico. sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos. sed peccatores. Et erant discipuli iohannis et pharisei ieiunantes. et veniunt et dicunt illi. Quare discipuli iohannis et phariseorum ieiunant. tui autem discipuli non ieiunant? Et ait illis Ihesus. Numquid possunt filii nuptiarum quamdiu sponsus cum illis est ieiunare? Quanto tempore habent secum sponsum. non possunt ieiunare. Venient autem dies. cum auferetur ab eis sponsus. et tunc ieiunabunt in illis diebus. Nemo assumentum panni rudis assuit vestimento veteri. Alioquin aufert supplementum novum a veteri. et maior scissura fit. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres. Alioquin dirumpet vinum utres. et vinum effunditur. et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mitti debet.

Et factum est iterum cum sabbatis ambularet per sata. et discipuli eius ceperunt progredi et vellere spicas. Pharisei autem dicebant ei. Ecce quid faciunt discipuli tui sabbatis quod non licet? Et ait illis. Numquam legistis quid fecerit david quando necessitatem habuit. et esuriit ipse. et qui cum eo erant? quomodo introivit in domum Dei sub abiathar principe sacerdotum. et panes propositionis comedit. quos non licebat manducare nisi sacerdotibus. et dedit eis qui cum eo erant. Et dicebat eis. Sabbatum propter hominem factum est. et non homo propter sabbatum. Itaque dominus est filius hominis etiam sabbati. Et introivit iterum in synagogam. et erat ibi homo habens manum aridam. et observabant eum si sabbatis curaret. ut accusarent illum. Et ait homini habenti manum aridam. Surge in medium. Et dicit eis. Licet sabbatis bene facere an male? animam salvam facere an perdere? At illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira. contristatus super cecitate cordis eorum. dicit homini. Extende manum tuam. Et extendit. et restituta est manus illi. Exeuntes autem statim pharisei cum herodianis consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent. Ihesus autem cum discipulis suis secessit ad mare. et multa turba a galilea et iudea secuta est eum. et ab ierosolimis et ab ydumea et trans iordanem. et qui circa tyrum et sydonem. multitudo magna audientes que faciebat venerunt ad eum. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam. ne comprimerent eum. Multos enim sanabat. ita ut irruerent in eum ut illum tangerent quotquot habebant plagas. Et spiritus inmundi cum illum videbant. procidebant ei. et clamabant dicentes. Tu es filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestum

et illum. Et ascendens in montem vocavit ad se quos voluit ipse et venerunt ad eum. Et fecit ut essent duodecim cum illo, et ut mitteret eos praedicare. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates et eiciendi daemonia. Et inposuit Simoni nomen Petrus. Et Iacobum Zebedaei, et Iohannem fratrem Iacobi, et inposuit eis nomina Boanerges, quod est filii tonitrui. Et Andream, et Philippum, et Bartholomeum, et Mattheum, et Thomam, et Iacobum Alphei, et Taddeum, et Simonem Chananeum, et Iudam Scarioth, qui et tradidit illum. Et veniunt ad domum, et convenit iterum turba ita ut non possent neque panem manducare. Et cum audissent sui, exierunt tenere eum. Dicebant enim: Quoniam in furorem versus est. Et scribae qui ab Hierosolymis descenderant dicebant: Quoniam Beelzebub habet, et quia in principe daemoniorum eicit daemonia. Et convocatis eis in parabolis dicebat illis: Quomodo potest Satanas Satanam eicere? Et si regnum in se dividatur, non potest stare regnum illud. Et si domus super semetipsam dispertiatur, non poterit domus illa stare. Et si Satanas consurrexit in semetipsum, dispertitus est et non poterit stare, sed finem habet. Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere, nisi prius fortem alliget, et tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis, quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemiae quibus blasphemaverint. Qui autem blasphemaverit in Spiritum Sanctum, non habet remissionem in aeternum, sed reus erit aeterni delicti. Quoniam dicebant: Spiritum inmundum habet.

IIII

Et veniunt mater eius et fratres, et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba, et dicunt ei: Ecce mater tua et fratres tui foris quaerunt te. Et respondens eis ait: Quae est mater mea et fratres mei? Et circumspiciens eos qui in circuitu eius sedebant ait: Ecce mater mea et fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem Dei, hic frater meus et soror mea et mater est. Et iterum coepit docere ad mare. Et congregata est ad eum turba multa, ita ut in navem ascendens sederet in mari, et omnis turba circa mare super terram erat. Et docebat illos in parabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua: Audite. Ecce exiit seminans ad seminandum. Et dum seminat, aliud cecidit circa viam, et venerunt volucres et comederunt illud. Aliud vero cecidit super petrosa, ubi non habuit terram multam, et statim exortum est, quoniam non habebat altitudinem terrae. Et quando exortus est sol, exaestuavit, et eo quod non haberet radicem exaruit. Et aliud cecidit in spinas, et ascenderunt spinae et suffocaverunt illud, et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam, et dabat fructum ascendentem et crescentem. Et adferebat unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat: Qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset singularis, interrogaverunt eum hii qui cum eo erant duodecim parabolam. Et dicebat eis: Vobis datum est scire mysterium regni Dei; illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt, ut videntes videant et non videant, et audientes audiant et non intellegant, nequando convertantur et dimittantur eis peccata. Et ait illis: Nescitis parabolam hanc? Et quomodo omnes parabolas cognoscetis? Qui seminat verbum

seminat. Hii autem sunt qui circa viam, ubi seminatur verbum, et cum audierint, confestim venit Satanas et aufert verbum quod seminatum est in cordibus eorum. Et hii sunt similiter qui super petrosa seminantur, qui cum audierint verbum, statim cum gaudio accipiunt illud, et non habent radicem in se, sed temporales sunt; deinde orta tribulatione et persecutione propter verbum, confestim scandalizantur. Et alii sunt qui in spinis seminantur; hii sunt qui verbum audiunt, et aerumnae saeculi et deceptio divitiarum, et circa reliqua concupiscentiae introeuntes suffocant verbum, et sine fructu efficitur. Et hii sunt qui super terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum et suscipiunt, et fructificant unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat illis: Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lecto? Nonne ut super candelabrum ponatur? Non est enim aliquid absconditum quod non manifestetur, nec factum est occultum, sed ut in palam veniat. Si quis habet aures audiendi, audiat. Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis et adicietur vobis. Qui enim habet, dabitur illi; et qui non habet, et quod habet auferetur ab illo. Et dicebat: Sic est regnum Dei, quemadmodum si homo iaciat sementem in terram, et dormiat et exsurgat nocte ac die, et semen germinet et increscat dum nescit ille. Ultro enim terra fructificat, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest messis. Et dicebat: Cui adsimilabimus regnum Dei, aut in qua parabola conparabimus illud? Sicut granum sinapis, quod cum seminatum fuerit in terra, minus est omnibus seminibus quae sunt in terra; et cum seminatum fuerit, ascendit et fit maius omnibus holeribus, et facit ramos magnos, ita ut possint sub umbra eius aves caeli habitare. Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbum, prout poterant audire; sine parabola autem non loquebatur eis; seorsum autem discipulis suis disserebat omnia. Et ait illis illa die, cum sero esset factum: Transeamus contra. Et dimittentes turbam, adsumunt eum ita ut erat in navi, et aliae naves erant cum illo. Et facta est procella magna venti, et fluctus mittebat in navem, ita ut impleretur navis. Et erat ipse in puppi super cervical dormiens. Et excitant eum et dicunt ei: Magister, non ad te pertinet quia perimus? Et exsurgens comminatus est vento, et dixit mari: Tace, obmutesce. Et cessavit ventus, et facta est tranquillitas magna. Et ait illis: Quid timidi estis? Necdum habetis fidem? Et timuerunt timore magno, et dicebant ad alterutrum: Quis putas est iste, quia et ventus et mare oboediunt ei?

Et venerunt trans fretum maris in regionem Gerasenorum. Et exeunti ei de navi, statim occurrit de monumentis homo in spiritu inmundo, qui domicilium habebat in monumentis, et neque catenis iam quisquam eum poterat ligare, quoniam saepe conpedibus et catenis vinctus disrupisset catenas et conpedes comminuisset, et nemo poterat eum domare. Et semper nocte ac die in monumentis et in montibus erat clamans et concidens se lapidibus. Videns autem Iesum a longe, cucurrit et adoravit eum, et clamans voce magna dixit: Quid mihi et tibi, Iesu fili Dei summi? Adiuro te per Deum, ne me torqueas. Dicebat enim illi: Exi, spiritus inmunde, ab homine. Et interrogabat eum: Quod tibi nomen est? Et

dicit ei. Legio nomen mihi est, quia multi sumus. Et deprecabatur eum multum, ne se expelleret extra regionem. Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus pascens. Et deprecabantur eum spiritus dicentes: Mitte nos in porcos, ut in eos introeamus. Et concessit eis statim Iesus. Et exeuntes spiritus immundi introierunt in porcos. Et magno impetu grex precipitatus est in mare ad duo milia, et suffocati sunt in mari. Qui autem pascebant eos fugerunt, et nuntiaverunt in civitatem et in agros. Et egressi sunt videre quid esset factum. Et veniunt ad Iesum, et vident illum qui a demonio vexabatur sedentem, vestitum et sane mentis, et timuerunt. Et narraverunt illis qui viderant qualiter factum esset ei qui demonium habuerat, et de porcis. Et rogare eum ceperunt ut discederet a finibus eorum. Cumque ascenderet navem, cepit illum deprecari qui a demonio vexatus fuerat, ut esset cum illo. Et non admisit illum, sed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos, et annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit, et misertus sit tui. Et abiit, et cepit predicare in Decapoli quanta sibi fecisset Iesus, et omnes mirabantur.

IIII

Et cum transcendisset Iesus in navi rursus trans fretum, convenit turba multa ad illum, et erat circa mare. Et venit quidam de archisynagogis nomine Iairus, et videns eum procidit ad pedes eius, et deprecabatur eum multum dicens: Quoniam filia mea in extremis est, veni, impone manum super eam, ut salva sit et vivat. Et abiit cum illo, et sequebatur eum turba multa, et comprimebant illum. Et mulier que erat in profluvio sanguinis annis xii, et fuerat multa perpessa a compluribus medicis, et erogaverat omnia sua, nec quicquam profecerat, sed magis deterius habebat, cum audisset de Iesu, venit in turba retro, et tetigit vestimentum eius. Dicebat enim: Quia si vel vestimentum eius tetigero, salva ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius, et sensit corpore quia sanata esset a plaga. Et statim Iesus in semetipso cognoscens virtutem que exierat de eo, conversus ad turbam aiebat: Quis tetigit vestimenta mea? Et dicebant ei discipuli sui: Vides turbam comprimentem te, et dicis: Quis me tetigit? Et circumspiciebat videre eam que hoc fecerat. Mulier autem timens et tremens, sciens quod factum esset in se, venit et procidit ante eum, et dixit ei omnem veritatem. Ille autem dixit ei: Filia, fides tua te salvam fecit. Vade in pace, et esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquente, veniunt ad archisynagogum dicentes: Quia filia tua mortua est; quid ultra vexas magistrum? Iesus autem, verbo quod dicebatur audito, ait archisynagogo: Noli timere, tantummodo crede. Et non admisit quemquam sequi se, nisi Petrum et Iacobum et Iohannem fratrem Iacobi. Et veniunt in domum archisynagogi, et videt tumultum et flentes et eiulantes multum. Et ingressus ait eis: Quid turbamini et ploratis? Puella non est mortua, sed dormit. Et irridebant eum. Ipse vero eiectis omnibus assumit patrem et matrem puelle, et qui secum erant, et ingreditur ubi erat puella iacens. Et tenens manum puelle ait illi: Thabitacumi, quod est interpretatum: Puella, tibi dico, surge. Et confestim surrexit puella et ambulabat. Erat autem annorum xii. Et obstupuerunt stupore magno. Et precepit illis vehementer ut nemo id sciret. Et iussit illi dari manducare.

Et egressus inde abiit in patriam suam, et sequebantur illum discipuli sui. Et facto sabbato, cepit in synagoga docere. Et multi audientes admirabantur in doctrina eius, dicentes: Unde huic hec omnia? Et que est sapientia que data est illi, et virtutes tales que per manus eius efficiuntur? Nonne iste est faber, filius Marie, frater Iacobi et Ioseph et Iude et Symonis? Nonne et sorores eius hic nobiscum sunt? Et scandalizabantur in illo. Et dicebat eis Iesus: Quia non est propheta sine honore nisi in patria sua, et in cognatione sua, et in domo sua. Et non poterat ibi virtutem ullam facere, nisi paucos infirmos impositis manibus curavit. Et mirabatur propter incredulitatem illorum. Et circuibat castella in circuitu docens. Et convocavit xii, et cepit eos mittere binos, et dabat illis potestatem spirituum immundorum. Et precepit eis ne quid tollerent in via nisi virgam tantum; non peram, non panem, neque in zona es, sed calciatos sandaliis, et ne induerentur duabus tunicis. Et dicebat eis: Quocumque introieritis in domum, illic manete donec exeatis inde. Et quicumque non receperint vos, nec audierint vos, exeuntes inde excutite pulverem de pedibus vestris in testimonium illis. Et exeuntes predicabant ut penitentiam agerent, et demonia multa eiciebant, et ungebant oleo multos egros, et sanabant.

Et audivit Herodes rex, manifestum enim factum est nomen eius, et dicebat: Quia Iohannes Baptista resurrexit a mortuis, et propterea operantur virtutes in illo. Alii autem dicebant: Quia Helias est. Alii vero dicebant: Quia propheta est, quasi unus ex prophetis. Quo audito Herodes ait: Quem ego decollavi Iohannem, hic a mortuis resurrexit. Ipse enim Herodes misit ac tenuit Iohannem, et vinxit eum in carcerem propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam. Dicebat enim Iohannes Herodi: Non licet tibi uxorem habere fratris tui. Herodias autem insidiabatur illi, et volebat occidere eum, nec poterat. Herodes enim metuebat Iohannem, sciens eum virum iustum et sanctum, et custodiebat eum, et audito eo multa faciebat, et libenter eum audiebat. Et cum dies oportunus accidisset, Herodes natalis sui cenam fecit principibus et tribunis et primis Galilee. Cumque introisset filia ipsius Herodiadis, et saltasset, et placuisset Herodi simulque recumbentibus, rex ait puelle: Pete a me quod vis, et dabo tibi. Et iuravit illi: Quia quicquid petieris dabo tibi, licet dimidium regni mei. Que cum exisset, dixit matri sue: Quid petam? At illa dixit: Caput Iohannis Baptiste. Cumque introisset statim cum festinatione ad regem, petivit dicens: Volo ut protinus des mihi in disco caput Iohannis Baptiste. Et contristatus est rex. Propter iusiurandum et propter simul discumbentes noluit eam contristari, sed

misso spiculatore praecepit afferri caput eius in disco. Et decollavit eum in carcere, et attulit caput eius in disco. Et dedit illud puellae, et puella dedit matri suae. Quo audito discipuli eius venerunt et tulerunt corpus eius, et posuerunt illud in monumento. V

Et convenientes apostoli ad Iesum, renuntiaverunt illi omnia quae egerant et docuerant. Et ait illis: Venite seorsum in desertum locum et requiescite pusillum. Erant enim qui veniebant et redibant multi, et nec manducandi spatium habebant. Et ascendentes in navem, abierunt in desertum locum seorsum. Et viderunt eos abeuntes, et cognoverunt multi, et pedestres de omnibus civitatibus concurrerunt illuc, et praevenerunt eos. Et exiens vidit Iesus multam turbam, et misertus est super eos, quia erant sicut oves non habentes pastorem, et coepit docere illos multa. Et cum iam hora multa fieret, accesserunt ad eum discipuli eius dicentes: Desertus est locus hic, et iam hora praeteriit. Dimitte illos, ut euntes in proximas villas et vicos, emant sibi cibos quos manducent. Et respondens ait illis: Date illis vos manducare. Et dixerunt ei: Euntes emamus denariis ducentis panes, et dabimus eis manducare. Et dicit eis: Quot panes habetis? Ite et videte. Et cum cognovissent, dicunt: Quinque, et duos pisces. Et praecepit illis ut accumbere facerent omnes secundum contubernia super viride fenum. Et discubuerunt in partes per centenos et quinquagenos. Et acceptis quinque panibus et duobus piscibus, intuens in caelum benedixit, et fregit panes, et dedit discipulis suis ut ponerent ante eos: et duos pisces divisit omnibus. Et manducaverunt omnes et saturati sunt. Et sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim cophinos plenos, et de piscibus. Erant autem qui manducaverunt quinque milia virorum. Et statim coegit discipulos suos ascendere in navem, ut praecederent eum trans fretum ad Bethsaidam, dum ipse dimitteret populum. Et cum dimisisset eos, abiit in montem orare. Et cum sero esset, erat navis in medio mari, et ipse solus in terra. Et videns eos laborantes in remigando (erat enim ventus contrarius eis), et circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans super mare, et volebat praeterire eos. At illi ut viderunt eum ambulantem super mare, putaverunt phantasma esse, et exclamaverunt. Omnes enim viderunt eum, et conturbati sunt. Et statim locutus est cum eis, et dixit eis: Confidite, ego sum, nolite timere. Et ascendit ad illos in navem, et cessavit ventus. Et plus magis intra se stupebant: non enim intellexerunt de panibus: erat enim cor illorum obcaecatum. Et cum transfretassent, pervenerunt in terram Genesareth, et applicuerunt. Cumque egressi essent de navi, continuo cognoverunt eum. Et percurrentes universam regionem illam, coeperunt in grabatis eos qui se male habebant circumferre, ubi audiebant eum esse. Et quocumque introibat, in vicos vel in villas aut civitates, in plateis ponebant infirmos, et deprecabantur eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent: et quotquot tangebant eum, salvi fiebant.

vii. Et conveniunt ad eum pharisaei, et quidam de scribis, venientes ab Hierosolymis. Et cum vidissent quosdam ex discipulis eius communibus manibus, id est non lotis manducare panes, vituperaverunt. Pharisaei enim et omnes Iudaei, nisi crebro lavent manus, non manducant, tenentes traditionem seniorum: et a foro, nisi baptizentur, non comedunt: et alia multa sunt quae tradita sunt illis servare, baptismata calicum, et urceorum, et aeramentorum, et lectorum. Et interrogabant eum pharisaei et scribae: Quare discipuli tui non ambulant iuxta traditionem seniorum, sed communibus manibus manducant panem? At ille respondens dixit eis: Bene prophetavit Isaias de vobis hypocritis, sicut scriptum est: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me. In vanum autem colunt me, docentes doctrinas, et praecepta hominum. Relinquentes enim mandatum Dei, tenetis traditionem hominum, baptismata urceorum et calicum: et alia similia his facitis multa. Et dicebat illis: Bene irritum facitis praeceptum Dei, ut traditionem vestram servetis. Moyses enim dixit: Honora patrem tuum, et matrem tuam. Et qui maledixerit patri aut matri, morte moriatur. Vos autem dicitis: Si dixerit homo patri aut matri, Corban (quod est donum) quodcumque ex me tibi profuerit: et ultra non dimittitis eum quidquam facere patri suo aut matri, rescindentes verbum Dei per traditionem vestram quam tradidistis: et similia huiusmodi multa facitis. Et advocans iterum turbam, dicebat illis: Audite me omnes, et intelligite. Nihil est extra hominem introiens in eum, quod possit eum coinquinare, sed quae de homine procedunt, illa sunt quae coinquinant hominem. Si quis habet aures audiendi, audiat. Et cum introisset in domum a turba, interrogabant eum discipuli eius parabolam. Et ait illis: Sic et vos imprudentes estis? Non intelligitis quia omne extrinsecus introiens in hominem, non potest eum communicare: quia non introit in cor eius, sed in ventrem, et in secessum exit, purgans omnes escas? Dicebat autem, quoniam quae de homine exeunt, illa communicant hominem. Ab intus enim de corde hominum malae cogitationes procedunt, adulteria, fornicationes, homicidia, furta, avaritiae, nequitiae, dolus, impudicitiae, oculus malus, blasphemia, superbia, stultitia. Omnia haec mala ab intus procedunt, et communicant hominem. VI

Et inde surgens abiit in fines Tyri et Sidonis: et ingressus in domum, neminem voluit scire, et non potuit latere. Mulier enim statim ut audivit de eo, cuius habebat filia spiritum immundum, intravit, et procidit ad pedes eius. Erat autem mulier gentilis, Syrophoenissa genere. Et rogabat eum ut daemonium eiceret de filia eius. Qui dixit illi: Sine prius saturari filios: non est enim bonum sumere panem filiorum, et mittere canibus. At illa respondit, et dicit ei: Utique Domine, nam et catelli sub mensa comedunt de micis puerorum. Et ait illi: Propter hunc sermonem vade, exiit daemonium de filia tua. Et cum abisset domum suam, invenit puellam iacentem supra lectum, et daemonium exisse. Et iterum exiens de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilaeae inter medios fines Decapoleos. Et adducunt ei surdum et mutum, et deprecabantur eum ut imponat illi manum. Et apprehendens eum de turba se

ozīū. misit digitos suos ī auriculas ei᷒. Et ex
puēs tetigit linguā ei᷒. et suspiciēs ī celū. igemu
it et ait illi. Effeta. qd ē. adaperire. Et statī ap
te sūt aures ei᷒. et solutū ē uinculū lingue ei᷒. et loq
batur recte. Et precepit illis ne cui dicerēt. quāto
aūt eis precipiebat tanto magis plus predicabāt. et eo
āplius admirabātur dicētes. Bn̄ oīa fecit. et surdos
fecit audire. et mutos loqui. In illis dieb᷒ iterū cū
turba multa eēt ē nō hr̄ent qd manduca
rēt. conuocatis discipulis. ait illis. Misereor sup
turbā. qr ecce iā triduo sustinēt me. nec hn̄t
qd manducēt. Et si dimisero eos ieiunos ī domū
suā. deficiēt ī uia. Quidā ei ex eis de lōge uener̄.
Et respōderūt ei discipuli sui. Vn̄ istos poterit qs hic
saturare panib᷒ ī solitudine? Et interroga
uit eos. Quot panes hētis? Qui dixer̄. Septē.
Et precepit turbe discūbere sup terrā. Et accipiēs sep
tē panes. grās agēs fregit. et dabat discipl'is suis
ut apponerēt. Et apposuerūt turbe. Et habebāt pi
sciculos paucos. et ipsos bndixit. et iussit apponi.
Et manducauerūt et saturati sūt. Et sustulerūt q
supauerāt de fragmētis. septē sportas. Erāt aūt
qui manducauerāt qsi quattuor milia. et dimisit
eos. Et statī ascendēs nauē cū discipl'is suis.
uenit ī partes dalmanutha. Et exierūt pharisei
et ceperūt cōquirere cū eo. querētes ab illo sig
nū de celo temptantes eū. Et ingemiscēs spū ait. Qd
generatio ista signū querit? Amē dico uob̄. si dabi
tur generatiōi isti signū. Et dimittēs eos. ascendit iterū
ī nauē. abiit trans fretū. Et obliti sūt sumere
panes. Et nisi unū panē. nō hēbāt secū ī naui. Et p
cipiebat eis dicēs. Videte et cauete a fermēto pha
riseor. et a fermēto herodis. Et cogitabāt ad alter
utrū dicētes. qr panes nō hēm̄. Quo cognito ihc.
ait illis. Qd cogitatis qr panes nō hētis? Necdū
cognoscitis nec intelligitis. Adhuc cecatū hētis
cor uestrū. Oculos hn̄tes nō uidetis. et aures hn̄tes
nō auditis. Nec recordamini qn̄ qnq; panes fregi
ī qnq; milia. qt cophinos fragmētor plenos
sustulistis? Dicūt ei. Duodecī. Qn̄ et septē panes
ī quattuor milia. quot sportas fragmētorū tulistis?
Et dicūt ei. Septē. Et dicebat eis. Quomodo nō
dū intelligitis? Et ueniūt bethsaida. et adducūt
ei cecū. et rogabāt eū. ut illū tangeret. Et apphē
sa manu ceci. eduxit eū extra uicū. Et expuēs ī o
culos ei᷒ īpositis manib᷒ suis. interrogauit eū si a
liqd uideret. Et aspiciēs ait. Video hoīes. ue
lud arbores ābulantes. Deinde iterū īposuit
manus sup oculos ei᷒. et cepit uidere. Et restitutus est.
ita ut uideret clare oīa. Et misit illū ī domū su
ā dicēs. Vade ī domū tuā. et si ī uicū introieris ne
mini dixeris. Et egressus ē ihc et discipl'i ei᷒ ī castel
la cesaree philippi. Et ī uia interrogabat disci
pulos suos. dicēs eis. Quē me dicūt eē hoīes?
Qui responderūt illi dicētes. Alii iohēm baptistā.

alii heliā. alii uō qsi unū de pphis. Tūc dicit illis.
Vos uō quē me dicitis eē? Respondēs petrus ait ei.
Tu es xpc. Et cōminatus ē eis. ne cui dicerēt de illo.
Et cepit docere illos. qm̄ oportet filiū hoīs multa
pati. et reprobari a seniorib᷒. et a sūmis sacerdotib᷒
et scribis. et occidi. et post tres dies resurgere. Et palā uerbū
loquebatur. Et apprehēdēs eū petrus. cepit increpare eū.
Qui cōuersus et uidēs discipulos suos. cōminatus ē pe
tro dicēs. Vade retro me sathanas. qm̄ nō sapis q̄ dei
sūt. sed q̄ sūt hoīm. Et conuocata turba cū discipulis suis.
dixit eis. Siqs uult me sequi deneget semetipsm̄.
et tollat crucē suā et sequatur me. Qui ei uoluerit
aīam suā saluā facere. pdet eā. Qui aūt pdiderit aīam
suā ppt me et euangeliū. saluā faciet eā. Qd eī
pderit hoī si lucretur mūdū totū. et detrimētū fac
iat aīe sue. Aut qd dabit hō cōmutatiōis p aīa
sua? Qui eī me cōfessus fuerit et uba mea ī generatio
ne ista adultera et peccatrice. et filius hoīs cōfitebitur
eū cū uenerit ī gloria patris sui cū āglis scīs. Et dicebat illis.
Amē dico uob̄. qr sūt qdā de hic stantib᷒ q nō gustabūt
mortē. donec uideant regnū dei ueniēs ī uirtute. Et post
dies sex. assumpsit ihc petrū et iacobū et iohēm. et
duxit illos ī mōtē excelsū seorsū solos. et trāsfigu
ratus ē corā ipsis. Et uestimēta ei᷒ facta sūt splēdētia et
candida nimis uelut nix. qualia fullo sup terrā
nō potest candida facere. Et apparuit illis helyas cū mo
yse. et erāt loquētes cū ihu. Et respōdēs petrus ait
ihu. Rabbi. bonū ē nos hic eē. et faciam̄ tria taberna
cula. tibi unū. et moysi unū. et helye unū. Nō
eī sciebat qd diceret. Erāt eī timore exterriti. Et facta
ē nubes obūbrās eos. et uenit uox de nube dicēs.
Hic ē filius meus karissim᷒. audite illū. Et statī
circūspicientes neminē āplius uiderūt. nisi ihm̄ tm̄
secū. Et descēdētib᷒ illis de mōte. precepit illis. ne cui
que uidissent narrarēt. nisi cū filius hoīs amortuis resur
rexerit. Et uerbū cōtinuerūt apud se cōquirentes. qd eēt
amortuis resurrexerit. Et interrogabāt eū dicētes.
Quid ergo dicūt pharisei et scribe. qr helyā oportet
uenire primū? Qui respōdēs ait illis. Helyas cū ue
nerit. pmo restituet oīa. Et quomodo scriptū ē ī
filiū hoīs ut multa patiatur et cōtēpnatur. Sed dico uob̄.
qr et helyas uenit. et fecerūt illi quecūq; uoluerūt. sic
scriptū ē de eo. Et ueniēs ad discipulos suos. uidit
turbā magnā circa eos. et scribas cōquirentes cū illis. Et
cōfestī oīs ppl's uidēs eū stupefactus ē. et expauerūt.
et accurrentes. salutabāt eū. Et interrogauit eos.
Qd inter uos cōquiritis? Et respōdēs unus de turba. dixit.
Magister. attuli filiū meū ad te. hn̄tē spm̄ mu
tū. Qui ubicūq; eū apphēderit. allidit eū. et spumat
et stridet dētib᷒. et arescit. Et dixi discipl'is tuis ut e
icerent eū. et nō potuerūt. Qui respondēs eis. ait. O ge
neratio icredula. qdiu apud uos ero. qdiu uos pa
tiar? Afferte illū ad me. Et attulerūt eū. Et cū ui
disset illū. statī sps̄ cōturbauit eū. et elisus ī terrā. uo
lutabatur spumans. Et interrogauit patrē ei᷒. quātū

temporis est ex quo ei hoc accidit? At ille ait: Ab infan-
tia. Et frequenter eum et in ignem et in aquas misit ut eum per-
deret. Sed si quid potes, adiuva nos misertus nostri. Iesus autem
ait illi: Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Et
continuo exclamans pater pueri cum lacrimis aiebat:
Credo domine, adiuva incredulitatem meam. Et cum videret
Iesus concurrentem turbam, comminatus est spiritui inmundo dicens
illi: Surde et mute spiritus, ego tibi praecipio exi ab eo, et
amplius ne introeas in eum. Et exclamans et multum discerpens
eum, exiit ab eo. Et factus est sicut mortuus, ita ut multi dice-
rent quia mortuus est. Iesus autem tenens manum eius elevavit
eum, et surrexit. Et cum introisset in domum, discipuli eius secreto in-
terrogabant eum: Quare nos non potuimus eicere eum? Et
dixit illis: Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione et ieiu-
nio. VII

Et inde profecti, praetergrediebantur Galileam, nec volebat
quemquam scire. Docebat autem discipulos suos, et dicebat
illis: Quoniam filius hominis tradetur in manus hominum, et occident eum,
et occisus tertia die resurget. At illi ignorabant verbum,
et timebant eum interrogare. Et venerunt Capharnaum.
Qui cum domi esset, interrogabat eos: Quid in via tracta-
batis? At illi tacebant. Siquidem inter se in via dispu-
taverant, quis esset illorum maior. Et residens vocavit duo-
decim, et ait illis: Si quis vult primus esse, erit omnium novissimus
et omnium minister. Et accipiens puerum, statuit eum in medi-
o eorum. Quem cum complexus esset, ait illis: Quisquis unum
ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit.
Et quicumque me susceperit, non me suscipit, sed eum qui me mi-
sit. Respondit illi Iohannes dicens: Magister, vidimus quen-
dam in nomine tuo eicientem demonia, qui non sequitur nos, et
prohibuimus eum. Iesus autem ait: Nolite prohibere eum. Nemo
est enim qui faciat virtutem in nomine meo, et possit cito ma-
le loqui de me. Qui enim non est adversum vos, pro vobis est. Quisquis
enim potum dederit vobis calicem aque in nomine meo, quia Christi
estis: amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Et quisquis scan-
dalizaverit unum ex his pusillis credentibus in me, bonum
est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius, et in
mare mitteretur. Et si scandalizaverit te manus
tua, abscide illam. Bonum est tibi debilem introire in vitam,
quam duas manus habentem ire in gehennam in ignem inextin-
guibilem, ubi vermis eorum non moritur, et ignis non extin-
guitur. Et si pes tuus te scandalizat, amputa il-
lum. Bonum est tibi claudum introire in vitam eternam,
quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inexti-
guibilis, ubi vermis eorum non moritur, et ignis non
extinguitur. Quod si oculus tuus scandalizat te, eice
eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum dei, quam duos
oculos habentem mitti in gehennam ignis, ubi vermis
eorum non moritur, et ignis non extinguitur. Omnis enim igne
salietur, et omnis victima sale salietur. Bonum est sal. Quod si sal
insulsum fuerit, in quo illud condietis? Habete in vobis sa-
10 lem, et pacem habete inter vos. [Et inde exurgens venit
in fines Iudee ultra Iordanem. Et conveniunt iterum turbe
ad eum, et sicut consueverat iterum docebat eos. Et accedentes
pharisei interrogabant eum: Si licet viro uxorem
dimittere? temptantes eum. At ille respondens dixit
eis: Quid vobis praecepit Moyses? Qui dixerunt: Mo-
yses permisit libellum repudii scribere, et dimit-
tere. Quibus respondens Iesus ait: Ad duritiam cordis
vestri scripsit vobis praeceptum istud. Ab initio autem cre-
ature masculum et feminam fecit eos deus. Propter hoc re-
linquet homo patrem suum et matrem, et adherebit uxori
sue, et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo, sed
una caro. Quod ergo deus coniunxit, homo non separet. Et in do-
mo iterum discipuli eius de eodem interrogaverunt
eum. Et dicit illis: Quicumque dimiserit uxorem suam et
aliam duxerit, adulterium committit super eam. Et si
uxor dimiserit virum suum, et alii nupserit, mecha-
tur. Et offerebant illi parvulos, ut tangeret illos. Di-
scipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cum videret
Iesus, indigne tulit, et ait illis: Sinite parvulos
venire ad me, ne prohibueritis eos. Talium est enim
regnum dei. Amen dico vobis: quisquis non receperit regnum
dei velut parvulus, non intrabit in illud. Et complexans
eos, et imponens manus super illos, benedicebat eos. Et cum
egressus esset in viam, procurrens quidam genu flexo ante
eum rogabat eum dicens: Magister bone, quid faciam ut
vitam eternam percipiam? Iesus autem dixit ei: Quid me di-
cis bonum? Nemo bonus nisi unus deus. Praecepta nosti:
Ne adulteres, ne occidas, ne fureris, ne fal-
sum testimonium dixeris, ne fraudem feceris. Honora
patrem tuum et matrem. At ille respondens ait illi: Ma-
gister, omnia hec servavi a iuventute mea. Iesus autem in-
tuitus eum dilexit eum, et dixit illi: Unum tibi deest. Vade, que-
cumque habes vende, et da pauperibus, et habebis thesau-
rum in celo, et veni sequere me. Qui contristatus in verbo abiit
merens. Erat enim habens multas possessiones. Et circumspi-
ciens Iesus ait discipulis suis: Quam difficile qui pe-
cunias habent, in regnum dei introibunt. Discipuli autem
obstupescebant in verbis eius. At Iesus rursus respondens
ait illis: Filioli, quam difficile est confidentes in
pecuniis in regnum dei introire. Facilius est camelum
per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum dei.
Qui magis admirabantur, dicentes ad semet ipsos:
Et quis potest salvus fieri? Et intuens Iesus illos
ait: Apud homines inpossibile est, sed non apud deum. Omnia
enim possibilia sunt apud deum. Et coepit Petrus ei dicere: Ec-
ce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te. Respondens Iesus
ait: Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum,
aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut fi-
lios, aut agros, propter me et propter evangelium, qui non accipiat
centies tantum nunc in tempore hoc, domos, et fratres, et soro-
res, et matres, et filios, et agros, cum persecutionibus, et
in seculo futuro vitam eternam. VIII

Multi autem erunt primi novissimi, et novissimi pri-
mi. Erant autem in via ascendentes in Hierosolymam,
et precedebat illos Iesus, et stupebant, et sequentes ti-
mebant. Et assumens iterum duodecim, coepit illis di-
cere que essent ei ventura. Quia ecce ascendimus
Hierosolymam, et filius hominis tradetur principibus sa-

cdotū ⁊ scb̄ ⁊ senioib;. ⁊ dāpnabūt eū morte. ⁊
tradēt eū gētib;, ⁊ illudēt ei. ⁊ cōspuēt eū. ⁊ fla
gellabūt eū. ⁊ interficiēt eū. ⁊ tercia die resurget.
Et accedūt ad eū iacob; ⁊ iohēs filii zebedei.
dicentes. Magister uolum⁹ ut quodc̄; petierim⁹
facias nb. At ille dix̄ eis. Qd uultis ut faciā
ub. Et dixert. Da nob ut un⁹ ad dexterā tuā.
⁊ ali⁹ ad sinistrā tuā sedeam⁹ i glā tua. Ihc aūt
ait eis. Nescitis qd petatis. Potestis bibere
calicē q̄ ego bibo. aut baptismo q̄ ego bap
tizor baptizari. At illi dixert ei. Possum⁹. Ihc
aūt ait eis. Calicē qdē q̄ ego bibo bibetis. ⁊ bap
tismo quo baptizor baptizabimini. Sedere aūt
ad dexterā meā uł ad sinistrā n̄ ē meū dare
uob. s; qb; patū ē. Et audientes dcē. ceperūt idi
gnari de iacobo ⁊ iohē. Ihc aūt uocans eos. ait illis.
Scitis qr hi q uident pncipari gētib; dnantur
eis. ⁊ pncipes eorū potestatē hnt ipsorū. Non
ita ē aūt i uob. S; qcūq uoluerit maior fieri.
erit ur minister. Et qcūq uoluerit i uob p̄mus
eē. erit oīm seruus. Nā ⁊ filius hoīs n̄ uenit ut
ministraret ei. s; ut ministraret. ⁊ daret aīā suā
ā redēptionē p multis. Et ueniūt hyericho. Et
pficiscente eo d̄ hyericho. ⁊ discipul' ei⁹ ⁊ plurima
multitudine. filius timei bartimeus cecus sedebat
iuxta uiā mendicans. Qui cū audisset qr ihc nazarenus
ē. cepit clamare ⁊ dicere. Fili dauid ihu miserere
mei. Et cōminabant ei multi. ut taceret. At ille
multo mag' clamabat. fili dauid miserere mei.
Et stans ihc p̄cepit illū uocari. Et uocāt cecū dicē
tes ei. Animequior esto. Surge uocat te. Qui piecto ue
stimento suo. exiliens uenit ad eū. Et rndens ihc.
dix̄ illi. Qd uis tibi faciā. Cecus aūt dix̄ ei. Rab
boni. ut uideā. Ihc aūt dix̄ illi. Uade fides tua te
saluū fec. Et confestim uidit. ⁊ seqbat eū i uia. Et
cū appropinquaret hyrlime. ⁊ bethanie ad mon
tē oliuarū. mittit duos ex discipul' suis. ⁊ ait
illis. Ite i castellū qd ē cont uos. ⁊ statim introe
untes illuc inuenietis pullū ligatū sup
q̄ nemo adhuc hoīum sedit. Soluite illū. ⁊ ad
ducite. Et siqs uob dixerit. qd facitis. dicite qr
dno necessarius ē. ⁊ cōtinuo illū dimittet huc.
Et abeuntes inuenert pullū ligatū āt ianu
ā foris i biuio. ⁊ soluūt eū. Et quidā d̄ illic sta
tib; dicebant illis. Qd facitis soluentes pullū.
Qui dixert eis sic p̄ceperat illis ihc. Et dimisert
illis. Et duxert pullū ad ihm. ⁊ imponūt illi
uestimēta sua. ⁊ sedit sup eū. Multi aūt uestimē
ta sua strauert i uia. Alii aūt cedebāt frondes d̄
arborib;. ⁊ sternebāt i uia. Et q p̄ibant ⁊ q seq
bant clamabant dicentes. Osanna. bndictus q
uenit i noīe dni. Bndictū qd uenit regnū pa
tris nr̄i dauid. osanna i excelsis. Et introiuit
hyrlmā i templū. Et circūspectis oīb; cū iā uespa
eēt hora. exiit i bethaniā cū .xii. Et alia die

cū exirent a bethania esuriit. Cūq uidisset a lon
ge ficū hntē folia uenit si qd forte inueniret i ea.
Et cū uenisset ad eā. nichil inuenit p̄t folia. Non
ei erat tps ficorū. Et rndens dix̄ ei. Iā n̄ āplius
i eternū qsq fructū ex te manducet. Et audiert
discipuli ei⁹. Et ueniūt hyrlmā. Et cū introisset i templū.
cepit eicē uendentes ⁊ ementes i templo. ⁊ mensas nummu
lariorū. ⁊ cathedras uendentiū columbas euertit. Et
n̄ sinebat. ut qsq transferret uas p templū. Et do
cebat eos dicens eis. Nonne scptū ē. qr domus mea
dom⁹ orationis uocabitur. oīb; gētib;. Uos aūt feci
stis eā speluncā latronū. Quo audito pncipes sa
cerdotū ⁊ scribe q̄rebant quō eū pderent. Timebant ei
eū. qm uniūsa turba admirabatur sup doctrina ei⁹.
Et cū uespa facta eēt. egrediebat d̄ ciuitate. Et cū ma
ne transirent. uidert ficū aridā factā a radicib;. Et
recordatus petr⁹ dix̄ ei. Rabbi. ecce fic⁹ cui maledi
xisti aruit. Et rndens ihc. ait illis. Habete fidē dei.
Amē dico ub. qr qcūq dixerit huic monti. tollere ⁊
mittere i mare. ⁊ n̄ hesitauerit i corde suo s; crediderit.
qr qcūq dixerit fiat: fiet ei. Ppterea dico uob. oīa
q̄cūq orantes petitis. credite qa accipietis. ⁊ eue
niet uob. Et cū stabitis ad orandū. dimittite si qd
hētis aduersus aliq. ut ⁊ pr̄ ur q i celis ē. dimittat
uob peccata urā. Quod si uos n̄ dimiseritis. nec pa
ter ur q i celis ē. dimittet uob peccata urā. Et ueni
unt rursus hyrlmā. Et cū ambularet i templo. accedūt
ad eū sūmi sacerdotes ⁊ scribe ⁊ seniores. ⁊ dicunt il
li. In qua potestate hec facis. ⁊ qs tibi dedit hanc pote
statē ut ista facias. Ihc aūt rndens. ait illis. Inter
rogabo uos ⁊ ego unū ubū. ⁊ rndete m. ⁊ dicā ub
i qua potestate h faciā. Baptismū iohis d̄ celo
erat an ex hoīb;. Rndete michi. At illi cogitabant
secū dicentes. Si dixerim⁹ d̄ celo. dicet nb. Quare g
n̄ credidistis ei. Si dixerim⁹ ex hoīb;. timem⁹ pplm.
Oms ei hēbant iohēm. qr uere pphā eēt. Et rn
dentes dicunt ad ihm. Nescimus. Et rndens ihc.
ait illis. Neq ego dico uob i qua potestate h faci
am.

XII

Et cepit illis i parabol' loq. Uineā pastinauit hō.
⁊ circūdedit sepē. ⁊ fodit lacū. ⁊ hedificauit turrē.
⁊ locauit eā agricol'. ⁊ pegre pfect' ē. Et misit
ad agricolas i tpe suū. ut ab agricol' acciperet
d̄ fructu uinee. Qui apphensū eū ceciderunt. ⁊ dimi
serunt uacuū. Et iterū misit ad illos. aliū suū. Et
illū i capite uulnauert. ⁊ cōtumeliis affecerunt.
Et rursus aliū misit. ⁊ illū occiderunt. ⁊ plures alios q̄
dā cedentes. alios uo occidentes. Adhuc g unū hns
filiū carissimū. ⁊ illū misit ad eos nouissimū dicens.
Quia uerebunt filiū meū. Coloni aūt dixert ad iuicē.
Hic ē heres. Uenite occidam⁹ eū. ⁊ nrā erit hereditas.
Et apphendentes eū occiderunt. ⁊ eiecert extra uineā.
Quid ergo facit dns uinee. Ueniet ⁊ colonos pdet.
⁊ dabit uineā aliis. Nec scptura hanc legistis. La
pidē q̄ reprobauert hedificantes. h fcūs est i capud

anguli. A domino factum est istud, et est mirabile in oculis
nostris. Et querebant eum tenere, et timuerunt turbam. Cognoverunt
enim quoniam ad eos parabolam hanc dixerit. Et relicto eo abierunt.
Et mittunt ad eum quosdam ex phariseis et herodianis,
ut eum caperent in verbo. Qui venientes dicunt ei: Magister,
scimus quia verax es, et non curas quemquam. Nec enim vides in
faciem hominum, sed in veritate viam dei doces. Licet dare tri
butum cesari, an non dabimus? Qui sciens versutiam eorum,
ait illis: Quid me temptatis? Afferte mihi denarium
ut videam. At illi obtulerunt ei. Et ait illis: Cuius est
ymago hec et inscriptio? Dicunt illi: Cesaris. Respondens
autem ihesus dixit illis: Reddite igitur que sunt cesaris cesari,
et que sunt dei deo. Et mirabantur super eo. Et venerunt ad eum
saducei, qui dicunt resurrectionem non esse, et interrogabant eum
dicentes: Magister, moyses nobis scripsit, ut si cuius
frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem, et filios non reliq
rit, accipiat frater eius uxorem ipsius, et resuscitet semen
fratri suo. Septem ergo fratres erant; et primus accepit uxorem,
et mortuus est non relicto semine. Et secundus accepit eam, et
mortuus est, nec iste reliquit semen. Et tertius similiter. Et ac
ceperunt eam similiter septem, et non reliquerunt semen. Novis
sima omnium defuncta est et mulier. In resurrectione
ergo cum resurrexerint, cuius de his erit uxor? Septem enim ha
buerunt eam uxorem. Et respondens ihesus, ait illis: Nonne ideo
erratis non scientes scripturas, neque virtutem dei? Cum enim
a mortuis resurrexerint, neque nubent neque nubentur, sed
sunt sicut angeli in celis. De mortuis autem quod resurgant, non legistis
in libro moysi super rubum quomodo dixerit illi deus inquiens:
Ego sum deus abraham, et deus ysaac, et deus iacob? Non est
deus mortuorum, sed vivorum. Vos ergo multum erratis. Et
accessit unus de scribis, qui audierat eos conquirentes, et
videns quoniam bene illis responderit, interrogavit eum
quod esset primum omnium mandatum. Ihesus autem respondit ei:
Quia primum omnium mandatum est: Audi israel, dominus deus noster
deus unus est. Et diliges dominum deum tuum ex toto corde tu
o, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et ex tota
virtute tua. Hoc est primum mandatum. Secundum autem simi
le est illi: Diliges proximum tuum tamquam te ipsum. Ma
ius horum aliud mandatum non est. Et ait illi scriba: Bene
magister, in veritate dixisti, quia unus est deus, et non est alius
preter eum. Et ut diligatur ex toto corde, et ex toto in
tellectu, et ex tota anima, et ex tota fortitudine, et pro
ximum tamquam se ipsum, maius est omnibus holocaustomatibus
et sacrificiis. Ihesus autem videns quod sapienter respondisset, di
xit illi: Non es longe a regno dei. Et nemo iam aude
bat eum interrogare. Et respondens ihesus, dicebat docens in
templo: Quomodo dicunt scribe christum filium david
esse? Ipse enim david dicit in spiritu sancto: Dixit dominus domino meo,
sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos sca
bellum pedum tuorum. Ipse ergo david dicit eum dominum,
et unde est filius eius? Et multa turba eum libenter au
divit. Et dicebat eis in doctrina sua: Cavete a scribis
qui volunt in stolis ambulare, et salutari in foro, et in primis
cathedris sedere in synagogis, et primos discubitus in

cenis. Qui devorant domos viduarum sub obtentu
prolixe orationis. Hii accipient prolixius iudicium. Et
sedens ihesus contra gazophylacium, aspiciebat quomodo tur
ba iactaret es in gazophylacium. Et multi divi
tes iactabant multa. Cum venisset autem una vidua
pauper, misit duo minuta, quod est quadrans. Et convo
cans discipulos suos, ait illis: Amen dico vobis, quoniam
hec vidua pauper plus omnibus misit, qui miserunt in gazophylacium.
Omnes enim ex eo quod habundabat illis miserunt. Hec vero de penuria sua
omnia que habuit misit totum victum suum. Et cum egrederetur de templo, ait
illi unus ex discipulis suis: Magister, aspice quales lapides et qua
les structure. Et respondens ait illi: Vides has omnes magnas
edificationes? Non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur.
Et cum sederet in monte olivarum contra templum, interrogabant
eum separatim petrus et iacobus, et iohannes et andreas: Dic
nobis quando ista fient, et quod signum erit quando hec omnia incipient
consummari. Et respondens ihesus, cepit illis dicere: Videte
ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo di
centes quia ego sum, et multos seducent. Cum audieritis autem
bella et opiniones bellorum, ne timueritis. Oportet enim
hec fieri, sed nondum finis. Exsurget enim gens super gentem, et reg
num super regnum, et erunt terremotus per loca, et fames. Initium
dolorum hec. Videte autem vosmetipsos. Tradent enim vos in conci
liis, et in synagogis vapulabitis, et ante presides
et reges stabitis propter me in testimonium illis. Et in omnes gentes
primum oportet predicari evangelium. Et cum duxerint vos tra
dentes, nolite precogitare quid loquamini, sed quod da
tum vobis fuerit in illa hora, id loquimini. Non enim estis vos lo
quentes, sed spiritus sanctus. Tradet autem frater fratrem in mortem, et pater
filium. Et consurgent filii in parentes, et morte afficient
eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem sustinu
erit in finem, hic salvus erit. Cum autem videritis abho
minationem desolationis stantem ubi non debet, qui legit
intelligat. Tunc qui in iudea sunt fugiant in montes. Et qui su
per tectum, non descendat in domum, nec introeat ut tollat
aliquid de domo sua. Et qui in agro erit, non revertatur retro
tollere vestimentum suum. Ve autem pregnantibus et nutri
entibus in illis diebus. Orate vero ut hyeme non fiant. Erunt
enim dies illi tribulationes tales, quales non fuerunt ab initio
creature quam condidit deus usque nunc, neque fient. Et nisi breviasset
dominus dies, non fuisset salva omnis caro. Sed propter electos
quos elegit breviavit dies. Et tunc si quis vobis dixerit:
Ecce hic est christus, ecce illic, ne credideritis. Exurgent enim
pseudochristi et pseudoprophete, et dabunt signa et porten
ta ad seducendos, si fieri potest, etiam electos. Vos ergo vi
dete: ecce predixi vobis omnia. Sed in illis diebus post tribu
lationem illam sol contenebrabitur, et luna non dabit splen
dorem suum, et stelle celi erunt decidentes, et virtutes que
sunt in celis movebuntur. Et tunc videbunt filium hominis veni
entem in nubibus cum virtute multa et gloria. Et tunc mittet
angelos suos, et congregabit electos suos a quatuor ventis
a summo terre usque ad summum celi. A ficu autem discite
parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit, et nata fuerint fo
lia, cognoscitis quia in proximo sit estas. Sic et vos
cum videritis hec fieri, scitote quod in proximo sit in hostiis

Amē dico uob. qm̄ n̄ trāsibit gn̄atō h̄. donec oīa fiāt.
Celū ⁊ t̄ra t̄rāsibūt. u̇ba aūt mea n̄ trāsibūt. De die
aūt illo ul' hora nēo scit. neq; angli ī celo. neq; filius n̄ ṗr
ē. Videte uigilate ⁊ orate. Nescitis eñ. qn̄ tps sit.
Sicut hō q peḡre pfectus reliqt domū suā. ⁊ de
dit s'uis suis potestatē cui; opis. ⁊ ianitori p̄
cepit ut uigilet. Vigilate ḡ. Nescitis eñ. qn̄ dn̄s do
mus ueniat. Sero. an media nocte. an galli cātu.
an mane. Ne cū uenit repente. ineniat uos
dormientes. Qd aūt uob dico oīb; dico. uigilate.
In illo tp̄e. Erat aūt pasca ⁊ azima
post biduū. ⁊ q̄rebāt sūmi sacerdotes ⁊ scribe. q̄
modo eū dolo tenerēt ⁊ occidērēt. Dicebāt eñ. n̄
ī die festo. Ne forte tumult' fieret ī pp̄o. Et cū eēt
bethanie ī domo symonis leprosi ⁊ recūberēt. uenit
mulier h̄ns alabastrū unguenti nardi spicati
p̄ciosi. Et fracto alabastro. effudit sup caput
ei'. Erāt aūt quidā ī digne ferentes īt' semet ipōs
⁊ dicentes. Vt qd pdicio ista unguēti facta ē. Potu
it eñ unguētū istud uenūdari plusq̄ trecentis denari
is. ⁊ dari paupib;. ⁊ fremebāt ī eā. Ih'c aūt dixit.
Sinite eā. Quid illi molesti estis. Bonū op'
opata ē ī me. Semp eñ paupes h̄ebitis uob cū.
⁊ cū uolueritis potestis illis b̄n facere. Me aūt nō
semp h̄ebitis. Quod h̄uit h fecit. puenit ungē
corp' meū ī sepulturā. Amē dico uob. ubicūq; p̄
dicatū fuerit euglīm istud ī uniūso mundo. ⁊ qd hec
fecit narrabit' ī memoriā ei'. Et iudas scarioth
un' d duodeci abiit ad sūmos sacerdotes. ut p̄deret
eū illis. Q audientes gauisi s̄t. ⁊ p̄miserūt
ei pecuniā se daturos. Et q̄rebat. quō illū o
portune t̄deret. Et p̄mo die azimorū qn̄ pascha
immolabāt. dicūt ei discipuli. Quo uis eām'
⁊ paremus tibi. ut manduces pascha. Et mittit duos
ex discipul' suis. ⁊ dicit eis. Ite ī ciuitatē. ⁊ occur
ret uob hō lagenā aq̄ baiulans. Sequimī eū. ⁊ q̄cūq;
introierit dicite dn̄o dom'. q magister dicit. Vbi
ē refectio mea. ubi pascha cū discipul' meis mādu
cē. Et ip̄e uob demonstrabit cenaculū grande st̄
tū. ⁊ illic parate uob. Et abierūt discipli ei'. ⁊ uene
rūt ī ciuitatē. ⁊ inuenerūt sic dixerat illis. ⁊ parauer
pascha. Vespe aūt facto. uenit cū duodeci. Et discūbē
tib; ill' ⁊ manducātib;. ait ih'c. Amē dico uob.
qm̄ un' ex uob me t̄deret. q mādūcat mecū. At
illi ceperūt contristari. ⁊ dicere ei singillatī. Nūq
qd ego. Q ait ill'. Vn' ex duodeci q intīgit mecū
manū ī catino. Et filius quidē hoīs uadit. sicut
scriptū ē de eo. Ve aūt hōi illi. p q filius hoīs t̄deret.
Bonū erat ei. si n̄ eēt nat' hō ille. Et mādūcāti
ub; illis accepit ih'c panē. ⁊ b̄ndicens fregit. ⁊ de
dit eis. ⁊ ait. Sumite h ē corp' meū. Et accepto
calice gr̄as agēs dedit eis. ⁊ biberūt ex illo oēs.
Et ait illis. Hic ē sanguis meus noui testamenti.
q p multis effūdet'. Amē dico uob. q iā n̄ bibā
de genimine uitis usq; ī diē illū. cū illud

bibā nouū ī reg̊ dei. Et ymno dc̄o. exierūt ī montē
oliuarū. Et ait illis ih'c. Oēs scandalizabimini ī me
ī nocte ista. Quia scriptū ē. Pcutiā pastorē. ⁊ dispgent'
oues. Sed; postea q̄ resurrexero. p̄cedā uos ī ga
lileā. Petr' aūt ait ei. Et si oēs scandalizati fuerint.
s; n̄ ego. Et ait illi ih'c. Amē dico tibi. q tu hodie ī
nocte hac p'usq̄ bis gallus uocē dederit. t' me es
negaturus. At ille ampli' loq̄bat'. Et si opotuerit me
simul cōmori t' n̄ te negabo. Similr aūt ⁊ oēs dice
bāt. Et ueniūt ī p̄diū. cui nomē gethsemani. ⁊
ait discipul' suis. Sedete h'. donec orē. Et assu
mit petrū ⁊ iacobū ⁊ iohēm secū. ⁊ cepit paue
⁊ tedere. Et ait ill'. Tristis ē aīa mea usq; ad mortē.
Sustinete hic ⁊ uigilate. Et cū p̄cessisset pauli
lū. pcidit sup t̄rā ⁊ orabat. ut si fieri possz; t̄nsi
ret ab eo hora. Et dixit. Abba pater. oīa t' possibi
lia s̄. t̄nsfer calicē h̄c a me. Sed; n̄ q ego uolo.
s; qd tu. Et uenit ⁊ inuenit eos dormientes. Et ait
petro. Symō dormis. Nō potuisti una hora
uigilare. Vigilate ⁊ orate ut n̄ intretis ī tēp
tationē. Sp̄c qdē p̄mpt' ē. caro aūt ī firma. Et
iterū abiēs. orauit eūdē s'mone dicens. Et reu
sus denuo. inuenit eos dormientes. Erāt eñ oculi eo
rū grauati. ⁊ ignorabāt qd r̄ndērēt ei. Et uenit
t'cio. ⁊ ait illis. Dormite iā ⁊ reqescite. Sufficit.
Venit hora. ecce t̄deť filius hoīs ī man' peccatorū. Sur
gite eām'. ecce q me t̄det p̄pe ē. Et adhuc eo loq̄n
te. uenit iudas scarioth un' ex duodeci. ⁊ cū illo
turba multa cū gladiis ⁊ lignis a sūmis sacerdotib; ⁊
scrib' ⁊ a senioribus missi. Dederat aūt t̄ditor ei' signū
eis dicens. Quēcūq; obsculat' fuero. ip̄e ē tenete eū. ⁊
ducite caute. Et cū uenisset. statī accedēs ad eū
ait. Rabbi. Et osculat' ē eū. At illi man' iniecerūt
ī eū. ⁊ tenuerūt eū. Vn' aūt qdā d circūstātib; educēs
gladiū suū pcussit s'uū sūmi sacerdotis. ⁊ amputa
uit illi auriculā. Et r̄ndēs ih'c ait illis. Tanq̄
ad latronē existis cū gladiis ⁊ lignis cōp̄hēdere me.
Cotidie erā apud uos ī templo docens. ⁊ n̄ me tenuistis.
Sed; ut adimpleant' scripture. Tūc discip' ei' relinq̄tes eū
oēs fugerūt. Adolescēs aūt qdā seq̄bat' eū amic
tus syndone sup nudo. ⁊ tenuerūt eū. At ille reiec
ta syndone nudus pfugit ab eis. Et adduxerūt ih'm
ad sūmū sacerdotē. ⁊ conuenerūt oēs sacerdotes ⁊ scribe
⁊ seniores. Petrus aūt a longe secut' ē eū. usq; ī
atriū sūmi sacerdotis. ⁊ sedebat cū ministris ⁊ calefacie
bat se ad ignē. Sūmi uō sacerdotes ⁊ oē conciliū q̄re
bāt adu'sus ih'm testimoniū ut eū morti t̄derēt. n̄
inueniebāt. Multi eñ testimoniū falsū dicebāt ad
u'sus eū. ⁊ conuenientia testimonia n̄ erant. Et qdā sur
gentes falsū testimoniū ferebāt adu'sus; eū di
centes. Qm̄ nos audiuim' eū dicentē. Ego dissoluā
templū h manufactū. ⁊ p triduū aliud n̄ manufactū
edificabo. Et n̄ erat conueniēs testimoniū illorū.
Et exurgēs sūmus sacerdos ī mediū. X
interrogauit ih'm dicens. Nō r̄ndes qcq̄ ad ea q̄

[illegible] manu mea [illegible]

Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem sed per Ihesum Christum fratribus qui sunt Laodicie. Gratia vobis et pax a deo patre et domino Ihesu Christo. Gratias ago Christo per omnem orationem meam quod permanentes estis in eo et perseverantes in operibus bonis, promissum expectantes in die iudicii. Neque destituant vos quorundam vaniloquia insinuantium ut vos avertant a veritate evangelii quod a me predicatur. Et nunc faciat deus ut qui sunt ex me ad profectum veritatis evangelii deservientes sint et facientes benignitatem operumque salutis vite eterne. Et nunc palam sunt vincula mea que patior in Christo quibus letor et gaudeo. Et hoc mihi est ad salutem perpetuam quod factum est orationibus vestris et administrante spiritu sancto sive per vitam sive per mortem. Est enim mihi vivere in Christo et mori gaudium. Et ipse in vobis faciet misericordiam suam ut eandem dilectionem habeatis et sitis unanimes. Ergo dilectissimi ut audistis presentiam domini ita retinete et facite in timore dei, et erit vobis vita eterna. Est enim deus qui operatur in vobis. Et facite sine retractatu quecumque facitis. Et quod est optimum dilectissimi gaudete in Christo et precavete sordidos in lucro. Omnes sint petitiones vestre palam apud deum. Et estote firmi in sensu Christi. Et que integra et vera et pudica et casta et iusta et amabilia sunt facite. Et que audistis et accepistis in corde retinete, et erit vobis pax. Salutate omnes fratres in osculo sancto. Salutant vos omnes sancti. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum spiritu vestro. Et hec facite legi Colosensibus et Colosensium vobis.

Incipit prologus

In primis dicendum est cur apostolus Paulus in hac epistola scribendo non servaverit morem suum ut vel vocabulum nominis sui vel ordinis describeret dignitatem. Hec causa est quod ad eos scribens qui ex circumcisione crediderant quasi gentium apostolus et non Hebreorum, sciens quoque eorum superbiam suamque humilitatem ipse demonstrans, meritum officii sui noluit anteferre. Nam simili modo etiam Iohannes apostolus propter humilitatem in epistola sua nomen suum eadem ratione non prefert. Hanc ergo epistolam fertur apostolus ad Hebreos conscriptam hebraica lingua misisse, cuius sensum et ordinem retinens Lucas evangelista post excessum beati Pauli apostoli greco sermone exposuit.

I

Multifariam multisque modis olim deus loquens patribus in prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit et secula. Qui cum sit splendor glorie et figura substantie eius, portansque omnia verbo virtutis sue, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, tanto melior angelis effectus quanto differentius pre illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et rursum: Ego ero illi in patrem, et ipse erit mihi in filium. Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terre, dicit: Et adorent eum omnes angeli dei. Et ad angelos quidem dicit: Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos flammam ignis. Ad filium autem: Thronus tuus deus in seculum seculi, virga equitatis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem; propterea unxit te deus, deus tuus, oleo exultationis pre participibus tuis. Et: Tu in principio domine terram fundasti, et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt, tu autem permanebis, et omnes ut vestimentum veterascent, et velut amictum mutabis eos et mutabuntur. Tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient. Ad quem autem angelorum dixit aliquando: Sede a dextris meis quoadusque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capient salutis?

II

Propterea habundantius oportet observare nos ea que audivimus, ne forte pereffluamus. Si enim qui per angelos dictus est sermo factus est firmus, et omnis prevaricatio et inobedientia accepit iustam mercedis retributionem, quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salutem? Que cum initium accepisset enarrari per dominum, ab eis qui audierunt in nos confirmata est, contestante deo signis et portentis et variis virtutibus et spiritus sancti distributionibus secundum suam voluntatem. Non enim angelis subiecit deus orbem terre futurum de quo loquimur. Testatus est autem in quodam loco quis dicens: Quid est homo quod memor es eius, aut filius hominis quoniam visitas eum? Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria et honore coronasti eum, et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In eo enim quod omnia ei subiecit, nichil dimisit non subiectum ei. Nunc autem necdum videmus omnia subiecta ei. Eum autem qui modico quam angeli minoratus est videmus Ihesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum, ut gratia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia et per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passiones

perficere. Qui enim sanctificat et qui sanctificantur: ex uno omnes.
Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens.
Nuntiabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie
laudabo te. Et iterum. Ego ero fidens in eum. Et iterum.
Ecce ego et pueri mei: quos michi dedit deus. Quia ergo
pueri communicaverunt carni et sanguini: et ipse si
militer participavit eisdem: ut per mortem destrueret
eum qui habebat mortis imperium. id est. diabolum: et lib
eraret eos qui timore mortis per totam vitam obnoxii
erant servituti. Nusquam enim angelos apprehen
dit: sed semen abrahe apprehendit. Unde debuit per
omnia fratribus similari. ut misericors fieret et fidelis
pontifex ad deum: ut repropitiaret delicta populi. In
eo enim in quo passus est ipse et temptatus: potens est et
eis qui temptantur auxiliari. III

Unde fratres sancti vocationis celestis participes: consi
derate apostolum et pontificem confessionis nostre ihesum.
qui fidelis est ei qui fecit illum: sicut et moyses in omni
domo illius. Amplioris enim glorie iste pre moyse dignus
habitus est. quanto ampliorem honorem habet domus, qui
fabricavit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo.
Qui autem omnia creavit: deus est. Et moyses quidem fidelis erat in
tota domo eius. tamquam famulus: in testimonium illorum
que dicenda erant. Christus vero tamquam filius in domo sua: que
domus sumus nos: si fiduciam et gloriam spei usque ad fi
nem firmam retineamus. Quapropter sicut dicit spiritus sanctus. Ho
die si vocem eius audieritis: nolite obdurare cor
da vestra. sicut in exacerbatione secundum diem temptationis in de
serto: ubi me temptaverunt patres vestri: probaverunt
et viderunt opera mea. quadraginta annis. Propter quod
infensus fui generationi huic: et dixi. Semper hi errant
corde. Ipsi autem non cognoverunt vias meas: sicut iuravi in
ira mea: si introibunt in requiem meam. Videte fratres ne for
te sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis: discedendi
a deo vivo: sed adhortamini vosmetipsos per singu
los dies donec hodie cognominatur. ut non obduretur
quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim christi ef
fecti sumus: si tamen initium substantie eius usque ad firmum
finem retineamus: dum dicitur hodie si vocem eius audie
ritis nolite obdurare corda vestra: quemadmodum
in illa exacerbatione. Quidam enim audientes exacerba
verunt: sed non universi qui profecti sunt ab egypto per mo
ysen. Quibus autem infensus est quadraginta annis? Non
ne illis qui peccaverunt: quorum cadavera prostrata sunt in de
serto? Quibus autem iuravit non introire in requiem ipsius: ni
si illis qui increduli fuerunt? Et videmus quia non potu
erunt introire propter incredulitatem. IIII

Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione
introeundi in requiem eius: existimetur aliquis ex
vobis deesse. Etenim et nobis nuntiatum est quemadmodum et illis.
Sed non profuit illis sermo auditus: non admixtus fidei
ex his que audierunt. Ingrediemur enim in requiem. qui credi
dimus: quemadmodum dixit. sicut iuravi in ira mea:
si introibunt in requiem meam. Et quidem operibus ab institu

tione mundi perfectis. Dixit ymno dicto. exierunt in monte
sic. Et requievit deus die i. Omnes scandalizabimini in me
is. Et in isto rursum. Si intr[illegible] iam pastorem et dispergentur
ergo superest. quosdam intr[illegible] surrexero. precedam vos in ga
annuntiatum est non introie[illegible] et si omnes scandalizati fuerint.
terminat diem quemdam ho[illegible]m dico tibi. quia tu hodie in
tantum temporis. sicut supradictum [illegible]is vocem dederit. ter me es
eius nolite obdurare [illegible] loquebatur. Et si oportuerit me
requiem prestitisset: numquam de [illegible] negabo. Similiter autem et omnes dice
Itaque relinquitur sabbatismum [illegible] cui nomen gethsemani. Et
suis est in requiem eius. etiam ipse requievit [illegible] a sui
s sicut et a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem. ut
ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum.
Vivus est enim dei sermo et efficax. et penetrabilior
omni gladio ancipiti. et pertingens usque ad divisionem
anime ac spiritus. compagum quoque et medullarum. et discre
tor cogitationum et intentionum cordis. et non est ulla cre
atura invisibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda et ap
erta sunt oculis eius: ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem
magnum qui penetravit celos ihesum filium dei: tene
amus confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit
compati infirmitatibus nostris: temptatum autem per omnia
pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fidu
cia ad thronum gratie: ut misericordiam consequamur. et gratiam
inveniamus in auxilio opportuno. V

Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus. pro hominibus
constituitur in hiis que sunt ad deum. ut offerat dona et
sacrificia pro peccatis: qui condolere possit hiis qui
ignorant et errant: quoniam et ipse circumdatus est infirmi
tate. Et propterea debet quemadmodum pro populo: ita et pro
semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi
honorem: sed qui vocatur a deo tamquam aaron. Sic et christus non
semetipsum clarificavit ut pontifex fieret: sed qui lo
cutus est ad eum. filius meus es tu. ego hodie genui te. Quem
admodum et in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum:
secundum ordinem melchisedech. Qui in diebus carnis
sue. preces supplicationesque ad eum qui possit salvum
illum facere a morte cum clamore valido et lacrimis of
ferens: exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset
filius dei. didicit ex hiis que passus est obedientiam. et con
summatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne:
appellatus a deo pontifex iuxta ordinem melchise
dech. De quo nobis grandis sermo. et ininterpretabilis ad
dicendum: quoniam imbecilles facti estis ad audiendum. Et
enim cum deberetis magistri esse propter tempus: rursum indigetis ut
vos doceamini que sint elementa exordii sermonum
dei: et facti estis quibus lacte opus sit. non solido cibo. Omnis
enim qui lactis est particeps: expers est sermonis iustitie.
parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus: eorum qui
pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem
boni et mali. VI

Quapropter intermittentes inchoationis christi sermonem: ad perfec
tionem feramur: non rursum iacientes fundamentum penitentie ab o
peribus mortuis et fidei ad deum. baptismatum doctrine: i

põnõi q; manuũ. ac resurrectoĩs mortuoꝝ ⁊ iudi
cii eterni. [illegible]

[illegible]

VII

Hic enĩ melchisedech [illegible]

[illegible]

adiẽ; melchisedech aliũ sc̃dm ordinẽ sacerdotẽ. nõ sc̃dm ordinẽ aaron
dici; translato eñ sacerdotio. necesse ẽ ut ⁊ legi
translatõ fiat. In quo eñ h̃ dicunt̃ d̃ alia tribu ẽ.
d̃ qua nullus altari p̃sto fuit. Manifestũ est
eñ q̃ ex iuda ortus sit dñs nr̃. in q̃ tribu nichil d̃ sac̃
dotibus moyses locut̃ ẽ. Et amplius adhuc ma
nifestũ ẽ. si sc̃dm similitudinẽ melchisedech
exurgat alius sacerdos. q̃ nõ sc̃dm legẽ mandati car
nalis f̃c̃s ẽ. s; sc̃dm uirtutẽ uite insolubil̃. Con
testatur eñ q̃ tu es sacerdos ĩ et̃nũ sc̃dm ordinẽ mel
chisedech. Reprobatio q̃dẽ fit p̃cedẽtis mandati
p̃pt̃ infirmitatẽ eĩ ⁊ inutilitatẽ. Nichil eñ ad p̃fec
tũ adduxit lex. Introductio uõ melioris spei.
p̃ q̃ ꝓximam ad deũ. [illegible]

[illegible]

VIII

Capitulum [illegible]

[illegible]

[illegible]

IX

[illegible]

X

[illegible]

acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia. Terribilis autem quedam expectatio iudicii, et ignis emulatio, que consumptura est adversarios. Irritam quis faciens legem Moysi, sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur: quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium Dei conculcaverit, et sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, et spiritui gratie contumeliam fecerit? Scimus enim qui dixit: Michi vindicta, et ego reddam. Et iterum: Quia iudicabit Dominus populum suum. Horrendum est incidere in manus Dei viventis. Rememoramini autem pristinos dies, in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum: et in altero quidem opprobriis et tribulationibus spectaculum facti, in altero autem socii taliter conversantium effecti. Nam et vinctis compassi estis, et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram, que magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem. Adhuc enim modicum aliquantulum, qui venturus est veniet, et non tardabit. Iustus autem meus ex fide vivit: quod si subtraxerit se, non placebit anime mee. Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem, sed fidei in acquisitionem anime.

XI

Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. In hac enim testimonium consecuti sunt senes. Fide intelligimus aptata esse secula verbo Dei, ut ex invisibilibus visibilia fierent. Fide plurimam hostiam Abel quam Cain obtulit Deo, per quam testimonium consecutus est esse iustus, testimonium perhibente muneribus eius Deo: et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide Enoch translatus est ne videret mortem, et non inveniebatur, quia transtulit illum Deus. Ante translationem enim testimonium habuit placuisse Deo. Sine fide autem impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum quia est, et inquirentibus se remunerator sit. Fide Noe responso accepto de his que adhuc non videbantur, metuens aptavit arcam in salutem domus sue, per quam dampnavit mundum: et iustitie que per fidem est heres est institutus. Fide qui vocatur Abraham obedivit in locum exire quem accepturus erat in hereditatem: et exiit nesciens quo iret. Fide demoratus est in terra repromissionis tamquam in aliena, in casulis habitando cum Ysaac et Iacob coheredibus repromissionis eiusdem. Expectabat enim fundamenta habentem civitatem: cuius artifex et conditor Deus. Fide et ipsa Sarra sterilis virtutem in conceptionem seminis accepit, etiam preter tempus etatis: quoniam fidelem credidit esse eum qui repromiserat. Propter quod et ab uno orti sunt, et hoc emortuo, tamquam sydera celi in multitudine, et sicut arena que est ad oram maris innumerabilis. Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed a longe eas aspicientes et salutantes, et confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram. Qui enim hec dicunt, significant se patriam inquirere. Et si quidem ipsius meminissent de qua exierunt, habebant utique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt, id est celestem. Ideo non confunditur Deus vocari Deus eorum: paravit enim illis civitatem. Fide obtulit Abraham Ysaac cum temptaretur, et unigenitum offerebat qui susceperat repromissiones: ad quem dictum est: Quia in Ysaac vocabitur tibi semen: arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est Deus. Unde eum et in parabolam accepit. Fide et de futuris benedixit Ysaac Iacob et Esau. Fide Iacob moriens singulos filiorum Ioseph benedixit, et adoravit fastigium virge eius. Fide Ioseph moriens de profectione filiorum Israel memoratus est, et de ossibus suis mandavit. Fide Moyses natus occultatus est mensibus tribus a parentibus suis, eo quod vidissent elegantem infantem, et non timuerunt regis edictum. Fide Moyses grandis factus negavit se esse filium filie Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iocunditatem, maiores divitias estimans thesauro Egyptiorum improperium Christi: aspiciebat enim in remunerationem. Fide reliquit Egyptum, non veritus animositatem regis: invisibilem enim tamquam videns sustinuit. Fide celebravit pascha et sanguinis effusionem, ne qui vastabat primitiva tangeret eos. Fide transierunt mare rubrum tamquam per aridam terram: quod experti Egyptii devorati sunt. Fide muri Iericho corruerunt, circuitu dierum septem. Fide Raab meretrix non periit cum incredulis, excipiens exploratores cum pace. Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tempus enarrantem de Gedeon, Barach, Sanson, Iepte, David, Samuel, et prophetis: qui per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones, obturaverunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladii, convaluerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum: acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem, ut meliorem invenirent resurrectionem. Alii vero ludibria et verbera experti, insuper et vincula et carceres: lapidati sunt, secti sunt, temptati sunt, in occisione gladii mortui sunt: circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus: in solitudinibus errantes, in montibus, et speluncis, et in cavernis terre. Et hii omnes testimonio fidei probati inventi sunt, et non acceperunt repromissionem, Deo pro nobis aliquid melius providente, ut non sine nobis consummarentur.

XII

Ideoque et nos tantam impositam habentes nubem testium, deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen: aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Ihesum, qui pro tanto proposito sibi gaudio sustinuit

nuit crucem confusione contempta: atque in dextera sedis dei consedit. Recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem: ut ne fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum repugnantes. et obliti estis consolationis que vobis tamquam filiis loquitur dicens: fili mi noli negligere disciplinam domini: neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit dominus castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit. In disciplina perseverate. tamquam filiis vobis offert se deus. Quis enim filius quem non corripit pater? Quod si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes: ergo adulteri et non filii estis. Deinde patres quidem carnis nostre habuimus eruditores et reverebamur eos. non multo magis obtemperabimus patri spirituum et vivemus? Et illi quidem in tempore paucorum dierum secundum quod videbatur illis corripiebant nos: deus autem ad utilitatem generandam eius disciplinam in recipiendam honestatem eius. Omnis autem disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudii sed meroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitie. Propter quod remissas manus et soluta genua debilia erigite. et gressus rectos facite pedibus vestris: ut non claudicans quis erret: magis autem sanetur. Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam sine qua nemo videbit deum. Contemplantes ne quis desit gratie dei: ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat. et per illam coinquinentur multi. Ne quis fornicator aut contaminatus ut Esau qui propter unam escam vendidit primogenita sua. Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditare benedictionem reprobatus est. Non enim invenit penitentie locum: quamquam cum lacrimis inquisisset eam. Non enim accessistis ad tractabilem et accensibilem ignem et turbinem et caliginem et procellam et tube sonum et vocem verborum: quam qui audierunt excusaverunt se ne eis fieret verbum. Non enim sustinebant quod precipiebatur: et si bestia tetigerit montem lapidabitur. Et ita terribile erat quod videbatur. Moyses dixit: Exterritus sum et tremebundus. Sed accessistis ad montem Syon et civitatem dei viventis Hierusalem celestem. et multorum milium angelorum frequentiam et ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in celis. et iudicem omnium deum. et spiritus iustorum perfectorum et testamenti novi mediatorem Iesum. et sanguinis aspersionem melius loquentem quam Abel. Videte ne recusetis loquentem nos. Si enim illi non effugerunt recusantes eum qui super terram loquebatur: multo magis nos qui de celis loquentem nobis avertimus. Cuius vox terram movit tunc: nunc autem repromittit dicens. Adhuc semel et ego movebo non tantum terram: sed et celum. Quod autem Adhuc semel dicit: declarat mobilium translationem tamquam factorum: ut maneant ea que sunt immobilia. Itaque regnum immobile suscipientes habemus gratiam: per quam serviamus placentes deo cum metu et reverentia. Etenim deus noster ignis consumens est.

XIII

Caritas fraternitatis maneat in vobis. et hospitalitatem nolite oblivisci, per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis. Mementote vinctorum tamquam simul vincti. et laborantium tamquam et ipsi in corpore morantes. Honorabile conubium in omnibus et thorus immaculatus. fornicatores enim et adulteros iudicabit deus. Sint mores sine avaritia: contenti presentibus. Ipse enim dixit. Non te deseram neque derelinquam. ita ut confidenter dicamus. Dominus michi adiutor est: non timebo quid faciat michi homo. Mementote prepositorum vestrorum qui vobis locuti sunt verbum dei: quorum intuentes exitum conversationis imitamini fidem. Iesus Christus heri et hodie ipse et in secula. Doctrinis variis et peregrinis nolite abduci. Optimum enim est gratia stabilire cor non escis: que non profuerunt ambulantibus in eis. Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deserviunt. Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in sancta per pontificem: horum corpora cremantur extra castra. Propter quod et Iesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum: extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra: improperium eius portantes. Non enim habemus hic manentem civitatem: sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis deo semper: id est fructum labiorum confitentium nomini eius. Beneficentie autem et communionis nolite oblivisci. talibus enim hostiis promeretur deus. Obedite prepositis vestris et subiacete eis. ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri: ut cum gaudio hoc faciant et non gementes. Hoc enim non expedit vobis. Orate pro nobis. Confidimus enim quia bonam conscientiam habemus: in omnibus bene volentes conversari. Amplius autem deprecor vos hoc facere: quo celerius restituar vobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum ovium in sanguine testamenti eterni dominum nostrum Iesum Christum: aptet vos in omni opere bono ut faciatis voluntatem eius: ipse faciens in vobis quod placeat semper coram se per Iesum Christum cui est gloria in secula seculorum. Amen. Rogo autem vos fratres ut sufferatis verbum solatii. etenim perpaucis scripsi vobis. Cognoscite fratrem nostrum Timotheum dimissum: cum quo si celerius venerit videbo vos. Salutate omnes prepositos vestros et omnes sanctos. Salutant vos de Ytalia fratres. Gratia cum omnibus vobis. Amen.

Lucas syrus natione est
cuius laus in evangelio canitur apud Antiochiam medicine artis egregius. et apostolorum Christi discipulus. postea usque ad confessionem eius Paulum secutus apostolum. sine crimine in virginitate permanens. domino maluit servire. Qui octoginta et quattuor agens etatis annos in Bithinia de seculo noscitur emigrasse. Hic igitur divino stimulatus instinctu propter ea que iactare parentibus evangelium scribens gentis fidelibus incarnationem Christi fideli narratione ostendit. eumque de stirpe David originem descendisse monstravit. Cui non immerito scribendorum apostolicorum actuum potestas in ministerio datur: ut deo in deum pleno ac filio perditionis extincto oratione ab apostolis facta sorte domini electionis numerus compleretur. sicque Paulum consummationem apostolicis actibus daret. que

diu quod simulium calcatione deo elegerit. Quod legentibus
ac requirentibus deum brevi volui sermone ostendere, quam
prolixius aliquid fastidientibus prodidisse. sciens quod o-
perantem agricolam oporteat de suis fructibus edere, quam tradi-
tam sub secuta est gratia, ut non solum corporibus sed et
animabus eius proficeret medicina.

e autem suo zelo ... T
fieri. Videntes autem Petri constantiam RIMVM quidem ser-
essent sine litteris et ydiote ... feci de omnibus o theo-
scebant eos quoniam cum Ihesu fuerant phile que cepit Ihesus facere
stantem cum eis qui curatus fuerat et docere usque in diem qua pre-
Iusserunt autem eos foras concilium cipiens apostolis per spiritum sanctum
vice dicentes. Quid faciemus hominibus quos elegit assumptus est.
quoniam quidem notum signum factum est per quibus et prebuit se ipsum
Hierusalem manifestum est et non possumus vivum post passionem suam in
amplius divulgetur in plebem comminemur multis argumentis per dies
ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum quadraginta apparens eis
denuntiaverunt ne omnino loquerentur neque loquens de regno dei. Et
convescens precepit eis ab Hierosolimis ne
discederent, sed expectarent promissionem patris
quam audistis inquit per os meum. Quia Iohannes quidem bap-
tizavit aqua, vos autem baptizabimini spiritu sancto non post
multos hos dies. Igitur qui convenerant, interrogabant
eum dicentes: Domine, si in tempore hoc restitues regnum
Israel? Dixit autem eis: Non est vestrum nosse tempora vel mo-
menta que pater posuit in sua potestate. Sed accipie-
tis virtutem supervenientis spiritus sancti in vos, et eritis
michi testes in Hierusalem et in omni Iudea et Samaria et
usque ad ultimum terre. Et cum hec dixisset, videntibus illis
elevatus est, et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumque
intuerentur in celum euntem illum, ecce duo viri astite-
runt iuxta illos in vestibus albis, qui et dixerunt: Viri Gali-
lei, quid statis aspicientes in celum? Hic Ihesus qui assumptus
est a vobis in celum, sic veniet quemadmodum vidistis eum
euntem in celum. Tunc reversi sunt Hierusalem a monte qui vocatur Oli-
veti, qui est iuxta Hierusalem sabbati habens iter. Et cum introissent
in cenaculum, ascenderunt in superiora ubi manebant Pe-
trus et Iohannes, Iacobus et Andreas, Philippus et Thomas,
Bartholomeus et Matheus, Iacobus Alphei et Sy-
mon Zelotes et Iudas Iacobi. Hii omnes erant perseve-
rantes unanimiter in oratione cum mulieribus et Maria ma-
tre Ihesu et fratribus eius. Et in diebus illis exsurgens Petrus
in medio fratrum dixit: Erat autem turba hominum simul
fere centum viginti. Viri fratres, oportet impleri scriptu-
ram quam predixit spiritus sanctus per os David de Iuda qui fuit dux
eorum qui comprehenderunt Ihesum, qui connumeratus erat in nobis et
sortitus est sortem ministerii huius. Et hic quidem posse-
dit agrum de mercede iniquitatis, et suspensus crepuit me-
dius, et diffusa sunt omnia viscera eius. Et notum factum est
omnibus habitantibus Hierusalem ita ut appellaretur ager il-
le lingua eorum Acheldemach, hoc est ager sanguinis.
Scriptum est enim in libro psalmorum: Fiat commoratio eo-
rum deserta et non sit qui inhabitet in ea, et episcopatum eius accipiat
alter. Oportet ergo ex hiis viris qui nobiscum sunt congregati
in omni tempore quo intravit et exivit inter nos dominus Ihesus, inci-
piens a baptismate Iohannis usque in diem qua assump-
tus est a nobis, testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex
istis. Et statuerunt duos, Ioseph qui vocabatur Bar-
sabas qui cognominatus est Iustus, et Mathiam. Et oran-
tes dixerunt: Tu domine qui corda nosti omnium, ostende quem
elegeris ex his duobus unum accipere locum ministerii
huius et apostolatus, de quo prevaricatus est Iudas ut ab-
iret in locum suum. Et dederunt sortes eis, et cecidit sors
super Mathiam, et annumeratus est cum undecim apostolis.
Et cum complerentur II
dies pentecostes, erant omnes discipuli pariter in eodem lo-
co. Et factus est repente de celo sonus tamquam advenientis
spiritus vehementis, et replevit totam domum ubi erant
sedentes. Et apparuerunt illis dispertite lingue
tamquam ignis, seditque supra singulos eorum. Et repleti
sunt omnes spiritu sancto, et ceperunt loqui variis linguis prout
spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant autem in Hierusalem ha-
bitantes Iudei, viri religiosi ex omni natione que
sub celo est. Facta autem hac voce, convenit multitu-
do et mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lin-
gua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes et mira-
bantur ad invicem dicentes: Nonne ecce omnes isti qui lo-
quuntur Galilei sunt? Et quomodo nos audivimus
unusquisque linguam nostram in qua nati sumus? Parthi et
Medi et Elamite, et qui habitant Mesopotamiam,
Iudeam et Cappadociam, Pontum et Asiam, Phrigiam et
Pamphyliam, Egyptum et partes Libie que est circa Cy-
renen, et advene Romani, Iudei quoque et proseliti,
Cretes et Arabes: audivimus eos loquentes nostris linguis
magnalia dei. Stupebant autem omnes et mirabantur ad in-
vicem dicentes: Quidnam vult hoc esse? Alii autem irridentes
dicebant quia musto pleni sunt isti. Stans autem Petrus cum un-
decim apostolis elevavit vocem suam et locutus est
eis dicens: Viri Iudei et qui habitatis Hierusalem universi,
hoc vobis notum sit, et auribus percipite verba mea.
Non enim sicut vos estimatis hii ebrii sunt, cum sit hora diei ter-
tia, sed hoc est quod dictum est per prophetam Iohel: Et e-
rit in novissimis diebus, dicit dominus, effundam de spiritu
meo super omnem carnem, et prophetabunt filii vestri et filie
vestre, et iuvenes vestri visiones videbunt, et seniores
vestri sompnia sompniabunt. Et quidem super servos meos et super an-
cillas meas in diebus illis effundam de spiritu meo, et
prophetabunt. Et dabo prodigia in celo sursum et signa in ter-
ra deorsum, sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol
convertetur in tenebras et luna in sanguinem antequam veniat
dies domini magnus et manifestus. Et erit omnis quicumque in-
vocaverit nomen domini salvus erit. Viri Israhelite, au-
dite verba hec: Ihesum Nazarenum virum approbatum a deo
in vobis virtutibus et prodigiis et signis que fecit per illum deus in medi-
o vestri, sicut vos scitis, hunc definito consilio et prescien-
tia dei traditum per manus iniquorum affligentes interemistis,
quem deus suscitavit solutis doloribus inferni, iux-
ta quod impossibile erat teneri illum ab eo. David enim di-

…cit in illum: Providebam Dominum coram me semper, quoniam a dextris est mihi ne commovear. Propter hoc laetatum est cor meum et exultavit lingua mea, insuper et caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias vitae, adimplebis me iocunditate cum facie tua. Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de patriarcha David, quoniam defunctus est et sepultus est, et sepulchrum eius est apud nos usque in hodiernum diem. Propheta igitur cum esset et sciret quia iureiurando iurasset illi Deus de fructu lumbi eius sedere super sedem eius, providens locutus est de resurrectione Christi, quia neque derelictus est in inferno, neque caro eius vidit corruptionem. Hunc Ihesum resuscitavit Deus, cui omnes nos testes sumus. Dextera igitur Dei exaltatus, et promissione Spiritus Sancti accepta a Patre, effudit hunc quem vos videtis et auditis. Non enim David ascendit in caelos; dicit autem ipse: Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Certissime ergo sciat omnis domus Israel quia et Dominum eum et Christum Deus fecit hunc Ihesum quem vos crucifixistis. His auditis compuncti sunt corde, et dixerunt ad Petrum et ad reliquos apostolos: Quid faciemus viri fratres? Petrus vero ait ad illos: Paenitentiam inquit agite, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Ihesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum, et accipietis donum Spiritus Sancti. Vobis enim est repromissio et filiis vestris et omnibus qui longe sunt, quoscumque advocaverit Dominus Deus noster. Aliis etiam verbis plurimis testificatus est, et exhortabatur eos dicens: Salvamini a generatione ista prava. Qui ergo receperunt sermonem eius baptizati sunt, et appositae sunt in illa die animae circiter tria milia. Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum et communicatione fractionis panis et orationibus. Fiebat autem omni animae timor; multa quoque prodigia et signa per apostolos fiebant in Ierusalem, et metus erat magnus in universis. Omnes etiam qui credebant erant pariter et habebant omnia communia. Possessiones et substantias vendebant et dividebant illa omnibus prout cuique opus erat. Cotidie quoque perdurantes unanimiter in templo, et frangentes circa domos panem, sumebant cibum cum exultatione et simplicitate cordis, collaudantes Deum et habentes gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui salvi fierent cotidie in idipsum.

III

Petrus autem et Iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Et quidam vir qui erat claudus ex utero matris suae baiulabatur, quem ponebant cotidie ad portam templi quae dicitur Speciosa, ut peteret helymosinam ab introeuntibus in templum. Is cum vidisset Petrum et Iohannem incipientes introire in templum, rogabat ut helymosinam acciperet ab eis. Intuens autem in eum Petrus cum Iohanne dixit: Respice in nos. At ille intendebat in eos, sperans se aliquid accepturum ab eis. Petrus autem dixit: Argentum et aurum non est mihi; quod autem habeo hoc tibi do. In nomine Ihesu Christi Nazareni surge et ambula. Et apprehensa manu eius dextera allevavit eum, et protinus consolidatae sunt bases eius et plantae. Et exiliens stetit et ambulabat, et intravit cum illis in templum ambulans et exiliens et laudans Deum. Et vidit omnis plebs eum ambulantem et laudantem Deum. Cognoscebant autem illum quoniam ipse erat qui ad helymosinam sedebat ad Speciosam portam templi. Et impleti sunt stupore et extasi in eo quod contigerat illi. Cum teneret autem Petrum et Iohannem, cucurrit omnis populus ad eos ad porticum quae appellatur Salomonis stupentes. Videns autem Petrus respondit ad populum: Viri Israhelitae, quid miramini in hoc aut nos quid intuemini quasi nostra virtute aut pietate fecerimus hunc ambulare? Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob, Deus patrum nostrorum glorificavit filium suum Ihesum, quem vos quidem tradidistis et negastis ante faciem Pilati, iudicante illo dimitti. Vos autem sanctum et iustum negastis, et petistis virum homicidam donari vobis. Auctorem vero vitae interfecistis, quem Deus suscitavit a mortuis, cui nos testes sumus. Et in fide nominis eius hunc quem vos videtis et nostis confirmavit nomen eius, et fides quae per eum est dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium vestrum. Et nunc scio fratres quia per ignorantiam fecistis, sicut et principes vestri. Deus autem quae praenuntiavit per os omnium prophetarum pati Christum suum implevit sic. Paenitemini igitur et convertimini ut deleantur peccata vestra, ut cum venerint tempora refrigerii a conspectu Domini, et miserit eum qui praedicatus est vobis Ihesum Christum, quem oportet caelum quidem suscipere usque in tempora restitutionis omnium quae locutus est Deus per os sanctorum suorum a saeculo prophetarum. Moyses quidem dixit: Quoniam prophetam vobis suscitabit Dominus Deus vester de fratribus vestris tamquam me, ipsum audietis iuxta omnia quaecumque locutus fuerit vobis. Erit autem omnis anima quae non audierit prophetam illum exterminabitur de plebe. Et omnes prophetae a Samuhel et deinceps qui locuti sunt annuntiaverunt dies istos. Vos estis filii prophetarum et testamenti quod disposuit Deus ad patres nostros dicens ad Abraham: Et in semine tuo benedicentur omnes familiae terrae. Vobis primum Deus suscitans filium suum misit eum benedicentem vobis, ut convertat se unusquisque a nequitia sua.

IIII

Loquentibus autem illis ad populum, supervenerunt sacerdotes et magistratus templi et Saducaei, dolentes quod docerent populum et annuntiarent in Ihesu resurrectionem ex mortuis. Et iniecerunt in eos manus et posuerunt eos in custodiam in crastinum; erat enim iam vespera. Multi autem eorum qui audierant verbum crediderunt, et factus est numerus virorum quinque milia. Factum est autem in crastinum ut congregarentur principes eorum et seniores et scribae in Ierusalem, et Annas princeps sacerdotum et Caiphas et Iohannes et Alexander et quotquot erant de genere sacerdotali. Et statuentes eos in medio interrogabant: In qua virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos? Tunc Petrus repletus Spiritu Sancto dixit ad eos: Principes populi et seniores, si…

nos hodie diiudicamur in benefacto hominis infirmi in quo iste salvus factus est notum sit omnibus vobis et omni plebi Israhel quia in nomine Ihesu Christi Nazareni quem vos crucifixistis quem Deus suscitavit a mortuis in hoc iste adstat coram vobis sanus. Hic est lapis qui reprobatus est a vobis aedificantibus qui factus est in caput anguli. Et non est in alio aliquo salus. Nec enim nomen aliud est sub caelo datum hominibus in quo oportet nos salvos fieri. Videntes autem Petri constantiam et Iohannis comperto quod homines essent sine litteris et idiotae admirabantur et cognoscebant eos quoniam cum Ihesu fuerant. Hominem quoque videntes cum eis stantem qui curatus fuerat nihil poterant contradicere. Iusserunt autem eos foras extra concilium secedere et conferebant ad invicem dicentes: Quid faciemus hominibus istis? Quoniam quidem notum signum factum est per eos omnibus habitantibus Hierusalem manifestum et non possumus negare. Sed ne amplius divulgetur in populum comminemur eis ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum. Et vocantes eos denuntiaverunt ne omnino loquerentur neque docerent in nomine Ihesu. Petrus vero et Iohannes respondentes dixerunt ad eos: Si iustum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum iudicate. Non enim possumus quae vidimus et audivimus non loqui. At illi comminantes dimiserunt eos non invenientes quomodo punirent eos propter populum quia omnes clarificabant id quod factum erat in eo quod acciderat. Annorum enim erat amplius quadraginta homo in quo factum erat signum istud sanitatis. Dimissi autem venerunt ad suos et adnuntiaverunt quanta ad eos principes sacerdotum et seniores dixissent. Qui cum audissent unanimiter levaverunt vocem ad Deum et dixerunt: Domine tu qui fecisti caelum et terram et mare et omnia quae in eis sunt qui Spiritu Sancto per os patris nostri David pueri tui dixisti quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania adstiterunt reges terrae et principes convenerunt in unum adversus Dominum et adversus Christum eius. Convenerunt enim vere in civitate ista adversus sanctum puerum tuum Ihesum quem unxisti Herodes et Pontius Pilatus cum gentibus et populis Israhel facere quae manus tua et consilium tuum decreverunt fieri. Et nunc Domine respice in minas eorum et da servis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum in eo quod manum tuam extendas ad sanitates et prodigia et signa fieri per nomen sancti filii tui Ihesu. Et cum orassent motus est locus in quo erant congregati et repleti sunt omnes Spiritu Sancto et loquebantur verbum Dei cum fiducia voluntate. Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una. Nec quisquam eorum quae possidebat aliquid suum esse dicebat sed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis Ihesu Christi Domini nostri et gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum aut domorum erant vendentes afferebant pretia eorum quae vendebant et ponebant ante pedes apostolorum. Dividebatur autem singulis prout cuique opus erat. Ioseph autem qui cognominatus est Barnabas ab apostolis quod est interpretatum filius consolationis Levites Cyprius genere cum haberet agrum vendidit illum et attulit pretium et posuit ante pedes apostolorum.

V

Vir autem quidam nomine Ananias cum Saphyra uxore sua vendidit agrum et fraudavit de pretio conscia uxore sua et afferens partem quandam ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem Petrus: Anania cur temptavit Satanas cor tuum mentiri te Spiritui Sancto et fraudare de pretio agri? Nonne manens tibi manebat et venundatum in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus sed Deo. Audiens autem Ananias haec verba cecidit et exspiravit et factus est timor magnus in omnes qui audierunt. Surgentes autem iuvenes amoverunt eum et efferentes sepelierunt. Factum est autem quasi horarum trium spatium et uxor ipsius nesciens quod factum fuerat introiit. Dixit autem ei Petrus: Dic mihi mulier si tanti agrum vendidistis. At illa dixit: Etiam tanti. Petrus autem ad eam: Quid utique convenit vobis temptare Spiritum Domini? Ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum ad ostium et efferent te. Confestim cecidit ante pedes eius et exspiravit. Intrantes autem iuvenes invenerunt illam mortuam et extulerunt et sepelierunt ad virum suum. Et factus est timor magnus in universa ecclesia et in omnes qui audierunt haec. Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe et erant unanimiter omnes in porticu Salomonis. Ceterorum autem nemo audebat se coniungere illis sed magnificabat eos populus. Magis autem augebatur credentium in Domino multitudo virorum ac mulierum ita ut in plateas eicerent infirmos et ponerent in lectulis ac grabattis ut veniente Petro saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum et liberarentur ab infirmitatibus suis. Concurrebat autem et multitudo vicinarum civitatum Hierusalem afferentes aegros et vexatos a spiritibus inmundis qui curabantur omnes. Exsurgens autem princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant quae est haeresis Sadducaeorum repleti sunt zelo et iniecerunt manus in apostolos et posuerunt illos in custodia publica. Angelus autem Domini per noctem aperiens ianuas carceris et educens eos dixit: Ite et stantes loquimini in templo plebi omnia verba vitae huius. Qui cum audissent intraverunt diluculo in templum et docebant. Adveniens autem princeps sacerdotum et qui cum eo erant convocaverunt concilium et omnes seniores filiorum Israhel et miserunt ad carcerem ut adducerentur. Cum venissent autem ministri et aperto carcere non invenissent illos reversi nuntiaverunt dicentes: Carcerem quidem invenimus clausum cum omni diligentia et custodes stantes ad ianuas aperientes autem neminem intus invenimus. Ut audierunt autem hos sermones magistratus templi et principes sacerdotum ambigebant de illis quidnam fieret. Adveniens autem quidam nuntiavit eis quia ecce viri quos posuistis in carcere sunt in templo stantes et docentes populum. Tunc abiit magistratus cum ministris et adduxit illos sine vi timebant enim populum ne lapidarentur. Et cum adduxissent illos statuerunt in concilio et interrogavit eos princeps sacerdotum dicens: Praecipiendo praecepimus vobis ne doceretis in nomine isto et ecce replestis Hierusalem doctrina vestra et vultis inducere super nos sanguinem hominis istius. Respondens autem Petrus et apostoli dixerunt: Oboedire

oportet deo magis quam hominibus. At illi dixerunt. deo. Respondens autem petrus dixit. Deus patrum nostrorum suscitavit ihesum quem vos interemistis suspendentes in ligno. Hunc deus principem et salvatorem exaltavit dextera sua ad dandam penitentiam israel et remissionem peccatorum. Et nos testes sumus horum verborum. et spiritus sanctus quem dedit deus omnibus obedientibus sibi. Hec cum audissent dissecabantur et cogitabant interficere illos. Surgens autem quidam in concilio phariseus nomine gamaliel legis doctor honorabilis universe plebi. iussit foras ad breve homines fieri. Dixitque ad illos. Viri israhelite attendite vobis super hominibus istis quid acturi sitis. Ante hos enim dies extitit theodas dicens se esse aliquem magnum cui consensit virorum numerus circiter quadringentorum. Qui occisus est et omnes qui credebant ei dissipati sunt et redacti ad nichilum. Post hunc extitit iudas galileus in diebus professionis et avertit populum post se. Et ipse periit et omnes quotquot consenserunt ei dispersi sunt. Et nunc itaque dico vobis. Discedite ab hominibus istis et sinite illos. quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus dissolvetur. Si vero ex deo est non poteritis dissolvere eos ne forte et deo repugnare inveniamini. Consenserunt autem illi et convocantes apostolos. cesis denuntiaverunt ne loquerentur in nomine ihesu. et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii. quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati. Omni autem die in templo et circa domos non cessabant docentes et evangelizantes ihesum christum.

VI

In diebus autem illis crescente numero discipulorum factum est murmur grecorum adversus hebreos eo quod despicerentur in ministerio cotidiano vidue eorum. Convocantes autem duodecim apostoli multitudinem discipulorum dixerunt. Non est equum nos derelinquere verbum dei et ministrare mensis. Considerate ergo fratres viros ex vobis boni testimonii septem plenos spiritu sancto et sapientia quos constituamus super hoc opus. Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus. Et placuit sermo coram omni multitudine. Et elegerunt stephanum virum plenum fide et spiritu sancto. et phylippum et prochorum et nicanorem et timonem et parmenam et nicolaum advenam antiochenum. Hos statuerunt ante conspectum apostolorum et orantes imposuerunt eis manus. Et verbum domini crescebat et multiplicabatur numerus discipulorum in ierusalem valde. Multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei. Stephanus autem plenus gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo. Surrexerunt autem quidam de synagoga que appellatur libertinorum et cyrenensium et allexandrinorum et eorum qui erant a cilicia et asia disputantes cum stephano. et non poterant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. propter quod redarguerentur ab eo cum omni fiducia. Tunc submiserunt viros qui dicerent se audisse eum dicentem verba blasphemie in moysen et deum. Commoverunt itaque plebem et seniores et scribas. et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt in concilium. et statuerunt testes falsos dicentes. Homo iste non cessat loqui verba adversus locum sanctum et legem. Audivimus enim eum dicentem quoniam iste nazarenus hic destruet locum istum. et mutabit traditiones quas tradidit nobis moyses. Et intuentes eum omnes qui sedebant in concilio. viderunt faciem eius tamquam faciem angeli. Dixit autem princeps sacerdotum stephano. Si hec ita se habent. Qui ait.

VII

Viri fratres et patres audite. Deus glorie apparuit patri nostro abrahe cum esset in mesopotamia priusquam moraretur in charram. et dixit ad illum. Exi de terra tua et de cognatione tua et veni in terram quam tibi monstravero. Tunc exiit de terra chaldeorum et habitavit in charram. Et inde postquam mortuus est pater eius. transtulit illum in terram istam. in qua nunc vos habitatis. et non dedit illi hereditatem in ea. nec passum pedis. sed repromisit dare illi eam in possessionem. et semini eius post ipsum. cum non haberet filium. Locutus est autem ei deus. quia erit semen eius accola in terra aliena et servituti eos subicient. et male tractabunt eos annis quadringentis. et gentem cui servierint iudicabo ego dixit dominus. et post hec exibunt et servient mihi in loco isto. et dedit illi testamentum circumcisionis. et sic genuit ysaac et circumcidit eum die octava. et ysaac iacob. et iacob duodecim patriarchas. Et patriarche emulantes ioseph vendiderunt in egyptum. et erat deus cum eo. et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius. et dedit ei gratiam et sapientiam in conspectu pharaonis regis egypti. et constituit eum prepositum super egyptum et super omnem domum suam. Venit autem fames in universam egyptum et chanaan. et tribulatio magna. et non inveniebant cibos patres nostri. Cum audisset autem iacob esse frumentum in egypto. misit patres nostros primum. et in secundo cognitus est ioseph a fratribus suis. et manifestatum est pharaoni genus eius. Mittens autem ioseph accersivit iacob patrem suum et omnem cognationem suam in animabus .lxxv. Et descendit iacob in egyptum. et defunctus est ipse et patres nostri. et translati sunt in sychem. et positi sunt in sepulchro quod emit abraham precio argenti a filiis emor filii sychem. Cum appropinquaret autem tempus repromissionis quam confessus erat deus abrahe. crevit populus et multiplicatus est in egypto. quoadusque surrexit rex alius in egyptum. qui non sciebat ioseph. Hic circumveniens genus nostrum afflixit patres nostros. ut exponerent infantes suos ne vivificarentur masculi. Eodem tempore natus est moyses et fuit gratus deo. qui nutritus est tribus mensibus in domo patris sui. Exposito autem illo in flumine. sustulit eum filia pharaonis. et nutrivit eum sibi in filium. Et eruditus est moyses omni sapientia egyptiorum. et erat potens in verbis et in operibus suis. Cum autem impleretur ei .xl. annorum tempus. ascendit in cor eius ut visitaret fratres suos filios israel. Et cum vidisset quendam iniuriam patientem de genere suo. vindicavit illum. et fecit ultionem ei qui iniuriam sustinebat. percusso egyptio. Estima

bat aũ intelligẽ frs̃ suos. qm̃ ds̃ p manũ ipĩ da
ret salutẽ illis. At illi ñ intellexerũt. Seq̃n
uõ die apparuit ill' litigantib; ⁊ recõciliabat
eos ĩ pace dic̃. Viri frs̃ estis. ut quid nocetis al
terutrũ? Qui aũt iniuriã faciebat ꝓximo suo. repu
lit eũ dic̃. Quis te constituit ꝑncipẽ ⁊ iudicẽ sup
nos? Nũquid interficẽ me tu uis. q̃admodũ interfeci
sti heri egyptiũ? Fugit aũt moyses in u̾bo isto. ⁊ fc̃s
ẽ aduena in t̾ra madian. ubi genuit filios duos.
Et expletis annis. xl. apparuit illi ĩ d̾s̾to montis
syna angl's dñi in igne flãme rubi. Moyses aũt
uidẽs admiratus ẽ uisu. ⁊ accedente illo ut cõsid̾
raret. fc̃a ẽ uox dñi ad eũ dic̃. Ego sũ ds̃ patrũ
tuorũ. ds̃ abrahã. ⁊ ds̃ ysaac. ⁊ ds̃ iacob. Tremẽ
fc̃s ẽ moyses. ñ audebat considerare. Dix̃ aũt
illi ds̃. Solue calciamtũ pedũ tuorũ. locus ei ĩ q̃
stas. t̾ra sc̃a ẽ. Videns uidi afflictionẽ pp̃ mĩ q̃ ẽ
ĩ egypto. ⁊ gemitũ eorũ audiui. ⁊ descendi libe
rare eos. ⁊ nũc ueni. ⁊ mittã te ĩ egyptũ. Hũc moysẽ
q̃ negauerũt dicentes. q̃s te cõstituit iudicẽ ⁊ ꝑn
cipẽ sup nos? Hũc ds̃ ꝑncipẽ ⁊ redemptorẽ misit
cũ manu angli q̃ apparuit illi ĩ rubo. Hic eduxit
illos faciẽs ꝓdigia ⁊ sig̃ in t̾ra egypti. ⁊ ĩ rubro
mari. ⁊ ĩ d̾s̾to annis. xl. Hic ẽ moyses q̃ dix̃ filiis
isrl'. ꝓphãm uob̾ suscitabit ds̃ d̾ frĩb; uris. tãq̃
me ipm̃ audietis. Hic ẽ q̃ fuit ĩ eccl̾a ĩ solitudine
cũ ãgelo q̃ loq̃bat̾ ei ĩ monte syna. ⁊ cũ patribus
nr̃is. Qui accep̃ u̾ba uite dare nob̾. cui noluerũt
obedire patres nr̃i. s; repulerũt eũ. ⁊ auersi s̃ cordi
b; suis ĩ egyptũ dicentes ad aaron. fac nob̾ deos q̃
p̾cedãt nos. Moysi eñ huic q̃ eduxit nos d̾ t̾ra egyp
ti. nescimus qd̾ fc̃m sit ei. ⁊ uitulũ fecerũt illis di
eb; ⁊ obtulerũt hostiã symulachro ⁊ letabant̾
ĩ op̾ib; manuũ suarũ. Conũtit aũt ds̃ se ab eis. ⁊ t̾
didit eos s̾uire milicie celi sic̾ sc̾ptũ ẽ ĩ libro ꝓ
phãrũ. Nũq̃d uictimas aũt hostias obtulistis m̾
annis. xl. ĩ d̾s̾to dom' isrl'? Et suscepistis tab̾
naculũ moloch. ⁊ sydus dĩ urĩ rempha. figuras
quas fecistis adorare eas. ⁊ t̾nsferã uos trãs ba
bilonẽ. Tabnaculũ testimonii fuit patrib; uris
ĩ d̾s̾to. sic̾ disposuit ds̃ loquẽs ad moysen. ut fa
ceret illud scd̾m formã q̃m uiderat. Qd̾ ĩduxerũt su
scipientes ihm̃ patres nr̃i cũ ihũ naue ĩ posses
sionẽ gentiũ. q̃s expulit ds̃ a facie patrũ nr̃orũ
usq; ĩ dieb; dauid. q̃ inuenit grãm an dm̃. ⁊ petiit
ut inueniret tabnaculũ d̾o iacob. Salomon
aũt hedificauit illi domũ. s; ñ excelsus ĩ manufc̃is
habitat sic̾ ꝓpha dic̃. Celũ m̃ sedes ẽ. t̾ra aũt sca
bellũ pedũ meorũ. Quã domũ hedificabitis
m̃ dic̃ ds̃. aũt quis locus q̃etionis mee ẽ? Nõne
man' mea fecit hec oĩa? Dura ceruice ⁊ ĩcircũcisi
cordib; ⁊ aurib; uos sẽp sp̃ui sc̃o restitistis. sic̾
patres urĩ ⁊ uos. Quẽ ꝓphãrũ ñ ẽ p̾secuti patres
urĩ. ⁊ occiderũt eos q̃ p̾nũtiabãt de aduẽtu iusti.
cui nũc uos ꝓditores ⁊ homicide fuistis. q̃ accepistis
legẽ ĩ dispositionẽ anglorũ ⁊ ñ custodistis. Audi
entes aũt hec dissecabant̾ cordib; suis. ⁊ stride
bãt dentib; ĩ eũ. Cũ aũ eẽt plen' sp̃u sc̃o. intẽ
dẽs ĩ celũ uidit glãm dĩ. ⁊ ihm̃ stantẽ a dextris
uirtutis dĩ. ⁊ ait. Ecce uideo celos aptos. ⁊ filiũ
hoĩs stantẽ a dextris uirtutis dĩ. Exclamãtes aũt
uoce mag̃. cõtinuerũt aures suas. ⁊ impetũ fece
rũt unanimit̾ ĩ eũ. Et eiicientes eũ ex ciuitatẽ.
lapidabãt. ⁊ testes d̾posuer' uestimenta sua se
cus pedes adholescentis q̃ uocabat̾ saulus. ⁊
lapidabãt stephanũ inuocantẽ ⁊ dicẽtẽ. Dñe
ihũ. accipe sp̃m meũ. Positis aũt genib;. cla
mauit uoce mag̃ dic̃. Dñe. ne statuas ill' .
hoc peccm̃. ⁊ cũ hoc dixisset. obdormiuit ĩ dño.
Saulus aũt erat cõsentiens neci ei'.

Facta ẽ aũt ĩ illa die p̾secutio mag̃ VIII.
ĩ eccl̾a q̃ erat hyerosolimis. ⁊ oẽs dispsi s̃t
p regiones iudee ⁊ samarie p̾t aplos q̃ reman
s̃ūt in hyrlm. Curauerũt aũt stephanũ uiri
timorati. ⁊ fecerũt planctũ magnũ sup eũ. Sa
ulus aũt deuastabat eccl̾ã p domos intrãs. ⁊
trahẽs uiros ac mulieres tradebat ĩ custodiã.
Igitur q̃ dispsi erãt. ꝑtransibãt euãgelizantes
uerbũ dĩ. Phylippus aũt d̾scendẽs ĩ ciuitatẽ
samarie. p̾dicabat illis xp̃m. Intendebãt aũt
turbe his q̃ a phylippo dicebant̾ unanimiter
audientes. ⁊ uidentes sig̃ q̃ faciebat. Multi ẽ
eorũ q̃ habebãt sp̃c immũdos clamãtes uoce ma
gna exibãt. Multi aũt paralitici ⁊ claudi. curati
s̃. fc̃m ẽ g̃ magnũ gaudiũ ĩ illa ciuitate. Vir
aũt quidã noĩe symon q̃ an̾ fuãt ĩ ciuitate
magus seducẽs gentẽ samarie. dic̃s se eẽ ali
quẽ magnũ. cui auscultabãt oẽs a minimo
usq; ad maximũ dicentes. Hic ẽ uirt' dĩ. q̃ uo
catur mag̃. Attendebãt aũt eũ. ꝓpt̾ q̃ multo
tp̾r artib; magicis suis d̾mentasset eos. Cũ uero
credidissent phylippo euangelizanti d̾ regno dei
⁊ noĩe ihũ xp̃. baptizabant̾ uiri ac mulieres.
Tũc symon ⁊ ipse c̃dedit. ⁊ cũ baptizat' eẽt. ad
herebat philippo. Videns ẽ sig̃ ⁊ uirtutes ma
ximas fieri a philippo. stupẽs admirabat̾.
Cũ aũt audissent apl̾i q̃ erãt hyrl̾imis. q̃ recep̃
samaria u̾bũ dei. miserũt ad eos petrũ ⁊ iohẽm.
Qui cũ uenissent. orauerũt p ipis. ut acciperẽt sp̃m sc̃m.
Nondũ eñ ĩ q̃nq̃ illorũ uenerat. s; baptizati
tm̃ erant in noĩe dñi ihũ. Tc̃ ĩpõebãt man'
sup illos. ⁊ accipiebãt sp̃m sc̃m. Cũ uidisset aũt
symõ q̃ꝑ ĩpositionẽ man' aplorũ daret̾ sp̃s sc̃s.
optulit eis pecuniã dicẽs. Date ⁊ m̃ hãc po
testatẽ. ut cuicũq; ĩposuero man'. accipiat sp̃m
sc̃m. Petrus aũt dix̃ ad eũ. Pecunia tua tecũ
sit ĩ pditione. qm̃ donũ dei existimasti pecu
nia possidẽi. Nõ ẽ eñ t̾ pars neq; sors ĩ s̾mõe

isto. Cor enim tuum non est rectum coram deo. Penitentiam itaque age
ab hac nequitia tua. et roga deum si forte remittatur
tibi hec cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis
et obligatione iniquitatis video te esse. Respondens autem
Symon dixit. Precamini vos pro me ad dominum. ut nichil
veniat super me horum que dixistis. Et illi quidem te-
stificati et locuti verbum domini redibant Iherusalem. et mul-
tis regionibus Samaritanorum evangelizabant.
Angelus autem domini locutus est ad Philippum dicens. Sur-
ge et vade contra meridianum ad viam que descendit ab Iheru-
salem in Gazam. hec est deserta. Et surgens abiit. Et ecce vir
Ethiops eunuchus potens Candacis re-
gine Ethiopum. qui erat super omnes gazas eius. venerat
adorare in Iherusalem. et revertebatur sedens super currum
suum. legensque Ysaiam prophetam. Dixit autem spiritus Philippo.
Accede et adiunge te ad currum istum. Accurrens autem Phi-
lippus. audivit eum legentem Ysaiam prophetam. et dixit. Pu-
tasne intelligis que legis? Qui ait. Et quomodo possum
si non aliquis ostenderit michi. Rogavitque Philippum. ut
ascenderet et sederet secum. Locus autem scripture quam
legebat erat hic. Tamquam ovis ad occisionem ductus
est. et sicut agnus coram tondente se sine voce. sic non
aperuit os suum. In humilitate eius iudicium eius sub-
latum est. generationem eius quis enarrabit? Quoniam tol-
letur de terra vita eius. Respondens autem eunuchus Philip-
po dixit. Obsecro te. de quo propheta dicit hoc? de se. an
de alio aliquo? Aperiens autem Philippus os suum. et inci-
piens a scriptura ista. evangelizavit illi Ihesum. Et
dum irent per viam. venerunt ad quandam aquam. Et ait
eunuchus. Ecce aqua. quid prohibet me baptizari? Di-
xit autem Philippus. Si credis ex toto corde licet. Et respondens
ait. Credo filium dei esse Ihesum Christum. Et iussit sta-
re currum. et descenderunt uterque in aquam Philippus et eunuchus
et baptizavit eum. Cum autem ascendissent de aqua. spiritus domini
rapuit Philippum. et amplius non vidit eum eunuchus.
Ibat autem per viam suam gaudens. Philippus autem inventus est in
Azoto. Et pertransiens evangelizabat civitatibus cunctis. do-
nec veniret Cesaream.

IX

Saulus autem adhuc spirans minarum et cedis in di-
scipulos domini. accessit ad principem sacerdotum. et pe-
tiit ab eo epistolas in Damascum ad synagogas. ut
si quos invenisset huius vie viros ac mulieres. vinc-
tos perduceret Iherusalem. Et cum iter faceret. contigit ut
appropinquaret Damasco. Et subito circumfulsit eum
lux de celo. et cadens in terram. audivit vocem dicentem
sibi. Saule. Saule. quid me persequeris? Qui dixit. Quis
es domine? Et ille. Ego sum Ihesus quem tu persequeris.
Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et ille tremens
ac stupens dixit. Domine. quid me vis facere? Et dominus
ad eum. Surge et ingredere civitatem. et ibi dicetur
tibi quid te oporteat facere. Viri autem illi qui comitaban-
tur cum eo stabant stupefacti. audientes quidem
vocem. neminem autem videntes. Surrexit autem Saulus
de terra. apertisque oculis nichil videbat. Ad ma-
num autem illum trahentes. introduxerunt Damascum. Et erat ibi
tribus diebus non videns. et non manducavit neque bibit. Erat autem
quidam discipulus Damasci nomine Ananias. et dixit
ad illum in visu dominus. Anania. At ille ait. Ecce ego
domine. Et dominus ad illum. Surgens vade in vicum qui voca-
tur rectus. et quere in domo Iude Saulum nomine Tharsensem.
Ecce enim orat. Et vidit virum Ananiam nomine introeuntem
et imponentem sibi manus. ut visum recipiat. Respondit autem
Ananias. Domine. audivi a multis de viro hoc quanta ma-
la sanctis tuis fecerit in Iherusalem. et hic habet potestatem
a principibus sacerdotum alligandi omnes qui invocant nomen
tuum. Dixit autem ad eum dominus. Vade quoniam vas electionis
est iste. ut portet nomen meum coram gentibus et regi-
bus et filiis Israel. Ego enim ostendam illi. quanta opor-
teat eum pro nomine meo pati. Et abiit Ananias et introi-
vit domum. et imponens ei manus dixit. Saule frater. dominus
misit me Ihesus qui apparuit tibi in via qua veniebas. ut
videas et implearis spiritu sancto. Et confestim ceciderunt ab
oculis eius tamquam squame. et visum recepit. Et surgens
baptizatus est. Et cum accepisset cibum confortatus est. Fuit autem
cum discipulis qui erant Damasci per dies aliquot. Et continuo
ingressus Paulus in synagogas predicabat Ihesum. quoniam
hic est filius dei. Stupebant autem omnes qui audiebant et di-
cebant. Nonne hic est qui expugnabat in Iherusalem eos
qui invocabant nomen istud? et huc ad hoc venit. ut vinc-
tos illos duceret ad principes sacerdotum. Saulus
autem multo magis convalescebat. et confundebat Iudeos
qui habitabant Damasci. affirmans quoniam hic est Christus. Cum
implerentur autem dies multi. consilium fecerunt Iudei
ut eum interficerent. Nota autem facta sunt Saulo insidie eorum.
Custodiebant autem et portas die ac nocte. ut
eum interficerent. Accipientes autem eum discipuli nocte per mu-
rum dimiserunt eum submittentes in sporta. Cum autem ve-
nisset in Iherusalem. temptabat iungere se discipulis.
Et omnes timebant eum. non credentes quod esset discipulus. Bar-
nabas autem apprehensum illum. duxit ad apostolos. Et nar-
ravit illis quomodo in via vidisset dominum. et quia locutus est ei.
et quomodo in Damasco fiducialiter egerit in nomine Ihesu.
Et erat cum illis intrans et exiens in Iherusalem. fiducialiter
agens in nomine domini. Loquebatur quoque gentibus. et dis-
putabat cum Grecis. Illi autem querebant occidere eum. Quod
cum cognovissent fratres. deduxerunt eum Cesaream. et dimi-
serunt eum Tharsum. Ecclesia quidem per totam Iudeam et Galilei-
am et Samariam habebat pacem. et edificabatur ambulans in
timore domini. et consolatione sancti spiritus replebatur. Factum est
autem ut Petrus dum pertransiret universos. deveniret ad
sanctos qui habitabant Lidde. Invenit autem ibi hominem quen-
dam nomine Eneam ab annis octo iacentem in grabato.
qui erat paraliticus. Et ait illi Petrus. Enea. sanat
te dominus Ihesus Christus. Surge et sterne tibi. Et continuo surrexit. Et vi-
derunt illum omnes qui habitabant Lidde et Sarone. qui con-
versi sunt ad dominum. In Ioppe autem fuit quedam discipula nomine
Tabita. que interpretata dicitur Dorcas. Hec erat plena
operibus bonis et elemosinis quas faciebat. Factum est

aū ī diebꝫ illis · ū infirmata moreret̄ . Quā cū
lauissent · posuert̄ eā in cenaculo . Cū aūt ꝓpe
eēt lidda ab ioppe · discipli audientes qꝛ petr̄
eēt ī ea · miserūt duos uiros ad eū rogantes · ne
pigtēis uenīre usqꝫ ad nos · Exurgēs aūt petr̄ · uenit cū
illis · Et cū aduenisset · duxerūt illū ī cenaculū
7 circūsteterūt illū oēs uidue flentes · 7 ostendētes
tunicas 7 uestes q̄s faciebat illis dorcas · Eiectis
aū omībꝫ foras petrus · ponēs genua orauit · Et
conūsus ad corp̄ dixit · Thabita surge ī noīe dn̄i
ihu x̄ · At illa apuit oculos suos · 7 uiso petro
resedit · Dans qꝫ illi manū erexit eā · Et cū uo
casset sc̄os 7 uiduas · assignauit eā uiuā · Notū aūt
fc̄m ē p uniūsā ioppen · 7 crediderūt multi ī dn̄o · fc̄m
ē aūt ut dies multos moraret̄ ī ioppe · ap̄ quēdam
symonē coriarium.

X

Vir aūt quidā erat ī cesarea noīe cornelius · cē
turio cohortis q̄ dr̄ ytalica · religiosus 7 timēs
deum cū omī domo sua · faciēsqꝫ helymosinas
multas plebi · 7 dep̄cans dm̄ sēp · Vidit ī uisu ma
nifeste qsi hora nona diei angelm̄ dn̄i īntroeuntē
ad se · 7 dicentē ē · Corneli · At ille intuēs eū · timo
re correpꝰ dixit · Quid ē dn̄e · Dixit aūt illi · Orōnes
tue 7 helymosine tue ascenderūt ī memoriā
ī cōspectu dī · Et nūc mitte uiros ī ioppen · 7 accer
si symonē quēdā · q cognominat̄ petrus · Hic ho
spitat̄ ap̄ symonē quēdā coriariū · cui ē domus
iuxta mare · hic dicet tibi qd te oporteat facere ·
7 cū discessisset angls q loquebatur illi · uocauit
duos domesticos suos · 7 militē metuentē dn̄m
ex his q illi parebāt · Quibꝫ cū narrasset oīa · misit
illos ī ioppen · Postea aūt die iter illis facientibꝫ
7 appropinquātibꝫ ciuitati · ascendit petrꝰ ī supiora
ut oraret circa horā sextā · 7 cū esuriret · uoluit
gustare · Parantibꝫ aūt eis · cecidit sup eū mentis
excessus · 7 uidit celū apertū · 7 descendēs uas q
dam uelud linteū magnū quattuor initiis submit
ti de celo ī terrā · ī quo oīa erant quadrupedia · 7 serpē
tia terre · 7 uolatilia celi · Et fc̄a ē uox ad eū · Sur
ge petre · occide 7 manduca · Ait aūt petrus · Ab
sit dn̄e · qꝛ nūquā manducaui oē cōe 7 immūdū ·
Et uox iterū sc̄do ad eū · Que dꝰ purificauit · tu
ne commune dixis · Hoc aūt fc̄m ē p ter · Et stati
receptū ē uas ī celū · Et dū intra se hesitaret pe
trus qdnā eēt uisio quā uidisset · ecce uiri q missi
erāt a cornelio ī quirentes domū symōis · astiterūt
ad ianuā · Et cū uocassent · interrogabāt si symō q co
gnominat̄ petrꝰ · illic haberet hospitiū · Petro aūt
cogitante de uisiōe · qdnā eēt · dixit sp̄s ei · Ecce ui
ri tres quaerūt te · Surge itaqꝫ 7 descende 7 uade cū eis ·
nichil dubitans · qꝛ ego misi illos · Descendēs
aūt petrus ad uiros dixit · Ecce ego sū quē quaeritis · q̄ cā
ē ꝓpt quā uenistis · Qui dixert̄ · Corneli centuri
o uir iustus 7 timēs dm̄ · 7 testimoniū hn̄s ab
uniūsa gente iudeorū · Responsū accepit ab anglo
sc̄o accersire te ī domū suā · 7 audire uerba abs
te · Introducēs ergo eos · hospitio recep̄ · Sequēti aūt
die surgēs ꝓfectus ē cū eis · 7 quidā ex fr̄ibꝫ ab
ioppe comitati sūt ei · Altera aūt die · introiuit
cesarea · Cornelius uero expectabat illos · conuo
catis cognatis suis 7 necessariis amicis · Et fc̄m
ē cū introisset petrꝰ · obuius ei uenit cornelius
procidēs ad pedes ei · adorauit · Petrꝰ uero leuauit
eū dicēs · Surge · 7 ego ipe hō sū · Et loquēs
cū illo intrauit · 7 inuenit multos q conuenerant ·
Dixitqꝫ ad illos · Vos scitis quō abhominatū sit uiro
iudeo coniungi aut accedere ad alienigenā · 7 mihi ostendit
dꝰ neminē cōmunē aū immundū dicere hoīem · ꝓpter quod
sine dubitatione ueni accersitus · Interrogo ergo q ob causā accer
sistis me · Et cornelius ait · A nudius quarta die usqꝫ ad hanc
horā · orans erā hora nona ī domo mea · Et ecce uir ste
tit ante me ī ueste candida 7 ait · Corneli ex
audita ē orō tua · 7 elymosine tue cōme
morate sūt ī conspectu dei · Mitte ergo ī ioppen · 7
accersi symonē q cognominat̄ petrus · Hic ho
spitat̄ ī domo symonis coriarii iuxta mare ·
Is cū uenerit · loquetur tibi · Confestim ergo misi ad
te · 7 tu bn̄ fecisti ueniendo · Nunc ergo oēs nos ī cō
spectu tuo assumꝰ · audire oīa quecūqꝫ tibi precep
ta sūt a dn̄o · Apiēs aūt petrus os suum · dixit ·
In ueritate comperi · qm̄ nō ē psonarū acceptor
dꝰ · Sed ī omī gente qui timet deū · 7 opat̄ iustitiā
acceptꝰ est illi · Verbū misit filiis isrl̄ · annūtians
pacem p ihm̄ xp̄m · hic ē omiū dn̄s · Vos scitis
qd fc̄m est uerbū p uniūsā iudeā · incipiēs eī a ga
lilea post baptismū qd predicauit iohannes · ie
sū a nazareth · quō unxit eū dꝰ sp̄u sc̄o 7 uirtute · q
ptransiuit bn̄ faciendo 7 sanando oēs oppssos a di
abolo · qm̄ dꝰ erat cū illo · Et nos testes sumꝰ
oīū q̄ fecit ī regiōe iudeorū 7 hyrlm̄ · quē occid
erūt suspendentes ī ligno · hunc dꝰ suscitauit tertia die ·
7 dedit eū manifestū fieri nō omī pplo · sed testibꝫ
preordinatis a dō · nobꝫ q manducauim̄ 7 bibim̄
cū illo postquā resurrexit a mortuis · Et precep nobꝫ predi
care populo 7 testificari · qꝛ ipe ē q cōstitutus ē
a deo iudex uiuorū 7 mortuorū · Huic oēs ꝓphe
testimoniū phibēt · remissionē peccatorū ac
cipe p nomē eius oēs q credūt ī eū · Adhuc loquēte
petro uba hec · cecidit sp̄s sc̄s sup oēs q audiebāt
ubū · Et obstupuert̄ ex circūcisiōe fideles q
uenerant cū petro · qꝛ 7 ī nationes grā sp̄s sc̄i effusa
ē · Audiebant eī illos loquētes linguis · 7 magnificantes
dm̄ · Tūc respondit petrus · Nūquid aquā quis ꝓhibe
potest · ut nō baptizentur hii q sp̄m sc̄m acce
perūt sicut 7 nos · Et iussit eos ī noīe ihū xp̄i
baptizari · Tūc rogauerūt eū · ut maneret apud
eos aliquot dies · Audierūt aūt apli 7 fr̄es q erāt
ī iudea · qm̄ 7 gentes receperūt ubum dei · Cū XI

cum autem ascendisset Petrus Ierusalem disceptabant adversus illum qui erant ex circumcisione dicentes: Quare introisti ad viros praeputium habentes et manducasti cum illis? Incipiens autem Petrus exponebat illis ordinem dicens: Ego eram in civitate Ioppe orans et vidi in excessu mentis visionem, descendens vas quoddam velut linteum magnum quattuor initiis submitti de caelo et venit usque ad me. In quod intuens considerabam et vidi quadrupedia terrae et bestias et reptilia et volucres caeli. Audivi autem et vocem dicentem mihi: Surge Petre occide et manduca. Dixi autem: Nequaquam Domine, quia commune aut immundum numquam introivit in os meum. Respondit autem vox secundo de caelo: Quae Deus mundavit tu ne commune dixeris. Hoc autem factum est per ter, et recepta sunt rursum omnia in caelum. Et ecce confestim tres viri astiterunt in domo in qua eram, missi a Caesarea ad me. Dixit autem Spiritus mihi ut irem cum illis nihil haesitans. Venerunt autem mecum et sex fratres isti, et ingressi sumus in domum viri. Narravit autem nobis quomodo vidisset angelum in domo sua stantem et dicentem sibi: Mitte in Ioppen et accersi Simonem qui cognominatur Petrus, qui loquetur tibi verba in quibus salvus eris tu et universa domus tua. Cum autem coepissem loqui, cecidit Spiritus Sanctus super eos sicut et in nos in initio. Recordatus sum autem verbi Domini sicut dicebat: Iohannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu Sancto. Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus sicut et nobis qui credidimus in Dominum Iesum Christum, ego quis eram qui possem prohibere Deum ne daret illis Spiritum Sanctum credentibus in nomine Iesu Christi? His auditis tacuerunt et glorificaverunt Deum dicentes: Ergo et gentibus Deus paenitentiam ad vitam dedit. Et illi quidem qui dispersi fuerant a tribulatione quae facta fuerat sub Stephano perambulaverunt usque Phoenicen et Cyprum et Antiochiam nemini loquentes verbum nisi solis Iudaeis. Erant autem quidam ex eis viri Cyprii et Cyrenei, qui cum introissent Antiochiam loquebantur ad Graecos annuntiantes Dominum Iesum. Et erat manus Domini cum eis, multusque numerus credentium conversus est ad Dominum. Pervenit autem sermo ad aures ecclesiae quae erat Ierusalem super istis, et miserunt Barnabam usque Antiochiam. Qui cum pervenisset et vidisset gratiam Dei gavisus est, et hortabatur omnes in proposito cordis permanere in Domino, quia erat vir bonus et plenus Spiritu Sancto et fide. Et apposita est turba multa Domino. Profectus est autem Tharsum ut quaereret Saulum. Quem cum invenisset, perduxit Antiochiam. Et annum totum conversati sunt in ecclesia et docuerunt turbam multam, ita ut cognominarentur primum Antiochiae discipuli Christiani. In his autem diebus supervenerunt ab Ierosolimis prophetae Antiochiam. Et surgens unus ex eis nomine Agabus significabat per Spiritum famem magnam futuram in universo orbe terrarum, quae facta est sub Claudio. Discipuli autem prout quis habebat,
IX proposuerunt singuli in ministerium mittere habitantibus in Iudaea fratribus, quod et fecerunt mittentes ad seniores per manus Barnabae et Sauli.

XII

Eodem autem tempore misit Herodes rex manus ut affligeret quosdam de ecclesia. Occidit autem Iacobum fratrem Iohannis gladio. Videns autem quia placeret Iudaeis, apposuit apprehendere et Petrum. Erant autem dies Azymorum. Quem cum apprehendisset misit in carcerem, tradens quattuor quaternionibus militum custodiendum, volens post Pascha producere eum populo. Et Petrus quidem servabatur in carcere; oratio autem fiebat sine intermissione ab ecclesia ad Deum pro eo. Cum autem producturus eum esset Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites vinctus catenis duabus, et custodes ante ostium custodiebant carcerem. Et ecce angelus Domini astitit, et lumen refulsit in habitaculo, percussoque latere Petri excitavit eum dicens: Surge velociter. Et ceciderunt catenae de manibus eius. Dixit autem angelus ad eum: Praecingere et calcia te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi: Circumda tibi vestimentum tuum et sequere me. Et exiens sequebatur eum, et nesciebat quia verum est quod fiebat per angelum; existimabat autem se visum videre. Transeuntes autem primam et secundam custodiam venerunt ad portam ferream quae ducit ad civitatem, quae ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum, et continuo discessit angelus ab eo. Et Petrus ad se reversus dixit: Nunc scio vere quia misit Deus angelum suum et eripuit me de manu Herodis et de omni expectatione plebis Iudaeorum. Consideransque venit ad domum Mariae matris Iohannis qui cognominatur Marcus, ubi erant multi congregati et orantes. Pulsante autem eo ostium ianuae, processit puella ad audiendum nomine Rhode. Et ut cognovit vocem Petri, prae gaudio non aperuit ianuam, sed intro currens nuntiavit stare Petrum ante ianuam. At illi dixerunt ad eam: Insanis. Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant: Angelus eius est. Petrus autem perseverabat pulsans. Cum autem aperuissent ostium, viderunt eum et obstupuerunt. Annuens autem eis manu ut tacerent, narravit quomodo Dominus eduxisset eum de carcere, dixitque: Nuntiate Iacobo et fratribus haec. Et egressus abiit in alium locum. Facta autem die erat non parva turbatio inter milites quidnam de Petro factum esset. Herodes autem cum requisisset eum et non invenisset, inquisitione facta de custodibus iussit eos adduci ad se. Descendensque a Iudaea in Caesaream ibi commoratus est. Erat autem iratus Tyriis et Sidoniis. At illi unanimes venerunt ad eum, et persuaso Blasto qui erat super cubiculum regis postulabant pacem, eo quod alerentur regiones eorum ab illo. Statuto autem die Herodes vestitus veste regia sedit pro tribunali et contionabatur ad eos. Populus autem acclamabat: Dei voces et non hominis. Confestim autem percussit eum angelus Domini eo quod non dedisset honorem Deo, et consumptus a vermibus expiravit. Verbum autem Domini crescebat et multiplicabatur. Barnabas autem et Saulus reversi sunt ab Ierosolimis, expleto ministerio, assumpto Iohanne qui cognomina

te e mittis. XIII

Erant aut in eccla q erat antiochie pphe et doc
tores. in qb barnabas et symeon q uocabat niger.
et lucius cyrenensis. et manaen q erat herodis te
trarche collactane et saulus. Ministratibz aut
dno et ieiunantibz. dix sps scs. Segregate m bar
nabam et saulu in op q assumpsi eos. Tunc ieiunantes
et orantes inponentesq eis manus. dimiser illos. et
ipi qde missi a spu sco. abiert seleuciam. et inde na
uigauert cyprum. Et cu uenissent salamina. pdicabant
ubu di in synagogis iudeoru. Habebant aut et iohem
in ministerio. Et cu pambulassent uniusa insula usq
ad paphu. inuenert qndam uiru magu. pseudo p
pham. iudeu. cui nomen erat bariesu. q erat
cu pconsule sergio paulo uiro prudente. Hic accer
sitis ad se barnaba et paulo. desiderabat audire
ubu di. Resistebat aut illis elimas magus. sic
eni interptat nomen ei. qrens auerte pconsule a fide. Sa
ulus aut q et paulus repletus spu sco. intuens in eu
dix. O plene oi dolo. et oi fallacia fili diaboli. ini
mice ois iusticie. n desinis subuerte uias dni
rectas. Et nc ecce manus dni sup te. et eris cecus n
uidens sole usq ad tps. Et confestim cecidit in eu cali
go et tenebre. et circuiens qrebat q ei manu daret.
Tunc pconsul cu uidisset factu. credidit admirans sup
doctrina dni. Et cu a papho nauigassent paulus et
q cu eo erant. uenert pgen pamphylie. Johannes
aut discedens ab eis reuersus e hyrlima. Paulus
uo et barnabas ptranseuntes pgen. uenerut an
tiochia psidie. Et ingssi synagoga die sabbatoru.
sederunt. Post lectione aut legis et pphetaru. miserut
pncipes synagoge ad eos dicentes. Viri fres. si qs
e in uob sermo exhortationis ad plebe dicite. Sur
gens aut paulus. et manu silentiu indicens ait. Viri
isrlite. et q timetis dm audite. Ds plebis isrl e
legit patres nros. et plebe exaltauit cu eent incole i
tra egypti. et in brachio excelso eduxit eos ex ea. et
p quadraginta annoru tps mores eoru sustinu
it in deserto. et destruens gentes septe in tra chanaan.
sorte distribuit eis tra eoru q post qdringentos
et qnqginta annos. Et p hec dedit iudices usq ad
samuhel pphm. Et exinde postulauert rege. et de
dit illis ds saul filiu cis. uiru de tribu beniamin
annis. xl. Et amoto illo. suscitauit illis dauid re
ge. cui et testimoniu phibens dix. Inueni dauid fi
liu iesse. uiru sm cor meu. q faciet os uolunta
tes meas. Huius ds de semine scdm pmissi
one eduxit isrl saluatore ihm pdicante iohe
ante facie aduentus ei baptismu penie oi ppl'o isrl.
Cu impleret aut iohes cursu suu. dicebat. Que me
arbitramini ee n su ego. s ecce uenit p me cui
n su dignus calciamenta pedu solue. Viri fres filii ge
neris abrahe. et q in uob timent dm. uob ubu salu
tis huius missu e. Qui eni habitabant hyrlm et pnci
pes ei. hc ihm ignorantes et uoces pphetaru q p
oe sabbatu legunt. iudicantes impleuerunt.
Et nulla causam mortis inuenientes in eo. petierunt a pi
lato ut interficerent eu. Cuq consumassent oia q de
eo scripta erant. deponentes eu de ligno posuer
eu in monumento. Deus uo suscitauit eu a mor
tuis tcia die. Qui uisus e p dies multos his q
simul ascenderant cu eo de galilea in hyrlm. q
usq nc sunt testes ei ad plebe. Et nos uob annu
tiamus ea q ad patres nros repmissio facta est.
qm hanc ds adimpleuit filiis nris resuscitans
ihm. Sic et in psalmo scdo scriptu e. Filius meus es
tu. ego hodie genui te. Quod aut suscitauit
eu a mortuis. ampli' iam n reuersuru in corruptione.
ita dix. Quia dabo uob sca dauid fidelia. Ideo
et alias dic. Non dabis scm tuu uidere corruptione.
Dauid eni in sua gnatione cu administrasset. uolunta
ti di. dormiuit. et appositus e ad patres suos. et uidit cor
ruptione. Que ds suscitauit n uidit corruptione. Notu g sit
uob uiri fres. q p hunc uob remissio peccatoru annuntiat. ab oib
[illegible] lege moysi iustificari. In hoc ois q credit
iustificatur. Videte g ne supueniat uob. q dictu
e in pphis. Videte contemptores et admiramini et
dispdimini. q op opor ego in diebz uris. op
q n credetis si quis enarrauerit uob. Exeuntibz
aut illis. rogabant ut sequenti sabbato loquerent eis ubu hec.
Cumq dimissa eet synagoga. secuti st multi iu
deoru et colentiu aduenaru paulu et barnabam. q
loquentes suadebant eis ut pmanerent in gra di. Sequenti
uo sabbato pene uniusa ciuitas conuenit
audire ubu dni. Videntes aut turbas iudei
repleti st zelo. et contradicebant his q a paulo di
cebant blasphemantes. Tunc constanter paulus
et barnabas dixerunt. Vob oportebat primu loqui ubu
di. s qm repellitis illud et indignos uos iudica
tis eterne uite. ecce conuertimur ad gentes. Sic eni p
cepit nob ds. Posui te in luce gentibz ut sis in salu
tem usq ad extremu tre. Audientes aut gentes
gauise st. et glorificabant ubu dni. et crediderunt
quotquot erant pordinati ad uita eterna. Disse
minabat aut ubu dni p uniusa regione. Iu
dei aut concitauert religiosas mulieres et honestas.
et pmos ciuitatis. et excitauert psecutione in pau
lu et barnaban. et eiecert eos de finibz suis. At
illi excusso puluere pedu in eos. uenerunt yco
niu. Discipli quoq replebant gaudio et spu sco.
Factu e aut in ico XIIII
nio ut simul introirent synagoga iudeoru. et
loquerent. ita ut crederent iudeoru et grecoru
copiosa multitudo. Qui uo increduli fuerunt
iudei suscitauert psecutione. et ad iracundia conci
tauert. aias gentiu aduersus fres. Multo aut tepe demo
rati st. fiducialiter age

tes in domino, testimonium perhibente verbo gratie sue, dante signa et prodigia fieri per manus eorum. Divisa est autem multitudo civitatis, et quidam quidem erant cum iudeis, quidam vero cum apostolis. Cum autem factus esset impetus gentilium et iudeorum cum principibus suis, ut contumeliis afficerent et lapidarent eos, intelligentes confugerunt ad civitates lycaonie, lystram et derben, et universam in circuitu regionem, et ibi evangelizantes erant. Et commota est universa multitudo in doctrina eorum. Paulus autem et barnabas commorabantur lystris. Et quidam vir lystris infirmus pedibus sedebat, claudus ex utero matris sue, qui numquam ambulaverat. Hic audivit paulum loquentem. Qui intuitus eum, et videns quia haberet fidem ut salvus fieret, dixit magna voce: Surge super pedes tuos rectus. Et exilivit et ambulabat. Turbe autem cum vidissent quod fecerat paulus, levaverunt vocem suam lycaonice dicentes: Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et vocabant barnabam iovem, paulum vero mercurium, quoniam ipse erat dux verbi. Sacerdos quoque iovis qui erat ante civitatem tauros et coronas ante ianuas afferens, cum populis volebat sacrificare. Quod ubi audierunt apostoli barnabas et paulus, conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes et dicentes: Viri, quid hec facitis? Et nos mortales sumus, similes vobis homines, annuntiantes vobis ab his vanis converti ad deum vivum qui fecit celum et terram et mare et omnia que in eis sunt. Qui in preteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas. Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens de celo dans pluvias et tempora fructifera, implens cibo et letitia corda nostra. Et hec dicentes vix sedaverunt turbas ne sibi immolarent. Supervenerunt autem quidam ab antiochia et yconio iudei, et persuasis turbis lapidantesque paulum traxerunt extra civitatem, estimantes eum mortuum esse. Circumdantibus autem eum discipulis, surgens intravit civitatem, et postera die profectus est cum barnaba in derben. Cumque evangelizassent civitati illi, et docuissent multos, reversi sunt lystram et yconium et antiochiam, confirmantes animas discipulorum, exhortantesque ut permanerent in fide, et quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Et cum constituissent illis per singulas ecclesias presbiteros, et orassent cum ieiunationibus, commendaverunt eos domino in quem crediderunt. Transeuntesque pisidiam venerunt in pamphyliam. Et loquentes in pergen verbum domini descenderunt in ytaliam. Et inde navigaverunt antiochiam, unde erant traditi gratie dei in opus quod compleverunt. Cum autem venissent et congregassent ecclesiam, retulerunt quanta fecisset deus cum illis, et quia aperuisset gentibus hostium fidei. Morati sunt autem tempus non modicum cum discipulis.

XV

Et quidam descendentes de iudea docebant fratres, quia nisi circumcidamini secundum morem moysi, non potestis salvari. Facta autem seditione non minima paulo et barnabe adversus illos, dicebat paulus manere illos ita ut crediderunt. Et statuerunt ut ascenderent paulus et barnabas, et quidam alii ex aliis ad apostolos et presbiteros in hierusalem super hac questione. Illi igitur deducti ab ecclesia pertransibant phenicem et samariam narrantes conversationem gentium, et faciebant gaudium magnum omnibus fratribus. Cum autem venissent hierusalem suscepti sunt ab ecclesia et ab apostolis et a senioribus, annuntiantes quanta deus fecisset cum illis. Surrexerunt autem quidam de heresi phariseorum qui crediderunt dicentes quia oportet circumcidi eos, precipere quoque servare legem moysi. Conveneruntque apostoli et seniores videre de verbo hoc. Cum autem magna conquisitio fieret, surgens petrus dixit ad eos: Viri fratres, vos scitis quoniam ab antiquis diebus in vobis elegit deus per os meum audire gentes verbum evangelii et credere. Et qui novit corda deus testimonium perhibuit, dans illis spiritum sanctum sicut et nobis. Et nichil discrevit inter nos et illos, fide purificans corda eorum. Nunc ergo quid temptatis deum imponere iugum super cervices discipulorum, quod neque patres nostri neque nos portare potuimus? Sed per gratiam domini ihesu christi credimus salvari, quemadmodum et illi. Tacuit autem omnis multitudo, et audiebant barnabam et paulum narrantes quanta deus fecisset signa et prodigia in gentibus per eos. Et postquam tacuerunt, respondit iacobus dicens: Viri fratres, audite me. Symon narravit quemadmodum primum deus visitavit sumere ex gentibus populum nomini suo. Et huic concordant verba prophetarum sicut scriptum est: Post hec revertar et reedificabo tabernaculum david quod decidit, et diruta eius reedificabo et erigam illud, ut requirant ceteri hominum dominum, et omnes gentes super quas invocatum est nomen meum, dicit dominus faciens hec. Notum a seculo est domino opus suum. Propter quod ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus convertuntur ad deum, sed scribere ad eos ut abstineant se a contaminationibus simulacrorum et fornicatione et suffocatis et sanguine. Moyses enim a temporibus antiquis habet in singulis civitatibus qui eum predicent in synagogis, ubi per omne sabbatum legitur. Tunc placuit apostolis et senioribus cum omni ecclesia eligere viros ex eis et mittere antiochiam cum paulo et barnaba, iudam qui cognominatur barsabas, et silam, viros primos in fratribus, scribentes per manus eorum epistolam continentem hec: Apostoli et seniores fratres his qui sunt antiochie et syrie et cilicie fratribus ex gentibus salutem. Quoniam audivimus quia quidam ex vobis exeuntes turbaverunt vos verbis, evertentes animas vestras, quibus non mandavimus, dicentes circumcidimini et custodite legem, placuit nobis collectis in unum eligere viros et mittere ad vos cum karissimis nostris barnaba et paulo hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine domini nostri ihesu christi. Misimus ergo iudam et silam, qui et ipsi vobis verbis referent eadem. Visum est enim spiritui sancto et nobis nichil ultra imponere vobis oneris quam hec necessaria, ut abstineatis vos ab ymolatis simulacrorum.

et sanguine suffocato et fornicatione: a quibus custodientes vos bene agetis. Valete. Illi ergo dimissi descenderunt Antiochiam, et congregata multitudine tradiderunt epistolam. Quam cum legissent, gavisi sunt super consolatione. Iudas autem et Silas et ipsi cum essent prophete, verbo plurimo consolati sunt fratres et confirmaverunt. Facto autem ibi aliquanto tempore, dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos qui miserant illos. Visum est autem Sile remanere ibi: Iudas autem solus abiit Ierusalem. Paulus autem et Barnabas demorabantur Antiochie, docentes et evangelizantes cum aliis pluribus verbum Domini. Post aliquot autem dies dixit ad Barnabam Paulus: Revertentes visitemus fratres per universas civitates in quibus predicavimus verbum Domini, quomodo se habeant. Barnabas autem volebat secum assumere et Iohannem qui cognominabatur Marcus. Paulus autem rogabat eum ut qui discessisset ab eis de Pamphylia, et non isset cum eis in opus, non debere recipi eum. Facta est autem dissensio, ita ut discederent ab invicem, et Barnabas quidem assumpto Marco navigaret Cyprum. Paulus vero electo Sila profectus est, traditus gratie Dei a fratribus. Perambulabat autem Syriam et Ciliciam confirmans ecclesias, precipiens custodire precepta apostolorum et seniorum. Pervenit autem in Derben et Lystram.

XVI

Et ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus, filius mulieris Iudee fidelis, patre gentili. Huic testimonium reddebant qui in Lystris erant et Iconio fratres. Hunc voluit Paulus secum proficisci, et assumens circumcidit eum propter Iudeos qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes quod pater eius erat gentilis. Cum autem pertransirent civitates, tradebant eis custodire dogmata que erant decreta ab apostolis et senioribus qui erant Ierosolymis. Et ecclesie quidem confirmabantur fide, et abundabant numero cotidie. Transeuntes autem Frygiam et Galatie regionem, vetati sunt a Spiritu Sancto loqui verbum in Asia. Cum venissent autem in Mysiam, temptabant ire in Bithyniam, et non permisit eos Spiritus Iesu. Cum autem pertransissent Mysiam, descenderunt Troadem. Et visio per noctem Paulo ostensa est: vir Macedo quidam erat stans et deprecans eum et dicens: Transiens in Macedoniam adiuva nos. Ut autem visum vidit, statim quesivimus proficisci in Macedoniam, certi facti quod vocasset nos Deus evangelizare eis. Navigantes autem a Troade recto cursu venimus Samothraciam, et sequenti die Neapolim, et inde Philippis, que est prima partis Macedonie civitas colonia. Eramus autem in hac urbe diebus aliquot conferentes. Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam iuxta flumen, ubi videbatur oratio esse, et sedentes loquebamur mulieribus que convenerant. Et quedam mulier nomine Lydia purpuraria civitatis Thyatirenorum, colens Deum, audivit: cuius Dominus aperuit cor intendere his que dicebantur a Paulo. Cum autem baptizata esset et domus eius, deprecata est dicens: Si iudicastis me fidelem Domino esse, introite in domum meam et manete. Et coegit nos. Factum est autem euntibus nobis ad orationem, puellam quandam habentem spiritum phitonem obviare nobis, que questum magnum prestabat dominis suis divinando. Hec subsecuta Paulum et nos clamabat dicens: Isti homines servi Dei excelsi sunt, qui annuntiant vobis viam salutis. Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus et conversus spiritui dixit: Precipio tibi in nomine Iesu Christi exire ab ea. Et exiit eadem hora. Videntes autem domini eius quia exivit spes questus eorum, apprehendentes Paulum et Silam perduxerunt in forum ad principes, et offerentes eos magistratibus dixerunt: Hi homines conturbant civitatem nostram, cum sint Iudei, et annuntiant morem quem non licet nobis suscipere neque facere, cum simus Romani. Et cucurrit plebs adversus eos, et magistratus scissis tunicis eorum iusserunt eos virgis cedi. Et cum multas plagas eis imposuissent, miserunt eos in carcerem, precipientes custodi ut diligenter custodiret eos. Qui cum tale preceptum accepisset, misit eos in interiorem carcerem, et pedes eorum strinxit ligno. Media autem nocte Paulus et Silas orantes laudabant Deum, et audiebant eos qui in custodia erant. Subito vero terremotus factus est magnus, ita ut moverentur fundamenta carceris. Et aperta sunt statim ostia omnia, et universorum vincula soluta sunt. Expergefactus autem custos carceris, et videns ianuas apertas carceris, evaginato gladio volebat se interficere, estimans fugisse vinctos. Clamavit autem Paulus voce magna dicens: Nichil tibi mali feceris: universi enim hic sumus. Petitoque lumine introgressus est, et tremefactus procidit Paulo et Sile ad pedes, et producens eos foras ait: Domini, quid me oportet facere ut salvus fiam? At illi dixerunt: Crede in Dominum Iesum, et salvus eris tu et domus tua. Et locuti sunt ei verbum Domini cum omnibus qui erant in domo eius. Et tollens eos in illa hora noctis, lavit plagas eorum, et baptizatus est ipse et omnis domus eius continuo. Cumque perduxisset eos in domum suam, apposuit eis mensam, et letatus est cum omni domo sua credens Deo. Et cum dies factus esset, miserunt magistratus lictores dicentes: Dimitte homines illos. Nuntiavit autem custos carceris verba hec Paulo: Quia miserunt magistratus ut dimittamini; nunc igitur exeuntes ite in pace. Paulus autem dixit eis: Cesos nos publice, indempnatos homines Romanos, miserunt in carcerem, et nunc occulte nos eiciunt? Non ita, sed veniant et ipsi nos eiciant. Nuntiaverunt autem magistratibus lictores verba hec. Timueruntque audito quod Romani essent, et venientes deprecati sunt eos, et educentes rogabant ut egrederentur de urbe. Exeuntes autem de carcere introierunt ad Lydiam, et visis fratribus consolati sunt eos, et profecti sunt.

XVII

Cum autem perambulassent Amphipolim et Apolloniam, venerunt Thessalonicam, ubi erat synagoga Iudeorum. Secundum consuetudinem autem Paulus introivit ad eos, et per sabbata tria disserebat eis

de scripturis adaperiens et insinuans quia christum oportuit pati et resurgere a mortuis et quia hic est ihesus christus quem ego annuntio vobis. Et quidam ex eis crediderunt et adiuncti sunt paulo et sile et de colentibus gentilibusque multitudo magna et mulieres nobiles non pauce. Zelantes autem iudei assumentesque de vulgo viros quosdam malos et turba facta concitaverunt civitatem et assistentes domui iasonis querebant eos producere in populum. Et cum non invenissent eos trahebant iasonem et quosdam fratres ad principes civitatis clamantes quoniam hii qui urbem concitant et huc venerunt quos suscepit iason et hii omnes contra decreta cesaris faciunt regem alium dicentes esse ihesum. Concitaverunt autem plebem et principes civitatis audientes hec. Et accepta satisfactione a iasone et a ceteris dimiserunt eos. Fratres vero confestim per noctem dimiserunt paulum et silam in beroeam. Qui cum venissent in synagogam iudeorum introierunt. Hii autem erant nobiliores eorum qui sunt thessalonice qui susceperunt verbum cum omni aviditate cotidie scrutantes scripturas si hec ita se haberent. Et multi quidem crediderunt ex eis et mulierum gentilium honestarum et viri non pauci. Cum autem cognovissent in thessalonica iudei quia et beroee predicatum est a paulo verbum dei venerunt et illuc commoventes et turbantes multitudinem. Statimque tunc paulum dimiserunt fratres ut iret usque ad mare. Silas autem et timotheus remanserunt ibi. Qui autem deducebant paulum perduxerunt eum usque athenas et accepto mandato ab eo ad silam et timotheum ut quam celeriter venirent ad illum profecti sunt. Paulus autem cum athenis expectaret eos incitabatur spiritus eius in ipso videns idolatrie deditam civitatem. Disputabat igitur in synagoga cum iudeis et colentibus et in foro per omnes dies ad eos qui aderant. Quidam autem epicurei et stoici phylosophy disserebant cum eo et quidam dicebant quid vult seminiverbius hic dicere. Alii vero dicebant novorum demoniorum videtur esse adnuntiator quia ihesum et resurrectionem adnuntiabat eis. Et apprehensum eum ad ariopagum duxerunt dicentes possumus scire que est hec nova doctrina que a te dicitur. Nova enim quedam infers auribus nostris. Volumus ergo scire quidnam velint hec esse. Athenienses autem omnes et advene hospites ad nichil aliud vacabant nisi aut dicere aut audire aliquid novi. Stans autem paulus in medio ariopagi ait. Viri athenienses per omnia quasi superstitiosiores vos video. Preteriens enim et videns simulacra vestra inveni et aram in qua scriptum erat ignoto deo. Quod ergo ignorantes colitis hoc ego annuntio vobis. Deus qui fecit mundum et omnia que in eo sunt hic celi et terre cum sit dominus non in manufactis templis inhabitat nec manibus humanis colitur indigens aliquo cum ipse det omnibus vitam et inspirationem et omnia. Fecitque ex uno omne genus hominum in-

habitare super universam faciem terre diffiniens statuta tempora et terminos habitationis eorum querere deum si forte attrectent eum aut inveniant quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum. In ipso enim vivimus et movemur et sumus sicut et quidam vestrorum poetarum dixerunt ipsius enim et genus sumus. Genus ergo cum simus dei non debemus estimare auro aut argento aut lapidi sculpture artis et cogitationis hominis divinum esse simile. Et tempora quidem huius ignorantie despiciens deus nunc annuntiat hominibus ut omnes ubique penitentiam agant eo quod statuit diem in qua iudicaturus est orbem terre in equitate in viro in quo statuit fidem prebens omnibus suscitans eum a mortuis. Cum audissent autem resurrectionem mortuorum quidam quidem irridebant quidam vero dixerunt audiemus te de hoc iterum. Sic paulus exivit de medio eorum. Quidam vero viri adherentes ei crediderunt in quibus et dionisius ariopagita et mulier nomine damaris et alii cum eis.

XVIII

Post hec egressus est ab athenis venit corinthum. Et inveniens quendam iudeum nomine aquilam ponticum genere qui nuper venerat ab ytalia et priscillam uxorem eius eo quod precepisset claudius discedere omnes iudeos a roma accessit ad eos et quia eiusdem erat artis manebat apud eos et operabatur. Erant autem scenofactorie artis. Et disputabat in synagoga per omne sabbatum interponens nomen domini ihesu suadebatque iudeis et grecis. Cum venissent autem de macedonia silas et timotheus instabat verbo paulus testificans iudeis esse christum ihesum. Contradicentibus autem eis et blasphemantibus excutiens vestimenta sua dixit ad eos sanguis vester super caput vestrum mundus ego ex hoc ad gentes vadam. Et migrans inde intravit in domum cuiusdam nomine titi iusti colentis deum cuius domus erat coniuncta synagoge. Crispus autem archisynagogus credidit domino cum omni domo sua et multi corinthiorum audientes credebant et baptizabantur. Dixit autem dominus nocte per visionem paulo noli timere sed loquere et ne taceas propter quod ego sum tecum et nemo apponetur tibi ut noceat te quoniam populus est mihi multus in hac civitate. Sedit autem annum et sex menses docens apud eos verbum dei. Gallione autem proconsule achaie insurrexerunt uno animo iudei in paulum et adduxerunt eum ad tribunal dicentes quia contra legem hic suadet hominibus colere deum. Incipiente autem paulo aperire os dixit gallio ad iudeos si quidem esset iniquum aliquid aut facinus pessimum o viri iudei recte vos sustinerem. Si vero questiones sunt de verbo et nominibus legis vestre vos ipsi videritis iudex ego horum nolo esse. Et minavit eos a tribunali. Apprehendentes autem omnes sostenen principem synagoge percutiebant eum ante tribunal et nichil eorum gallioni cure erat. Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies multos fratribus valefaciens navigavit syriam et cum eo priscilla et aquila qui sibi totonderat in cencris caput habebat enim votum. Deveneruntque ephesum et illos ibi reliquit. Ipse vero ingressus synagogam disputabat cum iudeis.

Rogantibus autem eis ut ampliori tempore maneret non consensit, sed valefaciens et dicens: Iterum revertar ad vos deo volente, profectus est ab epheso. Et descendens cesaream ascendit et salutavit ecclesiam et descendit antiochiam. Et facto ibi aliquanto tempore profectus est perambulans ex ordine galathiam regionem et phrygiam, confirmans omnes discipulos. Iudeus autem quidam apollo nomine alexandrinus natione, vir eloquens, devenit ephesum, potens in scripturis. Hic erat edoctus viam domini, et fervens spiritu loquebatur et docebat diligenter ea que sunt ihesu, sciens tantum baptisma iohannis. Hic ergo cepit fiducialiter agere in synagoga. Quem cum audissent priscilla et aquila, assumpserunt eum et diligentius exposuerunt ei viam domini. Cum autem vellet ire achaiam, exhortati fratres scripserunt discipulis ut susciperent eum. Qui cum venisset, contulit multum his qui crediderant. Vehementer enim iudeos revincebat publice, ostendens per scripturas esse christum ihesum.

XIX

Factum est autem cum apollo esset corinthi, ut paulus peragratis superioribus partibus veniret ephesum et inveniret quosdam discipulos, dixitque ad eos: Si spiritum sanctum accepistis credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neque si spiritus sanctus est audivimus. Ille vero ait: In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt: In iohannis baptismate. Dixit autem paulus: Iohannes baptizavit baptismo penitentie populum, dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent, hoc est in ihesum. His auditis baptizati sunt in nomine domini ihesu. Et cum imposuisset illis manum paulus, venit spiritus sanctus super illos, et loquebantur linguis et prophetabant. Erant autem omnes viri fere duodecim. Introgressus autem synagogam, cum fiducia loquebatur per tres menses, disputans et suadens de regno dei. Cum autem quidam indurarentur et non crederent, maledicentes viam domini coram multitudine, discedens ab eis segregavit discipulos, cotidie disputans in scola tyranni cuiusdam. Hoc autem factum est per biennium, ita ut omnes qui habitabant in asia audirent verbum domini, iudei atque gentiles. Virtutesque non modicas quaslibet faciebat deus per manum pauli, ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria vel semicinctia, et recedebant ab eis languores, et spiritus nequam egrediebantur. Temptaverunt autem quidam et de circumeuntibus iudeis exorcistis invocare super eos qui habebant spiritus malos nomen domini ihesu, dicentes: Adiuro vos per ihesum quem paulus predicat. Erant autem quidam sceve iudei principis sacerdotum septem filii qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: Ihesum novi et paulum scio, vos autem qui estis? Et insiliens homo in eos, in quo erat demonium pessimum, et dominatus amborum invaluit contra eos, ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo illa. Hoc autem notum factum est omnibus iudeis atque gentilibus qui habitabant ephesi. Et cecidit timor super omnes illos, et magnificabatur nomen domini ihesu. Multique credentium veniebant confitentes et annuntiantes actus suos. Multi autem ex eis qui fuerant curiosa sectati contulerunt libros et conbusserunt coram omnibus, et computatis pretiis illorum invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. Ita fortiter verbum dei crescebat et confirmabatur. His autem expletis proposuit paulus in spiritu, transita macedonia et achaia, ire hierusalem, dicens: Quoniam postquam fuero ibi, oportet me et romam videre. Mittens autem in macedoniam duos ex ministrantibus sibi, timotheum et erastum, ipse remansit ad tempus in asia. Facta est autem illo tempore turbatio non minima de via domini. Demetrius enim quidam nomine, argentarius, faciens edes argenteas diane, prestabat non modicum questum artificibus, quos convocans et eos qui huiusmodi erant opifices dixit: Viri, scitis quia de hoc artificio est nobis adquisitio, et videtis et auditis quia non solum ephesi sed pene totius asie paulus hic suadens avertit multam turbam, dicens quoniam non sunt dii qui manibus fiunt. Non solum autem hec periclitabitur nobis pars in redargutionem venire, sed et magne diane templum in nichilum reputabitur, sed et destrui incipiet maiestas eius, quam tota asia et orbis colit. His auditis repleti sunt ira et exclamaverunt dicentes: Magna diana ephesiorum. Et impleta est civitas confusione, et impetum fecerunt uno animo in theatrum, rapto gaio et aristarcho macedonibus comitibus pauli. Paulo autem volente intrare in populum, non permiserunt discipuli. Quidam autem et de asie principibus, qui erant amici eius, miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum. Alii autem aliud clamabant. Erat enim ecclesia confusa, et plures nesciebant qua ex causa convenissent. De turba autem detraxerunt alexandrum, propellentibus eum iudeis. Alexander ergo manu silentio postulato volebat reddere rationem populo. Quem ut cognoverunt iudeum esse, vox facta est una omnium quasi per horas duas clamantium: Magna diana ephesiorum. Et cum sedasset scriba turbas dixit: Viri ephesii, quis enim est hominum qui nesciat civitatem ephesiorum cultricem esse magne diane iovisque prolis? Cum ergo his contradici non possit, oportet vos sedatos esse et nichil temere agere. Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos neque blasphemantes deam vestram. Quod si demetrius et qui cum eo sunt artifices habent adversus aliquem causam, conventus forenses aguntur et proconsules sunt, accusent invicem. Si quid autem alterius rei queritis, in legitima ecclesia poterit absolvi. Nam et periclitamur argui seditionis hodierne, cum nullus obnoxius sit de quo possimus reddere rationem concursus istius. Et cum hec dixisset, dimisit ecclesiam.

XX

Postquam autem cessavit tumultus, vocatis paulus discipulis et exhortatus eos, valedixit et profectus est ut iret in macedoniam. Cum autem perambulasset partes illas et exhortatus eos fuisset multo sermone, venit ad greciam. Ubi cum fecisset menses tres, facte sunt illi insidie a iudeis navigaturo in syriam, habuitque consilium ut reverteretur per macedoniam. Comitatus est autem eum sosipater pyrri beroensis, thessalonicensium vero aristarchus et secundus, et gaius derbeus et timotheus, asiani vero tic-

et trophymus. hii cum precessissent sustinuerunt nos troade.
Nos vero navigavimus post dies azimorum a phi-
lippis. et venimus ad eos troadem in diebus quinque. ubi
demorati sumus diebus septem. Una autem sabbati cum con-
venissemus ad frangendum panem. paulus dispu-
tabat cum eis. profecturus in
crastinum. Protraxitque sermonem usque in mediam noc-
tem. Erant autem lampades copiose in cenaculo ubi e-
ramus congregati. Sedens autem quidam adolescens nomine eutychus
super fenestram cum mergeretur somno gravi disputan-
te diu paulo ductus somno cecidit de tertio
cenaculo deorsum. et sublatus est mortuus.
Ad quem cum descendisset paulus incubuit super eum. et com-
plexus dixit. nolite turbari. anima enim ipsius in ipso
est. Ascendens autem frangensque panem et gustans. sa-
tisque allocutus usque in lucem. sic profectus est. Addu-
xerunt autem puerum viventem. et consolati sunt non mini-
me. Nos autem ascendentes navem. navigavimus in
asson. inde suscepturi paulum. sic enim disposuerat
ipse per terram iter facturus. Cum autem convenisset nos in asson.
assumpto eo venimus mitylenen. et inde navigan-
tes sequenti die venimus contra chium. et alia die applicu-
imus samum. et sequenti venimus miletum. Proposu-
erat enim paulus transnavigare ephesum. ne qua
mora illi fieret in asia. festinabat enim si possibi-
le sibi esset. ut diem pentecosten faceret hierusalem.
A mileto autem mittens ephesum. vocavit maiores na-
tu ecclesie. Qui cum venissent ad eum et simul essent di-
xit eis. vos scitis a prima die qua ingressus sum in asiam.
qualiter vobiscum per omne tempus fuerim. serviens domino cum omni
humilitate et lacrimis et temptati-
onibus que michi acciderunt ex insidiis iudeorum. quomodo
nichil subtraxerim vobis utilium. quominus annunti-
arem vobis. et docerem vos publice et per domos te-
stificans iudeis atque gentilibus in deum penitentiam. et fidem
in dominum nostrum ihesum christum. Et nunc ecce alligatus
ego spiritu vado in hierusalem. que in ea ventura sint michi
ignorans. nisi quod spiritus sanctus per omnes civitates protesta-
tur michi dicens. quoniam vincula et tribulationes me
manent. Sed nichil horum vereor. nec facio animam
meam pretiosiorem quam me. dummodo consummem cursum
meum et ministerium quod accepi a domino ihesu testi-
ficari evangelium gratie dei. Et nunc ecce ego scio quia
amplius non videbitis faciem meam vos omnes per quos
transivi predicans regnum dei. Quapropter contestor vos
hodierna die. quia mundus sum a sanguine omnium. Non
enim subterfugi quominus annuntiarem omne consilium
dei vobis. Attendite vobis et universo gregi. in quo vos
spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei. quam adqui-
sivit sanguine suo. Ego scio quia intrabunt post di-
scessionem meam lupi rapaces in vos. non parcentes
gregi. Et ex vobis ipsis exsurgent viri loquentes perversa.
ut abducant discipulos post se. Propter quod vigilate
memoria retinentes. quoniam per triennium nocte et di-
e non cessavi cum lacrimis monens unumquemque vestrum. Et nunc
commendo vos deo et verbo gratie ipsius. qui potens est edifi-
care et dare hereditatem in sanctificatis omnibus. Argen-
tum et aurum aut vestem nullius concupivi ipsi scitis. quo-
niam ad ea que michi opus erant et his qui mecum sunt ministrave-
runt manus iste omnia. Ostendi vobis. quoniam sic laboran-
tes oportet suscipere infirmos. ac meminisse verbi
domini ihesu. quoniam ipse dixit. Beatius est magis dare quam
accipere. Et cum hec dixisset. positis genibus suis cum omnibus il-
lis oravit. Magnus autem fletus factus est omnium. Et illi
procumbentes super collum pauli osculabantur eum dolen-
tes maxime in verbo quod dixerat. quoniam amplius faciem
eius non essent visuri. Et deducebant eum ad navem.

XXI

Cum autem factum esset ut navi-
garemus abstracti ab eis. recto cursu venimus
choum. et sequenti die rodum. et inde pataram. Et cum invenis-
semus navem transfretantem in phenicen. ascendentes na-
vigavimus. Cum apparuissemus autem cypro. relinquen-
tes eam ad sinistram navigavimus in syriam. et veni-
mus tyrum. Ibi enim navis erat expositura onus. Inven-
tis autem discipulis mansimus ibi diebus septem. qui pau-
lo dicebant per spiritum ne ascenderet hierosolimam.
Et expletis diebus profecti ibamus deducentibus nos
omnibus cum uxoribus et filiis usque foras civitatem. Et
positis genibus in litore oravimus. Et cum vale fecis-
semus invicem. ascendimus navem. Illi autem redierunt in su-
a. Nos vero navigatione expleta a tyro descendi-
mus ptolomaidam. et salutatis fratribus mansimus di-
e una apud illos. Alia autem die profecti venimus cesa-
ream. Et intrantes domum philippi evangeliste qui
erat unus de septem. mansimus apud eum. Huic autem erant
filie quattuor virgines prophetantes. Et cum mora-
remur ibi per dies aliquot supervenit quidam a iudea
propheta nomine agabus. Is cum venisset ad nos tulit zonam
pauli. et alligans sibi pedes et manus dixit. Hec dicit
spiritus sanctus. virum cuius est zona hec. sic alligabunt in hierusalem
iudei. et tradent in manus gentium. Quod cum audissemus
rogabamus nos et qui loci illius erant. ne ascenderet hie-
rosolimam. Tunc respondit paulus et dixit. Quid faci-
tis flentes et affligentes cor meum. Ego enim non solum
alligari sed et mori in hierusalem paratus sum propter nomen
domini ihesu. Et cum ei suadere non possemus. quievimus
dicentes. Domini voluntas fiat. Post dies autem istos
preparati ascendebamus hierusalem. Venerunt autem quidam ex disci-
pulis a cesarea nobiscum. adducentes apud quem hospita-
remur iasonem quendam cyprium antiquum discipulum. Et cum
venissemus hierusalem. libenter exceperunt nos fratres.
Sequenti autem die introibat paulus nobiscum ad iaco-
bum. omnesque collecti sunt seniores. Quos cum salutasset.
narrabat per singula que fecisset deus in gentibus per ministe-
rium ipsius. At illi cum audissent. magnificabant deum.
Dixeruntque ei. Vides frater quot milia sunt in iudeis qui credi-
derunt deo. et omnes emulatores sunt legis. Audierunt autem de
te quia discessionem doceas a moyse eorum qui per gentes sunt

respondit nihil. Ille autem tacebat, et nichil respondit.
Rursum summus sacerdos interrogabat eum, et dicit ei:
Tu es Christus filius dei benedicti? Ihesus autem dixit illi: Ego sum.
Et videbitis filium hominis sedentem a dextris
virtutis dei, et venientem in nubibus celi. Summus autem
sacerdos scindens vestimenta sua, ait: Quid adhuc de-
sideramus testes? Audistis blasphemiam. Quid vobis
videtur? Qui omnes condempnaverunt eum esse reum mor-
tis. Et ceperunt quidam conspuere eum, et velare
faciem eius, et colaphis eum cedere, et dicere ei:
Prophetiza. Quis est qui te percussit? Et ministri alapis
eum cedebant. Et cum esset Petrus in atrio deorsum,
venit una ex ancillis summi sacerdotis. Et cum vidisset
Petrum calefacientem se, aspiciens illum ait: Et tu
cum Ihesu Nazareno eras. At ille negavit dicens:
Neque scio neque novi quid dicas. Et exiit foras
ante atrium, et gallus cantavit. Rursus autem cum
vidisset illum ancilla, cepit dicere circumstantibus:
Quia hic ex illis est. At ille negavit iterum. Et post
pusillum rursus qui astabant dicebant Petro: Vere
ex illis es, nam et Galileus es. Ille autem cepit anathe-
matizare et iurare: Quia nescio hominem istum quem
dicitis. Et statim iterum gallus cantavit. Et recor-
datus est Petrus verbi quod dixerat ei Ihesus: Priusquam
gallus cantet bis, ter me negabis. Et cepit flere.
xv. Et confestim mane consilium facientes summi sac-
erdotes cum senioribus et scribis et universo concilio, vin-
cientes Ihesum duxerunt, et tradiderunt Pilato. Et in-
terrogavit eum Pilatus: Tu es rex Iudeorum? At ille respon-
dens, ait illi: Tu dicis. Et accusabant eum summi
sacerdotes in multis. Pilatus autem rursum interrogavit
eum dicens: Non respondes quicquam? Vide in quantis te
accusant. Ihesus autem amplius nichil respondit, ita ut mi-
raretur Pilatus. Per diem autem festum dimittere solebat
unum ex vinctis quemcumque petissent. Erat autem qui dice-
batur Barrabas, qui cum seditiosis erat vinctus,
qui in seditione fecerat homicidium. Et cum ascendisset
turba, cepit rogare sicut semper faciebat illis. Pilatus
autem respondit eis, et dixit: Vultis dimittam vobis regem Iu-
deorum? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum
summi sacerdotes. Pontifices autem concitaverunt turbam,
ut magis Barrabam dimitteret eis. Pilatus autem iterum
respondens ait illis: Quid ergo vultis faciam regi Iu-
deorum? At illi iterum clamaverunt: Crucifige eum.
Pilatus vero dicebat eis: Quid enim mali fecit? At
illi magis clamabant: Crucifige eum. Pilatus autem
volens populo satisfacere, dimisit illis Barrabam, et tra-
didit eis Ihesum flagellis cesum ut crucifigeretur.
Milites autem duxerunt eum in atrium pre-
torii, et convocant totam cohortem, et induunt eum pur-
pura, et imponunt ei plectentes coronam spineam.
Et ceperunt salutare eum. Et ponentes genua, adora-
bant eum. Et postquam illuserunt ei, exuerunt illum pur-
pura, et induerunt eum vestimentis suis, et educunt
illum ut crucifigerent eum. Et angariaverunt pretereun-
tem quempiam Simonem Cyreneum venientem de villa,
patrem Alexandri et Rufi, ut tolleret crucem eius. Et
perducunt illum in Golgotha locum, quod est interpretatum
Calvarie locus. Et dabant ei bibere myrratum
vinum, et non accepit. Et crucifigentes eum diviserunt
vestimenta eius, mittentes sortem super eis quis
quid tolleret. Erat autem hora tercia, et crucifixerunt
eum. Et erat titulus cause eius inscriptus: Rex Iudeorum.
Et cum eo crucifigunt duos latrones, unum a dex-
tris, et alterum a sinistris eius. Et adimpleta est scriptura
que dicit: Et cum iniquis reputatus est. Et pretereuntes
blasphemabant eum, moventes capita sua
et dicentes: Vah, qui destruit templum dei, et in tribus
diebus reedificat: salvum fac temetipsum descendens
de cruce. Similiter et summi sacerdotes ludentes
ad alterutrum cum scribis dicebant: Alios salvos
fecit, seipsum non potest salvum facere. Christus rex Israel
descendat nunc de cruce, ut videamus et credamus. Et qui cum
eo crucifixi erant, convitiabantur ei. Et facta hora
sexta, tenebre facte sunt per totam terram usque in horam
nonam. Et hora nona exclamavit Ihesus voce magna dicens:
Heloy, Heloy, lema zabacthani? quod est inter-
pretatum: Deus meus, deus meus, ut quid dereliquisti me?
Et quidam de circumstantibus audientes dicebant:
Ecce Heliam vocat iste. Currens autem unus et implens
spongiam aceto, circumponensque calamo, potum
dabat ei dicens: Sinite, videamus si veniat
Helyas ad deponendum eum. Ihesus autem emissa voce
magna expiravit. Et velum templi scissum est in duo
a sursum usque deorsum. Videns autem centurio qui
ex adverso stabat, quia sic clamans expirasset,
ait: Vere homo hic filius dei erat. Erant autem et mulieres de
longe aspicientes, inter quas erat Maria Magda-
lene, et Maria Iacobi minoris et Ioseph mater,
et Salome. Et cum esset in Galilea, sequebantur eum, et mini-
strabant ei, et alie multe que simul cum eo ascende-
rant Ierosolimam. Et cum iam sero factum esset, quia erat pa-
rasceve, quod est ante sabbatum, venit Ioseph ab A-
rimathia nobilis decurio, qui et ipse erat expec-
tans regnum dei. Et audacter introivit ad Pi-
latum, et petiit corpus Ihesu. Pilatus autem mira-
batur si iam obisset. Et accersito centurione,
interrogavit eum si iam mortuus esset. Et cum cogno-
visset a centurione, donavit corpus Ioseph. Ioseph
autem mercatus sindonem, et deponens eum involvit sin-
done, et posuit eum in monumento quod erat excisum
de petra. Et advolvit lapidem ad ostium monumenti.
Maria autem Magdalene et Maria Ioseph aspicie-
bant ubi poneretur. xvi.
Et cum transisset sabbatum, Maria Magdalene
et Maria Iacobi et Salome emerunt aromata, ut
venientes ungerent Ihesum. Et valde mane una sab-
batorum veniunt ad monumentum, orto iam sole. Et
dicebant ad invicem: Quis revolvet nobis lapidem ab
ostio monumenti? Et respicientes vident

revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes
in monumentum viderunt iuvenem sedentem in dextris. coopertum
stola candida. et obstupuerunt. Qui dicit illis. Nolite ex-
pavescere. Ihesum queritis nazarenum crucifixum. Surrexit non est hic. Ec-
ce locus ubi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius et petro
quia precedit vos in galileam. Ibi eum videbitis sicut dixit
vobis. At ille exeuntes fugerunt de monumento. Invaserat
enim eas pavor et tremor. et nemini quicquam dixerunt. timebant enim.
Surgens autem ihesus mane prima sabbati. apparuit primo marie
magdalene de qua eiecerat vii. demonia. Illa vadens
nuntiavit his qui cum eo fuerant lugentibus et flentibus. Et illi
audientes quia viveret et visus esset ab ea non crediderunt. Post hec
autem duobus ex eis ambulantibus ostensus est in alia effigie. eun-
tibus in villam. Et illi euntes nuntiaverunt ceteris. nec illis crediderunt. No-
vissime recumbentibus illis xi. apparuit. et exprobravit incredu-
litatem illorum et duritiam cordis. quia his qui viderant eum resur-
rexisse non crediderunt. Et dixit eis. Euntes in mundum universum
predicate evangelium omni creature. Qui crediderit et baptizatus
fuerit salvus erit. Qui vero non crediderit condempnabitur. Signa autem
eos qui crediderint hec sequentur. In nomine meo demonia eicient. lin-
guis loquentur novis. serpentes tollent. Et si mortiferum
quid biberint. non eis nocebit. Super egros manus im-
ponent. et bene habebunt. Et dominus quidem ihesus postquam locutus est eis assum-
ptus est in celum. et sedet a dextris dei. Illi autem profecti predica-
verunt ubique. domino cooperante et sermonem confirmante sequen-
tibus signis.

Lucas syrus natione antiocensis arte medicus. discipulus apostolorum.
postea paulum secutus usque ad confessionem eius serviens
deo sine crimine. Nam neque uxorem umquam habens neque filios
septuaginta et quattuor annorum obiit in bythinia ple-
nus spiritu sancto. Qui cum iam scripta essent evangelia per matheum
quidem in iudea. per marcum autem in ytalia. sancto instigante spiritu in a-
chaie partibus hoc scripsit evangelium. significans etiam ipse in princi-
pio ante alia esse descripta. Cui extra ea que ordo evangelice
dispositionis exposcit ea maxime necessitas laboris
fuit. ut primum grecis fidelibus omni prophetatione venturi in carne
dei christi manifestata humanitate. ne iudaicis fabulis attenti
in solo legis desiderio tenerentur. ne vel hereticis fabulis
et stultis sollicitationibus seducti excederent a verita-
te elaboraret. Dehinc ut in principio evangelii iohannis
nativitate presumpta cui evangelium scriberet. et in quo electus scri-
beret indicaret contestans in se esse completa que essent ab
aliis inchoata. Cui ideo post baptismum filii dei a perfec-
tione generationis in christo implete repetendi a principio nativi-
tatis humane potestas permissa est. ut requirentibus
demonstraret. in quo apprehendens erat per nathan fili-
um introitu recurrentis in deum generationis admisso indis-
parabilis dei predicans in hominibus christum suum perfecti opus hominis
redire in se per filium faceret. qui per david patrem venientibus
iter prebebat in christo. Cui luce non immerito etiam scribendorum
actuum apostolorum potestas in ministerio datur. ut deo in deum pleno
et filio perditionis extincto. oratione ab apostolis facta sorte
domini electionis numerus compleretur. Sicque paulus consummationem
apostolicis actibus daret. quem diu contra stimulum recalcitran-
tem dominus elegisset. Quod et legentibus ac requirentibus deum et
si per singula expediri a nobis utile fuerat. sciens tamen quod operantem
agricolam oporteat de fructibus suis edere. vitavimus pu-
blicam curiositatem. ne non tam volentibus deum videremur
quam fastidie

c. pm

Fuit in diebus herodis re- I
gis iudee sacerdos quidam nomine
zacharias de vice abia. et u-
xor illi de filiabus aaron et
nomen eius helisabeth. Erant au-
tem iusti ambo ante deum. incedentes in
omnibus mandatis et iustificationibus
domini sine querela. Et non erat il-
lis filius eo quod esset helisabeth
sterilis. et ambo processissent in diebus
suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur zacharias in ordine
vicis sue ante deum. secundum consuetudinem sacerdotii sorte ex-
iit ut incensum poneret ingressus in templum domini. Et omnis multitudo erat
populi orans foris hora incensi. Apparuit autem illi angelus domini
stans a dextris altaris incensi. Et zacharias turbatus est videns.
et timor irruit super eum. Ait autem ad illum angelus. Ne
timeas zacharia. quoniam exaudita est deprecatio tua. et
uxor tua helisabeth pariet tibi filium. et vocabis nomen eius
iohannem. Et erit gaudium tibi et exultatio. et multi in nati-
vitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram domino. et vinum
et siceram non bibet. et spiritu sancto replebitur adhuc ex u-
tero matris sue. Et multos filiorum israel convertet ad do-
minum deum ipsorum. Et ipse precedet ante illum in spiritu et virtute
helye. ut convertat corda patrum in filios et incredulos
ad prudentiam iustorum. parare domino plebem perfectam. Et
dixit zacharias ad angelum. Unde hoc sciam. Ego enim sum se-
nex. et uxor mea processit in diebus suis. Et respondens angelus di-
xit ei. Ego sum gabrihel qui asto ante deum. et missus sum
loqui ad te. et hec tibi evangelizare. Et ecce eris tacens. et non po-
teris loqui usque in diem quo hec fiant. pro eo quod non credidisti verbis
meis. que implebuntur in tempore suo. Et erat plebs expectans
zachariam. et mirabantur quod tardaret ipse in templo. Egressus autem non
poterat loqui ad eos. et cognoverunt quod visionem vidisset in
templo. Et erat ipse innuens illis. et permansit mutus. Et factum est ut im-
pleti sunt dies officii eius abiit in domum suam. Post hos autem
dies concepit helisabeth uxor eius. et occultabat se mensibus quinque
dicens. Quia sic michi fecit dominus in diebus quibus respexit auferre obpro-
brium meum inter homines. In mense autem sexto missus est angelus gabrihel
a deo in civitatem galilee cui nomen nazareth ad virginem
desponsatam viro cui nomen erat ioseph de domo
david. et nomen virginis maria. Et ingressus angelus ad
eam dixit. Ave maria gratia plena dominus tecum. benedicta tu in
mulieribus. que cum audisset turbata est in sermone
eius. et cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus

bimini. Dimittite et dimittemini. Date et dabitur vobis. Mensuram bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis remetietur vobis. Dicebat autem illis et similitudinem: Numquid potest caecus caecum ducere? nonne ambo in foveam cadunt? Non est discipulus super magistrum: perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister eius. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem quae in oculo tuo est non consideras? Et quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine eiciam festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns? Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo: et tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui. Non est enim arbor bona quae facit fructus malos: neque arbor mala faciens fructum bonum. Unaquaeque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus: neque de rubo vindemiant uvam. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum: et malus homo de malo thesauro profert malum. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Quid autem vocatis me Domine, Domine: et non facitis quae dico? Omnis qui venit ad me, et audit sermones meos, et facit eos, ostendam vobis cui similis est. Similis est homini aedificanti domum, qui fodit in altum, et posuit fundamentum super petram. Inundatione autem facta, illisum est flumen domui illi, et non potuit eam movere: fundata enim erat super petram. Qui autem audivit, et non fecit, similis est homini aedificanti domum suam super terram sine fundamento: in quam illisus est fluvius, et continuo cecidit: et facta est ruina domus illius magna.

VII Cum autem implesset omnia verba sua in aures plebis, intravit Capharnaum. Centurionis autem cuiusdam servus male habens, erat moriturus: qui illi erat pretiosus. Et cum audisset de Iesu, misit ad eum seniores Iudaeorum, rogans eum ut veniret, et salvaret servum eius. At illi cum venissent ad Iesum, rogabant eum sollicite, dicentes ei: Quia dignus est ut hoc illi praestes: diligit enim gentem nostram: et synagogam ipse aedificavit nobis. Iesus autem ibat cum illis. Et cum iam non longe esset a domo, misit ad eum centurio amicos, dicens: Domine, noli vexari: non enim sum dignus ut sub tectum meum intres: propter quod et meipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te: sed dic verbo, et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites: et dico huic, Vade, et vadit: et alio, Veni, et venit: et servo meo, Fac hoc, et facit. Quo audito Iesus miratus est: et conversus sequentibus se turbis, dixit: Amen dico vobis, nec in Israel tantam fidem inveni. Et reversi qui missi fuerant domum, invenerunt servum, qui languerat, sanum. Et factum est: deinceps ibat in civitatem, quae vocatur Naim: et ibant cum eo discipuli eius, et turba copiosa. Cum autem appropinquaret portae civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suae: et haec vidua erat: et turba civitatis multa cum illa. Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Et accessit, et tetigit loculum. Hi autem qui portabant, steterunt. Et ait: Adolescens, tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, et coepit loqui. Et dedit illum matri suae. Accepit autem omnes timor: et magnificabant Deum, dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis: et quia Deus visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo in universam Iudaeam de eo, et in omnem circa regionem. Et nuntiaverunt Iohanni discipuli eius de omnibus his. Et convocavit duos de discipulis suis Iohannes, et misit ad Iesum, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt: Iohannes Baptista misit nos ad te dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? In ipsa autem hora curavit multos a languoribus, et plagis, et spiritibus malis, et caecis multis donavit visum. Et respondens, dixit illis: Euntes renuntiate Iohanni quae audistis et vidistis: quia caeci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur: et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me. Et cum discessissent nuntii Iohannis, coepit dicere de Iohanne ad turbas: Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt et deliciis, in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? prophetam? Utique dico vobis, et plusquam prophetam. Hic est de quo scriptum est: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui praeparabit viam tuam ante te. Dico enim vobis: Maior inter natos mulierum propheta Iohanne Baptista nemo est: qui autem minor est in regno Dei, maior est illo. Et omnis populus audiens et publicani, iustificaverunt Deum, baptizati baptismo Iohannis. Pharisaei autem et legisperiti consilium Dei spreverunt in semetipsos, non baptizati ab eo. Ait autem Dominus: Cui ergo similes dicam homines generationis huius? et cui similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro, et loquentibus ad invicem, et dicentibus: Cantavimus vobis tibiis, et non saltastis: lamentavimus, et non plorastis. Venit enim Iohannes Baptista, neque manducans panem, neque bibens vinum, et dicitis: Daemonium habet. Venit Filius hominis manducans et bibens, et dicitis: Ecce homo devorator et bibens vinum, amicus publicanorum et peccatorum. Et iustificata est sapientia ab omnibus filiis suis. Rogabat autem illum quidam de Pharisaeis ut manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisaei discubuit. Et ecce mulier quae erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubuisset in domo Pharisaei, attulit alabastrum unguenti: et stans retro secus pedes eius, lacrimis coepit rigare pedes eius, et capillis capitis sui tergebat, et osculabatur pedes eius, et unguento ungebat. Videns autem Pharisaeus, qui vocaverat eum, ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret utique quae et qualis est mulier quae tangit eum: quia peccatrix est. Et respondens Iesus, dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. Duo debitores erant cuidam feneratori: unus debebat denarios quingentos, et alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent, donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit? Respondens Simon dixit: Aestimo quia is cui plus donavit. At ille dixit ei: Recte iudicasti. Et conversus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: haec autem lacrimis rigavit pedes meos, et capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti: haec autem ex quo intravit, non

cessavit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti. Haec autem unguento unxit pedes meos. Propter quod dico tibi remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata. Et coeperunt qui simul accumbebant dicere intra se: Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te salvam fecit: vade in pace. Et factum est deinceps, et ipse iter faciebat per civitates et castella praedicans et evangelizans regnum Dei, et duodecim cum illo, et mulieres aliquae quae erant curatae a spiritibus malignis et infirmitatibus: Maria quae vocatur Magdalene, de qua septem daemonia exierant, et Iohanna uxor Chuzae procuratoris Herodis, et Susanna, et aliae multae quae ministrabant ei de facultatibus suis. Cum autem turba plurima convenirent, et de civitatibus properarent ad eum, dixit per similitudinem: Exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, et conculcatum est, et volucres caeli comederunt illud. Et aliud cecidit supra petram, et natum aruit, quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas, et simul exortae spinae suffocaverunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam, et ortum fecit fructum centuplum. Haec dicens clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat. Interrogabant autem eum discipuli eius quae esset haec parabola. Quibus ipse dixit: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris autem in parabolis, ut videntes non videant, et audientes non intellegant. Est autem haec parabola: Semen est verbum Dei. Qui autem secus viam, hi sunt qui audiunt; deinde venit diabolus, et tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant. Nam qui supra petram, qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum; et hi radices non habent, qui ad tempus credunt, et in tempore temptationis recedunt. Quod autem in spinas cecidit, hi sunt qui audierunt, et a sollicitudinibus et divitiis et voluptatibus vitae euntes suffocantur, et non referunt fructum. Quod autem in bonam terram, hi sunt qui in corde bono et optimo audientes verbum retinent, et fructum afferunt in patientia. Nemo autem lucernam accendens operit eam vaso, aut subtus lectum ponit, sed supra candelabrum ponit, ut intrantes videant lumen. Non est enim occultum quod non manifestetur, nec absconditum quod non cognoscatur et in palam veniat. Videte ergo quomodo audiatis. Qui enim habet, dabitur illi; et quicumque non habet, etiam quod putat se habere auferetur ab illo. Venerunt autem ad illum mater et fratres eius, et non poterant adire ad illum prae turba. Et nuntiatum est illi: Mater tua et fratres tui stant foris, volentes videre te. Qui respondens dixit ad eos: Mater mea et fratres mei hi sunt qui verbum Dei audiunt et faciunt. Factum est autem in una dierum, et ipse ascendit in naviculam, et discipuli eius, et ait ad illos: Transfretemus trans stagnum. Et ascenderunt. Navigantibus autem illis obdormivit, et descendit procella venti in stagnum, et complebantur, et periclitabantur. Accedentes autem suscitaverunt eum dicentes: Praeceptor, perimus. At ille surgens increpavit ventum et tempestatem aquae, et cessavit, et facta est tranquillitas. Dixit autem illis: Ubi est fides vestra? Qui timentes mirati sunt, dicentes ad invicem: Quis putas hic est, quia et ventis et mari imperat, et oboediunt ei? Et navigaverunt ad regionem Gerasenorum, quae est contra Galilaeam. Et cum egressus esset ad terram, occurrit illi vir quidam qui habebat daemonium iam temporibus multis, et vestimento non induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis. Is ut vidit Iesum, procidit ante illum, et exclamans voce magna dixit: Quid mihi et tibi est, Iesu fili Dei altissimi? Obsecro te, ne me torqueas. Praecipiebat enim spiritui immundo ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum, et vinciebatur catenis, et compedibus custoditus, et ruptis vinculis agebatur a daemonio in deserta. Interrogavit autem illum Iesus, dicens: Quod tibi nomen est? At ille dixit: Legio, quia intraverunt daemonia multa in eum. Et rogabant illum ne imperaret illis ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte, et rogabant eum ut permitteret eis in illos ingredi. Et permisit illis. Exierunt ergo daemonia ab homine, et intraverunt in porcos, et impetu abiit grex per praeceps in stagnum, et suffocatus est. Quod ut viderunt factum qui pascebant, fugerunt, et nuntiaverunt in civitatem et in villas. Exierunt autem videre quod factum est, et venerunt ad Iesum, et invenerunt hominem sedentem, a quo daemonia exierant, vestitum ac sana mente ad pedes eius, et timuerunt. Nuntiaverunt autem illis et qui viderant, quomodo sanus factus esset a legione. Et rogaverunt illum omnis multitudo regionis Gerasenorum ut discederet ab ipsis, quia timore magno tenebantur. Ipse autem ascendens navem reversus est. Et rogabat illum vir a quo daemonia exierant ut cum eo esset. Dimisit autem eum Iesus, dicens: Redi in domum tuam, et narra quanta tibi fecit Deus. Et abiit per universam civitatem praedicans quanta illi fecisset Iesus.

Factum est autem cum redisset Iesus, excepit illum turba; erant enim omnes exspectantes eum. Et ecce venit vir cui nomen Iairus, et ipse princeps synagogae erat, et cecidit ad pedes Iesu, rogans eum ut intraret in domum eius, quia filia unica erat illi fere annorum duodecim, et haec moriebatur. Et contigit, dum iret, a turbis comprimebatur. Et mulier quaedam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim, quae in medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari; accessit retro, et tetigit fimbriam vestimenti eius, et confestim stetit fluxus sanguinis eius. Et ait Iesus: Quis est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus, dixit Petrus, et qui cum illo erant: Praeceptor, turbae te comprimunt et affligunt, et dicis: Quis me tetigit? Et dixit Iesus: Tetigit me aliquis. Nam ego novi virtutem de me exisse. Videns autem mulier quia non latuit, tremens venit, et procidit ante pedes eius, et ob quam causam tetigerit eum indicavit coram omni populo, et quemadmodum confestim sanata sit. At ipse dixit illi: Filia, fides tua te salvam fecit: vade in pace. Adhuc illo loquente, venit quidam ad principem synagogae, dicens ei: Quia mortua est filia tua, noli vexare illum. Iesus autem audito hoc verbo respondit patri puellae: Noli timere; crede tantum, et salva erit. Et cum venisset in domum, non permisit intrare secum quemquam nisi Petrum et Iacobum et Iohannem, et patrem et matrem puellae. Flebant autem omnes, et plangebant illam. At ille dixit: Nolite flere; non est enim mortua puella, sed dormit. Et deridebant eum, scientes quod mortua esset. Ipse autem tenens manum eius clamavit, dicens: Puella,

eo. Ne timeas maria. invenisti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in utero et paries filium et vocabis nomen eius ihesum. Hic erit magnus et filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dominus deus sedem david patris eius. et regnabit in domo iacob in eternum. et regni eius non erit finis. Dixit autem maria ad angelum. Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco. Et respondens angelus dixit ei. Spiritus sanctus superveniet in te. et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Et ecce helisabeth cognata tua et ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensis sextus est illi que vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud deum omne verbum. Dixit autem maria. Ecce ancilla domini fiat michi secundum verbum tuum. Et discessit angelus ab ea. Exurgens autem maria in diebus illis. abiit in montana cum festinatione in civitatem iuda. Et intravit in domum zacharie. et salutavit helisabeth. Et factum est ut audivit salutationem marie elisabeth. exultavit infans in utero eius. Et repleta est spiritu sancto elisabeth. et exclamavit voce magna et dixit. Benedicta tu inter mulieres. et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc michi ut veniat mater domini mei ad me. Ecce enim ut facta est vox salutationis tue in auribus meis. exultavit in gaudio infans in utero meo. Et beata que credidisti quoniam perficientur ea que dicta sunt tibi a domino. Et ait maria. Magnificat anima mea dominum. Et exultavit spiritus meus in deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancille sue. ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit michi magna qui potens est. et sanctum nomen eius. Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo. dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede. et exaltavit humiles. Esurientes implevit bonis. et divites dimisit inanes. Suscepit israel puerum suum. recordatus misericordie sue. Sicut locutus est ad patres nostros. abraham et semini eius in secula. Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus. et reversa est in domum suam. Helisabeth autem impletum est tempus pariendi et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati eius quia magnificavit dominus misericordiam suam cum illa. et congratulabantur ei. Et factum est in die octavo venerunt circumcidere puerum. et vocabant eum nomine patris sui zachariam. Et respondens mater eius dixit. Nequaquam sed vocabitur iohannes. Et dixerunt ad illam. Quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius quem vellet vocari eum. Et postulans pugillarem scripsit dicens. Iohannes est nomen eius. Et mirati sunt universi. Apertum est autem ilico os eius et lingua eius. et loquebatur benedicens deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum. et super omnia montana iudee divulgabantur omnia verba hec. Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes. Quid putas puer iste erit. Etenim manus domini erat cum illo. Et zacharias pater eius impletus est spiritu sancto. et prophetavit dicens. Benedictus dominus deus israel. quia visitavit et fecit redemptionem plebis sue. Et erexit cornu salutis nobis in domo david pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum qui a seculo sunt prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris. et de manu omnium qui oderunt nos. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris: et memorari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod iuravit ad abraham patrem nostrum daturum se nobis. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati serviamus illi. In sanctitate et iustitia coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis. preibis enim ante faciem domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum. Per viscera misericordie dei nostri in quibus visitavit nos oriens ex alto. Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent. ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spiritu. et erat in desertis usque in diem ostensionis sue ad israel.

c. ij

Factum est autem in diebus illis exiit edictum a cesare augusto. ut describeretur universus orbis. Hec descriptio prima facta est a preside syrie cyrino. Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam civitatem. Ascendit autem et ioseph a galilea de civitate nazareth in iudeam civitatem david que vocatur bethleem eo quod esset de domo et familia david. ut profiteretur cum maria desponsata sibi uxore pregnante. Factum est autem cum essent ibi impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum. et pannis eum involvit. et reclinavit eum in presepio. quia non erat eis locus in diversorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes et custodientes vigilias noctis supra gregem suum. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos. et claritas dei circumfulsit illos. et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus. Nolite timere. Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo. quia natus est vobis hodie salvator qui est christus dominus in civitate david. Et hoc vobis signum. Invenietis infantem pannis involutum et positum in presepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militie celestis laudantium deum et dicentium. Gloria in altissimis deo. et in terra pax hominibus bone voluntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in celum. pastores loquebantur ad invicem. Transeamus usque bethleem et videamus hoc verbum quod factum est quod dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes. et invenerunt mariam et ioseph et infantem positum in presepio. Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati sunt. et de his que dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conservabat omnia verba hec conferens in corde suo. Et reversi sunt pastores glorificantes et laudantes deum in omnibus que audierant et viderant sicut dictum est ad illos. Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur puer. vocatum est nomen eius ihesus. quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur. Et postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem moysi. tulerunt illum in ierusalem ut sisterent eum domino. sicut scriptum est in lege domini. Quia omne masculinum adaperiens vulvam sanctum domino vocabitur. Et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege domini. par turturum aut duos pullos columbarum. Et ecce homo erat in ierusalem cui nomen symeon. Et homo iste iustus et timoratus

expectans consolationem Israhel, et Spiritus Sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a Spiritu Sancto non visurum se mortem nisi videret Christum Domini. Et venit in Spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Iesum parentes eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo, et ipse accepit eum in ulnas suas et benedixit Deum et dixit: Nunc dimittis servum tuum Domine secundum verbum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum, lumen ad revelationem gentium et gloriam plebis tuae Israhel. Et erat pater eius et mater mirantes super his quae dicebantur de illo. Et benedixit illis Symeon et dixit ad Mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam et resurrectionem multorum in Israhel et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransiet gladius, ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat Anna prophetissa filia Phanuhel de tribu Aser. Haec processerat in diebus multis et vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua. Et haec vidua usque ad annos octoginta quattuor, quae non discedebat de templo ieiuniis et obsecrationibus serviens nocte ac die. Et haec ipsa hora superveniens confitebatur Domino, et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem Hierusalem. Et ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galilaeam in civitatem suam Nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia, et gratia Dei erat in illo. Et ibant parentes eius per omnes annos in Hierusalem in die sollemni paschae. Et cum factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi, consummatisque diebus, cum redirent, remansit puer Iesus in Hierusalem, et non cognoverunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu, venerunt iter diei, et requirebant eum inter cognatos et notos. Et non invenientes regressi sunt in Hierusalem requirentes eum. Et factum est post triduum invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos et interrogantem eos. Stupebant autem omnes qui eum audiebant super prudentia et responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus et ego dolentes quaerebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me quaerebatis? nesciebatis quia in his quae patris mei sunt oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad eos. Et descendit cum eis et venit Nazareth, et erat subditus illis. Et mater eius conservabat omnia verba haec in corde suo. Et Iesus proficiebat sapientia et aetate et gratia apud Deum et homines. c. iii

Anno autem quintodecimo imperii Tiberii Caesaris, procurante Pontio Pilato Iudaeam, tetrarcha autem Galilaeae Herode, Philippo autem fratre eius tetrarcha Itureae et Trachonitidis regionis, et Lysania Abilinae tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna et Caipha, factum est verbum Domini super Iohannem Zachariae filium in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis praedicans baptismum paenitentiae in remissionem peccatorum, sicut scriptum est in libro sermonum Esaiae prophetae: Vox clamantis in deserto, parate viam Domini, rectas facite semitas eius. Omnis vallis implebitur et omnis mons et collis humiliabitur, et erunt prava in directa et aspera in vias planas. Et videbit omnis caro salutare Dei. Dicebat ergo ad turbas quae exiebant ut baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus dignos paenitentiae, et ne coeperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum exciditur et in ignem mittitur. Et interrogabant eum turbae dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas det non habenti, et qui habet escas similiter faciat. Venerunt autem et publicani ut baptizarentur, et dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus? At ille dixit ad eos: Nihil amplius quam quod constitutum est vobis faciatis. Interrogabant autem eum et milites dicentes: Quid faciemus et nos? Et ait illis: Neminem concutiatis neque calumniam faciatis, et contenti estote stipendiis vestris. Existimante autem populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis de Iohanne, ne forte ipse esset Christus, respondit Iohannes dicens omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos; veniet autem fortior me, cuius non sum dignus solvere corrigiam calciamentorum eius; ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto et igni. Cuius ventilabrum in manu eius, et purgabit aream suam, et congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem et alia exhortans evangelizabat populum. Herodes autem tetrarcha, cum corriperetur ab illo de Herodiade uxore fratris sui et de omnibus malis quae fecit Herodes, adiecit et hoc super omnia et inclusit Iohannem in carcere. Factum est autem cum baptizaretur omnis populus, et Iesu baptizato et orante, apertum est caelum, et descendit Spiritus Sanctus corporali specie sicut columba in ipsum, et vox de caelo facta est: Tu es filius meus dilectus, in te conplacui mihi. Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta, ut putabatur filius Ioseph, qui fuit Heli, qui fuit Mathat, qui fuit Levi, qui fuit Melchi, qui fuit Ianne, qui fuit Ioseph, qui fuit Mathathie, qui fuit Amos, qui fuit Naum, qui fuit Esli, qui fuit Nagge, qui fuit Maath, qui fuit Mathathie, qui fuit Semei, qui fuit Ioseph, qui fuit Iuda, qui fuit Iohanna, qui fuit Resa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri, qui fuit Melchi, qui fuit Addi, qui fuit Cosan, qui fuit Helmadan, qui fuit Her, qui fuit Iesu, qui fuit Eliezer, qui fuit Iorim, qui fuit Mathat, qui fuit Levi, qui fuit Symeon, qui fuit Iuda, qui fuit Ioseph, qui fuit Iona, qui fuit Eliachim, qui fuit Melea, qui fuit Menna, qui fuit Mathatha, qui fuit Nathan, qui fuit David, qui fuit Iesse, qui fuit Obed, qui fuit Booz, qui fuit Salmon, qui fuit Naason, qui fuit Aminadab, qui fuit Aram, qui fuit Esrom, qui fuit Phares, qui fuit Iude, qui fuit Iacob, qui fuit Ysaac, qui fuit Abrahe, qui fuit Thare, qui fuit Nachor, qui fuit Seruch, qui fuit Ragau, qui fuit Phalech, qui fuit Heber, qui fuit Sale, qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxath, qui fuit Sem, qui fuit Noe, qui fuit Lamech, qui fuit Matusale, qui fuit he-

nach · q fuit iareth · qui fuit malelehel · qui
fuit caynan · qui fuit henos · q fuit seth · qui
fuit adam · qui fuit dei · IIII

Ihesus autem plenus spiritu sancto regressus est a iordane et age-
batur in spiritu in desertum diebus quadraginta et temptaba-
tur a diabolo et nichil manducavit in diebus illis et
consummatis illis esuriit. Dixit autem illi diabolus si
filius dei es dic lapidi huic ut panis fiat. Et respondit

[illegible]

et ihesu nazarene venisti perdere nos. Scio te qui sis sanctus
dei. Et increpavit illum ihesus dicens. Obmutesce et exi
ab eo. Et cum proiecisset illum demonium in medium exiit ab il-
lo et nichil eum nocuit. Et factus est pavor in omnibus et collo-
quebantur ad invicem dicentes. Quod est hoc verbum quia in po-
testate et virtute imperat inmundis spiritibus et exeunt. Et
divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. Sur-
gens autem de synagoga introivit in domum symonis.
Socrus autem symonis tenebatur magnis febribus et rogaverunt
illum pro ea.

[illegible] ·c·v·

[illegible]

Factum est autem cum turbe irruerent in eum ut audirent verbum dei et ipse stabat secus stagnum genesareth

[illegible]

domini erat ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat paralyticus, et quaerebant eum inferre et ponere ante eum. Et non invenientes qua parte illum inferrent prae turba, ascenderunt supra tectum, et per tegulas summiserunt illum cum lecto in medium ante Iesum. Quorum fidem ut vidit, dixit: Homo, remittuntur tibi peccata tua. Et coeperunt cogitare scribae et pharisaei dicentes: Quis est hic qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Ut cognovit autem Iesus cogitationes eorum, respondens dixit ad illos: Quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata, an dicere: Surge et ambula? Ut autem sciatis quia filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico, surge, tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et confestim surgens coram illis tulit in quo iacebat, et abiit in domum suam magnificans Deum. Et stupor apprehendit omnes et magnificabant Deum. Et repleti sunt timore dicentes: quia vidimus mirabilia hodie. Et post haec exiit et vidit publicanum nomine Levi sedentem ad teloneum, et ait illi: Sequere me. Et relictis omnibus, surgens secutus est eum. Et fecit ei convivium magnum Levi in domo sua. Et erat turba multa publicanorum et aliorum qui cum illis erant discumbentes. Et murmurabant pharisaei et scribae eorum dicentes ad discipulos eius: Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respondens Iesus dixit ad illos: Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Non veni vocare iustos, sed peccatores in paenitentiam. At illi dixerunt ad eum: Quare discipuli Iohannis ieiunant frequenter et obsecrationes faciunt, similiter et pharisaeorum, tui autem edunt et bibunt? Quibus ipse ait: Numquid potestis filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere ieiunare? Venient autem dies, cum ablatus fuerit ab illis sponsus, et tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos: Quia nemo commissuram a novo vestimento immittit in vestimentum vetus; alioquin et novum rumpit, et veteri non convenit commissura a novo. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres; alioquin rumpet vinum novum utres, et ipsum effundetur, et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mittendum est, et utraque conservantur. Et nemo bibens vetus statim vult novum; dicit enim: Vetus melius est.

VI

Factum est autem in sabbato secundo primo, cum transiret per sata, vellebant discipuli eius spicas et manducabant confricantes manibus. Quidam autem pharisaeorum dicebant illis: Quid facitis quod non licet in sabbatis? Et respondens Iesus ad eos dixit: Nec hoc legistis quod fecit David, cum esurisset ipse et qui cum illo erant? Quomodo intravit in domum Dei et panes propositionis sumpsit et manducavit et dedit his qui cum ipso erant, quos non licet manducare nisi tantum sacerdotibus? Et dicebat illis: Quia dominus est filius hominis etiam sabbati. Factum est autem et in alio sabbato, ut intraret in synagogam et doceret. Et erat ibi homo, et manus eius dextra erat arida. Observabant autem scribae et pharisaei si in sabbato curaret, ut invenirent unde accusarent eum. Ipse vero sciebat cogitationes eorum, et ait homini qui habebat manum aridam: Surge et sta in medium. Et surgens stetit. Ait autem ad illos Iesus: Interrogo vos si licet sabbatis benefacere an male; animam salvam facere an perdere? Et circumspectis omnibus dixit homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est manus eius. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Iesu. Factum est autem in illis diebus, exiit in montem orare, et erat pernoctans in oratione Dei. Et cum dies factus esset, vocavit discipulos suos, et elegit duodecim ex ipsis, quos et apostolos nominavit: Simonem, quem cognominavit Petrum, et Andream fratrem eius, Iacobum et Iohannem, Philippum et Bartholomaeum, Matthaeum et Thomam, Iacobum Alphei et Simonem qui vocatur Zelotes, Iudam Iacobi et Iudam Scarioth, qui fuit proditor. Et descendens cum illis stetit in loco campestri, et turba discipulorum eius, et multitudo copiosa plebis ab omni Iudaea et Hierusalem et maritima et Tyri et Sidonis, qui venerant ut audirent eum et sanarentur a languoribus suis. Et qui vexabantur a spiritibus immundis curabantur. Et omnis turba quaerebat eum tangere, quia virtus de illo exibat et sanabat omnes. Et ipse elevatis oculis in discipulos suos dicebat: Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei. Beati qui nunc esuritis, quia saturabimini. Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Beati eritis cum vos oderint homines, et cum separaverint vos et exprobraverint et eiecerint nomen vestrum tamquam malum propter filium hominis. Gaudete in illa die et exsultate; ecce enim merces vestra multa in caelo; secundum haec enim faciebant prophetis patres eorum. Verumtamen vae vobis divitibus, quia habetis consolationem vestram. Vae vobis qui saturati estis, quia esurietis. Vae vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis et flebitis. Vae cum bene vobis dixerint omnes homines; secundum haec enim faciebant pseudoprophetis patres eorum. Sed vobis dico qui auditis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. Benedicite maledicentibus vobis, orate pro calumniantibus vos. Et qui te percutit in maxillam, praebe et alteram. Et ab eo qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere. Omni autem petenti te tribue, et qui aufert quae tua sunt ne repetas. Et prout vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis similiter. Et si diligitis eos qui vos diligunt, quae vobis est gratia? Nam et peccatores diligentes se diligunt. Et si benefeceritis his qui vobis bene faciunt, quae vobis est gratia? Siquidem et peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his a quibus speratis recipere, quae gratia est vobis? Nam et peccatores peccatoribus fenerantur, ut recipiant aequalia. Verumtamen diligite inimicos vestros, et benefacite et mutuum date, nihil desperantes, et erit merces vestra multa, et eritis filii Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos et malos. Estote ergo misericordes, sicut et pater vester misericors est. Nolite iudicare, et non iudicabimini. Nolite condemnare, et non

ge. Et reversus est spiritus eius, et surrexit continuo. Et iussit illi dari
manducare. Et stupuerunt parentes eius. Quibus praecepit ne
alicui dicerent quod factum erat. viiii
Convocatis autem duodecim apostolis, dedit illis virtutem et pote-
statem super omnia daemonia, et ut languores curarent. Et mi-
sit illos praedicare regnum dei, et sanare infirmos. Et ait
ad illos: Nihil tuleritis in via, neque virgam neque peram,
neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis. Et
in quamcumque domum intraveritis, ibi manete, et inde ne exe-
atis. Et quicumque non receperint vos, exeuntes de civitate il-
la, et pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium
supra illos. Egressi autem circuibant per castella, evangelizantes
et curantes ubique. Audivit autem Herodes tetrarcha omni-
a quae fiebant ab eo, et haesitabat eo quod diceretur a quibus-
dam quia Iohannes surrexit a mortuis, a quibusdam vero quia Helias
apparuit, ab aliis autem quia propheta unus de antiquis surrexit.
Et ait Herodes: Iohannem ego decollavi. Quis autem est iste
de quo ego audio talia? Et quaerebat videre eum. Et rever-
si apostoli narraverunt illi quaecumque fecerunt. Et assump-
tis illis secessit seorsum in desertum locum qui est Bethsaidae.
Quod cum cognovissent turbae, secutae sunt illum. Et excepit
illos, et loquebatur illis de regno dei, et eos qui cura indigebant
sanabat. Dies autem coeperat declinare. Et accedentes
duodecim dixerunt illi: Dimitte turbas, ut euntes in ca-
stella villasque quae circa sunt, divertant, et inveniant escas,
quia hic in loco deserto sumus. Ait autem ad illos: Vos date illis
manducare. At illi dixerunt: Non sunt nobis plus quam quinque
panes et duo pisces, nisi forte nos eamus et emamus in omnem
hanc turbam escas. Erant autem fere viri quinque milia.
Ait autem ad discipulos suos: Facite illos discumbere per
convivia quinquagenos. Et ita fecerunt, et discumbere fecerunt omnes. Acceptis
autem quinque panibus et duobus piscibus, respexit in caelum et
benedixit illis, et fregit, et distribuit discipulis suis, ut
ponerent ante turbas. Et manducaverunt omnes, et saturati sunt.
Et sublatum est quod superfuit illis, fragmentorum cophi-
ni .xii. Et factum est cum solus esset orans, erant cum illo
et discipuli, et interrogavit illos dicens: Quem me dicunt esse tur-
bae? At illi responderunt et dixerunt: Iohannem Baptistam. Ali-
i autem Heliam, alii quia propheta unus de prioribus surrexit. Dixit
autem illis: Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Pe-
trus dixit: Christum dei. At ille increpans illos praecepit ne cui di-
cerent hoc, dicens: Quia oportet filium hominis multa pati, et re-
probari a senioribus et principibus sacerdotum et scribis, et oc-
cidi, et tertia die resurgere. Dicebat autem ad omnes: Si quis
vult post me venire, abneget semetipsum, et
tollat crucem suam cotidie, et sequatur me. Qui enim vo-
luerit animam suam salvam facere, perdet illam. Nam qui perdiderit
animam suam propter me, salvam faciet illam. Quid enim proficit
homo, si lucretur universum mundum, se autem ipsum perdat, et
detrimentum sui faciat? Nam qui me erubuerit et meos ser-
mones, hunc filius hominis erubescet cum venerit in maiesta-
te sua et patris et sanctorum angelorum. Dico autem vobis vere, sunt ali-
qui hic stantes qui non gustabunt mortem donec videant regnum dei.
Factum est autem post haec verba fere dies octo,
et assumpsit Petrum et Iacobum et Iohannem, et ascendit in mon-
tem ut oraret. Et factum est dum oraret, species vultus eius altera,
et vestitus eius albus refulgens. Et ecce duo viri loquebantur
cum illo. Erant autem Moyses et Helias, visi in maiestate,
et dicebant excessum eius quem completurus erat in Hierusalem.
Petrus vero et qui cum illo erant, gravati erant somno. Et
evigilantes viderunt maiestatem eius, et duos viros
qui stabant cum illo. Et factum est cum discederent ab illo, a-
it Petrus ad Iesum: Praeceptor, bonum est nos hic esse. Et
faciamus tria tabernacula, unum tibi, et unum Moysi,
et unum Heliae, nesciens quid diceret. Haec autem illo loquen-
te, factum est nubes et obumbravit eos, et timuerunt, in-
trantibus illis in nubem. Et vox facta est de nube dicens: Hic
est filius meus dilectus, ipsum audite. Et dum fieret vox, in-
ventus est Iesus solus. Et ipsi tacuerunt, et nemini dixerunt in illis
diebus quicquam ex his quae viderant. Factum est autem in sequenti die,
descendentibus illis de monte, occurrit illis turba multa.
Et ecce vir de turba exclamavit dicens: Magister,
obsecro te, respice in filium meum, quia unicus mihi est.
Et ecce spiritus apprehendit illum, et subito clamat, et e-
lidit, et dissipat eum cum spuma, et vix discedit di-
lanians eum. Et rogavi discipulos tuos ut eicerent
illum, et non potuerunt. Respondens autem Iesus dixit: O generatio
infidelis et perversa, usquequo ero apud vos et patiar vos?
Adduc huc filium tuum. Et cum accederet, elisit illum
daemonium et dissipavit. Et increpavit Iesus spiritum immundum,
et sanavit puerum, et reddidit patri eius. Stupebant
autem omnes in magnitudine dei. Omnibusque mirantibus in
omnibus quae faciebat, dixit ad discipulos suos: Po-
nite vos in cordibus vestris sermones istos. Filius enim ho-
minis futurum est ut tradatur in manus hominum. At il-
li ignorabant verbum istud, et erat velatum ante eos ut
non sentirent illud, et timebant interrogare eum de hoc verbo. In-
travit autem cogitatio in eos, quis eorum ma-
ior esset. At Iesus videns cogitationes cordis il-
lorum, apprehendens puerum statuit illum secus se, et ait
illis: Quicumque susceperit puerum istum in nomine meo, me
recipit; et quicumque me receperit, recipit eum qui me misit.
Nam qui minor est inter omnes vos, hic maior est. Respondens autem
Iohannes dixit: Praeceptor, vidimus quendam in nomine tuo
eicientem daemonia, et prohibuimus eum, quia non sequitur nobiscum. Et
ait ad illum Iesus: Nolite prohibere. Qui enim non est adversum
vos, pro vobis est. Factum est autem dum complerentur dies adsumptio-
nis eius, et ipse faciem suam firmavit ut iret in Hierusalem. Et misit
nuntios ante conspectum suum. Et euntes intraverunt in civitatem Sama-
ritanorum ut pararent illi. Et non receperunt eum, quia facies eius erat
euntis in Hierusalem. Cum vidissent autem discipuli eius Iacobus et Iohannes,
dixerunt: Domine, vis dicimus ut ignis descendat de caelo et consumat illos?
Et conversus increpavit illos dicens: Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed sal-
vare. Et abierunt in aliud castellum. Factum est autem ambulantibus illis
in via, dixit quidam ad illum: Sequar te quocumque ieris. Et ait illi Iesus:
Vulpes foveas habent, et volucres caeli nidos; filius autem hominis non habet
ubi caput reclinet. Ait autem ad alterum: Sequere me. Ille autem dixit: Domine,
permitte mihi primum ire et sepelire patrem meum. Dixitque illi Iesus: Sine
ut mortui sepeliant mortuos suos; tu autem vade, adnuntia
regnum dei. Et ait alter: Sequar te domine, sed primum per-

mitte in tenuitate hic q̄ domu ē. Ait ad illū
ihs. Nemo mittēs manū suā i aratrū & aspiti
ēs retro. apt̄ ē reg̃ dī. Post hec āt designauit dn̄s & ali
os septuaginta duos. & misit illos binos an̄ fa
tiē suā i oēz ciuitatē & locū. quo erat ip̄e uen
turus. & dicebat illis. Messis q̄dē multa. opa̅rii
āt pauci. Rogate ḡ dn̄m messis. ut mittat o
parios in messē. Ite. Ecce ego mitto uos. sic agn̄
int̄ lupos. Nolite portare sacculū n̄; perā. neq;
calciamēta. & neminē p uiā salutaueritis. In quā;
domū intraueritis. p̄mū dicite. pax huic domui.
Et si ibi fuerit filius pacis. requiescet sup illā pax
uřa. Sin āt. ad uos reuertetur. In eadē; āt domo
manete. edentes & bibentes q̄ apud illos s̄. Dign̄
ē eñ opari9 mercede sua. Nolite transire de domo
i domū. Et i q̄cūq; ciuitatē intraueritis. & suscepint
uos. manducate q̄ apponūt uob. & curate infir
mos. q̄ i illa s̄. & dicite illis. Adppinquabit i uos
regnū dī. In q̄cūq; ciuitatē intraueritis & n̄ recep
it uos. exeuntes i plateis ei9 dicite. Etiā puluerē
q̄ adhesit uob de ciuitate uřa. extergim9 i uos. Ta
mē h̄ scitote. q2 adppinquabit regnū dī. Dico uo
bis q2 sodomis i die illa remissius erit q̄ illi
ciuitati. Ve tibi corozaim. ue t̄ bethsaida. q2
si i tyro & sydone f̄ce fuissent uirtutes q̄ i uobis
f̄ce s̄. oli i cilicio & cinere sedentes penitērēt. Ve
rūptamē tyro & sydoni remissius erit i die iudicii q̄
uob. Et tu capharnaū usq; ad celū exaltata. usq;
ad infernū demergeris. Qui uos audit. me audit.
Et q uos spernit me spernit. Qui āt me spernit. spn̄
eū q me misit. Reuersi āt septuaginta duo cū
gaudio dicentes. Dn̄e. etiā demonia subiciunt̄
nob i noīe tuo. Et ait illis. Videbā sathanā. sic̄
fulgur de celo cadentē. Ecce dedi uob potestatē
calcandi sup serpentes & scorpiones. & sup oēm uir
tutē inimici. & nichil uob nocebit. Verūptamē i
h̄ nolite gaudere. q2 sp̄s uob subiciuntur. Gau
dete aūt. q2 noīa uřa scripta s̄ i celis. In ip̄a hora. ex
ultauit sp̄u scō & dix. Confiteor t̄ pat̄ dn̄e ce
li & t̄re q2 abscondisti h̄ a sapientib; & prudentib;
& reuelasti ea paruulis. Etiā pat̄. q2 sic placuit an
te. Oīa m̄ t̄dita s̄ a patre mō. Et nemo scit q̄ sit
fili9. n̄ pat̄. Et q̄ sit pat̄. n̄ fili9. & cui uoluerit filius
reuelare. Et cōuersus ad discipulos suos. dix. Bea
ti oculi q̄ uidēt. q̄ uos uidetis. Dico eñ uob. q2 mlt̄
p̄phe & reges uoluer̄ uidē. q̄ uos uidetis & n̄ uide
runt. & audire q̄ auditis & n̄ audier̄. Et ecce qdā
legisp̄itus surrexit. temptans illū & dicēs. Magister
qd faciendo uitā et̄nā possidebo. At ille dixit
ad eū. In lege qd scriptū ē. q̄m legis. Ille r̄n
dēs dix. Diliges dn̄m dm̄ tuū ex toto corde tuo.
& ex tota aīa tua. & ex oīb; uirib; tuis. & ex oī
mēte tua. & p̄ximū tuū sic̄ te ip̄m. Dixitq; illi. Rec
te r̄ndisti. Hoc fac & uiues. Ille āt uolēs iusti
ficare se ip̄m. dix ad ihm. Et q̄s ē m̄s p̄ximus.

Suspiciens āt ihs dix. Homo qdā descendebat ab ihrl̄m
i hyericho. & incidit i latrones. Qui & despoliauer̄
eū. & plagis impositis abierunt semiuiuo relicto.
Accidit āt ut sacerdos qdā descenderet eadē uia. & uiso
illo p̄teriuit. Similit̄ & leuita cū esset sec9 locū & ui
deret eū. p̄transiit. Samaritan9 āt qdā it̄ faciens ue
n̄ secus eū. & uidens eū mīa motus ē. Et appropians alli
gauit uulnera ei9. infundēs oleū & uinū. Et imponēs
illū i iumentū suū. dux i stabulū. & curā ei9 egit. Et
altera die protulit duos denarios. & dedit stabulario
& ait. Curā illi9 habe. Et q̄cūq; sup̄ erogaueris. ego
cū rediero reddā tibi. Quis hor̄ triū uidet̄ t̄ p̄xim9
fuisse illi q incidit i latrones. At ille dix. Qui fec
mīaz i illū. Et ait illi ihs. Vade & tu fac simil̄r. Factū ē
āt dū irent. & ip̄e ihs intrauit i qddā castellū. & mu
lier qdā martha noīe excep illū i domū suā. Et
huic erat soror noīe maria. q̄ & sedens sec9 pedes
dn̄i. audiebat u̅bū illi9. Martha āt satagebat
circa frequens ministeriū. Que stetit. & ait. Dn̄e. n̄ ē tibi
cure q2 soror mea reliq̄t me solā ministrare. Dic ḡ
illi ut me adiuuet. Et r̄ndens dix illi dn̄s. Martha
martha. sollicita es. & turbaris erga plurima. Por
ro unū ē necessariū. Maria optimā partē elegit.
q̄ n̄ auferetur ab ea.
Et factū ē. cū esset i loco quodā orans. ut cessauit. dixit XI
un9 ex discipulis ei9 ad eū. Dn̄e. doce nos orare. sic̄
& iohēs docuit discipulos suos. Et ait illis. Cū
oratis. dicite. Pat̄ n̄r sanctificet̄ nomē tuū. Adue
niat regnū tuū. Panē n̄rm cotidianū da nob co
tidie. Et dimitte nob peccata n̄ra. siquidē & ip̄i dimit
tim9 oī debēti nob. & ne nos inducas i temptationē. Et
ait ad illos. Quis uřm hēbit amicū. & ibit ad illū
media nocte. & dicet illi. amice comoda m̄ tres
panes. q̄m amic9 m9 uenit de uia ad me. & n̄ hēo
q̄d ponā an̄ illū. & ille de int9 r̄ndens dicat. noli
m̄ molest9 ēē. iā hostiū clausū ē. & pueri mei
mecū s̄ i cubili. n̄ possū surgē & dare t̄. Et ille si
pseuerauerit pulsans. dico uob & si n̄ dabit illi
surgēs eo q2 amic9 ei9 sit. p̄p ī p̄bitatē tam̄ ei9 sur
get. & dabit illi q̄tquot hēt necessarios. Et ego uob
dico. Petite. & dabitur uob. Querite. & inuenietis. Pul
sate & apiet̄ uob. Oīs eñ q petit accip. & q q̄rit
inuenit. & pulsanti apiet̄. Quis āt ex uobis patrē pe
tit panē. nūquid lapidē dabit illi. Aut piscē. nū
qd p̄ pisce s̄pentē dabit illi. Aut si petierit ouū.
nūqd porriget ei scorpionē. Si ḡ uos cū sitis mali
nostis bona data dare filiis uris. q̄to magis pat̄
ur̄ de celo dabit sp̄m bonū petentib; se. Et erat ei
ciens demoniū. & illud erat mutū. Et cū eiecisset demoni
ū. locut9 ē mut9. & admirate s̄ turbe. Qdā āt ex
eis dixerunt. In beelzebub p̄ncipe demonior
eicit demonia. Et alii temptantes. signū de celo q̄re
bant ab eo. Ip̄e aūt ut uidit cogitatiōes eor. dix
eis. Omē regnū i se ip̄m diuisū desolabitur. &
dom9 s̄ domū cadet. Si āt sathanas i se ip̄m diui

sus e. quo stabit regn ipsi. qr dicitis in behelzebub
me eicere demonia. Si aut ego in behelzebub eicio de
monia. filii uri in quo eiciunt. Ideo ipsi iudices uri erunt.
Porro si in digito dei eicio demonia. pfecto puenit
in uos regnum dei. Cum fortis armat custodit atrium suum.
in pace sunt ea que possidet. Si aut fortior illo superueniens
uicerit eum. uniusa arma eius aufert in quib; confidebat
et spolia eius distribuit. Qui non est mecum aduersum me est.
Et qui non colligit mecum dispgit. Cum immundus sps exierit
de homine. ambulat p loca inaquosa querens requiem. et non inue
niens. tc dicit. Reuertar in domum meam unde exiui. Et
cum uenit. inuenit scopis mundatam. Et tunc uadit et assumit
septem alios sps nequiores se. et ingressi habitant ibi. Et sunt nouis
sima hominis illius peiora priorib;. Factum est aut cum hec diceret. ex
tollens uocem quedam mulier de turba dixit illi. Beatus uenter
qui te portauit. et ubera que suxisti. At ille dixit. Quinimmo.
beati qui audiunt uerbum dei et custodiunt illud. Turbis
aut concurrentib;. cepit dicere. Generatio hec generatio nequam est.
Signum querit. et signum non dabitur illi. nisi signum ione.
Nam sicut fuit ionas signum niniuitis. ita erit et filius
hominis generationi isti. Regina austri surget in iudicio cum uiris
generationis huius et condempnabit illos. quia uenit a finib; ter
re audire sapientiam salomonis. Et ecce plusquam salo
mon hic. Viri niniuite surgent in iudicio cum generatione
hac et condempnabunt illam. quia penitentiam egerunt ad predica
tionem ione. Et ecce plusquam ionas hic. Nemo accendit lu
cernam et in abscondito ponit neque sub modio. sed sup candelabrum
ut qui ingrediuntur lumen uideant. Lucerna corporis tui est oculus
tuus. Si oculus tuus fuerit simplex. totum corpus tuum lu
cidum erit. Si aut nequam fuerit et corpus tuum tenebrosum e
rit. Vide ergo ne lumen quod in te est tenebre sint. Si ergo corpus
tuum totum lucidum fuerit non habens aliquam partem tenebrarum
erit lucidum totum. et sicut lucerna fulgoris. illumi
nabit te. Et cum loqueretur rogauit illum quidam phariseus. ut
pranderet apud se. Et ingressus recubuit. Phariseus aut
cepit intra se reputans dicere. quare non baptizatus esset ante
prandium. Et ait ihc ad illum. Nunc uos pharisei quod deforis
est calicis et catini mundatis. quod aut intus est uestrum. ple
num est rapina et iniquitate. Stulti nonne qui fecit quod deforis
est. etiam id quod deintus est fecit. Verumtamen quod superest da
te helymosinam. et ecce omnia munda sunt uobis. Sed ue uobis
phariseis qui decimatis mentam et rutam et omne holus.
et pteritis iudicium et caritatem dei. Hec aut oportuit facere.
et illa non omittere. Ve uobis phariseis. qui diligitis primas
cathedras in synagogis. et salutationes in foro. Ve uobis
qui estis ut monumenta que non parent. et homines ambulantes
supra nesciunt. Respondens aut quidam ex legis peritis. ait illi.
Magister hec dicens. et nobis contumeliam facis. At ille
ait. Et uobis legis peritis ue. quia oneratis homines oneri
b; que portari non possunt. et ipsi uno digito uestro non tangitis
sarcinas. Ve uobis qui hedificatis monumenta prophetarum.
patres aut uestri occiderunt illos. pfecto testificamini
quod consentitis operib; patrum uestrorum. quoniam quidem ipsi eos
occiderunt. uos aut hedificatis eorum sepulchra. Propterea
et sapientia dei dixit. Mittam ad illos prophetas et apostolos. et ex

illis occident et psequentur. ut inquiratur sanguis omnium prophetarum qui ef
fusus est a constitutione mundi a generatione ista. a sanguine
abel usq; ad sanguinem zacharie qui periit inter altare
et edem. Ita dico uobis. requiretur ab hac generatione. Ve uobis
legis peritis. quia tulistis clauem scientie. ipsi non introistis.
et eos qui introibant phibuistis.
Cum hec ad illos diceret. ceperunt pharisei et legis peri
ti grauiter insistere. et os eius opprimere de multis insidiantes
ei. et querentes capere aliquid ex ore eius. ut accusarent
eum. Multis aut turbis circumstantib; ita ut se inuicem con
culcarent. cepit dicere ad discipulos suos. Attendite
a fermento phariseorum. quod est ypocrisis. Nichil enim
opertum est. quod non reueletur. neque absconditum quod non scia
tur. Quoniam que in tenebris dixistis. in lumine dicentur.
Et quod in aurem locuti estis in cubiculis. predicabitur in tec
tis. Dico aut uobis amicis meis ne terreamini ab his
qui occidunt corpus. et post hec non habent amplius quod faciant.
Ostendam aut uobis quem timeatis. Timete eum. qui postquam
occiderit habet potestatem mittere in gehennam. Ita
dico uobis. hunc timete. Nonne quinq; passeres
ueneunt dipondio. et unus ex illis non est in obliuio
ne coram deo. Sed et capilli capitis uestri. omnes numerati sunt.
Nolite ergo timere. multis passerib; pluris estis.
Dico aut uobis. omnis quicumq; confessus fuerit me coram
hominib;. et filius hominis confitebitur illum coram angelis dei. Qui
aut negauerit me coram hominib;. denegabitur coram
angelis dei. Et omnis qui dicit uerbum in filium hominis. remit
tetur illi. Ei aut qui in spiritum sanctum blasphemauerit.
non remittetur. Cum aut inducent uos in synagogas et
ad magistratus et potestates. nolite solliciti esse
qualiter aut quid respondeatis. aut quid dicatis. Spiritus enim
sanctus docebit uos in ipsa hora. que oporteat dicere.
Ait aut ei quidam de turba. Magister. dic fratri meo. ut
diuidat mecum hereditatem. At ille dixit ei. Homo quis
me constituit iudicem aut diuisorem sup uos. Di
xitq; ad illos. Videte et cauete ab omni auaritia.
quia non in habundantia cuiusquam uita eius est. ex his que pos
sidet. Dixit aut similitudinem ad illos dicens. Hominis
cuiusdam diuitis uberes fructus ager attulit. et cogi
tabat intra se dicens. Quid faciam quia non habeo quo con
gregem fructus meos. Et dixit. Hoc faciam. Destruam horrea
mea et maiora faciam. et illuc congregabo omnia que nata sunt
michi et bona mea. et dicam anime mee. Anima habes multa bona
posita in annos plurimos. requiesce. comede. bibe. e
pulare. Dixit aut illi deus. Stulte hac nocte animam
tuam repetunt a te. Que aut parasti cuius erunt. Sic est qui
sibi thesaurizat. et non est in deum diues. Dixitq; ad
discipulos suos. Ideo dico uobis. Nolite solliciti esse
anime quid manducetis. neque corpori quid induamini. Anima plus
est quam esca. et corpus plusquam uestimentum. Considerate cor
uos. quia non seminant neque metunt. quib; non est cellarium
neque horreum. et deus pascit illos. Quanto magis uos plu
ris estis illis. Quis aut uestrum cogitando potest adicere
ad staturam suam cubitum unum. Si ergo neque quod mini
mum est potestis. quid de ceteris solliciti estis. Consi

manibus vestris

derate lilia quomodo crescunt. non laborant neque nent. Dico autem vobis quia nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie in agro est. et cras in clibanum mittitur. deus sic vestit. quanto magis vos pusille fidei? Et vos nolite querere quid manducetis aut quid bibatis. et nolite in sublime tolli. Hec autem omnia gentes mundi querunt. Pater autem vester scit quoniam his indigetis. Verumtamen querite regnum dei. et hec omnia adicientur vobis. Nolite timere pusillus grex. quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Vendite que possidetis. et date elemosinam. Facite vobis sacculos qui non veterescent. thesaurum non deficientem in celis. quo fur non appropiat. neque tinea corrumpit. Ubi enim thesaurus vester est. ibi et cor vestrum erit. Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando revertatur a nuptiis. ut cum venerit et pulsaverit. confestim aperiant ei. Beati servi illi. quos cum venerit dominus invenerit vigilantes. Amen dico vobis. quod precinget se et faciet illos discumbere. et transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigilia. et si in tertia vigilia venerit et ita invenerit. beati sunt servi illi. Hoc autem scitote. quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret. vigilaret utique. et non sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati. quia qua hora non putatis filius hominis veniet. Ait autem ei Petrus. Domine ad nos dicis hanc parabolam. an et ad omnes? Dixit autem dominus. Quis putas est fidelis dispensator et prudens. quem constituit dominus super familiam suam. ut det illis in tempore tritici mensuram? Beatus ille servus. quem cum venerit dominus eius invenerit ita facientem. Vere dico vobis. quia supra omnia que possidet constituet illum. Quod si dixerit servus ille in corde suo. moram facit dominus meus venire. et ceperit percutere pueros et ancillas. et edere et bibere et inebriari. veniet dominus servi illius in die qua non sperat. et hora qua nescit. et dividet eum. partemque eius cum infidelibus ponet. Ille autem servus qui cognovit voluntatem domini sui. et non preparavit et non fecit secundum voluntatem eius vapulabit multis. Qui autem non cognovit et fecit digna plagis vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est. multum queretur ab eo. Et cui commendaverunt multum. plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram. et quid volo nisi ut accendatur. Baptismo autem habeo baptizari. et quomodo coartor usque dum perficiatur. Putatis quia pacem veni dare in terram? Non dico vobis. sed separationem. Erunt enim ex hoc quinque in domo una divisi. tres in duos. et duo in tres dividentur. Pater in filium. et filius in patrem suum. Mater in filiam. et filia in matrem. Socrus in nurum suam. et nurus in socrum suam. Dicebat autem et ad turbas. Cum videritis nubem orientem ab occasu. statim dicitis. nimbus venit. et ita fit. Et cum austrum flantem dicitis. quia estus erit. et fit. Hypocrite faciem celi et terre nostis probare. hoc autem tempus quomodo non probatis? Quid autem et a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cum autem vadis cum adversario tuo ad principem in via. da operam liberari ab illo. ne forte trahat te apud iudicem. et iudex tradat te exactori. et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi. non exies inde. donec et novissimum minutum reddas.

Aderant autem quidam in ipso tempore nuntiantes illi de Galileis. quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. XIII
Et respondens dixit illis. Putatis quod hi Galilei pre omnibus Galileis peccatores fuerunt quia talia passi sunt? Non dico vobis. sed nisi penitentiam habueritis. omnes similiter peribitis. Et sicut illi decem et octo supra quos cecidit turris in Siloa. et occidit eos. putatis quia et ipsi debitores fuerunt preter omnes homines habitantes in Ierusalem? Non dico vobis. sed si non penitentiam habueritis. omnes similiter peribitis. Dicebat autem hanc similitudinem. Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua. et venit querens fructum in illa et non invenit. Dixit autem ad cultorem vinee. Ecce anni tres sunt ex quo venio querens fructum in ficulnea hac. et non invenio. Succide ergo illam. Ut quid etiam terram occupat? At ille respondens dicit illi. Domine dimitte illam et hoc anno. usque dum fodiam circa illam. et mittam stercora. Et siquidem fecerit fructum. Sin autem. in futurum succides eam. Erat autem docens in synagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo. et erat inclinata. nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum videret Iesus vocavit ad se. et ait illi. Mulier dimissa es ab infirmitate tua. Et inposuit illi manus. et confestim erecta est. et glorificabat deum. Respondens autem archisynagogus indignans quia sabbato curasset Iesus. dicebat turbe. Sex dies sunt in quibus oportet operari. In his ergo venite et curamini. et non in die sabbati. Respondit autem ad illum dominus et dixit. Hypocrite unusquisque vestrum sabbato non solvit bovem suum aut asinum a presepio et ducit adaquare? Hanc autem filiam Abrahe quam alligavit Sathanas ecce decem et octo annis. non oportuit solvi a vinculo isto die sabbati? Et cum hec diceret. erubescebant omnes adversarii eius. Et omnis populus gaudebat in universis que gloriose fiebant ab eo. Dicebat ergo. Cui simile est regnum dei. et cui simile estimabo illud? Simile est grano sinapis. quod acceptum homo misit in hortum suum. et crevit. et factum est in arborem magnam. et volucres celi requieverunt in ramis eius. Et iterum dixit. Cui simile estimabo regnum dei? Simile est fermento. quod acceptum mulier abscondit in farine sata tria. donec fermentaretur totum. Et ibat per civitates et castella docens. et iter faciens in Ierusalem. Ait autem illi quidam. Domine si pauci sunt qui salvantur? Ipse autem dixit ad illos. Contendite intrare per angustam portam. quia multi dico vobis querent intrare et non poterunt. Cum autem intraverit paterfamilias et clauserit hostium. et incipietis foris stare et pulsare hostium dicentes. Domine aperi nobis. et respondens dicet vobis. et respondens dicet vobis. Nescio vos unde sitis. Tunc incipietis dicere. Manducavimus coram te et bibimus. et in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis. Nescio vos unde sitis. Discedite a me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Cum videritis Abraham et Ysaac et Iacob. et omnes prophetas in regno dei. vos autem expelli foras. Et venient ab oriente et occidente. et aquilone et austro. et accubent in regno dei. Et ecce sunt novissimi qui erunt primi. et sunt primi qui erunt novissimi. In ipsa die accesserunt quidam phariseorum dicentes illi. Exi et vade hinc. quia Herodes vult te occidere. Et ait illis. Ite dicite vulpi illi. Ecce

eicio demonia et sanitates perficio hodie et cras et tercia
die consummor. Verumptamen oportet me hodie et cras et sequenti
ambulare. quia non capit prophetam perire extra Ierusalem. Ierusalem
Ierusalem. que occidis prophetas et lapidas eos qui mittuntur
ad te. quotiens volui congregare filios tuos quemad-
modum avis nidum suum sub pennis et noluisti. Ecce
relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis quia
non videbitis me donec veniat cum dicetis. Benedictus qui
XIIII venit in nomine domini. Et factum est cum intraret in domum cuiusdam
principis phariseorum sabbato manducare panem. et ipsi
observabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat
ante illum. Et respondens Ihesus dixit ad legis peritos et phariseos
dicens. Si licet sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse
vero apprehensum sanavit eum. ac dimisit. Et respondens
ad illos dixit. Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet
et non continuo extrahet illum die sabbati? Et non poterant
ad hec respondere illi. Dicebat autem et ad invitatos parabolam.
intendens quomodo primos accubitus eligerent. dicens ad illos. Cum
invitatus fueris ad nuptias. non discumbas in primo loco.
ne forte honoratior te sit invitatus ab illo. et veniens
is qui te et illum vocavit dicat tibi. Amice da huic locum.
et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere. Sed cum vo-
catus fueris. vade recumbe in novissimo loco. ut cum vene-
rit qui te invitavit dicat tibi. Amice ascende superius. Tunc
erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Quia omnis qui
se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur.
Dicebat autem et ei qui se invitaverat. Cum facis prandium
aut cenam. noli vocare amicos tuos. neque fratres tuos.
neque cognatos. neque vicinos divites. ne forte et ipsi te
reinvitent. et fiat tibi retributio. Sed cum facis convivium. vo-
ca pauperes. debiles. claudos. cecos. et beatus eris. quia
non habent unde retribuere tibi. Retribuetur enim tibi in resurrec-
tione iustorum. Hec cum audisset quidam de simul discumbenti-
bus. dixit illi. Beatus qui manducabit panem in regno dei.
At ipse dixit ei. Homo quidam fecit cenam magnam. et vocavit
multos. Et misit servum suum hora cene. dicere invitatis
ut venirent. quia parata sunt omnia. Et ceperunt simul omnes
excusare. Primus dixit illi. Villam emi. et necesse
habeo exire et videre illam. Rogo te. habe me
excusatum. Et alter dixit. Iuga boum emi quinque. et eo
probare illa. Rogo te habe me excusatum. Et alius
dixit. Uxorem duxi. et ideo non possum venire. Et reversus
servus. nuntiavit hec domino suo. Tunc iratus paterfamilias.
dixit servo suo. Exi cito in plateas et vicos civitatis.
et pauperes ac debiles. et cecos. et claudos. introduc huc.
Et ait servus. Domine factum est ut imperasti. et adhuc locus est.
Et ait dominus servo. Exi in vias et sepes. et compelle intrare. ut
impleatur domus mea. Dico autem vobis. quod nemo virorum il-
lorum qui vocati sunt gustabit cenam meam. Ibant autem turbe
multe cum eo. et conversus dixit ad illos. Si quis venit ad
me. et non odit patrem suum et matrem. et uxorem et filios
et fratres et sorores. adhuc autem et animam suam. non potest meus esse
discipulus. Et qui non baiulat crucem suam et venit post me
non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volens turrim
edificare. nonne prius sedens computat sumptus
qui necessarii sunt si habet ad perficiendum. ne postea quam
posuerit fundamentum. et non potuerit perficere. omnes qui vident
incipiant illudere ei dicentes. quia hic homo cepit edi-
ficare. et non potuit consummare. Aut quis rex iturus com-
mittere bellum adversus alium regem. non ne sedens prius co-
gitat si possit cum decem milibus occurrere ei. qui cum viginti
milibus venit ad se. Alioquin adhuc illo longe a-
gente. legationem mittens rogat ea que pacis sunt. Sic ergo omnis
ex vobis qui non renuntiat omnibus que possidet. non potest meus esse
discipulus. Bonum est sal. Si autem sal quoque evanuerit. in quo
condietur? Neque in terram neque in sterquilinium utile est. sed foras
mittetur. Qui habet aures audiendi audiat. Erant autem
appropinquantes ei publicani et peccatores. ut audirent il-
lum. Et murmurabant pharisei et scribe dicentes.
Quia hic peccatores recipit. et manducat cum illis. Et ait ad
illos parabolam istam dicens. Quis est ex vobis homo qui habet
centum oves. et si perdiderit unam ex illis. nonne di-
mittit nonaginta novem in deserto. et vadit ad illam
que perierat donec inveniat illam? Et cum invenerit eam
inponit in humeros suos gaudens. Et veniens domum. convo-
cat amicos et vicinos dicens illis. Congratulamini michi quia in-
veni ovem meam que perierat. Dico vobis. quod ita erit gau-
dium in celo super uno peccatore penitentiam agente. quam
super nonaginta novem iustos qui non indigent penitentia. Aut
que mulier habens dragmas decem. si perdiderit drag-
mam unam. nonne accendit lucernam et evertit domum. et que-
rit diligenter donec inveniat? Et cum invenerit. convocat
amicas et vicinas dicens. Congratulamini michi. quia
inveni dragmam quam perdideram. Ita dico vobis. gaudium
erit coram angelis dei super uno peccatore. penitentiam agen-
te. Ait autem. Homo quidam habuit duos filios. et dixit ad-
olescentior ex illis patri. Pater. da michi portionem
substantie que me contingit. Et divisit illis substantiam. Et non
post multos dies. congregatis omnibus adolescentior
filius peregre profectus est in regionem longinquam. et ibi dis-
sipavit substantiam suam vivendo luxuriose. Et postquam
omnia consummasset. facta est fames valida in regione illa. et
ipse cepit egere. Et abiit et adhesit uni civium regionis
illius. et misit illum in villam suam ut pasceret porcos. Et cupi-
ebat implere ventrem suum de siliquis quas porci mandu-
cabant et nemo illi dabat. In se autem reversus. dixit.
Quanti mercenarii in domo patris mei habundant panibus.
ego autem hic fame pereo. Surgam et ibo ad patrem meum et
dicam ei. Pater peccavi in celum et coram te. iam non sum di-
gnus vocari filius tuus. fac me sicut unum ex mercena-
riis tuis. Et surgens. venit ad patrem suum. Cum autem
adhuc longe esset. vidit illum pater ipsius. et misericordia mo-
tus est. Et accurrens cecidit super collum eius et osculatus est
eum. Dixitque ei filius. Pater peccavi in celum et co-
ram te. iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater
ad servos suos. Cito proferte stolam primam et induite
illum. et date anulum in manum eius. et calciamenta in pedes.
Et adducite vitulum saginatum et occidite. et man-
ducemus et epulemur. quia hic filius meus mortuus fuerat
et revixit. perierat et inventus est. Et ceperunt epulari. Et

erat autem filius eius senior in agro. Et cum veniret et adpropin-
quaret domui, audivit symphoniam et chorum:
et vocavit unum de servis, et interrogavit quae haec essent.
Isque dixit illi: Frater tuus venit, et occidit pater tuus vi-
tulum saginatum, quia salvum illum recepit. Indignatus est
autem, et nolebat introire. Pater ergo illius egressus, coepit ro-
gare illum. At ille respondens, dixit patri suo: Ecce tot
annis servio tibi, et numquam mandatum tuum praeterivi, et num-
quam dedisti mihi hedum, ut cum amicis meis epularer.
Sed postquam filius tuus hic, qui devoravit substantiam suam
cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum sagi-
natum. At ipse dixit illi: Fili, tu semper mecum es, et omnia
mea tua sunt. Epulari autem et gaudere oportebat, quia
frater tuus hic mortuus erat, et revixit: perierat, et in-
ventus est. Dicebat autem et ad discipulos suos. homo q
Homo quidam erat dives, qui habebat villicum: et hic diffa-
matus est apud illum quasi dissipasset bona ipsius. Et vocavit
illum, et ait illi: Quid hoc audio de te? redde rationem
villicationis tuae: iam enim non poteris villicare. Ait
autem villicus intra se: Quid faciam, quia dominus meus aufert
a me villicationem? fodere non valeo, mendicare eru-
besco. Scio quid faciam, ut, cum amotus fuero a villica-
tione, recipiant me in domos suas. Convocatis itaque
singulis debitoribus domini sui, dicebat primo: Quan-
tum debes domino meo? At ille dixit: Centum cados olei.
Dixitque illi: Accipe cautionem tuam: et sede cito, scribe
quinquaginta. Deinde alio dixit: Tu vero quantum debes? Qui
ait: Centum choros tritici. Ait illi: Accipe litteras
tuas, et scribe octoginta. Et laudavit dominus villicum
iniquitatis, quia prudenter fecisset: quia filii huius saeculi
prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Et ego vobis
dico: facite vobis amicos de mammona iniquitatis: ut,
cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula. Qui
fidelis est in minimo, et in maiori fidelis est: et qui in mo-
dico iniquus est, et in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mam-
mona fideles non fuistis, quod verum est, quis credet vobis?
Et si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est, quis da-
bit vobis? Nemo servus potest duobus dominis servire: a-
ut enim unum odiet, et alterum diliget: aut uni ad-
haerebit, et alterum contemnet. Non potestis deo servire
et mammonae. Audiebant autem omnia haec pharisaei, qui
erant avari: et deridebant illum. Et ait illis: Vos estis qui iusti-
ficatis vos coram hominibus: deus autem novit corda vestra: quia
quod hominibus altum est, abominatio est ante deum. Lex et prophetae
usque ad Iohannem: ex eo regnum dei evangelizatur, et omnis in
illud vim facit. Facilius est autem caelum et terram praeterire, quam de le-
ge unum apicem cadere. Omnis qui dimittit uxorem suam,
et ducit alteram, moechatur: et qui dimissam a viro du-
cit, moechatur.

Homo quidam erat dives, et induebatur purpura et bysso:
et epulabatur cotidie splendide. Et erat quidam mendicus,
nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius, ulceribus ple-
nus, cupiens saturari de micis quae cadebant de mensa divi-
tis, et nemo illi dabat: sed et canes veniebant, et linge-
bant ulcera eius. Factum est autem ut moreretur mendicus, et
portaretur ab angelis in sinum Abrahae. Mortuus est autem

et dives, et sepultus est in inferno. Elevans autem oculos suos,
cum esset in tormentis, vidit Abraham a longe, et Lazarum in sinu
eius. Et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mi-
hi, et mitte Lazarum ut intinguat extremum digiti sui
in aquam ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac
flamma. Et dixit illi Abraham: Fili, recordare quia recepi-
sti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala: nunc autem
hic consolatur, tu vero cruciaris. Et in his omnibus, inter nos et vos
chaos magnum firmatum est: ut hi qui volunt hinc tran-
sire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare. Et
ait: Rogo ergo te pater, ut mittas eum in domum patris
mei. Habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne et ipsi
veniant in hunc locum tormentorum. Et ait illi Abraham:
Habent Moysen et prophetas: audiant illos. At ille dixit:
Non pater Abraham: sed si quis ex mortuis ierit ad eos,
paenitentiam agent. Ait autem illi: Si Moysen et prophetas non
audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit credent. Et ad XVII.
discipulos suos ait: Impossibile est ut non veniant scan-
dala: vae autem illi per quem veniunt. Utilius est illi si la-
pis molaris imponatur circa collum eius, et proiciatur in mare,
quam ut scandalizet unum de pusillis istis. Attendite
vobis. Si peccaverit frater tuus, increpa illum: et si paeniten-
tiam egerit, dimitte illi. Et si septies in die peccaverit
in te, et septies in die conversus fuerit ad te, dicens: Paeni-
tet me, dimitte illi. Et dixerunt apostoli domino: Adauge
nobis fidem. Dixit autem dominus: Si habueritis fidem sicut granum si-
napis, diceretis huic arbori moro: Eradicare,
et transplantare in mare: et oboediret vobis. Quis autem
vestrum habens servum arantem aut oves pascentem, qui regres-
so de agro dicat illi: Statim transi, recumbe: et non dicat
ei: Para quod cenem, et praecinge te, et ministra mihi donec
manducem et bibam, et post haec tu manducabis et bibes?
Numquid gratiam habet servo illi, quia fecit quae ei imperaverat?
Non puto. Sic et vos cum feceritis omnia quae praecepta sunt vo-
bis, dicite: Servi inutiles sumus: quod debuimus facere fe-
cimus. Et factum est dum iret in Ierusalem, transibat per me-
diam Samariam et Galilaeam. Et cum ingrederetur quoddam castel-
lum, occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt a longe:
et levaverunt vocem dicentes: Iesu praeceptor, miserere nostri.
Quos ut vidit, dixit: Ite, ostendite vos sacerdotibus.
Et factum est dum irent, mundati sunt. Unus autem ex illis ut vidit
quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans deum,
et cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens: et hic erat
Samaritanus. Respondens autem Iesus dixit: Nonne decem munda-
ti sunt? et novem ubi sunt? Non est inventus qui rediret, et daret
gloriam deo, nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge, vade:
quia fides tua te salvum fecit. Interrogatus autem a pharisaeis,
quando venit regnum dei: respondit eis, et dixit: Non venit regnum
dei cum observatione: neque dicent: Ecce hic, aut ecce illic. Ec-
ce enim regnum dei intra vos est. Et ait ad discipulos suos: Ve-
nient dies, quando desideretis videre unum diem filii ho-
minis, et non videbitis. Et dicent vobis: Ecce hic, et ecce
illic. Nolite ire, neque sectemini. Nam sicut fulgur co-
ruscans de sub caelo in ea quae sub caelo sunt fulget: ita erit fi-
lius hominis in die sua. Primum autem oportet illum multa pati,
et reprobari a generatione hac. Et sicut factum est in diebus Noe, ita erit

et diebus filii hominis. Edebant et bibebant. uxores duce
bant et dabantur ad nuptias. usque in diem qua intravit noe
in archam. et venit diluvium. et perdidit omnes. Similiter sicut factum
est in diebus loth. Edebant et bibebant. et emebant et ven
debant. plantabant et edificabant. Qua die autem ex
iit loth a sodomis. pluit ignem et sulphur de celo
et omnes perdidit. Secundum hec erit. qua die filius hominis re
velabitur. In illa hora. qui fuerit in tecto et vasa eius in
domo. ne descendat tollere illa. Et qui in agro. similiter
non redeat retro. Memores estote uxoris loth. Qui
cumque quesierit animam suam salvam facere perdet illam. Et qui per
diderit illam. vivificabit eam. Dico vobis. in illa noc
te erunt duo in lecto uno. unus assumetur et alter relinq
uetur. Due erunt molentes in unum. una assumetur
et altera relinquetur. Duo in agro. unus assumetur et alter
xviij. relinquetur. Respondentes dicunt illi. Ubi domine? Qui dixit
illis. Ubicumque fuerit corpus. illuc congregabuntur aquile. Di
cebat autem et parabolam ad illos. quoniam oportet semper o
rare. et non deficere dicens. Iudex quidam erat in quadam civita
te. qui deum non timebat. et hominem non reverebatur. Vidua
autem quedam erat in civitate illa. et veniebat ad eum di
cens. Vindica me de adversario meo. Et nolebat per mul
tum tempus. Post hec autem dixit intra se. Et si deum non timeo nec
hominem revereor. tamen quia molesta est mihi hec vidua. vin
dicabo illam. ne in novissimo veniens sugillet me.
Ait autem dominus. Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autem
non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se
die ac nocte. et patientiam habebit in illis? Dico vobis.
quia cito faciet vindictam illorum. Verumtamen filius hominis
veniens. putas inveniet fidem in terra? Dixit autem et ad
quosdam qui in se confidebant tamquam iusti. et aspernabantur ceteros.
parabolam istam. Duo homines ascenderunt in templum ut ora
rent. unus phariseus et alter publicanus. Phariseus stans.
hec apud se orabat. Deus gratias ago tibi. quia non sum sicut ceteri ho
minum. raptores. iniusti. adulteri. velut etiam hic publica
nus. Ieiuno bis in sabbato. decimas do omnium que possideo.
Et publicanus a longe stans. nolebat nec oculos ad
celum levare. sed percutiebat pectus suum dicens. Deus. pro
pitius esto mihi peccatori. Amen dico vobis. descendit hic iu
stificatus in domum suam ab illo. Quia omnis qui se exaltat
humiliabitur. et qui se humiliat exaltabitur. Affe
rebant autem ad illum et infantes. ut eos tangeret. Quod cum
viderent discipuli. increpabant illos. Ihesus autem convocans illos
dixit. Sinite parvulos venire ad me. et nolite eos
prohibere. Talium est enim regnum celorum. Amen dico vobis. qui
cumque non acceperit regnum dei. sicut puer non intrabit in illud.
Et interrogavit eum quidam princeps dicens. Magister bone. quid
faciens vitam eternam possidebo? Dixit autem ei ihesus. Quid me
dicis bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Mandata no
sti. Non occides. Non mechaberis. Non furtum facies. Non
falsum testimonium dices. Honora patrem tuum et ma
trem. Qui ait. Hec omnia custodivi a iuventute mea. Quo
audito ihesus. ait ei. Adhuc unum tibi deest. Omnia que
habes vende et da pauperibus. et habebis thesaurum in celo.
et veni sequere me. His ille auditis. contristatus est. quia di
ves erat valde. Videns autem illum ihesus tristem factum. dixit.

Quam difficile qui pecunias habent in regnum dei intrabunt.
Facilius est enim camelum per foramen acus transire. quam
divitem intrare in regnum dei. Et dixerunt qui audiebant.
Et quis potest salvus fieri? Ait illis. Que impossibi
lia sunt apud homines. possibilia sunt apud deum. Ait autem pe
trus. Ecce nos dimisimus omnia. et secuti sumus te.
Qui dixit eis. Amen dico vobis. nemo est qui reliquerit do
mum aut parentes aut fratres. aut uxorem. aut filios
propter regnum dei. et non recipiat multo plura in hoc
tempore. et in seculo venturo vitam eternam.
Assumpsit autem ihesus duodecim. et ait illis. Ecce ascendi
mus hierosolimam. et consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas
de filio hominis. Tradetur enim gentibus. et illudetur. et fla
gellabitur. et conspuetur. Et postquam flagellaverint occi
dent eum. et tertia die resurget. Et ipsi nichil horum
intellexerunt. Erat autem verbum istud absconditum ab eis.
et non intelligebant que dicebantur. Factum est autem cum appropinqua
ret iericho. cecus quidam sedebat secus viam mendicans.
Et cum audiret turbam pretereuntem. interrogabat quid hoc
esset. Dixerunt autem ei. quod ihesus nazarenus transiret. Et
clamavit dicens. Ihesu fili david. miserere mei. Et qui
preibant increpabant eum. ut taceret. Ipse vero multo magis
clamabat. fili david miserere mei. Stans autem ihesus
iussit illum adduci ad se. Et cum appropinquasset. interrogavit
illum dicens. Quid tibi vis faciam? At ille dixit. Domine ut
videam. Et ihesus dixit illi. Respice. fides tua te
salvum fecit. Et confestim vidit. et sequebatur illum. magni
ficans deum. Et omnis plebs ut vidit dedit laudem deo.
Et ingressus perambulabat hiericho. Et ecce vir nomine
zacheus. et hic erat princeps publicanorum. et ipse di
ves. Et querebat videre ihesum quis esset. et non poterat pre
turba. quia statura pusillus erat. Et precurrens a
scendit in arborem sicomorum ut videret illum. quia in
de erat transiturus. Et cum venisset ad locum. suspiciens ihesus
vidit illum. et dixit ad eum. Zachee. festinans descen
de. quia hodie in domo tua oportet me manere. Et
festinans descendit. et excepit illum gaudens. Et cum vi
derent omnes. murmurabant dicentes. quod ad hominem pec
catorem divertisset. Stans autem zacheus. dixit ad ihesum.
Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus.
et si quid aliquem defraudavi. reddo quadruplum. Ait ihesus
ad eum. Quia hodie salus domui huic facta est. eo
quod ipse filius sit abrahe. Venit enim filius hominis querere et sal
vum facere quod perierat. Hec illis audientibus. adiciens
dixit parabolam. eo quod esset prope hierusalem. et quia existima
rent quod confestim regnum dei manifestaretur. Dixit ergo. Ho
mo quidam nobilis abiit in regionem longinquam. accipere sibi
regnum et reverti. Vocatis autem decem servis suis. dedit illis
decem mnas. et ait ad illos. Negotiamini dum ve
nio. Cives autem eius oderant illum. et miserunt legationem
post illum dicentes. Nolumus hunc regnare super nos. Et
factum est ut rediret accepto regno. et iussit vocari
servos quibus dedit pecuniam. ut sciret quantum quisque ne
gotiatus esset. Venit autem primus dicens. Domine mna tua
decem mnas acquisivit. Et ait illi. Euge serve bone. quia
in modico fidelis fuisti. eris potestatem habens super de

ce civitates. Et alter venit dicens: Domine, mna tua fe-
cit quinque mnas. Et huic ait: Et tu esto super quinque
civitates. Et alter venit dicens: Domine, ecce mna tua,
quam habui repositam in sudario. Timui enim te, quia homo austerus
es: tollis quod non posuisti, et metis quod non semina-
sti. Dicit ei: De ore tuo te iudico, serve nequam. Sciebas
quod ego austerus homo sum, tollens quod non posui, et metens
quod non seminavi: Et quare non dedisti pecuniam meam
ad mensam, et ego veniens cum usuris utique exegissem
illud? Et astantibus dixit: Auferte ab illo mnam,
et date illi qui decem mnas habet. Et dixerunt illi: Domine, de-
cem mnas habet. Dico autem vobis, quia omni habenti dabitur, ab
eo autem qui non habet, et quod habet auferetur ab eo. Verumtamen
inimicos meos illos qui noluerunt me regnare su-
per se, adducite huc et interficite ante me. Et his dic-
tis praecedebat ascendens Hierosolymam. Et factum est,
cum appropinquasset ad Bethphage et Bethaniam ad montem
qui vocatur Oliveti, misit duos discipulos suos dicens:
Ite in castellum quod contra est, in quo introeuntes invenietis
pullum asinae, cui nemo umquam hominum sedit: Solvite
illum et adducite. Et si quis vos interrogaverit quare sol-
vitis, sic dicetis ei: Quia Dominus operam eius desiderat.
Abierunt autem qui missi erant, et invenerunt sicut dixit
illis stantem pullum. Solventibus autem illis pullum, dixe-
runt domini eius ad illos: Quid solvitis pullum? At
illi dixerunt: Quia Dominus eum necessarium habet. Et duxerunt
illum ad Iesum. Et iactantes vestimenta sua supra
pullum imposuerunt Iesum. Euntes autem illo, substerne-
bant vestimenta sua in via. Et cum appropinquaret iam ad de-
scensum montis Oliveti, coeperunt omnes turbae discipulo-
rum descendentium gaudentes laudare Deum voce ma-
gna super omnibus quas viderant virtutibus, dicentes: Benedictus
qui venit rex in nomine Domini, pax in caelo et gloria in excelsis.
Et quidam pharisaeorum de turbis dixerunt ad illum: Magister,
increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis,
quia si hi tacuerint, lapides clamabunt. Et ut appropinqua-
vit, videns civitatem flevit super illam dicens: Quia si
cognovisses et tu. Et quidem in hac die tua quae ad pacem
tibi. Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient
dies in te, et circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt
te, et coangustabunt te undique, et ad terram prosternent te, et
filios tuos qui in te sunt. Et non relinquent in te lapidem su-
per lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tuae. Et
ingressus in templum, coepit eicere vendentes in illo et emen-
tes dicens illis: Scriptum est, quia domus mea domus orationis
vocabitur. Vos autem fecistis illam speluncam latronum.
Et erat docens cotidie in templo. Principes autem sacerdo-
tum et scribae et principes plebis quaerebant illum perdere. Et non
inveniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus
erat audiens illum. Et factum est in una dierum docente
illo populum in templo et evangelizante, convenerunt principes sacer-
dotum et scribae cum senioribus, et aiunt dicentes ad illum: Dic
nobis in qua potestate haec facis, aut quis est qui dedit tibi hanc
potestatem? Respondens autem dixit ad illos: Interrogabo
vos et ego unum verbum. Respondete mihi. Baptismum Io-
hannis de caelo erat an ex hominibus? At illi cogitabant
inter se dicentes: Quia si dixerimus de caelo, dicet nobis:
Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus ex homini-
bus, plebs universa lapidabit nos. Certi sunt enim
Iohannem prophetam esse. Et responderunt se nescire unde esset.
Et Iesus ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate
haec facio. Coepit autem dicere ad plebem parabolam hanc. Homo
quidam plantavit vineam, et locavit eam colonis, et ipse
peregre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad cultores
servum, ut de fructu vineae darent illi. Qui caesum dimi-
serunt eum inanem. Et addidit alterum servum mittere. Illi autem
hunc quoque caedentes et afficientes contumelia, dimi-
serunt inanem. Et addidit tertium mittere. Qui et illum vulnerantes
eiecerunt. Dixit autem dominus vineae: Quid faciam? Mittam filium
meum dilectum: forsitan cum hunc viderint, verebuntur. Quem
cum vidissent coloni, cogitaverunt inter se dicentes: Hic est
heres. Occidamus eum, ut nostra fiat hereditas. Et eiec-
tum illum extra vineam occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus
vineae? Veniet et perdet colonos istos, et dabit vineam
aliis. Quo audito, dixerunt illi: Absit. Ille autem aspi-
ciens eos ait: Quid est ergo hoc quod scriptum est: Lapidem quem repro-
baverunt aedificantes, hic factus est in caput anguli? Omnis qui
ceciderit super illum lapidem conquassabitur. Super quem autem ceciderit,
comminuet illum. Et quaerebant principes sacerdotum et scribae
mittere in illum manus in illa hora, et timuerunt populum.
Cognoverunt enim quod ad ipsos dixerit similitu-
dinem istam. Et observantes miserunt insidiatores qui
se iustos simularent, ut caperent eum in sermone, et traderent
illum principatui et potestati praesidis. Et interrogaverunt
illum dicentes: Magister, scimus quia recte dicis et doces,
et non accipis personam, sed in veritate viam Dei doces. Licet nobis
dare tributum Caesari an non? Considerans autem dolum illorum,
dixit ad eos: Quid me temptatis? Ostendite mihi denari-
um. Cuius habet imaginem et inscriptionem? Respondentes dixe-
runt ei: Caesaris. Et ait illis: Reddite ergo quae Caesaris sunt
Caesari, et quae sunt Dei Deo. Et non potuerunt verbum eius reprehendere
coram plebe. Et mirati in responso eius tacuerunt. Accesse-
runt autem quidam Sadducaeorum, qui negant esse resurrectionem, et interro-
gaverunt eum dicentes: Magister, Moyses scripsit nobis:
si frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem, et hic sine filiis
fuerit, ut accipiat eam frater eius uxorem, et suscitet semen fratri
suo. Septem ergo fratres erant. Et primus accepit uxorem, et mortuus
est sine filiis. Et sequens accepit illam, et ipse mortuus est sine
filio. Et tertius accepit illam. Similiter et omnes septem, et non re-
liquerunt semen, et mortui sunt. Novissime omnium mor-
tua est et mulier. In resurrectione ergo cuius eorum erit u-
xor? Siquidem septem habuerunt eam uxorem. Et ait illis Iesus: Fi-
lii saeculi huius nubunt et traduntur ad nuptias. Illi vero qui
digni habebuntur saeculo illo et resurrectione ex mortuis, neque
nubent neque ducent uxores. Neque enim ultra mori poterunt. Ae-
quales enim angelis sunt, et filii sunt Dei, cum sint filii resurrectionis.
Quia vero resurgant mortui, et Moyses ostendit secus ru-
bum sicut dicit: Dominum Deum Abraham, et Deum Isaac, et Deum
Iacob. Deus autem non est mortuorum sed vivorum. Omnes enim vivunt
ei. Respondentes autem quidam scribarum dixerunt: Magister,

bene dixisti. Et amplius non audebant eum quicquam interrogare. Di-
xit autem ad illos. Quomodo dicunt christum filium david esse?
Et ipse david dicit in libro psalmorum. Dixit dominus domino meo.
sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos. scabellum
pedum tuorum. David ergo dominum illum vocat. et quomodo filius eius
est? Audiente autem omni populo. dixit discipulis suis. Attendi-
te a scribis qui volunt ambulare in stolis. et amant salutati-
ones in foro. et primas cathedras in synagogis. et primos dis-
cubitus in conviviis. Qui devorant domos viduarum simu-
lantes longam orationem. Hi accipient damnationem maiorem.
XXI Respiciens autem vidit eos qui mittebant munera sua in
gazophylacium divites. Vidit autem et quandam viduam pau-
perculam mittentem era minuta duo. et dixit. Vere dico
vobis. quia vidua hec pauper plus quam omnes misit. Nam omnes hi
ex habundanti sibi miserunt in munera dei. hec autem ex eo quod
deest illi. omnem victum suum quem habuit misit. Et quibusdam dicen-
tibus de templo quod lapidibus bonis et donis ornatum esset. di-
xit. Hec que videtis venient dies in quibus non relinquetur lapis super
lapidem qui non destruatur. Interrogaverunt autem illum dicentes.
Preceptor quando hec erunt. et quod signum cum fieri incipient? Qui dixit.
Videte ne seducamini. Multi enim venient in nomi-
ne meo dicentes. quia ego sum. et tempus appropinquavit. Noli-
te ergo ire post illos. Cum autem audieritis prelia et seditiones.
nolite terreri. Oportet primum hec fieri. sed non statim finis. Tunc
dicebat illis. Surget gens contra gentem et regnum adversus
regnum. et terremotus magni erunt per loca. et pestilentie et fa-
mes. terroresque de celo. et signa magna erunt. Sed ante hec
omnia. inicient vobis manus suas et persequentur. tradentes in sy-
nagogas et in custodias. trahentes ad reges et presides propter
nomen meum. Continget autem vobis in testimonium. Ponite
ergo in cordibus vestris non premeditari. quemadmodum respondeatis.
Ego enim dabo vobis os et sapientiam. cui non poterunt resistere
et contradicere omnes adversarii vestri. Trademini autem a parentibus
et fratribus et cognatis. et amicis. et morte afficient ex vobis.
Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Et capillus de ca-
pite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas ve-
stras. Cum autem videritis circumdari ab exercitu hierusalem. tunc
scitote quia appropinquabit desolatio eius. Tunc qui in iudea sunt fu-
giant in montes. et qui in medio eius discedant. et qui in regionibus
non intrent in eam. quia dies ultionis hi sunt. ut impleantur omnia
que scripta sunt. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus.
Erit enim pressura magna super terram. et ira populo huic. Et cadent
in ore gladii. et captivi ducentur in omnes gentes. et hierusalem
calcabitur a gentibus. donec impleantur tempora nationum.
Et erunt signa in sole et luna et stellis. et in terris pressura
gentium. pre confusione sonitus maris et fluctuum. arescen-
tibus hominibus pre timore et expectatione que supervenient
universo orbi. Nam virtutes celorum movebuntur. Et
tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potesta-
te magna et maiestate. His autem fieri incipientibus. respici-
te et levate capita vestra. quoniam appropinquabit redemptio
vestra. Et dixit illis similitudinem. Videte ficulneam
et omnes arbores. Cum producunt iam ex se fructum. scitis quoniam prope
est estas. Ita et vos cum videritis hec fieri. scitote quoniam prope
est regnum dei. Amen dico vobis. quoniam non preteribit generatio

hec donec omnia fiant. Celum et terra transibunt. verba autem mea non
transibunt. Attendite autem vobis. ne forte graventur
corda vestra in crapula et ebrietate. et curis huius vite. et su-
perveniat in vos repentina dies illa. Tamquam laqueus
enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omnis terre. Vigi-
late itaque omni tempore orantes. ut digni habeamini fugere
ista omnia que futura sunt. et stare ante filium hominis. Erat autem
diebus docens in templo. noctibus vero exiens morabatur
in monte qui vocatur oliveti. Et omnis populus manicabat
ad eum in templo. audire eum. I xxii
Appropinquabat autem dies festus azimorum. qui dicitur pas-
cha. Et querebant principes sacerdotum et scribe. quomodo eum interfi-
cerent. timebant vero plebem. Intravit autem sathanas in
iudam qui cognominabatur scarioth. unum de duodecim. Et abiit
et locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus. quem-
admodum traderet eis. Et gavisi sunt. et pacti sunt pecuniam
illi dare. Et spopondit. Et querebat opportunitatem.
ut traderet illum sine turbis. Venit autem dies azimorum in
qua necesse erat occidi pascha. [illegible]
Euntes parate nobis pascha [illegible] At illi dixerunt
[illegible]
tatem [illegible]
[illegible] magister. U-
bi est diversorium. ubi pascha cum discipulis meis man-
ducem. Et ipse vobis ostendet cenaculum magnum
stratum. et ibi parate. Euntes autem invenerunt sicut dixit
illis. et paraverunt pascha. Et cum facta esset hora. discubuit
et duodecim apostoli cum eo. Et ait illis. Desiderio desideravi
hoc pascha manducare vobiscum. antequam patiar. Dico
enim vobis. quia ex hoc non manducabo illud [illegible] Et ac-
cepto calice gratias egit et dixit. [illegible] Di-
co enim vobis quod non bibam [illegible] Et ac-
cepto pane gratias egit [illegible] dicens. Hoc est corpus me-
um quod [illegible] Similiter et calicem postquam
cenavit dicens. Hic est calix novum testamentum in sanguine meo. qui pro
vobis fundetur. Verumtamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Et quidem
filius hominis secundum quod diffinitum est vadit. Verumtamen ve homini il-
li per quem tradetur. Et ipsi ceperunt querere inter se. quis esset ex eis
qui hoc facturus esset. Facta est autem et contentio inter eos. quis
eorum videretur esse maior. Dixit autem eis. Reges gentium
dominantur eorum. et qui potestatem habent super eos benefici
vocantur. Vos autem non sic. Sed qui maior est in vobis. fiat si-
cut iunior. Et qui precessor est. sicut ministrator. Nam
quis maior est. qui recumbit. an qui ministrat? Nonne
qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum. sicut qui ministrat.
Vos autem estis. qui permansistis mecum in temptationibus meis.
Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum.
ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Et
sedeatis super thronos. iudicantes. xii. tribus israel.
Ait autem dominus. Symon Symon. ecce sathanas expeti-
vit vos. ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te. ut
non deficiat fides tua. Et tu aliquando conversus confirma fra-
tres tuos. Qui dixit ei. Domine. tecum paratus sum et in carcerem et in mor-
tem ire. Et ille dixit. Dico tibi petre. non cantabit hodie
gallus. donec ter abneges nosse me. Et dixit eis. Quando

misi vos sine sacculo et pera et calciamentis, numquid
aliquid defuit vobis? At illi dixerunt: Nichil. Dixit
ergo eis: Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter et peram.
Et qui non habet, vendat tunicam suam et emat gladium.
Dico enim vobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est oportet
impleri in me: et quod cum iniustis deputatus est. Etenim ea que
sunt de me finem habent. At illi dixerunt: Domine, ecce
gladii duo hic. At ille dixit eis: Satis est. Et
egressus ibat secundum consuetudinem suam in montem
olivarum. Secuti sunt autem illum et discipuli. Et cum pervenisset
ad locum dixit illis: Orate ne intretis in temptationem.
Et ipse avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis, et
positis genibus orabat dicens: Pater, si vis, transfer
calicem istum a me. Verumptamen non mea voluntas
sed tua fiat. Apparuit autem illi angelus de celo confor
tans eum. Et factus in agonia, prolixius orabat. Et factus
est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram.
Et cum surrexisset ab oratione et venisset ad discipulos
suos, invenit eos dormientes pre tristitia. Et ait illis:
Quid dormitis? Surgite, orate ne intretis in
temptationem.

Adhuc eo loquente ecce turba, et qui vocabatur Iudas unus de
duodecim antecedebat eos, et appropinquavit ad Ihesum
ut oscularetur eum. Ihesus autem dixit illi: Iuda, osculo
filium hominis tradis? Videntes autem hii qui circa ipsum erant
quod futurum erat, dixerunt ei: Domine, si percutimus in gla
dio? Et percussit unus ex illis servum principis sa
cerdotum et amputavit auriculam eius dextram. Re
spondens autem Ihesus ait: Sinite usque huc. Et cum te
tigisset auriculam eius, sanavit eum. Dixit autem Ihesus
ad eos qui venerant ad se principes sacerdotum et magi
stratus templi et seniores: Quasi ad latronem ex
istis cum gladiis et fustibus? Cum cotidie vobiscum fue
rim in templo, non extendistis manus in me. Sed hec est ho
ra vestra et potestas tenebrarum. Comprehendentes autem
eum duxerunt ad domum principis sacerdotum. Pe
trus vero sequebatur eum a longe. Accenso autem igne
in medio atrio et circumsedentibus illis, erat Petrus
in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem
ad lumen et eum fuisset intuita, dixit: Et hic cum illo erat. At ille
negavit dicens: Mulier, non novi illum. Et post pusillum alius videns
eum dixit: Et tu de illis es. Petrus vero ait: O homo, non sum. Et intervallo facto
quasi hore unius alius quidam affirmabat dicens: Vere et hic cum illo erat,
nam et galileus est. Et ait Petrus: Homo, nescio quod dicis. Et continuo
adhuc illo loquente cantavit gallus. Et conversus Dominus respexit Pe
trum. Et recordatus est Petrus verbi Domini sicut dixit: Quia priusquam gallus
cantet, ter me negabis. Et egressus foras Petrus [illegible]
mare. Et viri qui tenebant illum illudebant ei ceden
tes. Et velaverunt eum et percutiebant faciem eius et inter
rogabant eum dicentes: Prophetiza, quis est qui te percussit? Et
alia multa blasphemantes dicebant in eum. Et ut factus
est dies, convenerunt seniores plebis et principes sa
cerdotum et scribe, et duxerunt illum in concilium suum dicentes:
Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixero, non cre
ditis michi. Si autem et interrogavero, non respondebitis michi neque

dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens a dextris
virtutis Dei. Dixerunt autem omnes: Tu ergo es filius Dei? Qui ait:
Vos dicitis quia ego sum. At illi dixerunt: Quid adhuc
desideramus testimonium? Ipsi enim audivimus de ore eius. XXIII
Et surgens omnis multitudo eorum duxerunt illum ad Pilatum.
Ceperunt autem accusare illum dicentes: Hunc invenimus sub
vertentem gentem nostram et prohibentem tributa dari Cesari et
dicentem se Christum regem esse. Pilatus autem interrogavit eum dicens:
Tu es rex Iudeorum? At ille respondens ait: Tu dicis. A
it autem Pilatus ad principes sacerdotum et turbas: Nichil in
venio cause in hoc homine. At illi invalescebant dicentes:
Commovet populum docens per universam Iudeam, incipiens a Ga
lilea usque huc. Pilatus autem audiens Galileam, inter
rogavit si homo galileus esset. Et ut cognovit quod de Herodis
potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui et ipse Ihe
rosolimis erat illis diebus. Herodes autem viso Ihesu gavi
sus est valde. Erat enim ex multo tempore cupiens videre il
lum, eo quod audiret multa de illo, et sperabat signum a
liquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem illum multis
sermonibus. At ipse nichil illi respondebat. Stabant autem prin
cipes sacerdotum et scribe constanter accusantes eum. Spre
vit autem illum Herodes cum exercitu suo et illusit indutum
veste alba, et remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici He
rodes et Pilatus in ipsa die. Nam antea inimici erant ad in
vicem. Pilatus autem convocatis principibus sacerdotum et ma
gistratibus et plebe, dixit ad illos: Obtulistis michi
hunc hominem quasi avertentem populum, et ecce ego coram vobis
interrogans [illegible] in homine isto ex hiis in quibus eum
accusatis. Sed neque Herodes. Nam remisi vos ad illum,
et ecce nichil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo
illum dimittam. Necesse autem habebat dimittere eis per diem
festum unum. Exclamavit autem simul universa
turba dicens: Tolle hunc et dimitte nobis Barrabban. Qui erat
propter seditionem quandam factam in civitate et homicidium
missus in carcerem. Iterum autem Pilatus locutus est ad illos vo
lens dimittere Ihesum. At illi succlamabant dicentes:
Crucifige, crucifige eum. Ille autem tertio dixit ad illos:
Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis invenio in
eum. Corripiam ergo illum et dimittam. At illi instabant
vocibus magnis postulantes ut crucifigeretur. Et inva
lescebant voces eorum. Et Pilatus adiudicavit fieri
petitionem eorum. Dimisit autem illis eum qui propter homicidi
um et seditionem missus fuerat in carcerem, quem petebant,
Ihesum vero tradidit voluntati eorum. Et cum ducerent eum,
apprehenderunt Symonem quendam Cyrenensem venien
tem de villa, et imposuerunt illi crucem portare post Ihesum.
Sequebatur autem illum multa turba populi et mulierum, que
plangebant et lamentabantur eum. Conversus autem ad illas
Ihesus dixit: Filie Ierusalem, nolite flere super me, sed
super vos ipsas flete et super filios vestros. Quoniam ecce
venient dies in quibus dicent: Beate steriles et ventres qui
non genuerunt et ubera que non lactaverunt. Tunc incipient
dicere montibus: Cadite super nos, et collibus: Operite nos.
Quia si in viridi ligno hec faciunt, in arido quid fiet?
Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo ut interficerentur.

Et postquam venerunt in locum qui vocatur Calvariae, ibi crucifixerunt eum et latrones, unum a dextris et alterum a sinistris. Ihesus autem dicebat: Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Dividentes vero vestimenta eius miserunt sortes. Et stabat populus expectans, et deridebant illum et principes cum eis dicentes: Alios salvos fecit, se salvum faciat si hic est Christus Dei electus. Illudebant autem ei et milites accedentes et acetum offerentes illi dicentes: Si tu es rex Iudeorum, salvum te fac. Erat autem et superscriptio scripta super illum litteris grecis et latinis et hebraicis: Hic est rex Iudeorum. Unus autem de his qui pendebant latronibus blasphemabat eum dicens: Si tu es Christus, salvum fac temetipsum et nos. Respondens autem alter increpabat illum dicens: Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es. Et nos quidem iuste, nam digna factis recipimus; hic vero nichil mali gessit. Et dicebat ad Ihesum: Domine, memento mei cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Ihesus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Erat autem fere hora sexta, et tenebre facte sunt in universa terra usque in horam nonam. Et obscuratus est sol, et velum templi scissum est medium. Et clamans voce magna Ihesus ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Videns autem centurio quod factum fuerat glorificavit Deum dicens: Vere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud et videbant que fiebant percutientes pectora sua revertebantur. Stabant autem omnes noti eius a longe, et mulieres que secute erant eum a Galilea, hec videntes. Et ecce vir nomine Ioseph, qui erat decurio, vir bonus et iustus; hic non consenserat consilio et actibus eorum, ab Arimathia civitate Iudee, qui expectabat et ipse regnum Dei. Hic accessit ad Pilatum et petiit corpus Ihesu, et depositum involvit sindone et posuit eum in monumento excisso, in quo nondum quisquam positus fuerat. Et dies erat parasceves, et sabbatum illucescebat. Subsecute autem mulieres que cum ipso venerant de Galilea viderunt monumentum et quemadmodum positum erat corpus eius. Et revertentes paraverunt aromata et unguenta, et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum.

Una autem sabbati valde diluculo venerunt ad monumentum portantes que paraverant aromata. Et invenerunt lapidem revolutum a monumento, et ingresse non invenerunt corpus Domini Ihesu. Et factum est dum mente consternate essent de isto, ecce duo viri steterunt iuxta illas in veste fulgenti. Cum timerent autem et declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas: Quid queritis viventem cum mortuis? Non est hic, sed surrexit. Recordamini qualiter locutus sit vobis cum adhuc in Galilea esset, dicens quia oportet Filium hominis tradi in manus hominum peccatorum et crucifigi et die tertia resurgere. Et recordate sunt verborum eius. Et regresse a monumento nuntiaverunt hec omnia illis undecim et ceteris omnibus. Erat autem Maria Magdalene et Iohanna et Maria Iacobi et cetere que cum eis erant, que dicebant ad apostolos hec. Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista, et non credebant illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum, et procumbens vidit linteamina sola posita, et abiit secum mirans quod factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Ierusalem, nomine Emmaus. Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus que acciderant. Et factum est dum fabularentur et secum quererent, et ipse Ihesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones quos confertis ad invicem ambulantes et estis tristes? Et respondens unus cui nomen Cleophas dixit ei: Tu solus peregrinus es in Ierusalem et non cognovisti que facta sunt in illa his diebus? Quibus ille dixit: Que? Et dixerunt: De Ihesu Nazareno, qui fuit vir propheta potens in opere et sermone coram Deo et omni populo, et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israel. Et nunc super hec omnia tertia dies est hodie quod hec facta sunt. Sed et mulieres quedam ex nostris terruerunt nos, que ante lucem fuerunt ad monumentum, et non invento corpore eius venerunt dicentes se etiam visionem angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt; ipsum vero non invenerunt. Et ipse dixit ad eos: O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus que locuti sunt prophete. Nonne hec oportuit pati Christum et ita intrare in gloriam suam? Et incipiens a Moyse et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. Et appropinquaverunt castello quo ibant, et ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes: Mane nobiscum quoniam advesperascit et inclinata est iam dies. Et intravit cum illis. Et factum est dum recumberet cum illis, accepit panem et benedixit ac fregit et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum et cognoverunt eum, et ipse evanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad invicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via et aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem, et invenerunt congregatos undecim et eos qui cum ipsis erant, dicentes quod surrexit Dominus vere et apparuit Symoni. Et ipsi narrabant que gesta erant in via, et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Dum hec autem loquuntur, Ihesus stetit in medio eorum et dixit eis: Pax vobis; ego sum, nolite timere. Conturbati vero et conterriti existimabant se spiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati estis, et cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas et pedes, quia ipse ego sum. Palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et pedes. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus pre gaudio, dixit: Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum mellis. Et cum manducasset coram eis, sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos: Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Et dixit eis: Quoniam sic scriptum est, et sic oportebat Christum pati et resurgere a mortuis die tertia, et predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in omnes

gentes, incipientibus ab Ierosolyma. Vos autem estis testes horum. Et ego mittam promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in civitate quoadusque induamini virtute ex alto. Eduxit autem eos foras in Bethaniam, et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis, recessit ab eis et ferebatur in caelum. Et ipsi adorantes regressi sunt in Ierusalem cum gaudio magno. Et erant semper in templo laudantes et benedicentes Deum.

Hic est Iohannes evangelista unus ex discipulis Domini, qui virgo electus a Deo est, quem de nuptiis volentem nubere vocavit Deus. Cui virginitatis in hoc duplex testimonium in evangelio datur, quod et prae ceteris dilectus a Deo dicitur, et huic matrem suam de cruce commendavit Deus, ut virginem virgo servaret. Denique manifestans in evangelio quod erat ipse incorruptibilis verbi opus inchoans, solus verbum carnem factum esse nec lumen a tenebris comprehensum fuisse testatur, primum signum ponens quod in nuptiis fecit Deus, ut ostendens quod ipse erat legentibus demonstraret, quod ubi Deus invitatus sit deficere nuptiarum vinum debeat, ac veteribus inmutatis nova omnia quae a Christo instituuntur appareant. De quo singula quaeque in ministerio ut dicta evangelii ratio quaerentibus monstretur. Hoc autem evangelium scripsit in Asia, posteaquam in Pathmos insula apocalypsin scripserat, ut cui in principio canonis incorruptibile principium in Genesi, et incorruptibilis finis per virginem in apocalipsi redderetur, dicente Christo: Ego sum A et ω. Et hic est Iohannes qui sciens supervenisse diem recessus sui, convocatis discipulis suis in Epheso per multa signorum experimenta promens Christum, descendens in defossum sepulturae suae locum, facta oratione positus est ad patres suos, tam extraneus a dolore mortis quam a corruptione carnis invenitur alienus. Tamen post omnes evangelium scripsisse dicitur, et dispositione canonis ordinati post Matheum ponitur, quia in Deo quae novissima sunt non velut extrema et abiecta numero sed plenitudinis opere perfecta sunt. Et hoc virgini debebatur. Quorum tamen vel scriptorum tempore dispositio vel librorum ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur, ut sciendi desiderio collocato et quaerentibus fructus laboris, et Deo magisterii doctrina servetur.

In principio erat verbum et verbum erat apud Deum et Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil. Quod factum est in ipso vita erat, et vita erat lux hominum. Et lux in tenebris lucet, et tenebrae eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo cui nomen erat Iohannes. Hic venit in testimonium ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat et mundus per ipsum factus est et mundus eum non cognovit. In propria venit et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri sed ex Deo nati sunt. Et verbum caro factum est et habitavit in nobis, et vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a patre, plenum gratiae et veritatis. Iohannes testimonium perhibet de ipso et clamabat dicens: Hic erat quem dixi: Qui post me venturus est ante me factus est, quia prior me erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, gratiam pro gratia. Quia lex per Moysen data est, gratia et veritas per Iesum Christum facta est. Deum nemo vidit umquam; unigenitus filius qui est in sinu patris ipse enarravit. Et hoc est testimonium Iohannis, quando miserunt Iudaei ab Ierosolymis sacerdotes et levitas ad eum ut interrogarent eum: Tu quis es? Et confessus est et non negavit, et confessus est quia non sum ego Christus. Et interrogaverunt eum: Quid ergo? Helias es tu? Et dixit: Non sum. Propheta es tu? Et respondit: Non. Dixerunt ergo ei: Quis es, ut responsum demus his qui miserunt nos? Quid dicis de te ipso? Ait: Ego vox clamantis in deserto: Dirigite viam Domini, sicut dixit Ysaias propheta. Et qui missi fuerant erant ex Phariseis. Et interrogaverunt eum et dixerunt ei: Quid ergo baptizas, si tu non es Christus neque Helias neque propheta? Respondit eis Iohannes dicens: Ego baptizo in aqua; medius autem vestrum stetit quem vos nescitis. Ipse est qui post me venturus est, qui ante me factus est, cuius ego non sum dignus ut solvam eius corrigiam calciamenti. Haec in Bethania facta sunt trans Iordanen, ubi erat Iohannes baptizans. Altera die vidit Iohannes Iesum venientem ad se et ait: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Hic est de quo dixi: Post me venit vir qui ante me factus est, quia prior me erat. Et ego nesciebam eum, sed ut manifestetur in Israel, propterea veni ego in aqua baptizans. Et testimonium perhibuit Iohannes dicens: Quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de caelo, et mansit super eum. Et ego nesciebam eum, sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris spiritum descendentem et manentem super eum, hic est qui baptizat in spiritu sancto. Et ego vidi et testimonium perhibui quia hic est filius Dei. Altera die iterum stabat Iohannes et ex discipulis eius duo. Et respiciens Iesum ambulantem dicit: Ecce agnus Dei. Et audierunt eum duo discipuli loquentem et secuti sunt Iesum. Conversus autem Iesus et videns eos sequentes se, dicit eis: Quid quaeritis? Qui dixerunt ei: Rabbi, quod dicitur interpretatum magister, ubi habitas? Dicit eis: Venite et videte. Venerunt et viderunt ubi maneret, et apud illum manserunt die illo. Hora autem erat quasi decima. Erat autem Andreas frater Symonis Petri unus ex duobus qui audierant ab Iohanne et secuti fuerant eum. Invenit hic primum fratrem suum Symonem et dicit ei: Invenimus Messiam, quod est interpretatum Christus. Et adduxit eum ad Iesum. Intuitus autem eum Iesus dixit: Tu es Symon filius Iohanna; tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus. In crastinum voluit exire in Galileam, et invenit Phylippum, et dicit ei Iesus: Sequere me. Erat autem Phylippus a Bethsaida, civitate Andreae et Petri. Invenit Phylippus Nathanahel et dicit ei: Quem scripsit Moyses in lege et prophetae invenimus, Iesum filium Ioseph a Nazareth. Et

dix̄ ei nathanahel. A nazareth pōt aliquid boni
eē. Dic̄ ei phylipp᷒. Veni ⁊ uide. Vidit ihc̄ natha
nahel uenientē ad se. ⁊ dic̄ de eo. Ecce uē isrl'ita.
iñ dolus n̄ ē. Dic̄ ei nathanahel. Vñ me nosti.
Rn̄dit ihc̄ ⁊ dix̄ ei. Priusq̄ te phylipp᷒ uocaret
cū eēs sub ficu: uidi te. Rn̄dit ei nathanahel.
⁊ ait. Rabbi: tu es filius dī. tu es rex isrl'. Rn̄
dit ihc̄ ⁊ dix̄ ei. Q̄a dixi tibi uidi te sub ficu.
credis: maius his uidebis. Et dic̄ eis. Am̄ am̄
dico uob: uidebitis celū aptū. ⁊ anglōs dī ascēdē
tes ⁊ descendētes s̄ filiū hoīs. II
Et die tcia nuptie fc̄e s̄ in chana galilee. ⁊ erat
mat̄ ihu ibi. Vocat᷒ ē aūt ihc̄ ⁊ discipli ei ad nup
tias. Et deficiente uino: dic̄ mat̄ ihu ad eū. Vinū
n̄ hn̄t. Et dic̄ ei ihc̄. Q̄d m̄ ⁊ t̄ ē. mulier. Nōdū
uen̄ hoā mā. Dic̄ mat̄ ei ministris. Q̄dcūq; di
xit uob facite. Erant aū ibi lapidee hydrie sex
posite scdm purificationē iudeoꝝ. capientes sin
gule metretas binas ul' ternas. Dic̄ eis ihc̄. Im
plete hydrias aq̄. Et impleuerūt eas usq; ad
summū. Et dic̄ eis ihc̄. Haurite nc̄. ⁊ ferte architri
clino. Et tulerūt. Vt aūt gustauit architriclinus
aq̄ uinū factam. ⁊ n̄ sciebat unde eēt. ministri aūt scie
bant q̄ haurierāt aq̄: uocat sponsū architriclinus.
⁊ dic̄ ei. Ois hō pmū bonū uinū ponit. ⁊ cū inebri
ati fuerint. tūc id qd deteri᷒ ē. Tu aūt suasti uinū
bonū usq; adhuc. Hoc fec̄ initiū signoꝝ ihc̄ in
chana galilee: ⁊ manifestauit gl'am suā. Et cre
diderūt in eū discipli ei. Post h' descendit capharn
naū ipē ⁊ mat̄ eius ⁊ frēs eius. ⁊ discipli ei. ⁊ ibi ma
serūt n̄ multis diebz. Et pp̄e erat pascha iude
oꝝ. ⁊ ascendit hyrlimā ihc̄. Et inuenit in tēplo uen
dentes boues ⁊ oues ⁊ columbas: ⁊ nūmularios se
dentes. Et cū fecisset q̄si flagellū d' funiculis: oēs eiec
d' tēplo. Oues quoq; ⁊ boues: ⁊ nūmulariorū ef
fudit es. ⁊ mensas subuertit. Et his q̄ columbas uendebāt
dix̄. Auferte ista hinc: ⁊ nolite facē domū patris
mei. domū negotiationis. Recordati uō s̄ discipuli
ei. q̄a scptū ē: Zelus dom᷒ tue comedit me. Rn̄de
rūt ḡ iudei: ⁊ dixerūt ei. Q̄d signū ostendis nobis.
q̄a hec facis: Rn̄dit ihc̄: ⁊ dixit eis. Soluite tēplū
hoc. ⁊ in trib; dieb; excitabo illū. Dixerūt ḡ iudei. Q̄
dragīta ⁊ sex annis hedificatū ē tēplū h'. ⁊ tu in
trib; dieb; excitab illū. Ille aūt dicebat d' tēplo cor
poris sui. Cū ḡ resurrexisset a mortuis. recordati sūt
discipli ei q̄a h' dicebat. Et crediderūt scripture ⁊ smōi.
q̄ dixit ihc̄. Cū aūt eēt hyrlimis in pascha in die fe
sto: multi crediderūt in nomine ei. uidentes signa ei
q̄ faciebat. Ipē aū ihc̄ n̄ credebat semetipm̄ eis. eo q̄
ipē nosset oēs. ⁊ q̄a op᷒ ei n̄ erat. ut q̄s testimoniū phi
beret d' hoīe. Ipē eī sciebat quid eēt in hoīe. Erat
aūt hō ex phariseis nichodēm noīe. pnceps iudeoꝝ.
Hic uenit ad ihm̄ nocte. ⁊ dix̄ ei. Rabbi: scimus
q̄a a dō uenisti magist̄. Nēo eī potest hec sig̃ fa
cere q̄ tu facis: n̄ fuit dē cū eo. Rn̄dit ihc̄ ⁊ dix̄ ei.

Am̄ am̄ dico t̄. nisi q̄s renat᷒ fuit denuo: n̄ potest
uidē regnū dī. Dixit ad eū nichodīm᷒. Quomo
do pōt hō nasci cū sit senex: Nūq̄d pōt in uentrē
matris sue iterato introire ⁊ renasci. Rn̄dit ihc̄.
⁊ dix̄ ei. Am̄ am̄ dico t̄: n̄ q̄s renatus fuit ex aq̄
⁊ spū scō. n̄ pōt intrare in regnū dī. Q̄d natū ē ex car
ne: caro ē. Et q̄ natū ē ex spū: sps̄ ē. Nō mireris
q̄a dixi t̄: opōt uos nasci denuo. Sps̄ ubi uult
spirat. ⁊ uocē ei audis: s; n̄ scis unde ueniat ⁊ quo
uadat. Sic ē ois q̄ natus ē ex spū. Rn̄dit nichode
m᷒ ⁊ dic̄ ei. Quomodo possunt h' fieri: Rn̄dit ihc̄
⁊ dix̄ ei. Tu es magist̄ in isrl' ⁊ h' ignoras: Am̄ am̄
dico t̄. q̄a q̄d scim᷒ loqm̄. ⁊ q̄d uidim᷒ testam̄. ⁊ testi
moniū nr̄m n̄ accipitis. Si terrena dixi uob ⁊ n̄ creditis.
quomō si dixero uob celestia credetis: Et nēo ascendit
in celū. n̄ q̄ descendit de celo: filius hoīs q̄ ē in celo. Et
sic moyses exaltauit serpentē in d'serto. ita exaltari
opōtet filiū hoīs: ut oīs q̄ credit in ipm̄ n̄ pereat. s; hāt
uitā etnā. Sic eī dē dilexit mūdū. ut filiū suū
unigenitū daret. ut oīs q̄ credit in eū n̄ pereat. s; hāt
uitam etnā. Nō eī misit dē filiū suū in mūdū ut
iudicet mūdū: s; ut saluetur mūd' p ipm̄. Q̄ credit
in eū n̄ iudicatur. Q̄ aūt n̄ credit iā iudicat᷒ ē: q̄a nō
credit in noīe unigeniti filii dī. Hoc ē aū iudiciū:
q̄a lux uenit in mūdū. ⁊ dilexerūt hoīes magis te
nebras q̄ lucē. Erant eī eoꝝ mala opa. Ois eī qui
male agit odit lucē. ⁊ n̄ uenit ad lucē: ut nō arguā
tur opa ei. Q̄ aūt facit ueritatē uenit ad lucē: ut mani
festentur ei opa. q̄a in dō facta s̄. III
Post hec uenit ihc̄ ⁊ discipuli ei in iudeā trā. ⁊ illic d'
morabatur c̄ eis: ⁊ baptizabat. Erat aūt ⁊ iohēs bapti
zans in enon iuxta salim. q̄a aq̄ multe erāt illic:
⁊ ueniebāt ⁊ baptizabātur. Nōdū eī missus fuerat
in carcerē iohēs. Facta ē aūt q̄stio ex discipulis iohis cū iu
deis d' purificatione. Et uenerūt ad iohēm: ⁊ dixe
rūt ei. Rabbi. q̄ erat tecū trans iordanem cui testi
moniū phibuisti: ecce h' baptizat. ⁊ oēs ueniūt
ad eū. Rn̄dit iohēs ⁊ dix̄. Nō pōt hō accipe q̄cq̄
n̄ fuerit ei datū d' celo. Ipi uos m̄ testimoniū phi
betis q̄ dixerim ego n̄ sū x̄p̄c. s; q̄a missus sū ante illū.
Q̄ hēt sponsā spons᷒ ē. Amicus aūt sponsi q̄ stat ⁊
audit eū: gaudio gaudet ppt uocē sponsi. Hoc ḡ ga
udiū meū impletū ē. Illū opōtet crescē. me aūt
minui. Q̄ desursū uenit: sup oēs ē. Q̄ ē de tra. de tra
ē. ⁊ d' tra loqt̄. Q̄ d' celo uenit sup oēs ē. ⁊ q̄d uidit
⁊ audiuit: h' testat᷒. ⁊ testimoniū ei nēo accipit.
Q̄ accepit ei testimoniū signauit: q̄a dē uerax ē. Q̄
eī misit dē: uba dī loqt̄. Nō eī ad mensurā dat
dē spm̄. Pat̄ diligit filiū: ⁊ oīa dedit in manu ei.
Q̄ credit in filiū: hēt uitā etnā. Q̄ aūt incredul᷒ ē filio:
nō uidebit uitā: s; ira dī manet sup eū. Vt ḡ co
gnouit ihc̄ q̄a audierūt pharisei. q̄a ihc̄ plures disci
pulos facit ⁊ baptizat q̄ā iohēs. q̄q̄ ihc̄ n̄ bap
tizaret. s; discipuli ei. Reliquit iudeā. ⁊ abiit ite
rū in galileā. Opōtebat aū eū transire p samariā.

a Venit ergo in civitatem samarie que dicitur sichar: iuxta
predium quod dedit iacob ioseph filio suo. Erat autem ibi
fons iacob. Ihesus ergo fatigatus ex itinere: sedebat
sic supra fontem. Hora erat quasi sexta. Venit mulier
de samaria haurire aquam. Dicit ei ihesus. Mulier da
michi bibere. Discipuli autem eius abierant in civitatem ut
cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa samarita
na. Quomodo tu iudeus cum sis, bibere a me poscis. que
sum mulier samaritana: Non enim coutuntur iudei
samaritanis. Respondit ihesus et dixit ei. Si scires do
num dei et quis est qui dicit tibi da michi bibere: tu forsitan
petisses ab eo et dedisset tibi aquam vivam. Dicit ei mu
lier. Domine neque in quo haurias habes: et puteus al
tus est. Unde ergo habes aquam vivam: Numquid tu maior es
patre nostro iacob qui dedit nobis puteum. et ipse ex eo
bibit et filii eius et pecora eius. Respondit ihesus et dixit ei.
Omnis qui bibit ex aqua hac: sitiet iterum. Qui autem bi
berit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternum; sed aqua quam ego da
bo ei fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Dicit ad eum
mulier. Domine da michi hanc aquam: ut non sitiam neque veniam huc ha
urire. Dicit ei ihesus. Vade voca virum tuum: et veni huc.
Respondit mulier et dixit. Non habeo virum. Dicit ei ihesus.
Bene dixisti: quia non habeo virum. Quinque enim viros ha
buisti: et nunc quem habes non est tuus vir. Hoc vere dixisti.
Dicit ei mulier. Domine. video quia propheta es tu.
Patres nostri in monte hoc adoraverunt: et vos dicitis.
quia hierosolimis est locus ubi adorare oportet. Dicit
ei ihesus. Mulier crede michi: quia veniet hora quando neque
in monte hoc neque in hierosolimis adorabitis pa
trem. Vos adoratis quod nescitis: nos adoramus quod sci
mus. quia salus ex iudeis est. Sed venit hora et nunc est.
quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et verita
te. Nam et pater tales querit qui adorent eum. Spiritus est deus:
et eos qui adorant eum. in spiritu et veritate oportet ad
orare. Dicit ei mulier. Scio quia messias venit.
qui dicitur christus. Cum ergo venerit: ille nobis annuntiabit omnia.
Dicit ei ihesus. Ego sum qui loquor tecum. Et continuo vene
runt discipuli eius: et mirabantur quia cum muliere lo
quebatur. Nemo tamen dixit: quid queris. aut quid loqueris
cum ea. Reliquit ergo hydriam suam mulier: et abiit
in civitatem. et dicit illis hominibus. Venite et videte
hominem: qui dixit michi omnia quecumque feci. Numquid ipse est christus:
Exierunt de civitate: et veniebant ad eum. Interea
rogabant eum discipuli dicentes. Rabbi man
duca. Ille autem dixit eis. Ego cibum habeo mandu
care: quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad in
vicem. Numquid aliquis attulit ei manducare. Dicit
eis ihesus. Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit
me. ut perficiam opus eius. Nonne vos dicitis quod adhuc
quatuor menses sunt et messis venit. Ecce dico vobis.
Levate oculos vestros: et videte regiones. quia albe sunt
iam ad messem. Et qui metit mercedem accipit: et congregat
fructum in vitam eternam; ut et qui seminat simul gau
deat et qui metit. In hoc enim est verbum verum: quia alius est qui
seminat: et alius est qui metit. Ego misi vos me
tere quod vos non laborastis. Alii laboraverunt: et vos in labo
res eorum introistis. Ex civitate autem illa multi credide
runt in eum samaritanorum: propter verbum mulieris testimonium
perhibentis. quia dixit michi omnia quecumque feci. Cum venissent
ergo ad illum samaritani: rogaverunt eum ut ibi ma
neret. Et mansit ibi duos dies. Et multo plures
crediderunt propter sermonem eius: et mulieri dicebant. Quia
iam non propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audivimus et scimus.
quia hic est salvator mundi. Post duos autem dies exiit
inde: et abiit in galileam. Ipse enim ihesus testimonium perhibu
it. quia propheta in patria sua honorem non habet. Cum ergo venisset in
galileam. exceperunt eum galilei. cum omnia vidissent que fecerat
hierosolimis in die festo: et ipsi enim venerant ad diem festum.
Venit ergo iterum in chana galilee: ubi fecit aquam vinum. Et erat
quidam regulus: cuius filius infirmabatur capharnaum. Hic
cum audisset quia ihesus adveniret a iudea in galileam: abiit
ad eum. et rogabat eum ut descenderet et sanaret filium
eius. Incipiebat enim mori. Dixit ergo ihesus ad eum. Nisi signa
et prodigia videritis non creditis. Dicit ad eum regulus. Do
mine descende. priusquam moriatur filius meus. Dicit
ei ihesus. Vade. filius tuus vivit. Credidit homo sermoni
quem dixit ei ihesus: et ibat. Iam autem eo descendente. servi oc
currerunt ei: et nuntiaverunt dicentes. quia filius eius viveret.
Interrogabat ergo horam ab eis: in qua melius habuerat. Et dixe
runt ei. Quia heri hora septima reliquit eum febris. Co
gnovit ergo pater quia illa hora erat: in qua dixit ei ihesus. Filius
tuus vivit. Et credidit ipse: et domus eius tota. Hoc ite
rum secundum signum fecit ihesus: cum venisset a iudea in galileam.
Post hec erat dies festus iudeorum: et
ascendit ihesus hierosolimam. Est autem hierosolimis probatica
piscina que cognominatur hebraice bethsaida: quinque
porticus habens. In his iacebat multitudo magna lan
guentium: cecorum. claudorum. aridorum. expectantium
aque motum. Angelus autem domini secundum tempus descendebat in
piscinam: et movebatur aqua. Et qui prior descendebat in pi
scinam post motionem aque: sanus fiebat a quacumque detine
batur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi: triginta et oc
to annos habens in infirmitate sua. Hunc ergo cum vi
disset ihesus iacentem. et cognovisset quia iam multum tempus ha
beret: dicit ei. Vis sanus fieri. Respondit ei languidus.
Domine. hominem non habeo: ut cum turbata fuerit aqua. mittat
me in piscinam. Dum venio enim ego: alius ante me descen
dit. Dicit ei ihesus. Surge tolle grabatum tuum et ambula.
Et statim sanus factus est homo: et sustulit grabatum suum et am
bulabat. Erat autem sabbatum in illo die. Dicebant ergo
iudei illi. qui sanus fuerat. Sabbatum est. non licet tibi famu
tollere grabatum tuum. Respondit eis. Qui me sanum
fecit ille michi dixit. Tolle grabatum tuum et ambula. In
terrogaverunt ergo eum. Quis est homo ille qui dixit tibi. tol
le grabatum tuum et ambula. Is autem qui sanus fuerat effec
tus: nesciebat quis esset. Ihesus autem declinavit a turba con
stituta in loco. Postea invenit eum ihesus in templo: et dixit
illi. Ecce sanus factus es: iam noli peccare. ne deterius
tibi aliquid contingat. Abiit ille homo et nuntiavit iude
is: quia ihesus esset qui fecit eum sanum. Propterea persequebantur

in sabbato. Iesus autem respondit eis. Pater meus usque modo operatur et ego operor. Propterea ergo magis quaerebant eum Iudaei interficere, quia non solum solvebat sabbatum, sed et patrem suum dicebat Deum, aequalem se faciens Deo. Respondit itaque Iesus et dixit eis. Amen amen dico vobis, non potest Filius facere a se quicquam, nisi quod viderit Patrem facientem. Quaecumque enim ille fecerit, haec et Filius similiter facit. Pater enim diligit Filium, et omnia demonstrat ei quae ipse facit. Et maiora his demonstrabit ei opera, ut vos miremini. Sicut enim Pater suscitat mortuos et vivificat, sic et Filius quos vult vivificat. Neque enim Pater iudicat quemquam, sed iudicium omne dedit Filio, ut omnes honorificent Filium sicut honorificant Patrem. Qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem qui misit illum. Amen amen dico vobis, quia qui verbum meum audit et credit ei qui misit me, habet vitam aeternam, et in iudicium non venit, sed transiit a morte ad vitam. Amen amen dico vobis, quia venit hora et nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei, et qui audierint vivent. Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio vitam habere in semetipso. Et potestatem dedit ei iudicium facere, quia Filius hominis est. Nolite mirari hoc, quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem eius. Et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitae, qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii. Non possum ego a me ipso facere quicquam. Sed sicut audio iudico, et iudicium meum iustum est, quia non quaero voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Si ego testimonium perhibeo de me, testimonium meum non est verum. Alius est qui testimonium perhibet de me, et scio quia verum est testimonium quod perhibet de me. Vos misistis ad Iohannem, et testimonium perhibuit veritati. Ego autem non ab homine testimonium accipio, sed haec dico ut vos salvi sitis. Ille erat lucerna ardens et lucens, vos autem voluistis exultare ad horam in luce eius. Ego autem habeo testimonium maius Iohanne. Opera enim quae dedit mihi Pater ut perficiam ea, ipsa opera quae ego facio testimonium perhibent de me, quia Pater me misit. Et qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me. Neque vocem eius umquam audistis, neque speciem eius vidistis. Et verbum eius non habetis in vobis manens, quia quem misit ille, huic vos non creditis. Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam aeternam habere, et illae sunt quae testimonium perhibent de me. Et non vultis venire ad me ut vitam habeatis. Claritatem ab hominibus non accipio, sed cognovi vos, quia dilectionem Dei non habetis in vobis. Ego veni in nomine Patris mei, et non accipitis me. Si alius venerit in nomine suo, illum accipietis. Quomodo potestis vos credere, qui gloriam ab invicem accipitis, et gloriam quae a solo est Deo non quaeritis? Nolite putare quia ego accusaturus sim vos apud Patrem. Est qui accusat vos Moyses, in quo vos speratis. Si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan et mihi, de me enim ille scripsit. Si autem illius litteris non creditis, quomodo verbis meis credetis?

VI Post haec abiit Iesus trans mare Galilaeae, quod est Tiberiadis. Et sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa quae faciebat super his qui infirmabantur. Subiit ergo in montem Iesus, et ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem proximum Pascha, dies festus Iudaeorum. Cum sublevasset ergo oculos Iesus et vidisset quia multitudo magna venit ad eum, dicit ad Philippum: Unde ememus panes ut manducent hi? Hoc autem dicebat temptans eum. Ipse enim sciebat quid esset facturus. Respondit ei Philippus: Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque modicum quid accipiat. Dicit ei unus ex discipulis eius, Andreas frater Simonis Petri: Est puer unus hic qui habet quinque panes hordeaceos et duos pisces. Sed haec quid sunt inter tantos? Dixit ergo Iesus: Facite homines discumbere. Erat autem fenum multum in loco. Discubuerunt ergo viri, numero quasi quinque milia. Accepit ergo panes Iesus, et cum gratias egisset, distribuit discumbentibus, similiter et ex piscibus quantum volebant. Ut autem impleti sunt, dixit discipulis suis: Colligite quae superaverunt fragmenta, ne pereant. Collegerunt ergo, et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis, quae superfuerunt his qui manducaverunt. Illi ergo homines cum vidissent quod fecerat signum, dicebant: Quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum. Iesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum et facerent eum regem, fugit iterum in montem ipse solus. Ut autem sero factum est, descenderunt discipuli eius ad mare. Et cum ascendissent navem, venerunt trans mare in Capharnaum. Et tenebrae iam factae erant, et non venerat ad eos Iesus. Mare autem vento magno flante exsurgebat. Cum remigassent ergo quasi stadia viginti quinque aut triginta, vident Iesum ambulantem supra mare et proximum navi fieri, et timuerunt. Ille autem dicit eis: Ego sum, nolite timere. Voluerunt ergo eum accipere in navem, et statim fuit navis ad terram in quam ibant. Altera die turba quae stabat trans mare vidit quia navicula alia non erat ibi nisi una, et quia non introisset cum discipulis suis Iesus in navem, sed soli discipuli eius abiissent. Aliae vero supervenerunt naves a Tiberiade iuxta locum ubi manducaverant panem, gratias agente Domino. Cum ergo vidisset turba quia Iesus non esset ibi neque discipuli eius, ascenderunt naviculas et venerunt Capharnaum quaerentes Iesum. Et cum invenissent eum trans mare, dixerunt ei: Rabbi, quando huc venisti? Respondit eis Iesus et dixit: Amen amen dico vobis, quaeritis me non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus et saturati estis. Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam aeternam, quem Filius hominis vobis dabit. Hunc enim Pater signavit Deus. Dixerunt ergo ad eum: Quid faciemus ut operemur opera Dei? Respondit Iesus et dixit eis: Hoc est opus Dei, ut credatis in eum quem misit ille. Dixerunt ergo ei: Quod ergo tu facis signum, ut videamus et credamus tibi? Quid operaris? Patres nostri manna manducaverunt in deserto, sicut scriptum est: Panem de caelo dedit eis manducare. Dixit ergo eis Iesus: Amen amen dico vobis, non Moyses dedit vobis panem de caelo, sed Pater meus dat vobis panem de caelo verum. Panis enim Dei est qui descendit de caelo et dat vitam mundo. Dixerunt ergo ad eum: Domine, semper da nobis panem hunc. Dixit autem eis Iesus: Ego sum panis vitae. Qui venit ad me non esuriet, et qui credit in me non sitiet umquam. Sed dixi vobis quia et vidistis me et non creditis. Omne quod dat mihi Pater ad me veniet, et eum qui venit ad me non eiciam foras. Quia descendi de caelo non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Haec

est autem voluntas eius qui misit me patris ut omne quod dedit mihi
non perdam ex eo sed resuscitem illud in novissimo die.
Haec est enim voluntas patris mei qui misit me ut omnis qui
videt filium et credit in eum habeat vitam aeternam et ego re
suscitabo eum in novissimo die. Murmurabant
ergo Iudaei de illo quia dixisset ego sum panis qui de caelo
descendi et dicebant Nonne hic est Iesus filius Ioseph
cuius nos novimus patrem et matrem Quomodo ergo
dicit hic quia de caelo descendi Respondit ergo Iesus et dixit
eis Nolite murmurare in invicem Nemo potest ve
nire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum et ego
resuscitabo eum in novissimo die Est scriptum
in prophetis Et erunt omnes docibiles Dei Omnis qui audivit
a patre et didicit venit ad me Non quia patrem
vidit quisquam nisi is qui est a Deo hic vidit patrem Amen a
men dico vobis qui credit in me habet vitam aeternam Ego sum pa
nis vitae Patres vestri manducaverunt manna in deserto
et mortui sunt Hic est panis de caelo descendens ut si quis ex ipso
manducaverit non moriatur Ego sum panis vivus qui
de caelo descendi Si quis manducaverit ex hoc pane vivet
in aeternum Et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi
vita Litigabant ergo Iudaei ad invicem dicentes Quo
modo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum Di
xit ergo eis Iesus Amen amen dico vobis nisi manducaveritis
carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis
vitam in vobis Qui manducat meam carnem et bibit me
um sanguinem habet vitam aeternam et resuscitabo ego eum
in novissimo die Caro enim mea vere est cibus et sanguis
meus vere est potus Qui manducat meam carnem et bibit
meum sanguinem in me manet et ego in illo Sicut
misit me vivens pater et ego vivo propter patrem et qui man
ducat me et ipse vivet propter me Hic est panis qui de cae
lo descendit Non sicut manducaverunt patres vestri man
na et mortui sunt Qui manducat hunc panem vivet in ae
ternum Haec dixit in synagoga docens in Capharnaum Multi
ergo audientes ex discipulis eius dixerunt Durus est hic
sermo quis potest eum audire Sciens autem Iesus apud semet
ipsum quia murmurarent de hoc discipuli eius dixit eis
Hoc vos scandalizat Si ergo videritis filium hominis a
scendentem ubi erat prius Spiritus est qui vivificat caro non
prodest quicquam Verba quae ego locutus sum vobis spiritus et vita est
Sed sunt quidam ex vobis qui non credunt Sciebat enim ab initio
Iesus qui essent credentes et quis traditurus esset eum Et dicebat
Propterea dixi vobis quia nemo potest venire ad me nisi
fuerit ei datum a patre meo Ex hoc multi discipulorum
eius abierunt retro et iam non cum illo ambulabant Dixit
ergo Iesus ad duodecim Numquid et vos vultis abire Respon
dit ergo ei Simon Petrus Domine ad quem ibimus verba vitae
aeternae habes et nos credidimus et cognovimus quia tu es Christus
filius Dei Respondit eis Iesus Nonne ego vos duodecim
elegi et ex vobis unus diabolus est Dicebat autem de
Iuda Simonis Scariothis hic enim erat traditurus eum
cum esset unus ex duodecim.

Post haec ambulabat Iesus in Galilaeam non enim volebat in
Iudaeam ambulare quia quaerebant eum Iudaei interficere Erat
autem in proximo dies festus Iudaeorum scenophegia Di
xerunt autem ad eum fratres eius Transi hinc et vade in Iudaeam
ut et discipuli tui videant opera tua quae facis Nemo quippe
in occulto aliquid facit et quaerit ipse in palam esse Si haec facis
manifesta te ipsum mundo Neque enim fratres eius credebant in eum
Dicit ergo eis Iesus Tempus meum nondum advenit tempus autem ves
trum semper est paratum Non potest mundus odisse vos me autem odit
quia ego testimonium perhibeo de illo quia opera eius mala sunt
Vos ascendite ad diem festum hunc ego non ascendam ad
diem festum istum quia meum tempus nondum impletum est Haec
cum dixisset ipse mansit in Galilaea Ut autem ascenderunt fratres
eius tunc et ipse ascendit ad diem festum non manifeste
sed quasi in occulto Iudaei ergo quaerebant eum in die festo et dicebant
Ubi est ille Et murmur multus de eo erat in turba Quidam
enim dicebant quia bonus est alii autem dicebant non sed seducit
turbas Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum
Iudaeorum Iam autem die festo mediante ascendit
Iesus in templum et docebat Et mirabantur Iudaei dicentes
Quomodo hic litteras scit cum non didicerit Respondit eis
Iesus et dixit Mea doctrina non est mea sed eius qui misit
me Si quis voluerit voluntatem eius facere cognoscet de
doctrina utrum ex Deo sit an ego a me ipso loquar Qui
a semet ipso loquitur gloriam propriam quaerit Qui autem quaerit gloriam eius qui
misit illum hic est verax et iniustitia in illo non est Non
ne Moyses dedit vobis legem et nemo ex vobis facit legem
Quid me quaeritis interficere Respondit turba et dixit Daemonium
habes quis te quaerit interficere Respondit Iesus et dixit eis Unum
opus feci et omnes miramini Propterea Moyses dedit vobis circumci
sionem non quia ex Moyse est sed ex patribus et in sabbato
circumciditis hominem Si circumcisionem accipit homo in sabbato ut
non solvatur lex Moysi mihi indignamini quia totum hominem sa
num feci in sabbato Nolite iudicare secundum faciem sed iu
stum iudicium iudicate Dicebant ergo quidam ex Hierosolymis
Nonne hic est quem quaerunt interficere Et ecce palam loquitur et nihil ei
dicunt Numquid vere cognoverunt principes quia hic est Christus Sed
hunc scimus unde sit Christus autem cum venerit nemo scit unde sit
Clamabat ergo docens in templo Iesus et dicens Et me sci
tis et unde sim scitis et a me ipso non veni sed est verus
qui misit me quem vos nescitis Ego scio eum quia ab ipso
sum et ipse me misit Quaerebant ergo eum apprehendere et
nemo misit in illum manus quia nondum venerat hora eius
De turba autem multi crediderunt in eum et dicebant Christus cum ve
nerit numquid plura signa faciet quam quae hic facit Audierunt
Pharisaei turbam murmurantem de illo haec Et miserunt prin
cipes et Pharisaei ministros ut apprehenderent eum Dixit ergo
eis Iesus Adhuc modicum tempus vobiscum sum et vado ad e
um qui misit me Quaeretis me et non invenietis et ubi
sum ego vos non potestis venire Dixerunt ergo Iudaei
ad semet ipsos Quo hic iturus est quia non inveniemus eum Numquid
in dispersionem gentium iturus est et docturus gentes Quis
est hic sermo quem dixit Quaeretis me et non invenietis et ubi
sum ego vos non potestis venire In novissimo
autem die magno festivitatis stabat Iesus et clama
bat dicens Si quis sitit veniat ad me et bibat Qui
credit in me sicut dicit scriptura flumina de ventre

eius fluent aque vive. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi
erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus, quia Ihesus
nondum erat glorificatus. Ex illa ergo turba cum audissent hos
sermones eius, dicebant: Hic est vere propheta. Alii dicebant:
Hic est Christus. Quidam autem dicebant: Numquid a Galilea Christus venit?
Nonne scriptura dicit: quia ex semine David et de Bethle-
em ubi erat castello David venit Christus? Dissensio ita-
que facta est in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis volebant apprehen-
dere eum, sed nemo misit super eum manus. Venerunt ergo ministri
ad pontifices et phariseos. Et dixerunt eis illi: Quare non
adduxistis eum? Responderunt ministri: Numquam sic locu-
tus est homo, sicut hic homo loquitur. Responderunt ergo eis pharisei: Numquid
et vos seducti estis? Numquid aliquis ex principibus credidit
in eum aut ex phariseis? Sed turba hec que non novit legem
maledicti sunt. Dixit Nichodemus ad eos, ille qui venit ad
Ihesum nocte, qui unus erat ex ipsis: Numquid lex nostra iu-
dicat hominem nisi audierit ab ipso prius et cognoverit quid
faciat? Responderunt et dixerunt ei: Numquid et tu Gali-
leus es? Scrutare scripturas et vide quia propheta a Ga-
lilea non surgit. Et reversi sunt unusquisque in domum suam. Ihesus au-
tem perrexit in montem Oliveti. Et diluculo iterum venit in templum
et omnis populus venit ad eum, et sedens docebat eos. Adducunt autem
scribe et pharisei mulierem in adulterio deprehensam et statue-
runt eam in medio, et dixerunt ei: Magister, hec mulier
modo deprehensa est in adulterio. In lege autem Moyses
mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis?
Hoc autem dicebant temptantes eum, ut possent accusare
eum. Ihesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in ter-
ra. Cum autem perseverarent interrogantes eum, erexit se et dixit
eis: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Et
iterum se inclinans scribebat in terra. Audientes autem
unus post unum exibant, incipientes a senioribus. Et
remansit Ihesus solus, et mulier in medio stans.
Erigens autem se Ihesus dixit ei: Mulier ubi sunt qui te accu-
sabant? Nemo te condempnavit? Que dixit: Nemo domine.
Dixit autem ei Ihesus: Nec ego te condempnabo. Vade et amplius
iam noli peccare. Iterum ergo locutus est eis Ihesus dicens: Ego
sum lux mundi. Qui sequitur me non ambulat in tenebris
sed habebit lumen vite. Dixerunt ergo ei pharisei: Tu de te
ipso testimonium perhibes; testimonium tuum non est verum.
Respondit Ihesus et dixit eis: Et si ego testimonium perhibeo
de me ipso, verum est testimonium meum, quia scio unde ve-
ni et quo vado. Vos autem nescitis unde venio aut quo
vado. Vos secundum carnem iudicatis, ego non iudico quemquam.
Et si iudico ego, iudicium meum verum est, quia solus non
sum, sed ego et qui misit me pater. Et in lege vestra scriptum est
quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimo-
nium perhibeo de me ipso, et testimonium perhibet de me qui
misit me pater. Dicebant ergo ei: Ubi est pater tuus? Re-
spondit Ihesus: Neque me scitis neque patrem meum. Si me
sciretis, forsitan et patrem meum sciretis. Hec verba locutus
est Ihesus in gazophilacio docens in templo, et nemo apprehendit
eum, quia nondum venerat hora eius. Dixit ergo iterum eis Ihesus:
Ego vado et queretis me et in peccato vestro moriemini.
Quo ego vado vos non potestis venire. Dixerunt ergo

Iudei: Numquid interficiet semetipsum, quia dicit: Quo ego va-
do vos non potestis venire? Et dicebat eis: Vos de deor-
sum estis, ego de supernis sum. Vos de mundo hoc estis, ego
non sum de mundo hoc. Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis
vestris. Si enim non credideritis quia ego sum, moriemini in pec-
cato vestro. Dicebant ergo ei: Tu quis es? Dixit eis Ihesus: Prin-
cipium qui et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iu-
dicare, sed qui misit me verax est, et ego que audivi
ab eo hec loquor in mundo. Et non cognoverunt quia patrem eis di-
cebat deum. Dixit ergo eis Ihesus: Cum exaltaveritis filium ho-
minis, tunc cognoscetis quia ego sum, et a me ipso facio
nichil, sed sicut docuit me pater hec loquor. Et qui me misit
mecum est, et non reliquit me solum, quia ego que placita sunt ei
facio semper. Hec illo loquente multi crediderunt in eum. Dice-
bat ergo Ihesus ad eos qui crediderunt ei Iudeos: Si vos manseri-
tis in sermone meo, vere discipuli mei eritis. Et cognoscetis veri-
tatem, et veritas liberabit vos. Responderunt ei Iudei: Semen
Abrahe sumus, et nemini servivimus umquam. Quomodo tu
dicis: Liberi eritis? Respondit eis Ihesus: Amen amen dico vobis
quia omnis qui facit peccatum servus est peccati. Servus autem non
manet in domo in eternum; filius manet in eternum. Si ergo filius vos
liberaverit, vere liberi eritis. Scio quia filii Abrahe estis, sed
queritis me interficere, quia sermo meus non capit in vobis. Ego
quod vidi apud patrem meum loquor, et vos que vidistis apud
patrem vestrum facitis. Responderunt et dixerunt ei: Pater noster
Abraham est. Dixit eis Ihesus: Si filii Abrahe estis, opera
Abrahe facite. Nunc autem queritis me interficere, hominem qui
veritatem vobis locutus sum quam audivi a deo. Hoc Abraham
non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei: Nos
ex fornicatione non sumus nati; unum patrem habemus
deum. Dixit ergo eis Ihesus: Si deus pater vester esset, diligeretis u-
tique me. Ego enim ex deo processi et veni. Neque enim a me ipso
veni, sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognosci-
tis? Quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex
patre diabolo estis, et desideria patris vestri vultis
facere. Ille homicida erat ab initio, et in veritate non
stetit, quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium ex propriis
loquitur, quia mendax est et pater eius. Ego autem quia veritatem
dico, non creditis michi. Quis ex vobis arguet me de
peccato? Si veritatem dico, quare vos non creditis michi? Qui est
ex deo verba dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex
deo non estis. Responderunt ergo Iudei et dixerunt ei: Nonne bene
dicimus nos quia Samaritanus es tu et demonium habes?
Respondit Ihesus: Ego demonium non habeo, sed honorifico pa-
trem meum, et vos inhonorastis me. Ego autem non quero
gloriam meam; est qui querat et iudicet.
Amen amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit,
mortem non videbit in eternum. Dixerunt ergo Iudei: Nunc co-
gnovimus quia demonium habes. Abraham mortuus est
et prophete, et tu dicis: Si quis sermonem meum servaverit, non gu-
stabit mortem in eternum. Numquid tu maior es patre
nostro Abraham qui mortuus est? Et prophete mortui sunt.
Quem te ipsum facis? Respondit Ihesus: Si ego glorifico me
ipsum, gloria mea nichil est. Est pater meus qui glorificat me,
quem vos dicitis quia deus vester est, et non cognovistis eum. Et

go autem novi eum. Et si dixero quia non novi eum, ero similis vobis mendax. Sed scio eum et sermonem eius servo. Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum, et vidit et gavisus est. Dixerunt ergo Iudei ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, et Abraham vidisti? Dixit eis Iesus: Amen amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. Tulerunt ergo lapides Iudei ut iacerent in eum; Iesus autem abscondit se et exivit de templo. Et preteriens Iesus vidit hominem cecum a nativitate. Et interrogaverunt eum discipuli sui: Rabbi, quis peccavit, hic aut parentes eius, ut cecus nasceretur? Respondit Iesus: Neque hic peccavit neque parentes eius, sed ut manifestentur opera Dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est; venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu in mundo sum, lux sum mundi. Hec cum dixisset, expuit in terram et fecit lutum ex sputo, et linivit lutum super oculos eius, et dixit ei: Vade, lava in natatoria Syloe, quod interpretatur Missus. Abiit ergo et lavit, et venit videns. Itaque vicini et qui viderant eum prius quia mendicus erat dicebant: Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alii dicebant quia hic est; alii autem: Nequaquam, sed similis est ei. Ille vero dicebat quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt tibi oculi? Respondit: Ille homo qui dicitur Iesus lutum fecit et unxit oculos meos et dixit michi: Vade ad natatoria Syloe et lava. Et abii et lavi et vidi. Et dixerunt ei: Ubi est ille? Ait: Nescio. Adducunt eum ad phariseos qui cecus fuerat. Erat autem sabbatum quando lutum fecit Iesus et aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum pharisei quomodo vidisset. Ille autem dixit eis: Lutum posuit michi super oculos, et lavi, et video. Dicebant ergo ex phariseis quidam: Non est hic homo a Deo, qui sabbatum non custodit. Alii dicebant: Quomodo potest homo peccator hec signa facere? Et scisma erat inter eos. Dicunt ergo ceco iterum: Tu quid dicis de eo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit quia propheta est. Non crediderunt ergo Iudei de illo quia cecus fuisset et vidisset, donec vocaverunt parentes eius qui viderat. Et interrogaverunt eos dicentes: Hic est filius vester, quem vos dicitis quia cecus natus est? Quomodo ergo nunc videt? Responderunt eis parentes eius et dixerunt: Scimus quia hic est filius noster et quia cecus natus est; quomodo autem nunc videat nescimus, aut quis eius aperuit oculos nos nescimus. Ipsum interrogate; etatem habet, ipse de se loquatur. Hec dixerunt parentes eius quia timebant Iudeos. Iam enim conspiraverant Iudei ut si quis eum confiteretur Christum, extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt quia etatem habet, ipsum interrogate. Vocaverunt ergo rursum hominem qui fuerat cecus, et dixerunt ei: Da gloriam Deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo ille: Si peccator est nescio; unum scio, quia cecus cum essem modo video. Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis: Dixi vobis iam et audistis; quid iterum vultis audire? Numquid et vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo ei et dixerunt: Tu discipulus illius sis; nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est Deus; hunc autem nescimus unde sit. Respondit ille homo et dixit eis: In hoc enim mirabile est quia vos nescitis unde sit, et aperuit meos oculos. Scimus autem quia peccatores Deus non audit; sed si quis Dei cultor est et voluntatem eius facit, hunc exaudit. A seculo non est auditum quia aperuit quis oculos ceci nati. Nisi esset hic a Deo, non poterat facere quicquam. Responderunt et dixerunt ei: In peccatis natus es totus, et tu doces nos? Et eiecerunt eum foras. Audivit Iesus quia eiecerunt eum foras, et cum invenisset eum dixit illi: Tu credis in filium Dei? Respondit ille et dixit: Quis est, Domine, ut credam in eum? Et dixit ei Iesus: Et vidisti eum, et qui loquitur tecum ipse est. At ille ait: Credo, Domine. Et procidens adoravit eum. Dixit ei Iesus: In iudicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident videant, et qui vident ceci fiant. Et audierunt ex phariseis qui cum ipso erant, et dixerunt ei: Numquid et nos ceci sumus? Dixit eis Iesus: Si ceci essetis, non haberetis peccatum. Nunc vero dicitis quia videmus; peccatum vestrum manet.
Amen amen dico vobis qui non intrat per hostium in ovile ovi- X
um, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro. Qui autem intrat per hostium pastor est ovium. Huic hostiarius aperit, et oves vocem eius audiunt, et proprias oves vocat nominatim et educit eas. Et cum proprias oves emiserit, ante eas vadit, et oves illum sequuntur, quia sciunt vocem eius. Alienum autem non sequuntur sed fugiunt ab eo, quia non noverunt vocem alienorum. Hoc proverbium dixit eis Iesus; illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Iesus: Amen amen dico vobis, quia ego sum hostium ovium. Omnes quotquot venerunt fures sunt et latrones, sed non audierunt eos oves. Ego sum hostium. Per me si quis introierit salvabitur, et ingredietur et egredietur et pascua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat. Ego veni ut vitam habeant et habundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis. Mercenarius et qui non est pastor, cuius non sunt oves proprie, videt lupum venientem et dimittit oves et fugit, et lupus rapit et dispergit oves. Mercenarius autem fugit quia mercenarius est et non pertinet ad eum de ovibus. Ego sum pastor bonus, et cognosco meas et cognoscunt me mee. Sicut novit me pater et ego agnosco patrem, et animam meam pono pro ovibus meis. Et alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet unum ovile et unus pastor. Propterea me pater diligit, quia ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a me ipso. Potestatem habeo ponendi eam, et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissensio iterum facta est inter Iudeos propter hos sermones. Dicebant autem multi ex ipsis: Demonium habet et insanit; quid eum auditis? Alii dicebant: Hec verba non sunt demonium habentis. Numquid demonium potest cecorum oculos aperire? Facta sunt autem encenia in Ierosolimis, et hiems erat. Et ambulabat Iesus in templo, in porticu Salomonis. Circumdederunt ergo eum Iudei et dicebant ei: Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palam. Respondit eis Iesus: Loquor vobis et non creditis. Opera que ego facio in nomine patris mei, hec testimonium perhibent de me. Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus

bꝫ meis. Oues mee uocē meā audiūt. ⁊ ego cognosco
eas. ⁊ sequuntᷣ me. ⁊ ego uitā etnā do eis. ⁊ n̄ pibūt
ietnū. ⁊ n̄ rapiet eas qsquā d̄ manu mea. Pat
mis qd̄ dedit michi mai oībꝫ ē. ⁊ nēo pōt rape d̄
manu pat̄s mei. Ego ⁊ pat̄ unū sumꝰ. Sustuler̄ la
pides iudei ut lapidarent eū. Rn̄dit eis ihc. Multa
bōa opa ostendi uob̄ a patre meo. ꝑpt qd̄ eoꝝ op̄ me la
pidatis? Rn̄derūt ei iudei. D̄ bono ope n̄ lapidam̄
te. s; d̄ blasphemia. ⁊ qꝛ tu hō c̄ū sis. facis teipm̄ deū.
Rn̄dit eis ihc. Nōne scptū ē i lege u͞ra. qꝛ ego di
xi dii estis? Si illos dix̄ deos ad quos s̄mo dī fc̄s ē.
⁊ n̄ pōt solui scriptura. q̄ pat̄ sanctificauit ⁊ misit in
m̄dm. uos dicitis qꝛ blasphemas. qꝛ dixi filius dī
sū? Si n̄ facio opa pat̄s mei. nolite cᵃ̄dere m̄. Si
aūt facio. ⁊ si m̄ n̄ uultis cᵃ̄de. opibꝫ c̄dite. ut cō
gnoscatis ⁊ c̄dātis. qꝛ i me ē pat̄. ⁊ ego i patre. Que
rebāt g̃ eū app̄hendē. ⁊ exiuit d̄ manibꝫ eoꝝ. Abiit
iteꝝ trans iordanē in eū locū ubi erat iohes bapti
zās p̄mū. ⁊ mansit illic. Et multi uenerūt ad eū.
⁊ dicebāt qꝛ iohes q̄dē signū fec̄ nullū. Oīa aūt q̄c̄q;
dix̄ iohes d̄ h̄ uera erāt. ⁊ multi c̄diderūt i eū. Erat
aūt qdā languens lazarꝰ a bethania. d̄ castello marie
⁊ marthe soꝛoꝝ eiꝰ. Maria aūt erat q̄ unxit dn̄m
ungento. ⁊ extersit pedes eiꝰ capillis suis. cui fr̄
lazarus infirmabat. Miserūt g̃ soꝛores eiꝰ ad eū
dicentes. Dn̄e ecce quē amas infirmat̄. Audiēs
aūt ihc. dix̄ eis. Infirmitas h̄ n̄ ē ad mortē. s; p
glā dī. ut glificet̄ filius dī p eā. Diligebat aūt ihc
martham. ⁊ soꝛorē eiꝰ mariā ⁊ lazaꝝ. Ut g̃ audiuit
qꝛ infirmabat̄. tūc q̄dē mansit i eodē loco. duobꝫ
diebꝫ. Dein̄ p̄ h̄. dicit discipulis suis. Eamꝰ i iude
am iteꝝ. Dicūt ei discipli. Rabbi. nūc q̄rebāt
te iudei lapidare. ⁊ iteꝝ uadis illuc? Rn̄dit
ihc. Nōne duodecī hoꝛe s̄ diei? Siqs ambulat
i die n̄ offendit. qꝛ lucē huiꝰ m̄di uidet. Si qs aūt
ambulauit nocte offendit. qꝛ lux n̄ ē i eo. Hec
ait. ⁊ p̄ h̄ dic̄ eis. Lazarꝰ amicꝰ n̄r dormit. s; ua
do ut a sompno suscitē eū. Dixer̄ g̃ discipli eiꝰ. Dn̄e
si dormit saluus erit. Dixerat aūt ihc. de morte
eiꝰ. Illi aūt putauerūt qꝛ d̄ dormitiōe sompni dice
ret. Tūc g̃ dix̄ eis ihc manifeste. Lazarꝰ mortuꝰ
ē. ⁊ gaudeo ꝑpt uos ut c̄datis. qꝛ n̄ eram ibi. s; eamꝰ
ad eū. Dixit g̃ thomas q dicitur didimꝰ. ad cō
discipulos. Eamꝰ ⁊ nos ut moriamur c̄ eo. Venit itaq;
ihc. ⁊ inuenit eū q̄tuoꝛ dies iā i monumēto hn̄tē.
Erat aūt bethania iuxta hyrlmā. q̄si stadiis q̄n
decī. Multi aūt ex iudeis uenerūt ad mariā ⁊ mar
thā. ut ꝯsolarent̄ eas d̄ fr̄e suo. Martha g̃ ut au
diuit qꝛ ihc uenit. occurrit illi. Maria aūt domi se
debat. Dix̄ g̃ martha ad ihm. Dn̄e. si fuisses
hic. fr̄ meus nō fuiss; mortuꝰ. S; ⁊ nūc scio. qꝛ
q̄c̄q; poposceris a deo. dabit t̄ d̄s. Dic̄ illi ihc. Resur
get fr̄ tuus. Dic̄ ei martha. Scio. qꝛ resurget i re
surrectiōe i nouissimo die. Dic̄ ei ihc. Ego sū res
urrectio ⁊ uita. Q c̄dit i me. ⁊ si mortuus fuit ui

uet. Et oīs q uiuit ⁊ c̄dit i me. n̄ morietur i etnū.
Credis h̄? Ait illi. Utiq; dn̄e. Ego c̄didi qꝛ tu es
xp̄c filius dī. q i h̄ m̄dū uenisti. Et c̄ h̄ dixisset.
abiit ⁊ uocauit mariā soꝛorē suā silentio di
cēs. Magister adest ⁊ uocat te. Illa ut audiuit.
surrexit cito. ⁊ uenit ad eū. Nōdū n̄ uenat ihc i
castellū. s; erat adhuc i illo loco ubi occurrat
ei martha. Iudei igitur q erant c̄ ea i domo. ⁊ ꝯso
labant̄ eā. c̄ uidissēt qꝛ cito surrex̄ ⁊ exiit. secu
ti s̄ eā dicentes. Qꝛ uadit ad monumētū. ut plo
ret ibi. Maria g̃ c̄ uenisset ubi erat ihc. cadit ad
pedes eiꝰ. ⁊ dix̄ ei. Dn̄e si fuisses hic. n̄ eēt mor
tuus fr̄ meus. Ihc g̃ ut uidit eā ploꝛantē ⁊ iudeos
q uenerant c̄ ea ploꝛantes. fremuit sp̄u ⁊ turbauit
seipm̄ ⁊ dix̄. Ubi posuistis eū? Dicūt ei. Dn̄e.
ueni ⁊ uide. Et lacrimatꝰ ē ihc. Dixerūt g̃ iudei. Ec
ce quō amabat eū. Q̄dā aūt dixerūt ex ipis. Nō
poterat h̄ q aperuit oculos ceci facere ut ⁊ h̄ nō
moreretur? Ihc g̃ rursū fremens i semet ipo.
uenit ad monumentū. Erat aūt spelunca. ⁊ la
pis supposit̄ erat ei. Ait ihc. Tollite lapidē. Di
cit ei martha. soroꝛ eiꝰ q mortuus fuat. Dn̄e
iā fetet. q̄triduanꝰ enī ē. Dic̄ ei ihc. Nōne
dixi t̄. qm̄ si c̄dideris uidebis glam dī. Tulerūt
g̃ lapidē. Ihc aūt eleuatis rursū oculis. dix̄. Pa
ter grās ago tibi. qm̄ audisti me. Ego aūt scie
bā. qꝛ semꝑ me audis. S; ꝑpt ꝑplm q circūstat
dixi. ut c̄dant qꝛ tu me misisti. Hec c̄ dixisset.
uoce magna clamauit. Lazare. ueni foras. Et sta
tī p̄diit q fuat mortuus. ligatꝰ pedes ⁊ manꝰ in
stitis. ⁊ facies illiꝰ sudario erat ligata. Dic̄ eis
ihc. Soluite eū ⁊ sinite abire. Multi g̃ ex iu
deis q uenerant ad mariā ⁊ martham ⁊ uiderūt q̄ fecerat ihc.
c̄diderūt i eū. Q̄dā aūt ex eis abierūt ad phi
riseos. ⁊ dixerūt eis q̄ fec̄ ihc. Collegerūt g̃ pontifices
⁊ pharisei ꝯsiliū aduersus ihm. ⁊ dicebāt. Qd̄ faci
mꝰ. qꝛ h̄ hō multa signa facit? Si dimittimꝰ eū
sic. oēs c̄dēt i eū. ⁊ uenient romani. ⁊ tollēt n̄m
locū ⁊ gentē. Unꝰ aūt ex ipis cayphas c̄ eēt ponti
fex anni illiꝰ. dixit eis. Uos nescitis q̄cquā
nec cogitatis. qꝛ expedit uobis. ut unꝰ moria
tur homo ꝑ ꝑplo. ⁊ nō tota gens ꝑeat. Hoc aūt
a semetipo n̄ dix̄. s; c̄ eēt pontifex anni illiꝰ
ꝓphetauit. qꝛ ihc moriturꝰ erat ꝑ gente. Et n̄ tm̄
ꝑ gente. s; ut filios dī q erant dispsi ꝯgregaret
in unū. Ab illo g̃ die cogitauerūt ut interfi
cerēt eū. Ihc g̃ iam n̄ in palā ambulabat apud
iudeos. s; abiit i regionē iuxta d̄sertū i ciuitatē
q dicit̄ effrem. ⁊ ibi moꝛabat̄ c̄ discipulis suis.
Proximū aūt erat pascha iudeoꝝ. ⁊ ascenderūt mul
ti hyrlmā d̄ regiōe an̄ pascha. ut sc̄ificarent
seipos. Q̄rebāt g̃ ihm. ⁊ colloq̄bant̄ ad inuicē
i templo stantes. Qd̄ putatis qꝛ n̄ ueniet ad
diem festū? Dederāt aūt pontifices ⁊ pharisei ᵐⁿdatū. ut siqs cognouerit ubi sit indicet. ut app̄hen

rent eum.
Iesus ergo ante sex dies pasche venit bethaniam. ubi
fuerat lazarus mortuus. quem suscitavit iesus. Fece-
runt autem ei cenam ibi. et martha ministrabat. Laza-
rus vero unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accep-
it libram unguenti nardi pistici preciosi. et unxit pe-
des iesu. et extersit capillis suis pedes eius. et do-
mus impleta est ex odore unguenti. Dixit ergo unus
ex discipulis eius iudas scariothes. qui erat eum tradi-
turus. Quare hoc unguentum non venit trecentis de-
nariis. et datum est egenis? Dixit autem hoc. non quia de e-
genis pertinebat ad eum. sed quia fur erat. et locu-
los habens. ea que mittebantur portabat. Dixit ergo iesus. Si-
ne illam. ut in diem sepulture mee servet illud.
Pauperes enim semper habetis vobiscum. me autem non semper habe-
bitis. Cognovit ergo turba multa ex iudeis. quia illic
est. et venerunt non propter iesum tantum. sed ut lazarum viderent
quem suscitavit a mortuis. Cogitaverunt autem principes
sacerdotum. ut et lazarum interficerent. quia multi propter illum ab-
ibant ex iudeis. et credebant in iesum. In crastinum au-
tem turba multa que venerat ad diem festum. cum audissent
quia venit iesus hierosolimam. acceperunt ramos palma-
rum. et processerunt obviam ei. et clamabant. Osanna
benedictus qui venit in nomine domini rex israel. Et invenit iesus
asellum. et sedit super illum. sicut scriptum est. Noli timere
filia syon. ecce rex tuus venit. sedens super pul-
lum asine. Hec non cognoverunt discipuli eius primum. sed quando glo-
rificatus est iesus. tunc recordati sunt quia hec erant scripta de eo.
et hec fecerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba que e-
rat cum eo. quando lazarum vocavit de monumento. et su-
scitavit eum a mortuis. Propterea et obviam venit ei turba.
quia audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisei ergo dixerunt
ad semetipsos. Videtis quia nichil proficimus? Ecce mun-
dus totus post eum abiit. Erant autem quidam gentiles ex his
qui ascenderant ut adorarent in die festo. Hii ergo ac-
cesserunt ad philippum qui erat a bethsaida galile-
e. et rogabant eum dicentes. Domine. volumus iesum vi-
dere. Venit philippus et dicit andree. Andreas rursum
et philippus. dixerunt iesu. Iesus autem respondit eis
dicens. Venit hora. ut clarificetur filius hominis. Amen amen
dico vobis. nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit.
ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit. multum fru-
ctum affert. Qui amat animam suam perdet eam. Et qui odit
animam suam in hoc mundo. in vitam eternam custodit eam. Si quis
mihi ministrat. me sequatur. Et ubi sum ego. illic et mi-
nister meus erit. Si quis mihi ministraverit. honorifi-
cabit eum pater meus. Nunc anima mea turbata est. et quid di-
cam? Pater salvifica me ex hac hora. Sed propterea
veni in horam hanc. Pater clarifica nomen tuum. Venit
ergo vox de celo dicens. Et clarificavi. et iterum clarifi-
cabo. Turba ergo que stabat et audierat. dicebat toni-
truum factum esse. Alii dicebant. Angelus ei locutus est. Re-
spondit iesus et dixit. Non propter me vox hec venit. sed propter vos.
Nunc iudicium est mundi. nunc princeps huius mundi eicietur
foras. Et ego si exaltatus fuero a terra. omnia

traham ad me ipsum. Hoc autem dicebat. significans qua morte esset
moriturus. Respondit ei turba. Nos audivimus ex lege.
quia christus manet in eternum. et quomodo tu dicis oportet exalta-
ri filium hominis? Quis est iste filius hominis? Dixit ergo eis iesus. Adhuc mo-
dicum lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habetis ut non tenebre vos
comprehendant. Et qui ambulat in tenebris. nescit quo va-
dit. Dum lucem habetis credite in lucem. ut filii lucis sitis.
Hec locutus est iesus. et abiit et abscondit se ab eis. Cum autem
tanta signa fecisset coram eis non credebant in eum. ut sermo ysa-
ye prophete impleretur quem dixit. Domine quis credidit audi-
tui nostro. et brachium domini cui revelatum est? Propterea non
poterant credere. quia iterum dixit ysaias. Excecavit oculos eorum
et induravit cor eorum. ut non videant oculis et non intelligant corde et convertantur et sa-
nem eos. Hec dixit ysaias quando vidit gloriam eius. et locutus
est de eo. Verumptamen et ex principibus multi crediderunt in eum.
sed propter phariseos non confitebantur. ut de synagoga non ei-
cerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum. magis quam gloriam
dei. Iesus autem clamavit et dixit. Qui credit in me. non credit
in me. sed in eum qui misit me. Et qui videt me. videt eum
qui misit me. Ego lux in mundum veni. ut omnis qui credit in
me. in tenebris non maneat. Et si quis audierit verba mea
et non custodierit. ego non iudico eum. Non enim veni ut iudicem
mundum. sed ut salvum faciam mundum. Qui spernit me. et non
accipit verba mea. habet qui iudicet eum. Sermo quem locutus
sum. ille iudicabit eum in novissimo die. Quia ex
me ipso non sum locutus. sed qui misit me pater. ipse michi manda-
tum dedit. quid dicam. et quid loquar. Et scio. quia
mandatum eius vita eterna est. Que ergo ego loquor. sicut dixit
michi pater sic loquor.
Ante diem festum pasche sciens iesus. quia venit eius hora ut tran-
seat ex hoc mundo ad patrem. cum dilexisset suos qui erant in
mundo. in finem dilexit eos. Et cena facta cum diabolus iam mi-
sisset in cor ut traderet eum iudas symonis scariothis. sci-
ens quia omnia dedit ei pater in manus. et quia a deo exivit et ad
deum vadit. Surgit a cena. et ponit vestimenta sua.
Et cum accepisset linteum. precinxit se. Deinde mittit aquam in pel-
vim. et cepit lavare pedes discipulorum. et extergere lin-
teo quo erat precinctus. Venit ergo ad symonem petrum. Et dicit
ei petrus. Domine. tu michi lavas pedes? Respondit iesus. et dixit
ei. Quod ego facio tu nescis modo. scies autem postea. Dicit
ei petrus. Non lavabis michi pedes in eternum. Respondit ei iesus.
Si non lavero te. non habebis partem mecum. Dicit ei symon petrus.
Domine. non tantum pedes meos. sed et manus et caput. Dicit ei iesus.
Qui lotus est. non indiget nisi ut pedes lavet. sed est mundus
totus. Et vos mundi estis. sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset
qui traderet eum. propterea dixit. non estis mundi omnes. Postquam ergo la-
vit pedes eorum. et accepit vestimenta sua. et cum recubuisset
iterum dixit eis. Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me
magister et domine. et bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego
lavi vestros pedes dominus et magister. et vos debetis alter al-
terius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis. ut quemadmo-
dum ego feci vobis. ita et vos faciatis. Amen amen dico
vobis. non est servus maior domino suo. neque apostolus maior eo
qui misit illum. Si hec scitis. beati eritis si feceritis ea.
Non de omnibus vobis dico. ego scio quos elegerim. Sed ut

pleat̃ scriptura. q manducat meũ panẽ. leuabit c̃ me
calcaneũ suũ. Amodo dico uob̃ priusq̃ fiat ut cũ factũ fu
erit c̃ ego sũ. Amẽ amẽ dico uob̃. q accipit siq̃ misero. i
me accipit. Qui aũt me accipit. accipit eũ q me misit.
Cũ hec dixisset ihc. turbatus ẽ spũ. 7 ptestatus ẽ. 7 dixit. Amẽ
amẽ dico uob̃. q unus ex uob̃ tradet me. Aspiciebãt g̃
ad inuicẽ discipli hesitantes. de quo diceret. Erat g̃ recũ
bens unus ex discipłis ei in sinu ihu. q̃ diligebat ihc. In
nuit g̃ huic symõ petrus. 7 dicit ei. Quis ẽ. de q dicit.
Itaq; cũ recubuisset ille sup pect̃ ihu. dicit ei. Dñe. qs ẽ.
Rñdit ihc. Ille ẽ. cui ego intinctũ panẽ porre
xero. Et cũ intinxisset panẽ. dedit iude symoni scarioth.
Et post bucellã. tunc introiuit in illũ sathanas. Dicit ei ihc.
Qd facis fac citi. Hoc aũt nemo sciuit discũbentiũ. ad qd
dixerit ei. Quidã eni putabant q̃ loculos habebat iudas.
q dixisset ei ihc. Eme ea q op' sũt nob̃ ad diẽ festũ. aut
egenis ut aliqd daret. Cũ ergo accepisset ille bu
cellã. exiuit ↄtinuo. Erat aũt nox. Cũ g̃ exisset.
dicit ihc. Nũc clarificatus ẽ filius hoĩs. 7 deus glorificatus
ẽ in eo. Si deus glificatus ẽ in eo. 7 deus glificabit eũ in semet
ipso. 7 ↄtinuo clarificabit eũ. Filioli adhuc modicũ
uobiscũ sũ. Queretis me. 7 sicut dixi iudeis. q̃ ego uado
uos n̄ potestis uenire. Et uobis dico mõ. Mandatũ no
uũ do uob̃. ut dil[illegible] inuicẽ. sic dilexi uos. [illegible]
uos diligatis inuicẽ. [illegible] oẽs. q mei disci
puli estis. si dilectionẽ habueritis ad inuicẽ. Dicit ei symõ
petrus. Dñe q uadis. Rñdit ihc. Quo ego uado.
n̄ potes me modo seq. sequeris aũt postea. Dicit ei pe
trus. Quare n̄ possũ te seq modo. Animã meã p te
ponã. Rñdit ihc. Animã tuã p me pones. Amẽ amẽ
dico tibi. n̄ cantabit gallus. donec me ter neges.
Non turbet cor uřm. Creditis in deũ 7 in me credite. In domo patris
mei mansiones multe sũt. Siquo minus dixissem uobis.
quia uado parare uob̃ locũ. Et si abiero 7 pparauero uob̃ locũ.
iterũ uenio. 7 accipio uos ad me ipm̃. ut ubi ẽ sũ. 7
uos sitis. Et quo ego uado scitis. 7 uiã scitis. Dicit ei
thomas. Dñe. nescim' quo uadis. 7 quõ possum' uiã
scire. Dicit ei ihc. Ego sũ uia. 7 ueritas 7 uita. Nemo
uenit ad patrẽ. nisi p me. Si cognouissetis me. 7 patrẽ
meũ utiq; cognouissetis. 7 amodo cognoscetis eũ. 7 uidi
stis eũ. Dicit ei phylipp'. Dñe. ostende nob̃ patrẽ. 7 suf
ficit nob̃. Dicit ei ihc. Tanto tpr̃ uobiscũ sũ. 7 n̄ cognouistis
me. Philippe. q uidet me. uidet 7 patrẽ. Quomõ
tu dicis ostende nob̃ patrẽ. Non credis q ego in patre
7 pater in me ẽ. Uerba q̃ ego loquor uob̃. a me ipso n̄ loq.
Pater aũt in me manens. ipse facit opa. Non creditis q ego
in patre. 7 pater in me ẽ. Alioquin pp̃ opa ipsa credite. Amẽ
amẽ dico uob̃. q credit in me. opa q̃ ego facio. 7 ipse
faciet. 7 maiora hoꝝ faciet. q ego ad patrẽ uado.
Et quodcũq; petieritis patrẽ in nomine meõ. hoc faciam.
ut glificetur pater in filio. Siquid petieritis me in noĩe
meo. hoc faciam. Si diligitis me. mandata mea ser
uate. Et ego rogabo patrẽ. 7 aliũ paraclitũ dabit uob̃.
ut maneat uobiscũ in eternũ. spm̃ ueritatis q̃ mũdus n̄
pot accipe. q n̄ uidet eũ nec scit eũ. Uos aũt cognosce

tis eũ. q apud uos manebit. 7 in uob̃ erit. Non re
linquã uos orphanos. ueniã ad uos. Adhuc mo
dicũ. 7 mũdus me iam n̄ uidet. Uos aũt uidetis
me. q ego uiuo. 7 uos uiuetis. In illo die uos
cognoscetis q ego sũ in patre meo. 7 uos in me 7 ego
in uob̃. Qui hr̃ mandata mea 7 suat ea. ille ẽ q di
ligit me. Qui aũt dilig' me. diliget a patre meo.
Et ego diligã eũ. 7 manifestabo ei me ipm̃. Di
cit ei iudas. n̄ ille scarioth. Dñe quid fcm̃
ẽ. q nob̃ manifestat' es te ipm̃. 7 n̄ mũdo. Rñ
dit ihc. 7 dixit ei. Siquis dilig' me. smonẽ meũ
suabit. Et pater meus diliget eũ. 7 ad eũ ueniem'.
7 mansionẽ ap eũ faciem'. Qui n̄ dilig' me smo
nes meos n̄ suat. Et smonẽ q̃ audistis n̄ ẽ
meus. s; ei q misit me patris. Hec locut' sũ uob̃. ap
uos manẽs. Paraclit' aũt sps scs. q mittet pa
ter in noĩe meo. ille uos docebit oĩa. 7 suggeret uob̃ xl. Suggere: [illegible] / [illegible] / [illegible] / instruere [illegible]
oĩa q̃cũq; dixero uob̃. [illegible]
[illegible]
[illegible]
ligeretis me. gauderetis utiq; q uado ad patrẽ.
q pater maior me ẽ. Et nũc dixi uob̃. priusq̃
fiat. ut cũ factũ fuerit credatis. Iam n̄ multa loquar
uobiscũ. Uenit eni princeps mũdi huius. 7 in me n̄ hr̃
quicq̃. Sed ut cognoscat mũdus q ego diligo patrẽ. 7 sicut
mandatũ dedit m' pater. sic facio. Surgite. ea
m' hinc.

Ego sũ uitis uera. 7 pater meus agricola ẽ. Omnẽ pal
mitẽ in me n̄ ferentẽ fructũ tollet eũ. 7 oẽm qui
fert fructũ purgabit eũ. ut fructũ plus afferat.
Iam uos mundi estis. pp̃ smonẽ q̃ locut' sũ uob̃.
Manete in me 7 ego in uob̃. Sicut palmes n̄ pot
fructũ facere a semetipso. nisi manserit in uite. sic nec
uos nisi in me manseritis. Ego sũ uitis. uos palmi
tes. Qui manet in me 7 ego in eo. hic fert fructum
multũ. q sine me nichil potestis facere. Siquis in
me n̄ manserit. mittetur foras sicut palmes 7 arescet.
7 colligent eũ. 7 in ignẽ mittent 7 ardet. Si manseri
tis in me 7 uba mea in uob̃ manserint. quodcũq; uolueritis pe
tetis. 7 fiet uob̃. In hoc clarificatus ẽ pater meus. ut fruc
tũ plurimũ afferatis. 7 efficiamini mei discipli. Sicut
dilexit me pater. 7 ego dilexi uos. Manete in dilecti
one mea. Si precepta mea suaueritis. manebitis in di
lectione mea. sicut 7 ego patris mei precepta suaui. et
maneo in ei' dilectione. Hec locutus sũ uob̃. ut gau
diũ meũ in uob̃ sit. 7 gaudiũ uřm impleatur. Hoc ẽ p
ceptũ meũ ut diligatis inuicẽ. sicut dilexi uos. Ma
iorẽ hac dilectionẽ nemo hr̃. ut animã suã ponat quis
p amicis suis. Uos amici mei estis. si feceritis q̃ ego
precipio uob̃. Iam n̄ dicã uos suos. q suus nescit
qd faciat dñs ei'. Uos aũt dixi amicos. q oĩa q̃cũq; a
udiui a patre meo. nota feci uob̃. Non uos me e
legistis. s; ego elegi uos. 7 posui uos. ut eatis et
fructũ afferatis. 7 fruct' uř maneat. Ut quodcũq;
petieritis patrẽ in noĩe meo det uob̃. Hec mando

uob. ut diligatis inuicē. Si mūdus uos odit scitote
qr me priorem uob odio h̄uit. Si de mūdo fuisse
tis. mūdus q̄d suū erat diligeret. Quia u° de
mūdo nō estis. s; ego elegi uos de mūdo. ppt̄ea
odit uos mūdus. Mementote s̄monis mei quē
ego dixi uob. nō ē s̄uus maior dn̄o suo. Si
me p̄secuti s̄. ⁊ uos p̄sequent̄. Si s̄monē meū
s̄uauert. ⁊ uēm s̄uabunt. Sed hec oīa facient
ub ppt̄ nom̄ meū. quia nesciūt eū q̄ misit me.
Si nō uenissē ⁊ locut' eis nō fuissē. peccm̄ nō ha
berent. Nūc aūt excusacōnē nō h̄nt de peccō
suo. Qui me odit ⁊ patrē meū odit. Si opa nō fe
cissem in eis q̄ nemo alius fecit. peccm̄ nō h̄rent.
Nūc aūt ⁊ uiderūt ⁊ oderūt me ⁊ patrē meū. Sed ut
impleat' s̄mo q̄ in lege eoꝝ scriptus ē. qr odio h̄ue
rūt me g̃tis. Cū aūt uenit paraclitus. quē ego mit
tā uob a patre. spm̄ ūitatis q̄ a patre procedit.
ille testimoniū p̄hibebit de me. Et uos testimo
niū p̄hibebitis. qr ab initio mecū estis. Hec locut'
sū uob. ut nō scandalizemini. Absq; synagogis
facient uos. Sed uenit hora. ut oīs q̄ interficit uos arbi
tret' obsequiū se p̄stare deo. Et hec facient uob. qr
nō nouerūt patrē neq; me. Sed hec locut' sū uobis.
ut cū uenerit hora eoꝝ reminiscamini. qr ego di
xi uob. Hec aūt ub ab initio nō dixi. qr uobiscū eram.
Et nūc uado ad eū q̄ me misit. ⁊ nemo ex uobis
interrogat me quo uadis. Sed qr hec locut' sū uobis.
tristicia impleuit cor uestrū. Sed ego ūitatē dico ub
expedit ub. ut ego uadā. Si enī nō abiero. paraclit'
nō ueniet ad uos. Si aūt abiero. mittā eū ad uos.
Et cū uenerit ille arguet mūdū de peccō ⁊ de iusticia
⁊ de iudicio. De peccō quidē. qr nō credunt in me. De iusti
cia uero. qr ad patrē uado. ⁊ iā nō uidebitis me. De
iudicio aūt. qr princeps huius mūdi iudicatus ē. Ad
huc multa habeo. uob dicere. s; nō potestis portare
modo. Cū aūt uenerit ille sp̄c ūitatis. docebit uos
oēm ūitatē. Nō enī loquet' a semetipo. s; q̄cūq; a
udiet loquet'. ⁊ q̄ uentura s̄t annūciabit uob. Ille
me clarificabit. qr de meo accipiet. ⁊ annūcia
bit ub. Oīa q̄cūq; h̄t pat' mea s̄t. ppt'ea dixi ub.
qr de meo accipiet. ⁊ annūciabit uob. Modicū ⁊
iā nō uidebitis me. ⁊ iterū modicū ⁊ uidebitis me.
qr uado ad patrē. Dixerūt ergo ex discipulis ei' ad inui
cē. Quid ē hoc q̄d dicit ub modicū ⁊ nō uidebitis me.
⁊ iterū modicū ⁊ uidebitis me. ⁊ qr uado ad patrē.
Dicebāt ergo. Quid ē hoc q̄ dicit ub modicū. Nescim'
q̄d loquitur. Cognouit aūt ihc q̄ uolebāt eū inter
rogare. ⁊ dixit eis. De hoc q̄ritis int' uos qr dixi mo
dicū ⁊ iā nō uidebitis me. ⁊ iterū modicū ⁊ uidebi
tis me. Amē amē dico ub. qr plorabitis ⁊ flebi
tis uos. mūdus aūt gaudebit. Uos aūt contristabimini.
s; tristicia uestra uertet' in gaudiū. Mulier cū parit
tristiciā h̄t. qr uenit hora ei'. Cū aūt pepit puerū
iā nō meminit p̄ssure ppt' gaudiū. qr nat' ē
hō in mūdū. Et uos ergo. nūc quidē tristiciā h̄etis. Iterū

aūt uidebo uos. ⁊ gaudebit cor uestrū. ⁊ gaudiū ue
strū nemo tollet a uob. Et illo die me nō rogabitis
quicq̄. Amē amē dico ub. si q̄d petieritis patrē in no
mine meo. dabit ub. Usq; modo. nō petistis q̄c
quā in noīe meo. Petite ⁊ accipietis. ut gaudiū
uestrū sit plenū. Hec in p̄uerbiis locut' sū uob. Ue
nit hora. cū iā nō in p̄uerbiis loquar uob. s; pa
lā de patre annūciabo uobis. Illo die in noīe
meo petetis. Et nō dico ub. qr ego rogabo pa
trē de uob. Ipe enī pat' amat uos. qr uos me
amastis ⁊ credidistis. qr ego a deo exiui. Exi
ui a patre ⁊ ueni in mūdū. Iterū relinquo mū
dū. ⁊ uado ad patrē. Dicūt ei discipuli ei'. Ec
ce nūc palā loqueris. ⁊ p̄uerbiū nullū dicis. Nūc
scim' qr scis oīa. ⁊ nō ē opus t̄. ut q̄s te interroget. In
hoc credim'. qr a deo existi. Respondit eis ihc. Modo
creditis. Ecce uenit hora. ⁊ iā uenit. ut dispergami
ni unusq̄sq; in ppria. ⁊ me solū relinquatis. Et nō sū so
lus. qr pat' mecū ē. Hec locut' sū ub. ut in me pacē
h̄atis. In mūdo p̄ssurā h̄ebitis. s; confidite. ego
uici mūdū. Hec locut' ē ihc. ⁊ subleuatis oculis
in celū. dixit. Pat' uenit hora. clarifica filiū tuū.
ut fili' tuus clarificet te. Sicut dedisti ei potesta
tē oīs carnis. ut oē q̄d dedisti ei. det eis uitā etnā.
Hec ē aūt uita etna. ut cognoscāt te solū uerū deū.
⁊ q̄ misisti ihm xp̄m. Ego te clarificaui sup
terrā. opus consumaui q̄d dedisti m̄ ut faciā. Et nūc
clarifica me tu pat' apud temetipm̄. claritate q̄
habui priusquā mūdus eēt apud te. Manifestaui
nom̄ tuū hoībz. q̄s dedisti m̄ de mūdo. Tui erāt
⁊ m̄ eos dedisti. ⁊ s̄monē tuū s̄uauert. Nūc co
gnouerūt qr oīa q̄ dedisti m̄ abs te s̄t. Quia oīa u
ba q̄ dedisti michi dedi eis. ⁊ ipi acceperūt ⁊ cogno
uerūt uere qr a te exiui. ⁊ crediderūt qr tu me mi
sisti. Et ego p eis rogo. nō p mūdo rogo. s; p his
quos dedisti michi. qr tui s̄t. Et mea oīa tua s̄t. ⁊
tua mea s̄t. ⁊ clarificatus sū in eis. Et iā nō sū in mūdo.
⁊ hi in mūdo s̄t. ⁊ ego ad te uenio. Pat' sc̄e. s̄ua eos
in nomine tuo quos dedisti m̄. ut sint unū sicut ⁊ nos.
Cū eēm cū eis ego s̄uabā eos in noīe tuo. Quos dedisti
m̄ custodiui. ⁊ nemo ex his periit. nisi filius pdicōis
ut scriptura impleat'. Nūc aūt ad te uenio. ⁊ hec loquor
in mūdo. ut h̄ant gaudiū meū impletū in semet
ipis. Ego dedi eis s̄monē tuū. ⁊ mūdus eos o
dio habuit. qr nō s̄t de mūdo. sicut ⁊ ego nō sū de mū
do. Nō rogo ut tollas eos de mūdo. s; ut s̄ues eos
a malo. De hoc mūdo nō s̄t. sicut ⁊ ego nō sū de mūdo.
Sc̄ifica eos in ūitate tua. S̄mo tuus ūitas ē. Si
cut tu me misisti in mūdū. ⁊ ego misi eos in mū
dū. Et p eis ego sc̄ifico meipm̄. ut sint ⁊ ipi sc̄ifi
cati in ūitate. Nō p his aūt rogo tm̄. s; ⁊ p eis
q̄ credituri s̄t p uerbū eoꝝ in me. ut oēs unū sint. sicut
⁊ tu pat' in me ⁊ ego in te. ut ⁊ ipi in nob unū sint. ut
mūdus credat qr tu me misisti. Et ego claritatē q̄
dedisti michi dedi eis. ut sint unū sicut ⁊ nos unū

sunt. Ego in eis et tu in me. ut sint consummati in unum. et
cognoscat mundus quia tu me misisti. et dilexisti eos si-
cut et me dilexisti. Pater quos dedisti mihi volo
ut ubi sum ego et illi sint mecum. ut videant claritatem
meam quam dedisti mihi. quia dilexisti me ante constitutionem
mundi. Pater iuste mundus te non cognovit. ego autem te
cognovi. et hii cognoverunt quia tu me misisti. et notum fe-
ci eis nomen tuum et notum faciam. Ut dilectio qua dile-
XVIII xisti me in ipsis sit et ego in ipsis. Hec cum dixisset ihesus egres-
sus est cum discipulis suis trans torrentem cedron. ubi erat or-
tus. in quem introivit ipse et discipuli eius. Sciebat autem
et iudas qui tradebat eum locum. quia frequenter ihesus convenerat
illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohor-
tem et a pontificibus et phariseis ministros. venit illuc cum
laternis et facibus et armis. Ihesus itaque sciens omnia que ven-
tura erant super eum. processit et dicit eis. Quem queritis? Re-
sponderunt ei. Ihesum nazarenum. Dicit eis ihesus. Ego sum.
Stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo di-
xit eis. ego sum. abierunt retrorsum et ceciderunt in terram.
Iterum ergo eos interrogavit. Quem queritis? Illi autem dixerunt. Ihesum
nazarenum. Respondit ihesus. Dixi vobis. quia ego sum. Si
ergo me queritis. sinite hos abire. Ut impleretur sermo
quem dixit. quia quos dedisti mihi non perdidi ex eis quemquam. Sy-
mon ergo petrus habens gladium eduxit eum. et percussit
pontificis servum. et abscidit auriculam eius dextram. E-
rat autem nomen servo malchus. Dixit ergo ihesus petro. Mit-
te gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit mihi pater.
non bibam illum? Cohors ergo et tribunus et ministri iudeo-
rum comprehenderunt ihesum. et ligaverunt eum. Et adduxerunt
eum ad annam primum. Erat autem socer cayphe. qui e-
rat pontifex anni illius. Erat autem cayphas. qui consi-
lium dederat iudeis. quia expedit unum hominem mori
pro populo. Sequebatur autem ihesum symon petrus. et alius di-
scipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici. et in-
troivit cum ihesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat
ad hostium foris. Exivit ergo discipulus alius qui erat no-
tus pontifici. et dixit hostiarie. et introduxit petrum. Di-
cit ergo petro ancilla hostiaria. Numquid et tu ex discipu-
lis es hominis istius? Dicit ille. Non sum. Stabant
autem servi et ministri ad prunas. quia frigus erat.
et calefaciebant se. Erat autem cum eis et petrus stans et ca-
lefaciens se. Pontifex ergo interrogavit ihesum de di-
scipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei ihesus. Ego pa-
lam locutus sum mundo. ego semper docui in synago-
ga et in templo. quo omnes iudei conveniunt. et in occulto
locutus sum nichil. Quid me interrogas? Interroga
eos qui audierunt quid locutus sum ipsis. Ecce hi sciunt
que dixerim ego. Hec autem cum dixisset. unus adsistens mi-
nistrorum dedit alapam ihesu dicens. Sic respondes pon-
tifici? Respondit ei ihesus. Si male locutus sum. te-
stimonium perhibe de malo. Si autem bene. quid me ce-
dis? Et misit eum annas ligatum. ad cayphum
pontificem. Erat autem symon petrus stans et calefaci-
ens se. Dixerunt ergo ei. Numquid et tu ex discipulis eius es?
Negavit ille et dixit. Non sum. Dicit unus ex servis pon-
tificis. cognatus eius cuius abscidit petrus auricu-
lam.
Nonne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo ne-
gavit petrus. et statim gallus cantavit. Adducunt
ergo ihesum a cayphan in pretorium. Erat autem mane.
et ipsi non introierunt in pretorium ut non contaminarentur.
sed manducarent pascha. Exivit ergo pilatus ad eos
foras. et dixit. Quam accusationem affertis adversus ho-
minem hunc? Responderunt et dixerunt ei. Si non esset hic ma-
lefactor. non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis pila-
tus. Accipite eum vos. et secundum legem vestram iudica-
te eum. Dixerunt ergo ei iudei. Nobis non licet interficere
quemquam. Ut sermo ihesu impleretur quem dixit. significans qua
esset morte moriturus. Introivit ergo iterum in pre-
torium pilatus et vocavit ihesum. et dixit ei. Tu es rex
iudeorum? Et respondit ihesus. A temetipso hoc dicis. an
alii dixerunt tibi de me? Respondit ei pilatus. Numquid ego
iudeus sum? Gens tua et pontifices tui tradiderunt
te mihi. quid fecisti? Respondit ihesus. Regnum meum non est
de hoc mundo. S[illegible]
decertarent. ut non traderer iudeis. Nunc autem regnum
meum non est hinc. Dixit itaque ei pilatus. Ergo rex
es tu? Respondit ihesus. Tu dicis. quia rex sum ego. E-
go in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum. ut testi-
monium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate. au-
dit meam vocem. Dicit ei pilatus. Quid est veritas? Et
cum hoc dixisset. iterum exivit ad iudeos. et dicit eis.
Ego nullam invenio in eo causam. Est autem consuetudo vobis.
ut unum dimittam vobis in pascha. Vultis ergo dimit-
tam vobis regem iudeorum? Clamaverunt rursum omnes
dicentes. Non hunc. sed barrabam. Erat autem barrabas
latro. Tunc ergo apprehendit pilatus ihesum et flagel-
lavit. Et milites plectentes coronam de spinis in-
posuerunt capiti eius. et veste purpurea circumdede-
runt eum. et veniebant ad eum et dicebant. Ave rex iu-
deorum. Et dabant ei alapas. Exivit iterum pilatus
foras. et dicit eis. Ecce adduco vobis eum foras. ut co-
gnoscatis quia in eo nullam causam invenio. Exivit ergo ihesus
portans spineam coronam. et purpureum vestimentum. et
dicit eis. Ecce homo. Cum ergo vidissent eum pontifices et
ministri. clamabant dicentes. Crucifige. cruci-
fige eum. Dicit eis pilatus. Accipite eum vos. et
crucifigite. Ego enim non invenio in eo causam. Responderunt
ei iudei. Nos legem habemus. et secundum legem debet
mori. quia filium dei se fecit. Cum ergo audisset pilatus
hunc sermonem. magis timuit. Et ingressus est pretori-
um iterum. et dicit ad ihesum. Unde es tu? Ihesus autem
responsum non dedit ei. Dicit ergo ei pilatus. Mihi non loqueris?
[illegible] crucifigere te [illegible] habeo
dimittere te? Respondit ihesus. Non haberes potestatem adversum me
ullam. nisi tibi esset datum desuper. Propterea qui me tibi tradi-
dit. maius peccatum habet. Et exinde querebat pilatus dimit-
tere eum. Iudei autem clamabant dicentes. Si hunc di-
mittis. non es amicus cesaris. Omnis enim qui se regem
facit contradicit cesari. Pilatus ergo cum audisset hos

sermones. adduxit foras ihesum. et sedit pro tribunali in
loco qui dicitur lythostratos. hebraice autem gabba
tha. Erat autem parasceve pasche hora quasi sexta. Et dicit
iudeis. Ecce rex vester. Illi autem clamabant. Tolle. tol
le crucifige eum. Dicit eis pilatus. Regem vestrum cru
cifigam? Responderunt pontifices. Non habemus regem nisi
cesarem. Tunc ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur. Su
sceperunt autem ihesum et eduxerunt. Et baiulans sibi crucem
exivit in eum qui dicitur calvarie locus. hebraice golgatha.
ubi crucifixerunt eum. Et cum eo. alios duos latrones.
hinc et hinc. medium autem ihesum. Scripsit autem et titulum pila
tus. et posuit super crucem. Erat autem scriptum. Ihesus naza
renus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt iudeorum.
quia prope civitatem erat locus. ubi crucifixus est ihesus. Et erat
scriptum. hebraice. grece. et latine. Dicebant ergo pila
to pontifices iudeorum. Noli scribere rex iudeorum. sed
quia ipse dixit rex sum iudeorum. Respondit pilatus. Quod scripsi.
scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eum. acceperunt vesti
menta eius. et fecerunt quattuor partes unicuique militi
partem et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis. desuper con
texta per totum. Dixerunt ergo ad invicem. Non scindamus
eam. sed sortiamur de illa cuius sit. Ut scriptura impleretur
dicens. Partiti sunt vestimenta mea sibi. et in vestem meam mise
runt sortem. Et milites quidem hec fecerunt. Stabant autem iuxta
crucem ihesu mater eius. et soror matris eius maria cleo
phe. et maria magdalene. Cum vidisset ergo ihesus ma
trem et discipulum stantem quem diligebat. dicit matri
sue. Mulier. ecce filius tuus. Deinde dicit disci
pulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora. accepit eam di
scipulus in sua. Postea sciens ihesus quia omnia consummata sunt.
ut consummaretur scriptura. dicit. Sitio. Vas ergo po
situm erat. aceto plenum. Illi autem spongiam plenam
aceto hysopo circumponentes. obtulerunt ori eius.
Cum ergo accepisset ihesus acetum. dixit. Consummatum est.
Et inclinato capite. tradidit spiritum. Iudei ergo quoniam
parasceve erat. ut non remanerent in cruce corpo
ra sabbato. erat enim magnus dies ille sabbati. ro
gaverunt pilatum. ut frangerent eorum crura. et alterius
qui crucifixus est cum eo. Ad ihesum autem cum venissent. ut vi
derunt eum iam mortuum. non fregerunt eius crura. Sed unus
militum lancea latus eius aperuit. et continuo exivit
sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit. et ve
rum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit. ut
et vos credatis. Facta sunt enim hec. ut scriptura impleretur. Os
non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit.
Videbunt in quem transfixerunt. Post hec autem rogavit pilatum
ioseph ab arimathia. eo quod esset discipulus ihesu oc
cultus propter metum iudeorum. ut tolleret corpus ihesu. Et
permisit pilatus. Venit ergo et tulit corpus [illegible]. Venit autem
et nicodemus qui venerat ad ihesum nocte primum. fe
rens mixturam myrre et aloes quasi libras centum. Ac
ceperunt ergo corpus ihesu. et ligaverunt illud linteis cum aro
matibus sicut mos iudeis est. sepelire. Erat autem in lo
co ubi crucifixus est. hortus. et in horto monumen
tum novum. in quo nondum quisquam positus erat. Ibi

ergo propter parasceven iudeorum. quia iuxta erat monu
mentum. posuerunt ihesum. XX

Una autem sabbati maria magdalene venit mane cum
adhuc tenebre essent ad monumentum. et vidit la
pidem sublatum a monumento. Cucurrit ergo et venit
ad symonem petrum et ad alium discipulum quem amabat
ihesus. et dicit eis. Tulerunt dominum meum de monumento. et
nescimus ubi posuerunt eum. Exiit ergo petrus et ille alius
discipulus. et venerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul.
et ille alius discipulus precucurrit citius petro. et venit primus ad mo
numentum. Et cum se inclinasset. vidit posita linteamina. non tamen in
troivit. Venit ergo symon petrus sequens eum. et introivit in monumentum.
Et vidit linteamina posita. et sudarium quod fuerat super caput eius. non cum li
nteaminibus positum. sed separatim involutum in unum locum. Tunc ergo intro
ivit et ille discipulus qui venerat primus ad monumentum. et vidit et credidit.
Nondum enim sciebant scripturam. quia oportebat eum a mortuis resurgere.
Abierunt ergo iterum ad semetipsos discipuli. Maria autem sta
bat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret. incli
navit se et prospexit in monumentum. Et vidit duos an
gelos in albis sedentes. unum ad caput. et unum ad pedes
ubi positum fuerat corpus ihesu. Dicunt ei illi. Mulier. quid
ploras? Dicit eis. Quia tulerunt dominum meum. et nescio
ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset. conversa est retrorsum.
Et vidit ihesum stantem. et non sciebat quia ihesus est. Dicit
ei ihesus. Mulier. quid ploras? quem queris? Illa exi
stimans quia hortulanus esset. dicit ei. Domine. si tu sustu
listi eum. dicito mihi ubi posuisti eum et ego eum tollam.
Dicit ei ihesus. Maria. Conversa illa dicit ei. Rabboni.
quod dicitur magister. Dicit ei ihesus. Noli me tangere. nondum
enim ascendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres meos
et dic eis. Ascendo ad patrem meum et patrem vestrum.
ad deum meum et deum vestrum. Venit maria magdalene
annuntians discipulis. quia vidi dominum. et hec dixit mihi. Cum esset
ergo sero die illo una sabbatorum. et fores essent clause
ubi erant discipuli congregati propter metum iudeorum. venit
ihesus et stetit in medio eorum. et dicit eis. Pax vobis. Et cum
hoc dixisset. ostendit eis manus et latus. Gavisi sunt
ergo discipuli. viso domino. Dixit ergo eis iterum. Pax vobis.
Sicut misit me pater. et ego mitto vos. Hec cum dixisset.
insufflavit. et dicit eis. Accipite spiritum sanctum. Quorum
remiseritis peccata remittuntur eis. et quorum retinue
ritis retenta sunt. Thomas autem unus ex duodecim qui dicitur
didimus. non erat cum eis quando venit ihesus. Dixerunt ergo ei alii
discipuli. Vidimus dominum. Ille autem dixit eis. Nisi vi
dero in manibus eius fixuram clavorum. et mittam digitum
meum in locum clavorum. et mittam manum meam in latus
eius. non credam. Et post dies octo. iterum erant discipuli eius intus.
et thomas cum eis. Venit ihesus ianuis clausis. et stetit
in medio. et dixit. Pax vobis. Deinde dicit thome. In
fer digitum tuum huc. et vide manus meas. et affer
manum tuam. et mitte in latus meum. et noli esse incredu
lus. sed fidelis. Respondit thomas. et dixit ei. Dominus meus
et deus meus. Dicit ei ihesus. Quia vidisti me credidisti. beati
qui non viderunt et crediderunt. Multa quidem et alia signa fecit
ihesus in conspectu discipulorum suorum. que non sunt scripta in libro

ħ. Hec autem scripta sunt ut credatis quia ihc est xpc filius dei. et ut credentes uitam habeatis in nomine eius. Postea manifestauit se iterum ihc discipulis suis ad mare tyberiadis. manifestauit autem sic. Erant simul symon petrus et thomas qui dicitur didimus. et nathanahel qui erat a chana galilee. et filii zebedei et alii ex discipulis eius duo. Dicit eis symon petrus. Vado piscari. Dicunt ei. Venimus et nos tecum. Et exierunt et ascenderunt in nauem. et illa nocte nichil prendiderunt. Mane autem iam facto. stetit ihc in litore. non tamen cognouerunt discipuli. quia ihc est. Dicit ergo eis ihc. Pueri. numquid pulmentarium habetis. Responderunt ei. Non. Dicit eis. Mittite in dexteram nauigii rete. et inuenietis. Miserunt ergo. et iam non ualebant illud trahere pre multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat ihc petro. Dominus est. Symon petrus cum audisset quia dominus est. tunica succinxit se. erat enim nudus. et misit se in mare. Alii autem discipuli nauigio uenerunt. Non enim longe erant a terra. sed quasi cubitis ducentis trahentes rete piscium. Vt ergo ascenderunt in terram. uiderunt prunas positas. et piscem suppositum. et panem. Dicit eis ihc. Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit symon petrus. et traxit rete in terram. plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Et cum tanti essent non est scissum rete. Dicit eis ihc. Venite prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum. tu quis es. scientes quia dominus est. Et uenit ihc et accepit panem. et dat eis. et piscem similiter. Hoc iam tertio manifestatus est ihc discipulis suis. cum resurrexisset a mortuis. Cum ergo prandissent. Dicit symoni petro ihc. Symon iohannis diligis me plus his. Dicit ei. Etiam domine. tu scis quia amo te. Dicit ei. pasce agnos meos. Dicit ei iterum. Symon iohannis diligis me. Ait illi. Etiam domine. tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei tertio. Symon iohannis amas me. Contristatus est petrus. quia dixit ei tertio amas me. dicit ei. Domine tu omnia scis. tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce oues meas. Amen amen dico tibi. cum esses iunior cingebas te et ambulabas ubi uolebas. Cum autem senueris extendes manus tuas. et alius te cinget. et ducet quo tu non uis. Hoc autem dixit. significans qua morte clarificaturus esset deum. Et cum dixisset hoc. dicit ei. Sequere me. Conuersus petrus. uidit illum discipulum quem diligebat ihc sequentem. qui et recubuit in cena super pectus eius. et dixit. domine quis est qui tradet te. Hunc ergo cum uidisset petrus. dicit ihu. Domine. hic autem quid. Dicit ei ihc. Sic eum uolo manere. donec ueniam. quid ad te. Tu me sequere. Exiuit ergo sermo iste inter fratres. quia discipulus ille non moritur. Non dixit ei ihc quia non moritur. sed sic eum uolo manere donec ueniam. quid ad te. Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his. et scripsit hec. Et scimus quia uerum est testimonium eius. Sunt autem et alia multa que fecit ihc. que si scribantur per singula nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros.

Paulus apostolus quattuordecim epistolis predicationis sue perstrinxit stilum. ex quibus aliquas propter septiformis ecclesie septem scripsit ecclesiis. conseruans potius nec excedens numerum sacramenti propter septiformem sancti spiritus efficaciam. Scripsit autem ad romanos. ad corinthios. ad galathas. ad ephesios. ad thessalonicenses. ad hebreos. ad laodicenses. Reliquas uero per modum singularibus edidit personis. ut rursus ipsum illum septenarium numerum ad sacramentum unitatis conuerteret.

In primis romane plebis fidem collaudat. Corinthios gemina doctrina castigat. Deprehendit galathas per gratiam fidei exclusisse opera legis. Ephesios magnificat in fide quam acceperunt. Laudat colossenses. pro eo quod sibi steterint. Philippenses euangelium custodisse gratulatur. Thessalonicenses in prima epistola fide creuisse et operibus. in secunda persecutiones tollerasse fortiter gratulatur. Instruit quoque per timotheum et titum ecclesias. Philemoni de cruciatu suo onesimo rogat. Ad ultimum hebreos qui et xpm crediderant per modum predicatoribus, uidentes eternam actionem recessisse confirmat atque ad gratiam euangelii reuocat.

Romani sunt in partes ytalie fide habitantes. et scientia fidei ignorantes. physice uiuentes consolatione per litteras apostoli et per prophetas discant. Scribit eis ab athenis.

PAULUS seruus ihu xpi. uocatus apostolus. segregatus in euangelium dei. I
quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo qui factus est ei ex semine dauid secundum carnem. qui predestinatus est filius dei in uirtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum ihu xpi domini nostri. per quem accepimus gratiam et apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius. In quibus estis et uos uocati ihu xpi. Omnibus qui sunt rome dilectis dei uocatis sanctis. gratia uobis et pax a deo patre nostro. et domino ihu xpo. Primum quidem gratias ago deo meo per ihm xpm pro omnibus uobis. quia fides uestra annuntiatur in uniuerso mundo. Testis enim mihi est deus cui seruio in spiritu meo in euangelio filii eius. quod sine intermissione memoriam uestri facio semper in orationibus meis. obsecrans si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam in uoluntate dei ueniendi ad uos. Desidero enim uidere uos. ut aliquid impartiar uobis gratie spiritualis ad confirmandos uos. id est simul consolari in uobis. per eam que inuicem est fidem uestram atque meam. Nolo enim uos ignorare fratres. quia sepe proposui uenire ad uos. et prohibitus sum adhuc. ut aliquem fructum habeam in uobis sicut et in ceteris gentibus. Grecis ac barbaris. sapientibus et insipientibus debitor sum. Ita quod in me promptum est. et uobis qui rome estis euangelizare. Non enim erubesco euangelium dei. Virtus enim dei est in salutem omni credenti. iudeo primum et greco. Iustitia enim dei in eo reuelatur ex fide in fidem. sicut scriptum est in abacuc. Iustus autem ex fide mea uiuit. Reuela

rē ira dī de celo sup oēz ipietatē 7 iniustitiā hoī
um eorū q̄ ūitatem dī in iniustitiā detinēt. q̄r
q̄d notū ē dī. manifestū ē illis. Deus eī ill' manife
stauit. Inuisibilia eī ipi' a c̄atura mūdi p ea
q̄ f̄c̄a s̄ intellecta ↄspiciunt. Sēpit̄na quoq̄;
eī' ūtus ac diuinitas. ut sint iexcusabiles. Q̄r
c̄ cognouissēt dm̄. nō sic dm̄ glificauert aut
grās egerūt. s; euanuert in cogitatoib; suis.
7 obscuratū ē isipiēs cor eorū. Dicentes eī se
eē sapiētes. stulti f̄c̄i s̄. Et mutauerūt glaz in
corruptibilis dī i similitudinē ymaginis
corruptibilis hoīs 7 uolucrū 7 q̄drupedū 7 ser
pentū. Ppt̄ q̄ tradidit illos d̄s in desideria
7 desideria cordis eorū in inmūditiā. ut ↄtumeliis
afficiant corpa sua i semetipis. Qui ↄmutauer̄
ūitatē dī in mendaciū. 7 coluert 7 suier̄ c̄ature
poti' q̄ c̄atori. q̄ ē bndc̄ i s̄c̄la am̄. Ppterea t̄
didit illos d̄s in passiōes ignominie. Nā femi
ne eorū inmutauer̄ naturalē usū. i eū usū q̄ ē
ↄt̄ naturā. Similit̄ aūt 7 masculi relicto nat̄
ali usu femie exarsert̄ i desideriis suis inuicē.
masculi i masculos turpitudinē opantes. 7 m
cedē q̄ oportuit erroris sui i semetipis recipie
tes. 7 sic nō pbauer̄ dm̄ hr̄e i notitia. tradidit
illos d̄s i reprobū sensū. ut faciat ea q̄ nō ↄueni
ūt. repletos oī iniq̄tate. malitia. fornicatōe.
auaritia. neq̄tia. plenos īuidia. homicidio.
ↄtentiōe. dolo. malignitate. susurrones. detrac
tores. deo odibiles. ↄtumeliosos. supbos. ela
tos. sibi placentes. inuentores maloy. pare
tib; nō obedientes. isipientes. incōpositos. sine
affectiōe. absq; federe sine mīa. Qui cū iusti
tiā dī cognouissēt. nō itellexert. qm̄ q̄ talia
agūt. digni s̄ morte. Nō solū q̄ ea faciūt. s;
7 q̄ ↄsentiūt facientib;.

PRopt̄ q̄d iexcusabilis es o hō. oīs q̄ iudicas.
In quo iudicas eī alterū. te ipm̄ ↄdēpnas. E
adē eī agis q̄ iudicas. Scim' eī qm̄ iudiciū dī
ē. sc̄dm̄ ūitatē i eos q̄ talia agūt. Existimas
aūt hoc o hō oīs q̄ iudicas eos q̄ talia agūt. 7 facis
ea. q̄r tu effugies iudiciū dī. An diuitias
bonitatis eī 7 patientie 7 longanimitatis ↄtep
nis. Ignoras qm̄ benignitas dī ad pniaz te ad
ducit. Sc̄dm duritiā aūt tuā 7 ipenitēs cor the
saurizas t̄ iram i die ire. 7 reuelatōis iusti
iudicii dī. q̄ reddet unicuiq; sc̄dm̄ opa eius.
Hiis aūt q̄ sc̄dm̄ patientiā boni opis. glam 7 ho
norē. 7 incorruptiōez q̄rentib; uitā etnam.
Hiis aūt q̄ ex ↄtentiōe s̄ 7 nō adq̄escūt ūitati.
credūt aūt iniq̄tati. ira 7 indignatō. tri
bulatō 7 angustia i oēz aiaz hoīs opantis
malū. iudei p̄mū 7 grēci. Glīa aūt 7 honō 7 pax
oī opanti bonū. iudeo p̄mū 7 greco. Nō est eī
psonaz acceptō ap̄ dm̄. Qcūq; eī sine
lege peccauert. sine lege pibūt. Et q̄cūq;
i lege peccauerūt. p legē iudicabunt. Nō eī
auditores legis iusti s̄ ap̄ dm̄. s; factores le
gis iustificabunt. Cū eī gentes q̄ legē nō hn̄t
naturalit̄ ea q̄ legis s̄ faciūt. eiusmodi legē nō
hn̄tes. ipi s̄ s̄ lex. q̄ ostendūt op' legis script̄
i cordib; suis. testimoniū reddente illis ↄsciā
ipoy. 7 int̄ se inuicē cogitationū accusantiū.
aut ēt defendentiū i die qua iudicabit d̄s occul
ta hoīū sc̄dm euglīm meū p ihm xpm. Si aūt
tu iudeus cognominaris. 7 req̄escis i lege. 7 glāris
i deo. 7 nosti uoluntatē dī. 7 pbas utiliōa instruc
t̄ p legē. ↄfidis te ipm̄ ducē eē cecoy. lumē
eoy q̄ in tenebris s̄. eruditorē isipientiū.
magistrū infantiū. hn̄tē formā sciencie 7
ūitatis i lege. Qui g̃ aliū doces. te ipm̄ nō do
ces. Qui p̄dicas nō furandū furaris. Qui dicis nō
mechandū mecharis. Qui abhoīaris ydola. sa
crilegiū facis. Qui i lege glāris. p p̄uaricatiōnē
legis dm̄ ignomis. Nomen eī dī p uos blas
phemat inter gētes. sic sc̄ptū ē i ysaia. Circūcisio
q̄dē pdest. si legē custodias. Si aūt p̄uaricator
legis sis. circūcisio tua p̄putiū f̄c̄a ē. Si igitur
p̄putiū iustitias legis custodiat. nōne p̄putiū
illi' i circūcisiōez reputabit. 7 iudicabit q̄ ex nā ē
p̄putiū legē ↄsumās. te q̄ p litteraz 7 circūcisiōez
p̄uaricator es legis. Nō eī q̄ i manifesto iude
ē. neq; q̄ i manifesto i carne ē circūcisio. s; q̄ i ab
scondito iudeus ē. 7 circūcisio cordis i sp̄u nō litter̄.
cui' laus nō ex hoīb; s; ex deo ē.

III.

QVid g̃ āplius ē iudeo. aut q̄ utilitas circūci
siōis. Multū p oēz modū. Primū q̄dē q̄r c̄
dita s̄ illis eloq̄a dī. Quid eī si q̄dā illoy nō credi
derūt. Nūq̄d icredulitas eoy fidē dī euacuauit.
Absit. Est aūt d̄s uerax. Oīs aūt hō mendax. sic sc̄p
tū ē. Ut iustificeris i smōib; tuis. 7 uincas cū
iudicaris. Si aūt iniq̄tas nr̄a iustitiā dī ↄmēdat.
quid dicem'. Nūq̄d iniq̄ d̄s. q̄ infert irā. Sc̄dm
hoīem dico. Absit. Alioq̄n quomō iudicabit
d̄s hūc mundū. Si aūt ūitas dī in meo mendacio ha
bundauit. i glam ipi'. q̄d adhuc 7 ego tanq̄ pec
cator iudicor. Et nō sic blasphemamur. 7 sic ai
unt aliq̄ nos dicē. faciam' mala ut ueniat
bona. q̄y dampnatō iusta ē. Quid g̃. p̄cellim' eos.
Nequaq̄. Causati eī sum' iudeos 7 grecos oēs sub
peccato eē. sic sc̄ptū ē. Q̄r nō ē iustus q̄sq̄. nō est
intelligēs. nō ē req̄rens dm̄. Oēs declinauerūt
simul inutiles facti s̄. nō ē q̄ faciat bonū. nō ē
usq; ad unū. Sepulchrū patēs ē guttur eoy.
linguis suis dolose agebant. uenenū aspidū
sub labiis eoy. Quoy os maledictiōe 7 amari
tudine plenū ē. ueloces pedes eoy ad effun
dendū sanguinē. Contritio 7 infelicitas i uiis e
oy. 7 uiam pacis nō cognouer̄. nō ē timor dī an
oculos eoy. Scim' aūt qm̄ q̄cūq; lex loq̄t̄ hiis q̄
i lege s̄ loq̄tur. ut oē os obstruatur. 7 subditus

[illegible]

fiat omnis mundus deo. Quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est, testificata per legem et prophetas. Iustitia autem dei per fidem ihesu christi in omnes et super omnes qui credunt in eum. Non enim est distinctio. Omnes enim peccaverunt et egent gloria dei. Iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem que est in christo ihesu, quem proposuit deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitie sue propter remissionem precedentium delictorum in sustentatione dei, ad ostensionem iustitie eius in hoc tempore, ut sit ipse iustus et iustificans eum qui ex fide est ihesu christi. Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? Factorum? Non, sed per legem fidei. Arbitramur enim iustificari hominem per fidem sine operibus legis. An iudeorum deus tantum? Nonne et gentium? Immo et gentium. Quoniam quidem unus deus qui iustificat circumcisionem ex fide et preputium per fidem. Legem ergo destruimus per fidem? Absit. Sed legem statuimus. Quid ergo dicimus invenisse abraham patrem nostrum secundum carnem? Si enim abraham ex operibus legis iustificatus est, habet gloriam, sed non apud deum. Quid enim scriptura dicit? Credidit abraham deo et reputatum est illi ad iustitiam. Ei autem qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam sed secundum debitum. Ei vero qui non operatur, credenti autem in eum qui iustificat impium, reputatur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratie dei. Sicut et david dicit beatitudinem hominis cui deus accepto fert iustitiam sine operibus. Beati quorum remisse sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputabit deus peccatum. Beatitudo ergo hec in circumcisione manet an et in preputio? Dicimus enim quia reputata est abrahe fides ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est? In circumcisione an in preputio? Non in circumcisione sed in preputio. Et signum accepit circumcisionis, signaculum iustitie fidei que est in preputio, ut sit pater omnium credentium per preputium, ut reputetur et illis ad iustitiam, et sit pater circumcisionis non his tantum qui sunt ex circumcisione, sed et his qui sectantur vestigia fidei que est in preputio patris nostri abrahe. Non enim per legem promissio abrahe aut semini eius ut heres esset mundi, sed per iustitiam fidei. Si enim qui ex lege heredes sunt, exinanita est fides, abolita est promissio. Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex, nec prevaricatio. Ideo ex fide ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini, non ei qui ex lege est solum, sed et ei qui ex fide est abrahe, qui est pater omnium nostrum, sicut scriptum est: quia patrem multarum gentium posui te, ante deum cui credidisti, qui vivificat mortuos et vocat ea que non sunt tanquam ea que sunt. Qui contra spem in spem credidit ut fieret pater multarum gentium secundum quod dictum est ei: Sic erit semen tuum sicut stelle celi et harena maris. Et non infirmatus est in fide, nec consideravit corpus suum emortuum, cum fere centum annorum esset, et emortuam vulvam sare. In repromissione autem dei non hesitavit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam deo, plenissime sciens quia quecumque promisit potens est et facere. Ideo et reputatum est illi ad iustitiam. Non est autem scriptum tantum propter ipsum quia reputatum est illi ad iustitiam, sed et propter nos quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitavit ihesum christum dominum nostrum a mortuis, qui traditus est propter delicta nostra, et resurrexit propter iustificationem nostram.

Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad deum per dominum nostrum ihesum christum, per quem et accessum habemus per fidem in gratiam istam in qua stamus, et gloriamur in spe glorie filiorum dei. Non solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem. Spes autem non confundit, quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ut quid enim christus cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus est? Vix enim pro iusto quis moritur. Nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem deus suam caritatem in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, christus pro nobis mortuus est. Multo igitur magis iustificati nunc in sanguine ipsius salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filii eius, multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius. Non solum autem, sed et gloriamur in deo per dominum nostrum ihesum christum, per quem nunc reconciliationem accepimus. Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Usque ad legem enim peccatum erat in mundo. Peccatum autem non imputabatur cum lex non esset. Sed regnavit mors ab adam usque ad moysen, et in eos qui non peccaverunt in similitudinem prevaricationis ade, qui est forma futuri. Sed non sicut delictum, ita et donum. Si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia dei et donum in gratia unius hominis ihesu christi in plures habundavit. Et non sicut per unum peccantem, ita et donum. Nam iudicium ex uno in condempnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Si enim unius delicto mors regnavit per unum, multo magis habundantiam gratie et donationis et iustitie accipientes in vita regnabunt per unum ihesum christum. Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condempnationem, ita et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vite. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita et per obeditionem unius iusti constituentur multi. Lex autem subintravit ut habundaret delictum. Ubi autem habundavit delictum, superhabundavit et gratia, ut sicut regnavit peccatum in mortem, ita et gratia regnet per iustitiam in vitam eternam per ihesum christum dominum nostrum.

VI

Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato ut gratia habundet? Absit. Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo? An ignoratis fratres, quia quicumque baptizati sumus in christo ihesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, ut quomodo surrexit christus a mortuis per gloriam patris, ita et nos in novitate vite ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul et resurrectionis erimus. Hoc scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est, iustificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum christo, credimus quia simul etiam vivemus cum christo, scientes quod christus surgens a mortuis iam non moritur, mors illi ultra

non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel; quod autem vivit, vivit Deo. Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo in Christo Iesu. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ut obediatis concupiscentiis eius. Sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibete vos Deo, tamquam ex mortuis viventes, et membra vestra arma iustitiae Deo. Peccatum enim vobis non dominabitur. Non enim sub lege estis, sed sub gratia. Quid ergo? Peccabimus quoniam non sumus sub lege, sed sub gratia? Absit. Nescitis quoniam cui exhibetis vos servos ad oboediendum, servi estis eius cui oboeditis, sive peccati ad mortem, sive oboeditionis ad iustitiam? Gratias autem Deo quod fuistis servi peccati, oboedistis autem ex corde in eam formam doctrinae in quam traditi estis. Liberati autem a peccato, servi facti estis iustitiae. Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestrae. Sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditiae et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire iustitiae in sanctificationem. Cum enim servi essetis peccati, liberi fuistis iustitiae. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam aeternam. Stipendia enim peccati mors; gratia autem Dei vita aeterna in Christo Iesu Domino nostro. VII

An ignoratis, fratres, scientibus enim legem loquor, quia lex in homine dominatur quanto tempore vivit? Nam quae sub viro est mulier, vivente viro alligata est legi; si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est a lege viri. Igitur vivente viro vocabitur adultera si fuerit cum alio viro; si autem mortuus fuerit vir eius, liberata est a lege viri, ut non sit adultera si fuerit cum alio viro. Itaque, fratres mei, et vos mortificati estis legi per corpus Christi, ut sitis alterius, qui ex mortuis resurrexit, ut fructificemus Deo. Cum enim essemus in carne, passiones peccatorum quae per legem erant operabantur in membris nostris, ut fructificarent morti. Nunc autem soluti sumus a lege mortis in qua detinebamur, ita ut serviamus in novitate spiritus et non in vetustate litterae. Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognovi nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mortuum erat. Ego autem vivebam sine lege aliquando. Sed cum venisset mandatum, peccatum revixit. Ego autem mortuus sum, et inventum est mihi mandatum quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem. Nam peccatum, occasione accepta per mandatum, seduxit me et per illud occidit. Itaque lex quidem sancta, et mandatum sanctum et iustum et bonum. Quod ergo bonum est, mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum, ut appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem, ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum. Scimus enim quia lex spiritalis est; ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato. Quod enim operor non intellego. Non enim quod volo bonum, hoc ago, sed quod odi malum, illud facio. Si autem quod nolo illud facio, consentio legi quoniam bona est. Nunc autem iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Scio

enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum. Nam velle adiacet mihi, perficere autem bonum non invenio. Non enim quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum, hoc ago. Si autem quod nolo illud facio, non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Invenio igitur legem volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adiacet. Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem; video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati quae est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Igitur ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati. Nihil ergo nunc damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Lex enim spiritus vitae in Christo Iesu liberavit me a lege peccati et mortis. Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati et de peccato damnavit peccatum in carne, ut iustificatio legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem ambulamus sed secundum spiritum. Qui enim secundum carnem sunt, quae carnis sunt sapiunt; qui vero secundum spiritum, quae sunt spiritus sentiunt. Nam prudentia carnis mors est; prudentia autem spiritus vita et pax. Quoniam sapientia carnis inimica est Deo; legi enim Dei non subicitur, nec enim potest. Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt. Vos autem in carne non estis, sed in spiritu, si tamen spiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem spiritum Christi non habet, hic non est eius. Si autem Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero vivit propter iustificationem. Quod si spiritus eius qui suscitavit Iesum a mortuis habitat in vobis, qui suscitavit Iesum Christum a mortuis vivificabit et mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis. Ergo fratres debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Quicumque enim spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei. Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii Dei. Si autem filii, et heredes; heredes quidem Dei, coheredes autem Christi, si tamen compatimur ut et conglorificemur. Existimo enim quod non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis. Nam expectatio creaturae revelationem filiorum Dei expectat. Vanitati enim creatura subiecta est non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe; quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei. Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc. Non solum autem illa, sed et nos ipsi primitias spiritus habentes, et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei expectantes, redemptionem corporis nostri. Spe enim salvi facti sumus. Spes autem quae videtur non est spes. Nam quod videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. Similiter autem et spiritus adiuvat infirmitatem nostram. Nam quid oremus sicut oportet nescimus; sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autem scrutatur corda scit quid desideret spiritus, quia secundum Deum postulat pro sanctis. Scimus autem quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Nam quos VIII

d.

D[illegible] a[illegible] et c[illegible] sumus [illegible] ab [illegible] vertamus in [illegible] exercitemus, et [illegible] necessaria [illegible] non [illegible] utamur, scilicet [illegible] fugiamus, et [illegible] agimus [illegible].

praescivit et praedestinavit conformes fieri imaginis filii eius ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem praedestinavit hos et vocavit. Et quos vocavit hos et iustificavit. Quos autem iustificavit illos et magnificavit. Quid ergo dicemus ad haec? Si deus pro nobis quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? Quis accusabit adversus electos dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condempnet? Christus Iesus qui mortuus est immo qui et resurrexit, qui est ad dexteram dei, qui etiam interpellat pro nobis. Quis ergo nos separabit a caritate Christi? Tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Sicut est scriptum: Quia propter te mortificamur tota die; estimati sumus ut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors neque vita neque angeli neque principatus neque potestates neque virtutes neque instantia neque futura neque fortitudo neque altitudo neque profundum neque creatura alia poterit nos separare a caritate dei quae est in Christo Iesu domino nostro.

IX

Veritatem dico in Christo, non mentior, testimonium mihi perhibente conscientia mea in spiritu sancto, quoniam tristitia mihi est magna et continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israhelitae, quorum adoptio est filiorum et gloria et testamentum et legis latio et obsequium et promissa, quorum patres, et ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen. Non autem quod exciderit verbum dei. Non enim omnes qui ex circumcisione sunt Israel, hii sunt Israhelitae. Neque qui semen sunt Abrahe omnes filii, sed in Ysaac vocabitur tibi semen. Id est, non qui filii carnis, hii filii dei, sed qui filii sunt promissionis estimantur in semine. Promissionis enim verbum hoc est: Secundum hoc tempus veniam et erit Sarre filius. Non solum autem illa sed et Rebecca ex uno concubitu habens Ysaac patris nostri. Cum enim nondum nati fuissent aut aliquid egissent boni aut mali, ut secundum electionem propositum dei maneret, non ex operibus sed ex vocante dictum est ei quia maior serviet minori, sicut scriptum est: Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas apud deum? Absit. Moysi enim dicit: Miserebor cui misereor et misericordiam prestabo cui miserebor. Igitur non volentis neque currentis sed miserentis est dei. Dicit enim scriptura Pharaoni: Quia in hoc ipsum excitavi te ut ostendam in te virtutem meam et ut annuntietur nomen meum in universa terra. Ergo cui vult miseretur et quem vult indurat. Dicis itaque mihi: Quid adhuc queritur? Voluntati enim eius quis resistit? O homo tu quis es qui respondeas deo? Numquid dicit figmentum ei qui se finxit: Quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam? Quod si volens deus ostendere iram et notam facere potentiam suam sustinuit in multa patientia vasa ire apta in interitum, ut ostenderet divitias glorie sue in vasa misericordie que preparavit in gloriam. Quos et vocavit nos non solum ex Iudeis sed etiam ex gentibus, sicut in Osee dicit: Vocabo non plebem meam plebem meam, et non misericordiam consecutam misericordiam consecutam. Et erit in loco ubi dictum est eis: Non plebs mea vos, ubi vocabuntur filii dei vivi. Ysaias autem clamat pro Israel: Si fuerit numerus filiorum Israel tamquam harena maris, reliquie salve fient. Verbum enim consummans et adbrevians in equitate, quia verbum breviatum faciet dominus super terram. Et sicut predixit Ysaias: Nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma facti essemus et sicut Gomorra similes fuissemus. Quid ergo dicemus? Quod gentes que non sectabantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam, iustitiam autem que ex fide est. Israel vero sectando legem iustitie in legem iustitie non pervenit. Quare? Quia non ex fide sed quasi ex operibus. Offenderunt enim in lapidem offensionis, sicut scriptum est: Ecce pono in Syon lapidem offensionis et petram scandali, et omnis qui credit in eum non confundetur.

X

Fratres, voluntas quidem cordis mei et obsecratio ad deum fit pro illis in salutem. Testimonium enim perhibeo illis quod emulationem dei habent, sed non secundum scientiam. Ignorantes enim iustitiam dei et suam querentes statuere, iustitie dei non sunt subiecti. Finis enim legis Christus ad iustitiam omni credenti. Moyses enim scripsit quoniam iustitiam que ex lege est qui fecerit ea homo vivet in ea. Que autem ex fide est iustitia sic dicit: Ne dixeris in corde tuo quis ascendet in celum, id est Christum deducere, aut quis descendet in abyssum, hoc est Christum ex mortuis revocare. Sed quid dicit scriptura? Prope est verbum in ore tuo et in corde tuo. Hoc est verbum fidei quod predicamus. Quia si confitearis in ore tuo dominum Iesum et in corde tuo credideris quod deus illum excitavit a mortuis, salvus eris. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Dicit enim scriptura: Omnis qui credit in illum non confundetur. Non est enim distinctio Iudei et Greci. Nam idem dominus omnium, dives in omnes qui invocant illum. Omnis enim quicumque invocaverit nomen domini salvus erit. Quomodo ergo invocabunt in quem non crediderunt? Aut quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo autem audient sine predicante? Quomodo vero predicabunt nisi mittantur? Sicut enim scriptum est: Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona. Sed non omnes obediunt evangelio. Ysaias enim dicit: Domine quis credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Sed dico: Numquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. Sed dico: Numquid Israel non cognovit? Primus Moyses dicit: Ego ad emulationem vos adducam in non gentem, in gentem insipientem in iram vos mittam. Ysaias autem audet et dicit: Inventus sum non querentibus me, palam apparui hiis qui me non interrogabant. Ad Israel autem dicit: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem sed contradicentem mihi. Dico ergo: Numquid repulit deus populum suum? Absit. Nam et ego Israhelita sum ex semine Abraham, de tribu Beniamin. Non repulit deus plebem suam quam prescivit. An nescitis in Helya quid dicit scriptura, quemadmodum interpellat deum adversum Israel? Domine, prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt, et ego relictus sum solus et querunt animam meam. Sed quid dicit illi responsum divinum? Reliqui mihi septem milia virorum qui

Cui vult miseretur, ut nos ... [illegible] ... et quem vult indurat ... [illegible]

non curvaverunt genua ante Baal. Sic ergo et in hoc tempore reliquiae secundum electionem gratiae salvae factae sunt. Si autem gratia, iam non ex operibus: alioquin gratia iam non est gratia. Quid ergo? Quod quaerebat Israhel, hoc non est consecutus: electio autem consecuta est: ceteri vero excaecati sunt. Sicut scriptum est: Dedit illis Deus spiritum conpunctionis: oculos ut non videant, et aures ut non audiant, usque in hodiernum diem. Et David dicit: Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, et in captionem, et in scandalum, et in retributionem illis. Obscurentur oculi eorum ne videant: et dorsum eorum semper incurva.

XI

Dico ergo: numquid sic offenderunt ut caderent? Absit. Sed illorum delicto salus gentibus, ut illos aemulentur. Quod si delictum illorum divitiae sunt mundi, et diminutio eorum divitiae gentium: quanto magis plenitudo eorum? Vobis enim dico gentibus: quamdiu quidem ego sum gentium apostolus, ministerium meum honorificabo, si quomodo ad aemulandum provocem carnem meam, et salvos faciam aliquos ex illis. Si enim amissio eorum reconciliatio est mundi: quae assumptio nisi vita ex mortuis? Quod si delibatio sancta est, et massa: et si radix sancta, et rami. Quod si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cum oleaster esses, insertus es in illis, et socius radicis et pinguedinis olivae factus es: noli gloriari adversus ramos. Quod si gloriaris: non tu radicem portas, sed radix te. Dices ergo: Fracti sunt rami ut ego inserar. Bene: propter incredulitatem fracti sunt. Tu autem fide stas: noli altum sapere, sed time. Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit: ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem et severitatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt, severitatem: in te autem bonitatem Dei, si permanseris in bonitate: alioquin et tu excideris. Sed et illi, si non permanserint in incredulitate, inserentur: potens est enim Deus iterum inserere illos. Nam si tu ex naturali excisus es oleastro, et contra naturam insertus es in bonam olivam: quanto magis hii qui secundum naturam inserentur suae olivae? Nolo enim vos ignorare fratres mysterium hoc, ut non sitis vobis ipsis sapientes, quia caecitas ex parte contigit in Israhel, donec plenitudo gentium intraret, et sic omnis Israhel salvus fieret, sicut scriptum est: Veniet ex Sion qui eripiat, et avertat impietatem ab Iacob. Et hoc illis a me testamentum, cum abstulero peccata eorum dicit Dominus. Secundum evangelium quidem inimici propter vos: secundum electionem autem carissimi propter patres. Sine paenitentia enim sunt dona et vocatio Dei. Sicut enim aliquando et vos non credidistis Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter illorum incredulitatem: ita et nunc isti non crediderunt in vestram misericordiam, ut et ipsi misericordiam consequantur. Conclusit autem Deus omnia in incredulitate, ut omnium misereatur. O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, et investigabiles viae eius! Quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia: ipsi honor et gloria in saecula. Amen.

XII

Obsecro itaque vos fratres per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile sit obsequium vestrum. Et nolite conformari huic saeculo, sed reformamini in novitate sensus vestri, ut probetis quae sit voluntas Dei bona, et beneplacens, et perfecta. Dico enim per gratiam quae data est mihi omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem: et unicuique sicut divisit mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Habentes autem donationes secundum gratiam quae data est nobis differentes: sive prophetiam secundum rationem fidei: sive ministerium in ministrando: sive qui docet in doctrina: qui exhortatur in exhortando: qui tribuit in simplicitate: qui praeest in sollicitudine: qui miseretur in hilaritate. Dilectio sine simulatione. Odientes malum, adhaerentes bono. Caritate fraternitatis invicem diligentes. Honore invicem praevenientes. Sollicitudine non pigri. Spiritu ferventes. Domino servientes. Spe gaudentes. In tribulatione patientes. Orationi instantes. Necessitatibus sanctorum communicantes. Hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus vos: benedicite, et nolite maledicere. Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Id ipsum invicem sentientes: non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Nolite esse prudentes apud vosmet ipsos: nulli malum pro malo reddentes. Providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Non vosmet ipsos defendentes carissimi, sed date locum irae. Scriptum est enim: Mihi vindictam, ego retribuam, dicit Dominus. Sed si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius. Noli vinci a malo: sed vince in bono malum.

XIII

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi a Deo: quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem adquirunt. Nam principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem? Fac bonum, et habebis laudem ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem male feceris, time: non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est: vindex in iram ei qui malum agit. Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed et propter conscientiam. Ideo enim et tributa praestatis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes. Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem. Nemini quicquam debeatis, nisi ut invicem diligatis. Qui enim diligit proximum, legem implevit. Nam non adulterabis, non occides, non furaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces: et si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur: Diliges proximum tuum tamquam te ipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis est dilectio. Et hoc scientes tempus: quia hora est iam nos de somno surgere. Nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus. Nox praecessit, dies autem adpropinquavit. Abiciamus ergo opera tenebrarum,

et induamur arma lucis. sicut in die honeste ambulemus.
Non in comessationibus et hebrietatibus. non in cubilibus et in-
pudicitiis. non in contentione et emulatione. Sed induimi-
ni dominum ihesum christum. et carnis curam ne feceritis in desideriis.

XIIII

Infirmum autem in fide assumite. ut
non in disceptationibus cogitationum. Alius enim credit man-
ducare se omnia. qui autem infirmus est. holus manducet.
Is qui manducat. non manducantem non spernat. Et qui non
manducat. manducantem non iudicet. Deus enim illum
assumpsit. Tu quis es. qui iudicas alienum servum? Suo
domino stat aut cadit. Stabit autem. Potens est enim deus sta-
tuere illum. Nam alius iudicat diem plus inter diem. a-
lius autem iudicat omnem diem. Unusquisque in suo sensu habundet.
Qui sapit diem. domino sapit. Et qui manducat. domino man-
ducat. Gratias enim agit deo. Et qui non manducat domino non
manducat. et gratias agit deo. Nemo enim nostrum sibi vivit.
et nemo sibi moritur. Sive enim vivimus. domino vivimus. si-
ve morimur domino morimur. Sive ergo vivimus sive
morimur. domini sumus. In hoc enim christus mortuus est et resurrexit.
ut et mortuorum et vivorum dominetur. Tu autem quid iudicas
fratrem tuum in manducando. aut tu quare spernis fratrem tuum
in manducando? Omnes enim stabimus ante tribunal dei.
Scriptum est enim in ysaia. Vivo ego dicit dominus. quoniam michi flecte-
tur omne genu. et omnis lingua confitebitur domino. Itaque
unusquisque nostrum pro se rationem reddet deo. Non ergo in-
vicem amplius iudicemus. Sed hoc iudicate magis.
ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum. Sci-
o et confido in domino ihesu. quia nichil commune per ipsum.
nisi ei qui existimat quid commune esse. illi commune est. Si enim
propter cibum frater tuus contristatur. iam non secundum caritatem
ambulas. Noli cibo tuo illum perdere. pro quo christus mor-
tuus est. Non ergo blasphemetur bonum nostrum. Non est
enim regnum dei esca et potus. sed iustitia et pax et gau-
dium in spiritu sancto. Qui enim in hoc servit christo. et placet deo.
et probatus est hominibus. Itaque que pacis sunt sectemur. et que he-
dificationis sunt in invicem custodiamus. Noli propter escam
destruere opus dei. Omnia quidem munda sunt. sed malum est ho-
mini. qui per offendiculum manducat. Bonum est non
manducare carnem. et non bibere vinum. neque in quo fra-
ter tuus offendatur. aut scandalizetur. aut infirmetur. Tu fi-
dem habes penes temetipsum. habe coram deo. Beatus qui
non iudicat semetipsum. in eo quod probat. Qui autem discer-
nit. si manducaverit condempnatus est. quia non est ex fide.
Omne autem quod non est ex fide. peccatum est.

XV

Debemus autem nos firmiores inbecillitates infirmorum
sustinere. et non nobis ipsis placere. Unusquisque vestrum proximo
suo placeat in bonum. ad hedificationem. Etenim christus non sibi
placuit. sed sicut scriptum est. Improperia improperantium tibi ceci-
derunt super me. Quecumque enim scripta sunt ad nostram doctrinam
scripta sunt. ut per patientiam et consolationem scripturarum spem
habeamus. Deus autem patientie et solatii det vobis idipsum sa-
pere in alterutrum secundum ihesum christum. ut unanimes uno
ore honorificetis deum et patrem domini nostri ihesu christi.
Propter quod suscipite invicem. sicut et christus suscepit vos in ho-
norem dei. Dico enim ihesum christum ministrum fuisse cir-
cumcisionis propter veritatem dei. ad confirmandas promissi-
ones patrum. gentes autem super misericordia honorare deum. sicut
scriptum est. Propterea confitebor tibi in gentibus domine. et nomini
tuo cantabo. Et iterum dicit. Letamini gentes cum ple-
be eius. Et iterum. Laudate omnes gentes dominum. et magni-
ficate eum omnes populi. Et rursum ysaias ait. Erit
radix iesse. et qui exurget regere gentes. in eum gentes
sperabunt. Deus autem spei repleat vos omni gaudio et
pace in credendo. ut habundetis in spe. et virtute spiritus sancti.
Certus sum autem fratres mei. et ego ipse de vobis. quoniam et ipsi
pleni estis dilectione. repleti omni scientia. ita ut possi-
tis alterutrum monere. Audacius autem scripsi vobis
fratres ex parte tamquam in memoriam vos reducens. propter
gratiam que data est michi a deo. ut sim minister ihesu christi
in gentibus. sanctificans evangelium dei. ut fiat oblatio
gentium accepta et sanctificata in spiritu sancto. Habeo ergo gloriam
in christo ihesu ad deum. Non enim audeo aliquid loqui eorum que
per me non efficit christus in obedientiam gentium verbo et factis.
in virtute signorum et prodigiorum. in virtute spiritus sancti. ita
ut ab iherusalem per circuitum usque ad yllyricum reple-
verim evangelium christi. Sic autem hoc predicavi evangelium. non u-
bi nominatus est christus. ne super alienum fundamentum he-
dificarem. sed sicut scriptum est. quibus non est annuntiatum de
eo videbunt. et qui non audierunt intelligent. Propter quod et
impediebar plurimum venire ad vos. Nunc vero ul-
terius locum non habens in his regionibus. cupiditatem autem
habens veniendi ad vos ex multis iam precedentibus an-
nis. cum in hyspaniam proficisci cepero. spero quod preteriens
videam vos. et a vobis deducar illuc. si vobis primum
ex parte fruitus fuero. Nunc igitur proficiscar iherusalem
ministrare sanctis. Probaverunt enim macedonia et
achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt
iherusalem. Placuit enim eis. et debitores sunt eorum. Nam si
spiritualium eorum participes facti sunt gentiles. debent et in
carnalibus ministrare eis. Hoc ergo cum consummavero.
et assignavero eis fructum hunc. proficiscar per vos in hy-
spaniam. Scio autem quoniam veniens ad vos. in habundantia bene-
dictionis christi veniam. Obsecro ergo vos fratres per dominum nostrum
ihesum christum. et per caritatem spiritus sancti. ut adiuvetis me in or-
ationibus ad deum. ut liberer ab infidelibus qui sunt
in iudea. et obsequii mei oblatio accepta fiat in ihe-
rosolimam sanctis. ut veniam ad vos in gaudio per volun-
tatem dei. et refrigerer vobiscum. Deus autem pacis sit cum
omnibus vobis. amen. Commendo autem vobis phebem sororem
nostram que est in ministerio ecclesie que est cenchris. ut
eam suscipiatis in domino digne sanctis. et assistatis ei
in quocumque negotio vestri indiguerit. Et enim ipsa quoque
astitit multis. et michi ipsi. Salutate priscam et
aquilam. adiutores meos in christo ihesu. qui pro anima
mea suas cervices subposuerunt. Quibus non solus
ego gratias ago. sed et cuncte ecclesie gentium. et dome-
sticam eorum ecclesiam. Salutate ephenetum dilectum
michi. qui est primitivus asie in christo. Salutate mariam.
que multum laboravit in vobis. Salutate andro-
nicum et iuliam cognatos et concaptivos meos. qui sunt

nobiles ī ap̄lis. q̄ ⁊ añ me fuer̄ ī xp̄o. Saluta
te ampliatū dilectissimū m̄i ī dn̄o. Salutate
urbanū adiutorē nr̄m ī xp̄o. ⁊ stachyn dilec
tū meū. Salutate appellen p̄bū ī xp̄o. Sa
lutate eos q̄ sunt ex aristoboli domo. Saluta
te herodionē cognatū meū. Salutate eos q̄ s̄ ex
narcissi domo. q̄ s̄ ī dn̄o. Salutate trifenā ⁊
trifosā. q̄ laborant ī dn̄o. Salutate p̄sidā carissimā.
q̄ mltū laborauit ī dn̄o. Salutate rufū electū
ī dn̄o. ⁊ matrē ei⁹ ⁊ meā. Salutate asincritū.
flegontā. hermen. ⁊ patrobā. hermā. ⁊ eos q̄
cū eis s̄ fr̄es. Salutate filologū ⁊ iuliā. nere
neū ⁊ sororē ei⁹. ⁊ olimpiadē. ⁊ oēs q̄ cū eis s̄ scōs.
Salutate īuicē. ī osculo scō. Salutant uos oēs
eccl'e x̄. Rogo aūt uos fr̄s. ut obseruetis eos qui
dissensiones ⁊ offendicula p̄t doctrinā quā uos
didicistis faciunt. ⁊ declinate ab illis. Huiusmodi
eñ xp̄o dn̄o nr̄o n̄ seruiunt. s; suo uentri. ⁊ p dul
ces s̄mones ⁊ bn̄dictiones seducūt corda innocentiū.
Uestra eñ obediencia. ī oēm locū diuulgata ē. Gau
deo ḡ ī uob. s; uolo uos sapientes eē ī bono.
⁊ simplices ī malo. Deus aūt pacis cōterat satanā
sub pedibȝ urīs uelocit̄. Gr̄a dn̄i nr̄i ihu x̄
uobcū. Salutat uos timotheus adiutor m̄s.
⁊ lucius ⁊ iason. ⁊ sosipat̄ cognati mei. Salu
to uos ego tercius. qui scripsi ep̄lam ī dn̄o. Sa
lutat uos gai⁹ hospes m̄s. ⁊ uniu'sa eccl'a. Sa
lutat uos erastus archarius ciuitatis. ⁊ quart̄ fr̄.
Gr̄a dn̄i nr̄i ihu xp̄i c̄ oībȝ uob. Am̄. Ei aūt q̄
potens ē uos cōfirmare iuxta eūglm meū ⁊ p̄
dicationē ihu x̄. s̄cdm reuelationē misterii tp̄is
eternis taciti. q̄ nūc patefactū ē p scripturas pro
phetaȝ. s̄cdm p̄ceptū eterni dī ad obediciōnē
fidei ī cūctis gentibȝ cognito soli sapienti dō p ihm
xp̄m. cui honor ⁊ gl'a ī s̄cla s̄clorū. Amē.

COrinthii s̄ achaici. Et hi silr̄
audierūt ab ap̄lo u'bū u'itatis.
Et subu'si s̄ multiphariē a falsis ap̄lis. qui
dā a philosophye u'bosa eloquētia. alii a secta le
gis iudaice inducti. Hos reuocat ap̄ls ad ueram
⁊ euangelicā fidē. scribens eis ab epheso p timotheū
discipulū suū.

PAulus uocat' ap̄ls x̄
ihu p uoluntatē dī.
⁊ sostenes fr̄ eccl'e dī
q̄ ē corinthi. sc̄ificā I
tis ī xp̄o ihu uocatis
sc̄is cū oībȝ q̄ īuocāt
nomē dn̄i nr̄i ihu x̄
ī oī loco ip̄oȝ ⁊ nr̄o.
gr̄a uob ⁊ pax a dō pa
tre nr̄o. ⁊ dn̄o ihu x̄.
Gr̄as ago dō meo sēp
p uob. ī gr̄a dī q̄ da
ta est uob ī xp̄o ihu. q; ī oībȝ diuites f̄ti estis
ī illo ī oī u'bo ⁊ ī oī sc̄ia. sic testimoniū x̄ cōfirmatū
ē ī uob. ita ut nichil uob dsit ī ulla gr̄a expectā
tibȝ reuelationē dn̄i nr̄i ihu x̄. q̄ ⁊ cōfirmabit
uos usq; ad finē sine crimine ī die aduent' dn̄i
nr̄i ihu x̄. Fidelis aūt ds̄ p quē uocati estis ī socie
tatē filii ei⁹ ihu x̄ dn̄i nr̄i. Obsecro aūt uos fr̄s
uos p nomē dn̄i nr̄i ihu x̄. ut ip̄m dicatis oēs.
⁊ n̄ sint ī uob scismata. Sitis aūt pfecti ī eodē
sensu. ⁊ ī eadē sc̄ia. Significatū ē eñ m̄ de uobis
fr̄s m̄i ab hiis q̄ s̄ cloes. q; cōtentiones sūt int' uo.
Hoc aūt dico. q; unusq̄sq; ur̄m dic̄. Ego q̄dē sū
pauli. ego aūt apollo. ego u'o cephe. ego aūt
x̄. Diuisus ē x̄? Nūqd paulus crucifixus est p
uob. aut ī nomine pauli baptizati estis? Gra
tias ago dō meo q; neminē ur̄m baptizaui
nisi crispū ⁊ gaium. neq̄s dicat q; ī nomine
meo baptizati estis. Baptizaui aūt ⁊ stephane
domū. Ceteȝ nescio. siquē aliū ur̄m baptiza
uerim. Nō eñ misit me x̄ baptizare. s; euāgeli
zare. n̄ ī sapiā u'bi. ut n̄ euacuetur crux x̄. Ubū
eñ crucis pereuntibȝ q̄dē stulticia ē. his aūt q̄ salui
fiunt. id ē nob. uirt' dei ē. Scriptū ē eñ ī ysaia. Pdā
sapiā sapientū. ⁊ prudentiā prudentiū reprobabo.
Ubi sapiens. ubi scriba. ubi inquisitor huius s̄cli. Nō
ne stultā fec̄ ds̄ sapiāȝ huius mundi. Nā ī dī sa
pientia n̄ cognouit mūd' p sapiām dm̄. placuit
dō p stulticiā p̄dicationis saluos facē credentes. Qm̄
⁊ iudei signa petunt. ⁊ greci sapiām q̄runt. Nos aūt p̄dicam'
xp̄m crucifixū. iudeis q̄dē scandalū. gentibȝ
aūt stulticiā. Ip̄is aūt uocatis iudeis atq; grecis xp̄m
dī uirtutē ⁊ dī sapiām. q; q̄ stultū ē dī. sapientius
ē hoībȝ. ⁊ q̄ infirmū ē dī. forti' ē hoībȝ. Uidete eñ
uocationē ur̄am fr̄s. q; n̄ multi sapientes s̄cdm car
nē. n̄ multi potentes. n̄ multi nobiles. s; q̄ stul
ta s̄ mundi elegit ds̄ ut cōfundat sapientes. ⁊ infir
ma mūdi elegit ds̄ ut cōfundat fortia. ⁊ ignobilia mū
di ⁊ contēptibilia elegit ds̄. ⁊ ea q̄ n̄ s̄. ut ea q̄ s̄ d
strueret. ut nō gl'ificet' oīs caro ī cōspectu ei⁹. Ex ip̄o aūt
uos estis ī x̄ ihu. q̄ f̄cs ē sapiā nob a dō. ⁊ iusticia
⁊ sc̄ificatio. ⁊ redēptio. ut q̄admodū scriptū ē ī ierem
ia. q̄ gl'iatur. ī dn̄o glietur. Et ego cū uenissē ad
uos fr̄s. ueni n̄ ī sublimitate s̄monis aut sapientie.

annuntians vobis testimonium Christi. Non enim iudicavi scire me
aliquid inter vos nisi Iesum Christum et hunc crucifixum. Et ego in infir-
mitate et timore et tremore multo fui apud vos. Et sermo
meus et praedicatio mea non in persuasibilibus humanae sapien-
tiae verbis sed in ostensione spiritus et virtutis ut fides vestra non sit
in sapientia hominum sed in virtute Dei. Sapientiam autem loquimur inter perfec-
tos sapientiam vero non huius saeculi neque principum huius saeculi qui destru-
untur sed loquimur Dei sapientiam in mysterio quae abscondita est quam
praedestinavit Deus ante saecula in gloriam nostram quam nemo principum
huius saeculi cognovit. Si enim cognovissent numquam Dominum
gloriae crucifixissent. Sed sicut scriptum est in Ysaia quod oculus
non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit
quae praeparavit Deus his qui diligunt illum. Nobis autem revela-
vit Deus per spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur etiam profunda
Dei. Quis enim scit hominum quae sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est
ita et quae Dei sunt nemo cognovit nisi spiritus Dei. Nos autem non spiritum huius mundi acce-
pimus sed spiritum qui ex Deo est ut sciamus quae a Deo donata sunt nobis quae et loqui-
mur non in doctis humanae sapientiae verbis sed in doctrina spiritus spiritalibus spi-
ritalia comparantes. Animalis autem homo non percipit ea quae sunt spiritus Dei stultitia enim est illi et
non potest intellegere quia spiritaliter examinatur. Spiritalis autem iudicat omnia et
ipse a nemine iudicatur. Quis enim cognovit sensum Domini qui
III instruat eum. Nos autem sensum Christi habemus. Et ego fratres
non potui vobis loqui quasi spiritalibus sed quasi carnalibus. Quasi
parvulis in Christo lac vobis potum dedi non escam. Nondum enim
poteratis sed nec nunc quidem potestis. Adhuc enim estis
carnales. Cum enim sit inter vos zelus et contentio nonne car-
nales estis et secundum hominem ambulatis. Cum enim quis di-
cat ego quidem sum Pauli alius autem ego Apollo nonne homines
estis. Quid igitur est Apollo quid vero Paulus. Ministri eius
cui credidistis et unicuique sicut Dominus dedit.
Ego plantavi Apollo rigavit sed Deus incrementum dedit.
Itaque neque qui plantat est aliquid neque qui rigat sed qui incre-
mentum dat Deus. Qui plantat autem et qui rigat unum sunt. Unusquisque
autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Dei enim sumus
adiutores. Dei agricultura estis. Dei aedificatio estis.
Secundum gratiam Dei quae data est mihi ut sapiens architectus fun-
damentum posui. Alius autem superaedificat. Unusquisque
autem videat quomodo superaedificet. Fundamentum enim aliud
nemo potest ponere praeter id quod positum est quod est Christus Iesus. Si quis
autem superaedificat super fundamentum hoc aurum argentum la-
pides pretiosos ligna faenum stipulam uniuscuiusque opus
manifestum erit. Dies enim Domini declarabit quia in igne reve-
labitur. Et uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit. Si cuius
opus manserit quod superaedificavit mercedem accipiet. Si cuius
opus arserit detrimentum patietur. Ipse autem salvus erit sic tamen
quasi per ignem. Nescitis quia templum Dei estis et spiritus Dei habitat
in vobis. Si quis autem templum Dei violaverit disperdet illum
Deus. Templum enim Dei sanctum est quod estis vos. Nemo se seducat.
Si quis inter vos videtur sapiens esse in hoc saeculo stultus fiat
ut sit sapiens. Sapientia enim huius mundi stultitia est apud Deum.
Scriptum est enim comprehendam sapientes in astutia eo-
rum. Et iterum Dominus novit cogitationes sapientium quoniam vanae sunt.
Itaque nemo glorietur in hominibus. Omnia enim vestra sunt sive Paulus sive
Apollo sive Cephas sive mundus sive vita sive
mors sive praesentia sive futura. Omnia enim vestra sunt vos autem

Christi Christus autem Dei. Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispen-
satores mysteriorum Dei. Hic iam quaeritur inter dispensatores
ut fidelis quis inveniatur. Mihi autem pro minimo est ut a vobis
iudicer aut ab humano die. Sed neque me ipsum iudico.
Nihil enim mihi conscius sum sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem iu-
dicat me Dominus est. Itaque nolite ante tempus quicquam iudicare
quoadusque veniat Dominus qui et illuminabit abscondi-
ta tenebrarum et manifestabit consilia cordium. Et tunc
laus erit unicuique a Deo. Haec autem fratres transfiguravi in
me et Apollo propter vos ut in nobis discatis ne supra
quam scriptum est unus adversus alterum infletur pro alio. Quis
enim te discernit. Quid autem habes quod non accepisti.
Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis. Iam
saturati estis iam divites facti estis sine nobis
regnatis et utinam regnetis ut et nos vobiscum regnemus.
Puto enim Deus nos apostolos novissimos ostendit
tamquam morti destinatos quia spectaculum facti sumus huic
mundo et angelis et hominibus. Nos stulti propter Christum
vos autem prudentes in Christo. Nos infirmi vos autem
fortes. Vos nobiles nos autem ignobiles. Usque in hanc
horam et esurimus et sitimus et nudi sumus et colaphis
caedimur et instabiles sumus et laboramus operantes nostris
manibus. Maledicimur et benedicimus. Persecutionem
patimur et sustinemus. Blasphemamur et obsecra-
mus. Tamquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium per-
ipsima usque adhuc. Non ut confundam vos haec scribo sed
ut filios meos karissimos moneo. Nam si decem milia
paedagogorum habeatis in Christo sed non multos patres. Nam
in Christo Iesu per evangelium ego vos genui. Rogo ergo vos fratres
imitatores mei estote. Ideo misi ad vos Timotheum
qui est filius meus karissimus et fidelis in Domino qui vos commo-
nefaciat vias meas quae sunt in Christo Iesu sicut ubique in
omni ecclesia doceo. Tamquam non venturus sim ad vos sic
inflati sunt quidam. Veniam autem cito ad vos si Dominus voluerit
et cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt sed virtutem. Non enim
in sermone est regnum Dei sed in virtute. Quid vultis in
virga veniam ad vos an in caritate et spiritu mansue-
tudinis.

V

Omnino auditur inter vos fornicatio et talis fornicatio
quae nec inter gentes ita ut uxorem patris aliquis
habeat. Et vos inflati estis et non magis luctum habuistis
ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem ab-
sens corpore praesens autem spiritu iam iudicavi ut praesens
eum qui sic operatus est in nomine Domini nostri Iesu Christi congregatis
vobis et meo spiritu cum virtute Domini Iesu tradere huiusmodi Sa-
tanae in interitum carnis ut spiritus salvus sit in die Domini
nostri Iesu Christi. Non bona gloriatio vestra. Nescitis quia mo-
dicum fermentum totam massam corrumpit. Expurgate
vetus fermentum ut sitis nova conspersio sicut estis azy-
mi. Etenim pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epule-
mur non in fermento veteri neque in fermento malitiae et ne-
quitiae sed in azymis sinceritatis et veritatis. Scripsi
vobis in epistola ne commisceamini fornicariis. Non
utique fornicariis huius mundi aut avaris aut ra-
pacibus aut idolis servientibus. Alioquin debueratis de hoc

mundo exisse. Nunc autem scripsi vobis non commisceri. Si is qui frater nominatur inter vos est fornicator aut avarus aut ydolis serviens aut maledicus aut ebriosus aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere. Quid enim michi de hiis qui foris sunt iudicare? Nonne de hiis qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt deus iudicabit. Auferte malum ex vobis ipsis.

VI

Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum iudicari apud iniquos et non apud sanctos? An nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus? Quanto magis secularia? Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam qui possit iudicare inter fratrem suum, sed frater cum fratre iudicio contendit, et hoc apud infideles? Iam quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis et fraudatis, et hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum dei non possidebunt? Nolite errare. Neque fornicarii neque ydolis servientes neque adulteri neque molles neque masculorum concubitores neque fures neque avari neque ebriosi neque maledici neque rapaces regnum dei possidebunt. Et hec quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine domini nostri ihesu christi et in spiritu dei nostri. Omnia michi licent, sed non omnia expediunt. Omnia michi licent, sed non omnia hedificant. Omnia michi licent, sed ego sub nullius redigar potestate. Esca ventri et venter escis. Deus autem et hunc et has destruet. Corpus autem non fornicationi sed domino, et dominus corpori. Deus vero et dominum suscitavit et nos suscitabit per virtutem suam. Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt christi? Tollens ergo membra christi faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui adheret meretrici unum corpus efficitur? Erunt igitur duo in carne una. Qui autem adheret domino unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne enim peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est. Qui autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quoniam membra vestra templum est spiritus sancti qui in vobis est, quem habetis a deo, et non estis vestri? Empti enim estis precio magno. Glorificate et portate deum in corpore vestro.

VII

De quibus autem scripsistis michi: Bonum est homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem unusquisque uxorem suam habeat, et unaquaque suum virum habeat. Uxori vir debitum reddat, similiter autem et uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet sed vir. Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet sed mulier. Nolite fraudare invicem nisi forte ex consensu ad tempus ut vacetis orationi, et iterum revertimini in idipsum, ne temptet vos sathanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium. Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum. Sed unusquisque proprium habet donum ex deo, alius quidem sic, alius vero sic. Dico autem non nuptis et viduis: bonum est illis si sic permaneant sicut et ego. Quod si se non continent, nubant. Melius est enim nubere quam uri. Hiis autem qui matrimonio iuncti sunt precipio non ego sed dominus uxorem a viro non discedere. Quod si discesserit manere innuptam aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem ne dimittat. Nam ceteris ego dico, non dominus. Siquis frater uxorem habet infidelem et hec consentit habitare cum illo, non dimittat illam. Et siqua mulier habet virum infidelem et hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. Alioquin filii vestri inmundi essent, nunc autem sancti sunt. Quod si infidelis discedit, discedat. Non est enim servituti subiectus frater aut soror in huiusmodi. In pace autem vocavit nos deus. Unde enim scis mulier si virum salvum facies? Aut unde scis vir si mulierem salvam facies? Nisi unicuique sicut divisit deus, unumquemque sicut vocavit deus, ita ambulet. Et sicut in omnibus ecclesiis doceo. Circumcisus aliquis vocatus est, non adducat preputium. In preputio aliquis vocatus est, non circumcidatur. Circumcisio nichil est et preputium nichil est, sed observatio mandatorum dei. Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat apud deum. Servus vocatus es, non sit tibi cure, sed et si potes liber fieri magis utere. Qui enim in domino vocatus est servus, libertus est domini. Similiter qui liber vocatus est servus est christi. Precio empti estis, nolite fieri servi hominum. Unusquisque in qua vocatione vocatus est frater, in hoc permaneat apud deum. De virginibus autem preceptum domini non habeo, consilium autem do tamquam misericordiam consecutus a domino ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse. Alligatus es uxori, noli querere solutionem. Solutus es ab uxore, noli querere uxorem. Si autem acceperis uxorem, non peccasti. Et si nupserit virgo, non peccavit. Tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Ego autem vobis parco. Hoc itaque dico fratres, tempus breve est. Reliquum est ut et qui habent uxores tamquam non habentes sint, et qui flent tamquam non flentes, et qui gaudent tamquam non gaudentes, et qui emunt tamquam non possidentes, et qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur. Preterit enim figura huius mundi. Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est sollicitus est que domini sunt, quomodo placeat deo. Qui autem cum uxore est sollicitus est que sunt mundi, quomodo placeat uxori, et divisus est. Et mulier innupta et virgo cogitat que domini sunt, ut sit sancta et corpore et spiritu. Que autem nupta est cogitat que mundi sunt, quomodo placeat viro. Porro hoc ad utilitatem vestram dico, non ut laqueum vobis iniciam, sed ad id quod honestum est et quod facultatem prebeat sine impedimento domini observandi. Siquis autem turpem se videri existi

mat sup uirgine sua. q sit sup adulta. 7
ita oportet fieri. q uult faciat. n peccat si
nubat. Na q statuit i corde suo firmus n hns ne
cessitate. potestate aut hns sue uoluntatis. 7
h iudicauit i corde suo suare uirgine sua. bn
facit. Igit 7 q matrimonio iungit uirgine sua.
bn facit. 7 q n iungit meli facit. Mulier alligata e le
gi. qto tpr uir ei uiuit. q si dormierit uir eius libera
ta e. cui uult nubat. tm i dno. Beatior aut
erit si sic pmanserit. scdm osiliu meu. Pu
to aut. q 7 ego spm dei hbm.

VIII

De his aut q ydolis sacrificant scim. qm oes
scientia habem. Scia iflat. caritas uo he
dificat. Si qs aut se existimat scire aliqd. n
du cognouit queadmodu oporteat eu scire. Si
quis aut diligit dm. hic cognit e ab eo. De escis
aut q ydolis immolantur. scim q nichil e ydo
lu i mundo. 7 q nullus e ds. n unus. Na 7 si
sut q dicantur dii siue i celo siue i tra. siqde s
dii multi. 7 dni multi. nob tm un ds pat ex
q oia 7 nos i illu. 7 un dns ihc xc p que oia. 7 nos
p ipm. S; n i oib; e scia. Quida aut osciia us
q; nc ydoli qsi ydolotitu maducant. 7 osciecia
a ipsor cu sit ifirma polluit. Esca aut nos n co
mdat do. N; ei si n maducaum deficiem. n; si ma
ducauim habudabim. Vidte aut ne forte hec licetia uro of
fendiculu fiat ifirmis. Si ei qs uiderit eu q
ht scia i ydolio recubte. none osciia ei
cu sit ifirma hedificabit ad maducadu ydo
lotita. 7 pibit ifirm i tua osciia fr pp que xc mor
tuus e. Sic aut peccantes i frs. 7 pcutientes
osciia eor ifirma. i xpm peccatis. Quapp
si esca scandalizat fre meu. n maducabo
carne i etnu. ne fre meu scandalize.

IX

Non su lib. n su apls. None xpm ihm
dnm nrm uidi. None op meu uos estis i
dno. 7 si alijs n su apls. s; tm uob su. Na
signaculu aplatus mei. uos estis i dno. Mea defe
sio ap eos q me iterogat. h e. Nuqd n he
m potestate maducadi 7 bibendi. Nuqd
n hem potestate sorore mulierem circuduce
di. sic 7 ceteri apli. 7 frs dni. 7 cephas. Aut ego
solus 7 barnabas. n hem potestate h opandi.
Qs militat suis stipendijs uq. Qs plantat
uinea. 7 fructu ei n edit. Qs pascit grege.
7 d lacte gregis n manducat. Nuqd scdm hoie
h dico. an 7 lex h n dic. Scptu e ei i lege moy
ysi. Non alligabis os boui trituranti. Nuqd d
bob; cura e do. An pp nos utiq; dic. Na pp
nos utiq; scpta s. quonia db 7 i spe q arat a
rare. 7 q triturat. i spe fruct pcipiendi. Si
nos uobis spualia seminauim. magnu e.
si nos carnalia ura metam. Si alij potestatis
ure pticipes s. qr n potius nos. S; n usi su
mus hac potestate. s; oia sustinem. ne qd
offendiculu dem euangelio xi. Nescitis qm
q i sacrario opant. q d sacrario s edut. 7 q altari
deseruiut. cu altari pticipant. Et ita ds ordi
nauit hijs q euglium annuciat. d euanglio
uiue. Ego aut nullo hor usus su. No scripsi
aut h. ut ita fiat i me. Bonu e ei m mag mori.
q ut glam mea qs euacuet. Na si euangelizauo
no e m gla. Necessitas ei m icubit. Ve ei m
e. si no euangelizauo. Si ei uolens h ago. m
cede hbo. Si aut inuit. dispesatio m chi
cdita e. Q e. g mces mea. ut euangliu pdicas.
sine sumptu pona euangliu. ut non abutar
potestate mea i euangelio. Na cu lib eem
ex omib; oim suu me feci. ut plures lu
facere. Et fcs su iudeis tq iudeus. ut iudeos
lucrarer. Hijs q sub lege s. qsi sub lege eem.
cu ipe n eem sub lege. ut eos q sub lege erant
lucrifacere. Et fcs su. hijs q sine lege erat ta
q sine lege eem. cu sine lege dei n eem. s; i lege
eem xi. ut lucrifacere eos qui sine lege erat. Fcs
su infirmis ifirmus. ut infirmos lucrifacere.
Omib; oia fcs su. ut oes facere saluos. Omia
aut facio pp euangliu xi. ut pticeps ei effi
ciar. Nescitis q hij q i stadio currut. oes qde
currut. s; unus accipit brauiu. Sic currite.
ut copbndatis. Ois eni q i agone otendit. ab
oib; se abstinet. Et illi quide ut corruptibile co
rona accipiat. nos aut icorupta. Ego g sic cu
ro. n qsi i icertu. Sic pugno. no qsi aere uerbs.
s; castigo corpus meu 7 i suitute redigo. ne
forte cu alijs pdicauim ipe rpbs efficiar.

X

Nolo ei uos ignorare frs.
q m patres nri oes sub nube fuert. 7 oes mare
trasiert. 7 oes i moyse baptizati s i nube 7 i
mari. 7 oes eade esca spuale manducauert.
7 oes eude potu spuale bibert. Bibebat aut d
spuali consequte eos petra. Petra au erat xps.
S; n i plurib; eor bnplacitu e. do. Na pstrati s
i deserto. Hec aut i figura fca s nri. ut n simus
ocupiscentes maloru sic 7 illi ocupiert. Ne;
ydolatre efficiamini sic qda ex ipis. qadmo
du scptu e. Sedit pplus mandycare 7 bibe. 7
surrexert lude. Neq; fornicem sic qda ex ipis
fornicati s. 7 ceciderunt una die uiginti tria mi
lia. N; teptem xpm sic qda eor teptauerut.
7 a spentib; pierut. Neq; murmuraueritis sic
qda eor murmurauert. 7 piert ab exterm
natore. H aut oia i figura otingebat illis. Scp
ta s au ad correctione nram. i quos fines scloru
deuenert. Itaq; q se existimat stare. uideat
ne cadat. Teptatio uos no apphndat. n huia
na. Fidelis aut ds e. q no patietur uos tepta
ri sup id q potestis. s; faciet cu teptatione 7 p
uentu. ut possitis sustine. Ppt qd karissimi m
fugite ab ydolor cultura. Ut prudentib lo

quos vos ipsi iudicate quod dico. Calix benedictionis
cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? Et
panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini
est? Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus,
omnes qui de uno pane et de uno calice participamus. Vi
dete Israel secundum carnem. Nonne qui edunt hostias par
ticipes sunt altaris? Quid ergo dico? quod idolis immolatum sit
aliquid, aut quod idolum sit aliquid? Sed que immolant gentes,
demoniis et non deo immolant. Nolo autem vos socios
fieri demoniorum. Non potestis calicem Domini bibere et ca
licem demoniorum. Non potestis mense Domini participes
esse et mense demoniorum. An emulamur Dominum? Num
quid fortiores illo sumus? Omnia mihi licent, sed non omnia ex
pediunt. Omnia mihi licent, sed non omnia edificant. Nemo quod
suum est querat, sed quod alterius. Omne quod in macello venit
manducate, nichil interrogantes propter conscientiam. Domini
est terra et plenitudo eius. Si quis vocat vos infidelium ad
cenam et vultis ire, omne quod vobis apponitur manducate,
nichil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit hoc i
molaticium est ydolis, nolite manducare propter
illum qui indicavit, et propter conscientiam. Conscientiam autem dico non
tuam sed alterius. Ut quid enim libertas mea iudicatur ab a
liena conscientia? Si ego cum gratia participo, quid blasphemor
pro eo quod gratias ago? Sive ergo manducatis sive bibitis
vel aliud quid facitis, omnia in gloriam dei facite. Sine
offensione estote iudeis et gentilibus et ecclesie dei, sicut
et ego per omnia omnibus placeo, non querens quod michi utile
est sed quod multis ut salvi fiant.

XI

Imitatores mei estote, sicut et ego Christi. Laudo
autem vos fratres quod per omnia mei memores estis, et sicut
tradidi vobis precepta mea tenetis. Volo autem vos
scire quod omnis viri caput Christus est, caput autem mulieris vir,
caput vero Christi deus. Omnis vir orans aut prophetans velato
capite deturpat caput suum. Omnis autem mulier orans aut prophetans non vela
to capite deturpat caput suum; unum enim est ac si decalvetur. Nam si non ve
latur mulier, et tondeatur. Si vero turpe est mulieri tonderi aut decalvari, velet
caput suum. Vir quidem non debet velare caput suum, quoniam
ymago et gloria est dei; mulier autem gloria viri est.
Non enim vir ex muliere est, sed mulier ex viro.
Etenim non est creatus vir propter mulierem, sed mulier
propter virum. Ideo debet mulier velare caput propter
angelos. Verumptamen neque vir sine muliere neque mu
lier sine viro in domino. Nam sicut mulier de viro,
ita et vir per mulierem, omnia autem ex deo. Vos ipsi iudi
cate: decet mulierem non velatam orare deum? Nec
ipsa natura docet vos quod vir quidem si comam nutriat, i
gnominia est illi; mulier si comam nutriat gloria
est illi, quoniam capilli pro velamine ei dati sunt. Si quis
autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem
non habemus, neque ecclesia dei. Hoc autem precipio non laudans, quod
non in melius sed in deterius convenitis. Primum quidem conveni
entibus vobis in ecclesia dei audio scissuras esse, et ex par
te credo. Nam oportet et hereses esse, ut et qui probati sunt
manifesti fiant in vobis. Convenientibus ergo vobis in
unum, iam non est dominicam cenam manducare. Unusquisque
enim suam cenam presumit ad manducandum et bibendum,
et alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Numquid domos non
habetis ad manducandum et bibendum? aut ecclesiam dei contempnitis, et confunditis
eos qui non habent? Quid dicam vobis? Laudo vos? in hoc non laudo. Ego enim
accepi a domino quod et tradidi vobis, quoniam dominus Ihesus in qua nocte tradebatur
accepit panem, et gratias agens fregit et dixit: Accipite et
manducate: hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur.
Hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem
postquam cenavit dicens: Hic calix novum testamen
tum est in meo sanguine. Hoc facite quotienscumque bibi
tis in meam commemorationem. Quotienscumque enim mandu
cabitis panem hunc et calicem bibetis, mortem domini annun
tiabitis donec veniat. Itaque quicumque manducaverit pa
nem vel biberit calicem domini indigne, reus erit corporis
et sanguinis domini. Probet autem se ipsum homo, et sic de pane
illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit
indigne, iudicium sibi manducat et bibit, non diiudi
cans corpus domini. Ideo inter vos multi infirmi et imbecil
les, et dormiunt multi. Quod si nosmetipsos diiu
dicaremus, non utique diiudicaremur. Dum iudicamur
autem a domino corripimur, ut non cum hoc mundo dampnemur.
Itaque fratres mei, cum convenitis ad manducandum, invicem
expectate. Si quis esurit, domi manducet, ut non
in iudicium conveniatis. Cetera autem cum venero disponam.

XII

De spiritualibus autem nolo vos
ignorare fratres. Scitis quoniam cum gentes essetis ad simu
lacra muta prout ducebamini euntes. Ideo notum vobis
facio quod nemo in spiritu dei loquens dicit anathema
Ihesu. Et nemo potest dicere dominus Ihesus, nisi in spiritu sancto. Divi
siones vero gratiarum sunt, idem autem spiritus. Et divisiones mini
strationum sunt, idem autem dominus. Et divisiones operationum
sunt, idem vero deus qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem da
tur manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii quidem per spiri
tum datur sermo sapientie, alii autem sermo scientie secundum eundem
spiritum. Alteri fides in eodem spiritu. Alii gratia sanitatum
in uno spiritu. Alii operatio virtutum, alii prophetia, alii
discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpreta
tio sermonum. Hec autem omnia operatur unus atque idem spiritus,
dividens singulis prout vult. Sicut enim corpus unum est et
membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa,
unum corpus sunt, ita et Christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum
corpus baptizati sumus, sive iudei sive gentiles, sive
servi sive liberi, et omnes uno spiritu potati sumus. Nam et
corpus non est unum membrum sed multa. Si dixerit pes: quoniam
non sum manus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore? Et
si dixerit auris: quia non sum oculus, non sum de corpore, non ideo
non est de corpore? Si totum corpus oculus, ubi auditus? Si
totum auditus, ubi odoratus? Nunc autem posuit deus mem
bra unumquodque eorum in corpore sicut voluit. Quod si
essent omnia unum membrum, ubi corpus? Nunc autem multa quidem
membra, unum autem corpus. Non potest autem dicere oculus ma
nui: opera tua non indigeo; aut iterum caput pedibus: non
estis michi necessarii. Sed multo magis que videntur
membra corporis infirmiora esse, necessaria sunt. Et
que putamus ignobiliora membra esse corporis, his

honorem habundantiorem circumdamus, et que inhonesta sunt nostra habundantiorem honestatem habent. Honesta autem nostra nullius egent. Sed deus temperavit corpus, ei cui deerat habundantiorem tribuendo honorem, ut non sit scisma in corpore, sed id ipsum pro invicem sollicita sint membra. Et si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra; sive gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus Christi et membra de membro. Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia primum apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum. Numquid omnes apostoli? Numquid omnes prophete? Numquid omnes doctores? Numquid omnes virtutes? Numquid omnes gratiam habent curationum? Numquid omnes linguis loquuntur? Numquid omnes interpretantur? Emulamini autem charismata meliora. Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.

XIII

Si linguis hominum loquar et angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum velut es sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam et noverim misteria omnia et omnem scientiam, et habuero omnem fidem ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nichil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum ita ut ardeam, caritatem autem non habuero, nichil michi prodest. Caritas patiens est, benigna est. Caritas non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit que sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati; omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Caritas numquam excidit, sive prophetie evacuabuntur, sive lingue cessabunt, sive scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus sum vir, evacuavi que erant parvuli. Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides, spes, caritas, tria hec; maior autem horum est caritas.

XIIII

Sectamini caritatem, emulamini spiritualia, magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua, non hominibus loquitur sed deo; nemo enim audit. Spiritu autem loquitur misteria. Nam qui prophetat hominibus loquitur ad edificationem et exhortationem et consolationem. Qui loquitur lingua semet ipsum edificat; qui autem prophetat ecclesiam dei edificat. Volo autem vos omnes loqui linguis, magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis, nisi forte interpretetur ut ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens, quid vobis prodero, nisi vobis loquar aut in revelatione aut in scientia aut in prophetia aut in doctrina? Tamen que sine anima sunt vocem dantia, sive tibia sive cythara, nisi distinctionem sonituum dederint, quomodo scietur quod canitur aut quod citharizatur? Etenim si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? Ita et vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes. Tam multa ut puta genera linguarum sunt in mundo, et nichil sine voce est. Si ergo nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus, et qui loquitur michi barbarus. Sic et vos quoniam emulatores estis spirituum, ad edificationem ecclesie querite ut habundetis. Ideo qui loquitur lingua oret ut interpretetur. Nam si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est. Quid ergo est? Orabo spiritu, orabo et mente; psallam spiritu, psallam et mente. Ceterum si benedixeris spiritu, qui supplet locum idiote, quomodo dicet amen super tuam benedictionem, quoniam quid dicas nescit? Nam tu quidem bene gratias agis, sed alter non edificatur. Gratias ago deo meo quod omnium vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui, ut et alios instruam, quam decem milia verborum in lingua. Fratres, nolite pueri effici sensibus, sed malitia parvuli estote, sensibus autem perfecti estote. In lege scriptum est quoniam in aliis linguis et labiis aliis loquar populo huic, et nec sic exaudient me, dicit dominus. Itaque lingue in signum sunt non fidelibus sed infidelibus, prophetie autem non infidelibus sed fidelibus. Si ergo conveniat universa ecclesia in unum et omnes linguis loquantur, intrent autem idiote aut infideles, nonne dicent quod insanitis? Si autem omnes prophetent, intret autem quis infidelis vel idiota, convincitur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus; occulta cordis eius manifesta fiunt, et ita cadens in faciem adorabit deum, pronuntians quod vere deus in vobis sit. Quid ergo est fratres? Cum convenitis, unusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, apocalipsim habet, linguam habet, interpretationem habet: omnia ad edificationem fiant. Sive lingua quis loquitur, secundum duos aut ut multum tres, et per partes, et unus interpretetur. Si autem non fuerit interpres, taceat in ecclesia; sibi autem loquatur et deo. Prophete duo aut tres dicant, et ceteri diiudicent. Quod si alii revelatum fuerit sedenti, prior taceat. Potestis enim omnes per singulos prophetare, ut omnes discant et omnes exhortentur. Et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt. Non enim est dissensionis deus sed pacis, sicut et in omnibus ecclesiis sanctorum doceo. Mulieres in ecclesiis taceant; non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut et lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a vobis verbum dei processit, aut in vos solos pervenit? Si quis videtur propheta esse aut spiritualis, cognoscat que scribo vobis quia domini sunt mandata. Si quis autem ignorat, ignorabitur. Itaque fratres emulamini prophetare, et loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant in vobis. [illegible]

XV

Notum autem vobis facio fratres evangelium quod predicavi vobis, quod et accepistis, in quo et statis, per quod et salvamini, qua ratione predicaverim vobis, si tenetis, nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis quod et accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas, et quia sepultus est, et quia resurrexit tertia die secundum scripturas, et quia visus est Cephe et post hoc undecim. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul, ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Deinde visus est Iacobo,

omnibus apostolis omnibus. Novissime autem omnium tamquam abor-
tivo visus est et mihi. Ego enim sum minimus apostolorum, qui non
sum dignus vocari apostolus, quoniam persecutus sum ecclesiam
dei. Gratia autem dei sum id quod sum. Et gratia eius in me vacua
non fuit, sed habundantius illis omnibus laboravi. Non
ego autem, sed gratia dei mecum. Sive enim ego, sive illi,
sic predicamus, et sic credidistis. Si autem christus predica-
tur quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis quoniam
resurrectio mortuorum non est? Si autem resurrectio mortuorum non est, neque
christus resurrexit. Si autem christus non resurrexit, inanis est ergo predicatio nostra, ina-
nis est et fides vestra. Invenimur autem et falsi testes dei,
quoniam testimonium diximus adversus deum quod suscitaverit
christum, quem non suscitavit, si mortui non resurgunt. Nam si mor-
tui non resurgunt, neque christus resurrexit. Quod si christus non re-
surrexit, vana est fides vestra; adhuc enim estis in pec-
catis vestris. Ergo et qui dormierunt in christo perierunt.
Si in hac vita tantum sperantes sumus in christo,
miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc autem christus resurrexit
a mortuis, primitie dormientium. Quoniam quidem per ho-
minem mors, et per hominem resurrectio mortuorum. Et
sicut in adam omnes moriuntur, ita et in christo omnes vivifica-
buntur. Unusquisque autem in suo ordine. Primitie christus, deinde hi
qui sunt christi, qui in adventu eius crediderunt. Deinde finis, cum tra-
diderit regnum deo et patri, cum evacuaverit omnem princi-
patum et omnem potestatem et virtutem et dominationem.
Oportet autem illum regnare donec ponat omnes inimicos
sub pedibus eius. Novissime autem inimica destru-
etur mors. Omnia enim subiecit sub pedibus eius. Cum autem
dicat omnia subiecta sunt ei, sine dubio preter eum qui
subiecit ei omnia. Cum autem subiecta fuerint illi omnia, tunc
et ipse filius subiectus erit ei qui sibi subiecit
omnia, ut sit deus omnia in omnibus. Alioquin quid facient qui
baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non
resurgunt? Ut quid et baptizantur pro illis? Ut quid et
nos periclitamur omni hora? Cotidie morior per
vestram gloriam fratres, quam habeo in christo ihesu domino nostro.
Si secundum hominem ad bestias pugnavi ephesi,
quid mihi prodest si mortui non resurgunt? Manduce-
mus et bibamus, cras enim moriemur. Nolite seduci.
Corrumpunt enim mores bonos colloquia mala.
Evigilate iusti, et nolite peccare. Ignorantiam
enim dei quidam habent. Ad reverentiam vobis loquor.
Sed dicet aliquis: Quomodo resurgent mortui? Qua-
li autem corpore venient? Insipiens tu quod seminas
non vivificatur nisi prius moriatur. Et quod seminas
non corpus quod futurum est seminas, sed nudum gra-
num, ut puta tritici aut alicuius ceterorum. Deus
autem dat illi corpus sicut vult, et unicuique semi-
num proprium corpus. Non omnis caro eadem caro, sed alia
hominum, alia pecorum, alia volucrum, alia
autem piscium. Et corpora celestia, et corpora terrestri-
a. Sed alia quidem celestium gloria, alia autem terrestri-
um. Alia claritas solis, alia claritas lune, et
alia claritas stellarum. Stella enim a stella dif-
fert in claritate. Sic et resurrectio mortuorum.

Seminatur in corruptione, surget in incorruptione.
Seminatur in ignobilitate, surget in gloria. Semina-
tur in infirmitate, surget in virtute. Seminatur
corpus animale, surget corpus spiritale. Si est corpus
animale, est et spiritale. Sic et scriptum est: Fac-
tus est primus homo adam in animam viventem, novissimus adam
in spiritum vivificantem. Sed non prius quod spiritale est, sed quod
animale, deinde quod spiritale. Primus homo de ter-
ra terrenus, secundus homo de celo celestis. Qualis terrenus, tales
et terreni, et qualis celestis, tales et celestes. Igitur
sicut portavimus ymaginem terreni, portemus et yma-
ginem celestis. Hoc autem dico fratres, quia caro et san-
guis regnum dei possidere non possunt, neque corruptio in-
corruptelam possidebit. Ecce misterium vobis dico. Omnes
quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. In momento,
in ictu oculi, in novissima tuba. Canet enim tuba, et
mortui resurgent incorrupti, et nos immutabimur.
Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptelam,
et mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem morta-
le hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus
est: Absorta est mors in victoria. Ubi est mors
victoria tua? Ubi est mors stimulus tuus? Sti-
mulus autem mortis peccatum est, virtus vero peccati lex.
Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam per dominum nos-
trum ihesum christum. Itaque fratres mei dilecti stabiles esto-
te et immobiles, habundantes in opere domini semper,
scientes quod labor vester non est inanis in domino.
XVI
De collectis autem que fiunt in sanctos, sicut
ordinavi ecclesiis galathie, ita et vos facite.
Per unam sabbati unusquisque vestrum apud se ponat recon-
dens quod ei bene placuerit, ut non cum venero tunc collecte
fiant. Cum autem presens fuero, quos probaveritis per epistolas,
hos mittam perferre gratiam vestram in iherusalem. Quod si
dignum fuerit ut et ego eam, mecum ibunt. Veniam autem
ad vos cum macedoniam pertransiero. Nam macedoniam
pertransibo. Apud vos autem forsitan manebo vel etiam
hyemabo, ut vos me deducatis quocumque iero.
Nolo enim vos modo in transitu videre. Spero enim me ali-
quantulum temporis manere apud vos, si dominus permiserit. Per-
manebo autem ephesi usque ad pentecosten. Ostium
enim mihi apertum est magnum et evidens, et adversarii mul-
ti. Si autem venerit timotheus, videte ut sine ti-
more sit apud vos. Opus enim domini operatur, sicut et ego.
Ne quis ergo illum spernat. Deducite autem illum in pace,
ut veniat ad me. Expecto enim illum cum fratribus. De apol-
lo autem fratre notum facio vobis, quoniam multum rogavi eum
ut veniret ad vos cum fratribus. Et utique non fuit voluntas
eius ut nunc veniret. Veniet autem cum ei vacuum fuerit.
Vigilate, state in fide, viriliter agite et con-
fortamini. Omnia vestra in caritate fiant. Obsecro autem
vos fratres, nostis domum stephane et fortunati, quoniam
sunt primitie achaie, et in ministerium sanctorum ordinaverunt
seipsos, ut et vos subditi sitis eiusmodi, et omni
cooperanti et laboranti. Gaudeo autem in presentia ste-
phane et fortunati et achaici, quoniam id quod vobis de-

ente ip̄ suppleuerūt. Refecerūt enī 7 meū sp̄m 7 uīm.
Cognoscite ḡ. q eiusmōi s̄. Salutant uos ecclē asie. Sa
lutant uos ī dn̄o. multū aq̄la 7 p̄scā. cū domestica
sua eccl̄a. ap̄ quos 7 hospitor. Salutant uos oēs fr̄s.
Salutate inuicē ī osculo sc̄o. Salutatō mēa manu
pauli. Siq̄s n̄ amat dn̄m nr̄m ihm̄ xp̄m. sit ana
thema. maranatha. Gr̄a dn̄i nr̄i ihu x̄ uobiscū.
Caritas mēa cū oīb; uob̄. ī xp̄o ihu. Am̄.

Post actam
pn̄iā; ɔsolatoriā scribit eis ep̄lam a troade p titū.
7 collaudās eos hortat̄ ad meliora. ɔtristatos q̄dē
eos. s; emendatos ostendēs.

I PAULUS ap̄ ihu
x̄ p uoluntatē dei.
7 timotheus fr̄ eccl̄e
dei q̄ ē corinthi. cū
sc̄is omib; q̄ s̄ ī uni
u'sa achaia. Gr̄a uob̄
7 pax a dō patre nr̄o.
7 dn̄o ihu xp̄o. Bn̄
dictꝰ deꝰ 7 pat̄ dn̄i nr̄i
ihu x̄. pat̄ mīaꝝ.
7 dꝰ totiꝰ ɔsolati
onis q ɔsolat̄ nos ī oī tribulatiōe nr̄a. ut pos
simꝰ 7 ip̄i ɔsolari eos q ī oī p̄ssura s̄ per hor
tatiōem q̄ exhortamur 7 ip̄i a dō. Qm̄ sicut
hundant passiōes x̄ ī nob̄. ita 7 p xp̄m hun
dat 7 ɔsolatō nr̄a. Siue aūt tribulam̄. p uīa
exhortatiōe 7 salute. siue ɔsolam̄ p uīa ɔsolatiōe.
siue exhortam̄ p uīa exhortatiōe 7 salute q̄ opat̄ i
tolerantia eaꝝ dē passionū q̄s 7 nos patim̄. 7 spes nr̄a s̄
firma p uob̄. scientes q̄ sic̄ socii passionū estis sic eritis 7 ɔso
lationis. Nō eī uolumꝰ ignorare uos fr̄s d̄ tribulatiōe nr̄a
q̄ facta ē ī asia. qm̄ sup modū grauati sumꝰ sup ui
rtutē. ita ut tederet nos 7 uiuere. Sz 7 ip̄i ī nob̄ip̄is
responsū mortis hūim̄. ut n̄ sim̄ fidentes ī nob̄.
s; ī dō q̄ suscitat mortuos. 7 q̄ d̄ tantis piculis
eripuit nos 7 eruit. ī q̄ spam̄ qm̄ 7 adhuc eri
piet nos adiuuantib; 7 uob̄ ī orone p nob̄. ut
ex multaꝝ psonis facieꝝ eiꝰ q̄ ī nob̄ ē donatiō
nis p multos gr̄e agant p nob̄. Nā glā nr̄a hec ē.
testimoniū ɔsciē nr̄e q̄ ī simplicitate 7 sinc̄i
tate dei. 7 n̄ ī sapiā carnali. s; ī gr̄a dei ɔu'sati
sumꝰ ī hoc mūdo. hundanti aūt ad uos. Nō eī ali
a scribim̄ uob̄. q̄ q̄ legistis 7 cognouistis. Spo aūt
q̄d usq; ī finē cognoscetis. sicut 7 cognouistis
nos ex pte. q2 gl̄a uīa sum̄. sic̄ 7 uos nr̄a ī die
dn̄i nr̄i ihu xp̄i. Et hac ɔfidentia uolui p̄ui
re ad uos. ut sc̄dam gr̄am hr̄etis. 7 p uos ptran
sire ī macedoniā. 7 iteꝝ a macedonia uenire ad
uos. 7 a uob̄ deduci ī iudeā. Cū ḡ h uoluissē. nū
q̄d leuitate usus sū. Aut q̄ cogito s̄c̄dm carnē
cogito. ut sit ap̄ me. ē 7 nō. Fidel' aūt dē ē. quia
s̄mo nr̄ q fit ap̄ uos. N ē. ī illo. ē. 7 nō. s; ē ī illo
ē. Dei filiꝰ enī ihc̄ x̄ q ī uob̄ p nos p̄dicatꝰ ē. p me
7 siluanū 7 timotheū non fuit ī illo ē 7 nō. s;
est ī illo fuit. Quotquot eī p missiōes dei sunt.
ī illo ē. Ideo 7 p ip̄m dicim̄ am̄ dō. ad glām no
strā. Qui aūt ɔfirmat nos uobiscū ī x̄. 7 q unxit
nos dꝰ. 7 q signauit nos. 7 dedit pign̄ sp̄c ī cordib;
nr̄is. Ego aūt testē dm̄ inuoco ī aīam meā. q̄ p̄cens
uob̄ n̄ ueni ult̄ corinthū. n̄ q2 dn̄amur fidei
uīe. s; adiutores sum̄ gaudii uīi. q̄ p dilecti
oēs. opat̄. nā fide statis. I
Statui aūt h ipē apd me. ne iteꝝ ī tristitia uenirē
ad uos. Si eni ego ɔtristo uos. 7 quis ē q me le
tificet. n̄ q ɔtristatur ex me. Et h ip̄m scripsi uo
b. ut n̄ cū uenero tristitiā sup tristitiā hēā; d̄ q̄b; opor
tueāt me gaudēe. ɔfidens ī oib; uob̄. q2 meū
gaudiū oīuz uīr ē. Nā ex multa tribulatione
7 angustia cordis mī. scripsi uob̄ p multas lacri
mas. n̄ ut ɔtristemini. Sz ut sciatis q̄ caritatē hēā
hundantiꝰ ī uob̄. Siquis aūt ɔtristauit me.
n̄ me ɔtristauit s; ex pte. ut n̄ honerē oēs uos.
Sufficit illi q eiusmōi ē obiurgatiō hec q̄ fit a plu
rib;. ita ut contrio magis donetis 7 ɔsolemini.
ne forte hundantiori tristitia absorbeat qui
eiusmōi ē. Ppt q̄d obsecro uos. ut ɔfirmetis il
lū caritatē. Ideo eī 7 scripsi uob̄ hanc ep̄laꝝ ut co
gnoscā experimentū uīm. an ī oib; obedientes sit.
Cui aūt 7 aliq̄d donastis. 7 ego. Nā 7 ego q̄d donaui.
siq̄d donaui; ppt uos ī psonā x̄. ut nō circūueni
amur a sathana. Nō enī ignoram̄ cogitatiōes eiꝰ. Cū
uenissē aūt troadē ppt euangliū x̄. 7 ostiū m
aptū eēt ī dn̄o. n̄ habui requiē sp̄u mō. eo q̄d
n̄ inuenerī titū fr̄ēz meū. s; ualefaciēs eis p
fectus sū ī macedoniā. Dō aūt gr̄as. q sēp tri
umphat nos ī xp̄o ihu. 7 odorē notitie suē ma
nifestat p nos ī omī loco. q2 x̄ bonꝰ odor sumꝰ
dō ī his qui salui fiūt. 7 ī his q pereūt. Aliis q̄dē
odor mortis ī mortē. aliis aūt odor uite ī uitā. Et
ad h quis tā ydoneꝰ. Nō eī sumꝰ sic̄ plimi ad
ulterantes ubū dei. s; ex sinceritate sicut ex deo III
corā dō ī xp̄o loquimur. Incipim̄ aūt iteꝝ nos
metipsos ɔmendare. Aut nūq̄d egem̄ sic̄ q̄dā cō
mendaticiis ep̄lis ad uos. aut ex uob̄. Epistola
nr̄a uos estis scripta ī cordib; nr̄is. q̄ scit̄ 7 legit̄
ab oib; hoīb; manifestati. qm̄ ep̄la estis x̄. mi
nistrata a nob̄ 7 scripta. n̄ atramto s; sp̄u dei ui
ui. n̄ ī tabul' lapideis. s; ī tabul' cordis carnali
b;. Fiduciā aūt talē hēm̄ p xp̄m ad dm̄. n̄ q2 suf
ficiētes sim̄ cogitare aliq̄d a nob̄ q̄i ex uobis.
s; sufficientia nr̄a ex dō ē. q 7 ydoneos nos fec̄
ministros noui testamti. nō lr̄a s; sp̄u. Lr̄a
tā eī occidit. sp̄c aūt uiuificat. Q̄d si ministra
tiō mortis litteris d̄formata ī lapidib; fuit ī
glā. ita ut n̄ possēt intendē filii isr̄l ī faciē moy
si ppt glāꝝ uultꝰ eiꝰ q̄ euacuat'. quom̄ n̄ magis
ministratiō sp̄c erit ī glā. Nā si ministratiō

dãpnationis ĩ gl'a ē. multomagis habundat mi
nisteriū iustitie ĩ gl'a. Nā nec glificatū ē q̄d cla
ruit ĩ hac pãte. ꝑꝑ excellentē glãm. Si ei q̄d
euacuatur: p gl'am ē. multomag̃ q̄d manet
ĩ gl'a ē. Hn̄tes g̃ talē spem. multa fiducia u
timur. Et nō sic̄ moyses ponebat uelam sup fa
ciē suã ut nō intenderent filii isrl' ĩ faciē ei
q̄d euacuatur. s; obtunsi s̄ sensus eorum. usq; ĩ hodi
ernū diē. Idipm̄ uelam ĩ lectioē ueteris testa
menti manet n̄ reuelatū. q̄d ĩ xp̄o euacuatur. Sȝ
usq; ĩ hodiernū diē cū legitur moyses. uela
men̄ ē positū s̄ cor eorum. Cū aūt ꝯuersi fuerint ad dn̄m.
auferetur uelam̄. Dn̄s aūt sp̄c ē. Vbi aūt sp̄c dn̄i.
ibi libertas. Nos uō oēs reuelata facie ×p̄. gl'am dn̄i
speculãtes. ĩ eandē ymaginē transformamur a cla
ritate ĩ clãritatē. tanq̄ a sp̄u dn̄i. IIII

Ideo hn̄tes hanc ministratioēz iuxta q̄d m̄iam
ꝯsecuti sumus n̄ deficimus. s; abdicamus occul
ta dedecoris. n̄ ambulãtes ĩ astutia. n; adulterã
tes uerbū dī. s; ĩ manifestatioē ueritatis ꝯmēdantes
nosmetipsos ad oēz ꝯsciētiā hoīm coram dō. Qd̄
si etiã opertū ē eu̅glium nr̄m. ĩ his q̄ pereūt ē o
pertū. ĩ quib; dēs huius sc̄li excecauit mētes ĩfide
liū. ut nō fulgeat illuminatio eu̅glii gl'e ×p̄.
q̄ ē ymago dei. Nō ei nosmetipsos p̄dicamus.
s; ihm̄ xp̄m dn̄m nr̄m. Nos aūt seruos uros̄ p
ihm̄. qm̄ dēs q̄ dixit de tenebris lucē splendescere.
illuxit ĩ cordib; nr̄is ad illuminatioēz sciē cla
ritatis dī ĩ faciē ×p̄i ihu. Hēm aūt thesaurum istū
ĩ uasis fictilib; ut sublimitas sit uirtutis dī. ⁊
n̄ ex nob. In omib; tribulatioēz patim̄. s; n̄ an
gustiamur. Apoiam̄. s; n̄ destituim̄. Psecuti
onē patim̄. s; nō derelinq̄m. Deicimur. s; n̄ pi
mus. Semp mortificatioēz ihu ĩ corpore nr̄o circū
ferentes. ut ⁊ uita ihu ĩ corporib; nr̄is manife
stet̄. Semp ei nos q̄ uiuim' ĩ mortē tradim̄ ꝑꝑ
ihm̄. ut ⁊ uita ihu manifestet̄ ĩ carne nr̄a mor
tali. Ergo mors ĩ nob opat̄. uita aūt ĩ uob. Hn̄
tes aūt eundē sp̄m fidei sicut sc̄ptū ē ĩ psalmo. C
redidi ꝑꝑt q̄d locut' sū. ⁊ nos credim' ꝑꝑ q̄d ⁊ loq̄m̄.
scientes qm̄ q̄ suscitauit ihm̄. ⁊ nos cū ihu susci
tabit. ⁊ ꝯstituet uob̄cū. Oīa ei ꝑꝑ uos. ut gr̄a ha
bundãs p multos g̃rãz actioēs hn̄do ĩ gl'am dī.
Ppt̄ q̄d nō deficim̄. Sȝ licet is q̄ foris ē nr̄ hō cor
rūpitur. tamē is q̄ intus ē renouatur de die ĩ diē. Id
enī q̄d ĩ p̄senti ē momentaneū ē ⁊ leue tribulati
onis nr̄e sup̄ modū ĩ sublimitatē eternū gl'e pō
dus opat̄ ĩ nob. n̄ ꝯtēplantib; nob q̄ uidentur.
s; q̄ nō uident. Q̄ ei uident̄ tēpalia s̄. q̄ aūt n̄ ui
dent̄ eterna s̄. V

Scim' ei qm̄ si terrestris domus nr̄a huius hitati
onis dissoluatur. q̄d hedificatioēz ex dō hēmus.
domū n̄ manufactã eternã ĩ celis. Nā ⁊ ĩ hoc inge
miscim'. hitatioēz nr̄am q̄ de celo ē sup induī cu
pientes. si tamē uestiti ⁊ nō nudi ĩueniamur.
Nā ⁊ q̄ sum' ĩ hoc tabnaculo isto ĩgemiscimus grauati
eo q̄d nolum' expoliari. s; superuestiri. ut absorbe
atur q̄d mortale ē a uita. Q̄ aūt efficit nos ĩ hoc ipm̄.
deus ē q̄ ⁊ dedit nob pignus sp̄c. Audentes g̃ sēp
⁊ scientes. qm̄ dum sum' ĩ corpore ꝑegrinam̄
a dn̄o. p fidē ei ambulam'. ⁊ nō p speciē. Aud
em' aūt ⁊ bonã uoluntatē hēm' magis ꝑegrinari a cor
pore. ⁊ p̄sentes eē ad dn̄m. Et ideo ꝯtendimus siue abse
ntes siue p̄sentes placere illi. Omēs ei nos manifestari
oportet ante tribunal ×p̄i. ut referat unusq̄sq; ꝓp̄a
corporis. put gessit siue bonū siue malū. Sci
entes g̃ timorē dn̄i hoīb; suadem'. dō aūt mani
festi sum'. Spo aūt ⁊ ĩ conscientiis uris manifestos
nos eē. Nō iterū nos ꝯmendam' uob. s; occasioē
dam' uob gl'andi p nob. ut habeatis ad eos q̄ ĩ
facie gl'ant̄ ⁊ nō ĩ corde. Siue ei mente excedimus
dō. siue sobrii sum' uob. Caritas ei ×p̄i urget nos.
estimantes hoc. qm̄ si un' p oīb; mortuus ē. ergo oēs
mortui s̄. ⁊ p oīb; mortuus ē ×p̄. ut ⁊ q̄ uiuūt iã
nō sibi uiuant. s; ei q̄ p ipis mortuus ē. ⁊ resurrexit.
Itaq; nos ex hoc nemīez nouim' sc̄dm carnē. Et si cognouim' sc̄dm carnē ×p̄.
s; nūc iã n̄ nouim'. Si qua g̃ ĩ xp̄o noua creatura
ē. uetera transierūt. ⁊ ecce facta s̄ noua. Oīa aūt ex dō
q̄ reconciliauit nos sibi p xp̄m. ⁊ dedit nob mini
sterium reconciliatiōis. Qm̄ quidē dēs erat ĩ xp̄o
mundū reconcilians sibi. n̄ reputans illis delicta
ipsorum. ⁊ posuit ĩ nob uerbū reconciliatiōis. P xp̄o g̃
legatione fungim̄. tanq̄ dō exhortante p nos.
obsecram' p xp̄o. reconciliamini dō. Eū q̄ n̄ nouat pec
catū p nob peccatū fecit. ut nos efficeremur iustitia
dī ĩ xp̄o. VI

Adiuuãtes aūt exhortamur. ne ĩ uacuū grãm
dī recipiatis. Ait ei ĩ ysaia ꝓpha. Tp̄e accepto
exaudiui te. ⁊ ĩ die salutis adiuui te. Ecce nūc tp̄s
acceptabile. ecce nūc dies salutis. Nemini dan
tes ullã offensioēm. ut n̄ uitupet̄ ministeriū no
strum. s; ĩ omib; exhibeam' nosmetipsos sicut dei
ministros. ĩ multa patientia. ĩ tribulatiōib;.
ĩ necessitatib;. ĩ angustiis. ĩ plagis. ĩ carcerib;.
ĩ seditionib;. ĩ laborib;. ĩ uigiliis. ĩ ieiuniis. ĩ casti
tate. ĩ sc̄ia. ĩ longanimitate. ĩ suauitate. ĩ sp̄u
sc̄o. In caritate nō ficta. ĩ uerbo ueritatis. ĩ uirtute
dī. P arma iustitie. a dextris ⁊ a sinistris. P gl'am
⁊ ignobilitatē. p infamiã ⁊ bonã famã. Vt seduc
tores ⁊ ueraces. Sicut q̄ ignoti ⁊ cogniti. Quasi mo
rientes. ⁊ ecce uiuimus. Vt castigati. ⁊ n̄ mor
tificati. Quasi tristes. sēp aūt gaudentes. Sicut egen
tes multos aūt locupletantes. Tanq̄ nichil hn̄tes.
⁊ oīa possidentes. Os nr̄m patet ad uos o corinthii.
cor nr̄m dilatatū ē. Nō angustiamini ĩ nob. an
gustiamini aūt ĩ uisceribus uestris. Eandē aūt ha
bentes remunerationē. tanq̄ filiis dico dilatamini
⁊ uos. Nolite iugū ducere cū infidelib;. Que ei
participatio iustitie cū iniquitate. aut q̄ societas lu
ci ad tenebras. Q̄ aūt ꝯuentio ×p̄i ad belial. Aut q̄ pars

fideli cum infideli? Qui autem consensus templo Dei cum idolis?
Vos enim estis templum Dei vivi, sicut dicit Deus: Quoniam
inhabitabo in illis, et inambulabo inter eos, et ero illorum
Deus, et ipsi erunt mihi populus. Propter quod exite de medio eorum,
et separamini, dicit Dominus, et immundum ne tetigeritis: et ego re-
cipiam vos. Et ero vobis in patrem, et vos eritis mihi in fili-
os et filias, dicit Dominus omnipotens.

VII

Has ergo habentes promissiones, carissimi, mundemus nos ab
omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificati-
onem in timore Dei. Capite nos. Neminem laesimus,
neminem corrupimus, neminem circumvenimus. Non ad
condemnationem vestram dico: praediximus enim quod in cordibus nostris
estis ad commoriendum et ad convivendum. Multa mihi
fiducia est apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis: reple-
tus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulati-
one nostra. Nam et cum venissemus in Macedoniam, nullam requiem
habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi sumus: foris pu-
gnae, intus timores. Sed qui consolatur humiles, conso-
latus est nos Deus in adventu Titi. Non solum autem in adventu
eius, sed etiam in consolatione qua consolatus est in vobis, referens nobis
vestrum desiderium, vestrum fletum, vestram aemulationem pro me,
ita ut magis gauderem. Quoniam etsi contristavi vos in episto-
la, non me paenitet: et si paeniteret, videns quod episto-
la illa (etsi ad horam) vos contristavit, nunc gaudeo: non
quia contristati estis, sed quia contristati estis ad paenitentiam. Con-
tristati enim estis secundum Deum, ut in nullo detrimentum
patiamini ex nobis. Quae enim secundum Deum tristitia est, paenitentiam
in salutem stabilem operatur: saeculi autem tristitia mortem o-
peratur. Ecce enim hoc ipsum, secundum Deum contristari vos, quan-
tam in vobis operatur sollicitudinem: sed defensionem, sed
indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed aemulationem,
sed vindictam: in omnibus exhibuistis vos incontaminatos
esse negotio. Igitur, etsi scripsi vobis, non propter eum qui fecit in-
iuriam, nec propter eum qui passus est: sed ad manife-
standam sollicitudinem nostram, quam pro vobis habemus
ad vos coram Deo: ideo consolati sumus. In consolatione
autem nostra abundantius magis gavisi sumus super gaudio
Titi, quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis: et si quid apud
illum de vobis gloriatus sum, non sum confusus: sed sicut omnia
vobis in veritate locuti sumus, ita et gloriatio nostra quae fu-
it ad Titum, veritas facta est: et viscera eius abundantius
in vobis sunt: reminiscentis omnium vestrum obedientiam: quo-
modo cum timore et tremore excepistis illum. Gaudeo quod in
omnibus confido in vobis.

VIII

Notam autem facimus vobis fratres gratiam Dei, quae data est in ecclesiis
Macedoniae: quod in multo experimento tribulationis
abundantia gaudii ipsorum fuit, et altissima paupertas
eorum abundavit in divitias simplicitatis eorum: quia secun-
dum virtutem testimonium illis reddo, et supra virtutem
voluntarii fuerunt, cum multa exhortatione obse-
crantes nos gratiam et communicationem ministerii quod fit
in sanctos. Et non sicut speravimus, sed semetipsos dederunt
primum Domino, deinde nobis per voluntatem Dei, ita ut ro-
garemus Titum, ut quemadmodum coepit, ita et perficiat in vobis
etiam gratiam istam. Sed sicut in omnibus abundatis fide, et ser-
mone, et scientia, et omni sollicitudine, insuper et caritate vestra
in nos, ut et in hac gratia abundetis. Non quasi imperans dico,
sed per aliorum sollicitudinem, et vestrae caritatis ingenium
bonum comprobans. Scitis enim gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam
propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos
divites essetis. Et consilium in hoc do: hoc enim vobis utile est,
qui non solum facere, sed et velle coepistis ab anno priore:
nunc vero et facto perficite: ut quemadmodum promptus est
animus voluntatis, ita sit et perficiendi ex eo quod habetis.
Si enim voluntas prompta est, secundum id quod habet accep-
ta est, non secundum id quod non habet. Non enim ut aliis sit
remissio, vobis autem tribulatio, sed ex aequalitate. In
praesenti tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat,
ut et illorum abundantia vestrae inopiae sit supplementum,
ut fiat aequalitas, sicut scriptum est in Exodo: Qui multum habuit,
non abundavit: et qui modicum, non minoravit. Gratias autem
Deo, qui dedit eamdem sollicitudinem pro vobis in corde Titi,
quoniam exhortationem quidem suscepit: sed cum sollicitior
esset, sua voluntate profectus est ad vos. Misimus
etiam cum illo fratrem, cuius laus est in evangelio per omnes ecclesias:
non solum autem, sed et ordinatus est ab ecclesiis comes pere-
grinationis nostrae in hanc gratiam, quae ministratur a nobis ad
Domini gloriam, et destinatam voluntatem nostram: devitantes
hoc, ne quis nos vituperet in hac plenitudine quae ministra-
tur a nobis in Domini gloriam. Providemus enim bona non solum
coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Misimus autem cum illis
et fratrem nostrum, Apollo, quem probavimus in multis saepe sol-
licitum esse: nunc autem multo sollicitiorem, confidentia
multa in vobis, sive pro Tito qui est socius meus, et in vobis adiu-
tor, sive fratres nostri apostoli ecclesiarum, gloriae Christi. Ostensionem
ergo quae est caritatis vestrae, et nostrae gloriae pro vobis, in illos osten-
dite in faciem ecclesiarum Dei.

VIIII

Nam de ministerio quod fit in sanctos, ex abundantia est
mihi scribere vobis. Scio enim promptum animum vestrum, pro quo
de vobis glorior apud Macedones. Quoniam et Achaia parata
est ab anno praeterito, et vestra aemulatio provocavit
plurimos. Misi autem fratres, ut ne quod gloriamur de vobis
evacuetur in hac parte, ut quemadmodum dixi parati
sitis: ne cum venerint mecum Macedones, et invenerint
vos imparatos, erubescamus nos (ut non dica-
mus vos) in hac substantia. Necessarium ergo existimavi ro-
gare fratres, ut praeveniant ad vos, et praeparent repromis-
sam benedictionem hanc paratam esse sic quasi benedictionem,
non quasi avaritiam. Hoc autem dico: Qui parce seminat,
parce et metet: et qui seminat in benedictionibus, de
benedictionibus et metet. Unusquisque prout destinavit
in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate: hilarem
enim datorem diligit Deus. Potens est autem Deus omnem
gratiam abundare facere in vobis: ut in omnibus semper omnem
sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum, si-
cut scriptum est: Dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius
manet in saeculum saeculi. Qui autem administrat semen semi-
nanti, et panem ad manducandum praestabit, et multi-
plicabit semen vestrum, et augebit incrementa fru-
gum iustitiae vestrae: ut in omnibus locupletati abundetis

in omnem simplicitatem que operatur per nos gratiarum actionem deo. Quoniam ministerium huius officii non solum supplet ea que desunt sanctis, sed et habundat per multos gratiarum actiones in domino. per probationem ministerii huius glorificantes deum in obedientia confessionis vestre in evangelium Christi, et simplicitate communicationis in illos et in omnes. et ipsorum obsecratione pro vobis. desiderantium vos propter eminentem gratiam dei in vobis. Gratias deo super inenarrabili dono eius.

X

Ipse autem ego paulus obsecro vos per mansuetudinem et modestiam Christi. qui in facie quidem humilis sum inter vos. absens autem confido in vobis. Rogo autem ne presens audeam per eam confidentiam qua existimo audere in quosdam. qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem ambulemus. In carne enim ambulantes non secundum carnem militamus. Nam arma militie nostre non carnalia sunt, sed potentia deo ad destructionem munitionum. consilia destruentes. et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei, et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi. et in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam. cum impleta fuerit vestra obedientia. Que secundum faciem sunt videte. Si quis confidit sibi Christi se esse. hoc cogitet iterum apud se. quia sicut ipse Christi est. ita et nos. Nam et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra quam dedit dominus in edificationem. et non in destructionem vestram. non erubescam. Ut autem non existimer tamquam terrere vos per epistolas. quoniam quidem epistole inquiunt graves sunt et fortes. presentia autem corporis infirma. et sermo contemptibilis. Hic cogitet qui eiusmodi est. quia quales sumus verbo per epistolas absentes. tales et presentes in facto. Non enim audemus inserere aut comparare nos quibusdam qui se ipsos commendant. Sed ipsi in nobis nos metipsos metientes. et comparantes nos metipsos nobis. Nos autem non in immensum gloriabimur. sed secundum mensuram regule qua mensus est nobis deus. mensuram pertingendi usque ad vos. Non enim quasi non pertingentes ad vos superextendimus nos. Usque ad vos enim pervenimus in evangelio Christi. non in immensum gloriantes in alienis laboribus. spem autem habentes crescentis fidei vestre in vobis magnificari secundum regulam nostram in habundantiam. etiam in illa que ultra vos sunt evangelizare. non in aliena regula in his que preparata sunt gloriari. Qui autem gloriatur. in domino glorietur. Non enim qui se ipsum commendat ille probatus est. sed quem deus commendat. Utinam sustineretis modicum quid insipientie mee. sed et supportate me. Emulor enim vos dei emulatione. Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo.

XI

Timeo autem ne sicut serpens evam seduxit astutia sua. ita corrumpantur sensus vestri. et excidant a simplicitate que est in Christo. Nam si is qui venit alium Christum predicat quem non predicavimus. aut alium spiritum accipitis quem non accepistis. aut aliud evangelium quod non recepistis. recte pateremini. Existimo enim nichil me minus fecisse a magnis apostolis. Nam et si imperitus sum sermone. sed non scientia. In omnibus autem manifestati sumus vobis. Aut numquid peccatum feci me ipsum humilians. ut vos exaltemini. quoniam gratis evangelium dei evangelizavi vobis. Alias ecclesias spoliavi. accipiens stipendium ad ministerium vestrum. Et cum essem apud vos et egerem. nulli honerosus fui. Nam quod michi deerat suppleverunt fratres qui venerant a macedonia. et in omnibus sine honere me vobis servavi et servabo. Est veritas Christi in me. quoniam hec gloria non infringetur in me in regionibus achaie. Quare? Quia non diligo vos? Deus scit. Quod autem facio et faciam. ut amputem occasionem eorum qui volunt occasionem. ut in quo gloriantur tales inveniantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli sunt operarii subdoli. transfigurantes se in apostolos Christi. et non mirum. Ipse enim sathanas transfigurat se in angelum lucis. Non est ergo magnum si ministri eius transfigurentur velut ministri iustitie. quorum finis erit secundum opera ipsorum. Iterum dico. ne quis me putet insipientem esse. Alioquin velut insipientem accipite me. ut et ego modicum quid glorier. Quod loquor non loquor secundum dominum. sed quasi in insipientia in hac substantia glorie. Quoniam multi gloriantur secundum carnem. et ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipientes. cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit. si quis devorat. si quis accipit. si quis extollitur. si quis in faciem vos cedit. Secundum ignobilitatem dico. quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet. in insipientia dico. audeo et ego. Hebrei sunt. et ego. Israhelite sunt. et ego. Semen abrahe sunt. et ego. Ministri Christi sunt. et ego. Ut minus sapiens dico. plus ego. In laboribus plurimis. in carceribus habundantius. in plagis supra modum. in mortibus frequenter. A iudeis quinquies quadragenas una minus accepi. Ter virgis cesus sum. semel lapidatus sum. ter naufragium feci. nocte et die in profundo maris fui. In itineribus sepe. periculis fluminum. periculis latronum. periculis ex genere. periculis ex gentibus. periculis in civitate. periculis in solitudine. periculis in mari. periculis in falsis fratribus. In labore et erumpna. in vigiliis multis. In fame et siti. in ieiuniis multis. In frigore et nuditate. Preter illa que extrinsecus sunt. instantia mea cotidiana que est sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur. et ego non infirmor? Quis scandalizatur. et ego non uror? Si gloriari oportet. que infirmitatis mee sunt gloriabor. Deus et pater domini nostri ihesu Christi scit qui est benedictus in secula. quod non mentior. Damasci prepositus gentis arethe regis custodiebat civitatem damascenorum ut me comprehenderet. et per fenestram in sporta dimissus sum per murum. et sic effugi manus eius.

XII

Si gloriari oportet. non expedit quidem. Veniam autem ad visiones et revelationes domini. Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit. raptum huiusmodi usque ad tercium celum. Et scio huiusmodi hominem sive

pātuitas i cel' 7 in t̄ra: audistis i me. 7 nūc audistis cū
uīnas gl'e sue ūti
ore hōmie hītare i corde. siq̄ solatiū cāritatis. siq̄
In cāritate radicati ū a uiscera miserationis. iplete gau
cū oīb; q̄ sit latitudīe sapiantis. eandē kāritatē hn̄
pfundū. Scire ēpīn sātientes. Nichil p otīnoē.
xpī. ut ipleamī i oī humilitate superiores ē iuicē
tes e oīa facē sup sua e singuli cōsiderantes s; ea
ligimī scīm ūtutē uirtute ī uob. q̄ ē ī xpō ihū. Oz ē
ecc'la 7 ī xpō ihū. i oēs gen'ationes seculi seculorum amen. Q uia ē. oē se equa
Obsecro itaq; uos ego uīnctus ī dn̄o ut digne ambuletis uocatione qua uocati
estis ē oī humilitate & mansuetudine. cū
patientia subportantes īuicē i caritate. solliciti
sēruare unitatē spc̄. ī uinculo pacis. Vnū cō
pus 7 un' spc̄. sic uocati estis i una spe uocatōis
uīe. Vn' dn̄s. una fides. unū baptisma. Vn'
ds 7 pat' oīū. q sup oēs 7 p oīa. 7 ī omīb; nobis.
Vnicuiq; aūt nr̄m data ē grā. scd̄m mēsurā dona
tōis x̄. pp̄t q̄ dicit. Ascēdēs ī altū captiuā du
xit captiuitatē dux̄ captiuitatē. 7 dedit dōa
hōīb;. Qd̄ aū ascendit qd ē. nī q̄ 7 descēndit p
mū quidē i inferiores partes terre. Qui descēdit ip̄e
ē 7 q ascendit sup oēs celos. ut ī pleret oīa. 7 ip̄e
dedit q̄sdā quidē apl'os. q̄sdā aū ppha's. alios
uō euangelistas alios aūt pastores 7 doctores
ad cōsūmationē scōr ī op' ministerii. ī hedi
ficatiōē cōpōis x̄. donec occurramus oēs ī unitatē
fidei 7 agnitiois filii dī. ī uirū pfectū ī mēsurā eta
tis plenitudīs x̄. ū iā n̄ sim' puuli fluctuātes.
7 circūferamur oī uento doctrie in eq̄tia hōīū
ī astutia ad circūuētōē erroris. Vitatē aūt facie
tes ī caritate crescam' ī illo p ... q ē cap̄ x̄. ex
quo totū corp' cōpactū 7 conexū p oēz iūctu
ra sub ministratōis. scd̄m opatiōēz ī mēsurā
uniuscuiusq; mēbr' augmētū cōpōis facit. in hedificati
oēz sui ī caritate. Hoc igit̄ dico 7 testificor ī do
mino. ut iā n̄ ābuletis sic̄ 7 gētes ābulāt ī ua
nitate sensus sui. tenebris obscuratū hn̄tes
ītellectū. alienati a uita dī p ignorātiam
q̄ ē ī illis. pp̄ cecitatē cordis ipsor. Qui despantes
semetipos tradidert̄ ī pudicitie. ī opatiōēm
ī mūditie oīs ī auaritia. Vos aūt n̄ ita didicistis x̄.
si tamē illū audistis. 7 ī ipō edocti estis sic̄ est
ūitas ī ihū. deponere uos scd̄m p̄stinā cōuersa
tionē ueterē hōīē q corrūpit' scd̄m desidia er
roris. Renouamī aū spū mētis uīe. 7 induite
nouū hōīez q scd̄m dm̄ creat' ē ī iustitia 7 scī
tate ūitatis. Pp̄t q' deponētes mēdatiū. loq
mini ūitatē unusq̄sq; cū pximo suo. qm̄ sum'
īuicē mēbra. Irascimini 7 nolite peccare. Sol
n̄ occidat sup iracūdiā ūrā. Nolite locū dare
diabolo. Qui furabatur. iā n̄ furetur. magis
aū laboret opando mānib; suis q' bonū ē. ut
hēat ūn' tribuat necessitatē patienti. Oīs s'mo
malus ex ore ūro n̄ pcedat. s; siquis bonus
ē. ad hedificatiōēz fidei. ut det grām au
dientib;. Et nolite cōtristare spm̄ scm̄ dei.
ī quo signati estis ī die redēptiois. Oīs ama
ritudo 7 ira. 7 īdignatō. 7 clamor 7 blasphe
mia tollatur a uob. cū oī malitia. Estote
aūt īuicē benigni. misericordes. donātes īui
cē. sic̄ 7 dēs ī xpō donauit uob.
Estote g̅ imitatores dī sic̄ V
filii carissimi. 7 ābulate ī dilectiōe sicut
7 xp̄s dilexit nos. 7 tradidit semetipm̄ p nobis
oblatiōēz 7 hostiā dō ī odorē suauitatis. For
nicatō aūt 7 oēs īmūditia aū auaritia nec no
minet' ī uob sicut decet scōs. aut turpitudo.
aū stultiloquiū aū scurilitas. q̄ ad rē nō ptī
net. s; magis grāz actio. Hoc eī scitote ī
telligentes. q' oīs fornicator aū īmūdus
aut auarus. q' ē ydolor seruit'. n̄ hēt here
ditatē ī regno x̄ 7 dī. Nemo uos seducat in
anib; ūbis. Pp̄t h eī uenit ira dī ī filios diffi
dentie. Nolite g̅ effici participes eor. Eratis
eī aliqn̄ tenebre. nūc aū lux ī dn̄o. ut filii lucis
ābulate. Fruct' eī lucis ē ī oī bonitate. 7 iusti
tia 7 ūitate. Pbantes qd sit bn̄ placitū deo.
7 nolite cōmunicare opib; ī fructuosis tene
brarz. magis aūt redarguite. Que eī ī occul
to fiūt ab ipis. turpe ē 7 dicē. Oīa aū q̄ arguū
tur. a lumie manifestantur. Oē eī q manife
stat. lumē ē. Pp̄t q' dic̄. Surge q dormis et
exurge a mortuis. 7 illuminabit te x̄. Vidite
itaq; fr̄s quo caute ābuletis. n̄ q̄si ī sipientes
s; ut sapientes. Redimentes tp̄s. qm̄ dies ma
li s̄. Ppterea nolite fieri ī prudentes. s; ītelli
gentes q̄ sit uoluntas dnī. 7 nolite īebriari
uino ī quo ē luxuria. s; ī plemini spū scō lo
quētes uob metipis ī psalmis 7 ymnis 7 can
ticis spūalib;. cantantes 7 psallētes ī cordib;
ūris dn̄o. Grās agētes sēp p oīb; ī noīe dn̄i
nr̄i ihū x̄ dō 7 patri. Subiecti īuicē ī timore
x̄. Mulieres uiris suis subdite sint. sic̄ dn̄o.
Qm̄ uir cap̄ ē mulieris. sic̄ x̄ cap̄ ē eccl'e. ip̄e
saluator cōpōis ei'. S; sic̄ eccl'a subiecta est
xpō. ita 7 mulieres uiris suis ī oīb;. Viri di
ligite uxores ūras sic̄ x̄ dilexit eccl'az 7 se ipm̄ t̄
didit p ea. ut illā scificaret mūdās eā laua
cro aque ī ūbo uite. ut exhiberet ip̄e sibi gl'osā
eccl'az. n̄ hn̄tē maculā aut rugā. aut aliqd
eiusmodi. s; ut sit scā 7 īmaculata. Ita 7 uiri
deb; diligē uxores suas. ut corpa sua. Qui
suā uxorez diligit. se ipm̄ diligit. Nemo eī ūq̄
carnē suā odio hūit. s; nutrit 7 fouet eā. sicut
7 x̄ eccl'am. Qz mēbra sum' cōpōis eius. de car
ne ei' 7 de ossib; ei'. Pp̄ter h relinquet hō pa

tuē ⁊ matrē suā. ⁊ adherebit uxori sue. ⁊ erunt duo
icarne una. Sacramentū hoc magnū ē. Ego aūt di
co in xp̄o ⁊ in eccl̄ia. Verumptamen ⁊ uos singuli. u
nusquisq; suā uxorē sicut se ipm̄ diligat. Vx
or aūt ut timeat uirū suū. VI
Filii obedite parentib; uris in dn̄o. Hoc ei iustū
ē. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā. q̄ ē mandatū
primū in repmissiōe. ut bn̄ t̄ sit. ⁊ sis longeuus
sup trām. Et patres nolite ad iracundiā puocare
filios uros. s; educate illos in disciplina ⁊ correp
tiōe dn̄i. Serui obedite dn̄is carnalib; cū timo
re ⁊ tremore. in simplicitate cordis uri sic xp̄o. n̄
ad oculū seruientes. q̄i hoib; placentes. s; ut s
ui xp̄i facientes uoluntatē di ex aīo. cū bona uolū
tate seruientes dn̄o ⁊ n̄ hoib;. Scientes qm̄ unus
quisq; q̄cumq; fecerit bonū hoc percipiet a dn̄o.
siue seruus siue lib. Et uos dn̄i eadē facite ill'.
remittentes minas. scientes q2 ⁊ illorū ⁊ ur
dn̄s ē i celis. ⁊ psonarū acceptio n̄ ē apd eū. De
cetō fr̄s confortamini in dn̄o. ⁊ in potentia uirtutis ei.
Induite uos armaturā di ut possitis stare adūs
insidias diaboli. Qm̄ n̄ ē nob colluctatio adū
sus carnē ⁊ sanguinē. s; adūsus principes ⁊ po
testates. adūsus mūdi rectores tenebrarū harū
ↄ spiritualia nequie in celestib;. Ppterea accipite
armaturā di ut possitis resistere in die malo. ⁊
in oib; pfecti stare. State g̃ succincti lumbos uros
in ueritate. induti loricā iustitie. ⁊ calciati pedes in p
paratiōe euangelii pacis. In oib; sumentes scutū fidei.
in q̄ possitis oīa tela nequissimi ignea extinguere.
Et galeā salutis assumite. ⁊ gladiū sp̄c q̄d ē ūbū
di. Per oēm oratiōem ⁊ obsecratiōem. orantes oī tp̄r i
sp̄u. ⁊ in ipo uigilantes in oi instantia ⁊ obsecratiōe
p oib; s̄cis ⁊ p me. ut detur michi sermo in apertiōe
oris mei cū fiducia notū facē misteriū euangelii
p quo legatiōe fungor in hac catena. ita ut in ipo
audeam put oportet me loq. s; ūbū di n̄o ē
alligatū. Ut aūt uos sciatis q̄ circa me s̄. q̄d agā.
oīa nota faciet tichicus kmus fr̄ ⁊ fidelis minist
in dn̄o. Quē misi ad uos in hoc ipm̄. ut cognoscatis
q̄ circa nos s̄. ut consolent' corda ura. Pax frib;
⁊ caritas cū fide. a do patre nr̄o. ⁊ dn̄o ihu xp̄o. Grā
cū oib; q̄ diligūt dn̄m nr̄m ihm xp̄m in incorruptiōe.

Philippenses s̄ macedones. Hi accepto ūbo ui
tatis pstiterunt in fide. nec receperunt falsos a
postolos. Hos collaudat apl's. scribens eis a rom
a de carcere p epafroditū.

tus sū smōe. s; n̄ sciā. In om
sū ub. Aut nūqd peccatū fe
ans. ut uos exaltemini. q̄n
euangelizaui i uob. Alias ec
pies stipendiū ad ministeriū u
⁊ egerē. nulli honerosus fui. N
pleuerūt fr̄s q aduenerant a m
ne hone me uob seruaui. ⁊ s
ūitate. qm̄ h glā n̄ infringet
chaie. Quare. Qr̄a n̄ dilig
aū facio ⁊ faciā. ut āputē oc
occasiōem. ut in quo gl'antur
Nā eiusmodi pseudoap

I

Paulus ⁊ timotheus
[serui] ihu xp̄i oib; s̄cis
i xp̄o ihu q s̄ philip
pis cū epis ⁊ diaconib;
Grā uob ⁊ pax a do pa
tre nr̄o ⁊ dn̄o ihu xp̄o.
Grās ago do meo i oi
memoria uri semp in
cūctis oratiōib; meis p
oib; uob. cū gaudio d
precatiōem faciens sup cō
municatiōe ura in e
uangelio xp̄i. a prima die usq; nūc. con
fidens hoc ipm̄. q2 q cepit i uob. op' bonū pfi
ciet usq; in diē xp̄i ihu. Sic ē michi iustū
h sentire p oib; uob. eo q h̄im uos in corde ⁊ i
uinculis meis. ⁊ in defensiōe ⁊ confirmatiōe e
uangelii socios gaudii mei oēs uos eē. Testis
eīm m ē d's. quō cupiā oēs uos in uisceribz xp̄i ihu.
Et hoc oro. ut caritas ura magis ac magis ha
bundet in sciā. ⁊ in oī sensu. ut pbetis potiora.
ut sitis synceres ⁊ sine offensa in die xp̄i. re
pleti fructu iustitie. p ihm xp̄m in gl'am
⁊ laudē di. Scire aūt uos uolo fr̄s. q2 q̄ circa
me s̄ magis ad pfectū uenerunt euāgelii. ita
ut uincula mea manifesta fierent in xp̄o in
oī pretorio ⁊ in ceteris oib;. ut plures e frib; in do
mino confidentes in uinculis meis habundantius aud
erent sine timore ūbū di loq. Quidā quidē ⁊ pp
inuidiā ⁊ contentiōem. quidā aūt ⁊ pp bonā uoluntatē
xp̄m p̄dicant. Quidā ex caritate. scientes qm̄
in defensiōe euāgelii positus sū. Quidā aūt ex con
tentiōe xp̄m annūtiant n̄ sincere. existimantes
pssurā se suscitare uinclis meis. Quid eīm dū oīo
siue p occasiōem siue p ueritatē xp̄s annūtiet. Et in h
gaudeo s; ⁊ gaudebo. Scio eīm q2 h m̄ pueniet
ad salutē p urā oratiōem ⁊ subministratiōem sp̄c
ihu xp̄i. scdm expectatiōem ⁊ spem meā. q2 in nul
lo confundar. s; in omni fiducia sic semp ⁊ nūc mag
nificabit' xp̄s in corpore meo. siue p uitā. siue p mor
tē. Michi eīm uiuere xp̄s ē ⁊ mori lucrū. Quod si ui
uere in carne h m̄ fruct' opis ē. ⁊ quid eligā ignoro.
Coartor aūt e duob;. desideriū hn̄s dissolui ⁊ cū
xp̄o eē. multo magis melius. pmanē aūt in car
ne necessariū ē pp uos. Et h confidens scio. q2 manē
bo ⁊ pmanebo oib; uob. ad pfectū urm ⁊ gaudiū
fidei. ut gratulatio ura habundet in xp̄o ihu in
me p meū aduentū iterū ad uos. Tantū digne
euangelio xp̄i conuersamini. ut siue cū uenero ⁊ uidero
uos. siue absens audiā de uob. q2 statis in uno sp̄u
unanimes collaborantes fidei euangelii. ⁊ in nullo
terreamini ab aduersariis q̄ ē illis cā pditiōis. uob aūt
salutis. ⁊ hoc a do. q2 uob donatū ē p xp̄o n̄ solū
ut in eū credatis. s; ut ⁊ p illo patiamini. idē cer

tamen habentes quale et vidistis in me, et nunc audistis de me.

II

Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium caritatis, si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis, implete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem caritatem habentes, unanimes, idipsum sentientes. Nichil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores invicem arbitrantes, non que sua sunt singuli considerantes, sed ea que aliorum. Hoc enim sentite in vobis quod et in Christo Iesu. Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se equalem deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod et deus illum exaltavit, et donavit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur, celestium, terrestrium, et infernorum, et omnis lingua confiteatur quia dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. Itaque karissimi mei sicut semper obedistis, nec in presentia mea cum metu et timore et tremore vestram salutem operamini. Deus enim est qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate. Omnia autem facite sine murmurationibus et hesitationibus, ut sitis sine querela et simplices filii dei, sine reprehensione in medio nationis prave et perverse, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo, verbum vite continentes ad gloriam meam in die Christi, quia non in vacuum cucurri, neque in vacuum laboravi. Sed et si immolor supra sacrificium et obsequium fidei vestre, gaudeo et congratulor omnibus vobis. Idipsum autem et vos gaudete et congratulamini mihi. Spero autem in domino Iesu Timotheum me mittere cito ad vos, ut et ego bono animo sim, cognitis que circa vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem, qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim sua querunt, non que sunt Iesu Christi. Experimentum autem eius cognoscite, quia sicut patri filius mecum servivit in evangelio. Hunc igitur spero me mittere ad vos, mox ut videro que circa me sunt. Confido autem in domino quia et ipse veniam ad vos cito. Necessarium autem existimavi Epaphroditum fratrem et cooperatorem et commilitonem meum, vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis mee, mittere ad vos, quoniam quidem omnes vos desiderabat, et mestus erat propterea quod audieratis illum infirmatum. Nam et infirmatus est usque ad mortem, sed deus misertus est eius, non solum autem eius, verum etiam et mei, ne tristitiam super tristitiam haberem. Festinantius ergo misi illum, ut viso eo iterum gaudeatis, et ego sine tristitia sim. Excipite itaque illum cum omni gaudio in domino, et eiusmodi cum honore habetote, quoniam propter opus Christi usque ad mortem accessit, tradens animam suam ut impleret id quod ex vobis deerat erga meum obsequium.

III

De cetero fratres mei gaudete in domino. Eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium. Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem. Nos enim sumus circumcisio, qui spiritu deo servimus, et gloriamur in Christo Iesu, et non in carne fiduciam habentes, quamquam ego habeam confidentiam et in carne. Si quis alius videtur confidere in carne, ego magis, circumcisus octava die, ex genere Israel, de tribu Beniamin, Hebreus ex Hebreis, secundum legem Phariseus, secundum emulationem persequens ecclesiam dei, secundum iustitiam que in lege est conversatus sine querela. Sed que mihi fuerunt lucra, hec arbitratus sum propter Christum detrimenta. Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi domini mei, propter quem omnia detrimentum feci, et arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam, et inveniar in illo non habens meam iustitiam que ex lege est, sed illam que ex fide est Christi Iesu, que ex deo est iustitia in fide, ad agnoscendum illum et virtutem resurrectionis eius et societatem passionis illius, configuratus morti eius, si quomodo occurram ad resurrectionem que est ex mortuis. Non quia iam acceperim aut iam perfectus sim. Sequor autem si comprehendam in quo et comprehensus sum a Christo Iesu. Fratres ego me non arbitror comprehendisse. Unum autem, que quidem retro sunt obliviscens, ad ea vero que sunt priora extendens me ipsum, ad destinatum persequor ad bravium superne vocationis dei in Christo Iesu. Quicumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus. Et si quid aliter sapitis, et hoc vobis deus revelavit. Verumtamen ad quod pervenimus ut idem sapiamus, et in eadem permaneamus regula. Imitatores mei estote fratres, et observate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulant, quos sepe dicebam vobis, nunc autem et flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum deus venter est, et gloria in confusione eorum, qui terrena sapiunt. Nostra autem conversatio in celis est, unde etiam salvatorem expectamus dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue secundum operationem qua possit et subicere sibi omnia.

IIII

Itaque fratres mei karissimi et desideratissimi, gaudium meum et corona mea, sic state in domino karissimi. Euchodiam rogo et Syntychen obsecro idipsum sapere in domino. Etiam rogo et te germane compar, adiuva illas que mecum laboraverunt in evangelio cum Clemente et ceteris adiutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vite. Gaudete in domino semper, iterum dico gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus prope est. Nichil solliciti sitis, sed in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestre innotescant apud deum. Et pax dei que exsuperat omnem sensum custodiat corda vestra et intelligentias vestras in Christo Iesu. De cetero fratres quecumque sunt vera, quecumque pudica, quecumque iusta, quecumque sancta, quecumque amabilia, quecumque bone fame, si qua virtus, si qua laus discipline, hec cogitate. Que et didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me, hec agite, et deus pacis erit vobiscum. Gavisus sum autem in domino vehementer, quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire, sicut et sentiebatis, occupati enim eratis. Non quasi propter penuriam dico, ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio et humiliari, scio et abundare; ubique et in omnibus institutus sum, et satiari et esurire, et abundare et penuriam pati. Om

possum in eo qui me confortat. Verumtamen bene fecistis
communicantes tribulationi meae. Scitis autem et vos
Philippenses quod in principio evangelii quando profectus
sum a Macedonia nulla mihi ecclesia communicavit in
ratione dati et accepti nisi vos soli. quia et Thessa
lonicam semel et bis in usum mihi misistis. Non quia
quaero datum. sed requiro fructum habundantem in ratione
vestra. Habeo autem omnia et habundo. Repletus sum accep
tis ab Epafrodito quae misistis. odorem suavitatis
hostiam acceptam placentem deo. Deus autem meus impleat
omne desiderium vestrum. secundum divitias suas in gloria in Christo
Ihesu. Deo autem et patri nostro gloria in secula seculorum. Amen.
Salutate omnem sanctum in Christo Ihesu. Salutant vos
qui mecum sunt fratres. Salutant vos omnes sancti. maxime autem
qui de Caesaris domo sunt. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum spiritu
vestro. Amen.

Colosenses et hii sicut Lao
dicenses sunt Asiani. Et ipsi preventi erant a pseu
do apostolis. nec ad hos accessit apostolus ipse. sed
et hos per epistolam recorrigit. Audierant enim verbum
ab Archippo. qui et ministerium in eos accepit. Ergo
apostolus iam ligatus scribit eis ab Epheso per Tychicum
diaconem et Onesimum acolitum.

Paulus apostolus Christi Ihesu
per voluntatem dei et Ti
motheus frater his qui
sunt Colosis sanctis et fide
libus fratribus in Christo Ihesu.
Gratia vobis et pax a deo
patre nostro. et Ihesu Christo.
Gratias agimus deo et patri
domini nostri Ihesu Christi
semper pro vobis orantes.
audientes fidem vestram
in Christo Ihesu et dilectionem quam habetis in sanctos omnes propter
spem quae reposita est vobis in celis. quam audistis in
verbo veritatis evangelii quod pervenit ad vos. sicut
et in universo est mundo. et fructificat et crescit.
sicut in vobis ex ea die qua audistis et cognovistis
gratiam dei in veritate. Sicut didicistis ab Epa
fra karissimo conservo nostro qui est fidelis pro vobis mi
nister Christi Ihesu. qui etiam manifestavit nobis di
lectionem vestram in spiritu. Ideo et nos ex qua die audi
vimus non cessamus pro vobis orantes et postulan
tes. ut impleamini agnitione voluntatis eius in omni
sapientia et intellectu spiritali. ut ambuletis digne
deo per omnia placentes in omni opere bono
in agnitione fructificantes et crescentes in scientia
dei. in omni virtute confortati secundum potentiam
claritatis eius. in omni patientia et longanimitate
cum gaudio. gratias agentes deo et patri qui nos di
gnos fecit in partem sortis sanctorum in lumine veritati.
qui eripuit nos de potestate tenebrarum. et transtu
lit in regnum filii dilectionis suae. in quo habemus redemptio
nem in remissionem peccatorum. Qui est ymago dei invisi
bilis. primogenitus omnis creaturae. quia in ipso condita sunt universa
in celis et in terra. visibilia et invisibilia. sive throni.
sive dominationes. sive principatus. sive potestates omnia
per ipsum et in ipso creata sunt. Et ipse est ante omnes et omnia in ipso
constant. Et ipse est caput corporis ecclesiae. qui est principium
primogenitus ex mortuis. ut sit in omnibus ipse primatum te
nens. quia in ipso complacuit omnem plenitudinem divini
tatis inhabitare corporaliter. Et per eum reconciliare omnia
in ipsum. pacificans per sanguinem crucis eius sive quae in ter
ris. sive quae in celis sunt. Et vos cum essetis aliquando alienati
et inimici sensu in operibus malis. nunc autem reconcilia
vit in corpore carnis eius per mortem exhibere vos sanctos
et inmaculatos et inreprehensibiles coram ipso. si tamen
in fide fundati permanetis et stabiles et inmobi
les a spe evangelii quod audistis. quod predicatum est in
universa creatura quae sub celo est. cuius factus sum ego
paulus minister. qui nunc gaudeo in passionibus pro
vobis. et adimpleo ea quae desunt passionum Christi. in carne
mea. pro corpore eius quod est ecclesia. Cuius factus sum ego minister
secundum dispensationem dei quae data est mihi in vobis. ut imple
am verbum dei. mysterium quod absconditum fuit a seculis et generati
onibus; nunc autem manifestatum est sanctis eius. Quibus voluit deus no
tas facere divitias gloriae sacramenti huius in gentibus. quod est
Christus in vobis spes gloriae. quem nos annuntiamus. corripientes omnem
hominem et docentes omnem hominem in omni sapientia. ut exhibeamus
omnem hominem perfectum in Christo Ihesu. in quo et laboro certando
secundum operationem eius quam operatur in me in virtute.

II

Volo enim vos scire qualem sol
licitudinem habeam pro vobis et pro his qui sunt Laodiciae et
quicumque non viderunt faciem meam in carne. ut consolen
tur corda ipsorum instructi in caritate. et in omnes divitias plenitu
dinis intellectus. in agnitionem misterii dei patris Christi Ihesu.
in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi. Hoc
autem dico. ut nemo vos decipiat in sublimitate sermo
num. Nam etsi corpore absens sum. sed spiritu vobiscum sum. gaudens
et videns ordinem vestrum. et firmamentum eius fidei quae in Christo
est. et supplens id quod deest fidei vestrae. Sicut ergo accepistis
Christum Ihesum dominum nostrum in ipso ambulate. radicati et
superhedificati in ipso et confirmati in fide. sicut et didi
cistis habundantes in illo in gratiarum actione. Videte ne
quis vos decipiat per phylosophyam et inanem fallaci
am. secundum traditionem hominum. secundum elementa mundi. et non
secundum Christum. quia in ipso habitat omnis plenitudo divini
tatis corporaliter. et estis in illo repleti qui est caput omnis
principatus et potestatis. In quo et circumcisi estis circumcisione
non manufacta. in expoliatione corporis carnis. sed
in circumcisione Christi Ihesu. consepulti ei in baptismo in
quo et resurrexistis per fidem operationis dei. qui suscitavit
illum a mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis
et preputio carnis vestrae. convivificavit cum illo do
nans vobis omnia delicta. delens quod adversus nos erat cy
rographum decreti quod erat contrarium nobis. Et ipsum

[illegible marginal glosses]
[illegible marginal glosses]

tulit de medio affigens illud cruci. expolians principatus et potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso. Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu aut in parte diei festi aut neomenie aut sabbatorum que sunt umbra futurorum. corpus autem christi. Nemo vos seducat volens in humilitate et religione angelorum que non vidit ambulans frustra inflatus sensu carnis sue. et non tenens caput. ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministratum et constructum crescit in augmentum dei. Si mortui estis cum christo ab elementis huius mundi. quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis. ne tetigeritis neque gustaveritis neque contrectaveritis que sunt omnia in interitu ipso usu. secundum precepta et doctrinas hominum. que sunt rationem quidem habentia sapientie in superstitione et humilitate. et non ad parcendum corporis. non in honore aliquo ad saturitatem carnis.

III

Igitur si conresurrexistis cum christo. que sursum sunt querite. ubi christus est in dextera dei sedens. que sursum sunt sapite. non que super terram. Mortui enim estis. et vita vestra abscondita est cum christo in deo. Cum christus apparuerit vita vestra. tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra que sunt super terram. fornicationem. immunditiam. libidinem. concupiscentiam malam. et avaritiam que est simulacrorum servitus. propter que venit ira dei in filios incredulitatis. in quibus et vos ambulastis aliquando cum viveretis in illis. Nunc autem deponite et vos omnia. iram. indignationem. malitiam. blasphemiam. turpem sermonem de ore vestro non emittatis. Nolite mentiri invicem. expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis. et induentes novum eum qui renovatur in agnitionem dei secundum ymaginem eius qui creavit eum. Ubi non est masculus neque femina. gentilis et iudeus. circumcisio et preputium. barbarus et scita. servus et liber. sed omnia in omnibus christus. Induite vos ergo sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericordie. benignitatem humilitatem. modestiam. patientiam. supportantes invicem. et donantes vobis metipsis. si quis adversus aliquem habet querelam. Sicut et dominus donavit vobis. ita et vos. Super omnia autem hec caritatem habete. que est vinculum perfectionis. et pax christi exultet in cordibus vestris. in qua et vocati estis in uno corpore. et grati estote. Verbum christi habitet in vobis habundanter. in omni sapientia docentes et commonentes vosmetipsos psalmis hymnis. et canticis spiritualibus in gratia cantantes in cordibus vestris domino. Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere omnia in nomine domini nostri ihesu christi gratias agentes deo et patri. Mulieres subdite estote viris. sicut oportet in domino. Viri diligite uxores. et nolite amari esse ad illas. Filii obedite parentibus per omnia. hoc enim placitum est domino. Patres nolite ad indignationem provocare filios vestros. ut non pusillo animo fiant. Servi obedite per omnia dominis carnalibus. non ad oculum servientes quasi hominibus placentes. sed in simplicitate cordis timentes deum.

[illegible]

Quodcumque facitis ex[...] minibus. scientes [...] tione hereditati[...] riam facit. recipie[...] personarum acceptio a[...] servis prestate. scie[...] in celo.

IIII

Orationi instate [...] cum gratiarum actione. orantes simul [...] hostium sermonis ad lo[...] vinctus sum. ut manife[...] loqui. In sapientia ambula[...] dimentes. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus. ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere. Que circa me sunt omnia vobis nota faciet tychicus karissimus frater et fidelis minister et conservus in domino. quem misi ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat que circa vos sunt et consoletur corda vestra. cum onesimo karissimo et fideli fratre. qui est ex vobis. Omnia que hic aguntur nota facient vobis. Salutat vos aristarchus concaptivus meus. et marcus consobrinus barnabe. de quo accepistis mandata. Si venerit ad vos. excipite illum. Et ihesus qui dicitur iustus. qui sunt ex circumcisione. hi soli sunt adiutores mei in regno dei. qui mihi fuerunt solatio. Salutat vos epaphras qui ex vobis est. servus christi ihesu. semper sollicitus pro vobis in orationibus ut stetis perfecti et pleni in omni voluntate dei. Testimonium enim illi perhibeo quod habet multum laborem pro vobis et his qui sunt laodicie. et his qui hierapoli. Salutat vos lucas medicus karissimus et demas. Salutate fratres qui sunt laodicie et nympham et que in domo eius est ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud vos epistola. facite ut et in laodicensium ecclesia legatur. et eam que laodicensium est vos legatis. Et dicite archippo. Vide ministerium quod accepisti in domino. ut illud impleas. Salutatio mea manu pauli. Memores estote vinculorum meorum. Gratia domini ihesu vobiscum. Amen.

Thessalonicenses sunt macedones qui in christo ihesu accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. etiam in persecutione civium suorum. preterea nec receperunt falsos apostolos nec ea que a falsis ap[...] di cebantur. Hos collaudat apostolus scribens eis ab athenis per tychicum et onesimum.

II

Paulus et silvanus et timotheus ecclesie thessalonicensium in deo patre nostro et domino ihesu christo. gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo. Gratias agere debemus deo semper pro vobis fratres ita ut dignum est. quoniam supercrescit fides vestra et habundat caritas uniuscuiusque omnium vestrum in invicem. ita ut et nos ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis dei pro patientia vestra et fide in omnibus persecutionibus vestris et tribulationibus

possum in eo qui me confortat. Ver-
communicantes tribulationi mea
philippenses quod in principio eva
sum a macedonia nulla mihi eccl
ratione dati et accepti nisi v
lonicam semel et bis in usum m
quaero datum. sed requiro fructum ha
vestrum. Habeo autem omnia et abundo.
tis ab epaphrodito quae misistis
hostiam acceptam placentem deo.
omne desiderium vestrum secundum divitias
iesu. Deo autem et patri nostro gloria in
Salutate omnem sanctum in

lus et silvanus et ti-
motheus ecclesiae thessalo-
nicensium in deo patre et
domino iesu christo. gratia vobis
et pax a deo patre nostro et do-
mino iesu christo. Gratias agimus deo semper
pro omnibus vobis memoriam vestri fa-
cientes in orationibus nostris sine inter-
missione memores operis fidei
vestrae et laboris et caritatis et
sustinentiae spei domini
nostri iesu christi ante deum et

patrem nostrum. Scientes fratres dilecti a deo elec-
tionem vestram quia evangelium nostrum non fuit ad vos in ser-
mone tantum. sed et in virtute et in spiritu sancto et in ple-
nitudine multa. sicut scitis quales fuerimus vobis
propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis et
domini. excipientes verbum in tribulatione multa cum
gaudio spiritus sancti. ita ut facti sitis forma omnibus
credentibus in macedonia et in achaia. a vobis enim dif-
famatus est sermo domini non solum in macedonia et in acha-
ia. sed in omni loco fides vestra quae est ad deum profecta est in ita
ut non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de nobis annuntiant qualem in-
troitum habuimus ad vos et quomodo conversi estis ad deum a simulacris
servire deo vivo et vero et expectare filium eius de caelis quem susci-
tavit ex [illegible] nos ab ira ventura.

II

Nam ipsi scitis
fratres introitum nostrum ad vos quia [illegible] fuit.
sed ante passi et contumeliis affecti sicut scitis in phi-
lippis fiduciam habuimus in deo nostro loqui ad vos
evangelium dei in multa sollicitudine. Exhortatio
enim nostra non de errore neque de immunditia neque in dolo sed si-
cut probati sumus a deo ut crederetur nobis evangelium ita loquimur
non quasi hominibus placentes sed deo qui probat corda nostra.
Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis sicut scitis
neque in occasione avaritiae. deus testis est. Nec quaerentes
ab hominibus gloriam neque a vobis neque ab aliis. cum possemus
vobis oneri esse ut christi apostoli. sed facti sumus parvuli
in medio vestrum. tamquam si nutrix foveat filios su-
os. ita desiderantes vos cupide volebamus tradere
vobis non solum evangelium dei sed etiam animas nostras. quoniam
karissimi nobis facti estis. Memores enim estis fratres laboris
nostri et fatigationis. nocte et die operantes. ne quem
vestrum gravaremus. praedicavimus in vobis evangelium
dei. Vos testes estis et deus. quam sancte et iuste et sine que-
rela vobis qui credidistis fuimus. sicut scitis qualiter
unumquemque vestrum tamquam pater filios suos deprecantes
vos et consolantes testificati sumus. ut ambula-
retis digne deo qui vocavit vos in suum regnum et
gloriam. Ideo et nos gratias agimus deo sine intermis-
sione. quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus dei accepistis
illud non ut verbum hominum sed sicut est vere verbum dei qui operatur in vobis qui cre-
didistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum
dei quae sunt in iudaea in christo iesu. quia eadem passi e-

stis et vos a contribulibus vestris sicut et ipsi a iudaeis qui et
dominum occiderunt iesum et prophetas. et nos persecuti sunt. et deo
non placent. et omnibus hominibus adversantur. prohibentes
nos gentibus loqui ut salvae fiant. ut impleant peccata
sua semper. Pervenit enim ira dei super illos usque in finem. Nos
autem fratres desolati a vobis ad tempus horae aspectu non corde. ab-
undantius festinavimus faciem vestram videre cum multo
desiderio. quoniam voluimus venire ad vos. ego quidem pau-
lus et semel et iterum. sed impedivit nos satanas.
Quae est enim nostra spes aut gaudium aut corona gloriae. nonne
et vos ante dominum nostrum iesum christum estis in adventu
eius. Vos enim estis gloria nostra et gaudium.

III

Propter quod non sustinentes amplius. placuit
nobis remanere athenis solos. et misimus timo-
theum fratrem nostrum et ministrum dei in evangelio christi. ad
confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra. ut nemo
moveatur in tribulationibus istis. Ipsi enim scitis. quod in
hoc positi sumus. Nam et cum apud vos essemus praedicebamus vobis
passuros nos tribulationes. sicut et factum est et scitis. Propterea
et ego amplius non sustinens. misi ad cognoscendam fidem
vestram. ne forte temptaverit vos is qui temptat. et inanis
fiat labor noster. Nunc autem veniente timotheo ad nos
a vobis. et adnuntiante nobis fidem et caritatem vestram. et
quia memoriam nostri habetis bonam. semper desiderantes nos
videre. sicut nos quoque vos. ideo consolati sumus fratres in vobis
in omni necessitate et tribulatione nostra per fidem vestram.
Quoniam nunc vivimus. si vos statis in domino. Quam enim
gratiarum actionem possumus deo retribuere pro vobis in omni
gaudio quo gaudemus propter vos ante dominum nostrum. nocte
et die abundantius orantes ut videamus faciem vestram.
et compleamus ea quae desunt fidei vestrae. Ipse autem deus et pa-
ter noster et dominus iesus dirigat viam nostram ad vos. vos autem
dominus multiplicet et abundare faciat caritatem in invicem
et in omnes. quemadmodum et nos in vobis ad confirmanda corda
vestra sine querela in sanctitate ante deum et patrem nostrum in
adventu domini nostri iesu christi cum omnibus sanctis eius. amen.

IIII

De cetero fratres rogamus vos
et obsecramus in domino iesu. ut quemadmodum accepi-
stis a nobis quomodo vos oporteat ambulare et placere deo
sic et ambuletis. ut abundetis magis. Scitis enim quae prae-
cepta dederim vobis per dominum iesum christum. Haec
est enim voluntas dei sanctificatio vestra. ut abstineatis vos a
fornicatione. ut sciat unusquisque vestrum suum vas pos-
sidere in sanctificatione et honore. non in passione desiderii. sicut et
gentes quae ignorant deum. Et ne quis supergrediatur neque
circumveniat in negotio fratrem suum. quoniam vindex
est deus de his omnibus sicut praediximus vobis et testificati su-
mus. Non enim vocavit nos deus in inmunditiam sed in sancti-
ficatione. Itaque qui haec spernit non hominem spernit sed
deum qui etiam dedit spiritum suum sanctum in vobis. De carita-
te autem fraternitatis non necesse habuimus scribere vobis.
Ipsi enim scitis vos a deo didicistis. ut diligatis in-
vicem. Et enim facitis illud in omnes fratres in universa mace-
donia. Rogamus autem vos fratres. ut abundetis magis. et

operam detis ut quieti sitis. ut et vestrum negotium agatis et
operemini manibus vestris sicut praecepimus vobis. et ut hone
ste ambuletis ad eos qui foris sunt. et nullius aliquid deside
retis. Nolumus autem vos fratres ignorare de dormientibus
ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Si
enim credimus quod Jesus mortuus est et resurrexit. ita et deus eos
qui dormierunt per Jesum adducet cum eo. Hoc enim vobis
dicimus in verbo domini. quia nos qui vivimus qui residui su
mus in adventum domini non preveniemus eos qui dormierunt.
Quoniam ipse dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba
dei descendet de celo. et mortui qui in Christo sunt resurgent
primi. Deinde nos qui vivimus qui relinquimur simul
rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera. et
sic semper cum domino erimus. Itaque consolamini invicem in
verbis istis. V

De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scri
bamus vobis. Ipsi enim diligenter scitis. quia dies domini
sicut fur ita in nocte veniet. Cum enim dixerint pax
et securitas: tunc repentinus eis superveniet interitus. si
cut dolor in utero habenti. et non effugient. Vos
autem non estis fratres in tenebris. ut vos dies illa tamquam
fur comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis et fi
lii dei. Non estis noctis. neque tenebrarum. Igitur non dor
miamus sicut et ceteri. sed vigilemus et sobrii simus. Qui enim
dormiunt nocte dormiunt. et qui ebrii sunt nocte ebrii
sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii simus. induti loricam
fidei et caritatis. et galeam spem salutis. Quoniam non po
suit deus nos in iram. sed in adquisitionem salutis per dominum
nostrum Jesum Christum qui mortuus est pro vobis. ut sive
vigilemus sive dormiamus. simul cum illo viva
mus. Propter quod consolamini invicem. et edificate al
terutrum. sicut et facitis. Rogamus autem vos fratres. ut
noveritis eos qui laborant inter vos et praesunt vobis in domino
et monent vos. ut habeatis illos habundantius in caritate
propter opus illorum. pacem habete cum eis. Rogamus autem vos
fratres. corripite inquietos et consolamini pusilla
nimes. suscipite infirmos. patientes estote ad
omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat. sed
semper quod bonum est sectamini et in invicem et in omnes. Semper
gaudete in domino. sine intermissione orate. In omnibus gratias
agite. Hec est enim voluntas dei in Christo Jesu in omnibus
vobis. Spiritum nolite extinguere. Prophetias nolite sp
ernere. Omnia autem probate. quod bonum est tenete. ab omni
specie mala abstinete vos. Ipse autem deus pacis sancti
ficet vos per omnia. ut integer spiritus vester et anima et corpus
sine querela in adventu domini nostri Jesu Christi servetur. Fi
delis est qui vocavit vos. qui et faciet. Fratres orate pro nobis.
Salutate fratres omnes in osculo sancto. Adiuro vos per do
minum. ut legatur epistola hec omnibus sanctis fratribus. Gratia domini
nostri Jesu Christi vobiscum. Amen.

Ad Thessalonicenses secundam
scribit epistolam apostolus. et notum facit eis de temporibus
novissimis. et de adversarii detectione. Scribit a
utem eis ab athenis.

Paulus et Silvanus et Timo
theus ecclesie Thessalonicensium
in deo patre nostro et domino
Jesu Christo. Gratia vobis et pax a deo
patre nostro et domino Jesu Christo. Gratias agere
debemus deo semper pro vobis fratres ita ut di
gnum est. quia supercrescit fides vestra et habun
dat caritas uniuscuiusque omnium vestrum in in
vicem. ita ut et nos ipsi in vo
bis gloriemur in ecclesiis
dei pro patientia vestra et fide
in omnibus persecutionibus vestris et tribulati
onibus quas sustinetis in exemplum iusti iudicii
dei. ut digni habeamini regno dei pro quo et pa
timini. Si tamen iustum est apud deum retribuere
tribulationem his qui vos tribulant. et vobis qui tribu
lamini requiem nobiscum in revelatione domini Jesu
de celo cum angelis virtutis eius in flamma ignis dan
tis vindictam his qui non noverunt deum. et qui non o
bediunt evangelio domini nostri Jesu Christi. qui penas
dabunt in interitu eternas a facie domini et a gloria
virtutis eius cum venerit glorificari in sanctis suis et admi
rabilis fieri in omnibus qui crediderunt. Quia creditum est
testimonium nostrum super vos in die illo. In quo et
oramus semper pro vobis. ut dignetur vos vocatione
sua deus noster. et impleat omnem voluntatem boni
tatis. et opus fidei in virtute sua. ut clarificetur
nomen domini nostri Jesu Christi in vobis. et vos in illo. secundum
gratiam dei nostri et domini Jesu Christi. II

Rogamus autem vos fratres per adventum domini nostri
Jesu Christi et nostre congregationis in ipsum. ut non cito
moveamini a vestro sensu. neque terreamini. neque per
spiritum. neque per sermonem. neque per epistolam tamquam per nos missam.
quasi instet dies domini. Ne quis vos seducat ullo modo.
Quoniam nisi venerit discessio primum et revelatus fuerit
homo peccati. filius perditionis. qui adversatur et extollitur supra
omne quod dicitur deus aut quod colitur. ita ut in templo dei se
deat ostendens se tamquam sit deus. Non retinetis quod
cum adhuc essem apud vos. hec dicebam vobis. Et nunc
quid detineat scitis. ut reveletur in suo tempore. Nam mi
sterium iam operatur iniquitatis. tantum ut qui tenet nunc te
neat. donec de medio fiat. Et tunc revelabitur
ille iniquus. quem dominus Jesus interficiet spiritu oris sui. et destruet
illustratione adventus sui. eum cuius est adventus secundum
operationem Sathane in omni virtute et signis et prodigiis
mendacibus. et in omni seductione iniquitatis his qui pereunt.
eo quod caritatem veritatis non receperunt ut salvi fierent.
Ideo mittet illis deus operationem erroris ut credant men
dacio. ut iudicentur omnes qui non crediderunt veritati sed con
senserunt iniquitati. Nos autem debemus gratias agere deo
semper pro vobis fratres dilecti a deo. quod elegerit vos
deus primitias in salutem in sanctificatione spiritus. et fide
veritatis. in qua et vocavit vos per evangelium nostrum
in adquisitionem glorie domini nostri Jesu Christi. Itaque fratres sta

te et tenete traditiones. quas didicistis. siue per sermonem
siue per epistolam nostram. Ipse autem dominus noster ihesus christus et deus
pater noster qui dilexit nos. et dedit consolationem eter-
nam et spem bonam in gratia exhortetur corda uestra. et
confirmet in omni opere et sermone bono.

III

De cetero fratres orate pro nobis. ut ser-
mo dei currat et clarificetur sicut et apud uos. et ut li-
beremur ab importunis et malis hominibus. Non enim
omnium est fides. fidelis autem deus est. qui confirmabit
uos. et custodiet a malo. Confidimus autem uos
fratres de uobis in domino. quoniam que precipimus uobis et facitis
et facietis. Dominus autem dirigat corda uestra in caritate
dei et patientia christi. Denuntiamus autem uobis fratres in no-
mine domini nostri ihesu christi. ut subtrahatis uos ab omni
fratre ambulante inordinate. et non secundum traditio-
nem quam acceperunt a nobis. Ipsi enim scitis quemadmodum
oporteat imitari nos. Quoniam non inquieti fui-
mus inter uos. neque gratis panem manducaui-
mus ab aliquo. sed in labore et fatigatione nocte
et die operantes. ne quem uestrum grauaremus. Non
quasi non habuerimus potestatem. sed ut nosmetipsos
formam daremus uobis ad imitandum nos. Nam
et cum essemus apud uos hoc denuntiabamus uobis. quoniam si quis
non uult operari nec manducet. Audiuimus enim
inter uos quosdam ambulantes inquiete. nichil o-
perantes. sed curiose agentes. His autem qui eiusmodi
sunt denuntiamus et obsecramus in domino ihesu christo. ut
cum silentio operantes suum panem manducent.
Vos autem fratres. nolite deficere bene facientes. Quod
si quis non obedierit uerbo nostro per epistolam. hunc nota-
te. et ne commisceamini cum illo. ut confundatur. Et no-
lite quasi inimicum existimare. sed corripite ut fratrem.
Ipse autem deus pacis. det uobis pacem sempiternam in omni loco.
Dominus cum omnibus uobis. Salutatio mea manu pauli.
quod est signum in omni epistola ita scribo. Gratia domini nostri
ihesu christi cum omnibus uobis. Amen.

Timotheum instruit et do-
cet de ordinatione episcopatus et diaconii. et omnis
ecclesiastice discipline.

Paulus apostolus christi ihesu secundum
imperium dei saluatoris
nostri et ihesu christi spei no-
stre. timotheo dilec-
to filio in fide. gratia et misericordia
et pax a deo patre et christo
ihesu domino nostro. Sicut ro-
gaui te ut remaneres
ephesi cum irem in macedo-
niam. ut denuntiares qui-
busdam ne aliter docerent. neque intenderent fa-
bulis et genealogiis interminatis. que questi-
ones prestant magis quam edificationem dei.
que est in fide. Finis autem precepti est caritas de corde
puro. et conscientia bona. et fide non ficta. A quibus quidam
aberrantes conuersi sunt in uaniloquium. uolentes esse le-
gis doctores. non intelligentes neque que loquuntur.
neque de quibus affirmant. Scimus autem quia bona est lex.
si quis ea legitime utatur. sciens hoc quia iusto
lex non est posita. sed iniustis et non subditis. impiis et
peccatoribus. sceleratis et contaminatis. patricidis et ma-
tricidis. homicidis. fornicariis. masculorum
concubitoribus. plagiariis. mendacibus. periuris. et si
quod aliud sane doctrine aduersatur. que est secundum euan-
gelium glorie beati dei. quod creditum est michi. Gratias a-
go ei qui me confortauit christo ihesu domino nostro. quia fide-
lem me existimauit ponens in ministerio. qui prius
fui blasphemus et persecutor et contumeliosus. sed misericordiam
dei consecutus sum. quia ignorans feci in incredulitate.
Superhabundauit autem gratia domini nostri cum fide et di-
lectione que est in christo ihesu. Fidelis sermo et omni accep-
tione dignus. quia christus ihesus uenit in hunc mundum pecca-
tores saluos facere. quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam
consecutus sum. ut in me primo ostenderet christus ihesus omnem pa-
tientiam ad informationem eorum qui credituri sunt illi
in uitam eternam. Regi autem seculorum immortali inuisi-
bili. soli deo honor et gloria in secula seculorum. Amen. Hoc
preceptum commendo tibi fili timothee secundum precedentes
in te prophetias. ut milites in illis bonam mili-
tiam habens fidem et bonam conscientiam. quam quidam
repellentes circa fidem naufragauerunt. ex quibus est
hymeneus et alexander. quos tradidi satha-
ne. ut discant non blasphemare.

Obsecro igitur primo omnium fieri
obsecrationes. orationes. postulationes. gratiarum
actiones pro omnibus hominibus. pro regibus et omnibus qui in sublimitate
constituti sunt. ut quietam et tranquillam uitam agamus in omni pietate et
castitate. Hoc enim bonum est et acceptum coram saluatore
nostro deo. qui omnes homines uult saluos fieri. et ad agni-
tionem ueritatis uenire. Vnus enim deus. unus media-
tor dei et hominum homo christus ihesus. qui dedit redemptionem semet-
ipsum pro omnibus. cuius testimonium temporibus suis datum est.
in quo positus sum ego predicator et apostolus. Veritatem
dico. non mentior. doctor gentium in fide et ueritate. Vo-
lo ergo uiros orare in omni loco. leuantes puras ma-
nus sine ira et disceptatione. Similiter et mulieres
in habitu ornato cum uerecundia et sobrietate ornantes
se. non in tortis crinibus aut auro aut margaritis uel
ueste preciosa. sed quod decet mulieres promittentes
castitatem per pietatem per bona opera. Mulier in silen-
tio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri
non permitto. neque dominari in uirum. sed esse in silentio. A-
dam enim primus formatus est. deinde eua. et adam non est seduc-
tus. mulier autem seducta in preuaricatione fuit. Sal-
uabitur autem per filiorum generationem. si permanserit in fide
et dilectione et sanctificatione cum sobrietate.

Fidelis sermo. Si quis episcopatum
desiderat. bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum

Aug. nullus saluatur nisi per eum. [illegible] Io. i.
A generibus seculorum .i. alias de omni genere hominum. [illegible] lec. xi. [illegible]
[illegible] uelle. [illegible] postulat.
Vult uos. [illegible] glo. [illegible]
Causa [illegible] omnes ad salutem. [illegible]
Vult de [illegible] non de iustitia. [illegible] glo.
Vult uos. [illegible] etc.

irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sue domui bene prepositum, filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui sue preesse nescit, quomodo ecclesie dei diligentiam habebit? Non neophitum, ne in superbiam elatus in laqueum incidat diaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, ut non in obprobrium incidat et in laqueum diaboli. Diacones similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes misterium fidei in conscientia pura. Et hii autem probentur primum, et sic ministrent nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas, non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. Diacones sint unius uxoris viri, qui filiis suis bene presint et suis domibus. Qui enim bene ministraverint gradum bonum sibi acquirent et multam fiduciam in fide que est in Christo Ihesu. Hec tibi scribo sperans me venire ad te cito. Si autem tardavero, ut scias quomodo oporteat te in domo dei conversari, que est ecclesia dei vivi, columpna et firmamentum veritatis. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, predicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.

iiii. Spiritus autem manifeste dicit quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum, in ypocrisi loquentium mendacium, et cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere a cibis quos deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus et his qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura dei bona, et nichil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum dei et orationem. Hec proponens fratribus bonus eris minister Christi Ihesu, enutritus verbis fidei et bone doctrine quam assecutus es. Ineptas autem et aniles fabulas devita. Exerce autem te ipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est; pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vite que nunc est et future. Fidelis sermo et omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimur, quia speramus in deum vivum, qui est salvator omnium hominum, maxime fidelium. Precipe hec et doce. Nemo adolescentiam tuam contempnat, sed exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate. Dum venio attende lectioni, exhortationi et doctrine. Noli negligere gratiam que in te est, que data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbiterii. Hec meditare, in his esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi et doctrine, insta in illis. Hoc enim faciens et te ipsum salvum facies et eos qui te audiunt. Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem, iuvenes ut fratres, anus ut matres, iuvenculas ut sorores in omni castitate.

Viduas honora que vere vidue sunt. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet, discat primum domum suam regere, et mutuam vicem reddere parentibus. Hoc enim acceptum est coram deo. Que autem vere vidua est et desolata speret in deum, et instet obsecrationibus et orationibus nocte ac die. Nam que in deliciis est vivens mortua est. Et hoc precipe ut irreprehensibiles sint. Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit et est infideli deterior. Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, que fuerit unius viri uxor, in operibus bonis testimonium habens, si filios educavit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulationem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est. Adolescentiores autem viduas devita. Cum enim luxuriate fuerint in Christo, nubere volunt, habentes dampnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Simul autem et ociose discunt circuire domos, non solum ociose sed et verbose et curiose, loquentes que non oportet. Volo ergo iuniores nubere, filios procreare, matresfamilias esse, nullam occasionem dare adversario maledicti gratia. Iam enim quedam converse sunt retro Sathanan. Si quis fidelis aut fidelis habet viduas, subministret illis et non gravetur ecclesia, ut his que vere vidue sunt sufficiat. Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura: Non infrenabis os bovi trituranti, et dignus est operarius mercede sua. Adversus presbiterum accusationem noli recipere nisi sub duobus aut tribus testibus. Peccantes coram omnibus argue, ut et ceteri timorem habeant. Testificor coram deo et Christo Ihesu et electis angelis ut hec custodias sine preiudicio, nichil faciens in aliam partem declinando. Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis. Te ipsum castum custodi. Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere propter stomachum tuum et frequentes tuas infirmitates. Quorundam hominum peccata manifesta sunt, precedentia ad iudicium; quosdam autem et subsequuntur. Similiter et facta bona manifesta sunt, et que aliter se habent abscondi non possunt. vi. Qui autem fideles habent dominos non contempnant, quia fratres sunt, sed magis serviant, quia fideles sunt et dilecti, qui beneficii participes sunt. Hec doce et exhortare. Si quis aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri Ihesu Christi et ei que secundum pietatem est doctrine, superbus est, nichil sciens, sed languens circa questiones et pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidie, contentiones, blasphemie, suspitiones male, conflictationes hominum mente corruptorum, et qui veritate privati sunt, existimantium questum esse pietatem. Discede ab huiusmodi. Est autem questus magnus pietas cum sufficientia. Nichil enim intulimus in hunc mundum; haud dubium quia nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta et quibus

tegamur: his contenti sumus. Nam qui volunt divites
fieri: incidunt in temptationem et in laqueum diaboli. et desideria
multa et inutilia et nociva. que mergunt homines in
interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est
cupiditas. quam quidam appetentes erraverunt a fide.
et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o homo dei.
hec fuge. Sectare vero iustitiam. pietatem. fidem. cari
tatem: patientiam. mansuetudinem. Certa bo
num certamen fidei. apprehende vitam eternam. in qua vocatus
es. et confessus bonam confessionem coram multis testibus. Pre
cipio tibi coram deo qui vivificat omnia. et christo ihesu qui te
stimonium reddidit sub pontio pilato bonam confes
sionem: ut serves mandatum sine macula irrepre
hensibile. usque in adventum domini nostri ihesu christi. quem
suis temporibus ostendet beatus et solus potens rex re
gum et dominus dominantium: qui solus habet inmortalitatem et
lucem habitat inaccessibilem. quem nullus hominum vidit
sed nec videre potest: cui honor et imperium in sempi
ternum. amen. Divitibus huius seculi precipe non sublime
sapere. nec sperare in incerto divitiarum. sed in deo vivo
qui prestat nobis omnia habunde ad fruendum. Bene agere.
divites fieri in operibus bonis. facile tribuere. com
municare. thesaurizare sibi fundamentum bonum
in futurum: ut apprehendant veram vitam. O timothee
depositum custodi: devitans prophanas vocum novi
tates. et oppositiones falsi nominis scientie: quam qui
dam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia tecum. amen.

Item timo
theo scribit de exhortatione martyrii. et omnis re
gule veritatis. et quod futurum sit temporibus novissimis.
et de sua passione. scribens ei ab urbe roma.

I

Paulus apostolus christi ihesu per
voluntatem dei. secundum
promissionem vite que est
in christo ihesu. timotheo
karissimo filio. gratia. misericordia.
et pax a deo patre et christo
ihesu domino nostro. Gratias
ago deo cui servio a pro
genitoribus meis in
conscientia pura. quod sine
intermissione habeam tui
memoriam in orationibus meis nocte ac die desiderans
te videre. memor lacrimarum tuarum. ut gaudio
implear. recordationem accipiens eius fidei que est
in te non ficta. que habitavit primum in avia tua
loyde. et matre tua eunice. Certus sum autem
quod et in te. Propter quam causam admoneo te. ut
resuscites gratiam dei que est in te per impositionem
manuum mearum. Non enim dedit nobis deus spiritum
timoris. sed virtutis et dilectionis et sobrietatis.
Noli itaque erubescere testimonium domini nostri.
neque me vinctum eius. sed collabora evangelio secundum
virtutem dei qui nos liberavit et vocavit vocatione
sancta: non secundum opera nostra. sed secundum propositum suum. et
gratiam que data est nobis in christo ihesu ante tempora secu
laria: manifestata est autem nunc per illuminationem sal
vatoris nostri ihesu christi: qui destruxit quidem mortem. illu
minavit autem vitam et incorruptionem per evangelium.
in quo positus sum ego predicator et apostolus et magister gen
tium. Ob quam causam et hec patior: sed non confundor. Scio
enim cui credidi: et certus sum. quia potens est depositum me
um servare in illum diem. Formam habe sanorum verbo
rum. que a me audisti in fide et dilectione in christo ihesu:
Bonum depositum custodi per spiritum sanctum qui habitat in
nobis. Scis hoc quod aversi sunt a me omnes qui in asia sunt: ex
quibus est phygelus et hermogenes. Det misericordiam
dominus onesiphori domui. quia sepe me refrigera
vit. et catenam meam non erubuit: Sed cum rome
venisset. sollicite me quesivit et invenit. Det illi dominus
invenire misericordiam a domino in illa die. Et quanta ephesi
ministravit: tu melius nosti.

II

Tu ergo fili mi confortare in gratia que est in christo
ihesu: et que audisti a me per multos testes. hec com
menda fidelibus hominibus qui ydonei erunt et alios docere.
Labora sicut bonus miles christi ihesu. Nemo militans deo
implicat se negotiis secularibus: ut ei placeat cui
se probavit. Nam et qui certat in agone non coronatur. nisi
qui legitime certaverit. Laborantem agricolam: opor
tet primum de fructibus percipere. Intellige que dico.
dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum. Memor esto ihesum
christum resurrexisse a mortuis ex semine david secundum
evangelium meum. in quo laboro usque ad vincula
quasi male operans: sed verbum dei non est alligatum. Ideo
omnia sustineo propter electos: ut et ipsi salutem consequantur
que est in christo ihesu cum gloria celesti. Fidelis sermo. Nam
si commortui sumus: et convivemus. Si sustinebimus et con
regnabimus. Si negaverimus: et ille negabit nos.
Si non credimus: ille permanet fidelis: negare se ipsum
non potest. Hec commoneo testificans coram domino. Noli
verbis contendere. ad nichil enim utile est. nisi ad subversionem
audientium. Sollicite cura te ipsum probabilem deo: exhibere
operarium inconfusibilem. recte tractantem verbum veritatis.
Prophana autem et vaniloquia devita. Multum enim profi
ciunt ad impietatem: et sermo eorum ut cancer serpit. Ex
quibus est hymeneus et phyletus. qui a veritate exciderunt.
dicentes resurrectionem iam factam: et subvertunt quorun
dam fidem. Sed firmum fundamentum dei stat: habens signaculum
hoc. Cognovit dominus qui sunt eius. et discedat ab iniquitate omnis qui
nominat nomen domini. In magna autem domo non solum sunt
vasa aurea et argentea: sed et lignea et fictilia. et quedam quidem
in honorem. quedam autem in contumeliam. Si quis ergo emundaverit
se ab istis. erit vas in honorem sanctificatum et utile
domino: ad omne opus bonum paratum. Iuvenilia autem desideria
fuge. Sectare vero iustitiam. fidem. caritatem. pacem cum his
qui invocant dominum de corde puro. Stultas autem et sine di
sciplina questiones devita: sciens quia generant lites. Ser
vum autem domini non oportet litigare. sed mansuetum esse ad omnes.
docibilem. patientem. cum modestia corripientem eos qui

ipse sive extra corpus nescio deus scit. quoniam raptus est in paradisum. et audivit archana verba que non licet homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor. pro me autem nichil gloriabor nisi in infirmitatibus meis. Nam et si voluero gloriari non ero insipiens. veritatem enim dicam. Parco autem. ne quis me existimet supra id quod videt in me. aut aliquid audit ex me. Et ne magnitudo revelationum extollat me. datus est michi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphizet. Propter quod ter dominum rogavi ut discederet a me. et dixit michi. Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis. ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo michi in infirmitatibus meis. in contumeliis. in necessitatibus. in persecutionibus. in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor tunc potens sum. Factus sum insipiens. vos me coegistis. Ego enim a vobis debui commendari. Nichil enim minus feci ab hiis qui sunt supra modum apostoli. tamet si nichil sum. Signa tamen apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia. signis et prodigiis et virtutibus. Quid est enim quod minus habuistis pre ceteris ecclesiis. nisi quod ego ipse non gravavi vos? Donate michi hanc iniuriam.

XIII

Ecce tercio hoc paratus sum venire ad vos. et non ero gravis vobis. Non enim quero que vestra sunt. sed vos. Nec enim debent filii parentibus thesaurizare. sed parentes filiis. Ego autem libentissime impendam. et superimpendar ipse pro animabus vestris. licet plus vos diligens minus diligar. Sed esto. Ego vos non gravavi. sed cum essem astutus. dolo vos cepi. Numquid per aliquem eorum quos misi ad vos circumveni vos? Rogavi titum. et misi cum eo fratrem. Numquid titus vos circumvenit? Nonne eodem spiritu ambulavimus? nonne eisdem vestigiis? Olim putatis quod excusemus nos apud vos. Coram deo in Christo loquimur. Omnia autem karissimi propter vestram edificationem. Timeo enim ne forte cum venero non quales volo inveniam vos. et ego inveniar a vobis qualem non vultis. ne forte contentiones. emulationes. animositates. dissensiones. detractiones. susurrationes. inflationes. seditiones sint inter vos. ne iterum cum venero humiliet me deus apud vos. et lugeam multos ex hiis qui ante peccaverunt. et non egerunt penitentiam super immunditia et fornicatione et impudicitia quam gesserunt. Ecce tercio hoc venio
12 ad vos. In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. Predixi et predico ut presens vobis. et nunc absens hiis qui ante peccaverunt et ceteris omnibus. quoniam si venero iterum non parcam. An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus? qui in vobis non infirmatur. sed potens est in vobis. Nam et si crucifixus est ex infirmitate. sed vivit ex virtute dei. Nam et nos infirmi sumus in illo. sed vivemus cum eo ex virtute dei in vobis. Vosmetipsos temptate si estis in fide. ipsi vos probate. An non cognoscitis vosmetipsos quia Christus ihesus in vobis est? nisi forte reprobi estis. Spero autem quod cognoscetis. quia nos non sumus reprobi. Oramus autem deum ut nichil mali faciatis. non ut nos probati pareamus. sed ut vos quod bonum est faciatis. Nos autem ut reprobi simus. Non enim possumus aliquid adversus veritatem. sed pro veritate. Gaudemus enim quoniam nos infirmi sumus. vos autem potentes estis. Hoc et oramus vestram consummationem. Ideo hec absens scribo. ut non presens durius agam secundum potestatem quam dominus dedit michi in edificationem et non in destructionem. De cetero fratres gaudete. perfecti estote. exhortamini. idem sapite. pacem habete. et deus pacis et dilectionis erit vobiscum. Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes sancti. Gratia domini nostri ihesu Christi. et caritas dei. et communicatio sancti spiritus sit cum omnibus vobis. Amen.

Galathe sunt greci. Hii verbum veritatis primum ab apostolo acceperunt. sed post discessum eius temptati sunt a falsis apostolis. ut in legem et circumcisionem verterentur. Hos apostolus revocat ad fidem veritatis. scribens eis ab epheso.

I

Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem. sed per ihesum Christum et deum patrem qui suscitavit eum a mortuis. et qui mecum sunt omnes fratres. ecclesiis galatie. Gratia vobis et pax a deo patre et domino ihesu Christo. qui dedit semetipsum pro peccatis nostris. ut eriperet nos de presenti seculo nequam secundum voluntatem dei et patris nostri. cui est gloria in secula seculorum. amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui vos vocavit in gratiam Christi in aliud evangelium. quod non est aliud. nisi sunt aliqui qui vos conturbant. et volunt convertere evangelium Christi. Sed licet nos aut angelus de celo evangelizet vobis preterquam quod evangelizavimus vobis. anathema sit. Sicut prediximus. et nunc iterum dico. Si quis vobis evangelizaverit preter id quod accepistis. anathema sit. Modo enim hominibus suadeo aut deo? An quero hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem. Christi servus non essem. Notum enim vobis facio fratres evangelium quod evangelizatum est a me. quia non est secundum hominem. Neque enim ego ab homine accepi illud neque didici. sed per revelationem ihesu Christi. Audistis enim conversationem meam aliquando in iudaismo. quoniam supra modum persequebar ecclesiam dei et expugnabam illam. et proficiebam in iudaismo supra multos coetaneos meos in genere meo. habundantius emulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui me segregavit de utero matris mee et vocavit per gratiam suam. ut revelaret filium suum in me. ut evangelizarem illum in gentibus. continuo non acquievi carni et sanguini. neque veni hierosolimam ad antecessores meos apostolos. sed abii in arabiam. et iterum reversus sum damascum. Deinde post annos tres

uēi hyerlimā uidē petrū. 7 mansi apd illū dieb'
qndecī. Aliū aūt aplōꝝ uidi neminē. nisi iacobū
frēm dni. Que aūt scribo uob' ecce corā dō. qꝛ nō
mentior. Deinde ueni in ptes syrie 7 cilicie. Erā
aūt ignot' facie ecclīe iudee q̄ erāt ī xp̄o. Tantū
auditū aūt hēbāt. qm̄ q psequebat' nos aliqn̄. nūc
euangelizat fidē q̄ aliqn̄do expugnabat. 7 in me
clarificabāt dm̄. II

Deinde p' annos quattuordecī. iterū ascendi ihe
rosolimā cū barnaba. assūpto 7 tito. Ascendi
aūt scdm reuelatoēm. 7 contuli cū illis euglīm qd p̄dico
in gentib;. Seorsū aūt hiis q uidebant' aliqd ee. ne
forte in uacuū currerē. aut cucurrissē. Sed neq;
tit' q mecū erat cū eēt gentilis cōpulsus ē. cir
cūcidi. sꝫ ꝓpt' subintroductos falsos frēs. q sub
introierūt explorare libtatē nrām q̄ hēmus i
xp̄o ihu. ut nos ī suitutē redigerēt. Quib; neq;
ad horā cessimus subiectoī. ut ūitas euan
gelii pmaneat apd uos. Ab hiis aūt q uidebant'
ee ad qualēs aliqn̄ fuerīt. nichil mea interest.
Deꝰ psonā hoīs n̄ accipit. Michi eī qui uidebant' ee
ad. nichil ꝯtulerūt. Sed ꝯtra cū uidissent q' credītū ē
m̄ euangeliū ꝑputii. sicut petro circūcisionis.
q eī opatus ē petro in aplatū circūcisionis. opat' ē 7
michi int' gentes. 7 cū cognouissēt grām dī q̄ data
ē m̄. iacob' 7 cephas 7 iohes q uide
bant' columpne ee. dextras dederūt m̄ 7 barnabe
societatis. ut nos in gentes. ip̄i aūt ī circūcisiōē. tantū
ut paupū memores eēm'. qd 7 sollicit' fui h' ipm̄
facē. Cū aūt uenisset cephas anthiochiā. in faciē ei re
stiti. qꝛ rephensibilis erat. Prius eī q̄ uenirent
qdā a iacobo. cū gentib; edebat. Cū aūt uenissent
subtrahebat 7 segregabat se. timens eos q ex cir
cūcisiōē erant. 7 simulatoī ei' ꝯsenserūt ceteri iu
dei. ita ut 7 barnabas duceret' ab eis. in illā simu
latoēm. Sed cū uidissē q' n̄ recte ambularent. ad ū
itatē euāgelii. dixi cephe corā oīb;. Si tu cū iu
deus sis gentilit' uiuis 7 n̄ iudaice. quō gentes
cogis iudaizare. Nos natura iudei. 7 n̄ ex gen
tib; peccatores. Scientes aūt q' n̄ iustificat'
hō ex opib; legis n̄ p fidē ihu xp̄i. 7 nos ī xp̄o ihu
credidim'. ut iustificemur ex fide xp̄i. 7 nō ex op
ib; legis. nisi p fidē ihu xp̄i. Ppt' qd ex opibus
legis. n̄ iustificabit' oīs caro. Qd si querēn
tes iustificari in xp̄o. inuenti sum' 7 ip̄i pecca
tores. Nūqd xp̄s pecti minist' ē. Absit. Si eī
q̄ destruxi hec iterū reedifico. puaricatorē
me ꝯstituo. Ego eī p legē legi mortuus sum.
ut dō uiuā. xp̄o crucifixus sum cruci. Viuo aūt iā
n̄ ego. uiuit uo ī me xp̄s. Qd aūt nūc uiuo ī car
ne. ī fide uiuo filii dī. q dilexit me. 7 tradidit
semetipm̄ p me. Nō abicio grām dī. Si eī
p legē iustitia ē. g' xp̄s gratis mortuus ē.

O insensati galathe. quis uos fa III
fascinauit n̄ obedire ūitati. ante quoꝝ oculos ihc xp̄s p̄scrip
tus ē in uob' crucifixus. Hoc solū a uob' uolo discere.
Ex opib; legis sp̄m accepistis. an ex auditu fi
dei. Sic stulti estis. ut cū sp̄u ceperitis. nūc carne
ꝯsummemini. Tanta passi estis sine cā. si tamen si
ne cā. Qui g' tribuit uob' sp̄m. 7 opat' ūtutes in uob'.
ex opib; legis an ex auditu fidei. Sic scriptū est.
abrahā credidit dō. 7 reputatū ē ei ad iustitiā.
Cognoscite g'. qꝛ q ex fide s̄t. hi s̄t filii abrahe. P
uidens aūt scriptura qꝛ ex fide iustificat gentes dꝰ.
p̄nuntiauit abrahe qꝛ bn̄dicent' in te oēs gentes. I
git' q ex fide s̄t. bn̄dicent' cū fideli abrahā. Quicū
q eī ex opib; legis s̄t. sub maledicto s̄t. Scriptū ē
eī. Maledictus oīs. q n̄ pmanserit in oīb;. q̄ scripta
s̄t ī libro legis. ut faciat ea. Qm̄ aūt ī lege nemo
iustificat' apd dm̄. manifestū ē. qꝛ iustus ex
fide uiuit. Lex aūt n̄ ē ex fide. sꝫ q fecerit ea. ui
uet ī illis. Xp̄s nos redemit d' maledicto legis. fc̄s
p nob' maledictū. qꝛ scriptū ē. maledict' oīs qui
pendet ī ligno. ut gentib; bn̄dictio abrahe fieret
in xp̄o ihu. ut pollicitatoēm sp̄s accipiam' p fidem.
Frēs. scdm̄ hoīem dico. Tamē hoīs ꝯfirmatū testa
mentū. nemo spernit aut sup ordinat. Abrahe dic
te s̄t pmissiōes. 7 semini ei'. Nō dicit 7 seminib;
q̄si in multis. sꝫ q̄si in uno 7 semini tuo q ē xp̄s. Hoc
aūt dico testamentū ꝯfirmatū a dō. q̄ post quadrin
gentos 7 triginta annos facta ē lex nō irritū fa
cit ad euacuandā pmissiōēm. Nā si ex lege he
reditas. iā n̄ ex pmissiōe. Abrahe aūt p repmis
siōēm donauit deus. Quid g' lex. ꝓpt' transgressi
oēs posita ē. donec ueniret semē cui repmiserat
ordinata p angelos ī manu mediatoris. Medi
ator aūt unius n̄ est. dꝰ aūt unꝰ ē. Lex g' aduersus
pmissa dī. Absit. Si eī data eēt lex q̄ posset
iustificare. ūe ex lege eēt iustitia. Sed ꝯclusit
scriptura oīa sub peccato. ut pmissio ex fide ihu xp̄i
daret' credentib;. Prius aūt q̄ ueniret fides. sub
lege custodiebamur. ꝯclusi in ea fide q̄ reuelanda
erat. Itaq; lex pedagog' nr̄ fuit ī xp̄o. ut ex fide
iustificemur. At ubi uenit fides. iā n̄ sum' sub
pedagogo. Oēs eī filii dī estis. p fidē ī xp̄o ihu.
Quicūq; eī ī xp̄o baptizati estis. xp̄m induistis.
Nō ē iudeus. neq; grecus. t' gentilis. n̄ ē suus
neq; liber. n̄ ē masculus. neq; femina. Oēs eī uos unꝰ
estis ī xp̄o ihu. Si aūt uos xp̄i. g' abrahe semē e
stis. scdm pmissiōēm heredes.

Dico aūt. Quanto tpr' heres paruulus IIII
ē. nichil differt a suo cū sit dns oīm. sꝫ sub tutori
b; 7 actorib; ē. usq; ad p̄finitū tps̄ a patre. Ita
7 nos cū eēm' paruuli. sub elementis mūdi eramus
suientes. At ubi uenit plenitudo tpis. misit
dꝰ filiū suū natū ex muliere. fc̄m sub lege. ut
eos q sub lege erant redimeret. ut adoptionē fi
lioꝝ reciperem'. Qm̄ aūt estis filii dī. misit dꝰ sp̄m

filii sui in corda nostra clamantem abba pater. Itaque iam non est servus sed filius. Quod si filius et heres per deum. Sed tunc quidem ignorantes deum, his qui natura non sunt dii serviebatis. Nunc autem cum cognoveritis deum, immo cogniti sitis a deo, quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa, quibus denuo servire vultis? Dies observatis et menses et tempora et annos. Timeo vos, ne forte sine causa laboraverim in vobis. Estote sicut ego, quia et ego sicut vos. Fratres, obsecro vos: nichil me lesistis. Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis iam pridem, et temptationem vestram in carne mea non sprevistis neque respuistis, sed sicut angelum dei excepistis me, sicut Christum Ihesum. Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis quia si fieri posset oculos vestros eruissetis et dedissetis michi. Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens vobis? Emulantur vos non bene, sed excludere vos volunt ut illos emulemini. Bonum autem emulamini in bono semper, et non tantum cum presens sum apud vos. Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Vellem autem esse apud vos modo, et mutare vocem meam, quoniam confundor in vobis. Dicite michi, qui sub lege vultis esse, legem non legistis? Scriptum est enim quoniam Abraham duos filios habuit, unum de ancilla et unum de libera. Sed qui de ancilla secundum carnem natus est, qui autem de libera per repromissionem. Que sunt per allegoriam dicta. Hec enim sunt duo testamenta. Unum quidem in monte Syna in servitutem generans, que est Agar. Syna enim mons est in Arabia, qui coniunctus est ei que nunc est Ierusalem et servit cum filiis suis. Illa autem que sursum est Ierusalem libera est, que est mater nostra. Scriptum est enim: Letare sterilis que non paris, erumpe et clama que non parturis, quia multi filii deserte magis quam eius que habet virum. Nos autem fratres secundum Ysaac promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc is qui secundum carnem natus fuerat persequebatur eum qui secundum spiritum, ita et nunc. Sed quid dicit scriptura? Eice ancillam et filium eius. Non enim heres erit filius ancille cum filio libere. Itaque fratres iam non sumus ancille filii sed libere. Qua libertate Christus nos liberavit. State et nolite iterum iugo servitutis contineri.

V

Ecce ego Paulus dico vobis quoniam si circumcidamini Christus vobis nichil proderit. Testificor autem rursus omni homini circumcidenti se quoniam debitor est universe legis faciende. Evacuati estis a Christo qui in lege iustificamini; a gratia excidistis. Nos enim spiritu ex fide spem iustitie expectamus. Nam in Christo Ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium, sed fides que per caritatem operatur. Currebatis bene. Quis vos fascinavit veritati non obedire? Nemini consenseritis. Persuasio non est ex eo qui vocat vos. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Ego confido in vobis in domino quod nichil aliud sapietis. Qui autem conturbat vos portabit iudicium, quicumque est ille. Ego autem fratres si circumcisionem predico, quid adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis. Utinam et abscidantur qui vos conturbant. Vos enim in libertatem vocati estis fratres, tantum ne libertatem in occasionem detis carnis, sed per caritatem spiritus servite invicem. Omnis enim lex in uno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Quod si invicem mordetis et comeditis, videte ne ab invicem consumamini. Dico autem: Spiritu ambulate, et desideria carnis non perficietis. Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem. Hec enim sibi invicem adversantur, ut non quecumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu ducimini, non estis sub lege. Manifesta autem sunt opera carnis, que sunt fornicatio, immunditia, luxuria, ydolorum servitus, veneficia, inimicitie, contentiones, emulationes, ire, rixe, dissensiones, secte, invidie, homicidia, ebrietates, comessationes, et his similia. Que predico vobis sicut predixi, quoniam qui talia agunt regnum dei non consequentur. Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Adversus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis.

VI

Si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis glorie cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes. Fratres, et si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum ne et tu tempteris. Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi. Nam si quis existimat se aliquid esse cum nichil sit, ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque, et sic in semetipso tantum gloriam habebit et non in altero. Unusquisque enim onus suum portabit. Communicet autem is qui catezizatur verbo ei qui se catezizat in omnibus bonis. Nolite errare, deus non irridetur. Que enim seminaverit homo hec et metet. Quoniam qui seminat in carne sua de carne et metet corruptionem. Qui autem seminat in spiritu de spiritu metet vitam eternam. Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu. Quicumque enim volunt placere in carne, hi cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis Christi persecutionem non patiantur. Neque enim qui circumciduntur legem custodiunt, sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur. Michi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Ihesu Christi, per quem michi mundus crucifixus est et ego mundo. In Christo enim Ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium, sed nova creatura. Et quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos et misericordia, et super Israel dei. De cetero nemo michi molestus sit. Ego enim stigmata domini Ihesu in corpore meo porto. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum spiritu vestro fratres. Amen.

Ephesii sunt Asiani. Hii accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos conlaudat apostolus scribens eis a Roma de carcere per Tychicum diaconem.

I a Paulus apoſtolus Chriſti Iheſu per voluntatem Dei ſanctis omnibus qui ſunt Epheſi et fidelibus in Chriſto Iheſu. Gratia vobis et pax a Deo patre noſtro et Domino Iheſu Chriſto. Benedictus Deus et pater Domini noſtri Iheſu Chriſti qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in celeſtibus in Chriſto, ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem ut eſſemus ſancti et immaculati in conſpectu eius in caritate. Qui predeſtinavit nos in adoptionem filiorum per Iheſum Chriſtum in ipſum ſecundum propoſitum voluntatis ſue in laudem glorie gratie ſue, in qua gratificavit nos in dilecto filio ſuo, in quo habemus redemptionem per ſanguinem eius remiſſionem peccatorum ſecundum divitias gratie eius que ſuperhabundavit in nobis in omni ſapientia et prudentia, ut notum faceret nobis ſacramentum voluntatis ſue ſecundum bonum placitum eius quod propoſuit in eo in diſpenſatione plenitudinis temporum inſtaurare omnia in Chriſto que in celis et que in terra ſunt in ipſo. In quo etiam et ſorte vocati ſumus predeſtinati ſecundum propoſitum eius qui omnia operatur ſecundum conſilium voluntatis ſue, ut ſimus in laudem glorie eius nos qui ante ſperavimus in Chriſto. In quo et vos vocati eſtis cum audiſſetis verbum veritatis evangelium ſalutis veſtre, in quo et credentes ſignati eſtis ſpiritu promiſſionis ſancto qui eſt pignus hereditatis noſtre in redemptionem adquiſitionis in laudem glorie ipſius. Propterea et ego audiens fidem veſtram que eſt in Domino Iheſu et dilectionem in omnes ſanctos non ceſſo gratias agens pro vobis memoriam veſtri faciens in orationibus meis, ut Deus Domini noſtri Iheſu Chriſti pater glorie det vobis ſpiritum ſapientie et revelationis in agnitione eius, illuminatos oculos cordis veſtri ut ſciatis que ſit ſpes vocationis eius que divitie glorie hereditatis eius in ſanctis, et que ſit ſupereminens magnitudo virtutis eius in nos qui credidimus ſecundum operationem potentie virtutis eius quam operatus eſt in Chriſto ſuſcitans illum a mortuis et conſtituens ad dexteram ſuam in celeſtibus ſupra omnem principatum et poteſtatem et virtutem et dominationem et omne nomen quod nominatur non ſolum in hoc ſeculo ſed et in futuro. Et omnia ſubiecit ſub pedibus eius et ipſum dedit caput ſupra omnem eccleſiam que eſt corpus ipſius, plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur.

II a Et vos cum eſſetis mortui delictis veſtris et peccatis veſtris in quibus aliquando ambulaſtis ſecundum ſeculum mundi huius ſecundum principem poteſtatis aeris ſpiritus huius qui nunc operatur in filios diffidentie, in quibus et nos omnes aliquando converſati ſumus in deſideriis carnis noſtre facientes voluntatem carnis et cogitationum, et eramus natura filii ire ſicut et ceteri. Deus autem qui dives eſt in miſericordia propter nimiam caritatem ſuam qua dilexit nos, et cum eſſemus mortui peccatis convivificavit nos Chriſto, cuius gratia eſtis ſalvati, et conreſuſcitavit et conſedere fecit in celeſtibus in Chriſto Iheſu, ut oſtenderet in ſeculis ſupervenientibus habundantes divitias gratie ſue in bonitate ſuper nos in Chriſto Iheſu. Gratia enim eſtis ſalvati per fidem et hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt, non ex operibus ut ne quis glorietur. Ipſius enim ſumus factura creati in Chriſto Iheſu in operibus bonis que preparavit Deus ut in illis ambulemus. Propter quod memores eſtote quod aliquando vos gentes in carne qui dicimini preputium ab ea que dicitur circumciſio in carne manu facta, quia eratis illo tempore ſine Chriſto alienati a converſatione Iſrahel et hoſpites teſtamentorum promiſſionis ſpem non habentes et ſine Deo in hoc mundo. Nunc autem in Chriſto Iheſu vos qui aliquando eratis longe facti eſtis prope in ſanguine Chriſti. Ipſe enim eſt pax noſtra qui fecit utraque unum et medium parietem macerie ſolvens inimicitias in carne ſua legem mandatorum decretis evacuans, ut duos condat in ſemetipſo in unum novum hominem faciens pacem, et reconciliet ambos in uno corpore Deo per crucem interficiens inimicitias in ſemetipſo. Et veniens evangelizavit pacem vobis qui longe fuiſtis et pacem hiis qui prope, quoniam per ipſum habemus acceſſum ambo in uno ſpiritu ad patrem. Ergo iam non eſtis hoſpites et advene ſed eſtis cives ſanctorum et domeſtici Dei, ſuperedificati ſuper fundamentum apoſtolorum et prophetarum ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Iheſu, in quo omnis edificatio conſtructa creſcit in templum ſanctum in Domino, in quo et vos coedificamini in habitaculum Dei in ſpiritu ſancto.

III Huius rei gratia ego Paulus vinctus Chriſti Iheſu pro vobis gentibus, ſi tamen audiſtis diſpenſationem gratie Dei que data eſt mihi in vobis, quoniam ſecundum revelationem notum michi factum eſt ſacramentum ſicut ſupra ſcripſi in brevi, prout poteſtis legentes intelligere prudentiam meam in miſterio Chriſti, quod aliis generationibus non eſt agnitum filiis hominum ſicuti nunc revelatum eſt ſanctis apoſtolis eius et prophetis in ſpiritu, eſſe gentes coheredes et concorporales et comparticipes promiſſionis eius in Chriſto Iheſu per evangelium, cuius factus ſum miniſter ſecundum donum gratie Dei que data eſt michi ſecundum operationem virtutis eius. Michi omnium ſanctorum minimo data eſt gratia hec in gentibus evangelizare inveſtigabiles divitias Chriſti, et illuminare omnes que ſit diſpenſatio ſacramenti abſconditi a ſeculis in Deo qui omnia creavit, ut innoteſcat principibus et ſacerdotibus et poteſtatibus in celeſtibus per eccleſiam multiformis ſapientia Dei ſecundum prefinitionem ſeculorum quam fecit in Chriſto Iheſu Domino noſtro, in quo habemus fiduciam et acceſſum in confidentia per fidem eius. Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis que eſt gloria veſtra. Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem Domini noſtri Iheſu Chriſti, ex quo omnis

resistunt veritati: nequando deus illis det penitentiam ad cognoscendam veritatem, et resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.

III

Hoc autem scito quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa: et erunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores magis quam dei: habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Et hos devita. Ex his enim sunt qui penetrant domos, et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, que ducuntur variis desideriis, semper discentes, et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum autem Iannes et Mambres restiterunt Moysi, ita et hi resistunt veritati: homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Sed ultra non proficient: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut et illorum fuit. Tu autem assecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, persecutiones, passiones: qualia mihi facta sunt Antiochie, Yconio, et Listris: quales persecutiones sustinui, et ex omnibus eripuit me dominus. Et omnes qui volunt pie vivere in Christo Ihesu, persecutionem patientur. Mali autem homines et seductores proficient in peius, errantes et in errorem alios mittentes. Tu vero permane in his que didicisti et credita sunt tibi: sciens a quo didiceris, et quia ab infantia sacras litteras nosti, que te possunt instruere ad salutem per fidem que est in Christo Ihesu. Omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia: ut perfectus sit homo dei, ad omne opus bonum instructus.

IIII

Testificor coram deo et Christo Ihesu qui iudicaturus est vivos ac mortuos, et adventum ipsius et regnum eius: predica verbum, insta oportune, importune: argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus: et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac evangeliste, ministerium tuum imple, sobrius esto. Ego enim iam delibor, et tempus resolutionis mee instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona iustitie, quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex: non solum autem mihi, sed et his qui diligunt adventum eius. Festina venire ad me cito. Demas enim me dereliquit, diligens hoc seculum, et abiit Thessalonicam: Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam. Lucas est mecum solus. Marcum assume, et adduc tecum: est enim mihi utilis in ministerium. Tychicum autem misi Ephesum. Penulam quam reliqui Troade apud Carpum veniens affer tecum, et libros, maxime autem membranas. Alexander erarius multa mala mihi ostendit: reddet illi dominus secundum opera eius: quem et tu devita. Valde enim restitit verbis nostris. In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt: non illis imputetur. Dominus autem mihi astitit, et confortavit me, ut per me predicatio impleatur, et audiant omnes gentes: et liberatus sum de ore leonis. Liberavit me dominus ab omni opere malo: et salvum faciet in regnum suum celeste: cui gloria in secula seculorum. Amen. Saluta Priscam et Aquilam, et Onesifori domum. Erastus remansit Corinthi. Trophymum autem reliqui infirmum Mileti. Festina ante hyemem venire. Salutant te Eubulus, et Pudens, et Linus, et Claudia, et fratres omnes. Dominus Ihesus Christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum. Amen.

Titum commonefacit et instruit de constitutione presbiterii et de spirituali conversatione et hereticis vitandis qui in scripturis iudaicis credunt. Scribens ei a Nicopoli.

[illegible] ut in. Saule fili respice. Et [illegible] At ille dixit. [illegible] [illegible] confiteres [illegible] audires vocem ex ore [illegible] illi ad omnes homines [illegible] nomine. [illegible] [illegible] illum diceret [illegible] tuum de me. Et ego dixi [illegible] me concludere [illegible]

I

Paulus servus dei, apostolus autem Ihesu Christi secundum fidem electorum dei, et agnitionem veritatis que secundum pietatem est in spem vite eterne, quam promisit qui non mentitur deus ante tempora secularia: manifestavit autem temporibus suis verbum suum in predicatione que credita est mihi secundum preceptum salvatoris nostri dei, Tito dilecto filio secundum communem fidem, gratia et pax a deo patre et Christo Ihesu salvatore nostro. Huius rei gratia reliqui te Crete, ut ea que desunt corrigas, et constituas per civitates presbiteros, sicut et ego disposui tibi: si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxurie, aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse, sicut dei dispensatorem: non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum: sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem: ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi et inobedientes, vaniloqui et seductores, maxime qui de circumcisione sunt: quos oportet redargui: qui universas domos subvertunt, docentes que non oportet, turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis proprius ipsorum propheta: Cretenses semper mendaces, male bestie, ventris pigri. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos dure, ut sani sint in fide, non intendentes iudaicis fabulis, et mandatis hominum aversantium se a veritate. Omnia munda mundis: coinquinatis autem et infidelibus nichil mundum, sed inquinate sunt eorum et mens et conscientia. Confitentur se nosse deum, factis autem negant: cum sint abhominati et incredibiles, et ad omne opus bonum reprobi.

ra loquere q̄ decet sanā doctrinā.
Senes ut sobrii sint. pudici. prudentes. sani
in fide. in dilectione in pacientia. Anus similiter
in habitu scō. nō criminatrices. nō uino multo ser
uientes. bn̄ docentes. ut prudentiā doceant. Ado
lescentulas. ut uiros suos ament. filios ~~suos~~ di
ligant. prudentes. castas. sobrias. domus curā
habentes. benignas. subditas suis uiris. ut nō blas
phemet' uerbum dei. Iuuenes similiter hortare. ut
sobrii sint. In oībus te ipm̄ p̄be exemplū bo
norum operum. in doctrina integritate. in grauita
te in uerbis sanū. et irrep̄hensibile. ut is q ex ad
uerso ē uereat'. nichil hn̄s malū dicere de nobis.
Seruos dn̄is suis subditos ēē. in oīb; placē
tes. nō contradicentes ... uantes. fr̄e nobis
fidē ostendentes & filios ... ihm xp̄m in ipm
ū uoluntatis sue in laude glē
ornent in oīb;. Ap grātificauit nos in dilecto filio
nr̄i oīb; hoīb; er bem̄ redemptioē p sanguinē
impietatē et secularia peccator. sc̄dm diuitias grē
et uiuam' in h' sc̄lo abundauit in nob in omni sapiā
aduentū glē mag et notū faceret nob sacrm̄
q dedit semetipm p e sc̄dm bonū placitū eius
iniquitate. et munda in dispensatione plenitudi
lē. sectatorē bonorum aurare oīa in xp̄o q in celis
Hec loquere et exhorta in q̄ et sorte uocati su
Hec oī impio. Nemo te destinati sc̄dm ppositū eius q oīa op
los principib; et potestatib; uoluntatis sue. ut sim'
et obedire. ad omē op bonū paratos ...
blasphemare. nō litigiosos esse. s; modestos. oēm
ostendentes mansuetudinē ad oēs hoīes. Eram'
enī et nos aliqn̄ insipientes et incredli. errantes.
seruientes desideriis et uoluptatib; uariis. in ma
licia et inuidia agentes. odibiles. odientes in
uicē. Cū aūt benignitas et humanitas apparuit
saluatoris nr̄i dei. nō ex opib; iusticie que feci
m' nos. s; sc̄dm suā mīam saluos nos fec. p la
uacrū regenerationis et renouationis sp̄s scī q̄ effu
dit in nos habunde p ihm xp̄m saluatorē nr̄m. ut
iustificati grā ipsi. heredes sim' sc̄dm spē ui
te eterne. Fidelis sermo ē. et de his uolo te confir
mare. ut curent bonis opib; p̄ee q credunt deo.
Hec sunt bona et utilia hominib;. Stultas aūt
questiones et genealogias. et contentiones et pugnas
legis deuita. Sunt enī inutiles et uane. Hereticū
hominē post unā et scdā correptionē deuita. sci
ens qr subuersus ē q eiusmodi ē. et delinquit ~~ē sic~~ p
prio iudicio condēpnatus. Cū misero ad te arteman
aut tythicū. festina ad me uenire nicopo
lim. Ibi enī statui hyemare. Zenā legis peritū
et apollo sollicite p̄mitte. ut nichil illis desit.
Discant aūt et nr̄i bonis opib; p̄ee ad usus ne
cessarios. ut nō sint infructuosi. Salutant te qui
mecū sūt oēs. Saluta eos q nos amant in fide. Grā
dei cū oīb; uob. Amē.

Phylemonē familia
res litteras facit p honesimo suo ēn. Scribit
aūt ei ab urbe roma de carcere.

Paulus uinct' xp̄i ihu. et
timotheus fr̄. phile
moni dilecto adiutori
nr̄o. et appie sorori ka
rissime. et achippo co
militoni nr̄o. et eccle q̄
in domo tua ē. grā uob
et pax a deo patre nr̄o
et dn̄o ihu xp̄o. Grās
ago deo meo semp. me
moriā tui faciens in o
rationib; meis. audiens karitatē tuā et fi
dem q̄ habes in domino ihu. et in oīs scōs.
ut cōmunicatio fidei tue euidens fiat in agnitōe
oīs boni ~~in nob~~ in xp̄o ihu. Gaudiū enī magnū
habui et consolationē in karitate tua. qr ui
scera scōrum requieuerunt p te fr̄. Propt qd multā
fiduciā hn̄s in xp̄o ihu imperādi tibi qd ad rē
ptinet. pp karitatē magis obsecro cū talis
sis ut paulus senex. nūc aūt et uinct' ihu xp̄i.
obsecro te p meo filio q̄ genui in uinculis
onesimo. q tibi aliqn̄ inutilis fuit. nūc aūt et t
et m utilis. quē remisi tibi. Tu aūt illū ut mea
uiscera suscipe. ~~filiū meū karissimū~~ q̄ ego
uolueram mecū detinere. ut p te m ministraret
in uinculis euuangelii. Sine consilio aūt tuo nichil uo
lui facere. uti ne uelud ex necessitate bonū tuū eēt.
s; uoluntariū. Forsitan enī ideo discessit ad horā
a te. ut eternū illū reciperes. iā nō ut seruū. s; plus p ser
uo karm̄ fr̄em. maxime m. Quanto aūt magis tibi et
in carne et in dn̄o. Si ḡ habes me sociū. suscipe
illū sicut me. Si aūt aliqd nocuit tibi aut debet. h
m imputa. Ego paulus scripsi mea manu. ego red
dam. ut nō dicā tibi qr et te ipm m debes. Ita fr̄
ego te fruar in dn̄o. Refice uiscera mea in dn̄o. Confidens
in obedientia tua scripsi tibi. sciens qm et sup id qd
dico facies. Simul aūt et para m hospitiū. nā sp
ero p orationes u͞ras donari me uob. Salutat te
epaphras concaptiuus m̄s in xp̄o ihu. marcus. a
ristarcus. demas. lucas. adiutores m̄i. Grā do
mini nr̄i ihu xp̄i cū sp̄u uro. Amē.

ut eos dicēs nō debē eos circūcidē filios suos. n;
secūdm ɔsuetudinē ingdi. Quid g ē. vtiq; oport;
ɔuenire multitudinē. Audient enī te sup'uenis
se. Hoc g fac qđ t' dicim'. Sūt nob uiri quattuor
uotū hn̄tes sup se. his assūptis sanctifica cū
illis. t īpnd e illis ut radāt capita sua. t sciēt
oēs q' q̄ de te audierūt falsa ē. s; ambulas t ipse cu
stodiēs legē. De his aūt q credider̄t ex gentib; nos
scripsim' iudicātes ut abstineat se ab ydolothito
t sanguine. t suffocato. t fornicatiōe. Tūc
paulus assūptis uiris postera die purificatus
cū illis intrauit in teplū annūtians expletionē
dierū purificatiōis. donec offeret p unoquoq; eorū o
blatio. Cū aūt septē dies ɔsumarent. hi q de a
sia erāt iudei. cū uidissent eū in teplo ɔcitauer̄t
oēm pplm. t iniecer̄t ei man' clamātes. Viri isrli
te. adiuuate nos. Hic ē hō q aduersus pplm
t legē. t locū hunc oēs ubiq; docens. insup t gen
tiles induxit in teplū. t uiolauit sc̄m locū istū.
Viderāt ēi trophymū ephesiū in ciuitate cū ip'o.
quē estimauer̄t q' in teplū introduxisset pau
lus. Cōmotaq; ē ciuitas tota. t facta ē concur
sio ppli. t apphendentes paulū trahebāt eū ex
teplo. t statī clause s̄t ianue. Querentib; aūt eū
occidē. nūtiatū ē tribuno cohortis. q' tota ɔfun
dit' ierlm. Qui statī assūptis militib; t cēturi
onib; decucurrit ad illos. Qui cū uidissent tribunū
t milites. cessauer̄t pcutere paulū. Tūc acce
dēs tribun' apphendit eū. t iussit alligari catenis
duab; t interrogabat quis eēt. t qđ fecisset. Alii aūt
aliud clamabāt in turba. Et cū nō posset certū agnoscē
p' tumultū. iussit duci eū in castra. Et cū uenisset
paulus ad gradus. ɔtigit ut portaret' a militib;
ppter uim ppli. Sequebat' eū multitudo ppli clamā
tes. tolle eū. Et cū cepisset induci in castra. paulus
dicit tribuno. Si licet m̄ loq' ad te. Qui dixit. Gre
ce nosti. Nōne tu es egyptius q an hos dies tu
multū ɔcitasti. t eduxisti in desto quattuor milia
uirorū sicariorū. Et dixit ad eū paulus. Ego hō sū
quidē iudeus a tharso cilicie. nō ignote ciuitatis mu
niceps. Rogo aūt te. pmitte m̄ loq' ad pplm.
Et cū ille pmisisset. paulus stās in gradib; annuit
manu ad pplm. t magno silentio facto. allocutus
ē hebraica lingua dicēs.

XXII

Viri fr̄s t patres audite q ad uos
nūc reddo ratiōnē. Cū audissent aūt q' hebraica
lingua loq'ret' ad illos. magis pstiterūt silētiū.
Et dixit. Ego sū uir iudeus nat' in tharso cilicie. nu
tritus aūt in ista ciuitate secus pedes gamaliel. eru
ditus iuxta ūitatē paterne legis. emulator legis
sic' t uos oēs estis hodie. q hanc uiā psecut' sū
usq; ad mortē. alligās t tradēs in custodias ui
ros ac mulieres sicut princeps sacerdotū m̄ testi
moniū reddit t oēs maiores natu. a quib; t epl'as
accipiēs ad fr̄s damascū pgebā. ut adducerē
inde uinctos in ierlm. ut punirent'. Factū ē aūt eū
te me. t appropinquāte damasco media die subi
to d' celo circūfulsit me lux copiosa. t decidēs
in terrā audiui uocē dicentē m̄. Saule saule
quid me psequeris. Durū ē t' ɔtra stimulū calcitrare.
Ego aūt respondi. Quis es domine. Dixitq; ad me.
Ego sū ihc nazarenus quē tu psequeris. t qui mecū
erāt lumē quidē uider̄t. uocē aūt nō audier̄t eius q
loquebat' mecū. t dixi. Quid faciā dn̄e. Dns aūt di
xit ad me. Surgēs uade damascū. t ibi t' di
cetur d' oīb; q te oporteat facē. Et cū nō uiderē
p' claritate luminis illi'. ad manū deduct' a
comitib; ueni damascū. Ananias aūt quidā uir
scdm legē testimoniū habēs ab oīb; habitanti
b; damasco iudeis. ueniēs ad me. t astās di
xit m̄. Saule fr̄ respice. Et ego eadē hora re
spexi in eū. At ille dixit. Deus patrū nrorū pordi
nauit te. ut cognosceres uoluntatē ei'. t uideres
iustū. t audires uocē ex ore ei'. q' eris testis
illi' ad oēs hoīes. eorū q' uidisti t audisti. Et nūc
quid moraris. Surge t baptizare. t ablue peccā
ta tua. inuocato noīe ipsi'. Factū ē aūt reuerten
ti m̄ in ierlm. t oranti in teplo. fieri me in stupore
mentis. t uidere illū dicentē m̄. Festina t exi ue
lociter ex ierlm. q' nō recipiet testimoniū
tuū d' me. Et ego dixi. Dn̄e ipi sciūt q' ego e
rā ɔcludēs in carcerē. t cedēs p synagogas eos
q credebāt in te. Et cū funderet' sanguis stephani
testis tui. ego astabā t ɔsentiebā t custodi
ebam uestimēta interficientiū illū. Et dixit ad me.
Vade. q' ego ad natiōes longe mittā te. Audi
ebant aūt eū usq; ad hoc ūbum. t leuauerūt uocē
suā dicentes. Tolle d' terra huiusmodi. nō ēi fas
ē eū uiuere. Vociferantib; aūt eis t pientib; uesti
menta sua. t puluerem iactantib; in aerē. iussit
tribun' induci eū in castra. t flagellis cedi. t torque
ri eū. ut sciret ppt' quā cām sic acclamarēt ei.
Et cū astrinxissent eū loris. dixit astanti s' cēturiōi
paulus. Si hoīem romanū t indēpnatū licet
uob flagellare. Quo audito centurio. acces
sit ad tribunū. t nūtiauit dicēs. Qđ actur' es. Hic
ēi hō ciuis romān' ē. Accedēs aūt tribun' dixit illi. Dic
m̄ si tu romān' es. At ille dixit. Etiā. Et respondit
tribun'. Quia facile te ciuē romanū dicis. Ego mul
ta sūma pecunia ciuitatē hāc ɔsecut' sū. Et pa
ulus ait. Ego aūt natus sū. Ptin' g discesser̄t
ab illo. q' eū torturi erāt. Tribun' q; timuit p'
q' rescivit q' ciuis romān' eēt. t q' alligasset eū.
Postera aūt die uolēs scire diligenti' qua ex cā
accusaret' a iudeis. soluit eū. t iussit sacerdotes
ɔuenire t oē ɔciliū. t pducēs paulū statuit
inter illos.

XXIII

Intuēs aūt ɔciliū paulus ait. Viri fr̄s ego oī..

scientia bona conversatus sum ante deum usque in hodiernum
diem. Princeps autem sacerdotum Ananias precepit astantibus
sibi percutere os eius. Tunc Paulus ad eum dixit: Percu-
tiet te deus paries dealbate. Et tu sedens iudicas me
secundum legem, et contra legem iubes me percuti? Et qui a-
stabant dixerunt: Summum sacerdotem dei maledicis?
Dixit autem Paulus: Nesciebam fratres quia princeps est sacerdotum.
Scriptum est enim: Principem populi tui non maledices. Sci-
ens autem Paulus quia una pars esset saduceorum et altera
phariseorum, exclamavit in concilio: Viri fratres, ego pha-
riseus sum, filius phariseorum; de spe et resurrectione mor-
tuorum ego iudicor. Et cum hec dixisset, facta est dissensio
inter phariseos et saduceos, et soluta est multitudo.
Saducei enim dicunt non esse resurrectionem, neque angelum neque
spiritum; pharisei autem utraque confitentur. Factus est autem cla-
mor magnus; et exurgentes quidam phariseorum pu-
gnabant dicentes: Nichil mali invenimus in homine
isto. Quod si spiritus locutus est ei aut angelus? Et cum magna
dissensio facta esset, timens tribunus ne discerperetur Pa-
ulus ab eis, iussit milites descendere et rapere eum de
medio eorum, ac deducere eum in castra. Sequenti autem nocte
assistens ei dominus ait: Constans esto; sicut enim testi-
ficatus es de me in Ierusalem, sic te oportet et Rome te-
stificari. Facta autem die, collegerunt se quidam ex iudeis,
et devoverunt se dicentes neque manducaturos neque bibi-
turos donec occiderent Paulum. Erant autem plusquam qua-
draginta viri qui hanc coniurationem fecerant. Qui ac-
cesserunt ad principes sacerdotum et seniores, et dixerunt:
Devotione devovimus nos nichil gustaturos donec occida-
mus Paulum. Nunc ergo vos notum facite tribuno cum conci-
lio, ut producat illum ad vos, tamquam aliquid certius cognituri
de eo. Nos vero priusquam appropiet parati sumus interfi-
cere illum. Quod cum audisset filius sororis Pauli insidi-
as, venit et intravit in castra, nuntiavitque Paulo. Vo-
cans autem Paulus ad se unum ex centurionibus, ait:
Adholescentem hunc perduc ad tribunum; habet enim aliquid indi-
care illi. Et ille quidem assumens eum duxit ad tribunum,
et ait: Vinctus Paulus rogavit me hunc adholescentem
perducere ad te, habentem aliquid loqui tibi. Apprehendens autem tribu-
nus manum illius, secessit cum eo seorsum, et interrogavit illum:
Quid est quod habes indicare michi? Ille autem dixit: Iudeis conve-
nit rogare te, ut crastina die Paulum producas in con-
cilium, quasi aliquid certius inquisituri sint de illo. Tu vero ne
credideris illis; insidiantur enim ei ex eis viri amplius
quam quadraginta, qui se devoverunt non manducare neque
bibere donec interficiant eum. Et nunc parati sunt, expectan-
tes promissum tuum. Tribunus igitur dimisit adholescen-
tem, precipiens ne cui loqueretur quoniam hec nota sibi fecisset.
Et convocatis duobus centurionibus dixit illis: Para-
te milites ducentos ut eant usque Cesaream, et equi-
tes septuaginta, et lancearios ducentos a tertia hora
noctis; et iumenta preparate, ut imponentes Paulum
salvum perducerent. Timuit enim ne forte raperent eum
iudei et occiderent, et ipse postea calumpniam sustineret.

Et misit eum ad Felicem presidem, scribens ei epistolam continen-
tem hunc modum. Claudius Lysias optimo presidi Felici
salutem. Virum hunc comprehensum a iudeis, et incipientem in-
terfici ab eis, superveniens cum exercitu eripui, cognito
quia romanus est. Volensque scire causam quam obiciebant illi, de-
duxi eum in concilium eorum. Quem inveni accusari de questionibus
legis eorum; nichil vero dignum morte aut vinculis habentem
crimen. Et cum michi perlatum esset de insidiis quas paraverant ei, mi-
si eum ad te, denuntians et accusatoribus ut dicant apud
te. Vale. Milites ergo secundum preceptum sibi assumentes
Paulum duxerunt per noctem in Antipatridem. Et postera die di-
missis equitibus ut irent cum eo, reversi sunt ad castra. Qui cum
venissent Cesaream et tradidissent epistolam presidi, statue-
runt ante illum et Paulum. Cum legisset autem et interrogasset de qua
provincia esset, et cognoscens quia de Cilicia esset, audiam te, inquit, cum
accusatores tui venerint. Iussitque in pretorio Herodis custodiri

Post quinque autem dies descendit **XXIIII** eum.
princeps sacerdotum Ananias cum senioribus quibusdam
et Tertullo quodam oratore, qui adierunt presidem adversus
Paulum. Et citato Paulo, cepit accusare Tertullus dicens:
Cum in multa pace agamus per te, et multa corrigantur per
tuam providentiam, semper et ubique suscipimus optime
Felix cum omni gratiarum actione. Ne diutius autem te protra-
ham, oro breviter audias nos pro tua clementia. Invenimus
hunc hominem pestiferum et concitantem seditiones omnibus iude-
is in universo orbe, et auctorem seditionis secte Naza-
renorum, qui etiam templum violare conatus est. Quem et appre-
hensum voluimus secundum legem nostram iudicare. Su-
perveniens autem tribunus Lysias cum vi magna eripuit eum
de manibus nostris, iubens accusatores eius ad te venire.
A quo poteris ipse iudicans de omnibus istis cognoscere de quibus nos
accusamus eum. Adiecerunt autem et iudei dicentes hec ita
se habere. Respondit autem Paulus, annuente sibi preside di-
cere: Ex multis annis esse te iudicem genti huic sciens,
bono animo pro me satisfaciam. Potes enim cognoscere, quia non
plus sunt michi dies quam duodecim, ex quo ascendi adorare
in Ierusalem; et neque in templo invenerunt me cum aliquo dispu-
tantem aut concursum facientem turbe, neque in synagogis, neque
in civitate; neque probare possunt tibi de quibus nunc accusant me.
Confiteor autem hoc tibi, quod secundum sectam quam dicunt heresim, sic de-
servio patri et deo meo, credens omnibus que in lege et prophetis
scripta sunt; spem habens in deum, quam et hii ipsi
expectant, resurrectionem futuram iustorum et iniquorum. In hoc
et ipse studeo sine offendiculo conscientiam habere ad deum et
ad homines semper. Post annos autem plures elemosinas
facturus in gentem meam veni, et oblationes et vota. In quibus
invenerunt me purificatum in templo, non cum turba neque cum
tumultu. Quidam autem ex Asia iudei, quos oportebat in
apud te presto esse et accusare, si quid haberent adversum me.
Aut hi ipsi dicant si quid invenerunt in me iniquitatis,
cum stem in concilio, nisi de una hac solummodo voce qua
clamavi inter eos stans: quoniam de resurrectione mortuorum
ego iudicor hodie a vobis. Distulit autem illos Felix,
certissime sciens de via hac, et dicens: Cum tribunus Lysias

descenderit, audiam vos. Iussitque centurioni custodire
eum, et habere requiem, nec quemquam prohibere de suis mini-
strare ei. Post aliquot autem dies veniens Felix cum
Drusilla uxore sua quae erat Iudaea, vocavit Paulum,
et audivit ab eo fidem quae est in Christum Iesum. Disputan-
te autem illo de iustitia et castitate, et de iudicio futuro,
tremefactus Felix respondit: Quod nunc attinet, vade: tem-
pore autem opportuno accersiam te: simul et sperans quod pecu-
nia ei daretur a Paulo, propter quod et frequenter accersiens
eum, loquebatur cum eo. Biennio autem expleto, accepit
successorem Felix Porcium Festum. Volens autem gratiam prae-
stare Iudaeis Felix, reliquit Paulum vinctum.

XXV

Festus ergo cum venisset in provinciam, post tri-
duum ascendit Hierosolymam a Caesarea. Adieruntque
eum principes sacerdotum et primi Iudaeorum adversus Pau-
lum, et rogabant eum postulantes gratiam adversus eum, ut iu-
beret perduci eum in Ierusalem, insidias tendentes ut eum in-
terficerent in via. Festus autem respondit servari Paulum in Cae-
sarea: se autem maturius profecturum. Qui ergo in vobis, ait, po-
tentes sunt, descendentes simul, si quod est in viro crimen, accu-
sent eum. Demoratus autem inter eos dies non amplius quam octo aut
decem, descendit Caesaream, et altera die sedit pro tribuna-
li, et iussit Paulum adduci. Qui cum perductus esset, circumste-
terunt eum qui ab Hierosolymis descenderant Iudaei, mul-
tas et graves causas obicientes, quas non poterant probare,
Paulo autem rationem reddente: Quoniam neque in legem Iudaeorum,
neque in templum, neque in Caesarem quicquam peccavi. Festus autem vo-
lens Iudaeis gratiam praestare, respondens Paulo dixit: Vis
Hierosolymam ascendere, et ibi de his iudicari apud me?
Dixit autem Paulus: Ad tribunal Caesaris sto, ubi me opor-
tet iudicari: Iudaeis non nocui, sicut tu melius nosti.
Si enim nocui, aut dignum morte aliquid feci, non
recuso mori: si vero nihil est eorum quae hi accusant me,
nemo potest me illis donare. Caesarem appello. Tunc Festus
cum consilio locutus, respondit: Caesarem appellasti, ad Caesa-
rem ibis. Et cum dies aliquot transacti essent, Agrippa rex
et Bernice descenderunt Caesaream ad salutandum Festum.
Et cum dies plures ibi demorarentur, Festus regi in-
dicavit de Paulo, dicens: Vir quidam est derelictus a
Felice vinctus, de quo cum essem Hierosolymis, adierunt me prin-
cipes sacerdotum et seniores Iudaeorum, postulantes adversus
illum damnationem. Ad quos respondi: quia non est consuetu-
do Romanis donare aliquem hominem, priusquam is qui accusatur
praesentes habeat accusatores, locumque defendendi acci-
piat ad abluenda crimina quae ei obiciuntur. Cum ergo huc
convenissent sine ulla dilatione, sequenti die sedens pro
tribunali, iussi adduci virum. De quo cum stetissent
accusatores, nullam causam deferebant de quibus ego suspi-
cabar malam: quaestiones vero quasdam de sua superstitione
habebant adversus eum, et de quodam Iesu defuncto, quem
affirmabat Paulus vivere. Haesitans autem ego de huius-
modi quaestione, dicebam si vellet ire Hierosolymam, et ibi
iudicari de istis. Paulo autem appellante ut servaretur
ad Augusti cognitionem, iussi servari eum, donec mittam

eum ad Caesarem. Agrippa autem dixit ad Festum: Volebam et ipse
hominem audire. Cras, inquit, audies eum.
Altera autem die cum venisset Agrippa et Bernice cum mul-
ta ambitione, et introissent in auditorium cum tribunis et viris
principalibus civitatis, iubente Festo adductus est
Paulus. Et dicit Festus: Agrippa rex et omnes qui simul
adestis nobiscum viri, videtis hunc de quo omnis multitudo
Iudaeorum interpellavit me Hierosolymis, petentes
ut traderem eum morti. Inaccusabilem non potui trade-
re eum, propter mandata quae habemus Caesaris. Si quis autem accusat
eum, sequatur Caesaream ubi custoditur. Qui cum venissent
huc clamantes tolle, non oportere eum vivere amplius. Ego
vero comperi nihil dignum eum morte admisisse. Et
cum dixisset ei, vis iudicari cum eis Hierosolymam? Caesa-
rem appellavit. Ipso autem hoc appellante ad Augusti
cognitionem mittere. De quo quid certum scribam domino non habeo.
Propter quod produxi eum ad vos, et maxime ad te rex
Agrippa, ut interrogatione facta habeam quid scribam. Sine ra-
tione enim mihi videtur mittere vinctum, et causas eius non signifi-
care. Agrippa

XXVI

Agrippa vero ad Paulum ait: Permittitur tibi loqui pro te
metipso. Tunc Paulus extenta manu coepit
rationem reddere. De omnibus quibus accusor a Iudae-
is rex Agrippa, aestimo me beatum apud te cum sim de-
fensurus me hodie, maxime te sciente omnia
quae apud Iudaeos sunt consuetudines et quaestiones: propter quod ob-
secro patienter me audias. Et quidem vitam meam a
iuventute, quae ab initio fuit in gente mea in Hiero-
solymis, noverunt omnes Iudaei, praescientes me ab initio,
si velint testimonium perhibere, quoniam secundum certissi-
mam sectam nostrae religionis vixi Pharisaeus. Et nunc in spe quae ad patres
nostros repromissionis facta est a Deo, sto iudicio subiec-
tus, in quam duodecim tribus nostrae die ac nocte deservientes sperant
devenire. De qua spe accusor a Iudaeis, rex. Quid incre-
dibile iudicatur apud vos, si Deus mortuos suscitat?
Ego quidem existimaveram me adversus nomen Iesu
Nazareni debere multa contraria agere, quod et feci Hie-
rosolymis, et multos sanctorum ego in carceribus inclusi,
a principibus sacerdotum potestate accepta: et cum
occiderentur detuli sententiam. Et per omnes synagogas
frequenter puniens eos, compellebam blasphemare:
et amplius insaniens in eos, persequebar usque in exteras
civitates. In quibus dum irem Damascum cum potesta-
te et permissu principum sacerdotum, die media in
via vidi, o rex, de caelo supra splendorem solis circum-
fulsisse me lumen, et eos qui mecum simul erant. Om-
nesque nos cum decidissemus in terram, audivi vocem loquen-
tem mihi Hebraica lingua: Saule, Saule, quid me
persequeris? durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autem
dixi: Quis es, domine? Dominus autem dixit: Ego sum Iesus Naza-
renus quem tu persequeris. Sed exurge, et sta super pedes
tuos: ad hoc enim apparui tibi, ut constituam te mini-
strum et testem eorum quae vidisti, et eorum quibus apparebo
tibi, eripiens te de populo et gentibus, in quas nunc ego

mitto te aperire oculos eorum ut convertantur a tenebris
ad lucem et de potestate sathane ad deum ut accipi
ant remissionem peccatorum et sortem inter sanctos per fidem
que in me est. Unde rex agrippa non fui incredulus celesti
visioni. sed his qui sunt damasci primum et hierosoly
mis et in omnem regionem iudee et gentibus annuntiabam
ut penitentiam agerent et converterentur ad deum digna pe
nitentie opera facientes. Hac ex causa me iudei cum
essem in templo comprehensum temptabant. volentes me
interficere. Auxilio autem adiutus dei usque in hodier
num diem sto testificans minori atque maiori ni
chil extra dicens quam ea que prophete sunt locuti futu
ra esse et moyses. si passibilis christus. si primus ex re
surrectione mortuorum lumen annuntiaturus est populo
et gentibus. Hec loquente eo et rationem reddente.
festus magna voce dixit. Insanis paule. Mul
te littere ad insaniam convertunt. Et paulus non insanio
inquit optime feste. sed veritatis et sobrietatis verba
loquor. Scit enim de his rex ad quem et constanter loquor.
Latere enim eum nichil horum arbitror. Neque enim in an
gulo quicquam horum gestum est. Credis rex agrippa
prophetis? Scio quia credis. Agrippa autem ad paulum.
In modico suades me christianum fieri. Et paulus.
Opto apud deum et in modico et in magno non tantum te. sed et
omnes hos qui audiunt hodie fieri tales qualis et ego sum. ex
ceptis vinculis his. Et exsurrexit rex et preses et ber
nice et qui assidebant eis. Et cum secessissent. loquebantur
ad invicem dicentes. quia nichil morte aut vinculis
dignum quid fecit homo iste. Agrippa autem festo
dixit. Dimitti poterat homo hic. si non appellasset
cesarem.

XXVII.

Ut autem iudicatum est eum navigare in ytaliam. et tra
derent paulum et reliquos custodiis centurioni
nomine iulio cohortis auguste. ascendentes autem
navem adrumetinam incipientem navigare. cir
ca asie loca sustulimus. perseverante nobiscum ari
starcho macedone thessalonicense. Sequenti autem die
devenimus sydonem. Humane autem tractans iulius paulum.
permisit ad amicos ire et curam sui agere. Et inde cum
sustulissemus. subnavigavimus cyprum. propterea quod
essent venti contrarii. et pelagus cilicie et pamphylie
navigantes venimus lystram que est licie. Et ibi
inveniens centurio navem alexandrinam navigantem
in ytaliam. transposuit nos in eam. Et cum multis diebus
tarde navigaremus. et vix devenissemus contra cni
dum prohibente nos vento adnavigavimus crete
iuxta salomonem. et vix iuxta navigantes ve
nimus in locum quendam qui vocatur boni portus. cui iuxta
erat civitas thesala. Multo autem tempore peracto. et
cum iam non esset tuta navigatio eo quod ieiunium iam preteris
set. consolabatur eos paulus dicens eis. Viri video
quoniam cum iniuria et multo dampno non solum oneris et navis.
sed et animarum nostrarum incipit esse navigatio. Centurio autem
gubernatori et nauclero magis credebat quam his que
a paulo dicebantur. Et cum aptus portus ad hyemandum.
plurimi consilium statuerunt navigare inde. si quomo
do possent devenientes phenicen hyemare. portum crete
respicientem ad africum et ad chorum. Aspirante autem au
stro estimantes propositum se tenere cum sustulissent de as
son. legebant cretam. Non post multum autem misit se contra
ipsam ventus typhonicus. qui vocatur euroaquilo.
Cumque arrepta esset navis et non posset conari in ventum
data nave flatibus ferebamur. Insulam autem quandam decur
rentes que vocatur cauda. potuimus vix obtinere sca
pham. Qua sublata adiutoriis utebantur accingen
tes navem. timentes ne in syrtim inciderent. vello sub
misso vase sic ferebantur. Valide autem nobis tempesta
te iactatis. sequenti die iactum fecerunt. et tertia die suis
manibus armamenta navis proiecerunt. Neque sole neque luna
neque syderibus apparentibus per plures dies. et tempesta
te non exigua imminente. iam ablata erat spes omnis
salutis nostre. Et cum multa ieiunatio fuisset. tunc stans
paulus in medio eorum dixit. Oportebat quidem o vi
ri audito me non tollere a creta. lucrique facere iniuriam
hanc et iacturam. Et nunc suadeo vobis bono animo esse. amis
sio enim nullius anime erit ex vobis. preterquam navis. Ad
stitit enim mihi hac nocte angelus dei. cuius sum ego. et
cui deservio dicens. Ne timeas paule. cesari te
oportet assistere. et ecce donavit tibi deus omnes qui navigant
tecum. Propter quod bono animo estote viri. credo enim deo
meo. quia sic erit quemadmodum dictum est mihi. In insulam autem
quandam oportet nos devenire. Sed postquam quarta
decima die nox supervenit navigantibus nobis in adri
a. circa mediam noctem suspicabantur naute appa
rere sibi aliquam regionem. Qui et summittentes bolidem.
invenerunt passus viginti. et pusillum inde separati.
invenerunt passus quindecim. Timentes autem ne in aspera loca in
cideremus. de puppi mittentes anchoras quatuor.
optabant diem fieri. Nautis vero querentibus fugere
de navi cum misissent scapham in mare sub optentu quasi
inciperent a prora anchoras extendere. dixit paulus centurio
ni et militibus. Nisi hii in navi manserint. vos sal
vi fieri non potestis. Tunc absciderunt milites funes
scaphe. et passi sunt eam excidere. Et cum lux inciperet fieri.
rogabat paulus omnes sumere cybum dicens. Quartadeci
ma die hodie expectantes ieiuni permanetis. nichil
accipientes. Propter quod rogo vos accipere cybum pro sa
lute vestra. quia nullius vestrum capillus de capite peribit.
Et cum hec dixisset. sumens panem gratias egit deo in conspe
ctu omnium. et cum fregisset. cepit manducare. Animequiores
autem facti omnes. et ipsi acceperunt cibum. Eramus vero universe a
nime in navi ducente septuaginta sex. Et satia
ti cibo alleviabant navem. iactantes triticum in mare.
Cum autem dies factus esset. terram non agnoscebant. sinum vero
quendam considerabant habentem litus. in quem cogitabant si pos
sent eicere navem. Et cum anchoras sustulissent. committe
bant se mari. simul laxantes iuncturas gubernacu
lorum. et levato artemone secundum aure flatum ten

…debant ad litus. Et cum incidissent in locum dithalassum, impegerunt navem: et prora quidem fixa manebat immobilis, puppis vero solvebatur a vi maris. Militum autem consilium fuit ut custodias occiderent, ne quis cum enatasset effugeret. Centurio autem volens salvare Paulum, prohibuit fieri. Jussitque eos qui possent natare emittere se primos, et evadere, et ad terram exire. Et ceteros alios in tabulis ferebant, quosdam super ea quae de navi erant. Et sic factum est ut omnes animae evaderent ad terram.

XXVIII

Et cum evasissemus, tunc cognovimus quia Melita insula vocabatur. Barbari vero praestabant non modicam humanitatem nobis. Accensa enim pyra reficiebant nos omnes propter imbrem qui imminebat et frigus. Cum congregasset autem Paulus sarmentorum aliquantam multitudinem, et imposuisset super ignem, vipera a calore cum processisset, invasit manum ejus. Ut vero viderunt barbari pendentem bestiam de manu ejus, ad invicem dicebant: Utique homicida est homo hic, qui cum evaserit de mari, ultio eum non sinit vivere. Et ille quidem excutiens bestiam in ignem, nihil mali passus est. At illi existimabant eum in tumorem convertendum, et subito casurum et mori. Diu autem illis exspectantibus, et videntibus nihil mali in eo fieri, convertentes se dicebant eum esse deum. In locis autem illis erant praedia principis insulae, nomine Publii, qui nos suscipiens triduo benigne exhibuit. Contigit autem patrem Publii febribus et dysenteria vexatum jacere. Ad quem Paulus intravit, et cum orasset et imposuisset ei manus, salvavit eum. Quo facto, omnes qui in insula habebant infirmitates accedebant et curabantur: qui etiam multis honoribus nos honoraverunt, et navigantibus imposuerunt quae necessaria erant. Post menses autem tres navigavimus in navi Alexandrina, quae in insula hiemaverat, cui erat insigne Castorum. Et cum venissemus Syracusam, mansimus ibi triduo. Inde circumlegentes devenimus Rhegium: et post unum diem flante austro, secunda die venimus Puteolos, ubi inventis fratribus rogati sumus manere apud eos dies septem: et sic venimus Romam. Et inde cum audissent fratres, occurrerunt nobis usque ad Appii forum ac tres Tabernas. Quos cum vidisset Paulus, gratias agens Deo accepit fiduciam. Cum autem venissemus Romam, permissum est Paulo manere sibimet cum custodiente se milite. Post tertium autem diem convocavit primos Judaeorum. Cumque convenissent, dicebat eis: Ego, viri fratres, nihil adversus plebem faciens aut morem paternum, vinctus ab Jerosolymis traditus sum in manus Romanorum, qui cum interrogationem de me habuissent, voluerunt me dimittere, eo quod nulla esset causa mortis in me. Contradicentibus autem Judaeis, coactus sum appellare Caesarem, non quasi gentem meam habens aliquid accusare. Propter hanc igitur causam rogavi vos videre et alloqui. Propter spem enim Israel catena hac circumdatus sum. At illi dixerunt ad eum: Nos neque litteras accepimus de te a Judaea, neque adveniens aliquis fratrum nuntiavit aut locutus est quid de te malum. Rogamus autem a te audire quae sentis: nam de secta hac notum est nobis quia ubique ei contradicitur. Cum constituissent autem illi diem, venerunt ad eum in hospitium plurimi, quibus exponebat testificans regnum Dei, suadensque eis de Jesu ex lege Moysi et prophetis a mane usque ad vesperam. Et quidam credebant his quae a Paulo dicebantur, quidam vero non credebant. Cumque invicem non essent consentientes, discedebant, dicente Paulo unum verbum: Quia bene Spiritus Sanctus locutus est per Isaiam prophetam ad patres nostros, dicens: Vade ad populum istum et dic ad eos: Aure audietis et non intelligetis, et videntes videbitis et non perspicietis. Incrassatum est enim cor populi hujus, et auribus graviter audierunt, et oculos suos compresserunt, ne forte videant oculis, et auribus audiant, et corde intelligant, et convertantur, et sanem eos. Notum ergo sit vobis, quoniam gentibus missum est hoc salutare Dei, et ipsi audient. Et cum haec dixisset, exierunt ab eo Judaei, multam habentes inter se quaestionem. Mansit autem biennio toto in suo conducto, et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum, praedicans regnum Dei, et docens quae sunt de Domino Jesu Christo cum omni fiducia, sine prohibitione, dicens quia hic est filius Dei, per quem totus mundus iudicabitur.

Non ita est ordo apud Graecos qui integre sapiunt et fidem rectam sectantur epistolarum septem quae canonicae nuncupantur, sicut in Latinis codicibus invenitur, ut quia Petrus primus est in ordine apostolorum, primae sint etiam eius epistolae in ordine ceterarum. Sed sicut evangelistas dudum ad veritatis lineam correximus, ita has proprio ordini Deo nos iuvante reddidimus. Est enim prima earum una Iacobi, Petri duae, Iohannis tres et Iudae una. Quae si sicut ab eis digestae sunt, ita quoque ab interpretibus fideliter in Latinum verterentur eloquium, nec ambiguitatem legentibus facerent, nec sermonum sese varietates impugnarent, illo praecipue loco ubi de unitate trinitatis in prima Iohannis epistola positum legimus, in qua etiam ab infidelibus translatoribus multum erratum esse a fidei veritate comperimus, trium tantummodo vocabula, hoc est aquae, sanguinis et spiritus, in ipsa sua editione ponentes, et Patris Verbique ac Spiritus testimonium omittentes, in quo maxime et fides catholica roboratur, et Patris et Filii et Spiritus Sancti una divinitatis substantia comprobatur. In ceteris vero epistolis quantum a nostra aliorum distet editio, lectoris prudentiae derelinquo. Sed tu, virgo Christi Eustochium, dum a me impensius scripturae veritatem inquiris, meam quodammodo senectutem invidorum dentibus corrodendam exponis, qui me falsarium corruptoremque sanctarum pronuntiant scripturarum. Sed ego in tali opere nec aemulorum meorum invidentiam pertimesco, nec sanctae scripturae veritatem poscentibus denegabo.

mitto Iacobus dei et domini nostri Ihesu Christi servus duodecim
tribubus que sunt in dispersione salutem. Omne gau
dium existimate fratres mei cum in temptationes
varias incideritis, scientes quod probatio fidei
vestre patientiam operatur. Patientia autem opus per
fectum habet, ut sitis perfecti et integri, in nullo
deficientes. Si quis autem vestrum indiget sa
pientia, postulet a deo qui dat omnibus affluenter et
non improperat, et dabitur ei. Postulet autem in fi
de nichil hesitans. Qui enim hesitat similis est
fluctui maris qui a vento movetur et circumfertur.
Non ergo estimet homo ille quod accipiat aliquid a domi
no. Vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis.
Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua, di
ves autem in humilitate sua, quoniam sicut flos fe
ni transibit. Exortus est enim sol cum ardore et are
fecit fenum, et flos eius decidit, et decor vultus eius
deperiit. Ita et dives in itineribus suis mar
cescet. Beatus vir qui suffert temptationem, quoniam cum
probatus fuerit accipiet coronam vite quam repromisit deus
diligentibus se. Nemo cum temptatur dicat quoniam
a deo temptatur. Deus enim intemptator malorum est. Ipse
enim neminem temptat. Unusquisque vero temptatur a con
cupiscentia sua abstractus et illectus. Deinde concupi
scentia cum conceperit parit peccatum. Peccatum vero cum consummatum
fuerit generat mortem. Nolite itaque errare fratres
mei dilectissimi. Omne datum optimum et omne do
num perfectum desursum est descendens a patre lumi
num, apud quem non est transmutatio nec vicissitudi
nis obumbratio. Voluntarie enim genuit nos verbo
veritatis, ut simus initium aliquod creature eius. Scitis fratres
mei dilectissimi. Sit autem omnis homo velox ad audien
dum, tardus autem ad loquendum et tardus ad iram. Ira enim viri
iustitiam dei non operatur. Propter quod abicientes omnem im
munditiam et habundantiam malitie, in mansuetudi
ne suscipite insitum verbum, quod potest salvare animas ve
stras. Estote autem factores verbi et non auditores tantum, fal
lentes vosmetipsos. Quia si quis auditor est verbi et
non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum na
tivitatis sue in speculo. Consideravit enim se et abiit
et statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem perspexerit in le
ge perfecte libertatis et permanserit in ea, non auditor o
bliviosus factus sed factor operis, hic beatus in facto suo erit. Si
quis autem putat se religiosum esse, non refrenans linguam
suam sed seducens cor suum, huius vana est religio. Reli
gio munda et immaculata apud deum et patrem hec est, vi
sitare pupillos et viduas in tribulatione eorum, et immacu
latum se custodire ab hoc seculo.

II

Fratres mei, nolite in personarum acceptione habe
re fidem domini nostri Ihesu Christi glorie. Etenim si introierit in
conventu vestro vir aureum anulum habens in veste candi
da, introierit autem et pauper in sordido habitu, et intende
tis in eum qui indutus est veste preclara et dixeritis ei tu se
de hic bene, pauperi autem dicatis tu sta illic aut sede

sub scabello pedum meorum, nonne iudicatis apud vos
metipsos et facti estis iudices cogitationum iniquarum?
Audite fratres mei dilectissimi. Nonne deus elegit pau
peres in hoc mundo, divites in fide et heredes regni quod repro
misit deus diligentibus se? Vos autem exhonorastis
pauperem. Nonne divites per potentiam opprimunt
vos, et ipsi trahunt vos ad iudicia? Nonne ipsi blas
phemant bonum nomen quod invocatum est super vos? Si
tamen legem perficitis regalem secundum scripturas, dili
ges proximum tuum sicut te ipsum, bene facitis. Si autem per
sonas accipitis, peccatum operamini, redarguti a lege
quasi transgressores. Quicumque autem totam legem servaverit,
offendat autem in uno, factus est omnium reus. Qui enim dixit non me
chaberis, dixit et non occides. Quod si non mechaberis, occi
das autem, factus es transgressor legis. Sic loquimini et sic
facite, sicut per legem libertatis incipientes iudicari.
Iudicium enim sine misericordia illi qui non facit misericordiam. Superex
altat autem misericordia iudicium. Quid proderit fratres mei si fidem quis
dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides sal
vare eum? Si autem frater et soror nudi sint et indi
geant victu cotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis:
ite in pace, calefacimini et saturamini, non dederitis autem ei
que necessaria sunt corpori, quid proderit? Sic et fides si
non habeat opera mortua est in semetipsa. Sed dicet quis
tu fidem habes et ego opera habeo. Ostende mihi fidem tuam
sine operibus, et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu
credis quoniam unus est deus, bene facis; et demones credunt
et contremescunt. Vis autem scire o homo inanis quoniam fides
sine operibus otiosa est? Abraham pater noster nonne ex operi
bus iustificatus est, offerens Ysaac filium suum super altar
e? Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius, et ex operi
bus fides consummata est. Et suppleta est scriptura dicens:
Credidit Abraham deo et reputatum est illi ad iustitiam,
et amicus dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iusti
ficatur homo et non ex fide tantum. Similiter et Raab mere
trix nonne ex operibus iustificata est, suscipiens nuntios et
alia via eiciens? Sicut enim corpus sine spiritu mortuum
est, ita et fides sine operibus mortua est.

III

Nolite plures magistri fieri fratres mei,
scientes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim
offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic per
fectus est vir, potest etiam freno circumducere totum corpus.
Si autem equis frena in ora mittimus ad consentiendum nobis,
et omne corpus illorum circumferimus. Ecce et naves cum ma
gne sint et a ventis validis minentur, circumferuntur a
modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit.
Ita et lingua modicum quidem membrum est et magna exaltat.
Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit. Et lingua
ignis est, universitas iniquitatis. Lingua constituitur
in membris nostris, que maculat totum corpus et inflammat ro
tam nativitatis nostre inflammata a gehenna. Omnis
enim natura bestiarum et volucrum et serpentium et ceterorum domantur
et domita sunt a natura humana. Linguam autem nullus hominum
domare potest: inquietum malum, plena veneno mortifero.

nostrum. In ipso benedicimus deum et patrem, et in ipso maledicimus homines qui ad imaginem et similitudinem dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Non oportet fratres mei haec ita fieri. Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam? Numquid potest fratres mei ficus uvas facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa dulcem potest facere aquam. Quis sapiens et disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiae. Quod si zelum amarum habetis, et contentiones sint in cordibus vestris, nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Ubi enim zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum. Quae autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia et fructibus bonis, iudicans sine simulatione. Fructus autem iustitiae in pace seminatur facientibus pacem.

IIII

Unde bella et lites in vobis? Nonne hinc: ex concupiscentiis vestris quae militant in membris vestris? Concupiscitis et non habetis; occiditis et zelatis, et non potestis adipisci; litigatis et belligeratis, et non habetis propter quod non postulatis. Petitis et non accipitis, eo quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis. Adulteri, nescitis quia amicitia huius mundi inimica est dei? Quicumque ergo voluerit amicus esse saeculi huius, inimicus dei constituitur. Aut putatis quia inaniter scriptura dicat: Ad invidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis? Maiorem autem dat gratiam. Propter quod dicit: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Subditi ergo estote deo; resistite autem diabolo, et fugiet a vobis. Appropinquate deo, et appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores, et purificate corda duplices animo. Miseri estote et lugete et plorate; risus vester in luctum convertatur et gaudium in maerorem. Humiliamini in conspectu domini, et exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres mei. Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legi et iudicat legem. Si autem iudicas legem, non es factor legis sed iudex. Unus est legislator et iudex, qui potest perdere et liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum? Ecce nunc qui dicitis: Hodie aut crastino ibimus in illam civitatem, et faciemus ibi quidem annum, et mercabimur et lucrum faciemus; qui ignoratis quid erit in crastino. Quae est enim vita vestra? Vapor est ad modicum parens, et deinceps exterminabitur. Pro eo ut dicatis: Si dominus voluerit, et si vixerimus, faciemus hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbiis vestris. Omnis exultatio talis maligna est. Scienti igitur bonum facere et non facienti, peccatum est illi. Agite nunc divites, plorate ululantes in miseriis quae advenient vobis. Divitiae vestrae putrefactae sunt, et vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum vestrum aeruginavit, et aerugo eorum in testimonium vobis erit, et manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras, quae fraudata est a vobis, clamat, et clamor eorum in aures domini sabaoth introivit. Epulati estis super terram, et in luxuriis enutristis corda vestra in die occisionis. Adduxistis, occidistis iustum, et non restitit vobis. Patientes igitur estote fratres usque ad adventum domini. Ecce agricola exspectat pretiosum fructum terrae, patienter ferens donec accipiat temporaneum et serotinum. Patientes igitur estote et vos, et confirmate corda vestra, quoniam adventus domini appropinquavit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum, ut non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipite fratres exitus mali, et laboris et patientiae, prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, et finem domini vidistis, quoniam misericors dominus est et miserator. Ante omnia autem fratres mei, nolite iurare, neque per caelum neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester: est est, non non, ut non sub iudicio decidatis. Tristatur aliquis vestrum? oret. Aequo animo est? psallat. Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine domini. Et oratio fidei salvabit infirmum, et allevabit eum dominus; et si in peccatis sit, remittentur ei. Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salvemini. Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis nobis passibilis, et oratione oravit ut non plueret super terram, et non pluit annos tres et menses sex. Et rursum oravit, et caelum dedit pluviam, et terra dedit fructum suum. Fratres mei, si quis ex vobis erraverit a veritate, et converterit quis eum, scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam eius a morte, et operit multitudinem peccatorum.

I

Petrus apostolus Iesu Christi electis advenis dispersionis Ponti, Galatiae, Cappadociae, Asiae et Bithyniae, secundum praescientiam dei patris, in sanctificationem spiritus, in oboedientiam et aspersionem sanguinis Iesu Christi: gratia vobis et pax multiplicetur. Benedictus deus et pater domini nostri Iesu Christi, qui secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis, in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et immarcescibilem, conservatam in caelis in vobis, qui in virtute dei custodimini per fidem in salutem paratam revelari in tempore novissimo. In quo exultabitis, modicum nunc si oportet contristari in variis temptationibus, ut probatio vestrae fidei multo pretiosior sit auro quod per ignem probatur, inveniatur in laudem et gloriam et honorem in revelatione Iesu Christi; quem cum non videritis diligitis, in quem nunc quoque non videntes creditis; credentes autem exultabitis laetitia inenarrabili et glorificata, reportantes finem fidei vestrae salutem animarum. De q[ua]

nos propria gloria et virtute, per quem maxima et pretiosa nobis promissa donavit, ut per haec efficiamini divinae consortes naturae, fugientes eius quae in mundo est concupiscentiae corruptionem. Vos autem ... ministrate in fide vestra virtutem ... scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem ...

salutem exquisierunt et scrutati sunt prophete qui de futura in
vobis gratia prophetaverunt. scrutantes in quod vel quale tempus sig
nificaret in eis spiritus Christi. prenuntians eas que in Christo sunt pas
siones et posteriores glorias. Quibus revelatum est quia non sibi
ipsis. vobis autem ministrabant ea que nunc nuntiata sunt
vobis. per eos qui evangelizaverunt vobis spiritu sancto misso de
celo. in quem desiderant angeli prospicere. Propter quod succinc
ti lumbos mentis vestre. sobrii. perfecte sperate in eam que of
fertur vobis gratiam in revelatione Ihesu Christi. quasi filii o
bedientie. non configurati prioribus ignorantie vestre
desideriis. sed secundum eum qui vocavit vos sanctum. et ipsi
sancti in omni conversatione sitis. quoniam scriptum est. Sancti eritis. quo
niam ego sanctus sum. Et si patrem invocatis eum qui sine accep
tione personarum iudicat. secundum uniuscuiusque opus. in
timore incolatus vestri tempore conversamini. Scientes quod
non corruptibilibus auro vel argento redempti estis
de vana vestra conversatione paterne traditionis. sed precio
so sanguine quasi agni incontaminati et immacula
ti Christi. precogniti quidem ante constitutionem mundi. manifestati
autem in novissimis temporibus propter vos qui per ipsum
fideles estis in deo. qui suscitavit eum a mortuis.
et dedit ei gloriam ut fides vestra et spes esset in deo. Animas
vestras castificantes in obedientia caritatis. in frater
nitatis amore. simplici ex corde diligite invicem
attentius. renati non ex semine corruptibili. sed in
corruptibili per verbum dei vivi et permanentis. Quia
omnis caro fenum. et omnis gloria eius tamquam flos feni. Exaru
it fenum et flos eius decidit. verbum autem domini manet in
eternum. Hoc est autem verbum quod evangelizatum est in vos.
II Deponentes igitur omnem ma[illegible]
tiones et invidias et omnes de[illegible] ue ex abundantie
infantes. rationa[illegible] ad iram. Ira enim viri iusti
iscite. ut in eo crescatis [illegible] quod abicientes omnem im
III quoniam dulcis est dominus. A[illegible]nditia malitie. in mansuetudine suscipi
ab hominibus quidem reprob[illegible]bum. quod potest salvare animas ve
ficatum. et ipsi tamquam[illegible]s verbi et non auditores tantum. fal
mini domus spiritual[illegible]s. Quia si quis auditor est verbi et
stias acceptabile[illegible] viro consideranti vultum na
tinet scriptura. Ec[illegible]o. Consideravit enim se et abiit et
angularem. preciosum. e[illegible]uit. Qui autem perspexerit in le
in eum non confundetur. Vobis igitur honor [illegible]
Non credentibus autem. Lapis quem reprobaverunt edi
ficantes. hic factus est in caput anguli. et lapis
offensionis et petra scandali his qui offendunt verbo.
nec credunt in quo et positi sunt. Vos autem genus electum.
regale sacerdotium. gens sancta. populus adquisitionis.
ut virtutes annuntietis eius qui de tenebris vos vo
cavit in admirabile lumen suum. Qui aliquando non plebs.
nunc autem plebs dei. Qui non consecuti misericordiam. nunc autem misericordiam
consecuti. Karissimi. obsecro vos tamquam advenas et per
egrinos. abstinere vos a carnalibus desideriis
que militant adversus animam. Conversationem
vestram inter gentes habentes bonam. ut in eo quod detrectant
de vobis tamquam de malefactoribus. ex bonis operi

bus vos considerantes. glorificent deum in die visitati
onis. Subiecti igitur estote omni humane creature propter
deum. Sive regi quasi precellenti. Sive ducibus tam
quam ab eo missis. ad vindictam malefactorum.
laudem vero bonorum. Quia sic est voluntas dei. ut
benefacientes obmutescere faciatis imprudentium
hominum ignorantiam. Quasi liberi. et non quasi velamen
habentes malitie libertatem. sed sicut servi dei. Omnes hono
rificate. fraternitatem diligite. Deum timete. regem
honorificate. Servi subditi estote in omni timo
re dominis. Non tantum bonis et modestis. sed etiam dyscolis.
Hec est enim gratia. si propter conscientiam dei sustinet quis tristici
as patiens iniuste. Que enim gratia est. si peccantes et cola
phizati suffertis? Sed si benefacientes patien
ter sustinetis. Hec est gratia apud deum. In hoc enim vo
cati estis. quia et Christus passus est pro nobis vobis relinquens
exemplum. ut sequamini vestigia eius. Qui peccatum non
fecit. nec inventus est dolus in ore eius. Qui cum male
diceretur. non maledicebat. Cum pateretur. non com
minabatur. Tradebat autem iudicanti se iniuste. Qui
peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. ut
peccatis mortui iustitie vivamus. cuius livore sana
ti sumus. Eratis enim sicut oves errantes. sed conversi estis
nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum.
Similiter et mulieres subdite sint III
viris suis. ut et si qui non credunt verbo. per mulierum
conversationem sine verbo lucrifiant. Considerantes
in timore sanctam conversationem vestram. Quarum non sit extrinsecus
capillatura aut circumdatio auri. aut indumenti ve
stimentorum cultus. sed qui absconditus cordis est homo in incor
ruptibilitate quieti et modesti spiritus. qui est in conspec
tu dei locuples. Sic enim aliquando et sancte mulieres
sperantes in deo ornabant se subiecte propriis viris.
Sicut Sarra obediebat Abrahe dominum eum vocans. cu
ius estis filie benefacientes. et non timentes ullam per
turbationem. Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infir
miori vasculo muliebri impertientes honorem tam
quam et coheredibus gratie vite. ut ne impediantur ora
tiones vestre. In fine autem omnes unanimes in oratione estote
compatientes. fraternitatis amatores. misericordes.
modesti. humiles. non reddentes malum pro malo. vel
maledictum pro maledicto. sed econtrario benedicentes.
Quia in hoc vocati estis. ut benedictionem hereditate
possideatis. Qui enim vult vitam diligere. et videre di
es bonos. coherceat linguam suam a malo. et labia
eius ne loquantur dolum. Declinet a malo et faci
at bonum. inquirat pacem et persequatur eam. quia oculi domini super
iustos. et aures eius in preces eorum. Vultus autem domini su
per facientes mala. Et quis est qui vobis noceat si boni
emulatores fueritis? Sed et si quid patimini propter iu
stitiam. beati eritis. Timorem autem eorum ne timueritis.
et non conturbemini. Dominum autem Christum sanctificate in cordibus
vestris. parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos
rationem de ea que in vobis est spe. sed cum modestia et timore

conscientiam habentes bonam ut in eo quod detrahunt de vobis confundantur qui calumpniantur vestram bonam in Christo conversationem. Melius est enim benefacientes si velit voluntas Dei pati quam malefacientes. Quia et Christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis ut nos offerret Deo mortificatos quidem carne vivificatos autem spiritu. In quo et his qui in carcere erant spiritualiter veniens predicavit qui increduli fuerant aliquando quando expectabant Dei patientiam in diebus Noe cum fabricaretur archa in qua pauci id est octo anime salve facte sunt per aquam. Quod et vos nunc similis forme salvos facit baptisma non carnis depositio sordium sed conscientie bone interrogatio in Deum per resurrectionem Ihesu Christi qui est in dextera Dei deglutiens mortem ut vite eterne heredes efficeremur profectus in celum subiectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus.

V

Christo igitur passo in carne et vos eadem cogitatione armamini quia qui passus est carne desiit a peccatis ut iam non hominum desideriis sed voluntate Dei quod reliquum est in carne vivat temporis. Sufficit enim preteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam his qui ambulaverunt in luxuriis desideriis vinolentiis comessationibus potationibus et illicitis ydolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem blasphemantes qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est ut iudicentur quidem secundum homines in carne vivant autem secundum Deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquavit. Estote itaque prudentes et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismet ipsis caritatem continuam habentes quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratie Dei. Si quis loquitur quasi sermones Dei. Si quis ministrat tamquam ex virtute quam administrat Deus ut in omnibus honorificetur Deus per Ihesum Christum cui est gloria et imperium in secula seculorum amen. Karissimi nolite peregrinari in fervore qui ad temptationem vobis fit quasi novi aliquid vobis contingat sed communicantes Christi passionibus gaudete ut et in revelatione glorie eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi beati eritis quoniam quod est honoris glorie et virtutis Dei et qui est eius Spiritus super vos requiescet. Nemo autem vestrum patiatur quasi homicida aut fur aut maledicus aut alienorum appetitor. Si autem ut christianus non erubescat glorificet autem Deum in isto nomine. Quoniam tempus est ut incipiat iudicium de domo Dei. Si autem primum a nobis quis finis eorum qui non credunt Dei evangelio. Et si iustus quidem vix salvabitur impius et peccator ubi parebunt. Itaque et hii qui patiuntur secundum voluntatem Dei fideli creatori commendant animas suas in benefactis. Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro consenior et testis Christi passionum qui et eius que in futuro revelanda est glorie communicator. Pascite qui in vobis est gregem Dei providentes non coacti sed spontanee secundum Deum neque turpis lucri gratia sed voluntarie neque ut dominantes in cleris sed forma facti gregis ex animo et cum apparuerit princeps pastorum percipietis immarcessibilem glorie coronam. Similiter adolescentes subditi estote senioribus. Omnes autem invicem humilitatem insinuate quia Deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub potenti manu Dei ut vos exaltet in tempore visitationis omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum quoniam ipsi cura est de vobis. Sobrii estote et vigilate quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit querens quem devoret. Cui resistite fortes in fide scientes eadem passionum ei que in mundo est vestre fraternitati fieri. Deus autem omnis gratie qui vocavit nos in eternam suam gloriam in Christo Ihesu modicum passos ipse perficiet confirmabit solidabitque. Ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Per Silvanum fidelem fratrem vobis ut arbitror breviter scripsi obsecrans et contestans hanc esse veram gratiam Dei in qua statis. Salutat vos ecclesia que est in Babilone collecta et Marcus filius meus. Salutate invicem in osculo sancto. Gratia vobis omnibus qui estis in Christo.

I

Symon Petrus servus et apostolus Ihesu Christi his qui coequalem nobiscum sortiti sunt fidem in iustitia Dei nostri et salvatoris Ihesu Christi. Gratia vobis et pax adimpleatur in cognitione Dei et Christi Ihesu Domini nostri quomodo omnia nobis divine virtutis sue que ad vitam et pietatem donata sunt per cognitionem eius qui vocavit nos propria gloria et virtute per quem maxima et preciosa nobis promissa donavit ut per hec efficiamini divine consortes nature fugientes eius que in mundo est concupiscentie corruptionem. Vos autem curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem in virtute autem scientiam in scientia autem abstinentiam in abstinentia autem patientiam in patientia autem pietatem in pietate autem amorem fraternitatis in amore autem fraternitatis caritatem. Hec enim si vobis adsint et superent non vacuos nec sine fructu vos constituent in Domini nostri Ihesu Christi cognitione. Cui enim non presto sunt hec cecus est et manu temptans oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum. Quapropter fratres magis satagite ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis. Hec enim facientes non peccabitis aliquando. Sic enim habundanter ministrabitur vobis introitus in eternum regnum Domini nostri et salvatoris Ihesu Christi. Propter quod incipiam vos semper commonere de his et quidem scientes et confirmatos vos in presenti veritate. Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in commonitione certus quod velox est depositio tabernaculi mei secundum quod et Dominus noster Ihesus Christus significavit michi.

Dabo autem operam et frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis. Non enim indoctas fabulas secuti notam fecimus vobis domini nostri Ihesu Christi virtutem et presentiam, sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a deo patre honorem et gloriam, voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria: Hic est filius meus dilectus in quo michi complacui, ipsum audite. Et hanc vocem nos audivimus de celo allatam, cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes quasi lucerne lucenti in caliginoso loco, donec dies illucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris. Hoc primum intelligentes, quod omnis prophetia scripture propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.

II

Fuerunt vero et pseudoprophete in populo, sicut et in vobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, et eum qui emit eos dominum negant, superducentes sibi celerem perditionem. Et multi sequentur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur. Et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur, quibus iudicium iam olim non cessat, et perditio eorum non dormitat. Si enim deus angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit in iudicium cruciandos reservari; et originali mundo non pepercit, sed octavum Noe iustitie preconem custodivit, diluvium mundo impiorum inducens; et civitates Sodomorum et Gomorreorum in cinerem redigens eversione dampnavit, exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens; et iustum Loth oppressum a nefandorum iniuria ac luxuriosa conversatione eripuit: aspectu enim et auditu iustus erat, habitans apud eos qui de die in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant. Novit dominus pios de temptatione eripere, iniquos vero in diem iudicii reservare cruciandos, magis autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditie ambulant, dominationemque contempnunt, audaces, sibi placentes, sectas non metuunt introducere blasphemantes. Ubi angeli fortitudine et virtute cum sint maiores, non portant adversum se execrabile iudicium. Hii vero velut irrationabilia pecora naturaliter in captionem et in perniciem, in his que ignorant blasphemantes, in corruptione sua peribunt, percipientes mercedem iniustitie, voluptatem existimantes diei delicias, coinquinationes et macule, deliciis affluentes, in conviviis suis luxuriantes vobiscum, oculos habentes plenos adulterii et incessabilis delicti, pellicientes animas instabiles, cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii; derelinquentes rectam viam erraverunt, secuti viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis amavit, correptionem vero habuit sue vesanie: subiugale mutum animal, hominis voce loquens, prohibuit prophete insipientiam. Hii sunt fontes sine aqua, et nebule turbinibus exagitate, quibus caligo tenebrarum reservatur. Superba enim vanitatis loquentes pelliciunt in desideriis carnis luxurie eos qui paululum effugiunt, qui in errore conversantur, libertatem illis promittentes, cum ipsi servi sint corruptionis: a quo enim quis superatus est, huius et servus est. Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini nostri et salvatoris Ihesu Christi, hiis rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viam iustitie, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Contigit enim eis illud veri proverbii: Canis reversus ad suum vomitum, et sus lota in volutabro luti.

III

Hanc ecce vobis, karissimi, secundam scribo epistolam, in quibus vestram excito in commonitione sinceram mentem, ut memores sitis eorum que predixi verborum a sanctis prophetis, et apostolorum vestrorum preceptorum domini et salvatoris. Hoc primum scientes, quod venient in novissimis diebus in deceptione illusores, iuxta proprias concupiscentias ambulantes, dicentes: Ubi est promissio aut adventus eius? Ex quo enim patres dormierunt, omnia sic perseverant ab initio creature. Latet enim eos hoc volentes, quod celi erant prius, et terra de aqua et per aquam consistens dei verbo, per que ille tunc mundus aqua inundatus periit. Celi autem qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt, igni reservati in diem iudicii et perditionis impiorum hominum. Unum vero hoc non lateat vos, karissimi, quia unus dies apud dominum sicut mille anni, et mille anni sicut dies unus. Non tardat dominus promissionem suam, sicut quidam existimant, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reverti. Adveniet autem dies domini ut fur, in quo celi magno impetu transient, elementa vero calore solventur. Cum hec igitur omnia dissolvenda sint, quales oportet vos esse in sanctis conversationibus et pietatibus, expectantes et properantes in adventum diei domini, per quam celi ardentes solventur et elementa ignis ardore tabescent. Novos vero celos et novam terram et promissa ipsius expectamus, in quibus iustitia habitat. Propter quod, karissimi, hec expectantes satagite immaculati et inviolati ei inveniri in pace; et domini nostri longanimitatem salutem arbitremini, sicut et karissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut et in omnibus epistolis loquens in eis de hiis, in quibus sunt quedam difficilia intellectu, que indocti et instabiles depravant, sicut et ceteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur fratres prescientes custodite, ne insipientium errore traducti excidatis a propria firmitate. Crescite vero in gratia et in cognitione domini nostri et salvatoris Ihesu Christi. Ipsi gloria et nunc et in diem eternitatis. Amen.

I

uenia̅ [illegible] OD fuit ab initio. q
auit [illegible] audiuim⁹. q̄ uidim⁹ o
[illegible] cl̄is n̄ris. q̄d pspexim⁹.
[illegible] manus n̄re cōtrectauerūt
[illegible] de ūbo uite. ⁊ uita maife
[illegible] stata ē. ⁊ uidim⁹ ⁊ testa
[illegible] mur. ⁊ annūtiam⁹ uob̄
[illegible] uitā et̄nā q̄ erat apud
[illegible] patrē. ⁊ apparuit nob̄.
[illegible] q̄d uidim⁹ ⁊ audiuim⁹
annūtiam⁹ ⁊ uob̄. ut ⁊ uos societatē hēatis nob̄.
⁊ societas n̄ra sit cū patre ⁊ filio ei⁹ ihū xp̄o. Et h̄
scⁱbim⁹ uob̄ ut gaudeatis ⁊ gaudiū u̅r̅m sit plenū.
Et h̄ ē annūtiatio quā audiuim⁹ ab eo ⁊ annū
tiam⁹ uob̄. qm̄ d̄s lux ē. ⁊ tenebre i eo n̄ sunt ulle.
Si dixim⁹ qm̄ societatē hēm⁹ cū eo ⁊ i tenebris
ābulam⁹. sic̄ ip̄e ē i luce ābulam⁹. mētim⁹ ⁊ n̄ faci
am⁹ ūitatē. Si aūt i luce ābulam⁹. sic̄ ⁊ ip̄e ē i luce.
societatē hēm⁹ ad inuicē. ⁊ sanguis ei⁹ ihū filii ei⁹
emundat nos ab oī peccō. Si dixim⁹ qm̄ peccm̄
n̄ hēm⁹. ipi nos seducim⁹. ⁊ ūitas i nob̄ n̄ ē. Si
cōfiteam̄ur peccā n̄ra. fidel' ⁊ iust⁹ ē. ut remittat
nob̄ peccā n̄ra. ⁊ emundet nos ab oī iniqtate. Si
dixim⁹ qm̄ n̄ peccauim⁹. mēdacē faciam⁹ eū. ⁊ ūbū
ei⁹ n̄ ē i nob̄. Filioli mei h̄ scⁱbo uob̄. ut n̄ peccetis. Sz
⁊ siqs peccauit. aduocatū hēm⁹ ap̄ patrē ihm̄ xp̄m
iustū. ⁊ ip̄e ē ppiciatō p peccis nostris. Nō p nr̄is
aūt tm̄. s; ⁊ p totius mundi. Et i h̄ scim⁹ qm̄ cognoui
m⁹ eū. si mandata ei⁹ obsuem⁹. Qui dic̄ se nosse de
um ⁊ mandata ei⁹ n̄ custodit. mēdax ē. Et i h̄ ūitas
n̄ est. Qui aūt suat ūbū ei⁹. ūe i h̄ caritas dī pfecta ē.
In h̄ scim⁹ qm̄ i ipo sum⁹. si i ipo pfecti fuim⁹. Qui di
cit se i ipo manere. deb; sicut ille ābulauit ⁊ ip̄e
ābulare. Kārissimi n̄ mādatū nouū scⁱbo uob̄. s; mā
datū uetus q̄d hūistis ab initio. Mādatū uet⁹ ē ūbū
q̄d audistis. Iterū mandatū nouū scⁱbo uob̄. q̄d ē ue
rū ⁊ i ipo ⁊ i uob̄. qz tenebre t̄nsierūt. ⁊ lumē uerū
iā lucet. Qui dicit se i luce ēē ⁊ frēm suū odit. i te
nebris ē usq; adhuc. Qui dilig̃ frēm suū i lumie
pman; ⁊ scandalū i eo n̄ ē. Qui aūt odit frēm suū
i tenebris ē. ⁊ i tenebris ābulat. ⁊ nescit q̄ eat. qm̄ te
nebre obcecauerūt oclos ei⁹.

II

SCribo uob̄ filioli. qm̄ remittunt̄ uob̄ peccata
pp̄ nomē ei⁹. Scⁱbo uob̄ patres. qm̄ cognouistis eū
q ab initio ē. Scⁱbo uob̄ adholescentes. qm̄ uicistis
malignū. Scⁱbo uob̄ infantes. qz cognouistis patrem.
Scⁱbo uob̄ iuuenes. qz fortes estis. ⁊ ūbū dī i uob̄
man; ⁊ uicistis malignū. Nolite dilig̃e mūdū.
n; ea q̄ i mūdo ē. Siquis diligit mūdū. n̄ ē cari
tas patris i eo. Qm̄ oē q̄d i mūdo ē. cōcupiscētia carnis
ē. ⁊ cōcupiscētia oculoꝝ. ⁊ supbia uite. qm̄ n̄ ē
ex patre. s; ex mūdo ē. Et mūd⁹ t̄nsibit. ⁊ cōcupi
scentia ei⁹. Qui aūt fac̄ uoluntatē dī. man; i et̄nū.
Filioli nouissima hora ē. Et sic̄ audistis qz anticx̄
uenit. nūc aūt anticx̄i multi facti s̄. Vn̄ scim⁹.
qz nouissima hora ē. Ex nob̄ pdierūt. s; n̄ erant
ex nob̄. Nā si fuissent ex nob̄. pmāsissent utiq;
nobcū. Sz ut manifesti sint. qm̄ n̄ s̄ oēs ex nob̄.
Sz uos unctionē hētis a scō. ⁊ nostis oīa. Nō scⁱp
si uob̄ qⁱ ignoratis ūitatē. s; qⁱ scientibz eā. Et
qm̄ oē mēdaciū ex ūitate n̄ ē. Quis ē mēdax. nisi q
negat qm̄ ihc̄ n̄ ē xp̄c. Hic ē anticx̄. q negat pa
trē ⁊ filiū. Oīs q negat filiū. nec patrē hēt. Qui
cōfitet̄ xp̄m. ⁊ patrē hēt. Uos q̄d audistis ab initō.
i uob̄ pmaneat. Si i uob̄ pmanserit q̄d ab initio a
udistis. ⁊ uos i filio ⁊ patre manebitis. Et h̄ ē re
pmissio. q̄ ip̄e pollicit̄ ē nob̄ uitā et̄nā. Hec scⁱp
si uob̄ de hiis q seducūt uos. ⁊ uos unctionē quā acce
pistis ab eo maneat i uob̄. Et n̄ necesse hētis
ut aliqs doceat uos. s; sic̄ unctio ei⁹ docet uos de
oībz. ⁊ ūa ē. ⁊ n̄ ē mēdaciū. Et sic̄ docuit uos. ma
nete i eo. Et nūc filioli manete i eo. ut cū appa
ruerit hēam⁹ fiduciā. ⁊ n̄ cōfundam̄ ab eo i aduē
tu ei⁹. Si scitis qm̄ iust⁹ ē. scitote qm̄ ⁊ oīs q̄ fac̄
iustitiā ex ipo nat⁹ ē.

III

UIdete qualē caritatē dedit nob̄ pat̄. ut filii dī
nōiemur ⁊ sim⁹. Ppt̄ h̄ mūd⁹ n̄ nouit nos.
qz n̄ nouit eū. Kmī nūc filii dī sum⁹. ⁊ n̄dū
apparuit q̄d erim⁹. Scim⁹ qm̄ cū apparuerit. siles
ei erim⁹. qm̄ uidebim⁹ eū sicuti ē. Oīs q̄ hēt spē
hāc i eo. scīficat se. sic̄ ⁊ ille scs̄ ē. Oīs qui fac̄
peccm̄ ⁊ iniqtatē fac̄. ⁊ peccm̄ ē iniqtas. Et scitis
qz ille apparuit ut peccā tolleret. ⁊ peccm̄ i eo
n̄ ē. Oīs q i eo man; n̄ peccat. Et oīs q̄ peccat n̄
uidet eū. nec cognouit eū. Filioli. nemo uos sedu
cat. Qui facit iustitiā iust⁹ ē. sic̄ ⁊ ille iust⁹ ē.
Qui fac̄ peccm̄ ex diabolo ē. qm̄ ab initō diabolus
peccat. In hoc apparuit filius dī. ut dissoluat o
pa diaboli. Oīs q nat⁹ ē ex dō. peccm̄ n̄ fac̄. qm̄
semē ip̄ius i eo man; ⁊ n̄ potest peccare. qm̄
ex dō natus ē. In h̄ cū manifesti s̄ filii dī ⁊ fi
lii diaboli. Oīs q iust⁹ n̄ ē. n̄ ē ex dō. ⁊ q n̄ di
lig̃ frēm suū. Qm̄ h̄ ē annūtiatio q̄ audistis
ab initio. ut diligatis alterutrū. Non sic̄ caym
q ex maligno erat. ⁊ occidit frēm suū. Et pp̄ q̄d
occidit eū. Qm̄ opa ei⁹ malig̃ erāt. fr̄is aūt ei⁹
iusta. Nolite mirari frēs. si odit uos mūd⁹. Nos
scim⁹ qm̄ t̄nslati sum⁹ de morte ad uitā. qm̄ di
ligim⁹ frēs. Qui n̄ diligit. man; i morte. Oīs q̄ o
dit frēm suū. homicida ē. Et scitis qm̄ oīs homicida
n̄ hēt uitā i semet ipo manentē. In h̄ cognouim⁹
caritatē dī. qm̄ ille p nob̄ aīam suā posuit. ⁊
nos debem⁹ p frībz nostris aīas n̄ras ponē. Qui ha
buerit substantiā mūdi hui⁹. ⁊ uiderit frēm suū ne
cessitatē hēre. ⁊ clauserit uiscera sua ab eo. qm̄
caritas dī man; i eo. Filioli mei n̄ diligam⁹
ūbo n; lingua. s; ope ⁊ ūitate. In h̄ cognoscim⁹
qm̄ ex ūitate sumus. ⁊ i cōspectu ei⁹ suadem⁹

cor nostrum. Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum, maior est deus corde nostro, et novit omnia. Karissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad deum: et quicquid petierimus accipiemus ab eo: quoniam mandata eius custodimus, et ea que sunt placita coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius: ut credamus in nomine filii eius Iesu Christi: et diligamus alterutrum, sicut dedit mandatum nobis. Et qui servat mandata eius, in illo manet, et ipse in eo. Et in hoc scimus quoniam manet in nobis de spiritu quem dedit nobis. IIII

Karissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex deo sint: quoniam multi pseudoprophete exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus dei. Omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex deo est. Et omnis spiritus qui solvit Iesum Christum, ex deo non est. Et hic est antichristus de quo audistis quoniam venit, et nunc iam in mundo est. Vos ex deo estis filioli, et vicistis eum, quoniam maior est qui in vobis est, quam qui in mundo. Ipsi de mundo sunt: ideo de mundo loquuntur, et mundus eos audit. Nos ex deo sumus. Qui novit deum, audit nos. Qui non est ex deo, non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis et spiritum erroris. Karissimi, diligamus invicem: quoniam caritas ex deo est. Et omnis qui diligit, ex deo natus est, et cognoscit deum. Qui non diligit, non novit deum: quoniam deus caritas est. In hoc apparuit caritas dei in nobis, quoniam filium suum unigenitum misit deus in hunc mundum, ut vivamus per eum. In hoc est caritas dei, non quasi nos dilexerimus deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, et misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Karissimi, si sic deus dilexit nos, et nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit umquam. Si diligamus invicem, deus in nobis manet, et caritas eius in nobis perfecta est. In hoc cognoscimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis: quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus et testificamur, quoniam pater misit filium suum salvatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est filius dei, deus in eo manet, et ipse in deo. Et nos cognovimus et credidimus caritati, quam habet deus in nobis. Deus caritas est: et qui manet in caritate, in deo manet, et deus in eo. In hoc perfecta est caritas dei nobiscum, ut fiduciam habeamus in die iudicii: quia sicut ille est, et nos sumus in hoc mundo. Timor non est in caritate: sed perfecta caritas foras mittit timorem, quoniam timor penam habet. Qui autem timet, non est perfectus in caritate. Nos ergo diligamus deum, quoniam deus prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo deum, et fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, deum quem non videt quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus ab eo, ut qui diligit deum, diligat et fratrem suum. V

Omnis qui credit quoniam Iesus est Christus, ex deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit et eum qui natus est ex eo. Omnis qui diligit eum qui genuit, diligit et eum

[illegible]

In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos dei, cum deum diligamus et mandata eius faciamus. Hec est enim caritas dei, ut mandata eius custodiamus: et mandata eius gravia non sunt. Quoniam omne quod natum est ex deo, vincit mundum: et hec est victoria que vincit mundum, fides nostra. Quis est qui vincit mundum, nisi qui credit quoniam Iesus est filius dei? Hic est qui venit per aquam et sanguinem Iesus Christus: non in aqua solum, sed in aqua et sanguine. Et spiritus est qui testificatur quoniam Christus est veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant in celo: pater, verbum, et spiritus sanctus: et hi tres unum sunt. Et tres sunt qui testimonium dant in terra: spiritus, aqua, et sanguis: et hi tres unum sunt. Si testimonium hominum accipimus, testimonium dei maius est: quoniam hoc est testimonium dei quod maius est, quia testificatus est de filio suo. Qui credit in filium dei, habet testimonium dei in se. Qui non credit filio, mendacem facit eum: quia non credit in testimonium quod testificatus est deus de filio suo. Et hoc est testimonium, quoniam vitam eternam dedit nobis deus. Et hec vita in filio eius est. Qui habet filium, habet vitam: qui non habet filium dei, vitam non habet. Hec scribo vobis ut sciatis quoniam vitam habetis eternam, qui creditis in nomine filii dei. Et hec est fiducia quam habemus ad eum: quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius, audit nos. Et scimus quia audit nos quicquid petierimus: scimus quoniam habemus petitiones quas postulavimus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, et dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico ut roget quis. Omnis iniquitas peccatum est: et est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex deo, non peccat: sed generatio dei conservat eum, et malignus non tangit eum. Scimus quoniam ex deo sumus: et mundus totus in maligno positus est. Et scimus quoniam filius dei venit, et induit nos carnem propter nos, et passus est, et resurrexit a mortuis; assumpsit nos, et dedit nobis sensum ut cognoscamus verum deum, et simus in vero filio eius Iesu Christo. Hic est verus deus et vita eterna. Filioli, custodite vos a simulacris. I

SENIOR electe domine et natis eius, quos ego diligo in veritate, et non ego solus, sed et omnes qui cognoverunt veritatem, propter veritatem que permanet in nobis, et nobiscum erit in eternum. Sit vobiscum gratia, misericordia, pax a deo patre, et a Christo Iesu filio patris in veritate et caritate. Gavisus sum valde, quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum accepimus a patre. Et nunc rogo te domina, non tamquam mandatum novum scribens tibi, sed quod habuimus ab initio, ut diligamus alterutrum. Et hec est caritas, ut ambulemus secundum mandata eius. Hoc est enim mandatum, ut quemadmodum

[illegible]

III

E[t angelo ecclesie] [illegible]

[illegible]

IIII

Post h[ec] vidi et ecce ostium ap[er]tum in celo [illegible]

[illegible]

V

Et vidi in dextera sedentis [illegible]

[illegible]

et ecce in medio throni et quattuor animalium et in medio seniorum agnum stantem tamquam occisum habentem cornua septem et oculos septem qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram. Et venit et accepit de dextera sedentis in throno librum. Et cum aperuisset librum quattuor animalia et viginti quattuor seniores ceciderunt coram agno habentes singuli citharas et fialas aureas plenas odoramentorum quae sunt orationes sanctorum et cantabant canticum novum dicentes: Dignus es accipere librum et aperire signacula eius quoniam occisus es et redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu et lingua et populo et natione et fecisti eos Deo nostro regnum et sacerdotes et regnabunt super terram. Et vidi et audivi vocem angelorum multorum in circuitu throni et animalium et seniorum et erat numerus eorum milia milium dicentium voce magna: Dignus est agnus qui occisus est accipere virtutem et divinitatem et sapientiam et fortitudinem et honorem et gloriam et benedictionem. Et omnem creaturam quae in caelo est et super terram et sub terra et quae sunt in mari et quae in eo omnes audivi dicentes: sedenti in throno et agno benedictio et honor et gloria et potestas in saecula saeculorum. Et quattuor animalia dicebant: Amen. Et viginti quattuor seniores ceciderunt et adoraverunt viventem in saecula saeculorum.

VI

Et vidi quod aperuisset agnus unum de septem signaculis et audivi unum de quattuor animalibus dicens tamquam vocem tonitrui: Veni et vide. Et vidi et ecce equus albus et qui sedebat super illum habebat arcum et data est ei corona et exivit vincens ut vinceret. Et cum aperuisset sigillum secundum audivi secundum animal dicens: Veni et vide. Et exivit alius equus rufus et qui sedebat super illum datum est ei ut sumeret pacem de terra et ut invicem se interficiant et datus est illi gladius magnus. Et cum aperuisset sigillum tertium audivi tertium animal dicens: Veni et vide. Et ecce equus niger et qui sedebat super eum habebat stateram in manu sua. Et audivi tamquam vocem in medio quattuor animalium dicentium: Bilibris tritici denario et tres bilibres hordei denario et vinum et oleum ne laeseris. Et cum aperuisset sigillum quartum audivi vocem quarti animalis dicentis: Veni et vide. Et ecce equus pallidus et qui sedebat desuper nomen illi Mors et infernus sequebatur eum et data est illi potestas super quattuor partes terrae interficere gladio fame et morte et bestiis terrae. Et cum aperuisset quintum sigillum vidi subtus altare animas interfectorum propter verbum Dei et propter testimonium quod habebant et clamabant voce magna dicentes: Usquequo Domine sanctus et verus non iudicas et non vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra. Et datae sunt illis singulae stolae albae et dictum est illis ut requiescerent tempus adhuc modicum donec impleantur conservi eorum et fratres eorum qui interficiendi sunt sicut et illi. Et vidi cum aperuisset sigillum sextum et ecce terraemotus magnus factus est et sol factus est niger tamquam saccus cilicinus et luna tota facta est sicut sanguis et stellae caeli ceciderunt super terram sicut ficus emittit grossos suos cum a vento magno movetur. Et caelum recessit sicut liber involutus et omnis mons et insulae de locis suis motae sunt. Et reges terrae et principes et tribuni et divites et fortes et omnis servus et liber absconderunt se in speluncis et in petris montium et dicunt montibus et petris: Cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni quoniam venit dies magnus irae ipsorum et quis poterit stare?

VII

Post haec vidi quattuor angelos stantes super quattuor angulos terrae tenentes quattuor ventos terrae ne flaret ventus super terram neque super mare neque in ullam arborem. Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum Dei vivi et clamavit voce magna quattuor angelis quibus datum est nocere terrae et mari dicens: Nolite nocere terrae et mari neque arboribus quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum. Et audivi numerum signatorum centum quadraginta quattuor milia signati ex omni tribu filiorum Israhel. Ex tribu Iuda duodecim milia signati. Ex tribu Ruben duodecim milia signati. Ex tribu Gad duodecim milia. Ex tribu Aser duodecim milia signati. Ex tribu Nepthalim duodecim milia signati. Ex tribu Manasse duodecim milia signati. Ex tribu Symeon duodecim milia signati. Ex tribu Levi duodecim milia signati. Ex tribu Isachar duodecim milia signati. Ex tribu Zabulon duodecim milia signati. Ex tribu Ioseph duodecim milia signati. Ex tribu Beniamin duodecim milia signati. Post haec vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes ante thronum et in conspectu agni amicti stolis albis et palmae in manibus eorum et clamabant voce magna dicentes: Salus Deo nostro qui sedet super thronum et agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et quattuor animalium et ceciderunt in conspectu throni in facies suas et adoraverunt Deum dicentes: Amen. Benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio honor et virtus et fortitudo Deo nostro in saecula saeculorum. Amen. Et respondit unus de senioribus dicens mihi: Hii qui amicti sunt stolis albis qui sunt et unde venerunt? Et dixi illi: Domine mi tu scis. Et dixit mihi: Hii sunt qui venerunt de tribulatione magna et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine agni. Ideo sunt ante thronum Dei et serviunt ei die ac nocte in templo eius et qui sedet in throno habitabit super illos. Non esurient neque sitient amplius neque cadet super illos sol neque ullus aestus quoniam agnus qui in medio throni est reget illos et deducet eos ad vitae fontes aquarum et absterget Deus omnem lacrimam ab oculis eorum. Et cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in caelo quasi media hora.

VIII

Et vidi septem angelos stantes in conspectu Dei et datae sunt illis septem tubae. Et alius angelus venit

stetit ante altare habens turibulum aureum. Et data sunt ei incensa multa, ut daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo. Et accepit angelus turibulum et implevit illud de igne altaris et misit in terram, et facta sunt tonitrua et voces et fulgura et terremotus magnus. Et septem angeli qui habebant septem tubas preparaverunt se ut tuba canerent. Et primus angelus tuba cecinit, et facta est grando et ignis mixta in sanguine, et missum est in terram. Et tertia pars terre combusta est, et tertia pars arborum concremata est, et omne fenum viride combustum est. Et secundus angelus tuba cecinit, et tamquam mons magnus igne ardens missus est in mare. Et facta est tertia pars maris sanguis, et mortua est tertia pars creature que habebant animas in mari, et tertia pars navium interiit. Et tertius angelus tuba cecinit, et cecidit de celo stella magna ardens tamquam facula, et cecidit in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum. Et nomen stelle dicitur absinthium. Et facta est tertia pars aquarum in absinthium, et multi hominum mortui sunt de aquis, quia amare facte sunt. Et quartus angelus tuba cecinit, et percussa est tertia pars solis et tertia pars lune et tertia pars stellarum, ita ut obscuraretur tertia pars eorum, et diei non luceret tertia pars, et noctis similiter. Et vidi et audivi vocem unius aquile volantis per medium celi dicentis voce magna: Ve ve ve habitantibus in terra de ceteris vocibus tube trium angelorum qui erant tuba canituri.

IX

Et quintus angelus tuba cecinit, et vidi stellam de celo cecidisse in terram, et data est illi clavis putei abyssi. Et aperuit puteum abyssi, et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magne, et obscuratus est sol et aer de fumo putei. Et de fumo putei exierunt locuste in terram, et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terre. Et preceptum est illis ne lederent fenum terre neque omne viride neque omnem arborem, nisi tantum homines qui non habent signum dei in frontibus suis. Et datum est illis ne occiderent eos, sed ut cruciarent mensibus quinque; et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii cum percutit hominem. Et in diebus illis querent homines mortem et non invenient eam, et desiderabunt mori, et fugiet mors ab eis. Et similitudines locustarum similes equis paratis in prelium, et super capita earum tamquam corone similes auro, et facies earum sicut facies hominum. Et habebant capillos sicut capillos mulierum, et dentes earum sicut leonum erant. Et habebant loricas sicut loricas ferreas, et vox alarum earum sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum. Et habebant caudas similes scorpionum, et aculei erant in caudis earum, et potestas earum nocere hominibus mensibus quinque. Et habebant super se regem angelum abyssi, cui nomen hebraice La abaddon, grece autem Apollyon, latine habens nomen exterminans. Ve unum abiit, et ecce veniunt adhuc duo ve post hec. Et sextus angelus tuba cecinit,

et audivi vocem unam ex cornibus altaris aurei quod est ante oculos dei dicentem sexto angelo qui habebat tubam: Solve quattuor angelos qui alligati sunt in flumine magno Eufrate. Et soluti sunt quattuor angeli qui parati erant in horam et diem et mensem et annum, ut occiderent tertiam partem hominum. Et numerus equestris exercitus vicies milies dena milia; audivi numerum eorum. Et ita vidi equos in visione, et qui sedebant super eos habebant loricas igneas et iacinctinas et sulphureas. Et capita equorum erant tamquam capita leonum, et de ore ipsorum procedit ignis et fumus et sulphur. Ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum, de igne et de fumo et sulphure qui procedebat de ore ipsorum. Potestas enim equorum in ore eorum est et in caudis eorum; nam caude eorum similes serpentibus, habentes capita, et in his nocent. Et ceteri homines qui non sunt occisi in his plagis neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum, ut non adorarent demonia et simulacra aurea et argentea et erea et lapidea et lignea, que neque videre possunt neque audire neque ambulare; et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis neque a veneficiis suis neque a fornicatione sua neque a furtis suis.

X

Et vidi alium angelum fortem descendentem de celo amictum nube, et iris in capite eius, et facies eius erat ut sol, et pedes eius tamquam columpne ignis. Et habebat in manu sua libellum apertum, et posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum autem super terram. Et clamavit voce magna quemadmodum cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas. Et cum locuta fuissent septem tonitrua voces suas, scripturus eram, et audivi vocem de celo dicentem: Signa que locuta sunt septem tonitrua, et noli ea scribere. Et angelus quem vidi stantem super mare et super terram levavit manum suam ad celum, et iuravit per viventem in secula seculorum, qui creavit celum et ea que in illo sunt, et terram et ea que in ea sunt, et mare et ea que in eo sunt, quia tempus amplius non erit, sed in diebus vocis septimi angeli cum ceperit tuba canere, consummabitur misterium dei, sicut evangelizavit per servos suos prophetas. Et vox quam audivi de celo iterum loquentem mecum et dicentem: Vade et accipe librum apertum de manu angeli stantis super mare et super terram. Et abii ad angelum dicens ei ut daret mihi librum. Et dixit mihi: Accipe librum et devora illum, et faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tamquam mel. Et accepi librum de manu angeli et devoravi eum, et erat in ore meo tamquam mel dulce; et cum devorassem eum, amaricatus est venter meus. Et dixit mihi: Oportet te iterum prophetare populis et gentibus et linguis et regibus multis.

XI

Et datus est mihi calamus similis virge, et dictum est mihi: Surge et metire templum dei et altare et adorantes in eo. Atrium autem quod est foris templum eice foras et ne metiaris illud, quoniam datum est gentibus;

et civitatem sanctam calcabunt mensibus xl. duobus. et da
bo duobus testibus meis. et prophetabunt diebus mille
ducentis sexaginta. amicti saccis. Hi sunt duo
olive et duo candelabra in conspectu domini terre sta
ntes. Et si quis eos voluerit nocere. ignis exiet de ore
illorum. et devorabit inimicos eorum. Et si quis vo
luerit eos ledere. sic oportet eum occidi. Hi habent po
testatem claudendi celum ne pluat diebus prophe
tie ipsorum. et potestatem habent super aquas convertendi eas
in sanguinem. et percutere terram omni plaga quotienscumque
voluerint. Et cum finierint testimonium suum. be
stia que ascendit de abysso faciet adversum illos
bellum. et vincet illos. et occidet eos. et corpora
eorum iacebunt in plateis civitatis magne que vo
catur spiritualiter Sodoma et Egyptus. ubi et dominus illorum
crucifixus est. Et videbunt de populis et tribubus
et linguis et gentibus corpora eorum per tres dies et di
midium. et corpora eorum non sinent poni in monumen
tis. Et inhabitantes terram gaudebunt super illos. et
iocundabuntur. et munera mittent invicem. quoniam hi
duo prophete cruciaverunt eos qui habitant super terram.
Et post dies tres et dimidium. spiritus vite a deo intra
vit in eos. Et steterunt super pedes suos. et timor
magnus cecidit super eos qui viderunt eos. Et audierunt
vocem magnam de celo dicentem illis. Ascendite
huc. Et ascenderunt in celum in nube. et viderunt illos
inimici eorum. Et in illa hora factus est terremotus magnus.
et decima pars civitatis cecidit. et occisi sunt in terremo
tu nomina hominum septem milia. et reliqui
in timorem missi sunt. et dederunt gloriam deo celi. Ve secundum
abiit. et ecce ve tertium veniet cito. Et septimus an
gelus tuba cecinit. et facte sunt voces magne in celo di
centes. Factum est regnum huius mundi domini nostri et Christi
eius. et regnabit in secula seculorum. Et viginti quattuor
seniores qui in conspectu dei sedent in sedibus suis.
ceciderunt in facies suas. et adoraverunt deum dicen
tes. Gratias agimus tibi domine deus omnipotens. qui es et qui eras. et qui
accepisti virtutem tuam magnam et regnasti. et ira
te sunt gentes. et advenit ira tua et tempus mortuorum iu
dicari. et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis
et timentibus nomen tuum pusillis et magnis. et exter
minandi eos qui corruperunt terram.

XII

Et apertum est templum dei in celo
et visa est archa testamenti eius in templo eius. et facta sunt ful
gura et voces et terremotus et grando magna. Et signum
magnum apparuit in celo. Mulier amicta sole. et
luna sub pedibus eius. et in capite eius corona stellarum
duodecim. et in utero habens. et clamabat parturiens.
et cruciabatur ut pariat. Et visum est aliud signum in ce
lo. Et ecce draco magnus habens capita septem. et cor
nua decem. et in capitibus suis septem diademata. et
cauda eius trahebat tertiam partem stellarum celi. et mi
sit eas in terram. Et draco stetit ante mulierem que erat
paritura. ut cum peperisset filium eius devoraret. Et mulier
peperit filium masculum. qui recturus erat omnes gentes in virga
ferrea. et raptus est filius eius ad deum et ad thronum eius.
et mulier fugit in solitudinem. ubi habet locum paratum a deo.
ut ibi pascant illam diebus mille ducentis sexaginta.
Et factum est prelium magnum in celo. Michael et angeli eius pre
liabantur cum dracone. et draco pugnabat et angeli eius.
et non valuerunt. neque locus inventus est amplius eorum in celo.
Et proiectus est draco ille magnus serpens antiquus. qui vocatur di
abolus et Sathanas. qui seducit universum orbem. proiectus
est in terram et angeli eius cum eo missi sunt. Et audivi vocem
magnam in celo dicentem. Nunc facta est salus et virtus et regnum
dei nostri et potestas Christi eius. quia proiectus est accusator fratrum
nostrorum. qui accusabat illos ante conspectum dei nostri di
e ac nocte. Et ipsi vicerunt illum propter sanguinem agni. et
propter verbum testimonii sui. et non dilexerunt animas suas us
que ad mortem. Propterea letamini celi. et qui habitatis in eis.
Ve terre et mari. quia descendit diabolus ad vos habens
iram magnam. sciens quod modicum tempus habet. Et postquam
vidit draco quod proiectus est in terram. persecutus est mulierem
que peperit masculum. et date sunt mulieri due ale aquile
magne. ut volaret in desertum in locum suum. ubi alitur per
tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit
serpens ex ore suo post mulierem aquam tamquam flumen. ut eam
faceret trahi a flumine. Et adiuvit terra mulierem. et
aperuit terra os suum. et absorbuit flumen. quod misit
draco ex ore suo. Et iratus est draco in mulierem. et
abiit facere prelium cum reliquis de semine eius qui custodiunt
mandata dei. et habent testimonium Ihesu. et stetit super
harenam maris.

XIII

Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita
septem et cornua decem. et super cornua eius decem diade
mata. et super capita eius nomina blasphemie. Et bestiam
quam vidi similis erat pardo. et pedes eius sicut ursi. et
os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam
et potestatem magnam. Et vidi unum de capitibus eius quasi
occisum in mortem. et plaga mortis eius curata est. et admi
rata est universa terra post bestiam. et adoraverunt draconem
qui dedit potestatem bestie. et adoraverunt bestiam dicentes.
Quis similis bestie. Et quis poterit pugnare cum ea. Et da
tum est ei os loquens magna et blasphemias. et data est
illi potestas facere menses quadraginta duos. Et aperu
it os suum in blasphemias ad deum. blasphemare
nomen eius et tabernaculum eius. et eos qui in celo habitant. Et da
tum est illi bellum facere cum sanctis. et vincere illos. Et data est
ei potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem.
et adoraverunt eum omnes qui inhabitant terram. quorum non sunt scrip
ta nomina in libro vite agni qui occisus est ab origine mun
di. Si quis habet aures audiat. Qui in captivitatem duxe
rit in captivitatem vadet. qui in gladio occiderit oportet
eum gladio occidi. Hec est patientia et fides sanctorum. Et
vidi bestiam aliam ascendentem de terra. et habebat cornua
duo similia agni. et loquebatur sicut draco. et potestatem
prioris bestie omnem faciebat in conspectu eius. Et fecit terram et
inhabitantes in ea adorare bestiam primam. cuius curata est

plaga mortis. Et fecit signa magna. ut et ignem faceret
de celo descendere in terram in conspectu hominum. et seducit
habitantes in terra propter signa que data sunt illi facere in conspec
tu bestie. dicens habitantibus in terra ut faciant yma
ginem bestie que habet plagam gladii et vixit. et datum est illi ut
daret spiritum ymagini bestie. et faciet ut quicumque non adora
verint ymaginem bestie occidantur. et faciet omnes pusillos et ma
gnos et divites et pauperes et liberos et servos habere caracterem in dex
tera manu aut in frontibus suis. et ne quis possit emere aut vendere nisi
qui habet caracterem nominis bestie aut numerum nominis eius. Hic sapientia
est. qui habet intellectum computet numerum bestie. Numerus enim hominis est. et numerus eius

IIII Et vidi. et ecce agnus sta | sescenti sexaginta sex.
bat super montem Syon. et cum illo centum quadragin
ta quattuor milia habentes nomen eius et nomen patris eius
scriptum in frontibus suis. Et audivi vocem de celo
tamquam vocem aquarum multarum. et tamquam vocem tonitrui magni.
Et vocem quam audivi sicut cytharedorum cytharizantium
in cytharis suis. Et cantabant quasi canticum novum
ante sedem. et ante quattuor animalia et seniores. et nemo pote
rat dicere canticum nisi illa centum .xl. iiii. milia qui
empti sunt de terra. Hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquina
ti virgines enim sunt. Hii sequuntur agnum quocumque ierit.
Hii empti sunt ex hominibus primitie deo et agno. et in ore
ipsorum non est inventum mendacium. Sine enim macula
sunt ante thronum dei. Et vidi alterum angelum vola
tem per medium celi habentem evangelium eternum ut evangeli
zaret sedentibus super terram et super omnem gentem et tribum et lin
guam et populum dicens magna voce. Timete dominum et date
illi honorem quia venit hora iudicii eius. et adorate eum
qui fecit celum et terram et mare et omnia que in eis sunt et fontes
aquarum. Et alius angelus secutus est eum dicens. Cecidit
cecidit babilon illa magna. que a vino ire fornica
tionis sue potavit omnes gentes. Et angelus tertius secu
tus est illos dicens voce magna. Si quis adoraverit be
stiam et ymaginem eius et acceperit caracterem in fronte
sua aut in manu sua. et hic bibet de vino ire dei
qui mixtum est mero in calice ire ipsius et cruciabitur igne
et sulphure in conspectu angelorum sanctorum et ante con
spectum agni et fumus tormentorum eorum in secula seculorum a
scendet. nec habent requiem die ac nocte qui ado
raverunt bestiam et ymaginem eius et si quis acceperit carac
terem nominis eius. Hic patientia sanctorum est. qui custodiunt
mandata dei et fidem ihesu. Et audivi vocem de celo di
centem. Scribe beati mortui qui in domino moriuntur. Amodo
iam dicit spiritus. ut requiescant a laboribus suis. Opera enim
illorum sequuntur illos. Et vidi et ecce nubem candidam.
et super nubem sedentem similem filio hominis habentem in capite suo
coronam auream et in manu sua falcem acutam. Et alter
angelus exivit de templo clamans voce magna ad se
dentem super nubem. Mitte falcem tuam acutam et me
te. quia venit hora ut metatur. quoniam aruit messis
terre. Et misit qui sedebat super nubem falcem suam in terram.
et messuit terram. Et alius angelus exivit de tem
plo quod est in celo habens et ipse falcem acutam. Et alius
angelus exivit de altari qui habet potestatem super ignem.
et clamavit voce magna ad eum qui habet falcem acutam
dicens. Mitte falcem tuam acutam et vindemia botros
vinee terre. quoniam mature sunt uve eius. Et misit
angelus falcem suam acutam in terram. et vindemiavit vi
neam terre. Et misit in lacum ire dei magnum. et calcatus
est lacus extra civitatem. et exivit sanguis de lacu usque
ad frenos equorum per stadia mille sescenta.

XV Et vidi aliud signum in celo ma
gnum et mirabile. angelos septem habentes plagas
septem novissimas. quoniam in illis consummata est ira dei.
Et vidi tamquam mare vitreum mixtum igne. et eos qui
vicerunt bestiam et ymaginem eius et numerum nominis illius
stantes super mare vitreum habentes cytharas dei. et can
tantes canticum moysi servi dei. et canticum agni dicentes.
Magna et mirabilia opera tua domine deus omnipotens. iuste
et vere vie tue rex seculorum. Quis non timebit te
domine. et magnificabit nomen tuum. quia solus pius es. quoniam
omnes gentes venient et adorabunt in conspectu tuo. quoniam
iudicia tua manifestata sunt. Et post hec vidi. et ecce
apertum est templum tabernaculi testimonii in celo. Et ex
ierunt septem angeli habentes septem plagas de tem
plo vestiti lapide mundo candido et precincti circa
pectora zonis aureis. Et unum ex quattuor animalibus
dedit septem angelis septem phyalas aureas ple
nas iracundie dei viventis in secula seculorum. Et im
pletum est templum fumo a maiestate dei et de virtute
eius. et nemo poterat introire in templum donec consuma
rentur septem plage septem angelorum.

XVI Et audivi vocem magnam de templo
dicentem septem angelis. Ite et effundite sep
tem phyalas ire dei in terram. Et abiit primus et
effudit phyalam suam in terram. Et factum est vulnus se
vum ac pessimum in hominibus qui habent caracterem bestie.
et eos qui adoraverunt ymaginem eius. Et secundus effudit
phyalam suam in mare. et factus est sanguis tamquam mortui.
Et omnis anima vivens mortua est in mari. Et tertius effudit
phyalam suam super flumina et super fontes aquarum. et factus
est sanguis. Et audivi angelum aquarum dicentem. Iustus
es qui es et qui eras sanctus qui hec iudicasti. quia sanguinem
sanctorum et prophetarum effuderunt. et sanguinem dedisti eis bi
bere. ita digni sunt. Et audivi de altari dicentem. Etiam domine
deus omnipotens vera et iusta iudicia tua. Et quartus angelus
effudit fialam suam in solem. et datum est illi estu affligere
homines et igne. et estuaverunt homines estu magno. et bla
sphemaverunt nomen dei habentis potestatem super has pla
gas. neque egerunt penitentiam ut darent illi gloriam. Et quintus
effudit phialam suam super sedem bestie. et factum est regnum
eius tenebrosum. et commanducaverunt linguas suas
pre dolore. et blasphemaverunt deum celi pre doloribus et
vulneribus suis. et non egerunt penitentiam ex operibus suis. Et
sextus effudit fialam suam in flumen illud magnum
eufraten. et siccavit aquam eius ut prepararetur via regibus
ab ortu solis. Et vidi de ore draconis et de ore be

ſtie ⁊ de ore pſeudo ꝓphe ſpc̄ tres immūdos · in modū
ranaꝝ · Sūt eni ſpc̄ demonioꝝ facientes ſig̃ · ⁊ ꝓ
cedūt ad reges toci t̃re ꝯgregare illos i plīu ad
diem magnū dī oīpotentis · ⁊ ecce uenio ſi
cut fur · Beatꝰ q̄ uigilat ⁊ cuſtodit ueſtimē
ta ſua ne nudus ambulꝫ · ⁊ uideāt turpitu
dinē ei · ⁊ congᵍgabit illos i locū q̄ uocatur he
braice ermagedon · ⁊ ſeptim effudit fialā
ſuā i aerē · ⁊ exiuit uox mag̃ de tēplo a thro
no dicēs · Factū ē · Et facta ſ͡t fulgura ⁊ uoces ⁊ to
nitrua · ⁊ terremot fc̄s ē magn · q̄lis nūq̄ fuit
ex quo hoīes fuerūt ſup t̃ram · talis terremot
ſic magnū · Et facta ē ciuitas mag̃ in tres ꝑtes ·
⁊ ciuitates gentiū ceciderūt · Et babilō magna ue
nit i memoria añ dm̄ dare ei calicē uini indi
gnationis ire ei · ⁊ oīs iſula fugit · ⁊ mōtes nō ſ͡t
inuēti · ⁊ grando mag̃ ſic talentū deſcendit de
celo i hoīes · Et blaſphemauerūt hoīes dm̄ ꝓꝑ
plagā grandinis · qm̄ mag̃ facta ē uehemēter.

E t uenit un de ſeptē angelis XVII
q̄ habebāt ſeptē phyalas · ⁊ locut ē mecū dicēs ·
Veni oſtendā t̄ dāpnationē meretris magne q̄
ſedet ſup aq̄s multas · cū qua fornicati ſ͡t re
ges t̃re · ⁊ inebriati ſ͡t q̄ inhitāt t̃ram de uino pſti
tutionis ei · Et abſtulit me i deſertū i ſpū · ⁊ uidi
mulierē ſedentē ſup beſtiā coccineā plenā
nōib; blaſphemie · hntē capita ſeptē ⁊ cor
nua decē · Et mulier erat circūdata purpura
⁊ cocco · ⁊ inaurata auro ⁊ lapide ꝓcioſo · ⁊ mar
garitis · hns poculū aureū i manu ſua plenū
abhominationū · ⁊ imūditia fornicationis ei.
⁊ i fronte ei nomē ſcriptū myſteriū babilon ma
gna mat̃ fornicationū ⁊ abhoīatonū t̃re · ⁊
uidi mulierē ebriā de ſanguine ſcōꝝ · ⁊ de ſāguine
martyꝝ ihū · Et miratus ſū cū uidiſſē eā · ad
miratioē mag̃ · Et dixit m angelus · Quare mi
raris · Ego dicam t̄ ſacramentū mulieris ⁊ beſtie
q̄ portat eā · q̄ hȝ capita ſeptē ⁊ cornua decē ·
Beſtia quā uidiſti fuit ⁊ nō ē · ⁊ aſcenſura ē de a
byſſo · ⁊ i interitū ibit · ⁊ mirabunt̃ inhitantes
t̃ram quoꝝ nō ſ͡t ſcripta nōia i libro uite a ꝯſtitutioē
mūdi · uidētes beſtiā q̄ erat ⁊ nō ē · Et hic ē ſenſ
q̄ hȝ ſapientiā · Septē capita ſeptē mōtes ſ͡t ſu
ꝑ quos mulier ſedet · ⁊ reges ſeptē ſ͡t · Quinq;
ceciderūt · un ē · ⁊ ali nōdū uenit · Et cū uenerit · opor
tet illū breue tp̄e manere · Et beſtia q̄ erat ⁊ nō
ē · ⁊ ipſa octaua ē · ⁊ de ſeptē ē · ⁊ i interitū uadit ·
Et decē cornua q̄ uidiſti decē reges ſ͡t q̄ regnū nō
dū acceperūt · ſ; poteſtatē tāq̄ reges · una hora
accipient poſt beſtiā · Hi unū ꝯſiliū hn̄t · ⁊ uirtu
tē ⁊ poteſtatē ſuā beſtie tradent · Hi cū agno pu
gnabūt · ⁊ agn uincet illos · qm̄ dn̄s dn̄oꝝ ē · ⁊ rex
regū · ⁊ q̄ cū illo ſ͡t uocati electi ⁊ fideles · Et dixit
michi · Aq̄s q̄s uidiſti ubi meretrix ſedet · po
puli ſūt ⁊ gentes ⁊ lingue · Et decē cornua q̄ uidiſti
⁊ beſtias · hi odient fornicariā · ⁊ deſolatā facient
illā ⁊ nudā · ⁊ carnes ei manducabūt · ⁊ ipſā igne cre
mabūt · Deus eni dedit i corda eoꝝ ut faciāt q̄d illi pla
citū ē · ut dēt regnū ſuū beſtie · donec ꝯſumēt̃ uba
dī · Et mulier quā uidiſti ē ciuitas mag̃ · q̄ hȝ
regnū ſup reges t̃re · XVIII

E t poſt hec uidi aliū angelm deſcendentē de celo hntē
poteſtatē magnā · ⁊ t̃ra illuminata ē a gl'a ei · ⁊
exclamauit i fortitudine uoce dicēs · Cecidit cecidit babi
lon mag̃ · ⁊ facta ē habitatio demonioꝝ · ⁊ cuſtodia oīs
ſpc̄ inmūdi · ⁊ cuſtodia oīs uolucris inmūde · q2 de ira
fornicationis ei biberūt oēs gentes · ⁊ reges t̃re cū illa
fornicati ſ͡t · ⁊ mercatores t̃re de uirtute delitiaꝝ ei di
uites facti ſ͡t · Et audiui aliā uocē de celo dicentē ·
Exite de illa ꝑp̄ls me · ⁊ ne participes ſitis delic
toꝝ ei · ⁊ de plagis ei nō accipiatis · qm̄ ꝑuenerūt
peccata ei uſq3 ad celū · ⁊ recordat ē dn̄s iniquitatē
ei · Reddite illi ſicut ipſa reddidit uob · ⁊ duplica
te duplicia ſcd̄m opa ei · In poculo q̄ miſcuit
miſcite illi duplū · Quantū glificauit ſe ⁊ i deli
tiis fuit · tm̄ date illi tormētū ⁊ luctū · q2 i corde
ſuo dicit · ſedeo regina ⁊ uidua nō ſū · ⁊ luctū nō ui
deo · Ideo i una die uenient plage ei mors ⁊ luc
tus ⁊ fames ⁊ igni cōburetur · q2 fortis ē deus q̄ iudi
cauit illā · Et flebūt ⁊ plangēt ſe ſup illā reges
t̃re · q̄ cū illa fornicati ſ͡t ⁊ i delitiis uixerūt · cū uide
rit fumū incendii ei longe ſtantes ꝓꝑ timorē
tormētoꝝ ei dicentes · Ve ue ciuitas illa magna
babilon · ciuitas illa fortis · qm̄ una hora uenit
iudiciū tuū · Et negotiatores t̃re flebūt ⁊ luge
būt ſup illā · qm̄ merces eoꝝ nemo emet āplius
merce auri ⁊ argenti ⁊ lapidis ꝓcioſi ⁊ margaritaꝝ
⁊ byſſi ⁊ purpure ⁊ ſerici ⁊ cocci ⁊ oē lignū thinū ⁊
oīa uaſa eboris · ⁊ oīa uaſa de lapide ꝓcioſo ⁊ era
mento ⁊ ferreo ⁊ marmore · ⁊ cinamomū · ⁊ amomū ·
⁊ odoramentoꝝ · ⁊ unguenti · ⁊ thuris · ⁊ uini · ⁊ olei ·
⁊ ſimile · ⁊ tritici · ⁊ iumentoꝝ · ⁊ ouiū · ⁊ equoꝝ · ⁊
redaꝝ · ⁊ mancipioꝝ · ⁊ aīaꝝ hoīum · Et poma
tua · deſiderii aīe diſceſſerūt a te · ⁊ oīa pinguia · tue
⁊ preclara perierūt a te · ⁊ āpli illa iā nō inuenient
mercatores hoꝝ · q̄ diuites facti ſ͡t ab ea · lōge ſta
būt ꝓꝑ timorē tormētoꝝ ei · flentes ac lugentes ⁊
dicentes · Ve ue ciuitas illa mag̃ q̄ amicta erat
byſſo · purpura ⁊ cocco · ⁊ deaurata ē auro ⁊ lapide
ꝓcioſo ⁊ margaritis · qm̄ una hora deſtitute ſūt tante
diuitie · Et oīs gubnator ⁊ q̄ i lacū nauigat · ⁊ na
ute q̄ i mari operant̃ longe ſteterūt · ⁊ clamauerūt
uidentes locū incendii ei ⁊ dicentes · Que ſimilis
ciuitati huic magne · Et miſerūt puluerē ſuper
capita ſua · ⁊ clamauerūt flentes ⁊ lugentes ⁊ di
centes · Ve ue ciuitas illa mag̃ · i q̄ diuites facti ſ͡t
q̄ hn̄t naues i mari de ꝓciis ei · qm̄ una hora deſola
ta ē · Exulta ſup eā celū ⁊ ſc̄i ⁊ apli · ⁊ ꝓphe · qm̄

iudicauit d̄s iudiciū ur̄m d' illa. Et sustulit un'
angl's fortis lapidē q̄si molarē magnū. ⁊ misit
in mare dicēs. Hoc impetu mittet' babilon magna
illa ciuitas. ⁊ ult' iā n̄ inuenietur. Et uocē cythar
edoꝝ ⁊ musicoꝝ. ⁊ tybia canentiū ⁊ tuba n̄ audie
tur i te ā pli'. ⁊ oīs artifex oīs artis n̄ inuenietur i te ā.
⁊ uox mole n̄ audietur i te ā plius. ⁊ lux lucerne n̄
lucebit i te ā pli'. Et uox sponsi ⁊ sponse n̄ audietur
adhuc i te. q' mercatores tui erant pricipes terre.
q' in ueneficiis tuis errauerūt oēs gentes. ⁊ i ea sanguis
ꝓphetaꝝ ⁊ scōꝝ inuentus ē. ⁊ oīum q̄ interfecti s̄t in
terra.

XIX

Post hec audiui q̄si uocē magnā turbaꝝ multaꝝ
i celo dicentiū alleluia. Laus ⁊ glā ⁊ uirtus dō no
stro ē. q'a uera ⁊ iusta iudicia ei' s̄t. q' iudicauit d' me
trice magna. q̄ corrupit terrā i ꝓstitutiōe sua. ⁊ uindica
uit sanguinē s'uoꝝ suoꝝ d' manib; ei'. Et iteꝝ
dixerūt all'. ⁊ fumus ei' ascendit i s'cla s'cloꝝ. Et ce
ciderūt seniores uiginti quattuor. ⁊ quattuor aīalia. ⁊ ado
rauerūt dm̄ sedentē sup thronū. dicentes am̄.
all'. Et uox d' throno exiuit dicēs. Laudē dici
te dō n̄ro oēs s'ui ei'. ⁊ q' timetis dm̄ pusilli ⁊ ma
gi. Et audiui q̄si uocē turbe magne. ⁊ sic' uocē aquaꝝ
multaꝝ. ⁊ sic' uocē tonitruoꝝ magnoꝝ dicentiū
all'. Q'm regnauit d̄s n̄r omp̄s. gaudeam' ⁊ exulte
m' ⁊ dem' glām ei'. q' uenerūt nuptie agni. Et u
xor ei' p̄parauit se. ⁊ datū ē illi ut coo'iat se bys
sino splendēti candido. Byssinū eni iustificati
oēs s̄t scōꝝ. Et dix' michi. Scribe. Beati q' ad cenā
nuptiaꝝ agni uocati s̄t. Et dix' m. hec u'ba uera
dī s̄t. Et cecidi an' pedes ei' ut adorarē eū. Et dix'
m. Vide ne feceris. cōseruus tuus sū. ⁊ f'rm tuoꝝ ha
bentiū testimoniū ihu. dm̄ adora. Testimoniū
eni ihu ē sp̄s ꝓphetie. Et uidi celū apertū. ⁊ ecce equs
alb;. ⁊ q' sedebat sup eū uocabat' fidelis ⁊ uerax.
⁊ cū iustitia iudicat ⁊ pugnat. Oculi aūt ei' sic' flāma
ignis. ⁊ i capite ei' diadēmata multa. H'ns nom̄ scp
tū q' nemo nouit. n' ip̄e. ⁊ uestit' erat ueste aspsa
sanguine. ⁊ uocabat' nom̄ ei' u'bū dī. ⁊ exercit'
qui s̄t i celo sequebant' eū i equis albis. uestiti bys
sino albo mundo. ⁊ d' ore ip̄ius pcedit gladi' acut'.
ut i ipo p'cutiat gentes. ⁊ ip̄e reget eas i uirga ferre
a. ⁊ ip̄e calcat torcular uini furoris ire dei oīpotē
tis. ⁊ h̄t i uestimēto ⁊ i femore suo scptū. rex re
gū ⁊ dn̄s dn̄antiū. ⁊ uidi unū angelū stantē
i sole. ⁊ clamauit uoce magna dicēs oīb; auib;
q' uolāt p mediū celi. Venite cōgregamini ad cenā
magnā dī. ut manducetis carnes regū ⁊ carnes tri
bunoꝝ. ⁊ carnes fortiū. ⁊ carnes equoꝝ. ⁊ sedentiū i
ip̄is. ⁊ carnes oīu liboꝝ ac s'uoꝝ ⁊ pusilloꝝ ⁊ ma
gnoꝝ. Et uidi bestiā ⁊ reges terre. ⁊ exercit' eoꝝ cō
gregatos ad faciendū p'liū cū illo q' sedebat i equo.
⁊ cū exercitu ei'. Et app'hensa ē bestia. ⁊ cū illo pseudo
ꝓpha q' fecit signa corā ip̄o. q'b; seduxit eos. q' accep

erūt caracterē bestie. ⁊ q' adorauerūt ymaginē ei'. ui
ui missi s̄t hi duo i stagnū ignis ardentis sulphure.
⁊ ceteri occisi s̄t i gladio sedentis sup equū q' pcedit
de ore ip̄ius. ⁊ oēs aues saturate s̄t carnib; eoꝝ.

XX

Et uidi angelū descē
dentē d' celo h'ntē clauē abyssi. ⁊ catenā
magnā i manu sua. ⁊ app'hendit draconē s'pen
tē antiquū. q' ē diabolus ⁊ sathanas. ⁊ ligauit
eū p annos mille. ⁊ misit eū in abyssū. ⁊ cla
usit ⁊ signauit sup illū. ut n' seducat ampli' gentes.
donec cōsumment' mille anni. Et p' hec oportet illū
solui modico tpr̄e. Et uidi sedes. ⁊ sederūt sup eas.
⁊ iudiciū datū ē illis. ⁊ aīas decollatoꝝ ꝓp testi
moniū ihu. ⁊ ꝓp u'bū dī. ⁊ q' n' adorauerūt bestiā
⁊ ymaginē eius. nec acceperūt caracterē ei' i fron
tib; aut i manib; suis. Et uixerūt ⁊ regnauerūt cū xp̄o
mille annis. Et ceteri mortuoꝝ n' uixerūt donec
cōsummentur mille anni. Hec ē resurrectio p'ma.
Beatus ⁊ scūs q' h̄t partē i resurrectiōe p'ma. Et i his
scda mors non h̄t potestatē. s; erūt sacerdotes dei
⁊ xp̄i. ⁊ regnabūt cū illo mille annis. Et cū cōsummati
fuerint mille anni soluet' sathanas d' carcere suo.
⁊ exibit ⁊ seducet gentes q' s̄t sup quattuor angulos
terre gog ⁊ magog. ⁊ cōgregabit eos i p'liū. q'ꝝ nūs
ē sicut harena maris. Et ascenderūt sup latitu
dinē terre ⁊ circuierūt castra scōꝝ. ⁊ ciuitatē dilec
tā. ⁊ descendit ignis d' celo a dō. ⁊ deuorauit eos. ⁊ dia
bolus q' seducebat eos missus ē i stagnū ignis ⁊
sulphuris. ubi ⁊ bestia ⁊ pseudo ꝓpha missi sūt.
⁊ cruciabunt' die ac nocte i s'cla s'culoꝝ. ⁊ uidi thro
nū magnū candidū. ⁊ sedentē sup eū. a cui' aspec
tu fugit terra ⁊ celū. ⁊ locus n' ē inuent' ab eis. ⁊ uidi
mortuos magnos ⁊ pusillos stantes i cōspectu thro
ni. ⁊ libri apti s̄t. Et ali' lib' apt' ē. q' ē uite. ⁊ iu
dicati s̄t mortui ex his q' scpta erant i libris s'm
op'a ip̄oꝝ. Et mors ⁊ infer' dederūt mortuos q' i ip̄is
⁊ iudicatū ē d' singulis s'm op'a ip̄oꝝ. Et dedit
mare mortuos q' i eo erāt. ⁊ infer' ⁊ mors missi
s̄t i stagnū ignis. Hec mors scda ē stagnū ignis. Et qui
n' ē inuent' i libro uite scpt'. missus ē i stagnū
ignis.

XXI

Et uidi celū nouū ⁊ terrā nouā. p'mū eni celū
⁊ p'ma terra abiit. ⁊ mare iā n' est. Et ego iohēs
uidi ciuitatē scām ih'rlm nouā descendentē
d' celo a dō parata. sic' sponsā ornatā uiro suo. Et a
udiui uocē magnā d' throno dicentē. Ecce ta
bernaculū dī cū hoīb; ⁊ habitabit cū eis. Et ip̄i p'pl's ei'
erūt. ⁊ ip̄e d̄s cū eis erit eoꝝ d̄s. Et absterget d's oēm
lacrimā ab oculis eoꝝ. ⁊ mors ult' n' erit. neq; luct'
neq; clamor neq; dolor erit ultra. q' p'ma abierūt.
Et dix' q' sedebat i throno. Ecce noua facio oīa.
Et dix' michi. Scribe. q' hec u'ba fidelissima s̄t ⁊ ue
ra. ⁊ dix' m. Factū ē. Et ego sū. a. ⁊ ω. initiū
⁊ finis. Ego sitienti dabo de fonte aq' uite gratis.

Noua — [illegible] . B ad gl'iā.
Cap̄. xxi. Ecce noua facio. etc. B ad gl'iā.
Consonantia — Cap̄. xxii. [illegible] . B [illegible] ad [illegible]
[illegible] . B [illegible]
Mala — Cap̄. [illegible] . B i pietatis
Cap̄. xvii. [illegible] . B [illegible]

Qui vicerit possidebit hec, et ero illi deus, et ille erit mihi filius. Timidis autem et incredulis et execratis et homicidis et fornicatoribus et veneficis et ydolatris et omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti igne et sulphure, quod est mors secunda.

XXII

Et venit unus de septem angelis habentibus phyalas plenas septem plagis novissimis, et locutus est mecum dicens: Veni, ostendam tibi sponsam uxorem agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum et altum, et ostendit mihi civitatem sanctam Hierusalem descendentem de celo a deo, habentem claritatem dei. Lumen eius simile lapidi precioso tamquam lapidi iaspidi, sicut cristallum. Et habebat murum magnum et altum, habens portas duodecim, et in portis angelos duodecim, et nomina scripta, que sunt nomina duodecim tribuum filiorum Israel. Ab oriente porte tres, ab aquilone porte tres, ab austro porte tres, et ab occasu porte tres. Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, et in ipsis duodecim nomina duodecim apostolorum et agni. Et qui loquebatur mecum habebat mensuram harundineam auream, ut metiretur civitatem et portas eius et murum. Et civitas in quadro posita est, et longitudo eius tanta est quanta et latitudo. Et mensus est civitatem de harundine per stadia duodecim milia; longitudo et latitudo et altitudo eius equalia sunt. Et mensus est murum eius centum quadraginta quattuor cubitorum, mensura hominis, que est angeli. Et erat structura muri eius ex lapide iaspide; ipsa vero civitas aurum mundum simile vitro mundo. Fundamenta muri civitatis omni lapide precioso ornata. Fundamentum primum iaspis, secundum saphyrus, tertium calcedonius, quartum smaragdus, quintum sardonix, sextum sardius, septimum chrysolitus, octavum berillus, nonum topazius, decimum chrysoprassus, undecimum iacinctus, duodecimum amethistus. Et duodecim porte duodecim margarite sunt per singulas, et singule porte erant ex singulis margaritis. Et platea civitatis aurum mundum tamquam vitrum perlucidum. Et templum non vidi in ea; dominus enim deus omnipotens templum illius est, et agnus. Et civitas non eget sole neque luna ut luceant in ea; nam claritas dei illuminabit eam, et lucerna eius est agnus. Et ambulabunt gentes in lumine eius, et reges terre afferent gloriam suam et honorem in illam. Et porte eius non claudentur per diem; nox enim non erit illic. Et afferent gloriam et honorem gentium in illam. Nec intrabit in ea aliquod coinquinatum et faciens abhominationem et mendacium, nisi qui scripti sunt in libro vite agni.

XXIII

Et ostendit mihi fluvium aque vite splendidum tamquam cristallum, procedentem de sede dei et agni. In medio platee eius et ex utraque parte fluminis lignum vite afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum, et folia ligni ad sanitatem gentium. Et omne maledictum non erit amplius; et sedes dei et agni in illa erunt, et servi eius servient illi. Et videbunt faciem eius, et nomen eius in frontibus eorum. Et nox ultra non erit, et non egebunt lumine lucerne neque lumine solis, quoniam dominus deus illuminabit illos, et regnabunt in secula seculorum. Et dixit mihi: Hec verba fidelissima et vera sunt. Et dominus deus spirituum prophetarum misit angelum suum ostendere servis suis que oportet fieri cito. Et ecce venio velociter. Beatus qui custodit verba prophetie libri huius. Et ego iohannes qui audivi et vidi hec. Et postquam audissem et vidissem, cecidi ut adorarem ante pedes angeli qui mihi hec ostendebat. Et dicit mihi: Vide ne feceris; conservus tuus sum et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui servant verba libri huius. Deum adora. Et dicit mihi: Ne signaveris verba prophetie huius libri; tempus enim prope est. Qui nocet noceat adhuc, et qui in sordibus est sordescat adhuc, et iustus iustitiam faciat adhuc, et sanctus sanctificetur adhuc. Ecce venio cito, et merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua. Ego sum alpha et ω, primus et novissimus, principium et finis. Beati qui lavant stolas suas, ut sit potestas eorum in ligno vite, et per portas intrent in civitatem. Foris canes et venefici et impudici et homicide et ydolis servientes et omnis qui amat et facit mendacium. Ego Ihesus misi angelum meum testificari vobis hec in ecclesiis. Ego sum radix et genus David, stella splendida et matutina. Et sponsus et sponsa dicunt: Veni. Et qui audit dicat: Veni. Et qui sitit veniat; qui vult accipiat aquam vite gratis. Contestor ego audienti omnia verba prophetie libri huius: si quis apposuerit ad hec, apponet deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis prophetie libri huius, auferet deus partem eius de libro vite et de civitate sancta, et de his que scripta sunt in libro isto. Dicit qui testimonium perhibet istorum: Etiam venio cito. Amen. Veni domine Ihesu. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

Abdon. servus eius vel servitus eius. sive servans regem, aut servi regitor.
A Abednago. Servus meus. sive domini auxilium vel tacens auxiliator.
A Abdi. Servus meus vel serviens mihi.
A Abdias. Servus domini vel serviens domino. sive domini testis aut deo electus.
A Abdias. Servus domino vel servitium domini.
A Abdiel. Servus dei vel serviens deo.
A Abdo. Servus eius vel serviens ei.
A Abdom. Servus eius vel serviens eorum.
A Abdon. Servus meus vel serviens mihi. seu servus nunciatus. aut serviens ... sive ancilla dolens. ut serviens nunciatus.
A Abel. Servus patris vel serviens patri. seu ... aut commissio. vel luctus vel pavor. seu vanitas aut miserabilis.
A Abela. Commissio ei. vel commissio ei. sive lugens eum aut miserabilis ei.
A Abelgar. ... vallium. vel luctus ... vallis.
A Abelmaula. ... vel luctus ...
A Abelsatim. ... vallis ... vel luctus ... sive ... miserabilis ...
A Abelsathim. ... vel luctus ... sive ... usque ...
A Abenezer. Lapis adiutorii. vel lapis auxiliator.
A Abenner. Lapis lucerne. vel pater lucerne.
A Aber. Consilium. vel ... sive ... aut ...
A Abialon. ... vel pater ... sive ... [illegible]
A Abiesdri. Pater ... vel patris ...
A Abiezer. ... expulsio vel ... explorans.
A Abisai. ... vel ... [illegible]
A Abia. Pater ... vel patris ... [illegible]
A Abiasaph. Pater ... vel patris ... sive ... [illegible]
A Abiel. Pater dei vel patris mei ...

Abiel. Pater meus deus. vel patris mei dei.
A Abiail. Pater meus exultationis. vel patris mei exultatio vel patris mei desiderium.
A Abialbon. Pater meus super intelligens. vel patris mei super intelligentia.
A Abiam. Patris mei populus. vel pater meus eorum.
A Abiasaph. Pater meus colligens. vel patris mei collectio.
A Abiasaph. Pater meus congregans. vel patris mei congregatio.
A Abiathar. Pater meus ... vel pater meus superfluus. sive pater ... vel pater meus ... vigilans.
A Abida. vel abidae. Pater meus sciens eorum. vel patris mei scientia.
A Abidan. Pater meus sciens eorum. vel pater meus scientia ei.
A Abidan. Pater meus iudex. vel patris iudicium.
A Abiel. Pater meus deus. vel patris mei divinus.
A Abieth. Patris mei mater. vel patris mei materia.
A Abiezer. Pater meus fortis. vel patris mei auxilium. vel pater ... sive patris mei sanctificatio.
A Abiezri. Patris mei auxilium meum. vel pater meus adiutor meus.
A Abigail. Pater meus exultationis. vel patris ... sive pa ... vel patris ... [illegible]
A Abigail. Pater meus exultationis. vel patris mei exultatio. sive pater ... vel pater ... sive patris ... vel patris mei ... [illegible]
A Abilia. ... vel ... [illegible]
A Abihud. ... vel ... [illegible]
A Abimelech. Pater meus rex. vel pater meus ... domini.
A Abinadab. Pater meus ... vel pater meus ... sive ...
A Abinoem. Pater meus ... vel patris mei regis.
A Abinaam. Patris mei ... vel patris mei ... [illegible]
A Abiram. Patris mei ... vel pa ... [illegible]
A Abisai. Patris mei ... vel patris mei ... [illegible]
A Abisur. Pater meus ... vel patris ...

mei magisterium.

Abiram. Pater meus excelsus. vel pater excelsitatis. sive pater meus sublimis. aut patris mei exultatio.

Abiron. Pater meus magnificus. vel pater meus magister mutationis. sive pater meus magister [illegible]. aut pater meus magister mutuus.

Abisa. Pater salutis. vel patris salutare. sive pater meus sacrificans. aut pater meus sacrificium. sive patris mei incensum. aut patris mei holocaustum.

Abisai. Pater salutis mee. vel patris salutare meum. vel pater meus incensum meum. aut patris mei sacrificium meum. seu pater meus superfluus. vel patris mei rugitus.

Abisach. Patris mei incensum. vel patris mei holocaustum.

Abisue. Pater meus canticum. vel patris mei canticum. sive pater meus loquens. aut patris mei locutio.

Abisur. Pater meus murus. vel pater meus violentus. sive pater meus robustus. aut pater meus angustiatus. sive pater meus contumax. aut patris mei acerbitas.

Abital. Pater meus ros. vel pater irrorans. sive patris mei appendens. vel patris mei appensio.

Abiu. Pater meus est. vel pater meus iste.

Abiud. Patris robur. sive pater eorum. aut pater meus iste.

Abner. Pater lucidus. vel patris lucerna.

Abobi. Pater incantator. vel patris incantatio.

Abor. Pater mortuus. vel patris formido. sive pater luminis a pater incendens.

Abra patris magisterium. vel patris exultatio.

Abraham. Pater videns populum. vel pater videns multitudinem. aut pater multitudinis subauditur gentium. non est etimologia.

Abram. Pater excelsus. vel pater exaltatus. sive pater sublimis. a patris sublimitas.

Abrech. Pater dilectus. vel pater tener. iste est ioseph. qui preerat egypto cum esset tener etate. iuventutis. factus est pater senum vita sapiens et plenus sapientia.

Absalom. Pax patris. vel pater pacis. vel patris lumen. aut patris amaritudo.

Asanas. Pater excelsus domino. vel patris humilitas dei.

Absur. Patris turris. vel pater eius. sive pater intendens. a patris aspectus. vel vulnus. vel plaga sive vulnerans aut vulneratus.

Achim. Frater patris sui. vel frater meus prematuritatis sue. vel labor. vel merentis. sive doloris vulnerantis. aut fratrum eorum. latentes vel suspiciones.

Achan. Soror laborantis. vel soror que fuit soror mea. a frater eius.

Achi frater laborantis. vel frater eius. sive frater dei. a frater eius deus.

Achim. frater laborantis. vel frater [illegible]. sive frater dei. a frater eorum deus.

Achim. Suspiria. vel stimulus. sive soror laboris. a fraternitas eorum.

Achab. Omnia meminit. sive frater patris. aut frater patruus. aut frater patris fraternitas.

Achiob. Opinatus vel demolitio.

Achimon. frater sapiens. vel frater sapientis emissionis.

Achim. tribulatio vel necessitas. sive necessitas vel tribulatio.

Achiam. Timor. vel apprehensio. sive timens gentium. aut apprehensio gentis.

Achir. Opinatus. vel tribulatio. sive tumultus a pressio.

Achiran. Turbatio populi. vel pertinens populi. sive pertinens eorum. aut turbatio eorum.

Achior. Inferior vel paupertatis.

Acharis. Sterilis. vel ignarus. sive subtilitas a ignorantia.

Acharo. In pascuis. vel gentes pastus. sive sterilitas. a [illegible] eorum.

Acharote. In pastura. vel pastura a gentium. sive [illegible]. a eruditionem instituta.

Achas. Tenens vel apprehendens. sive retentio. vel adventio.

Achaz. Continens. vel apprehensio. seu continens visionis. aut apprehensio.

Achazias. Apprehendens dominum. vel apprehensio domini. sive continens domino. a apprehendens visionem domini.

Achasib. frater lupi. vel frater duorum. sive frater eorum lupum. a apprehendens reprehensione.

Achia. Claudicatio vel secum.

Achaph. Clauditur collo. vel flectitur ecclesia.

Achela. Tenues vel receptio. sive humilitas vel humilitas.

Acheth. Dissipatio mea. vel dispergens me. sive demolitio mea. a contritio.

Achela. Susceptio eius. vel receptio eius.

Achelmach. Ager sanguinis. vel ager sanguine. frater est eius hebreum.

Achema. Cognosce vel intellige. sive scientia intentionis. a sciente intentio.

Achi. frater meus vel fratrum magnitudo.

Achia. Dominus meus. vel plurimus. sive frater domini. a fraternitas domini.

Achiam. frater populi. vel frater populi. sive cum fratribus eius. aut plurimus eorum.

Achias. Opinatus vel tribulatio. sive frater domini aut fraternitas domini.

Achiebimulum. vel incolitus.

Achila. Susceptio. vel susceptio eius.

Achilai. Susceptio eius mea. vel susceptio eius.

Achim. fictus vel plicatus. sive frater eius. aut firmamentum eorum.

Achimaas. frater meus bonus. vel frater mei assumptio.

Achimai. frater meus [illegible] ut frater eius assumptio. vel frater mei [illegible] sive frater meus qui. aut frater meus [illegible] mei regnum.

Achimelech. frater meus rex. vel frater mei regis.

Achimoth. frater meus mortuus.

Achimaa. frater [illegible]. vel frater tenuis.

Achimone. frater meus. vel frater [illegible].

Achior. frater meus lumen. a frater montanus. sive frater aut frater mei [illegible].

Achis. frater meus. vel unio est. vel frater meus. vel ubi est frater meus aut fraternitas mea.

Achisamech. frater adiutus.

l' firmitas advitatis. aut firmitas eius.

chaboli. firmitas boni. l' firmus bonus.

chitofel. frater meus ruens. l' frater meus ruina. l' frater meus cadens. sive confitens. aut frater meus cognitus.

chius. stultitia. l' vanitas. sive frater meus dolorosus. a frater meus hostia.

chet. quomodo. l' usque huc. sive retinens humilitatem ei.

chotei. amicus l' usque huc. sive humiles. aut retenti.

cehor. humi. l' usque huc. sive humilitas aut retenti.

cholon. comes l' conflatio.

choor. turbatio. l' tumultus. seu potentes l' passio.

chor. fratris lumen. l' frater altitudo. sive fratris foramen aut fratris mammilla.

cthon. retentio l' apprehensio. sive retinens a apprehensus.

cailo. haurit gustus. l' humilitas condemnatio.

capha. humi subditus. vel humili erectio.

cau. retinens consilium. l' humilis consiliator.

caur. retinens lumen. l' humilitas ignea.

cauoth. retentio. l' derelicta. sive mandatum a stultitia.

caba. continens ei. l' stultitia sive retinens eum. a dilecta ea.

da. testificatio. l' testimonium.

dab. testis l' pius. sive fratris. a patruelis.

dabarim. neutrum greci. femina legis. latine.

daneger. testimonium fortitudinis. l' patruelis sanctificatio. sive fortitudinis populi. a testificatio sanctificationis.

dauglaz. congregatio eius. l' congregatus eorum.

daur. robustus. l' sufficiens. seu testis meus. a fortitudo mea.

dania. serviens domino. l' testimonium domini. sive filius domini. a testificatio domini.

daili. servus laboriosus. l' testimonium laboriosum.

dualia. servus laboris. l' filius laboris.

dam. ex testificatio. l' testimonium eorum. l' hic autem tremens. sive indigena. a visionabilis. l' magnificatio. l' que est magnificentia. sive filius populo meo. aut testificatio populi mei.

dame. cruoris. l' sanguineus. implerem numero.

dama. humi. l' fuci. sive cena.

dar. grex l' populus.

dar. pallium. l' sublimis. l' magnificus. seu testis vigilans. aut filius suscitator.

darsa. testificatio solis. l' familiaritas. aut filius suscitatio.

dansa. nova l' novitas seu testis futurus. aut filius plasmatoris.

dasen. filius fortis. l' testis angustiatus. seu filius pe tre. aut testificatio sagitta luminis.

dan. pater sordis l' pater sordidus.

dmastha. filius dominatio l' testificatio consummationis.

dmeth. stola l' thronus. sive induimentum aut indutio.

dmpum. minimis pessimus. l' mensuratio pessimorum.

demelech. stola regis. l' decor regni. sive rex induit. aut regnator decorus.

denalech. filius prophetans. l' testificatio prophetie.

der. grex eius l' aurora ei. sive testis vigilans. aut filius confingens.

dela. testis facture. l' filius plasmatoris. sive filius novitatis. aut testificatio sanctificationis.

delma. filius domini. l' testificatio domini.

duvel. aggregatio domini. l' ouis dominus. seu thronus domini aut indutio.

drapel. stola regis. l' decor regni. sive rex indutus. aut regnator decorus. dreman

dreman. testis sublimis. l' testis l' filius excelsus.

drager. stola fortis. l' decoris separatus. seu decor auxilii. aut indumentum sanctificationis.

dman. filius testibus. l' fortitudo testificantium.

dothel. filius dei. l' testificatio dei.

dim. filius eius l' testis iudicium.

domias. filius eius et l' testis iudicium est.

dmo. tenellus l' eliaeus. seu fortis iudex. aut fortis accusator.

duthaim. fuit duplex l' testificatio.

dnas. continens mala. l' lotus malorum. seu decor facture. aut indutio plasmationis.

dnel. populus eius. l' oves dei et est. ut supra. adinel.

dro. filius l' testis. seu filius domino. aut fortitudo ei.

drrar. filius vigilans. l' fortis suscitator.

doch. filium tenens. l' testificatio apprehensio.

dollam. congregatio eorum. l' aggregatio eorum. seu testimonium aque. l' testis aut testificatio maris.

dollamnus id.

dolamnos idem.

dom. filius eius. l' fortitudo eorum.

domim. rubrum l' ascensus equorum. sicut iste est locus ille cruentus. l' sanguinarius. quo dicitur hic quoniam ab hierusalem descendebat in iericho incidit in latrones.

don. filius meror. l' testis murmurans. seu fortis iniquus. aut fortitudo iniquus.

donas. dominus l' donator.

donaga. dominus dominans. l' dominus dominatio.

domas. dominator est deus. l' dominus est dominatio.

donbereth. dominus mittens. l' deus figurans. sive deus dominator agens. aut deus dominator tribulationis.

donium. deus exaltatus. l' dominator sublimis.

dongzech. deus pacis. l' dominator iustitie.

dophire. libertas l' gaudium.

dor. filius generans. l' testificatio generationis.

dulam. testimonium eius. ut filius eminens.

duum. decor excelsi. ut

grinio excelsa. seu decor ex
celsus. aut fluuium exaltatio.
Adumemina. uisio sublimis.
uel uidentes sublime.
Aegla. uitula uel iuuencula. siue
sollempnis. aut festiuitas eius.
Aegyptus. tenebre. uel angu
stia. seu tribulatio uel angu
stians. aut tribulationis coan
gustatio.
Aegyptii. tenebre uel angu
stiantes seu tribulantes coan
gustantes. aut tribulatores.
coangustatores.
Aeglon. uitulina uel uacca me
orum. seu uacca merens. aut
uacca iuuentus.
Aelam. uestibulum uel ante fores.
seu postes. aut supliminare.
Aelamite. uestibula. uel ante
fores. seu postes. aut sup
liminaria.
Aelam. apposita uel obiecta.
seu despiciens. aut comparata.
Aemme. apposui. uel obieci.
seu despiciens me. aut com
parata.
Aemech. tabernaculum uel officiale.
seu taberne mortis. uel offi
cine mortuorum.
Aena. fons uel oculus. seu fons
eius aut oculus eius.
Aennor. fons generans. uel o
culus generationis.
Aeneas. pauper uel miser. seu
respondens aut responsio.
Aengaddis. fons oculorum. uel
oculus electus.
Aenoym. fons eorum. uel oculus
eorum.
Aen. acuus lapidis. uel acuta
in lapide.
Aesdrelon. auxilium meroris.
uel mira dolentium.
Aesmon. frumentum decimatum. uel frumenti
acies. seu frumentum merens. aut
ante iuuentus.
Aesam. ualida uel antiqua. siue
ascendens. uel fortitudo.
Aethi. obstupefaciens. uel pa
uens. seu terror patris
mei. aut obstupefaciens
pater meus.
Aethia. tenebre uel caligo.
seu tenebrosa aut caligines.
Aethiopes. tenebrosi. aut
caliginosi. seu tenebrantes
aut caligantes.
Aethonotosty. uia inferior.
uel uiantes inferius.
Apharym. humus eorum. uel
uolatus eorum. seu liberans
eos. aut securitas eorum.
Aphan. idem.
Aphan. uirgo uel uolatus. seu li
berans. pauperes aut securitas
gratie mee.
Apham. humus mea. uel uola
tus meus. seu liberans pauperes meos.
aut securitas gratie mee.
Aphar. frumentum uel puluis. siue humus
aut fecundus.
Aphath. puluis suscitans. uel
humus uigiles. seu liberans uigi
les. aut securitas suscitatorum.
Apham. puluis eius. eum. uel humus
uigil eius. seu liberans uigilantes
eius aut fecundus sui eius.
Aphara. puluis eius. uel cinis eius.
seu humus eius aut fecundus eius.
Apham. tumulus uel tumulus.
siue puluis eius aut fecundus eius.
Aphany. fecundus humum. uel
puluis iuuentus.
Aphampym. puluis suscitans
eos. uel humus uigilantium. seu liberans uigi
lantes. aut securitas eorum.
Aphumy. fecundus mare. uel
maris effusio.
Aphimon. idem quod aphar.
Aphaga. frumentum digna. uel fecundus
eleuans. seu liberans sol. aut
liberans illuminatos.
Aphasatei. frumentum digne uel fo
dientes eleuantes. seu libera
sol. aut liberantes illuminantes.
Aphasseal. frumentum saluatum. uel frumentum
salutis. uel puluis suscitans sa
lutem. aut humus uigilans salua
toris ipsius.
Aphasdochi. securitas uel libe
rans. seu liberans gratiam. aut securitas
respirationis domini.
Aphimas. inuicem eos. uel in
domum domini.
Aphech. continebo uel apprehendo.
siue continens aut apprehensio.
Aphec. continue uel continentia.
siue continentia a fluuio nouum.
Aphem. continebit eum. siue ap
prehendet eum. siue continentia ei.
aut apprehensio eius.
Aphec. furor alienus. uel una di
sipata. seu unum dissipans. aut
uite dissipatio.
Aphirea. mirabilis uel ad
mirabilis. seu uiuificans aut
excludens.
Apher. humus uel fecundus. seu
puluis aut uitulus.
Aphretei. separati. uel absque
muro seu fodientes oliua.
aut uitulis formicantes.
Aphes. domini in finibus. ruben
ius uel in extremis ascensionis.
ruphoth.
Aphes. libere egrediens. uel se
curitas egressionis.
Aphia. liberans deus. uel liberatus
domini.
Affirea. fertilis uel augmentata.
Affiraim. idem quod plantar.
Affiba colligens iustum. uel congregata
consilium. seu liber egressus. aut
securus egressio.
Aphic. securus uel liber. seu secu
ritas. aut liberatus.
Aphon. uolans iuxta. uel uolans
merens. seu liberans mur
muris. aut securitas iuuentus.
Aphonne. uolantes iuxta. uel
uolantes merentes. siue securi
iuuenes. aut liberantes murmurantes.
Aphus. uolans cauillo. uel uola
tus consilium. siue liberans consilium. aut
securus festinatorum.
Aphar et indumentum. uel ei de
clinatio.
Aphurei. et indumentum. uel ei
declinantes.
Agu. festiua uel sollempnis.
Agi. loquens uel meditans. siue
meditatio aut locuta.
Agabi. festiuus pater. uel sol
lempnitas patris.
Agabs. nuntius tribulationis. uel
tribulationis annuntiatio.
Agar. placitus egypti uel placa
tus egyptiorum. seu sine festi
ua aut sollempne testimonium.
Agar. uorans uel terrenus. siue festi
ue sollempnis. aut festiua sol
lempnitas.
Agigue. conuiua. uel terra siue
sollempnitas festiui. aut festi
ua sollempnitas.
Agagi. questio uel sollempnitas.
siue loquens in. aut meditatio
mea.
Agla. iuuencula uel uitula. siue
sollempnis aut festiuitas eius.

Agar. advena vel convertens. seu festum sustinens. aut sollempnitatis vigilantis mee.

Agareni. ite.

Agarim. advena vel conversio dulcedinis. seu festivus magistrorum. aut sollempnitas magistri mei.

Aggee. quod vel sollempnitas seu festivitas aut sollempnitas.

Aggee. quod vel sollempnis. sive meditans aut loquela.

Aggeta. sollempnis pater. vel sollempnitatis patris.

Aggebaib. acuet vel annuntians pecus.

Aggead. festiva fuit persona vel sollempne testimonium. accitoris.

Aggelom. sollempnis cantus vel amaritudo. figurate oratorum.

Aggeus. festivus vel sollempnis seu querens. consilium aut lex festivatio.

Aggi. quod vel sollempnis seu faciens me. aut festivitas omnium.

Aggia. quasi domini. vel sollempnitas domini.

Aggia. sollempnis domino vel festivitas domini.

Aggiremon. fons sublimis vel fons excelse. seu fons gigantis aut fons malorum gentium.

Agripius. cogitans subito vel cogitatio subita.

Agrith. advena vel incola. sive advena meus vel incola meus.

Agith. festiva vel sollempnis. sive meditatio aut loquela.

Agithe. festum vel sollempne. sive loquentes aut meditantes.

Ahal. frater patris vel fraternitas paternitatis.

Ahanon. campi vel aulones. seu valles gratie. aut valles campestres.

Ahalach. meus dividens. vel omnis lenis. id est limpidus. sive lubricus.

Ahamom. sapientia vel sapientissimus.

Aham. frater odor vel frater odoris.

Aharel. post exitum vel sequens exitum. dictus ipse est caph. gimgites natus moysi quo tierc.

Ahares. testa vel sal. seu siccitas. aut auditus.

Ahac. patruus vel patruelis. sive fortis aut apprehendens.

Ahastas. patruus domini vel patruelis domino. sive apprehendens dominum. aut fortitudo domini.

Ahaberim. hebreorum vel transeuntium seu transitus aut transitores.

Ahes. umbraculum vel offensionis corum.

Ahen. declinans vel declinatio.

Ahiam. voluntas vel consilium. seu voluntas aut consilio eorum.

Ahyn. frater vel fratres ejus. seu vallis a quo est.

Ahyn. vivens. aut vivit. seu vitam vallium. a quo vite.

Ahya. frater eius vel frater ejus. seu vitam ei aut vivere.

Ahya. frater ejus vel vallis ei. seu vita vallium ei. aut quo vivere ei.

Ahialim. fratres vel fratrum lapides seu vallis ferina. aut quo malitie.

Ahialon. admirans vel admiratio. seu vita meroris. aut vallis tristitie.

Ahias. vita plasmata vel vita facture. seu frater sustollens. aut fratris plasmator.

Ahiaud. vivens gloria vel vita facture. seu frater sustollens. aut fratris plasmatio.

Ahiad. vivens gloria vel vita glorie seu frater meus gloriosus. aut fratris mei gloria.

Ahie. filius vel tabernaculi. seu frater omnibus. vel fratris tabernaculum.

Ahiel. vivens deo vel vivens domino. seu vita vallium dei. aut quo vite dei.

Ahiere. vallis amica vel amica amici seu frater meus amicus. vel fratris mei amicitia.

Ahieser. frater meus fortis vel frater meus auxiliator. seu vita vallium separatorum. aut quo vite sanctificationis.

Ahilam. dolens vel parturiens. seu ante fores vel ante vestibulum.

Ahiloth. frater meus vel frater lingua seu vallis declinans. aut vite vacatio.

Ahilith. vallis inclita vel quo nobilis. seu frater inclitus aut fraternitatis nobilitas.

Ahyman. vita quis vel quo quis. seu frater quis. aut fraternitas quis.

Ahymalech. vita regis vel vallis regia. seu frater meus rex. aut frater ejus meus regem.

Ahyn. fons vel oculus.

Ahynadab. frater sponte vel frater spontaneus. seu vita vallium spontaneorum. aut quo vite spontanee.

Ahyn. frater necessitatis vel frater iniquitatis. seu vite vallium dolentium. aut quo vite iustitie.

Ahyram. vallis excelsa vel vita exaltata. seu frater meus sublimis. aut frater meus exaltatio.

Ahysuch. scalpens vel sculpens.

Ahymmece. idem quod supra.

Ahiroch. sculpens vel sculpentium.

Ahiamech. fratris mei. fratrum mei. vel fratris mei erectio seu fratrum meorum adiuvans. aut fratrum meorum adiuvans. aut fratrum meorum dolentis.

Ahisar. frater meus princeps vel fratris mei levans. seu vita vallium principis aut quo vite angustiatus.

Ahitub. frater meus bonus vel fratris mei bonitas. seu vita vallium conferentium quo vite confere.

Ahoy. spina vel punctio.

Ahotes. spinosus vel compungens.

Ahoban. spina lapidis vel compunctio intelligentis.

Ahoman. turbatus vel perturbatio. seu pungens. quasi aut spina quomodo.

Ahun. inutile vel iniquitas.

Ahyvultur. vel duoro. aut duorum.

Aia. vultur ei vel duorum eius vel duoro.

Aiath. vultur vel contempnato. seu vultur declinans. aut contempnatio percussus.

Aichan. frater meus surgens vel fratris mei resurrectio. seu vultur callidus aut ducatus calliditatis.

Aiel. vultur dei vel duonitatis deus.

Ailath. dolens vel parturiens. seu vultur vitiis aut duonitatis declinans.

Adon. ara. vel adiuvans. sive ubi erunt usi. aut non usi sunt.

Adiabenorum uiridiarium. vel dominatio uestium declinantis.

Adon. ubi erunt usi. vel ubi usi sunt.

Aia. mutatio. vel yrudo.

Aiam. yatus grauis. vel iunctio dominationis vel uitulus. agrum aut dominatorum quorum.

Ain. fons vel oculus.

Aiath. uidetur decor. vel dominationis prospicientium.

Amagalim. oculus uitulorum. vel fons uitulorum. sive oculi reuelantis. aut fons insinuatoris.

Aion. uidetur meus. vel uitulus niger seu dominator aut dominatoris uirtutis.

Ar. ciuitas vel oppidum.

Arsantes. ciuitas solis. vel opprobrium ciuitatis.

Amoth. obscuro. vel aduentus mortis.

Aris. contemplatio. vel contemplatio.

Aud. uidetur inclitus. vel donationis gloriam.

Ala. commixta. vel ostendens. sive infirmi aut infirmitas.

Alab. lactis vel dulcedo.

Alath. lubricum vel puer meus.

Alamanosin. fortitudo conscendens. vel coniunctio dominantis principes.

Alal. laxitas. vel falsitas seu lenitas.

Alam. infirmitas eorum. vel interitus eorum.

Alamach. despiciens. vel contemptus indignationis.

Alamo. respectio. vel desup multitudinem. sive infirmitas eorum. dolor aut consessio eorum iniquitati.

Alac. commixtus vel ferrum.

Alasan. triplex vel externa tum. seu commixtio ipsius aut ferocitatis.

Alcaton. pulchritudo. vel primus se intelligens.

Alchimus. fortitudo commissi. vel commissionis causa festinantis.

Ale. ostendens vel commixtio. sive infirmitatis aut infirmitas.

Aleph. mille. vel doctrina temptationum.

Alephim. ignis. vel igneus. seu doctrina. aut multa temptationum.

Alel. laus vel laudatio.

Alleluia. laudate dominum uel laudatio domini.

Alexander. alleuians tenebras. vel auferens angustias tenebrarum.

Alexandria. idem.

Alexandrini. de alexandria.

Alphati. bonum vel aqua bonum.

Alpheus. doctor vel doctrina. seu fugitiuus a millesimo.

Aliam. contemptio domini. vel respectio gratie.

Alian. electus vel electio.

Alis. uestibulum vel superbus narium.

Almath. uir vel indignatio.

Almathan. contemplator uirum. uel despiciens donatorem.

Almon deblathaim. contemptor palatarum. vel despicientes opprobria.

Almoth. uir. vel indignatio.

Aloes. laus futuri. vel laudatio plasmatoris.

Alon. laus doloris. vel laus meroris. sive laudator uirtutis aut laudatio iniquitatis.

Alva. despiciens. vel contemptio eorum sive contemptus a despectione.

Alvan. contemptio eorum. vel despectio eorum. sive contemptus eius. aut despectio eorum.

Alus. fermentum vel contemptio consilium. a despectus festinator. vel fornicator.

Am. gens vel ipse.

Amma. genus meum. vel ipse opus.

Ammaa. gens eius. vel populus eius siue populi. testis aut populum testificans.

Amad. populum testificans vel populi testificatio.

Amal. ipse robur. vel ipse fidelis. sive ipse testis. aut populare testimonium.

Amalech. ipse fideles populi. vel ipsius testificatur populi.

Amaraa. ipse testis generis. vel ipse fideles generationis.

Amal. gens commixta. vel ipse ostendens. sive ipse infirmus. aut ipsi despectio.

Amalagar. dixit principes. vel edicit seu gens commixta cum eo. vel ipse despecte cuncti.

Amalech. gens bruta. vel ipse lambens sanguinem.

Amalechite. idem pluraliter.

Aman. iniquus. vel conturbans. seu comprimens me. aut conturbatio mea.

Amana. iniquus ei vel eorum. seu corporis eius. aut cum eo.

Amanithe. iniquus. vel quod est.

Aman. ipse donatus. vel populi gratificatio.

Amanithe. idem pluraliter.

Amina. cubit uel mensura. seu ipse quiis. aut genus quo.

Amiramite. cubitum. vel mensura seu gens quoque aut populi quo.

Amasame. cubiti fulgens vel uisum. electionis sive ipse dono. aut uirtus aut ipse gratificatione firmatus.

Amancial. deus cadens. vel dixit ut caderet seu ipse cumulatio. aut ipse medicamentum dei.

Amani. temulentus vel rubicundus sordidus. sive ipse laceratus tristicio. aut ipse eleuatus.

Amanas. credente domino. vel uibus domini seu gens sustentans dominum. aut ipse uigilans domino.

Amarite. idem pluraliter.

Amas. furor vel indignatio. seu ipsum tollens aut ipse plasmatoris.

Amasia. furor eius vel indignatio eius. seu gentem sustollens. aut populus plasmo.

Amasi. furor eius meus. vel indignatio mea. seu gentem sustollens michi. aut populi ipse mea.

Amosay. vel amasi. idem quod amasia. hac ratione m.

Amasia. indignans deo. uel fortitudo domini seu gentem sustol-

dño aut ipsi plasmatori dñs.

A masiaς·v.

A math· uel indignatio· siue ipse tonans· aut ipse confirmatus.

A math· tuus indignatio uel siue fractura· aut ipse spiritus.

A matha· mors eius uel inter bilis eius siue ipse declinans eum aut ipse percutiens eum.

A mathene· ipse donans· uel in dignatio eius.

A mathiunntias ieo· uel indignatio· uel mee· siue ipse percussit me· aut ipse declinans miserere.

A man· e ionas ipsi· sarep tane ione· sic enim cum uisitauit helias· mater eius tenet a deo eum uere insto cum ut ipsum dñi spiritu uix bibitur dominicus.

A mathias· donatio dñi· uel increpatio dñi· seu ipse percussus dño· aut ipse declinans dñi.

A mathusale· mors uel indignatio uel mors eius· siue ipse eis· aut ipse declinans eius.

A mathusael· mors eius uel indignatio uel assumptio· seu ipse percussus aut ipse dominans assumptionem.

A manet· ipse abiectus· uel ipsi abiectio.

A manus· ipse abiciens· uel ipsi abiectio.

A menia· concupiscentia· uel concupiscens· siue ipse inuitans eos· aut ipse uxor eius.

A meu· uere uel beatus fiat seu fidelis.

A mesa· ipsum tollens· uel ipsi ablatio.

A messia· ipse leuans eum· uel ipsi subleuatio.

A mesech· ipse tangens· uel ipse prolongatus· seu ipsi gemens aut ipsi refrigerio.

A metra· tuus uel indignatio· seu ipse timor· aut ipsi percussio.

A methen· ipse ascendens· uel ipsi scientia.

A methu· notus meus· uel indignus· uel indignatio mea· seu ipse mecum· aut ipse obstupefactus.

A miphibot· ipse eos· uel ipse ore testificans.

A miun· ipse meus uel grex meus.

A mia· ipse dñi· uel ipsi dominatio.

A michel· ipse meus deus· uel ipse meus.

A minamab· ipse meus frater uel ipse meus fremitus· siue populi mei uel ipse meus iudex.

A minnod· ipse meus lenitus· uel ipsi mei gloriae.

A misarii· ipse meus sufficiens uel ipsi mihi sufficientia.

A michal· calefactus meus· uel calefactio mea· siue ipse meus irrogatus· aut ipsi mihi irrogatio.

A milio· ipse meus erictus· uel ipsi mihi sufficiens.

A misadab· ipsi mihi fluens· uel ipse mei cursus uel ipse eorum fluuio.

A mmec· robustus uel fortis· siue ipse fugiens aut ipsi mihi temptatio.

A mob· pater uel sufficiens· siue ipse dilectus· aut ipsi amplexio.

A moch· ipsum tenens aut ipsi apprehensio.

A minoliu· flos farine· uel refectio farina.

A mon· honestus uel honestus· siue nutriens aut fidelis.

A mon· ipse docens uel ipse munimentis siue ipse liquidus· aut ipse inuit.

A mon· donans uel nutriens· siue donatio aut in ipso fetus.

A mmon· ipse parens uel ipse merens· siue filii generationis aut filius ipsi mihi.

A mmona· comprimens eum· uel angustatio eius.

A mmona· ipse pater uel ipse meus eius· siue filius genere eius aut filius ipsi eius.

A mon· comprimens me· uel angustatio mea.

A mon· nomen quam amon quidam.

A monice· opprimentes me· uel angustiantes me.

A moriae· ipse pater eius uel ipse dolor meus· uel filii generatio mea· aut filii ipsius mei.

A moria· loquens uel mansuetudo· siue ipse fortis· aut ipsi illuminatio.

A moricel· ipse in plurali· e h· s· anim.

A mos· fortis uel potens· siue honestus uel uir robustus.

A mos· honestus uel fortitudo· siue ipsum auellens· aut ipsi remissio.

A mosa· fortis eius uel potens eius· siue honestas eius aut fortitudo eius.

A mosola· uir robustus eius uel honestus eius· siue ipse auellens eum· aut remissio ipsius.

A moch· calefactio uel calefactus.

A modor· calefactio generationis uel calefaciens generationem.

A mphiatus· ipsi malleus uel ipse malleator· siue ipse ore malleans· aut ipse ore attundens.

A mmipiel· non meus uel operi mee· siue ipse animans· aut ipsi medicina mihi.

A mmim· ipse expellens· uel ipsi dissolutio· siue ipse excitatus aut ipse excitatio.

A mmite· in pluralis.

A mm· cumerentus uel lasse fatus· siue ipse magister· aut ipsi magisterium.

A mt· ipse indigens uel ipse pauperculo.

A mpter· ipse pastor uel ipse abigens· siue ipse explorator· eorum uel attentiores.

A mnel· calefactus uel ipse dignus est.

A mmil· ipse tollens uel ipse preueniens.

A misa· ipse deus eius· uel ipse peruius.

A multe· in plurali· siue ei.

A michel· calefactus meus uel calefactio mea· siue ipse irrogatio· aut ipsi irrogatio.

A na· donatus uel gratificatus· siue donum aut gratificatio.

Anna. gratia uel respondens. siue donans. aut donatio.
Anab. uua uel humilitas. siue donum patris. aut gratificatum patrum.
Anabi. uua eius uel humilitas eius. siue donum patris eius. aut gratia patris eius.
Anacham. humilis uel exsurgens siue donum callidum. aut gratificata calliditas.
Anoeb. cognouerunt. uel cognominatio.
Anachim. non est inconcessus uel humilitas tenens siue monile collo sublimi. aut humilitatis remissio.
Anae. numquam commotus est. ipse uel numquam est ista. siue donatus uite. aut gratificatus susceptor.
Annaphalim. cadentes. uel uiolenta. siue gigantes. aut gentes delinientes.
Anab. nubes uel obumbratio. siue donum populi. aut gratificatio eorum.
Anamalech. donum regis. uel responsio regis. siue donans regitor. aut gratificatio regia.
Anamim. respondentes aque. uel gratificantes aquas.
Anan. donum gratie uel donata gratificatio.
Anachel. gratiosus deo. uel responsio dei. aut cui donum dei. aut qui est donatus deo.
Anameth. dono ueniens uel gratia pruidus.
Ana. donatus mihi uel gratificatio mea.
Anani. respondens mihi. uel gratificatio mea.
Ananias. donum gratie domini. uel donata gratificatio domino.
Ananie. respondens gratia domini. uel gratificans gratie animi.
Anamim. respondentes aque. uel donantes aquam.
Ananos. donans uel donatus. seu gratiam tollens. aut respondens plasmatori.
Anath. gratia uel respondens. siue gratie perceptio. aut responsio temporis.
Anatha. gratificans eum. uel respondens ei. seu gratie perceptio. aut responsio temporis ei.
Anathim. gratia eorum. uel eius. seu gratia perceptio eorum. aut responsio temporis eorum.
Anathim. humilitas uana. aut respondens uana. seu monile colli. aut humiles consurgentes.
Anathoth. eo uel obedientia. siue ferens signo. aut gratificatio designatis.
Anathotia. responsio domini. uel obediens domino. siue respondens signo domini. aut gratificans designatione domini.
Anathotite. respondentes. uel obedientes. siue respondentes signo. aut gratificantes designatorem.
Anditas. respondens pabulo. uel decorus instituens. siue decus autem secundum ethimologiam apo toy a napoti. auro uirili.
Anodomius. respondens pabulo uel decorus ascendens siue cogitans passioni. aut responsio passionis.
Anebgalai. sollicitatur uel humilitas lauit. seu suscitans ualles. aut humilitas collis.
Anugezan. aestiuo uel meridies. siue aestiualis aut meridialis.
Anay. numquam commotus est mihi. uel commotio mea.
Anelab. donum dei patris. uel gratificatio domini patrum.
Ane. circuli. uel corone. siue pennes. aut pronator.
Anem. donum meum. gratificatio. uel illuminatio mea.
Aner. lumen uel illuminatio. seu dono uigilans. aut gratificans consurgens.
Angee. donum preruptum. uel gratificatio percussionis.
Anath. gratia uel responsio. siue respondens testibus. aut gratificatio fruentis.
Ani. pauper uel egenus. siue donum meum. aut gratificatio mea.
Ania. donum domini. uel gratificans dominum.
Anian. donum populi uel gratia eorum.
Aniel. donatus domino uel gratificatus domini.
Anim. gratificans eos. uel paupertas eorum.
Ano. donans eis uel gratificans eos. seu dolor eorum. aut labor eorum.
Anab. dono fruens. uel gratificatio fruentis.
Anon. donator merens. uel gratus iniquus. siue gratie iniquitatis. aut gratificatione immunans.
Anphias. donans insitus uel dantis ascensio.
Anmech. pauper silens uel paupertate silentes.
Anuper. donans laudem. uel dantis laudatio.
Anpatride. donum laudatorum. uel dantis laudatori.
Anula. dolens uel parturiens.
Anani. donum unicum. uel gratificatio septimi.

O

Aoen. nihilum uel calumnium.
Aon. inclitus uel gloriosus.
Aoz. spina uel compunctio.
Aoyte. spinosi uel compungentes.
Aobrabam. spina sapiens uel compunctio intelligens.
Aolaman. perturbans uel perturbator. seu pinguis quis. aut pungens quod.
Aoth. nobilitas uel gloriatio.

P

Aphaym. humor eorum. uel uolatus eorum.
Aphamz. liberans. aut connexio populum domino.
Apelles. congregans eos. aut congregatio eorum.
Appia. libera uel liberatus siue continens. aut continentia.
Aphiphor. liberi uel fortis libertas.
Apollo. mirabilis uel admirans.
Apollofanes. mirans siue uel admirabilis contemplator.
Apollonia. disciplina uel synagoga eorum.
Apollonius. miraculum uel admirabilis.
Apollos. idem quod apelles.
Apostolus. missus uel legatus.
Apses. liber exsurgens. uel continentia egressionis.
Aphya. continens rectitudinem. uel liberans consolationis.

Q

Aquila. dolens uel parturiens. seu dolor. aut parturitio.

R

Ar. suscitatio uel uigilie.
Aram. electus uel electio. seu

uigilans ei. aut suscitans eum.
Arib. insidie uel calliditas.
seu uigilans pater. aut susci-
tans patrem.
Ariba. insidie ei uel callidi-
tas ei siue suus pater suum. aut
uigilia patris ei.
Arba. multa uel uespa siue
accedens. aut inhitabilis.
Araba. plana uel campestris. seu
deserta aut occidentalis.
Arabath. deserta episcopi. uel plani-
cies peccatorum siue suscitans pa-
trem peccati. aut uigilantes pa-
tri declinanti.
Arabie. idem pluraliter.
Arabes. humiles uel occidentales.
siue callidi. aut insidiatores
in ambia.
Arabithrue. humile robur.
uel deserta. uel fortitudo siue susci-
tans patrem. aut uigilantes patrem
fortitudinis.
Arabia. callida uel insidiatrix
siue humilis. aut occidentalis.
Araboth. plana uel humilia
siue campestria. aut equa.
Arach. longitudo. uel longani-
mitas siue suscitans fratrem aut
uigilia fratris.
Aracheus. longitudo. consules
uel longanimitas. festinans.
seu uigilans fratri consilium. aut
suscitans fratrem uigilantem.
Arachi. longitudo mea. seu .m.
siue meo. aut f. f. m.
Arachites. longus uel longanimis. se-
u .m. fratri commisso. aut suus
f. consilii expertus.
Arad. descendit uel descensio.
seu suscitans prudentum aut uigilans
testio.
Arad. descendentes uel descensio.
siue suscitauit descendentes. aut
suscitauit descensioni.
Arada. descendentes ei uel descen-
sio ei seu uigilans prudenti.
aut suscitans testimonium.
Arax. miraculum uel admirans
obstupuit aut admiratur est.
Arada. deponentes. uel deponens.
seu uigilans prudenti mee aut
suscitans testimonium meum.
Aradiel. deponens consilium uel descen-
dens festinanter. seu uigilans
prudentum festinanter. aut susci-
tans testificationi consilii.

Arodius. admirans uel obstupe-
scens. seu uinde miratio mea. suf-
ficiens aut mihi donationis mei
sufficientia.
Arod. miraculum uel deponens.
seu suscitans prudentum aut uigi-
lia testificationis.
Arpha. suscitans tum uel uigi-
lans fodiens.
Araphite. suscitatores. sunt
uel uites.
Araphat. negociator uel nego-
tiatio seu uigilans. uite aut
suscitans pauorem.
Arna. eligens dominum uel electio
domini. seu uigilans domino. aut su-
scitatio domini.
Arni. suscitans infirmum uel ui-
gilans consitendum. seu susci-
tans contemplacionem aut uigilia
desperationis.
Arnon. suscitans excelsum uel uigi-
lans exaltationem.
Aran. res est arca uel res contempla.
siue muscus aut indignatio.
Arama. suscitans gentem uel uigi-
lia ipsi.
Arama. siue gentilis prouis.
Aran. excelsus uel imcidens.
seu decor aut electio eorum.
Arama. excelsa uel uisitatio seu
decoris aut directio ei.
Aramathi. directio eum uel directio
eius siue decore paucis aut excel-
se consummans.
Aramelech. suscitans gentem re-
gi uel uigilia ipsi regni.
Aramelech. excelsum regnum
uel electus rex. seu decor regni
aut inuidia ei.
Aram. rex est archa uel rex cum
contempla. siue suscitans excelsum
aut uigilans exaltationem.
Arna. acerius tristia uel laus
frumenti. aut suscitans domini aut
uigilans gentem.
Arnon. laus f. uel acumen tri-
ste. seu suscitans domino inique
aut uigilans gente inuili.
Armarith. mons euulsus uel
mons uellicatus. seu suscitans
consurrectione descendentem aut ui-
gilans testimonio descendentem.
Arim. mons uel sublimitas. seu
uigilans uigili meo aut susci-
tans suscitante me.
Arimie. montium uel sublimes

siue uigilantes uigili meo. aut
suscitatores suscitans me.
Aris. elatio uel superbia. siue su-
scitans sustollens aut uigilans
plasmatori.
Arist. artifex uel artificium.
Arith. testium descendens uel con-
surrectio descensionis seu su-
scitatio peccatum aut uigilans
equaliter.
Arith. breue uel locusta. siue
brucus peccati. aut locusta de
pallis. mo arabice pluraliter cum
hec d. peccantes.
Arbanis. locusta uini uel bruc
assumpte. siue humus pauidus
aut humilitas superior.
Arbee. iiii. uel quattuor.
Arbell. suscitans uetustatem
uim. uel uigilia siue assumptione.
Arbil. locusta. siue brucus.
siue humus meus. aut humilitas
mea.
Arbo. humus uel usque huc. siue
humilis. aut humilitas ei.
Arbac. humilis uel campestris. siue
humi tenens. aut humi retentio.
Arbona. locusta iniqua. uel bruc
iuuit siue humilitas. meror eius.
aut retentio doloris ei.
Arehab. insidie uel insidias.
Arehab. insidiator fratris uel
insidians testio.
Arehelaus. agnoscens leo uel
agnitio leonis.
Arehiacaroth. in hora coniuncte
uel longitudo eculi.
Arehipus. insidie oris. uel lon-
gitudo operis siue insidie di-
latati. aut insidiarum dila-
tatio.
Arelon. suscitans iudices uel ui-
gilia iudicandorum.
Area. eligans eum uel electio ei.
seu suscitans descendentem.
aut uigilia descendentium.
Areba. plena uel campestris. seu
deserta aut inhabitabit.
Arebia. humilis domino. uel retentio
domini.
Arebla. insidians uel insidiatio.
Arebna. humilitas pulchra. uel in-
sidians pulchritudo.
Areth. longitudo. uel longani-
mitas.
Areton. longanimitas.
merentis uel longitudo iniqua.

ſiue admiſſio paſſionis. aut deſcenſio negotiis.

Areo. deſcendens vel deſcenſio. ſiue aſcenſus montium. vel aſcenſus ſaltuum.

Aret. ſuſcitatio menſure. vel uigilia diſſolutionis.

Areli. declinatio mea. vel declinatio mea. ſiue ſuſcitatio domini mei. aut uigilia dei mei.

Arelite. de. m. aut de mee. ſeu ſug. d. m. aut in deo meo.

Arem. acuum lapidum. vel lapides acuati.

Aren. filius meus. vel filiatio mea. ſeu ſuſcitatus fontem. aut uigilia oculi.

Areo. electus vel electio. ſiue ſuſcitatus factum. aut uigilia plaſmationis.

Areth. ſtupor vel deſcenſio. ſiue ſuſcitatus pauorem. aut uigilia uite.

Aretha. ſtu. est vel deſcendens ei ſeu ſuſcitatus pauorem ei. aut m. m. ei.

Areuna. archa vel tenſio.

Arphaſa. ſuſcitatus menſuram. vel uigilia ingreſſionis.

Arphat. ſanans vel ſaluans depopulationem.

Arga. menſura vel menſuratam.

Argob. maledictio excelſus. uel maledicta ſublimitas.

Ariam. ſuſcitans dilectum meum. vel uigilia amabilis domini.

Ariaca. leo donatus. vel leonis donum. ſufficiens.

Ariel. leo deus uel leo dei.

Arieli. leo deus meus. vel leo dei mei.

Arip. uigilia generis. flori di vel ſuſcitatio uiſionis bucelle.

Arim. acuus lapidis. vel lapides acuati.

Arimatia. ſuſcitans donum domino. vel uigilia donationis domini.

Arimathias. altitudo eius uel exaltatus eſt.

Arioth. ebrietas vel ad ſolitudinem redigens.

Aripagus. primitiua ſollempnitas vel primitie ſollempnitatis.

Ariopagita. primitiue ſollempnitas. vel primitiua ſollempnitas.

Areſpagos. primitiua ſollempnitas. vel primitie ſollempnitatis. ſed hic uiolentum. cum atheniensis curie nomen ſit quam a marte nomen accepit.

Ariphat vel anaſi. leo temptatus vel leonis temptatio.

Ariſtarchus. ſuſcitatus coronam. vel mons facture ſuperflue.

Ariſtobolus. ſuſcitatus dolorem vel ſuſcitatio generis.

Arma. ſublimis vel conſurgens. ſiue ſublimitas aut conſurrectio.

Armagedon. mons elatrunculus vel mons globus ſiue conſurrectio uel ti. aut conſurrectio ſuperna ...

Armathaim. ſublimitas. vel altitudo eorum. ſiue ſublimes duo. aut conſurgentes bini.

Armenia. mons uulsus vel mons uellicatus. ſiue montis conuulſio. aut montis uellicatio.

Armenii. montes uulſi. vel montes uellicati. vel montium uellicationes.

Armoni. anathema meroris. uel diues ymago triſticie.

Armonii. cum hac. d. mei.

Armon. domus mea vel cellarium. ſiue illuminatio aut anathema.

Armonium. cum hac. d. m. ...

Arnapher. uigilia conuertens. vel ſuſcitatio conuerſionis.

Arnam. uigilia doni. vel ſuſcitatio gratie. ſeu archa meroris. aut maledictio eorum.

Arnon. archa meroris. vel maledictio ſiue lumen eorum aut maledictio eorum.

Aroth. maledictio ſufficiens uel maledicta ſufficiens.

Arodi. maledictus ſufficiens vel maledictio ſufficiens.

Arodite. ma ſufficiens. vel maledictionum ſufficientia.

Aroedi. uindemiator ſufficiens aut uindemie ſufficientia.

Aroer. ſuffoſio uigilie. vel euacuatio uigilie.

Aroerite. uacue facientes uigiles vel ſufficientia uigilarum.

Aroer. myrice vel exſurgens. ſiue ſubleuans. aut ſuffocatiuum acerite.

Arom. nequaquam vel conſupellit.

Aromath. nequaquam tempus vel non ſuppellit peccatorum.

Aron. mons vel ſublimitas.

Arontes. ſublimis. vel montanus.

Arosep. nequaquam ſemen. vel imago potionis. ſeu uigilans germen. aut ſuſcitatio reſurrectionis.

Arsa. ſol eius vel illuminatio.

Arſaſes. ſol diurnus. vel illuminatio nouit.

Arſenii. ſiue excuſſio. vel ſuſcitatio excuſſionis. vel ſug.

Artaxes. nomen dei aut uigilans auditionis diuine.

Arub. mora vel imoratus.

Arrhaba. mora patris. vel mons patrem.

Arthat hennes. lumen. ſilentio temptationis. vel lumen ſilens temptans.

Artheman. anathema. et aucte vel conſumente eos.

Arthemis. i. diana. contur bans vel anathematicans. ſiue ſuſcitatus egrotantes. aut egeſtionum ſuſcitatio.

Aruces. excommodus me. vel excommodatio mea.

Arien. acuus tritici. vel lauus frumenti.

Aritas. illuminatus vel illuminatio.

Arur. ſuſcitatus ignem. vel uigilia luminis.

Arus. ira vel aurum. ſeu uigilans conſilio. aut ſuſcitatus feſtinos.

Asa. tollens vel factura. ſiue ſuſtollens. aut plaſmatio.

Asaba. eius captiuitatis. vel eius conuerſio. ſiue ſuſtollens patrem. aut plaſmatio patris.

Asabias. colligens dominum. vel congregatus domino. ſiue ſuſtollens patrem domini. aut plaſmatio patris domini.

Asach. factura prerupta. vel plaſmationis umbraculum. ſiue ſuſtollens fratrem aut tollens fraternitatem.

Asadias. factura faciens domino. vel ſuſtollens teſtimonium domini.

Asoth. ſuſtollens dominum vel plaſmatio dei.

Asaph. colligens vel congregans. ſiue collectio aut congregatio.

Asara. faciens deus vel faciente domino. ſeu ſuſtollens dominum. aut plaſmatio domini.

Asayas. idem.

Asan. dilectus. vel fumus. ſiue ſuſtollens populum. aut plaſmatio eorum.

Asania. delictum ei. vel fumigatus

eū. sū sustol. pplm eī aut plasmō eorz.
¶ san. tolleñs dnm. l' plasma tō grē.
¶ sana. tol. do. ei aū plasmō grē ei.
¶ saredan. uincēs l' exsecat. siū sustolleñs uigiles iudice aut plasmatōi suscitās in ditio.
¶ sar. carnes l' incantantis siū factum suscitās aū sustolleñs uigilantes.
¶ sarel. carcer di. l' carcat dō. siū factum suscitans dm. aut sustolleñs uigiles di
¶ sarela. factum suscitans. maledictū. l' plasmō. tolleñs uigilia maledictōis.
¶ saronichamar. latitudo palm l' latitudo. comutatōis. siū atriū amaritudinis aut uestibulm comutatōis.
¶ sar. fuali. diuites. l' poet' atrium uulpiū. siū factum suscitās salutē. aut plasmō uigilās saluatōi.
¶ sarthan. dm obtinēs uel latē retinēs seu factum suscitās eiū. ā plasmō uigilās retinentem.
¶ sonthamar. os amar. l' silentiū comutat. seu factum famas signatē. comutatōis. ā plasmatō tolleñs dolorē amaritudīs.
¶ sar. diluculū l' mane dilu culo seu factum estuans. aut plasmōis existimō.
¶ samden. uictor l' exaudit. seu factum suscitans suos. iniquos ā plasmatiō uigilās testiō merentiū.
¶ ssamel. beatus dī. l' latitu do dī. seu factum uigilās tō. aū plasmō suscitans eos.
¶ ssammel. sustolleñs excel sū dm. l' plasmō excelsi dī.
¶ shabal. plasmās. uir l' tol leñs uetustatē.
¶ sbel. captiuus dī l' factu in uetusta.
¶ schalō. apensa l' impēsa siū ignis infamie. aut igē ignobilis.
schalonitem̄s.
¶ senech. tolleñs posessorez

ptēptibiliter. l' sustolleñs. tēptibilē posessionē.
¶ schenech. igē aspsio l' igs sic aspsus.
¶ scad. dissolutō. l' effusio. siū incendēs aū īcēdiū.
¶ se. tolleñs. uel factum. siū su stolleñs aū plasmō.
¶ selam. sustolleñs. sup excel siū. l' plasmatio sup excelsa.
¶ sebias. sustolleñs dnm. l' plas mō dnī.
¶ sebnn. facture statō. l' plas mō statōis.
¶ sebonias. tolleñs pollicē dnī l' factum. in medio danorum.
¶ seth. tō ii ꝯ.
¶ sach. ssecech. testa. l' sol. siue ariditas. ā siccitas ar doris.
¶ sedim. siccitas ardoris. l' suburbana eorz.
¶ ssedeuthonē. arida l' sub urbana.
¶ ssedioch. fascham. absasio l' os delicti. seu tolleñs absci sum. aū plasmōis dono.
¶ ssedech. factum pabuli. l' plasmō iocunditatis.
¶ ssedech. flagra. tō facture uidis. l' faciēs pabulis ab usionis.
¶ saph. atrium l' uestibulū. seu colligēs aū cōgrego.
¶ ssem. sustolleñs eos. l' plas mō eorz.
¶ semona. festinās. l' os eī ab osse. ñ abore.
¶ ssem. sustolleñs fontē. uel plasmō oculi.
¶ sena. ignis aspsio. l' igs aspsio. siū sustolleñs fontem eius. ā plasmō oculi eī.
¶ sema. ruina l' pcipitatō.
¶ semaa. ruina eī l' pcipitatō eorz.
¶ semaphar. ruēs onager. l' pcipitans feritas.
¶ senech. ruina l' pcipitatō seu factum dolans ā plas matōi. edificiis.
¶ semeus. leuānime. uel subleuatō mea.
¶ ssenech. ruēs l' pcipitans. siū ignis aspsus. aut ignis aspersio.
¶ ser. atrium. seu latitudo. ā

latitudinē asserte.
¶ seru. atriū uulturis. l' di uitie duorum.
¶ seru. latitudo mā. l' latitudē. m. siū atriū meū. ā diuitie mee.
¶ serdan. exactis l' uinculū cantis seu latum. iudicium aū diuitie iudicantes.
¶ sserim. atriū l' uestibulum seu diuitie. aū latitudo eorz.
¶ sermachimach. latitudo dī l' quē ista. lata domō.
¶ ssermoth. atriū mortis. l' diuitie tpaleos.
¶ sserech. atria uel uestibulā. seu uille aut latitudines.
¶ ssersual. lata salus. l' di uitie saluis.
¶ sersusa. atriū gaudii uel latitudo letitie.
¶ ssem. nominat' l' faciēs nomē. siū sustolleñs audita aū plasmō famose audi tōis.
¶ sema. os. ab osse uō abore. l' sustolleñs nomē eī aū so nens famosam. audientes.
¶ ssen. factum dentiū. l' plas mō sup uul. siū sustolleñs nomē. aū sustolleñs. ā plio mim tēptatōis.
¶ sermech. suburbana. uel suburbibz. seu atriū indig nōis rigiō aut latitudo for midatiōis eorz.
¶ ssergadan. atriū acmeta uulturis. l' diuitie tēpta tōis duorum.
¶ phā. tolleñs subito. l' fac tum eructans.
¶ phanage. equorz domatō. l' factum conuisa fortiter.
¶ phaneth. equorz donatō. l' fur cūsioni apphendēs.
¶ spar. tolleñs onager. l' pla matō ferocitatis.
¶ sia. sustolleñs dnm. l' plas matō dnī.
¶ sia. gdiēs l' eleuās seu au ferēs. aū elatō.
¶ siam. facture dnī l' sustol leñs dnm.
¶ siam. elati. l' auferētes sui gdientes. ā eleuati.
¶ sias. sustolleñs dnm l' plas matō dnī.

ſida. ſul. uulnꝰ á hodiuſ
ſeu factura. dilecta á plaſ
mō amabit' in afidei.
ſiel. ſuſtolleñs dm̄. l' plaſ
matō di.
ſina. ſuſtolleñs tō ei. ul'
plaſmō eoꝝ ei.
ſſin. ſuſtollens eos l' plaſ
mō eoꝝ.
ſichel. gdieñs tō. l' elatō di.
ſſicione. l' aſſiment' di
ngeñs thuribulū l' dilectō
thuribuli.
ſſiogaber. lingua uiri. t'
dolatō hoīs. ſeu faciens me
rentes tolleꝯ. ſublimes á
ſuſtolleñs dolore. dolluꝫ
ſblimuꝫ.
ſir. uinculū l' uinculatꝰ.
ſeu factura uigilāſ á ſu
ſtolleñs. uigilantes.
ſſyday. milui l' herodii
ſeu facture dilecte. aut
plaſm̄ eoꝝ amabiles.
ſima. factum uigilāſ dño
t' ſuſtolleñs uigilias dño.
ſſyriea. dirigeñs l' direc
ta. ſeu dirigens t' directō.
ſſyru. facture uigilantes
dño.
ſſyru. directi t' dirigentes
ſeu directi. aū diligentes.
ſina. factura laborāſ. aū
ſuſtolleñs laborantes.
ſina. nouiſſimū ei. á fac
tura parturiens.
ſmoteus. facture uiditi
ū. l' plaſmō iudicantis.
ſmona. feſtināſ. l' celeri
t' numerus
ſnaa. tolleñs ſpente l' plaſ
matō colubri.
ſoph. collectō l' ueſtibulū.
ſeu feſtināſ á feſtinō.
ſom. ſileris. l' eo abore
ū aboſſe.
ſomech. eorum. aboſſe
ū abore. l' ſilētiū uite. á
feſtinō pauoris.
ſon. factura. l' pupille.
l' plaſmō coccinā.
ſſor. atriū l' ſagitta. lu
mīs ſeu tolleñs forami. á
plaſmō incurꝰ.
ſtorim. atriū l' excelſū.
l' ſtaturis exaltati. ſeu tol
leñs. forā. excelſū. á plaſ
mō me exaltate.
ſacitaton. uictor. l' acutus.
ſeu actum ſui iniq ſeu tolleñs.
foramē teſtimonii iniq.
ſoth. tolleñs ſignum. l' plaſ
mō temporalis.
ſatite. tollentes ſigna. l' fac
ture temporales.
far. diminutō. l' diminutꝰ.
ſeu tolleñs magiſtrū. aū plaſ
matio magiſterii.
ſrael. diminutꝰ tō. l' ſuſtolleñs
magiſterium di.
ſui. latitum faciens. l' lata cō
motō. ſeu diminutꝰ. ipſe aū
diminutō parcens
ſrahel. latitus tō. l' latitudo
di. á ſuſtollens magiſtiū di.
á plaſmō magiſtiū dei.
ſrechite. bi tō. l' diſicantes
ſū ſuſtollentes magiſtiū di.
aū plaſmati magiſtio di.
ſtael. igis gemitus. l' ignis pū
turientium.
ſathan. caula mā. t' pſepe
meum.
ſtan. ouile meū. l' cubiclm
meum. ſū atriū meū. aut
factura exploroīs.
ſtarech. ouile l' factura. ex
ploratoꝝ.
ſtarech. atria t' cubiculū. ſeu
caule á pſepia.
ſcharechites. caula t' atriuꝫ
ſeu pſepe aut cubiculū.
ſtarchen. factura ſupflua. t'
plaſmoīs ſupfluitatis.
ſtrages. uoluntas feſtiua t'
oſiliū feſtiuitatis.
ſub. factura incendii t' plaſ
mō oſuſioīs.
ſuph. tolleñs ſubito. l' fac
tum eructāſ.
ſuerus. beatitudo l' atriū eiꝰ.
ſſū. eo eoꝝ t' fumigās eos.
ſum. factum. coccinea. l' tol
leñs pupillam eoꝝ.
ſſur. diues. t' latitus. ſeu fac
tum luīs á ſuſtolleñs icēdiū.
ſſuri. di. m. l' atri. meuꝫ. ſe
u fac lu. mei. aū ſuſtolleñs
incendiū meum.
ſſurim. diuiti eoꝝ l' latitudo
eoꝝ ſeu factum illumināſ
eos. aū tolleñs icendiū eoꝝ.
ſſur. tolleñs robuſtū t' tolleñs
acbitatem.
ſſur. ſuſtolleñs muꝝ. t' tol
leñs anguſtiam. ſeu factum
ōtinēs á plaſmō directoīs
ſſur. negotiator t' negotia
tio. ſū nem. á igs illumina
tō.
ſſur. dirigeñs t' diligeñs. ſū
latitus aut gradiens.
ſſurim. ſuſtolleñs muꝝ eiꝰ
t' tolleñs acbitatem.
ſurius. faciens robuſtos. eos
l' plaſmō directa. eis ſiue tol
lens anguſtias eoꝝ. aū ſu
ſtolleñs ōtinētiā eoꝝ.
ſurim. memora t' ignuꝫ.
illuminatōes. ſeu negotia
tores. aū negotiatores.
ſſurim. dirigentes. t' dili
gentes. ſeu bi á gradientes.
rebu. tp̄s l' peccatū ſū dlin
quens. á tp̄alis.
thut. peccor humil' l' pecci
retentō. ſeu dlinquens aū
tp̄al' fr.
rad. tēpn' l' teſtimonium.
thaia. peccāſ dño l' tp̄al' dni.
rehuchu. ōcupiſcentia ul'
dſiderium.
rehaila. tp̄s dni. l' tp̄s eiꝰ. ſū
peccans dño. aū dlinō dni.
rehanael. tp̄s meū di. l' pec
catum meum dea.
rehanay. tp̄s fluctuāſ. ul'
peccor ōmotus. ſeu cōtra
dcti mei á exploro. ōtiſi
catoīs mee.
rehad. peccm ſuſcitans t'
tp̄alis uigilia.
thara. peccm ſuſ ei. t. t. ieꝰ.
tharim. exploratō t' explo
rō peccoris.
teharech. corone. l' cculi.
that. peccm tēpoīs. l' tp̄s
peccoris.
thene. diſpſe l' diſſipate.
rthenienſes. diſſipati. ul'
diſpgentes.
thenobius. peccor latens.
t' tp̄al' latinitio.
reher. tp̄s cōſungens. l' pecci
effuſio.
therſata. tp̄s ōſungens ōriꝰ
l' peccor effundens aduſta.
trimcon. tp̄s mediū. l' pecca
toīs fuit dimidiatō. ſeu tp̄s
ōgigate iniqtatis. aū peccati

mutis congregationis.
Atchippa. tempus subitum vel peccatum eructans.
Athai. peccati germen. vel tempus miserationis.
Athira. tempus querens vel dilecta silentium.
Atholus. tempus consilii. vel peccati contritio.
Athomel. percussio dei. vel tempus ei dei.
Athusa. tempus subitum. vel peccati infirmitas.
Athul. tempus consilii vel peccator festinans.

Aua. iniquus vel iniquitas.
Auan. fetor vel mors. sive mouens eos. aut eorum subuersio.
Aui. feruor. vel feruentes. sive in iniquitate. aut iniquitas mea.
Auil. insipiens vel stultitia.
Auim. aciens vel lapidum. vel iniquitas eorum.
Ausa. voluntas mea. vel iniquitas mee saluatio.
Auen. iniquus vel iniquitas.
Auoth. sedes vel commorans. seu uiniculum. aut tabernacula.
Auoth. uiuit gloria seu uille aut ciuitas.
Auothiair. uiniculum uigilis vel sedes uigiles. seu commorans illuminans. seu uille uigilantium. aut oppida illuminatorum.
Auothair. gloria luminis vel uita illuminans. seu uille uigilantium. aut oppida illuminatorum.
Ausrathon. frugifera. vel pulluleta. seu ubertas aut de cinere ueniens.
Ausrathonites. idem.
Augusta. sollempnitas stantis. vel sollempnitas addita.
Aulon. uallis grandis. vel uallis campestris.
Auum. merorem eorum vel laboris eorum.
Auan. iniquitas vel iniquus.
Auram. iniquus vel iniquitas.
Ausindis. consilium. vel consiliatrix.

Axa. furor vel furibunda.
Axan. claudicans vel iniquitas.
Axat. medians vel medicamentum.
A x

Aza. uidens vel robustus. seu fortis domini. id est fortitudo eius.
Azabias. uidens patrem domini vel fortitudo patris domini.
Azael. uidens deum vel fortitudo dei.
Azan. uidens eos vel fortitudo eorum.
Azanoth. fortitudo commotionis. vel uisio requietionis.
Azani. dolosum vel trepidum.
Azaria. auxilium domini. vel auxiliator est deus.
Azarias. adiuuans populum. vel auxilium populi. seu dorsum eorum aut tempus eorum.
Azarias. continens dominum. vel apprehensio domini. aut fortitudo uidens dominum aut robusta uisio domini.
Azath. continens. vel apprehendens. siue uidens fortem aut uisio fortis.
Azebel. uidens uetus. vel robustus uetustate.
Azelathe. uidentes ue. vel ue.
Azboch. uidens uomitum. vel uidens in uomitu. seu fortis uetustas. id est fortitudo lugentium.
Azebad. uidens mare vel fortitudo maris.
Azebaath. uidens uolentem. vel uidens componentem. seu fortis dei uolens aut fortitudo patris.
Azeb. perpendens. vel ambiens. seu uastus dei eorum. aut uastus spirituum.
Azecha. fortitudo aut descriptio. sine robusta. id est clausura presidio.
Azer. auxilium vel fortitudo. seu fortis consurgens. aut uidens uigilans.
Azegad. fortis temptatio. id est uidens acutum latum uinculum.
Azen. fortis nostri vel uisio mea.
Azam. uidens populum vel fortitudo eorum.
Azas. uidens dominum. vel fortitudo domini.
Azel. perpendens. vel perficiens. seu uidens deum id est fortitudo dei.
Aza. fortis uisio vel uidens uisionem.
Azel. propens vel ambiens.
Azeu. uidens deum aut fortitudo dei.
Azer. fortis uigilans. vel uidens uigilans.
Azca. fortis iste vel uisio ista.
Azmatl. uidens mortem. vel fortis in motiuus.

Azmageo. idem.
Azmoth. fortis morte uel apprehendens mortem.
Azmoth. fortis inclusio. uel apprehendens decorem.
Azor. adiutus. vel auxiliator. seu uidens lumen. aut fortis nactus.
Azota. incendens uidens. vel incendium dei.
Azotus. incendium vel incendens. siue ignis patruelis. id est ignis patrui mei. vel ignis subitus.
Azecu. incendentes. vel incendia. siue ignes patrueles. id est ignes patrui mei.
Azotio. incendium. vel ignis patruelis.
Azriel. adiuuans dominum. vel fortitudo dei.
Azua. reliqua vel despecta. siue reiecto. aut despecto.
Azur. adiutor uidens vel auxilium igneum. seu uidens lumen. aut robustus inclinatus.

Explicit A. Incipit B.

Expliciunt uerba vel uerbi responsio.
Baal. uir vel uetustas. siue habens aut dominator. uel superior. id est quem populum sentiunt. vel laudem. vel adulator.
Baala. ueniens habens eam. seu uir eius id est dominus eum.
Baalam. ueniens habens donum. uel habens eam gratiam seu uir gratie. id est dominator gratificationi.
Baalazor. uetustas dominus exitium. vel uir habens sagittarum. seu uetustas tollens frumentum. id est uir plasmator inclinatione.
Baalath. uir ascendens. uel habens ascensionem. seu uetustas temporis. id est dominus possidens.
Baalberith. uir habens pactum vel uetustas dominus federis.
Baalhermon. uir dominationis ducentis. vel habitatio uetustatis dominus.
Baalphasor. uir habens pactum. vel uetustas dominus eorum. pro ut supra.
Baalgad. uir fortunatus uel habens temptator. seu dominus accinctus. latrunculus. id est dominus dicator.
Baalia. dominus habens dominum. vel uetustas dominus dominatoris.

Baalim. ascendentes l' superiores

Baalim. viri l' habentes. siue in superioribus aut deuorantes.

Baalis. uetustas uiri l' huius assumptionem. seu duorum uirorum. a uetustate assumptio.

Baalmaon. ostendens humil'. l' ostensio humilitatis seu ut humiles huius domicilium aut uetustas duorum habitaculum.

Baalmaon. humil' l' ostensio humilitatis.

Baalnaar. huius eam. l' in expirato seu uetustas. ei aut duorum principes.

Baaloth. ascendentes. l' in ascensionibus seu ut habens tps. a uetustate duorum [illegible]

Baalsalisa. huius uitulam [illegible] seu uetustas [illegible] a ut huius trien nalem.

Baaltasar. ut huius palmam l' uir huius amaritudinem seu uetustas duorum mutationem.

Baaloth. ascendentes. l' in ascensionibus. seu uir huius tps. a uetustate duorum commutationem.

Baana. ueniens donatus. l' ueniens gratificatus.

Baana. filius ei. l' ueniens ei seu ueniens [illegible]. a ueniens [illegible].

Baani. ueniens donat' m. l' ueniens gratificatio mea.

Baani. ueniens m l' filius meus. seu ueniens [illegible] m. aut uenit [illegible] mea.

Baari. ueniens [illegible]. l' ueniens ferio.

Baari. ueniens [illegible] m. l' uenit [illegible] mea.

Baari. fontes l' putei. seu in uentre aut commutando.

Baarias. ueniens [illegible] ds ul' ueniens [illegible] dni.

Baam. ueniens tollens. l' ueniens facturum.

Babaca. inflatus tpr. l' confusus peccator. seu inflatio [illegible] aut confusio peccatoris.

Babel. confundens. seu confusio seu inferens. a inflatio.

Babilon. idem.

Babilonii. confusi aut [illegible]. seu confundentes a inferentes.

Bachar. in sanguinate. l' in gressus est.

Bachachar. uetustus in sanguinate. l' [illegible] ingressus [illegible]

Bachenor. [illegible]

Bachi. [illegible] l' [illegible] in gemis aut [illegible].

Bachites. luctus [illegible] l' uetustas [illegible].

Badagar. ueniens [illegible] l' ueniens [illegible] l' uenit [illegible] l' uenit [illegible].

Badad. maximus m. l' excelsus. seu uenit testis aut ueniens [illegible].

Badagi. maximus m. l' excellentissimus meus. seu robur meum aut sufficientia mea.

Badaias. [illegible] dno. l' in [illegible] seu ueniens [illegible] aut uenit [illegible].

Badal. [illegible] l' sublimis. seu uenit [illegible] a ueniens [illegible].

Bada. solus a iudicio seu ueniens [illegible] aut aduentus eorum.

Badan. [illegible] aut iudicio. seu uenit donum. a gratificatio.

Badager. max' auxilium. l' excelsissimus [illegible]. seu ueniens fortis. aut ueniens separatio.

Bascha. filia septem l' filia iuramenti. seu ueniens eloquens. aut ueniens [illegible].

Basuba. filia [illegible] l' filia sanitatis. l' [illegible]. seu uenit [illegible] a ueniens [illegible] dum ista.

Basuba. l' ascoba. e ipsa l' [illegible] mater salomonis.

Baehim. locus uite mee. ut' locus suscipiens m.

Baen. [illegible] l' [illegible] fontis. seu ueniens [illegible] aut uenit oculus.

Bagad. ueniens accinct'. ul' ueniens infortuna siue ueniens latrunculus. aut ueniens temptatio.

Bagul. bonus. l' iugum seu uenit actiuus. aut uenit inuolutio.

Bagatha. excelsus tpr. l' sublimitas peccatoris.

Bagathan. ueniens tactus. [illegible] l' ueniens risus [illegible].

Bagasim. in excelse. [illegible] l' ueniens [illegible].

Bagazim. [illegible] l' iugum [illegible] eorum.

Baien. locus l' [illegible] seu ueniens [illegible] aut locus eorum.

Bal. filius meus l' ueniens m.

Bala. absorta l' inueterata siue absorbens. l' inueteratus.

Balaa. absorbens eum. l' inueteratio ei.

Balaad. [illegible] siue [illegible] a inueteratus eos.

Balaam. [illegible] l' [illegible].

Balaam. [illegible] aut [illegible] eos.

Balaham. [illegible]. l' [illegible] siue absorbens [illegible] aut inueterato [illegible].

Balaamia. [illegible] ul' in [illegible] siue absorbens [illegible] aut [illegible].

Balach. lugens l' [illegible].

Balana. absorbens testis. l' in ueteratus [illegible]. seu ueniens [illegible] aut [illegible] testimonii.

Baladad. l' baladd. uetustas sola l' duorum testimonio. siue absorbens [illegible] aut [illegible].

Baladan. uenit sibimet iudicans l' uanitas [illegible]. seu absorbens iudices a inueterator iudicii.

Balagad. uir accinct'. aut [illegible] seu uir fortunat' aut uir peccator.

Balagar. absorbens. latrunculos l' [illegible] temptationi.

Balan. turbatio l' [illegible].

Balama. turbator [illegible] l' [illegible] eorum.

Balanan. turbans donum. l' [illegible].

Balasor. ascendens atrium. ut' huius sagittam luminis. siue abso

bens fortes. l' in uectacione angustie.
alad. absorbens pectus. l' in
ueterauit tempore.
alad. lugens l' inuoluens. se
u lugens. aut elatio.
aldad. uetustas sola. l' ue
tustatis solitudo.
aldan. idem baladan.
ale. precipitans l' deuorans.
alethe. deuoratores l' precipi
tatores.
aleth. absorbens l' precipitans
siue absorbuit. aut precipitauit.
aliada. uanitatem cognouit. l'
uanitatem cognitio. siue absor
bens testimonium. aut in uectatione pro
uiuitus.
aloth. ascendentes. l' in ascen
sionibus. siue absorbens. aut in
ueteratum uestrum.
alsansa. hic uitulam. consternare. l' hic uitulam consternatam.
seu uetustas dominans trium.
aut iuxta hic uitulam triennia
lem.
altasar. capillus capitis.
l' absorbens diuitias. l' diui
tias.
lasthus. hic lucrum l' hic pre
mium.
ama. in quo l' qui sunt in quibus aut
super excelsa.
amoth. in morte l' excelsa.
seu mors adueniens seu mor
tis aduentus.
amothybal. excelsum monte
uiri huius. l' mors adueniens
uetustatis deuorauit.
ana. ueniens rependens l' ueniens rependi
sio.
anaa. uenit rependens ei. l' ueniens
rependio ei.
anai. uenit. regem meum l' rependio mea.
annai. idem.
ananchias. hedificatio domini
l' condimentum domini. seu rependens
domino. aut rependio domini.
anaci. filius uidens. l' fauus
fortitudinis.
anam. idem quod lanaa.
aneas. ueniens rependium tollens l'
ueniens rependio plasmonis.
anebarach. filius flammis.
l' filius fulgoris seu flamme
fulgurationis. aut filius percucien
tis.
anabamech. uenit rependens
fulminum. l' ueniens fulgoris. seu ue
nit rependens fulgorantium. aut ue
nit rependens percucienti.
aneiachim. filius stridoris. l'
filius necessitudinis. seu uenit
firmitatis aut ueniens preparans.
ani. filius meus l' ueniens in.
anu. possidens mens l' in medio mi.
anium. filius meus unice. l' fili
mi sempiternus.
aon. iniquitate l' in iniquitatibus.
aon. uenit dolor. l' uenit iniqui
tas. seu ueniens murmuratis aut
uenit inutilis.
aor. impellit l' impellitus.
aor. uenit lumen uel ueniens flu
men. seu ueniens pellis aut uenit
meritoria.
ar. filius l' filiatio syrum est non he
breum.
ara. lectus l' catena. siue filii
eius aut in malitia.
arrabas. filii patris. l' filius
magni. syrum est pariter et hebreum.
arech. fulmen uel fulgor. siue
fulguris. aut percuciens.
arachel. fulgor dei. l' fulmen
dei. siue fulguris dei. aut percussio
dei.
araceimmim. tribunal l' catu
in uideorum.
arachias. benedictus domino. l'
benedictus domini.
arachias. fulgor domini. l' ful
minans deus. siue fulguris domino.
aut percussio domini.
arachiel. benedixit deus. l' benedicens
dei.
arachiel. fulgor dei mei. siue
fulguris deo meo. aut percussio
dei mei.
arada. filius decoris l' filius decoris.
siue filius fratris. aut filius testi
monii.
arael. benedixit deum. l' benedictio
dei. siue lectus deo. aut catena deo.
areb. idem.
arisa. aurientes l' in estate
seu ueniens adsumens aut filius
sustollens plasmonem.
arith. grando. l' tempestas. seu
filius percucientis aut filius temporalis.
araca. filius uidens. l' filius forti
tudinis.
areth. grando l' tempestas. seu
filius uiuar. aut filius pauidus.
areuma. fugit eum conspicuam. uel
quopiam fuga eius.
ana. inmat l' filii domini. siue
in clamore ei aut in commuta
tione ipsi.
arion. filii in malo. l' filius
malefici. quod corruptum in nulli
bi nomen corrupte nominatur.
arichen. filius iste. l' filius
pruriens seu filii commotus. aut filii
faciens.
arona. filii columbe. aut filius
simplicitatis. siue est. pariter
et hebreum.
ar. quippe sicut predictum est syri
ace filius et nona columba.
aura. phitonissa. l' subitum
siue os. abisse aut os profundi.
arnabas. filii conclusus. l' filii
prophete. seu filii uenientis. aut
filii consolationis.
arne. filius motionis. l' filius
mutationis.
arnee. electa commotio. uel
filius electe mutationis.
arsalias. filii reuertens. uel filii
quietis. ex syro et hebreo ser
mone compositum. seu filius.
uirtuti. aut filii consolationis.
arsamia. filii cetus l' filius
cecitatis. quod corrupte quidam
barsimienum legunt.
artimmeus. filius pinguedinis.
l' filii ruminantis.
artiolomeus. filii suspenden
tis me. l' filius suspendentis
aquas. syrum est non hebreum.
aruch. benedictus l' benedictio.
arsamech. l' barsamech. filii oli
ue. l' filii formidinis eorum.
asan. brucus l' pinguedo. seu
fumitas. aut confusio.
asar. infirma l' in angustia.
siue infirmus. aut angustiatus.
asara. infans ei uel in flamma ei
siue angustias eius. aut in angusti
a eius.
aschama. confusio caloris. l' an
gustia calliditatis ei.
aschath. adeps l' desertio.
asechum. adipem. l' desertorum.
aseriach. adeps. l' desertio. seu
desertus l' desecato.
assemoth. ueniens l' derelin
quens. seu montibus aut in montibus.
asias. adeps domini. l' desertus
domino.

b asemach. ꝯpoma. l' ꝯreliqn'.
seu uenies. i. ꝯrelictõ.
b asmach. ꝯpoia l' ꝯ. seu ꝯ
relinques aut ꝯrelictõ.
r b achumin. dom' l' renatu.
l' dom' humiliatu eorum.
b auel. uirgo di l' castus dõ
u b aurim. electi l' electorum. seu
iuuenes. au robusti.
b auramitos. fortis l' electus
seu iuuentis. au robustus.
b asactia. ꝯtẽpnes tẽp l' despec
tus peccatorum.
b ageota. ꝯtẽpnes eu. l' ꝯspec
tio ei.
b açathia. ꝯtẽpnes dnm uel
despectõ dni.
a b ead. iniquus testis. l' hedifi
catorum pauperius.
b ean. iniquus gẽte. l' iniquitas
donois.
b eau. ex uulturis. l' confusio
ꝯuorãtois.
c b echechias. icl'r dno. l' p
imogenitus dni.
b echer. inclit' l' pimogenit'
b echerite. inꝯ.
b echesias. id est ꝯlechechias
b echor. primogenitus. l' uni
genitus.
b echori. primogenitus meus.
l' unigenite m.
b echarechi. pmogenitus for
tis. l' unigenitus timidõ.
b ecud. inclitus gratius. l' pro
geniti ꝯtẽpnatõ.
b ed. filia l' mensura.
b edeo. instauro l' instaurã.
seu missum diuitiarum. au fi
lia uoluptuosa.
b edsabee. filia septia. l' filia
iuramenti. seu missum saturi
tatis. au filia sacietatis.
b edsan. filia dum. l' instaurã
iniq seu filia iniquitatis. au
ipsa iniquitas.
b edelion. lapis l' ꝯalbuucle.
b eel. uetustus de l' uir duo
rator suu deo. uetustatis. i.
uir huius uetustate.
b eelphegor. ii huius yarum.
l' uetustus dõ yang. siue
dõ uetustatis yantis. aut
uetustatis duorans ꝯ pett'
supinus. ipse e supinus. simu
lacrum ignominie.
b eelsepion. uir huius archi
na l' dõ aqlonis. seu uetustus
de huius speculã. i. uetustã de
uorans aspeciẽ speculi.
b eelzebub. uir muscarum. l' pn
ceps muscarum. seu uetustus de
huius muscas. i. uetustas de
uorans muscã.
b eelmoch. animal l' aiat'. ie
u hostiat' au bestia.
b eeua. fos ei. l' putei ei suu in
lumie. i. putei ei.
b eeri. fons meus l' pu. meus
suu illu. au pu. mei.
b ega. sublimis. l' excelsa. su
sublimitas.
b egoau. iugu. uulturis. l' subli
mitas deuoratois.
b egna. excelsus meus. l' sublimi
tas mea. fabrica uulturis au
fabrica ꝯuorantis.
b egni. excelsus meus l' sublimi
tas mea.
b egunu. fabrica. cementariu. uel
fabrica cementatorum.
b ehelmon. uetusti dõ huiacii.
l' dõ huius domicaliu. uetustati.
b el. uetustas. l' absque eo.
b ela. hitus uel idumitu. seu ue
tustas eius. i. absque eo.
b eladh. huius l' hitus. hitto. uel
ab habitu.
b elath. uetustas petri. l' absque ꝯ.
b elathina. huius l' hita genere.
scio au hitto. principiu ei e n
ubum impressum.
b ethala. habitu apostendens.
l' indumentu irrozatum.
b elhana. uetustus. pimogẽiti
dni l' absque nobilitate dõ.
b elga. absque motu. l' uetusta
ꝯmotõ.
b elge. id.
b elgina. absque ualle. l' absque
precipitio. seu uetustas uoragis.
au uetustas ꝯuorãtis.
b elia. uetustas dni. l' absque dn.
b elia. puteus ei l' iclamore ei
suu inuati. i. icommutatõe ipi.
b elial. absque iugo. l' absque dno.
b eliar. cecu lum. au ceca angu
stia. seu uetustas ꝯfines. uel
absque continentia.
b elimeseth. dõ meus. rex l' uo
luntas mea regnãs.
b elma. huius desiderium l' absque
domicalio.
b elmeuala. huius domicilium.
absque hitatõe.
b elsan. uetustas diuia. l' imp
lius iniquitatis uetustas
b elsar. absque pncipe. l' absque
ꝯsilione. seu uetustu. uela
men au uetustatis angustia.
b elsathim. absque germine.
l' absque possessione. seu ue
tustas. spinarum. au uetustas
resurrectiois eorum.
b en. fili l' filiatõ.
b ennabinadab. fili patris mi
uoluntas. l' fili patris mei
spontane.
b enael. hedificaue dõ. l' he
dificatõ di. seu fili ei deo.
au fili ei di.
b enail. fili doloris. l' fili par
turientis.
b endegar. cecu. lum. l' fili
puaricatois.
b enechanech. fili fulminis.
l' fili fulgois. seu filios
fulgurum au filiorum per
cussio.
b enecham. fili calliditatis. l' fili
surgẽs. suu fili necessarius.
aut fili necessitatis.
b enamia. fili meus. l' filius
in medio eorum.
b enenon. fili ecce sic. uel
filii ecce h sic.
b enecrgan. filii tonitrus. l'
filii tonitrui. qd corrupte
bauerges. usus optinuit.
b eneseth. fili iuuenis. l' filius
ꝯfirmois.
b engab. fili uiris. fortis. l'
filius iuuenis uiri.
b enur. filius lucis l' filius
igneus.
b enu. fili meus l' filiatõ mea.
b enini. filius requiesces. l' fili
requiois.
b eniamin. fili dextere. l' filius
in uirtu. suu fili amaritudinis.
au fili amar.
b eniamin. fili dextere. l' fili
uirtutis seu filius asinini.
au filius asinorum.
b enar. cecu lum. l' ceca ang
tia. seu fili ꝯfines. i. filius
puaricatois.
b ennov. fili ꝯmot. l' filius
regei.
b ennon. fili meror. l' filius
doloris. seu filius murmu

nis. aut filii mutat.

ennon. filius meroris mei. vel filii mutat mi. sive filius doloris mei. aut filius iniquitatis mee.

enni. filii mei vel filiatio mea.

enan. iste venit sursum.

enum. filius prius vel filius prius. seu filius nunc. aut filius sempiternum.

enur. filii incendii. vel filii lucis. seu filii luminis. aut filii igneus.

engaber. filii viri pauci. vel filii viri vincentis.

eon. potens vel iniquus. sive iniquitas vel iniquitas dolores.

eor. expulsio vel impulsio. sive in iniquitate nimia. aut iniquitas incendie.

er. fons vel puteus.

eri. ite cum tuerent ei.

eriameth. fons exaltavit me. vel puteus altitudinis.

eriore. fontis illius vel puteus potus.

erum. puteus incendii vel fons incensi.

eria. puteus eius vel filia eius hebreum est. partier atque syrum.

eri. puteus meus. vel puteus pater.

eria. fons domini vel puteus domino.

erib. fons vel puteum.

ermine. puteus in ea. vel filia elegantis commota.

ermitas. iste vero nomen est ex hebreo syroque compositum est.

eron. puteus ei. vel filia eius.

erensin. filii est vel puteus est.

erorum. filia que vel puteus quod ex bina nomina ex hebreo pariter syroque composita est.

eroth. fontes vel putei. sive fons ignorantis ei. aut puteus ignis eius.

erachai. fontes mei. vel puteus nimii. seu fons ultimus. aut puteus deviantes.

erothi. fontes mei. vel putei mei. seu fons inventionis in aqua pingue tempus mee.

erochite. fonticulus. vel puteales seu fontes inventores in. aut putei tempurantes me.

ersa. puteus factus vel fons nimium.

ersabee. fons septimus. vel fons iuramenti. sive puteus satietatis aut puteus satiantis.

resith. in capite vel in capitulo a genesis. quod incipit omnium libro compositum est.

etham. fons altus vel puteus latitudinis.

erfatam. ferrum meum vel fortitudo mea.

esar. pinguedo mea. vel ignominiosus in.

esaia. pinguis dei vel ignominiosus domino.

esmach. derelinquens. vel derelictio sive pingue donum. aut confusio devorationis.

esrab. acceptus vel testimonium.

esee. pinguis vel ignominiosus.

essellam. obumbrans eos. vel obumbrantem eorum.

esteel. umbra dei. vel umbraculum divinum.

esoora. angustia. minime dei. vel tribulatio nimium domini.

esloth. pinguis ligatus. vel ignominiose declinatio.

esor. tribulatio vel mangustia. sive carnalis. sive carnalis appellatus.

eth. domus vel hiemalis.

etha. rapinas. aut regenis. vel domus eius aut hiemalium eius.

ethacinarem. domus filius vel domus eruditionis anime.

ethaphaleth. domus calumpnie vel domus munificationis. seu domus excidii aut domus mirabilis.

ethaphe. domus erunnis. vel domus mali. in amaritudine. habitabit est intelligendum.

ethaphe. domus oris. vel domus discipline. sive domus lapis. aut domus discipline.

ethapha. domus mendicorum eorum. vel domus declinationis eorum. seu requies laboris aut regenis iocunditatis eorum.

ethagan. domus mea vel domus omnis.

ethagla. domus vitule. vel domus festivitatis. vel domus defectionis. aut domus plangentium.

ethaglan. domus planctus vel domus festivitatis eorum.

ethaum. domus idoli. vel domus idolatrie. sive domus devorationis eorum. aut domus ultionis eorum.

ethasmoth. domus desertum adduces mortis. et bethaloth domus tempestatis. vel domus intempestatibus.

seu requies vacationis aut requies declinationis.

ethamoth. domus mortua. vel domus mortalium. seu requies mortis aut requies mortui.

ethamam. domus pardorum vel domus amaritudinis. seu requies amaritudinis. aut requie tio pardi.

ethama. domus domini. vel domus gratie. seu requies donationis. aut requies gratificationis.

ethamar. domus humiliationis vel humilitatis. seu domus ubi est deus in monte. aut domus ubi est gratia dei.

ethama. domus ebullientie. vel domus afflictionis eius. seu domus domini. aut domus gratificationis domini.

ethamoth. domus gratie. vel domus pensionum. seu domus penitentis. aut domus penitentium.

ethane. domus aque. vel domus putei.

etham. domus electionis. vel domus electa. sive domus suscitationis eius. aut domus vigilantie eius.

etharam. domus montium. vel domus sublimitatis. excelsi domus suscitatur gentis. aut domus vigilatio ipso.

ethamola. domus suscitans patris. aut domus vigilans patris.

ethamila. domus gradus. vel domus matris. sive domus pluviosa. aut domus vestibula.

ethaapha. domus sanitatis. vel domus medicine. sive requies medici. aut requies sanitatis.

etharam. domus ire. vel domus sublimium.

etharan. domus decori. vel domus electa. sive domus suscitationis gentium. aut deus vigilans ipso.

etharam. domus vigilans domino. aut domus suscitans gentium demonie.

etharan. domus ire. vel domus arbor. sive domus montium. aut domus ascensus humilium.

ethasan. domus fumi. vel domus delicti. sive domus tollens donum. aut domus plasmata gratie.

ethapin. domus sponsorum. vel domus exposita. sive domus

vi..o..ex domum. aut domus ... positum gre.

ethanen. domus yconis ... domus muni.

ethan. domus ponens ... domus puteri ei.

etham. domus puteri mei. uel domus fluminis mei.

ethese. domus confusa. uel domus pinguedinis.

ethac bon. domus sculptura. uel domus sculpture.

ethecor. domus agri. uel domus agrestis.

ethur. domus fili. uel lapis ... [illegible]

ethagan. domus tremens. uel domus frugum.

ethagon. domus ... [illegible]

ethe. domus ... [illegible]

ethel. domus ... [illegible]

ethemelech. domus ... [illegible]

ethon. domus ... [illegible]

ethaimoth. [illegible]

ethainoch. [illegible]

ethphage. domus oris uel ... [illegible]

ethphalets. domus salutis uel domus eximens. seu domus uiuificans. aut domus ... [illegible]

ethfaros. domus interemtie uel domus transitionis.

ethor. domus ... uel domus ... [illegible]

ethfife. domus ... uel domus ... [illegible]

ethgader. domus ... uel domus materie.

ethgabul. domus retributionis uel domus retributionis.

ethmelemoth. domus ... dulcis. uel domus ... dulcedinis.

ethun. domus ... uel domus ...

ethna. domus ... uel domus ...

ethbaar. domus ... uel domus ingredientium.

ethleem. domus panis. uel domus refectionis.

ethbeunte. domus ... uel domus testimonium.

ethlemaoth. domus ... uel domus ...

ethmacha. domus ... uel domus confirmata. siue domus ... aut domus ingeniosa.

ethmaon. domus habitaculi. aut domus inhabitantis.

ethmanoth. domus ... uel domus contrarius.

ethmachloch. domus ... [illegible]

ethmaca. domus tribum. uel domus ... [illegible]

ethmerech. domus ... uel domus ... [illegible]

... [illegible]

ethpagon. domus ... [illegible]

ethaur. ... [illegible]

ethhoron. ... [illegible]

ethelach. ... [illegible]

ethrohob. domus ... [illegible]

ethsaber. domus ... [illegible]

ethsacad. domus ... uel domus singulorum.

ethsura. domus ... uel domus ... siue domus ... aut domus ... [illegible]

ethsames. domus solis. uel domus illuminationis.

ethsamithe. domus solis ... uel domus illuminate.

ethan. domus ... uel domus ... siue domus ... aut domus ... [illegible]

ethsemes. domus solis. uel domus illuminationis.

ethsmon. domus obedientie. siue domus obedientis. uel domus audientis iustitiam.

ethsimuth. domus loci. uel domus locorum. siue domus ... aut domus ... [illegible]

ethsur. domus ... uel domus ... siue domus ... aut domus ... [illegible]

ethsur. domus ... uel domus ... siue domus ... [illegible]

ethsura. domus ... uel domus ... [illegible]

ethsitta. domus ... [illegible]

ethsuna. domus ... [illegible]

ethsuna. domus ... [illegible]

ethula. ... [illegible]

ethula. ... [illegible]

... domus ignis. uel ... [illegible]

ethachinam. domus ... uel domus memorantis.

... fulgur uel ... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... filia domini uel filia ... [illegible]

ethuma. filia ... uel filia ... [illegible]

... [illegible]

... filia ... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

b occi. lugens l' luct'. seu uelociter aut inuocatum.
b ochiam. luctus dni e. lugens l' lugens dnm est. seu uelus dno e. aut inuocatu dni est.
b ocho. ingressus agri. ul' primogenitus m.
b ozchoroth. melior. pecco. l' primogenitus tpr.
b orri. primogenitus m. ul' dilectus m. chr.
b ocru. primogenitus l' dilectus.
b ocim. pollex eorum l' in medio eorum.
b oni. pollex. l' in medio.
b oni. pollex m. l' in medio mei.
b onu. id.
b oon. digit' l' in medio.
b oz. i quo robur. l' in quo uirt' sui ipso fortitudo aut ipse in fortitudine.
b ons. fedus l' pactum.
b oseo. admiss. l' abusio. seu ipse florens. aut in ipso floruit.
b osso. angustia succedens. l' tribulo firmatus.
b othoz. tribulo. l' in angustia. a sui exiens. a pellicens.
b osom. tribulans eum. l' angustia ei. sui erro ei. aut annunciationis eius.
b otozi. curr. l' annuntiatio. sui tribulans me. aut angustia mea.
b othu. angustia. l' in tribulatione.
b ubalus. os exprimens l' labium exprimens. mac.
b uchebus. excelsus l' sublimi.
b ughmen. l' gemitus.
b una. uen. patientes l' uenientes.
b unos. uen. uentes. l' collis. spinarum.
b usa. offusio l' ignominia.
b urby. despiciens ul' contempnens.
b usi. contemptus. l' despectus. seu despiciens me. a contemptibilis m.
b urthes. contempt' ul' contemptibil'.

Aalia. uocor. l' uelocis sub audit' uenerit seu esse uen. aut excelse adueniet.
C aath. pia l' prudentia.
C aath. dolens l' dolare. sui componens aut dentes molares.
C aathim. prementes l' parientes.
C aathim. dolentes. l' dolantes. sui componentes aut dentes molares.
C aballaam. l' cum pro. l' pipinas. seu serpentinus. aut precipitatur.
C abaroth. memoria l' sepulchrum.
C abarothi. memoria mea. l' sepulchrum meum. a sepulchro. l' memorie plan. nuo.
C abaroth. zamar. memoria defecit. l' sepulchrum concupiscentie.
C abasan. egyptus cor. l' excelsa cor.
C abanna. q. fuit a. q. elect'.
C adi. mare. l' potentia. l' principium.
C acemoth. mare motum l' principium mortis.
C adas. insiliata l' flos uenti.
C ares. sol. l' mutata. seu mare tollens. aut principium plasmationis.
C ares. scorpio l' scorpio eius. sui mutata ei. aut principium plasmationis ei.
C ares. barne. sitae motus. l' sanctus electus mutatus.
C aresim. ciuitatem l' cestrum.
C amamim. mare rubrum. l' mare antiquorum. sp antiquum. q. scta fuit. sco miracula.
C adiantes. caligo. l' tenebre q. nos plitterum. q. cu. dns.
C aph. intimatus. l' intimato.
C aph. uola. l' palma. sui manus.
C apharnaum. agru pingue dinis. l' uilla consolationis.
C aphasamaba. mare sustanus. uestimentus. l' operato uigilans retributioni.
C aphener. mare robusta. l' operato pstoris.
C aphum. expirato. l' mare dissipata.
C aphas. sagax. l' inuestigator seu uomens ore aut uomitus oris.
C aym. possess. l' imitato. sui aggressio aquo.
C aman. possidetes ipsum l' imitatio ipsius. siue aggressores a acquisitio eorum.
C aphan. possess. eorum. l' lamentato gre. siue ad uentes gram. aut acquisito uonatoris.
C aleph. camis l' q. mod sui. q. cor. aut. q. omne cor.
C alita. q. uir. dis. a q. omne cor.
C alsben. ey. intimum h'uliaun l' consumato persionis.
C aiubi. causa mis. l' q. uirtus mis. l. q. cor. meum. aut q. ce cor. oxii.
C lantius. sper tranquilla l' spes tranquillitatis.
C lauria. ide.
C lanemon. lorus fletus. l' lorus fletum.
C amra. firmo l' resurrectio.
C amuel. stans do. l' resurrecto dni.
C amnerate. ind.
C amon. stato purgua. ul' resurrecto minthe.
C arma. surcto l' calamus. seu spatio. aut spato. nominatur inquam. ut nob latinum cima. a lingua hebrea sumptum e.
C amath. emulato ul' zelotipia.
C anacus. commutacio. l' commutatio.
C lanaen. clangor l' reccus. sui remanes aut retentio.
C appodomi. man tortorum l' man exploratoris. sui man dno redimens. aut man redempta dno.
C appador. ma. tortorum. l' man ex. sui man redempti dno. aut man dno redimitur.
C apparis. man redempta. uel man redempto. siue man tortous. aut man exploratoris.
C aphod. ecce. l' aggo.
C aphelei. cognitus do. l' scola dni.
C aphra. captio l' capa torus. sui manus tortoris aut man exploratoris.
C apparinim. captacorum l' manum torquentes. siue

mān̄ tectoꝝ. ā mān̄ explo
ratoꝝ.
¶ anahan. ꝯmutata. ł com
mutatō. i. penitēs ł glifi
catus.
¶ ananeus. r̄d.
¶ aranus. urbs. ciuitās.
ł ciuitas ꝯgitoꝝ.
¶ archan. ciuitas gīe. ł o
pidū donatōis.
¶ archan. īuestigō. ł īuesti
gantes. sūū oppidū uigi
lans.
¶ arec. calus. ł calumes.
sū cōcurrēs ignis. aū cōc
sus igneus.
¶ arthum. cāulās eoꝝ. uł
cāulūo eoꝝ.
¶ arıad. urbs munita. uł
ciuitas seu opīd aū uılla.
¶ ariacharim. pfēē uocata.
ł pfcā uocatō. seu uılla
eoꝝ. aū ciuitas pposita.
¶ ariartarbe. uılla. iiii. ł
ciuitas. iiii. i. adā. ꝛ abra
ham. ꝛ ysaac. ꝛ iacob. qui
ıı sepulta s. i. eē que.
¶ apin. ꝯsistus ī puens ꝛ
adultus sūū ꝯiugatus ꝯiu
enib; ꝛ iugınıb;.
¶ ariathiam. urbs uıroꝝ
ł ciuitas huīs seu uılla d
uorans aū opīdū uentorū.
¶ aniatēma. uılla silēs. ł
uılla silentıı.
¶ ariacıari. uılla ōsıtēs
ł opīdū ōsıtōis.
¶ ariathiarim. uılla siluar.
ł ciuitas saltuū. seu uıl
la ōsıtēs eis. ł opıduz
ōsıtōis eoꝝ.
¶ ariathim. ciuitas maris.
ł opīdū marinū.
¶ arephirer. uılla pulcri
tudinis ł ciuitas litteraꝝ.
¶ arichaā. ciuitas pūe. seu
uılla dolentiū. aut ciuitas
dolatoꝝ.
¶ arbrocin. ocūrēs sıgnī.
ł ocursus igneus.
¶ arec. calıus. ł calutiū.
siue ocūrēs ignis. ł ocē
sus igneus.
¶ aruge. structō. ł ꝯsu
matio seu urbs mediatas
aū ciuitas sollepnis.
¶ archagnensēs. sauitates
ł ꝯsumati. seu ciues sollep
nes. aut urbane meditātes.
¶ archan. pfecta uocō. ł uocā
tōi pfēē. siue urbs ppli. aū
ciuitas eoꝝ.
¶ artus. pfcē uocat. ł pfecta
uocō. q̄d ap nos efferē. p. q.
uıtēm. ut dicitur quātus.
¶ asaia. fumı dnīs. ł principiū
dnī.
¶ ascon. dure fortes. ł dura
fortitudine. seu sūmitas ī
utıł aū pncıpiū murorū ūtıl.
¶ assid. sūmitas libans dnm.
ł pncıpiū libāmētis dnī.
¶ asphor. sūmitas librīs. oū
tes ł pncıpiū libat̃ uıciōie.
¶ assia. r̄d q̄ asaia.
¶ assim. sūmitas ł pnc̄ sūı sū
mitas eoꝝ. ā pncıpiū eoꝝ.
¶ assis. messis ł mīsis. seu sum
me uigılans ā pncıpiū ui
gilie.
¶ assis. sūmitas uiri. ł pncıpi
uz āssūptōis.
¶ athach. morsus pacī. ł con
gregans tpr.
¶ athed. morēs unā. ł cōgrās
pūtō.
¶ auca. clangor robust. uł pa
tientia fortis.
¶ ane. pūā ł patientia. sūū buc
cina. ꝯsisto ēī hebreo ūr ēē.
tractuz nōs.
¶ laān. clangor tube. aū clāgēs
cauere.
¶ edar. meror ł tenebre. seu
merēs. aū tenebrosus.
¶ edemoth. āntecedēs. ł prius
seu orientalı aū oriēs.
¶ edon. oriēs ł orientalis.
¶ edma. antiquoꝝ ł āntecedēs.
siue orientat aīt oriēs.
¶ edmonei. ānteredentes. ł an
tiq̄ tristitia. seu pores aū ari
dentales.
¶ edmel. oriēs r̄d. ł āncessio
dei.
¶ edon. tristis meror. ł sıtalis
dolor.
¶ eclam. ꝯgrō ł ecē uenit.
¶ ephas. pētr ł infirmitas
syrē n̄ hebreuz.
¶ ephym. expiatō ł man dis
sipata.
¶ ephym. expiatō uigılē eius
ł manū dissipata sustitās.
¶ eila. ad sumtā iactās ł susa
tās eā. tollēs ꝯmet. aū su
stollēs semetipsaz.
¶ elaia. uox dnī ł tollēs sibi
met dnm.
¶ elasathan. uałł gigātiū
ł humilitas fortiuz.
¶ eleab. iudicius patre uł iu
diō patris.
¶ eleia. uałł dnī. ł cōgregat
dno seu iudicius dnm. aut
iudiō dnī.
¶ eleoth. iudicius dolorē uł
iudiō iniquitatis.
¶ elesima. iudicatās aīā. ł iun
diō sublimitatis.
¶ elesti. accedētes. ł extimina
tores.
¶ eleuma. āncessio ł orienta
le.
¶ eliaba. q. iudicis ł eē uēiēs.
¶ eliua. uałł robustū. ł con
grgō uestibuli fortitudis.
¶ emmes. eccēsies. ł cōronator.
¶ leclis. consionē trāscēdēs.
ł congrgō intēuentis.
¶ leoplata. cōgrgās agnitos. ł
congrgō dissolutōis.
¶ emiel. oriens r̄d ł āncessio
dī.
¶ enna. zelotes ł celotypa.
¶ eneas. possidēs sectatores.
ł posso sectatoꝝ.
¶ enrebeus. celotes. sufficiēs
ad intellectum. ł celotyp ha
buntā an̄ intelligēs.
¶ enerech. signū ciuitate. ł. q.
lucerna.
¶ enewch. q. lucēne. ł signa
citātiz.
¶ enuetoch. r̄d.
¶ enner. zelotyp ł celotes. seu
possessor. ꝯtēptus eqz ā posso
contēptibił.
¶ enesei. zelotypi. ł celote ꝛc̄.
¶ eni. os meū. uł eiuri mis sū
indus mīs. aū posso mei.
¶ epsaim. ꝯgrgans eos ł natoēs.
¶ eras. accedens fuenia. ł ex
terminator plūsmoēs.
¶ erethi. accisores. ł extiminatores.
¶ resces. tenebrosus ł tenebre
sces.
¶ reta. uocata ł uocō ꝯsumata
uıt syr. ꝛ hebreū mixtū ē.
¶ retes. uocata ł uocatē ꝯsuāti.
¶ resceutes. ł cartenses r̄d.

¶ esar. possidens principes. l possessor principatus.
¶ esarea. possessio principis. l possessio principatus.
¶ elesethnor. possessa principis lucis. l possessio luminis aduenientis.
¶ esion. durus fortitudine. l durissima fortitudinis.
¶ ethevus. fixus. l abscissus. siue confractus a minis expulsio.
¶ ethim. fixi. l abscisi. siue confracti. aut mine excedentes.
¶ ethimoth. figentes tempus. l abscidentes temptationi. seu confracta tempori. a insania temptationis.
¶ ethyon. tenebre. l ethimma ma.
¶ etrom. tenebrarum eorum. ul ethima eorum.
¶ ethura. uicta l copulata. siue thimiama. offerens. a minis excedens lumini.
¶ ilma. cecus l luctus. siue assumptio. l uomitus eius.
¶ ina. lugens. l luctus seu possidens. aut possessio.
¶ inam. lugens eorum. l possidens eorum. siue luctus eorum aut possessio eorum.
¶ ineus. luctus l possessio.
¶ inei. lugentes ul possidentes.
¶ inoth. lamentatio ul lamentationes seu lugens tempori a possidens temptationes.
¶ inetus. luctus l possessio per apud nos melius effertur per q. litteram ut dicatur quinetus.
¶ ipsus. meror l tristitia.
¶ ipsus. merens l tristis.
¶ iparchens. merens principes ul tristitia. uere hebreum et grecum commixtum est.
¶ itus. hereditas l hereditator.
¶ irinus. heres l hereditas quod apud nos melius effertur per q. litteram. ut dicatur quirinus.
¶ itene. hereditas ul hereditatio.
¶ irus. idem.
¶ ineuei. heredes l hereditate.
¶ nispus. sciens l cogito.
¶ ir. uir uomens ul durus.
¶ ison. durus iniquus l unus uomens dolore.
¶ ison. letificans eos. l duritia eorum. siue impegerunt eos a uoce murmuris.
¶ iru. l ciru. amantes l stupentes siue minantes aut admiro.
¶ ithu. confessi l plage consummationis.
¶ oph. uocatio l conclusio. siue auis aut excussio.
¶ orth. mordentes l congregati. siue morsus a congregatio.
¶ ohila. inueterans ul inueteratio.
¶ oilam. inueteratio populi. l inueteratio populi.
¶ hoo. excussio l prestolatio. siue prestolans. aut excutiens.
¶ olora. uox sua. l uoce factio. siue uox denominauit uox diuina.
¶ olga. uox uirtutis. l uox fortitudinis.
¶ olonia. uox eorum l reuelatio eorum.
¶ olonienses. idem.
¶ olosis. uocis fratre obediens. l uocis fratre obedientia.
¶ olosenses. idem.
¶ olosa. uox fornicationis. l fictio dictionis.
¶ loes. est l conclusio. siue inuestigans aut consumo.
¶ ondineus. caput l phiala.
¶ orban. donum l oblatio.
¶ orbona. donum ei ul oblatio ei.
¶ orbona. donum gratie. l oblatio gratificationis.
¶ denel. intelligens ... l intelligentia ...
¶ osam. diuinans l diuinatio. seu diuinans ei aut diuinatio eorum.
¶ ur. gelu. l frigus.
¶ ul. durus l nomen uir.
¶ utha. binum l duplicatus.
¶ urtei. duplices l indutio.
¶ uba. cinis l laturtor.
¶ hullan. cinis ... l lacus ... hucusque principaliter c. litteram. i. sunt haspirate lecta quod principia nominum excutiendo. quod sequuntur haspiratione addita. i. p. chi. quem legenda quod. sciens tamen est quod hebreus sermo non habet. chi. litteram sed nomina quod apud nos per hanc leguntur apud eos scribuntur pheth. quod duplici aspiratione profertur.
¶ habol. q. intelligens. l. q. intelligentia.
¶ habora. uba. l ... seu q. intelligens eos. aut q. intelligentia eorum.
¶ habom. mani spinar. siue preparantes a spinces.
¶ habo. coniungens. l incalceatio siue coniunctio aut incarnatio.
¶ habul. displicatum l indignatio.
¶ habri. q. grauitas. l. q. electio.
¶ hacon. sculpens l sculptura.
¶ harzhar. fortis non uigilans l robusta uiri suscitatio.
¶ huasi. idem.
¶ halaal. contecta regio commixtionis. l contectio regionis fermentate.
¶ halachar. pascens l nutriens seu pabulum a nutrimentum.
¶ halad. pascens martine ul consummo testimonium.
¶ halamath. cetera fortitudinem. humus. l omnis fortitudinis humus dus.
¶ halamar. cetera amara. l omnis amaritudo.
¶ halamath. misus est. l consummauit. siue consumat. a consumo.
¶ halamne. est l omnis. seu est nos. a consummo futura.
¶ halcal. idem quod calcha.
¶ halcha. q. feruens. seu. q. diuiones. aut. q. manualis.
¶ hale. contecta regio. l contectio regionis.
¶ haleph. idem ut supra caleph. idem.
¶ halesehun. congregans regio eos. l contecta regio eorum.
¶ halsi. congregans regiones. exitus. l conuentio regionis illaqueate.
¶ ham. calidus l calidus. siue calor l caliditatis.
¶ ham. surgens l resurrectio. siue necessitas a necessitate.
¶ hamaan. fidelis l fidelitas seu fidelis donatio. a fidelitas populi.
¶ hamaan. surit l fidelis. seu fidelis datio. a similitudo gratificationis.
¶ hamaal. fidelis commixtio l similitudo dispersionis.
¶ hamean. fidelis populus. ut similitudo eorum.
¶ hamon. surgens dolor l callidus. meror siue callida

iniquitas. a necessitas murmuris.

¶ hamon. congregans l' congregatus. siue q. accinctans. l' quia attractio.

¶ hamuel. calor dei. l' calidus dei. seu dei necessitas. a dei resurrectio.

¶ hamu elite. ca. d. l' calores. siue dei necessarii. aut dei resurgentes.

¶ hamul. calefactus eius. l' calefactio vestis.

¶ hamul. surgens dolor. l' necesse pariens. seu calens dolore. a calliditas parturientis.

¶ hana. zelus l' emulatio siue possidens eos. aut possessio eorum.

¶ hanaam. suspirium. l' motus eorum. siue humilis aut negotiator.

¶ hanaam. zelus ipsius. uel emulatio ipsorum. siue possidentes ipsos. aut possessio eorum ipsorum.

¶ hanaan. possidens donum. l' emulator gratie.

¶ hanaan. erubescens. l' responsus est. seu q. mouentes. aut q. respondentes.

¶ hanaan. pauperculus. l' negotiator. seu possidens dominum. aut emulator gratie.

¶ hanaa. humilitas eius. l' negotiatio ei. seu possidens eius. aut emulus gratie eius.

¶ hananeus. possidens l' possessio. in cananei.

¶ hanana. idem quod canaa.

¶ hanene. emulator. uel zelotes. siue preparatus aut negotiator. uide chananei.

¶ hanan. idem quod chanaan. cum hac dixe meus.

¶ hanei. humiles siue zelotipia. a emulatores.

¶ apsael. congregans deus. l' arx dei.

¶ hanuchana. furens l' sciam men uisibile.

¶ arada. exitus l' castra filiorum israel.

¶ harana. ciuitas laudis. l' opus laudationis.

¶ harun. lux l' formina. siue furor. aut ira.

¶ archath. inuestigans peccatum. l' inuestigatio temporis.

¶ harith. diuisio l' confessio. siue cognitus l' cognitio.

¶ haumaimos. agnus congregatus l' agnitio. q. argumentum.

¶ harimin. uinea grata. l' cognitio aque.

¶ arsena. furor habundans. l' excursus angustie.

¶ archa. perfecta uocatio. l' perficiat uocationem gratie.

¶ hasaloth. spes eorum. l' q. ipsi plantes.

¶ hasbi. calix mee. l' immolatio mea. siue calix meus. aut immolatio mea.

¶ hasmon. calix merorum. l' immolatio iniquitatis. siue calix murmuris. a immolatio iniquitatis.

¶ haseth. q. plantes. sunt in ipsi calidi mutato nomine.

¶ haselen. spes eius. l' spes ieiunii.

¶ haselon. fortis duritia. l' fortitudine dura.

¶ haseth. messor l' messio. seu dure fortis. aut dura fortitudo.

¶ asphim. immolans eos. l' calicem mittens.

¶ hasen. idem quod cascelen.

¶ hasionu. consumio. l' omnis dolor. siue incendens. aut incendium.

¶ hasion. scelus. l' tristitia. siue percutiens. a percutio.

¶ hasbi. mutatum l' iniquitas.

¶ azib. fictio l' mutatur.

¶ hebron. coniugium. l' incantatio. seu uisio sempiterne. a uisio sempiterna.

¶ edel. signum pauperis. l' sciam stabularum.

¶ helbon. lacte l' labentes.

¶ helsia. pars domini l' parturiens dominum.

¶ heliam. pars domini est. l' partes domini est.

¶ helian. incendium domini est. uel consumio domini est.

¶ helion. incendium l' consumio.

¶ helmath. pro domi l' creatio parti.

¶ helon. ablentio l' consumio. siue omnis dolor aut reuelatio eorum.

¶ heluu. signum delinans l' sciam unitis.

¶ henue. q. cadum. l' q. lucene.

¶ henereth. signum cythare. l' q. lucena.

¶ hemodonth. q. lucene. l' signum cytharum.

¶ hemoi. cantus l' cytharum. seu agnitum lumen aut cognitio luminis.

¶ herseloth. uisio signi. l' uidi sunt signum.

¶ herethim. disponentes eos. l' dispositores eorum.

¶ hertom. auferens l' cognita ablatio.

¶ hermel. molle l' tenerum. siue agnus tener aut cognitio circumcisionis.

¶ heres. gladius l' solitudo.

¶ herech. scientia multiplicata. l' scientie plenitudo.

¶ herub. uides immutulata. pictum l' sciam multiplicata. seu scientie plenitudo. aut q. plus scientie intellectus.

¶ herubin. idem.

¶ heslon. peccans l' peccatio. siue scelus aut tristitia.

¶ heslum. consumatio. l' omnis dolor. siue incendens a incendium eorum.

¶ het. pauens l' percussio.

¶ hetcanthith. signum infante. l' fortitudo iniquitatis.

¶ hethus. parsa generatio. l' pauens generationem.

¶ hettim. signati l' metum. seu formidantes. aut insanientes.

¶ hidon. scutum l' clipeus.

¶ hiphram. expectans uel expectatio. seu catulus eius aut manu dissipata. quod aut dixum catulum leone. signum quem gradu dimenso uocant.

¶ hilaath. uindicans patrem. l' uindicatio patris.

¶ hisil. robustus l' fortitudo.

¶ hisloth. stulti signum l' stultitie designatio.

¶ hym. uindicans eos. l' uindicatio eorum.

¶ hoa. arx l' congregatio.

¶ hoiim. meridiem l' perpulus.

¶ hobal. comprehendens l' comprehensio.

¶ hobal. gratitudo l' iuuenis electi.

¶ hodeth. cartago l' carthaginenses.

¶ hodonian. cupiens plasma uni

l' captiuum uni plasmatis.
C hodorlaomer. q. generatio ma
nipuli. l' q' huius decorum
manipulum.
C hoelech. eccl'iastes grece. contionator latine.
C hodorlagomer. id' q' codorlaomer.
C hodorlagomer.
C hozman. hedima l' iannes.
C homor. lascessens. l' prouocans
siue lacessiones aut prouocantes.
C honemas. percussio d'ni. l'
percussio d'ni.
C hobar. calumnias patrum. l' caluaria patris.
C hore. caluus l' clamans. siue glacies. aut caluitium.
C horeb. ardor l' siccitas. siue coruus. aut solitudo.
C horeb. uisa l' massa. siue temptans aut temptato.
C horeus. incensus. l' libs siue farinatus. aut de foraminibus.
C horei. libs. l' incensi. siue foraminum. aut de foraminibus.
C horethi. decipiens l' dispersio.
seu dissipans aut dissipatio.
C horr. caluus meus. l' clamans
michi. siue caluitium meum.
aut glacies mea.
C horrim. glaciosi mei. l' clamantes mi. siue calui mei. aut caluitia mea.
C horei. farina l' farinatus
siue post me aut foramina mea.
C corinthi. urbanus. l' contrictio siue consecratio eorum. aut administratio rei publice.
C corinthii. auses. l' consilium
siue seu demonstrationes eorum. aut
publice administratores.
C horographia. regiones describe. l' regionum descriptio.
C horiqan. hoc secutum me. ut h'
ministerium meum.
C horugatam. id'.
C hos. calix l' potatio.
C hosi. calix meus l' potus mei.
C hosan. calix donatus. l' potus
gratificationis.
C houim. congregationes eorum l' congregatio
eorum.
C horbim. iniquitas l' interitum.
C hosabeth. iniquitas domini. ul'
mandatum hominem.
C hus. generatas l' comprehensio.
C hum. percussiones ul' percussio.
C husai. ethiops l' tenebrosus.
C husai. niger l' tenebrosus. uel
nisi l' duorum.
C husam. tenebrarum. donum ul' nigredo gratificationis.
C husannathaim. tenebrosa iniquitas. l' nigredo impietatis.
C husi. niger meus. l' tenebris meis.
C husi. secretum l' silentium. siue archanum. aut profunditas.
C husa. duritia ista. l' tenebrosa
iste.

Aba. cliuus l' pellicium.
Dabai. iste cum hac domo mea.
D aiab. id' q' aiaba.
D abagith. oraculum l' loquela.
D abagech. oraculum fontium. l'
locutio puteorum.
D abremamin. paralipomenon.
grece. uerba dierum latine.
D abir. loquens l' loquela. siue loquens domini. aut oraculum dei.
D abim. loquens ei. l' loquela ei.
siue loquatur ei dominus. aut ciuitas litterarum.
D abri. loquens l' locutio. siue omnium. aut eloquentia.
D athar. compunctio l' compungens. siue compungentes aut compunctiones.
D abam. iudicans l' iudicium. siue solitarius. aut fratruelis eorum.
D acha. fortis malitia. l' iudicium maledictis.
D ata. fortes maligni. l' iudices
maledicti.
D aphea. adesio l' remissio. siue
adherens. aut pulsatio.
D aphuens. pulsans oculus. ul'
adhesio fortis.
D aphium. signum optimum. ul'
signi optatio.
D agum. triticum l' frumentum. seu
pistus donat aut piscis gratificatus.
D agon. piscis meroris. l' piscis
tristitie. seu piscis iniquus. aut
piscis inutilis.
D aias. fortis d'no. l' pauperculus
d'ni.
D aleias. audiens d'no. l' pau.
d'ni.
D alaian. auri. auriens. l' est pau.
donum est.
D alam. egens pauper. l' egena
paupertas.
D alun. situla. l' paupercula.
D almana. grandis egestas. l'
magnitudo egestatis.
D almatica. id'.
D almanicha. situla. quo pa
uper l' paupertas requiescens superi.
D amam. sanguis l' sanguineus. seu sanguinum. aut
sanguines.
D amaris. silens caput. l' silentium
capitis.
D amasius. sanguis sacci. ul'
sanguineus saccus.
D amasias. sanguinem bibens.
ul' sanguinem comparans seu
sanguinis potus aut sanguinis osculum.
D amasceni. sanguinum
sacci. l' sanguinum oscula.
D amasceni. sanguinem bibentes l' sanguinem comparantes. siue sanguinum potatores. aut sanguinem potantes.
D amica. cum l' iudicium. seu
silens aut silentium.
D an. cum l' iudicium.
D ana. cum ei. l' iudicium ei.
D anree. iudices l' causatores.
D aniel. cum dei. l' iudicium dei.
siue iudicans deus. aut iudicauit
me deus.
D an. australis. l' africanus.
D anan. id'.
D arabe. generatio cognita. ul'
generatio cognitionis.
D arius. ferialis l' augmentat.
D arom. affrica l' plaga australis.
D aroma. id'.
D arfrat. firmum l' retinaculum.
D athan. donum eorum l' donum
sufficiens.
D athernan. donum fornicaria l' donum sufficientiam
accipiens.
D aud. fortis manu. l' aspectu desiderabilis.
D ebalam. delectatus secto. l'
delectatio seculi.
D ebasech. apes deficiens.
l' eloquentia deficiata.
D eabana. palatia l' obprobrium.
gratio aut sermone.
D eblam. ionis ciuitas. in est
perditur.
D ebalathim. palatie. ul' ob
phra. seu palate eorum. aut

ohpbra eorum.
eelami. idem quod delaim.
eulatham. latens. vel mas se quas solvit. compinge de recentibus ficus. quas hebrei debelac vocant.
eelam. locutio vel ursum tanens.
ebir. loquens vel loquela. sive ursum timens. a ursi timor.
ebenth. idem quod dedela.
elon. sufficiens ad intellectum. vel in habundantia intelligens.
elongath. sufficiens ad intellectum temptationis. vel habundanter intelligens. aut latrunculum.
ellora. apis vel loquax. seu eloquens. aut eloquentia.
eela. ad[illegible] vel pulsans seu remittens. a remissio.
eda. plantata. plasmata. sive [illegible] aut plantatio.
eden. [illegible] vel [illegible]
edata. generatio ei. vel generatio eorum.
epher. pulsans vel [illegible] sive pulsatio. a remissio.
elda. [illegible] vel [illegible]
eleazar. egens vel egestas.
elean. egens vel egestas eorum.
eleph. [illegible] vel tribulans seu paupertas. aut [illegible]
elphon. [illegible] vel egens [illegible]
elo. [illegible] vel paupertas.
elchi. pauper egens vel pauper [illegible] egestas.
emath. siles vel tacens. sive silentium. aut sanguineus.
emalech. [illegible] persequens. vel [illegible] seu [illegible] aut [illegible]
emma. cum vel [illegible] seu silens. aut silentium.
emephon. silentium [illegible] vel sanguineus e[illegible]
emon. sanguine mereri. vel [illegible]
emoi. [illegible] sic. vel [illegible] eorum.
enabra. [illegible] vel [illegible] [illegible] auferens.
emmabra. cum patre. vel silentium [illegible]
erben. loquens vel filii generationis.
erbeus. loquax vel generatio.
ethron. idem.
ethron. loquela percutiens. vel generatio percussionis.
elan. fortis elefantis. vel elephantis fortitudo.
eusan. fortis dignitas. vel pinguedo elevationis.
esech. [illegible] vel unctio. sive patiens aut calcatio.
eson. fortis papilla. vel calcaneum. syro sermone hebraice aut pinguedo interpretatur. aut [illegible] holocaustorum.
elabec. agnoscat dominum. vel agnoscitur deus.
iawlus. [illegible] vel deorsum [illegible] vel [illegible] in ergastulo.
iafanes. illuminans vel dilucul[illegible]
iana. [illegible] suscitans. vel [illegible] suscitatio.
iasalma. [illegible] vel [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible] notum [illegible]
ilon. idem quod supra [illegible]
imaon. [illegible] vel [illegible] sive [illegible] a sufficientia [illegible] eorum.
imena. [illegible] vel [illegible]
ima. [illegible] vel [illegible]
inei. [illegible] vel [illegible] ista.
ionisius. [illegible] vel [illegible] fugiens.
ioselbore. pulchre adtegens. vel pulcri contegentes [illegible] aut gemini castores.
ioselbous. pulcre contegens. vel pulcre adtegens.
iosprois. [illegible] vel [illegible] ratio.
iotropes. speciosus insulsus. vel [illegible] insaniens.
isan. idem quod supra desan.
ison. eius vel pinguedo. seu fortis pupilla aut calcatio ei.
isme. adcrescere. vel accrescentalis.
iris. quercus vel ylex.
oth. commotus sive sollicitus aut sollicitudo.
odaniz. patruus domino est vel patruelis.
odiam. patruus domino est vel patruelis domini est.
oec. motus vel mortuus. et est ut supra doech.
oun. rubus vel ascensus. ruffor.
ova. silens vel silentium.
on. iudicium vel iudicator.
or. nativitas vel generatio.
orim. generans praelium. vel generatio praeliorum.
orchus. caprea vel dammula.
ozza. nativitas fortis. vel generatio [illegible]
ozimin. generate excelse. vel generatio exaltata.
oze. genuit furor. vel generationis [illegible]
ozeiz. generatio excelse. vel generationum exaltatio.
ozimphech. nativitas. adventus [illegible] vel generatio parvuli venientis.
osotheus. calcatio est strepitus. vel [illegible]
ozam. pabulum. vel [illegible] sive sufficiens [illegible] a sufficientia [illegible]
udi. [illegible] vel [illegible]
u. i. deus. vel pulcritudo.
uel. deus domini. vel pulcritudo dei.
una. tacens vel silentium. sive gaudium et leticia.
unnech. loquax vel locutio. seu loquens finem. a locutio finis.
unnim. pulcritudo. aut loquela. sive loquens [illegible] a pulcritudo eorum.
rusilla. gentis pacifica. vel generationes pacificus.

bal. [illegible] vel vetus [illegible] seu [illegible] aut [illegible]
brona. [illegible] vel [illegible] sive [illegible] aut [illegible]
brona. [illegible] vel [illegible] sive [illegible] aut visio [illegible]
bronu. idem cum hac [illegible]
brom. [illegible] vel [illegible]

ma. siue transeuntes me. aut
transgressio mea.
¶ bronites. transeuntes me. vel
in aut transgressiones mee.
¶ bronites. incitationes mee. vel
incitationes mee. seu coniuga
ti mei. aut uidentes super me.
¶ dna. ornata vel uoluptuosa.
¶ dema. uoluptas eius. vel diuitio
se ornata.
¶ dem. uoluptates diuitiose. vel
ornate diuitiose.
¶ den. uoluptas vel ornatus. seu di
uitie aut delitie.
¶ denna. uoluptas pulcra. uel
delitie pulcre. siue ornatus pul
cher. aut delitie pulcritudinis.
¶ der. uoluptas uigilie. vel orna
tus consurgens. seu diuitie ef
fuse. aut delitie resurgentes.
¶ des. diuitias tollens. vel uoluptu
osa plasmatio.
¶ dissa. delicata mulier. vel uo
luptuosa assumptio.
¶ dna. uoluptuosa pulcra. vel
ornamentum pulcritudinis.
¶ dnas. ornatum tollens. vel diuiti
osa plasmatio. siue delitie super eos
aut uoluptuose columbe.
¶ dom. rufus vel fuluus. siue
terrenus aut sanguineus.
¶ doma. [illegible].
¶ drai. inundatio pastoris mei. vel
inundatio pastus mei.
¶ draim. inundatio malorum. vel
inundantes pessimorum. siue de
scensio pastorum. aut inunda
tio pabulorum eorum.
¶ ffraim. crescens siue fructificans
vel auctus. siue augmentum. a ferti
litas [illegible]. vel u
litas.
¶ ffraite. augentes. vel aucti
siue fertiles. a crescentes.
¶ ffrata. uidens vel frugifera seu
fertilis. aut puluerulenta.
¶ ffrem. auctus vel crescens. seu
fertilis aut fructificans.
¶ ffreta ad [illegible] vel [illegible].
¶ ffron. puluis meroris. uel
puluis inutilis. seu pulueris
eorum aut ulcus merentium.
¶ pha. mensura vel effundens. siue
resolutus. a resolutio.
¶ pham. mensura mea vel defectio
mea. siue defundens me aut
dissolutio mei.

¶ pharath. dissolutio. ubi uenit. vel ef
fusio uisionis consumate.
¶ ffra. idem quod afflata.
¶ ffrathei. in.
¶ phrateus. effundentes decorem. uel
dissoluens ymagines
¶ pher. mensura vel consurgens. vel effu
sus uigilans siue dissolutio pelli
culis aut resolutio.
¶ pherite. effusi uigilias vel mensure
consurgentes. siue dis. pel aut re
soluentes consurrectione.
¶ phomesta. mensura effundens ua
num vel consurrectio dissoluens uani
tatem.
¶ phesim. consilium meum. vel aut mensura
in eis. siue fines eorum. aut consilia
tores mei.
¶ phree. fermentans vel augmen
tatio.
¶ phi. mensura trium modiorum. uel
tres modii mensura.
¶ pher. super dominum. uel super
hymeneale.
¶ phila. mensura certaminis uel
mensura mea.
¶ gathan. sollempne munitum hu
mile. vel lecta domini [illegible].
¶ gathanis. sollempne munitum;
humile in. vel lecta domini [illegible]
assumpte.
¶ geus. lectus vel sollempnis.
¶ gyptus. tenebre uel angustia.
siue tribulatio coangustians. aut tri
bulationis coangustatio.
¶ gyptius. tenebros vel angusti
ans. siue tribulatione coangustiatus.
aut coangustiatio tribulatus.
¶ gla. uitula vel iuuenca. siue sollemp
nis. a sollempnitas. ipsa est enim
eius uxor. nam que genuit ei
[illegible]. cum pater [illegible].
¶ glam. uitule vel iuuencule. siue
sollempnes eius a sollempnitates
eorum.
¶ glon. uitulus meroris. vel iu
uenculus iniquitatis. siue sol
lempne murmur. aut festiui
tas iuuenis.
¶ la. maledictum vel rapi. siue terebin
tus. aut arbuscula.
¶ laath. ad solum vel adsolutionem
siue dominum aut maledicto pecti.
¶ lada. dei fuit vel dei testimonium.
seu maledictio fuit. aut terebin
tus dissolutus.
¶ lam. ascensio. vel ascensum. seu

laus summitatis. aut dei scala. siue
arbor fructe impetratur. super
hanc.
¶ lad. ascensio vel ascensus. siue dei
fuit. a maledicto testimonium.
¶ lam. orbis vel scala. siue positus aut
super lunare.
¶ lam. uestibulum vel conspectus. siue
spiciens a opposito.
¶ lamites. orbes vel scala. siue po
nes. aut super lunaria.
¶ lamite. uestibula vel conspectus.
siue despicientes a oppositi.
¶ las. maledictus ipse vel famem
operatur.
¶ lasa. opertio vel adstatiens. siue
laudes faciens. aut laudabilis
plasmatio.
¶ llasa. opertio vel adsta. seu lau.
sa. aut dei plasmatio.
¶ lisan. hec separans vel hec sepa
rata. siue domini declinatio. aut dei
declinatio.
¶ lasar. laudans currentem. vel la
udans cantantium. siue lat. sustol
lentium uigilantes. aut lau
dans plasmatorem. suscitantes.
¶ lath. uir vel unitas. siue solum
tus a solitudo.
¶ lachi. aulones vel terebinthus.
siue deus peccatis. aut ipse maledictus
peccator.
¶ llane. applicans vel prescienti.
siue applicator aut presens.
¶ lion. deus fortis vel robustus
fortitudine.
¶ leam. pars eorum vel testimo
nium eorum. siue deus resurgens a
necessarius.
¶ lehum. pars eorum vel testam e
orum. siue dei potens. aut dei posse.
¶ lehure. panno vel panniculis.
siue potio capitis. a panniculo
pannus.
¶ lehese. aduocatio vel aduocata.
¶ lehesus. aduocatus vel aduocat.
¶ lehesi. aduocatus meus. vel ad
uocatio mea.
¶ lea. vel adscalam vel dei scala.
¶ leale. ascensio. vel ascensus.
¶ leamon. dei mei decus. vel dei
mei pulcritudo.
¶ leasar. deus meus adiutor consilii.
vel dei mei adiutorium.
¶ leazar. deus meus adiutor consilii.
vel deus meus adiuuans festinanter.
¶ leb. deus meus pater. vel dei mei principium.

lech. portō l' portiuncula.
lechite. particule l' portōes
lecte. l' ascendentes. l' ascē sionis. sīu ascendēs l' ascēsio.
uel. laudans l' laudatō.
llem. postes l' scetula. seu ue stibulum. aū superliminare eorum.
lama. postis ei. l' scelm ei sīu dō calēs. aū dm̄ accipiēs.
lemon. scā di l' ascēsioēz.
lenon. gti l' gtorum.
leon. diuinitas ul' labānites ipse ē mōs oliueti de quo dn̄s corā discipulis ascendit ī celum.
lesa. aū insulā l' adfaciend sīu dm̄ sustollēs aū di plasmatio.
leutenus. scelm ornās ul' excitū cohitatō.
liab. dn̄s mīs pr̄ l' di mū paternitas.
liabā. uana absconsio. ul' nequaquā absconditus. sīu dn̄s mīs pr̄ ei. a' di mei paternitas ei.
liachim. dn̄s mīs resuscitabit l' dn̄s mīs fr̄ eorum.
liada. dn̄s mīs cognouit. l' dn̄s mīs audiet. l' dei mū fruus aut di mū testim̄.
liadam. dn̄s mīs. corr. eos. l' d. m. au. eos sīu dn̄s mīs seruiens eis aut dn̄s mīs testificator eorum.
liad. id ē eliada.
liadim. dn̄s mīs ppls. l' di mū ppls. sīu dn̄s mīs munibit eis. aut dn̄s mīs munculū eorum.
liasib. dn̄s mīs fructum incē tēs l' dn̄s mīs plasmatoēz continens.
liatha. dn̄s mīs tu. l' dn̄s mīs ueni. aut dō mō peccans sīu di mū tēs.
lithim. deo mō calēs. l' di mū callidus. l' dō mō sgēs. aū di mū neccārius.
liei. uestibula l' maledicti seu postes. aū supplium iniria.
lida. dn̄s mīs uenit. aū scīa di mei.
lida. di mū patruus. aut dn̄s mīs patruelis.
liiae. dn̄s mīs scit ipm ēē. l' dn̄s mīs scit ipm ēē. l' dō mīs scit ipm ēē uiuere. sīu dn̄s mīs nouit susceptos. a' dn̄s mīs nouū suscipientes.
liielath. acuus emissus germinis acuati. sīu dn̄s mīs. scit portionē. aut dn̄s mīs nouit particulam.
lieser. dn̄s mīs fortis. l' dn̄s mīs adiutor siue dō mō sepatus aū di mū scificatō.
liphal. dn̄s mīs mirabit'. l' di mei miraculum.
liphaleth. dn̄s mīs diuidēs. l' dei mū diuisio. sīu dn̄s mīs mirabilit' saluās. uiuentes. aū dn̄s mīs mirabilit' libans paruos.
liam. di mū ppls. l' di mū congregatō.
liaman. dn̄s mīs donās. l' dn̄s mīs dn̄ans. sīu dō mēo donante aut dō mō dn̄ante.
limas. transgressio facies. l' ad transgressionē igrediens.
limelech. adregem. l' ad pncipem. sīu di mū regnum. aū dn̄s mīs regtor.
lion. excels' l' sublimitas. sīu di dolor. aū dō iuctl'
lionai. sublimis uultur. l' excelsus dn̄oritor.
lioreth. di mū yempus. l' di mū tēpestas.
lisa. adinsulaz l' di mū saluō mēa.
lisabeth. di mū septiā. l' dn̄s mīs cognouit. siue di mei iuramentum. aū di mei saturitas.
lipha. di mū specula. aū dn̄s meus speculator. sīu deus mīs abscondēs aū di mei absconsio.
liphar. di mei latrunculuz. aut di mū uinculuz seu di mei speculum. a' di mei angustia.
lisaphan. di mū lep'. l' dei mū yerinus. sīu di mū speculator. aū di mū uinculū supi.
lisabe. di mū salus. l' dn̄s mīs dfendit me.
lisama. dn̄s mīs audiuit ul' di mū auditō.
lisame. dn̄s mīs audiuit. ul' dn̄s mīs exaudiuit.
lisar. di mū pncipes. l' dei mei uelam̄. sīu pat' mīs fortis. aū pr̄ mīs coangustiat'.
lise. di mū salus. l' di mū intentō.
lisar. di mū mur'. l' dō mō continēs. sīu pr̄ mīs fortis. aū pat' dn̄s coangustiās me.
liud. dn̄s meus dominus. l' dn̄s mīs iste.
lmatai. di mū mīsura. l' di mū enumerō.
lmelech. di regm̄. l' dei regtor.
lmodab. gēnō di. l' di natiuitas.
lmodab. di mīsurū. l' ad mātez ei pparaz.
lmon. contēpnēs. l' cōtēpt'.
lmon dablathaim. cōtēp nēs palatas. l' cōtēptus ob pbrioz.
imon. locus l' ille. sīu h' aū continēs me.
lnatam. addēs l' adiectio. sīu aptannte. aū di dono.
lmathan. di donō. l' dō donatus.
lo. dō ul' ditas sīu exitus ei aū exercitus eorum.
lerpoiia. mme uultum l' opes eorum.
loy. dn̄s meus l' ditas mā.
loym. deus eis. l' deitas eorum.
lom. exercituz fortitudis. l' exercitus fortitudinez.
lon. quus l' uolūtus. sīu regio campestris aū exercitus fortitudo.
loth arietō. l' arietis sig'. sīu dō tenentes. aū di tēpius.
liatha. uana absconsio. l' neq̄ absconditus.
lethar. uan' uomit. l' neq̄ uomēs.
there. pferēs l' platō.
lthrean. pculit ul' plō eorum.
lthrean. pferēs fortē. l' platō caul.
ltholech. uanitas. l' ad uanitatem.
lua. exaltatus l' exaltatō.
luth. glaudiūibus. l' accipi ēs gloriam.
lul. di dolēs. l' dm̄ parturiens.

¶ mac. uall' l' pfundit'.
¶ matim. ualles l' pfundita tes eorum.
¶ manuel. uall' diuina ul' pfunditas di.
¶ man. calidus l' accipiens. siu calor eorum aut fortitudo eorum.
¶ math. formidans eos. l' ac ceptio eorum siu indignatione rigida. aut indignatio rigidus.
¶ matheus. formido eorum. l' accipiens eos. siu indignatione rigide. aut indignatio rigida.
¶ maus. mat' festinans. l' d sidrium osilii.
¶ ma. mat' l' dsiderium.
¶ ma. mat' eorum l' dsiderium eorum.
¶ manuel. ubi est dns l' ubi dı uinitas.
¶ mmat. mat' festinans. l' dsiderium osilii.
¶ mathesis. uall' cecides. l' uall' concisionis.
¶ mmer. uerbum l' smo. siu smocinans aut smocinato.
¶ mini. gentes l' gg. siu ocre di aut terribiles.
¶ minai. id.
¶ mona. calor ei. l' accipiens eum.
¶ moni. asinus l' asineus. siu leque aut amaricans.
¶ morni. asini l' asinei. seu loquentes. a amaricanti.
¶ mointh. mat' lux mea. l' dsiderius dsiderium.
n ¶ n. fos. ul' oculus.
¶ na. ecce. l' hoc e. l' ecce oculos siu fons. aut oculus ei.
¶ nach. fortis ualens l' potens seu gigas. aut tribulus.
¶ nachim. fortes l' potentes. siu gigantes. aut terribiles.
¶ nada. fons acutus l' oculi exaciato. siu fons sufficiens. aut oculus testimonii.
¶ nnada. fons acutus re.
¶ nnadab. fons spontaneus. l' oculus uoluntarius.
¶ nadim. oculus iudicans. l' fons iudicii.
¶ ngallim. fons tristitie. uel oculus uitulorum.
¶ nai. fons meus l' oculus meus.
¶ naim. ecce hec e oculi. seu fontes eorum aut oculi eorum.
¶ nan. nubes l' ecce hoc e. seu fontes aut oculi eorum.
¶ namth. ecce ocepit. l' ecce conceptio.
¶ nnatam. aduenit. l' deo tante seu fons tantus eis. aut oculus dondis eorum.
¶ nnathon. dans gramm. l' dan tis gramm. siu fons datus ing. aut oculus donatus imentibus.
¶ nnathor. dans gramm. l' dans gram. seu fons dant. aut oculus datus iunctioni.
¶ neenia. renouata. dedicato. l' renouantia dedicatonis.
¶ nnad. fons solutionis. l' oculus subtilis.
¶ ndor. fons generationis. l' oculus natiuitatis.
¶ neas. paup l' miser. seu respondens. aut responsio.
¶ neam. ecce ista l' ecce hoc sunt.
¶ ngaddi. fons edi. l' oculus temptationis.
¶ ngallim. fons iniqitatis. l' oculus transmigrationis. siu fons reuelationis. a oculus transmigrationis.
¶ noch. dedicauit. l' dedicatio. siu declinans aut cum eo ambulans.
¶ nachite. dedicantes. l' dedicauerunt. siu dedificantes a cum eo ambulantes. sem.
¶ ngam. fons ecti. l' oculus elationis.
¶ nganim. fons ortorum. l' oculus elationis eorum.
¶ nniel. gratia mea deo. l' gratia mea dei.
¶ nom. ecce e l' ecce hec e seu fons robustus. aut oculus fortitudinis.
¶ non. cursus meroris. l' oculus meroris siu fons tristitie aut fons inclinationis. a oculus inq.
¶ nos. hom desperans siu inuocans aut uiolentus.
¶ nnenon. fons gigantis. l' oculus sublimis.
¶ nsameos. fons solis. l' oculus manens humilita.
¶ paphus. crescens l' augmentum siu frugifer. aut equs cmes.
¶ piphirodiron. ferule. l' frugifera. siu fecunditas aut fecunditatis.
¶ piphirneitus. frugifer. l' fecundus. siu fertilis a fecunditati.
¶ pienia. sup lucum. l' supplu gentia.
¶ pichurei. sup cutem. l' sup cunantes.
¶ pneton. sup induit. l' sup indumentum.
¶ rm. uacue fec' l' uacuefacto.
¶ ristus. fr mis uitro. l' frns mi uisio. satis absurde uo cabulum significatum.
¶ rech. uigil uim. l' effusus pauore.
¶ rgab. lapis l' lapideus.
¶ rioth. ebrietas. l' solitudo.
¶ rma. anathi meroris. l' anathi tristitie.
¶ rman. auferens. l' ablo siu anathia nobis aut anathiatio gre.
¶ rmen. anathia tristitie. l' anathematizatis morz.
¶ rechim. dolor ul' dolorum. siu infantie eorum. aut infantie dolorum.
¶ saar. ofirmans l' initens. siu sustollens gram. aut plasmo donationis.
¶ saban. ignis in eo. l' igs in eis.
¶ saari. confitens l' initor seu initens. a ofirmatus.
¶ saum. uoluntas meroris. l' uoluntas fortitudinis.
¶ sai. incensum l' insule libito.
¶ salon. uoluntas meroris. l' osilium tristitie.
¶ schalon. id.
¶ sannai. initens me. l' ofirmato mea.
¶ saogim h. uoluntas seu fortis operto. aut osilium ofortante tristitie.
¶ sau. faciens l' factura. uanus l' sinistra. siu rubens. aut acutus lapido.
¶ staal. ignis maritus. ut ignea maritato.
¶ sum. ignis in eo. l' ignis in eis.
¶ sben. uentus l' flatus. seu ignis uani. aut igs uetus.
¶ sbon. flatus meroris. ul' angulum tristitie.
¶ schi. otepnens l' hiitans dspectorem.
¶ schaloth. ue glie. l' ecci dit gla. siu ue gloriosa. a gla.

to hic excisum.

sainim. contemptores. l' hi tantes despectores.

sehol. totus l' ignis. omnis seu totus ignis aut totus igneus.

sei. misericors l' mia.

sedo. misericordia l' incendium.

seth. incendia l' incendentes sive ignis. pratuel. a ignis putrium meum.

seue. adiutorium l' auxilium. sive mia dni. aut mia matutina.

sedelon. mia dei. l' mia mea dns.

sezin. adversarius meretrices. l' misericors iniquitatibus.

selon. cingulum tristitie. l' cogitatio meroris.

sel. uicini l' uicinitas.

selu. uicini mei l' uicinitas mea.

selian. prope est dns. l' dno appropinquans est.

sema. gemma l' electa.

ser. plasma l' plasmatio.

sphata. facturam aperiens. l' plasmatio regionis.

slu. uicinus meus l' uicinitas mea. seu facturam laboris. aut plasmatio laboriosa.

simena. festina l' festinatio.

sira. ignis l' scrutatio. sive exientes. aut conspectus.

siui. indigena l' orientalis.

siriel. auxilium dei. l' auxiliatus a dno.

sirom. sagittam intendens. l' sagitta visionis. seu intuens. aut fortis iaculo grauis.

ssiromite. sagittam intendentes. l' sagitte visionum. aut intuentes aut fortes iaculis grauis.

sirom. atrium ei. l' atrium eorum. seu atrium tristicie. a atrium intuentis iudicia.

sironite. atria eius. l' atria eorum sive atria tristitie. aut atria intuentis iudicia.

sta. ignis l' cogitatio.

stama. ignis manens. l' cogitatio doloris.

stamoa. id.

stamela. ignis manens ei. l' cogitatio dolor ei.

sthaul. ignis gemitum. l' ignis parturientium.

stomina. cogitatus doloris l' cogitatio doloris.

staul. ignis dolentium. l' ignis parturientium.

stomma. cogitatio l' cogitatio. sive contentio l' concitatio.

stemo. ignis manens. l' cogitatio doloris.

stemon. id.

stome. femina l' uentrem parturientis.

ston. ignis meroris. l' cogitatio iniquitatis.

thai. robustus meus. aut perfectio mea.

thaia. fortis dns l' perfectio dni.

thanon. incunabula moris. l' pensio tristitie.

tham. fortis l' robustus. sive fortis eorum. aut perfectio eorum.

than. ascendens l' ascensio. sive fortis dono. aut robustus gratie.

thanim. robusti l' robustior sive fortes dono. aut fortes gratie.

thiel. robustus dei l' perfectio dei.

thema. meror l' lugens sive meror aut luctus.

ther. fortitudo l' incunabulum.

theus. stupens l' formidans. sive stupidus aut formido.

thi. metum l' timuerunt. sive stupidi. a obstupuerunt.

thim. perfectio aut fortitudo. sive fortes eis. aut perfectio eorum.

thopia. caligo l' tenebre.

thopes. tenebrosi. l' caliginosi.

thuria. pagani l' gentiles.

triel. robustus dei. l' fortitudo dei.

ua. ue. l' una seu calamitas. a mali uiuentium.

ubelus. cohitatio l' cohitatio.

ucodia. apprehendens dnm. l' apprehensio dni.

ud. gloria bimodus l' accipiens gloriam.

udoma. id quod cuencora.

ueth. est l' dimensio. seu dilatatio. aut descendentium.

uerigeres. familiar pessimum. l' ferm oppressio.

ueus. ferus l' pessimus seu fe rox. aut lapides colligens.

uei. feri l' pessimi seu feroces. aut lapides colligentes.

uphuara. frugifera. l' puluulenta seu equitate intendens. aut dandere ueniens.

usimites. crescentes l' frugifer. sive humus. aut pululent.

ui. ue m. l' calamitas mea.

uih. femiles l' fenites. sive desiderium. aut desiderium meum.

uil. stultus l' insipiens.

uila. dolens l' parturiens. sive stolidus. aut principio.

uiiah. id.

uilmerodach. stultus amarus l' insipiens amaritudinis.

uim. iniqui. l' iniquitas. sive ue eis. aut calamitas eorum.

uinenis. ornans uestem uiri. aut commiscens excipiens assumptum.

uniee. ornans l' ornamentum.

upator. ornatores sepulcris. l' commiscens sepultos.

uphumites. crescens l' frugifer. seu humus. aut pululent.

polenus. ornans. ore confusus. l' commiscens ora maledictorum.

uciph. ducens inferius. l' commiscens deorsum.

uthyres. amens l' transilitus. grex a dno formatur.

zarcus. id.

zarchamis. sollempne manentium humile. l' leta dnm in unctionis.

zaris. inter excelsos. l' inter excelsio.

zaza. ysopus l' humilitas.

zaam. ysopus meus. l' humilitas mea.

zabaa. uidens l' uisio.

zacon. uidens sursum. ut uidens in superioribus.

zead. uidens summe. ut furatus constituat.

zara. auxilium l' confortatio.

zachias. auxilium dni. l' confortauit me dns.

zachiel. auxilium dei. l' confortauit me deus.

zel. uidens dnm l' fortitudo dei.

zeel. id.

zer. auxilium l' fortitudo sive

sepiuus aut sanctificatus.
¶ za. uidens dominum l' formator domini.
¶ zael. uidens dominum l' formator dei.
¶ zaon. uidens dolorem l' iniquitatem.
¶ zar. sanctificans uigilem l' formato uigilem.
¶ zari. semen dei l' adiutor dei. siue auxilium dei. aut auxiliatus deo.
¶ zer. seminans me l' atrium meum.
¶ zerites. atrium meum l' seminator meus.
¶ zer. auxilium l' seminator meus.
¶ zri. semen meum l' auxiliator meus.
¶ zrekam. semen meum surgens l' auxiliator meus necessarius.
¶ zriel. semen meum deus l' auxiliator meus deus.
¶ zro. semen eius l' atrium eius siue auxiliator eius aut auxiliatus ab eo.

¶ Acar. apprehendens l' ans assumptio.
¶ acce. idem.
¶ acia. apprehendens dominum l' equalis mens deum.
¶ aciaz. idem.
¶ aca. apprehende dominum l' os assumentes ei.
¶ acub. uestigium l' uestigatio.
¶ aca. receptus l' receptio.
¶ acai. re. meus. l' re. mea.
¶ acaia. re. domino. l' re domini.
¶ acarsur. uallae l' receptio fortis seu redemptor angustiarum. aut receptio ad damnum.
¶ acusinite. uallae l' recepti fortis. seu redemptor angustiarum. aut receptus a ceruicatis.
¶ auch. redemptor meus l' receptio procuratus.
¶ acuias. idem quod supra.
¶ ado. redemptor eius l' receptio eius.
¶ adon. redemptor mentes. uel receptio iniquitatis.
¶ agiel. occursio dei. l' occurrit michi deus.
¶ agir. fratris l' os pellicorum. siue occurrens luminis aut occurrentis memoria.

¶ adeel. euidens testis. l' opimus uite.
¶ alpe. idem.
¶ alan. saluator meus l' saluatio mea.
¶ alaia. carens domino l' excelsus dominum.
¶ alasar. euidens pincerna l' excelsus cartonis.
¶ alenis. carens germine l' uenit pa tpratus.
¶ alann. carens patre l' excelsus eorum.
¶ alech. diuidens l' diuisus. siue diuisit me aut diuisio mea.
¶ alesar. excelsus principe l' excelsus carbonis.
¶ alel. euidens deus l' excelsus dei.
¶ alech. saluatus l' saluatio. siue excelsus uite. aut carens pauore.
¶ alech. idem.
¶ alechi. saluatus me. l' saluatio mea. siue excelsus uite mee. aut carens pauore meo.
¶ aluasar. carens principe l' excelsus uincturus.
¶ alon. euidens merore l' excelsus iniquitatis.
¶ alonites. carens murmuratus l' excelsus uenit.
¶ alchi. euadens l' liberatus. siue saluator meus. aut saluatori mee.
¶ alchias. euadens a domino l' liberatus. seu saluauit me deus aut liberatus a domino.
¶ alchiel. euadens deus. l' liberatus dei. siue saluauit me deus. aut saluus mea deus.
¶ alu. admirabilis l' admiratio.
¶ aluite. admirantes l' admirabiles.
¶ amiel. contemplans dominum. aut facies dei.
¶ am. ferox l' ferus siue onager aut ferocitas.
¶ arai. glutto l' insaciabilis siue onager meus aut ferocitas mea.
¶ ani. nutrit uirum l' dissipant eum. siue enegare uirum. aut dissipiens eum.
¶ anio. negatio. diuitiis transitus l' dissipatus spiritus siue enegatio pressiones. aut dissipiens spiritum.
¶ anis. auctor l' successor. siue diuisor aut diuisio.
¶ anisim. successores eius l' augmentum eorum siue diuisores eorum. aut diuisio eorum.

¶ arin. pratus. l' prauus. siue prauiae me. aut prauo mea.
¶ arion. prauus iniquus aut auo latus tristitie.
¶ armach. discessio mea. l' uitulus saginatus.
¶ arnos. diuiditur l' diuisus. siue dissipans aut molestus.
¶ arethe. meo.
¶ arfaeh. talpa fodiens seu dissipans aut dissipatio.
¶ arisei. neque sancte.
¶ arine. discessio. a me l' uitulus saginatus.
¶ arnos. molestia l' dissipatio.
¶ arsanaan. onager habitans domus l' ferus aquila suffinies.
¶ arfath. onager currus. l' ferocitas pinnicosis.
¶ arfathin. onager contra. l' feri pinnicosiones.
¶ arsinu. fornicans l' fornicatio.
¶ arum. ferocitas iudicans l' confusio irritantis.
¶ arme. ferocitas in confusio.
¶ arusim. ferens l' confusio.
¶ asae. transcendens l' transgressio. siue transgrediens l' transgressio.
¶ ase. transcensio. l' transitus prosa phasean quod pascha legunt.
¶ asia. transiens eum aut transitus eius.
¶ asech. transgressus l' transgressio eius.
¶ ase. transgrediens eum. l' transgressio eius.
¶ asech. transgressus l' transgressor. seu transgrediens augures. aut transgressio augurium.
¶ asetaa. transcendens uite. l' transiens edificator.
¶ aseron. transiens montes meroris l' transcendens uincam die iniquae.
¶ aspha. apprehendens subito. l' cito assumptio.
¶ aschia. dilatus l' absconsus. siue absconsio.
¶ assur. transiens montes. l' transcendens uincturus.
¶ asia. transitus ueniens. l' transcensio uenientis.

fasor. pauor undique ł apiens acuitatem.

fath. clisma ł plaga uel uiam dicam septentrionalis ł plaga. ł madiana regio

fathaia. clisma dni. ł plaga dno. sup apiens deus. aut pdicto dni.

fathiel. euadens deo. aut latitudo dei. siue apiens deus. aut apto dei.

fathmoab. apiens expire genitos. aut pdito de pre genitorum.

fatuel. id est fatiel.

fathures. decepti. calcatus ł calcatum. deceptio siue bucellam confirmans aut bucella confirmata.

fau. mels. ł subito. seu eructans aut eructatio.

fe. disciplina. ł os abore. siue error. aut disciplina.

feben. ore edificans. ł discipline filia.

fedael. redemptor dei. ł redemptio dei.

fegor. yatus ł oris pelle. uel os pelliceum. aut oris yatus.

felias. excludens frenum. ł exclusio retinaculi.

felech. ruina ł diectio.

feleias. saluatus dno. ł uiuificatio dni.

felech. excludens ł mirabilis. seu uiuificans aut salutis.

felethe. excludens eum. ł mirabilis ei.

felethi. saluans me. ł mirabilis in. seu excludentes aut uiuificantes.

felethia. saluatus dno. ł uiuificatio dni. seu excludens dnm aut mirabilis domini.

felix. excludens ł saluator. siue mirabilis aut uiuificatus.

felchite. id est plr.

felice. ruina facture. uel timorem ei non est latinum nomen hebreum.

felmoni almoni. ille ł iste locus. siue nescio quis. a nescio qualis.

fellon. cadens merore. ł casus iniquitatis.

felonites. cadens murmuratis ł casus inutilis.

felonez. facies dei. ł facies mea.

felthi. euadens ł liberator. seu saluatori meo. aut saluatori mee.

felthias. euadens. dno ł liberatio dni. seu saluat me deus. aut mea salus dno.

feglon. diuidens ł diuisio. siue discedens siue discessio.

fennachmintis. ł [illegible].

fenna [illegible]. conuersa generatio ł confusio generationis.

fenenna. conuersa ł conuersio.

fenuis. [illegible] ł [illegible].

fenoda. disciplina ascendentium. ł disciplina ascensionis eorum.

feor. os uidentis. ł disciplina luminis. siue erroris fera in. a disciplina [illegible].

fereceus. [illegible]. ł discernens. siue separans aut discernens natus.

ferezei. idem.

feres. dissipans ł uiolentus. seu dissipatio aut uiolentia.

fersur. uiolentia. angustie ł dissipatio. acbutatis.

fese. transiens ł transcendens. siue os. aut ora florens.

fesse. idem.

fesga. dolo ł fessio. siue oris scribens. a oris [illegible].

feson. os nigrum ł error factus. siue laqueus fortis. aut discipline angustie.

fessus. ł festus ore multorum ł os multitudinis. et hoc latinum nomen uiolentum hebraice nomen figuratur.

fesur. os acutum ł laqueus siue erroris robustus aut disciplina directionis.

fethe. apiens ł aptio.

fethi. apiens ł aptie. siue apiens eum. aut aptio eius.

fethe. diuidens ł discoopiens siue os inclinans ł labiens uitulus.

fethia. apiens dnm. ł aptio dni.

fethmoab. id est famoab.

fethoram. os turturis. ł oris explorantis. siue bucella luminis aut oris exploratio.

fethura. dissoluens mensuram ł dissolutio mensure.

fethura. dissoluens me eis. ł dissolutio in eorum.

fetimusim. id est.

fethuel. apiens deo. ł latitudo dei.

fethusim. apiens eis ł latitudo eorum.

feuel. os meum deus. siue os germinans deo aut os discipline dei.

fezelrec. ora mea dei. ł omnia deus. siue os [illegible]. deus aut os disciplinarum.

fiabiroth. os nobilium. ł os nobilitatis.

fichol. os omnis ł os omnium.

fieron. os [illegible] ł os eorum siue [illegible] oris. aut os alligatum.

figelus. [illegible] ł os [illegible].

fiatelsa. saluatio [illegible] dno ł saluatio [illegible] dni.

fiarres. [illegible].

figelus. os principis. ł os precipitis.

filemonem. mire donatus ł mirum dono siue os panis eorum. aut panis oris eorum.

filetus. declinans ł os [illegible]. siue os meum. aut [illegible].

filippus. os lampadis. uel os lampadarum.

filistea. cecidit ł cadens potione siue ruina duplex aut ruina poti.

filistiim. cecidit ł cadentes potione et cetera.

filogolus. ore [illegible] ł os meum est mortuum.

filonor. cadens [illegible]. ł casus [illegible].

fineees. os parcit ł os requieuit. aut ori pepercit.

finees. os mutum. ł os silens siue os auguriis aut oris augurium.

finon. os meum [illegible]. ł os meum nepotum. ab ore non ab osse.

fisidia. os sonans ł est sonitus siue cognoscens dnm. aut cognitio dni.

fison. caterua ł os pupille. siue os mutans. aut oris [illegible]

titio.
ſ iton. ſubito l' ſubitaneˀ
ſu dehabiſſi. aut ore p
ſundiꝰ.
ſ itonea. ſubito l' ſubita
nea. ſu dehabiſſi. a oriꝰ
pfundiꝰ.
ſ itoniſſa. id.
ſ igia. ſautes peccm. l' ſci
ſſio pectoꝝ.
ſ igu. ſcindentes pec. l' ſaſ
ſioes pec.
ſ igeniſeꝰ. id.
ſ ocaareth. euidens oca
tes. l' operuꝰ exſtima
tor.
ſ ocenti. euidens oc. me.
l' opari ext mei.
ſ ocaſſur. uallato l' ſtatiꝰ
redempto.
ſ ocien. ore edificans. ul'
diſciplinę filiꝰ.
ſ ocor. yaꝰ l' yaus. ſu oc
pellium. au ocpellentiꝰ.
ſ oa. habitium leci. l' tu
bꝝ ſeu ſolutiꝰ. au appa
rebo.
ſ ou. euidens l' operuꝰ.
ſ ouna. ferꝰ tpr l' feroces
peccoꝝ.
ſ oromiaū. dio pſecte gle
ipſi. l' diuiſio pfecta ipſi
gloſi.
ſ ozmatiꝰ. diuites pſce
l' dio pfectois.
ſ oſech. dolo leue l' aleſio
pauꝰis.
ſ oſga. dolato l' abſiſſio ſu
oſmutium.
ſ othiel. hic declinaes dm.
ſ uel. hic declio di. l' adi
dui n pnom.

ſ uala. labia ei l' iuidite
eum ſu induito ei au in
duito oꝛiꝰ eoꝝ.
ſ uane. labia eoꝝ l' induiti
te eoꝝ ſu inclinatu eoꝝ au
declinantes ora eoꝝ.
ſ ul. adies l' adiectio. ſu ſi
tes au ruina.
ſ um. o meuꝝ l' o m. ab
oe n aboſſe.
ſ umel. o meuꝝ do. l' o
meu di.
ſ ur. ſoꝛs l' ruina.
ſ ura. ſignifer l' lagunela.

ſu ſoꝛſ ei. au urna ei.
ſ urim. ſortiu l' urnaꝝ. ſiu
ſoꝛſ eoꝝ. a urna eoꝝ.
ſ urth. labia. l' induite. ſu
induiuntuꝝ au declino oꝛiꝰ
dei.
ſ utiſur. oꝛiꝰ declinaes dm.
l' declio oris di.
ſ utiſar. oꝛiꝰ declinaes. l' o
inclinanſ ad diſſectionu.

Aa. uallis eſtuꝰ l' uall'
eſtuanſ.
ſ aad. abitiues fuiture. ul'
ten elam teſtifico.
ſ aal. abiecto l' reuelo.
ſ aala. abiues eiꝝ. l' reuelo
ei.
ſ aan. abiuens pſim. l' re
uelo ipſi. ſeu uallis eſtuꝰ
eoꝝ. aut uall' eſtuanſ eoꝝ.
ſ aas. commotiꝰ l' commotio.
ſ aar. commota tempeſtaꝰ l'
commotio.
ſ aba. uall' l' pfundu.
ſ abaa. uallis ei. l' pfu ei.
ſ abaati. uallis patrui. l' col
lis patruelis. ſeu uallis te
ſtionis aut pfundaꝝ ſer
uientſ.
ſ abaath. uall' patrui. l' pfu
dum tſale.
ſ abai. uall' mea l' pfu meuꝝ.
ſ abao. uall' alta l' pfu ſublime.
ſ abaon. uallis meſtitie ul'
pmigratiꝰ.
ſ abaonite. uall' meſtitie. a
pfundaꝝ migratiu.
ſ abaath. ſepes l' colorem. ſu
incepibꝰ. aut incolonis.
ſ abatha. coll' alta. l' pfundu
ſublime.
ſ abathite. id.
ſ abatol. collis meſtitie. l'
ſublimitaꝰ eoꝝ.
ſ abee. coll' ſublimis. l' coll'
ſublimium.
ſ abelus. uall' do feſtinaes. l'
coll' di auxilii.
ſ aber. uir. l' iuuenis. l' fortiˀ.
ſ abiſ. altitudo ofuſiois. l'
alta confuſio.
ſ abi. eim allophyloꝝ l' eim
circumſioꝝ.
ſ abiel. uir mea do. l' for
titudo di. ſu ofortatu me
do. a ofortatio mea do.

ſ abiniam. ſublimitaꝰ l'
latitudo.
ſ ab. ſuccinctˀ latio. l' accinctˀ
latrunculꝰ.
ſ ad. tepꝰtato l' inueuentu.
ſu feliciꝰ. au infortuna.
ſ adite. ſuccincti latrones.
l' ac. la.
ſ adite. tepꝰtati. l' fortuna
ti. ſu felices. a incuſtibꝰ.
ſ adda. tepꝰtato l' accincto.
ſ addis. tepꝰtatiꝰ ipſe. ul'
accincto ipſi.
ſ adel. eſtuꝰ di. l' tepꝰtatˀ
dei.
ſ ader. mur' l' ſepes.
ſ adera. muruꝰ ei. l' ſepes
eiꝰ.
ſ aderite. muri l' macerie.
ſ aderoth. ſepes iuncte. l'
matia tſalis.
ſ adgath. conſuſio l' acinc
tio. ſiu nuntiꝰ. a expedi
tuꝰ.
ſ adi. eduꝰ mꝰ l' acincto
mea ſiu accinctuꝰ mꝰ. aut
tepꝰtato mea.
ſ addite. id.
ſ addiel. tepꝰtatu me do. l'
accincto mea do.
ſ addielithe. tepꝰtati do. l'
accincti di.
ſ addis. accinctˀ uir. l' tep
tatorem aſſumes.
ſ ador. accincto luminꝰ. l'
tepꝰtato macunche.
ſ aer. uorigo aſſurges. l'
duoꝝ reſurrectionis.
ſ ai. uall' l' pruptuꝝ. ſeu o
uoriniꝰ. aut uorigo.
ſ ail. exultaꝰ l' exultato.
ſ ai. uall' l' colliꝰ ſiu onomꝰ.
ſ ailoth. exultanſ tpꝝ. l'
exultato tenſionis.
ſ ailoth. valles l' colles. ſu
uoriginos. au onomes.
ſ aimobit l' commotˀ. ſiu ual
lenſis. au ofenſibilis.
ſ al. acerniꝰ l' iuoluto.
ſ alaad. tremultiꝰ teſtis. l'
acuuꝰ teſtimonii. ſiu tinſ
migntes teſtes. au tinſmi
gio teſtiu.
ſ alaadite. tremuli teſtiu.
l' acui teſtimonioꝝ ſeu
teſtes. tinſmigntes. au te
ſtium tinſmigrationes.

¶ aladab. uet᷒ ꝉo. ꝉ uetuſtaſ ſola.
¶ aladim. uetuſtates. ꝉ aq̄ poſeſſe.
¶ alal. uoluptabilit᷒ uꝉ uoluptatē.
¶ alali. uoluptabra. ꝉ uoluptatē. ſeu uoluptatib᷒ ſeu aut uoluptatio mea.
¶ alai. uoluptatꝫ uulturis. ꝉ uoluptatio uulturis.
¶ alachimatim. aqua poſeſſa ꝉ aq̄ poſſō.
¶ alatia. magnifica. ꝉ tranſlata ſiū tranſmigratō a trāſmeatō.
¶ alathe. magnifica. ꝉ tranſlata. ſiū trāſmeantes a trāſmigrati.
¶ algal. rota ꝉ reuolō.
¶ algat. coll᷒ ſputor. ꝉ coll᷒ circumciſionis.
¶ algala. rota eı᷒. ꝉ reuolō eius. ſupbia eı᷒. ſiū uoluptatꝫ. i. luxuria a īuoluptatē.
¶ algalis. uoluptatib᷒. uꝉ reuolutōib᷒ ſiū rotis. aū inuolutōib᷒.
¶ aliea. rota. ꝉ uolubilis. ſiū trāſmeans. a trāſmigratō ſca.
¶ aligi. uolubiles ꝉ rotati. ſiū trāſmeantes. aū trāſmigrantes ſiū.
¶ alim. aciū lapidō. ꝉ rota paluſtria.
¶ aliloth. reuelantes. ꝉ trāſmigrātes. ſiū reuolō tēpis. a trāſmigratiō tēpientis.
¶ alita. trāſferens. trāſferentes. aū trāſlatō trāſmeantiū.
¶ alm. mutatō ꝉ reuolō. ſiū trāſferentes eos. aū trāſmigratō eor.
¶ altiozi. trāſferentes iniquitatē aū trāſlatōi uelia.
¶ amalias. redēptō. dn̄i. ꝉ retribuet in eo.
¶ amaſias. retributō dn̄i. ꝉ retribuit in eo.
¶ amul. retribuens ꝉ retributō.
¶ amuel. retribuens eō. ꝉ retributō dī.
¶ an. ortus ꝉ elatio.
¶ ani. ortus m᷒ ꝉ elatō mea.
¶ angrey. ortus cōplurimi. ꝉ elatio migrata.
¶ anim. orti ꝉ elatiōes.
¶ aoni. uall᷒ eſtus ꝉ uall᷒ commota. ſiū uall᷒ eſtuans aū uallis cōmotō.
¶ ara. maniāg ꝉ pegrin᷒.
¶ arab. ſcabies ꝉ ſcabioſus. ſiū incholatus multus. a incolat᷒ multor.
¶ areb. idē.
¶ arech. alien᷒ dīſcendēs uꝉ aliena dīſcenſio.
¶ arigim. acola ꝉ aduena. eı᷒ ſiū diuitens eor. aū ſenſio eor.
¶ arigim. diuiſio ꝉ adiectio.
¶ arim. alien᷒ uidētis. ꝉ inceſtatus. humilitatis.
¶ aſpha. uallis erueti. ꝉ cōmotō ſubita.
¶ athaim. tangens riſū. ꝉ tangens riſus. ſiū tacitus riden tis. aut riſus tangentium.
¶ ather. tactilar uidēs. ꝉ acola explorōis.
¶ atheron. tactilar uidens dolorem. a acola explorōis iniquus.
¶ aretheroth. tactilar. incipit. ꝉ acō. explo. aſcenſioni.
¶ anlon. uoluptatꝫ. ꝉ uoluptatē. ſiū inuolutus eiū. aut i uolutō eı᷒.
¶ aza. robuſta dn̄i ꝉ fortitudo eius. ſciens tn̄. q᷒ h᷒ nomē ap̄ hebreos. G. littera in. ipn̄c. nō hēbit. ſ; in cap̄. A uaxili. a. ꝑt᷒ aza. ē gaza. ſubtracta. g. littera.
¶ azahar. robuſtus filii. ꝉ fortitudo filii. ini᷒tam ē ex hebre o. tiro.
¶ azah. nux ꝉ amigdalum. ſeu robuſtus dono. aū fortitudo gīe.
¶ azaza. diuidēs eiū. ꝉ ꝑtio eı᷒.
¶ azarie. diuidens eum. ꝉ ꝑtio aſſumptōis.
¶ azee. archa dī ꝉ fortitudo eı᷒.
¶ azei. robuſta dn̄i. ꝉ fortes eı᷒.
¶ azenſos. idē.
¶ azem. robuſtus eor. ꝉ fortitudō eor.
¶ azer. robuſte conſtringēs. ꝉ fortit᷒ uigilās.
¶ azem. robuſte cōſtringēs eı. ꝉ fortis uigilia eı.
¶ azer. ꝑuſus ꝉ diuiſus. ſiū ꝑ ceſſio aū ordino.
¶ azem. diuidēs eum. ꝉ ꝑtio eı᷒ ſiū ordinās eū. aū ordino eı.
¶ azer. tonſor ꝉ tonſio. ipē ē uiuus carmelus cui uxorē accep̄ dauid.
¶ eba. uall᷒ ꝉ ꝑcluſū.
¶ ebal. ꝑtptum ꝉ deſtinatō. ſeu uall᷒ uetus aū uorago extimans.
¶ ebar. fodiens filios. ꝉ effo ſſio filior.
¶ eberth. uall᷒ ſcrutatōis. ꝉ coll᷒ teſtimonior.
¶ ebethon. uallis meſtitie ꝉ coll᷒ tēmentum.
¶ ebon. foſſa. uꝉ effoſſio.
¶ ebim. foſſe ꝉ effoſſiones.
¶ ebar. lucta ꝉ arena. ſiū puluis aū inutil᷒.
¶ edeel. accinct᷒ dō. ꝉ maria dī.
¶ edon. tēptatus dō. ꝉ accinctō dī.
¶ edelias. magnificus dn̄i ꝉ magnificatus dn̄o.
¶ edeon. cenſes ꝑmutō. ꝉ ꝑximitꝫ iniquitatis. ſiū tēptatō humilitatis mee aut tēptatō iniquitatis eor.
¶ edera. ſepes ꝉ maria.
¶ edi. tēptatus ꝉ accinctō.
¶ edimel. accinctō dī. ꝉ fortunatus dō.
¶ edo. accinctō ꝉ tēptatō.
¶ edor. accedēs ꝉ applicans. ſiū ſepium aut materiar.
¶ edori. accenſus m᷒. ꝉ applicatō mea. ſiū ſepes mee. aū materiarum mear.
¶ edud. latrūculus ꝉ expeditꝫ. ꝉ accinctō. aut latroniū eius.
¶ edur. ſepes ignea. ꝉ maria incendens.
¶ emdra. uall᷒ camrō. ꝉ uallis gratuita. ſeu dī ualle q. aut uallis meſtitie.
¶ elkee. uoluptatē. ꝉ derurſ ſiū actus pluens. a acuus plumaſ.
¶ elon. migrans ꝉ migtio.
¶ elonites. trāſmigrans. ꝉ trāſmigratus.
¶ emalas. uall᷒ ſalſa. ꝉ uall᷒ ſal᷒ ſiū mare aū amaritudo.
¶ emath. idē.
¶ emautre. idē.
¶ emala. uallis ſalis. ꝉ uall᷒ ſalſa.

Gemuel. maē di. l' amaīcatus domini.
Gemalar. ort' pncipum. l' natiuitatis initium.
Genezareth. ort' filius l' pncipium filiorum.
Genezar. ortus l' pncipium. sū initia natiuitatis aūt initium natiuitatis.
Geneus. ortus geminus. l' pncipium filiorum.
Genesion. ortus visionis. l' pncipium humilitatis.
Geon. pectus. l' paruum.
Ger. incola. uel peregrinus. sū ruminans aut incholarie.
Gera. incolatus l' peregrino.
Geram. incolatum visio. l' ruminatores eorum.
Gerare. aduene propinquantes. l' cornu peni eorum.
Gerasen. suburbium. l' colonia. ibi erit sū incole. mei a peregrinatores mee.
Gerim. incole l' peregrini.
Gergeseus. propinquans. aduena l' colonum eiciens aū colonie applicans.
Geran. incognitus dno ē. l' peregrinus dni ē.
Geriel. ruminans deum. l' peregrinus dei.
Gerimoth. timens mortem. l' metuens altitudinem montis.
Gerzanus. ruminans. om lii l' peregrini. cōplens numerum.
Geron. accola mortis. l' ruminans iniquitatem.
Gersam. aduena l' alienus. sū profugus aū eorum eiectio.
Gersamite. idem.
Gersa. aduena ibi. l' alienus dno.
Gerson. aduena ī l' alienus domino.
Gerson. aduena ibi l' eiectio eorum.
Gersom. aduena meus ī. uel eiectio mea.
Gersom. aduena meus. ibi. l' eiectio mea.
Gersonite. aduene ibi uel eiecti eorum.
Gerusa. peregrino l' incolatus sū ruminans. aū ruminō.
Gera. incolatus l' ruminō.
Geri. incole. l' ruminatores.

Gesbaan. defluens l' sedens in pplo sū pplus despiciens aū pplus sedens in pplis.
Gersem. tīu copulata. l' imber uenus. sū appropinquans palpatori eorum.
Gesemani. vallis pinguis. l' uallis pinguedinum.
Gesen. applicans lum m. l' applicans dirigentem me.
Gesur. applicans lu. l' applicans dirigentes.
Gesuri. iuxta lumen meum. l' applicantes diluūne meo.
Gesuri. iuxta lumen. l' uicina lumini.
Geth. torcular. l' opprimens.
Gethus. torcular uel opprimens sū oppressus aū oppressio.
Gethaim. defluens gens. uel despiciens pplus.
Gethasar. hymni. l' fossum sū torcular est aū effossio est.
Getha. opprimens signum. l' torcularis consummatio.
Gethamn. torcular pplus. l' opprimens pplm. sū applicuerit eos. aut applicatio eorum.
Geth rethih. torcular egenus uel oppressio paupertatis.
Gethefer. torcular sepans. l' oppressio disseminationis.
Getim. opprimentes. l' torcularia.
Gethma. torcular frangens. l' oppressio congregationis.
Gether. mirale l' sepes. sū murus aū circuitatio.
Getta. murus est l' commutans eum.
Getherno. torcular excelsum l' oppressio sublimitatis.
Gethremmon. opprimens. l' torcular mali punici.
Gessemani. vallis pinguis. l' uallis pinguedinum. seu opprimens nomen hūile. aū torcular famose auctoritatis.
Gethson. opprimens pupillam. l' torcular eximium.
Geumei. ē ī l' ē fluxus sanguinis.
Gezabel. fluxus uanitatis. l' fluens sanguinem. sū cohabitatrix.
Gezem. uiuens palpatoris. l' appropinquans saluationi.
Geplye. robustus laqueus. l' fortitudo discipline.
Gezenites. fluens meroree. l' cohītatio inuicem.
Gezon. fluxus doloris. l' cohabitatio iniquitatis.
Giseron. sepes l' maceria.
Gidderothaim. sepes ducum l' macerie bine.
Gien. uallis uisio. l' preceptum uite.
Gilgal. receptio l' redemptio.
Gian. magna. uel migrans.
Giloniten. transmigrans. uel transmigratus.
Gimel. plenitudo. l' retributio.
Ginech. ortus uite. l' pncipium pauoris.
Gio. luctatio uel lucture.
Gion. luctatio l' arena.
Gir. diuisio l' partitio.
Gisai. sacrificans l' sacrificium.
Giuium. inflatio l' ascensio.

Goathia. gēs peccatrix l' pplus peccans.
Gob. lacus l' locusta.
Godolias. magnificans dnm. l' magnificatio dni.
Gotholiathi. magnificentia peccati mei. l' magnificus impi meo.
Goch. doma. l' tectum.
Gehel. propinquus dō. l' redemptio dei.
Gom. gentes l' ppli.
Golam. transmigrans eos. l' uolutio eorum.
Golgota. locus calui. l' locus caluarie. syrum ē non hebreum.
Golias. transmigrans. l' transmigratio. sū reuelans eos. aū robustus eorum.
Golim. acui. uel loca palustria.
Goliath. idem quod golias.
Gom. fouea uel decipiens. sū laqueus aū decipula.
Gomer. assumptio l' perfectio. sū consumatus aū consumatio.
Gomor. perfectio l' consolatio. uel pfitiens aū uenundatio. consilium ē antorum q missum ē damas pinus ephi.
Gomorra. cecitas l' seditio. sū timens pplm. aū timor pplaris. sciendum quod hoc nomen in hebraico non hēt G litteram sed scribitur pro calem. a. idest amorea.
Gonath. ortus peccati l' ar

nigantia tuarum.
anabath. fuit filie. uel filius filie.
oth. ortus mei. uel anguste mee.
orgias. ventus lucturum. uel precisio lucrantium.
oziam. perficiens dona. uel donitus custodiens eorum.
osem. applicans eos. uel appropinquans. plantatio eorum.
osen. applicans uel applicatio. sive appropinquans. palpatio. aut appropinquans plantationi.
othoniel. torcular renitens deo. uel oppressio applicans cum signo.
othor. murus uel estimatio.
ozor. nux uel amigdalum. seu sponteo.
ozam. nux uel amigdalum. sive tonsio aut fortitudo eorum.

u

uel. appropinquans deo. uel receptio dei.
eiti. redemptio dei. uel propinquus deo.
ulias. appropinquans domino. uel redemptio domini.
um. ortus meus. uel angustia mea.
uthe. ortus meus uel angustie mee.
urbaal. vir lucens. uel passio uetustatis.

[illegible] Aben. in filio uel in principio.
Haber. principes uel principium. sive commiscere. aut certamen inuenit.
abetur. [illegible].
abi. pater meus uel pater magister.
abiel. pater meus deus. uel fuit meus deus.
acim. necessitas uel necessarium.
acharim. tepida uel turbida.
acim. retinens eos. uel retentio eorum.
adnor. excelsum uel sublimitas.
adaia. testis uel adtestans dominum.
adiraim. munitio pessimorum. uel munitio pessimorum.
adriel. grex dei. uel congregatio dei.
adin. testis mensure. uel comedens mensuram.
asar. terra uel puluis. seu humus aut fodiens.
assim. tamen [illegible] uel uiuens. sive puluis eius aut fodiens eum.
assuram. mare effodiens. uel maris effusio.
aga. locutio uel meditans. sive loquutio. aut meditatio.
agebath. annuntia uel annuntiatio. sive accinctus sive la[?] [illegible].
agriel. aduena meus. uel incola ei.
ailon. uirta uallium quercuum. uel ego uite robore.
ail. iste dolor uel uenit parturiens.
ai. uita uallium. uel ego uite.
aia. ui. ua. ei. uel ego uite ei.
aiam. uita uel eorum. uel ego uite eorum.
ailon. ubi [illegible] ursi. uel ubi ursi [illegible].
aimon. uite uallium mirabilium. uel ego uite mirabilis.
ain. fons uel oculus.
aio. [illegible].
alaa. fuit [illegible] uel [illegible] eum.
alat. [illegible] uel [illegible] sive [illegible] aut impeditio.
alaia. [illegible] uel [illegible] sive [illegible] aut [illegible].
[illegible] uel [illegible]. sive [illegible] a [illegible].
alia. [illegible] domini. uel [illegible] domini.
alat. [illegible] uel [illegible].
amiel. populus meus deus. uel populus meus dei.
amona. populus [illegible] uel populus [illegible].
amul. [illegible] sive populus dolens. aut populus [illegible].
amulethe. [illegible] uel [illegible] sive populi dolentes aut populi parturientes.
anan. [illegible] populo. uel responsio ipsi.
anath. [illegible] domini. uel [illegible] gratie.
anath. [illegible] uel [illegible]. sive [illegible] aut [illegible].
anelugu. sollicitans. uel humilians. sive sollicitauit. uel humiliauit.
amel. [illegible] uel [illegible] deo.
anon. [illegible] uel [illegible]. sive [illegible] dolorem. aut [illegible].
aoth. [illegible] uel [illegible].
aobitres. [illegible] uel [illegible].
aphron. puluis [illegible] uel [illegible].
[illegible] uel [illegible].
aram. [illegible] uel [illegible] mea.
[illegible]. [illegible] mea. uel [illegible] meum.
aram. [illegible] uel [illegible].
asarmoth. [illegible] mortis. uel atrium angustie.
asaroth. atria uel [illegible] sive [illegible] aut [illegible].
ason. [illegible] uel [illegible].
asar. [illegible] uel [illegible] sive testimonium.
asanio. [illegible] uel [illegible].
asdmiel. [illegible] deo. uel [illegible] eius.
arma. [illegible] uel [illegible].
aran. [illegible] uel [illegible]. sive [illegible] eos aut [illegible] eorum.
ani. [illegible] uel [illegible] sive [illegible] aut [illegible].
anoth. [illegible] uel [illegible]. sive [illegible] aut [illegible].
aran. clausus uel [illegible]. sive clausio aut claudentio.
arphat. medians uel mediatatem.
arga. [illegible] uel [illegible].
asaph. [illegible] uel [illegible] sive [illegible] aut [illegible].
asa. [illegible] uel [illegible].
asob. [illegible] uel [illegible] seu [illegible] aut [illegible].
asuba. [illegible] uel [illegible] sive [illegible] aut [illegible].
[illegible] uel [illegible]. sive [illegible] aut [illegible].
eber. [illegible] uel [illegible] sive

tinsitus. aut transito.
ebreus. uincens l' transitor. seu transiens. aut transitorius.
ebron. paruipculus. l' pau per sensu.
ebronite. idem.
ebri. uictor meus l' transitio mea.
ebron. idem quod hebrona supra.
ebronite. idem quod supra. hebro nites.
ezecam. iste mite excedens. uel iste suscipiens humilitatem.
edan. ornatus m. l' uoluptuosus meus.
ed. pauidus suus. l' testificator uite.
efor. fouea. l' sarpitum.
ele. qui est l' quod existit.
ela. uallis quercus l' maledictio.
elai. uallis quercus mee. l' maledicta m.
elam. abiectio l' supplantare.
elam. opponi l' oppositi.
elan. deo gratus. l' deo donatus seu uallis quercus aut roboratus gratia.
elbath. dei filius aut dei excessus.
elchil. portio l' particula.
elcana. dei zelus l' possessio.
elchia. pars domini. l' uindicatus domino.
elcese. pars aduocata. l' aduocatio.
elcessiens. aduocans. l' aduocatus.
elchi. pertus m. l' uindicatio mea.
elchias. idem quod helchia.
elchia. idem.
elchian. pars domini est. l' uen. domino est.
eldia. atrium ei l' exaciuens eum.
elaa. atrium l' exaciuens eum.
elaai. atrium meum. l' exacuatio mea.
eleanan. dei mei donum. uel dei mei gratia.
elect. acceptio glorie. l' accipiens gloriam.
elem. idem quod supra.
elesa. consummatio. l' consummat.
elles. exiens l' exitus.
ellesmech. grece. exclusus latine aut exitus mortis.
elht. accipiens uitam. l' susceptio pauoris.
elphaal. deus excelsus. l' dei miraculum.
elz. fortis l' ascendens.
ely. deus meus l' deitas mea.
elia. deus dominus l' dei dominatio.
eliab. deus meus dominus. l' dei mei dominatio. siue ascendens deus a robustus dominator.
eliasaph. dei mei collectio. l' dei mei congregatio.
eliasphim. dei mei faciens uel dei mei conuersio.
eliata. deo meo peccans. l' dei mei temporalis.
eliaci. deum meum uidens. l' dei mei uisio. siue dei mei auxilium aut dei mei fortitudo.
elichel. deo meo portans. l' dei mei particula.
elisel. deus meus deus l' dei mei diuinitas.
eliphal. dei mei cadens. l' dei mei casus.
elisales. deus meus diuidens uel dei mei diuisio.
elisalu. deus meus innabilis l' dei mei miraculum.
elifelec. dei mei ruina. l' dei mei directio.
eliam. deus meus mirabilis. l' dei mei miraculum.
eliel. deus meus dei. l' dei mei deus.
elim. deficiens l' fortis eorum. siue arietes aut robusti.
elimandis. dei mei condictio. l' dei mei mensura sufficiens.
eliodorus. deo meo generans l' dei mei generatio.
elieenai. dei mei fortis meus. l' dei mei oculus meus.
eliolpol. sol ciuium. l' solis ciuitas.
elioreb. dei mei coruus. l' dei mei solitudo. siue dei mei ardor. aut dei mei temptatio.
elisa. ad insulam. l' deus saluator.
elisabe. deus meus salus. aut dei mei defensio. siue dei mei iuramentum. aut dei mei abundantia.
eliseus. deus meus saluator. uel mei salutare.
elisie. deus meus salus l' dei mei protectio.
elim. deus meus. l' dei dominator. siue deus meus iste. aut deus meus ipse.
eliser. dei mei auxilium. l' dei mei fortitudo.
elmodan. deo natus. l' dei natiuitas.
elnaem. deo fidelis. l' dei requietio.
elnathan. deo datus. l' dei donatio.
eloe. deus l' deitas.
elem. commotus fortis. l' excitatus fortitudine.
elonite. exercitium fortitudinis. l' excitati fortitudinibus.
elsiphan. deo uinctus. l' dei uinculum siue dei spirans. a speculator dei.
elthece. proferens l' prolatio.
elthechem. idem.
elcholath. atrium coccineum. l' atrium ruboris.
elnan. perturbans l' perturbatio. seu suscipiens. aut fortitudo eorum.
emech. uallis l' abissus. siue profundus aut profunditas.
eli. ecce fonte uel ecce oculum.
enac. gigas l' fortis. siue humilis consurgens aut humilis consurrectio.
enachim. gigantes. l' robusti. siue potentes aut humiles consurgentes.
enan. cursus meroris. l' fortis tristitie.
enon. uallis tristitie. uel uallis in effectionis.
er. uigilans l' pelliceus. siue consurgens aut effusio.
eran. uacuefaciens. l' uacuefactores. siue euacuefecit. a uacuefactio.
ennite. idem.
enastus. uigilans l' effusus. siue frater meus uidens. aut fratris mei uisio.
erasa. consurgens initiatum. l' uigilia fictionis.
erchisei. consurgentes. initiatio l' uigilantes initiatibus.
erel. uigil uita. l' consurgens pauore.

eredite· uigilantes uite· t' cōſurgentes ꝑuoribȝ·
erem· uigilans eis· l' reſ ꝛecciō eoꝝ·
eri· uigilās m̄ t' reſurrecciō mea·
enas· uigilans dn̄o· l' re ſurrectio dn̄i·
ente· effuſi l' uigiles· ſiū pel· ā conſgentes·
ericho phet· uacuefaties ꝯ ꝓtectū· l' uacuefaciō oꝛi ꝓtegentis·
ermageon· conſurgēs· tēp tatio· l' uigilia inſubitati onis·
erman· anathēa mōꝛe eo ꝝ l' anathēatō eoꝝ triſtitie·
ermagenes· oꝝ ſcrutatus· l' uomēs eū ī ualle·
ermon· id q' hermon·
ermonim· idē cū hic deeē eoꝝ·
erodes· pellibȝ glans· l' pel liceus glorioſus·
erodiani· idē·
erodias· pellibȝ glans· uł' pellicea glorioſa·
erodion· fortitudo l' pauor·
eſdrelon· mīa dī l' auxiliū meū dē mō·
elli· uiciū m̄s· t' uicinitas ꝑm·
eſrom· atriū l' āplitudo·
eſter· abſcondita· l' abſcō dens· ſiū eleuata inpplis· ā ſpirata intꝑr·
eth· uita l' pauor·
ethan· fons l' aſcenſus· ſiū pauidus dono· aū uiuens gīe·
ethan· conſumō t' ꝯſumat' ſiū auris eoꝝ aū ſiꝯſapiens nauigatōes·
etens· uiuat l' pauidus· ſiū formidans· aū ſtupidō·
etamar· pauor colubri· t' uita ſpentis·
ebr· uita mea l' pauō m̄s·
ia· ſublimis· l' excelſus·
iadie· idē·
iamuel· ipē ē duplex deo· t' ipē ē ſpāns m̄dni·
ielon· ipē ēſt patiens· uł' ipē ē faciens· ſiū ipē cōmo uens· fortit' aū ipē ē exterm nus fortitudinē·
iempla· pauēs maledictō· t' cōmouēs accipiente·
ienon· ipā paſſio· t' uigilā tia rogationis·
ieſana· ipē faciens dūa· l' ipē pauēs gratificō·
ien· ipſe· t' ē·
ien· patens t' faciēs· ſiū cō motus aū cōmotō·
ieus· cōmotus aū cōmotō· ſiū ipē patens· aū ipē ē faciēs·
iezer· ipē ē fortis l' ipē ē au xiliator· ſiū ipē ē ſeptimus· aū ipē ē ſanctificatus·
ieſente· idē·
igal· aceuō· exaltata· l' exal tiōis inuolutō·
iel· faciēs dō· l' cōmotō dī·
ia· exaltatus t' exaltatō·
ilai· exaltatus michi l' exal tatio m̄a·
imeneus· ipē numerās· feſti nantes· l' ſiꝯſapiēs adīplen onē conſilii·
in· m̄ſura l' m̄ſurō· liquētis materie· ſiū fuit aū erit·
ir· uigilās· l' uigilat' ei·
ira· frīs uiſio· uł' uigilans·
iram· uigilans pplō· l' uigili as ppli· ſiū uiuit excelſus· aū uiuēs ē excelſe·
iris· frēm meū uidit· l' frīs m̄i uiſio· ſiū uigilantē ſuſtol lens· aū uigilans plaſmatōi·
iramus· ꝯſurgēs poſſō· l' uigilia emulatōis·
iſrael· ipē ubi uetuſtus· uł' ipē uir duorator·
iſmael· ipē nominat' dī· uł' ipē poſtulatus adō·
iſmoth· ipē morte adduceēs t' ipē ē mortis adductō·
yſpania· adinctō l' expeditō·
yſpanienſes· adiūcti t' expe diti·
ita· cōmouēs bina· l' pīcēs duobȝ·
iſadab· ipē fluēs doris· uł' ipē doris fluuio·
iſel· ipē fortis dē· l' ipā for titudo dī·
iſrael· uir audiēs· adō· uł' aſſumēs exauditōi dī·
oba· incantator· l' incantatō· ſiue dilectus· aū āplexatō·
olda· ꝯſtruens l' diſcernēs· ſiū diſcretō· aū diuinaculum·
olda· ꝯſtruēs me· l' diſcer nēs m̄· ſiū diuinaculū meū·
olofernus· infirmitatis di lectōis· l' infirmās uitul' ſaginatum·
omar· ꝑplm amariēs· l' ꝑpli amaricatō·
omer· ſeripans l' m̄āipul'·
on· labor· l' dol'· ſiū labo rans aū dolens·
oreb· ſiſſa· l' maſſa· ſiū tēp tatō aū tēptatus·
oreb· ardor l' ſiccitas· ſiū coruus aū ſolitudo·
orrei· libi· l' iracundi· ſiū ō foraminibȝ· ā farinatii·
orem· dolor l' ira ſiū ue· ex celſo· aū ue iracundie·
orn· farina l' farinatus ſeu poſt me· aū foramen meum·
oram· fortes l' excelſi· ſiū gignentes· aū robuſti·
orcli· maledictō ſufficiēs· t' maledicta ſufficienē·
ortoſiada· rete indigens teſtimonio· t' lum̄ pōītū teſtificationi·
ulchre· ſculpēs l' ſculptū ſiū ſculptor aū ſculptura·
uſin· ꝑnecal l' calamus·
uma· feſtinās ſibi· l' ma nipulus·
uri· longitudo mea· uł' illuminator m̄s·
us· feſtinās l' ꝯſiliator ꝑp·
uſia· feſtinante me· uł' feſtināō m̄a·
uſi· feſtinās m̄· l' ꝯſiliator m̄s·
ia· donū t' diuiditor·
iaallex· incipiēs dn̄i la udare· l' expectatō laudis·
alon· alex l' arans·
amona· extrem̄· ī cōtu ca lor· l' extrema clxeuntes delectō·
aan· ꝑſpitēs l' ꝑſpinſio· ſiū ꝑſpinſum aū ꝑſpinſio·
aar· ſaltus l' ſilua·
aas· fuit l' diuiduū· ſiū di midians· aū dimidiator·
aaſel· dimidiaū dē· t' di midiatō dei·
aar· expectans tp̄s· l' expec tatō ꝑmiſſus·
aaſtahel· auxiliū l' auxi

liabitur.
aagabu. auxiliū dn̄i. ul'
auxiliabitur dō.
aba. lucta͡tō t' intelligē̄
tia.
abes. dolor t' dolēs. ſeu
ſiccitatis aū exſiccata.
abin. ſapiens t' ſapiēn̄a.
ſiū intelligēs aū intelligē̄
tia.
abir. ciuitas doctrine. ul'
ciuitatis litteraꝝ.
abob. puluis t' lucta. ſiū
luctantis aū luctatō.
abie. idem.
abina. ſapiens dn̄o t' intel
ligentia domini.
achabech. glā dn̄i. t' ubi
ē glā ſeu eſt geminus aū ē gmi
uitudo.
acala. fortis ei t' ꝯfortans
eum.
acalia. fortis dō. t' fortitu
do domini.
acham. tribulō t' tribulat.
achan. tribulat t' tribulō.
achenen. ſꝑans ſuꝑ iſta
tem t' ſꝑatō ſuꝑ iſtatis.
achim. ſꝑans t' ſꝑatō.
ſiū ſꝑantis aū ſꝑatō.
achim. firmi t' firmitas.
achimie. idē.
acob. ſupplantator t' ſuppla
tatio.
acoba. ſupplantans eū. ul'
ſupplantatō ei.
acob. ſupplantans feſtinatē
t' ſupplantator conſilii.
acon. ſꝑans t' ſꝑatō.
acoma. ꝑ ultio t' ꝑplim ul
aſcetur. ſeu ſꝑantis dn̄o
aū ſꝑatō dn̄i.
adae. ſaēs t' ſciā ſiū cogno
ſcēs aut cognitō.
adi. ſaēs ul' cognitō.
adaia. ſaens dn̄m. t' cogi
tao dī.
adaiſan. ſaēs egreſſum. ul'
cognoſcēs abundantiaꝝ.
adaias. cognitus dn̄o. t' ſciā
dn̄i.
adiel. ſaēs dn̄i t' cogit' dō.
ado. ſaēs teſtimoniū. ul'
exſpectō ſ'uitutis.
adon. ſaens dolorem. t' cogi
tao iniquitatis.
aphe. expectās laqū. ul'
exſpectō diſciplinē.
aphe. eligens ul' electō. ſeu
oſtendens aut illuminatō.
aphech. latitudo t' dilatatō.
aphia. oſtēs t' oſtenſio. ſeu
apiens aū aptō.
aphie. oſtendēs t' apiens. ſiū
expectans eo. aut ſuꝑſtites.
adal. ꝑpinquitatis ul' ꝑpinq.
aqur. aduena t' colonus.
ael. exſpectās dn̄i. t' exſpectatō
dei aut incipiens ſeu eualē ꝯ
iugium.
aelite. idē.
ael. aſcendēs t' aſcenſio. ſiū
aſcendit dō t' aſcenſio dī.
aelite. aſcendentes. t' aſcēſuꝫ
aſcendentes. dō. aū ag dī.
aelel. uiuens dō t' expectatō
dī ſiū poſtulās dn̄i aū requieſcēs
in deo.
air. uigilās t' illuminās. ſiū
illuminatō aū illuminauit.
airus. illuminās t' illuminō.
ſiue uigilie. aū uigilatiuus.
alam. expectās humilia. ul'
expectator ꝑuiſſiōis
ahelel. expectās dn̄i. t' expec
tatio dī.
alech. exſpectās dolorē. t' ex
pectatō iniquitatis.
am. mare. t' dies.
ambri. mare laſceſcens. t' di
es amaricans.
ami. dies ꝑlī nūō t' maria. ſiū
amaritudines. aū amaricatōēs.
ami. uirtus t' decē ſiū aſini.
aū aſinei.
amna. mare t' decē. ſiū maris
aū ubi ē ſignū.
amne. idē.
amnes. marinus t' ubi eſt
ſignum.
amnites. ūtutes dn̄i ē. t' in qb;
ē ſignum.
amor. amaricans lum. t' dex
tera iocundie.
amiam. mare t' pelliceū ul'
mare in capite.
amſuph. mare rubꝝ. t' dies
roboris in capite.
amiel. dies ei dō. t' dies ei dī.
anan. gubnator meꝰ. t' gub
natio mea.
anoe. expectās ꝯmotū. ul'
expectatio requietōis.
anoa. gubnator t' gubnō.
anoe. gubnatō t' gubna
culum.
anon. dormitās meroē.
t' gubnatō doloris.
auna. reges t' regetō.
anū. dn̄ans. t' dominio.
ador. confitēs. t' gſificans.
ſiū cui ē fr. aut cui ē frāni
tas.
ace. fractura fris t' fr dn̄i.
ſiū ubi ē fr. aū ubi ē frāni
tas.
ara. ꝯfitiēs t' deffectō.
arna. timens dn̄m. t' ti
mor dn̄i. ſiū deffitiēs dn̄o.
aramoth. timēs mortē.
t' deffitō mortis.
are. luna. t' deffectō.
aree. idē.
areel. robāte t' robonis.
arie. ſilua t' ſaltus.
arden. dēſcenſio. eoꝝ ul'
uiſio iudicii.
arphael. dimiſit dō ul' di
miſſio dī
arphel. idē.
ane. uiſio t' diiudicatōis. ſiū
ulciſcens aū iudicō.
aram. ſaltuū ul' ſiluar. ſiū
mōs. ſaltuū aū mōs ſiluarū.
as. dō t' dn̄ator.
aſa. factura mandati. t' fcē
in mandato. ſiū fcē mādatū.
aū inhitatō ei.
aſa. dimidiū t' dimiatio.
ſiū fcēo mandatuꝫ. aū fcēo
in mandato.
aphus. hītatō t' hītatō. ſiū
ſedēs aut ꝯſitentia.
aſeel. dimidiū dī. t' dimi
diauit dō.
aſen. dominator t' dn̄atō.
aſi. equitas t' ꝯſiliū.
aſiel. eqt' dō. t' ꝯſiliū dī.
aſo. factura mandati. t' fcē
īmandato.
aſon. ꝯſilioꝝ t' q mandat
fecit.
aſu. ꝯuitēs t' ꝯuſio.
aſub. reuītens t' reuſio. ſiū
reuictis aū reuictō.
aſubite. idē.
athaba. peccantes ī ea. ul'
peccatuꝫ in eis.
atham. dō ꝑfectus. t' dn̄o
ꝯſumatus. ſiū dn̄i aū dn̄i
ꝯſumō.

Dathan. dñs humil' ł dñi
recensio. siu expectans hu̅i
litatē. aut exspectō respō
sionis.
Dachael. expectās hu̅ilē
dñi. ł expectās humilita
ti dñi.
Danadiath. colu̅ba. d̄flu
ens tp̄r. ł colu̅ba d̄fineōs
peccō.
Dana. colu̅ba. ł ē. syrum ē
nō hebreum.
Daux. expectans incēdiū.
ł expectō luminis.
Dans. expectans osiliū. ł
expectatō festinātus.
Dazer. adiutus ł adiuto
rium siu auxilians aut
aut auxiliator.
Dagas. audiēs dñm. uł
osculō dñi.

Dasar. mōs fortis. ł uir
suscitator.
Dabaroth. cecidit gliā. ł
transłata ē glatio.
Dhiniam. uiro q̄escēti.
ł transłata ē quietio.
Dhaman. dux hitaculū.
ł osolō inhitantis.
Dhoniū. dura ł iudicata.
siu ubi ē thalamī. a spa
ratō consolatōis.
Dhitoiel. spes dei ł spiritus
in dñi.
Dula. dilectus dñi ł a
mabit dño.
Dulaias. id.
Dida. dilect' dñi pp. ł
amabit dño pp. dominū
ipē ē salomon. q dilec
tus dñi pp dñm uł a dō a
bilis dño pp dñm. dr pp
siū. s. nimiā ḡtuitatē q̄ ea
dignat' ē dilige̅ ē itaq
dilēc ł nimia indigni exi
steret. qm̄ cōstaluit ī. au
sarcē. q̄ reprehēnō diuina
scriptura. p peccō ydolatie
ł inmoderato amōē omu
lier.
Didia. dilectō dñi uł a
mabilitas ei.
Diti. sauens. ł transiens
eos.
Deter. dilectus uolūtarie.
ł amabit' uolentia.

Dumea. ruffa ł rubea. t̄re
na aut sanginea.
Dumel. ruffi rē. q̄ ino se
quuntur.

Ebanim. lapides transeuntes.
ł acerui lapidum transeuntiū.
Ebaar. mons fortis. ł elec
tō suscitata.
Ebanias. sapiēs dño. ł in
telligentia dñi.
Ebeles. p̄sepiū ł exsepio.
ł excitatio.
Aber. mutās fonte̅. ł expec
tatō putei.
Ebeston. uallis mestitie. ł
collis merentiū.
Ebar. eligēs ł electō.
Eblaan. absorbēs ł absortō.
siu absorbēs pplm aut ppls
d̄sipiscens.
Ebnael. edificās. ł edificō
dei.
Ebuel. id.
Ebre. arena. ł luctō.
Ebz. p̄sepe. ł luctō calestiū
siu conculcans. a conculcatō.
Ebusca. p̄sepe meū. uł cal
catō mea.
Ebusei. p̄sepia ł conculcati.
Ethar. torcular. ł oppressio
siu opprimēs aut oppsia.
Echaa. torcular eis ł oppri
mens ei.
Ethala. lucans ei ł harena
eius.
Edga. magnificus ł magni
centia dñi ē.
Ethodom. incubās ppls. ł
incubō ppli.
Etelia. torcular labēs ł op
pssio laboriosa.
Ethelia. torcular. la. ł op. la.
Etenias. sparans dño. uł
sparatō dñi.
Ethima. possesō dnm. ł po
sessio ppli.
Echamabam. iudicās pplm
ł iudicō ppli.
Ethnam. possidēs pplm ł iu
dicō ppli.
Ethnian. possidēs pplm ł
sparatō.
Echenia. id.
Echonias. sic fecit. ł sparatō
siu sparans dño aut preparatō
domini.

Ethan. extensio ł inclinō.
siu micans a momētiū.
Ethel. cetus dī ł auxiliās
domini.
Eche. torcular luppi. ł
opprimens luppum.
Eda. man' maledicta tri
bulans ł man' maledic
tionis angustians.
Edeia. sciens dñm. ł cog
tio domini.
Edi. sciens me ł cogitō mea.
Edeia. sciens dñm. ł cog
tio domini.
Eglath. manū tollēs. ł
man' ad os. siu manus sub
leuans. a man' subleuō.
Edoa. sciens eū aut cogni
tō ei.
Ettan. paruulus ł minimo
ratio.
Edni. accedens ł aplicās.
siue accensus. ł aplicō.
Edu. accinctus ł receptō.
Edua. tēptans eū. ł accinc
tō eius.
Edula. man' maledicta.
ł manus dñi.
Ephatana. mens dño. ł
aptio domini.
Ephteel. aptō dī ł aptitudō.
Ephar. exclusio peccati. ł
aptō directionis.
Ephen. excludens peccātū
meū. ł aptō dilectōis ore.
siu admirabilis aut dō. a
dō uiuificator.
Efonne. uirtus ł ueniēs.
Efonne. annuēs ł inuitō.
Egal. ppinq'. ł redimens
seu ppinquitas aut redēptō.
Egali. ppinq' m̄. ł redēptō
mea.
Eglam. d̄spiciēs ł d̄spect'.
seu d̄spectus aut oceptus.
Eel. uiuens dō. ł possō dī.
siu mutatus dō. aut exp.
Eeli. uiuēs dō ł ē. s. cū huc
dictōe m̄s.
Ei. uita. ł exordiū fuit re
quies. aut postulō.
Ebiel. uita dī. ł ex dī siu
requiescēs dō. aut. p dī.
Eleph. manū tollēs. ł ora
nū ad os. siu manus sub
leuans. aut manuū suble
uatio.

Iemma · plenitudo l' c͠currsio
Iemel · dies m͠s l' robur exē.
Iemnas · nūs dī l' inūabilis domino.
Iemnua · robur meū l' dextera mea.
Iembla · parces maledictō. l' cōmoues amplectentē.
Iemlech · mūs uite · l' amaītudo pluuiꝯ.
Iemma · mare l' amara · siū nūs aū numerabitū.
Iammaite · maīa · l' amaītu · siū numerābiles · á māim.
Iammel · dies ei dī · l' dies ei dō.
Iepsem · aptū nom̄ · l' apti nominō.
Iepha · apiēs l' aptō.
Iephael · apiens dō l' aptō dei.
Iepte · apiens l' aptus · siū apuit aut aptō.
Iepton · apiens dolorem.
Iem · timens l' timor · seu misericors · aut mīa.
Iera · timēs eū · l' mīa eī.
Iemelon · ugō l' c͠mōtiō.
Ieramael · timēs dm̄ uł mīa dī.
Ieramiel · idē.
Ieramelim · dm̄m meū · l' mīa dī mei.
Iemon · timēs l' timebūt · siū timēs iniquitatē aū misericors merentium.
Iempot · uiditū sup' · l' timore misericors.
Ierchaan · surgo ppl's uł c͠mouēs pplm.
Ierebeel · uiditū dī · l' diiudicans superiora.
Ieremias · exclusus dño · l' sublimitas dñi.
Ieremā · excelsus dño ē · l' sub dñi ē.
Ieremiel · excul · dño deo · l' sb̄ dñi dī.
Ienas · timēs dm̄m l' timor domini.
Ienas · timēs uitāle · l' timor dñi ē.
Ienb · odor l' luna.
Ienba · odor uulturis uł destrō duorumdiis.
Ienco · luna l' decor eī.
Ienthymithymu · deonūtex cū · l' destitues eī.
Ienel · timēs dm̄ l' timor dei.
Ierisoioth · timēs mortē · l' metuens altitudinem mortis.
Ierimuth · idē.
Ienoth · uir uirgīu signū · l' iuditū dsignatiō.
Iemai · domino excelsus uł dñi celsitudo.
Ieream · timēs pplm · l' iuditū ppli.
Ierobaal · hīnc signum · l' iuditū baal · siū uiditum hītis · aut iurgiū superioris.
Ierobaam · timor · l' timor uetustatis · siū timēs hītem · aū timēs deuoratorem.
Ieroboam · cū pplo l' dño ppli · siū discernens pplm aū supiug diuidens.
Ierobosech · iuditans ignominiā · l' diiudicans · confessionē.
Ieron · timor l' pegrinō · siū timēs aū pegrinus.
Ieronimus · uisio pulcritudinis l' diiudicans locōs.
Ierosolima · pacifica · l' uisio pacis.
Ierosolimite · pacifici · l' pacē uidentes.
Iersia · adiuena dñi · l' aliene dñi.
Ieruel · coll' dī · uł uall' bñdictionis.
Ierusa · rinnunāus l' tinnnutō.
Ierusalem · pacifica l' pacis uisio · siū timor pfectē aū timebit pfectē.
Iesa · uetustas l' planities · siū salutō · aū c͠siliū meū.
Iesa · incensum · siū insule sacrificium · aū insul' olocaustum.
Iesaar · incensi sustitāo · l' olocausti uigilia.
Iesarmes · incensi sustitātes l' holocausto uigilie.
Iessan · incensum meū · l' sacrificium meū · siū insule sacrificium aū insule holocaustum.
Iessamari · uetustas amarū · l' c͠siliū amaitudo.
Iesari · uetustas l' uetāns.
Iesana · uetustas eī · l' uinitētuni eius.
Iesau · figmēt l' tributō · seu insul' sacrificium · aut insule oblō.
Iessa · iudices l' unctō mā · siū m͠manus aū methaphisiꝯ olei.
Iesba · conlaudauit l' c͠laudō.
Iesbaan · c͠laudāt pplm l' conlaudatiō pp.
Iesbachasa · conlaudāo siū mus l' c͠laudatō principū.
Iesbi · ē luni · l' coequatur gōh · simeloy · ē nume spōsione us l' coeqūtus in spōsione eī.
Iesboth · ē eī l' tacens.
Iescha · tab'naculū l' unctō eī.
Iesce · incendens l' incēdium · siū insule libanum aū insule olocaustum.
Iesma · salus c͠siderii · l' saluatō requiescentis.
Iesser · fingit l' plasmauit · siū ficto aut plasmatō.
Iesserte · fictores l' plasmatores.
Iosēh · equal' saluatio aū c͠sidium saluatoris.
Iesem · residuū l' reliquiū · siū equal' mīs · á eq̄lita gīa.
Iespha · unctō l' tabnaculū.
Iesti · incensū m̄ l' sacrificiū meum.
Iesias · equal' dño l' saluatoris dñi.
Iessiel · incens dō · l' sacrificium dī.
Iessiehic · incensi dō · l' sacrificia dī.
Iesmuth · c͠sidium dulce · l' desiderata dulcedo.
Iesmathas · uetustas primi eius domū · l' fragmentū paussionis.
Iesmabias · salus c͠siderantis dm̄m l' salutō requirētis dñi.
Iesri · sacrificās dō · l' libatō dī.
Iesua · planities l' ē c͠siliū meum salus.
Iesue · saluatō l' c͠siliū.
Iesin · c͠siliant l' c͠silium.
Iesime · c͠siliantes · l' c͠silia.
Iesur · dolor · l' ē in dolorē · seu salus huius · á meq̄litas gīa.
Iesius · salus dolens · m̄ · l' salus dolens m̄ · siū salus in dolore mō · siū salus ibi uanus me · aū eq̄litas mea.
Iesus · saluator uł salutaris

sũ salus. ĩ salutare.

etha. extensio ł inclinõ. sũ supfluẽs. ĩ supfluitõ.

ethaam. supfluus ppls. sũ inclinaãs populũ aũ extensio eoꝝ.

ethala. bõitas ł dclinõ.

ethalatha. bõitas. ł boni tates. sũ dclinaũ. ĩ ueiat. aut dclinõ punctõis.

etham. inceps ł incamoũ; sũ inclinaãs eoꝝ. aũ extẽsi e eoꝝ.

ethela. bõitas ł dclinõ uenientis.

ethalatha. ud q'ethalatha.

ethebeth. bõa dom' ł de clinõ uenientis.

ethela inclinõ flãme. ł extensio iniquitatis.

ether. modicũ residuũ. ł modica residuitas.

eth. donãs ł dono.

ethnaaz. possidẽs ppl'm. ł fluens pplo.

etra. supfluẽs ł honorabil'.

ethraam. honor ppli. ł su pfluens pplo.

ethrael. honor di. ł supflu ens deo.

ethri. honor m's. ł supflu ens m'.

ethri. honoris eos. ł super fluus eoꝝ.

eth. honor di ł supfluitã gre.

ethu. supflu ł honorabi les.

ethres. supflu ł honora bilis.

ethro. supfluẽs ul' hono rabilis.

ethur. ursus ł odor. ł u̇s. sũ ordinat' ĩ ordinõ.

ethus. extensio ł sublimi tas.

ehu. parẽs ł cõmotõ. sũ maleficus. aũ maleficiu;.

ethus. ud.

ensa. ipsa parẽs ei. ł ipsi cõ motõ ei.

exam. dur' ł diuities.

ezubel. ẽ ic. ł ẽ fluxus sã guinis.

esebel. flux' uãr' ł fluẽs sanguine sũ cohitatrix.

aũ sequilinius.

ezanias. uires ẽ. ł auris ẽ. seu audiens dnm aũ auxiliõ dñi.

ezar. fortitudo ł adiutoriu;.

ezrite. fortes ł auxiliaru.

ezechiel. fortis di. ł apphẽdẽs deum.

ezechias. fortis dñi. ł apphẽ dens dnm. sũ confortauit eũ ds. ĩ ds ↄfortatõ ei.

ezechias. fortis dñi. ł appre hendẽs dnm. sũ ↄfor. ds eoꝝ. ĩ ds ↄfortatõ ei.

ezer. fortitudo ł adiutoriu;.

ezrites. fortes ł auxiliaru.

esiel. auchẽs dñ ł asculcõ di.

esilia. fortis latoꝛ. ł adiutori um laboratis.

esonias. ud q' sup̃.

esra. semĩ ł semĩator.

esrael. semĩ di ł semĩatõ ds.

esraelite. semĩatores ds. ł seminatoꝝ di.

esima. semĩ dñi ł seminaãs dño.

gaal. ubi ↄuncẽs. ł ubi re uelõis.

gur. acuus ł in uolõ. syrũ ẽ nõ hebreu;.

gas. sedula acũus testimõu ul' in uolõ testimõioꝝ. ⁊ hec syrũ est.

igaathanus. ud. q' supra re latum ẽ.

ilariẽ. aduena ł eleũtu sũ dñs. ĩ fasdũsio.

nonimitis. diluudi. ł oẽesti oẽs illumĩatõnu;.

nudia. nut' diluũdõ ł oẽsio illumĩaũs.

nsanne. nutus ł innuit. sũ innuens. aũ concessio.

aa. retinẽs ł rote. ł retentõ ei.

aaaς. retinẽs fortitudinẽ. ł ubi ẽ retinere. sũ dnm ui tens aũ dñi fortitudo.

aachim. ubi ẽ spũs. ł ẽ est spũs sũ dñi spũtus aũ dñi resurrectõ.

aada. dñi frũs ł dñi testi mõiu;.

aaten. dñi testis oculi. ł ds testificans fontez.

aadina. q̃ ẽ tenella. ł q̃ ẽ d' licata sũ dño dilecta. aũ dñi dilectatõ.

aacad. ud q' reac.

aae. ipse cognoscẽs. ł dñi cog tio. sũ cognoscẽs sãam. aut cognoscens pncipiũ.

aama. dñi decus ł dñi pulc̃ tudo.

aarib. dñs sustinẽs montes. ł ds ingl'ãs fortitudine.

aarim. dño exultantes. ł dñ exultatio.

aas. spũns. ł tpãl' sũ dnm su stollens aũ domini plasmõ.

aathan. pfectus ł pfectõ. sũ ↄsumatus. ĩ ↄsumatõ.

aathus. pfẽ sustollẽs. aũ cõ sũata plasmõ.

aaς. dnm uidẽs. ł dñi for titudo. sũ ubi ẽ retinẽ eu;. aut ubi ẽ apphensio ei.

ob. doloꝛ ł anxietas.

ob. magus. ł magũ. sũ do lens. aut ululans.

obab. distillãs ł mago pr̃e sũ magis pr̃ aũ dolens aut ululaõis.

obal. dñatus ł delo. sũ dimit tens aũ dimissio.

aama. magis donat'. dño ł color gre domini.

oel. magis dñi. aũ dolẽs ds.

oehanan. dñi gr̃ũ. ł dñi spũ tuato. sũ dñi lumen. aũ dño. intelligentia.

oehel. gr̃ũ dñi ẽ. ł spũtõ di.

oelam. cõpmẽs eos. ł cõpsi sio eoꝝ.

oely. seia ł pncipui sũ dñatõ.

oeac. ipse cognoscẽs. ł dñi cog tio. sũ cognoscẽs sãm aũ cog noscẽs pncipiũ.

oeely. dño fruẽs. ł dnm te stificans.

oezer. dñi fortis. ł dño separ.

ophez. dñi os ł dñi discipliã. seu ds elegit aũ ds illũiauit.

ogli. ↄtẽptus ł dspiciẽs.

oa. dño residens ł dñi resi dentia sũ dñans ei. aũ dña tio eius.

anna. dñi donũ. ł dñi grã.

anna. dñs miscordis. ł dñi mĩa. sũ dño grãs aũ dño grã eius.

annani. ds gratus eis. ul' ds mĩa eoꝝ.

anna. donãs ł dñi donũ.

Iohannā c̄ ē donū. l' dn̄ gr̄a.
Iohanne. dn̄o dat̄. l' dn̄o
gratificatus.
Iohannes. dn̄i gr̄a l' inquo
ē gr̄a. seu cui donatū ē. aut
cui dn̄o adn̄o fc̄m ē.
Ioel. dimittens l' incitatus.
sīu dissueq̄ā inapiēs.
Ioel. fuit dī. l' incipiente
dō. sīu esse dī cui ē dō dī.
Ioachim. q̄ ē consurgēs. l'
dn̄i resurrectō. sīu dō susci
tans cui dn̄o suscitante.
Ioada. dn̄i cognoscēs. ul'
dn̄i cognitō
Ioadae. dn̄i cognitō. l' ipō dn̄o
cognoscente.
Ioaden. dō cognoscēs. fonte
l' dō cognoscens oculum.
Ioarib. dn̄i ultō l' dn̄ iudiciū.
Ioari. idomū exaltāc. l' dn̄i
exaltatō. sīu dō saltatū.
Iomma. matutinia. l' dextra
eius.
Iona. columba l' dolēs. sīu ubi
est datus. ā ū dono.
Ionadab. dn̄o obediēs. l'
dn̄i spontaneē.
Ionadab. columba pcipua. l'
dono pateret.
Ionas. donans l' donat. sīu
cui ē dono. ā q̄ donat ē dō.
Ionatan. columba ueniēs.
aū columbe donū. sīu columba
dans. aū dn̄i donatō.
Ionatan. dn̄i donū. l' dn̄o
datus.
Ionatas. idē q̄ ionathan.
Ionim. columba mēā. l' dolens
m̄. sīu donū m̄ aū dono mēā.
Ioppe. pulcra l' pulcritudo.
Iopne. pulcri l' decor.
Ior. riuus. l' fluuius.
Iora. riuus ei. l' fluuius ei sīu
mari sublimiū ā dn̄i cel
situdo.
Iorbech. domus excelsa. l'
domus sublimiū.
Iorrei. riuus spinarum. ul'
fluuius sublimium.
Ioram. q̄ ē excelsus. l' ubi
ē excelsus sīu dō excelsus
aut dn̄i sublimitas.
Ioran. riuus dn̄i l' fluuius grē.
Iordanis. riuus iudicii. ul'
fluuius iudicantis. sīu descen
sio eorum.

Iore. riuus excelsus l' fluuius ex
altatō.
Iorim. riuus eorum. l' fluuius eorum.
sīu excelsus riuus. ā fluuius ex
altatus.
Iora. sacietā manans. l' donū
saluo.
Iosabesech. ubi ē saturitas g̊
minis l' ubi ē saturitas resur
rectōis.
Iosabeth. dn̄i saturitas. l' dn̄i
iuramentum.
Iosobia. ubi ē incensum dn̄i. ā
inquo ē iuramentum.
Iosobia. ubi ē incensum. dn̄i ā
inquo ē iuramentum.
Iosaph. dn̄i spinaculū. l' dn̄o
uinculat. sīu dn̄i labor. ā dn̄o
angustiat.
Iosaphath. ipse iudicans. l' ipse
iudicat. sīu dn̄i iudicium. ā dō
iudicab'.
Iosech. dō iustus l' dn̄o iustifi
catus.
Ioseph. augmentū l' appositō.
Iosephus. augens cōsilio. l' appo
nens festinatōem.
Iosedech. idē q̄ iosech
Iosphias. ubi est incensum dn̄i.
l' inquo ē sacrificiū.
Iosphias. ipse lib' dn̄o. l' ipsa
libertas dn̄i.
Iesophomas. dn̄o absconditus.
l' dn̄i speculatō.
Iosias. ū ē salus. dn̄i. inquo
ē saluator dn̄i.
Iosue. salus l' saluator. sīu saluator
aū saluatur.
Ioth. scā l' principiū. sīu dn̄ator
aū dn̄ans.
Iota. ē pfect' l' ē pfectō. sīu ē
dn̄i pfectus. aut ē dn̄i p
fectio.
Iotham. dn̄i pfectō. l' dn̄i con
sumō. sīu pfectō eorum aut c̄
sumō eorum.
Iothan. scā domi l' principiū
grē.
Iouis. iumētis. l' dō ille.
Iozabias. domino dotatus aut
domino dotatō.
Iozbad. dn̄i fluēs torrens flu
tio.
Iozabad. dn̄i dotat. l' q̄ ē dota
tus adn̄o.
Iozabech. idē.
Iozabech. dn̄i decor. l' q̄ ē dota

ta adomino.
Ioiachar. dn̄i ultō l' dn̄i
iudicium.
Iosadech. dn̄i fortis fuit.
l' dn̄im forte testificans.
Ioiarib. dn̄i ultō l' dn̄i di
iudicō.
Iquan. dn̄i ductō ē. l' dn̄i
oliua ē.
Irad. ciuitas descendēs. l'
ciuitatis descensio. sīu ui
gilans fuit aū suscitans
testimonium.
Irs. frs mūs uidēs. l' frīs
mī uisio. sīu uigilanter
sustollēs aū uigilans plus
maiori.
Is. ū l' assumpt'.
Isa. uir l' assumptō.
Isaac. risus l' gaudiū.
Isaar. ū uigilans. l' uir su
scitator.
Isaante. m̄.
Isachar. q̄ memō ē. l' dn̄m
memorans. sīu ubi mercedis.
aū ē merces mēā.
Isachite. m̄ impl̄ū nūō.
Isai. salus mēā. ul' dn̄i sa
lutare. l' uir dūorum aū
uir assumēs uultures.
Isaias. dn̄i salus l' dn̄i salu
tare.
Isar. ū pullus. l' ū immuni
tas. seu ū uigilans. aū uir
suscitator.
Isari. uir pullus m̄. l' uir
nūoribus ee. seu ubi su
scitans me. aū uir uigili
ans meis.
Isbal. ū uetustatis. l' ū de
uectō.
Isbam. uir dūorum pp̄lm
l' assumptus infortitudie pp̄.
Isbosech. ū confusiōis. l' as
sumpta confusio.
Iselanoth. uir memorie.
l' ē merce ei. sīu memoria
mortis. aū memoriale dn̄i.
Ismuth. uir dūus l' assumēs
dissipatorē.
Ismael. idē q̄ ismahelite ē.
Ismaelite uiri. l' auditō dō.
l' assumentes. exauditores di.
Isrl. uir uidēs dn̄m. l' ē uirē
dn̄i.
Isrl. ū uidēs dn̄m l' princeps
cū dō. sīu dn̄i uisio ē. ā fortis

directus dei.
I siuela. mens videns dominum suum vel princeps cum deo suo. sive est videre domini eius aut fortis directio dei sui.
I srlite. viri videntes deum vel assumpti principes cum deo.
I suar. vir pius vel vir inimicitiis seu vir salutis aut assumptio salutaris.
I iu. vir loquens vel assumptio salutis mee.
I stob. vir boni vel assumptio bonitatis.
I talia. meus excedens vel mentis excessio.
I talici. montium excelsus vel monte excedentes.
I tamar. insule parva vel insule amaritudo. sive vir amarus. a ubi commutatio.
I turea. montana vel sublimis syrum est non hebreum.
I tus. mons excelsus vel mons sublimitatis.
I ubileus. annus remissionis. vel annus remissionis. [sto.]
I uchal. potentia vel fortitudo
I uchaaim. potestas opprimens eos. vel fortis oppressio eorum.
I udaia. confitens dominum vel glorificatio domini.
I udaim. id est confessio.
I udaite. confitentes vel glorificantes.
I udas. confitens vel glorificans.
I udea. confessio vel glorificatio.
I udei. laudantes vel glorificantes.
I udi. laudans vel confitens.
I udith. confitens vel glorificans.
I ulius. incipiens vel principium.
I ulia. idem.
I unius. idem.
I unia. idem.
I upite. inimicus separans. vel deus separator.
I ustus. elatus vel elatio. seu parcens. aut ipse elevatus.
I uth. principium vel donatio.

Aabaddon. apollon grece exterminator. vel exterminans latine.

L aabim. dusti vel inflammantes sive dustio. aut inflammatio.
L aadai. flamma iudicii. vel dustio iudicantis.
L aadon. parens vel inefficiens.
L aamas. iniquitas vel ad iniquitatem.
L adaben. parens vel inefficiens. sive solitarius. a solitudo eorum.
L aban. irremissio peccatorum ut gloria spiritus sancti. vel adulatio. vel diabolus qui transfigurat se in angelum lucis. vel ypocrita. vel mundus iste. albus vel albedo. sive candidus. aut candidatio.
L abana. dealbans eum. vel candidatio eius.
L abioth. venientes vel congredientes.
L abech. acceptans vel acceptabilis.
L abem. cantor. vel canticum seu cor ego. a cor filio meo.
L abim. id est quod labim.
L abo. ingressus vel ingressio. seu venientes. a ingredientes.
L aboth. idem.
L acedmonia. consurgens silentium. vel confractio sanguinea.
L acedemones. consurgentes silentio. vel consurgentes sanguinei.
L achid. interest vel est inter vir.
L achoth. consurgens vel confractio.
L acum. consurgens vel ad consurgendo.
L aet. ipse sivimet ipse vel suus.
L apidoth. lampas. quod est cultus ab ore non abesse.
L ael. introitus vel intoitum.
L ahis. leo. vel filii leonis. seu ipse sibimet. aut ipse metuit suus.
L aina. leena. vel in salute seu filia leonis. aut filia leene.
L amathia. signum vel condicio. sive ad signum. vel ad condictum.
L amabathani. ut quid dereliquisti eum. vel ut quid est derelictio mea.
L amech. quod est nomen loci fulcimentum vel adiutorium sive erectio. a firmamentum.
L amech. doctrina vel disciplina. cordis sive cor frustrans aut cor servitutis.
L amech. quod est nomen hominis. percutiens vel percussus sive humilis. aut humiliatus.
L amuel. cum quo est. vel magna est benedictio.
L aodina. fuit innominatus. vel nativitatis expectata sive tribus amata a domino aut tribus amabilis domini.
L aoditenses. fuerunt innominati bus rec. quod in pluris sequuntur.
L aommim. tribus vel tumens. sive philarti. multarum tribuum. aut principes multorum populorum.
L apidoth. fulgur vel fulgurans. aut fulguratio.
L aima. sublimitas. vel consurrectio.
L asa. salus. vel salvus. sive in salute aut in salvatorem.
L asabi. separavit in me. vel in domino spes eius.
L athesis. salus donata. vel salvator a domino.
L athusim. fabri vel malleatores.
L azarus. adiutus domini vel auxiliatus a domino.

L ebana. albedo vel candidatio.
L eben. candidum vel edificium.
L ebeus. corculus. vel quod est cor.
L ebna. latens vel contritum.
L ebna. latens vel contrita.
L ebintici. lateranii vel cementarii.
L ebona. id est quod lebona.
L echa. gena eius vel maxilla eius.
L echi. gena mea vel maxilla mea.
L echis. grece vultus. maxillas super.
L echim. consurgens vel consurrectio.
L edan. flamma iudicantis. vel exurgens.
L ediel. flamma iudicii dei. vel exustio iudicium dei.
L eedan. flamma vel vel exustio iudicium.
L eemnas. iniquitas vel ad iniquitatem.
L eeth. flamma vite. vel exustio pavoris.
L egatha. ignis vel incendium.
L eem. panis vel refectio.
L ema zabathani. id est quod lama zabatani.
L esa. id est quod supra lasa.
L esem. ad nomen vel ad auditorem.
L esemdan. ad nomen iudicii. vel ad audientem iudicantis.
L enedab. venientes. vel edificantes.
L eui. additus vel appositus. sive assumptus aut applicatus.
L euithe. idem.
L enthes. adiectio vel appositio. sive applicatio. aut prosecutio.
L emathan. persequens eos. vel additamentum eorum.

Lia. laborans ł laboriosa. i. synagoga. ł aerumna.
Libanus. candidus ł albus. siue candor. aut candidatio.
Libanum. factura paleę. uel facientes paleas.
Libia. ueniens ł tumens.
Liehaenia. suscitans ł suscitatio.
Lieonii. suscitans ł ad suscitandum.
Lia. consurgens ł lacrimas fundens.
Liaa. lacrimas fundens ei. ł consurrectio ei.
Lieius. consurgens ł ipse suscitans siue lacrimas fundens aut lacrimarum effusio.
Liei. consurgentes. r. ē. q̄ in plurali sequuntur.
Lieiaonia. suscitans ł suscitatio.
Lieonises. suscitantes. uel suscitati.
Lidi. genui. ł edificaui.
Lidia. nata ei ł edificio ei.
Lidii. nati ł hedificantes.
Lidda. nati ł edificantes.
Lida. uter. ł edificaui.
Lini. tibicen ł candidatus.
Lisania. nata temptatio. uel natiuitas temptationis.
Lisias. generans ł generatio.
Lisimacus. generans perfusionem ł generationis perfusio.
Listra. genus decore.
Listris. uulturis angustię. ł uelut tribulus.
Lithostratos. sublimitas. ł pelliuius. siue generans latitudinem. a uilitas perimi.
Lobna. alba. ł candidata. siue albor aut candidatio.
Lobem. albus ł candidatus. siue cor meum. aut consilium meum.
Lobni. ex quo libani.
Lobuna. albi ł candidi. siue albedines. aut candidatores.
Lobeni. albus ł candidatus siue cor meum. a cor filio meo.
Loth. uinculum ł declinatio.
Lodabar. ipsi uerbum. ł ipsi sermocinatio.
Lodaid. ipsi fructus ł ipsi testificatio.
Lodamin. ipsi cum ł ipsi iudicium.
Lodoc. consertio uilitatis. ł que consertum est uilitate.
Lomna. lateres candidatum. uel lateris candidatio.
Loomim. philarchi multarum tribuum. aut multorum populorum.
Loth. uacans ł declinans. siue uicinus aut ipse connexus.
Lotham. ipse concludens eos. ł ipse uinculum eorum.
Lothan. uinculum ł conclusio siue declinans donum. aut uacans gente.
Lothe. uinculum ei ł ipsum conclusio.
Lucas. ipse eleuans ł ipse consurgens.
Lucius. idem.
Luth. uictor ł declinans. seu uir natus. a uictoria uitis.
Lunim. uinculati. ł declinantes. siue fortitudine presumente. a uicinorum efficientes.
Luth. gene ł maxille.
Luza. nux ł amigdala. i. ecclesia cum triplici statu suo.

Maaiel. congregatur deus. ł congregatio dei.
Maalaci. mollities. ł consumme.
Malachi. finita est michi. ł finiti sunt michi. siue iniecesius. aut uenis perfusio.
Maadi. nimium filii. ł quoniam sunt fruens. testimonium meum.
Maai. congregatum meum. ł congregatio mea.
Maala. chorus ł infirmitas.
Maalas. de multis ł doctrina.
Maalath. chorus peccatorum. ł infirmitas trinitatis.
Maalach. laudans dominum. uel laudatio dei.
Maabne. de hitonie. ł humi habitatorem.
Maalon. de fenestra. ł aperta pro. siue consumatus. aut fenestritas.
Maallo. idem.
Maana. congregat populus ei. ł congregatus populus eius.
Maamite. congregate populi ei. ł congregatio populi ei. uel congregationes populorum ei.
Maamad. desiderium ł desiderabit.
Maanach. regescens ł regestio.
Maaria. amarum ł domus mea. siue excursione. a excussione.
Maaroth. fouee ł speluncę.
Maasias. hominis domino. ł assumptio domini.
Maath. desiderium ł desiderabilis.
Mabar. minimum suscitans. ł minimum uigilię.
Mabdiel. minutus deo. ł minuto dei.
Maadielite. idem.
Mapsan. minuitus ł protegens. siue minimum. aut protecto.
Mapsar. minues aut dominuto.
Macha. ingenium ł percussio
Macha. idem.
Machabeus. protegens ł protectio. siue premens aut ingeniosus.
Machabei. idem.
Machan. subiectus meus. ł mollities mea.
Maceda. expulsio ł orientalis. siue pulsus. a antecessum.
Maceden. excutiens ł excussio. siue oriens. a antecedens.
Macedo. idem.
Macedonia. combustio ł combustio siue antecedens. aut orientales.
Macellech. excelsus. ł excelsus. seu congregati. aut congregationes.
Macelloth. idem.
Macema. exurgens deo. ł orientalis deo.
Maces. finis. ł diffinitio.
Maces. idem.
Maceth. oriens ł antecedens uita.
Machi. que est. ł que est uita. seu rex meus. a regnum meum.
Machiel. rex meus deus. ł regnum meum dei.
Machimath. quid est domus. ł que est domo.
Machir. uenundabit. ł restituet. siue uidens aut de infirmitate.
Machirithe. uenundabunt. ł restituet. siue ui. a de infirmitate.
Machimas. humilitas. ł attractatio.
Machinas. humilis ł attractatiuus. siue tangens. aut uti

litatis tributorum.
Machaas. concupiscentia vel concupiscabilis.
Macha. mensura. vel quod sufficiat.
Machalas. mensura venientem sustollens. vel sufficientie venientis plasmatio.
Machabena. a saltu eius. vel a nemore eius. sive saltus eorum. aut nemus eorum.
Machai. mensura mea. vel quod sufficiens mihi.
Machaleth. turris mea. vel defensio mea contra me.
Macham. convictio vel hiemale eum seu mensura domini. aut sufficientia gratie.
Machaerens. heremi vel solitudo.
Machia. mensura domini. vel sufficiens domino.
Maam. contra eum. vel convictio. sive invicem.
Madian. rependens vel diiudicans. sive iniquitas a iudicio.
Madianei. rependentes. vel diiudicantes. sive iniqui aut contradicentes.
Madimite. mea.
Madio. turris testium. vel mensura fructus.
Madon. iudicium vel iurando.
Madmena. mensura iussem vel quod sufficiens operis.
Madon. contradictio vel habitaculum. sive habitaculo aut inhabitantes.
Maspha. speculator vel speculatio. seu de speculo. aut de speculatoribus.
Magal. colonia vel transmigratio.
Magala. transmigratio eorum. vel colonia eius.
Magalim. colonie vel transmigrationes.
Magbena. defensio filii eius. vel defensio filii eius.
Magdal. magnitudo vel turris. sive principatus. a principatu.
Magdel. turris dei vel magnificavit me deus.
Magdalum. magnitudo. vel turris. sive defensionis aut premunitio eorum.
Magdalena. premunita. aut magnifica. seu turrensis aut defensibilis.
Magdael. turris dei vel magnificans deum. sive multum accepit a deo. a magnificavit me deus.
Magdalgag. turris puerile. vel acervus latrunculus.
Magdol. turris vel magnitudo.
Magdela. turris eius vel magnificans eum.
Magdiola. qui(s) gencius vel que turris. sive que est magnificentia.
Magedon. nuntiantis. vel annuntiatio. vel nuncius annuntians.
Magedan. fructus domini. vel annuntiatio gratie. sive poma eius.
Magedo. temptatio vel de temptatione. sive pomorum eius aut fructificantis eius.
Magedon. temptans vel temptatio sine certacione. aut temptationem.
Mageth. terra pomorum. vel temptatio iure.
Magmas. tangens vel contacta. seu ut tangendum. a ultimo generum.
Magol. domus vel tectum. sive de domate aut de tecto.
Magron. gutur meum. vel de fauce ingemiscens.
Maon. dominus meus. vel amatio eorum.
Malechiam. opus domini pater vel ex una omnia.
Malachel. ... vel que est deus.
Malach. ... vel sentiens.
Maguan. ... eius vel ... eorum.
Malach. angelus vel nuncius.
Malachi. angelus meus. vel annuntians meus.
Malachiel. angelus domini. vel annuntians dominum.
Malachim. vel reges.
Malechim. nuntiantes. vel angeli eorum.
Malachie. liber regnorum.
Malachos. angelus temporis. vel annuntians promissionem.
Malalat. laudatio mea. vel laudatio mea.
Maoth. angeli. vel annuntiatores.
Malasar. laudatio principis. vel dispectus angustiarum.
Malathim. unctio vel de visione. sive dispiciens. aut dispecto.
Malcha. regnum vel principatus.
Malchi. rex meus vel principium meum.
Malchia. rector meus. a principatus domini.
Malchon. rex mestitie vel princeps iniquitatis.
Malchus. rex consilii vel princeps festinator.
Malech. nuntius vel regnator.
Maleleth. angelus ... vel annuntians declinantes.
Malech. princeps vel annuntiator.
Malech. angeli vel annuntiatores.
Malothe. plenitudinis vel ad ... pecu.
Manbre. divisiones vel divisio. sive claritudo. a prospiciens.
Mandores. id quod superantes.
Mamoaer. elonge vel elongatus. sive alienatus. aut alieno.
Mammo. lucre pecunie. vel cupiditas divitiarum.
Mamona. divitia vel cupiditates. utrumque hoc nomen syrum est patrium hebreum interpretatum non est.
Mamucha. elongans calorem. vel alieno prolatoris.
Man. quid vel quomodo.
Manna. quid est hoc. vel quid est illud.
Mana. donas vel requiescens.
Manna. munus vel consiliarius. seu sacrificium aut holocaustum.
Manaath. munda vel consolatio. sive numerans vel a pauceris copiosum.
Maneo. sepulcrum vel monumentum.
Manasses. oblitus vel consolatio.
Manahen. castrum vel tabernaculum. sive requies aut consolatio.
Manaim. castra vel tabernacula. sive requiescens aut consolationes.
Manach. requies vel sepulchrum.
Manasse. memoria vel obstupescens. vel obliviosus aut quod oblitus est.
Manet. numerus vel fundamentum. sive completum aut completio.
Manecet. numerus vite. vel numerentur. sive complectentur paucorum a paucis completio.
Manna. quod nam est hoc. vel quomodo est illud.
Manzamaroth. tridentes. vel fuscinule.
Manlius. quo laborans. vel quomodo laboriosus es.
Manne. requiescens vel requievit.
Maoth. amictus vel tunica.
Maol. chorus vel plenitudo.
Maon. habitaculum vel habitatio.
Maonim. ministratorem videns.

l' habitaculū fortitudis eor.
Mapsa. minimū l' ptectō.
Mapsa. muniens eos. l' ptec
tio eor.
Mara. amaricās l' amaritudo.
Maraath. amara contincta.
l' amara iactantia. sū ama
re continēs aū amarus ar
rogans.
Mari. amaricans me. l' ama
ritudo mea.
Mariot. amara scia. l' adu
niāt dñatio.
Marila. amara excessio l'
amaricant excelsō.
Maranatha. in dñi nri adu
entum. l' qn do' nr aduenit.
syz ē n hebreū.
Marath. amar tps l' amaritu
do peccati.
Marchaloth. quadrige l' q
drigantes
Marchus. amare l' distrietē.
Marchus. amar' l' declinat.
sū ēt' a sublimis mādato.
Mardoch. amara contritō. l'
imprudent cotritō.
Maredhai. mare continēs.
uuleus l' amara conteto
uacitōis.
Mardochs. amare cōterēs. i
pudente. a amara coterito
impudentae.
Mare. amare collēs. l' ama
m plasmō.
Maresa. accipie l' a pncipio
Mareth. amara uita l' amarit
udo panonis.
Maria. illuminata l' illumi
nacie.
Maria. sit amor maris. l' stel
la maris sū illuminās. au
mare amare. syro a noie
dnā interpitatur.
Marioth. litere l' iunga. seu
offensioē au cōdictiōs.
Marimuth. litigans. l' cont
dicens sū amara mors au
amaritudo mortis.
Marisa. accipie l' a pncipio.
sū amae tolles au amara
plasmō.
Marina. amar' boni l' ama
m retractō.
Maritech. amara patiens
l' amara contritio.
Maromi. sublimis l' excel
so. sū amare tristis a amara
tristitia.
Marioth. amara scia. l' ama
ricans dnatō.
Marsana. amare abundāis l'
amara concisio.
Martha. puocans l' irritans.
sancum sermone dna a dnātr.
Masa. hon l' assūptō.
Masaa. honans eum. l' assūptoē.
Massa. pondus l' alleuiatō.
Masada. retinēs l' requirēs. sū
assumēs fruitutē. aut honās
testimonium.
Masaphat. iudex l' intensia. l'
tribulatoē nror.
Masal. hon' meum l' assūptō dn.
Masal. parabola l' puerbium.
Masau. [illegible] l' [illegible]
[illegible]. sū hon' [illegible]. a assūp
tio gre.
Masech. pincerna l' appensō
Masepha. speculator l' speculo.
Masephae. speculo l' cōtēplō.
Maseia. honus dno. l' assūptō
domini.
Masena. pfun l' [illegible]. sū [illegible]
au [illegible]
Masem. eruditō l' [illegible]
Masemei. eruditio l' [illegible]
Maserecha. [illegible] l' [illegible]
sū [illegible]. a [illegible]
Masereptha. speculās [illegible]
[illegible]. l' [illegible]
[illegible]
Maserot. [illegible]
sū [illegible]
Masepha. speculo l' contēplō. sū
de speculatione. a cōtēplatione.
Masephat. [illegible] l' [illegible]
[illegible]
Maspha. speculo l' cōtēplō.
Masa. honus domino. l' assūp
tō domini.
Masloth. [illegible] l' [illegible]
Masma. exaudiens l' [illegible]
Masmana. audiens dni l' exau
diens gram.
Masoth. hon' sui. l' assūptō s
uitutis.
Masobia. speculas dnm l' as
suptō domini.
Masreal. uectigal. uarū. l'
amicia [illegible]
Masrephat. [illegible]
Masreuma. honus ipius. l' assūp
tio migrans.
Mathan. donās l' dono. seu tri
butum a [illegible] fecit.
Malathaim. cōsumēs eos. l'
pfcō eor
Mathana. mani l' dono.
Mathan. donās l' donatus.
sū donō dni. a donō gre.
Mathana. donans ei. l' do
no ei.
Mathanai. donū ei m. l' do
natio ei mea.
Mathania. donās dno. ut
dono dni.
Mathania. donat do' eis. l' do
no dni eor.
Mathanthe. donatores. l' dō
ti. sū donatores donatorū. au
donatores grā.
Matharis. cōplura l' cōplutō.
sū cōplurans a cōplutō m[illegible]
Mathao. donās [illegible] l' do
no [illegible]
Mathan. [illegible] l'
[illegible]
Mathani. [illegible] l' do
nū dni a [illegible]
Matha. [illegible]
[illegible]
Mathias. [illegible] l' [illegible]
[illegible]
Mathania. [illegible] ut
[illegible]
Mathias. donū dni. l' dono
dni paruo. [illegible]
[illegible]
Mathani. donū dni ē [illegible]
[illegible]
Mathane. cōfirmās eos l' pfcō
eor.
Maturch. [illegible] l' [illegible]
[illegible]
Mareo. [illegible]
Mathusale. [illegible] l' [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Ma[illegible]
Mauoz. [illegible] l' [illegible]
sū [illegible]
Masunan. qs ē delonge. l'
exulat. [illegible]
Maa. exhe. l' exitus.
Mazeroth. zodion. i. xii. sig
[illegible]. xii. [illegible]
Mazoreth. zodiacō q matre

matici. xii. ſigna appellant.
Maqa. exhauſtus vel ex iſto do
minato.
Macian. exhauſtus do vel ex iſto do
minatio eſt.
Maroch. exhauſtus tempus vel exiſtus
menſio.
Machroth. uincula vel diſci
pline. ſeu ſucceſſiones. aut
excluſiones.
Machebian. ab exordio. vel
contra orientem.
Machia. percuſſus domino. vel percuſ
ſio domini.
Machinas. humilitas aut afflictio
Magna. vaſis quieſcens. vel ue
nunditus commotio.
Machomoth. fulture vel ſup
poſitiones.
Machomath. uenundatur vel uenun
datio.
Machmati. uenundator meus. uel
uenundatio mea.
Machmaoth. idem quod mechomath.
Machmachite. uenundati. vel
uenundationes.
Madab. fames antiqua. vel fame
aquarum.
Madaba. fames antiqua eius. vel fames
aquarum eius.
Madebena. omnis vel pondera.
ſiue de honere. aut de pondus.
Madab. menſura eſt vel adequeuit.
ſiue metiens aut menſurato.
Madala. aque ſublimes. vel men
ſura iniqua.
Madam. metiens vel pendens
ſiue menſura aut pertio.
Madana. aque eminentes. vel
aquarum eminentia.
Made. menſura uiſcera eius. vel aque
eminentes ex ipſis.
Madena. aque ſublimes. uel
aquarum ſublimitas.
Madin. adequati. vel menſuratores
Madia. menſura vel adequatio.
Madon. menſurans cum. vel ad
equato incitu.
Madon. menſurans dolorem. vel ad
equans murmuratione.
Madin. menſurans vel menſuro.
Meber. deconſte vel ulterior.
Mechabel. benignitas. dei. be
nignitas domini.
Mechabel. idem.
Mephaac. impetus aque. vel impetus
aquarum.

Mephac. ſpeculum vel ſpeculo.
Mephoec. ſpeculum uite. vel ſpecu
lato pinguis.
Megia. deſpiciens vel deſpecto.
Megbis. deſpiciens confuſionem. uel
deſpecto ignominie.
Media. contradicto vel menſura ſuffi
ciens.
Meqabel. idem. quod metabel. ſeu
mechabel.
Mela. uallis ſalis. vel uallis ſalſa.
Mecha. regina vel regnatrix.
Melcham. regem eorum. vel rex eorum.
Melchi. rex meus. vel regnans deus.
Melchias. rex deus vel regnum domini.
Melchiel. rex meus deus. uel regnum
meum dei.
Melchielite. reges mei deo. vel reg
nuum mea dei.
Melchiſedech. rex iuſtitie. vel rex
pacificus. ſiue rex pacis. aut rex
iuſtitie.
Melchiſua. rex ſaluator. vel regnum
ſalutis.
Melchiſua. rex loquax. vel regnum
cantilene. ſiue rex meus tympanum.
aut rex meus potio.
Melchiſue. idem quod melchiſma.
uis.
Melchiſue. idem quod melchiſua. ii.
Melchon. rex eorum. vel principans eius.
Melchon. rex meroris. vel princeps
iniquitatis.
Melchonod. fulchi vel reg. ſiue
reges induti. aut regis cubicula.
Melea. uallis ſalis vel uallis ſalſa.
Melech. regnum vel regnator.
Melech. chorus vel a principio.
Melechi. chorus meus. uel a prin
cipio meo.
Melchias. chorus domino. vel a princi
pio domini.
Melchin. infirmitas. vel de in
firmitatibus ſiue mandatum hu
militatis.
Mello. plenus vel plenitudo. ſiue
adimpletus aut adimpletum.
Melloth. pleni aut adimpleti.
ſiue plenitudines. aut adimplen
ones.
Mellath. idem.
Melothi. pleni mei. vel adimple
tiones mee.
Melothi. idem.
Melſa. rixa. vel maximus.
Meluch. uallis ſanguinis. opo
rentis. aut uallis ſalis doloreum

preſtolantium.
Melluchirem. uallis ſalſa. opr
dentium lapides. vel uallis ignea
lapidis acuator.
Melluchirem. idem.
Melluth. plenitudines. vel adim
pletiones.
Mem. aquo vel ex ipſis.
Menbrana. apta vel manifeſta.
ſiue aptio aut manifeſto.
Menphis. os vel ab ore. ſiue os eius
aut ex ipſis.
Menphiboſeth. os confuſum. vel oris con
fuſionis. ſiue os ignominie. aut
de ore ignominia.
Menphon. os meroris. vel de iniq
uitate.
Menmis. ex quo quis. vel ex ipſis iſte.
Memmi. aque mee. vel uincula
mea ex ipſis.
Menuth. ex quo dicis vel uiſcera
commotionis.
Men. uiſcera. vel ex ipſis.
Menna. uiſcera mea vel ex ipſis. in
timus meus.
Menelaus. uiſcera maledicta. vel
ex ipſis maledicens.
Mer. apertus. vel manifeſtus. ſiue illu
minans. aut illuminato.
Merab. multitudo vel de multitudine
ſeu manifeſtans patrem. aut illu
minato patris.
Merari. amaricans. vel amaritu
do. ſiue aperiens uigilias. aut illu
minans ſuſcitationem.
Meraithe. idem.
Merarius. aperiens quantitas.
vel illuminans occaſum ſiue.
Mere. apertus. vel manifeſtus. ſiue il
luminans eum. aut illuminato eius.
Merel. rebellis. vel aperto ſiue illumi
nans aut manifeſto.
Merephec. ſonitus vel incubans. ſiue
cubabit. aut conſonuerunt.
Meremoth. aperiens mortem. vel il
luminans mortuos.
Meremoth. idem.
Meriaal. lingans cum marito. vel
lingans cum altiſſimo. ſiue lingans
in marito. aut lingens cum altiſſimum.
Merob. multitudo vel de multitu
dine aut amarum contritio.
Merodach. amarum percutiens. uel
amaritudine immittens ſeu a
mare conteritur.
Meron. aque. vel exſultantes.
Meron. illuminans nitentes. vel ma

infestans iniquos.
Meronach. illuminans me rentes. tpr l manifestus iniquitate.
Merotih. apiens uisioez. ut illuminato fortitudinis.
Meror. osulens. l osiliuz arcianum aut archa sacre mitoz.
Mees. hospes. l hostis. seu misumitor a misuro.
Mesa. hospes ei. l os ei. sui misuiuans eu a misuro ei.
Mesa. euato. l aq inuti.
Messa. hospes saluas. l misu ni salutis.
Messa. aqua inuti. l appiqto. siu tanq. potu a ppinator.
Mesach. ppinas l potu danus. siu hospes fris. au hostis fr nitans.
Messalem. hostis nuslus. ut redtens redditore m. siu mi suminis pacem au hospes iustitie.
Mesatoch. cuatens uinculu l aq tote delino.
Mesamaloth. pot tans cho ro. l ppinans apincipio.
Meseth. amens l aemtens. siu copsitus a copsitio.
Mesech. otinens l plogans. siu offecto. au plongitudo.
Mesepha. speculator l ostep lator. siu speculo. au con teplato.
Mesellina. capiens eos dno. l palpo eoz do.
Meseroth. uincula l disci pline. siu successioes. a ex clusioes.
Mesembel. benigne do. l mi suratur dni.
Mesphan. speculatore susta tionis. l contemploris uigilia.
Mesepharech. hospes hyaios. l hospes hyatus.
Mesphe. hospitis laquis. l hu stas disciplinae.
Messias. cristus l unctus. siu xps au unctus.
Messolam. capiens eos. l pal po eoz.
Messolam. hospes sceli. l mi sura etnitatis.
Mesopotamia. eleuata uo ce quarta l eleuo cuidam
uocatonis.
Mestraim. hospitans eos. l misu ro eoz. sciendum uo q messia egyptus appellatur.
Mesthi. uarius l uarietas.
Messulam. misum dolors. ut hostis autentica.
Methi. dulcis. l dulcedo.
Metha. uirga. l lectulus.
Metabaal. benigni uir hus. l quam bona duoratio uetustati.
Metebel. q bone ds. l quam bona diuinitas.
Mechabeel. id.
Methu. dulcedo uites. l dulcis uisio.
Metsim. saluans eos. l aucto eoz.
Mega. excisio l exz.
Megaab. aqua amara. l filia auritias.
Meraab. eleuata l sup ea. siu aque fluxo a aq fluxo.
Miamim. quis matris. flet l cu dtatus.
Mibaar. electus l electo. siu electus. au electe.
Micha. quis h ad diui loci l quis e iste.
Michael. qs u ds. l qs e sicut dominator.
Michea. quis u ds. l quis e dicas.
Micheroth. qs h ualuans ul q e l laudo.
Michol. id q ommicha.
Michas. id q micha.
Micheas. quis e iste. l quis e in hoc loco.
Michael. aq ds l aq exortus.
Mitometiens. l dilundo.
Miphaat. aq speruit l aqui pulsio.
Miphamal. os duoris. l os ueritatis.
Miphibosech. os osulu. l os uerecundie. siue os osulu onis. au cognomine.
Miasel. domi dei l domi exinde.
Milethene. generatis casum. l generato dominatiui.
Milethum. generatis. l genera tio. siu generatrix. au quo ee.
Milecho. regem l regnator.
Minam. quis matris stetit. l cui donatus e.
Miriam. amarn l amaricam. siu amaram. l amaricato.
Mitheal. id q sup meri abel.
Misaal. tetius ds. l quis id rogatur dni.
Misam. tenebens pplm. l inifragio eoz.
Misach. quis ut risus. au quis d gaudio.
Misael. ipse ds. l quis e u saluans deus.
Misaa. q indigentia. l q e deminutio.
Misor. humilitas l tribulo siu d humilitate aut d tribulatione.
Misar. plana l directa. siu humilis. au campestris.
Mitilene. cuisinigrans. l de clinas siu declinato. aut cuisinigro.
Mitriades. declinas domum sufficientis. l cuisinigro dni sufficientis.
Mizaap. quis ut aurz obri sum. l qs e sicut aurz pssim.

Moab. d pre l ex pre.
Moabite. de patre genita. l genita ex pre.
Moan. mensura dni. ul sufficiens dno.
Moas. fortis l robustus. siu robur au fortitudo.
Moadan. d aduito dni. l ds auxiliator est.
Mobonia. hedificatu. l he dificator.
Mobdomai. edificio in. l edificio mea.
Molchebet. uulnans pie sumunis. l pene uuellens.
Mochona. supposito. l su stentaculu.
Mochon. uenumdantio mea l uenumdatio mea.
Moche. plage l uulna.
Mochera. plaga ei. l uulnerans eum.
Moab. natiuitas. l generato.
Moabi. nascens patri. l ge nito ei.
Modin. iudicium l diuisio.
Modin. iudicans eos l iudicii um eoz.
Modollam. geri acim testifi cans l natiuitatis testificio.

Moelaph. dolens l' gemens. siu dolente. l' parturiente.
Moelathi. dolor meus. l' parturiens me.
Mose. tractio l' palpatio.
Mosera. palpans eum. l' attractio ei.
Moyses. aquaticus l' assumptus de aqua.
Moyses. lugens l' ungens. siu annectens aut palpans.
Molada. princeps piscium. l' dolor parturientis.
Molath. regnans l' principans. siu dolens aut parturiens.
Moladi. [illegible]. l' princeps meus. siu dolor meus. aut parturitio mea.
Molathite. ind. [illegible]
Molchim. regnes eorum l' principes eorum.
Molo. [illegible] l' principio.
Moloch. rex l' princeps. siu rex meus. aut [illegible]
Mo[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ē uaō intimum uisionis.
Morethi. heres meus l' hereditas mea.
Moreme. sublimitas. l' excelsitudo.
Mosa. salus l' eruditio.
Mosae. saluator l' saluificator siu a saluatore. aut a saluificatore.
Mosellaminoth. capiens eos mortui l' palpatio mortis eorum.
Mosera. eruditio l' disciplina.
Moseroth. uincula l' disciplinae.
Mosphetaim. fortes l' eminentes siu fortium. a ui[illegible].
Mosi. palpator l' attractator.
Mosoch. captiua l' capiens. siu capientes aut capture.
Mosolom. capientes eos. uel palpatio eorum.
Mosolomia. capiens eos dominus. l' palpatio eorum [illegible]
Mosollemoth. id est quod mosolla moth.
Mosollam. capiens eos. l' palpatio eorum.
Mo[illegible]. [illegible] l' disciplina.
Mo[illegible] eruditio eorum. l' disciplina [illegible]
Mamen. consolatio eorum. l' [illegible] eorum.
Mo[illegible]. palpans l' [illegible]. siue pal[illegible]
Mo[illegible]. palpans [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Naa. pulcer l' pulcherrimus.
Naab. absconditus [illegible]
[illegible]
Naam. [illegible] l' [illegible]
Naa[illegible]. [illegible] l' pulcherrimus [illegible]
Naam[illegible]. laudans l' laudabilis [illegible]
Naalia. correptio [illegible] l' laudans dominum.
Naaliel. [illegible].
Naalon. [illegible]
Naama. [illegible] l' pulcherrima. [illegible]
Naaman. decorus l' pulcherrimus siu commouens ei [illegible] eorum

tō eorum.
Naaman. decorus meus. l' pulcherrimus meus. siu commouens ore aut commotio eorum ore.
Naamath. mouens mortem. l' decorus peccato.
Naamathite. ind.
Naam. pulcherrimus. l' commotio eorum.
Naar. puer l' infantulus.
Naara. puer l' infantulus. ei.
Naarath. penuria temporis. l' infamia peccatoris.
Naari. puer meus l' infantulus eius.
Naarias. puer domino. l' infantulus domini.
Naas. serpens l' coluber. seu augurans a auguriis.
Naason. requiescens sompno l' requietus sompnus.
Naason. coluber munimentis. l' serpens [illegible]. siu augurans [illegible] aut augurium [illegible].
Naath. [illegible] temporis l' pulcritudo [illegible] siu descendens [illegible]. aut requiescens [illegible]
Naaab. [illegible] l' [illegible] [illegible] aut pulcrum auxilium [illegible]
Naba[illegible]. [illegible] l' requiescens.
Na[illegible]. sedens l' expectans. siu conspiciens aut [illegible]
Na[illegible]. [illegible] l' [illegible] aut [illegible] l' [illegible].
Nabaoth. sedens l' expectans. siu requiescens [illegible] aut conspiciens [illegible].
Nabal. stultus l' insipiens.
Nab[illegible]. insipientes. l' [illegible] siu [illegible]. aut [illegible].
Nabon. [illegible] l' [illegible] siu [illegible] aut [illegible].
Nabuel. [illegible] l' [illegible].
Nab[illegible]. [illegible] l' prophetia
Nab[illegible]. [illegible] l' [illegible].
Nab[illegible]. [illegible].
Nablon. [illegible] grece. latine [illegible] latine.
Nabo. [illegible] l' prophetia. siu [illegible] aut [illegible].
Nabo[illegible]. [illegible] l' prophetia.
Nab[illegible]. [illegible] prophetia. siu [illegible] concludens aut [illegible].
Nabu. ueniens [illegible] includens.
Nabuchodonosor. [illegible] angustiae. siu [illegible]

2648

BIBLIA

SAEC. XIII